5.9.804

by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5.9.854

Digitized by Google

Digitized by Google

RICHARDI
MORTON
M. D. ET REG. COLLEGII.
Med. Lond. Soc. Atque Cenſoris
OPERA MEDICA.

EDITIO NOVISSIMA,

IN QUA PRÆTER TRACTATUS VARIOS,
Prioribus ſubjunctos, alii rursùs ad majorem Illuſtrationem, & utilius AUGMENTUM adjiciuntur, quorum enumeratio, ac explicatio in ſubſequenti pagina continentur.

Cum ELENCHIS RERUM, & INDICIBUS Neceſſariis.

Dicata Excellentiſſimo Domino
ISIDORO TRESANA
MEDICO VERONENSI CELEBERRIMO.

VENETIIS, MDCCXXXIII.
APUD HYERONIMUM SAVIONI
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

RICHARDI
MORTON

Med. Doct. & Reg. Colleg. Medicor. Londin. Socij,

PHTHISIOLOGIA
SIVE
TRACTATUS
DE
PHTHISI,

In III. LIBROS comprehensus
TOTUMQUE OPUS VARIIS
HISTORIIS Illustratum,

Digitized by Google

Digitized by Google

Illuſtriſsime Domine,

Quod tamdiu precatus ſum, ardentique proſequutus animo, ut videlicet quod ſit meum erga te obſequium, quaque reverentia, tibi ſignificare valerem, id tandem, Illuſtriſſime Domine, (etſi deſiderium meum non omni ex parte ex-

Digitized by Google

pleatur) me esse consecutum optime sentio, & mihi metipsi summopere gaudeo. Cum enim venerit in mentem mihi RICHARDI MORTON *viri medica facultate adeo insignis opera, cedro equidem Phœboque Digna typis committere, cumque diu, attentaque mente cogitassem, qui esset tantus vir, cujus potissimum auctoritati ea demandarem, atque dicarem, tu mihi præter cæteros visus es aptissimus, atque meritissimus; & propter beneficia pene innumerabilia in me collata, & propter nomen amplissimum, quod tua virtute, tuaque diligentia es adeptus? Nam si quantum mihi omni tempore prodfuisti, quantumque gratia ac favoris in me contuliſti æqua lance ponderemus, nonne esset hominis prorsus immemoris, & ab urbanitate omni ne dicam ab humanitate abhorrentis, cum viro præstantissimo de se benemerito, pari modo prodesse, beneficitsque beneficia compensare nequeat, animum saltem gratum, cum & debeat, & possit, nequidem patefacere? Sin vero consideremus quam magnam, præclaramque existimationem, ac gloriam penitus sempiternam tibi, tuisque, ingenii acie, ac mentis subtilitate comparasti, nullus mehercle inveniri poterat & dignior & notior, sub cujus auspiciis hæc in lucem prodirent. Cum enim studiis, litterisque excolendis, quæ ab humanitate nomen suum ducunt, totam ferme consumpseris adolescentiam, in iisque omnibus quantum promptitudinis tibi natura dedit, quantumque peritiæ tibi peperit exercitatio, clare aperteque ostendisses, virilitate tandem consequuta, disciplinis multis, iisque gravissimis sedulam dedisti operam: at ex illis omnibus Medicam facultatem, ut tibi caram, ut tibi solam elegisti, eamque colendam semper, adamandam, atque in deliciis habendam pro virili parte duxisti. Et revera, si mea consulatur opinio, hoc etiam pacto, luce clarius apparet quantum habeas judicii ad seligendum ea, quæ vitæ humanæ magis videntur utilia; nulla enim*

ars

Digitized by Google

ars, disciplina nulla, nullaque scientia tam gravis est, tam pulcra, quæ Medicinam non dicam anteire, sed nequidem comparare queat. Etenim hæc (concedatur mihi talis verborum usus) est cujusdam quodammodo divinitatis particeps, & præcipua immortalis Dei beneficentia videtur nobis tributa, atque donata. Et hercle quid investigari potest humanæ vitæ utilius? quid hominibus juvandis commodius? quid magis idoneum ad societatem tuendam? quid naturæ magis consentaneum? In hac vero tam præclara, tamque celebri facultate quantum excellas, neque locus hic est ut multa dicamus, neque plura dici possunt, quum fama nominis tui undique discurrens loquatur ex se. Dicam tantum, & dicam bona pace reliquorum omnium, qui hanc viam vel institerunt, vel insistunt, & metam jam tibi partam arripere manibus pedibusque conantur, multis aliis longe post te relictis, prima & præcipua hujusmet artis lumina tam præterita quam præsentia te esse æmulatum, ne dicam superasse (neque enim id patitur moderatio animi tui,) & perfeciſti, ut quantum Patria tua, omni tempore ingeniorum in unaquaque arte versatorum, ac Litteratorum hominum ferax mirifice & abundans, tibi nominis sui & gloriæ dedit, tantum illi ex tua fama ac dignitate præcipua honoris, laudisque conferres. His igitur de causis, te potissimum elegi, Illustrissime Domine, aptissimum ac meritissimum, cui hæc dedicarem, quod si quis minime probet, necesse est dicere illum ipsum RICHARDI MORTON *Opera Medica aut nunquam legisse aut oscitanter, minimeque intento animo legisse. Et equidem, nisi mea me fallit opinio, neque Patronus major, quemadmodum superius dixi inveniri poterat, neque materies studiis tuis gravissimis, atque severissimis magis congrua, hæc enim exemplaria nocturna, diurnaque manu versaris, ac quodammodo teris. Te itaque, ac benignitatem tuam*

Digitized by Google

oro, ſummaque in re obſecro ut munuſculum hoc, qualecumque ſit, accipias, & æquè bonique conſulas; & ſi occaſio ferat, ac ſors me bona permittat, majoribus negotiis faciam, ut te tuæ gratiæ, ac beneficiorum in me collatorum nequaquam pœniteat. Vale, fruere, ac fave.

Obſequentiſs. Adjectiſs. Umilliſs. Famulus

Hieronymus Savioni.

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

QUandoquidem, multis retro abhinc annis, à legendis libris, reluctanti licet animo, totus abstinuerim, animumque meum ad contemplandum tàm sanum quam morbidum ipsius *Naturæ* statum sedulus applicuerim, (qua de causa non solùm manus pro virili medicas languidis Corporibus adhibendi, verùm etiam *Defunctorum Cadavera* introspiciendi quam sæpissimè ansam arripui) Operæ prætium duxi quotidie, horis licet succisivis, *Observationes* meas à quamplurimis Acutis, Chronicisque Affectibus collectas scriptis mandare, atque unum quasi *Penum* deponere, quo veram Morborum Idæam, atque ex ipsa ἀιτιολογίαν peritam altius menti meæ imprimerem, atque adeò etiam *Indicationes*, & *Curandi Methodum* certiores, atque compertiores mihi ipsi redderem. Ex isto quidem *Promptuario* (Candide Lector, Talem enim te fidenter appello) istæ, meæ, quales, quales, exercitationes depromptæ sunt, atq; etiam *Præstantissimorum Medicorum* suasu, & hortatu (an verò rectè id fecerim, aliorum sit judicium) *Typis publicis Mandatæ*. Fateor quidem horum Eruditissimorum Virorum (quos summo honore, jure merito, semper prosequutus fueram) consiliis atque monitis me eo lubentiùs paruisse, quo præter consuetum mihi pudorem, atque etiam segnitiam, adeò impar viribus meis opus susciperem, quòd in *Herculei*, & *populantis* hujusce *Morbi Ætiologia*, longo usu & experientia edoctus, omnes *Veteres Medicos* crassè hallucinatos viderem: Quo factum est ut Priscorum curativæ Indicationes (nimis acriter à quibusdam Practicis etiamnum defensæ) non potuerint non multum à vero scopo aberrare, vel saltem aliquali correctione indigere, quo fœliciori methodo accuratius quadrare possint. Quod quidem facili negotio effici potest conspirante vel exercitatissimorum Medicorum jam viventium Tessera, qui sicuti penè innumeris præclare nuper inventis hujus Morbi *Ætiologiam* corrigere possint; ita etiam Unitis Consiliis, pariter atque experimentis commodiorem curandi Methodum instituere valeant: Quo iste Morbus in Artis nostræ opprobrium non amplius Herculeus audiat. Quo autem ad me attinet, præclarum hoc opus ausus sum tentare, quoque magis expertos Artis nostræ Heroas ad perficiendum hoc opus exemplo meo stimularem. Antiquos autem Medicos re ipsa in phthisicos Ætiologia crasse, si non etiam omnino se hallucinatos esse vel exinde constare possit, quod hujus Morbi fomitem in ipso *Cerebro* congestum satis insulsè somniarint, ac si inde *Catarrhi* ritu, sanguinis Lympha nescio quo pacto, vel qua via excreta perpetuò in subjectos pulmones, destillando irrueret, atque inibi perpetuam etiam tussim excitando eos, tandem fataliter corrumperet: Quum jam totius mali fomitem in ipsius affectæ partis Gremio, *Bronchialis* scilicet *Pulmonum Fistulæ* atque *Vesiculis* delitescere vel ipsi ἀυτοψίαν satis constet: Cum *seroſæ Colluviei copia* per tussim continuò rejecta non aliundè quàm ex ipsa jam *Colliquescentis* sanguinis massa per glandulosam *Fistulæ Bron-*

chia-

chialis tunicam excernatur: Quin & *Tubercula* per pulmonum parenchyma hic inde disperſa, quæ ſerius, vel citiùs inflammata, atque exulcerata funeſtam Phthiſim tandem inducunt, nihil aliud ſunt quàm *Glandulosæ* tunicæ *Veſicularum Pulmonarium* quædam *Intumeſcentiæ* à ſero copiosè nimis inibi ſecreto, ibidemque coagulato efformatæ. Neque quidem minus a Priſcis Medicis erratum videtur, ubi uno ore omnes *Phthiſin* tanquam *Primarium* atque *Unicum* Morbum, & ab iiſdem cauſis ſemper ortum ſuum ducentem, eandemque curandi methodum ubique indicantem venditare ſolent: Quum revera vel cuivis in hoc Morbo Curando Mediocriter Verſato (modò ipſam rem ſeriò ſecum perpendat) facile conſtare poſſit eum eſſe magis *Secundarium*, & *Symptomaticum* à *Scorbuto*, *Aſthmate*, *Strumoſo Affectu*, *Hæmoptoë*, *Lue Venereâ*; *Chloroſi*, *Ictero*, *Ulceribus*, *Febribus*, *Morbillis*, *Variolis*, *Melancholiâ*, atque aliis ejuſmodi Morbis provenientem. Atque inde fit, quod ſicuti una eademque ſimplici Methodo ejus Curatio iniri non poteſt, ita vix unquam, niſi habito prius ſpeciali ad primarium Morbum reſpectu, cum fœlici ſucceſſu perficitur. Quo nomine plures vel ſub ipſius *Medici* manu periere, quod non ſatis tempeſtive opem petiiſſent, vel Præcedente Morbo *Phthiſeos* Parente non ſatis accurate perſpecto, Remedia ipſis minus apta exhibita fuerant. Meam quidem Teſſeram, minutulam licet, multo tamen uſu comprobatam ad enormem hunc errorem corrigendum habes (Candide Lector) Primo & Tertio Tractatus hujus Libro compreheuſam, quam quidem æquo animo accipias rogo.

Eſt vehementer etiam exoptandum, quin & ſæculo hoc præ cæteris omnibus Arti noſtræ maxime propitio, & faventi ob varia & eximia à Clariſſimis viris in dies reperta, iiſque vel ipſis oculis palam demonſtrata jure merito expectandum, uti præſtantiſſimorum Virorum opera, & conſiliis, Cæterorum Morborum, æque ac ipſius Phthiſeos *Elumbis* adhuc *Æthiologiæ* meliusadornetur, & clariori luce ponatur: Quo tandem Curativæ Indicationes magis aptæ, atque proſperæ deduci poſſint, atque inde magis certa, atque exculta Methodus ſagaci Medicorum Induſtria in egregium Ægrotantium levamen & ſolatium ſtabiliatur. Neque (mea quidem ſententia) tam novis quibuſdam quæſitis *Arcanis* pro *Omnipotentibus* vulgo habitis, quàm correctis Morborum Indicationibus Artis noſtræ *Pomœria* promovenda ſunt. Si quidem Remediorum cuivis ſanativæ intentioni ſatisfacientium ſatis ſuperque eſt; modò Virtutes eorum ſatis bene intelligantur, & ſagacitate Medici, juſta, & tuta methodo adminiſtrentur. *Æ*tiologia quidem; atque ex ea deſumptæ Indicationes videntur mihi maxime in Arte noſtra claudicare. Quippe jam variis titulis unus idemque morbus inſigniri ſolet, ubi tamen eadem eſt Morbi Cauſa, Indicationes etiam eædem, atque eadem Symptomata, ſolo gradu diſtincta (quod quidem in *Peripneumonia*, *& Pleuritide* ſatis clare conſpicitur, etiam in *Comate*, *Caro*, *Lethargo*, *Apoplexia*, cæteriſque ſoporoſis Affectibus, nec non in *Convulſionibus Epilepſiis*, reliquiſque ſpaſmodicis morbis hactenus nullis nominibus deſignatis ſatis conſtat:) Ita multo etiam frequentius in ipſius Medicinæ opprobrium, æque ac in Ægrotantium ſummum damnum (quod vel in ipſa *Phthiſi*, de qua jam dicturi ſumus, ſatis evidenter apparet) plurimos variantes morbos) qui cum à diverſis Cauſis originem ſuam ducunt, ita admodum diverſis ſymptomatis ſtipati æque diverſas Indicationes ſubminiſtrant, methodumque Curandi, quo tandem optatus eventus attingi poſſit, æque differentem requirunt) ſub uno generali titulo, pleriſque Medicorum

rum ſcriptis, comprehenſos, atque uni, eidemque Methodo accommodatos paſſim reperimus. Quum vel pene dejerare poſſim neminem quantumvis generali hac ſcientia inſtructum atque verſatum cum ſucceſſu fœlici artem ſuam exercere poſſe, donec vel Ingenii ſui ſingulari acumine fretus, vel multo etiam uſu inſtructus; ex natura ipſius rei, pro diverſitate ſcilicet Cauſarum, Symptomatum, atque ſpecialium inde deſumptarum Indicationum diſtinctiorem Morborum Idæam ſibi ipſe formaverit, & perſpectam habuerit. Atq; inde fit, quod nulla alia Ars præter Medicinalem adeo longo uſu, atque experientia indigeat, neque ulli quidem Scriptores eam reipſa promoverunt, præter practicos illos *Obſervatores*, qui morborum naturam fideliter, & ad vivum (ſicuti res ipſa comparebat) deſcripſerunt: Quæ quidem ſcribendi ſumme neceſſaria ratio jam plane exoleviſſe videtur, idque (proh pudor) in ſæculo callentiſſimo, atque ſcientiſſimo, adeoque huic rei præ prioribus omnibus longe accommodatiori. Quoties ſerio mecum perpendo quot, quantaque ſtadia pari compendio, atque felicitate, *Medicinalis* noſtra *Ars* tam in *Phyſiologia*, & *Anatomia*, quàm in *Chymia*, cæteriſque *Jatrice* ancillantibus Artibus, noſtris temporibus, emenſa fuerit, adeo ut *Ætiologica* & *Phyſica* pars univerſalem penè mutationem facile ſubire poſſit, neque amplius vagis, & incertis conjecturis, precariis Poſtulatis, vel fallaci verborum ambage irretita maneat, verùm veras Morborum cauſas, atque Symptomata tanquam ſolis radiis deſcripta, & Mathematica ratione demonſtrata ob omnium fere oculos ponat, non poſſum ſatis mirari ipſam etiam *Medicinæ* praxin non pari paſſu cum ejus Theoria gradum ſuum promoviſſe: Præſertim vero Priſcorum Indicationes, Methodumque Curandi falſis Antiquorum Theorematis immixam etiam hodie inter plurimos Medicos obtinere: Quo factum eſt ut *Eraſiſtratus* in *Fontanelli* quinto *Dialogo* Mortuorum Priſcor. cum recentibus non minus vere, quàm ſarcaſtice *Harvejo* Magno reponeret, *Vos magis eſtis Phyſici, at peritiores inde Medicos evaſiſſe inficior. Ægros enim eodem ac vos ſucceſſu ſanavimus*. Quo nomine jure incuſanda venit, imo etiam acriter corripienda experientiſſimorum illorum Medicorum *Ignavia*, (ne quid durius dicam) quos ingentem illum in Practica Medicinæ parte multo uſu atque labore comparatum Theſaurum tanquam intumulare quotidie cernimus: Cùm ſedula Juniorum induſtria (huic penſo ob experientiæ ſcilicet defectum imparium) Phyſiologica, & Theoretica Artis noſtræ pars tam multis Paraſangiis Practicam percurrerit.

Atque ideò (ſi tanti Viri præconiis par eſſem) *Sydenhamii* noſtri nomen ad Aſtra eveherem, atque eum illuſtre Exemplum Omnibus Artis Medicæ praxi verſatiſſimis proponerem: Siquidem hic Vir, provectiori ætate, ubi nativa ejus (qua multum pollet) ſagacitas longo jam uſu, atque experientia limata eſt, nunquam ceſſat, verum ipſam Artis ſanandi Practicam partem doctiſſimis ſuis ſcriptis in maximum tam Ægrotantium, quam ipſius Medicinalis Artis Commodum promovet, & illuſtrat.

Quod autem ad noſtras *Exercitationes* jam prælo miſſas attinet, hoc tantum monere lubet. Quandoquidem ſcilicet tam ipſa rerum natura, quam ex [illegible] propria genuinam *Phthiſeos* Idæam, facta, qua potui diligentium Symptomatum Ægrotantium obſervatione, cum Corporum ex hoc Morbo defunctorum inſpectione, ad vivum (uti dici ſolet) delineare conſtituerim, quo minus cuivis Hypotheſi, ſeu Præjudicatæ opinioni inſervire cogerer, proinde operæ pretium duxi unam vel alteram *Multiformis* hujus morbi Hiſtoriam

fin-

Digitized by Google

singulis titulis subnectere, atque eas fideliter narrare. Non illas quidem solum quas felix aliquis Eventus comprobassot, verum eas præsertim, quæ ob aliqua vehementiora in iis descripta Symptomata, vel ob methodum Curationis felicem quidem, verùm minus usitatam, vel denique ob singulare aliquod *Phænomenon* in apertis Cadaveribus repertum lucis aliquid afferre potuerint, quo fælicius ad ipsius Morbi clariorem atque magis distinctam Idæam in animo formandam, vel ad Curationis Methodum quadantenus novam instituendam, vel denique ad symptomatis alicujus maxime urgentis revelationem instructi simus.

Historias istas summa cum fidelitate recensere, pro virili, conatus sum, ut ut in minutulis quibusdam circumstantiis memoria jam multis rebus obruta, atque fatigata labi contigerit : Verum in his referendis varia quadam libertate usus sum : Siquidem nunc quidem, etsi ratius, fusiori quodam stylo, idque Methodum Curationis, diarii more, referens, quo aliquorum curiositati indulgerem ; etsi utplurimum generalia quædam Methodi Capita, idque succinctim, innuere decrevi, ne vel nimius Lectori fieri, vel sacra Artis Mysteria jamdudum nimis prostituta propalare viderer.

Quod ad stylum harum Lucubrationum attinet, non sum insciius (candide Lector) eum venia tua plurimum indigere, quin & eam à te rogo, exspecto. Raptim, & succisivis horis, totum hoc opus è fractis, & dispersis Schedulis compilatum est. Quare æqui & boni Consule, & Vale.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHUS

LIBRORUM, ET CAPITUM.

LIB. I. De Phthiſi in genere, & ſpeciatim de Phthiſi à toto habitu Corporis, ſeu Atrophia, &c. Pag. 1.

Cap. I. De Phthiſi Nervoſa. 2
Cap. II. De Phthiſi ex Inanitione orta. 4
Cap. III. De Tabe ab Hæmorrhagia. 5
Cap. IV. De Tabe à Gonorrhœa ſimplici; & fluore albo. 6
Cap. V. De Tabe ab Apoſtematibus & Ulceribus amplis orta. 8
Cap. VI. De Tabe Nutricum à lactatione nimia. 11
Cap. VII. De Tabe à Dyſenteria, & Diarrhœa. 12
Cap. VIII. De Tabe à Diabete ſeu nimio fluxu Urinæ. 13
Cap. IX. De Tabe à Salivatione orta. 14
Cap. X. De Tabe à Hydrope orta. 15
Cap. XI. De Tabe à ſudoribus immenſis orta. 17
Appendix ad Lib. primum. 18

LIB. II. Phthiſiologiæ. De Phthiſi Pulmonari Originali. Pag. 20

Cap. I. De Cauſis Phthiſeos Pulmonaris Originalis. 20
Cap. II. De Gradibus, & ſignis præſagientibus Phthiſim Pulmonarem Originariam una cum Indicationibus Prophylacticis. 22
Cap. III. De ſignis Diagnoſticis, & Pathognomonicis Phthiſeos Pulmonaris Incipientis. 27
Cap. IV. De ſignis Pathognomonicis Phthiſeos Pulmonaris confirmatæ. 33
Cap. V. De differentiis Phthiſeos Pulmonaris Originalis. 39
Cap. VI. De Prognoſticis Phthiſeos pulmonaris Originalis. 41
Cap. VII. De Indicationibus Curativis phthiſeos pulmonaris Originalis. 42
Cap. VIII. De Methodo Curationis phthiſeos pulmonaris Originalis. 46
Cap. IX. De Curatione phthiſeos in ſecundo ejus ſtadio ubi ſcil. Tubercula primum pulmonibus naſcantur. 52
Cap. X. De Curationes Phthiſeos pulmonaris Originalis in Tertio ejus ſtatu, ubi ſcil. à Tuberculorum exulceratione ad Mataſmum deventum eſt. 58
Cap. XI. De relevatione Symptomatum Phthiſeos in tertio ejus ſtatu. 61

Phthiſiologiæ LIB. Tertius, De Phthiſi pulmonari Symptomatica. 65

Cap. I. De Phthiſi Scrophuloſa. 66
Cap. II. De Phthiſi Scorbutica. 69

Cap. III.

Digitized by Google

Cap. III. De Phthisi Asthmatica. 72
Cap. IV. De Phthisi à Melancholia, uti etiam ab Hysterica, & Hypochondriaca affectione orta. 74
Cap. V. De Phthisi ab Hæmoptoe orta. 77
Cap. VI. De Phthisi à Calculis in Pulmonibus generatis, atq; aliisab extra in eos demissis, uti etiam à Calculo Renum, & Vesicæ orta. 82
Cap. VII. De Phthisi a lue Venerea orta. 86
Cap. VIII. De Phthisi à Suppressione Gonorrhœæ virulentæ, Fluxus Ulcerum veterum, præcipuè verò Fistulosorum in Anno, atque Ulcerum Scrophulosorum, Fontanellarum, & Fluoris Albi orta. 87
Cap. IX. De Phthisi à Chlorosi, & Suppressione Menstruarum purgationum orta. 90
Cap. X. De Phthisi à Peripneumonia, & Pleuritide orta. 90
Cap. XI. De Phthisi ab Arthritide, & Rheumatismo orta. 95
Cap. XII. De Phthisi pulmonari orta à Febribus, præcipuè Crapulosis, Scarlatinis, & Intermittentibus, uti etiam à Variolis, & Morbillis. 101
Cap. XIII. De Phthisi Ictæritia, sive Hepatica. 105
Cap. XIV. De Phthisi ab Ulceribus internis orta. 117

Digitized by Google

BIBLIOPOLÆ
LECTORI BENEVOLO

Super hac nova Editione:

JAm ab aliquot annis, Lector Ornatiſſime, Celeberrimi Viri *Richardi Morton*, Collegii Medicor. Londinenſ. Socii Meritiſſimi *Opera Omnia*, Tractatibus comprehenſa; unò, ſcilicet Phthiſiologico, duobus alteris Pyretologicis, vulgavimus, iiſque tum ſubjunximus varia, Theoriam Medicam, non minus quam ejuſdem praxim illuſtrantia, e pluribus Magni Nominis Authoribus, Gualterio verb. grat. Harris, Gulielmo Cole, Martino Liſter, Thoma Sydenham, collecta: Nunc autem eadem Opera, non tantum cum iiſdem recudimus Additamentis; ſed etiam aliis Tractatibus, à Mortono conſcriptis quam maximè affinibus, ditata exhibemus: Nempe Caroli Leigh Phthiſiologia Lancaſtrienſi; Diſſertationibus in Novam Methodum Inoculationis ſeu Transplantationis Variolarum; Gualteri Harris Ultimis Operibus; Vincentii Kettelaer M. D. Commentario de Aphthis; illaque omnia ſubſequenti ordine compingenda tradimus.

Richardi Morton Phthiſiologia, ſive Tractatus de Phthiſi, Variis Hiſtoriis Illuſtratus.
Caroli Leigh Phthiſiologia Lancaſtrienſis, & Tentamen de Mineralibus Aquis.
Richardi Morton Pyretologia, ſive Tractatus de Morbis Acutis Univerſalibus, Variis Hiſtoriis Illuſtrata.
Richardi Morton Pyretologia, ſive Tractatus de Febribus Inflammatoriis Univerſalibus, Variis Hiſtoriis Illuſtrata.
Diſſertationes in Novam, Tutam, ac Utilem Methodum Inoculationis; ſeu Tranſplantationis Variolarum.
Gualteri Harris Tractatus de Morbis Acutis Infantum Variis Obſervationibus Illuſtratus, Editio Noviſſima, priori multò auctior.
Gualteri Harris Obſervationes Medica de Morbis Aliquot Gravioribus, & Diſſertatio de Lue Venerea.
Vincentii Kettelaer Commentarius Medicus de Aphthis Belgarum.
Gulielmi Cole Nova Hypotheſeos, ad explicanda Febrium Intermittentium Symptomata & Typos excogitata Hypotypoſis &c.
Gulielmi Cole Tractatus de Secretione Animali.
Martini Liſter Tractatus de Morbis quibuſdam Chronicis; quorum, I. eſt de Hydrope, II. de Diabete, III. de Hydrophobia, IV. de Lue Venerea, V. de Scorbuto, VI. de Arthritide.
Martini Liſter Tractatus de Variolis variis Hiſtoriis Illuſtratus.
Thomæ Sydenham Proceſſus integri in Morbis ferè omnibus Curandis, &c.

Hiſce in majus tuum commodum à nobis congregatis, fruere, Lector Studioſiſſimè, & laboribus noſtris favere non dedigneris, obnixè Rogamus.

NOI

Digitized by Google

NOI REFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOA.

HAvendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approbatione del P. *F. Tommaſo Maria Gennari Inquiſitore*, nel Libro Intitolato: *Richardi Morton Opera Medica &c. Editio Noviſſima*. Non v'eſſer cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro; niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo Licenza à *Girolamo Savioni Stampatore*, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl' ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venezia, & di Padoa.

Dat. 14. Aprile 1733.

{ Gio: Franceſco Moroſini Kav. Reff.
{ Andrea Soranzo Proc. Reff.
{ Pietro Grimani Kav. Proc. Reff.

Agoſtino Gadaldini Segretario.

Ad 18. Aprile 1733. Regiſtrato al Magiſtr. Eccell. della Beſtemmia.

Angelo Legrenzi Segr.

RICHAR-

Digitized by Google

RICHARDI MORTON M. D.

Et Regii Collegii Medicor. Lond. Socii, PHTHISIOLOGIÆ LIBER PRIMUS.

De Phthisi in genere, & Speciatim de Phthisi à toto habitu Corporis, seu Atrophia, eaque vel Nervosa, vel ex Inanitione orta.

QUO Schema totius operis uno intuitu oculis subjiciatur, lubet hic more exordii præfari descriptionem, & distributionem subjecti de quo jam tractaturi sumus, quo, quasi *Ariadnes* filo, facilè, & tutò in penetralia ædificii ducamur.

Phthisis in genere est Consumptio Partium Corporis musculosarum, à subtractione, vel colliquatione fluidorum orta, eaque vel cum, vel sine febre; estque vel originalis, vel symptomatica.

Phthisis Originalis est quæ merè à morbida diathesi Sanguinis, vel Spirituum animalium in genere nervoso, & fibroso hospitantium ortum habet, non autem à morbo aliquo formato præcedenti: Cujus duæ sunt species, Atrophia scil. & Phthisis Pulmonaris.

Atrophia est consumptio universalis à toto habitu Corporis, non autem à Pulmonum, vel cujuscunque alterius Visceris defectu morbido orta, & sine aliqua febre notatu digna; estque Nervosa, vel ex Inanitione orta.

Atrophia, seu *Phthisis Nervosa* est, quæ à morbido statu spirituum, & à tono nervorum everso oritur; unde sicut languor & Consumptio universalis in habitu Corporis ob deficientem assimilationem succi nutritii tandem provenit, ita ab initio ipso morbi oboriuntur Inappetentia, & difficilis digestio in ventriculo, ob imperfectam fermentationem, & volatilizationem Chyli. Quæ quidem Species Atrophiæ in classe funestorum Scorbuti Symptomatum non immeritò locum sibi vendicare possit.

Atrophia ex Inanitione est quæ à præternaturali subtractione seu evacuatione succi nutritii, eaque longa, & habituali, originem habet, quæ multifariam variatur pro meatibus Corporis diversis, natura, vel arte factis, per quos dispendium hujus liquoris pretiosissimi fieri vel solet, vel potest.

Phthisis Pulmonaris est Consumptio par-

partium univerſalis à morbido affectu ſeu infarctione, tumore, inflammatione, & exulceratione Pulmonum primùm orta, indeque tuſſi, dyſpnœa, aliiſque ejuſmodi ſymptomatis thoracicis ab ipſo initio ſtipata, & cum febre primùm lenta, & hectica, dein inflammatoria, & tandem putrida intermittente conjuncta.

Phthiſis Symptomatica eſt, quæ, licet immediatè à Craſi ſanguinis, ſeu tono Spirituum everſis oriatur, mediatè tamen ab aliis præcedentibus morbis dependet, qui hanc labem ceu characterem primùm Spiritibus, & Humoribus impreſſerant: Et quia in hujus Tabis fœlici curatione neceſſe eſt reſpectum habere ad morbum primarium, in calce hujus tractatus ſtrictim de variis hujus Phthiſeos Speciebus, quas nobis in praxi hactenùs obſervaſſe contigit, diſſeremus, diſquiſitione priùs habita de Phthiſi Originali.

CAPUT I.

De Phthiſi Nervoſa.

A *Tropbia, ſeu Phthiſis Nervoſa*, eſt Conſumptio Corporis abſque ulla inſigni febre, vel tuſſi, vel dyſpnœa; verùm cum appetitus, & digeſtionis everſione eam comitante: Unde inſequitur totius corporis languor, & marcor in dies increſcens. Cujuſmodi Phthiſin aliquando in *Anglia*, ſæpius verò inter *Virginiæ* Incolas huc reverſos obſervavimus.

In principio hujus morbi ſtatus corporis apparet œdematoſus, chyloque effœto quaſi infarctus, facies pallida, & ſqualida, ventriculo ab omnibus præter potulenta, abhorrente. Adeo etiam languent vires, ut Æger antequam carnoſæ partes corporis evidenter fuerint conſumptæ, planè reddatur imbellis, lectoque fere continuò affixus. Urina etiam incerti coloris conſpicitur, ſed ut plurimùm intensè rubra, & perpauca; aliquando verò, [licèt rarò, uti in nervoſis affectibus accidere ſolet] pallida, & copioſa. Febris verò nulla inſignis per pulſum, ſitim, vel calorem diſcerni poteſt, ut ut intenſiſſimè rubra ſit urina. Adeo, ut *Pathognomonica* ſigna hujus Phthiſeos jam incipientis ſint *Languor & Inappetentia* ſine ulla notabili febre, tuſſi, vel anhelitu, licèt progreſſu morbi, ubi marcor totum corporis habitum ſenſim invaſerit, quædam reſpirandi difficultas, & moleſtia (uti in omnibus languentibus ſolet accidere) percipiatur.

Cauſa continens hujus morbi mihi videtur eſſe in genere nervoſo, à præternaturali ſtatu ſpirituum animalium, & tono nervorum everſo proveniens, unde eam vocare ſoleo Phthiſin in habitu Corporis. Uti enim à tono Ventriculi languido, appetitus, & digeſtio proſternuntur; ita etiam in toto habitu corporis, o morbidum generis nervoſi ſtatum, ſucci nutritii aſſimilatio, fermentatio, & volatilizatio impediuntur.

Cauſas procatarcticas, ut plurimùm, obſervavimus eſſe, Pathemata animi graviora, potationem liberaliorem liquorum ſpirituoſorum, & aerem inſalubrem, quibus tonum Nervorum, & naturalem ſpirituum animalium diatheſin everti nemini mirum videri debet.

Morbus hic, ut plurimi alii nervoſi generis, eſt Chronicus; curatu verò difficillimus, ſi Medicus in principio non accerſatur. In initio verò abblanditur: quam ob cauſam, ut plurimùm, accidit, quòd nimis ſerò Medicus advocetur. Finitur verò in hydropicum & œdematoſum Corporis tumorem, præcipuè autem partium dependentium, quo in caſu conclamatum quidem eſt de ægrotantis ſalute, neque ulla curatio niſi paregorica, adhiberi poteſt, qua per aliquot dies miſella vita protrahi poſſit.

Cardo verò curationis (modo ſatis tempeſtivè Ars noſtra conſulatur) in uſu convenienti medicaminum *ſtomachicorum, & nervos confortantium* vertitur, qualia ſunt *Chalybeata, Antiſcorbutica, Cephalica*: & *Amara* cujuſcunque fere generis. Ex. gr. Capiat Æger (ſi alvus adſtricta fuerit) tertio, vel quarto quoque manè un.iv. *decocti amari purgant.* Quarta quaque nocte un.ii. *Tincturæ ſacræ*, vel *Tincturæ noſtræ, hieræ Cephalicæ* ℥ *ſpectibus Hieræ picræ in aqu.*

Rut.

Rut. Cerasor. nigr. & pæon. comp. infusa.

In cerevisia communi suspendatur sacculus ingredientium *Cephalicorum*, & *Antiscorbuticorum*, pro potu ordinario. Hora ante prandium capiat *Elixir. Propr.* d. m. in hausto vini albi Absinthitis. Applicetur regioni ventriculi *Emplastrum stomachicum mag. cum guttis aliquot ol. Cinnamom. & Absinthii* Chimic. vel quotidie foveatur ventriculus sacculis *Aromaticis* è foliis *menthæ*, *Absinth. Cinnamomo*, *Macere*, *Zedoar. Galang. Cyper. & Calamo aromatico* in vino Gallico Rubro coctis. Si tempus sit æstivum, utatur *aquis mineralibus Chalybeatis*. Si verò hybernum, *Syrupo*, vel *vino* nostro *chalybeato*, & *aromatico è limatura chalybis* in vino albo generoso, ter, quaterve extincta, & deinde cum *Zedoar. Galang. Nuce mosc. Cinnamomo* acuto *Macer. Cubeb. Caryophyllis* crassè tritis in eodem vino infusa. Inter chalybeata verò *Extractum Mynsichti* cæteris in hoc casu præfero, quod per dies 20. vel 30. pilulari forma boli, vel pilulari exhiberi jubeo. Ex. gr.

℞. *Extract Mynsicht.* ſc. m. *Balsam. Gilead.* (quod in hoc casu plurimum confert, quia stomacho, & nervis gratissimum est) gut. vii. *Conserv. Ros. rubr. antiqu.* dr. i. Ms. F bolus, qui de die in diem repetendus. Vel si Ægro magis arrideat, redigatur extractum in formam pilularem more sequenti.

℞. *Extract. Mynsicht.* ſc. m. *Balsam. Gilead.* gut. vii. *pulv. Hyl.* gr. vi. *pulv. Alcomp.* gr. iv. *pulv. glycyrrhiz.* q. ſ. ad formam. F. pilulæ mediocres deaurandæ, & quotidiè semel die repetendæ.

Opobalsamum etiam per se, uti & *Sp. C. C. & Salis Armon.* in hoc casu prosunt; quia nervis amica. Ex. gr. Capiat Æger gut viii. vel x. *Opobalsami*, vel *Sp. C. C.* in quantitate convenienti *saccbari Cand.* bis in die.

Exercitiis, & consuetudine amicorum animum hilarem Æger nitatur conciliare, A mœstitia enim, & curis fere semper hic morbus ortum suum ducit. Fruatur etiam aere aprico, & optimo, qui plurimùm nervis, & spiritibus confert. Et quoniam ventriculus in hoc morbo præcipuè afficitur, conveniet victus deliciis plenus, neque uni ciborum generi nimis diu assuescere debet ventriculus.

HISTORIA PRIMA.

Filia *Domini Duke* in platea dicta *Sanctæ Mariæ Axiæ*, anno 1684. & decimo octavo suæ ætatis, mense *Julii*, à multis curis, & pathematis animi in suppressionem purgationum menstruarum omnimodam incidit, verum sine aliquo *Chloroseos* symptomate in die proveniente. A quo tempore appetitus & digestio defecerunt, Carnes etiam cœperunt flaccescere, & vultus pallescere, cum aliis notis usitatis in Tabe universali habitus Corporis. A frigore etiam illo prægrandi & maximè memorabili, quod hyeme sequenti contigit, non parùm promoveri videbatur hæc Tabes; nempe quòd studiis nocturnis, & lectioni librorum assiduè incumbendo, sese injuriis aeris intensissimè, tunc temporis frigescentis noctu, diuque exponere solebat, non sine manifesto damno systematis nervosi. Vere sequenti, ex præscripto cujusdam Medicastri, *Emeticum* sumpsit, & deinde medicamina, nescio quæ, *Chalybeata*, verùm sine fructu. Fastidiens verò ex tunc medicamenta omnis generis, per duos annos integros sui ipsius curam ulteriorem planè neglexit, donec tandem in ultimum gradum *marasmi* redacta, & inde frequentibus *lipothymiis* obnoxia à me opem petiret.

Nunquam aliquem ita marasmo confectum (sceleti instar cute vestiti,) adhuc viventem in tota praxi mea observatum memini. Nulla tamen aderat febris, verùm è contrà, totius Corporis frigiditas; Nulla *tussis*, vel *dyspnœa*, vel affectio alia quæcunque morbida pulmonum, vel cujuscunque alterius Visceris apparebat: Nulla diarrhœa, vel alia quæcunque nota colliquationis, seu inanitionis præternaturalis. Appetitus unicè diminutus erat, & digestio quadantenùs molesta, cum lipothymiis frequenter redeuntibus. Quibus symptomatis succurrere nitebar externa applicatione sacculorum *aromaticorum* regioni ventriculi facta, & *empla-*

ſtis ſtomachicis; uti etiam interno uſu *amarorum*, *chalybeatorum*, & Julapiorum, ex aquis *Cephalicis & hyſtericis* compoſit. & *Spir. Salis armon. & Tinctura Caſtor.* ſatis impregnat. aliiſque ejuſmodi. A quibus multò meliùs ſeſe habere videbatur, ſed tædio medicaminum ſtatim affecta, totam rem iterùm naturæ committi deposcebat, unde in dies, ulteriùs marceſcens, poſt tres menſes, ſubita lipothymia oppreſſa fatis cedebat.

HISTORIA SECUNDA.

Filius amici mei *Domini Steele* Reverendi Presbyteri; circa annum ætatis decimum ſextum, à ſtudiis nimis intenſis, & à pathematis animi, ſenſim incidit in Inappetentiam ferè totalem, & inde in *atrophiam* univerſalem, continuò per ſpatium duorum annorum magis, magiſque marceſcens, ſine *tuſſi*, *febre*, vel aliquo alio ſymptomate morbidæ affectionis, vel pulmonum, vel cujuſcunque alterius Viſceris, atque etiam ſine *diarrhœa*, vel *diabete*, vel quacunque alia nota colliquationis, ſeu inanitionis præternaturalis. Ideòque hanc Tabem, nervoſam eſſe judicavi, in univerſo habitu Corporis ſitam, & à ſyſtemate nervoſo morbidè affecto oriundam. Ex uſu *Antiſcorbuticorum*, *amarorum*, & *Chalybeatorum*, tam natura quam arte paratorum, primùm curationem inſtitui, ſed nequicquam profeci, ideòque priori methodo fruſtratus dedi conſilium ut ſtudia ſeponens, aere ruſticano, equitationi, & lacteæ diætæ, (præſertim uſui lactis aſinini) per longum tempus ſeſe committeret. A quorum uſu plurimùm convaluit, licet adhuc è ſtatu tabido perfectè non evaſerit, &, quis futurus ſit eventus hujus methodi, non liquidò conſtet.

CAPUT II.

De Phthiſi ex Inanitione orta.

HUic generi Phthiſeos, ſeu Tabis Originalis, referenda eſt etiam ſpecies altera (quæ mihi frequenter in Praxi occurrit) à depauperatione ſanguinis per ſucci nutritii præternaturalem ſubtractionem orta. Unde tota maſſa ſanguinis ſucco nutritio; & oleoſo privata aceſcit, & nimium incaleſcit, nutritionem vel nullam, vel quam minimam partibus muſculoſis præbens; atque indè ſequitur Atrophia totius corporis, & calor hecticus in toto habitu fixus, ſine aliqua notabili tuſſi, difficultate reſpirandi, vel aliqua alia inſigni pulmonum affectione, ſaltem in principio morbi. Diffitendum tamen non eſt, in ejus progreſſu, pulmones aliquatenus affectos videri, præcipuè, ubi evacuationes iſtæ præternaturales Atrophiam facientes arte ſiſtuntur, ſine ulla maſſæ ſanguineæ emendatione, quo in priſtinam oleoſam, benignam, & alitioni aptam naturam reſtituatur. Quo in caſu mirum videri non debet ſi, cæteris portis naturæ occluſis, calidum, & aere ſanguinis ſerum per molle, & glanduloſum pulmonum parenchyma continuò trajectum, eos tandem inferciat, inflammet, imò & exulceret; quo fit ut hæc Tabes, quæ originaliter erat in habitu corporis, in Phthiſin pulmonarem cum tuſſi, dyſpnœa aliiſque ſymptomatis ejuſdem morbi pathognomonicis, paulò ante mortem terminetur. Atque ideo ſæpiùs obſervavi, quòd ſi per medicamina ſpecificè alterantia, & ventriculum confortantia, appetitus, & digeſtio non reſtituantur, adeò ut inde maſſa ſanguinis novo euchymo, & oleoſo ſucco ſaturetur, Tabes non curatur, ſed tandem à Tabe in habitu Corporis, in lethalem Phthiſin pulmonarem mutatur.

Et hæc quidem Phthiſeos ſpecies congenerea eſt Nervoſæ jam ante memoratæ. Sicut enim illa, à diatheſi ſucci, & ſpiritus nervini, chylus nutritius in ſanguinem continuò delatus, minus aptus alitioni partium, redditur; atque inde maſſa ſanguinis veteri, effœto ſucco, nutritionique inepto, ſaturata, & novum non requirente, Inappetentia, & nauſea in ventriculo ſequuntur, & conſequenter Atrophia totius corporis, & tandem fixus color hecticus, & colliquans in partibus ſolidis, ob excandeſcentiam ſanguinis, & ſpirituum. Ita etiam in

hac

hac ſpecie Tabis, ſucco nutritio continuò è maſſa ſanguinis, copioſo rivulo, effluente, partes corporis muſculoſæ nutritione debita jam privatæ, in Atrophiam incidunt; unde etiam maſſa ſanguinis, quæ reſtat, ob novi oleoſi chyli defectum, non tantum effœta redditur, & alitioni inepta, verùm etiam calor præternaturalis fixus, & hecticus non tantùm in ſanguine verùm etiam in ſpiritibus, & omnibus partibus ſolidis accenditur: unde ſitis, & innapeten tia conſequuntur. Quæ quidem Tabis ſpecies eſt illa, de qua jam primo loco eramus ex profeſſo tractaturi. Quia verò Curatio hujuſmodi Phthiſeos, ſecundum veritatem evacuationum eam cauſantium, varianda eſt, de generali hujuſmodi Tabis curatione nihil addemus, eam ad varias ſpecies evacuationum hunc morbum cauſantium, ſub propriis titulis, referentes. De quibus jam (quantum nobis obſeruaſſe licuit) ſpeciatim differere properamus.

CAPUT III.

De Tabe ab Hæmorrhagia.

Hic primùm occurrit Tabes ab Hæmorrhagia, ſive ſit per nares, ſive è pulmonibus per tuſſim, è faucibus per exſcreationem, è ventriculo per vomitionem, è renibus per urinam, è vaſis hæmorroidalibus, vel uterinis in menſtruis purgationibus ordinariis, vel puerperio difficili, vel tandem à vulneribus, ubi magnum, & diuturnum ſanguinis profluvium ab apertione vaſorum ſanguiferorum majorum inſequitur. Licèt enim frequens, & moderata Venæ ſectio (quod lippis & tonſoribus notum eſt) pinguedinem inducat, ſiquidem à moderata depletione vaſorum locus datur majori copiæ novi chyli, unde penus ſanguinis diteſcens magis nutritioni aptus redditur, & conſequenter appetentia incitatur; omnis tamen immoderata, & longa Hæmorrhagia ſanguinem depauperat, & calorem hecticum in ſpiritibus, & partibus ſolidis efficit, appetitum inde proſternens, & totum corpus in Atrophiam, & maciem redigens.

In hoc caſu, hæmorrhagia, quam primùm ſiſtenda eſt, & etiam præcavenda medicamentis ingraſſantibus, opiatis, & emplaſticis, de quibus in capite de Hæmoptoe tractandum. Ex. gr. Ligaturæ fortes partibus extremis injiciantur. Imo ſi opus ſit, & vires ferant, in Hæmorrhagiæ præſentis diverſionem, & in futuræ præcautionem Phlebotomia frequenter, verum parcè celebretur. Si pars ſanguinem effundens id admittat, *Emplaſtrum ſtypticum Galeni*, *Aqua ſtyptica Regia*, *Oxycratum frigidum*, *Atramentum*, *Cineres cranii* leviter combuſti in Retorta, & in formam Cataplaſmatis cum aceto excepti, *Bolus ver.*, *Sanguis Draconis*, & alia hujuſmodi more conuenienti ſtatim parti applicentur, & ſæpè renoventur.

Interea capiat Æger ter, quaterve in die gutt. xx. xxx. vel plus *Aquæ ſtypticæ Regiæ* in hauſtu *aquæ Lactis*: Cochlearia etiam v. vel vj. Succorum depuratorum *Plantaginis*, & *Urticæ*. Vel capiat frequenter è Cochleari linctum ſequentem.

R. Syr Portulac. Vn. iij Bol. ver. Sang. Drac., Troch. de ſpodio, Terr. ſigillat. an. ſc. ij. Terr. Lapan. Dr. j. Gum. Tragac. in Aqua *Plantag.* ſolut. q. ſ. Ms. F. Linctus. Vel capiat ter die quantitatem Nucis Moſch. Electuarii ſequentis.

R. Conſerv. Roſ. rubr. Vn. j. Trochiſc. de Carab. Dr. iij. bol. ver. Lacrym. ſang. Drac. Dr. m. ſyrup. Myrtill. q. ſ. Ms. F. Electuarjum.

Capiat etiam ſingulis noctibus Cochl. v. vel vj, Julapii ſequentis, agitata phiala.

R. Aq. Plantag. Vn. vj. Cinnam. hord. Vn. iij. Acet. ſtillat. *Vn. m. bol. ver. ſang. Dracon. an. Dr. m. Laud. Lond. gr. iij. Syr. Myrtill. Vc. i. m.* Ms. F. Julapium.

Fluxu ſanguinis jam ſatis ſuppreſſo, & curato, omni diligentia moliendum eſt ſanguinem depauperatum, maturè ſaturare novo, & euchymo chylo, & flammam febrilem (ſi qua adſit) extinguere, ne tabes inſequatur. Ideòque frequenter alendus eſt Æger, juſculis conſumatis, ovis ſorbilibus, & varie-

tate ciborum euchymorum, & eupeptorum ſtomachoque gratiſſimorum: Abſtinendo tamen à vino, & à ſalſis, & aromaticis, ne ſanguini, qui antea defectu ſucci nutritii excandeſcebat, majorem calorem concilient. Et quia huiuſmodi Ægrotantes, uti omnes Tabi propinqui, iracundiæ, mœſtitiæ, oppreſſionibus hypochondriorum, paſſionibus hyſtericis, & appetitus proſtrationi obnoxii ſunt, unde cibum copioſum nec digerere poſſunt, & conſequenter ſanguinis reſtaurationi inhabiles fiunt, Æger ab Amicis recreandus eſt, & in aerem apricum, & ſalubrem quamprimùm dimittendus, quem quidem plus quàm medicamina cætera, & nervorum, & ſpirituum confortationi, appetitus, & bilaris animi recuperationi, & conſequenter Tabis ingruentis præcautioni, experientia multa edoctus, ut plurimùm, conducere obſervavi.

Si verò ob negligentiam Ægri, vel ob præcipitationem morbi, calore hectico, & gradu aliquo Tabis ab Hæmorrhagia Æger affici videatur, omninò ſatagat Medicus quamprimùm hanc flammam penitùs exſtinguere ope *Corticis Peruviani* manu liberali exibiti, cujus efficaciam in hoc caſu mirabilem ſæpiſſimè expertus ſum, ſi opus ſit, relegetur Æger ad lacteam diætam aut ad uſum aquarum *Chalybeatarum*. Abſtinendum verò eſt ab evacuationibus per alvum. Ex uſu tamen *oculorum Cancror. Coralli*, *margaritarum*, aliorumque ejuſmodi alterantium, & dulcificantium aliquid emolumenti exſpectandum eſt.

HISTORIA.

Dominus *Hetchkius*, Mercator *Londinenſis*, Vir Scorbuticus, & Hypochondriacus, in frequentem Hæmorrhagiam narium à vigeſimo ad trigeſimum ferè ætatis annum pronus erat, adeo ut à ſanguinis febricitantis æſtu, intervallis incertis, ſemel ſaltem vel bis, in Luna magnum Cruoris diſpendium ſuſtineret, donec tandem Sanguis Scalpello extractus, vel ſponte ſua è naribus fluens, planè ſimilis loturæ carnium apparet. A cujus Hæmorrhagiæ recurſu, neque Phlebotomia, *ſuccis temperantibus*, *medicamentis epiatis*, & *incraſſantibus*, *diæta lactea*, *remediis antiſcorbuticis*, & *Chalibeatis*, nec quovis alio medicaminum apparatu, optimum illum Virum, & Amicum meum verè colendum, tunc temporis liberare potui. Quo primùm in ſtatum Atrophiæ, tandem in Phthiſim verè pulmonarem, unà cum reſpirationis difficultate maximè urgente, incidit, & inde in ſtatum univerſaliter colliquativum lapſus, glandularum ſalivalium exulcerationem, poſt inſignem earum tumorem, paulò ante fatalem diem, perpeſſus eſt. Quarum apertione externa tantus & tam perpetuus limphæ ſalivatoriæ rivus efluxit, uti viri illius egregii jam ante in ſtatum ferè Maraſmi à Phthiſi pulmonari ab Hæmorrhagia orta redacti, diem funeſtum plurimùm præcipitaret. Animo verò meo graviter dolebam, mihi tunc temporis non notam fuiſſe *Corticis Peruviani* efficaciam in hac effervescentia Sanguinis edomanda, à quâ Hæmorrhagia illa ſæpiùs recurrens certiſſimè dependebat; ſiquidem ab hujus uſu plùs quàm à lactea diæta vel ab alio Medicaminum apparatu, ad præcavendam Hæmorrhagiam ab æſtu ſanguinis provenientem meritò exſpectari poſſit.

CAPUT IV.

De Tabe à Gonorrhœa, & Fluore Albo.

HÆc Tabes vel tibus etiam nota fuiſſe videtur ſub nomine *Tabis dorſalis*, ubi à Gonorrhœa procedit. *Galenus* etiam Hiſtoriam notat Uxoris *Boethii*, cujuſdam Nobilis Romani, quæ à fluore albo nimio, & longo, empiricè ſuppreſſo, in Tabidum hydropem incidebat.

Veriſſimum quidem eſt, Gonorrhœam, & Fluorem Album maligni moris, & à Venere profectum (ubi ſo veneno nata impuritas humoribus jam contagioſè impreſſa eſt) ſæpiſſimè terminari in Tabem pulmonarem, niſi tempeſtivè, & perfectè curen-

curentur. De hac verò Phthisi, ejusque causis, gradibus, & curatione, suo loco, sc. in calce hujus tractatus pleniùs differemus, ubi ex professo de Phthisi pulmonari symptomatica sermone habebimus. Impræsentiarum verò, longa experientia, & observatione edoctus affirmo, Tabem sæpè oriri à simplici, seu benigna Gonorrhœa, & Fluore Albo; ideòque hanc speciem, ad hunc censum Tabis originariæ, à subtractione scilicet continua succi nutritij per glandulas seminales oriundam, referendam esse. Siquidem hic fluxus in Gonorrhœa, & Fluore Albo tam insignis, & diuturnus interdum apparet, uti exinde massa sanguinis planè effœta, & alitioni inepta reddatur, unde cruor particulis heterogeneis oneratus incalescit, atq; tandem hectica dispositio in partes solidas, & habitum corporis gradatim inducitur, quæ quidem est eadem Tabis Species de qua hoc loco tractamus.

Symptomata hanc Tabem præsagientia hæc plerumque notavi, Hypochondriacam scil. oppressionem, mœstitiam, & nimiam cogitationem, cum languore virium, & appetitus dejectione in viris Gonorrhœa copiosa affectis; in fœminis verò longo, & copioso Fluore Albo afflictis, habitum corporis mollem, œdematosum, squalidum, & pallidum; unà cum Hysstericis passionibus, insigni lassitudine, & debilitate virium: quæ omnia symptomata ab eadem causa proveniunt, ab effœta scil. sanguinis natura, à defectu novi chyli proveniente, quo non tantùm spiritus debilitantur, & opprimuntur, verùm etiam habitus corporis ob aqueam sanguinis diathesin œdematosus redditur; quippe qui veteri, & effœto chylo saturetur. Ideòque signa hanc Tabem præsagientia, sunt Hypochondriacæ oppressiones, Hysstericæ affectiones languor virium, habitus œdematosus, & Inappetentia; quæ symptomata progressu temporis, cùm morbus scil. est confirmatus, aliis etiam, sicuti siti, hectica dispositione, atrophia & marcores, excipiuntur, donec tandem corpus planè in statum marasmi reducatur, idque sepissimè fine tussi, aut aliquo alio notabili signo Phthiseos pulmonaris. Hic morbus in principio facilè curatur, si causa ejus antecedens curari possit, Gonorrhœa scil. & Fluor Albus. In statu verò confirmato planè incurabilis est. Ideòque prudentem, & probum Medicum, qui propriæ famæ studet, ejus curationem suspicere non decet, verùm magis cum fatali præsagio Ægrum dimittere, quo arti, & conscientiæ suæ, etsi non crumenæ, satisfaciat.

Verum si tempestivè accersatur, omni methodo convenienti satagere debet Medicus, quo Gonorrhœam, vel Fluorem Album sistat, quæ sunt causæ hujus Tabis. Quæ res, quomodo oporteat fieri, in capite de Gonorrhœa, & Fluore Albo alibi dicemus. Hoc fluxu succi nutritij jam arte suppresso, totis viribus nitendum est, quo, quàm citissimè sanguis effœtus, & depauperatus novo, oleoso, & benigno chylo saturetur. Ideòque, sicuti priore capite innuimus, delicati, & euchymi, palatoque, & ventriculo gratissimi cibi sæpiùs in die, licet parva quantitate, offerantur. Et quo magis excitetur appetitus, hilari animo esse jubeatur Æger. Nihil enim magis quàm mœstitia, appetitum labefactat, & Tabem confirmat. Aere etiam aprico, & benigno fruatur, qui plurimùm nervis, & consequenter appetitui, & ventriculo confert. Exercitijs etiam, & frictionibus, usque ad sudores moderatos (si vires ferant) quotidiè utatur, quo saburra veteris, effœti & inutilis chyli, qui vasa sanguifera, & habitum corporis jam infercit, exsudetur, utilisque copiosior detur, & consequenter appetitus in ventriculo augeatur. Abstinendum verò est omnino à liberali usu vini, & liquorum spirituosorum à quibus sanguis jam nimis calidus factus, ulteriùs excandescere solet. Caveat etiam Medicus à præscriptione *Cathorticorum*, vel cujuscunque alterius insignis evacuationis, quæ impensas ulteriores naturæ jam languidæ creare possit. Si verò calor hecticus, vel leviissimo gradu, in partibus solidis accendatur, statim usu *lactis asinini*, *lacteæ*

dietæ, vel *aquarum mineralium Chalybeatarum*, exſtinctio hujus flammæ ſummoperè molienda eſt.

CAPUT V.

De Tabe ab Apoſtematibus, & Ulceribus largis orta.

APoſtemata, Ulcera larga, cuicunque partis corporis (ſive externæ, ſive internæ) ea accidant, ſi diu maneant, multumque ſeri, ſeu Ichoris effundant, Tabidum tandem reddidiſſe Ægri corpus, idque, uſque ad maraſmi lethalis gradum, ſemper obſervavi; & quidem hujuſmodi Ulcera in muſculis dorſi, & teſticulis, imò in genu, & pede, æquè Tabem inducere, ac in renibus, hepate, vel pulmonibus ipſis notavi: Quinetiam Phthiſin pulmonarem his Ulceribus amplis, & vetuſtis ſæpiùs vidi ſuperveniſſe.

Cauſa hujus Tabis eſt proculdubiò longa, & copioſa ſubtractio ſucci nutritij dè maſſa ſanguinea per Ulcera continuò depluentis; quo ſanguis, qui in vaſis reſtat, oleoſo, & alimentari ſucco privatus aceſcit, & incaleſcit, indeque corporis alitioni ineptus redditur: quo calor febrilis & hecticus non tantùm in ſanguine, & ſpiritibus accenditur verùm etiam in habitu corporis, & partibus ſolidis defixus manet, unà cum ſiti, languore virium, inappetentia, nauſea, atrophia partium, & tandem vigiliis; donec Æger in ſtatum maraſmi redactus miſerè ultimum diem claudat, licèt, ut plurimùm, ſine dyſpnœa, tuſſi, vel aliquo alio ſigno Pathognomonico Phthiſeos pulmonaris.

Hæc Tabes (ſicuti de altera præcedenti capite, diximus) facilè curationem admittit, ſi modò Ulcera eam facientia arte medica internè, & chirurgica externè, tempeſtivè curari poſſint ſc. priuſquam Æger in aliquem gradum maraſmi redigatur. Sæpiſſimè verò (Prohdolor!) in hoc caſu Æger blanditiis Chirurgorum malè feriatorum deceptus Medicum non accerſit uſque dum magis conveniat Theologum de animæ futuro ſtatu, vel Juriſperitum de re Teſtamentaria conſulere.

Quo in caſu prudentem Medicum, prognoſtico fatali priùs habito, magis ſeſe ſubducere, quam ſpe curationis impoſſibilis, Ægrum jam deſperatum fallere, convenit.

Sin verò Medicus ſatis tempeſtivè advocetur priuſquam Æger nimis Tabidus, & Hecticus evadat, curatio Ulcerum, ope artis medicæ interna, quam citiſſimè molienda, & acceleranda eſt. In quem finem uſus copioſus decocti *farſæ*, &c. egregiè confert, non tantùm ad emolliendum ſanguinem, quo cruor minùs aeris, & excandeſcens redditus, novum chylum faciliùs ſibi aſſimilare, & in propriam naturam convertere poſſit, & Fluor chyli per Ulcera factus minoretur, quod ſanationem Ulcerum multum promovet; quam ob cauſam proculdubio hæc decocta vulgò exſiccantia audiunt: Quinetiam ad exſudandum, & traſpirandum ſaburram ſuccorum effœtorum, & inutilium in habitu Corporis, & vaſis deliteſcentium per poros cutis, Ego ſequenti formula decocti uti ſoleo.

R. Sar. opt. inciſ. Vn. vj. Rad. Chin. Vn. ij. Lign. Saſſagr. Sautal. rubr. Raſur. C. C. Eboris an. Vn. m. Paſſulat. majores exacinat. Vn. iv. Glycyrrhiz. raſ. Vn. j. M. Mit. inciſ. n. j. Poſt debitam infuſionem colentur in liq. Font. lib. xij. ad lib. v. ſub finem decoctionis addendo (ſi à tuſſi vel dyſponœa, vel leviſſima ſit pulmonum ſuſpicio) *ſol. Paſſilag. Capill. veneris pulmonar. maculoſ. hedr. terreſtr. veronic. flor. Bellid. major. an. m. j. deinde fiat colatura*, & bibat Æger copioſè hoc decoctum pro potu ordinario.

Imò, ſi Ulcera ſint vetera, & curatu difficilia, bibat etiam Æger horis mediis Vn. vj. vel vlij. *Aquæ. Calcis*. Cujus egregio ſale, præcipitatis acribus, & acidis ſanguinis particulis, tota maſſa miteſcit, atque inde faciliùs novum chylum amplectitur, & in propriam naturam ſubigit, quo fluctio chyli ad partes Ulceratas, fit minor, & conſequenter expeditior fit ſanatio Ulcerum arte Chirurgica, ob quam rationem vulgò hic etiam potus exſiccativus æſtimatur. Formula

mulam Aquæ Calcis mihi familiarem hic etiam annectere lubet.

R. Sarsæ incis. Vn. vj. Uvar. Corinthiac. lib. m Post debitam infusionem coque in aq. Font. lib. xij. *ad vj. Deinde fiat colatura. In hac decocto extingue Calcis vivæ lib. m. quod postquam per residentiam fuerit depuratum, & sale Calcis saturatum clarè decantetur, & in lagenis vitreis serveturin usu*

Imo, si non adsit hectica dispositio manifesta, durante usu horum decoctorum, quarto, vel quinto quoque die purgetur Æger, idque, non tantùm lenioribus medicamentis, ut *Decocto sen. cum Manna*, &c. verùm etiam fortioribus ut *Extract. Rud. Dr. m. aut Pil. Coch. minor. Dr. j.* Imo, si Æger cum euphoria purgationem ferat, & opus fuerit, conscendere licet ad usum *Scammonii*, & *ipsius Resinæ Falappæ*, quibus semper conjungere convenit dosin *Calomelanos*. Quod medicamentum, corrigendo, & alterando diathesin sanguinis, egregiè confert ad sanationem Ulcerum. Formula sequenti ego uti soleo.

R. Diagryd. sulphurat. vel Resin Falapp. gr. xvj. *Calomelan.* gr. xxv. *vel Dr. m. Conserv. Rosar. Pallidar. vel Syr. diapin. Cerv. q. s. Ms. F. Bolus.*

Vel sumat æger Catharticum Mercuriale forma pulveris è Cochleari lactis cùm regimine. Quo medicamento saburra effœti, & inutilis chyli in sanguine, & habitu corporis retenti egregiè per alvum deturbatur, indeque Ulcerum sanatio acceleratur.

Imò, si vires Ægri firmę fuerint, & nullus Hecticæ dispositi quisgradus eum adhuc invaserit, Salivatio Mercurialis, non tantùm *Calomelanos*, verùm etiam (si opus fuerit) ipsius *Turpethi minerallis* promovenda est. Quod quidem est ultimum asylum, & Herculeum remedium, quod etiam (si cautè sit exhibitum) in curatione Ulcerum veterum, & obstinatorum satis tutum est.

Utiliter etiam hic præscribi possunt remedia Balsamica interna, uti *Syrupus balsamicus, Balsamum Leucatelli*, &c. Ex. gr. Capiat Æger. singulis noctibus *Balsam. Leucatell. & conserv. Ros. rubr. an. Dr. m.* vel *℈ ij. cum Balsam. Peruv. gut iij vel iv.* vel bis, aut ter die *Cochl. unum syrupi balsamici ritè fact. vel per se, vel solut. in hausto decocti sarsæ, vel Dr. m. Balsam. Tolutan. in pilulas parvas redact. horis mediis, superbibendo haustum decocti sarsæ*. Vel si nullus adfuerit calor febrilis capiat *bis die gt. viij. vel x. opobalsami santtilo sacbari Cant. ti excepti.*

Sanascent verò Ulcere, summoperè cavendum est, ne loco Tabis communis, à subtractione chyli, Phthisis verè pulmonaris subsequatur, quo quidèm sæpissimè accidit. Hac enim maximè usitata succi nutrilij porta. arte chirurgica, & medica jam occlusa, si sanguis adhuc manserit effœtus, nec suam pristinam balsamicam, & oleosam naturam recuperaverit, magis exscandescere, & acescere solet, & inde succum nutritium acrem, & calidum (per ulcus antea excerni solitum) jam in parenchymate pulmonum, (utpote molli, & humorum receptioni apto) deponere solet. Unde non tantùm infarctio pulmonum sequitur, atque inde respirationis difficultas; verùm etiam tumor insignis glandularum, quæ in partibus satis frequentes esse solent, & exinde tussis arida, & molesta, imò calor, & inflammatio, indeque febris non tantùm Hectica, verùm etiam putrida, seu potiùs inflammatoria, & tandem Apostema, & Ulceræ cum siti, & inappetentia; quæ omnia in funestam, & confirmatam Phthisin pulmonarem tandem finiuntur. Ideòque, ubi primùm hæc Ulcera externa, & remota sanescere incipiunt, diligentissimè, attendere debet Medicus, ut exploret, num vel levissimos difficilis respirationis gradus, vel quovis aliud signum affectionis pulmonariæ supervenisse. Imò si appetitus maneat imbecillis, vel si, vel minimè caloris præternaturalis gradus in habitu corporis adsit, quo vel levissima suspicandi Phthisin pulmonarem occasio præbeatur, primum ejus insultum, & progressum totis viribus præcaveri oportet more sequenti. Fiant fontanellę frequentes, radatur caput, continuetur usus remediorum balsamicorum ante memoratum, & decocti sarsæ cum herbis vulnerarijs prędictis; vel in ulteriorem remperationem, & alterationem sanguinis,

guinis, ad diætam lacteam ſtrictiſſimè relegetur Æger. Ob eandem rationem aquæ minerales chalybeatæ hic etiam valde proſunt. Depletio etiam pulmonum infarctorum per Thoracica, & Pulmonaria Apozemata, linctus expectorantes, aliaque ejuſmodi in capite de Phthiſi pulmonari poſthac deſcribenda, quamprimùm acceleranda eſt, priuſquam continua calidorum, & acriorum ſuccorum ſtagnatione tonus partium labefactetur, & calor febrilis ſuperinducatur.

Caveat etiam Æger diligentiſſimè à pathematis animi, frigore, exercitiis vehementioribus; uti etiam ab uſu vini, & liquorum ſpirituoſorum, qui apulſum ſanguinis ad pulmones citatiorem, quàm par eſt, efficiant, & calorem in ſanguine præternaturalem accendant.

Si verò nulla ſit ſuſpicio pulmonum, ſaneſcente jàm Ulcere, commendetur Æger hilari animo, benigno & perflatili aeri, & victui euchymo, & pleno, miti tamen, & acrimoniæ experti, & exercitiis moderatis à quorum uſu ſanguis quàm citiſſimè priſtinam balſamicam, temperatam, & oleoſam naturam induere, & ventriculi appetitus augeri, poſſit.

Qua methodo non tantùm præcavetur futura, verùm etiam curatur incipiens Tabes ab Ulceribus externis proveniens, uti anteà in priorib. capitibus de aliis Phthiſib. originariis à ſucci nutritij ſubtractione oriundis, largius diſſernimus.

HISTORIA.

Uxor D. *Vvheatley* juxta *Templum* Sti. *Sepulchri*, *Londini*, circa 50. annos nata, ſpatio duorum annorum, lumborum dolore intolerabili, ab inflammatione, & Apoſtemate muſculorum lumbarium inde conſequente, cruciata, progreſſu temporis, à quotidiano dolore noctu, diuque, premente, & à continua impenſa ſucci nutritij in hanc cloacam quotidiè, & copioſè ſeſe exonerantis, in febrem, & tandem in Tabem, ad gradum uſque maraſmi, cum ſiti intolerabili, languore continuo, inappetentia, & vigiliis, ſine aliqua tamen nota Phthiſeos pulmonaris, redacta eſt; adeo ut miſera Muliercula continuò lecto affixa, quaſi ſtatim moritura cum ejulationibus horrendis vitam diu protraxerit. Præ angusta re domi, Medicum tamen non conſuluit, verùm opinans morbum eſſe calculum renum miſerè ſeſe quotidiè excruciavit medicamentis, neſcio quibus, lithentripticis, qualia vel quevis muliercula ejus ſocia illi profutura eſſe audacter pollicita eſt. Verùm ipſe tamen ab ingenioſiſſimo Dre *Tyſon* eam inviſere rogatus, unaque cum eo obſeruans partes lumbares eſſe tumidas, & renitentes, & ſentiens agitationem materiæ purulentæ ſub impreſſis digitis (etſi paulò profundiùs ob craſſitiem muſculorum, & denſitatem cutis lateſcentis) cum conſenſu digniſſimi Collegæ mei impetravi, uti poſt applicationem cauſtici, apertio in loco convenienti per Chirurgum fieret. Qua apertione jam facta, magna copia materiæ primùm limpidæ dein purulentæ, Cyſtidumque aqua limpidiſſima repletarum, ad minimum Quingentarum magno impetu effluebat. Per tres habdomadas, vel eo ampliùs, turunda quotidie extracta, copioſum pus, & Cyſtides lympha oppletas eduximus. A prima Apoſtematis apertione dolores plurimùm alleviabantur, & moderato uſu Syrupi *de Meconio* ſomnum convenientem capiebat, opeque chirurgica externè, & uſu continuo decocti *Sarſæ* interne in potum ordinarium exhibitæ, ulcus intra ſpatium ſeſquianni (quod tam diu conſultò Turunda argentea Fiſtuloſa apertum ſervavimus) demùm perfectè ſanatum eſt: febris Hectica, & ſitis evaneſcebant, vires augebantur, appetitus, rediit, & à ſtatu maraſmi planè liberabatur, & in aerem ruſticanum apricum, & benignum, verno tempore, atq; ad uſum lacteæ diætæ dimiſſa, intra ſex hebdomadas [illegible] ſine aliqua nota Tabis evaſit, & adhuc poſt octo annos jàm elapſos ſuperſtes optima valetudine fruitur. Plures ejuſmodi hiſtorias conſultò brevitatis cauſa omitto.

CAP.

CAPUT VI.

De Tabe Nutricum à lactatione nimia.

NIhil aliud est lac, quàm succus Nutritius è massa sanguinea per glandulas mammillares continuò secretus. Ideòque si, ob defectum appetitus, plus succi nutritij è sanguine per mammas longo tempore exugatur, quàm per novum chylum è venis lacteis massæ sanguineæ suppeditatur, non potest non insequi sanguinis depauperatio atque indè Atrophia corporis (quando quidem nutritione debita privatur) & consequenter calor hecticus in sanguine, spiritibus, & habitu corporis, quæ quidem est altera species Tabis originariæ, à subtractione succi nutritij orta; de qua jam tractabimus.

Non est tamen dissimulandum, me tabidam dispositionem lactando curatam interdum observasse, idque non tantum in Uxore mea dilectissima, verùm etiam in plurimis aliis mulieribus. Ex. gr. D. *Willson*, Vicina mea, durante lactatione, semper pinguescit, quæ cetera parte vitæ fere instar umbræ tabida incedit. Imo Domina *Thompson*, in vico dicto *Snorehill*, in fatalem Tabem habitualem, indeque in Phthisin pulmonarem, manifestè à subitanea Infantis ablactatione, incidebat. Verùm æquè facile est observatu, omnibus Nutricibus, quæ à lactando hoc modo pinguescunt, appetitum manere integrum, imo durante lactatione plurimùm augeri, & exinde facillimum esse rationem hujus ἐκ τοῦ ὁμοῦ investigari: Nempè quòd, appetitu, continua succi nutritii extractione, per Infantis exsuctionem aucto, majori copiæ novi, & oleosi chyli locus detur quo sanguis quotidiè ditatur, quod magis, quam omnia medicamenta, ad Tabidæ dispositionis curationem confert. Verùm, si durante lactatione, appetitus langueat, atque inde, ob paucitatem cibi ingesti, minus novi succi sanguini suppeditetur, quàm egeritur per mammas, necesse est ut sequatur hectica dispositio in sanguine, & spiritibus, & Atrophia, seu Tabes in habitu Corporis, idque ob rationes jam ante memoratas.

Primum hujus tabis adventuræ præsagium est Inappetentia, ideoque hanc cautelam omnibus nutricibus do, ut appetitu aliquandiu declinante, protinus ablactent infantes. Secundum signum est languor virium, ab effœto, & depauperato statu sanguinis procedens. Tertium est Hypochondriaca oppressio, & frequens passio hysterica, & suffocatio. Quod quidem Phænomenon non provenit ab Infantis suctione vapores sursum trahente (uti vulgò existimatur) verùm à subtractione succi nutritii magis copiosa, quàm par est. Quo ipsi spiritus, pari ratione cum sanguine, pauperes, & flatuosi evadunt, quòd robur nativum, primogenium amiserint, unde sequitur obstructio, & inordinatus, & ingubernabilis hicce motus spirituum in nervis, & fibrillis musculorum, atque indè oppressiones, & torsiones suffocativæ, & convulsivæ, vulgò dictæ hypochondriacæ, & hystericæ.

Hæc præsagientia symptomata, progressu morbi, ob Atrophia, & calore hectico (quod mirum non est) excipiuntur, & sæpe in Phthisin pulmonarem unà cum tussi, anhelitu, &c. terminantur Originariè tamen hæc Tabes est in habitu corporis, idque à nimia subtractione succi nutritij. Hæc Tabes, quum primùm ad gradum marasmi provecta est, & in Phthisin pulmonarem finitur, plane lethalis, & incurabilis evadit. Principio verò facile curatur, sc. ablactatione Infantis subitanea, quo causa procatarctica removetur. Secundò, præbendo copiosum nutrimentum Ægrotæ, è cibis euchymis. Tertiò, appetitum augendo hilaritate animi, usu benigni, & aprici aeris, exercitiis moderatis &c. Imo denique, si hectica dispositio id requirat, relegenda est Ægra ad usum lacteæ diætæ, aut aquarum Chalybeatarum. Abstineat autem à vino, & evacuationibus omnibus plusquam justis, uti in curatione Atrophiæ ab aliis evacuationibus ortæ jam supra innuimus.

HIS-

HISTORIA.

Uxor Domini *Brid* amici mei integerrimi habitantis in vico dicto *Fetterlane* circa annos 33. nata, puerum robustum per spatium anni vel ulteriùs lactavit. Post quatuor verò lactationis menses, appetitu privata parùm alimenti indies desumebat indeque in languorem virium, & passiones suffocativas, sive hystericas incidebat, verùm sine Atrophia, vel quavis alia morbida affectione. His verò admonitus, ego (eam jam fortuitò invisens) Infantem statim ablactare jussi, ne in Tabem incideret. Illa verò duobus, vel tribus mensibus in Infantis lactatione, cum appetitu dejecto, adhuc persistens, tandem in Tabem, seu Atrophiam corporis incidit; verùm sine tussi, vel aliqua insigni febre. Vehementer tamen; & fere continuò, de siccitate, & calore valdè molesto circa tonsillas, uvulam, & partes deglutitioni inservientes conquerebatur) sicuti Dominæ *Thompson*, & fere omnibus Lactantibus Tabidis accidisse observavi) Quod Phænomenon, à depauperato, & calefacto statu sanguinis, ob nimiam lactationem exoriri mihi videbatur. Tandem, licèt nimis serò, monitis meis parens Infantem ablactavit, diætaque lactea, & aquis chalybeatis est usa, cum magno emolumento. Appetitu verò ab his (quippe non satis tempestivè in usum sumptis) non restituto, insufficientem copiam novi chyli in massam sanguinis recipere non potuit, atque, inde ab omnibus medicamentis abhorrens (consultis licèt optimis Medicis) tandem in Phthisin pulmonarem incidens, cum tussi, anhelitu, & febre hectica planè suffocata moriebatur.

CAPUT VII.

De Tabe à Dysenteria, & Diarrhœa.

IN scorbutica diathesi corporis, in tantum sæpe accescit sanguis, ut ex quavis levi causa irritatus, novum chylum sibi assimilare non possit; quo fit ut ut, continuo fluxu instar rivuli, per glandulas intestinales excernatur. Qui chylus si sit benignus, more Diarrhœæ, sin verò acris, & malignus, more Dysenteriæ cruentæ, morbum fingit. Ab hoc continuo chyli effluxu valde depauperatur, & incalescit sanguis, ad eo ut liçet Dysenteria, aut Diarrhœa, opiatorum & adstringentium medicaminum usu (qualia veniunt describenda in capite de Diarrhœa, & Dysenteria) profligetur, calor tamen Hecticus in sanguine adhuc manet, vnà cum Atrophia, & siccitate Cutis, à depauperato & effœto sanguinis statu ortus: Uti accidebat Filio meo unico, & dilectissimo, plurimisque alijs: Quæ Tabes sæpissimè in Phthisin pulmonarem finitur. Est verò præcavenda (Diarrhœa, & Dysenteria propriis medicamentis priùs curatis) usu longo lacteæ diætæ, corticis *Peruviani*, aquarum mineralium Chalybeatarum, & decocti albi in potum ordinarium. Hæc Tabes frequenter Infantibus deoturientibus supervenit. Verùm ex longo usu decocti albi, Julapiorum, & perlatorum medicaminum adstringentium leviter opiatorũ facillimè curatur.

HISTORIA PRIMA.

Filia unica Domini *Tindall*, Adolescentula egregiâ, scorbutica tamen, & quadantenùs melancholica, circiter xviii annum ætatis, à suppressione purgationum menstruarum, in Diarrhœam serosam, & Colliquativam incidit, ex qua sensim, spatio unius anni, Atrophia universalis, usque ad gradum Marasmi, inducebatur, sine verò aliqua febre sensibili, vel Tussi, vel dyspnœa, vel alliqua alia nota morbidæ pulmonũ affectionis, adeo ut à Medico, qui eam ante me cura-

ıravit, non omnino pro Tabida habe-
etur. Ego, cum jam præ debilitate fere
erpetuò lecto affixa erat Ægra, eam
nviſere accerſitus quaſi Diarrhœa ſola
ffectam, planè Tabe uſque ad maraſ-
num confectam inveni, & ita de ea ſen-
entiam meam palam protuli, licet adhuc
ulmones ſarti tecti viderentur, nec ul-
um Indicium aderat febris Hecticæ.
Quum primùm verò à regimine debito,
& uſu medicaminum efficacium ſiſtebatur
Diarrhœa impenſiva, quam prior Medi-
us ex ignorantia, vel incuria tamdiù
ermiſerat, illicò flamma hectica in ha-
itu Corporis accendi incipiebat, & pul-
ones etiam affici tuſſi fere perpetua, &
lyſpnœa, quæ ſymptomata tandem ſu-
lore colliquativo, tumore pedum, aliiſ-
ue notis funeſtæ Phthiſeos pulmonaris
xcepta, citò ad ſupremum diem Vir-
inem formoſam, inter lacrymas amico-
um, deducebant. Duo hic præſertim
otatu digna erant, ſcilicet quòd, quo
agis Diarrhœa ſiſtebatur, eo ſemper
agis pulmones illicò afficiebantur: Et
ecundò quòd, utcunque per ſpacium fe-
e anni Tabes prævaluerit, ad maraſ-
num usque, priuſquam vel labes mini-
na pulmonibus impreſſa videbatur, in
adavere tamen poſt mortem aperto pul-
ones apparebant ubique tuberculis hic
llic referti, iiſque non tantùm crudis,
erum etiam aliquibus maturis.

HISTORIA SECUNDA.

Filius meus unicus, antequam annum
etatis octavum attigerat, me abſente,
Dyſenteria truculentiſſima corripieba-
ur, à qua, ante meum reditum, Ta-
e uſque ad Maraſmum, confici vide-
atur. Poſtquam verò diligentiſſimo uſu
Remediorum omnigenorum Dyſenteria
lanè vincebatur, & alvus in ſtatum
aturalem redigebatur, manebat adhuc
alor Hecticus, Cutis arida, Pulſus
eler, cum aliis febris hecticæ ſignis:
ſuper Appetitus purimùm deficiebat,
Tuſſis arida invadebat, & ſurditas ali
qualis, cum hebetudine Cerebri. Ex
electione verò aeris ſalutiferi, uſu La-
teæ diætæ, & poſteà Corticis Peruvia-
ni, & nutrimenti euchymi, & pleni, ſpatio trium, vel quatuor menſium, σῶφρων & σώφρων evaſit, niſi quòd ab illo tempore uſque hùc, à minima occaſione, tuſſi Aſthmaticæ valdè pronus maneat.

CAPUT VIII.

De Tabe à Diabete, ſeu nimio fluxu Urinæ.

Diabetes vulgò dicitur *Hydrops ad Matulam*, eſtque continuus ſucci nutritii fluxus per renes decurrens, qui cogitabundis, & vini Gallici, liquorumque diureticorum Potatoribus plerumque accidit: Unde urina (ob copioſam ſcilicet novi chyli affluentis admixtionem) ſalſedine ſua privata, dulcis, imò mellea redditur. Hoc continuo effluxu chyli depauperatur ſanguis, indeque inſigniter languent vires. Ab excandeſcentia ſanguinis calor præternaturalis in partibus ſolidis accenditur, unde debilitantur Nervi, atque inde ſpaſmi, vertigines, aliæque generis nervoſi affectiones ſequuntur, tandemque partes muſculoſæ, ſucco nutritio privatæ in Atrophiam, ſeu Tabem incidunt: Uti accidebat filio Dòmini Pettit, Domino, & Dominæ Wells aliiſque quamplurimis. Hæc Tabes curanda eſt diuturno uſu *diætæ lacteæ*, *conſervæ Roſar. rub. bolt Arme. gum. Arabic. Tragacanth.* &c. potatione longa aquarum *Barbontenſium*, *Iſlingtontenſium*, vel cujuſvis alterius aquæ *mineralis chalibeatæ*. Abſtinendum verò eſt ab uſu vinorum, præcipuè Gallicorum, à Venæ ſectione, omnibuſque catharticis, præter *Rhabarbarum*, *Myrobalana*, aliaque ejuſmodi lenia, quæ etiam ſtypticis partibus ſunt prædita, de quorum vi in hoc morbo debellando mox egregiam referemus hiſtoriam.

HISTORIA PRIMA.

Filius Domini Pettit, à Diabete, cujus curatio diu neglecta fuit, non tantùm epilepticis, & Vertiginoſis affectibus frequenter fuit afflictus, ſed etiam, pro-

greſſu

Digitized by Google

gressu morbi, valde tabidus evasit. Verùm usu aquarum *Tumbrigiensium*, *lacteæ diætæ*, & *Electuariorum adstringentium* perfectè restitutus est, jam post decem annos rectè valet.

HISTORIA SECUNDA.

Ipse Dominus Petiit, prioris Ægri Pater Incolaque cujusdam vici dicti *Longlane* jam fere septuagenarius, à *Diabete* in summam hecticam, ultimumque Marasmi gradum redactus, lectoque per tres septimanas affixus *diætæ lacteæ* accuratissimè institutæ, & *Julapiorum*, *Electuariorumque adstringentium*, à *Diabete*, & febre, tandemque à Tabe ipsa sanus evasit, estque adhuc, quantum ego scio jam post 5. annos superstes.

HISTORIA TERTIA.

Dominus *Vobeeler*, Incola vici dicti *Princeps street*, licèt jam tres puellas habeat vivas, & sanas, omnes tamen filios, prima infantia [ubi scilicet primùm cœperunt denturire] diabetica Tabe sublatos, amisit. Nomen quidem morbi ignoravit, verùm, dum observaret eodem modo omnes filios periisse, idque, fere circa idem ætatis tempus, atque id, in extremam emaciationem redactos, cum perpetua, & inextinguibili siti, & profluvio Urinæ mirabili, me tandem consuluit de quarto filio, qui tunc denturiebat. Atque, sicuti tres priores jàm defuncti, incipiebat immodicè sitire, atque etiam æquè immodicè mingere, quo caro valde flacida reddebatur, calorque hecticus suboriebatur. Ita, mellea Urinæ dulcedine fultus, sententia firmata, Phthisin diabeticam à dentitione ortam pronunciavi; qualis perfectam curationem admittere non possit, usque dum dentium eruptio jam plane completa fuerit. Intra unius, vel alterius mensis spatium, ad faciem Hippocraticam, ultimamque tabis scenam miserius infans redigi videbatur; quippe qui colliquationem per Diarrhœam, æque ac per diabetem pateretur, licet sine Tussi, vel alia aliqua pulmonum affectione. Utcunque, in præsentem symptomatum alleviationem, præscripsi accuratissimam *diætam lacteam* & *Electuarium adstringens*, jussique, ut sitiens lac solùm aquis *Stigiensibus* mixtum per totam æstatem biberet. Quo sitis, & profluvium Urinæ aliquantùm supprimi, caroque resarcire videbatur. Morbo autem incertis intervallis, recrudescente, cum insigni per alvum, æque ac per renes colliquatione, quoties scilicet instabat nova dentium eruptio, secundùm prognosticon initio habitum, præscripsi tandem gr. vi. vii. vel viii. *Rhabarbari*, omni mane, & tantillum *diascordii* hora somni sumendum. Quorum remediorum diligenti usui infantem committebam, atque in horum usu persistebat per duos annos, ad minimum, donec scilicet omnes dentes erupissent, quò vires, carnesque continuò resarciebantur, meliusq; in dies sese habuit, etsi, aliquantum siti, profluvioque Urinæ detineretur, usque dum octum numerum dentium complevisset. Jam verò, quarto ætatis anno finito, sanitate firma, athletico corporis statu frui videtur, ac si nunquam morbo aliquo affectus fuisset.

CAPUT IX.

De Tabe à Salivatione orta.

SAlivatio est vel naturalis, vel arte facta; Estque harum utraque copiosa secretio succi nutritii per Glandulas salivales facta, qua, ob rationes jam prioribus capitibus memoratas, post longum salivationis cursum, sanguis acescit, & incalescit, parteſque musculosæ debita nutritione privatæ in Atrophiam, seu tabem incidunt.

Salivatio naturalis, seu Ptyalismus scorbuticis, plurimum, supervenit, diuque, quoniam sanguis, ob acrimoniam, non potis est novum chylum sibi assimilare, ideoque, in circulatione, eum continuò per Glandulas salivales excernit. Quo fit, ut vel ipsis mulierculis sit notum, nimiam salivationem in Phthisin tendere; quare rite continuam salivæ deglutitionem ad Tabem præcavendam præscribere solent: qua non tantum salivationis

pro-

progreſſus præpeditur (ſputatio enim ractione quadam perpetua glandulas ſaivales ſollicitat, & ad novam excreionem urget) verum etiam chylus per luctus ſalivas incaſſum excretus, naturæ, n ſanguinis reparationem, continuò reituitur.

Æque verum eſt etiam omnem ſalivaionem arte factam mercurialibus ſcilicet nedicamentis excitatam (ſi longa fuerit) ıecticam & tabidam diſpoſitionem induere.

Quo in caſu (ſalivatione jam finita) ad ıſum diuturnum *lacteæ diætæ* Æger regandus eſt, quo ſanguis leniatur, & diſpoſitio tabida præveniatur. Deinde aeri prico, & benigno, & liberali ciborum uchymorum uſui, imo etiam [ſi opus uerit] aquarum *mineralium Chalybeatarum* committendus eſt.

Patuit Egregium hujuſmodi tabis emplum in Filia Domini *Daulton Pharacopolæ*, quæ à ſalivatione mercuriali d curandas Scrophulas excitata, ſtatim finita ſalivatione, in tabem lethalem ıcidit, & ob ingentes humorum impenıs ſalivatione factas, neque aere, neue lactea diæta, neque ulla alia arte reitui potuit, verùm ſenſim Tabe confeta, ſine ulla Phthiſeos pulmonaris noı, poſt unum, vel alterum menſem ſalivatione elapſum, ultimum diem auſit.

CAPUT X.

De Tabe ab Hydrope orta.

HYdrops fit *Lymphæductum*, ſeu vaſorum Chyliferorum ruptura, quo ıccus nutritius (qui naturaliter per hæc aſa, quaſi perpetuis quibuſdam rivulis, ıb ſpecie, vel lymphæ, vel chyli in nguinis maſſam, in neceſſariam ejus parationem, deferri ſolet) jam contiuò in cavitatem abdominis, & Thoras, vel in ipſos artus habitumque corpos effluit, & depluit. Quò, ſanguis ſota inſtauratione chyli; vel utriuſque ivatus, valde depauperatur, indeque eſcit, & incaleſcit; unde nemo mirari bet febrem cum ſit, aliiſque ejuſmodi ſymptomatis, inde naſci, uti, & Tabem, ſeu Atrophiam partium, cum languore virium inde conſequente, ob defectum novi ſucci nutritii, atque denique dyſpnœam etiam, ob diſtentionem muſculorum ab humore Hydropico intus contento.

Uſitatiſſima hujuſmodi vaſorum rupturæ cauſa eſt tumefactio glandularum Abdominis, vel Thoracis, vel artuum, per quas, vel juxta quas hæc vaſa perrepunt, & ſuffulciuntur. Quibus tumoribus vaſa illa tenera coarctata, & compreſſa liberum tranſitum præbere non poſſunt, vel lymphæ, vel chylo; indeque, continuo appulſu novi liquoris ad partes vaſorum compreſſas tendentis, & præterfluentis tergum prementis, Vaſa ultrà tonum naturalem diſtenta tandem rumpuntur. Hic morbus eſt valde difficilis curatu, nec quidem ſine lymphæductuum, ſeu vaſorum lacteorum agglutinatione, & conſequenter minutione glandularum tumidarum, quæ vaſorum exilium rupturam comprimendo efficiunt, curari poteſt. Hoc igitur caſu, Indicationes curativæ ſunt quæ ſequuntur.

Primo, Saburram ſucci nutritii extravaſati *cathartcis hydragogis*, uti *Reſina Jalapii*, *gutta gamb.* aliiſque capite de *Hydrope* memorandis; atque etiam diureticis, uti *ſale ſuccini*, *Millepedis* &c. ſubducere, & evacuare.

Secundo, Longo Chalybeatorum uſu tumefactas glandulas obſtructionem chyli efficientes, reſerare, tonumque partium tumefactarum exinde reſtituere, & firmare. Quibus factis, Æger copioſè cibis euchymis nutriatur, tandemque libero, & benigno aeri, & uſui aquarum Chalybeatarum committatur, non tantùm in ulteriorem ſanguinis temperationem, verùm etiam in perfectam glandularum obſtructarum reſertionem. Hoc autem in caſu à diæta lactea religioſè abſtinendum, quoniam glandulas jam obſtructas ulteriùs infercit, & conſequenter cauſam morbi procatarcticam promovet.

Digitized by Google

HISTORIA.

Filius *Thomæ Lechmere* Armigeri, circiter annos duos natus, & denturiens, à frigore percepto, in Peripneumoniam incidit, atque longo tempore, à Pharmacopola, omissis Venæsectione aliisque curationi legitimæ apprimè necessariis, pessimè habitus est. Tandem autem à me & Collega meo eximio, Dre *Croon*, serò licet advocatis, per detractionem sanguinis, applicationem Vesicatoriorum, & linimentorum Thoracicorum, ut & per exhibitionem Medicaminum pulmonarium, quadantenùs restitutus est: Valetudinarius tamen cum tussi, & difficili respiratione mansit, per spatium scilicet anni unius, ad minimum, à quo tempore misellus puer febre hectica, quotidiè intermittente cœpit detineri, quæ licet usu Corticis Peruviani sæpissimè profligata fuerit, citò tamen revirescere solebat, & quidem, incertis intervallis, per annum integrum, ad fatalem usque diem recrudescebat. Ab initio verò febris, Abdomen Hydropico tumore distendi cœpit; qui quidem tumor, mirum in modum, in dies crescebat, cum augmento tussis, & dyspnœæ: quibus omnibus symptomatis Atrophia partium, ad gradum usque marasmi, tandem superinducebatur: In summa verò Corporis emaciatione, & Hydropis ἄκμη (quod notatu dignum) vultum habuit vegetum, & elegantissimum, absque vel minima flavedinis tinctura, Appetitum etiam firmum seu magis voracem, idque, ad funestum usque diem. Quo rectè conjectatus sum, necnon amicis ejus hanc sententiam semper protuli, Hydropem esse verè chylosum factum à depluvio chyli in cavitates abdominis per vasa lactea, ex accidente aliquo rupta, necnon tabem comitantem haud esse verè pulmonarem, sed ex mera inanitione ortam, per subtractionem scil. succi nutritii debituè vasis chyliferis, ruptura jam in iis facta. Quod ab eventu planissimè patuit, Paracentesi enim facta in Abdomine, dum adhuc vivus erat puer, extraximus plurimas libras chyli lactescentis, & admodum dulcis, qualis in ipso ducto chylifero reperitur. Aperto verò post mortem Cadavere, non obstante difficili respiratione, & longa tussi, invenimus pulmones ipsos sanos, & sine aliqua præternaturali affectione, nisi quòd in postica parte, prope Trachæam, glanduiæ apparebant valde numerosæ, eæque satis insignes, & duræ egregiam pressuram super ipsum ductum chyliferum efficientes, fere qua parte Venam subclaviam pertingit; erantque adeò insignis ponderis, & molis, quòd ob pressuram super ductum inde factam, ac si à fascia, injecta difficile admodum videbatur, si omnino possibile, ut Chylus sese in sanguinem trajiceret. Atque inde factum est proculdubio, quòd vasa lactea tenuia in abdomine sita (chylo continuò premente & transitum facilem superiùs per ductum chyliferum non reperiente) ultra tonum distenta, tandem rupturam paterentur, atque ita in cavitates abdominis chylum sanguinis reparationi destinatum, quasi continuo rivo, trajicerent. Ex jam dictis prope vel ipsi sensui apparet primò, hos tuberculos, seu glandulas pulmonares tumefactas à malè curata Peripneumonia, ob defectum scil. tempestivæ venæsectionis, & expectorationis, primitùs esse oriundos. Secundò, sicut tussim molestam atque aridam à constrictione vasorum pulmonarium aeriferorum his tuberculis facta, ita etiam respirationem anhelosam à pressura chyli extravasati infra diaphragma ortum habuisse. Tertiò, tabem hanc non fuisse verè pulmonarem, quoniam licet adfuerint tuberculi pulmonares, Apostemata tamen non referebant, neque exulcerabantur: Verùm, revera procedebat hic Marasmus ab Hydrope hoc Chyloso, unde continuò succus ille nutritius subtrahebatur, qui sanguinis reparationi, & partium nutritioni debebatur. Quartò, Hydropem hunc à ruptura vasorum lacteorum in abdomine sitorum ortum habuisse, & denique hanc rupturam exilium Vasorum lacteorum à continua illa pressura in superiorem partem ductus Chyliferi per tuberculos hos pulmonares factam esse.

CA-

CAPUT XI.

De Tabe à Sudoribus immensis orta.

SUdores immensi & chronici sæpissimè in quolliquativos evadunt: His enim, non tantùm saburra veteris effœti, & inutilis chyli, verùm etiam novi, & oleosi copia (ob sanguinis, præ nimia scil. acrimonia scorbutica tensim contracta, assimilandi impotentiam,) per poros cutis liberè excernitur. Quò fit, ut ob continuam sanguinis depauperationem, non tantùm ejus massa accescat; & in febrilem & hecticum calorem excandescat; verùm etiam partes corporis solidæ, nutritione necessaria, hoc modo jam privatæ, paulatim in Atrophiam incidant, & prorsùs marcescant.

Hic Sudor colliquativus, sicuti omnem Phthisin pulmonarem in statu deplorato, & in ἔσχατῳ comitatur, quum morbus scil. ad fatalem periodum jam præceps ruit; ità in funesto cujusvis morbi statu, semper cum præcipiti naturæ ruina, reperitur: Ideòque hi maiores, seu colliquativi, & oleosi Sudores vulgò vocantur *Clammy Death sweats*, Viscidies sudori lethales.

Aliquando etiam in Scorbutica diathesi, licet rarò, hujusmodi Sudorem colliquativum observavi locum tenere morbi originalis, cujus excessu, paucis hebdomadis, totum corpus in statum Hecticum, & Tabidum redactum vidi: Quod fit, quoniam ab his profusis Sudoribus in longum tempus productis, sanguinis massa in statum deperatum, & alitioni inhabilem reducitur: Unde necessariò sequitur calor Hecticus, & Atrophia partium, cum anguore, aliisque tabis symptomatis in habitu corporis usitatis.

Unum, aut alterum exemplum hujusmodi hic subnectere lubet, quorum narratione curatio hujusce tabis, quantum mihi innotuit, declarabitur.

HISTORIA PRIMA

Dominus *Luffe Presbiter* fere *Sexagenarius* (qui fuit etiam pater Domini *Doct. Luffe* eximij Medicinæ Professoris *Oxonij*) vir à multis retro annis valde Scorbuticus, & melancholicus, vertigini, palpitationi cordis, multisque aliis generis nervosi affectibus sæpissimè erat obnoxius. Super omnia verò de Sudoribus colliquativis continuis noctù diuque, idque tempore tàm hyberno quàm æstivo conqueri solebat. Quo factum est, ut non tantùm frigori valde fuerit obnoxius, à quo vel maximos semper sentiebat dolores in genere nervoso: Verum etiam totum corpus emarcuit, ita ut in censu rapidorum non immeritò habendus fuerit. Verùm *fontanellis* inter scapulas factis, usuque cerevisiæ *Antiscorbuticis* medicatæ in ordinarium potum, & præcipuè longo usu aquarum mineralium tàm chalybeatarum, quàm cathartica-rum, earumque tam hyeme, quàm æstate sumptarum, non tantùm à cæteris generis nervosi affectibus, verùm etiam ab his colliquativis Sudoribus planè liber evasit: Quò factum est, ut vel plurimos ultimæ senectutis annos, cum athletico corporis habitu, sanitate constanti, mente hilari, vultu florido & vivaci degeret, ac si iterùm cœpisset juvenescere.

HISTORIA SECUNDA.

Uxor Domini *Clapton*, Incolæ cujusdam Vici dicti *Lothbury*, circa annos quadraginta nata, Mulier à multis annis valde Scorbutica, & Asthmatica, post quatuor hebdomadas à puerperio elapsas, verno tempore, in acutissimos dolores paulò supra inguen incidebat. Cui, præter linimentum anodinum exterius adhibitum, propinavi haustum aliquātisper diaphoreticum ex *Aqu. Card. Thertacalt*, *Theriac. Androm. & Syr.* de *Meconio*; quò factum est, ut in profusissimos, & admodùm fœtidos Sudores colliqueseeret, qui non obstante cautu

ſtragularum detractione, duabus hebdomadis vel ampliùs, perdurabant, cum inſigni virium languore, tabidaque corporis conſumptione. Quo obſervato, Electuaria, & temperata conſtringentia, & poros cutis obſtruentia, aliaque ejuſmodi continuò præſcripſi, unde Sudores protinùs decreſcebant, verùm novo Chylo (ob acrimoniam ſanguinis adhuc reſtantem) reliquæ maſſæ non ita bene aſſimilato atque unito, jam commixto, licet pori cutis jam arte eſſent obſtructi; Succus tamen nutritius recens novam ſibi portam per alvum moliebatur, quò ſudor colliquativus Diarrhœa æque colliquante, unà cum torminibus excipiebatur, habitu corporis indies in pejorem Tabis gradum ruente.

Verùm hac porta, uſu opiatorum, & emplaſticorum medicaminum itidem occluſa ſuccus nutritius aliam per renes invenit quò miſella fœmina in Diabetem cum promotione Tabis, in gradum ferè Maraſmi, incidit.

Diabete autem, uſu *Gum. Arabic. Electuariorum adſtringentium*: &c. evicto; immenſi & colliquativi Sudores denuò ſunt reverſi. Ideòque hanc miſeram & tabidam mulierem [Ità ſuadente etiam tempeſtate anni jam ſcil. verna] in aerem perflatilem, & apricum *Humpſtadienſem*, dimittere decrevi: qua mutatione aeris, (poris cutis jam ſubitò occluſis) in inſignem ſalivationem, per viginti dies, vel eo amplius, verſus eſt morbus, diſpoſitione Tabida adhunc reſtante, vel etiam magis aucta, uſu verò copioſo diætæ lacteæ, atque aeris aprici beneficio, maſſa ſanguinis paulatim emollita, etiam ſucci nutritij colliquato ſenſim evincebatur, atque inde non tantùm à ſalivatione, verùm etiam ab ipſa tabida diſpoſitione, libera, in ſtatum ἑυεξιαν & ad appetitum integrum indies reducta eſt: Largo tandem apoſtemate ſuper inguem, ubi dolor primum invaſerat, collecto: Quod apertum, & ope *chirurgica*, curatum fuit. Quò mulier poſt decem, vel amplius, annoſana ſuperſtes fuit etſi poſteà aſthmate è vivis ſublata eſt.

HISTORIA TERTIA.

Dominus *Forteſcus*, Vir ferè ſexagenarius, à multis retrò annis ſcorbuticus, & aliquantiſper Aſthmaticus, per tres, aut quatuor æſtates, continuo calore, imò & ardore lumborum, atque artuum vexatus eſt. Quo factum eſt, ut à profuſis, & colliquativis Sudoribus, præcipuè verò decubitus tempore, planè confectus fuerit, & in ſtatum maraſmi ferè redactus. Tempore verò hyemali, bene ſe habebat, à calore, æque ac Sudoribus prope liberatus, licet faciem Hippocraticam nunquam deponeret: Hac verò æſtate 1688. Lumborum ardor, & ſudores profuſi adeò prævaluerunt, ut ſeſe in lecto ad dormiendum continere non potuerit; quò tandem factum eſt, ut appetitu jam langueſcente, in hydropicum, & œdematoſum tumorum crurum inciderit. Poſt multo, ab alijs Medici, in caſſum tentata, tandem ego advocatus, ex uſu *Corticis Peruviani*, flammam in ſanguine & ſpiritibus exſtinguens, ſudores etiam intra cancellos moderatos redegi: Quò, Ægro ſeſe in Lecto debitè continente, tumor etiam crurum planè evaneſcebat, etiamſi macilentus & marcidus adhuc appareat.

APPENDIX.

Hæc *Phthiſis*, ſeu *Tabes generalis* ab inanitione orta ſæpe à morbis aliis dependet; Ideòque Tabes generalis ſymptomatica jure vocari poſſit: Uti primò a *Lienteria*, quando ſcil. chylificans facultas Ventriculi, à diatheſi præternaturali ſalivæ, & liquoris nervoſi dyſcraſia ſit læſa: Quo fit, ut ſanguis, & corporis habitus [Alimentis, in propria ſpecie, abſque ulla alteratione, per inteſtina deturbatis] nullam indè inſtaurationem recipere poſſint; atque hanc Atrophia ex inanitione facta neceſſariò ſequitur.

Haud rarò etiam à præternaturali alteratione, vel obſtructione bilis, & ſucci

ucci per glandulas totius Fistulæ inte-
tinalis excerni soliti, quique secretio
ni excrementitiæ partis alimentorum
i nutritia inservit, hæc Tabes gene-
alis oritur: Hinc enim fit, quòd chy-
osæ partes alimentorum è ventriculo
lescendentium unà cum excrementis
æculentis, vasorum lacteorum orificia
am præterlapsæ per anum extrudantur;
ldque vel in dejectionibus albis, &
plane chylosis ob defectum, vel præ-
ernaturalem diathesin bilis, quod est
roprium menstruum secretorium chy-
i (Uti in sictero cum summo corporis
anguore, & emaciatione solet accide-
e); vel etiam in dejectionibus fla-
vis, uti in Cœliaca passione, quæ est
vel ab obstructione, vel a natura suc-
i Pancreatici & Intestinalis deprava-
a, evenire solet. In priori casu, uri-
a colore icteritio satis tincta est, in
posteriori verò, contrà. In utraque,
Chylo, ab excrementitiis ingestorum
partibus, non separato, sanguis debi-
a instauratione privatur, unde Atro-
phiam, seu Tabem, eamque præci-
pitem ægros invasisse sæpiùs obser-
vavi.

Denique, hæc Tabes generalis sym-
ptomatica interdum fit à numerosis,
& largis tumoribus scrophulosis in me-
senterio præternaturaliter sitis, à qui-
bus (venis lacteis tanquam filo jam
constrictis vel compressis) liquoris nu-
tritii in intestinis separati, & per os-
cula venarum absorpti, transitus in
sanguinis massam, vel in totum, vel
in partem impeditur. Quo in casu,
sedes sunt copiosæ, & chylosæ, Ab-
domen indurescit, Urina verò mini-
ma quantitate, sed sano colore fluit.
Inde, sanguine novo chylo indies non
saturato, partes musculosæ nutrimen-
to debito privatæ quotidie marcescunt,
tandemque ad marasmi gradum exte-
nuantur, etiamsi appetitus sit Vorax,
atque Æger in statu ἀνωρεξίας perpe-
tuò ferè maneat; Cujusmodi exemplum
semel mihi in puero circa quatuor an-
nos nato oblatum est, cujus historiam
ob maximam raritatem, mox referc-
mus.

Omnes hæ Phthises symptomaticæ, non habito priùs speciali respectu ad morbos à quibus dependent, sunt prorsus incurabiles, his verò arte sublatis, hæcce Tabes sponte suam cessat; ideòque curatio hujus Phthiseos, alibi (in morborum scilicet, rationem causæ habentium Therapeia) quærenda est.

HISTORIA PRIMA.

Filius cujusdam Civis in platea vulgò dicta *Vvood street*, circa annos IV. natus, absque ulla febre, vel tussi, verùm Abdomine inæqualiter duro, & tumido, pauciſſima urina, sani tamen coloris, dejectionibus frequentibus, copiosis, & planè chylosis, ad ultimum marasmi gradum sensim redigi videbatur: Appetitus nihilominus per totum invaletudinis tempus, integer, vel potius vorax durabat, unde facilè coniiciebam trajectionem chyli per venas lacteas, à frequentibus, & prægrandibus tumoribus granduloſis iparsim in Abdomine sitis, multùm impediri, Tabemque exinanitione hoc modo factam ortum suum duxisse.

Præscripsi *Emplastrum Diasapon toti abdomini imponendum*, & *Iulapium sequens copiosè, & frequenter propinari*. *℞. Aqu. petrosel. fenic. an. ℥iv. aqu. Lumbric. mag. Syr. e v. Redic. an. ℥ ß. salis succin. nitidiss. & ab oleo optimè depur.* ℈ß. *m. F. Iulapium*.

Hunc liquorem præter spem omnem, avidissimè petebat, quemvis alium planè respuens, ita ut 24. horarum spatio duplicem quantitatem Julapii præscripti bibendo consumeret. Quò, Abdomine jam detumescente, urina mirum in modum fluebat, & sedes rariores, minusque chylosæ reddebantur, brevique spatio, ex usu frequenti, & copioso hujus *Iulapii & Rhabarb. post.* cum *Diascord.* in formam boli commixti, puerulus, præter spem amicorum omnium marasmo tandem liberatus est.

HISTORIA SECUNDA.

Nuperrimè (ubi ſcilicet hæc jam ſcripſiſſem) accerſebar ad inviſendum filium Domini *Gouge* ad inſigne *Annuli Cornelian* in vico dicto *le Strand*, puerum circiter ſex annos natum, & maraſmo planè in ſceleton redactum; Ubi primùm in cauſam hujus Tabis diligentiùs inquiſiveram, illicò deprehendi abdomen valde, & inæqualiter diſtentum, Tuberculis hinc indè racematim diſpoſitis, ubique refertum; quod tamen non niſi vehementi preſſura per digitos facta diſcerni poterat.

Sedes etiam erant mul[illegible], & Chyloſæ, Urina perpauca, verùm ſana; Tuſſis nulla, Reſpiratio ſatis libera, Aſpectus tamen admodùm melancholicus, & planè lethalis, & vultus ſqualidus & pallidus.

Præſcripſi *Decoctum Album*, & *bolum cum Diaſcord. & Rhabarb. Toſt. an.* ℈ß. ſemel in hebdomada degluriendum; *Emplaſt. Diaſap.* Abdomini imponendum, & *Iulapium* jam priori hiſtoria memoratum, quod *ſale ſuccini* egregiè fuerat imprægnatum, ad libitum bibendum.

Quod de priori Ægro narravimus, idem hic etiam fœliciter contigit. Puer enim quemvis alium liquorem reſpuens, hunc diù noctuque petebat, ad conſumptionem ferè ℥xxiv. ſingulis diebus. Quò factum eſt; ut ſpatio duarum hebdomadum, vel eo minus, dejectiones alvi redderentur naturalis conſiſtentiæ, coloris, & quantitatis. Copioſa etiam Urina fluebat. Abdomen, ultrà quàm credi potuit, detumeſcebat: Neque tuberculos in eo deliteſcentes, exploratione jam facta per digitos diligentiſſima, ampliùs deprehendere potui. Appetitus, & ſitis naturaliter ſeſe habebant. Senſim etiam indies carnes augeri videbantur. Evictis jam melancholia, & laſſitudine, puer non tantùm etiam Vultus nitorem, & vegetum calorem quadantenùs revocare videtur; adeò ut de ejus ulteriori reſtitutione haud ampliùs ſim ſollicitus.

PHTHISIOLOGIÆ

LIBER SECUNDUS.

De Phthiſi Pulmonari Originali.

Phthiſis Pulmonaris eſt Conſumptio totius Corporis cum febre, à mala affectione, & ab ulcerarione Pulmonum tandem, originem ducens. Quæ quidem eſt Phthiſis maximè famoſa, & κατ' ἐξοχὴν dicta, de qua Authores tractare ſolent, tanquam nulla eſſet alia Phthiſeos ſpecies. Ideoque de ea paulò uberiùs, hoc loco, diſſeremus.

Hæcce Phthiſis Pulmonaris eſt vel Originaria, quæ à mala diatheſi, & ulceratione pulmonum primo inſtante dependet. Vel ſecundaria, & ſymptomatica, quoties ſcilicet pulmones à morbis præcedentibus jam altiùs afficiuntur.

Quandoquidem verò in Phthiſeos Pulmonaris ſymptomaticæ curatione, ſpecialis reſpectus ad morbum primarium, à quo Phthiſis originem ducit, ſemper ſit habendus, & curatio ejus aliquatenus, pro genio ejuſdem morbi, ſit varianda: In ultimo hujus tractatus libro, ex profeſſo, de curatione hujuſmodi Phthiſium tractabimus, præmiſſa in hoc generali diſquiſitione (quantum nobis obſervaſſe licuit) de natura, cauſis, ſignis, differentiis, prognoſticis, indicationibus curativis, & methodo curationis Phthiſeos pulmonariæ.

CAP. I.

De Cauſis Phthiſeos Pulmonaris Originariæ.

Cauſa Phthiſeos Pulmonaris in genere, eſt totius maſſæ ſanguineæ, & ſpiritus nervoſi prava diſpoſitio, à variis cauſis precatarcticis ſenſim contracta, qua ſerum ſanguinis acre, vel malignum, per molle, & glandulo-ſum pulmonum parenchyma ſecretum pul-

Digitized by Google

pulmones ipſos infercit, & inflammat, tandemque etiam exulcerat, quę quidem cauſa continens eſt huius morbi.

Cauſæ procatarcticæ, ſeu primam anſam huic morbo præbentes, ſunt *Primo;* Suppreſſio ſolitarum evacuationum, veluti menſtruarum purgationum, lochiorum, veterum ulcerum, & præcipuè fiſtuloſorum, fontanellarum, ſudorum per plantas pedum, aliatve partes corporis prodeuntium, Gonorrhœæ, fluoris albi, aliarumque hujuſmodi, idque abſque correctione, vel remotione cauſarum à quibus iſta dependent: Quo fit, ut vel ipſe ſanguinis ab iſtis humoribus (à natura excretioni, ſeu cuidam exilio damnatis, verùm in maſſa ſanguinea ab injectis repagulis, diutiùs quam par ſit retentis) inquinetur, & in ſtatum morbidum reducatur. *Secundò*, Pathemata animi graviora, præcipuè verò metus, triſtitia, iracundia, cogitatio nimia, & nimis anxia, uti & ſtudia intempeſtiva, & nimis longa, cum aliis hujuſmodi. Quæ non tantùm vitiando ſpiritus animales atque exinde naturalem ſanguinis fermentationem impediendo; verùm etiam conſtractionem ſpaſmodicam ferè continuam molli pulmonum parenchymati incutiendo, plurimùm huic morbo conferunt. *Tertiò*, Cibi, & potus nimis plena, & intempeſtiva ingurgitatio, uti etiam incautus ciborum, & potuum excrementis abundantium, & digeſtioni minùs aptorum delectus; præcipuè autem vinorum, & liquorum valde ſpirituoſorum nimia potatio. Quod, ubi ſit curis & mœſtitiæ ceteriſque animi pathematis conjunctum (quantum mihi obſervare contigit) uſitatiſſima cauſa eſt Phthiſeos pulmonaris. Hinc enim corporis habitu à ſaburra humoris effœti, & inutilis, mere œdematis adimpleto, tota ſanguinis maſſa inquinatur ſeroſaque & acris, tandemque in flammam hecticam diſpoſita redditur. *Quartò*, Exercitii debiti neglectus, quo excrementa, quæ uſitata naturæ lege per cutim propulſari debuere, intra ſanguinem detenta criſin ejus ſenſim evertere ſolent. Ex hoc defectu etiam ſtagnatio humorum in habitu corporis, & obſtructiones variæ hic illic in ipſis fibrillis oriri ſolent. Quæ non parum ſanguinis putredini, & ſpirituum labefactioni conferunt. *Quintò* Studia nocturna, & longæ vigiliæ, quæ non tantum ſpiritus animales fermentationi ſanguinis neceſſarios debilitant, verùm etiam recrementa per diaphoreſin in lecto excerni ſolita intus retinent, quo univerſam maſſam ſenſim inquinari quis miretur? Huc ſpectat etiam ſomnus diurnus, & longus, præcipuè verò à paſtu, qui ſicuti tardando ciborum digeſtionem, eo maſſam ſanguinis effœtam, & chylo inutili plenam reddit, (qua de cauſa frequentes, graveſque tuſſes naſci ſolent): Ita ſpiritus animales nimis intempeſtivè conſopiendo, indeq; fermentationem, & volatilizationem novi chyli impediendo, totam ſanguinis maſſam nimis ferioſam, atque acrem efficit. *Sextò*, Aer etiam paluſtris, & denſus, carbonumque fumo oppletus, vitiando ſpiritus animales, legitimæ ſanguinis fermentationi adeo neceſſarios; atq; etiam inferciendo, & debilitando pulmones reſpirationi deſtinatos, qui ſunt hujus morbi ſedes, & theatrum, egregiè Phthiſin promovet. *Septimò*, Diſpoſitio etiam hereditaria ſæpè ſæpius Phthiſin pulmonarem infert, cum omnibus ſit ſatis notum, natos à phthiſicis Parentibus in eundem morbum eſſe proclives. *Octavò*, Mala pectoris formato, ſive ea fuerit naturalis, ſive accidentalis, in hac re partes ſuas habet. Naturalem eam appello quę ſit cum pectore conſtricto, longo collo, & humeris alatis: accidentalem verò quæ ſit cum curvitate, ſeu diſtortione pectoris; qua non ſolum partes thoracicæ, ſpeciatim pulmones tono ſuo jam debilitati, ſeroſis fluxionibus redduntur obnoxii; verùm pulmones etiam neceſſaria dilatatione privati, & coarctati, morbidum ſanguinis ſerum in ſeſe coacervant, atque retinent, quo fit ut tandem obſtructiones patiantur. *Nonò*, Contagium etiam hunc morbum propaget. Hic enim affectus (uti frequenti experientia obſervavi) lecti ſocios miſ-

mate quodam, ſicuti febris maligna, inquinat. *Decimò*, Lapides etiam cretacei in pulmonibus præternaturaliter generati; vel clavi, aliaque dura corpora in pulmones per riſum demiſſa, inter Phthiſeos pulmonaris cauſas numeranda ſunt. Quibus non ſolùm tuſſis moleſta humorum fluxum proritans, verùm etiam Apoſtemata, & exulcerationes procreantur, plerumque etiam præcedente Hæmoptoe pulmones in Apoſtemata, & ulcera diſponente. Quorum hiſtorias poſthac memorabimus. *Undecimò*, Morbi etiam particulares, qui ſanguinis, & ſpiritum Diatheſin corrumpunt, atque evertunt, huic morbo anſam præbent. Unde Phthiſis ſimptomatica (de qua in fine hujus tractatus ex profeſſo diſſeremus) inſequitur; Uti ſcorbutus, ſcrophulæ, convulſivæ, & præſertim Hyſtericæ, affectiones, modò fuerint chronicæ, item febres, & præcipuè intermittentes, ſcarlatinæ, & crapuloſæ, variolæ etiam, & Morbilli, Calculus renum, Lues venerea, Aſthma, Hæmoptoe, Peripneumonia, Pleuritis aliique morbi thoracici malè curati, item Chloroſis, Melancholia fixa, Arthritis, & Rheumatiſmus.

Ab his, aliiſque hujuſmodi cauſis procatarcticis, corpore jam in Phthiſin prædiſpoſito, immediata cauſa hujus morbi ut plurimùm eſt perceptum frigus, quo fit ut, in corpore tali modo diſpoſito, per ſaburram humorum, vel ſeri à morbido habitu corporis in pulmones continuò derivati, tuſſis naſcatur non leviter excutienda, qualis accidere ſolet in frigore accidentaliter percepto, ubi materia intra paucorum dierum ſpatium in putridum phlegma concoquitur, atq; inde per tuſſim completè excernitur, (uti Capite de Catarrho fuſius explicabimus.) Quinimo à minora peracriam, & malignorum humorum in habitu corporis ante à congeſtorum (nova materia per circulationem ſanguinis continuò ſuppeditata) perpetua, atque importuna tuſſis ad fatalem uſq; diem producitur: Sero à glanduloſis pulmonum partibus, perpetuo quaſi rivo ſecreto, neque concoctionem ullam admittente, atque dùm pulmones, præſertim vero partes eorum glanduloſæ, infarctione tumeſcant, & indureſcant, tandemque præacrimonia humoris per has teneras, & molles vias excreti, tonus partium planè evertatur, & exulceretur: Quæ quidem cauſa eſt continens Phthiſeos Pulmonaris.

CAPUT II.

De gradibus & ſignis præſagientibus phthiſim Pulmonarem Originariam, unà cum Indicationibus Prophylaſticis.

GRadus hujus morbi ſunt qui ſequuntur, ſc. 1. Infarctio Pulmonum à ſero ſanguinis inibi copiosè ſecreto. 2. Tumor renitens, præſertim vero in partibus Pulmonum glanduloſis, ab eodem ſero partes iſtas nimis diſtendente, & difficilem exitum habente. Qui tumor videtur mihi eſſe Tuberculum crudum à Galeno memoratum: Quæ tubercula, ſive crudos, & glanduloſos tumores, ſæpè in Phthiſicorum cadaveribus deprehendi cùm cæteræ pulmonum partes Apoſtematibus & exulcerationibus eſſent obſitæ. 3. Inflammatio pulmonum à ſeri hujus calore, atque acrimonia oriunda. Denique etiam harum partium inflammatarum Apoſtema, & exulceratio, ubi ſc. morbus jam ad ſtatum, & ἀκμὴν ſuam pervenit.

Signa Phthiſeos pulmonaris ſunt vel Prognoſtica, vel Diagnoſtica & Pathognomonica: Prioris generis ſunt quæ ſequuntur. 1. Ortus à parentibus Phthiſicis; ſiquidem iſte morbus (quantum mihi obſervare licuit) eſt præ cæteris omnibus hæreditarius. 2. Mala thoracis conformatio, ſive ea naturalis fuerit, ſive accidentalis. 3. Vox natura, vel ſaltem uſu atque habitu, exilis, & clangoſa; quippe quæ vel à naturali pulmonum debilitate, vel ab obſtructione glanduloſæ tunicæ Trachææ, & bronchiorum per glutinoſum & viſcidum phlegma procedat. A quacunque verò harum cauſarum phænomenon iſtud oriatur; Phthiſin pulmonarem

arem mox ſubſecuturam minatur. 4. Cutis alba, & mollis, unà cum gracili corporis habitu. 5. Habitus muſculorum mollis, & œdematoſus, à copiosà inarctione ſucci nutritij veteris, & effœti proveniens. 6. Hypochondriacæ oppreſſiones chronicæ regionem pectoris, instar cujuſdam moleſti ponderis gravantes, ri, & frequentes, diuturnæque, & inolitæ ſuffocationes Hyſtericæ in ijſdem locis ob verſantes. 7. Cogitatio, anxietas, triſtitia, & iracundia inſolita, præſertim ſi fuerint abſque manifeſta cauſa. 8. Suppreſſio ſolitarum evacuationum per fontanellas, vel ulcera vetera, item Lochiorum & fluoris albi, & hujuſmodi reliquorum. 6. Hæmoptoœ, etſi fuerit accidentalis. 10. Matutina & diuturna phlegmatis nigri & viſcoſi excretio: quippe quod procedit à glandulis in pulmonibus juxta trachæam poſitis, humore nigricante repletis. Quod ſymptoma ſicuti ſcorbuticis, & ſcrophuloſis familiare eſt, ita Phthiſin Aſthmaticam progreſſu temporis inſecuturam monſtrat. 11. Phlegmatis exſcreati falſus, atque acris ſapor: quod univerſum ſanguinis ſerum pari gradu ſalſum eſſe atque acre ſubindicat. Quod ubi permolle pulmonum parenchyma, à percepto frigore grandi, copia fuerit trajectum, & ſecretum, eos inflammare, & exulcerare mirum in modum aptum natum eſt. 12. Proclivitas in copioſum ſalivæ fluxum, per glanduloſam linguæ tunicam, perque ductus ſalivales, & Tonſillas, idquè vel cum, vel ſine evidenti cauſa. Quod ſymptoma ſcorbuticis, & Hypochondriacis admodùm familiare eſt, diathes inque ſanguinis colliquativam indicat: nempe ſum, præ nimia acrimonia præternaturali, novum ſuccum nutritium perfectè ſibi aſſimilare, & rectè ſibi admiſcere non poſſe, adeòque eum in has glanduloſas partes deponere, & conſequenter, progreſſu temporis, molli pulmonum parenchymati obtrudere. Undè Phthiſis originem ſuam ducere ſolet. 13. Diuturna & increſcens appetitus prostratio, abſque ullo alio morbo conjuncto, adeò uti Æger abſque multis exercitiis, & magnis abſtinentiæ intervallis, ciborumque gratiſſimorum delectu, alimentum, plena & uſitata copia, ſine faſtidio & nauſea admittere non poſſit: Nec quidem ingeſtum cibum, ſaltem copioſum, abique oppreſſione ventriculi, & laſſitudine membrorum gravativa digerere, & diſtribuere valet. Quod quidem ſymptoma viam in Phthiſin ſternit: Siquidem à nimia vaſorum, & habitus totius corporis repletione, à ſucco nutritio veteri & effœto facta, procedit, quo locus recipiendo novo chylo non datur, ideòque à natura minimè appetitur. Quæ inappetentia adhuc magis augetur, ſi phlogoſin, in tota maſſa ſanguinis, à præſenti catarrho per continuam pulmonum agitationem, & ob ſeroſum & colliquativum ſanguinis ſtatum accendi contingat. Quo in caſu prout ſitis augetur, fames etiam imminuitur: Aliàs verò inappetentia univerſalis ob nimiam vaſorum repletionem inſequitur, adeo uti Æger potum, æquè ac cibum planè reſpuat. 14. Calor moleſtus, & chronicus, ſaltem plantis pedum, & volis manuum ortus, præcipuè à paſſu, unà cum pulſu aliquantùm quàm par eſt celeriori. Siquidem ſymptoma hoc, inflammatorium & hecticum ſpirituum ſtatum, & conſequenter acrem, ſeroſam, & colliquativam ſanguinis Diatheſin arguit, quibus de cauſis Phthiſis pulmonaris oriri ſolet. 15. Anguſtia & oppreſſio pectoris, cum continua ferè reſpiratione aliquantùm difficili, & anheloſa conjuncta. Quod ſymptoma non tantum ſcrophuloſis, ob tumorem glandularum plumonarium, familiare eſt; verùm etiam ſcorbuticis, & hypochondriacis, propter conſtrictionem pulmonum, Diaphragmatis, & muſculorum reſpirationi inſervientium, à levi ſcil. gradu ſpaſmodicæ affectionis nervorum motui eorum dicatorum. 16. Diſpoſitio Catarrhali. Quando ſcil. Æger, vel ob leviſſimam quamvis occaſionem, imò aliquando ſine ulla evidenti cauſa, frequenter tuſſi obnoxius eſt. Hoc enim ſymptoma ſanguinis acrimoniam, & ſtatum colliquativum indicat. Quo fit quòd continuò ferè, è ſaburra humorum in habitu corporis latente,

ferum sanguinis acre per totam glandulosam Trachææ tunicam, perquè mollè pulmonum parenchyma secerni, & excerni soleat. Quod quidem signum est Phthiseos pulmonaris jam instantis evidentissimum; quæ certissimè invasura est, ubi pars serosa sanguinis, vel à liberali liquorum spirituosorum potatione, vel ab immani frigore percepto, vel quacunque alia de causa tantam acrimoniam contraxerit, quanta pulmonibus inflammandis, & exulcerandis sit sufficiens. 17. Omnes isti jam memorati morbi, uti Scorbutus, Scrophulæ, Chlorosis chronica, Peripneumonia, Hæmoptoe, Pleuritis, Rheumatismus, Asthma, &c. qui Phthisi pulmonari ansam præbere solent. Corpore enim hoc modo tanquam habitu aliter prædisposito, Phthisis pulmonaris, eàque non rarò incurabilis, à frigore immani proximè percepto, frequentissimè invadit; Et quidem omnis ferè catarrhus eodem tempore Phthisin subsecuturam minatur.

In præcautionem igitur Phthiseos (quæ multò facilior est quàm ejus curatio) plurimùm interest dum Ægri in hoc valetudinario statu manent, accuratissima uti diligentia, ne ullus in sex rebus non naturalibus commitatur error; In hoc enim tam lubrico sanitatis statu, a levi aliqua hujusmodi occasione præcipites in fatalem Phthisin ruere solent. Ex. gr. *Primò*, Prudentem delectum cibi & potus habere oportet, quo succus chylosus reddatur euchymus, alimentùmq; minimum laborem naturæ in digerendo, & distribuendo facessat. Caveant etiam à ciborum, licèt euchymorum ingurgitatione, uti & vini, & liquorum spirituosorum nimia potatione. *Secundò*, Prima parte noctis capessant somnum. Abstineant autem à somnis diurnis, imò & à matutinis nimiùm productis; quoniam saburram humorum immunem in habitu corporis retinere, & accumulare solent. *Tertiò*, Exercitiis moderatis, diutinisque frictionibus, ad humores effoetos ex habitu corporis per poros cutaneos educendos, quotidie utantur. *Quartò*, Ab omnibus catharticis fortioribus religiosè abstinendum; quandoquidem ista non tantùm naturam debilitant, verùm etiam sanguinem nimiùm agitando, ab aeribus scilicet particulis, acescere & incalescere faciunt, atque eum in statum magis serosum, & colliquativum reducunt, quo Catarrhus, & Phthisis pulmonaris supervenire solent. *Quintò*, Omnibus licitis modis Æger curas, mœstitiam, omnemque fixam cogitationem (quantum in se est) sedulò deponat, animumque sibi hilarem nitatur consiliare. Phthisin enim pulmonarem à pathematis animi diuturnis, & gravioribus ortum suum duxisse sæpissimè notavi. *Sextò*, Aere utatur aprico, perflatili, benigno, & à fumo carbonum libero, qui non solùm spiritus animales, genusque nervosum confortet, & consequenter appetitum languentem restituat, verùm etiam pulmonibus jam continuo tussi calefactis pacem (aliquatenùs saltem) conciliare possit. Verùm à novo frigore percipiendo apprimè cavendum. Corpore enim tali modo saburra humorum repleto, omnis novus Catarrhus in Phthisin tendit, *atque hinc illæ lacrymæ*.

Atque hic quidem veniam jam nimium properantis calami impensè rogo [si quemquam gravari possit] dum paulò ulteriùs [strictim licèt] indicationes præservatorias hoc capite suggeram, idquè priusquam methodico discursum hlo, in uberiorem indicationum curativarum campum descendam.

Indicationes prophylacticæ generales in hoc valetudinario statu præcipuè sunt tres. Evacuatio chyli effœti in habitu corporis delitescentis: Temperatio præternaturalis caloris hectici in sanguine, & spiritibus ab humorum stagnatione recens facti: Et Confirmatio toni partium, & consequenter earum deobstructio; quibus neglectis, Cacochymia, & flammæ præternaturalis revirescentia omnino metuenda est.

In hunc finem, utcunque fortiora cathartica [uti antèà innuimus,] hic malè audiant, apprimè tamen convenit saburram humorum, κατ' ἐυκρασίαν benignis, & stomachicis purgantibus

ribus paulatim per alvum ſubducere, aſquedùm corpus ab œdematoſo, & infarcto, in priſtinum, & naturalem ſtatum reducatur.

Cujuſmodi purgantia ſunt, *Pilul. Stomachic. cum gummi*, *Aloephanginæ*, *Aloe Roſata*, *Pilul Maſtichin. Ruffi*, *Decoctum Amarum*, &c. Reliquis verò omnibus præfero *Tincturam ſacram*, *Aquas & minerales purgantes*, quæ ſicuti humores effœtos paulatim, cum [illegible], & abſque nimia agitatione ſubducunt, ità etiam magis temperant, quàm nova phlogoſin in ſpiritibus, & ſanguine accendunt (quod non rarò ab aliis Catharticis evenire ſolet) & ventriculi etiam flacceſcentis tonum, cum augmento appetitus, corroborant. In eundem etiam finem Diuretica, & Diaphoretica, in ulteriore ſeroſæ colluviei ſanguinis eductionem, multùm conferunt. Horum verò medicamentorum cautè ſemper habendus eſt delectus, uti ceteris præferantur ea, quæ minimum caloris, & acrimoniæ, ſanguini impertiant. Inter Diuretica *Mille pedes crudos*, vel *præparatos*, *Terebinthinam*, *Balſamum Leucatelli*, & *Sulphuris*, aliaque è *Terebinthina* facta, præcipuè verò aquas minerales chalybeatas, & inter illas, aquas, *Sadlerianas Iſlingtonenſes*, ceteris omnibus præfero; quarum vim non tantùm in multis aliis, verùm etiam in memetipſo, per quinquennium jam fœliciſſimè expertus ſum, utpote quæ ſpiritu minerali, præ ceteris (quas mihi adhuc in variis *Angliæ* partibus experiri contigit) copioſo imprægnentur, quibus, in ultimos corporis receſſus, fulguris inſtar, penetrantes, obſtructiones reserant, urinamque admodùm copioſam cient; neque tamen Potatores ejus, vertiginoſa temulentia, oppreſſione ventriculi, & ingenti manuum pedumque calore, ſub finem purgationis fatigant ſicuti aliæ aquæ chalibeatæ ſolent.

Inter Diaphoretica. *Decoctum ſarſæ* primas meretur, quod non tantùm tranſpirationem per poros cutis efficit, verum etiam ſanguinis maſſam levit, & emollit: Uti & *Ceruſſa Antimonii*, *Antimonium diaphoreticum*, &c. quæ quidem antimonialia medicamenta non minùs Diuretica, quam Diaphoretica.

Si ſanguis, vel minimo quidem gradu, præternaturaliter incaleſcere videatur, convenit in ejus ventilationem, & in vaſorum depletionem, moderatam ejus quantitatem, primo limine, detrahere. Quamvis enim Venæſectio, jam confirmata Phthiſi, malè audiat, quippe quæ, tunc temporis, non tantum ſine fructu, verùm etiam cum præcipiti naturæ ruina celebretur: Nihil tamen (modò ſatis tempeſtivè adminiſtretur) ad flammam hecticam lateſcentem in ſanguine, vel præveniendam, vel extinguendam, magis conducit. Quo pacto inflammatio, & tumefactio, conſequenterque ipſorum pulmonum ulceratio; imò & ipſa Phthiſis, una cum tuſſi, dyſpnœa, reliquaque dirorum ſymptomatum caterva (aliis etiam neceſſariis medicamentis juſta methodo exhibitis) fœliciter præcaveri poſſint. Et quidem multiplici experientia edoctus, nullus dubito, quin multi a Peripneumoniæ, Catarrhis communibus, aliiſque ejuſmodi morbis, in fatales Phthiſes præcipites ruant, eo quod ex incuria Medici, vel etiam Ægri, & Atlantium amicorum metu; ſanguis non ſatis tempeſtivè, vel frequenter, vel copioſè, per Venæſectionem fuerit detractus. Quo fit ut, ſanguine calorem hecticum retinente, pulmones calidiores, quam par eſt, diu maneant, atque inde confluxus ſit humorum in partem affectam defluentium vel potiùs copioſa ſecretio novi chyli per glandulas pulmonares: A quibus, immanes, atque aridæ tuſſes, inflammationes & tandem, (ubi ſcilicet Phthiſis ſummos attigit gradus) exulcerationes inſequuntur. Ideòque haud ullis febre laborantibus ſanguinem adeo libera manu, idque cum optimo ſucceſſu, ſoleo detrahere, atque hiſce valetudinariis Phthiſicis, quoties ſcil. illos febricitare contingit: Nec me quidem un-

unquam adhuc hujus facti pœnituisse memini.

Si Catarrhus vel minimum gradum caloris hectici habeat conjunctum, & cetera etiam consentiant, usus etiam Opiati frequens hic est admodùm necessarius, idque non tantùm ad quietandos pulmones jam continua tussis agitatione calefactos, verùm etiam ad temperandam, & demulcendam totam sanguinis massa, Adeò ut omninò conveniat singulis, vel alternis noctibus exhiberi. *gr. jß. Laudan. Lond. in morsulo Conserv. Ros. rubr. vel* ʒj. *Syrup. è Mecon. cum* ʒiij. *Aq. Card. &* ʒiij. *Aq. Epidemic. veter. vel gut. xx. Laud. Liqu. Helmontij, in Cochleari syrupi Balsamici aliàs describendi, vel* ℈ß. *Pilul. Syngloss. vel è Styrace.*

Imò in hoc casu nullum catharticum, præter aquas minerales purgantes, sine mixtura *Laudani* præscribendum est, ne ex nimia humorum agitatione, tussim, & calorem augeri contingat. Ex. gr. ℞. *Aloes Rosat.* ℈j. *vel* ʒß. *Pilul. è Cynoss.* ℈ß. *vel gr. xij. MS. F. Pilul. jv. deaurandæ, & bora somni sumend. vel* ℞. *Tinctur. sacr.* ʒijß. *vel* ʒiij. *Laudan. Liqu. Helmon. gut. xv. vel xx.*

Hujusmodi Cathartica tertia, vel quarta quaque nocte præscribantur, & sequentibus matutinis ℔ iv. Aquarum purgantium, vel frigidarum, vel coctarum pro tempestate anni.

Diebus, quibus purgatio non instituitur, oportet lenem humorum subductionem per cutim, & renes, intento animo aggredi, eamque, ejusmodi diureticorum, & diaphoreticorum usu, quæ præternaturalem sanguinis phlogosin magis minuant, quàm augeant. Ex. gr.

Sumat Æger ter die *emulsionem millepedarum* 50. *contusorum, in haustulo Aquæ Lactis, Petroselin.* vel *Fœniculi, Syrupo etiam è v. Radicib. gratè edulcoratam.* Vel ℞. *Millped. ppt.* ʒij. *Cerus. Antimon.* ʒj. *Terebinth. in aqua plantag. lot. q. s. M. F. Pilulæ mediocres, pulvere glycyrrhiz involvendæ*, è quibus capiat tres, ter die, horis medicis, superbibendo ℔ ß. *Decocti sarsæ*, & *chinæ*, & cavendo ab aprico aere. Cæteris autem omnibus, longa experientia edoctus, in hunc finem, Aquas minerales Chalybeatas preferre soleo; quippe quæ laticem serosum, magna copia, è toto corporis habitu per renes præcipitando, & hecticum calorem sanguinis, spirituum temperando, (*Isling-toniæ*, scilicèt) in usum publicum, cum inclyti Collegij nostri consensu primùm redactæ sunt. Atque harum ope, plurimos præservatos, aliosque quidem à Phthisi insigniter restitutos vidi, de quorum sanitate recuperanda planè desperassem, idque non obstanti vasto eo medicaminum apparatu (quæ vel in Pharmacopolijs, vel in officinis Chymicorum prostabant venalia) & probatissima administrandi methodo, quæ saltem mihi constabat, nisi Aquæ illæ vel saltem quædam aliæ earum similes, in promptu fuissent.

Paucis, è multis huc spectantibus, historijs, mox sub finem hujus tractatus breviter recensebo. Fontanellæ etiam hic profunt in brachijs, vel inter humeros factæ, consequenter in cerebri, & nervosi generis consurtasionem, spirituumque animalium temperationem: quæ proculdubiò haud parùm in hecticæ flammæ extinctionem, & in Phthiseos præcautionem conferunt. Neque forsan à capitis rasura frequenti multò minus beneficium exspectari possit. Quum hinc liberior fiat humorum trajectio per densissimam illam capitis cutem; cujus rei usum in pertinacibus Catarrhis sublevandis experientia ferè universalis comprobaverit.

Sed proh dolor! Medici rarissimè de præcavendo hoc morbo consuluntur, (quum in principio forsan non minùs quàm alij affectus, curari possit, etsi mora ut plurimùm fatalis evadat) Ægris rarò *Æsculapij* opem petentibus, priusquàm morbus jam in fatalem statum prolapsus sit, ubi incassùm ab arte Medica exspectantur miracula, cùm de animæ futura salute, & testamentis faciendis, Theologum, & Jurisperitum consulere magis conveniat. Quare, missa hac inani opera, ad signa hujus morbi

Dia-

Diagnoſtica, & Pathognomonica proerandum eſt.

CAPUT III.

De Signis Diagnoſticis, & Pathognomonicis Phthiſeos pulmonaris incipientis.

Diagnoſtica, & Pathognomonica ſigna præſentis Phthiſeos ſunt, vel incipientis, vel jam confirmatæ, & deloratæ. Signa Pathognomonica Phthiſeos pulmonaris incipientis ſunt; *Pri.* Tuſſis, quam à ſimplici Catarrho tut feroci, & Chronico, vel certiſſimis criteriis diſtinguere licet, quippe quòd ſtrictè loquendo, affecta pars, ſeu ſedes & minera utriuſque tuſſis eadem non it. Siquidem tuſſis Phthiſica à tumore landuloſo, ſeu à tuberculo ipſorum ulmonum oritur, idque, unà cum ſenu veluti cujuſdam ponderis in pectore ravantis, difficili item, reſpiratione, tq; aliis congeneribus ſymptomatis, quę nox, licet currente calamo, ſpeciatim ercurremus. Catarrhus verò ſimplex, contra, ortum ſuum debet deſtilatio i ſeri, ab uvula, & tonſillis, aliiſque landulis in parte Trachææ ſuperiori itis, imò & ab univerſa tunica glandulo. a ipſius Trachææ, continuis quaſi gutulis, excreti. Aſpera enim arteria, qualam naturæ providentia, nervea membrana, eaque tam exquiſiti ſenſus, intùs ooperitur, quæ nihil omnino præter ipum aerem, ne guttulam quidem aquæ impidæ, abſque gravi moleſtia, & reitentia, admittere poſſit, ideòque vel à minimæ heterogeneæ particulæ deſcenu titillata, eam ſtatim totis viribus per tuſſim rejicere conatur: Neque ſanè, abſque gravi cauſa, à prudenti natura ita proviſum eſt. Si enim liber, & quietus tranſitus vel minimis heterogeneis corpuſculis, quaquæ die concederetur, quantocyùs de hominis vita eſſet actum, per infarctionem ſcil. exilium ramulorum Trachææ, qui præ meatuum anguſtia, vel ab ipſo aere craſſiore inferciri, & Aſthmaticè obturari interdùm ſolent. Utcunque verò ferox, & continua ſit hæc tuſſis Catarrhalis, ut pote titillatione, per continuam excretionem, & deſtillationem ſeri glanduloſi in Trachæa, provocata, ſicuti tamen, ab ipſo initio eſt ſemper humida, & magno humoris fluxui conjuncta; ita etiam nullo pondere, vel pulmonum oppreſſione, aut dyſpnœa ſtipatur, quæ in tuſſi Phthiſica vel in primo limine, obſervanda plerumque prodeunt.

Hoc igitur primum Tuſſis Phthiſicę κατ' ἐξοχὴν eſſe ſtatuimus, videlicet quòd ſit arida, ſaltem ab initio, utpotè à pulmonum tuberculo, potius quàm à lymphæ glanduloſæ exſudationem per internam Trachææ membranam, & glandulas in ſuperiori ejus parte ſitas, procedens.

Non eſt tamen diffitendum hujuſmodi Ægros, ab ipſis morbi primordiis, quoties ſcilicet pulmones extrema, & profunda tuſſi, ad vomitionem uſque à paſtu, vel ex aliquo alio accidenti (agitari contingat, ſalivam limpidam è ductibus ſalivalibus copioſè expuere, necnon aliquantulum phlegmatis glutinoſi ſalſi, vel inſipidi, è tonſillis excreare, quod etiam vel ipſis ſanis, ex eadem cauſa, aliquandò evenire poſſit, nempè quòd ab hoc motu violento ductus ſalivales, & partes glanduloſæ in gutture ſitæ comprimantur, & emulgeantur. Non minùs tamen exindè hæc tuſſis pro arida habenda eſt, quòd nihil ſeri, vel phlegmatis è Trachæa ipſa, vel bronchiis excernatur. Neque eſt minùs verum, hanc tuſſim aridam Catarrhalem, & humoroſam degenerare interdum ſolere: Ipſa atque ejus ramulis continuum fluxum humoris nunc crudi, nunc ſub ſpecie phlegmatis cocti (uti fieri ſolet in ipſo Catarrho vèro, & legitimo) quotidiè ſuppeditantibus. Quod eo evenit, quòd glanduloſa ipſius Trachææ, ejuſque ramulorum tunica, ab hac diuturna agitatione (ſpecie tuſſis aridæ, à tuberculis hic indè per totum parenchyma diſperſis irritata, continuò emulgeatur, indeque copioſum ſerum quotidiè effundat, eodem ferè modo quo lac è mammis, & ſaliva è ductibus ſalivalibus, continua ferè tractione, eliciuntur; vel quo invo-

involuntarium feminis profluvium, in Gonorrhœa ſimplici, è partibus glandulosis ſeminalibus, per fibrillationem oritur. Hæc tamen tuſſis Catarrhalis Phthiſica, duobus præſertim modis, à legitimo Catarrho diſcerni poteſt; nempè, primò, quòd ab ipſo initio morbi, per aliquot menſes (aliquando verò per aliquot annos) tuſſis Phthiſica ſit arida; cum ſimplex Catarrhus ſit ab initio humoroſus, uti antea dictum eſt. Secundò, quòd Catarrhus ſimplex, ſpatio paucorum dierum, vel ſaltem Hebdomadum terminetur, ubi ſcilicet primum, accidentale illud fermentum febrile, à percepto frigore ortum, ſanguinis maſſam ulteriùs agitare jam ſenſim deſinit. Quo jam affecto, glandulosa Tracheæ tunica extraordinariam lympham non ampliùs ſecernit, vel expuit. Quo fit, ut reliquum ſerum his glandulis ſecretum, & novo humorum affluxu ulteriùs non attenuatum, naturali partium calore, ſenſim in phlegma puri ſimile concoquatur, & illa forma tandem expectoretur, atque indè ſero (ubi ſcil. primùm ſecernitur (excreto, glandulæ, brevi naturalem tonum, abſque ullo renitente tumore, vel relicto tuberculo, recuperant. Quo fit etiam uti tuſſis, una cum titillatione, ſibilo, dyſpnœa, &c. ſponte ſua evaneſcat: E contrario verò, in tuſſi Phthiſica, ſicuti minera lymphæ morbidæ perinis, & inexhauſta ſuppeditatur partibus glandulosis, è maſſa ſanguinea, longo abuſu ſex rerum non naturalium, ità prædiſpoſita, & fermento febrili hectico, fixo continuò agitata: Ita etiam à tuberculis hic indè per pulmonum parenchyma diſperſis, & ramulos Trachææ moleſtè comprimentibus, ipſa Trachæa, perpetua quadam titillatione, in tuſſim ſolicitatur. Quo fit acris, & morbidæ lymphæ æquè continua expuitio, per totam aſperæ arteriæ fiſtulam, donec tandem tubercula iſta ſupra modum diſtenta, inflammari, & in Apoſtemata migrare incipiant. Unde ubi primùm cyſtis aliqua rupta fuerit, modò detur via, verum, & fœtidum pus, ab his tumoribus exulceratis, unà cum ſero, vel phlegmate à glandulosa tunica Trachææ copiosè ſuppeditato, commixtum, inter tuſſiendum planè rejicitur. Neque quidem ante ſupremum diem (ubi morbus ſcil. jam fatalis eſt) ab hac taſſi, arte ulla, omnimodè liberari poteſt Æger.

Nec verò cuiquam ſubeat mirari, quo pacto, iſta tubercula (ſeu tumores) longe à larynge in lobis pulmonum ſita, hanc aridam tuſſim, unà cum titillatione in ſuperiori parte Trachææ provocare poſſint; Cùm ejuſmodi chronicam tuſſim, à lapidibus cretaceis in pulmonum parenchymate natis, excitatam diuque continuatam, quotidiè obſervare liceat. Quin ſemel, per integrum anni ſpatium idem ſymptoma à tribus clavis fortuitò (ex cachinnatione ſcil.) per Trachæam in pulmones demiſſis eveniſſe obſervavi, (Ægro per totum id tempus, quoad cetera, optima valetudine utente.) Et quidem ipſa res loquitur, quandoquidem Arteria aſpera in ramulos plurimos, per omnes lobos pulmonum, ab invicem longè diſſitos, undiquaque divaricatur, adeò ut tenuiſſimæ & maximè exiles bronchiorum fiſtulæ ad extremitates uſque propagentur, ipſarum membranarum continuitate, quæ originem à principio ipſius Trachææ traxerant. Quo ſequitur neceſſariò, quod, ſicuti tubercula illa, quacunque tandem parte totius Parenchymatis ea naſci contingat, non poſſunt non aliquas harum exilium fiſtularum moleſtè comprimere, & coarctare: Ita etiam ob membranarum ſcil. continuitatem, moleſtus iſte ſenſus primam extremitatem, ſeu ipſius Trachææ originem, per partium conſenſum (uti dici ſolet) afficit, quo etiam continuò proritat ad hoſtem, per inanem atque aridam tuſſim, foras ejiciendum: haud alio ferè modo, quàm quo indies in ſtranguria, ſeu dyſuria (à lapide ſcil. ureterem, imò ipſum renem, moleſtè premente) dolorem in extremitate ipſius penis, ob membranæ continuitatem, maximè ſentire videmus. Siquidem nixu naturæ ad expellendum calculum, ſpaſmodica quædam contractio totius Fiſtulæ urinariæ ab ipſo rene oritur; quæ ta-

Imen maximè extremitatem penis, pecie ardoris urinæ, afficit. Cui etiam ententiæ vel tuſſis hujus Phthiſicæ atura multùm favet, dum manet adhuc arida utpote a ſalis tuberculis ora, idque ante quàm ei Catarrhalis iſpoſitio, progreſſu morbi, ſuperinduatur. Nam ſicuti arida eſt, atque nanis, ita etiam levis, & brevis, ſponeque potiùs ſua, in revelationem opreſſionis pulmonum facta, quàm feroci itillatione excitata, vel magno illo conatu ſt pata, qui Catarrhalem, & feriam tuſſim, continua excretione lymhæ per Trachæam, & bronchia effectam, comitari ſolet.

Si quis autem quærat de origine tuerculorum pulmonarium, quæ huic ridæ, & verè Phthiſicæ tuſſi primam nſam præbent: Dicam in genere, pulnonum parenchyma non tantùm, (per ontinuam ſcilicet agitationem partium eſpiratione factam) humorum fluxul uti veteres loqui amant) plus quàm ęteræ corporis partes obnoxium videri; erùm etiam ob ſpongioſam ſuam molitiem (quippe quòd è veſiculis, & vais omninò conſtet) humores imbibere, & retinere ſolere. Ideòque, cùm omnes nternæ, & externæ partes, eæque tam nuſculoſæ, quàm glanduloſæ hiſce vaii generis tumoribus fæpiſſimè afficiantur, quid mirum ſi hic etiam ſicuti in eliquis corporis partibus, frequenter reeſſantur? Imò quum perpendo mecum, uoties in uno anno, hujuſmodi tumoum ſufficiens cauſa etiam his miniſtreur, qui vel accuratiſſimam vivendi normam obſervare ſolent, non poſſum ſais mirari quemquam, ſaltem ubi jam lorem juventutis attigerit, è vivis abſue labe Phthiſica excedere poſſe. Et roculdubiò, horum, tuberculorum adeo requens, & familiaris eſt pullulatio, ut eceſſe foret Phthiſin pulmonarem communem eſſe humani generis peſtem, niſi tumores iſti tam facili operâ, vel ponte ſua evaneſcerent, vel arte tolerentur, quàm primitus ortum habuee. Et quidem, non ſine ratione conjetari ſoleo, quòd ſicut benigniora tubercula ſolent ſponte ſua, & citò detumeſcere, ita nulla ex his, Herculei hujus morbi, de quo jam tractamus, ſtruunt fundamenta, præter ea, quæ ſunt aliquantùm maligna, & mali moris, quæque citiùs, vel ſerius, proprietate quadam naturæ, à quacunque tandem corporis parte originem ducant, putre ſcere ſolent.

Sed, ut aliquid de horum tuberculorum origine ſpecialius dicamus: Quantùm mihi adhuc, vel à Cadaverum Phthificorum inſpectione, vel ab ipſa ratione aſſequi contigit, Tuberculum naſcitur ab obſtructione alicujus glanduloſæ pulmonum partis: ubi ſcilicet plus lymphę, ſeu ſeri, è ſanguine ſecernitur, quàm per ductum glandulæ excernitur: quo fit ut, ſicuti pars affecta ab incluſo ſero nimis diſtenta, naturali ſuo tono privatur, atque inde influens ſeu ſecretam ſerum exſpuere, vel excernere ulteriùs nequit; ita etiam incluſa lympha, non amplius à novo influente ſero renovata, naturali calore partis paulatim ſiccęſcit, atque indureſcit: unde oritur renitens quædam durities, ſeu Tuberculum (de quo jam ſermonem habemus) quod, progreſſu temporis, everſo hoc modo naturali partis tono ſeriùs vel citius, pro genio lymphæ, ſeu incluſi humoris, & ſanguinis, à quo ſecernitur, inflammari, & in Apoſtema converti ſolet: quæ quidem eſt tota continens cauſa Phthiſeos pulmonaris, atque aridæ tuſſis, quæ eam comitatur.

Adhuc reſtat inquirendum de qua cauſa obſtructio hæc, ſeu lymphæ ſtagnatio in glanduloſis pulmonum partibus, oriatur. Atque hoc fit aliquando à præternaturali viſcoſitate, & glutinoſitate lymphæ in glandulis ſecretæ, quo fit ut ægrius propellatur; perque porum ſeu ductum glandulæ admodum exilem, & conſtrictum excernatur: Atque hoc ſtrumoſis, & ſcorbuticis, præ nimia fixi ſalis copia, quo ſanguis eorum nimis ſaturatur, accidere ſolet. Unde fit, quòd hujuſmodi ęgri tumoribus fixis, & frigidis, iiſque in pulmonibus æquè ac in aliis corporis partibus præter cæteros obnoxii ſint, & interdum, a Phthiſi admo-

modum chronica, ſupremum diem claudant. Nonnunquàm etiam è feroci, & immani Catarrho tanta lymphę copia in glandulis ſecernitur, ut facultatem excretricem planè ſuperet, quo fit ut, via influentis humoris præpedita, lympha intus jam retenta, atque inibi ſtagnans, in ſito calore partis paulatim ſicceſcat, & in ſubſtantiam melleam, vel ſteatomatoſam faceſſat, uſquedum, tono partis præ nimia diſtentione tandem penitus everſo, inflammatio, & Apoſtema ſuperveniant. Qua ratione, Phtiſis pulmonaris non rarò ipſi Catarrho, (Catarrhali uſſi ab arida, & ſicca excepta) ſuccedit. Cui tuſſi aridæ Tuberculum, ſeu tumor glanduloſus renitens ab ipſo Catarrho per perceptum frigus effectus viam ſternit.

Quin etiam facile obſervatum eſt, tuſſim ſiccam, & Phtiſim admodum acutam, ſæpiùs à peripneumonia, pleuritide, vel ab aliquo alio morbo pulmonari ortum ſuum habere. Nempè quòd venæſectio ſatis tempeſtiva, vel larga, quæ ſcil. inflammationis magnitudini ſatisfaciat, vel incuria Medici, vel Amicorum metu omittatur. Quo fit, ut, tono partium, præcipuè glanduloſarum, jam everſo, ſtatum naturalem nunquam recuperare poſſint; Tubercula verò renitentia, hic illic, ubi ſcil. inflammatio jam diu invaluit, diſperſa conſpiciuntur, unà cum tuſſi arida & febre hectica continua; ex quibus hujuſmodi ægri, acutiſſima Phthiſi jam correpti, intra paucas Hebdomadas ſupremum diem claudunt; ſiquidem pulmones jam antè inflammati citiſſimè in Apoſtema tranſeunt, quo ultima hujus morbi ſcena, ſolitis funeſtis ſymptomatibus ſtipata ſtatim inducitur.

Nec minùs fataliter in hujuſmodi morborum curatione erratur, ubi ex medicaminum pulmonarium, & expectorantium neglectu, neceſſaria pulmonum à phlegmate purgatio, quo partes præſertim glanduloſæ inſerciuntur, planè omittitur, vel ubi hæc remedia minùs parca manu adminiſtrantur: Multò magis, ubi copioſa lympha in glandulis ſecreta ex intempeſtivo, & quidem fatali uſu opii, in relevationem doloris exhibiti, ibi impacta detineatur. Quo fit quòd, utcunque Æger (quod etiam rarò accidit) à præſentis morbi periculo liberetur, tamen à tuberculis, ſeu tumoribus glanduloſis inde relictis, certiſſima via in fatalem, & præcipitem Phthiſim ſternatur, quæ ſeſe primùm tuſſi, dyſpnœa, & febre hectica prodit, deinde verò omnia dira, & funeſta hujus morbi ſyptomata quam citiſſimè accerſit.

Cauſa verò horum Tuberculorum uſitatiſſima, eſt contractio Pulmonum leviter ſpaſmodica, diuturna & continua, cum ponderis, & oppreſſionis ſenſu, à mœſtitia, timore, curis, cogitatione intenſa, atque aliis ejuſmodi animi pathematis effecta. Sicuti enim molle pulmonum parenchyma tanto tempore contractum, & continuò quaſi compreſſum, ſponte ſua ſolet indureſcere; ita etiam glanduloſæ eorum partes expanſione ſolita jam privatæ, lympham intus ſecretam, ſaltem ſatis magna copia excernere, & exſpuere non poſſunt. Qua de re nemo mirari debet, quòd ſicuti totius parenchymatis infarctio, ita etiam renitens durities in ipſis glandulis ſubſequatur. Atque indè facile obſervatu eſt, quòd ſicuti Ægri hypochondriaci, & Hyſterici, ſunt præter cæteros Phthiſi, chronicæ licet, & lentæ, obnoxii; ita etiam iſte morbus eos, ut plurimùm, ex infortunii alicujus occaſione corripit, quæ res metum, mœſtitiam, cogitationem, vel aliquod aliud gravius animi πάθημα idque diuturnum, & fixum priùs inducit.

Secundò, Tuſſis Phthiſica ſicuti plerumque arida eſt, ita in principio morbi, ſaltem diuturno tempore, mitis eſt, & ſine ulla inſigni, & vehementi irritatione, longis etiam, & incertis intervallis ſæpiùs recurrens. Catarrhus verò, primò limine, ferox & ferè continuus eſt. Fatendum quidem eſt utramque tuſſim, tempore nocturno, ſatis vehementem, & moleſtam eſſe; Catarrhalem nempè, quoniam omnis ſeroſæ colluviei ſecretio per glanduloſam Trachææ, & bronchiorum tunicam, tempore decubitus, magis copioſa eſt; Phthiſicam verò, quo-

uoniam pulmones, in hoc ſitu corpo-
is, magis conſtringuntur. Undè ſicuti
ronchia à tumoribus glanduloſis magis
ompreſſa, indè etiam moleſtiùs com-
imuntur: ità etiam ſeri granduloſi co-
ioſior in ramulos Trachææ expreſſio
ſequitur, à quo pulmones copioſiùs
ferciuntur, & proinde etiam irritan-
ir :. Et ab hac continua pulmonum
r tuſſim agitatione vigiliæ pertinaces
ocedunt, quæ incremento febris haud
rùm conferunt; quæ quidem primi-
s à colliquativo, & exagitato ſanguis
ſtatu dependebat. Licèt aliquandò,
æſertim verò in Phthiſicis Hypo-
ondriacis, vigilias longas, & mole-
s, ſine tuſſi, maximè à primo ſum-
o obſervarim.

Tertiò, Tuſſi Phthiſicæ ſicuti ferè
mper innappetentia, & ſitis accedunt,
a etiam poſt cibum vomitio ferè ſu-
rvenire ſolet; adeo uti Æger à pa-
a continuò ferè tuſſire ſoleat, donec
bi tandem vomitione fuerit rejectus.
uod ſymptoma non tantùm à ventri-
li debilitate procedit, idquè ob fa-
ltatem concoctricem jam læſam à
orbido ſtatu liquoris per glanduloſam
unicam ventriculi, fermentationis er-
o, continuo excreti; jam verò è fe-
rillis ſanguinis maſſa ſuppeditat: Ve-
im etiam à nimia ejus agitatione per
rocem motum juxta tuſſientium pul-
onum: Ubi enim primùm pulmones,
novo ſucci nutritii recentis in eos de-
ti rivulo, intumeſcere incipiunt, co-
ioſa excretio lymphæ per bronchia,
glanduloſam Trachææ tunicam ori-
ir, ideque titillatio continua, tuſſiſque
nportuna, & violenta: Qua commo-
one ventriculus, ob viciniam, in con-
enſum tractus etiam agitatur, donec
ndem, motu ejus naturali jam fun-
ctùs inverſo, omnia in eo contenta
omitu ſurſum effundantur. Quo fit ur,
enu novi chyli hoc modo evacuato,
lterior ejus derivatio in pulmones ceſ-
t, atque adeò, quieſcentibus jam
ulmonibus, utpote à novi chyli in-
uxu non ampliùs irritatis, ventricu-
us etiam quieſcit, quo tuſſim & vo-
itionem ſimul ceſſare contingit, uſ-
quedum pulmones à novo cibo ingeſto
iterùm irritari cœperint: Atque quidem
hæc vomendi diſpoſitio cum tuſſi con-
juncta, mihi eſt inter certiſſima ſigna
Pathognomonica tuſſis Phthiſicæ. Etſi
enim aliquot laborantes Phthiſi (ubi
ſcil. conjuncta febris admodùm mitis
fuerit) appetitu ferè integro uti nove-
rim, vix tamen ulli abſque hac vo-
mendi diſpoſitione, unà cum tuſſi con-
juncta, à ſumpto cibo reperiebantur.
Fatendum tamen eſt hoc Diagnoſticon
non eſſe proprium tuſſis Phthiſicæ quare
to modo (uti Logici loqui ſolent.) Et-
ſi enim omnes Phthiſici ingeſta, iſto
modo, inter tuſſiendum, à paſtu, vo-
mitione rejicere ſoleant, idem tamen
infantibus etiam & pueris Catarrho
convulſivo afflictis quotidiè ſolet acci-
dere. Verùm æquè facile eſt ex *Ægri*
ætate, ſymptomatis duratione, tuſſis
ferocitate, atque aliis circumſtantiis
Catarrhalem hanc à vera Phthiſica tuſ-
ſi diſtinguere.

Quarto, Rauca etiam vox, vel clan-
goſa, & exilis, tuſſi conjuncta, ſi fue-
rit frequens, multò magis ſi continua,
& chronica, eam planè pulmonarem,
& Phthiſicam eſſe oſtendit. Uti enim
raucedo à tunicæ Trachææ intus te-
gentis aſperitate procedit, quæ ſalſo
ſero continuò irrigata vim ſonorificam
totius tubuli, ſeu inſtrumenti lædit;
ita etiam vocis exilitas ab infarctione
bronchiorum ſero glutinoſo obſitorum
dependet.

Quintò, Huic etiàm tuſſi, ſicuti op-
preſſio pectoris ponderoſa ab initio con-
jungitur, ita etiam reſpiratio aliquate-
nùs moleſta difficilis, & anheloſa,
præſertim à citatiori ambulatione. Quod
ſicuti à tuberculis crudis, & induratis
hic illic per pulmones ſparſis, ità et-
iam à bronchiis viſcido, & glutinoſo
phlegmate infarctis provenit. In ſcro-
phuloſis autem, ſcorbuticis, & in Aſth-
maticis Phthiſi affectis, ob ſpaſmo-
dicam ſcilicet nervorum thoracicorum
contractionem, inſignius & moleſtius
eſt hoc ſymptoma, quàm in aliis fieri
ſolet, ideoque his aer perflatilis, & à
fumo carbonum immunis plus quàm
aliis

aliis Phthisicis prodest, uti proprio loco ulteriùs monstrabimus.

Sextò, Cùm glandulosas aliquas pulmonum partes propter diuturnam accumulationem lymphæ, quæ exitum per bronchia invenire non poterat, valdè distendi & indurescere contingit, tubercula cruda hic inde dispersa in molli pulmonum parenchymate oriuntur. Unde, non tantùm respiratio quadantenus difficilis, & anhelosa, verùm etiam pectoris oppressio, & hypochondriorum gravitas, insolita iracundia, tristitia, & cogitatione stipatæ, insequuntur. Quæ symptomata cum tussi conjuncta inter signa tussis Phthisicæ Pathognomonica habere soleo.

Septimò, Cùm tandem partes istæ glandulosæ, à longa infarctione pulmonum serosa colluvie in glandulis secreta gravatorum, uno vel altero lobo valdè intumescunt & durescunt, (materia hac serosa in cystidibus largis jam collecta) lobus pulmonum affectus cæteris præponderat, necnon major *GRAVITAS* illa Thoracis parte evidenter sentitur; quo fit ut Æger etiam in unum latus decumbens magis tussiat, quàm in alterum, quippe quòd affectæ glandulæ uno situ, magis quàm altero comprimantur; a quibus compressis continua fieri expuitio in bronchia pulmonum, una cum continua titillatione, & molestia tussi insequitur. Atque hoc etiam inter signa tussis Phthisicæ certissima semper habendum est. Utcumque enim quosdam hoc modo affectos pluribus annis vitam protraxisse noverim, semper tamen in statu valetudinario, & Phthisico hærent.

Octavò, Ubi denique glandulæ istæ pulmonum tumefactæ inflammari, & in Apostemata migrare cœperint, una cum collectione purulentæ materiæ propriis cystidibus inclusæ, sive naturam referant steatomatis, sive meliceridis, sive cujuscunque alterius ejusmodi tumoris, (quæ quidem varietas a variante seri sanguinis genio oritur, uti posthac dicturi sumus) tunc Phthisis confirmari & in lethalem evadere incipit, unde novum symptomatum funestorum Agmen statim subsequitur; quæ sunt *Phthiseos confirmatæ* Diagnostica, de quibus uberiùs differere mox properabimus, ubi aliquod de duobus reliquis Phthiseos incipientis signis, *Febre* scil. & *Tabe* strictim notaverimus.

Secundùm Pathognomonicum signum incipientis Phthiseos est *Febris*, quæ quidem, aliquo saltem gradu, primum hujus morbi insultum comitatur, una cum appetitus dejectione, aliquali siti, urina quadantenus rubra accelerato pulsu, vigiliis, calore partium, præcipuè extremarum, atque aliis ejusmodi symptomatis. Atque hoc pacto tussis Phthisica a communi Catarrho ferè semper dignosci potest.

Hæc quidem febris in Scorbuticis, & phlegmaticis principio morbi valdè mitis est; Aliqualis tamen præternaturalis calor, præcipuè verò in volis manuum, & plantis pedum, una cum pulsus celeritate & nonnunquam etiam genarum rubore fixo (adhibita magna attentione) præsertim verò à cibo discerni potest. Est autem hæc febris merè hectica, atque eodem tenore ferè semper manens, utpote à partibus solidis, & sanguinis Diathesi procedens, idque ob colliquationem serosam massæ sanguineæ, à fermento acido, vel acri in eadem hospitante, atque eam perpetuò agitante, effectam. Verum quidem est febrem hanc, temporis progressu, à continua pulmonum agitatione, eorumque per tussim calefactione, & vigiliis indè natis, plurimùm augeri; uti etiam ab inflammatoriæ, & putridæ febris superinductione, a tuberculorum pulmonarium inflammatione, & insequentibus Apostematis ortæ. De quibus inter signa Phthiseos confirmatæ Diagnostica mox uberius differemus.

Tertium Diagnosticum signum incipientis Phthiseos est Tabes, sive consumptio partium musculosarum, quæ in morbi principio est valdè lenta, & fere insensibilis (magis flaccescentibus quàm consumptis jam partibus) usquedum à Tuberculorum inflammatione, vel ab Apostematis, vel alio aliquo ac-

Quam

ídentí, febris etiam inflammatoria, el putrida accedat hecticæ; atque tunc, ova febre non tantum appetitum, & ligestionem prosternente; verùm etiam uccum nutritium ulterius liquefaciente, k è sanguine purgante, præcipiti gressu am Tabes ruit, adeò ut Æger intra pau-as Hebdomadas faciem *Hippocraticam* præseferat. A quo tempore Diagnotica signa Phthiseos confirmatæ appaent, de quibus jam dicturi sumus.

CAPUT IV.

De signis Pathognomonicis Phthiseos pulmonaris confirmatæ.

SIgna Pathognomonica Phthiseos confirmatæ sunt, *nova febris*, hecticæ uperinducta, eaque primùm *Peripneumonica*, & continua, *Putrida*, & *Intermittens*; atque ulterior sanguinis *colliquatio* jam indè immensè aucta, sese er immanes sudores, tussim Catarhalem, Diarrhœam, Hydropem, Aphhas, peculiarem gutturis dolorem inter deglutiendum prodens. A quibus Æger tandem in ultimum marasmi gralum redactus, pro Phthisico deploato *à lippis ipsis*, & *tonsoribus* habeur. De quibus omnibus signis specialim, licèt strictim, observationes nostras subnectere lubet.

Et primùm de febre *Peripneumonica*, seu *Inflammatoria*. Hæc febris à Tuberculorum pulmonarium inflammaione ortum suum ducit, quoties scilicet à percepto frigore, liberali liquoum spirituosorum potatione, nimiis exercitiis, vel ab alio aliquo ejusmoli accidenti, quod sanguinem, agitano, nimis calidum reddat, vel quilem à nimia toni glandularum distenione, vel à peculiari quadam humoris n cystidibus contenti in maturatioem dispositione, tubercula ista pulnonaria, unum, vel ampliùs, inflammari contingit, febris ista, (quam riè vocare soleo *Peripneumonica*, seu *Inflammatoriam*) non potest non caput uum erigere, idque difficili respiratione, expectoratione jam suppressa urgente tamen tussi) & non rarò dolore etiam laterali, siti, jactatione, vigiliis, intenso & continuò calore, atque aliis febris Peripneumonicæ symptomatis stipata Ex qua Æger, perpetuò ferè, durante scil. ejus vigore, lecto affigitur, non rarò etiam lethaliter decumbit.

Et quidem *Febris* ista omninò tractanda est veluti cæteræ febres Peripneumonicæ, tenuissima scil. dieta, medicaminum Thoracicorum, & expectorantium copia, externa fotuum, & linimentorum anodynorum applicatione, *Perlatis*, & temperantibus *Julapiis*, super omnia verò, venæsectione, eaque satis tempestivè, frequenter, & copiosè adhibita, utut macilentus, & tabidus fuerit Æger. Hoc enim modo fatalis hujus febris eventus unicè præcaveri possit. Sanguine enim satis tempestiva, & copiosâ venæsectione jam ventilato, inflammationis fomes tolitur, & flamma in glandulis tumefactis accensa æquè facile uno, vel altero die extinguitur. Verùm hoc neglecto, Æger vel intra septem dies Peripneumonicè, unà cum funestis acutissimi hujus morbi symptomatis, è vivis tollitur quod non raro à Medici, vel ipsius Ægri vel Amicorum incuria, contingit; vel saltem, etsi magis chronicè, non minùs tamen fataliter perit, Apostemate inflammationi Tuberculi circa diem septimum succedente, atque inde hac febre acuta, & inflammatoria à putrida intermittente, licet chronica, æquè tamen fatali, & incurabili excepta.

Aliquando)uti in Domino *Tibs* in vico dicto *Pater-noster-Rovv.*, & in quodam Mercatore in *Philpot lane*) hujusmodi febrem Peripneumonicam sæpius in anno reccurentem deprehendi, quoties scil. novum aliquod tuberculum inflammari contigit, sive ex aliqua evidenti causa, sive à naturali ipsius tuberculi in maturationem dispositione factum fuerit. Non enim omnes tumefactæ glandulæ eod. temporis puncto in inflammationem disponuntur, ut mihi in cadavere Domini *Davison*, fatali, licet chronica Phthisi, è vivis sublati, cultro anatomico subjecto evidenter patuit: In

hujus enim mortui pulmonibus aliqua tubercula in Apoſtemata converſa; aliaq; iinflammata, atque alia denique cruda, & immatura eodem tempore reperta ſunt. Utplurimum autem hujuſmodi Phthiſici, propter febrem Peripneumonicam ab alicujus novi tuberculi inflammatione ortam, vita claudunt. Cujus febris exſtinctioni Ægri vires à prioribus pugnis jam exantlatæ impares fiunt.

Sicuti hujus febris durationis menſura, ita etiam intenſionis & periculi, à tuberculi inflammatione à qua dependet, ſumenda eſt. Ubi enim primùm inflammatio vel ſponte ſua, vel arte ceſſat, hæc etiam febris ceſſat, licèt illi quoties partem inflammatam in Apoſtema tranſire contingit, febris putrida intermittens à collecto pure ſuboriens, protinùs ſuccedat. Et generaliter loquendo, pro tumoris in purulentiam citiùs vel ſeriùs maturandi genio, febris ipſi Peripneumonica inde oriunda citiùs etiam vel ſeriùs curatur, & pro humoris malignitate, & tumorum inflammatorum magnitudine, & numero, magis vel minùs acuta, & fatalis evadit. Unde licèt iſta febris ſeptem dierum circuitu, ut plurimùm, finiri ſoleat, (ſiquidem hoc ſpatio inflammati tumores in abſceſſus converti incipiunt) ſcrophuloſa tamen tubercula, ut lentè admodum matureſcunt, ita febrem inflammatoriam, etiamſi ferè inſenſibilem, & minùs periculoſam, chronicam tamen, nulloque certo dierum ſpatio finitam ſuperinducunt. Quò acutior autem febris, eò brevior, quò mitior eò magis chronica.

2. *De febre Phthiſicorum putrida intermittente.*

Ubi primùm autem hæc tubercula pulmonum inflamata in Apoſtemata migrare incipiunt (ſive hoc à Venæſectionis ſatis tempeſtivæ, vel copioſæ neglectu, ſeu à naturali tumorum diſpoſitione in putrefactionem) febris hæc inflammatoria in putridam intermittentem traſmutatur. Cujus paroxyſmi, in principio, ut plurimum, nullum certum ordinem ſervant, rigore, & horrore ſæpius eodem die recurrentibus, ſicuti in puris confectione fieri ſolet. Ubi verò pus jam planè fuerit confectum, hæc febris typum quotidianæ, aliquando etiam, licèt rarius; tertianæ, imitatur; idque certo diei tempore, cum algore & rigore incipiens, cum intenſo calore progrediens, atque adeò tandem in ſudores nocturnas profuſas, & colliquativas deſinens. Durante algore, & calore tuſſis, & anhelitus, cum reliquis moleſtis ſymptomatis augentur: Durante verò ſudore, & remiſſione (tuſſi, & reliquis ſymptomatis jam minoratis) Æger placidè dormit, (vires recolligit, & ſibi, jam ſpe futuræ ſanitatis concepta, abblanditur. Atque hanc febrem putridam intermittentem, inter certiſſima ſigna Pathognomonica Phthiſeos confirmatæ ſemper habere ſoleo, quippe quæ, ſicuti à pure in pulmonibus confecto ortum ducit, ità purulentiæ pulmonaris index eſt certiſſimus. Indèque provenit, quòd hæc febris putrida intermittens Phthiſin (quoties hunc morbum fatalem eſſe contingit) in extremum uſque diem comitari ſoleat. Cujus paroxyſmi, cum colliquationibus inde provenientibus, magis vel minus intenſi, & protracti ſunt pro magnitudine, vel numero tuberculorum in Apoſtemata maturatorum. Nec quidem hæc febris ope *Corticis Peruviani*, *Antihectici*, *Poterii*, vel cujuſvis alius medicamenti ſpecifici, (quorum vim in hoc caſu ſæpiſſimè ſum expertus) neque ulla alia methodo (quantum ſcio) radicitus exſtirpari poteſt: niſi ulcus adeò fuerit benignum, ut medicaminum balſamicorum intus exhibitorum ope ſanari, ipſaque ſanguinis maſſa (ubi febris fomes delitescit) in ſanum ſtatum, copioſo temperantium, atque alterantium uſu, reduci poſſit; vel ſaltem niſi Phthiſis ſit merè ſymptomatica & ab alio morbo dependens, qui curationem perfectam ex uſu ſpecificorum admittere poſſit.

Secundum Phthiſeos confirmatæ ſignum Pathognomonicum eſt, Colliquatio ſucci nutritii inſignis, & quotidiana, ejuſque è maſſa ſanguinis excretio, ſeu extruſio continua, & copioſa per omnes portas a natura conceſſas;

quo

quo fit ut vel ſubitus virium collapſus, & maraſmus cum facie *Hippocratica* brevi paulatimque inſequantur. Fatendum quidem eſt Phthiſin ab ipſis morbi primordiis ſemper aliqualem colliquationem habere conjunctam, gradibuſque febris hecticæ, a qua oritur, æquatam, quæ ſeſe ſudoribus nocturnis, Diarrhœa vel aliquo alio modo prodit. Quæ colliquatio utut curatu ſit difficilis, quippe quæ ſæpius à febre hectica incurabili dependeat, ſemper tamen eſt mitis, & Tabem admodum ſegnem, minuſque ſenſibilem inducit, uſquedum à tuberculorum pulmonarium inflammatione, atque ulceratione febris Peripneumonica: & dein putrida intermittens, priori hecticæ ſuperinducatur, atque aſſocietur. Et tum quidem: ſicuti iſta febris, ita etiam colliquatio ab illa orta, augetur. Sanguine enim, purulentis particulis ſibi a maturatis tuberculis in circulatione per pulmones communicatis, perpetuò jam contaminato, Natura ejuſmodi heterrogeneis particulis in tantum onuſta, atque preſſa, uti amplius eas ferre non poſſit, inſurgit contra, pugnamq; (ſeu paroxyſmum febrilem) in earum extruſionem inſtituit, atque in dies renovat. Cujus certaminis initio, nimis anguſtata, ideò algore, & rigore afficitur; ubi verò primum, recollectis jam viribus, prævalere incipit, ebullitionem, atque agitationem adeò inſignem in tota ſanguinis maſſa efficit, uti recens ſuccus nutritius in vaſa ſanguifera jam delatus non poſſit amplius ſeſe ſanguini adjungere, verum per quaſvis corporis patentes partes, una cum purulentis particulis, modo colliquativo, copioſè extruditur; atq; foras ejicitur, una cum magno virium diſpendio, corporiſque hoc modo pabulo ſuo reſtaurativo continuò privati, emaciatione. Quoque vel majora, vel frequentiora fuerint ulcera, eo particulæ heterrogeneæ copioſiores, uti præternaturale fermentum, ſanguini admiſcetur, eoque major eſt paroxyſmus febrilis atq; etiam copioſior colliquatio, magiſque præceps maraſmus.

1. Colliquatio iſta fit primum per Trachæam & bronchia; quo tuſſis, quæ initio fuerat arida, jam redditur egregiè Catarrhalis, præcipuè vero in febrilis paroxyſmi declinatione: Quo tempore magna copia non tantum crudi ichoris, verum etiam concocti phlegmatis, ejuſq; veri ſimilis, & coloris varii, è pulmonibus per tuſſim reiicitur, uſquedum tota ſanguinis maſſa, expulſo jam heterogeneo iſto & purulento fermento, in ſtatum quietis paulatim deferbuerit. Quę quidem quies eo uſque durat, donec haſce infidas, atque incertas inductias ab aliquo novo paroxyſmo interrumpi contingat.

2. Colliquatio iſta fit etiam per poros cutis, in immenſis, & colliquativis ſudoribus.

Siquidem ſudores iſti gradu quidem differunt, pro vario ſcilicet colliquationis ſanguinis, & paroxyſmi febrilis præcedentis, eamque cauſantis gradu. Sudores enim in febris putridæ declinatione ſemper invadunt poſt mediam ſcilicèt noctem. Hæc enim in febris, (ſive tertiana, ſive quotidiana fuerit) ſemper more aliarum febrium intermittentium certo diei tempore (nimirum vel circa, vel paulo poſt meridiem) una cum algore manifeſto invadit; dein vero per horas aliquot progrediendo una cum intenſo calore, ſiti, inquietudine, vomitu, anhelitu, continua, atroci, atque immani tuſſi, vigiliis, imo aliquando etiam deliriis, & inſigni genarum rubore, à pulmonum, & Hypochondriorum, oppreſſione provenientibus: Tandem vero, circa mediam ſcilicet noctem, immenſis, colliquativis ſudoribus terminatur. Quo tempore Æger placidum ſomnum capit, ſine anhelitu ſpirat, & concoctum phlegma copioſè abſque ulla vel difficultate, vel labore per tuſſim reiicit, omnibus febris ſymptomatis, jam ſua ſponte, & ſimul ceſſantibus: Siquidem colliquati ſeri rivulus jam à pulmonibus in poros cutis divertitur, atque derivatur. Quo Æger per matutinas horas in ſtatum εὐρυθμίας cum miti calore, pulſuque debili reduci videtur, uſquedum hæc fraudulenta pax novi alicujus

parox. insultu denuò rũpatur. Atq; ab istis remissionibus accidere solet, quòd hujusmodi Phthisici, etiam ab adstantibus pro deploratis habiti, sibi ipsis de futura sanitate egregiè adulentur, adeò ut qui vespertinis horis, non aliud quàm fatale prognosticon de sese habere consueverant, sequentibus tamen matutinis semper animum erigant, & spem longæ vitæ sibi vanè concipiant.

Verum quidem est, illos colliquativos sudores, magnum succi nutritij dispendium facientes, Ægrum in præcipitem Tabem, seu marasmum conjicere. Nihil tamen levamimis, vel emolumenti à violenta eorum suppressione, vel mutatione aeris, vel intempestiva è lecto surrectione Ægro exspectandum est: (quod experientia sæpius vidi comprobatum.) Sanguis enim inde excandescens non minùs eò colliquescit, his verò colliquati seri portis jam arte occlusis, nova quædã repagula ad sarcinam hanc molestam alias deferendam (etsi forsan paulò incommodiùs) à natura statim reserantur; eaque vel incavitatem Thoracis, unde Hydrops pectoris cum incremento tussis, & dyspnœa intolerabili insequitur; vel in cavitatem Abdominis, inferioresque artus, sub forma Ascitis; vel etiam per glandulas intestinorum, unde vehemens Diarrhœa, & magis, quam sudores ipsi, colliquativa, oritur. Imo etiam (si serum jam colliquatum fuerit acre) vel ipsa Dysenteria horrendis Intestinorum spasmis stipata, quæ omnia antidysenterica medicamenta superat; sicuti in deplorato casu Domini *Lechmere* expertus sum, atque aliorum etiam Phthisicorum, qui ab isto symptomate vel in ultimum marasmi gradum, cum *Hippocratica* facie conjecti, non minùs citò, quàm miserè vitam finierunt. Verùm isto sermonis filo in reliqua Phthiseos confirmatæ Diagnostica insperatò feror, de quibus etiam est breviter aliquid dicendum.

3. Colliquatio ista (ubi primum Phthisis ad statum confirmatum jam pervenit) haud rarò fit per Intestinorum glandulas sub specie Diarrhœæ serosæ vel etiam Dysenteriæ, Sanguis enim, cùm in hoc colliquativo statu, ob calorem, & acrimoniam præternaturalem, novum succum nutritium sibi assimilare, & solidis partibus adunire non potest, eum, ut inutile pondus, etiam per has glandulas, detrudere atque excernere frequenter molitur. Verùm natura eliminationem hostis sui per hanc portam non solet tentare, nisi ubi vel ex incuria, vel industria via Regia per poros cutis occluditur, vel saltem, ubi hæc unica porta, ob colliquationis scil. magnitudinem, naturæ postulatis non respondet. Ideò que Diarrhœa haud immeritò inter ultima, & funesta Phthiseos confirmatæ diagnostica ut plurimùm habenda est. Excepto enim unico Phthisicorum Scorbuticorum casu, qui semper in serosas colliquationes per intestinorũm scilicet & salivæ glandulas, proclives sunt, Diarrhœa non adeò multùm ante diem fatalem accedere solet Phthisi. Sicuti enim extremi naturæ incendij indicium est, ità ulteriorem ejus ruinam, mirum in modum accelerat, & promovet.

Diarrhœa ista aliquandò mitis est; quippe quæ semper se habet pari ratione cum præsẽti colliquescentis sanguini statu, in aliis verò violenta est, & discruciantibus torminibus conjuncta, quæ neque opiatis, neq; aliis medicamentis adstringentibus parere solet; vel saltem à minimo frigore percepto, vel Cerevisiæ haustu, vel medicamentorum opiatorum omissione recidivatur. Et quidem, quam diu Diarrhœa tantummodò vi narcotica medicamentorum supprimitur, Dyspnœa suffocativa, hydrops, vel alia pariter molesta, ac periculosa suboriri solent. Siquidem, sanguine in statum colliquativum irreparabilem, atque incurabilem sensim jam redacto, succus nutritius crudus continuò in massa sanguinea circumactus, una porta jam occlusa, aliam, eamque forsan cum majori Aegri detrimento, & molestia, invenit.

4. Ubi verò, in hoc colliquativo sanguinis statu, Chylus nutritius jam ex fœtus per cutaneas glandulas, ab ambientis aeris frigore constrictas, vel per glandulas intestinales à nimio opiatorum

usu

ſtu jam occluſas, con convenientem exitum, non reperit, Hydrops Thoracis, vel etiam Abdominis, atq; artuum inferiorum ſuboriri ſolet: Imò tumor œdematoſus totius habitus corporis, ſi in prædictas corporis cavitates, atq; in artus inferiores, vel arte, vel aliqua fortuna præcludatur via. Et quidem Hydrops Phthiſicus, cujuſcunque generis tantùm confirmatæ, verùm etiam deploratæ, & incurabilis Phthiſeos, habendus eſt. Idque non tantùm quoniam maximum ſanguinis incendium, ſtatumque ejus ſummè colliquativum indicat; verùm etiam, quoniam Æger, præ nimia virium imbecillitate, ſufficientem extravaſati ſeri evacuationem per hydragoga tolerare non poteſt. Diuretica autem hic planè nullius ſunt uſus, quoniam vel eorum validiſſima urinæ fluxum promovere non poſſunt, verùm magis ſanguinem ulteriùs attenuando, & calefaciendo, majorem ei colliquationem infert: Unde, incrementum Hydropis, major, atque citatior lymphæ fluxus in coporis cavitates, atque artus, ubi datur via, efficitur.

3. Denique, in hac univerſali colliquatione, Natura haud multùm ante fatalem diem ſuccumbens, ſerum, ſive ſuccum particulis morbidis, & purulentis ſaturatum per tonſillas, cæteraſque glandulas in gutture ſitas, uti etiam per ductus oris ſalivales propellere ſatagit. Unde duo nova ſymptomata, eaq; ſatis moleſta oriri ſolent; Ardor ſcilicèt inſignis circa tonſillas, & partes deglutitioni inſervientes. Quo fit ut Æger vix quicquam, niſi cum gravi dolore, deglutire poſſit. Quod ſymptoma à levi harum partium inflammatione, eaque non tantùm perpetua earum per tuſſim agitatione, & frigore externo effecta; verùm etiàm continua ſeri febrilis, & muris acris exſpuitione provenire ſolet. Secundò, Aphthæ diuturnæ & moleſtæ toto ore diſperſæ, quæ à morbido ſaniæ ſtatu originem ducunt: Præcipuè verò, ſi ſolita Diarrhœa opiatis, & conſtringentibus medicamentis violenter fuerit ſuppreſſa. Hinc enim Natura (ſolita porta jam occluſa) hoſtem per ductus ſalivales, licet incaſſum, propellere conatur. Quo fit quòd, à morbidi ſcil. & febrilis ſeri per oris glandulоſam tunicam excreti acrimonia, partes oris iſto acri humore imbutas inflammari, atque exulcerari contingit. Quæ quidem cauſa eſt continuens hujus ſymptomatis, quod utut fuerit moleſtum, medicatricem tamen vim tam artis, quam naturæ planè reſpuit, quoniam penus ejus, ſive fomes, in maſſa ſanguinis reconditus conſumi non poteſt. 3. A colliquatione iſta univerſali, per quaſcunq; Corporis partes en facta fuerit, quam citiſſimè Maraſmus unà cum facie *Hippocratica* induci ſolet, quæ quidem Conſumptio eſt pene totalis muſculoſæ carnis, ob defectum novi ſucci nutritij, qui adhærendo partibus ſolidis, continuam earum impenſam reparare poſſit. Et cùm res huc tandem venerit, conclamatum eſt de Ægro. Ideò hoc ſymptoma inter certiſſima ſigna non tantùm Phthiſeos confirmatæ, verùm etiam deploratæ, ab omnibus ſemper habitum eſt.

Præter hæc jam dicta Diagnoſtica ſigna, forſitan non fuerit inutile obſervationes etiam noſtras de pulſu, urina, & ſputo, in varijs hujus herculei morbi gradibus ſubnectere.

Atque primò de pulſu: Incipiente Tabe, dum nulla febris præter hecticam adfuerit, præternaturalis calor ſicuti continuus eſt, & mitis, ita etiam pulſus, pro gradu febris, aliquatenùs celerior eſt quam par ſit; ferè tamen ſemper eundem tenorem ſervat, niſi quòd à cibo, ut calor febrilis, ita etiam, pulſus celeritas facilius ſentiatur. Et quidem nonnulli *Phthiſici frigidiores*, & phlegmatici, nullo alio tempore, vel pulſus, vel temperamenti errorem ſentire ſolent, Ubi verò primùm febris peripneumonica invaſerit, pulſus, ſicuti in alijs peripneumoniis accidere ſolet, non tantùm eſt velox, verùm etiam durùs, & fortis, imò etiam ſerratilis. Licèt aliquandò, præ doloris ſpaſmodici à tuberculis inflammatis effecti urgentia, non rarum ſit pulſum debilem, unà cum partium extremarum frigiditate, pro tem-

pore, obſervare, quæ vel expertiſſimi Medici ſagacitatem, quo ad venæſectionis ſcil. præſcriptionem, exercere poſſint. Sicuti enim ſubtractio ſanguinis ſubitam ruinam affert, quoties ſcilicet pulsus debilitas, & extremorum frigiditas ab habituali virium dejectione procedant: Ita venæſectio, minuendo inflammationem, pulſum fortiorem reddit, caloremque extremis miniſtrat, quoties hæc debilitas à dolorifico pulmonum ſpaſmo, inflammatione tantum effecto, accidentaliter provenit, quæ venæſectione non rarò inſtanter relevatur.

Ubi verò progreſſu morbi febris putrida intermittens, à pulmonum purulentia, ſupervenit, pulſus eſt admodùm varius; manè ſcilicet citra paroxyſmum, aliquatenùs celer & debilis; celer à diſpoſitione ſanguinis hecticè febrili; debilis verò ab exhauſto, & depaupera-to jam totius corporis habitu, præ reparationis defectu ex alimento debito ſufficienti miniſtrandæ: In paroxyſmo verò eſt celer, & fortis; celer à febre hectica, fortis à præſenti orgaſmo, ſive præternaturali ſanguinis agitatione. Ingruente verò ſudore, unà cum celeritate præternaturali, etiam pulsus robur ſenſim minoratur, uſque dùm vires à paroxyſmo ſequenti redintegrentur.

Secundò, Urina primo hujus morbi inſultu, eſt pro gradu febris hecticæ aliquatenùs parca, & ſubrubra; atque jam expoſita aeri (utpote plus ſatis partibus chyloſis plena) turbida, & aliquantùm præcipitata. Ubi verò tubercula jam inflammari cœperunt, intensè rubra eſt, & flammea. Ubi verò primùm febris putrida, ab iſtorum Tuberculorum Apoſtematis inflammationem jam excipientibus, ſuperinducitur, rubra eſt, ſicuti in febribus intermittentibus accidere ſolet, & contentis plena, & tandem frigori externo expoſita, ſedimentum farinaceum album, aliquando etiam ſubrubrum deponit; ſiquidem ſanguis, in hoc colliquativo ſtatu, ſuccum nutritium per glandulas Renales, æque ac per alias ſecernit. Licèt fit tatendum Scorbuticos, & Hypochondriacos Phthiſicos, præcipuè verò, ubi genus nervoſum afficitur, vel à vini Gallici, vel aliorum diureticorum potatione, urinam aqueam, tenuem, & pallidam, in intervallis, copioſè excernere; quæ ſtatim ab urina rubra, & contentis ſaturata excipitur.

Tertiò, Sputum Phthiſicorum principio (ubi ſcil. pulmonum infarctio jam primam anſam præbet) eſt copioſum, nunc crudum, nunc concoctum, uti in Catarrho communi eſſe ſolet. Alias eſt tenue, & aquoſum, utpote pro parte maxima (dum tuſſis ſcil. eſt arida) è glandulis ſalivalibus, nimia earum per tuſſim agitatione, excretu, præterquàm perpaucum vi ſcidum phlegma, quod e tonſillis ſolet exſcreari. Morbi verò progreſſu, præcipuè autem ubi vel à ſomno, vel opiatorum uſu concoctum fuerit, cineritii, vel flavi, vel æruginoſi coloris eſt; qualem, in catarrhi declinatione, naſi, Trachææ glandulis coctionem jam primum admittit. Poſtquam verò exulcerantur pulmones, materia purulenta in propria cyſtide jam non contenta, in bronchia excernatur, ſputum verè purulentum eſt, & fœtidum, & aliquando etiam ſanguinis ſtriis commixtum, quale è veteribus, & ſordidis ulceribus excerni ſolet.

Verùm ſputum hoc purulentum, à flavo, vel æruginoſo colore non eſt judicandum. Hujuſmodi enim colorem ſerum non tantum è pulmonum, verùm etiam è naſia, glandulis excretum, in catarrhi declinatione, acquirit, ubi primum ſcil. coctionem admittit. Neque ſputum ſtatim pro purulento habendum eſt, ob ejus ſubſidentia, vel diſſolutionem in aqua calida. Sputum enim Scorbuticorum utpote ſale ſaturatum, aqua calida diſſolvi ſolet licèt pulmones ſint ſarti tecti. Verum autem pus tribus hiſce ſignis dignoſcs poteſt. 1. Nares odore fœtido afficit. 2. Licèt quadantenùs craſſum, nullo tamen modo glutinoſum, ſed fluidum, & fibrillis privatum eſt 3. Varii eſt coloris, ſc. flavi, æruginoſi, &c. ut plurimùm autem cineritii, & ſubnigri.

CAP.

CAP. V.

De differentiis Phthiſeos Pulmonaris originalis.

FAcile eſſet hoc loco plures diſtinctiones Phthiſeos pulmonaris, eaſque vel quotidiana experientia comprobatas proferre; earum tamen mentionem quoniam nihil lucis ad veram Ideam hujus morbi in genere formandam afferunt, neque quicquam inclariorem, & magis diſtinctam generalium θεραπευτικῶν & indicationum curativarum notitiam comferunt, inpræſentiarum ſaltem, prætermiſſurus ſum. Eſt tamen una diſtinctio Phthiſeos pulmonaris, quæ eſt in acutam, & chronicam, ſine cujus notitia neceſſe eſt, ut Medicus, æquè in præſagiis proferendis atque in indicationibus curativis dignoſcendis, ſæpiſſimè hallucinetur.

Decque nemini abſonum videri debet, ſi hoc loco in ejus ampliorem explicationem breviter obſervationes noſtras ſubnectamus. Uti enim nonnullos hoc morbo è vivis intra ſpatium unius, vel ſaltem paucorum menſium ſublatos viderim ita alios quam plurimos Phthiſica labe graviter affectos, debita cautione, & cura priùs habita vitam, licet valetudinariam, per plurimos annos protraxiſſe notavi, uti ex. gr. Dominum *Hiather*, qui poſt curatam hæmoptoen, qua, juvenili ætate, correptus fuerat, adhuc, ad annum ſcilicet quinquageſimum ſuperſtes vivit, licèt, toto hujus temporis decurſu, macilentus, tuſſiens, & ſæpiſſimè febricitans fuerit, atque à plurimis febribus putridis arte liberatus. Atque hoc modo Patermeus dilectiſſimus, & ipſe expertiſſimus Medicus, ut ut continua tuſſi, reſpiratione difficili, febribus putridis frequentioribus, levique, etſi continuo caloris hectici gradu laborans, vitam tamen, licèt valetudinariam, hoc pacto à XXX. ad LX. ætatis annum protraxit, atque tandèm, non à Phthiſi pulmonari (à qua per tres poſteriores vitæ ſuæ annos plus quam alia viſus eſt liberari) verùm à febre ſynocho putrida Epidemia, quæ anno 1658. publicè per totam *Angliam* graſſabatur, è vivis ſublatus eſt. Idem in Uxore Domini *Dariſor*, Mercatoris *Londinenſis*, per ſpatium 15. annorum obſervavi, & in Mercatore quodam incola plateæ cujuſdam dictæ *Philpot-Lane*, qui tandem poſt plurimas inflammatorias febres ſæpiùs in anno leviſſima de cauſa recurrentes, in ulcerationem pulmonum adeò inſignem incidit, uti, ex ea unà cum hydrope, aliiſque uſitatis Phthiſeos pulmonaris funeſtæ ſymptomatis, circa annum ætatis ſuæ 61. ultimum diem clauderet. Plurimæ etiam aliæ hujuſmodi hiſtoriæ proferri poſſint, verùm brevitati inpræſentiarum conſulo. Quod ab hujus differenti diatheſi ſanguinis, atque humoris tuberculis pulmonaribus ſuppeditati, pro varia ejus dyſcraſia diverſi. Si enim pulmonum infarctio, atque tubercula exinde nata, præpeculiari quadam ſanguinis dyſcraſia, ab humore aliquo maligno, cancroſo, vel gangrænoſo ortum ſuum ducant, (uti aliquando accidiſſe memini) morbus non tantùm eſt proculdubiò lethalis, verùm etiam præceps, & peracutus, quique paucorum menſium (forſan etiam hebdomadum) ſpatio ægrum è vivis tollat. Sin verò oriantur ab humore aliquo benigno, miti frigido, atque inflammationi & putrefactioni minus obnoxio, longiores induciæ, ærumnoſæ licèt vitæ, obtinentur. Sin verò maſſa induratis glandulis contenta (quod non rarò conſpicitur in nonnullis Scorbuticis, multò etiam magis in Scrophuloſis) ſit inflammationi, & putrefactioni vel non omninò, vel ſaltèm tardiùs diſpoſita, Morbus eſt valdè chronicus, Ægerque multos annos in ſtatu Phthiſico valetudinariè degens, aliquando tandem aliquo alio morbo correptus funeſtũ diem obit, uti ex inſtantiis jam antea memoratis planiùs appareret. Quamdiu enim pulmones infarciuntur tantùm, vel tubercula exinde orta in ſtatu crudo manent, Vita, ut ut ærumnoſa in ſubitum tamen diſcrimen non ducitur, etſi pectoris oppreſſione, reſpiratione quadantenùs difficili, frequentique tuſſi ſit vexata, quæ omnia ſymptomata, vel à minimo percepto frigore, aut admiſſo in diæta errore, augeri ſolent, idque una cum febre erratica pro tempore ſuperinducta. Aliquis etiàm caloris hectici continui gradus in partibus ſolidis, præcipuè verò in volis manuum, & in plantis pedum, uti

& generum rubor, præsertim à cibo, & potatione vini sentiri possit. Pulsus etiam aliquatenus est celer, & nonnunquàm intermittens, & appetitus inconstans, atque ut plurimum debilis, saltem à percepto frigore. Adest etiam musculosæ carnis magis flaccedo, quam manifesta Tabes. Sputum aliquando viscidum est, & nigrum, vel cineritium, pro colore materiæ in glandulis tumefactis contentæ; haud rarò etiam hæmoptoe, vel levissima causa sæpius solet recurrere Quæ quidem sunt symptomata, seu Diagnostica signa Phthiseos pulmonaris lentæ, per quam licet ut Æger vitam, etiamsi valetudinariam, non rarò tamen longam trahat, etsi non sit tutum ei liberum usum vini, & ciborum, nullo delectu sumptorum, aliorumque in vitæ oblectationem conducentium indulgere, sicut cæteris fieri solet. Quamprimum verò febris nova inflammatoria, vel putrida, & colliquativa ab horum tuberculorum inflammatione & apostematis superinducitur, omnia Phthiseos confirmatæ, atque deploratæ symptomata insequi solent, quæ ruinam magis, minusve certam, & præcipitem; pro tumorum genio, magis, minusve in inflammationem, atque in celerem ulcerationem dispositorum, afferunt. Atque hic forsam erit operæ pretium observationes aliquot particulares ulterius subnectere. Ex gr.

Primò, Sicuti pro genio tumoris magis minusvè maligni, & in inflammationem, & ulcerationem dispositi, febris inflammatoria, vel putrida indè orta magis, minusvè præceps: & periculosa est; ita etiam Phthisis magis minusvè acuta & incurabilis exinde nascitur.

Secundò: Frequenter percepta frigora, inque diæta, exercitiis animique Pathematis, &c. sæpius admissi errores; febres inflammatorias, atque putridas identidem recurentes calori hectico superinducendo, morbum hunc ad fatalem exitum celerius perducunt, eum acutum, imò vel acutissimum, reddendo, qui aliàs suo genio fuerat chronicus.

Tertiò Phthisis Juvenum in flore ætatis vigentium, dum sanguinis calor adhuc est vividus, ideòque in fermentationem febrilem magis dispositus, plerumque est acuta. In senibus verò, ubi calor naturalis jam in declinatione est magis chronica.

4. Phthisis à febribus, præcipuè autem peripneumonicis, vel ab ulcerum malignorum suppressione orta, est ferè semper acuta: à Scrophulosa autem, & scorbutica diathesi dependens etiam in frigido, & phlegmatico temperamento Chronica est.

5. In lente Phthisicorum inflammatoria febre, omissio venæ sectionis, vel saltem administratio ejus minùs parca, vel sera, Phthisin aliàs natura lentam, peracutam, atque instanter lethalem reddit; siquidem partes pulmonum infarctæ, & induratæ jamdiu incalescentes inflammari inde, atque putrescere & exulcerari aptæ sunt natæ.

CAPUT VI.

De Prognosticis Phthiseos pulmonaris originalis.

QUalis futurus sit hujus morbi exitus in variis ejus stadiis, seu gradibus, vel ipsi rationi, æque ac experientiæ ex jam antedictis liquidò constat; atque idcircò, nos prognostica, ut ut multo usu & experientia excogitata, more solito, hoc est, e cathedra, & authoritative, non proponemus; nisi quatenùs rationis tessera, & ex ipsius rei natura fuerint comprobata. Ex gr.

1. Omnis Phthisis pulmonaris originalis, stricte loquendo, est Chronica, licet habita comparatione, una Phthisis sit altera magis præceps, eoque respectu dici possit acuta. Qualiscunque verò ea sit curatu est semper admodum difficilis, utpote dependens à saburra humorum, & à minera in habitu corporis congesta, quæ nulla subita crisi (sicuti febris, aliique morbi proprie acuti dicti) exantlari, seu deprimi possit.

2. In principio verò, dum pulmones inferciri tantùm contingit, imò in secundo morbi hujus gradu, ubi tubercula ex longa infarctione jam succreverunt, dumque cruda, & in inflammationem, atque ulcerationem, minùs prona manent, Phthisis curationem, æque ac cæteri morbi, admittit, præcipue autem verno tem-

pore,

ore, quod huic curationi proprinquante am ſole, egregiè conferre ſolet. Cu-ationem dico, veram, vel ſaltem palliativam, pro tumoris genio, & præſenti anguinis ſtatu; à quo tumor magis, minuſvè malignus, atque inflammationem & exulcerationem diſpoſitus oritur: Veram ſcil. quoties hos tumores (utpote paucos, & benignos) arte medica diſſolvi contingit. Palliativam verò uſquedum umores iſti, vel medicamentorum balamicorum, aliorumque ejuſmodi ope, ob inflammatione, atque exulceratione præternari poſſint. Quo fit ut Æger, uncunque valetudinarius, & febribus vel quavis levi de cauſa obnoxius, muniis tamen ſolitis fungi poſſit, vitamque non rarò ad provectam uſque ætatem protrahit. Atque adeo morbus iſte Herculeus, & inſanabilis audit, vel quoniam Medii, (quod haud rarò contingit) vel ex adulante morbi natura, vel ex Egri incuria & parſimonia (cui nihil ut plurimum vitiosus eſſe ſolet, quàm ipſe ſibi) nimis ſerò conſuluntur; vel denique ex ignorantia Medici, qui veram ideam hujuſce morbi, in variis ejus ſtadiis, non comprehendens adeò eum juſtis methodis tractare neſcit.

Tertiò, Phthiſis verò confirmata, unà cum febre putrida ſuperinducta, à pulmonum inflammatione, aut exulceratione effecta, rariſſime perfectam curationem admittit. Verumtamen ſi pars pulmonum ulcerata parva ſit; & pus benignum, & propria cyſtide contentum, vita diligenti regimine, & medicaminum appropriatorum uſu per plures annos protrahi poſſit: Æger tamen valetudinariè degit, & vel exiſſima cauſa, febri putridæ obnoxius eſſe ſolet.

Quartò, Phthiſis confirmata, quo acutior, eò curatu difficilior eſt, utpote à malignis tuberculis dependens, quam etiam major colliquatio, atque itidem citatior virium collapſus comitantur.

5. Phthiſis hæreditaria, vel à mala Thoracis conformatione, orta ut plurimùm lethalis eſt, quia cauſa, quæ eam producit, extra artis ſphæram poſita eſt.

6. Phthiſis contagio contracta, præcipuè verò quoties id contagium originem à Phthiſi acuta, & malimoris ducit, aliis Phthiſibus, cæteris paribus, curatu difficilior eſt, ut plurimum magis acuta, & lethalis.

7. Phthiſis natu minorum, (utpote magis acuta, & febri putridæ ocyus inducendæ apta nata) curatu difficilior eſt quam ubi jam in ætatem provectiorem inciderit, in qua ſanguis, uti in accenſionem minùs diſponitur, ita tardius incendium, & ruinam non adeò præcipitem minatur, ac in flore ætatis, ubi omnia naturæ tentamina cum vigore fiunt.

8. Phthiſis autumnali, vel hyberno tempore, ut diligenti regimine, & convenienti medicaminum uſu relevetur, nunquam tamen ſine verni aeris, & appropinquantis ſolis beneficio perfectè curari poteſt. Siquidem ut hoc veſiculoſum parenchyma continuò ferè ab aere penetratur, & in ultimis receſſibus, perpetua novi aeris per reſpirationem intùs atque foras acti ſucceſſione, naturæ lege, diſtenditur, ita præſens aeris ſtatus non poteſt non eſſe maximi momenti, quando hujus affectus curationem vel præpediat, vel promoveat, prout vel ſalubriter ſiccus, atque tepidus, vel morbide frigidus, & nebuloſus comperitur. Adeò ut debita aeris conſtitutio non ſolùm male affectorum pulmonum præſervationi, verùm etiam curationi magis conferat, quam vel ſpecioſiſſima medicamentorum congeries, quæ non adeo continuò, vel pari copia in ſanguinem, & affectam partem ingeri poſſunt, atque aer ſolet. Ideoque curatio Phthiſeos tempore hyberno, & autumnali, fruſtra exſpectari ſolet, dum ſcil. ſtatus aeris inſalubriter frigidus craſſus, atque humidus morbum magis continuo promovet, quam vel optimorum medicaminum apparatus ei poſſit obſiſtere, acie ſcilicet potentiſſimorum remediorum hoc ritu, per incommodum aeris ſtatum vehementer obtuſa & debilitata.

Nono, Omnis putrida Febris licet ea mere ex accidenti Catarrho, vel percepto frigore proveniat, calefaciendo pulmones, Phthiſin vehementer promovet; præcipue verò ſi initio omittatur venæ ſectio.

10. Phthiſis pulmonaris originalis plerumque curatu difficilior eſt, quam ſymptomatica, quia hæc non tam ex habitu

corpo-

poris, quam ex accidenti oriri videtur: neque raro morbus originalis, à quo ortum ſuum ducit, facilem curationem admittit. Licèt ſit fatendum, quod, quoties Phthiſin à peripnemonia, vel aliquo morbo pectoris malè curato, vel ab antiquis ulceribus externis exſiccatis, aut internis ſcatentibus, oriri contingat, eam curare difficillima ſit.

Undecimò, Omnis Phthiſis recrudeſcere ſolet, & qui ſemel fuit Phthiſicus, niſi accuratiſſimum regimem adhibeatur, vel à leviſſima cauſa in eundem ſtatum redit. Siquidem non tantum pulmones priori morbi inſultu jam laberactati novæ impreſſionis eo magis ſunt ſuſceptibiles; verùm etiam vehementior proclivitas, atque diſpoſitio in hunc morbum, ex ipſius corporis habitu, in his quam in aliis comperitur. Quinimò vel a perfectiſſima curatione Phthiſeos fas eſt aliqua cruda tubercula adhuc deliteſcentia ſuſpicari, quæ tandem ex frequenter oblata occaſione inflammari, atque uſque ad exulceratum Apoſtema maturari poſſint.

Duodecimò, Quò citiùs curatio Phthiſeos initur eo meliùs ſuccedere ſolet; indeque præcipuè hic morbus lethalis evadit quòd nimis ſerò conſulatur Medicus; ope noſtra haud rarò eouſque neglecta donec Æger omnium evacuationum, atque plurimorum aliorum medicamentorum, huic curationi admodum neceſſariorum, incapax fiat.

CAPUT VII.

De Indicationibus Curativis Phthiſeos Pulmonaris originalis.

IN primo hujus morbi limine, pulmones ſcilicet inferciuntur tantùm, & conſentiente totius corporis habitu, chylo effœto oppleti, atque obſtructi, hectice incaleſcunt, copioſumque ſerum exſpuentes, (quod in Phthiſi a Catarrho perque perceptum frigus orta, ubi corpus ſcil. ita prædiſpoſitum fuerit, haud rarò accidere ſolet, & quidem longo tempore durare priuſquam tubercula una cum arida tuſſi indè proveniente ſuccreſcant;) planè indicatur;

Primò, Accenſam Diatheſin Spirituum, conciliando animum quietum atque hilarem, eſſe demulcendam, maſſamque ſanguinis in ſtatum acrem, atque hecticum, ſenſim jam redactam, medicamentis aberantibus copioſè exhibitis emendandam. In quem cenſum redigenda non tantum *lactea diæta*, *aquæ minerales Chalybeatæ*, & medicamenta vulgò dicta *pulmonaria*, utpote lenientia, & mucilaginoſa atque eò humorum acrimonia obtundentia, verùm etiam *Balſamica*, & *Specifica*, quæ reſpectum ad Ægri Idioſyncraſiam habent. Hujuſmodi verò remedia copioſè deglutienda ſunt, adeoque (quantum poteſt fieri] more diætæ exhibenda, atque in eorum uſu longo tempore perſiſtendum Siquidem acris, & morbidus humorum ſtatus paulatim contractus, non ſine longo & copioſo medicaminum appropriatorum uſu emendatur.

Secundò: Saburram effæti, & morbidi humoris in habitu corporis deliteſcentis, aptis medicamentis, uti *emeticis*, *diureticis*, & *diaphoreticis*, leniter evacuandam. Verùm omnimoda cautela in hujuſmodi remediorum delectu adhibenda eſt; nempe ut ſint admodùm mitia, atque benigna, ne ſanguinem calefaciendo, & nimis agitando, atque eò in ſtatum colliquativum, & ſeroſum ulteriùs reducendo, ex accidenti promoveant morbum.

Tertiò, Obſtructiones eſſe removendas tonumque partium, præſertim pulmonum, ab humoribus imbibitis debilitatorum & in ſpaſmodicam contractionem diſpoſitorum, confirmandum ex uſu *Chalybis*, vel arte, vel natura parati, medicaminum *Balſamicorum*, aeris prudenter electi, *Salium volatilium*, aliorumq; hujuſmodi.

Quartò, Hecticum, & colliquativum calorem, ſeu Catarrhalem ſanguinis ſtatum impediendum, vel ſaltem minuendum tempeſtiva, & copioſa venæ ſectione; quæ utcunque aliquandò in confirmata Phthiſi ſit noxia, in incipiente tamen plurimùm prodeſt: Nulluſque dubito quin, ab ejus omiſſione, vel nimis

nis parca celebratione, in morbi pri-
iordiis, tubercula utplurimùm ortum
uum ducant, Phthiſis in ſecundum, &
iagis lethalem gradum ſtatim præcipi-
iri ſolet.

Quintò, Affectæ parti, ſcil. pulmoni-
us, totis viribus proſpiciendum, ſeri
atarrhoſi in eos continuò influentis
oncoctionem (quantum fieri poteſt)
aturando; quo ipſa moleſta tuſſis,
nà cum ejus cauſa, penitùs tollatur.
uod fit non tantùm medicamentis al-
rantibus; & mucilaginoſis, pulmona-
bus vulgò dictis, (quæ copioſè in-
ſta, ſanguinis & humorum Diatheſin
niendo, ulteriorem eorum colliquatio-
m atque calorem ſiſtunt, quò mino-
to jam novo eorum influxu, pulmo-
bus jam impacti humores, à natura-
partis calore faciliùs & citiùs con-
iqui poſſunt:) Verùm etiàm leniter
acuantibus, quæ humores à pulmo-
ibus divertendo, ob jam memoratam
ıtionem, in celeriorem eorum, qui
m ante fuerant collecti, concoctio-
em plurimùm conducunt: ſuper om-
ıa verò prudenti & alternativo uſu
oſtergentium & incidentium medica-
inum, prout uſus fuerit. Sicuti enim
craſſantia, atque opiata prudenter ex-
ibita, humoris novi in pulmones in-
uxum inhibendo, pro tempore ſal-
m, impacti jam humoris concoctio-
em multùm promovent; ità etiam pul-
ıonibus quietem à tuſſi conciliando,
ıſi pulmones, eorum tono jàm minùs
iſtento, vires naturales recuperantes,
lurimùm confortantur. Verùm ex o-
oſorum, & lubricantium uſu impacti
: concocti humores faciliùs per expe-
:orationem rejiciuntur. Et, ſi eos in
:ctione plùs ſatis indureſcere, & glu-
noſos fieri contingat, incidentium,
t abſtergentium ope egeri poſſunt,
oſque ingenti illo conatu, qui, ſi con-
ingat, novum crudæ lymphæ fluxum
ımque ſatis moleſtum, è Trachææ,
: pulmonum glandulis, per modum
ictionis excitare poſſit.

In ſecundo morbi hujus gradu, ubi
rimùm ſcil. tubercula in pulmonibus
unt, cum arida, & moleſta tuſſi, & quamdiu illa manent cruda abſque ulla inſigni inflammatione, & exulceratione, Indicationes ſunt ferè eædem quæ prius, niſi quòd pro gradu caloris hectici aucto, diligentiùs inſiſtendum ſit prælargo uſu alterantium; pro virium autem debilitate, & colliquatione humorum aucta, cujuſvis generis evacuatione partim ſunt celebrandæ; ſpeciatim verò, uſu *Balſamicorum*, *Chalybeatorum*, *Antiſcorbuticorum*, *Millepedum*, aliorumque ejuſmodi, tumorum iſtorum diſſolutio ſummis viribus tentanda eſt.

Ubi primùm autem per inflammationem, & maturationem tuberculorum, tandem ad ultimum, & ut plurimùm funeſtum confirmatæ Phthiſeos ſtadium deventum fuerit, (quod ſeſe immenſo colliquationis incremento, & novæ febris non tantùm inflammatoriæ, ſeu peripneumonicæ; verùm etiam putridæ intermittentis acceſſione ſolet prodere) ſtatim ſuboriuntur novæ Indicationes curativæ.

1. Ubi enim pulmones à tuberculorum inflammatione peripneumonicè afficiuntur, ſicuti tempeſtiva venæſectio ita etiam Julapia temperantia & cordialia, ad demulcendum ſanguinem, & vires reficiendas, diæta admodùm tenuis, copioſaque medicaminum pulmonarium (præcipuè autem oleoſorum) ingeſtio, ad ſpaſmodicam pulmonum conſtructionem vi ſua anodyna tollendam, & ad phlegmatis eductionem, ſeu expectorationem è bronchiis infarctis facilitandam, & promovendam ſubindicantur.

Ubi primùm autem poſt tuberculorum inflammationem jam in ulcerationem faceſſentem, febrem Peripneumonicam à putrida intermittente immaniter colliquativa excipi contingat, unà cum ſubita proſtratione virium; ſicuti ab iſta virium dejectione omnes evacuationes contraindicantur, ita etiam cordialium, pulmonarium, temperantium, opiatorum, lubricantium, & abſtergentium uſus ſubindicatur. Febris etiam putridæ eradicatio tentanda eſt, quæ utcunque à *Corticis Peruviani* uſu

infi-

Digitized by Google

hiſidas det inducias, nullam tamen curationem eradicativam abſque ulcerum ſanatione admittit, quod, ubi fuerint parva & benigna, non eſt prorſus impoſſibile, ope ſcil. convenientis diætæ atque aeris medicaminumque ballamicorum uſu. Utcunque id ſit, Colliquationis minorationem febrilis paroxyſmi mitigatione, & funeſtorum ſymptomatum à colliquatione undiquaque ortorum alleviationem molliri licèt. De quibus in methodo curationis, calamo fuſiori, mox differendum.

Primò, Cathartica, uti *Manna*, *Electuarium Lenitivum*, *Pulvis Hollandicus*, *Aloe Roſata*, *Pilulæ Maſtichinæ*, *e Succino*, *Aloephanginæ*, *Stomachicæ cum gummi*, *Pilulæ noſtræ ſtomachicæ magiſtrales* (quarum prudenti uſu, debitis intervallis, Pater meus dilectiſſimus, atque idem Medicus experientiſſimus, per ſpatium triginta annorum, ad ſeneſtutem uſque vitam ſuam, licet Phthiſico & valetudinario ſtatu, provexit. (Quarum deſcriptionem, e ſuo autographo, in bonum publicum depromere lubet.

℞. *Aloes Puriſſ.* ℥j. *Myrrh. optim. Maſtich.* an. ℥ß. *Cinnamom. Croc.* an. ℥ij. *Caryoph. Abſinth. Rom. R. ſ. rubr. Nuc. Moſch. Macis*, *Calam aromatic.* an. ℥j. *Rhabarb. ſelect.* ℥ij. *Galang. Schænanth. Santal. Citrin. Lign. Aloes*, *Cardamom minor.* an. ℥ß *Moſchi Oriental. gr. iv. cum Sir. Abſinth. q. ſ. m. F. Maſſa Pilularis ſ. a.*

Item Aquæ *minerales purgantes*, & ſummatim loquendo, omnia Cathartica mitiora, quæ ventriculo, & nervis ſunt grata, & quæ quàm minimam offervescentiam in ſanguine, & ſpiritibus concitant, hic etiam uſui ſunt.

Huic cenſui vomitoria etiam referenda ſunt, veluti *Mel Scilliticum*, atque in principio Phthiſeos, præſertim Crapuloſæ, *Vinum Benedictum*.

Secundò, Diuretica, veluti *Aquæ minerales Chalybeatæ*, & *Cathartice*, *Millepedæ crudæ*, & *præparatæ*, *ſemina iv. frigida majora*, *Terebinthina communis*, *Opobalſamum*, *Balſamum Tolutanum*, *Peruvianum*, & medicamenta compoſita ex his facta uti, *Balſamum Sulphuris Terebinthinatum*, & *Aniſatum*, *ſyrupus Balſamicus* Doct. Coddard, *ſimplex*, & *Anodynus*; *Radices Fœniculi*, *Petroſelini*, *Eryngii*, æque vel *crudæ*, vel *conditæ*, *Helenii*; *Semina malvæ*, & *Althææ*, *Fol. Plantagin. Baccæ Juniperi*, *Lauri*, *Grana Alles*; *Mel ſimplex*, *Violatum*; *Cancri fluviatiles*, *Syrupus Althææ*, *Amygdalæ dulc.* &c.

Tertiò, Diaphoretica, veluti *Rad. ſarſæ*, & *Chinæ in decoctis*, *Theriaca Andromach. Laudanum liquid.* & *ſolidum Mithridatium*, *Confectio Alkermes*, *Crocus*, *Lign. Saſſafras*, *Guajaci*, *Santal. Citrin.* vel *rubr.*

Quartò, Pulmonaria. In quem cenſum referre ſoleo, 1. Omnia medicamina ſimplicia, & compoſita, quæ humorum acrimoniam retundendo, Catarrhalem, ſive colliquativum ſanguinis ſtatum minuunt; quo fit ut lympha non adeo copioſè per Trachæam, & glandulas pulmonum ſecernatur. Ex. gr. *Tuſſilago*, *Capilli veneris*, *Hedera terreſtris*, *Beccabunga*, *Naſturtium aquaticum*, *Summitates Pini*, *Scabioſa*, *pulmonaria maculoſa*, *Flores Bellidis majoris*, *Anthus*, *Betonicæ*, *Salviæ*, *Violarum*, *Boraginis*, *Bugloſſi*, *Liliorum Convall. Rad. Polypodii*, *Folia Millefollii*, *Piloſellæ*, *Pimpinellæ*, *Taraxaci*, *Plantaginis*, *Prunellæ*, *Saniculæ*, *Veronicæ*, aliæque plantæ mitiores ſale volatili abundantes cum Syrupis, Decoctis, atque aliis medicamentis compoſitis ex iis factis, *Folia*, *Botryos*, *Roris Solis*, *Adianthi*, aliæque herbæ vulgò dictæ vulnerariæ, quæ ſanguinis maſſam alterando, coctioni humorum pulmonibus impactorum multùm conferunt. Item *Balſamum Tolutanum*, *Peruvianum*, *Opobalſamum*, *Styrax*, *Benzoinum*, *Gummi Elemi*, *Balſamum Capivi*, cum aliis *Gum.* & *Balſamis*: *Sulphur.* & varia ex eo præparata; *Oculi Cancrorum Teſtæ ovorum*, *Cretæ*, *Corallium*, *Margaritæ*, *Millepedæ*; *Semina iv. frigida majora*, *Malvæ*, *Althææ*, *Lactucæ*, *Radices Chinæ*. *Sarſæ*. *Raſura C. C.* & *Eboris* cum Medicamentis compoſitis ex his factis, qualia ſunt *Pulvis Haly*, *Antido-*

Idotus Analeptica, *Decoctum Pectorale*, *arſæ & Chinæ*, Ingredientia pulmo- aria, & Antiſcorbutica in potu ordi- ario, *Emulſiones ſem. iv. frigidorum* in *qua hordei*, *Lactea diæta*, præcipuè erò *lac Aſininum*, *Hordeacea*, *Aquæ halybeatæ*, *Oſtrea*, *Limaces*, & Me- icamina ex his facta.

2. Medicamenta lubricantia, & In- identia, quæ expectorationem humo- um pulmonibus impactorum promo- ent, uti *Glycyrriza*, *Mel*, *Hydromel*, *leum commune*, *Amygdalar. dulc* præ- ipuè verò *Oleum Lini recenter. extract.* bique igne, *Terebinthina*, *Opobalſa- num*, *Butyrum recens & dulce*, *Amyg- dalæ*: *Caricæ*, *Paſſulæ majores*, *Dacty- li*, *Sebeſtenæ*, *Jujubæ*, *Succus Glycyrrhi- æ. Gum. Ammoniac. Benzoinum*; *Bal- amum Tolutanum*, *Lobob*, *Sanum & xpertum*, *è Pulmone Vulpis*, *e Farfa- a*, *Saccharum crudum*, vel *Cryſtallinum* um variis *Eclegmatis*, atque aliis me- icamentis, quæ illud recipiunt, qualia unt *Syrupi ex Eryſimo*, *Capillorum Ve- neris*, *Tuſſilagin. Marrub. ſimpl. Flor. Hy- pericl*, *e quinque radicibus*, *Balſamicus Botyros*, *de Glycyrrhiza*, *de Hyſſopo*, *e raſio*, *Althææ Jujubin. Violarum*, u- i & *Mel Violarum*, *Species Diatreos*, *nulo. Hily*, *Trochiſc. Bechici albi*, & *nigri*

3. Carminativa, quæ nervos confor ando, & deopilando, conſtrictionem ulmonum ſpaſmodicam removent, un- le liberior reſpiratio inſequitur, & con- equenter facilior expectoratio, uti *A ua Mirabil. Sp. C. C. Sal. Ammoniac. q. Bryon. & Pæon. Comp. Semina Ani- i*, *Fœnicul. Rad. Enul. Camp. Ireos*, *Flores Aurantiorum*, *Anthus*, *Folia Hyſ- opi*, *Ror. Solis* cum *aquis*, & *Syrupis* nde factis, *Cortices Aurantiorum & Ci- ri condit. Baccæ Lauri*, *Juniperi*, *Mel*, *Zibethum*, *Gummi Ammoniac. Benzoin. Cinnamomum*, *Nux Moſch. Macis*, *Bal- am. peruv. Opobalſamum*, *Syrup. de E- yſimo*, *de Hyſſopo*, *Spec. Diatreos*, *Dia- alaminth. Theriaca*, *Mithridatium*, *Laudanum*, & alia ejuſmodi, quæ ta- men admodum caute, & parce, & ion ſine urgente neceſſitate (ſi adſit inſignis febris) uſurpanda ſunt.

4. Medicamenta incraſſantia, & glu- tinantia, quæ citæ concoctioni, & con- ſequenter expectorationi ſeri in pulmo- nes influentis multum conferunt, uti *Symphytum*, *Hedera terreſtris*, *Millefo- lium*, *Taraxacum*, *Piloſella*, *plantago*, *prunella*, *Sanicula*, *Scabioſa*, & generaliter loquendo *omnes herbæ vulnerariæ*, *Flores Roſar. rubr. papav. Rhead. Cro- cus Angelic. Glycyrrh. Santal. Citrin.* & *rub. Fructus pulmonares*, ut *paſſulæ*, *Caricæ*, *Dactyli*, *Jujubæ*, *Sebeſtenæ*, *pru- na dulcia*, *Nuclei pinorum*, *piſtacia*, *Semina Papaveris alb. Sem. iv. frig. ma- jor. Hyoſcham.* cum *emulſionibus*, & *Sy- rupis* ex his factis, *Saccarum penidia- tum*, *Roſat. Conſerv. Roſar. rubr. antiq. Succus Glycyrrh. Amylum*, *Mel*, *Oliba- num*, *Gummi Arabicum*, *Tragacanth. Sy- rup. de Symphyto*, *Althææ*, *e roſis ſiccis*, *Liquirit. Lobock. Pſyllii*, *Caulium*, *de papavere. portulacæ*, *e pino*, Sanum & expertnm e *Paſtillis*, *Juſculæ* conſum- mata ex extremis animalium facta, *Gelatinæ Cornu Cervi*, & *Eboris*, *Spe- cies Diatrag. frig. pulv. Hily*, *Trochiſc. Bechic. nigr. Mithridatium*, *Diaſcor- dium*, *Theriaca Andromach. Syr. e Meco- nio*, & generaliter loquendo omnia *O- piata*, uti *Laudanum ſolidum*; & *Li- quid. pilul. e Gynogloſs. e Styrace*, *Phi- lonium Perſicum & Romanum*, &c. que præſentem humorum influxum in pulmo- nes (uti veteres loqui amant) ſiſtendo, et- iam ante-impactorum coctioni plurimùm conferunt. Ideòque abſque eorum uſu cau- to & prudenti, vix aliquid momenti in Phthiſeos curatione moliendum eſt.

5. De obſtruentia, quæ infarctas glan- dulas liberando eas minuunt. Uti *Rad. Ireos*, *Sarſæ*, *Chinæ*, *Lign. Saſſafr. San- tal. Baccæ Lauri*, *Juniperi*, *Gum. Am- moniac. Benzoin. Balſam. Tolutan. Sul- phuris peruv. Opobalſamum*, *Chalybs*, vel Natura in aquis mineralibus, vel ar- te in forma *Syrupi*, vel *Electuarii*, vel *pilularum*, &c. paratus *Millepedæ*, cum multis aliis Antiſcorbuticis, & Antiſ- crophuloſis medicamentis.

Ex hoc Simplicium, & Compoſito- rum Theſauro prudentem Medicum judi-

judicio, & experientia fretum, in variis morbi ſtadiis, & ſecundum ſymptomatum exigentiam, diverſa medicamenta, pro re nata, ea forma quæ Ægrotanti fuerit gratiſſima, ità componere, & præſcribere oportet, uti ſemper cum ratione præſentibus Indicationibus in toto curationis curſu ſatisfacere valeat neque unico ſemper præſcripto, tanquàm morbi incantamento empiricè inſiſtat. Cujus rationalis curationis methodum, in vario ſtatu, & ſymptomatis, hujus morbi progreſſu, proponere jam properabimus.

Remedia Chirurgica in hoc morbo ſunt *Fontanellæ*, *Veſicatoria*, *Raſura Capitis*, *Applicatio Emplaſtri Cephalici*, *e Betonica*, vel alterius alicujus eorum æmuli, uti etiam Venę-ſectio, de quorum uſu, & ratione, ſequenti curationis methodo uberius diſſeremus.

CAPUT III.

De Methodo curationis Phthiſeos Pulmonaris originalis.

PRimo hujus morbi inſtanti [ut ſcilicèt primùm pulmones, Trachęa, & glandulæ per totam pulmonarem fiſtulam diſperſæ, perpetua ſeri exſpuitione è ſanguinis maſſa ſecreti interciuntur tantùm, continuaquè tuſſi, præcipuè autem nocturna inde proveniente, vexantur] omnibus debitis modis inhibendus eſt novus ſeri Catarrhalis in has partes influxus & humores jam impacti quàm citiſſimè coquendi Ideòque.

1. Sanguis è vena brachii [præcipuè verò ſi Æger fuerit Plethoricus, & venæ-ſectioni dudùm aſſuetus] mittatur ad ℥. vj. vij. viij. vel x. non ſolùm ad minorandam effervescentiam, & conſequenter colliquationem ſanguinis; verùm etiam ad præveniendum tumorem, atque inflammationem ipſorum pulmonum, & ad tollendum calorem febrilem, qui à continua parium thoracicarum agitatone per tuſſim, & vigiliis indè in ſequentibus ſuboriri ſolet. Venę-ſectio iſta (ubi Indicationes id poſtulant) ſemel, bis, vel ter, debitis intervallis celebranda eſt; præcipuè autem ubi colliquati ſeri fluxus fuerit ſub ſpecie Catarrhi ſuffocativi, una cum copioſa expectorarione crudi phlegmatis, & ad naturam ſeri accidentis; vel ubi dyſpnœa inſigniter aſthmatica, lateris dolor, vel ſigna aliqua Rheumaticæ, Pleuriticæ, vel Perip neumonicæ diſpoſitionis adfuerint; vel denique ubi Crapula vel nimis larga potatio, vini, aut aliorum ſpirituoſorum præceſſerat. Et quidèm nullus dubito, quin, ob defectum debitæ ventilationis, in hujus morbi primordiis, Catarrhi tuſſeſque communes frequenter in Phthiſin pulmonarem degenerare ſoleant: Quinetiam concretionem in glanduloſis pulmonum partibus, & calorem hecticum exindè naſci ſuſpicari licet.

2. Maximi momenti eſt poſt extractionem ſanguinis, præcipuè autem ſi morbus à crapula ortum ſuum ducat; vel ſi nauſeam, & vomendi diſpoſitionem conjunctas habeat, *Emeticorum* lene præſcribere è *Melle*, vel *Oxymelite ſcyllitico*; immò & aliquandò è *Vino Benedicto*, modica quantitate ſumpto. A' qua vomitione, non tantùm Ventriculus humorum ſabbura oppreſſus relevari, & nauſea indè nata tolli, & digeſtio reſtitui poſſint, (quæ omnia non ſunt flocci habenda;) verum etiam moles humorum jam pulmonibus impactorum, harum partium exagitatione inter vomendum, inſigniter expectorari ſolet, una cum notabili revelatione ponderis gravativi à mole iſta effecti. Atque hoc ritu non tantum plurimos *Empiricos* vidi, cum ſucceſſu felici ſeſe omnem incipientem Phthiſin curaturos gloriari, verùm etiam ipſe ego ratione, & experientia fretus ſæpiſſimè Phthiſeos incipientis progreſſum, eodem modo, brevi temporis ſpatio, præpedivi.

Vomitio iſta [præſertim verò ſi Æger cum *ſvoncia*, & levamine eam ferat, & ſi ſit neceſſaria] tertio, vel

quar-

Digitized by Google

iarto quoque die repeti poſſit ad tres, el quatuor vices.

Maximè opportunum tempus ad exhi-ndum vomitorium in hoc caſu eſt pau- ante veſperam, verum prius celebrata ngeſtione die præcedenti, ne ſan-iis à nimia partium agitatione inca-ſcat, atque inde ſuperinducatur, vel igeatur febris, modo ea prius adfue-t: Atque etiam ad præcavendam hę-optoen, quæ à vehementiori partium oracicarum nixu, vomitione jam af-cto, ſuboriri ſolet, antequam vaſa nguifera depleta fuerint. Admodum iam convenit poſt ſingula vomitoria m exhibita opiatum aliquod præſcri-ere, non tantùm ad demulciendum ſan-inis calorem à nixu, & agitatione m excitatum, verùm etiam ad inhi-endum novum influxum ſeri catarrho- in pulmones ab hac vehementi par-um agitatione ſuboriri ſolitum.

Formulæ Emeticorum, & Opiato-am mihi uſitatiſſimæ in hoc caſu ſunt uæ ſequuntur.

℞. *Mel. Scyllit.* ℥ß. *ſumend. in bau-ulo poſſetalæ, repetendumque bis, vel r in hora*, modò vomitio non ſatis rocedat. Quod quidem vomitorium ueris, & junioribus maximè con-enit, utpotè lene, & pergratum. el

℞. *Oximel. ſcillit. Ol. Amygdal. dulc.* n. ℥ß. *MS. capiat. Æger in hauſtu ræ largo poſſetalæ ſolut. repetatque bis, el ter in hora (ſi opus fuerit) ad pro-ovendam vomitionem.* Vel

℞. *Vin. benedict.* ℥vij *Syr. viol.* ℥ij. ß. *F. potio emetica. Et (ſi opus fue-it) inter vomendum ſemel vel bis ex-ibeatur Ol. Amygdalarum dulc. & Oxy el. ſcyllit.* an. ℥ß. *in hauſtu poſſetalæ.*

Sal Vitrioli in hoc caſu parum con-enit, quoniam ſtypticitate ſua glan-uloſas partes circa fauces continuo con-ellit, atq; irritat, atque eò ſeri ca-arrhoſi ulteriorem fluxum, atque adeò uſſim importunam, & longam, vo-nitione jam finita, excitare ſolet.

Formulæ *Opiatorum* poſt vomitionem ſunt quæ ſequuntur.

℞. *Aq. Lact. Alexit. Cardu.* an. ℥ß. *Aq. Cinnamom. bordeat.* ℥ß. *Syr. de Me-con.* ℥vj. *MS. F. hauſtus* Vel

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℥iv. *Tinct. Croc.* ℥ij. *Laudan. Liq. Helmont.* gr. xv. *Syr. Violac.* ℥ij. *MS. F. hauſtus.* Vel

℞. *Aq. Tuſſilag.* ℥ii. *Ol. Amygd. dulc. rec. Syr. è Meconio* an. ℥ß. *MS.* Vel ſi forma boli Ægro magis arrideat.

℞. *Conſerv. Roſar. veter. Mithridat. vel Theriac. Andromach. Conſerv. Lujul.* an. ℥ß. *Laudan. Lond.* gr. ß. *MS. F. bo-lus.* Vel capiat in forma pilulari *pilul. è Cynogloſſ.* vel *è Styrace* ℈ß.

Tertiò, Convenit etiam ſaburram humorum per alvum leniter ſubducere Cacharticis ſtomachicis, atque aliis ejuſmodi, quæ quam minimam efferveſcentiam, & Colliquationem efficiant, Ex. gr.

℞. *Mann. ſelectiſſim. Ol. Amyd. d.* an. ℥iß. *vel* ℥ii *ſolve in* ℔i. *Piſanæ calid. Bibat Æger mediam partem in lecto, reliquam poſt dimidiam horam è lecto ſurgendo.* Vel

℞. *Sen. opt.* ℥ii. *Caſſ. cum cannis con-fract. Tamarind.* an. ℥ß. *ſem. Coriandr. pp.* ℥ß. *Coqu. in. aq. Font. vel Barnett. q. ſ. ad* ℥viij. in colatura diſſolve *Mann. ſelectiſſ.* ℥i. *Sal Prunell.* ℥ß. *MS.* capiat Æger mediam partem mane, reliquumque poſt ſemihoram cum regimine.

Singulis verò purgationem conſequentibus noctibus, ſicuti poſt Vomitiones, exhibeatur opiatum ad demulcendum ſanguinem, & ad quietem pulmonibus conciliandam, nè novus humorum in pulmones influxus ab agitatione ſanguinis per Cathartica ſuboriatur.

Ob eandem rationem etiam opiatum aliquod cum Catharticis ſtomachicis hora ſomni ſumendis miſcere convenit. Ex. gr.

℞. *Aloes Roſat.* ℈i. *vel gr. xxv. Pil. è cynogloſſ* ℈ß. *MS. F. pil. iv. deaurand. quæ alternis noctibus repetendæ ſunt, Venæ-ſectionibus debitis prius celebratis* Pilula iſta vulgò *Pilula Catarrhalis* apud Pharmacopœos audit; quippe quòd non tantùm humores per alvum ſubducat, verùm etiam novum eorum influxum in pulmones prohibeat. Vel

℞. *Pil.*

℞. *Pil. Stomach. cum Gum. Aloephangin. Maſtichin.* vel *ℰ succino* ℥ß. *vel* ℈ij. *Laud. lond. gr. i. MS. F. pilulæ iv. deaurand.* quæ tertia quaque nocte repetendæ ſunt ad tres vices.

Immò, ſi fluxus catarrhalis fuerit vehemens, & dyſponœa, vel pectoris gravitas, vel conſtrictio ab eorùm uſu non ſuboriatur, ſingulis noctibus Opiatum aliquod erit exhibendum: quippe quod non tantùm ſomnum conciliet, atque eo humorum, & ſpirituum effervescentiam prohibeat; verùm etiam novum humorum in pulmones influxum ſiſtendo, jam Impactorum humorum incraſſationem, concoctionem & expectorationem promoveat. Adeo ut experientia fretus fidenter affirmare poſſim, quod licet opiata in toto Phthiſeos curationis curſu ſint ut plurimum aliqualis uſus, in principio tamen morbi magis quam in ejus progreſſu tuta, proficua, & neceſſaria ſunt, & ſine eorùm uſu nihil magni momenti in prohibendo hujus morbi progreſſu fieri poteſt.

Quartò, In hoc morbi ſtatu medicamenta etiam *Diaphoretica* multùm proſunt; ſiquidem ſerum è ſanguine continuò colliquatum per poros cutaneos copiosè divertunt, quo fit quod ejus exſpuitione in pulmones jam minorata, id quod prius impactum fuerat, facilius concoquitur.

Sequentes tamen Canones de ſudorificorum uſu diligenter ſunt obſervandi.

1. Medicamenta *Diaphoretica* ſemper ſint opiata, ne per novam colliquationem in maſſa ſanguinis ab eorum uſu facta, novus ſeri colliquati rivulus (uti per poros cutis, ità etiam per pulmones) una cum tuſſis indè conſequentis incremento oriatur, quod ſemper, ab imprudenti uſu Diaphoreticorum à *Mulierculis & Empiricis* in hoc caſu ſine admixtione opiati exhibitorum, eveniſſe obſervavi. A convenienti verò quantitate *Laudani* cum *Diaphoretico* admixta pulmones, durante ſudore, quieſcunt. Quo fit ut rivulus lymphæ à pulmonibus per poros cutaneos, non ſine magno commodo, divertatur, unà cum tuſſis allevatione, & feri pulmones impacti concoctione.

2. Diaphoretica minùs calida eligantur, ea ſcilicet quæ minimam effervescentiam, vel novam agitationem ſanguinis efficiant, uti vetus jam antè collectorum humorum ſaburra per poros cutis evacuetur, abſque nova eorum ſobole à recenti ſanguinis effervescentia procreata.

3. *Diaphoretica* ante uſum venæ ſectionis, Emeticorum, & Cathartico-rum, quoties ſcil. hæc ſunt neceſſaria, nunquam exhibeantur. Siquidem novam colliquationem à ſanguinis agitatione ante vaſorum depletionem facta ſuboriri ſemper obſervavi, una cum tuſſis, atque aliorum ſymptomatum indè dependentium augmento; immò & aliquando cum hæmoptoes, Rheumaticorum & Pleuriticorum dolorum, aliorumque horrendorum ſymptomatum ſuperinductione. *Diaphoretica* maximè mihi familiaria ſunt quæ ſequuntur.

℞. *Theriac. androm.* ℥ß. *vel* ℈ij. *Conſerv. Roſar. rubr. antiq.* ℥ß. *MS. F. Bolus.* Vel

℞. *Diaſcord. Conſerv. Lujul.* an. ℥j. *MS. F. bolus* Vel

℞. *Pilul. Patific. (Anglicè* Matthevv's Pills) *gr. xv. F. pilul. n. ij. deaurand. horæ ſomni iv. ſumendæ.* Vel

℞. *Pilul. è Cynogloſſ. gr. xij. Antimon. diaphoret.* ℈i. *Tinctur. Croc. q. ſ. MS. F. pilul. iv. deaurandæ.*

Diaphoretica iſta tempore nocturno maximè opportunè exhibentur, idque ſtatim ab evacuatione per Venæ-ſectionem, purgationem, vel Vomitionem, quia ſomnum conciliant. Cautè etiam Æger à ſudoribus liberetur, ne per poros in hoc colliquato ſanguinis ſtatu ſubitò occluſos, novum frigus capiatur, atque indè tuſſis una cum ceteris ſymptomatis augeatur.

Durante hujuſmodi evacuationum uſu, ad impetuoſum humorum fluxum à pulmonibus divertendum, veſicatoriorum in brachiis, atque in ſcapularum interſtitiis proficuus eſt uſus Verùm

ùm cum iſtæ evacuationes fiunt (quæ eri ſanguinis colliquati minorationi, ıtque adeò humorum pulmonibus jam mpactorum concoctioni plurimùm conerunt) non omnino negligendus eſt frequens uſus medicaminum vulgò dictorum *Thoracicorum*, vel *Pulmonarium* quæ, in evacuationum intervallis, copiosè ingerenda ſunt, tanquam diæteico more, forma tamen ſemper Ægro quam gratiſſima. Ad ventriculum enim qui etiam in hoc morbo à nauſea, nappetentia, & vomitione affici ſoet) peculiaris reſpectus ſemper habendus eſt, ne ingrata eorum forma & copia gravatus, habitui nauſeabundo aſſueſcat, & non tantùm medicamenta, verùm etiam cibum gratiſſimum rejiciat. Medicamina, in hujus norbi principio præferenda ſunt, *Incraſſantia*, & *Lubricantia*, quæ ſerum anguinis emolliendo, non tantùm mitigationi, tuſſim efficientium coctioni, & expectorationi plurimùm conferunt.

Hæc verò medicamenta, ſcilicet *Lubricantia*, & *Incraſſantia*, aliquandò ſeorſim; ut plurimùm verò conjunctim, exhiberi poſſit in forma compoſita, quo utique indicationi ſatisfiat. Ita inter *Incraſſantia* inungatur frequens uſus *ſacchari Chryſtallini*, *Penidiat* & *Roſat.* atque etiam *Conſerva Roſar. Rubr. Veter. Succ. Glycyrrhiz. Trochiſc. Bechic. nigri*, quæ ſæpiùs, & ſenſim deglutienda ſunt, quo humorum, per Trachæam exſudantium, acrimoniam molli ſua, mucilaginoſa, & incraſſanti natura demulceant, atque eo tuſſim importunam mitigent.

Inter *Lubricantia* copiosè utatur Æger *butyro* recenti in omnibus *panatellis*, *Cerevisia*, & (ſi benè ferat) *oleo dulci commuui*, vel potiùs *Amygdalar. dulc.* præſertim verò *oleo lini* recenter abſque igne extracto, è quo capiat ſingulis horis cochleare unum, niſi adſit Diarrhœa, vel aliquod aliud Symptoma contra indicans. Manducet etiam *paſſulis majores ficus*, &c.

Medicamenta autem à *Lubricantibus* & *Incraſſantibus* compoſita, & utique jam memoratæ indicationi ſatisfacientia ea ſunt, quæ vulgo *Thoracica*, atque *expectorantia* audiunt; quorum elegantiores formulas lubens ſubnectam.

℞. *Ol. Amygd. d. Syrup. capill. Vener. Iujub. Violar. vel Altheæ* an. ℥iß. *Saccbar. Cand. alb.* ℥iß. *Ms. exactiſſimè, F. Linctus, de quo capiat. Æger Cochl. unum quarta quaque bora ſuperbibendo* ℥iv. *Apozematis ſequentis calidè.*

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinctur Croc. cum Aqua Theriacal. extract. Syrup. Capillorum Vener. Scabioſ.* vel *Iujubin.* an. ℥i. *Miſceatur F. Apozema.*

Si magis incraſſare lubet, ℞. *Ol. Amygd. dulc. rec. Syrup. è Symphito, papav. Rhœad. vel e Roſ. ſiccis* an. ℥iß. *Sirup. e Mecon.* ℥ß. *Saccbar. Roſac.* ℥iß. *Ms. F. Linctus.*

Si amplius lubricare lubeat, ℞. *Ol. Lin. recenter abſque igne extract. Sirup. Glicirrhiz. vel Mell. Violat.* an. *vn. i. m. Saccbar. Cand. alb. dr. i. m. Ms. exactiſſime fiat Linctus ſumend. per ſe, vel ſolut. in hauſtu Apozematus; ut antea.*

Si febrilis calor *biſſopi*, vel *Crocei Tincturæ* uſui contraindicet, omittantur ea in *Apozemate*.

Si Diarrhœa, vel aliquod ſymptoma contraindicet, omittantur *Fructus Thoracici* in *Apozemate*, & *oleum* in *Linctibus*, vel loco priorum medicaminum ſequentia ſubſtituatur.

℞. *Loboch. de papaver. San. & Expert.* an. *vn. i. m. Sirup. portulac. e Roſac. ſicc.* an. *vn. ß. Spec. Diatragac. Frig. pulver. Hali*, an. *dr. i. Saccbar. penidiat. vel Roſat.* ℥iii. *Ms. F. Linctus ſumendus e Cochleari, vel cum baculo Liquirtitiæ, quatuor quaque bora, vel urgente tuſſi, ſenſim deglutiendo, & ſuperbibendo* ℥iv. *Emulſionis ſequentis calide.*

℞. *Sem. iv. frig. maj.* an. ℥i. *Sem. papav. alb. lactuc.* an. *dr. ii. Nucleor pineor. piſtac.* an. ℥iii. *cum aq. papav. Rhœad.* ℔i. *aq. Roſ. rubr. Cinnamom. bord.* an.

℥iii. F. *Emulsio ſ. a. Sacchar. penidiat. edulcoranda. Vel*

℞. *Lobech. è pulmone Vulpis, de Farfar. de portulac.* an. *vnc. i. Syr. Iujubin. Capill. Vener.* an. *vnc. i. ß. Flor. Sulphur. dr. ii. Tinctur. Croc. vnc. m. ſpec. Diatrag. frig. Diamargarit. Frigid. Holy.* an. *vnc. i. Sacchar. penidiat. vnc. m. MS. F. Eclema ſumendum, ut priùs.*

℞. *Tacamahac. Balſam. Tolut.* an ℥. ß. *Ingred. Decoct. pectoral. q. ſ. Coq. in Aq. F. q. ſ. ad* ℔. *m. Cum colatura, & ſem. papav. alb. Hyoſcyam.* an. ℥. *ii. Amygd. dulc. excortic.* n. vii. *F. Emulſio ſ. a Sacchar. penidiat. gratè edulcoranda.*

Sin verò à phlegmatis glutinoſitate Dyſpnœa ſolito major adſit, *Eclegma* ſequens præſcribatur.

℞. *Lobech. è paſſul. Scyllitic.* an. ℥ß. *Syr. de Eryſimo, de Hyſſopo, de Praſio* an. ℥ß. *Spec. Diatreos. Diacalaminth. flor. ſulph.* an. ℥ß. *Tinct. Croc.* ℥ß. *Sacchar. Cand. alb.* ℥vi. *Ms. F. Linctus ſumend. uti antea.*

Imò urgente hoc Symptomate, addatur *Gumm. Ammon. depurat.* ℥i. & *Fluor. Benzoin.* ℥ß.

His etiam intentionibus) citæ ſc. maturationi maſſæ pulmonibus impactę, & novi ejus influxus prohibitioni (ſatis fit compoſitione medicaminum balſamicorum cum agglutinantibus. Ex. gratia.

℞. *pulp. Conſerv. Roſar. rubr. Lujul.* an. ℥ß. *Olibam.* ℥iii. *Opobalſam.* ℈. ij. *Ms. F. Electuarium, de quo ſumat æger, q. antitatem Nucis Jugland. ter in die, horis medicis ſuperbibendo* ℥iv. *Apozematis ſequentis calidè.*

℞. *Fol. Millefol. piloſell. pimpinell. Taraxac. pulmonar. maculos. Botryos, Scabioſ.* an. M. i. *Flor. Hyperic. Violar. Bellid. major papav. Rhœad.* an. Mß. *Jujub. Dactyl.* an. *par. vi. Croc. in nodulo ligat. dr. m. ſem. Aniſ. Baccar. Juniper. dr. iii. Debito modo infunde, coque in aq. font. q. ſ. ad.* ℔. *iii. In colatura calida malaxentur vnc. iv. Conſerv. Roſ. rubr.* (quæ hoc modo *apozemati* addita balſamicum, & admodum gratum ſaporem ei conciliant) *Coletur iterum; & denuò ad Sir. è Corall. Botri. Capill. Vener.* an. *dr. i. Ms. F. Apozema in uſum.*

Vel *Electuarii* prioris loco ſubſtituatur ſequens, ℞. *pulp. Conſerv. Roſ. Rubr. per ſetaceum traject.* ℥ii. *Conſerv. Fruct. Cinoſbat. vnc. i. pulv. Hali. dr. i. Balſam. Leucatell. vnc. m. Sir. balſamicum q. ſ. Ms. F. Electuarium ſumendum, ut antea.*

Capiat etiam Aeger ſæpius in die Cochleare unum, vel alterum *Sirupi Balſam.* (qui ventriculo admodum gratus eſt) & una cum ſingulis doſibus *Sirupi balſami Tolutani* ℥i. in pilulas parvas redact.

Necnon, ſingulis noctibus ab uſu aliorum medicamentorum liberis (ſi cætera conſentiant) convenit *gutt. xv.* vel *xx. Laudan. Liq. Helmont.* exhibere in cochleari *Syr. balſamici*. In hunc finem etiam confert ℥i. *flor. Sulphur.* in *ovo ſorbili vel Mellis anthoſat. q. ſ. præſcribere.*

Si titillans tuſſis præ humoris per Trachæam, & bronchia excreti acrimonia, & tenuitate, fuerit Aegro valdè moleſta, ut inde auctio tuſſis catarrhalis, more ſuctionis, irritatæ timeatur ſint in promptu *tabellæ* ſequentes, ad libitum, & ſenſim ad tuſſim demulcendam, deglutiendæ.

℞. *pulp. Rad. Altheæ per ſetaceum traject. vnc. i. Sacchar. perlat. Gum. Arabic. Tragacanth. Amil. in aqua papav. Rhœad. ſol.* an. *dr. ii. Sacchar. penidiat. in aq. Roſ. ſolut. q. ſ. MS. F. Tabellæ ſ. a. ponderis* ℥i.

Urgente etiam tuſſi, ſæpius vel ad libitum capiat Aeger fruſtulum *Sacchari perlati roſac. penidiat.* vel *chriſtallini*, ſenſim deglutiendo. Succus etiam, & Radix *Glicirrhizæ* huic fini conferunt.

Sin verò tuſſis fuerit longa, & vehemens, & remediis prioribus non cedens, adeò ut à diuturna infarctione, tandem tubercula ſuboritura ſuſpicari liceat; ad uſum *balſamicorum* confugiendum eſt. *Ex. gr.* Capiat Aeger ter in die, horis medicis, tres pilularum

arum ſequentium , [quarum felicem ucceſſum in tuſſibus . Phthiſicis jam er multos annos expertus ſum] è ochleari uno; vel altero *Lactus* ali- ujus convenientis ; ſuperbibendo hau- tum *Apozematis pectoralis* , jam *antè* præſcrip. *calide* .

℞. *Pulver. Milleped. pp. dr. tres Gum. Ammoniac. optime depurat. dr. ſ. n. flor. Benzoin. ſcru. ii. vel dr. ſ. Extract. Croc. Balſam. Peruvian.* an. *crupul. m. Balſam. ſulphur. Terebin- binat.* vel *aniſat. q. ſ. MS. F. Pilulæ mediocres deaurand. vel pulvere glicir- rhizæ involvendæ* .

Iſtę pilulæ in ſcorbuticorum , & Scro- hulioſorum lenta Phthiſi [quæ qui- lem ſunt frequentiſſimæ phthiſes] ibi febris [ſi ulla eſt] eſt admodum nitis , & ex ſputum Phlegma quadante- ius glutinoſum , Aſthmaticorum ritu , curationem non tantùm in principio norbi , verum etiam in ejus progreſ- u inſigniter promovent , uti inferiùs ub Phthiſeos ſcorbuticæ , & ſcro- hulioſæ titulis penitus dicturi ſu- nus .

De aere , cibo, potu , pathematis animi reliquiſque quæ ad Aegri regimen pertinent, peritum Medicum , pari in- luſtria , ac de medicamentis ipſis in hoc morbo conſulere oportet . Abſque nim cauto iſtorum regimine , atque uſu rel generoſiſſima remedia in Phthiſeos uratione nihil profunt .

Quare eligatur moderatè calidus , iccus aer , atque , aliquatenùs etiam enuis : paluſtris enim humidus , vel umo carbonum inquinatus ſanguinem noxiis particulis continuò replendo , itque agitando , eum in colliquativo uo ſtatu continet ; quo fit ut ſeri ca- arrhoſus in pulmones , & in grandu- oſam Trachææ tunicam perpetuò ir- uat ; atque inde , his partibus ab im- portuna tuſſi agitatis , morbus perpetuò augetur , non obſtante uſu medicamen- orum vel maximè efficacium . Siqui dem nulla medicamenta Incantamen- orum more curationem abſolvere poſ. ſunt .

Cibus ſit euchymus , quo quàm pau- ciſſima recrementa in ſanguine accu- mulentur ; uti *Caro ovina* , *Vitulina* , *Aves montanæ* , *Piſces friabiles* , *cancri fluviatiles* , &c. Æger etiam carnes , tantum prandii tempore , ſumat ; *Pa- natellis* , *Avenaceis* , *Juſculis* , *Ovis ſor- bilibus* , &c. ſub veſperam contentus . Sit etiam cibi moderata quantitas, & vitetur ad ſummam ſatietatem Ingluvies . Potus ſit etiam parcus , & mi- tis , qui vel minimam ſanguinis effer- veſcentiam poſſit efficere . Uti *cerevi- ſia tenuis* , &c. Evitentur *Vina* , & ſpi- rituoſi liquores ; præſertim verò *crapu- la* ab eorum ingurgitatione proveniens . Confert etiam ad hujus morbi cura- tionem promovendam , Cereviſiam or- dinariam herbis Thoracicis , atque a- liis , quæ ad eum morbum reſpiciunt , à quo Phthiſis hæc origenem ſuam du- xerat , (modo talis fuerit) medicari Hoc enim modo medicamentorum co- pia diætetico ritu in ſanguinem inge- ritur abſque vel ulla ventriculi nau- ſea , vel appetitus diſpendio , ad quem ſemper prudentem Medicum ſpecia- tim reſpectum habere oportet . Exem- pli gratia .

℞. *Sarſ. optim. lucſant.* ℥ *viij. Ra- dic. chin. in taleolas ſctiſſ.* ℥*iv. Polipod. Quercetan. capill. Vener. Heder. terreſtr. pulmonar. maculoſ. Tuſſilag. Scabioſ. Bo- try.* an. *M ii. Flor. Scabioſ. Nimphææ, Anthos , Billid. major. Hiperic.* an. *Mi. Baccar. Juniper.* ℥*iv. paſſular. majoran. exacinat.* ℥*vi. glicirrhiz. raſur.* ℥ *ſ. Semin. Aniſ.* ℥ *ii. Mſ. F. ſacculus pro iv. congiis cereviſiæ mediocris , qua* Æger in potum ordinarium utatur . In Scor- butica , & ſcrophuloſa diatheſi ſimpli- cia Antiſcrophuloſa , & Antiſcor- butica mitia , & leniora etiam addi debent , de quibus poſtea dicturi ſu- mus .

Æger exercitiis & frictionibus mo- deratis quotidie , præcipuè verò ante ci- bum , utatur , ſumma tamen diligentia cavendum eſt à novo frigore percipien- do *cane & angue pejori* .

Ab iracundia , mœſtitia , intenſa co-

gitatione, atque omnibus aliis gravioribus animi pathematis ſummopere divertatur. Aeger, idque non tantùm monitis, & conſiliis; verùm etiam ſocietate, & jucundiſſimorum amicorum conſuetudine. A ſtudiis etiam & vigiliis intempeſtivis diligenter ſibi caveat, ſomnum ſemper (quantum poſſibile eſt) prima noctis parte capeſſendo.

CAPUT IX.

De Curatione Phthiſeos in ſecundo ejus gradu.

DE curatione *Phthiſeos* in ſecundo ejus ſtadio ubi ſcilicet ob debitæ expectorationis defectum, & ob longam inde materiæ pulmonibus impactæ moram, *Tubercula* cruda à nodoſa glandularum pulmonarium tumefactione orta Tuſſi Chronicæ ſupervenire contingit.

Sæpenumero ira Phthiſicis accidit, uti vel præ inopia, vel avaritia, vel etiam medicaminum nauſea, incipientem *Phthiſin* pro communi Catharro ſponte ſua abituro habentes, medicos rariſſimè in primo morbi ſtatu conſulant, dum ſcilicet facilem curationem per evacuationes, & reliquam jam antè deſcriptam Methodum, admittere poſſit; Receptis autem (neſcio quibus) ſive *Mulierc ularum*, ſive *Agirtarum* contenti, pretioſiſſimi temporis diſpendium faciant; *Æſculapii* opem vix tandem patentes, uſquedum præ febris hecticæ augmento, & virium languore, jam antè præſcriptarum evacuationum plane incapaces fiant; quæ tamen maximè ſunt ad legitimam hujus morbi curationem neceſſariæ.

Ob quem neglectum ſæpius evenire ſolet, quod, materia longo jam tempore pulmonibus impacta, tubercula, ſeu glanduloſi tumores, in pulmonibus ſenſim oriantur: quo curatio, in hoc ſecundo morbi ſtatu, non tantùm difficilior, verùm etiam incertior redditur, Morbo vel nullam, vel ſaltem palliativam tantùm curationem admittente. Atque hinc fit, quod *Phthiſis* vulgò tam malè audiat, ac ſi eſſet morbus natura ſua prorſus incurabilis, quum [quantum ego longa experientia ed ctus ſcio] æquè certam curationem, atque alii morbi, admittat, modo debita methodo, ſatis tempeſtivè tractetur. Licet ſit fatendum ſicuti cæteras malas corporis affectiones, ita etiam Phthiſin, ubi jure hæreditario ægrum invadit, modo à mala corporis conformatione oriatur, vel ab inexhauſta humorum minera, longo & habituali ſex rerum non naturalium abuſu contracta, dependeat; vel denique ubi à diatheſi ſanguinis peculiariter maligna, cancroſa, vel gangrænoſa, vel in celerem inflammationem diſpoſita procedat, methodo curationis legitimæ, ut ut tempeſtivè obſervatæ, cedere non ſolere. Progreſſum autem ſatis celerem ad tertium Phthiſeos ſtadium, non obſtante vel generoſiſſimorum medicamentorum uſu, in dies facit. Verùm hoc ſecundum morbi ſtadium à primo tuberculorum ortu cenſendum eſt; donec tumores iſtos pulmonares inſigniter inflammari, & putreſcere contigat, hoc eſt, dum in ſtatu crudo manent. Hæc enim tubercula non ſunt omnia ejuſdem generis; ſed variam, atque admodum diverſam indolem induunt; tunc enim ſunt; *maligna*, *Cancroſa*, *Gangrænoſa*, & præceps exitium minantia: nunc autem licet ſint benigniora tamen ſub ſpecie phlegmonum, furunculorum, vel Erſipelatum, dolore & inflammatorio calore, à primo inſtanti ſtipata, & celeri putrefactioni obnoxia, atque inde à primo ortu, febrem *Peripneumonicam* inducunt, & in apoſtemata citiſſimè tendunt. Adeò ut in hujuſmodi præcipiti Phthiſi ab hujus generis tuberculis orta, uti hic *ſecundus* morbi *ſtatus* non obtinet, ita

ſermo-

sermonem hic loci ulteriorem de eo non sumus habituri : Siquidem quicquid huc spectat, in *tertio* hujus morbi *stadio* dicendum est, ubi scilicet de *febre* Phthisicorum *Peripneumonica*, & *Putrida Colliquativa* ex professo tractaturi sumus.

Ut plurimùm autem tubercula ista sunt tumores glanduloſi Chronici & frigidi, & quasi scrophuloſi, à liquoris glutinositate, vel pori seu ductus glanduloſi obstructione ortum suum ducentes, quo fit ut intus stagnans liquor in formam *gypseam*, *steatomatosam*, vel *melleam*, à naturali partis calore sensim concoquatur, propria tamen cystide semper continetur; atque inde tumor iste renitens statim oritur, quem tuberculum crudum nominamus; qui licèt, progressu temporis, in molem satis grandem succrescat, non tamen illico inflammatur vel puris, usque dum scilicet ex acrimonia ab humore contracta in cystide, vel ex tono partis nimis distento, Inflammatio, atq; inde Apostema ex aliquo accidenti supervenjat.

Durante hoc crudo tuberculorum pulmonarium statu, Phthisi in secundo suo stadio manet. Cujus diagnostica signa præcipuè desumenda sunt: Primò, Ab insigni febris hecticæ augmento, quæ jam quadantenus febrem putridam intermittentem sæpiùs imitari incipit; ob acrimoniam scilicet materiæ in cystidibus contentæ; progressu temporis, conciliatam. Secundò; A tabis, seu musculoſæ carnis consumptionis notabili incremento, quæ jam saltem flaccescere incipit. Tertiò; A tussis ariditate, quæ ut ut frequens, & importuna fuerit, Catarrhus tamen atque adeò frequens expuitio eam non comittantur, uti autea. Quartò, A gravanti pondere atque oppressione, quæ in pectore perpetuò sentiuntur. Cui etiam anhelitus, seu difficilis, frequens, & molesta respiratio plerunque adjungi solet. In hoc morbi statu omnes evacuationes per alvum, vomitum, vel sudores nocuæ sunt, utpote febrem promoventes, & tabem accelerantes.

Nec quidem ipsa Venę sectio hic venit, nisi ad præcavendam inflammationem *Peripneumonicam*, quoties scilicet à dolore *Pleuritico*, potatione liberaliori liquorum spirituoſorum, à frigore recens percepto, atque aliis ejusmodi, Medico sagaci eam præ foribus esse suspicari liceat. Atque tunc etiam sanguis, ob tabem præsentem & virium languorem, parca potiùs manu ventilandus, quàm profusè extrahendus. Diligentissimè tamen in usu medicamentorum *Alterantium*, & *Thoracicorum*, jam antè præscriptorum (quantum stomachus fere potest) persistendum est. Præcipuè verò in longo medicamentorum *Balsamicorum* usu, uti pilularum nostrarum jam antè præscriptarum, atque aliorum etiam hujusmodi (modò febris insignis non adsit) spes habenda est; Atque hoc pacto plurimos Phthisicos (quorum Tubercula frigida esse, & cruda videbantur, atque adeò Phthisis Chronica) Deo favente, in statum pristinæ salutis reduxi; nonnullorum autem vitam, valetudinariè licèt procedentem, in plurimos annos protraxi. In scorbutica, & hypochondriaca diathesi confert etiam *Extractum Mynsycht.* vel alia *chalybeata*, & *Antiscorbutica* mitiora, hisce *Balsamicis* medicamentis admiscere; uti etiam in scrophuloſa, remedia item *Antiscrophuloſa*: De quibus sub propriis titulis alteriùs mox differendum.

Jam verò præter medicamenta alterantia, parva quantitate & statis temporibus exhibita [quæ jam antè sunt descripta] summopere nitendum est quo, copioſa scilicet & continua eorum ingurgitatione, diætetico ritu facta, febrilis sanguinis calor demulceatur, & inexhausta humorum in habitu corporis deliteſcentium minera, unà cum colliquatione inde orta, eradicetur. Ideoque, non tantùm cibus euchimus, & actimoniam humorum retundens diligenter est eligendus;

veluti Perdices, & aves montanæ, Ova ſorbilia, Oſtrea, Animalium extrema, unà cum conſummatis juſculis, & Gelatinis inde confectis, Cancri etiam fluviatiles, atque alii piſces teſtacei, cum juſculis ex his artificioſè factis; quorum formulas poſt hac ſubnectemus verùm etiam *Aquæ minerales chalybeatæ*, *Hydromel Pectorale*, *Diæta lactea*, *Lac Aſininum*, *Aqua Lactis*, *Porcelli*, *Limacum* atque alii lenientes, & ſanguinem demulcentes liquores ſub forma potus copioſè præſcribendi ſunt: Fontanellæ etiam, Raſura capitis, & emplaſtrorum convenientium applicatio multùm proſunt. De quorum uſu, & cautelis in eorum uſu adhibendis, jam ſtrictim, & ſpeciatim obſervationes noſtras proponemus.

Atque imprimis, ſi calor hecticus mitis fuerit, & ferè inſenſibilis, quò conjectare licet tumores iſtos pulmonum fixos eſſe crudos, vel ſaltem ſcrophulioſos & frigidos, *gypſeos* ſcilicet, *ſteatomatosà*, vel alia aliqua hujuſmodi materia infarctos; Aeger, æſtivo tempore, omninò ad Aquarum mineralium Chalybeatarum uſum relegandus eſt. Atque hoc pacto plurimos hujuſmodi Phthiſicos per multos annos relevavi, cum appetitus, carnis, & virium reſtitutione, caloris hectici, & tuſſis minoratione, atque majori reſpirationis libertate; idque non tantùm durante Aquarum potatione, verum etiam tempeſtate hyberna ſequenti. Quò fas eſt concludere tumores iſtos ſi non ab uſu aquarum penitus eradicentur, ſaltem minorari, & ſanguinis maſſam egregiè temperari. Quæ quidem curatio, Palliativa ſaltem, (ſi perfecta non poſſit obtineri) alicujus eſt momenti. Licet enim Aeger in ſtatu quadantenus valetudinario vitam ſuam protrahat, adhuc tamen vivit, debita cautela abhibita, muniis ſolitis fungi, vitæ que oblectamentis moderatè frui potis eſt. Nonnullos verò ex aq. iſtarum uſu perfectè ab evidenti Phthiſi reſtitutos, & ſine ulla recidivatione ſanos redditos vidi, quorum hiſtoriam unam, vel alteram fideliter, & ſuccinctè, ſub Phthiſeos Hypochondriacæ titulo, narraturi ſumus. In uſum verò Aquarum mineralium *Chalibeatarum* ſequentes Canones omnibus Phthiſicis commendatos velim, qui quàm diligentiſſimè obſervantur. 1. In Phthiſi acuta, ubi ſcilicet pulmones evidenter putreſcunt, & febris jam ultra gradum hecticæ provehitur, uti etiam in Phthiſi Chronica extrema, ubi Aeger ſcilicet jam aliquem maraſmi gradum ingreſſus eſt, unà cum ſudoribus colliquativis, Diarrhœa, vel Hydrope; evitandæ ſunt Aquæ, quæ certiſſimè, in hoc caſu, non tantùm noxiæ, verùm etiam lethales ſunt. 2. Laborantes Phthiſi, etſi multum tempus, maximam ſcilicet æſtivi partem, in Aquarum uſu, conſumere oporteat, quo ſanguinis craſis jam penitùs ferè everſa, longo earum uſu, paulatim reſtituatur; parcè tamen & minori quantitate quàm alii ſolent, ſingulis diebus, debent bibere ℔. ſcilicet iv. v. vel vi. in unam vicem, ne, vel à nimia tenerorum pulmonis vaſorum diſtentione, hæmoptoe tandem inducatur. 3. Durante Aquarum uſu, à frigore capiendo, & ab erroribus diætæ diligentiùs quàm multi alii ægrotantes ſolent, cavere debent. 4. Phthiſicis Aquarum uſum per plures annos, tempore æſtivo, repetere convenit, licèt poſtquàm iis aſſuefacti fuerint, minus temporis, in earum potatione, ſingulis annis, conſumere neceſſe ſit. 5. Neq; Phthiſici, durante Aquarum uſu, uti cæteri earum potatores ſolent, purgandi ſunt. Sin verò plus ſatis adſtrictæ Alvo obnoxii fuerint, ante aquarum Chalybeatarum aggreſſum, & poſt earum completum uſum Aquas minerales purgantes, moderata quantitate, propinare convenit, earum uſum, ad intervalla iij. vel iv. dierum, ad tres, vel quatuor vices repetendo. 6. Si aquæ per urinam non ſatis copioſè fluant, multò magis, ſi per Alvum diarrhœam provocent, in earum uſu longo tempore non eſt inſiſtendum, niſi his incommodis ſatis arte proſpici poſſit. Ad tollendam, & præcavendam Diarrhœam ſoleo quantitatem

tem Nucis Juglandis *Electuarii* sequenti, hora somni, singulis noctibus præscribere.

℞. Pulp. è Conserv. Ros. rubr. antiq. Diacidon. an. ℥ß. *Trochisc. de Carabe* ʒ. *iij. bol. ver. Lacrimar. Sangu. Dracon.* an. ʒß. *Laudan. Lond. gr. iij. Sir. Mirtill. q. s. M. F. Electuarium.*

Ad fluxum Aquarum promovendum, ℈j. *Salis succin. nitidiss. & ab oleo optimè depurat.* in primo Aquarum haustu solvendum. 7. Multùm etiam confert, durante Aquarum Chalybeatarum usu, potum ordinarium sacculo ingredientium pulmonarium medicatum præscribere; Cui etiam Antiscorbutica, & Antiscrophulosa mitiora addantur, si origo morbi id requirat.

Secundò, Sin verò calor Hecticus sit notabilis, atque inde præceps Phthisis; satius est sanguinem lactea diæta, quàm Aquis temperare. De lactea autem diæta sequentia sunt notanda. 1. In hujus diætæ usu nihil præter lac & Lacticinia (excepto pane) in cibum & potum esse vel permittendum, vel desumendum. Copiosè verò, & frequenter nutrimentum istud ingerendum, ne, præ ejus tenuitate, partes nutritione debita priventur. 2. Lacteæ diætæ cursum per unius, vel alterius mensis spatium protrahi debere. 3. Huic diætæ tempus vernum præ cæteris convenire, ubi scilicet flores atque herbæ, quibus bestiæ vescuntur, jam maximè virescunt.

Tertiò, Sin verò præ fermento ventriculi nimis acido, lac commune (uti aliquando accidit) in coagulum durum & coctionis incapax redigatur, unde *Vomitiones*, *Tormina* & *Diarrhœa* subsequi solent, satius est à lactis communis usu abstinere, & sanguinis temperationem lacte asinino tentare; de cujus usu sequentia sunt etiam observanda. 1. Tempus exhibendi lac asininum maximè commodum esse primum mane, ita ut Aeger postea in lecto dormiat, idque hora quinta pomeridiana. 2. Nihil heterrogeneum sive victus sive medicamenti formæ, in ventriculum admittendum, donec lac jam fuerit concoctum. 3. Quantitatem, sive dosin lactis in unam vicem esse ℔ß. ad ℔j. vel præter propter. Siquidem magna hujus, uti & lactis communis; quantitas à ventriculo nec recipi, nec quidem concoqui potest, verùm illud, vel vomitione, vel dejectione unà cum gravi detrimento Ægri illicò extrudere solent. Ideò que prudenter à Medicis consultum est, uti ventriculus paulatim huic nutrimento assuescatur, in dies augendo quantitatem à ℔ß. ad ℔j. 4. Si Æger, præ acido ventriculi fermento, ab usu lactis asinini *Diarrhœæ* fuerit obnoxius, (quod frequenter accidit) lac *saccharo rosaceo* edulcoretur, & super ramulum unum vel alterum *menthæ* emulgeatur. Imò, si opus fuerit, & si cætera consentiant, capiat Aeger singulis noctibus *Laudan. Lond. gr. j.* vel dosin *Electuarii adstringentis* jam antè memorati. 5. Istud lac semper in nativo suo calore propinari debet. Si enim frigescat, & dein igne incalescat, non tantùm gustui, & ventriculo minùs gratum redditur, verùm etiam, ob partis spirituosæ dispendium, minùs efficax Remedium fit. 6. Durante lactis Asinini usu (quod etiam in omni lactea diæta æquè prescribi debet) ab omnibus aliis medicamentis abstinendum est, exceptis *Opiatis & Adstringentibus*, modò necessaria ea fuerint ed *Diarrhœam* præcavendam, vel ad immanem tussim nocturno tempore demulcendam. 7. Sin verò *Diarrhœa* à Lacte effecta, usu *Laudani*, & *Adstringentium* non evincatur, vel si jam evictæ Diarrhœæ Vomitus, vel saltem continua ventriculi ægritudo, & oppressio gravativa succedant, (quæ certa sunt lactis in ventriculo in casei formam coagulati indicia) vel tandem, si adsint signa schirrhosi, & valdè obstructi hepatis (quod Scorbutis, & hypochondriacis in Phthisi Chronica familiare est) religiosè tum à quovis lactis genere abstinendum est: Siquidem lactis usus hepatis obstructiones augendo, *Icte-*

rum, & Hydropem Phthiſi ſuperinducere ſolet, quo morbus originalis planè deploratus redditur.

Quartò, Hiſce igitur in caſibus, præſtat ſanguinem alterare, atque ejus acrimoniam retundere copioſo uſu piſcium, & medicamentorum teſtaceorum uti etiam conſummatis juſculis ex animalium extremis factis, copioſaque potatione Aquarum compoſitarum *Lactis*, *Caponis*, *Porcelli*, *Limacum*, atq; aliorum ejuſmodi. Etſi, quo de uſu lactis jam antè innuimus, ſit etiam verum de hiſce aquis Phlegmatis, quod ſcil. quoties hepar priùs obſtructum eſſe contingat, à copiosa earum potatione, Icterus & Hydrops ſubſequi ſolent. In hujuſmodi igitur Ictericis, & Hydropicis magis convenit ſanguinis dulcificationem tentare, in ſequentem modum. *Copioſè veſcantur Cancris fluviatilibus, & marinis Aſtacis, & generaliter loquendo, omnibus teſtaceis piſcib.* Cujuſmodi cibus copioſè ſumptus acetoſum ſanguinis ſtatum, & acidum ventriculi fermentum plurimùm temperare valet. Ex his etiam piſcibus teſtaceis juſcula grata arte fiant, quæ copioſè exhibenda ſunt.

℞. *Cancr. fluviat. nu.* 100. *Contundantur vivi, & deinde coquantur in aq. font.* ℔iv. *ad* ℔ij. *Addendo ſub finem coctionis macer. fol. ij. vel iij. Nuc. Moſcat. raſ. nu.* i. *& Vini Malvat.* ℔ſs. *Coletur juſculum in uſum.* In hunc cenſum etiam referendæ ſunt *Gelatinæ*, & *conſummata juſcula*. *Ex gratia*.

℞. *Raſur. C. C. Ebor.* an. ℥iv. *fol. macer. nu. ij. Cortic. Aurant. Condit. in fruſtula conciſ. n. j. Coq. in Aq. font.* ℔iv. *ad* ℔ij. *vel* ℔jſs. *Coletur*, quo Æger ſumat ad libitum *Cochl. iij. vel iv.* per ſe, vel in juſculis calefactis Hujuſmodi *Gelatinæ* Ægrotantis palato gratiores fieri poſſint, Addendo, tempore uſus, tantillum *Syrupi Meliſſophyll. Caryophyll. è Rub. Ideo, Aurantior.* vel *Limonum*. Licet fatendum, Syruposacidos non adeò bene *Gelatinis* convenire, quoniam quadantenùs vires earum frangant.

Exemplum Juſculi conſummati ſit jam ſequens.

℞. *Capon. eviſcerat. & in fruſtula conciſ. nu. j. Ped. Ovil. & Vitulin.* an. *par. ij. Raſ. C. C. Ebor.* an. ℥ſs. *fol. macer. nu. ij. Nuc. Moſcb. ſciſſ. nu. j. Santal. Citr.* ℥iij. vel ℥ſs. *Coquantur omnia leniter in Congio uno Aqu. font. ad dimidii conſumptionem, Addendo circa finem ebullitionis Vin. Malvat. ver.* ℔j. *flor. Bellid. Maj. Tuſſilag. Capill. Vener. Pulmon. maculoſ.* an. *Mj. Dactylor. ping. par. viij. Jujubar. par. xij. Sebeſten. par. x. paſſular. major. exacinat.* ℥iii. *Coletur*, quæ Æger ſumat bis, vel ter die prælargum hauſtum hujus juſculi, Ad acrimoniam ſanguinis ulterius demulcendam multùm etiam hujuſmodi Phthiſicis obſtructione laborantib. confert uſus *Coralli præp. Milleped. Margarit. Ocul. Cancr. præp. pulv. e Chel. Canc. ſimpl.* atque aliorum ejuſmodi Teſtaceorum medicamentorum, quæ copioſè & ſæpius in die ſumenda ſunt. *Ex gratia*.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Card. vel Ceraſ. nigr.* ℔j. *Aq. Cinnam. hord.* ℔ſs. *Margarit. præp.* ℥ß. *Saccharat. Chryſtallin. alb.* ℥ij. *M. F. Julapium, è quo capiat Æger* ℥iv. (agitata priùs phiala) ter quaterve in die, Addendo (ſi ſtomachus id requirat) ℥j. vel ℥ij. *Aq. Epidemic. Mirabil. Stephan.* vel alicujus alius aquæ ſpirituoſæ. Vel

℞. *Pulv. Milleped. Ocul. Cancror. præp. pulv. e Chel. Cancror. ſimpl. Coral. rubr.* an. ℥j. *pulv. Succin. alb.* ℥ß. *M. in chartulas ix.* quarum unam ſumat ter die è cochlear *Julapii Perlat.* jam antè præſcripti vel alicujus alius ejuſmodi, ſuper bibendo hauſtum. 5. Si Æger ab hepatis obſtructionibus planè immunis eſſe videatur, atq; adeò neque in Hydropico, neq; in Icteritio ſtatu fuerit; verumtamen lactea diæta jam antea deſcripta, propter Diarrhœam, atque acidum ventriculi fermentum, parùm conveniat, præter medicamenta alterantia jam antea deſcripta, ad acrimoniam humorum ulteriùs demulcendam, cum fructu injungi poteſt copioſus uſus. *Aquæ deſtillat-*

cæ-

ompoſit. Lact. Capon. Limacum, Por. elli, &c. quarum formulas proximè leſcribemus.

Aqua Lactis.

℞. Fol. capill. ven. Tuſſilagin. Pulmonar. maculoſ. Veronic. an. M. iii. Hyſſop. Rut. Caprar. Menth. Abſinth. an. M ii. Flor. Hyperic. Scabioſ. an. Mii. Croc. Angelic. ℥ß. Nuc. Moſchat. ſciſſ. nu. iii. Dactyior. Caricar. ping. an. ℔ß. paſſular. major. exacinat. ℔i. concindantur, & infundantur in lactis Vaccin. recent. ong. iii. & Vin. Malvat. ℔vi. F. deſtillatio in Organis communibus, uti dimidia pars liquoris aſcendat, Omneſque leſtillationes commixtæ reſerventur in ıſum. Si Phthiſis ſit ſcorbutica, adlantur in deſtillatione ſummitates Pini, Beccabungæ, Naſturt. Aquat. Hedera terreſtris, cum aliis Antiſcorbuticis mioribus; Et loco vini Malvatici ſubituatur Cereviſia Brunſvicenſis; ſin veò ſcrophuloſa: Milleped. crud. cum berıis contuſ. ℔iii. atque alia etiam Antiſcrophuloſa. Si hanc Aquam non tanum alterantem, verùm etiam reſtauantem habere lubet, addi poteſt Caıe, vel Porcellus in ſecunda deſtillatioıe. Ex. gr.

℞. Caponem, vel Porcellum eviſceratum, & in fruſtula conſciſſum, Aq. Lact. ante deſcript. cong. i. F. deſtillatio uti tres partes liquoris aſcendant.

Aqua Limacum.

℞. Limac. hortenſ. Sale purgat. recenter Lactis commun. vel potiùs aquæ Lactis jam ante deſcript. cong. iii. F. deſtillatio in Organis communibus, lente ignè donec liquor acidus aſcendere incipiat.

Aquam etiam *Limac. Magiſtr.* ſequentem a nobis confectam non eſſe ſpernendam judicamus, ſiquidem longo tempore in uſum aſſervari poteſt.

℞. Lact. recent. cong. iii. deſtill. cum pulv. & Abſint. Rom. an. M. ii. ad cong. i. Deinde.

℞. Limacum hortenſ. prius in aqua communi, dein in cereviſia tenui lotorum dimidium ſatum, Lumbricor. terreſtr. præpar. ℔i. Angelic. Miß. Agrimon. Betonica, Rut. an. M. i. Herbæ in fundum mittantur. His ſuperimponatur Limaces, & Lumbrici. In ſummitate verò ponantur Raſur. Cornu Cervi ℔ ß. Caryophill. ℥i. croci ʒiii. Infundantur in pomacei ℔ iv. Vini Malvatici optimi ℔ii. dein deſtillentur in Organis communibus.

Iſti liquores copiosè bibendi ſunt; idque vel in potum ordinarium cum æquali parte lactis commixti, ſi ventriculus id ferat, atque Ægri ſiti ita ſatisfieri poſſit. Si *Julapii* forma magis arrideat, more ſequenti exhibeatur.

℞. Aqu. porcell. vel capon. jam ante deſcript. ℔ i. Sacchar. chriſtall. alb. q. ſ. coque in formam ſyr.

℞. Aq. lact. vel limac. ℔iß. ſyr. magiſtral. jam ante deſcript. ʒiv. miſceatur F. Julapium, e quo bibat Æger copioſè ad libitum. Vel

℞. Aq. lactis, vel limac. magiſtr. ℔ ii. ſacch. perlat. ʒ x. vel ʒi ß. miſceatur F. Julapium e quo bibat copioſe, & frequenter.

Sin verò, non tam calor hecticus, quàm reſpiratio difficilis urgeat (uti ſæpiùs Phthiſi ſcorbutica laborantibus accidit) *Hydromel thoracicum* in potum ordinarium, magis convenit, quàm Aquæ deſtillatæ, phlegmate abundantes. Cujus formula inſignis apud *Riverius capit. de Phthiſ* occurrit: atque alibi paſſim apud Autores: Ideoque nullam aliam ejus deſcriptionem hoc loco ſubnectemus.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT X.

De curatione Phthiseos Pulmonaris Originalis in tertio ejus statu, ubi scilicet Æger à glanduloſarum partium pulmonum inflammatione, apoſtemate, & exulceratione in maraſmi ſtatum reducitur, una cum ſummo virium languore, carnis conſumptione, febris hecticæ incremento, atque etiam peripneumonicæ, & putridæ ſuperinductione reliquiſque diris ſymptomatis, quæ hunc funeſtum Phthiſeos ſtatum comitari ſolent.

UBI ad tertium hoc Phthiſeos ſtadium deventum eſt, Æger rariſſimè (ni ulcera fuerint admodum parva, & benigna) curatur, vel vitam ſuam longiùs protrahit. Ideòque licèt prudens, atque honeſtus Medicus, ad Phthiſicos in hoc morbi ſtatu, vocatus, ſymptomata miſeros cruciantia, quantum in ſe eſt, mitigare nitatur, atque etiam antiphthiſica medicamenta, quæ præſentibus indicationibus, atque ægrotantis ſtatui maxime ſatisfaciant, præſcribere ſtudeat; minimè tamen, etiam ſpe à ſymptomatum relevatione abblandiente, artis medicæ famam, atque etiam ſuam violare debet, ſanitatis recuperationem vel Ægro, vel ejus amicis nimis audacter promittendo; qualemcunque verò opem Ægro cum ſummi miſericordiæ atque diligentiæ attulerit, lethale prognoſticon de Ægri vita conſtanter pronunciandum; neque ſibi vana ſpe Amicorum, atque Adſtantium, illud ſinat: Atque hoc pacto tam artis medicæ quam ſibi ipſi optimè conſulet. Intentiones curativæ in hoc morbi ſtatu ſunt iſtæ quatuor. Primò; Pulmonibus, uſu medicamentorum Pectoralium, atque Antiphthiſicorum proſpiciendum; Ulcerumque ſanatio promovenda (modò ea ſint parva, benigna, & ſanabilia) in quantùm ſcilicet præſens debilis, atque attritus Ægri ſtatus ferre poſſit. Secundò Febris peripneumonica, ſeu Inflammatoria, quoties ea contingat, una cum diris ejus ſymptomatis tollenda. Tertiò; Febris putrida, à pulmonum purulentia oriunda, ſublevanda. Quartò; Denique ſymptomatis cruciantibus a febre putrida per colliquationem ortis, pro virili, ſuccurrendum; quo æger, ſi moriatur ſaltem εὐθανασίᾳ obtineat.

Quod ad primam attinet, Medicamenta in hoc ſtatu Phthiſeos ſunt, *Alterantia*, *Expectorantia*, & *Balſamica*, ſeu *Sanativa*, non nimis calida (propter ſcilicet intenſum febris gradum) ſemper verò *Cordialia*, propter virium languorem. Eligenda etiam ſunt illa quæ gratiora ſunt, & quæ minima quantitate, ob ventriculi nauſeam, exhiberi poſſint. Ex. gr.

℞. Pulp. è conſerv. Roſar. rubr. antiq. Lujul. Balſam. Leucatell. an ℥i. *Ms. F. Electuarium, e quo capiat quantitatem Nuc. Moſch. in Nebulis mane, & veſperi. Vel ſumat bis in die pilul. Balſamic. jam ante deſcriptas num.* ℥.

℞. Aqua Lactuc. Alexiter. vel pulmonar. jam ante deſcript. ℥viii. *Aqu. Limac. magiſtr. Cinnamom. hordeac.* an. ℥iii. *Aqua mirabil.* ℥i. *Margarit. præparat.* ℥ii. *Cretæ puriſſim.* ℥i. *ſaccharchryſtall. alb.* ℥i. *vel* ℥x. *Ms. F. Julepium, e quo capiat Æger cochlear. iv. vel v. poſt ſingulas doſes Electuarii, & pilularum, atque etiam ad libitum in languore.*

℞. Syrup. balſamic. [quî ventriculo admodùm gratus eſt] ℥iii. *Tinctur. Croc. in Aqua* ℥ii. *Theriacali fact. Ms. ſumat ſæpiùs e Cochleari.* In hujus mixturæ cochleari uno, vel altero, etiam bis die exhibeantur *gutt.* vi. vel viii. *Opobalſami.*

Si tuſſis, & vigiliæ vehementer urgeant, capiat etiam aliquando hora ſomni *gut. xii. Laudan. liq. helmont. opium* tamen in languido hec ſtatu, cautè, manu parca, & debitis intervallis, exhibendum; neque quidem omnino abſq; urgenti neceſſitate, ne cum artis medicæ opprobrio mors ſubita, & ineſpectata ſuccedat. Vel

℞. Syrup. capillor. Vener. ℥iv. *aq. mirabil.* ℥ß. *vel* ℥vi. *Ms.* Sumat ſæpiùs è

Co-

Cochleari, vel cum *baculo liquiritiæ*, præcipuè verò urgente tuſſi. *Gelatinæ* etiam, & *Juſcula conſummata* hic præcribenda ſunt; & quidem in hoc deplorato ſtatu, è Cuſina magis, quàm pharmacopolio petenda ſunt remelia.

Quod ad febrem Peripneumonicam ttinet; Febris iſta ab inſigni tuberculorum pulmonarium inflammatione ſemper oritur; ideòque recurrere & revirecere frequenter ſolet; quoties ſcil. tuerculum novum vel ſponte ſua, vel à ercepto frigore, vel ab alio aliquo erore in regimine admiſſo, inflammari ontingat. Durante inflammatione, æc febris conſtanter manet; atque ægrum haud rarò è vivis ſubito, & inxpectato tollit, Rigore incerto, & inenſo Calore alternis, Vigiliis; Jactationibus, Deliriis, Reſpiratione anhelioſa, expectoratione difficili, doloriſuſque extremis, & vagis lateris, pectoris, & ſcapularum ſtipata. Ubi verò primùm Inflammatio in Apoſtema acceſſere incipit, quod (ſi æger ſuperſtes fuerit) circa ſeptimum morbi diem ſitatò evenit, Febris iſta Inflammatoria continua à febre putrida intermitente quotidiana, vel tertiana excipitur, quæ tuberculorum purulentiam certiſſimè indicat, & ſine eorum ſanatione perfectè eradicari non poteſt.

Hæc febris Inflammatoria, uti omnes aliæ ejuſdem generis, diætam tenuiſſimam deposcit; unà cum debito in lecto regimine, Alvum ſolutam, *Julapia Cordialia & Temperantia*, *Apozemata Pectoralia* cum *Linctibus Lubricantibus*, & *Incidentibus* copiosè ingerenda ad facilitandam phlegmatis cadre febrili nimis incraſſanti expectorationem, dolorificam pulmonum compreſſionem ſolvendam, & tuſſim inanem, & moleſtam inde demulcendam; *Diaphoretica* etiam parcè *Opiata*, debitis intervallis, ad extruſionem materiæ febrilis per poros cutaneos promovendam; *veſicatoria* etiam & *Epithemata* externa in Cerebri & generis nervoſi ſubſidium, quæ alias illico ab hujuſmodi febribus vehementer pati ſolent: *Linimenta* etiam, & *Fotus* externos *Anodynos* ad ſublevandam dolorificam, & ſpaſmodicam muſculorum, & membranarum Thoracicarum contractionem. Super omnia verò Phlebotomiam, eamque tempeſtivam, copioſam, & [ſi opus fuerit] repetitam, pro Ægrotantis viribus, & pro præſenti ſanguinis effervescentia; quam quidem ſtatus Phthiſicus forſan magis quam Athleticus requirit. Atque hoc pacto *Dominum Tibs*, *Doctorem Owen*, & Collegam noſtrum eximium *Doctorem Staines*; plurimoſq; alios, vel in ipſa provecta ſenectute, à pluribus hujuſmodi febribus, aliquando bis vel ter in anno recurrentibus, (licet in priorem etiam valetudinarium ſtatum) reſtitutos vidi; idque æquè facilè & citò, ac ſi omninò Phthiſici non fuiſſent; Cum è contra æquè notum ſit, quam periculoſæ hujuſmodi Peripneumonicæ febres ſæpiſſimè ſint viris robuſtiſſimis & maximè Athleticis, ubi debita phlebotomia, vel aliqua neceſſaria pars juſti regiminis omiſſa fuerit.

Medicus igitur utcunque fatale præſagium de ipſa Phthiſi inſtituat (quæ procul dubio ab omni hujuſmodi febre multum promovetur) ad ipſius tamen Peripneumoniæ curationem ſeſe æquali ſpe accingat, (modò ſatis tempeſtivè advocetur) ac ſi Æger non eſſet omninò Phthiſicus, idque ſequenti modo. Diæta inſtituatur ex *Avenaceis*, *Piſanis*, *Pomis coctis*, *Paſſulis majoribus exacinatis*, & *Glycirrhiza* alterata, Cereviſia mediocri pane toſto calefacta, aliiſque ejuſmodi: In prima verò declinatione febris, è juſculis pulli, ovis ſorbilibus, &c.

Alvus etiam (ſi opus fuerit) *enemate Lactis ſaccharat. floribus Chamæmel. alterat.* illico ſolvatur, quòd (quoties neceſſe fuerit) repetendum eſt. Deindè extrahantur ℥viii. vel x. *ſanguinis e vena cubiti lateris dolentis*; quæ quidem Phlebotomia ſingulis, vel alternis diebus audacter repetenda eſt, pro ſanguinis effervescentia, & doloris lateralis, & Dyſpnœæ urgentia, quantum veris ferre poſſunt, quo inflam-

ma-

mationis progressus in maturationem, & apostemata (si possibile est) præpediatur.

Interea temporis per totum morbi decursum *Cochl. unum Linctus sequentis in* ℥iv. *Apozematis Pectoral. solut. tertia, vel saltem quarta quaque hora calidè propinetur.*

℞. *Oleum amygdalar. dulcium recenti Syr. Capill. Vener.* an. ℥ß. *Saccbar. Cand. alb.* ℥iß. *Misceantur exactissimè F. Linctus.*

Immò si Phlegmatis glutinositas, Dyspnœa, & exacerbatus dolor indè ortus id requirant, neque fluxus alvi contra indicet, loco *olei Amygdalar. Oleum Lini recenter sine igne extract.* substituatur, & *Syrupus ex Erysim. vel è quinque radicib. loco Syrupi Capill. Vener.* Præterea etiam ℥ii. *vel* iij. *Olei Lini quarta quaque hora per se sumend.* præscribantur: Si quidem non tantum lubricanti vi verum etiam, anodina egregiè dotatur.

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinctur. Croc. in. aqu. Theriacal. fact. & Syr. capill. Vener.* an. ℥i. *Ms. F. Apozema* in usu jam ante descriptum.

In virium refocillationem, & sanguinis effervescentis temperationem *Cochl.* iv. *vel* v. *Julapii sequentis sumend.* præscribantur.

℞. *Aq. lact. Alexiter* ℥viij. *Cinnamom. Hordeat. Epidemic.* an. ℥ij. *Margarit. pp.* ℥iß. *Saccbar. albiss.* ℥vi. *Ms. F. Julapium.* Hora somni sequens *Bolus Anodynus*, & *Diaphoreticus*, una cum haustu *Julapii Perlat. sumend.* præscribatur, præcipuè verò si alvus (quod non rarò in hoc statu morbi accidit) nimis lubrica fuerit.

℞. *Theriac. Andromac.* ℥ß. *pul. è chel. Cancr. comp.* ℈i. *Syr. Caryophyll. q. s. Ms. F. Bolus.*

In Cerebri, & generis nervosi tutamen statim à venæsectione applicentur *Vesicatoria* Nuchæ, & interioribus brachiorum, & tibiarum; & *Emplastrum Cephalic. Euphorb.* plantis pedum.

In relevationem Doloris Lateralis à musculorum, & membranarum Thoracicarum spasmis effecti, sequens Fotus & Linimentum partibus affectis alternatim applicentur,

℞. *Rad. Petrosel. Fœnicul. sem. Lin. Fœnugræc.* an. *Flor. Chamæm. Melilot.* an. *Mij. Ms. & coqu. in Aq. Font. q. s.* reponatur *colatura* in *vesica bubula* recenter donec semiplena fuerit, calidè applicetur partibus affectis, urgente jam dolore. Amota vesica, applicetur pannus laneus calidus sequenti linimento illitus. ℞. *Ung. Dialth.* ℥. ß. *Ol. lilior. albor. Laterit.* an. ℥iii. *Ms. F. Linimentum in usum.*

In ulteriorem effervescentiæ sanguinis, & caloris pulmonem temperationem sequens pulvis cùm fructu præscribi potest.

℞. *Sal. Nitr. puriss.* ℥ii. *Saccbar. Crystal. alb.* ℥. ß. *Ms. in chartulas* viij. *quartum una dissolvantur in singulis hausibus Cerevisiæ propinand.* Cætera sagaci præsentis Medici judicio committantur, pro re nata præscribenda.

Quod ad febrem putridam Phthisicorum attinet, notandum est, quod etsi ægri methodo præcedenti jam tractati Peripneumonice non intereant, Inflammatione tamen tuberculorum pulmonarium in ulcerationem (quod sæpissimè accidit) jam facessente, statim sub finem Febris inflammatoriæ Febris putrida intermittens exoritur; certis periodis, singulis vel alternis diebus recurrens, una cum algore, ardore, & sudoribus successivis, siquidem sanguis in circulatione per has purulentas partes jam trasfiens heterrogeneis & inimicis particulis oppletur, atque opprimitur, à quibus Natura jam irritata, insurgit, & paroxysmum febrilem singulis, vel alternis diebus ad hostis extrusionem format. Quam quidem febrem ope medicamentorum Pulmonarium & balsamicorum penitus eradicare (est quantum ego scio) plane impossibile, absque ulcerum, à quibus ista febris oritur sanatione, (quoties scil. ea sunt parva atque benigna.) *Corticis* tamen *Peruviani*, frequenter & debitis intervallis repetiti, efficaciam ad supprimendos paroxysmos febriles, saltem

pro

pro tempore, ſæpiſſimè cum ſucceſſu felici experitus ſum: adeo ut aliquorum Phthiſicorum pro deploratis jam habitorum vitam frequenti ejus uſu non tantum per plures menſes; verum etiam annos protractam eſſe viderim: qui licet à ſtatu valetudinario nunquam bene evaſerint, tamen ejus uſu, à febre jam liberati, muniis ſolitis bene fungi potuere. Quare cum pro unico febrifugo, in hoc caſu, ulque huc referre habere ſoleo. Licèt enim hoc modo inducíæ parum fidæ, atque incertæ comparentur, ſiquidem febris pronte ſua, vel leviſſima de cauſa recrudulare ſolet, ex hac tamen temporanea febris ſuppreſſione, Æger non tantum à plurimis moleſtiis, & gravibus ſymptomatis, pro tempore, illico liberatur; verùm etiam amiſſas vires quadantenus recolligit, atque inſuper patium medicamentorum Balſamicorum, & Pectoralium uſui opportunum obtinet, quæ ulcerata tubercula ſanando, & perfectam & eradicativam curationem febris efficere poſſint. Ideoque apprimè convenit non tantum huiſmodi medicamentorum Balſamicorum uſui in febris intervallis diligentiſſimè inſiſtere; verum etiam eadem cortici ipſi admiſcere, quoties ſcil. eum repetere lubet, in ſequentem modum.

℞. Cortic. peruvian. ſubtiliſſ. trit. ʒß. *Syr. Balſamic. q. ſ. Ms. F. Bolus, quam Æger mane ſumat, repetatque ſexta quaque hora per tres dies ſucceſſivos ſuperbibendo* ʒi. *vel* ℔ß. *Apozematis ſequentis.*

Cort. peruv. pulveriz. ʒiii. *Ball. Tolutan.* ʒiii. *Croc. Angelic. Cochinell.* an. ʒj. *Coq. in Decoct. pectoral. decurat.* ℔j. *ad* ℔ß. Deinde cola & affunde *Decoct. præſcript* ℔j. de novo, operationem ita renovando ad tertiam vicem: Denuò Colaturas omnes miſce, atque adde *Vin. Malvatic. ſyrup. Balſamic.* an. ʒiv. *Ms. F. Apozema.*

Repetatur uſus hujus febrifugi, modo jam præſcripto, bis in Luna, vel ſæpius, ſi ita viſum fuerint. In intervallis verò aſſiduus medicaminum Balſamicorum, & Pectoralium uſus injungi debet, quæ pro Aegri temperie, & morbi genio ſub Medici ſagacis regimine varianda ſunt. Si alvus nimis lubrica fuerit, addi poteſt ſingulis Bolis nocturnis *Laudan. Lond. gr. i.* vel loco Bolorum ſubſtituantur *pilulæ à Diaſcordio, & pulvere cortic. peruvian.* confectæ ita ut ſingulæ dotes ʒß. *pulveris* recipiant.

Atque hoc modo Uxorem *Domini Haulton, Pharmacopolæ*, à Phthiſi deplorata emaciatam, per annum unum vel alterum cura Collegæ mei eximii *Doctoris Tyſon* præſervatam, & ſæpiſſime a febre putrida inde orta reſtitutam vidi, uti & Uxorem *Domini VValKer Mercatoris Londinenſis*, & filium *Domini Plachey Clerici* a febre prutrida Phthiſica in ſtatum ferè integrum redactos, una cum virium, & appetitus recollectione, & plurimos alios, quorum hiſtorias nimis longum eſſet hic loci narrare.

Liberè tamen fateor me non obſervaſſe *corticem* æquè certò & perpetuò in febre Phthiſica intermittente ſcopum ſuum attigiſſe, ac in intermittente ſimplici a merè morbida ſanguinis diatheſi orta: Ubi autem minus proficere perſpexi, ſemper ſuſpicatus ſum jam lædi cerebrum, & genus nervoſum; atque Aegrum deliriis & ſpaſmis magis obnoxium fuiſſe, quam antea fuerat.

CAPUT IX.

De Relevatione ſymptomatum Phthiſeos in tertio ejus ſtadio.

SIcuti Natura a purulentarum, & heterrogenearum particularum commixtione cum ſanguine, (ubi ſcil. primum tubercula pulmonaria jam maturari, & in apoſtemata faceſſere contingit) irritari ſolet, & earum extruſionem Periodicis paroxyſmis inter-

intermittentis Febris moliri, per alvum, poros cutaneos, ductus salivales Ventriculum, Trachæam, &c. quacunque porta datur via, pro humorum genio, & naturæ molimine, unà cum colliquatione insigni, & subito virium collapsu: Ita non rarò accidit, uti Natura irritatione ista nimis jam stimulata colliquatum, atque acre serum impensius quam par sit, expellendo, novos morbos, vel saltem nova symptomata ipso originali morbo sæviora, & magis horrenda formet, veluti Diarrhœam & Dysenteriam unà cum dirissorminibus, Tussim & pertinaces Vigilias, immensos & colliquativos sudores, Vomitiones ferè perpetuas, Singultus, Aphthas, &c. quorum symptomatum revelationi saltem, si non perfectæ Ægrotantis curationi Ars Medica conducere potest.

Quo pacto verò, & quibus legibus Medicus huiusmodi symptomatis succurrere debeat, sequentibus speciatim ostendere nitemur. Atque primò.

De Diarrhœa, Disenteria, & Torminibus alvi cruciantibus relevandis.

Medicamenta *Opiata* (durante hac necessitate) non tantùm frequenter, verùm etiam liberali manu exhibenda sunt. Uti enim dira hæc symptomata, nullo alio medicamine relevari possunt, ita etiam, quamdiu hæc symptomata manent, uti tussis mitior, ita respiratio liberior esse solet (uti in *Domino Lechmere*, *Domino Chadwell*, atque aliis quamplurimis dudum observavimus) materia pulmones irritare, & gravare solita, aliò, pro tempore, jam translata, atque inde eorum usus à nullo præsenti symptomate contra indicatur; quo fit, ut convenientem dosin *opii* sine noxa, vel periculo tolerare possint.

Æger (durantibus istis symptomatis) à Cerevisiæ omnigenæ usu abstineat, ejus loco *Decocto albo*, & Lacte cum aqua cocto contentus. Capiat etiam quarta quaque hora [si opus fuerit] quantitatem *Nucis Jugland. Electuarii nostri adstringentis* jam antè in usu Lactis Asinini descripti; vel sumat *gutt. xii. Laudan. Liq. Helmont.* in haustu *Julapii perlati*.

Ad temperandam etiam humoris irritantis acrimoniam per glanduloſam intestinorum crassorum tunicam excerni soliti, & ad tonum partium indè labefactarum restituendum, quotidie injiciatur (tanquam pro fotu) Enema jusculi pulli, vel Capitis vervecini cum lana in aqua cocti, vel hoc quod sequitur.

℞ Lactis à frequenti extinctione candentis ferri chalibeat. & rosis rubr. alterat. ℥vi. Diascord. ℥ß. Ms. F. Enema.

In moderata verò Diarrhœa, ubi scilicet tormina non multùm urgent, præcipuè verò si Dyspnœa etiam adsit, *Opium* quavis forma, rariùs & parcius præscribendum. Plerumque enim ab ejus exhibitione veluti pectus gravari solet; ita etiam respiratio & expectoratio difficiliores redduntur, & Ventriculus nausea afficitur.

Satius est igitur in hoc casu, *Diarrhœam*, medicamenti *opiati* tertia, vel quarta quaque nocte repetiti usu, moderatam potiùs servare quàm penitùs sistere, ne majus detrimentum inde consequatur. Semper etiam post medicamenti *opiati* usum, copiosius ingerenda sunt *Expectorantia*, & *Lubricantia*, ne materia dudùm in pulmonibus fixa Ægri vires in expectoratione excedat.

Secundo, De Tussi perpetua, & Vigilia pertinacibus sublevandis.

Sicuti Diarrhœa, & aliquando etiam implacabilis Dysenteria, unà cum dirisTorminibus, à lymphæ morbidæ atque acris colliquatione facta per alvum, quæ Phthisicis diathesi scorbutica affectis, ob peculiarem scilicet Intestinorum totum, magis quàm cæteris fluere solet, sæpiùs supervenisunt; uti in quamplurimis, observavimus, qui in ipso ætatis flore, à Phthisi scorbutica eruentibus istis symptomatis stipati è vivis sublati sunt. Ita etiam non

rarò,

arò, in hoc morbi ſtatu, egregia Col-
iquatio per Trachæam & bronchia ab
iac febre putrida orta aliis ſatis mo-
eſta eſſe ſolet, unde tuſſis, quæ priùs
rat arida atque mitis, jam impetuoſa
c perpetuò importuna evadit, unà cum
opioſa exſpuitione nunc lymphæ ſero-
æ, nunc phlegmatis diſcoloris gluti-
oſi, & purulenti; adeo ut Æger præ
ıſſi die noctuque urgenti, vigiliis fe-
! continuis ad delirium uſque premi
olet.

Hæc etiam ſymptomata non ſine O-
ii uſu relevari poſſunt. In hoc verò
xtremo languoris gradu, cautè, par-
è, & non ſine evidenti neceſſitate
oncedi debet ſiquidem ab infarctione
ulmonum inde affecta reſpiratio infi-
niter anhelos inſequi ſolet, pulſus de-
ilis, & mentis Vacillatio unà cum
xtremorum frigiditate, quo Æger cum
ledici, atq; ipſius Artis opprobrio, non
im mori, quàm trucidari videtur. In
oc igitur caſu, *Eclegmate* ſequenti,
el alio aliquo ejuſmodi uti ſoleo.

℞ *Sir. Althææ portulac.* an. ℥iß. *Spec.*
latrag. frig. pulv. Hall. an. ℈ii. *Sir. e*
lecon. ℥iß. *Ms. F. lintus e cochleari*,
el *baculo liquiritiæ*, urgente tuſſi, ſu-
ıendus, ſenſim degluriendo.

Aqua Mirabilis etiam, utpote *Aro-*
atica, & *Carminativa Siruptis Thoraci-*
ı admixta, & ſenſim deglutita tuſſi
ompeſcendæ convenit. Vel

℞ *Sir. Balſam.* ℥ii. *laudan. liq. Hel-*
ont. ℈ii. *Ms. capiat Aeger. cochleare u-*
um ſingulis, vel alternis horis.

Rariùs ad ℈ß. vel gr. xij. *pilul. e*
nogloſſ. Aeger in hoc morbi ſtatu aſ-
ındat.

Hic etiam proficui ſunt *Trochiſci* Be-
ic. alb. & *nigri*, vel aliquialii eorum
muli, in ore ſenſim ſolvendi, & de-
utiendi, urgente tuſſi.

e ſudoribus immenſis colliquativis moderandis.

Sudores iſti per totum morbi curſum
ıſt febris putridæ inductionem, Pht.
ſin comitari ſolent, & (uti anteà in-
ıimus) magnum tuſſis, vigiliarum, at-
que aliorum moleſtorum ſymptomatum
levamen præbent, atque ideò, dum
moderati ſunt, non ſunt omninò arte
ſupprimendi, ne ab hujus ſymptoma-
tis ſublatione Diarrhœa vel aliud ali-
quod magis crucians & lethale ſignum
ſuboriatur.

Aliquando verò [Phthiſi jam ad fa-
talem finem accedente] accidit (quo-
niam ſcilicet ſtatus ſanguinis colliqua-
tivus in tantum jam augetur, ut vix ali-
quid novi nutrimenti partibus ſolidis ad-
hæreat, vel in maſſa ſanguinea reti-
neatur) ſudores iſtos adeò immenſos fie-
ri, uti Aeger, quotieſcunque ſomnum
capeſſit, non tantùm cum magna mo-
leſtia, ac ſi in undarum fluvio, jacere
videatur, verùm etiam, præ languore
à ſudoribus immenſis effecto, quum pri-
mum expergiſcitur, gradu aliquo Ly-
pothimiæ corripiatur.

Quo in caſu ſomni ſint breves, &
(ſi opus fuerit) Aeger, Adſtantium
diligentia, è ſomno excitetur, ante-
quàm vires à longis ſudoribus nimis e-
langueſcant.

Cordialia etiam temperata perlata ſæ-
pius, & in larga quantitate exhiben-
da ſunt quibus addere convenit *Cretam*
Corallium, *Sanguin. Dracon.* atque alia
temperantia adſtringentia, & emplaſti-
ca, quæ ſanguinis florem aliquatenus
conſtringant atque mitigent. Ex. gr.

℞. *Aq. Tormentill. plantag. Germin.*
quercus an. ℥iii. *Aq. Cinnamom. bord.*
℥iv. *Aqu. Mirabil.* ℥i. *Margarit. Corall.*
pp. Cret. an. ℈ii. *Bol. ver. Sanguin.*
Dracon. an. ℥ß. *Terr. Japan.* ℈i. *Acet.*
ſtillat. vel ſpirit. Vitiol. q. ſ. ad gratiam
acidulationem, *Sirup. Mirtill.* ℥iß. *Ms.*
F. Julap. de quo Æger capiat ℥ii. *vel*
iii. tertia, vel quarta quaque hora, a-
gitata phiala.

Stragula etiam lecti minorentur, nec-
non removeatur Aeger in aerem te-
nuem, apricum, & perflatilem;
Somnum ſemper capiat in Cubiculo
amplo, & quoties vires languere inci-
piunt, Sudores ſtatim linteis aridis mo-
derate calefactis abſtergantur, atque
Aeger in alteram lecti partem amoveа-
tur.

Po-

Poris cutis hoc ritu jam occlusis, licèt natura partem aliquam coliquati humoris per alvum vel per aliam aliquam portam eliminare satagat, atque inde nova symptomata oriantur, satius tamen est pluribus moderatis, quam uno valdè extremo symptomate affligi.

De vomitione extrema in fine Phthiseos.

Phthisi huic symptomati per totum morbi cursum aliquatenus obnoxii sunt, à morbida sanguinis diathesi, & à tono ventriculi ejusque fermento inde penitus eversis, uti etiam à pulmonum infarctione, motuque ventriculi, per tussim & phlegmatis pulmonibus impacti exscreationem inverso (uti antèà diximus.) Circa finem verò Phthiseos hoc symptoma aliquando in tantum augetur, ut vix aliquid nutrimenti in ventriculo retineri possit; sed Cibus, ubi primùm deglutitur, à stomacho rejici aptus natus est.

Licèt in hujus symptomatis extremitate multum ab arte non possit præstari, Medicum tamen cautis saltem consiliis, si non medicamentis, manum adjutricem porrigere decet. Primò igitur jubeatur Æger cibum, (licèt frequenter) admodùm tamen parva quantitate, invicem sumere. Secundò, Indulgeantur cibi ventriculo gratissimi, modò euchymi, & coctioni apti fuerint. Tertiò, Tussim, (quantum in se est) & profundam phlegmatis exscreationem, atque etiam somnum, & decubitum à pastu deviter. Medicamenta verò vix aliquid opis in hoc deplorato statu afferre possunt.

De Aphthis, dolore Gutturis, & singultu in fine Phthiseos sublevandis.

Aliquando accidit post febris putridæ accensionem, præcipuè verò ubi materiæ colliquatæ deturbatio per Alvum, atque alias portas jam arte præpeditur, Naturam hostis protrusionem per ductus salivales, & glandulosam oris, & œsophagi tunicam, in casùm licèt, moliri. Unde salivatio molesta non rarò per plures hebdomadas continua oritur. Secundò, Præ acrimonia humoris per partes excreti, Inflammatio non tantùm membranæ oris, verùm etiam œsophagi, & Ventriculi insequitur. Tertiò, Ab Inflammatione sequitur Exulceratio, atq; inde Ulcuscula vulgò dicta Aphthæ, dolore gutturis admodùm molesto stipatæ; Uti observavi in *Domina Vvells*, atque aliis Phthisicis, qui de hoc symptomate, magis quàm de ipso originali morbo conqueri solebant. Quartò; Denique singultus valdè molestus à Ventriculi inflammatione, & exulceratione ortus.

Quæ quidem symptomata sicuti molesta, ita aliquando etiam longa, semper verò funesta, & mortem præsagientia esse solent; nec quidem curationem ullam admittunt: Siquidem Causa, à qua procedunt incurabilis est. Utcunque tamen id fuerit, hic etiam oportet probum Medicum manum adjutricem, quantum in se est, porrigere, ope Gargarismorum faucibus Syringa injiciendorum, quæ *Abstersiva*, *Lenia*, *Adstringentia*, & *Mucilaginosa* in se recipiunt. Qualia in praxi sæpiùs usurpanda veniunt, & quorum formulæ passim apud Authores sub febris titulo occurrunt.

Ad levamen tamen hujusmodi dolentis Phthisicorum gutturis multùm valet, diu noctuque glandulas posticas in faucibus sitas continuò à frigore externo tectas munire tegumento Lanei panni duplicati, à quo plus levaminis, quàm à Gargarismis & mucilaginibus expectari possit.

PHTHI-

PHTHISIOLOGIÆ.

LIBER TERTIUS.

De Phthisi Pulmonari Symptomatica.

PHthisin Pulmonarem Symptomaticam eam appello, quæ ab aliis præcedentibus morbis efficitur, & dependet. Sæpissimè enim accidit uti à morbis affectibus, iisque non tantùm Chronicis, verum etiam acutis, idque sive perfectè fuerint curati, sive non, massa sanguinea à fermento præternaturali præcedenti ita alteretur, ut in illa lateat inexhausta insecuturæ Phthiseos semina, quæ quidem, sensim sese in lucem prodit, per Tussim scilicet atque alia usitata signa, donec tandem miserellus Æger, funestis hujus morbi symptomatibus undiquaq; circumseptus, aliter cogatur succumbere.

Imò aliquando etiam non tantùm morbus, verùm etiam ipse Medicus huic Phthisi ansam præbere solet, ubi lucrum scilicet & præsentem famam aucupans certum & otio modo, sine methodo legitima, debitisque evacuationibus præcedentis morbi fermentum magis suprimit, quàm eradicat; quo Æger non tam curatus, quam ab uno morbo in alium translatus, post aliquod temporis spatium in valetudinario statu consumptum tandem in Phthisin acutam, & deploratam incidit.

Et quidem hoc genus Phthiseos Pulmonaris (quantum mihi observare licuit) omnium est usitatissimum, & ubi conspicitur una Phthisis Pulmonaris Originalis, quæ scil. à meta alteratione sanguinis prædisponenti dependeat, quinque datur (forsan etiam decem) quæ à febribus crapulosis, & intermittentibus, à Variolis, Morbillis, Febribus scarlatinis, Pleuritide, Peripneumonia, Melancholia, Hysterica passione; à Scrophulis, Scorbuto, Chlorosi, Asthmate, Hæmoptoe, Calculo pulmonum, & aliquando etiam Renum & vesicæ, à Lue Venerea, Arthritide, suppressione Menstruarum purgationum fontanellarum, Gonorrhœæ, & veterum ulcerum, præcipuè verò fistulosorum, & scrophulosorum nascuntur.

Quæ quidem Phthises Symptomaticæ præter generalem Phthiseos naturam, prorpium etiam & peculiarem genium, seu indolem habere solent; unde tanquam distinctis Criteriis, & Pathognomonicis signis inter se dignoscendæ sunt. Neque eo minùs Curatio est aliquatenus varianda. Vixque potest Medicus in Curatione Phthiseos Pulmonaris Symptomaticæ omnibus indicationibus curativis cum ratione satisfacere per generalem methodum jam antè descriptam, & felicem & optatum exitum obtinere, nisi habeat æque peculiarem respectum in toto curationis cursu ad primarium morbum specifica commixta, ac ad symptomata in Pulmonibus indè effecta, per medicamina Antiphthisica, & per methodum generalem Curationis Phthiseos pulmonaris jam ante descriptam.

Ideòque suppositâ descriptione, & curatione Phthiseos pulmonaris originalis jam antè habita, ne ταυτολογιαν scilicet nimis longè, & tediosè filum hujus discursus protrahamus, operæ pretium duximus strictim & succinctim, sub propriis titulis; ea subnectere quæ variam indolem harum Phthiseos indigitent, earum causas, differentias, Pathognomonica signa, & indicationes curativas, quo Medicus sua sagacitate fretus generalem curationis methodum mutet, adeò ut peculiari morbi genio, & indicationibus subindè ortis satisfacere queat.

CAP. I.

De Phthisi Scrophulosa.

DE hac Phthisi primo loco sermonem habituri sumus quoniam frequentissimè in Praxi occurrit: Si quidem plures hujusmodi à me curatas memini, vel saltem ab aliis curatas vidisse, quàm vel cujusvis alterius generis.

In Scrophulosa enim diathesi sanguis ob præternaturalem acrimoniam jam tanquam coagulatus, atque adeò novum Chylum non potens perfectè sibi & partibus solidis adunire, solet eum in Circulatione copiosiùs, quàm par est deponere in partes glandulosas; ubi vascula non procedunt rectis lineis, ut in musculis, verùm spiratim; quo fit ut sanguis majorem remoram, stagnationem in his quam in cæteris partibus efficere soleat, atque adeò secretionem succi nutritii magis copiosam, quo fit quòd istæ partes plusquam cæteræ intumescere & durescere aptæ sint natæ. Quod in cæteris glandulosis partibus accidit, in ipsis etiam pulmonibus accidit, qui glandulis undiquaque innumeris, verùm juxta Trachæam atque ejus ramulos magis conspicuis referciuntur, etsi in naturali statu non ita facilè percipiantur; quo mirum non est si Scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non rarò etiam ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur, quorum Parenchyma est naturaliter spongiosum, & serosas sanguinis partes continua eorum agitatione copiosè hic excretas recipere aptum natum. Equidem ab istis tumoribus in pulmonibus fixis oriri solet Phthisis ista Scrophulosa: Cujus certissimum diagnosticon sumendum est à tumoribus glandulosis in externo habitu corporis eam comitantibus, vel saltem præcedentibus; uti & Ophthalmia & scabie sæpius recurrentibus, atque aliis ejusmodi affectionibus scrophulosis. Etsi libentissimè fatendum ducam aliquandò contingere glandulas pulmonum solitario isto humore affici. Quo in casu opus est experto, & sagaci Medico, qui genium peculiarem hujus Phthiseos harioletur ex iis, quæ adhuc restant sub hoc titulo dicenda.

Speciatim igitur hic notandum, quòd tubercula ista pulmoniaria (sicuti tumores Scrophulosi in cæteris partibus) sunt vel cruda, & phlegmatica, atque inde non omninò inflammationem, & maturationem dispositа: vel calidiora, quæ vel seriùs vel citiùs inflammationem conceptura sunt secundùm præsentem sanguinis diathesim, & variam materiæ in Chystide contentæ indolem. Aliquandò enim, ubi materia scilicet in gypseam, steatomatosam, vel Meliceridum naturam concoquitur, (quod fit ut plurimum,) inflammatio, & exulceratio inde nata non tantùm sera est, verùm etiam admodum tarda, Chronica, & ferè insensibilis. Quoties autem sanguis, & in Cystide contenta materia contrariò sese habent, (quod etiam aliquando licèt rarius evenit) tumores, in inflammationem, maturationem, & exulcerationem valdè proni sunt. Atque hinc oritur Scrophulosæ Phthiseos differentiæ. Aliqui enim, (quoties scilicet tumores sunt crudi & inflammmationi inepti) in phthisico statu, etsi valetudinario, à pueritia usque ad senectam ætatem degunt, unà cum Tussi ferè continua, nocturna & diurna, æstiva, & hyemali, gravitate pectoris, difficili & aliquatenùs etiam asthmatica respiratione, sine ulla tamen sensibili febre, à minimo autem percepto frigore (cui etiam præter cæteros obnoxii sunt) copiosè materiam phlegmaticam, vel serosam exspuere solent. Horum vita à periculis satis munitur vel absque medicamentis, ex regimine debito sex rerum non naturalium, atque hinc fit quòd à Medicis rarò opem petant in hoc valetudinario statu, magis contenti misere quam medice vivere. Nullus tamen dubito quin prudenti delectu, & frequenti mutatione tenuis & aprici aeris & longo usu medicaminum *Balsamicorum*,

Mer-

Mercurialium, *Millepedarum*, *Chalybeatorum*, præcipuè verò *aquarum mineralium*, atque aliorum *Antiscrophulosorum* remediorum, isti tumores in his æquè ac in aliis partibus consumi possint, atque inde Æger liberari à Scrophuloso, & Phthisico statu; quod sæpiùs experti sumus.

Lactea diæta in curatione hujus Phthiscos non est omnino imperanda; quoniam obstructiones & tumores à viscoso humore ortos promovere, atque adaugere solet. *Pectoralia* etiam vulgò dicta *Expectorantia*, & *Opiata* hic non multùm juvant; nisi à frigore recens percepto, ad mitiganda scil. symptomata inde orta, veluti tussim, febrem, dyspnœam, vigilias, atque omnia ista dum in gradu intensissimo adhuc manent.

Quoties verò ista tubercula magis calida sunt atque inde celeri inflammationi & ulcerationi magis obnoxia, Scrophulosa ista Phthisis est peracura & pauciorum mensium, & à communi Phthisi quoad curandi rationem parum differt. Neque aliud Prognosticon in hac, quàm in alia Phthisi habendum est; quod scil. varium est secundum gradum & progressum morbi, uti anteà diximus.

Hujusmodi Phthisin acutam à Scabie Scrophulosa suppressa ortam haud ità obsevavi, veluti prior Phthisis magis Chronica, invadere solet eosqui humoribus frigidis glandularum obnoxii fuerint. Sub horum tumorum calidiorum initio Venæ sectio liberalis & frequens magis quàm in cæteris Phthisibus plerumque necessaria est; quo facto inflammatio, & maturatio fortè præveniri possint, etiamsi ipse incipiens tumor neque minoretur, neque eminùs consumatur. Convenit hic etiam dicere pulmonaribus *Scrophulariam*, *Filipendulam*, *Millepedas* atque alia *Antiscrophulosa* medicamenta *Gummata* & *Balsamica* hic etiam apprimè conferunt; ut etiam *pilulæ nostræ balsamicæ* jam anteà memoratæ, quarum longo usu plus quàm cæteris pulmonaribus medicamentis ad perfectam plurimorum hujusmodi Phthisicorum curationem contuli. Sin tumores isti calidi in abscessum facessere incipiant, *specifica* nihil omninò prosunt; sunt autem hujusmodi Phthisici tractandi eodem modo, quo alii pro gradu scilicet, & progressu morbi.

Sin verò tumores isti mediæ fuerint naturæ, inflammabiles licèt, tardo tamen gradu utpote contentam materiam in formam gypseam, steatomatosam, vel Melicetidum concoquentes; sequitur inde Phthisis mediæ etiam naturæ participans; Chronica scil. & plurimorum annorum, & leni, seu medio gradu symptomatum stipata, tussi scil. quotidiana, in omni anni tempestate, miti tamen, & non vehementer arida: tempore verò hyberno, atque aere denso magis molesta; Febre valdè miti, & ferè insensibili, naturæ planè hecticæ; flaccedine etiam magis, quàm evidenti carnis consumptione comitata; uti & delicato appetitu magis quàm Inappetentia. Quæ quidem est Phthisis usitatissima seniorum; atque ea in praxi sæpiùs occurrit.

Hujusmodi Phthisicos non tantùm plurimos annos vivere, valetudinariò licet, verùm etiam cum regimine, & cura sex rerum non naturalium mutuis solitis fungi observavimus. A minimo vel rò errore in diæta vel in quantitate, vel in qualitate, vel etiam in ipso exhibitionis tempore admisso, multò magis à crapula, & liquorum spirituosorum ingurgitatione, vel à frigore percepto valdè pulmones caletacti plus indè damni in una hebdomada, quàm alias in anno sustinent. Siquidem Febris hujusmodi Phthisicos talibus de causis invadens præter proprium tuberculorum genium acuta est. Utcunque verò initio mitis ea videatur, vel etiam tussis, atque alia pulmonum symptomata; ut ut etiam emaciatus sit corporis habitus, moderata venæ-sectio, imo (si opus fuerit) iterata in primo febris insultu celebranda est; omnibusque Febrifugis *Pulmonaria*, & *Antiscrophulosa* convenientia commiscenda sunt; quo pacto unum eumdemq; Phthisicum (sicuti *Dominum Andreas*, &

Mercatorem quendam in *Philpot-Lane* una cùm aliis multis) à pluribus putridis febribus eodem anno recurrentibus (Deo favente) restituimus ; idque sine ulla insigni pulmonum labe indè orta , Quò verò frequentius istæ febres revertuntur , eò citiùs Phthisis ad funestum finem gradum suum accelerat ; & quo propior Phthisico est hic fatalis dies , eò frequentiùs putridæ illæ febres reverti aptæ sunt natæ ; levissima scil. de causa ortum suum ducentes : Cujusvis novi tuberculi inflammatione (uti mihi videtur) omni hujusmodi putridæ febri ansam semper præbente . Extra febrem verò curatio hujus Phthiseos commodè perficitur debito sex rerum non naturalium regimine , eoque perpetuo : Tempore æstivo (nisi adsit insignis obstructio Hepatis & Hydrops indè ortus) usu longo *Aquarum Chalybeatarum* tempore hyberno frequenti & diuturno usu *Pilularum nostr. Balsamicarum* , uti etiam *Gummatum* , atque aliorum *Balsamicorum* Medicaminum ; tempore autem Verno , & Autumnali *Cerevisia Milleped . Antiscrophulosis & Pulmonaribus Ingredient.* medicata , in potum ordinarium præscribenda : Atque hoc pacto etiam ætate provectos restituimus ; alios vero quam plurimos uti *Dominum Tibs* , *Dominam Herbert* , in majorem sanitatis gradum , quam antea per plurimos annos frui poterant , reposuimus , Expectorantia , atque alia pulmonaria Medicamenta usui sunt hujusmodi Phthisicis , æquè ac aliis? excepto *Opio* , quod rarò admodum , & non sine urgenti necessitate Præscribendum est , ob fixantem scil. & oppilativam ejus naturam . Hæc verò Pulmonaria medica , licet aliquid opis , & præsentis levaminis adminiſtrent , curationem tamen morbi originalis sine *Antiscrophulosis* , cæterisque jam antè memoratis admixtis , patùm promovent .

HISTORIA DOMINI. DAUISON.

FIlius unicus *Domini Davison* , Civis eximii , & mercatoris *Londinensis* ab incunabulis usque ad pubertatem , purulenta Scabie per totum caput dispersa , & sæpius recurrenti , ex habitu Scrophuloso orta afflictus , ejusque tædio juvenili ætate affectus , Emplastris , & Unguentis nescio quibus repercutientibus ex consilio Mulierc ularum sanitatem requisivit . Unde statim , circa annum scil. milesimo sexcentesimo septuagesimo octavo , à tuberculis exinde in pulmonibus ortis per totam æstatem tussi arida vexatus est : quam tamen per unum vel alterum mensem penitus neglexit , donec à levi inflammatione , & exulceratione tumorum , in febrem putridam intermittentem , unà cum apetitus dejectione , siti , atque aliis hujusmopi symptomatis sub initio autumni redactus est ; quo tempore me consulebat , atque ope *Corticis Peruviani* , *Balsamicorum* , & *Pectoralium* medicamentorum in aere rusticano exhibitorum , à febre , & quadantenus etiam à tussi , liberari videbatur . Impatientia verò , & nausea medicaminum ulteriorem sui ipsius curationem negligens fatalem febris , atque etiam à Tussis phthisicæ recidivationem perpessus est : à quibus medio frequentis hyemis funeste è vivis sublatus est , una cum Diarrhœa , immensis sudoribus ; Hydrope , & certis Colliquationis in victæ Symptomatis . Aperto Cadavere invenimus omnes pulmonum lobos hic inde variæ magnitudinis tuberculis interspersos ; his quidem ac si recens pullulatis & minutis ; illis autem satis magnis ; etsi crudis ; nonnullis vero inflammatis , & exulceratis , & in sese materiam purulentam melleæ consistentiæ continentibus . Hanc Phthisin scrophulosam esse duximus Secundi Ordinis , Calidam scilicet , & Acutam .

Ca-

CAPUT II.

De Phthisi Scorbutica.

[N omni scorbuto præcipuè verò sal. so, sanguis perpetuò in se continet :rmentum, quod colliquationem co- ioſam, atque etiam secretionem lym- hæ Chiloſæ in glandulis efficit; præ- ipuè verò in his quæ sitæ sunt circa s, fauces, & pulmones, atque hinc ccidit quòd hujusmodi Ægri, sicuti idoribus, & mictioni copioſæ sunt ob- oxii, ità etiam continuæ salivationi er ductus salivales, excreationi viſci- i phlegmatis è consillis, & frequen- tussi, a perpetua expuitione seroſi la- cis per glanduloſam Trachææ tuni- am oriundæ.

Iſta verò scorbutica lympha, per ton- llas, reliquaſque glandulas excreta urpote fixo sale abundans, & pecu- ari suo genio glutinoſa) licèt coctio- em aliquam admittat; semper tamen l naturam viſcidam inclinat; atque inc hujusmodi Phthisicorum tussis, cèt sit continua, non tamen tam fe- ox, atque arida est, quàm in aliis es- : solet; ubi scil. excretum serum est enuis; unde per continuam ejus ex- uitionem per Trachæam, ferox, & mportuna tussis oritur; vel saltem per ımefactionem glanduloſæ ejus tunicæ quoties scilicet Lympha commodum xitum non invenit) perpetua sistat tillatio; atque hic oritur plerumque :rox atque arida tussis. Quo fit, uod in Scorbutica Phthisi, ob viſco- tatem excretæ materiæ, qua magis ıoleſtè oblinitur, quàm irritatur Tra- hææ, & bronchiorum tunica, Æ- er non tam ad tussiendum irritetur, uàm sponte sua tussim provocet, ad hlegmatis moleſtè adhærentis ejectio- em; atque hinc hujusmodi tussis pro- è ad asthmaticæ naturam accedit, & ıajori sibilatione, difficultate spiran- i, constrictione; & gravitate Pulmo- um stipatur, quam in aliis Phthisi- us observari solet. Atque hinc etiam Phthisis Scorbutica, valdè Chroni- ca evadit, neque unquam citam mor- tem sine hæmoptoe, vel alio aliquo magno superinducto symptomate, mi- natur.

Hujusmodi Phthisici, etsi longiùs vitam suam protrahant absque ullis me- dicamentis debito tantùm regimine, & cura sex rerum non naturalium, vale- tudinariò tamen degunt, & vel à mi- nimo admisso in diætæ errore, vel per- cepto frigore febricitare solent, & ap- petitu privari.

Signa Phthisin hanc præsagientia præ- cipuè sunt duo; eruptio scilicet frequens exanthematum, instar herpetis milia- ris per totam cutim sparsorum, & ex creatio perpetua, præcipuè verò matu- tina, phlegmatis moleſtè salsi è consil- lis rejecti, exulceratione, & eroſione gingivarum non rarò stipata.

Qua verò ratione Curatio hujus Ph- thiseos à generali methodo jam antè de- scripta sit varianda, breviter hìc notare lubet, scil.

Primò, *Optimi*, (nisi à frigore recens percepto, idque ad mitiganda symptomata inde oriunda) semper est noxium; Siquidem phlegma magis glutinoſum ex- pectorationi ineptum reddit.

Secundò, Inter Thoracica medica- menta, Incidentia & Abstergentia sunt semper præferenda, ad facilitandam ex- pectorationem; vel saltem aliis com- misscenda, uti *Mel*, *Hydromel*, *Oxymel*, *Gumm. & Balsama*, *Milleped. Syru- pus ex Erysimo è v. Rad. Balsamicus*. *pilulæ verò nostras Balsam.* jam an- te descriptas, super omnia commen- do, quarum usum, & efficaciam in Phthisi scorbutica sæpissimè sum ex- pertus.

Tertiò, Medicamentis Thoracicis *An- tiscorbuticæ* semper admiscenda sunt, ut, quo tempore rivulus colliquatæ materiæ *Pectoralium* medicaminum o- pe expectoratur, fermentum colliqua- tionem hanc efficiens *Antiscorbutico- rum* viribus tollatur, vel saltem mino- retur. Aliàs, non sublata causa, mor- bus in se eradicativam curationem non potest admittere: mitiora verò *Antiscor-*

Digitized by Google

butica ; quæ quam minimum fervorem ſanguini concilient, eligenda ſunt ; uti *Naſturt. Aquat. Becabung. Summitates pini*, *Fol. Heder. Terreſtr. Radic. Lapath. Acut. Pæon. maioris &c.* è quibus ſacculus fiat in cereviſia ſuſpendendus, in potum ordinarium. quo pacto *ſal volatilis ſimplicium* [in quo Energia medicamenti conſiſtit] magis quam in Apozematis præſervatur ; atque etiam vis medicaminum copioſiùs ſanguini communicatur, & cum minori appetitus injuria.

Quartò, *Calibs* etiam in curatione hujus Phthiſeos (niſi ad fatalem finem jam gradum ſuum acceleret) multùm proficit. Si Scorbutus ſit acidus, *Sal Martis*, è quo *gr. unum* vel *alterum* ſingulis doſibus *Pilul. Balſamicarum* immiſceatur : Si ſalſus ſit, *Extractum Minſichthi*, cujus exhibitionem in forma Pilularum jam antè deſcripſimus, In omni verò ſcorbutica Phthiſi *Aquæ minerales Chalibeatæ* cuivis artificiali præparationi tempeſtate æſtiva præferendæ ſunt, (modo Phthiſis tertiùm ſuum ſtadium non attigerit) quoniam viribus egregiis dotantur, non tantùm ad deobſtructionem nervorum, & penetrationem & ſolutionem tuberculorum ; verum etiam ad caloris hectici ſanguine & ſpiritibus temperationem, ſitis extinctionem, apetitus reſtitutionem, & hilaritatem animi conciliandam ; quarum efficaciam in hujuſmodi Phthiſibus curandis ſupra quamvis aliam methodum medicaminum *Thoracicorum* ſæpiſſimè magno cum fructu ſum expertus. Ideoque, unam vel alteram Hiſtoriam de præpollenti earum vi in Phthiſeos Scorbuticæ curatione ſub finem hujus capitis ſubnectam. Earum verò uſus quotannis repeti debet, quoniam rarò morbus hic Chronicus uno ictu debellari ſolet.

Quintò Si Alvus adſtricta fuerit, *Aquæ minerales* purgantes hic etiam proficuæ ſunt, uti etiam *pilulæ noſtræ ſtomachicæ* ſuperius deſcriptæ ; quarum ope ſemel, vel bis in menſe repetita *Pater meus dilectiſſimus* vitam ſuam in Scorbutica Phthiſi per plurimos anno fæliciter protraxit.

Sextò, Hilaris animus omnibus licitis modis conciliandus eſt : Sicuti enim à mœſtitia morbus iſte ut plurimum ducit ſuam originem, ità & fatale incrementum.

Septimò, Lactea diæta, ob acidum vel ſalſum ventriculi fermentum, rariùs hujuſmodi Phthiſicis convenit ; & quidem generaliter loquendo omnibus tam Scorbuticis quam Hypochondriacis inimica eſſe ſolet.

Octavò, Etiam, fumi Tabaci multùs uſus in hac Phthiſi non immeritò ſuſpicandus eſt ; quippe quod, non tantum, ob abundantiam *Salis* in eo contenti, fermentum ſanguinis & ventriculi morbidè ſalſum adaugeat ; (quo Colliquatio à ſalſedine affecta increſcit) verùm etiam quod ſalſus iſte fumus, ductus ſalivales irritando copioſiorem excretionem lymphæ promoveat, idque non tantum per tonſillas, & totum Trachææ ductum uſque ad ipſos pulmones ; quo fit quod, ſicuti moleſta exſcreatio Phegmatis per Tonſillas ; ita etiam tuſſis per pulmones ; promoveri ſoleat. Denique raſura capitis & frequentes Fontanellæ hic aprimæ ſunt proficuæ ; utpote plurimum ac ſeroſi laticis in hoc morbo abundantis minorationem tum per tranſpirationem tum per derivationem conferentes.

HISTORIA.

Dominus Hunt, Civis *Lodonenſis*, Scorbuticus, & Hypochondriacus fere à juventute ad ſeptuageſimum ætatis annum in ſtatu Phthiſico degens vitam ſnam protraxit ; muniis ſolitis ſatis benè fungens ope debiti regiminis, abſque ullo artis medicæ auxilio, donec jam ſexageſimum annum ſuperaverat : à quo tempore plurimùm emaciatus Tuſſi Catarrhoſæ, & quadantenùs etiam aſthmaticæ, dejectioni appetitus, præcipuè verò tempore hyemali, & levi etiam Peripneumonicæ Febri à lenta tuberculorum pulmo-

Digitized by Google

monarium inflammationi sæpissimè obnoxius erat: A quibus facilè consilio Medici liberabatur. Tres etiam filios habuit qui omnes, licet hæreditario quodam jure Scorbutici essent & Hypochondriaci, robusti tamen & athletici videbantur usque ad trigesimum ætatis suæ annum. Circa quod tempus alter post alterum omnes eodem hæreditario jure phthisi correpti sunt, ex occasione pathematum animi, & ingurgitationis liquorum spirituosorum; quo factum est ut ob debiti regiminis neglectum morbus iste (qui adeo Chronicus Parenti fuit] filiis tamen satis acutus esset; atque eos omnes (si bene memini) ante fatalem emaciati senis diem è vivis substuli.

Unus istorum Juvenum, natu scilmaximus, post hecticum calorem curis & compotationibus per aliquot annos continuatum, à pathematis animi extraordinariis, in dejectionem appetitus, sitim, aridum Tussim, & gravantem oppressionem pectoris incidens, sese curæ meæ commisit.

Post Phlebotomiam, lentas Purgationes, & medicaminum Pectoralium, & Balsamicorum copiosum usum, quadantenùs meliùs habere visus est. Galore tamen hectico, tussi, & appetitus languore adhuc manentibus, cum ad usum *Aquarum Tunbrigiensium*, in aprico & rusticano aere [tempestate etiam æstiva ita suadente] relegabam. Aquarum debito usu, plus quam vel à speciosissimo medicaminum *Theracicorum* apparatu expectabam. Neque spes me frustra habuit; Ut cunque enim in usu *Aquarum* neque satis diu moratus erat, neque sese regimine debito muniverat, reversus est tamen post unum mensem carne, vultu, & apetitu restitutus; ferè etiam in totum à tussi, & hectico calore liberatus, donec sequenti hyeme, curis & negotiis multis sese implicans, & ad solitam vini ingluviem relapsus, sensim omnium priorem symptomatum revirescentiam perpessus est; à quibus, nullis vel præstantissimorum Medicorum præscriptis relevati potuit; atque adeo circa sequentem *Junium* in agro *Ebishamensi*, [ubi diu jam propter aeris benehcium degerat] supremum diem clausit.

Vidua ejus tam ab animi pathematis propter obitum Mariti, quam ab aliis causis, uti & à frigore sæpiùs inter vigilandum cum eo percepto, & forsan etiam à contagio, (quoniam ad extremum usque diem fuit ei socia lecti, præsertim etiam, quoniam à salsa & Scorbutica Diathesi in Phthisim prædispositа videbatur: Post mensem unum in aridam tussim, egregiè hecticum calorem, sitim extremam, & appetitus ferè totalem amissionem incidit, unà cum vultu squalido, emaciato corporis habitu, oppressione pulmonum continua, languore virium, omnibusque peracutæ Phthiseos symptomàtis; adeo ut (si quod res est ingenuè fatendum) exspectarem; eam inter unum, vel alterum mensem amaram Mariti sortem subituram, non obstante vel diligentissimo præstantissimorum Officinalium medicamentorum, quæ mihi usque adhuc innotuissent, usu: Si sanguinis & pulmonum extremus fervor exstingui non posset grandi alicuius diluentis & temperantis liquoris copia, qui sales sanguinis acutos eodem tempore obtunderet, & obstructiones nervorum deoppilaret. Ideoque post levem parca Phlebotomia sanguinis eventilationem, *Aquas Ebishamenses* (quoniam alvus jam adstricta fuerat) modo præparatorio in forma *Possetica* præscripsi; & postea ut *Aquis Isengtoniensibus Sadleri* uteretur quarum egregias vires illo ipso anno in memetipso, æquè ac in plurimis aliis fæliciſſimè expertus fueram ad calorem hecticum exstinguendum. Præscripsi etiam *Iulapium Perlatum*, languore virium & sanguinis & spiritnum fervore id requirentibus. Ob nauseam vero nec Linctus nec Apozemata Pectoralia admittere potuit, multò minus balsamica Remedia: Et ob insignem Dyspnæam de usu *Optatorum* multum hæsitabam: Atque hoc modo eam in præ-

sens dimisi. Et quidem *Aquas minerales* purgantes semel, vel bis hauriebat quo factum est ut Diarrhœa eam per tres hebdomadas (me inscio) detineret flagrante adhuc febre unà cum sitis, tussis, dyspnœæ, Tabis, languoris, & reliquorum symptomatum incremento. Verum ab usu *Aquarum Islingtonienſium* prorsus abstinebat & planè abhorrebat, quoniam eo anno primulum inventæ fuerant, & plurimi tumores de earum natura Deleteria passim spargebantur. Fortè fortuna verò eam, non accersitus, in cubiculo invisens, quo certior fierem de *Aquarum Chalybeatarum* effectu, quoniam nihil vel ab ipsa, vel à fratre ejus, Pharmacopola, inaudiveram; Inveni eam in statu magis deplorato quàm antehac unquam, febremque, tussim, & tabem unà cum omnibus jam ante memoratis morbidis Symptomatis in tantum auctis à superinducta Diarrhœa, tam diu jam continuata, ut vix è lecto potuerit surgere. Tandem vero rationibus & experimentis nuperrimè à me prolatis evicta, *Aquarum Islingtonienſium* vires saltem explorare consensit. Atque in eum finem dosin *Electuarii nostri Adstringentis & Opiati*, ob præsentem scil. Diarrhœam, singulis noctibus exhiberi jussi, ubi opus foret, & matutinis continuò successivis ℞. *ij. iij. iv. v. vj. Aquarum* in lecto haurire; atque etiam in præsentem usum nonnihil calefactas, ob frigidam anni tempestatem, (quia media pars Septembris jam præterierat) & in earum usu per mensem unum persistere, modo per urinam satis copiosè, & minus per alvum fluerent; & uti bono animo esset, modo appetitus inde revirescceret, sitisque cum reliquis febris symptomatis minueretur: Alioquin uti me certiorem faceret, quo illico pro virili adjutrices manus porrigerem. Verum multis negotiis distractus nihil amplius de ea inaudiveram, donec tandem post tres septimanas ad me in musæolo versantem, unà cum fratre suo venerat à febre, tussi, & languore jam planè liberata, atque à tabe, miraculi instar prorsus restituta, nullamque aliam querimoniam nisi de nimia voracitate appetitus amplius faciens, quem tamen ad debitam mediocritatem iterum reducere promittebam, ubi primum jam consumptæ carnes diutino alimenti euchymi usu forent resarcitæ; cujus rei veritatem brevi temporis spatio experientia comprobavit. Neque aliud medicamentum præscripsi, nisi ut per spatium unius Lunæ, *Cerevisia Ingredientibus Antiscorbuticis & Pulmonaribus* imbuta, in potum ordinarium uteretur. Ex quo perfectè convaluit, atque adhuc sana & superstes manet, in ædibus Patris sui *Domini Mi-ni-Kin*, ad *Insigne Regii Capitis* in platea *Sancti Martini* dicta juxta portam *Aldersgate*.

Plurimas hujusmodi instantias de egregiis *Aquarum mineralium Chalibeatarum* viribus in Febris Hecticæ & Phthiseos Scorbuticæ Pulmonaris incipientis curatione, facile esset in lucem proferre, nisi summæ brevitati studerem.

CAPUT III.

De Phthisi Asthmatica.

Licet omnis Scorbutica phthisis sit Asthmatici generis; per hanc tamen eam præcipuè intelligo, quæ à vero Asthmate, ut causa præcedenti, ortum suum ducit, atque ab eo prorsus dependet. Siquidem omne asthma præcipuè verò humorosum, tendit in Phthisin; quippe quod in hoc morbo non tantum sæpissimè accidit pulmones spasmodicè constringi, (quod tonus eorum everti solet, & lentus humor ex eorum parenchymate frequenti compressione in Bronchia exprimi, qui tenaciter inibi adhærens, Tussim, sibilationem, & difficilem respirationem inducit) verum etiam à prævia dispositione sanguinis inglutinosam & tenacem qualitatem, pulmones fere semper ab ipsis hujus morbi primordiis nodosi fiunt; qui nodi, seu tubercula progressu temporis inflammari & exulcerari consueverunt, unde vera & fatalis Phthisis Asthmatica insequitur. Hæc verò ab aliis Phthisibus eo præcipuè digno-

dignoſcenda eſt, quod per totum morbi curſum ſibilatione, & extrema dyſpnœa ſtipetur; quippe quod humor è nodis & parenchymate pulmonum in Bronchia & Trachæam continuo expreſſus (ſicuti antea innuimus) eſt ſemper lentus & viſcidus, parietibus Trachææ & Bronchiorum inſtar glutinis tenaciter & moleſte adhærens, atque inde liberum aeris tranſitum impediens.

Hæc verò Phthiſis, ut ut uſitato ſit funeſta & incurabilis, proprio tamen genio eſt admodum chronica; adeo ut aliquos ope debiti regiminis, atque aeris tenuis, licet Phthiſi aſthmatica decentos, per plurimos tamen annos ſuperſtites viderim. Cujus rei cauſa mihi videtur eſſe petenda à lentore & viſciditate humoris, per pulmones in hac phthiſi excreti. Iſte enim humor præ grandi ſalis in eo contenti copia, aliquam coctionem, licet in materiam viſcidam, facile & cito admittens, plurimum corroſivæ ſuæ acrimoniæ deponit: Atque inde benignior evadit, leniorem ſcil. labem poſt ſe in pulmonibus relinquens, quam ubi eſt acer, tenuis, & perfecte crudus, nullamque omnino coctionem recipiens. Et quidem ipſa ſenectus videtur mihi eſſe hujuſmodi Phthiſis Chronica & incurabilis, quoniam omnes ſenes; qui aliquo acuto morbo non corripiuntur, hoc modo phthiſicè languentes tandem ultimum laudunt diem; verum non ſine præſagione Chronicæ tuſſis, anhelantis ſpirationis, marcidi corporis habitu, & diſpoſitionis quadantenus hecticæ. Neque id mirum videri debet, quum præmia ætate, parenchymatis pulmonum bronchiæ jam flacceſcentes ſubſidere ſoleant; quod fit ut totum parenchyma ſaniudoſum reddatur, nutritio ſucco ſtagnationem ibi æquè ac ſeparationem habente; atque inde copia illa viſcidi phlegmatis, ſibillatio, infarctio pulmonum aſthmatica, dyſpnœa, emaciatio corporis cum hectica intemperie. Quid verbis opus cùm plane jam ipſa ſenilis phthiſis inſequatur;

Primò Lactea diæta rarius in hac phthiſi convenit; multo minus *Opium* quod humorum lentorem augendo dyſpnœam, atque omnia hujus Phthiſeos ſymptomata promovet; adeo ut aliquando in hoc caſu vel ab uno *Laudani* grano vitam Ægri in ſubitum diſcrimen redactam viderim.

Secundo Tenuis & apricus aer in hujus Phthiſeos curatione magis quam in aliis neceſſarius eſt. Neque quidem hujuſmodi Phthiſici, ope vel generoſiſſimorum medicamentorum; in paluſtri aere, vel fumo carbonum inquinato; exhibitorum, vitam diu protrahere poſſunt.

Tertiò Inter *Expectorantia* verò medicamenta præferenda ſunt *Abſtergentia* & *Incidentia*: uti *Mel*, *Hydromel*, *Syrup. ex Eryſimo*, *è v. Radic. Acetos*. Evitanda verò, vel ſaltem cautè exhibenda ſunt *Incraſſantia*, *Balſamica*, *Gummata*, *Millepedæ*; præſertim verò *Pilulæ noſtræ Balſam.* hic admodum proſunt. Uti etiam *Spiritus Cornu Cervi Salis Armoniacis*, *&c.* Quoties Phthiſis ab Aſthmate Sſpaſmodico dependet.

Quartò Hujuſmodi Phthiſici haud raro paroxyſmis Aſthmaticis corripi ſolent ad extremum uſque gradum. Quo caſu neceſſe eſt venam aperire; utcunque emaciatus fuerit Æger; neque minus convenit *Mixturam Riverii Emeticam ex æqualitate partium Oxymellich Scillitici & Aquæ Cinnam. Fort. Compoſit.* vel aliquod aliud ejuſmodi exhibere; ſæpiuſque repetere, quod vi ſua Carminativa ſpaſmodicam pulmonum contractionem ſolvat, & facultate ſua abſterſiva phlegma incidat & excernat. Sanguis tamen manu parca pro ægri viribus educendus, nec ſine urgenti neceſſitate calida illa *Riverii Mixtura* exhibenda.

HISTORIA.

Damina Sherrvin, Virgo à multis retrò annis Aſthmate afflicta, præſertim verò tempore hyemali, & *Londinenſi* aere verſata; ope tamen debiti regiminis,

nis, rusticani aeris, &c. satis bene officio fungi videbatur, usque ad annum ætatis suæ quadragesimum, aut circumcirca. A quo tempore quadantenus tabida esse incipiebat, Tussi etiam, una cum dyspnœa in dies aucta; verum & appetitu plurimum à febrili hectico calore everso, qui tunc primum invadere cœpit, Ex usu verò *Aquarum Chalybeatarum*, *Pilul. nostr. Stomachic. mag.* & *Pilul. Balsam.*, aliorumque medicaminum *Pectoralium* [adjuvante etiam plurimum aere rusticano] per duos vel tres annos multum relevata, & ferè prorsus restituta videbatur. Tandem verò ex Peripneumonia à Tuberculorum Pulmonarium inflammatione orta in febrem Colliquativam incidens una cum Diarrhœa, Hydrope, vomitione, sudoribus immensis, & reliquis funestæ Colliquationis symptomatis, è vivis penè in flore ætatis sublata est, à Phthisi hac quam senilem voco; imo si ante obitum faciem ejus spectes, vetulam omnino crederes. Aperto Cadavere pulmones ubique nodosis, in plurimis verò partibus inflammati, immo maturati, & exulcerati apparebant.

Idem de *Domino Baxter*, Cive *Londinensi* satis insigni, observavi; qui ab Asthmate Chronico tandem in Phthisin funestam incidebat; à qua multum & diu ex usu *Sp Salis Armon.* Medicaminum *Pulmonarium*, præcipue verò *Balsamicorum* relevatus fuit: post annum verò unum, vel alterum, a dyspnœa multum aucta, & superinducta etiam diarrhœa, una cum Torminibus, Hydrope, atq; aliis funestæ colliquationis symptomatis supremum clausit diem. Paroxysmos verò asthmaticos (qui sæpius recurrere solebant) ex usu *Mixturæ Riverii* (ubi jam languor venæ sectioni contraindicabat) semper cum fœlici successu & cum maximo Ægri levamine, ad extremum usque diem sustuli.

Dominus Rand, Pharmacopola *Londinensis* satis notus per plurimos annos in statu Phthiseos asthmaticæ [emaciatus licet & debilis] vitam suam ex usu copioso *Sp. CC.* Medicaminum *Pectoralium*, *Chalibeat.* & *Balsamicorum*, & debito regimine, sex rerum non naturalium protrahebat. Et quamvis sæpius in anno febri Peripneumonicæ levi à nova Tuberculorum Pulmonarium inflammatione obnoxius esset, venæ sectione tamen, & debito regimine, & usu Pectoralium, æque facilè evasit; Egregiam verò vim medicaminum emeticorum sæpius in eo expertus sum, quoties scil. in maximo discrimine versari videbatur, à gradu asthmatis aucto, & ab inappetentia, & maximo languore inde consequenti.

CAPUT IV.

De Phthisi à Melancholia, uti etiam ab Hysterica, & Hipochondriaca affectione orta.

HYpochondriace, & Hysterice affectos haud raro in Phthisico statu longo tempore durare, tandemque à Phthisis Pulmonaris symptomatis ultimum ejus & funestum statum comitantibus correptos, supremum diem claudere, facile est cuivis in medicina vel tantillum exercitato deprehendere: Cujus rei rationem à jam ante memoratis principiis est etiam facile deducere: In Hypochondriaca enim & Hysterica affectione Cerebrum, & totum nervorum systema semper morbide afficiuntur; atque inde non tantum spiritus animales in flatulentam & inquietam naturam degenerant, verum etiam tota sanguinis massa, quæ ab istis spiritibus rite actuari & vivificari debet in crudam & cachecticam saburram, seu molem reducitur. A quo Cerebri & nervorum tono, spirituum & sanguinis diathesi; mirari quidem subest, non semper Phthisin sequi, Insuper, pathemata animi graviora ut plurimum hystericam & hypochondriacam affectionem præcedere, vel saltem comitari omnibus est notum. A quibus Phthisis(uti jam in principio hujus discursus innuimus) sæpius, quam à frigore, vel aliqua alia de causa originem suam ducere solet. Præterea hystericis & hipochon-

chondriacis à pavore, & anxietate, continuis suffocationibus, & oppressionibus Thoracis adeo frequenter obnoxiis esse accidit, [quæ nihil aliud sunt quam spasmodicæ contractiones Musculorum pectoris, & Laringis, & quidem ipsius teneris parenchimatis pulmonum) unde tono eorum jam labefactato & everso, nemo miretur si sæpenumero inequatur Phthisis.

Hæc verò Phthisis plerumque est Chronica, utpote à morbida diathesi pituitum, & humorum paulatim contracta dependens: Ut plurimum tamen lethalis est, non tantum quod rarius; ob insensibilem scil. ejus progressum timeatur, donec Æger, qui jam diu valetudinarius fuit, tandem ad extremum Phthiseos pervenerit: Verum etiam quod minera humorum, à qua hujusmodi Phthisis dependet, plane inexhausta est. Phthisis hæc ab aliis præcipuè discernenda est per pectoris oppressionem & mœstitiam animi insolitam; uti etiam per frequentes Hystericas suffocationes; Lipothymias, atque alia generis nervosi symptomata.

Curatio verò à generali methodo non multum varianda est. Nonnullas tamen observationes huc spectantes hic subnectere lubet; Nimirum, primò, In hac Phthisi, insigni nervorum debilitate, & obstructione id requirente, liberalior usus *Sp. CC. Sp. Sal. Armon. Tinctura Castor. Aquil. Brion. & pæon. comp.* atque aliorum ejusmodi quam in aliis Phthisibus fieri solet, concedendus, si non etiam imperandus; quorum egregiam vim in relevandis hujusmodi Phthisicorum simptomatis sæpissimè sum expertus; & quidem sint his neque languor, neque suffocatio [quæ symptomata his ægris valdè familiaria esse solent) nec quidem ipsa Tussis (quæ in hac Phthisi ut plurimùm à genere nervoso oritur) mitigari potest. 2. *Aquæ* etiam *Chalibeatæ* hic apprimè utiles sunt, & quidem sine medicamentis *Chalibeatis pulmonaria* & vulgò dicta *Antiphthisica* nequicquam valeant. Tempestivus ratiò hujusmodi Medicaminum usus imperandus est, priusquàm signa Ulceris Pulmonaris jam apparent; ne plus damni, quàm emolumenti Æger inde ferat, quum natura in statum adeò colliquativum jam sensim fuerit redacta. 3. Sicuti lactea diæta rariùs hujusmodi Phthisicis convenit, ita ob eandem rationem (nervorum scilicet debilitatem & præternaturalem fermenti Ventriculi acrorem) neque ipsa quidem purgatio, nisi admodùm lenis, & tempestivè exhibita, præcipuè verò hystericis, prodest. 4. Vomitoria verò lenia, & Ægri viribus æqualia, opitulando Cerebro & Nervis, & principio morbi, instar miraculi hujus Phthisicos relevare solent. 5. Usus etiam *Opii* forsan in hac magis quàm in ulla alia Pulmonari Phthisi non tantùm a Medico concedi possit, verùm quidem sæpè planè necessarius apparet, ob graves scilicet Ventriculi, Intestinorum, atque aliarum partium spasmos, qui a pertinacibus, vigiliis, aliisque symptomatis, ob flatulentum, & explosivum spirituum animalium statum, & delirantem phantasiæ activitatem, his magis quam cæteris Phthisicis supervenire solent.

HISTORIA.

Dominus Richardes, Civis *Londinensis*, Incola in *Southwark*, vir macilentus & temperamenti (uti veteres loqui amant) verè sicci & frigidi, a pueritia ipsa quadantenus hebes, & Melancholicus, antè quadragesimum ætatis suæ annum, in delirium melancholicum incidit, a quo diuturno medicaminum *Chalibeatorum*, tenuium *Cathartico-rum*, *Antiscorbuticorum*, & *Cephalicorum*, usu perfectè liberatus est; Adminiculante etiam tempestiva sanguinis è vena Jugulari & è vasibus sedalibus extractione. Utcunque verò a melancholia liberatus est, macilentus tamen & quadantenus anxius manebat, non rarò etiam levi atque arida tussi affectus, cui a longo quidem tempore obnoxius fuerat. Hanc verò per plurimos annos penitus neglexit, donec tandem inappetentia, siti, dyspnœa, virium languore, colliquativis sudoribus, implacabi-

cabili dyſenteria, horrendis ſpaſmis ſtipata, atque aliis ejuſmodi funeſtis Phthiſeos fatalis ſymptomatis torrefactus, & præſenti etiam ingruentis periculi ſenſu meam opem incaſſum, quoniam nimis ſero, petebat. Unum verò in hoc Ægro obſervatu digniſſimum fuit, ſcilicet, quòd licèt propter gravem dyſpnœam, vel minimam doſin *Opii* abſque evidenti vitæ periculo ferre non poſſet, a quo tamen tempore tormina dyſenterica, ſeu ſpaſmi inteſtinales, urgere incipiebant, a tuſſi æquè ac a difficili reſpiratione planè liberari videbatur, & quidem ita reſpirabat, ac ſi pulmones perfectè reſtitui eſſent, & *Opii* uſum copioſum cum [illegible] tolerabat, donec ex longo ejus uſu dyſenteria cum torminibus jam evicta, dyſpnœa ſenſim unà cum tuſſi æque moleſta atque antea, redibat, ac ſi ſpaſmodica illa vellicatio inteſtinorum in conſtrictionem pulmonum & membranarum Thoracicarum illico translata fuiſſet. In alterna tamen ſupradictorum ſymptomatum ſucceſſione facile erat quotidianam Ægri declinationem, & Phthiſeos hujus Chronicæ neglectæ in fatalem acceleracionem deprehendere; cujus nullam præter palliativam curationem ſuſceperam.

HISTORIA SECUNDA.

Dominus Pratt, Incola cujuſdam plateæ dictæ *Pater noſter-Row*, macilentus & melancholicus a pueritia, frigidi etiam & ſicci temperamenti; & dolori ventriculi ſpaſmodico ſæpius obnoxius; poſt annum unum, vel alterum a contracto Matrimonio, in Phthiſin Pulmonarem incidit; lentam tamen, & Chronicam, tuſſi arida, oppreſſione & conſtrictione pulmonum, uti etiam inappetentia ſtipatam: ſine ullo tamen notabili febris gradu, vel pulſus acceleratione (ob naturalem temperamenti frigiditatem. Per annum unum, vel alterum morbi eradicationem neglexit. *Receptis*, neſcio quibus, Mulierecularum ad tuſſim leniendam, contentus; donec tandem a totali appetitus everſione, & dyſpnœæ, tuſſis, febris, & colliquationis univerſalis ſuperinductione, de jam appropinquante morte admonitus, a me nimis ſerò opem ſub ipſo initio hyemis petiit. Ob difficilem reſpirationem, & tuſſim importunam eum in ruſticanum aerem ad uſum *Pectoralium*, & *Balſamicorum* medicamentorum dimitto; unde per menſem unum vel alterum quoad appetitum, tuſſim & reſpirationem meliùs habere videbatur. Tædio verò ruris affectus, iterum *Londinum* ſe contulit. A quo tempore omnia in pejus ruebant, ſuper omnia verò tuſſis, & diſpnœa urgebant; adeò ut vigiliis fere continuis premeretur. Tandem improviſo, & ſine aliqua evidenti cauſa, horrendis ſpaſmi doloribus, inſtar Colicæ ventriculi, correptus eſt, unà cum alvi conſtrictione, adeò ut ſingulis fere momentis præ doloris urgentia animam efflaturus videretur. A quo tempore, à tuſſi difficultate reſpirandi omnino liberatus eſt, adeò bene ſpirans, ac ſi pulmones nullo modo afficerentur. Ideòque gravi ſimptomate id requirente, non tantùm *Opiata*, verùm etiam *Cathartica* liberali manu per multos dies exhibui; donec tandem ex uſu *Linimentorum*, *Fotuum*, *Enematum*, *Catharticorum*, & præcipue frequenti *Opiatorum* repetitione, dolorifici iſti ſpaſmi (qui ſub finem verſatiles erant, ab uno latere ad aliud moventes, & a ventriculo ad inteſtina migrantes, utpote genii vere hypochondriaci, ſeu ſpaſmodici participes) plane evicti fuiſſent. Abhinc per aliquas hebdomadas a ſpaſmodica pulmonum conſtrictione liber remanſit, cum aliqua appetitus, atque etiam virium reſtauratione; adeò ut vel ipſe ego præclaram ſpem de ejus ſanitate ocyus recuperanda concipere cœperim, crederemque eum non tam Phthiſicum quam Hypochondriacum fuiſſe; donec tandem inexpectata dyſpnœæ, tuſſis & reliquorum funeſtorum Phthiſeos ſymptomatum revireſcentia [a quibus tandem è vivis ſublatus fuit) coactus ſum mutare ſententiam.

HIS-

HISTORIA TERTIA.

Domina VValKer, Uxor Mercatoris ajusdam *Londinensis*, circa annum ætatis suæ trigesimum, à multis præcedentibus curis animique pathematis Hypochondriaca & hysterica facta, tandem in febrem hecticam una cùm tussi, dyspnœa, dolore laterali, & diarrhœa incidit; à quibus in ultimum languorem & marasmi ferè statum redacta est. Diligenti verò *Opiatorum*, *Jupiorum*, *Hystericorum*, *Corticis Peruviani*, *Medicamentorum Pectoralium*, *Antiscorbuticorum*, & *Chalibeatorum* usu, & repetita venæ-sectione, in statum sanitatis, tempestate etiam hyemali, præter spem Amicorum omnium restituta est. Post duos autem vel tres annos à morte filiæ unicæ, & à pathematis animi inde oriundis recidivationem passa est, à quo, verno scilicet tempore, tempestivo *Aquarum Iftingontiensium* usu, atque aeris rusticani beneficio iterum convaluit. A quo tempore nimium Spiritus Vini, atque aliorum liquorum spirituosorum usum in animi oppressi relevationem sibi indulgebat, à quorum ingurgitatione, sicuti appetitus planè eversus est, ita tandem, post annum scilicet unum, vel iterum, fatalem Phthiseos revirescentiam hyeme ista, unà cum febre hectica flagrante, tussi continua, dyspnœa, diarrhœa, & quidem universali colliquatione, perpessa est. Neque prius quam se vix poterat in lecto suo præ sanguore convertere, me voluit consulere. Utcunque eam, *Corticis Peruviani*, atque *Opiatorum* usu, à febre, & diarrhœa planè liberavi: Cæteris tamen pulmonaribus symptomatis in dies increscentibus, à Phthisi tertia hac vice redeunti è vivis sublata est.

CAPUT V.

De Phthisi ab Hæmoptoe.

DEcantatum istud Medicorum Adagium, *quod pus sequitur sanguinem*, exinde originem suam traxisse videtur, quod Hæmoptoe celeriùs, & sæpiùs quam ulli alii morbo purulentia pulmonum, seu Phthisis Pulmonaris, succedere soleat. Quod utrum crisi sanguinis ob nimium ejus dispendium eversa, vel à copioso humorum ex universo corporis habitu, qua datur via, in teneros pulmones affluxu; vel à sanguinis grumosi in ipsis pulmonibus post hæmoptoen relicti putrefactione; vel tandem ab ulcere aliquo erosionem vasorum insequenti accidat parùm scio. Hoc tamen perpetuò ferè observare licet, quoties scilicet hæmoptoe præcedit, phthisin pulmonarem subsequi solere; Ideòque prudentem, & honestum Medicum ad curationem hæmoptoes evocatum decet, non tantùm præsagio de Phthisi subsecutura tempestivè priùs facto, suæ, atque etiam artis Medicæ famæ consulere, verùm etiam, quantum in se est, cautionibus & medicamentis idoneis hunc fatalem hæmoptoes exitum æquè prævenire; ac ipsum præsentem morbum curare, saltem nihil in ejus curatione facere vel tentare, quod Ægrum phthisi magis proclivem reddat.

Atque hic plurimum refert inter hæmoptoe accidentalem, & habitualem distinguere. Accidentalem eam voco, quæ merè ab accidenti aliquo procedit, uti a vociferatione nimia, exercitio, vel vehementi tussi, ab hæmorrhagiæ solitæ suppressione, a lapidibus cretaceis in ipsis pulmonibus generatis, vel ab aciculis, atq; aliis ab extra in eos demissis. Habitualem verò, quæ vitiosa, acri & fermentescente sanguinis diathesi dependet; ita ut penus, & fomes morbi semper intus delitescat. Hæmoptoe ista accidentalis sicuti rariùs post Phlebotomiam, debitum diætæ regimen & Medicamentorum usum curata recrudescit; ità utcunque profusa, & copiosa hæmorrhagia fuerit, rarissimè in phthisin terminari solet, verum Æger per debitum, regimen liberatus paulatim, sicuti post fluxus menstruos immodicos, atque alios ejusmodi, fieri solet, *vapores* atque *spiritus* eva-

evadit, ac si nullum ejusmodi fluxum omnino sustinuisset, Hæmoptoe verò habitualis sicuti ab intestino sanguinis fermentescentis motu, & ab aperientis vasis acrimonia dependet; ita etiam febrem unà cum accelerato pulsu, & urina subrubra semper conjunctam habet, & post incerta intervalla identidem solet recurrere Ubi scilicet paroxysmus febrilis incertus, à sanguinis adeò ferociter effervescentis impetu recrudescit, tenera pulmonum vasa cùm motum hunc citatiorem ferre non possint, iterum atque iterum dehiscere solent, unà cum magno purpurei liquoris dispendio, qui ut plurimum fluere non desinit usque dum orgasmus febrilis, & motus sanguinis intestinus inde dependens, vel artis ope, vel sponte sua, saltem à quantitate liquoris imminuta penitus cesset. Et tunc etiam insidæ tantùm induciæ dantur, donec vasa iterum à præternaturali sanguinis motu in paroxysmo subsequenti nimis distendi contingat. Et quidem hæc est fatalis illa hæmoptoe, quæ, ut difficilem curationem admittit, atque Ægro sæpiùs inexpectato supervenit, ita febrem primùm putridam, dein hecticam conjunctam habet, quæ in phthisin fatalem, atque incurabilem sæpissimè terminari solet

Hujus verò Hæmoptoes *Herculea* Antidotus est *Cortex Peruvianus*: Cujus egregias vires in præsentis febrilis effervescentiæ sanguinis extinctionem atque in futuræ recidivationis præcautionem semper cum felicissimo successu expertus sum, quotiescunque scilicet eum in hunc usum applicui. Et sicuti præsentem hæmoptoen citò & tutò sistit & futuram etiam prævenit; ita hæmoptoen hoc modo curatam nunquam in phthisin terminari vidi: Flamma enim hoc modo penitus extincta, & febre jam victa, sanguis illico in naturalem statum reduci solet, adeò ut ne vel minima suspicio inde subsecuturæ Phthiseos manere possit. Phthisis enim, quæ hæmoptoen sequi solet, originem suam non tam à vasis exilis dehiscentia, quàm à statu sanguinis inordinato, & hectico ducere videtur. Ideòque, utcunque Phthisis hæmoptoe vulgari modo curatæ usitato succedat, frequentius scilicet Phlebotomiis, medicamentis *Emplasticis*, *Opiatis* &c. quæ vi potiùs sanguinis eruptionem supprimunt, quàm internum sanguinis statum alterant; Hinc tamen nemo miretur, si flamma hectica intus manens tandem Ægrum in Phthisin præcipitet: Quoties tamen præsens sanguinis orgasmus post Phlebotomiam repetitam, succorum *Temperantium*, & *Julapiorum*, vel *Electuariorum*, *Stipticorum*, & *Opiatorum*, aliorumque ejusmodi (quæ alibi è capite de Hæmoptoe, petenda sunt) usu ità domatur, ut locus opportunus exhibitioni Corticis detur, ad flammam febrilem penitùs extinguendam, & ad reservationem obstructionum, quæ aliter novæ effervescentiæ ansam præbere possint perficiendam, non tantum Palliativa in præsens, verùm revera Eradicativa etiam & perfecta curatio sine vel minimo hæmoptoes redituræ, vel Phthiseos subsecuturæ, periculo obtineri solet. Flamma enim hoc modo perfectè extincta sanguis ad motum, & crisin naturalem reducitur, quo appetitus statim redit, pulmones naturali motu, & temperamento fruuntur, & purpurei pensus dispendia sensim reparantur donec Æger tandem, licèt paulatim, priorem robustum, athleticum statum redintegratum, vel forsan meliorem quam antea consequitur, sine vel minimo hectici caloris gradu, vel subsecuturæ Phthiseos metu.

Sin verò vel à Medici incuria; vel ab Ægrotantis Idiosyncrasia; vel à quacunque alia causa hæmoptoen à Phthisi pulmonari, excipi contigerit, toti pulmones, vel saltem lobus unus duris glandulis tuberculorum forma hic indè interspersis ubique refertus multùm intumescit. Quæ tubercula citiùs, vel seriùs in apostemata facessere, & ulcerari solent, atque indè hæc Phthisis ortum, atque etiam progressum suum habet. Secundùm horum verò tuberculorum magnitudinem, & numerum, eorumque propensionem in putrefactionem magis,

magis, vel minùs etiam; hæc Phthisis admodùm varia est, nunc tarda, & Chronica; nunc verò velox & acuta; imò etiam peracuta. Uti enim aliquos Phthisicos (qui frequenti hæmoptoe, vel leviſſima de cauſa, obnoxii fuerant) debita cura, & regimine vitam ſuam per plurimòs annos protraxiſſe vidi; ſolitis etiam muniis fungentes, licèt valetudinariè ſe haberent, cum tuſſi atque aliquo dyſpnææ gradu, quoties ſcilicèt tubercula pulmonaria contigit eſſe pauca, minuta, & putrefactioni inepta vel quoties hæmoptoe à lapidibus intùs generatis, vel ab externo aliquo accidenti, magis quam à motu effervescentis ſanguinis inteſtino hectico ortum ſuum duxit: Ita alios morte præcipiti intra paucarum hebdomadum ſpatium è vivis ſublatos obſervavi; quoties ſcilicèt hæmorrhagiæ graves à ſanguinis ferociter effervescentis motu in ægrum frequenter reverterunt; vel tubercula alicujus maligni genii participarunt, atque inde putrefactionem citam ſubierunt.

Qualiſcunque tandem fuerit Phthisis iſta hæmoptoica, ſive Acuta, ſive Chronica, ex communi Medicorum obſervatione in claſſe Phthiſeos, maxime funeſtatum, atque incurabilium ſemper habita eſt. Quò verò acutior, eò ſemper periculoſior eſſe ſolet. Hæmoptoe enim, ſicuti huic Phthiſi primam infam præbet; ita etiam in morbi progreſſu apta nata eſt, à minimo percepto frigore vel errore in diæta admiſſo, animique pathematis, &c. frequenter recurrere. Et quidem omnis hæmoptoe nova phthiſin in funeſtum finem digit: Adeò ut non rarò obſervarim hujuſmodi Phthiſicos in ipſa hæmoptoe revirescente etiam purpuream animam in ſanguinis rivulo effudiſſe. Ideòque in hujus Phthiſeos curatione remedia Abſterg. Incident. & Lubrican. vitanda ſunt vel ſaltem caute uſurpanda, uti & *Linimenta* calida, & penetrantia, vel *Emplaſtra* externe pectori ad promovendam expectorationem applicata. Magis verò ſaltem in hujus morbi initio, & poſt recentem hæmoptoen) medicamentis *Alterantibus*, *Incraſſantibus*, *Agglutinantibus*, & *Opiatis* inſiſtendum eſt, uti etiam *Diætæ lacteæ*, *Laudano ſolido*, vel *Syr. de Meconio*, *Portulac. Althææ ex hedera terreſtri*, (quem in Phthiſi hæmoptoica præ cæteris omnibus commendatum vellem copioſe uſurpandum) *Bolo Armen. Corall. Lacrim. Sanguis. Dracon. Lapid. Hæmatit. Trochiſc. Gordon. de carabe*: e quibus *Electuaria* atque aliæ formulæ in uſum fiant. De quibus fuſius Capite de hæmoptoe erit dicendum.

In progreſſu verò morbi, ubi reviſcentis hæmoptoes non ita jam metuenda eſt, affectus indicationibus cauto medicaminum Lubricantium, & Expectorantium uſu tutiùs poſſit ſatisfieri. Medicamenta etiam *Balſamica* hic magni ſunt uſus; uti *Syr. Balſamic. Balſ. Tol. capiv. peruvian. Leucatell. Opobalſam. Balſam. Sulphuris Terebinthinat. & Aniſat. pilul. noſtr. Balſamic.* & cæteræ formulæ ex hiſce medicamentis compoſitæ, quarum exhibendi modus ſuperiùs, generalis ſcil. curationis methodo, petendus eſt, Fontanellæ etiam & raſura capitis in hac Phthiſi valde ſunt probcua.

Super omnia verò in Phthiſi hæmoptoica acuta & periculoſa *Corticis Peruviani* uſum, forma Ægrotanti quam gratiſſima, multorum annorum experientia edoctus commendo. A cujus repetitione ſatis frequenti, caloris febrilis temperatio, & inteſtini motus ſanguinis ſuppreſſio, & conſequenter etiam recurſus hæmoptoes & progreſſus Phthiſeos præcautio, magis quam à lactea diæta, lacte aſinino & apparatu Medicaminum pulmonarium, exſpectanda eſt.

In Phthiſi verò Chronica & tarda, ſeu potius in ſtatu Phthiſico (ubi ſcil. æſtus ſanguinis à motu inteſtino non ita vehemens eſſe ſolet.) Aquæ minerales *Chalibeatæ* magni ſunt uſus, modo per longum tempus, parva tamen quantitate, ſingulis diebus hauriantur. Quantitate autem parva, & tarde ſingulis diebus ſumendæ præſcribantur, ne à nimia, vel præpropera tenerorum

pul-

rum pulmonis vaſorum diſtentione, per grandem aquæ una vice ingeſtæ copiam facta, nova hæmoptoe inducantur. Diminuta verò aquæ in unam vicem propinatæ quantitas, temporis in aquarum iſtarum potationem quotannis deſignati longitudine compenſanda eſt. Quo pacto etiam ſanguis magis forſan temperatur & alteratur, quam a magnæ quantitatis ingurgitatione breviori temporis ſpatio peracta.

HISTORIA.

Unus è *Magiſtris Artium in Hoſpitio* dicto *Brideuvel*, qui ſeſe præcedenti anno uno, vel altero, curæ meæ commiſerat; ubi peſte Sporadica bubonibus, & carbunculis ſtipata laboraret, (à quo veneno ſanguis forſan ſatis non adhuc ſeſe depuraſſet] incidit circa annum ætatis ſuæ 35. *annoque Domini*, 1669. in inſignem hæmoptoen, per quam magnum cruoris diſpendium ſuſtinuerat, priuſquàm me advocaret. A venæ-ſectione vero, *Ligaturis*, *Julapiis*, & *Electuariis* adſtringentibus, diæta lactea & regimine univerſali debito, & fluxus omnino ſiſtebatur. Ipſe tamen hecticus adhuc manſit tuſſiendi maſo vexatus. Ideoque lacteam diætam continuandam, & doſin *Electuarii Opiati* omni nocte ſumendam præſcripſi. In ſubſequutæ etiam Phthiſeos præcautionem *Fontanellam* in brachio ſecari, *Emplaſtr. Cephalic* capiti raſo imponi, Ægrumque in aerem ruſticanum & apricum deduci juſſi, & ut illic ſuccis temperantibus, *Plantaginis* ſcil. & *Urticæ*, ſaltem bis die, uteretur, unà cum aliis plurimis, quæ nunc diſtinctim recenſere opus non eſt. His verò non obſtantibus calor hecticus unà cum tuſſi continuò urgebat, & in certis periodis, ſaltem bis menſe, ſcil. circa plenilunium & novilunium, à calore & motu ſanguinis aucto hæmoptoe recrudeſcebat, Ægro continuò a febre urgente magis, magiſque marceſcente, donec tandem in ſtatum colliquativum univerſalem per diarrhœam, ſudores, hydropem, &c. redactus, & ſumma reſpirandi difficultate preſſus vitam ſuam finiret. Eo enim tempore non eram expertus *Corticis Peruviani* efficaciam ad hanc febrem hecticam tollendam, à qua iſta funeſta colliquatio ortum ſuum ducebat: Aperto vero cadavere inveni pulmones mirum in modum tumefactos, & ubique in omnibus locis, tuberculis, aliis crudis aliis ulceratis refertus.

HISTORIA SECUNDA.

Dominus RooKs, in platea vulgo dicta *Cheapſide*, quadragenarius, à curis multis, & compotationibus immodicis, per decem annos continuos, perpetuò hecticus eſſe videbatur, pulmonibus infarctus, tuſſiens, & in Phthiſin diſpoſitus: A notabili verò exercitii, & liquorum ſpirituoſorum exceſſu in inſignem hæmoptoen reſpiratione difficili, & pectoris dolore ſtipatam incidebat: Necnon recidivationem ſingulis, vel alternis diebus, eamque ſatis notabilem, miſer per tres ad minimum ſeptimanas paſſus eſt, idque non obſtante frequenti Phlebotomia, uſu lacteæ diætæ, ſuccorum temperantium, *Electuariorum*, & *Julapiorum Adſtringentium*, & *Opiatorum*, & Aquæ etiam *Styptic Regia*. Tandem verò, ubi non tantum ex pulſu celeri, urina rubra; verùm etiam ex ipſa temperie inſignem febrem intervallis incertis ſæpius recurrentem ſemper viam ſputo ſanguinis ſubſecuturo ſternere obſervaſſem, *drachmam*, unam *Corticis Peruviani* in hauſtu convenienti quarta quaque hora propinavi, Cui ſemper plus minus *Laudani* [prout ferre potuit] addi curavi. A cujus uſu febrem protinus exſtinctam, ſine hæmoptoes recurſu, & urinam calorem naturalem recuperare inveni. *Corticis* repititionem iterùm, iterùmque debitis intervallis injunxi, atque eum pro appetitu (qui jam magis quam ante hæmoptoen vigebat] nutriri, utque aeris aprici beneficio frui curavi. Undè [quod dictu mirum eſt] ſine aliquo alio adminiculo habitum magis firmum, & Athleticum conſecutus

ſecutus eſt, pulmones magis liberos, reſpirationem faciliorem, æſtum ſanguinis minorem, & tuſſim etiam moderatiorem, am per ſeſquiannum, quam per plures annos ante hæmoptoen ſenſit; Admirantibus amicis, qui omnes eum brevi poſt hæmoptoe certo certiùs Phthiſice interiturum exſpectabant. Quod eo magis mirandum, quod regimine ſex rerum non naturalium æque negligens ſui ipſius permanſit, ac ante hæmoptoen eſſe ſolebat. Cujus neglectus pœnas tandem cum vitæ ipſius diſpendio luit. Ab erroribus enim maximis nuper admiſſis in novam Phthiſin, eamque ſatis minacem & funeſtam incidit, qua tandem è vivis ſublatus eſt. Aperto poſt mortem thorace, ſecoris parenchyma compactum, & compreſſum reperimus, ac ſi igne coctum fuiſſet; lobos omnes pulmonum colore nigro ceterrimè conſpurcatos, (quod forſan ab uſu continuo fumi *Tabaci* proveniebat,) & tuberculis infinitis ubique refertos, quorum aliqua majora pure, alia ſubſtantia mellea repleta erant. Maxima verò pars minorum, quæ racematim & inſtar acinorum per totum parenchyma diſpoſita fuere, materiam ſteatomatoſam in eſe continebat. Glandulæ prope Trachæam ſitę omnes profundè nigricabant, & in ſeſe liquorem nigrum, aut coloris cineritii habebant, qualem Phthiſicos ſcorbuticos, & Hypochondriacos, præſertim qui multum fumi *Tabaci* haurire ſolebant, qui in aere carbonum fumo oppleto degebant, è faucibus horis matutinis exſcreare uſitato obſervavi.

Formula hauſtus febrifugi, quem *Domino RooKs* præſcripſi, hujuſmodi erat.

℞. Aq. Tormentill. Plantag. an. ℥i. *Aq. Cinnamom. bord. Syr. Myrtill.* an. ℥. ß. *rat Acet. ſtillat.* ℥ß. *pulver. Patrum* ℈. ß. *Miſceantur F. hauſtus quarta quaque hora propinandus ad octavam vice. Semel vel bis die hauſtui addidi Laudan. Lond. gr. j.*

Eodem modo *Dominam Martin'* vetu-am ferè ſeptuagenariam; Aurifabrum in vico dicto *Sancti Johannis*, filiam *Domini Bloomer*, atque alios quamplurimos ab hæmoptoe inſigni, & (uti videbatur) funeſta liberavi. Qui omnes ſine ſanguinis ſputo recurrenti, vel phthiſi ſubſequenti, adhùc ſani manent, ſolitiſque muniis fungentes, quorum hiſtoria hic ſingulatim narrare forſan nimis longum eſſet.

HISTORIA TERTIA.

Dominus Luff., filius *Reverendi Clerici* jam ante memorati, atque incola plateæ dictæ *Milk-ſtreet*, poſtquam matrimonium contraxerat cum virgine Phthiſica (quæ etiam) ſi bene memini (vitam intra annum à matrimonio completo finiit, cum colliquatione univerſali, & reliquis Phthiſeos pulmonaris funeſtę ſymptomatis) in Phthiſin etiam, ex contagio, uti mihi videbatur, poſt paucos menſes elapſos incidit. Cui fatali morbo hæmoptoe viam ſternebat, qua ſubito, apud *Iſcam Dumnoniorum*, tempore etiam hyemali, correptus eſt, & magnum cruoris diſpendium paſſus eſt. Quamprimum vero hæmoptoe venæ ſectione, diæta lactea, & medicamentis incraſſantibus ſuppreſſa eſt, vires etiam quadantenus reſarcitæ, intra duarum ſcil. hebdomadum ſpatium (multò citiùs quam par fuit) à Provinciali Medico dimiſſus, *Londinum* equo vectus revertebatur, & me ſtatim advocavit. Sed eheu! quantum mutatus ab illo? Miſerum ægrum inveni multum febricitantem & continuò tuſſientem, à jam incepta colliquatione valde tabidum, pectoris etiam anguſtia, & doloribus cruciatum. Deprehendi febrem eſſe mixtam, partim ſcil. peripneumonicam, à nova aliquorum tuberculorum inflammatione; partim Putridam, à purulentia ſcil. aliarum glandularum, quę tam citò exulcerari cœpiſſent. Morbus mihi videbatur eſſe Phthiſis pulmonaris hæmoptoica peracuta, quæ uti per contagium contracta, ita etiam ob malum regimen in itinere, & ob ægri reditum in aerem noſtrum carbonum fumo oppletum, magis præceps reddebatur. Urgentia doloris atque febris ita requirente, venam illico pertundi juſſi: ſanguinem vero, ob præſentem tabem, & colliquationem parca manu extraxi,

Dein *Julapiis Temperantibus*, & medicamentis *Opiatis Pectoralibus* omnigenis convenientibus *vesicatoriis* & universo debito regimine, nitebar hanc præcipitem ruinam avertere, vel saltem differe. Verum incassum hæc omnia: Si quidem intra spatium trium, vel quatuor hebdomadum è vivis sublatus est, cum omnibus Phthiseos pulmonaris peracutæ symptomatis.

CAPUT VI.

De Phthisi à calculis in Pulmonibus generatis, atque aliis ab extra in eos demissis, uti etiam à calculo Renium, & Vesicæ orta.

CRetaceos lapides in pulmonibus concretos sæpius observavi, qui ubi fuerant angulati, & pulmonum agitatione commoti, tenerum eorum parenchyma lacerare solebat; quo tussis vehemens atque arida, doloreque Thoracicus horendus, Pleuritici, vel Peripneumonici æmulus; aliquando etiam hæmoptoe unà cum sanguinis profluvio satis insigni, atque exinde ulcera cum usitatis Phthiseos pulmonaris signis nascebantur. Ideòque ubi isti horrendi dolores, unà cum hæmoptoe circa Phthiseos initium contingunt, ritè suspicari licet Phthisin esse calculosi generis: Licet nihil certi de hac re pronunciari possint, usque dùm calculus unus vel alter per tussim fuerit rejectus. Sæpius enim accidit calculosos istos per pulmones sensim transeuntes tandem in bronchia exitum habere, à quibus per tussim, idque rariùs sine magno sanguinis profluvio, exspuuntur. Verùm si isti lapides fuerint leves, neque qui pulmonum parenchyma vel terere, vel lacerare possint, Ægrotantem tantillum in Phthisin, (saltem acutam) disponunt; neque quidem aliquid incommodi ulteriùs afferunt, præter inanem tussim quadantenus molestam, & aliqualem gravitatem in pectore prementem, uti in plurimis dudum observavimus, in quorum pulmonibus post mortem lapides istos cretaceos leves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos invenimus, absque vel minimo tuberculo, vel ulcere consequenti: ubi vero lapides angulati fuerant & aculeati, pulmonesque terere & lacerare apti nati, dolores, Hæmoptoen, Ulcera, & Phthisin ipsam inducebant, uti jam antè innuimus. Quo in casu sicuti dolor Hæmoptoen, ita Hæmoptoen Ulcera & Phthisin præcedit & comitatur.

Quod de calculis jam diximus, est etiam verum de clavis, aciculis atque aliis per cachinnationem in pulmones demissis. Nisi enim citò per tussim rejiciantur pulmones unà cum dolore lancinante compungunt, unde hæmoptoe, ulcera, & Phthisis nasci solent. De qua notabilem historiam, sub finem huius capitis mox subnectemus.

Ista ulcera, sicuti & Phthisis ab iis orta, (quod etiam ulceribus renum, & vesicæ urinariæ observare licet) sine calculi vel clavi, vel acus rejectione, vel quodcunque aliud ejusmodi id fuerit quod ulcus gignit, curationem admittere non possunt. His verò, quæ perpetuam punctionem in ulcerata parte continuando, eo sanationem ejus impossibilem prius reddebant; rejectis, utcunque cum gravi hæmorrhagia, uti solet, id fiat, ulcus tamen & Phthisis pulmonum exinde nata sæpenumero facilem & perfectam curationem admittunt; quoniam ortum suum, non tam ab habitu corporis prædispositio, quam à meré accidentali partis singularis affectione duxerunt. De quò unam, vel alteram observabilem historiam in fine huius capitis recensebimus.

In hujusmodi ulcerum sanatione maximi sunt usus medicamina, *Opiata* & *Balsamica*, cum *Diæta lactea*; *Opiata*, quæ partium laceratarum, vel stimulatarum sensum obtundant, easque, quantum fieri potest, quietas reddant, dum *Balsamica* vires suas sanativas exserunt. A continuo autem lactis usu sanguinis calor hecticus in hoc Phthisico statu contractus demuleendus est.

Etiamsi verò calculi isti aculeati neque copioso *Laudani* usu in pulmonum parte ab iis occupata quiete figi, neque

neque usu medicamentorum Lubricantium educi possint; verum incurabilem Phthisin & Hæmoptoen, eamque incertis intervallis cum dolore lancinante recurrentem efficiunt: Hæc tamen Phthisis sua natura lenta est, & valdè Chronica; uti Phthisis a calculo renum, & vesicæ urinariæ, & generaliter loquendo omnis à mera indispositione, aut ulcere partis singularis dependens, sine habituali sanguinis dispositione, idque vel jure hæreditario, vel à longo abusu sex rerum non naturalium contracta, accidere solet. Quoties autem humorum prædispositorum moles, seu minerâ ab aliqua ejusmodi fatali causa ansam rapit, Phthisis indè nata non tantùm ab initio lethalis est; verum etiam præceps, & peracuta, adeò ut Ægrum intra perpaucorum mensium [forsan etiam hebdomadam] spatium è vivis tollat. De curationis in hac specie Phthiseos variatione paucula ista subnectemus. Primò, In hujus morbi principio medicamenta Lubricantia copiosè sumenda sunt, imò & Emetica lenia; quo pacto calculi, aliorumve in pulmones demissorum rejectionem tentare licet, priusquam isthic diuturna mora penitus figantur, totusque pulmonum inde gravius labefactetur. Secundò; Sin verò dolores immensi & spasmodici à pulmonum laceratione hujusmodi aculeatorum motu facta excitetur, hæmoptoe insignis expectanda est; ideoque Lubricantium loco *Laudanum*, idque copiosè, & frequenter exhibendum est, quo lapidis motus in præsens sisti, dolor remitti, & hæmoptoe prepediri possit. Hoc enim in casu Venesectio, Fotus, & Linimenta externa nihil levaminis afferre, (quod in Pleuriticis, atque aliis peripneumonicis dolosibus facere solent:) atque hoc in quodam *Domino Foster*, atque aliis quamplurimis expertus sum. Verum quidem est, à calculo hoc modo in pulmonibus retento Phthisin lentam & tardam dyspnœa, atque aliis ejusmodi symptomatis stipatam insecuturam esse suspicatilicere; (Quod sæpiùs etiam in Praxi mea observavi) Tarda tamen & incerta, Phthisi Acutæ & horrendis doloribus comitatæ, & certæ & subitæ morti proximæ, præferenda est: Si enim hujusmodi Phthisici ita saluti suæ consulant, uti aere aprico rusticano semper fruantur, à frigore capiendo, compotationibus, & exercitiis nimiis caveant, & à quoque alio, quod calculos fixos ad novum motum excitare possit, vitam ad provectam usque senectum, solitis muniis satis benè fungentes, protrahere poterunt.

Tertiò, Sin verò hæmoptoe à pulmonum laceratione insequatur, in tempus permitti debet. Hoc enim profluvio lapides, atque alia in pulmones demissa rejici possunt. Si verò hæmoptoe insignis, & periculosa fuerit, Venæsectio celebranda est, imò si opus fuerit, repetenda & medicamenta non tantùm *Optata*, verùm etiam adstringentia forma *Linctuum*, *Jdlapiorum*, &c. exhibenda sunt; imò *Lapis hæmatites*, *Aqua styptica Regia*, *Lactea diæta*, atque alia priori capite jam strictim memorata, quæ verò fusiùs tandem in altero libro explicabimus, si qua de hæmoptoe agendi occasio dabitur.

Quartò, Sin verò pulmones à motu calculi, (sive is rejectus fuerit, sive non] vulnerari, & exulcerari contingat, medicamenta *Balsamica* eligenda, & copiosè prescribenda sunt; quorum variæ formulæ in generali curationis methodo excogitandæ.

Quintò, Lactea diæta, non sine urgenti necessitate, in Phthisi à calculis pulmonaribus oriunda imperanda est; quoniam novos hujusmodi cretaceos lapides in pulmonibus apta nata est generare. Quo fit quod unius Phthiseos curatio alterius initium, & fundamentum ponere soleat.

Sexto, *Aquæ* etiam *Minerales Chalybeatæ*, licet in hac Phthisi proficuæ sint, parce tamen in unam vicem propinandæ, ne à nimia scil. vasorum Pneumonicorum distentione calculi motus de novo excitetur. Quo fit quod doloris & Hæmoptoes recursus plerumque inde insequatur.

Septimò, Calculi isti pulmonum ali-

Digitized by

quandò plures ſunt; adeò ut uno, vel alterò, vel etiam tertio rejecto, pulmones tamen à reliquis ulcerentur; atque indè Phthiſis inſequatur. Uti *Domino PlucKnet*, atque aliis accidiſſe memini.

Non tantùm autem à calculo, atque ulcere pulmonum indè inſequente; verùm etiam ab ulceribus, imò & à longa calculoſa diſpoſitione renum & veſicæ urinariæ, ſæpiſſimè Phthiſis pulmonaris provenire ſolet; adeò ut vel frequentiſſimè calculoſos vitam Phthificè finiiſſe obſervarim. Hæc vero Phthiſis ſemper eſt tarda, & Chronica; neque alio modo quam Phthiſis communis curanda eſt; niſi quòd medicamenta dolores calculoſos irritantia, uti *pilulæ noſtræ Balſamicæ*, &c. vitanda ſint. *Aquæ* verò *Chalybeatæ*, quæ dolores iſtos demulcent, ſæpiùs uſurpandæ ſunt. Calculoſi enim videntur mihi tam frequenter in Phthiſin labi à longo & crucianti dolore, quam à nimia ſeroſi laticis retentione, & fermenti ſerum in renibus ſeparantis alteratione indè inſequenti. Ideòque in hujuſmodi Phthiſeos curatione Pulmonarium Medic. jam antè memoratorum uſu, non tantùm ad Phthiſin habendus eſt reſpectus, verùm etiam ad morbum hanc Phthiſin cauſantem, renum ſcilicet, & veſicæ calculum, medicamentis quæ Urinarias vias lubricando calculum deturbent; vel ſaltem, quæ dolores mitigent:

HISTORIA PRIMA.

Dominus PlucKnet, quadrageſimum ætatis annum jam agens, vel præterpropter, vir robuſtus, & athleticus; qui verò à multis jam annis in omnibus ferè ſex rebus non naturalibus abſque debito regimine vixerat; nihil tamen mali indè ſenſerat, præter inanem & ſiccam tuſſim, cui jam abſq; ulla inſigni moleſtia aſſueverat; tandem a violenta equitatione, & à frigore gravi pluvia percepto, in horrendos Thoracis Spaſmos, dolorum pleuriticorum æmulos incidit; quibus hæmoptoe inſignis & longa ſupervenit: unà cum febre, & tuſſi perpetuò ferè urgenti: *Linimentis* externis, & Remediis *Expectorantibus* nihil proficere potuimus; donec tandem ad uſum *Opiatorum* deventum eſt. A quibus, licet infidas inducias; nullam tamen perfectam curationem obtinere potuit. Sicuti enim tuſſis, ita etiam febris Hectica adhuc permanebat, à qua in dies ſenſim marceſcebat idque non obſtante uſu copioſiſſimo medicaminum *Balſamicorum & Pectoralium Lactis Aſinini*, &c. donec tandem ſpatio unius anni in ſtatu Phthiſico deplorato conſpiceretur, unà cum univerſali colliquatione per cutim, alvum, pulmones reddita, &c. Quæ quidem Phthiſis propria ſua natura lenta & Chronica, adeò velox & præceps ab humorum prædiſpoſitione longo ſex rerum non naturalium abuſu contracta, procul dubio facta eſt. Neque dies funeſtus parùm indè acceleratus eſt; quod ut ut medicamenta admiſerit, omnis tamen regiminis durante eorum uſu impatiens manſit; Undè in hoc Phthiſico ſtatu, novorum lapidum motu in pulmonibus à vehementi equitatione, compotationibus, & frigore ſæpius percepto, ter quaterve excitato, ſpaſmorum horrendorum, & hæmoptoes longæ, & profuſæ revireſcentiam iterùm, atque iterùm in ſeſe expertus eſt. Quibus perdurantibus, etſi plures angulatos lapides tuſſi rejecerit, tam grandes tamen virium impenſas à dolorificis ſpaſmis, & cruoris etiam ab hæmoptoe ſuſtinebat; uti citiſſimè, anni ſcil. unius ſpatio plus minus, omnia hujus morbi ſtadia ad fatalem uſque diem percurreret, ac ſi Phthiſis planè fuiſſet genio ſuo acuta.

HISTORIA SECUNDA.

Dominus Foſter, *Pharmacopola Londinenſis*, qui præter innanem, & ſiccam tuſſim, non verò adeo moleſtam, optima valetudine per plurimos annos fluebatur, ſubito correptus eſt pulmonum ſpaſmis, & diris doloribus indè ortis circa annum ſcil. ætatis ſuæ trigeſimum; uti etiam *Hæmoptoe* à motu lapidum acu-

lea-

catorum in pulmonum parenchymate fa-
to. In quorum symptomatum releva-
ionem venæ sectionibus, *Linimentis* externis, & Remediis *Pectoralibus* inter-
is, parum profecimus. Adeò ut ex vi-
ium & cruoris dispendio, ab Hæmo-
toe & doloribus quotidiè ferè reverten-
ibus, item à vigiliis, comitanti febre,
ertinaci tussi, &c. nato, intra tres he-
domadas adeò elanguebat, & emar-
escebat, acsi statim phthisicè periturus
sset. Solo autem longo & copioso *Opii*
su, in aere aprico, in vico vulgò di-
to *Highgate*, quo sese sanitatis recupe-
randæ gratia jam receperat, à sputo san-
uinis, & à doloribus, uno eodemque
empore liber evasit, & remansit; vires
n dies indè recolligens, à febre & tabe
am magis, magisque liberatus; donec
andem æquè vultu floridus, & carne
urgidus videretur, ac ante Hæmopto
n; & jam per annos iv. vel v. præteri-
os, muniis solitis fungitur, & sese eo-
iem planè modo, quo ante suum mor-
um in omnibus habet; nisi quod aliquo
yspnœæ gradu, & tussi arida detentus,
ion tam benè aerem *Londinensem* fumo
arbonum oppletum ferat, quam antea
olitus est, propter scil. pulmonum infar-
tionem à calculis inibi fixatis, & à mul-
to usu *Laudani* effectam.

HISTORIA TERTIA.

Idem ferè contigit *Domino Smyth*, Pharmacopolæ, in vico dicto *Aldermanury*; qui à lapidum motu in parenchy-
nate pulmonum (quorum plures tus-
iendo rejecerat) in hæmoptoen sæpiùs
evertentem incidit, unà cum dolori-
us spasmodicis; atque indè in phthisin
ulmonarem proclivis esse videbatur.
A qua tamen post lapidum rejectionem
acillimè dietæ lacteæ, *Opiatorum* & nedicaminum *Balsamicorum* usu libe-
atus est; & jam per plures annos
ptima valetudine usus muniis solitis
un gitur.

HISTORIA QUARTA.

Quidam Juvenis, habitans juxta Por-
tam Orientalem, ab ineunte ætate
Morton Opera Medica.

tam dictam *Cripplegate*, robustus, & viscеribus prorsùs sanus, dum *Artem* suam *Dealbatoriam* exerceret, qua vi-
ctum suum satis commodè quærebat, forte fortuna cachinatione intemperan-
ti tres claviculos, quos in usum suum ore servabat, per Trachæam in pulmo-
nes admisit. Quo ferocissima tussi & continua titillatione jam correptus in immanem Hæmoptoen incidit. A qui-
bus symptomatis sese, nescio quo pa-
cto, tandem liberavit. Illud verò cer-
tissimum est, quod etsi claviculi isti ne-
que sponte sua, neque aliqua arte reje-
cti fuerint. Juvenis tamen per plurium mensium spatium optimè valebat, *Ar-
tem* suam, uti priùs exercens. Neque quicquam in sese (uti mihi narrabat) in pejus mutatum sentiebat, nisi quòd tussi sicca, & aliquali etiam oppressione, neutra vero multùm molesta, ab illo tempore affici soleret. Adeo benè se habebat, ut sese uxori idoneum judica-
ret, quin & duxerit. Die verò Nuptia-
li, à liberaliori vini potatione, sive à saltatione nimia (unde claviculi, qui anteà immoti in pulmonum paren-
chymate tanquam sepulti jacebant, de novo commoti sunt) misellus spon-
sus sub vesperam horrendis spasmis, & acutissimo pectoris & lateris dolore corripiebatur, unà cum difficili respira-
tione, & tussi aridâ, sed valdè impor-
tuna, adeò ut vix potuerit in lecto suo decumbere, vel minimum capessere so-
mnum. Quo plurimum febricitari cœ-
pit, licèt extrema præ doloris spasmodici urgentia frigere viderentur. Omnibus mulierculârum & Pharmacopœorum *Re-
ceptulis* incassùm & sine ullo fructu priùs tentatis, ego tandem circa tertium sci-
morbi diem importunissimè rogatus ac-
cessi. Affectionem morbidam planè Pe-
ripneumonicam esse statim deprehendi; ideòque copiosam Venæ-sectionem, *Fo-
tus*, & *Linimenta* externè, *Linctus* et-
iam & *Apozemata Pectoralia*, & *Julapia* Temperata ex *Aquis Antispasmodicis* in-
ternè, præscripsi. His verò nequicquam proficientibus, sanguinem iterùm atque iterùm extrahi jussi. Et quidem per mul-
tos dies in usu variorum internorum,

& externorum Remediorum pertinaciter hærere coactus fum, priusquàm miſellus Æger vel minimum doloris levamen ſenſiſſet: Dolore verò tandem aliquantulùm mitigato, haud ullam tamen Phlegmatis expectorationem arte mea promovere potui, neque febrem penitùs tollere, etſi de natura Acutæ & Peripneumonicæ in lentam, & hecticam migrare videretur. Adeò ut Æger à Symptomatum urgentia jam liberatus, etſi perpetuò febricitans, melius tamen quàm antehac dormire, & cibum ſumere potuerit: vires tamen quotidiè elanguebant, & tandem ab univerſali ſcil. colliquatione, intra unius menſis, vel quinque hebdomadum ſpatium, vitam ſuam planè Phthiſicè finivit.

Doloris equidem pertinaciam, & expectorationis difficultatem valde miratus ſum, atque ideò *Hippocratis* ſententiam ſecutus Phthiſin Empyricam ſubſecuturam præſagiebam. De primaria verò causa; claviculis ſcil. delapſis, nihil ne per ſomnum quidem deprehendi: antequàm de Ægri vita jam planè conclamatum eſſet. Alias liberaliorem uſum *Laudani* ab initio, & forſan etiam cum meliori ſucceſſu coneeſſurus eram.

Cadavere poſt mortem aperto, invenimus illos fatales claviculos, ſimul in eodem lecto puris, quaſi ſepultos, paulò infra Bronchiorum divarication em; tonumque pulmonum à ſenſim perrepente eos pure univerſaliter labefactorum: Atque ipſam membranam pulmones externè inveſtientem à puris acrimonia corroſam; undè facta eſt perpetua Phlegmatis purulenti depluitio, ſeu deſtillatio, in cavitatem Thoracis, è qua ſi benè memini) ſex ad minimum *Pintas* purulenti hujus liquoris hauſi. Quo viſo, doloris pertinaciam, & expectorationis difficultatem, quæ Peripneumoniam iſtam comitabantur, ampliùs mirari deſinebam: neque videbatur mirum Peripneumoniam hoc modo affectam in fatalem & tam acutam phthiſin terminari.

CAP. VII.

De Phthiſi à Lue Venerea orta.

VErum eſt, omnem Luem Veneream, modo ſit Chronica, Gonorrhœa virulenta, ſeu ulceribus amplis & frequentibus comitata, aptam eſſe natam Aegrotantem in ſtatum tabidum paulatim reducere continua ſcil. ſucci nutritii ſubtractione à corporis habitu, de qua ſpecie tabis jam ſuprà, in primo ſcil. libro tractavimus.

Æquè etiam verum eſt, & in Praxi non raro obſervandum venit, veré Pulmonarem Phthiſin à mera ſanguinis & humorum alteratione, Lue Venerea facta, originem ſuam ducere.

Neque quidem mirum eſt, cum tota humorum maſſa tam evidenter ab hujus morbi fermento alteretur, & in ſtatum colliquativum reducatur,) quod à Tumoribus malignis, Gonorrhœis, &. Ulceribus hunc morbum uſitato comitantibus apparet ſatis] ſi etiam hujuſmodi tumores, atque Ulcera Venerea aliquandò in ſpongioſo & molli pulmonum parenchymate accidant; undè Phthiſin verè pulmonarem inſequi neceſſe eſt. Ego equidem potiùs mirari ſoleo Luem Veneram, ſaltem chronicam, ſeu malè curatam, unquam ſine pulmonum ulcere, & phthiſi indè nata reperiri. Verùm ut rem ipſam loquar, rariſſimè, ſi unquam, phthiſin Phlmonarem Veneream obſervavi, preterquam ubi pulmones jam priùs obſtructi, & in phthiſin diſpoſiti fuerant; vel ſaltem ubi malum regimen, & medicamenta mali moris ab Empiricis fuerant exhibita; & frigora ſæpiùs in curſu ſudatorio, vel ſalivatorio, percepta cum ipſa Lue conſpirarunt. Hæc phthiſis (modo ſatis tempeſtivè, & debito more tractetur) æquè facilem curatione atque alia admittit. Semper enim (quantum ego obſervavi) eſt genii Aſthmatici, Phlegmate viſcoſo, & dyſpnœa magis, quàm urgenti tuſſi ſtipari ſolita: ideòque Chronica & ad ſuam *exitum* ſenſim, & gradatim aſcendens; unde fit, quòd aliquos

quos hujusmodi Ægros in statu forsan valetudinario, Phthisico per plures annos vixisse observarim. Quod forsan partium à continuo usu *Decocti sarsæ* atque aliorum ejusmodi evenire possit; à quibus maligna humoris venenositas, licet radicitus non evellatur, quadentenus obtunditur. Nullus enim dubito, quin genius peculiaris Luis adeo venenosus sit, ut nisi humoris malignitatem usû *Calomelan. Decoct. Lignorum*; aliorumque medicaminum arte, vel natura paratorum, prius obtundi contigisset, omnis Phthisis venerea propria sua natura esset acuta.

Ad curationem hujus Phthiseos perficiendam, omnia mere *Thoracica*, & *Pulmonaria* medicamenta sine admixtione *Antivenereorum* necquicquam valere frequenti experientia fretus assero. Ideoque nihil melius excogitari possit, quam Ulcerum Pulmonarium sanationem, & Crasis sanguinis à fermento Venereo eversæ restitutionem. *Mercurialli* aliqua salivatione tentare, priusquam vires à longa morbi protractione jam fractæ fuerint, quo tam perpetuæ, & profusæ evacuationi ferendæ inpares fiant.

Sin verò vires, præ extenuato scil. corporis habitu, huic curationi methodo sufficere non videantur, tota reliqua spes in usu Lacteæ dietæ Restaurativæ; & deinde in usu *Decocti sarsæ* pertinaci, & *Pilularum nostrarum Balsamicarum* ponenda est, exhibita etiam debitis intervallis, prouti vires id ferunt, moderata dosi *Calomelan Cathartici* admixta. Cujusmodi curationis egregium exemplum non pigebit hic proferre.

HISTORIA.

Puella quædam, circa annum ætatis suæ duodecimum, cujusdam Saltatricis Artis Magistri, lascivi & nequam, & Venerea etiam Luê infecti illecebris inducta est, ut concubitum cum illo admitteret: quo, venenoretam Veneream per contagium adeo imbuta fuerat, ut non obstantibus una, vel altera salivatione ab Empiricis, instituta, atque aliis curationis methodis quatuor annorum spatio tentatis, post vulvæ erosionem, atque alia Luis Venereæ stigmata adhuc manentia, in Phthisin pulmonarem incideret, una cum febre hæctica, totius corporis emaciacione, perpetua tussi, & anhelitu admodum gravi, præ viscositate scil. Bronchia infercientis Phlegmatis. Ego à *Domino Simons* Chirurgo *Loudinensi* experto; & satis noto advocatus præscripsi unam dosin *Calomelan. cum Diagryd.* semel in hebdomada repetendam; & tres *Pilularum nostrarum balsamicar.* ter die, diebus à purgatione liberis, exhibendas; & *Decoctum* sequens in potum ordinarium. Quorum usu, verno tempore, per spatium sex vel octo hebdomadum continuato, perfectè & sine ulla recidivatione à Phthisi æquæ ac reliquis Luis liberata est.

℞. Sars. Opt. ℥vi. Rad. Chin. ℥ii. Lign. Sarssafr. Santal. Rubr. Raſ. C. C. Eboris. an. ℥ß. Passular. Major. excaclinatar. ℥ii. Jujub. Sebestn. an. ℥iß. Glycyrrh. Raſ. ℥ß. post debitam Infusionem coque in Aq. Font. ℔xii. ad vi. sub finem decoctionis addendo Tussilagin. Capill. Vener. Pulmonar. maculos Sanicul. Alchymill. Flor. Bellid. major. an. M. ii. tum demum cola atque adde Syrupi Balsamic. ℥iii. M. F. Apozema.

CAPUT VIII.

De Phthisi à suppressione Gonorrhœæ virulentæ, fluxus ulcerum veterum, præcipuè verò fistulosorum in ano, atque ulcerum scrophulosorum, fontanellarum, & fluoris Albi orta.

HUjusmodi etiam Pethises non tarò in Praxi mea observavi. Quæ non fiunt (uti vulgo creditur) translatione materiæ purulentæ in pulmones (quod mihi impossibile videtur;) verùm totius massæ sanguineæ inquinatione à violenta detentione excrementi continuò per hæc ulcera excerni soliti. Undè fit quod sanguinis hoc modo contaminatus extraneum & excrementitium fermentum in molli pulmonum parenchymate inter

circulandum deponere satagat; atque indè novi tumores statim in iis oriuntur, qui pro materiæ genio sæpius in citam putrefactionem dispositi sunt. Atque hinc illa Phthisis Pulmonaris, de qua hoc Capite ex professo tractamus, ut ut aliquando sit mediæ naturæ, utplurimum tamen acuta est, imò non raro, secundum genium, atque indolem ulceris Pulmonaris eam efficientis, peracuta, ferè semper etiam incurabilis, & lethalis; utpote ab inexhausta minera materiæ in habitu corporis latitantis dependens.

In hujusmodi Phthiseos curatione præter generalem methodum jam ante descriptam paucula hæc speciatim observanda subnectemus.

Primò; Priora jam consueta ulcera, quantum possibile, est, revocanda sunt; quo humor à pulmonibus divertatur, & per solitas & minus periculosas portas evacuetur, ut ut videatur molestum.

Secundò; Sin verò hoc obtineri non possit, [quod quidem raro fit] defectum hunc frequentes *Fontanellæ*, imò & *Vesicatoria*, præcipuè verò juxta locum hujus humoris secretioni à natura primario dicatum, applicata supplere debent, quo oppressæ naturæ compensatio fiat, & speciatim materiæ à pulmonibus derivatio.

Tertiò; in primo hujus Phthiseos insultum, à quo scil. tempore glandulæ pulmonum tumescere incipiunt (quod à tussi, dyspnœa, & calore febrili conjectandum est) venæ-sectio celebrari, imò si opus fuerit, etiam repeti debet. Quo pacto sanguinis stagnatio à primo materiæ in pulmonem appulsu, atque adeò partis tumefactio præpediatur, vel saltem minoretur.

Quartò; Inter medicamenta Pulmonaria magis generalia jam ante descripta, usum *Lacteæ diætæ*, *Lactis Asinini*, *Aquarum Mineralium Calybeatarum* [modo satis tempestivè propinentur] *Decoct. Sarsp. Pulmonaris* in potum ordinarium, *Gummatum*, *Balsam.* & *Milleped.* præsertim verò *Pilulæ nostr. Balsam.* commendatum vellem.

Quintò; Semper verò Pulmonaribus medicamentis addenda sunt etiam illa, quæ genium peculiarem Ulceris, seu morbi primarii respiciunt.

HISTORIA.

Dominus Simons, celeberimus Chirurgus jam ante memoratus, per spatium xx. annorum (uti ipse mihi referebat) Fistulam habuit in anu perpetuo lacrymantem; quam quidem de industria, loco *Fontanellæ* servabat, dum aliorum plurimas radicitus evelleret, quoniam illi neque valdè molesta, neque omninò periculosa videbatur. Forte fortuna verò consueto hoc ulcere sponte sua tandem exarescente, circiter annum ætatis suæ sexagesimum, illico oppressione pectoris, & tussi arida atque importuna affici cœpit. Quæ symptomata per plurimos menses neglexit, donec ab evidenti marcore, æque ac à febre hectica; frequenti etiam inappetentia, nausea, languore, atque aliis Phthiseos Pulmonaris præsentis & confirmatæ signis, à stupido hoc neglectu excitatus, nimis serò à me opem petiit, cum jam per aliquot septimanas, idque etiam tempore hyberno, Colliquatione per alvum & sudores egregia facta à febre putrida intermittente superinducta, miser & in lecto languens detineretur. Ex usu *Corticis Peruviani* febrem saltem alleviare: *Adstringentibus*, & *Opiatis* Diarrhœam minuere: *Decocto Albo*, *Sarsp. Pulmonari*, & *Aqua Calcis*, cum omnigenis aliis *Thoracicis*, & *Specificis* medicamentis forma *Linctuum Electuariorum*, &c. exhibitis causam ipsam Phthiseos subtrahere conabar, uti etiam lactea diæta: (in quantum diarrhœa permittebat] & Lacte Asinino fervorem sanguinis, & spirituum temperare; & *Julapiis Perlatis*, *Jusculis* consummatis, & *Gelatinis* spiritus reficere, & recreare. Sed omnia in cassum: Eximius hic vir à febre hac colliquante in statum Marasmi redactus, spatio duorum, vel trium mensium fato suo cedebat.

CA-

CAPUT XI.

De Phthisi à Chlorosi, & Suppressione Menstruarum Purgationum orta.

[S T A est usitatissima muliebrium Phthiseon origo; quin & rarissimè eminam inveni, Menstruarum Purgaionum capacem, sive Virginem, sive uptam, sive etiam viduam, quæ nquam in Phthisin inciderit, absque arum Purgationum obstructione, vel nitio, vel saltem progessu morbi suerinducta.

Verum quidem est in progressu Phtiseos, obstructionem istam ab emacto & depauperato sanguinis statu ori i posse, ob defectum scil. novi succi nuritii: (Quamobrem effectus magis quam ausa hujus morbi censeri debet,) Non arò tamen ansam phthisi præbere soet; idque non tantùm in Virginibus, & Viduis; verum etiam in ipsis Nup. is. Siquidem ab animi pathematis, ercepto frigore, vel cacochymis alinentis facta harum purgationum obtructione, massa sanguinis ab excre. nentis excerni solitis, jam verò in ea letentis, inquinari & cachectica reddi pta nata est; à qua humorum mole n sanguine jam congesta, pulmones inerciri solent; atque inde tussis, dyscnœa, atque alia phthisi familiaria symtomata oriri: à quibus longo tempore neglectis, Phthisis peculiaris genii, punturis sc. atque horrendis lateralibus doloribus stipata, non rarò suboritur.

In principio hujus morbi Venæ-sectio c moderata Purgatio *Tinctura Sacra*, tque aliis hujusmodi facta; & Mediatorum *Chalibeatorum* usus, præsertim verò *Electuarii nostri Chalibeati*, *Cap. e Chlorosi* alias memorandi, &c. ad iendos menses, & ad statum sanguinis acochymicum corrigendum: Sin verò b tempestivi horum usus neglectum, legra jam in tabidum statum redacta uerit; non solum frustra hæc omnia entantur, (quoniam scil. in hoc sanguiis depauperato statu Purgationes istæ on sunt ampliùs exspectandæ,) verum etiam cum insigni Aegrotantis damno exhibentur. In casum enim pephlebotomiam mineræ sanguinis minutio tentatur; quin etiam ex usu *Chalibeatorum* magis exagitatur atque incalescit. In hoc igitur casu releganda est Aegra ad Generalem phthiseos pulmonaris Methodum jam antè descriptam, & dolores Laterales Linimentis & Fotibus calidis alias memoratis relevandi. Phthisi verò jam evicta, & corpore in statum εὐεξίας redacto, uterina vasa sanguine & succo nutritio repleta sponte sua, in tenui & rusticano aere, referari solent. Defectui autem Naturæ (siquidem ea in hoc instaurato statu adhuc deficiat) artis ope succurrendum est: Obstructione enim adhùc durante, Aegra iterùm cachectica confestim fiet, quo phthiseos revirescentia ritè expectari possit. In hoc igitur casu detineatur Aegra in aere tenui, mœstitiam & curas animis prorsus excutiat exercitiis, & debitis frictionibus utatur uti etiam medicamentis *Amaris*, *Antiscorbuticis*, & *Chalybeatis*; præsertim verò *Aquis mineralibus Vitriolicis*, modo tempestas anni id ferat. Hæc phthisis, utpote à Cachexia procedens, ut plurimum est Chronica, & non statim Lethalis: Sin verò principio non curetur, difficilem admodùm curationem si ullam, admittit; & quidem hunc fatalem exitum Chlorosis Virginum diu neglecta sæpissimè sortitur; siquidem phthiseos, & Chloroseos symptomata adeo sunt congenera, ut illius huic accessio rarissimè à vulgo percipiatur, donec ad ultimum & funestum stadium jam ferè pervenerit, atque hinc est quòd ego semper Tussim Chronicam Chlorosim comitantem suspicari soleo.

HISTORIA.

Domina Anderton, ancilla *Dominæ Davison*, adolescentula elegans & formosa, circa decimum septimum ætatis suæ annum, à suppressione mensium diù neglecta, in Chlorosim incidit, unà cum usitatis symptomatis, vultu scil. pallido, Cephalalgia, anhelanti spiratione, languore, las-

lassitudine, febri lenta, &c. Tandem verò cùm ab œdematoso statu tabidum, & à pulmonum infarctione in importunam, licet aridam, tussim jam transiisset puella, mihi præbuit occasionem suspicandi Phthisin veré pulmonarem è chlorosi pullulasse.

Atque in hac sententia multum firmatus sum, horrendis illi lateris sinistri spasmis, quibus per plures dies, ultimum doloris gradum misera continuò feré torquebatur, quos non tàm venæsectione quam *Fotu*, & *linimentis* externis, & interno usu *laudani* sublevare potui. Cujusmodi dolorificos laterales spasmos feré semper Phthiseos pulmonaris comites, vel saltem prodromos fuisse notavi; quoties scil. morbum hunc à Chlorosi, vel à mœsto & cogitabundo animo ortum suum traxisse contigit. Diù ante primum spasmorum insultum feré exanguis, & ad Marasmi penè gradum tanquam emaciata, hectica febre vexata, continuò etiam languens, & appetitu privata, lecto affixa mansit: Ideòque licèt spasmorum extremitas eo tempore indicabat, extenuatus tamen habitus & exanguis: uti etiam languor virium, & pulsus debilitas, venæ sectionem prohibebant. Utcunque parca manu iterùm atque iterùm sanguinem detraximus, & deinde diligenti Remediorum Thoracicorum, Antispasmodicis admixtorum usu, præcipuè verò repetitis dosibus *laudani Antihysterici* adjecti, & applicatione externa *Linimenti* & *Fotuum Anodynorum*, hisce dolorificis spasmis evictis, ad Phthiseos pulmonaris curationem, generali diætæ Methodo, & medicaminum etiam jam ante descriptorum, me totum accinxi cum fœlici successu, & non sine magno adstantium applausu.

Curatio verò omnis completa & finita est restitutione Purgationum menstruarum, ex longo usu medicaminum *Chalybeatorum*, forma *Electuarii*, *Pilularum*, *Vini*, *Syrupi*, &c. quæ *Pulmonaribus* semper immiscere jussi. Postquàm enim jam à Phthisico statu liberari cœperat, habitusque corporis instaurari, & vasa sanguine euchymo impleri; facile erat illa iis ipsis medicamentis referare, quæ incassùm, imò etiam cum Ægri damno in statu Phthisico, & emaciato tentari solent: Atque adeò hac corona toti operi jam imposita sine ulla in Phthisin recidivatione, ἕξιν, & εὐεκτικὸν per annos XV. vel eo ampliùs, in hunc usque diem manet Ægra nostra Virgo, Nupta & Vidua sanitate perfecto penè gradu perpetuò fere utens.

CAP. X.

De Phthisi à Peripneumonia, & Pleuritide orta.

AB his etiam morbis frequentissime oriri solere Phthisin omnibus vel mediocriter in Medicina versatis satis notum est. Atque hoc quidem aliquandò accidit ob insciitiam, vel incuriam Medici; aliquandò etiam à contumacia & peculiari morbi originalis genio, vel à prævia Ægrotantis in Phthisin dispositione: Non raro etiam ipse æger, imo & adstantes Amici incusandi sunt qui justis Medici monitis non parentes in necessariis, licet repetendis, venæ sectionibus celebrandis, tempestivæ & copiosa medicaminum *Expectorantium* exhibitione, & deglutitione, atque aliis debiti regiminis partibus, insecturæ Phthisi ansam præbere solent. Phthisis enim Peripneumoniam & Pleuritidem sequitur, ob sequentes scilicèt rationes.

1. Ubi sanguis in colliquãte statu ab hisce morbis derelinquitur; quod etiam duplici de causa evenire solet. *Primùm* scil. cùm jure hæreditario, vel longo sexrerum non naturalium abusu, Æger habitualiter in Phthisin prædispositus fuerit; quo in casu sanguis, & pulmones semel inflammati, & calefacti, ægerrimè reducuntur ad temperiem; Peripneumonia enim & pleuritide jam evictis, putridus sanguinis calor in hecticum, seu habitualem degenerat; adeo ut in posterum Chylus neque perfecte admiri, neque sanguineæ massæ amicè consociari queat. Atque ab hoc colliquativo sanguinis statu phthisis Pulmonaris non potest non nasci;

ſci ; *Secundò* ; Et forſan hoc frequentius accidit ab Ægrotantis contumacia, & amicorum atque adſtantium metu ; forſan etiam ab inſcita, vel ſaltem incuria Medici, ubi ſcil. tempeſtiva, & copioſa venæ ſectio non tantum ad relevationem doloris neceſſaria, verum etiam à gradu, exigentia febris, & ab inflammatoria ſanguinis diſpoſitione vehementer poſtulata prorſus omittitur. Hoc enim in caſu, poſt debitam concoctionem, & materiæ in pulmonibus collectæ expectorationem, reſtat adhuc calor hecticus in habitu Aegrum in ſubitam Phthiſim diſponens.

2. Ubi materia in pulmonibus congeſta vel non omnino, vel non ſatis copioſè, vel ſaltem non ſatis tempeſtivè concoquitur & expectoratur. Quæ quidem res à variis cauſis provenire ſolet; Nempe primum; Ubi partes pulmonum inflammatæ ſunt aereæ glandulæ, & proinde materia iis impacta, licet debito modo concoquatur, cyſtidibus tamen propriis contenta exitum non invenit; non obſtante vel diligentiſſimo medicaminum expectorantium uſu. Utcunque enim ex horum uſu major purulentæ materiæ copia concoquatur, & congeratur in glandulis atque indè immenſæ molis apoſtema inſequatur, materia tamen præſentem exitum non obtinente, nulla ſuccedit expectoratio, atq; adeo neq; pulmones ſeſe poſſunt omnino purgare; quo fit ut ſecundum Apoſtematis magnitudinem, ſordidum ulcus in pulmonibus poſt ejus rupturam relinquatur. Ab hac etiam apoſtematis diruptione, contenta materia ſeſe vel extrorſum, vel introrſum evacuare ſolet, ſecundum maturatæ partis ſitum: Si enim affectæ glandulæ fuerint juxta Bronchia poſitæ, rupta cyſtide, materia facilem exitum in Trachæam reperit. Et quidem non raro ex impetu materiæ hac viam confertim effluentis Aeger ſubito ſtrangulatus, vel aptus natus eſt ſtrangulari: quod in filio *Domini Whit.* dudum expertus ſum, cujus hiſtoriam in fine hujus Capitis narraturus ſum, ſi verò iſtæ glandulæ adeo longinquè fuerint poſitæ, uti in Bronchia, & Thaheæam materiam exitum non poſſit repetire; partes iſtæ, progreſſu temporis, in immenſam molem intumeſcunt, quo tandem dirupta cyſtide, materia paſſim per totum pulmonum parenchyma transfuſa, eorum tonum planè corrumpit. Imo aliquando pulmones etiam in tantum indè diſtentos obſervavimus, uti partim præ eorum diſtentione, partim etiam præ acrimonia transfuſæ materiæ, [membrana pulmones externè involvente jam diruptа, vel eroſa,] materia è pulmonibus in cavitatem Thoracis continuò & copioſe depluoret: Atque inde in aperto cadavere, licet ulcus in ſuperiori tantum pulmonum parte invenerimus, tonumque pulmonum materiæ tranſitu ubique corruptum; liquoris tamen purulenti, Empyricorum ritu, plurimas libras per diruptam membranam in cavitatem Thoracis derivata conſpeximus: atque hinc factum eſt, quod poſt ſummam tam Medici in præſcribendo, quam Aegri in deglutiendo expectorantia medicamenta diligentiam, nihil tamen profecerimus.

2. Ubi intempeſtivis, atque admodum profuſis Venæſectionibus adeo frigeſcit ſanguis, uti vel præpediatur, vel ſaltem ſerò fiat partis inflammatæ maturatio. Notum enim eſt omnibus in Chirurgia & Medicina mediocriter verſatis, venæ ſectionem maturationem tardiorem reddere. Nec minus verum eſt celebre illud *Hippocratis* dictum; *Quod niſi Pleuritis ſpatio quatuordecim dierum purgentur per expectorationem, modo ſuperſtites fuerint; Empyrici fient, die quadrageſimo*; tanta ſcilicet veri puris mole eo temporis ſpatio in pulmonibus collecta, uti præ nimia copia ejus, atque acrimonia, per diruptam & exeſam membranam in ipſius Thoracis cavitatem exitum facere aptum ſit natum. *Tertiò*; Hoc etiam aliquando evenit per Medici incuriam, vel etiam Aegroti contumaciam, à medicaminum ſcil. expectorantium in principio Pleuritidis, & Peripneumoniæ neglectu. *Quartò*; denique Infantibus hoc ſæpius accidit, ob prudentiæ defectum quoniam purulentum Phlegma pulmonibus impactum expectorare & exſpuere neſciunt.

Phthi-

Phthisis ista semper est admodum acuta, utpote à morbo acuto præcedentis orta, à quo non tantum vires insigniter prosterni, verum etiam ipsam sanguinis massam in colliquativo statu relictam, imo & sæpissime etiam collectionem puris satis insignem in pulmonibus fieri contigit. Adeo ut hęc Tabes vix nomen phthiseos in audiverit, antequam ad Marasmi planè statum Æger jam pervenerit. Si phthisis ista, colliquante & nimis calido sanguinis statu, per pręcedentes morbos effecto, ortum suum duxerit; non tantum continuandus est usus *Expectorantium* atq; aliorum Medicaminum *Antiphthysicorum* (quę tamen è mitioribus & minus calidis desumenda sunt,) verum etiam *Julapia Temperata Perlata* præscribi debent, copiosè sumenda ad fervorem sanguinis temperandum uti etiam *Aqu. Lactis*, *Limacum*, imo & ipsę *Aq. Minerales Chalybeatæ*, modo anni tempestas, id ferat, verum super omnia venæ-sectio (ut ut vires à priori morbo debilitentur, & corpus in tabidum statum reducantur). non tantum celebranda est verum etiam frequenter, quin & manu non nimis parca [si opus fuerit] repetenda est.

Sin verò hæc Phthisis à diruptione Apostematis glandulosi, sese per Trachęam exonerantis proveniat, purgatio pulmonum per hanc Regiam viam copioso usu medicaminum expectorantium promovenda est. Et si metus fuerit strangulationis post primam Apostematis diruptionem, à materia scil. nimis confertim in Bronchia irruente (quod filio *Domini KVbite* atque aliis contigisse memini) expectoratio acceleranda est exhibitione *Oximel. Scillit.* vel aliorum leniorum *Vomitoriorum*, & deinde vomitum provocando per titilationem Tonsillarum atque Uvulæ, pluma oleo illita factam. Quod fit ut motu ventriculi violento in vomitione excitato. Pulmones etiam eo agitati à materia glutinosa Bronchiis impacta facilius sese liberare possint. Majori parte collectæ materiæ hoc modo evacuata, reliqua etiam pars quòtidie educenda est assiduo medicaminum *Expectorantium* usu. Quo facto, per *Lacteam*, scil. *Diætam Temperatam Julapia*, *Medicamenta Balsamica* jam ante descripta, atque per *Aquas minerales Chalybeatas* in aere rusticano & salutifero sumptas, Curatio paulatim, decursu temporis, potest perfici. Sin vero per hectici caloris continuationem, genarum ruborem quotidiè revertentem, difficilem respirationem, absque vel ulla insigni comitante tussi; præcipue vero per tensionem, & pondus in uno vel utroque Hypochondrio & per fluctuationem materiæ in Thorace, migratione scil. ab uno latere in alterum sentitam, materia in apostematis glandulosis pulmonum collecta per membranam eos externè investientem, erosam, vel diruptam, in cavitatem Thoracis, Empyematis ritu, transfusa huic Phthisi ansam præbuisse videatur; quam primum per Paracentesim convenienti loco celebratam, juxta maxime gravatum Hypochondrium, materia in Thorace fluctuans, atque è pulmonibus continuo depluens convenienter, debitis intervallis, pro Aegri viribus, educenda est. Quod verò curationis adhuc restat, copioso *Millepedarum*, *Medicaminum Balsamicorum & Julap. Temperat.* usu. *Diæta* etiam *Lactea*, *Decoctis Sarsæ*, *Remediis Chalibeatis*; præcipuè verò *Aquis Mineralibus Vitriolicis*, perficiendum est.

Sin verò præ Aegri debilitate, vel adstantium metu, Paracentesis non admittatur, cum eventu aliquando prospero, licet magis dubio (quod expertus sum in filio *Domini KVbite*, cujus historiam non pigebit statim subnectere. Evacuatio materiæ per longum, & copiosum & medicaminum *Diureticorum* usum, uti *Millepedarum*, *Salis Succini*, *Apozematis nostri Diuretici & Lubricantis* in historia sequenti statim memorandi, &c. tentanda est. Deinde curationis completio committi debet *Lacteæ Diætæ* & usui *Remediorum Balsam. & Chalibeatorum*, & *Decoctis* etiam *Sarsæ*, *Thees*, & *Vulneribus* herbis maxime Temperatis imprægnatis.

Sin vero ista Phthisis à tarditate Expectorationis per frigefactionem sanguinis

guinis ex intempestiva, & nimia venæ sectione, vel per neglectum *medicam. Expectorantium*, oriatur, copiosus & frequens usus medicaminum *Lubricantium*, & *Balsamicorum*; præcipuè verò calidiorum, particulis penetrantibus præditorum, imperandus est, veluti *Opobalsam. Balsam. Sulphur. Terebinth. Balsat. Ol. Lin. recenter sine igne Extract. Hydromel Antiphthysic. alibi descript.* atque aliorum hujusmodi.

HISTORIA.

Samuel, filius natu minor *Domini White*, habitantis in *Burgo* dicto *Southwark*, circa annum ætatis suæ septimum, & Domini nostri 1670. in legitimam Pleuritidem incidit, unà cum inflammatoria febre, tussi perpetua, vellum arida, & dolore laterali horrendo. Post varia incassum priùs per 3. dies tentata, ego tandem advocatus sanguinis ℥vi. plus minus illico extrahi jussi è brachio sinistro, quoniam scil. dolor in eo latere præcipuè urgebat; partes etiam externe illini *Linimento Anodyno*; interne *Expectorantia* Linctus & Apozematis forma copiosè exhiberi. Difficulter admodum puer medicamina interna admittebat. Dolore vero, & febre id suadentibus, Phlebotomiam semel in die per 3. successivos dies institui, ex consilio, & cum consensu Collegæ mei eximii, *Doctoris MacKlethwain*. In doloris etiam ulteriorem mitigationem *Fotum Anodynum* in vesica bubula alternatim applicari jussi unà cum *Linimento*, & *Vesicatoria* admota Nuchæ, & Brachiis internis. Utcunque verò neque dolor, neque febris cedere videbatur, donec tandem circa nonum scil. morbi diem natura sua sponte, per hæmorrhagiam narium, sese exonerare cœperat: atque hoc pacto, eadem diei hora, per tres successivos dies critice natura, ac si benignitate quadam ducta, officio Chirurgi perpetuo fungebatur adq; cum optimo successu; sicuti enim dolor, ita etiam febris fere evanuit. Nulla verò arte expectoratio per totum morbi decursu promoveri potuit.

Quare *Hippocratis* auctoritate motus sententiam meam palam in amicorum præsentia protuli, de Empyemate scil. mox intra quadraginta dies insecuturo. Neque quidem me fefellit eventus: Jacebat enim miserius & emaciatus puer cum rubore genarum quotidie revertente, febre hectica mitî, tussi arida perpetua, & anhelosa respiratione, sensim in dies macescens, usq; ad quadragesimum morbi die majore parte temporis etiam in latere sinistro contractus multum de gravante in eodem hypochondrio dolore conquerebatur:

Die quadragesimo eum mane inviси, atque uno vel altero piscsiculo vescentem, magisque solito hilarem inveni. Non obstante tamen isto, memor illius *Hippocratis* de die quadragesimo præsagii, jussi *Mixturam Emeticam* è *Sale Vitrioli & Oximel. Scillitico* in promptu esse, quod cochleatim ingereretur ad vomitum ciendum, modo a subita Apostematis ruptura subsequens strangulatio per præproperum materiæ in Bronchia transitum timeretur. Vix per unam horam discessum erat, quin è somno excitaretur Ægер, propemodum strangulatus; atque eo modo per quatuor horarum spatium perdurabat, priusquam me invenire potuerant, sine vel ulla sensibili respiratione; vel pulsu, fixis etiam oculis, dentibusque & manibus spasmodice constrictis & frigidis, tantum, non mortuus. Tandem ego accessi, & *mixturam* quam dudum in promptu esse curaveram, licet præadstantium horrore (qui Ægrum tanquam jam mortuum respexerant) hactenus non esset exhibita ori vi aperto, cochleatim ingenti curavi, & nonnullas illita oleo pluma titillari; quo brevi temporis spatio ad vomitum excitatus, non tantum crudum chylum e Ventriculo, verum etiam puris plane fœtidi *Pintam* fere e Bronchiis rejecit; atque inde paulatim ex usu *Cordialis Julap.* spasmi una cum strangulatione recesserunt; Extremorum etiam calor, & pulsus redierunt, & post tres tandem peractas horas incerta verba murmurare cœpit; & post somnos aliquot magis placidos mens etiam restituta fuit; atque

intra

intra 24. horas esuriebat, & victum petebat, cum amicorum, & adstantium omnium maximo stupore. Nihilominus tamen, non tantum debilis, & lecto affixus, verum etiam emaciatus, hecticus, continuò tussiens, & ob pondus materiæ in cavitate Thoracis Diaphragma prementis, anhelosè respirans jacebat; ac si à Phthisi brevi perituros esset. Ob præsentem acutam Phthisin, & virium debilitatem, non ausus sum materiæ evacuationem per *Cathartica* tentare; Neque per *Paracentesim* eam educere; quoniam sicuti adstantes id renuebant ita quidem nulla protuberantia in Hypochondriis apparebat, quæ quidem certum aperturæ locum designaret. Ideòque decrevi in præsens, *Rem magis cunctando restituere*, *Lacteam* scil. instituendo *Diætam* in sanguinis temperationem, atque frequentem usum *Apozematis* sequentis, partim *Pectoralis*, partim etiam *Diuretici*, quo (si fieri posset) materiam per vias Urinarias, sine ullo virium dispendio, foras educerem; Forma *Apozematis* hæc erat, quæ sequitur.

℞. *Semin. malv. alth. an.* ℥iii. *semin. iv. Frig. major. an.* ℥i. *Cicer. rubr.* ℥i. *gr. Alkekeng.* ℥iii. *fol. Tussilag. cap. ven. an. M i. Caricar. pinq. n. vii. sebest. num. xv. Glycyrrh. rasi.* ℥i. *Coque in aq. F.* ℔iv. *ad ii. Colaturæ. adde Syr. Altheæ* ℥i. ß. *M. F. Apozem.* Sub hoc regimine (additis etiam *Julapio Perlato & Linctu pectorali*) vires multum resarciri videbantur Subobriebatur verò inde Hydrops universalis, qui in tantum augescebat, ut misellus Æger quotidie à suffocatione periturus videretur. Ex usu verò copioso *Salis succini*, *Lenium Cathartic orum*, & *Electuariorum Chalybeatorum*, (commixtis semper Medicamentis *Balsamicis*, & *Pectoralibus*) penitus à Phthisi, & Hydrope etiam sanus evasit, conspirante verno & salubri cano aere, atque adhuc sanus inter vivos manet, robustus, & Athleticus, muniis Mercatoris egregiè fungens.

HISTORIA SECUNDA.

Filia *Domini Gifford*, in Platea dicta *Fleet-Lane*, circa octavum ætatis suæ annum, febre inflammatoria, dolore Laterali, & tussi importuna atque arida correpta fuit. Ego advocatus post duos, vel tres morbi dies, judicans à signis Diagnosticis Ægrotam pleuritide laborare, iterum, iterumque venam secari jussi, *Linimenta* externè, & *Fotus* applicari, *Expectorantia* etiam medicamenta copiosè ingeri, (quæ quidem nimis parcè sumebat) *Vesicatoria* etiam pro exigentia febris, & affectionis generis nervosi præscripsi, & *Julapia Perlata* ex *Aquis Cephalicis*, & *Cordialibus* facta. Post horum usum febris quidem inflammatoria in hecticam mutata fuit, & dolor Lateralis convulsivus in gravantem, atque inde omnia symptomata mitiora apparebant. Quia verò nulla arte phlegma aliquod è Bronchiis per tussim educi potuit, ego multum suspicabar putridum hoc Plegma pulmonibus concoctum, aliam viam per ipsum Parenchyma in cavitatem Thoracis invenisse, atque miseliam Ægram nostram Phthisi Empyrica à pleuritide, ob defectum scilicet expectorationis, orta, tandem perituram. Neque quidem conjectura mea me multùm fefellit. Postquam enim per viginti dies à pleuritidis legitimæ fine decubuisset puella languens, cum febre hectica continua, rubore genarum sæpiùs revertente, volis manuum admodum aridis, tussi sicca, & importuna, vigiliis pertinacibus, respiratione anhelosa, aliisque impensivis symptomatis indies marcescens; tandem conqueri cœpit de dolore gravante lateris juxta hypochondrium sinistrum, qui de die in diem adeò increscebat, uti tandem non sine ejulatione moveri, vel erecto corpore sedere potuerit. Post Trigesimum verò morbi diem partem affectam inspicientem, eam tumentem, quadantenus acuminatam vidi. Expectavi autem usq; ad quadragesimum diem, & tunc, advocato Chirurgo peritissimo, *Domino Holler* per *Paracentesin* paulò supra Diaphrag-

phragma factam pu tridum Phlegma sen-
sim extraximus, spatio scilicet mensis
anius: ob marcidum enim corporis sta-
tum nullam insignem evacuationem in
anam vicem ferre poterat. Per annum
vero unum vel alterum vulnus aliqua
parte, sicuti Fontanella, apertum con-
sulto servabatur. Intereà temporis *La-
ctea Diæta*, Medicamentis *Balsamicis*,
Millepedis, *Decocto Sarsæ Vulnerario*,
iberè & diu epoto, *&c.* (adjuvante e-
iam rusticano aere) interspersis etiam,
lebitis intervallis, & pro Ægræ viri-
ous, Catharticis è *Calomelan.* & *Dia-
ryd.* factis, tandem è tabido statu ex-
cessit *Tυβρως* & *Tυκτικος*; atque adeò
per plurimos annos duravit, sine vel
alla prioris morbi labe, nisi quod late-
re affecto quadantenus curvitate con-
tracta esset ad fatalem usque diem,
quo tempore a febre maligna è vivis
sublata.

CAPUT XI.

De Phthisi ab Arthritide, & Rheumatismo orta.

IN Arthritide, & Rheumatismo, præsertim verò legitimo & humoro-
so, (qui scilicet à fermento acri è nervis
suppeditato ortum suum ducit) adeo e-
videns fit colliquatio in tota sanguinea
massa, uti nemini mirari liceat, si Ph-
thisis ab hisce morbis (præcipuè vero ubi
fuerint contumaces, Chronici, & fre-
quenter recurrentes] oriatur. Atque
hinc facile observari licet, Rheuma-
ticum dolorem à percepto frigore pro-
venientem, rarius, si unquam, absque
tussi pulmonari artus invadere solere.
Et sicuti illustrem virum, *Dominum Or-
landum Bridgman*, *Dominos Phillips*, &
Tibs, atque alios quamplurimos, post
frequentes, & longos Arthriticos, &
Rheumaticos paroxysmos, tandem Ph-
thisicè, vel Asthmaticè periisse perspexi;
ita aliquando etiam post primum Rheu-
matismi paroxysmum acutam & fatalem
Phthisin subintrasse notavi.

Phthisin istam ubi a primo Rheuma-
tismi insultu invadit, nonnunquam ob
eam rationem acutam esse accidit; utpo-
te à colliquatione humorum in acuto
Rheumatismi humoralis paroxysmo or-
tam. Ideoque quoniam communis Phthi-
seos naturæ participat, generali metho-
do omnino tractari debet; usu scilicet
Lubricantium, *Incrassantium*, *Opiatorum*,
atque aliorum medicaminum Pulmona-
rium. Et quidem ego, idque non sine
fælici successu, in omni Rheumatismi
Paroxysmo, tametsi neque urgens ali-
qua tussis, neque Dyspnœa adsit, *Apo-
zemata*, & *Eclegmata Pectoralia Lubri-
cantia*, & *Incrassantia*, copiosè præscri-
bere soleo, non tantùm ad sanguinem
temperandum, atque emolliendum, ve-
rùm etiam ad præcavendam Phthisin,
quæ non rarò à Rheumatismo ortum
suum ducere solet.

Quoties autem ista Phthisis ab Arthri-
tide, vel veteri, & sæpiùs recurrenti
Rheumatismo oritur, est planè Chroni-
ca, sensim, & gradatim per plures an-
nos pulmonibus, & partibus respira-
tioni dicatis creans molestias. Atque
est quidem Asthmatici generis, ob phleg-
matis viscositatem dispnœa magis,
quàm pertinaci tussi stipati.

Siquidem à generis nervosi stupore
magis quàm ab humorum colliquatio-
ne oriri videtur. Hæc tamen Asthma-
tica Phthisis videtur mihi esse genii
peculiaris, eo quòd delectu aeris non o-
mnino relevatur. Hujusmodi enim Ph-
thisicos, licèt etiam Asthmatici fuerint,
æquè benè in aere palustri; & fumo car-
bonum oppleto, ac in tenui, & perfla-
tili respirare notavi. Atque inde etiam
fit, quòd medicamenta *Lubricantia*, &
Expectorantia nequicquam hic valeant;
ut ut *Incrassantia*, & *Opiata* fataliter læ-
dant. A *Spiritibus* autem *C. C. Sal. Ar-
mon. ol. Juniperi Chymico*, atque aliis e-
jusmodi, quæ scilicet spiritus excitant,
& nervos confortant, frequenter & co-
piosè exhibitis, plus levaminis, quàm
vel à quibusvis *Opiatis*, vel *Thoracicis*
medicamentis ritè expectandum est.

Quo magis ista Asthmatica Phthisis
procedit, eò magis dolores, & tumo-
res Rheumatici minorari solent. Et qui-
dem Rheumatismus humoralis verus,
& le-

& legitimus; longè priusquam lethalis evadat, in nervosum, vagis doloribus huc illuc transeuntibus, verùm nullo evidenti tumore comitatum, degenerat.

Rheumatica ista Phthisis à Rheumatismo Chronico orta, & in senili ætate accidens, est quidem (quantum ego scio) planè incurabilis. Indicium est enim naturæ jam planè succumbentis, & in ultima Rheumatismi scena jam triumphatæ.

Vomitoria lénia debitis intervallis repetita, (præsertim verò si cum [illegible] ferantur, neque nimis serò exhibeantur) multùm ad hujus phthiseos curationem promovendam conferunt; utpote Cerebrum & genus nervosum deoppilantia, & Rheumaticos dolores minorantia rigiditatem, & stuporem fibrosi generis universaliter sublevando; quo fit ut causa Procatarctica, seu fomes hujusce Phthiseos, plurimùm subtrahatur.

Venæ sectio etiam sub hujus Phthiseos initio (priusquam scilicet Corporis habitus nimis exinanitus fuerit,) plurimum prodest; non tantùm calorem hecticum & Rheumaticos dolores minuendo; verùm etiam ipsi dyspnœæ levamen ministrando.

In morbi verò progressu, ubi scilicet insignis marcor universalem corporis habitum priùs invaserat, sicuti à venæ sectione naturam debiliorem, ita respirationem difficiliorem reddi sæpiùs observavi. Equidem nullus dubito, quin Asthmatica Phthisis non raro a profusa & sæpius repetita venæ sectione in Rheumatismi Paroxysmis administrata ortum suum ducat; crasi scilicet sanguinis inde (uti in aliis immodicis hæmorrhagiis accidere solet) eversa, totaque ejus massa jam depauperata.

Vires etiam egregias *Peruviani Corticis*, in exstinctione flammæ hecticæ colliquantis, à statu Rheumatico in sanguine accensæ, ibique derelictæ, sæpissimè sum expertus; quæ quidem flamma nisi arte aliqua, vel natura tollatur, viam in hanc pulmonarem phthisin certissimè sternit.

Ob eandem etiam rationem medicamina *Chalybeata* in hujus morbi principio, ad inducias saltem obtinendas, si non ad curationem perficiendam plurimùm conducere observavi; præsertim verò *Aquas minerales Chalibeatas*, modò non nimis serò propinentur, & satis copiosè per vias urinarias fluant.

Usus etiam *Thermarum*, & *Balneum Artificialium*, priusquam scilicet corporis habitus nimis fuerit extenuatus, fibrosi generis obstructiones universim deoppilando, plurimùm hujus Phthiseos incipientis curationem promovere solet.

Lactea etiam *Diæta* in primo hujus morbi limine plurimùm confert, flammam in sanguine accensam minuendo, & acrimoniam præternaturalem leniendo. Licèt eam in morbi progressu, cum Dyspnœa jam fuerit inducta, non adeò benè convenire fatendum sit; quoniam scilicet phlegmati Bronchiis impacto majorem glutinositatem conciliare solet. Neque forsan conjectura ista est sine gravi ratione fundata; scilicet quòd lactis in Rheumatismo nimius usus Ægrotum in phthisin hanc Asthmaticam valdè disponit.

HISTORIA PRIMA.

Domina Laurence, circa annum ætatis suæ trigesimum quintum, quo tempore etiam gravida facta est, in Rheumatismum universalem incidit, & sese curæ cujusdam *Pharmacopolæ* per plures menses commisit; donec tandem à tussi dispnœa, febre hectica, marcore, atque aliis hujusmodi jam superinductis symptomatis, incertum esset an Rheumaticè, an verò phthisicè interitura esset; Rheumatismo quidem (qui antè fuerat legitimus) in Nervosum, rigiditate, & vago quodam artuum dolore, nullo tamen tumore stipatum degenerante. Quo tempore ego advocatus *Octobr.* scilicet die 25. 1686. ad temperandum Rheumaticum, & Hecticum sanguinis, & spirituum fervorem, & ad affectiones Hystericas

inde

inde natas compoſcendas, *Electuarium* cum ſequenti *Iulapio* præſcripſi.

℞. *Conſerv. Roſ. Antiq. Fruct. Cynoſbat. per ſetaceum traject.* an. ℥i. *pulv. Flor. Lavend. Magiſter. Corall.* an. ℥i. *Syr. è Corall. q. ſ. Ms. F. Electuarium è quo capiat quantitatem Nuc. Moſchat. ſexta quaque hora.*

℞. *Aq. Rut. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Aq. Cinnam. bord.* ℥iii. *Aq. Pæon. Bryon. Comp.* an. ℥iß. *Margarit. pp.* ℥i. ß. *ſaccbar. Alb. q. ſ. in gratam edulcorationem. Ms. F. Iulapium; è quo capiat Cochl. iv. vel v. poſt ſingulas doſes Electuarii, atque etiam ad libitum.*

In dolorum & rigiditatis artuum levamen, eadem nocte Veſicatoria internis brachiis iuxta axillas applicari iuſſi, & levem evacuationem per alvum tentavi ope ℥. *ii. Tincturæ Sacræ;* quæ quidem bene ferebat. Hora ſomni ſequentem Paregoricum hauſtum præſcripſi.

℞. *Aq. Rhæad.* ℥iii. *Cinnam. bord.* ℥i. *Pæon. comp.* ℥ii. *Sal. Abſinth. gr. vi. Syr. de Mecon.* ℥vi. *Ms. F. hauſtus.*

Octobris 28. *Vomitorium* ſequens propinavi.

℞. *Vin. Benedict.* ℥i. *Syr. Violacei* ℥ii. *Ms.* quod detur pro Emetico, circa horam quantitatem pomeridianam cum regimine, & (ſi opus fuerit) inter vomendum capiat ℈i. *Salis Vitrioli.* bis, vel ter in hauſtu *Poſſetalæ* calidæ. Vomitione facta, hauſtum Paregoricum ſequentem præſcripſi.

℞. *Aq. Menth.* ℥ß. *Stephan.* ℥iii. *Cinnam. bord. Lact. Alexiter.* an. ℥i. *Syr. de Mecon.* ℥. vi. *Ms. F. hauſtus.*

A *Vomitorio* levamen univerſim ſenſit, idque non tantum à ſymptomatis Phthiſicis, verum etiam Rheumaticis: deòque poſt tridui ſpatium repetitionem *Emetici* injunxi; & deinde flammam Hecticam in ſanguine à Rheumatiſmo accenſam exſtinguere, & pulmonibus inde labefactatis proſpicere totis viribus nitebar, ſequentem in modum.

℞. *Ingred. Decoct. pectoral. q. ſ. Cortic. Peruvian.* ℥i. *Balſam. Tolutan.* ℥i. *coq. in Aq. font. q. ſ. ad* ℔i. ß. *Colaturæ adde Aq. Cinnamom. bord. Lact. Alexiter.* an. ℥i. *Syr. Balſam.* an. ℥i. ß. *Ms. F. Apozema de quo capiat.* ℥iv. *ter die per ſex dies continues ſemper ſumendo in hauſtu nocturno Laudan. Liq. Helmont. gutt.* xv. modo Tormina in Diarrhœa, vel vigiliæ urgeant.

Finito jam *Apozematis* uſu, repetitionem potionis *Emeticæ* juſſi, & tandem *Novembr.* ſcilicet 13. ſequentes *pilulas* præſcripſi.

℞. *Pulv. patrum ſubtiliſſime trit.* ℥i. *Mucilag. Gum. Tragacanth. q. ſ. Ms. F. pilulæ mediocres deaurandæ, quarum ſex capiat. mane & veſperi de die in diem.*

A quorum uſu plane convaluit, non tantum à doloribus rigiditate artuum, verum etiam à tuſſi, dyſpnœa, oppreſſione, febre & reliquis Phthiſeos pulmonaris ſymptomatis planè liberata. Rediit etiam appetitus, & tandem etiam vires, & carnes ejus reſarcitæ ſunt, atque adhuc ſine aliqua Rheumatiſmi, vel Phthiſeos reviviſcentia optima ſanitate utitur.

HISTORIA SECUNDA.

Domina Covert, virgo circa annum ætatis ſuæ decimum octavum, in febrem continuam incidit, quæ tandem alia interſmittente excipiebatur, quæ quidem per ſpatium xj. vel xij. menſium duravit. Hæc vero ſponte ſua evanuit, Rheumatiſmo humoroſo tantum excepta. Febre autem & Rheumatiſmo proceſſu temporis [neſcio quo pacto) quadantenus jam evictis, manſit miſella virgo continuò héctica tuſſiens, anheloſa, valde emaciata, & penè etiam exſanguis faciem tanquam *Hippocraticam* præ ſe ferens. Inſuper adeo à triumphante Rheumatiſmo, muſculorum tendines ferè univerſim præ craſſitie & indureſcentia præternaturali rigeſcebant, uti omnibus artubus, non tantùm minoribus pedum atque manuum; verùm etiam majoribus, planè muniis ſuis imparibus factis, vel ſaltem difficulter & dolorificè fungentibus, cathedræ, vel lecto perpetuò ferè affixa maneret, tanquam ſtatua. Doloribus etiam vagis & verſatilibus, ſpaſmodicis & horrendis hic inde per totum thoracem non

 rarò

tarò percita fuit, lipothymiis etiam hystericis, paroxysmis febrilibus incertis sæpius recurrentibus vexata. His omnibus symptomatis continuus etiam virium languor, appetitus prostratio, & purgationum menstruarum suppressio adjungebantur. Universalis etiam corporis habitus mihi videbatur esse valdè scorbuticus. Casus sanè (si quis alius) valde deploratus, cui tamen (Deo favente) arte nostra in sequentem modum succurrebam.

Miscellam Virginem tricesimo die *Maii* 1683. invisens, ad temperandam scorbuticam sanguinis acrimoniam, & vagos dolores quadantenus demulcendos, qui sicuti longo tempore duraverant; ita non parùm adhuc oppressam naturam tenebant; præscripsi *Calomelan. Diagryd. Sulfurat. an. gr. xiv. Syr. Cichor. cum Rheo q. s. Ms. F. bolus manè sumendus cum regimine. Scrupulos etiam duos Milleped. præpar. & ocular. Cancr. præp. commixt. ter die horis mediis exhiberi jussi, è Cochleari Julap. sequentis, superbibendo* ℥iii. *vel iv.*

℞. *Aq. Meliss. Cerasor. nigr, Lact. Alexiter. an.* ℥iv. *Aq. Cinnam. hord. Epidemic. an.* ℥iij. *Sacchar. Perlat.* ℥vi. *Ms. F. Julapium.*

Sacculum item sequentem præscripsi suspendendum in *Cong.* iij. *Cerevisiæ mediocris* in potum ordinarium.

℞. *Rad. Lapath. Acut. pæon. mar. an.* ℥ij. *Cochlear. utriusque an. M. iij. Beccabung. Nasturtii Aquat. heder. Terrestr. summitat. Pini, an. M. ij. sem. Anis.* ℥j. *MS. F. Sacculus.*

Junii secundo; quoniam forma Pulvis non adeò grata fuerat, & ut obstructionum reserationem promoverem, Pulveris loco *Electuarium* sequens substitui. ℞. *Conserv. Fruct. Cynosbat. Ros. Rubr. an.* ℥ß. *Milleped. præp.* ℥jß. *Ocul. Cancror. præp.* ℈ij. *Sal. Martis gr. xij. Syr. Chalyb. q. s. Ms. F. Electuarium; de quo capiat quantitatem Nuc. Mosch. sexta quaque hora, superbibendo haustum Julapii. Pilul. etiam stomach. cum gum.* ℈j. *nocte sequenti deglutiendum præscripsi.*

Junii quinto, quoniam forma *Electuarii* non arridebat, in eandem intentionem *Syrupum Chalybeatum* substitui. Et quoniam alvus non adeò facilè subducebatur, *Pilulas* sequentes priorum loco in promptu esse jussi. *pro Syrupo.*

℞. *Vin. Chalybeat* ℔ ij. *Tinctur. Croc. Castor. an.* ℥j. *Sacchar. Alb. q. s. Coque ad consistentiam syrupi. Sumat exinde Cochl. ij. mane, & quinta pomerid. diebus à purgatione liberis, per se vel in aqua Card. dilut.* pro *pilulis*.

℞. *Pil. stomach. cum Gum. Aloes Rosat. an. gr. xv. Sal. Absinth. gr. iv. Elix. proprii. et q. s. Ms. F. pilulæ n. iv. crastina nocte sumendæ cum libera custodia.*

Tendines etiam induratos, & præ crassitie dolorificè contractos bis die ad luculentum ignem illiniri jussi, *Oleo Succin. & Spir. Lavend. comp. an. part. æqu.* superinducendo pannum Laneum.

Licet istorum usu tendinum tumor minorari videretur, atque rigidi artus quadantenus motui aptiores reddi, systema tamen nervosum ab hystericis lipothymiis frequenter revertentibus grave aliquid subinde pati visum est. Ideòque *Junii nono, Cochl. iv. vel v. Julapii sequentis* allibitum in languore propinari jussi.

℞. *Aq. Meliss. Cerasor. nigr. an.* ℥iij. *Aq. Bryon. pæon. Comp. an.* ℥j. *Tinctur. Castor.* ℥j. *Spir. Sal. Armon.* ℥ß. *Syr. pæon. comp.* ℥x. *Ms. F. Julapium.*

Sacculum Ingredientium Antiscorbuticorum repetivi, & quarta quaque nocte *pilulas Catharticas* injunxi.

Nervoso genere ex usu præscripti *Julapii* ter, quaterve jam relevato, præter calorem hecticum continuum, paroxysmum etiam febris intermittentis legitimæ cum rigore invadentem, & profusis sudoribus finitum, licèt incertis intervallis, aliquando observavi. Atque inde non sine ratione suspicabar, ab hoc latitante febrili fermento, quod nunquam adhuc è sanguinis massa amandatum fuerat; quodque adeò *Proteï* instar, sub varia specie hucusque visum nostrum illuserat, appetitus dejectionem, febrem hecticam continuam, & languorem universalem provenire. Ideòque contra hostem hunc totis *Peruviani*

Cortis

Corticis viribus insurgo, Siquidem ipse mihi pollicitus sum (neque quidem me spes mea fefellit, uti vel ipse eventus posteà comprobavit) quòd debellato hoc hoste, sanitatis status plurimùm inde restitutus foret, utcunque *Balnea*, *Fotus*, atque alia ejusdem generis insigni essent usui ad Trophæa Arthritidis in artubus nodosis, & debilitatis relicta, penitus exstirpanda. Ideòque.

Iunii 13. præscripsi haustum sequentem quarta quaque hora repetendum ad vij. vel viij. vices.

℞. *Aq. Melliss. Ceras. nigr.* an. ℥ß. *Aq. Epidem. Str. Cariophill.* an. ℥ij. *pulv. patrum subtilissimè trit.* ℥ß. *Ms. F. haustus. Iulapium* etiam sequens Cochleatim in languore sumendum.

℞. *Aq. Card.* ℥vj. *Cinnam. hord.* ℥ij. *Diacon. Comp.* ℥ij. *Margarit. præp.* ʒß. *Sacchar. Alb.* ℥ß. *Ms. F. Iulapium.*

Iunii 15. ℞. *Pulv. patrum subtilissimè trit.* ℥ß. *Mucilag. Tragacanth. q. s. F. pilulæ mediocr. deaurand. quarum sex capiat quarta pomerid. & hora somni, de die in diem sumendo omni mane Syrupum Chalybeat. jam ante præscriptum. Sacculus* etiam *Ingredientium Antiscorbuticorum* renovetur. Etsi autem Aegra liberali isto *Corticis* usu à paroxysmis febrilibus penitus liberata erat, mansit tamen adhuc nausea, & inappetentia, unà cum languore atque aliis inveterati hostis Trophæis. Ideòque, utcunque medicamenti formam mutaverim, hostem tamen jam plane fugatum *Cortice* ulterius prosequebar in sequentem modum.

℞. *Ingred. Decoct. Amar. purg. q. s. Sal. Absinth.* ʒß. *Cortic. peruv. pulveriz.* ℥ß. *Infunde debito modo, & coque in Aq. Font. q. s. ad* ℥xii. *capiat.* ℥iv. *Colaturæ fortiter express. manè, repetatque per tres dies continuos, continuando usum Syrupi Chalybeat. quarta pomerid.*

Iunii 17. præscripsi *Bolum* sequentem cum ℥iv. *Apozematis sexta quaque hora sumend. per tres dies continuos.* ℞. *Cortic. peruv. subtilissimè trit.* ℥ß. *Syrup. Artemis. q. s. Ms. F. Bolus.* ℞. *Cortic. peruv. an. pulveriz.* ℥ß. *infunde, & coque in Aq Card. & Vin. alb.* an. *q. s. ad* ℥xii. *colu in usum.*

Iulii 5. Quoniam genus nervosum adhuc aliquatenus male affectum erat; tres *pilularum* sequenter die horis mediis sumendas dedi, *superbibendo* ℥iv. *Tinturæ Corticis* jam ante præscript.

℞. *Pulv. patrum* ℥ij. *Trochisc. de Myrrh.* ʒi. *Castor. Ent. Vener.* an. ℈ii. *Mucilag. Fum. Tragac. q. s. Ms. F. pilulæ mediocres deaurand.*

Ab hoc copioso usu *Corticis*, licet diversa forma exhibiti, Ægra nostra mirum in modum undiquaque ad sanitatis statum restituta est, & ab omnibus Phthiseos, & Rheumatismi symptomatis plane liberata est; nisi quod tendines atque artus, præcipue verò manuum, rigidi, & quadantenus etiam tumidi manebant, & carnes etiam nondum satis resarcitæ. Ideoque ubi iam præparatorio ritu alvum subduci curaveram *Extract. Rud. gr. xv. & pilul Fætid.* ℈i. eam per spatium sex hebdomadum ad usum *Thermarum Batonienfium*, internum, atque etiam externum relegavi, imperando tendines atque tumefactos artus sub finem singularum Balneationum diu atque libere Aquis *Thermarum Regiarum* embrochari, atque easdem partes (Ægra in lecto jam posita & in sudores dispositа) Linimento sequenti diu illiniri. ℞. *Ung. Dialth. Nervin.* an. ℥j. *Ol. Scorpion. Liliorum alb.* an. ʒß. *Ol. Anis. Chim.* ℥ij. *Ms. F. Linimentum.* Et, ne in usu Balnei elangueret, *Iulapium Cord.* sequens in promptu erat Cochleatim ab libitum sumend.

℞. *Aq. Epidem. Stephan.* an. ℔ß. *Syrup. Cariophill.* ℥ii. *Ms. F. Iulap. Cordiale.*

Mense *Septembri* Ægra nostra ab usu *Thermarum* cum multo fructu reversa est.

Præcipue verò exinde tendines, atque artus affecti plurimùm restituebantur, ad quorum curationem ulteriùs promovendam, consului uti Balneis nostris *Londini* publicis, vel ter hebdomade uteretur, unà cum sequentibus Medicamentis.

Sept. 4. 1683. ℞. *Sars. Opt.* ℥iv. *Rad. Chin.* ℥i. ß. *Ras. C. C. Ebor.* an. ℥iii. *passular. major. exacinat.* ℥ii. *Glicirrh. ras.* ʒß. *post debitam infusionem coque in Aq. font.* ℔viii. *ad iv. huius Colaturæ bibat* ℔ß. *ter die horis mediis.*

℞. Ceruss. Antimon. Milleped. præpar. an. ℥ij. *Ms. in sex chartulas, quarum unam capiat ter die cum singulis haustibus Decoct. præscrip. præcipue verò quo tempore Balneum ingreditur.*

Usu *Balnei* jam finito moderatam Diaphoresin singulis noctibus promovere satagebam, ex uno sequentis haustus.

Sept. 12. 1683. ℞. *Aq. Card. Theriacal. still.* an. ℥j. *Ceruss. antimon.* ℈ß. *Syr. Viol. ac.* ℥ii. *Ms. F. haustus per* x. *noctes continuas repetendus.* A quorum usu artus, atque tendines multum levaminis capiebant. Tandem verò, ne Aegrotantis recidivatio in intermittentem febrem sub anni finem (cujus magna & rationabilis erat suspicio) perfectionem curationis irritam redderet, consului repetitum *Chinæ Chinæ usum per plures dies quarta, vel quinta quaque hora sumend. sub forma sequentis Apozematis.*

Sept. 20. 1683. ℞. *Cortic. Chin. Chin. pulveriz.* ℥j. *Coq. in Aq. Card. & Vin. alb.* an. *q. s. ad* ℔j: ß. *Deinde fiat colatura cum fortissima expressione.*

Deinde ad carnes resarciendas, & ad ulteriorem hectici caloris temperationem Aegrotæ consului, uti sese ad *Diætam Lacteam*, exactissimam per sex hebdomadum spatium in aere rusticano percipiendam reciperet.

A cujus usu ἀυτάρκης facta est, & planè convaluit, restitutis tunc tandem Purgationibus menstruis floridis, quæ antehac per quatuor annos, ob emaciatum scilicet & inanitum Corporis habitum penitus defecerant.

Anno verò sequenti scilicet 1684. & mense *Jani*, ob rigiditatem quandam in tendinibus carporum, & alterius pedis, manentem *Thermas* iterum adibat, & postea *Diætam Lacteam* repetebat. A quo tempore hucusque integra sanitate utitur, atque etiam maritata liberos peperit.

Eadem ferè methodo præter spem omnium amicorum feliciter curavi *Dominum Overton*, extra Portam dictam *Newgate* habitantem; qui à longo Rheumatismo tãdem in statum planè tabidum redactus fuerat, unà cum Dyspnœa, urgente & perpetua tussi, febre hectica continua, sputo puri simili, & reliquis phthiseos pulmonaris funestæ signis. Cujus historiam brevitatis gratia hoc loco recensere consulto omitto.

HISTORIA TERTIA.

Domina Lane, uxor *Barbitonsoris* habitantis in *Platea* dicta *Covvlane*, circa annos 35. nata, ubi in statu phthisico emaciata & tussiens, per aliquot annos retroactos vixisset, mense *Aprili* 1684. in Rheumatismum legitimum incidebat unà cum cruciantibus doloribus, inflammatis tumoribus, versatilibus tamen, ab uno artu ad alterum cito migrantibus; item cum febre generis insigniter remittentis eum comitante. Cujus Typus erat Tertianus (quem genium febris Rheumaticæ apprimè peculiarem esse sæpissimè sum expertus.) Quo in casu, quoties scil. novus Paroxysmus febrilis invadit, Rheumaticus dolor atq; tumor jam ante ferè sopiri in partibus affectis renovari, vel etiam in alios artus per metastasin materiæ (uti veteres loqui amant) transferri solent. Paroxysmi verò admodum prolati erant, per spatium scil. xii. vel xvj. horarum, vigiliis etiam, deliriis, jactatione multa, calore, & pulsu valdè febrili stipati. Quæ omnia symptomata immensis sudoribus excipi atque solvi solebant. Sub initium verò singuli paroxysmi Rheumaticos dolores in artubus affectis semper exacerbari, vel alios etiam artus de novo corripere perpetuo observavi; adeò ut cum paroxysmo febrili novus Rhenmatismus semper intrare videretur. Ego tempore paroxysmi advocatus, indicationibus præsentibus satis facere conabar, *Venæ sectione*, *Vesicatoriis*, *anodyno Haustu*, *Tinctura Rosar. Linctu pectorali*, & *julapio perlato*. Et quidem omnibus symptomatis sub finem paroxysmi jam evanescentibus, sequenti die ad invisendum Aegrotantem reversus hostem à *Præscriptis* penitus evictum & fugatum esse existimabam, donec tandem à paroxysmi febrilis & Rheumatici reditu nocte sequenti, planè intellexeram, quam vana spe hucusque illusus fueram. Ideoque pro symptoma-

ptòmatum indicantium urgentia, Venæ sectionem iterum instituo, repetitionem *Hypnotici Haustus*, & applicationem etiam *Cataplasmatis Anodini* artubus à Rheumatismo extremo dolore affectis mandans: Postquam verò Febris & Rheumatismi Typum, ad duas vel tres vices, planè Tertianum fuisse deprehenderam; atque omnia, non obstante jam ante præscripta methodo, perpetuo in pejus ruere, ipso nervoso systemate jam tandem spasmis, præcipue verò paroxysmi tempore, correpto, atque ore etiam Aphthis ulcerato, fælici conjectura fretus, ad usum *corticis peruviani* in hoc deplorato casu me recipio; præscribendo ℥i. extra paroxysmum, tertia, vel quarta quaque hora exhibendam. Cujus usu xxiv. horarum spatio à Rheumatismo æquè ac à febre liberata absque ullo remedio, suo modo, hoc est, Phthisice, valebat; minus tamen pulmonibus oppressa quam ante decubitum fuerat. Ubi verò primum à dolore & febre liberata est, phthisin Chronicam (quæ etiam à Venæ sectionibus, usu *corticis*, atque aliorum jam ante præscriptorum medicamentorum minorari videbatur) planè negligebat, respuens cujuscunque generis medicamenta: atque indè post annum unum, vel alterum à Phthisi illa pulmonari Chronica sensim extincta est.

CAPUT XII.

De Phthisi Pulmonari orta è febribus, præcipue Crapulosis, Scarlatinis, & Intermittentibus; uti etiam à Variolis, & Morbillis.

SÆpissime ab istis acutis morbis Phthisin pulmonarem ortum suum traxisse vidi. Neque quidem mirum videri debet, calorem à febre putrida in humoribus accensum, adeo facile in Hecticum, seu Habitualem, in spiritibus & solidis corporis partibus situm, degenerare solere. Spiritus enim atque humores in habitu corporis cum jamdiu pabulum, seu nutrimentum à sanguine nimis accenso, & calefacto receperunt, difficulter admodum præternaturalem istum calorem deponunt. Atque ab hac hectica & fixa flamma, quid mirum si colliquatio, & consumptio insequi aptæ sint natæ? Atque hoc maximè solet accidere in Variolis, Morbillis & in Scarlatinis & Crapulosis febribus. Siquidem istis morbis tam insignis humorum colliquatio insequitur, ab acri eos comitante calore effecta, uti progressu temporis vix sisti possit, quo novus chylus in posterum partibus solidis adunari vel assimilari queat. Atque hinc fit, quod calor partium præternaturalis non semper à critica eruptione prioribus morbis facta penitus extinguatur; verum calor hecticus in partibus solidis adhuc manens, unà cum inani tussi, atque aliis signis serosi & colliquativi sanguinis status (evictis jam prioribus morbis) etiam insecuturam Phthisin præsagiens.

Usitatissimus hujus Phthiseos Prodromus est levis Peripneumonicus affectus vel tubercula scrophulosa in ipsis pulmonibus nata; quæ primum in priorem morborum declinatione semper oriri solent. Quo fit ut febrilis calor non tantum rursus accendatur, verum etiam tussi, dyspnœa, vigiliis, siti: inappetentia, Imò aliquando etiam dolore pectorali, atque aliis incipientis Phthiseos signis stipatus redeat. Ista enim Phthisis plerumque est præceps & acuta, utpote naturæ à priori morbo jam debilitatæ superveniens; neque quidem vel præcaveri, vel curari ullo modo potest, absq; tempestivis; & repetitis Venæ sectionibus; utcunque debilis esse videatur Ægrotantis status. Et quidem Phlebotomiæ in præcedentis, seu originalis morbi declinatione neglectus, vel ejus nimis tera vel parca administratio, ansam huic Phthisi ut plurimum præbere solet.

Debitis autem Phlebotomiis jam ritè celebratis, reliqua curatio diligenti *Expectorantium* & *Balsamicor.* generali methodo jam ante descriptorum, uti & *Diætæ Lacteæ*, & *Julap. Temperantium* usu, perficienda est. Quod dictum est de Phthisi Morbillis, Variolis, Scarlatinis etiam & Crapulosis etiam Febribus supervenienti (qui quidem morbi sunt omnes unius generis; naturæ scil. insigniter se-

roſæ ſeu colliquativæ) idem etiam ob eandem cauſam de omnibus ſcorbuticis atque Chronicis febribus pari ratione affirmari poteſt: uti quidem generaliter loquendo de cujuſvis generis febribus quæ fuerint abſque legitima & debita criſi finitæ. Febrili enim fermento hoc modo magis vi dipreſſo, quam evicto, mitis calor hecticus priori putrido calori ſuccedit, Phthiſin mox ſuperinducturus: Ideoque in harum etiam febrium declinatione, cujuſcunque fuerint generis, Phlebotomia celebrari debet, & reliqua curatio ſicuti in jam præcedenti periodo innuimus, perficienda eſt.

Quinetiam nullus dubito, quin vel ipſæ malignæ & peſtilentiales febres, quæ per Apoſtemata Ulcera criticè terminari ſolent, phthiſin etiam ſuperinducere poſſint, materiam febrilem in tenerum pulmonum parenchyma criticè propellendo, unde Tumores atque mali moris Ulcera orta phthiſin peracutam inducere apta ſunt nata. Curatio autem perficienda eſt, tempeſtivo, & diligentiſſimo medicamentorum *Expectorantium*, *Abſtergentium*, & *Balſamicorum* jam ante deſcriptorum uſu quoquam citiſſima purgatio initi poſſit. De ortu verò phthiſeos à febribus intermittentibus natæ, paucula hic ſpeciatim ſubnectere lubet.

Primò ſcil. Me phthiſin à nulla alia febre frequentius, quam ab Intermittente originem ſuam duxiſſe, obſervaſſe. Quod quidem videtur mihi duplici de cauſa accidiſſe: primum, Quod iſta febris, vel ob genium ſibi peculiarem, (quippe quæ inexhauſtam mineram in corporis habitu continet,) vel ob efficacium medicamentorum tempeſtivè, & copiosè exhibitorum neglectum, valde chronica eſt, & ſæpenumero etiam fugata revertitur; atq; inde fit quod ab hoc putrido calore longo jam temp. invaleſcente, calor tandem hecticus & continuus inſpiritus, & partes ſolidas ſuperinducatur; atque inde colliquatio humorum ferosa unà cum tuſſi, & reliquis phthiſeos ſociis non poteſt non inſequi.

Secundò; Quod hujuſmodi Aegri, eo quod non ſuſpicentur hujuſmodi morbum fore lethalem, ſicuti illum contemnere, ita etiam ſemetipſos negligere conſueverе; non tantum morbum, neſcio quibus muliercularum Receptis debellare ſatagentes, [quo fit ut ſub febrem curandi prætextu non raro diatheſin inflammatoriam, & venenatam ſanguini & humoribus concilient,] verum etiam ſæpiſſime ſeſe aeri frigido, vel in ipſo paroxyſ. tempore, incaute exponentes, frigus unum poſt alterum percipientes, tandem incuriæ, & inſcitiæ propriæ pœnas luant, per Phthiſin ſcil. in hoc morbido humorum ſtatu à frigore ſæpius percepto, atque etiam neglecto effectam. Quæ quidem leni Catarrhi nomine à miſeris iſtis Aegris ſignari ſolet; donec tandem negligentia incurabilis evadat. Ideoque omnes admonitos vellem, ne falſa opinione innocentis hujuſce morbi indolis ducti, vel *Aegrtarum*, vel Muliercularum *Receptis*, ſeſe committant; verum, uti quam citiſſime copiòſo *Corticis Peruviani* (unicæ hujus morbi Herculeæ Antidoti) uſu, penitus atq; tempeſtive debellare, & repetito ejus uſu febris revireſcentiam præcavere ſatagant. Siquidem frequens in hujuſmodi febrem Recidivatio æque Phthiſin minatur, ac ſi plane eſſet continua. Eodem etiam animo Aegris conſulo, uti durante morbo, præcipue verò Paroxyſmi tempore diligentiſſime à frigore percipiendo caveant.

Tertio, Phthiſis iſta eſt plerumque Chronica; quæ ſcil. per ſpatium anni, vel eo amplius, durat priuſquam ad ἀκμὴν ſuam pervenerit, in hoc particeps naturæ originalis morbi à quo dependet.

Quartò; ſignum hujus Phthiſeos Pathognomonicum eſt, quod ab ipſis morbi primordiis Paroxyſmus febrilis quotidianus, Tertianus vel Quartanus, pro morbi ſcil. originalis peculiari genio, febri hecticæ ſemper conjunctus ſit, unà cum Tuſſi, Dyſpnœa atque aliis Phthiſeos Pulmonaris ordinariis ſignis.

Quintò; In hujus Pthiſeos curatione *Cortex Peruvianus* medicamentis *Thoracicis* & *Pulmonaribus* ſemper copiosè commiſceri debet. Licet enim plures à deplorata hujuſmodi Phthiſi, intra tres,

vel

vel quatuor hebdomades verno tempore, *Corticis Peruviani*, una, vel altera unica, sine aliquo medicamento *Pulmonari*, & sine ulla Recidivatione liberarim: (cujusmodi curationis emplar unum vel alterum illico subnectere non pigebit:) Nullum tamen hujusmodi Phthisicum, vel diligentissimo medicaminum *Antiphthisicorum* usu, sine *Corticis* admixtione vel ipse curavi, vel à quoquam alio curatum memini.

HISTORIA PRIMA.

Dominum Thompson, Arte *Pictor*, habians in Platea dicta Angiporto *Sancti Nicolai* juxta *Lumbard-street*, circa annum 1674. initio Mensis *Octobr.* media nocte, post esum *Salmonis* nimis liberum, una Uxore sua eadem ipsa hora in lecto correptus fuit febre Quotidiana vel magis, ati ego sentio, Triplici Quartana. Uxor, nescio quibus Medicamentis, am diu à *Pharmacopola* male habita est, quod licet ante *Januarium* Mensem à stais febris paroxysmis liberata videretur, præ languore tamen virium perpetuo lecto decubuit, tanquam illico animam efflatura. Pulsus enim valde debilis erat & celer, Lipothymiæ frequentes, vigiliæ pertinaces, nausea & vomitiones ferè perpetuæ, sudores multi, & colliquativi, sitis immensa, sputacio copiosa, jactatio continua, generis nervosi affectiones hystericarum more insignes, appetitus in totum prostratus. Misera Ægra quæ jam continuo instantem mortem exspectabat, pristinæ febris reditum vehementer exoptabat; modò ea lege à præsentibus miseriis liberaretur. *Decocto Amaro Cathartico* bis in eam rem exhibito pro voto, priorem febrem cum justis Periodicis Paroxysmi revocavi. Deinde in paroxysmorum Intervallis *Corticem Peruvianum* sub variis formis libere, ad ℥ iß. scil. præscripsi. A cujus completo usu planè convaluit sine vel ulla morbi, ejus symptomatum revirescentia. Neque quicquam amplius præter *Julapia Hysterica Optata*, pro symptomatum scil. exigentiis, injunxi.

Maritus autem; cùm Athletici fuerit habitus, & multis negotiis implicitus præcipuè verò quoniam uxorem ex medicamentis perperam à *Pharmacopola* exhibitis, in dies in pejus ruere observavi, sibi nullam opem vel à Medico vel ab ipso *Pharmacopeo* petebat, expectatus scil. vere jam appropinquante hostem sua sponte discessurum.

Quotidiè etiam, post peractum paroxysmi insultum, negotia sua tum domi tum foras sedulo peragebat (febre interim simplicem suam formam uno eodemque tenore in statis paroxysmis, & intermissionibus per totum hoc tempus servante. Tandem verò post Uxoris suæ convalescentiam, ubi sese in dies magis magisq; morbo suo succumbere sensit, opem meam petiturus erat; verum à sano isto consilio, tum vernæ tempestatis appropinquatio tum graviorum negotiorum distractio eum abstrahebat. Verum quidem est, quod secundum jam conceptam subsequentis scil. veris initio, in simplici sua forma sponte febris eum reliquerit; verum appetitus adhuc omninò prostratus mansit, dejectæ vires, Corporis habitus valde macilentus & sanguinis pulsus continuo celer & debilis, sitis ingens, respiratio anhelosa, tussis aderat sicca perpetuoque diu noctuque urgens una cum cæteris omnibus incipientis Phthiseos symptomatis.

Jam tandem ad me venit, una cum Uxore opem meam implorans, moramque suam multum defluens. Satis mihi illico persuasum fuit, incipientem istam Phthisin esse veram prioris *Protei formis* morbi sobolem (ideoq; nihil ferè è vulgaribus *Antiphthisicis* vel *Thoracicis* medicamentis præscripsi, quorum ope impossibile ferè duxi, uti Æger, in marasmi propè statum jam redactus, pristinæ sanitati restitueretur. Verum totam curationem *Corticis Peruviani* usu absolvendam esse statui; quo pacto, febre jam prorsus evicta, reliqua ejus symptomata sponte sua cessura ritè judicavi, sicuti vel ipse eventus fæliciter comprobavit. Ideoque in hoc tantùm incubui quo medicamenti formam Ægroto redderem quam gratissimam, ne contra Aegri opiniones,

æque ac ipsum hostem militandum foret. Ideoque *pulv. Chin. forma Tabellarum* præscripsi, in sequentem modum.

℞. *Pulv. Cortic. peruvi. ℥i. ß. sacchar. Christall. in Aq. Absinth. mucilagine Gum. Tragacanth. incrassat. ℥viii. dissolut. Ms. F. Tabellæ s. a. adeò uti singulæ ponderant ℥ii.* vescantur una quater in die, superbibendo ℥iv. *Decocti pector. depur.*

Absumptis jam *Tabellis*, illicò febris ista hectica (quæ sicuti Intermittentis genuina erat soboles, ita etiam paternum inguen adhuc sapiebat) planè evanuit, unà cum tussi, dispnœa, & reliquo Phthiseos funestorum symptomatum satellitio; nisi quòd appetitus haud adhuc integrè restitutus esset: neq; carnes præ temporis sc. brevitate resarcitæ. Ideôque, tempestate id suadente, eum illico in rusticanum aerem dimitto; è quo post spatium duarum, vel trium hebdomadum reversus est, strenuus, εὔσαρκος, vultu florido, & appetitu insigni præditus, atque in hunc usque diem optima valetudine utitur.

HISTORIA SECUNDA.

Mercator quidam *Norvegiensis*, qui in vico dicto *Nevvington*, ultra *Thamesin*, habitabat; quo anno *Dominus Talbor* primum propter liberalem *Corticis Peruviani* usum in febrium Intermittentium curatione, publice innotuit, eodem etiam ipso mense quo ego ejusdem *Mercatoris* uxorem, præter spem adstantium omnium, a febre remittente dirissimis symptomatis stipata, inter alia remedia *Cort. Peruviani* usu, liberaveram; cùm ipse a febre intermittente Tertiana legitima & benigna correptus esset, derelicto amico, & Medico suo noto & familiari, unà cum grandi turba ad *Dominum Talbor* accurit, & numeratis quinque *Guineis* unciam unam *Corticis* insignis Arcani loco accepit; quo devorato illico convaluit. Nulla tamen cura ad præveniendam febris revirescentiam ab illo *Empirico* adhibita; elapsis duabus, vel ad plurimum tribus hebdomadis, morbus tandem recrudescebat, a quo iterumque, verùmque non sine priori gravi pretio singulis vicibus in manum dato, ex usu *Corticis* repetito liberatus. Vir ad rem familiarem satis attentus, maluit reliquam hyemis partem sub ærumnosis hujus febris symptomatis agere, quam continuo eodem modo crumenam suam emungere interim sperans morbum saltem vere sequenti sua sponte discessurum. A longo vero hujus febris continuato cursu, (quod forsan etiam frigus sæpius Paroxysmi tempore perceptum, & Mulierc ularum & *Agyrtarum* non adeo salubres *Receptæ*) quibus omnibus avide, & sine delectu uti solebat (promovebant:) sub veris ingressu, calor hecticus continuus in febris putridæ Paroxysmorum intervallis accendi videbatur, immani etiam tussi, dyspnœa, sudoribus colliquativis, siti continua, nausea, atque aliis hujusmodi symptomatis stipatus. Unde ante finem *Junii* mensis quo tempore sese statim Phthisice exspiraturum credens, a me opem petiit, adeo languidus, & emaciatus fuit, uti faciem plane *Hippocraticam* præ se ferret, & a primo ejus aspectu plane eum deploratum judicassem, si ab aliqua alia causa, quam a febre intermittenti, hæc phthisis ortum suum duxisset. Phthisin vero hoc modo ortam, utcunq; specie tenus deploratam, curabilem tamen rite judicabam, quoniam scil. penes me erat eo modo, hac saltem anni tempestate, Antidotum illam magnam, *Cortic. scil. Peruvianum*, exhibere; uti non tantum febrem ibtermittentem tollerem; verum etiam revirescentiam ejus impedirem. Quo factum est, ut nullus dubitarem, quin detracto jam fomite, flamma hæctica sponte sua exstincta foret; unà cum toto symptomatum Pulmonarium inde dependentium satellitio. Quæ quidem conjectura citissime eventu fœlici comprobata fuit. Siquidem spatio iv. vel v. dierum, febris Intermittentis Paroxysmis ab exhibitione unius unciæ *Corticis*, forma piluiari, jam sublatis, febris hectica etiam sua sponte evanuit; tussis etiam unà cum aliis pulmonaribus simptomatis multùm minorata fuit, & appetitus plurimùm adauctus. Cùm vero febris originalis revirescentia repetito eiusdem *Corticis* usu iam præcaveretur, intra men-

nensis unius spatium absq; vel uno Medicaminum *Pectoralium* grano, omnia Phthiseos symptomata sponte sua evanuerunt: quin & Æger ὑβρωδες, & ὀυρητικος, quantum ego scio in hunc usque diem manet.

HISTORIA.

Dominus Lane, *OEconomo*, ad Insigne *Regiualis Capitis*, in *Southwark*, vir annè robustus, & procerus, circa mediam ætatem, sub initio autumni, anno *Eræ Christianæ* 1668. febre *Quartana* vehementissima correptus fuit, atque illicò sese consulti medici curæ commisit; qui usitatis Remediis, & Antiquorum methodo eum tractavit, *Venæ sectione*, *frequenti purgatione*, *Julapiis Febrifugis*, & *Apozematis longis Debruentibus*, & *Alterantibus*. In dies tamen malum in pejus ruit, febris tandem duplicatur, adeò ut nullus dies ἀπυρέτος fuerit; & circa finem *Decembr.* Paroxysmi in tantum erant producti, ut alter statim ferè post alterum suboriretur; vires etiam adeò prostratæ, ut vix è lecto suo consurgere potuerit; quin & appetitus in tantum elanguebat, uti vel ipsam *Avenacem* vix degustaret. Continuò, & immensè sitiebat, quoniam nunquam à febre originali, vel hectica superinducta liber esse videbatur; ideòque perpetuò sese in lecto inquietus jactitabat. Insuper verò undiquaque ferè per totum corpus, præsertim verò in pectore, atque artubus maculæ scorbuticæ purpureæ; eæque latis amplæ apparebant: Crura, atque femora, uti etiam Abdomen, & Thorax Hydropicorum more valdè intumescebant. Tussis erat importuna, & continua, & respiratio difficilis, & valdè inæqualis, Adeò ut Aeger primo aspectu mihi videretur non tantum febre intermittenti; verùm etiam hectica continua à priori orta detentus; atque indè in Phthisin pulmonarem, & Hydropem universalem incidisse. Ubi jam de Aegri vita planè desperatum esset, ego tandem ab amicis advocatus, non tam ad febrem (quam ante æstatis adventum incurabilem esse judicabant) curandam; quam ut aliquales suppetias contra Phthisin, Hydropem, & Scorbutum ferrem; hostes quidem, qui adeò ferociter desæviebant, uti mortem ferè præsentem minari viderentur. Ipse verò Æger vel ipsius cibi, licet delicatissimi, nausea affectus, multo magis medicaminum, quorum copia ventriculus ejus jamdiù obrutus fuerat, ægrè admodùm consensit uti curationem cujusvis generis Pharmacis tentarem. Hoc tandem multis precibus obtinuerunt amici; uti per iij. vel iv. dies, *pilulas nostras specificas è Cortice peruviano* factas tentaminis gratia admitteret.

Quo spatio ℥vj. *pulveris* jam consumpti, illicò à Paroxysmi sequentis insultu liber evasit. Die sequenti, cùm ego jam Aegrotum invisseram, eum inventi de hoste prorsùs triumphantem, ova sorbentem, & paratum foras in curru, qui jam præ foribus erat, vehi, quo necessaria negotia prosequeretur. Quod verò mihi multo magis mirandum videbatur: sicuti maculæ omnes disparuerunt, ita etiam tumor ille hydropicus, sine vel ulla sensibili evacuatione, evanuit. Respiratio etiam difficilis, & tussis una cum reliquis phthiseos incipientis symptomatis plurimum mitigari videbantur, atque in dies decrescebant, donec tandem Aeger pristinum sanitatis statum paulatim recepisset. Verum quidem est, Febrem hanc post mensem unum, sub specie quartanæ simplicis, reversam esse; & ad quartum ferè paroxysmum durasse; verum tamen sine usu Remediorum, vel priorum symptomatum superinductione prorsùs evanuit; à quo tempore optima valetudine fruebatur Aeger, donec tandem post annum scil. elapsum, & quod excurrit, funestè ab Hæmorrhagia narium sublatus est.

CAP. XIII.

De Phthisi Idteritia, seu Hepatica.

SAnguis, ubi primùm novas chylosas parte, & nutritioni idoneas, hic inde

in

uis a biliosis particulis in se præternaıral iter congestis, adeo insignem alteıtionem subeat, ut ad genii adeo Chroici phthisin formandam disponatur. 'riusquam vero possibile sit sanguinis ıutationes tanto effectui pares subire, el Morbus Arte ab Ægro, vel æger ıorte a morbo tollitur. Ictero vero :hronico & habituali a Scirrhoso, vel imis denso, & constricto hepatis paenchymate orto, nullus morbus freuentiùs, quam phthisis pulmonaris :hronica, supervenit; quæ quidem in ydropem fatalem plerumque termina. solet. Sicuti enim hic morbus est lurium annorum, quippe quod nullo raviſſimo symptomate stipetur; ita bis indè in sanguine præternaturaliter :ongesta, licèt non sit tam copiosa, quam in Ictero accidentali, per longam amen moram, & frequentem cum illo *ohobattonem* (si ita loqui fas est) totam natsam efficaciùs alterat, & morbidè lisponit; a quo tenerum pulmonum Paenchyma tandem fatalem labem conrahere nemo mirari debet. Causæ evilentes, seu procatarcticæ, hujus phthieos sunt fere crapulæ frequentes, & ongæ, & Pathemata animi graviora ese alternatim excipientia. Ab illis Parenchyma jecoris, & forsan etiam psorum pulmonum, perpetuo fere nimium calefieri, & succo superfluo inferciri; ab istis vero spasmodice constringi, vel comprimi, contingit: Ab utrisque conjunctim jecur saltem (& forsan etiam pulmones) in tono, seu :ompage sua nimis compressum, & conıtrictum, si non etiam Scirrhosum, vel nflammatum, & ulceratum redditur. Atque hinc non potest non insequi nimia bilis in sanguine congestio; atque inde morbida ejus alteratio, oppressio Hypochondriorum, Melancholia, cum reliquis jam ante memoratis signis, quæ in phthisin Pulmonarem. Atque hinc est quod ego phthisin hanc crapulosam vocare soleo. Satis enim notum :st, vel cuivis in medicinæ Praxi tanillum exercitato quam sæpe anxiis, atque aliis gravioribus animi pathematis, multa & consueta crapula alternatim exceptis, nonnullos vitæ male actæ pœnas luere contingit, præmatura ejus & satis ærumnosa extinctione ab hujusmodi Phthisi effecta; cui non multum ante fatalem diem Ascites; aliquando etiam Anasarca, superinduci solet.

Signa hujus phthiseos Diagnostica a tribus fontibus petenda sunt: Ab urina tcil. cute, & hypochondriis. Primò; Urina quidem est quantitate admodum pauca, Contentis plurimum saturata, & coloris intensè rubri, & flavescentis, instar *Cerevisiæ Brunsvicensis*. Verum quidem est omnium phthisicorum urinam, ob febrem esse aliquatenus rubram & paucam, & ob præsentem colliquationem Contentis etiam saturatam, atq; hoc pacto in febribus putridis intermittentibus apparere solet. In phthisi verò Hepatica, seu Ictericia, Phænomena ista in gradu multo magis intenso semper inveniuntur; & quò magis hepatis Parenchyma obstruitur; atque indè copiosior fit bilis in sanguine congestio; eò semper intensiora. A bilis enim commixtione pars sanguinis serosa, seu urinaria; sicuti tinctura profunde rubra, & flavescente imbui solet, ità etiam coagulari & partes suas heterrogeneas præcipitare apta nata est: undè etiam peti possit ratio, quare hujusmodi phthisicorum urina tam pauca, & Contentis plena, æque ac rubra & flavescens esse soleat. Secundò; Color cutis etiam subflavus est: Fateor quidem omnium rabidorum cutim, in quantum marcor prævaluit, à partium contractione crassescentem, nitore solito privari; verùm in phthisi præter pallorem, & squalorem illum vultus, flavedo varia & incerta, uno die plus quàm altero manifesta est; præcipue verò circa collum, dorsum, atque alias corporis partes cute crassiores tectas, licet non tam intensa sit, quam in Ictero accidentali esse soleat, ubi per totalem Cholidochi ductus obstructionem, multò copiosior bilis in sanguine coacervatur, quam ubi ab obstructione glandularum hepatis, imperfectè tantùm à sanguine secernitur. Tertiò; Oppressio

gra-

gravativa ſemper in hypochondriis ſentitur cum Melancholia conjuncta, ab obſtructione & mole hepatis indè aucta proveniens; quod ſæpiſſimè adeò indureſcit, & quantitate augetur, uti inde non tantùm dextrum hypochondrium multùm diſtendi, & elevari; verùm etiam tumorem in illo quaſi renitentem externo etiam tactu ſentiri contingat.

Phthiſis iſta ſemper eſt Chronica, & plurium annorum, utpote a cauſa tarda & lenta procedens. Sputum etiam eſt magis viſcidum, quam copioſum, uti in omni phthiſi tarda eſſe ſolet.

Sicuti cum Inappetentia, & cibi faſtidio iſta phthiſis incipit, ita in Hydropem Aſciticum tardum, & doloriſicum fere ſemper terminatur; ubi primum ſcilicet à progreſſu morbi hepar adeò induruerit, uti à vaſorum lymphaticorum per illud reptantium conſtrictione, ea in partibus inferioribus præſertim pati contingat; Cui etiam frequens hæmorrhagia narium a circulatione in aliis partibus impedita, ab iiſdem obſtructionibus orta, fere ſemper adjungi ſolet. Ideòque ut ut curabilis ſit hæc phthiſis, ſi Medicus expertus ab Ægro morigero tempeſtivè accerſatur, nulla tamen eſt eà fatalior, ubi jam Hydrops à Lymphæ ductuum ruptura per hepatis duritiem effecta, ſupervenerit. Neque quidem miſellus Æger ſitientia frui poteſt, propter horrendos, & perpetuos dolores, anheloſam reſpirationem, & reliqua ſymptomata, ſegnem hunc Hydropem comitari ſolita.

Indicationes curativæ generales ſunt tantum duæ; Pulmonum ſcil. morbide affectorum in ſtatum ſanum reſtitutio; & cauſæ, a qua pulmones adeò male affectos eſſe contigit, ſublatio. Priori indicationi ſatisfieri poſſit uſu Remediorum *Pulmonarium*, *Generali Methodo*, *in Libro ſecundo* jam ante memoratorum: Secundæ verò, ope *Hepaticorum*, *Diureticorum*, *Chalybeatorum*, atque aliorum ejuſmodi, quæ hepatis obſtructiones removendo, debitam & liberam bilioſarum partium è ſanguinis maſſa ſecretionem reſtituant, & bilis excretionem in Inteſtina, per ductum communem promoveant; quo Atrophiæ cauſa, atque etiam phthiſeos hujus Pulmonaris ſymptomaticæ, penitus tolli poſſit. Quo pacto verò generalis curationis Phthiſeos methodus commixtione *Hepaticorum* cum *Pulmonaribus*, (quo utrique indicationi ſatisfiat,) ſit variandа, mallem exemplis, quam novæ methodi deſcriptione, oſtendere: ne hujus Diſcurſus filum nimis protrahi videatur. Ideoque Hiſtoriam unam, vel alteram ad hanc rem ſpeciatim ſpectantem illico narraturus ſum, præmiſſa unica hic generali obſervatione, quam quidem in tota hujus Phthiſeos curationis methodo, præ oculis habere convenit; quod ſcil. inter *Pect. Incidentia*, *Abſterſiva*, & *Carminativa*, ſemper eligenda ſint; *Incraſſantia* omnino ſunt vitanda, & *Mucilaginoſa* cum aliis *Alterantibus* moderate uſurpanda; ita ſuadente non tantum Phlegmatis viſcoſitate, (quod hujuſmodi Phthiſici vix cum maximo conatu expectorare, aut exſcreare poſſunt;) verùm etiam ipſius hepatis obſtructo ſtatu, in quo quidem, in hoc caſu, prima hujus tabis ſemina deliteſcunt. Indeque fit, quod utcunq; hæc phthiſis jam incipiens, aliquando perfectam curationem admittat, ex mero ſcil. *Incidentium*, & *Chalybeatorum* uſu, quæ hepatis obſtructiones tollendo, & conſequenter etiam cauſam morbi Procatarcticam auferendo, ſatis etiam pulmonibus proſpiciunt, quibus labes nondùm tam alte impreſſa fuerat, quin ultro cedat, & evaneſcat, poſtquam novus fomes ab hepate male affecto miniſtrari ceſſat. Nunquam tamen vidi huiuſmodi phthiſin à medicamentis mere Pulmonaribus curatam; ſemper vero à copioſo *Incraſſantium* uſu, & eorum omnium, quæ hepatis obſtructiones augent, plurimum & cito ad gradum uſque funeſtum confirmatam obſervavi. Ideoque ſicuti Lac, & omnia Lacticinia, ipſum *Lac Aſininum*; multo magis *Diæta* mere *Lactea*, in hujus phthiſeos curatione non convenit: Sic etiam ob eandem rationem ſatius eſt omni uſu *Laudani*, & *Opiatorum* cujuſcun-

uſcunque generis, niſi urgenti neceſſitate, abſtinere. Mœſtitia ſedulo devianda eſt, quæ partium hepatis conſtrictionem continuò promovet. In aere etiam tenui, & perflatili Æger verſari debet, & inibi exercitiis moderatis quotidie uti, quæ omnia ad tollendas hepatis obſtructiones multùm conferunt. Super omnia verò hanc curationem promovet longus *Amatorum Chalybeatorum* uſus; præſertim verò *Aquarum Mineralium Chalibeatarum*, modo obſtructiones non eò invaluerint, ut *Aquarum* fluxum per urinam præpediant. Sin verò res ita ſeſe habeat, religiosè ab earum uſu abſtinendum eſt, ne à præmaturo hydrope ſuperinducto morbus illius incurabilis reddatur.

HISTORIA PRIMA.

Dominus Delf, circiter annum ætatis ſuæ vigeſimum, cum jam à multis retro annis Dyſpnœa, & Tuſſi Aſthm. una cum aliis Phthiſeos Pulmonaris Chronicæ notis laboraſſet, & tinctura in cute, & urina quadantenus flaveſcente, cum aliis obſtructi jecoris ſignis affectus eſſet, tandem in febrem inflammatoriam horrendis doloribus pectoris, ſiti, vigiliis, necnon ſputo ſanguine leviter incto, atque aliis Tuberculorum Pulmonarium inflammatorum ſignis ſtipatam incidit, & à me opem petiit. Statim ab inſpectione urinæ profundè rubræ & flavæ; contentis etiam inſtar *Cereviſiæ Brunſvicenſis*, ſaturatæ; uti & à levi rutis flavedine (licèt adoleſcentem nunquam antehàc, quod ſcio, vidiſſem) febrem Peripneumonicam Ægro, jam anteà in Phthiſeos Idteritiæ, ſeu hecticæ, ſtatu exiſtenti, ex accidente aliquo ſuperveniſſe conjeci. Ideòque primo die *Nov.* ſcil. nono *Anno* 1688. ℥ x. ſanguinis è cubito dextro illicò detrahi juſſi, & ℥ iv. *Apozematis* ſequentis, cum Cochleari *Linctus* ſæpiſſimè propinari.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Syr. ex Eryſimo* an. ℥ ii. *Saccbar. Cand. Alb.* ℥ ii. *Ms. exactiſſimè F. Linctus.*

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔ ii. *Tinctur. Croc. Syr. è quinque radicib.* an. ℥ i. ß. *Ms. F. Apozema.*

Ad dolores pectoris, & lateris ſublevandos juſſi ſequentem Fotum partibus affectis, urgente dolore, calidè applicari, in veſicam bubulam prius inditum, ita ut ſemiplena tantum ſit veſica.

℞. *Rad. petroſelin. Fœnicul. Sem. Lin. Fœnugræc.* an. ℥ ii. *Flor. Chamæmel. Melilot.* an. *Mii. coqu. in aq. F. q. ſ. in fotum.* Amota veſica curavi pannum Laneum linimento ſequenti calidè illitum locis affectis imponi.

℞. *Unguent. Dialth.* ℥ ß. *Ol. lilior. Alb. Laterit.* an. ℥ iii. *Ms. F. Linimentum.* Ad ſpiritus refocillandos *Iulapium Cordiale* ſequens præſcripſi, cochleatim ſumendum ad libitum.

℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſor. nigr.* an. ℥ iii. *Aq. Epidem.* ℥ ii. *Syr. Caryophyll.* ℥ x. *Ms. F. Iulapium.*

Nov. 10. Flagrante adhùc febre, necnon urgente plurimùm dolore, iterùm ℥ viii. ſanguinis ex eodem brachio, quo priùs, detrahi juſſi: & propter urgentem ſitim *gr. xv. Sal. Nitr. puriſſ. Saccbari albi* ℥ ß. *commixt.* ſingulis hauſtibus Cereviſiæ ſolvi; *Enema* etiam *Lactis Saccharat. Florib. Chamæl. alterat.* injici; niſi, alvus ſua ſponte ſoluta fuerit necnon (ſi dolor id requireret) *Emplaſtrum ex æq. partibus Empleſtr. paracelſ. & de Minio* ſuper alutam extendi, & partibus affectis imponi; hora ſomni etiam (ſi dolor multum ſæviret) *Laudan. Liq. Helmont. gutt. xv.* in hauſtulo *Iulapii* exhiberi, & in *Apozemate pectorali* ℥ i. *Flmi Equin.* frigide infundi. A quorum uſu melius ſeſe quadantenùs habere videbatur, jam plurimum mitigata febre, dein verò facta jam diligenti urinæ, cutis, & ſtercoris inſpectione, certior de jecoris obſtructione factus eram. Ideoque loco prioris *Apozematis* ſequens præſcripſi, cum *Linctu*, quarta quaque hora ad ℥ iv. ſumend.

℞. *Ingredient. Decoct. pectoral. q. ſ. Rad. petroſelin. Fœnicul. Cichor. Gramin.* an. ℥ ii. *Rad. Curcum. Cortic. Intern. Berberor.* an. ℥ i. *Raſ. C. C. Ebor.* an. ℥ ß. *uvar. Corinthiac.* ℥ ii. *Croc. in nodulo ligat.* ℥ ß.

Coq.

Coc. in aq. f. q. f. ad ℔ij. *Circa finem ebullitionis addende Vin. alb. opt.* ℔ß. *Colaturæ adde Aq. Lumbricor. magistr.* ʒiii. *Syr. è v. radicib. Decoct. Traumatic. an.* ʒii. *Ms. F. Apozema.*

Tincturæ sacræ etiam ʒiiß. *hora somni propinari jussi* qua bis alvum deposuit sequenti mane cum levamine. Ideòque *Nov.* 11. usum *Apozematis* continuari, *Tincturam* hora somni repeti, & manè sequenti *Aquar. Mineral. purgant. à* ℔. *iv. ad. tres Coct. & semilibra lactis alterat.* propinari jussi, locoque prioris *Julapii* sequens substitui, copiosè bibendum.

℞. *Aq. Petroselin. Fœnicul.* an. ʒiv. *Aq. Lumbric. magistr. Syr. è v. Rad.* an. ʒii. *Ms. F. Julapium.*

Nov. 13. Ex hac methodo omnia symptoma alleviari cœpetunt, urina etiam colore non adeo Ictericio, atque antea fluebat. Ideoque *Apozematis*, *Linctus*, & *Julapii* ultimo præscript. continuationem, & *Tincturæ Sacræ* repetitionem hora somni jubebam; atque etiam ad obstructiones hepatis ulterius reserandas tres *pilular. sequentium* quarta quaque hora è cochleari *Linctus* cum hausto *Apozematis* exhiberi.

℞. *Pulv. Milleped. præp. Stercor. Anserin.* an. ʒi. *Croc.* ℈ß. *Syr. è v. Rad. q. f. Ms. F. pilulæ mediocres deaurand.*

Nov. 14. Post hanc curam ad relevationem obstructi Hepatis cum successu adhibitam, pulmonibus, qui ab hujus visceris defectu jam multum perpessi fuerant, attentiùs, prout res postulabat, prospicere cœperam, cum tussis Chronica, uti & disponœa, à Phlegmatis, quo Bronchia inferciebantur, viscositate procedens, de hac officii nostri parte continuo nos monerent; præcipuè vero, cum utraque non parum jam à nuperrima affectione Peripneumonica aucta esset. Ideòque præter usum continuatam *Linctus Abstersivi*, & *Apozematis è Pulmonaribus*, *Hepaticis* & *Diureticis* confecti, atque etiam *Julapii*: & repetitionem *Tincturæ sacræ* hora somni, præscripsi tres *pilular. sequentium* è Cochleari *Linctus*, *ter die sumend. cum hausto Apozematis*.

℞. *Pulv. Milleped. præp.* ʒiii. *Gum. Amoniac. depurat.* ʒi. ß. *Flor. Benzoin.* ʒi. *Extract. Croc. Balsam. peruvian.* an. ℈ß. *Balsam. Sulphur. Terebinthinat. q. f. Ms. F. pilul. mediocres deaurand.*

Nov. 15. Iisdem insistere jussi, & post mediam noctem *Tincturam sacram* repetere, & mane sequenti *Aquas Minerales Purgantes*. Quo pacto ex meo præscripto usque ad diem xix. procedebat, nisi quod loco *Tincturæ* ʒ ß. *pilul. Stomachic. cum Gum.* substituerim, ob fastidium scil. quo à longo medicamenti illius usu affici jam cœperat.

Nov. 19. Mandavi repetitionem *pilularum stomachicarum*, & *Aquarum Purgantium* tertio quoque die, ad tres vices, & uti in usu *Linctus Apozematis*, & *pilularum Balsamicarum*, per spatium octo dierum persisteret.

Dec. 10. Ad me in musæolum meum advenit, vegetus, εὐβρως, & ευκρινες & à morbosis pulmonum atque hepatis symptomatis multo magis liber, quam per multos retrò annos jam fuerat. Quo vero hoc Cronicum malum funditus eradicaretur, præscripsi ℔. *i. Tincturæ sacræ*, ut sumeret *Cochl. vi. vel vii quarta quaque nocte*, & uti durante ejus usu ʒ. v. *Apozematis Pectoralis & Hepatici* jam ante præscripti, diebus intermediis ter die, horis scil. medicis, hauriret. Eum insuper seriò admonui, *Cerevisiæ Antiscorbuticis*, *Hepaticis*, & *pulmonaribus* medicata, & *Aquis Chalybeatis Islingtonensibus Sadleri*, primo vere atque æstate uteretur.

HISTORIA SECUNDA.

Dominus Maddox, Vir ad minimum Quinquagenarius, Arthriticus, & Hypochondriacus; à longis curis & Pathematis animi gravioribus, & ab assueta *Liquorum spirituosorum* ingurgitatione, sensim in Inappetentiam, & dispositionem vomiturientem in pulmonum infarctionen unà cum tussi; atque etiam in hepatis obstructionem, & totius corporis tabem incidit. Tertio verò die *Augusti Anno* 1688. ego accersitus illum inveni constrictione alvi, &

dolore

olore dorſali, & laterali ſpaſmodico, admodum horrendo plurimos dies deentum, non ſine manifeſtis præſentis ebris & languoris ſignis, quæ in tantum am invaluerant, uti vel de ipſa vita plaè deſperaretur; Primum opinatus ſum olorem à Colica Nephritica ortum ſuam abuiſſe; indeque ℥x. ſanguinis illicò è rachio extrahi juſſi (non tantum præenti febre, verùm etiam inflammatiois in inteſtinis ob extremum dolorem bſecuturæ metu id ſuadente) partes ffectas *Unguento Dialth. Oleum Lilior lb. & Latarit. commixtis calidè illini*, & *illulas* è ℥ ß. *Extracti Rudii & gr. j. ß. audan. Lond.* in lecto exhibendas, præripſi, quod dormiret; *Julapium* etiam *ordiale Temperatum*, ad vires refocil. indas ſæpius propinandum. Et ſi ous fuerit, alvum poſt octo horas *Enate Lactis Saccharat. Floribus Chamæel. alterat.* ſollicitari juſſi; operatioe verò *Cathartici* jam finita, gutt. iginti *Laudan. Liqu.* in hauſtulo *Iupil* hora ſomni propinari. His verò ec quicquam, vel ad alvi ſubductiom, vel ad doloris mitigationem roficientibus, *Auguſti ſexto*, *Apozema ucilaginoſum*, & *lubricans* præſcripſi epius bibendum, & per tres continuas octes *pilul. Stomach. cum gum.* ℥. ß. *audan. Lond. gr. j.* ß. & matutinis ſeuentibus ℔. *iv. Aquar. Mineral. purantium*.

Aug. 17. Repetitionem *pilularum* juſſi ora ſomni, & *Aquarum* etiam manè quenti; & uti *Aquas* biberet coctas, olvendo in ultimo hauſtu *Mannæ ſeleiſſimæ* ℥ß. ß. Dolor verò ſpaſmodicus orſi, & conſtrictio alvi, his non obſtanbus, manebat: Indèque.

Aug. 18. Præſcripſi *Cochlear.* ix. *Elir. Salutis*, & *Laudan. Liqu. gutt.* xx. hora ſomni offerenda, & uti anora ſequenti ſumeret ℥iii. *Apozematis* quentis calidè; & repeteret tertia uaque hora, donec alvus copiosè decerat.

℞. *Fol Sen.* ℥ß. *Sem. Coriand. præp. Sal. artar.* an. ℈ii. *Coque in Aq. Mineral. purint.* ℔ß. ß. *ad* ℔j. In colatura diſſolvendo *Mann. ſelectiſſ.* ℥ii. *A cujus uſu alvus tandem nimis libere*, hoc eſt, ſupra vires, fluere incipiebat; ſine aliquo vero doloris levamine, qui adeo deſæviebat, uti vix vel ipſius *Laudani* uſu compeſci potuerit, licet gradatim ad *gutt.* xl. l. lx. aſcenderemus, quas tamen ſingulis noctibus repetere coacti fuimus.

Aug. die xxi. ſecunda vice ad illum inviſendum accerſitus, a colore cutis leviter crocco ſatis bene intellexi, primam totius mali originem non in renibus, verùm in obſtructo jecore diu latuiſſe, & neque phthiſeos progreſſum præcaveri, neque quidem præſentem illum horrendum dolorem inter dorſum, latera atque alvum commigrantem, tolli potuiſſe, niſi debito reſpectu ad hance partem priùs habito. Neque inde quicquam morabar, quod dolor in partibus abdominis inferioribus, juxta regionem renum & veſicæ, & longe infra hepatis ſedem, ſentiretur; quoniam ſæpiſſime antehac idem hoc in ictheritiis obſervaveram, quos ſæpiùs querentes, & præ feroci dolore, quem in Partibus Hypogaſtricis ſentiebant, ejulantes audiveram, cùm cauſa revera fuerit in Hypochondrio dextro remota. Cujus *ratio* non admodum difficile eſt rationem reddere: Nempe quod, ſicuti hepatis Parenchyma, ex noſtra hypotheſi & obſervatione, ob præternaturalem compreſſionem & denſitatem ſenſu fere privatur, ita etiam ob eandem rationem, tranſitum admodùm difficilem ſanguini, lymphæ, atque aliis liquoribus per ſe tranſeuntibus præbet; uti inde neceſſe ſit vaſa huc è partibus abdominis inferioribus tendentia, ultra naturalem tonum diſtendi, & varicoſa reddi atque inde multum pati, donec tandem ex uſu *Hepaticorum*, & *Ecphracticorum*, Parenchyma hepatis laxum & naturalem ſuum tonum reſtitutum habuerit. Ex hac hypotheſi per tres hebdomadas juſſi ſingulis diebus ℥ii. ß. *Tincturæ ſacræ* hora ſomni propinari (cui gt. xxx. xl. & tandem etiam l. *Laudan. Liqu.* ſemper, præ doloris ſcil. vehementia, addi coactus permittebam) Quarto quoque mane *Apozema Cathartic.* repetendum cum additione] ℥i ß. *Syrup. de*

Spin.

Spin. Cervin. & diebus intermediis ℥. *iv. Apozematis Diuretici* sequentis quarta quaque hora propinandas præscripsi.

℞. Rad. Cichor. Gramin. petroselin. Fœnicul. an. ℥ij. *Rad. Curcum. Cortic. Interior. Berber.* an. ℥ß. *Rasur. C. C. Ebor.* an. ℥ß. *Uvar. Corinthiac.* ℥ij. *Croc. in nodulo ligat.* & *sæpiùs express.* ℈ß. *Sem. Anis.* ℥ß. *coq. in Aq. f. q. s. ad* ℔ß. *addendo sub finem ebullitionis vin. alb.* ℔ß. *Colaturæ adde Aq. Lumbricor. magistr.* ℥iij. *Succ. Limon. n.* ij. *Syrup. è v. radicib.* ℥iij. *Ms. F. Apozema.*

Consului etiam, ut ℥ß. *Vin. Chalibeat. tantillo sacchari rubri edulcorat. omni mane sumeret.*

Post dies octo vel decem jam elapsos, ut dolor mitigari, ita etiam alvus facilius fluere incipiebat. Ideòque primum *Syrupum de Spin. Cervin.* ab *Apozemate cathartico* detraxi. Et demum *Aug.* 30. loco ipsius *Apozematis cathartici*, *Aquar. cathartic. crudar.* ℔vi. substitui, quibus Alvus satis copiosè jam respondebat; ideòque illas tertio quoque mane repeti curavi.

Sept. 6. Propter languorem à frequenti Purgatione oriundum à quo tempore alvus adeò copiosè dejicere cœperat,) omissionem *Aquarum Cathartic arum* in posterum mandavi, & *Iulapium Cordiale* sequens sæpius propinandum præscripsi.

℞. Aq. Dris. Stephan. ℥ii. *Epidem.* ℥iß. *Cerasor. nigr.* ℥iv. *Sir. Carlopb.* ℥x. *Ms. F. Iulapium.*

Sept. 12. Cùm jam tandem Æger *Tincturam sacram* propter longum ejus usum planè fastidiret, loco ejus, & *Laudani* cum ea commixti substitui *pilular. Stomachic. cum gum. è cinoglos.* an. *gr. xii. in tres pilulas redact.* quas omni nocte repetendas dedi. Et quia jam è copia, Tinctura urinæ minus intensa, obstructiones hepatis quadantenus reseratas esse sensi, quatuor *pilularum* sequentium omni mane ad urinam ulterius ciendam deglutiri jussi.

℞. Pulv. Milleped. ℥ß. *Sal. Succin. ab oleo optimè depurat. gr. xv. Sir. de citb. q. s. Ms. F. pilul. mediocres deaurandæ.*

Sept. 18. Cùm ex urinæ tinctura ad colorem jam ferè redacta ritè conjectatus essem, hepar ad tonum suum naturalem utplurimum restitutum esse; Aegro consului, usu *Aquarum Chalibearum Sadleri Islingtonensium* reliquas hepatis obstructiones reserare, & materiæ morbificæ reliquias per urinam præcipitare tentaret. Cùm verò post dies unius, vel alterius experientiam, satis mihi jam constaret, obstructas partes nondum in tantum deoppilari, uti *Aquis* per renes liberè fluendi copia daretur; nempè quòd serum sanguinis à particulis biliosis irretitum iisque nimis saturatum, & tanquam coagulatum ob viscositatem scil. præternaturalem inde contractam, haud potuit adhùc liberè per poros glandularum renalium transcolari, mutavi sententiam, & vice *aquarum*, *Iulapium* sequens frequenter & copiose bibendum dedi; & ℥ii. *Electuarii Chalibeati* seq. omni mane exhibendas præscripsi; ab horum priori urinæ copiosiore fluxu, à posteriore verò, ulteriori obstructionum reseratione exspectata; dum repetitione *Tincturæ Sacræ* tertia quaque nocte facta tonum ventriculi magis firmatum, & alvum satis solutam reddere pergerem. Neque eventus spem meam fefellit. *Iulapium* erat hujusmodi.

℞. Aq. Petroselin. Fœnic. an. ℔j. *aq. Lumbric. Magist. Syr. è v. Radic.* an. ℥vj *Ms. Electuarium* tale fuit.

℞. Limatur. Chalyb. præp. ℥ii. *Croc. Macer.* an. ℈j. *Conserv. Fruct. Cynosbat. flor. Cichor.* an. ℥i. ß. *Syr. è Cortic. Citri q. s. f. Electuarium.*

Ab horum usu Aeger plane convaluit, non tantùm à doloribus, & dispositione vomituriente liberatus; verum etiam à consueta pulmonum infarctione, tussi, & dyspnœa; uti etiam à tinctura cutis flavescente, atque ab omnibus aliis tùm obstructi Hepatis, tum pulmonum male affectorum signis. Appetitus enim integer rediit; quo illicò e statu tabido, æque ac Ictericio evasit, atque adhùc sanus, & vegetus manet. Utcunque ubi eum dimisi, quo mali hujus chronici diù fixas radices penitus

senitus evellerem, *Sept.* 24. 1688. hanc ltimam *Schedulam* in ejus ulum descripsi? ui, jam ferre restitutus, non tam mo- igerus fuit, quam prioribus solebat; uoniam forsan non adeò necessariam cre- bat.

℞. Tinctur. sacr. ℥i. Caplat Cochlear. i. vel vii. tertia quaque nocte.

℞. Extract. Ecphractic. sine Aloe ℥i. ß. 7. Pilulæ mediocres deaurandæ, quarum res bis die singulis diebus deglutiat, mane ctu. & quarta pomerid.

HISTORIA TERTIA.

Dominus Dent, incola in vico dicto *Whitecross street*, opem meam & consi- ium per plurimos annos petere solebat, uoties de sanitate sua, vel familiæ ec uperanda ageretur? Vir sanè pro- us, quadantenus tamen melancholicus, ndeque compotationibus nocturnis iis- ue ieris, & admodum longis, ad eri- endum oppressum animum deditus. \ quo habitum corporis crassum, & anquam callosum incidebat. Tandem erò circiter annum ætatis suæ quin- uagesimum, longis & incertis interval- s, de affectu capitis vertiginoso con- ueri solebat: atque post hujusmodi tres el quatuor paroxysmos (quorum unus, el alter prope ad apoplexiam accede- at) ab uxore charissima, & obsequen- ssima frequenter monitus, & obnixè ogatus, tandem hoc negotium ad me eferre consensit; Vir alias à medica- entis, si quis alius, maximè abhor- ns. Sanguine verò è vena jugulari ex- acto, & *Emplastro Epispastico* amplo uchæ applicato; exhibito etiam leni *omitorio*, & deindè *Cathartico* uno, vel ltero, una cum *Julapiis Cephalicis* inter- ersis, à præsentibus symptomatis jam beratus, *Chalybeata*, atque alia ad ob- ructiones in visceribus reserandas per- nentia, quibus futuræ sanitati prospici otuerit, planè respuebat. A cujusmodi eglectu accidit, quod anni unius; vel lterius spatio recidivationem iterùm erùmque perpessus sit. Tandem verò Medicastro quodam *Spargyrico* satis ctabundo, exhibito illi, absque aliqua præcedenti evacuatione, *Arcano* nescio quo, *Maretato*, morbum illicò à cere- bro ad pulmones, & Diaphragma tran- slatum esse conti git, sub specie Ast- matis sicci; adeo ut, qui antea de ver- tigine conqueri solebat, jam multo ma- gis perpetuam strangulationem, seu suf- focationem defferet, quæ quidem vel ipsis spectatoribus in Ægri vultu satis apparebat; quippe quod non tantum na- tivus faciei nitor à cute crassescenti jam planè perierat; verum etiam genæ, & ipsa labia loco soliti rosei splendoris, fœ- do livore, quadantenus pallescente, conspurcabantur, ac si Æger longo jam tempore illaqueatus fuisset. Necnon ocu- li, & tota fere cutis colore Icteritio le- viter tingebantur, urina etiam modo Icteritiorum flavescente, & sicuti quan- titate perpauca erat; ita etiam Conten- tis semper abunde saturara. Tussis etiam aderat ferè perpetua, non verò adeò fe- rox, quoniam scil. à phlegmate glutino- so procedebat. Appetitus vero planè pro- stratus erat, & sitis etiam ingens cum aliis febris hæcticæ symptomatis. Et quidem in hoc misero & ærumnoso statu per biennii ferè spatium duravit, jam uni- us, jam alterius Medici curam, atque opem implorans, nullius vero consilio diu morigerus, donec tandem circiter spatium ante obitum suum trimestre, cum jam planè marasmo confectus esset, à colliquatione universali facta, per copio- sam phlegmatis putridi sputationem, su- dores immensos, Diarrhœam, & tu- mores Hydropicos Crurum atq; Abdomi- nis valdè molestos, sese iterum, licet jam nimis serò, cum lacrimis, & precibus meæ curæ commisit, graviterque indoluit, quod medicaminum tædio sub morbi ini- tio affectus, tam citò sese à cura & consi- liis meis subduxerat; quum à Venæsectio- ne, repetito usu *Mixturæ Riverii*; atq, alio- rum *Emeticorum* leniorum, & *Cathorti- corum*, *Pilularum nostrarum Balsamica- rum*, *Linctuum*, & *Apozematum Pectora- lium*, *Incidentium*, & *Abstergentium*, mu- tatione aeris, atq; aliis ejusmodi plurimum emolumenti percepisset, licet in inte- grum sanitatis statum nondùm redactus esset; cùm jam præ Diathesi tabida, &

colliquatione universali vires evacuationibus necessariis omninò impares essent. Nihilominùs manus adjutrices pro viribus misero agro porrigebam, & primùm tumorem Hydropicum subductione humoris per alvum minuere tentabam, bolo *Cathartico* sequenti.

℞. *Conserv. Flor. Cichor. pulv. Rhei.* an. ʒi. *Resin. Ialap.* ʒß. *Sal. Absinth. gr. v. Syr. Cichor. cum Rheo q. s. Ms. fiat bolus.*

Operationem primi *Boli* cum ἐυφορίᾳ ferebat; attamen præ Ægrotantis languore, atque febre, non ausus sum *Bolum* istum tam sæpè repetere, quam hydrops id postulabat. Incassum etiam *Julapio Diuretico* ex *aq. petroselin. fœnicul. Lumbric. mag. Syr. e v. radi cib. Sal. Succini*, &c. urinæ fluxum promovere satagebam; a cujus usu febris quadantenùs augeri videbatur; quam denuò usu *Corticis Peruviani*, saltem in tempus sustuli. Ubi verò appetitum exindè non restitutum deprehendi, non adeò multum ab isto medicamento exspectavi. Ideoque obstructiones hepatis, (in quo primum morbi malum latitare ritè suspicatus sum) usu copioso *Apozematis nostri Hepatici*, *Diuretici* jam ante memorati, & *Chalybeatis* etiam commodissimis reserare, uti etiam pulmonibus *Pilulis nostris Balsamicis*, *Linctibus*, & *Apozematis pulmonaribus* prospicere molitus sum. A quorum usu meliùs respirare, & minùs febricitare, cutim etiam & urinam minori flavedine tinctam habere videbatur; Colliquatione tamen adhuc perstante, & hydrope prævalente, cùm etiam jam media hyeme essemus, de ejus restauratione planè desperavi, ideoq; eum pro voto suo in aerem rusticanum, & apricum dimisi, quo ibi ἀναθάλψιν saltem, quantum ejus symptomata ferre poterant, frueretur: Ubi spatio iv. vel v. hebdomadum ab ista universali colliquatione confectus, sensim more candelæ extinctus est; de hoc, præter cætera symptomata, querimoniam faciens, horrendo scil. & quasi spasmodico dolore ab hypochondrio dextro per magnam abdominis partem producto; quod quidem neque tollere, neque mitigare potui vel *Linimenti*, vel *Fotibus Anodinis*, vel quovis alio modo. Quale quidem symptoma in aliis ejusmodi ægris fere semper deprehendi; cujus rei rationem à cadavere post mortem aperto admodùm facile erat reddere. Sterno enim semoto, & thorace aperto, primùm in conspectum venerunt pulmones, mole plurimùm adaucti, colore naturali in nigricantem vel cineritium jam mutati, Thoracis parietibus ferè ubique pertinaciter adhærentes, & in omnibus lobis Tuberculis, hic quidem maturis, illic verò crudis referti. Ex quo satis constat hanc fuisse Phthisin vere pulmonarem, licèt symptomaticam. Ipsum etiam Hepar, sicuti multò majus, quam par erat, apparebat, (quo pacto Diaphragma inferius premendo, proculdubiò non parùm suffocationem illam continuam, qua Æger, quocunque versaretur, afflictus est, promovebat;) sic etiam Parenchyma ejus præter tonum naturalem plus solito, justoque compressum, & compactum, acsi planè coctum fuisset; ramuli etiam venæ Portæ ad hepar ab hypogastrio tendentes, ubique ultra naturalem tonum distenti, & varicati erant. A quibus æque facile est causam Ictericiæ hujus Chronicæ dispositionis, quæ hic primam ansam Phthisi præbuit, deducere, atque horrendi illius doloris ab hypocondrio per abdomen producti, de quo non tantum hunc Ægrum, verum etiam *Dominum Maddox*, jam antè memoratum, *Dominam Iames*, *Dominum Freestone* in *Buckinghamsbury*, aliosque fere omnes hoc modo decumbentes querelas, cum magnis ejulationibus ita attente & perpetuò facere observavi, acsi nullo alio simptomate afflicti essent. In his tamen hic dolor renum, & lumborum regionem magis occupat, doloris Nephritici, vel lumbaris scorbutici æmulus; sicuti accidebat *Domino Maddox*, & *Domino Freestone*: in illis verò ipsius Abdominis anteriorem partem, præsertim verò hipogastricam, sub veræ *Colicæ* specie; quo pacto affectus est *Æger*, de quo jam sermonem habemus.

Ab hac quasi compressa densitate & duri-

ıritie Parenchymatis Hepatis, adeò æternaturaliter intumeſcentis, & ab ſigni varicatione *Venæ Portæ* inde conquenti, ſicuti rationi & ferè vel ipſi nſui, ſatis conſtare poteſt, de *Ætiogia* Chronicæ illius Ictheritiæ diſpoſionis, ex qua *Æger* noſter *in Phthi-* primum erat diſpoſitus: ita non mius de ortu horrendi illius doloris, qui artes Abdominis occupaverat, & forn etiam hydropis illius Aſciti inſignis, ıo fatalis dies proculdubio multum acleratus fuerat.

Quod ad Chronicam illam *Ictheritiam* ſpoſitionem attinet, nemo mirari deet, cùm Organum hoc magnum, bilis ılatorium, nativa ſua laxitate penitus rivetur; ſi à conſtrictione, ſeu compreſone Parenchimatis inde conſequenti, ativæ ſuæ functioni exſequendæ impar ddatur; ſecretioni ſcil. partium biliorum è ſanguine, & earum excretioni ı ductum biliarium & in veſicam felam, in egregios uſus eis à natura deſtiatos: A quo non potuit inſequi nia congeſtio, ſeu coacervatio bilis in ſo ſanguine, atque inde etiam tinctu cutis flaveſcens, Urina profunde ıbra, flava, & Contentis ſaturata: jectionum Alvi Color quadantenus beſcens, unà cum languore, virium roſtratione, cæteriſque Icteri uſitatis mptomatis.

Forſan etiam ab hoc compreſſo Hepas Parenchymate, & varicatione Vex Portæ inde facta, accidit vaſa lymatica ab Hepate, vel a Glandulis onglobatis in ejus ſinu juxta ingreſm Venæ Portæ ortis [illegible] pati; undè cile etiam ſit rationem Hidropici illius moris reddere, qui huic Ægro, ſicuti eteris fere omnibus hoc modo affectis ri ſolet, ſub finem Ictheritiæ hujus Phſeos ſuperveniebat.

Deniq; quod ad horrendum illum dorem ſpectat, qui hunc morbum comiri ſolet notandum eſt omnem Ictem, cujuſcunque fuerit generis, ſive accidentalis, ſive habitualis, hujuſmodi aſmodicum dolorem ſemper habere mitem; verum ſub hac diſtinctione, mpe quod ſicuti Icterus accidentalis provenit à mera obſtructione ductus biliarii, vel communis, per calculum ſcil. vel glutinoſam bilem; ita morbum Peracutum febre periculoſa, & doloribus ſpaſmodicis diriſſimis adj lipothimiam uſque ſtipatum efficit; qui quidem dolor nihilominus regione Ventriculi, & ſcapulis circumſcribi ſolet, ſub ſpecie ſcil. Colicæ Ventriculi: quippe hæ vicinæ partes, per conſenſum cum tenero illo ductu habitum jam a bile, vel calculis ultra nativum tonum multum diſtento ſpaſmos dolorificos pati ſolent: Cum è contra, in habituali Ictero, licet ab ipſo morbi initio obtuſus quidam dolor & gravativus perpetuò in regione hepatis ſentiatur, (ſicuti *Dominæ James*, atque aliis ſæpiùs contigiſſe memini;) ubi primum ſcilicet Parenchima hujus Viſceris a nativa ſua laxitate diſcedens jam nimis compingi incipit: Verum nullus acutus, & inſtar prioris ſpaſmodicus dolor invadit, niſi partibus hipogaſtricis, ſub ſpecie ſcilicet veræ Colicæ, vel lumbaribus, forma nephritici doloris, idque non longe ante fatalem diem, ſcilicet non antequam à compreſſione Parenchimatis multum aucta in tantum, tandem hepar ipſum conſtringi contigit, uti difficilis admodùm, ſiquidem ullus detur locus ſanguinis e Vena Porta per illum traiectioni: Unde, a preſſura ſcilicet ſubſequentis ſanguinis, quis mirari poteſt vel ipſa vaſa ultra ſtonum naturalem jam diſtenta, ſenſim in magnam molem augeri; modo a fluxu immodico Hæmorrhoidum internarum (in quem huiuſmodi Ægri valde ſunt diſpoſiti) vel ab aliqua alia Vaſorum ruptura, ſeu etiam apertura, non præveniatur. Ità *Veſalius*, *lib. 5. Cap. 15.* obſervavit, *In Ictheritio quodam à fluxu hæmorrhoidali e vivis ſublato hepar multum intumefactum, & Venæ portæ ramum per totum inteſtini recti ductum ad craſſitiem fere Pollicis adauctum*: Guarinonius *etiam Conſultatione* 584. affirmat, *ſeſe in hypochondriacis non rarò inveniſſe obſtructas Meſenterii venas adeò dilatatas, ut ſpeciem inteſtinorum potiùs quàm Venarum præ ſe ferrent*. Verum quidem eſt do-

lorem hunc in ipsis Vasis præternaturaliter distentis, seu tumefactis non sentiri; ipsæ enim Venæ, atque Arteriæ (Testante *Galeno I. de usu Partium Cap. xii.*) Si incidantur, vel uranter, vel laqueis constringantur, nihil sentiunt: Cui sententiæ lubentissimè assentior, quippè suasus frequenti Varicum observatione, quos in Cancrosis mammis, & Cruribus fœminarum gravidarum accidisse sæpenumerò memini; quæ omnes ab hisce Varicibus, ut ut in magnam molem adauctis, obtuso admodum vel nullo dolore affici videbantur; qui quidem ipse dolor etiam à præternaturali distentione externæ cutis, & à compressione in subjectam musculosam carnem, à varicibus amplioribus facta, magis quàm a sensu ipsorum vasorum ita varicatorum procedere, mihi semper videbatur. Neque dissimili forsan modo dolor ille hypogastricus horrendus, phthisin Ictericiam comitari solitus, de quo jam sermonem habemus, ortum suum traxisse censendus. Ubi enim primum hepatis Parenchyma in tantum constringi seu condensari contigit, uti naturali sua laxitate jam privatum, sanguinis trajectionem difficulter admodum, modo omninò, per se admittat; necesse est venam Portæ, atque ejus ramulos, qui sanguinem huc referunt, a continuo novi sanguinis appulsu propter hic positum obicem, multum denuò tumefieri, & varicosos reddi. Quo facto ut ut ipsæ venæ ad mentem *Galeni*, nullo dolorifico sensu afficiantur, nemo tamen debet mirari, a distentione, & solutione continui facta in membranis, quas vasa hæc varicosa perreptant, horrendum hunc & spasmodicum dolorem oriri, qui usu solùm *Chalybeaterum*, & *Diureticorum* partibus subtilibus, & penetrantibus præditorum, eoque satis longo, & pertinaci, qui quidem obstructionum hepatis reserationi par sit, tolli possit. Quibus obstructionibus jam sublatis, & varicibus inde sponte sua subsidentibus, membranæ, quas perreptant, coalescendo a spasmodico hoc dolore illicò liberari possint. Incassùm etiam, vel ad ipsam minorationem hujus doloris, adhibentur externæ applicationes calidæ, nempe *Fotuum*, & *Linimentorum Anodynorum*, quæ in pleuriticis, Colicis, atque aliis doloribus spasmodicis plurimi usus esse solent. Quippe quòd ab externo calore sanguis varicibus contentus magis agitentur, & excandescat; unde necesse est; uti major vasorum varicatio, seu præternaturalis distentio cum ipsius doloris intentione insequatur. *Oxycratum* verò, *Ceratum Santalinum*, *Unguentum Rosaceum*, atque alia ejusmodi *Styptica*, & *Infrigidantia*, eaque frigidè applicata, scopum multò magis attingere observavi. Super omnia verò *Opium* ipsum interne exhibitum, sicuti est ultimum; ita etiam unicum, saltem maximum, solamen & Asylum hujus doloris. Hoc etiam parca manu incassùm administratur. Nulla enim Dosis verum scopum attingit, nisi quæ quidem distentis membranis, æquè ac ceteris corporis partibus narcosin quandam inducere poterit; quod in *Domino Maddox*, atque alia ejusmodi Ægris sæpius expertus sum; quorum dolores neque quidem ipso *Laudano* mitigare potui, donec *gr. iii. vel iv.* singulis vicibus præscribere cœpissem. Verum quidem est morbum originalem, & symptomaticos istos dolores inde ortos, diversas indicationes ministrare. In quantum enim hi dolores *Opiatis* mitigantur, in tantum obstructio, seu constrictio parenchymatis hepatis, quæ primam ansam dolori præbuit, augetur, & confirmatur. Et quidem quod tempore diurno *Chalybeatis* perficitur nocturno *Opiatis* quadantenus diruitur. Utcunq; tamen in quantum vitalis Indicatio id requirit, oppressa & languens natura necessariis *Opiatis* suffulcienda est. Vita enim perpetuo horum spasmorum tedio jam corruente; neq; *Chalybeatorum*, neq; medicaminum cujuscunque alterius generis usui idoneorum, locus concedi potest. Ideoque in hoc casu licet usus *Opii* summè necessarius, à prudenti Medico debitis intervallis concedi possit, (qui etiam diligentiori, & diuturniori usu Medicaminum *Ecphracticorum*, & *Attenuantium* compensari debet) non tamen si-

ne

ne urgenti necessitate vel minimùm granum *Laudani* exhibendum est, quippe quo morbus primarius planè contra indicet.

HISTORIA.

Uxor *Domini Prestbury*, Incolæ cujusdam Insulæ dictæ *BlacKfryers*, quæ jam per menses aliquot ingravidata fuerat. Mulier sanè proba, verum quadantenus anxia, & cogitabunda, à curis, atque animi Pathematis variis tandem Ictericia facta est, à secretione scil. bilis jam deficienti, propter ipsius Hepatis parenchymatis condensationem quasi Scirrhosa effecta. Verum ab Ictero jam diu neglecto non tantum tabida, & emaciata, longa scil. succi nutritii subtractione, facta est; verum etiam appetitu privari, siti & calore hectico quadantenus affici, dyspnœa, tussi, atque aliis phthiseos Pulmonaris jam incipientis symptomatis affligi cœperat; idque adeo ut vel ipse ego eam brevi Phthisicè interituram crederem, nisi illi suppetiæ ad heparis obstructiones reserandas satis tempestivè ministrari potuerint: Ideoque cùm præ metu abortionis neque *Tincturam sacram*, neque *Aquas Minerales Purgantes*, neque *quicquam aliud Catharticum* Medicamentum præscribere ausus sim; Mensis *Maii* die tertio præsenti Anno, illi propinari jussi per x. dies continuos ℥iv. *Apozematis Aperitivi* jam antè descripti, sexta quaq; hora, bis die, addendo etiam haustui *Vini Chalybeati* ℥j. cùm verò ob naturalem quandam Antipathiam quam adversus Crocum habuerat, neque hanc, neque *Radic. Curcumæ*, neque & forsan etiam alia aliqua Ingredientia, hisce medicaminibus contenta ferre potuerit; verum ea simulatque fuerant sumpta statim rejiceret; idque non sine instantis abortionis signis, Indicationibus prioribus illico satisfacere novo præscripto in easdem intentiones composito, *Maii* 25. more sequenti satagebam.

℞. Pulv. Milleped. Stercor. anserin. an. ℥ij. *Salis Martis* ℈j. *syr. è v. Rad. q. s. M. F. Pilul. mediocres deaurand. quarum tres capiat ter die, horis Medicis, superbi-*

bendo singulis dosibus ℥iv. *Apozem.* sequentis.

℞. Rad. Cichor. Granm. Petrosel. Fœnic. Asparag. an. ℥ij. *Cortic. Interior. berber.* ℥j. *Rasur. C. C. Ebor.* an. ℥ß. *Uvar. Corinthiac.* ℥ij. *Coq. in Aqu. Font. q. s. ad.* ℔j. ß. Addendo circa finem ebullitionis *Vin. Alb. Gallic.* ℔ß. Colaturæ adde *Aqu. Lumbric. Mag. Sy. ex Erysimo* an. ℥iij. *Succ. unius Limon. M. F. Apozema.*

℞. Aqu. Petrosel. Fœnic. an. ℥iv. *Aqu. Lumbr. Mag. Pæon. comp.* an. ℥j. *Syr. è v. v. ad.* ℥jß. M. F. Julap. è quo cap. *Cochl.* iv. vel v. in languoribus.

A quorum diuturno usu (adminiculante etiam quadantenus rusticano aere) non tantum ab Ictero; verum etiam à tabe, & à symptomatis Pulmonum morbidis, idque absque vel uno Medicaminum Thoracicorum grano, planè libera evasit, jam tandem etiam ad solitam temperiem, atque appetitum restituta bene valet.

CAP. XIV.

De Phthisi Pulmonari ab internis ulceribus viscerum, & partium membranosarum orta.

A Longa & copiosa subtractione succi nutritii facta per ulcera, vetera, atque ampla, quæ magnam puris Ichorosi copiam perpetuo effundere solent, quacunque corporis parte, interna vel externa, ea sedem habere contigerit, flammam in partibus solidis accendi, atque Ægrum indè tabidum reddi, in *Primo Libro*, ratione æque, ac experientia freti probavimus. Ab hujusmodi etiam ulcerum sanatione, præsertim verò si consueta fuerint & vetera; vel fortè etiam maligna aut fistulosa, Phthisin ipsam Pulmonarem sæpissimè superinduci *Capite Octavo* hujus *Libri* satis superque innuimus.

Quandoquidem verò à diuturna duratione ulcerum in visceribus, & partibus membranosis internis natorum, præsertim verò in iis, quæ nobiliora & majoris usus esse reputantur, qualia sunt,

Digitized by Google

Hepar, Renes, Testiculi, Ovaria, Uterus atque ejus Vagina, Vesica Urinaria, Ventriculus, Intestina, &c. Ægros æque frequenter ac ab ipsorum sanatione, per longam succi nutritii subtractionem, non tantum in statum universalis Atrophiæ redactos tandem tabidos reddi; verum etiam ipsa phthisi Pulmonari inde ab initio non rarò affici observarim; lubet hic loci, succinctim licet, de peculiari hujusmodi phthiseos genio observatione nostras etiam, quas nobis Praxis obtulit, subnectere.

Neque mirum cuiquam videri debet, hujusmodi ulcera; præsertim verò si fuerint Chronica, phthisi vere pulmonari ansam præbere posse, qui serió secum perpendat, quantæ sint & quam continuæ succi nutritii per hujusmodi ulcera externi soliti impensæ; quantaque etiam ab hac Chyli sanguinis reparationi destinati subtractione, totius massæ depauperatio, unà cum acrimonia inde insequenti quantusque marcor, seu atrophia partium exinde proveniens; quanta inde sanguinis, & spirituum excandescentia, seu motus intestinus; quantumq; denique incendium cum calore fixo in toto habitu corporis, unà cum colliquatione universali succi nutritii è massa sanguinea (cui ob calorem & acrimoniam præternaturalem perfectè aduniri non potuit) per quamvis Portam; qua datur via, reddita. Ut verò quod res est ingenuè fatear, magis mirari soleo quod in hoc universali incendio & colliquatione pulmones (quorum parenchyma naturaliter est adeo tenerum, vesiculosum, & spongiosum, & proinde, sicuti à calore hectico citissimè affici, ita etiam à particulis purulentis illuc per circulationem translatis æquè cito corrumpi aptum natum, & in omni notabili colliquatione præ cæteris quibuscunque partibus humorum susceptivum,) unquam diu à labe phthisica immunes manere possint. Et quidem ut rem ipsam loquar, quotiescuñque hæc ulcera in vesica urinaria utero, vagina, ovariis, vel renibus, aliisve visceribus, aut partibus membranosis à corde remotis, indéque minoris notæ, nasci contingit, sicuti semper phthisin indè natam magis Chronicam esse observavi; ita paulo ante mortem eam certissimè terminari in Phthisin verè pulmonarem, scilicet à Pulmonum infarctione, ad tubercula, eaque tandem matura, & exulcerata, unà cum tussi importuna, respiratione anhelosa, colliquatione universali, & reliquis hujus fatalis morbi signis sensim progredientem. Utcunque, in phthisi magis acuta, & præcipiti, ab exulceratione scil. Hepatis, Ventriculi, aliorumve viscerum, aut partium membranosarum propius cor ipsum sitarum oriunda, pulmones non tam exulceratos, quam discoloratos, infarctos, & Thoracis parietibus adhærentes, & tandem (ubi scil. pessimè affecti fuerint) tuberculis crudis refertos, in hujusmodi cadaveribus, cultro anatomico post mortem subjectis, inveni: Siquidem præ subita vitæ exstinctione, satis temporis concessum non fuerit, quo pulmones labe hac Phthisica tam altè imbuerentur; Aegro morte præcipiti à phthisi originali è vivis prius sublato, quam tubercula pulmonum maturari, vel phthisis Pulmonaris ultra secundum suum stadium provehi possit. In hac verò ipsa acutissima phthisi eadem plane symptomata, si non magis etiam atrocia, quam in phthisi verè Pulmonari funesta deprehendi; eandem scilicet ferocem, & importunam tussim, eandemque dispnœam, licet à mera infarctione pulmonum, & à tuberculis crudis in iis natis provenientes; febrem verò primum inflammatoriam, postea verò putridam, & intermittentem, colliquatione universali, deliriis, aliisque magis diris & funestis symptomatis quam in phthisi pulmonari Originali stipatam, quæ ab inflammatione, & exulceratione viscerum, vel partium membranosarum maxime nobilium oriuntur. Adeo ut difficillimum sit Phthisin hanc à Pulmonari originali distinguere, nisi per symptomatum intensiorem gradum, & per aliqua κεφαλαια partis primariò affectæ Pathognomonica.

Omnis hujusmodi phthisis Pulmonaris curatu est admodum difficilis; utpote è quodam perenni fonte scaturiens. Ulcera enim interna, quæ ansam huic Phthisi pri-

primum præbuere, rarò perfectè sanari possunt, utpote extra sphæram Chirurgiæ posita. Et quidem Phthisin hanc, absque ulcerum, è quibus originem suam trahit, sanatione, radicitus curare, & affectum causa sua adhuc manente tollere, idem est. Verum quidem est quod, quoties scil. hæc ulcera parva atque benigna esse contingit; atque etiam in renibus vesica urinaria, Testiculis, Ovariis, Vagina Uteri, aliisve partibus membranosis, aut visceribus à corde remotioribus sita; sicuti ipsa ulcera (quæ hic formam causæ induunt) nonnunquam perfectam curationem admittunt, ita etiam non minus ipsa Pulmonalis Phthisis ab illis dependens curari possit. Hæcce vero Phthisis, sive curationis capax fuerit, sive non; quadantenus tamen morbi Chronici genium semper ferè induit. Atque hinc nonnullos hujusmodi Ægros per plures menses, imò aliquando etiam annos Phthisicè languentes, sensim emarcescentes & colliquescentes deprehendi; præsertim verò ubi morbi fomes in rene, vesica urinaria, vel vagina uteri ulcerata jam delituit, Phthisin ab Ovariorum, testiumve virilium ulcere ortam mediam quandam naturam sortitam, ut plurimum verò Ægros intrà spatium uniùs anni è vivis substuliisse observavi: Illam vero, quæ ab ulceratione ipsius Uteri, Ventriculi, Hepatis, aliorumve viscerum, aut partium membranosarum maximæ notæ oritur, more peracutæ Phthiseos, spatio perpaucorum mensium, vel etiam hebdomadum vitæ flammam exstinxisse; siquidem citissimè febre primum egregiè inflammatoria, dein vero putrida intermittente, & colliquatione universali; una cum vigiliis, deliriis, spasmis, aliisque diris generis nervosi simptomatis stipatam. Utcunque verò, ob præcipitem à natura morbi primarii effectam ruinam, ex inspectione Cadaverum post mortem, labem non tam altè pulmonibus insedisse, quam cæteris Phthisibus magis Chronicis fieri solebat, deprehendi; ubi scil. ob inducias satis longas à morbo primario vitæ datas, Pulmones non tantum inferciri contigit, verùm etiam Tubercula in lis nasci; eaque tandem in Apostemata converti. Generaliter verò loquendo, sicuti omnis hujusmodi Phthisis difficilis curatu est; ita etiam eo magis quò magis acuta est, utpote ab ulceribus majoris notæ orta. Neque quidem unquam perfectam curationem admittit absque ulcerum sublatione, qualiacunque ea fuerint, & in quocunque viscere, vel membranosa parte nata; quæ quidem primam ansam huic morbo præbuere.

Ex jam dictis vel ipsi rationi satis constare potest, quæ sint Indicationes hujusmodi Phthiseos Curativæ; quas etiam fœlix Praxeos successus vel ipsis oculis quotidiè subjicere solet; quoties scilicet morbus proprio suo genio curationem admittit. Easque morbum primarium æquè ac Pulmones ipsos respicere oportet, primò sanationem ulcerum, quacunque Corporis parte ea orta fuerint, totis viribus promovendo, copioso *Medicaminum Balsamicorum*, & *Traumaticorum* usu; quæ quidem mitioris generis esse oportet, ne flammam febrilem jam in sanguine accensam augendo, obfuerint magis quam profuerint.

Secundò; Pulmonibus satis tempestivè prospiciendo, usu Remediorum *Pulmonarium*, *Opiatorum* scilicet, & *Expectorantium*, alternatim exhibitorum; quo labes iis jam impressa deleatur, vel saltem quam minime à morbo primario promoveatur.

Tertiò; *Pectoralibus* & *Balsamicis* ea semper admiscendo, quæ tonum partis primario affectæ restituant, confirment, & specialem respectum ad eam habeant uti *Uterina*, *Hepatica*, *Diuretica*, atque alia hujusmodi, prout requirat.

Quartò; Calorem Hecticum in sanguine & spiritibus jam accensum *Lactea Dieta* accuratissima, *Aquis Mineralibus Chalybeatis*, *Decoctis Sarsæ Vulnerariis*, *Aqua Calcis*, atque aliis ejusmodi (quantum præsens Ægri status ferre potest) demulcendo; uti etiam febrem putridam Intermittentem profligando, usu *Corticis Peruviani* copioso, debitisque

intervallis ſatis frequenter repetito ; denique ſymptomata maximè urgentia, & quæ vires maximè frangant, ſive ea ab ulcere primario, ſive etiam à pulmonibus oriantur, applicatione diligentiſſima relevando. Ex. gr.

Si primarium ulcus adeò benignum, & parvum fuerit, uti ſpes aliqua perfectæ curationis affulgeat, neque tamdiu perduraverit, uti vires exinde jam multum fractæ ſint; neque in parte tam nobili ſitum fuerit, uti præceps ruina per Phthiſin acutam motuatur ; omnino in primo ipſo curationis limine Ulceris primarii ſanationem tentare convenit, exhibitione copioſa *Calomelan.* idque non tantum *Catharticis* commixti, ideoque debitis intervallis ; verùm etiam per ſe, Doſibus confertim repetitis, ad ſalivationem ex conſulto excitandam : qua (ſi vires tantæ evacuationi pares fuerint, & cætera etiam conveniant) ſicuti ulceris ſanationi, ita etiam Phthiſeos ſubſecuturæ præcautioni, multo melius quam quovis alio medicaminum apparatu conſultum erit.

Sin verò iſtud à virium debilitate, febris intenſo gradu, & à genio peracuto phthiſeos contraindicetur : ſaltem ſicuti medicamenta *Antimonialia*, ita *Mercurialia* curationi methodo intervallis juſtis ita diſpoſita ſint, ut ſine quavis impenſiva evacuatione lode excitata vires ſuas egregi ſanativas fœliciter exſerant. Ex. gr. Æger omni nocte gr. xv. vel xx. *Antimon. Diaphoret. in morſulo Conſervæ Roſar. Rubr. Antiqu. cum Balſamo Leucatell. commixt. Tertiò etiam vel Quarto quoque mane* ℈ℓ. *vel* ℥ß. *Mercur. dulc. è Cochleari lactis.*

Bibat etiam *Decoct. Sarſæ Vulnerarium aliàs deſcript.* in potum ordinarium, addendo ſemper tempore uſus *Syrupi Balſamic.* quantum uni hauſtulo Ægro palato grato, inſerviet.

Pilulæ noſtræ balſamicæ hic etiam plurimum conferunt ita præſcriptæ uti Æger tres earum quotidie capiat horis medicis, ſuperbibendo ℥iv. vel vi. *Decoct. Traumatici, & Pectoralis anatice commixt.* Hic etiam apprime convenit ſervorem ſanguinis Hecticum temperare *Dieta Lactea* accuratiſſime inſtituta, vèl etiam [ſi cætera conſentiant, & tempeſtas anni id ferat] uſu longo *Aquarum Mineralium Chalybeatarum* ; quarum vim præſertim in curanda Phthiſi à renum, & veſicæ Urinariæ ulceratione orta, ſæpius cum fœlici ſucceſſu ſum expertus. Neque minoris uſus eſt tam ad acrimoniam, & fervorem ſanguinis demulcendum ; quam ad ſaburram particularum purulentarum, & heterogeneorum in ſanguinis maſſa congeſtarum per vias urinarias ſubducendam, horis medicis exhibere *Emulſionem è* ℈ o. *vel* 60. *Millepedis*, ℥iv. *Decoct. Sarſæ Vulnerarii, Syrupo Balſamico edulcorati* ; *vel Decoct. pectoral. & Traumatico.* aa. ℥ii. *factum.*

Magnæ etiam efficaciæ eſt *Cortex Peruvianus* in hoc caſu ad revelationem febris putridæ intermittentis à commixtione particularem purulentarum, & heterogeneorum maſſæ ſanguineæ ab ulcere primario immiſſarum ortæ, quem in hunc finem ſæpiùs juſtis intervallis repetere oportet, quo inducíæ obtineantur tam ad languentem naturam ſuffulciendam, quam ad uſum medicaminum Balſamicorum, aliorumque ejuſmodi quæ morbum primarium reſpiciant.

HISTORIA PRIMA.

Dominus Neaſt, Presbyter Londinenſis & amicus meus integerrimus, qui dum *Oxoniæ* degebat, circiter annum ætatis ſuæ viceſimum octavum a multo labore in campanarum agitatione impenſo, colica Ventriculi horrenda ſubito corripiebatur ; proculdubio a motu calculi è veſica fellea inductum verſus Inteſtina tendentem effecta, a qua neſcio quo pacto liberatus eſt: Liber tamen ab omnis ejuſmodi Paroxyſmi recrudeſcentia manſit ferè ad annum ætatis ſuæ quadrageſimum, *annumque Domini* 1670. *A* quo tempore per decennium ferè integrum ſcilicet ad fatalem uſque diem, ſæpiùs in anno a quovis vehementiori motu, per-

ceſſo

cepto frigore, hausto *Canarini* vini, vel quavis alia vel minima causa, hoc diriſſimo morbo corripi diuque detineri ſolebat, cum cruciantibus lateris doloribus, febre intenſa, atque aliis uſitatis ſymptomatis. Quum primum verò ad eum inviſendum accerſerer, morbum Pleuritidem eſſe falſo autumnans, *Venæ ſectione* repetita, *Fotu & Linimentis Anodynis*, uti & medicamentis *pulmonaribus* in caſſum illum à cruciantibus ſpaſmis liberare ſatagebam; donec tandem à magis attenta inſpectione tam urinæ profundè rubræ, & flaveſcentis, quàm ſtercoris albeſcentis, & cutis colore Icteritio leviter tinctæ, ſententiam meam jure mutaverim; atque exinde uſu iterato *Tincturæ ſacræ* cum *Laudano*, hora ſomni exhibitæ, & *aquarum Mineral. Cathartic. cal.* & *lacte alterat.* matutinis ſequentibus propinatarum, excrucianiem Paroxyſmum ſuſtulerim; Atque hoc pacto eum in poſterum facili & levi negotio, idque illico tollere ſolebam. Quamvis verò Paroxyſmi fuerint hoc pacto facti breviores, à frequenti tamen eorum revireſcentia (quippe quòd, quamdiù hæc ſpaſmodica conſtrictio ſuper ductum felleum à calculo ſimul obturatum maneret, uſitata bilis in Inteſtina excretione inde impedita, neque minùs etiam nutritia alimentorum parte unà cum ſtercoracea deorſum detruſa, pauculum admodum, ſi quidem quicquam reparationi ſanguinis miniſtrabatur; [Aeger ſenſim in dies à debiti ſucci nutritii detractione emarceſcebat, ſuperinductis etiam tremoribus, atque ſpaſmis in genere nervoſo frequenter recurrentibus. Quibus jam obſervatis, ad ſubitum Naturæ collapſum præveniendum, inter cætera, medicaminum *chalybeatarum*, præſertim autem *aquar. Vitriolicar.* uſum quotannis repetendum inunxi; à quibus obſtructionum reſerationem, æquè ac toni hepatis jam labefactati reſtitutionem inſecuturam ſperabam. Tandem verò Aeger circiter Annum ſcilicet 1680. à ſævissima Colica, unà cum febre inflammatoria correptus, licèt Venæ ſectione, & debito regimine tractatus eſſet, febre tamen denuò in putridam. Intermittentem quotidianam faceſſente non obſtante *corticis peruviani*, *Medicaminum pulmonarium*, & *Julapiorum Temperantium* uſu, & *Veſicatoriorum* etiam applicatione, atque aliorum quæ vel mihi vel Collegæ meo eximio, *Doctori Paget*, maximè efficacia eſſe viderentur, exhibitione, intra ſpatium ſex hebdomadum vir ille egregius ſummè tabidus interiit, in febrilibus Paroxyſmis delirans, perpetuo etiam Aſthmatica tuſſi eodem modo, quo hi qui Phthiſi verè Pulmonari affecti ſunt, miſerè afflictus, & colliquatione etiam univerſali confectus. Cadavere poſt mortem aperto invenimus veſicam felleam variæ magnitudinis calculis inſtar marſupii valde diſtentam, ſine vel minima incluſæ Bilis guttula. In concava etiam hepatis parte, juxta Venæ Portæ ingreſſum, Apoſtema amplum repertum eſt, quod in ſe *Libram* fere veri confecti puris continebat. Pulmones verò, non obſtante inſigni tuſſi atque dyſpnœa licet variis coloribus infectos, atque infarctos & Thoracis parietibus adhærentes, nullis tamen tuberculis, ſaltem maturis, affectos deprehendimus.

Unde mihi ventriculi frequenter recurrens Colica, à motu calculorum e veſica fellea ortum ſuum duxiſſe videbatur; Univerſalis, & Habitualis Tabes à frequenti bilis obſtructione, colica illa affecta; funeſta vero febris, primùm inflammatoria & dein putrida intermittens, una cum colliquatione univerſali, & inſequenti marasmo, ab inflammatione, atque exulceratione hepatis; Tuſſis, denique, atque dyſpnæa à leviori pulmonum ſymptomatica affectione; quę vero ob præcipitem morbi primarii genium (utcunque dira iſta tuſſis videbatur eſſe Aſthmatica) ultra primum Phthiſeos Pulmonaris ſtadium non erat provecta.

HISTORIA SECUNDA.

Uxor *Domini Greaves*, incola vici dicti *Pater-Noſter-Row*, quæ quidem Vir-

Virgo, valde Cachectica esse solebat; jam verò post paucos menses à contracto matrimonio, atque annum ætatis suæ vigesimum melancholica, & pectore oppressa esse incipiebat: Abdomen etiam intumescebat, uno tamen latere magis quàm altero: appetitus planè prosternebatur; sitis verò adaucta est, & tabes unà cum febre hectica in tantum tandem invaluit, uti inani gravidationis spe jam prorsus depositâ, ego licèt nimis sero, ad miseram hanc Ægram invisendam accerserer. Quam quidem in statu tabido colliquescentem inveni, febre etiam putrida intermittente quotidie afflictam, quæ super Diarrhœa Torminosa, immensis colliquativis sudoribus, tumore hydropico crurum æque ac abdominis, tussi Catarrhali perpetua, respiratione anhelosa, atq; aliis usitatis Phthiseos Pulmonaris funestæ symptomatis stipata erat. A quibus Aegra tandem in marasmi statum redacta, spatio sex hebdomadum vel eo amplius, non obstante copioso medicaminum *Pulmonarium* & *Vterinorum*, *Corticis peruviani*, *Laudani*, *Iulaporum Perlatorum*, *Vesicatoriorum*, atque aliorum primarium morbum, æquè ac varia inde orta symptomata respicientium usu, sensim marcescens eodem plane modo, quo Phthisi Pulmonari affecti solent, exstincta est.

Aperto post mortem cadavere, pulmones præter omnem spem, non adeò alte Phthisica tabe affectos invenimus: Siquidem licet eos infarctos, costis adhærentes, & variis coloribus tinctos deprehenderimus, nulla tamen in illis (quantum memini) Tubercula, sive cruda sive matura, repetta sunt: Unius verò Ovarii Parenchyma plane ulceratione exesum, & consumptum erat; exteriorem verò membranam mirum in modum hydropico humore distentam reperimus; adeò ut ex ea, quæ quidem maximam jam inferioris ventris partem occupaverat, plures lymphæ quadantenus purulentæ Libras extraxerimus, unà cum magna copia cfficulorum, & fibrillarum, seu (uti mihi videbatur) glandulosi Parenchymatis staminum, quæ præ se flavi crinis formam ferebant.

Unde mihi constare videbatur funestam istam febrem colliquatione illa fatali stipatam, (utcunque hæc Phthisis fuerit secundario & symptomaticè Pulmonaris; atque tussis, & quadantenus etiam ipsa dyspnœa) à pulmonum infarctione & adhæsione ortum suum duxerint; (ab ipsius Ovarii inflammatione, & exulceratione originem suam habuisse: à qua febre etiam colliquativa, uti etiam à succi nutritii per immensum Ovarii tumorem Hydropicum detractione, Tabes adeò præceps, & Dyspnœa tam gravis facta est, ut exinde vita jam præproperè in extremum discrimen perducta, satis longæ induciæ concessæ non fuerint, quo pulmonibus impressa tabes ultra primum Phthiseos Pulmonaris stadium provehi poterit, ut ut omnia Phthiseos Pulmonaris funestæ usitata symptomata adesse viderentur.

HISTORIA TERTIA.

Mercator quidam *Londinensis* ante annum ætatis suæ quadragesimum (cùm jam per biennium fere quadantenus valetudinario, & cum appetitu imminuto, & parum constanti degisset, quod forte sibi ipsi per immodicum vini atque veneris usum conciliabat) me tandem consuluit, de tumore scilicet & inflammatione quadam dolorifica inde orta, quibus dexter testiculus per trimestre spatium jam fere affectus fuerat, idque ex occasione (uti mihi referebat) contusionis cujusdam inter equitandum factæ. Mihi quidem iste tumor *Sarcoceles* speciem præ se ferre videbatur. Testiculus ad magnitudinem pugni intumuit. Inflammatio etiam non contemnenda scrotum ipsum æque ac testiculum occupavit. A repetita verò sanguinis detractione, applicatione *Cataplasmatum* e *Farinæ hordei*, & *Oxycrato* factorum, (affectis partibus subligaculo etiam ad confluxum humorum in locum præcavendum sustentis;) frequenti purgatione ex *calomelan.* & *confectione Hamech*, liberali etiam potatione

ne *Emulsionum seminum iv. Frigid. Aq. Hord. fact. & Decocti Sarsæ*, & *Chinæ* in potum ordinarium instituti dolorifica Inflammatio planè evanuit. Tumor verò licet indolens, adhuc tamen manebat, isque incertæ magnitudinis, nunc major, nunc minor, & pressuræ digitorum facilè cedens, adeò uti tandem, consultis duobus maximè expertis Chirurgis tumor iste pro Hydrope habitus jure aperiendus esse censeretur. Apertura verò per scalpellum solemniter facta vix quicquam aquæ, puris verò nihil effluebat. Totum etiam testiculi parenchyma jam diu exesum fuisse, & periisse videbatur, membranæ verò investientes duræ, & incrassatæ erant, adeo ut Testiculus jam apertus speciem referret testæ ovi exinanitæ, vel potius *mali punici*, ubi caro, vel Contenta pars jam fuerit extracta: Ex fistuloso tumoris hujus statu factum est quod decepti Chirurgi eum, quoniam scilicet digitorum pressuræ cedebat, pro hydrocele habentes scalpellis suis subiecerint; licèt quidam post jam factam aperturam facile apparuerint eum revera fuisse Veneream fistulam, à gonorrhœa aliqua virulenta, veteri & malè curata ortam. E vulnere autem isto ulcus ingens, quodque magnam Ichoroſi puris copiam quotidiè effunderet, suboriebatur; quod licèt sæpiùs per plurimos dies nos vana sanationis spe illuderet, *Decocto Sarsæ* in potum ordinarium jam iterum instituto, dum *Decocto Amaro*, debitis intervallis, quoties scilicet opus fuerat, repetito, alvus subduceretur, & singulis noctibus haustus *Paregoricus*, è *Syrupo de Meconio* propinaretur; à confluxu tamen humorum inexspectato (quem quidem) uti ego Chirurgis constanter affirmabam absque castratione, vel testiculi fistuloſi excisione præcavere erat impossibile; ulcus sæpissimè recrudescebat, adeo ut à perpetua, & copiosa succi nutritii per vulnus subtractione, & ab impensis, quibus natura imparerat, inde natis, Æger citissime in tabidum atque hæcticum statum jam redactus, sicuti immodicè sitire, ita etiam appetitu privari; & tandem tussi importuna, respiratione anneloſa, atque aliis usitatis pulmonum morbidè affectorum symptomatis affligi incipiebat; magis, magisque continuò marcescens cum subita maturæ ruina, quæ multum etiam à febris putridæ intermittentis superinductæ Paroxysmis accelerabatur; qui quotidie stato diei tempore cum algore, calore, & sudore sese vicissim excipientibus, redibant; donec tandem Æger in ultimum marasmi gradum redactus fatis cedere coactus est.

Ex *Corticis Peruviani* repetito usu eum sæpissimè à febre putrida liberavi, quæ tamen (causa in vulnere adhuc manente) totidem vicibus, hebdomadis unius, vel alterius intervallo, recrudescebat. Et usu etiam *Lacteæ Diætæ* accuratissimè institutæ, *Lactis Asinini*, atque aeris rusticani aprici beneficio, fervor hecticus in sanguine accensus multum mitigabatur; etsi nunquàm penitus extingui potuerit, cum causa ejus procatarctica ulcus scil. malignum & incurabile, artem Chirurgicam planè superaret. Unde tandem, parte ulcerata gangræna jam affecta, post sex emensos decubitus menses non tantùm à tabe universali, verùm etiam à Phthisi verè Pulmonari licet symptomatica summe marcidus è vivis sublatus est.

HISTORIA QUARTA.

Dominus Nye, filius *Philippi Nye*, Ministri eximii (ut vocant) *Non-conformistæ*, cum jam circiter annum ætatis suæ trigesimum, à tumore in ventriculo succrescente, cardialgia, & vomitione fere perpetuo per anni spatium afflictus esset, (à quibus symptomatis neque frequenti usu *Calomelan. Aquar. Mineral. Purgantium*, *Chalybeatorum*; *Milleped. Decoct. Sars. Corall. Margarit. Ocul. Cancr. præparat.* neque aliorum etiam medicaminum omnigenorum, vel à doctissimis experitissimisque Medicis præscriptorum liberari potuit;) Tumoribus tandem inflammari, & exulcerari

cerari incipientibus, à febre inflammatoria, putrida intermittente excepta, celerrimè correptus, non tantum in statum tabidum à colliquatione scil. universali præceps ruebat, verum etiam pertinaci tussi, Dyspnœa, atque omnibus aliis Phthiseos Pulmonaris acutissimæ symptomatis afflictus, me tandem licet in casum, accersebat. In ultimo enim stadio Phthiseos pulmonaris symptomaticæ, (quæ sicuti proprio suo genio fatalis, ità etiam præceps erat) eum decumbentem deprehendi. Ideòque ubi jam in urgentium symptomatum relevationem adjutricem manum, quantum potueram, porrexissem, memet (fatali Prognostico priùs habito) illicò subduxi.

Neque quidem miserrimus iste Æger per plures dies apud vivos agebat. Copia autem cadaveris post mortem inspiciendi mihi non concessa, ut ut omnia usitata Phthiseos Pulmonaris signa adfuerint, quantum tamen pulmones ipsos exindè labefactatos fuisse contigerat, uti liquidò mihi, tanquam oculato testi, non constabat, ità neque fidenter possum affirmare.

HISTORIA QUINTA.

Vetula quædam, uxor cujusdam *Jurisperiti*, habitantis in vico dicto *Shoe-Lane*, cùm iàm (sicuti mihi ipsa narrabat) per spatium viginti annorum, præ urgenti, scil. & continua, Dysuria, somnum vix ad unius horæ dimidium in unam vicem protrahere potuerat; quo, unà cum aliis diris comitantibus symptomatis, plurimùm atque diu (idque non obstante vel optimorum Medicorum frequenter habito consilio) attrita, indeque tandem in statum planè tabidum, atque hecticum redacta lectoque præ debilitate scil. & virium languore perpetuò affixa, me non multùm ante funestum diem accersebat; cùm jam ob prostratum à victu æquè ac à medicamentis longo jam tempore abhorruisset. Mulierem sanè egregiam fortitudine æquæ ac prudentia canitiem suam, ultra consuetum sexus morem, decorantem deprehendi, in ultimo verò Phthiseos Pulmonaris stadio (sicuti vel ipso primo aspectu ex summa emaciatione, tussi, febre, & Dyspnœa conjectabam) satis ærumnosè obversantem. Quippe quod non tantum cum symptomatis Phthiseos Pulmonaris, & febris hecticæ usitatis; verum etiam frequenti ventriculi Colica horrendè spasmodica à motu calculorum è vesica fellea sæpius excitato, necnon continua Dysuria, à calculo, atque ulcere Renum orta, ferè perpetuo conflictare cogebatur. Unde factum est ut urina mictione lactescceret, atque dein sedimentum valdè copiosum fœtidum, & vere purulentum deponeret. Inspecta verò urina illico ulcus deprehendi satis magnum à calculo in rene affecto esse ortum, Phthisinque Pulmonarem ab isto ulcere, [forsan etiam symptomatice] superinductam fuisse, conjectabam.

A tot, tantisque ærumnis Natura jamdiu attrita, oppressa, & succumbente, accidit etiam ut Cerebrum, totumque systema nervosum tam insigniter, & continuo patiantur, ut, suppressa omni alia querimonia de Phthisi, ulcere, & calculo, hoc unicè appeteret, uti suppetias illi ferem contra lipothymias, & languores frequenter recurrentes, idem contra mentis vacillationem, & *vapores* (uti eos vocabat) frigidos, atque calidos continuo, noctu diuque sese alternatim excipientes, à qubus magis quam a cæteris omnibus ærumnosis symptomatis premi videbatur. Hisce molestis symptomatis totis viribus illico succurrere conabar, usu *Sp. C. C. Salis Armoniac. Tincturæ Castorei, Julapiorum Antihystericorum*, atque aliorum ejusmodi. Neque quidem affectos pulmones, & ulceratos renes (ubi prima hujus mali origo delitescebat) planè negligebam; quin iis etiam usu *Emulsionum, Medicaminum Balsamicorum & Pectoralium* prospexi, quantum scil. habitus corporis attenuatus, & prostratus appetitus ferre potuere. In casum tamen hæc omnia jam erant præscripta. Sicuti enim ulcus Renis factum est sua natura jamdiu planè incurabile,

rabile, ita étiam affectiones pulmonum, & generis nervosi secundariæ inde ortæ videbantur magis triumphatæ jam naturæ Trophæa, quam vel oppressiones, vel morbi quidam accidentales, quos ars possit superare. Paulò ante fatalem diem, ubi mors jam præ foribus stare videretur, egregia ista mulier obnixè me rogavit, & quidem sponsione obstrinxit, uti seduló facerem, quo cadaver ejus post mortem cultro Anatomico subjiceretur, quo in usum scil. superstitum illi medendi arti mortua inserviret, quæ, dum viveret, nihil opis illi præstiterat.

Copia inspiciendi cadaver post mortem à Marito, licet ægre, jam concessa, præsentibus quamplurimis eximiis Medicis splenis Anatomia instituta est. Primum observatu dignum erat, quod, ut ut omnes Tabidæ huius artus, atque facies emaciarentur, membrana tamen Abdominis adiposa pinguedine mirum in modum crassescebat, uti calculosis ferre accidere solet, forsan à sanguinis motu per vicinas partes minus expedito, & seri per renes secretione minus parca, quam par erat; Membrana autem exteriorem renis sinistri, utpote à Morbida affectione quadantenus intumescentis, fortiter ei adhærentem invenimus.

Ipsum verò Parenchyma jam affectum, favi speciem præ se ferebat nempe hic indè calculis, & foveis, seu quibusdam loculis, è quibus calculi olim fuerant extrusi, refertum, absque tamen vel minima præsenti exulceratione. Renem autem dextrum, instar marsupii, calculis, & pure non tantum refertum, verum etiam insigniter distentum deprehendimus, toto etiam Parenchymate intra investientes membranas contento jam ante sensim corrupto & consumpto, atque ipsis etiam membranis innumeris calculis, & seroso pure (quale etiam in vesica reperimus, qualeque una cum urina reddere fere solebat) oppletis. E quibus facile constabat de Chronicæ illius Dysuriæ, atque Tabis Ætiologia, quibus tam diu molestè laboraverat. Emulgentes etiam venæ, quæ sanguinem à renibus referebant, præ insigni calculosa sanguinis Diathesi, qua misera hæc vetula afficiebatur, quasi lapidei canales, intus plane calculosa crusta [dictu mirandum] obducebantur. Vesicam insuper felleam calculis refertam deprehendimus, à quorum motu proculdubio Colica illa ventriculi, horrendis spasmis stipata, qua sæpius afficiebatur, ortum suum ducebat. Pulmones verò ipsos nullibi exulceratos, tuberculis autem crudis, & calculis cretaceis ubique fere obsessos vidimus. Quibus de causa perpetuæ tussis, anhelitus, atque aliarum affectionum Pulmonarium vel ipsis oculis constabat. Nullus tamen dubito, dum progressu temporis tubercula ista maturari potuissent: atque eo pacto incipiens hæc pulmonaris Phthisis in confirmatam, & deploratam facessere potuerat, nisi mors prematura ab aliis causis accersita eam rem præveniisset.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAROLI

LEIGH, M. D.

LONDIN.

PHTHISIOLOGIA LANCASTRIENSIS,

Cui acceſſit

TENTAMEN PHILOSOPHICUM

DE

MINERALIBUS AQUIS

In eodem Comitatu

OBSERVATIS.

Digitized by Google

DE PHTHISEOS SPECIEBUS, ET CAUSIS.

CAPUT PRIMUM.

In quo agitur de variis Phthiſeos Speciebus, & earum Cauſis.

PHTHISES in hac patria praxi vulgariter occurrentes ad ſequentes reduci poſſunt, videlicet, ſunt vel Scorbuticæ, Strumoſæ, Chiloſæ; vel Febres Epidemicas Intermittentes, Hydropem: Rachitidem, Crapulas, Chloroſin, Fluorem album, Ictterum, Rheumatiſmum Scorbuticum, Sarcocelen & Vermes ſæpius conſequuntur: nec non Hæmopthiſin & Vomitum Sanguinis; cùm Phthiſes autem Scorbuticæ præ cæteris fuerant eas Choream ducere ſtatumino.

Phthiſes Scorbuticæ fiunt vel ab aere, vel è parentibus, vel ab erroribus in rebus ſex non naturalibus. De iis autem quæ ab aere fiunt, quia locis pleriſque Morbi ſtationarii appellari debent, imprimis agam. *Iſtis* terrarum areis quæ paludoſis arenis ſalſis luxuriant, vel aere fumo carbonaceo craſſeſcente tantum non epidemicè graſſantur; quæ Phænomena innuere videntur ex particulis vitriolaceis & ſulphureo ſalinis hunc morbum fomitem ſuum trahere; quò autem hæc res clariùs eluceſcat haud inconſultum duco tentamina quædam præmittere, quæ auſpiciis hiſce facem ulteriorem accendant.

Imprimis. In ſalivam inſtillentur guttæ aliquot Spiritus Vitrioli, & ſtatim in coagulum album viſcoſum tranſit, quale per tuſſim in Phthiſi ſæpius eructatur.

Secundò. Guttis aliquot fontis Vitriolacei, juxta Haig, agro Lancaſtrienſi, cum ſaliva commiſtis, in coagulum viſcoſum tranſit cinerei coloris, quale in Phthiſi ſcorbutica haud ſemel notavi.

Tertiò. Diſtillentur carbones foſſiles, & aſcendet liquor Vitriolaceus, quò cum ſerò ſanguinis commiſto, in coagulum viſcoſum tranſit, quale in phthiſi ſcorbutica obſervare in proclivi eſt.

His poſitis, patet quod per particulas vitriolaceas ſaliva, vel ſerum ſanguinis fit coagulum viſcoſum, ei rabidorum guſtu, conſiſtentia & colore ſimile.

Secundò. Quod in reſolutione carbonum particulæ vitriolaceæ catervatim ſublimantur, quod encheireſi pyrotechnica patet, adeoque illis athmoſphæra propemodum ſaturatur, cum in aere hujuſmodi Phthiſis ſit morbus ſtationarius, haud abs re fore judicare exiſtimo, ibi terrarum per inſpirationem particulæ vitriolaceæ maſſæ ſanguineæ communicantur, adeoque ſæpe ſæpiùs phthiſin inducunt.

Summa jam difficultas diluenda hæc eſt, nempe unde fit, quod circa littora ſalſa paludoſa hoc morbo tantopere infeſtantur indigenæ, etiamſi ſolo ceſpite utuntur, cibiſque ſale, & fumo conditis, per totum vitæ decurſum abhorrent? & quomodò

istis terrarum arcis particulis salinis athmosphæra constipatur ? cùm salia marina (sicut ab eorum evaporatione constat) sint fixioris naturæ quàm ut radiis solaribus vel vi ventorum ascendant ?

Anxiè diu circa hæc cogitanti, hæc tandem conjectura in mentem mihi venit.

Observatu satis est obvium plagas istas maritimas, tam Sulphure, quàm sale luxuriare, hæc hypothesis sequentibus argumentis nititur.

Imprimis, Noctilucæ infinitæ horis vespertinis hisce quasi tot *Phosphori* erumpentes, Sulphuris præsentiam arguunt.

Secundò, Sæpius odores fœtidos emittunt, quales ex Sulphure & sale unitis percipiuntur ; in his itaque terris salsis paludosis, particulæ Sulphureæ fugam continuò moliuntur, particulis autem salinis divortium haud ferentibus, particulæ Sulphureæ salia muriatica secum gerunt, adeoque illis atmosphæra constipatur ; cùm in aere itaque hujusmodi Phthisis sit Morbus stationarius, ibi ex particulis Sulphureo salinis trahit Phthisis illius pabulum, sicut opinari fas est.

In ulteriorem hujusce sententiæ confirmationem argumentum è contrario produci potest, Ubi hi limi salini desunt hic Morbus rarò aut nunquam infestat. Hinc ergò fit quòd in *Russiæ & Novæ Angliæ* quibusdam partibus per totum anni decursum tussis sonitus haud auditur, etiam si mare sit in præcinctù ; & hinc quoque forsan fit quòd celeberrimus iste *Montpelliensium* aer antiphthisicus evadit, etiamsi parum è Mari *Mediterraneo* distat.

Dum è contra haud in fese volvitur annus, quin phthisis, Hydrops, Scorbutus, Febres intermittentes, & penè dixissem Morborum myriades in hisce terrarum arcis truculenter grassantur ; adeoque quòd de terris hisce salsis paludosis tale propemodum dici potest, quale *Pythagoras*, de herba *Asparagi*, de qua talia dicit. Datur herba radix cujus *Naphthæ* ad instar ignem concipit; quique Morbo quorunque correpti sunt, hac germinante, recidivam patiuntur, quoties illius effluvia per aerem diffunduntur.

De reliquis Phthiseos Scorbuticæ speciebus differere jam restat, de iis scilicet quæ ab erroribus in rebus sex non naturalibus, & illis quæ à parentibus derivantur. Jam verò cùm phthises ab erroribus in diæta & victu per causas allatas facilè explicari, possint, earum ætiologiis enodandis diutiùs immorari impræsentiarum inutile esset, quapropter de phthisi Scorbutica hæreditaria breviter jam attingam.

Inter omnes sanè philosophantes fœtum humanum in ovo formari ultra aleam dubitandi ponitur, de modo autem ova fœcundandi haud tam bene inter se convenit Autoribus.

Ova duplici investiuntur membrana propriisque tunicis involuta sunt, adeò quòd ne gutta quidem liquoris iis exprimi potest, hinc pro Gas quodam virili, sive aura seminali ovis fœcundandis quidam viriliter contendunt ; in praxi tamen nihil vulgariùs occurrit, quàm hunc Morbum intueri patris genium consequentem, etiamsi per totum vitæ decursum matre sat athleticè degente, quidam circa eandem ætatem cum patribus hoc Morbo correpti sunt, alii citiùs, alii seriùs, alii valetudinarii tantùm vixere, alii sat pancraticè priusquam phthisi confecti sunt, pro diversa scilicet crasi seminis virilis, scilicet sicut spiritus eò nidulantes, magis vel minùs sunt depressi & particulæ salinæ evectæ, primis vitæ incunabulis varia format stamina vitæ, adeòque citiùs vel seriùs infans vergit versùs temperiem salinam huic Morbo inducendo aptam. Ex præmissis mihi videtur quòd inferre liceat, ab utero semen virile per vasorum extremitates absorbetur, hinc massæ sanguineæ communicatur, & circuitu sanguinis, sicut opinari fas est, ova fœcundat, arduum etenim mihi concipere videtur, quomodo hic Morbus, podagra, & calculus patris, genium consequerentur, si ab aura se-

mi-

minali tantùm ova fœcundentur : ex præmiſſis patet ex quali proſapia huic Morbo ſit origo, capite itaque ſequenti venit ſymptomatum explicatio.

CAPUT II.

Hoc àgitur de Symptomatum Serie & eorum Cauſis in ſtatu incipiente.

QUandoquidem Morborum ſcientia haud meliùs quàm ab eorum productis expromitur, mihi hunc Morbum deſcripturo, haud alia videtur inſiſtere methodo, quàm ſymptomatum ſyndrome delineanda. Miſſo itaque olympico pulvere cerebri circa futilia dimicantis, ea ſolummodo quæ ratio experientia ſuffulta dictat brevibus aperiam.

Invadit frequenter cum appetitus & virium dejectione, anguſtia pectoris, tuſſi titillante, ſputo copioſo, craſſo, albo, quandoque flaveſcente, pellucido, cæruleo, cinereo, fœtido, ſalſo, acido, ſubdulci pro ſanguinis dyſcraſia ſcilicet, & obſtructionum mole & genio.

Sudoribus quandoque nocturnis, carnis intabeſcentia, calore & frigore levi & incerto alternatim ſuccedentibus.

Urina lixiviali, ſedimento copioſo, albo, ſæpiùs autem flavo, vel tufo ſaturata.

Aliquando diarrhœa, torminibus ventris, & partium & extremarum tumore.

Hiſce prælibatis Symptomatum explicationem aggredi jam incumbit.

Si de appetitu proſtrato interrogemur ideo evenire dicimus : glandulæ in ventriculi parte inferiore, fitæ, quæ humores ſubacidos, fluxiles ex arteriis ſeparare debet, humores viſcoſos enutriant, adeoque fibris nerveis titillandis (quo motu conſiſtit appetitus) inepti ſunt, hic cibi fit faſtidium, & hinc eſt, ni fallor, quòd in quibuſdam abſumptico aſſumpto, tam immenſam ſaburram viſcoſi phlegmatis per vomitum frequenter ejectam inſpexi.

Per ſuccum viſcoſum in pulmonibus extravaſatum aeris inſpiratio interrumpitur, adeòque anguſtia pectoris frequenter corripitur æger ; quo pariter circa glandulas Tracheales depoſito, & intra pulmones ſputum iſtud, ni fallor, efformat quod tanta copia per tuſſim eructatur, ab hoc quoque trachæam oblinente raucedo procedit.

Hiſce coagulis, folliculis in glandulis Conglobatis gravidis, adeòque foraminulis lymphæ ductuum obturatis, latex ſeroſus, qui per lymphatica peregrinare debuit, propriis emunctoriis orbatus, maſſæ ſanguineæ regurgitat, & ſic per vaſa inſolita eliminatur ; hinc ergò ex glandulis trachealibus, imbribus penè dixiſſem continuis depluit, qui tuſſim titillantem continuam inducit.

A pari ratione ſudores tantoperè profuſi, diarrhœæ, tormina ventris, & partium extremarum tumores huc collimant.

Quandoque viſcoſis humoribus menſenterii glandulis infarctis, Chylo tranſitus denegatur in ſanguinem, quo pabulo diurno orbatus, nutrimento debito privatur corpus, hinc vires dejiciuntur, emaciat corpus, quandoque fœces albeſcunt, quapropter à viſcoſis hiſce faburris venæ lacteæ meſenterio diſparent, ſicut in cœlis *Galaxia* propter denſas nubes interpoſitas.

Aliæ Chyli portiones per particulas ſalinas præcipitantur, & indè quandoque ſputo albo, craſſo, ſubdulci, per tuſſim eructantur. Aliquando per renes ablegantur, & indè in hoc Morbo frequenter. Urinæ ſedimento candido copioſo ſaturantur.

Propter Muſculos ſubſidentes humeros alatos obſervatu in proclivi eſt, quod (ſicut plebeiis placet) malum portendit, quaſi anima relictura corpus illis fugam appropinquantem indicaret. Hi *Hippocrati* aliiſque Græcis ὑπερωμοι appellantur.

Propter glandulas in hepate obſtru-

ctas bili tranſcolanti imponitur remora, quæ ſanguini itaque regurgitat, ex ea cum acidis in Sanguine efferveſcente, lenta febris frequenter in tabis gliſcit, & ni fallor ratio urinæ lixivialis tanta flaveſcente hypoſtaſi, & quandoque rufa ſaturatæ, hinc quoque petenda eſt.

Quandoque calore & frigore alternatim ſuccedentibus cruciatur æger, propter chyli aceſcentis fermentationem & inæqualem cum Sanguine miſturam.

Sputum frequenter in hoc Morbo fit craſſum, album & dulce, quod (ſicut priùs innuimus) Chylum præcipitatum ponimus; aliquando fit tenue & pellucidum cum craſſo commixtum, quod ponimus eſſe lympham quæ per lymphæ ductus tranſire debuit, propter glandulas autem conglobatas obſtructas per alia ſecretoria eliminatur, & in hoc quidem caſu, quicunque humori huic ſiſtendo medicamentis opiatis pertinaciter inſiſtit, à verò deviat, & præſtat *et motos componere fluctus*.

Sputum aliquando fit cæruleum, falſum, acidum & amarum, ſicut bilis, & ſalia diverſæ proſapiæ variè cum eo miſcentur.

Reſtat aliud Symptoma, nec minùs reliquis infrequens explicandum, *viz.* unde eſt quòd in hoc Morbo urina tam intensè lixivialis excernitur, ſedimentum copioſum rufum deponens, ſuavem emittens odorem parum ei diſſimilem in urinis obvium poſt medicamenta terebinthinata, & quædam præparata Sulphuris aſſumpta, ſuperficiem gerens pelicula tenui oleoſa obductam? In hoc caſu ponimus urinam particulis Vitriolaceis vel Muriaticis eſſe ſummoperè ſaturatam; particulæ ſalinæ poſt ortam cum bile efferveſcentiam præcipitant, adeoque urinæ tantam hypoſtaſin deponunt: particulæ bilioſæ ab efferveſcentia cum particulis ſalinis (ſicut Sulphur ab incendio adjuncto) ruſeſcunt, & inde urinæ ſedimentum lateritium deponunt. Particulæ ſalinæ oleoſas quaſdam particulas in fermento incarcerant, quæ tumultu unà cum illis per renes ablegantur, hinc urina aeri expoſita, particuliſque fermenteſcentibus ſaturatis, particulæ Sulphureæ oleoſæ divortium conantur, adeoque in ſuperficie pelliculam efformant, & odorem ſuavem emittunt; hypotheſi huic ſuffragatur Phænomenon in Spiritu Nitri dulci ſatis obvium, ibi etenim ab acido cum Sulphure unito, odor ejuſmodi proſapiæ obſervari poteſt.

Utrum in hoc ſtatu tuberculis ſemper infarciuntur pulmones à clariſſimo *Morton*o notatis; Hac patria à cultro anatomico tanquàm à peſte abhorrente, nec nego, nec affirmarem, hoc tamen praxi ſuffragante] aſſererem; in hoc Morbo plures ſatis ſuccumbere vidi, ne uno quidem ſymptomate Febris inflammatoriæ apparente; cui ſententiæ adſtipulatur Hiſtoria è Doctore *Bennet* deſumpta Theatro tabidor. *pagin.* 96.

Cùm apud *Briſtolienſes* Medicinam facerem, qua urbe Penſili tabes frequenter graſſatur, nonnullos ſputum ſubdulce levi conatu expectorantes, ſpatio trimeſtri fatiſcentes, & totaliter enervatos vidi, horum verò quoſdam, non omnes tuſſis vehementior aliquoties corripuit, & areſcentes ſtrigoſi periere, in quorum unicæ detectionis cauſa, licèt Sanguinem (peracto ſalino ptyaliſmo) exſtuffierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiſerat, univerſa ſpirabilia nec non viſcera omnia naturalia, quoad ſenſum ſana comperta ſunt. Haud hìc intelligi velim quòd in Phthiſi pulmones hiſce tuberculis nunquam infarciuntur, eos etenim ſæpius ulceratos vidi; at hoc ſolummodò aſſero ea Phthiſi quæ tam vulgariter in agro *Lancaſtrienſi* graſſatur, qua in dies defloreſcunt ægri ſputum craſſum album exſpuentes, in his dico, hujuſce Morbi principio & incremento, raro aut nunquàm pulmones confodiuntur, imo aliquandò, ægri è medio tolluntur & [ſicut opinari fas eſt] iis haud ulceratis, quibuſdam etenim per totum Morbi decur-

Digitized by Google

decurſu Febris hecticæ ſymptoma haud apparuit unum.

CAPUT III.

In hoc Capite Symptomata in ſtatu confirmato recenſentur, & eorum Cauſæ aſſignantur.

FAtiſcente in dies natura in proſapiam propemodum vitriolaceam degenerat maſſa Sanguinis, hinc ſputum frequenter aluminis vel vitrioli maris ſit ſaporis, jam particulis ſalinis ſui juris factis effuſis velut habenis hic Morbus affligit; hinc Febris ſit continua & auctior, ex particulis ſcilicet vitriolaceis cum Sulphure Sanguinis efferveſcentibus, ſicut ex oleis vitrioli & terebinthinæ permiſtis obſervare fas eſt.

Ex hac efferveſcentia vaſis capillaribus circa genas diſtentis, inde eſt quod rubor fixus genas utraſque occupat, mortis adſtantis frequenter indicium; quaſi vitalis flamma ellychnii ad inſtar (cujus pabulum propemodum exhauſtum eſt) receptaculo gliſceret; *vel ſolis ad inſtar rubro colore hemiſpherium ſpargentis* priuſquam *Cimmerias deſcendit in umbras*.

Conglobatis glandulis in dies magis infarctis, & majori copia nutritio ſucco quotidie præcipitato, hinc eſt quod ſputum ſit copioſius & craſſius & ex fermento vitriolaceo cum Sulphure Sanguinis permiſto, aliquando ſaporis putridorum piſcium.

Ex ſputo copioſius in dies intra pulmones extravaſato; Aſthmate frequenter corripitur æger. Et continua propemodum gravitate pectoris opprimitur. Sputum aliquando egregiè fœtidum hoc ſtatu quoque notavi, quod tamen haud ſemper ab ulcere pulmonum, ſicut quibuſdam placet ortum ſibi ducit, ſæpius etenim hoc notavi, & patientes tam diarrhœa quam ſudoribus immunes, quòd procul dubio haud evenire poſſet ulcere fœtido pulmonibus confoſſis, potius itaque fœtoris iſtius cauſa in hoc conſiſtere videtur, particulis Sulphureis volatilibus, particulis ſalinis aculeatis, hiſque latice ſeroſo luxuriante, cum ſaliva miſcentur, jam particulis ſulphureis ad evolandum ſatis aptis ſecum ſalinas vehunt, quas unitas effluviis ſaliva emittit, hinc ſenſorium olfactus tenellum vellicant, iiſque itaque ingratis fœtorem conciliant, ſicut è contrario particulæ ſulphureæ globoſæ ſine ſalinarum mixtura, fibras olfactorias percutientes gratum odorem cauſant; ſicut in aromatibus & balſamicis florum effluviis obſervare in proclivi eſt. Grandiori mole in dies nutritio ſucco expectorato, hinc vultus evadit *Hippocraticus*, & corporis univerſi maraſmus.

In dies conglobatis glandulis infarctioribus, & verſus temperiem ſalinam vergente Sanguine, hinc ſudoribus profuſis & diarrhœis immanibus cruciantur ægri, nec non doloribus acutis, iis Rheumatiſmo verſatilibus quibuſdam atrocioribus, oſſibus etenim in ipſis de dolore lancinante quidam conqueſti ſunt iique quibus Morbum venereum ſuſpicari nefas.

His Symptoma aliud haud minus commune, & ſumma quidem indagine dignum addi poteſt, ſtringoſi plures etiamſi ad orci fauces propemodum ſunt redacti, appetitu laudabili ditantur, poſt cibum aſſumptum hectico nullo calore ſuccedente; neque ſudores, nec diarrhœæ, nec ventriculi inflammationes adſunt; tamen in dies intabeſcit æger prægrandi copia ſputum craſſum album exſpuens Auguriis noſtris ex præmiſſis ſat ſuperque propalatis, particulis vitreolaceis frequenter luxuriare Sanguinem; circa hoc ſymptoma hæc conjectare liceat. Vitriolaceis particulis aculeatum naturale fermentum, ictu altiori fibras nerveas titillat, quæ quaſi ab œſtro precitæ, ſpiritus fibris ventriculi indigeni in motus concitatiores adiguntur, & inde eſt; ni fallor quod appetitus ſit voracior, eſculenta quævis aſſumpta ſtructionis ad inſtar colliquans; hoc colliquamentum per lacteas, ductumque

ductumque chyliferum propagatum cum ſanguine miſcetur, quod in propriam naturam haud aſſimilat, & inde in univerſi corporis nutrimentum quin ſalinæ particulæ in Sanguine nidulantes, in humoribus craſſis hoc præcipitant, & inde eſt quod alimenta aſſumpta etiamſi in Sanguinis naturam haud convertuntur, tamen nec per ſudores, nec diarrhœas eliminantur, quin intra pulmones coagulo albo viſcoſo ſubſidunt, & inde eſt quod in dies inrabeſcit æger.

Reſtat adhuc aliud Symptoma quod ſub hoc larvatur vultu: plures hoc Morbo propemodum confectos Febris intermittens anomala frequenter invadit, quoſdam ſemel tantum, alios bis vel ter ſpatio viginti quatuor horarum conquaſſat, ingruit ſæpè cum horrore & pruritu inter ſcapulas, & circa regionem lumbarem, totum poſtea convellitur corpus per horam unam vel alteram tremulum permanens, calor poſtea ſuccedit, & huic ſudores, & aliquando diarrhœæ: ex lentoribus ſalſis circa membranas nerveas nervorum extremitates, plexus, & glandulas ſubcutaneas miliares extravaſatis, hæ frigoris & caloris reciprocationes procedere videntur, his ad plenitudinem aggeſtis, & acorem inſignem nactis partes nerveas vellicant, adeòque, ni fallor, dolores hoſce frigorificos inducunt, lentoribus hiſce per vaſorum extremitates tandem abſorptis, adeóque cum Sanguine permiſtis ex iis cum particulis Sulphureis Sanguinis nova repullulat fermentatio, calor itaque Febrilis ſuccedit, tandem autem materia morbifica ſubacta aliquando per diarrhœam amandatur. Alii in ſtatu euſarco, etiamſi animi indole dulciſſima prædiți, hoc Morbo tandem confecti, ex levi qualibet, occaſione iraſcendi anſam capiunt; iraque tam continua ebulliunt, vix vocem vel viſum alicujus tranquille ferunt: ex ſuccis hiſce acceſcentibus ſpiritibus animalibus continuo tanquam ab *æſtro* percitis; ſicut opinari fas eſt.

Hiſce præmiſſis, de reliquis Phthiſeos Scorbuticæ ſpeciebus breviter differere adhuc reſtat; at cum eæ (ſcilicet utrùm ſint hæreditariæ, vel ab erroribus in diæta, & victu) maxima ex parte eadem vel ſimilia ſymptomata præbent: veroſimile mihi videtur eas à tali proſapia oriri, quapropter earum ætiologiis applicandis diutiùs immorari impræſentiarum inutile eſſet: nobis itaque ſufficiet in caſu quolibet hiſtoriam unam vel aliam ſubnectere: & medendi methodum recenſere.

CAPUT IV.

Hic Canones quidam generales circa hunc Morbum proponuntur.

IN hoc Capite ſymptomata in ſtatu deplorato recenſeri debent, at cum nullus ſit propemodum è plebe, quin in hoc ſtatu ægro ex hoc vitæ curriculo manumiſſionem pronuntiet, diutius hiſce immorari extra propoſitum eſſet; nobis itaque ſufficiet Canones quoſdam generales circa hunc Morbum proponere; exque iis medendi methodum efformare.

Canon primus.

In ſtatu ſimplici incipiente facile curatur Phthiſis.

In ſtatu complicato incipiente, viſceribus & lymphaticis ſalvis, bonum ſit expectandum.

In ſtatu confirmato, difficulter, tamen quandoque curatur.

In ſtatu confirmato complicato alea res eſt proculdubio plena.

In ſtatu confirmato complicato, viſceribus vel lymphaticis inſanis, nil niſi malum ſit pronunciandum.

In ſtatu confirmato Phthiſes hæreditariæ inducias frequenter patiuntur, raro autem vel nunquam curatur.

In ſtatu confirmato, modo Febris adſit, lacticinia ſunt vitanda, in hoc quoque caſu chalybeatis abſtinendum eſt.

Urgente dyſpnœa, etiamſi catarrho titillante infeſtetur trachæa, ex opiatis tanquam à peſte fugiendum eſt.

CA-

CAPUT V.

Hoc Capite medendi methodus in ſtatu incipiente proponitur.

INtentiones in hoc ſtadio variis indicationibus reſpondentes ad ſequentes reduci poſſunt.

Imprimis, Per emetica vel lenia Cathartica; primæ viæ ex ſaburra viſcoſa ſunt detergendæ.

Secundò, In adultis Phlebotomiam ſemper proficuam inveni.

Tertiò, Pulmones ab humoribus craſſis ſunt liberandi.

Quartò, Glandulæ infarctæ ſunt aperiendæ:

Quintò, Temperies ſalina Sanguinis ſit alteranda.

Sextò, Lymphę ſuccedentis in pulmones defluxus ſit præcavendus.

Medicamenta intentioni primę reſpondentia, hæc vel ſimilia eſſe poſſunt, quibus forma liquida arridet ſequentia præſcribi poſſunt.

Si Emetico opus eſt.

℞. Mel. Stillitic. ab ℥. ii. ad ℥. iii. aq. Cardui, hyſſop. an. *℥. ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſiti ℥. ß. M. S. F. Emeticum.*

Si per Catharſin alvus ſit ſubducenda, ſequentia in uſum veniunt.

℞. Decocti Senæ Gereonis ℥iv. ſyrup. de ſpina cervina ℥iß. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor. ℥ii. M. S. F. P. cum regimine ſumend. Vel,

℞. Decocti Senæ Gereonis ℥. iii. Mannæ Calabrinæ ℥. i. tinturæ ſacræ ℥. i. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor ſolutione gummi Ammoniaci ſatur. ℥i. Miſceatur Fiant Pilulæ.

Cum regimine ſumend. huic ſyrup. Roſar. ſolutiv. addi poteſt, pro re nata.

Quibus forma pilularis arridet hæc vel ſimilia eſſe poſſunt.

℞. Pil. Stomach. cum gumm. ℈i. de ammoniaco Magiſtral. ℈ß. tartari vitriolati gr. vi. reſin. jalapp. gr. vi. Balſam. Peruv. q. ſ. F. pil. N. 7. cum regimine ſumend. Vel,

℞. Pil. aloephangin. tartarear: Quercetan. an. *gr. decem de ammon. ℈ ß. tartari vitriolati gr. vi. reſin. jalap. à gr. ſex. ad decem Balſam. Peruvian. q. ſ. F. pil. N. 7. cum regimine ſumend. his Calomelas à gr. 14. ad ℈i. addi poteſt pro re nata.*

Quibus ſit in animo Bolus talis eſſe poteſt.

℞. Electuar. lenitivi ℥vi. crem. tartari ℥i. ſyr. roſ. q. ſ. f. bolus cum regimine ſumend.

Pro pueruli doſes & formæ variari poſſunt, ſcilicet, pulveres de Rhabarbar. ſena, Calomelan. reſina jalappæ, & id genus aliis; nec non Elixiria, & tincturæ [inter quæ tinctura ſacra & Elixir. Salutis cæteris palmam præripiunt.]

Quibuſdam cereviſia medicata præ cæteris allubeſcit, & in eo caſu talis eſſe poteſt.

℞. Folior. ſennæ, Rhabar. polypodii quercini an. *℥ii epithimi ℥iß. pini, tamariſci ſummitat.* an. *Mii. folior. beccabung. Miii. hederæ terreſtris Mv. ſalviæ agreſtis Miii. radic. 5. aperientium an. ℥ii. lapath. acut. ℥vi. baccar. juniperi ℥i. cortic. aurantior. N. vi. F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ; dos. ℔i. aurora qualibet, vel alterna ſicut vires ferent. Phthiſin incipientem tempore vernali hac ſola cereviſia haud ſemel curavi.* Intentioni tertiæ, quartæ, &c. medicamenta ſequentia reſpondent.

℞. Conſerv. cynoſbat. ℥iv. corall. rubri ℥iii. ſyrup. balſamic. q. ſ. F. Elect. bonis medicis ſumend. Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. florum cichorei an *℥iß. extract. trifolii ℥. ß. animæ martis ab inſigni Vigani pp. ℥i. gumm. ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut. ℥. i. florum Benzoin. ℈i. cum ſ. q. ſyrup. balſamic. Tolutan. F. Elect. eodem modo ſumend.* Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. loboch. de pul. mon. vulp. an. *℥iß. enulæ Campan. condit. ℥ß. ariſtolochiæ rotundæ ℥iß. glicirrhizæ ℥ii. hederæ terreſtris præparatæ ℥. iii. florum ſulphuri. ℥ß. ſyr. de Eriſimo q. ſ. F. Elec.* Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. ℥iv. martis cum ſulphure pp. ℥. iii. ſal. ſpirituoſ. ℈. i. cum ſ. q. ſirupus è cortice citri. Fiat Elec.

Digitized by Google

Electuariis preſcriptis, ſicut dyſpnœa magis vel minus urgebit, ſpecies diatreos ſolutio gumm. ammoniaci in aqua lumbricor. fact flores Benzoin. extract. enulæ, radix. ariſtolochiæ rotundæ, addi poſſunt; vel emitti, ſicut Medico videbitur idoneum.

℞ Syrup. Balſamic. Tolutan. è ſucc. beder. terreſtris, capillor. veneris, an. ℥iii. f. ſyrup.

℞ Aq. lactis alexiteriæ ℔i. limac. Magiſtral. ℥ii. gentianæ compoſ. ℥iii. lumbric. ℥i. ſacchar. perlat q. ſ. F. julapium.

℞ Ingredientium q. ſ. ad ℔ii. decocti pectoralis; adde radic. ſarſæparil. ℥. iß. chinæ, fœnic. bardan. urtic. caryophillat. an ℥. vi. ariſtolochiæ rotund. ℥. ß. ſemanis, coriandri, urtic an. ℥. ii. paſſular. exacinat. ℥. i. baccarum juniperi ℥i. c. c. raſur. eboris an. ℥v folior. hyperici, capillor. veneris, hederæ terreſtris, marrubii albi an Mj. coq. in aq. fontan. ſ. q. ad ℔iv. col. adde vini albi ℥. iv. mell. deſpumat. ſacchar. cand. albi an. ℥. ii. M. fiat apozema uſus eximii in aſthmate & gravitate pectoris.

℞ Aq. limac. magiſtral. lumbricor. an. ℥. iv. ſyrup. balſamic. Tolutan. de Praſſio, Allio vel Eriſymo an. ℥i. ſpir. ſal. ammoniaci è gumm. ammon. diſtillat ℥ii. M. F. mixtura. Vel,

℞ Aq. lactis alexiteriæ ℔iß. gentian. compoſ. ℥vi limac. magiſtral. ℥iß. ſacchar. q. ſ. F. julapium.

℞ Pulveris milleped. pp. ℥iii. radic. ariſtolochiæ, gumm. ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut. an. ℥iß florum Benzoin. ℈ß. extract. enulæ; crocian. ℥i. Balſam. Peruv. ℈i ſulphuris aniſat. q. ſ F. pil. mediocres in diſpnœa uſus egregii. Vel,

℞ Florum Sulphuris, gumm. ammoniaci an ℥. ii. enulæ campan. ariſtolochiæ rotund. glicirrhiz. Ireos Florentin. an. ℥. i. ſem. aniſi ℈ii picis liquidæ Barbadeos partes iv. Balſam. peruv. partem i. M. F. Maſſa pilularis. Vel,

℞ Balſam Tolu. ℥iß. milleped. pp. ℥. ii. gumm. ammoniaci depurat. ℥ iß. florum Benzoin. ℈i. Mirrhæ ℥i. Balſam. ſulphuris aniſat. gut. 12. ſacci glicirrhiz. in tinctura croci ſolut. q. ſ. M. fiat maſſa dos ℥. ß. vel ℈ii.

℞ Pulveris milleped. ℥iii. animæ martis ℥. i. gumm. ammon. in aq. lumbricor. ſolut. ℥i. extract. trifolii fibrin. q. ſ. F. pil. mediocres.

℞ Cinnabar. antimonii ℈ii. fiat pulvis Capiat bis in die: panacea quoque antimonii Doctoris Needham *egregii ſit uſus.*

℞ Pini ſumitat. Miii. folior. beccabung. M. iii. ſalviæ agreſtis M. ii. capillor. veneris, hederæ terreſtris. an *M. iii. radic. lapath. acut. ℥. vi. baccar. juniperi ℥i. cortic. aurantior. N. 6. F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ.*

℞ Pini, tamariſci ſumitat. an. Mi. folior. beccabung. M. iii. hederæ terreſtris, capillor. veneris an. Mvi. ſalviæ agreſtis M iii. radic. oſmund. Regal. ℥iv. enulæ campan. ℥ii. lapath. acut. ℥vi. ß. aperientium an. ℥ii. ſarſæparillæ ℥vii. baccar. juniperi ℥i. ſem. aniſi ℥ß. cortic. aurantior. N. vii. F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ, de qua cap. ad ℔ii in die cum ſyrup. & pil. prius præſcriptis. His debite adhibitis medicamentis ulterioribus vix opus eſt; quò autem intentio altima omni ex parte perfici poteſt, externa etiam in uſum veniunt v. capitis raſura, fontanellæ, veſicatoria ſatis ampla, quæ revera tuſſim phthiſicam tutiùs & magis radicitus tollunt, quàm medicamenta quævis opiata forma quacunque ſumpta, ingenue etenim fateor ex opiatis copioſius ſumptis, nihil niſi inducias incertas mihi adhuc obſervare contigit.

CAPUT VI.

In quo agitur de methodo in ſtatu confirmato.

INtentiones in ſtatu ſecundo à prioribus tantùm minutiis diſtant, niſi quod in hoc ſtadio Catharſes mitiores eſſe debent, Phlebotomia ſi omninò, manu tantùm parciori, ſit celebranda; jam calor febrilis qui vehementiùs exæſtuat præ ſingulis ſit temperandus: ad calorem febrilem temperandmu varia ex variis Autoribus præſcribuntur, pulveres ſcilicet teſtacei, antihectici, conſervæ, antidoti, analeptici, Julapia refrigerantia, emulſiones,

nes, & id genus alia, at ingenuè fateor in hoc ſtatu hac vel tali methodo haud Phthiſin ſemel radicitùs ſanatam vidi; miſſis itaque ambagibus; ad Cortic. Peruvianum (modò abſit pulmonum ulcus) ſemel in die tanquam ad Aſylum confugiendum eſt, hoc tantùm obſervando, quòd tunc temporis pectoralibus fortioribus inſiſtendum eſt, & die quolibet tertiò, vel alterno per catharſin levem alvus ſit ſubducenda; hac methodo appetitum prius totaliter proſtratum ſtatim reſtitutum vidi, & calorem febrilem totaliter debellatum. Et cùm ita ſe res habet ad coronidem methodo inceptæ imponendam, ad pectoralia detergentia, aperientia mitiora confugio in hoc itaque ſtatu methodus ſequens vel ſimilis obſervavi poteſt.

Imprimis ſi vires ferent Emeticum lene exhiberi jubeo: *v. g.*

℞. Mell. ſcillitic. ℥iii. aq. cardui, hyſſop. an. ℥ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſ. ℥ß. M. F. Emeticum. Ab hoc aſſumpto ſæpius ingentem maſſam viſcoſi Phlegmatis per Vomitum electam invenit.

Aurora ſequenti, leve Catharticum exhibendum curo, ſcilicèt cum quodam ex iis cap. priori præſcripto: at ſi diarrhœa adſit, quæ ſæpiùs in hoc morbo occurrit infuſionem ſequentem exhibendam ſuadeo.

℞. Aq. lactis alexiteriæ ℥ſ. gentiana compoſ. ℥iv. limac. magiſtral. ℥iß. lumbricor. ℥ß ſal. tartari ℈ii. aq. menthæ fortioris ℥i. Rhabar. optimi inciſi ℥ß. F. ſ. a. Infuſum de quo cap. 6. Cochlearia Manè - Aurora qualibet tertia vel alterna.

Ad calorem temperandum.

℞. Conſerv. Cynosbat. ℥iv. Cortic. optimi Peruv. pulveriſat. ℥i. cum ſ. q. ſyr. balſamic. Tolutan. F. Elec.

Methodus pro pectoralibus & antiſ. corbuticis ex cap. priori deſumi poteſt, pro re nata utenda; diætam ex cibis eupeptis inſtituo, juſculis ſcilicet, carnibus ovinis, vitulinis, pullis, ovis ſorbilibus, & id genus aliis, religiosè obſervando à lacticiniis abſtinere; modò febris adſit, liquores pectoralibus & antiſcorbuticis medicatos inſtituo. Hac methodo quamplures ultra ſuos & omnium amicorum ſpe perfectæ ſanitati reſtitui.

CAPUT VII.

In quo agitur de Phthiſi in ſtatu deplorato.

IN hoc ſtadio remedia tantùm palliativa exhiberi poſſunt, & vulgariter quicquid exoptat æger concedo. Utcunque ut ægri & amicorum votis importunis modo quocunque ſatisfacerem, remedium aliquod ſymptomati maximè urgenti reſpondens præſcribo. Univerſo ſcilicet marcore jam corpus colliquatur, & frequenter ſummopere gutturis dolore lancinante laborat æger, tali ſcilicet, quòd vix aut ne vix deglutire poteſt, hinc lac aſininum ſi haberi poteſt, ejus autem defectu vaccinum, per ſe, vel decoctis pectoralibus balſamicis exhibendum curo, hauſtu autem quolibet guttis aliquot olei tartari per deliquium vel pulvere quodam teſtaceo commiſto, quantùm ſcio remediis ulterioribus haud opus eſt, quapropter his coronidem imponam.

HISTORIÆ.

IN

STATU PRIMO.

Obſervatio I.

CAROLUS FLEETWOOD, Generoſus & magno ingenii acumine, opido de *Kirkham* Chirurgiam factitans, in carnis intabeſcentiam incidit, tuſſi laborabat gravi, & nycthemeri ſpatio ſaburram ingentem albi viſcoſi Phlegmatis exſpuebat, appetitus proſtratus erat, quandoque Cochlearia aliquot Sanguinis exſpuebat, flatibus intumuit ventriculus, laſſitudine ſpontanea & debilitate corpus univerſum macerabatur. Metandem in ſubſidium vocato lenitivam potionem præſcripſi, & ſemel repetendam

inſti-

Digitized by Google

inſtitui, poſtea ſyrup. martis *VVilliſianum* cereviſia pectorali bis in die ſumendum ſuaſi, & hora ſomni guttas aliquot Balſam. Peruv. cum ſyrupo Balſamico Tolutano, brevi tempore ceſſavit tuſſis, ipſe vires recuperavit, & jam pancraticè valet.

Obſervatio II.

Gilbertus Ouſy de Cborley Cauſidicus, poſt Febrem tertianam catarrho continuo correptus erat; ſputum craſſum album exſpuebat, pulſus erat debilis & celer, calor & frigus ſæpius in die alternatim ſuccedebant, vultus erat pallidus, muſculi totius corporis flaccidi, appetitùs totaliter proſtratus, vires dejectæ, & ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus. Electuarium cum cortic. Peruv. hora quarta pomeridiana ſumendum ſuaſi, aurora & hora ſomni, pil. pectorales, ſyrupos Balſamicos deterſivos, & julapia pectoralia præſcripſi, die quolibet tertio, 6 cochlearia infuſi de Rhabarbaro in aqua lactis alexiteria fact. ſumenda imperabam, poſteà pil. pectorales & ſirupos cereviſia pectorali ſumendos inſtitui, hac methodo ſanitatem priſtinam recuperavit, & jam firma valetudine fruitur.

Obſervatio III.

Jacobus Sberdley Baccalaureus in Artibus, & celeberrimo viro Domino *Prite Blac Kburn* Curatus, incidit in tuſſim gravem, anguſtia magna laborabat pectoris, ſputum craſſum copioſum exſpuebat cum Sanguine commixtum, vultus & oculi flaveſcebant, urina parca & lixivialiserat cum ſedimento rubro, appetitus proſtratus erat, & magna quidem debilitate laborabat. Electuarium cum Cortice Peruviano præſcripſi, poſteà pil. pectorales, ſirupos Balſamicos, & Apozema deterſivum horis medicis ſumenda ſuaſi. Et poſteà pil. pectorales cereviſia pectorali aperitiva ſemel ſeptimana: nec non infuſum de Rhabarbaro, vel dos. pil. ſtomach. cum gum. & de ammoniaco magiſtral. ſumenda ſuaſi hora ſomni; his aſſumptis evanuit morbus, & firma valetudine magna cum laude muniis jam ſolitis obitur Eadem, vel methodo ſimili *Evan Maudsley* de *Penvoribam* ſanitati reſtitui.

Obſervatio IV.

Dominus *Blac Kburſt* de *Preſton*, tempore vernali anno 91. modo ſequenti hoc Morbo laborabat, anguſtia tanta pectoris conſtrictus erat, ut lineis tantùm quibuſdam deſcribendis creber recurreret halitus, ab imo anhelans pectore; tuſſi continua titillante tempore decubitus inſomnis jacuit, exſpuit ſputum tenue, pellucidum, horis autem matutinis craſſum; & quandoque æruginoſum ſubflavum, vultus palleſcebat intumuere pedes, appetitus proſternitur, & vires in dies labefactabant. Eruptio miliaris cutem univerſam conſpurcavit, urina erat exigua & lixivialis, & ſæpius in die de calore & frigore conqueſtus eſt, in ſubſidium accerſitus, ſtatim Phlebotomiam celebrandam inſtitui, & fontanellam in brachio ſecandam, leves Catharſes repetendas, præſcripſi, electuario poſtea ſequenti uſus eſt, doſi qualibet ſuperbibendo hauſtum decocti. amari alterantis.

℞. *Pulveris Art compoſ.* ʒiß. *martis pp.* ʒi. *ſal. ſpirituoſi* ℈j. *conſerv. cichorei, beccabung. recenter fact. an.* ʒii. *cum ſ. q. ſyrup. Chalyb. F. Electuarium.*

Hoc repetendum imperavi, & bis in die cum cereviſia pectorali ſumendum brevi vires recuperavit, ab hoc Morbo perfectè convaluit. Anno ſequenti Dominæ perilluſtri conubio conjunctus erat; & ſex circiter menſibus elapſis recidivam paſſus, rurſus ad me miſit, tunc temporis autem tertiana epidemica me ſuſpirante, Dominus *parſons* in auxilium vocatus, erat, eum qua methodo tractavit neſcio, in dies autem in peſſum abiit, & hieme ſequenti ad me redit, at *quantum mutatus ab illo!* maraſmo univerſali jam con-

by Google

onfectus erat ; vultus erat *Hippocratiꝛs*, Febris continua, rubor fixus geas utraſque occupavit, dolore lancinan: guttur quotidie terebratur. Corticeruv. alcalicis, Balſamic. antiſcorbucis, remediiſque aliis appropriatis in iſſum tentatis auſpicante vere, fatis ccubuit.

HISTORIÆ

N STATU SECUNDO.

Obſervatio V.

DOminus *VVod* de *KirKham* B. A. cùm per totam hyemem gravi borasſet tuſſi, initio veris me in aulium vocavit; ſtrigoſum perfectè ini, ſe quidem ad extremum marcom redacto, nycthemeri ſpatio libram iam vel alteram ſputi viſcoſi cæruiei uctabat, glutine propemodum tenaoris; de dolore laterali quotidie conieſtus eſt, & magna conſtrictione, & aſi mole pectoris, & debilitate tan, quòd vires vix ei ſufficerent ab a- tori parte ad alteram ſibi movendo ina lixivialis fuit, ſitis autem parva, l nulla, nec quantum memini de ca- re quodam inſigni conqueſtus eſt ; iprimis bolum purgantem ex electua- lenitivo præſcripſi, poſteà decoctum radicibus 5. aperientibus & ſalvia reſti vice potus communis inſtitui, inde per menſis ſpatium pro potu mmuni decoctum amarum alterans traumaticum ſolummodò conceſſi, ra ſomni linctu ſequenti uſus eſt.

℞. Syrup. capillor. veneris è ſucc. beræ terreſtris, balſamic. Tolutan. an. ſpecies diatreos ℥iii. gumm. ammoaci in aqua lumbricor. ſolut. ℥i. floꝛ Sulphuris ℥ß. cum ſ. q. ſyrup. de radicibus F. linctus, cap. cochlear umꝛ hora ſomni cum gut. 4. Balſam. ruv. initio Aprilis, ſumpſit de cerevi. pectorali aperitiva bis in die & per. ℞è convaluit, quod adſtantes omnes nc temporis pro miro habuere. An. 89.

Obſervatio VI.

Johannes Veale Armiger per totam hyemem gravi catarrho correptus fuit, ann. 90. initio veris ad me accedit, tunc temporis vultus erat pallidus & perfectè *Hippocraticus*, tuſſis continua & ſicca, horis autem matutinis ſputum craſſum ſanguinolentum exſpuebat, tanta raucedine correptus erat, vix ut ullus vocem illius caperet, appetitus proſtratus erat, ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus, de anguſtia & pondere pectoris conqueſtus eſt, & continuis inteſtinorum torminibus; urina lixivialis erat, & ſcabies ſicca manus præcipuè fœdavit.

Imprimis decoctum lenitivum cum tinctura ſacra præſcripſi, poſteà uſum pilular. pectoralium, ſyruporum & decocti pectoralis, per 14. dierum ſpatium inſtitui, & deindè pilulas pectorales & ſyrupos, cum cereviſia pectorali per menſis ſpatium; ab his ſanitati reſtitutus fuit, & jam pancraticè vivit.

Obſervatio VII.

Rogerus Threſal tunc temporis in vico de Croſmore habitans, anno 91. ad me miſit; vultus erat pallidus & macilentus, nec non tabe univerſali macerabat corpus, ſudoribus continuis, & Febre lenta laborabat, nec non tuſſi continua, exſpuit & ſputum craſſum fœtidumque, quandoque ſanguinolentum; imprimis bolum purgantem ex electuario lenitivo præſcripſi, & deindè uſum cereviſiæ pectoralis aperitivæ per menſis ſpatium inſtitui, nocte qualibet hora ſomni cepit gut. aliquot balſam. Peruv. in ſyrup. Balſamico. Tolutan. & perfectè convaluit.

Obſervatio VIII.

Filia natu maxima *Guilelmi Tovvning* de *VVoeton*, ann. 91. tempore vernali ad me acceſſit; vultus erat pallidus, oculi concavi, nares acutæ, humeri alati, & inſigni quidem extabeſcentia totius

Digitized by Google

suppressa, & sibilus continuus in pectore aurespercutit; hinc pectoralia balsamica detersiva, liquores antiscorbuticos, mixturas succo & infusione millepedum imprægnatas instituimus, his autem haud cessit Morbus; versùs autem hecticum calorem in dies vergebat, ad hunc supprimendum corticem Peruvianum medicamentum *Herculeum* judicavimus, illius autem usu tunc temporis hac in regione vix lanuginem adepto, inculcavimus Morbi Syndromen delineandam, & quibusdam *Collegii Regalis Londinensium* communicandam, hinc viri celeberrimi Doctores *Ratcliff* & *Gibbons* in subsidium vocati sunt, & doctissimus Dr. *Gibbons* methodum ex Cortice Peruviano, & lacte Asinino instituit; his debitò adhibitis Morbus inducias passus est, brevi autem repullulavit virus, hinc sputum crassius & copiosius, Febris adauctior, diarrhœa immanior, dolor terebrans fauces continuò infestavit, tumuere pedes, rubor fixus genas utrasque occupavit, quo tempore omnibus siti cognitis lachrymas vi nulla coercendas effundentibus, quasi in tot *Niobes* conversis, fato irresistibili è medio tollitur.

Observatio II.

Dominus *Fletcher* de *Cartmell*, Mercator, vir ingenio peracri, & totus negotiis deditus, anno 89. in gravem Hæmoptysin incidit, nycthemeri spatio librarum aliquot purpureæ massæ dispendium passus est, ne loqui potuit quin ore pleno Sanguinem eructavit; in auxilium vocatus, statim Phlebotomiam celebrandam instituit, sanguis & eductus fuit tantoperè spumosus, haud adhuc similem vidi. Ingurgitationem julapiorum refrigerantium, & succorum instituit, sedato fermento sanguinis, decocta pectoralia pro potu communi instituit & ad catarrhum sistendum pilulas sequentes.

℞. *Sueri hederæ terrestris per insolationem depurat.* ℥i. *florum farfaræ siccat. summitat. hyssop. salviæ, pulegii, an. Mi. sem. anisi, cardui fœniculi dulc. contus. an.* ʒß. *distillentur in B. M. ad medietatem, deindè F. colatura, quæ distilletur ad consistentiam pilular. addendo succi glycyrrhiz.* ʒß *pulv. radic. enulæ campan. flor. sulphur. an.* ʒiii. *flor. Benzoin.* ʒi. *Balsam. Peruv.* ʒß. *tincturæ sulph.* ʒiii. *Ladani Parisat.* ʒß. *M. F. massa formetur in pilulas exiguas, & sumat iii. horæ somni; & primo manè cervisiam pariter pectoralem antiscorbuticam præscripsi, cui folia linguæ cervinæ addenda curavi; hac methodo perfectè convaluit per aliquot annos, & per plures annos pro potu communi lac cum aqua commixtum salummodo sumpsit: tribus annis elapsis recidivam passus est, rursùs in auxilium vocatus Phlebotomia celebrata sequentia præscripsi.*

℞. *Conservæ Rosar. rubrar. cynosbat. an.* ʒiii. *pulv. santal. omnium* an. ʒß. *coral. rubri pp.* ʒi. *croci martis rubicundissimi* ʒii. *sal. prunel.* ℈iv. *cum s. q. syrup. è coral. F. Elect. horæ somni & primò manè sumend. ad quantitatem nucis myristic. superbibendo haustum julapii sequentis.*

℞. *Aq. lactis pectoralis Bateau.* ℔i. *portulac. spermatis ranar. an.* ʒiv. *syr. è succ. hederæ terrestris* ʒii. *sal. prunel.* ʒi. *M. F. julapium; pro potu communi decocta pectoralia instituit, & horæ somni gut. aliquot Balsam. peruv. è cochlear. syrup. Balsamic. Tolutan. quoties recidivam passus est hac methodo usus est, & nullo negotio sanitatem recuperavit, anno elapso repullulavit virus, quo tempore me in agrum* Eboracensem *accersito, vir præclarus ad medicamenta veterna quasi valentissima auxilia confugit; tunc temporis autem Phlebotomiæ manu liberali celebratâ fermentum sanguinis haud sedari potuit, hinc cortic. Peruvianum dosi prælargâ exhibendum curavi; hoc debitè adhibito Morbus inducias passus est, & de magna constrictione pectoris jam conquestus est, & sputum crassum copiosum eructavit; hinc pilul. pectorales detersivas, julapia pectoralia & syrup. præscripsi, & leves catharses repetendas instituì, vires autem & carnes in dies labefactabant, tandem* Kensington *adiit, quo*

loco

oco post lunarem aliquot circuitus fatis succubuit.

Observatio III.

Richardus Tinkler de *Poulton* hospes ùm diu gravi Hæmoptysi laborasset, ravi catarrho magnopere emaciatus eat, appetitus prostratus, & revera unà oce pronunciarunt omnes ei nulla *vegia retrorsùm*; in auxilium vocatus, hlebotomiam repetendam inculcavi, ie sequenti levem potionem exhibenam curavi, & postea remedia sequena.

℞. *Conserv. Cynosbat.* ℥iv. *sal. martis, Balsam. peruv.* an. ℥ß. *specier. diatonsantal.* an. ℥ß. *cum ſ. q. syrup. Balsamic. Tolutan. Fiat Electuarium ex hac mpsit bis in die cum syrupis & decoctis ectoralibus, postea per 14. dierum spaum acidulas Larbricenses copiose ingurtavit, perfecte convaluit, & jam pauatice valet. Morbodo simili* Henric. irrup *Servus* Edvvardi Hyde *Armiri, post dispendium librarum aliquot nguinis ad integram sanitatem rediit.*

Domina perillustris Domin. *Marsden* : *FreKleton* ex mensium suppressione ties Hæmoptyses passa est, post pones lenitivas purgantes per electua a chalybeata, & infusione amaras alybeatas nullo negotio ad sanitatem diit.

PHTHISIS

Ex Vomitu Sanguinis.

Observatio I.

Insignis Domina Domin. *Farington* de *Shavv Halle*, Consors *Georgii rington* Armigeri, anno ætatis 31. æstivo mpore per vomitum tantum Sanguis dispendium passa est, vix fuit inr vivos habenda, algore universali rrepta fuit, sudoribus algidis, pulss & respiratio vix perceptibiles, vox deficit, & ab omnibus conclamata fuit. In subsidium vocatus, sequentia præscripsi.

℞. *Cortic. Peruv.* ℥i. *corall. rubri, hematit. croc. martis restringent.* an. ℥. i. *confec. Hyacinth.* ℥ii. *conserv. cynosb.* ℥i. *cum ſ. q. syrup. Balsamic. Tolutan. Fiat. Electuarium horis medicus Julapio sequenti sumend.*

℞. *Aq. spermatis ranar. Cinnamom. bordeat. tenuioris* an. ℥iii. *boli armen.* ℥i. *syrup. coral.* ℥ß. *F. Julapium.*

His quarta vice dosi debita deglutitis rediere vox, respiratio, & pulsus & de dolore terebranti pulsatili ventriculi conquesta est, Dom. *Vvorthington* de *Vvigan*. Chirurg. expertus Apostema ventriculo pronunciavit, ei autem sententiæ mecum Dr. *Grundy* reclamavit, quapropter ut methodo præscripta insisteret inculcavimus, diebus aliquot elapsis clysmata iniicienda curavimus, & ingentem massam sanguinis instar piscis nigrescentis per sedes ejecit, remediis sumptis, & semel repetitis, leves catharses instituimus, decocta Balsamica, & cerevisias pectorales, ab his ad sanitatem rediit, nisi quod vicibus quibusdam de Phlegmate viscoso Bronchiis pulmonum adhærente conqueritur, levi autem conatu cum pectoralibus balsamicis detersivis evanescit.

PHTHISIS

Ab Hæmorrhagia uterina.

Observatio I.

Domina *Tavvning* de *Vvreeton* uxor *Gulielmi Tovvning*, cum per plures menses hac laborasset, a magno dispendio sanguinis frequentes Lipothymias & quandoque paroxysmos *hystericos* patitur; ad fermentum sedandum sanguinis, Electuarium cum cortic. Peruviano pro basi præscripsi, Antidoti autem vires morbo impares fuere. Quapro-

iſtis terrarum arefs particulis ſalinis athmoſphæra conſtipatur ? cùm ſalia marina (ſicut ab eorum evaporatione conſtat) ſint fixioris naturæ quàm ut radiis ſolaribus vel vi ventorum aſcendant ?

Anxiè diu circa hæc cogitanti, hęc tandem conjectura in mentem mihi venit.

Obſervatu ſatis eſt obvium plagas iſtas maritimas, tam Sulphure, quàm ſale luxuriare, hæc hypotheſis ſequentibus argumentis nititur.

Imprimis, Noctilucę infinitæ horis veſpertinis hiſce quaſi tot *Phoſphori* erumpentes, Sulphuris præſentiam arguunt.

Secundò, Sæpius odores fœtidos emittunt, quales ex Sulphure & ſale unitis percipiuntur ; in his itaque terris ſalſis paludoſis, particulæ Sulphureæ fugam continuò moliuntur, particulis autem ſalinis divortium haud ferentibus, particulæ Sulphureæ ſalia muriatica ſecum gerunt, adeoque illis atmoſphæra conſtipatur ; cùm in aere itaque hujuſmodi Phthiſis ſit Morbus ſtationarius, ibi ex particulis Sulphureo ſalinis trahit Phthiſis illius pabulum, ſicut opinari fas eſt.

In ulteriorem hujuſce ſententiæ confirmationem argumentum è contrario produci poteſt, Ubi hi limi ſalini deſunt hic Morbus rarò aut nunquam infeſtat. Hinc ergò fit quòd in *Ruſſiæ* & *Novæ Angliæ* quibuſdam partibus per totum anni decurſum tuſſis ſonitus haud auditur, etiam ſi mare ſit in præcinctù ; & hinc quoque forſan fit quòd celeberrimus iſte *Monſpelienſium* aer antiphthiſicus evadit, etiamſi parum è Mari *Mediterraneo* diſtat.

Dum è contra haud in ſeſe volvitur annus, quin phthiſis, Hydrops, Scorbutus, Febres intermittentes, & penè dixiſſem Morborum myriades in hiſce terrarum areis truculenter graſſantur ; adeoque quòd de terris hiſce ſalſis paludoſis tale propemodum dici poteſt, quale *Pythagoras*, de herba *Apraxi*, de qua talia dicit. Datur herba radix cujus *Naphthæ* ad inſtar ignem concipit, quique Morbo quocunque correpti ſunt, hac germinante, recidivam patiuntur, quoties illius effluvia per aerem diffunduntur.

De reliquis Phthiſeos Scorbuticæ ſpeciebus differere jam reſtat, de iis ſcilicet quæ ab erroribus in rebus ſex non naturalibus, & illis quæ à parentibus derivantur. Jam verò cùm phthiſes ab erroribus in diæta & victu per cauſas allatas facilè explicari, poſſint, earum ætiologiis enodandis diutiùs immorari impræſentiarum inutile eſſet, quapropter de phthiſi Scorbutica hæreditaria breviter jam attingam.

Inter omnes ſanè philoſophantes fœtum humanum in ovo formari ultra aleam dubitandi ponitur, de modo autem ova fœcundandi haud tam bene inter ſe convenit Autoribus.

Ova duplici inveſtiuntur membrana propriiſque tunicis involuta ſunt, adeò quòd ne gutta quidem liquoris iis exprimi poteſt, hinc pro Gas quodam virili, ſive aura ſeminali ovis fœcundandis quidam viriliter contendunt ; in praxi tamen nihil vulgariùs occurrit, quàm hunc Morbum intueri patris genium conſequentem, etiamſi per totum vitæ decurſum matre ſat athleticè degente, quidam circa eandem ætatem cum patribus hoc Morbo correpti ſunt, alii citiùs, alii ſeriùs, alii valetudinarii tantùm vixere, alii ſat pancraticè priuſquam phthiſi confecti ſunt, pro diverſa ſcilicet craſi ſeminis virilis, ſcilicet ſicut ſpiritus eò nidulantes, magis vel minùs ſunt depreſſi & particulæ ſalinæ evectæ, primis vitæ incunabulis varia format ſtamina vitæ, adeòque citiùs vel ſeriùs infans vergit versùs temperiem ſalinam huic Morbo inducendo aptam. Ex præmiſſis mihi videtur quòd inferre liceat, ab utero ſemen virile per vaſorum extremitates abſorbetur, hinc maſſæ ſanguineæ communicatur, & circuitu ſanguinis, ſicut opinari fas eſt, ova fœcundat, arduum etenim mihi concipere videtur, quomodo hic Morbus, podagra, & calculus patris, genium conſequerentur, ſi ab aura ſemi-

minali tantùm ova fœcundentur : ex præmiſſis patet ex quali proſapia huic Morbo ſit origo, capite itaque ſequenti venit ſymptomatum explicatio.

CAPUT II.

Hoc àgitur de Symptomatum Serie & eorum Cauſis in ſtatu incipiente.

QUandoquidem Morborum ſcientia haud meliùs quàm ab eorum productis expromitur, mihi hunc Morbum deſcripturo, haud alia videtur inſiſtere methodo, quàm ſymptomatum ſyndrome delineanda. Miſſo itaque olympico pulvere cerebri circa futilia dimicantis, ea ſolummodo quæ ratio experientia ſuffulta dictat brevibus aperiam.

Invadit frequenter cum appetitus & virium dejectione, anguſtia pectoris, tuſſi titillante, ſputo copioſo, craſſo, albo, quandoque flaveſcente, pellucido, cæruleo, cinereo, fœtido, ſalſo, acido, ſubdulci pro ſanguinis dyſcraſia ſcilicet, & obſtructionum mole & genio.

Sudoribus quandoque nocturnis, carnis intabeſcentia, calore & frigore levi & incerto alternatim ſuccedentibus.

Urina lixiviali, ſedimento copioſo, albo, ſæpiùs autem flavo, vel rufo ſaturata.

Aliquando diarrhœa, torminibus ventris, & partium & extremarum tumore.

Hiſce prælibatis Symptomatum explicationem aggredi jam incumbit.

Si de appetitu proſtrato interrogemur ideo evenire dicimus : glandulæ in ventriculi parte inferiore, ſitæ, quæ humores ſubacidos, fluxiles ex arteriis ſeparare debet, humores viſcoſos enutriant, adeoque fibris nerveis titillandis (quo motu conſiſtit appetitus) inepti ſunt, hic cibi ſit faſtidium, & hinc eſt, ni fallor, quòd in quibuſdam abemetico aſſumpto, tam immenſam ſaburram viſcoſi phlegmatis per vomitum frequenter ejectam inſpexi.

Per ſuccum viſcoſum in pulmonibus extravaſatum aeris inſpiratio interrumpitur, adeòque anguſtia pectoris frequenter corripitur æger ; quo pariter circa glandulas Tracheales depoſito, & intra pulmones ſputum iſtud, ni fallor, efformat quod tanta copia pertuſſim eructatur, ab hoc quoque trachæam oblinente raucedo procedit.

Hiſce coagulis, folliculiis in glandulis Conglobatis gravidis, adeòque foraminulis lymphæ ductuum obturatis, latex ſeroſus, qui per lymphatica peregrinare debuit, propriis emunctoriis orbatus, maſſæ ſanguineę regurgitat, & ſic per vaſa inſolita eliminatur ; hinc ergò ex glandulis trachealibus, imbribus penè dixiſſem continuis depluit, qui tuſſim titillantem continuam inducit.

A pari ratione ſudores tantoperè profuſi, diarrhœæ, tormina ventris, & partium extremarum tumores huc collimant.

Quandoque viſcoſis humoribus menſenterii glandulis infarctis, Chylo tranſitus denegatur in ſanguinem, quo pabulo diurno orbatus, nutrimento debito privatur corpus, hinc vires dejiciuntur, emaciat corpus, quandoque fœces albeſcunt, quapropter à viſcoſis hiſce faburris venæ lacteæ meſenterio diſparent, ſicut in cœlis *Galaxia* propter denſas nubes interpoſitas.

Aliæ Chyli portiones per particulas ſalinas præcipitantur, & indè quandoque ſputo albo, craſſo, ſubdulci, per tuſſim eructantur. Aliquando per renes ablegantur, & indè in hoc Morbo frequenter. Urinæ ſedimento candido copioſo ſaturantur.

Propter Muſculos ſubſidentes humeros alatos obſervatu in proclivi eſt, quod (ſicut plebeiis placet) malum portendit, quaſi anima relictura corpus illis fugam appropinquantem indicaret. Hi *Hippocrati* aliiſque Græcis ὑπερωμίδες appellantur.

Propter glandulas in hepate obſtru-

ctas bili tranſcolanti imponitur remora, quæ ſanguini itaque regurgitat, ex ea cum acidis in Sanguine efferveſcente, lenta febris frequenter in tabis gliſcit, & ni fallor ratio urinæ lixivialis tanta flaveſcente hypoſtaſi, & quandoque rufa ſaturatæ, hinc quoque petenda eſt.

Quandoque calore & frigore alternatim ſuccedentibus cruciatur æger, propter chyli aceſcentis fermentationem & inæqualem cum Sanguine miſturam.

Sputum frequenter in hoc Morbo fit craſſum, album & dulce, quod (ſicut priùs innuimus) Chylum præcipitatum ponimus; aliquando fit tenue & pellucidum cum craſſo commixtum, quod ponimus eſſe lympham quæ per lymphæ ductus tranſire debuit, propter glandulas autem conglobatas obſtructas per alia ſecretoria eliminatur, & in hoc quidem caſu, quicunque humori huic ſiſtendo medicamentis opiatis pertinaciter inſiſtit, à verò deviat, & præſtat *ei motos componere fluctus*.

Sputum aliquando fit cæruleum, falſum, acidum & amarum, ſicut bilis, & ſalia diverſæ proſapiæ varié cum eo miſcentur.

Reſtat aliud Symptoma, nec minùs reliquis infrequens explicandum, *viz.* unde eſt quòd in hoc Morbo urina tam intensè lixivialis excernitur, ſedimentum copioſum rufum deponens, ſuavem emittens odorem parum ei diſſimilem in urinis obvium poſt medicamenta terebinthinata, & quædam præparata Sulphuris aſſumpta, ſuperficiem gerens pelicula tenui oleoſa obductam? In hoc caſu ponimus urinam particulis Vitriolaceis vel Muriaticis eſſe ſummopere ſaturatam; particulæ ſalinæ poſt ortam cum bile efferveſcentiam præcipitant, adeoque urinæ tantam hypoſtaſin deponunt: particulæ biliоſæ ab efferveſcentia cum particulis ſalinis (ſicut Sulphur ab incendio adjuncto) ruſeſcunt, & inde urinæ ſedimentum lateritium deponunt. Particulæ ſalinæ oleoſas quaſdam particulas in fermento incarcerant, quæ tumultu unà cum illis per renes ablegantur, hinc urina aeri expoſita, particuliſque fermenteſcentibus ſaturatis, particulæ Sulphureæ oleoſæ divortium conantur, adeoque in ſuperficie pelliculam efformant, & odorem ſuavem emittunt; hypotheſi huic ſuffragatur Phænomenon in Spiritu Nitri dulci ſatis obvium, ibi etenim ab acido cum Sulphure unito, odor ejuſmodi proſapiæ obſervari poteſt.

Utrum in hoc ſtatu tuberculis ſemper infarciuntur pulmones à clariſſimo *Morton* notatis; Hac patria à cultro anatomico tanquàm à peſte abhorrente, nec nego, nec affirmarem, hoc tamen praxi ſuffragante] aſſererem; in hoc Morbo plures ſatis ſuccumbere vidi, ne uno quidem ſymptomate Febris inflammatoriæ apparente; cui ſententiæ adſtipulatur Hiſtoria è Doctore *Bennet* deſumpta Theatro tabidor. *pagin.* 96.

Cùm apud *Briſtolienſes* Medicinam facerem, qua urbe Penſili tabes frequenter graſſatur, nonnullos ſputum ſubdulce levi conatu expectorantes, ſpatio trimeſtri fatiſcentes, & totaliter enervatos vidi, horum verò quoſdam, non omnes tuſſis vehementior aliquoties corripuit, & areſcentes ſtrigoſi periere, in quorum unicæ detectionis cauſa, licèt Sanguinem (peracto ſalino ptyaliſmo) extuſſierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiſerat, univerſa ſpirabilia nec non viſcera omnia naturalia, quoad ſenſum ſana comperta ſunt. Haud hìc intelligi velim quòd in Phthiſi pulmones hiſce tuberculis nunquam infarciuntur, eos etenim ſæpius ulceratos vidi; at hoc ſolummodò aſſero ea Phthiſi quæ tam vulgariter in agro *Lancaſtrienſi* graſſatur, qua in dies defloreſcunt ægri ſputum craſſum album exſpuentes, in his dico, hujuſce Morbi principio & incremento, raro aut nunquàm pulmones confodiuntur, imo aliquandò, ægri è medio tolluntur & [ſicut opinari fas eſt] iis haud ulceratis, quibuſdam etenim per totum Morbi decur-

Digitized by Google

decurſu Febris hecticæ ſymptoma haud apparuit unum.

CAPUT III.

In hoc Capite Symptomata in ſtatu confirmato recenſentur, & eorum Cauſæ aſſignantur.

FAtiſcente in dies natura in proſapiam propemodum vitriolaceam degenerat maſſa Sanguinis, hinc ſputum frequenter aluminis vel vitrioli maris ſit ſaporis, jam particulis ſalinis ſui juris factis effuſis velut habenis hic Morbus affligit; hinc Febris fit continua & auctior, ex particulis ſcilicet vitriolaceis cum Sulphure Sanguinis efferveſcentibus, ſicut ex oleis vitrioli & terebinthinæ permiſtis obſervare fas eſt.

Ex hac efferveſcentia vaſis capillaribus circa genas diſtentis, inde eſt quod rubor fixus genas utraſque occupat, mortis adſtantis frequenter indicium; quaſi vitalis flamma ellychnii ad inſtar (cujus pabulum propemodum exhauſtum eſt) receptaculo gliſceret; *vel ſolis ad inſtar rubro colore hemiſpherium ſpargentis* priuſquam *Cimmerias deſcendit in umbras*.

Conglobatis glandulis in dies magis infarctis, & majori copia nutritio ſucco quotidie præcipitato, hinc eſt quod ſputum ſit copioſius & craſſius & ex fermento vitriolaceo cum Sulphure Sanguinis permiſto, aliquando ſaporis putridum piſcium.

Ex ſputo copioſius in dies intra pulmones extravaſato; Aſthmate frequenter corripitur æger. Et continua propemodum gravitate pectoris opprimitur. Sputum aliquando egregiè fœdum hoc ſtatu quoque notavi, quod tamen haud ſemper ab ulcere pulmonum, ſicut quibuſdam placet ortum ſui ducit, ſæpius etenim hoc notavi, & patientes tam diarrhœa quam ſudoribus immunes, quòd procul dubio haud evenire poſſet ulcere fœtido pulmonibus confoſſis, potius itaque fœtoris iſtius cauſa in hoc conſiſtere videtur, particulis Sulphureis volatilibus, particulis ſalinis aculeatis, hiſque latice ſeroſo luxuriante, cum ſaliva miſcentur, jam particulis ſulphureis ad evolandum ſatis aptis ſecum ſalinas vehunt, quas unitas effluviis ſaliva emittit, hinc ſenſorium olfactus tenellum vellicant, iiſque itaque ingratis fœtorem conciliant, ſicut è contrario particulæ ſulphureæ globoſæ ſine ſalinarum mixtura, fibras olfactorias percutientes gratum odorem cauſant; ſicut in aromatibus & balſamicis florum effluviis obſervare in proclivi eſt. Grandiori mole in dies nutritio ſucco expectorato, hinc vultus evadit *Hippocraticus*, & corporis univerſi maraſmus.

In dies conglobatis glandulis infarctioribus, & verſus temperiem ſalinam vergente Sanguine, hinc ſudoribus profuſis & diarrhœis immanibus cruciantur ægri, nec non doloribus acutis, iis Rheumatiſmo verſatilibus quibuſdam atrocioribus, oſſibus etenim in ipſis de dolore lancinante quidam conqueſti ſunt iique quibus Morbum venereum ſuſpicari nefas.

His Symptoma aliud haud minus commune, & ſumma quidem indagine dignum addi poteſt, ſtringoſi plures etiamſi ad orci fauces propemodum ſunt redacti, appetitu laudabili ditantur, poſt cibum aſſumptum hectico nullo calore ſuccedente; neque ſudores, nec diarrhœæ, nec ventriculi inflammationes adſunt; tamen in dies intabeſcit æger prægrandi copia ſputum craſſum album exſpuens Auguriis noſtris ex præmiſſis ſat ſuperque propalatis, particulis vitreolaceis frequenter luxuriare Sanguinem; circa hoc ſymptoma hæc conjectare liceat. Vitriolaceis particulis aculeatum naturale fermentum, ictu altiori fibras nerveas titillat, quæ quaſi ab œſtro precitæ, ſpiritus fibris ventriculi indigeni in motus concitatiores adiguntur, & inde eſt; ni fallor quod appetitus ſit voracior, eſculenta quævis aſſumpta ſtructionis ad inſtar colliquans; hoc colliquamentum per lacteas, ductumque

ductumque chyliferum propagatum cum ſanguine miſcetur, quod in propriam naturam haud aſſimilat, & inde in univerſi corporis nutrimentum quin ſalinæ particulæ in Sanguine nidulantes, in humoribus craſſis hoc præcipitant, & inde eſt quod alimenta aſſumpta etiamſi in Sanguinis naturam haud convertuntur, tamen nec per ſudores, nec diarrhœas eliminantur, quin intra pulmones coagulo albo viſcoſo ſubſidunt, & inde eſt quod in dies inæbeſcit æger.

Reſtat adhuc aliud Symptoma quod ſub hoc larvatur vultu; plures hoc Morbo propemodum confectos Febris intermittens anomala frequenter invadit, quoſdam ſemel tantum, alios bis vel ter ſpatio viginti quatuor horarum conquaſſat, ingruit ſæpé cum horrore & pruritu inter ſcapulas, & circa regionem lumbarem, totum poſtea convellitur corpus per horam unam vel alteram tremulum permanens, calor poſtea ſuccedit, & huic ſudores, & aliquando diarrhœæ: ex lentoribus ſalſis circa membranas nerveas nervorum extremitates, plexus, & glandulas ſubcutaneas miliares extravaſatis, hæ frigoris & caloris reciprocationes procedere videntur, his ad plenitudinem aggeſtis, & acorem inſignem nactis partes nerveas vellicant, adeòque, ni fallor, dolores hoſce frigorificos inducunt, lentoribus hiſce per vaſorum extremitates tandem abſorptis, adeòque cum Sanguine permiſtis ex iis cum particulis Sulphureis Sanguinis nova repullulat fermentatio, calor itaque Febrilis ſuccedit, tandem autem materia morbifica ſubacta aliquando per diarrhœam amandatur. Alii in ſtatu euſarco, etiamſi animi indole dulciſſima præditi, hoc Morbo tandem confecti, ex levi qualibet, occaſione iraſcendi anſam capiunt; iraque tam continua ebullunt, vix vocem vel viſum alicujus tranquille ferunt: ex ſuccis hiſce acceſcentibus ſpiritibus animalibus continuo tanquam ab æſtro percitis; ſicut opinari fas eſt.

Hiſce præmiſſis, de reliquis Phthiſeos Scorbuticæ ſpeciebus breviter diſſerere adhuc reſtat; at cum eæ (ſcilicet utrùm ſint hæreditariæ, vel ab erroribus in diæta, & victu) maxima ex parte eadem vel ſimilia ſymptomata præbent: verosimile mihi videtur eas à tali proſapia oriri, quapropter earum ætiologiis applicandis diutiùs immorari impræſentiarum inutile eſſet: nobis itaque ſufficiet in caſu quolibet hiſtoriam unam vel aliam ſubnectere: & medendi methodum recenſere.

CAPUT IV.

Hic Canones quidam generales circa hunc Morbum proponuntur.

IN hoc Capite ſymptomata in ſtatu deplorato recenſeri debent, at cum nullus ſit propemodum è plebe, quin in hoc ſtatu ægro ex hoc vitæ curriculo manumiſſionem pronuntiet, diutius hiſce immorari extra propoſitum eſſet; nobis itaque ſufficiet Canones quoſdam generales circa hunc Morbum proponere; exque iis medendi methodum efformare.

Canon primus.

In ſtatu ſimplici incipiente facile curatur Phthiſis.

In ſtatu complicato incipiente, viſceribus & lymphaticis ſalvis, bonum ſit expectandum.

In ſtatu confirmato, difficulter, tamen quandoque curatur.

In ſtatu confirmato complicato alea res eſt proculdubio plena.

In ſtatu confirmato complicato, viſceribus vel lymphaticis inſanis, nil niſi malum ſit pronunciandum.

In ſtatu confirmato Phthiſes hæreditariæ inducias frequenter patiuntur, raro autem vel nunquam curatur.

In ſtatu confirmato, modo Febris adſit, lacticinia ſunt vitanda, in hoc quoque caſu chalybeatis abſtinendum eſt.

Urgente dyſpnœa, etiamſi catarrho titillante infeſtetur trachæa, ex opiatis tanquam à peſte fugiendum eſt.

CA-

Digitized by Google

CAPUT V.

Hoc Capite medendi methodus in ſtatu incipiente proponitur.

INtentiones in hoc ſtadio variis indicationibus reſpondentes ad ſequentes reduci poſſunt.

Imprimis, Per emetica vel lenia Cathartica; primæ viæ ex ſaburra viſcoſa ſunt detergendæ.

Secundò, In adultis Phlebotomiam ſemper proficuam inveni.

Tertiò, Pulmones ab humoribus craſis ſunt liberandi.

Quartò, Glandulæ infarctæ ſunt aperiendæ:

Quintò, Temperies ſalina Sanguinis ſit alteranda.

Sextò, Lymphę ſuccedentis in pulmones defluxus ſit præcavendus.

Medicamenta intentioni primę reſpondentia, hæc vel ſimilia eſſe poſſunt, quibus forma liquida arridet ſequentia præſcribi poſſunt.

Si Emetico opus eſt.

℞. *Mel. Stillitic. ab ℥. ii. ad ℥. iii. q. Cardui, hyſſop.* an. *℥. ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſiti ℥. ß. M. S. F. Emetium.*

Si per Catharſin alvus ſit ſubducenda, ſequentia in uſum veniunt.

℞. *Decocti Senæ Gereonis ℥iv. ſyrup. de pina cervina ℥iß. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor. ℥ii. M. S. F. P. cum regimine ſumend.* Vel,

℞. *Decocti Senæ Gereonis ℥. iii. Manæ Calabrinæ ℥. i. tinctur. ſacræ ℥. i. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor ſolutione gummi Ammoniaci ſatur. ℈i. Miſceatur Fiant Pilulæ.*

Cum regimine ſumend. huic ſyrup. Roſar. laxativ. addi poteſt, pro re nata.

Quibus forma pilularis arridet hæc vel ſimilia eſſe poſſunt.

℞. *Pil. Stomach. cum gumm. ℈i. de ammoniaco Magiſtral. ℈ß. tartari vitriolati vi. reſin. jalapp. gr. vi. Balſam. Peruv. ſ. F. pil. N. x. cum regimine ſumend.* vel,

℞. *Pil. aloephangin. tartarear. Querciam* an. *gr. decem de ammon. ℈. ß. tartari vitriolati gr. vi. reſin. jalap. à gr. ſex. ad decem Balſam. Peruvian. q. ſ. F. pil. N. 7. cum regimine ſumend. bis Calomelas à gr. 14. ad ℈i. addi poteſt pro re nata.*

Quibus ſit in animo Bolus talis eſſe poteſt.

℞. *Electuar. lenitivi ℥vi. crem. tartari ℥i. ſyr. roſ. q. ſ. f. bolus cum regimine ſumend.*

Pro pueruli doſes & formæ variari poſſunt, ſcilicet, pulveres de Rhabarbar. ſena, Calomelan. reſina jalappæ, & id genus aliis; nec non Elixiria, & tincturæ [inter quæ tinctura ſacra & Elixir. Salutis cæteris palmam præripiunt.]

Quibuſdam cereviſia medicata præ cæteris allubeſcit, & in eo caſu talis eſſe poteſt.

℞. *Folior. ſennæ, Rhabar. polypodii quercini* an. *℥ii. epithimi ℥iß. pini, tamariſci ſummitat.* an. *Mii. folior. beccabung. Mii. hederæ terreſtris Mv. ſalviæ agreſtis Mii. radic. 5. aperientium an. ℥ii. lapath. acut. ℥vi. baccar. juniperi ℥i. cortic. aurantior. N. vi. F. facc. pro tribus cong. cereviſiæ; dos. ℔i. aurora qualibet, vel alterna ſicut vires ferent. Phthiſin incipientem tempore vernali hac ſola cereviſia haud ſemel curavi.* Intentioni tertiæ, quartæ, &c. medicamenta ſequentia reſpondent.

℞. *Conſerv. cynoſbat. ℥iv. corall. rubri ℥iii. ſyrup. balſamic. q. ſ. F. Elect. boris mediis ſumend.* Vel,

℞. *Conſerv. Cinoſbat. florum cicboreæ* an *℥iß. extract. trifolii ℥. ß. animæ martis ab inſigni Vigani pp. ℥i. gummi ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut. ℥. i. florum Benzoin. ℈i. cum ſ. q. ſyrup. balſamic. Tolutan. F. Elect. eodem modo ſumend.* Vel,

℞. *Conſerv. Cinoſbat. lobech. de pulmon. vulp.* an. *℥iß. enulæ Campan. condit. ℥ß. ariſtolochiæ rotundæ ℥iiß. glicirrhizæ ℥ii. hederæ terreſtris præparatæ ℥. iii. florum ſulphuri. ℥ß. ſtr. de Eriſimo q. ſ. F. Elec.* Vel,

℞. *Conſerv. Cinoſbat. ℥iv. martis cum ſulphure pp. ℥. iii. ſal. ſpirituoſ. ℈. i. cum ſ. q. ſirupus è cortice citri. Fiat Elec.*

Digitized by Google

Electuariis preſcriptis, ſicut dyſpnœa magis vel minus urgebit, ſpecies dialreos ſolutio gumm. ammoniaci in aqua lumbricor. facta flores Benzoin. extract. enulæ, radix. ariſtolochiæ rotundæ, addi poſſunt; vel omitti, ſicut Medico videbitur idoneum.

℞ Syrup. Balſamic. Tolutan. è ſucc. heder. terreſtris, capillor. veneris, an. ℥iii. *f. ſyrup.*

℞ Aq. lactis alexiteriæ ℔i. *limac. Magiſtral.* ℥ii. *gentianæ compoſ.* ℥iii. *lumbric.* ℥i. *ſacchar. perlat q. ſ. F. julapium.*

℞ Ingredientium q. ſ. ad ℔ii. *decocti pectoralis; adde radic. ſarſæparil.* ℥. iß *chinæ, fœnic. bardan. urtic. caryophillat.* an ℥. vi. *ariſtolochiæ rotund.* ℥. ß. *ſemaniſi, coriandri, urtic* an. ℥. ii. *paſſular. exacinat.* ℥. i. *baccarum juniperi* ℥i. *c. c. raſur. eboris* an. ℥v *folior. hyperici, capillor. veneris, hederæ terreſtris, marrubii albi* an Mj. *coq. in aq. fontan. ſ. q. ad* ℔iv. *col. adde vini albi* ℥. iv. *mell. deſpumat. ſacchar. cand. albi* an. ℥. ii. M. *fiat apozema uſus eximii in aſthmate & gravitate pectoris.*

℞ Aq. limac. magiſtral. lumbricor. an. ℥. iv. *ſyrup. balſamic. Tolutan. de Praſſio, Allio vel Eriſymo* an. ℥i. *ſpir. ſal. ammoniaci è gumm. ammon. diſtillat* ℥ii. M. F. *mixtura.* Vel,

℞ Aq. lactis alexiteriæ ℔iß. *gentian. compoſ.* ℥vi *limac. magiſtral.* ℥iß. *ſacchar. q. ſ. F. julapium.*

℞ Pulveris milleped. pp. ℥iii. *radic. ariſtolochiæ, gumm. ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut.* an. ℥iß *florum Benzoin.* ℥ß. *extract. enulæ; croci an.* ℥i. *Balſam. Peruv.* ℈i *ſulphuris aniſat. q. ſ F. pil. mediocres in diſpnœa uſus egregii.* Vel,

℞ Florum ſulphuris, gumm. ammoniaci an ℥. ii. *enulæ campan. ariſtolochiæ rotund. glicirrhiz. Ireos Florentin.* an. ℥. i. *ſem. aniſi* ℈ii *picis liquidæ Barbadeos partes iv. Balſam. peruv. partem i. M. F. Maſſa pilularis.* Vel,

℞ Balſam Tolu. ℥iß. *milleped. pp.* ℥. ii. *gumm. ammoniaci depurat.* ℥. iß. *florum Benzoin.* ℈i. *Mirrhæ* ℥i. *Balſam. ſulphuris aniſat. gut. xx. ſacci glicirrhiz. in tinctura croci ſolut. q. ſ. M. fiat maſſa dos* ℥. ß. *vel* ℈ii.

℞ Pulveris milleped. ℥iii. *animæ martis* ℥. i. *gumm. ammon. in aq. lumbricor. ſolut.* ℥i. *extract. trifolii fibrin. q. ſ. F. pil. mediocres.*

℞ Cinnabar. antimonii ℈ii. *fiat pulvis Capiat bis in die: panacæa quoque antimonii Doctoris* Needham *egregii ſit uſus.*

℞ Pini ſumitat. Mii. folior. beccabung. M. iii. ſalviæ agreſtis M. ii. capillor. veneris, hederæ terreſtris. an. M. iii. *radic. lapath. acut.* ℥. vi. *baccar. juniperi* ℥i. *cortic. aurantior. N. 6. F. ſacc. pro tribus cong. ceresiſiæ.*

℞ Pini, tamariſci ſumitat. an. M i. *folior. beccabung. M. iii. hederæ terreſtris, capillor. veneris* an. Mvi. *ſalviæ agreſtis* M iii. *radic. oſmund. Regal.* ℥iv. *enulæ campan.* ℥ii. *lapath. acut.* ℥vi. ß. *aperientium* an. ℥ii. *ſarſæparillæ* ℥vii. *baccar. juniperi* ℥i. *ſem. aniſi* ℥ß. *cortic. aurantior. N. vii. F. ſacc. pro tribus cong. ceresiſiæ, de qua cap. ad* ℔ii *in die cum ſirup. & pil. prius præſcriptis. His debite adhibitis medicamentis ulterioribus vix opus eſt; quò autem intentio ultima omni ex parte perfici poteſt, externa etiam in uſum veniunt v. capitis raſura, fontanellæ, veſicatoria ſatis ampla, quæ revera tuſſim phthiſicam tutiùs & magis radicitus tollunt, quàm medicamenta quævis opiata forma quacunque ſumpta, ingenue etenim fateor ex opiatis copioſius ſumptis, nihil niſi inducias incertas mihi adhuc obſervare contigit.*

CAPUT VI.

In quo agitur de methodo in ſtatu confirmato.

INtentiones in ſtatu ſecundo à prioribus tantùm minutiis diſtant, niſi quod in hoc ſtadio Catharſes mitiores eſſe debent, Phlebotomia ſi omninò, manu tantùm parciori, ſit celebranda; jam calor febrilis qui vehementiùs exæſtuat præ ſingulis ſit temperandus: ad calorem febrilem temperandmu varia ex variis Autoribus præſcribuntur, pulveres ſcilicet teſtacei, antihectici, conſervæ, antidoti, analeptici, Julapia refrigerantia, emulſiones,

Digitized by

ies, & id genus alia, at ingenuè fa-
:eor in hoc ſtatu hac vel tali metho-
lo haud Phthiſin ſemel radicitùs ſana-
am vidi; miſſis itaque ambagibus;
:d Cortic. Peruvianum (modò abſit
»lmonum ulcus) ſemel in die tan-
quam ad Aſylum confugiendum eſt, hoc
antùm obſervando, quòd tunc tem-
»oris pectoralibus fortioribus inſiſten
um eſt, & die quolibet tertiò, vel
lterno per catharſin levem alvus ſit
ubducenda; hac methodo appetitum
»rius totaliter proſtratum ſtatim reſti-
utum vidi, & calorem febrilem to-
aliter debellatum. Et cùm ita ſe
es habet ad coronidem methodo in-
eptæ imponendam, ad pectoralia de-
ergentia, aperientia mitiora confugio
n hoc itaque ſtatu methodus ſequens
:el ſimilis obſervavi poteſt.

Imprimis ſi vires ferent Emeticum
:ne exhiberi jubeo: *v. g.*

℞. Mell. ſcillitic. ℥iii. aq. cardui, hyſſop. an. ℥ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſ. ʒß. M. F. Emeticum. Ab hoc aſſumto ſæpius ingentem maſſam viſcoſi phlegmatis per Vomitum electam invenit.

Aurora ſequenti, leve Catharticum
xhibendum curo, ſcilicèt cum quo-
am ex iis cap. priori præſcripto: at
diarrhœa adſit, quæ ſæpiùs in hoc
norbo occurrit infuſionem ſequentem
xhibendam ſuadeo.

*℞. Aq. lactis alexiteriæ ℥ſs. gentia-
a compoſ. ℥iv. limac. magiſtral. ℥iß. imbricor. ℥ß ſal. tartari ℈ii. aq. menthæ ortioris ℥i. Rhabar. optimi inciſi ʒß. F. a. infuſum de quo cap. 6. Cochlearia ſanè - Aurora qualibet tertia vel alterna.*

Ad calorem temperandum.

℞. Conſerv. Cynosbat. ℥iv. Cortic. optimi Peruv. pulveriſat. ℥i. cum ſ. q. ſyr. alſamic. Tolutan. F. Elec.

Methodus pro pectoralibus & antiſ.
orbuticis ex cap. priori deſumi poteſt,
ro re nata utenda; diætam ex cibis
upeptis inſtituo, juſculis ſcilicet, car-
ibus ovinis, vitulinis, pullis, ovis ſor-
ilibus, & id genus aliis, religiosè ob-
:rvando à lacticiniis abſtinere; modò
:bris adſit, liquores pectoralibus &
antiſcorbuticis medicatos inſtituo. Hac methodo quamplures ultra ſuos & omnium amicorum ſpe perfectæ ſanitati reſtitui.

CAPUT VII.

In quo agitur de Phthiſi in ſtatu deplorato.

IN hoc ſtadio remedia tantùm palliativa exhiberi poſſunt, & vulgariter quicquid exoptat æger concedo. Utcunque ut ægri & amicorum votis importunis modo quocunque ſatisfacerem, remedium aliquod ſymptomati maximè urgenti reſpondens præſcribo. Univerſo ſcilicet marcore jam corpus colliquatur, & frequenter ſummopere gutturis dolore lancinante laborat æger, tali ſcilicet, quòd vix aut ne vix deglutire poteſt, hinc lac aſininum ſi haberi poteſt, ejus autem defectu vaccinum, per ſe, vel decoctis pectoralibus balſamicis exhibendum curo, hauſtu autem quolibet guttis aliquot olei tartari per deliquium vel pulvere quodam teſtaceo commiſto, quantùm ſcio remediis ulterioribus haud opus eſt, quapropter his coronidem imponam.

HISTORIÆ.

IN

STATU PRIMO.

Obſervatio I.

Carolus Fleetwood, Generoſus & magno ingenii acumine, opido de *Kirkham* Chirurgiam factitans, in carnis intabeſcentiam incidit, tuſſi laborabat gravi, & nyctheméri ſpatio ſaburram ingentem albi viſcoſi Phlegmatis exſpuebat, appetitus proſtratus erat, quandoque Cochlearia aliquot Sanguinis exſpuebat, flatibus intumuit ventriculus; laſſitudine ſpontanea & debilitate corpus univerſum macerabatur. Me tandem in ſubſidium vocato lenitivam potionem præſcripſi, & ſemel repetendam

inſti-

Digitized by Google

inſtitui, poſtea ſyrup. martis *VVilliſianum*, cereviſia pectorali bis in die ſumendum ſuaſi, & hora ſomni guttas aliquot Balſam. Peruv. cum ſyrupo Balſamico Tolutano, brevi tempore ceſſavit tuſſis, ipſe vires recuperavit, & jam pancraticè valet.

Obſervatio IX.

Gilbertus Ouſy de Cherley Cauſidicus, poſt Febrem tertianam catarrho continuo correptus erat; ſputum craſſum album exſpuebat, pulſus erat debilis & celer, calor & frigus ſæpius in die alternatim ſuccedebant, vultus erat pallidus, muſculi totius corporis flaccidi, appetitùs totaliter proſtratus, vires dejectæ, & ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus. Electuarium cum cortic. Peruv. hora quarta pomeridiana ſumendum ſuaſi, aurora & hora ſomni, pil. pectorales, ſyrupos Balſamicos deterſivos, & julapia pectoralia præſcripſi, die quolibet tertio, 6 cochlearia infuſi de Rhabarbaro in aqua lactis alexiteria fact. ſumenda imperabam, poſteà pil. pectorales & ſirupos cereviſia pectorali ſumendos inſtitui, hac methodo ſanitatem priſtinam recuperavit, & jam firma valetudine fruitur.

Obſervatio III.

Jacobus Sherdley Baccalaureus in Artibus, & celeberrimo viro Domino *Petre Blackburn* Curatus, incidit in tuſſim gravem, anguſtia magna laborabat pectoris, ſputum craſſum copioſum exſpuebat cum Sanguine commixtum, vultus & oculi flaveſcebant, urina parca & lixivialiserat cum ſedimento rubro, appetitus proſtratus erat, & magna quidem debilitate laborabat. Electuarium cum Cortice Peruviano præſcripſi, poſteà pil. pectorales, ſirupos Balſamicos, & Apozema deterſivum horis medicis ſumenda ſuaſi. Et poſteà pil. pectorales cereviſia pectorali aperitiva ſemel ſeptimana: nec non infuſum de Rhabarbaro, vel dos. pil. ſtomach. cum gum. & de ammoniaco magiſtral. ſumenda ſuaſi hora ſomni; his aſſumptis evanuit morbus, & firma valetudine magna cum laude muniis jam ſolitis obitur Eadem, vel methodo ſimili *Evan Mandsley* de *Penuvorthan* ſanitati reſtitui.

Obſervatio IV.

Dominus *Blackburſt* de *Preſton*, tempore vernali anno 91. modo ſequenti hoc Morbo laborabat, anguſtia tanta pectoris conſtrictus erat, ut lineis tantùm quibuſdam deſcribendis creber recurreret halitus, ab imo anhelans pectore; tuſſi continua titillante tempore decubitus inſomnis jacuit, exſpuit ſputum tenue, pellucidum, horis autem matutinis craſſum; & quandoque æruginoſum ſubflavum, vultus palleſcebat intumuere pedes, appetitus proſternitur, & vires in dies labefactabant. Eruptio miliaris cutem univerſam conſ. purcavit, urina erat exigua & lixivialis, & ſæpius in die de calore & frigore conqueſtus eſt, in ſubſidium accerſitus, ſtatim Phlebotomiam celebrandam inſtitui, & fontanellam in brachio ſecandam, leves Catharſes repetendas, præſcripſi, electuario poſtea ſequenti uſus eſt, doſi qualibet ſuperbibendo hauſtum decocti amari alterantis.

℞. *Pulveris Art compoſ.* ℥ß. *martis pp.* ℥ß. *ſal. ſpirituoſi* ℈j. *conſerv. cichorei, beccabung. recenter fact. an.* ℥ß. *cum ſ. q. ſyrup. Chalyb. F. Electuarium.*

Hoc repetendum imperavi, & bis in die cum cereviſia pectorali ſumendum brevi vires recuperavit, ab hoc Morbo perfectè convaluit. Anno ſequenti Dominæ perilluſtri conubio conjunctus erat; & ſex circiter menſibus elapſis recidivam paſſus, rurſus ad me miſit, tunc temporis autem tertiana epidemica me ſuſpirante, Dominus *parſons* in auxilium vocatus, erat, eum qua methodo tractavit neſcio, in dies autem in peſſum abiit, & hieme ſequenti ad me rediit, at *quantum mutatus ab illo!* maraſmo univerſali jam con-

confectus erat, vultus erat *Hippocraticus*, Febris continua, rubor fixus genas utraſque occupavit, dolore lancinante guttur quotidie terebratur. Cortic. Peruv. alcalicis, Balſamic. antiſcorbuticis, remediiſque aliis appropriatis in caſſum tentatis auſpicante vere, fatis ſuccubuit.

HISTORIÆ IN STATU SECUNDO.

Obſervatio V.

DOminus *VVod de KirKham* B. A. cùm per totam hyemem gravi laboraſſet tuſſi, initio veris me in auxilium vocavit; ſtrigoſum perfectè ineni, ſe quidem ad extremum marcoem redacto, nycthemeri ſpatio libram inam vel alteram ſputi viſcoſi cærulei ructabat, glutine propemodum tenacioris; de dolore laterali quotidie conqueſtus eſt, & magna conſtrictione, & quaſi mole pectoris, & debilitate tanta, quòd vires vix ei ſufficerent ab alia tori parte ad alteram ſibi movendo urina lixivialis fuit, ſitis autem parva, vel nulla, nec quantum memini de calore quodam inſigni conqueſtus eſt; imprimis bolum purgantem ex electuario lenitivo præſcripſi, poſteà decoctum ex radicibus 5. aperientibus & ſalvia agreſti vice potus communis inſtitui, deinde per menſis ſpatium pro potu communi decoctum amarum alterans & traumaticum ſolummodò conceſſi, hora ſomni linctu ſequenti uſus eſt.

℞. Syrup. capillor. veneris è ſucc. beteræ terreſtris, balſamic. Tolutan. aa. ℥ſs. ſpecies diatreos ℥iii. gumm. ammoniaci in aqua lumbricor. ſolut. ℥ſs. floum Sulphuris ℥ß. cum ſ. q. ſyrup. de 5. radicibus F. linctus, cap. cochlear unum hora ſomni cum gut. 4. Balſam. Peruv. Initio Aprilis, ſumpſit de cerevi. ſia pectorali aperitiva bis in die & perfectè convaluit, quod aſſtantes omnes tunc temporis pro mire habuere. Anno 89.

Obſervatio VI.

Johannes Veale Armiger per totam hyemem gravi catarrho correptus fuit, ann. 90. initio veris ad me accedit, tunc temporis vultus erat pallidus & perfectè *Hippocraticus*, tuſſis continua & ſicca, horis autem matutinis ſputum craſſum ſanguinolentum exſpuebat, tanta raucedine correptus erat, vix ut ullus vocem illius caperet, appetitus proſtratus erat, ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus, de anguſtia & pondere pectoris conqueſtus eſt, & continuis inteſtinorum torminibus; urina lixivialis erat, & ſcabies ſicca manus præcipuè fœdavit.

Imprimis decoctum lenitivum cum tinctura ſacra præſcripſi, poſteà uſum pilular. pectoralium, ſyruporum & decocti pectoralis, per 14. dierum ſpatium inſtitui, & deindè pilulas pectorales & ſyrupos, cum cereviſia pectorali per menſis ſpatium; ab his ſanitati reſtitutus fuit, & jam pancraticè vivit.

Obſervatio VII.

Rogerus Threſal tunc temporis in vico de Groſmore habitans, anno 91. ad me miſit; vultus erat pallidus & macilentus, nec non tabe univerſali macerabat corpus, ſudoribus continuis, & Febre lenta laborabat, nec non tuſſi continua, exſpuit & ſputum craſſum fœtidumque, quandoque ſanguinolentum; imprimis bolum purgantem ex electuario lenitivo præſcripſi, & deindè uſum cereviſiæ pectoralis aperitivæ per menſis ſpatium inſtitui, nocte qualibet hora ſomni cepit gut. aliquot balſam. Peruv. in ſyrup. Balſamico. Tolutan. & perfectè convaluit.

Obſervatio VIII.

Filia natu maxima *Gulielmi Townſing* de *VVeeton*, ann. 91. tempore vernali ad me acceſſit; vultus erat pallidus, oculi concavi, nares acutæ, humeri alati, & inſigni quidem extabeſcentia totius

totius corporis laboravit, Febris erat continua, ſitis intolerabilis, tuſſis continua, aſpera arteria perpetuò titillans, parùm vel nihil exſpuens niſi horis matutinis, & tunc ſputum craſſum eructavit, appetitus proſtratus erat, & urina ſedimento copioſo albo ſaturata; ei infuſum de Rhabar. in aqua lactis alexiteria præſcripſi, nec non pil. pectorales, electuarium cum cortice Peruviano, ſyrupos pectorales, & cereviſiam pectoralem, & ab his ſanitati reſtituta fuit.

Obſervatio IX.

Gulielmus Farington de *OrmsKirK*, Pharmacopola, & in arte quidem iſta hujuſce Patriæ decus, pleuritide correptus erat, cui gravis ſucceſſit Catarrhus, nyctemeri ſpatio libram unam vel alteram ſputi pellucidi ſaporis vitrioli martis per tuſſim eructavit, de gravitate & mole pectoris continuò conqueſtus eſt, in dies extabuit corpus & appetitus proſtratus erat, nec non calculi ſæpiùs cruciante paroxyſmo laboravit, in conſilio conjunctus cum Medico fideli, & prudenti Doctore *Grundy*, Phlebotomiam repetendam imperavimus, & catharſes lenes repetendas pro re nata, & uſum pil. pectoral. Apozematis, & mixturæ pectoralis inſtituimus, ab his valetudinem recuperavit, & per totam æſtatem magna cum laude artem ſuam exercuit, tempore hyemali recidivam paſſus eſt, rursùs in ſubſidium vocatus, methodum ſimilem præſcripſi, & julapia pectoralia ſucco millepedum imprægnata, his autem haud cedente morbo curſum chalybeatum temperatum inſtitui, & quia de mole ventriculi conqueſtus eſt, emeticum ex meile ſcillitico propinandum ſuaſi, à quo copioſè evomuit, & ſaburram ingentem viſcoſi Phlegmatis ejecit, hinc dolor & moles ventriculi evanuit, & tuſſis parvas inducias dedit, brevi autem tempore redeunte calculi paroxyſmo repullulavit Morbus, hinc ſuaſi ut Morbi ſyndromen delinearem, eamque celeberrimo *Gibbonſio* communicarem; his tranſactis vir celeberrimus aqua *Spadanenſes* propinandas ſuaſit, & curſum temperatum Chalybeatum: nec non *Bocbetum* ex ſarſaparilla, pulveres quoque cinnabaris antimonii, pil. de ſtyrace, liquores ex cereviſia *Brunſvicenſi* cum antiſcorbuticis diſtillatos inſtituit, his horis medicis deglutitis, ſpes nova ſalutis affulſit, redeunte autem calculi paroxyſmo rurſus Morbus revireſcebat; hinc æſtate elapsa *Thermas Batherenſes* adiit, rediit autem cum arundine lateri hærenti, exſpuit jam copioſiùs & craſſiùs, & ſaporis ingrati, hectico calore & Febre inflammatoria immunis fatis ſuccubuit.

Obſervatio X.

Anno 91. *Gulielmus Tate* de *BlackBurn* ſicca laborabat tuſſi qua nihil emolitus, eſt, *niſi* horis matutinis, urina erat exigua & coloris cereviſiæ *Brunſvicenſis*, lingua ſicca & nigreſcens, ſitis continua, extenuatio univerſalis corporis, partes extremæ ad molem inſignem tumuere, aſthmate frequenter correptus erat, & pulmones tanta mole oppreſſi vix *palmæ ad inſtar depreſſæ* reſurgebant, in pectore ſibilus perpetuus aures percutit, cui talis raucedo ſuccedit, ut vix ſermo perceptibilis; tandem Medico iſto expertiſſimo *Doctore Grundy* mecum in conſilio conjuncto methodum ſequentem inſtituimus; Imprimis per leves catharſes alvum eſſe ſubducendam, deindè fontanellam in brachio celebrandam, & ſequentia præparata.

℞. *ſulveris millepedum pp.* ℥iij. *ſpecier. diaireos P* ℥iij. *gumm. ammon. in aquæ lumbricor. ſolut.* ℥j. *florum Benzoin.* ℥ß. *conſerv. cynosbat.* ℥iv. *cum ſ. q. ſyrupus Balſamic. P. Elect. bis in die cum ſyrup. & cereviſia pectorali aperitiva ſumendum, bis adhibitis modicum ſalutis ſtatum recuperavit, & adhuc muntis ſolitis obitur.*

Obſer-

Observatio XI.

Georgius Longworth de *Eccleston*, anno 90. me in subsidium vocavit, vultus erat virido-nigrescens, appetitus prostratus, tussis continua & sicca nisi horis matutinis, quo tempore Phlegma lividum viscosum emolitus est, his successit extenuatio corporis, partes extremæ tumuere, torminibus intestinorum inducias vix ferentibus cruciatus est, urina coloris fuit nigrescentis, & hic reverà ab omnibus adstantibus conclamatus; Morbum Phthisin scorbuticam judicavi, & methodum sequentem Instituì, leves catharses imperavi, deindè Electuaria Chalybeata horis Medicis cum cerevisia pectorali aperitiva sumenda, & perfectè convaluit.

D E
PHTHISI
IN
PARTICULARI.

CAPUT I.

De Phthisi ab Hæmoptysi.

Observatio I.

VIr insignissimus *Petrus Bold* de *Bold*, Armiger, a celeberrimo nec minùs antiquo *Stemmate* oriundus, & animi nobilitate inter eos illius ætatis facilè primus, anno 92. ætatis 35. in gravem hæmoptysin incidit, me cum insigni Doct. *Grundy* in auxilium vocato, Phlebotomia repetendam inculcavimus, necnon haustus succ. hæder. terr. plat. beccab. & aliorum prosapiæ julapiis refrigerantib. sumendos instituimus, ab his sedato fermento Sanguinis, ad vasa disrupta consolidanda, vel saltem hiantia constringenda, balsamica restringentia præscripsimus ex *Balsa.* scil. *Tolut.* gumm. *Arab.* & id genus aliis, postea ad præcavendam putredinem à Sanguine pulmonibus extravasato, decocta pectoralia, balsamica detersiva, nec non linctus, pilulas pectorales, & medicamenta talis prosapiæ formis diversis instituimus; his debito adhibitis cessavit hæmoptysis, & tussis, & revera sanitati restitutus erat, ad recidivam autem præcavendam ingurgitationem acidularum & cursum Chalybeatum temperatum instituimus, & evacuationes per *Epicrisin* diebus intermediis intercalandas. At, *prob dolor!* vir celeberrimus indole animi dulcissima præditus, ut tesseram hospitalem haud confringeret, liquores spirituosos nimis copiosè ingurgitavit, & brevi posteà catarrho correptus fuit tussis fuit, sicca & clangosa; horis autem matutinis Phlegma viscosum subflavum ex glandulis per excreationes, & pulmonibus per tussim eructavit, in dies emaciavit, appetitus dejectus erat, urina magna ex parte sup-

Digitized by Google

suppressa, & sibilus continuus in pectore aurespercutit; hinc pectoralia balsamica detersiva, liquores antiscorbuticos, mixturas succo & infusione millepedum imprægnatas instituimus, his autem haud cessit Morbus; versùs autem hecticum calorem in dies vergebat, ad hunc supprimendum corticem Peruvianum medicamentum *Herculeum* judicavimus, illius autem usu tunc temporis hac in regione vix lanuginem adepto, inculcavimus Morbi Syndromen delineandam, & quibusdam *Collegii Regalis Londinensium* communicandam, hinc viri celeberrimi Doctores *Ratcliff.* & *Gibbons* in subsidium vocati sunt, & doctissimus Dr. *Gibbons* methodum ex Cortice Peruviano, & lacte Asinino instituit; his debitò adhibitis Morbus inductas passus est, brevi autem repullulavit virus, hinc sputum crassius & copiosius, Febris adauctior, diarrhœa immanior, dolor terebrans fauces continuò infestavit, tumuere pedes, rubor fixus genas utrasque occupavit, quo tempore omnibus siti cognitis lachrymas vi nulla coercendas effundentibus, quasi in tot *Niobes* conversis, fato irresistibili è medio tollitur.

Observatio II.

Dominus *Fletcher* de *Cartmell*, Mercator, vir ingenio peracri, & totus negotiis deditus, anno 89. in gravem Hæmoptysin incidit, nycthemeri spatio librarum aliquot purpureæ massæ dispendium passus est, ne loqui potuit quin ore pleno Sanguinem eructavit; in auxilium vocatus, statim Phlebotomiam celebrandam instituì, sanguis & eductus fuit tantoperè spumosus, haud adhuc similem vidi. Ingurgitationem julapiorum refrigerantium, & succorum instituì, sedato fermento sanguinis, decocta pectoralia pro potu communi instituì & ad catarrhum sistendum pilulas sequentes.

℞. *Sueri hederæ terrestris per infolationem depurat.* ℥ß. *florum farfaræ siccat. summitat. byssop. salviæ, pulegii, an.* M. *ſem. anisi, cardui fœniculi dulc. contus. an.* ʒß. *distillentur in B. M. ad medietatem, deindè F. colatura, quæ distilletur ad consistentiam pilular. addendo succi glycyrrhiz.* ʒß *pulv. radic. enulæ campan. flor. sulphur. an.* ʒiii. *flor. Benzoin.* ʒi. *Balsam. Peruv.* ʒß. *tincturæ sulph.* ʒiii. *Ladani Parisat.* ʒß. M. *F. massa formetur in pilulas exiguas, & sumat* iii. *hora somni; & primo manè cerevisiam pariter pectoralem antiscorbuticam præscripsi, cui folia linguæ cervinæ addenda curavi; hac methodo perfectè convaluit per aliquot annos, & per plures annos pro potu communi lac cum aqua commixtum solummodo sumpsit: tribus annis elapsis recidivam passus est, rursùs in auxilium vocatus Phlebotomia celebrata sequentia præscripsit.*

℞. *Conservæ Rosar. rubrar. cynosbat. an.* ʒiii. *pulv. santal. omnium an.* ʒß. *coral. rubri pp.* ʒi. *croci martis rubicundissimi* ʒii. *sal. prunel.* ℈iv. *cum s. q. syrup. è coral. F. Elect. hora somni & primò manè sumend. ad quantitatem nucis myristic. superbibendo haustum julapii sequentis.*

℞. *Aq. lactis pectoralis Bateau.* ℔i. *portulac. spermatis ranar. an.* ʒiv. *syr. è succ. hederæ terrestris* ʒii. *sal. prunel.* ʒi. M. F. *julapium; pro potu communi decocta pectoralia instituì, & horæ somni gut. aliquot Balsam. peruv. è cochlear. syrup. Balsamic. Tolutan. quoties recidivam passus est hac methodo usus est, & nullo negotio sanitatem recuperavit, anno elapso repullulavit virus, quo tempore me in agrum* Eboracensem *accersito, vir præclarus ad medicamenta veternæ quasi valentissima auxilia confugit; tunc temporis autem Phlebotomia manu liberali celebratâ fermentum sanguinis haud sedari potuit, hinc cortic. Peruvianum dosi prælargâ exhibendum curavi; hoc debito adhibito Morbus inductas passus est, & de magna constrictione pectoris jam conquestus est, & sputum crassum copiosum eructavit; hinc pilul. pectorales detersivas, julapia pectoralia & syrup. præscripsi, & leves catharses repetendas instituì, vires autem & carnes in dies labefactabant, tandem* Kensington *adiit, quo loco*

loco post lunarem aliquot circuitus fatis succubuit.

Observatio III.

Richardus Tinkler de *Poulton* hospes cùm diu gravi Hæmoptysi laborasset, gravi catarrho magnopere emaciatus erat, appetitus prostratus, & revera unà voce pronunciarunt omnes ei nulla *vestigia retrorsùm*; in auxilium vocatus, Phlebotomiam repetendam inculcavi, hic sequenti levem potionem exhibendam curavi, & postea remedia sequentia.

℞. *Conserv. Cynosbat. ℥iv. sal. martis, Balsam. peruv. an. ℥ß. species. diarrhodon. santal.* an. ℥ß. *cum s. q. syrup. Balsamic. Tolutan. Fiat Electuarium ex hoc sumpsit bis in die cum syrupis & decoctis pectoralibus, postea per 14. dierum spatium acidulas Larbricenses copiose ingurgitavit, perfecte convaluit, & jam pene ratice valet. Morbodo simili* Henricus Stirrup *Servus* Edwardi Hyde *Armigeri, post dispendium librarum aliquot sanguinis ad integram sanitatem rediit.*

Domina perillustris Domin. *Marsden de Freckleton* ex mensium suppressione sæpius Hæmoptyses passa est, post potiones lenitivas purgantes per electuaria chalybeata, & infusione amaras chalybeatas nullo negotio ad sanitatem rediit.

deficit, & ab omnibus conclamata fuit. In subsidium vocatus, sequentia præscripsi.

℞. *Cortic. Peruv. ℥i. corall. rubri, hematit. croc. martis restringent.* an. ℥. *i. confect. Hyacinth. ℥ii. conserv. cynosb. q. ℥iv. cum s. q. syrup. Balsamic. Tolutan. Fiat Electuarium boris medicus Julapio sequenti sumend.*

℞. *Aq. spermatis ranar. Cinnamom. bordeat. tenuioris* an. ℥iii. *bolarmen. ℥i. syrup. coral. ℥ß. F. Julapium.*

His quarta vice dosi debita deglutitis rediere vox, respiratio, & pulsus & de dolore terebranti pulsatili ventriculi conquesta est, Dom. *Voortbington* de *Vulgan.* Chirurg. expertus Apostema ventriculo pronunciavit, ei autem sententiæ mecum Dr. *Grundy* reclamavit, quapropter ut methodo præscripta insisteret inculcavimus, diebus aliquot elapsis clysmata iniicienda curavimus, & ingentem massam sanguinis instar piscis nigrescentis per sedes ejecit, remediis sumptis, & semel repetitis, leves catharses instituimus, decocta Balsamica, & cerevisias pectorales, ab his ad sanitatem rediit, nisi quod vicibus quibusdam de Phlegmate viscoso Bronchiis pulmonum adhærente conqueritur, levi autem conatu cum pectoralibus balsamicis detersivis evanescit.

PHTHISIS

Ex Vomitu Sanguinis.

Observatio I.

INsignis Domina Domin. *Farington* de *Shavu Halle*, Consors *Georgii Farington* Armigeri, anno 91. æstivo empore per vomitum tantum Sanguinis dispendium passa est, vix fuit inter vivos habenda, algore universali correpta fuit, sudoribus algidis, pulsus & respiratio vix perceptibiles, vox

PHTHISIS

Ab Hæmorrhagia uterina.

Observatio I.

DOmina *Tawning* de *Vveeton* uxor *Gulielmi Towning*, cum per plures menses hac laborasset, a magno dispendio sanguinis frequentes Lipothymias & quandoque paroxysmos *hysterico*s patitur; ad fermentum sedandum sanguinis, Electuarium cum cortic. Peruviano pro basi præscripsi, Antidoti autem vires morbo impares fuere. Quapro-

propter electuarium ſequens (cujus vires in eodem caſu in domino *Sudel* de *Preſton* expertus fueram) ſtatim præſcripſi.

℞. Corall. rubri pulveriſat. ſuccini flav. boli Armen. ſanguinis draconis an. ʒ ii. ſem. plantaginis, vitrioli martis, croci martis reſtringentis an. ʒi. cum ſ. q. conſervæ de cynosbat. & ſyrup. de roſis ſiccis F. El. horis medicis Julapio ſequent. ſumend.

℞. Aq. meliſſæ, lactis alexiteriæ, cinnamom. hordeat. an. vn. iii. confec. hyacinth. dr. i. ſyrup. myrtini dr. i. M. F. Julapium.

His debitò ſumptis fluxus ceſſavit ſanguinis, & ipſa gradu lento in dies vires recuperavit; vere ſequenti de doloribus continuis verſatilibus conqueſta eſt, flatibus admodùm moleſtis, appetitu proſtrato, calore & frigore ſæpiùs in die alternatim recurrentibus, nec non de continua ſiti, & revera perfectè ſtrigoſa fuit, oſſibus ſcilicet nil niſi cute pendula adhærente. Hinc ſequentia præſcripſi.

℞. Pulveris Ar. compoſ. dr. vi. florum ſal. armon. dr. ß. animæ martis Vigani dr. i. conſerv. cynorbat. cochleariæ an. vn. iß. juiulæ vn. ß cum ſ. q. ſir. de cortic. citri Fiat Elect. horis medicis cum Julapio ſequent. ſumend.

℞. Aq. lactis pectoralis ℔i. limac. magiſtral. gentian. compoſ. an. vn. iii. lumbricor. vn. i. ſachar. perlat. q. ſ. F. Julapium, in doſ. qualibet inſtillat. gut. 7. ſpiritus ſal. armoniaci ſuccinati.

His cum regimine deglutitis, & levi catharſi cum cereviſia aperitiva antiſcorbutica ſemel ſeptimana repetita, integrè convaluit, & onus jam *Lucinæ* gerit.

PHTHISIS

Ab Impetigine.

Obſervatio I.

QUantum *Græcorum* & *Arabum* impetigines inter ſe diſcrepant, mihi brevitati ſtudenti, Morbumque deſcripturo *Meridiano*, uti loqui amant Mathematici, calculatum, à meta propoſita alienum foret. In ſumma tamen hoc dici poteſt hic Morbus Medicamentis vulgaribus rarò cedit, & priuſquàm pulmones illius veneno conſpurcantur, poſt ſalivationem repetitam Morbum repullulaſſe novi. In hoc Morbo ſymptomate præ cæteris vulgari ad ſequentia reduci poſſunt. Rubris, duris tuberculis vultus aliæque corporis partes deſœdantur, his maturitatem adeptis ſquamæ furfuraceæ ab iis decidunt, tuſſi moleſta, tempore præſertim veſpertino corripitur æger, parùm vel nihil expectorans, niſi copiam ſatis ampiam ſputi pellucidi; frigore continuo horis antemeridianis convellitur, huic calor & ſitis ſuccedunt, adeòque inter duo extrema breves tantùm dantur induciæ. Dolores pungentes tantoperè fauces infeſtant, ut vix loqui vel deglutire valeat æger. Appetitus totaliter proſternitur. In hoc Morbo, cùm ſtatum confirmatum attigit æger, ſputum eſt copioſum, craſſum, fœtidum, cærulei; quandoque rufi coloris. In veneno quodam fomes Morbi conſiſtere videtur, quale autem ſit parùm ſcio, conjecturam tamen proponere liceat, veroſimile mihi videtur in hoc Morbo particulis ſalinis acidis luxuriare ſanguinem, & genus nervoſum, quæ cum particulis Sulphureis maſſa ſanguinis eliminantur, adeòque more ſublimati cujuſdam cuticulæ adhærent, ſicut in tentamine ſequenti conſpicere fas eſt, ſume aceti acerrimi q. v. ſuper lentum ignem impone organo quodam communis vas linteo raro cooperies, particulæ Sulphureæ metallicæ una cum fumis acescentibus ſublimabunt, & operculo forma ſicca albeſcente adhærenti, ſquamis impetiginoſis parùm diſcrepantes. His accedunt rationes ſequentes, iſtis cœlorum plagis hic Morbus præcipuè graſſatur, quibus particulis athmoſphæra conſtipatur ſalſis, ſcilicet paludoſis, & ſumma hujus Morbi antidotus carne viperina conſiſtit, cujus præcipua virtus acido infringendo conſtat, methodus me-

Digitized by

medendi nititur catharticis, *acidulis*, *viperarum* & millepedum præparationibus, cereviſis antiſcorbuticis mitioribus antivenereis, nec non pectoralibus balſamicis. Hiſtorias plures recitarem, at in hoc caſu nomina affigere forſan ingratum foret.

PHTHISIS

A Rheumatiſmo Scorbutico.

Obſervatio I.

INter perſonas provectioris ætatis propè fluvios ſalſos habitantes hic Morbus vernaculus appellari poteſt. E quorum numero Dominus *Aſhton* de *Lea* propè *Preſton*, anno 92. me in auxilium vocavit, tunc temporis præter Atrophiam univerſalem arenulis quoque propemodùm confectus erat, per totum diem cruciatum immunis manſit, toto autem haud citiùs ſe commiſit, quin *Hydra* nova revireſceret; inſomnis per totam noctem frequenter decubuit, quandoque eò uſque furoris Morbus advectus eſt, circa mediam noctem, lecto quaſi tauro *Phalaridis* aufugit, & levaminis cauſa per horam unam vel alteram cathedra propè ignem ſe apoſuit; appetitus proſtratus erat, & vix noſocomium Skeleton quoddam magis viſui objiceret. Calore & ſiti immunis fuit, nec ulla tuſſi afflictus fuit. Imprimis potionem ſequentem preſcripſi.

℞. *Decocti ſenæ Gereonis* ℥iii. *ſyrup. de ſpina cervin.* ℥i. *diacnicu* ℥ß. *crem. tartari* ℥ß. *aq. lumbricor.* ℥ii. M. ſ. F. P. *cum regimine ſumend.*

℞. *Pulveris ar. compoſ.* ʒvi. *florum ſal. armon. dr.* ß. *animæ martis Vigandr.* i. *extracti trifolii fibrini dr.* ii. *conſerv. cochleariæ, flavedinis aurantior. an.* ℥ii. *cum ſ. q. ſyr. è cortic. citri* F. *Elect. boris medicis* ſulapio ſequenti ſumend.

℞. *Aq. lactis alexiteriæ* ℔i. *gentian. compoſ.* ℥. iii. *limac. magiſtral.* ℥ii. *lumbricor.* ℥i. *ſucc. expreſſ. milleped.* M. ʒoo *ſacchar. perlat. q. ſ.* F. *Iulapium.*

His deglutitis cereviſiam antiſcorbuticam aperitivam inſtitui, æſtivo tempore acidulas *Labricenſes* ingurgitavit, & ſanus evaſit. Vere ſequenti repullulavit virus, methodum ſimilem præſcripſi, altiùs autem veneno tincto ſyſtemate nervoſo, conatus omnis irritus fuit, hinc poſt ſummos cruciatus, pedes, tibiæ, & femora tumuere; quapropter mortem adſtantem pronunciavi hinc vir probus, tunc temporis *populari Empirico* oppido *Preſtonienſi* ſuo more medicinam factitanti (columnis ſcilicet oppidanis ſchedulis ſuis obtectis) *panaceis theatri* ſe commiſit. *Medicaſter circumforaneus*, etiamſi *Atrophiam* in ſummo gradu adſtantem conſpiceret nec morbum nec vocis quidem Etymologiam cognovit, quin certam ac ſubitaneam medelam promiſit, at brevi tempore fraus *fallentis* detecta fuit, poſt menſem etenim vel alterum ſatis ſuccubuit.

Obſervatio II.

Illuſtriſſima Domina Domina *Fleetwood* de *Penwortham*, cùm cachexia Scorbutica diu laboraſſet, totam propemodùm antiſcorbuticorum *encyclopædiam* tentaſſet, parùm autem levaminis recepit, *Thermas Batonienſes* adiit, conatus autem omnis adhuc irritus erat, tandem ſuaſu viri celeberrimi Doctoris *Baynard.* Coll. regal. *Londinenſ.* Socii, tunc temporis herculeo ſucceſſu, & ſummo ingenii cum acumine agro *Lancaſtrienſi* artem Appollineam factitantis, *acidulas Eboracenſes* adiit, has copiosè per menſis ſpatium ingurgitabat, & ſæpius ſeptimana balneo iſto frigido, *Saint Mungus* characterе inſignito, ſe lavabat. Hinc dolores Rheumatici & Calor hecticus penitus debellati ſunt, & per plures annos valetudini reſtituta fuit. An. 90. recidivam paſſa eſt, rursùs *acidulas* ingurgitavit, & Morbus inducias paſſus eſt vere autem repullulavit virus, & jam particulis ſalinis ſaturato ſanguine, in dies vires labefactabant, tanta anore-

Digitized by Google

ctas bili tranfcolanti imponitur remora, quæ ſanguini itaque regurgitat, ex ea cum acidis in Sanguine effervefcente, lenta febris frequenter in tabis gliſcit, & ni fallor ratio urinæ lixivialis tanta flavefcente hypoſtaſi, & quandoque rufa ſaturatæ, hinc quoque petenda eſt.

Quandoque calore & frigore alternatim ſuccedentibus cruciatur æger, propter chyli acefcentis fermentationem & inæqualem cum Sanguine miſturam.

Sputum frequenter in hoc Morbo fit craſſum, album & dulce, quod (ſicut priùs innuimus) Chylum præcipitatum ponimus; aliquando fit tenue & pellucidum cum craſſo commixtum, quod ponimus eſſe lympham quæ per lymphæ ductus tranſire debuit, propter glandulas autem conglobatas obſtructas per alia ſecretoria eliminatur, & in hoc quidem caſu, quicunque humori huic ſiſtendo medicamentis opiatis pertinaciter inſiſtit, à verò deviat, & præſtat *el motos componere fluctus*.

Sputum aliquando fit cæruleum, falſum, acidum & amarum, ſicut bilis, & ſalia diverſæ proſapiæ varié cum eo miſcentur.

Reſtat aliud Symptoma, nec minùs reliquis infrequens explicandum, *viz.* unde eſt quòd in hoc Morbo urina tam intensè lixivialis excernitur, ſedimentum copioſum ruſum deponens, ſuavem emittens odorem parum ei diſſimilem in urinis obvium poſt medicamenta terebinthinata, & quædam præparata Sulphuris aſſumpta, ſuperficiem gerens pelicula tenui oleoſa obductam? In hoc caſu ponimus urinam particulis Vitriolaceis vel Muriaticis eſſe ſummopere ſaturatam; particulæ ſalinæ poſt ortam cum bile effervefcentiam præcipitant, adeoque urinæ tantam hypoſtaſin deponunt: particulæ biliofæ ab effervefcentia cum particulis ſalinis (ſicut Sulphur ab incendio adjuncto) ruſefcunt, & inde urinæ ſedimentum lateritium deponunt. Particulæ ſalinæ oleoſas quaſdam particulas in fermento incarcerant, quæ tumultu unà cum illis per renes ablegantur, hinc urina aeri expoſita, particuliſque fermentefcentibus ſaturatis, particulæ Sulphureæ oleoſæ divortium conantur, adeoque in ſuperficie pelliculam efformant, & odorem ſuavem emittunt; hypotheſi huic ſuffragatur Phænomenon in Spiritu Nitri dulci ſatis obvium, ibi etenim ab acido cum Sulphure unito, odor ejuſmodi proſapiæ obſervari poteſt.

Utrum in hoc ſtatu tuberculis ſemper infarciuntur pulmones à clariſſimo *Mortono* notatis; Hac patria à cultro anatomico tanquàm à peſte abhorrente, nec nego, nec affirmarem, hoc tamen praxi ſuffragante] aſſererem; in hoc Morbo plures ſatis ſuccumbere vidi, ne uno quidem ſymptomate Febris inflammatoriæ apparente; cui ſententiæ adſtipulatur Hiſtoria è Doctore *Bennet* deſumpta Theatro tabidor. *pagin.* 96.

Cùm apud *Briſtollienſes* Medicinam facerem, qua urbe Penſili tabes frequenter graſſatur, nonnullos ſputum ſubdulce levi conatu expectorantes, ſpatio trimeſtri fatiſcentes, & totaliter enervatos vidi, horum verò quoſdam, non omnes tuſſis vehementior aliquoties corripuit, & areſcentes ſtrigoſi periere, in quorum unicæ detectionis cauſa, licèt Sanguinem (peracto ſalino ptyaliſmo) exſtuffierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiſerat, univerſa ſpirabilia nec non viſcera omnia naturalia, quoad ſenſum ſana comperta ſunt. Haud hìc intelligi velim quòd in Phthiſi pulmones hiſce tuberculis nunquam infarciuntur, eos etenim ſæpius ulceratos vidi; at hoc ſolummodò aſſero ea Phthiſi quæ tam vulgariter in agro *Lancaſtrienſi* graſſatur, qua in dies defloreſcunt ægri ſputum craſſum album exſpuentes, in his dico, hujuſce Morbi principio & incremento, raro aut nunquàm pulmones confodiuntur, imo aliquandò, ægri è medio tolluntur & [ſicut opinari fas eſt] iis haud ulceratis, quibuſdam etenim per totum Morbi decur-

Digitized by Google

decurſu Febris hecticæ ſymptoma haud apparuit unum.

CAPUT III.

In hoc Capite Symptomata in ſtatu confirmato recenſentur, & eorum Cauſæ aſſignantur.

FAtiſcente in dies natura in profapiam propemodum vitriolaceam degenerat maſſa Sanguinis, hinc ſputum frequenter aluminis vel vitrioli maris ſit ſaporis, jam particulis ſalinis ſui juris factis effuſis velut habenis hic Morbus affligit; hinc Febris fit continua & auctior, ex particulis ſcilicet vitriolaceis cum Sulphure Sanguinis effervescentibus, ſicut ex oleis vitrioli & terebinthinæ permiſtis obſervare fas eſt.

Ex hac effervescentia vaſis capillaribus circa genas diſtentis, inde eſt quod rubor fixus genas utraſque occupat, mortis adſtantis frequenter indicium; quaſi vitalis flamma ellychnii ad inſtar (cujus pabulum propemodum exhauſtum eſt) receptaculo gliſceret; *vel ſolis ad inſtar rubro colore hemiſpherium ſpargentis* priuſquam *Cimmerias deſcendit in umbras*.

Conglobatis glandulis in dies magis infarctis, & majori copia nutritio ſucco quotidie præcipitato, hinc eſt quod ſputum ſit copioſius & craſſius & ex fermento vitriolaceo cum Sulphure Sanguinis permiſto, aliquando ſaporis putridorum piſcium.

Ex ſputo copioſius in dies intra pulmones extravaſato; Aſthmate frequenter corripitur æger. Et continua propemodum gravitate pectoris opprimitur. Sputum aliquando egregiè fœtidum hoc ſtatu quoque notavi, quod tamen haud ſemper ab ulcere pulmonum, ſicut quibuſdam placet ortum ſibi ducit, ſæpius etenim hoc notavi, & patientes tam diarrhœa quam ſudoribus immunes, quòd procul dubio haud evenire poſſet ulcere fœtido pulmonibus confoſſis, potius itaque fœtoris iſtius cauſa in hoc conſiſtere videtur, particulis Sulphureis volatilibus, particulis ſalinis aculeatis, hiſque latice ſeroſo luxuriante, cum ſaliva miſcentur, jam particulis ſulphureis ad evolandum ſatis aptis ſecum ſalinas vehunt, quas unitas effluviis ſaliva emittit, hinc ſenſorium olfactus tenellum vellicant, iiſque itaque ingratis fœtorem conciliant, ſicut è contrario particulæ ſulphureæ globoſæ ſine ſalinarum mixtura, fibras olfactorias percutientes gratum odorem cauſant; ſicut in aromatibus & balſamicis florum effluviis obſervare in proclivi eſt. Grandiori mole in dies nutritio ſucco expectorato, hinc vultus evadit *Hippocraticus*, & corporis univerſi maraſmus.

In dies conglobatis glandulis infarctioribus, & verſus temperiem ſalinam vergente Sanguine, hinc ſudoribus profuſis & diarrhœis immanibus cruciantur ægri, nec non doloribus acutis, iis Rheumatiſmo verſatilibus quibuſdam atrocioribus, oſſibus etenim in ipſis de dolore lancinante quidam conqueſti ſunt iique quibus Morbum venereum ſuſpicari nefas.

His Symptoma aliud haud minus commune, & ſumma quidem indagine dignum addi poteſt, ſtringoſi plures etiamſi ad orci fauces propemodum ſunt redacti, appetitu laudabili ditantur, poſt cibum aſſumptum hectico nullo calore ſuccedente; neque ſudores, nec diarrhœæ, nec ventriculi inflammationes adſunt; tamen in dies intabeſcit æger prægrandi copia ſputum craſſum album exſpuens Auguriis noſtris ex præmiſſis ſat ſuperque propalatis, particulis vitreolaceis frequenter luxuriare Sanguinem; circa hoc ſymptoma hæc conjectare liceat. Vitriolaceis particulis aculeatum naturale fermentum, ictu altiori fibras nerveas titillat, quæ quaſi ab œſtro precitæ, ſpiritus fibris ventriculi indigeni in motus concitatiores adiguntur, & inde eſt; ni fallor quod appetitus ſit voracior, eſculenta quævis aſſumpta ſtructionis ad inſtar colliquans; hoc colliquamentum per lacteas, ductumque

ductumque chyliferum propagatum cum ſanguine miſcetur, quod in propriam naturam haud aſſimilat, & inde in univerſi corporis nutrimentum quin ſalinæ particulæ in Sanguine nidulantes, in humoribus craſſis hoc præcipitant, & inde eſt quod alimenta aſſumpta etiamſi in Sanguinis naturam haud convertuntur, tamen nec per ſudores, nec diarrhœas eliminantur, quin intra pulmones coagulo albo viſcoſo ſubſidunt, & inde eſt quod in dies inarbeſcit æger.

Reſtat adhuc aliud Symptoma quod ſub hoc larvatur vultu: plures hoc Morbo propemodum confectos Febris intermittens anomala frequenter invadit, quoſdam ſemel tantum, alios bis vel ter ſpatio viginti quatuor horarum conquaſſat, ingruit ſæpè cum horrore & pruritu inter ſcapulas, & circa regionem lumbarem, totum poſtea convellitur corpus per horam unam vel alteram tremulum permanens, calor poſtea ſuccedit, & huic ſudores, & aliquando diarrhœæ: ex lentoribus ſalſis circa membranas nerveas nervorum extremitates, plexus, & glandulas ſubcutaneas miliares extravaſatis, hæ frigoris & caloris reciprocationes procedere videntur, his ad plenitudinem aggeſtis, & acorem inſignem nactis partes nerveas vellicant, adeòque, ni fallor, dolores hoſce frigorificos inducunt, lentoribus hiſce per vaſorum extremitates tandem abſorptis, adeòque cum Sanguine permiſtis ex iis cum particulis Sulphureis Sanguinis nova repullulat fermentatio, calor itaque Febrilis ſuccedit, tandem autem materia morbifica ſubacta aliquando per diarrhœam amandatur. Alii in ſtatu euſarco, etiamſi animi indole dulciſſima prædiți, hoc Morbo tandem confecti, ex levi qualibet, occaſione iraſcendi anſam capiunt; iraque tam continua ebulliunt, vix vocem vel viſum alicujus tranquille ferunt: ex ſuccis hiſce acceſcentibus ſpiritibus animalibus continuo tanquam ab *æſtro* percitis; ſicut opinari fas eſt.

Hiſce præmiſſis, de reliquis Phthiſeos Scorbuticæ ſpeciebus breviter differere adhuc reſtat; at cum eæ (ſcilicet utrùm ſint hæreditariæ, vel ab erroribus in diæta, & victu) maxima ex parte eadem vel ſimilia ſymptomata præbent: verofimile mihi videtur eas à tali proſapia oriri, quapropter earum ætiologiis applicandis diutiùs immorari impræſentiarum inutile eſſet: nobis itaque ſufficiet in caſu quolibet hiſtoriam unam vel aliam ſubnectere: & medendi methodum recenſere.

CAPUT IV.

Hic Canones quidam generales circa hunc Morbum proponuntur.

IN hoc Capite ſymptomata in ſtatu deplorato recenſeri debent, at cum nullus ſit propemodum è plebe, quin in hoc ſtatu ægro ex hoc vitæ curriculo manumiſſionem pronuntiet, diutius hiſce immorari extra propoſitum eſſet; nobis itaque ſufficiet Canones quoſdam generales circa hunc Morbum proponere; exque iis medendi methodum efformare.

Canon primus.

In ſtatu ſimplici incipiente facile curatur Phthiſis.

In ſtatu complicato incipiente, viſceribus & lymphaticis ſalvis, bonum ſit expectandum.

In ſtatu confirmato, difficulter, tamen quandoque curatur.

In ſtatu confirmato complicato alea res eſt proculdubio plena.

In ſtatu confirmato complicato, viſceribus vel lymphaticis inſanis, nil niſi malum ſit pronunciandum.

In ſtatu confirmato Phthiſes hæreditariæ inducias frequenter patiuntur, raro autem vel nunquam curatur.

In ſtatu confirmato, modo Febris adſit, lacticinia ſunt vitanda, in hoc quoque caſu chalybeatis abſtinendum eſt.

Urgente dyſpnœa, etiamſi catarrho titillante infeſtetur trachæa, ex opiatis tanquam à peſte fugiendum eſt.

CA-

CAPUT V.

Hoc Capite medendi methodus in ſtatu incipiente proponitur.

INtentiones in hoc ſtadio variis indicationibus reſpondentes ad ſequentes reduci poſſunt.

Imprimis, Per emetica vel lenia Cathartica; primæ viæ ex ſaburra viſcoſa ſunt detergendæ.

Secundò, In adultis Phlebotomiam ſemper proficuam inveni.

Tertiò, Pulmones ab humoribus craſſis ſunt liberandi.

Quartò, Glandulæ infarctæ ſunt aperiendæ:

Quintò, Temperies ſalina Sanguinis ſit alteranda.

Sextò, Lymphę ſuccedentis in pulmones defluxus ſit præcavendus.

Medicamenta intentioni primę reſpondentia, hæc vel ſimilia eſſe poſſunt, quibus forma liquida arridet ſequentia præſcribi poſſunt.

Si Emetico opus eſt.

℞. Mel. Stillitic. ab ℥. ii. ad ℥. iii. aq. Cardui, hyſſop. an. *℥. ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſiti ℥. ß. M. S. F. Emeticum.*

Si per Catharſin alvus ſit ſubducenda, ſequentia in uſum veniunt.

℞. Decoct. Senæ Gereonis ℥iv. ſyrup. de ſpina cervina ℥iß. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor. ℥ii. M. S. F. P. cum regimine ſumend. Vel,

℞. Decoct. Senæ Gereonis ℥. iii. Mannæ Calabrinæ ℥. i. tinctur. ſacræ ℥. i. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor ſolutione gummi Ammoniaci ſatur. ℥i. Miſceatur Fiant Pilulæ.

Cum regimine ſumend. huic ſyrup. Roſar. ſolutiv. addi poteſt, pro re nata.

Quibus forma pilularis arridet hæc vel ſimilia eſſe poſſunt.

℞. Pil. Stomach. cum gumm. ℈i. de ammoniaco Magiſtral. ℈ß. tartari vitriolati gr. vi. reſin. jalapp. gr. vi. Balſam. Peruv. q. ſ. F. pil. N. 7. cum regimine ſumend. Vel,

℞. Pil. aloephangin. tartarear. Quercetan. an. *gr. decem de ammon. ℈. ß. tartari vitriolati gr. vi. reſin. jalap. à gr. ſex. ad decem Balſam. Peruvian. q. ſ. F. pil. N. 7. cum regimine ſumend. bis Calomelas à gr. 14. ad ℈i. addi poteſt pro re nata.*

Quibus ſit in animo Bolus talis eſſe poteſt.

℞. Electuar. lenitivi ℥vi. crem. tartari ℥i. ſyr. roſ. q. ſ. f. bolus. cum regimine ſumend.

Pro pueruli doſes & formæ variari poſſunt, ſcilicet, pulveres de Rhabarbar. ſena, Calomelan. reſina jalappæ, & id genus aliis; nec non Elixiria, & tincturæ [inter quæ tinctura ſacra & Elixir. Salutis cæteris palmam præripiunt.]

Quibuſdam cereviſia medicata præ cæteris allubeſcit, & in eo caſu talis eſſe poteſt.

℞. Folior. ſennæ, Rhabar. polypodii quercini an. *℥ii. epithimi ℥iß. pini, tamariſci ſummitat.* an. *Mii. folior. beccabung. Mii. hederæ terreſtris Mv. ſalviæ agreſtis Mii. radic. 5. aperientium* an. *℥ii. lapath. acut. ℥vi. baccar. junipери ℥i. cortic. aurantior. N. vi. F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ; doſ. ℔i. aurora qualibet, vel alterna ſicut vires ferent. Phthiſin incipientem tempore vernali hac ſola cereviſia haud ſemel curavi.* Intentioni tertiæ, quartæ, &c. medicamenta ſequentia reſpondent.

℞. Conſerv. cynoſbat. ℥iv. corall. rubri ℥iii. ſyrup. balſamic. q. ſ. F. Elect. horis mediis ſumend. Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. florum cichorei an *℥iß. extract. trifolii ℥. ß. animæ martis ab Inſigni Vigani pp. ℥i. gummi ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut. ℥. i. florum Benzoin. ℈i. cum ſ. q. ſyrup. balſamic. Tolutan. F. Elect. eodem modo ſumend.* Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. lobech. de pulmon. vulp. an. *℥iß. enulæ Campan. condit. ℥ß. ariſtolochiæ rotundæ ℥iiß. glicirrhizæ ℥ii. hederæ terreſtris præparatæ ℥. iii. florum ſulphuri. ℥ß. ſtr. de Eriſimo q. ſ. F. Elec.* Vel,

℞. Conſerv. Cinoſbat. ℥iv. martis cum ſulphure pp. ℥. iii. ſal. ſpirituoſ. ℈. i. cum ſ. q. ſirupus è cortice citri. Fiat Elec.

Electuariis preſcriptis, ſicut dyſpnœa magis vel minus urgebit, ſpecies diaireos ſolutio gumm. ammoniaci in aqua lumbricor. facti flores Benzoin. extracti enulæ, radix. ariſtolochiæ rotundæ, addi poſſunt; vel omitti, ſicut Medico videbitur idoneum.

℞ *Syrup. Balſamic. Tolutan. è ſucc. beder. terreſtris, capillor. veneris,* an. ℥iii. *f. ſyrup.*

℞ *Aq. lactis alexiteriæ* ℔i. *limac. Magiſtral.* ℥ii. *gentianæ compoſ.* ℥iii. *lumbric.* ℥i. *ſaccbar. perlat q. ſ. F. julaplum.*

℞ *Ingredientium q. ſ. ad* ℔ii. *decocti pectoralis; adde radic. ſarſæparil.* ℥ß. *ebinæ, fœnic. bardan. urtic. caryophillat.* an ℥. vi. *ariſtolochiæ rotund.* ℥ß. *ſemeniſi, coriandri, urtic* an. ℥. ii. *paſſular. exacinat.* ℥. i. *baccarum juniperi* ℥i. *c. c. raſur. eboris* an. ℥v *folior. hyperici, carlopillor. veneris, hederæ terreſtris, marrubii albi* an *Mj. coq. in aq. fontan. ſ. q. ad* ℔iv. *col. adde vini albi* ℥. iv. *mell. deſpumat. ſaccbar cand. albi* an. ℥. ii. M. *fiat apozema uſus eximii in aſthmate & gravitate pectoris.*

℞ *Aq. limac. magiſtral. lumbricor.* an. ℥. iv. *ſyrup. balſamic. Tolutan. de Praſſio, Allio vel Eriſimo* an. ℥i. *ſpir. ſal. ammoniaci è gumm. ammon. diſtillat* ℥ii. M. F. *mixtura.* Vel,

℞ *Aq. lactis alexiteriæ* ℔iß. *gentian. compoſ.* ℥vi *limac. magiſtral.* ℥iß. *ſaccbar. q. ſ. F. julapium.*

℞ *Pulveris milleped. pp.* ℥iii. *radic. ariſtolochiæ, gumm. ammoniaci in aq. lumbricor. ſolut.* an. ℥iß *florum Benzoin.* ℈ß. *extract. enulæ; croci* an. ℥i. *Balſam. Peruv.* ℈i *ſulphuris aniſat. q. ſ. F. pil. mediocres in diſpnœa uſus egregii.* Vel,

℞ *Florum ſulphuris, gumm. ammoniaci* an ℥. ii. *enulæ campan. ariſtolochiæ rotund. glicirrhiz. Ireos Florentin.* an. ℥. i. *ſem. aniſi* ℈ii *picis liquidæ Barbadeos partes iv. Balſam. peruv. partem i. M. F. Maſſa pilularis.* Vel,

℞ *Balſam Tolu.* ℥iß. *milleped. pp.* ℥. ii. *gumm. ammoniaci depurat.* ℥. iß. *florum Benzoin.* ℈i. *Myrrhæ* ℥i. *Balſam. ſulphuris aniſat. gut.* xx. *ſacci glicirrhiz. in tinctura croci ſolut. q. ſ. M. fiat maſſa des* ℥. ß. *vel* ℈ii.

℞ *Pulveris milleped.* ℥iii. *animæ martis* ℥. i. *gumm. ammon. in aq. lumbricor. ſolut.* ℥i. *extract. trifolii fibrin. q. ſ. F. pil. mediocres.*

℞ *Cinnabar. antimonii* ℈ii. *fiat pulvis Capiat bis in die: panacæa quoque antimonii Doctoris* Needham *egregii ſit uſus.*

℞ *Pini ſumitat. Miii. folior. beccabung. M. iii. ſalviæ agreſtis M. ii. capillor. veneris, hederæ terreſtris.* an. *M. iii. radic. lapath. acut.* ℥. vi. *baccar. juniperi* ℥i. *cortic. aurantior. N.* 6. *F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ.*

℞ *Pini, tamariſci ſumitat.* an. *Miii. folior. beccabung. M. iii. hederæ terreſtris; capillor. veneris* an. *Mvi. ſalviæ agreſtis M iii. radic. oſmund. Regal.* ℥iv. *enulæ campan.* ℥ii. *lapath. acut.* ℥vi. ß. *aperientium* an. ℥ii. *ſarſæparillæ* ℥vii. *baccar. juniperi* ℥i. *ſem. aniſi* ℥ß. *cortic. aurantior. N. vii. F. ſacc. pro tribus cong. cereviſiæ, de qua cap. ad* ℔ii *in die cum ſirup. & pil. prius præſcriptis. His debite adhibitis medicamentis ulterioribus vix opus eſt; quòd autem intentio ultimæ omni ex parte perfici poteſt, externa etiam in uſum veniunt v. capitis raſura, fontanellæ, veſicatoria ſatis ampla, quæ revera tuſſim phthiſicam tutiùs & magis radicitus tollunt, quàm medicamenta quævis opiata forma quacunque ſumpta, ingenue etenim fateor ex opiatis copioſius ſumptis, nihil niſi inducias incertas mihi adhuc obſervare contigit.*

CAPUT VI.

In quo agitur de methodo in ſtatu confirmato.

INtentiones in ſtatu ſecundo à prioribus tantùm minutiis diſtant, niſi quod in hoc ſtadio Catharſes mitiores eſſe debent, Phlebotomia ſi omninò, manu tantùm parciori, ſit celebranda; jam calor febrilis qui vehementiùs exæſtuat præ ſingulis ſit temperandus: ad calorem febrilem temperandmu varia ex variis Autoribus præſcribuntur, pulveres ſcilicet teſtacei, antihectici, conſervæ, antidoti, analeptici, Julapia refrigerantia, emulſiones,

nes, & id genus alia, at ingenuè fateor in hoc ſtatu hac vel tali methodo haud Phthiſin ſemel radicitùs ſanatam vidi; miſſis itaque ambagibus; ad Cortic. Peruvianum (modò abſit pulmonum ulcus) ſemel in die tanquam ad Aſylum confugiendum eſt, hoc tantùm obſervando, quòd tunc temporis pectoralibus fortioribus inſiſtendum eſt, & die quolibet tertiò, vel alterno per catharſin levem alvus ſit ſubducenda; hac methodo appetitum prius totaliter proſtratum ſtatim reſtitutum vidi, & calorem febrilem totaliter debellatum. Et cùm ita ſe res habet ad coronidem methodo inceptæ imponendam, ad pectoralia detergentia, aperientia mitiora confugio in hoc itaque ſtatu methodus ſequens vel ſimilis obſervavi poteſt.

Imprimis ſi vires ferent Emeticum lene exhiberi jubeo: *v. g.*

℞. Mell. ſcillitic. ℥iii. aq. cardui, hyſſop. an. ℥ii. ſyrup. ſcabioſ. compoſ. ℥ß. M. F. Emeticum. Ab hoc aſſumpto ſæpius ingentem maſſam viſcoſi Phlegmatis per Vomitum electam inveni.

Aurora ſequenti, leve Catharticum exhibendum curo, ſcilicèt cum quodam ex iis cap. priori præſcripto: at ſi diarrhœa adſit, quæ ſæpiùs in hoc morbo occurrit infuſionem ſequentem exhibendam ſuadeo.

℞. Aq. lactis alexiteriæ ℔ß. gentiana compoſ. ℥iv. limac. magiſtral. ℥iß. lumbricor. ℥ß ſal. tartari ℈ii. aq. menthæ fortioris ℥i. Rhabar. optimi inciſi ℥ß. F. ſ. a. infuſum de quo cap. 6. Cochlearia Manè - Aurora qualibet tertia vel alterna.

Ad calorem temperandum.

℞. Conſerv. Cynosbat. ℥iv. Cortic. optimi Peruv. pulveriſat. ℥i. cum ſ. q. ſyr. balſamic. Tolutan. F. Elec.

Methodus pro pectoralibus & antiſ. corbuticis ex cap. priori deſumi poteſt, pro re nata utenda; diætam ex cibis eupeptis inſtituo, juſculis ſcilicet, carnibus ovinis, vitulinis, pullis, ovis ſorbilibus, & id genus aliis, religiosè obſervando à lacticiniis abſtinere; modò febris adſit, liquores pectoralibus & antiſcorbuticis medicatos inſtituo. Hac methodo quamplures ultra ſuos & omnium amicorum ſpe perfectæ ſanitati reſtitui.

CAPUT VII.

In quo agitur de Phthiſi in ſtatu deplorato.

IN hoc ſtadio remedia tantùm palliativa exhiberi poſſunt, & vulgariter quicquid exoptat æger concedo. Utcunque ut ægri & amicorum votis importunis modo quocunque ſatisfacerem, remedium aliquod ſymptomati maximè urgenti reſpondens præſcribo. Univerſo ſcilicet marcore jam corpus colliquatur, & frequenter ſummopere gutturis dolore lancinante laborat æger, tali ſcilicet, quòd vix aut ne vix deglutire poteſt, hinc lac aſininum ſi haberi poteſt, ejus autem defectu vaccinum, per ſe, vel decoctis pectoralibus balſamicis exhibendum curo, hauſtu autem quolibet guttis aliquot olei tartari per deliquium vel pulvere quodam teſtaceo commiſto, quantùm ſcio remediis ulterioribus haud opus eſt, quapropter his coronidem imponam.

HISTORIÆ.

IN

STATU PRIMO.

Obſervatio I.

Carolus Fleetwood, Generoſus & magno ingenii acumine, opido de *Kirkham* Chirurgiam factitans, in carnis intabeſcentiam incidit, tuſſi laborabat gravi, & nyctemeri ſpatio ſaburram ingentem albi viſcoſi Phlegmatis exſpuebat, appetitus proſtratus erat, quandoque Cochlearia aliquot Sanguinis exſpuebat, flatibus intumuit ventriculus; laſſitudine ſpontanea & debilitate corpus univerſum macerabatur. Me tandem in ſubſidium vocato lenitivam potionem præſcripſi, & ſemel repetendam inſti-

Digitized by Google

inſtitui, poſtea ſyrup. martis *VVilliſianum* cereviſia pectorali bis in die ſumendum ſuaſi, & hora ſomni guttas aliquot Balſam. Peruv. cum ſyrupo Balſamico Tolutano, brevi tempore ceſſavit tuſſis, ipſe vires recuperavit, & jam pancraticè valet.

Obſervatio II.

Gilbertus Ouſy de Chorley Cauſidicus, poſt Febrem tertianam catarrho continuo correptus erat; ſputum craſſum album exſpuebat, pulſus erat debilis & celer, calor & frigus ſæpius in die alternatim ſuccedebant, vultus erat pallidus, muſculi totius corporis flaccidi, appetitùs totaliter proſtratus, vires dejectæ, & ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus. Electuarium cum cortic. Peruv. hora quarta pomeridiana ſumendum ſuaſi, aurora & hora ſomni, pil. pectorales, ſyrupos Balſamicos deterſivos, & julapia pectoralia præſcripſi, die quolibet tertio, 6 cochlearia infuſi de Rhabarbaro in aqua lactis alexiteria fact. ſumenda imperabam, poſteà pil. pectorales & ſirupos cereviſia pectorali ſumendos inſtitui, hac methodo ſanitatem priſtinam recuperavit, & jam firma valetudine fruitur.

Obſervatio III.

Jacobus Sherdley Baccalaureus in Artibus, & celeberrimo viro Domino *Prite Blackburn* Curatus, incidit in tuſſim gravem, anguſtia magna laborabat pectoris, ſputum craſſum copioſum exſpuebat cum Sanguine commixtum, vultus & oculi flaveſcebant, urina parca & lixivialis erat cum ſedimento rubro, appetitus proſtratus erat, & magna quidem debilitate laborabat. Electuarium cum Cortice Peruviano præſcripſi, poſteà pil. pectorales, ſirupos Balſamicos, & Apozema deterſivum horis medicis ſumenda ſuaſi. Et poſteà pil. pectorales cereviſia pectorali aperitiva ſemel ſeptimana: nec non infuſum de Rhabarbaro, vel dos. pil. ſtomach. cum gum. & de ammoniaco magiſtral. ſumenda ſuaſi hora ſomni; his aſſumptis evanuit morbus, & firma valetudine magna cum laude muniis jam ſolitis obitur Eadem, vel methodo ſimili *Evan Mandsley* de *Penuverthan* ſanitati reſtitui.

Obſervatio IV.

Dominus *Blackburſt* de *Preſton*, tempore vernali anno 91. modo ſequenti hoc Morbo laborabat, anguſtia tanta pectoris conſtrictus erat, ut lineis tantùm quibuſdam deſcribendis creber recurreret halitus, ab imo anhelans pectore; tuſſi continua titillante tempore decubitus inſomnis jacuit, exſpuit ſputum tenue, pellucidum, horis autem matutinis craſſum; & quandoque æruginoſum ſubflavum, vultus palleſcebat intumuere pedes, appetitus proſternitur, & vires in dies labefactabant. Eruptio miliaris cutem univerſam conſpurcavit, urina erat exigua & lixivialis, & ſæpius in die de calore & frigore conqueſtus eſt, in ſubſidium accerſitus, ſtatim Phlebotomiam celebrandam inſtitui, & fontanellam in brachio ſecandam, leves Catharſes repetendas, præſcripſi, electuario poſtea ſequenti uſus eſt, doſi qualibet ſuperbibendo hauſtum decocti amari alterantis.

℞. *Pulveris Ari compoſ.* ʒiß. *martis pp.* ʒi. *ſal. ſpirituoſi* ℈j. *conſerv. cichor. vel, beccabung. recenter fact. an.* ʒii. *cum ſ. q. ſyrup. Chalyb. F. Electuarium.*

Hoc repetendum imperavi, & bis in die cum cereviſia pectorali ſumendum brevi vires recuperavit, ab hoc Morbo perfectè convaluit. Anno ſequenti Dominæ perilluſtri conubio conjunctus erat; & ſex circiter menſibus elapſis recidivam paſſus, rurſus ad me miſit, tunc temporis autem tertiana epidemica me ſuſpirante, Dominus *parſons* in auxilium vocatus, erat, eum qua methodo tractavit neſcio, in dies autem in peſſum abiit, & hieme ſequenti ad me rediit, at *quantum mutatus ab illo!* maraſmo univerſali jam con-

by Google

confectus erat ; vultus erat *Hippocraticus*, Febris continua , rubor fixus genas utraſque occupavit, dolore lancinante guttur quotidie terebratur . Cortic. Peruv. alcalicis, Balſamic. antiſcorbuticis, remediiſque aliis appropriatis in caſſum tentatis auſpicante vere , fatis ſuccubuit.

HISTORIÆ
IN STATU SECUNDO.

Obſervatio V.

DOminus *VVod de KirKham* B. A. cùm per totam hyemem gravi laboraſſet tuſſi, initio veris me in auxilium vocavit; ſtrigoſum perfectè inveni, ſe quidem ad extremum marcorem redacto, nyctemeri ſpatio libram unam vel alteram ſputi viſcoſi cærulei eructabat , glutine propemodum tenacioris; de dolore laterali quotidie conqueſtus eſt, & magna conſtrictione, & quaſi mole pectoris, & debilitate tanta, quòd vires vix ei ſufficerent ab alia tori parte ad alteram ſibi movendo urina lixivialis fuit, ſitis autem parva, vel nulla, nec quantum memini de calore quodam inſigni conqueſtus eſt ; imprimis bolum purgantem ex electuario lenitivo præſcripſi, poſteà decoctum ex radicibus 5. aperientibus & ſalvia greſti vice potus communis inſtitui , deinde per menſis ſpatium pro potu communi decoctum amarum alterans & traumaticum ſolummodò conceſſi , hora ſomni linctu ſequenti uſus eſt.

℞. Syrup. capillor. veneris è ſucc. beteræ terreſtris , balſamic. Tolutan. aa. ℥i. ſpecies diatreos ℥iii. gumm. ammoniaci in aqua lumbricor. ſolut. ℥i. flor. um Sulphuris ℥ß. cum ſ. q. ſyrup. de .. radicibus F. linctus , cap. cochlear unum hora ſomni cum gut. 4. Balſam. Peruv. initio Aprilis , ſumpſit de cerevi. ia pectorali aperitiva bis in die & perfectè convaluit , quod adſtantes omnes unc temporis pro miro habuere . Anno 89.

Obſervatio VI.

Johannes Veale Armiger per totam hyemem gravi catarrho correptus fuit, ann. 90. initio veris ad me accedit , tunc temporis vultus erat pallidus & perfectè *Hippocraticus* , tuſſis continua & ſicca, horis autem matutinis ſputum craſſum ſanguinolentum exſpuebat, tanta raucedine correptus erat, vix ut ullius vocem illius caperet, appetitus proſtratus erat, ſudoribus nocturnis propemodùm colliquatus, de anguſtia & pondere pectoris conqueſtus eſt , & continuis inteſtinorum torminibus ; urina lixivialis erat, & ſcabies ſicca manus præcipuè fœdavit.

Imprimis decoctum lenitivum cum tinctura ſacra præſcripſi , poſteà uſum pilular. pectoralium, ſyruporum & decocti pectoralis , per 14. dierum ſpatium inſtitui , & deindè pilulas pectorales & ſyrupos, cum cereviſia pectorali per menſis ſpatium ; ab his ſanitati reſtitutus fuit, & jam pancraticè vivit.

Obſervatio VII.

Rogerus Threſal tunc temporis in vico de Croſmore habitans, anno 91. ad me miſit ; vultus erat pallidus & macilentus , nec non tabe univerſali macerabat corpus, ſudoribus continuis, & Febre lenta laborabat , nec non tuſſi continua , exſpuit & ſputum craſſum fœtidumque , quandoque ſanguinolentum; imprimis bolum purgantem ex electuario lenitivo præſcripſi, & deindè uſum cereviſiæ pectoralis aperitivæ per menſis ſpatium inſtitui , nocte qualibet hora ſomni cepit gut. aliquot balſam. Peruv. in ſyrup. Balſamico. Tolutan. & perfectè convaluit .

Obſervatio VIII.

Filia natu maxima *Gulielmi Tovvning* de *VVotton* , ann. 91. tempore vernali ad me acceſſit ; vultus erat pallidus , oculi concavi , nares acutæ , humeri alati , & inſigni quidem extabeſcentia

totius

Digitized by Google

totius corporis laboravit, Febris erat continua, ſitis intoſerabilis, tuſſis continua, aſpera arteria perpetuò titillans, parùm vel nihil exſpuens niſi horis matutinis, & tunc ſputum craſſum eructavit, appetitus proſtratus erat, & urina ſedimento copioſo albo ſaturata; ei infuſum de Rhabar. in aqua lactis alexiteria præſcripſi, nec non pil. pectorales, electuarium cum cortice Peruviano, ſyrupos pectorales, & cereviſiam pectoralem, & ab his ſanitati reſtituta fuit.

Obſervatio IX.

Gulielmus Farington de *OrmsKirK*, Pharmacopola, & in arte quidem iſta hujuſce Patriæ decus, pleuritide correptus erat, cui gravis ſucceſſit Catarrhus, nyctemeri ſpatio libram unam vel alteram ſputi pellucidi ſaporis vitrioli martis per tuſſim eructavit, de gravitate & mole pectoris continuò conqueſtus eſt, in dies extabuit corpus & appetitus proſtratus erat, nec non calculi ſæpiùs cruciante paroxyſmo laboravit, in conſilio conjunctus cum Medico fideli, & prudenti Doctore *Grundy*, Phlebotomiam repetendam imperavimus, & catharſes lenes repetendas pro re nata, & uſum pil. pectoral. Apozematis, & mixturæ pectoralis inſtituimus, ab his valetudinem recuperavit, & per totam æſtatem magna cum laude artem ſuam exercuit, tempore hyemali recidivam paſſus eſt, rursùs in ſubſidium vocatus, methodum ſimilem præſcripſi, & julapia pectoralia ſucco millepedum impræegnata, his autem haud cedente morbo curſum chalybeatum temperatum inſtitui, & quia de mole ventriculi conqueſtus eſt, emeticum ex melle ſcillitico propinandum ſuaſi, à quo copioſè evomuit, & ſaburram ingentem viſcoſi Phlegmatis ejecit, hinc dolor & moles ventriculi evanuit, & tuſſis parvas inducias dedit, brevi autem tempore redeunte calculi paroxyſmo repullulavit Morbus, hinc ſuaſi ut Morbi ſyndromen delinearem, eamque celeberrimo *Gibbonſio* communicarem; his tranſactis vir celeberrimus aqua *Spadanenſes* propinandas ſuaſit, & curſum temperatum Chalybeatum: nec non *Bocbetum* ex ſarſaparilla, pulveres quoque cinnabaris antimonii, pil. de ſtyrace, liquores ex cereviſia *Brunſvicenſi* cum antiſcorbuticis diſtillatos inſtituit, his horis medicis deglutitis, ſpes nova ſalutis affulſit, redeunte autem calculi paroxyſmo rurſus Morbus revireſcebat; hinc æſtate elapsa *Thermas Batboremſes* adiit, rediit autem cum arundine lateri hærenti, exſpuit jam copioſiùs & craſſiùs, & ſaporis ingrati, hectico calore & Febre inflammatoria immunis fatis ſuccubuit.

Obſervatio X.

Anno 91. *Gulielmus Tate* de *BlackBurn* ſicca laborabat tuſſi qua nihil emolitus, eſt, *niſi* horis matutinis, urina erat exigua & coloris cereviſiæ *Brunſ. vicenſis*, lingua ſicca & nigreſcens, ſitis continua, extenuatio univerſalis corporis, partes extremæ ad molem inſignem tumuere, aſthmate frequenter correptus erat, & pulmones tanta mole oppreſſi vix *palmæ ad inſtar depreſſæ* reſurgebant, in pectore ſibilus perpetuus aures percutit, cui talis raucedo ſuccedit, ut vix ſermo perceptibilis; tandem Medico iſto expertiſſimo *Doctore Grundy* mecum in conſilio conjuncto methodum ſequentem inſtituimus; Imprimis per leves catharſes alvum eſſe ſubducendam, deindè fontanellam in brachio celebrandam, & ſequentia præparata.

℞. rulveris millepedum pp. ʒiij. ſpecier. diaireoP ʒiij. gumm. ammon. in aqua lumbricor. ſolut. ʒj. florum Benzoin. ʒß. conſerv. cynosbat. ʒiv. cum ſ. q. ſyrupus Balſamic. F. Elect. bis in die cum ſyrup. & cereviſia pectorali aperitiva ſumendum, bis adhibitis modicum ſalutis ſtatum recuperavit, & adhuc muntis ſolitis obitur.

Obſer-

Observatio XI.

Georgius Langvvorth de *Eccleſton*, an- 90. me in ſubſidium vocavit, vul- erat virido-nigreſcens, appetitus pro- atus, tuſſis continua & ſicca niſi ho- matutinis, quo tempore Phlegma li- dum viſcoſum emolitus eſt, his ſuc- ſſit extenuatio corporis, partes ex- tremæ tumuere, torminibus inteſtino- rum inducias vix ferentibus cruciatus eſt, urina coloris fuit nigreſcentis, & hic reverà ab omnibus adſtantibus con- clamatus; Morbum Phthiſin ſcorbuti- cam judicavi, & methodum ſequentem inſtitui, leves catharſes imperavi, de- indè Electuaria Chalybeata horis Me- dicis cum cereviſia pectorali aperitiva ſumenda, & perfectè convaluit.

DE PHTHISI IN PARTICULARI.

CAPUT I.

De Phthiſi ab Hæmoptyſi.

Obſervatio I.

Ir inſignissimus *Petrus Bold* de *Bold*, Armiger, a celeberrimo nec minùs antiquo *Stemmate* oriundus, & animi nobilitate inter eos illius ætatis facilè primus, no 92. ætatis 35. in gravem hæmo- yſin incidit, me cum inſigni Doct. *rundy* in auxilium vocato, Phlebotomia petendam inculcavimus, necnon hauſtus cc. hæder. terr. plat. beccab. & aliorum roſapiæ julapiis refrigerantib. ſumendos ſtituimus, ab his ſedato fermento anguinis, ad vaſa diſrupta conſolidan- a, vel ſaltem hiantia conſtringenda, bal- mica reſtringentia præſcripſimus ex *Balſ.* ſcil. *Tolut.* gumm. *Arab.* & id genus liis, poſtea ad præcavendam putredi- em à Sanguine pulmonibus extravaſa- o, decocta pectoralia, balſamica deter- ſiva, nec non linctus, pilulas pectora- les, & medicamenta talis roſapiæ for- mis diverſis inſtituimus; his debito adhi- bitis ceſsavit hæmoptyſis, & tuſſis, & revera ſanitati reſtitutus erat, ad recidi- vam autem præcavendam ingurgitatio- nem acidularum & curſum Chalybeatum temperatum inſtituimus, & evacuationes per *Epicriſin* diebus intermediis inter- calandas. At, *prob dolor!* vir celeberrimus indole animi dulciſſima præditus, ut teſſeram hoſpitalem haud confringeret, liquores ſpirituoſos nimis copiosè in- gurgitavit, & brevi poſteà catarrho correptus fuit tuſſis fuit, ſicca & clan- goſa; horis autem matutinis Phlegma viſcoſum ſubflavum ex glandulis per excreationes, & pulmonibus per tuſſim eructavit, in dies emaciavit, appetitus dejectus erat, urina magna ex parte ſup-

Digitized by Google

suppressa, & sibilus continuus in pectore aurespercutit; hinc pectoralia balsamica detersiva, liquores antiscorbuticos, mixturas succo & infusione millepedum impregnatas instituimus, his autem haud cessit Morbus; versùs autem hecticum calorem in dies vergebat, ad hunc supprimendum corticem Peruvianum medicamentum *Herculeum* judicavimus, illius autem usu tunc temporis hac in regione vix lanuginem adepto, inculcavimus Morbi Syndromen delineandam, & quibusdam *Collegii Regalis Londinensium* communicandam, hinc viri celeberrimi Doctores *Ratcliff* & *Gibbons* in subsidium vocati sunt, & doctissimus Dr. *Gibbons* methodum ex Cortice Peruviano, & lacte Asinino instituit; his debitò adhibitis Morbus inducias passus est, brevi autem repullulavit virus, hinc sputum crassius & copiosius, Febris adauctior, diarrhœa immanior, dolor terebrans fauces continuò infestavit, tumuere pedes, rubor fixus genas utrasque occupavit, quo tempore omnibus siti cognitis lachrymas vi nulla coercendas effundentibus, quasi in tot *Niobes* conversis, fato irresistibili è medio tollitur.

Observatio II.

Dominus *Fletcher* de *Cartmell*, Mercator, vir ingenio peracri, & totus negotiis deditus, anno 89. in gravem Hæmoptysin incidit, nycthemeri spatio librarum aliquot purpureæ massæ dispendium passus est, ne loqui potuit quin ore pleno Sanguinem eructavit; In auxilium vocatus, statim Phlebotomiam celebrandam instituì, sanguis & eductus fuit tantoperè spumosus, haud adhuc similem vidi. Ingurgitationem julapiorum refrigerantium, & succorum instituì, sedato fermento sanguinis, decocta pectoralia pro potu communi instituì & ad catarrhum sistendum pilulas sequentes.

℞. *Succi hederæ terrestris per insolationem depurat.* ℥i. *florum farfaræ siccat. summitat. byssop. salviæ, pulegii, an.* Mi. *sem. anisi, cardui fœniculi dulc. contus. an.* ʒß. *distillentur in B. M. ad medietatem, deindè F. colatura, quæ distilletur ad consistentiam pilular. addendo succi glycyrrhiz.* ʒß *pulv. radic. enulæ campan. flor. sulphur. an.* ʒiii. *flor. Benzoin.* ʒi. *Balsam. Peruv.* ʒß. *tincturæ sulph.* ʒiii. *Ladani Parisat.* ʒß. *M. F. massa formetur in pilulas exiguas, & sumat iii. hora somni; & primo manè cerevisiam pariter pectoralem antiscorbuticam præscripsi, cui folia linguæ cervinæ addenda curavi; hac methodo perfectè convaluit per aliquot annos, & per plures annos pro potu communi lac cum aqua commixtum salummodo sumpsit: tribus annis elapsis recidivam passus est, rursùs in auxilium vocatus Phlebotomia celebrata sequentia præscripsi.*

℞. *Conservæ Rosar. rubrar. cynosbat. an.* ʒiii. *pulv. santal. omnium* an. ʒß. *coral. rubri pp.* ʒi. *croci martis rubicundissimi* ʒii. *sal. prunel.* ℈iv. *cum s. q. syrup. è coral. F. Elect. hora somni & pri. mò manè sumend. ad quantitatem nucis myristic. superbibendo haustum julapii sequentis.*

℞. *Aq. lactis pectoralis Batean.* ℔i. *portulac. spermatis ranar. an.* ʒiv. *syr. è succ. hederæ terrestris* ʒii. *sal. prunel.* ʒi. *M. F. julapium; pro potu communi decocta pectoralia instituì, & hora somni gut. aliquot Balsam. peruv. v cochlear. syrup. Balsamic. Tolutan. quoties recidivam passus est hac methodo usus est, & nullo negotio sanitatem recuperavit, anno elapso repullulavit virus, quo tempore me in agrum* Eboracensem *accersito, vir præclarus ad medicamenta veterna quasi valentissima auxilia confugit; tunc temporis autem Phlebotomia manu liberali celebrata fermentum sanguinis haud sedari potuit, hinc cortic. Peruvianum dosi prælarga exhibendum curavi; hoc debito adhibito Morbus inducias passus est, & de magna constrictione pectoris jam conquestus est, & sputum crassum copiosum eructavit; hinc pilul. pectorales detersivas, julapia pectoralia & syrup. præscripsi, & leves catharses repetendas instituì, vires autem & carnes in dies labefactabant, tandem* Kensington *adiit, quo loco*

by Google

sco post lunarem aliquot circuitus fatis ccubuit.

Observatio III.

Richardus Tinkler de *Poulton* hospes ùm diu gravi Hæmoptysi laborasset, ravi catarrho magnopere emaciatus e- it, appetitus prostratus, & revera unà oce pronunciarunt omnes ei nulla *ve- lgia retrorsùm*; in auxilium vocatus, hlebotomiam repetendam inculcavi, e sequenti levem potionem exhiben- im curavi, & postea remedia sequen- a.

℞. *Conserv. Cynosbat.* ℥iv. *sal. mar- r, Balsam. peruv.* aa. ℥ß. *species. dia- lonsantal.* an. ℥ßß. *cum s. q. syrup. Bal- mic. Tolutan. Fiat Electuarium ex hoc mpsit bis in die cum syrupis & decoctis coralibus, postea per 14. dierum spa- im acidulas Larbricenses copiose ingur- avit, perfecte convaluit, & jam pan- ctice valet. Methodo simili* Henric. irrup *Servus* Edvvardi Hyde *Armi- ri, post dispendium librarum aliquot ngninis ad integram sanitatem rediit.* Domina perillustris Domin. *Marsden FreKleton* ex mensium suppressione ies Hæmoptyses passa est, post po- nes lenitivas purgantes per electua- chalybeata, & infusione amaras alybeatas nullo negotio ad sanitatem liit.

PHTHISIS

Ex Vomitu Sanguinis.

Observatio I.

Nsignis Domina Domin. *Farington* de *Shavu Halle*, Consors *Georgii ringtoni* Armigeri, anno 91. æstivo mpore per vomitum tantum Sangui- dispendium passa est, vix fuit in- vivos habenda, algore universali repta fuit, sudoribus algidis, pul- & respiratio vix perceptibiles, vox deficit, & ab omnibus conclamata fuit. In subsidium vocatus, sequentia præ- scripsi.

℞. *Cortic. Peruv.* ℥i. *corall. rubri, he- matit. croc. martis restringent.* an. ℥. i. *confec. Hyacinth.* ℥ii. *conserv. cynosb.* q. ℥iv. *cum s. q. syrup. Balsamic. Tolutan. Fiat Electuarium bonis medicus Julapio sequen- ti sumend.*

℞. *Aq. spermatis ranar. Cinnamom. bor- deat. tenuioris* an. ℥iii. *bolearmen.* ℥i. *si- rup. coral.* ℥ßß. *F. Julapium.*

His quarta vice dosi debita deglutitis redire vox, respiratio, & pulsus & de dolore terebranti pulsatili ventriculi conquesta est, Dom. *Voorthington* de *Vvigan*. Chirurg. expertus Apostema ventriculo pronunciavit, ei autem sententiæ mecum Dr. *Grundy* reclamavit, quapropter ut methodo præscripta insisteret inculcavimus, diebus aliquot elapsis clysmata iniicienda curavimus, & ingentem massam sanguinis instar piscis nigrescentis per sedes ejecit, remediis sumptis, & semel repetitis, leves catharses instituimus, decocta Balsamica, & cerevisias pectorales, ab his ad sanitatem rediit, nisi quod vicibus quibusdam de Phlegmate viscoso Bronchiis pulmonum adhærente conqueritur, levi autem conatu cum pectoralibus balsamicis detersivis evanescit.

PHTHISIS

Ab Hæmorrhagia uterina.

Observatio I.

DOmina *Tavvning* de *Vveeton* uxor *Gulielmi Tovvning*, cum per plures menses hac laborasset, a magno dispendio sanguinis frequentes Lipothymias & quandoque paroxysmos *hystericos* patitur; ad fermentum sedandum sanguinis, Electuarium cum cortic. Peruviano pro basi præscripsi, Antidoti autem vires morbo impares fuere. Quapro-

Digitized by Google

medendi nititur cathartici, *acidulis*, *viperarum* & millepedum præparationibus, cereviſis antiſcorbuticis mitioribus antivenereis, nec non pectoralibus balſamicis. Hiſtorias plures recitarem, at in hoc caſu nomina affigere forſan ingratum foret.

PHTHISIS

A Rheumatiſmo Scorbutico.

Obſervatio I.

INter perſonas provectioris ætatis propè fluvios ſalſos habitantes hic Morbus vernaculus appellari poteſt. E quorum numero Dominus *Aſhton* de *Lea* propè *Preſton*, anno 92. me in auxilium vocavit, tunc temporis præter Atrophiam univerſalem arenulis quoque propemodùm confectus erat, per totum diem cruciatum immunis manſit, toto autem haud citiùs ſe commiſit, quin *Hydra* nova revireſceret; inſomnis per totam noctem frequenter decubuit, quandoque eò uſque furoris Morbus advectus eſt, circa mediam noctem, lecto quaſi tauro *Phalaridis* aufugit, & levaminis cauſa per horam unam vel alteram cathedra propè ignem ſe apoſuit; appetitus proſtratus erat, & *vix* noſocomium Skeleton quoddam magis viſui objiceret. Calore & ſiti immunis fuit, nec ulla tuſſi afflictus fuit. Imprimis potionem ſequentem præſcripſi.

℞. Decocti ſenæ Gereonis ℥iii. ſyrup. de ſpina cervin. ℥i. diacnicu ℥ß. crem. tartari ℥ß. aq. lumbricor. ℥ii. M. ſ. F. P. cum regimine ſumend.

℞. Pulveris ar. compoſ. ℥ol. florum ſal. armon. dr. ß. animæ martis Vigandr. ʒ. extracti trifolii fibrini dr. ii. conſerv. cochleariæ, flavedinis aurantiorum. ℥ii. cum ſ. q. ſyr. è cortic. citri F. Elect. horis medicis iulapio ſequenti ſumend.

℞. Aq. lactis alexiteriæ ℥i. gentian. compoſ. ℥. iii. limac. magiſtral. ℥ii. ſum-

bricor. ℥i. ſucc. expreſſ. milleped. M. ʒoo ſacchar. perlat. q. ſ. F. iulapium.

His deglutitis cereviſiam antiſcorbuticam aperitivam inſtitui, æſtivo tempore acidulas *Labricenſes* ingurgitavit, & ſanus evaſit. Vere ſequenti repullulavit virus, methodum ſimilem præſcripſi, altiùs autem veneno tincto ſyſtemate nervoſo, conatus omnis irritus fuit, hinc poſt ſummos cruciatus, pedes, tibiæ, & femora tumuere; quapropter mortem adſtantem pronunciavi hinc vir probus, tunc temporis *populari Empirico* oppido *Preſtonienſi* ſuo more medicinam factitanti (columnis ſcilicet oppidanis ſchedulis ſuis obtectis) *panaceis theatri* ſe commiſit. *Medicaſter circumforaneus*, etiamſi *Atrophiam* in ſummo gradu adſtantem conſpiceret nec morbum nec vocis quidem Etymologiam cognovit, quin certam ac ſubitaneam medelam promiſit, at brevi tempore fraus *fallentis* detecta fuit, poſt menſem etenim vel alterum ſatis ſuccubuit.

Obſervatio II.

Illuſtriſſima Domina Domina *Fleetwood* de *Penwortham*, cùm cachexia Scorbutica diu laboraſſet, totam propemodùm antiſcorbuticorum *encyclopædiam* tentaſſet, parùm autem levaminis recepit, *Thermas Batonienſes* adiit, conatus autem omnis adhuc irritus erat, tandem ſuaſu viri celeberrimi Doctoris *Baynard*. Coll. regal. *Londinenſ.* Socii, tunc temporis herculeo ſucceſſu, & ſummo ingenii cum acumine agro *Lancaſtrienſi* artem Appollineam factitantis, *acidulas Eboracenſes* adiit, has copioſè per menſis ſpatium ingurgitabat, & ſæpius ſeptimana balneo iſto frigido, *Saint Mungus* charactere inſignito, ſe lavabat. Hinc dolores Rheumatici & Calor hecticus penitus debellati ſunt, & per plures annos valetudini reſtituta fuit. An. 90. recidivam paſſa eſt, rursùs *acidulas* ingurgitavit, & Morbus inducias paſſus eſt vere autem repullulavit virus, & jam particulis ſalinis ſaturato ſanguine, in dies vires labefactabant, tanta anore-

xia correpta fuit, ut à cibi uſu vomitus in immanes incideret, & frequenter bilis æruginoſæ copiam immenſam eructaret, remediis quamplurimis in caſſùm tentatis in die ſitis & calor hecticus eam affligebant, exſpuit phlegma viſcoſum cinereum, & quandòque æruginoſum, aſthmate poſtea correpta fuit, hinc Sanguinis unciasaliquot à brachio ſumendas ſuaſi; Sanguis eductus craſſa pellicula glutine tenaciore obtectus erat, hinc alcalicis, volatilibus, pectoralibus, deterſivis; & antiſcorbuticis cujuſcunq; generis ii. caſſum tentatis, rediit Aſthmatis paroxyſmus, aphonia correpta fuit, & ſuppremam clauſit diem; hoc notavi, poſt Dominæ celeberrimæ ab *acidulis & balneis frigidis* per totum Morbi Decurſum ſolummodò quid levaminis acceſſit.

PHTHISIS

A Rachitide.

Obſervatio I.

IN hoc Morbo tantopere vultus albeſcit, quòd nive propemodùm candidior infans, adeoque muſculi flaceſcunt, veſtimenti ad inſtar penduli cutis circumambit corpus, crura & pedes tantopere vacillant, corpori ſuſtentando inepta evadunt, durities planæ & amplæ abdomine frequenter interſperſæ, quæ idiomate vernaculo *Liver-caKe* audiunt; tuſſi corripitur æger, & quandoque diarrhœa. Febri lenta, & ſiti continua. In *medula ſpinali* mihi fomitem Morbi conſiſtere videtur, in hac quibuſdam illecebris ſpiritus animales irretiti, influxu debito ſpirituum privantur nervi ab ea ramificantes, hinc nervi & fibrillæ muſculares pabulo diurno orbatæ flacceſcunt, & conſequenter emaciat corpus & incurvantur oſſa: in hac etenim tenella ætate, quòd membra ſint firma & recta, neceſſe eſt muſculos membra circumambientes eſſe ſpiritu irriguos, aliter ex inæquali nutritione neceſſe eſt partes à ſitu naturali declinent, ſimiliter ad erectionem iſtius floris *Heliotropium* dicti *radii ſolares* requiruntur, quod detracto lumine ſolari vultu torvo & pendente terram deſpicit. Propter ſpiritus nimis parcè fluentes albeſcit vultus, emaciat corpus, vacillant pedes, acceſcit Sanguis, hinc tuſſis, Febris lenta, & quandoque diarrhœa; Humores viſcoſi intra fibrillas muſculares extravaſati, durities prædictas conſtituere videntur. In infantibus methodus medendi conſtat ex linimentis nervinis, medicamentis volatilibus, ſpecificis, inter quæ prima jure *ens veneris* & radix *Oſmundæ regalis* recenſeri debent. In Adultioribus methodus medendi conſtat ex medicamentis chalybeatis, decoctis & cereviſiis aperitivis, aquis mineralibus acidulis, *balneis frigidis*, & id genus aliis. Methodo priori infantes virorum illuſtrium *Ambroſe Pudſay* de *Bolton Hale*, agro *Eboracenſi* Armigeri, & *Johannis Franc* de *preſton* convaluere. Poſteriori Methodo ab ipſis orci faucibus *Edmundus Forde*, filius natu maximus *Lancelotti Forde* de *Kendale*, ſanitati reſtitutus fuit.

PHTHISIS

A fluore albo.

INtemperiem ſalinam Sanguine mutato, lentorum colluvie luxuriat purpurea maſſa, hinc viſcoſa ſaburra ventriculis infarcitur, quapropter nec edulia aſſumpta recte concoquit, nec male concocta Sanguis aſſimillat, hinc fit quòd magna chyli portio albo fluore præcipitatur, portiones aliæ intra pulmones ſubſidunt, hinc tuſſi corripitur æger, & ſputum falſum, viſcoſum, album, copia prægrandi eructat. Intumeſcunt frequenter pedes; quod Symptoma ab eadem ſalſedine ſanguis deduci poteſt. Lenta Febris gliſcit in dies ex ſalino ſicut mihi videtur orta. Eruptiones miliares per cutim univerſam frequenter interſperſæ ſunt, & lumbago dolo-

doloroſa ſummopere torquet, albeſcit vultus, & caro in dies intabeſcit, quæ Symptomata per cauſam allatam facilè explicari poſſunt, Methodus medendi conſtat in primis viis detergendis, maſſa Sanguinea invigoranda, & partibus continuo humorum fluxu tonum amiſſis, conſtringendis; Remedia huic collimantia, ſunt emetica ſcillitica aperitiva, chalybeata, & balſamica parum adſtringentia Ab his Sereniſſimæ quædam Dominæ oppido de *preſton* & *Kendale* ſanitatem integram recuperavere.

PHTHISIS

à Chloroſi.

Fœminis quibuſcunque bene ſe abentibus à natura inſit fermentum quoddam interoum à pubertate finita ad ſenectutis uſque lanuginem, hujus gratia per quemlibet lunæ decurſum ſolemnes ſuas evacuationes habent, ex quibus ſuppreſſis pleuritidem, peripneumoniam, rheumatiſmum & phthiſin haud ſemel pollulaſſe notavi. Ab æſtuanti quodam animi deſiderio, & vitiato ventriculi fermento hæ ſæpiſſimè ſuppreſſiones contingunt, qualis autem proſapia fermentum ſit menſtruale haud magis forſan à priori explicari poteſt, quàm fluxus & refluxus Oceani *Cynthiæ* motum quaſi tot *ſatellites* obſervantes. At ne altum ſilentium profiteamur, liceat conjecturam proponere; Chloroſin grave quoddam animi deſiderium conſequi, amorem ſcilicet, vel mœſtitiam, omnibus in propatulo eſt, nec non appetitum diætæ cujuslibet obſcenæ, cretæ ſcilicet, calcis, carbonum & id genus aliorum; Sanguinem in hoc Morbo detractum ſemper glutinoſum inveni, & ventriculum viſcoſa ſaburra repletum, ex quibus opinari liceat, ex pathemate quodam graviori ſpiritibus nimiùm oppreſſis, vel circa quendam appetitum æſtuantem copia nimis prægrandi abſumptis, denu ſpirituum diurno privantur maſſa Sanguinis, ex quo fit quòd particulæ Sanguinis, tenaciores tardiùs motæ arctiùs cohærent & viſcoſæ fiunt, ſicut in tentamine ſequenti videre eſt.

℞ *Aq. & glutinis, q. v.* vaſe quodam ſuper ignem impone, dum particulis igneis partes aquoſæ circumagitantur, efficiunt quò minùs particulæ tenaces cohæreant, & liquidæ manent, amoto autem igne, ſtatim viſcoſę fiunt; pari forſan modo, dum particulæ ferosę & ſegnes in maſſa Sanguinis, vi ſpirituum circumagitantur, ſerum Sanguinis manet liquidum & lentoribus immune, œſtro autem amoto, ſpiritibus ſcilicet pathemate quodam nimiùm oppreſſis vel appetitu quodam nimiùm abſumptis, particulas ſegnes tardiùs movent, adeoque ſtrictius cohęrent & viſcoſę fiunt, huic ſententię ſuffragatur clariſſimi *Sylvii* autoritas pag. 304. à mœrore autem ſolent humores reddi glutinoſi ac viſcoſi, maximè in tenui inteſtino, & quidem propter ſuccum pancreaticum idcircò factum auſteriorem, modus reverà quo ſucci glandulares à quodam pathemate vehementi aceſcunt haud aliter icnographiam admittit, quantùm ego conjectando valeo, quam liquores fermentiſcibiles ab ictu fulminis aceſcentes. Methodus medendi ſumitur à vomitoriis, catharticis amaris detergentibus, volatilibus, martiatis, & aquis acidulis naturalibus & artificialibus, hiſtoria penè infinitas recitarem; at brevitati ſtudens has omitto.

PHTHISIS

Chyloſa.

Obſervatio.

POſt Febres cujuſcunque generis inter infantes præcipuè hic Morbus contingit, quapropter veroſimile videtur conflictu Febrili ſpirituum penus ſummoperè abſumitur, hinc in ſalinam dyſcraſiam degenerat maſſa Sanguinis, & veroſimile pars ferosa Sanguinis per ſalia coagulatur, adeoque lentoribus glan-

glandulę meſenterii infarciuntur, quapropter in inteſtina regurgitat Chylus, & ſi lacteæ totaliter obſtruuntur emarceſcit corpus, intumeſcit abdomen, albeſcunt fœces, & gravi tuſſi laborat patiens, quandóque lacteæ totaliter haud opilantur, & hinc fœces haud albeſcunt, intumeſcit tamen abdomen, & emaciat corpus propter lacteas quaſquam opilatas; hoc ſymptoma frequenter notavi. Phthiſis hujuſmodi lento procedit gradu, tractu tamen temporis, glandulæ infarctæ meſenterii ſtrumoſæ fiunt & quandoque glandulæ pulmonares, & in iſto ſtadio conclamatum eſt. Methodus medendi, quæ mihi prę ceteris arridet, & quę ſpem rarò aut nunquàm abludit, modò ſit in principio vel augmento Morbi, ſumitur à catharticis aperitivis, inter quę *Elixir Salutis* cæteris palmam prępripit, diebus intermediis pilulas ex *trifolio fibrino*, *gum. ammoniaco*, & *anima martis* inſtituo, nec non adultis *Electuaria Chalybeata*, & *cerevisias pectorales* aperitivas, *ens veneris* & *radix oſmundæ* regalis egregii ſunt uſus, & ubi vermium ſuſpicio, *æthiops mineralis*, abdomen ſępius in die linimentis emollientibus & aperitivis illiniendum inculco, & geſtare Sylvii Emplaſtrum carminas, opio omiſſo. Hac methodo, filia natu maxima Domini *Smith* de *Stalming Grange*, & fœmina *quædam* propè *VVhitle hill* habitans, ſanitati reſtitutę fuere. Plures recitarem, ad umbilicum autem jam ducere incumbit.

TENTAMEN PHILOSOPHICUM DE MEDICATIS FONTIBUS IN AGRO LANCASTRIENSI.

PROOEMIUM.

QUUM tot & tam variæ ſunt Sententię de Fontibus *Angliæ* medicatis conſcriptæ opinari propemodùm fas eſt univerſas hujus Inſulę medicatas undas, *Scaturiginis* illi in *Empiro* conſimiles, quæ nil niſi contrarios effectus producit, haud prosùs abſimiles eſſe: omiſſis itaque virorum tot Illuſtrium controverſiis noſtri inſtituti erit *Phænomena* quolibet in Fonte à nobis diligentes obſervata repetenda, exque iis ratione & experientia ſuffragantibus circa Fontes Minerales auguria noſtra in medium proferre. Fontes in hac Patria notatu digni ad claſſes ſequentes revocari poſſint, videlicet, ſunt vel *Nitroſi*, *Natron* antiquorum intelligo etiamſi reclamat *Liſteri* auctoritas, vel *vitrioli*, *acidi*, *aciduli*, *ſalini*; *ſulphureo ſalini*, *ſulphurei*, & *lapideſcentes*. De *Fontibus* autem *vitriolaceis* primò in animo ſit agendum.

CA-

Digitized by Google

CAPUT I.

Fons Vitriolaceus.

IN Agro juxta *Halgh*, Minera carbonum idiomate noſtro *Kennel* dicta inſigni, cui ſimilem haud præbet polus uterque, ab imis terræ viſceribus ebullit fons ſummoperè vitriolaceus, qui Phænomena ſequentia præbuit. Granum unum vel alterum *Gallæ abraſæ* in hujus libram injice & nictu propemodùm oculi in atramentum ſcriptorium tranſit, per viginti autem quatuor horas eadem aqua aeri apertè expoſita, galla cum vitriolo præcipitat, & deindè aqua ſupernatans virideſcit.

Cum quovis Alkali commiſce, & ſtatim inſignis exoritur fermentatio, ſal poſteà adiaphorum præcipitat tartaro vitriolato figura & ſapore parùm diſſimile.

Lento igne evapora ad ſiccitatem & inſignem præbet copiam vitrioli albi, cum ocra & ſulphure commixti præter viride vitriolum, perfectum & concoctum ex illius ocra defæcatum, obſervatu nec ſit injucundum circa finem evaporationis, nubes aſcendentes albas ex vitrioli particulis volatilibus conflatas; ad ſiccitatem propemodum evaporata odore teterrimo nares afficit, propter effluvia ſcilicet vitrioli & ſulphuris combinata; tunc temporis ferum injice & illud ſtatim cuprea incruſtat ſuperficie.

Hæc aqua aeri expoſita tingendi cum allis facultatem haud amittit.

In hanc infunde allam vel cerevisiam, & liquores ſtatim ſunt intensè turbidi, deindè hypoſtaſin copioſam alibam obſervare in proclivi eſt, guſtu vitriolaceo præditam.

Aqua diſtillata guſtum OE li redolet, & cum gallis atramentoſa fiet, nec aeri expoſita tingendi cum gallis facultatem amittit.

Cum ſpiritu vini commiſce, fermentat inſigniter & poſteà nigreſcit.

In venas canis viventis injecta poſt horrenda ſymptomata fatis ſuccubuit.

Cum hac ſalivam commiſce, & nictu propemodum oculi in coagulum viſcoſum tranſit cinerei coloris, cui ſimile in Phthiſi ſcorbutica haud ſemel potavi.

Intus ſumpta movet copioſè & blandè per vomitum & ſeceſſum.

In Hæmorrhagia quacumque ſiſtenda medicamentum arte paratum, quantum ſcio, haud adhuc datur huic ſimile. Venia jam celeberrimi Dr. *Liſteri*, ex præmiſſis patet Fontes quidam in *Anglia* vitriolo perfecto fœcundantur.

CAP. II.

In quo agitur de Fontibus acidulis in genere.

ACidularum Ætiologiis explicandis *Mæandri* tot incerti ab Autoribus efformantur qua filum rationis trahendum omninò ſit incertum. Inter hos celeberrimus Dr. *Liſter Cerſphæus*, hic vitriolum in Fontibus *Angliæ* medicatis inveniri acerrimè negat, ideoque, quantum aſſequi valeo, acidularum Phænomena varia, per *pyriten* in *halitum* ſive *ſpiritum* converſum, & (*ligni ad inſta reſinoſi*) in *aqua vegetantem*, à cujus *motu vapido tincturas* cum *gallis* reſpuit, explicare ſatagit: at quorſum fluunt rationes *Cnei & quid agat videamus*; viri etenim tanti venia *vitriolum* viride perfectum in quibuſdam fontibus inveniri teſtis oculatus affirmarem, ut in Fonte juxta *Halgh*, & in acidulis quibuſcunque particulas vitriolaceas cum ſulphure unitas ſcatere auſpicamur.

2. Si datur *terra minerallis* ocra *ſulphure*, & *vitriolo* prægnans, quam in aqua communi macera, & ſicut temporis varia ſtadia percurrit tincturas præbet, *acidularum naturalium* præcipuis experimentis reſpondentes, *acidulas naturales* ex tali proſapia oriri, quantum ſcio, augurari fas eſt, quod ut clariùs eluceſcat tentamina à nobis facta *acidulis naturalibus* & *artificialibus* in medium proferemus.

Quod *pyrites* in *ſpiritum* totaliter transformetur, quòd poſteà *plantæ* adinſtar *reſinoſæ* in aquis vegetet, & à mo-

tu ejus vapido aquæ tincturas reſpuant, hypotheſis ſit polita quidem, at illius veritati nulla, quantum adhuc ſcio, tentamina ſuffragantur; quòd etenim Dr. *Liſterus* urget haud omninò probat, ſcilicet acidulæ in vitris ſtrictè clauſis diu ſervatæ, tingendi cum gallis facultatem amittunt quòd motui vapido pyrites tribuit, hoc etenim à minera præcipitata contingat, quam tunc temporis ſe quoque obſervaſſe confitetur.

Si non à ſpiritu amiſſo acidulæ tincturas quandoque quoque reſpuunt, undè eſt quod radiis ſolaribus expoſitæ inſipidæ fiunt, & cum gallis tincturas præbere ceſſant? mihi etenim à ratione abſtrahere videtur quòd *pyrites* motus per radios ſolares ſi acceſſet, & tamen ſingulo tentanti notum eſt, per radios ſolares *acidulas* inſipidas fieri & cum gallis tincturas reſpuere. His addi poteſt, ſingulæ *carbonum* mineræ, quas in hac patria mihi obſervare contigit, *vitriolo* & *ſulphure* copiosè fœcundantur, & hæ ſemper acidulis luxuriant; ſatiùs ergo mihi videtur *vitriolum*, *ocram*, & *ſulphur*, *acidularum* principia ſtatuminare, quam *pyriten* in aqua vegetantem hypotheſin cui baſi innixam me latet.

CAP. III.

In quo agitur de acidulis naturalibus particularibus.

SPatio intermedio inter ripas juxtà *LarbrecK* & fluvium amœnum ab infractu riparum incurvo *Vvire* dictum, ut quidam volunt, pullulat Fons acidulus qui Phænomena ſequentia præbet.

Ex *Macra* ebullit, rapido torrenti currit, interque currendum ocram copioſam deponit.

Sirio flagrante, horis matutinis, odorem ſummè ſulphureum emittit, & in ejus ſuperficiem pelliculam habet innatantem, colore caudæ pavonis æmulam, guſtu vitriolaceo præditam.

Fontibus præ cæteris frigeſcit, injecti piſces cujuſcunque generis ſtatim moriuntur, guſtum vitriolaceum habet, & cum gallis dilutam dat rubedinem inſtar tincturæ carnium per ſpatium diei vaſe aperto aeri expoſita, cum gallis tincturam reſpuit.

Aqua diſtillata fit inſipida, & cum gallis tincturas præbere ceſſat. Poſt diſtillationem in fundo remanet materia ſalina cinerea, quæ per repetitas filtrationes ſuo ſale diveſtita fit inſipida, ſale poſteà frequenter in aqua ſoluto, & lento calore illius ſolutione ad pelliculam evaporata in fundo remanet ſal vulgare ſicut à figura & guſtu conjectare fas eſt, guſtu etenim muriatico inſignitur, & in forma cubicali cryſtallizat.

In vitris ſtrictè clauſis diu ſervata bullas quotidie catervatim emittit viſu haud injucundo in auram migrantes, has poſteà emittere ceſſat, præcipitatione finita aqua fit inſipida & cum gallis tincturas præbere ceſſat. Ex præmiſſis patet, ex minera præcipitata, & haud à vapido pyrites motu, ut Dr. *Liſterus* voluit, acidulæ tingendi cum gallis facultatem quandoque amittunt.

Intùs ſumpta appetitum voracem creat, urinam potenter movet, obſtructiones reſerat, ſcorbuticis, calculoſis, morbiſque talis proſapiæ apprimè convenit. Hac ſola Hæmopryſin Scorbuticam remediis aliis haud infimi ſubſellii in caſſum tentatis ſanatam vidi.

Fons Lathamenſis.

VIvarium propè *Lathamenſe* [quo *fama* nihil *antiquius* habet] Fons in planitie conſpicuus guſtu vitriolaceo præditus, nobili ſæpto circumſtipatus torrenti benigno viam prætoriam incidit.

Hic propter conſortium Nobiliſſimi Domini *Gulielmi* Comitis de *Derby*, nec non eximias virtutes ejus, quas uberrimas longè latèque fœnerat, marmoratam laudem ſibi merito conciliavit.

Ab indigenis fertur ab hujus imo (etiamſi procul è mari & fluminibus diſtat) conchas marinas quondam coacervatim pullulaſſe. Harum quaſdam vidi,

& co-

& cochleas referunt, ni quòd earum externæ ſuperficies lineis ſtriatis haud circumvallantur.

Hujus anatomiam Doctor *Burlace* de Civitate *Ceſtrienſi* ſeculo priori poſteritati reliquit, eamque *liquidambra* quadam & *Martis* minera imprægnatam aſſeruit, at quo jure me latet, Phænomena autem ſequentia facilè ſe produnt.

Cum gallis inſtar *acidularum Knaſborough* atramentoſa fiet, in hanc pariter ſpiritu vini tenuiori inſtillato idem Phænomenon obſervari poteſt, quod in nulla præter hanc acidulam me notaſſe memini.

Aqua diſtillata inſipida fit, & cum gallis tincturas præbere ceſſat, diſtillatione finita in fundo organi remanet materia guſtu & colore cum priori quadrans, & ſal ejuſmodi cryſtallos exhibet.

Per viginti quatuor horas aeri expoſita pelliculam iridis ad inſtar diſcolorem gerit guſtu vitriolaceo præditam, ea igni admota flammam haud concipit.

Horis matutinis æſtivis odorem ſummè ſulphureum emittit.

In hanc lixivio forti inſtillato viginti quatuor horis ad fundum ſubſidet, quod forſan in alio fonte *agro Eboracenſi*, dedit Dr. *Liſter* cogitandi anſam id fuiſſe *pyriten*, cùm reverà ſolum ſit lixivium cum vitriolo præcipitatum.

Hæc aeri aperto expoſita cum gallis tingendi facultatem amittit.

Intùs ſumpta quandoque vomit, alios purgat propter ſalium aculeos inteſtina vellicantes, at vulgaritèr per diureſin illius vires exercet. His nimis copioſiùs aſſumptis, quibuſdam ſtuporem membris in extremis notavi, ea poſteà tumoribus affici, & ſenſu propemodùm indigentia, utcunque corpore debitò præparato, iiſque cum regimine aſſumptis uſus ſunt eximii in Morbis quamplurimis, atrophia ſcilicet Scorbutica, Chloroſi, calculo, infarcto meſenterio, & id genus aliis, his Morbis hiſtorias recenſere hic loci à meta propoſita alienum foret. Manum itàque de tabula.

In agro prope *Vulgan* pullulat acidulus, qui cum gallis præ cæteris rubedinem ſaturatam præbet.

Dum gallis tincturam præbet, præcipitatio fit lineis perpendicularibus, quæ cæteris lineis Horizonti parallelis perficitur.

Minera carbonum fœcundiſſima huic ſubſternitur à qua vix 4. ulnarum intercapedine ſit diſſita.

Ex minera ferri ebullit.

Diſtillatione prioribus quadrat.

Aeri expoſita tingendi cum gallis facultatem amittit.

Intùs ſumpta appetitum creat, & inſigne fit diureticum, & quantum conjectando valeo præ celeberrimo fonte in vico *Harrigate agro Eboracenſi* minera longè ſaturatior. Utrùm vim quandam deleteriam à minera carbonum habet nullo mihi tentamine patet.

Via prætoria ad oppidum ducente *Cborley* Fons in conſpectum venit antiquæ laudis rapido qui torrenti currit.

Cum gallis tincturam præbet ab acidulis *Knaſeborough* nullo modo diſterminandam cenſeo.

Diſtillatione prioribus quadrat.

Aeri expoſita fit inſipida, & cum gallis tincturam præbere ceſſit.

Minera præcipitante præcipitatio fit lineis quoquo modo perpendicularibus, at non tam inſignitèr ſicut Fonte propè *Vulgan*.

Haud procul à minera carbonum diſtat, propter cujus viciniam primo forſan deſuevit.

Medicina cum reliquis communes vires habet, & ſi fides analectis oppidanis ſit adhibenda notæ haud vulgaris.

Vico de *Burnley* juxta rivulum villam iſtam præterlabentem Fons alter acidulus materiam Philoſophandi præbet.

Cum gallis rubicundi ſaturati fit coloris momento temporis, quæ mixtura per 24 horas aeri expoſita, præcipitatio fit inſignis, & aqua ſupernatans inſtar aquarum Spadanenſium violacei fit coloris.

Aeri expoſita fit inſipida, & tingendi cum gallis facultatem amittit.

Cum ſyrup. violaceo intenſe virildeſcit,

ſcit, qua mixtura per 48. horas aeri expoſita rursùs ſit pellucida, materia cinerea guſtus vitriolacei ad fundum præcipitante, quam in aqua communi ſolve, & cum gallis citrini ſit coloris, hypoſtaſin tantùm exiguam deponentis, propter exiguam ſcilicet, vitrioli proportionem, ſicut tentamina ſequentia in acidulis artificialibus facta proculdubio mihi poſuere.

Aqua diſtillata ſit inſipida, nec cum gallis atramentoſa fiet.

Materia in fundo poſt diſtillationem remanens flaveſcens guſtus ſalini & vitriolacei, hanc rurſus in aqua communi ſolve, & cum gallis coloris ſit citrini, hypoſtaſin vix ullam deponentis propter minorem adhuc vitrioli proportionem, ſicut cogitare fas eſt.

Hæc aqua per 24. horas aeri expoſita pelliculam gerit craſſam guſtus vitriolacei colore caudæ pavonis æmulam, qua flammæ admota ignem haud concipit; hanc cum bile commiſce, & cinerei ſit coloris.

Materia flaveſcens poſt diſtillationem relicta; ſe habet ad partes aquæ ſicut 1 ad 2640. ab hac cum acidis commixta nullam ego fermentationem obſervarem.

Horis matutinis odorem ſummè Sulphureum emittit, æſtivo tempore.

Intùs ſumpta movet potenter urinam; nec non quandoque per ſeceſſum, propter ſalium aculeos, inteſtinorum fibras vellicantes. Cum pluribus aliis hæc regio conſtipatur acidulis, at omne genus acidularum minutias recenſendo ultra metam propoſitam hæ chartulæ turgerent, quapropter vela contrahere jam incumbit, aliæ acidulæ propè *Middleton*, *Bolton*, *Hilton*, *Lancaſter*, *Ius Kip Brining* haberi poſſunt.

CAP. IV.

In quo agitur de Acidulis Artificialibus.

PArochia de *Brindel* propè rivulum amœnum ab indigenis *Darwen* charactere inſignitum inter hæreditates *Inculentas* nobiliſſimi Domini *Gulielmi* Comitis *Devoniæ* ſtat petra mineralis, quæ præbet Phænomena ſequentia.

Imprimis, Guſtu Vitriolaceo linguam acerrimè percutit.

Secundò, Venulas interſperſas albo vitriolo cryſtallino fœcundas habet.

Tertiò, Igni lento vel ſoli expoſita ea effloreſcit album vitriolum à veteribus trichtites appellatum.

Quartò, Mineram in vas candens injice & fumos emittit cæruleosodore ſummè Sulphureos.

Quintò, Aqua communi macera per bihorium & cum gallis tincturam dat dilutè rubicundam, guſtu & colore inſtar *Larbrec Kaidularum*. Hæc tinctura aeri expoſita cum gallis tingendi facultatem amittit, & ſuperficiem habet pellicula tenui oleoſa obductam qua flammæ admota ignem haud concipit.

Sextò, Hanc petram per 24 horas aqua communi macera, & cum gallis tincturam præbet inſtar acidularum *Knaſeborough* & *Latham*.

Septimò, Per tres dies in aqua communi macera, & cum gallis dat tincturam intenſe cæruleam colore *Romani vitrioli* æmulam.

Octavò, Per ſeptimanam aqua communi macera, & cum gallis tincturam dat nigram inſtar Fontis vitriolacei propè *Haigh*, hæc tinctura aeri expoſita tingendi cum gallis facultatem haud amittit.

Nonò, In prædictam mineram aqua communi maceratam per tres dies, vice ſecunda aquam recentem ſuperfunde, & colorem dat cum gallis cæruleum quin non tam intenſum, nec exiguo tam tractu temporis ac in prima maceratione, & aqua ſupernatans coloris ſit cærulei præcipitatione completa.

Decimò, In eandem mineram vice tertia aquam recentem ſuperfunde, & macera per 24 horas tantùm, & cum gallis coloris ſit dilutè rubicundi inſtar acidularum *Larbrec K*, hæc quoque tinctura aeri expoſita pelliculam gerit oleoſam.

Undecimò, Hæc tinctura aeri expoſita per 48 horas maxima ex parte inſtar coaguli craſſi apparuit carnei coloris, cum exiguo circulo aquæ pellucidæ ſupernatantis.

Hæc

Hac tinctura aeri expoſita per tres dies & noctes continuos altius hypoſtaſis ſubſidet, & aqua ſupernatans fit pallidi coloris citrini.

Duodecimò, Eandem mineram per 48. horas aqua communi macera, & tardius quàm in prioti maceratione dat cum gallis tincturam, hęc autem tinctura ſicut in prima & ſecunda maceratione coloris fit violacei, at dilutioris; & aqua ſupernatans ejuſdem coloris. Hypoſtaſis autem in hac minor quàm in priori.

Eandem in mineram vice quarta aquam recentem ſuperfunde, per 24. horas macera, & cum gallis tincturam ſubflavam præbet, ab ea nullo modo diſterminandam cenſeo, quam materia cinerea vitriolacea per ſyrupum violaceum in Fonte juxta *Burnley* præcipitata in propatulo fecit; propter minorem ſcilicet vitrioli & ſulphuris proportionem intra poros aquæ nidulantem, & in hac ſicut in illa Hypoſtaſis parva aut nulla fuit.

Eandem mineram 48 horas aqua communi macera & cum gallis coloris fit dilute rubicundi, ſicut in prima maceratione per bihorium tantum facta, & in tertia maceratione per 24. coloris autem dilutioris.

Ex prœmiſſis patet ſicut proportionibus variis vitriolum & ſulphur in aquis miſcentur, colores varii cum gallis pullulant, quapropter *Guirio* nullo modo aſſentiri poſſum, ſtatuminanti quod acidulæ quædam cum gallis ſunt rubicundæ, aliæ violaceæ, aliæ purpuraſcentes ex variis ferri & aluminis ſolutionibus oriri, cum ex præmiſſis *autopſia ad ſtipulante* patet, ſicut terra prædicta mineralis, plus vel minus vitriolo & ſulphure fœcundatur, tincturas præbet acidulis variis naturalibus colore reſpondentes. Sicut ergo in liquorum porulis particulæ ſulphureæ, & ſalinæ variè coacervantur diverſimodè radji ſolares refringuntur, & exinde colores varii emergunt ſicut opinari faseſt.

His poſitis, videlicet, quod ſicut longius vel brevius hæc petra in aqua maceratur, tincturas præbet, guſtu & colore naturalibus acidulis variis, & vitriolaceis reſpondentes.

Secundò, Quod hæc petra vitriolo & ſulphure impręgantur, quæ ſententia autopſia nititur.

Tèrtiò, Quod acidulæ naturales guſtum vitriolaceum habent, & odorem horis matutinis æſtivis ſumme ſulphureum.

Quarto, Quod tinctura petroſa aeri expoſita inſtar acidularum naturalium pellicula oleoſa ſuperficiem obductam habet, quæ tamen inſtar earum pellicularum nec ignem concipit.

Quintò Quod acidulæ quædam naturales cum ſyrupo violaceo materiam deponunt cineream guſtus vitriolacei, quę rurſus in aqua communi ſoluta dat cum gallis tincturam dilutè citrinam, propter exiguam ſcilicet vitrioli proportionem, ſicut tentamina priora manifeſtarent.

Sextò, Quod materia flaveſcens in acidulis juxta *Burnley* poſt diſtillationem reſicta, ſaporis vitriolacei, & in aqua communi ſoluta pariter cum gallis citrinum colorem præbet, ſine ulla tamen hypoſtaſi notabili propter vitrioli tantum portiunculam quid impedit quo minus cogitare liceat *acidulas naturales vitriolo & ſulphure* impręgnandas? & præcipuas illarum virtutes iis primario deberi? quapropter ad ſolutiones mineræ ferri in aqua communi nullo modo concipiendas, nec ad *pyriten* in aqua vegetantem confugere neceſſe eſt. His addi poſſit *Varentij* autoritas *pag.* 194 ubique fere, ubi tales acidulæ prorumpunt, reperiuntur ſodinæ vitrioli, ſalis, & aluminis.

Objici jam poteſt.

Si *Acidulæ vitriolo* impręgnantur obſtruent potius quam aperient.

Secundò, Non in temperiem dulcem reducant, ſed in dyſcraſiam acidam maſſam ſanguineam præcipitarent.

Tertiò, Vitriolum haud evaporabit, acidulæ tamen radiis ſolaribus expoſitæ vel diſtillatæ inſipidę fiunt, propter *vitriolum* ſcilicet evaporatum.

Ad primum:

Acidulæ non gratia vitrioli quæ talis, ſed earum *Sulphuris* ope partes obſtructas reſerant, verisimile mihi, videtur, particulas vitriolaceas magna ex parte per bilem in inteſtinis figi, hoc etenim

fæces

fæces alvinæ ab acidulis assumptis nigredine tinctæ videntur indicare.

Ad secundum:

Vitriolum ex se in temperiem acidam massam sanguineam præcipitaret, cum sulphure tamen intime unito alcalicæ fit naturæ, sicut præparatione salis martis observare liceat. Eodem quoquo modo acidum nitri corrosivum cum sulphure vini commixtum alcalicæ fit naturæ, quod spiritu nitri dulci patet: his addi potest, cum syrup. violaceo virideſcunt, quod naturam alcalicam indicat.

Ad tertium.

Vitriolum quà tale non evaporabit, ope autem sulphuris cum illo uniti fugam capessit, quod avolare satis est aptum. Pari modo sal marinum cum mercurio sublimatum efformat.

Jam, quantum de *acidulis* agro *Lancastriensi* scio, fideliter habes, & quamvis earum intimas essentias [etiam si sæpiùs voluntatem tacitis cogitationibus] me penitùs explicasse haud profiterer, in quibusdam tamen voluisse sat est, & forsàn quid notatu dignum ex accidenti contigit, pictor ut iste, qui postquam equum ad amussim usque delineasset, maleque spumam illius pinxisset, iracundia motus in eum penicillum conjecit, adeòque fortè fortuna eam anaglypticè adumbravit, quam arduo conatu frustra prius tentasset.

De Fontibus Salinis.

QUid sibi vult celeberrimus Dr. *Liber*, dum Fontes Salinos omnes averruncat cum gallis attramentosos fieri, ingenuè fateor haud capio, nudacter etenim affirmarem, ne Fontem inveniri, qui *vitrioli* gustum haud manifestò redolet, vel ubi haud ansa suspicandi datur acidulam quandam cum Fonte Salino misceri, *modo vulgari* cum gallis atramentosum esse. Etiamsi haud inficias eo inter Fontes Salinos *Nothelcenses* duos reperiri, qui cum gallis sunt turbidi coloris, in eodem autem oppido, Fontes plerique *eodem sale* imprægnati, & ejusdem *salis*, pari quoque *quantitate* cum gallis nullam tincturam præbent, quapropter hi Fontes, non quà salini, cum gallis dant tincturas, eatenùs autem quod acidulæ quædam dilutæ his miscentur quas ibi terram rubigine tot inficientes vidi.

Parochia de *Cartmel* loco dicto *Roughham*, arenas propè maritimas propter *viatorum* phalanges insignes, ab imo montis petrosi pullulat Fons gustu *Salinus*.

Evaporatione lenta squammulas dat rubicundas, aquæ superficiem innatantes, gustu lixiviali præditas, & cum quovis acido insigniter fermentantes, quale Phænomenon in *Academia* celeberrima *Oxoniensi* evaporatione aquæ *Nitriæ* in *Ægypto* huc deductæ mihi prius observare contigit.

Evaporatione prima odorem summe lixivialem emittit, tunc temporis spiritum *cornu cervini* instilla, & statim præcipitationem insignem percipies, indicio manifesto *acidi* cujusdam eo hospitantis, *Alcali* etenim quale sit spiritus *cornu cervi* ab *acido* solo præcipitatur.

Eodem tempore in parilem quantitatem ejusdem aquæ spiritum *Vitrioli* instilla, & *Sulphur* redolet, & præcipitat odore fœtido *Sulphur* indicio, solutione etenim *aquæ Calcariæ* facta ab *acido* quodam instillato odorem & præcipitationem istiusmodi observari in proclivi est.

Cum gallis atramentosus haud fit.

Aqua totaliter absumpta in fundo remanet materia cinerea summoperè salina affunde aquam communem quinquies, totaliter evapora, toties filtra, & sal marinum habet, sicut à figura cubicali conjectare fas est, materia ramanens posteà fit insipida nec cum acido fermentat. Ex prædictis inferre liceat hunc Fontem *Sulphure*, *Natron*, *Sale marino*, & *Acidis* imprægnandum, & procul dubiò eodem rite administrato usus esse potest celeberrimi.

Intùs sumptus alvum & urinam potenter movet, præ quibuscunque *specificis* mihi adhuc notis *vermes* enecat & educit.

Infarctu mesenterij usus sit eximij, modò Febris vel Phthisis absit, nec non in quovis affectu chronico ad primas vias detergendas inserviret.

Lau-

Laudabilem creat appetitum.
Impetigine ſpecificum haberi poteſt.
Si fides analectis incolarum adhibenda ſit, ab his fœminæ quædam facilius concipiunt.

Fons Sulphureo-Salinus

PRædio quodam villa de *Maudſley*; naturalem quandam officinam (fontem ſcilicet *Sulphure* & *Sale* gravidum) provida natura poſuit.

Fons cæruleum colorem refringit, nec non limus circa illius margines.

Aquis pluvialibus Fons auctus aqua *Sulphure* & *Sale* prægnans ope vitri ad fundum demerſi tantùm ſit habenda.

Circa quatuor ulnas à terræ ſuperficie aqua educta odorem emittit æquè fœtidum ac ij *Erices* de *Harrigate* agro *Eboracenſi* per *Angliam* univerſam inſignes.

Argentum injectum ſtatim cuprea incruſtat ſuperficie.

Evaporatione ſuggerit affatim Salis Marini, quapropter ſi ex copia rerum conſilium ſit trahendum, procul dubio Morbis iſtis proſpiceret quibus Fontes *Sulphurei Eboracenſes* tantopere celebrantur, fruſtra itaque *Corinthum* adire ij ſe torquent cum hic copiosè ſua labra profluant, nec copiam aliam quærere jam neceſſe eſt, cum hic manat *benigno Cornu*.

Hujus Libræ duæ continent *Salis* unciam ſemiſſem.

Prope *Cliderhow*. hujus farinæ Fons alter habetur, Salis autem tanta copia haud imprægnatus, hujuſmodi Fontes vermibus ſunt inſignes & Morbis ab obſtructionibus ortis, à quibuſdam Sal ab his paratum vermibus enecandis ad Cœlum uſque evehitur, at quo jure Sali communi præfertur haud capio, in balneis & doloribus ſcorbuticis ore pleno merito ſit laudandus.

Fons Sulphureus.

INter diverſas hujuſce *Comitatus* Medicatas undas halitus quidam *Sulphureus* proximum ſibi locum vendicat,

Puteolo quodam villa de *Aucliff Phoſphorus* aquaticus in conſpectum venit, aqua ad medietatem circiter dempta, ſuſurrus quidam aures percutit, terræ ſibilanti admota flamma halitus ea emanans ſtatim ignem concipit, quandoque in aquæ ſuperficiem ſe diffundens cujus ope (haud injucunde) carnes elixandas conſpicere in proclivi eſt.

Terra qua hic halitus erumpit coloris ſit cinerei, ulnarum tantum aliquot intercapedine à fœcunda minera carbonum diſſita, dulcedine reſtringente inſtar illius Vitrioli Martis copiosè ditatur. Quæ Phænomena mihi innuere videntur, hunc halitum ex particulis Sulphureis & Vitriolaceis conflari, particulæ Sulphureæ magna ex parte avolant, Vitriolaceæ autem particulæ cum quibuſdam Sulphureis per limoſam terram illaqueantur, & inde quidem eſt, ni fallor, quod hæc terra hac dulcedine reſtringente fœcundatur, ex præmiſſis conjicere fas eſt differentiam inter iſtos halitus à foſſoribus *burning.* & *choaKing. Damps* characteribus inſignitos hinc tantum oriri, in halitu flagrante *Sulphur.* vitriolo præpollet, in ſuffocante autem *Vitriolum Sulphuri*.

Hæc ſunt præcipua circa hunc Fontem notabilia. Plura itaque adjicere ſupersedeo.

Fontes vero Natron Antiquorum imprægnati.

DE geneſi & natura Salis Alchali litem in prolixam exſpatiari tam ingratum forſàn quam à ſcopo foret, quapropter in genere ſufficiet aſſerere dari alchalia naturalia quæ non igni, ut *Elmontius* voluit, quin *Atmoſphære* circumambienti magna ex parte natalitia ſua primæva debent; Quo hujuſce

Pro-

Digitized by Google

Propositionis veritas in propatulo fiat, tentamina sequeutia proponam.

Imprimis, Circa istam anni tempestatem, qua fluvius *Niloticus* diluvium sit passurus, *Natron* ab *Ægypto* in hoc regnum deductum aeri expositum insigniter fermentat mole & pondere abundanter adauget, eodem quoque tempore aqua *Nilotica* fit turbida, & putei Nitrarij *Natron* saturari incipiunt, cessatque pestis cæde propemodùm priùs universali furens.

His adstipulatur *Guirij* autoritas, imò in *Ægypto* constat, quo tempore ros est casurus, hujus regionis terram, arca licet inclusam, intumescere & ponderosiorem fieri.

His addi potest parietibus quibusdam efflorescit *Sal candidum* gustu lixiviali præditum, quod cum quovis acido insigniter fermentat, *balonitrum* jure appellari debet, at quantum scio ejusdem prosapiæ cum vero *Natron* antiquorum.

His singulatim rite perpensis cuinam assignari possunt quin alcali ab *Athmosphæra* deciduo? quod hoc modo, quantum conjectando valeo, formatur. Particulæ scilicet salinæ fixæ terra qua *Natron* invenitur nidulantes vi elastica Nitri aere luxuriantis repagulis suis solutæ in Sal hujusmodi transeunt, adéoque parietibus quibusdam hanc efflorescentiam efformant.

Fontes duo propè *Burnley & Coln* gustu planè lixiviali præditi sunt, propter autem *Natron* proportionem exiguam cum acido non fermentant, ad pelliculam tamen griseam aqua evaporata cum acido fermentat.

Aqua totaliter absumpta in fundo remanet materia rubra ei tenaciter adhærens, nec non eadem materia vitri parietibus locis quibusdam *Retortæ* versus orificium lineis perpendicularibus se expandens apparuit; tale Phænomenon in evaporatione aquæ à *Latron* hùnc translatæ me prius observare memini.

Hanc materiam gustu & colore à *Natron Antiquorum* nullo modo disterminandam censeo, æquè pariter ac istud cum quovis acido permista fermentat.

Cum Sale Tartari permisce, & odor æquè fœtidus ac penetrans observari potest, ac à misturis *Natron Ægyptiaci* & salis Δ ri, odorem cujusmodi mistura nullorum Salium actu alcalium his exceptis præbet.

Hanc in aqua communi solve, & filtro adhæret terra rufa, limosa, quam in solutione & filtratione *Natron* in *Academia* celeberrima *Oxoniensi* priùs quoque notavi. A præmissis sat patet quod dantur Alcalia naturalia, & cùm Sal in his Fontibus conspicuum in omni cum *Natron* quadrat mihi verisimile videtur id à tali prosapia oriri, huic etiamsi sententiæ reclamat Dr. *Lister* authoritas pagina 98. de Fontibus *Angliæ* medicatis.

Sal in his Fontibus aeri expositum currit per deliquium.

Cum Sale Petræ haud fulminat, in aqua solutum & ad pelliculam evaporatum ad figuram crystalli mineralis haud accedit, sed remanet ut *Alcali* fixum ad nullam quidem figuram specificantem reducendum.

Cum hac aqua pulverem gallæ misce, & statim præcipitationem lineis albi perpendicularibus percipies, quæ renovari potest quoties gallam recentem injiceres, aqua postea fit citrini coloris, & pellicula oleosa obducitur.

Cum Syrup. Violaceo misce, statim viridescit.

Materia in fundo post distillationem remanens se habet ad partes aquę sicut 1 ad 2640.

Mistura cum gallis per septimanam aeri exposita rursus fit pellucida, & præcipitatio albescens observari potest.

Intus sumptæ appetitum laudabilem creant, movent blande per urinam & secessum, calculosis apprimè prospiciunt.

In Morbis omnibus proculdubio ab acido & obstructionibus ortis esse possint usus celeberrimi.

Per *Angliam* universam haud scio inveniri similes, & quantum conjectare possum intùs sumptæ æqualem laudem ac frigidæ *Burbonenses* sibi merito vindicarent.

Fontes

Digitized by Google

Fontes Lapideſcentes

HAlitus quidam Acidus ab *Alumine* vel *Vitriolo* aſcendens lapidem calcarium pertranſiens lapidis calcarij particulas abradit, his cum torrenti quodam in minimis permiſtis Fontes lapideſcentes conſtituere videntur. Hæc Hypotheſis argumentis ſequent. nititur.

Imprimis, Fons iſte lapideſcens celeberrimus agro *Eboracenſi*, qui idiomate iſtius agri *Dropping vvell* audit quòd petreſcat ab halitu quodam acido procedere videtur. Montis etenim cacumine Fons ebullit in quem muſco vel ligno cujuſcumque generis injecto haud incruſtantur. A petræ margine ulnas vix quinque diſtat quam ea attingente centenis propemodùm rivulis ſe divaricat, & inter currendum plantas margine petræ innaſcentes petreſcit, necnon ligna vel muſcum in quæ ſuper terram incidit. A margine petræ ſuccus lacteſcens exprimi poteſt, guſtu pene ſtyptico præditus, & aqua in terram à petra decidua eodem guſtu fœcundatur.

Secundò, Margine ejuſdem petræ (quam hæc nec ulla alia aqua attingit) arborum radices lapideſcunt. Ab halitu ergo quodam acido lapidem calcarium abradente & in minimis ſolvente vis illius petreſcens procedere videtur, his addi poſſunt.

Oppidum propè *Bury* agro *Lancaſtrienſi* Fontes duo petreſcentes pullulant, & quamplurimi Fontium circa iſtud oppidum guſtu acido æquè ac aquæ *Spadanenſes* fœcundantur, ab his lac coagulatur.

Super Ericetum de *Andles Ark* Fons alter petreſcens haberi poteſt propè *Chorley* univerſaque regio *acidulis* luxuriat.

Intus ſumpti uſus habentur, eximij dyſenteriis & lienteriis curandis.

Evaporati præbet immenſam copiam lapidis calcarii.

De Fontibus Acidis.

FOntes plurimi oppidum juxta *Bury* habent guſtum perfectè acidum, Lac facile coagulant.

Cum gallis dant tincturam inſtar ſolutionis aluminis.

Quod aceſcunt ab acido quodam halitu Vitriolo vel Alumine emanans procedere videtur.

Rebus quibuſdam culinariis verisimile aquæ communi ſunt anteponendi, perhibetur etenim *Nicæna* Provincia *Siciliæ* Fontes quoſdam eo gradu aceſcere, iis aceti loco utuntur incolæ Var. pag. 195

APPENDIX.

DE BALNEIS FRIGIDIS.

UTrùm hujuſmodi *Fontes* minera quadam impregnantur, à qua eorum frigiditatem derivant, haud certò ſcio, hoc tamen dici poteſt, hi particulis quibuſdam *frigorificis Fontibus* præ aliis ſaturantur, gradu etenim frigiditatis intenſiori Fontes quàm reliqui frigeſcunt, quali modo hæ *particulæ* figurantur, *motum* & qualem obtinent ab immortali *Boyleo mechanice* explicatur; ad quem itaque refero. Inter *nados* ad hunc uſque diem hæc balnea in uſu frequenti fuere; in hac autem *regione* propter *credulam* atavorum *ignorantiam medelæ ſtupendæ* quotannis his *Fontibus* perfectæ *Sancto* cuidam aſſignatæ fuere, & exindè fuit quod *Fontes* iſti

Digitized by Google

iſti celeberrimi *Agro Eboracenſi*, & loco dicto *Holly-vvell* in *Vvallia* nomina *Saint Mungus & Saint Vvinfrid* retinuere, lites autem ejuſmodi haud hujus ſunt Provinciæ, quapropter mihi ſufficiet Morbos recenſere, quibus hæc balnea proſpiciunt, & eorum ætiologiis explicandis paululum immorari. Perſonas in *Rachitide* ab omnibus *deplorata*, *Phthiſi Scorbutica*, *Rheumatiſmo Scorbutico*, *Paralyſi Scorbutica*, *flatu hypochondriaco*, *impetigine Græcorum*, *ſcrofulis*, Morbiſque id genus aliis (univerſa medicamentorum *Sylva* ab *expertis Medicis* fruſtrà tentata) per *acidulas*, medicamenta appropriata; & *balnea frigida* ſæpius ſanatas vidi. Obſervatu in proclivi eſt poſt corporis in hæc *balnea* immerſionem corpus univerſum intensè *rubeſcere*, lecto calenti poſteà ægro commiſſo, materia intùs detenta, per *ſudores*, *urinam copioſam*, & quandoque *catharſes frequentes* amandatur; ex præmiſſis cogitare liceat, per particulas frigorificas (*perſpiratio inſenſibilis*, quam maximam eſſe corporis evacuationem *Sanctorius ſtaticis experimentis* demonſtravit) obſtruitur; Hinc porulis *emittentibus* occluſis, tanto materiæ activæ penu vaſa ſingula adimplentur ea ultra *tonum* debitum diſtendi neceſſe eſt, & exindè ergò fit quod corpus univerſum tantoperè rubeſcit, pari modo *Spirituum* animalium aditu occluſo, vaſis ſcilicet quibuſcumq; plenis, ſpitus animales, & particulæ activæ ſanguine, & folliculis glandularum nidulantes concentrantur, hinc *unitis* viribus ſe extricare conantur, & motu quodam *renitenti* ad eorum vim *elaſticam* expandendam continuò moliti ſunt, donec tandem qua data porta ruunt, & hinc per *ſudorem*, *urinam copioſam*, vel *catharſes* materia amandatur, hoc motu *renitenti* particulæ activæ ſanguine nidulantes, folliculis glandularum, & nervis, humores tenaces ibi hoſpitantes attenuant, qui ergo (data porta) cum illis corpore eliminantur, exindè ergo fit, *repagulis* iſtis amotis quòd *Rachis*, *Phthiſis* Scrofula, dolores *Rheumatici*, impetigo, Morbique talis farinæ alij ab *acidulis* & *balneis frigidis* tam frequenter & totaliter evaneſcunt. In civitate quoque *Londinenſi* fœmina quadam *Thermis Bathonienſibus* æſtate elapſa fruſtra tentatis per balnea frigida artificialia & medicamenta appropriata impetiginem Græcorum nuperrime ſanatam vidi ab inſigni Doctore *Baynard*. Anno ſequenti de *Thermarum calidarum principiis* & *uſu* [favente numine] diſſeram.

POTSCRIPT.

SCiant ut omnes, quod experimenta ſingula quæ chartulis hiſce typis mandantur, ex mero veritatis indagandæ motu, in lucem prodeunt; ſi quis ocularem demonſtrationem exoptat, à Fonte ad Fontem ei ſocius ero, ubi ſinguli tentaminis veritatem propria autopſia evincat.

FINIS.

RICAR.

Digitized by Google

RICHARDI

MORTON

Med. Doct. Reg. Coll. Med. Lond. Soc. & Cenſ.

PYRETOLOGIA

SIVE

TRACTATUS

DE

MORBIS ACUTIS UNIVERSALIBUS

VARIIS HISTORIIS ILLUSTRATA.

AD LECTOREM.

FAndor Professorum *Phthisiologiam* nostram nuper editam ubique benignè amplexantium, animos mihi addidit ad amplam hanc ac difficilem Universæ *Puretologiæ* Provinciam suscipiendam, atque ejusdem Systema varia rerum Observatione horis successivis constatum, publici juris tandem faciendum. Cujus Specimen, has de Febre *Intermittente* ac *Remittente* Exercitationes prælo jam subjecimus, mox (Deo annuente) ad Febres *Inflammatorias*, cùm *Generales*; tum quæ ad partem Corporis specialem respectum habent; ad Febres *Colliquativas*, ac *Malignas*; Atque demum ad *Symptomata* Febrium maximè urgentia quot quot sint (quod Muneris nostri ac pensi reliquum est) pro virili progressuri, modò Eruditorum & Exercitatorum Professorum approbatione nobis constet hocce Opus in publicum bonum cessurum esse. Empiricorum, indoctorum, & in re Medica minùs Exercitatorum, quanquam inani Eruditione & notionibus à libris, non à Natura impressis intumescentium præjudicia; me in hoc studium incumbentem haud quaquam morabuntur. Illorum Censuras parati expectabimus; Siquidem ex diuturna & accurata Naturæ Observatione docti, non tantùm veterum *Humoristarum*, verùm etiam *Neotericorum Spargyricorum* Castra, in Ætiologia Morborum Acutorum eruenda ac Methodo medendi adhibenda, quadantenus deserere cogimur; Dum fomitem Febriferum asseramus esse *Deleterium quid in Spirituum Systemate delitescens, quod Fermenti ad instar eos adoriens atque æstro primùm exagitans, deinde humoribus, secundo quasi momento, varias mutationes atque qualitates morbosas nobis sensibiles impertit*. Quo posito, necessarium ducimus in *Ætiologia* horum morborum ritè enarranda, *Diagnosi* explicanda, *Prognosi* proferenda, vel *Indicationibus*, & Curationis *Methodis* stabiliendis, ad hanc *Cynosuram* præcipuè respicere. Et Medici in hisce Curationibus occupati magis interesse censemus multo usu calluisse *Antidotum* Fermento Venenato delendo parem, atque æquam & justam, pro varia *Venení* indole, atque vigore vel debilitate Spirituum, Antidoti exhibendæ Methodum probè nosse, quàm Remediis *Evacuantibus* & *Alterantibus* nescio quibus, morbosarum humorum qualitatum, quæ primario loco non peccant, emendationem moliri. Hanc nostram generalem *Hypothesin*, ut ut quadantenus novam, Medicos Expertos (quot quot in horum morborum Curatione diutius versati fuerint facilius assensu suo comprobaturos) credo, quàm Juniores, qui in libris evolvendis magis quàm in Natura contemplanda occupati, & in verba Magistrorum sæpius jurantes; nihil præter Humores & Qualitates crepant, atque Qualitates istas Febriferas contrariis Qualitatibus semper profligandas somniant. Unus *Sebastianus Wirdigus* M. D. & *Rostoch.* celeberrimus Medicinæ Professor, in *Medicina* sua *Spirituum nova*, *Hamburgi* cusa, atque Societati Regiæ *Londinensi* dicata, jam dudum, scilicet *Anno* 1672. omnium Morborum Æthiologiam è morbosa Spirituum affectione ex professo eruere sategit, ut ad Liquoris *Alchaest* seu Medicamenti Universalis usum viam sterneret: Verùm hujus Authoris *Paradoxa*, figmenta varia, & laxa scribendi ratio Mihi prorsus persuadent, eum acumine ingenii *Spargyrici* (quo pollet) potius quàm Naturæ Observatione hanc Hypothesin in Musæo suo conflasse. Me quod attinet, Ego liberam *Philosophiam* ubique amplector; per me unusquisque de proprio suo sensu judicet? neminem ego de sententia sua deduco, nulli

ὑπόθεσιν δοκεῖν; verùm poſtquam Animo meo anxio & hæſitanti, ſedula Naturæ indagatione, quadantenus ſatisfecerim, æquum duxi totam rem (prout ego ipſe eam animo concipio) coram æquis ac doctis quibuſcumque Judicibus, ſive *Philoſophis*, ſive *Medicis*, ſine rixa aut jurgiis palàm & ingenuè proferre. Idque libentius nunc facio, quoniam quamdiu Ego Qualitatum doctrina nixus ſum, vulgaria morborum *Phænomena*, quæ mihi in praxi quotidie occurrere ſolebant, ſubſidio *Veterum* aut *Recentiorum* Hypotheſeō numquam ſatis commodè potui enodare; Multò minus *Symptomata* Morborum *Univerſalium* explicare, ſigna *Diagnoſtica* & Prognoſtica rationi congruentia, atque *Indicationes* curativas & Methodum medendi ad proteiformes hos Morbos accommodatum invenire. Equidem tædebat me ferè Officii, quo fungebar, cùm Memet, unà cum cæteris Profeſſoribus Arbitrum ac Judicem vitæ & necis propinqui conſtitutum deprehenderem, atque Provinciam Me ſuſcepiſſe animadverterem, quam, ob certæ Regulæ defectum, non niſi timido Animo regere potuerim. Conſcius mihi eram me potiùs Empirici partes, quàm *Medici* aut *Philoſophi* agere, idque Lucri proprii magis quàm emolumenti Publici cauſa. At quamprimùm (re diu in Animo ſeriùs penſitata) *Ætiologiam* horum Morborum à *Spiritu Animali*, atque *Veneno* inibi deliteſcente petendam deprehenderim. Quanta luce Mentem meam illicò perfuſam ſenſi? Ariadnes quaſi filo ductus in Penetralia Naturæ intraſſe mihi viſus ſum; Tenebræ & caliginæs momento quaſi temporis diſſipantur, occulteſſima quæque ac minuteſſima Symptomata in lucem clariſſimam proferuntur; Nihil arduum, nihil confuſum ut potiùs; Phæmomena, quæcunque fuerint; ſolutiones ſuas juxtà ſecum afferunt; omnia Morborum Symptomata proſapiam ſuam ultro confitentur; Febres omnigenæ in varias ſuas Claſſes ſponte recedunt, atque propriis Symptomatis notatæ Genium ſuum ac Indolem palàm produnt; ea inſuper ſigna tum *Diagnoſtica* à fonte ſuo perſpicuè deducuntur, quæ reapſe ac uſu veriſſima eſſe comprobantur: Curativæ præterea *Indicationes* certiſſimæ, ictu Oculi citiùs ſeſe Menti ingerunt, atque Methodus medendi vera ac rationalis ſtabilitur, pro variis Ægrotantis circumſtantiis diverſa & mutabilis, atque ut plurimum eventu felici approbatur. Adeò ut mihi jam non amplius videar Empiricus, ſed mihi potiùs gratuler, tanquam in Medicum quadantenus & Philoſophum nuper evecto; & cum majori fiducia, atque minore hallucinatione, id quod mei Muneris eſt, quotidie exſequar. Quid? quod in variis Morbi ſtadiis ubique ſciam, quid de ejus eventu exſpectandum ſit, quid agendum; &, cùm ob radices Morbi nimiùm fixas, aut Remediorum efficacium defectum, opem non ſemper afferre queam; ob quam rationem deficiam cognoſcam. Unde mihi penè perſuaſum eſt *Hypotheſin* noſtram de horum Morborum *Ætiologia*, magna parte, ad Veritatem ipſam aut quam proximè accedere.

Objiciet forſan hìc aliquis, cùm hoc pacto Ratio formalis Morborum non, ut olim, in Qualitatum evidentium intemperie, verùm in Spiritibus & Veneno in iis deliteſcente conſtituatur, planè actum eſſe de Philoſophia & eruditione Medicinali; nec ê re eſſe, ut Medici ampliùs nocturnis impaleſcant chartis, vel tempus terant in libris Doctorum evolvendis, vel Ingenia ſua in repagulis Naturæ reſerandis, & Cauſis rerum indagandis in poſterum torqueant: Amplum illum & fertilem Philoſophandi Campum, Craſin nimirùm variam, Putredinem, atque multiplicem Purpureæ Maſſæ alterationem ex Bilis flavæ & nigræ, Pituitæ, cæterorumque humorum primis qualitatibus in ſummo gradu imbutorum miſcela, ejuſdemque compagis à Sulphure, Sale alcali, vel Acido in ea prædominante ſolutionem, ubi olim Profeſſores ingenia ſua exercebant, & unde in poſterum uberem ac penè infinitam Remediorum Febrifugorum Meſſem excogitare poſſent, ictu quaſi Oculi mutari in ſterile iſthoc & infœcundum

Spiri-

Spirituum, & neſcio cujus Veneni Deleterii in iis latitantis ſolum. Hos Spiritus & hoc Venenum, cùm ſenſus noſtros penitus fugiant, ad Methodum medendi rationalem conflandam conducere non poſſe; verùm imperitum unumquemque atque Empiricum *Antidoto* inſtructum, ſine eruditione, ratione vel Methodo, partes Medici acturum; unde maximum decus, atque etiam uſus noſtræ Artis multum detrimenti non poſſit non pati, dum via hac compendiaria Febres obtruncantur, in quibus curandis maximum quæſtum facimus.

Eſto; horum Morborum Fomes in Spirituum gremio delitescere concedatur; An non Medico ſagaci liceat Indicationes ſuas Curativas ab humorum mutationibus, quæ ab hoc Fermento oriuntur, deſumere? Saltem hoc ritu Arti ſuus honos conſtabit, Philoſophiæ Libertas ſarta tecta conſervabitur, & Lucri captandi occaſio non præripietur.

Tantum autem abeſt, ut hæc noſtra *Hypotheſis* labefactet Philoſophiam [quæ quantùm ad artem noſtram ſpectat, eſt Scientia veris ac certis Principiis à rerum ipſarum Natura petitis innixa] ut potiùs eam mirum in modum excolat atque adaugeat, & Nos non aliam ob cauſam eam primùm amplexi ſumus. An enim fas eſt, ut iis falſas & fictas tantùm Morborum cauſas contemplantur, veram eorundem & vivam Ideam raciocinando unquam formarent, eventum certum denunciarent; vel juſtas Indicationes, atque æquam medendi Methodum ſtabilirent? Sanè non mirum eſt Artem Medendi hucuſque magna ex parte cœlatam tanquam Myſterium fuiſſe, & ejus Profeſſores precariis principiis inſtructos, ut ut ſpecie tenus eruditos, Empirico modo eam exercuiſſe; Tyrones verò, apud quos Magiſtrorum Aphoriſmi plus autoritatis obtinere ſolent, quàm ipſa res & ratio in veritate exquirenda, poſtquam ad ἄκμὴ hujus Eruditionis Philoſophicæ pervenerunt, viſos ſibi potiùs eſſe Naturas rerum inveſtigaſſe, quàm ex veris cauſis quicquam cognoviſſe; unde fit quòd non ſine opprobrio inclyta Medendi Ars apud pleroſque hactenus incerta audit & conjecturalis. Appello autem ipſos Humorum & Qualitatum evidentium fautores, utrum ex iſtiuſmodi Principiis certum aliquod *Febrifugum* hactenus uſque invenerint; Utrum vel Symptomatum ipſorum rationem perſpicuè tradiderint? Obſervatione equidem ac multo uſu Symptomata Morborum *Diagnoſtica*, & ſigna *Prognoſtica* vera ſæpius *Hiſtorico more* diſertè recenſuerunt, ὅτι ſcilicet hæc vel illa ſigna hos Morbos comitari ſoleant, atque hunc vel illum eventum ſecuturum denuncient; verùm de cauſa βίοτι altum ſilentium. At quid hoc ad Philoſophiæ incrementum? Si verò uſquam rationem proferre videantur, quas tricas & nugas, & jam ferè ubique exploſas? Adeò ut de his potius, quàm aliis quibuſcunque Effatum illud Divinum pronunciatum fuiſſe videatur, quòd ἐν σοφίᾳ ἀμαρίαι. *Indicationes* præterea Curativæ in his Morbis, atque Methodus medendi non minùs mancæ ſunt & mutilæ, quàm reliquus Apparatus; Omnia, ad Symptomata, quæ ab humorum qualitatibus varió mutatis oriuntur, collimant; Ad radicem; ſeu primariam Morborum Cauſam nihil. Imò *Specifica* ipſa [uti vocantur] quibus ſe nonnumquam jactare ſolent, & quæ optimam eorum Therapeutices partem conſtituunt, ſi unquam vera & efficacia inveniantur, non ex Humorum & Qualitatum evidentium Pharetra proferuntur, neque ratione excogitantur, verùm occulta ratione neſcio qua, vires ſuas ad Humores & Qualitates minimè accommodatas, exſerere agnoſcuntur. Hæccine *Philoſophia*, quæ nunquam hactenus veras rerum cauſas indagavit, atque in poſterum à recto ſcientiæ tramite *Aſſeclas* ſuos æternum ſeductura eſt, tanti facienda ſit, ut ejus cauſa Hypotheſis à rerum ipſarum Natura petita atque rationi congruens prorſus repudiari oporteat? Exulet, per me, in æternum exulet *Philoſophia* iſta, & Scientia falſo ſic dicta; Nec inde artem noſtram, vel ejus Profeſ-

fores quidquam damni percepturos ariolari possum. E contrà cùm usus Rationis & Eruditionis non minus necessarius sit ad consequentias deducendas, cùm veris ac certis principiis innitamur, quàm cum precariis & falsis postulatis suffulciamur; Qua de causa, via longè certiori & magis compendiaria scopum in Veritate eruenda attingere non conemur? Sic enim & Ars ipsa honore adaugebitur, & hæsitantibus Professorum Animis cumulatè satisfiet; Ideæ Morborum veræ & genuinæ formabuntur; Symptomata singula propria luce illustrata clarè & perspicuè explicabuntur; Eventus, quicunque futurus est, ultrò in conspectum veniet; Indicationes certæ & Methodus medendi vera in promptu erunt, neque ex hallucinatione vel insciția Medici vita Ægrotantis in discrimen adducetur; Nec Ars ipsa [uti solet] opprobriis & convitiis lacessetur: Sed quicquid Arte fieri potest, certissimè perficietur: Quid? quod nihil magis Professoribus emolumento esse potest, quàm Officium suum hoc modo præstare: Nihil enim Vulgum, instanti vitæ suæ discrimine, ab ope Æsculapii petenda deterret, præter incertitudinem, quam in ipsa Arte deprehendunt, Omnes ad illum Medicum currunt, qui citò, certò, & tutò sanat; Qui autem difficulter & non sine magno dispendio olim evaserunt, ab Arte ipsa tanquam à Peste, & ab ejus Professoribus tanquam à Planis abhorrere solent.

Futilem autem, atque plànè inanem censeo alteram Objectionis partem; scilicet, usu *Corticis* jam increbrescente, Mysterium Artis nostræ adeò divulgandum fore, ut in posterum quivis Agyrta & Circumforaneus *Antidoto* instructus, vel Ægrotans ipse curationem *Febrium* absolvere valeat: Siquidem ob varia, eaque admodùm truculenta Symptomata, tùm in genere Nervoso, cùm in Arterioso, à Veneno Febrifugo oriunda, quæ Febres quascunque præter *Intermittentes* simplices (in quibus curandis vis *Corticis* Febrifuga jam olim innotescit) comitantur, non potest non opus esse Medico, eòque Exercitatissimo, ad Genium horum Morborum, variam & multiplicem speciem non rarò induentium, investigandum; multò magis autem ad Symptomatum farraginem auferendam, & Methodum Medendi pro re nata *Venæsectione*, *Opiatis*, *Emeticis*, *Catharticis*, *Demulcentibus*, *Alexipharmacis* & *Vesicatoriis* variandam & distinguendam; quod Historiæ à Nobis recensitæ abundè testantur. Ideòque vix puto quenquam non insanum, & cui Vita propria in prætio sit, inter Scopulos adeò periculosos navigantem, sele fluctibus & procellis sine Nauclero experto, facilè conerediturum fore, ut ut *Magnetem* & *Pyxidem nauticam* secum habeat. *Cortex* quidem, quatenus Fomitem Venenatum delet, Symptomatum repullulationem impedit, indèque Curationem certiorem, juxtà ac citiorem efficit, nullatenus autem ad Symptomatum periculosorum à Veneno activo, ejusque cum Spiritibus luctatione ortorum ablationem quicquam confert, quæ quidem Ægrotantis Vitam sæpiùs & citiùs in discrimen ducunt, quàm Venenum ipsum à quo Originem trahunt. *Indicationes* curativas *Secundarias* (quotquot sint) Medicus Ratione & Philosophia instructus à Crasi humorum sale *Alcali*, *Acido*, vel quocunque alio vitiata, vel à Spirituum Orgasmo plus minùs deficiente vel exuberante per me desumere liceat, ut Symptomatis urgentibus tempestivè salutariter occurrat (quæ res totam Antiquorum Methodum continet) modò *Primariam* Indicationem non negligat, Domitum scilicet Fomitis Venenati, qui propria sua Antidoto solummodò subigendus est. Qui secùs fecerit non Morbo, verùm Symptomatis Morbi tantùm medetur, quæ, Fomite adhuc integro intus delitescente, non possunt non sæpius repullulare, &, si unquam forte fortuito Curatio perfecta subsequatur, Naturæ, non Medico, grates rependendæ sunt.

Hic-

Hac occasione data, antequam hasce Vindicias finiam, ad majorem hujus rei illustrationem, unam vel alteram Historiam referre non pigebit, Nuperrimè, scilicet hoc ipso anno, Ego unà cum altero è collegis nostris eximiis accersebar ad consulendum de salute Viri sortis non gregariæ, qui ad sex hebdomadas laborarat *Febre Intermittente Spuria*, quæ, durante Paroxysmi vigore, jam *Choleræ Morbi*, jam Diarhœæ, *Vomitionis* immanis, vel *Doloris Spasmodici*, aut alterius alicujus Morbi speciem referebat; Ægro demum penè confecto & *Aphthis* in Ore succrescentibus; Medicus, qui prior Curam Ægri gerebat, Eruditus sanè & undique instructus Principiis tum Veterum, tum Neotericorum Therapeuticis, licet non multo usu exercitatus, Morbi Historiam, & Symptomata in dies in singulis Paroxysmis recens succrescentiam seriatim nobis retulit, & quo pacto diversis hisce Symptomatis, pro Ingenii sui acumine *Alcalica*, *Acida*, *Demulcentia*, *Alterantia*, *Opiata*, *Adstringentia*, nonnulla que ex Majoribus *Arcanis* per quatuor septimanas opposuisset, & se Officio suo egregiè functum esse gloriari videbatur, ut ut de Febre, & delitescente ejus Fomite Venenato ne somniando quidem cogitaverat. Cui Ego hoc modo paucis regerebam; In ramis Morbi pullulantibus, Vir Doctissime, jamdiu frustrà demoliendis laborasti, Radicem autem, Fomitem scilicet Venenatum intus delitescentem ne uno quidem ictu petere sategisti; unde non mirum est novam Symptomatum segetem toties repullulasse, atque Ægrum ditissimis Symptomatis penè confectum ab Orci faucibus non longè abesse; Agedum, unitis consiliis jam tandem experiamur an non Morbum ipsum penitus evellere possimus, & Ægro, quatuor dierum spatio plus opis & levaminis afferre, quam Methodo tua rationali *Arcanis Majoribus* quatuor hebdomadis eruditè dispositis & exhibitis hactenus consecutus est: Quid fit; Communi suffragio Antidotus, *Cortex* scilicet *Peruvianus*, cum *Laudano* cæterisque, quæ Symptomata comitantia postulabant, ritè commixta, repetitis vicibus, per quatriduum ministratur, unde universa Symptomata ultrò evanescunt, atque Æger, stupente planè Erudito Viro, perfectè revalescit. Referam illud, quod in congressu duorum Collegarum, doctorum sanè & argutorum, cui & Ego interfui, nuperrimè contigit. Illi ferè ad horam, magno Ingenii Acumine (quo pollent) usque ad jurgium disceptabant, de *Ætiologia* Febris *Synochœos*; Dum hic à Sale Acido, Ille autem è contra ab Alcali hujus Morbi Prosapiam ducendam esse acriter contenderet; Cùm cuidem Ego multo usu fretus probè nossem nec hoc, neque illud verum esse, atque Fomitem Venenatum longè certius & citius deleri posse *Cortice Peruviano*; qui nec Acidum nec Alcali sapit, quàm longa quacunque Methodo hisce fictis & commentitiis Principiis innixa.

Supereſt altera Objectio quæ adversus Praxin nostram militare videtur; Nimirum in Curatione Febrium ferè omnigenarum, tam *Continuarum*, quam *Intermittentium* Energiæ *Corticis Peruviani* patrocinamur, ac si esset Remedium quoddam *Catholicum*, unde priscam Febres curandi Methodum Arte & ratione excogitatam penitus evellimus, aut saltem magna ex parte immutatam, novæ cuidam Methodo, specie tenus Empiricæ locum dare cogimur. Et non defuerunt malevoli Detractores qui hanc Meth. quasi Empiricam, & in *Asylum Ignorantiæ* inventam nobis objecerint.

Equidem, *Corticem* dictum *Chinam-Chinam* pro Remedio *Polycresto*, jure merito habet, viribus præpollentibus instructo ad omnia Venenata Morborum Acutorum Fermenta delenda; modò à gradu eorum summè Deleterio Spiritus Animales non adeò pessundentur, uti nequeant, ob *texturæ* jam incipientem, *Corticis* virtutem regere, atque in actum ducere; quod in Febribus quibuscunque *Malignis* dictis accidere solet. Nusquam autem hactenus cum titulo *Catholici* Remedii (ac si *Archæus* ad mentem *Helmontii* quocunque modo irritatus eo compescceretur) donandum judi-

cavi. Ut ut non desint Authores, uti videre est in *Babi Anastat.* Lib. 1. Cap. xx. & Medici aliqui hodierni, qui vires ejus in *Hydrope*, *Ictero*, *Hypochondriaca* affectione, *Scorbuto*, imò in *Peste* ipsa, plurimisque aliis Morbis tam *Chronicis* quàm *Acutis* debellandis mirum in modum prædicant, Verùm ut rem ipsam dicam, licet hoc ἰδίον κυρίως præ cæteris quibuscunque *Amaris* abstersiva sua, seu quacunque alia Qualitate Humorum κακίαν corrigendo, & partium labefactatarum tonum confirmando, ad Curationem *Hydropis*, *Scorbuti*, *Ictheri*, *Hypochondriacæ* affectionis, *Digestionis eversæ*, *Appetitus prostrati*, vel cujuscunque alterius morbosæ Affectionis, incerto cum eventu, conducere nonnunquam observetur; Nunquam tamen *Corticem* Officium *Antidoti* præstitisse memini, Fomitem scilicet Morbi Venenatum delendo, præterquam in Morbis *Universalibus* Acutis, præsertim in *Febribus Intermittentibus* & *Remittentibus Veris* ac *Spuriis*, atque *Inflammatoriis* & *Colliquativis*, quibus cum prioribus similitudo quædam est. Quantam autem Medicinæ Therapeuticæ partem horum Morborum Curatio impleat, quivis in Medicina Exercitatus probè novit: Ideoque non est, quòd in posterum *Chinam Chinam*, in censu Pharmacorum, *Polychrestî* Remedii titulo ordinare dedignemur.

Febres autem Continuas συνεχεῖς dictas & quascunque alias sive *Inflammatorias*, sive *Colliquativas* quousque Typum suum servent, reapse à *Polychresto* hoc Remedio ritè exhibito, respectu scilicet ad vehementia Symptomata habito, æquè certò ac citò, ac *Intermittentes* ipsas fugari, fidem faciunt Historiæ in *Exercitationibus* nostris jam cusis recensitę, vel in posthac cudendis recensendæ, quas, Herclè, licet paucas & è multis selectas, sincero Animo ob hanc causam præsertim Publici Juris facere decrevi. Si quis fidem hac in re nobis abhibere non dignetur, tentando experiatur nos falsi convincere, & nullus dubito eum propriis manibus oculatis fidem daturum esse.

Neque est, quòd suspicemur Febrium *Therapeuticem* inde, cum Artis Medicinalis opprobrio, in puram putam scientiam *Empiricam* degeneraturam esse. Quandoquidem secundùm nostram *Hypothesin*, rationi liquido constet quam ob causam *Cortex* in Febre curanda adhibeatur, scilicet ut Fomes Venenatus qui in Spiritibus delitescens primaria horum Morborum Causa efficiens est, vi hujus Antidoti deleatur & subigatur. Verissimum quidem est nos sobriam Philosophiam solummodò professos, atque in Natura *Spirituum*, *Venenorum* & *Antidotorum* (quæ omnia sensus fugiunt, ac longè superant) indagandæ, caligine undique obsessos, palam atque ultrò confiteri, διότι seu quam ob rationem vires Venenorum ab hac *Antidoto* frangantur, nos plane nescire. At verò quam pauca res, si quidem ullas, demostratione à priori intelligimus? Sufficit Medico & Philosopho (ubi recondita rei Natura id exigat) Demonstratio à Posteriori seu ab effectu scilicet ὅτι ab hac causa hi effectus producantur; Neque inde Ignorantiæ jure merito incusandus est; Namque sicuti Venena, ita non minùs eorum Antidoti: usu potius quam ratione reperiuntur. Certum est Acutissimos Medicos Humoristas jam per omnia sæcula præterita inanem operam navasse ad certa Febrifuga excogitanda, & Methodum Febrium curandarum genuinam instituendam, dum unus hoc, alter diversum vel contrarium *Arcanum* venditaret, atque Methodos Medendi non minus repugnantes conflarent. Si verò nostra *Hypothesi* (quòd quidem experti affirmamus) Febrium varia & multiplex indolens ita patefiat, & Symptomatum ratio ita reddatur, ut inde ratione freti præsentem Febrium statum, & futurum eventum certò denunciare possimus, atque Methodum Medendi rationalem instituere; quo jure in posterum Empirici audiamus? Cum potius ob *Ætiologiam* horum Morborum ritè enarratam atque certum Febrifugum à nobis indigitatum, locum mereamur inter *Philosophię* veræ Medicinalis Instauratores. Saltem iniquius nobiscum agi-

tur,

eur, ſi Praxeos Empiricæ Inſimulemur & Scientiæ verè Æſculapianæ cenſeamur hoſtes infenſi, eò quòd Venenatum horum Morborum Fomitem & veram cauſam, inter Humores & Qualitates Evidentes antehac in caſſum indagatam, palam demonſtrando, Profeſſoribus Facem in *Aitiologia* ſua corrigenda præferre ſategimus; Unde in penetralia Naturæ ducti, ſingulorum Symptomatum proſapiam clarè & perſpicuè percipere poſſint; atque inde non ampliùs more Empirico, verum ratione inſtructi, de genio ac typo Febrium diverſo judicare, præſagia proferre, atque Indicationes Curativas deſumere; totam demum Therapeuticem ad Normam rationis ubique accommodatam exercere. Quo pacto hoc penſum abſolverimus in his Exercitationibus, penes Lectorem eſt liberè, modò ingenuè & candidè, ſententiam ſuam proferre.

Haſce igitur *Exercitationes* noſtras, horis ſucciſivis conſcriptas, *Candide Lector*, rogo ut ſincero Animo, quo exaratæ fuerunt, amlpectaris, atque æqui & boni conſulas: & Sphalmatis, ſi quæ ſint, veniam impertire digneris. Si ſuadeas ut penſi quod ſupereſt, ad umbilicum ducam, æquis tuis hortatibus non deero, Siquidem Tibi, & publicæ utilitati totum Me devoveo.

ELENCHUS CAPITUM

Puretologiæ Πολυσώματος.

DEfinitio Medicinæ: Requiſita ad ejus notitiam neceſſaria. Ejus Apparatus qui conſiſtit in *Anatomia*, *Pathologia*, *Aitiologia Phyſiologia* atque *Scientia Pharmaceutica*, tam Chymica quàm Galenica. *Anotomiæ* neceſſitas in Morborum Pathologia & *Ætiologia* indaganda, & Indicationibus Curativis inde eliciendis. *Ætiologia* Morborum Univerſalium ob Origine & Nexu Partium Humani Corporis præſertim petenda. Origo totius Corporis compagis, ſcilicet non tantùm Nervorum, verùm vaſorum, Membranarum, Muſculorum, Tendinum, Oſſiumque à Cerebro. Textura Cerebri & ſpinalis Medullæ peculiaris. Tota Machina à Spiritu Animali è Cerebro perpetuò derivato animata, ad proprios uſus apta evadit. Spiritus Animalis peregrino Fermento inquinatus Morboſum Characterem recipit: Indeq; Morbi non tantum Cephalici & Nervoſi, verùm etiam quotquot *Univerſales*, ſive Chronici. *Pathologia* & *Indicationes* Curativæ horum Morborum ex hac Ætiologia perfectius, quam ex Doctrina Humorum excogitatæ in conſpectum veniunt. Indicationes à vitiato Sanguinis ſtatu deſumptæ, ſecundum locum duntaxat jure merito vendicant. *Poſtulata* generalia, *Poſtul.* 1. Revera dari Spiritus Animales. Eorum exiſtentia probatur a poſteriori æquali evidentia, ac Animæ ipſius Exiſtentia probari poteſt; idque tum in Naturæ ſtatu integro, cum Morboſo. Spiritus Animalis eſt immediatum Animæ Organon, & ipſius vitæ ſubjectum. E ſenſu Tactus conſtat hoſce Spiritus non tantùm exiſtere, verùm etiam naturam verè corpoream participare, maximè fluidos & ſubtiliſſimos eſſe, ad modum Fulguris aerem irradiantis, ex Elaſticitate qua pollent, aeream planè naturam referre; atque maxima parte, ex aeris particulis conſtare. Ideòque nomine Auræ Animalis, vel Aeris Exaltati deſignari poſſunt. *Poſtul.* 2. Spiritus Animales in ſingulis Fibrilis hoſpitari. *Poſtul.* 3. Promanare autem hos Spiritus à Cerebro, uti radii à Sole ejaculantur. *Poſtul.* 4. Nervos eſſe Spirituum Canales. *Poſt.* 5. Cerebrum eſse efficinam eorum & quaſi Ciſternam. *Poſtul.* 6. Spiritus Animales eſſe Ἐνεργητικὸν ſeu primum Principium activum & quaſi Fermentum Univerſale totius Corporis à quo Sanguis & Humores variè agitantur & immutantur. *Poſtul.* 7. Unionem Spirituum cum Sanguine eſse intimam, totamque Corporis texturam vaſcularem, eſse variis Argumentis probatur. *Poſtul.* 8. Spirituum Oeconomiam perverti poſſe; Idque primario & ſine antecedente Hu-

ne Humorum dyscrasia. Hi spirituum Morbi sunt multiplices varietatis Morborum Causæ. Spiritus afficiuntur ab Humorum dyscrasia, æquè ac Humores à Spiritus Morbosis. Neque hic Circulus contra Argumentationis Leges committitur Neque inde inanis aut futilis est nostra hæc Hipothesis. *postul.* 9. Naturalem Sanguinis Crasin à Morbosa Spirituum Diathesi perverti & labefactari solere, quo modo vinum, vel alius quivis Liquor Generosus, à Spiritu ejus depressio vel dissipato acescit vel vapescit. *postul.* 10. Morbus omnes *Universales*, sive Primarios, sive Secundarios, immediatè Spiritibus malè affectis oriri, atque mediatè etiam Morbos Partium. Remedia inde specifica audiunt, quòd singularem Spiritum κατ' ἐξοχὴν potiùs quàm partis vel Visceris alicujus errorem specialem corrigunt. Distributio Morborum intus natorum, juxta hanc Hipothesin, in Universales, eosque primario vel Secundario ita dictos; inque Acutos vel Chronicos, & morbos partium. Schema Morborum Generale. Ratio generalis Universalium Morborum, tum Acutorum cum Chronicorum è Spirituum ἔκτασι deducta. In classe Morborum Universalium Acutorum unà cum cæteris Febris, quàm ob rationem variolæ & morbilli locum vendicent.

EXERCITAT. I.

De Febribus Acutis in genere, & præsertim de Febre Ephemera & intermittente.

CAPUT I.

De Febribus Acutis in Genere.

FEbris Acutæ definitio. Ejus Ortus (excepta duntaxat Ephemera) à Miasmate heterrogeneo Spiritibus implicito. Hoc Miasma, quippe sensus fugit, non adeò facile est describere. Pathologia Febrium inde verò mirum in modum dilucidatur. Symptomata ab Oppressione Spirituum, primum Febrium insultum comitantia, uti *Algor*, *Pulsus debilis*, & *Celer*, *Respiratio cita* & *oppressa*, &c. Atque eorum ratio, Prognostica, & Indicationes Curativæ. Quo intensiora, aut diutius protensa sunt hæc Symptomata, eò Venenum magis Deleterium, & eventus funestior? Explicatio Symptomatum à Luctu, & Nisu Spirituum incœpto, in secundo Morbi stadio suborto rum, uti *Comatis*, *lassitudinis Spontaneæ*, *Vertiginosi affectus*, *Horroris*, *Tremoris*, *Jactationis*, *Oscitationis*, *Pundiculationis*, *Invaletudinis Universalis*, &c. eorum Prognostica, & Indicationes Curativæ. Quamdiu hæc Symptomata manent, Spiritus opprimuntur: Cùm ex improviso in medio Morbo recurrunt, pessimè significant. Symptomata verè Febrilia, ab Expansione Spirituum & Flamma inde in Sanguine accensa provenientia scilicet in tertio Morbi stadio, cum primùm ad κρῖσιν pervenerit, atque eorum ratio. Causa *Cephalalgiæ*, *Lassitudinis Ulcerosæ*, *Lumbaginis*, *Dolorum Versatilium*, vel *Fixorum*, *Vigiliarum* pertinatium, *Deliriorum*, *Comatis*, & Roboris, & Magnitudinis *Pulsus* & *Respirationis*. Quare dolor Rheumaticus sit Versatilis. Causa *Appetitus Prostratis*, & *Difficilis* Cibi in Ventriculo *Macerationis*, *Nauseæ*, *Vomitionis*, & *dejectionis* immodicæ, *Sitis oris Ariditatis*, & *cutis siccitatis*, Urinæ *Rubræ*, & *Copiæ* ejus *Contentorum*. Ab his symptomatis de Spirituum Expansione, Veneni progressu, & Febris genio judicare licet. Febrium Curatio radicalis ex Antidoti exhibitione, quæ par sit ad Venenum Febriferum delendum. Ubi desideratur Antidotus (uti in Febribus *Synochis*, & Malignis) Curatio Natura perficitur, Medicus duntaxat ancillatur, idque vario pro ratione Symptomatum; Unde Indicationes admodùm.

Digitized by

admodùm diverſæ miniſtrantur. *Cortex. Peruv.* Antidotus Febrium *Remittentium*, juxta ac *Intermittentium*, Quid faciendum, cùm Antidotus locum non habet Durante Morbi Augmento, Cephalalgia, Sitis, Vigiliæ, Tinctura Urinæ, Pulſus fortitudo ſenſim in dies creſcunt, Aphthæ ſuccreſcunt, ſingultus, Dolores Rheumatici, Pleuritici, Phrenetici, &c. Quid jam indicatur. Quid agendum ubi ex propropero Tendinum ſubſultu, Delirio, Comate, &c. (Natura jam ſuccumbente) Febris in hoc Stadio Morbi Speciem Malignitatis induerit. In Statu Morbi quid agendum. Quid in Criſi. Sudores non ſunt Critici; verum effectum; & ſignum Criſeos incœptæ. Criſis Febrium benignarum, ob præſentem Spirituum vigorem, brevi, verum cum Agone evidenti finitur, Malignorum Criſis ſenſim & tardius procedit, atque non niſi circuitus plurium dierum abſolvitur. In Ultima & funeſta Febrium Scena quid indicatur agendum. Synopſis Febrium generalis.

CAPUT II.

De Febre Ephemera, ſive Diaria.

DIſſertatione de hac Febre, ut ut ſpatio xxiv. horarum ultro finiri ſoleat, opus eſt ad Hypotheſin noſtram dilucidandam; atque ad præcavendum hujus Febris tranſitum, ex malo Regimine, in Venenatam, Intermittentem ſcilicet vel Continuam. Ejus definitio. A mero motu Spirituum nimio, idque ſine Apparatu Venenato, producitur. Ephemeræ Symptomata. Cauſæ Procatarcticæ, & Evidentes. Indicatio Curativa. Regimen debitum. Nullum hujus Febris κριτικὸν Pathognomonicum ante ſecundam diem certum habetur.

CAPUT III.

De Febre Intermittente, eluſque Cauſa, Typo, & Symptomatis.

FEbris Intermittentis Definitio & Typus. Cauſa continens, Venenum intus natum, vel ab extra admiſſum. Quid ſit hoc Venenum, difficile explicatur: Realis autem ejus exiſtentia à poſteriori demonſtratur. Fermentum hujus Febris Venenatum, admodum mite eſt, præ Fomite cujuſcunque alterius Febris, atque in Spiritibus ipſis, ceu primario ſubjecto delitescit. Cauſa Procatarctica hujus Miaſmatis ab Athmoſphæra præſertim petenda eſt, ſcilicet à Frigore ambientis Aeris, vel ejuſdem inſpirati heterogeneis & venenatis particulis referti. Symptomata hujus Febris, atque eorum Ætiologia explicata. Typus hujus Febris varius unde. Menſura durationi Veneni Febriferi à Natura determinatur. *Cortice Peruv.* non eſt Cauſa Recidivationis Febrium: Ut ut Paroxyſmus Febris Intermittentis Acutus ſit, Morbus tamen ipſe, quicunque fuerit ejus Typus, eſt ferè ſemper plus minùs Chronicus. Fermentum omnium Febrium intermittentium eſt ejuſdem generis. Febris Quartana æque certò ac citò *Cortice Peruv.* curatur, ac Tertiana, Quotidiana, ſive quæcunque altera.

CAPUT IV.

De Signis Febris Intermittentis Diagnoſticis.

FEbris Intermittentis Simplicis Signa Diagnoſtica non opus eſt recenſere; quippe Febris ex Typo ſuo ultro ſeſe in conſpectum dat. Febris Intermittentis Spuriæ (quæ quamcunque aliam Febrem ſive morbum ſimulet κατ' ἐξοχὴν in genere Potiſſimum ab Urina Lateritii Coloris, & Periodica Symptomatum

Vehe-

Digitized by Google

Vehementium comitantium Exacerbatione, & Remiſſione petenda. Febris Intermittens Hemicraniam ſimulans quomodo dignoſcenda. Febris Intermittens Apoplexiam ſimulans. Febris Intermittens Colicam, Phleuritidem, Rheumatiſmum Febrem Scarlatinam, Ereſipelatoſam ſimulans. Febris Intermittens Choleram morbum, Diarrhœam, Dyſenteriam, Vomitionem immanem ſimulans.

CAPUT V.

De Febris Intermittentis Prognoſticis,

1. NEmo à Febre Intermittente inter emptus, niſi in primo Paroxyſmi Stadio ſcilicet durante Algore ex oppreſſione Spirituum orto. 2. Symptomata Vehementia, quæ hanc Febrem comitantur, plus periculi Ægro nonnunquam intendunt, quàm Venenum quod anſam iis præbet, ideòque Primam Medici Curam jure merito poſtulant. 3. Symptomata iſtinæc Vehementiora ſub finem uniuſcujuſq; Paroxyſmi ultro miteſcunt; Ideòq; Antidotus ad recrudeſcentiam eorum antevertendam jam opportunè miniſtratur. 4. Febris Intermittens genuina reſpectu ad ſeriem Paroxyſmorum, & Fomitem eorum deliteſcentem habito, eſt morbus verè Chronicus, ſingularis licet quiſq; Paroxyſmus ſit peracutus 5. Fermentum Febris Quartanæ maximè omnium fixum eſt & durabile, atque proinde, hæc Febris, præ ceteris omnibus, ad revireſcendum proclivis eſt. 6. Omnis Febris Intermittens, ubi annoſa eſt, genium Quartanæ imitatur, recrudeſcere apta eſt, atque Typum ſuum ſæpiùs mutare ſolet. Quo diutiùs verò Typum Quartanæ ſervet, eò magis Chronica eſt, & ab ea Natura plus patitur. 7. Febris Intermittens, quæcunque fuerit, in Ætate juvenili, & æſtiva tempeſtate, Viribus ſolius Naturæ ſæpiùs curatur In Ætate provectiori, & Hyemali vel Autumnali tempore vix aut ne vix abſque ope generoſæ alicujus Antidoti Febrifugæ, Proverbia ab Aſtutis Medicis, ad Vulgum decipiendum excogitata, quaſi tot Ignorantiæ Aſyla. 8. Ante tertium Paroxyſmum Emetico vel quocunque levi Remedio nonnunquam tollitur hęc Febris: Quò magis Chronicus eò magis Curatu difficilis hic morbus evadit. Defenſio *Corticis Peruv.* ex hac occaſione inita. 9. Hęcce Febris, quoties ab Arte vel Natura exſtinguitur in ἀκμῇ ſua, facilius revireſcit: E contra verò, ubi priùs deficere incœperit. 10. Febris hæc, quoties Legitima, rarò admodum funeſta eſt, Chronica autem viam ſternit ad plures alios Morbos, eoſque maximè funeſtos, qui abſque ope *Corticis Peruv.* vix aut ne vix Curationem integram admittunt. 11. Hæcce Febris, ubi Chronica fuerit, vel malè Morata, ſæpiùs mutatur in Febrem Continuam, perpetuò conjunctam cum diriſſimis Symptomatis in genere Nervoſo, quam ſine Corticis exhibitione curare admodùm difficile eſt.

CAPUT VI.

De Febris Intermittentis Indicationibus Curativis.

INdicatio generalis duplex eſt, ſcilicet Una Vigente Paroxyſmo; verùm in Intervallis plane altera. In ipſo inſultu Paroxyſmi Indicatio Curativa unica eſt, ſcilicet ut Expanſio Spirituum juſta atque debita conſervetur. Regimen, durante vigore Veneni adhibendum: Diæta quę: Quodnam Regimen durante Algore & Horrore; Quale, Calore Febrili ingruente. Nullum Remedium Officinale ſine evidenti neceſſitate jam indicatur miniſtrandum, pręter Julapium Cordiale temperatum. Emeticorum, & Catharticorum incommoda. Venę ſectionis incommodum. Diaphoreticorum, & Opiatorum incommoda, Hiſtoria Obitus pręmaturi Cele-

Digitized by

Celeberrimi *Andreæ Mervill.* Febrifugum ipſum non miniſtrandum eſt Paroxyſmo durante. Quomodo Æger in Paroxyſmo tractandus eſt, ubi Febris Intermittens ſpeciem alterius alicuius Morbi Funeſti induxerit. ex. gr. In *Algore diutius* protenſo, In *Comate*, & *Sudoribus frigidis*. In *Apoplexia*. In Rheumaticis *doloribus*. In *Colica* Ventriculi, vel inteſtinorum, *Cholera Morbo*, *Diarrhœa*, *Dyſenteria*, Febre *Scarlatina*, *Ereſypelatoſa*, &c. Indicatio generalis extra Paroxyſmum eſt unica, ſcilicet ut Venenum Morbificum in Spiritibus deliteſcens perfectè extirpetur. Antiquorum mala ac infœlix Praxis in hujus Morbi Curatione cenſentur, utpote falſæ Hypotheſi innixa. Nuperi Medici Arcanis Febrifugis inquirendis occupantur, quæ ex proprietate ſubſtantiæ morbum eradicent, Pericarpiorum uſu Comprobatorum Formulæ. Vini benedicti efficacia in Fomite hujus Morbi delendo unde. Vires Febrifugæ Antimonii Diaphoretici, uti & Salis Abſinthii. Febrifuga Amara. Vires Febrifugæ Decocti Amari. Ejus Formula mihi uſitatiſſima. Formula decocti Amari purgantis. Teſtimonium D. D. *Coyſb.* de viribus flor. Chamæm. febrifugis. Formula Pulveris febrifugi, quo ſæpius febrem Tertianam, quæ Vires Corticis ipſius irritas reddiderat, profligavi. Vis Amarorum Febrifuga non conſiſtit in vi Euphractica & abſterſiva; verum in proprietate Naturæ, qua ob peculiarem amaritiem ſenſibilem ad inſtar Antidoti Fomitem Venenarum in Spiritibus deliteſcentem ſubigere pollent. *Cortex Peruv.* ob excellentem ſuam amaritiem, præ cæteris omnibus titulo ἐξοχῆ insigniri meretur, atque conſenſu ferè omnium Medicorum Febrifugum Catholicon audit.

CAPUT VII.

De Cortice Peruviano, ſeu China China, atque Virtute ejus Febrifuga.

Hiſtoria Naturalis Corticis Peruv. Lignum, & flores nullam habent Virtutem febrifugam. Reſina; & Semina vim febrifugam quadantenus ſortiuntur. Arborem hanc Indi *Gauuaperide* vocant. Virtus Ejus febrifuga olim Indis nota: unde primùm Europæis innotuit. *China Chinæ* à Comite *de Chinchon* Peruv. Gubernatore denominatur. Unde *Pulveris Comitiſſæ* titulo dotatum hoc Pharmacum: Primùm anno ſalutis 1649. ubique per *Europam* inclaruit. Unde *Pulveris Patrum* titulo dotatum hoc Pharmacum: Lepida Hiſtoria huic ſpectans à Cl. D. D. *Bado* memorata. Fama hujus Febrifugi citiſſimè per *Europam* ſpargitur. Conſilium de Cortice ſupprimendo, præſertim *Londini*. *Chryſoſtomus* Magnetius Cl. Profeſſor Papienſis unà cum plurimis aliis alioquin doctis & probis Viris, doctrina Humorum occæcatis, diu anceps hærebat de uſu *Chinæ-Chinæ*, quod Febres hujus uſu fugatas abſque ſenſibili quacunque evacuatione curatas obſervaſſet. Plurimæ futiles & inanes Controverſiæ ex hac doctrina Humoriſtarum ortæ per decennium agitatæ, ad annum ſcilicet ſalutis 1663. Haud parùm famæ Corticis offecerunt qui ejus Cauſam tueri ſuſceperant. Argumentis ex eadem Pharetra Humorum depromptis. Vis Corticis Febrifuga non conſiſtit in tenuitate Partium ad Mentem Cl. *Antymi Conygii*. Nec in caliditate, & ſiccitate manifeſta, juxta Opinionem Cl. *Gaudentii Brunabii Romani*. Caliditas & Siccitas Corticis non impedit vim ejus Febrifugam, ubi objectiones Profeſſorum celeber. *Plancentin.* & *Mediolanenſ.* expenduntur. *Criſtoph. Paravicinus* Med. Cl. *Mediolanenſis* ad Partes vocatur. Cortex non eſt frigidus, & Narcoticus, neque proinde, ad mentem *Cl. Rochi Caſæti*, è cenſu Febrifugorum ſalubrium jure merito amovendus. Obiectiones *Cl. Joannis Jacobi Chifletii* adverſus Corticem, in ejus Caliditate, ſiccitate, Stipticitate, obſtruente & adſtringente

gente Qualitate fundatæ convelluntur. Calumniæ Cl. *Vopisci Plempii* adversus Corticem, quasi Pharmacum Deleterium, Phthiseos, Cachexi pluriumque aliorum morborum prolificum, diluuntur. Surditas temporanea ex usu Corticis. Cortex non est causa Tabis, Cachexiæ, &c. Non est quid Venenatum, nisi ex accidenti, ob Idiosincrasiam; Neque in censum Toxicorum, & Deleteriorum relegandus. Revirescentia Febris, vel Pullulatio dirorum Symptomatum in genere Nervoso nimis parco, vel non satis repetito Corticis usu suborta nullatenus hoc Pharmacum velut insalubre arguunt. Decennio jam ad minimum, à primo Corticis appulsu in Europam elapso, demùm anno Salutis 1659. *Rolandus Sturmius*, Med. Cl. *Delphensis* ejus Vindicias Argutè admodum scriptas, sed veterem Humoristarum Hypotesin sapientes edidit. Post hunc Clariss. *Badus* Medicus *Genuensis* anno 1663. quippe à Vopisco Plempio anno 1655. ad exequias *Corticis Peruv.* vocatus, pro virili; eius causam egit; Itque ferè primus pro sagacitate sua, idque posthabita Humorum, & Evacuationum sensibilium, atque Qualitatum manifestarum doctrina, ab eiusdem occultis Qualitatibus. Vires magni huius Remedii Febrifugas deducere sategit. Populares rationes contra salubritatem, atque huius Remedii utilitatem propositæ solvuntur. *Obj. prima.*, à recidivatione Febrium Cortice curatarum, caterva morborum funestorum à sæcibus morbi prioris suppressi, vel remedii exhibiti, intus delitescentibus subortorum. *Obj. II.* à constipante & obruente corticis Natura; quasi Energiam suam, constringendo Humores, exerceret; atque proinde non posset messi morborum funestorum amplæ ansam non præbere. Vis Corticis Febrifuga unde. Non ab Evacuatione Humorum sensibili; Nec à quacunque manifesta Qualitate, sive Caliditate & Siccitate sive Narcotica, & figente facultate, sive à dissolvendi partium Corticis tenuitate, ad mentem Cl. *Rolandi Sturmii*. Sententia. Cl. & Doctiss. *Badi* proponitur, ubi propemodùm demonstratur, non à Qualitate quacunque manifesta, verùm potiùs ab occulta, Corticem singulari hac Efficacia præditum esse. Sententia Doctiss. *Protospatarii* ferè eadem cum nostra proponitur scil. quòd *Cortex Alexipharmaca sua vi Venenatum Fermentum Febrile in Spiritibus delitescens delet atque subigit*. Venenum quid; Spiritus Animales esse Subjectum primarium & immediatum Veneni probatur. Venenum non agit primario in Humores secundario. Veneni effectus in Corpore. Modus, quo Venena operantur, à posteriori tantùm cognoscibilis. Virulentia non consistit in Qualitatibus manifestis. Antidotorum modus operandi. Fermentum Febrile est Venenum. Symptomata Febrilia Veneni affectus. Veneni mitissimi Symptomata in Febre Intermittente. Veneni fortioris Symptomata in Febre *Synocho* Veneni prorsus Deleterii Symptomata in Febre *Synochet* Veneni Symptomata in omnibus Febribus promiscuè, pro ratione ac indole Veneni varia, admodum diversa. Venenum Febrile genii Emetici in Febribus Intermittentibus. Venenum genii Deleterii Cathartici in Febribus Continentibus, vel Emetici juxta ac Cathartici, vel quidem Mercurialis. Venenum Cantharidibus congener ansam dat Febri Diabeticæ; quin & Scorbuticæ. Venenum peculiari modo poros Cutis petens in Febribus Colliquativis malignis. Fermentum Sphacelans, Causticum & adurens in Peste. *Cortic. peruv.* Antidotum esse Veneni Febrilis variis *Argumentis* probatur. *Corrollaria* quatuor. *Primum*, Fermentum Febrile non in posterum quærendum esse in Massa Sanguinis, ejus Caliditate, Frigiditate, Acrimonia, aliàve quacunque Qualitate exuberante; neque Medicamentis contraria Qualitate imbutis ritè petendum. Illud autem Febrifugum certissimum est, quod sive Calidum, sive Frigidum, Fermentum Humores exagitans, atque irritans penitus subigit atque delet. *Secundum*, Fermentum hoc Massam exagitans in Spiritibus Animalibus tanquam primo, & immediato suo Objecto delitescit, atque proinde inibi deleri debet. Quomodo

ope-

operentur Remedia externa in Febrium Curatione. *Tertium*, Fermentum Febrile (excepta ſolum Ephemera) ſemper eſt plus minùs Venenatum. *Quartum* Febrifugum propriè ita dictum, quod ad hunc Fomitem ſubigendum deſtinatur, oportet eſſe Antidotum; Amiciſſimum Spiritibus; verùm Fermento inimiciſſimum.

CAPUT VIII.

De Corticis Præparatione, atque Exhibitione.

COrticis Electio. Cortex Officinarum ſæpiſſimè adulterinus, vel ſaltem magna ex parte effœtus eſt. Corticis genuina Criteria. Modus præparandi Corticem. Modus & Methodus eum præſcribendi. Cortex in quocunque alio Liquore æquè ac in Vino Albo miniſtretur. Doſis eſt incerta, pro conditione Corticis plus minus genuini ac vegeti, à ℥ii. ad ℥ i. ii. iii. Tota Doſis non ſimul una vice, verùm potiùs partitis vicibus, ſcilicet ℥i. tertia vel quarta quaque hora exhibenda eſt, In intervallis Paroxyſmorum præſertim miniſtrandus eſt. An Cathartica, uſurpanda ſint ante uſum *Corticis*. An *Cortex* ſit in Lecto ſumendus, & cum Regimine? Febre à Cortice fugata, non tantum a ſolenni quacunque Evacuatione, ſaltem per ſpatium Lunæ unius abſtinere neceſſe eſt, quin & Prophylaxeos gratia, ejuſdem repetitionem poſt intervallum octo vel decem dierum imperare. Faſciculus Canonum de Corticis uſu. Formulæ Corticis præſcribendi elegantiores Forma *Hauſtus*, *Boli*, *Julapii* cum Bolis propinandi, *Electuarii*, *Pilularum*, *Tincturæ*, ſeu *Apozematis*. Quomodo Cortex exhibendus ſit in Diarrhœa. Pilulæ in Diarrhœa. Quomodo in infarctione Pulmonum. Formula Linctus, Apozematis Pectoralis, Pilularum, & Apozematis cum Pilulis miniſtrandi.

CAPUT IX.

De Proteiformi Febris intermittentis genio.

SYmptomata à Fermento Febrium Intermittentium ſuborta nonnunquam adeò vehementia obſervantur, ut inde Vita Ægri in præſens diſcrimen adducatur, & Typus Febris in variis ſuis Stadiis penitus abſcondatur ſub larva Algoris Funeſti, Vomitionis indefinentis, Diarrhœæ Torminoſæ, &c. Exempla proferuntur. Mors ſubitanea à gradu Veneni Febrilis intenſo, quo Spiritus oppreſſi à primo inſultu nunquam ſeſe expandere potuerunt. Hiſtoria Dominæ *Amblar*. Altera ejuſmodi. Febris Intermittens Vomitionem ſimulans. Hiſtoria Dominæ *Baker* Febris Intermittens Diarrhœam Torminoſam ſimulans. Tandem in Ophthalmiam mutata Hiſtoria Dominæ *Harcourt*, & Dominæ *Hudſon*. Febris intermittens Diarrhœam, & Phthiſin ſimulans. Hiſtoria Dominæ *Peck*. Febris Intermittens Choleram Morbum ſimulans. Hiſtoria Domini *Atwood*, & Dominæ *Aſtrit*; Tertia ejuſmodi. Febris Intermittens in Continuam cum Syncope, Ægritudine, Sudore Colliquativo, &c. ſociatam; idque ſine Exacerbationibus, & Remiſſionibus degenerans. Hiſtoria Dominæ *Fendall* & Dominæ *Tompſon*. Febris Intermittens Typum ſpaſmi Univerſalis primùm induens. Hiſtoria juvenis habitantis in vico dicto *Cow-Croſſ*. Febris intermittens Spaſmum Diaphragmatis, & Partium Reſpirationi inſervientium ſimulans. Hiſtoria *Dom. Ernley*. D. D. *Gscar*, atq; duorum aliorum. Febris Intermittens in Infante Convulſiones ſimulans. Hiſtoria Filiæ Domini *Sayers*, Filiolæ Dom. *Melvin* & Filii Domini *Gouge*. Tertiana Colicam Ventriculi ſimulans in Ophthalmiam degene-

Digitized by Google

generans. Hiſtoria Dominæ *Kirch*. Febris Intermittens Colicam Inteſtinorum Periodicam ſimulans. Hiſtoria Dominæ *Vvilſon*. Febris Intermittens ſub initium Colicam horrendam ſimulans, demùm in Malignam mutata. Hiſtoria Domini *Johnſon*. Febris Intermittens cum Spaſmis Lumborum, & Abdominis, Dolores Partus ſimulans. Hiſtoria Dominæ *Gamble*. Febris Intermittens ſub larva Doloris punctorii Lateralis (reapſe Rheumatici) diu latitans. Hiſtoria Dominæ *Hamm*. Febris Intermittens primo inſultu Peripneumoniam Acutiſſimam ſimulans. Hiſtoria *Fabri Lignarii* in *Curſiters Alley*, Febris Intermittens Rheumatiſmum ferè Univerſalem ſimulans. Hiſtoria *Tinctoris Pannorum* in vico dicto *Vvhitecroſſ ſtreet*. Febris Intermittens ſub larva Febris Scarlatinæ, ac Choleræ Morbi deliteſcens. Hiſtoria Domini *Dun*. Febris Intermittens ſub larva Febris Scarlatinæ, & Vomitionis diu latitans. Hiſtoria Dom. *Langley*. Febris intermittens Apoplexiam ſimulans. Hiſtoria Filii Reverendi admodùm *Epiſcopi Glouceſtrenſis*; Domini *Izatt*. Hemicrania Periodica in meipſo Cortice Peruv. curata. Hiſtoria Dominæ *Bodington*. Altera ejuſmodi. Febris Intermittens cum extremo Dolore Nephritico conjuncta. Hiſtoria Dominæ *Fox*. Febris Intermittens Febrifugo noſtro curata, cùm Vires Corticis deficerent. Hiſtoria Dominæ *Koyſton*. Febris Intermittens Specifico noſtro curata, ubi Cortex ab Ægri Idioſyncraſia irritus reddebatur, Hiſtoria Filioli Domini *Barnard*.

EXERCITAT. II.

De Febribus Continuis, præſertim Remittentibus, Συνεχέσι ſive Continentibus.

CAPUT I.

De Febribus Continuis in genere.

FErmenta Febrilia, in quantum Specie Febrium diſcriminant, à ſe invicem gradu tantum modò differunt. Quoties Spiritus robore nativo pollentes & miti Veneno obſeſſi Victoriam ſpatio 24. horarum reportare valeant, ut ut poſthac ſtatis Periodis fomes Venenatus recrudeſcat, Febris indè formatur verè Intermittens. A proximo Veneni gradu cum Spiritus quadantenus fracti, licet perciti, & irritati, toto ſuo niſu & conamine Hoſtem, unius vel alterius diei ſpatio, excutere nequeant: Hinc formatur Febris *Synochis*. A gradu verò Veneni adhuc intenſiori, ubi Spirituum Expanſio non tantùm valde deficiat, verùm etiam cum multo niſu, & labore ad metam Elaſticitatis, quam aſsequitur, pertingat, Spiritus inde excandeſcentes in Statum Exploſivum adiguntur, varios Dolores in Univerſo Syſtemate vel parte aliqua Singulari excitantes, & enormes Vomitus, Seceſsus vel utroſque per Partes Glanduloſas efficientes; Febris hinc orta *Inflammatoria*, vel *Colliquativa* ſeu *Glanduloſa* audit; Pro diverſa Symptomatum conjunctorum ratione Typum ſimulans *Rheumatiſmi* Univerſalis, vel Particularis, *Pleuritidis*, *Peripneumoniæ*, *Eryſipelatis*, *Anginæ*, *Ophthalmiæ*, *Febris Scarlatinæ*, *Variloſæ*, *Morbilloſæ*, *Diarrhœæ*, *Dyſenteriæ*, *Choleræ Morbi*, *Colicæ* Ventriculi, Vel Inteſtinorum, &c. Ex Periodica Exacerbatione, & Remiſſione horum Symptomatum clariùs quam à Calore Febrili aucto vel diminuto Genius harum *Synochon* dignoſcitur. A gradu Veneni intenſiſſimo ſuboritur Febris *Synochos* quæ ſemper plus minùs Maligna eſt, quippe Spiritus primo ictu Mortificati Luctæ inſtituendæ impares redduntur. Febres Benignæ mutantur in Malignas.

gnas & vice versa. Febres ipsæ Pestilentiales in Principio ut plurimum sunt Continentes seu Benignæ. Ubi Venenum Spiritibus implicitum iis debilius sit, suboritur febris *Synochis*, ubi æquale vel fortius *Synochos* plus minùs Maligna, unum tenorem servans. Febris *Synochis* simplex non est fatalis. Quoties autem funesta evadit, à gradu Veneni aucto, Typum suum mutando, in Malignam transit. *Synochis* autem Spuria, ob funestum aliquod Symptoma à nisu & Lucta Spiritum subortum, haud rarò Ægrum interimit. Febris *Synochos* semper alicujus Malignitatis particeps est atque antequam sanetur, Typum suum mutat, & fit *Synochis*, vel Benigna. Pro hac ratione præsertim Prognosticon salutare, vel funestum habendum est: Quin & Methodus Curationis, durante Cursu unius ejusdemque febris jure merito varianda. Vires *Corticis Peruv.* in quacunque *Synochei* æque certò, ac citò efficaces in Intermittente curanda. *Synochis*, Spuria; quæ Speciem exhibet Inflammatoriæ vel Colliquativæ febris, ut ut in sese sit salutaris, utpote viribus Corticis victricibus cessura; Propter Symptomata tamen vehementia, à nisu & lucta Spirituum difficili orta, Lethalis sæpius evadit, atque multas alias Indicationes præter subactionem Venenati Fermenti ministrat, quibus Medicum primo loco satisfacere oportet. Febris *Synochos* unam tantùm generalem Indicationem suppeditat, scilicet ut Expansione Spirituum promota, Æger semi mortuus ab Orci faucibus liberetur. Medici interest ante omnia, Febrem curandam certis Criteriis posse dignoscere, num scilicet Benigna, Maligna vel Mixta sit, & varias Metamorphoses, quas eadem Febris subit, animadvertere.

CAPUT II.

De Febribus Continuis Remittentibus, ab antiquis Synechesi *dictis, tam Spuriis, quàm Simplicibus, earumque Natura, Causa, Continente, & Typo vario.*

FEbris *Synochos* descripto. Est Simplex & Pura, vel spuria, seu Mixta, vehementi quippe aliquo Symptomate stipata. Quomodo *Synochis* Simplex ab Intermittente discriminatur proprio suo Typo. Typus *Synochos* Simplicis. Quare Algor, Rigor, &c. non singulas, Exacerbatione Febris Remmitentis æquè ac Intermittentis comitentur.

CAPUT III.

De Febris Continentis Signis Diagnosticis.

Synochos Simplicis Criteria Diagnostica à quatuor fontib. potissimum petenda. Primò, A manifesta Symptomatum exacerbatione & Remissione, singulis vel alternis diebus periodicè revertente. Secundo, A Pulsu qui, Saltem durante Paroxysmo, Magnus, Celer, Fortis, atque unum tenorem servans. Tertio, Ab Urina; quæ post primum insultum, rubedine multa tinguntur, contentis copiosis saturatur, vel hypostasin laudabilem deponit. Quartò, A sudoribus Periodicis, quibus sub finem cujuscunque Paroxysmi, Æger perfunditur, Signa Diagnostica *Synochos* Spuriæ. Propter vehementia Symptomata conjuncta Typus hujusce Febris multum obscuratur. Calor Febrilis uno tenore pergit, remissus & mitis. Externa nonnunquam algent, Pulsus fit Debilis & Celer Urina (durante Paroxysmo) tenuis, & copiosa; Periodicæ Exacerbationes, & remissiones sæpius exulant, vel saltem incertò, atque frequenter in eodem die recurrunt. Methodus Curationis Symptomata vehementiora adjuncta, æquè ac ipsum Morbum respicere debet Signa Diagnostica potiùs à Symptomatis vehementioribus adiunctis,

ctis, quam à Typo Morbi, qui jam obſcuratur, petenda ſunt. Si Symptomata ejuſmodi, fuerint quæ robur Spirituum, ut ut jam ex parte obrutorum, aut ſaltem eorum forte conamen arguant, ſi cum Magna Violentia invadentia, febrem Inflammatoriam, vel Colliquativam denuncient præſertim ſi hæc Symptomata obſervantur poſt Periodos certas recurrere, atque, ſaltem durante Remiſſione, Urina & pulſus ſeſe habeant ut in Febre *Synochi* genuina, admodum veriſimile eſt hancce, qualiſcunque ſit ejus Typus, eſſe de genere *Synocheon*. Efflorescentia quaſi Eriſipelatoſa circa Nares, Labia, vel aliam quamvis partem quaſi ſignum Pathognomonicum Febrem *Synochis* indicat.

CAPUT VI.

De Febris Continentis Cauſa evidenti.

CAuſa Procatarctica huius Febris eſt Atmoſphæra. Inde ferè ubique Endemia eſt Aere Paluſtri, Maritimo, vel Arboribus plurimum obſito: Atq; quovis ferè loco, Epidemia, tempeſtate Autumnali.

CAPUT V.

De Febris Continentis Signis Prognoſticis.

1. FEbris *Synochis* Simplex, qua talis, & quandiu talis, rarò admodum, ſi unquam, eſt funeſta 2. Simplex *Synochis* priuſquam Exitialis evadat, Typum, ac genium ſuum mutat, & tranſit in *Synochon* Malignam. 3. Febris hæc Benigna, prope ſtatum Morbi, in malignam facillimè tranſit 4. Ex temeraria, & incauta ſymptomatum *Synochi* Spuriam comitantium ſublevatione, hæcce Febris, momento quaſi, malignam ſpeciem induit 5. Quo plura Malignitatis indicia cum hac Febre conjunguntur; eò periculoſior eſt, & eventus eius incertior, & vice verſa 6. Spirituum Robur ex pulſu ante omnia certiſſimè explorandum eſt 7. *Synochis* Spuria; ſive mixta, ut ut in ſeſe minùs funeſta ſit, ratione tamen Symptomatum adiunctorum, Ægrotantes haud raro è vivis tollit. 8. Quo plura, vehementiora & curatu difficiliora ſint hæc Symptomata, eò magis funeſta (ex accidenti licet) ritè habenda eſt ipſa Febris 9. Febris primo inſtanti *Synochos* & Maligna (ſi ſalutaris Criſis contingat) illico mutatur in *Synochi* & bonum Prognoſticon ſuggerit. 10. *Synochis* nonnunquam poſt Statum morbi in Intermittentem tranſire ſolet; Febris autem huiuſmodi Intermittens præ cæteris curatu difficilis, & ad Recidivationem proclivis eſt 11. Judicatio Febris *Synocheos* ut ut mitis, ac benignæ viribus Naturæ ſolummodo facta, admodum longa, ac incerta eſt *Cortex* autem certius, atq; citius, ſine dierum Criticorum Expectatione, victoriam reportare ſolet, 12. Quo Exacerbationes; & Remiſſiones diei hora magis certa redeunt, & quo Remiſſionis magis ſunt protenſæ eò melius, & vice verſa. 13. *Synochis* Simplex viribus Corticis æquè certò cedit, ac ipſa Intermittens. 14. Efficacia *Corticis* Febrifuga in *Synochi* Spuria debellanda eſt propemodum æque certa, ac in ſimplici (modo ritè miniſtretur, reſpectu ad Symptomata Vehementia habito) non autem adeo cita eſt. 15. *Synochis* Simplex vel ſpuria ſolius Naturæ ope ſanata rariſſimè recidivam habet, Cortice autem, vel alia quavis Antidoto ſubacta non rarius quam ipſa Intermittens recrudeſcit, ſemper tamen ſub ſpecie Intermittentis 16. Hoc non obſtante, ob varias rationes hic modus curandi priori præferendus 17. *Synochis Cortice* curata rarò admodum cum evidenti aliqua Criſi terminatur, 18. Evacuationes in *Synochis* à Natura inſtitutæ ferè ſemper ſunt infidæ, atque ut plurimùm Symptomaticæ. Evacuatio Critica, & ſalutifera fit ſolummodo per Sudores.

dores, vel Salivationem. Prior est magis cita, & Acuta; altera verò æquè certa, licet tarda, & molesta. 19. *Synochis* Simplex (ubi Curatio vi Expansiva Spirituum solummodò perficitur) sæpenumero longa est, & Crisis nonnunquam tarda, & molesta; Spuria verò ob Naturæ impensas, & Symptomata vehementiora adjuncta, plus minus Acuta est. 20. Crisis Febris *Synochoos* (ubi Materia colliquata per plures Portas eliminantur) tardiùs procedit, quam ubi unica via extruditur. Febris *Synochoos* ubi solis Naturæ viribus Curatio perficitur, post Statum Morbi mutata in *Synochi*, ut plurimùm sub secundi Paroxysmi finem, Criticis Sodoribus perfectè terminatur; Indeque dies iste Indicatorius habetur, quo prima Remissio contingit, & Criticus in quo secunda, Febris *Synochi* speciem referens. in primo Morbi limine, facillimè in *Synochi* mutari potest. 23. Durante Morbi augmento, præsertim prope Statum, pessimum signum est si Urina sensim in tenuem & pallidam mutetur, si Pulsus magis, celer, debilis ac vacillans evadant, multò magis si subsultus Tendinum, Loquacitas, Insomnia terribilia, & Phantasmata inusitata accedant: E contra Pulsus Fortis, & constans, Urina Rubedine multùm cincta; & contentis saturata, multò magis quæ Hypostasin Laudabilem deponit, ubi Morbus ad Statum pervenerit, optimum præsagium exhibet, ut ut reliqua Symptomata contrarium Prognosticon denunciare videantur. 24. Omnis Epidemia Febris, Autumnalis, & Castrensis, quando primùm invadit, ut plurimùm *Synochis*, Simplex scilicet vel Spuria.

CAPUT VI.

De Febris Continentis Indicationibus Curativis.

IN genere unicè Indicatur Deletio Fermenti Venenati, quod Naturam ad certamen irritat, atque provocat. Hoc enim sublato, Lucta Febrilis sponte cessat, &c. Ubi Spiritus Veneno graviori lacessiti à nimio suo immodico in Explosionem adiguntur, aut Humores inde Colliquati à Glandulis immodicè excernuntur, vel denique ubi Febris à nimia Spirituum depressione in Malignam transit; plures, æque admodum diversæ Indicationes subministrantur, quæ mox in Methodo Curationis explicandæ veniunt. Delentur Venenatum Fermentum vel à Naturali Spirituum Expansione, vel *Cortice Peruviano*, aut altera (si qua sit) Antidoto incunctanter exhibita. Prior Methodus magis incerta est. Medicus in hac duntaxat Naturæ ancillatur. Medicum hac methodo utentem oportet esse cautum admodum, atque sagacem, nihilque temerè aut officiosè moliri, neque unam semper viam in Febribus sanandis pertinaciter calcare. Adhibita tamen summa diligentia, fallax admodum est & lubrica hæc Rationalis Febres curandi Methodus, Ut ut verò hæc se habeant, proponitur ejusmodi Methodus juxta nostram Hypothesin delineata, qua Medicus institutus, nusquam in toto Morbi curriculo, Empirici partes sustinere cogatur, vel dubitanter Artem suam exerceret.

CAPUT VII.

De Methodo Curandi Febrem Continentem Rationali.

STadia Varia hujus Morbi, atque Symptomatum inde succrescentium diversa Indoles Augmentum hujusce Febris juxta ipsius Naturæ leges. Hoc Stadium Natura non uno, eodemque temporis spatio perficit. Status Morbi. Quare in hoc Morbi Stadio Lassitudo Ulcerosa, Cæphalalgia, cæterique Dolores, sive fixi, sive versatiles, Lege Naturæ, jam sensim declinare incipiant, qualiscunque futurus sit

by Google

eventus. Hoc Stadium, ſpatio temporis determinato, quaſi Cancellis, circumſcribere haud fas eſt: Verùm pro ratione Spirituum plus minus vigentium atq; Veneni primarii magis, minuſve Deleterii, citiùs, vel ſeriùs finitur. Ubi parile eſt Virium & Veneni robur; Status Morbi diutius protrahitur, atque etiam Criſis, quæ eſt æque tarda, ac infida. Lympha Colliquata in hac Criſi non per unam Portam confertim protruditur, verùm, pro diverſo Febrilis Fermenti genio, nunc per hanc, nunc illam, nunc per plures, ſimul, vel ſaltem ſucceſſivè. Ætiologia Salivationis, Aphtharum, & Singultus, hoc Morbi Stadium Comitantium. Declinatio Febris in hac Criſi Morbi tarda evidens. Symptomata Febrem *Synochis* in Malignam & Funeſtam mutatam comitantia. Errores Practicorum in Febris Continentis Curatione. Regimen in Curatione harum Febrium juſtum ac debitum Alimentum. Remedia Pharmaceutica. In Alvi Adſtrictione. In Fluxu Alvi Symptomatico. In Vomitione. In Dolore Capitis, Artuum & Lumborum inſolito. In Statu Spirituum Exploſivo. In Incendio inſolito. Ubi *Synochis* incipit degenerare in *Synochon*. Uſus Alcalium. Uſus Veſicatoriorum. Uſus Suppedaneorum. Uſus Alexipharmacorum. Opiatorum uſus. Catharticorum uſus ſub finem *Synochos*. Eorum formulæ.

CAPUT VIII.

Methodus Exhibendi Corticem in Curatione Febris Continentis.

SImplex *Synochis*, quamdiu talis, nil præter Antidotum, forma Ægrotanti gratiſſima, exhibendum exigit, idque partitis vicibus, & durante Remiſſione. Quid agendum ubi *Synochis* primum incipit in Continuam vergere. Quid in Vomitione externa, vel inſolita. In Fluxu Alvi. In Fluxu Alvi cum Vomitione conjuncto. In Statu Sanguinis Inflammatorio. In Statu Spirituum verè Exploſivo. Ubi *Synochis* in *Synochon* verè jam tranſit.

CAPUT X.

De Proteiformi Febris Continentis Genio.

FEbris Remittens ſub larva Vomitionis, & Nauſeæ diu latitans. Hiſtoria Dominæ *Blackerby* Febris Remittens Diarrhœam Torminoſam in puerpera ſimulans. Hiſtoriæ *Puerperæ* Febris Remittens Diarrhœam Torminoſam Periodicam ſimulans. Hiſtoria Dominæ *Brent*. *Synochis* Choleram Morbum ſimulans cum Spaſmis Thoracis, & Abdominis. Hiſtoria ſervi Domini *Hall*. *Synochis* ſub larva Lienteriæ; Colicæ, Vomitionis diu latitans. Hiſtoria Dominæ *Maſchall*. *Synochis* Colicam ſimulans in Puerpera. Hiſtoria Dominæ *Thornburg*. *Synochis* Vomitionem immanem. Spaſmos Thoracis, ac Abdominis, & Strangulationem ſimulans. Hiſtoria Filiæ Domini *Thatcher*. *Synochis* Pleuritidem ſimulans. Hiſtoria Domini *Stradwvich*. Febris Remittens ſub larva Doloris Lateralis (reapſe Rheumatici) diu latitans. Hiſtoria Domini *Gumley*. *Synochis* Rheumatica in Malignam demùm mutata. Hiſtoria Dominæ *Patchin*. *Synochis*, Spuria Rheumatica. Hiſtoria Domini *Gutsur*. Hiſtoria Domini *Glaſcoch*: Hiſtoria Domini *Kemp*. *Synochis in Synochon* mutata. Hiſtoria Domini *Shachell*. Hiſtoria Dominæ *Lechmere*.

APPEN

APPENDIX.

FEbris, *Synochis*, Simplex vel Spuria frequentissima, & inter cæteras Febres maximè Vulgaris. Febris hæcce, Mensibus Autumnalibus, ubique per Angliam ab anno 1658. ad annum 1664. Epidemia, Ejus Historia compendiaria. *Pestis* Epidemia anno 1665. & 1666. Ejus Historia Compendiaria Sæviente hac Pestе non penitus defecerunt Vestigia nonnulla Febris *Synochoti*. *Diarrhœa*, & *Dysenteria* Torminosa Mensibus Autumnalibus Londini grassata ab anno 1666. ad annum 1672. Ejus Historia. Fluxus & Tormina Symptomatum duntaxat rationem habuerunt, Morbus ipse Febris erat *Synochis* Spuria, à Fermento genii *Cathartici* Venenato oriunda. Fælicissima ejus Curatio ex usu *Cortic. Peruv* cum Laudano commixti. *Morbilli* Epidemii anno 1672. Mensibus Autumnalibus publicè grassantes hanc Dysentericam Febrem subintrantes, eam penitùs profligarunt. Morbillorum Epidemiorum Historia compendiaria. Quantum *Synochoti* Febris genium hic Morbus induebat; atque usus Corticis efficax in ejus Curatione. *Synochis* Simplex unoquoque Autumno, ab anno 1673. ad præsentem annum 1692. plus minùs Epidemia.

Ad Clarissimum Sagacissimumque Virum Dominum Richardum Mortonum, *M. D. Coll. Med.* Lond. *Socium, & ex Censoribus unum, in* Πυρετολογιαν *suam accuratissimam.*

MOrborum jam sæva Cohors invaserat Orbem,
Inque acie prima *Febris* anhela stetit.
Insanas dederat strages: Plaudebat Avernus,
Dum caderet Stygio Victima grata Deo.
Ingemit his Visis *Mortonus*, & Impiger Hosti
Occurrens, Undas Ignibus oppositit:
Nempe *Apollineas* Herbas, & Pharmaca Phœbi,
Niliacos succos, *Peruviæque* librum.
Tergа dedit *Febris* Victa, occultamque parabat
Instaurare Aciem, Remque agere insidiis.
Nec tamen hæc latuit *Mortonum*: Providus Arma
Corripit, & Galea se Clypeoque tegit.
Interea Scriptis Morborum Tactica pandit,
Telaque, queis Febris bella movere solet.
(Seu magè *Continuos* gestit jaculariter *Ignes*,
Seu malit *Faucibus Frigora* mixta suis.
Seu *larvata* Lues Artus proserpat in omnes.
Extaque, quæ variis scit cruciare modis.)
Quoque Veneno Urbes populetur lurida *Pestis*
Detegit, & *Virus* narrat, & *Antidotos*,
Hactenus Scriptis. Vos, *Parcæ*, parcite Vitæ.
Parcite dum scribit, perdite cùm renuit.
Ille tamen *Fati* bene gnarus scribat in Ævum,
Et Morbos pandat jam *Chronicus Chronicos*.

Ita Vovet Johannes Bateman, M. D. C. *Mert. Soc. Collega, & Co-Censor.*

Digitized by Google

Viro Cl. Domino Doctori MORTON, *in ejus* Puretologiam.

DUm circumvolitans Medicinæ culta, prioris,
Sicut Apes, libas, Ævi Monumenta, legisque
In proprios usus quæ præsens protulit Ætas,
Qui relegunt Tua Scripta, Negotia cætera credunt
Intermissa Tibi; Qui Tanta Negotia cernunt,
Semineceſque Tuos, quos Arte reducis ab Orco,
Mirantur Tibi quæ scribendi suppetat hora,

Amato tenues qui res scrutantur ocello,
Ancipites quærunt, quo Mens Tua Numine plena,
Ignorata diu promit Miracula rerum;
Agnoscit vanæ Chymicus Mendacia flammæ,
Nec totam ulterius Medicinam quærit in igne.

India, quæ Gemmas dederat, fulvumque Metallum
Luxuriæ fomenta & Mortis semina sœva,
In Morbos Mortemque eadem tulit utile Lignum,
Quod penè incassum nostras transmisit in oras:
Nam tractata Manu indocta sordesceret Arbor,
Ni vires, dandique Modos, & Tempora certa
Librares Trutina: Quærenti talia Turbæ
Non incerta Tui reddunt responsa Labores,
Nam Daphnem olim non sic dilexit Apollo,
Ut Tua Te speciosa magis nunc diligit Arbor.

Ante rogum veri liceat modò visere Fontem.
Sique fidem hypothesis non omnis imagine falsa
Laudat; vera Tua est; decorat quàm Lucidus Ordo,
Artis quam præcepta regunt, ususque magister,
Quamque nec Ætatis Dens invidus atteret unquam,
Sed stabilis series fugientium longa Dierum.
Jam Phthisis elapso grassata est parciùs Anno,
Victa tuis Armis, & præsens temperant Annus
Febrilis Æstus; Quid non fœcunda datura est
Annorum series? Nunc en Strumæque Lepræque
Atque Maligna Cohors, quam Sydus mittit iniquum,
Vertere terga parat. Sic cum Gulielmus Hibernos
Prima acie fudit, venturi conscia Fati
Turba, intacta retro cessit, non Oppida lapsos
Non Galli tenuere, animosve dedere paludes.

* Det Veniam Coi Venerabili umbra magistri,
Dum sic arte nova producas Stamina vitæ,
Dum facias Artem succinctam, & signa tuorum
Pressa Pedum calcantem haud Experientia fallat.

Th. Sutton, M. B. è C. C. C. *Oxon.*

* Ὁ βίος βραχὺς δὲ τέχνη μακρή, &c. Hippocrat. Aphorism. prim.

R. L.

Digitized by Google

RICHARDI MORTON M. D.

Et Regii Collegii Medicor. Lond. Socii,

TRACTATUS DE MORBIS UNIVERSALIBUS ACUTIS.

Apparatus Curationis Morborum Universalium.

Medicina est ars medendi, sive sanandi corpora humana invaletudine aliqua affecta, ejusmodi sc. remediorum usu, quorum necessitas ab uniuscujusq; morbi causis atque symptomatis indicatur.

(a) Est igitur generale hujus artis subjectum, *Corpus Humanum*; speciale autem *Ægrotatio*, sive morbosa ejus affectio; Instrumenta sunt *Medicamenta* tam simplicia quàm arte aliqua composita. Ex quibus liquidò constare potest, oportere Medicum ad curationem morborum rite peragendam instructum esse Universi *Corporis humani* ratione generali, omniumque ejus partium situm, fabricam atque usum callere, nec non perspectas habere omnium morborum causas & symptomata, Medicamentorumque tam simplicium quàm arte aliqua paratorum virtutes tenere.

(b) Constat igitur universus artis medicæ *apparatus* ex istis fere partibus, primò *Anatomia*, quæ singularum humani corporis partium in statu naturæ sano situm, figuram, atque usum αὐτοψίᾳ ipsi ostendit; secundariò *Pathologia* atq; *Ætiologia*, quę in statu naturæ morboso omnium morborum discrimen, causas atque symptomata tradunt; tertiò *Physiologia*, Scientia Simplicium Medicamentorum à natura nobis suppeditatorum, quæ naturales singulorum vires atq; virtute ad medendi artem spectantes edocet; quartò *Pharmaceutica tam Chymica quam Galenica*,

(a) *Definitio Medicinæ*, (b) *Medicinæ Apparatus.*

nica, ut ex justa ac dedita Simplicium Medicamentorum Commixtione, Composita ad compensandum simplicium defectum aptè conficiantur.

Lubet igitur licet strictim in omnes istos titulos commentarios nostros subnectere. *Anatomiam* tamen, *Pathologiam*, atque inde natam morborum *Aetiologiam* de industria conjungimus atque una eademq; Opera pertractamus, eò quòd *Contraria juxta se posita magis eluceſcunt*, & quòd *Rectum index sit sui & obliqui*. *Pathologia* enim atque *Aetiologia*, sive vera causarum atque Symptomatum descriptio ex *Anatomiâ*, seù defunctorum cadaverum inspectione maximè petendæ sunt [a]Siquidem ejus ope, status naturæ tàm sanus quàm morbosus, morborùmque causæ & effectus, atque horum rursus qualitates atq; gradus facillimè in conspectum veniunt. Conclusiones aliis fundamentis innixæ mihi videntur nugæ, & vana hariolantium insomnia, quandoquidem *Indicationes Curativæ* vera & certa morborum *Aetiologia* solummodo defumendæ sunt, atque *Aetiologia* ejusmodi certa ac demonstrativa ab *Anatomia* sola sit expectanda; Tantum momenti habet in apparatu Jatrices causas morborum ex Anatomia cognitas habere. Philosophus quidem minutissima quævis naturæ mysteria, speculandi gratia, cultro Anatomico subjicit, Medicus verò disquisitione Anatomica, veras morborum causas investigat, ut paratior accedat atque instructior ad easdem ope remediorum eradicandas. Ideoque impræsentarium, Originem tantum, Nexumque partium humani Corporis perquiremus, ut inde veras *Morborum Universalium* causas ante omnium oculos ponamus; Cùm verò ad morbos partium filo sermoni deducamur, Viscera varia venient exactius perpendenda, una cum eorum singulorum situ, textura & usu, cæterisque omnibus, quę ad causas morborum particularium eruendas, & clarius explicandas conferre possint. Prima Fœtus origo, uti mihi observatione constat, *Cerebrum* est, proximum huic *Cor*, seu punctum saliens. Indeque cerebrum fœtus seu Embryonis proportione cæteras partes semper superat; Ex hoc stamina totius corporis sensim & seriatim producuntur. Quod autem ad texturam cerebri peculiarem attinet, sic se habet: Corpus est spongiosum, glandulæ ad instar, conflatum extenuissimis fibrillis circumvolutim complicatis. Medulla oblongata & spinalis eodem modo formatæ sunt. Fibrillæ tam Cerebri, quàm medullæ spinalis in nervos compinguntur, qui sive intra Cranium à Cerebro & Cerebello, sive extra cranium à medulla spinali oriantur, Canalium instar, Spiritus animales per totum corpus placidè deducentes, sensum motumque corpori impertiunt, cæterisque muneribus ad vitam necessariis funguntur (b) Eadem Cerebri & Cerebelli propagines ulteriùs continuatæ in membranas, vasa sanguifera, viscera, & musculos concinnè expanduntur, iterum constrictæ in forma tendinum & Cartilaginum colliguntur, immo ulterius compactæ in ipsa Ossa indurescunt. A cerebro igitur, tanquam fonte quodam, tota compages corporis omniumque ejus viscerum, & vasorum, ortum habet, à spiritu, instar fulguris, è cerebro perpetuò derivato, animata, ad usus proprios & destinatos apta evadit. Quin etiam in statu præternaturali, Spiritus Animalis, non secus ac massa Sanguinis, fermento peregrino inquinatus, morbosum characterem recipit. Ex quo non tantùm morbi cephalici, uti *Apoplexia*, *Vertigo*, *Lethargus*, *Coma*, *Epilepsia*, *Convulsio*, *Mania*, *Melancholia primaria*, &c. verum etiam *Incubus*, *Hystericæ* passiones, affectiones *Hypochondriacæ*, *Paralysis*, cæterisque morbis generis nervosi, immò & *Febres* cujuscunque generis, *Variolæ*, Morbilli, *Scorbutus*, *Chlorosis*, & generaliter loquendo, omnes morbi sive Acuti sive Chronici generantur, præter eos qui evidenter à mala diathesi alicujus visceris vel partis specialis oriuntur. Indeque *Aetiologia* omnium Morborum *Univer-*

(a) *Anatomię necessitas.* (b) *Origo membranarum, Tendinum, Ossium à Cerebro.*

verſalium, qui totum corpus primario afficiunt, æquè ac Cephalicorum, & nervoſorum propriè ſic dictorum, ab hinc ritè petenda eſt. Et quidem juxta hanc hypotheſin, horum morborum *Pathologia* certior & rationi longè congruentior concinnari poteſt, quàm ex doctrina Humorum à Priſcis tradita. Forſan etiam *Indicationes curativæ*, quæ adhuc deſiderantur, ad hos morbos *Univerſales* magis aptæ, Medicorum expertorum ſagacitate & induſtria, in magnum ægrotantium ſolatium, exinde excogitari poſſunt. Licet non inficiet *Indicationes* communes à vitiato ſtatu ſanguinis, & humorum deſumptas, ſuos uſus habere. Nam ſicut à morboſo Spirituum ſtatu, tanquam à præternaturali fermento, illicò maſſa Sanguinis morbo afficitur, ita etiam æger ſpirituum ſtatus ut plurimùm, à vitiata craſi ſanguinis (qui quidem eorum pabulum & fomes eſt) dependet.

(*a*) Quo verò hypotheſeos noſtræ de morborum *Univerſalium* origine veritas illuſtretur, priuſquam ad ſpecialem *Aetiologiam* & *Pathologiam* deſcendamus, ut quædam generalia nobis concedantur, poſtulamus, quæ tamen, pro viribus, & quantum rei natura patitur, demonſtratione evidenter probare conabimur. De Morbis partium poſtea ſuo loco dicendum eſt.

Poſtulata ſunt quæ ſequuntur, nempe; Dari revera ſpiritus animales, eoſque in ſingulis fibrillis totius machinæ hoſpitari, à cerebro & medulla ſpinali promanare; Eorum canales eſſe nervos, promptuarium verò Cerebrum & medullam antedictam; Spiritus eſſe τὸ ἐνεργητικὸν, ſeu primum principium activum totius Machinæ; Atque eorum unionem cum ſanguine eſſe intimam; Eorum œconomiam ſæpiſſimè perverti, Craſin ſanguinis ab eorum morbis ſemper immutari, atque à morboſa ſpirituum affectione, & inde conſequenti everſa ſanguinis craſi morbos *Univerſales*, quotquot ſunt, immediatè oriri, mediatè autem etiam morbos partium.

(*b*) *Quod* autem *revera dentur Spiritus Animales* quantum res patitur, ſuo modo ſcil. ab effectu demonſtrari facile poteſt. Demonſtrationem à priori rei Natura non permittit, quoniam hi Spiritus omnium fere noſtrorum ſenſuum captum longe ſuperant; Cùmque ſecundum Philoſophorum axioma, *Nihil poſſit eſſe in Intellectu quod non priùs fuit in ſenſu*, nec ratio ipſius naturæ atque ſubſtantiæ horum ſpirituum (qui quia ſenſus omnes præter Tactum effugiunt, ideo metaphoricè tantum deſcribi poſſunt & ſolent) à nobis requiri poteſt, nec alia aliqua demonſtratio illorum exiſtentiæ; niſi quæ à poſteriori & ab eorum effectibus, qui tàm in ſtatu naturæ integro, quàm in morboſo ſenſui patent. Hoc modo exiſtentia Spiritus animalis atque Animæ ipſius æqualiter demonſtrari poteſt. adeò ut utriuſque exiſtentia pari ratione vel agnoſcenda vel neganda ſit. Eſt enim (ut mihi videtur) Spiritus iſte immediatum Animæ organon, & vitæ ipſius ſubjectum, qui ideò mediam quandam naturam inter Corpus & animam participat, ut vinculum ſit, quo Anima Corpori uniatur, & totam ſuam energiam vitalem exerceat. Sicut enim in ſtatu ſano, per continuatam horum ſpirituum irradiationem à cerebro, tota corporis compages ad vitales & animales ſuas functiones, motum ſcil. & ſenſum, ritè & facile exequendas apta redditur, ita in ſtatu morboſo propter horum radiorum influxum, ſive à ſtrangulatione, ſive à compreſſione ſpinalis medullæ impeditum, omnes ſubjectæ partes illicò exſolvuntur, ab irritato verò & explosivo eorum ſtatu tota compages variis hic illic ſpaſmis agitatur & diſtorquetur, denique ubi à mala diatheſi cerebri & principii nervorum hi ſpiritus à naturali ſuo ſtatu in ſtupidum torporem degenerant, ut ut partes adhuc ſint animatæ illico inutiles, & ſenſui atque motui

(a) *Origo morborum univerſalium.*
(b) *Exiſtentia ſpirituum Animalium.*

tui impares redduntur, uti in *Paralyſi* clarè conſpicitur. Indeque facillimè concludere licet, præter animam & fiſtuloſam corporis compagem, dari etiam ſpiritus (cujuſcunque naturæ illi ſint) minutiſſimis quibuſvis fibrillis totius hujus organi hoſpitantes, quorum ope, quamdiu munus ſuum debitè exèquuntur, Anima cum ſingulis partibus ſeſe communicat, & cùm eos deficere contingit, vel morbo affici, anima ipſa langueſcit, & brevi, diſruptis carceris ſui repagulis, aufugiens cadaver deſerit. Inſuper ex ſenſu Tactus, qui ſolus ex ſenſibus ſpiritus animales percipit, evidenter conſtat, non ſolùm hos ſpiritus reapſe exiſtere, quin etiam naturam verè corpoream participare; Ex conſtrictione enim diuturna partis cujuſcunque dependentis, quivis in ſeſe facile ſentit non tantùm intumeſcentia partis à recurſu ſanguinis impedito, verùm etiam à præpedito ſpirituum influxu ſtuporem nec non debilitatem, & pro tempore, Partis *Paralyſin*, imò etiam per aliqua momenta à conſtrictionis Remiſſione pũcturam quandam percipit, à renovato ſcil. ſpirituum influxu, quæ moleſta ſenſatio eouſque durat, donec pars ſpiritu animali placidè iterum, ſenſimquè ut antè irrigetur. Quandoquidem autem nihil quod non eſt revera corporeum, ligatura ſeu compreſſione externa; ab influxu ſolito impediri poteſt, nulliuſque rei niſi corporeæ motus à ſenſu quocunque percipitur, demonſtrativè concludere licet non tantum dari reipsa ſpiritus animales verùm etiam illos ſuo modo eſſe corporeos, ut ut omnes ſenſus noſtros, præter Tactum ſolum, ob tenuitatem ſuam fugiant. Spiritus igitur tollendi omnino non ſunt, quia præciſè definiri nequeunt. Siquid tamen conjectura judicare licet, qui Fulguris aerem irradiantis, vel Auræ animalis ideam iis affingat, non multùm forſan à ſcopo aberrabit; Saltem hoc modo varia ſanitatis & invaletudinis Phænomena promptè explicabit, Corporei ſunt & maximè fluidi, tactu judice; quòd etiam ſubtiliſſimi ſint, neceſſe eſt, cùm per fibrillas cerebri, omnium partium, ut mihi videtur, ſubtiliſſimas & tenuiſſimas tranſeant, & ex iiſdem eliciantur, atque inde, communi conſenſu, ſpirituum nomine indigitantur, quia præ minutia ſenſibus percipi nequeunt. Porrò, ob vim Elaſticam ſeu exploſivam, qua pollent, aeream plane naturam refetre videntur, & maxima ex parte intra cerebri officinam confici ex aeris particulis ſingulis momentis cum ſanguine, mediante pulmone, in hunc finem miſtis, quo nomine, forſan ſine ἐκυπλαγῆ, hos ſpiritus Auram animalem ſeu Aerem exaltatum nominare ſoleo.

(a) In ſingulis autem fibrillis hos ſpiritus hoſpitari ſtatus coporis tam ſanus; quàm valetudinarius indicat, quandoquidem minutiſſima quæque fibrilla ab iis animetur & ſenſu gaudeat, contuſionem, ſectionem vel aliam quamvis continui ſolutionem ſine triſti & moleſta ſenſatione ſuſtinere non poteſt. Præterea fibræ, modo adſit diatheſis ſpirituum exploſiva, vellicantur & ſpaſmis torquentur, in diatheſi narcotica ſenſus expertes manent.

(b) Promanare verò hos ſpiritus à cerebro, uti radios à ſole, in totum Syſtema corporis influere, inibique perenni novarum copiarum appulſu ſingulis momentis inſtaurari quivis in ſe facilè experiri poteſt. Namque ex vehementi conſtrictione, partes infra ligaturam ſitæ illico ſenſu privantur; præterea, quoties ex materia morbifica cerebro impacta Tonum ejus everti contingat, vel quoties canales Nervorum inde obſtruantur, præ defectu ſpirituum influorum partes ſubjectæ illicò paralyſi afficiuntur.

Nervos eſſe Canales Spirituum, (c) ex eorum fabrica, nexu, uſu, & ramificatione ſatis fere ſenſui patet; Formantur enim inſtar Canalium, ſive partem interiorem & medullarem, ſive exteriorem ſeu tunicam ſpectemus, ortum etiam ſuum habent ſinguli à Cerebro vel-

(a) *Spiritus animales in omnibus fibris hoſpitantur.* (b) *Cerebro promanant.*
(c) *Nervi ſunt Canals Spirituum.*

vel ſpinali medulla, atneque motui, neque ſenſui inſervire videntur niſi quatenus Spiritus in muſculos & cæteras partes motui & ſenſui dicatas tranſmittunt; Denique, eodem prorſus modo, quo venæ & Arteriæ, ſanguinis & ſucci nutritii Canales, per totam corporis molem affabrè, & quaſi Naturæ conſilio in hunc finem ramificantur.

(a) *Cerebrum eſſe Officinam & quaſi Ciſternam communem Spirituum* ex illius fabrica peculiari patet; namque non ſine cauſa è ſubtiliſſimis fibrillis pars iſta conſtat, quæ tantæ functioni à natura deſtinatur, quæ commune promptuarium eſt quod toti compagi ſenſationem ſuppeditat, quæque leviſſimæ cujuſque impreſſionis capax eſſe debet. Porrò magnitudo hujus partis in Embryone cæteras proportione excedens, continuatio & nexus reliquarum partium corporis, quarum ſtamina à cerebro & medulla ſpinali propagari videntur, ut etiam ſubita & univerſalis ſenſus privatio in *Apoplexia* alliſque, cerebri morbis, qui influxum ſeu diſpenſationem ſpirituum aut penitus tollunt, aut diminuunt, huic rei fidem faciunt.

(b) *Spiritus animales eſſe το ἐνεργητικὸν* ſeu primum principium activum & quaſi Fermentum univerſale totius corporis, à quo ſanguis & humores variè agitantur & immutantur non dubito. *Hi ſunt Helmontii Archæus*, Sanitatis & invaletudinis, vitæ & necis totius machinæ princeps & moderator. Veroſimilè etiam eſt *Hippocratem*, magnum illum Medicinæ parentem, idem ſenſiſſe, ubi morbi θεῖον ineſſè aſſeruit; Verùm, miſſis iſtis authoritatibus, certum eſt, quòd Spiritus, ſanitatis tempore, placidè, inſtar radiorum ſolis, omnes receſſus minimaſque fibrillas totius machinæ permeant atque implent, ſanguinem intra fibrillas fluentem actuant, craſin ejuſdem integram conſervant, & irradiatione perpetua vitalem Characterem ei imprimunt. ubi verò morbo tentantur, ſanguis ipſe, & tota humorum maſſa conturbatur, nec non fermenta in ſingulis glandulis hoſpitantia varias alterationes ſubeunt.

(b) *Vnionem Spirituum Animalium cum ſanguine eſſe Intimam* facilè demonſtratur ex veriſſima illa hypotheſi quæ ſupponit totam texturam corporis eſſe *Vaſcularem*, ad mentem *Hippocratis* aſſerentis eſſe ἐν σώματι ζώϊῳ πᾶν σωμάτιον καὶ σῶμα. Namque jam ante probavimus ſpiritus non detineri in clauſtris nervorum tenuiſſima licet ramificatorum, ſed per minimas fibrillas muſculorum & membranarum exſpatiari, quo fit ut cum ſanguine non poſſint non commiſceri; Eodem enim modo Sanguis non arcto venarum & Arteriarum ſpatio incluſus irrito fluxu & refluxu Cor perpetuo petit deſeritque. Verum ab extremis cujuſque Arteriolæ capillaris in Corpus muſculorum, membranarum &c. effuſus fibrarum tubulos implet, unaquaque cordis Syſtole novo flumine à tergo preſſus, lento motu habitum corporis pervadit more Scaturiginis è terræ viſceribus repentis, donec tandem Oſcula venarum capillarum ſubintret & deinde recta via ad Cor iter faciat. Hanc ſententiam plurimis argumentis confirmare licet: Primò quia ſanguinis tantillum ex minima quavis ſectione vel punctura ſive muſculi ſive cutis ubicunque inſtituta illico effluit. Secundò quia niſi hujulmodi Sanguinis è vaſis in habitum corporis effuſio concedatur, ratio reddi vix poteſt, quo modo Succus nutritius partibus alendis apponatur, Et fruſtra ſanguinis intra vaſa ſolummodò fluxum refluxumque natura inſtituiſſet, cùm nullis corporis partibus niſi forſan vaſis ſanguiferis aliquid Emolumenti eſſet in hac perpetua circulatione ſanguinis. Inſuper, ubi jam fere ab omnibus conceditur nullam dari Anaſtomoſin Venarum cum Arteriis, impoſſibile erit abſque hac Hypotheſi motum ſanguinis circularem explicare, qui tamen ab omnibus Medicis defenditur. Denique quid opus verbis? Cùm res tota experimentis plurimis comprobata ſenſui ipſi in ſingulis cor-

(a) *Cerebrum Spirituum promptuarium.*
(b) *Spirituum Energia.* (c) *Intima unio Spirituum cum ſanguine.*

corporis viſceribus, quæ hujuſmodi experimenti ſunt capacia, manifeſta fit; Injecto enim lacte, atramento, vel aliquo alio liquore coloris ſaturati per arteriam *Coronariam*, non tantùm vaſa ſanguifera, verùm etiam totum parenchyma cordis illicò albeſcit vel nigreſcit: itidemque liquor per arteriam injectus idem numero iterum per venam redditur. Idem etiam in *Renibus* ab injectione ejuſmodi liquoris per arterias Emulgentes, in *Liene* per Splenicam, in *Hepate* per venam Portæ conſpicitur & dubitari non poteſt, quin idem quod in his viſceribus ſenſu percipitur, in reliquis machinæ partibus circulationis lege fieri debeat.

(a) *Quod Spirituum œconomia perverti poſſit* idque *primariò*, & ſine antecedenti humorum dyſcraſia, plurima exempla probant. Quam frequenter enim in rheda vel navi vehentes, vel fumum *Tabaci* haurientes vomitiones bilioſæ, eæque immanes, Lipothymiæ, Vertigineſque à ſolo irregulari Spirituum motu adoriuntur? Quis autem ab humoribus aut craſi ſanguinis prædiſpoſita hoc evenire aſſeret, qui ſerio perpendit quàm citò inordinatus iſte motus, aeris & loci mutatione compeſcatur, & omnia Symptomata quantumvis dira evaneſcant; *Melancholia* etiam *Hypochondriaca* ut ut varias mutationes in ſanguinem & humores ſæpiſſime inducat, indeque Venæ ſectione, medicamentis *Chalybeatis*, lenibus *Cathartici*s, &c. alleviari poſſit, evidenter tamen Cerebrum ipſum, genus nervoſum, & Spiritus in iis hoſpitantes, tanquam immediatum morbi ſubjectum primario afficit, plurimaque Symptomata, cum quibus hic morbus ſociatur, nempe *Jactatio*, *Inquietudo*, *deliria*, *Vigiliæ*, *Intenta Cogitatio*, *Dolores* vagi ſpaſmodici, generi nervoſo omnia non humoribus accepta deferenda ſunt. Quid; quòd plurimos iſtiuſmodi ægrotantes memini, qui obſtinatione quadam contendere ſoliti ſunt Animam ſolùm ſuam ægritudine affici, nec quicquam emolumenti à medicamentis expectandum eſſe, cum pertinacia affirmantes non niſi rationibus & Colloquiis Philoſophicis curationem tentari oportere. At conſilia ſine medicamentis nullius momenti eſſe experientia compertum habemus: Nam, recrudeſcente paroxyſmo cùm novæ tenebræ offunduntur, delirium illico, conſilio non obſtante, revertitur, unde liquet non Animam, ſed Spiritus animales, quorum ope Anima corpori unitur, eſſe immediatum hujuſce morbi ſubjectum, (*a*) Porrò, in morbi ex Contagione, vix quiſquam concipere poteſt craſſam & ſegnem humorum molem ab effluviis quibuſcunque extraneis, in tot enormes, tam eferos & ſubitaneos motus concitari poſſe niſi Spiritus ipſi contagionis miaſmate contaminati totam humorum maſſam inficerent. Denique res clariſſimè apparet in *Paſſionibus Hyſtericis*, reliquiſque morbis quamplurimis tàm Chronicis quàm Acutis, qui ortum ſuum evidenter ab animi Pathematis ducunt. Hæc enim Pathemata cerebrum & genus nervoſum immediatè afficiunt; & naturalem Spirituum diatheſin evertunt; Affectiones autem morboſæ, quotquot ſint, quæ exinde in ſanguinem, aut viſcera quæcunque particularia inducuntur, naturalem diſpoſitionem ſpirituum everſam aptiſſimè conſequuntur. Quamplurimos autem morbos, eoſque cum Symptomatis vehementiſſimis ſociatos non tantùm in genere nervoſo, ſed etiam in arterioſo & venoſo hac origine prognatos quivis in medicina mediocriter verſatus facilè agnoſcet.

Imò, quis unquam ſanguinem & humores, qui ſenſu prædiți non ſunt, ægrotare aſſeruit; Revera totus Homo, (*viz.* compages corporis è muſculis, viſceribus, membranis, nervis eorumque fibrillis, unà cum humoribus contentis) eſt ſubjectum adæquatum ægrotationis; at proximè & immediatè in ſpîritibus & genere nervoſo Morbi radices

(a) *Spirituum œconomia poteſt primariò perverti.*
(b) *Spiritus ſunt ſubjectum Morborum Contagi oſum.*

dices habent, ubi etiam tantummodo ab ægrotantibus percipiuntur.

(*a*) Ne quis vero, hanc nostram hypotesin, tanquam plane *Helmontianam*, & in perniciem medicinæ rationalis excogitatam, & ad liquorem *Alkahest* seu Medicamentum universale adaptatam repudiet; statuimus non uniusmodi esse Spirituum morbos, sed humorum morbis inde consequentibus numero pares, & modum, quo Spiritus afficiuntur, ab istis morbis indicari: *v. g.* A *Spasmis* intelligitur quod spiritus nimis explodantur: Ab affectibus Hypochondriacis & Hystericis, quod sint flatulenti, crudi & in officina Cerebri non bene elaborati: A *Scorbuto*, quòd sint segnes & naturæ crassioris, A *Rheumatismo* & quacunque diathesi inflammatoria, quod sint nimio sicci & inflammati; A *Paralysi*, quod sint stupidi. Est ubi hi morbi intra generis nervosi limites continentur: Est ubi in tota massa Sanguinis imprimuntur: Est ubi unum aliquod corporis colatorium præ reliquis, uti *fecur*, *Lienem*, *Renes*, vel *Ventriculum* labefactant, fermentaque in illis hospitantia pessundant: Sin nos, dum sermonem de iis quæ sensus nostros superant habemus, hallucinari & cespitare contingat veniam expectamus, quandoquidem nullo alio Ariadnes filo utimur ad varias Spirituum ægrotationes explorandas, nisi effectibus Spirituum sensibilibus in corporis staminibus & humoribus impressis.

(*b*) Causa varietatis hujus in Spirituum morbis [quantum mihi vel Anatomia vel conjectura judicare licet) à duplici fonte petenda est, sc. à crasi Sanguinis alterata, cerebri vel Nervorum tono everso: ubi enim à longo abusu sex rerum non naturalium debitam Crasin Sanguinis [qui Spirituum pabulum est & fomes] conturbari contingat; mirum non est, si spiritus animales inde formati eandem dyscrasiam participent; ubi etiam à flaccidita̲te & humiditate nimia Cerebri, vel ejus siccitate & calore præternaturali ortis ex intensa cogitatione & diuturna liquorum spirituosorum ingurgitatione, &c. à sphacelatione, nimia ventriculorum ejus distentione à cruore extravasato; à fibrarum ejus præternaturali tensione, à frequenti spirituum explosione, vel tandem ab inflammatione, à circulatione Sanguinis impedita & ejusdem stagnatione, officina spirituum, Cerebrum morbosque afficiatur; quis spiritus inibi formatos, varios morborum typos induere miretur? Jam sc. nimis calidos esse & ad fermentationem proclives, jam segnes & torpidos, aut è contra explosivos & nimis elasticos evadere? Ubi tandem Fibræ in principiis nervorum, & spinalis medullæ humiditate laxatæ & resolutæ fuerint (quod sæpe in *Paralyticis* observavimus) vel Tonus nervorum imbecillis, minus firmus & Athleticus à frequenti Spirituum explosione seu influxu nimis violento, & distentione fibrarum nervosarum à vehementibus animi pathematis reddatur, quid mirum si ex præternaturali spirituum dispensatione morbi quamplurimi in genere nervoso, uti Paralytici, Hysterici, Spasmodici, &c. proveniant?

(*c*) Non autem medendi metodum: usum per tot sæcula probatam quæque Venæ-sectiones cathartica, Emetica, Alterantia, &c. cum successu adhibebat, hac hypothesi convellimus. Nam non tantùm à morbis Spirituum Sanguinem & humores, varias mutationes subire contendimus, quod in Titulo sequenti ex professo demonstrare conabimur; verum etiam quandoquidem Spiritus animales è sanguine, materia sc. habili & idonea eliciantur & renoventur, ut plurimum morbosa quædam dispositio sensim in sanguine facta, non tantùm in *Scorbuto*, *Chlorosi*, aliisque morbis *Universalibus* Chronicis: quin etiam in *Febribus*, *Variolis*, *Morbillis*, cæterisque morbis acutis ad hanc Spirituum ægrotationem viam sternit: Quippe vitiata sanguinis diathesi, spiritus inde eliciti labem non participare nequeant

(a) *Morbi Spirituum sunt multiplices*, (b) *Varietatis morborum in Spiritibus Causæ.* (c) *Spiritus efficiuntur ab humorum dyscrasia.*

ant. Et quidem quoties à massa humorum, ex abusu sex rerum non naturalium sensim in morbosam dispositionem redacta, hos spiritus ægrotare contingat; morbus magis habitualis, contumax & curatu difficilis evadit. Ubi verò systema Spirituum à meris animi pathematis, aut aeris externi injuriis, sine antecedenti humorum vitio alterati contingat, quoniam morbi fomes in genere nervoso maxima ex parte continetur, appropriati alicujus & specifici medicamenti ope, motus hic spirituum præternaturalis compesci solet, & nullum post se relinquit miasma in sanguine, quod usum methodicum vel alterantis vel evacuantis cujuscunque, remedii postulat, quod clare conspicitur in febribus *Intermittentibus*, & etiam *Remittentibus* usu *Corticis Peruviani* sanatis; in affectione *Hypochondriaca*, *Scorbuto* & *Chlorosi*; *Chalybe*, arte vel natura præparato profligatis; in morbis *Hystericis* & *Spasmodicis Cinnabari* nativa, *Visco querceno*, *Ungula* Alcis, aut alio appropriato specifico in ordinem redactis. Verùm circulus hic contra argumentationis leges committi forsan videatur, dum sanguinem à spirituum morbis turbari, itidemque spiritus à sanguinis dyscrasiis affici contendimus: verùm quid vetat circulum quendam causarum & affectuum in microcosmo æquè ac in macrocosmo fieri; Annon quotidie videmus terram à pluvia humectatam, iterumque circulatione quadam, à vaporibus é terra in aerem erectis pluviam renasci? Annon in corpore humano cibum seu pabulum sanguinis, ope salivæ & fermenti Stomachalis parati novimus, quæ nihilominus ex ipso Sanguine mediantibus glandulis perpetuo supplentur? Quare igitur absurdum habeantur circulationem hanc inter Spiritus & Sanguinem, in Ætiologia morborum explicanda admittere? Hoc unicè volumus, quod ut ut ex massa humorum conturbata corpus nonunquam ad morbos sit prædispositum; Morbus tamen ipse (saltem *Universalis*) primo instanti, ab ægrotatione Spirituum formetur, qui orgasmo suo, & motu efferato, eòque præternaturali, primum insultum faciunt, eumque subitum & instantaneum, quo tota corporis compages illicò afficitur.

Quorsum verò hæc omnia, & cui bono, tanto cum labore subtilem hanc Hypothesin (& uti forsan quibusdam videatur inutilem) stabilire aggredimur? respondeo, Quod ex multa morborum observatione, jam diu mihi res ipsa se non habere visa est Medicùmque decere, quantum in se est, rite Philosophari, & rei ipsius natura Hypotheses suas desumere. Porrò, multò clarius ex hac Hypothesi, quam ex Humorum doctrina (licet ex antiquitate æstimanda) non tantum *Ætiologia*, verùm etiam *Pathologia* morborum, & *Indicationes* curative certiùs desumi queant, quod in sequella operis cuiquam spero demonstratum iri. Nec non Medici solertes & sagaces hic instigati alia Specifica excogitare satagent, quæ Spirituum motus efferatos compescendo eorumque morbos sanando varias etiam dyscrasias inde genitas breviori & feliciori compendio tollent, sicut jam inventus *Peruvianus Cortex* febres *Intermittentes & Remittentes* abigit, & *Cinnabaris* nativa non raro *Affectiones Spasmodicas & Epilepticas*, (à veteribus pro Herculeis & insanabilibus habitas) absque magno eòque magis incerto apparatu medicaminum methodicè adhibitorum, sanat.

(a) Quòd *naturalis Sanguinis Crasis à morbosa Spirituum Diathesi perverti & labefactari* soleat, facile probatur; Sicut enim Spiritus à sanguine malè dispositio generati & reparati, non possunt non ægrotare, ita ab ægro Spirituum statu, qui massam Sanguineam æquè in statu morboso agitant, alterantque, atque in statu sano regunt œconomia sanguinis & humorum universalis non potest non perverti. Mihi, sane, & variæ istæ mutationes non aliter fieri videntur in sanguine, quam in vino, cerevisia, aliisque liquoribus generosis à tonitru, vel terræ motu spiritu massam regente ac temperan-

te or-

(a) *Crasis à Spirituum morbis pervertitur:*

te orbatis, qui illico vappescunt, vel acescunt, nec statum pristinum prius recuperant, quam Spiritus depressi partes suas iterum resumant: Hoc facto, uterque liquor in statum naturalem sponte redit. Hæc vis Spirituum maxima conspicua est in morbis *Universalibus* qui totum corpus afficiunt, quique ab universali spirituum tumultu pendet: sive primario, & respectu non habito ad partem aliquam specialem, à spirituum organismo initium ducant, quales sunt *Febres* acutæ quæcunque, *Variolæ*, *Morbilli*, *Chlorosis*, *Scorbutus*, *Rheumatismus*, &c. Sive particularium viscerum labes cum universa humorum massa sese communicet, eamque contagionis ritu inquinans, morbos *Universales*, licet secundario, producat, quales sunt *Lues venerea*, *Phthisis*, *Hydrops*, *Icterus*, &c. Exemplis igitur ex hac morborum Classe petitis, Hypothesin nostram illustrabimus, potius quam ex classe morborum particularium, qui etiam à spirituum æstro procreantur, sed non immediate. Inter hos morbos *Universales* primum occurrit *Febris acuta*, quæ cujuscunque sit generis, à primo insultu morbi usque ad finem, sive is salutaris, sive funestus fuerit, egregium specimen est hujus Spirituum potestatis: Primo enim morbi momento, cum se à frigore in poros cutis admisso, vel aliquo hujusmodi accidente. Spiritus animales ægrotare (quod ex vertigine, dolore, capitis, lassitudine lumborum ulcerosa, tremoribus artuum, aliisque Symptomatis colligere licet) & præternaturaliter algere incipiunt, frigiditas statim in sanguinem inducitur, & quidem tanta, ut sanguinem isto tempore phlebotomia detractum, instar aquæ fluentis frigidum observaverim; verum in progressu morbi, ubi à præternaturali Spirituum motu diutius continuato eosdem æstuare contingat, quanto illico totam massam humorum flagrare & agitari percipimus; Cujus caloris cutis ariditas, inquieta membrorum jactatio, sitis, aliaque symptomata, indicia dant, donec conspicua quædam materiæ è massa humorum agitatorum & colliquatorum secretio fiat per poros cutis, vel aliam aliquam portam convenientem. Hoc facto, tota moles, quiescentibus jam spiritibus qui eam priùs in motus inordinatos ciebant, cum Crisi morbi vel paroxysmi defervescit. Præter has mutationes generales, quas sanguis, durante febre, cujuscunque generis, à spirituum inordinato motu, subit; observatu dignum est Aphthas & fœda oris ulcera febres comitari solita non tantum salivæ acrimoniam, sed sanguinis etiam, unde secernitur saliva, arguere; & hæc ulcera post febrem judicatam, massa sanguinea jam non amplius à spiritibus præternaturaliter agitata, sponte evanescere. In *Febribus malignis* & *Pestilentialibus* uti ex *Bubonibus*, *Carbunculis*, *Ulceribus* varii generis malignis, *linguæ nigritie*, reliquisque symptomatis liquet, Humores spacelo [illegible] à spirituum venenata qualitate afficiuntur. Denique notatu dignissimum est, quod mihi nuperrimè videre contigit, sanguis nimirum fœminæ cujusdam Febre malignâ quasi Erysipelatosa laborantis per Phlebotomiam extractus, adeo fœtebat, ut ex ejus tetro odore, tam Chirurgus quàm Adstantes in animi plane deliquium incidebant. Ex dictis igitur constat, in omni febre plus minus sanguinem & alios humores mutationes quosdam subire, easque varias pro genio morbi, quo Spiritus animales inficiuntur qui primum insultum fecerant. In *Arthritide*, *Rheumatismo*, *Pleuritide*, *Peripneumonia*, generaliter loquendo in omni febre inflammatoria & dolorifica autopsia docet serum sanguinis aeri expositum, peculiari modo in gelatinam diversicolorem concrescere. Non est minùs miranda sanguinis conversio in *Variolis*, ubi Exanthemata per totam cutim à sero planè caustico, inflammatorio tandem purulento attolluntur: In *Morbillis* etiam, & congenere morbo, febre scarlatina, totus sanguis ex diutina stagnatione in toto corporis habitu, in colluviem serosam aerem manifestò colliquescit, quæ *Tussi*, *Febribus*, *Peripneumoniis*, *Ophthalmia* in decursu horum

horum morborum excitat. Neque in morbis Acutis tantùm, verum etiam in Chronicis *Universalibus*, uti in *Scorbuto*, *Affectione Hypochondriaca*, *Chlorosi*, &c. insignis hujus alterationis spiritus animales choream ducunt: Nec ab ulla causa, durantibus his morbis, massa sanguinis in acidam, serosam, vel vapidam colluviem, mox stomacacem, exanthemata cutanea, ulcera maligna, sudores & ructus acidum vel salsum redolentes daturam, quàm ab anxietate Animi aut malignitate aeris non perflati, frequentiùs citiusve faceſſit. Cùmque mala diæta horum morborum ratò admodum causa sit, fas est suspicari humores à spiritibus male affectis hoc pessimo condimento imbui, & hos morbos esse nervosi generis sobolem.

Denique morbi secundariò *Universalis*, qui ex partis alicujus privato vitio oriuntur, nonaliam causam agnoscunt: Venenum enim sensim à parte affecta serpens miasma tandem universale spiritibus & inde sanguini affingit. Sic ab affecto Pulmone, in *Phthisi Pulmonari* dicta, totus sanguis colliquatus per poros Cutis, Intestina, reliquasque omnes corporis portas succum nutritium exspuit. *Lue Venerea*, quamprimum contagio ab una parte profecta spiritus totius machinæ moderatores infecerit, succedunt *Dolores* spasmodici, & versatiles in toto corpore, *Bubones*, atque Ulcera varia pus copiosè fundentia per totam cutim. Et quidem (quantum mihi observatione notatum est) nullus morbus particularis lethalis evadit, priusquam ex febre per totalem spirituum inquinationem superinducta universalis fiat: Hoc facto, statu humorum penitus everso, tota machina simul corruit.

(a) *Morbos omnes Universales, sive primarios, sive secundarios, immediatè à spiritibus male affectis oriri, atque mediatè etiam morbos partium*, licet ex ante dictis sequi videatur, ulteriùs tamen confirmare libet. Quod ad morbos attinet primariò *Vniversales* & *Acutos*, quorum primum vel insultum comitantur vehementia symptomata; Illi certè à segni humorum massa, quæque è particulis constat crassis, & maxima ex parte motu tantum aliunde communicato præditis, in instanti oriri, concipi nequeunt, sine spiritibus eam agitantibus; præsertim si seriò perpendatur, quomodo sanguis humanus ac alii humores præparari postulant antequam aliquam insignem mutationem subire observentur. Pertinet huc, atque dignissimum est notatu, quòd principio horum morborum tota tragœdia in genere nervoso agitur, antequam sanguinis massam turbari Pulsus indicet, vel aliquam magnam mutationem pati. Quod quidem in *Variolis*, *Morbillis*, *Febribus* cujuscunque generis quotidiè conspicitur, ubi *Æger* primo momento *dolore capitis* corripi solet, & levi quadam vertigine à motu spirituum inordinato, & præternaturali fibrillarum Cerebri & ejus membranarum distentione inde facta; deinde *lassitudine ulcerosa* [quale symptoma fatigatis accidere solet, propter insolitam spirituum agitationem, & transitum per membra nimis acceleratum, & quasi explosivum, fibras ultra tonum naturalem distendentem,] *frequenti etiam oscitatione*, seu motu quodam convulsivo musculorum maxillam inferiorem deprimentium sæpius repetito laborat, & tandem *frigore subito* per totos artus diffuso (quali symptomati Hystericas etiam præsertim hypothymicas à mera spirituum [illegible] frequenter obnoxias videre est,) *Horrore* item, *Rigore*, *Motu tremulo & convulsivo Artuum*, *Lumbagine* à motu elastico spirituum animalium præter modum agitatorum, & è medulla spinali in musculos propinquos explosorum, *Comate*, *Vigiliis*, *deliriis*, *nausea*, *vomitu*, *egrotatione universali*, quam ventriculus cum tunicis suis nervosis, velut commune sensorium, præ reliquis partibus sensit, aliisque id genus symptomatis quam spirituum officinam, eorumque canales unicè afficere deprehenduntur: Observatu etiam dignum est pleraque hæc symptomata ad incendium sanguinis sublecuturum viam ster-

(a) *Morbi universales immediatè, particulares mediate à spiritibus oriuntur.*

fiernere solere, quo jam flagrante; O scitatio, Tremor Rigor. Frigus intensum, plurimaque alia symptomata sponte cessant, vel saltem mitigari solent.

(*a*) Similiter, in Chronicis affectibus *Universalibus*, Symptomata in genere nervoso morbum primò produnt. *v. g.* In *Hypochondriaca* & *Hysterica* passione, quarum genus nervosum, ex omnium Medicorum consensu, est Theatrum commune, ubi spasmi, oppressiones gravativæ, & suffocativæ, eructationes & borborygmi frequentes, tragœdiam agunt. Idem dictum sit de *Scorbuto*, & *Chlorosi* (quam ego jamdiu speciem esse Scorbuti particularem existimavi) sicut enim in illo per lumbaginem, lassitudinem spontaneam, debilitatem crurum thoracis oppressionem, aliaque id genus symptomata; Ita non minùs in hac, per cephalalgiam & vertiginem frequenter recurrentem, visus debilitatem, palpitationem cordis, mœstitiam, lassitudinem, insolitam animi anxietatem, aliaque ejusmodi, hostis se prodit. Ad confirmandum hoc argumentum dignum quidem & facile observatu est, quòd cùm à statu horum morborum omnia in pejus ruunt, symptomata nervosi generis aucta sese tandem majori cum evidentia in conspectum dant, sc. vigiliæ pertinaces, affectus comatosi, subsultus Tendinum, Tremor artuum, pulsus debilis, celer, inordinatus, &c. idque licet Incendium internum minus vehemens, tactu judice, appareat; Quæ quidem omnia quò propiùs fatum instat, eò intensius augeri solent.

(*b*) Causæ præterea evidentes, quæ ad hos morbos universales viam sternunt, Hypothesin nostram non parum suffulciunt. Namque cuiquam in medicina mediocriter versato constat, non tantum morbos *Universales* Acutos, uti *Febres*, præsertim *Pestilentiales* & *Inflammatorias*, sed Chronicas etiam *Contagione* quadam propagari solere. Atqui vix concipi potest quomodo effluvia extranea eaque præ subtilitate sensus nostros plane fugientia, & sæpe en ad punctum temporis permanentia Characterem morbosum in Humoribus imprimant, nisi mediante spiritu animali, cujus particulæ subtiles miasmate s. fermento quodam heterrogeneo contaminatæ excandescunt, & humorum molem variis irregularibus motibus facile *Exagitant*. Deinde quot morbi Universales evidenter (*c*) *Animi Pathematis*, mœrore, ac terrore, anxietate, iracundia, vel insolita quadam & pertinaci phantasia promanant; Nec tamen istæ perturbationes sanguinem alterant nisi quatenus Spiritus, qui totam massam regit, motus efferatos & ἐκθέσεις suas cum latice purpureo communicat. Abhinc in Passione *Hypochondriaca* & *Hysterica*, nunc salsedine, nunc aciditate, nunc alia peregrina qualitate sanguis imbuitur, imò raro aut nunquam *Scorbutum*, *Atrophiam Phthisin Pulmonarem*, alioſque quamplurimos morbos Universales Chronicos deprehendi, ubi cæteris causis evidentibus Melancholia, Anxietas, vel aliquod aliud gravius animi pathema non accesserit. *Rheumatismi* & *Arthritides* eos *maximè* affligunt qui in lauta fortuna consenuerunt; At luxus sui pœnas parcius pendunt, qui eum cum hilaritate animi semper conjunxerunt; duriùs tractantur Theologi, Jurisperiti, Consiliarii Aulici, &c. qui studiis intentis, & curis originem nervorum, Cerebrum sc. & Spiritus in eo hospitantes agitarunt. *Chlorosin* etiam ipsam non tam à victu pravo oriri observavi, quam ab imaginationis vitio, peculiaris cujusdam cibi, generis licet euchymi, cupiditate flagrantis, à gesticulationis alicujus singularis affectatione, vel ab amore diuturno, aut alio aliquo ejusmodi pathemate animi quod Spiritus nimis figit. Quam sæpe etiam *Febres Morbilli*, & præsertim *Variolæ* ex Idea terroris in Phantasiam impressa oriri soleant, satis cuivis medicinæ praxin exercenti notum est.

(*d*) Quantùm etiam *Aeris Constitutio* morbos *Vniversales* promovet, Medicos non

(a) *Symptomata morborum Chronicorum in genere nervoso.* (b) *Contagionis propagatio.*
(c) *Animi Pathemata morborum causæ.* (d) *Aeris Constitutiones morborum causæ.*

non latet. Neque enim tantùm Febrium *Peſtilentialium*, *Variolarum*, *Morbillorum*, aliorumqne morborum Acutorum, quoties eos Epidemicos eſſe contingit, *Aer* inſpiratus fons eſt, & origo, ſed pro diversa hujus conſtitutione, Morbi ante dicti variæ indolis ſunt, & diverſas Indicationes curativas ſuggerunt. Ab *Aere* paluſtri vel marino, immò in cubiculo occluſo, modo quiſpiam ſæpiùs in eo verſetur, præſertim autem à decubitu in lecto, facie ſub ſtragulis perperam & frequenter cooperta, ita ut aer recrementis corporis inquinatus, diù & repetitis vicibus inſpiretur, quàm ſæpe capillos decidentes, vultum pallidum & ſquallidum, gingivas inflammatas & ulceratas, halitum fœtentem, cæteraque ſigna Scorbuti, aliorumque morborum *Univerſalium* Chronicorum genuina obſervamus? Quandoquidem verò Spiritus Animales maxima ex parte naturam aeream ſortiuntur, ſineque vi elaſtica & exploſiva aeri ſimillimi, Aer vitæ animalis conſervationi ſummè & ſemper neceſſarius ſit, ſpirituum generationi inſerviat & eorum materiam ſuppeditet; probabilius longè eſt, Spiritus ab Aeris miaſmate infectos, quam Humores, morbis, ſive acutis, ſive chronicis anſam præbere. Denique quam ſæpe hos morbos *Univerſales*, præſertim acutos, ut (*a*) *Febres*, *Variolas*, *Morbillos*, à frigore in poros cutis invadente oriri obſervamus? At iſte præternaturalis algor ſpirituum, qui ab extremo frigore ſponte in calorem intenſum excandeſcunt (quod in natatoribus & itinerantibus, ſimul ac ab aquæ & aeris inclementia ſeſe ſubduxerunt, videre eſt) a poris cutis ad ſpirituum officinam, cerebrum, continuatus, faciliùs longè corporis compagem afficit, quam ſi in humoribus primò imprimeretur. Objiciet hic aliquis, memoratas cauſas non ſæpiùs eſſe morborum effectrices, quàm cruda & dyſcepta alimenta, ideoque eorum ætiologiam à craſi ſanguinis & humorum vitiata peti poſſe. Diffitendum quidem non eſt *cibum & potum* quantitate nimios, vel qualitate peccantes, æquè ac pathemata animi, cæteraque non naturalia, in cenſu cauſarum evidentium horum morborum habendos eſſe. Verùm quandoquidem non tantum conſtat ſpiritus animales, quia ex ſanguinis maſſa generantur, à victu pravo ægrotare ſolere, ſed etiam non raro à victu euchymo eoque moderatè ſumpto anſam ægrotandi arripere, modò minùs firma valetudine priùs potirentur; nullus dubito quin alimentum incongruum in cauſarum remotiorum cenſum referendum ſit, & quòd Spiritus ſint ὁ πρόσεγγυς ſ. immediatum principium morbum formans, & ὁρμὴ ſ. inſultum efficiens, quod quidem totum eſt quod hic contendimus.

In hac ſententia non parum confirmabar cùm pleraque morborum phænomena hoc pacto explicari poſſe perciperem, quæ à priſcis vel intacta, vel non ſatis illuſtrata, tenebris hucuſque obruebantur, immo, qnicquid ad eorum ſolutionem en craſſis antiquorum principiis aſſeritur, mihi planè gratis dictum videtur, atque (ingenue fateor) hoc primùm animum meum anxium & incertum impulit ad hanc novam Hypotheſin de ætiologia morborum univerſalium formandam, quæ naturam morborum clariùs explicat, eorum cauſas ſenſui plenè demonſtrat, cujus rei in exemplis ſequentibus ſpecimen dabo.

(*b*) Quid in enarranda ſymptomatum aliquot ætiologia, magis apud Priſcos decantatum eſt quam *Sympathia* ſive conſenſus partium? Ex hac, vomitionis à concuſſione cerebri, vel nephritica affectione cauſam reddunt: at niſi reſpectus habeatur ad continuitatem & nexum totius corporis cum cerebro, & origo morborum in cerebro & ſpiritibus ſtatuatur, vix alias ſolvi poteſt hoc Phænomenon; jacto verò hoc fundamento; quòd tota machina è fibrillis cerebri elongatis & expanſis conflata, ab eodem dependet, & quòd mala diatheſis ſpirituum & eorum motus inordinati morbum ejuſque ſymptomata formant, quam

(a) *Frigus per Cutis poros perceptum cauſa Morborum.* (b) *Sympathia partium.*

quam facile concipi poteſt remotiſſimam quamvis machinæ partem, & conſequenter ipſum ventriculum affici poſſe? Abſque hac Hypotheſi explicari nequit Morbi (*a*) *Metaſtaſis* ſeu translatio ab una parte in aliam, quæ non tantùm in fatali Febrium Criſi evidenter apparet, ubi Morbus ex habitu corporis translatus non rarò in cerebro, idque ſubitò, figitur; verùm etiam in *Peripneumonia* frequenter in *Anginam* mutata, ſuper omnia verò in *Rheumatiſma* verſatili, præſertim ſpurio & nervoſo, ubi morbus ab uno artu in alterum unoquoque die vel etiam ſingulis horis, imò nonnunquam ictu quaſi oculi citiùs transfertur. In ſanguine tota humorum maſſa confunditur, celeri & non interrupto motu agitatur, & per vaſa innumera æqualiter diffunditur, adeo ut materia morbifica tam ſubitò ſeparari nequeat, & ad partem aliquam ſingularem determinari: Spiritus autem morbo perculſos, pro Genio ſuo volatili & verſatili, alternatim jam hanc, jam illam partem, remotam licet, impetu quodam petere, diſtendere, vellicare vel ſpaſmodicè conſtringere, ibidemque morbum hujuſmodi vagum producere quid impedit? Cùm ſanguinem & humores per eam partem trajectos alterare valent, iiſque characterem morboſum imprimere; Atque hæc eſt ratio metaſtaſeos morborum.

(*b*) Ut cætera mittam, in *Paroxyſmos febrium Intermittentium*, periodicè, ſtato & certo tempore ſcil. quotidie, tertio, aut quarto quoque diè, ut plurimum eadem hora recurrentium, habet inquirere. Hujus vulgaris *Patriotica Ætiologia* heu! quantùm torſit, Philoſophorum ingenia non tantùm priſcorum, ſed etiam neotericorum, quotquot omnium Morborum cauſas in ſanguine & humoribus inveniendas eſſe hariolati ſunt. Qui maximo ingenii acumine freti hujuſce Phænomeni ſolutionem aggreſſi ſunt, *Fomitem* quendam humoroſum, Bilioſum ſcil. atrabiliarium vel phlegmaticum ſtatuerunt in viſcerum aliquo, aut parte corporis neſcio qua deliteſcentem, pro genio ſuo jam quotidiè, jam tertio vel quarto quoque die moveri, & fermenti inſtar humores exagitare. At qualis tandem eſt hic *Fomes*? Humor certè, ſecundum horum Hypotheſin. Qua parte verò ſtabulatur: Hic inter authores maximum eſt diſſidium, apud alios altum ſilentium; Ab aliis varia aſſignantur receptacula, omnia verò ejuſmodi, ut aliquam partem materiæ morbificæ continuò maſſæ ſanguinis neceſſariò ſuggerant. Hunc Fomitem in venis meſataicis, uti veteres autumarunt, nuſquam recondi ab omnibus jam conceſſum eſt, namque ex quo ſanguinis circulatio inventa eſt, apparet nullam dari ejuſmodi [ſaltem materiæ à ſanguine diſtinctæ] ſtagnationem in vaſis ſanguiferis. Et ſi concederetur, tamen à perpetuo ſanguinis tranſitu particulæ heterrogeneæ hujus Fomitis eluerentur, & ſanguinis maſſæ commixtæ, eandem indeſinenter inquinarent, & à perpetua fermentatione febris continua accenderetur. Non rectiùs iſte *Fomes* in *primis viis* collocatur; cùm enim chylus ex alimentis in ventriculo concoctis, & in Inteſtinis gracilibus ulteriùs elaboratis [per ea ſaltem tranſeuntibus] eliciatur, neceſſe eſt ut ſuccus chyloſus à fermento iſto indeſinenter depravatus, morboſam qualitatem ſanguini impertiat, adeò ut morbus ex ea natus inducias dare non poſſit, ſaltem paroxyſmus poſt ſingulos paſtus redeat.

Quod ad eorum ſententiam attinet, qui mineram morbi in aliquo glandulorum viſcerum latere ſtatuunt; nullus ſanè (quantum ſcio) locum adhuc aſſignavit in quo hoc inimicum fermentum ſtabulari, ſanis argumentis demonſtrare poteſt, licet unus *Lienem*, alius aliud ex viſceribus gratis incuſaverit. Verùm ſi modò, ſecundum noſtram Hypotheſin (quam uti ſpero ſatis jam antè demonſtravimus) tota corporis compages, præſertim viſcerum ipſorum uti *Hepatis*, *Lienis*, &c. ſit vaſcularis, & ſanguis, continuato curſu & recurſu circumactus per ſingularum fibrillarum tubu-

(a) *Morborum Metaſtaſis.* (b) *Paroxyſmorum Febrium Intermittentium cauſa.*

tubulos permeet, qua alia parte hic fomes nisi in ipsis fibrosis filamentis deliteſcere poteſt, ubi nil, nisi ſpiritus animales, hoſpitatur? At cùm iſti ſpiritus à cerebro per totum ſyſtema fibroſum, velut per canales ad uſus vitæ neceſſarios exequendos indefinenter deferantur, & pro vario genio invaletúdinis, qua afficiuntur, jam quotidie, jam tertio vel quarto quoque die explodantur, & ſymptomata, quæ principium Paroxyſmi comitantur, inferunt, nempe *algorem*, *horrorem*, &c. deinde fermenti vices ſupplent, à quo ſanguinis maſſa per fibrillas tranſiens inficitur, & in paroxyſmos febriles periodicè excandeſcit, quo uſque ſc. ſponte vel arte ſedata hac effervescentia ſpirituum finiatur etiam Paroxyſmus, atque ſaburra humorum in paroxyſmorum ſerie colliquata, per poros cutis, vel aliam aliquam portam commodam (nec jam à calore præternaturali ut priùs conſtrictam) prorſus eliminetur. Cui ſententiæ quivis vel *Medicus* vel *Philoſophus* favere cogetur, qui ſeriò ſecum perpenderit, ſæpe inſultus non tantùm *Hyſterici* & *Spaſmodici*, paroxyſmorum febrilium, ſaltem ſub initium, planè æmuli, ex mero motu inordinato ſpirituum orti, intervallis licet incertis redeant; verùm etiam inſultus *Epileptici*, ſtatis periodis, bis vel ter in Luna, vel hebdomada, ab eadem cauſa recrudeſcant.

(*a*) Quid plura? Regimen ipſum à priſcis Medicis imperatum, atque multo uſu jam per plurima ævа comprobatum, noſtræ huic Hypotheſi ubique quadrat. In morbis enim acutis, uti *Febre*, *Variolis*, &c. ubi invaletudo producitur à vi elaſtica ſpirituum irritata & nimis exaltata, & ſummam quietem, decubitum in lecto, alimentum maximè tenue & parcum, detractionem ſanguinis, &c. uno ore imperant; unà cum *Julapiis*, *Emulſionibus* & *Apozem.* admodum temperatis, vim ſpirituum elaſticam minimè intendant, ſed potiùs minuant. E contrà, in *Febribus* malignis, ubi ſpiritus à natura veneni deleteria *ſympathetica* quadam affecti, elaſticitate & vi ſua expanſiva deſtituuntur, quàm uno ore uſum pulverum *Cardiacorum*, *Bolorum Theriacalium*, *Julapiorum* cordialium, atque hodiè *Spiritus Salis Armoniaci*, *Spiritus* & *Salis* volatilis *CC.* idque poſthabita febre præſente, ex induſtria, & cum optato ſucceſſu præſcribunt. Quæ quidem omnia, non tam ſegnem humorum molem, quàm Spiritus reſpicere videntur, qui primario affici ſolent. In *Scorbuto* verò, *Chloroſi*, aliiſque morbis Chronicis *Univerſalibus*, ubi, ab agilitate ſpirituum imminuta, & eorum ſtatu minùs quam par eſt elaſtico, viſciditas humoribus, conſtrictio pulmonibus, rigiditas & ſtupor quaſi Paralyticus Artubus, conſtipatus obſtructuſque habitus, iſque evidentibus criteriis manifeſtus univerſo corpori acciderit; *Exercitia* frequentia, *Aer* tenuis & perflatus, Omnimoda animi *Excitatio*, medicamenta ſale volatili abundantia, uti *Cochlearia*, *Raphanus Sylveſtris*, *Chalybeata*, *Aloetica*, ſtimulantia omnia & *Ecphractica*, in methodo curationis utramque implent paginam. Quid hoc autem ad humores craſſos niſi mediante ſpiritu illo animali qui eos regit & actuat?

Quòd autem ad ſecundam partem hujus propoſitionis attinet ſc. *Quòd morbi partium, qui à peculiari aliqua ἀνωμαλίᾳ partis, vel glandulæ alicujus ſingularis oriuntur, à ſpiritibus etiam mediate producantur*; Ea non æquè perſpicua eſt ac prior: Namque horum morborum *Ætiologia* remotius petenda eſt, atque ratiocinando tantùm iuvenienda. Quandoquidem verò Viſcerum vel partium ſingularum affectus à morboſa humorum diatheſi oriri conſtat, atque (quod ex ante dictis manifeſtò apparet) maſſam ſanguinis, à ſpirituum animalium, qui ei præſident, dyſcraſia vario modo turbari & agitari; fas ſit conjicere pro vario dyſcraſiæ ſpirituum genio, jam hanc, jam illam partem, hanc vel illam glandulam,

(a) *Antiquorum methodus medendi, huic hypotheſi conformis:*

dulam, uti Jecur, Pulmones, Renes, *&c.* laborare. Indèque medicamenta ſpecifica v. g. [a] *Anti hyſterica*, *Antivenerea*, *Antiſcrophuloſa*, *Antiſpaſmodica*, *Pulmonaria*, *Hepatica*, *Nephritica*, *Uterina*, & ſi qua ſint alia, uſu multo contra hos morbos experta & probata, non ejuſmodi eſſe videntur, quæ hanc vel illam ſpecialem partem reſpiciunt, ſed quæ peculiarem ſpirituum dyſcraſiam ad has partes vel glandulas afficiendas aptam, tollant. Quæ quidem remedia mihi inde *Specifica* audire videntur, quia ſpiritibus, quorum morbi ſenſus noſtros fugiunt, accommodata ſunt; ſicut enim ex uſu *Emeticorum*, *Catharticorum*, *Diureticorum*, *Diaphoreticorum* aliorumque medicaminum ſenſibiliter evacuantium, moli humorum præternaturaliter colliquatorum & in maſſa ſanguinis coacervatorum ſubducendæ ſatis proſpicitur: Ita his Specificis, *Hepaticis*, ſc. *Hyſtericis*, aliiſque ejuſmodi, experientia potiùs quàm ratione primùm excogitatis, & multo uſu comprobatis, radix totius mali funditus evellitur, quæ extra ſenſuum Sphæram in Spiritibus delitescit. Quanta verò pars artis Therapeuticæ in prudenti uſu horum ſpecificorum verſetur, norunt Medici Practici.

Juxta hanc noſtram Hypotheſin facile eſt morbos omnes, qui intus nati, corpus humanum affligunt, in duas claſſes diſtribuere, nempe in *Univerſales* & *morbos partium*. *Univerſales* ſunt, qui ſicut è ſyſtemate nervoſo, & ſpiritibus animalibus in eodem hoſpitantibus immediatè oriuntur, ità totam corporis compagem uno inſultu primariò vel ſaltem ſecundariò afficiunt. *Secundariò* dico, quoniam morbi aliqui particulares, uti *Lepra*, *Scabies*, *Lues Venerea*, &c. licet contagione ab aliqua parte ſingulari propagentur, non tamen unius partis, præ altera, labefactationi, niſi ex accidente, ortum ſuum debent, & Spiritus animales veneno ſuo univerſim inquinando, citiſſimè *Univerſales* evadunt, ideòque in cenſum morborum *Univerſalium*, licet ſecundariò talium, referuntur. Morbos autem partium eos voco, qui, à gravi alicujus è viſceribus, vel alterius partis ſingularis labefactatione, oriuntur; ut ut morboſa ſanguinis textura, & ſpiritus animalis dyſcraſia iis ut cauſæ remotæ, anſam præbeant. Præterea quidam, morbo univerſali laborantes, brevi ſanitatem recuperant, vel mortem obeunt, alii leviùs affecti in ſtatu valetudinario vitam diù protrahunt, ideòque morbi Univerſales, in Acutos, uti Febres, Variolas, *&c.* & Chronicos, uti Scorbutum, *&c.* diſtingui debent. De morbis *Univerſalibus* primùm, poſtea de morbis partium ſeriatim [licet ſtrictim] ſermonem inſtituam, in quo eorum ætiologiam & Pathologiam totam, atque Indicationes curativas tradam, quod penſum, modò feliciter abſolvatur, in publicum, forſan, emolumentum haud parùm cedet. Utcunque, ſatis eſt in magnis tentaſſe, &, in re tantis tenebris obvoluta, facem prætuliſſe & monſtraſſe viam. Primum lubet, ſchemate quodam ſuccincto, ex hac noſtra Hypotheſi deducto, diſtributionem morborum in varias ſuas claſſes præponere.

De Morbis Univerſalibus in genere.

Radix ſc. ſemen horum morborum (ſit verbo *Paracelſi* venia) eſt heterrogeneum quid, ſenſu vix perceptibile, non rarò autem vi venenata & planè deleteria præditum, tota ſua natura flammæ vitali contrarium & inimicum, atque ad eam extinguendam, vel ſaltem ſupprimendam aptum, ſive intus ſenſim generatum fuerit, ſive à veneno aſſumpto, morſu Viperæ, vel aere contagioſo in corpus admiſſum; Cujus quidem vis deleteria, ſi adeò præpolleat, ut ſubito flammam vitalem penitus obruere poſſit, Æger ſtatim alget & lipothymicus perit, Natura contrà non certante, utpote à vi ſuperiori jam planè evicta, quod non rarò, præſertim in Conſtitutione aeris *Peſtilentiali* ac *Epidemia* con-

[a] *Medicamenta Specifica.*

pingit. Sin verò venenum paulo remissius, & vigor spirituum animalium fortior, luctatio succedit, in qua, ut ut tota Corporis Machina primo insultu (vi elastica spirituum fere obruta) cum pulsu debili algére incipiat, mox Natura vires quadantenus recolligens pugnam init, cujus præludia sunt dolor leviter *Spasmodicus* & versatilis, *Horror*, *Rigor*, Oscitatio, cæteriquemotus, quibus Spiritus animalis oppressus sese iterum expandere nititur, usquedum tandem, vi spirituum elastica irritata, & supra gradum naturalem vecta, Calor intensus, & febrilis orgasmus excitetur. Ab hoc calore pori cutis, sicut cæteræ Corporis portæ, irritati & occlusi, flammam intestinam acriùs intendi faciunt, donec Venenipars, à spiritibus jam victoria potitis, expellatur, vel à propria Antidoto subigatur, & tùm demum, pori cutis non ampliùs constricti, colluviem humorum, à præternaturali calore colliquatam, copiosè dimittunt, modò per alvum, aut alio modo id non antè factum fuerit: Vel denique Natura, vi superata succumbit, *Æger Spasmis*, *delirriis*, *subsultibus* tendinum, aliisque diris naturæ triumphatæ & in cassum colluctantis symptomatis in genere nervoso fatigatus, fatis cedit. Hæc est ratio Formalis morborum *Universalium Acutorum*, & symptomatum eos concomitantium.

Verùm, ubi è contra fermentum morbificum, quo spiritus vel sensim ex abusu sex *non Naturalium*, vel subito & uno impetu à contagionis miasmate imbuuntur, vi non adeò deleteria præditum est, ut vita in subitaneum discrimen ducatur, vis spirituum elastica inde duntaxat quadantenus opprimitur, inde sese ad munera solita more debito minus aptè expandunt, & hostis non tam aperto marte quàm insidiis vitam aggreditur. Inde evenit, quòd spiritus animales, quippe minùs irritati, non tam graviter & acriter contra hostem insurgant, nec certamen Paroxysmo & crisi decernant, ut in Acutis fieri solet, verùm Æger sarcina hac oppressus vitam ærumnosam atque valetudinariam, morbo aliquo Chronico, *Scorbuto*, *Chlorosi*, *Febre hæctica*, &c. afflictam diu protrahit, cum *lassitudine spontanea*, *stupore*, *pondere gravitativo Hypochondriorum*, *somnolentia*, *vertigine*, *lumbagine*, *dolore* versatili, crurum & abdominis, aliisque ejusmodi signis spiritus animalis universim in genere nervoso affecti & depressi. Nec quidem Natura, hoc modo habitualiter oppressa, sarcinam hanc in totum negligere videtur, verùm licet paroxysmorum nixibus, uti in Acutis, ab onere se liberare non moliatur, idem tamen lentè & quasi habitu quodam, per omnes portas, per quas fieri potest, efficere tentat, sc. per *Renes*, ut in Hypochondriacis & Hystericis, qui tanquàm Diabetici, tempore paroxysmi, insigni urinæ profluvio non raro corripiuntur; per *Sudores*, *Diarrhœam*, *Vomitiones*, quibus Hypochondriaci, Scorbutici immodicè plerumque tentantur; per *Tussim*, per *Sputationem largam*, symptoma *Hypochondriacis* & *Scorbuticis* maximè familiare, quorum saliva particulis adeò acribus & venenatis sæpe saturatur, ut gingivæ & os totum inde inflammetur & ulceribus fœtentibus scateat. Nonnunquam etiam Natura certamen, paroxysmi Acutorum fere æmulum, licet non statis temporibus, in his morbis instituit; quod in Paroxysmis *Rheumaticis*, & *Arthriticis* admodùm dolorificis, & in *Spasmis Hystericis* & *Hypochondriacis* sæpe recurrentibus observatur; In quibus omnibus Natura contra hostem acriter insurgens, saburram extemplò deponere, licet in cassum, satagit.

De hisce omnibus jam, calamo fusiori, differemus: primùm sermonem instituturi de morbis universalibus Acutis, deinde de Chronicis.

Sane-

Schema Morborum Generale.

Morbi, quibus Corpus humanum afflugi ſolet,

Accidentales & externi, quippe qui ab externo aliquo accidente oriuntur, uti caſu, ictu, vulnere, contuſione, *&c.* quos omnes jam conſulto prætermitto, quoniam eorum Ætiologia facilis, & in promptu eſt, & ad partem Chirurgicam potiùs quam ad Medicinam ſtrictè ità dictam ſpectat.

Vel,

Habituales, qui intùs à Diatheſi Spirituum præternaturali, & Craſi Sanguinis everſa immediatè, vel ſaltem mediatè, aut à Canalium, ſeu Vaſorum hos *Spiritus*, & Liquores toti Machinæ miniſtrantium Obſtructione, Ruptura, vel aliqua alia mala Affectione naſcuntur. Quænam ſit horum omnium Cauſa, quoniam nondum ſatis conſtat, de eorum Ætiologia, & Pathologia, fuſiùs jam Sermonem habituri ſumus, ſuntque vel

Univerſales, qui ſic immediatè à Diatheſi ſpirituum Animalium præternaturali, & Craſi Sanguinis inde labefactata oriuntur; ideòque primò Inſultu totum Corporis Syſtema afficiunt, non autem à vitio ſingularis cujuſcunque Partis dependent, ſuntque vel

Primariò ita dicti, qui abſque reſpectu ad Partem aliquam ſingularem priùs ægrotantem habito oriuntur, ſuntque vel,

Acuti, qui paucorum dierum circuitu, Criſi finiuntur Funeſta, vel Salutari: Uti Febres quæcunque Acutæ, Variolæ, Morbilli, &c.

Chronici, qui ſimiliter, Spiritibus priùs laborantibus, univerſum Corpus afficiunt, non tamen ruinam tam præcipitem, quàm priores minantur. Indeque Ægri hoc modo affecti, vitam valetudinariam, ad plures, Menſes, imò Annos protrahere ſolent. Huiuſmodi ſunt Febris Hectica, & Pallida, Chloroſis, Scorbutus, Rheumatiſmus Vagus, Scorbuticus, Affectio Hypochondriaca, & Hyſterica, ſeu Vapores, Affectus Strumoſus, ſeu Scrophulæ, Rachitis, &c.

Secundariò, qui licèt ex accidente Partem aliquam ſingularem primò afficere poſſint: quia tamen Sanguinem, & Spiritus univerſim illicò inquinando, Naturam Morborum Univerſalium participant, neque ex propria ſua Natura unam Partem ſingularem præ aliis affectant, ritè in Claſſem Morborum Univerſalium referendi ſunt, & in hoc ſenſu habendi. Huiuſmodi ſunt Lepra, Scabies, Lues Venerea, & fere omnes Morbi Chronici ex Contagione propagati.

Morbi Partium, qui à Viſcerum aliquo, vel alia Parte ſingulari laborante immediatè producuntur ut ut Craſis Sanguinis à peculiari Spirituum Vitio labefactata, iis viam remotè ſternat; Indeque totum Corporis Syſtema non niſi ex conſequente his Morbis afficitur.

De Morbis Universalibus Acutis.

In hac classe primum sibi locum vendicant *Febres* omnes præter *Hecticam* & *Pallidam* [utpote quæ diutius protrahi, nec more morborum acutorum, crisi evidenti judicari solent] Deinde *Variolæ & Morbilli* ad eandem classem pertinere mihi videntur; quippe hi morbi totam machinam primo insultu afficiunt, respectu ad aliquam partem singularem non habito, more etiam cæterorum morborum Acutorum; paucorum dierum circuitu, indicari solent: Ideoque licet contra morem sit, de his morbis sub titulo febrium varioloſarum, & morbilloſarum in generali Febrium doctrinam agam. Primus enim variolarum & morbillorum insultus, non secus ac Febrium, subitus est & instantaneus, isque in genere nervoso, utpote à spirituum animalium ἔκπληξις primùm & immediatè factus cum Comate, deliriis, spasmis, vomitione immani, dolore capitis & Artuum, lumbagine, aliisque ejusmodi symptomatis sociatus. Nec non Pathemata animi ac aerem contagiosum pro causis procatarcticis, non rariùs quàm aliæ quælibet Febres, agnoscunt, & in omnibus cum cæteris Febribus conveniunt, nisi quòd in his, quò certamen sit brevius, eò magis, durante luctatione, urgeant symptomata; Ideò sub titulo morborum *Universalium* Acutorum, inter *Febres* acutas, *Variolas* & Morbillos ordine tractabimus, & ab eorum Ætiologia, & Pathologia, juxta Hypothesin nostram explicata, Indicationes curativas deducemus ad varia horum morborum stadia accommodatas, & quarum ope Medicus in sanandis morbis possit agere Philosophum & non Empyricum.

EXERCITATIO I.

De Febribus Acutis in genere, & præsertim de Febre Ephemera & Intermittente.

CAPUT I.

De Febribus Acutis in genere.

Febris Acuta in genere est Calor præternaturalis, in sanguine accensus à spiritu animali, miasmate quodam deleterio contaminato, & ex accidente quodam irritato, atque inde insolito more præter naturam suam expanso.

Hujus *miasmatis heterrogenei* descriptionem nemo sanè à nobis requirat, quandoquidem omnes nostros sensus planè superat: Quippe non tantùm intùs ex abusu sex non Naturalium generari solet, & inde hanc vim deleteriam sensim acquirere; verum non raro ab effluviis contagiosis cum aere inspiratis, à morsu serpentum, vel denique ab animi pathematis, momento quasi propagatur: Quocirca conjicere fas est hoc venenum, cujuscunque naturæ sit, subtilitate sua genium spirituum, non autem materiæ sensibilis, æmulari, & inde non humores, sed Spiritus animales immediatè afficere atque agitare, ut ut sanguinis massa inde sensim conturbetur. *Pathologiæ* morborum acutorum hucusque tenebris obvolutæ quantùm lucis ex hac *Hypothesi* accedat, primo loco videamus.

(*a*) In prima Febris invasione, ab hoc veneno Spiritus animales planè obruuntur, illicò totum corpus, præsertim partes extremæ algent, Pulsus in debilem & celerem mutatur, Respiratio in citatiorem, debilem & anheloſam, tanquam Ægro statim ex Lipothymia morituro: sanguinem hoc tempore, urgentibus symptomatis, detractum, frigescentem sensi. Hoc stadium morbi vix unquam diu protrahitur; siquidem Spiritus irritati & vires suas recuperantes sese

[a] *Febrium acutarum Symptomata.*

Digitized by Google

ſeſe expandunt, unde, mutata ſcena, Algor in calorem febrilem convertitur, niſi vel venenum ſit in ſummo gradu malignum, vel robur ſpirituum adeo deficiat, ut ſeſe brevi iterum explicare haud poſſint. In iſto caſu, primo inſultui æger ſuccumbit. Juvenem novi paroxyſmo febris tertianæ per triduum algentem, ſine ſubſequente caloris paroxyſmo, & crebris lipothymiis laborantem, è vivis ſublatum; Cui, præ ſummo veneni gradu, & debilitate ſpirituum priùs diu laceſſitorum, neque frictionibus, neque calore externo quocunque modo adhibito, neque cordialium & medicaminum ſpirituoſorum exhibitione, quicquam adjumenti afferre, nec ſpirituum naturalem expanſionem reſtituere potuimus.

Quo intenſius, aut diutius protractum, vel quo remiſſius eſt hoc ſymptoma in primo morbi inſultu, eò magis minuſve deleterium venenum, aut vis ſpirituum elaſtica fortior aut debilior pronunciari poteſt; unde ab ipſo initio morbi de eventu magis minuſve periculoſo & fatali hinc licet judicare.

(*a*) *Indicationes* in hoc ſtadio morbi ſunt duæ, ſc. ut venenum deleterium Spiritus obruens citiſſimè Antidoto propria (modo ea nota ſit) ſubigatur; & Spiritus algentes & penè enecti, ope ſtragulorum & medicaminum cordialium, iterum ſeſe expandant, & ſubitaneam Machinæ ruinam elaſticitate ſua præcaveant. Manu tamen non admodum prodiga, nec niſi neceſſitas poſtulet, oportet hæc miniſtrari, ne poſt vim expanſivam ſpirituum inde reſtitutam, Æger hujus erroris pœnas luat, aucto gradu *Paroxyſmi* illicò ſubſecuturi. Quamprimum enim Spiritus animalis excitatur vires reſumpſerit, nullas ſibi metas ponit, & dum veneni eliminationem molitur, non raro totam fabricam incendio inteſtino conſumit. Namque in iſto caſu Spiritus ipſi incaleſcunt, & flammam in ſanguine accendunt non priùs extinguendam, quàm venenum expellatur: Siquidem jam morbus nihil aliud eſt quàm mala diſpoſitio totius corporis, orta à motu inordinato ſpirituum, in venenum antedictum inſurgentium, & novum ſymptomatum agmen procreantium: (*b*) Inter quæ ſicut *gravativa & Comatoſa Cerebri oppreſſio*, & inde totius ſyſtematis *laſſitudo ſpontanea* ab oppreſſione ſpirituum ortæ videntur; Ità *Horror*, *Tremor Artuum*, *ſactatio* inquieta, *Oſcitatio* & *Pandiculatio* niſum ſpirituum ſeſe expandere ſatagentium conſequuntur. *Vertiginoſa* autem affectio ab inordinato ſpirituum motu in Cerebro, ex hoc niſu & labore intenſo fit, ſicut & *Invaletudo Univerſalis*, præſertim ventriculi, cum nauſea & vomitu ſociata; Namque Vertigo, quæ uſum *Opii*, & in curru vel navi vectionem aliquando comitatur, nauſeam & vomitum pariter ſibi adjungit. Igitur quamdiu per totum morbi curſum hæc ſymptomata ſe produnt, conjicere licet vim ſpirituum adhuc à veneno quadantenus opprimi, nec ſe ſatis expandere poſſe in præſens Machinæ tutamen. Atque in Febris continuæ curſu, poſtquam Spiritus expanſi flammam in ſanguine, uno tenore diù ardentem excitarunt, ſi novus horror aut rigor, reliquo hujuſmodi ſymptomatum ſatellitio ſtipatus invadat (quod non raro in praxi obſervare licet) niſi hoc ex mero accidenti, ab evidenti alicujus cauſa evenerit, aut à mutatione typi Febris in Intermittentem [quod ab horum ſymptomatum, ſtatis periodis, recrudeſcentia unicè conjiciendum eſt] fatalem eventum præſagit, & genus nervoſum à veneno recenti, aut vetere vires ſuas reſumente labefactatum, & Naturam deliriis, ſpaſmis, ſubſultibus tendinum, &c. mox ſubſecuturis victam, manes daturam.

(*c*) *Indicationes* in hoc ſtadio morbi ſunt ferè eædem cum priùs memoratis, ut *Alexipharmacorum* uſu, & ſtragulorum ingeſtione ſpirituum expanſio accelereatur, & promoveatur, donec vis veneni

(a) *Indicationes primum inſultum febris ſpectantes.*
(b) *Symptomata Febrilia.* (c) *Indicationes in ſecundo ſtadio.*

ni saltem obtundatur. Sicut enim ab aucta spirituum elasticitate symptomata hæc vel evanescunt, vel diminuuntur; Ità etiam, ubi Æger frigori externo expositus fuerit, inexpectatam horroris, rigoris & reliquorum symptomatum recidivam patitur, quo pacto, hoc morbi stadium ultra metam solitam non rarò protrahitur. Hæc verò symptomatum caterva, communiter loquendo, brevi evanescere solet, quippe quàm citissimè locum datura aliis numero pluribus, diutius duraturis, iisque planè contrariis, utpote à contrario spirituum statu ortum ducentibus; Modò, Algoris paroxysmo, Aegrotans non succumbat. Quamprimum enim Spiritus sarcinam excutere incipiant, & flamma in Spiritibus & sanguine accendatur, insequentur, in genere nervoso, *Cephalalgia* immanis, *Vigiliæ* pertinaces, *Deliria*, *lassitudo ulcerosa*, *dolores spasmodici* hinc inde versatiles, vel in parte singulari fixi, qualis est *Lumbago*, *Respirationis* & *Pulsus* celeritas & fortitudo, ac mutationes in humoribus non minores. Nam Urina jam primùm tingi incipit, & contentis saturari, & Aeri exposita non ratò partes nutritias præcipitare: Sitis, ut plurimùm, importuna adest, os arescit, Cutis siccescit, Appetitus prosternitur, Ventriculi digestio evertitur; Nonnunquam gradus aliquis *Choleræ* morbi, aut saltem *Diarrhœa* supervenit, nausea augetur, cum multis aliis; quorum ætiologiam ex hypothesi nostra jam daturi sumus.

(*a*) Distentio fibrillarum Cerebri, vel ejus membranarum à febrili spirituum expansione *Cephalalgiam* illam immanem producit, quæ febrilem calorem comitari solet, de qua Aegri præ omnibus aliis symptomatis, præsertim in principio morbi, conqueri solent, (*b*) Eadem distensio in toto corporis habitu, lassitudinem ulcerosam inducit; quale symptoma post equitationem violentam, vel quodcunque aliud insolitum & laboriosum exercitium sentimus, quoniam ab hoc motu fibras ultra tonum suum naturalem distendi accidit. Ex eodem fonte ὀστεόκοπος illum dorsi dolorem, *Lumbaginem* febris insultus comitari solitam, oriri ritè coniiciendum est; quippe in nervos insignes ab hac parte spinalis medullæ propagatos ad usus Artuum inferiorum, Spiritus insilientes & ferociter explosi eos ultra tonum naturalem extendunt. Hinc etiam *Dolores* huc illuc versatiles febrem *Rheumaticam* comitari soliti, & dolores *Spasmodici* in parte singulari fixi, [c] in *Febre* peripneumonica, *Pleuritica*, *Anginosa*, *Arthritica*, vel quacunque alia *Inflammatoria*, oriri mihi videntur. In febre *Rheumatica* dolores sunt versatiles; quoniam distensio compagi musculorum laxiori accidit. In spasmodicis verò, ubi dolor in parte singulari fixus est, explosio contingit in compage Tendinum & membranarum strictiori. At de hoc postea fusius in capitibus de Febribus inflammatoriis & Rheumaticis. In *Vigiliis pertinacibus & delirtis* Spiritus violenter moventur? In *Comate* à veneno deprimuntur; atque inde *coma* expertis Medicis præsagium, magis funestum suggerit, quàm vigiliæ: Namque ab incendio intestino non tam cita mors expectanda est, quàm à summo gradu veneni, quod Spiritus maximo conatu subigere sæpenumerò nequeunt. Denique robur & magnitudo *Pulsus* & *Respirationis* cum orgasmo febrili sociari solita, eidem spirituum expansioni debetur, atque inde abhinc de spirituum robore, de veneni progressu, & consequenter de Febris genio, vel benigno, vel maligno, & de eventu eius, vel salutari, vel funesto certissimè iudicari potest.

[*d*] Inter *Humorum* symptomata, semper ferè observatur, quòd *Appetitus* prosternatur; & Alimenti assumpti subactio admodum difficilis reddatur, adeò ut Febricitans vix quicquam appetat, & nihil præter potulenta, eaque tenuiora digerat; Quod à fermento ventriculi everso, & alterato fit, quippe fer-

[a] *Causa cephalalgiæ.* [b] *causa lassitudinis ulcerosæ, &c.* (c) *Quare dolor Rheumaticus sit versatilis.* (*d*) *Symptomata in Humoribus.*

fermentum illud per glanduloſam ventriculi tunicam ſecretum ad alimenta maceranda, è maſſa ipſa ſanguinis miniſtratur, indeque, pro præſenti ſtatu ſanguinis, non poteſt non alterari, neque munere ſuo iterùm fungi, donec ſanguis deferbuerit, & in ſtatum priſtinum redactus fuerit. [a] Similiter *Cholera Morbus*, *Diarrhœa*, *Nauſea*, & ad vomendum propenſio aucta, quæ hunc ſtatum morbi comitari ſolent, à vitio ſucci glandularum ventriculi & Inteſtinorum è maſſa humorum morboſorum ſecreti, producuntur; ſicut & *ſitis ingens* à ſaliva male diſpoſita, *Oris ariditas*, & *cutis ſiccitas* à glandularum ſalivalium & cutanearum conſtrictione, ex calore febrili in humoribus accenſo, efficitur: Denique (b) *Tinctura Urinæ rubræ*, & copia *contentorum* ex eadem præcipitari ſolitorum, ab eodem calore dependent; inde enim partes ſanguinis bilioſæ incraſſantur, atque poris glandularum Hepaticarum à ſpaſmodica excandeſcentia ſpirituum conſtrictis, non amplius liberè ſecernuntur, vel in veſicam fellam, vel in porum biliarum; ſed in ſanguine coacervatæ, ſero per renes ſecernendo ſeſe adjungunt, atque urinam intenſa rubedine tingunt: Iſtæ ſunt particulæ unà cum nutritiis, quæ, ſi urina Aeri exponatur, præcipitantur, & eam conturbant.

Modo *Venenum*, omnium horum ſymptomatum fons & origo, ab *Antidoto* propria ſubigatur & curetur, (quod jam ſolummodò Indicatur) *Febris Augmenti*, *Status*, & *Declicationis* tempora non percurrit; &, ſine *Criſi* ſenſibili, redit Appetitus & concoctio; Pulſus, Reſpiratio, Urina, &c. ſtatum naturalem acquirunt. [c] Hæc certa, tuta & jucunda, & ea de cauſa optatiſſima, imò radicalis curandi ratio mihi videtur. At, cùm *Venenum*, in *Continuis*, & *Malignis Febribus*, nullis Antidotis, quæ nobis innoteſcunt, ſuperari poteſt, Medici eſt rem gerendam Naturæ committere, &, ubi non minùs periculum intenditur ab incendio in humoribus, ex inſolita ſpirituum expanſione, quàm è Veneno, pro vario ſtatu morbi, atque ſymptomatum inde natorum, Naturæ ſuccurere; ſive *Enematis*, *Venæ ſectionibus*, *Emulſionibus*, *Opiatis*, aliiſve medicamentis orgaſmum ſanguinis compeſcendum, ſive *Vigilias Dolores* immanes, *Inflammationes*, *Excretiones*, aliaque hujuſmodi præſentis incendii pericula prævenienda judicet: Ideoque per totum curſum morbi, jam hoc, vel illo modo, Indicationes curativæ, pro re nata, variandæ ſunt. Veriſſimum quidem eſt Spiritus, Veneno non valdè maligno oppreſſos, ſeſe ita aliquando expandere, ut hoſtem prima luctatione vel fugient, vel ſopiant, & inde παρεμβάσεις & quiete potiantur, donec à veneni revireſcentia, novum certamen inſtituatur, quod in (d) *Febribus Intermittentibus*, imò quadantenus in *Remittentibus* ſeu *Synochis* conſpicere licet. Atque hujus Veneni (modo Natura ſibi ipſi non ſubveniat, abſque ſuppetiis Medicinalibus *Antidotus* Herculea, ferè omnibus nota in promptu eſt, ſc. *Cortex peruvianus*, à cujus juſta doſi tempeſtivè exhibita, illico Æger in ſtatum ſanitatis reduci ſolet. Sin verò, præ gradu veneni ſummè deleterii, vires hujus *febrifugi* planè ſuperentur [quod in febribus verè (e) *Synochis* & malignis quotidie contingit,] Natura, continuata ſpirituum vibratione indies magiſque ad extremum uſque gradum aucta, venenum ſive intus natum, ſive ab extra, contagione communicatum, eliminare molitur, in eo morbi ſtadio, quod Augmentum vocatur. Quo durante, ſicut flamma febrilis, pari gradu, in ſanguine intenſior in dies accenditur, ità *Cephalalgia*, *Sitis*, *Vigiliæ*, *Tinctura Urinæ*, (& in *febribus benignis*, fortitudo *Pulſus*, unà cum reliquis ſymptomatis à calore aucto provenientibus ſenſim creſcunt; Nec non, ab Inflammatoria humo-

[a] *Cauſa Choleræ Symptomaticæ, &c.* [b] *Cauſa Urinæ turbidæ &c.*
[c] *Febrium Curatio radicalis.* [d] *Febrium Intermittentium & Remittentium* ***Antidotus.*** (e) *Quid faciendum cùm Antidotus locum non habet.*

humorum acrimonia ulteriùs exaltata ; *Aphtæ* ſuppullulant *Albæ*, vel pro genio veneni magis deleterio *Nigræ*, prout ſalivâ è ſanguine magis minuſve venenato ſecerni contingit. Eadem acrimonia, dum ventriculum vellicat, *Singultum*, dum muſculos, membranas, vel partes glanduloſas impetit, *Dolores Rheumaticos*, *Pleuriticos*, *Phreneticos*, *Anginoſos* producit. Et hic quidem *Indicantur* ea omnia, quæ humorum orgaſmum contemperate poſſint, *Julapia* admodum temperata, diæta tenuiſſima, ſumma quies in lecto ſtragulis paucis cooperto in loco tenebricoſo, &c. quæ tamen cautè admodum adminiſtrari debent, ne inde repreſſi Spiritus in poſterum impares veneno eliminando reddantur.

Sin è contra, Spiritus jam ſuccumbere contingat, atque *Febris* cum præpropero *ſubſultu* Tendinum, *Delirio*, *Comatoſo* affectu, aliiſq; veneni Efferatioris Symptomatis Malignitatis ſpeciem induerit; vis ſpirituum expanſiva *Spiritibus Volatilibus CC. Sal Armon. Cardiacis* & *Alexipharmacis*, præſertim *Suppedaneis* acribus, & frequentibus *Veſicatoris* excitanda eſt ; Diæta quadantenus ditior indulgeatur, uti juſculum pulli &c. Æger à lecto nonunquam transferatur in aerem cubiculi clarum & apricum, ut Spiritus latius expandantur, & ſeſe à ſymptomatis malignis liberent.

Ubi verò, Spiritus jam ſenſim, ultimis conatibus, ſe dilatarunt *Status Morbi* incipit, quem ſæpenumerò per plures dies protractum conſpicimus, antequam Natura vel vincat vel vincatur, calore febrili unà cum omnibus ſymptomatis, uno tenore fluentibus. Ideòque non multum nunc à Medico, abſq; urgente neceſſitate; moliendum eſt, verum totum negotium Naturæ ſoli, & *Patiens* regimini debito committendus, eſt niſi quod temperaris *Cardiacis* jam vis ſpirituum fovenda ſit, non *Opiatis* & refrigerantibus, multo minus *Venæ ſectione* opprimenda,

Quamprimùm verò Natura Venenum intus deliteſcens excutere & ſubigere, in agone ultimo, ſemel tenta verit, non diu res manet in æquilibrio, verùm *Criſis* inſtat, Natura quam citiſſimè triumphatura vel triumphanda. Si quidem, cum primum à ſubactione veneni incœpta; Natura quadantenus ſuperior evaſerit, calor febrilis illico mitigari incipit, atque ſymptomata inde provenientia diminui, uti *Vigiliæ*, *Deliria*, &c. *Pulſus* fortior, & minus celer ſentitur, atque *Reſpiratio* liberior, *Aphtæ* decreſcunt aut ſaltem colorem in melius mutant. Emunctoria corporis calore prius conſtricta reſerantur, atque lympha inutilis & effœta, in habitu corporis prius congeſta qua data porta, libere effluit: Cum per *Renes* excernitur, Urina prius pauca, tenuis, & ſtraminea; jam copioſa redditur, contentis ſaturata, vel ſaltem *hypoſtaſin* aut *enæorema* dimittens: Cum per poros cutis emittitur, *Sudores* ſunt univerſales, iique calidi & ſatis copioſi, & cum *ευφορία* tolerati: Cum è ductibus Salivalibus, Rivulus Lymphæ ſanæ os colluit, Aphthæ abſterguntur, brevi ſaneſcunt, & ſitis extinguitur. Nonnunquam *Criſis* ſit per glandulas Inteſtinorum, ſuperveniente *Diarrhœa* miti, & cum nullis torminibus ſociata. Quæ quidem *Criſis*, in Febribus *Benignis* & mere *Synochis*, ſicuti cum agone evidenti, agitatione extrema totius Machinæ accidit [quod à *jactatione*, *Anguſtiis* pectoris *Scintillatione* oculorum, *Hæmorrhagia* narium profuſa, &c. præcedentibus concludere licet,] ita brevi finitur, Ægro ſpatio paucarum horarum cum *ανυπνία* placidum ſomnum capeſſente.

Sudores in hoc morbi ſtadio erumpentes non *Criticos*, verùm reapſe *Effectum* & *Signum* Criſeos incœptæ ritè æſtimo, quippe primum fomitem morbi, non in maſſa humorum ſenſibili, ſed craſi ſpirituum morboſa deliteſcere ex antedictis ſatis conſtat, Atque ut ex uſu Remediorum Diaphoreticorum & calidorum, vigente adhuc febre, perperam exhibitorum, pori cutis à calore aucto plus conſtringuntur, ita in *Malignis* febribus, & maximè periculoſis (ubi præ gradu veneni intenſo Spiritus oppreſſi flammam in maſſa humorum accendere nequeant, qua pori conſtringantur) non raro conſpicimus Ægrum, per totum curſum morbi, *ſudoribus colliquativis*, *Diarrhœa* aliiſq;

aliisque evacuationibus confectum. Quæ inde symptomaticæ apud veteres audire solent, & parili gradu, quo augentur, ruinam præsentem minantur. Et quidem in articulo Mortis, ubi jam à veneno prevalente Spiritus enecantur, & expansiva sua facultate privantur, cum flamma nativa, æque, ac præternaturalis extingui incipit, solutis poris calore prius constrictis, quam immanis sudoris rivo Æger madefactus animam efflat. Unde concludendum est, *Sudores*, cujuscunque generis fuerint, immediatè dependere à laxitate pororum; sive Spiritus à veneno diminuti [sicut accidit in symptomaticis & colliquativis sudoribus] poros amplius constringere non possunt, sive Febrili calore in ordinem redacto, pori ante constricti naturalem laxitatem recuperant, quod ante sudores criticos evenire solet; qui non inde Critici æstimari debent, ac si per excretionem lymphe cujusdam [qua totus habitus corporis adhuc infercitur) Crisis fieret; verum quatenus sunt Crisεos, per Spiritus ipsos effectæ, signa Diagnostica. *Cutis* nimirum horum sudorum, instrumentum est nervea membrana, & ad nutum spirituum animalium poros suos facillimè contrahit & dilatat, sicut in sudoribus subitaneis perturbationes animi insignes comitantibus, videre est. Et in quavis parte corporis sudore madida si frigido aeri exponatur, statim enim cutis anserinæ pellis contrahitur. Nec frigus tantùm, verùm etiam nimius caloris gradus horum pororum (*a*) constrictionem spasmodicam inferre valet: sicut enim liquorum frigidorum ingurgitatio sudores non rarò provocat, ita è contrà, spiritus vini & calidorum potatio eosdem temperat ac diminuit. Spiritus enim temperamento moderato, inter calidum & frigidum medio præditi ab utriusque qualitatis extremo gradu in spasmos aguntur; & inde pori cutis à calore & frigore extremo pariter constringuntur.

Febrium Malignarum Crisis uti sensim & sine notabili apparatu fit, ita tardiùs procedit, & tandem, plurium dierum circuitu absolvitur. Sub initium vix percipitur, nisi ex Urinæ copia & Tinctura, unà cum Hypostasi aliquali, sudoribus levibus in dies recurrentibus, miti Diarrhœa, vel *Salivatione*, &c. quippe prout venenum intus delitescens à spiritibus adhuc quadantenus oppressis sensim subigitur: Ita calor febrilis unà cum deliriis, spasmis, subsultibus Tendinum, *&c.* sensim diminuitur, atque liquor effætus, prius congestus per Cutim, Renes, Hepar, ductus Salivales, glandulas Intestinorum, *&c.* protruditur.

Durante (*b*) Crisi, utrum illa fuerat Acuta, vel tarda (quæ etiam veterum sententia fuit) absque urgente necessitate, nil moliendum est. Expansio justa spirituum unicè Julapiis Cordialibus admodùm temperatis, dieta quadantenus ditiori è jusculo pulli tenuiori, atque regimine in cæteris debito fovenda & subsistenda est. Sicut enim à cordialorum quantitate nimia, vel qualitate incõgrua, modo eà perperam jam axhibeantur Spiritus priùs nimis expansis, jamque ulterius incitati ferociter insævire solent, Atque *Hæmorrhagiis*, *Sudoribus* immanibus aliisque id genus colliquationibus Ægrum prius debilem affligere, aut calorem *Hecticum* accendere, quo pœnas erroris diuturnas, post Crisin Febris acutæ patiens luat; Ita ab *Opiatis*; *catharticis*, magis vero ab *Emulsionibus*, *julapiis* vel *Apozematis* refrigerantibus, maxime à *Venæ sectione*, absque urgente necessitate, celebrata, non raro contingit Morbum illico recrudescere, Cum enim expansio spirituum hoc modo intempestivè, & perperam præpediatur, Venenum sese in tantum recolligit, ut Natura, jam debilitata, victoriam pene partam vix aut ne vix reportare possit. Quo nomine vehementer oro obtestorque omnes artem medicinalem exercentes, ne, in hoc articulo Morbi, absque urgente necessitate, proprii lucri, vel famæ causa, quicquam moveant, vel quidem tentet, imò, quoties necessarium videatur vel fræno vel calcaribus uti, ut, cum summa cautela, & parca manu, id faciant, satius enim

[a] *Calor sudores impedire potest.* [b] *Quid agendum in Crisi*

e nim eſt Ægros à morbo quàm à Medico tru cidari.

In ultima harum Febrium Scena, ubi Natura Veneno victa manus datura eſt, ubi adſunt diriſſima nervoſi generis ſymptomata, cum Reſpiratione ſuſpirioſa, pulſu tremulo, urina clara & ſtraminea, & madore frigido per totam machinam diffuſo præter caput, quòd jam intenſè incaleſcere ſolet, modo quicquam adhuc tentandum reſtat, unicè indicatur copioſus uſus *Alexipharmacorum*, *Spirituum Volatilium*, acrium *Suppedaneorum*, atque frequentium *Veſicatoriorum*, ut, ex inflammatione artificiali, ſpiritus animales languentes & oppreſſi tandem reſuſcitentur, quo modo plurimos ab Orci fere faucibus revocatos novi.

Hęc doctrina magis illuſtrabitur, cum ad particularium febrium explicationem deſcendemus, quam ſtatim aggrediemur, deſcripto prius ſchemate generali omnium Febrium, de quibus in *Puretologia* noſtra tractaturi ſumus.

CAP. II.

De Febre Ephemera ſive Diaria.

SUpervacanea forſan videatur de hac Febre diſſertatio, ut ut ſuccincta, cum ultro abſque artis noſtræ auxiliò, ſpatio xxiv. horarum finiri ſoleat. Quandoquidem vero *Puretologia* in genere; atque præſertim hypotheſis noſtra de cauſa febris *Continente* & immediata, inde quadantenus illuſtrari poſſit: Necnon, quia ex venenatis principiis priùs in ſpiritibus deliteſcentibus, & jam in actum erumpentibus, vel ex malo regimine, haud raro contingit Febrem Ephemeram in *Intermittentem*. *Continentem*, aut *Malignam* ipſam tranſmutari; Operæ pretium erit, brevi, de genio & eventu hujus Febris obſervationes noſtras ſubnectere.

Febris Ephemera eſt, quæ immediate à mera agitatione, & motu ſpirituum animalium nimio, ab evidenti aliquo externo accidente, ſine apparatu venenato, producitur, ideòque, legitimè tractata, ſpatio xxiv. horarum ſponte ſæpenumero terminatur. Spiritus nimirum diu agitati, ſeſe, pro tempore, more febrili expandunt, ac ſi à veneno aliquo intus nato perciti; indeq; maſſam humorum tandem accendentes, ſuperinducunt (a) *Pulſum* celerem, *Sitim*, *Dolores*, *Lumbaginem*, *Laſſitudinem* ulceroſam; *Rigores* incertos, atque id genus ſymptomata febrilia.

(b) Cauſæ *Procatarcticæ* & Evidentes ſunt Inſolatio, Equitatio, ſive quęvis alia exercitia laborioſa; vigiliæ diuturnę, ſtudia intenſa, & alia quęvis Pathemata animi graviora, ingurgitatio multa liquorum ſpirituoſorum, cæteraque ejuſmodi, quæ niſum, motum, & fervorem inſolitum in ſpiritibus efficiendo, eos in ſummam, licet accidentalem, expanſionem adigunt:

Indicantur unicè quietus admodum in lecto decubitus, atque ſomnus, quo ſpiritus, non amplius jam agitati, ſponte [ſenſim licet] in ſtatum maturalem redigi queant. Quo facto, flamma in ſanguine illico extinguitur, & Febris cum omnibus ſymptomatis, ceſſat, Ægro tandem madore undiquaque perfuſo, ſero per calorem febrilem colliquato, & jam per poros cutis, non amplius fervore inimico conſtrictos, copioſe excreto.

(c) Durante flamma febrili, tenuis ac parca diæta inſtituatur; æque ac in alia quacunq; febre; Copia enim cibi vel potus ingeſta, antequam Ventriculi fermentum reſtituatur, vix minùs quàm veneni in nervis deliteſcentis exſuſcitatio, hanc febrem extendit, eamque mutat in Intermittentem vel Continuam, eamque aliquando malignam; & tunc novę Indicationes curativæ exſurgunt, quę in reliquis hujus Puretologiæ capitibus continentur. Ex dictis conſtat nullum eſſe κριτήριον Pathognomonicum hujus febris, unde ante horas xxiv. certo dignoſci poſſit, nam ſi unius diei limites hæc febris excedat, Typum atq, nomen novum ſibi adſciſcit.

CAP.

(a) *Ephemerę Symptomata*. (b) *Cauſę Procatarticę*, (c) *Diætæ febris*.

CAPUT III.

De Febre Intermittente ejuſque cauſa, Typo & Symptomatis.

Febris Intermittens(a) eſt calor præternaturalis in ſanguine accenſus ab inſolita ſpirituum expanſione, ſtatis periodis, quotidie ſc. tertio vel quarto die, vel ſæpiùs redeunte, pro genio Veneni eam efficientis, unde *Quotidiana*, *Tertiana*, *Quartana* ſimplex vel duplex audit. In hac Febre *Algor*, *Rigor*, *Calor* & *Sudores* ſeſe viciſſim excipiunt; Nec abſunt *Ægritudo univerſalis*, *Nauſea* & *Vomitus*, *Dolor Capitis*, *Lumbago* reliquaque ejuſmodi ſymptomata.

Quid ſit hoc Venenum (ſive id intùs natum fuerit ſive ab extra admiſſum) haud facile eſt explicatu, quia ſenſus omnes noſtros plane ſuperat atque fugit, æquè ac ſpiritus ipſi qui eo imbuuntur. Ideòque ſatis eſt ejus talem exiſtentiam à poſteriori ſeu affectu probare, ſcilicet à veneni ſymptomatis, quæ in morbo inde formato ſeſe prodere ſolent, quæ non raro eadem ſunt cum his, quę à veneno ſenſibili oriuntur, uti *Lipothymiæ*, *Vomitiones* immanes, *Ægritudo univerſalis*, *dolores ſpaſmodici*, &c.

Verùm, fermentum venenatum hujus *Febris* [quicquid ſit] mite admodùm videtur præ fomite Febris cujuſcunque alterius: Spiritus enim eo imbuti, quàm citiſſimè, vi ſua elaſtica jam exſuſcitata, in tantum ſeſe expandunt, ut ſpatio xxiv. horarum venenum ſubigere veleant; nec non Venenum vires Antidoti vulgaris *Corticis ſcilicet Peruviani*, brevi, agnoſcit. Inſuper *Fortitudo pulſus*, *profunda Tinctura* urinæ, *Gradus caloris* febrilis, *immanis Vomitio*, vel *Diarrhœa*, *profuſi ſudores*, unà cum citiſſima exacerbatione omnium ſymptomatum cæterorum; ſicuti ſpirituum fortem expanſionem probant, ita etiam genium veneni minùs deleterium, & ſpiritus agitatos, potius quàm oppreſſos eſſe arguunt.

Argumentis, quę in Hypotheſi noſtra generali attulimus, penſitatis: Nemo (opinor) fermentum hoc venenatum in receptaculis; viſceribus aut receſſibus neſcio quibus, ad mentem veterum collocabit, verùm in gremio ſpirituum delitescere, atque ſtatis periodis, pro genio veneni, revireſcere concedet, præſertim cùm omnes confiteantur ſomitem inſultuum *Hyſtericorum* & *Epilepticorum*, qui non raro ſtato tempore, ſicut Intermittentium Febrium paroxyſmi, repulſulant, in nervis contineri.

(b) *Cauſæ procatarcticæ* hujus miaſmatis, ſaltem evidentes, ſunt *Frigus* ab ambiente aere, vel decubitu in terra ſub Dio, ex quo Spiritus animales, ſaltem ii qui in extremis plexibus fibrarum & nervorum cutaneorum hoſpitantur, algentes, tonum ſuum naturalem quadantenus amittunt, unde œconomiam ſpirituum illico everti contingit. *Aer* item externus, præſertim *Paluſtris* vel *Autumnalis* inſpiratus, & cum ſpiritibus commixtus, particulis heterrogenis & venenatis ita nonnunquam refertus eſt, ut *Febres Intermittentes* non alia de cauſa in locis paluſtribus & oris maritimis *Endemiæ* fiant, atque Autumnali tempore fere ubique *Epidemicæ* evadant. Fatendum tamen eſt à cibo [illegible]; ſubito terrore, cæteriſque animi pathematis gravioribus non raro hoc venenum exaltari, & nullus dubito, quin à longo abuſu ſex rerum non naturalium hoc Venenum, ut plurimum, intus naſcatur, ut ut ab externis evidentibus cauſis in actum ducatur: unde evenit quod ab iiſdem cauſis externis non omnes parili modo Febre *Intermittente* afficiuntur.

(c) Ubi ab energia Veneni prius intus deliteſcentis, jam verò à cauſa aliqua evidente exaltata, Spiritus quaſi opprimantur; flamma vitalis ferè extinguitur, Pulſus fit *celer*, *oppreſſus* & *debilis*; *Urina tenuis* & *Pallida*, Cerebrum *grave* & *Comatoſum*, *Algor* etiam totam machinam invadit, qui præſertim prope *Spinam* dorſi; è qua ſpirituum animalium canales propagantur, atque in naſo & extremis artubus ſentitur.

Quamprimùm Spiritus cum veneno manus-

(a) *Intermittentis Definitio*. (b) *Cauſæ procatarcticæ*. (c) *Symptomata*.

manus conſeruerunt luctationem incœptam eſſe *vertiginoſus* Cerebri affectus prodit: Sequuntur autem in reliquis machinæ partibus *Vomituritio*, *Oſcitatio*, *Pandiculatio*, *Jactatio inquieta & ſuſpiriosa*: *Oppreſſio Hypochondriorum gravativa*; *Reſpiratio anhelosa*; *Horror & Rigor univerſalis*, donec flamma in ſanguine accendatur, à qua Pulſus *fortis & celer* evadit, Urina *rubedine* tingi incipit à Bile, præ calore, inſpiſſata & inde in ſanguine coacervata: nec non contentis plus debito ſaturari à partichlis chyloſis eadem de cauſa colliquatis, & in ſero præcipitatis. Incaleſcit totum corpus, & maximè Artus extremi, qui ficcaſcunt, quia pori cutis à calore contrahuntur: *Sitis* adeſt, vel quia papillæ ſalivales conſtringuntur, vel quia ſaliva, ab ebulliente ſanguine ſecreta, miti ſua & leniente facultate exuitur. *Cephalalgia* meninges, *Lumbago* partes ſpinæ vicinas, *Laſſitudo ulcerosa* univerſos ferè muſculos ac totum genus fibroſum torquet, imò ab inſolita diſtenſione muſculorum quorundam maximè debilium, ſpiritibus immaniter exploſis, non rarò oriuntur dolores *ſpaſmodici horrendi*, iique hunc illuc *verſatiles* more *Rheumaticorum*; vel in membranis compage ſtrictiore donatis fixi, *Pleuriticorum*, *Colicorum*, *Cholericorum*, &c. æmuli, una cum *copioſis vomitionibus* aut *fluxibus* alvi, quoties acrior lympha colliquata, è ſanguine ebulliente in ventriculum aut inteſtina confertim excernatur. Idem perturbatus ſpirituum motus pertinaces *Vigilias* infert, *Deliria*, durante Paroxyſmi febrilis vigore, atque multorum aliorum ſymptomatum ſatellitio ſtipatus eſt, quæ nunc recenſere longum foret.

Hæc moleſta ſymptomata ad vii, x, xii, aliquando xxiv. horas durare ſolent, & circa finem Paroxyſmi vehementiora fieri. Primum inſultum hujus Febris, præſertim, ubi parvulos ea corripi contigerit, per triduum vel quatriduum protenſum, typum *Febris Continuæ* pro tempore induiſſe, non raro me obſervaſſe, memini: Namque, pro genio veneni citiùs aut ſerius Paroxyſmus ſolvitur, & ſymptomata ceſſant: Quamdiu autem venenum intus deliteſcens viget, Paroxyſmus elongatur, augentibus ſymptomatis; donec, ultimo tandem conamine ſpirituum, veneni vigor ſubigatur; aut ſaltem ſopiatur. Hoc facto ſuccedunt ſudores Et deinde ἀναφορὰ, quæ eo uſque durat, donec veneno, de novo reſerveſcente, ſpiritus recens irritati, certamen iterum inſtaurent, atque inde Paroxyſmus febrilis iterum formetur, (*a*) cum ſymptomatis, prius memoratis, & impenſa Naturæ nova. Siquidem hujus veneni indoles peculiaris eſt, atque ab omni alio fermento febrili planè diverſa, licet enim extrema ſpirituum expanſione in ſingulis Paroxyſmis facta, ejus energia plane vincatur, & ſubigatur, intus tamen adhuc deliteſcit, novas tragœdias daturum, uſque dum ab arte vel Natura miaſma febrile non tantùm ſubactum, ſed & penitus eliminatum fuerit. Quippe menſuram *durationis* cujuſque veneni, quod fomitem hiſce febribus miniſtrat (ut mihi videtur) Natura ipſa determinavit, quod exinde, licet ab uſu propriæ & potentis Antidoti, aut prepollenti & frequenter repetita ſpirituum expanſione, per plures hebdomadas vel menſes ſubactum videatur; à leviſſima occaſione, immò non raro abſque evidenti cauſa revireſcere ſolet, donec metam durationis à Natura conſtitutam attigerit. Hoc facto vel ſponte exulat Fermentum, vel à copioſo & repetito Antidoti uſu, aut ab expanſione ſpirituum ſatis valida, Natura hoſte ſuperior facta vires veneni proſus proſternit.

(*b*) Hinc mihi *Corticis Peruviani* juſta defenſio ſuſcipienda eſt, Cui ſalutifero Antidoto à φιλανθρωπία ipſa in levamen ærumnarum vitæ humanæ plurimarum divinitus conceſſa convitium faciunt Adverſarii, quia febrile fermentum indeſubactum, ſæpenumero poſt hebdomadas, vel ſaltem menſes aliquot revireſcere ſolet. Quum revera hocce fermentum (quicquid ſit,) durationis ſuæ ſpatium fixum & determinatum habeat, jam brevius, jam longius, & ſæpius ad plures menſes.

(a) *Febrium intermittentium duratio.*
(b) *Cortex Peruv. eſt cauſa recidivationis Febrium.*

menſes imò & annos protenſum, adeò ut, priuſquàm hic Fomes metam ſuam ultimam attigerit, Febris inde orta, quocunque modo curetur, ſive alio quocunque *Arcano*, ſive more methodico ſcilicet *Venæſectione*, *Emeticis*, *Catharticis*, *Epithematis*, *Pericarpii*, *Diaphoreticis*, &c. (modò hæc unquam ſcopum attingant) vel Naturæ ſolius viribus, (quod non rarò fit æſtivo tempore, cùm ex appropinquante ſole vis ſpirituum expanſiva multùm fovetur & augetur) non rariùs tamen Æger recidivam patitur, quàm ſi Antidoto magna uſus fuiſſet. Indeque Febrium recidivatio ſoli *Cortici* imputanda non eſt, potiùs jure lætandum nobis eſt, quòd Remedium iſtiuſmodi poſſideamus, quo Naturæ diu oppreſſæ & attritæ quoties libuerit, ſuccurrere & fatalem hujuſce morbi exitum præcavere poſſimus ut ut à curatione aliquando repullulare ſoleat. Quinetiam neſcio an non à frequenti, atque poſt juſta intervalla repetito ejus uſu, eradicatio fomitis ipſius venenati accelerari queat. Certè reviteſcentia Morbi *Cortice* curati non medicamento, ſed Medico vel Ægro accepta referenda eſt; præſertim ubi jam vili pretio, magnum hoc Remedium comparari poſſit, & à liberali ejus uſu nunquam quicquam detrimenti ægros paſſos eſſe, quantum ego ſcio, hactenus obſervatum eſt at à nimis parca ejus doſi hoc incommodi accidit, quòd Morbus exinde vel in propria, vel, *Proteï* inſtar, in alia forma ad reviteſcendum aptus natus ſit.

Quanquam febrilis Paroxyſmus *Acutus* ſit, Morbus tamen ipſe quicunque fuerit ejus Typus, *Quotidianus*, *Tertianus*, *Quartanus*, ſimplex ſcilicet vel duplex eſt ferè ſemper plus minùs Chronicus, duraturus uſque ad perfectam eliminationem (*b*) venenati miaſmatis, quocunque modo id tandem fiat. (*c*) Fermentum enim hujuſmodi Febrium (quicquid è contra veteres ſenſerint) exinde mihi videtur non multiplex, ſed unum idemque eſſe, quia hæ febres [præſertim ubi diu duraverint] typum ſuum abſque aliqua evidenti cauſa mutare ſolent, atque Febris quæ jam *legitima Tertiana* audit, poſt unam vel alteram hebdomadam *Quotidiana*, *Hemitritæa*, immò non raro *Quartana* evadit, & vice verſa. Quid; quod ſemel obſervavi, hujuſmodi Febrem, ex malo regimine in *Malignam Petechialem* admodùm periculoſam degeneraſſe; cujus curatio maxima ex parte liberali uſu *Corticis Peruviani* abſolvebatur genio veneni primarii id ſuadente. Præterea fermentum cujuſcunq; Febris intermittentis viribus *Corticis Peruviani* indifferenter cedit; Et obſervatu facile eſt, unciæ uni Chinæ-chinæ ipſam Febrem *Quartanam*, abſque apparatu *Apozematum deobſtruentium* à veteribus decantatorum atque ſolennium *Evacuationum*, æquè cito & certo locum cedere, ac ſimplicem *Tertianam*, *Quotidianam*, aut quamcumque aliam hujus generis vel leviſſimam.

CAPUT IV.

De Signis Febris Intermittentis Diagnoſticis.

FEbris *Intermittentis* in genere (*a*) aut *Quotidianæ*, *Tertianæ*, *Quartanæ*, *Hemitriteę* in ſpecie genuinæ ſcilicet ſigna *Diagnoſtica* & Pathognomonica enarrare ſupervacaneum mihi videtur; cùm ea ex paroxyſmorum diligenti obſervatione, niſi *Febris Intermittentis* typum alterius morbi induerit, cuivis innoteſcant è ſymptomatis priùs deſcriptis. Atque ſymptomatum Diagnoſticorum *Ætiologia* vera & ſatis luculenta ex antedictis peti poſſit. Verùm quandoquidem aliquando accidit, ob vehementiam ſymptomatis alicujus ſingularis cætera omnia in tantum ſuperantis, ut *Algor*, *Horror*, *Calor*, &c. non tantùm Aſtantium ſed etiam Ægri ipſius ſenſum planè fugiant, Æger de hoc vehementi ſymptomate unicè conqueratur, &, durante Paroxyſmo, tractari poſtulat methodo, ipſi morbo, ſub

(*a*) *Febris Intermittens eſt morbus Chronicus.* [*b*] *Omnium Intermittentium fomentum eſt ejuſdem generis.* (*c*) *Diagnoſtica.*

ſub cujus larva Febris jam latitat, debita; ejus tamen revireſcentia vix aut ne vix præcaveri poſſit abſque *Cortice Peruviano*, vel alia (ſi qua ſit) Antidoto in paroxyſmor. intervallis exhibita; operæ pretium mihi videtur hujus *Protei* varias formas, ſaltem quæ mihi adhuc innotuerunt, enumerare, quin & criteria ſubjicere, unde dignoſcantur à veris ipſis morbis quorum typos mentiuntur.

(*a*) Quanquam multa arte genium ſuum aliquando diſſimulent *Febres Intermittentes*, certo certiùs tamen ex *Vrina* [quæ jam multùm tincta eſt, contentis ſaturatur, & ſedimentum præcipitat colore plus minùs lateritio, ut in vere Intermittentib. ferè ſemper fit] atque ex ſtatis Paroxyſmorum, & lucidorum intervallorum periodis, & periodica horum ſymptomatum exacerbatione & remiſſione, deprehendi & dignoſci poſſunt.

(*b*) Ita in aliqua parte *Meningum*. ſpiritibus inibi veneno agitatis & explosis, *Hemicraniam* intolerabilem ſubortam ſæpiſſimè obſervavi, eamque poſt certas & ſtatas periodos, quotidie ut plurimùm, recrudeſcere ſolitam, verùm abſque aliquo ſolenni *Algore*, *Horrore*, *Calore* & *Sudore*, qui ſeſe alternatim excipiunt in *Intermittentibus legitimis Vrina* verò multùm tincta & contentis ſaturata, ſpeciem Aquæ cum pulvere lateritio commixtæ ſemper præ ſe ferebat. Morbum ſæpè in caſſum frequenti venæ ſectione in *Jugulari* vel ejus ramulis celebrata, atque æquè frequenti *Epiſpaſticorum* applicatione; uſu *Cephalicorum* omnigenorum, *Errhinorum*, *Maſticatorium*, &c. cicurare tentavi. Verùm *Emeticis*, *Catharticis*, lenioribus, *Chalybeatis*, *Antiſcorbuticis* &c. ad mentem veterum exhibitis, acuendo & turbando ſpiritus, eam ſemper auxi, donec tandem experientia didiceram, uſu copioſo *Corticis Peruviani* Venenum Febrile, doloris hujus fomitem, penitus poſſe ſubigi.

(*c*) Parili modo, à præpollenti vi veneni hujus febrilis Cerebrum & origines Nervorum circumquaque obſidentis, atque ſpirituum diſpenſationem prepedientis, iterum iterùmque *Apoplexiæ* ſymptomata obſervavi, certo tempore, tertio vel quarto quoque die recurrentia: ſc. *profundiſſimum ſomnum*, *ſtuporem & ſtertorem* Urina interea [uti ſolet in Febribus Intermittentibus] ſemper rubedine multùm tincta, contentis ſaturata, atque, cùm aeri exponeretur, ad præcipitationem ſedimenti lateritii valdè proclivi. Hos Ægros, durante Paroxyſmo, methodo *Apoplexiæ* debita, copioſa ſc. *Venæ ſectione*, *Epiſpaſticis* frequentibus, *Emeticis*, atque *Catharticis* acrioribus, *Sternutatoriis*, *Cephalicis*, aliiſque ejuſmodi *Remediis ſtimulantibus*, cum felici ſucceſſu, excitare ſategi; nunqnam verò revireſcentiam Paroxyſmorum præpedire potui abſque *China China*, intervallis lucidis, manu liberali; idque confertim miniſtrata. A quo tempore Ægros, quamvis ab *Apoplexia* liberatos, ſæpiùs tamen diuque recrudeſcentiæ Paroxyſmum *Febris Intermitentis* obnoxios obſervavi, unde de origine & vero Fomite hujus morbi *Apoplexiam veram* mentientis non amplius dubitavi.

(*d*) Centies obſervavi *Colicam Ventriculi*, vel *Inteſtinorum Pleuritidem* acutiſſimam & verè ſpaſmodicam, *Rheumatiſmum* univerſalem, vel particularem, Febrem *Scarlatinam*, *Eryſipelatoſam* cum ſymptomatis Pathognomonicis Intenſiſſimis ab expanſione exploſiva ſpirituum hoc veneno nimis irritatorum, orta fuiſſe. At iſta ſymptomata ſtatis periodis redibant; Urina reddebatur qualis in Febribus Intermittentibus apparere ſolet: Et has febres, cùm vel ſponte ſua vel arte coactæ larvas deponunt, China citò ſemper, & feliciter curare ſoleo.

(*e*) Denique, quoties hocce venenum, vel Emeticum & *Arſenicale* vel Catharticum eſt vel ſimul utramque evacuationem inducit: Morbus induit Typum *Choleræ morbi*, *Diarrhææ* torminoſæ, *Dyſen-*

(a) *Febris Intermit. aliam febrem ſimulantis Diagnoſtica.*
(b) *Febris Intermittens Hemicraniam ſimulans.* (c) *Febris Intermittens Apoplexiam ſimulans.* (d) *Febris Intermittens Colicam, Pleuritidem, &c. ſimulans.*
(e) *Febris Intermittens Choleram morbum, Diarrhœam &c. ſimulans.*

ſenteriæ, vel ſimplicis *Vomitionis*. Verum ſtatis periodis revertitur, vel ſaltem exacerbatur, atque ſemper Urina rubra turbata eſt, ac ſi pulvis laterum cum Aqua confunderetur; & qualis in *febribus Intermittentibus* ferè ſemper conſpicitur. Hic verò, licet Paroxyſmos *Laudano* ſæpius repetito, *Enematis*, *Aqua pulli* copioſè propinata, aliiſque ejuſmodi debita methodo miniſtratis curavi; Reviteſcentiam tamen Paroxyſmorum vix unquam abſque liberali uſu *Chinæ-Chinæ* cum *Laudani* moderata doſi commixtæ & frequenter remiſſionis tempore exhibitæ, præcavere potui. Ubi verò à *Corticis* juſta doſi venenum hoc Emeticum vel Catharticum ſubductum fuerit, colluvie humorum colliquatorum verſus ventriculum & Inteſtina jam minus tendente, facillimè cum, vel abſque *Laudano* horrendæ iſtæ excretiones ultro ceſſant: Aliquas Hiſtorias è plurimis aliis ſelectas in majorem ſententiæ noſtræ & praxeos elucidationem atque confirmationem, in fine hujus exercitationis ſubnectere non pigebit.

CAPUT V.

De Febris Intermittentis Prognoſticis.

PRognoſtica quod attinet, illa duntaxat proferre lubet, quorum veritatem longus uſus & experentia comprobavit, & quæ ſunt principiis noſtris prius ſtabilitis conformia. 1. In uno eodemque paroxyſmo *febris intermittentis*, poſt expanſionem ſpirituum incœptam (ex qua Naturam, hac vice, quadantenus victricem fere conjicere liceat) non amplius Ægro periculum intenditur, modo Morbus typum legitimum non mutet & ſymptomata aliqua vehementiora non ſuperinducantur; Omnes enim, quos in Paroxyſmo, pereuntes ego obſervavi, algentes fatis cedebant fere ſtatim à primo inſultu paroxyſmi atque licet *Algor* ad biduum vel triduum aliquando protractus fuit; ope tamen caloris externi, & artificialis miniſtrati, nullam omnino ſpirituum expanſionem ſentiebant tanta fuit veneni vehementia! 2. Quotieſcunque, ob vehementiam præſentis alicuius ſymptomatis ex inſueta ſpirituum ſive expaſione ſive oppreſſione orti, contigint febrem typum ſuum nativum mutare in ſpeciem *apoplexiæ pleuritidis*, *colicæ*, ſeu *Choleræ morbi*, &c. Unoquoque paroxyſmo Æger in diſcrimen adducitur, plus minus, pro ratione ſymptomatis urgentis, atque gradu veneni anſam ſymptomati miniſtrantis. Indèque ſymptomata hæc inſolita, quæ ſubitaneam totius Machinæ ruinam minari videntur, curam præſentem Medici applicationemque remediorum ſibi debitorum (poſthabita Febre & veneno, à quo ortum ducit) poſtulant. 3. Symptomata iſthæc vehementiora ſub finem paroxyſmi (modo Æger ſuperſtes fuerit) ultro ceſſant, vel ſaltem plurimum miteſcunt, donec à renovato veneni vigore, in paroxyſmo proximo recrudeſcere incipiant; atque proinde Medici eſt, in hiſce intervallis, copioſa eaque ſatis repetita Antidoti propriæ ingeſtione, ſubactionem veneni morbifici quam citiſſimam, totis viribus, moliri, ut ſaltem ſymptomata hæc venenata & lethifera, ſi non ipſum paroxyſmum ſubſecuturum tollere queat. 4. *febris intermittens* genuina, (eaque non tantum *Quartana* verum etiam ipſa *Quotidiana & Tertiana*) reſpectu ad ſeriem paroxyſmorum, & fomitem eorum deliteſcentiam habito typum Morbi *Chronici* induit, ut ut ſingularis quiſque paroxyſmus fuerit *Acutus*, imo peracutus, quippe paucarum horarum ſpatio omnia ſua ſtadia decurrens 5. Fermentum Febris *Quartanæ* maxime omnium fixum eſt atque durabile, quippe, priuſquam vires *Corticis peruviani* præpotentes in hiſce morbis debellandis cognitæ erant, hæc Febris, præ cæteris omnibus *Opprobrium medicorum* jure merito habebatur, neque unquam (quantum ego ſcio) niſi forte fortuito, ab arte vel Natura, niſi tempore æſtivo, ſole appropinquante & expanſionem ſpirituum multum adiuvante, curationem admittebat, quin etiam, præ cæteris omnibus, Febris hæc

curata, ſive arte, ſive natura, ad reviteſcendum mirum in modum proclivis eſt, 6. *Omnis Febris Intermittens*, ubi jam annoſa & valde chronica evaderet genium *Quartanæ* imitari videtur; & ſicut *Quartana*, poſt longa intervalla, cum, vel abſque evidenti cauſa, incertis periodis, non raro recrudeſcit, & typum ſuum ſæpius mutari ſolet, adeo ut quæ uno menſe fuerit *Quotidiana*, altero evadit *Tertiana*, *Hemitritæa*, *Quartana* & vice verſa. Quo diutius autem typum *Quartanæ* ſervet, eo magis chronica redditur, atque eo plus ab ea Natura patitur. 7. *Febris Intermittens*, quæcunque fuerit, Quartana non excepta in ætate juvenili, atque æſtiva tempeſtate, viribus ſolius naturæ ſepius curatur; juventus enim, æquè ac verna ſen juvenilis anni tempeſtas, expanſioni ſpirituum favet; at ætate provectiori, & hyemali vel Autumnali tempore, ſole in dies magis magiſque recedente, vix aut ne vix abſque ope generoſæ illius Antidoti febrifugæ *Corticis ſc. peruviani* curationem admittit. Satis igitur aſtutè à Medicis antiquis, [qui hujus morbi non minus veram cauſam quàm remedium ignorabant,] quaſi totidem ignorantiæ ſuæ Aſyla, excogitata fuerunt proverbia illa ad vulgus decipiendum, quæ in mente plebis, non ſine ſummo Ægrotorum detrimento, hactenus fixa manent, ſc. *Quod hæ febres non debent præproperè ſanari*, quum revera certam eas curandi methodum planè ignorabant. Quod *olfactus Roſæ hunc morbum ſolvit*, cum reverà non niſi æſtivo tempore hoc remedium comparari poſſit. Quod *Febris Intermittens verno ſit*. *Remedium Regium*; *h. e.* Salutiferum & cæterorum morborum prophylacticum; quippe, appropinquante jam ſole, brevi ac ſponte evanitura, cum inſtauratione univerſa naturæ à ſarcina ſua hoc pacto liberatæ. 8. Ante tertium paroxyſmum, *Emetico*, *Pericarpiis* vel quocunque alio levi remedio facillimè nonnunquam tollitur hæc Febris, poſt hæc autem difficilius. Quo enim magis Chronicus, eo magis curatu difficilis hic morbus evadit, quippe cum malis ſymptomatis ſociatus; Indeque nulli Author ero, uti vel ſecundus Paroxyſmus ultro permittatur. Cui enim bono? Eſto morbus *Cortice* hoc modo derepente ſublatus recrudeſcere non raro ſolet: Atqui à *Corticis* exhibitione poſt debita intervalla frequenter repetita, hoc etiam incommodum præcaveri poteſt; Neque quidem ex uſu præpollentis Antidoti nativa duratio venenati fomitis elongatur, ſed inde ejus vires plurimum peſſundantur. Quinimo, nonne ſatius eſt [licet duratio hujus fermenti inde non brevior fiat] naturæ laboranti, & peſſimis ſymptomatis, circumcirca obſeſſæ Antidoti ſuccurrere, quàm permittere, ut abſque ope artis languens natura, ſymptomatis novi alicujus morbi ſuperinductis, penitus ſuccumbat? Quo nomine non poſſum non gratias maximas referre *Deo Opt. Max.* qui tantis viribus hunc ſimplicem Corticem inſtruxit, ut ab eo omnia fermenta febrilia acuta, ſaltem mitiora, penitus tolli queant; adeo ut inter *Opium*, *Mercurium*, *Chalybem*, *Aquas Minerales* & cætera Remedia maximè generoſa & quadantenus univerſalia, utpote ad plures morbos accommodata, locum mereatur. Hæcce Febris, quoties ab arte Natura exſtinguitur in κρισι ſua, abſque ſignis concoctionis in urina præcedentibus, faciliùs revireſcit; ubi verò ſenſim deficit, ita ut tandem ſine *Algore*, *Rigore*, *Horrore*, aut dolore *Spaſmodico* evidenti, Paroxyſmi invadant, à veneno ſenſim languente, utrùm id arti vel naturæ debeatur, Revireſcentia ampliùs vix aut ne vix expectanda vel metuenda eſt. 10. Febris hæc quoties legitima eſt, rarò admodum eſt funeſta; Atqui quotieſcunque eam eſſe Chronicam contingit, viam ſternere ſolet ad plures alios morbos eoque maximè funeſtos, uti *Hidropem*, *phthiſin*, *Icterum*, *Scorbutum*, &c. qui quidem omnes *Cortice peruviano* copioſè exhibito atque ſæpius repetito, feliciter curantur (cui obſervationi fidem facient hiſtoriæ aliquot finihujus Exercitationis adjectæ; atque abſque ejus ope vix

aut

aut ne vix curationem integram admittere poſſunt. 11. Denique hæcce Febris, ubi vel Chronica fuerit vel malè morata, mutari ſolet in *Febrem continuam* languidam & fatalem, perpetuò conjunctam cum omnibus diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo, *Lipothymiis*, *Vomitionibus*, *Suffocationibus*, *Vigiliis*, *Ægritudine univerſali*, &c. ac ſi Æger animam quovis momento efflaturus eſſet. Quæ omnia prægrandia ſymptomata, [modò *Cortex*, decurrente morbo, priùs exhibitus fortè fuerit] generoſo huic Remedio, ut Probra, vulgo objiciuntur, cùm quidem poſt cætera *Febrifuga*, *Cephalica*, atque *Hyſterica* omnigena, intùs & extrà in caſſum tentata, illa ipſa ſymptomata *Corticis* uſu recens repetito unicè tollenda ſint. In cujus rei teſtimonium unam vel alteram hiſtoriam calci hujus Exercitationis bona fide ſubjiciam.

CAPUT VI.

De Febris Intermittentis Indicationibus Curativis.

INdicatio (a) Generalis, pro vario ſtatu veneni morbifici, duplex eſt ſc. Una Vigente paroxyſmo, verùm in Intervallis planè Altera.

In ipſo inſultu paroxyſmi, ubi tota Machina, præſenti vigore veneni, evidenter in periculum adducitur, atque Natura inde expergefactà, expanſione ſpirituum inſolita, contra vires ejus deleterias ſeſe munire ſatagit, *Indicatio* curativa eſt unica, ſc. *ut expanſio ſpirituum juſta atque debita conſervetur*, ità ut Spiritus à vi veneni lethifera, quam primùm liberentur, & tota Machina à funeſtis incendii inteſtini ſymptomatis immunis ſervetur. Siquidem ab exceſſu expanſionis, ad gradum uſque explosivum æquè ac à defectu, Naturam detrimentum capere ſæpiùs conſpicimus: Indeque Medici eſt, qui Naturæ unicè ancillari debet, ad Naturæ normam omnia ſua mandata diætetica & pharmaceutica dirigere, ſc. ut Nimiam ſpirituum expanſionem reprimat deficientem (quæ plus periculi habet) adaugeat, moderatam vero juſto regimine, eodem tenore pergere ſinat, nihil officioſe & ſine urgenti neceſſitate tentans, verùm totum negotium Naturæ ipſi ad quam jure pertinet, permittens nec quidquam in regimine, vel in apparatu Medicaminum, ſuæ, vel adſtantium rationi diſſonum committat, ut, quicunque tandem fuerit Morbi eventus, egregie officio ſuo functus ſit, ſine vel famæ ſuæ, vel conſcientiæ jactura.

Quòd ſpectat ad *Regimen*, durante vigore veneni, in ipſo ſc. paroxyſmo, huic morbo debitum, id paucis abſolvam.

Diæta ſit admodum tenuis, uti *Avenacea*, *Panatella*, *Hordeacea*, &c. juſculum pulli, vel Cereviſiam crudam ſub initium paroxyſmi, & bihorio vel trihorio ante paroxyſmum Æger ne guſtet: quippe fermentum ventriculi jam e maſſa ſpiritu venenato labefactata ſecretum vix quicquam præter potulenta & pultacea, eaque, quæ particulis fermenteſcentibus, quantum poſſibile eſt, privata, à forma Chyli minimùm diſtant, poteſt concoquere: & ab ingeſtis quibuſcunque, quæ facultatem ventriculi ſuperant, Natura antè fatigata, nova & moleſta ſarcina inde ſuperinducta, in caſſum premitur. *Ægritudo* vero perpetua *Nauſea* & *Vomitio* immanis, *Gradus Caloris Intenſior*, plurimaque alia id genus ſymptomata ſuccedunt.

Durante *Algore*, atque etiam ipſo *Horrore*; ſcil. donec Spiritus motus quadantenus liberiori ſeſe expandere incipiant, Æger prope ignem luculentum multa veſte indutus ſedeat, vel potius greſſu citatiori obambulet, vel aliquo alio modo vires ſuas exerceat, quo vis ſpirituum venena oppreſſa excitetur, & liberius ſeſe expandat.

Calore vero Febrili jam ingruente, potius decubitus, iſque admodum quietus, atque in loco tenebricoſo eligendus eſt, ubi ſtrangulis Æger cooperien-

(a) *Indicationes.*

giendus eſt ; ſed non nimijs ; ut ſomnus conciliari , atque inde fervor ſanguinis, ac incendium inteſtinum ab expanſione ſpirituum ortum , temperari queat, & conſequenter dolores ſpaſmodici in capite , reliquiſque partibus , cum aliis id genus ſymptomatis ab exploſivo ſtatu ſpirituum oriri ſolitis , præveniantur . Quo pacto , paucarum horarum ſpatio, ab ipſis naturæ viribus hocce veneno quadantenùs è debellato atque cicurato, paroxyſmus quam citiſſimè ſudoribus ſubſequentibus ſponte finitur; Calore febrili ſenſim prius decreſcente, prout ejus fomes ſubtrahebatur .

Pharmaceuticam partem quod ſpectat; durante paroxyſmo., modò expanſio ſpirituum ritè ſe habeat , neque vel exceſſu vel defectu peccet , nullum remedium officinale indicatur , niſi quòd ad ſpiritus refocillandos, fermentum ventriculi confortandum , & calorem ſanguinis temperandum , *Julapium* Cordiale temperatum concedatur ad libitum ſumendum , quem in uſum , ſequens aut aliud ſimile ego præſcribere ſoleo. *℞. Aq. Card. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Cinnam. bord. Ment. Epidem.* an. ℥iß. *Salis Abſynth.* ʒj. *Syr. è Limon. vel Carioph* ℥iß. *M. F. Julap.*

Ab *Emeticis*, ut ut lenioribus, à *Cathartics* licet benignis , uti *Decocto* amaro , *Manna* , &c. vel ab *Enematis* ipſis, hoc tempore officiosè , atque ſine urgenti Indicatione miniſtratis , multum detrimenti pati ſolet Aeger , ſi vita ipſa non exinde in ſubitum diſcrimen adducatur . Inſtante *Criſi*, ſine evidente ratione nil arte moliendum eſt , ne Natura inde interturbetur ; præterea cùm fermenta ventriculi & Inteſtinorum veneno activo imbuantur , ſi à pharmaco leviſſimo vel enemate eam ſtimulari contigerit , quàm enormes evacuationes cum magna & periculoſa virium jactura , inexpectato inſequi quotidie conſpicimus.

(*b*) Nec minùs Venæ ſectio, præſertim in primo inſultu paroxyſmi , priuſquam Spiritus ſeſe liberè expandant , perperam celebrata , Spiritus labefactando , venenatum fomitem ad lethalem uſque gradum ſtatim exaltare ſolet , aut ſaltem *Febrem Intermittentem* in *continuam*, ſi non *Malignam* cum diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo ſociatam mutat. Idem non raro in praxi obſervare licet , ubi à Natura ipſa magnæ *Hæmorrhagiæ* in primo paroxiſmi inſultu contigerint .

(*c*) Itidem *Diaphoretica* , præſertim *Opiata* (qualia ſunt *Theriaca* , *Mithridatium* , *Diaſcordium* , &c.) ſicuti ſub finem paroxyſmi exhibita , abſque manifeſta Indicatione , nihil ad curationem promovendam conducere obſervantur ; ita in primo inſultu Spiritus præpropere agitando , atque interturbando , Naturam in maximas , ſi non lethales , anguſtias inducere ſolent , à quibus Spiritus prius confuſi difficulter admodum ſeſe liberare queant . Verùm *Opiata*, juſtam ſpirituum expanſionem præpediendo , indeque gradum veneni deleterium multùm promovendo , paroxyſmum *Febris Intermittentis* legitimum haud raro in funeſtam *Apoplexiam* , vel *Comam* , vel alium aliquem peracutum & lethalem morbum convertunt . Hoc pacto celeberrimus ille vir *Andreas Mervill* cum magno Reipublicæ (præſertim literariæ) detrimento (ex ignorantia Medici ſenis atque ſuperciliosi , cui in more erat contra *Corticem peruvianum* , quaſi communem peſtem , immaniter ubique debacchari) e vivis ante diem , ſublatus fuit . Siquidem , poſtquam abſque evidenti aliqua Indicatione , in intervallo poſt tertium paroxyſmum *Febris Tertianæ* legitima , præparationis gratia [uti omnia methodice fieri viderentur] ſanguis ab Aegro ætate provecto , poſt enematis rejectionem , libere extractus fuiſſet , & in ſubſequenti intervallo , Alvus decocto amaro ſubducta , & paulo ante tertium peroxyſmum *Emeticum* propinatum ; Hoc modo ſtrata via , ſub initium paroxyſmi ſubſecuturi exhibebatur magnum *Febrifugum* , hauſtum ſcil. ex *Aqua Theriacali* , &c. Aeger ſtragulis opertus , vel potius ſepultus juſſu Medici, ad ſomnum & ſudores ſeſe componebat ,

ut

(*a*) *De Emeticorum & Catharticorum incommodis .*
(*b*) *De venæ ſectionis incommodo.* (*c*) *De Diaphoreticorum & Opiatorum incommodo.*

ut saltem *Algorem* & *Horrorem* primum insultum paroxysmi comitari solitos evitaret, & brevi, somno profundissimo & sudoribus colliquativis correptus, spatio horarum xxiv, tempore paroxysmi, *Apoplecticè* periit: Qui tamen ex unica uncia *Corticis peruviani* ritè ministrata (uti ego Medico hanc historiam fronte satis perfricta narranti excandescens regerebam (spatio xxiv horarum Orci & morbi fauces facile evasisset. Ob talem praxin Mulierculæ reprehendendæ sunt, & acriter corripiendæ, multò magis Medici & Philosophi; quos oportet nihil Empyricè nihil absque urgente ratione multò minùs contra manifestam Indicationem præscribere.

(a) Denique, *Cortex Peruv.* nec aliud quodcùnque *febrifugum* tempore paroxysmi propinandum, est, sed in *Intervallis*, (modo ea sint satis protensa, eòque nomine ad *Febrifugi* ingestionem accommodata) Nam durante vigore veneni, vires *Antidoti* à fermento ventriculi venenato plurimùm fractæ, haud liberè sese explicare possunt, & totis viribus in hostem insurgere; sicut in Intervallis paroxysmorum (in quibus venenum imbelle est, & sine viribus delitescit) & possunt & solent. Prætereà cùm liquor glandulosus, in ventriculum, cibi fermentandi gratia, continuò depositus è massa sanguinis venenata secernatur; necesse est *Ægritudinem*, *Nauseam*, *Vomitionem* vel *fluxum alvi* œconomiam ventriculi eoùsque subvertere, ut Æger nutrimentum tenuissimum vel deglutire non possit, vel illicò sursùm aut deorsùm rejiciat; multò minùs remedium officinale amarum, & forma ac quantitate, æquè ac sapore ingratum. Imò sæpe observatum est, quòd ii qui lubentissimè in paroxysmorum intervallis *Cort.* deglutiunt, atq; facilè retinent ingruente paroxys. sursùm vel deorsùm eum semper rejiciant; unde iniquum videtur, Ægros tempore paroxysmi sarcina morbosa plus satis pressos, absque urgente necessitate, ampliùs ingratis medicamentis plecti.

(b) Sin verò, ob expansionem spirituum hoc tempore deficientium, aut nimis exaltatam, durante paroxysmo, vita Ægri in discrimen adducatur, cùm scil. *febris* alterius morbis symptomata vehementia & lethifera sibi adsciscit; *Morbus iste adscititius* eadem methodo tractandus est, ac si esset *Originalis*, ut ex Orci faucibus Æger quam citissimè liberetur; Post quam verò hæc nova symptomata cessent vel mitigentur, assiduè atque copiosè exhibendus est *Cortex peruvianus*, seu aliqua alia (si qua sit) generosa Antidotus Febrifuga, qua vires veneni morbifici frangantur, & paroxysmus futurus, vel saltem symptomata peregrina, præcaveri possint. *v.g.* cùm Æger funesto *Algore* correptus, quasi moribundus & languens per plures dies jaceat, expansio spirituum quam citissimè calore multo externo, frictionibus duri *Iulapiis cordialibus*, *spirituosis*, *spirituum & salium volatilium* repetitis dosibus, frequentibus *Vesicatoriis* (quæ flammam artificialem in spiritibus excitando præ reliquis hic conducunt) & quocunque alio modo convenienti promovenda est.

(c) Ubi verò (quod non rarò accidit) à mitiori veneno Spiritus non extinguantur, verùm toto paroxysmi tempore opprimantur & langueant, unde (d) Æger *Comatosus* evadit, & sudoribus *frigidis* perfunditur, tanquam mox lipothymicè animam efflaturus; Indicantur *Iulapia Hysterica*, & *Cephalica* paulò calidiora, *Spiritus* & *Salia Volatilia*, aliàque ejusmodi, præsertim verò *Vesicatoria*, quæ ad quamcumque partem, præsertim verò ad totum Caput applicata egregiè conferunt.

(e) Quoties ob tonum cerebri & nervorum peculiari modo debilem atque ad obstructiones aptum, Spiritus veneno morbifico perciti, per nervos non transmittantur, & sanguis, circuitu impedito, in Cerebro stagnet, præter medicamenta

(a) *febrifugum non est propinandum Paroxysmo durante*,
(b) *Quomodo tractanda sit febris Intermittens cum symptomatis alterius morbi*.
(c) *Algor, quomodo tractandus* (d) *Coma & Sudores frigidi*. (e) *Apoplexia*.

Cephalica Spirituosa & Epispastica priùs memorata, indicantur insuper *Phlebotomia* copiosa, sæpe repetita, & si opus fuerit in *Vena jugulari*; *Cucurbitulæ* inter scapulas cum profundâ scarificatione, *Sternutatoriæ*, &c. Remedia *Antapoplectica*.

Feb. hæc Proteiformis, typum *Rheumatismi*, *Colicæ* ventriculi aut Intestinorum, *Choleræ* morbi, *Diarrhææ*, *Dysenteriæ*, *Febris Scarlatinæ Erysipelatosæ* &c. induit, ubi venenum morbificum non valdè deleterium est, & Spiritus animales veneno irritati hoste longè superiores. Cùm igitur symptomata hæc oriantur à nimia spirituum elasticitate; *Venæ sectione* & *Opii* usu copioso & repetito, paroxysmi tempore, in ordinem felicissimè rediguntur; extra paroxysmos verò *Cortice Perv.* cum *Opio* commixto, venenum hisce symptomatis, & eorum recrudescentiæ ansam præbens, radicitus tollitur.

Hac methodo Ægris consulendum est, ubi Spiritus nimiùm expansos confertim in *Musculos & Tendines* irruere contigerit, (*a*) eosque ultra tonum solitum distendere, & Spasmos cruciantes, hinc indè versatiles excitare, atque præterea, sanguinis circuitum præpediendo, seri acris secretionem in partibus unà cum tumore & inflammatione inferre, ita ut paroxysmus febrilis jam planè latitet sub specie *Rheumatismi*. Ubi verò à nativa, vel accidentali, a frigore suscepto debilitate partis contigerit hanc explosionem spirituum fieri in partibus *Thoracicis*, præsertim in *Membrana costas succingente*, *Musculis intercostalibus*, aut reliquis membranis & musculis *Respirationi* dicatis durante Paroxysmo, Morbus planè, simulat speciem (*b*) *Pleuritidis* vel *Peripneumoniæ*, quippe cum *dolore lateralí* atque *Tussi* immani, & Respiratione difficili sociatur; & vehementia symptomatum insolita (hic enim, præ doloris & strangulationis vehementia, pulsus fere obruitur, atque extrema algent, ac si Æger illicò expiraturus foret) *Pleuritis* hæc *Symptomatica* à *Genuina* præcipuè dignoscenda est. In hoc casu ut ut *Pulsus languor*, & *Algor* extremorum contra indicare videantur, Venæ-sectione tamen copiosa in brachio lateris affecti sine mora celebrata, & repetita, Opii ingestione liberali, *Lenimentis*, & *Fotibus* anodynis externè applicatis, hæc explosio spirituum tollenda aut saltem minuenda est; Spasmis enim hoc modo sublatis, dolor lateralis horrendus, *Dyspnœa* & *Tussis* sine medicaminum *Pectoralium* ope (quæ in hoc casu nihil valent) sponte cessant, Pulsus robur naturale, atque calor extremorum redit.

[r] Sin fortè *Febris* hæcce *Colicam ventriculi* aut *Intestinor.* vel *Iliacam passionem* simulet, expansionem spirituum spasmodicam cohibere necessarium est Venæ sectione copiosa, applicatione calida *Lenimenti Anodyni* ad partes affectas, *Enemate carminativo*, dein *Cathartico acriori* cum Laudano commixto, & [si opus fuerit) *Aquarum mineralium purgantium* coctarum, & lacte alteratarum dosi liberali, unde, saltem finem paroxysmi febrilis, solutio horum symptomatum, bombi & dejectiones copiosæ expectari possunt.

(*d*) Denique, ubi *Febris Intermittens* sub Typo *Diarrhææ torminosæ*, *Dysenteriæ* vel *Choleræ morbi* latitet; quamprimum venenum in singulis Paroxysmis exaltari de novo incipiat, Spiritus in ventriculo & intestinis recens exploduntur, & momento quasi *Tormina*, *Vomitiones Dejectiones* enormes, ac si à pharmaco aliquo deleterio sumpto, recrudescunt. In Paroxysmo igitur Vena secetur, *Opiata* & *Astringentia* ad spasmos sublevandos & colliquationem inhibendam repetantur, humoris venenati in ventriculum & Intestina excreti acrimonia obtundatur copia liquoris mitioris in os atque anum ingesta, v. g. *Decocti pulli* tenuissimi & simplicissimi. Et, denique partibus ab hujus humoris transitu inflammatis, & tantùm non Sphacelatis, applicatione *fotuum*, *Sacculorum Aromaticorum* in vino & aqua ferrata coctorum & expressorum, *Lenimentorum*, vel *Emplastrorum*

[a) *Rheumatismus Symptomaticus*, (b) *Pleuritis & Peripneumonia Symptomaticæ*. (c) *Colica symptomatica*. (d) *Diarrhœa Symptomatica*.

um Carminativorum tempestivè prospiciatur.

In *Cholera morbo* præcepta ante memorata observentur, nisi quòd raro aut nunquam venæ sectio celebranda sit.

In *Diarrhœa* verò & *Dysenteria* periodica (sive torminosa, sive sine torminibus.) *Decocto albo*, vel *aqua Pulli* in locum cujuscunque liquoris fermentescentis pro potu ordinario substituta; Venæ sectione, & *Laudani* tertia vel quarta quaque hora repetitione usque ad finem paroxysmi, expansio spirituum, & liquoris venenati colliquatio refrœnanda est.

Scarlatinam & Erysipelatosam Efflorescentiam in cute periodicam consultè sileo, quia eas semper *Diarrhœæ* vel *Choleræ* periodicæ conjunctas observavi, atque eadem methodo tractandas.

Extra Paroxysmum *indicatio* generalis est (*a*) Unica, scilicet ut *Venenum morbificum in nervis delitescens perfectè extirpetur*, ut, spiritibus non ampliùs irritatis, œconomia humorum in posterum sarta tecta conservetur, & paroxysmi cujuscunque revirescentia præcaveatur.

Nemo igitur miretur veteres Medicos (*b*) utilem atque inanem operam navasse huic morbo debellando: Sensibus enim magis quàm par est confisi, humores in receptaculis nescio quibus stagnantes fomitem morbi fuisse somniarunt, indeque toto cœlo errantes, utramque curationis paginam longo apparatu medicaminum *Deobstruentium & Evacuantium* impleverunt, idque methodicè, licèt absque certa aliqua indicatione è natura rei ipsius desumpta, sed in propriis ipsorum Musæis excogitata. Cumque morbificum hunc fomitem penitus eradicati impossibile crederent; absque sensibili humorum evacuatione, copia medicaminum *Incidentium* humores præparabant, ut Remediis evacuantibus magis obsequentes fierent. Ad hos ipsos Medicos appello, noverint ne unquam, nisi fortuito, hac methodo, ut ut diutius protracta, quenquam perfectè sanatum? Me quod attinet, ego simplicem *Tertianam*, eamque admodum benignam & legitimam indenon raro in *Hemitritæam*, vel *Quartanam* mutatam esse cum *Hydropicis*, aliisque duris symptomatis sociatam observasse memini: Natura hisce Venæ sectionibus & purgationibus in cassum lacessita. Hujus malæ & infelicis praxeos [quæ per multa sæcula cum magno Ægrotantium incommodo inter nostræ Artis professores invalsit] πρῶτον ψεῦδος, est falsa Ætiologia: Non enim, nisi ex accidenti, ut in *Plethora*, *Cachexia* insigni, &c. [de quibus post hac dicetur] ulla omnino evacuatio indicatur; verum, ut plurimum istæ evacuationes, Naturam inaniter lacessendo, veræ curationi multum officiunt, saltem copiam Antidoti admodum ingratæ multo majorem necessario requiri faciunt.

Nuperi quidam Medici, postquam methodi veteris infelicem eventum observassent [licet hypothesin veterem palàm & ex professo mutare hucusque iis visum non sit] ac si consilium commune cepissent, in *Arcanis Febrifugis* inquirendis occupantur, quæ ex proprietate substantiæ [uti loqui amant] vel qualitate occulta morbum eradicent, vel, quod idem ferè est, venenatum morbi fomitem pessundent atque subigant. Atque in hac sententia sunt Neoterici omnes, quotquot in verba Magistri non jurarunt, verum ad praxin medicinalem propriam attenti liberam philosophiam amplectuntur. Tacitè enim, licet, non πρῶτος atque palam, hypothesi nostræ de *Ætiologia* & curatione hujus morbi Herculei authoritatem tribuunt; dum aliqui *Terriculamentis* prope insultum paroxysmi Ægro inopinato oblatis, sese hunc morbum sæpius prostrasse gloriantur; Alii *Amuletis*, *Pericarpiis* aliisque *Epithematis* externis imo *Carminibus* [quæ omnia Spiritus animales, & non humores immediatè afficiendo, scopum attingere credibile est] eundem effectum sese consecutos esse jactitant. Inter *Pericarpia* innumera, duo sequentia ego ipse aliquando satis felici eventu comprobata expertus sum, ex gr. *℞. Terebinth. (c) Vent. pulv. oliban.* aa q. s. m. & extend. super alutam. F. *per-*

(a) *Indicatio extra paroxysmum.*
(b) *Antiquorum mala praxis.* (c) *Pericarpiorum Formulæ.*

carpia duo ad pulſus ipſos applicanda ; paulo ante paroxyſmum Vel ℔ *Fol. Chelidon. maj. Rutæ ;* an. *Mi. Fuliginis è lignis combuſtis , ſapon. Venet. Salis marin.* an. q. ſ. m. cum *Acet. acerrimo* F. Maſſa pro *pericarpiis* , horis duabus ante paroxyſmum expectatum applicanda .

Nec minus *Helmontiani* pro more jactabundi , *Arcana* quædam *Chymica* , pro certiſſimis Febrifugis venditare ſolent : vires nonnullorum ex iis ego ipſe cum aliis Medicis (priuſquam *Herculea Antidotus Cortex. peruv.* mihi innotuiſſet) ſæpe incertas , haud ratiò tamen cum felici ſucceſſu efficaces expertus ſum . Inter hæc *Vinum Benedictum* ſeu *Infuſio Croci metallorum* , facilè famam cæteris præripit (præcipitato *Diaphoretico paracelſi* non excepto , quod *Gabriel Fontanus* in Apologetico , omnem ſanare Febrem, ſi ſemel exhibeantur , ſatis impudenter atque falſiſſime jactat.) A juſta doſi *Vini Benedicti* tribrio ante tertium paroxyſmum expectatum exhibita ſæpiùs *Febrem Tertianam* curatam novi , verùm non tam ab evacuatione (uti mihi videtur] quàm ab Orgaſmo inter vomendum in Spiritus impreſſo . Quo pacto etiam *Vertiginem* , *Rheumatiſmum* , & nonnunqnam *Apoplexiam* , atque alios ſpirituum animalium morbos , illico curatos haud rarò conſpicimus. Sæpè etiam granis vii. *Antimonii Diaphoretici* in vehiculo quocunque convenienti exhibiti , paulò ante inſultum paroxyſmi , *Febrem Intermittentem Tertianam ſimplicem* , & *Hemitritæam ipſam* , abſque quacunque ſenſibili evacuatione humorum ſuſtuli ; Unde mihi penè perſuaſum eſt in *Antimonio* particulas aliquas latitare , quo mereatur in claſſe *Febrifugorum* proximùm *Cortici peruviano* locum (*a*) . *Sal Abſynthii* etiam inter decantatiſſima *Febrifuga* (antequam vires *Corticis peruviani* exploratæ fuerant) à clariſſimis Medicis prædicabatur ; & ad hunc uſq; diem novi quoſdam è ſenioribus, qui *Hauſtum*, qui ſal illud recipit, paulò ante expectatum paroxyſmum , propinarunt, *Cortici peruviano* præferunt ; Quem Hauſtum , quoniam in *febribus Intermittentibus* magis benignis aliquando proficuum expertus ſum, non pigebit hic loci deſcribere , & anſam inde arripere palam proponendi cætera Febrifuga quæ mihi contingit uſu comprobaſſe .

℔ *Aqua Card. Thertacal. ſtillat.* an. ℥. *ij. Salis Abſynth.* ℥. ß. *Syr de Limon.* ℥. *iß. Miſceatur* Sumat Æger dimidiam partem tribrio ante expectatum Paroxyſmum, reliquam verò in primo inſultu paroxyſmi .

[*b*] Efficacia plurimorum *Amarorum* uti *fol. Abſynth. Matricar. fol. & Sem. Cardu. Benedict. Sem. Citri Rad. Gentian. ſumit. Centaur. minor. flor. Chamæmel.* , &c. præ omnibus aliis , in hoc morbo debellando , diu antequam vires *Corticis peruviani* ſatis exploratæ fuiſſent , multo uſu [eventu licet ſæpe incerto] comprobata fuit . Immò , poſthabitis omnibus aliis *febrifugis* , nuperrimò ſæculo , *Amarorum* uſus invaluit , non tantum apud vulgum qui communi quaſi conſenſu , hauſtus largos liquoris *Poſſetici* foliis *Cardui Benedicti* alteratos paulò ante expectatum inſultum Amicis ægrotantibus propinabant , unde aliquando *febris Intermittens* mitior atque recens ſublata eſt , vel diminuta, Quin & *Profeſſoris Medicinæ*, præſertim Obſervatores perſpicaciſſimi , & uſu longiſſimo inſtructi, hujuſmodi remediis *Amaris* locum inſignem in curatione *febrium Intermittentium* concedere dignati ſunt. Et non tantùm decantatum illud Febrifugum , *Decoctum Amarum* , ex *Amaris* , quæ viribus Febrifugis maximè pollere experientia docuit , conflatum [quod jam demùm loco in *Pharmacopœa Londinenſi* cohonestatur] palam ubique in hunc uſum propoſuerunt , verum etiam ex *Abſterſiva* & *Ecphractica Amarorum* natura , eorum efficaciam , ratione & more Philoſophico (an ritè vel non jam haud diſputo) demonſtrare ſategerunt . Formulam hujus decocti mihi familiarem , à comuni aliquatenus diverſam & modum utendi ſubjicere hic loci non pigebit , quoniam aliquando *febres*

Inter-

[a] *Sal. Abſinthii.* (b) *Febrifuga Amara.*

Intermittentes mitiores, præſertim verno tempore, eo curatas obſervavi.

[a] ℞. *Fol. Matricar. Cardu. benedict. Comar. Abſynth. ſummit. Centaur. min. Flor. Chamæmel.* an. *Mj. Semin. Cardu. Benedict. Citr.* an. ℥ß. *Salis Abſynth.* ʒß. Coq. in Aq. F. q. ſ. ad ℔ß. Colaturæ ℥iij. iij. iv. pro ratione ætatis bibat Æger quarta quaque hora extra paroxyſmum.

Sin alvum ſubducere Medico vitium fuerit; ſive *Vomitio* immodica, ſive alia *Cachexiæ* ſigna id ſuaderint, omni alio *Cathartico* longe tutiùs & melius operatur Infuſio Calida ℥ß. ʒiß-℥ij. vel iij. (pro ætate & *ἐυφορίᾳ* purgationis] *Fol. ſennæ* primo hauſtu decocti prædicti.

Porrò Clariſſ. meus *Collega*, iiſque vir integerrimus atque Medicus expertiſſimus DD. *Eliſha Coyſh* jam *μακαρίτης*, ſæpius ſincero animo mihi aſſeruit, ſeſe vires Florum (*b*) Chamæmeli ſubtiliſſimè pulveriſatorum, in vehiculo convenienti exhibitorum, atque poſt debita intervalla repetitorum, æquè felices ac certas in hoc morbo debellando expertum fuiſſe, ac ipſius *Corticis peruviani* Penes Authorem fides ſit. Me quod attinet, ego nuſquam efficaciam hujus ſimplicis Remedii tentando exploravi, verùm eodem medicamento cum aliis commixto filium *Domini Bernard*, Juriſperiti Londinenſi *febre Hemitritæa* laborantem, quem *cortice peruviano* diu & copiosè adhibito ne quidem ab uno Paroxyſmo liberare potui, ſpatio bidui, perfectè in ſanitatem reſtitui; Nec non Dominam *Gumley* vetulam *febre Tertiana* decumbentem (poſtquam diu & ad nauſeam uſque vires *corticis peruviani* irritas experta eſſet) ope ejuſdem *Arcani*, poſt debita intervalla exhibiti, ſpatio etiam bidui ſanavi. Itidemque uxorem Vetulam Domini *Royſton Bibliopolæ Regis* ferè ſeptuagenarium, poſtequam ad biennium *febre Intermittente*, nunc *Tertiana*, nunc *Quartana* vel *Hemitritæa* laboraſſet, ſpatio duorum dierum eodem Remedio, perfectè & abſque recidivatione curavi. Fateor equidem me nunquam (quod ſcio) in quocunque alio *febre Intermittente* laborante huius remedii periculum feciſſe, quippe vix unquam [ſi rectè meminerim] præterquam in hiſce tribus Ægrotantibus, Antidotus illa Herculea *cortex ſcil. peruvianus* ſpem meam fefelit, proſndeque nec licitum, nec decorum eſſe duxi in humano corio, experiendi gratia, ludere, & certo atque experto Remedio, magis incertum & minus exploratum præferre, Utcunque eius Formulam deſcribere, in gratiam Curioſorum, operæ prætium duxi, ut ii poſſint, modò vellint, experiri, nùm hoc etiam ſit certum *febrifugum*, vel ſaltem nùm (ut mihi evenit) vires *Corticis* deficientes ſupplere queat. Formula pulveris eſt quæ ſequitur.

℞. *Flor. chamæmel. ſubtiliſſ. pulveriſ.* [plus minus pro ætate] ℈j. *Antimon. Diaphoret. Sal. Abſynth.* an. ℈ß. *M. fiat pulvis* ſumendus in hauſtu *Poſſetalæ*, vel cuiuſcunque *Julapii temperati*. Aut in formam *Boli* cum *Syrup. Caryoph.* vel in formam *pilularum cum mucilag. gum. trag.* redactus, ſexta quaque hora per biduum vel triduum repetendus.

[c] Unde *Amara* vi Febriſuga adeò præpollenti donentur, forſan non facilè explicatu eſt. Veriſſimum quidem eſt *Amara* fere quæcunque facultate, plus minùs *Abſterſiva*, & *Ecphractica* pollere, uti à curatione *Scorbuti*, *hypochondriacæ* affectionis & *Chloroſeos*, ex eorum uſu, omnibus in Medicina leviter Exercitatis abunde patet. Nùm verò energia eorum Febriſuga, in hac facultate *Abſterſiva*, & *Ecphractica* ſpeciatim vigeat [quicquid cæteri Profeſſores opinentur] non ita liquidò mihi conſtat; præſertim, cum *Chalybeata* medicamenta, quæ, omnium conſenſu, multò magis hac vi præpollent, nihil ad *Febrium* curationem conducere obſerventur, quin potiùs Spiritus incaſſum agitando, & turbando multum officere. Inſuper *Ecphractica*, & *Abſterſiva* medicamenta, annuente tota

[a] *Decocti amari formula.* (b) *Flores Chamæmeli.*
(c) *Vis amarorum febrifuga in quo conſiſtat.*

tota corona Medicorum, inde præsertim ad curationem morborum conferunt, quatenus humores præparant, quo magis sequaces, atque vi *Catharticorum* evacuanti obtemperantes fiant; cum quidem *Febres Intermittentes* (quoties eas ope *Amarorum* curari contingit) sæpissimè, immò felicissimè, absquè ulla evacuatione præcedente, comitante, aut subsequente (quod Medici hodierni norunt) solvi soleant. Quid; quòd hæc sententia, falsæ illi veterum hypothesi innixa est, quæ fomitem Febrium in *Humoribus*, non autem in *Spiritibus* delitescere statuit, atque oportere eum remediis evacuantibus penitus eradicari: Contra quam sententiam ubique militat (uti priùs innuimus) non tantùm ratio, verùm etiam Experientia ferè universa.

Restat igitur, ut hæcce Remedia, proprietate quadam naturæ, seu qualitate occulta, scopum suum in *Febribus* profligandis, attingat, vel, quod idem est, ad instar Antidoti, vi nativa fomitem venenatum in spiritibus delitescentem subigant: Sique ratio efficaciæ hujusmodi Febrifugorum à me requireretur, ego hisce tenebris, in causis rerum indagandis, obrutus, multò potiùs in peculiari *Amaritudine* sensibili, quam in nescio qua *Absterstiva* facultate inde consequenti, vim illam collocarem: quia plurima *Amara*, admodùm grata esse ventriculo, nervis, & spiritibus animalibus, multo usu comprobantur; & ferè singula, suo gradu, scilicet hæc plus, illa minùs, verùm præ ceteris omnibus *Cortex Peruvianus*, ob excellentem suam amaritiem, vi Febrifuga a Natura donatur, qua Fermentum Spiritus accendens immediatè destruitur. Et quidem *Febres Intermittent.* recentiores atq; benigniores, præsertim verna & æstiva tempestate, ab *Amaris* vulgaribus haud rarò curari contingit & forsan sæpiùs quàm à quibuscunque aliis Febrifugis. Illud verò *Per emph.* *Cortex scilicet Peruvianus* (cui nihil præter nomen gratum deest ut ut opinione vulgi commendatur (à quo tempore *Europæis* innotescere cœpit, consensu Medicorum omnium ferè expertissimorum, Febrifugum *Catholicon* esse comprobatur, quòd omnes *Febres Intermittentes*, & alias plurimas (uti posthac dicetur) in quavis anni tempestate, in omni sexu, ætate, & Temperamento radicitus & penitus, citò, tutò & feliciter sanet. Ego sanè, qui jam ad viginti annos, & quod excurrit, hoc Polychrestum remedium ferè quotidie præscripsi, vix aliquid incommodi Ægrotantibus ortum inde observavi (quidquid clamosè atque falsò oggerant malè feriati quidam atque ignorantes) quin etiam, non nisi ter, uti sincero animo prius asserui, in *Febribus* Intermittentibus spem meam frustratus est: Utinam idem dicere licuisset de quoquam alio quantumvis celebri Remedio in cæteris humani corporis affectibus debellandis decantato. Certè non est ut Medici ingenia sua ampliùs torqueant in aliis Febrifugis explorandis, modò hujus usum satis perspectum habuerint. Neque justum aut æquum est, methodis antiquorum incertis, sine *Indicatione* vera, sine successu, gratis stabilitis, in posterum insistere; aut novum aliquod & minus probatum *Arcanum* prædictò anteferre; verum, sicut oriente sole, stellæ minores disparent, ita cætera Febrifuga, & tribu *Amarorum* aut alia quavis petita, huic unico locum cedere oportet.

Verum enim verò, cùm jam ab omnibus Medicis *Corticis* hujus efficacia comprobata sit, & communi consensu, titulo Febrifugis, κατ' ἐξοχὴν jure insigniri incipiat; posthabitis reliquis Febrifugis, de hoc unicè in posterum sermonem habere lubet, ejus *Naturalem Historiam* succinctim enarrare, rationem efficaciæ ejus Febrifugæ explicare, ejusque justam causam adversus malevolos atque ignorantes detractos suscipere, & denique modum eum præparandi, eoque utendi varium, unà cum justis, & usu probatis Canonibus atque regulis huc spectantibus subjicere.

CA-

CAPUT VII.

De Cortice Peruviano, ſeu China China, atque Virtute ejus Febrifuga.

LOcus natalis Arboris, quæ hoc Cortice [*a*] obducitur (referente *M. Anton. Bollo* Mercatore *Genuenſi* in Epiſtola ſua Italice ſcripta) eſt Regnum *Quitenſe*, præſertim propè *Loxam* in *America Peruviana*. Arbor non procera eſt, ſed in ramulos inſigniter divaricata, Folia habet, qualia ſunt *Prunorum* rubeorum, neque minus patula, neque acuminata, quæ ſaporem Aromaticum, nullatenus Amarum, quippe è particulis acribus & pungentibus conflata, in lingua imprimunt. Floribus albis, & cæruleis, ad inſtar *Malt Granati* eximiè ornatur. Nullum tamen fructum parit, ac ſi in pompam unicè cum tanta luxuriantium florum copia nata fuiſſet: At iſtum defectum abunde compenſat Cortex ejus *Febrifugus* in ſanitatem gentium, proculdubiò, *Deo Opt. Max.* conditus. Cujus gratia *Arbor Vitæ* ſi qua alia, ſaltem nobis nota, jure merito appellari poteſt.

Lignum [*b*] autem hujus Arboris, atque etiam Flores, uti nullam amaritiem habent, ita [teſtante Clariſs. *Hieron. Bardi*] nulla Febrifuga ſeu medicatrice virtute donantur. Verùm *Reſina*, quæ è ligno, præſertim verò è Cortice exſudat, atque etiam Semina, quæ Hiſpanicè *Pipita de quina* vocantur; atque Semina *Cucurbitæ* plane referunt, virtutem non diſſimilem, ſed inferiorem longè, quam Cortex ipſe ſortiuntur. Unde evenit quod Authores, poſt habitis cæteris, quibuſcunque partibus hujus Arboris, Corticem duntaxat pro decantato *febrifugo* venditent.

Arborem hanc ſalutiferam [quam Incolæ *Gannaperide* vocant] ab ipſis Mundi primordiis ibi loci ſatam, ſponte creviſſe nullus dubito. Virtutem *Febrifugam* quæ ejus Cortici à Natura ineſt, *Indis* hominibus jam olim innotuiſſe refert idem *Bollus*: Verum à quo tempore Heros ille [*c*] *Genuenſis Chriſtophorus Columbus* hanc plagam mundi primum detexerat, uſque ad annum ſalutis milleſimum, ſexcenteſimum quadrageſimum, ex odio Indorum erga *Europæos*, præſertim *Hiſpanos* concepto, magnum hoc Remedium de induſtria celabatur.

Quo modo verò magnum hoc *febrifugum Hiſpanis*, (*d*) cæteriſque *Europæis* primum patefactum fuerit, narrat idem Author fide dignus: Nimirum forte fortuitò, in civitate *Limenſi* quæ eſt Metropolis Regni *Peruviani*; Uxor *Proregis*, qui tum temporis erat *Comes del Cinchon*, Febre tertiana ſæviſſima (qualis illic loci Epidemia eſſe ſolet) correpta funeſte decumbere videbatur, Rumor (uti ſemper de magnatibus) per urbem divulgatus, tandem per finitima loca ad *Loxam* uſque pervenit. *Hiſpanus* illius loci tunc temporis præfectus, per litteras *Proregem* monebat, in Arcanis ſibi eſſe Remedium, cujus auxilio *Proreginam* illicò revalituram ſpondebat: Lubentiſſimè annuens *Proregina*, Corticem præparatum ſumpſit. Quid fit? Stupentibus omnibus, dicto citius convaluit. Hinc fama hujus Arcani titulo *Pulveris Comitiſſæ* inſigniti, ubique per civitatem *Limenſem*, totamque *Americam* Hiſpanicæ ditioni ſubjectam, brevi, multum inclaruit. Diſcedente autem *Prorege* ex *India*, Ubi in *Hiſpaniam* reverſus eſt, illicò percrebuit ubique rumor de novo hoc *febrifugo* quod, poſt experimenta frequenter facta, votis Ægrorum ſemper & ubique reſpondet. Circa annum ſalutis 1649. famam ſuam in dies magis, magiſque provexit, non tantum per *Hiſpaniam*, verum etiam *Italiam*, *Romam* uſque, conatibus imprimis *Ioannis Cardinalis de Lugo Soc. Ieſu*, & cæterorum *Collegii Ieſuitarum Romæ* Patrum, qui eum gratis religioſis & pauperibus largiebantur: Ubi infauſto omine, atq; in vulgi Reformati terrorem ac Scandalum, *Pulvis Patrum* vulgo audit (Anglice *The Ieſuit's Powder.*) Quo nomine plurimos, eòſque non ſortis grega-

(a) *Hiſtoria naturalis Corticis Peruviani.*
(b) *Lignum & flores non habent facultatem febrifugam.* (c) *Virtus febrifuga olim Indis nota.* (d) *Unde Europæis innotuit.*

gariæ, in hunc usque diem, ab ejus usu abhorrere contigit, si, non naturale remedium fuisset, sed fictitium, diabolicum, & venenatum arte Jesuitarum paratum, potius quam divinæ Φιλανθρωπίας donum. Historiam non injucundam huc spectantem refert *Cl. Badus Anast.* lib. ii. Cap. vi. de matronis duabus Londinensibus, quam audiverat ex *Joanne Luca Durante* Oratore Reipubl. *Venetorum* ad *Carolum* Secundum. Qua de causa obnixè cupio, ut suo proprio, ut antiquo *Chinæ Chinæ*, *Chinæ febris*, *Gentianæ Indicæ*, *pulveris comitissæ*, vel *Peruviani*, aut aliquo altero minus infami nomine, communi Medicorum consensu, in posterum appelletur, & à præjudicio, ob Nomen, liberetur.

Quàm celebri gressu fama hujus *febrifugi* per totam *Europam* spargebatur, & ipse Cortex ubique gentium à Professoribus ferè quibuscunque in usum recipiebatur, facilè potest quivis conjicere ex ipsis verbis *Clar. Badi* qui lib. primo *Anastas. corticis peruviani* (quem typis dedit anno 1653. Cap. 20.) Medicos Londinenses increpat. Quippe *Fama mendaci potius quam propria experientia instructi, salubernimam hanc Medicinam respuebant, quum tot alii Medici in omni Europa sive in Gallia, sive Hispania, Germania, Flandria, Italia eam nedum usurpent, quin & miris laudibus extollant.*

Verissimum quidem est, non defuisse nefarios quosdam detractores ubique, præsertim qui *Londini*, (*a*) dolo malo consilium cœperunt de hujus Febrifugi fama præmaturè supprimenda, ne scilicet hac succincta methodo febres obtruncandi, Ægrotantium crumenas emulgendi occasio tolleretur; De hac conspiratione sæpe palam verba habuit Dominus Bertram Pharmacopola jam defunctus, cui fidem in hac re promptè adhibui? quia nequam quidam & ignavi, quorum nomina honoris causa sileo, memetipsum, iisdem illecebris, in suas partes trahere tentarent. Temerè igitur & sine experimentis prius institutis, magnum hoc Remedium condemnarunt, & famam ejus fictis calumniis ubique infectabatur, sese severissimos *chinæ chinæ* speculatores & judices ultro constituerunt si forte fortuito, licet post annum ab ejus usu elapsum, symptoma aliquod minus solitum supervenerit, Eheu! quot convitiis Herculea & divina hæc Antidotus extemplo jactabatur, ac si quid diabolicum in hoc *Equo Trojano* latuisset? Fæces, nescio quas deleterias, & fermenta morbosa post se in corpore semper reliquisse asseruerunt, unde novæ tragœdiæ, & funestissima symptomata repullulabant. Hoc modo, si quidmali unquam aliunde subsecutum erat, id omne Medicamini ut probrum obiiciebant, licet symptomata ad morbum primarium nimis parco corticis usu imperfectè sanatum, reapse pertinerent. Nec minus iniqua mente, ab Amaro & Ecphractico hoc pharmaco habitum corporis denuò obturatum & obsessum iri prætenderunt, atque inde neminem ad septennium ab ejus usu superstitem fore reclamante experientia universa. Hinc Medici *Londinenses* inexperti; atque Ægrotantes, ab usu hujus *febrifugi* diu perterriti abstinebant; Interim Medici antiquis methodis longis, eoque magis incertis insistentes, famæ & fortunarum suarum; Ægroti verò vitæ ipsius dulcissimæ jacturam fecerunt; qui ope Chinæ Chinæ, spatio bidui vel tridui, facile convaluissent.

Insuper, præter hos nefarios detractores, non defuerunt plures, cæteroquin Viri docti & probi, veteri tamen & crassa humorum sensibilium, & qualitatum hypothesi occæcati, qui de usu Chinæ Chinæ multum ancipites hærebant, quandoquidem Febres absq; sensibili quacunque evacuatione curatas ejus ope observassent; Quod quidem gravissimum erat argumentum *Chrysostomi Magnesii* Professoris *Papiensis*, ut in ejus Epistola ad *Hieron. Bardi* data 9. *April.* 1652. patet.

Quamplurimæ etiam futiles & inanes con-

[a] *Consilium de cortice supprimendo.*

controverſiæ, nugæ ſanè & tricæ, ex doctrina Humoriſtarum ortæ, inter doctiſſimos viros cum eruditione, ſpecie tenus, & zelo agitatæ ſunt per decennium & quod excurrit, ſcil. à primo corticis in Europam adventu uſque ad annum ſalutis 1663. quas enumerare vix operæ pretium duxi. Febrem enim in humoribus qualitate peccantibus locantes, Remedium qualitate contraria præditum requirebant, &, Hi propter *ſiccitatem*, Illi propter *Caliditatem*, aliaſve qualitates manifeſtas *cortici* adſcriptas, ejus uſum impugnarunt & apud vulgum ſuſpectum reddiderunt.

Nec minus equidem mihi à ſcopo erraſſe videntur; vel famæ corticis minus offeciſſe, qui ex eadem pharetra, manifeſtarum ſcil. qualitatum doctrina, Argumenta deprompſerunt, quibus *corticis* cauſam ſeriò tuerentur.

Horum [*a*] *Anteſignanum* invenio eximium *Antymum Congium*, qui efficaciam *Febrifugam* in tenuitate partium *corticis* collocat, unde craſſos humores incidit, & cauſam Febrium tollit; ac ſi craſſum hoc Pharmacum cæteris quibuſcunque, partium ſubtilitate præiret: aut *Aromatica* & ſpirituoſa quæcunque, ut pote partibus ſubtilibus inſigniter prædita, eo etiam nomine, Febrifugorum titulum ritè mererentur.

Gandentius (*b*) *Brunacelus Romanus* forſan non minus, etſi cum ſpecie magnæ eruditionis, nugatur, dum in libro ſuo *Venetiis* cuſo an. 1661. ſtrenuè contendit, *Chinam Chinam* caliditate ac ſiccitate ſua manifeſta haſce Febres (quas authoritate *Avicennæ & Helmontii* in Frigido & Humido conſiſtere ſtatui) præpollenter & efficaciter ſubigeret: Ac ſi *Calida & Sicca*, qua talia, vim febrifugam ſortita eſſent; atque omne Pharmacum hiſce facultatibus imbutum, ea de cauſa (licet experientia univerſa & ratione ubique reclamante), in numerum febrifugorum adſciſcendum eſſet. Verum, ut paucis ex rei ipſius natura petitis, velitationem hanc dirimam & abſolvam; Sciendum eſt, Frigus æquè ac Calorem haſce febres comitari ſolita, effectus eſſe potius *Febris* quam cauſas? Quorum prius à ſpirituum oppreſſione, poſterius ab eorundem expanſione nimia (ut ante demonſtravimus) oritur. Cauſa verò febris eſt venenatum quid, & deleterium, ſpiritibus ipſis inimicum, quod propria ſua Antidoto (ſive calidum vel frigidum vel neutrum fuerit) unicè ſubigi poteſt; Atque proinde fruſtra, eo quod qualitatem aliquam evidentem poſſideat, vim *corticis* febrifugam vel ſtabilire vel convellere aggredimur; præſertim cum ex teſtimonio *Pet. Apon. c 45. de Rem.* veneni, atque *Iher. Card.* lib. de Venenis, conſtet, ab eſu *Ficuum Pharaonis* calidarum & ſiccarum in *Inſula Sardinia* creſcentium, quæ inde Febriferæ appellantur, febres *Tertianas* æquè certò induci, ac à Cortice iiſdē qualitatibus evidentibus imbuto ſanantur.

[*c*] Porrò non defuerunt Medici celebres, qui vim corticis febrifugam, ob ejus ſiccitatem & caliditatem aliaſque evidentes qualitates, majori veritatis ſpecie, mordicus atque acriter impugnarunt: Hoc fecerunt celeberrimi Profeſſores *Placentini* & Mediolanenſes anno 1661. ubi res agebatur *Cardinalis Dought*, febre Tertiana notha laborantis (referente *Clariſſ. Bado* lib. j. c. xv. *Anaſtas.* (quin & Medici ipſi *Londinenſ.* in caſu *Johannis Lucæ Duratti* Legati antedicti. Sed agedum, expendamus rationes.

Primùm *Chriſtophorus Paravicinus* Med. Clar. Mediolanenſis, ut ut in *Quartanis Chinæ Chinæ* uſum commendet; in *Biliosis* tamen, & *Mixtis febribus*, ob caliditatem eam improbat, metuens ſcil. ne calore humorum inde aucto, febris etiam adaugeatur. Itane vir Clariſſ.? Verum quis febrem, cujuſcunque fuerit generis, unquam ab uſu *corticis* auctam vel duplicatam hactenùs obſervavit? Appello ſenſum, atque Experientiam univerſalem. Porrò, an non *Hippocrates* ipſe, *lib. de Acutis*, *Vinum* febricitantibus conceſſit? Quinetiam In curatione Febris *Tertianæ* ſuc-

[*a*] *Vis febrifuga non conſiſtit in tenuitate partium.* (*b*) *Nec in calliditate & ſiccitate manifeſta.* (*c*) *Caliditas & ſiccitas corticis non impedit vim ejuſdem febrifugam.*

ſuccum *Silphii* & ſemen *Trifolii* in Vino propinabat? Annon *Galenus* lib. 1. *ad Glauc. cap.* 10. in Nothis *Tertianis Piper* ipſum, & in *Quartanis Theriacam* præſcripſit, atque alibi *Abſynthium*, *Centaurium minus*, *Myrrham*, *Diatr. Piper*, &c. Dic ſodes! Quis æquus judex gradum caloris in *Cortice* magis intenſum, quàm in hujuſmodi medicamentis ſenſit, vel ratiocinando, vel quidem ſomniando id hariolari potuit? Verùm ut rem ipſam dicam, Nullus dubito, quin in genere *Calidorum Febrifuga* inveniri poſſint, quæ, proprietate naturæ venenatum fomitem in ſpiritibus latitantem ſubigendo Febrem tollere valeant, quandoquidem vera & genuina Febrium Ætiologia, non à quacunque humorum qualitate, verum à ſtatu ſpirituum venenato ritè deducenda ſit, ut ante demonſtravimus. Atque meherculè! haud parùm lætatus ſum, cùm viderim perſpicaciſſimum & doctiſſimum *Badum* diù abhinc (*pag.* 139. *Anaſtas.*) in hanc ſententiam hac ipſiſſima obſervatione coactum tranſiviſſe.

(*a*) Clariſſ. *Rochus Caſatus* in Tertianis puris vel Spuriis, & in ipſis *Quartanis* uſum Corticis convellit, quia cum *Frigida & Narcotica* natura eſſe ſuſpicatur, unde [ut aſſerit] Spiritus pro tempore quadantenùs forſan obdormiſcunt, & velut à ſuccis narcoticis hebetantur, at, poſt inducias, Paroxyſmi vehementiores: & humore peccante inde vel aucto, vel in partes nobiliores translato, vel magis putreſcente, diriſſimi morbi ſuccedunt! Si pace tanti Viri liceat proferre quod ſentiam, totum hoc gratis dictum eſt, & merum Authoris commentum, cui experientia refragatur. Quis enim præter *Illum* uſquam vel ſomniando Corticem in claſſe *Narcoticorum* poſuit? Quanquam *Hippocrates. Febres Quartanas Soporiferis* medicamentis feliciter ſe expugnaſſe aſſerat.

Præ cæteris, hoſtes Corticis acerrimi erant Viri clariſſimi *Joannes Jacobus Chifletius & Vopiſcus Plemptius*.

[*b*] Primum *Chifletii* argumentum adversùs *Corticem* ſumitur à recidivatione Febrium poſt ejus uſum; Cui populari objectioni ſuo loco reſponſum dabitur. Deinde *Corticis* caliditate queritur, metuens ſc. [*c*] *ne ejus igneo calore* (ſunt ipſius *Chifletii* verba) (*d*) *ficcet, accendat & torreat imbecilla præcordia, nativum calorem diſſipet, vitæ pabulum depopuletur & neſcio quos humores noxios ad partes ab ortu infirmas inde propellat.* Bona verba quæſo *Chifleti!* Mehercule? Quæ ſpectra & terriculamenta hic finguntur de calore *Corticis* prorsùs igneo depopulante, diſſipante, torrente, accendente, ſiccante? Quis unquam *Cauſticam* hanc & *deleteriam* vim *Corticis*; vel actualem, vel potentialem, præter *Te* vir Clariſſ. hactenus expertus eſt? Pudeat doctum virum principio precario, & contra ſenſum, & experientiam univerſi generis humani ficto, argumentum ſuum adversùs Pharmacum ſalubre induſtriò ſuffulciſſe: Verùm de calore *febrifugorum* ſatis, paucis licet verbis, priùs diximus. Pergit *Chifletius* lib. ſui cap. iv. (*e*) Et tertio jaculo Corticem petit his verbis *Vtut à reſolutione partium humoris ſubtiliorum ex caliditate Corticis exhibiti, paroxyſmi tollantur, pars tamen craſſior magis incraſſatur, & quodammodo lapideſcit; indeque poſt paucas inducias extemplo ferocit iterum febris.* Necnon cap. vj. ejuſdem lib. *Inde Bilis flava in ſuo folliculo, nigra in Liene, pituita ſalſa in ventriculo. & Inteſtinis coquuntur, denſantur, immobiles fiunt, quibus putreſcentibus, liqueſactis, & in ſubſtantiam partium adjacentium imbecillem quaquaverſum effuſis, ac impactis, diuturni & exitiales morbi, etſi lentè ac ſerò pullulare ſolent.* Adeò nihil niſi humores & manifeſtas qualitates crepans, Vir Clariſſ. toto cœlo à vera genuina Febrium Ætiologia aberrat! At non ſic *Hippocrates*, qui in medicinæ praxi, ad

[a] *Cortex eſt non frigidus & Narcoticus.* [b] *Objectiones Chifletii adverſus Cort.* [c] *Prima.* (d) *Secunda.* (e) *Tertia.*

ad primas haſce medicamentorum qualitates parum reſpexit, quippe perſuaſum ei fuit, omnibus morbis τὸ θεῖον ineſſe, atque perinde τὸ ἀντιπυρετικὸν, ſeu primum impetum faciens, extra ſphæram ſenſuum poni, neque ſenſibilium quarumcunque qualitatum poteſtati ſubjici. Porrò hæc figens, craſſeſcens, lapideſcenſque vis Corticis (quam gratis ſtabilire conatur Vir Clariſſ.) nec demonſtratu facilis eſt, nec docti ac experti cujuſvis Medici aſſenſum meretur, adeò magnificum hoc effatum inter quiſquilias & deliramenta jure merito haberi debet! Denique, *ne brevibus pereat ſua charta libellis*, aut ſaltem uti aliquo ſtigmate infami Cortex notetur, is ipſe Vir Clariſſ. qui modò ei calorem exurentem & cauſticum, atque dein neſcio quam figentem & craſſeſcentem qualitatem objiciebat, jam cap. vj. Eadem libertate Poetica, potiùs quàm Philoſophica, in Febribus curandis ſuſpectam habet *Adſtrictionem* ejus, & obſtruentem *Stipticitatem*, *quippe viarum apertione ſolvuntur, febres, Conſtrictione excitantur*. Ex eodem Ore calidum & frigidum ſpiranti, jure merito dolus & fucus olim in *Apologo* objiciebatur. Atque profectò Clariſſ. *Chifletius* ſuam integritatem in *Cortice* impugnando, inde præſertim mihi maximè ſuſpectam reddit, quia poſitus videtur in contraria cauſa, & accuſationi Corticis prævaricatur. Quis enim facilè crediderit *Corticem* prorſus igneum & adurentem, ſua *Caliditate* cogere, aut repellere, aut figere, aut humorem incraſſare poſſe, & cæteros *frigoris* effectus producere? Quæ etenim ſunt calida & ſicca [teſtante *Galeno* Meth. medendi *l.* 4. *c.* 7.] quod reliquum eſt humoris prorſùs abſumunt. Aſt cùm reliqua Amara, uti *Abſynthium*, *Gentiana*, *Centaurium minus*, *Caſtoreum*, *flores Chamæmeli*, atque decantatiſſimum *decoctum amarum* ex his factum (quæ ferè omnia *febrifuga* & *Ecphractica* habentur, atque proinde, omnium Medicorum conſenſu, tutò ad *febres Intermittentes* curandas adhibentur) ipſum Corticem *Adſtrictione* & Caliditate, ſenſu judice, ſuperent vel ſaltem æquent; quare *huic amaro* cæteris vi *febrifuga* longè præpollenti. *Stipticitas* & *Adſtrictio* unicè objicitur? Fateor equidem levem quandam *Adſtrictionem* ſive *auſteritatem Cortici* ineſſe; At qui inde eo inferciri viſcera, vel habitum corporis obſtrui vehementer nego. Nonne *Aloe*, *Rhabarbarum* atque ipſe *Chalybs* adſtringente ac ſtiptica qualitate, æquè ac calida imbuuntur? Quis autem ea uſquam in *Obſtruentium* claſſem hactenùs reduxit? Dic ſodes! quare *Cortex* ſolummodò propter levem ſuam ſtipticam acerbitatem in numerum Obſtruentium illicò relegandus ſit. Audiamus *Galenum* de *Rubia* loquentem, lib. vj. *de ſimp. Medicam.* *Quandocunque Amaritudo & Adſtrictio in uno medicamento ſimplici concurrunt, poſſunt hæ qualitates ſimiliter coeuntes Jecur & Lienem expurgare, Menſes & Vrinas ſanguinolentas evocare, idque ratione Amaritudinis; poſſunt & eadem Adſtrictionis virtute vaſa claudere & adſtringere.*

(a) Poſt *Chifletium*, Clariſſ. *Vopiſcum Plempium* audiamus, alterum Corticis acerrimum hoſtem *Chifletio* coætaneum, quem *Cl. Badus.* lib. 2. cap. 8. Anaſtas. ait *malè dicendi libidine ductum, ore, dente, lingua, calce, calamo in corticem irruiſſe*, Ille pallium Philoſophicum deponens, Hiſtoricum agit. Experientiam appellat, atque tela inde acuminata in Corticem collimat. Cap. 3. lib. ſui anno æræ *Chriſtianæ* 1665. typis mandati hæc habet, *plures* 3. *vel* 4. *reciderunt* (Ad quam popularem objectionem ſuo loco reſpondebimus.) *Plerique cachectici facti, nonnulli mortui. Item Magnates hujus Aulæ nominare poſſem, qui ab uſu pulveris extenuati ſunt, & ad Phthiſin præcipites niſi uſu longo lactis Aſinini reſtituti fuiſſent.* Hæc *Plempius*.

Quam egregiè verò reprehenſus fuit & falſi convictus hicce *Corticis* calumniator à Clariſſ. *Bado* in reſponſione ſua *Genuæ* typis data anno 1656. cui Author nun-

(a) *Objectiones Plempii.*

nunquam hactenùs aliquid regerere ausus, *Responsio* consulatur. Me quod attinet, Ego fidenter dico, idque postquam jam ad 25. annos quotidiano usu, ejus vires explorando expertus sum, me nusquam noviſſe aliquid mali ab usu Corticis cuiquam eveniſſe, præter (a) *Surditatem* aliqualem tempore usus molestam, quippe, à motu spirituum inordinato & lucta inter Venenum & Antidotum ortam, quam sponte illicò à morbo evicto, vel pulveris omissione cessare semper observavi: (b) Me hujus remedii nunquam pœnituit, nunquam aliquem cachecticum, tabidum, aut quocunque alio morbo affectum; multò minùs quasi toxico interfectum novi, atque ter tantum [uti olim innui] optato eventu, in Febre Intermittente ope ejus sananda, destitutus sum. Verùm res ipsa loquitur. Quo pacto enim Pharmacum amarum, quod *Menses* ciet, *Obstructiones* aperit, *Ventriculum* atque *genus nervosum* universum confortat, *Cachexiæ*, vel *Tabis* futuræ, multò magis mortis repentinæ, inopinatæ fundamenta jaciat, difficillimum est concoptu. Fateor equidem (quod etiam Cl. (c) *Badus* innuit) propter *antipathiam* quandam naturæ adversùs hoc medicamentum, ex *Idiosyncrasia* ortam, ejus usui subitas & enormes Vomitiones, Lipothymias, aliaque dira symptomata, quasi à veneno, excitata, supervenire posse. Verùm quid inde? Nonne hoc ab usu *Casei*, *Anatis*, aut cujuscunque alius saluberrimi edulii, vel ab aspectu solo, vel præsentia *Felis* in eodem cubiculo, vel à Pharmaco saluberrimo sæpiùs evenit? Idem sanè à tantillo *Mellis*, *Syrupo caryophyllorum* & *Oculis cancrorum* nonnunquam accidisse memini. An inde hæc omnia in censum deleteriorum & toxicorum protinùs releganda sunt? Porrò quoties à nimis parco, vel non satis frequenter repetito usu *corticis* contigerit *fermentum* venenatum febrile vi suppressum esse, potiùs quàm penitùs subactum, Æger recidivam non rarò patitur, & aliquando, ubi fomes venenatus, *Cortice* quadantenùs irretitus & subactus, febrilem paroxysmum haud ampliùs formare possit, in statu valetudinario, cum appetitu prostrato manet, atque sæpe symptomata dira, præsertim in genere nervoso, formam & speciem induentia nunc lipothymiarum, nunc spasmorum dolorificorum, aliarumque affectionum id genus, peculiari nomine haud designatarum sustinet. Quæ omnia à repetito & justo usu Corticis, absque quacunque alia methodo, sponte cessant. Verùm quid hoc ad *corticem*; Culpentur Medici qui ipsum satis copiosè non exhibuerunt, aut Ægri qui ejus repetitionem respuebant, non verò pharmacum quod insons est.

Corticis, ad decennium præjudiciis *Vulgi*, & *professorum* laborantis, vindicias *Rolandus Sturmius* Medicus Clariss. *Delphensis* edidit anno 1659. stylo compto, & perquàm eleganti scriptas, sed veterem Humoristarum hypothesin sapientes. Is pag. 3. disertè ait, *Febrifugum Peruvianum hactenus penè sopitum, jam demùm ob experimenta varia ejus præpollentis energiæ in Quartanis profligandis, anno* 1658. *frequenter habita resuscitari cæpisse*. Et paulò post de Medicis Coævis hoc modo claré sententiam suam profert, *Medicamentum sc. quod noverant, ausi sunt non modo alto supercilio despicere, sed etiam sesquipedalibus verbis idem prosequentes eliminare*. Post hunc Clariss. *Sebastianus Badus* Medicus *Genuensis*, quippe à *Vopisco Plempio* in libro suo typis dato anno 1655. ad exequias corticis Peruviani vocatus, tandem libro, cui titulus *Anastasis* Corticis, an. 1663. edito, pro virili *corticis* causam agebat; Quo in libro, ut ut aliqua superstitionem regionis redolentia Lector inveniat, maxima tamen ex parte, Cl. Authorem sentiet in scriptis ubique eruditionem multifariam, ac profundam spirare, atque judicio admodum limato præpollere, quod quidem præsertim liquet, ubi Doctissimum *Chifletium*. *Plempium*, reliquosque corticis hostes acerrimos argumentis vere

Elen-

(a) *Surditas ex usu Corticis.* [b] *Cortex non est causa Tabis, &c.*
(c) *Non est quid Venenatum.*

Elenchicis redarguit, atque vires corticis salutares plurimis iisque amplissimis testimoniis comprobat, & causam *febrifugi* penè proculcati, & triumphati, doctè adeò & argutè vindicat, ut vix quisquam è turba Medicorum postea adversùs *corticem* hiscere ausus sit. Quin & exinde, de acri, atque purgato hujus magni viri judicio ritè conjectura facienda est, quippe is ferè primus, pro sagacitate sua, idque jam olim, posthabita humorum & evacuationum sensibilium, atque qualitatum manifestarum doctrina, vires hujus magni remedii *febrifugas Anastas.* lib. 1. cap. xiij. ab ejusdem occultis qualitatibus deducere satagebat, atque amplexus est illam ipsam Hypothesin, quam nos mox proponere, explicare, atque stabilire conabimur, ut ut veteri humorum doctrina imbutus, atque implicitus, non admodum clarè & congruè sensu sua ubique proferat.

Ità tandem, licet difficillimè, atque multo labore, obstetricantibus plurimis Medicis doctis & probis, qui ex veris vel falsis principiis ejus causam defendebant, Pharmacum hoc divinum, & in plurimis aliis morbis; æquè ac in *febre Intermittente* proficuum anno 1663. post varia Abortionis signa, & pericula, feliciter in lucem editum, & suffragio Professorum penè universali, in censum Medicaminum salubrium, atque maximè efficacium adaptatum est. Nec de suo jure apud doctos probos Viros decedet ante consummationem sæculorum, ut ut ex astutia, malitia, temeritate, aut ignorantia non desinant aliqui huc usque obstrepere oggannire.

(a) Verum agedùm; secundo loco expendamus rationes populares contra salubritatem atque utilitatem hujus Remedii, quotquot sunt, quibus vulgus perterritum anceps adhuc, & dubium manet.

[b] Primò & præcipuè objicitur, febres hoc pacto curatas sæpe in forma priori, vel deteriori recrudescere, indèque potiùs suppressas quàm sublatas videri, cùm fæces morbi intùs adhuc cohibeantur. An igitur *cortex* ea de causa male audiet? Ecquis præter unicum *Consilium* in salubris hujus *Pharmaci* parte terrestriori portiunculas quasdam deleterias, & febriles, in subtiliori verò *febrifugas* delitescere, contra universalem experientiam vel somniando hariolatus est: Febres sanè, *substantia corticis* citiùs ac certiùs, quàm quacunque speciosissima ejus *Tinctura*, *Extracto* vel *Elixire* fugari, atque fugatas ad recidivationem minùs aptas esse certo certiùs constat. Non igitur medicamentum, sed Febris indoles in culpa est, si à perenni humorum fonte enutriatur, & non ab Aere maligno, aut alio accidente externo; Sive enim Natura, sive arte quavis sanetur, ad revirescentiam valdè proclivis est. Multa enim experientia fretus, fidenter affirmare audeo Febrem à *corticis* usu fugatam, & demum recidivantem, licet quacunque alia methodo, vel *febrifugo*, vel viribus Naturæ subacta fuisset nihilo secius redituram fuisse. Atque hanc sententiam ego eò lubentiùs amplector, quia *Febres Continentes Inflammatoriæ*, æquè ac Intermittentes hac Antidoto penitùs absque aliqua recidivatione quotidie evincuntur & extinguuntur. Imò *Intermittentes Febres*, maximè pertinaces, *Cortice* frequenter repetito, & ad prophylaxin, post debita intervalla, exhibito, absque recrudescentiæ periculo, funditùs tollere facillimum est (uti mox in Methodo exhibendi hoc Pharmacum ostendemus) quod quidem nec alia quavis methodo curationis, nec alio quocunque *Febrifugo* præstare licet. Neque est, cur quisquam multum corticis usum noxium esse, ac deleterium suspicetur, ut ut *Phthisis*, *Scorbutus*, *Ictterus*, *Hydrops*, atque alii Morbi immanes aliquando febres Chronicas insequantur; atque affectiones etiam nervosi generis quoties nimis parco *febrifugi* usu fermentum supprimitur potius quam subigi-

(a) *Solutio Objectionum.* (b) *Objectio 1.*

tur: Nunquam enim me pœnituiſſe memini, quòd corticem frequenter & copiosè exhibuerim; Inde enim ſæpe appetitum magis firmatum, concoctionem alimentorum in ventriculo reſtitutam, generi nervoſo robur adjectum, & habitum corporis, à ſtatu tabido in Athleticum mutatum obſervavi. Quod ad *Fæces febris* ſpectat, quæ in corpore deliteſcere dicuntur poſt ſublatam Febrem, illas palam profiteor me penitus ignorare, æquè ac Fæces ipſius Pharmaci, quibus Vulgus perteritum, poſt uſum *corticis* Cathartica medicamenta perperam efflagitare ſolet. Fæx quippe unica, ſeu fomes febris, juxta noſtram hypotheſin, eſt venenatus ſpirituum ſtatus, qui inde humorum maſſam variè agitant; Hoc autem à propria Antidoto ſubacto, humores in ſtatum naturalem ſine fæcibus redeunt. Qui igitur, poſt victoriam à *Cortice* de veneno reportatam, de fæce morbi adhuc ſolliciti ſunt, mihi videntur *nodum in ſcirpo quærere*, modo abſit manifeſta *Cachexia* quæ huic veneno primum anſam præbuerit. Quod quidem rarius me obſervaſſe memini.

Secundò objicitur, (a) *Corticem* energiam ſuam *febrifugam* exercere *Conſtringendo Humores* (uti ajunt) unde habitus corporis non poſſit non *conſtipari* atque *obſtrui* [unde meſſis morborum funeſtorum ampla, *Hydropum* ſc. *Icterorum* &c. expectari poſſit] & vix quenquam ab uſu corticis ad ſeptennium ſuperfuiſſe. Bona verba quæſo! Quòt ego ipſe poſt quatuor luſtra annorum, & quod excurrit, ab uſu *corticis* vegetos, atque firma valetudine utentes vidi, & magis Athleticos quam prius. Fortè illi qui hæc objiciunt vix per ſeptennium ejus vires experti ſunt. Quo pacto autem Pharmacum quod more *Cathartici* operari aliquando obſervatur, quòdque in *Puerperio* ſalubriter miniſtratur, inter *Obſtruentia* numerari poteſt? Veteres iſti Philoſophaſtri, qui Ætiologiam omnium morborum ex humoribus & manifeſtis qualitatibus petendam eſſe duxerunt, ubi, ſine aliqua evacuatione ſenſibili, febriles fermentationes, illicò à juſta doſi *corticis* exhibita, ſopitas viderunt, inde, experientia reclamante, & rei ipſius natura, neſcio quam omnipotentem *Conſtringendi & Obſtruendi* facultatem Pharmaco huic ineſſe commenti ſunt. At ſanè, *Cortex* febriles fermentationes neque facultate obſtruente, neque deobſtruente ſiſtit, verùm vi ſua *Alexipharmaca*, qua eximiè præpollet. Quocirca non eſt, quòd quiſquam hiſce terriculamentis, in ſomniis, & deliramentis Philoſophicis abuſu *Polychreſti* hujus Pharmaci terreatur.

(b) Denique Objectionem tertiam contra uſum corticis allatam me planè referre pudet, qua non tantum à Pharmacopolis quibuſdam avaris, verùm etiam à Profeſſoribus ipſis iiſque viris doctis, nonnunquam ine petitum memini, ſc. quòd ab hoc brevi & Laconico modo febres curandi, ars Medicinalis multum detrimenti paſſura ſit, præſertim, ſi vires hujus Antidoti efficaces atque præpollentes in *febribus continuis*, æquè ac jam in *Intermittentibus* profligandis vulgò paſſim innoteſcant. Hinc enim quivis fiet ſibi medicus, & Medicorum lucrum eripietur; Totam enim cantilenam ex hoc pendunt, ut quamplurimum lucri faciant. Apage! Decetne Medicum probum emolumento publico proprium lucrum anteferre, aut Dei munificentiſſimi dona in ſudario abſcondere? Longè hoc à Nobis abſit! Nec Ars noſtra in levamen ærumnarum, & tutamen vitæ inſtituta, in artem crumenas emungendi degeneret. Nonne Medicus miſericors gemitu, & lacrymis Ægrorum tangitur, cum iis, præ artis noſtræ defectu, ſubvenire haud poſſit? Quanta verò lætitia perfunditur quoties deſperata ſanitas iis reſtituatur? Nigro equidem carbone notandi ſunt, qui cùm poſſunt: nolunt ægrotantibus manum adjutricem porrigere. Quid? quod in honorem Artis noſtræ deceat

Me-

(a) *Objectio*. (b) *Objectio*.

Medicum ab Orci faucibus quamplurimos liberare, quod qui fecerit, optimè famæ, quin & crumenæ suæ consulit, siquidem omnes Ægrotantes eum accersunt qui sese citis, tutis, & jucundis curationibus prius insigniverit. Denique, ut ut certum atque efficax sit hoc Remedium manu experti Medici ministratum, adeò tamen *Proteiformis* est *febris Intermittens*, & multò magis *Continua*, uti præter ipsius Antidoti exhibitionem, Medici auxilium & præsentiæ sæpiùs requiratur, ut *Phlebotomia*, *Vesicatoria* aliaque ejusmodi plurima præscribantur, quæ non tantùm morbus verùm etiam symptomata varia inde suborta, postulant atque exigunt.

(*a*) Restat jam tertio loco, pro modulo nostri ingenii, eruenda & accuratiùs pensitanda *Causa* genuina efficaciæ corticis Febrifugæ, mirabilis sanè ac stupendæ, qua ratione scilicet hasce suas vires in *febribus* subigendis tam certò & citò exercet.

Hoc non fieri per sensibilem quamcunque humorum evacuationem, (*b*) *Salivationem*, sc. *Vomitum*, *Secessum*, *Urinam*, vel *Sudores*, clamitat universalis experientia. Hoc Amici æquè ac Osores corticis pro confesso habent. Fateor equidem *Vomitum* vel *fluxum* alvi, quin & *Sudorem profusum* [evacuationem autem aliam sensibilem inde consecutam haud novi] ab usu corticis aliquando accidere. Nullatenùs verò istæ evacuationes Criticæ, verùm potiùs symptomaticæ reputandæ sunt, quippe ex amari hujus Pharmaci particulis pungentibus; atque membranas ventriculi & Intestinorum lacessentibus, maxima ex parte ortæ; Pluries verò idque certiùs & feliciùs absque quacunque hujusmodi evacuatione scopus attingi solet.

(*c*) Æquè etiam certum est non ab evidenti aliqua *corticis* qualitate humores attenuante febres fugari, ut ut *Gaudentius Brunaccius*, lib. sui, cap. 1. ex principiis gratis stabilitis sese torqueat, ut probet vim *corticis febrifugam* in *Caliditate & Siccitate* contineri. Quam quidem ob causam doctiss. *Chiflet.us*, aliique, majori rationis specie, eum prorsùs è censu *febrifugorum* exulare debere putant. Ecquis enim sanæ mentis hac in re *Gaudentio* usquam assensum præbere queat, nisi qui *Spiritum Vini*, vel aliud quodvis siccissimum & calidissimum Remedium, eodem jure inter febrifuga numerandum, & *corticì* præferendum ducat.

Quid sentiendum sit de Clariss. *Casato*, qui in facultate corticis narcotica & figente (gratis sæpè ei adscripta) totam ejus vim febrifugam ponit; uti & de *Antymo Congio*, qui in subtilitate ejus partium egregiam hanc potestatem inesse opinatus est, ex antedictis satis constat.

(*d*) *Rolandus Sturmius* Vir ingenio verè *Spargirico*, hypothesi quadantenus nova, hanc vim dissolvendi partium *corticis* tenuitati acceptam refert. Ait enim Part. 2. p. 36. 37. libri sui. *Eum separare humorem febrilem, priùs massæ sanguineæ more continuo, sive contiguo, intimè unitum: quo, compage humorum vi corticis soluta, pars febrilis, pro genio & aptitudine sua, per omnia Colatoria eliminatur, pars crassior sc. per Intestina, tenuior per Urinam, Sudores, & insensibilem Transpirationem*, Hypothesin fateor summo ingenii acumine excogitatam esse, & tanto viro dignam: Quæ tamen, pace Cl. Authoris, mihi videtur principiis prorsùs precariis inniti: Non obstante enim docto illo, ac acuto sermone de *Naturâ Dissolventium*, atque variis *Dissolutionum* modis, Ecquis *corticem* crediderit, quem ille ipse *Sect.* 3. *p.* 46. 47. verissimè calidum, siccum & amarum, unà cum reliquis febrifugis participare, atque nullam extremam qualitatem possidere (cui rei sensus testimonio est) particulis adeò præpollenter pungentibus, & penetrantibus esse refertum, ut humores varios cum sanguine inti-

[a] *Vis Corticis febrifuga unde.* (b) *Non ab evacuatione humorum sensibili.*
[c] *Non è manifesta qualitate.* (d) *Sturmii Opinio.*

mè unitos, fluxu & refluxu perpetuo agitatos, ad instar ignis aut fermenti summè activi, dissolvere queat. Neque facilius demonstrare potest Vir Cl. Evacuationes per *Sedes*, *Vrinam*, *Sudores* atque *insensibilem transpirationem* semper à *corticis* usu insequi, quoties vires suas Febrifugas cum optato successu exerceat, quod prius innuimus. Quid? quod tota hæc hypothesis crassa humorum & qualitatum manifestarum doctrina innititur.

Ad *Transpirationem humorum* insensibilem à *cortice* effectam quod attinet, hoc mihi videtur etiam gratis dictum, quippe ut ut effluvia humorum, eaque copiosa, per poros cutis perpetim avolare lubentissimè concedam, difficile tamen admodum probatu est à *corticis* usu copiosiore fieri, vel saltem particulas Febriles inde hac via protrudi, quandoquidem id sensibiliter fieri affirmetur, Atqui minimè decet Philosophos istos omniscios, qui minutularum quarumcunque rerum rationem sese reddere posse jactitant, atque inde adversùs occultas qualitates debacchantur, ad hoc Asylum ignorantiæ confugere.

[a] Clarissimus atque doctissimus *Sebastianus Badus*, pensitatis undique, atque demum refutatis variis hisce celeberrimorum Authorum sententiis *lib. 1. Anastas. Cortitis cap. xiij.* à certa atque subita ejus efficacia, in omni Sexu, ætate, atque temperamento; Quia non ratione, verùm usu atque experientia primùm inventus, & demum comprobatus erat, aliisque Argumentis vere *Elenchticis* probat & propemodum demonstrat, non à qualitate quacunque manifesta, verum potius ab *Occulta* Corticem singulari hac efficacia præditum esse, quem igitur Antidoti nomine sæpius cohonestavit. Neque est cur quisquam hanc qualitatem esse ignorantiæ Asylum Philosopho indignum objiciat (quod sibi vir doctissimus reponi posse præsensit) quippe, ubi de Anima, Spiritibus, eorumque affectionibus, & ægrotationibus, aliisque ejusmodi, quæ sensum superant, ratiocinemur, Demonstratio nisi ab effectu expectanda non est, atque satius est, hoc ritu, modestè ignorantiam confiteri, quam superbè ὑπερφρονεῖν. Quam funesti errores ex hypothesi malè formata, & in Philosophia, falsò sic dicta, precario fundata, praxi Medicinæ sæpe committantur, à *cortice* ipso exemplum peti potest, adversus cujus salubrem usum Philosophi in doctrina Humorum & Qualitatum manifestarum præoccupati strenuè arietarunt. Sufficit Medico ad paraxin instituendam, si noverit à posteriori seu effectu, rem ita se habere, licet τὸ διότι, seu quam ob causam contingat, plane nesciat.

Plurimum lætatus sum, cùm in tanta Medicorum multitudine unus tandem repertus esset, doctissimus sc. & sagacissimus *Protospatarius*, qui eandem propemodum nobiscum sententiam amplexus est, cujus verba hæc sunt. *Melius ergo ad fermenti extinctionem recurrendum, cùm potiùs fermentatæ materiæ augeantur & effervescant. Ad quam, ædepol! fermenti extinctionem nulla est necessaria subsequens evacuatio, cùm sæpe illud in spiritibus velut indivisibilibus consistat. Non enim benè capio humores esse febris causam immediatam, nam aliàs omnes homines febricitarent: Sed potiùs quid humores agitans & fermentans, in miasmate existens, quo sanè ablato, Natura sese corrigit.*

Ut verò Hypothesis nostra de vi corticis *Alexipharmaca* magis illustretur pauca in genere de Natura, Subjecto, & variis differentiis *venenorum*, atque *Antidotorum* [quantum rei natura patitur] prælibare necessarium duco, quatenùs ad naturam & causas *febrium* cognoscendas, easque curandas conducere videantur.

(b) *Venenum* seu *Toxicum est quid deleterium, atque vitæ principio seu Spiritibus animalibus inimicum, unde facultas eorum Expansiva penitùs obruitur, & flam-*

[a] *Badi Sententia.* [b] *Veneni Definitio.*

& Flamma vitalis neceſſariò extinguatur.

Spiritus, tanquam ſubjectum primarium & immediatum, à veneno afficiconſtat 1. Quia à minima quantitate materiæ peregrinæ citiſſimè afficiantur, quod innuit *Iul. Cæſar Scaliger. Exerc.* 218. 5. 8. atque etiam *Galenus quinto de Simp. Medicam. cap.* 19. & *lib.* 1. *de ſemine cap.* xvi. hiſce verbis. *Minima portiuncula letalium Venenorum, quæ deleteria appellant, Ubi in animalium corpora ingreſſa fuerit, totum id momento temporis immutat, ſibique ſimili affectione alterat.* Ecquis verò ſegnem humorum maſſam à grano uno vel altero Pharmaci deleterii, eò quòd evidenti quacunque qualitate præditum eſt, tam ſubitò, & quaſi momento tantas mutationes ſubire poſſe facile credet? (*a*) Quod autem à *Toxico* exhibito ante aliquam ſenſibilem humorum alterationem, Principium vitæ petatur, Animi deliquia frequenter recurrant, Genus Nervoſum undiquaque vacillet; atque variis *Spaſmis* dolorificis tentetur, Inteſtina torqueantur, Cerebrum *deliret*, *& vertigine* afficiatur, oculi *obtenebrentur*, *Cor trepidet*, multaque alia ſymptomata ſpirituum animalium morbo affectorum vehementiora acceſſantur obſervatu non indignum eſt. Fateor equidem nonnunquam venenatum hunc fomitem ex abuſu longo ſex non Naturalium in maſſa ſanguinis intus naſci, atque inibi paratum cum Spiritibus perpetuo commiſceri; Hoc tamen unicè contendo eum nunquam nomen *Toxici* mereri, nec quidem *Veneni* ſpeciem induere, donec Spiritus eo inquinentur, atque agitentur, & inde totum ſyſtema nervoſum prememorata ſymptomata patiatur. Præterea, à morſu *Viperæ* vel *Aere* contagioſo inſpiratione hauſto, ubi procul omni dubio, Spiritus, non maſſa humorum, primario afficiuntur; æquè certò ac citò tota corporis compages Veneno contaminatur.

(*b*) Quandoquidem autem tota œconomia ſanguinis & humorum, horum ſpirituum regimini ſubjecta ſit, & vitalis character in humoribus à Spiritibus imprimatur, mirum non eſt, ſi ab hoc ſtatu Spirituum Venenato, atque varia eorundem agitatione, illicò [uti ſolet] tota Machina idem virus participet, ac variis, ilſque diriſſimis Symptomatis laboret, atque per Corporis Colatoria, progenio *Veneni* vario, excretiones copioſæ & virulentæ, nonnunquam Colatorii Sphacelationem minitantes, extemplò fiant. Nec non à ſubactione viroſi fermenti, per propriam Antidotum, vel expanſionem Spirituum, excretiones fiſtantur aut interea temporis, *Lacte*, *Aqua Pulli*, *Oleo*, aliiſque ejuſmodi liquoribus Leni, entibus humorum excretorum acrimonia plurimum mitigetur.

(*c*) Hoc pacto, à Veneno hauſto (modo præ gradu *Toxici* ſummè deleterio non contigerit inſtantanea ſpirituum extinctio, & ſubita Mors) Æger illico Febre mali moris detinetur, variè ſeſe jactitat, immaniter ſitit, *Lingua* fœda atque arida evadit, *Algore*, *Horrore Tremore*, atque *Calore*, alternis laborat (prout ſc. Spiritus plus minus *Veneno* perciti ſeſe expandere incœperint aut tentaverint) *Pulſus ſit* celer, *Debilis*, *Inordinatus*; variis *doloribus* horrendis & ſpaſmodicis Patiens hinc inde corripitur, *Cutis* ubique rubedine ſuffunditur, vel *exanthematis*, *Maculis* purpureis, aut *Ulceribus* ſparſim ſedatur. Accedunt *Miſtus Sanguineus*, atque *Dyſuria*, velut a *Cantharidibus* devoratis; Ubi Natura, progenio Veneni peculiari, humores venenatos per *Renes* deturbare ſatagit; Aut *Spaſmi* ventriculi, ac Inteſtinorum lancinantes, unà cum *Vomitione* immani, *dejectione* frequenti, vel *Fluore* Alvi cruento, *Choleram* morbum, *Diarrhœam* tormino ſam, aut *Dyſenteriam* ſimulantibus, ubi venenatus fomes genium *Emeticum*, *Catharticum* aut utrùmque ſapiens humores infectos & colliquatos per ventriculi & Inteſtinorum glandulas enormiter protrudit. Quoties autem venenum de genere *Mercurialium* fuerit, ad glandulas ſalivales peculiari modo tendit,

(a) *Venenum non agit primario in Humores.* (b) *Sed Secundario.*
(c) *Veneni effectus in Corpore.*

& ſuffocatione moleſta, atque Pryaliſmo Ægrum é medio tollit. Quæ quidem morboſæ humorum excretiones eouſque tantum durant, donec *Venenum* vel ab Antidoto propria, vel à ſpirituum expanſione ſubigatur. Atqui, hoc facto, maſſa humorum ſponte quieſcit, & in ſtatum naturalem & ſanum ultro redit.

(*a*) Quid autem ſit hoc Venenum, quod tam ſubitò Principium vitæ adoritur: tot tantaſq; mutationes in tota Machina efficit; vel in quo præſertim ejus *Virulentia* conſiſtat, narratu haud ita facile eſt; neq; quique id jure merito à nobis exigere poteſt: Quia, ſicut Spiritus, quos immediatè afficit, ſenſus noſtros planè fugit, & à poſteriori duntaxat intelligi poteſt. Ut ut enim vehiculum hujus virulentiæ, nempe *Cicuta*, *Antimonium*, *Mercurius*, *Arſenicum*, *Cantharides*, vel quodcunq; ſit, ſenſui pateat, quippe quid quantitativum, & palpabile, his, vel illis manifeſtis qualitatibus præditum, virulentia tamen ipſa, in quo conſiſtat, non ita liquidò apparet; neque, ut plurimùm, à quavis qualitate evidenti, *Caliditate*, ſc. *frigiditate*, *Siccitate*, *Acrimonia*, &c. dependet, proindeque in Claſſe Ineffabilium, quippe ſenſu non perceptibilium, uti *Anima*, *Spiritus* animales, aliaque id genus colloca nda eſt: Satiùs enim eſt Philoſophum ſana mente quædam ignorare, quàm inſane nugari & delirare. (*b*) Quòd autem reverà *Virulentia Toxicorum* à ſenſibilibus eorum qualitatibus deduci nec poſſit nec debeat, verùm potius à peculiari ſpirituum animalium fabrica, cui virulentia infenſiſſima eſt, exinde conſtat; quia nonnunquam ſaluberrimum Pharmacum, aut Alimentum, ratione *Idioſyncraſiæ*, *Toxici* partes obtinet. Plurimos novi à Pharmacis aut alimentis ejuſmodi in enormes vomitiones atque dejectiones incidiſſe, ac deliquia perpeſſos, ac ſi Toxico maximè virulento perciti fuiſſent; Salubria autem hujuſmodi Pharmaca, atque Alimenta, non, quia ſanguis & humores, verum quia Spiritus peculiari modo prædiſpoſiti ſunt, hos effectus producunt: Namquei quantitas eorum tanti motibus atq; alterationibus in mole humorum immenſa ciendis planè impar, licet inopinato deglutita; Rei odio habitæ conſpectus, aut ejuſdem Idea in Phantaſiam fortiter impreſſa, eos motus excitat, qui ægrè admodum conſopiuntur, priuſquam *Idea* in Spiritus impreſſa deleta fuerit.

[*c*] Diſquiſitione generali peracta, de veneno, ejus cauſa, ſubjecto immediato, atque Differentiis, ſuccincta licet; non opus eſt ut in natura, cauſis, & differentiis variis *Antidotorum*, atque rationibus operandis deſcribendis diù moras traham; *Contraria enim juxta ſe poſita magis eluceſcunt*. Sufficit nobis modeſtam Philoſophiam unicè profeſſis, noſſe ὅτι, ſicut venena immediatè Spiritus afficiunt, ita etiam *Antidoti*, hæc miaſmata in Spiritus impreſſa delendo, vires ſuas Alexipharmacas exercent, quanquam διότι ſeu per quam manifeſtam qualitatem id efficiant, nos prorsùs neſcire ultrò confiteamur. His non contenti, ignorantiam nobis objiciant, ſi voluerint, atq; è Cathedra Verbis ſeſquipedalibus & altiſonis, naturam Spirituum, eorùmque morbos, & curandi rationem unà cum reliquis, quæ ſenſum æquè ac Intellectum longè ſuperant, diſertè deſcribendo & dogmaticè definiendo pulmones rumpant; quod ad me attinet, ego non facilem præbebo aurem: De iis, quæ extra ſphæram ſenſuum poſita ſunt ratiocinari, quid aliud eſt quàm eruditè delirare, præſertim, ubi vera *Indicatio* curativa [quæ quidem hic una tantummodò eſt, ſcilicet, ut opportunè exhibeatur juſta quantitas *Antidoti* certo uſu comprobata] abſque his argutiolis innoteſcat.

Ut vela igitur contraham, totum hunc noſtrum ſermonem de *Venenis* ac *Antidotis* ad Febres accommodare jam aggredior, Argumentis à rei ipſius natura petitis oſtenſurus, fermentum Fe-

(a) *Modus, quo Venena operantur, a poſteriori tantum cognoſcibilis.*
(b) *Virulentia non conſiſtit in qualitatibus manifeſtis.*
(c) *Antidotorum modus Operandi.*

Febrile esse quid deleterium in Spiritibus delitescens ; Atque *Cortheem* , more *Antidoti* , virulentiam Febrilem subigere , & vires suas Febrifugas exercere .

(*v*) Quod ad primum attinet . Quam facile observatu est à supremo gradu Fermenti febrilis , Spiritus adeò esse oppressos , ut ne certamen quidem cum hoste instituere queant (sive fermentum hoc à longo abusu sex non Naturalium intus natum fuerit , sive ab Aere contagioso , vel frigore externo , Corpori immissum) Ægrum primo insultu prorsùs *Algentem* , frequentia animi *Deliquia* patientem , tanquam à Toxico lethifero propinato Mortem oppetere ? Quod quidem in constitutione pestilentiali *Epidemica* (ut in olim innuimus] sæpius evenit .

Quoties autem mitior sit Veneni natura , Spiritus vires suas tandem exercent , atque , quæ sequuntur symptomata Febrilia , eadem prorsus sunt cum iis , quæ à *Toxico* quocunque mitiori sese alternatim excipientia , quotidiè producuntur , scil. *Algor* , *Languor* , *Animi deliquium* , *Jactatio* , *Horror* , *Rigor* , *Oscitatio Pandiculatio* , *Vertigo* , *Dolores Spasmodici* , *Debilitas pulsus* , *Ardor* , *Sitis Linguæ Ariditas* . Porro massa sanguinis , & humorum à fermento Febrili eadem planè , easque æquè repentinas mutationes subit , ac si Veneno esset inquinata . Quippe , jam pro Febris peculiari genio , per totam cutim *Rubedo* ubique suffunditur ; aut *Labiis* , *Naribus* , & aliis quibuscunque corporis partibus *Exanthemata* varia Pustulæ , atque maculæ *Petbechiales* , tubræ , vel purpureæ efflorescunt , vel *Bubones* Alas & Inguina , cæteras Partes *Carbunculi* , *Furunculi* , *Tumores* atque *Ulcera* varii generis obsident .

(*b*) Denique , à vario hujus virulenti Fermenti genio , non tantum typorum varietatis , sed etiam symptomatum Febrilium inde consequentium ratio , clariùs quam à quacunque alia hypothesi deduci potest (quod à Philosopho non nihili habendum est) v. g. [*c*] Ubi Fermentum mite Spiritus exagitat , victoria de Natura non reportatur , verùm Spiritus ferè integri , quamvis irritati , vi majori in hostem irruunt , atque , qua data via , *Sucessu* , *Vomitu* , *Sudore* enormi , *&c.* (pulsu interim forti ac celeri permanente) undiquaque id eliminare satagunt . Inde symptomata vehementiora momento quasi suborta virulentiam fermenti mitiorem , ac vires Naturæ magis integras , ut ut lacessitas ostendunt . Ita nonnunquam viginti quatuor horarum spatio , plus minus ab hac extrema expansione spirituum , virulenti Fermenti activitatem planè subactam videre est , atque Ægrum inde in statum ἀνωμαλίας restitutum , nisi post status periodos , singulis , alternis , vel quarto quoque die , suo more recrudescat , atque , viribus refarcitis , Natura de novo lacessat .

(*d*] Quoties autem , præ gradu Fermenti Febrilis magis deleterio , accidat vires Spirituum eò esse pessundatas & labefactatas ; ut nequeant prima sua expansione , de Veneno activo , quo imbuuntur , penitus triumphare , *Febris* suboritur ab antiquis dicta Συνεχὴς sive *Continens* , continua quidem , at certis ac statis Paroxysmis , atque Remissionibus interpuncta . Cui etiam congener est Febris *Inflammatoria* , sive *Rheumatica* , *Erysipelatosa* , *Pleuritica* , *Peripneumonica* , &c. Quam quidem Febrem , ut ut dira aliqua symptomata , *Spasmi* nempe dolorifici in genere nervoso , aut *Diarrhœa* , *Cholera* , morbus , *Vomitio* , &c. in Emunctoriis , ab insultu Naturæ in hostem provenientia , à primordiis ipsis morbi comitari soleant , quia tamen Venenum non summè deleterium est , *Febris* minùs lethalis sit ; At unoquoque congressu victoriam [licet non adeo perfectam ac in

[a] *Fermentum febrile est Venenum* . [b] *Symptomata Febrilia Veneni effectus* . (c) *Veneni Symptomata in Febre Intermittente* . (d) *Veneni Symptomata in Febre Continente* .

febre Intermittente) Natura de Morbo reportat. Hinc *Exacerbationes* & *Remissiones*, toto morbi decursu, statis periodis sese alternatim excipiunt.

[a] Ubi verò, Veneno prævalente, vires spirituum nativæ potiùs delentur, quàm opprimuntur ac irritantur, ab initio sine violento aliquo symptomate, Æger ferè *Synochis* jacet, cum Urina sana, Pulsu debili, vel saltem moderato ut ut celeri ac inordinato, Siti pauca, Languore virium summo, si non deliquio frequenti detentus, ac madore frigido ubique perfusus, *febris* uno tenore pergit, sine exacerbationibus & remissionibus periodicis, estque ut plurimum periculosa & *Maligna*, Æger autem fatis cedit dirissimis symptomatis in genere nervoso confectus, quia Spiritus animales ab initio veneno adeò potenti inquinabantur, ut certamini instituendo impares, Fermentum neque subigere neque minuere valerent.

[b] Quoties Venenum Febrile genii *Emetici* est, Ventriculum petit, per ejus glandulosam tunicam virulentiam suam excernere satagens [quod in *Febribus Intermittentibus* præsertim videre est.) Quam enormi Vomitione, vel saltem Nausea, durante Paroxysmo, ac si ab *Antimoniali* haustu epoto, Ægrum perpetim lacessitum conspicimus? Viribus autem veneni in decursu Paroxysmi fractis atque subactis, momento quasi, hæ turbæ sponte compescuntur; donec, recrudescente veneno, massa sanguinis, ac si ab *Emetico* recens propinato, de novo inficiatur. Præterea *febres continuæ* dictæ *Synochis* æquè ac *Intermittentes*, durante Paroxysmo, *Diarrhœam* serosam & torminosam, *Dysenteriam* vel *Choleram* morbum simulant; Ægri enim fluxu Alvi enormi, aliquando cruento; aut excretione humorum colliquatorum immani sursum ac deorsum, cum *Spasmis* horrendis, quasi à *Gallocyntide*, *Arsenico*, vel forti ac deleterio quocunque Pharmaco exhibito, corripiuntur: Quippe fermentum Febrile naturam *Arsenicalem* vel aliam aliquam ejusmodi deleterie Catharticam sapiens, glandulosam Intestinorum tunicam ultro petit. Colliquatio verò, finita exacerbatione, sponte cessat, aut saltem mitigari incipit, atque viribus *Opiatorum* ac *Adstringentium* citius longè, & certius cedit, quam vigente paroxysmo. Porrò, in Medicina Tyrones non possunt non sæpiùs observasse *febres Synochis*, & *Inflammatorias* Continentibus congeneres, præsertim *Autumnales*, atque ab habitu Scorbutico oriundas, *Salivatione* legitima per dies xxx. plus minùs durante, cum *Aphthis*, *Tumoribus* oris, & Faucium *Ulceribus*, cæterisque symptomatis omnibus, præter halitum fœtentem, *Mercurialem* ptyalismum comitari solitis sociata, criticè terminatas: Quippe Fermentum Febrile humores exagitans veneno *Mercuriali* imbutum, suapte sponte ad fauces, & glandulas salivales tendit. Insuper, sicut in *febre Diabetica* symptomaticè; ita in nonnullis aliis *febribus*, præsertim *Scorbuticis* copiosam serosæ colluviei separationem Criticè fieri per *Renes* nonnunquam conspicimus, à fermento virulento proculomni dubio *Gantburidibus* congeneri, vel ejusmodi alicui sine nomine *Toxico*, quod *Renes* præ aliqua quavis parte petat. Neque multum forsan à vero aberrare videamur, si statuamus Febrem illam *Pestilentialem* Epidemicam, *Sudorem Anglicanum*, à *Polydoro Virgilio* descriptam, & reliquas Febres ejusmodi *Colliquativas* malignas, à venenato Fermento peculiari (ut ut proprium ejus nomem hactenus non sit designatum) quod virulentiam suam per poros cutis eliminare satagat, ortum ducere. Uti & *pestem*, aliaque Febres mali moris congeneres, *Anthracibus*, *Carcinomatis*, nigris *Mucuis* in cute efflorescentibus, *Crusta* nigra ori & linguæ obducta, reliquisque ejusmodi symptomatis notatas, à Sphacelante, & caustico quodam, seu adurente Fermento oriri: Quippe ipsissima eadem symptomata à *Venenis Causticis* intùs sumptis passim proveniunt.

Qua-

(a) *Veneni Symptomata in febre Continua.* [b] *In febribus omnibus promiscuè.*

Quamobrem, modò de hiſce rebus quæ ſenſus planè fugiunt ac ſuperant, liceat à poſteriori, ſeu effectu ratiocinari (quod jure merito negari haud poteſt) concludendum eſt hoc Fermentum, *Veneni* reapſe ſemper plus, minùs particeps eſſe.

(a) Hoc conceſſo, quid opus verbis ut demonſtrem *Corticem Peruvianum* vim ſuam Febrifugam, *Antidotorum* more, exercere, ſcilicet venenatum hunc fomitem expellendo & ſubigendo? Ecquis enim hactenus aliquo Remedio Arte parabili, niſi *Antidoto* ſeu *Alexipharmaco* venenum vincendum eſſe ſomniavit? Et quam inani labore Medicamentis contrariis qualitatibus imbutis, adverſus effectus & ſymptomata morbi militamus dum ejus Fomes, ſeu Cauſa integra & ſalva intus maneat? Huic noſtræ ſententiæ de virtute Corticis *Alexipharmaca* fidem facit Modus, quo hoc Remedium operatur; Quàm ſubitò enim & inopinatò vires ſuas exercet, atque in Febribus fugandis ſcopum attingit *Fracaſtorius* olim *lib. 3 de Contag. Morb. Curat.* de *Bolo Armenæ* vi Alexipharmaca notavit, quod ea *homini intumeſcenti, & in agone à morſu Aranei poſito, exhibita, vox ſtatim rediit ac vita*. Non autem à manifeſta aliqua alteratione in humoribus inde effecta (quam momento fieri poſſe nemo opinabitur) verùm uti ab *Antidoto*, quæ venenum propria ſua ſubſtantia delet, effectus hic verè mirabilis & ſtupendus ex improviſo producebatur. Ergo eodem planè jure *China-China* in claſſem Antidotorum, quo *Bolus Armena*, adſciſci poteſt. Porrò non minus huc ſpectat *Corticis* efficacia in omni ſexu, in ætate ſenili ac infantili, in puerperio ipſo, in quavis anni tempeſtate, atque in Temperamentis diverſis prorſus, & contrariis: Certa enim experientia comprobatum, eſt Medicamenta, quæ ſenſibili quacunque qualitate humores alterando, finem aſſequuntur, pro vario Ægri temperamento, ac cauſa morbi varia, oportere variari, adeò ut quivis Medicus doctus ac expertus, formulas ſuas in eodem morbo, & eadem perſona curanda neceſſario ſæpè mutare cogatur: Quinetiam Empyricum, ac Medico indignum hucuſq; ſemper viſum eſt, inter unius Receptæ Formulæ vel Schedulæ cancellos comprehendi. Obſervatu etiam dignum eſt quàm parva quantitas *Corticis* febrem, quantumvis confirmatam, imò ipſam *Quartanam* fugare valeat. Licet enim, præcopia Corticis *Spurii*, *putridi* & *Effœti*, qui vulgo venalis proſtat, medicamentum hoc magnum, ab indole ſua nativa multùm degeneraſſe videatur, & Doſis ejus, cùm minus ſincerus ſit incerta, ad ℥i. ij. iij. in eos Ægri nauſeabundi neceſſariò ingerenda ſit, priuſquam optatum eventum aſſequi poſſimus [de quo jam olim conquerebatur *Cardinalis de Lugo* in Epiſtola ſua ad *Sebaſtianum Badum*) At quamdiu genuimus ad nos afferebatur? ſcilicet ab anno 1649. ad annum uſque 1663. (teſtante *Bado*) juxta primam Formulam *Schedulæ Romanæ* ſolenni Drachmarum duarum Doſi febris, quæcunque *Intermittentes*, & *Quartanæ* contumaciſſimæ profligari ſolebant. Imò Cl. *Andreas Nicolaus* in epiſtola, ait ſeſe Drachma una *Quartanas* fugare ſolere. Alii *Scrupulo uno* vel ℈ß. Febres infantium ſeſe ſubegiſſe affirmant. Atque equidem Ego ipſe, ante annum 1678. cùm circumforaneo *Tabor* non innotuit, nec apud Medicos increbeſcere cœpit, & Mercatores quidvis putidum ac effœtum, proprii lucri cauſa, pro Cortice genuino non vendebant, nuſquam in febre curanda ſive *Intermittente* ſive *Remittente* ℥ii. excedere ſolebam: Qua doſi, æquè certò optatum eventum aſſequebar ac hodie Uncia una vel altera. Ecquis autem à tam puſillæ quantitate Medicamenti generoſiſſimi totam molem ſanguinis & humorum, momento quaſi, adeò mutari poſſe concipere queat, morbus contumax, qualis eſt Febris *Quartana*, inde fugari poſſit? Præterea nulla extrema qualitate hoc Pharmacum præditum eſt, qua humores inſigniter alterare valeat (ut olim obſervavit

[a] *Cortex Peruvianus eſt Antidotus Veneni Febrilis.*

vavit Doctiſſ. *Sturmius*) & ob eandem cauſam non ratiocinando inventum, & ad uſum medicinalem primùm adaptatum erat; verùm ſicut aliæ Antidoti, *Caſu atque Experientia*. Præterea [quod prius innuimus) abſque quacunque humorum evacuatione ſenſibili ſcopum ſuum attingere ſolet.

(a) Diſſertatione de Operatione Corticis perfecta, quædam exinde Corollaria deducemus. Primo, ex prædictis Quivis facilè concludere poterit, decantatum Febrile fermentum, ſive id quicquid ſit, quo *Archæus* [verbo Helmontiano ſit venia) irritatur, atque unde moles Humorum in febribus variè agitatur, non ampliùs quæri debere in maſſa Sanguinis, ejuſve Caliditate, Frigiditate, Siccitate, Humiditate, acrimonia, aliave quacunque Qualitate exuberante, quippe hæ omnes Qualitates manifeſtæ ſecundario in Sanguine ſuccreſcunt, à Fermento alibi fito, atque proinde medicamentis contraria qualitate imbutis; in Curatione Febrium, unicè fidendum non eſt. Illud autem *Febrifugum* certiſſimum eſt, quod ſive calidum, ſive frigidum, Fermentum hoc Humores exagitans atque irritans penitus ſubigit atque delet.

Secundò, *Fermentum* hoc, quod Principium vitæ petendo, primum Spiritus irritat, dein totam maſſam Sanguinis & Humorum diverſimodè conturbat, in Spiritibus animalibus tanquam primo atque immediato ſuo ſubiecto deliteſcere, atque proinde inibi deleri debere. Quam quidem Hypoteſin, ut ut in Apparatu noſtro priùs palam demonſtravimus; haud parum tamen lucis ei inſuper accedit ab obſervatione efficaciæ Remedio exterius applicatorum: Quantum enim Cerebrum, atque Genus Nervoſum afficiuntur ab *Emplaſtro de Galbano* (b) umbilicali, & à variis Odoramentis fœdis aut *Moſchatis*, uti in *Hyſtericis* videre eſt? Quantum à Cataplaſmate ex *Allio* plantis pedum applicato, paucarum horarum ſpatio; Natura patitur ut facile cum ſuo damno quivis in ſeipſo experi ri poteſt? Quantum deniq; à *Suppedaneis Pericarpiis*, *Veſicatoriis*, *Epithematis*, *Cataplaſmatis*, atque *Emplaſtris* variis Curatio Febrium promoveri ſoleat, Medicis Tyronibus ſatis notum eſt. Num autem ab hiſce *Externis* maſſam Sanguinis derepente mutatam atque alteratam eſſe facilè quis credat; Multo clarius mehercule! hujus rei ratio reddi poteſt ab effluviis horum remediorum exterius applicatorum tranſmiſſis per poros cutis ad Spiritus in fibrillis Membranarum hoſpitantes, unde Fermentum in partibus nervoſis deliteſcens Immediatè, Secundariò verò maſſa ſanguinis alterari facile poteſt; Neque eſt, cur quiſquam dubitet, utrum Spiritus hi, quippe naturam maximè agilem participantes, hujuſmodi Fermentorum, quæ ſtatis periodis deliteſcunt, atque iterum reviteſcunt, poſſint eſſe ſubjectum capax; modò ſerio ſecum perpendat in hiſce Spiritibus potiùs quàm ſegni Humorum mole principium Fermentationis ac morus cujuſcunque, ſive continuus, ſive periodicus fuerit, primum ineſſe. Tertiò Fermentum hoc Febrile plus minùs eſſe venenatum ex jam dictis abundè conſtat. Atque proinde quartò, *Febrifugum*, propriè ita dictum, quod ad hunc Fomitem ſubigendum deſtinatur, oportere eſſe veram ejus *Antidotum*, Amiciſſimum ſpiritibus, verùm Fermento Inimiciſſimum, Uſu & experientia potiùs quàm ratione excogitatum; Cujus parva quantitas ſcopum ſuum in fugandis *Febribus*, quarum Fermento par eſt, citò, certò, &c. attingit. In morbis *Partium Viſcerum* & *Emunctorum*, ubi Fomes in humoribus præter naturam alteratis immediatè latitare videatur, Medici intereſt cauſam Morbi ex peculiari humorum Affectu accurate eruere, quo melius inſtructus Medicamenta qualitatibus evidenter contrariis ad eos impugnandos imbuta, eligere queat. Verùm ad hos morbos *Univerſales* curandos ſatis eſt noſſe Antidotum certo uſu comprobatam, quæ cauſæ morbificæ contraria, eam deleat, & Mor-

[a) *Corollaria* (b) *Quemadmodum operentur Remedia externa in Febrium curatione*

& Morbum penitus diruat. Qui hac in re altius ſapiunt, procul omni dubio in puteum erroris incident, & credulos ac ſequaces Diſcipulos una ſecum abducent.

CAPUT VIII.

De Corticis Præparatione atque Exhibitione.

AD [a] ultimum ſermonis noſtri ſtadium jam demùm deventum eſt, ubi Iuſtus *Modus Corticis præparandi atque exhibendi* tradendus eſt, iſque certis Regulis, ac Canonibus uſu multo comprobatis comprehendendus. Quod penſum brevi, at pro virili abſolvere ſatagemus.

(b) Atque ſanè primò loco, idque accuratiſſimè cavendum eſt, ne *Cortex* non ſit genuinus & vegetus: Siquidem ubi fortè *Antidotus* ipſa, quâ utimur, putida, effœta, malè electa aut ſpuria fuerit: nulla Arte præparandi, nulla methodo miniſtrandi, hunc defectum compenſare poſſibile eſt. At eheu! præ ſocordi incuria, vel ſordida avaritia eorum, quorum intereſt huic provinciæ diligentius proſpicere; quàm ſæpè Apothecæ Pharmacopolarum, & Capſæ Mercatorum, adulterino neſcio quo *Cortice* implentur, vel *Cortice* genuino, præ ætate autem, vel alio accidente planè effœto, Inſipido, putido, ligneo, atq; proinde nullius pretii? Adeò nonnunquàm vix decimam ejus partem genuinam, aut ſaltem vegetam deprehendi. Hoc autem in pollinem redacto, ob veri & vegeti Corticis partem commixtam, fucus non facilè percipitur. Ego ſanè vix oculis ſolis, niſi præguſtaverim, in Electione Corticis credere ſoleo, atq; equidem, ubi negotiis impeditus *Cortic.* non coram elegi & probavi, anxius ac tremulus eum ſemper præſcribo, ut ut, eo nomine, aliquos adverſus me vehementer ſuccenſentes atque palam excandeſcentes probè noverim; Quocirca *Apotheca publica* lege ſancienda, & curæ doctorum ac proborum virorum demandanda multum optanda eſt, Vitæ & Palatis ægrotantium, necnon famæ Medicorum & Pharmaci *Polychreſti* conſulatur: Dum enim ſpurium, effœtum & putidum neſcio quid, loco hujus generoſi Medicamenti; indiſcriminatim vendatur, nauſeabundi Ægrotantium Ventriculi immenſa quantitate ingrati Pharmaci inferciuntur, & ipſa vita nonnunquam in diſcrimen adducitur, quia in præcipiti morbi curſu tempus ſæpenumero non datur adeò immenſæ *Corticis adulterini* quantitati deglutiendæ par. Sæpe etiam Medicum ipſum de quantitate Corticis exhibendi incertum manet, re neceſſe eſt, & haud rarò expectationem ejus decipi, unde Ars Medicinalis, Medicus, & præſertim Pharmacum *Polychreſtum* non poſſunt non apud vulgum famam exiſtimationemque amittere. Quam ob cauſam nemo ampliùs miretur, ſi inter plebem adhuc adversùs *Corticem* præjudicia fiant, & Medici vires ejuſdem minùs perſpectas habeant, atque nonnulli eorum ſententiam minus æquum de eo adhuc proferre ſoleant.

(c) *Corticem* autem qui proſtat in Officinis venalis, reapſe, maxima ex parte eſſe ſpurium, effœtum, ac putidum, teſtes appello Medicos omnes æquos, expertos, quos ego ipſe ſæpenumero audivi hac de re impenſiùs conquerentes. Quin & res ipſa idem clamitat: Quare enim doſin ſolennem drachmarum duarum Adultis olim præſcriptam, hodie in Febribus curandis ad tot uncias augere coacti ſumus? Quando primùm invaluit *Corticis* uſus, ſcilicet ante *Annum* 1660. fucum ac neglectum hunc peſtiferum à *Pharmacopola* Collegii *Romani* jam dudum detectum fuiſſe conſtat, ex propriis ejus verbis, quæ hic non pigebit tranſcribere. Queritur autem *Plurimum ejuſmodi fictitium Corticem aquæ Aloes lavatum, quo amaritiem conciliet, Romæ tunc temporis advehi, quia*

& ad

[a] *Corticis Electio.* (b) *Quod cortex Officinarum ſit Adulterinus, &c.*

& ad alios locos proseminari, Ideoque Aromatarios, Pharmacopœos, ac Medicos seriò monet, ut sedulò super hac re animadvertatur, ut Cortex, *quem emunt, sit germanus, non fucatus.* Atque alibi in Epistola suæ ad Cl. *Badum April.* 9. 1659. datæ, hisce verbis: *Repeto vestræ Dominationi, quotidiè magis observari falsitatem Corticis invectam causa mercimonii, adeoque nocumento fuit in regione Pedemontana duobus, qui post ostiduum ab ejus sumptione obierunt.* Et posteà, *Innotuit damnosum istum Corticem non fuisse genuinum, sed adulteratum, cujus viginti capsulæ Neapolin pervenerunt, & multæ cistellæ Romam.* Ipse etiam *Cardinalis de Lugo* cujus industria vis Corticis Febrifuga Romæ primùm innotuit in *Epistola* ad eundem *Badum* de *Cortice* scribens ait. *Id autem malè est, quòd ob ejus usum frequentiorem, jam Romæ incipit deficere, & iis qui verum exponi poterit, nescio quamdiu immunis esse poterit à Mangonum periculis, ut in aliis pretiosis, & exoticis Medicamentis accidit.* Quid autem jam expectandum est, postquam ejus usus & fama per totam *Europam* increbuit? *Vincentius* etiam *Protospatarius* doctiss. atq; clariss. Medicus *Neapolitanus* in *Epistola* ad eundem *Badum* disertè ait, *Sese duplicem observasse Corticem, Alterum illegitimum, cujacem verò nescit, sed, ad mercimonii augmentum, à pessimorum quorumdam sordidis invectum, nigrescentem, non amarum, non friabilem, sed austerum & viscidum quid ex attritu dentium exhibentem, sapore non aromaticum, sed injucundum potius ac insuavem. A cujus usu D. Alphons. Gaglia Tertiana affectus, post quadraginta dies summum obiit diem, & Domino Matthæo Sarconi simplex Quartana duplicata fuit.*

(a) Lubet igitur *Criteria* genuina addiscere, ex quibus verum à supposititio Cortice distinguere liceat, quæ Articulis perpaucis facilè comprehendentur, *Genuinus Cortex* colorem *Cinnamomi* visui refert: *Nigricans* colorem suum ab *Aloe* aut aliquo allo ejusmodi proculdubiò mutatus est: Genuinus *Sapore* satis grato ac aromaticè amaro est: Injucundè *Amarus* ac intensè *Acerbus* pro supposititio habendus est: Genuinus *Ol. facti* odorem spirat peculiari modo *Mucidum*, attamen suavem, gratum, ac aromaticum; Atque huic Sensui in *Cort.* genuini sinceritate deprehendenda præ cæteris omnibus, ego credere soleo, & *Corticem*, cui gratus hic ac peculiari modo Mucidus odor deest, qualemcunque saporem vel colorem referat, semper suspectum habeo. Denique *Genuinus* dentibus attritus, vel quocunque alio modo fractus, *Friabilis* est, non viscidus & glutinosus, quem utpote liquore aliquo tenaci imbutum ac saturatum rejiciendum duco Corticem etiam *male electum* sensu facilè deprehendemus, num scilicet sit crassus, ligneus, quippe *tenuis* ille, qui à ramulis raditur, est maximè vegetus, quia succo recenti saturatus. *Effœtus* ac annosus fere omni sapore, præsertim Amaritie privatur. *Putridus* etiam, modò frangatur, sese palam oculis prodit: Cùm multa tamen diligentia hoc scrutinium fieri oportet, quippe ex vafritie & avaritia *Mercatorum* ac *Aromatariorum*, mercimonii causa, sæpissime ad parvam quantitatem genuini ac vegeti *Corticis* pars multò major spurii, effœti ac male electi adjicitur, qui fucus haud ita facile deprehenditur; ubi in pulverem *Cortex* redigitur.

(b) Quod ad modum *Præparandi Corticem* spectat, non est quòd diù morae traham in *Tincturarum* inde elicitarum, *Spirituum* destillatorum, *Elixirium*, *Extractorum* formulis elegantioribus describendis, cùm multa ac diurna Experientia fretus, palam affirmare audeam *Chinam Chinam* simplicem, & in substantia, forma Aegro gratissima, exhibitam (modo in pollinem seu *Alcohol* arte priùs redacta fuerit, ut minori tædio deglutiatur, atque ventriculum minus oneret, ac citius per corporis habitum trajiciatur) certius ac compendiosius vires suas

(a) *Corticis genuina Criteria.*
(b) *De modo præparandi Corticem.*

ſuas exercere, atque finem optatum attingere, quam ſi multa arte, aut igne torqueatur, ac nativis viribus ſpoliata, more pompoſiſſimo, exhibeatur; Adeò ut in iſtis præparationibus Oleum ac opera perdatur. Neque cuiquam author ero ut nugas hujuſmodi captando, atque reapſe nihil efficiendo, temporis pretioſiſſimi jacturam faciat, ſiquidem uti *Cochlearium*, reliquaque *Antiſcorbutica* atque [generaliter loquendo) *Specifica* cætera, quotquot ſint, ita *Chinam Chinam* felicius atque compendioſius operari Experientia didicimus, quo ſimplicior & minus fucata fuerit.

(*a*) Copia *Formularum* elegantiſſimarum præſcribendi; atque exhibendi *Corticis* Medicus inſtructus eſſe debet, ſcilicet ut Pharmacum ſua natura non admodùm gratum in *Hauſtum*, *Bolum*, *Electuarium*, *Apozema*, aliamve quamvis Ægri palato gratiſſimam formam redactum miniſtretur, & nauſeabundi Ægrotantis tædium methodo exhibendi honeſtè decipiatur; Et nonnunquam Ægro præjudiciis in Corticem præoccupato remedium ſalutiferum, nihil tale ſuſpicanti ingeratur, atque denique, ut additamentis aliquibus, quæ vel Medicamenti ingratum ſaporem corrigant, vel à ſymptomate aliquo vehementiori indicantur, locus detur opportunus.

In *Schedula*, *Romana*, *China-China* pulveriſata in Unciis quatuor *Vini* Albi generoſi propinanda primùm præſcribebatur. Quam formulam Medicos diu ſolenniter atque religioſè obſervaſſe abundè conſtat: Nihilominus hodie in hauſtu *Julapii* cujuſcunque temperati. *Cereviſiæ* fortis vel tenuis exhibitam, æquè certò ac tutò eundem effectum producere Experientiam comperimus.

In eadem *Schedula* Doſis ʒij. præciſè Adultis præſcripta erat; jam autem quia *Cortex* adulterinus eſt, coacti ſumus ſaltem ʒj. nonnunquam ij. vel iij. ingerere, priuſquam ſcopum attingere poſſimus. Drachmas duas vix jam ſufficere infantium ac puerulorum Febribus fugandis, cuilibet in Medicina exercitato notum eſt.

Tota Doſis præſcripta ſimul unica vice exhibebatur; cùm hodiè, ne ventriculus nimium oneretur à tanta mole confertim ingeſta, Medicis viſum ſit [ratione ac uſu comprobante] partitis vicibus *Corticem* miniſtrare, ſcilicet drachmam unam tertia vel quarta quaque hora quouſque una vel altera uncia abſumpta fuerit.

Solenniter etiam in Schedula præfata ſub inſultum Paroxyſmi Pharmacum miniſtrandum præſcribitur; At hodiè, cum majori ratione, atque ſucceſſu magis felici, in *Intervallis* paroxyſmorum duntaxat exhibetur, quo tempore uti faciliùs abſque Nauſea admittitur, certiùſque retinetur: ita (quod haud quaquam flocci habendum eſt) veneno ſopito atque deliteſcentes, vires Antidoti magis integræ in Corpus tranſmittuntur, quippe fermento ventriculi ſalubri adjutæ.

Secundùm eandem *Schedulam*, ante exhibitionem Corticis Alvus Medicamentis *Cathartici* ſæpiùs ſubducenda eſt, licet *Indi*, teſtante *Bollo*, neque ſeſe purgabant, neque, quocùnque alio modo, ante ejus uſum præparare ſolebant; quin & Excellentiſſimus *Badus Anaſtaſ. pagin.* 119. aut ſeſe æquè certò, atque feliciter ſine *Cathartico* [morbo urgente ac ſuadente] *Febres Cortice* fugaſſe, ac corpore prius purgato. *Nicolaus Imperialis* Vir doctiſſ. & rei Medicinalis ſcientiſſimus, jure merito, adversùs hos ſuccenſet, qui adeò tardè *Corticem* Febricitantibus exhibent, cum non minus tutò abſque ſpecioſo hoc apparatu eos curare potuiſſent. Quin & res ipſa idem clamitat: Quid enim (*b*) *Cathartico* cum Antidotis commune eſt; Vel quis hactenus Corpus purgandum eſſe ante uſum alterius cujuſcunque Antidoti duxerit, certò

[a] *De modo & methodo præſcribendi.*
[b] *An Cathartica uſurpanda ſint ante uſum Corticis.*

certo prætereà scimus, à leniſſimo quovis *Cathartico* [quia vires *Naturæ* ac *Antidoti* inde franguntur] *Febrem Cortice* sanatam repullulare solere. Proindè *Purgatio* ita necessaria ante *Corticis* usum æstimari non debet, quæ posteà damnosa ac periculosa esse conspicitur. Verùm hic Canon ad Corticis usum spectans ab *Authore Schedulæ Romanæ*, *Chifletio*, cæteriſque Humorum, & Qualitatum manifestarum Patronis primùm procul omni dubio, in errore fundatus erat, & veterem illam doctrinam jam ubique explosam redolere videtur. Me quod attinet, ut ut, nauſea insolita suadente, lenius *Emeticum* ante usum Corticis præscribere nonnunquam necessarium duxerim; Et in *Plethora*, vel Immani *Dolo Spasmodico*, aut alio Symptomate vehementiori *Phlebotomiam* suaserim, & in *Cachexia* insigni *Catharticum* propinaverim, Nullo modo autem, absque evidenti Indicatione, quicquam horum, præparationis gratia, ministratum Curationi conducere multo usu expertus sum. At è contrà; cùm, ratione symptomatum, liberiores evacuationes (cujuscunque generis fuerint) instituere coactus sum, eò majorem *Corticis* copiam præscribi semper necessarium observavi.

Canone alio *Schedulæ* Romanæ sancitum est, ut *Æger illicò à poculo Febrifugo propinato protinùs lectum petat, ibique ſtragulis coopertus maneat*. Quorsùm autem hæc; Si *Febris* præsentis gratia Æger in lecto claudatur; quandoquidem sub ingressum paroxysmi Pharmacum hoc deglutiri debere prius decretum fuerat, mitto [a] Sin ab insensibili aliqua evacuatione, aut Sudore inde elicito effectus Medicamenti expectetur; hanc legem non accipio, quia Febris in Humoribus primariò sita non est. Præterea *Cortex* in Aere aprico versantibus, atque solitis muniis fungentibus propinatus scopum tàm certò attingit, quàm si patiens intra lecti cancellos incarceretur. Quorsùm igitur molestis hisce tædiis quasi lege sanctis, nulla necessitate suadente, Ægros ultrò lacessimus: Durante Paroxysmo, regimen Febricitantibus debitum Ægro imperetur; Delitescente autem Veneno; in Paroxysmorum intervallis, sicuti victu quocunq; euchymo carnibus non exceptis ad vires resarciendas lautè & copiosè Ægrum nutrire licet, nec in lecto jacere, nec alias Regiminis regulas ob ervare tenetur: Quippe non *Antidotus*, verùm Febris præsens, seu activum Venenum hoc regimen exposcit: Ecquis autem hactenùs in gratiam cujuscunque Antidoti necessarium duxerit Ægrum solita libertate privare, vel regimine aliquo circumscribere?

Denique, eadem *Schedula* monet, ne quatriduo post Corticis usum ullum aliud Medicamentum admittatur. Medicamentum hic loci procul omni dubio *Catharticum*, vel saltem *Evacuans* intelligitur, quippe ab eorum usu vires Naturæ, ac Antidoti franguntur, &, venenato Fomite inde repullulante, Febris sæpenumero revirescit, quod vel ab *Enemate Cathartico* non tantùm post quatuor dies, verum post tot hebdomadas injecto eveniſſe sæpiùs memini. Quocirca, à Corticis usu Ego, nisi evidenti Indicatione coactus, nusquam intra quatuor dies, ne quidem hebdomadas, vel menses, donec ex appropinquante sole tempestas anni immutetur, solennem evacuationem instituere ausus sum, aut saltem facti me pœnituit, nisi toties quoties hoc malum repentina Corticis repetitione averruncassem. Neque duntaxat à *Catharticis* Febrem Cortice fugatam revocari conspicimus, verum sæpenumerò à minimo *frigore* percepto, vel ultrò, absque Causa evidenti, cum magno Medici & Medicinæ opprobrio, nisi tempestiva, ac frequenti Corticis repetitione ei obviam eatur. Quocircà *febre* priùs Cortice fugata, Ego prophylaxeos gratia (ut Medicum decet) solennem ejusdem repetitionem, post intervallum octo vel decem dierum bis terve imperare soleo, sc. donec Luna stadia sua singula semel

(a) *An cortex ſit in lecto ſumendus & cum Regimine.*

ſemel decurrerit, quam ſtatis Curſus ſui periodis, vi exſuſcitandi Fermenta Morboſa, quæ in Spiritibus deliteſcunt (ut in inſultibus *Epilepticis*, præſertim circè *Novilunium* & *Plenilunium* periodicà repullulantibus) maximè pollere conſpicimus. Atque hoc modo Febres *Intermittentes* maximè pertinaces certiſſimè ut plurimùm ſanantur, quas, ut ut vigeſies *Cortice* fugatas, poſthabito hoc Canone, iterum ſeſe in ordinem recolligere quotidie videre eſt.

Faſciculum Canonum de Corticis uſu, quos mihi ratio ac Praxis ſuppeditavit, hic adjiciam.

a] Primum Medico multum intereſt [neq; eo nomine nimis officioſæ ſedulitatis incuſari debet, ubi vitæ Ægri, & famæ propriæ conſulit] diligenter proſpicere ut Cortex, ſecundum Criteria prius memorata, ſit genuinus & bene electus. Deinde, ut in ſubtiliſſimum pollinem reducatur, quo facilius deglutiri, digeri atque per habitum corpori trajici queat. Formulas elegantiores mihi hactenus notas mox ſubjiciam. Adultis præſcribendus eſt, prout plus minus genuinus ſit, ab ℥ß. ad ℥vj. ℥j. ℥ß. ℥ij. Infantibus ac pueris pro ratione ætatis à ℥j. ad ij. iij. iv. Neque tantum molem unica vice ingerere neceſſarium eſt, cum ſatius ſit partitis vicibus, ℥j. ſc. ℥ß. ℈j. quarta quaq; hora, reſpectu ad Aetatem habito, miniſtrare; Non autem in Paroxyſmo, ob rationem olim redditam, verum potius in Intervallis: Neque equidem præparationis gratia, alia aliqua Medicamenta, uti *Vomitoria*, *Cathartica*, &c. Niſi in intervallis, ubi aliqua vehementiora Symptomata ea poſtulant, miniſtrari convenit. Hoc autem in caſu, ſi Natura à veneno morbifico vehementius irritetur, & Aeger inde *Cephalalgia*, aut *Rheumatico* quocunque dolore graviori correptus detineatur (quod nonnunquam accidit) *phlebotomia* ante uſum pulveris, abſente Paroxyſmo, ſpirituum nimis irritatorum furor compeſcendus eſt. Vel ubi, præ *Nauſea* Ventriculo à præcedenti Paroxyſmo relicta, impoſſibile fuerit *Febrifugum* niſi difficulter admodum deglutiri aut retineri, non abs re erit *poſſetalam* foliis *Cardui Benedicti* alteratam copioſè propinare, vel *Vomitorium Antimoniale* levius exhibere; Aut ſaltem ubi ſigna *cachexiæ* evidentia adſint, *Decoctum Amarum* purgans, *Tincturam ſacram*, vel aliquod ejuſmodi lene Catharticum, in Intervallis, ſemel vel bis præſcribere. Conſuetudinis autem gratia, ac, abſque evidenti indicatione, aliquid hujuſmodi imperare irritum eſſe docet experientia æquè ac ratio, proindeq; Empyrico dignum potius quàm Medico quem omnia ſua mandata ad normam rationis, non proprii Arbitrii, dirigere oportet. Æquè etiam abſurdum eſt Intervallis paroxyſmorum, durante *Corticis* uſu Aegrum in lecto, vel cubiculo, vel domo incarcerari, aut Diæta parca ac tenui ſolummodo nutriri, aut quocunque alio regimine circumſcribi; modo paulo ante paroxyſmum Ventriculus non repletus fuerit alimento, cui digerendo ejus Fermentum mox veneno inficiendum haud par ſit? Atque durante Veneni vigore, parca ac tenui Diæta contentus fuerit Aeger, in lecto etiam [Febre id tunc temporis exigente] decumbat. Fugata aut à *Cortice* Febre, oportet Medicum attentè proſpicere, ne iterum revireſcat, neque officio ſuo ſatis ſe functum eſſe credat cum Febrem ſuſtulerit, ſi non Ægrum cõtra ejuſdem recrudeſcentiam ſartum tectum muniverit. Quocirca jubeat ut Æger ab injuriis Aeris, atq; erroribus in Diæta (quantum liceat) ſeſe incolumem ſervet; Cibo euchimo [tantillo vini etiam quotidie indulto] vires languentes quàm citiſſimè reſarciat, ut Natura virulentiam deliteſcentem & ſeſe jam, vel *Appetitu* deficiente, vel *Sudoribus* nocturnis prodentem, prorſus eliminare ac ſubigere queat. Caveat maximè à *Venæ ſectione*, abſque evidenti neceſſitate; aut *cathartico*, ſeu quocunque alio Medicamento, unde Natura fatigata impenſas virium majores ſuſtinere cogatur. Ante omnia [præſertim ſi ab Ap-

[*a*] *canones de uſu corticis.*

Appetitu minus vigente recidivationem mox futuram præſagire liceat) ſaltem ad ſpatium Lunæ unius, Intervallo 8 vel 10 dierum, ut ut firma valetudo videatur, repetatur uncia una *Antidoti*, cujus Drachmam unam in Forma quavis gratiſſima, ter die, horis Medicinalibus Patiens deglutiat, ſuperbibendo poſt ſingulas Doſes hauſtum vini admodùm generoſi. Hoc Canone obſervato, haud ita frequenter *Febrium Cortice* curatarum recidivationes famam Medici & remedii minuerent.

(a) Formulæ Corticis præſcribendi elegantiores, mihi uſitatiſſimæ ſequuntur. ℞. *Aq. Card. ben.* ℥ij. *Aq. Epidem. Syr. Caryoph.* an. ℥ii. *Chin. Chin. El. & ſubtiliſſimè pulv.* ℈j. *M. F. Hauſtus*, qui, abſente Paroxyſmo, illicò propinetur, repetaturque tertia vel quarta quaque hora ad viii. x vel xii. vices: Pulvis hac forma exhibitus, ut plurimum, præ *Bolo* aut *Electuario* arridet, & minori cum moleſtia deglutitur; ſi verò forma *Boli* aut Electuarii magis placeat.

(b) ℞. *Cortic. Peruv. Elect. in ſubtiliſſ. pollinem redacti* ℥j. *Syrup. Caryoph. Meliſſophyl. aut cujuſcunque gratioris q. ſ. M. F. Bolus* mollis ſtatim ſumendus, repetenduſque tertia vel quarta quaque hora extra Paroxyſmum ad viii x. vel xii. vices, poſt ſingulos Bolos ſuperbibendo Cochlear. iv. v. vel vi. Julap. ſequentis, de quo etiam bibat ad libitum, præſertim vigente Paroxyſmo. (c) ℞. *Aq. Card. Meliſ. Ceraſ. nigr. Cinnam. hord.* an. ℥iij. *Aq. Epidem. Stephan. Syrup. Caryoph.* an. ℥iſſ. vel (ſi Ægro *Julapium Peritum* magis arridet) *Margar. præpar.* ℈iſſ. *Saccbar. albiſſ.* ℥v. vel vi. *M. F. Julap.* (d) Vel ℞. *Pulv. Subtiliſſ. trit.* ℥i. *vel* ℥iß. *Syrup. è Rub. Idæ* (à quo modo recens fuerit, ſapor magis gratus Medicamento concilietur) *q. ſ. Balſam. Peruv* ℈i. vel ℈ß. *M. F. Electuar.* de quo ſumat Æger quantitatem *nucis Juglandis vel Moſchatæ*, tertia vel quarta quaq; hora extra Paroxyſmum, ſuperbibendo poſt ſingulas Doſes hauſtum *Julapii* priùs præſcripti vel cujuſvis alterius ejus æmuli. Hac forma pulverem pro pueris præparari jubere ſoleo: ita ut exinde ſumant quantitatem *Nucis Moſchatæ* parvæ, vel dimidiatæ, ſolutam in Cochleari *Julapii* ſupra præſcripti, ſuperbibendo unum vel alterum; quomodo facilè, ac cũ minima Medicamenti jactura, in os Infantium puerulorum ingeri poteſt; vel ſi Forma *Pilularum* Ægra magis arrideat.

(e) ℞. *Pulv. Febrifug. Elect. & ſubtiliſſ. trit.* ℥i. *vel* ℥iß. *Mucilag. Gum. Tragacanth. Aq. Plantag. Extract. q. ſ. M. F. Pilul. mediocres, deaurand. quarum viii. x. xii.* quarta quaque hora Intermiſſionis deglutiat, & ſuperbibat hauſtum *Julapii* ſupra præſcripti. Hac Formularum copia inſtructus, Ægros honeſta fraude, atque cum proprio ſuo emolumento, fallere ſoleo, & unius formulæ pertæſos, ut Remedium idem nova ſpecie, una, vel altera Indutum quamdiu opus fuerit, admittant, facilè ſuadeo.

In eorum gratiam, qui ægrè admodum ferunt Pulveris craſſiorem ſubſtantiam, quacunque forma, ſive *Boli* ſive *Electuarii* ſive *Hauſtus* exhibeatur *Tincturam* ſequentem ex eo eliciendam excogitavi. Qui quidem liquor (modò *Cortex*, quo ſaturatur, genuinus fuerit) eſt admodùm ventriculo gratus, neque Palato injucundus; atque ſanè, poſtquam fundamenta curationis priùs in aliquot Drachmis pulveris in propria ſubſtantia miniſtrati jacta fuerint; facillimè ope hujus *Tincturæ* perficitur atque feliciſſimè abſolvitur, Tinctura eſt quæ ſequitur.

(f) ℞. *Cort. Peruv. Craſsè pulveriſat.* ℥iij. *Coq. Leniter in Aqu. F.* ℔j. *ad dimid. part. conſumpt. deinde fiat Colatura, atque reliquias decocti eadem Aq. quantitate recens effusa Coq. & cola iterum; hoc modo repetendo Operationem ad tertiam vicem, vel donec tota Corticis Amarities fuerit extracta. Denuò omnes Colaturas commiſc. & add. Aqu. Epidem. Syrup. Cary.* an. ℥iv. *vel* v. *M. F. Apozem. ſive Tinctura*, de quo ſumat Æger ℥iv. v. vi. quarta quaque hora extra Paroxyſmum, vel ſæpiùs ad libitum.

Si

(a) *Hauſtus* (b) *Bolus*. (c) *Julapium* (d) *Electuaſſium*.
(e) *Pilulæ*. [f] *Tinctura*.

(a) Si ob laxitatem Alvi nimiam, vel præſentem *Diarrhœam*, quam ſtimulanti ſua Amaritie *Cortex* multùm promovent, vires ſuas Febrifugas exercere non poſſe ritè metuatur, utatur Æger *Decocto Albo*, vel Vino *Clareto* cum Aqua commixto, loco *Cerevisiæ*, atque *Opiatum* aliquo *Corticl* addatur (quod ei admodum amicum, atque in eundem ſcopum quadantenùs collimare uſu comprobatus) plus minùs pro Ætate, atque rarius vel frequentius pro Symptomatis vehementia. Exempli gratia.

Primæ Doſi Pulveris, pro iis quorum Alvus fluit [quacunque forma miniſtretur) & deinceps omni Doſi noctur næ adſocientur *Laudani liquidi Helmont. gutt.* pro Ætate atque *Opii* Euphoria iv. viii. xii. xx. vel *Laud. Londinenſ. à Semigran. ad gr. j. gr.* jß. Urgente autem *Diarrhœa terminoſa* [quod non rarò accidit] neceſſe eſt, ut ſingulis Doſibus adjiciatur tantillum *Laudani*, quantum ad Alvum frænandam ſeu cohibendam ſufficiat, ſcil. gut. iv. viii. x. xii. *Laudan. Liquid.* vel more ſequenti Cortex præſcribatur.

(b) ℞. *Cort. Peruv. Electi. & ſubtiliſſimè pulveriſat.* ℥ß. *Confect. Fracaſtor. q. ſ. M. F. Pil. Mediocres deaurand.* quarum viii. vel xii. Æger deglutiat repetatque quarta quaque hora extra Paroxyſmum in lecto decumbens [ne ob *Opium* commixtum *Vertigine* afficiatur] & ſuperbibat hauſtum *Julapii* ſupra præſcripti poſt ſingulas Doſes. Hoc modo ab *Opiato* cum *Cortice* commixto [ut ut Cortex Amaritie ſua Alvum ſollicitet] Diarrhœam truculentiſſimè torminoſam citius curatam ſemper obſervavi, quam à *Laudano* ipſo in dupla licet quantitate per ſe exhibito, Quippe Fermento Febrili humores exagitante, fundente, colliquante ac per alvum deturbante à Cortice ſubacto, *Diarrhœa* ultrò ſiſtitur, aut ſaltem Doſi *Opii* admodum exigua frænatur ac cohibetur.

Sin Ægi Pulmones infarcti ſint, ſatiàs eſt poſt extractionem ſanguinis liberâ *Corticem* cum *Lubricantibus* atque *Incidentibus* miniſtrare more ſequenti,

(c) ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syrup. ex Eryſimo* an. ℥ii. *Pulv. ſubtiliſſ. atque Electi.* ℥i. *Saccbar. Cryſtal. alb.* ℥ß M. exactiſſime *F. Linctus*, quem Æger à Paroxyſmo liber capiat è Cochleari; repetatque quarta quaque hora ſuperbibendo ℥iv. Apozem. ſequentis calid.

[d] ℞. *Decoct. Pector. optimè depurat.* ℔iß. *Tinctur. Croc. Aquâ Theriac. Extract.* ℥ß. *Syrup. e V Rad.* ℥iß M. F. *Apozem.* Vel.

(e) ℞ *Cbin. Cbin. Electi. & ſubtiliſſ. pulveriſ.* ℥ß. *Ammoniac. optimè depurat.* ℥i. *Flor. Benzoin.* ℥ß. *Syruq. Balſm. q. ſ. M. F. Pil. Mediocres deaurandæ*, quarum ſex Cap. quarta quaque hora Intervallis paroxyſmorum ſuperbib. ℥iv. *Apoz.* ſequentis calid.

(f) ℞ *Cortic. Peruv. Electi. craſſè trit.* ℥ii. *Cochinel. Croci in nodulo ligat.* an. ℥ß. *Balſam. Tolutan.* ℥i. *Ingred. Decoct. Pectoral. q. ſ.* Coq. in ſuffic. quant. *Aqu. Font.* ad ℔ß. Colaturæ adde *Aqu. Epidem* ℥iv. *Syr. Balſam. ex Eryſim.* an. ℥iß. vel ℥ii. M. F. *Apozem.* turbidè propinandum.

CAP. IX.

De protelformi Intermittentis Febris genio.

EXempla Febrium Intermittentium *Cortice peruviano* curatarum adjungere, irritum planè atque inutile eſſet, poſtquam Cl. *Badus*, *Sturmius*, cæterique Remedii hujus Polychreſti Fautores hanc Provinciam jamdudùm ſuſceperint. Et nemo hodie (quod ſcio) de viribus hujus Remedii Febrifugis dubius hæreat. Quandoquidem autem, ob vehementiam Symptomatum, ubi Natura ferè integra, acriùs ſtimulatur ad luctam cum veneno hoſtili inſtituendam, hæ Febres haud raró pleroſque alios Morbos, eoſque acutiſſimos ſimulare ſoleant, *Corticis* tamen viribus cedant, & ſi *Cortex* non exhibeatur ſæpiùs funeſtę

Q eva-

(a) *Quomod. Cortex Exhibendus ſit in Diarrhœa.* (b) *pilulæ in Diarrhœa.* (c) *Tinctus.* (d) *Apozema pectorale.* [e] *pilulæ.* (f) *Apozema.*

evadant; Operæ pretium duxi Exempla aliquot hujusmodi Febrium, quas nuperrimè observavi, seligere, scriptis mandare, atque publici juris facere. Atque equidem hoc pensum eò lubentiùs aggredior, quia Nemo adhuc (quantum scio) hoc subjectum tractavit, cujus cultura ad Praxin Medicinalem promovendam maximi momenti mihi esse videtur. Siquidem inter innumera illa symptomata hasce Febres comitari solita, nullum est quod non aliquando adeò vehementer sęviat, ut vita Ægri inde in præsans discrimen adducatur, & *Typus* Febris in variis suis stadiis *Algoris*, *Caloris* & *Sudoris* abscondatur penitùs, & opprimatur, ita ut neque ex Urina, Temperie, Pulsu, vel alio quoque solito modo distingui possit; verùm sub larva *Algoris* funesti, *Vomitionis* indesinentis, *Diarrhœæ* torminosæ, *Choleræ* morbi, *Colicæ* ventriculi, *Hemicraniæ* periodicæ, *Apoplexiæ*, *Syncopes*, *Rheumatismi*, *Spasmi* universalis, *Pleuritidis*, *Peripneumoniæ*, *Doloris lateris punctorii* vel alterius Morbi securè delitescens, Medicum à scopo suo non rarò abducat. Symptoma quidem intereà Remediis propriis, sed in cassum tentatur; Nam, posthabito Fermento Febrili, proxima effervescentiæ periodo, priora, aut deteriora symptomata inexpectato recrudescunt, Medicus Sisyphi saxum volvit, atque Æger vitæ dulcissimæ dispendio, aut saltem magno sumptu, ignorantiæ vel incuriæ Medici pœnas serò luit.

Sic ubi, præ gradu Veneni summè Deleterio, Spiritus adeò perculsi sunt, ut à primo ictu sese iterùm nullatenùs expandere valeant, *Algor* qui primum horum paroxysmorum insultum, ex instituto Naturæ, comitari solet, coùsque protrahitur, donec Æger *Deliquiis* frequenter recurrentibus confectus, tandem Fatis cedat. Intereà Remedia intùs vel extra ad flammam vitalem resuscitandam in cassum applicantur, Febris autem nullo indicio ex Urina, Temperie, Pulsu, accuratissimo Observatori sese prodit.

Parili modo, ubi in primo Stadio Paroxysmi, Fomes Venenatus Spiritus tantùm opprimat, ut non ultrà solitam Sphęram sese possint expandere, absque indiciis *Febris* præsentis, *de Nausea*, *Ægritudine*, & *Vomitione* Æger unicè conqueritur, donec Veneno à *Cortice Peruviano*, vel alia Antidoto subacto, Spiritus in nativum statum restituantur.

Nonnunquam Venenum Febrile sub initium Paroxysmi glandulas Intestinorum petit, & *Fluxum Alvi* torminosum, vel Dysenteriam excitat. At, cùm Spiritus diù uno tenore opprimuntur, hæc symptomata ut ut continua, statis periodis exacerbantur & periodica evadunt, sine Febris indiciis manifestis, & vires *Opiatorum* & *Adstringentium* longè superant, donec à *Cortice Peruviano* cum *Laudano* commixto, Causa sc. *Fermentum* Febrile, Massam colliquans, æquè ac Symptomata inde orta auferantur.

Ubi Venenum *Emeticam* simul ac *Catharticam* naturam participat, Æger frequenti vomitione & dejectione detinetur; &, nisi Spiritus in primo Paroxysmi Stadio expansione legitima virulentiam excutiant, formatur inde *Cholera* morbus, Febre neque per Pulsum, Urinam vel Temperiem se manifestante. Ventriculo intereà, aut Intestinis, aut utriusque simul ab acrimonia Humorum intensissimè venenata Sphacelatis, Æger brevi fatis cedere cogitur, aut saltem post Inducias infidas datas, à veneno, proximo Paroxysmo recrudescente, Symptomata eadem crudelia & funesta revirescunt, nisi à tempestiva *Antidoti* Febrifugæ exhibitione antevertantur.

A parili gradu Veneni non rarò observavi Ægros, præsertim antiqua & confirmata hujusmodi Febre lacessitos, denuò (typo Febris legitimæ amisso) perpetua *Nausea*, *Ægritudine*, *Vomitione*, *Sudore colliquativo*, *Suffocationibus Hystericis*, cæterisque id genus Symptomatis in Genere Nervoso penè confectos atque Anima quasi derepente efflaturos, quos debita dosi *Cort.* [nulla alia arte sanabiles] illico restitui.

Uni-

Unicuique etiam in Medicina versato notum est horrendos Dolores (& iis qui à Toxico propinato proveniunt non minores) Lumbos & Crura spasmodicè lancinantes, non rarò primos insultus *febrium Intermittentium* legitimarum, præsertim *Quartanam* comitari solere, durante *Algore & Rigore*, donec Spiritus multo nisu expansi, ac agitati pares sint Veneno activo eliminando, Flamma autem indè accensa, *Spasmi* dolorifici sensim cessant: Verùm, ubi Spiritus vi veneni non tantùm deprimantur, sed etiam in statum Explosivum universim adigantur, nonnunquam deprehendi totum Corporis Systema inde perpetuò algens, idque diù, ac sine ulla Febris nota, totam autem Machinam intereà Spasmis universalibus, iisque horrendis, & versatilibus hinc inde vellicatam & lancinatam. Nec mirum est, si Aeger perpetua Aegritudine, Vomitione, atque deliquiis inde confectus (ut fieri solet) brevi mortem oppetat, nisi Ars tempestivè Naturæ languenti succurrat.

Haud rarò etiam Spiritus à nativa sua debilitate, vel obstructione, atque præsertim à Frigore percepto, alia quavis causa evidenti ansam præbente, in statum Explosivum adiguntur unde partes aliquæ singulares, præsertim *Thoracicæ*, *Pulmones*, scil. *Pleura*, *Diaphragma*, aut *Ventriculus* ac *Intestina* vellicantur, & Spasmis lancinantur. Aeger præ atroci dolore, perpetuò alget, atque *Deliquiis* frequentibus *Suffocationibus*, & *Vomitionibus* fatigatur, sine aliqua nota Febris evidenti; Urinam claram reddit, & sine Pulsu Moribundus jacet, quousque Spiritus veneno icti Arte vel Natura expansi, flammam in Massa denuò excitarint: Morbus autem à *Cholera* morbo *Pleuritide*, seu *Peripneumonia* duntaxat ex *Tussis*, & *Pulsus* defectu, *Vomitionis* & *Doloris* excessu, *Deliquiis*, & extremorum *frigiditate* dignoscendus est.

Sæpe etiam Aegros de dolores lateris unius aut alterius punctorio conquerentes novi, in quibus tamen Febris [illegible] deprehendere non potui per plures dies, nisi quòd Pulsus paulò justo celerior erat. Postquam aut *Venæ sectione*, & usu *Laudani* cum *Alexipharmacis* commixti, isti *Spasmi* mitigabantur, atque inde vis Spirituum Elastica nativa aucta fuit; signa flammæ in Massa accensæ, quàm citissimè sese prodiderunt; *Urina* tincta est & turbata. *Pulsui* fortitudo ac celeritas pari passu accessit. *Temperies* universim incaluit, sitis clamosa evasit, *Aphthæ* linguam atq; Os cooperuerunt. At, ad Flammæ, & doloris Exacerbationem statis periodis recurrentem semper, quasi ad Cynosuram auspicatò cursum meum dirigens; Copia *Corticis peruviani* cum *Laudano* commixti, & intervallis Paroxysmorum exhibiti Venenum subegi, & Ægrotantes à Febri, ac dolore penitùs liberavi.

Præter cætera omnia Mihi pluries mirari contigit, post subactionem Veneni Febrilis ab Expansione Spirituum quadantenùs effectam, cùm ex *Pulsu* forti ac celeri, *Urina* intensè rubra, ac turbata, *Temperie* calida, cæterisque Indiciis, Febris sese palàm ostendat; Artus hisce Doloribus Spasmodicis, statis periodis recurrentibus, & more Rheumatismi versatilibus esse affectos, cum Tumore & Ardore partium laborantium, à nisu Spirituum in his partibus sese expandere satagentium. At hosce *Dolores* adhibita *Venæ sectione* debita, usu *Corticis peruviani* copioso extra Paroxysmum ministrato feliciter semper profligavi.

Denique Cerebrum, primo insultu Febris legitimæ affici, non tantùm *Vertigine*, à Spiritibus veneno Activo oppressis ac turbatis, verùm etiam Dolore *Acuto* vel *Gravativo*, à nisu Spirituum in membranis sese expandere satagentium, cuivis Medico notum est. Nonnunquam autem Spiritus hoc tempore Febris adeò opprimuntur & turbantur, ut Ægrotans more Apoplecticorum, durante toto Paroxysmo, sine Febris indiciis, Mortuo similis jaceat, & eadem Symptomata simul cum Paroxysmo subsequenti sæpe recrudescant: Quibus Symptomatis ut ut *Venæsectione*, *Vesicatoriis*, cæterisque ejusmodi *Apoplexiæ* veræ Remediis, jure merito succurrendum sit, Revires-

centia tamen eorum sine *Cortice* præcaveri nequit.

Hemicraniam Periodicam etiam observavi, à nisu Spirituum in membranis Cerebri sese expandere conantium, quam spatio bidui *Venæ sectione* & usu *Corticis* penitùs sustuli; licet in hujus Symptomatis Curatione, *Venæ sectio*, *Vesicatoria*, *Emetica*, *Cathartica*, *Errhina*, *Masticatoria* ad hebdomadas aliquot spem meam deceperant.

Quò genius Versatilis morbi hujus Proteiformis ad vivum depictus dignoscatur, & ut inde sciatur, quo pacto Naturæ, hisce Symptomatis laboranti tempestivè succurri possit, *Historias* huc spectantes hic subnectam, quibus unam Historiam admodùm raram subjicere non pigebit *febris* à dolore *Nephritico* ortæ, Symptomatis horrendis spasmodicis stipatæ, & Cortice curatæ; uti & efficaciæ nostri *febrifugi* priùs memorati, ubi vires Cortici, ob diutinam assuefactionem, vel peculiarem Aegri dispositionem, defecerant.

HISTORIA PRIMA.

(a) Dominus *Ambler* habitas in *Mile-End*, Vir quinquagenarius, macilentus & quadantenus valetudinarius, Febri Intermittenti contumaci, ac cum vehementibus Symptomatis sociate, ex levissima quacunque occasione sæpe antehac obnoxius, anno 1690. à Frigore vehementi in Aere pluvioso primum suscepto, ac à vectione super Thamesin diutius protracto, domum reversus *Rigore*, & *Horrore* immani derepente corripiebatur; quibus successit *Algor* universalis; quo durante, Pulsus vibratio vix percipi potuit, *Vomitione*, *Dejectionibus*, & horrenda ventriculi Oppressione & *Ægritudine* (sicut in *Cholera* morbo) affatim lacessebatur, *pharmacopola* advocatus stragulis multis impositis, ac *Bolis* Cardiacis, atque *Julapiis* Cordialibus exhibitis, flammam penè extinctam resuscitare, atq; reliqua dira Symptomata corrigere tota Nocte in cassum tentavit. Manè enim sequenti ego accersitus, inveni faciem planè Hippocraticam, totum Corpus instar Glebæ frigidum & madore perfusum, *Cutim*, præ Sanguinis Congelatione, nigredine tinctam, vires perpetua ægritudine, ac evacuatione Bilis diversicoloris per Os, & Cremoris fœtidi albescentis per Anum penè exhaustas. Appropinquantem Mortem omnia ostendebant, quippe Principium vitale, seu Spiritus animales à Veneno adeò deprimebantur, ut sese iterum expansuro spes non esset. Ad demulcendam autem malignam humorum Acrimoniam e Glandulosa Ventriculi & Intestinorum membrana perpetim excretorum, eaque lacessentium jussi, ut *Aqua pulli* Aegro copiosè propinaretur, & per Anum Siphone injiceretur; ut Regio Ventriculi affatim *Sacculis* nostris Aromaticis calide foveretur, & *Bolus* summe Cardiacus, &, pro Aegri viribus *Opiatus* ad Expansionem Spirituum promovendum, & Colliquationem humorum præcipitem compescendam, quarta quaque hora, cum haustu *Julapii & Alexipharmaci* exhiberetur. At tertio vel quarto *Bolo* deglutito, Pulsus rubor plurimùm restitutum sensi, nigredinem Cutis evanescentem, Calorem in Extremis Partibus redintegratum, Evacuationes enormes quadantenùs suppressas, Sudores Colliquativos diminutos, jactationem minus inquietam, & Somnos, breves licet, tamen minore ægrotatione finitos. Quocirca Venenum, durante hac Symptomatum Remissione, *Cortice peruviano* cum Laudano commixto, quarta quaque hora in forma Haustu propinato aggredior, probe sciens vires Aegri secundo prælio non esse pares. Verum ante tertiam Dosin Corticis, Veneno inexpectatò recrudescente, Paroxysmus recens, cum pristinis Symptomatis diris sociatus, atque funestus invasis: Unde miserius Aeger spatio xxiv. horarum fatis cessit.

HIS-

(a) *Mors subitanea à gradu veneni febrilis intenso, quo Spiritus oppressi, à prima insultu, nunquam sese expandere potuerunt.*

Digitized by Google

HISTORIA SECUNDA.

(a) Filius unicus *Mercatoris* prædivitis, X. annos natus, qui etiam jamdiu valetudinarius fuerat, circiter annum 1676. *Febre Tertiana* correptus, in manus *Pharmacopolæ* per tres hebdomadas curandus tractabatur. At qua methodo, durante hoc spatio, tractabatur, nescio. Tandem à Veneno Febrili intenso Spiritus animales opprimebantur, & extinguebantur, & Miserius Puer, per triduum ab insultu Paroxysmi ultimi, continua ægrotatione, ac Vomitione pressus jacebat; cum pulsu formicante, inquietus, immensè sitiens, & Madore frigido undiquaque perfusus. Die secundo paroxysmi, Ego advocatus, virulentiam humorum per glandulas ventriculi excretorum copiosa ingestione *Aquæ pulli* demulcere sategi, stragulis etiam, Calore externo, *Sacculis* aromaticis Vino Clareto incoctis & expressis, & ad Ventriculum exterius applicatis, nec non Spiritu C.C. *Julapiis*, *Speciebus* & *Bolis Cardiacis*, & Vino copiosè propinato, Expansionem Spirituum promovere, & flammam vitalem penè extinctam resuscitare pro virili conabar. Incassum autem omnia; quippe Spiritus Veneno summè Deleterio, à primo paroxysmi insultu, plane extincti fuerunt. Puer autem languens & Algens, tandem sub finem tertii diei Lipothymicè obiit, toxico prægrandi proculdubio interemptus.

HISTORIA TERTIA.

(b) Nuperrime accersitus à Domina *Baxer* Vetula, habitante in vico dicto *Fleet street*, eam inveni continua ægritudine & vomitione, à quatriduo, oppressam, & jam pene confectam; omnia ingesta illicò rejicientem, & inde animi deliquium sæpius perpessam; pulsum deprehendi celerem & debilem, temperiem autem, præ languore & perpetua ægritudine, mitem, & quadantenus frigidam: urinam ferè sanam. Insomnis jacebat, & tantùm non delirabat; De *Nausea* verò & *Vomitione* unicè conquerebatur. Mihi de singulis diligenter percontanti narratum est, Fœminam à sex hebdomadis præteritis valetudinariam fuisse, frigore & calore præternaturali sese excipientibus tentatam, nec non periodis incertis, Nausea & vomitione frequenter laborasse. Unde, jure merito, conjeci eam Veneno febrili mitiori diu infectam fuisse, quod tandem ex incuria eoùsque prævalebat, ut Spiritus animalis inde penè extingueretur. Ægra, ac si toxico propinato, Vomitione perpetua laboraret, & brevi fatis cessura esset, nisi veneni viribus, ope *Antidoti*, sine mora fractis, Tonus Spirituum & Crasis Sanguinis illicò restituerentur. Igitur postquam præscripseram *Bolum & Julapium Cardiacum*, atque *Vesicatoria* ad Expansionem Spirituum promovendam, & pro potu ordinario, *Aquam* pulli ad demulcendam acrimoniam humorum in Ventriculo excretorum, *Julapium Sale Absynthii* & succo *Limonum* saturatum, ad ventriculum confortandum cochleatim hauriendum; jussi ut *Cortex Peruvianus* exhiberetur copiosè ad venenum Febrile subigendum, in formam *Haustuum Tincturæ* redactus, addendo bis vel ter die gut. x. vel xij. Laudani liquid. Vehementis vomitionis gratia, quæ tam alimentorum quam Medicamentorum retentionem impediebat: Inde spatio unius diei, Ægritudine & Vomitione diminutis, criticè succreverunt *Aphthæ* albæ per totum *Os*, urina multa Rubedine tincta & contentis saturata reddebatur, & cætera indicia expansionis Spirituum Febri lis Caloris redintegrata aderant, & brevi, Morbus propriam formam *Tertianæ* legitimæ induebat; Frigus, Calor & Sudores sese alternatim excipiebant, quæ ex continuato usu *Corticis*, post circuitum duorum paroxysmorum profligata sunt, & Ægra ab omni Symptomatum satellitio liberata.

Morton Opera Medica.

(a) *Altera ejusmodi.* (b) *Febris Intermittens Vomitionem simulans.*

HISTORIA QUARTA.

[a] *Domina Harcourt* Vidua habitans in vico dicto *Newgate street*, postquam per tres hebdomadas Febres Intermittente legitima laborasset, ubi tandem ob malum regimen, Febris in *Continuam* degenerasset; Natura virulentiam per glandulas Intestinorum & Ventriculi protrudere satagente, singulis Exacerbationibus, in novum morbum incidisse videbatur, *Diarrhœam* scil. torminosam ac truculentam, cui adjuncta erat insuper levis ad *Vomendum* dispositio. Frigore, Calore, cæterisque Febris signis planè evanescentibus, misera Muliercula unicè conquerebatur de *Fluxu* Alvi immodico atque horrendis *Tormintibus*, quibus, durante Paroxysmo, adeò excruciata & confecta erat, ut illicò moritura sibi videretur. Ex Inspectione autem Urinæ intensè rubræ ac turbatæ (qualis Febre Intermittenti Laborantium Urina esse solet) atque observatione Exacerbationum hujus Fluxus, & Alvi Torminum, probè novi molesta hæc Symptomata à Venenato Fomite febris Intermittentis ortum suum habuisse. Proindèque suppressionem dirorum horum Symptomatum *Laudano*, cæterisque ejusmodi frustra tentandam duxi, nisi Fermentum, horum omnium Symptomatum causa, propria Antidoto prius subigeretur; & quamprimum Natura, à recenti veneni vigore, irritata virulentam materiam, more suo, per Alvum deturbare iterum satagerit, Symptomata priora, disruptis ubique repagulis, recursura; aut, si fortè ab *Opiatis* sisterentur, pejora, atque magis funesta, in genere nervoso, in eorum locum successura. Quocircà, quamprimum *Aqua Pulli*, & *Decocto Albo* in locum potus ordinarii substitutis, atque *Bolo Opiato* Symptomata præsentia compescueram, atque, finita exacerbatione, inducias obtinueram, illico *Corticem Peruvianum* absque vel cum *Laudano*, prout Symptomata id requirebant, confertim ingerendum curavi, unde non tantum à *Diarrhœa*, & Torminibus periodicis, verum etiam à latitante febre prorsus liberabatur, Urina etiam in sanum colorem restituebatur, atque appetitus rediit. Indéque Ægram, absque alio aliquo præscripto, dimisi, solummodò ad prophylaxin, *Corticis* post debita intervalla, repetitionem suasi, quandoquidem Morbus cum diris suis Symptomatis *Cortice* solo profligatus esset. Hoc Consilio à muliere jam valetudine integra utente spreto, quasi officioso & supervacaneo; Totum Genus Nervosum, post duas hebdomadas elapsas, virulentia recrudescente, Universali Dolore spasmodico versatili, mirum in modum excruciabatur, & tandem Morbus prior revirescens, Speciem *Ophthalmiæ* dolorificæ, seu Inflammationis Oculi sinistri induebat. Ego advocatus, ubi observassem urinam denuò reddi intensè rubram ac turbatam ut prius, sitim urgentem, pulsum celerem & fortem, atque ipsam *Ophthalmiam* alternis diebus, statis Periodis, exacerbatam, & reliqua indicia Febris primariæ; ritè conjeci flaturam à Fomite venenato iterum lacessitam, nova hæc Symptomata Proteiformia produxisse. Indeque, licet, ad relevationem Symptomatum urgentium, Sanguinem è Vena *Jugulari* extrahi, Alvum bis, terve, diebus alternis. *Decocto* Amaro, *Decocto Sennæ Gerennis* ac *Manna* atque tandem *Decocto Sennæ* cum *Syrupo de Spina Cerv.* subduci, atque *Collyrium* anodinum *Fotum*, ac *Cataplasma* ad Oculum exterius applicari jussseram; diebus tamen intermediis, *Electuarium* è pulvere *Corticis Peruv.* confectum, exhibendum præscripsi: Probè sciens hoc Symptoma Medicamentis frustra impugnari, si causa ejusdem virulenta propria Antidoto non subacta fuisset. Atque, hac methodo, à Febre, æquè ac Ophthalmia, brevi, liberata revalescebat, atque hactenus optima valetudine utitur.

HI-

[a] *Febris Intermittens Diarrhœam torminosam simulans, tandem in Ophthalmiam mutata.*

HISTORIA QUINTA.

(a) *Domina Hudſon* vidua, circa annum ætatis ſuæ triceſimum à mutatione aeris, ac frigore inde ſuſcepto: *Diarrhœa*, torminoſa & *Vomitione* adeò atroci corripiebatur, ut in ἐξάδι Paroxyſmi, præ vehementia Spaſmorum ventriculi ac Inteſtinorum, animi Deliquium ferè ſemper inſtare videretur. Ego durante vigore Paroxyſmi quinti, media nocte, accerſitus, Symptomata urgentia facillimè ſuſtuli. Præſcripſi enim *Aquam Pulli*, & *Decoctum Album* pro potu ordinario, & aut. xiv. *Laudani* liquid. in hauſtu *Jujubapii Hyſterici*, quarta quaque hora exhibendas. At poſt horas xxiv. recens lucta inſtituta eſt, quo tempore, non obſtante regimine præfato, ac uſu *Laudani* repetito. Symptomata cum priori ſævitia recrudeſcebant; Quod cùm ſemel aut bis obſervaſſem, Urina interea intensè Tincta, atque Aeri frigido expoſita ſedimentum Colore lateritio deponente; ure meritò ſuſpicatus ſum [ut ut cætera omnia ſigna Febris Intermittentis Diagnoſtica hoc Symptomate obſcurata diparebant] cruciantem hanc Diarrhœam à Veneno Febrili prodiiſſe, quod ſingulis Paroxyſmis, ad Inteſtina protruſum, recrudeſcentiæ dirorum horum Symptomatum anſam præbebat. Indeque ut ut *Laudano* ſymptomata cederent, revirecentia eorumdem, ſine ſubactione Fermenti Febrilis, præcaveri non potuit. Quocircà (annuente *Cl. Collega* D. D. *Daniele Cox*, qui unà mecum Ægræ ſalutari conſulebat) Drachma una pulveris *Chin. Chin.* cum guttis xii. *Laudani* liquid. in Paroxyſmorum intervallis, in formam *Hauſtus* redacta quarta quaque hora propinabatur, unde (quamprimùm ℥vi. vel ℥j. conſumpta eſt) Febre, ac Symptomatis inde ortis jam evictis, Ægra illicò prorsùs revaleſcebat, Urina, ac appetitu in ſtatum integrum reſtitutis. Nobis autem nihil amplius agendum reſtabat, niſi ut, repetitione Pulveris poſt debita intervalla, revireſcentiam Morbi anteverteremus.

HISTORIA SEXTA.

(b) Uxor Domini *Peck*, habitantis ſub Inſigni *Leporis*, in vico dicto *Ruſſel-ſtreet in Covent-Garden*, anno 1688. *Hetico* calore alternis diebus aucto, *Tuſſi* importuna, *Dyſpnœa*; ante omnia *Nauſea* & *Vomitione*, præſertim verò *Diarrhœa* torminoſa correpta, plurimùm inde emaciata & viribus ſpoliata, alium Medicum (Me abſente) accerſivit. Qui, Symptomata ſuborta, cauſa eorum poſthabita, aut ſaltem non probè perſpecta, ſpatio hebdomadæ, variis Remediis in caſſum impugnavit. Mihi tandem vocato, *Fœmina*, in ultimo Stadio *Phthiſeos* acutiſſimæ verſari videbatur, donec ex Hiſtoria Morbi clare admodùm deprehendi, Fermentum Febrile, Fomiti Intermittentium non diſſimile anſam præbuiſſe huic Symptomatum catervæ, in Pulmonibus, Ventriculo, & Inteſtinis ſubortorum. Indeque ut ut *Venæ ſectione*, *Linctu* & *Apozemate* pectorali Pulmonibus plurimùm infarctis ſuccurrere, atque *Oplatis* & *Adſtringentibus* Fluxum Alvi Colliquativum compeſcere ſategerim; Probe tamen ſciens Cardinem Curationis in hoc verti, ut uſu *Corticis Peruv.* Fermentum Febrile Venenatum ſubigeretur; (Colliquatione enim Humorum, eorùmque excretione in Pulmones, Ventriculum atque Inteſtina hoc modo impedita, *Dyſpnœa* & *Diarrhœa* torminoſa non amplius duraret) Unciam unam, vel alteram Polychreſtæ hujus *Antidoti* cum *Laudano* ob præſentem Diarrhœam commixtæ, ſpatio triduî, partitis vicibus, miniſtrandam juſſi, formâ Ægræ gratiſſima. Quo facto, illicò à *Febre*, *Diarrhœa*, & quadantenùs ab affectionibus Pulmonaribus liberata (appetitu etiam, ac urina integrè reſtitutis) multò meliùs ſeſe habuit, quocirca Eam in aerem ruſticanum dimiſi, ut Pulmones ab infarctu penitùs liberarentur: Atque ibi, uſu Corticis: poſt debita Intervalla, ex meo Conſilio bis terve repetito, prorsùs revaleſcebat.

Anno 1690. eadem impræguata, fere toto Ingravidationis tempore *Diarrhœæ*

a) *Altera ejuſmodi.* (b) *Febris Intermit. Diarrhœam & Phthiſin ſimulans.*

terminosa, incertis periodis recurrenti obnoxia erat, unde, menſe puerperium præcedente, adeò excruciabatur, ut opem meam iterum petere coacta ſit. Ubi *Opiatis & Adſtringentibus* hunc fluxum ſiſtere in caſſum tentaſſem, qui poſteà, tempore puerperii, auctus, ſolitam ac debitam perſpirationem penitùs impedivit, unde magnum aliquod incommodum ſubſecuturum, jure merito, ſuſpicari fas erat, tandem memor Hiſtoriæ priùs narratæ, auſpicatò judicavi, Diarrhœam hanc torminoſam, ut ut Chronicam, à Fermento Febrili Venenato deliteſcente ſubortam fuiſſe: Indeque *Corticis* ℥j. cum *Diaſcordio* commixtam forma Pilulari, quam Ægra elegerat, exhibendam, & quarta quaque hora repetendum juſſi. Unde, ſine cujuſcunque alterius Remedii ope, ſpatio bidui, *Sudore & perſpiratione* ſolitis redeuntibus, à *Diarrhœa & Torminibus* planè liberabatur; Nihilominùs (quod apprimè notatu dignum eſt,) fermento Venenatò poſt unam vel alteram hebdomadam elapſam iterum recrudeſcente, duos vel tres Paroxyſmos *febris* Intermittentis Legitimæ, Tertianæ, cum nulla *Diarrhœa* vel *Torminibus* ſociatæ, ſucceſſivè paſſa eſt: At febrem repetito *corticis* uſu facillimè penitùs evici.

HISTORIA SEPTIMA.

[a] Dominus *Atwood*, habitans ſub Inſigni *Lunæ dimidiatæ*, in dicto *Cheapſide*. Vir ſexagenarius, poſtquam ad tres vel quatuor dies, ſtatis periodis, jam febricitaret, jam melius ſe haberet, tandem, quaſi inſtanti, diris Ventriculi ac Inteſtinorum Spaſmis, Vomitionibus & Dejectionibus immanibus *Choleram* morbum referentibus correptus, & penè confectus, in hoc mortis procinctu ſtans opem meam efflagitavit. In levamen Symptomatum illicò imperavi, (quod mihi in *Cholera* Morbo ſolenne eſt) *Aquam Pulli* copiosè uniceque bibendam; atque etiam ad humores per glandulas Inteſtinorum excretos demulcendos, *Enema* ex eodem liquore extemplò injiciendum. Tandem, regione ventriculi *Sacculis Aromaticis*, in Vino Clareto & aqua Ferrata coctis & expreſſis, prius calidè fota; ad Spaſmos prorsùs ſublevandos, guttas xij. xiv. xv. *Laudani* liquidi in Hauſtulo *Julapii Carminativi*, ſingulis vel alternis horis exhibendas, donec, torminibus & evacuationibus diminutis, placide obdormiſcere cœperit. Hoc pacto, Paroxyſmo ſoluto, evictiſque Symptomatis inde ortis, Vita Ægri in vado eſſe viſa eſt. Quandoquidem autem ex urina ſedimentum colore lateritio præcipitante, aliiſque indiciis probe noverim dira hæc Symptomata ſobolem eſſe Venenati Febrium Intermittentium Fomitis; Indeque eorum revireſcentiam die ſecundo vel tertio rite expectandam eſſe; Præſervationis gratia, præſcripſi hauſtum Febrifugum cum ℥j. *Cortic.* & *Laudan.* liq. gut. x. tertia vel quarta quaque hora propinandum, ad fermentum febrile ſubigendum, & recrudeſcentiam dirorum Symptomatum antequam Doſis Pulveris ſatis larga ingeri potuit, derepente, abſque evidenti occaſione quaque, Paroxyſmus *febris Tertianæ* Intermittentis legitimus repullulabat, non autem diris Symptomatis, ut ante, ſociatus; quandoquidem ab uſu *Antidoti*, licet hactenus nimis parce miniſtratæ, vires Venenati Fermenti quadantenus fractæ fuerant. Ex continuato verò uſu Hauſtuum, ſub finem Paroxyſmi repetitorum, abſque aliquo alio additamento, plane revaleſcebat Æger, urina atque appetitu in ſtatum priſtinum reſtitutis, atque huc uſque poſt plurimos annos ſuperſtes manet, optima valetudine utens, inde præſertim (ut arbitror) quia Mandatis noſtris morem gerens, poſt *febrem*, & *Choleram* Morbum fugatas, uſum Corticis, bis terve, poſt ſtata ac debita intervalla, Prophylaxeos gratia repetebat.

HISTORIA OCTAVA.

(b) Domina *Arris*, poſtquam diverſata fuiſſet in aere ruſticano, ubi tunc temporis *febris* Intermittens *Endemia* graſ-

[a] *Febris Intermit. Choleram morbum ſimulans.* [b] *Altera ejuſmodi.*

raſſabatur, *Londinum* reverſa, *China* Morbo derepente corripiebatur acutiſima; adeò ut è lecto ſuſcitatus primo mane, feſtinanterque accerſitus ſim ad eam inviſendam: Etenim præ vehemencia Spaſmorum, Evacuationem ſupra & infra, vita Ægrotantis in ſummum periculum adducta videbatur. Extrema quippe algebant, Pulſus deficiebat, & inordinatus evaſerat, Patienſque Ægritudine immenſa, ad deliquium uſque, penè confecta erat. A quibus Symptomatis eam brevi reſtitui, Methodo in priori Hiſtoria deſcripta. Paroxyſmo autem finito, ubi Urinam intensè rubram ac lateritio colore, inſpexiſſem; Haustus Febrifugos cum *Laudano*, Prophylaxeos gratia, propinandos juſſi; quos cùm ſeſe bene habere jam ſenſit, planè neglexit, quaſi officiosè, atque abſque neceſſitate præſcriptos. Hujus autem negligentiæ die ſequenti pœnas luebat, recrudeſcente Paroxyſmo Febrili, cum diris *Choleræ* Morbi Symptomatis ut ante ſociato. A quibus Symptomatis ubi ſeſe liberaſſet ante præſcripta Methodo; Ipſa ultrò à me petebat Hauſtus Febrifugos Prophylacticos, quos illa jam æque diligenter deglutiebat, ac Ego lubenter præſcripſeram. Atque, hoc pacto, à Febre ac diris hiſce Symptomatis liberata, protinus revaleſcebat, & uſu *Pulveris*, poſt debita intervalla, bis terve repetito, hactenus à v. vel vj. annis ſana manet.

HISTORIA IX.

(a) Ante tres menſes accerſitus eram ad inviſendum puerum tres annos natum, ad Inſigne Regii Capitis in *Fetter Lane*. Invenij eum immenſè ſitientem, hebetem ac attonitum; Aderat extremorum frigiditas, & pueri ſalus à Parentibus deſperabatur. Quippe per horas xii. *Cholera* Morbo acutiſſima pene confectus erat. Ubi eum ab imminente ſymptomatis periculo, Methodo præfata, ſpatio unius diei liberaſſem, ex Urina lateritia de Fermenti Febrilis deliteſcentia certior factus, Pulveris *Febrifugi* ℈j. cum gut. v. *Laudani* liqui. in Cochleari Julapii Cordialis, quarta quaque hora exhibendum juſſi. Poſt tres Drachmas hujus *Antidoti* miniſtratas, virulentia Febrili ſubacta vegetus ac ſanus puer evadebat, Appetitu ac Urina [ſtupentibus omnibus Amicis] ſpatio tridui integrè reſtitutis.

HISTORIA X.

(b) Domina *Fendall*, Matrona generoſa ſane ac formoſa menſe *Septembri* anno Dom. 1672. & Ætatis ſuæ quadrageſimo, Febre *Quartana* correpta, Curæ Pharmacopolæ ſeſe committebat; Medicamentis autem, neſcio quibus, juſſu ejus, perperam tractata, & in ſtatum deploratum inde redacta; media Bruma, ubi ab una vel altera hebdomada lecto perpetuo, præ languore, affixa eſſet quaſi animam illicò efflatura, Me accerſebat. Deprehendi Pulſum ejus debilem ac celerem, *Ægritudinem* ventriculi immenſam, perpetuam, *Lipothymias*, frequentes, *Vigilias* pertinaces, *Nauſeam* ac *Vomitum* indeſinentes, *Sudores* multos & Colliquativos, *Sitim* inextinguibilem, *Sputationem* magnam, continuam Jactationem ac inquietudinem, *Appetitum* ſummè proſtratum, *Suffocationes Hyſtericas*, cæteraſque ejuſmodi affectiones in genere Nervoſo; hæcque omnia Symptomata; noctu dieque, ſine quavis Remiſſione, perpetuò urgentia. Unde Ægra in dies ſeſe ult. diem oppetituram rata, recidivationem Febris primigeniæ obnixè optabat, modò ea lege, ab hiſce miſeriis variis ac perpetuis liberaretur. Ubi applicatione *Emplaſtri Hyſterici* & larga quantitate *Julapii Cordialis*, & *Cephalicorum*, viribus proſtratis, & ſuffocationibus ſuccurrere in caſſum tentaram, nec *Opiata* ſomnum conciliare poterant, niſi quem ſemper

Ægri-

(a) *Tertia ejuſmodi.*

(b) *Febris Intermittentis in Continuam cum Syncope, ægritudine, Sudore Colliquativo ſociatam ſine Exacerbationibus & Remiſſionibus degenerans.*

Ægritudo immensa excipiebat, firmiter statuebam *Catharticis* lenioribus Morbum hunc in pristinam suam formam restitui debere. Quocirca, *Potionem Amaram* cum ℥ß. *Sennæ* duntaxat, ob debilitatem virium, lubricitatem alvi solitam, propinandam, atque per tres dies continuos repetendam jussi. Dejectiones inde habuit singulis diebus viij. x. xij. Unde, quamvis debilior quadantenus evaserat, hoc tamen commodi [prout vota feceramus] reportavit, quòd remissiones & ferè intermissiones Symptomatum urgentium inde perceperit, & morbus pristinum typum resumpserit: In singulis enim Paroxysmis *Horror*, *Ardor*, & *Sudores* copiosi sese invicem iterum excipiebant. Quo observato, à purgatione ulteriori prorsus abstinui, atque *Pilulas è Cortice* Peruviano exhibendas quarta quaque hora præscripsi. Spatio bidui, cum primum Pulveris Febrifugi ℥ß. (qui tunc temporis vegetus ubique venalis prostabat) devoraffet, à Febre atque satellitio dirorum Symptomatum eam comitantium liberabatur, atque hucusq; in vivis est, optima valetudine utens, ut ut recidivationi simplicis *Febris* Intermittentis, ex levi quacunque occasione, sæpius obnoxia fuerit.

HISTORIA XI.

(a) Domina *Rhompson* circiter annos 34. nata, vicina Dominæ *Fendall*, ubi ad tres Menses Febre *Quartana*, non obstante Pharmacopola, qui ei Medicinam faciebat, laboraffet, ac jam symptomatis ferè iisdem, quibus nuper Domina *Fendall*, confecta esset, adeo vix sese in lecto ab una ad alteram partem movere posset sine deliquio; Cum Vicinam suam subito ac inopinato restitutam esse fama accepisset, me etiam accersivit. Ego hanc etiam, Methodo in Historia præcedente descripta brevi restitui: Verum ob pertinaciam morbi, Pulverem Febrifugum ad ℥iß. in variis formis, exhibere coactus fui. Inde vero, absque additamento cujuscunque alterius Medicamenti, præter spem omnium Amicorum, qui eam pro deplorata habuerant, planè convaluit, à variis atq; horrendis Symptom liberata.

HISTORIA XII.

(b) Anno 1682. invisi Juvenem habitantem in vico dicto *Covv-Cross*, quem à Frigore susceptо inveni derepentè Dolore universali acutissimo, *Rheumatismum* Spasmodicum referente correptum quo jam ad horas xii. ad minimum, excruciatus fuerat; adeo ut præ Doloris vehementia & diuturnitate, sine viribus, & anhelus jaceret, ac si illico esset animam efflaturus. Urinam autem [uti spasmodicè affecti ubique solent] reddebat tenuem, claram & copiosam, Pulsus erat admodum debilis & celer. Dirum hoc Symptoma illico, pro virili, sublevare sategi, efferatum Spirituum motum primum *Venæ sectione* (quam in brachio statim celebrandam jussi) compescendo, dein leni *Vomitorio* (quippe vires *Emeticorum* egregias in *Rheumatismo* universali debellando jam sæpius expertus fueram) & denuo, gut. xv. *Laudani liqu. Helmont.* quarta quaque hora exhibitis, in Haustulo *Julapii* Cordialis, quousque doloris perseverantia indicaret. Hoc pacto, nisu Spasmodico, seu efferato Spirituum Orgasmo jam diminuto, manè proximo ex Pulsu in fortem & celerem mutato, atque Urina contentis saturata, & rubedine profunde tincta atque ejusdem, cum aeri exponeretur, colore lateritio, æque ac ex præsenti Ægri Temperie, Febrem manifesto deprehendi. Paroxysmo autem, more solito, subsequentibus copiosis Sudoribus, finito, ut reliquias Febrilis effervescentiæ tollerem atque Symptomatum dirorum recrudescentiam præcaverem. Venenati Fomitis subactionem larga quantitate *Corticis* cum *Laudano* commixti festinanter & cum successu moliebar. Ægер mo tigerus spatio xxxvi. horarum inde plane in-

(a) *Altera ejusmodi.*
(b) *Febris Intermittens Typum Spasmi universalis primùm induens.*

ne in ſtatum ἀνυπόστατον redactus, ex Orci faucibus evaſit; Urina ſimul & Appetitu jam integre reſtitutis adeo ut brevi, muniis ſolitis, cum firma valetudine, fungi potuerit. Ut ut *corticem* prophylaxeos gratia non repetens, poſt x. dies elapſos negligentiæ pœnas luebat, uno vel altero *Febris* Tertianæ legitimæ Paroxyſmo, tunc tempor s reviveſcente, non autem cum diris Symptomatis ut prius ſociato. A qua *febre* etiam, repetito uſu *chinæ chinæ*, ſtatim liberabatur, & hucuſque [quantum ſcio] optima valetudine utitur.

HISTORIA XIII.

(a) *Dominicus Ernly* Juvenis, ſervus Domini *VVood* habitantis ſub inſigni *Leporis* in vico dicto *Pater-Noſter Rovv.* Poſt ingurgitationem nimiam *Vini Claretti*, cùm primùm die ſequenti Menſis ſc. *Auguſt.* 3. 1690. pranſus eſſet, Horrore, Rigore, atque Frigore intenſiſſimo corripiebatur, unà cum dolore horrendo regionem *Diaphragmatis* occupante, unde Algens, Anhelus, & imbecillitate ac languore confectus, ad plures horas, quaſi jam jam moriturus, jacebat Arteriis interim, ſenſu judice, vix ſeſe vibrantibus. Ego advocatus ſtatim deprehendi Spiritus à Venenato Fermento Febrili non tantùm irritatos eſſe, verùm etiam plurimùm oppreſſos; atque eò magis, quia Ventriculum, cùm Fermentum Stomachicum activo veneno labefactum cibo macerando haud par fuit recens ſaginaverat, Ideòque, ut Ventriculus à moleſta ſarcina quam citiſſimè liberaretur, juſſi, *Salis Vitrioli* ℥ß. cum Oxymel Scillitic. ℥ß. commiſcendam, atque *mixturam* illicò Cochlearim exhibendam; liquore *Poſſetico* inter ſingulas Doſes calidè & copiosè ingeſto. Æger, finita Vomitione, in lecto decumbens, & multis ſtragulis coopertus Cochlearia iv. vel v. *Iulapii* ſequentis Cordialis ſæpiùs ad libitum ſumpſit, donec ab expanſione ſpirituum inde reſtituta, flamma in maſſa Sanguinis accendi incœpit: Deinde juſſi ut, ad ſpaſmorum ſolutionem promovendam, ℥viii. Sanguinis è brachio mitteret *Bolum* ex *Theriaca Andromach. & pulv. e Chelis Cancr. Comp* an. ℥ß. confectum: ad ſpiritus reſocillandos: Spaſmos ulteriores compeſcendos, & Sudores ciendos devoraret, ſuperbibendo Hauſtulum *Iulapii* Cordialis ſequentis. ℞. *Aqu. Meliſſ. Cenig.* an. ℥iv *aqu. pæon. Comp. Epidem. Syrup. Caryop.* an. ℥ß. M. F. *Iulap.* die proxima ſc *aug.* 4. ubi obſervaſſem Alvum eſſe adſtrictam, atque Pulſum à remiſſione Febris quadantenùs debilem (ut ut Aeger à Spaſmis immunis eſſet) ne ex nimia Spirituum depreſſione Febris in Malignam mutaretur; poſt rejectionem *Enematis* è *Decoct. E. mollient.* ℥x. *Mercur. & Saccharo rubr.* an. ℥ii. & Spec. Hier. Pic. ℈ii. confecti, juſſi illicò ℥ß. *pulveris e chel. Canc. comp.* è Cochleari *Iulapii* exhibendam, & ſexta quaque hora repetendam Tria etiam ampla & acria *Veſicatoria* ad *Nuchan* ſc. & *Carpos* internos ſupra Pulſus applicanda, & *Bolum Theriacalem*, hora ſomni miniſtrandum. *Auguſt.* 5. Aegrum fere ἀνυπόστατον inveni, atque omnia (uti Mihi videbatur) in vado. Indeque duntaxat juſſi repetitionem *Iulapii cardialis*, & *Enematis* quinta Pomerid. (ſi Alvus adſtricta id requireret) injiciendi, & *Boli Theriacalis*, hora ſomni exhibendi, & ut ℥iv. *Decoct. Amar. purgant.* craſſino manè in promptu eſſent, quo Alvus (ſi ita viſum eſſet) leniter ſubduceretur. Media autem nocte, inexpectatò, Spſamis adeò horrendis iterùm corripiebatur, ut pluries deliquia inde perpeſſus ſit, atque ad ſex horas, ad minimum, Algens, & Anhelus, velut illico exſpiraturus jacebat: A quo diſcrimine Aegrum haud abſque *Laudano* liberare potui, quod inde manu liberali, repetitiſque vicibus miniſtrandum juſſi. Spaſmis autem hoc modo ſolutis, Spiritus iterùm ſeſe expandere incipiebant, & flamma in Maſſa flagrare: Quocirca ℥viii. *Sanguinis* iterùm detraxi, & ne Spiritus inde labe-

(a) *Febris Intermittens Spaſmum Diaphragmatis & partium Reſpiratione inſervientium ſimulans.*

labefactati derepente corruerent, *bolum Theriacalem* statim à Venę sectione deglutiendum jussi, ut & *Empl. Hysstericum*, Galbano in Margine obductum circa Umbilicum applicandum, & duas *pilulas ex Ammoniaco, Galbano, assa Fœtida & Castoreo* confectas tertia quaque hora exhibenda, unà cum Cochl. iv. vel v. *Julap.* sequentis, quandoquidem genus Nervosum, velut in Hysstericis, multùm pati videbatur. ℞. *Aqu. Meliss. Rut. Ceras. nigr.* an. ℥iij. *Aqu. Pæon. Bryon. comp.* an. ℥ß. *Tinctur. Castor.* ℥ij. *Sp. Sal. Armon.* ℥ß. *Syr. Pæon. comp.* ℥ß. M. F. *Julap.* Hisce autem non obstantibus, nocte sequenti recrudescebat paroxysmus cum spasmis *Diaphragmatis* & cæterarum partium Respirationi inservientium horrendis, & Deliquiis frequenter recurrentibus sociatus; Quæ symptomata non sine largo & repetito usu *Laudani* superare potuimus. Cùm hac tertia vice *Spasmos* periodice recurrere observassem, & ab inspectione urinæ jam multùm tinctæ, & in colorem lateritium præcipitatæ; deprehendi Proteiforme Venenum à Fomite Intermittentium febrium non diversum, sub hac larva delitescens ansam hisce diris Symptomatis præbuisse. Ad venenatum igitur hoc seminium penitùs eradicandum, Haustum sequentem febrifugum illicò exhibendum jussi, & tertia quaque hora ad xij. vices repetendum, semper addendo *Laudan. Londinens.* gr. iß. haustui nocturno, ut, tempore Paroxysmi, Spasmi præpedirentur. ℞. *Aqu. Cardu.* ℥ij. *Pæon. Comp. Syrup. Caryoph.* an. ℥ij. *Pulv. Cortic. Peruv. Subtiliss. trit.* ℥j. M. F. *Haustus*. His ministratis plane convaluit Æger, absque quocunque alio Medicamento nisi quòd ℥j. Corticis semel atque iterùm, post justa intervalla, repetendam jusserim, partitis vicibus ministrandam, ut recrudescentia diri hujus morbi præcaveretur: atque sanè votis omnia fausté responderunt.

Eadem ætate, *Fabrum Ferrarium* habitantem in vico dicto *Cow-Lane* prope *Smithfield.*, aliumque idem mysterium exercentem in Platea dicta *St. John's street*, eodem fere modo, post *Crapulam* correptos conspexi, diù scil. Algentes, Anhelos, Imbecillitate virium ferè ad Lipothymiam usque confectos, adeò ut præ atroci & ineffabili dolore, regionem *Diaphragmatis & Abdominis* totius occupante, sese illicò perituros crederent. At postquam præsentem Orgasmum Spirituum, atque Spasmos inde subortos Venæ sectione priùs cohibuissem; *Bolo Theriacali & Opiato*, atque *Vesicatoriis*, justam Spirituum expansionem promovissem, Dolor mitigatus est, flamma (ut ex vibratione arteriarum & tinctura urinæ apparebat) in sanguine accendebatur, facillimè *Haustibus* nostris, febrifugis Opiatis, quarta quaque hora per biduum repetitis, febris cedebat, integrè & sine alterius Medicamenti auxilio, ambo sanabantur.

Nuperrimè etiam, scil. die instantis *Februarii* decimo sexto, post Meridiem, Pharmacopola diligentissimè me accersivit ad invisendum Collegam eximium D. D. *Grear*, qui postquam sese, horis matutinis, injuriis aeris, post intensum frigus præcedens mox regelantis, incaute exposuisset, Spasmis adeò atrocibus & horrendis totam pulmonum, & Diaphragmatis regionem occupantibus derepente corripiebatur, uti inde anhelosum, & ad deliquium usque pressum, velut illicò animam efflaturum, sedentemque eum invenerim; Decumbere etenim nullatenùs potuerat: Extrema frigebant: urina erat tenuis, & clara; Vibratio arteriarum tarda & oppressa, atque per plura momenta nedùm explorando perceptibilis: Ferè per quadrantem horæ attonitus, stertore quasi apoplectico afficiebatur. Accersito igitur Chyrurgo, ℥xiv. *Sang.* illicò è Brachio detrahendas jussi? *Pilulam* item ex *Ammoniaco, Galbano. Castoreo & Assa fœtida* confectam unà cum haustu *Julapii Cephalici*, *Spir. Salis Armon. Tinctura Castor. &c.* saturati sæpiùs exhibendam: Atque Frontem, tempora, & extremos artus *Spir. Sal. Armon.* imbutos, frictionibus asperis agitandos. Quamprimùm autem Spasmi, horum usu ex parte sublevati fuerunt, quo decumbere poterit, cum in lecto priùs calefacto positum stragulis

ope-

operiendum imperavi, unde sæviens dolor, post trihorium quadantenus mitigari cœpit: Pulsus, oppressus licet, ordinatior fuit: Vires aliquatenus resarcitæ, Respiratio liberior, Indeque (annuentibus Eruditiss. Collegis D. D. *Martin*, & D. D. *Havers* quos in hoc præcipiti casu accersendos duxeram) ad reliquias excruciantium spasmorum penitùs tollendas, post Enematis rejectionem [quod jam in promptu erat] Haustus Pategoricus cum ʒiij. *Syr. de Meçon* gutt. xiv. Laud. liqu. & gr. v. Salis Volatil. C. C. illicò propinabatur. Quin & quarta quaque hora, ad orgasmum Spirituum nimium prorsùs compescendum, repetebatur: Ne Spiritibus autem inde præter modum depressis & irretitis, febris in Malignam fortè degeneraret, Vesicatorium insuper amplum & acre ad Nucham applicandum jussimus. Quid fit? Mane sequenti invenimus Cl. Virum, à spasmis dolorificis, deliquiis juxta, ac anhelosa respiratione liberatum, atque sudore (uti in fine paroxysmi febrilis) undique perfusum: Pulsum verò citatiorem ac fortiorem: Et urinam intensè rubram, & frigido aeri expositam colorem lateritium referentem: Unde ritè conjectantes, catervam hanc symptomatum dirorum, à Febrili Fermento delitescente profectam, atque brevi (si venenum Antidoto exhibita non maturè subactum fuerit) repullulaturam; jussimus ʒj *Chinæ-Chinæ* illicò forma haustus exhibendam, & quarta quaque hora repetendam, addendo haustui nocturno Laud. Lond. gr. j. Die morbi tertio, Veneno recrudescente, spasmodico dolore in cruribus, ad modum rheumatismi levioris, afflictebatur: Ex continuo autem corticis usu, quarto die convaluit, à dolore penitùs liberatus: Quin exinde appetitus rediit, atque sanum planè colorem urina induit. Post verò spatium tridui elapsum, absque evidenti quacunque causa, recidivam passus est, spasmis Thoracinis, licèt non adeò truculentis ut priùs denùò correptus est. Urina primùm clarè & pallidè reddita, demum verò intensa rubedine saturata. Nullo autem alio indicio febris præsentis ex pulsu vel siti, apparente; ab hac exacerbatione verò, spatio bidui ex repetita venæ sectione, usu Laudani & corticis restitutis, per quatuor dies iterùm convaluit; tum demum, ex veneno recrudescente, levem quandam spasmorum revivescentiam iterùm in Pectore sensit, à qua, venæ sectione & Bolo ex *Theriac. Androm.* & *pulv. Goan.* an. ʒß. & Laudan. Lond. gr. j. confecto ac exhibito; spatio unius noctis. Sudoribus undiquaque scatens penitus liberabatur: urina quæ nocte præcedenti clara & tenuis apparebat: mane sequenti colorem lateritium referente; tertiò autem die, ab usu corticis sana planè apparente; Ideòque consului, ad futuram horum paroxysmorum sextanorum recrudescentiam antevertendam, ut quarto quoque die unciam unam corticis, electi, Forma sibi gratissima, devoraret ad tres vel quatuor vices.

HISTORIA XIV.

(a) Filia Domini *Sayers* Procuratoris in *Doctors Commons*, menses xiij. nata, nuperrimè à veneno Febrilis Spiritus deprimente, ad unum vel alterum diem jacebat pallidula, attonita, suspiriosa, ac anhelosa, tanquam illicò moritura [quippe cerebrum & pulmones plurimùm oppressebantur] & eo prorsùs modo quo Infantes Spasmis obnoxii, in paroxysmorum Intervallis, affecta: Verùm *febris* præsens ex temperie vel pulsu dignoscenda non erat. Ego advocatus jussi ad Spiritus excitandos *Emplast. Cephalic. cum Euphorb.* ad plantas Pedum, atque *Vesicatoria*, *applicanda* ad *Nuchæ* & *Carpos* internos, *Linctum* etiam *ex Oleo Amyg. d. rec. Syrup. ex Erysim. & Sacchar. Cant. alb.* confectum, & in *Decocto Pectorali* solutum; Cochleatim, idque sæpiùs exhibendum: *Linimentum* etiam ex æqualibus partibus *Vaguent. Dialtæ.* & *Oleum Nucist.* pectori exterius illinendum, atque gr. vj.

(a) *Febris Intermittens In Infante Convulsiones simulans.*

gr. vj. *pulv. è Chel. Cancr. Comp.* cum æquali quantitate *pulv. de Guttet.* commixta, quarta quaque hora è Cochleari *Julapii Cephalici* exhibenda. Horum usu Infantula, die sequenti, à prædictis Symptomatis plurimum liberata est: Febris (Spiritibus jam sese expandere incipientibus) manifesta apparuit, atque Typum primò *Quotidianæ*, dein *Tertianæ* induit, à qua *pulv. Peruv.* ʒß. soluta in Cochleari Julapii Cephalici, & quarta quaque hora repetita, spatio quinque dierum, *Infantulam liberavit*.

HISTORIA XV.

[a] Eadem hebdomada accersebar, ut inviserem Filiolam Domini *Melvin* habitantis in vico dicto *Little St. Hellens*, vix xij. hebdomadas natam, quæ ad quatriduum, singulis diebus, Paroxysmum octo horas durantem perpessa erat: Tempore Paroxysmi, clausis oculis perpetuò jacebat, pallidula, attonita, frigus extremas partes occupabat, tanquam illicò esset moritura, neque vagire valebat, ne quidem respirare, (quanquam non aderat evidens *Spasmus* partium Respirationi inservientium,) quippe Pectus simul ac Cerebrum opprimebatur. Ad resuscitandos Spiritus *Vesicatoria* iij. ad *Nuchã & Carpos* illicò applicanda jussi, & ad Respirationem relevandam, totum Pectus *Linimento* in præcedente historia memorato illinendum; atque, durante Paroxysmo, *Linctum* pectoralem ex *Oleo Amygd. d. & Syrup. ex Erysim. & Julapium Cephalicum* Cochleatim ingerendum; extra Paroxysmum verò *pulv. Peruv.* ʒß. cum *pulv.* de *Guttet.* gr. ij. commixtum in Cochleari ejusdem *Julapii* ministrandum: A quorum usu, spatio bidui, Febre ac Spasmis liberata (stupentibus, quotquot aderant) revaluit, & hucusque valet.

Februar. 21. 1690 accersitus invisi Filium Domini *Gouge* habitantis in *Bullaud Mouth-Street* menses xiij. natum, *Gravedine* periodica Cerebri & Pectoris correptum, durante Paroxysmo, quasi attonitus jacebat. Post applicationem *Vesicatoriorum* ad Carpos, *Bolum theriacalem* ad expansionem spirituum promovendam exhibitum, & *Linctum* Pectoralem ministratum, ʒiij. *Corticis peruv.* partitis vicibus è Cochleari *Julapii* Cephalici propinatis. Puerulum spatio bidui (Deo favente) perfectè restitui.

HISTORIA XVI.

(b) Domina *Kirk* quadragenaria, Mulier proba ac honesta, quarta die *Aprilis* 1689. Frigore ex mutatione aeris suscepto, derepente immani *Vomitione*, ac *Spasmis* Ventriculis adeò atrocibus ac truculentis corripiebatur, ut toto cursu Paroxysmi (qui ad octo horas durabat, atque demùm Sudore subsequente finiebatur) continuum ferè deliquium pateretur, ac si, quovis momento, animam efflatura: Die uno interposito, iterum, eadem ferè hora, recrudescebat Paroxysmus, & Symptomata priora, sed gradu aucta. Ego igitur festinanter accersebar, ne fortè, ante adventum meum, subitò periret; Ægram inveni *Vomitione*, *Dolore* ac *Languore* penè confectam, pulsus insuper erat celer ac inordinatus, extremaque frigebant; urina autem intensè rubra ac contentis saturata, qualis redditur à febre Intermittente laborantibus. Calore urinæ, ac spasmodicorum Paroxysmorum revirescentia periodica observatis, ritè conjiciebam hosce *Spasmos* à Fomite Febris Intermittentis ortum suum duxisse, humoribus inde venenatis, per tunicam Ventriculi Glandulosam secretionem & excretionem sui moliri satagentibus. Indeque ubi larga quantitate *aquæ pulli* pro potu ordinario, & *Opiato*, præsentis Paroxysmi solutionem, atque Symptomatum inde dependentium alevationem tentassem; ut Paroxysmi recrudescentiam anteverterem, Corticis largam quantitatem, forma haustus exhibendam, ad Fomitem venenatum subigendum præscripsi; singulis etiam haustibus.

[a] *Altera ejusmodi.* (b) *Tertiam Colicam Ventriculi simulans, in Ophthalmiam degenerans.*

Digitized by Google

bus nocturnis *Laudani Lond.* gr. j. commiscendum jussi, ut Spirituum Elasticitas aliquatenus tolleretur; & paulò ante Paroxysmum expectatum *Pericarpia* ex æq. part. *Oliban ac Terebinth.* commixti applicanda, ut ab intrà ac ab extra recrudescentia morbi diri ac atrocis præverteretur. Die octavo, ubi nullus novus paroxysmus invaserat, repetitionem *Corticis*, prophylaxeos gratia ante Plenilunium & Noviluvium præscripsi, & Ægram dimisi. Venenato autem Fomite, die decimo tertio, præter expectationem revirescente, Ægra febricula *Ophthalmica* admodum dolorifica illico corripiebatur (quod olim etiam sibi contigisse affirmabat ante recrudescentiam *Febris Intermittentis Cortice* Peruviano, consilio Medici rusticani, curatæ, quam ob causam huic methodo ægrè jam consentiebat.) Quocirca ℥x. Sanguinis illico è brachio detrahendas jussi, & postridie ℥iv. *Decocti amari cum dupl. Sennæ* propinandas, unde parcè admodum dejiciebat. Igitur, ut somnum, in levamen virium dolore Ophthalmico plurimùm exhaustarum, conciliarem; atque deturbationem alvi citatiorem ac copiosiorem promoverem (siquidem à restitutione febris genuinæ *Ophthalmiam* hanc admodum molestam ritè profligandam duxi) nocte sequenti ℈j. *pilul. Stomach. cum Gum.* & *Laudan.* gr. j. exhibui, atque mane proximo *potionem amaram* ut priùs. Die decimo quinto, *Collyrium ex aqu. plantag. Troch. alb. Rhas. sine Opio*, & *Sacchar. Crystal. alb.* ad dolorem mitigandum, oculis sæpius instillandum, & *Haustulum paregoricum* hora somni propinandum præscripsi: febre Intermittente, hisce evacuationibus peractis, in propriam suam formam, absque prioribus *Spasmis* restituta, sponte denuò evanuit gravis hæc *Ophthalmia*. *Febrem* autem Intermittentem post hasce evacuationes recrudescentem, usu *corticis* repetito illico penitus sanavi.

HISTORIA XVII.

(a) Uxor Vicini Domini *Wollson*, habitantis sub insigni Septem Stellarum, in vico dicto *Newgate street*, nuperrimè correpta erat *Spasmis* Intestinorum adeò atrocibus & excruciantibus, unà cum *Vomitionibus* immanibus, continua ventriculi *Nausea* & ægritudine, uti, præ vehementia Symptomatum, ad plures horas, extrema frigescerent, & illico animam expiratura videretur. Collega noster *Cl. DD. Carolus Goodall*, morbum hunc *Colicam* genuinam esse opinatus, præscripsit *Linimentum* anodynum, partibus affectis calidè applicandum, atque Pilul. ex *Extract. Rud.* ℥ß. & *Laudan. Lond.* gr. jß. confectas statim exhibendas; *Clysterem Carminativum* (si opus foret) injiciendum, unde cum bombis copiosæ dejectiones sequebantur, tormina & vomitio cessabant, fœmina revalescere videbatur. Die tertia verò, recrudescebat Paroxysmus, eadem ferè hora, sine evidenti occasione, cum symptomatis prius memoratis sociatus, qui usu *Opiatorum* cum *Catharticis* commixtorum, iterum, spatio xxiv. horarum, sudore copioso exceptus, finiebatur. Inde ex præscripto Collegæ Clariss. ad recrudescentiam *Colicæ* antevertendam *aquæ Minerales* Cathartica coctæ, & lacte alteratæ primo mane calidè propinabantur. Paroxysmo autem inopinatò revirescente; Intestina spasmis torminosis recens vellicata nihil dejiciebant, cuncta autem ingesta inter horrendam & continuam ægritudinem, Vomitione rejectabantur. Ægra per plures horas, frequentes Lipothymias perpessa est, atque extremorum frigore tertia, sese illico morituram credebat Collega verò alibi occupato, Ego incunctanter accersebar. Colore vero urinæ lateritio, recrudescentia paroxysmorum periodica, & pulsus celeritate pensitatis, ritè conjiciebam hanc colicam (ut ut nullum febrilem calorem deprehendere possem, & totum Corpus frigesceret) esse symptomaticam è venenato febris Intermittentis Fermento ortam. Indeque Spasmos compescendos, & reliqua symptomata vehementia inde succrescentia sublevanda, *Clysterem Carminativum* statim injiciendum, atque Pilul. ex *Extract. Rud.*

(a) *Febris Intermittens Colicam Intestinorum periodicam simulans.*

Rud. & *Laudan.* repetendas, atque totum Abdomen *Panno Vvallico Linimento ex unguent. Dialth. Ol. Lil. alb.* & *Laterit.* prius illito, calidè fovendum juſſi. Unde, ſub Veſperam, Alvo iterum cum bombis copiosè ſubducta, Ægra Sudore univerſali perfuſa, placide dormiebat. Mane ſequenti verò, ad præcavendam revireſcentiam paroxyſmi futuri (annuente Clar. Collega) ℥j. *pulv. Peruv.* tertia quaque hora in forma *Hauſtus* incunctanter exhibendam juſſi, donec ℥j. Pulveris abſumeretur. Quo facto ſine quocunque alio Remedio revaluit, neque ullam aliam Morbi recrudeſcentiam paſſa eſt. *Cortex* autem, ex communi noſtro conſilio, poſt debita intervalla, iterumque repetebatur.

HISTORIA XVIII.

(a) Dominus *Johnſon*, habitans in *London-Houſe Yard*, Spiritibus à venenato fermento febrili plurimùm jam laceſſitis, irritatis atque demum in ſtatum explosivum adactis, dolore Inteſtinorum ſpaſmodico primùm leviori, verùm per triduum continuato, corripiebatur, qui tandem quarto die adeò ſævire cœpit, uti præ horrendis *Spaſmis*, *Vomitionibus* & *Deliquiis* frequentibus, in ſummo diſcrimine verſari videretur; Indeque Medicum magni nominis accerſi curavit; qui, poſtquam *Enemate* Cathartico, fotu externo & *Laudano* copiosè ac frequenter exhibito, Ægrum ſpatio xxiv. horarum à ſymptomatis hiſce diris liberaſſet, nullo reſpectu ad Febrile fermentum habito, ei, quaſi in ſanum ſtatum integre reſtituto, valedixit. At poſt inducias xxiv. horarum infidas, Veneno recrudeſcente atque pro gradu virulentiæ aucto, Spiritus jam potiùs ſubigente quàm irritante; Æger, à febre in *Malignam* jam mutata, frequentibus Lipothymiis, nullis autem *Spaſmis* dolorificis affectus, ſeſe illico animam miſſurum credebat; Indeque Me primo mane feſtinanter advocari juſſit. Ego ab urina rubedine tincta, pulſu celeri, ut ut debili; *Aphthis* in gutture ſuccreſcere incipientibus, ac *Deliquiis* frequenter recurrentibus, cum nullo dolore ſociatis, monitus, claré perſpexi Venenum ſub initium morbi mitius (quale eſt fermentum febrium Intermittentium & Remittentium) in magis malignum degeneraſſe, ex vi Spirituum *Laudano* multo obruta & oppreſſa; dum intereà fermentum Venenatum plane negligeretur. Igitur *Veſicatoria* frequentia illico applicanda juſſi, ut Spiritus exagitarentur, & flamma in maſſa ſanguinis denuò exſuſcitaretur, & in eundem finem *Bolum* ex *Theriac. Androm. Confect. Alchermm. & Pulv. è Chel. Canc. Comp.* an. ℥j. confectum unà cum hauſtu *Julapii* Cardiaci, ſexta quaque hora exhibendam. Unde, die ſequenti, pulſum fortiorem, deliquia verò, cæteraque ſymptomata minora deprehendi; Æger placidè dormiebat; paroxyſmus intereà, cum levioribus deliquiis conjunctus, alternis noctibus recurrebat, *Aphthæ* cum inflammatione, ſalivatione & levi ſingultu [uti aſſolet] conjunctæ, per totum os ſerpebant. *Tincturam* igitur *corticis* ſæpiùs & copioſius exhibendam, *Gargariſmos*, cæteraque pro re nata præſcripſit: Uſu verò *Bolorum Alexipharmacorum* & *Julapiorum* Cardiacorum continuato, tandem, ſpatio ſex dierum, mirum in modum miſellus Æger revaleſcebat. At quia paroxyſmus, tempore ſolito, adhuc recurrebat, cum magno ſucceſſu *corticis*, ſubſtantiam exhibendam, & quarta quaque hora repetendam juſſi modo ſequenti. ℞. *Aqu. Carda.* ℥ij. *Epidem Syrup. Caryoph.* an. ℥ij *Cortic. Peruv elect. & Subtiliſſ. pulveriſ.* ℈ij. *Theriac. Androm.* ℈j. M. F. *Hauſtus*. Cùm ab his ferè in ſtatum [illegible] videretur, inſigni & perpetua *Salivatione* Natura per ductus ſalivares virulentiam, quaſi criticè, propellere moliebatur. Quocirca ad deliteſcentes veneni reliquias penitùs ſubigendas, Hauſtus febrifugos bis ſcilicet, vel ter in die, ad ſpatium bidui, adhuc, repetendos duxi, unde æger, urina, pulſu, temperie, & appetitu, integrè, reſtitutis ex orci faucibus liberatus, plaudentibus & mirantibus & Amicis, convaluit.

HI-

[a] *Febris Intermittens ſub initium Celticam horrendam ſimulans*

HISTORIA XIX.

(*a*) Uxor Domini *Gamble*, habitantis in Platea dicta *Foster-Lane*, die *Januar.* 24. 1690. quinto ingravidationis ſuæ Menſe, immani dolore Lumborum primùm correpta, dein Spaſmis dolorificis quaſi circum cincta, ut ut Alvum, more ſolito, quotidiè dejiceret, *Vomitione* tamen affecta, ingeſta quæcunque, illico rejecit, atque, præ vehementia Spaſmorum, ferè perpetuò ad modum parturientis, gemens vociferabatur. Poſt triduum hiſce Sympomatis penè confecta, Obſtetricem accerſivit, ex cujus conſilio, ad *Abortionem* præveniendam, ℥vij. Sanguinis è brachio miſit. Dolore autem nullatenus inde mitigato, Ego die 28. ſuadente Obſtetrice, advocatus ſum: Ubi autem ex Pulſu, Temperie, Lingua & Urina Febrem præſentem ſenſerim, & ab Aſſtantibus narratum ſit, dira hæc Symptomata, à primo morbi inſultu, alternis diebus, more Paroxyſmorum, repullulaſſe, & Obſtetrix, exploratione factâ, os uteri internum ſtrictiſſimè clauſum eſſe affirmaverit; nec guttula una Sanguinis menſtrui effluxiſſet, Jure meritò opinatus ſum Spaſmodicos hoſce dolores non eſſe uterinos, & *Abortionem* præſagientes, verùm Inteſtinales, Spiritibus à Fermento Febrili irritatis, & ſeſe in hiſce partibus expandere conantibus Indeque *Venæ ſectione* ad efferatum hunc motum Spirituum compeſcendum, celebrata, *Hauſtum* Febrifugum illico, cum Pulv. Corticis ℥j. propinandum juſſi, atque tertia vel quarta quaque hora repetendum, ad Fermentum venenatum eliminandum, ſingulis Doſibus addendo *Laud. liqu. Helmont.* gutt. xiv. ut, Spaſmis inde ſedatis, Remedium, ſuapte natura ingratum, in ventriculo nauſeabundo & vomiturlente meliùs retineretur. Poſtridie Ægram inveni ferè ἀνυπέρθετον, atque à *Spaſmis* dolorificis prorſus libetatam. Quandoquidem verò tædio Pulveris in propria ſubſtantia exhibiti jam afficiebatur, *Tincturam* noſtram *Corticis* in ejus locum ſubſtitui, cum *Laudano* quarta quaque hora repetendam, ut priùs. Die autem ſequenti, recrudeſcente Paroxyſmo, quadantenus febricitare cœpit, non autem *Spaſmis* dolorificis & Vomitione uti anteà afflicta. Quocirca repetitionem Hauſtuum Febrifugorum ad ſex vices iterum præſcripſi, adjiciendo alternis Hauſtibus tantillum *Laudani*, nè fortè revireſcerent *Spaſmi*. His autem abſumptis, ſine additamento cujuſcunque alterius Remedii, prorſus revaluit Ægra, Appetitus, & Urina inregrè reſtituebantur, nec minimum Abortus Symptoma apparebat.

Uxorem Domini *Moodey* habitantem in Platea dicta *Fanchurch-ſtreet* iſdem Symptomatis, & animi inſuper Deliquiis laborantem, à ſeptimo menſe gravidam, hoc ipſo anno, eadem ferè Methodo liberavi; Quæ macilenta licet, elumbis & valetudinaria fuerit, tandem, tempore debito, vivum infantem peperit, & hucuſque bènè valet.

HISTORIA XX.

(*b*) Domina *Hamms* ſexagenaria, habitans in vico dicto *Bull-and-Mouth ſtreet* (cùm jam per multos retroactos annos, *Tuſſi* & *Pulmonum* infarctui, *Colicæ* ventriculi; ac *Iſchio* frequenter recurrentibus, ex obſtructione Hepatis obnoxia, valetudinariò admodum degiſſet] poſtquam per v. vel vi. dies dolore punctorio Hypochondrium dextrum occupante affecta fuiſſet, die *Martii* 26. 1690. à Me opem petiit, de hoc Symptomate duntaxat conquerens: Ubi autem obſervaſſem eam more ſolito veſtitam, carnibus veſcentem, & in cubiculo obambulantem, neq; ullo inſigni indicio, ex Tuſſi, Reſpiratione, Pulſu, Lingua vel Temperie *Febrem*, *pleuritidem*, vel *peripneumoniam* dignoſcere valerem; Urinam autem multum tin-

(*a*) *Febris Intermittens Spaſmos Lumborum & abdominis, & dolores partus ſimulans.*
(*b*) *Febris Intermittens ſub larva doloris punctorii lateralis* [*reapſe Rheumatici*] *diu latitans.*

ctam, & in colorem lateritium præcipitatam vidissem, ratus hoc Symptoma ab Hepatis Affectione oriundum, ad *Icterum* traviſſe viam, jussi ut ℥x. Sanguinis illicò è Cubito dextro detraberentur; & Cochleare unum *Linctus* sequentis cum ℥iv. *Apozematis* calidi quarta quaq; hora exhiberetur. ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syr. ex Eryſim.* an. ℥iß. *Saccbar. Cryſtal. alb.* ℥iß. M. exactiſſimè F. *Linctus* ℞. *Rad. Petroſelin. Fœnicul. Gramin. Aſparag. Cicbor.* an. ℥ij. *Rad. Curcum. Corticis Interior. Berber.* an. ℥j. *Uvar. Corinthiac.* ℥ij. *Raſur. C. C. Ebor.* an. ℥ß *Croci in nodulo liga:* ℈ß. *Sem. Anſ.* ℥j. *Coq. in Aqua* F. q.ſ. ad ℔ii. Sub finem ebullitionis addendo *Vin. Alb.* ℥viij. Colaturæ adde *Aqu. Lumbric. Mag. Syrup. è* V. *Radic.* an. ℥iij. M. F. *Apozema*. Die autem 27. quum ex difficili Respiratione pulmones etiam affectos esse, simul ac Hepar suspicarer, jussi tres *Pilulas* seq. horis medicinalibus deglutiendas è Cochleari Linctus, superbibendo hausium *Apozematis*, & pannum V Vallicum linimento sequenti imbutum calidè ad partes affectas applicandum, ℞. *Milleped præpar.* ℥iß. *Ammoniac. depurat.* ℥ij. *Flor. Benzoin.* ℥ß. *Extract. Croc. Balſam. Peruv.* an. gr. v. *Balſam. Sulph. Terebinthinat.* q. ſ. M. F. *Pil.* mediocres deaurand. ℞. *Unguent. Dialth.* ℥ß. *Ol. Lil. alb. Laterit.* an. ℥iij. M. F. *Linimentum*. Die autem 28. cùm ex Dyspnœa cum dolore conjuncta suspicatus sim obstructionem Bronchiorum à phlegmate viscido Symptomati huic pertinaci ansam dediſſe, *Apozema* sequens præscripsi copiosè propinandum. ℞ *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔ij ß. *Tinctur. Croc.* ℥j. *Syrup. è* V. *Rad.* ℥jß. M. F. *Apozema*. Vigiliis etiam, & Febricula præsenti indicantibus, *Bolum* sequentem unà cum hausiu *Apozematis* Pectoralis, hora somni deglutiendum iussi: ℞ *Theriac. Androm.* ℥ſs. *Pulv. è Chel. Canc. Comp.* gr. xxv. *Syrup. Caryoph. q. ſ. F. Bolus* Die 29. ad lubricanda Bronchia, Alvi adstrictionem tollendam, & inde dolorem mitigandum præscripsi Cochl. ij. *Ol. Lini* recens sine igne extracti, secunda quaque hora, unà cum hausiu *Apozemat. Pectoralis* ministranda; & hora somni, Febriculæ gratia & Vigiliarum, *Bolum Theriacalem* repetendum. Die 30. cum tædio *Olei Lini* affecta fuisset, atque gradus *Dyspnœæ* ferè in *Asthma*, forsan à *Bolo Theriacali* exhibito & repetito actus id requireret, lenem Vomitionem cum *Oxymel. scillitic.* & *Aqu. Cinnam. fort.* an. ℥j. ciendam, & *Linctum* unà cum *Apozemate* Pectorali continuandum jussi, atq; inde Respiratione multum liberiori facta, eandē *Mixturam Emeticam* ipsa Ægra petente, die 31. repetendam, & Fluxu Alvi nimio jam suadente, *Bolum Theriacalem* iterùm hora somni præscripsi sumendum. Die 1. *Aprilis*, ubi Languorem senseram una cum Febre auctum, Coch. iv. vēl v. *Julæ*. Cordialis sequentis ad libitum propinanda jussi. ℞. *Aqu. Melliſſ. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Aqu. Cinnam. bord. Epidem.* an. ℥ij. *Marg. præparat.* ℥jſs. *Saccbar. alb.* ℥v. M. F. *Julap.* Sanguinis etiam ℥viij. illicò è brachio detrahendas: Et ad infarctionem Pulmorum minuendam *Rad. Ireos: Enul. Camp.* ℥ß. Ingredient. *Apoz.* Pectoralis adjiciendam atq; ℥ſs. Pulv. sequen. quarta quaque hora in Cochleari *Julapii* exhibendam. ℞. *Coral. Rub. Marg. præparat. pulv. è Chel. Canc. Comp. Salis prunel.* an. ℥ſs. M. pro iv. Chartulis, & denique, in subsidium generis Nervosi (quod jam laborare incipiebat) *Vesicatoria* duo ampla & acria ad interna brachia applicanda. Die secundo *Aprilis*, phlegma glutinosum Pulmonibus impactum copiosa *apozematis* sequentis exhibitione diluere, & temperare tentavi. ℞. *Rad. Scorzoner. Hiſpan.* ℥ij. *Liquir. raſ.* ℥ſs *Uvar. Corinthiac.* ℥iij. *Coq. in aqu. Hord.* q. ſ. ad ℔iv. Colaturæ adde *Syrup. ex Acetoſitate Citri Viol. Balſamic.* an. ℥ſs. M. F. *Apozema* In subsidium autem Tussis & Vigiliarum (quæ jam urgebant) *Bolum* sequentem hora somni præscripsi. ℞. *Theriac. Androm. Balſam. Lucatel.* an ℥ſs. *Conſerv. fruct. Cynosbat.* ℥j. M. F. *bolus*. Hoc pacto, doctè & argutè deliransquippe falsa principia ponens, & apparentibus Symptomatis deceptus, Ægram Febre, Vigiliis, Deliriis ac dolore penè confectam ad Orci fauces duxeram, donec Febre, quotidianis & statis periodicis Paroxysmis jam tandem typū ac genium suum palàm prodente, suspicatus

catus fum fermentum febrile Venenatum delitescens, & Spiritibus implicitum, Symptomati huic dolorifico admodum molesto, ansam præbuisse. Quocirca (annuente Cl. Collega DD. *Hulsio*, qui mecum in consilium vocatus est) ad nisum Spirituum efferum (quem causam esse doloris deprehendi) minuendum, die tertio *Aprilis Venæ sectionem* iterum in brachio celebrandam jussi; & ad seminium venenatum delendum, ℥xii. *cortic. peruv.* cum æqualibus partibus sacchari albi commixti, partitis vicibus, scil. ℥ii. quarta quaque hora exhibendas, & *pannum Walliteum oleo palmit.* illitum ad partem affectam calidè applicandum: Et in *Languoris* relevationem Cochl. iv. vel v. *Iulapii* sequentis ad libitum sumenda. ℞. *Aqu. Melliss. Cerasi. nigr.* an. ℥iv. *Epidem.* ℥ii. *Confect. Alcherm. S. Moschо* ℥ii. *Fol. Aurnum. j Syrup. Cariophi.* ℥i. M. F. *Iulap.* Hisce finitis, die quinto, præter spem Amicorum, aut meam, conspexi Ægram ἀναφέτως, placidè dormientem, hilarem, vegetam, à Symptomatis universis, & dolore ipso penè liberatam; Ideòque duntaxat repetitionem *Linctus* ad expectorationem promovendam præscripsi; & *boli balsamici* hora somni exhibendi. Die sexto autem, Ubi gradum febrilis caloris quendam leviorem jam restantem; atque cum Tussi conjunctum observassem, jussi ℥iv. *Tincturæ* Corticis. s. Apozematis nostri febrifugi, ad reliquias venenati fermenti delendas, quarta quaque hora exhibendas, & *bolum balsamicum* hora somni ministrandum. Die 7. febre jam plane profligata, *pilul.* narcoticas sequentes præscribere jam ausus sum, hora somni sumendas; Spasmi & reliquiæ Doloris lateralis inde penitus tollerentur.

℞. *pilul. è Cynogloss.* gr. viii. *Extract. croc.* gr. ii. M. F. *pil.* ii. deaurand. Ne autem Pulmones inde infarcti quicquam detrimenti paterentur, *Linctum* pectora lem repetendum, eumque sæpiùs Cochleatim exhibendum jussi. Die octavo quia Pilulæ nocte præcedenti præscriptæ ex sententia successerant, eas iterùm hora somni repetendas duxi; & die nono, quandoquidem venenati Fermenti revirescentiam jam futuram suspicabar; *bolum* sequentem, ter die deglutiendum jussi ℞. *pulv. Subtiliss. cort. peruv. Elect.* ℥i. *Sacchar. alb.* ℥ß. *Ol. amygd. vec.* q. s. M. F. *bolus*, addendo semper dosi nocturnæ *Laudan. liqu. Helmont.* gutt. xiv. Decimo autem die, ubi Ægram, more Hystericarum, strangulatione quadam levi affectam observassem, duas *pilul.* sequentes, quarta quaque hora exhibendas præscripsi, unà cum ℥iv. vel v. Apozematis. ℞. *Ammoniac. gum. galbam.* an. ℥ß. M. F. pilul. xiv. deaurand. ℞. *Rad. Scorzoner. bispan.* ℥iß. *Uvar. corinthiac.* ℥ii. *liquir.* ℥ß. *Coq. in aq. Hord.* ℔ii. *ad* ℔iß. Colaturæ adde *Tinctur. Croc.* ℥i. *Syrup. de Erisimi*, ℥ii. M. F. *Apozema.* Infarctione autem pulmonum, ac diminuto appetitu id suadentibus, die 12. Ægram in aerem rusticanum dimisi hac lege, ut quamdiu, ob *Tussi* & *Dyspnœæ* gradum leviorem adhuc restantem necesse foret, tres *pilul.* sequentes, omni mane deglutiret ℞. *Ammoniac. depurat. Flor. Benzoin.* an. ℥ ß. *Balsi. Sulphur. Anisat.* q. s. M. F. *Pilulæ* mediocres deaurandæ. Atque omni nocte gr. viii. *pilul. è cynogloſſo*: Et denique ad revirescentiam venenati fermenti præveniendam, post x. dies *pulver. febrifug.* ℥vi. repeteret partitis vicibus; *Emplastrum* etiam *paracelſ.* & de *Minio* an. p. æqu. commixit. partibus diuturno dolore labefactatis superimponi jussi. Unde, brevi, præter spem Amicorum, integre restituta est; & hucusque optima valetudine utitur.

HISTORIA XXI.

[a) *Faber Lignarius* habitans in vico dicto *Curſiter-alley*, circiter annum Dom. 1684. horis matutinis, Horrore, Frigore, & inde Dolore lateris sinistri adeò excruciante corripiebatur, ut sub vesperam ejusdem diei, præ vehementia Spasmorum, universim algens, imbecillitate confectus, & more *Peripneumonicorum* penè suffocatus, Me diligenter accersi jusserit, singulis momentis sese animam efflatu-

(a) *Febris Intermittens primo insultu peripneumonicam acutissima simulans.*

rum credens: ex *Tussi* autem inani (cùm adveniſſem) ſuppreſſa, & anheloſa reſpiratione, Proclivitate ad vomendum, & dolore intenſiſſimo regionem *Pulmonum & pleuræ* occupante, probè intellexi cuncta hęc Symptomata diriſſima, & præſertim ſpaſmodicam Pleurę & pulmonum conſtrictionem, ortum duxiſſe è veneno Febrili cum Spiritibus implicito. Indeque, poſt *Enematis* Carminativi rejectionem, Sanguinis è brachio lateris dolentis ad imperum Spirituum demulcendum ℥x. detrahendas juſſi; Spaſmis dolorificis, Madore frigido & Pulſu Ægri formicante non obſtantibus. Ad ſolutionem Spaſmorum ulterius promovendam *fotum* præſcripſi ex *Rad. petroſelin. Fœnic. Semin. Lin fœnugr. flor. Chamæ mel. & Melilot. in Aqu.* coctis conficiendum atque in Veſica Bubula ſemiplena calide ad partes affectas applicandum, & in ejus locum (quoties eum amovere viſum fuerit) pannum *Vallicum* calide illitum *Linimento* ex *Unguent. Dialth ol. lil. alb. & laterit.* an. p. æq. ſubſtituendum; Et dein ad Orgaſmum Spirituum amplius compeſcendum gutt. xv. *Laudan. liqu.* in Hauſtu *Julapi* Cordialis exhibendas, & quarta quaque hora (ſi dolor perſeveraret) repetendas. Ad lubricandas autem fiſtulas pulmonares, quo facilius phlegma bronchiis impactam rejiceret, juſſi ut *Linctus* ex *Ol. Amygd. d. rec. ſyrup. capill. Ven.* an unc. iſſ. *ſaccharo Cryſtal. alb.* ℥iſſ. Cochleatim deglutiretur quarta quaq; hora, ſuperbibendo unc. iſſ. Apozematis calid. ex. ℔iſſ. *decoct. pectoral. deprurat. Tinctur. croc.* unc. ſ. & *ſirup. capill. Ven.* unc. iſſ. Efferato Spiritum niſu inde ſedato, & ſolutis *Spaſmis*, Pulſus ſtatim augebatur; Æger à Dolore liberatus univerſim incaleſcere, & ab expanſione Spirituum evidenter febricitare incepit, unde tandem poſt mediam noctem pudore calido perfuſus, Reſpiratione allevata, & viribus inſtauratis finito Paroxyſmo, obdormivit. Inſpecta autem Urina die ſequenti multum tincta & lateritia, illico Hauſtum febrifugum *cortice* imprægnatum juſſi exhibendum, ad recrudeſcentiam paroxyſmi expectati antevertendam: & quarta quaque hora repetendum (addendo ſemper Hauſtui nocturno *Laudan. Londinenſ.* gr. j.) donec Urina (quod ſpatio bidui evenire obſervavi) tandem colorem naturalem recuperaret & contentis debitis ſaturata redderetur. Quo pacto Ægrum quarto die, ſine quavis morbi revireſcentia planè convaleſcentem, cibo Euchymo nutriendum Adſtantium curę tradidi, nec quicquam amplius præſcripſi præter Corticem poſt decem dies repetendum, ut venenati Fomitis recrudeſcentia anteverteretur. Hoc vero Conſilio poſthabito, pœnas poſt duas hebdomadas luebat, recidivatione Febris Tertianæ legitimæ, cum diris vero Symptomatis, ut priùs, non ſociatæ, quam repetitione *Corticis* facilè admodum & perfectè curavi, Et Æger hucuſque (quantum ſcio) firma valetudine utitur. Eadem plane methodo inſuper *Vitriarium* habitantem in Burgo dicto *Southwark* & *Viduam* in Parochia *Sanctæ Helenæ minoris*, & pleroſq; alios (quos recenſere nimium eſſet) Symptomatis horrendis *Peripneumoniæ* acutiſſimæ correptos, iiſque diu, in febrium Intermittentium initiis, protenſis, feliciter, atque ſpatio breviſſimo curavi:

HISTORIA XXII.

(a) *Tinctor pannorum* in vico *White-Croſs-ſtreet*, à frigore ſæpius ſuſcepto, dolore *Rheumatico* fere univerſali, per omnes artus hinc inde verſatili correptus; Ubi pro gradu doloris Spaſmodici *Deliquium* ſæpenumero perpeſſus, de vita deſperare cœpiſſet, tandem Me advocavit. Cum autem obſervaſſem Urinam profunda ſubedine tinctam aeri expoſitam ſedimentum lateritiũ depoſuiſſe; Atq; ab Adſtantibus narratum eſſet, Dolores ſtatis periodis ſingulis ſc. vel alternis diebus, augeri ſolere, atq; ſumma Ægritudine concomitante exacerbari (ut ut ex pulſu vel Temperamento certa indicia febris, prę Symptom. vehementi, deprehẽdere haud potuerim) rite decrevi *ſpaſmos* hoſce dolorificos ortum ſuum duxiſſe ex venenato *feb. Intermiſ-*

(a) *Febris Intermittens Rheumatiſmum ſimulans.*

mittentis Fomite Spirituum animalem adeò irritante, ut ad gradum uſque Exploſionis adverſus venenum, præſertim in paroxyſmo, ſeſe expandere moliretur. Quo circa in præſens dolorum levamen ℥xii. Sanguinis è brachio illicò detrahendas juſſi, atque poſt intervallum ſex horarum *Vomitorium Antimoniale* mitius propinandum; Quo pacto *Spaſmi* derepentè minui cœperunt: Ut autem morbi fundamenta penitus eruerem ℈i. *corticis* cum guttis aliquot *Laudani liquidi* tertia vel quarta quaque hora *exhibendas* juſſi; eo modo ſubactionem Veneni morbifici moliens nè Spiritus inde recens irritati novum paroxyſmum reducerent, poſtquam ſeſquiunciam *corticis* [qui genuinus eo tempore erat ac Vegetus) devoraſſet, illico, ebſque quoquunque alio Remedio miniſtrato, à *febre ac Spaſmis Rheumaticis* liberatus, Urina ac Appetitu derepente reſtitutis, revaluit Æger niſi quod hebes & quadantenus attonitus per triduum manebat, Spiritibus animales à *Laudano*, plus quam à Fermento Febrili depreſſis. A quo Symptomate, applicatione *Veſicatorium*, prorſus liberabatur, licet poſt xiv. dies elapſos quamprimùm ſcil. energia *Corticis* deficere cœperat, denuò recidivationem *Rheumatiſmi* perpeſſus ſit, quæ æquè facilè *Cortice*, poſt *phlebotomiam*, repetito (nullo alio Medicamento exhibito) brevi ſanata erat; uti iis accidere ſolet, qui Febris Intermittentis reviveſcentia afficiuntur.

Hiſtoriam Dominæ *Lane* congenerem notavi in *Phthiſiologiæ noſtræ* lib. 3. cap. xi. Verum nimius Lectori videretur, ſi recenſerem ſingulas Hiſtorias quas obſervavi hunc ſpectantes, quę penè innumeræ ſunt. Plures autem ejuſmodi, poſthac graphicè deſcriptas inveniet Lector ſub Titulo Febris *Synochos*, ac Rheumaticæ combrehenſas.

HISTORIA XXIII.

[a] Dominus *Dum* Tinctor Sericorum, habitans in vico dicto *Noble ſtreet*, Vir quadragenarius, à frigore frequenter ſuſcepto, demùm Menſis *Maii* die 7. 1690. ac ſi à Toxico quodam ſumpto Venenatus, vehementi Ægritudine, immani Vomitione ac Dejectione, torminibus immenſis, ac univerſali *Rheumatiſmo*, ſive Spaſmis totum Corporis habitum cruciantibus illico corripiebatur, Cutis rubedine intenſa ubique perfundebatur, Urina erat non tantum rubra etiam contentis ſaturata; Paroxyſmus ferè ad horas x. durabat, atque tandem Sudore copioſo exceptus finiebatur, ut ut abſque evidenti quocunque Algore, Horore, Oſcitatione, cæteriſque Febris Intermittentis Symptomatis uſitatis invaſiſſet. Die nono, eadem ferè hora diei, inexpectato recrudeſcebat Morbus, cum prioribus Symptomatis adeo vehementibus ut illico ſeſe animam expiraturum fore crederet Æger, indèque me protinus advocari juſſit. Ad Spirituum exploſionem nimiam compeſcendam, ac dolorem vehementem inde auctum leniendum ℥x. Sanguinis e Cubito mox detrahendas curavi; Atque deinde *Bolum* ſequentem ad Sudores ciendos exhibendum (quo citius præſens paroxyſmus finiretur) una cum *Julapio* temperato, de quo poſt *Bolum*, atque etiam ad libitum Coch. iv. vel v. ſumeret, & ut, durante paroxyſmo, à cereviſia abſtineret, contentus *aqua pulli*, *decocto Albo*, &c. ℞. *Theriac.* ℥ß. *pulv. è Chel. Cancr. comp.* an. ʒß. *Syr. Cariophy. q. ſ.* M. F. *Bolus* ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Epidem.* ℥ii. *Strup. Caryophy.* ℥x. M. F. *Julap.* Finito autem paroxyſmo, ad Fomitem Venenatum ſubigendum [ut recrudeſcentia morbi præcaveretur) Hauſtum febrifugum ſequentem hora ſomni propinandum præſcripſi, repetendumque, Aurora ſequenti, atque, deinceps quarta quaque hora, ſemper addendo Hauſtui nocturno *Laudani Londinenſis* gr. j. ad cohibendum Spirituum Orgaſmum, & præcavendum dolorem ventriculum ac Inteſtinorum

[a] *Morton Opera Medica.*

[a] *Febris Intermittens ſub larva febris Scarlatinę ac Colerę Morbi diliteſcens.*

Spaſmodicum, modò paroxyſmus revertetur. ℞. *Aq. Card.* ℥ii. *Aqu. Epidem. Syrup. Caryoph.* an. ℥ii. *pulv. Subtiliſſ. Cortic. peruv. Electi.* ℥i. Miſceatur fiat Hauſtus.

Verùm quia *Cortex*, quem pharmacopola paraverat, fuit minùs vegetus, ne dicam planè effœtus, Die undecimo, eadem fere hora diei, novum paroxyſmum Æger perpeſſus eſt, non autem tandiu protractum, neque equidem Symptomatis ita vehementibus ſtipatum, ut priùs, Indèque *Julapium* ſequens, durante paroxyſmo ſæpius propinandum præſcripſi. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Epidem Cinnam. Hord.* ℥. iii. *Pæon comp.* ℥. ß. *Sacch. alb.* ℥v. M. F. *Julapium*. Juſſi etiam *Corticem* magis vegetum à pharmacopœio parandum, atque ut Æger in ejus uſu, durante paroxyſmorum intervallo, diligentiſſimè perſiſteret, ut priùs. *Mali* verò 13 à paroxyſmis prorsùs liberabatur, atque planè convaluit, ut ut ob neglectam repetitionem *Corticis*, quam præſcripſeram, poſt duas hebdomadas, recrudeſcente Febre Intermittente, licet non ita diris Symptomatis ſtipata, probe ſenſerit ſeſe pœnas hujus negligentiæ, jure merito dediſſe, Repetito autem deinde Curſu *Corticis* bis terve, poſt debita intervalla, firmam valetudinem recuperavit, & ea adhuc (quantum ego ſcio) utitur.

HISTORIA XXIV.

[*a*] Dominus *Langley* habitans prope Hoſpitium dictum *Bridewel*, Ubi à Frigore ſuſcepto, valetudinario ad unam vel alteram hebdomadam degiſſet, tandem *Nauſea*, Ægritudine & vomitione per quatriduum continuata affectus, atque etiam *efflorescentia*, per horas quatuor à primo decubitu, ſingulis noctibus recurrente, & febrem *Scarlatinam* ſimulante, per totam Cutim ſparſa, unà cum *Pruritu*, ac Calore inflammatorio admodum moleſto afflictus, a Me nuperrimmè opem petiit. Symptomatis autem ſerio penſitatis, præſertim ubi Urinam multa rubedine tinctam & contentis ſaturatam inſpexeram, Fermentum febrile fontis Intermittentium ęmulum percepi. Indeque ad demulcendam irritationem Spirituum præternaturalem à veneno inflammatorio ortam, & maſſæ Sanguinis communicatam ut ℥xii Sanguinis è brachio illico extraherentur, juſſi, utque alvus manè ſequenti ℥iv. *Decoct. Amari* & ℥ß. *Syrup. de Spin. Cerv.* ſubduceretur. Ne autem Spiritus ab hiſce evacuationibus depreſſi, Veneno eliminando prorsùs impares redderentur, & Morbus inde in Malignum mutaretur, *Bolum* Cardiacum præſcripſi è *Theriac. Androm. & pulv. è Chel. Cancr comp.* ℥ß. confectum, hora ſomni, poſt Venæ-ſectionem exhibendum, itidemque poſt purgationem repetendum, & *Julapium* Cordiale temperatum ad libitum propinandum. Denique poſthæc Uncia una *Corticis peruv.* forma Ægro gratiſſima partitis vicibus, ad ſpatium xxiv horarum, Fermentum febrile aggreſſus ſum. Æger verò à *Nauſea*, *Vomitione*, *Pruritu*, cæteriſque Symptomatis moleſtis liberatus, Urina ac Appetitu reſtitutis, ſpatio tridui integre revaleſcebat.

HISTORIA XXV.

(*b*) Accerſitus anno Dom. 1680. ad inviſendum Filium Reverendi admodùm D. *Fowler*; nunc *Epiſcopi Glouceſtrenſis*. Puerum circiter annos xii. natum; Eum obſervavi ſummo ſtupore correptum, ſtertentem, cæteriſque *Apoplexiæ* fortiſſimæ Symptomatis affectum: Et à ſomno iſto profundo. *Phlebotomia* in Vena *Jugulari* celebrata, applicatione *Cucurbitularum* intra Scapulas cum *Scarificatione* profunda. Injectione *Enematis* acris, exhibitione *Potionis Cathartic*æ, *Veſicatoriis* frequentibus, *Sternutatoriis*, aliiſque ejuſmodi Remediis evacuantibus ac ſtimulantibus

Puerum

[a] *Febres Intermittens ſub larvâ febris Scarlatinę & Vomitionis diu latitans.*
[b] *Febris Intermittens Apoplexiam ſimulans.*

Digitized by Google

Puerum excitare fategi. Die ſequenti eum inveni (mirum dictu) non tantum expergefactum, verùm etiam, abſque minima habetudine erectum, in lecto ſedentem, atque cum ſociis ludentem, à Febre perfecte liberatum, ac victum petentem. poſtridie autem, eadem ferè hora diei, advocatus, ubi eum *Apoplexia* iterum, ut priùs, laborantem obſervaſſem, Methodo prius memorata Apoplectica ſymptomata ſuſtuli. Obſervatione hac bis facta nullus dubitabam Fermentum *febris Intermittentis* ſub Proteiformi hac larva deliteſcens Apoplecticis hiſce Symptomatis anſam dediſſe, neque abſque venenati hujus Fomitis ſubactione, reviteſcentiam *Apoplexiæ* præcaveri poſſe. Quocirca (annuente Collega meo eximio D. D. *Daniele Cox*, qui jam mecum in conſilium adhibitus erat.) Statutum eſt, Prophylaxeos gratia *Cortice* Peruvianum in Paroxyſmi intervallo copioſè miniſtrandum eſſe. Quo exhibito, *Apoplexia* nunquam iterum rediit, ut ut Puer, poſt unam vel alteram hebdomadam elapſam, Paroxyſmos aliquot *Febris Intermittentis*, Primum *Tertianæ*, dein *Simplicis Quotidianæ* perpeſſus ſit; à quibus, repetito uſu *Corticis*, facillimè liberabatur.

Hiſtorias ejuſmodi plures ſub finem Capitis de febre Apoplectica & Paralytica videre eſt.

HISTORIA XXVI.

(a) Circiter annum 1683 nunciatum eſt, Avunculum meum Dominum *Izatt* (qui ferè per annos xv. retroactos obeſus, habes & ſomnolentus fuerat, & jam annum Ætatis ſexageſimum quartum agebat) poſt triduum valetudinariò tranſactum, demùm *apoplexia* correptum fuiſſe in domo mea ruſticana, cùm ibi loci febres Intermittentes, conſtitutione aeris conſpirante, Epidemicè graſſarentur; Ego quippe multis negotiis *Londini* implicitus, imperavi à Fratre meo dilectiſſimo atque Collega Cl. D. D. *Tyſon* ut eum inviſeret, quod lubenter fecit, inſtructus prius Lanceola ad extrahendum ſanguinem (ſi viſum fuiſſet) *Veſicatoriis*, *Julapio Cephalico*, *pilulis Cathartici*, *Sternutatoriis*, aliſque ejuſmodi Medicamentis in curatione Apoplexiæ neceſſariis. Inſuper, Me ſuadente, Unciam unam *Corticis* Peruviani ſecum tulit, quem [cæteris omnibus poſthabitis] jugiter ingerendum conſului, modo, ex ſpontanea Symptomatum Apoplecticorum remiſſione id fieri poſſet. Ritè etenim conjiciebam, ex conſtitutione tunc *apoplexiam* præcedere, gravem hunc Morbum potius ſymptomaticum eſſe ac à Fermento febrili ortum, quam primarium atque genuinum; Proindeque deſinente Paroxyſmo, inducias ultro conceſſurum eſſe. Uti è contra, ſi Morbus fuiſſet primarius, ob Ætatem Æger provectiorem atque ſtuporem ſolitum, & habitualem, planè funeſtum fore, atque ſupra Medicinæ Sphæram poſitum Clariſſ. D. D. (itinere jam peracto) ubi, ob omnium Symptomatum remiſſionem, obſervaſſet Ægro quadantenus à ſomno ac ſtupore ultro reſtitutum, atque ſenſus, bebetioris licet, compotem, indeque Pulveri deglutiendo parem; ſpatio ſex horarum ℈ j. *Corticis* ei miniſtrari curavit (cæteris omnibus ad *apoplexiam* ſpectantibus poſthabitis) unde, licet poſt bihorium, Paroxyſmum febris Intermittentis legitimum perpeſſus ſit Æger, nullis Symptomatis, Apoplecticis denuo tentatus eſt atque quidem in poſterum, abſque exhibitione cujuſcunque alterius Remedii, per tres vel quatuor Hebdomadas à Febre liber manſit; ut ut per totam hyemem inſequentem, recidivationi febris Intermittentis ſimplicis, jam Quotidianæ, vel Tertianæ, jam Quartanæ, ſæpenumero obnoxius fuerit. A qua tandem, verna tempeſtate ſequenti, uſus *Corticis* perfectè liberatus optima valetudine per plures annos utebatur, multo minus nebes ac ſomnolentus quàm priùs.

(a) *Febris Intermittens apoplexiam ſimulans.*

HISTORIA XXVII.

(a) Anno 1690. à Frigore ſuſcepto, *Ego ipſe*, ad quatriduum, inſolito faciei calore periodico, præſertim à paſtu, affectus ſum: Dein per tres vel quatuor dies continuos *hemicraniam* moleſtam, ſiniſtram capitis partem occupantem, ab octava hora matutina ad quintam uſque Veſpertinam protenſam, quotidie patiebar: Quod cætera firmè valebam, &, dum appetitu integro, muniis ſolitis fungebar. Quandoquidem autem hunc Morbum, antehac in aliis, non obſtante repetita *Venæ ſectione*, applicatione *Veſicatoriorum*, *Cucurbitularum*, *fotuum errhinorum*, *maſticatoriorum*, & exhibitione methodica *cathartcorum*, *emeticorum*, cæterorùmque id genus, ad mentem Veterum, valde Chronicum & contumacem ſæpius obſervaſſem; atque moleſtum hoc Symptom. à fermento febrili deliteſcente ſubortum eſſe ſuſpicatus eſſem, ut ut nulla febris præſentis indicia apparerent. Poſt extractionem ℥. xii. Sanguinis è brachio ſiniſtro, Pulveris febrifugi ℥i. ſpatio bidui devoravi, Poſtquam *corticis* ℥v. abſumpſiſſem, dolorem multo mitiorem, die ſequenti [periodicè licet & deſignato tempore recurrentem) paſſus ſum. Penſo vero abſoluto, die proximo prorsùs liberatus ſi. Poſt tres autem hebdomadas recrudeſcebat dolor [ſicuti in febre *cortice* curata ſolet] quem non ſine *chinæ chinæ* ℥iß. jam ſuperare potui, quippe Vegetam & genuinam penes me tunc temporis non habui. Repetito autem *cortice* poſt duas hebdomadas, Prophylaxeos gratia, hucuſque, ſine quocumque alio medicamento exhibito, optima valetudine utor.

Ad dominam *Bodington* habitantem in vico dicto *Lothbury*, *Hemicrania* periodica per tres hebdomadas, eodem fere modo affectam, niſi quod, ex mora Paroxyſmorum longiori, tandem quadantenùs febricitare inceperit, accerſitus ſum. *Corticis* autem ℥i. exhibita, poſt detractionem Sanguinis, applicationem *Veſicatorii ad Nuchan*, & *bolum theriacalem* priùs miniſtratum, ſpatio bidui planè convaluit.

HISTORIA XXVIII.

(b) Domina *Fox* Vidua elegans & robuſta, quæ à multis retroactis annis affectiones *Hyſtericas* atque etiam *nephriticas* poſt longa intervalla recurrentes perpeſſa fuerat, *calculos* pluresé renibus excreverat: Et anno Ætatis quadrageſimo, fere ad duodecim Menſium ſpatium, menſtruarum purgationum ſolitarum omnimoda ſuppreſſione laboraſſet; demùm lumborum dolore atroci correpta, incertis Spaſmis, verum ut plurimùm quotidie revertentibus excruciabatur. Plurimis, iiſque maximi nominis Medicis (qui variis methodis, jam ut *Nephriticam*, jam ut Menſtruis purgationibus deſtitutam eam tractarunt) per ſpatium trimeſtre in caſſum conſultis; denuò, ubi dolores pene continui facti ſunt, atque adeò exacerbati, uti extremæ partes inde algerent; atque præ Spaſmorum vehementia, Mulier ferè perpetuo Lipothymica jaceret, noſtram opem petiit. Poſt rejectionem *Enematis* Carminativi (Spaſmis vehementioribus id indicantibus) Venam lateris affecti in Brachio tundendam, atque Sanguinis ℥xviij. illicò detrahendas juſſi; partes affectas etiam coram luculento igne, *Linimento* ex *Unguent. Dialth. Ol. lil. alb. laterit.* anp. æqu. confecto, illinendas; & demùm *Extract. Rad.* ℥ß. cum *Laudan. Lond.* gr. iß. commixtam, forma Pilulari in lecto deglutiendam præſcripſi; atque *apozema* noſtrum *nephriticum* ex Semin. *Malv. alth.* &c. libere propinandum. *Julapium* etiam *Hyſtericum Spiritus Salis Armon.* ſaturatum ſæpius exhibendum juſſi. In caſſum autem hæc omnia, quamprimùm enim vis *Laudani* anodyna deficere incipiebat, Vomitio, algor extremorum, Lipothymiæ & Spaſmi horrendi, ut prius, recrudeſcebant, quos alevare non potui abſque quantitate *Laudani* adeo larga & frequenter repetita ut miſel-

(a) *Hemicrania periodica Cortice peruviano curata.*
(b) *Febris Intermittens cum dolore Nephritico conjuncta.*

Digitized by Google

miſella Ægra, inde perpetuò delirans, ſtupica ac attonita jaceret. Ubi autem inde tertio obſervaſſem Urinam multa rubedine tinctam, contentis ſaturatam ac in colorem lateritium præcipitatam clarè perſpexi Fermentum Febrile (ut ut ex vehementia Spaſmorum extrema jam frigerent (ſub hiſce Spaſmis deliteſcere; Indeque ℞ *auſtum* noſtrum Febrifugum *Corticis* ℥j. & *Laudani* liquid. gutt. xx. ſaturatum ſtatim propinandum & quarta quaquè hora duxi, Unde poſt horas xxx. (reſtituta jam Urina in colorem naturalem, atque diſpoſitione ad vomendum plurimum evicta) dolor multò magis allevabatur, quam ubi longè majori *Laudani* Doſi Aegra hebetabatur: Appetitu inſuper reſtituto, carnibus veſcebatur, atque magis vegeta ac vivax quam antea apparebat. Quandoquidem autem à Spaſmis dolorificis immunis non erat, niſi quamdiu *Laudano* repetito Renes ſenſu privati narcoſi afficiebantur, eam, per ſpatium duarum hebdomadarum, omni die à purgatione libero, in *Balneum* artificiale ex *Aquæ & Lactis* an. p. æqu. confectum, Herbis, cæteriſque Ingredientibus lubricantibus ſaturatum, quotidie immittendam duxi, ut, lubricabatis meatibus urinariis, *Calculi* Renibus aut Ureteribus impacti, facilius deturbarentur; &, in eundem finem, tertio vel quarto quoque die, Alvum *Bolo Cathartico*, *Lenitivo*, hora ſomni exhibito, & *Aquis Mineralibus* coctis, cum vel ſine *Manna*, prout opus fuit, mane proximo ſubducendam juſſi; ante & poſt ſingulas purgationes & Balneationes Doſin *Laudani* ſatis largam miniſtrando. Unde dolores & *Spaſmi* adeò allevabantur uti Fœmina, quæ priùs ob acutos & vehementes dolores vix à Lipothymiis, vel in lecto, immunis eſſe potuit, jam non tantum in cubiculo obambularet, ſed etiam foras exiret, atque frequenter (me iubente) Currum, ad extruſionem calculorum promovendam, conſcenderet, licet omni nocte doſin *Laudani* largam, ad acutos Spaſmos antevertendos, repetendam iuſſerim; atque Alvum, poſt debita intervalla, Pharmaco *Cathartico* leniendam; ne ex ejus conſtrictione dolor Nephriticus [uti ſolet] adaugeretur; *Cerevi*ſiam inſuper ordinariam, ſacculo Ingredientium *Antiſcorbuticorum* alterandam, atque Hauſtum ex *vini chalybeati* & *Decocti amari* ſine purgantibus an ℥iß. omni mane à purgatione libere propinandum juſſi: Quippe ex Diatheſi manifeſto Scorbutica & Hypochondriaca, menſtruis purgationibus ſuppreſſis, æque ac à *calculis* in Renes aut Ureteres impactis, hoſce *ſpaſmos* ſubortos eſſe jam ſuſpicari cœperam. Hac methodo *menſibus* demum reſtitutis, & calculis plurimis majoribus excretis, prorsùs convaluit, & huc uſque à dolore omni libera, paludentibus Amicis, optima valetudine utitur, & hilaris ac muniis ſolitis fungitur.

Eadem fere Methodo Coquum habitantem in vico dicto *Te Old Change* liberavi ab horrendis Spaſmis Calculoſis cum Febre conjunctis.

HISTORIA XXIX.

[a] Domina *Royſton*, Vetula, elumbis ac Paralytica, circiter annum Dom. 1678. & Ætaris ſuæ 67. *febre Intermit. Tertiana*, tempore verno, correpta, Cujus paroxyſmis adeò protenſis atque cum diris admodùm Symptomatis ſociatis ubi vires ſuas haud pares ſufferendis ſenſit, ſeſe in manus Medici conſueti atq; Collegæ mei Clariſs curandam dedit. Ille autem, ut ut ſenex, atque exercitatiſſimus in arte Medicinali, quandoquidem vires *Corticis* Febrifugas, haud ſæpe exploraſſet, ab ejus uſu planè abhorruit atque potiùs *Veneſectione*, lenibus *Cathartici*s, *Emeticis*, *pericarpiis*, atque longo uſu *Decocti Amari* ſine purgantibus, cæterorumque ejuſmodi Febrifugorum fallacium ac incertorum, curationem perficiendam duxit. Inde, ſpatio Lunæ unius, viribus Ægræ plurimum attritis, præſertim à Febre jam typum

(a) *Febris Intermittens febrifugo noſtro curata cum vires Corticis deffecerunt.*

pum ſuum in *Duplicem Tertianam* mutante, univerſa Symptomata cum ſubito virium collapſu in pejus ruebant; Ego igitur à perterritis adſtantibus etiam accerſebar, ut unà cum Clariſſ. Collega de nova curationis methodo inſtituenda conſulerem. Ego autem, experientia virium *Corticis* multifaria fretus, animum dedi Cl. Collegæ, ut lubentiſſimè vires ejus in hac *Vetula* experiretur, non obſtante provectiori ejus Ætate ac *paralytica affectione*, quas ob rationes hactenus eum præſcribere non auſus fuerat, *Cortice* autem ad ʒvi. ſpatio tridui exhibito ac devorato, planè convaluit Ægra; quo circa, ne officioſus viderer, Memet ultrò ſubduxi, atque Aegram in Cl. Collegæ manu reliqui, poſtquam eum clam monuiſſem uſum *Corticis*, ad recidivationem antevertendam; poſt debita intervalla repetendum eſſe. Verùm hoc ſano Conſilio (utrùm Aegræ vel Medici culpa neſcio) poſt habito, ſæpiùs, ſc. poſt intervalla unius, duorum, vel trium Menſium, ad ſpatium ſeſquianni recruduit Morbus, toties à *cortice* profligatus, quoties eum revireſcere contigerat: At ſeminium penitus hucuſque deletum non erat. Unde anno 1679. media hyeme, Ego ſolus à Vetula perterrita, attrita, & imbecillitate penè confecta advocor, ubi vix ulla ſpes revaleſcentiæ affulſit, unoquoque paroxyſmo cum diris Symptomatis ſociato, & jam ſingulis diebus revireſcente, atq; ad ſpatium horarum xviii. vel xx. protenſo. Invenio mulierem præjudicio adverſus *corticem* præoccupatam, quippe duas ejus libras, ad minimum, nullo cum fructu ſeſe devoraſſe affirmabat & ego ipſe obſervaveram ab uncia una *corticis* vix unum paroxyſmum differri potuiſſe; adeò ſeſe Vetula huic Remedio aſſuefecerat. Statutum eſt igitur in gratiam Mulieris, ut ut Vetulæ, tamen vitæ amantiſſimæ, Vires febrifugas alterius *Specifici* experiri, cujus efficaciam ante multos annos, priuſquam *Cortex* mihi notus fuiſſet, in debellandis hujuſmodi Febribus ſæpiùs comprobatam. Quandoquidem autem pharmacum erat admodum ingratum; in formam pilularem redactum, ut ejus Sapor Vomitionem minùs provocaret, modo ſequenti exhibendum præſcripſi ℞. *pulv. flor. chamæmel. ſubtiliſſ. trit.* ʒi. *Antimon. Diaphoret. Salis Abſynth.* an. ʒß. *Mucilag. Gum. Trag. q. ſ. M. F. pil.* mediocres deaurandæ, quarum quatuor capiat quamprimùm unà cum Hauſtu *Julapii* Cordialis quod in promptu eſt, repetatque ſexta quaque hora. Unde, ſpatio bidui, præter ſpem Adſtantium, à Febre; brumali tempeſtate, & concreſcente ubique gelu, penitùs liberabatur, neque poſteà unquam morbi revireſcentiam paſſa eſt. Nec non (quod equidem notatu digniſſimum eſt) appetitum integrum, & firmam valetudinem, brevi, conſecuta, quaſi iterum juveneſcere quadantenus viſa eſt; & jam ubi octuageſimum Aetatis annum penè attigerit, vultu vivaciori, ac animo hilariori prædita eſt, Corpore magis erecto, & greſſu magis citò ac firmo incedit, quàm ante Febrem. Quod mehercule multo & diutino *corticis* uſui maximè acceptum referendum duco, præſertim, quia nonnullos alios etiam, è multo hujus pharmaci uſu, è ſtatu valetudinario in habitum corporis magis Athleticum & robuſtum quàm prius, reſtitutos ſæpiùs vidi. Quocirca, hoc vivum ac præclarum exemplar ob oculos eorum ponere ſoleo, præſertim ſeniorum, qui opinione neſcio qua præoccupati ab uſu hujus Remedii timent. Siquidem mihi iam multa experientia freto perſuaſum eſt, nihil inauſpicatum ab huius pharmaci uſu unquam eventurum eſſe (modò infelix *Idioſyncraſia* abſit) ubi manu ſat. liberali fuerit exhibitum.

HISTORIA XXX.

[a] Circiter annum 1685. accerſitus, Inviſi Filiolum Domini *Bernard.* Juriſperiti, vix duos annos natum, quem inveni plurimùm Febricitantem, atque, more Infantium denturientium, *Pulmonum Infarctu*, *Cerebri oppreſſione*, ac hebetudine laborantem. unde Spaſmos

[a] *Febris intermittens ſpecifico noſtro curata ubi Cortex ab Ægri Idioſyncraſia irritus reddebatur.*

Digitized

mos mox ſubſecuturos, iure merito ſuſpicabar. Quocirca ad Spiritus reſuſcitandos, *Suppedanea* acria ad plantas pedum, & *Veſicatoria* ad *Nuchàm & Carpos* applicanda juſſi; quinetiam *Iulapium* Cephalicum ad libitum pitiſſandum, & *pulver. è Chelid. Cancr. comp.* gr. vi. cum pulv. de Guttet. gr. iv. commixta, ſexta quaque hora exhibenda. Unde plurimum à Symptomatis, prædictis liberatus videbatur. Febrili autem paroxyſmo, iiſdemque Symptomatis, unoquoque die, atque eadem ferè hora, iterum atque iterùm periodice recurrentibus, nullus dubitabam recrudeſcentiam Symptomatum, unà cum febre, *corticè* tollendam eſſe. Cùm autem pueri *Idioſyncraſia* ſpem meam fruſtrata eſſet, poſtquam ſpatio v. dierum prope ℥ vi. pulver. Peruv. nullo cum fructu, illi miniſtraram, vita pueri in maximo diſcrimine iam verſante, gr. xv. *pulv. noſtri febrifug.* e Cochlear. *Julapii cephal.* exhibenda iuſſi & ſexta quaque hora repetenda. Unde ſpatio bidui, à Febre atque omnibus Symptomatis liberatus reconvaleſcebat puer, & adhuc valet.

Hoc etiam Remedio Domina *Gumley* Febre Tertiana, quæ ob Fœminæ *Dioſyncraſiam* vires Corticis ſuperaverat, correpta, brevi liberata eſt.

EXERCITATIO II.

De Febribus Continuis, præſertim Remittentibus *Synechesi* ſive Continentibus.

CAPUT I.

De Febribus Continuis in genere.

IN (a) priori Exercitatione generalem *febrium* rationem, & Continentem earum cauſam, in Venenato Fermento Spiritibus Animalibus implicito conſiſtere docuimus, & Symptomata multifaria, quæ Febricitantibus accidunt inde dependere demonſtravimus: Febrium etiam *Intermittentium* Ætiologiam, Pathologiam atque Indicationes curativas ab hoc fonte clare & perſpicue deduximus. Reſtat iam, ut ad hanc Cynoſuram Theoria Febrium *Continuarum Synechesin* ſc. ſimplicium & mixturam, *Inflammatoriarum*, *Colliquativarum*, & *Synochon*, quæ ſupereſt excolenda, dirigatur; Indicationes curativæ eliciantur, & denique methodus medendi cum ratione ac experientia congruentior ſtabiliatur, quam ea quæ olim Humorum & qualitatum evidentium doctrinæ innitebatur.

(b) Ante omnia hic loci notandum venit, *Venena* in genere, ſeu *fermenta febrilia*, quotquot ſint, eandem ipſiſſimam naturam ſortita eſſe, atque, ut ut iam vi *Emetica*, iam *Cathartica*, &c. eximiè prædita ſint, unde vehementia, eaque admodùm multiplicia Symptomata proferre apta nata ſunt; in quantum tamen ſpecies *Febrium* diſcriminant in *Intermittentes*, *Remittentes*, *Continuas* vel *Malignas*, ad invicem gradu ſolummodò differre; prout plus minùs principium vitæ, ſeu Spiritus Animales obruunt aut delent, indeque mutationes in maſſa Sanguinis, ac Symptomata in genere Nervoſo variantia producunt. Exempli gratia, Quoties Spiritus robore nativo pollentes, miti Veneno obſeſſi, adeò firmi, ac conſtantes ſunt, uti ſpatio xxiv. horarum victoriam reportare valeant; licet deliteſcens Fomes ſtatis periodis nunc his, nunc aliis, ad recrudeſcendum aptus ſit; *febris* inde formatur vere *Intermittens*, de qua in priori Exercitatione ſat ſuperq; ſermonem habuimus. A proximo Veneni gradu Spiritus quadantenus fracti, licet perciti & irritati, toto ſuo niſu & conamine hoſtem, unius vel alterius diei ſpatio, excutere nequeunt: Hinc formatur *febris Synechis*, ubi Aeger continuò Febricitat; exacerbationes tamen & remiſſiones, ſtatis periodis ſentit: Licet enim Natura in unoquoque certamine, quotidie ſuperior evadat, quia tamen victoriam admodum di-

[a] *De febribus Continuis in genere.*
[b] *Fermenta febrilia à ſe invicem gradu tantùm differunt.*

diminutam, ob deficientem Spirituum expanſionem, ſemper reportat; nuſquam, in ſtatu prorsùs ἀτυπίᾳ, de hoſte triumphat. Si gradus Veneni ſit adhuc intenſior, & Spirituum expanſio non tantum valdè deficiat, verum etiam cum multo niſu & labore ad metam Elaſticitatis, quàm aſſequitur, pertingat; Spiritus inde excandeſcentes in ſtatum exploſivum adiguntur, varios dolores in univerſo Syſtemate, vel parte aliqua ſingulari excitantes, aliquando Vomitus, vel ſeceſſus enormes, vel utroſque ſimul efficientes. Febris hinc orta, pro diverſitate Symptomatum vehementium, nunc *Inflammatoria*, nunc *Colliquativa* ſeu Glanduloſa, jure merito denominatur, & Typum *Rheumatiſmi* univerſalis vel particularis, *Pleuritidis*, *Peripneumoniæ*, *Erysipelatis*, *Anginæ*, *Ophthalmiæ*, *Febris Scarlatinæ*, *varioloſæ*, *Morbilloſæ*, *Diarrhœæ*, *Dyſenteriæ*, *Choleræ morbi*, *Colicæ Ventriculi* vel *Inteſtinorum*, &c. pro genio Fermenti vario, & partis affectæ debilitate ſimulat; Exacerbatio inſuper, & Remiſſio periodica ex hiſce Symptomatis clariùs quàm à calore Febrili aucto vel diminuto dignoſcitur: Calor enim, ſæviente Symptomate, præ languore miteſcit, remittente, augetur, & evidentius ſe prodit. A gradu Veneni intenſiſſimo ſuboritur Febris *Synochos*, ubi, ut ut mitia ſub initium cuncta appareant Symptomata, quia Spiritus primo ictu mortificati, luctæ inſtituendæ impares redduntur; *febris* tamen plus minus Maligna eſt: Spiritibus enim mortificatis, *Antidotus febrifuga* nullius uſus eſt, donec Arte vel Natura Venenum quadantenus ſubigatur, & Febris typum Benignæ, ſeu *Synochos* inducere incipiat.

(a) Varia hæc Venenata Fermenta (ut Febres inde ortæ typo, Symptomatis, & Methodo Curationis toto cœlo diſtent) non ſpecie, ſed gradu tantùm, ab invicem differre ulterius conſtat; quia non tantum Febres *Remittentes*, verùm etiam nonnunquam *Intermittentes*, ex mala Praxi, in verè *continuas*, *malignas*, *peſtilentiales* mutari contingit; Et è contra Malignas, præſertim Autumnales, non rarò in Remittentes vel Intermittentes terminari (b) Nec non facilè obſervatu eſt, Febres ſummè *malignas*, idque in conſtitutione Epidemica [ubi Venenum ab extra admiſſum, vi deleteria, ſi quod aliud, maximè præpollere videatur] primo inſultu typum *febris Synochos* induere, atque tertio die, ſi non etiam quinto, & ſeptimo, inducias dare, cum evidenti Diaphoreſi ac Remiſſione conjuncta: A quo tempore, gradu veneni jam aucto, & morbo ad Statum properante, in *Synochon* degenerant, & *petechiæ*, *eruptio milliaris*, vel aliæ aliquæ Malignitatis notæ quam citiſſimè efflorescunt. Ex adverſo, Febres *petechiales*, *purpureæ*, & ipſæ Peſtilentiales, prope Criſin (quoties eam contingit eſſe ſalutarem) Veneno quadantenus ſubacto, & Spiritibus prius implicitis ſeſe expandere incipientibus, in *Benignas* & *Synochis* Putridas dictas, tranſeunt, Sudore, ſingulis vel alternis diebus, ſtata hora, pro ratione Paroxyſmi antecedentis, plus minus copioſo excipiuntur, quem ſequitur ſomnus placidus, *Delirii*, cæterorumque id genus Symptomatum Remiſſio; Aliaque Naturæ victricis indicia ab Urina, Pulſu, & Temperie deſumenda; donec tandem Æger tota materia Febrili deflagrata, & Veneno penitus ſubacto, Spiritibus priſtinam expanſionem recuperantibus, ſenſim in *apirexias*, reſtituatur. Inſuper, Febres *Synochis*, præſertim Infantium, uno tenore per quatriduum progredientes, non rarò obſervavi, quinto vel ſexto die, Veneno ex regimine debito quadantenus diminuto, in *Synochis* vel ipſas *Intermittentes* terminari. Imò nuperrimè in familia Vicini mei Domini *Man* [ubi octo ad minimum ſimul decumbebant, uno eodemque modo primùm correpti] ſex, quos inviſi ante tertium diem morbi, ſcilicet priuſquam venenum ex mora exaltaretur, mera *corticis* exhibitione, cum, vel ſine *Venæ ſectione*, pro ratio-

[a] *Febres Benignæ mutantur in malignas, & vice verſa.*
(b) *Febres peſtilentiales in principiis ſunt continentes.*

pro ratione Symptomatum, ſpatio bidui vel tridui integrè reſtitui: Dominum verò ipſum, atque ejus conjugem (qui opem Medicam ad diem ſeptimum vel octavum diſtulerunt] ex Orci faucibus, non niſi ſpatio Lunæ integræ, idque difficulter admodum, uſu frequentium *Veſicatoriorum*, *Alexipharmacorum*, cæterorumque ejuſmodi *Antipeſtilentium* Remediorum liberare potui. *Cortex* hic nihil valebat; Delirabant enim, Lipothymia, ſubſultibus Tendinum, cæteriſque diris in genere Nervoſo Symptomatis afficiebantur Patientes, *Pethechiis* etiam, atque *Eruptione Miliari* quaqua versùm interſperſa notabantur.

Hoc conceſſo, Theoria Febrium Continuarum generalis facilè & breviter explicari poteſt. Venenum enim Spiritibus implicitum (quod Naturam ad certamen irritando, hiſce febribus anſam præbet) iis vel *Debilius*, vel *Fortius* vel *Æquale* eſt: Modo Debilius ſit, Natura, unoquoque certamine, quadantenùs ſuperior evadit, indèque oritur febris *continua* Benigna; dicta *Synechis* ſeu putrida; ab evidenti Paroxyſmo ac Remiſſione, ſingulis, vel alternis diebus periodicè recurrente, dignoſcenda. Si verò Æquale ſit, multo magis ſi fortius, febris inſequitur *Synochos*, unum tenorem ſervans.

[a] Hinc ſequitur febrem *Synechi* ſimplicem, qua talem, & quamdiu talem, nunquam eſſe funeſtam: Quippe Natura quovis certamine victoriam reportat, imperfectam licet; Quoties autem à gradu Veneni aucto lethalis evadit; paulò ante funeſtum diem, typum ſuum mutando, in Malignam tranſit: Simplicem, inquam, *Synechi*; Namque à niſu & lucta Spirituum haud rarò funeſtum aliquot Symptoma ſuboritur, *Rheumaticum*, *pleuriticum*, *peripneumonicum Eryſipelatodes*, *Dyſentericum*, vel *Cholera* Morbus, *Diarrhœa* Torminoſa, *Colica* Ventriculi aut Inteſtinorum Symptomatica, unde Æger interimatur, ut ut *Febris* fuerit, uti ajunt, *putrida & benigna*, & Venenum unoquòque certamine quadantenus domitum. E contra, affirmo, febrem quamcunque *Synochon* ſemper alicujus Malignitatis participem eſſe, quia Venenum Spiritibus ſuperius, vel ſaltem æquale eſt; nec unquam poſſe ſanari, donec a ſubactione veneni, & expanſionis Spirituum reſtitutione, Typum ſuum mutet, ac fiat *Synechis* ſeu Benigna. Quo igitur Febris plus minus accedit ad naturam *Synechos* vel *Synochos*, hoc eſt, pro ratione expanſionis Spirituum, Prognoſticon ritè faciendum eſt, vel funeſtum vel ſalutare, atque Methodus curationis (durante curſu unius ejuſdemq; morbi) jure merito varianda. Siquidem, quandiu *Febris* ſpeciem *Continentis* (b) induerit, Spirituum robur ſupereſt, quod ſufficiat ad vires *Antidoti* in actum deducendas, cujus exhibitio ad Veneni reliquias frangendas, apprimè neceſſaria eſt, *Cort. ſc. Peruvian.* cujus vires in hac, æquè certò & citò efficaces, ac Intermittentes curandæ, multo uſu, & communi Medicorum conſenſu comprobantur; Ubi autem Venenum magis deleterium eſt, & Spiritus non ſine multo niſu & conamine ſeſe expandere valent, unde varii Spaſmi, & prægrandes Excretiones præſertim ſub initium uniuſcujuſque Paroxyſmi excitantur, ut ut Febris ſit revera *Synechis*, ſpeciem tamen exhibet alterius febris, *Inflammatoriæ*, ſcil. *Colliquativæ*, &c. Unde ſit, quòd hæc febris, licet in ſe ſalutaris, & viribus *Corticis* victricibus, (quas Spirituum robur ac vivacitas hactenus ſuperſtes regere ac in actum deducere valet) ceſſura; Propter Symptomata tamen vehementia à niſu hoc & lucta difficili orta, ex accidentis, lethalis ſæpiùs evadant. Quapropter, præter ſubactionem fermenti venenati febrilis, multa alia indicantur à niſu Spirituum & parte affecta, quibus (poſthabita generali Indicatione) Medicus quivis ſeſe priùs ſatisfacere debere noverit. Febris *Synochos* unam tantum generalem Indicationem ſuppedit, ſcil. ut expanſione Spirituum promota, Æger in extremo diſcrimine verſans, & quaſi gradu quodam Mortuus, ab Orci faucibus liberetur. A *Cortice* Peruvian. vel alia quacunque Antidoto, nihil opis omnino

[a] *Febris* Synechis *non eſt fatalis.*
[b] *Methodus curandi in uno eodemque morbo aliquando varianda eſt.*

nino jam expectandum est, donec Spiritus *Antidoti* vires regere possint, & à veneno sopiti *Cordiacis*, *Alexipharmacis*, &c. excitentur, & muniis suis iterùm fungantur Quo facto Febris genium suum non mutare, & in *Synochi* Benignam transire non potest, ejusque mutationis specimen exhibere in Exacerbationibus & Remissionibus periodicis, singulis vel alternis diebus recurrentibus, & pro ratione victoriæ partæ plus minus manifestis.

(a) Quandoquidem hæ Febres indole admodùm diversa sint, indeque Prognostica diversa suppeditent, & Methodum Curationis variam postulent, & eadem ipsa Febris, brevi temporis spatio, genium suum sæpiùs mutare soleat, Medici interest, ante omnia, Febrem curandam ex certis Criteriis posse dignoscere, sci. num, *benigna*, *Maligna*, vel *mixta* sit, & varias Metamorphoses, quas eadem *febris* subit, animadvertere; ut inde, tanquam Cynosura ductus, non temerariò, & more Empyricorum *febres* omnigenas, vel eandem ipsam, in diversis suis Stadiis, heu quantum mutatam! una methodo, absque discrimine tractare; Verùm pro ratione Veneni aucti, vel diminuti, & expansiva Spirituum facultate inde plus minùs læsa, ad normam rationis, *Pregnostica* sua dirigere, & methodum Curationis, pro re nata, multiplicem instituere valeat. Exempli gratia, si Febris a primo insultu, mali Moris sit, & Mors quasi ab initio præ foribus adstet; Prognosticum funestum faciendum est, Indicatur verò expansio Spirituum, ab ipso initio, *Alexipharmacis*, *Vesicatoriis*, &c. promovenda. Sin Spiritus, qui primò prævalebant, ex mala praxi, vel alio quovis accidente, durante certamine, deficiant; & venenum prope statum Morbi Spiritibus superius evadat, *febris*, quæ primùm fuerat *Synochis* in *malignam* transit, fatale Prognosticon suggerit, & Methodum Curationis mutandam postulat. Sin Artis vel Naturæ ope, Spiritus, instante morbi Statu, extremo nisu, quantum possunt, sese expandant, Veneno inde quadantenus subacto, *febris* quæ prius erat *maligna* & *Synochos*, mutatur in Benignam *Synochi*, evidentibus Exacerbationibus & Remissionibus interpunctam, & faustum eventum præsagientem; præsertim quia Antidotis specificis utendi occasio datur, unde citò ac certò, Venenum Febrile subigi potest; Quocirca tam Prognosticon, quàm Methodus medendi, pro præsenti Morbi genio, jure merito variari debet.

Ideam harum febrium Graphicè depingere, ita ut certis quibusdam Criteriis ab invicem, & à cæteris morbis congeneribus discriminentur & dignoscantur; Fontes etiam variorum Prognosticon ad normam rationis adaptatos ostendere; necnon methodum Curationis ad diversas hasce Febres accommodatam rationi innixam stabilire, qua in variis hujus morbi versatilis Stadiis, Symptomata diversa sublevari possint, est pensum illud, quod adhuc superest filo sermonis jam texendo absolvendum: Id autem à *febribus Synochesi* sive Continentibus consultò cospicamur; quoniam istæ *Intermittentibus* magis affines videntur, quam *malignæ*, vel *Inflammatoriæ* aut *Glandulosæ* seu *colliquativæ*, quæ a Fermento magis Deleterio, vel saltem magis irritante originem suam trahunt.

C. A. P. II.

De febribus continuis Remittentibus, ab Antiquis Synochesi *dictis, iisque tam simplicibus, quàm spuriis; earumque Natura, Causa Continente, ac Typo Vario.*

FEbrem illam *Remittentem*, seu *Synochi* voco, quæ licet Continua sit, manifestò tamen atque ut plurimùm periodice, exacerbatur & remittit. Hæc Febris vel est *Simplex* & pura, vel *Spuria* seu mixta, vehementi quippe aliquo Sympromate stipata.

(b) *Synochos Pure* & *Simplicis* Typus, ex manifesta Exacerbatione & Remissione,

[a] *Methodus Curandi in uno eodemque morbo aliquandò variandæ est.*
[b] *Febris* Synochos *descriptio.*

ne, ſingulis ut plurimùm, vel alternis diebus, ſtata & certa hora, Periodicè recurrentibus facillimè dignoſci poteſt; Atque equidem, ab *Intermittente*, inde duntaxat diſcriminatur, quod Calor Febrilis in Intervallis hujus Febris nunquam penitus extinguatur; & primus ſolummodò Paroxyſmus, cum ſolenni *algore*, *horrore*, & *rigore* incipiat. Unde operæ pretium vix erit, in hujus morbi Criteriis, ſive ſignis Diagnoſticis diu morari, poſtquam Typum eius Graphicè deſcripſerimus.

Cum primùm Spiritus, ex improviſo, aura Venenata inficiuntur & obruuntur, tota machina *Algore* univerſali corripitur, eouſq; durante, donec ſeſe expandere iterùm nitentes, hoſtem adoriri incipiant; Quod ſine *horrore*, *rigore*, *ſcitatione* frequenti, *pandiculatione*, *Vertigine*, cæteriſque id genus levioribus Spirituum oppreſſorum & confuſorum Symptomatis [quæ in primo uniuſcuiuſque Febris limine moleſta ſunt] fieri non poteſt. *Urina* etiam tenuis, pallida & copioſa redditur, atque *Pulſus* in Celerem, verùm debilem & ſuppreſſum mutatur (veluti in Hiſtericis, cæteriſque affectibus Nervoſis accidere ſolet) donec Spiritus niſu, & motu nonnunquam vehementi excandeſcentes, atque inde præter ſolitum expanſi, flammam Febrilem in Sanguine accendant: Tota autem maſſa jam flagrante, *Temperies* illico mutatur in ſervidam & æſtuoſam, *Pulſus* in celerem fortem & magnum; *Urina* multa rubedine tingi, & Colliquatione facta, Contentis ſaturari incipit: Poris a calore inſolito conſtrictis, *Cutis* areſcit; accedit *Sitis* ingens, & Linguæ ſumma ariditas; & quia Fermentum Ventriculi à maſſa Sanguinis flagrante ſecernitur, ipſe Ventriculus *Dyſpepſia*, *Ægritudine*, *Nauſea* & proclivitate ad vomendum derepente afficitur: Cerebrum, a Veneno non adhuc penitus excuſſo, *Gravitate* moleſta laborat; & Artus *Laſſitudine* ptemuntur: A motu Spirituum inordinato ſeſe ulterius expandere contendentium, *Vigiliæ* pertinaces oriuntur, atq; jactatio Corporis inquieta: A Fibrarum Membranacearum diſtenſione *Dolor* Capitis prægrandis, & *Laſſitudo* Ulceroſa totius Corporis; præſertim verò prope exitum Nervorum è Spina, inſignis *Lumbago*, hanc Febrem ferè ſemper comitari ſolita, ortuum ſuum ducit. Atque omnia hæc Symptomata vigent, & creſcunt, donec Spiritus, expanſivam ſuam vim exercendo, Venenum quadantenus ſubegerint, poſtquam ad ſpatium unius vel alterius diei acriter certaverint: Tunc tandem Febris (ſubortis ſudoribus) mitior evadit, *jactatio*, *vigiliæ*, *ægritudo*, *ſitis*, *cephalalgia*, *laſſitudo*, cæteraque omnia Symptomata ſenſim atque ultro decreſcunt, donec Venenum, vi potiùs ſuppreſſum quam ſubactum, novas vires reſumat, & certamen de novo inſtituat, quod iam ſine ſolemni *algore*, *horrore*, & *rigore* incipit, quippe Spiritus, durante remiſſione, ultra ſolitum expanſi, ex improviſo non adeò deprimi poſſunt, Quamdiu Febris hunc typum ſervet, iure merito *Synochis* ſeu *Continens* audit: Ubi verò venenato Fermento aucto ſponte, vel ab *Evacuationibus*, vel *Oplatis*, perperam & in larga nimis quantitate exhibitis, vel quocunque alio accidente, *Febris* typum ſuum mutet, & uno tenore progrediatur, illicò *Maligna* fit, Prognoſtica diverſa miniſtrat, & Methodum Curationis admodum diverſam poſtulat. At de *maligna febre Exercitat.* quinta uberiùs loquemur.

CAPUT III.

De Febris Continentis Signis) Diagnoſticis.

CRiteria (*a*) Febris *Synochoos* ſimplicis Diagnoſtica à quatuor fontibus potiſſimum petenda ſunt. 1. ſcilicet à manifeſta Symptomatum exacerbatione & remiſſione, ſingulis vel alternis diebus periodice revertente; Quonam autem magis evidens ſit Exacerbatio & Remiſſio, quove magis certa ſit harum exacerbationum & remiſſionum periodus

eò

[a] Synecheos *ſimplicis ſigna Diagnoſtica.*

eò genius *Synochos*, clariùs sese prodit. 2. à Pulsu, qui ut ut durante remissione, mitis sit, vigente Paroxysmo augeri solet, & mutari in fortem, magnum ac celerem, æquali & constanti tenore, pro vigore Spirituum influorum; pergentem; Quo propiùs autem Pulsus ad hoc exemplar accedit, *Synochis* eò magis simplex & pura est. 3. Ab Urina, quæ post primum insultum, durante Paroxysmo, rubedine multa perpetuò tingitur, & contentis copiosis saturatur; durante verò Remissione hypostasin laudabilem utplurimùm deponit. 4. à Sudoribus periodicis, quibus sub finem cujuscunque Paroxysmi Æger perfunditur.

(a) Spuriam autem *Synochis* non adeò facile est ad vivum depingere, ut non adhuc ingenia doctissimorum & exercitatissimorum Medicorum, in ea exploranda & dignoscenda, torqueantur; Nam, urgente Symptomate, quodcunque illud fuerit, haud raro *Febris* Criteria priùs memorata plurimùm desiderantur; siquidem à nisu violentiori, Spiritus in statum explosivum quedantenus adigunctur: Unde Symptomata in genere Nervoso suboriuntur *Dolores* in musculis, tendinibus & membranis *Rheumatismum*, *Pleuritidem*, *Colicam*, cæterosque id genus morbos inflammatorios & Spasmodicos simulantia, & è partibus Glandulosis enormes subsequuntur humorum Excretiones, *Vomitio* scilicet in modica, *Cholera* Morbus, *Diarrhœa*, *Dysenteria*. Unde Natura jam prorsus languens, in veneno adoriendo, intra cancellos solitos sese circumscribere nequit, indèque typus *Synochos* multùm obscuratur, neq; facile è notis prius descriptis dignosci potest, siquidem, præ vehementia Doloris, Inflammationis, vel Evacuationis comitantis, Spiritus, ut ut adhuc contendere persistant, multùm tamen obruuntur, atque Natura inde labefactata plurimùm defici adeò ut donec Symptoma allevetur, & Spiritus sese iterum expandere incipiant, Calor Febrilis uno tenore pergens (externis jam ferè semper frigentibus) remissus & mitis sentiatur, Pulsus sit debilis ac celer, Urina pallida, tenuis & copiosa (sicut in Febribus *Malignis*) Typo Febris genuino ex periodicis Exacerbationibus & Remissionibus dignoscendo, plane exulante: Vel ubi Symptomata (quod sæpe fit) alternatim exacerbantur & remittunt, Paroxysmi periodici inde incertò, & nonnunquam sæpius eodem die recurrere solent, scilicet Evacuatione, vel dolore aucto, Calor & Pulsus minuuntur: His autem diminutis, illi augentur. Donec hæc symptomata releventur, non sine maxima difficultate, experto & exercitato Medico typum & genium Febris hariolari licet; Quocirca, uti jam necesse est Methodo quadantenus diversa, quæ scilicet Symptomata vehementiora adjuncta, æquè ac morbum ipsum respiciat, Febris curationem feliciter absolvere, ita non minùs ex aliis fontibus, quàm ex typo ipsius Febris signa ejus verè Diagnostica petenda sunt; præsertim scilicet à Symptomatis vehementioribus, quæ, si ejusmodi fuerint, quæ robur Spirituum, ut ut jam obrutorum, aut saltem forte conamen arguunt, &, si cum magna violentia invadentia, Febrem *Inflammatoriam* vel *Colliquativam* denuncient, præsertim, si hæc Symptomata observentur post Periodos certas recurrere; atque, saltem durante Remissione, Urina reddatur, qualis in *Sinochi* genuina reddi solet, & Pulsus etiam congruat; admodùm verisimile est hancce Febrem (qualiscunque sit ejus typus) esse de genere *Synochos*, atque ejus Curationem usu *Corticis Peruviani* ritè ministrati respectu scilicet ad Symptomata urgentia habito, feliciter absolvendam. Ex gr. Ubi Febris [quomodocunque typus ejus nativus à Symptomatis suppressus obscuretur] insolita & intensa Nausea. vel Vomitione stipetur, adeo ut Æger vix quicquam Medicamenti vel alimenti retinere, vel suscipere queat, quin illico Vomitione sursum id rejiciat, Vel ubi flux. Alvi immodicus adsit, ita ut omnia ingesta confertim deorsum ejiciantur; Vel ubi, sicut in *Cholera* Morbo leviori sursum ac deorsum propellantur; Vel ubi prægrandi aliquo & Spasmodico Capitis, Artuum vel cujuscunque partis dolore, &c.

(a) *Signa Diagnostica Synochos Spuriæ.*

Colica, *Pleuritica*, *Rheumatica*, &c. Patiens torqueatur, & de Symptomatis vehementia duntaxat conqueratur; Expanſione Spirituum, unde Febris typus ſeſe aliàs palam oſtendiſſet, jam præpedita, Vel denique, Ubi circa *Nares*, *Labia*, aut aliam quamvis partem *Efflorescentia* quaſi *Erysipelatoſa* (quæ ferè ſemper Febrem Intermittentem genuinam comitatur) in Cute appareat; præſertim verò, ſi hæc Symptomata ſingulis vel alternis diebus, poſt certas Periodos, revireſcere & declinare obſerventur; atq; ſaltem durante declinatione Urina, & Pulſus ſeſe habeant, ut in Febre *Sinochei*, Febrem hancce claſſem *Sinocheon* quę viribus *Corticis* ritè miniſtrari fugari ſolent, jure merito adſciſcere licet. Atque ſanè, ab hiſce Criteriis, rariſſimè, ſi unquam Memet deceptum meminî, in genio hujuſce Febris dignoſcendo, quomodocunq; typus ejus à typo ſimplicis & puræ *Sinocheos* differebat: Vires etiam *Corticis* æque efficaces hic etiam ut plurimum ſenſi, ac in *Continente* ſimplici, vel ipſa *Intermit.* modo Methodo ad varientia Symptomata accommodata exhibitus fuerit; quam methodum, proprio loco, ſub hujus Exercitationis finem explicabo.

CAPUT IV.

De Febris Continentis Cauſa Evidenti.

REſtat (*a*) jam, ut de Cauſa harum Febrium Procatarctica ſermonem habeamus, quæ cùm ſit ut plurimùm *Atmoſphæra*, Sententiâ, noſtra de Cauſa harum Febrium continente non parum ſtabilitur, quandoquidem Spiritus multo faciliùs & clarius ob ambientis *Aeris* impuritatibus, & injuriis inficî poſſe ac turbari, quam humorum ſegnem molem, ab omnibus libenter conceditur.

Ambientem autem *Aeram* reapſe hiſce Febribus primum anſam dare ſolere, exinde conſtat, quia ubique ferè *Endemiæ* ſunt in Aere *Paluſtri*, *Maritimo* vel *Arboribus* plurimum obſito, qui heterogeneis particulis refertus & minus perflatus, mirum in modum, non raro ſtagnat & putreſcit: Atque quovis fere loco Epidemicæ ſunt, tempeſtate Autumnali, cum, Sole recedente, Aeris Temperies admodum inæqualis redditur, manè ſc. & Veſperi gelida, meridie autem intensè fervida. Unde incauti, & eodem modo ſemper veſtiti, poſtquam medio die æſtuarunt, & ſudarunt non poſſunt horis matutinis; præſertim vero veſpertinis in poros cutis, præcedente Calore apertos frigus non ſuſcipere, unde Spiritus derepente Algentes & à naturali Temperie recedentes, ex improviſo conturbantur; Et Calor in maſſa Sanguinis ab hoc motu accenditur, ſaltem Ephemerus, & pro ratione cachochymiæ prius congeſtæ, plus minus ad repullulandum proclivis.

CAPUT V.

De Febris Continentis ſignis prognoſticis.

(*a*) EX hac Febris *Remittentis Æ*tiologia *Prognoſtica* ſequentia veriſſima deſumuntur. 1. Febris *Synochis* ſimplex, quà talis, & quamdiu talis, raro admodùm, ſi unquam funeſta eſt. 2. Simplex *Sinochis* priuſquam exitialis evadat, typum ac genium ſuum mutat, ac tranſit in *Sinochon* Malignam. 3. Febris hæc Benigna propè ſtatum morbi (veneno vel ſponte; vel ex mala praxi aucto & Spiritus obruente) in Malignam facillimè tranſit; Unde Methodus curandi admodùm diverſa requiritur, & eventus vel dubius vel funeſtus prædicendus eſt. 4. Ex temeraria & incauta Symptomatum *Sinochi* Spuriam comitantium ſublevatione, ſive ex nimio *Evacuantium* & *Opiatorum* uſu, ſive *Venæſectione* perperam, & prodigè miniſtrata, æpiſſime contingit; quovis Morbi tempore, Naturam adeo peſſundari, & ſpiritus inde labefactari, uti hæcce Febris, naturaliter Benigna, momento quaſi Ma-

[a] *Cauſa Procatarctica harum Febrium.* [b] *Prognoſtica.*

lignæ ſpeciem induat; Quod Febribus *Eryſipelatoſis* à frequenti & nimia Sanguinis detractione; & aliis cum doloribus Spaſmodicis vel fluxu Alvi nimio ſociatis, à profuſa *Laudani* exhibitione contigiſſe ſæpiùs memini. Quocirca, uti cautela maxima in horum uſu ritè requiritur, ita, admiſſo hoc errore, qùi ex ſubita pulſus mutatione apprimè dignoſci poteſt: Naturæ languenti incunctanter & aſſiduè *Alexipharmacorum*, & *Veſicatoriorum* uſu ſuccurrendum eſt, ut vis Spirituum expanſiva ſuſcitata jam demum, iterum promoveatur: prognoſticon etiam de eventu morbi à priori diverſum faciendum eſt. 5. Quo plura malignitatis indicia cum hac Febre conjunguntur, eò periculoſior eſt, & eventus ejus incertior: Quo autem pauciora, eò major ſpes affulget: præſertim, quia Venenatum Fermentum, *Corticis* vel alterius cujuſcunque Antidoti vires non ita promptè eludere poteſt. 6. Spirituum robur, ex pulſu ante omnia certiſſimè explorandum eſt; Modus enim influxus Spirituum, atque expanſionis eorum gradus, ac Venenati Fermenti vis major aut minor, hac via, maximè ſeſe produnt: Indeque pulſus fortis uno tenore pergens, ut ut *Deliria*, *Tremores*, *Tendinum* ſubſultus, cæteraque dira in genere Nervoſo Symptomata ſubitam ruinam minari videantur, ſemper bene præſagit: E contrà verò pulſus celer debilis ac vacillans Mortem præ foribus adſtantem indubitanter prædicit, ut ut reliqua Symptomata adblandiantur. Quamobrem Medicus, qui ad hanc Cynoſuram ſua prognoſtica dirigit, rariſſimè à ſcopo aberrabit, &, qualiſcunque fuerit eventus, ſeſe ipſum & Artem Medicam honeſtabit. 7. *Synochis Spuriæ* ſive *Mixta*, ut ut in ſe minus funeſta ſit ope tamen Symptomatum adjunctorum Ægrotantes haud rarò è vivis tollit. Quocirca, primò omnium ea Symptomata auferenda ſunt. 8. Quò plura, vehementiora, & curatu difficiliora ſint hæc Symptomata, eò magis funeſta (ex accidenti licet) ritè habenda eſt ipſa Febris 9. Febris primo inſtanti *Synochos* & Maligna, ſi ſalutaris Criſis contingat, illicò in *Synochi* tranſit, & bonum prognoſticon ſuggerit; Et quò paroxyſmorum & Remiſſionum alternatio conſpectior fuerit, periodi certæ obſervantior, eò melius. 10. *Synochis* nonnunquam, poſt Statum Morbi, in *Intermittentem* tranſire ſolet. Febris autem hujuſmodi *Intermittens*, uti præ cæteris curatu difficilior, ità ad recidivationem, præ cæteris, proclivis eſt 11. Indicatio Febris *Synochos* ut ut mitis ac Benignæ, viribus Naturæ ſolummodò facta, admodùm longa ac incerta eſt; Quippe, Veneno circa Morbi Statum aùcto Natura ſæpiſſimè ſuccumbit; Unde Febris facillime in *Malignam* tranſit: *Cortex* autem certiùs, atque citiùs, ſine dierum Criticorum expectatione, victoriam reportare ſolet. 12. Quo Exacerbationes & Remiſſiones diei hora magis certa redeant, & quo Remiſſiones magis ſunt protenſæ, eò meliùs: è contra incerti paroxyſmi ſæpiùs in die recurrentes atque Remiſſione obſcuriores prognoſticon peius vel ſaltem magis dubium miniſtrant: Namque vel malignum quid delitescit, vel Natura vehementiori aliquo Symptomate opprimitur. 13. *Synochis* ſimplex viribus *Corticis* æquè certò cedit, ac ipſa *Intermittens*: quippe gradus Veneni in utraque fere idem eſt. 14. Efficacia *Corticis* Febrifuga *Synochis Spuriæ* debellanda eſt propemodùm æque certa ac in ſimplici (modo rite miniſtretur, reſpectu ad Symptomata vehementia habito) non autem adeò cita eſt; Quia, uti Venenum Febrile in hac intenſius eſt quàm in priori (ita parili modo, non niſi exhibitione ejuſdem Antidoti in quantitate longe majori, ſubigi poteſt. Indeque, ut ut ſimplex *Synochis* uncia *Corticis* genuini & vegeti una æque certò ſubigitur ac ipſe *Intermittens*, *Rheumatica* tamen; *Erypelatoſa*, *Dyſenterica*, vel quæcunque alia Inflammatoria, aut Colliquativa, à Veneno intentiori orta, haud rarò quantitatem duplo maiorem irritam reddit. 15. *Synochis* Simplex vel Spuria, ſolius Naturæ ope ſanata rariſſime recidivam habet;

Cor-

Cortice autem, vel alia quavis Antidoto ſubacta, non rariùs quàm ipſa *Intermittens* recrudeſcit (ſemper autem ſpeciem *Intermittentis* ſimulat) ſi repetito eiuſdem Specifici uſu non prævenîatur. Verùm; hoc non obſtante, hic modus curandi propter certitudinem & celeritatem, cuicunq; alteri, iure merito, longe præferendus eſt 16. Curatio *Synechcos* quæ Cortice, vel alia (ſi qua ſit) Antidoto perficitur, ſicuti, quocunque Morbi tempore, principio ſcil. Augmento, Statu, vel Declinatione, ſine longa dierum *Criticorum* expectatione ad umbilicum ducitur; Ita *Veſicatoria* & multa alia excruciantia, minuſque grata Remedia ſupervacanea reddit, nec non Ægrotantem, breviſſimo tempore, ad priſtinum Statum, vel forſan magis Athleticum certiſſime reſtituit; Quo nomine omnibus aliis Methodis curandi, iure merito, antecellit, 17. *Synechis Cortice* curata rarò admodum cum evidenti aliqua Criſi terminatur: Si qua verò Criſis per ſalivationem & inde ſuccreſcente *Aphthas* albas contigerit, Veneno evicto; ſponte ac citò ſolet terminari. 18. Evacuationes in *Synochi* à Natura inſtitutæ, ſcil. Hæmorrhagia, Vomitio, & Fluxus Alvi fere ſemper ſunt infidæ, atque ut plurimum Symptomaticæ, quippe a nimia irritatione ortæ. Evacuatio Critica & ſalutifera fit ſolummodo per *Sudores*, vel *Salivationem Aphthas* albas comitantem. Prior quidem eſt magis cita & acuta, paucarum enim horarum ſpatio finitur, arguitque præſentem Spirituum expanſionem vegetiorem; Altera vero eſt æque certa, licet tarda & moleſta à robore Spirituum minùs vegeto orta 19. *Synochis Simplex* (Ubi Curatio vi expanſiva Spirituum ſolummodo perficitur) ſæpenumero longa eſt, & Criſis eius nonnunquam tarda, cum moleſta ſalivatione *Aphthis*, & ſingultu pertinaci coniuncta: Quæ Symptomata durant, donec à Venenati Fermenti ſubactione Maſſa in ſtatum integrum reſtituatur; Saliva inde & Sanguine reſtituris, ſponte ac cito ceſſant: *Spuria* vero ob Naturæ impenſas, & Symptomata vehementiora, magis acuta eſt, imo pro ratione Symptomatum, præſertim ſi ſint degenere Spaſmodico vel Inflammatorio, & imitentur *pleuritidem*, *Peripneumoniam*, *Colicam*, *Choleram* Morbum &c. peracuta; ſin *Diarrhœam*, *Vomitionem*, &c. ſimulent, non adeo acuta 20. Criſis Febris *Sinechcos*, Ubi materia colliquata per plures portas eliminatur, utrùm id ſimul, vel ſucceſſive fiat [tardius procedit, quàm ubi unica via extruditur; & copia materiæ peccantis hinc arguitur, viriumque defectus unde Spiritus maſſam non adeo conſtanti tenore, eodemque modo regere, & diſponere valent. 21. Febris *Sinechcos*, ubi ſolis Naturæ viribus curatio perficitur, poſt Statum morbi mutata in *Sinechi* ut plurimum, ſub ſecundi paroxyſmi finem, Criticis Sudoribus perfecte terminatur; Indeque dies iſte *Indicatorius* habetur, in quo prima Remiſſio contingit, & *Criticus in quo* ſecundâ 22. Febris *Sinochi* ſpeciem referens in primo morbi limine, ſcil. ad triduum; vel quattiduum priuſquam venenum valde auctum ſit, facillime ab *Enemate* iniecto, & *Venæ ſectione* moderata inde celebrata, atque *Bolo Alexipharmaco*, & *Theriacali* demum exhibito in *Sinechi* mutari poteſt; unde occaſio *Corticem* exhibendi datur, eoque Curationem perficiendi & accelerandi. Durante Morbi Augmento, præſertim prope Statum peſſimum ſignum eſt, ſi Urina rubra & contentorum copia ſaturata, ſenſim in tenuem & pallidam mutetur; Si pulſus magis celer, debilis ac vacillans evadat, multo ſi ſubſultus Tendinum, loquacitas, Inſomnia terribilia, & phantaſmata inuſitata accedant, quippe iam *Coma*, *Vigiliæ*, *Delirta*, cæteraque peſſima *Febris* in *Malignam* tranſeuntis Symptomata, iure merito expectanda ſunt quibus *Cortex* impar eſt, Atq; hoc Antiqui practici, Humorum patroni perceperunt dum materiam in Cerebrum transferri aſſerebant: E contra, pulſus fortis & conſtas, Urina rubedine multum tincta & contentis ſaturata, multo magis quæ hypoſtaſin laudabilem deponi, ubi Morbus ad Statum pervenerit;

rit; uti Febrem genium ſuum primarium Benignum ſervaturam cum Paroxymorum, & Remiſſionum alternatione ſignificant, ita eventum fauſtum ac proſperum brevi expectandum prænunciant, ut ut reliqua Symptomata contrarium præſagire videantur. 14. Omnis Febris *Epidemia*, *Autumnalis*, & *Caſtrenſis*, quando primum invadit, eſt ut plurimum *Synochis* Simplex ſcil. vel Spuria: ut ut, quovis morbi tempore, ex malo regimine vel prope Statum, ſuapte ſponte ad degenerandum in Malignam mirum in modum apta ſit.

CAP. VI.

De Febris Continentis Indicationibus Curativis.

[a] QUo pacto hæcce *Febris* ſive *Simplex*, ſive *Spuria* tollenda ſit, & quæ ſint *Indicationes* Curativæ in Morbo, reſtat inquirendum. In genere unicè indicatur deletio Fermenti Venenati, quod Naturam ad certamen irritat atque provocat: Hoc enim ſublato, lucta Febrilis ſponte ceſſat; Spiritus enim non ampliùs laceſſiti tonum naturalem illico recuperant, atque maſſa Humorum quieſcit, indeque nulla paroxyſmorum revireſcentia expectãda eſt.

Ubi vero Spiritus veneno graviori irritati, à niſu ſuo immodico in explosionem adiguntur; aut humores inde Colliquati e Glandulis immodice excernuntur, plures, eæque, pro ratione Symptomatum, admodum diverſæ *Indicationes* ſubminiſtrantur; quas Medicum apprime reſpicere oportet; Quippe ab his Simptomatis, haud raro, vita Ægri in præſens diſcrimen adducitur; plus quam à Veneno primario. Quo pacto hoc fieri debeat mox in methodo curationis explicabimus.

Deletur Venenatum Fermentum, vel à naturali Spirituum expanſione ſæpiùs repetita, donec ad extremam activitatis ſuæ Sphæram ſenſim perveniant; vel *cort. peruv.* aut altera [ſi qua ſit] Antidoto incunctanter exhibita, quæ, cùm adhuc vivaces ſint, quocunque morbi tempore illicò Venenum ſubigere valet. Prior methodus magis incerta eſt: Atque, Febre jam in *Inflammatoriam* vel *colliquativam* mutata, Æger incendio inteſtino, vel evacuatione immodica confectus haud raro perit: Iam à Spirituum nimia depreſſione *febris*, nullo non tempore, præſertim prope *criſim*, in *Malignam* & funeſtam facillimè tranſit, Medicus interea Naturæ tantum ancillatur; regimen univerſum ritè imperando, atque Spiritus; ubi depreſſiores Febrem in Malignam tranſituram indicant; *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis*, cæteriſque id genus ſtimulantibus excitando; Aut *Venæſectione*, *Enematis*, *catharticis* Benignis, *Emulſionibus*, *Apozematis*, *Julapiis* contemperantibus, fervorem ac Orgaſmum eorumdem minuendo, quoties æſtum; ac Diatheſin inflammatoriam moli humorum impertiant, unde dolores *Spaſmodici*, & *Rheumatici*, & reliqua id genus dira Symptomata non raro producuntur: Vel denique *Opiatis* Spirituum motum compeſcendo, quoties *Vomitio* enormis, *Diarrhœa*, aut alia quævis excretio Colliquativa inordinata ac ſymptomatica id requirat. Medicum hac Methodo utentem oportet eſſe cautum admodum, atque ſagacem, nihilq; temere aut officioſe moliri & neque unam ſemper viam in Febribus ſanandis pertinaciter calcare; verum, pro ratione Simptomatum varia, atque præſenti Febris genio, in unum vel alterum extremum tendentis, Methodum ſuam ſæpius atque incunctanter, quoties opus fuerit, cum ratione mutare. Omnibus verò hiſce Canonibus diligentiſſimè obſervatis, Eheu! quot à Symptomatis ex improviſo ſubortis, vel Ægrotantis *Idioſyncraſia* antè non percepta, hac methodo, Arte Medicinali ad Orcum demittuntur, quanquã fidei exercitatiſſimorum Medicor. commiſſi, qui ſæpiſſime Scillam evitantes in Charybdim incidunt, Tanta eſt ingeniorum acutiſſimorum hebetudo, atque in morbis indagandis vel tollendis vacillatio, tamque fallax & lubrica eſt rationalis Febres curandi Methodus! Ut ut vero hæc

[a] *Indicia*.

hæc ſe habeant; in eorum gratiam, qui à modo febres curandi compendiario, ex præconcepta opinione, abhorrent, lubet primùm, pro virili juxta noſtram hypotheſin, methodum curationis rationalem certam ac perſpectam, multo uſu mihi comprobatam delineare: Siquidem, licet hac ratione non cum æquali certitudine optatum eventum conſequatur Medicus, nunquam tamen, in toto morbi curriculo, Empyrici partes ſuſtinere cogitur, vel dubitanter artem ſuam exercere; Ratio enim docet quid agendum ſit, ut ut ſcopum aſſequi ſæpiùs non detur, atque meherculè animus noſter haud parum oblectamenti capit [qualiſcunque fuerit eventus] quoties conſcii ſumus nos ritè, atque ad normam rationis, unoquoque morbi tempore, quod noſtrum eſt, præſtitiſſe *εὖ ἴσχει εὖ ἴσχει παρεμβάλλειν*.

CAP. VII.

De Methodo curandi Febrem Continentem rationali.

(*a*) UT Methodus hæcce rationalis febrem curandi clariùs innoteſcat, neceſſum duco, de variis hujus morbi ſtadiis, cùm naturæ ſoli committitur, atque Phænomenon inde ſuccreſcentium diverſa indole aliquid præfari. Quamdiu Spiritus veneno contaminati & depreſſi vigorem naturalem recuperare niſu quodam moliuntur, *Augmentum* morbi durat; atque intereà omnia ſymptomata Febrilia, [*b*] *Dolor* ſcil. *Laſſitudo* Ulceroſa, *Ægritudo*; *Jactatio*, *Vigiliæ*; *Calor* intenſus, *Sitis*, *Celeritas* & *fortitudo* pulſus, *Tinctura* & *Contenta* urinæ, *Ariditas* oris, &c. juxta naturæ leges, in dies augentur; paroxyſmi magis protenſi; Remiſſiones autem minùs ſenſibiles obſervantur; Atque equidem hoc ſymptomatum Incrementum ritè expectandum & optandum eſt. Natura hoc ſtadium non uno eodemque temporis ſpatio perficit, verùm quo mitius venenum eſt, & Spiritus vegetiores, eo citiùs percurrit ante quintum ſcil. ſeptimum vel nonum diem: quo gravius autem, & à veneno magis Deleterio peſſundentur Spiritus, eò diutiùs hoc morbi Stadium (modò eventus ſalubris futurus ſit) protrahitur, nimirum ad xi. vel xiv. diem. Quamprimùm Spiritus ad activitatis ſuæ *ἀκμὴν* perveniant, ultrà quam ſeſe ampliùs expandere haud valent, illicò fit *Status* morbi, in quo uſque ad Criſin inſtantem, paroxyſmi & remiſſiones uno eodemque tenore ferè amuſſim procedunt; urina, pulſus, & lingua planè eodem modo ſe habent; eadem ſymptomata, idem ſymptomatum gradus fixus manet, præter *Laſſitudinem* ulceroſam, *Cephalalgiam*, cæteroſque dolores, ſive fixos, ſive verſatiles qui lege naturæ jam ſenſim declinare incipiunt, qualiſcunque futurus ſit eventus; niſu enim Spirituum ſeſe expandere molientium jam ſponte finito, fibrillæ membranarum, muſculorum, & tendinum non diutius lacerantur, convelluntur aut diſtenduntur. Hoc etiam ſtadium (ſicut de priori dictum eſt) ſpatio temporis determinato, quaſi cancellis circumſcribere haud fas eſt; ſiquidem, pro ratione Spirituum plus minus vigentium, atque veneni primarii magis minuſve deleterii, citius vel ſerius finitur; Cùm enim Spiritus ad extremam expanſionis ſuæ ſphæram exaltari, veneno longè ſuperiores evadant, *Status* morbi adeò brevis & imperceptibilis redditur, ut hypoſtaſi laudabili prænuncia ſeſe in urina prodente, Spiritus illicò ſummè efferati, & hoſtem adorientes, jactationem inquietam, varios dolores extemplò revireſcentes, oculorum ſcintillationem, Pruritum narium, tenſionem Hypochondriorum ſummam producant, & perfecta *Criſi* venenum eliminent. Lucta, victoria jam parta, ceſſante, calor ſponte miteſcit, & Lympha in præcedenti agone colliquata, ubique per poros cutis excernitur, &, ductibus ſalivalibus à præternaturali conſtrictione liberatis, Os ſcatet ſaliva; ſitis

[*a*] *Methodus Curandi febrem Synephſi rationalis.* [*b*] *Augmentum febris.*

ſitis extinguitur, & Spiritibus haud amplius laceſſitis, ſomnus placidus ægrum invadit; *Jactatio*, *Delirium* (& ſi qua ſint alia ſymptomata graviora) penitus remittunt, & febris finitur die ſeptimo, nono vel ad ſummum undecimo; Jamque declinationem ſenſibilem fruſtrà expectamus, cùm uno ictu Critico, & perfecto, bellum decernitur, Parili modo, ubi Spiritus, in ſtatu morbi, ad ultimum expanſos venenum ſponte, ex mala praxi, aut quocunque alio accidente longè ſuperet; *Status* morbi quam citiſſimè, funeſtè terminatur, cum *pulſu* ſcil. admodùm debili & celeri, *urina* pallida & tenui, *lingua* nigra & arida, ſubito *Vigiliis*, *Deliriis*, cæteriſque id genus vacillantium & Enecatorum Spirituum indiciis ſociatus, febre jam perpetim in *Malignam* tranſeunte, idque non rarò ante diem morbi decimum, vel xii. At, ubi parile eſt virium & veneni Robur (quod ut plurimùm ſit) & æquali prope Marte dimicatur, in æquilibrio res diu pendet: atque proinde *Status* morbi diutiùs protrahitur ad xvij. xxv. diem & ultra, de victoria intereaque ambigitur; Quo ſpatio, febris media eſſe inter *Synochi* & *Synochon* videtur. Quin etiam ipſa *Criſis* quæ hoc morbi ſtadium à tergo ſequitur, fit æquè tarda ac infida, non rarò per dies vj. viij. x. xx. protracta, quippe natura non una dimicatione; verùm prælio ſæpiùs inſtaurato, ſenſim & cum difficultate, victoriam jam reportat; Nec non Criſis, hoc modo feliciter cœpta, ſæpiſſimè ex improviſo interrumpitur, ac funeſtè terminatur. Lympha inſuper colliquata, non per unam portam confertim protruditur, verùm pro diverſo veneni febrilis genio, nunc hanc, nunc illam; nunc per *Tranſpirationem* inſenſibilem, jam per *Sudores* paucos & periodicos; jam per *Hæmorrhagiam* ſæpius recurrentem, jam per *Fluxum Alvi* lentum & periodicum è Membrana Inteſtinorum Glandulosa deturbatur; præſertim verò, ubi venenum ſit de genere *Mercurialium*. Lympha, in tarda hujuſmodi Criſi, ſæpiſſimè Glandulas ſalivales atque totam Membranam, Os, œſophagum & ventriculum inveſtientem petit: Unde nova, eaque ſatis moleſta Symptomata hoc morbi Stadium, ab initio uſque ad finem comitentur: ſcil. *Salivatio*, eaque interdum adeò copioſa atque diutina, ut rivulus acris & venenatæ Lymphæ ad tres hebdomadas continuò ſcaturiat; Et *Aphthæ* Albæ, ſive ulcuſcula totam Membranam oris, Linguæ, œſophagi, & nonnunquam ventriculi Glanduloſam occupantia ab acrimonia Lymphæ ex his partibus excretæ orta, quæ continuò ſuccreſcunt & revireſcunt, donec veneno, Criſi perfecta, penitùs ſubacto, tota maſſa deferbuerit: Denique *Singultus* horrendus, iſque fere perpetuus, atque cum præfocativa ſtrangulatione conjunctus, quamdiu ſcil. in Ventriculum Lympha hæc Venenata excreta, hanc partem inflammet atque exulceret.

(a) Ubi ſalubris & fida futura eſt *Criſis* hujuſmodi tarda Febris ad ſtadium ſuum ultimum, *Declinationem* ſcil. ſenſim pervenit; atque inde remiſſiones reduntur longiores ac magis conſpicuæ, paroxyſmi verò in dies breviores & minùs atroces; donec æger tandem prorſus [illegible] evadat, vel ſaltem febris Typum ſuum mutet, ac ſpeciem veré *Intermittentis* referat. Tunc omnia ſunt invado, pulſus magis conſtans ac vegetus ſit, urina rubedine ſatis tingitur, ac hypoſtaſin vel ſaltem Enæorema præcipitat: *Aphthæ* magis Albæ ac deciduæ neque amplius ad revireſcendum aptæ ſunt, Vigiliæ, Deliria, ſitis unà cum reliquis id genus ſymptomatis in dies decreſcunt.

Ubi verò è contra, febris jam fiat ferè *Continua*, urina ſenſim à rubra & turbata mutata, primùm hypoſtaſin levem, vel Enæorema oſtendat, dein verò in claram & pellucidam tranſeat, pulſus magis celer, debilis ac vacillans fiat, *Aphthæ* nigreſcere incipiant & minus inflammari, atque, deciduæ licet, iterùm repullulare; Lingua fiat tremula, arida, vel ſcabioſa; ſalivatio derepentè ſiſtat-

[a] *Declinatio*

ſiſtatur, accedentibus ſubſultu *Tendinum*, *Comate*, *Deliriis* cæterisque id genus febris malignæ ſymptomatis: Procul omni dubio, venenum in ultimo agone, de Spiritibus victoriam reportavit, atque, ut ut natura languens Criſin moliatur, nullam tamen aſſequitur niſi infidam & imperfectam, quam, mors, brevi, acceptura eſt, ſi, aſſiduò *Alexipharmacorum*, *Veſicatoriorum*, cæterorùmque malignitatis remediorum uſu, id non poſſit evitari.

Idea hujuſce febris, ex rei ipſius natura, hoc modo ritè formata, admodum quivis in medicina mediocriter verſatus, veram atque genuinam eam curandi methodum, ratiocinando aſſequi poteſt, & cæterorum practicorum errores convellere.

(a) Antequam igitur ulteriùs progrediamur, errores illorum, in praxi admodùm pernicioſos levi Cenſura perſtringere lubet, qui humorum ac qualitatum evidentium doctrinæ fidem dantes, in provinciam ipſius naturæ verè latricam ſeſe audacter immittentes, atque propriæ [illegible], neſcio quas methodos haſce febres ſine Antidoto aliqua, curandi; eaſque pro ingeniorum ſuorum luxuriantium modulo, multiplices perperam excogitarunt, ad phænomena ac ſymptomata non vulgaria in humoribus orta duntaxat accommodatas, nec tam naturæ morborum medicatrici ſupperias adferre, quàm ipſius vices agere gloriosè venditant: Siquidem hi *Galeni* Sectatores Calidum & Siccum, frigido & humido regimine; lege contrariorum, ritè ſubigendum ducunt, neſcientes meherculè τὸ θεῖον, ſeu venenatum illud fermentum ſenſus noſtros longè ſuperans, quod *Hippocrates* aſſerit morbis ineſſe, & Calorem illum ſiccum & febrilem, à lucta Spirituum adverſùs venenum febrile ortum ſuum ducere; Quem, niſi forte juſtos cancellos tranſgrediatur, & totius machinæ ruinam & incendium minetur, *Venæ ſectione* profuſa, *Opiatis*, *Cathartici* vel *Emulſionibus*, *Julapiis* & *Apozematis* refrigerantibus officioſè minuere, durante Augmento, præſertim verò morbi ſtatu, vel Criſi haud impunè licet, ne febris inde, à nimia Spirituum diſſipatione in malignam & funeſtam degeneret. Illi verò, neſcio cui Hypotheſi innixi, igne ignem extinguere moliuntur, dum paginam utramque in curatione febrium (cujuſcunque fuerint generis) non exceptis Inflammatoriis, *Cardiacis*, *Alexipharmacis*, atque *Veſicatoriis* indiſcriminatim adhibitis complent, ac ſi oleo flamma eſſet ſupprimenda; Unde ægri incendio Inteſtino, atque ſymptomatis inde ſuccreſcentibus, haud rarò confecti, miſerrimè pereunt, qui forſan, debito regimine imperato, abſque hac officioſa ſedulitate prorsùs evaſiſſent. Alii, cæteroquin eruditi; quippe Spargirica Doctrina imbuti, atque Chymiæ nimium dediti, nil præter *Salem fixum*, *Acidum*, *Volatilem Alcali*, *Sulphur*, cæteraque id genus Chymica crepant, atque ex diverſis horum mixturis & effervescentiis in Sanguine factis, univerſam febrium rationem explicant, atque inde curationem inſtituunt: Cùm equidem prædicta ſalia, &c. Formaliter Sanguinis maſſæ ineſſe, atque inibi varias hujuſmodi effervescentias excitare, quales exteriùs arte fiunt, gratis admodùm aſſerant; & licet forſan aliquid analogum in Sanguine etiam ſanorum ſemper reperiatur; Verùm, ubi hæc principia juſtum modum excedant, indeque morboſo condimento maſſam imbuunt, Spiritus venenati omnino in cauſa ſunt. Unde *Siſyphi* Saxum volvere mihi videntur, quotquot hiſce principiis innixi, poſthabito veneno in Spiritibus delitescente, humores alterare ſolummodò moliuntur, atque methodum febrifugam inde conflare. Sæpiſſimè etiam Pharmacopæi, Chyrurgi, aliique nonnulli indocti, qui in meſſem alienam falcem audacter intrudentes, atque artem medicinalem modo Empyrico exercentes, quique febres quaſcunque ſine delectu, eodem planè modo, curare fatagunt, non rarò in primo curationis limine,

(a) *Errores Practicorum in febris Continentis curatione.*

sive negligentia, sivè officiosa sedulitate, febres hasce reapse Benignas, *Pharmacis Emeticis, Catharticis, Venæ sectionibus*, præsertim autem *Opiatis* [quæ ad subitaneam Symptomatum molestorum relevationem, & opinionem vulgi inde captandam profusè perperam exhibent] depressis Spiritibus, in Malignas citissimè immutant. (Quod ex subsultu tendinum, cæterisque id genus indiciis immediatè consequentibus liquidissimè constat:) Aut, ex æquè intempestivo ac exuberanti *Cardiacorum, Alexipharmacorum, Vesicatoriorumque* usu, Spiritus nimiùm incitant, & has febres in *Inflammatorias* aut *Colliquativas* adigunt. Neque mehercule! Medicus exercitatissimus, seriùs advocatus (ut solet) hos Empyricorum errores facilè corrigere potest, quorum pœnas Æger vitæ suæ, Medicus verò famæ dispendio tandem luere solet. Utut enim, pro ratione Spirituum justo plus minùs expansorum, in curatione febris *Synochœas*, præsertim *Spurtæ*, locum nonnunquam habent *Emetica, Cathartica, Venæ sectiones*, eæque repetitæ, *Opiata, Emulsiones, Apozemata, & Julapia* attemperantia, vel equidem *Alexipharmaca, Salia Volatilia & Vesicatoria*, non tamen, nisi ratione symptomatum vehementiorum, unde Spiritus multùm & diù lacessuntur, in naturæ medicantis auxilium ea ministrari oportet: Rarò enim aliquid hujusmodi officiosè committitur & impunè. Methodum autem certam febrifugam & constantem, his principiis innitentem instituere, sive hanc, sive illam, planè delirare est; Siquidem methodus febrifuga rationalis universa duobus articulis comprehenditur; scil. Ut imperetur regimen justum, & ut natura variis methodis refocilletur, prout opus fuerit; natura nimirum Medici partes hic sustinet, Medicus ipse duntaxat ancillatur.

Quod ad *Regimen* spectat, Oportet ægrotantem stragulis moderatis coopertum, in loco tenebricoso, in lecto sese continere, inibique sine amicorum colloquiis, vel Interpellationibus, somnum, quantum potest, captare? Siquidem ab erecto corporis situ, multò magis à motu & exercitiis, à stragulis multis ad Sudores eliciendos perperam impositis, ab aere luculento, & adstantium confabulationibus, Spiritus ultrò sese expandere molientes, cum ægrotantis damno evidenti & lacessentis alicujus Symptomatis superinductione, plus debito irritati facillimè excandescunt.

(a) Victus, licet ad Spiritus refocillandos, sæpiùs ministrari oporteat; unoquoque tamen pastu sit parcus admodùm, isque tenuissimus, maximè præsente exacerbatione, atque durante febris augmento; Veluti *Avenacea, Panatellæ, Hordeacea, Liquor Possetici Salvia* alteratus, *Cerevisia* tenuis pane tosto calefacta, *Alica mactata, Ptisana*, &c. Ne fermentum ventriculi veneno priùs pessundatum, ab alimenti copia, & farcina Chyli crudi ac indigesti jam prorsùs obruatur, atque æger nausea & vomitione inde provenientibus, simul ac veneno febrili conflictetur. In statu morbi, præsertim prope Crisin, plurimùm confectis Victus manu liberaliori, atque quadantenus lautior, uti *Jusculum Pulli, Vinum* lymphatum, vel ipsum *Merum* concedi potest, ne in ultimo agone, Spiritus prius confracti & dissipati, præ languore, prorsus succumbant. Atque equidem Regimine, à primo morbi insultu, hoc modo imperato, quamplurimas febres benigniores ab ipsa natura curatas, pluries novi sine remedio quocunque Officinali; multò magis absque apparatu medicaminum pomposo, quod cæteros etiam exercitatos Medicos vix puto latere; E contrà verò ab officiosa, & repetita profusa *Venæ sectione*, à *Julapiis, Apozematis*, & *Emulsionibus* refrigerantibus, præsertim verò ab *Emeticis, Catharticis* & *Opiatis* perperam exhibitis; febres hasce mitiores jugiter in malignas degenerasse, & à *Cardiacis, Alexipharmacis* & *Vesicatoriis* officiosè ministratis, eas in *Inflammatorias* perpetim mutatas sæpiùs deprehendi.

(b) Quandoquidem autem à mole fæcū in

(a) *Regimen alimentum.* (b) *In Alvi Adstrictione.*

in Inteſtinis congeſta, Calor præternaturalis fruſtra augetur, exploſio ſtatuum præpeditur, & Aegrotans inde moleſta ſenſatione afficitur; In hoc Statu, Alvus adſtricta, ſingulis vel alternis diebus lubricetur *Enemate è Lacte ſaccharato, floribus chamæmeli* alterato. Vel ℞ *Decoct. Emollient.* un. x. *Saccharat. rubr. Mell. Mercurial.* an. un. ij. *M. F. Enema.* Ubi Alvus admodum difficulter ſeſe reddit, inſuper addi poteſt *Electuar. Lenitiv. Diacathol.* vel *caſſiæ* un. ß. & ad Fæcum indurataram lubricationem *Ol. Oliv. Violac. amygd. d.* un. j. ſi opus fuerit. In alvo laxiori; Ubi fluxus nimius ab *Enemate* inſecuturus ritè metuatur, ſufficit *Glans ex Spec. Hier. picr.* ℥ß *Alumin. Mell.* an. *p. æq.* in debitam conſiſtentiam concoctis confectus, qui Oleo prius illitus, hora opportuna, durante ſc. Remiſſione, intrudatur. Imò, Vbi ob conſtipationem Alvi inſolitam Fæces neq; Glande intruſo, nec Enemate educi queant, *Decoctum amarum* cum Dup. Sen. extra tempus Paroxyſmi propinare licet.

(*a*) Quoties verò *Fluxus Alvi*, præſertim torminoſus ſupervenerit, qui non rarò à primo Morbi inſultu invadit Symptomaticè, & cum maximo Aegrotantis damno (Spiritibus enim inde multum diſſipatis, & à iuſta expanſione præpeditis, Febris facile in *Malignam* degenerat) neceſſaria eſt abſtinentia omnimoda à *cerevi ſia., alla cruda* vel Cocta, imò liquore *poſſet ico*, vel alio quoque *floribus cerevi ſiæ* fermentato, qui Colliquativam hanc *Diarrhœam*, præ omnibus aliis, vi peculiari promovere ſolent; Illorum verò loco, ad ſitim moderandam, propinetur *Tinctura Roſarum* Saccharo albiſſ. gratè e dulcorat. *Vinum claretum* multa aqua dilutum; præ reliquis autem *Decoctum album*, copioſe, & ad libitum, calidiuſcule verò hauriendum, quod non tantum ad humorum fervorem compeſcendum, & ſitim minuendam grate conducit, at inſuper ex præpotenti *alcali* C. C. C. quo ſaturatur, acorem lymphæ ſtimulante plurimùm obtundit. In eundem uſum *Teſtacea* omnia, & *alcaliz ata* hic locum ſibi vendicant, quæ (modò larga Doſi & ſæpius repetita exhibeantur) Acrimoniam tundendo, *Optatis* partes, feliciſſimè ſuſtinent; Atq; Tormina ſimul ac Alvi Fluxum, ſine ullo Ægrotantis damno, ſiſtunt. Quo Arcano palam facto Clariſſ. noſter Collega D. D. *Harris*, pro Candore ſuo, in libro nuper Edito *Morbis Infantum Acutis* facultatem noſtram adauxit. Quo nomine gratias illi iam lubens refero. Ex. gr. ℞ *Ocul. Canc. præparat. pulv. è Chel. Cancror. Simp. Comp. Coral. rub. præparat.* an. ℥i. *Margarit. præparat.* ℥ii. *M.* pro Chartulis quatuor quarum unam capiat ſexta quaque hora, unà cùm Cochlear. v. vel vj. Iulap. ſequent. de quo etiam bibat ad libitum, ℞ *Aq. Lact. alexiter.* un. viij. *aq. Cinnam. bordeac. Epidem.* an. un. ij. *Syr. Caryoph.* un. iß. *M. F. Iulap.* Sin hoc modo Fluxus Alvi non ſiſtatur, ad ipſa *opiata* confugiendum eſt, quæ tamen parca manu, & repetitis vicibus miniſtrari debent, atque cum *Alexipharmacis* & *alKaliſatis*, quæ ſimul Spirituum expanſionem ſuſtinent ac promovent, commixta; Ne, Spiritibus inde obrutis, Febris jugiter in *Malignam* tranſeat. Ex. gr. ℞ *Theriaca Androm. pulv. è Chel. cancror. Comp.* an. ℥ß. *coral. rubr. præparat. gr. xv. Syrup. carioph. q. ſ. M. f.* Bolus, illico ſumendus, & ſexta quaque hora (ſi opus fuerit) repetendus, ſuperbibendo poſt ſingulos Bolos Coch. iv. vel v. Iulapii ſequentis, de quo etiam, ad Spiritus, refocillandos Æger bibat ad libitum ℞ *aq. Meliſſ. ceraſ. nigr.* an. un. iv. *aqu. cinnam. bord. Epidem.* an. ℥ii. *Syr. caryoph.* ℥x. *M. f. Iulap.* Nec non (modò Fluxus, præſertim verò Tormina adhuc urgeant) nocturno Bolo addantur *Laudan. Liqu. helm.* gut. 12. vel *Landan. Lond.* gr. j. Inſuper *Enema* ſequens ad Excretricem Inteſtinorum facultatem ſuſcipiendam, & tonum eorundem confirmandum, ſemel in die injiciatur. ℞ *Lactis chalybeat. flor. Roſ. rub.* Saturat. un. vi. *Diaſcord.* vel *Theriac. androm.* un. ß. *M.* & Cola pro uſu.

(*b*) Cùm à *crapula*, vel Alimento aliquo δυσπέπτῳ Febris ortum ſuum duxerit, unde

[a] *In fluxu alvi Simptomatico.* [b] *In Vomitione.*

unde Ventriculus Sarcina Chyli crudi, & inani Vomitione jugiter laceſſitur, curatio à leni *Vomitorio* ritè auſpicanda eſt. v. g. Liquore Poſſetico, foliis *Card. Benedict.* alterato copioſè ingeſto, addendo inter vomendum (modò opus fuerit) bis, terve ℥ß. *Salis Vitrioli*, vel *Oxymel Scillitic.* Cochleare unum vel alterum Solut. in Hauſtu liquoris. Religioſè autem ab *Emeticis*, *Antimonialibus*, cæteriſque ejuſmodi violentioribus abſtinendum eſt, ne in hac Craſi humorum Venena evacuatio nimia inde excitetur, unde Spiritibus jam multum diſſipatis & oppreſſis, Febris in Malignæ ſpeciem facilè degenerare poteſt. Ubi verò Venenum Febrile ſit de genere Emeticorum, ſponte petit Ventriculum, atq; copioſè humores Colliquatos inibi excernit, unde adeò enormes & continuatæ Vomitiones Biliosæ & diverſicolores excitantur, Ægrotans vix quicquam vel Medicamenti vel Alimenti retinere valeat; Hanc exacuationem, quippe Symptomaticam, vel minimo quidem *Emetico* promovere haud fas eſt. Verùm potiùs *Aqua pulli*, loco Cereviſiæ copioſè propinanda, Venenatam & laceſſentem humorum acrimoniã demulceri convenit, atque Remediis appropriatis, quæ etiam quadantenus Febrifuga ſint, tonum Ventriculi jam nimium laxatum firmari. Ex. gr. ℞. *Succ. Limon.* unc. vj. *Salis abſynth.* ℥ß. M. Sumat. Cochl. ij. ſingulis horis. Delicatulis Cochl. v. vel vj. Julap. ſequentis ſingulis vel alternis horis propinentur. ℞. *Aqu. Menth. Chinam. hord.* ãã unc. iij. *Aq. Stephan.* unc. j. *Sal. Absynth.* ℈ij. *Syr. Lim.* ℥ß. M. Imò, ad compeſcendum hunc ventriculi Spaſmodicum motum, ut ſaltem aliquam partem *Remediorum & Alimentorum* retinere valeat, *Laud. liquid.* gutt. xij. [modò Æger *Laudanum* cum [illegible] toleret, atq; eidem jam aſſueverit] in Hauſtul. Julap convenientis, ſexta quaq; hora concedantur, & Regio ventriculi *Sacculis Aromat.* in Vino Clareto & Aq. ſervata coctis, & calidè expreſſis, bis in die foveatur.

(a) Sin dolor Capitis, *Lumborum* vel *Artuum* prægrandis, à primo Morbi inſultu vel durante ejus augmento, Ægrotantem plus ſolito affligat, & ſimul adſint *Jactatio* Corporis, & *Vigiliæ* pertinaces, & à nimio Spirituum in ſeipſi expandendis niſu, Febris genium Inflammatorium ac Rheumaticum quadantenùs ſortiri videatur; apprimè convenit (modo cætera id ferant) in ipſo exacerbationis articulo, poſt rejectionem *Enematis* (ſi hoc indicetur) *Venam* tundi, atque Sanguinem ad unc. viii. xxii. pro gradu doloris, reliquorumque Symptomatum exigentia, & præſenti Plethorico, vel Athletico, Ægrotantis Statu, è Vena Jugulari, vel Brachii Lateris maximè affecti detrahi, ut hæc Symptomata vehementia diminuantur. Quin etiam, durante Morbi Augmento, Venæ ſectionem in ſubſequentibus Paroxyſmis iterum, iterumque celebrandam eſſe nonnunquam eadem ratio ſuadet; Cautè tamen admodum, atque non ſine urgenti neceſſitate, operatio hæc primum inſtituenda, multò minus iterum repetenda eſt; unde ſcil. non Febris curatio vel Symptomatum ſublatio, ſed eorum tantum ſublevatio exſpectetur; Nullatenus verò in *Statu*, aut propè Morbi *Criſin*, niſi ob Symptomatum exceſſum, Vitalis Indicatio id neceſſarium fecerit, ſiquidem à detractione Sanguinis officioſa, vel debito ſæpius celebrata, præſertim propè Morbi *Criſin*, haud rarò vis Spirituum Elaſtica adeò præpeditur, ut, Febre inde in Malignam tranſeunte, Spiritus in poſterum plane ſuccumbant, neque amplius debito modo ſe expandere valeant, & Ægrotans *Vigiliis*, *Deliriis*, tendinum *Subſultibus*, &c. inde conſequentibus confectus, cum magno Artis noſtræ opprobrio, potius occidi, quàm ſponte mori videatur. Eheu! quam ſæpe Medici temeritatis pœnas ſuit miſellus Æger? Quàm circumſpecte autem, & quanta cum animi applicatione oportet Medicum Sagacem, Pulſu prius diligentiſſimè explorato, cæteriſq; Ægrotantis circumſtantiis ſeriò penſitatis, hanc ſui muneris partem obire, cum Ægri vita vel mors ſæpenumero à cuſpide lanceolæ pendeat. Officioſè, temere, atque

(a) *In dolore Capitis & Lumborum inſolito.*

atque ſine evidenti neceſſitate venam iam tundere, ac prodigam purpurei liquoris jacturam facere, quid aliud eſt niſi in Corio humano ludere, atq; lanionis partes agere? Venæ-ſectione autem hoc modo peracta, æquum eſt, toties quoties ope *Cardiacarum* & *Alexipharmacorum* Elaſticitati juſtæ Spirituum ſuſtentandæ proſpicere, ne deliteſcens Venenum, data hac occaſione in eos graſſetur. Tantillum etiam *Opiati* ad demulcendos Spiritus, & ſudores eliciendos adjicere jam licet, modo ſequenti. ℞ *Theriac. Androm. pulv. è Chel. Cant. Comp. vel Goan.* an. ʒß. *Syr. b. Caryoph. q. ſ.* M. F. Bolus mollis hora ſomni, poſt Venæ ſectionem, deglutiendus, ſuperbib. Cochl. iv. vel v. Julap. ſequentis de quo bibat Æger ad libitum. ℞ *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nig.* an. ʒiv. *Aq. Epidem.* ʒij. *Syrup. Caryoph.* ʒx. M. F. Iulap. Vel ℞ *Aq. Cardu. Bened. Lactis Alexiter.* an. ʒiv. *Cinnam. bord.* ʒiii. *Peon. Comp. Epidem.* an. ʒß. *Margar. præparat.* ʒvi M. F. Iulap. de quo bibat Coch. v. vel vj. [agitata phiala] tertia vel quarta quaque hora.

(a) Sin ob genium Veneni admodùm laceſſentem & ſtimulantem, Spiritus adhuc multo robore pollentes, à niſu, quo ſeſe expandere moliuntur, in motus adeò efferos adigantur, ut partes aliquas, prætertim *Præcordia*, reliquaſque vicinas reſpirationi intervientes, tempore exacerbationis, Spaſmis horrendis torqueri ac convelli contingat: Extremis jam præ atroci dolore frigentibus, atq; Pulſuum vibratione depreſſa, adeò ut vita Ægrotantis in præſens diſcrimen inde adduci videatur. Neceſſe eſt, in ipſa exacerbatione, ad niſum hunc Spirituum inſolitum minuendum, ut non tantùm Vena tundatur, & Sanguis liberali manu, toties quoties, detrahatur, verùm etiam, ut copioſo ac repetito *Laudani* uſu, efferus hic Spirituum motus compeſcatur. Ex gr. Tertia vel quarta quaque hora (quamdiu opus fuerit) ex-Libeantur guttæ 15. vel 20 *Laudan. liquid. Sydenhamian.* in Hauſtu *Julapii Antiſpaſmodici* ſequentis. ℞ *Aq. Flor. Chamæmel. card. Benedict. Rut.* an. ʒiij. *Aq. Pæon. Bryon. comp.* an. ʒiß. *Tinctur. caſtor.* ʒj. *Spirit. Sal. Armon.* ʒß. *Syr. Pæon. comp.* ʒiß. M. F. *Iulap.* Spaſmis autem hoc modo ſolutis; *Bolum Alexipharmacum* antè præſcriptum, vel quodcunque aliud viribus iiſdem præditum, ad expanſionem Spirituum renovandam exhiberi convenit; ut illi *Opiatis* priùs irretiti liberentur, atq; Paroxyſmus, Sudoribus, more ſolito, finiatur, ne Febris, à nimia & diutina Spirituum depreſſione (exulante omni Remiſſione & Exacerbatione) in continuam & *Malignam* degeneret.

(b) Ubi autem (ut in *febre Ardente*) Sanguis œſtro Spirituum flagrantium percitus atq; agitatus, plus juſto ebulliat, & ab Incendio, magis quàm à Veneno Febrili vita Aegrotantis in diſcrimen duci videatur; Præter Venæ ſectionem liberalem & repetitam (quæ jam apprimè neceſſaria eſt) nimius Maſſæ fervor & Ebullitio copioſum ac frequentem uſum *Iulapiorum*, *Apozematum*, *Emulſionum*, cæterorumque id genus attemperantium poſtulat. Ex. gr. ℞ *C. C. C.* ʒj. *Cruſtæ Panis alb.* ʒiii. *Macis* ʒj. *Sacchar. albiſſ.* ʒ. iß. Coq. leniter in Aq. F. ℔v. ad ij. Liquorem abſque expreſſione colatum bibat Aeger copioſè ad libitum. Vel, ℞ *Semin. Melon. Pepon.* an. ʒii. *Sem. papav. alb.* ʒß. *Amygd. d. decorticat.* n. vii. His ſenſim affund. in Mortario Marmor. continuò agitando. *aq. bord.* ℔iß. F. *Emulſio* ſ. a. Cui add. *aq. Roſ.* ʒii. *Sacchar. alb.* ʒiß. Bibat Aeger Hauſtum prælargum ſubtepidè, ſaltem tertia, vel quarta quaque hora. Vel, ℞ *Rad. Scorzon. biſpan.* ʒii. *Raſur. C C. Ebor.* an. ʒß. *Fol. Lujul. Salv.* an. *Mi. Flor. Borag. Bugloſſ.* an. Mß. *Uvar. Corinthiac.* vn. iii. *Coqu. in aq. f. vel bord. purificat.* q. ſ. ad ℔ii. ſub finem Ebullitionis addendo *Glycyrriz. biſpan.* vn. ß. Colaturæ album Ovi clarificat. add. *aq. Theriacal. Stillat. ii. Sacchar. Caut. alb.* vn. i ß. Vel *Syr. ex acetoſ. Citr. Violac.* aa. vn. iß. M. F. Apozema, Cujus cap. vn. iv. calidiuſcule tertia quaq; hora, vel ſæpiùs ad libitum. Vel ℞ *Aq. Lactis Alexiter.* vn. viii. *Aq. cord. frig. Saxon. cinnam.*

(a) *In Statu Spirituum Expleſito.* (b) *In Incendio inſolito.*

nam. hord. an. *vn. iii. Marg. præparat.* ʒii. *Sacchar. alb.* ʒvi. *M. f. Iulap.* de quo bibat Æger Cochl. vij. vel viij. [agitata phiala] ad libitum. Apprimè autem cavendum eſt, ne nimia attemperatione, Spiritus Elaſticitate ſua plus juſto orbeatur, & anſa præbeatur Venenati Fermenti Augmento, unde Febris Ardens inopinato in *Malignam* mutetur. Quocirca, ſi ex intumeſcentia aut Anguſtiis *hipochondriorum*, vel quocunque ejuſmodi criterio, fas ſit hunc eventum ſuſpicari, Medicus, vel ad id genus attemperantibus prorſus abſtineat, vel eorum uſum parciorem imperet, & *Iulaplo perlato, aq. Epidem. vn. ii.* adjiciat; Apozemati verò ſub finem coctionis, *Vini albi* vel *Rhenan.* ℔ß. Et Emulſioni *aq. cinnam. hord.* vn. iij. vel iv. Iuſuper, ſaltem ſingulis noctibus, Bolum ſequentem miniſtret. ℞. *Theriac. androm. pulv. Goan.* vel *e chel. cancr. comp.* an. ʒß. *Strup. cariophi.* q. ſ. M. F. Bolus mollis. Poſt ſingulos Bolos ſuperbibat Aeger Cochl. v. vel vj. Iulapii ſequentis, atq; etiam inter ſingulos Apozematis vel Emulſionis Hauſtus, aut ſæpiùs ad libitum. ℞. *aq. Meliſſ. ceraſor. nigr.* vn. iv. *aq. pulegii Epidem. pæon. comp.* an. vn. *i. Sir. cariophi.* unc. *iß.* M. F. Iulap. Vel ℞. *aq. card. Benedict. ceraſ. nigr.* an. un. 4. *Epidem.* vn. ij. *pulv. e chel. cancr. comp. Lap. contra ictv.* an. ʒi. *Sacchar. alb.* ʒvj. M. F. Iulap. Sumat exinde Aeger Cochl. v. vel vi. (agitata phiala) quarta quaque hora.

[*a*] Denique, ubi Elaſticitate Spiritum, à vi Veneni, ſponte ſua vel aliquo accidente auctâ, multum depreſſo; Febris *Synochis* Exacerbationibus & Remiſſionibus exulare jam incipientibus, recta via recidit ad *Sinochon*, Methodus medendi ſuprà tradita, pro gradu mutationis, plus minus alteranda eſt, donec ab uſu repetito *alexipharmacorum*, *alcalium*, *Saltum Violatilium*, cæterorumque, Curationis utramque paginam in *febre Maligna* complentium, Spirituum expanſio iterum inſtauretur, idque incunctanter & ſine mora, priuſq; Spiritus, vi veneni intenſioris, in Statum Sphacelatum (quod quàm citiſſimè fieri ſolet) adigantur; Tunc enim de vita Aegrotantis pene conclamatum eſt: Quippe totum negotium extra Artis noſtræ Sphæram ponitur, ubi Linguæ nigrities, tenuitas & pallor Urinæ, mentis vacillatio, ſubſultus tendinum, cæteraque id genus funeſta Symptomata ſenſim ſuccreſcentia hanc Spiritum [*a*]*ſaltum* palam prodant. Atq; ob hanc cauſam neceſſe eſt, ut Medicus ſæpius in die Aegrotantem inviſat, præſertim Statu Morbi durante, & Criſi; Et unoquoque congreſſu, ſumma cum animi applicatione, Pulſum Patientis exploret, varias Urinæ alterationes ſerio penſitet, atque Adſtantium relationes animadvertat, ne Naturæ, pro gradu languoris, tempeſtive ſuccuri queat: Hoc etenim in caſu ſi uſquam alias, *Quod citò fit, bis fit.*

[*b*] Ubi à debilitate Pulſus primùm animadverſa, Paroxyſmorum protenſione & Remiſſionem incertitudine ac brevitate hanc Febris degenerationem ſuſpicari licebat, ne prorſus corruant Spiritus, *alcalia*, quotquot ſunt, in auxilium adſciſcantur, quæ licet nullo calore ſenſibili prædita ſunt, ex conflictu tamen, quem cum particulis Acidis in ventriculo & Sanguine delitescentibus, inſtituunt, effervescentiam in Maſſa recens excitant, atq; inde Spirituum expanſionem reſuſcitant ac promovent. Ex. gr. Infantibus ſæpiùs propinentur Cochl. iij. vel 4. *Iulapii* ſpeciebus *alcaliſatis* ſaturati, quod commate priori jam jam deſcripſimus, adultis autem huiuſmodi *Teſtaceorum alcalium* Doſis largior exhibeatur, & quarta quaque hora repetatur Ex. gr. ℞. *Pulv. e chel. canc. comp. vel pulv. Goan* ʒß. Sumat Aeger e Cochl. Iulap ſequentis ſuperbibendo iv. vel v. repetatque quarta vel ſexta quaque hora. ℞. *aqu. Meliſſ. ceraſ. nigr. Scord. com.* an. *vn. iii. aq. Epidem. pæon. com. Sir up. cariophi.* an. *vn. iß. confect. de Kerm. dr. iß.* M. F. Iulap. de quo bibat ad libitum. Vel, ℞. *ocul. cancr. præparat. pulv. e chel. canc. Simp. comp.* an. *dr. i. m. Lap. contrayerv. dr. i. coral. rub. præparat.* ʒß.

[*a*] *Ob Sinechis incipit degenerare in* Synophon (*b*) *Vſus alcalium.*

℥ß. M. pro Cartulis ſex, quarum unam capiat ſexta, quaque hora, ut priùs, Vel *℔. Coral. rub. præparat.* ℥ß. *Margar. præparat. Spec. Confect. de Hyacinth.* an. ℥ß. *Bezoar. Orientat.* ℈j. M. pro Chartulis ſex vel octo, ſumendis, ut antea. In eundem uſum Iulap. Perlatum admodum gratum more ſequenti parari poteſt, ſumendum ad libitum (agitata phiala) *℔. Aqu. Lact. Alexiter. Cardu. Benedict. Cinnam. Hord.* an. ℥iv. *aqu. Epidem. pæon. Comp.* an. ℥iß. *Margar. præparat.* ℥ß. *Sacch. alb.* ʒn. ʃ M. F. Iulap. Poſt ſingulas autem hujuſmodi Doſes, & Julapii Perlati ſingulos Hauſtus, Æger os & fauces gargariſando colluat lotione aliqua abſterſiva, vel ſaltem Cereviſia tenui, ne ex adhæſione Pulveris ad partes oris exſiccatas ſitis augeatur atq; rigiditas ingrata ac moleſta partibus deglutioni inſervientibus ſuperveniat.

[a] *Veſicatoria* plurimùm in hunc uſum conducunt, non ob copiam Lymphæ, quam eliciunt, quæ non magis morbola mihi videntur, quàm Urina, & reliqua Colluvies ſerioſa inſenſibili tranſpiratione aut Sudoribus per poros cutis continuò excreta; Verùm ideò præſertim quòd partes ſubjectas corrodant ac inflamment, atque conſequenter Diatheſi inflammatoriam Maſſæ humorum impertiant; Spiritus autem ab hac inflammatione artificiali non poſſunt pro tempore expandi & excitari, indeque à vacillationes immunes, robore iis Arte conciliato, conſervari; Adeò ut Deliria, ſubſultus Tendinum, reliquaque ejuſmodi Symptomata antevertantur, & jam ſuborta certiùs curentur, quàm à quocunq; alio Remedio intus vel extra adhibito. Ex quo conſtat magnum hoc Remedium perperam à vulgo Medicorum in quibuſcunque Febribus indiſcriminatim adhiberi, Siquidem in *Inflammatoriis*, niſi cùm ſuapte ſponte in *Malignas* degenerataræ ſint, aut à profuſis Venæſectionibus præcedentibus, vel aliis evacuationibus, nimiis, vel ſaltem uſu Laudani immodico Spiritus profligati imbelles reddantur, plurimùm nocent, ac flammam flammæ adiiciendo, Curationi efficiunt. Neque equidem in quacunq; Febre præter *Synochon*, aut quæ huc tendit, ubi à Veneno, plus quàm ab incendio Ægrotans in diſcrimine verſatur, reapſe indicantur. Neque in *Malignis* ipſis, ad Medici arbitrium, abſque evidenti neceſſitate, fas eſt Ægrum imbellem ac confectum denuò iterum, iterumq; *Epiſpaſticorum* tortura lancinari, verum pro exigentia Naturæ, & Spirituum majori, vel minori vacillatione, eorum applicatio primum imperanda eſt? Medicus autem eorum numerum definiat & magnitudinem, & durante curſu Morbi, recentem eorum applicationem ad partes quaſcunque opportunas imperet V. G. ad *Nuchas*, *Brachia interna*, *Carpos* ſupra *Pulſus*, pone *aures*, ad interna *Femora* & denique (ſi opus fuerit) ad *Tibias* internas: Ad partes autem a corde remotas dependentes, ultimo loco, nec abſque evidenti neceſſitate *Veſicatoria* adhibere ſoleo; ſicuti enim ſerius, ac cum minori certitudine *Epiſpaſtica* in hiſce partibus, a Fonte vitæ longius diſtantibus Scopum ſuum aſſequuntur; Ita, in hiſce Artibus dependentibus, haud rarò, a Venenato humore traiecto Ulcera Maligna ac curatu admodum difficilia, & ipſæ Gangrænæ, præſertim in ſenioribus, oriuntur, unde miſellus Ægrotans, a Medico manumiſſus in Chirurgorum ditionem redigitur, quod gloriam victoriæ Arte Medicinali prius partæ haud parum obſcurat.

[b] In eundem finem etiam *Suppedanea* acria & ſtimulantia, vel Spiritus foventia ac inſtaurantia, ad plantas Pedum, vel ad Pedes totos applicari convenit: Si quidem hæc cutis pars præ cæteris, quippe ex filamentis nervorum extremis conflata, ſenſu pollet egregio, undè ad fibrillas cæterarum Membranarum & Muſculorum; & exinde ad Nervos ipſos & tandē continuitate quadam, ad Cerebrum, per hos poros cutaneos particulæ activæ facillimè traiiciuntur. Unde Spiritus vel ſtimulati, vel confortati ſeſe recolligunt, ac demum expandunt indeq; cum majori robore ac conſtantia in partes ſubjectas influunt. Horum formulas mihi fami-

[a] *Uſus Veſicatoriorum.* [b] *Uſus Suppedaneorum, &c.*

familiares hic loci adjicere, non pigebit. Ex. gr. Ubi à *Comatoso* affectu Spiritus ad gradum ὑπνώδους seu stuporis deprimuntur, sequentia applicentur ad plantas pedum ℔. *Empl. Cephalic.* cum *dup. Euphorb. Galban.* an. q. s. *Ol. Succin.* gut. iv. M. & extend. super alutam. F. Suppedanea duo. Vel ℔. *Fol. Rut. M. ij. Rad. recent. Tormentill. Aristoloch. Long.* an. un. ß. *Fœcul. Bryon. alb.* un. iß. *Sapon. nig.* q. s. M. Contund. in mortario, F. Cataplasma, quo toti pedes calidè involvantur, Renovando applicationem semel vel bis in die quoties scilicet ob calorem partis, massa ficcescere incipiat. Vel ℔. *Fol. Rut. Coriandr. mal.* an. *Mi. Rad. Raphan. rustican. Contus.* ℥ii. *Carmen. Halec. muriat. num. i. Sapon. nig. Salis Marin.* an. ℥ß. *N. M. sciss. num. i. Ferment. acris Acet. acerrim.* an. q. s. Contund. & F. Cataplasma, quo toti pedes calidè involvantur.

Ubi verò, non tam extincti & dissipati quàm agitati & explosivi fuerint Spiritus ab œstro, quo perciti ac irritati sunt, tota Machina Spasmis variis hinc inde versatilibus torquetur ac convellitur (quod Phreneticis post pertinaces Vigilias accidere solet) *Partes Animalium vivas*, cæteraque ejusmodi, quæ, particulares congeneres ac amicas potiùs quàm acuentes aut irritantes communicando, Spiritus demulcere atque refocillare queant, ad hasce partes applicanda censeo; Ex quibus somnum placidum Febricitantibus, post pertinaces *Vigilias*, *Spasmos*, ac *Deliria*, sæpissimè conciliatum memini. Vegenus aut *Pullorum Columbinorum* calor Medicos suasit, quasi uno consensu, eos in hunc finem cæteris omnibus Animalibus anteponere? Ut ut sint, qui explicatione *offæ bovinæ* calefactæ, aceto irroratæ, ac demum Pulvere N. M. aspersæ eundem scopum sese sæpiùs assecutos esse gloriantur. Procul omni dubio, Cerebrum etiam vires Anodinas *Pulm. Anginor. Vervecinorum* vel *Vitulinorum* recens extractorum, atque, dum adhuc naturaliter calent, ad plantas pedum applicatorum multo faciliùs ac commodius, atque cum minore frigoris inde exterius suscipiendi periculo percipit, quàm cum ex jussu Medicorum solenni (quod fieri solet) Capiti cum molestia priùs raso imponantur. Omnia autem hujusmodi sive *Animalia*, sive *Animalium partes*, sicuti naturali calore prædita ritè applicanda sunt, ita sæpiùs scilicet sexta vel octava quaque hora renovari postulant, ne ex putrefactione contracta Spiritib. animalibus potiùs officiant quàm prosint: Ex. g. Applicentur ad plantas pedum *Pulli* duo *Columbini* recens mactati, atque per Spinam scissi, amputatis priùs Capite, Alis & Cruribus, & renoventur octava quaque hora; Vel toti pedes involvantur calidis *Pulmonibus Agni*, *Vituli*, aut *Vervecis* recens mactati. Renovando applicationem saltem ter in die. Vel *Offæ* duæ *Bovinæ* recentes ad plantas pedum alligentur bis terve in die. *Cataplasma* etiam è *Theriaca Londinensi* recens confecta, cum pannis lineis duplicatis totis pedibus superinductum in hunc usum, scilicet ad irritatos Spiritus compescendos atque demulcendos plurimùm confert.

(a) Sin ab hisce tam intùs quàm exterius exhibitis, Spirituum expansio, atq; justæ in Massa flammæ excusitatio illicò non promoveatur; nè, à Spiritibus penitùs obrutis, atque inde quadam ὑπερβολὴ affectis, *Febris Continua* prorsùs in *Malignam*, *Pestilentialem* ac funestam mutetur, Spirituum Elasticitatem, Alimentis & Medicamentis generoso calore imbutis *Alexipharmacis* dictis; veluti *Vino* generoso, *Sp. CC. Diascord. Mithridat. Theriac. Androm.* cæterisque id genus confectionibus, quin & ipsa radice *Serpentariæ Virginianæ*, excitare necesse est. Si quidem jam non ab incendio, sed à Veneno Deleterio & Sphacelante metuendum est. Ex. gr. Concedatur Ægro sæpius jusculum *Pulli*, vel *Vinum* generosum, idque *Sp. CC.* saturatum: *Alexipharmaca* etiam bis, ter quaterve in die cum *Alcalibalis* commista. Ex. gr. ℔. *Theriac. Androm. Mithridat. vel Diascord.* ℥ß ℈i. *pulv. è Chel. Cancr. comp.* ℥ß. *Syrup. Cariop.* q. s. M. F. Bolus mollis hora somni unà cum Hausta Julapii exhibendus, atque mane sequenti

sc-

(a) *Usus Alexipharmacorum.*

petendus, vel sæpius scilicet octava vel sexta quaque hora, prout gradus Veneni Deleterius atque Sphacelatio Spirituum requirat. Imò ubi linguæ nigrities, subsultus Tendinum, cæteraque præsentis Spirituum Sphacelationis indicia exigant gr. viij. x. xij. *Radic. Serpentar. Virgin.* Vel *Electuarii de Ovo* ad singulos Bolos adjiciantur; Quo pacto plurimos ab ipsius Orci faucibus liberatos memini. Phlogosi autem Spirituum ac Sanguinis hoc ritu restituta, ne incendium funestum inde suboriatur, prorsus ab hujusmodi calidiorum usu tempestivè abstinere, oportet, aut saltem, eorum Dosis minuenda, & sæpiùs repetenda est. De hisce autem sermonem susiùs habituri sumus in quinta *Puretologiæ* nostræ Exercitatione ubi ex professo de Febribus Continuis *Malignis & Pestilentialibus* tractaturi sumus.

(a) Crisi Febris peracta (quocunq; modo eam fieri contigerit *JOpiata*, ut ut sub initium, in Statu, instante Crisi, noxia esse, atque lethifera (ubi nullum vehemens Symptoma eorum usum indicat sæpissimè observantur, quia Elasticitatem Spirituum justam ac debitam præpediunt haud rarò admodum proficua sunt, & Symptomata quædam molesta, *Tussim* scilicet, *Diarrhœam* & *Vigilias* immodicas compescunt: Imò, ab Hausu sequenti, vel alio congenere Ægrotantem priùs hisce Symptomatis plurimùm lacessitum atque confectum, spatio unius noctis, mirum in modum restitutum sæpiùs novi. ℞. *Aq. paralyt. Cerasor. nigr.* an. ℥iß. *Aq. Epidem.* ℥iii. *Syrup. de Mecon.* ℥vi. ℥i. M. F. Haustus.

(b) Denique, quam primùm à perfecta Febris indicatione vires Ægrotantis & Appetitus refarciri incipiant, apprimè necessarium est saburram humorum effœtorum in præcedentibus agonibus colliquatorum, atq; jam in habitu Corporis delitescentium *Catharticis* repetitis, primùm lenioribus, deinde acrioribus per alvum subducere atque deturbare, ne ex iis dintius in habitu Corporis congestis *Cachexia* suboriatur, quæ *Tumores Artuum œdematosos*, *Scorbuticam* vel *hypochondriacam* affectionem, aut graviorem aliquem Morbum *Chronicum* (ut sæpè fit) producat, & miserius Æger novo morbo multatus, potiùs quàm sanatus videatur. Formulas mihi usu comprobatas adjicere lubet. ℞. *Fol. Senn. Optim.* ℥ij. *Cassiæ cum cannis confract.* ℥ß. ℥vi. *Semin. Anis.* *Coriand. præparat. Cinnam. acut.* an. ℈ß. Coq. in *Aq. hord.* ℥xii. ad viij. In Colatura dissolve *Mannæ* selectissimæ ℥j. vel ℥iß. M. F. Potio larga, cujus partem dimidiam sumat Æger calidiusculè primo manè, reliquam post bihorium [si opus fuerit] Vel ℞ *pil. Ruff. Alæphang. Aloes rosat. è Succin. Stomach. cum Gum.* ℈i. vel ℥ß. *Ol. Cinnam. Chym.* Opobalsam. gut. iij. M. F. Pil. iij. vel iv. deaurand. quas sumat hora somni, manè sequenti bibendo ℔iv. *Aqu. Miner. purgant.* ad ℔iij. coct. & ℔ß. Lactis alterat. Vel ℞. *Decoct. Sennæ Geron.* ℥. iij. *Aqu. Cinnam. hord.* ℥ß. *Syrup. Cichor. cum Rheo* ℥j. *vel Mann.* ℥vi. *vel Syrup. de Rhamno Solutiv.* ℥ß. Potio. Vel ℞. *Mass. pil. fœtid. Coch. min.* an. ℥ß. *Salis Tartar.* gr. iv. *Ol. Juniper. Chym.* gut. iij. M. F. Pil. viij. deaurand. quas sumat manè, vel à primo somno cum Regimine. Vel pro delicatulis, ℞. *Elect. Lenitiv.* ℥ß. ℥vj. *pulv. Semin. Anis.* ℈ß. *opobals.* gut. iv. M. f. Bolus post mediam noctem exhibendus. Vel ℞. *Cassiæ recens è Cannis extract.* ℥ß. ℥vi. *cum Sacchar. asperf.* F. Bolus hora somni deglutiendus cum libera custodia. Junioribus Pulverem sequentem è Cochleari Lactis frigidi manè ministrandum, repetendumque semel in hebdomada cum regimine præscribere soleo, quippe minori cum tædio in os ingerendum, atque *Vermibus* [quibus Iuniores obnoxii sunt] inimicum, unde post unam vel alteram Vomitionem, copiose atque cum ὑγρότητι dejicere solent. ℞. *Calomelan. Diagrid. Sulphurat.* an. gr. v. vj. vij. viij. vel ℈ß. pro ætate, M. f. Pulvis.

Quod spectat ad reliqua Symptomata particularia, & magis accidentalia, quæ varia hujus Morbi Stadia comitantur, quo pacto scilicet tractanda sunt *puretologiæ* nostræ Exercitationem 6. ubi

(a) *Usus Alexipharmacorum.* (b) *Catharticorum usus sub finem* Synecheos.

ubi de Febrium Symptomatis pro loco turi ſumus, conſulat Lector.

Ego (liceat ſine jactatione profiteri) huic methodo rationali innixus, Naturæ haſce Febres Medicanti ſæpiùs feliciter ancillatus ſum, atque penes me habeo plures hujuſmodi Curationem Hiſtorias quas conſultò omitto; Siquidem probè novi quas moras hæc methodus trahat, atque quam dolorifico Remediorum Apparatu miſelli Ægrotantes inde affligantur, ac quanto cum diſcrimine ac incertitudine optatum eventum tandem aſſequantur; dum ex relationibus Adſtantium incertis Medicorum perſpicaciſſimorum obſervationes ut plurimùm pendeant, atque ex incertis iſtis conjecturis Methodus medendi primùm inſtituatur, dein variò mutetur. His addatur lubrica hujuſce Febris indoles, quæ ſuapte vel à minima Medici hallucinatione, aut quocunque alio accidente unde Venenum augeatur, præſertim propè Criſin, in Continuam malignam facillimè degenerat, quam in priſtinum ſuum Statum & magis Benignum redigere (ſi non primo Inſtanti obviam eatur) difficillimum eſt; Atque inſuper, inadvertentia & hallucinatio; cui Medici Exercitatiſſime, quippe multis negotiis impliciti, in ratiocinando ſæpenumero obnoxii ſunt, unde vitæ Ægrotantium ab eorum calamo dependeant. Hiſce (Inquam) penſitatis, à multis retroactis annis; ſcilicet à quo tempore vires *Corticis* in hiſce Febribus, æque ac in *Intermittentibus* debellandis certas atque efficaces multo uſu comprobaveram; in hiſce Febribus tàm *Spuriis* quàm *Genuinis* curandis totus me contuli ad uſum Polychreſtæ hujus Antidoti Et cum feliciſſimo ſucceſſu, in omni ætate, ſexu ac temperamento citò ac tutò, ſi non jucundè exprofligavi. Idque facio Conſcientiæ cauſa, ut ut ex præconcepta opinione reclament Amici, Medici, vel ipſi Ægrotantes? Quorſum enim Natura dubio Marte Venenum aggrediatur, cùm penes nos ſit Herculea Antidotus divinitus conceſſa, quæ vires ejus certò & citò frangere valet; Quantùm dedecet probum ac miſericordem Medicum adeò in Corpore humano ludere, Artem noſtram in Lanienam, frequenti *Epiſpaſticorum* applicatione, convertere, atque tandem Ægrotantis vitam incertis atque hallucinantibus ratiocinationibus noſtris temerè ſubjicere, quarum pœnas Æger, Crumenæ ac vitæ ſuæ diſpendio, non rarò luit;

CAPUT VIII.

Methodus Exhibendi Corticem in Curatione Febris Continentis.

QUocircà, miſſa hac (a) Methodo rationali curandi Febrem *Synochi*, quippe longa ac incerta; totus me demùm accingam ad modum exhibendi Corticis, in *Synochei* tam Spuria quam Legitima deſcribendum, Unde eorum Cauſa, Venenatum ſcilicet Fermentum, modo magis compendiario tuto, ac citò ſubigitur & deletur. Quid opus autem multa verborum ambage, ubi Natura potiùs quàm Arte res agenda ſit? Siquidem *Antidotus* quocunque modo exhibita (modo exhibeatur) Venenum delet. Fomite autem ſubtracto, flamma ſponte extinguitur, atque, ubi Natura à Venenato Fermento non amplius laceſſitur, lubens quieſcit. Ut totam tem paucis abſolvam *Simplex* hujuſce Febris Natura nihil præter *Antidotum*, forma Ægrotanti gratiſſima exhibendum exigit, idque partitis vicibus, & durante Remiſſione, ut Spirituum regimini magis ſubjecta vires ſuas felicius exerceat. Indeque quotieſcunque ad Ægrum advocor, ſimplici *Synochei* laborantem; ubi nullum inſolitum Symptoma, aut gradum Symptomatis ſolito vehementiorem deprehendo, ſi Exacerbationes & Remiſſiones ſtatis ac certis periodis ſeſe invicem excipiant; abſque pompoſo quocunque apparatu præcedenti; Prima ſcilicet Remiſſione opportuna, illicò *Cort. Peru. Elect.* in *Subtiliſſimum Alcohol.* reduct. ℥j. ℥ß. ℈j. ℈ß. pro ætate, forma *Boli Hauſtus pitul.* vel *Electuarii* (prout Æger ipſe maluerit) exhibendum

ju

(a) *Methodus Exhibendi Corticem in* Synochei *ſimplici.*

jubeo, repetendumque tertia vel quarta quaque hora extra paroxysmum, dum opus fuerit. Atque, ut verum dicam, vix aut ne vix unquam memini Simplicem Synechis post ℥j. Antidoti exhibitam, superstitem fuisse.

(*a*) Sin adventus meus differatur donec *Febris* hæc in Augmento suo adeò provehatur, in Continuam jam vergat, & Paroxysmi ferè aboliti fuerint, aut saltem periodos suas ac stata, ob *Cephalalgiam*, *Lassitudinem ulcerosum*, aut Symptoma aliquod aliud solito vehementius subortum penè amiserit; post *Clysteris* (modò indicetur) rejectionem Sanguinis ℥vj.viij.x. pro ætate, & Symptomatum exigentia in ipsa exacerbatione; illicò è brachio detrahendas jubeo, atque deinde *Bolum Theriacalem* cum haustu *Julapii Cordialis* exhibendum, qui ad libitum repetatur, ad Spirituum Elasticitatem resuscitandam. Et *Vesicatorium* unum vel alterum, in eundem finem, ad *Nuchæ* vel *Carpos* internos applicandū præscribo: unde, uti *Vigiliarum*, *Dolorum*, cæterorumq; Symptomatum diminutionem ferè semper subsecutam esse memini, ita insuper inducias Remissionum magis certas ac protensas observavi, qua occasione data, Antidotum incunctanter exhibeo, atque ejus repetitionem, durantibus Remissionibus, jugiter renovandam cum felici successu & optato eventu impero. Quid? quod spatio bidui, scilicet quàm primùm *Corticis* ʒ.vj. vel ℥j. Æger devoraverit, ἀναμφιλόγως fere semper inveni.

[*b*] Sin, ob præsentem *Vomitionem*, hæc gustui parùm grata *Antidotus* ægrè ad modum in ventriculo retineatur; necesse est vel lene *Vomitorium* dare, vel *Tonum Ventriculi* corroborare, atque Fermenti ejus acrimoniam priùs demulcere mixtura è *Sale Absinthii* & succo *Limonum*, cochleatim & sæpiùs exhibita? *Aqua Pulli* in locum potus ordinarii substituta, atque *Bolo Cardiaco* & Opiato hora somni ministrato, cæterisque Cap. ij. Exercitationis 4. memorandis; ubi ex professo de hoc Symptomate tractaturi sumus. Quinetiam singulis vel alternis *Corticis* dosibus tantillum *Laudani* adjici convenit, ut, Spasmis Ventriculi inde sopitis, *Antidotus* eò facilius retineri queat, donec, à Veneno inde subacto, Massa Sanguinis, & consequenter Ventriculi fermentum in pristinum statum reducantur, & hoc Sympt. unà cum Febre dematur.

(*c*) Ubi verò, ob solitam Alvi lubricitatem aut præsentem ejus fluxum nimium, ritè metuendum sit, ne *Antidotus* stimulanti amaritie præditam Symptoma in *Diarrhœam* vel *Dysenteriam* exaltet, & non tantùm Remedium ipsum festinanter unà cum fæcibus deturbatum, Intestina, te infecta, præterlabatur; verùm etiam, Ægro Torminibus, cæterisque dirls Symptomatis provenientibus confecto, Febris in *Malignam* transeat, apprimè necesse est *Bolo Theriacali* priùs exhibito, & *Electuario* adstringente & *Opiato* partitis vicibus sæpiùs ministrato, *Enemate* adstringente injecto, *Decocto* albo in locum potus ordinarii substituto, cæterisque in Cap. iij. Exercitationis iv. memorandis lævitatem Intestinorum quadantenus corrigere, atque liquoris glandulosi ex iis excreti acrimoniam demulcere; & singulis vel alternis Pulveris dosibus *Laudan. Liq.* gutt. x. xij. xiv. pro ætate & Symptomatis vehementia addere; donec Veneno usu Antidoti deleto, Colliquatio inde sensim minuatur, & *Diarrhœa* unà cum Febre jam demùm auferatur.

(*d*) Sin à veneno [pro genio suo peculiari] Ventriculum simul ac Intestina petente, ac utrobique humores Colliquatos eliminante, *Vomitiones* enormes *Delectiones* cum *Spasmis* horrendis, velut in *Cholera* morbo, adsint; Oportet priùs humorum Venenatorum in Ventriculum & intestina excretorum acrimoniam copia *Aquæ Pulli* in locum potùs ordinarii substitutæ, atque *nemate* ex eadem demulceri; Ventriculum *Fotu aromatico* externè calidè refocillari; atque *Spasmos* & evacuationes per os & anum frænari *Laudan. Liqu.* gutt. xij. xiv. xvj. singulis vel alternis horis in haustu Julapii accomo-

[a] *In* Synechis *Spuria*. [b] *In Vomitione*. [c] *fluxu Alvi*.
(d) *In fluxu Alvi cum Vomitione conjuncto*.

modati propinatis; dein verò singulis vel alterni dosibus *Antidoti* [prout opus fuerit) tantillum *Laudani* adjici. Quo pacto, Veneno febrili deleto, molesta hæc Symptomata, quæ ad hoc fermento solummodò dependent, unà cum Febre illicò corruunt, neque in posterum [modò repetitione Antidoti post debita intervalla præcaverentur] recrudescunt. Verùm de hoc Simptomate fusiùs atque ex professo tractabimus Cap. Quinto Exercitationis quartæ.

(*a*] Quoties, ob Spirituum in suis expansionibus excandescentiam ac nisum, hæcce Febris propè accedat ad Inflammatoriam (sive Inflammatio more *Rheumatismi* versatilis totam machinam hinc inde afficiat,) sive *Pleuram*, *Pulmones*, *Oculos*, *Mammas*, *Testes*, sive aliam aliquam partem singularem præ cæteris occupet, atque itidem paroxysmis & Remissionibus, certis aut incertis periodis recurrentibus insigniatur, in primo Curationis limine, *Doloris* atque *Inflammationis* allevatio *Enematis*, *Venæ sectionibus* in ipsa Exacerbatione celebratis, & (si opus fuerit) repetitis, atque reliquo apparatu (quem pro textura partis affectæ singulari, admodum varium esse ex tertia Exercitatione abunde constabit) molienda est. In prima autem Remissione, atque deinceps, quoties subsequens Remissio occasionem ministret opportunam, Antidotus partitis vicibus jugiter ingerenda est, usquedum à Veneno inde subacto Lucta finiatur, & Febris diro hoc satellitio stipata sponte exulet. Venenum autem, quod Spiritus in motus adeò efferos adigit, rariùs ab una uncia *Corticis* deletur, sæpiùs duplam, triplam quantitatem superat, & Medicus, priusquam scopum hoc modo assequi queat, detractione sanguinis iterum, iterumque celebrata, orgasmum Spirituum compescere, nonnunquam etiam *Cathartica* Lenia, & ipsa *Emetica* in justis Intervallis adscicere cogitur.

(*b*) Ubi autem Venenum, præter modum, Spiritus velut œstro lacessit, & in statum Spasmodicum adigit, undè *Ventriculus*, *Intestina*, *præcordia*, *Diaphragma*, cæterèque partes Cordi vicinæ adeò lancinantur & torquentur, ut Æger, vacillante jam pulsu, atque extremis frigescentibus, suffocatus vel lipothymicus periturus illicò videatur. (Quæ Symptomata *Synechi* spuriam haud rarò comitantur, & speciem *Colicæ Ventriculi* vel *Intestinorum*, aut Spasmi Thoracis & Abdominis universalem simulant) necesse est primo loco, efferum hunc Spirituum orgasmum tollere, atque nisum minuere, *Enematis*, detractione Sanguinis copiosa [ut ut Symptomata contra indicare videantur) atque liberali & repetito *Laudani* usu. Cujus dosin duplo vel triplo majorem, ob præsentem Spirituum [illegible], Æger cum [illegible] tolerat, quàm quocunq; alio tempore ubi Spiritus quiescentes Elasticitate duntaxat naturali pollent. Turbis autem hoc modo sedatis, Æger, quamprimùm scil. urinam rubedine tinctam reddat, atque Cutis sudoribus scateat, & induciæ à morbo impetratæ sint, incunctanter *Corticem Peruvianum* partitis vicibus jugiter deglutiat: Cujus singulis dosibus tantillum Laudani, ad revirescentiam Spasmorum antevertendam, adjicere fas est. A cujus Venenato fomite deleto, Febris exulat, nec in posterum repullulatio dirorum horum Symptomatum amplius expectanda est.

(*c*) Ubi denique Venenum, sponte vel ex quocunque accidente, adeò, increvit, ut spiritibus jam succumbentibus, Febris degenerare in *Continuam* incipiat, & æquali tenore pergat, ut ut æquum sit in usu Antidoti ad vires Veneni frangendas [quantum Ægrotans ferre potest) pertinaciter persistere, Expansionem tamen Spirituum, ut vires *Corticis* inde depromantur & regantur, omnimodè Medicum promovere oportet *Epispasticorum* frequentium applicatione, commixtione *Alcalium* cum singulis *Corticis* dosibus, vel exhibitione *Boli Alexipharmaci*, atque ejusdem repetitione bis, ter, quaterve in die, prout gradus Veneni & Spirituum obtutorum imbecillitas Indicet.

Verum quandoquidem multifaria hæc res

(a) *In statu Sanguinis Inflammatorio.* (b) *In statu Spirituum vere Spasmodico.*
[c] *Ubi* Synechis *incipit in* Synechon *transire.*

res melius Exemplis quàm Regulis dilucidatur, non pigebit, è multis, præsertim nuperrimis, quas mihi obſervaſſe contigit, paucas Hiſtorias huc ſpectantes ſeligere, eaſque graphicè depingere, tam ad Theoriæ noſtræ ex rei ipſius natura petitæ illuſtrationem promovendam, quàm ad divinæ Antidoti multiplicem efficaciam confirmandam.

CAPUT IX.

De protei formi Febris Continentis Genio.

HISTORIA I.

UXor [a] *Domini Blacberby* Iuriſperiti habitantis in vico *Chacery Lane* anno 1690. à Suppreſſione Purgationum menſtruarum ad unam, vel alteram Lunam perſeverante, Nauſea & proclivitate ad Vomendum per quinq; ferè hebdomadas continuata moleſte afficiebatur. Symptomata pro ſignis ingravidationis habita primum æquo animo ferebat Ægra, donec tandem adeò prævalerent, uti Appetitus inde prorſus proſterneretur, ac, Digeſtione everſa, Ventriculus ingeſta quæcunque illico rejicerit; unde, præ ægritudine, & languore, lecto perpetuò affixa jacebat debilis & inſomnis, funeſtum eventum in dies expectans. Ego ab eximio Collega D. D. *Goodall* conſultus, licet, primo adventu, nullum præſentis Febris Criterium in Urina, Lingua, Pulſu vel Temperie deprehendere potuerim, è diuturnitate tamen & vehementia Symptomatum [quod ſæpius in aliis Me obſervaſſe memineram] multum ſuſpicabar Venenatum Febrile Fermentum delitescens Vomitioni & ægritudini anſam dediſſe, atque, præ gradu Veneni intenſo, Spiritus haud jam ſatis ad Paroxiſmos legitimos formandos ſeſe expandere potuiſſe, Indeque, irritum duxi adverſus Symptomata militare, neglecta Cauſa, Veneno ſc. Febrili, quo à propria ſua *antidoto* ſubacto, & Sanguine in ſtatum priſtinum redacto, Fermentum Ventriculi non poſſet non naturalem ſuum vigore ſponte recuperare, & Symptomata urgentia illicò ſublevari, Ideoque, ut *Cortex peruvianus* in hunc uſum jugiter miniſtraretur ſuaſi. Quandoquidem, autem Ægra, & Ægræ Amici ab uſu hujus Pharmaci plane abhorrerent, impræſentiarum, frequenti exhibitione *Salis abſynthii* & ſucci *Limon* Symptomata ſaltem diminuere tentavimus, atque *aqua pulli* in locum potus ordinarii ſubſtituta venenatam acrimoniam humoris bilioſi, flavi & æruginoſi, in ventriculum excreti demulceret; *Sacculis* etiam aromaticis ac *Emplaſtris* tonum Stomachi confortare, & tandem frequenti exhibitione *antimonii Diaphoretici* (utpote Febrifugi non ingrati) Febrile fermentum aggreſſi ſumus. Ab horum uſu, humor vomitione rejectus, poſt tres vel quatuor dies non fuit æruginoſus & flavus, ut prius; Spiritum etiam, ut ex Temperie, Pulſu, Lingua & Tincturæ Urinæ liquidum erat, liberius ſeſe expandere cœperunt. Quocirca, lene Vomitorium è *Sale Vitrioli* & *Oximelite Scillitico* miniſtravimus, quod cum *ἐυοδίᾳ* ferebatur; dein ℥vij. Sanguinis è Brachio detrahendas juſſimus. At Ægra, *Nauſeæ, Vomitiones*, cæterorumque Symptomatum vehementia, ac diuturnitate preſſa, ac tandem à *Corticis* uſu non amplius abhorrente, Eum præſcripſimus; ſingulis doſibus *Laudanum*, Cui jam diu aſſueverat, addendo, ad præſentem Vomitionem ſiſtendam, unde ſpatio tridui, ex Orci faucibus planè eripiebatur; à Febre vomitione, Ægritudine, cæteriſque horrendis Symptomatis prorſus liberata, Appetitu, & Digeſtione jam demum integrà reſtitutis.

HISTORIA II.

Advocatus Ego à Cl. Collega D. D. *Carolo Goodall*, inviſi Mulierem *Diarrhœa terminoſa* in puerperio excruciatam ac penè jam confectam. A colore Urinæ lateritio, atq; à periodica *Diarrhœæ & Tenesmum* exacerbatione, illicò deprehendi Fermentum Febris Intermit-

[a] *Febris Remittens ſub larva Vomitionis & Nauſeæ diu latitans.*

ventis, aut saltem Remittentis, delitescens, hisce Symptomatis ansam dedisse, ut ut Indicia Febris præsentis neque Ægræ ipsi, neque Adstantibus priùs perspecta fuissent. Ideóque misella Mulier; debito licet Diætæ regimine instituto, Dosibus *Laudani* largis & frequenter repetitis, habetata languebat, ac Mœrore frigido perfundebatur, mente vacillabat Pulsu interea tremulè ac inordinatè vibrato, tanquam in articulo Mortis. Statis attamen periodis, scil. tempore Paroxysmorum, *Torminibus*, ac *Fluxu Alvi* immani torquebatur, quasi nihil *Opii* sumpsisset, vel debitum regimen adhibitum non fuisset: Aut cum Alvus artò supprimeretur, prægrandem Ventriculi ægritudinem, usque ad deliquium perpetiebatur, Siquidem *Opiatorum Adstrigentium*, cæterorumq; *Diarrhœa terminosæ* debitorum usu, priùs contra Symptomata urgentia pugnatum fuerat; Morbo ipso autem, seu causa morbi integra adhuc intùs manente; quamprimùm Fermentum virosum, sequenti Paroxysmo, recens invigorari contingeret, non potuerunt *Fluxus* Alvi, *tormina*, cæteraque congenera Symptomata non inde illicò revirescere; Natura per glandulas, & glandulosam Intestinorum Tunicam iterum satagente virulentiæ reliquias excernere, &, ut sarcinam molestam, more solito deponere. Quam ob causam seriò monui, uti durante Paroxysmi remissione *Haustus* cum drachma una *pulv. Chin. Chinæ* tertia quaque hora, Ægræ propinaretur, addendo singulis Haustibus, gutt. *Laudani liq. Helmont.* ad compescendum Fluxum Alvi præsentem, uti simul Symptomati urgenti, & ejus causæ, Fermento sc. febrili, in singulis Paroxysmis humores colliquatos versùs Intestina detrudenti prospiceretur. Indeq; spatio 30. horarum quamprimùm sc. uncia una *Corticis* hoc modo exhibita fuit, Ægra, venenato Fermento subacto, à Paroxysmis *Febrilibus*, *Diarrhœa*, *Torminibus*, reliquisque ejusmodi Symptomatis periculosissimis integrè liberabatur, atq; adhuc Superstes ac sana manet; licet, duplò majori *Laudani* Dosi priùs præscripta *Fluxus Alvi* & *Tormina* cohiberi non potuerint.

HISTORIA III.

(a) *Domina Brent*, habitans in burgo dicto *Southwark* Vidua sanè proba ac elegans, ante sexennium, tempore Autumnali, anno ætatis suæ tricesimo, *Diarrhœa* torminosa corripiebatur adeò atroci ac contumaci, ut Fluxu enormi & Spasmis excruciantibus confecta, lecto perpetuò affigeretur, non obstante debito regimine ac multo apparatu Medicaminum *Adstringentium* & *Opiatorum* à Clariss. Collega, D. D. *Blackmore* imperato, & ad plures dies continuato: Quippe contra Symptomata adhuc duntaxat militatum erat, Fomite veneno febrili, qui Colliquationem effecerat, interea non animadverso, quandoquidem à Languore ex hoc Symptomate vehementi orto nullum Caloris febrilis evidens indicium sese prodebat. Ego autem nono, vel decimo morbi die advocatus; ex Pulsu celeri, Urina rubra ac contentis saturata, & Linguæ ariditate morbum primarium illicò deprehendi, *Febrem* sc. de genere *Remittentium*, quippe Fluxus Alvi inde ortus quotidiè statâ diei hora manifestò exacerbabatur, indeq; Consilium dedi, ut Bolus è *Cortice Peruv.* quarta quaque hora, durante Remissione, jugiter exhiberetur, unà cum gutt. x. vel xij. *Laudani Liquid.* ut inde *Diarrhœæ*, ac Fermento febrili Colliquationis causæ, simul prospiceretur: Siquidem ab Opiatis & *Adstringentibus* solis Fluxus enormis non ita cohiberi poterat, quin proxima Exacerbatione recrudesceret, cum causa ejus integra intùs maneret, atque licet multo *Laudano* Spiritus sopiti fuissent, & Fluxus fortè fortuito cohibitus, *Febre* tamen intacta, atq; intùs delitescente, Ægra diris Symptomatis in genere nervoso male multata nihilo seciùs peritura esset. Consensit Collega Cl. & Ægra, licet Remedii saporem molestè ferens; mandata nostra strenuè executa est cum optato eventu. Spatio enim Bidui, postquam 3vj. *Corticis* in

(a) *Alitra ejusmodi.*

Digitized by Google

in varias Formulas redactas devoraſſet, multo melius ſe ſe habuit, ut ut *Aphthæ* albæ & benignæ ſub finem Febris ſuppullularent; Tertio autem die, à Febre, diriſque ejuſdem Symptomatis, ac *Aphthis* ſuper ſubortis penitus liberata revaluit.

HISTORIA IV.

(*a*) Servus Domini *Hall*, Pharmacopolæ in vico dicto *Pie-corner*, die 4 Maii, 1691. (Die præcedenti levem Brachii contuſionem perpeſſus, qua ratione, eodem ipſo die, Sanguinem è Brachio oppoſito detrahendum curaverat) horis tribus à prandio, Spaſmo Inteſtinorum immaniter dolorifico, & Vomitione bilis diverſicoloris enormi corripiebatur: Quam ob cauſam mane ſequenti ſcil. die 5. Maii ʒß. *Extract. Rud.* cum gr. j. *Laudan. Lond.* commixt. ſibi ipſi miniſtravit; unde *Diarrhœa* torminoſa, & levi *Singultu* à ſpaſmis ventriculi ſuborto tota nocte ſequenti continuò laceſſebatur. Die 6. Collega Cl. D. D. *Torleſſe* accerſebatur, qui *Enema* ſequens illicò injicendum imperabat, ℞. *Decoct. Commun.* ℥x. *Electuar. lenitiv.* ℥j. *è Baccis Laur.* ʒß. *Ol. Chamæm. Chin.* ʒij. M. Deinde unc. v. *Julap.* ſequentis tertia quaque hora propinavit. ℞. *Aqu. Hord.* ℔iij. *Confect. Fracaſtor.* unc. ß. Coq. ad ℔ij. Colaturæ add. *Aqu. Epidem.* ℥iij. *Strup. Viol. è Succo Lujul.* an. unc. j. *Sp. Sulph. per Camp.* ℈j. M. F. Julap. Bolum etiam ſequentem cum Hauſtu hora ſomni exhibendum curavit. ℞. *Diaſcord.* ʒj. *Mithridat.* ʒß. *Pulv. è Chel. Canc. Comp.* ʒj. *Strup. Cariaph* q. ſ. M. F. Bolus. ℞. *Aqu. Ceraſ. nig.* unc. ij. *Epidem.* unc. j. *Strup. Cardiac.* unc. ß. M. F. Hauſtus. Ad moleſti Singultus levamen cochl. ij. vel iij. Julap. ſequentis, pro re nata miniſtranda juſſit. ℞. *Julap. Roſat.* unc. vj. *Saccb. Canar.* unc. j. *Aqu. Cardu.* ℥vj. *Moſch. Odorat.* gr. iß. *Amb. grif.* gr. j. *Croc. In nodulo ligat.* ʒß. M. F. Julap. A quo Singultus quadantenùs allevabatur; Diarrhœa verò immaniter ſæviebat, cum horrendis totius Abdominis Spaſmis ſociata; quocirca uſus ante præſcriptorum repetebatur; atque totum Abdomen, ad excruciantes Spaſmos ſublevandos, Fotu ſequenti calidè fovebatur. ℞. *Flor. Chamæm.* Miij. Coq. in *Spir. Vin. tenuior.* q. ſ. profuſu. Abhinc materia (ut loqui amant) in Cerebrum tranſlata, illico Æger delirabat, indéque, de dolore Abdominis non conquerebatur; ſub veſperam ejuſdem diei, ad revulſionem materiæ à Cerebro, *Veſicatoria* ad Brachia & Tibias interna, atque *Emplaſtr. Cephalic.* ad plantas pedum applicabantur, & Bolus cum Hauſtu Iulap. ſequentis exhibebatur, ℞. *Rad. Serpentar. Virg.* ʒß. *Pulv. è Chel. Cancr. Comp.* ʒj. *Strup. Cariaph.* q. ſ. M. F. Bolus. ℞. *Aqu. Cord Saxon.* unc. x. *Epidem.* unc. iij. *Strup Rub. Idæ.* unc. iß. M. Cap. Cochl. vij. ad libitum Mali 8. & 9. cùm *Singultus*, *Vomitio*, *Diarrhœa*, & *Tormina* plurimùm pravalerent; *Aqu. Dullagenſ.* pro potu ordinario ſubſtituebatur; atq; *Alcalium Teſtaceorum* Doſis larga 6. quaque Hora miniſtrabatur, unde die decimo (quo Ego primùm ad vocatus ſum) ut ut Diarrhœa ſublata videretur, & Alvus potiùs conſtricta, Mens tamen adhuc vacillabat, Tormina Ventriculum & Inteſtina diriſſimè excruciabant, atque vomitio porracei nigricantiſque liquoris immanis, & fere perpetua aderat cum Nauſea, ægritudine & ſingultu conjuncta. Ubi autem, ex Pulſus celeritate, colore Urinæ lateritio, ſiti urgenti, & Linguæ mucoſitate Febrem deprehenderam, quàm periodicæ Symptomatum Remiſſiones & Exacerbationes comitabantur; conjiciebam Vomitionem, Diarrhœam, reliquaque omnia Symptomata ab eodem venenato fomite ortum duxiſſe, atque in caſsùm Remediis neſcio quibus tractanda eſſe, dum venenum Febrile, hujus ſtragis fons & origo, integrum & intactum intùs remaneret. Indéque [annuente Cl. Collega) poſt Enematis rejectione, ob præſentem Alvi conſtipationem, & *Aquam Pulli* ob Vomitionem enormem in locum potus ordinarii ſubſtitutum, Bolus *ex Pulv. Cort. Peru. Subtiliſſ.* ℈j. *Oculi*

(*a*) Synochis *Choleram morbum ſimulans, cum Spaſmis Thoracis & Abdominis.*

Cancr. pp. ℈l. & Syrup. Cariophi. q. f. præscribebatur illicò exhibendus, & jugiter repetendus quarta quaque hora, addendo gutt. xii. *Laud. Lil. Helmont.* unicuique Bolo, tam ad Spasmos cohibendos, quàm ut, inde sopito ventriculi motu, Pharmacum eo melius retineri posset. Die undecimo, postquam Æger ℥vi. *chin. chin.* hoc modo devorasset, Symptomata omnia sedabantur, Urina minùs rubebat, & hypostasin laudabilem deponebat, ideòque cùm Æger Bolorum tædio affectus esset, reliquam Curationem perficiendam duxi. Apozemate in fine *tractatus* nostri de *cortice peruv.* descripto: addendo Haustui nocturno gutt. xii. *Laud. Liquid* vel sæpius, si opus foret: Undè idque brevi, integre revaluit.

HISTORIA V.

[*a*) Domina *Muschall*, Juvencula, Pathematis animi gravioribus diu exagitata, ubi jam fere ad quatuor hebdomadas, à fermento venenato delitescente multa, diraque Symptomata sese invicem excipientia, *Diarrhœam* scil. torminosam, *Lienteriam*, *Vomitionem*, *Colicam*, &c. perpessa esset; & quanquam ab eximio Doctore *VVatson*, *Laudanum*, *Cathartica*, & reliqua remedia à Symptomatis indicata, ministrata essent, non tàm sanitatem recuperavit, quam unum morbum pro alio commutavit, & continuata ægrotatione confecta est. Ego nuperrimè accersitus ut cum Collega de Aegra consulerem; Eam inveni in lecto decumbentem, perpetua Suffocatione, ac vomitione. Spasmis ventriculi & Intestinorum horrendis, & fere Animi deliquium inducentibus laborantem, ac frigido madore ubique perfusam; Arteriæ insuper debiliter admodùm & inordinatè sese vibrabant; Urina verò intensè rubescebat & sedimen tũ lateritium præcipitabat, Cum verò ab Adstantibus certiores facti sumus omnia hæc dira Symptomata quotidie, licet non hora certa ac stata, exacerbari, Venenum febrile ab indole fermenti Remittentium febrium non diversam huic funesto-rum Symptomatum catervæ ansam dedisse non dubitavi. Ideoque primùm *Enemate* injecto, *Aqua pulli* in locum Potus ordinarii substituta, frequenti *Julapii Bissertel* exhibitione, & Dosi *Laudan.* sæpius repetita, mitigationem Symptomatum auspicatò tentavimus, qua potiti, incunctanter jussimus ℈l. *corticis* cum *Laud.* liq. gutt xii. in formam *Boli* vel Haustus redactam, exhibendam, atque deinde tertia vel quarta hora repetendam: Unciam unam *corticis*, utpote effœti atque omni amaritie privati in cassum devoravit Ægra; quam primum autem vegeta ac vera *china china*, ad Spatium bidui, ministrata esset; A febre ac diris omnibus Symptomatis liberata revaluit, ut ut recidivationem aliqualem iterùm, iterùmque perpetretur, quam, repetito *corticis* usu, facile superavit, atque jam supersies optima valetudine utitur.

HISTORIA VI.

[*b*) Uxor Domini *Thornburg.* Mercatoris in *Tower hill*, ad triduum à puerperio *spasmis dolorificis* laborans, atque Vomitionibus adeò atrocibus correpta, ut languore ac Suffocatione inde confecta, illicò Animam eflatura videretur, Me nuperrimè accersivit, ut cum Medico suo ordinario Collega meo Cl. DD. *Tyson* consulerem de sublevandis ditis hisce Symptomatis; quæ, ut ut ab usu *Enematum*, *Opiatorum*, cæterorumque à Collega Eruditissimo excogitatorum sæpius obtunderentur, quotidie tamen recrudescebant, & in dies magis magisque sæviebant, spesque revalescentiæ vix jam affulgebat. Cùm primum advenerim, Ægra summè languebat, madore frigido perfundebatur, Strangulatione fere suffocabatur, totum Abdomen diris doloribus torquebatur; pulsus erat admodum debilis & celer. Urina verò multum tincta & Contentis saturata; Unde febrile fermentum, à fermento *Synochon* non diversum, sub horum Symptomatum larva dilitescere, jure meritò, suspicabar. Quorcica, postquam ab *Enematis* repetitis; atque Dosi *Laud.*

(*a*) Synochis *sub larva Lienteriæ, Colicæ, Vomitionis dilitescens.*
(*b*) Synochis *colicam simulans in puerpera.*

Laudani ſæpiùs exhibita, Symptomata inducias dederant, Hauſtum febrifugum è ℥ß. *cortic. peruv.* & *gutt. xii. Laud. Liqu.* confect. ſtatim propinandum præſcripſimus, repetendumque quarta quaque hora, ad revireſcentiam Symptomat. antevertendam, Die ſequenti Exacerbatio, ſed levior, invadebat, 3. tamen quamprimum ſcil. ℥j. vel ℥x. Corticis in varias formas redactas Ægra devoraſſet, ſine cujuſcunque alterius Remedii ope prorsùs revaluit, atque eadem Antidoto, poſt debita intervalla, repetita, à recrudeſcentia febris ac Symptomatum immunis in poſterum manebat.

HISTORIA VII.

(*a*) Collega Cl. DD. *Carolus Goodall*, Maii 28 1691. accerſebatur ad inviſendam filiam Domini *Thatcher* in vico dicto *Pater-noſter Row*, circiter annos xvj. natam, juvenculam ſanè elegantem, ac optimo ingenio præditam; indeque Parentibus & Amicis jure optimo chariſſimam, quæ jam ad triduum Febre *Synochet* laborans, & à Pharmacopola curata, demùm Vomitione immani, Doloribus, cæteriſque id genus diris Symptomatis adeo opprimebatur, Temperies non amplius indicia febris proderet. Juſſit Clariſſ. Medicus *Veſicatorium* amplum ad *Nuchan* ſtatim eſſe applicandum, & gr. xv *pulv. è Chel. Canc. Comp.* è Chochel. Julap. Seq. exhibenda. ℞. *Aqu. Meliſſ.* ℥vi. *Protheriacal.* unc. ii. *Syrup. Caryoph.* unc. ii. M. F. Julap. de quo bibat ad libitum *corticis* etiam *peruv.* ℥i. in formam Boli cum Syrup. *carioph.* redact. ſexta quaq; hora deglutiendam præſcripſit. Maii verò 29. ob enormem vomitionem gr. xv. *Salis Abſynth* 6. quaque hora è Cochel. j. *ſacc. limon.* exhibenda curavit; & ſingulis vicibus Hauſtulum ſequentem propinavit.

℞. *Decoct. cortic. peru.* ℥ß. *Aqu. Protheriac. Gentian. comp.* an. ℥ii. *Syrup. Caryoph* ℥ß. M. Maii 30. Duo *Veſicatoria* ad interiora Brachia recens applicabantur, *decoctum* album in locum potus ordinarii ſubſtituebatur, de *Julap. Periat.* ad libitum bibebat, *Hauſtus* febrifugos interea non omiſit. Maii 30. ſub veſperam, Ego in Conſilium vocatus, miſeram Ægram Vomitione perpetua penè confectam, atque præ Spaſmis Thoracis, & Abdominis horrendis, perpetuò ejulantem, & tantum non ſuffocatam deprehendi; febre jam, præ vehementia Symptomatum, vix ullo modo ſeſe prodente: Urina etenim (ut in Spaſmis vehentioribus ſolet) erat clara ac tenuis, Temperies mitis, Extrema frigeſcebant, Pulſus erat celer, ſed debilis & inordinatus. Ad *ſpaſmos* hoſce univerſales conpeſcendos *Emeticum* ex *Vin. benedict.* ℥ii. *Oxymel. Scyllit.* ℥ß. *aqu. Card. Benedict.* ℥i. illico exhibendum præſcripſimus, liquorem *poſſeticum* copioſè bibendum inter vomendum, & (ſi opus foret) *Vitriol. alb. depurat.* ℥ß. in Hauſtui Liquoris Poſſetici ſolvendam; Finita vomitione *Aquam Pulli* tenuiſſimam pro potu ordinario propinavimus; Bolum ſequentem hora ſomni Ægra deglutiebat cum Cochl. iij. vel iv. *Julap.* ſequentis, de quo etiam bibat ad libitum. ℞. *Theriac. Androm.* ℥ß. *pulv. è Chel. Cancr. Comp. Syrup. ℈i. caryoph.* q. ſ. M. F. Bolus. ℞. *Aqu. Lact. Meliſſ.* an. ℥i. *ili. Cinnam hord. Epid* an. ℥ß. *Sal. Abſinth.* gr. xii. *Syrup. è Succo Limon.* ℥x. M. F. Julap. Vomebat Ægra cum *ἐυφορίᾳ*, atque à bolo deglutito ſomnum placidè capeſſebat, à Vomitione & ſpaſmis dolorificis liberata: Jam demùm verò, in hac Symptomatum Remiſſione, Urinam redebat rubram ac in colorem lateritium præcipitatam, unde fermentum febrile ſubeſſe ritè ſuſpicabar, atque inde repullulationem Symptomatum brevi futuram. Ne autem, ingratum Remedium (quale eſt *cortex*) præpoperè ingerendo, Vomitioni & Spaſmis quæ Symptomata ſponte recurſura expectavimus) anſam dediſſe videremur, præſcripſimus ſolummodò pulverem ſequentem ad acrimoniam Humoris Ventriculi obtundendam, tertia quaque hora repetendum, cum hauſtu *Apozematis* ſequentis ℞. *Margarit.* pp. *Oculi Cancr.* pp. *Pulv. è Chel. Cancr. Symp.*

(*a*) Synochis *Vomitionem immanem, Spaſmos Thoracis ac Abdominis, & Strangulationem ſimulans.*

an. ℈j. *Coral. rub.* pp. ℈ß. M. ℔. *Decoct. Alb.* ℔ *ij. Aqua Cinnamom. bord.* ℥ii. *Ceraſ. nigr.* ℈iv. *Sacch. alb.* ℥ß. M. Tertia hora pomeridiana, ſine evidenti cauſa ultrò recrudeſcebant Symptomata, & plus quàm die præcedenti ſæviebant; Miſella virgo ſuffocata pene ac delira, præ atroci dolore totam Thoracis & Abdominis regionem occupante, ſeſe lactabat & perpetuò vociferabatur, Nec intereà Vomitio ceſſabat: Indeque ſub veſperam, ad dira hæc Symptomata minuenda, Sanguinis ℥vii. è brachio, poſt reiectionem Enematis ſequentis, detrahendas iuſſimus: ℔ *Decoct. commun. pro Clyſt.* vn. x. Elect. *è Bacc. Laur.* un. *m. ol. cham. chym. cum fruſtulo Sacch. Solut.* ℈i. *Sacch. rubr. Mell. Mercurialli.* an. vn. i. m. M. *f.* Enema. Exacerbatione Symptomatum hoc pacto diminuta; Hauſtum febrifugum ſequentem ſtatim exhibuimus, qui repetabatur quarta quaque hora, Primo hauſtui addebantur *Laudan. liq.* gutt. xii. Imperavimus etiam ut perſiſteret in uſu *Decoct* albi, *Julap. perlat.* & *Aq. pulli*. Hauſtus Febrifugus erat hujuſmodi, ℔. *Aqu. cardu.* vn. ij. *Aqu. pæon. comp. Syrup. carioph.* an. ℥ii. *pulv. peruv.* ℥j. M. Iunii 1. mane, (delirio id poſtulante) *Veſicatoria* duo ad internas tibias applicabantur, & *Suppedanea* ex *Emplaſtr. cephalic. cum dup. Euphorbio & Galban. is. Acet. Solut. & colat.* an. p. æq. ad plantas pedum; Et gutt. xij *Sp.* CC. in unoquoque hauſtu potus præſcripti exhibebantur; & hauſtus Febrifugi 4. quaque hora non omittebantur. Exacerbatione verò Spaſmorum, reliquorumque Symptomatum poſt meridiem, iterum, hora ſolita, recrudeſcente, ſub veſperam præſcripſimus Hauſtum ſequentem anodynum ad Symptomata allevanda, illico propinandum, repetendumque poſt tres horas, ſi dolores adhuc urgerent, ſi verò ſedarentur, Hauſtus febrifugos repetendos iuſſimus. Hauſtus anodynus erat hujuſmodi R. *Aqu. ceraſ. nigr. Rut. Meliſſ. pæon. comp.* an. ℥j. m. *Sp. caſtor.* gutt. xlj. *Laud. liqu.* xii. *Syrup. pæon. comp.* ℥iii. Totos pedes *cataplaſmatis e Rad. Brion. alb. fol. Rut. Sapon. nig.* & *Sale marin.* confectis, calidè involvendos curavimus; & nodulum ex *Aſſ. fetid. Galban. caſtor. incif.* confectum, & aceto irroratum, de collo ſuſpendendum. Iunii 2. Urina reddebatur laudabilis, atq; Symptomata plurimùm levabantur; nihilominus Hauſtum anodynum in promptu eſſe iuſſimus, ſi paroxyſmus recrudeſcere, poſt meridiem miniſtrandam, & extra paroxyſmos, Hauſtus febrifugos repetendos. Exacerbationem autem hora ſolita recrudeſcente, ut ut minùs iam ſævierint Symptomata, ſub veſperam *Pulv. e chel. cancr. comp. Lap. Goan.* an. gr. xii. *Sulfis prunel. Sacch. alb.* an. gr. iv. Sumpſit, *e chel.* primo Hauſtus anodyni, reliquum ſuperbibendo; Unde ſudore univerſali & calido perfuſa, placidè dormiit, à Symptomatis prorſus liberata, quæ die ſequenti ut priùs non revireſcebant; Urina verò & appetitu integrè reſtitutis, quaſi ex Orci faucibus erepta convaluit. Quocirca poſtquam *Emulſionem ex Sem. papav. Melon.* an. ℥i. m. *Sem. papav. alb.* ℥ii. *amigd. num. v. aqu. hord. lib.* i. *m. aqu. Ros. rub.* vn. ii. & *Sacch. alb.* vn. i. confect. præſcripſiſſemus, repetitionem *corticis* ter, quaterve in die ad triduum; Ei valediximus: atque equidem huc uſque optima valetudine utitur, niſi quòd, ex præmatura Aeris mutatione ante uſum *corticis*, poſt v. vel vi. dies, levem priorum Symptomatum revireſcentiam paſſa eſt, quæ exhibitione *Decoct. amari purg.* repetitione *corticis* facilè profligabatur.

HISTORIA VIII.

(*a*) Dominus *Stradwick*, Vir quadragenarius, Amicus meus integerrimus habitans ad inſigne *Alvearis* in Platea dicta *Snow-Hill*, qui à multis retrò annis, ab Hepatis imbecillitate ſæpius in *Iſterum* inciderat, & cuius Pulmones Phlegmate vitiato quadantenus infarciebantur, ſub ini-

(*a*) Synochis *pleuritidem ſimulans*.

initium *Iunii* 1691. à Frigore ſuſcepto Febricitare incipiens, dolore Lateris admodum moleſte corripiebatur, & poſt multa in caſſum à mulierculis intus & extra ad dolorem allevandum tentata, ſeſe *Pleuritide* laborare credens, Iunii tertio vn. xij. vel xiv. Sanguinis è cubito detrahendas juſſit, dein hora ſomni, Hauſtum *Aquæ Theriacalis ſeu Epidemiæ* à ſeipſo peculiari modo paratę (quam ſemper laudibus tanquam *panaceam* efferre ſolebat) deglutiit. Ubi autem Iunii 4. omnia in pejus ruerent, me accerſebat. Adveniens, eum inveni veſtitum, obambulantem in area domus, nullo Regimine Diætæ circumſcriptum. Temperies mitis, Pulſus verò erat celer & Urina intensè rubra atque in colorem lateritium præcipitata; Noctes cum multa jactatione inſomnes tranſigebat, de dolore Lateris, Infarctione Pulmonum, & Tuſſi duntaxat conquerebatur; Sed *Symechois Spuria*, cujus Exacerbationes nocte recrudeſcebant (ut mihi ex Pulſu, & Vrina liquido conſtabat) erat primarius Morbus, atque *Tuſſis*, *Infarctio pulmonum* inſolita, ac *Dolor* Lateris ab hac *Synocha* Rheumatica ortum ſuum trahebant, Ideòque, ne Febris, ob Regiminis neglectum, & celebratam Venę ſectionem Spiritibus peſſundatis, in *Malignam* degeneraret, Bolum ex *Theriac. Androm.* & *pulv. Gaſcon.* an. *dr. ß.* coſect. hora ſomni exhibendum juſſi, cum Cochl. iv. vel v. Iulapii ſequentis, quod etiam libitum propinabatur. *R. Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. vn. iv. *Epidem.* vn. ij. *Syrup. Caryoph. dr. x.* M. F. Iulap. Mane ſequenti *dr. j. pulv. peruv.* in formam Hauſtus redactam præſcripſi, quarta quaque hora repetendam? Vt Phlegma viſcidum facilius è Bronchiis educeretur; *Linctum* Cochleatim ad libitum ſumpſit. Die ſequenti, Iulli ſcilicet 5. à domo ſua ruſticana in Urbem reverſus, Collegam meum Eximium D. D. *Carolum Goodall*, ut mecum conſuleret advocavit, qui, tota re audita, lubentiſſime mecum conſentiebat *Cortice peruv.* fomitem Venenatum eſſe delendum, nec dubitavimus, quin Symptomata inde orta vel ſponte exularent vel Remediis propriis facilè cederent; Quandoquidem verò Ægrum iam Hauſtum tędebat, idem Remedium in Pilulas redactum exhibuimus modo ſequenti. *R. Cortic. peruv. Subtiliſſ. pulveriſat.* vn. *m. Mucilag. Gum. Tragac.* q. ſ. M. F. Pilul. xlviii, deaurand. quarum xii. Cap. quarta quaq; hora, ſuperbibendo Hauſtum Iulap. prius præſcripti. Ad diluendum Phlegma Bronchiis impactum, *apozema* ſequens copioſè propinandum iuſſimus. *R. aq. hord. cum Rad. Scorz. Hiſpan.* vn. i. m. *in coct. lib. ii. Syrup. Violac. e Succo Limon.* an. vn. i. m. F. M. Apozema. Ad linguam emolliendam Cochl. unum *Mucilag.* ſequenti ſæpiùs in ore tenendum juſſimus ℥. *Mucilag. Sem. Cydon. Aqua plantag. Extract. ℥vi. Diamor.* ℥vj. M. Iunii 6. urgente adhuc dolore Lateris, Sanguinis vn. ix. illico è Brachio detrahebantur, atque *pulveris peruv.* in formam Boli cum *Antipleuriticis* ſequentibus redactus miniſtrabantur hora una à Venæſectione, & repetebatur media nocte, & craſtino mane, cum *Hauſtu Julapii* priùs præſcript ℥. *Cortic. peruv. Electi. Subtiliſſ. pulveriſat. ℈ii. Mandib. Lucii. Dent. aprug.* an. gr. v. *Syr. Capil. Veneri.* q. ſ. M. F. Bolus mollis. Sumpſit etiam Cochl. ix. Apozematis ſequentis calidè quarta quaque hora. ℥. *Decoct. pectoral. depurat. Ibi. Syrup. e v. Rad. e Succ. citri, capil. Ven.* an. vn. ß. M. F. Apozema. *Paunus Valicus* inſuper, oleo *palmatis* calidè imbutus ad partes dolentes applicabatur, & illinitiones bis in die repetebantur. Iunii 7. Urinam copioſam cum laudabili hypoſtaſi innante reddidit, atque meliùs ſeſe habuit, cunctis Symptomatis jam ſenſim decreſcentibus: Ideòque Bolum ex ℥. *m. pulv. peruv.* ad Venenum penitus tollendum, quarta quaque hora miniſtrandum juſſimus, & Coch. unum vel alterum *Syrup.* ſequentium in Hauſtu largo Aquæ *Hordei* ſolutorum ſæpiùs propinandum, ad expectorationem facilitandam; ℥. *Syrup. e Succ. citr. Violac. e v. Rad.* an. ℥ij. M. Præſcripſimus inſuper Cochl. iv. vel v. *Iulap.* ſequentis in Languoribus ad libitum ſumenda. ℥. *Aqu. Meliſſ. Lactis Alexiter* an. vn. iv.

Cin-

Chinam. Hord. Epidem. an. unc. ß. *Marg. præparat.* ℥ij. *Sacchar. alb.* M. Junii 8. reversi, cùm jam Ægrum Bolorum, Pilularum, & Hauſtuum tæderet; Apozematis Febrifugi ſequentis Cochl. ix. quarta quaque hora ad Curationem complendam præſcripſimus ℥ß. *Cortic. Peruv. Elect.* unc. ij. *Aqu. F.* unc. xij. Coq. lento igne ad dimid. & Cola, repetendo Colaturam & coctionem ad omnimodam amaritudinis è Cortice extractionem; Colaturis ſimul mixtis & depuratis add. *Syrup. Capill. Ven. è v. Rad.* an. unc. iß. M. F. Apozema. Sub noctis ingreſſum, ab Hauſtu Aquæ ſuæ Theriacalis Epoto, Sudoribus Univerſalibus, quaſi Criticis perfuſus Æger placidè dormiit, Mane ſequenti eum invenimus ἀνυπερόν, à Dolore, Tuſſi, Dyſpnœa, reliquiſque Symptomatis planè liberatum, Urina etiam integrè reſtituebatur, Quocirca ei valediximus, poſtquam in mandatis ei dederamus, ut unc. j. *Corticis*, Prophylaxeos gratia, poſt intervallum octo dierum, in formam ſibi gratiſſimam redactam repeteret. A quo tempore, hucùſque optima valetudine utitur.

HISTORIA IX.

(a) Dominus *Gumley*, habitans ad Inſigne *Cæruleï Apri* in platea dicta *Le Strand*, Vir quinquagenarius, quadantenus obeſus, atque à multis retroactis annis nonnihil Aſthmaticus, ubi jam per quatriduum ad minimum: dolore Punctorio, regionem inter Hypochondrium & Ileum ſiniſtrum ſitam occupante laborarat, noſtram opem petiit, hoc de moleſto Symptomate unicè querens. Alvum dejecit, & Urinam more ſolito reddidit, neque Nauſea, vel Vomitione afficiebatur, adeò ut *Colicam* vel *Nephriticam* affectionem jure meritò ſuſpicari non licuerit; Neque Tuſſis, aut Dyſpnœa aliqua inſolita *Pleuritidis*, vel *Peripneumoniæ* ſuſpicionem fecerit: Neque equidem locus affectus huic conjecturæ minimè favebat: Cùm autem inſpexiſſem Urinam multa rubedine tinctam, & turbatam. Febrile & Venenatum Fermentum Spiritibus implicitum [ut ut neque Pulſu, Siti, Lingua vel Temperie Febrem præſentem dignoſcere potuerim] Cauſam doloris eſſe deprehendi dum Spiritus in hiſce partibus prælertim depreſſi, niſu quodam ſeſe expandere moliebantur. Cui ſententiæ Exacerbatio doloris Periodica multum favebat. Indeque, ad efferum & Spaſmodicum Spirituum motum compeſcendum unc. xij. Sanguinis è cubito lateris dolentis die Decembris 26. 1689. illicò detrahendas juſſi; atque nocte ſequenti Bolum *è Theriac. Androm. & Pulv. è Chel. Cunc. comp.* an. ℥ß. confectum, deglutiendum & *Julapium* Cardiacum temperatum ad libitum bibendum, quo vis Spirituum Elaſtica poſt Venæ ſectionem promoveretur. Die triceſimo reverſus, inveni Ægrum Sudore perfuſum, placidè dormientem, neque Spaſmis adeo horrendis ut priùs lancinatum, Urina verò adhuc erat planè Febrilis. Quocirca *Linctum* pectoralem ex *Ol. Amygd. rec. Syrup. ex Eryſim.* an. unc. iß. *Sacchar. Cryſtal. alb.* ℥ß. confectum, ad expectorationem Phlegmatis Bronchiis impacti promovendam præſcripſi Cochleatim ſumendum, atque *Hauſtum* Febrifugum cum ℈. *Pulveris Peruv.* quarta quaque hora repetendum ad ſeptimam uſque vicem, ut inde ſeminium Venenatum Febrile Spaſmos jam efficiens, & deteriora Symptomata denuncians penitus deleretur. Die Januarii primo quandoquidem Æger tædio Hauſtuum afficiebatur, ℥iij. Pulveris Febrifug. juſſi in *Pilulas* 36. redigendas, atque earum ſex, quarta quaque hora, exhibendas. Januarii ſecundo Ægrum præter ſpem inveni evidenter Febricitantem, inter ſomniandum variis Phantaſmatis territum, atque penè delirantem. Indèque, ubi de viribus *Corticis* hoc in caſu dubitare inceperam; Methodum tritam Antiquorum experiri, vacillante licet animo, decreveram;

Bo-

(a) *Febris Remittens ſub larva Doloris lateralis* [*reapſe Rheumatici*] *diu latitans*

Bolum Diaphoreticum, unà cum Hauſtu Cordiali, hora ſomni repetendum duxi, atque Alvum ℥iv. *Decocti Amari cum dup. Sennæ*, ſequenti, leniter ſubducendam. Die tertio, purgatione jam finita, *Bolum Theriacalem* iterum repetendum juſſi, atque *Emplaſtrum Cephalicum cum Dup. Euphorb.* ad plantas Pedum applicandum. Cùm autem die quarto, ac leni evacuatione Dolorem lateris nullo modo relevatum; Cerebrum autem vacillans, Tendines ſubſultu tremulo affectos, Pulſumque debilem, aliaque triumphatæ Naturæ, & Malignitatis indicia obſervaſſem; multum dolebat Mihi Animus de Amico meo integerrimo ac antiquo, qui jam fere per viginti annos opem Medicam à Me unicè petere ſolebat. Quum autem mente ſeriò revolviſſem Methodum, cui in poſterum inſiſtere Me oportet; tandem, accerſito Pharmacopœo, juſſi, ut potionem aliquam corticis Peruv. qui in Officina tunc proſtabat venalis, mihi adferet. Quo facto, calidè perſpexi Ægrum non ex errore Medici, verùm Pharmacopolæ inſcitia vel incuria, periculo verſari. Bone Deus! qualem Corticem? Spurium, effœtum, inſipidum, carioſum; Vix inter tres libras totidem uncias veri & vegeti Corticis inveni. Utcunque amicitiæ ergò, ex hoc ſterquilinio tres vel quatuor uncias ſelectiſſimi *corticis*, guſtando: ac oculis explorando, ſeparavi, atque in manus Pharmacopolæ, in uſum Ægrotantis, ad Apozemata & Bolos conficiendos [quippe Hauſtus & Pilulas jam faſtidiebat] tradidi, ita ut ℥ß. in formam Boli cum *Sirup. Cariophil.* redacta, una cum unc iv. Apozematis febrifugi, quarta quaque hora miniſtraretur. *Veſicatoria* etiam duo ad expanſionem Spirituum promovendam, atque genus Nervoſum inde ſublevandum, ad internos Carpos applicanda curavi, Qua ratione, die ſexto in vado res erat; febris & Dolor fere exulabant, Appetitus & Urina integre reſtituebatur: Ideoque, ad reliquias Febrilis Fermenti eradicandas, duntaxat ℥ß. *corticis* in *Bolos* vel Pilulas redigendas (ſicut Ægrotanti maximè placeret) una cum ℔ß. Apozematis ℥iß. *corticis* ſaturati, partitis vicibus, ſpatio bidui exhibendas juſſi; & ad firmandas partes dolore Spaſmodico jam diu labefactatas *Pannum Wallicum* imbutum *Linimento* ex *Ung. dialth. Ol. Lil. alb.* & *Laterit.* confecto, applicandum, atque ſepius renovandum. Die nono ubi Ægrum integra valetudine utentem obſervaſſem, ei valedixi poſtquam uſum unciæ unius *pulveris* ad recrudeſcentiam Fermenti Febrilis antevertendam die 14. & 17. repetendum præſcripſiſſem, atque etiam eum ſeriò monuiſſem, uti primo inſtanti Me certiorem faceret, ſi forte unquam poſthac hiſce Symptomatis ſeſe correptum ſentiret. Hujus ſani conſilii memor, die 19. Martii ſequentis, ſcilicet quamprimum, à frigore ſuſcepto ſeſe ejuſmodi Spaſmo dolorifico in latere correptum ſenſiſſet; Me advocavit; Quandoquidem vero nullum Symptoma febrile ex Pulſu, Temperie, Lingua, vel quidem Urina ipſa (quam claram & copioſam reddidit) deprehendere potui, ad efferum & dolorificum Spirituum motum compeſcendum ℥x. Sanguinis illico è brachio detrahendas juſſi, & Julapium Cordiale, ad Spiritus refocillandos pro libitu ſumendum præſcripſi; Atque inſuper *Pil. Stomachic. cum Gum.* ℥ß. *cum Laudan. Lond. gr* iß. comixtam, hora ſomni deglutiendam; & ℔iv. *Aquar. mineral.* purgantium ad ℔iij. Coct. & ℔ß. Lactis alterat. manè ſequenti bibendas. Die autem vigeſimo, ubi obſervaſsem Urinam multa rubedine tinctam (ut ut nulla alia indicia febris præſentis apparuerim] fermentum prius venenatum recrudeſcens huic dolori anſam dediſſe jure merito ſuſpicatus ſum: Ideoque; uti ſeminium hoc Morbi deleretur, Hauſtum febrifugum cum ℥ß. *Corticis ſelectiſſ.* illico propinandum, & quarta quaque hora ad octavam vicem repetendum juſſi. Unde die 22. ſine quoque alio Remedio miniſtrato, à dolore penitus liberatus convaluit, Urina, & Appetitu jam iterum integre reſtitutis: Neque quidem hac vice, vel in lecto decumbebat, aut quocunque aliud febris ſenſibile Symptoma patiebatur

batur: Præscripsi autem ad prophylaxin *Potionem Amaram* die 30. Martii propinandam, & 15. Aprilis repetendam, atque post unamquamque purgationem ʒi. corticis partitis vicibus sumendam. Die Junii undecimo 1690. [postquam ad triduum sese eodem dolore spasmodico affectum senserat] iterum Me advocavit; ubi jam ex Urina & Pulsu indicia Febris præsentis sese prodierunt; Venæ-sectione autem, & applicatione *Linimenti* cum *Ol. laterit.* &c. atque exhibitione Haustuum Febrifugorum num. xvij. [*Bolo* Theriacali nocte 15. & 18. quoties scilicet Spirituum oppressio] spatio septem dierum plane convaluit: Quocirca eum iterum dimisi, postequam Potionem Amaram die 25. sumendam, & Julii 6. repetendam jussissem, atque ʒi. Corticis post singulas purgationes partitis vicibus exhibendam. Decimo quinto Novembris 1690. eodem dolore correptus iterum decubuit, Febre etiam evidenti, atque Tussi & Anhelitu, ab infarctione Bronchiorum plus quam antea affectus. Ideoque, post detractionem ʒx. Sanguinis è Cubito lateris affecti, & usum *Linimenti* anodyni, præscripsi *Haustus* xiv. febrifugos cum *Pulv. Peruv.* & *Linctum* Pectoralem ad libitum sumendum. Dein die xviij. *Linctum* Febrifugum, ex ʒv. *Cortic. pulverisat. Ol. Amygd. d. unc. iv. & Sacch. Cant. alb.* ʒvi. conficiendum iussi, quarta quaque hora Cochleatim sumendum una cum Haustu *Apozem.* Febrifugi, & *Emplastr. Cephalis.* ad plantas pedum applicandum. Die vicesimo *Iulap. perlat.* & *Bolo* Theriacali Spiritus oppressos resuscitare moliebar. Die 21. & 22. Haustum febrifugum manè & vesperi repetendum imperavi, & *Apozema* febrifugum horis intermediis; Unde Dolore, ac febre penitus liberabatur; Neque quicquam alius præscripsi præter repetitionem *Haustum* febrifugorum die 22. Novembris; & die primo Decembris sequens, Prophylaxeos gratia. A quo tempore hucusque convaluit, nisi quod nuperrimè eodem dolore stringeretur, ac primo fere momento, ex meo consilio, unciam unam *corticis* devorabat, partitis vicibus, & iterum illico convaluit.

Eodem modo Dominus *Immins* habitans prope *Templum Suecum* in vico dicto *Little Trinity Lane*, hoc ipso anno, acutissimo dolore Hypochondrium sinistrum occupante correptus, præ vehementia Symptomatis ejulans, & pene ad deliquium usque oppressus, (figentibus etiam extremis) tandem à Me opem petiit. Celebrata Venæ-sectione, *Bolo* Theriacali, *Iulapio* Cordiali & *Linctu* Pectorali exhibitis, & *Linimento* Anodyno applicato, motu Spirituum effero exinde quadantenus sedato multo melius sese habuit. Nullum indicium febris in Temperie, Lingua vel pulsu se prodebat, Urinam vero multa rubedine tinctam, & in lateritium colorem præcipitatam reddebat. Quocirca, *Pulverem febrifugum* in formam Haustum, Bolorum Apozematum, & pilularum redactum, per plures dies præscripsi; Venæ-sectione etiam repetita sæpiùs, pro re nata, atque Alvo tandem, post debita intervalla, iterum iterumque subducta; unde tandem post *Aphthas* in Gutture & Ore succrescentes (licet vix aliud indicium febris evidens adfuerit]dolore inter Latus sinistrum & Scapulam dextram diu versatili, plurimum licet attenuatus & debilitatus, liberatus demùm reconvalescebat.

HISTORIA X.

[a] Uxor Domini *Patchin.* Vitrariii habitantis in vico dicto *Broad street*, nuper; scilicet sub initium Aprilis 1691. cum annum Ætatis suæ circiter trigesimum septimum ageret, a frigore in puerperio suscepto Febricitantis, dolore primùm Maxillæ, dein Lateris Spasmodico; horrendo ac atroci corripiebatur: Unde Medicus ejus ordinarius D. D. *Crell*, eam pro pleuritica curavit: Indèque ʒviii. Sanguinis è cubito detraxit, *Linimento* ex *Ol. Scorpionum* partem affectam illi

[a] Synechis *Rheumatica in Malignam demùm mutata.*

nendam, atque *Linctum* ex *Ol. Amyd. dulc. rec. Syrup. Capil. Ven. & Sacch. Cryſtal. alb.* confectum. Cochleatim ſæpiùs exhibendum juſſit. Dolore autem inde à Latere ad Maxillam, & Aurem dextram rursùs tranſlato, Sanguinis ℥viij. vel x. iterùm detrahebantur, &, ad dolorem ſedandum, ℥ß. *Syrup.* de *Meconio* miniſtrabatur. Unde Maxillâ & Aure quadantenus relevatis, dolor in Latere recrudeſcens unà cum Febre ſæviebat ut priùs. Vires autem languentes & laceſſitæ, à repetitis *Venæ ſectionibus*, Dolore & Febre plurimùm proſternebantur; Siquidem mulier erat clumbis, & Syſtemate Nervoſo admodùm debilis, licet ingenii acumine maximo prædita. Die 5. Aprilis, Ego accerſitus ut de ſalute Fœminæ cum D. D. *Crell.* conſilium caperem, Vires deprehendi multùm depreſſas, Pulſum debilem & celerem, Temperiem mitem, Faciem & Manus madore frigido perfuſas, Urinam verò multùm tinctam, & ſedimentum lateritium deponentem; Dolores, ut ut acerbos, verſatiles tamen, ac periodicè recurrentes. Unde ritè conjeci Febrem propriè eſſe *Synephis Spuriam* ac *Inflammatoriam*, *Rheumaticam* verò potiùs quàm *Pleuriticam*; à repetita autem Venæ ſectione in *Maligniam* mox tranſituram; Siquidem Venenum inde auctum vim Spirituum Elaſticam plurimùm obruiſſe videbatur. Quam ob cauſam, ut ut dolor Lateris excrucians urgeret, Sanguinem non ampliùs detrahere auſus ſum, verùm Fotu externo, & uſu *Laudani* interno niſum Spirituum nimium, & Spaſmos dolorificos inde conſequentes compeſcere feliciter eventu fatigimus; donec Venenum, cauſam Febris, & Spaſmorum, *Cortice* ſubigendi occaſio daretur, modo ſequenti ℞. *Rad. Petroſel. Foenic.* an. ℥ij. *Sem. Lin. Fœnugræc.* an ℥j. *flor. Chamæm Melilot.* an. Mij. Coq. in Aq. F. q. ſ. Reponatur Colatura in Veſica bubula recenti ſemiplena, & calidè ad partem affectam admoveatur. Amota Veſica, pannus laneus mollis Linimento ſequenti calidè illitus applicetur. ℞. *Unguent. Dialth.* ℥ß. *Ol. Lil. alb. Laterit.* an. ℥iij. M. F. *Liniment.* ℞. *Aqu. Cardu.* ℥ij. *Epidem. Syrup. Caryoph.* an. ℥ij. *Pulv. Subtiliſ. Cortic. Peruv. Electi.* ℥j. *Laud. Lond* gr. j. M. F. Hauſtus ſtatim ab uſu Fotus propinandus, repetendùſque deinceps abſque *Laudano*, quarta quaque hora ad iv. vices. Junii 6. invenimus Ægram à dolore Lateris Spaſmodico liberatam; Urina verò multa rubedine tingebatur, & ſedimentum lateritium deponebat, Aderant etiam alia *Synechoes* præſentis invidicia. Indèque juſſimus, ut perſiſteret in uſu *Hauſtuum Febrifugorum* adhuc ad iv. vices, &, ut alternis Hauſtibus adderetur *Laudani Lond* gr. j. ad revireſcentiam Spaſmorum antevertendam. *Decoctum album* etiam pro potu ordinario præſcripſimus, ob nimiam Alvi lubricitatem. Junii 7. Febris profligata videbatur; Urina ferè in ſanum colorem reſtituebatur, Pulſus tamen erat languidus, atque Ægra inſomnis jacebat, perterrita, & quaſi delira, unde facilè deprehendi Spirituum Animalium vacillationem & imbecillitatem à debilitate Syſtematis Nervoſi ortam; Indèque in ſubſidium Cerebri & generis Nervoſi *Emplaſtr. Cephalic.* cum *dup. Euphorb.* ad plantas Pedum, *Epiſpaſtica* ab Brachia & Tibias internas, *Hyſtericum* cum *Galbano* in margine, ab regionem *Uteri* applicabantur. *Nodulus* ex *Sem. Rut. Pulv. Caſtor. Gulban.* & *Aſſ. Fœtid.* confectus & *Aceto* irroratus parabatur, quem ſæpiùs olfecit, aut ejus loco, *Spirit. Caſtor. & Sal. Armon.* in phiala collo arcto & oblongo prædita. Inſuper, Frons & Tempora ſæpiùs illinebantur Manu frigida *Linimento* ex *Unguent. Popul.* ℥ij. *Acet. Sambuc. Aq. & Ol. Roſ.* an. ℥j. Denique iv. Pilularum ſequentium quarta quaque hora Ægra deglutiit, ſuperbibendo Cochl. iij. vel iv. Julap. ℞. *Pulv. Chin. Chin.* ℥ij. *Caſto. Gum. Galban.* an. ℥ß. *Aſſ. Fœtid.* ℈ß. *Mithridat.* q. ſ. M. F. Pil. mediocres deaurand. ℞. *Aqu. Caraſ. nig. Flor. Paralyſ.* an. ℥iij. *Pæon. comp.* ℥j. *Tinctur. Caſtor.* ℥ij. *Sacch. Perlat.* ℥ß. *Syrup. Flor. Paralyſ.* ℥ß. M. F. *Julap.* Quandoquidem verò nihil profecerimus, Junii 8. ad Spiritus excitandos imperavimus, uti toti Pedes calidè involverentur *Cataplaſmate* ex *Fol. Rut. Sapon. nig.* &

Sale-

Sale Commun. contuſit confecto; Et ad fervorem Cerebri inquietum temperandum, Ut Frons & Tempora ſæpe frigide illinerentur *Linimento* ſequenti. ℞. *Camphor.* ʒ. *ii. Sacch. Saturn.* ʒ. ß. *Aq. Ol. Nymph. Acet. Sambuc.* an. cantillum. M. & terantur in formam *Linimenti*; Inſuper, ut *Bolus* ex *Ent. Veneris* [cujus vires in Hypochondriacorum & Hyſtericarum Vigiliis & Deliriis temperandis efficaces ſæpiùs expertus ſum) gr. vii, & *Conſerv. Flor. Borag.* ʒ. ß. confectus; bis terve in die exhiberetur cum Hauſtu prælargo *Julapii* ſequentis. ℞. *Aqu. Flor. Paralyſ papav. Rhœad.* an. ℥ß. *Aqu. Pæon. Bryon. com.* an. ʒ. *i. Tinctur. Caſtor. Sp. Sal. Armon.* an. ʒ. ß. *Syrup. Flor. Paralyſ.* ʒii. M. F. Julap. Sub veſperam ejuſdem diei hæc Symptomata, non à debilitate Syſtematis Nervoſi, quàm à gradu veneni auctо ortum ſuum dexiſſe ſuſpicati ſumus, *Synochi*, ſcilicet febre à repetita Venæ ſectione, & uſu *Laudani* in *Malignam Synochem* mutata; *Bolum* igitur *Alexipharmacum* ex *Theriac. Androm. pulver. è Chel. Cancr Comp.* & *tantill. Syrup. Cariophil.* confectum, hora ſomni exhibendum juſſimus, ad expanſionem Spirituum promovendam, idque cum optato eventu, Somnum enim magis placidum inde capeſſebat Ægra; à Deliriis & Lipothimiis plurimum liberata. Quotieca eundem Bolum Jumil 9. ter in die repetendum duximus; unicuique Bolo addendo *Rad. Serpentar. Virgin.* gr. vij. Inſuper, 2. Pilul. ſequentium, in ſubſidium generis Nervoſi vacillantis, ſexta quoque hora exhibuimus una cum Cochl. iv. vel v. Julap. ſequentis, quod etiam ad libitum bibendum erat. ℞. *Gum. Galban. Ammoniac.* an. ʒ. ß. *caſtor. Aſſ. Fœtid.* an. gr. vx. M. F. pil. xxiv. optimè deaurandæ. ℞. *Aqu. Rut Meliſſ. Cinnam. Hord.* an. ʒ iii. *Epidem. Pæon comp.* an. ʒ ß. *Confect. Alcherm.* ʒ ß. *Sirup. Carioph.* ʒ. *i.* M. Repetebatur *Cataplaſma*. Die 10. eoſdem Bolos ter repetendos juſſimus, itidemque undecimo, quo die *Glans* ex *Mella* & *alumine* coctis, ob Alvi Conſtipationem, intrudebatur: Die duodecimo repetebantur *Boli*, ut priùs; Inſuper, ad expanſionem Spirituum ulterius promovendam *Veſicatoria* duo pone Aures applicabantur, & *Suppedanea* ex *Gum. Galban.* & *Emplaſtr. Cephalico*. Die 13. Urina rubeſcere iterùm cœpit, & continentis ſaturari, atq; Ægra multo meliùs ſe habere. Ideoque *alexipharmacum* tantum bis in die exhibendum juſſimus, atque (ob Alvi adſtrictionem) *Glandem* ex *Hiera pier. alum.* & *Melle* ſimul coctis intrudendum. Cùm ſenſim in dies revaleſcere videretur, die 14 & ſic deinceps, uſque ad decimum nonum; *Bolum alexipharmacum* hora ſomni duntaxat deglutiendum præſcripſimus, Decimo nono autem *Rad. ſerpentar.* à Bolo detraximus, & *pilul. Hyſtericas* repetendas juſſimus; Omiſſo autem Bolo, nocte vigeſima multum conquerebatur ex cerebri vacillatione & ſpirituum languore, adeo ut bolum hora ſomni exhibendum iterum præſcribere coacti eſſemus, & *Glandem* recens intrudendam; nec non *Epiſpaſticum* ad *Nuchan* de novo applicandum. Vigeſimo tertio verò, cum *Synochis* legitima cum paroxyſmis, & Remiſſionibus periodicis ſociata reverteretur, ℥i. *corticis* ter in die, ad triduum exhibendam juſſimus, atque *bolum alexipharmacum* manè & veſperi. A quo tempore planè convaluit, multa Artis noſtræ ope, eaque diu continuata, difficulter admodum ab Orci faucibus liberata. In aere ruſticano quidem, ſemel, vel bis levem recidivationem, intra ſpatium duorum menſium perpeſſa eſt, illico verò repetito *corticis* uſu liberabatur.

HISTORIA XI.

(a) Dominus *Guttur* Ludi-Magiſter, habitans *Hoſpitium Eccleſiæ Chriſti*, Vir habitu œdematoſo, à frigore ſæpius ſuſcepto anno 1690. ſubito Algore, Rigore

(a) Synochis *Spuria Rheumatica*.

gore ac Horrore, deinde flagranti Æstu correptus Iactatione, Vigilis, Siti immensa, respiratione anhelosa, Hipocondriorum oppressione gravativa, Vomitione immani, dolore horrendo ac inflammatorio, ab uno Artu in alterum versatili, reliquisque febris vere Rheumaticę & inflammatorię Symptomatis laborans, tertio Morbi die sub vesperam Me accersivit. Cùm adveniissem; pulsum deprehendi fortem ac celerem, Urinam multa rubedine tinctam ac in colorem lateritium præcipitantem; Symptomatum autem vehementia Ægrotans adeo confectus erat, & madore Colliquativo perfusus, ut lacrimantes Amici de sanitate ejus recuperanda desperarent. Ab Adstantibus autem probè intellexi Exacerbationem horũ dirorum Symptomatum quavis nocte recrudescere solere, unde de spe, quam matutinis horis conceperat, sub noctis ingressum decidebat, & vix sese de matutinam sequentem superstitem fore putabat. Præterea, in unoquoq; paroxysmo, Dolor Inflammatorius intactum adhuc Artum in dies corripere solebat, adeò ut manibus pedibusq; mancus præ dolore fere continuo ejularet, ac vociferaretur. Ad efferum hunc nisum & Orgasmum demulcendum, post *Emematis* rejectionem; sanguinem copiosè ad unc. xii. vel xiv. illico Paroxysmi tempore detrahendas jussi. *Tincturam Rosarum* ad Sitim relevandam, Haustum Hypnoticum cum unc. i. *Sirup. de Meconio* ad Spiritus ulteriùs compescendos, & *Julapium perlatum* temperatum ad vires refocillandas ad librum pitissandum præscripsi, Quo pacto, post somnum hoc modo concil-atum, mane sequenti; [cum Sanguitem plane mucosum vidissem,] Remissionem evidentiorem nactus, Haustum febrifugum cum ℥ß. Corticis ad Veneni extirpationem; quod Spiritus stimulando, eos in os tumultus adegerat & prælium in dies instaurando, idem in posterum sine fine facturam esset, tertia quaque hora ministrandum sine mora jussi. Paroxysmo pro more suo recrudescente, Omnia Symptomata iterùm exacerbari cœperunt; & aliud Membrum dolore & tumore inflammatorio recens invadente, immaniter excruciabatur. Has Exacerbationis vices ad triduum æquo animo tulit Ægrotans, siquidem Curationem se brevi consecuturum hac Methodo expectavit; atque interea temporis probè novit Me, quantum poteram, symptomata sublevasse. Cùm autem post tertium Paroxysmum, atque unc. iß. *corticis* in varias formas redacti deglutitam, nihil levaminis sensisset, atque dira Symptomata, stato Exacerbationis tempore, In dies potiùs augerentur, animo despondebat; Neque minùs Ego ipse erubescens atque dolens, demùm anceps hæsitabam; Denuò autem exploratione diligentiori facta, inscitiam vel incuriam Pharmacopœi culpam novi, qui *Corticem* nescio qua ingrata amaritie tinctum, viscidum, & plurimùm effœtum ministraverat. Quòtirca, Sanguinis unc. xii. iterum è brachio detrahendas jussi, atque unc. ii. vegeti ac veri *Corticis pervi.* partitis vicibus extra Paroxysmum ministrandas curavi; Unde Æger à febre prorsus liberabatur: Et dolores *Rheumatici* in dies decrescebant, fomite autem febrili hoc modo subacto, cùm vita Ægri in vado esset, neq; amplius à futura recrudescentia metuerem, Humores colliquatos, Artus debilitantes *decoct. amaro* & *Sirup. de spin. Cerv.* per Alvum [ter] subduxi semel in hebdomada, post singulas purgationes usum *Corticis* iterùm imperando, ne Fomes Febrilis inde resuscitaretur. Quo pacto, spatio trium hebdomadarum, à reliquo versatili, dolore liberatus [Artubus sensim in dies restitutis] convaluit; atque hucusque sine Recidivatione valet necadeò œdematoso Corporis habitu est, ut prius.

HISTORIA XII.

[a] Dominus *Glascock*, Presbyter Reverendus, Vir valetudinarius, & Systemate Nervoso admodum debilis, habitans in *Le-Strand*,

(a) *Altera ejusmodi.*

Le-Strand, à frigore, durante usu *aquarum Mineralium Calybeatarum*, susceptо febre ac Dolore inflammatorio, huic inde in artubus versatili correptus, Junii 18. 1697. à Me opem petiit. Pulsum, exploratione facta, deprehendi celerem & quadantenus fortem, Urinam rubram & contentis saturatam. Appetitus erat prostratus, Ventriculus Nausea & proclivitate ad vomendum affectus: Noctes transigebat insomnes & inquietas, copioso madore semper in lecto perfusus, Exacerbationem quippe sub vesperam quotidie perpetiebatur. Quocirca, in subsidium virium ex perpetuis vigiliis languentium, Curationem, ab Haustu Paregorico sequenti, hora somni propinando auspicatus sum. ℞. *Aqu. Meliss. ceras.* nigr. an. unc. iß. *epidem.* ℥iii. *Syrup. de Mecon.* ℥vi. M. F. Haustus. Mane sequenti unc. viii. vel ix. Sanguinis (qui admodum erat) detrahendas jussi, atq; dein ℥i. *pulv. subtiliss. peruv.* quarta quaque hora ad xiij. vices exhibendam è Cochl. *Julap.* sequentis, superbibendo ejusdem Haustum. ℞. *Aq. Meliss. ceras.* an. unc. iv. *epidem. pæon. comp. Syrup. cartoph.* an. ℥ iß. M. F. *Julap.* Junii 20. Pulveris *chin. chin.* sex novas Doses imperavi; Ad sedandam Sitim, *Tincturam Rosarum Saccharo* albissimo edulcoratam, ad libitum bibendam concessi, atq; ante vesperam, si Alvus prius non solveretur, *Enema Lactis Saccharat. Flor. Chamæmel.* alterat injiciendum. Junii autem 26. Æger à febre liberabatur ac Doloribus; Urinam reddit colore & quantitate sanæ similem, Appetitus vero non integre restitutus erat, quocirca tres Haustus adhuc repetendos duxi, ut priùs; atque iterùm, octo diebus elapsis, post exhibitionem unc. iv. *decoct. Amari cum dup. Sen.* & unc. ß. *Syrup. de Rhamno solut.* ad reliquias Humoris colliquati, & in habitu Corporis congesti subducendas, ℥i. *Chin. Chin.* ter in die ad triduum, prophylaxeos gratia, in Haustu cerevisiæ ministrandam. Die Junii 29. à Concione, priusquam vires resarcitæ fuissent, habita, atque frigore inde poros Cutis suscepto, illicò recruduit *febris*, ac Dolores Artuum inflammatorii & versatiles, Urinam intensè rubram Æger reddidit. Pulsus in celerem & quadantenus fortem mutabatur, Appetitus prosternebatur, Ventriculus Nausea Ægritudine & Vomitione afficiebatur, Sitis aderat ingens; Vigiliæ & Sudores Colliquativi, tempore Exacerbationis, scil. per totam noctem durabant, & reliqua febris Inflammatoriæ & Rheumaticæ Symptomata; Ideoque Junii 30. unc. viij. Sanguinis è Crure vel Brachio Lateris maxime affecti iterum detrahendas jubeo, atque x. *Pilularum* sequentium, (quia tædio Haustuum Æger afficiebatur) quarta quaque hora, cum Haustu *Julap.* priùs præscripti exhibendas ℞. *Cort. peruv. subtiliss. pulverisat.* ℥iv. *Mucilag. gum. Tragac.* q. s. M. F. Pilul. mediocres deaurandæ Julii 4. ob Nauseam immensam, & Dolores mobiles in toto Corpore, *Emeticum* sequens sub vesperam cum Regimine exhibendum impero, & Vomitione finita, Haustum Paregoricum sequentem; Die verò proximo ℥iij. *corticis* in pilulas redacti ℞. *Aq. Card. Vin bened.* an. ℥i. *Syrup. viol.* M. F. potio Emetica ℞. *Aqu. Flor. paralis.* ℥ii. *Epidem.* ℥ß. *Syrup. de Mecon.* ℥iv. M. F. Haustus. Iulii 7. reversus, inveni Ægrum plane, *semper*, atque à doloribus immunem, licet ab humore Colliquato congesto Artus adhuc rigiditate & Tumore afficerentur; Ideoque ad Humores demulcendos Decoctum *Sarsæ* sequens præscripsi pro potu ordinario ℞. *Sarsæ opt.* ℥iv. *Rad. chin.* ℥ii. *Rus. CC. Ebor. Santal. Rub.* an. unc. ß. *passul. mai Exactnat.* unc. iij *glycyrriz.* ras. unc. ß. Coq in Aqu. F. ℔ii. ad vi. & cola pro usu. Post iv dies elapsos, saburram humorum *Decocto Ammaro cum dup. Senn.* per Alvum subduxi, atque dein, ter in die Pilulas febrifugas nu. xii. quotidie exhibui, donec unc. j. *corticis* absumebatur; Idem *cathartic.* atque postea *pilulas*, post intervallum octo dierum, prophylaxeos gratia, iterum præscripsi; Interea temporis admonui Patientem, ut à concionando & omni alio vehementior Exercitio protinus abstineret. Cui sano consilio morem gerens prorsus revaluit, & hactenus optima valetudine utitur.

Domi

Dominum *BlaKey* Clericum admodum Reverendum, qui à multis retro annis, ex causa leviſſima *Rheumatiſmo* inflammatorio ſæpius obnoxius fuerat eodem ferè modo, à tribus Febribus Rheumaticis, ſpatio trium Annorum, recurrentibus ſine quocunque alio Remedio, brevi, atque integrè reſtitui:

HISTORIA XIII.

[a] Dominus *Semyr*, habitans in vico dicto St. *Thomas apoſtle*, Vir quadragenarius, à frigore in poros Cutis ſæpiùs ſuſcepto, dolore tandem verſatili dextram maximè Corporis partem occupante affectus, & in lecto ad tres ſeptimanas detentus, Maii 15, 1690, cùm Me accerſivit, præ dolore, vix ſeſe ab uno Latere in alterum commovere poterat, Sudore perfundebatur, Urinam reddebat intenſiſſimè rubram, ac lateritiam, Lingua erat fœda ac arida, Sitis ingens, Pulſus Celer, Vigiliæ pertinaces, Temperies verò adeo mitis, ut nec Æger nec Pharmacopola Febrem ſuſpicaretur. Æger *Febre* laborat *Synochey Spuria Rheumatica*, Cujus Exacerbationes nocte quavis recrudeſcebant; Tumor cum dolore, ut in vero Rheumatiſmo, non conjungebatur, quia Spiritus irretiti ac impliciti; licet continuo laceſſiti, ultimum expanſionis ſuæ gradum non aſſecuti ſunt: Unde etiam Febris ſe minus prodebat.

Poſtquam *Cortex* ad aliquot vices exhibitus fuerat, reſpectu habito ad Symptomata vehementia, die 25, Æger à doloribus ac Febre penè liberabatur, Pulſus fortis, tardus, ac Temperies mitis evaſit, Sitis penè extinguebatur, Appetitus rediit, Lingua tamen quadantenùs areſcebat, & Urina plus juſto rubeſcebat, unde conjeci rem eſſe in vado, atque Naturam veneni reliquias ſponte deleturam. Quid fit; Spatio unius hebdomadæ *Aphthæ* quaſi Criticæ cum Salivatione conjunctæ Morbum terminabant, qui ſolito contumacior erat vel quia à Veneno intenſiori produce.

Morton Opera Medica.

batur, vel quia Æger nauſeabundus vix dimidiam partem Remedii præſcripti deglutiebat: Vel quia *Cortex* parum vegetus miniſtrabatur.

HISTORIA XIV.

[a] Dominus *Kemp*, mercator Londinenſis, habitans in vico dicto *Francbur. ſtreet*, Maii 14, 1690, Me accerſivit. Ægrotaverat per triduum; Horis antemeridianis è lecto ſurgebat, non multum ſitiebat, vel febricitabat, verum adeo Hebes erat ac Mente captus, atque Arteriarum vibratio adeo vacillabat, ut licet Urina eſſet ruberrima & Lateritia, Apoplexiam vel ſimile aliquod Symptoma à veneno Febrili ſuborituram ſuſpicarer. Æger de Languore ſoleo, ac Animi perturbatione conquerebatur, In tuto tamen Cerebri [ut Mihi videbatur] præcipuè obſeſſi, Sanguinis unc. x, aut xii, illico detrahebantur è brachio, Veſicatoria applicabantur, *Bolt & Iulapia* ad Spirituum Expanſionem promovendam cum optato eventu exhibebantur; Die autem 15, Hebetudo diminuta eſt, Pulſus factus eſt æqualis, licet celer, Urina adhuc intenſe rubeſcebat, ac turbabatur, Dolor moleſtus ac Rheumaticus genu ac pedem ſiniſtrum occuparunt à niſu Spirirum Venenum adorientium ſubortus. Sanguis iterum educitur [qui admodum gelatinoſus erat] deinde *Cortex* illico exhibetur, cum *Laudano* commixtus, cum Dolor & Vigiliæ id poſtularent Quia Femur & Crus dolens grandi Tumore œdematoſo afficiebantur ſequenti *Linimento* bis in die calide inungebantur: *R. Unguent. Dialth.* ℥. *m. Ol. Lil. alb. Lil. alb. Lateriti.* an. p. æq. M. Die 21. Febris, Dolor, ac Tumor Femoris evanuerunt; Ægerque de Dolore Humeri conquerebatur: Repetebatur *Cortex* & Venæſectio, & die proximo nempe 22. Ægrum dimiſi perfectè ſanatum, *Corticem* duntaxat prophylaxeos gratia præſcripſi.

Verum, ſi ſingulas Hiſtorias recenſerem *Synochon* non tantum Legitimarum, verum etiam Spuriarum, quas

V vu-

[a] *Tertia Eiuſmodi.* [b] *Quarta eiuſmodi.*

Digitized by Google

nuperrime, ſpatio ſc. unius Menſis, hoc pacto feliciſſime ſanavi, in ſenili vel infantili ætate, atque in ipſo puerperio, nimius eſſem; Fateor equidem, ubi Spirituum Elaſticitas a Veneno ita opprimitur, ut vires *Antidoti* regi & in actum deduci inde non poſſint, & *Sinechis* in *Sinecheon*, *Maligvam* degeneret, Me haud raro ſortem caterorum Medicorum participaſſe; & reſtitutionem Elaſticitatis Spirituum Enecatorum fere & ſphacelatorum, Methodo quacunque, ſæpe incerto, ſæpe in caſſum tentaſſe. Palam autem affirmo Me multo plures hujuſmodi Ægrotantes, *Deliriis*, *Subſultibus Tendinum*, cæteriſque id genus Symptomatis Malignis obſeſſos, ab Orci faucibus arte liberaſſe, ubi Antidoti uſus Curationem auſpicabatur, quam cum ab initio, alia quacunque Methodo uteret; modo cum accerſitus primo eſſem, umbra aliqua Remiſſionum & Exacerbationum ſupereſſet. Fundamentum Curationis in *Cortice* ſemper jacio; poſtea pro modulo ingenii, juxta Normam Artis, quod a Symptomatis indicatur efficio, atque haud raro cum optato ſucceſſu Curationem ad umbilicum duco: Coronidis loco unum vel alterum hujuſmodi Curationum exemplum hic addam.

HISTORIA XV.

(*a*) Dominus *Shaw Kell* Stannarius, habitans in platea dicta *Fanchurch-ſtreet*. Vir quadragenarius, obeſo quadantenus Habitu, & pulmonibus infarctis, qui jam per quadriennium ſcil. a quo tempore *Rheumatiſmo* univerſali correptus, perperam *Emplaſtris e Limacibus* contuſis fere ad totum Corpus frigide applicatis, cæteriſque ejuſmodi a Medico ſuo ordinario præſcriptis, Cerebri & Syſtematis Nervoſi tanta debilitate laboravit, ut ſæpius in die, præſertim cum eſſet cogitabundus, attonitus reminiſcentia omni plane orbatus ſit; qui inſuper ter, quaterve inſultus *Apoplecticos* leves aut ſaltem *Epilepticos* paſſus eſt; Cum ad bihorium, Algore, Rigore & Horrore adeo vehementi corriperetur, ut mane toto, in Lecto decumbere cogeretur, Morbum aliquem novum, ac inſolitum in genere Nervoſo expectans; Junii 15. 1691. Me accerſebat. Eum autem [præludio Paroxyſmi finito] intenſiſſime febricitantem inveni, immenſe ſitientem, in Hypochondriis inflatum, anheloſa reſpiratione oppreſſum, Seſe inquiete e loco in locum jactabat, facies, quaſi ex ſtrangulatione, rubedine pertundebatur; Urina erat ſanæ ſimilis, quia Flamma in Sanguine vix dum accendebatur; vibrationem Arteriarum [exploratione facta] citiſſimam; conſtantem verò, ac fortem deprehendi: De genio igitur Febris hæſitans, utcunque ab inſolita debilitate Cerebri ſuaſus in ejuſdem tutamen, durante hac effervescentia unc. x. Sanguinis e Brachio illico detrahendas juſſi: Ne autem Venenum inde, de Spiritibus prius debilibus victoriam reportaret, Cochl. iv. vel v. *Iulap.* ſequentis, ad eorum expanſionem promovendam, quarta quaque hora exhibenda duxi. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nig.* an. ℥iv. *Epidem.* ℥ii. *Pulv. e Chel. Canc comp. Lap. Contrajerv.* an. ℥ß. *Syrup. Carioph.* ℥x. M. *bolum* etiam ſequentem hora ſomni deglutiendum una cum Hauſtu *Iulap.* præſcripſi, atque tam ad præſentem Alvi fluxum ſiſtendum, quam ad fervorem Sanguinis moderandum *Decoctum album Sacchar. albiſſ.* grate edulcoratum in locum potus ordinarii ſubſtitui. ℞. *Theriac. Androm. pulv. e Chel. Canc. comp.* an. gr. xv, *Syrup. Caryoph. q. ſ.* M, F, Bolus. Cum die ſequenti ſcil, xvi, reverſus eſſem; Æger Sudore levi perfundebatur, atque Calor poſt ſomnum nocturnum remiſſione erat, pulſus non ita celeriter ut prius, conſtanter verò, ac fortiter vibrabatur, Urina multa rubedine tingebatur, & contentis ſaturabatur; Alvus adſtringebatur. Ideoque, Exacerbatione finita, Enema ſequens injiciebatur ℞. *Decoct. Emollient.* unc. x. *Mel. Mercur. Sacchar. rub.* an. ℥ii, M, atque dein *Bolus*. Cardiacus repetebatur cum Hauſtu Iulap. ſequen-

(a) Synechis *in* Synecheon *mutata*.

quentis, quod etiam Ægro ad libitum propinabatur, agitata phiala. ℔, *Aqu, Lact, Alexiter*, ℔ß, *Epidem, Cinnam, Hord*, an, ℥ß, M, Æger *Decoctum album*, loco potus ordinarii, adhuc hauriebat; Quippe a multis annis, ex conſilio prioris Medici, ab uſu Cerevifiæ prorſus abſtinuerat. *Suppedanea* ex *Emplaſt, Cephalic*, cum *Dup, Euphorb*, in Cerebri tutamen, ad plantas pedum applicabantur: Sub noctem ejuſdem diei reverſus, Ægrum obſervavi poſt Exacerbationem, quæ eodem die recrudeſcebat, rurſus Sudore perfuſum; Cerebrum autem, ut ab Aſſtantibus didiceram, durante Exacerbatione, quadantenus confundebatur; Ideoque *Bolum Cardiacum* hora ſomni repetendum duxi, atque *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internos Carpos ſupra pulſus applicanda, & Iulap, cum ſpeciebus denuò repetendum, & quarta quaque hora exhibendum. Die xvii, mane, cum manifeſtior adeſſet Remiſſio, *Hauſtum Febrifugum* cum *pulv, peruv*, ℥ß, illico propinandum juſſi, atque quarta quaque hora repetendum, donec Exacerbatio redintegrari inciperet, & *Iulap, perlat*, repetendum. Sub veſperam reverſus. Remiſſionem nactus paroxyſmi, qui eodem die iterum recrudeſcebat, Hauſtus Febrifugos quarta quaque hora repetendos juſſi, nec non *bolum cardiacum* hora ſomni exhibendum, & *Decoctum* album pro potu ordinario hauriendum. Die xviii, ob *Diſuriam*, quam *Veſicatoria* effecerant ℥iv, *Emulſionis* ſequentis, quarta quaque hora propinavi ℔, *Sem, iv, frigid, maj*, an, ℥ß, *Sem, papav, alb, unc, m, Amigd, dulc, decorticat, n*, ix, cum *Aqu, Hord, puriſſ*, ℥iſs, *F, Emulſio*, cui add, *Sacchar. alb*, unc, i, *Aqua Roſar*, unc, ii, M, perſiſtebat Æger in uſu *Decocti* Albi & *Iulapii*; Atque *Iulapium* cum Speciebus, quarta quaque hora Exacerbationis exhibebatur, durante vero Remiſſione Hauſtus Febrifugos Æger quarta quaque hora repetebat: Sub veſperam, ob Colorem Lateris Spaſmodicum, *pannum Wallicum Ol, palmit*, illitum ad Regionem pulmonum applicandum juſſi, nec non *bolum cardiacum* hora ſomni, & Hauſtum Febrifugum quarta quaque hora exhibendum. Die ſequenti, ſcil, xix, Exacerbatio per totum diem non recruduit; copioſam Urinam reddidit Æger, Urinæ ſanorum ferè ſimilem, ac laudabili hipoſtaſi donatam, Dolor Lateris etiam obtundebatur Attamen phlegma pulmonibus impactum ægre admodum egerebatur. Ideoque Cochl, *j, Linctus*, ſequentis una cum unc, iv, *Apozem, ſubtepid*, quarta quaque hora miniſtrandum juſſi. ℔, *Ol, Amygd. d. rec, Syrup, Cap, Ver*, an, unc, iſs, M, ℔, *Decoct, pector, opt, depurat*, ℥ß, *Tinctur, Croc*, ℥ß, *Syrup, de Eryſim*, unc, iß, M, Duos etiam Hauſtus Febrifugos tempore diurno exibendos curavi. Sub veſperam pulſus, Urina &c. eodem fere modo, quo mane ſeſe habebant; A mentis autem levi vacillatione, & Linguæ fœditate ac ariditate aucta, ſuſpicatus ſum a veneno Spiritus æquante Febrem in primum Malignitatis gradum tranſiſſe, ideoque præter uſum Hauſtum Febrifugorum, *Iulapii* cum Speciebus, & *Decocti* Albi, Bolum Alexipharmacum ex *Theriac, Androm, pulv, Gaſcon*, an, ℥ß, & tantillo *Syrup, cariophi*, conflatum, hora ſomni miniſtrandum juſſi; nec non *Veſicatorium* amplum & acre ad *Nuchæ* applicandum, & Os Gargariſmo ſequenti ſæpius colluendum ℔, *Aq, plantag*, ℥vj, *Diam*, ℥ß, *Mell, Roſ*, Colat, ℥ß, M, Die 20. (Cl. Collega D. D. *Goodall*, advocato) communi conſenſu præſcripſimus repetitionem *Hauſtuum* febrifugorum ſexta quaque hora, nec non *Linctus, Linimenti, Apozematis pectoral, Iulapii perlati* & *Decocti alvi*, atque inſuper (ratione Doloris Lateralis) ℥ix, Sanguinis è Brachio Lateris affecti detraximus Jun. 21. *Enema* mane repetendum juſſimus, ut prius: nec non *Veſicatoria* duo ampla & acria ad interna Brachia applicanda, & unc, iii, *Tincturæ* ſeu *Decocti corticis* quarta quaque hora exhibendas: Sub veſperam *Bolum ex Ther, Andr*, & *pulv, e chel, cancr comp*, an, ℥ß, cum tantillo *Sirup, cariophi*, confectum, hora ſomni exhibuimus, una cum Hauſtu *Iulap, perlat*, atque poſt Sudores finitos, Bolum e *cortic, peruv*, ℥ß, & *Sirup, cariophi*, q, ſ, poſt mediam noctem & quintam & octava matutina

tina repetendum, cum Hauſtu *Decocti corticis* antè præſcripſi (Quippe *Febris* adhuc aliquo modo exacerbabatur, & remittebat; Atque Cochl. unum *Mucilaginis* ad Linguam emolliendam ſæpius in Ore tenendum, præſertim ante & poſt Bolum exhibitum; Et quoniam Ægrum tandem *Julapii perlati* tæderet, aliud ſubſtituimus, nempe ℞. *Aqu. Meliſſ Ceraſ. nigr.* unc. iv. *Cinnam. Hord.* unc *ij. Pæon. comp.* unc. ij. *Sirup. Carioph.* ℥x. M. F. *Julap.* de quo bibat Cochl. iij. vel iv. ad libitum Die 22. reverſi, Ægrum invenimus ferè *apiretον* Urinæ rubedinem iterum reducem. Pulſum fortem & regularem, & Temperiem mitem; Placide inſuper dormiverat, ſed efflorescentia *Miliaris* ſatis vivida & rubra per collum, & pectus undiquaque ſpargebatur. Indeque, ut efflorescentia hæc Critica promoveretur, vires Spirituum ſuſtentavimus *alcalibus* & *alexipharmacis* modo ſequenti ℞. *Pulv. e chel. cancr. comp.* ℈j. *Sal. prunel.* ℈ß. *Sacch. alb.* xv. M. F. *Pulv. Sumend' e Cochl. uno Julap. cord.* Superbibendo ejuſdem Cochl. iij. repetenduſque quarta pomeridiana. Hora ſomni *Theriacalem* repetendum juſſimus, hora tertia & octava matutina Hauſtum *Apozematis* Febrifugi miniſtravimus, Perſiſtebat Æger in uſu *Linctus Apozematis*, *Julapii Cordialis* & *Mucilaginis*. Die 23. *Pulverem Cardiacum* decima matutina & tertia pomeridiana repetendum juſſimus, & *Bolum Theriacalem* hora ſomni exhibuimus, nec non *Linctum*, *Apozema pectorale*, *Julapium Cordiale* & *Mucilaginem* priusquam præſcripta ad infarctionem pulmonum tollendam. Die 24. diſcedente jam Collega, Ego ſolus præſcripſi pulverem ſtatim repetendum, & *bolum Theriacalem* hora ſomni cum gutt. viij. *Laudani liq.* ob dolorem Lateris Rheumaticum, de quo ſolummodo jam conquerebatur. Die 25. ad dolorem Lateris tollendum, quo adhuc, præſertim inter tuſſiendum angebatur, præſcripſi *Fotum* ſequentem una cum *Linimento* ante præſcripto ad partem affectam applicandum, atque Cochl. unum *Olei Lini* recens ſine igne extract. ſecunda vel tertia quaque hora cum Hauſtu *apozematis pectoralis* exhibendum. Cujus vires anodynas, & deterſivas jam ſæpius expertus eram. ℞. *Rad. petroſel. Fœnic. Semin. lin. Fœnugræc.* an. ℥ii. *Flor. chamæm. Melilot.* an M*ij*. Coq in Aqu. F. q. ſ. Colatura reponatur in Veſica bubula recenti, ita ut ſemiplena ſit & tepide ad Latus affectum applicetur, ad horæ vel ſemihoræ ſpatium; Amota Veſica, applicetur *pannus Vvottkus* calide illitus *linimento* ante præſcripto, *bolum Theriacalem* hora ſomni, & Hauſtum *Julapii* repetendum juſſi. Junii 26. præſcripſi Cochl. unum vel alterum *Mixturæ* ſequentis, omni nocte ſub ingreſſum Lecti exhibendum, donec Tuſſis (quod Symptoma ſolummodo jam ſupererat) mitigaretur. *R, Sirup, balſam, ℥iv, laudan, liqu. Helmont.* ℈j. M. Appetitu vero reſtituto, & viribus jam reſarcitis, tandem ſuboriebatur *Tumor Crurum* ædematoſus, quem facillime tribus vel quatuor purgationibus ſuperavi, poſt quas tamen *corticem* repetendum, & *Vinum chalibeatum* præſcripſi. Ex his Æger integre reſtitutus; optima valetudine hucuſque utitur, plurimum etiam a veteri & aſſuëta Cerebri & generis Nervoſi multa affectione liberatus.

HISTORIA XVI.

(a) Domina *Maria Iechmere*, habitans in vico dicto *Vvatling ſtreet*. Virgo prudens ac proba, quam ante ſex annos *Sinochels* ſimplici laborantem integrè, idque brevi, reſtitueram, nuperrimè, ſcil. die Junii a. 1691. circiter annum Ætatis ſuæ vigeſimum ſextum, ſæpius in die de Frigore & Calore alternatim ſe excipientibus querebatur. Quanquam noctes tranſigeret ſuſomnes, quia tamen tempore diurno Symptomata remittebat, quotidie è Lecto ſurgebat, obambulabat, atque muniis ſolitis, quadantenus fungebatur utque ad diem 16, Morbo autem iſa plurimum increſcente, *Enema* ſibi miniſtran.

[a] *aliera Eiuſmodi*

ſtrandum juſſit, atque dein ℥ix. Sanguinis è Brachio detrahendis, atque Julapium Cordiale Pharmacopœo petiit ob præſentem languorem ad libitum ſumendum. Die 17. in lecto decumbebat, atque cùm jam omnia Symptomata eodem tenore pergerent, Febre *Synochis* à Veneno per detractionem Sanginis perperam celebratam aucto, mutata in *Synochos*, ſub veſperam Me accerſivit. Adveniens, Pulſum deprehendi debilem & celerem, Urinam verò non multa rubedine tinctam, vel contentis ſaturatam. Caput Ægræ vehementer ardebat, extrema frigebant, Unde plurimum de eventu dubitans, ad expanſionem Spirituum promovendam in præſentiarum duntaxat *Bolum Theriacalem* hora ſomni exhibendum & *Julaptum Perlatum* ad libitum ſumendum *Emplaſtrum cephalicum cum dup. Euphorb.* ad plantas Pedum, *Epiſpaſtica* duo acria & ampla ad internos Cubitos, prope Axillas applicanda juſſi, & exſpectavi an fortè, mane ſequenti, Remiſſio ſubſequeretur. Die 18. omnia Symptomata remittebant, atque ab æquali ac moderato Capitis & Extremorum Calore reverſo, expanſionem Spirituum quadantenus redintegratum eſſe judicavis? Ideòque *Hauſtum febrifugum* cum ℥j. *Corticis* illico exhibui, atque deinceps quarta quaque hora repetebam; & *Gargariſmum* ſequentem, ob Faucium rigiditatem & moleſtam ſiccitatem, Siphone ſæpiùs calidè ingerendum juſſi. ℞ *Fol. Plantag. Roſ. rubr. Summit. Rub.* an. *Mj. Coq. in Aq. F.* q. ſ. *ad* ℔ ß. *Colatura addc Diamor.* ℥iß. *Mel. Roſ. Colat.* ℥vj. M. Ad expanſionem Spirituum adhuc deficientem promovendam *Bolum Theriacalem* hora ſomni repetendum atq; *Epiſpaſticum* ad Nucham applicandum duxi. Die 19. & eo eoſdem *Hauſtus febrifugos* repetebam, & *Bolum Cardiacum* hora ſomni exhibebam; *Julapii* etiam ſequentis Cochl. iv. vel v. ad libitum ſumenda præſcripſi, quod toto Morbi curſu Ægræ maximè arridebat. ℞ *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Pæon. Com. Epidem.* an. ℥j. *Confect. Alcherm. ſine Moſch.* ℥iß. *Syrup. Carioph.* ℥ß. M. Die 20. ſub veſperam (exulante jam omni Exacerbationis & Remiſſionis veſtigio, atque, Cute Colli, & Pectoris ubique Veſiculis aqueis, ſine quacunque rubra efflorescentia, interpunctim notata, unde, Spiritibus depreſſis ac tantum non deletis, *Febrem in Sinochos* purè Malignam degeneraſſe ſentiebam) plurimùm languebat Ægra, attonita erat, ac tantum non delirabat: Indèque, omiſſo uſu *Corticis* in poſterum, Spirituum expanſionem *Alexipharmacis & Veſicatoriis* duntaxat moliebar; *Epiſpaſtica* nova ad internos Carpos ſupra Pulſus illicò applicanda juſſi, & *Bolum Cardiacum* repetendum, cui addebatur *Confect. Alcherm. ſine Moſch.* ℥ß. Die 21. *Bolum cardiacum* cum *Confect. Alcherm.* abſque *Theriaca* [quippe Coma quadantenùs impendebat) manè repetendum juſſi, eundem verò cum *Theriaca* ſub veſperam: Eodem modo die ſequenti ſcil. 22. pergebat. Quandoquidem verò multum tuſſiebat, atque Phlegma viſcidum Bronchiis impactum ægrè admodum egerebat, ℥iv. *Apozematis* ſequentis calidè, quarta quaque hora propinandas juſſi. ℞ *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔ß. *Tinctur. Croc. Syrup. Capill. Vener.* an. ℥j. M. Die 23. *Bolum Cardiacum*, abſque *Theriaca* manè & quarta pomeridiana, ob languorem & deficientem Spirituum expanſionem; Et cum *Theriaca* hora ſomni Ægra deglutiit, unde vires aliquantum inſtaurari videbamur. Ob *Aphthas* verò jam in ore ſubortas præter *Gargariſmum* Cochl. unum *Mucilaginis* ſequentis ſæpius ſuper Linguam tenendum juſſi. ℞ *Mucilag. tenuior. Semin. Cidon. Aqu. Plantag. Extract.* ℥vj. *Syrup. è Rub. Idæ.* ℥iß. M. Die 24. omittebantur Boli per totum diem in gratiam Adſtantium, qui timebant ne Ægra inde nimium incaleſceret, cujus neglectus pœnas vitæ ſuæ diſpendio propemodum luebat ſub veſperam languens & confuſa, & adeò confecta, ut vix reſpirare poterat Quocirca, ad expanſionem Spirituum reſuſcitandam, Cochl. iv. *Julap.* ſequentis tertia quaque hora vel ſæpius in languore exhibenda juſſi (agitata phiala) ℞ *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* an. ℥ij. *Epidem. Pæon. comp.* an. ℥iß. *pulv. è Cancr. comp. Lap. Contrajerv.* an ʒj. *Rad. Serpentar. Virgin.* ℥ß.

Sacch. alb ℥vi. M. Spiritus etiam *Salis Armoniaci* in langvoribus olfaciendus præbebatur. Singulis Bolis gr. iv. *Serpentar. Virgin.* adjicienda jussi, modo sequenti. ℞. *Theriac. Androm. Confect. Alcherm.* an. ℥ß. *Pulv.* gr. xxv. *Serpentar Virgin.* gr. iv. M. F. *Bolus*. In horum usu, cum, vel absque *Theriaca* bis terve in die persistebat usque ad diem 27. & in dies melius sese habuit: Pulsus quotidie fortior evasit, & Temperies mitior, Pustulæ serosæ, quæ in pectora spargebantur, vivida efflorescentia circumcingebantur, & sensim disparebant, Ægra ab Orci faucibus erepta tandem [illegible] ac sana evasit, nisi quod *Tussis* importuna somnum admodum interturbabat; ad quam minuendam primum præscripsi die 26. *Linctum* ex *Ol. Amyg. d. Syrup. Capil. Vener.* an. ℥i. & *Sacch. Cant. alb.* ℥i. confect. Cochleatim, urgente Tussi, ministrandum. Hoc autem nihil proficiente, die 27. Haustulum paregoricum cum *Sirup. paralis.* ℥ß. & *Laud. liqu.* gutt. viij. (Febre jam victa) cum magno successu hora somni propinandum jussi, & nocte diei 28. *pilulas* sequentes. ℞. *pil. è Cinoglos. Extract. Glicirriz.* an. gr. viij. M. F. pilul. iij. A quo tempore hucusque optima valetudine utitur, nisi quod, posthabito sano meo consilio de *Cortice* repetendo, sub finem secundæ Hebdomadæ languere, appetitu privari, atque, stata diei hora, bis vel ter Algore quodam perfundi cœpit, Repetita autem tandem ℥j. *Corticis* illico convaluit, sine quocunque alio Medicamento exhibito.

APPENDIX.

Secunda Exercitationis, Historiam Febris ΣΥΝΕΧΕΟΣ *compendiariam ab anno* 1658. *ad annum* 1691. *complexa.*

EX quo philosophiæ & Medicinæ principiis mediocriter instructus, Observationibus Medicinalibus faciendis qualitercunque par fui, Naturam atque Indolem Febris *Synochcos* indagandi studio magnopere incensus sum. Atque equidem quantum memoria repetere præterita possum, Febrem eam, vel *Simplicem* vel *Spuriam* frequentissimam semper fuisse deprehendi, & inter cæteras Febres maximè vulgarem. In nonnullis locis, scilicet Maritimis, palustribus ac Nemorosis ferè perpetuo *Endemia* est, ubique, verò, præsertim durante tempestate Autumnali, & in castris, ubi Corpus externis aeris injuriis perpetuò obnoxium, post statas periodos *Epidemia*; neque in Constitutione ipsa pestilentiali penitus defecit. Necnon Febre *Synochoi*, quotquot sint, generaliter loquendo, vel primo insultu *Synochon* speciem referunt, aut saltem in eas demum mutantur, quoties Crisi salutifera finiuntur.

Ut autem certior huic nostræ *observationi* fides adhibeatur, lubet *historiam* hujusce Morbi, per triginta annos, & quod excurrit, ordine recensere, atque Graphicè pro virili depingere, ut penes Lectorem sit hac in re æquum judicium facere.

(a) Incipiam ab anno 1658. Æra (Mihi saltem) notabili, quo tempore Febris hæc tàm Spuria quam Simplex, præsertim Mensibus Autumnalibus, ubique per totam Angliam grassabatur (Quod etiam Clariss. noster *VVillisius* in *Pyretologia* sua olim edita testatus est, *Olivarius Cromvvellus* qui temporis rerum Britan-

(a) *Febris* Sinechcis *Epidem. ab anno* 1658. *usque ad annum* 1664.

Digitized by Google

tannicarum potius est, & Pater meus Reverendus, indemque Medicus Exercitatissimus illo ipso anno, ineunte Septembri, cùm hæc Constitutio ad ✻ ✻ perveniisset, hac Febre correpti satis cedebant; *Synochi* Natura in utroque succumbente, in *Synocheon* demùm mutata, quam comitabatur deliria, Spasmi, cæteraque funesta Malignitatis indicia. Insuper, postquam conspexeram Matrem meam pientissimam, Fratres & Sorores, Servos, Ancillas; Nutrices conductitias, quotquot etant intra eosdem nobiscum parietes, ac fere omnes ejusdem, ac vicinorum Pagorum Incolas hoc Veneno infectos & decumbentes, forte ejus memoria Mihi excideret, Ego ipse eodem Morbo correptus sum, atque postquam à Morte, in primo ejus insultu, ægre admodum evaseram, spatium trimestre valetudinario transegi; *Synochi* (qua primùm affectus fueram) ubi Venenum ex diuturna & repetita Spirituum expansione quadantenus subactum fuerat, in *Intermittentem* jam *Tertianam*; jam *Quotidianam* demùm facessente. Hoc tempore, si unquam aliàs, ferè tota hæc Insula, saltem Mensibus Autumnalibus, *Nosocomii* publici speciem præ se ferebat, & in nonnullis locis sani vix supererant, qui ad ministrandum valetudinariis sufficerent. Verissimum quidem est, hancce Febrem, ut ut *Epidemiam* & publicè grassantem, minùs funestam fuisse quam Pestilentialis seu Maligna esse solet, quippe à Veneno mitiori ortam; Unde, vel Spirituum sese expandentium vi, aut suppetiis, quales fuerint, ab Arte ministratis (Nondùm enim vires *Corticis* in hoc Veneno subigendo, saltem hic Loci, comprobatæ erant) plurimi licet ægrè admodum ex Morbo evaserunt. Multos autem passim videre fuit, post sextam vel septimam Exacerbationem (ubi Natura à Veneno sensim aucto demùm victa fuerant) exulantibus omnibus paroxysmorum & Remissionum vestigiis, febre Maligna Continua; quam diri Spasmi & deliria comitabantur, decimo septimo, vel vicesimo primo Morbi die è vivis sublatos. Alios autem *Diarrhœa & Vomitione*, vel doloribus quasi *pleuriticis*, *peripneumonicis* aut *Colicis*, aut alio aliquo *Synochcos* Spuriæ Symptomate vehementiori attritos & confectos, die morbi septimo, nono vel undecimo, Fato quasi præmaturo occisos, Insuper, qui ex morbo evaserunt, fere omnes, quos Ego novi, Hyemem subsequentem valetudinario transigebant; Durante enim Bruma, *Intermittentes*, *Quartanas*, *Tertianas*, *Quotidianas* ad ejusdem Veneni mitiori gradu oriundas fere æque *Epidemias* videre erat, ac in Autumno *Synochias* seu Remittentes. Neque mehercule, sæviente gelu, penitus defecerunt istæ Febres *Continentes*, & licet non, ut in præcedenti Autumno, publicè grassarentur, ubique tamen subsequente Vere ac Æstate sporadicè caput suum tollebant, usque ad Mensem Augustum. A quo tempore per totum Mensium Autumnalium decursum, rursus ubique *Epidemiæ* fieri & revirescere cœperunt. Atque equidem hancce febrem hoc pacto sub typo *Synochcos* præsertim simplicis & legitimæ, & quotidianæ scil. vel Tertianæ maximè vulgarem fuisse, & tempore Autumnali plus minus Epidemiam usque ad annum 1664. observavi; Nec non plurimos ab ea demùm in *Synocheon* degenerante in Orcum demissos, non obstante Methodo medendi rationali & excruciante, quæ tunc adhibebantur; Siquidem efficacia *Antidoti peruvianæ* ad hoc Venenatum fermentum delendum, vulgus Medicorum adhuc latebat.

(a) Sub ingressum verò Autumni anno 1664. planè silebat hæcce febris; & ferè omnes Acuti Morbi derepente exulabant, & salubris admodum erat istius Tempestatis Constitutio. Vere artem subsequenti, post brumale gelu præter modum atrox, & Cometam in Æthere calamitatis hujus quasi prænuncium, Venenum sese recolligens, & mirum in modum auctum, hanc *Synochi* in *Pestem* funestissimam & dirissimam inopiato mutavit, quæ Epidemicè grassata,

(a) *Pestis Epidemia anno* 1665 & 1666.

ſpatio unius anni plus quàm quadraginta millia Hominum è vivis ſuſtulit. At tamen, ſæviente hac ipſa peſte non penitus defecerunt veſtigia nonnulla Febris *Synéchcos*: Quotquot enim ex *Peſte* evaſeruntur, utpote mitiori Veneno infecti, robore Spirituum vegetiori præditi, quamprimùm Natura ſua ſponte, vel Artis adminiculis *Bubones*, *parotidas*, *Carcinomata* matureſcentia, vel quævis alio victoriæ Monumenta ſeu Trophæa de hoſte conſtituere cœperit; ſingulis vel alternis diebus in ſeipſis percipiebant Symptom. *Exacerbationes & Remiſſiones*, ſtatis horis alternatim ſeſe excipientes. Unde non temeritatis jure merito incuſandam cenſeo facultatem Medicinale *Neapolitanam*, quæ (referente Cl. *Bade*, *Anaſtaſ.* lib. 1. Cap. 20.) etiam *Corticem peruvianum* in *Peſtis* Curatione adhibendum juſſit; Siquidem ad hoc ipſum Venenum [quoties mitius eſſe contigerit] delendum, & deinceps ad Curationem accelerandam plurimùm conferre queat.

(a) Porrò, *Peſte* hac exitioſa ſub initium anni 1666. exulante, rurſus Febris *Synochis* à Veneno mitiori orta, Spuria autem & *Colliquativa*, nimirùm cum Fluxu Alvi *Torminoſo* aut *Diſenteriico* ſociata, ſub initium Menſis Auguſti ſuum caput attollere incipiebat, quæ in dies per omnes Menſes Autumnales magis magiſque ſæviebat, & publicè graſſabatur, nec Mihi pepercit contagio, dum Menſe Auguſto, ſedes *Diſentericorum* minùs cautè inſpicerem; Et ex hoc Morbo ægrè admodum evaſi? Iterùmque etiam ſequenti Autumno, ex eadem occaſione infectus ſum; Adeò Epidemicè jam ubique Londini ſeminium hoc virulentum propagatum erat! Durante verò ejus ſæviã Menſe ſcil. Septembri & Octobri, quo tempore *Synochis* ſimplex graſſari ſolebat, vix quenquam alium Morbum videre erat. Civitas ferè univerſa hoc Morbo correpta videbatur, atque ſingulis ſeptimani tercenti, quadringenti, quingenti plùs minùs Fluxu & Torminibus, cæteriſque *Diſenteriæ* excruciantis, vel *Diarrhœæ Colliquativæ* diris Symptomatis confecti, citiùs, vel ſeriùs, die ſcil. 14. 17. 21. fatis cedebant, non autem abſque *ſiti* inexplebili, *Aphthis* albis vel nigris, *Pulſu celeri*, *Deliriis*, cæteriſq; Febris *Epidemiæ* indiciis, Plurimi inſuper, poſtquam Colliquatio & Tormina, & reliqua *Diſenteriæ* Symptomata multo *Optatorum* & Adſtringentium uſu ſupprimerentur, nihilo ſeciùs ſenſim languentes, & Hectico quaſi calore emarceſcentes demùm extinguebantur. Alios (virulentia per ductus ſalivales Criticè expulſa) ope *Aphtharum* & Salivationis immenſæ ſupervenientis (quod in Criſi Febrium *Synochon* haud rarò evenire ſolet) liberatos memini: Siquidem Venenum huic *Diſenteriæ Epidemicæ* anſam præbens, tanquam *Colocinthidis*, aut cujuſcunque alterius Cathartici æmulum, Inteſtina ſponte petens, eademque horrendis ac velliçantibus Spaſmis perpetuò laceſſens, atque per eorum Glandulоſam Membranam Serûm colliquatum & virulentum copioſè effundens, vires tamen Spirituum non adeò præpollenter ubique proſternere videbatur, ut non Natura ſaltem initium Morbi, poſt ſtatas, vel incertas periodos, vires ſuas plus minùs colligeret, atque inde victoriam, ſaltem aliqualem, ſæpius reportaret; Quod facilè obſervatu erat; Unde *Remiſſio* atque *Exacerbatio Torminum*, *Colliquationis*, cæterorùmque truculentorum Symptomatum, ſingulis vel alternis diebus recurrentes, evidenter ſeſe in conſpectum dabant. Durante enim *Remiſſione*, Symptomata cuncta excruciantia nonnunquam ultrò minuebantur; recrudeſcente autem Paroxyſmo *Optatorum ipſorum* vires ſpernebant. Unde clarè deprehendi *Diſenteriam Simptomatis* duntaxat rationem habuiſſe, Febrem autem [ut ut ob externum calorem à Torminibus & Diarrhœa ſuppreſſum cuivis intuenti ſeſe non proderet] eamque verè *Synochi* à Veneno mitiori, Cathartico ſcilicet oriendam primatium fuiſſe Morbum. Atque demùm huic Obſervationi innl-

(a) *Diarrhœa & Diſenteria terminoſa Menſibus Autumnalibus Londini graſſata ab anno 1666. ad annum 1672.*

innixus, ubi cum vulgo Medicorum diu *Siſyphi* ſaxum volvendo, *Rhabarbaro*, *Myrobalanis*, *opiatis* & *Adſtringentibus* intus exhibitis, & *Enematis* Fortibus *Anodynis*, cæteriſque decantatis, quibus Authores paſſim utramque paginam Curationi *Dyſenteriæ* implere ſolent; in truculentis hiſce Symptomatis ſublevandis, fruſtrà Curationem tentaveram, cùm intereà venenatum Fermentum intus deliteſceret; non ſine rationem conſilium novum inii, atque ad *optata* & Adſtringentia, quæ ad Symptomata Dyſenterica ſpectant, *Febrifugum* aliquod potentius [ſi modò ejuſmodi Febrifugi compos fieri poſſem] adjicere ſtatui, quod Venenum Fermentum Febris ipſius ac Colliquationis cauſam delendo, Febrem ſimul tollere, & Fluxum ſiſtere, ac Tormina inde conſequentia compeſcere poſſet. Atque eò potius ad hanc ſententiam Mens mea inclinata eſt, quia ſæpius obſervaram miſeros Ægrotantes, non obſtante diligentiſſimo Remediorum *Antidiſenteriorum* uſu, ſæviſſimis hiſce Symptomatis confectos, tandem ad Orcum cacaturientes deſcendiſſe: Alios verò multis *Adſtringentibus* atque *opiatis* uſque ad delirium & deliquium adactos, atque inde inebriatos potius quam curatos, eoſque haud rarò inopinatam Symptomatum Diſentericorum recrudeſcentiam perpeſſos eſſe, vel ſaltem cum Pulſu Celeri, Calore Hectico, cæteriſque Venenati Fermenti deliteſcentis indiciis emarceſcentes, quieta & adſtricta Alio ſummum diem oppetiiſſe. Ex alternante autem Torminum & Fluxus Exacerbatione & Remiſſione (quam ſæpenumerò plus minus hunc Morbum, ſaltem ſub ejus initium comitari jam obſervaram) potius quàm à Calore Febrili, quem pro ratione Symptomatum moleſtorum quadantenus inæqualem deprehenderam ſemper autem depreſſum ac mitem, monitus; hoc in caſu vires *Corticis peruviani* cum *Laudano* commixti tentando experiri decrevi. Neque temerario quidem, ſiquidem ut ut *Cortex* amaritie ſua tenera Inteſtina pruritando, Fluxum Alvi adaugere aptus ſit; cum *Laudano* tamen, quod Humorum colliquationem ſiſtit, ſenſumque Inteſtinorum exquiſitum ſtupefacit ac hebetat, commixtus, & irretitus, Venenatum Fermentum colliquativum ſubigendo, ad fluxum & Tormina ſimul ac febrem ipſa ſiſtendam & compeſcendam jure merito idoneus haberi poſſit. Eventus votis reſpondebat. Primum autem vires decantatiſſimi hujus febrifugi *Antidiſentericas* experiendo comprobavi in Ægro habitante in vico dicto *Long-Lane*, Diſenteria *Tertiana* laborante; Hujuſmodi enim aliquæ Mihi in Praxi occurrebant, ubi Tormina & fluxus Alvi mucoſus & ſanguineus, tertio quoque die, hora ſtata, non obſtante diligentiſſimo *opiatorum* uſu, recrudeſcebant: Cum in intervallis, truculenta hæc Symptomata, adminiculante *Laudani* Doſi puſilla, vel ſua ſponte ſæpius mitigarentur. Arrepta igitur prima Symptomatum Remiſſionis occaſione, ſine mora ℥j. *Corticis* cum *Laud. Lond.* gr. j commixtam, in Hauſtu exhibendam juſſi, repetendamque deinceps quarta quaque hora ad ſextam uſque vicem. Quid ſit; Tantum abeſſe obſervavi ut Inteſtina ab amaritie *Corticis* proritarentur, ut illicò ſenſerim ea facilius à *Laudano* cum *Cortice* commixto, quàm cum *adſtringentibus* conjuncto compeſci & demulceri; A quinto autem, vel ſexto Hauſtu exhibito fluxum ac Tormina, unà cum febre reliquiſque Symptomatis comitantibus, penitus exulaſſe, neque unquam in poſterum Periodis ſolitis recruduiſſe: Atque hæc Obſervatio animos Mihi addidit, ut in ipſis *Quotidianis Dyſenteriis*, quoties ſcil. & quamdiu ſe de genere *Sinochoon* ex quantulacunque alternante Symptomatum Exacerbatione & Remiſſione, & non *Malignas* eſſe proderent, Pharmaci hujus *polichreſti* vires, modo jam memorato experiret: Neque eventus, meherculè, ſpem meam fefellit. Et nullus dubito quin *Diarrhœæ* quævis *Epidemia*, & quæcunque alia cum febre juncta, imò febres *Caſtrenſes* cum hujuſmodi Symptomatis ut plurimum ſociatæ, nimirum *Sinochis* Spuriæ, hac methodo compendiaria multò certius ſanari poſſint, quàm magno illo Appara-

paratu *Rhabarbari*, *Myrobalanorum*, *Adstringentium* & *Opiatorum*, quæ Methodum Curationis horum Morborum hucusque implerunt. At de his posthac fusiùs in *Exercitatione* quinta de Febribus Colliquativis. In præsentiarum eas supremis labris (ut ajunt) duntaxat delibo eo fine, ut ostendam *Dysenteriam* ac *Diarrhœam* torminosam, quæ ferè per septennium vigebant, ac unoquoque Autumno ab anno 1666. usque ad annum 1672. solenniter hic *Londinenses* revirescentes ubique Epidemicè grassabantur, suborias fuisse à Febre verè *Synochi*, quam eo nomine appello *Synochi Spuriam*, quia cum vehementi Humorum Colliquatione eorumque per Intestina excretione conjungebatur. Atque equidem, ut à vera ac genuina Idea hujus Morbi formata, Curativæ Indicationes in posterum certiores desumantur, Mihi in votis est, ut communi Medicorum consensu *Diarrhœa*, & *Dysenteria Castrensis*, seu quæcunque alia *Epidemia* nomine proprio *Synocheos Spuriæ ac Colliquativæ* posthac designetur.

(*a*) Quemadmodum Febris *Synochis* genuina ab anno 1665. (in quo *Pestis*, Veneno ad gradum summè deleterium provecto, caput suum extulit (ferè per biennium profligata disparuit, nec amplius recedente sole grassata est ut ante; Ad eundem modum *Synochis* hæc *Spuria* & *Colliquativa*, *Dysenteriæ*, & *Diarrhœæ* Torminosæ nomine designata, quæ post *Pestem* subintrans, unoquoque Autumno, ferè per septennium repullulans & longè lateque serpens imperium suum hic loci exercuisset, penitus exulabat. At locum dedit *Morbor. Epidem.* qui ad instar Pestis mitioris nulli sexui vel ætati parcentes, adeò mensibus anni 1672. autumnalibus *Londini* sæviebant, ut tercenti plus minùs inde confecti, quaque hebdomada ad Orcum descenderent. At hi nunquam Epidemicè in posterum hucusque grassati sunt. Quantum verò hæc ipsa *Pestilentialis*, & *Epidemia Febris Morbillosa*, post *Acmin* suam, ubi scilicet salutarem eventum habitura fuit), speciem Febris *Synocheos* referebat, atque quàm egregiè *cortex peruvianus*, eo nomine, in Curatione ejus perficienda partibus suis functus sit, posthac suo loco enarrabitur; scil. in *Exercitationis tertiæ* Cap. II. ubi *Morbillos*, & Febrem *Scarlatinam* ex professò tractaturi sumus.

[*b*] *Morbillosa* autem hac Constitutione, post tyrannidem ad sex menses durantem, jam demùm sub finem hyemis sensim declinante, ac tandem penitus exulante Venenum Febriferum deinceps proximo Autumno, scil. an. 1673. quadantenus mitescere & cicurari videbatur, & mitius hucusque est. Unde Febris, quæ unoquoq; anno à Mense Augusto usque ad Solstitium hyemale antehac epidemicè grassabatur non amplius *Dysenteriæ* vel *Diarrhœæ* Torminosæ speciem indult, vel cum quocunq; altero vehementi Symptomate conjuncta fuit; verum typum eundem ad vicesimum usque annum gerit, quem ante *Pestem*, quæ annis 1665. & 1666. vigebat, præ se tulit: Et forsan eundem typum servatura est, donec à Peste aliqua exitiosa in præcinctu stante Venenatum Fermentum mutari, & in gradum magis deleterium provehi contingat. Fateor equidem à gradu Veneni mitiori, nonnullis annis, præsertim ab anno 1677. ad 1682. (quo tempore circumforaneus ille *Tabor Corticem Peruvianum*, pro *Arcano* cæteris Medicis ignoto venditans, sese Febrium *Æsculapium* unicum jactabunde gloriabatur) Febres *Intermittentis Quotidianas*, *Tertianas*, *Quartanas*, fere pari passu cum *Synochcos* Epidemice grassatas esse; Atque annis nuperis, præsertim durante xxxii Constitutionis; Mensib. Sc. *Septembri* & *Octobri*, à gradu Veneni plus solito irritante, has ipsas *Synochis* aliquan-

[a] *Morbilli Epidemii anno* 1672. [b] Synechis *Simplex unoquoque Autumno ab anno* 1673. *ad præsentem annum* 1692. *Epidemia*.

quando cum vehementi aliquo Symptomate conjunctas, non tantum ſpeciem *Diarrhœæ & Diſenteriæ* periodicæ, verum etiam *Choleræ* Morbi, *Vomitionis* immanis, *Rheumatiſmi* verſatilis, *pleuritidis*, *Colicæ* Ventriculi & Inteſtinorum, ſeu alterius alicujus Morbi acutiſſimi induiſſe: Quin etiam has ipſas *Sinochas* non tempeſtive aut rite curatas, à Veneni incremento, in *Malignas* & funeſtas ſæpenumero degeneraſſe; & nonnunquam à gradu Veneni præter modum Deleterio in primo inſultu Malignas extitiſſe, *purpuratas* ſcilicet *petechiales*, vel *Morbilloſa Efflorescentia*, *Veſiculis aqueis* per collum, & Pectus ſparſis, *parotidibus*, *bubonibus*, *anthracibus*, cæteriſque Malignitatis indiciis notatas. Verum cunctæ hæ Febres, ſive *Sinochæ* Spuriæ, ſive Malignæ, *Sporadicæ* duntaxat fuerunt, neque contagione, ut in Peſtilentialis Conſtitutione, ſeſe propagabant. Febris unica *Epidemia*, quam ſingulis Autumnis jam per quatuor luſtra annorum ſolenniter repullulare obſervavi, fuit vere *Sinochis* ſimplex & quæ *Cortice* tempeſtive exhibito ſemper cedere ſolebat. Neque Conſtitutio *Variloſa*, *Erisipelatoſa*, *Scarlatina*, *Rheumatica*, *Anginoſa*, *Pleuritica*, vel ſi qua ſit alia, in una vel altera anni tempeſtate graſſata, adeò Venenum Autumnale mutavit, ut Febris Epidemia, in tot Annorum decurſu, à Typo ſolito quicquam deflecteret, aut novo diverſoque tenore procederet.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM.

Littera H. *denotat Hiſtoriam.*

A

Abdominis Spaſmis in Febre Intermit. tente. H. Pag. 257
Abdominis Spaſmis in Febre Remittente. H. 290.
Acrimonia Sanguinis Symptomata. 294
Acutus Morbus quid? 208
Acutorum Morbor. Symptomata in genere Nervoſo. 191
Acutorum Morborum Curatio à Veteribus inſtituta, conformis Hypotheſi Authoris de Ægrotatione Spirituum Animalium. 194.
Acutorum Univerſalium, & eorum Symptomatum Ratio Formalis. 195.196
Aeris Malignitatis Morborum Cauſa. 197. 198.
Variolarum & Morbillorum Cauſa. 201 200. 207. 272.
Aetiologia Morborum & Symptomatum ex Anatomia petenda. 181
Alcalium uſus. 284
Alexipharmacorum uſus. 285
Algor præternaturalis. 192
Algor in Paroxyſmo Febris Intermittentis ad triduum continuatus. 198. 199. 209
Algor iſtiuſmodi quomodo tractandos. 213
Algor quo intenſior vel remiſſior in primo inſultu Febris, eò magis minuſvè Deleterium eſt Venenum ſcilicet Fermentum Febrile. 199
Algor Univerſalis. 242. H. 244. 245
Alvi adſtrictio in Febre Continente. 281
Alvi Fluxus Symptomaticus. 310
Vid. Diarrhœa.
Amara Febrifuga. 217
Unde vis eorum Febrifuga. 218.219
Vi Ecphratica pollent. 169
Anaſtomoſis nulla Venarum cum Arteriis. 145
Anatomiæ neceſſitas. 181
Anatomica diſquiſitio Medici & Philoſophi eſt diverſa. 182
Andreas Mervilli ex ignorantia Medici Fati occubuit. 213
Anginoſarum Dolorum in Febribus Cauſa. 201
Anima non ægrotat. 186
Animi Pathemata. Vid. Pathemata. *ib.*
Antidotorum Modus operandi. 230
Antimonium Diaphoreticum Febrifugum. 216
Antipathia ex Idioſyncraſia orta. 224
Aphthatum in Febrib. Cauſa. 201
Aphthæ Albæ. 280. 293. 305. 309
Apoplexia Symptomata Febris Intermittentis. 210
Apoplectici tractatio. *ib.*
Indicationes in hoc Morbo. 213. 244. 262. 263.
Appetitus depravatus. 200.
Aquæ minerales præparatæ. 214.
Ardentis Febris Symptomaticæ Curatio à à Veteribus inſtituta. 283
Ab Authore inſtituta. 306
Arſenicalis Veneni Symptomata. 232
Arthritis quos maximè affligit. 191

B

Boli Armenæ Vis ex obſervatione Fracaſtorii. 233

C

Caloris Febrilis Symptomata. 189
Calor in exceſſu Sudores impedit. 202
Caſtrenſis Febris. 314
Cathartic orum uſus ſub finem Febris continentis. 237
Cathartica non uſurpanda ante uſum Corticis Peruviani. 238

Nili

Digitized by Google

Nisi in Cachexia insigni. Pag. 242
Cathartici rum noxa in Febris Intermittentis Paroxysmo. 242
Causlici Venени Symptomata. 253
Cephalalgiæ Causa. 190. 199. 271
Symptomaticæ Curatio. 282. 283
Cerebri textura. 184
Cerebrum est totius fœtus origo. 182
Cæteras partes proportione superat. 279
Officina Spirituum Animalium. 185. 188. 190. 189
Chalybeata vi Abstersiva pollent. 218
Chamædaphnidis Flarum virtutes Febrifugæ. 191. H. 221
China china. Vid. *cortic. peruv.* 266
Chlorosis Scorbutus particularis in genere Nervoso. 191
Chloroseos Causa. 201
Symptomata. 191
Chalybe profligatur. 287
Cholera Morbi Symptomaticæ Causa. 200
Choleram Morbum simulat Febris Intermittens. 210. 211
Curatio. 214. 215. H. 253. 249. 243. 262
Cholera Morbi Symptomaticæ in Febre Remittente curatio ab Authore instituta. 286. H. 290
Chronicarum Morborum Symptomata in Genere Nervoso. 191
Chronicorum Morborum Universalium Curatio. 194
Ratio formalis. 195
Chronicus Morbus Quid. 196
Paroxysmi in *Morbis Chronicis*. 197
Cibus Quantitate aut Qualitate peccans Morborum Causa. 192
Cinnabaris Nativæ Vis. 189. 190
Colicam Ventriculi simulat Febris Intermittens. 259
Curatio. *ibid.* H. 255. 209
Colicam Intestinorum simulat. H. 255. 256
Colicam simulat Febris Remittens. H. 294. 295
Comatis Causa. 200
Coma in Paroxysmo Febris Intermittentis. 247. 200
Indicationes. *ibid.*
Contagionis propagatio. 187. 190
Continuam Febrem indegenerat Febris Intermittens. 209. H. 240.
In *Continuam* degenerat *Continens*. 268. 288. H. 318. 308. 310. 311
Convulsiones in infante simulat Febris Intermittens. H. 264
Corporis Textura est Vascularis. 264. 185. 194
Cortic. Peruv. descriptio. 218
Locus Natalis Arboris. ibid.
Nec Lignum nec Folia sunt Febrifuga. 219
Resina exudans, & fœmina sunt Febrifuga. ibid.
Virtus *Corticis* Indis olim nota. ibid.
Unde Europæis innotuit. *ibid.*
Unde Pulvis Patrum dictus. ibid.
A Comite del Cinchon Quina Quina. ib.
Vis ejus Febrifuga non consistit in tenuitate partium. 221
Nec in Caliditate aut Siccitate manifesta. ibid.
Nec in ulla manifesta Qualitate. 227
Consilium de *Cortice* supprimendo. 220
Caliditas aut Siccitas *Corticis* non impedit ejus Virtutem Febrifugam. 228
Cortex non est Frigidus aut Narcoticus. 216. ibid.
Argumenta contra *Corticem*. 228
Solutiones. 325. & seq.
Unde vis ejus Febrifuga. 221. 228
Vis ejus febrifuga non ab Evacuatione sensibili. 227. 228
Corticis Electio. 235
Corticis Præparatio. 237
Genuini Criteria. 236
Cortex Officinarum maxima ex parte adulterinus. 235
Corticem præscribendi Formulæ. 237. 239
Non sumendus cum Regimine. 238
Canones de usu *corticis*. 238. 239
Cortex non est causa Recidivationis Febrium. 209
Cortex non est causa Tabis. 228
Non est quid Venenatum. 224
Ejus Usus in Febribus Continentibus. 269
Curativa Indicationes unde petendæ. 188
Curandi Methodus in uno eodemque Morbo sæpe diversa. 269. 271. 273
Cutis poros suos ad nutum Spirituum Animalium constringit & dilatat. 201
Cutis Siccitatis Causa. 200

D

Decoctum Amarum Authoris. 317
Deliriii Causa. 208
Diæta in Paroxysmo Febris Ephemeræ. 204
In Paroxysmo Febris Intermittentis. 212

In Fe-

Digitized by Google

In Febre *Synochal.* Pag. 191
Diaphoretica vigente Febre perperam exhibentur. 202
Incommoda eorum in Febre intermittente. 212
Diarrhœa Causa. 200
Symptomaticæ in Febre Continente Curatio à Veteribus instituta. 281
Ab Authore instituta. 286
Diarrhœa Epidemica. 312
Diarrhœa simulata à Febre Intermittente. 211. 242
Curatio 211. 214. ibid. 246. ibid. 247.
Corticis Exhibitio in Curatione *Diarrhœæ.* 242
Diarrhœa simulata à Febre Remittente II. 246. 244. 294
Diaphragmatis Spasmos simulat, Febris Intermittens. H. 250. 251
Dysenteria simulata à Febre Intermittente. 211. 242
Curatio. 209. 214. 215. 246. ibid.
Dysenteria Londinensis Epidemia. 312
Ejus Curatio. 313
Dysuria à Vesicatoriis. 306.

E.

Ecphracticorum usus. 194.
Emetici usus ante tertium Paroxysmum in Febre Intermittente. 212
Incommoda in Paroxysmo. ibid.
Emetica non usurpanda ante usum Corticis. 238
Emeticum sene propinatur ante usum Corticis, Nausea suadente. 238. 239.
Emetici Veneni Symptomata. 232. 282
Empirici. 279.
Emplastra Carpis adhibenda. 216
Enemata. 281.
Enema. Incommoda in Paroxysmo Febris Intermittentis. 211
Entis Veneris usus. 302
Ephemera Febris. 284.
Eius Symptomata. ibid.
Causæ Procatarcticæ. ibid.
Indicationes. ibid.
Dieta. ibid.
Epilepsia Insultus periodici. 194. 207.
Epidemicarum Morborum causa. 191.
In *Erysipelatosa* Febre Sanguinis fœtor. 189.
Erysipelatosam Febrem simulat Febris Intermittens. 211
Eius Curatio. 214. 215. 261.
Errores Practicorum in Febris Continentis Curatione. 278
In Curatione Intermittentis. 215
Evacuatio indicatur in Plethora & Cachexia. ibid.

F

Febris Acuta definitio. 198
Causæ Procatarcticæ. ibid.
Symptomata in primo insultu. 199
Indicationes. ibid.
Symptomata Febrilia. 198. 199
Eadem sunt cum iis quæ à Toxico assumpto sequuntur. 203, 331
Indicationes Febriles. 200
Symptomata in Humoribus. 201
Curatio radicalis Febrium. ibid.
Criteos signa. 292. 203.
Crisis. 202
Febrilis Antidotus. 202, 232. 219
Febris Ardens. Vid. *Ardens.*
Castrensis. Vid. *Castrensis.*
Ephemera. Vid. *Ephemera.*
Intermittens. Vid. *Intermittens.*
Maligna si. *Synochos.* Vid.
Maligna si. Synochos.
Synochis *Vid.* Synochis.
Febrium Synopsis. 204.
Febres discriminantur à Fermento Febrili. 268.
Febres gradu tantum differunt. 269.
Symptomata Veneni in *Febribus.* 232
Febrifuga, Pericarpia. 216.
Chymica. ibid.
Amara simplicia. ibid.
Febrifugum non est propinandum durante Paroxysmo. 213
Fermentum Universale Totius Corporis. 185
Fermentum Febrile. 207. 231.
Est *Venenum.* 231. Vid. *Venenum.*
Fermenta in quantum Febres discriminant, gradu tantum differunt. 268.
Fermentum Febrile debilius, æquale, vel fortius Viribus Spirituum diversam producit Febrem. 370.
Fluxus Alvi. Vid. *Diarrhœa.*
Fœtus origo prima. 182.
Fomes, quem Antiqui causam Paroxysmorum in Febribus statuerunt, reiicitur. 194. 217.
Frigus Morborum Causa. 192
Cutis poros constringit & Sudores impedit. 203.

Digitized by Google

H

Helmontii Archiæus. 185
Hemicrania Periodica. 209. 244. H. 263
Hemitritæa Febris. H. 217. 265
Humorum Dyscrasia Spiritus afficit. 187
Humorum Sphacelo affectorum Symptoma. 190
Hypochondriaci & Hysterici affectus à Spiritibus crudis & flatulentis oriuntur. 187
Chalybe profligantur. ibid.
Illorum Fomes in genere Nervoso. 191. 207
Symptomata. 199
Illorum Vigiliæ temperantur Ente Veneris. 272
Tempore Paroxysmi insigni Urinæ profluvio corripiuntur. 196
Illorum Saliva Acris. ib.
Hysterici insultus Periodici. 194. 199

I

Infusio Croci Metallorum Febrifuga. 216
Intermittentis Febris definitio. 207
Causæ Procatarcticæ. ibid.
Symptomata. 207. 208
Duratio Paroxysmi. 208
Causa paroxysmi. 211. 208
Febris ipsius Duratio. 208. 209
Recidivationis Causa. 209
Diagnostica. 210. & seq.
Prognostica. 211. 215
Indicationes Curativæ. 211
In Paroxysmo. 211. & seq.
Extra Paroxysmum. 215
Curatio. 208. 233. & seq.
Febris Intermittentis tractatio cum Symptomatis alterius Morbi. 213
Paroxysmi sunt peracuti, Morbus ipse Chronicus. 209
Ad Morbos graviores viam sternit. 210
In Maligoam Febrem mutatur. H. 256
Cum Dolore Nephritico coniuncta. H. 264
In parvulis in primo insultu Continuæ Typum induit. 208
Symptomata Veneni in *Febre Intermittente*. 231
Intermittens Epidemica. 313
Quo in loco & quo tempore fiunt Epidemicæ. 207. 278

L

Lassitudinis Ulcerosæ Causa. 190. 191
Lateralem Dolorem punctorium simulat Febris Intermittens. H. 257
Lienteria in Febre Remittente. H. 294
Lues Venerea. 188
Lumbaginis Causa. 200. 271
Curatio. 282
Lympha non est Morbosa. 285
Colliquatur in Febribus Continentibus. 284

M

Machina Corporis constat ex Fibrillis expansis Cerebri. 193
Malignitatis Notæ. 268. 316
In Febre *maligna* Sanguinis fœtor. 189
Febrium *malignarum* Curatio a veteribus instituta. 193
Crisis. 202
Indicationes cum Cortex Peruv. Antidotus Febrilis nullius est usus. 192
Febris *maligna* in constitutione Epidemica in primo insultu est Continens. 269
Febres *malignæ* prope Crisim in Continentes mutantur. 268. 157. Vid. Para in *Synochus*.
Medicina definitio. 181
Subiectum generale & speciale. ibid.
Instrumenta. ibid.
Eius apparatus. ibid.
Medicamenta Specifica. 193
Eorum notitia Experientia acquiritur. ibid.
Eo melius operantur quo simpliciora. 236
Spirituum Animalium motus compescentia nullum relinquunt Miasma in Sanguine, per aliud Remedium evacuandum. 187
Medicamenta Sale Volatili abundantia. 194
Medico Notitia quæ necessaria. 181
Medici Hypotheses unde desumendæ. 189
Ad Naturæ Normam debet Mandata sua Dietetica & Pharmaceutica dirigere 211
Medicus Naturæ ancillatur. ibid. 280
Medulla oblongatæ Textura. 182
Melancholia hypochondr. Vid. *Hypochondriacus Affectus*.
Mercurialis Veneni Symptomata. 233. 278
Methodus medendi Antiquis usitatissimus conser-

formis Hypotheſi Authoris de Morborum origine in genere Nervoſo. ibid.
Morbilli. 199
Symptomata. ibid.
Epidemii. 313
Morborum Schema. 196
Morborum Semen eſt aliquid Heterrogeneum. ibid.
Cauſæ. 188. ad 189.
Metaſtaſis. 192
Sunt vel Chronici vel Acuti. 195
Morbi Partium mediatè oriuntur ex mala Diatheſi Spirituum Animalium. 190. 194
Morbi partium. 194
Morbi primariò Univerſales ſunt immediate in Spiritibus. 187. 188. 189
Secundariò Univerſales, ſunt immediate in Spiritibus. 189
Morborum Univerſalium Diviſio.

N

Nauſea Symptomaticæ Cauſa. 200
Nauſea Pharmacorum unde. 230
Nauſea Symptomatica in Febre Remittente. 291
Nervi Spirituum Animalium Canales. 184
Nervorum Figura & Ortus. ibid.
Sex rerum *Non naturalium* abuſus Morborum Cauſa. 195

O

Obſtructiones aperit Cortex. 224. 225
Ophthalmia Symptomatica.
Opiatorum Uſus. 287
..... Incommoda in Paroxyſmo Febris intermittentis. 211
..... Remittentis. 279
Oris Ariditatis Cauſa. 273
Oſcitationis Cauſa. 190

P

Paracelſi præcipitatum Diaphoreticum non eſt Optimum Febrifugum. 216
Paralyſis fit à Spiritibus ſtupidis. 188
Paralyticorum Fibræ in principiis Nervorum humiditate curantur. ibid.
Paroxyſmorum in Febribus intermittentibus Cauſa. 192. 182. 267
Non fiunt per Antiquorum Fomitem. 192
Paroxyſmi in Morbis Chronicis. 199
Partus Dolores ſimulat Febris intermittens. 190
Partium Animi genus Nervoſum afficitur. 187. 188. 190.
Morborum ſunt Cauſæ. 189. 191. 203
Variolarum & Morbillorum Cauſæ. 200
Pericarpiorum uſus ante tertium Paroxyſmum Febris intermittentis. 218
Formulæ. 216
Peripneumonia à Febre intermittente ſimulatæ Curatio. H. 1623. 214. 258
Peſtis Epidemica. 312
Phthiſis ſimulata à Febre intermittente. H. 247
Pharmaceutica ad Praxin neceſſaria. 181
Pharmacorum Nauſea unde. 230
Phrenſticorum Dolorum in Febribus Cauſa. 201
Pleuritidem ſimulat Febris intermittens. 210. Eius Curatio. 216
Pleuritis ſimulata à Febre continente. 297
Potus Quantitate aut Qualitate peccans Morborum cauſa. 192
Pullorum Columbinorum Applicatio ad Pedes. 284
Pulmonum & aliarum partium Animalium Uſus. ibid.
Pulſus fortioris cauſa. 100
Quina Quina. Vid. *Cortex Peruv.*

R

Reſpirationis inordinatæ cauſa. 200
Rheumatiſmus fit à Spiritibus Siccis & inflammatis. 187
Quibus uſitatiſſimus. 193
Dolores qua Verſatiles. 200
Rheumaticorum Dolorum in Febribus cauſa. 201
Rheumatiſmum ſimulat Febris intermittens. 210. 244. 229
Rheumaticus Dolor Lateralis ſimulatus à Febre *Synochi*. H. 269
Rheumatica Synochis in Maligaam mutata. H. 271
Rheumatiſmum ſimulat *Synochis* Spuria. H. 303. & ſeq. 190
Rigoris cauſa. ibid.

S

Sal Abſinthii Febrifugum. 216
Salivæ Acris. 199
Sanguinis Ardentis Symptomata. 190
Sanguinis ejus pabulum Spirituum. 183. 195

Digitized by Google

Sanguinis Crasis immutatur à *Spirituum Animalium* Morbis. 183.185.189
Sanguinis Circulatio in Corpus Musculorum. 185
Sanguinis vitiata Diathesis Spiritus Animales corrumpit. 187
Scarlatinam Febrem simulat Febris Intermittens. 210
Curatio. 215. H. 261. 262
Scorbutus fit à Spiritibus Segnioribus. 195
Symptomata. 179. 191. 119
Singultus Causa. 201
Sitis Causa. 181. 204
Spasmorum Origo. 184.185.187.190
Spasmus simulat Febris Intermittens. 243. H. 251
Spasmodici dolores fixi. 200
Spasmodici Status in Febre Continente Curatio secundum Veteres. 283
Ab Authore instituta. 290
Spiritus Animales exsiliunt. 182. 183
Primum Principium Activum Machinæ Corporeæ. 183.186
Eorum Officina Cerebrum. 185.187
Uniuntur cum Sanguine. 186
Eorum ope Anima Corpori unitur. 184. 186
Eorum Canales. 184. 185
Ex aeris particulis conficiuntur. 185.
Mediam Naturam inter Corpus & Animam sortiuntur. 182
Illorum Vires. 186
Spiritus Animales possunt Morboso Fermento inquinari. 182
Labem Sanguinis participant. 188
Crasin Sanguinis mutant. 186
Ex Animi Pathematis & Aeris iniuriis afficiuntur. 188
Illorum Morbi sunt multiplices. 187
In Morbis Acutis nimis exaltantur. 194
Eorum influxu impedito partes inferiores exsolvuntur. 219
Ab eorum Explosiones Spasmi. 184. 185
Spirituum Ægrotantium Symptomata. 189
Plus periculi in Defectu quam in nimia Exaltatione Spirituum. 211
Sphacelationis Humorum Symptomata. 189
Strangulationem simulat Febris Remittens. 295
Sudores signum Criseos. 203
Dependent à laxitate pororum. *ib.*
Sudores impedit aut Calor aut Frigus in excessu. *ibid.*
Sudores Frigidi in paroxysmo Febris Intermittentis. 213
Synochis Febris. 268. 288. 306. 309. 267. 269
In *Synochon* mutatur. H. 311. 312
Est vel *Simplex* vel *Spuria*. 270
Simplicis descriptio. *ib.*
Symptomata. 271
Causa Procatarctica. 273
Diagnostica. 272
Prognostica. 269
Indicationes. 270
Curatio à Veteribus instituta.
In *Synochon* mutatio. 284
Ab Authore instituta. 234
Synochus Spuria Diagnostica. 272. Curatio. 131
Symptomata Veneni in Febre. 231
Synochi. 230
Synochus Augmentum. 269
Status. *ib.*
Mutationis in *Synochon* Signa. 270. 271. 280
Crisis. 269. Criseos signa. 270
Declinatio. 272
Methodus Febrifuga rationalis. 280
Regimen in Febre *Synochi*. *ib.*
Corticis in Curatione Febris. 270. 265
Synochus. 311. 314
Synochi in Intermittentem sæpe incessit. 311
Synochi Epidemica. 311. 314
Quibus in locis & quo tempore fit Epidemia. 281
Synochus sive continua. 268
In principio continens videtur. 268. 310
In infantibus facile in intermittentem transit. 269
In Principio in *Synochi* mutari potest. 274
Curatio. 278
Quid observandum in curatione. 288
Prognostica. 269. 268
Non potest sanari priusquam sit *sinochis*. 270
Symptomata Veneni in hac Febre. 231
Suppedaneorum usus. 203. 204. 286
Surditas ex Usu corticis. 223
Sympathia partium. 198

T

Actus percipit Spiritus Animales. 184
Tertiana Febris. H. 222. 265. 166
Teſtaceorum Uſus. 281
Thoracis Spaſmi à Febre Intermittente. H.
Topica operantur per effluvia emiſſa. 232
Toxicorum virulentia non conſiſtit in Qualitatibus manifeſtis. 230
Tuſſis Febrilis curatio. 287

V

Variolarum Symptomata in Genere Nervoſo. 191
Variolarum primus inſultus cum illo Febrium convenit. 200
Veneni definitio. 229
Non agit in humores primario. 229. 230
Effectus in corpore. 225
Fons eſt ſymptomatum Febrilium. 200
Modus operandi cognoſcibilis ab effecto tantum. 230
Veneni gradus intermittentem Febrem producens. 267
..... *Synochi* producens. 268
..... *Synochi* Mixtam producens. 268
..... *Synochon* producens. 268. 269
Veneni Symptomata *Emeticam* ac *Cathorticam Naturam* participantis. 242
Veneni Cantaridibus congeneris Symptomata. 233
Venæſectionis incommoda in Paroxyſmo Febris intermittentis. 213
Veneſectio quo in caſu celebranda ante uſum corticis. 242
Vertiginis Cauſa. 191. 200
Vertigo ex uſu Opii. 200
Veſicatoriorum Uſus. 204. 218
Vigiliarum Cauſa. 201. 271
Curatio. 266. 287
Benedictum omnia à Cerebro ortum ducunt. 182
Viſcus quercinus. 188
Ungula Alcis. ib.
Univerſales Morbi. Vid. *Morbi*.
Vomitionis Symptomaticæ. Cauſæ. 200
Vomitio Symptomatica in Febre Intermittente. 210. 243
Eius Curatio. 211. H. 241. 262
Curatio *Vomitionis* Symptomat. in Febre Continente ſecundum veteres. 282
Ab Authore inſtituta. 289. H. 209. 295
Urinæ Turbidæ ac Rubedine tinctæ. Cauſa. 200

FINIS.

RICHAR:

Digitized by Google

RICHARDI

MORTON

Med. Doct. & Reg. Coll. Med. Lond. Socij.

PYRETOLOGIA,

SIVE

TRACTATUS

DE

FEBRIBUS INFLAMMATORIIS UNIVERSALIBUS

VARIIS HISTORIIS ILLUSTRATA.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTOREM.

EXercitatione duas de *Febribus Intermittentibus & Remittentibus* antehac editas, en tertia (prout ratio propoſita poſtulat) de *Febribus inflammatoriis Univerſalibus* excipit, quam Clariſs. & Eruditiſſimorum Profeſſorum tum noſtratium cùm exterorum hortatibus incitatus in lucem jam emitto, in qua de Febre Rheumatica, Eryſipelatoſa & herpetica diſſerere, & hanc penſi partem abſolvere decreveram : Verùm Voluminis moles præter expectationem aucta vetat, vetant plurimi celeberrimi Viri, quibus fidem datam manco & mutilo hoc tractatu ſaltem ea parte liberare lubet. Fidem autem datam non fallam, verùm, modò Deus vitam & otium det, opus incœptum pro Virili ad Umbilicum ducere conabor. Non eſt autem quòd ſententiam noſtram in Apparatu harum Exercitationum latam, nimirum quod *Venenum Spiritus inficiens ſit Morborum Univerſalium Cauſa*, rurſus hic loci multa Verborum ambage defendam (quanquam hoc Poſtulatum à priori demonſtrari haud poſſit) cum in morbis, quos jam tractamus & cæteris poſthac tractandis res ipſa clarius loquitur quàm mille argumenta ratione & arte excogitata. Quid? quòd abunde conſtat ad iſthanc Cauſam tanquam ad Cynoſuram reſpicientes, quaſi Ariadnes filo ductos non poſſe non ubique in reconditiſſima Naturæ penetralia certò ac facile penetrare, variam horum morborum indolem & Criteria Diagnoſtica perſpecta habere, præſagia rite proferre, indicationes Curativas elicere, & methodum medendi rationi atque uſui congræentem ſtabilire, & cujuſcunque ſymptomatis ſuborti rationem clare reddere : Quocunque enim nomine hi morbi appellentur, ſive *Morbilli*, ſive *Febres Scarlatinæ*, *Variolæ*, *Rheumatiſmi*, *Herpetes Miliares*, vel *Eryſipelata*, pro ratione Veneni Morbifici Spiritus plus minus peſſundantis, Morbus aliam atque aliam formam induit, atque prout naturam Febris *Synechees* benignæ, vel *Synochos* mali moris participet, diverſa methodo jure merito tractari poſtulat. Dolet quidem me in hac Diſſertatione à Sententia magni *Sydenhamii* diſcrepaſſe: Sed rationibus in Cap. ſeptimo hujus Exercitationis penſitatis conſtabit me multo uſu fretum atque experientia edoctum non rixandi, vel certandi gratia, verum reluctanti animo contradixiſſe. Pace igitur magni Viri, mihi etiam liceat liberam Philoſophiam ubique profeſſo, pro modulo meo ſaluti humani generis hoc pacto proſpicere & conſulere. Vale, Candide Lector, & perge benigno animo, quo hactenus ſolebas, incomptum & levidenſe hoc noſtrum Munuſculum in bonam partem accipere.

Ad Amicum literatiſſimum, ingenioſiſſimumque R. M. M. D. utriuſque Pyretologiæ Authorem.

MOrtone, dubiam doctus inſequi Febrim,
Quacunque vultus obtegit ſuos larva,
Quum tabe vires gradibus atterit lentis;
Vicibuſve membra ardore vel gelu invadit,
(Menſeſque Juni & Julii ſimul jungens,
Madagaſcaræque clina cum ultima Thule,
Opprobrium uſque huc Pharmaceutices audit)
Coccòve, purpurave epidermidem pingit;
Vel purulentis ora puſtulis fœdat;
Carbunculiſve peſtis egerit virus;
Dum multiformem Protea, (efferum monſtrum
Variabilemque in quodlibet genus monſtri,)
Tu multiformi Pharmaco potens pellis:
Miramur omnes uberem Ingeni venam;
Medicùſque Pergamenus, aut Cous, nobis
Elapſa poſt multa ad ſuperos redux ſæcula,
Epidauriòve Divus Anguis ex Fano,
Aut anguiformis Genitor ipſus Aſclepi,
Videri; Anglos inter ut cluas Arte,
Machaonaſque quoſvis exteros vincas.
Columbe, Mundi incogniti Revelator,
Auriſodinis meritus es minùs laudis,
Quam Patriam amiti Corticis recludendo
At noſter à te proximus Revelator
Mortonus audit; nobilis doſes libri
Qui primus omnium ad uncias, drachmas, grana,
Reduxit; docuitque methodos miniſtrandi.
Nonne ergo par eſt, (dicite O ſati Phœbo)
Nè deſit inclyto Alexipharmaco nomen;
Habeatve dubium, (quod propè eſt idem ac nullum)
Cum ſcandalo vocetur; & gravi probro
[Malè nam omne Loyoliticum ſonat mundo)
Noxia putetur Arbor, non ſalutaris;
Mortonianus dicier ut velit Cortex;
Haſce exoleti ſi leves ſenis nugas
Mortone ſumas fronte, qua ſoles, æqua,
Illis Amicos inter & locum doctos
Dignere quemvis dare libri tui in fronte;
Unum hoc viciſſim te ultimo in loco poſco;
Lectoris veniam ut carmini impetres tardo;
Scazonte Jambos reptitante dum frango,
Podagricus Author ipſe cùm fiem Scazon.

J. FORD, SS. Th. Profeſſ.

Ad

Digitized by Google

Ad eundem, de Pulvere, ut vulgò vocatur; Jesuitico.

PLanos Sophisticosque Circulatores,
Malè Jesuitas, omine & malo nomen
Suum dedisse pulveri salutari,
Quem præbuit contusus patribus cortex,
Quereris modeste Medicus; at fremit mundus,
Satis impudenter, more quo solent, factum.
Subit interim ingens dedecus innocens cortex,
Titulo quod isto publicè datur venum.
Ignatianos quippe ut impios, vulgus
Maleficiorumque Archirectonas, horret:
Magicæque credit, Fascinove deberi,
Si Loyolæ quid utile efficit proles:
Illis venena, & toxica imputans ultro.
Scloposque, bombardasque, æneaque tomenta,
Siccasque, gladiosque, & nociva quæcunque
Fauxi cruenti, vel Ravillaci tractant;
Et si quid unquam vulnera aut neces infert,
Ignatianum nullus invidet dici,
Illumvè titulum ad ultima ut gerat sæcula;
Pyrioque pulvere nuper esse grassatos
Meminere quivis, ad hominum & urbium stragem,
Regumq; cædes, atque Parlamentorum.
Proinde sapiant, atque propaginem Patres
Animo haud gravato jam suam recognoscant,
Consentiente [quod liquet] palàm mundo,
Et abdicatis salutaribus rebus,
[Quas rarus isti sobrius imputat genti;]
De hinc quibusvis Jesuiticum donent
Pulveribus illud exitialibus nomen.

S. FORD, SS. Th. Profess.

Clarissimo Viro D. Richardo Morton M. D. *Amico suo plurimum honorando.*

INnumeris objecta malis, & mille cadendi
Prona modis humana fuit Gens, undique telis
Cincta Necis, dirisque suas æquare querelas
Ærumnis conata. Manus Natura benignas
Protinus expandens, dedit arma exprompta cavernis,
Et gremio prognata suo medicamina, ut horum,
Viribus evictis morbis, sua fata repellant
Mortales, adeantque gradu testudinis Umbras.
Tunc sibi quisque fuit primò Medicaster, & omnes
Tentabant herbis, ut bruta Animalia; crudis,
Instinctu monstrante, suos pacare dolores.

Digitized by Google

Poſtea conſilia accedunt Rationis, & Artis
Additur auxilium: Sed jam Medicina nocivis
Obſeſſa eſt tenebris, & cum ſua pocula cæcus
Miſcebat Medicus, ſunt ſæpe illapſa venena.
Ars tamen increvit, Medicique oracula magnus
Edidit Hippocrates, cujus reverentia Patris
Tanta ſuos tenuit, vel tanta ignavia natos;
Divini ut placuit jurare in verba magiſtri,
Et ſupra *Herculeas*, quas fixerat ille, columnas
Progreſſa eſt Medicina parum, per ſecula longa
Vix incrementum ſenſit. Sed cura ſalutis
Humanæ movit Cœlos, & talia tandem
Dixere, *Hippocrates* ſis tu, *Morton*, ſecundus,
Ægris adfer opem, fatales falle Sorores,
Res lima medicas, Orbi nova dogmata tradas,
Et vera, & praxin certam, methodumque politam:
Nec tibi commiſſos ceſſas urgere labores:
Nam tua Sarcophagus damnat medicamina triſtis
Expectatque diu latrante cadavera ventre,
Dum rapis ægrotos, & eorum funera tardas
Dum Tabem extirpas, quæ corporis ulcere fœdo
Partes pneumaticas rodit, duroſque tumores
Pulmonum ſolvendo, novo ſpirare vigore
Cogis, & ex imo Thorace reciprocus aer
Ludit ut in ſanis: Dum ficeæ incendia Febris
Antidotis ſatagis fidis extinguere, & aura
Arte tua ſpirata ignitos ventilat ægros:
Dumque ſalutifera ſuperatos tota agmina dextra
Arte Morborum; plaudunt omnes, Natura triumphat,
Cùmque anguſta nimi viſa eſt provincia tanto
Ingenio, Anglorum ſolùm vigilare ſaluti;
Humani generis Medicus, Vir magne, remotis
Audis ipſe plagis, exerces praxin ubique,
Dum tua languentem ſpargis præcepta per orbem.

Clopton. Havers, M. D.
& Coll. Med. Lond.

Ad Clariſſimum Fœliciſſimumque Practicum D. D. Morton, *in ſuas Dictribas de Febribus Inflammatorjis, & Colliquativis, Carmen Oratulatorium.*

POſt Phthiſin exutam Spoliis, ſentoque veneno
Quo valet, & molles ſpargit ubique neres
Poſt exarmatas Febres. Flammiſque carentes,
Laurea quot fronti debita Serta tuæ;
Arma iterum ſumis, potuit quaſi facta rebellis
Inſtaurare acies Febris anhela novas:
Inſtaurat: nobis ignes meditatur & undas:

Ton

Torreat an ſalvat corpora, fervet opus:
Quaſcunque inſidias quærat Vitæ inſidiatrix,
Tu premis, indicio prodita flamma tuo eſt,
Eruis è cæcis trepidum penetralibus hoſtem,
Atque novas latebras non habet, unde petat:
Regia ſi quatiat ſolidæ Capitolia Mentis,
Fulmine ut icta uno Machina tota ruat;
Dum tremuli ad Nervos famuli ſua penſa reliquunt;
Pulſus & excubiis Lucidus Ordo ſuis;
Acta licet rabie non ſine incendia pergunt,
Stantia Te Medicum tecta probare ſolent;
Totaque Te Medicum ſentit Nervoſa propago,
Quippe nec hic virus poſſe nocere finis;
Nam Tibi Fibrarum patuit levis incola, ocellos
Perſtrinxit radiis Nobilis aura tuos;
Clara Tibi affulget, qua nec divinior unquam
Cælitùs allapſa eſt irradiare diem.
Cernis ut hinc celerem trajecto fomite flammam,
Languida purpurei maſſa liquoris alit;
Concitus utque letex remeantia flumina ſpectans,
Sollicitum attonitus ſiſtit & urget iter,
Atque iræ impatiens ſolvit rupto obice ripas,
Et rapido ſolitas præterit orbe vias:
Hoc facit, ut monſtras, alieno percitus æſtro
Rivus, & ex alio fonte Venena bibit:
Accenſas fert inde faces laxoque Cruoris
Orbe, venenatas ſpargit ubique notas.
Haud impunè licet graſſetur flamma, vetuſtos
Ut mirum in cineres ni ruat uſta Domus;
Viſo hoc *Mortonus* ſubjectos increpat ignes,
Extinctoque nitent tecta ſuperba foco:
Quid memorem veſtras, vexata Cuticula, flammas?
Quidve Cutim, Numen, Diva puella, tuum?
Expedit hic ſordes, ſceleratque ſtigmata delet,
Atque novas Veneres exhibet alma curis;
Morborum Pigmenta abeunt, vultuſque renitet
Purior, & Speculo lævior ipſe ſuo.
Externas jactare faces ſi laſſa recuſet
Febris, ut ipſa Domus interiora petat;
Corporis inque Adytis Veſtales ſuſcitet ignes,
Uſque vigil vigiles deſtruit Illos focos:
Mille modis teneris miſcere aconita medullis
Si ſciat, Hic novit pellere mille modis.
Febris ſin flammas alieno nomine celet
Extruat atque alios improba facta rogos,
Tu non obeſſæ Stator munimina Vitæ
Deſeris, aut liquida morte perire ſinis;
Fluxam Animam hic revocas, ne ſic retinacula rerum
Solvat, & in medias tota liqueſcat aquas.
Nota nimis, poſthac larvata incidere Febris
Ceſſet, & inviſam diſſimulare luem.
Læta tuis Armis Victrix Natura triumphat,

Ultrò hoſtes tali Vindice freta petit.
Nota queror. Quidem tua rodere ſcripta ſolebant;
(Et tamen ingnavum peſcitur inde Pecus)
Dum rodunt, ſcribuntque eadem, Medicumque fatentur
Te ſatis, Authorem te ſatis eſſe negant:
Ecce Canes Domini veſtigia certa legentes!
Nempe Tuam calcant Te præeunte viam.
Te ſequar, ut fas eſt, noſtrum Pecorisque magiſtrum,
Nam ſuperat Medicum pagina, facte Virum.

Joh. Lasber, D. M. *Oxon.*

Clariſſimo, Spectatiſſimoque Viro D. Richardo Morton, *M. D.*

O Qui, medendum Gloria nobilis
MORTONE, Divis protegis Artibus
Vir Britannorum labentes,
Fila ſtudens religare Colothus:
Invidit Orbis te ſatis Angliæ:
Nunc Solis inſtar, pluribus utile
Sydus tuis longè remotos
Vis populos recreare libris,
Non vana jactas dogmata, quæ pigro
Diſtans ab ægris feceris otio;
Non lecta ſcribis, quæve inani
Credulus audieris rumore:
Sed illa tradis, quæ labor improbus
Viſùque frequens experientia
Rimata naturam ſagaci
Te ſpatio docuere Vitæ.
Quibus favebunt millia teſtium,
Quos tabe turpi depoſitos propè,
Morboque languentes maligno
Liminibus revocas ab Orci,
Natum nefandis territus unicum
Per te reducit Variolis parens,
Et ludit, externos avorum
Nomen opeſque ſuis relinquens.
Seu dira tentat ſolvere conjugem
Uxore Febris, mox tua ſpurias
Compeſcit Ars flammas, locùmque
Innocuo dat amoris igni.
Plaudant Britanni, teque ſuperſtite
Jam nullus illum lugeat amplius.
Qui * Sanguinis motum retexit,
Aut Sydenham, Williſiùmque magis,
Oblita Belli Gallia te canat,
Cui Benignum Peruviæ librum
Talborus oſtendit, ſed omnes
Non potuit numerare vires.

Oventque

* *Harveus.*

Digitized by Google

Oventque Belgæ ſordida (a) fauciũm,
Et Luſitani (b) pectoris Ulcera.
Febremque Germani (c) Roſatam,
Præſide te, facile domantes.
Nec Orbe noſtro fama ſtabit tua.
Morton, ad orbem perveniet novum,
Et Incolis reddet quietem
Variolas merito perоſis.

Jacobus Auguſtus Blondel,
Pariſinus M. D.

Clariſſimo Viro D. Ric. Morton, *M. D. Patri ſuo omni filiali reverentia colendo, in Librum ſuum* De Febribus Inflammatoriis Univerſalibus.

SOmnia biciptis *Parnaſſi* mente repoſta
Non mihi ſunt, ſacro longè impetuoſior æſtro
Hinc vocat in Patrem patroni reverentia Nati;
In Patrem, quo, ſi qua fides, *Epidaurius* ipſe
In ſerpente Deus, non præſtat plura canenda
Ecce colus plena, Vobis, queis jura ſeveri
Staminis, en Parcæ triſti ſub pectore curas
Verſant, *Mortone* duros renovante dolores.
Gratum opus *Angligenis*, quod ſæcula nulla tacebunt.
Laudibus ac dignis celebrabunt ſcripta per orbem
Poſtgeniti, ſitientque avidi tranſmittere honores.
Docte Parens, Ego nunc arrectis auribus adſto,
Meque tua ut magni ſtimulant exempla Patroni.
Tu potis artis ades, quoque fas mihi dicere, vellem
Ut ſequerer tanti veſtigia preſſa Parentis;
Dum te digneris placidus præbere docentem.
Me, ſi Fata volunt, miſeris ſuccurrere doctum,
Lætus in auſpiciis, ego dulcia furta fatebor;
Auſpice te, quis non callere *Machaonis* artes?

R. Morton, M. S.

TRACTATUS

(a Eſt quædam Febris maligna in Belgio Endemia cum inflammatione & exulceratione linguæ, palati, & faucium, eam vocant die breun. [b] *Phthiſis Luſitanis eſt familiaris, Vid.* Fernel. *lib. 2. de abditis rerum cauſis. (c) Eryſipelas vocatur à Germanis roſa, & eſt morbus illis familiariſſimus, Vid.* Sennert. *de Febrib. l. 2. c. 16.*

Digitized by Google

TRACTATUS TERTIUS

DE

Febribus Inflammatoriis Univerſalibus.

CAPUT I.

De Febribus Inflammatoriis, & Colliquativis, in genere.

SPiritus Animales in hiſce febribus arctius implicantur veneno quam in febribus Intermittentibus puris vel remittentibus. *Pag.* 345. Venenum vi laceſſendi præter ſolitum donatum eſt earum cauſa, *ib.* Febres inflammatoriæ & Colliquativæ ſæpiſſime mutantur in malignas paulo ante mortem. Tunc Inflammatio dolor, aut tumor vel quidem fluxus colliquativus non amplius viget, Cerebrum ſolum & genus nervoſum petuntur; ſunt mediæ Inter malignas & intermittentes, *ibid.* Si adſint periodicæ exacerbationes, Cortice Peruviano profligantur, *ib.*

CAPUT II.

De Febribus Inflammatoriis in genere.

FEbris inflammatoria eſt ea quæ habet notabilem membranæ, glandulæ, viſceris vel artus inflammationem ſibi conjunctam non primariam, *p.* 346. Efflorescentia cutanea eſt interdum plana & æqualis, vel interpuncta, aliquando verò inæqualis, cum vel ſine dolore, tumore, ulcere, *ibid.* Febris inflammatoria parum à *Synocha* præſertim ſpuria diſtat. Incipientis inflammationis ſigna ſunt dolor punctorius & vellicans, arteriolarum vibratio ſolito major, tandem tumor, ardor & rubedo, *p.* 348. Durat autem inflammatio donec ſiat criſis, *ibid.* Cauſa continens. Febris inflammat, eſt ſpiritus Veneno complicatus. Cauſa evidens, Atmoſphæræ particulæ deleteriæ, *ib.* Symptomata diagnoſtica deſumuntur ex ipſa *Synocha*, dolore cæteriſque ſymptomatis, ex pulſu, Urina, & ipſo ſanguine, *ib.* Hæ febres in genuinas & ſpurias diſtribuuntur. Genuinæ ſunt hæ in quibus ſpirituum vires ſunt integræ & inflammatio vivida. Spuria ad malignam accedit, cum Spirituum & Inflammationis languore, *p.* 349. Differentia inter Morbillos genuinos & ſpurios. Venenum in ſcarlatina ac morbilloſa febre cuticulam ſine ſenſibili intumeſcentia, ardore aut dolore præter pruritum inflammat. Apparatus efflorescentiæ in morbo genuino ſpatio bidui vel tridui abſolvitur, & hoc durante febris more *Synochis* uno tenore progreditur, efflorescentia autem apparente, ſtatus morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, Febris inflammatio cæteraque ſymptomata abhinc ſponte ceſſant. Sed in conſtitutione epidemia, efflorescentia eſt minùs vivida, ſtatus morbi ad x. xiv. xxiv. diem ſæpiſſime protrahitur, cum aliqua Inflammatione glanduloſa, & febre ipſi Inflammationi peractæ ſuperſtite *ibid.* Differentia inter Variolas ſpurias & genuinas ex eo petitur quod in variolis genuinis exanthemata intra triduum erumpant & febris inde critice quaſi exulat, cùm in ſpuriis exanthemata magis frequentia & minus vivida appareant, tardiùs maturescant, neque febris ceſſet ſed potius die morbi xi. xiv. xvii. interdum in *Synochen*, aliquando verò in *Synochum* terminetur, *ib.* Erisipelatoſa febris genuina ab initio usque ad finem eſt *Synochis*: Spuria *Synocha* à primo inſultu vel talis evadit, *ib.* febris Herpetem comitans, omnium criſi-

Digitized by Google

mitiſſima & ſemper benigna, *pag.* 350. Tempore decubitus exacerbari ſolet, *ibid.* *Febris* Rheumatica nunquam eſt ſpuria, *ib.* Ad apoſtema cur non terminetur: eſt benigna, intermittenti vel ſaltem *Synochæ* cognata; à repercutientibus mutatur in malignam *ibid.* Quoad inflammationes muſculorum, viſcerum & glandularum, ſunt omnes ejuſdem Indolis, intra ſeptem vel novem dies ut plurimum in apoſtemata definunt; febris etiam eſt benigna, niſi mala praxi in *Synochon* malignam mutatur, *p.* 350. 351. Prognoſtica febrium inflammatoriarum: Difficilius curantur quàm *Synochis* legitima, faciliùs verò quàm maligna, *p.* 351. Genuina inflammatoria minus eſt periculoſa quàm ſpuria: Febris pro gradu veneni, & pro parte affuſa eſt periculoſa. Quamdiu hæc febris *Synochis* refert, quod ad febrem ſpectat, res in vado, *ib.* Niſi in *Synochon* cum deliriis & convulſionibus tranſeat, *p.* 352. Febris cum inflammatione viſceris, glandulæ vel membranæ intus ſitæ periculoſior eſt, cæteris paribus, quàm ubi muſculus vel pars exterior afficiatur Inflammatione, *ibid.* Et qua ratione, *p.* 352. 353. Indicationes curativæ duæ, deletio, & niſus Spirituum temperandus, *p.* 353. Ordo hujus tractatus, *p.* 353. 354.

CAPUT III.

De Morbillis, & Febre Scarlatina.

DEſcriptio Morbillorum: Hic morbus eſt Febris conjuncta cum efflorescentiæ inflammatoriæ, hic illic totam cuticulam diſtinguente. A morbillis Febris ſcarlatina differt per continuatam Inflammationem, *p.* 354. Variolæ autem differunt, quod in pus maturantur, & quod ab ipſo initio intumeſcentia renitente tactui ſeſe produnt, *p.* 354. 355. Natura febris morbilloſæ in variis ſuis ſtadiis quamvis ſit genuina & maximè benigna, eſt tamen peracuta & citiſſimè varia ſtadia ſua peragrat. Ex ſymptomatis venenatis à primo inſultu uno tenore progredientibus durante apparatu *Synochon* eſſe ac malignam ſuſpicari fas eſt, *ibid.* Apparatus efflorescentiæ & incrementum Febris morbilloſæ. Hic præter ſymptomata, quæ febrem quamcunque comitantur, inveniuntur Pathognomonica quædam, ſcilicet, pulſus debilis ac celer, reſpiratio cita & anheloſa, hypochondriorum oppreſſio, urina tenuis, ſopor, &c. Cuncta hæc ſymptomata in dies augentur, donec Febris paulò efflorescentiam ad ἀκμὴν ſuam perveniat. In morbillis epidemiis & verè malignis ſymptomata ſub initium non adeo ſæviunt & febris tardius ad ἀκμὴν pervenit, *p.* 355. 356. Efflorescentia eſt Febris ſtatus. Cuticula levi ardore & rubedine ſuffunditur. Glandulæ dolore vellicante, ardore & tumore corripiuntur; tunc febris initio maligna tranſit in inflammatoriam, Pulſus fit fortis & urina rubra: Ab hac efflorescentia inchoata ad ejus completam eruptionem ſtatus morbi & febris: Durat ſpatio bidui vel ſaltem tridui in Morbillis benignis & ſporadicis, vel uſque ad 17. vel 20. uſque diem in morbillis epidemiis & malignis, *p.* 355. Efflorescentiæ declinatio & Febris Criſis, *ib.* Demum efflorescentia ſenſim colorem rubicundum mutat, à quo tempore fluxus alvi ſuboritur ſalutaris, niſi diutiùs duret, Febris exulat & reliqua ſymptomata miteſcunt. In malignis autem declinante efflorescentia, Febris manet vel augetur. Et Anginam, peripneumoniam, vel alium morbum peracutum ſimulat. Quoties autem hæc criſis eſt ſalutaris, Febris in *Synochis* plurium dierum vel hecticam mutatur, quæ, niſi cortice peruviano ſubigatur, in *Synochon* malignam & funeſtam degenerat, aut morborum chronicorum jacit fundamenta, *p.* 356. Cauſa morbillorum continens eſt venenum ſpiritus inquinans & maſſam ſanguinis in colluviem acrem colliquefaciens. *ib.* Cauſa procatarctica petenda eſt ab Atmoſphæra, *ib.* Ratio differentiæ inter duas morbillorum ſpecies oritur à differenti Spirituum vigore atq; gradu veneni diverſo, *p.* 357. Signa morbillos antecedentia & præſagientia ſunt ea quæ indolem febris concomitantis peracutam, malignam & colliquativam eſſe indicant.

pag. 357. Præterea Medicus inquirat an æger antea morbillis laboraverit [nam raro bis redeunt] an conſtitutio aeris ſit morbilloſa, an æger familiaritate morbillioſorum uſus fuerit, *ib.* Signa pathognomonica ſunt, 1. Efflorescentia in cuticula, unde morbilli dignoſcantur à Variolis, Eryſipelate & Herpete. 2. Interpunctio efflorescentiæ quæ differunt à febre ſcarlatina. 3. Figura & magnitudo incerta efflorescentiæ qua differunt à Petechiis,& maculis purpureis,& variolis confluentibus. 4. Color vividus & vegetus, & tempus efflorescentiæ, unde diſtinguuntur à Febre Scorbutica & Crapuloſa, *p.* 358. A diverſa etiam efflorescentiæ indole morbilli ipſi à ſe invicem præcipui dignoſcuntur. *ib.* Prognoſis morbillorum, *ib.* Genuini ſunt ſalutares, ſpurii periculoſi. Epidemii ſporadicis periculoſiores. Morbi ſtadia inſolito more protenſa peſſimum, *p.* 358. 359. Efflorescentiæ partialis, aut quæ colorem ſæpe mutat, mala, *ib.* Febris efflorescentiæ ſuperſtes & ſymptomata, quæ Criſin imperfectam ſequuntur, ſunt periculoſa, *p.* 359. 360.

CAPUT IV.

De methodo medendi Morbillis.

INdicationes curativæ ſunt duæ, extinctio veneni & ſymptomatum allevatio, *p.* 359. 360. Regimen hic morbus exigit cum aliis Febribus commune, diætam admodum tenuem, decubitum in lecto quietum & calorem ſtragulorum injectorum moderatum, *ib.* Remedia Pharmaceutica & Chirurgica ſunt diverſa pro indole febris in variis morbi ſtadiis. Nihil autem in quocunque morbi adeo peracuti ſtadio temere tentandum, ubi criſis reputatur, *ib.* Cùm autem ante efflorescentiam febris indoles ſit maligna, expanſio Spirituum alexipharmacis & veſicatoriis promoveatur, à Venæ ſectione & ab opiatis abſtinendum, niſi quædam urgeant ſymptomata, *ib.* Mitiora tamen eligantur alexipharmaca, neq; veſicatoria adhibeantur, niſi ſpaſmi, coma aut indoles morbi maligna id requirant. Diverſæ Remediorum formulæ, *p.* 360. Calidiora alexipharmaca & frequentia veſicatoria ſint in uſu, ſi febris ſit maligna aut peſtifera, formulæ quædam Remediorum. *ib.* Quod ſi paulo ante efflorescentiam contingat aut ſpiritus ſint nimis irritati: tunc eorum niſus compeſcatur. Remedia quæ conveniunt, *p.* 361. Secundò colliquatio Humorum impedienda, & inde orta ſymptomata tollenda, *ib.* Palliativa curatio convenit, *p.* 362. Æger urgente Alvi fluxu à cereviſia abſtineat; ſed Dec. albo, tinctura roſarum & electuario adſtringenti utatur. Tuſſis mucilaginoſis, & pectoralibus ſedetur. Oculorum acrimoniæ collyrium, ſternutationi cohibendæ lac naribus attractum conveniant. Opiata, niſi in extrema neceſſitate diarrhœæ, non adhibeantur, *ib.* In ſtadio ſecundo, ubi febris a ſpirituum expanſione ad ſtatum ſuum demum pervenerit, Opiata & Venæ-ſectio ſunt omnino neceſſaria, *p.* 363. eorum uſum omiſſum in Morbillis epidemiis, Londini publicè graſſantibus plurimos è vivis ſublatos memini, *ib.* Efflorescentia autem peracta, ſi febris venenatis ſymptomatis adjuncta remaneat, actum eſt de ægro. Contra, ſi criſis fuit perfecta, cathartica hydragoga ad lymphæ colliquatæ effectus exitiales impediendo, *p.* 364. Non tamen præpropere maſſa ſanguinis agitetur, antequam Venenum fuerit omnino ſubactum. Exemplum puellæ extra debitum tempus purgatæ, *ib.* Formulæ catharticorum, *ib.* Sive imperfecta fuerit criſis, & febris *ſine ebbi* ſequatur, eam Cortice Peruviano, ante adhibitam purgationem, profligare oportet, *ib.* Multa ſymptomata remanent poſt Criſin imperfectam ut ophthalmiæ, coriza, tuſſis, hydrops, ſcrophulæ, &c. *p.* 365. Hæc colliquatio curatur Cortice Peruviano, Opiatis, Venæ-ſectione & Purgatione: Cavendum tamen ne Cathartico ſint fortiora cùm ſæpe augeant colliquationem & funeſtos eventus habeant, *p.* 365. Tuſſis poſt morbillos ſuperſtitis Curationibus curatio Ophthalmiæ, *p.* 266. Diarrhœæ, Strumarum, *ib.* Hydropis, 267.

CA-

CAPUT V.

De Febre Scarlatina.

FEbris Scarlatina differt à Morbillis efflorescentiæ modo; alia sunt communia, p. 368. Historiæ variæ de Morbillis. Hist. 1. de filia D *Ratnsford*. Per unam vel alteram Hebdomadam Colliquationis symptomatis affligitur demum febre correpta est, per triduum symptomata augentur, quarto die efflorescentia morbillosa se prodiit cum quarto efflorescentiæ die, febre, tussi & alvi fluxu vigentibus. Subito Venesectione sanatur, p. 369. hist. 2. de filio D. *Pratt*, febre scarlatina laborant. Venesectio quarto efflorescentiæ die cum successu præscribitur, ib hist. 3. de *Sarach Morton* filia autoris, Morbilli benigni debito regimine curantur, *ib*. Hist. 4. de *Marcia Morton* filia autoris; Febris post quatriduum ab efflorescentia incœpta protensa, atque periodicè revertens venæ-sectione & Cortice Peruviano curatur p. 370. Hist. 5. de Muliere quadam, Febris scarlatina post efflorescentiam peractam ad spatium integræ hebdomadæ *Synochos* tertianæ typum induit, tum in *Synochon* maligham lethalem mutatur, *ib* Hist. 6. de filiola Dom. *Hains*; febris scarlatina lethalis, p. 371. Hist. 7. de filiolo D. *Burren*, Febris Morbillosa absq; ulla efflorescentia vel comitante vel subsequente sanata, *ibid*. Hist. 8. de filiolo Domini *Debilles*, febris morbillosa primùm maligna, dein inflammatoria, & tandem *Synochis*, *ib*. Hist. 9. de filia Dom. *Tim*, febris morbillosa post efflorescentiam peractam in *Synochi* quotidianam, Diarrhœa, Tussi, & languore maximo comitatam mutata p. 372. Hist. 10 de filiolo Dom. *Philips*, Diarrhœa pertinax & vires penitus fractæ post febrem scarlatinam, p. 373 hist. 11. Febris scarlatina symptomatis dirissimis & pestilentialibus comitata, *ib*.

CAPUT VI.

De Variolis, earum subjecto, stadiis, & differentiis, nec non de causa Variolarum continente atque Procatarctica.

DEscriptio Variolarum: Hic morbus est febris conjuncta cum cutis veræ & cuticulæ inflammatione, cujus Exanthemata vel confluentia, vel cohærentia vel discreta in superficie corporis appareant. Cutis vera subjectum esse variolarum probatur ex renitenti tuberculorum duritie, ex pustularum maturatione, ex foveis in cute excavatis, p. 374 Stadia Variolarum sunt quatuor, Apparatus exanthematum, Eruptio, Maturatio, atq; declinatio, p. 375. Apparatus est tempus illud omne à primo morbi insultu usq; ad universalem exanthematum eruptionem inceptam, pustulæ prænunciæ *The Master Pock* dictæ definitio. Post eruptionem fit secundum stadium, in quo Crisis plus minus completa, *ib*. Stadium tertium est totum tempus quod teritur in maturandis Variolis in pus legitimum, à quo tempore incipit stadium ultimum, *ib*. Causa continens Variolarum est venenum activum intime Spiritibus implicitum, *ib*. Frigore, crapula, metu, aeris qualitatibus reducitur in actum: à gradu hujus veneni oritur distinctio Variolarum in benignas & malignas, *ibid*. Nonnumquam spiritus sunt ita deleti; ut æger fere *apyretos* jaceat, & natura in proximo morbi stadio ferme sine ulla eruptione succumbat. Nonnunquam verò spiritus potius irritati quam deleti sunt, & modo in hac contentione totum virus à sinu suo excutiant; Variolæ sunt benignæ inter quas numerantur, Variolæ *Chic Kenpox* dictæ, Variolæ discretæ, *ib*. Si spiritus è contra in primo morbi stadio obruantur, crisis in perfecta & infida sequitur, Variolæ sunt malignæ, p. 376. Variolarum malignarum exanthemata, p. 378. Cùm autem Venenum per glandulas cutaneas non possit totus excludi in his Variolis, Natura per portas patentiores pulsare nititur. Prior conatus per alvum

est

eſt fere ſemper ſymptomaticus & corruentem naturam indicat Melior & tutior eſt ſalivatio, quæ hic deſcribitur, *p.* 379. Proffuvium Urinæ falivationi eſt ſucceda-neum ib. Malignæ Variolæ ex accidenti, *p.* 380. Infantes rarius quam adulti ſorte Variolarum confluentium & malignarum admodum dura plectantur, *p.* 382.

CAPUT VII.

De ratione Symptomatum in primo ſtadio contingentium, de varietate fermenti, & Febris inde ortæ, de ſignis præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, nec non de indicationibus curativis, & methodo medendi Variolis durante apparatu.

Symptomata primum morbi inſultum comitantia: primò corpus ſubito algore perfunditur, quem horror, rigor, oſcitatio, &c. ſequuntur; deinde calor febrilis, dolor capitis, jactatio inquieta, ægritudo, nauſea, vomitio; dejectiones, ſtupor comatoſum, & è contra interdum vigiliæ, ſpalmi & inſultus Epileptici præſertim in infantibus, tuſſis, intumeſcentia tonſillarum moleſta, & alia Simptomata hyeme frequentia. Pulſus celer, fortis & magnus, parvus & debilis pro Veneno: deniq; puſtulæ quædam morbi prænunciæ veniunt, Unde venenum varioloſum 384. eſſe naturaliter colliquativum & in laceſſendo procax concludimus, 385. ſigna variolas ante eruptionem in apparatu præſagientia ſunt dolor atrox & horrendus capitis & lumborum, & vehementia ſymptomatum ſupra numeratorum; conſuetudo habita cum Variolosis, tempeſtas Epidemica, conſanguineus iſto morbo laborans, *p.* 386. Criteria maligni morbi dubia & incerta ſunt primi ſtadii duratio brevior vel longior quam decet. Ætas juvenilis, animi pathemata, crapula, ſpiritus menſtruo, puerperio, abortione, cathartico vel emetico vel venæſectione perperam celebratis, aut regimine nimis calido debilitati, frigoris contractio, tempeſtas æſtiva, aut hyemalis, conſtitutio epidemica, æger cachecticus, &c. *p.* ib. Certa ſigna ſunt pulſus debilis & vacillans, urina clara, tenuis & pallida, micturitio, deliquia, coma profundum uſque ad criſin profundum, fixus & ſpaſmodicus lumborum dolor cum *apyrexia* conjunctus. Symptomata vehementia quæ ſpiritus peſſundant. Signa bona ſunt, Febris à primo inſultu *ſynochis* Urina rubedine tincta & contentis ſaturata, æqualis pulſus tenor, &c. *p.* 387. 388. Indicatio Curativa in hoc ſtadio eſt unica, at Venenum ad criticam exanthemarum eruptionem ſubigatur. Neque Cortice Peruviano aut alia quadam Antidoto extinguendum eſt, ne poſtea recrudeſcat, 391. Medendi methodus in hoc ſtadio, *p.* 391. diæta ſit parca & tenuis, *ibid.* Sententia Sydenhamii de frigido regimine improbatur, ibid. De Remediis Pharmaceuticis & Chirurgicis in genere, *pag.* 393. In benigno morbo nihil à Medico agendum eſt, diæta tantum & regimen conveniens ægro, atque Julapium aliquod temperatum ad ſpiritus refocillandos præſcribantur. Formula Julapii, ibid. In maligno morbi ſtadio ſpirituum fere extincto, expanſio alexipharmacis generoſiſſimis & veſicatoriis tempeſtivè promoveatur, Ibid. Formulæ remediorum *p.* 394. In medio morbi ſtatu ſufficient alexipharmaca mitiora, & qualia 395. Symptomata autem à niſu Spirituum nimio ſuborta opportunè mitiganda ſunt, cùm ſæpè plus noceat quam primarium morbi venenum, ib In fluxu alvi enormi, Æger ab omni Cereviſia abſtineat, & in ejus locum decoctum album ſubſtituatur: opiata & adſtringentia adſciſcat, *pag.* 396. Opiatorum uſus & qualium. Formulæ remediorum, *ib.* Vomitio non ſtatim ſupprimenda, potiùs leniter promovenda, ſed vomitoria antimonialia non conveniunt: deinde alexipharmacis & opiatis utendum. Formulæ remediorum, *pag.* 397. De dolore ſpaſmodico fixo, *pag ibid.* De dolore capitis, artuum vel lumborum lancinante & ſpaſmodico. Uſus venæ ſectionis prodeſt, *ib.* In dolore pleuritico ſeu peripneumonico venæ ſectio, linimenta, fotus anodyni, opiata cum alexipharmacis commixta:

commixta: Formulæ Remediorum. *pag.* 398. In dolore colico, par eſt ut v e n ſectione niſus ſpirituum minuatur ſed etiam ut linimentis anodynis, opiatis, enematis, & catharticis ipſis hoc ſymptoma averruncetur, *ib.* De Inſultibus Epilepticis. Eos ſemper ſequuntur Variolæ regulares. Oportet ut ſpiritibus fatigatis per veſicatoria, alexipharmaca & cephalica ſuccurratur, *p. ib.* Juniores ſolummodo huic ſymptomati ſunt obnoxii. Venæ ſectio in repetitis ſpaſmis multum prodeſt, *p.* 399. Sopor eſt huic malo proprius. Succurritur nimio veſicatoriis, alexipharmacis, & venæ-ſectione pro morbi natura, *ib.* De Vigiliis. Vigiliæ ſint ſuſpectæ. Indicant in proximo ſtadio variolas confluentes. Laudanum, poſt venæ-ſectionem celebratum ſummè neceſſarium, *p.* 400.

CAPUT VIII.

De Variolarum eruptione, ſive ſecundo morbi ſtadio, quod ejus ſtatum atque Criſin continèt, ſive perfectam, ſive imperfectam, atque de varia Febrit, Exanthematum, cæterarumque Symptomatum Indole pro ratione Criſeos plus minuſve perfectæ: de ſignis Diagnoſticis Variolarum in genere atque benignarum, vel plus minùs malignarum in ſpecie: de ſignis Prognoſticis ad hoc morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus curativis atque methodo medendi.

SEcundum Variolarum ſtadium contingit, cùm totis Spirituum viribus venenum per glandulas cutaneas excuritur, *pag.* 401. Eruptio diverſa pro veneno. Eruptio Variolarum diſcretarum benignarum, *ib.* Contingit tertio vel quarto die, & æger *apyretos* manet Symptomatis venenatis vacuus. Intra tridum Exanthemata in ſummitatibus acuminantur ſine ptyaliſmo, diarrhœa, *&c. p.* 402. Cùm autem ſpiritus venena ſunt inferiores, variolæ ſunt malignæ & eruptio earum quadruplex, *ib.* primus & peſſimus eruptionis modus eſt cum quinto vel ſexto die, cutis in inſtanti, Eryſipelatis inſtar, rubet cum maculis nigris interſpersis, & æquali ſuperficie, intumeſcentia verò nequaquam auget uſque ad primum maturationis diem, tunc univerſa cutis, mutato colore. Pergamenam refert. Nallum hujuſmodi ægrotantem ad ſecundum maturationis diem ſuperſtitem novi. *ib.* Secundus modus non differt, niſi quod in artubus & trunco corporis exanthemata ſint diſcreta, à morbillis primo die diſtinguantur per ſolam duritiem renitentem, non augeantur, & tandem liveſcant, ita ut ſub initium maturationis æger moriatur, *ib.* Tertius modus eſt ubi Variolæ quaſi diſcretæ ſunt, ſed cohærentes, cute ſolummodo ac ſi ab urtica exaſperata, donec initio maturationis albeſcentes coaluunt: hæc eruptio non eſt adeo fatalis, ſed pauci ad 14. vel 15. diem perveniunt, niſi ope ſalivationis, *p.* 69. Quartò variolæ erumpunt Regulares, ſed cum veſiculis aqueis, Petechiis vel maculis lividis in interſtitiis. Ægri ut plurimùm ſub initium maturationis ſymptomate quodam funeſto moriuntur, ibid. Ratio ſymptomatum in eruptione variolarum malignarum, ib. in variolis malignis Febris continua & ſymptomata venenata remanent poſt eruptionem, ibid. Ab inani ſpirituum motu oriuntur ſubſultus tendinum, coma, deliria, vigiliæ, ibid. Venenum autem, cui excludendo glandulæ cutaneæ non ſufficiunt, per ſudores, diarhœam, ſalivationem, urinas, hæmorrhagias expellere nititur natura, unde dira ſymptomata, micturitio, & ſæpiſſimè lethalis urinæ ſuppreſſio, *p.* 403. Eruptio variolarum mediarum, ibid. Cùm vires ſpirituum & veneni ſunt æquales, tunc variolæ dicuntur mediæ; ſecundo tantùm vel tertio eruptionis die Febris intermittit, vel remittit, & reliqua ceſſant ſymptomata, donec in ſtadio maturationis Febrem *Synechem* & malignam, vel in ultimo ſtadio *Synechet* & magis benignam venenum delitescens inferat, ib. variolæ mediæ non eodem die, neque ſemper per totum corpus erumpunt, ibid.

Ita ut, quæ primò discretæ apparuerint, deindè confluant; sed minutulæ & tardè tumescentes. Ultimo stadii die levis oriri solet Ptyalismus, *ibid.* Variolas Benignas Hyeme salivatio copiosa aliquando comitatur, propter exanthematæ Uvulæ, &c. succrescentia, alioquin salivatio nunquam est symptoma variolarum benignarum, 404. Diagnosis & indoles variolarum in hoc stadio *ibid* Diagnosis variolarum benignarum, *ibid.* In fronte, naribus, labiis, collo, & pectore se primum produnt, *ibid.* Sunt discretæ, rotundæ, tactui renitentes, vivido colore, & intra triduum acuminantur, &c. *ibid.* Diagnosis variolarum mediarum, Variolæ mediæ distinguuntur ab efflorescentia scarlatina & morbillis per duritiem renitentem, ab erysipelate per tumorem non adeo latum & continuum, *p.* 405. Benignis per statum Febris longiorem, *ibid.* Per postularum interpolatam eruptionem, *p.* 406. Figuram & colorem, per Ptyalismum, *ibid.* Diagnosis variolarum malignarum, *ibid.* Dignoscuntur indole Febris concomitantis, quæ maligna est, *ibid.* Efflorescentiæ modo & tempore peculiari, *ibid* Hæmorrhagiis, præter fluxum fœminarum menstruum, debito tempore contingentem, qui non est adeo funestus, *p.* 406. 407. Prognosis variolarum generalis in secundo stadio *ibid.* Prognosis particularis, *p.* 407. Febris continua remanens post eruptionem variolarum, malum, *ibid.* Quo longior morbi status, eo periculosior eventus, *ibid.* Variolæ, *Chicken Pox*, dictæ intra quatuor dies exsiccentur, at quo frequentiores sunt postulæ, eo pejus, *ibid.* Efflorescentia universalis erisipelatosa cum Petechiis circa secundum maturationis diem mortem significat, exanthemata in facie tantùm confluent, plerumq; mortem ante decimum diem significant in hac specie accidunt sæpe Hæmorrhagiæ, *ibid.* Petechiæ vel vesiculæ miliares in variolarum discretarum interstitiis ortæ in hoc stadio pejus significant quam in sequentibus; harum insuper macularum diminutio aut recessus bene ominatur, incrementum male, *ibid.* Ptialismus eruptionem variolarum comitans, malus. Qui micturitione laborant, raro ad finem maturationis superstant, ib. Catarrhus cum Variolis conjunctus salivationem, gutturis inflammationem, atq; tumorem in stadio maturationis inducit. Tussis importuna febrem & venenum auget. Vigiliæ nimiæ phrenesim & Hæmorrhagias inferunt, Variolæ pronunciæ amplæ & turgidæ plerumq; variolas regulares pollicentur, *p.* 408. Indicationes curativę in secundo stadio sunt duæ, reliqui veneni abolitio, & correctio symptomatum, ib. Curatio variolarum benignarum in hoc stadio, ib. Natura non debet lacessi medicamentis. Quod fit officiosè, raro impunè patratur, ib. Regimen in priori stadio institutum, in hoc atq; reliquis servandum, ib. Curatio variolarum malignarum sive confluentium sive cohærentium in hoc stadio, ib. Opus est alexipharmacis & vesicatoriis non solùm, sed & alexiteriis generosissimis & paregoricis, *p.* 409 Opii dosis augenda est, donec profuerit, ib. Alexiteria cum opiatis miscenda, ib. Methodus nostra medendi in casu deplorato, *p.* 410. Hemorrhagiæ sunt periculosæ, aqua styptica regia sistuntur, *p.* 411. Sed sine successu, nisi vesicatoriis & alexiteriis spiritus simul excitentur. Venæ sectio obitum ægri accelerat, ib. Micturitio non debet adeo formidari; ac Hæmorrhagia, sed summam spirituum imbecillitatem denotat, ib. Salibus lixivialibus & cineribus bufonum curatur, *p.* 411. 412. Curatio variolarum mediarum in hoc stadio, ib. Spirituum expansio repetitis dosibus mitiorum alexipharmacorum in priori stadio descriptorum promovenda, & vesicatoriis, ib. Si autem febris remittat, vel intermittat, non est, quod naturam remediis fatigemus, sed ægrotans perstet in regimine prius instituto, nisi forte corticis Peruviani vires experiri liceat ad febris repullulationem impediendam, *p.* 413. Simptomata quæ Medici curam postulant, ib. de fluxu alvi immodico. Nullum fatale simptoma ab alvo licet ad vigesimum diem constipata oritur, ib. Diarrhœa torminosa assiduo opiatorum usu cum alexipharmacis generosissimis sistitur, *p.* 413. Duranter alvi fluxu vel in infantili ipsa ætate variolæ ægrè admodum erumpunt, ib. De vigiliis, & subsultibus tendinum. Durante intestino tumultu,

tumultu, variolæ regulariter erumpere nequeunt, ac proinde ſpiritus opiatis compeſcantur. Veſicatoriis verò & alexipharmacis erigantur, ib. Hoc pacto unius noctis ſpatio mediæ in regulares mutatas vidi, ib. De ſopore profundo. Sopor in hoc uſque morbi ſtadium protenſus, non declinans, ſed augens, non eſt flocci faciendus, *pag* 414. Quocirca frequenti veſicatoriorum applicatione, Spiritu CC. ſerpentaria Virginiana, cæterorumque generoſiſſimorum alexipharmacorum uſu certandum eſt, ib. De ſudoribus profuſis: Vigilias, deliria, fluxum alvi, & Petechias accerſunt, ib. Stragula ſenſim detrahantur. Spiritus laſſati alexiteriis mitioribus reſocillentur. Veſicatoriis expandantur, paregoricis ſiſtantur, ib. De tuſſi immani, ib. Paregoricis, mucilagnoſis, atque aliis thoracicis cohiberi & demulceri debet, ib. De fluxu catameniorum & lochiorum. Prava morbi indoles ſicut ab aliis hæmorrhagiis non inde arguenda eſt, 415. Cùm autem ſpiritus inde langueſcant & mala comitentur ſymptomata, remedia cordialia mitiora, opiata, antihyſterica, & veſicatoria ſunt uſurpanda. ib. De dolore gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto, ib. Fauces externæ diligenter ab aeris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniantur, aquæ plus valent, quam croceata, aut amuleta. Pharmaca cordialia & alimenta calidiora evitentur, ut pulveres craſſiores. Convenient liquor poſſeticus, Decoctum CC. gargariſma, *p.* 416. De Hæmoptoe & inſultibus epilepticis, ib.

CAPUT IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quòd à Variolarum prima maturatione uſq; ad earundem declinationem protenditur; de varia indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & ſalivationis, intumeſcentiæ extremorum, diabetici Urinæ profluvii, cæterorumque ſymptomatum ratione hanc Febrem ejuſque criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum; De ſignis Naturæ ejus benignæ, malignæ vel mediæ Diagnoſticis, nec non de ſignis prognoſticis, Indicationibus curativis, & methodo ad hoc ſtadium pertinentibus.

VAriolarum maturatio, *p.* 416. Variolarum benignarum maturatio. Nulla eſt Febris in hoc ſtadio, quamvis propter dolorem exanthematum arteriæ ſolito fortius vibrentur. Hoc ſtadium intra triduum terminatur. Variolæ benignæ omnium ſunt normæ in maturationis ſtadii, *p.* 417. Excipiuntur tamen illæ quæ Chicken pox dicuntur, quarum apparatus licet habeat triduum, tamen eodem die, maturari atq; declinare animadvertuntur, hac autem brevitate ſtudiorum ab aliis diſtinguuntur, ib. Variolarum malignarum indoles in hoc ſtadio & omnia ſymptomata augentur, efflorescentia interim in albedinem continuam mutata: Exanthemata efflorescentiæ Morbillosæ ad inſtar vix elevantur, interſtitia ſunt livida, ib. Ptyaliſmus eſt levis, micturitio inutilis. Rarò æger ad tertium maturationis diem ſupereſt; quidam fortiores uſq; ad decimum vel duodecimum diem perveniunt, ſed raro ante decimum ſeptimum vel vigeſimum morbi diem *anorexiam* aſſequitur, *p.* 418. Quidam tandem ſphacelo claviculæ, oſſium maxillarum vel tibiarum inopinato trucidantur, ib. Variolarum mediarum maturatio ib. Variolarum mediarum in malignas tranſeuntium indoles. ib. Æger ut plurimum decimo vel undecimo morbi die moritur, niſi forte robore ſpirituum adjutus venenum ad decimum ſeptimum vel vigeſimum diem protenſum concoquere vel edomare potis fuerit, ib. Interea variolæ ſeſſiles, depreſſæ & aridæ manent, neq; ſalivationem inſignem, intumeſcentiam extremorum aut Urinæ profluvium comites habent, *pag.* 419. Maturatio variolarum mediarum proxime ad benignas accedentium, ibid. Licet primo maturationis die in medio deprimantur, tertio tamen vel quarto acuminantur, quinto exareſcere incipiunt & die morbi decimo tertio vel quarto æger revaleſcit, ib. Maturatio variolarum mediarum cum ſalivatione, Urinæ profluvio, &c. conjunctarum, ibid. Duratio hujus ſtadii incerta, ad dies 4. 6. 8. 12. vel amplius protenditur, *pag.*

492. Salivatio variolis non maturatis declinans; lethalis, nisi compensetur profluvio Urinæ immenso, vel extremorum intumescentia, pag. 421. Maturatio variolarum mediarum sine notabili salivatione, Urinæ profluvio &c. pag. ib. Contingit autem venenum ferè ab hujus stadii initio febrem ciere mitiorem, donec die 17. vel 18. derepente variolæ depressæ turgescere atq; maturari incœperint, & ægrotans illico revalescat, ibid. variolarum benignarum maturantium diagnostica ib. variolarum primaria malignarum diagnosis. ib. variolarum mediarum in malignas mutatarum diagnosis, *ibid.* Mediarum variolarum ad benignas proximè accedentium diagnosis, *ib.* variolarum mediarum cum salivatione conjunctarum diagnostica, *p.* 423. variolarum mediarum sine salivatione diagnostica, *ibid.* Prognosis variolarum in tertio stadio, *ibid.* Desumitur à Febre, Exanthematum indole, & à symptomatis comitantibus. *Apyrexia* optimè significat, sed pessime febris, quæ in præcedentibus stadiis & in hoc nullas inducias dederit, aut quæ cum maturatione incœptu repullalat, *p. ibid.* Sed non adeo timenda est febris, post quartum vel quintum maturationis diem recrudescens, *ibid.* Exanthematum maturatio legitima, *ib.* Et non legitima, *p.* 424. Salivatio primam naturæ intentionem elusam esse donat, *ib.* Ptyalismus levis & brevis est malus, *ibid.* Ptialismus copiosus & diu protensus cum capitis & faciei intumescentia, bonus, *ibid.* Salivatio 4. vel 5. die derepente suppressa ante maturationem exanthematum perfectam, nisi profluvio urinæ aut intumescentia extremorum excipiatur, omen malum exhibet, & inde febris revirescit, *ibid.* Salivatione perstante tarda variolarum maturatio, mala, *ibid.* Salivatio redux post profluvium urinæ, &c. vim spirituum denotat, & febrem fugat, *ibid* Horror & rigor in media salivatione malum Salivatio, profluvium urinæ & extremorum intumescentia modica & parva, salivatio diarrhœa excepta male significant, *ibid* Sicuti deliquia more suffocationum hystericarum frequentia, deliria, vigiliæ pertinaces, comatosus affectus, deglutitio impedita & respiratio difficilis, *pag.* 425. Indicationes curativæ in stadio maturationis *ibid.* Methodus medendi variolis benignis durante maturatione, *ibid.* Optimum regimen sufficit. Juniorum autem dolores laudano liquido alleventur, *ibid.* Methodus medendi variolis mediis proximè ad benignas accedentibus durante maturatione, *pag.* 426. Cardiacis mitioribus & paregoricis opus est. Methodus medendi variolis mediis cum salivatione insigni, &c conjunctarum. Vigente salivatione ab alexipharmacis majoribus abstinendum, *ibid.* Regimen observandum in his variolis, *pag.* 427. Salivatione præpropere declinante quid faciendum sit, consentiente ipso *Sydenhamio*, *ibid.* Methodus medendi variolis mediis proximè ad malignas accedentibus cum levi tantùm salivatione, profluvio urinæ vel tumore extremorum conjunctis in hoc stadio, 428. Expansio spirituum promovenda vesicatoriis & alexipharmacis; motus autem compescendum opiatis, *p.* 429. Si autem febris sub initium maturationis suborta *Synochcos* typum servaverit, alexipharmaca cum opiatis & vesicatoria applicare oportet, & durante remissione, Cortici Peruviani doses sæpiùs exhibere, *ib.* De variolis malignis maturationi prorsus ineptis, *pag. ib.* De curatione symptomatum hoc stadium comitantium, *p.* 430. Vigiliæ, deliria & diarrhœa, *ibid.* Hæc autem symptomata languidorum spirituum sunt signa, quapropter nova addantur vesicatoria atque doses alexipharmacorum, & opiatorum augeantur, frequentiusque repetantur. *ibid.* Coma & insultus Epileptici rarò jam contingunt, nisi sit error in regimine, *ibid.* Spirituum expansionem vesicatoriis non paucis alexipharmacis & cephalicis erigunt, *pag.* 433. Deliquia & suffocationes Hystericæ, præsagium funestum exhibent, nisi frequenti vesicatoriorum applicatione, atq; alexipharmacorum ope, expansio spirituum promoveatur, *ib.* De dolore gutturis Inflammatorio, *ib.* Hicce dolor vel ab acri lympha vel ab exanthematis has partes obsidentibus oritur, *ib.* Fauces panno laneo molli muniantur; vitentur acria, *p.* 432. Dulcia & gargarismata emollientia usurpen-

pentur, *ib.* De deglutitione difficili. Provenit vel ab inflammatione partium vel ab intumescentia glandularum faucium, *ib.* Partes tegantur & gargarismata acidula rum adhibeatur, *p.* 433. De anhelosa & difficili respiratione. Contingit in declinatione salivationis, *ibid.* Respiratio citissima & debilis alexipharmaca indicat, sed ab emeticis abstinendum, *p. ibid.* Respiratio difficilis & suspiriosa à phlegmate viscidiori oritur. Gargarismata absterssivum, luctus, apozemata incidentia, & Emeticum absterssivum conveniunt, *ibid.* De Narium Infarctione. Turundæ ripidiore butyro dulci vel Ol. Amygd. dulc. illitæ naribus intrudantur, &c. *ibid.* de Exanthematum dolore inflammatorio, *p.* 434. De Pruritu, *ibid.* De ingenti urinæ profluvio, Potiùs promovendum est quàm cohibendum, *ibid.* De intumescentia extremorum & Præputii. Partes adeo tumefiunt, ut cuivis inexperto metus sit ne subito sphacelo corrumpantur, quamvis nullum viderim inde infortunium. Fotus lixiviales & morbo finito hydragoga, *p.* 435. Salivatio funeste protensa, *ibid.* Duratio hujus stadii pro diversa morbi indole incerta, *ibid.*

CAPUT X.

De Variolarum declinatione, sive stadio Morbi ultimo, ejusq; pro ratione Venenati fermenti diversi varia Indole atq; eventu. De Febre & symptomatis in hocce stadio suborixi solitis. De signis Indole morbi diagnosticis, de Prognosticis, necnon de indicationibus curativis & methodo medendi in hoc stadio, itidemque de morbosis affectibus hunc morbum excipientibus.

STadii ultimi descriptio, *p.* 435. varia indoles & varius eventus morbi in hoc stadio, *ibid.* Declinatio variolarum benignarum & discretarum, *p.* 436. Hæc declinatio *apiretos* absolvitur triduo. Exanthemata autem incrustantur & scabie subflava obduci incipiunt, dein post unum, vel alterum diem in arida tubercula mutantur, quæ sensim emollita sponte evanescunt, *ibid.* Declinatio variolarum mediarum prope ad benignas accedentium non multum differt, modo salivatio notabilis, profluvium urinæ, vel extremorum intumescentia adfuerit, quamvis tertium stadium fuerit solito longius, *ibid.* Declinatio variolarum prope ad malignas accedentium, est, cùm defuerit ptyalismus, & tunc febris *Sinochoos* vel *Sinochi* illico revirescit, intumescentia capitis & faciei statim declinant, scabies autem non nisi post quatriduum vel hebdomadam exsiccatur, & cùm pure scateat, tandem in porriginem furfuraceam desinit. Cùm autem venenum non fuerit omnino protrusum, hecticus calor, furunculi, ophthalmia contumax, strangulatio & suffocatio hysterica, tussis arida, Phthisis pulmonaris, tumor œdematosus, stupor, & delirium melancholicum, succedunt sæpissimè strumæ, variolis hisce modus, *p.* 438. Declinatio variolarum à primo ortu malignarum & confluentium, *p.* 439. Æger ut plurimùm 6. morbi die moritur, *ib.* Declinatio variolarum secundariò malignarum, sive cohærentium & valde frequentium, *ib.* Si Ptyalismus levis deficiat, plurimi intra triduum nempe 13. vel 14. morbi die factis cedere coguntur; quotquot autem ope alexipharmacorum, vesicatoriorum & opiatorum evadunt, declinationis stadium diuturnum decurrunt & crumnosis symptomatis diu male multantur, *p.* 440. vel si omnino defuerit Ptyalismus, æger 9. vel 10. morbi die interrimitur, aut crumnosis atq; diris symptomatis multatus vix ante vigesimum morbi diem hocce stadium ultimum decurrere potis est. Nonnunquam ad 40. usque diem appetitu privatur, & tandem Ossium sphacelo interficitur, *ib.* Declinatio variolarum malignarum discretarum. Maturationi exanthematum non fidendum, Æger enim non est ex periculo evasus in declinationis stadio, nisi Parotidibus vel aliquo alio modo venenum prorsus eliminetur, *p.* 441. Diagnosis variolarum benignarum in hoc stadio. Nono morbi die declinare incipiunt & demum die saltem 12. in tubercula arida & subfusa sensim mutantur. Æger interim est *apiretos* & appetitu integro

utens, *ib.* Diagnosis variolarum mediarum proximè ad benignas accedentium. A benignis non differunt, nisi quod serius, nempe 13. vel 14. morbi die primum declinare animadvertuntur, *p.* 442. Diagnosis variolarum mediarum proximè ad malignas accedentium, *ib.* Infirmitate spirituum Ptyalismus, Urinæ profluvium, & intumescentia capitis & artum derepente declinant, secundò febris revirescit, exanthemata nigrescunt, exarescunt vel saltem pure minus laudabili semiplena manent, phlegma viscidum ægros suffocat, ideo, nisi æger intra triduum moriatur, hoc stadium protrahitur, *ib.* Diagnosis variolarum malignarum in hoc stadio, speciatim confluentium & cohærentium ad malignas prope accedentium. Primò febris est maligna & continua secundo variolæ ne minimam maturationem assequi valent, unde efflorescentia ab ipsa eruptione completa declinat. Hæmorrhagiæ immensæ, petechiæ, maculæ purpureæ & nigræ in Cuticula efflorescentes morbi indolem demonstrant. Plerique intra triduum, octavo scilicet vel nono die trucidantur; qui autem evadunt raro ante vigesimum diem hocce stadium emetiuntur, & quidem hectico calore & *apyrexi* fatigati demum 30. vel 40. die Carie ossium obeunt, *pag.* 442. 443. Variolarum cohærentium & admodum frequentium proprius ad medias accedentium diagnosis in hoc stadio. Dignoscuntur præcipuè à mediis febre continua post Crisin. Stadii terminus est incertus; raro in iis qui evasuri sunt; ante 17. vel 18. morbi diem finitur, *pag.* 443. Discretarum variolarum malignarum Diagnosis in hoc stadio. Dignoscuntur, 1. à febre concomitante, 2. symptomatis peculiaribus, & 3. durationc stadii protensiori, *pag.* 444. Prognosi, *ib.* Declinatio morbi cum *apyrexia* & appetitu restituto conjuncta optime significat. Febris declinationem excipiens, male. Febris ab initio morbi continua, & in declinatione variolarum exacerbata, mala, *pag.* 119. Febris, quæ durante exanthematum maturatione intermittit vel remittit, est benigna, sed facillime in malignam mutatur, nisi ante tertium Paroxysmum tollatur. Febris in declinatione exulans, bonum. Petechiæ seu vesiculæ miliares in declinatione variolarum efflorescentes malum, *ib.* Deliria, Vigiliæ, &c. pejus in declinatione quàm in aliis stadiis, Hæmorrhagiæ, maculæ nigræ, micturitio, fluxus alvi, sudores colliquativi, deliquia, anhelosa respiratio, deglutitio impedita malè significant *apyrexia*, calor hecticus, & tussis cariem ossium & Phthisin denunciant. Salivatio declinans ante maturationem exanthematum sine profluvio urinæ febrem reducit, ib. Scabies saniosa purulenta est causa porriginis & fovearum, *pag.* 446. Indicationes curativæ, ib. In benignis totum naturæ committendum; stadio finito, Catharticis utendum, *pag.* 447. Curatio variolarum malignarum & mediarum ad malignas prope accedentium in hoc stadio, ib. Ipse *Sydenhamius* saltem in hoc stadio alexipharmaca & vinum generosissimum concedit. Febris recidiva in his variolis curatur Cortice Peruviano, ibid. Modus utendi Cortice Peruviano, ibid. *pag.* 448. Curatio variolarum vere malignarum in hoc stadio ibid. Quibus alexipharmacis utendum sit, *pag.* 449. Dosis & tempus exhibendi, ibid. Symptomatum in hoc stadio correctio, *pag.* 450. Methodus Purgandi post variolas, *pag.* 450. Catharsim auspicari par est enematis Catharticis oleosis inbricantibus ob merum colicæ torminosæ. Enema mihi f miliare. Fotus tono recti Intestini restituendo idoneus ibid. Fæces induratæ forcipibus eripiæ ex ano, *pag.* 451. Cathartica post variolas, *pag.* ibid. Usus Catharticorum aliquando periculosus in hoc stadio, *pag* 452. Canones de usu Catharticorum, ibid. Morbosi affectus post variolas suboriri soliti, ibid. Appetitus prostratus cum calore hectico conjunctus, alexipharmacis & Cortice Peruviano curatur, Parotides sub finem variolarum subortæ, *pag.* 453. In his Parotidibus à repercutientibus, Venæ sectione & Catharticis abstinendum, Sudores nocturni, Furunculi, Scabies sanioſa, ulcera mali moris, impetigo furfuracea, ibid. Caries ossium & gangræna carnis musculosæ, *pag.* 455. Cicatrices & foveæ, ibid. A puris diuturniori mora inter cuticulam & cutem oriuntur, ibid. Linimenta parum prosunt, tegumen-

ta &

ra & perforatio exanthematum acu nocent, p. 456. Ophtalmia; 457. Tuſſis atrox & Peripneumonica viam ad Phthiſin pulmonarem ſternit, p. 458. Affectus ſtrumoſus, p. 459. Delirium melancholicum, ib. Tumor partium extremarum œdematoſus, ib.

CAPUT XI.

In quo varia Exempla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur, diverſæ Variolarum Indoles, ſymptomata conjuncta & Morboſi affectus ſubſequentes illuſtrantur, atque methodus medendi ſuperius tradita confirmatur.

HIſtoriæ diverſæ, non ſolum eorum, qui ex morbo feliciter evaſerunt, verum illa potiſſimum quæ indolem, & ſymptomata morbi vehementiora illuſtrant, p. 459. Hiſt. 1. de filio Dom. *Hunt*, variolæ benignæ ſtatim ab eruptione ſine præcedenti maturatione exareſcentes, atq; demum poſt annum integrum elapſum repullulantes, ib. Hiſt. 2. de filiola Dom. *Warren*, Varioſæ maximè benignæ, *Chickin-pox* dictæ, p. 460. Scabies Eryſipelatoſa propter cathartieum neglectum ſuperveniens, ib. Hiſt. de filio Autoris unico. Variolæ regulares, & benignæ, *ibid.* Filia Autoris ante eruptionem variolarum benignarum, ſpaſmis epilepticis correpta, *pag.* 461. Hiſt. 4. de filio cujuſdam Cauſidici, Variolæ benignæ ob malum regimen funeſto exitu terminatæ, ſive apoplexia forti, *ibid.* Hiſt. 5. de filia Dom. *Mitchel.* Variolæ diſcretæ & benignæ ob malum regimen cum ſymptomatis pene exitialibus conjunctæ, *pag.* 461. Hiſt. 6. de filiolo Dom. *Fowler.* Ubi malum regimen obſervatur, *pag.* 462. Hiſt. 7. Ejuſmodi de Dom. *Petrifer.* Metus ſine aliquo Veneno infert dira ſymptomata, 463. Hiſt. 8. de Dom. *Baxter.* Variolæ benignæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani, *ibid.* Hiſt. 9. de quadam virgine. Variolæ diſcretæ cum menſtrua purgatione conjunctæ, *pag.* 464. Hiſt. 10. de Servo Dom. *Bradford.* Variolæ admodum benignæ poſt ſymptomata vehementiora durante apparatu, *ibid.* Hiſt. 11. de Nepote Dom. *Major.* Variolæ diſcretæ ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem confluentes factæ. p. 465. Hiſt. 12. de filio Dom. *Wheler.* Variolæ diſcretæ ſed admodum exiguæ poſt inſultus epilepticos erumpentes, *ibid.* Hiſt. 13. Ejuſmodi de *Elizabeta* filia Dom. *Bright*, 466. Hiſt. de Dom. *Sheferd.* Variolæ mediæ admodum frequentes & proximè ad malignas accedentes, *ibid.* Hiſt. de filiola Dom. *Nots.* Variolæ diſcretæ bis intra ſpatium unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione & tandem funeſta diarrhœa exceptæ, p. 469. Hiſt. 16. de filio unico Dom. *Holt.* Variol. diſcret. quarum eruptionem atrox & verſatilis dolor quaſi Rheumaticus antecedebat, *pag.* 460. Hiſt. 17. de Dom. *Upon.* Variolæ diſcret. ſub initium maturationis depreſſæ & vigiliis ac deliriis per bidui ſpatium comitatæ, *ibid.* Hiſt. 18. de Dom. *Terry.* Variolæ diſcret. cum fluxu menſtruo & gravibus animi Pathematis conjunctæ, remediis alexipharmacis non opportune exhibitis, funeſtæ, p. 470. Hiſt. 19. de puero quodam. Variolæ mediæ pro ad malignas accedentes, *ibid.* Hiſt. 20. de *Edvvardo Helmes.* Variolæ mediæ prope ad benignas accedentes, *pag.* 471. Hiſt. 21. de Dom. *Northcott.* Variolæ mediæ prope ad malignas accedentes, p. 473. Hiſt. 22. de *Joanne Jorden.* Variolæ cohærentes & malignæ, p. 476. Hiſt. 23. de *Georgio Reade.* Variolæ mediæ diu depreſſæ & pene cohærentes cum febre *Synochi* durante maturatione conjunctæ, p. 478. Hiſt. 24. de Dom. *Smith.* Variolæ mediæ poſt imperfectam maturationem in declinatione febre *Synochi* exceptæ. p. 480. Hiſt. 25. de Dom. *Jones.* Variolæ confluentes & malignæ, demum febre *Synochi* exceptæ, p. 480. Hiſt. 26. de filio Dom. *Reinſend.* Variolæ confluentes malignæ in declinatione febre *Synochi* exceptæ & non obitante Cortice Peruviano funeſtæ, p. 481. Hiſt. 27. de uxore Dom. *Poxon.* variolæ confluentes depreſſæ & tarde matureſcentes cum tuſſi & vigiliis pertinacibus conjunctæ atq; demum furunculis frequentibus exceptæ, p. 485.

Hist. 28. de filio Dom. *Durrant*. Variolæ mali moris demùm furunculi exceptæ, *p.* 486. Hist. 29. de Nepti Dom. *Cockerill*. Variolæ discretæ malignæ petechiis inte punctæ & demum Parotide exceptæ, *p.* 487. Hist. 30. de filiolis duobus Vom. *Pinkè*. Variol. discret. malignæ paulo ante initium maturationis funestæ, *p.* 489. Hist. 31. de filio Dom. *Ryley*. Variolæ magna ex parte discretæ, verum malignæ, cum maculis purpureis in ipsa eruptione conjunctæ, *p.* 490. Hist. 31. de honoratissimo viro *Tho. Coventry*, nobilissimi Domini Baronis de *Coventry* filio. Variolæ cohærentes & malignæ profluvio urinæ solummodo judicatæ, *p.* 492. Hist. 33. Ejusmodi, de uxore Dom. *Levvis*, 494. Hist. 34. Ejusmodi, de filiolo Dom. *Allet*, *ibidem* Histor. 35. de Consobrina Domini *Tipton*. Variolæ cum diris symptomatis ob salivationem intempestivè suppressam sociatæ, quę symptomata suborto urinę profluvio tollebantur, *p.* 495. Hist. 36. de uxore Dom. *Goddard*. Variol. malignæ cohærentes fluxu mensium immodico & diarrhœa suborta die morbi 15. funestè terminatæ, *ibid.* Hist. 37. de filio Dom. *Hackevvill*. Variol. primariò malignæ & universim confluentes, *p.* 497. Hist. 38. Ejusmodi, de quodam Adolescente, *p.* 498. Hist. 39. Ejusmodi, de *Maria Meade*, *p.* 499. Hist. 40. de fratre minore Dom. *VVaren*. Variolę cohærentes atque à primo ortu mali moris, *p.* 500. Hist. 41. Ejusmodi, de sorore Dom. *Thomson*, *ib.* Hist. 42. de Servo Dom. *Bussy*. Variolæ cohærentes cum atroci lumbagine invadentes, Venæ-sectione, &c. in benignas mutatæ, *p. ibid.* Hist. 43. de uxore cujusdam lanionis. Variolæ admodum frequentes cum strangulatione conjunctæ præusu sulphuris copioso, *ib.* Hist. 44. de uxore Dom. *Higby*. Variolæ funestæ quæ ob fluxum mensium immodicum & abortionem subsequentem nunquam protrudi potuerunt, *p.* 501. Hist. 45. de *Thoma Tolliff* Armigero. Variolæ ob regiminis defectum in apparatu funestæ, *ib.* Hist. 46. de quodam Socio *Cantabrigensi*. Variolæ ob malum regimen in apparatu confluentes atq; in Febrem *Synochel* funestam desinentes, *p.* 502. Hist. 47. de filia Dom. *Reyner*. Variol. diferet. Petechiis comitatæ Alexipharmacis & Opiatis feliciſſimè sanat. *p.* 503. Hist. 48. de filio Dom. *Owen*. Variol. cohærentes vigiliis pertinacibus comitatæ, usu Opiatorum & Alexipharmacorum fœliciter curatæ, *ibid.* Hist. 49. de *Thoma Brook* Armigero, Tarda variolarum cohærentium maturatio, *ibid.* Hist. 50. de filio Dom. *Chapman*. variol. in Pusto ob diarrhœam diu subsidentes, *p.* 504. Hist. 51. de Servo Dom. *Gossin*. Lumbago atrox sine febre vel vomitione in apparatu variolarum confluentium funestarum, *p. ibid.* Hist. 52. de uxore Dom. *Deacle*. Suffocatio hysterica frequenter recurrens, fluxus menstruus & Petechiæ in variolis cohærentibus mali moris, *ibid.* Hist. 53. de Dom. *Tiberlegh*. Salivatio in variolis cohærentibus usq; ad 21. morbi diem funestè protensa, *p.* 505. Hist. 54. de Servo Dom. *Pinck*. variol. funestæ à suppressione salivationis subitanea die morbi 17 *p.* 506. Hist. 55. de filio Dom. *Carr*. variol. fatales, in quibus salivatio die 13 suppressa batur cum efflorescentia Erysipelatosa & Miliari conjunctę, pulsu interea forti & appetitu voraci, *ibid.* Hist. 56. de quodam Juvene. Sub declinatione variolarum Phymosis exitus Urinæ præpeditus, Crystallina, *p.* 507. Hist. 57. de filiola Dom. *Hern*. Obturatio narium durante variolarum maturatione molesta & pene suffocativa, *p. ibid.* Hist. 58. de Ancilla Dom. *Strange*. Delirium Comatosum variolas excipiens. *ibid.* Hist. 59. de filia Dom. *Carr*. Caries Ossium Variolas excipiens, *p.* 508. Hist. 60. de filiola Dom. *Beddington*. Grangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens, *ibid.* Hist. 71. de filia cujusdam Capsarii, Gangræna ventriculi & intestinorum variolas excipiens, *p.* 509. Hist. 62. de *Catharina Morgan*. Profluvii Urinæ in confluentibus variolis laborantę suppressio, gangræna excepta, *ibid.* Hist. 63. de *Nicolao Lechmere*. Variolas cohærentes undecimo die funestissimis symptomatis & febre primum *Synocho* dein *Synochi* exceptum demum profluvio Urinæ Salivatione inde redace judicatæ, *p.* 512. Mictio sanguinea in variolis mali moris usu Alexipharmacorum salubriter superata *p.* 517. spatio duarum septimanarum bis erumpentes *p. ibid.*

RICHAR.

RICHARDI MORTON M. D.

Et Regii Collegii Medicor. Lond. Socii,

TRACTATUS DE FEBRIBUS INFLAMMATORIIS UNIVERSALIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Febribus Inflammatoriis, & Colliquativis, in genere.

SPiritus animales in hisce Febribus *Veneno* arctius implicatos, ac longè magis irretitos esse, quam in Febrib. *Intermitt.* puris, vel *Remitt.* abundè probat nisus ille laborioſus, & conatus, quo sese expandere & hostem adorirì molìuntur. A Spasmis fibrillarum, quarum tubulos sanguis prœterfluens perpetuò irrigat, Dolores lancinantes; à stagnatione Sanguinis & Ichoris extravasati Tumores dolorifici *Febrium Inflammatoriarum* comites oriuntur. & sensim augentur. Haud dissimilem, sed forsan majorem Spirituum nisu prodit Agitatio illa humorum perpetua, quæ enormes Evacuationes sursùm deorsumve, vel utrobiq; in *Febribus Colliquativis* excitat. Quo circa *Venenum* vi lacessendi præter solitum donatum, robore Spirituum interea integro, Causam esse horum Morborum *efficientem* statuo: Spiritus nimirum non uti *in Febribus Malignis* delentur, sed *Veneno* illaqueati irritantur, atque inde insolita luctatione, ac nisu spasmodico orgasmum efferatum concitant, donec eorum robore demum fracto, Natura succombat. Hasce enim Febres in *Malignas* paulò ante funestum diem mutatas sæpissimè videre est, à quo tempore viribus Spirituum plane deletis, haud amplius viget *Inflammatio*, *Dolor* aut *Tumor*, uti in Principio; plurimùm etiam vel sponte sua vel arte sistuntur, enormes Evacuationes Cerebrum enim ac Genus Nervosum in hac ultima ac fatali scena fere solummodo petitur, atque *Comate*, *Delirìis* cæterisque triumphatæ Naturæ, ac Spirituum dele-

Digitized by Google

deletosum symptomatis lacessitur. Haud igitur immerito Febris *Inflammatoriæ* & *Colliquativæ* in *Classe* Febrium ante *Malignas* locum sibi vendicant, immediatè vero post *Intermittentes* & *Remittentes* quibus sanè, præsertim *Spuris & Mixtis*, sunt cognatæ, & periodicis exacerbationibus Naturam suam sæpenumero produnt, atque in isto statu *Cortice Peruviano* debito exhibito non minus quam *Synochis* vel ipsæ *Intermittentes* profligantur, Quandoquidem verò istæ cum *Inflammatoriæ* tùm *Colliquativæ* pro varietate partium, membranarum, glandularum & viscerum affectorum, faciem Morborum diversorum induant, Indicationes quadantenus diversas ministrent, diversamque curandi Methodum postulent; Sermonis generalis filum contraham; & multifarium hoc pensum majoris, perspicuitatis gratia; in Capita distinguam, ac primò de *Inflammatoriis* Febribus dicendum est, deinde de *Colliquativis*.

CAP. II.

De Febribus Inflammatoriis in genere.

FEbris *Inflammatoria* ea est quę habet notabilem alicujus *Membranæ, glandulæ Visceris* vel *Artus* inflammationem sibi conjunctam, non autem antecedentem. *Notabilem* & *Conjunctam* dico, quia *Fuerunt*, aliæque minoris notæ Inflammationes partem aliquam externam passim obsident, cùm tamen *Febris* præsentis indicia non absint, quia istę *inflammationes* accidentales à peculiari singularis alicujus partis, potiùs quàm ab universali spirituum & Sanguinis *ataxia* oriuntur: Cùm vero istiusmodi accidentales *Inflammationes* magis notabiles fiant, febrem Symptomaticam nonnunquam accedunt, præsertim ubi Viscerum aliquod, vel membrana nobilior iis afficiantur, cujus dolor perpetuus, atque in dies crescens tonum spirituum ac Crasin Sanguinis multum interturbat ac demùm evertit. At hanc febrem à singularis partis dyscrasia primùm ortam, quæque, parte affecta in statum integrum restituta, sponte cedere solet ab instituto præsenti alienam impræsentiarum omitto. In *Morbis universalibus primariis* (quæ nostra provincia sunt) pro varia partis inflammatæ textura, sive fuerit Glandulosa, Tendinosa, Membranacea, vel Musculosa, Speciem admodum variam Inflammatio induit. Interdum Membrana efflorescentia mera, sine Dolore vel tumore, afficitur; & ista efflorescentia rursus vel plana est & æqualis, uti *Cuticula* in *febre Scarlatina*, vel interpuncta, ut in *Morbillis*. Aliquando Membrana inflammata inæqualis evadit, atq; ad exulcerandum apta, non sine dolore & ardore; Talis est Inflammatio cutis veræ in *Variolis Erysipelate & Herpete*. Glandulę inflammatæ in *Ophthalmia* copiam Icoris puriformis effundunt, glandulosæ Oris & Faucium partes in *Anglea & Odontalgia* Lymphæ salivalis magnam copiam exspuunt, non sine tumore notabili & dolore excruciante, Musculi autem & parenchyma viscerum Tumore, Dolore, Ardore cruciantur, & demùm Apozematis pure copioso refertis fœdantur. Musculorum Tendines in extremis Artubus aut Articulis constricti, ut in *Arthritide & Rheumatismo* ut exquisitissimo dolore, ardore flagrante, ac tumore immensam molem aucto afficiantur, nusquam exulcerantur. Adeò diversa est harum Inflammationum, atq; symptomatum inde subortionum indoles, ut passim apud Authores, quasi morbi toto cœlo distantes, nominibus distinctis, [*Rheumatismi scil. Morbillorum, Variolarum, Erysipelatis, Herpetis, Apoplexia, Spasmorum, Phrenitidis, Ophthalmiæ, Odontalgię, Otalgiæ, Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritidis, Colicæ, Inflammationis Testiculorum, Mammarum, Hepatis, Renum, Vesicæ, urinariæ*, &c. designentur, respectu habito ad Symptomata Vehementia à textura partis affectæ orta, potius quam ad *Febrem Inflammatoriam* & venenatum Fermentum intus delitescens, quod symptomatis causam dat. Unde pagina curationis utraq; *V. S. Epithematis, Potibus, Linimentis, Haustibus anodynis, Emul-*

sionibus

ſtantibus, *Apozematis & Iulaptis temperantibus*, cæteriſque id genus Remediis ad Symptomata ſpectantibus adimpletur, dum ſicco pede Morbus primarius, una cum ejus Causa præteritur [quod in *Erysipelatis*, *Rheumatiſmi*, *pleuritidis*, cæterarùmque Febrium Inflammatoriarum curatione; quotidiana Obſervatione patet) & ea ratione Morbi vel diutiſſimè protrahuntur, vel Ægroti artificiosè occiduntur. Quam ob cauſam, haſce Febres, quibuſcunque omnibus ſparſim apud authores hic illic deſignatas, in unum Faſciculum collecta, in ſpeciescertas partiri ac dividere lubet, ut Indicationes curativas veras pro ratione partis inflammatæ varia ex rei ipſius natura eruam, atque Methodum Curationis ad Rationis normam curatam, & minimè Empiricam inſtituam, Diſquiſitione generali priùs habita de Natura peculiari, Cauſas ſtadiis ac gradibus diverſis, Signis Diagnoſticis & prognoſticis, atque Curativis harum Febrium Indicationibus.

(*a*) Quod ad Naturam *Febris Inflammatoriæ* attinet, illa parum à *Synocho* præſertim *ſpuria* diſtare deprehenditur, niſi quod *Horror*, *Riger*, cæteraque id genus colluctantis Naturæ Symptomata in primo Morbi inſultu, quia Spiritus plus ſolito irretiti, non adeò libere hoſtem adoriuntur, magis ingraveſcant, atque diutiùs protrahantur. Quamprimùm verò ſeſe expandere incipiant, Artus aliquis, Membrana, Glandula, vel aliquod ex Viſceribus, ſive quia Venenum hanc vel illam partem præ cæteris petat, ſive quia pars natura debilis, fit, vel nuper à frigore injuriam acceperit (illico ob ſpaſmodicam fibrillarum contractionem, dolore punctorio & vellicante corripitur, modo ob peculiarem ſuam texturam ejuſmodi Senſationis non fuerit incapax: Atq; inde demum fluxu Sanguinis libero per tubulos fibrillam coarctatarum quadantenus præpedito, ex cruoris ſtagnatione Lympha acris in partibus vicinis extravaſata coacervatur, unde dolore præcedenti tandem Tumor, Ardor & Rubebo ſenſim accedunt, nec non fortior Arteriolarum vibratio, ut Sanguis vi quaſi præternaturali per pates haſce compreſſas & anguſtatas propelli queat, Hæc eſt brevis & aperta incipientis Inflammationis, ejuſque ſignorum Pathognomonicorum deſcriptio, & vera Ætiologia: Durat autem *Inflammatio* donec Arte vel Natura Venenum Febrile [primaria Inflammationis cauſa) deleatur, vel Spiritus ipſi interimantur, hoc eſt, donec Criſi ſalubri vel funeſta certamen dirimatur; licet ut plurimùm, ubi Venenum mitius eſt, & Spiritus quotidie Incertamine ſuperiores evadunt, Febris naturam *Synochos* participat, & Inflammatio exacerbationibus & remiſſionibus ſingulis vel alternis diebus, ſtata hora, alternatim recurrentibus, diſtinguitur. Quod ſæpiſſimè, (præſertim in Febribus *Rheumaticis* & *Erysipelatoſis*) videre eſt.

(*b*) Cauſa hujus Febris immediatè *Continens* eſt, Implicatio Veneni ſolito major cum Spiritibus, adeò ut non ſine multo niſu ſeſe expandentes & hoſtem adorientes inſtatum explaſivum adigantur. Cauſa *Evidens* ſeu *procatarctica* ab Athmoſphæra petenda eſt: Siquidem *Anginæ*, *Pleuritides*, *Ophthalmiæ*, *Variolæ*, *Morbilli*, *Febres Scarlatinæ*, cæteræque id genus Febres Inflammatoriæ à particulis deleteriis cum ambiente aere commiſtis ſæpenumero *Epidemiæ* evadunt; Quotieſcunque autem Sporadicas eſſe has Febres contigerit, & tantummodo à veneno intus nato ortas, Frigus aeris externis in poros Cutis invadens, œconomia Spirituum interturbando, atq; inde vires Veneni delitescentis ſopitas excitando, Venenum hoc in actum ducere fere ſemper obſervatur. Hinc ratio reddi poteſt, quare Pars à frigore externo maximè affecta, Inflammationis ſubſecuturæ præ cæteris obnoxia ſit, niſi ob debilitatem texturæ Fibrarum alicujus alterius partis præcedentem, vel genium peculiarem Veneni unam partem præ alia affectantis, id ſecus evenerit.

(*b*) Signa *Diagnoſtica* Febris enumerare & deſcribere forſan haud operæ pretium

[a] *Febris Inflammatoriæ Natura.* [b] *Cauſa Continens & Procatarctica.*
[c] *Symptomata Diagnoſtica.*

tium videatur, cùm vel ex Inflammatione conjecta, vel si Inflammatio in cute non efflorescat, & ἐντροφία pateat, ex Dolore, cæterisque Symptomatis quæ raro ipsum Ægrotantem latent, Febris hæc naturam suam ac stirpem manifesto prodat. Quia tamen Dolorem Spasmodicum non semper Inflammatio comitetur, necesse est ut *phlegmones* in Visceribus & Membranis interioribus Diagnosin ex aliis fontibus petamus; scil. ex *pulsu*, qui licet in primo Febris insultu sit debilis & celer, ob præsentem Spirituum colluctantium depressionem; tamen cùm sese expandere cœperint Spiritus, indèque massam sanguinis accendere, in magnum, & fortem illicò præter modum immutatur; & ex *Urina*, quæ ut ut in principio [uti in affectibus spasmodicis semper usu venit] clara, tenuis & copiosa reddita fuerit, cum primum Spiritibus expansis pars aliqua Inflammatione tenetur, multa rubedine tingitur, contentis saturatur, ac Sedimentum lateritium deponit; & denique ex *Sanguine* ipso, qui non tantum in *Rheumatismo & pleuritide*, majoribusque Inflammationibus, verum in ipsa *Odontalgia* vel alio quocunque minoris notæ incendio, ob nimium Spirituum motum ac nisum eundem exagitantem, primùm coccineus, (qualis è Corde vel Arteriis exilit) præter modum apparet. Demùm verò post Venæsectionem sæpe repetitam, sub diu relictus muco multo obducitur, parte serosa ex Inflammatione in Gelatinam albam, flavam, æruginosam, vel purpuream pro præsenti Sanguinis diathesεos ratione concrescente, non alias quam in cochleari igni admota concrescere solet.

[a] Hasce Febres in duas Classes distribuere necesse est, quarum prima comprehendit *Simplices & Genuinas* Inflammatorias Febres, in quibus Spiritus viribus integris adversus venenatum Fermentum insurgunt, & libere, ut ut non sine nisu & conamine multo expansi, vividam in parte designata Inflammationem efficiunt. Altera continet *Spurias*, in quibus Spiritus Veneno ferè deleti ac enecati Inflammationem magis languidam producunt, non sine indiciis delitescentis Malignitatis. Siquidem tantum interest inter *Genuinam & Spuriam* Inflammationem, ut Genius ipse Morborum pene diversus videatur, stadia longè diversa decurrant, eventum sæpenumero contrarium sortiantur; atque methodum medendi jure merito valde dissimilem postulent. Præterea, exercitati Medici compertum habent hanc ipsam *Febrem* ad modum *Synochεos* cæterarum sæpenumero suum Genium mutare, eamque quæ primo *simplex & genuina* fuerat, sponte sua vel ex accidente in *Malignam* facilè transire; & vice versa. Adeò ut nisi ad hanc Cynosuram attentè respiciatur, Idea hujusce Febris vera ac genuina haud facile formari queat, vel varia ejus indoles in diversis stadiis, quæ decurrit, describi: Medicum vero in Prognosticis proferendis, Indicationibus curativis eruendis, ac methodo medendi instituenda plurimum hallucinari necesse sit. Verissimum quidem est, Venenum quadantenus diversum esse, pro varietate partium quas affectat, & Virus quod Cutim vel Cuticulam accendit, esse distinctum aliquo modo ab eo quod Artus vel Viscera impetit, & Febrem Inflammatoriam inde ortam, in omnibus suis stadiis variam indolem prodere, quatenus cum Inflammatione hujus vel illius partis conjungitur: Hoc autem jam potissimum contendimus, Febrem eandem ipsissimam Inflammatoriam, (sive fuerit *Scarlatina*, *Morbillosa*, *Erysipelatosa*, *Variolosa*, *Rheumatica*, *Anginosa*, *Pleuritica*, *puerpera*, *Odontalgica*, aut alia quæcunque) plurimum à sese distare quatenus fuerit *genuina* vel *spuria*. Indeq; Medicus qui hisce curationibus præ est ante omnia perspectum habeat oportet Febris Inflammatoriæ curandæ genium, & utrùm sit *Simplex* & cum robore Spirituum vegeto conjuncta, an *spuria* & malimoris; vi Spirituum fatiscente. Si quis in hac re rectè judicium fecerit, meth. curationis nihil faciet Empiricè, & ratissimè in eventu præsagiendo à scopo aberrabit.

Ve-

(a) *Stadia & gradus differentes.*

Digitized by Google

Verum quo ſtadia varia atque gradus hujus Febris diverſi clarius innoteſcant, & inde ejus Theoria generalis accuratior formetur, & Prognoſtica, & indicationes curativæ certiores ſtabiliantur, totam rem [quantum operis inſtituti brevitatis patitur) exemplis ſuccinctim illuſtravimus. (a) Ac primo Venenum quod propria ſua Natura in *Scarlatina* ac *Morbilloſa* Febre cuticulam petiit, eius Fibrillas contrahit, & Membranam demùm inflammat[ut ut ex hac Tuberculorum conſtrictione & ſanguine inibi ſtagnante rubedo quædam plana & univerſalis vel interpuncta inducatur) ob tenuitatem tamen membranulæ affectæ, vix aliquam ſenſibilem craſſitudinem vel intumeſcentiam creat, nullumque ardorem vel dolorem præter pruritum; quippe textura quadam peculiari fibrillarum providentia Naturæ conflata eſt hæc membrana, quæ ſenſationem potius habetat quam acuit. Febris hæc, licet *Simplex* & *Genuina*, tamen more *Synochon* uno tenore progreditur, atque durante apparatu effloreſcentiam præcedenti [quod ſtadium ſpatio bidui vel tridui abſolvit) uſque ad ſtatum a veneno Spiritus ſuperante, *Comate*, *Deliriis*, *Spaſmis*, reliquoque id genus Malignitatis ſatellitio ſtipatur. Effloreſcentia autem in Cuticula apparente, ſtatus Morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, à quo tempore Febris, nec non Inflammatio, cæteraque Symptomata Febrem comitantia [modo Febris fuerit ſimplex] ſponte & ſenſim Criſi perfecta finiuntur, In conſtitutione autem *Epidemia* ubi à ſpiritibus ferè enecatis, ægrè admodum Venenum ſubigitur, effloreſcentia ab initio minus vivida deprehenditur, & ſtatus morbi ad x. xiv. xxiv. diem ſæpenumero protrahitur. Atque hanc Febrem fere ſemper cum *Peripneumonia*, *Angina Ophthalmia* aut graviori aliqua inflammatione glandulosa conjunctam Ægrotantem è vivis ſuſtuliſſe obſervavi. Nonnunquam etiam poſt Inflammationem peractam, Febrem primum in Simplicem *Synochi* atque inde demum in *Synochoon* vere malignam ac funeſtam tranſiiſſe novi, ubi poſthabito *Corticis Peruviani*, vel cujuſdam alterius Antidoti uſu, ſpiritus in certamine *Alexipharmacis* duntaxat ſuffulciebantur.

(b) In Febre autem *Variolosa* & *Erysipelatosa*, ubi Venenum ſponte ſua Cutim veram, ſenſu exquiſitiſſimo præditam, & increſcendi capaciſſimam, ſimul ac Cuticulam petat & inflammet, Rubedo, Dolor, Ardor, Tumor, cæteraque Inflammationis exquiſitæ indicia accedunt. Cutis in Febre *Variolosa* Exanthematis ubique referta & interpuncta eſt, quæ deinde in Apoſtemata matureſcunt, & tandem in Ulcuſcula abeunt: In *Erysipelatosa*, æquali tumore in magnam molem aucto cutis afficitur, & demum exulcerata cuticula à cute ſejuncta, veſiculas Lympha acri vel pure turgidas refert. Spiritus à Veneno in febre *Variolosa*, ut ut ſimplici & legitima quadantenus deletos eſſe ac depreſſos durante apparatu, ſeu primo Morbi ſtadio, *Comate*, *Vigiliis*, *Deliriis*, *Spaſmis*; cæteriſque Malignitatis Indiciis tunc temporis manifeſtis conjicere fas eſt. Hoc ſtadium vero Morbus ut plurimum bidui vel tridui ſpatio decurrit. Quo finito, intra triduum, cum Exanthemata ſeſe omnia in conſpectum dederint, Febris ſenſim declinat, & demùm Criticè quaſi exulat. Ubi vero Spiritibus à Fermento magis Virulento diſſipatis, hanc Febrem *Spuriam* eſſe contingerit, Exanthemata magis frequentia & minus vivida ab initio apparent, & ob Spirituum debilitatem multo tardius matureſcunt, & veneno adhuc intus deliteſcente febris per totum Morbi decurſum protenſa demum ſub finem maturationis, ſcil. die Morbi xi. xiv. xvii. primum in *Synochi* & poſtea, idque ſæpiſſimè in funeſta *Synochoon* terminatur. *Erysipelatosa* autem febris *Genuina* ab initio uſque ad finem [nimirum à veneno minùs deleterio orta] *Synochoos* indolem refert, & ſingulis vel alternis diebus exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus genium ſuum prodit. In *ἐπιγ* autem, ſingulorum paroxyſmo-

(a) *Differentia inter morbillos genuinos & ſpurios.*
[b] *Differentia inter Variolis ſpurias & genuinas.*

eſt fere ſemper ſymptomaticus & corruentem naturam indicat Melior & tutior eſt ſalivatio, quæ hic deſcribitur, *p.* 379. Proffuvium Urinæ falivationi eſt ſucceda-neum ib. Malignæ Variolæ ex accidenti, *p.* 380. Infantes rarius quam adulti ſortæ Variolarum confluentium & malignarum admodum dura plectantur, *p.* 382.

CAPUT VII.

De ratione Symptomatum In primo ſtadio contingentium, de varietate fermenti, & Febris inde ortæ, de ſignis præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, nec non de indicationibus curativis, & methodo medendi Variolis durante apparatu.

Symptomata primum morbi inſultum comitantia: primò corpus ſubito algore perfunditur, quem horror, rigor, oſcitatio, &c. ſequuntur; deinde calor febrilis, dolor capitis, jactatio inquieta, ægritudo, nauſea, vomitio; dejectiones, ſtupor comatoſum, & è contra interdum vigiliæ, ſpaſmi & inſultus Epileptici præſertim in infantibus, tuſſis, intumeſcentia tonſillarum moleſta, & alia Simptomata hyeme frequentia. Pulſus celer, fortis & magnus, parvus & debilis pro Veneno: deniq; puſtulæ quædam morbi prænunciæ veniunt, Unde venenum varioloſum 384. eſſe naturaliter colliquativum & in laceſſendo procax concludimus, 385. ſigna variolas ante eruptionem in apparatu præſagientia ſunt dolor atrox & horrendus capitis & lumborum, & vehementia ſymptomatum ſupra numeratorum; conſuetudo habita cum Varioloſis, tempeſtas Epidemica, conſanguineus iſto morbo laborans, *p.* 386. Criteria maligni morbi dubia & incerta ſunt primi ſtadii duratio brevior vel longior quam decet. Ætas juvenilis, animi pathemata, crapula, ſpiritus menſtruo, puerperio, abortione, cathartico vel emetico vel venæſectione perperam celebratis, aut regimine nimis calido debilitati, frigoris contractio, tempeſtas æſtiva, aut hyemalis, conſtitutio epidemica, æger cachecticus, &c. *p.* ib. Certa ſigna ſunt pulſus debilis & vacillans, urina clara, tenuis & pallida, micturitio, deliquia, coma profundum uſque ad criſin profundum, fixus & ſpaſmodicus lumborum dolor cum *apyrexia* conjunctus. Symptomata vehementia quæ ſpiritus peſſundant. Signa bona ſunt, Febris à primo inſultu *Synochis* Urina rubedine tincta & contentis ſaturata, æqualis pulſus tenor, &c. *p.* 387. 388. Indicatio Curativa in hoc ſtadio eſt unica, at Venenum ad criticam exanthematum eruptionem ſubigatur. Neque Cortice Peruviano aut alia quadam Antidoto extinguendum eſt, ne poſtea recrudeſcat, 391. Medendi methodus in hoc ſtadio, *p.* 391. diæta ſit parca & tenuis, *ibid.* Sententia Sydenhamii de frigido regimine improbatur, ibid. De Remediis Pharmaceuticis & Chirurgicis in genere, *pag.* 393. In benigno morbo nihil à Medico agendum eſt, diæta tantum & regimen conveniens ægro, atque Julapium aliquod temperatum ad ſpiritus refocillandos præſcribantur. Formula Julapii, ibid. In maligno morbi ſtadio ſpirituum fere extincto, expanſio alexipharmacis generoſiſſimis & veſicatoriis tempeſtivè promoveatur, Ibid. Formulæ remediorum *p.* 394. In medio morbi ſtatu ſufficient alexipharmaca mitiora, & qualia 395. Symptomata autem à niſu Spirituum nimio ſuborta opportunè mitiganda ſunt, cùm ſæpè plus noceat quam primarium morbi venenum, ib In fluxu alvi enormi, Æger ab omni Cereviſia abſtineat, & in ejus locum decoctum album ſubſtituatur: opiata & adſtringentia adſciſcat, *pag.* 396. Opiatorum uſus & qualium. Formulæ remediorum, *ib.* Vomitio non ſtatim ſupprimenda, potiùs leniter promovenda, ſed vomitoria antimonialia non conveniunt: deinde alexipharmacis & opiatis utendum. Formulæ remediorum, *pag.* 397. De dolore ſpaſmodico fixo, *pag ibid.* De dolore capitis, artuum vel lumborum lancinante & ſpaſmodico. Uſus venæ ſectionis prodeſt, *ib.* In dolore pleuritico ſeu peripneumonico venæ ſectio, linimenta, fotus anodyni, opiata cum alexipharmacis commixta;

Digitized by Google

commixta: Formulæ Remediorum. *pag.* 398. In dolore colico, par eſt ut venæ ſectione niſus ſpirituum minuatur ſed etiam ut linimentis anodynis, opiatis, enematis, & catharticis ipſis hoc ſymptoma averruncetur, *ib.* De Inſultibus Epilepticis. Eos ſemper ſequuntur Variolæ regulares. Oportet ut ſpiritibus fatigatis per veſicatoria, alexipharmaca & cephalica ſuccurratur, *p. ib.* Juniores ſolummodo huic ſymptomati ſunt obnoxii. Venæ ſectio in repetitis ſpaſmis multum prodeſt, *p.* 399. Sopor eſt huic malo proprius. Succurritur nimio veſicatoriis, alexipharmacis, & venæ-ſectione pro morbi natura, *ib.* De Vigiliis. Vigiliæ ſint ſuſpectæ. Indicant in proximo ſtadio variolas confluentes. Laudanum, poſt venæ-ſectionem celebratum ſumme neceſſarium, *p.* 400.

CAPUT VIII.

De Variolarum eruptione, ſive ſecundo morbi ſtadio, quod ejus ſtatum atque Criſin continèt, ſive perfectam, ſive imperfectam, atque de varia Febris, Exanthematum, cæterarumque Symptomatum Indole pro ratione Criſeos plus minuſve perfectæ: de ſignis Diagnoſticis Variolarum in genere atque benignarum, vel plus minùs malignarum in ſpecie: de ſignis Prognoſticis ad hoc morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus curativis atque methodo medendi.

SEcundum Variolarum ſtadium contingit, cùm totis Spirituum viribus venenum per glandulas cutaneas excutitur, *pag.* 401. Eruptio diverſa pro veneno. Eruptio Variolarum diſcretarum benignarum, *ib.* Contingit tertio vel quarto die, & æger *apyretos* manet Symptomatis venenatis vacuus. Intra tridum Exanthemata in ſummitatibus acuminantur ſine ptyaliſmo, diarrhœa, &c. *p.* 402. Cùm autem ſpiritus veneno ſunt inferiores, variolæ ſunt malignæ & eruptio earum quadruplex, *ib.* primus & peſſimus eruptionis modus eſt cum quinto vel ſexto die, cutis in inſtanti, Eryſipelatis inſtar, rubet cum maculis nigris interſperſis, & æquali ſuperficie, intumeſcentia verò nequaquam auget uſque ad primum maturationis diem, tunc univerſa cutis, mutato colore. Pergamenam refert. Nallum hujuſmodi ægrotantem ad ſecundum maturationis diem ſuperſtitem novi. *ib.* Secundus modus non differt, niſi quod in artubus & trunco corporis exanthemata ſint diſcreta, à morbillis primo die diſtinguantur per ſolam duritiem renitentem, non augeantur, & tandem liveſcant, ita ut ſub initium maturationis æger moriatur, *ib.* Tertius modus eſt ubi Variolæ quaſi diſcretæ ſunt, ſed cohærentes, cute ſolummodo ac ſi ab urtica exaſperata, donec initio maturationis albeſcentes coſſiuunt: hæc eruptio non eſt adeo fatalis, ſed pauci ad 14. vel 15. diem perveniunt, niſi ope ſalivationis, *p.* 69. Quartò variolæ erumpunt Regulares, ſed cum veſiculis aqueis, Petechiis vel maculis lividis in interſtitiis. Ægri ut plurimùm ſub initium maturationis ſymptomate quodam funeſto moriuntur, ibid. Ratio ſymptomatum in eruptione variolarum malignarum, ib. in variolis malignis Febris continua & ſymptomata venenata remanent poſt eruptionem, ibid. Ab inani ſpirituum motu oriuntur ſubſultus tendinum, coma, deliria, vigiliæ, ibid. Venenum autem, cui excludendo glandulæ cutaneæ non ſufficiunt, per ſudores, diarhœam, ſalivationem, urinas, hæmorrhagias expellere nititur natura, unde dira ſymptomata, micturitio, & ſæpiſſimè lethalis urinæ ſuppreſſio, *p.* 403. Eruptio variolarum mediarum, ibid. Cùm vires ſpirituum & veneni ſunt æquales, tunc variolæ dicuntur mediæ; ſecundo tantùm vel tertio eruptionis die Febris intermittit, vel remittit, & reliqua ceſſant ſymptomata, donec in ſtadio maturationis Febrem *Synechem* & malignam, vel in ultimo ſtadio *Synochet* & magis benignam venenum deliteſcens inferat, ib. variolæ mediæ non eodem die, neque ſemper per totum corpus erumpunt, ibid.

Ita ut, quæ primò discretæ apparuerint, deindè confluant; sed minutulæ & tardè tumescentes. Ultimo stadii die levis oriri solet Ptyalismus, *ibid.* Variolas Benignas Hyeme salivatio copiosa aliquando comitatur, propter exanthematæ Uvulæ, &c. succrescentia, alioquin salivatio nunquam est symptoma variolarum benignarum, 404. Diagnosis & indoles variolarum in hoc stadio *ibid* Diagnosis variolarum benignarum, *ibid.* In fronte, naribus, labiis, collo, & pectore se primum produnt, *ibid.* Sunt discretæ, rotundæ, tactui renitentes, vivido colore, & intra triduum acuminantur, &c. *ibid.* Diagnosis variolarum mediarum, Variolæ mediæ distinguuntur ab efflorescentia scarlatina & morbillis per duritiem renitentem, ab erysipelate per tumorem non adeo latum & continuum, *p.* 405. Benignis per statum Febris longiorem, *ibid.* Per postularum interpolatam eruptionem, *p.* 406. Figuram & colorem, per Ptyalismum, *ibid.* Diagnosis variolarum malignarum, *ibid.* Dignoscuntur indole Febris concomitantis, quæ maligna est, *ibid.* Efflorescentiæ modo & tempore peculiari, *ibid* Hæmorrhagiis, præter fluxum fœminarum menstruum, debito tempore contingentem, qui non est adeo funestus, *p.* 406. 407. Prognosis variolarum generalis in secundo stadio *ibid.* Prognosis particularis, *p.* 407. Febris continua remanens post eruptionem variolarum, malum, *ibid.* Quo longior morbi status, eo periculosior eventus, *ibid.* Variolæ, *Chicken Pox*, dictæ intra quatuor dies exsiccentur, at quo frequentiores sunt postulæ, eo pejus, *ibid.* Efflorescentia universalis erisipelatosa cum Petechiis circa secundum maturationis diem mortem significat, exanthemata in facie tantùm confluent, plerumq; mortem ante decimum diem significant in hac specie accidunt sæpe Hæmorrhagiæ, *ibid.* Petechiæ vel vesiculæ miliares in variolarum discretarum interstitiis ortæ in hoc stadio pejus significant quam in sequentibus, harum insuper macularum diminutio aut recessus bene ominatur, incrementum male, *ibid.* Ptialismus eruptionem variolarum comitans, malus. Qui micturitione laborant, raro ad finem maturationis supersunt, ib. Catarrhus cum Variolis conjunctus salivationem, gutturis inflammationem, atq; tumorem in stadio maturationis inducit. Tussis importuna febrem & venenum auget. Vigiliæ nimiæ phrenesim & Hæmorrhagias inferunt, Variolæ pronunciæ amplæ & turgidæ plerumq; variolas regulares pollicentur, *p.* 408. Indicationes curativę in secundo stadio sunt duæ, reliqui veneni abolitio, & correctio symptomatum, ib. Curatio variolarum benignarum in hoc stadio, ib. Natura non debet lacessi medicamentis. Quod fit officiosè, rarò impunè patratur, ib. Regimen in priori stadio institutum, in hoc atq; reliquis servandum, ib. Curatio variolarum malignarum sive confluentium sive cohærentium in hoc stadio, ib. Opus est alexipharmacis & vesicatoriis non solùm, sed & alexiteriis generosissimis & paregoricis, *p.* 409 Opii dosis augenda est, donec profuerit, ib. Alexiteria cum opiatis miscenda, ib. Methodus nostra medendi in casu deplorato, *p.* 410. Hemorrhagiæ sunt periculosæ, aqua styptica regia sistuntur, *p.* 411. Sed sine successu, nisi vesicatoriis & alexiteriis spiritus simul excitentur. Venæ sectio obitum ægri accelerat, ib. Micturitio non debet adeo formidari; ac Hæmorrhagia, sed summam spirituum imbecillitatem denotat, ib. Salibus lixivialibus & cineribus bufonum curatur, *p.* 411. 412. Curatio variolarum mediarum in hoc stadio, ib. Spirituum expansio repetitis dosibus mitiorum alexipharmacorum in priori stadio descriptorum promovenda, & vesicatoriis, ib. Si autem febris remittat, vel intermittat, non est, quod naturam remediis fatigemus, sed ægrotans perstet in regimine prius instituto, nisi forte corticis Peruviani vires experiri liceat ad febris repullulationem impediendam, *p.* 413. Symptomata quæ Medici curam postulant, ib. de fluxu alvi immodico. Nullum fatale symptoma ab alvo licet ad vigesimum diem constipata oritur, ib. Diarrhœa torminosa assiduo opiatorum usu cum alexipharmacis generosissimis sistitur, *p.* 413. Duranter alvi fluxu vel in infantili ipsa ætate variolæ ægrè admodum erumpunt, ib. De vigiliis, & subsultibus tendinum. Durante intestino

tumultu,

tumultu, variolæ regulariter erumpere nequeunt, ac proinde ſpiritus opiatis cohibentur. Veſicatoriis verò & alexipharmacis erigantur, ib. Hoc pacto unius noctis ſpatio mediæ in regulares mutatas vidi, ib. De lopore profundo. Sopor in hoc uſque morbi ſtadium protenſus, non declinans, ſed augens, non eſt flocci faciendus, *pag.* 414. Quocirca frequenti veſicatoriorum applicatione, Spiritu CC. ſerpentaria Virginiana, cæterorumque generoſiſſimorum alexipharmacorum uſu certandum eſt, ib. De ſudoribus profuſis: Vigilias, deliria, fluxum alvi, & Petechias accerſunt, ib. Stragula ſenſim detrahantur. Spiritus laſſati alexiteriis mitioribus refocillentur. Veſicatoriis expandantur, paregoricis ſiſtantur, ib. De tuſſi immani, ib. Paregoricis, mucilagnoſis, atque aliis thoracicis cohiberi & demulceri debet, ib. De fluxu catameniorum & lochiorum. Prava morbi indoles ſicut ab aliis hæmorrhagiis non inde arguenda eſt, 415. Cùm autem ſpiritus inde langueſcant & mala comitentur ſymptomata, remedia cordialia mitiora, opiata, antihyſterica, & veſicatoria ſunt uſurpanda. ib. De dolore gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto, ib. Fauces externæ diligenter ab aeris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniantur, aquæ plus valent, quam croceata, aut amuleta. Pharmaca cordialia & alimenta calidiora evitentur, ut pulveres craſſiores. Convenient liquor poſſeticus, Decoctum CC gargariſma, *p.* 416. De Hæmoptoe & inſultibus epilepticis, ib.

CAPUT IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quòd à Variolarum prima maturatione uſq; ad earundem declinationem protenditur; de varia Indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & ſalivationis, intumeſcentiæ extremorum, diabetici Urinæ profluvii, cæterorumque ſymptomatum ratione hanc Febrem ejuſque criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum; De ſignis Naturæ ejus benignæ, malignæ vel mediæ Diagnoſticis, nec non de ſignis prognoſticis, indicationibus curativis, & methodo ad hoc ſtadium pertinentibus.

VAriolarum maturatio, *p.* 416. Variolarum benignarum maturatio. Nulla eſt Febris in hoc ſtadio, quamvis propter dolorem exanthematum arteriæ ſolito fortius vibrentur. Hoc ſtadium intra triduum terminatur. Variolæ benignæ omnium ſunt normæ in maturationis ſtadii, *p.* 417. Excipiuntur tamen illæ quæ Chicken pox dicuntur, quarum apparatus licet habeat triduum, tamen eodem die, maturari atq; declinare animadvertuntur, hac autem brevitate ſtudiorum ab aliis diſtinguuntur, ib. Variolarum malignarum indoles in hoc ſtadio & omnia ſymptomata augentur, efflorescentia interim in albedinem continuam mutata: Exanthemata efflorescentiæ Morbillosæ ad inſtar vix elevantur, interſtitia ſunt livida, ib. Ptyaliſmus eſt levis, micturitio inutilis. Rarò æger ad tertium maturationis diem ſupereſt; quidam fortiores uſq; ad decimum vel duodecimum diem perveniunt, ſed raro ante decimum ſeptimum vel vigeſimum morbi diem *anorexiam* aſſequitur, *p.* 418. Quidam tandem ſphacelo claviculæ, oſſium maxillarum vel tibiarum inopinato trucidantur, ib. Variolarum mediarum maturatio ib. Variolarum mediarum in malignas tranſeuntium indoles. ib. Æger ut plurimum decimo vel undecimo morbi die moritur, niſi forte robore ſpirituum adjutus venenum ad decimum ſeptimum vel vigeſimum diem protenſum concoquere vel edomare potis fuerit, ib. Interea variolæ feſſiles, depreſſæ & aridæ manent, neq; ſalivationem inſignem, intumeſcentiam extremorum aut Urinæ profluvium comites habent, *pag.* 419. Maturatio variolarum mediarum proxime ad benignas accedentium, ibid. Licet primo maturationis die in medio deprimantur, tertio tamen vel quarto acuminantur, quinto exareſcere incipiunt & die morbi decimo tertio vel quarto æger revaleſcit, ib. Maturatio variolarum mediarum cum ſalivatione, Urinæ profluvio, &c. conjunctarum, ibid. Duratio hujus ſtadii incerta, ad dies 4. 6. 8. 12. vel amplius protenditur, *pag.*

492. Salivatio variolis non maturatis declinans; lethalis, nisi compensetur profluvio Urinæ immenso, vel extremorum intumescentia, pag. 421. Maturatio variolarum mediarum sine notabili salivatione, Urinæ profluvio &c. pag. ib. Contingit autem venenum ferè ab hujus stadii initio febrem ciere mitiorem, donec die 17. vel 18. derepente variolæ depressæ turgescere atq; maturari incœperint, & ægrotans illico revalescat, ibid. variolarum benignarum maturantium diagnostica ib. variolarum primaria malignarum diagnosis. ib. variolarum mediarum in malignas mutatarum diagnosis, *ibid.* Mediarum variolarum ad benignas proximè accedentium diagnosis, *ib.* variolarum mediarum cum salivatione conjunctarum diagnostica, *p.* 423. variolarum mediarum sine salivatione diagnostica, *ibid.* Prognosis variolarum in tertio stadio, *ibid.* Desumitur à Febre, Exanthematum indole, & à symptomatis comitantibus. *Apyrexia* optimè significat, sed pessime febris, quæ in præcedentibus stadiis & in hoc nullas inducias dederit, aut quæ cum maturatione incœptu repullalat, *p. ibid.* Sed non adeo timenda est febris, post quartum vel quintum maturationis diem recrudescens, *ibid.* Exanthematum maturatio legitima, *ib.* Et non legitima, *p.* 424. Salivatio primam maturæ intentionem elusam esse donat, *ib.* Ptyalismus levis & brevis est malus, *ibid.* Ptialismus copiosus & diu protensus cum capitis & faciei intumescentia, bonus, *ibid.* Salivatio 4. vel 5. die derepente suppressa ante maturationem exanthematum perfectam, nisi profluvio urinæ aut intumescentia extremorum excipiatur, omen malum exhibet, & inde febris revirescit, *ibid.* Salivatione perstante tarda variolarum maturatio, mala, *ibid.* Salivatio redux post profluvium urinæ, &c. vim spirituum denotat, & febrem fugat, *ibid.* Horror & rigor in media salivatione malum Salivatio, profluvium urinæ & extremorum intumescentia modica & parva, salivatio diarrhœa excepta male significant, *ibid* Sicuti deliquia more suffocationum hystericarum frequentia, deliria, vigiliæ pertinaces, comatosus affectus, deglutitio impedita & respiratio difficilis, *pag.* 425. Indicationes curativæ in stadio maturationis *ibid.* Methodus medendi variolis benignis durante maturatione, *ibid.* Optimum regimen sufficit. Juniorum autem dolores laudano liquido alleventur, *ibid.* Methodus medendi variolis mediis proximè ad benignas accedentibus durante maturatione, *pag.* 426. Cardiacis mitioribus & paregoricis opus est. Methodus medendi variolis mediis cum salivatione insigni, &c conjunctarum. Vigente salivatione ab alexipharmacis majoribus abstinendum, *ibid.* Regimen observandum in his variolis, *pag.* 427. Salivatione præpropere declinante quid faciendum sit, consentiente ipso *Sydenhamio*, *ibid.* Methodus medendi variolis mediis proximè ad malignas accedentibus cum levi tantùm salivatione, profluvio urinæ vel tumore extremorum conjunctis in hoc stadio, 428. Expansio spirituum promovenda vesicatoriis & alexipharmacis; motus autem compescendum opiatis, *p.* 429. Si autem febris sub initium maturationis suborta *Synochos* typum servaverit, alexipharmaca cum opiatis & vesicatoria applicare oportet, & durante remissione, Cortici Peruviani doses sæpiùs exhibere, *ib.* De variolis malignis maturationi prorsus ineptis, *pag. ib.* De curatione symptomatum hoc stadium comitantium, *p.* 430. Vigiliæ, deliria & diarrhœa, *ibid.* Hæc autem symptomata languidorum spirituum sunt signa, quapropter nova addantur vesicatoria atque doses alexipharmacorum, & opiatorum augeantur, frequentiusque repetantur. *ibid.* Coma & insultus Epileptici rarò jam contingunt, nisi sit error in regimine, *ibid.* Spirituum expansionem vesicatoriis non paucis alexipharmacis & cephalicis erigunt, *pag.* 433. Deliquia & suffocationes Hystericæ, præsagium funestum exhibent, nisi frequenti vesicatoriorum applicatione, atq; alexipharmacorum ope, expansio spirituum promoveatur, *ib.* De dolore gutturis Inflammatorio, *ib.* Hicce dolor vel ab acri lymphæ vel ab exanthematis has partes obsidentibus oritur, *ib.* Fauces panno laneo molli muniantur; vitentur acria, *p.* 432. Dulcia & gargarismata emollientia usur-

pen-

pentur, *ib.* De deglutitione difficili. Provenit vel ab inflammatione partium vel ab intumescentia glandularum faucium, *ib.* Partes tegantur & gargarisma acidula rum adhibeatur, *p.* 433. De anhelosa & difficili respiratione. Contingit in declinatione salivationis, *ibid.* Respiratio citissima & debilis alexipharmaca indicat, sed ab emeticis abstinendum, *p. ibid.* Respiratio difficilis & suspiriosa à phlegmate viscidiori oritur. Gargarisma absterſivum, luctus, apozemata incidentia, & Emeticum absterſivum conveniunt, *ibid.* De Narium Infarctione. Turrundæ rigidiore butyro dulci vel Ol. Amygd. dulc. illitæ naribus intrudantur, &c. *ibid.* de Exanthematum dolore inflammatorio, *p.* 434. De Pruritu, *ibid.* De ingenti urinæ profluvio, Potiùs promovendum est quàm cohibendum, *ibid.* De intumescentia extremorum & Præputii Partes adeo tumefiunt, ut cuivis inexperto metus sit ne subito sphacelo corrumpantur, quamvis nullum viderim inde infortunium. Fotus lixiviales & morbo finito hydragoga, *p.* 435. Salivatio funeste protensa, *ibid.* Duratio hujus stadii pro diversa morbi indole incerta, *ibid.*

CAPUT X.

De Variolarum declinatione, sive stadio Morbi ultimo, ejusq; pro ratione Veneni, fermenti diversi varia Indole atq; eventu. De Febre & symptomatis in hocce stadio suborixi solitis. De signis Indole morbi diagnosticis, de Prognosticis, necnon de indicationibus curativis & methodo medendi in hoc stadio, itidemque de morbosis affectibus hunc morbum excipientibus.

SStadii ultimi descriptio, *p.* 435. varia indoles & varius eventus morbi in hoc stadio, *ibid.* Declinatio variolarum benignarum & discretarum, *p.* 436. Hæc declinatio *apiretos* absolvitur triduo, Exanthemata autem incrustantur & scabie subflava obduci incipiunt, dein post unum, vel alterum diem in arida tubercula mutantur, quę sensim emollita sponte evanescunt, *ibid.* Declinatio variolarum mediarum prope ad benignas accedentium non multum differt, modo salivatio notabilis, profluvium urinę, vel extremorum intumescentia adfuerit, quamvis tertium stadium fuerit solito longius, *ibid.* Declinatio variolarum prope ad malignas accedentium, est, cùm defuerit ptyalismus, & tunc febris *Sinochoos* vel *Sinochi* illico revirescit, intumescentia capitis & faciei statim declinant, scabies autem non nisi post quatriduum vel hebdomadam exsiccatur, & cùm pure scateat, tandem in porriginem furfuraceam desinit. Cùm autem venenum non fuerit omnino protrusum, hecticus calor, furunculi, ophthalmia contumax, strangulatio & suffocatio hysterica, tussis arida, Phthisis pulmonaris, tumor œdematosus, stupor, & delirium melancholicum, succedunt sæpissimè strumę, variolis hisce modus, *p.* 438. Declinatio variolarum à primo ortu malignarum & confluentium, *p.* 439. Æger ut plurimùm 6. morbi diemoritur, *ib.* Declinatio variolarum secundariò malignarum, sive cohærentium & valde frequentium, *ib.* Si Ptyalismus levis deficiat, plurimi intra triduum nempe 13. vel 14. morbi die fatis cedere coguntur; quotquot autem ope alexipharmacorum, vesicatoriorum & opiatorum evadunt, declinationis stadium diuturnum decurrunt & grumnosis symptomatis diu male multantur, *p.* 440. vel si omnino defuerit Ptyalismus, æger 9. vel 10. morbi die interrimitur, aut grumnosis atq; diris symptomatis multatus vix ante vigesimum morbi diem hocce stadium ultimum decurrere potis est. Nonnunquam ad 40. usque diem appetitu privatur, & tandem Ossium sphacelo interficitur, *ib.* Declinatio variolarum malignarum discretarum. Maturationi exanthematum non fidendum, Æger enim non est ex periculo evasus in declinationis stadio, nisi Parotidibus vel aliquo alio modo venenum prorsus eliminetur, *p.* 441. Diagnosis variolarum benignarum in hoc stadio. Nono morbi die declinare incipiunt & demum die saltem 12. in tubercula arida & subfusa sensim mutantur. Æger interim est *apiretos* & appetitu integro

utens, *ib.* Diagnosis variolarum mediarum proximè ad benignas accedentium. A benignis non differant, nisi quod serius, nempe 13. vel 14 morbi die primum declinare animadvertuntur. *p.* 442. Diagnosis variolarum mediarum proximè ad malignas accedentium, *ib.* Infirmitate spirituum Ptyalismus, Urinæ profluvium, & intumescentia capitis & artum de repente declinant, secundò febris revirescit, exanthemata nigrescunt, exarescunt vel saltem pure minus laudabili semiplena manent, phlegma viscidum ægros suffocat, ideo, nisi æger intra triduum moriatur, hoc stadium protrahitur, *ib.* Diagnosis variolarum malignarum in hoc stadio, speciatim confluentium & cohærentium ad malignas prope accedentium. Primò febris est maligna & continua secundo variolæ ne minimam maturationem assequi valent, unde efflorescentia ab ipsa eruptione completa declinat. Hæmorrhagiæ immensæ, petechiæ, maculæ purpureæ & nigræ in Cuticula efflorescentes morbi indolem demonstrant. Plerique intra triduum, octavo scilicet vel nono die trucidantur; qui autem evadunt raro ante vigesimum diem hocce stadium emetiuntur, & quidem hectico calore & *apyrexi* fatigati demum 30. vel 40. die Carie ossium obeunt, *pag.* 442. 443. Variolarum cohærentium & admodum frequentium proprius ad medias accedentium diagnosis in hoc stadio. Dignoscuntur præcipuè à mediis febre continua post Crisin. Stadii terminus est incertus; raro in iis qui evasuri sunt; ante 17. vel 18. morbi diem finitur, *pag.* 443. Discretarum variolarum malignarum Diagnosis in hoc stadio. Dignoscuntur, 1. à febre concomitante, 2. symptomatis peculiaribus, & 3. duratione stadii protensiori, *pag.* 444. Prognosi, *ib.* Declinatio morbi cum *apyrexia* & appetitu restituto conjuncta optime significat. Febris declinationem excipiens, male. Febris ab initio morbi continua, & in declinatione variolarum exacerbata, mala, *pag.* 119. Febris, quæ durante exanthematum maturatione intermittit vel remittit, est benigna, sed facillime in malignam mutatur, nisi ante tertium Paroxysmum tollatur. Febris in declinatione exulans, bonum. Petechiæ seu vesiculæ miliares in declinatione variolarum efflorescentes malum, *ib.* Deliria, Vigiliæ, &c. pejus in declinatione quàm in aliis stadiis, Hæmorrhagiæ, maculæ nigræ, micturitio, fluxus alvi, sudores colliquativi, deliquia, anhelosa respiratio, deglutitio impedita malè significant *apyrexia*, calor hecticus, & tussis cariem ossium & Phthisin denunciant. Salivatio declinans ante maturationem exanthematum sine profluvio urinæ febrem reducit, ib. Scabies saniosa purulenta est causa porriginis & fovearum, *pag.* 446. Indicationes curativæ, ib. In benignis totum naturæ committendum; stadio finito, Catharticis utendum, *pag.* 447. Curatio variolarum malignarum & mediarum ad malignas prope accedentium in hoc stadio, ib. Ipse *Sydenhamius* saltem in hoc stadio alexipharmaca & vinum generosissimum concedit. Febris recidiva in his variolis curatur Cortice Peruviano, ibid. Modus utendi Cortice Peruviano, ibid. *pag.* 448. Curatio variolarum vere malignarum in hoc stadio ibid. Quibus alexipharmacis utendum sit, *pag.* 449. Dosis & tempus exhibendi, ibid. Symptomatum in hoc stadio correctio, *pag.* 450. Methodus Purgandi post variolas, *pag.* 450. Catharsim auspicari par est enematis Catharticis oleosis lubricantibus ob merum colicæ torminosæ. Enema mihi f miliare. Forus tono recti Intestini restituendo idoneus ibid. Fæces induratæ forcipibus ereptæ ex ano, *pag.* 451. Cathartica post variolas, *pag.* ibid. Usus Catharticorum aliquando periculosus in hoc stadio, *pag* 452. Canones de usu Catharticorum, ibid. Morbosi affectus post variolas suboriri soliti, ibid. Appetitus prostratus cum calore hectico conjunctus, alexipharmacis & Cortice Peruviano curatur, Parotides sub finem variolarum subortæ, *pag.* 453. In his Parotidibus à repercutientibus, Venæ sectione & Catharticis abstinendum, Sudores nocturni, Furunculi, Scabies sanioſa, ulcera mali moris, impetigo furfuracea, ibid. Caries ossium & gangræna carnis musculosæ, *pag.* 455. Cicatrices & foveæ, ibid. A puris diuturniori mora inter cuticulam & cutem oriuntur, ibid. Linimenta parum prosunt, tegumen-

ta &

ta & perforatio exanthematum acu nocent, *p.* 456. Ophtalmia; 457. Tussis atrox & Peripneumonica viam ad Phthisin pulmonarem sternit, *p.* 458. Affectus strumosus, *p.* 459. Delirium melancholicum, ib. Tumor partium extremarum œdematosus, ib.

CAPUT XI.

In quo varia Exempla multiformis hujus Morbi sincerè proferuntur, diversæ Variolarum indoles, symptomata conjuncta & Morbosi affectus subsequentes illustrantur, atque methodus medendi superius tradita confirmatur.

HIstoriæ diversæ, non solum eorum, qui ex morbo feliciter evaserunt, verum illa potissimum quæ indolem, & symptomata morbi vehementiora illustrant, *p.* 459. Hist. 1. de filio Dom. *Hunt*, variolæ benignæ statim ab eruptione sine præcedenti maturatione exarescentes, atq; demum post annum integrum elapsum repullulantes, ib. Hist. 2. de filiola Dom. *Warren*, Variolæ maximè benignæ, *Chicken-pox* dictæ, *p.* 460. Scabies Erysipelatosa propter catharticum neglectum superveniens, ib. Hist. de filio Autoris unico. Variolæ regulares, & benignæ, *ibid.* Filia Autoris ante eruptionem variolarum benignarum, spasmis epilepticis correpta, *pag.* 461. Hist. 4. de filio cujusdam Causidici, Variolæ benignæ ob malum regimen funesto exitu terminatæ, sive apoplexia forti, *ibid.* Hist. 5. de filia Dom. *Mitchel.* Variolæ discretæ & benignæ ob malum regimen cum symptomatis pene exitialibus conjunctæ, *pag.* 461. Hist. 6. de filiolo Dom. *Fowler.* Ubi malum regimen observatur, *pag.* 462. Hist. 7. Ejusmodi de Dom. *Petrifer.* Metus sine aliquo Veneno infert dira symptomata, 463. Hist. 8. de Dom. *Batxer.* Variolæ benignæ post abortionem & usum Corticis Peruviani, *ibid.* Hist. 9. de quadam virgine. Variolæ discretæ cum menstrua purgatione conjunctæ, *pag.* 464. Hist. 10. de Servo Dom. *Bradford.* Variolæ admodum benignæ post symptomata vehementiora durante apparatu, *ibid.* Hist. 11. de Nepote Dom. *Major.* Variolæ discretæ ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem confluentes factæ. *p.* 465. Hist. 12. de filio Dom. *Wheler.* Variolæ discretæ sed admodum exiguæ post insultus epilepticos erumpentes, *ibid.* Hist. 13. Ejusmodi de *Elizabeta* filia Dom. *Bright*, 466. Hist. de Dom. *Sheferd.* Variolæ mediæ admodum frequentes & proximè ad malignas accedentes, *ibid.* Hist. de filiola Dom. *Nots.* Variolæ discretæ bis intra spatium unius mensis erumpentes & declinantes sine maturatione & tandem funesta diarrhœa exceptæ, *p.* 469. Hist. 16. de filio unico Dom. *Hot Re.* Variol. discret. quarum eruptionem atrox & versatilis dolor quasi Rheumaticus antecedebat, *pag.* 460. Hist. 17. de Dom *Upon.* Variolæ discret. sub initium maturationis depressæ & vigiliis ac deliriis per bidui spatium comitatæ, *ibid.* Hist. 18. de Dom. *Terry.* Variolæ discret. cum fluxu menstruo & gravibus animi Pathematis conjunctæ, remediis alexipharmacis non opportune exhibitis, funestæ, *p.* 470. Hist. 19. de puero quodam. Variolæ mediæ pro ad malignas accedentes, *ibid.* Hist. 20. de *Edvvardo Helmes.* Variolæ mediæ prope ad benignas accedentes, *pag.* 471. Hist. 21. de Dom. *Northcott.* Variolæ mediæ prope ad malignas accedentes, *p.* 473. Hist. 22. de *Joanne Jorden.* Variolæ cohærentes & malignæ, *p.* 476. Hist. 23. de *Georgio Reade.* Variolæ mediæ diu depressæ & pene cohærentes cum febre *Synochi* durante maturatione conjunctæ, *p.* 478. Hist. 24. de Dom. *Smith.* Variolæ mediæ post imperfectam maturationem in declinatione febre *Synochi* exceptæ. *p.* 480. Hist. 25. de Dom. *Jones.* Variolæ confluentes & malignæ, demum febre *Synochi* exceptæ, *p.* 480. Hist. 26. de filio Dom. *Reinsfend.* Variolæ confluentes malignæ in declinatione febre *Synochi* exceptæ & non obitante Cortice Peruviano funestæ, *p.* 482. Hist. 27. de uxore Dom. *Poxon.* variolæ confluentes depressæ & tarde matureſcentes cum tussi & vigiliis pertinacibus conjunctæ atq; demum furunculis frequentibus exceptæ, *p.* 485.

Hist. 28. de filio Dom. *Durrant*. Variolæ mali moris demùm furunculi exceptæ, *p.* 486. Hist. 29. de Nepti Dom. *Cockerill*. Variolæ discretæ malignæ petechiis inter-punctæ & demum Parotide exceptæ, *p.* 487. Hist. 30. de filiolis duobus Vom. *Pinke*. Variol. discret. malignæ paulo ante initium maturationis funestæ, *p.* 489. Hist. 31. de filio Dom. *Ryley*. Variolæ magna ex parte discretæ, verum malignæ, cum maculis purpureis in ipsa eruptione conjunctæ, *p.* 490. Hist. 32. de honoratissimo viro *Tho. Coventry*, nobilissimi Domini Baronis de *Coventry* filio: Variolæ cohærentes & malignæ profluvio urinæ solummodo judicatæ, *p.* 492. Hist. 33. Ejusmodi, de uxore Dom. *Levvis*, 494. Hist. 34. Ejusmodi, de filiolo Dom. *Allet*, *ibidem* Histor. 35. de Consobrina Domini *Tipton*. Variolæ cum diris symptomatis ob salivationem intempestivè suppressam factatæ, quę symptomata suborto urinę profluvio tollebantur, *p.* 495. Hist. 36 de uxore Dom. *Goddard*. Variol. malignæ cohærentes fluxu mensium immodico & diarrhœa suborta die morbi 15. funeste terminatæ, *ibid.* Hist. 37. de filio Dom. *Hackevill*. Variol. primariò malignæ & universim confluentes, *p.* 497. Hist. 38. Ejusmodi, de quodam Adolescente, *p.* 498. Hist. 39. Ejusmodi, de *Maria Meade*, *p.* 499. Hist. 40. de fratre minore Dom. *Vvarèn*. Variolę cohærentes atque à primo ortu mali moris, *p.* 500. Hist. 41. Ejusmodi, de sorore Dom. *Thomson*, *ib.* Hist. 42. de Servo Dom. *Bussy*. Variolæ cohærentes cum atroci lumbagine invadentes, Venæ-sectione, &c. in benignas mutatæ, *p. ibid.* Hist. 43. de uxore cujusdam Lanionis. Variolæ admodum frequentes cum strangulatione conjunctæ præ usu sulphuris copioso, *ib.* Hist. 44. de uxore Dom. *Higby*. Variolæ funestæ quæ ob fluxum mensium immodicum & abortionem subsequentem nunquam protrudi potuerunt, *p.* 501. Hist. 45. de *Thoma Tolliff* Armigero. Variolæ ob regiminis defectum in apparatu funestæ, *ib.* Hist. 46. de quodam Socio *Cantabrigensi*. Variolæ ob malum regimen in apparatu confluentes atq; in Febrem *Synochen* funestam desinentes, *p.* 502. Hist. 47. de filia Dom. *Reyner*. Variol. discret. Petechiis comitatæ Alexipharmacis & Opiatis felicissimè sanat. *p.* 503. Hist. 48. de filio Dom. *Owen*. Variol. cohærentes vigiliis pertinacibus comitatæ, usu Opiatorum & Alexipharmacorum fœliciter curatæ, *ibid.* Hist. 49. de *Thoma Brook* Armigero, Tarda variolarum cohærentium maturatio, *ibid.* Hist. 50. de filio Dom. *Chapman*. variol. in Puero ob diarrhœam diu subsidentes, *p.* 504. Hist. 51. de Servo Dom. *Gossin*. Lumbago atrox sine febre vel vomitione in apparatu variolarum confluentium funestarum, *p. ibid.* Hist. 52. de uxore Dom. *Deacle*. Suffocatio hysterica frequenter recurrens, fluxus menstruus & Petechiæ in variolis cohærentibus mali moris, *ibid.* Hist. 53. de Dom. *Tiberlegh*. Salivatio in variolis cohærentibus usq; ad 21. morbi diem funestè protensa, *p.* 505. Hist. 54. de Servo Dom. *Pinck*. variol. funestæ à suppressione salivationis subitanea die morbi 17 *p.* 506. Hist. 55. de filio Dom. *Carr*. variol. fatales, in quibus salivatio die 11 supprimebatur cum efflorescentia Erysipelatosa & Miliari conjunctę, pulsu interea forti & appetitu voraci, *ibid.* Hist. 56. de quodam Juvene. Sub declinatione variolarum Phymosis exitus Urinæ præpeditus, Crystallina, *p.* 507. Hist. 57. de filiola Dom. *Hern*. Obturatio narium durante variolarum maturatione molesta & pene suffocativa, *p. ibid.* Hist. 58. de Ancilla Dom. *Strange*. Delirium Comatosum variolas excipiens. *ibid.* Hist. 59. de filia Dom. *Carr*. Caries Ossium Variolas excipiens, *p.* 508. Hist. 60. de filiola Dom. *Beddington*. Gangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens, *ibid.* Hist. 61. de filia cujusdam Capsarii, Gangræna ventriculi & intestinorum variolas excipiens, *p.* 509. Hist. 62. de *Catharina Morgan*. Profluvii Urinæ in confluentibus variolis laborante suppressio, gangræna excepta, *ibid.* Hist. 63. de *Nicolao Lechmere*. Variolas cohærentes undecimo die funestissimis symptomatis & febre primum *Synocho* dein *Synochi* exceptum demum profluvio Urinæ Salivatione inde reduce judicatæ, *p.* 512. Mictio sanguinea in variolis mali moris usu Alexipharmacorum salubriter superata *p.* 517. spatio duarum septimanarum bis erumpentes *p. ibid.*

RICHAR-

RICHARDI MORTON M. D.

Et Regii Collegii Medicor. Lond. Socii,

TRACTATUS DE FEBRIBUS INFLAMMATORIIS UNIVERSALIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Febribus Inflammatoriis, & Colliquativis, in genere.

SPiritus animales in hisce Febribus *Veneno* arctius implicatos, ac longè magis irretitos esse, quam in Febrib. *Intermitt.* puris, vel *Remitt.* abundè probat nisus ille laboriosus, & conatus, quo sese expandere & hostem adoriri molliuntur. A Spasmis fibrillarum, quarum tubulos sanguis præterfluens perpetuò irrigat, Dolores lancinantes; à stagnatione Sanguinis & Ichoris extravasati Tumores dolorifici *Febrium Inflammatoriarum* comites oriuntur. & sensim augentur. Haud dissimilem, sed forsan majorem Spirituum nisu prodit Agitatio illa humorum perpetua, quæ enormes Evacuationes sursùm deorsumve, vel utrobiq; in *Febribus Colliquativis* excitat. Quo circa *Venenum* vi lacessendi præter solitum donatum, robore Spirituum interea integro, Causam esse horum Morborum *efficientem* statuo: Spiritus nimirum non uti *in Febribus Malignis* delentur, sed *Veneno* illaqueati irritantur, atque inde insolita luctatione, ac nisu spasmodico orgasmum efferatum concitant, donec eorum robore demum fracto, Natura succumbat. Hasce enim Febres in *Malignas* paulò ante funestum diem mutatas sæpissimè videre est, à quo tempore viribus Spirituum plane deletis, haud amplius viget *Inflammatio*, *Dolor* aut *Tumor*, uti in Principio; plurimùm etiam vel sponte sua vel arte sistuntur, enormes Evacuationes Cerebrum enim ac Genus Nervosum in hac ultima ac fatali scena fere solummodo petitur, atque *Comate*, *Deliriis* cæterisque triumphatæ Naturæ, ac Spirituum dele-

Digitized by Google

deletorum ſymptomatis laceſſitur. Haud igitur immerito Febris *Inflammatoriæ & Colliquativæ* in *Claſſe* Febrium ante *Malignas* locum ſibi vendicant, immediatè vero poſt *Intermittentes & Remittentes* quibus ſanè, præſertim *Spuris & Mixtis*, ſunt cognatæ, & periodicis exacerbationibus Naturam ſuam ſæpenumero produnt, atque in iſto ſtatu *Cortice Peruviano* debito exhibito non minus quam *Synochis* vel ipſæ *Intermittentes* profligantur, Quandoquidem verò iſtæ cum *Inflammatoriæ* tùm *Colliquativæ* pro varietate partium, membranarum, glandularum & viſcerum affectorum, faciem Morborum diverſorum induant, Indicationes quadantenus diverſas miniſtrent, diverſaque curandi Methodum poſtulent; Sermonis generalis filum contraham; & multifarium hoc penſum majoris, perſpicuitatis gratia; in Capita diſtinguam, ac primò de *Inflammatoriis* Febribus dicendum eſt, deinde de *Colliquativis*.

C. A. P. II.

De Febribus Inflammatoriis in genere.

FEbris *Inflammatoria* ea eſt quę habet notabilem alicujus *Membranæ, glandulæ Viſceris* vel *Artus* Inflammationem ſibi conjunctam, non autem antecedentem. *Notabilem & Conjunctam* dico, quia *Furunculi*, aliæque minoris notæ Inflammationes partem aliquam externam paſſim obſident, cùm tamen *Febris* præſentis indicia non abſint, quia iſtę *inflammationes* accidentales à peculiari ſingularis alicujus partis, potiùs quàm ab univerſali ſpirituum & Sanguinis *ataxia* oriuntur: Cùm vero iſtiuſmodi accidentales *Inflammationes* magis notabiles fiant, febrem Symptomaticam nonnunquam accedunt; præſertim ubi Viſcerum aliquod, vel membrana nobilior iis afficiantur, cujus dolor perpetuus, atque in dies creſcens tonum ſpirituum ac Craſin Sanguinis multum interturbat ac demùm evertit. At hanc febrem à ſingularis partis dyſcraſia primùm ortam, quæque, parte affecta in ſtatum integrum reſtituta, ſponte cedere ſolet ab inſtituto præſenti alienam impræſentiarum omitto. In *Morbis univerſalibus primariis* (quæ noſtra provincia ſunt) pro varia partis inflammatæ textura, ſive fuerit Glandulosa, Tendinota, Membranacea, vel Muſculoſa, Speciem admodum variam Inflammatio induit. Interdum Membrana efflorescentia mera, ſine Dolore vel tumore, afficitur; & iſta efflorescentia rurſus vel plana eſt & æqualis, uti *Cuticula* in *febre Scarlatina*, vel interpuncta, ut in *Morbillis*. Aliquando Membrana inflammata inæqualis evadit, atq; ad exulceran. dum apta, non ſine dolore & ardore; Talis eſt Inflammatio cutis veræ in *Variolis Erysipelate & Herpete*. Glandulę inflammatæ in *Ophthalmia* copiam Icoris puriformis effundunt, glanduloſæ Oris & Faucium partes in *Anginâ & Odontalgiâ* Lymphæ ſalivalis magnam copiam exſpuunt, non ſine tumore notabili & dolore excruciante, Muſculi autem & parenchyma viſcerum Tumore, Dolore, Ardore cruciantur, & demùm Apozematis pure copioſo refertis fœdantur. Muſculorum Tendines in extremis Artubus aut Articulis conſtricti, ut in *Arthritide & Rheumatiſmo* aut ut exquiſitiſſimo dolore, ardore flagrante, ac tumore immenſam molem ſucto afficiantur, nuſquam exulcerantur. Adeò diverſa eſt harum Inflammationum, atq; ſymptomatum inde ſubortionum indoles, ut paſſim apud Authores, quaſi morbi toto cœlo diſtantes, nominibus diſtinctis, [*Rheumatiſmi ſcil. Morbillorum, Variolarum, Eryſipelatis, Herpetis, Apoplexiæ, Spaſmorum, Phrenitidis, Ophthalmiæ, Odontalgiæ, Otalgiæ, Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritidis, Colicæ, Inflammationis Teſticulorum, Mammarum, Hepatis, Renum, Veſicæ, urinariæ*, &c. deſignentur, reſpectu habito ad Symptomata Vehementia à texitura partis affectæ orta, potius quam ad *Febrem Inflammatoriam* & venenatum Fermentum intus deliteſcens, quod ſymptomatis cauſam dat. Unde pagina curationis utraq; *V. S. Epithematis, Fotibus, Linimentis, Hauſtibus anodynis, Emul-*

ſionib.

ſionibus, *Apozematis & Julaptis temperantibus*, cæteriſque id genus Remediis ad Symptomata ſpectantibus adimpletur, dum ſicco pede Morbus primarius, una cum ejus Causa præteritur [quod in *Erysipelatis*, *Rheumatiſmi*, *pleuritidis*, cæterarùmque Febrium Inflammatoriarum curatione; quotidiana Obſervatione patet) & ea ratione Morbi vel diutiſſimè protrahuntur, vel Ægroti artificiosè occiduntur. Quam ob cauſam, haſce Febres, quibuſcunque omnibus ſparſim apud authores hic illic deſignatas, in unum Faſciculum collecta, in ſpecies certas partiri ac dividere lubet, ut Indicationes curativas veras pro ratione partis inflammatæ varia ex rei ipſius natura eruam, atque Methodum Curationis ad Rationis normam curatam, & minimè Empiricam inſtituam, Diſquiſitione generali priùs habita de Natura peculiari, Cauſas ſtadiis ac gradibus diverſis, Signis Diagnoſticis & prognoſticis, atque Curativis harum Febirum Indicationibus.

(*a*) Quod ad Natura *Febris Inflammatoriæ* attinet, illa parum à *ſynochet* præſertim *ſpuria* diſtare deprehenditur, niſi quod *Horror*, *Riger*, cæteraque id genus colluctantis Naturæ Symptomata in primo Morbi inſultu, quia Spiritus plus ſolito irretiti, non adeò libere hoſtem adoriuntur, magis ingraveſcant, atque diutiùs protrahantur. Quampriùm verò ſeſe expandere incipiant, Artus aliquis, Membrana, Glandula, vel aliquod ex Viſceribus, ſive quia Venenum hanc vel illam partem præ cæteris petat, ſive quia pars natura debilis, ſit, vel nuperà frigore injuriam acceperit (illico ob ſpaſmodicam fibrillarum contractionem, dolore punctorio & vellicante corripitur, modo ob peculiarem ſuam texturam ejuſmodi Senſationis non fuerit incapax: Atq; inde demum fluxu Sanguinis libero per tubulos fibrillam coarctatarum quadantenus præpedito, ex cruoris ſtagnatione Lympha acris in partibus vicinis extravaſata coacervatur, unde dolore præcedenti tandem Tumor, Ardor & Rubebo ſenſim accedunt, nec non fortior Arteriolarum vibratio, ut Sanguis vi quaſi præternaturali per pates haſce compreſſas & anguſtatas propelli queat, Hæc eſt brevis & aperta incipientis Inflammationis, ejuſque ſignorum Pathognomonicorum deſcriptio, & vera Ætiologia: Durat autem *Inflammatio* donec Arte vel Natura Venenum Febrile [primaria Inflammationis cauſa) deleatur, vel Spiritus ipſi interimantur, hoc eſt, donec Criſi ſalubri vel funeſta certamen dirimatur; licet ut plurimùm, ubi Venenum mitius eſt, & Spiritus quotidie in certamine ſuperiores evadunt, Febris naturam *Synochos* participat, & Inflammatio exacerbationibus & remiſſionibus ſingulis vel alternis diebus, ſtata hora, alternatim recurrentibus, diſtinguitur. Quod ſæpiſſimè, (præſertim in Febribus *Rheumaticis* & *Erysipelatoſis*) videre eſt.

(*b*) Cauſa hujus Febris immediatè *Continens* eſt, Implicatio Veneni ſolito major cum Spiritibus, adeò ut non ſine multo niſu ſeſe expandentes & hoſtem adorientes inſtatum explosivum adigantur. Cauſa *Evidens* ſeu *procatarctica* ab Athmoſphæra petenda eſt: Siquidem *Anginæ*, *Pleuritides*, *Ophthalmiæ*, *Variolæ*, *Morbilli*, *Febres Scarlatinæ*, cæteræque id genus Febres Inflammatoriæ à particulis deleteriis cum ambiente aere commiſtis ſæpenumero *Epidemiæ* evadunt; Quotieſcunque autem Sporadicas eſſe has Febres contigerit, & tantummodo à veneno intus nato ortas, *Frigus* aeris externis in poros Cutis invadens, œconomia Spirituum interturbando, atq; inde vires Veneni delitescentis ſopitas excitando, Venenum hoc in actum ducere fere ſemper obſervatur. Hinc ratio reddi poteſt, quare Pars à frigore externo maximè affecta, Inflammationis ſubſecuturæ præ cæteris obnoxia ſit, niſi ob debilitatem texturæ Fibrarum alicujus alterius partis præcedentem, vel genium peculiarem Veneni unam partem præ alia affectantis, id ſecus evenerit.

(*b*) Signa *Diagnoſtica* Febris enumerare & deſcribere forſan haud operæ pretium

[a] *Febris Inflammatoriæ Natura.* [b] *Cauſa Continens & Procatarctica.*
[c] *Symptomata Diagnoſtica.*

Verum quo ſtadia varia atque gradus hujus Febris diverſi clarius innoteſcant, & inde ejus Theoria generalis accuratior formetur, & Prognoſtica, & indicationes curativæ certiores ſtabiliantur, totam rem [quantum operis inſtituti brevitatis patitur) exemplis ſuccinctim illuſtravimus. (a) Ac primo Venenum quod propria ſua Natura in *Scarlatina* ac *Morbilloſa* Febre cuticulam petiit, eius Fibrillas contrahit, & Membranam demùm inflammat[ut ut ex hac Tuberculorum conſtrictione & ſanguine inibi ſtagnante rubedo quædam plana & univerſalis vel interpuncta inducatur) ob tenuitatem tamen membranulæ affectæ, vix aliquam ſenſibilem craſſitudinem vel intumeſcentiam creat, nullumque ardorem vel dolorem præter pruritum; quippe textura quadam peculiari fibrillarum providentiâ Naturæ conflata eſt hæc membrana, quæ ſenſationem potius habetat quam acuit. Febris hæc, licet *Simplex & Genuina*, tamen more *Synochon* uno tenore progreditur, atque durante apparatu effloreſcentiam præcedenti [quod ſtadium ſpatio bidui vel tridui abſolvit) uſque ad ſtatum a veneno Spiritus ſuperante, *Comate*, *Deliriis*, *Spaſmis*, reliquoque id genus Malignitatis ſatellitio ſtipatur. Effloreſcentia autem in Cuticula apparente, ſtatus Morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, à quo tempore Febris, nec non Inflammatio, cæteraque Symptomata Febrem comitantia [modo Febris fuerit ſimplex] ſponte & ſenſim Criſi perfecta finiuntur, In conſtitutione autem *Epidemia* ubi à ſpiritibus ferè enecatis, ægrè admodum Venenum ſubigitur, effloreſcentia ab initio minus vivida deprehenditur, & ſtatus morbi ad x. xiv. xxiv. diem ſæpenumero protrahitur. Atque hanc Febrem fere ſemper cum *Peripneumonia*, *Angina Ophthalmia* aut graviori aliqua inflammatione glandulosa conjunctam Ægrotantem è vivis ſuſtuliſſe obſervavi. Nonnunquam etiam poſt Inflammationem peractam, Febrem primum in Simplicem *Synochi* atque inde demum in *Synochon* vere malignam ac funeſtam tranſiiſſe novi, ubi poſthabito *Corticis Peruviani*, vel cujuſdam alterius Antidoti uſu, ſpiritus in certamine *Alexipharmacis* duntaxat ſuffulciebantur.

(b) In Febre autem *Variloſa* & *Eryſipelatoſa*, ubi Venenum ſponte ſua Cutim veram, ſenſu exquiſitiſſimo præditam, & incraſſeſcendi capaciſſimam, ſimul ac Cuticulam petat & inflammet, Rubedo, Dolor, Ardor, Tumor, cæteraque Inflammationis exquiſitæ indicia accedunt. Cutis in Febre *Variloſa* Exanthematis ubique referta & interpuncta eſt, quæ deinde in Apoſtemata matureſcunt, & tandem in Ulcuſcula abeunt: In *Eryſipelatoſa*, æquali tumore in magnam molem aucto cutis afficitur, & demum exulcerata cuticula à cute ſejuncta, veſiculas Lympha acri vel pure turgidas refert. Spiritus à Veneno in febre *Varioloſa*, ut ut ſimplici & legitima quadantenus deletos eſſe ac depreſſos durante apparatu, ſeu primo Morbi ſtadio, *Comate*, *Vigiliis*, *Deliriis*, *Spaſmis*; cæteriſque Malignitatis Indiciis tunc temporis manifeſtis conjicere fas eſt. Hoc ſtadium vero Morbus ut plurimum bidui vel tridui ſpatio decurrit. Quo finito, intra triduum, cum Exanthemata ſeſe omnia in conſpectum dederint, Febris ſenſim declinat, & demùm Criticè quaſi exulat. Ubi vero Spiritibus à Fermento magis Virulento diſſipatis, hanc Febrem *Spuriam* eſſe contingerit, Exanthemata magis frequentia & minus vivida ab initio apparent, & ob Spirituum debilitatem multo tardius matureſcunt, & veneno adhuc intus deliteſcente febris per totum Morbi decurſum protenſa demum ſub finem maturationis, ſcil. die Morbi xi. xiv. xvii. primum in *Synochi* & poſtea, idque ſæpiſſimè in funeſta *Synochon* terminatur. *Eryſipelatoſa* autem febris *Genuina* ab initio uſque ad finem [nimirum à veneno minùs deleterio orta] *Synochos* indolem refert, & ſingulis vel alternis diebus exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus genium ſuum prodit. In ἐξάρσει autem, ſingulorum paroxyſmo-

(a) *Differentia inter morbillos genuinos & ſpurios.*
[b] *Differentia inter Variolis ſpurias & genuinas.*

xyſmorum inflammatio in partem affectam latius ſerpit, vel ſaltem novam occupat, donec demum Arte vel Natura febrile fermentum deleatur aut ſpiritibus à Veneno prorsùs triumphatis & enecatis, Febris, Natura jam ſuccumbente in malignam *Synochon*, cum Deliriis, Comate, Spaſmis & cæt. conjunctam immutetur. Quo facto, Inflammatione declinante mors prę foribus adſtat. Ubi vero à Veneno magis delererio Spiritus irretiti adeò prętermodum fuerint proſtrati, ut Dolor in parte inflammata mitis ſentiatur, atque ardor & Rubedo langueant, febris à primo inſultu eſt plane *Synochodes* maligna, & Eventum funeſtum denunciat.

(*a*) Quod ad *Herpetem* attinet, venenum iſtius Morbi author. Cutim veram ſimul ac Cuticulam ſicut in *Erysipelate* petit, & utramque inflammat, inibique tuberculos *Semen Milii* referentes hinc inde conglomeratos, & ad exulcerandum aptos efficit, ardore & pruritu potius quam lancinante & ſpaſmodico dolore moleſtos, ut ut non procul à partibus *Herpete* affectis, & poſt eruptionem, dolor *erodens* à ſpaſmodica Fibrarum conſtrictione ortus ferè ſemper ſentiatur, donec veneno morbifico deleto Spiritus non amplius laceſſantur, & Spaſmodico ſtatu liberati ultro quieſcant. Hoc facto Dolor, una cum Ardore, Pruritu, cæteriſque Inflammationis præſentis indiciis evaneſcit. Febris hanc Inflammationem concomitans eſt prę ter omnes alias, quot quot ſunt, mitis & benigna, atque ex Urina, Pulſu, Lingua, vel Temperie ægrè admodum perceptibilis, unde de ea apud Authores altum eſt ſilentium rariſſimè præterea funeſta eſt. Tempore vero Decubitus exacerbari ſolet & *Vigiliis Inflatione inquietu, calore auctо* & *Sitt*, ſeſe aliquatenus prodere. In ſingulis hiſce exacerbationibus Inflammatio ſenſim in partes vicinas ſerpit, vel alias diſtantes occupare, incipit, indeque nomen *Herpetis* ſortita eſt.

(*b*) Quoties vero Venenum pro genio ſuo peculiari Artus petat, eoſque inflammet (uti in *Arthritide* & *Rheumatiſmo*) dolor ſentitur exquiſitiſſimus à firma ac enſifil compage Fibrarum tendinoſarum ſpaſmis vellicata ortus, tumores tamen & Ardor non ſemper eodem modo ſe habent, ſed pro copia & acrimonia ſeroſi laticis, è Sanguine in tubulis Fibrarum Spaſmis anguſtatarum retardato eliciti, ac in earum interſtit. is extravaſati, nunc majores, nunc minores, reperiuntur, *Rubor* ſæpe, præſertim ubi Artus majores afficiuntur, nullus eſt; quippe Inflammatio ad cutim non pertingit. Nunquam etiam hic Tumor ut ut inflammatus in *Apoſtema* terminatur, quod colluvici ichoroſæ & tendina ſcatenti proprium eſt. Febris *Rheumatica* quę huic Artuum Inflammationi cauſam dat, quantum Ego obſervavi, ut plurimum, ſicuti Herpetica ante memorata, eſt Benigna, *Intermittenti* vel ſaltem *Synochi* cognata, & exacerbatione, & remiſſione Quotidiana vel Tertiana genium ſuum prodit, atq; in unoquoq; Paroxyſmo, vel in alio Artu novam Inflammationem excitat, vel ſaltem in priori declinantem inſtaurat. Ad modum *Intermittentium* ſæpius valde Chronica eſt, & nullo certo dierum termino definita rariſſimè etiam invenitur peracuta aut funeſta, ut ut viam ſternat ad plurimos fatales Morbus; durat etiam quo uſque Arte vel natura venenatum fermentum activum ſubigatur, & ex leviſſima quavis occaſione im Artis noſtrę opprobrium revireſcere ſolet. Nunquam autem hactenus febrem hanc *Spuriam* vel malignam obſervavi, ſiquidem quoties ab *Epithematis* vel *Emplaſtris* repercutientibus ad partem inflammatam applicatis, vel quacunque alia mala praxi, vel accidente, venenum derepente auctum fuerit, ſpiritus inde improviſo deleti, ſicut in *Apopleticis*, ſine luctа, momento temporis corruunt; ubi verò longo & ſæpius repetito prælio ſenſim ſpiritus vincatur, Chronica quadam *Vomitione Apyrexia Vertigine hydrope*, aut alio id genus ſymptomate funeſto, magis chronico, confectus ægrotans, gradatim & ſine Febre ultimum claudit diem. At de *Rheumatiſmo* fuſius poſt hac agendum eſt.

Quod attinet ad Inflammationes *Muſ-*

cu-

[a] *Febris Herpetem comitans, omnium mitiſſima & ſemper benigna.*
[b] *Rheumatiſmus nunquam ſpurius.*

culorum, *Viſcerum* & *Glandularum*, illæ omnes ferè ſunt ejuſdem indolis, *Pulmo*, *Renes*, *Hepar*; *Mammæ*, *Teſticuli*, *Uterus Glandulæ Pharyngis*, *Oculorum*, aut aliæ quæcunque; à Veneno peculiarem parte affectante fuerint impetitæ, & cum Dolore, ardore, Rubore & Tumore, cæteriſque exquiſitiſſimi hujus ſymptomatis Criteris conjungitur, & intra circuitum ſeptem vel novem dierum ut plurimum in Apoſtemata & Ulcera deſinunt. Febris etiam, quæ harum Inflammationum cauſa eſt (ſive fuerit *peripneumonica*, *Nephritica*, *Hepatica*, *puerpera à Mammis vel Utero inflammato orta*, *Teſticularis*, *anginoſa*, *Opthalmica*, vel alia quæcunque, modo fuerit genuina & ſimplex) eſt ſemper begnina, à primo Inſultu, uſque ad tempus Maturationis, ſpeciem exacerbationis & Remiſſionis haud levem quotidie exhibens [ſpiritibus nempe à veneno irretitis potius quam deletis aut fractis.] Poſthac vero cum die ſeptimo vel nono Pus fieri incipit, poſt incertos Rigores, Genium Febris *Remittentis* non *Intermittentis* ipſius palam inducit, cum Algore, Calore & Sudore, qui ſingulis vel alternis diebus, hora ſtata ſeſe ordine excipiunt ſociata, niſi ex profuſis Venæ-ſectionibus perperam adhibitis, vel alia mala praxi, ſive Accidente ſpiritus nimium peſſundentur, atq; venenum inde vires colligat, & ſuperius evadat; unde febris illicò mutetur in *Synecon* malignam cum ſudoribus Colliquativis, vigiliis, Comate, deliriis, Subſultibus Tendinum, cæteriſque Malignitatis indiciis conjunctam.

(*a*) Hac febrium Inflammatoriarum *Theoria* ex rei ipſius natura petita, facilè admodum *prognoſtica* generalia inveniuntur, quorum veritatem ut plurimum eventus comprobabit. Scil. 1. Omnis *Febris Inflammatoria quamvis ſimplex & genuina*, periculoſior eſt, & curatu difficilior quam *Sinochis* legitima, ob ſymptomatum vehementiam, quę à niſu ſpirituum ſuborta, haud raro vitam Ægrotantis citiùs in diſcrimen ducunt, quam primarium Venenum: Et quoniam curativas Intentiones plures miniſtrat, caſq; nonnunquam inter ſe diſcrepantes. Nullatenus verò hæcce febris [generaliter loquendo] *Malignam* æquat, vel quoad periculum, vel quoad curationis difficultatem; quippe ſpiritus inordinatos compeſcere, nõ adeò difficile eſt ac deletos reſtituere, quod idem eſt ac ab Orci faucibus Ægrum eripere: mors enim eſt ſolummodo extinctio flammę vitalis, ſeu omnimoda Spirituum deletio; ideoque Febris maligna eſt ipſiſſimo Mors incœpta. 2. *Febris Inflammatoria genuina* cum vegeta Inflammatione ſociata quęcunque fuerit, minus in ſe periculi continet quam *ſpuria*: ſiquidem hæc, ut ut cum ſymptomatis ſub initium minus moleſtis conjungatur, ſemper Naturæ languorem & diminutum ſpirituum robur indigitet indeque Comata, Deliria, ſubſultus Tendinum, cæteræque funeſtæ Malignitatis notæ ſubpullulant. Quo igitur hæcce febris magis minuſve fuerit *genuina*, eo cęteris partibus plus minus periculoſa eſt. 3. Hæ febres in genere eo magis periculoſæ ſunt, ac curatu difficiliores, quo intenſior gradus Veneni morbifici, & quo nobilior fuerit pars affecta. 4. Quamdiu hæc febris *Synochi* refert evidentibus ac ſtatis exacerbationibus ac remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus diſtincta, quod ad febrem ſpectat, res eſt in vado. Adeò enim mite eſt venenum; ut ſpiritus de illo in unoquoq; certamine victoriã reportent, & crebris expanſionibus febrem tandem profligent; vel ſaltem *corticis peruv-* opportunè & rite exhibendi, unde Febris penitus ſubigi queat occaſionẽ miniſtrant. Hinc fit quod hæ *Febres* (ac præſertim *Rheumaticę*) nonnunquam diutius protrahantur ac quaſi Chronicę evadant, tarius tamen, ſi unquã, funeſtę obſervantur, niſi poſtquam ſpeciem ſuam propriam mutaverint. 5. Ubi verò hęc *febris* gradu veneni ſenſim aucto à *Synochi* in *Synecon* tranſeat, & cerebrum comate & deliriis, ac Syſtema nervoſum à Spirituum extinctione, ſubſultibus ac ſpaſmis afficiatur, plurimum funeſta eſt, & curationem admittit admodum difficilem, ſi ullam. Quod non tantum in febribus Eryſipelatoſis, Variolo-ſis, Peripneumonicis, cæteriſque pejoris notæ; ſed in *Scarlatina*, *Morbilloſa Odon-*

tal-

[a] *Prognoſtica.*

talgica vel *Otalgica* ipſa paſſim videre eſt. 6. *Febris* autem hæc quoties à primo inſultu *ſynechis* ſit, & malignitatem ſuam in Cerebro & genere Nervoſo prodat (quod in variolosa, Morbillosa & Scarlatina Febre ſæpiſſimè accidit) non adeò funeſtum Prognoſticon exhibet, modo ex inſueta pulsus debilitate, & eruptione plus ſolito languida, extinctorum ſpirituum indicia non appareant. Namq; brevi ex Naturæ lege quaſi perfecta Criſi, Venenum in partes externas exterminatur, quod primo conflictu ſpiritus fudit ac ſuperavit; Veneno autem [causa Febris] ſublato, ceſſat lucta ac Febris 7 *Febris* hæc conjuncta cum Inflammatione Glandulæ, Viſceris, vel Membranæ cujuſcunq; intus ſitæ, periculoſior eſt, cæteri paribus, quam ubi Muſculus vel pars aliqua exterio Inflammatione affecta fuerit: partes enim interiores ſunt magis nobiles atque munia vitæ ipſi neceſſaria haud raro obeunt, indèq; eorſi quęvis Diſcraſia, multo magis Inflammatio, functiones lędendo vel evertendo, non poteſt non plurimùm toti machinæ officere, atq; vitam in ſubitum diſcrimen ducere. Ex. gr. In Febre *Pleuritica* & *Peripneumonica* à Spaſmodica & dolorifica Pulmonis contractione, ejus Inflammationem comitante, Reſpiratio adeo ad vitam neceſſaria, in tantum prępeditur, uti Ægri ſępe ſuffocati brevi fatis cedere cogantur. Idem in Febre *Antigona* non raro accidit, ubi ex Inflammatione & Tumore Glandularum *Pharyngis*, vel potiſſimum *Laryngis* altius reconditarum, Reſpiratio ſimul ac Deglutitio cum ſummo Ægrotantis diſcrimine lęduntur, vel penitus abolentur, unde miſerè ſuus Ægер famelicus ſimul ac ſtrangulatus ſępenumero ſummum oppetat diem. Simili de causa *Feb. Phrenetica* fere ſempre funeſta eſt ac peracuta: quia, nempe obviciniam Meningum Inflammatarum, Cerebrum, Officina ipſa ac ciſterna ſpirituum, nec ſpiritus debitè elicere, nec tori machinæ ſuppeditare valet: At hac parte œconomię animalis eversa prępiti lapſu Antomaton corruere neceſſe eſt. Pari ratione, ubi *Inflammato Ventriculo* alimentũ ad juges Sang. expenſas inſtaurandas haud amplius in Chylum convertatur; ubi *Pancreate* aut *Hepate* inflammato, liquor pancreaticus & partes Biliosę ægrè in poſterum è maſsa generali ſecretæ, in ea congeſtæ maneant, nec ampliùs per proprios ductus in Inteſtina amandentur ad uſus neceſſarios à natura deſtinatos: Ubi *Renibus* inflamatis ſeroſæ ſang. partes non amplius inibi ſecernantur, ſed in maſsa ſanguinis congeſtæ, ſpiritus demum quaſi inundant ac ſubmergunt, ac in ſpaſmos fatales adigunt; Febris conjuncta ob partis affectæ uſum ac dignitatem, naturam æquè funeſtam ac priores ſortitur, ut ut ruinam non adeo præcipitem inferat, Indèque licet diutiùs protrahatur Morbus, difficillimè tamen curationem admittit. Inſuper Fontes ipſius Vitæ *Cor.* nempe & *Cerebrũ* cum Viſceribus Membranaceis cæteriſq; partibus intus ſitis præ cæteris communicant, atq; ab iis plurimùm patiuntur; unde tota machina citiùs (ut aiunt) in conſenſum trahitur: ideoque licet mite fuerit primarium Venenum, Febris tamen conjuncta inde deterior, ac curatu difficilior redditur; quod in *Febre puerpera* ab Inflammatione Uteri orta abunde patet. Denique omnibus in Medicina mediocriter verſatis notum eſt Inflammationem vegetam (ubicunq; fuerit) poſt ſeptimum vel nonum diem in Apoſtema & Ulcus faceſſere ſolere; Atq; Ulcus illud in partibus interioribus, ad quas *Abſterſivorum* & *Sanativorum* Remediorum vires non fractæ vix, aut ne vix pertingere queant, magna cum difficultate curari, & funeſtos admodum Morbos accerſere. Hujus farinæ eſt *Vomica pulmonum*, cui funeſta *Tabes*, atq; ex Vomicæ ruptura haud raro *Empyema* æquè funeſtum, una cum *Febre Hectica* & tandem Intermittente ſubſequitur, unde Febris primaria ut ut ſponte exul altera æque fatalĩ excipitur.

[a) Duo in genere *Indicantur* in curatione Febris Inflammatoriæ neceſſaria: Deletio ſc. veneni Febrifici, & Niſus ſpirituum venenum adorientium immodicè Temperatio, & Sympt. moleſtor. & periculoſor. inde ſubortor. allevatio. Primum indi-

[a] *Indicationes generales.*

indicatur à Febre ipsa, Alterum à genio Febris peculiari quatenùs Inflammationem comitem habeat. Venenati Fermenti virulentiam, indoles Febri varia non uno modo abolendam indicat; sc. vel promovendo spirituum expansionem *Alexipharmacis*, *Vesicatoriis* & reliquis quæ eorum vires sopitas exsuscitare valeant, quoties ex Inflammatione plùs solito languida & genio Febris *Synochon* sapiente eam esse *Spuriam* appareat, atq; spiritus Malignitate deprimantur. Vel tempestivè & copiosè ministrando *Corticem Peruvianum*, sive quamcunq; aliam Antidotum, ubi ex vegeta partis affectæ Inflammatione, atq; manifestis Febris exacerbationibus & remissionibus constet, eam à mitiori veneno oriundam Simplicem fuisse, atq; *Synochoas* indolem induisse, atq; inde sat virium spiritibus superesse ad facultatem Remedii *Alexipharmacam* in actum deducendam, Nisus verò spirituum, seu Orgasmus eorum efferatus ac Spasmodicus, qui Symptomatis dolorificis & periculosis Inflammationem haud rarò comitari solitis causam dat, cohibendus est *Venæ sectionibus* repetitis, cæterisq; id genus *Evacuationibus*, ac usu *Opiatorum* copioso ac frequenti, &c. Ea lege tamen ut non sine evidenti necessitate, nunquam verò in Veneni incrementum, & spirituum extinctionem promovendam, adeò ut Febris benigna & simplex in Malignam vel spuriam transeat, istiusmodi Remedia exhibeantur.

Diversa autem harum Febrium indoles à Nobis jure merito postulat, abrupto hoc discursus generalis filo in re tanta atq; ad Praxin ipsam spectante, ad species harum Febrium differentes descendamus quas tam à varietate Fermenti venenati, quàm à Textura patris Inflammatione obsessę singulari, adeò longè à se invicem distare observavimus, ut jam vita Ægrotantis à Veneno, jam ab Inflammatæ partis affectu, in discrimen duci videatur; Unde Indicationes Curativæ admodùm diversæ non possunt non ministrari, atq; methodus medendi æquè diversa postulari. Ideòq; pensi quod reliquum est absolvemus pertractando singula Morborum Capita, passim apud Authores invenienda, seriatim secundùm methodum nostram disposita, Exordium autem sumemus à Morbis illis qui Inflammatione per totam *Membranam* corpus investientem sparsa vel ab una ejus parte in alteram serpente aut singulos Artus simul vel successivè occupante insigniti, præ cæteris titulo *Morborum Universalium* potiri videantur. Cujusmodi sunt *Morbillis* & *Febris Scarlatina* in Cuticula efflorescentiam universalem excitantes, atque *Variolæ*, *Erysipelas*, *Herpes*, qui Morbi exanthematis, & Tumoribus Inflammatoriis totam Cuticulam fœdare solent, & denique *Rheumatismus*, qui unum Artum nunc, nunc alium inflammat ac tumefacit. Posthac descendemus ad Febres cum Inflammatione alicujus Glandulæ, Visceris, vel Membranæ particularis conjunctas, ubi *Apoplexiam*, *Letbargum*, cæterosque Morbos soporosos cum Inflammatione partis Cerebri Corticalis sociatos; Ad *phrenesin*, *Anginam*, *Opbthalmiam*, *Otalgiam*, *Odontalgiam*, *Pleuritidem*, *Peripneumoniam*, *Colicam Ventriculi & Intestinorum*. Agmen denique claudent Febres quas Inflammatio Hepatis *Renum aut Vesicæ Urinariæ*, *Testiculorum*, *Uteri vel Mammarum*, comitatur.

A *Morbillis & Febre Scarlatina* incipiam, in quibus venenatum miasma modo singulari massam Spirituum & Humorum exagitat, eamque ita disponit, ut particulæ fermento imbutæ ad poros Cuticulæ adaptatæ, atque in ibi secretæ, ejus Fibrillas constringendo, eidem efflorescentiam universalem Inflammatoriam inducant.

CAP. III.

De Morbillis & Febre Scarlatina.

(a) MOrbus, qui passim apud Authores hoc nomine designatur, est Febris conjuncta cum efflorescentia Inflammatoria, hic illic totam Cuticulam distinguente. *Cuticulam* solummodo hac efflorescentia obsessam esse ἀυτοψία constat, quę inde 1. ejus momento ru-

Morton Opera Medica.

(b) *Indicationes generales.*

bedine & levi calore ubique perfunditur, deinde in Morbi ἀκμῆ quamprimum ſc. acri humore eroſa turgeſcere atq; à cuticula ſeparari incipiat, inæqualem quandam aſperitatem prodit, demum verò evaneſcente efflorescentia, ſquammarum ad inſtar decidit. Efflorescentiam hanc ſemper, interſtitiis, figura diverſa, oblonga ſc. quadrata, vel multangula prœditis variegatam obſervare eſt: namq; non una continuata Inflammatione ſeu Rubedine, uti in *Febre Scarlatina*, perfunditur Cuticula. Quo Criterio duntaxat hæc efflorescentia ab altera quæ *Febrem Scarlatinam* comitatur dignoſcenda eſt, Dolor autem hanc Inflammationem, ut ut à conſtrictione Fibrarum Cuticulæ ortam non comitantur, ob cauſam priùs memoratam. Neque Tumor aliquis palpabilis adeſt, quippe hæc Membranula tenuiſſima incraſſeſcere & acuminari more Cutis veræ haud poteſt; Quo pacto præſertim *Morbilli* à *Variolis* dignoſci poſſunt, quæ ab ipſo initio more exanthematum ſive tuberculorum intumeſcentia retinente tactui palpantis, ſeſe palam produnt. Denique liquor ille tenuiſſimus & acerrimus qui è ſanguine in tubulis fibrillarum Cuticulæ coarctatarum ſtagnante extravaſatus eas corrodit, nunquam in Pus maturatur, (uti in *Variolis* ſolet) ob peculiarem ſuam indolem, ei affinem, quæ è Tendinibus & Nervis in rheumatica Inflammatione ſcatet.

[*a*) *Febris* quæ cum hac efflorescentia conjungitur (quod de *Scarlatina* & *Variolosa* dictum ſit) indolem quandantenùs peculiarem ſortita eſt, cùm enim ſit *genuina* & maximè *benigna* eſt tamen peracuta, quam citiſſimè varia ſua ſtadia peragrat, & nihilominus criſi ſalubri finitur; unde vires Spirituum Venenum adorientem fere integras eſſe conjicere licet. Ex *Comate* autem, *Deliriis*, *Vigiliis*, *Subſultibus Tendinum*, cæteriſq; id genus vacillantium Spirituum à veneno deleterio percitorum Symptomatis vehementioribus, & uno tenore progredientibus à primo in Inſultu *Synochon* eſſe ac Malignam ſuſpicari fas eſt. Genium autem ac proſapiam hujuſce Febris clariùs percipiemus ſi rationem diverſorum Syptomatum in variis ejus ſtadiis ſuboriri ſolitorum conſideremus, ſc. in Apparatum efflorescentiæ; ſtadio ſc. in quo ex Symptomatis in dies auctis Febris ad Incrementi finem perveniſſe videatur; In efflorescentiæ vigore, qui ſtatum; atque ejuſdem declinatione, quæ Criſin Morbi continet.

(*b*) In apparatu efflorescentiæ, ſeu primo Morbi ſtadio, (quod in Morbillis *Benign.* & *Sporadicis* à mitiori veneno intus nato ortis xxiv. horis, aut ſaltem bidui vel tridui ſpatio conficitur, ut ut in *Malignis* & *Epidemiis*, id ad ſeptimum aut octavum diem nonnunquam protendatur) præter *Algorem*, quo ſpiritus à primo inſultu veneni improviſo fere enecati & extincti tentantur, atq; *Horrorem*, *Rigorem*, *Oſcitationem*, *Pandiculationem*, *Ægritudinem*, *Nauſeam*, *Vomitionem*, *Jactationem Inquietam Vertiginem*, *Cephalalgiam*, *Laſſitudinem ulceroſam*, *Lumbaginem*, cæteraque id genus Symptomata à primo, niſu, ſeu lacta difficili ſpirituum irritatorum, atque inde hoſtem adorientium prævenientia; præter *Sitim* immenſam, *Fœditatem oris*, *Cuticulæ ariditatem*, cæteraque Symptomata à Calore, & ſpirituum ſeſe expandentibus orta. Præter hæc generalia Symptomata (inquam) quæ Febrem quamcunq; comitantur, *Pathognomonica* quædam quę nullam aliam præter hanc febrem, *Scarlatinam* huic cognatam, & *Variolosam* conſequuntur, vim Veneni valdè deleteriam, indeq; ſummam ſpirituum oppreſſionem, ac maſſæ humorum Colliquationem ſignificant: Pulſus nimirum *debilis* ac *celer*; *Reſpiratio* admodum *cita* & *anhelosa*, *Hypochondriorum oppreſſio* & *anguſtia*, *Urina pallida* ac *tenuis*, vel ſaltem *Rubedine* non multùm tincta, aut *contentis* ſaturata, *Affectus Cerebri comatoſus*, vel *vigiliæ pertinaces*, *Subſultus* Tendinum frequentes; nonnunquam etiam à contentione ac vacillatione Spirituum *Spaſmi manifeſti*, & *Delria prorsùs efferata*, *gravativa palpebrarum debilitas*, *Oculorum Rubedo*, *pun-*

Gura

(*a*) *Natura Febris Morbilloſæ in variis ſuis ſtadiis.*
[*b*) *Apparatus efflorescentiæ & Incrementum febris.*

Tussis dolorifica, ac *Lachrymæ involuntariæ*, adeò ut Æger oculos difficulter admodùm aperiat, vel lumen aspiciat: In *Gutture Dolor ulcerosus* ex acri Lympha per Glandulas Pharyngis excreti, *Raucedo clangosa* ex eadem Lympha Trachæam seu Tympanum sonorum obducente; Tussis perpetuò *molesta*, immanis ac *ferina*, à Bronchiis eadem acri lympha indesinenter lacessitis; sternutatio nonnunquam fere perpetua ab eadem lympha papillas mammillares irritante. Cuncta hæc symptomata, tùm Pathognomonica, cùm generalia in hoc stadio Morbi in dies augentur, donec Febris paulò ante efflorescentiam ad *ἀκμὴν* suam perveniat. Atque equidem hæc præpropero Febris incremento, atque repentina symptomatum vehementia *Febris Morbillosa* genium suum maximè prodit: atque ab hac lucta subita & vehementi non tantum vires spirituum fortes & fere integras & veneni gradum molestissimum esse ac deleterium concludere licet, sed etiam Febrem ipsam, ut ut à Veneni excessu præter modum Maligna in hoc stadio videatur ob vires spirituum non irritatione diutur na fractas aut fatigatas, Crisin salubrem, eamque repentinam habituram fas est conjicere, qualem nulla alia Febris nisi *Scarlatina & Variolosa* usquam habet, Ubiverò in *Morbillis Epidemiis* & veré *Malignis* à veneno spiritus plus obruuntur & perfundantur, minùs acriter hostem adoriuntur: & symptomata sub initium non adeò sæviunt; Febris hoc stadio longiùs protracto, & Crisi diutiùs expectata tardiùs ad *ἀκμὴν* pervenit, atque spiritibus ex his morbis maximè prostratis, eventus magis dubius, ac sæpe funestus redditur.

(*a*) Vi autem elastica priùs à veneno deleterio depressa tandem sensim restituta, spiritus novis viribus aucti hostem fugare moliuntur, & per Cuticulam & Glandulas, portas à Natura designatas, per quas majora venena in ipsa *Peste* foras feruntur, eliminare satagunt. In hoc verò agone fibrillæ partium affectarum à summa contentione & orgasmo spirituum admodum ferocientium spasmodicè constringuntur ac vellicantur, atque inde partes affectæ varia Inflammationis simptomata pro textura sua diversa patiuntur; *Cuticula* nempe levi *Ardore* & *Rubedine* suffunditur; *Glandulæ* autem insuper *Dolore vellicante*, *Ardore* & *Tumore* prægrandi corripiuntur. Ab hoc tempore Febris hæcce *primario Maligna* genium suum mutat, & transit in veré *Inflammatoriam*; spiritus venenum jam aliquantum superant, *Arteriæ* fortiùs vibrantur, & *Urina* Contentis ac Rubedine saturatur. Atque ad hæc efflorescentia inchoata usque ad ejus completam eruptionem *Status Morbi* durat, & Febris, ejusque symptomata uno eodemque tenore progrediuntur. Citiùs autem vel tardiùs hoc stadium decurritur pro differenti ratione, vigoris Veneni & Spirituum, ac diversa indole *Febris Inflammatoriæ* inde ortæ, in *Morbillis benignis* & sporadicis, ubi ob vegetum spirituum robur Virus confertim ubique per Cuticulam quasi uno ictu eliminatur. A quo tempore Febris, ut ut cum diris symptomatis antè sociata, tanquam Crisi perfecta soluta unà cum efflorescentia derepente evanescit. In *Morbillis* autem *Epidemiis & Malignis*, quia Venenum intus delitescens vigorem Spirituum Elasticum deprimit, hæc efflorescentia unam partem Cuticulæ post alteram occupat, jamque vegeta est, jam sublurida & pallida; prout spiritus plus minùs vigent vel deprimuntur. Non rarò autem hoc Morbi stadium, ancipiti eventu ad decimum septimum, vel vigesimum usque diem protensum observavi, & *Anginam*, *Ophthalmiam* vel *Peripneumoniam* funestam inde subortam, inflammatis priùs ab efferato spirituum nisu Glandulis in Larynge & Pharynge, vel Pulmone fitis, & deinde exulceratis. Unde Tussis *Ferina* ac perpetua, *Deglutitio* difficilis, *Dolor* Pectoris lancinans, *Anhelitus*, *Strangulatio* ac *Suffocatio* insequebantur, & indoles Febris Inflammatoria manifestior evasit.

Demùm verò certamine finito *Crisi*

(*a*) *Efflorescentia, & Febris status.*

Morbi instat salutaris vel funesta! Salutaris, quoties Venenum prorùs eliminatum spiritus non ampliùs lacessat; Funesta, cùm spiritus à veneno triumphari haud ampliùs luctam instaurare queunt. Qualiscunque fuerit Crisis efflorescentia cutanea sensim colorem rubicundum mutat, in dies luridior & pallidior fit, donec tandem prorsus dispareat, quo tempore *Fluxus Alvi* suboritur, Lympha acri à veneno Colliquata, & in habitu Corporis priùs congesta, jam per Intestina deturbata & amandata. Qui Fluxus, ut ut primùm levamen Naturæ afferat, modò diutiùs duret, facile in *Diarrhœas Symptomaticas*, *Terminosas*, imò *Colliquativas* & funestas terminatur. Hæc *Crisis* in *Morbillis sporadicis & benignis* ut plurimùm est salutaris, & quàm citissimè, uti cætera Morbi stadia, finitur, Fermento nempe penitus exhausto, spiritus non ampliùs lacessiti ultro quiescunt; & massa Humorum inde non ampliùs agitata *Colliquatio* cessat, brevique spatio Febris sponte exulat, Pulsu, Temperie, Urina & Appetitu, intra pauciissimas horas restitutis. *Tussis* etiam, *Oppressio Hypochondriorum*, *Respiratio anhelosa*, *Comatosus affectus* & reliqua symptomata sensim mitescunt. In *Epidemiis* autem & Malignis *Morbillis* declinante efflorescentia Febris manet, vel forsan augetur, atque Inflammatione Pulmonis, Glandularum *Faucium* aliarumque partium perseverante, speciem induit *anginæ*, *peripneumoniæ*, vel alterius Morbi peracuti & funesti, qui Ægrotantes è vivis tollit, vel in Malignam transit. Quoties autem hæc Crisis salutaris est, Febris in *Synochi* plurium dierum, vel *Hecticam* mutatur; quæ si *Cortice Peruviano* vel aliqua alia Antidoto, vel Naturæ Benignitate non tempestivè subigatur; facillimo negotio in *Synochon* malignam & funestam sæpissimè degenerat; aut Fermento morbifico imperfectè deleto, quo supersit veneni post Febris Crisin, *Tussim*, *Respirationem difficilem*, *Inappetentiam*, *Rubedinem* & dolorem Oculorum, aliaque Symptomata infert, & haud rarò fundamenta jacit funestæ *Diarrhœæ*, *Phthiseos*, *Pulmonaris*, *Atrophiæ* universalis, *Anasarca* seu *Leucophlegmatiæ*, *Hydropis*, *Ophthalmiæ*, *Scrophularum* aliorumque Morborum Chronicorum curatu admodùm difficilium.

Symptomatum Phænomenis hoc modo explicatis, Genius Morbi & Febris concomitantis Natura perspicuè intelligitur. Atque jacto hoc fundamento Causa tam *Continens* quam *procatarctica* Morbillorum eruitur, differentes eorum species distinguuntur, signa Præsagientia, & Diagnostica investigantur, Prognostica certa ac comperta proferuntur, Indicationes curativæ veræ desumuntur, & denique Methodus Medendi pro indole Morbi ac Symptomatum diversa vera & ratione simul ac usu quodam comprobanda excogitatur.

Causa Morbillorum Continens seu immediata est Venenum spiritus inquinans, quod non tantùm in primo Morbi stadio Malignitate sua spiritus obruit, sed massam(a) sanguinis agitando eam in colluviem acrem, præ cæteris omnibus Fermentis colliquefacit; unde ad plures dies Invasionem antecedentes, à quo tempore scilicet massa à Fermento delitescenti interturbari incipiat, Colliquatio hæc inchoata haud rarò sese prodat, & *Tussim Ferinam*, *Oculos Lachrymantes* & *Inflammatos*, cæteraque id genus Symptomata producat, quæ omnia statim à primo Morbi insultu mirum in modum augentur. In statu Morbi Cuticulam copiosa Lymphæ prædictæ colluvies excernitur. Eadem Colluvies tandem Diarrhœa Criticâ eliminatur, & (si qui Veneni post Crisin supersit) Diarrhœas novas Symptomaticas, Ophthalmias, & cæteros priùs memoratos Chronico affectus excitat, qui huic Morbo, *Febri Scarlatinæ*, ac *Variolis* præ cæteris omnibus supervenire observatur. Causa Procatarctica Morbillor. (sicut & aliarum Febr. Inflammatoriarum) petenda est ab *Atmosphæra*, quæ in Morbillis sporadicis semina Morbi latentia in actum deducit, in Epidemiis miasma venenatum ab extra in poros Cutis immittit & sicut in *peste* momento temporis ac sine Apparatu præcedente spiritus inquinat, & mas-

(a) *Ætiologia Morbillorum.*

massam sanguinis interturbat atque confundit. Quod in morbillis Epidemiis & malignis hic *Londini* post ann. 1670. ad plures menses plublicè grassentibus contigisse memini.

(*a*) Ratio differentiæ inter duas morbillorum Species omnino petenda est à differenti Spirituum vigore, atque gradu Veneni spiritus delentis diversa: Siquidem in morbillis *Sporadicis* spiritus minus fracti & dissipati facilius sese recolligunt, indeque brevi spatio morbum salutariter indicant. In *Epidemiis* autem & malignis quasi pestifera aura percit i & prostrati ægre admodum hostem adoriuntur & sæpius superati penitus tandem delentur, aut saltem Crisin tardam ac imperfectam efficiunt, & pluribus aliis morbis exitialibus causam præbent.

Antequam hujus morbi Diagnosin tradam, necessarium duco non minus signa *præsagientia* quę Efflorescentiam in Cuticula subsecuturam antecedunt, observare, quam ipsa *pathognomonica*, ne Venæsectione, Purgatione, vel quacunque alia praxi in Symptomatum allevationem, in primo hoc morbi stadio seu Apparatu ad Efflorescentiam perperam adhibita, præsertim in morbillis *Spuris*, *Maligni* & *Epidemiis*, ubi tardius scilicet 5. 6. 7. die efflorescentia in conspectum ventura est, quidquam patretur, cujus in stadiis morbi subsequentibus Æger pœnas sero luere cogatur.

(*b*) Inter Symptoma quæ efflorescentiam Morbillorum præsagiunt primaria habenda sunt, quæ Indolem febris concomitantis *peracutam*, *malignam*, & *Colliquativam* esse indicant. Febris enim hæc, peracutarum more, à primo insultu satellitio Symptomatum vehementissimorum stipatur quæ orgasmum spirituum efferatum produnt, atque Crisin subitam instare prænunciant, ejusmodi tamen sunt, quæ oppressionem Spirituum à veneno valde deleterio presentem indicant, nempe *Deliria*, *comatosus cerebri affectus*, *Subsultus Tendinum*, *spasmi* varii, *Debilitas* & *gravedo palpebrarum*, &c. A-

Morton Opera Medica.

lia signa Colliquationem Massę in Lympham aerem & serosam inchoatam esse præmonstrant, *Rubedo* scilicet *Oculorum*, *Lachrymæ involuntariæ*, *Tussis admodum molestæ*, *frequens*, *pertinax & ferina*; quæ *Opii* ipsius vires sodoriferas plane superat. Verissimum est, hæc ipsa Symptomata efflorescentiam *Scarlatinam*, atque *Variolarum* eruptionem (quæ sunt cognatæ affectiones cutaneæ) haud rarò antecedere, vix autem, vel ne vix quidem in gradu adeò intenso usquam observantur ac in hoc ipso. Præterea Medicus accersitus ab Ægro hisce Symptomatis affecto, diligenter inquirat oportet, an Ægrotans unquam antea morbillis laboraverit, unquam enim in tota mea praxi novi quemquam, præter unum puerum, secunda vice hoc morbo correptum. An constitutio aeris præsens sit morbillosa, an Æger nupperrimè consuetudine ac familiaritate Morbillosorum usus fuerit. An aliquis è Consanguineis hoc morbo decumbat, de quibus certior factus cautè prędicet febrem morbillosam esse (ut ut solito tempore efflorescentia non appareat) vel saltem nihil officiosè tentet, quod vel Ægro vel propriæ famæ officiant, modo postea febris sese ab initio fuisse morbillosam prodat.

(*c*) Certiora autem, atque [ut vocant] *pathognomonica* hujus Morbi criteria ea sunt, quæ efflorescentia peculiaris ubi primum sese in Cuticula ostendat, sensibus nostris palam exhibet. Hic autem morbos adeo peculiari efflorescentia insignitus est, ut inde ab alio quocunque cognato Morbo, *febre* scil. *Scarlatina Variolis*, *Erisipelate*, *Herpete*, *febre purpureâ petechiali* vel ipsa *crapulosa & scorbutica* huic maxime affini: facilè admodum in ipsius ejus primordis distinguatur. Nempe morbilosa Inflammatio in (*d*) *cuticula* efflorescit, quam quippe crassitudinis palpabilis incapacem, rubedine duntaxat inficit; quo facto dignosci potest à *Variolis*, *Erisipelate* & *Herpete*, quorum Inflammatio in *cute* vera viget, indeque sub ipsum initium tactui palpantis speciem exanthe-

Z 3

[a] *Ratio differentiæ inter duas morbillorum species.* (b) *Signa morbillos antecedentia & præsagientia.* (c) *Signa pathognomonica.* (d) *Quomodo discernantur morbilli à variolis, Erysipelate & Herpete.*

exanthematum; vel tumoris latiùs ſparſi & duritiem renitentem exhibet. Interſtitiis etiam interpuncta (*a*) eſt hæc efflorescentia, Macularum ſimilibus, incerta admodum magnitudine & figura oblonga ſcil. quadrata, multangula præditis, indeque ob efflorescentia *febrem Scarlatinæ* comitante diſcernitur, ubi tota cuticula continuata quadam Rubedine, quaſi vino rubro perfuſa tingitur. Nec minus ex incerta magnitudine & figura hujus efflorescentiæ multiplici, eam diſtinguere licet à maculis *Purpureis* & (*b*)*petechiis* quę præter colorem Scarlatinum vel purpureum, quem obtinent, ſemper hic illic per collum, Pectus, brachia vel Crura figura exquiſitiſſime rotunda ſparguntur, ac ſi à morſu Pulicum ortum caperent. Qua ratione etiam a *Variolis confluentibus* ſecernuntur, quæ, ut ut minutulæ; depreſſæ ac conglomeratæ ſint, ſemper, vel ſub initium figura rotunda donantur. Ab efflorescentia etiam illa (*c*) *Morbillorum* æmula quæ Febrem Malignam à *crapula* vel *Scorbuto* oriundam fæpiſſimè comitatur exinde dignoſcitur efflorescentia morbillosa, quod illa ſemper pallidum & luridum colorem obtineat, utpote à niſu Spirituum veneno fere deletorum languenti ſuborta, rarò etiam ante 7. vel 9. morbi diem in conſpectum veniat, atque jam etiam regionem Pectorii ſolummodo occupet; Hæc vero ſemper vivida ac vegeta appareat, atque ut plurimùm incipiat 2. vel 3. Morbi die, ut ut in *Spuris Morbillis* unam partem poſt aliam afficiat, à facie, collo & pectore incipiens, demum ad Thoracem & Abdomen, & extremos uſque Artus latè ſparſa ſenſim divagetur.

(*d*) A diverſa etiam Efflorescentiæ indole Morbilli ipſi a ſe invicem præcipuè dignoſcuntur, *Benigni* ſcil. & *genuini*, à *Spuris* & *Malignis*. Licet enim *Sporadici* utpote à mitiori Veneno intus nato orti, generaliter loquendo ſint Genuini & benigni; *Epidemi* verò, utpote contactu auræ peſtiferæ propagati, Maligni & ſpurii; Longe tamen certiora hujus differentiæ Criteria ea ſunt, quę efflorescentia ipſa, atque genius ipſe morbi in diverſis ſuis ſtadiis exhibet; de quibus in ſuo loco ante diſſeruimus.

His ita prælibatis, facile admodum eſt hujus Morbi eventum prædicere, atque *prognoſtica*, quæ ratio ſimul ac Uſus veriſſima eſſe comprobabit, ſequentia denunciare. 1. Morbilli *genuini* & *benigni* ut ut à primo inſultu Malignitatis participes videantur, utplurimum eventum habent ſalutarem, viribus ſpirituum ſine artis ſuppetiis ſponte expanſis, quippe ex lege Naturæ, modo nihil injurioſum officioſe perpetretur, Criſin citam ac ſubitam aſſequuntur, quia Spiritus haud diuturno conflictu laceſſiti, viribus fere integris potiuntur, quibus in ultimo agone hoſtem ſtrenuè adoriri valent. Notumque eſt, vel Mulierculas & Nutrices regimine ritè inſtituto ſæpenumero hujus Morbi curationem feliciter abſolvere, ſiquidem peracutus eſt, & minimè periculoſus. 2. *Morbilli* vero *ſpurii* & *Maligni*, licet primo inſultu cum ſymptomatis non adeo vehementibus obniſum Spirituum languidum ſocientur, ut plurimum more *peſtis* (*e*) ipſius exitiales ſunt. Hoc Morbo poſt anno 1670. *Londini* publicè graſſante, recentum plus minus ſingulis hebdomadis periiſſe memini, quorum alii *Angina* vel *peripneumonia* acutiſſima laborantes in ſecundo Morbi ſtadio derepente ſuffocabantur; Alii aliis modis antè memoratis diem ſuum obierunt. Et revera tantum diſtant Morbilli *Spurii* à *Genuinis*, ut fas ſit concludere, quo propiùs hic Morbus ad horum vel illorum naturam accedat, eò plus vel minus periculoſum eſſe, & curatu difficilem. 3. *Morbilli Epidemii Sporadicis* longè periculoſiores ſunt, quippe à Veneno peſtifero, & magis deleterio ab extra admiſſo orti. 4. Morbi hujus *Stadia* inſolito morte proteoſa peſſimum omen ſunt; Gradum enim veneni intenſum eſſe, ac ſpirituum languorem ſummum ſignificant.

(a) *A febre Scarlatina.* (b) *A petechiis & maculis purpureis & variol. confluentibus.* (c) *A febre crapuloſa & ſcorbutica.* (d) *Quo pacto morbilli benigni & genuini à malignis & Spuris dgnoſcuntur.* (e) *Vide Hiſtor.* 1. 2. 6. 8. 11.

cant. Quocirca ſera in Cuticula efloreſcentia, ſcilicet 5. 6. 7 8. die mala eſt atque indolem Morbi Malignam arguit Quo ſerior autem, eò pejor, & in morbillis Benignis Sporadicis, ubi Venenum utpote mitius, citiſſime diflatur, raro admodum poſt tertium morbi dein incipit, nonnunquam 2. vel quidem primo inchoata conſpicitur. Efflorescentia autem diutius permanens peſſima ſignificat, & quo longius poſt tertium diem, eo pejus; Namque à febre perſeverante in dies magis magiſque proſternuntur ſpiritus, & in ultimo agone ad criſin completam moliendam minùs habiles redduntur: Venenum autem viribus auctum eſſe inde apparet, quia in hoc ſtatu ſpirituum expanſio & inflammatorio, non raro *(a)* Pleuram, pulmonem, vel glandulas faucium petere ſolet, & novæ febris Inflammatoriæ, cum funeſtiſſimis Symptomatis conjunctæ fundamenta ponere Efflorescentia quæ lento gradu unam partem Cuticulæ poſt alteram occupat, malum omen eſt, quippe Veneni vigorem, & ſpirituum debilitatem arguit, atque inſuper inſolitam febris durationem præmonſtrat. 6. Efflorescentia quæ à primo momento nullo certo colore tingitur, ſed jam vegete rubeſcit jam ſubfurida & pallida evadit, ſicuti Veneni, vires, & ſpirituum Languorem indicat, ita non minus funeſtum eventum præſagit: In Morbillis enim *Benignis* Spiritus Veneno ſuperiores uno certo tenore influunt, & Efflorescentia uſque ad declinationem eodem modo vegeta ac vivida permanet. 7. *(b)* Febris poſt efflorescentiæ Declinationem protenſa peſſimè ſignificat; inde enim Venenum delitescens & non ſubactam indicatur, quod ſpirituum œconomiam interturbat atque exagitat, atque ſpiritibus deletis, febrem in malignam mutat. Denique *phthiſis*, *Diarrhœa*, *Hydrops Scrophulæ*, *Ophthalmia*, *atrophia univerſalis*, & reliqui affectos morbilos Malignos conſequentes difficiles admodum curatu ſunt; neque equidem methodo vulgari ſanari poſſunt, quippe à ſeminia Morbilloſo poſt Criſin imperfecta ſuperſtite originem trahant; ideòque non niſi reſpectu ad morbum primarium habito, radicitus evelli queunt. Quo nomine ut plurimum exitiales ac funeſtæ habentur.

CAP. IV.

De Methodo medendi Morbillis.

INdicationes Curativæ in genere quæ ſunt in hoc morbo; ſcilicet extinctio veneni febriferi, [c] quod ſpiritus exagitat, ac humores colliquat, atque Alevatio Symptomatum, ab humorum Colliquatione; ac niſu ſpirituum ſubortorum. Quandoquidem verò indoles Febris in variis hujus morbi ſtadiis diverſa, atque Symptomata diverſa inde provenientia plures, eaſque differentes admodum Indicationes ſuggerant, eæ non ſeparatim, ſed ſimul cum *Methodo medendi* tradendæ ſunt; ad quam igitur delineandam me jam accingo.

(d) Regimen propter febrem præſentem hic morbus commune cum aliis febribus jure merito exigit, ſc. Dietam admodum tenuem, Decubitum in Lecto quietum, & Calorem ſtragulorum injectorum moderatum; Sicut enim frigus aeris externi Spirituum expanſionem impediendo Efflorescentiam, in Cuticula retardat, Ita ejus temperies impenſe calida Spiritus nimium exagitat, unde in ſecundo morbi ſtadio, cum lege Naturæ hoſtem ſuperare incipiant, Glandulis Pharyngis, Pulmonis vel Oculorum Diathesin Inflammatoriam impertiunt, cujus erroris Ægrotans ſerò luit pœnas, Symptomatis *Anginæ*, *Peripneumoniæ* vel *Ophthalmiæ* perperam atq; officioſe accerſitis, & variis affectibus morboſis qui à Colliquatione nimia poſt Criſin peractam ſæpe ſubpullulant. Quapropter Author omnibus ſum, ut æquabili & moderato regimine ſi in quovis alio, ſaltem in hoc morbo utantur, ubi re Naturæ commiſſa (modo nihil injurioſum officioſe perpetretur) optatum eventum brevi ut plurimum conſequamur.

(e) Quod ſpectat ad Remedia ſive Pharma-

[a] *Vide Hiſtor.* 1. 2. 5. 8. 9. 11. (b) *Vide Hiſtor.* 5. 6 8. 9 10. (c) *Indicationes curativæ.* (d) *Regimen.* [e] *Remedia pharmaceutica & chirurgica.*

maceutica, sive Chirurgica, ea pro indole febris in diversis Morbi stadiis varia, differenti & sæpe contrario plane modo adhibenda sunt. Nihil autem temere, atque sine evidenti necessitate faciendum est in hoc quocunque Morbi adeo peracuti stadio, ubi Crisis præpropera jure merito, atque Naturæ lege expectatur, & ubi Symptomata efferata quotquot sunt, Crisi instante vel sponte evanitura sunt, vel saltem mitiora evasura, atque interea robur Naturæ non diuturno conflictu attritum & fractum iis sufferendis sufficiat. Cum autem ante Efflorescentiam ex *Deliriis Spasmis*, *Comatoso affectu*, *Sternutatione indefinenti*, *Tussi ferina Diarrhœa enormi Vomitione Inani*, cæterisque Symptomatis hoc stadium morbi comitari solitis, constet Febris indolem prorsus esse Malignam, scilicet à Veneno, spiritus de præsenti pessundante ortam, quodque massam Sanguinis in fluorem colliquat, duplex in genere indicatio exurgit. Quarum prima est ut *Expansio* Spirituum *Alexipharmacis* & *Vesicatoriis* applicatis si opus fuerit *promoveatur*, vel saltem *conservetur*, ut viribus Naturæ integris Venenum Morbificum Comatis, Delirii, cæterorumque Symptomatum causa deleatur vel subigatur, quod in hoc statu Spirituum depresso, ut in cæteris Malignis Febribus, vires *Corticis peruviani* aut alterius cujuscunq; Antidoti specificæ spernit, siquidem totum negotium jam à spirituum expansione dependet. Ideoque nihil, saltem absq; evidenti necessitate, tentandum est quod Ægrotum vires coerceat vel deprimat, ut symptomata id efflagitare videantur. Quo nomine in hoc Morbi stadio à *Venæsectione* (nisi vasorum Sanguiferorum apertura, vel aliquod aliud grande ac insolitum Symptoma id necessarium fuerit), atque ab usu *Opiatorum* liberali, ut ut Delirium, Tussis, Vigiliæ, &c. ea postulare videantur, apprimè, atq; religiosè abstinendum est, Spiritibus enim quocunque modo dissiparis Venenum augetur, atque inde Morbilli, natura *Benigni* in *Malignos* non possunt non transire. E contra verò non quocunque modo atque Remediis sine delectu adhibitis spirituum excitationem moliri jam oportet quippe Crisis in hoc Morbo peracuto haud longè abest, quo tempore Natura proprias vires ultrò, sine adminiculis felicius exercere solet, cùm efferatum orgasmum in Spiritibus ex arte cieri impune non posse sera doceat experientia. Inde enim Inflammatio Glandularum accenditur, ac reliquorum affectuum molestorum & periculosorum strages Crisin comitatur, & consequitur. Quocirca par est ut *Alexipharmaca* mitiora eligantur, atque in dosi solita minori exhibeantur à *Vesicatoriis* abstineatur, aut saltem ab eorum frequentiori applicatione, nisi *Spasmis*, *Coma*, solito majus vel indoles Morbi evidenti *Sparta* & Maligna id requirant. Formulam *Julapii* quod ego in hoc stadio Morbi) modò ex Symptomatis benignus appareat præsertim junioribus, qui præ aliis eo sæpissime corripiuntur, feliciter præscribere soleo, subjicere non pigebit. ℞. *Aqu. Meliss. Ceras. nig.* an. ℥iij. *Epidem.* ℥ß. *pulv. è Chel. Canc. comp. Lapid. Contrayerv. vel Goan.* an. ℈ß. *Sirup. Cariophb.* ℥ß. *vel Sacchar. alb.* ℥ß. *M. F. Julap. de quo capiat Æger cochl. iii. iv. v. vi.* habito respectu ad ætatem, tertia vel quarta quaque hora phiala priùs bene agitata. Ad spiritus etiam refocillandos in promptu sit Julapium temperatum sequens ad libitum hauriendum. ℞. *Aq. Lactis Alexiter.* ℥vi. *Cinnam. hord. Epidem.* an. ℥i. *Sirup. Cariophb.* ℥x. *M.*

Sin Febris, hoc Morbi stadio ad 4. 6. 8. diem ante efflorescentiam protenso indolem suam deleteriam ac malignam prodat, ad *Alexipharmaca* magis calida, eorumque Doses largiores tuto ascendere licet, ac ad vires spirituum sopitas excitandas aliquando necessarium est. In quorum usu, in ipso Febris statu, post efflorescentiam inchoatam etiam persistendum, modò efflorescentia alternatim vegeta ac pallida sit vel unam partem Cuticulæ post alteram sensim occupet; vel ex ejus insolita curatione Spiritus imperfectè expandi, & genium Febris deleterium esse certo sciatur. Ex. gr. ℞. *pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ℥j. M. & divid. in *iv. vi. viii.* partes

aequa-

æquales, reſpectu habita ad ætatem Ægrotantis, quarum unam ſumat 4. vel 6. quaque hora è Cochl. Julap. ſimplicis ante præſcripti, vel cujuſcunq; alterius ſimilis, ſuperbibendo hauſtum ejuſdem. Vel ℞. *Theriac. Androm. pulv. Gean.* an. ℥ß. ℈j. ℈ß. *gr. v.* reſpectu habita ad ætatem, M. cum tantillo Syr. Caryoph. F. *Bolus* ſumendus unà cum hauſtu Julapii, repetendusque ſexta quaq; hora. Vel ſpiritibus maximè proſtratis, ubi ex *ſyncope* frequenti pateat [eos in conflictu planè deficere, & Febrem indolem planè peſtiferam ſapere, non incommodè in uſum adhibentur remedia maximè Alexiteria Ex. g. ℞. *Theriac. Androm. Confect. Fracaſtor. vel Mithridat.* ℥ß ℈j ℈ß. *gr. v. Bezoar. Orient. Rad. Serpent. Virg.* an. ℈j *g. xv.* ℈ß. *gr. iij. iv. v. M. cum tantillo Sirup. Cariophb. F. Bolus* exhibendus unà cum hauſtu Julapii, repetendusque ſexta quaque hora, donec efflorescentia vegeta reſtituatur, aut ſaltem inchoetur, & Æger, Pulſu fortiori reddito, à deliquiis liberatus, elaſticitate Spirituum reducere potiatur, Veneno eliminando pari. *Veſicatoriorum* etiam frequentium uſus jam apprimè neceſſarius eſt, ad Spirituum expanſionem promovendam, & flamam in Maſſa ſanguinis ritè accendendam, quæ aliàs à Lympha ſeroſa, in quam Sanguis in hoc Morbo magis quàm in alio quovis liqueſcit, extinguatur. Sollicitè autem cavendum eſt ne nimio horum Remediorum uſu, perperam atq; ſine neceſſitate adhibitorum, œſtro adeò efferato Spiritus incitentur, ut in ſtadio Morbi ſecundo ubi ad *necbi* expanſi, acad Criſin parati ſint, hoſtem non tantum Regia via per Cuticulam inſequitur, ſed etiam per *Glandulas Oculor. pharingis*, &c. [quod non rarò accidit] eum propellant, atque inde haſce partes Inflammatione moleſta afficientes ad Symp. funeſtiſſima viam ſternant.

Denique ſi ex ſpaſmis in hoc Morbi ſtadio compertum ſit, Spiritus vi Veneni irritatos in niſus adeò nimios ac efferatos paulò ante efflorescentiam [quod ſæpe accidit] adactos eſſe, ut eorum, atque Veneni vires ſimul præpollentes eſſe deprehendantur; Vita autem Ægrotantis à niſu Spirituum immodico citiùs ac certius quam à Veneno in diſcrimen ducenda eſſe videatur; par eſt ut *Julapium* Cordiale ex *Aquis Cephalicis*, quæ Cerebro ac generi nervoſo opitulentur, cum *Cordialibus* commixtis in promptu ſit atque grana aliquot *Pulveris de Gutteta ſive Antiliſſi* ſingulis Bolis & Pulveris doſibus adjiciantur more ſequenti. *Aqu. Flor. Tiliæ, Rutæ, Ceraſ. nigr.* an. ℥iij. *pæon. Brioncomp.* an. ℥iß. *Tinctur. Caſtor.* ℥j. *Spirit. Sal. Armon. vel. CC.* ℥ß. *Sirup. pæon. comp.* ℥iß. M. F. *Julap.* ℞. *pulv. è Chel. Cancr. comp. pulv. de Guttet.* an. *gr. xv.* ℈ß. *gr. v.* M. F. *pulvis*, Vel, ℞. *Confect. Mithridat.* ℥i. ℈j. ℈ß. *gr. v. Bezoar. Orient. pulv. de Guttet.* an. ℈j. ℈ß *gr. vj. iv. Sirup. pæon. comp. q. ſ.* M. F. *Bolus*. Imo ſi niſus Spirituum inde non minuatur, quandoquidem vitalis Indicatio ſit maximi momenti, *Laudan. Liquid. Helmont.* (ut ut ſpiritus diſſipando Veneni vires quadantenus adaugeat) gutt. *iij. v. vij. x. xij.* Singulis Bolis Cardiacis addantur, donec Spirituum niſu diminuto ſpaſmi lethiferi & exitiales ſoluti fuerint.

[a] Indicatio altera in hoc Morbi ſtadio eſt, *Colliquationis* Humorum inordinatę (quoties opus fuerit) moderato; atq; *Allevatio* Symptomatum moleſtorum inde ortorum. Symptomata à *Colliquatione* provenientia pro ratione Glandularum diverſarum per quas Lympha acris & venenata ac ſi per portas patentes protruſa excernitur, ſunt admodum varia, *v. g. Tuſſis ferina & perpetua, Sternutatio moleſta & immodica*, à Lympha papillas mammillares irritante, *lacbrymæ involuntariæ* & copioſæ, cum *Dolore Oculorum mordaci* conjunctæ, denique *Vomitio, Fluxus alvi enormis* & *Tormina*. Verùm cùm in hoc primo ſtadio, omnia hæc Symptomata à Colliquatione provenientia, quaſi intenſione Naturæ in Morbillis maximè Benignis in Machinæ laborantis contervationem induci ſoleant, atq; omnia (præter *diarrhœam*, quæ jam Symptomatica ſemper habenda eſt, ob languorē Spirituum hanc enormem evacuationem conſequentem, ob incrementū quod

[a] *Quomodo Colliquatio humorum impedienda eſt, & Symptomata inde orta tollenda.*

quod inde Veneno accedit & Febrem quam reddit Maligniorem; atque ob efflorescentiam inde diutius retardatam) omnia inquam præter Diarrhœam, plus molestiæ quàm periculi in se habeant, atque brevi, sc. post Crisin peractam ultrò evanescant, vel saltem mitescant; præsertim verò cùm absque *Opii* usu, aliorumque ejusmodi Remediorum, quæ spiritus subigendo Venenum augent, febrem magis Malignam reddunt, reliquaque Malignitatis symptomata periculosissima & funestissima accersunt, ægrè admodùm curari queunt; Satius est *Palliativa Curatione* eorum molestiam, quoties insolito more sæviunt, minuere, quàm contra naturæ legem eas molestias penitùs tollendo. Ægrotantem ipsum occidere; vel eorum allevationem ejusmodi Remediis aggredi, necessariò indolem febris magis exitialem reddant, aut priora symptomata verè funesta, & à vi veneni deleteria orta in gradum intensiorem provehant.

Ut igitur coerceatur efferata & immanis hæc Massæ sanguinis Colliquatio, quoties hisce symptomatis præter modum molestis causam dat, Æger penitùs abstineat à *Cerevisia*, quocunque alio liquore fermentescibili, qui spiritus irritando, & massam humorum inde agitando Colliquationem ullatenùs promovere possit; atque in ejus locum substituatur *Decoctum album Sacchar. albissimo* edulcoratum, *Tinctura Rosarum*, vel *Lac* cum æquali parte *Aquæ* commixtum pro potu ordinario. Insuper Electuarium adstringens ad quantitatem Nucis Moschatæ 4. vel 6. quaque hora exhibeatur cum haustu julapii sequentis, *vers. Pulv. Conf. Ros. rub. Dyacydon. Fruct. Cynosbat. an. ʒß Confect. de Hyacinth ʒß.* vel *ʒvj. Coral. rub. præp. Bol. ver. an. ʒj. Syrup. Myrtill. q. s. M. F. Electuar. ℔. Aqu. Germ. Querc. plantag. Cinnam. hor. an. ʒiv. Aqu. Stephan. ʒij. Syrup. granat. è Succo Citr. an. ʒiß. M. F. Julap.* Ad Tussim serinam ex acri Limpha copiosè per Bronchia, Trachæam, & glandulas Faucium scatente ortam quadantenùs cohibendam, *Saccharum Caut. Succus Glycirrhiz. Hispan.* vel *Trochisci, ex Radic. Althææ*, cæterisque *Mucilaginosis* cum *Sacchare* confecti, in ore læpe & diu teneantur, atque demùm soluti sensim deglutiantur. Haustus etiam *Decocti pectoralis* calefacti; & cum *Syrup. Althææ*, *Capil. Vener.* vel quovis alio Mucilaginoso grate edulcorati, modò fluxus alvi præsens non prohibeat, frequenter exhibeatur, una cum cochl. i. *Linctus ex Ol. Amygd. dulc. rec. Syrup. Capil Ven. & Sacchar. Cant.* confecti. Ad acrimoniam humoris è Glandulis Oculorum exstillantis demulcendam: *Collyrium ex Aqu. plantag. vel Ros. rub. ℥j. Trochisc. alb. Rhas. & Sacchar. Cant. alb. subtilis. trit.* an. ʒß. confectum, sæpiùs guttatim in oculos instilletur. Ad sternutationem frequentem ac molestam compescendam, Lympha acris Papillas mammillares perpetuo irritans *lacte tepido* sæpiùs per nares attracto demulceatur. Ad *Opiata* autem quia febrem, atque comatosum affectum funestissimum febris symptomata augent, non nisi extrema necessitate urgente, sc. in *Diarrhœa* contumaci, quæ omnia alia remedia priùs irrita reddidit, tanquam ad asylum confugiendum est. In isto enim casu vita ægrotantis ex subito virium collapsu, & spirituum extinctione à colliquatione enormi proveniente in citius ac certius discrimen ducitur, quàm ab *Opio* exhibito. Sed jam etiam cautè & parcè, & partitis vicibus ad fluxum minuendum, potiùs quàm sistendum, atque cum *Alexipharmacis* generosis semper commixta adhiberi debent; Adjiciuntur nimirum Bolis, vel singulis dosibus pulveris cardiaci ante præscripti, *Laudan. Lign. Helment.* gutt. *iij. iv. vj. x. xij.* donec fluxus decrescere incipiat.

(a) In stadio autem secundo, ubi febris à Spirituum expansione, efflorescentiam inceptam ad *ἀκμὴν* provecta, ad statum suum demùm pervenerit, indeque genium suum mutando, saltem ubi morbus fuerit genuinus & benignus, speciem *febris verè inflammatoriæ* induerit, & omnia indicia malignitatis penitùs evanuerint, nova planè Tragœdia agitur, in qua

(a) *Quid agendum vigente efflorescentia.*

qua nova Symptomata novam ſtragem edunt. Indicationes etiam planè diverſæ vel penitus contrariæ ſæpius miniſtrantur, eæq; ejuſmodi quæ non tantum *opiata* exhiberi, & Venæ-ſectionem celebrari & repeti cum fructu permittunt, ſed etiam nonnunquam poſtulant, & cardo totius curationis in ejus uſu vertitur: ſpiritus enim jam quaſi vinculis & repagulis diruptis, ferociunt, atque in hoſtem undiquaque inſilientes uno quaſi ictu propulſare incipiunt, idque ſæpe non tantum per Cuticulæ poros, ſed per glandulas Fauclum, &c. ubicunque datur via. Unde Lympha venenata copiosè in his partibus elicita, atq; ab excandeſcentia Spirituum inſolito more calefacta, præſertim ubi error in *Regimine* præcedenti, vel in uſu *Remediorum* præter modum *Calidorum* admiſſus fuerit, non poteſt non partes plurimum laceſſere, & nonnunquam inflammare, ac demum exulcerare, indeque novos quaſi Morbos ad claſſem Inflamatoriorum ſpectantes ſc. *peripneumoniam*, *Diarrhœam* efficere, &c. Quos morbos comitantur *Dolor* excrucians, colliquatæ Lymphæ immodica per Inteſtina deturbatio, *Reſpiratio anhelosa*, *Strangulatio* ſuffocativa, *Deglutitio* læſa, aliaq; Symptomata pro ratione partis affectę (quę omnia *Venæ ſectionem* vel *Opii* uſum exigunt) diriſſima & exitialia. Quibus ſymptomatis laborantes in *Morbillis Epidemiis*, *Londini* publicè graſſantibus, ob Venæ ſectionem omiſſam vel non maturè celebratam, aut ob prętermiſſum *Opii* uſum, plurimos è vivis ſublatos memini: At poſtquam ex cadaveribus defunctorum qui iiſdem ſymptomatis laborasunt ſæpius inſpectis clare perſpexeram Ægros non tam à *Morbillis* ex Veneno primario ortis, quàm à *peripneumonia*, *Angina* vel *Diarrhœa Colliquativa* periiſſe, à vulgari opinione adverſus uſum Opiatorum & Venæ-ſectionis in quocunq; hujus Morbi ſtadio liberatus ſum, plurimoſque prædictorum Remediorum tempeſtiva & liberali adminiſtratione, (*a*) ab ipſis Orci faucibus in hoc Morbi ſtadio ſubitò & feliciter eripui. Ideòque multo uſu fretus, omnibus Author ſum, ut ſuffocatis & ſtrangulatis in hoc Morbillorum ſtadio (ſive à tumore & inflammatione Glandularum Faucium, ſive Bronchiorum Reſpiratio & Deglutitio læſæ fuerit) non tantùm *Gargariſmi*, *Epithema*, *Emplaſtra*, *Linctus*, & *Apozemata* incidentia & expectorantia, unà cum reliquis poſt hac in *Cap. de Angina peripneumonia* memorandis adhibeantur; verùm præ reliquis, ut ſanguis copioſius educatur, ac ſi Æger Morbilloſo affectu correptus non fuiſſet. Idem in *Ophthalmia* moleſta ac periculoſa faciendum moneo. Atq; equidem in hiſce Sympt. Morbillor. Inflammatoriis eò magis obnixè hoc ſuadeo, quia nulla alia Methodo exulcerationem partis inflammatę futuram & Phthiſin Pulmonarem, reliquamq; Symptomatum diriſſimorum ſtragem inde edendam, ſi Æger ex præſenti vitæ diſcrimine ſuperſtes evadat, prævenire poſſe certo certiùs ſcio. Ad *Fluxum alvi* compeſcendum (quem in hoc Morbi ſtadio enormem haud rarò obſervare eſt, ut inde Æger Colliquatione feſtina confectus, cum ſummo vitæ diſcrimine, ac ſummo virium collapſu ad Deliquiſi uſq; adigatur) non minùs tutus quàm neceſſarius eſt *opiatorum* uſus, iſq; partitis vicibus pro occaſione miniſtrata repetitus; Jam enim, ſpiritibus expanſis, non eſt quod *opiatorum* vires deleterias ut in priori ſtadio ſuſpectas habeamus, modò non adſit *Strangulatio* prefocativa, quę in hoc caſu eſt funeſtiſſima, & Opii uſum nō admittit.

(*b*) Efflorescentia autem peracta, ſi *Febris* (quod in *Morbillis Epidemiis* malè moris aliquando contigiſſe memini) adhuc ſuperſtes fuerit, & Comate, Deliriis, reliquoq; Symptomatum deleteriorum Satellitio ſtipetur, planè conclamatum eſt; namq; Natura poſt Criſin fruſtra tentatam cauſa cecidit, atque proinde Spiritus à Veneno adhuc intégro oppreſſi, ope Artis rurſùs nequeunt excitari, & recens certamen inire. Sin perfectam fuiſſe Criſin jam conflet, ex Febre penitus evicta, *Tuſſi*, *Alvi* Fluxu, cæteriſque tam effervescentiæ quam colliquationis Symptomatis diminutis ac demum ſublatis, nihil prorsùs agendum reſtat;

Tan-

(a) *Vide Hiſtor.* 1. 2. 4. 8. 9. 11.

(b) *Quid agendum declinante efflorescentia.*

Tantum Catharticis præsertim *Hydragogis* primùm lenioribus, deinde fortioribus Colluvies serosæ Lymphæ à venenato priùs colliquata, ac in habitu corporis congesta, per alvum deturbetur. Quam evacuationem magis necessariam facit Natura fermenti morbifici quod massam sanguinis præ reliquarum Febrium Fermentis in fluorem colliquat. Lympha autem colliquata nisi Catharticis maturè subducatur, *Tussim contumacem* demùm in *Phthisi Pulmonari* funestam terminaturam, *Fluxum alvi Chronicum*, *Ophthalmiam*, *Scrophulosos Tumores*, *Anasarcam*, *Ascitem*, aliósque multos Morbos exitiales passim infert. Non tamen præpropere priusquam reliquiæ Fermenti venenati completa Spirituum expansione penitùs subactæ fuerint massa Sanguinis *Catharticis* exagitanda est, ne Sanguine præternaturali fluore adhuc affecto, fons perennis Lymphæ serosæ non facilè sistendus è Glandulis Oculorum, vel Glandulosa tunica Asperæ Arteriæ, & Intestinorum scaturiat, & *Tussis*, *Diarrhœa*, *Lachrymæ involuntariæ*, cæteràq;, id genus Symptomata augmentum inde accipiant. Novi puellam cui Alvus tertio die à *Morbillis* evanescentibus *Syrup. Cichor. cum Rheo* ℥ß. & *Syrup. de Spin. Cervin.* ℥j. subducebatur, quæ intra spatium tridui fere centies dejecit, & tantùm non ad animi deliquium adigebatur, quam Colliquationem ægrè admodum usu *Laudani* repetito sistere valebam: At ex tunc Puella ad plures annos Tussi perpetua, Ophthalmia molesta & incurabili, & aliis Scrophulosis tumoribus affligebatur, Formulas *Cathartic*orum* sub finem hujus Morbi exhibendorum mihi usitatas adjicere lubet. ℞. *Calomelan. & Diagrid. Sulphurat. vel Resin. Jalap.* an. *gr. iv. vj. viij. x. xiv. xvj.* respectu habito ad ætatem, M. sumatur in cochleari lactis vel liquoris Possetici frigidi cum Regim. Vel ℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ℥j. ij. iij. iv. *Sirup. de Spin. Cerv.* ℥ij. ℥ß. ℥vj. ℥j. vel *Sirup. è Flor. perficor.* ℥j. ℥ß. M. F. Potio. Atque hoc modo semel vel bis in hebdomada alvum deturbare soleo, Pharmacum repetendo ad tertiam vel quartam vicem.

Sin ob reliquias Veneni hactenùs non subactas, Crisis fuerit magis imperfecta, ut in Morbillis *Malignis & Epidemiis*, indeque Febris *Sinochetis* cum Exacerbationibus & Remissionibus quotidianis conjuncta superstes fuerit, eam incunctanter (*a*) *Cortice* Peruviano profligare oportet, ne (*b*) [quod evenisse memini] Veneno sensim aucto Febris pristinam suam malignitatem iterum accersat, (siquidem hanc veneni deleterii recrudescentiam certo certiùs funestam fore ritè exspectandum est] atque finita operatione cujuscunq; dosis Catharticæ ad colluviem serosam deturbandam adhibitæ, usum *Corticis* ejusdem repetendum imperare, ne ex hac Sanguinis agitatione Fermentum non penitùs subactum de novo proriterur atq; inde Febris vel remittentem, vel Intermittentem referens repullulet.

[*c*] Sicuti autem Venenatum hoc Fermentum sæpenumerò longè ante primum certamen à Natura institutum in Corpore delitescat, & massam sanguinis vario conturbet, in fluorem colliquefaciat; atque Tussi ferina, Lachrymatione oculorum involuntaria, &c. haud obscurè indolem suam prodat, ita reliquiæ hujusce Fermenti quę post Crisin Febri perfectam supersunt, ut in Naturam ad novum prœlium proritare nequeant, haud rarò tamen Sanguinis Massam diu exagitant, & colliquefaciunt, unde post Morbillos non rarò Oculi *Inflammatione*, Nares *Coryza*, vel *Ozæna* molesta, Pulmones *Tussi Ferina* quę ad phthisin funestam viam sternit, perpetuò obsidentur. Vel ex eadem colluvie in habitu Corporis congesta *Hydrops*, *Scrophulæ*, cæterique ejusmodi Morbi subpullulare solent, qui methodo vulgari vix sanabiles sunt. Ideoque *Corollarii* loco hic ostendam quo pacto Colliquatio hæc morbosa inchoata sisti, atque Symptomata inde orta curari, vel Morbi subsecuturi præcaveri, aut præsentes tolli possunt. Duo hic in genere indicantur, sc. ut Lympha colliquata in-

(*a*) *Vide Histor.* 4. 7. 8. 9. [*b*] *Vide Histor.* 5. 6.
(*c*) *Quomodo Symptomata post Morbillos remanentia tractanda sunt.*

in habitu corporis congesta per sentinam communem deturbetur, atque Colliquatio nova antevertatur extinguendo illud Fermenti quod supereſt & inter spiritus deliteſcit, ope propriæ Antidoti frequenter & copiosè exhibitæ, ut massa Sanguinis ab illo non ampliùs agitetur: Et orgasmum Spiritum Opiatis & Venę sectione sępe repetitis minuendo, ut in fluorem in posterùm non adigatur. Quo pacto secundum Methodum institutam hisce Indicationibus satis fiat, symptomata hæc sigillatim & lucinctè percurrendo liquidò constabit. Apprimè autem hic notandum est, Fermentum hocce superstes quod post Morbillosam Febrem peractam Spiritus implicat, & massam sanguinis in fluorem adigit, prout intensius est aut remissius, varium admodùm esse: jam enim instar *acuti Fermenti* magis vegetum est, atque ut ut non satis virium habeat ad certamen febrile recens instaurandum spiritus tamen ita lacessit & conturbat, ut non tantùm sanguis inde in statu Fluoris permaneat, sed etiam ut calor lentus, & quasi *Helicus* accendatur. Hic gradus superstitis fermenti *Tussim Immanem*, vel levem & *Chronicam*, *Ophthalmiam*, vel *Diarrhœam* ciet. Jam verò magis effœtum & exhaustum more fermenti Chronici Colliquationem sensim & magis tardam efficit, colluvie potiùs in corpore congesta quàm per glandulas eliminata; unde *Cachexia*, *Ascites*, *Scrophulæ*, aliique affectus Chronici & pertinaces oriuntur. Juxta differentem hujus superstitis Fermenti gradum, atque indolem colliquationis diversam inde provenientem Indicationes Curativæ diversæ exurgunt, & Methodus medendi diversa adhibenda est. Ubi reliquiæ magis activi Fermenti supersint, necesse est ut antequam subductio Colluviei liquatæ Catharticis tentetur, Colliquatio futura præveniatur *Cortice Peruviano* copiosè exhibito, ut superstes Venenum deleatur; Atque ut *Venæ-sectione* repetita, & frequenti *Opiatorum* usu Orgasmus spirituum minuatur. Compertum enim est Massam Sanguinis *Catharticorum*, præsertim fortiorum, usu præmaturè exagitatam, ad colliquandum magis proclivem fieri, atque Symptomatis à Colliquatione provenientibus inde plurimum incrementi afferri, unde ad phthisin & alios gravissimos Morbos via sternitur. Atque hercle! non sine delectu Cathartica in hoc casu adhibenda sunt, inter quæ mitiora tantùm eligenda sunt; Cardo enim curationis jam vertitur, non tantùm in colliquati humoris exclusione, quantùm in Spirituum temperatione, & reliquiarum Veneni Colliquationem producentis extinctione. Erroris hac in parte admissi, bone Deus! quam funestos eventus novi, quot Tusses in Phthises consummatas, quot leves Oculorum Taraxes in Ophthalmias veras, quot Alvi fluxus in Diarrhœas colliquativas incurabiles transiisse memini. (a) Quoties igitur Æger post Morbillos Tussi ferina, & perpetua vexetur; primo in loco Venæ-sectio celebretur, & si opus fuerit, post unum vel alterum diem iteretur, & una cum *Linctibus*, *Apozematis Mucilaginosis*, cæterisque Medicamentis *Lenientibus* in *Cap. de Catarrho* memorandis *Cortex Peruvianus* copiosè exhibeatur. Semper etiam addatur, dosi saltem nocturnæ *Laudan. Liquid. Pilul. è Styrace*, *obilon. Roman. pilul. è Cynogloss.* ad ætatem patientis respiciendo, plus minus usque dum ex minoratione Tussis, & concoctione phlegmatis constet sanguinem non adeo colliquefieri, ut priùs. Posthac alvum licet leniter deturbare Pilulis sequent. ℞. *Pil. Stomach. cum Gum.* ℥ß. ℈i. *gr. xii. Laudan. Lond. gr* i. semigran. M. F. Pilul. mediocres hora somni exhibendæ, Mane sequenti propinentur Aquæ Minerales purgant. coct. & Lacte alterat, quæ juntà alvum movent, ac massam Sanguinis leniunt & refrigerant. Quæ quidem Cathartica 4*to* vel 5*to* quoque die repetantur, ad quartam vicem, Mucilaginosis & Opiatis Medicamentis unà cum *Cortice Peruviano* in Purgationũ intervallis jugiter exhibitis. Quo modo Phthisis Pulmonaris à Morbillis orta curã-

(a) *Tussis post Morbillos superstitis curatio.*

curari oportet antehac innuimus in *phthisiologiæ noſtræ Lib. 3. Cap. 12* quam conſulat Lector.

(*a*) In *Ophthalmia* à ſuperſtite Morbilloſo fermento orta. Sanguinis è vena *Jugulari* præſertim detrahatur; quo Remedio Venis Oculorum capillaribus ſubitò depletis, moleſtum hoc Symptoma poſt Venæ-ſectionem prius in alijs partibus in caſſum celebratam, atque plurima alia remedia fruſtra adhibita, Spatio 24. horarum tanquam carmine magico allevatum fuiſſe ſæpe memini. Dein reliquiæ Veneni *cortice peruviano* deleantur, tandem Lymphæ Colliquatæ reſiduum Catharticis prius memoratis per Alvum deturbetur, ea lege tamen, ut poſt ſingulas Purgationes *Venæ-ſectio* & *corticis peruviani* uſus intervallis iterentur, quoties opus fuerit. *Veſicatoria* nihil hic valent, ut ut communiter adhiberi ſoleant, ſed potiùs orgaſmum ſpirituum efferatum, & Sanguinis fervorem adaugent. *Collyriorum* Formulæ, & reliquia ad hanc curationem ſpectantia in *Cap.* de *Ophthalmia* poſthac tradentur.

(*b*) Sin glanduloſam Inteſtinorum tunicam, Lympham hoc Fermento venenatam colliquatam Natura deturbare ſatagente oboriatur *Fluxus alvi* moleſtus & contumax, *catharticis* hanc Colliquationem promovere haud omninò congruum eſt, verum potius *Opiatis*, Spirituum Orgaſmum compeſcere, & *adſtringentibus* omnigenis fluorem Sanguinis ſiſtere, ac *cortice peruviano* cum *Opiatis* commixto Venenum ſuperſtes delere, more ſequenti. ℞. *Rhabarb. parum terreſtall* ℈ℓ. *Diaſcord.* ℈ii. M. F. *Bolus* hora ſomni exhibendus. Bibat etiam Æger *Decoctum album* pro potu ordinario, & ſexta quaque hora capiat ʒß. vel ʒii. *Corall. rubr. ppt. ocul. cancror. ppt. pulv. è Chel. cancr. Simplex* vel alia quæcunque (*c*) Alcaliſata, modo in larga quantitate exhibeantur. Hora ſomni ſumat *laudan. lond.* gr. ii. iß. j. vel ſemigran. Pro ætate. Vel Electuari noſtri Adſtringentis & Opiati in *Cap. de diarrhœa* memorandi: quantitas nucis Juglandis plus minus pro ætate quarta quaque hora miniſtretur. Fluxu alvi quadantenus hoc pacto ſedato, reliquiæ Veneni *cortice peruviano* partitis vicibus exhibito, cum *Laudano* ſemper comixto penitus delendæ ſunt: Ut ut enim viribus *Opiatorum* & *Adſtringentium* Fluxus quadantenus ſiſti poſſit, tamen ex levi quacunque occaſione recrudeſcere ſolet, modo quidquam Fermenti ſuperſit; Eo autem ſublato, maſſa humorum priſtina firmitate iterum potitur. De his vero fuſiùs & ex profeſſo poſthac in *Cap. de Diarrhœa* differemus.

(*d*) Ubi verò effœtæ ſunt veneni reliquiæ, & Chronici fermenti indolem ſapiunt, Indicationes prorſus diverſæ, ſi non contrariæ exurgunt; nempe ut Catharticis appropriatis *phlegmagogis* dictis, iiſque fortioribus, & ſæpe repetitis, quæ receſſus Corporis intimos penetrent, atque ſaburam inibi deliteſcentem in fluorem adigantur, liquor Colliquatus per ſentinam communem deturbetur: Et ut reliquiæ Veneni effœti, Antidotis quæ ad fermenta Chronica adaptantur, iiſque variis, pro multiplici Fermentorum indole, deleantur. Quoties Lympha in glandulis congeſta, à ſegni hoc fermento, ſenſim lenteſcit, & *Strumoſos Tumores* generat, *incidentibus* & *Attenuantibus* Remediis [quæ humores glutinoſos abſtergant, in fluorem adigant, ac per Inteſtina, Ureteres, vel poros Cutis excernant res agenda eſt modo ſequenti. ℞. *Calomelan. Diagrid. Sulphurat. vel Reſin. Jalap.* an. ℈ℓ. gr. xv. ℥ß. gr. v. plus minus pro ætate M. F. *pulvis* ſumendus è Cochleari I. Liquoris Poſſetic. manè frigid: cum Regim. repetendusque 5. to. vel 6 to. quoque die dum opus fuerit. Vel ℞. *Flor. Sennæ* ʒiii. *agaric. Trochiſcat.* ʒii. *Semin. aniſ.* ʒi. *coq. in Aqu. F. q. ſ. ad* ℥iv. *Colaturæ add. Syr. de Spin. Cervin.* ʒß. *vel* ʒvi. M. F. potio pro adultis; Detur mane cum Regim. repetaturque quarto quoque die. Diebus inter-

[a] *Curatio Ophthalmiæ poſt morbillos ſuperſtites.* (b) *Diarrhœæ à morbillis ortæ curatio.* [c] *Vide hiſtor.* 10. (d) *Curatio Strumarum à morbillis ſubortarum.*

intermediis bibat Æger Decoctum sequens pro potu ordinario ℞. *Sars. optim.* unc. *vi. Rad. chin.* unc. *ii. Lign. Sassaf. Santal. rubr. Rasur. CC. Ebor.* an. ʒß. *passul. major.* ʒiii. *Coq. in Aqu. F.* (post debitam infusionem] ℔xii. ad vi. Colatura servetur in lagenis vitreis ad usum prædict. Horis etiam Medicinalibus, diebus à purgatione liberis, Capiat *Emulsionem* sequentem. ℞. *Milleped. viver.* n. 100. Contunde & tere in Mortario marmor. sensim affundo *Aqu. Fœniculi. Petroselin.* an. ʒiß. Colaturæ fortiter expresse adde *Syrupi è v. Rad.* ʒvi. M. Vel ℞. *Calc. viv.* ʒvi. extingu. *Decocto Sarsæ* ante præscript. ℔iii. dein cola; sumat Æger ʒii. *iv. vi.* ter in die horis medicinalibus. De his autem fusiùs differendum est in *Cap. de Scrophulis*.

(*a*) Cachexia vero sive speciem induerit *anasarcæ*, sive *Ascitis*, Indicationes quadantenus alias ministrat, atque Methodum medendi aliquatenus diversam postulat. *Chalybs* in utroque affectu multo usu comprobatur, tanquam Antidotus Herculea, quæ sola vires hujus fermenti Chronici frangere & delere potest, atque inde Colliquationem humorum futuram sistere; unde fibræ partium affectarum non amplius humore angustatæ tonum & robur suum nativum sensim recuperant, & interstitia fibrarum non amplius lympha recens Colliquata infarcta & obsessa, ab *Obstructionibus* penitus liberantur. Quo nomine magnum hoc remedium apud veteres Medicos *Ecphracticum* semper audit, ac in Chronicis affectibus debellandis æquè decantatum fuit, hac hodie *Cortex peruvianus* in Acutis. Cardo enim Curationis in quacunque *Cachexia* seu *Leucophlegmatica* sive *Ascite*, in assiduo hujus Antidoti usu vertitur, Licet enim centies Catharticis Lympham congestam per alvum deturbes & subducas, modò fermentum Colliquativum propria suo Antidoto non subigatur, citissimè recrudescit Morbos, Ideoque intervallis ab usu Catharticorum liberis in utroque affectu *Calybeata* assiduè exhibeantur in Forma *Pillularum*, *Bolorum*, *Electuariorum*, *Extractorum*, *Syruporum Tincturam*, &c. quorum formulas Hic loci describere supersedeo cum ad *Cap. de Cachexia*, *Leucophlegmatia & Ascite* spectant.

Lympham autem congestam non eodem modo utroque affectu deturbare licet, namque in *Anasarca* tonus fibrarum universaliter evertitur, unde Æger fortiora Cathartica difficulter admodum tolerat. Satius est igitur ut *tinctura sacra Pilulis Stomachicis* cæterisque leniioribus per ἐυπροσωπ purgantibus, post intervalla longioria colluvies serosa detrahatur, & Colliquatio futura diligentiori, ac frequentiori *Chalibeatarum* usu sistatur.

Ascites autem uti postulat Hydragoga fortiora, ita cum ἐυκολια eadem tolerat, neque sine præcedenti eorum usu sæpe repetito *Calybs* scopum suum in colliquante Veneno delendo assequi valet formula mihi usitatissima est quæ sequitur. ℞. *Conserv. flor. cichor. pulv. rhei* an. ʒß. *Resin. Julap.* gr. v. ℈ß. gr. xv. pro ætate, *Salis Absinthii*, gr. iii. v. vi. *Strup. Cichor. cum Rheo* vel de *spin. Cervin. q. s.* M. F. *Bolus* mane exhibendus, & tertio quoque die repetendus cum Regimine. Vel ℞. *Calomelan.* ℈ß ℈i. *Julap. resin.* ℈ß. ℈i. *Confect. Hamech.* ʒi. ʒii. *Strup. de Spin. Cerv. q. s.* M. F. *Bolus*. Imò pro robustioribus, qui purgationem bene tolerat, adjicere licet *Gutt. Gamb.* vel *Elater. gr. ii. iii. iv.*

CAP. V.

De Febre Scarlatina.

HUnc Morbum [ut ut universali Medicorum consensu titulo peculiari donetur] prorsus eundem esse cum *Morbillis* censeo & solo efflorescentiæ modo ab illis distare. Quæ differentia tanti non est ut alterum Morbum constituat, nisi pari ratione *Variolæ confluentes & distinctæ*, *Herpes simplex & miliaris*, *Erysipelas Phegmonodes & Oedematosum*,

(*a*) *Hydropis à Morbillis orti Curatio.*

Digitized by Google

ſum, *pulveris vera & ſpuria*, cæteriſque Morbi ex accidenti aliquo inter differens, ubi Cauſæ, ſimptomata, prognoſtica, Curativæ Indicationes atque Methodus medendi ab invicem minime diſtent, in diverſos Morbos dividantur; unde Morborum tituli nimis luxitantes fruſtra in Artis noſtræ & profeſſorum damnum mirum in modum multiplicarentur. Ratio differentis Morborum *Nomenclaturæ* ſitè petenda eſt à differenti eorum Cauſa, Symptomatis, & Indicationibus curativis differentibus. Quorſum enim, ubi cauſa Morbi eſt eadem fere Symptomata, atque methodus medendi prorſus eadem, nova nomina Affectus imponantur, & Morbi tanquam ſpecie differens ſub alio atque alio Titulo tractentur?

Indolem autem *febris ſcarlatinæ* dictæ, & *Morbillorum* prorsùs eadem eſſe ſequentia demonſtrat. Ab eadem cauſa evidenti, ſcil. ambientis aeris injuriis, ſive frigore in poros cutis admiſſo, ſive miaſmate contagioſo eoſdem poros invadente uterq; Affectus originem ſuam trahit; Uterq; venenatum Fermentum colliquativum & deleterium morbi Cauſam continentem ſortitur; febris primum utriſq; inſultum comitans ſpeciem prorſus eandem inducit, durante apparatu Efflorescentiam præcedente, & cum *rosmate*, *deliriis*, cæteriſque Malignitatis indiciis conjuncta eſt, & iiſdem Symptomatis à Colliquatione provenientibus, *Tuſſi* ſcil. *ferina*, *cerebri gravitate*, *ſternutatione* indeſinenti, *Diarrhœa* Lachrymis involuntariis, &c. inſignitur efflorescentia in utroque affectu eandem partem *Cuticulam* ſcil. occupat, non ſtadia utriuſque Morbi eodem modo progenio Fermenti plus minus deleteril magis minùſve protenduntur: ubi morbus eſt *Benignus* utraque Efflorescentia 2. vel 3. Morbi die incipit, atque 4. vel 5. die, unà cum febre comitante recedit; Ubi *Malignus* eſt & *Epidemicus*; non raro utriuſque Efflorescentiæ Apparatus ad 6. *tum*, vel 7. *tum* diem protrahitur, & efflorescentia uſque ad decimum quartum & ultra durat, & interea glandulæ oculorum, pharingis, Laryngis & bronchiorum inflammantur, Febris Inflammatoria accenditur, Deglutitio & reſpiratio læditur, cæteraque *Anginæ* & *peripneumoniæ* Symptomata ſæpius ingraveſcunt. Nec non Febris poſt utramque efflorescentiam peractam pro ratione Veneni ſuperſtitis diverſa, naturam jam *Synecheos*, jam *Synochi* & malignæ ſibi adiſciſcit, & deniq; Morbi ipſiſſimi, ſcil. *Tuſſis* & *phthiſis* Pulmonaris, *Ophthalmia*, *Diarrhœa pertinax* & *colliquativa*, *affectus Strumoſus*, *Cachexia*, *Leucophlegmatica*, *aſcites*, &c. utrumque Morbum indiſcriminatim conſequuntur; uterque eadem prorſus Prognoſtica indifferentes miniſtrat, nec minus eadem planè medendi Method. poſtulat. Adeo ut actum agere videamur, ſi poſt de ferm. *Morbillis* habitum, filum ejus protrahamus, ut de *febre Scarlatina*, quæ quoad cauſas Symptomata, Differentias, Prognoſtica, Indicationes, Curativas atque methodum medendi, ipſiſſimus Morbus eſt, ulterius diſſeramus. Exulet igitur per me è cenſu Morborum hæcce Febris, niſi cuiquam *Morbillorum Confluentium* titulo eam deſignare in poſterum viſum fuerit. Ideòque ſicco pede eam præterire conſulto ſtatuimus, inter *Hiſtorias* Morbillorum unum vel alterum ejus exemplar proferre lubet, unde conſtare queat, eandem plane Naturam cum Morbillis obtinere.

HISTORIA I.

Filia Domini *Rainsford* habitantis in vico dicto *Butcher hall-lane* annos quinque nata, anno Dom. 1672. (quo tempore Morbilli Epidemii *londini* publicè graſſabantur) ad unam vel alteram hebdomadam *fluxu Alvi*, *tuſſi ferina* & levi *oculorum inflammatione*, ceteriſq; colliquationis Symptomatis afflicta male ſe habuit: demum vero *febre* correpta, delira & comatoſ. per triduum jacebat, & ſymptomata priora in dies augebantur. Quarto die Efflorescentia *Morbilloſa* ab una parte in alteram per totum corpus ſparſa in conſpectum venit, quæ quidem ſummè inflammata ferè ad inſtar *Eryſipelatis* apparebat, atque ad quartum uſque

diem

diem protensa durabat, Febre unà cum Fluxu alvi, Tussi & cæteris Symptomatis potiùs aucta quam diminuta, adeò ut misera puella indesinenter ejularet, tussiret, anhelaret, atque alvum dejiceret nihil autem intereà præter crudam cerevisiam deglutire voluit. Ego 4. efflorescentiæ die vocatus eam inveni præ pulmonum inflammatorum Spasmis planè strangulatam, atq; tanquam à fascia injecta suffocatam. Efflorescentia derepente hic illic in luridum & pallidum colorem abierat, extrema quadantenùs frigescebant, atque Arteriæ vix, tactu judice, vibrabantur. In hoc præcipiti casu Pharmacopola qui aderat jussu meo illicò *Venam* tundebat: Cùm autem post tres vel quatuor unciae sanguinis detractas strangulationem fuisse diminutam perciperem pulsationem arteriarum fortiorem redditam, atq; colorem vegetiorem efflorescentiæ restitutum, Sanguinem ad ℥vj. vel vij, fluere sinebam. Quo unico Remedio ab ipsis orci faucibus Ægra prorsùs liberabatur, atque adhuc in vivis est.

HISTORIA II.

Advocabar Januar. 27. 86. ad *Filium Dominæ Pratt* habitantis in vico dicto *Paternoster rovv*, sex annos natum, Febre dicta *Scarlatina* laborantem, qui jam primum & secundum Morbi stadium usque ad quartum efflorescentiæ diem curæ trium Pharmacopeorum successivè commissus transegisset, quorum unus Morbum esse *Variolosum* pronunciavit, adeò enim præter modum Cuticula sicut in *Erysipelate* inflammabatur, ut aliqualem intumescentiam retinentem & asperitatem inæqualem referre videretur: Cæteri verò duo efflorescentiam esse *Morbillosam* audacter affirmabant. Unusquisque autem *Remediis Cardiacis* pro modulo ingenii Venenum versùs Cuticulam propellere satagebat: Unde Inflammatio sponte sua nimia, mirum in modum sæviebat, Pulmones *Peripneumoniam* afficiebantur, Febris erat intensa, pulsus celer & debilis, Puer miserrimus hebes admodum & attonitus summè languebat & pene strangulatus est. Igitur ad Pulmones liberandos edico, Unciæ sex *Sanguinis* statim è Brachio *detrahantur*, atq; ne inde vires nimium dejicerentur, *Bolus è Pulv. è Chel. Cancr. comp. & Lapid. Contrayerv. an. gr. vi. & Syrup. Caryoph. q. s.* confectus potest Venæ sectionem exhibeatur, & mane sequenti repetatur, unà cum cochl. *iii. Julap. Cardiac. Temperat.* de quo bibere licuit ad libitum; *Vesicatoria* etiam ad Nucham & Carpos interno, & *Emplastrum Cephalicum cum Euphorb.* ad plantas pedum applicentur, atque *Gargarismus ex Aq. Plantag.* ℥viij. *Diamor. mellis Rosat. Colat. an.* ℥j. in fauces siphone sæpius inficiatur. Die 28. quo Puerum iterùm invisi stupor & strangulatio, cæteraque dira symptomata mirum in modum allevabantur, Pulsus fortior evaserat & minùs celer, Sanguis autem detractus valde floridus colorem Scarlatinum vel in fundo ipso referebat, instar Sanguinis *Maniacorum* vel *Hystericarum*, ubi Spiritus œstro perciti maximam in massa effervescentiam cient. Ideòque solummodò jussi ut Alvus pigra *Enemate è Lacte Saccharato*, *Floribus Chamæmeli alterat.* stimularetur, atque inde *Bolus* ex *Theriac. Androm. gr. vii. & Pulv. è Chel. Cancr. comp. gr. vi. & Syrup. Caryoph q. s.* confectus, & in Cochleari *i. Julapii* sequent. solut. exhiberetur, & ut superbiberet ejusdem Cochl. *iii.* atque etiam ad libitum, agitata phiala. *℞. Aqu. Meliss. Cerasor. nigr. an.* ℥ii. *Cinnam. bord.* ℥ij. *Epidem. Pæon. Comp. an.* ℥ß. *Marg. ppt.* ℥j. *Succhar. alb.* ℥iii. M. F. *Julap.*

Exinde Puer post levem Diaphoresin *apyretos* mansit, & à diris Symptomatis, præter spem Adstantium liberabatur. Ideòque die sequenti scil. 29. duntaxat *Linctum ex Ol. Amyg. de rec. Syrup. Ven. & Succhar. Crystalin. alb.* confect. ad Tussim moderandam sæpiùs exhibendum præscripsi, & usum *Julapii Perlati* continuandum atque ad alvum adstrictam lubricanda *Poma* tosta, & *Pruna* cum saccharo cocta frequenter ministranda. Denique post triduum peractum, quia Alvus adhuc adstringebatur, usitata Colliquationis indicia recesserant, Bolum Cathharticum sequentem manè cum Regi-

mine capiendum jussi, atque semel in hebdomada repetendum ad tres vices. ℞. *Calomelan. Diagrid. Sulphurat.* an. *gr. iv. Syrup. de Spin. Cervin. q. s.* M. Revalescebat autem puer sine quocunq; Morboso affectu superstite, vel inde subsequenti.

HISTORIA III.

Filia mea dilectissima *Sarah Morton* 8. annos nata anno 1685. Febre correpta, Oculorum inflammatione & Tussi ferina vexabatur. Hisce Colliquationis indiciis certior factus, indolem Febris à primo insultu Morbillosam esse deprehendi, Nihil autem præscripsi nisi *Julapii* sequent. cochl. *iii.* vel *iv.* sumenda 4. quaque hora, & ut debitum Regimen observaretur. ℥. *Aq. Mellis. cerasor. nigr.* an. ℥. *iii. Epidem.* ℥ iß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ℥ *ss.* M. Et quia Pulsus nullum Malignitatis indicium dedit, nec aderant Coma, Delirium, vel aliud ejusmodi Symptoma, *Laud. liquid. gutt. vi.* ad Tussim allevandam & Colliquationem Sanguinis futuram præcavendam in haustulo Julapii singulis noctibus exhibebantur. Quo pacto omnia rectè successerunt, & nusquam in tota mea praxi Morbillos magis Benignos vidi. Efflorescentia erat rarissima, hic illic in Cuticula parcè admodùm sparsa, & citissimè evanuit: Ægra autem à Febre ac Tussi absque Symptomatis cujuscunque molesti suppullulatione spatio biduí ab Efflorescentia incœpta, prorsus liberata integrè revalescebat ac si nunquam decubuisset.

HISTORIA IV.

Filia mea charissima *Marcia* 7. annos nata, anno 1689. in quo *febris* dicta *Scarlatina* tempore præsertim æstivo quadantenus publicè grassabatur, post apparatum *Rigoris*, *Horroris*, &c. plurimùm febricitare incœpit, Nausea, Vomitione, Comate, cæterisque Malignitatis Symptomatis afflicta. Quocirca *Julap. Cord. cum specieb.* in Historia præcedenti descriptum cochleatim exhibendum esse jussi, atq; *Vesicatorium Emplastr.* amplum ad Nucham applicandum. Quandoquidem verò nec Fluxus Alvi, nec Tussis, nec Rubedo Oculorum, aut aliud aliquod usitatum Colliquationis signum Apparatum comitabatur, in isto stadio genium Morbi non clarè perspectum habui. Quarto autem Morbi die efflorescentia non interrupta derepente ubique per totam Cuticulam sparsa, *febris* dicta Scarlatina indolem suam palam prodebat, atq; equidem Inflammatio erat maxima omnium quas unquam vidi, tota cuticula ex Inflammatione sensim crassescebat, æquali quadam ac renitenti intumescentia affecta, & post Inflammationem peractam, non squamarum, verùm Pergamenæ similis dehiscens decidebat. Cùm verò Febris post quatriduum ab efflorescentia incœpta protenderetur, atque periodis certis quotidiè reverteretur, ℥ vi. Sanguinis detrahendas esse jussi, atque ℥ß. *corticis peruviani* quarta quaque hora exhibendam, unde spatio biduí *sine pro* facta prorsus revalescebat.

HISTORIA V.

Eodem ipso tempore invisi Mulierem in vico dicto *Smithfield*, ad quam accersitus sum, consultandi gratia cum Medico ejus ordinario, magni nominis viro. Mulier Febre Scarlatina laboravit, quæ jam ad diem decimum septimum duraverat, & Medici consueti consiliis usa priora duo Morbi stadia Apparatum sc. & efflorescentiam transegerat. Ego autem certior factus Febrem post Efflorescentiam peractam à reliquiis Veneni imperfectè deletis ad spatium integræ hebdomadæ *Synochoi* Tertianæ typum induisse exacerbatione alternis diebus hora stata semper recrudescente, atque jam ad biduum in *Synochon* Malignam cum Deliriis, Spasmis, Subsultibus Tendinum, cæterisque triumphatæ Naturæ indiciis, sociatam degenerasse, jure meritò Prognosticon funestum proferebam. Probè enim novi, quod Venenum usu *Corticis peruviani* tempestivo prius facile superabile jam non obstantibus Cardiacis, in quorum usu diligenter per-

perſeverarat Ægra, ſpiritus adeò extinxerat, ut nec à *Cortice* auxilium expectari, neque ab Alexipharmacis vires Spirituum elaſticæ exſuscitari poſſent, ita ut pares fierent Veneno eliminando. Nihilominùs *Veſicatoriis* frequentibus, atque *Alexipharmacis* maximè generoſis experiebamur, nùm forte fortuitò Spiritus expandere poſſemus, ut occaſionem inde captaremus *Corticis* exhibendi. In caſsùm vero omnia, Deliriis nempe, Spaſmis, cæteriſque deletorum Spirituum Symptomatis jugiter auctis, demùm Ægra confecta fatis cedebat, quæ facillimè ope unciæ unius *Corticis* prædicti, maturè exhibiti, fatum hoc evaſiſſet.

HISTORIA VI.

Paulo poſt, eodem fere menſe accerſebar ad inviſendam *Filiolam Dominę Hayne* habitantis in vico dicto *Foſter lane*, Inflammatione Pulmonum Scarlatinam efflorescentiam primùm comitante, ſed poſt efflorescentiam jam ſuperſtite penè confectam & ſuffocatam, comatoſam etiam, hebetem & deliram. Sub initium *Peripneumoniæ* ante meum adventum Venæſectio ritè celebrabatur, veneni autem Febriferi extinctio [ut ut Febris *Synochis* indolem ſuam Exacerbationibus atque Remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus liquido prodiderit) nequaquam tentabatur, unde ab incendio intus continenter inſtaurato, flamma in Pulmonibus perſeverabat, à qua vires Ægræ adeo attritæ ſunt, ut ſanguinem amplius derrahere non auderem; Expectorantia Remedia & Veſicatoria diligenter adhibeantur; At horum uſu non obſtante, miſella puellula brevi, Peripneumonia ſuffocata periit.

HISTORIA VII.

(a) Filiolus *Domini Buren* Mercatoris habitantis in Vico dicto *Mincing lane*, Infantulus vix integram annum natus, qui in eodem Cubiculo cum Sororcula *Morbillis* afflicta verſatus, menſe Decembri, anno 1691. Febre corripiebatur cum *Palpebrarum gravitate*, *Capitis ſtupore*, *Tuſſi ferina*, *Diarrhœa*, *Rubedine Oculorum* & reliquis febris Morbilloſæ Symptomatis ſociata quibus ſoror conflictabatur. Cùm autem aeri Cubiculi aperto diutius expoſitus fuiſſet, nulla efflorescentia ad quintum uſq; diem Morbi in Cuticula ſeſe prodebat. Quocirca ad expanſionem Spirituum Veneno deleterio jam diu nimis oppreſſorum promovendam *Veſicatoria* incunctanter ad Nucham & Carpos applicanda juſſi, & *Julapium* Cordiale ad normam *Julapii perlati*, *pulvere è Chel. Cancer. comp.* & *Lapid. Contrayerv.* ſaturatum ſæpius pitiſſandum; atque Bolum ex *Theriac. Androm.* & *pulv. è Chel. Cancer. comp. an. gr. v.* confectum quaque nocte exhibendum. Quid fit? Octavo Morbi die cuncta Symptomata mitigata ſunt, atque febris in novam formam mutata, ſpeciem *Synochoos* cum Exacerbationibus & Remiſſionibus quotidie hora dieſtata alternatim ſeſe excipientibus induebat. Hanc febrem autem facillimè curavi ope ʒii. *Cortic. Peruv.* partitis vicibus exhibiti, unde perfectè revaleſcebat Infans & adhuc valet, nec ulla Cutanea Efflorescentia febrem vel comitabatur vel ſubſecuta eſt.

HISTORIA VIII.

(b) Eodem ipſo Menſe filiolus Domini *Debilles* Mercatoris habitantis in vico dicto *Buſhlane* (cujus ſorores *Morbillis* laborantes nuper revaluerant) eodem Morbo correptus, diu & periculosè *Stupore*, *Tuſſi ferina* & *Diarrhœa* affligebatur, ab his autem reliquiſque Symptomatis ope trium *Veſicatoriorum* ad Nucham ſc. & Carpos applicatorum frequenti exhibitione *Julapii Cardiaci* Speciebus ante memoratis ſaturati,

(a) *Febris Morbilloſa abſque ulla efflorescentia vel comitante vel ſubſequente ſanata.*
(b) *Febris Morbilloſa primum Maligna, deinde Inflammatoria, & tandem Synochis.*

& *Boli Terlacali* singulis noctibus repetiti, brevi liberatus, demum (declinante jam Efflorescentia morbillosa) Inflammationem Linguæ notabilem atque excruciantem perpessus est, quæ Venesectione in Vena Jugulari sine mora celebrata evanuit; at Febris superstes deinde sibi *Synochos* speciem induebat, & hora 7. vespertina quotidie cum fixa Genarum rubedine conjuncta recurrebat. Febris verò facillimè exhibitis ℥ii. vel iii. *Cortic. Peruv.* profligabatur, & Puer pro tempore perfectè revaluit, ut ut recrudescente Veneno post tres hebdomadas elapsas unum vel alterum *Febris Intermittentis* paroxysmum passus fuerit; à qua, *Cortice* itexum iterumque post debita intervalla repetito, liberatus hucusque optima valetudine utitur.

HISTORIA IX.

2. Filia Domini *Tim* sex annos nata, sub initium Mensis Aprili, anno 1692. Febre & Tussi immani correpta, post triduum Morbillosam Efflorescentiam perpessa est, quæ ad quinque dies protendebatur. At postquam evanuisset Efflorescentia, *Febre Synochet* quotidie hora diei stata periodicè recurrente, *Diarrhœa* immani, *Tussi* importuna & summo virium languore Puella efficiebatur. Quo tempore ego accersitus ad reliquias Veneni morbillosi (quas superesse liquidè deprehendi delendas,) ℥ß. *Cort. Peruv.* in formam Boli redactam illicò exhibendam jussi, repetendamque 4. quaque hora solut. in Cochl. Julap. Cordialis temperati. Primæ dosi *Laudan. Liquid. gutt vi.* & deinceps alterno cuique Bolo addendas curavi; unde Febris spatio bidui, Tussis, Diarrhœa, & reliqua Symptomata multum allevabantur. Ob Phlogosin autem, quæ certa diei hora præsertim in genis sese quotidie prodebat, adhuc superstitem, ℥iv. vel v. sanguinisè brachio tertio die detrahendas, jussi, atq; Bolos Febrifugos repetendos. Unde post 24. hor. per totum diem Puella *apyretos* manebat, atque ab omnibus Symptomatis liberata planè revalescebat. Hebdomadis autem duabus elapsis, appetitu prius prostrato, revirescentiam aliqualem Febris Periodicam sensit, quæ citissimè viribus *cort. peruv.* repetiti victricibus cedebat. Quocircà prophylaxeos gratia Alvum post octo dies elapsos bis, terve *Decoct. Amar.* & Syrup. *de Spin. Cervin.* subducendam duxi, & post singulas Evacuationes *Corticem* incunctanter repetendum, & inde optimè convaluit.

HISTORIA X.

(a) Accersitus ad invisendum Filiolum *Dominæ Philips* habitantis in vico dicto *Le Old Change*, qui ante v. hebdomadas *Febre Scarlatina* laboraverat, cujus efflorescentia minus vigebat, & diutius protendebatur, unde à reliquiis Fermenti istius Morbi non subactis ad dies 35. continua Diarrhœa Puer penè conficiebatur, cùm primum ad eum accessi animadverti os & labia tumida, inflammata & exulcerata, tanquam à toxico epoto & puerulum ad ultimum Marasmi gradum ex diutino alvi fluxu redactum. Natura autem ob summum virium languorem jam planè succumbente ac à Veneno triumphata, nullum Febris præsentis κατακαυσον, ex temperie, Urina, vel Pulsu desumere potui; spiritus enim certamini impares, nihil amplius moliri valebant. Unde *apyretos* venenatus licet, & confectus mihi videbatur. Ideòque ante omnia Symptoma ferale, Alvi nempe Fluxum, *Decoct. alb.* in locum Potus ordinarii suffecto, & copiosa Alcalium exhibitione modo sequenti quadantenus cohibere fategi. ℞. *Ocul. Cancr ppt. pulv. è Chel. Cancr. simpl. Coral. rub. ppt. an.* ℥ß. M. F. Pulvis quem in *Cochl. iii. Julap. Cordialis ex Aq. Lactis Alexiter. Cinnam. Herd. Epidem* & *Syrup. Cariophyl.* confecti mini.

(a) *Febris Morbillosa post Efflorescentiam peractam in* Synechi *quotidianam, Diarrhœam, Tussim & languorem maximè comitatam mutata.*

(b) *Diarrhœa pertinax, & vires penitus fractæ post Febrem Scarlatinam.*

miniſtrandum juſſi, repetendumque deinceps ter in die ad triduum, Diarrhœa autem hoc modo ſedata, & viribus inde quadantenus reſarcitis, venenatum fermentum Colliquationis cauſam propria Antidoto aggrediebar, exhibui ſc. *Cortic. Peruv.* ℈j. cum *gutt. iv. Laudan. Liqu.* & *Syrup. Caryoph.* tantillo in bolum redact. ter in die per quatriduum, unde Puer ex Orci faucibus liberatus ſenſim revaleſcebat.

HISTORIA XI.

(*a*) Ante ſexennium media æſtate ſimul decumbebant in domo Amici mei integerrimi *Domini hooK* Mercatoris habitantis in Vico dicto *Pye. Alley* prope *Fenchurch-ſtreet*, tres ejus Filiæ, Filiolus unicus, atque *Domina Barnardiſton* ejus Matertera, Matrona annos ſeptuaginta plus minùs nata. Omnes quaſi Veneno deleterio perculſi Febre *Synocheon* unum tenorem ſervante corripiebantur, *Tuſſi Ferina*, *Comate*, *Deliriis*, cæteriſque malignitatis Symptomatis haud obſcuris afflicti. Ideóque natura Symptomatum id exigente, *Alexipharmaca* mitiora exhibenda, atque *Epiſpaſtica* applicanda juſſi. Die autem Morbi 4. 5. vel 6. ſinguli *Scarlatinam* efflioreſcentiam per cuticulam ubique ſparſam perperiebantur, eamque per 7. 8. vel 10. dies protenſam. Duæ è Filiabus atque Filiolus 4. vel 5. Efflioreſcentiæ die *Parotidibus* inſignibus affligebantur, unde Deglutitio adeo præpediebatur ut in præſens vitæ ſubſidium (inflammatione urgente, & forti Arteriarum vibratione adhortante) Venam ſecare & moderata manu Sanguinem derahere coactus eſſem. *Alexipharmacarum* autem & *Veſicatoriarum* continuata Glandulæ *Parotides* (ut ut Venæ-ſectione earum dolor & ardor mitigarentur) debito tempore exulcerabantur, atque Apoſtematis ruptis Pus aere & corroſivum per Nares, Aures, fauces, copioſè egerebatur, unde triginta dierum ſpatio ſenſim revaleſcebant. Filia autem natu ſecunda die 3. vel 4. Efflioreſcentiæ immaniter vociferabatur pr dolore ingente Axillam ſiniſtram occupante. Quocirca Sanguinem è brachio adverſo detraxi ad dolorem mitigandum ex quo Dolor allevabatur. Continuatis autem Remediis *Alexipharmacis* Tumor increvit Buboni non diſſimilis, qui tandem exulceratus Pus copioſum per plurimos dies effundit, quo demum ſanato integram Sanitatem formoſa ac elegans puellula recuperavit. Verum *Dovitina Bardaniſton* cum ad plures dies malè ſe habuiſſet, & omnem Remediorum uſum neglexiſſet, tandem, poſt *vi.* vel *vii.* dies elapſos *Carcinomate* paulo ſupra pubem corripiebatur, quod ſpatio unius vel alterius diei præ virulentia Veneni per partem affectam excreti *Grangræna* tentabatur. *Alexipharmacis* autem & *Epiſpaſticis* diligenter adhibitis, & auxiliis Chirurgicis peritè applicatis; præter ſpem Adſtantium ab hac Peſte, licet difficulter admodum evaſit, atque poſtea ad tres annos ſuperfuit, à *peſte* (inquam) evaſit, quoniam Venenum Morbi prædicti, Peſtilentialis fermenti malignitatem adæquabat; & ſi quando Venenum iſtiuſmodi Morbilloſum Criſi perfecta per Cuticulam propelli haud poteſt, tanquam Venenum peſtilentiale Glandulas ſponte petit Narium, Faucium, Inguinum &c. eaſque inflammat & exulcerat, nec non Carcinomata, Bubones & Parotidas excitat. Quantum Tonſillas Uvulam; Fauces, Nares, & quamdiu intumuiſſe vidi! quàm turgida nonnunquam Labia! & quam Sordida Scabie obducta & exulcerata ab eadem cauſa animadverti! ut nuperrime Filio Domini *Blaney* accidit, qui poſt efflioreſcentiam peractam Febre, Comate, & prædicto Symptomate diu affligebatur.

[a] *Febris Scarlatina Symptomatis ditiſſimis & peſtilentialibus comitata.*

Digitized by Google

CAPUT VI.

De Variolis, earum Subiecto & Stadiis & Differentiis, necnon de Causa Variolarum continente atque procatarctica.

(a) MOrbus, de quo jam sermonem instituimus, est *Febris contuncta cum Inflammatione, quæ Cutim veram simul ac Cuticulam occupat, cuius Exanthemata pro ratione Veneni morbifici plus minus deleterii*, vel *in unum confluentia, vel sibi invicem cohærentia, vel penitus discreta in superficie Corporis ubique in conspectum veniunt (b)* Subjectum horum Exanthematum esse *Cutim* veram simul ac Cuticulam probari potest primò renitenti Tuberculorum duritie, quæ ab ipsis eorum primordiis tactu percipitur; Cuticula enim utpote tenuissima membranula nequaquam adeò crassescere & acuminari potest. 2. Ex Pustularum Variolosarum maturatione non minùs idem constat, nam liquor ille tenuissimus in Cuticulæ efflorescentiis è vasis suis secernitur, subtilissimus cùm sit, atque sine ope Glandularum separatus, proindeque illi congener, qui in *Rheumatismo* & *Arthritide*, è Nervis & Musculorum Tendinibus scaturit, ejusmodi Maturationis haud capax est. Denique res ὑποψία patet, namque deformes istæ foveæ in Cute sæpiùs excavatæ, inibi durant postquam Cuticula integrè renascatur.

(c) Apprimè autem hic notatu digna censeo quatuor illa *Stadia* quæ Morbus iste solemniter decurrere solet, *Apparatum* sc. Exanthematum, *Eruptionum*, *Maturationem*, atque *Declinationem*, quippe Morbus adeò insignem mutationem in variis hisce Stadiis subit, [præsertim ubi mali moris fuerit] à peculiari Symptomatum in unoquoque Stadio succrescentium caterva: ut difficile admodùm sit, hac distinctione omissa, veram ipsius Morbi Ideam formare, Symptomatum causas eruere, signa Diagnostica vel Prognostica ritè proferre, vel Indicationes Curativas rationi congruentes elicere, & stabilire. Ideòque primò Ætiologiam hujus Morbi generalem indagare, ejusque causam tum continentem tum procatarcticam eruere conabimur, atque intereà rationem discriminis inter malignas Variolas & benignas non præteribimus, Hoc fundamento posito, ut clarius & distinctius futuri sermonis filum pertexamus, quatuor Morbi *Stadia* seriatim, more historico percurremus ut inde cuiquam in Arte Medicinali exercitato fas sit promptam atque facilem cujuscunque Symptomatis rationem reddere, atq; Indolem Morbi variam sive benignam sive malignam, & certum eventum perspicere, simul & Methodum curandi rationalem in unoquoque Morbi Stadio instituere. Quod Pensum eo nomine lubentissimè aggredimur, ut Medicus in quocunque Stadio advocatus fuerit, sciat expeditiùs quo pacto, & quam ob rationem procedendum sit, potissimùm cùm mos, vel ob Ignorantiam vel Avaritiam Vulgi, fere in hoc Morbo ubique prævaluerit, Medicum seriùs advocandi.

[*d*] Cùm dico *Apparatum*, intelligo Tempus illud omne à primo Morbi insultu usq; ad universalem exanthematum eruptionem incœptam. Universalem, inquam, namq; haud rarò videre est primo ipso Invasionis die Pustulam unam vel alteram in facie, collo, vel manu, quasi eruptionis futuræ prænunciam, quæ cæteras magnitudine & vigore longè superans, inde à Nutricibus & Mulierculis lingua vernacula nuncupari solet, *The Maester Poyk*. Eruptio autem harum Pustularum Sporadicarum haud jure merito pro Critica habenda est, vel Morbus inde censendus secundum suum Stadium iniisse. In *secundo* enim Stadio, Universali exanthematum eruptione in facie, collo & manibus primùm incœpta, atq; dein in trunco & artubus inferioribus continuata, Crisis, pro ratione Morbi plus minùs benigni, completa, vel saltem incompleta perficitur, Symptomata sal-

[a] *Descriptio Variolarum.* [b] *Cutis vera subiectum Variolarum.* (c) *Stadia Morbi quatuor.* [d] *Descriptio stadiorum.*

Google

ſaltem in genere nervoſo ſuborta, ſubito vel evaneſcunt, vel notabiliter diminuntur, præterquam in Variolis ſummè malignis, quæ Symptomatis omnibus exacerbatis funeſta Criſi in hoc Stadio nonnunquam terminantur. *Stadium tertium* eſt totum illud tempus quod teritur in maturandis *Variolis*, ſive concoquendo Sero Venenato Exanthematum in Pus legitimum. A quo tempore demùm incipit *Stadium ultimum*, in quó Puſtulis exareſcentibus & ſcabie obductis, Intumeſcentia Faciei, Manuum & Pedum undiquaque declinat.

(*a*) *Cauſa Continentis* hujuſce Morbi eſt Venenum activum, atq; in laceſſendo procax, intime Spiritibus implicatum, quod prout magis vel minùs deleterium eſt, eos magis vel minùs peſſundat aut laceſſit & interturbat, donec tandem Spiritus totis conatibus Hoſtem per Glandulas Cutaneas, portam à Natura deſignatam, Critice perſequantur atque propellant, [maſſa humorum à Veneno peculiari modo in hunc finem prædiſpoſita.] Unde fibrillis Porulorum à niſu Spituum contendentium jam conſtrictis Cruor tubulos præterfluens, inibi quadantenùs ſtagnare incipit, atque virulentum ac acre ſuum ſerum, in hiſce partibus deponere; unde partes affectæ primùm inflammantur, & dein corroduntur & exulcerantur. Hæc Mihi videtur eſſe ratio formalis hujus morbi.

[*b*] Venenum autem hoc vel ſenſim intus natum eſt, vel ab extra ex contagione admiſſum. Prius in actum ducitur à Frigore in Poros Cutis invadente, aliiſve quibuſcunque Aeris ambientis injuriis; à Crapula vel Cibis δ ϛτ ις, ſive à ſorti hujus morbi Idea in Phantaſia impreſſa, vel à metu, mœrore, aut quocunque alio animi Pathemate graviori quod Spiritus interturbando eorum œconomiam pervertit, & ſemina morboſa in eorum ſinu deliteſcentia excitat. Alterum vero, quoties hic morbus Epidemius eſt, confertim cum Aere vel inſpirando hauritur, vel Poros cutis ingreditur, & primo momento Spiritus miaſmate deleterio inficit.

[*c*] A gradu hujuſce Veneni ſpiritus minus peſſundantis & obruentis oritur diſtinctio illa *Variolarum* apprimè animadvertenda in *benignas* & *malignas*, in unoquoque morbi ſtadio inter ſe valde diſcrepantes; quas à ſeſe invicem certis Criteriis dignoſcere, in medicina exercenda multum momenti habet ut eventum morbi prædicat medicus, ut Indicationes curativas eliciat, atque methodum medendi inſtituat. In primo morbi inſultu ubi Venenum intime ſpiritibus implicatum eſt, atque proinde tota fere tragœdia in genere Nervoſo agitur, ut ut Febris ſæpiùs ſpeciem plus minus malignam induat, [uti ex *Delirio, Affectu Comatoſo, Subſultu Tendinum, Inſultibus Epilepticis, prægrandi Lumbagine*, cæteriſque id genus Symptomatis conſtat) pro præſenti tamen Spirituum vel Veneni robore & præpollentia, Morbus *malignus* vel *benignus* appellari debet. Nonnunquam Spiritus ac ſi letho icti adeo deficiunt, ut vix Hoſtem adoriri, ſeu aciem inſtaurare valeant, ut ex debilitate Pulſus patet. Æger intereà in ſtatu fere [illegible] jacet, unde Natura in proximo morbi Stadio planè ſuccumbit, (*d*) & nullam Criſin eruptione Variolarum tentat (quod admodum rarum eſt) vel ſaltem infidam ac imperfectam aſſequitur, unde Febris vel adhuc ſuperſtes (*e*) *Continua* fit, aut ſaltem tempore Maturationis vel Declinationis funeſte [*f*] reviteſcit. Nonnunquam vero Spiritus potius irritati quam deleti, multo niſu & conamine Hoſtem petunt, unde Pulſus fortis & Jactatio inquieta; Venenum per ſedes, vomitus, imo aliquando per hæmorrhagias, in caſſum licet, atque Symptomatice propellitur: [*g*] Modo Spiritus in hac contentione adeo ſeſe expandere valeant ut totum virus e ſinu ſuo prorſus excutiant, Criſis proximo ſtadio ſubſecutura ſit fida ac perfecta, *Variolæ* erumpunt

[a] *Variolarum Ætiologia.* (b] *Cauſa procatarctica.* (c) *Differentiæ inter Variolas Cauſa.* [d] *Vide Hiſtor.* 39. [e] *Vide Hiſtor.* 28. *&c.* [f] *Vide Hiſt.* 17. *&c.* (g) *Variolæ benignæ.*

magnitudine, colore, & figura regulari eæque mires ac benignæ, quæ ex vigore Spirituum influorum citò crescunt & maturantur, atque demum tempore determinato declinant & exarescunt, sine Febre quacunque recidiva; adeò ut Æger regimine debito adhibito, sine Remediorum suppetiis sponte revalescat, Hujusmodi sunt Variolæ lingua nostra vernacula dictæ (a) *The Chick Ken-Pock's* quarum Pustelæ ut ut solito majores, admodum raræ hic illic spargantur, & post molestos Apparatus labores ad biduum vel triduum exantlatos, Veneno critice & perfecte eliminato, una nocte turgent, & tertio die post citam Maturationem incrustatæ exarescunt, sine Febre, vel alio quovis molesto Symptomate præter Dolorem partium affectarum inflammatorium, Ad has prope accedunt (*Varioloe* quæcunque perfectè *Discretæ*, modo non adsint Petechiæ interspersæ vel alia aliqua Spirituum deletorum indicia cum Pulsu debili conjuncta; (quæ rariùs Me in hac specie Variolarum observasse memini,) Exacto enim triduo Apparatus, (quo spatio Spiritus cum Veneno colluctantes varia dira Symptomata præsertim in genere nervoso producunt) illico secundo Eruptionis die, Veneno Crisi perfecta exterminato sponte exulat Febris, diraque quæcunque Symptomata; nec unquam posthac (adhibito, regimine, & ministratis Opiatis necessariis) vel in Maturatione vel in Declinatione recrudescunt. Ob vigorem etiam Spirituum influorum minimè jam veneno implicatorum, citissimè, idque spatio determinato, scilicet tridui, maturantur exanthemata, atque demum flavescentia sensim scabie laudabili obducta exarescunt. Siquidem lege quasi unumquodque hujus Morbi stadium Natura ubi Veneno delitescente malo regimine non fuerit impedita, spatio tridui emetiri solet; unde Mulierculæ & Nutrices deceptæ, nonum Morbi diem (cujuscunque speciei Variolæ fuerint) pro Critico habent, ac si Æger postea extrà periculi aleam poneretur. Cum non insolens sit videre, ob vigorem Spirituum veneno implicatorum depressum, Pustularum maturationem [ut ut tempore designato cætera stadia decurrantur) admodum seram, seram nempe ad diem (c) Morbi decimum quartum decimum octavum vel quidem vigesimum protensam. Verum quidem est quod Variolæ [*Discretæ* licet] ubi frequentiores fuerint; & *Cobærentes*, utpote quæ prope ad *Confluentes* accedunt, atque inde Naturam quasi mediam participant, non raro animadvertantur (d): *Depressæ*, *Sessiles*, sero Maturatæ, atq; tempore Maturationis ad instar Malignarum & Confluentium Salivatione, atque Febre recrudescente exceptæ ob Crisin in Eruptione minùs perfectè factam, unde virus delitescens potiùs pro tempore retusum quàm penitus deletum post inducias duorum dierum infidas (veluti Febris Intermittens) revirescente atque prælium instaurare solet: Verùm his haud perfectè *Discretas* censeo; atque proinde ad Classem alteram Malignarum & Confluentium, de quibus jam sermonem habituri sumus, referendas duco.

(c) Ubi igitur Spiritus è contra sive à Toxico summè deleterio in primo Morbi Stadio obruantur & fere extinguantur, sive ob sinistrum aliquod accidens in regimine, vel in primo, vel alio quovis Stadio perfundentur ut inde certamini impares fiant, (quæ Spirituum prostratio maxime à debilitate Pulsus & Febris mansuetudine dignoscenda est) Crisis, quam Natura in 2. stadio aggreditur, veneno ex parte duntaxat profligato, imperfecta & infida sequitur; cujus defectus Symptomata molesta simul ac funesta inde suboriri solita, in sequentibus Morbi stadiis, scilicet Maturatione ac Declinatione magis quàm in prioribus, in conspectum veniunt, licet in hisce ipsis nonnunquam non pauca adsint. Siquidem Spiritus Veneno adhuc sibi intimè commisto irretiti atque fere enecati haud valent

[a] *Vide Histor.* 2. (b) *Vide histor.* 3. 16. 17. (c) *Variolæ Malignæ.* (c) *Vide histor.* 49. 53. &c. [d] *Vide* 152.

Digitized by Google

valent maſſam Sanguinis & Humorum (cui lege Naturæ præſunt) dirigere, atque tempore Criſeos intra cancellos debitos cohibere unde confertim ubique una cum Efflorescentia *Scarlatina* cuticulam occupante [*a*) *Confluentes* vel ſaltem *Cohærentes* erumpunt Variolæ Malum ſane Omnem, atque funeſti eventus ut plurimum præſagiunt; eo pejus autem, ſi in Variolarum interſtitiis, vel in ipſarum apicibus (*b*) Petechiæ, veſiculæ aqueæ, maculæ purpureæ, præſertim ſi nigra in cuticula efflorescant; exinde enim de gradu Veneni intus latentis intenſo, atq; indole febris Maligna ritè conjicere fas eſt, quæ quidem jam petechialis, vel purpurata, jure merito audit, vel peſtis ipſius Naturam ſapit, atque mortem præ foribus in procinctu denunciat. (*c*) Equidem nonnullos Petechiis & eruptione Miliari notatos, ubi Variolæ fuerant Diſcretæ, Eruptionis 2. vel 3. die inexpectato delirantes, ſtupore profundo obrutos, vel Spaſmis & Lipothymis confectos derepente è vivis ſublato memini. [*d*] Ubi vero *Maculas nigras* Spirituum planè deletorum & extinctorum uncias, in Cuticula ſparſas conſpexerim, compagem Sanguinis adtò ſolutam, atque ob defectum ſpirituum regentium mortificatam, & in fluorem converſam obſervavi. (*e*] ut Exanthemata extra Cutim nuſquam propelli potuerint [verùm inſtar punctorum nutricantium profunde delituerint dum Cuticula intenſa rubedine tincta, atque cutis ipſa quaſi eryſipelate affecta, ubique æqualiter intumuerit, unde Æger ichorem ſeroſum, lintea viridi colore inficientem, è Naribus, Pulmone, Utero renibus. Inteſtinis, Ventriculo, imò & ſingulis Dentium alveolis profuderit, demum citius vel ſerius, ſemper autem in primo vel ſecundo Morbi ſtadio, ſcilicet ante Maturationem incœptam, Deliriis, Comate atque cæteris iſtiuſmodi vacillantium Spirituum Symptomatis confectus purpuream animam efflaverit; Neque unquam aliqualem hoc modo laborantem (uno excepto) quacunque methodo, quocunque conſilio optimorum & expertiſſimorum Collegarum uſus fuerim, evaſiſſe memini. Indeque hanc Speciem Variolarum ſemper pro peſte maximè exitiali, ac quaſi morte incœpta, habere ſoleo.

Licet autem Venenum non in gradum adeo intenſum evehatur, nec Symptomata iſtiuſmodi funeſta ſeſe in conſpectum dent, tamen Variolæ *confluentes* & *cohærentes* pro ratione ac gradu ſuæ malignitatis, dubium eventum in ultimo morbi ſtadio ſemper denunciant: Virulentia enim intus retenta quæ Spiritus debilitando, & imperio in humores quo lege naturæ pollent, ſpoliando, anſam primam præbuit feſtinati huic & præpropere Variolarum *confluentium* vel *cohærentium* eruptioni in 2. Morbi ſtadio; non poteſt non inſuper œconomiam ſpirituum interturbare, atque inde in ſtadiis reliquis febrilem luctam de novo inſtaurare, & novas ſpiritibus moleſtias perpetim creare. Ea enim eſt Natura Principii Vitæ, ſeu Spirituum animalium, ut quamdiu ab hoſte laceſſantur, non poſſint non luctari, atque niſu virium, quæ ſuperſunt maximo, adverſus illum contendere. Indeque fit quod febris, quæ ſaltem 2. Eruptionis *Variolarum Benignarum* & Diſcretarum die, veneno irritante jam prorſus eliminato, unà cum Deliriis, Vigiliis, cæteriſque Spirituum laceſſitorum Symptomatis exulare ſolet, in *confluentibus* & *Malignis*, ipſiſſimis iiſdem Symptomatis, vel forſan auctis & gravioribus comitata, (*f*) per reliqua ſtadia protendatur. Aut ſi forte ob miaſma non adeo intenſum ſpiritibus communicatum 2. Criſeos die, totis conatibus ſeſe quantum potuerant maximè expanderint, Febris quadantenus mitescere & cicurari incipiat; nihilominus poſt inducias infidas primo Maturationis die, prælio recens inſtaurato, tanquam febris (*g*] *Synochi* revireſcit, atque in dies aucta, niſi Artis ſuppetiis pre-

venia-

[a] *Vide hiſtor.* 14. 36. 37. 38. &c. [b] *Vide hiſtor.* 27. &c. [c] *Vide hiſtor.* 26. (d) *Vide hiſtor.* 37. 38. 39. 40. (e] *Vide hiſtor* 44. [f] *Vide hiſtor.* 28. 7 u 28. 15 &c. [g] *Vide hiſtor.* 19. 20. 21 22. &c.

Symptomaticus, atq; languentis & corruentis Naturæ indicium, vires veneni auget, & fatum accelerat; secundo verò modò tanquam Tabula post naufragium, Natura haud rarò cunctando restituit rem, diutino sc. & molesto *Ptyalismo*, qui licet sub finem prioris stadii nonnunquam invadat, usitatò autem incìpit, primo Maturationis die, cum molesta deglutitione gutturis, dolore, cæterisq; id genus Symptomatis sociatus, à quo tempore Glandulæ cutaneæ officio suo desunt: modo vires Spirituum pares fuerint huic officio fungendo, & *Salivatio* satis copiosa procedat, atq; per totum Maturationis stadium protendatur, quo usq; sc. hac via vicaria Venenum penitùs ejiciatur, res est in vado. Æger, ut ut molestis Salivationis Symptomatis vexatus, fere *desperatos* jacet, atq; præsens Vitæ discrimen Crisi licet tarda & succedanea effugit, quomodocunq; Variolæ intereà sese habeant. (a) Si vero ex languore Spiritum huic muneri obeundo imparium, id Veneni quo superest Salivatione copiosa non satis propulsetur, pari passu Æger febricitat; Si ob sinistrum aliquod accidens, uti *hæmorrhagiam*, *Frigus* in poros invadens, vel quodcunq; aliud hujusmodi, quod spiritus pessundet, derepentè ante Maturationem perfectam, sc. priusquam totum virus protrusum fuerit, Salivatio sistatur, illico exanthematis præmaturè & inopinato exaresscentibus, Febris pro gradu veneni adhuc superstitis plus minus deleterio, magis minusve maligna exoritur, quæ ut ut prima invasione *Synochis* fuerit, citissime in *Synochon* malignam & fatalem degenerat, Spasmis, Deliriis, subsultibus Tendinum, cæterisque id genus Symptomatis funestis exitialibus comitatur.

(b) Huic *Salivationi* nimis properè declinanti succedaneum non raro animadverti *Profluvium Urinæ* limpidæ copiosum & fere Diabeticum, cujus eventus secundissimus fuit, atq; Venenum quod supererat per Renum Glandulas propellebatur quod è Glandulis faucium ampliùs excerni non potuit; Cataractis enim hisce reseratis, illico Febris, Anhelitus, Pectoris angustiæ, Deliria, cæteraque funesta Symptomata mirum in modum derepentè sublevabantur, & exanthemata ipsa reduce quasi spiritu animata vigebant quadantenus & turgescebant, ac in Pus convertebantur, atque si *Salivatio* ipsa non omnino ante justum tempus defecisset. Insuper hoc *Urinæ Profluvium* Salivatione post unum vel alterum diem redeunte non raro excipi solet, & quidem generaliter loquendo, *Copia Urinæ* in omni hujus Morbi stadio benè præsagit, ejusque *Suppressio* aut frequens & inanis micturitio malè, ut jam diu Medicis innotuit; unde mihi persuasum est hasce Renum Glandulas Salivalibus in hoc Veneno exterminando opitulari, uti Salivales nonnunquam esse vicarias Glandularum cutanearum ante observavimus.

Ubi vero Salivationis ante Maturationem Variolarum completam præmaturè declinantis (glandulosis faciei partibus ubique derepente detumescentibus) nulla alia succedanea Lymphæ venenatæ excretione, defectus suppleatur, provida Natura præsens machinæ tutamen molitur amandando *superest* inimici feri in partes quascunq; Corporis extremas, manus sc. pedes, vel scrotum, & (d) præputium ipsum, inibiq; cum bonis avibus deponit congeritque [Variolis interim ex hoc Naturæ conatu matureścentibus, atque Febre declinante, ac si Salivatio ad debitum tempus supereśtes duraśset) ut ut hasce partes inde in adeo immensam molem ultra tonum nonnunquam inde distentas viderim, ut metus jure merito mihi incuteretur, nè mortificatio ex subita flammæ vitalis extinctione in partibus intumescentibus mox sequeretur, licet nusquam aliquid hujusmodi hactenus eveniśse memini.

Verisimum quidem est me semel [e] Virginem nobilem *Variolibus cohærentibus* undiq; obsessam vidisse, quæ persistente adhuc Salivatione copiosa Variolis interim haud satis maturatis, vel in facie ipsa Scabie obductis, ob Venenum inexhaustum intus delitescens, sine Febre

[a] *Vide histor.* 57. 58. (b) *Profluvium urinæ Salivationi succedaneum.* (c) *Vide histor.* 33. 34. 35. [d] *Vide histor.* 56. [e] *Vide histor.* 53.

bre obſervabili, viceſimo primo Morbi die media Salivatione, fatis cedere coacta fuit; cujus Accidentis in triginta annorum praxi nullum aliud ſimile unquam obſervavi.

Neque in ipſo ultimo Variolarum confluentium & cohærentium ſtadio deſunt deliteſcentis Veneni indicia ac Symptomata; imo jam ea quæ ſæpiſſime in gradum funeſtiſſimum evehuntur, unde ii ex certis Morbi ſtadiis ægre admodum evaſerant, ſæpiùs derepente ac inopinato confecti ſupremum claudunt diem, cæterique qui artis ope ſuperſtites non niſi multis, iiſque moleſtis ſymptomatis male mulctati, ex Orci faucibus eripiuntur. Atq; horum omnium Symptomatum ratio clara ac evidens à languore Spirituum adhuc Veneno irretitorum jam ſæpius memorato ſolummodo petendam eſt. Siquidem ubi Natura (ſpiritibus à veneno ſuperante jam deletis & fere enecatis) evicta, non amplius par Hoſti eliminando plane ſuccumbat & manus det, exanthemata acri humoris ſecreti virulentia irritata, moleſto pruritu ſtimulantur, & ubique ac confertim (a) *Scabie nigra* quaſi ſphacelo viſu horrendo obducuntur, quæ incruſtata ac rimoſa à Cute turpiter ſanie fœdata decidit; unde Scabies partibus affectis, præſertim faciei recens obducta iterum iterumque revireſcit, Ptyaliſmus etiam illico ſubſiſtit, (Oculis, qui jamdiu occluſi fuerunt, demùm à repentina faciei detumeſcentia quam neq; Profluvium Urinæ, vel intumeſcentia extremorum Artuum excipit, ſponte apertis) unde Æger à reliquiis phlegmatis glutinoſi Bronchiis impacti, atq; lympha recens miniſtrata non ut prius in fluorem adacti ſtrangulatus, brevi anheloſus perit: A veneno autem in deleterium ac peſtiferum gradum jam provecto ac intus occluſo recidiva inde ſuboritur Febris, eaq; continua, mali moris ac fatalis, Deliriis, Vigiliis, Subſultibus Tendinum cæterorumq; exitialium & funeſtiſſimorum Symptomatum ſatellitio ſtipata, à qua miſellus & attritus Æger vix aut ne vix, idq; non ſine ſequentib. *Veſicatoriis Alexipharmacis*, *Opiatis*, cæteriſq; Artis ſuppetiis uſquam liberatur, neq; in *Variolis benignis* ubi venenum penitus ab initio extruſum fuerit, cibum appetit, ſed Febricula ex reliquis Veneni deliteſcentibus quaſi hectica detentus, adhuc ſitit, & appetitu privatur, diutiùs ſæpiſſime languet, quouſq; ſc. Venenum tandem aliquando per (b) *Furunculos* frequentes in extremis digitis, & toto Corporis habitu ſubortos eliminetur, unde Febris in *Synochi* benignam mutata facile ac brevi vires *Corticis peruv.* victrices agnoſcit. Ubi vero Exanthemata ab initio efflœta & arida, paxillum tantum Veneni eliminare potuerint, neque iſte defectus à provida Natura Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, vel intumeſcentia extremorum ſuppletus fuerit ut ut Æger multa artis ope, *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis* & *Opiatis* ſuſtentatus ſingula hujus Morbi ſtadia decurrerit; Venenum prorſus incluſum adeò ſenſim incrementum ſumſit, ut inde *Febricula hectica* ſub finem 4. ſtadii accenſa ac diutiùs continuata, ac demùm (c) *Sphacelatione* oſſium Cervicis, Maxillæ Humerorum & Tibiarum triceſimo vel quadrageſimo Morbi die miſerum in modum confectus e vivis tolleretur, quod bis vel ter me vidiſſe memini.

Qui autem in hac maligna variolarum ſpecie venenum Morbificum *Salivatione*; *Urinæ profluvio*, vel quocunque alio modo partim excluſerunt, tamen hoc ultimum Morbi ſtadium vix, aut ne vix abſq; ſummis anguſtiis moleſtiſſimiſq; Symptomatis tranſigunt. A veneno nempe quod adhuc ſupereſt Spiritos irritati non poſſunt non luctari, unde (d) Febris recidiva accenditur Benigna licet, quæ more *Synochos* quotidie exacerbatur & remittit periodice donec Arte vel Natura ſeminium venenatum penitus exterminatum fuerit. Atque [e] unuſquiſq; hujus Febris ut ut mitis ac benignæ Paroxyſmus, ubi vires priora Morbi ſtadia decur-

(a) *Vide Hiſtor.* 61. 21. (b) *Vide Hiſtor.* 27. 28. 63. (c) *Vide hiſtor.* 59. 60. 61. 62. (d) *Vide hiſtor.* 22. &c. (e) *Vide hiſtor.* 24.

decurrendo fractæ fuerint ac depressæ, Deliriis, vigiliis, cæteriſq; ejuſmodi diris Symptomatis non rarò comitatus eſt, unde quam citiſſimè, ſc. poſt unam vel alteram exacerbationem in *Synochon* malignam ac funeſtam degenerare ſolet, unde de vita Ægrotantis jam penè conclamatum eſt. Natura autem intereà; ſc. dum Febris *Synocheos* typum ſervet, quippe quadantenùs victrix & ſuperior; vel jam non definit pro modulo virium quæ ſuperſunt per glandulas ſalivales vel quidem per Exanthemata ipſa incruſtata licet ac Scabie obducta, ſeu quamcunq; aliam portam patentiorem hoſtem à tergo proſequi; unde Æger miſerè attritus [a] ærumnoſa Salivatione & Scabie ulcerosa diutiùs mulctatur, atque inde hoc Morbi ſtadium quod tribus in *Variolis Benignis* decurri ſolet, non raro, ubi tandem ex morbo Æger evadit, per hebdomadam unam vel alteram protenditur, ſi Naturæ reliquias Veneni expellẽti Antidoto aliqua copiosè miniſtrata opem nõ ferat Medicus. Eò moleſtior autem jam & ærumnoſior eſt hæc Salivatio recidiva, ob vires priùs attritas, nec non quia vigore Veneni æquè ac Spirituum deficiente, Lympha non adeò copiosè per Glandulas Salivales excreta, tenacem quandam glutinoſitatem acquisit, unde difficiliùs excernitur, atq; viribus ad profundam expectorationem haud ſufficientibus, Æger fere omni momento ſuffocationis diſcrimen ſubit. *Scabies* etiam qua jam Exanthemata obducuntur, quæ in *Variolis Benignis* primo Declinationis die flaveſcit, ſecundo penitùs exareſcit, & proinde tertio, ferè Squammarum ad inſtar decidit, jam ex humore venenato ſubnigra redditur, eoque quaſi ex (b) perenni fonte in dies miniſtrato, & ſpiritus debilitante ſeriùs concocta diutiùs hæret atq; iterum iterumq; quotidiè renaſcitur, pure acri & venenato intùs concluſo intereà Cutim veram erodente, atq; foveas aſpectu turpes ubiq; fulcant; atque hæc Scabies quo diutiùs adhæreat, vel ſæpiùs renovetur, eò Cutim magis deformem reddit. Cuticulæ autem elegantem nitorem fortè non minus de formatenuis illa & venenata colluvies, quæ à ſcabie decidua teneras admodum & raras Exanthematum partes continuò pervadens, ſub ultimi ſtadii finem, hanc Membranam ſenſim arrodit, Glutinis inſtar lentore quodam Cuticulam oblinens qui in porriginem furfuraceam ſive tenuem ſcabiem concreſcens partes turpiter admodum fedat, & hi furfures (c) renaſci non deſinunt donec virulentia è Spirituum ſinu penitus excuſſa, Maſſa humorum benigna & leni ſua temperie iterum reduce potita fuerit. *Hydropicos & œdematoſos artuum tumores, Ophthalmias, Scrophulas, Tuſſes pertinaces, Phthiſes Pulmonares, Deliria melancholica*, cum aliis Morboſis affectibus, Variolas malignas à tergo excipere ſolitis, enumerare nunc non eſt locus.

Ratio tantæ diverſitatis inter differentes Malignitatis gradus in hoc morbo, (quantum ego Vel conjectura vel obſervatione aſſequi poſſum) petenda eſt à vi Spirituum animalium expanſiva plus minùs deleta aut obruta, ſive ob innatam debilitatem primo ictu hæc vis ex improviſo peſſundetur; ſive ex Parhematis animi gravioribus malo regimine, aut ſiniſtro aliquo accidente in quocunque ſtadio, præſertim verò inſtante Criſi deprimatur. [d] Prioti de Cauſa Morbus iſte nonnullis Familiis ipſa Peſte non minus exitialis eſt.

(e) Ubi verò ex ſiniſtro aliquo Accidente Venenum hancce indolem acquirat, ut plurimùm non adeò præceps exitium imminet, ut ut enim Deliquia frequentia, & Pulſus debilis primum Morbi ſtadium comitantia, exanthemata confluentia vel cohærentia in ſecundo, atq; eorum Depreſſio; Color ſubluridus, & ſera Maturatio in Tertio, Spirituum languentium & Veneni deleterii indicia haud obſcura in toto morbi curſu ſeſe exhibeant, rariùs tamen priuſquam ultimum Morbi ſtadium attigerit, Æger ſupremũ claudit diem. *Peſtibiæ* etiam ſeu Ma-

[a] *Vide* 35. 63. [b] *Vide Hiſtor.* 64. &c.
[c] *Vide Hiſtor.* 64. &c. (d) *Vide Hiſtor.* 55.
(e) *Variolæ Malignæ ex accidenti.*

culæ purpureæ)ſi quæ ſint)ſive quæcunq; alia funeſta ſigna quæ Mortem præ foribus eſſe denunciant, vix unquam (a)decimum Morbi diem, ſeu Maturationem mediam antevertunt. Maculas autem nigras haud uſquam niſi in primo vel ſecundo Morbi ſtadio ſubortas memini. Quid? quod virulentia hæcce accidentalis, rarò, vel nunquam primariam ac nativam vi ſua deleteria adæquat, ſed ſenſim in gradum iſtum exitialem evehitur; nonnunquam etiam in tertio aut ultimo Morbi ſtadio primùm animadvertatur.

Accidentia, quæ ſpiritus peſſundando Venenum in gradum adeò exitialem evehunt, ſunt præſertim *pathemata* Animi, vel *Errores in Regimine*; Ad priorem cenſum refero *Triſtitiam*, (b) *Metum*, *Anxietatem*, *Intentam Cogitationem*, *Sollicitum Amorem*, *Iram*, & alia pathemata graviora quæ ſpiritus deprimunt, delent aut diminuunt, quo minùs hoſti adoriendo pares ſint; aut ſaltem eos interturbant ac agitant & [præſertim ſi Criſeos tempore iſte tumultus contigerit) vigilias pertinaces accerſant, adeò ut humores nullatenus in ordinem redigi queant; ſed Exanthemata ubique poſteà confertim protrudantur. At iſtis tumultibus Paregoricorum ope cohibitis, ſæpiùs Variolas irregulares in ordinem Diſcretarum ſpatio unius noctis redactas novi.

Atque hinc proculdubiò Infantes, *ἀναίσθητοι*, nimirùm, rariùs quam Adulti ſorte Variolarum confluentium & malignarum admodùm dura plectuntur. E contrà verò Studioſi, intentè Cogitabundi, Meticuloſi, Triſtitia depreſſi, anxii & ſolliciti Amatores, ſæpè pertinaciter vigiles & deliri in ipſis Variolis Diſcretis ſupremum oppetunt diem, & in confluentibus, & cohærentibus duriùs tractantur, & ægrè admodùm evadunt; Adeo, ut, ſi mihi optio daretur; nunquam hujuſmodi Ægrotantibus medicinam facerem.

Accidentia autem, quæ in Regimine contingunt, ſunt quæcunque ſpiritus nativa ſua ac miti temperie orbant, eos ſupra modum agitando, calefaciendo, vel refrigerando. Spiritus enim animales calore ac motu moderato gaudent, & quo propiùs ad naturalem temperiem accedunt (quantum ratio morbi patitur) minùs ægrotant, atq; ad juſtam normam ſeſe magis expandentes, humores faciliùs compeſcunt & moderantur, cæteriſque muniis ad ſe pertinentibus feliciùs & magis ſtrenuè fungantur. Ideòque quocunque modo Spiritus in quocunque Morbi ſtadio vel (c) paulo ante primum inſultum, præſertim inſtante Criſi interturbentur, in efferatos motus adigantur, vel juſta ac debita elaſticitate privati deprimantur Venenum non poteſt non in gradum exitialem evehi, cujus erroris Æger in ſubſequentibus ſtadiis per totum Morbi curſum feras ſolet pœnas dare, ærumnoſà & protenſa admodum ſymptomatum ſtrage; vel vitæ ipſius dulciſſimæ diſpendio. Ad hanc Claſſem refero, *Ingluviem* paulò ante primum morbi inſultum commiſſam, unde ſpiritus farcina Chyli crudi in Ventriculo congeſti non poſſunt non opprimi, atque Nauſea & Vomitione perpetua laceſſi & fatigari; *Exercitia etiam vehementia*, quæ Orgaſmum in ſpiritibus ciendo iis multum officiunt: *Medicamenta* etiam *Calida* copioſè & ſine neceſſitate præſertim inſtante Criſi propinata, & *Stragula* à Mulierculis & Nutricibus Ægro febricitanti ad ſudores copioſos eliciendos perperam ingeſta. E contrà verò *Frigus* in poros cutis durante Apparatu, præſertim inſtante Criſi, vel poſtea ſæpiùs admiſſum; *Venæ-ſectio* officioſè ac ſine evidenti cauſa celebrata; ante omnia verò *Cathartica* paulò ante Criſin exhibita, vel nonnunquam *Emetica* & *Opiata* Spiritus delendo aut fatigando Venenum in peſtiferom gradum mirum in modum evehunt. Atque bene novi quoſdam poſt Crapulam, Ebrietatem, Itineta, vel Exercitia alia vehementia, hoc Morbo correptos, quia ab Oeconomia Spirituum interturbata, ac Criſi hu-

(a) *Vide Hiſtor.* 52. 45. &c. (b) *Vide Hiſtor.* 7. 45.
(c) *Vide Hiſtor.* 21. 22. 41. 45. 46. 31. 4. 5. 6.

ſi humorum inde everſa ac penitus ſolu-ta primo vel ſecundo Apparatus die, loco Variolarum regularium, præpro-pera Efflorescentia Scarlatina in Cute ac ſi Urticæ plaga exaſperata, & Ma-culis nigris interſperſis ubique notati pur-puream animam Hæmorrhagia per na-res, Uterum, Renes, Inteſtina, dere-pente ſuborta ſub initium Maturationis efflarunt; Natura ut ut incaſſum *Intumeſ-centia* faciei, & *Ptyaliſmo* ſuccedaneo ali-quali, tentante defectum Eruptionis ſup-plere. Alios verò qui frigido Aeri ſeſe diutius expoſuerunt atque Variolarum Eruptione perperam ad ſextum vel ſep-timum uſque diem diſtulerunt, unde Ve-neno intus diutius concluſo & in dies in gradum magis magiſque deleterium eve-cto, ſpiritibuſque inde fere deletis & ene-catis, hujus erroris ſeras pœnas luerunt *confluenti vel coherenti* ut ut ſera exanthe-matum eruptione, quæ ab initio livida quaſi & ſemimortua nunquam maturari potuerunt, 4. autem vel 5. Eruptionis die Maculis *Purpureis* vel *petechiis* in-terſperſa, diſtinguebantur, quæ ſupre-mum diem non longè abeſſe denuncia-runt; Nullo autem tempore hujuſmo-di errorum eventum magis funeſtum ob-ſervavi quam Criſi inſtante, ſpiritus enim jam hoſtem aggreſſuri ſi vel ca-thartico miniſtrato, vel Phlebotomia ſive evidenti cauſa celebrata, frigore in Poros Cutis admiſſo, vel quovis a-lio infortunio ex improviſo diſſipentur aut debilitentur, vel medicamentis ca-lidis exhibitis, & multis ſtragulis Ægro-tanti perperam injectis præter modum agitati excandeſcant, non poſſunt non cauſa cadere, atque proinde nullam, vel ſaltem imperfectam Criſin efficere, à ve-neno verò in gradum planè exitialem evecto deleti, efflorescentia fere plana & æquali (cui maculæ nigri vel purpureæ interſperguntur) Hæmorrhagiæ funeſtæ mox ſubſecuturæ prænuncia, indicia im-perii ſui penitus abdicati, craſeos Hu-morum everſæ, atque mortis appropin-quantis haud obſcura exhibent. Ubi verò mitius agitur, Exanthemata erumpunt ſine ordine, *Confluentia*, ſcil. vel *Co-herentia*, aut ſi forte fortuitò *diſcreta*, adeo languent, ut fero admodum vel ba-ſes ſuas ampliet, aut apices tollunt, ſe-rius autem ſi unquam matureſcant & ve-neno adhuc ſpiritibus implicato febre con-tinua vel ſaltem continenti Æger de-mum confectus ſupremum claudit diem, vel non ſine ſalivatione aliiſque ærumno-ſis & moleſtis ſymptomatis evadit. Ætio-logia hujuſque Morbi à Veneno plus mi-nus deleterio ſpiritus implicato hoc pacto demonſtrata, atque Theoria Variola-rum generale ſtabilita *Apparatum* ſeu primo morbi ſtadium plenius tractan-dum me accingo.

CAPUT VII.

De ratione Symptomatum in primo ſtadio contingentium, de varietate Fermenti & Febris inde ortæ, de ſignis Præſa-gientibus, Diagnoſticis, nec non de Indicationibus curativis, & Methodo medendi Variolis durante Apparatu.

(a) PRimo hujuſce Morbi momento, quamprimum ſc. ſpiritus venenato miaſmate contaminentur, tota corpo-ris machina derepente *Algore* perfun-ditur; donec *Horrore*, *Rigore*, *Oſpita-tione*, *pandiculatione*, *Vertigine*, cæter iſ-que id genus Symptomatis primo huius ac aliarum Febrium inſultui communi-bus, ſpiritus niſus ſui atq; expanſionis ince-ptæ ſignum dent. Ab hac autem eo-rum expanſione ſic inchoata Calor fe-brilis in maſſa ſanguinis accenditur, qui cum *Siti* inexplebili conjungitur; *do-lor* ingens Caput ac Lumbos occupat, fibrillis Meningum ſcil. ac Propaginum ſpinalis Medulæ mirum in modum à Spirituum exploſione contortis ac diſten-tis, nec non totum corpus eadem de cauſa *Iactatione* inquieta agitatur. Ve-neno autem inde è gremio Spirituum in purpuream maſſam quadantenus elimina-to Humores illico inficiuntur, ac Fer-menta quæque tanquam à Toxico præter natu-

[a] *Symptomata primum morbi inſultum comitantia.*

naturam multifariam alterantur; quare mirabile non eſt ſi *Ægritudo univerſalis*, *nauſea continua*, *Vomitio immanis*, *Dejectiones frequentes* & reliquæ hujuſmodi Symptomaticæ humorum evacuationes inde producantur, Natura per Glandulas qua datur via, hoſtis infeſtiſſimi exterminationem incunctanter moliente. Adde, quòd pro ratione Veneni ſpiritus plus minùs opprimentis Æger magis minuſve *ſtupore Comatoſo* affectus vix oculos nonnunquam tollere vel lumen aſpicere potis eſt; ex adverſo autem cùm ſpiritus laceſſantur & irritentur, pro ratione niſus quo hoſtem in certamine adoriuntur, perpetuò inquieti & in feratos motus adacti *Vigilias pertinaces*, *Deliria Phrenetica*, *ſubſultibus Tendinum*, aliaque id genus dira Symptomata in genere Nervoſo (quæ in nulla alia Febre niſi in *Morbilloſa* & *Scarlatina* quantum ego ſcio niſi ſub finem Morbi idque paulò ante funeſtum diem ſuboriri ſolent] in hoc primo ſtadio efficiunt. Eamque Symptomata pro ratione Spirituum magis minuſve acriter contundentium in dies augentur, unde ſub finem hujus ſtadii; paulò ante Criſin non raro Ægrotans (præſertim ſi fuerit Infans teneræ texture) tanquam in articulo Mortis diris (a) *Spaſmis* & *Inſultibus Epilepticis* viſu horrendis corripitur & mirum in modum diu male mulctatur. Inſuper *Tuſſis ferina & ſuffocativa*, *Sternutatio importuna*, *Vox rauca vel clangoſa*, *Gutturis dolor*, *Intumeſcentia Tonſillarum moleſta*, & alia Colliquationis Symptomata pro ratione varia Glandularum diverſam per quas Lympham colliquatam excerni contingit, in hoc Stadio iſtum Morbum, quoties tempeſtate hyemali vel ſaltem frigidiori invaſerit, haud raro comitantur. *Pulſus celer* redditur ob febrem præſentem, ac *fortis & magnus* in uno Ægrotante, in altero autem *parvus & debilis* pro ratione Veneni magis minuſve deleterii. Pariter ob eandem rationem Calor Febrilis varius ac diverſus admodum obſervatur in diverſis Ægrotantibus, in uno ſcil. *acris* & fervidus, in altero *mitis* & blandus. *Urinæ* etiam *Color* non minùs incertus eſt, ſæpiùs ſcil. rubedine tincta & contentis ſaturata, nonnunquam clara, tenuis & ſtraminea, qualis in febre Maligna & Affectibus Nervoſis reperitur. Denique attentè intuenti in hoc ſtadio, & nonnunquam primo ejus die, una vel altera *puſtula*, morbi futuri prænuncia, ſeſe in conſpectum dat; aliquando paulò ante Variolarum eruptionem (licet oppido raro) [b] *Veſcula aqua*, *Petechiæ*, vel maculæ *Purpureæ*, aut *nigræ* in colło vel pectore efflorescentes indolem Morbi intenſiſſimè eſſe Malignam produnt, ut ante innuimus.

(c) Unde fas eſt concludere Venenum hocce, quidquid ſit, naturaliter eſſe colliquativum, & in laceſſendo procax [quod etiam de febris Scarlatinæ & Morbilloſę fermento prius obſervavimus) colliquativum, inquam, quia humores fundit præter naturam ac in fluorem adigit, ut patet ex *ptyaliſmo*, *profluvio urinę*, *Intumeſcentia Capitis & Artuum*, frequentium puſtularum eruptione, & in ſtadiis ſequentibus Maturatione, Sudore copioſo, Tuſſi & Sternutatione frequenti, Vomitione, Dejectionibus copioſis & Symptomatis ſimilibus Morbum hunc in primo ſtadio comitari ſolitis; procax autem in laceſſendo dico, quia ſpiritus illicò in motus adeò efferatos adigit, ut febris inde orta peracuta reddatur, more paroxyſmi Febris intermittentis vel remittętis diutius protenſi, accerſitis diriſſimis Symptomatis, cum pernicitate quadam varia ſua ſtadia peragret. Concludendum etiam eſt, pro ratione Veneni Morbifici magis minuſve exitalis, febrem hanc variam admodum indolem ſortiri; Namq; revera peſtis ipſius virulentiam æquare vel ſuperare nonnunquam obſervatur aliquando autem Remittentis vel Intermittentis mitiſſimæ typum ſervare; aliquando mediam quandam naturam obtinere, quod apprimè animadvertendum duco in toto morbi curſu, quia variis hujuſce morbi ſpeciebus eadem methodo medicinam facere,

(a) *Vide hiſtor.* 12. 39. &c. [b] *Vide hiſtor.* 30. 31. 40. (c) *Indoles fermenti Variolaſi in genere.*

facere, non minùs conſentaneum ratio-ni mihi videtur, quàm Peſti exitioſiſſi-mæ & Scabiei vulgari una, & eadem Methodo mederi, quia in differentibus hujus morbi ſpeciebus, Symptomata, ſigna Prognoſtica; & Diagnoſtica ac Curativæ Indicationes adeò toto cœlo differunt, ut neceſſariò Medicus indole præſentis Febris non attentè animadver-ſa, dubius & anxius, abſque certa ali-qua Cynoſura in Indicationibus elicien-dis hæreat, atque in eventu prædicen-do & Methodo medendi adhibenda non minùs ceſpitet & hallucinetur.

De diverſis igitur Veneni gradibus, & varia hujus Febris indole, prout ſpiri-tus Venenum ſuperant, vel à Veneno ſuperantur, præcedens Caput conſulatur; eſt autem alia ſpecies hujus morbi, in qua vires Spirituum & Veneni aggre-dientis ſunt fere pares, unde diu, du-rante ſcil. *Apparatu*; dubio Marte dimi-catur, & univerſa ſymptomata hoc Morbi ſtadium comitari ſolita ſupra modum exacerbantur, *Algor* nimirùm & *Coma* gravativum à vi Veneni Spiritus opprimente ſuborta intenſius urgent & diutius protrahuntur, *Rigor* autem, & Horror ab impetu Spirituum collu-ctantium fortiori evidentiùs ſeſe pro-dunt, *Jactatio* enim redditur magis in-quieta, *Vigiliæ* & *Deliria* adſunt magis pertinacia, *Nauſea*, *Vomitio*, *Ægritu-do*, *Sudor Colliquativus*, *Fluxus Alvi* vehementius urgent, *Ardor Febrilis*, *Lumbago*, *Dolor Capitis & Artuum* à ni-ſu vehementi Spirituum ſeſe expande-re & extricare contendentium adeò ſæ-viunt, ut non rarò paulò ante Criſin Hæ-morrhagiæ profuſiſſimæ per Nares, U-terum vel Pulmonem erumpat; Tendi-nes muſculorum motibus convulſivis agi-tati ſubſilire, & tota machina ſpaſmis contorta convelli animadvertatur, Ve-hementia autem iſta Symptomatum uti procacem & ſtimulantem Venenati fer-menti indolem, ita non minus Spirituum fortitudinem arguit, & melius ominatur quàm cùm Spiritibus ſub finẽ hujus Mor-bi, ſive febris cujuſcunq; alterius diu at-tritis & fatigatis ſuperveniat. Tunc ſi-quidem iſthæc Symptomatum vehemen-tia triumphatæ naturæ indicium, fermè ſemper Mortem præ foribus adſtare de-nunciat, jam vero morbi Criſin à niſi Spi-ritus contendentium forti, eamque non raro ſalutarem adeſſe præſagit. Diutiùs autem, ſcil. per totum primum hujuſce Morbi ſtadium magis magiſque ſæviunt hæc Symptomata donec Critica exanthe-matum eruptione lis dirimatur, certa-men finiatur: Durante autem hac collu-ctatione dubius & incertus admodum eſt eventus, ubi enim ſpiritus pari vigore nitentes, debito regimine adhibito, & ſuppetiis artis ritè allatis, in hoc ultimo agone ad juſtam normam ſeſe expandant; Febris proximo fere momento prorſus e-xulat, nec in proximis ſtadiis recrude-ſcit, ſymptomata ſtatim ceſſant, atque exanthemata erumpunt regularia & di-ſcreta, ſpatio certo & determinato in Stadiis ſubſequentibus maturanda, ac tandem deſpumanda, niſi à ſiniſtro ali-quo Accidenti in Regimine vel Medica-mentis perperam miniſtratis Spiritus diſ-ſipentur, & inde certamini obeundo im-pares reddantur, & Variolæ inde vel con-fluant vel cohæreant. Dum igitur res Æ-grotantis ita in æquilibrio pendent, cautè Medicinam facere oportet, cùm errorem in hoc ſtadio ſubſequentibus ſtadiis corri-gere difficillima ſit.

Hoc morbi ſtadium tribus diebus lege Naturę (quoties ſc. Variolas eſſe benignas contigerit ac diſcretas) fere ſemper abſol-vitur, niſi indoles Veneni ſupra modum procax, vel regimen nimis fervidum in-terceſſerit, unde *puſtulæ* ſc. die Morbi primo vel ſecundo erumpant; vel ex ad-verſo, niſi Cathartica perperam adhibita ſeu fluxus alvi ſpontaneus, fluxus men-ſtruus, aut alia aliqua Hæmorrhagia ſeu Phlebotomia abſq; cauſa celebrata, vel Aeris iniuriæ; aut errores in Regimine, aut alia aliqua cauſa venenum diutius in-tus cohibeat, unde exanthemata Vario-loſa ſeriùs 4. nempe 5. vel 6. morbi die pro rumpant, atq; proinde hoc Morbi ſtadium diutiùs quam par eſt protrahatur & Mor-bus fere ſemper mali moris producatur, ſive variolæ in ſtadiis ſubſequentibus ſi-ne ordine confluant vel cohæreant, ſive Seſſiles, Subſidentes, Purpuraſcentes & ſe-

& ſerius matureſcentes, vigore & colore debito ob veneni exceſſum & Spiritum influorum languore priventur. Quocircà quantum à ſpatio trium dierum hoc ſtadium ultrà citrave deflectit, tantum Morbus Malignitatem ſuam prodit.

Fundamento ad Naturæ normam hoc ritu jacto, non adeo difficile eſt vel in Apparatu ipſo, ſc. ante Eruptionem hunc Morbum à quacunq; alia Febre & ejus genium benignum vel malignum ſaltem hariolando præcognoſcere, eventum denunciare, Indicationes curativas elicere atque Methodum medendi certam & rationi congruentem inſtituere & ſtabilire, ad quam penſi partem Me jam accingo.

[*a*] Sunt autem præter generalia Febris Symptomata quædam quaſi Pathognomonica quæ à primo inſultu hunc Morbum comitantur, tumq; à cæteris diſtinguunt, ſc. *Dolor* atrox & horrendus *Capitis* & *Lumborum*; cætera autem Symptomata quævis, uti *Tuſſis*, *Coma*, *Delirium*, *Vigiliæ*, *Ægritudo*, *Nauſea*, *Vomitio*, *Fluxus Alvi*. *Jactatio inquieta*, *Subſultus Tendinum*, *Linguæ Ariditas*, *Sitis*, *Inſultus Epileptici*, & quæcunq; alia hoc ſtadium comitantur, adeo vehementia ſunt atq; adeo in dies ab initio ſeviunt & augentur ut ultimum Naturæ conatum arguant; atq; Criſin ſubitam & præproperam inſtantem, (quam nulla alia Febris excepta varioloſa, Morbilloſa & Scarlatina aſſequitur) denuncient, Atq; proinde Medicus ab Ægrotante hiſce Symptomatis violentis à morbi primordiis afflicto accerſitus percontetur oportet num Æger unquam variolis antea laboraverit, (*b*) rarius enim aliquis hoc Morbo bis tentatur, an ipſe de variolis metuat, Conſuetudinem nuper habuerit cum aliquo iis infecto, an ſint in vicinia frequentes, an illa tempeſtate ſint Epidemiæ an illo tempore aliquis è Conſanguineis iſto morbo laboret. Medicum de his certiorem factum jure merito ſuſpicare licet Febrem præſentem, varioloſam aut Scarlatinam, ſaltem inde moneatur ut nihil tentet venæ-ſectione, Emeticis, Cathar-ticis, vel quocunque aliò ejuſmodi, quod oportunam variolarum eruptionem impedire poſſit, vel apud vulgus [modo Morbus tandem hujus generis ſeſe eſſe prodat] propriæ famæ officiat. Cautè tamen ante eruptionem univerſalem ſenſa ſua proferat, niſi ex uno aut altero Exanthemate prænuncio obſervato de Morbi natura certus ſit.

(*c*) In ſecundo ſtadio, ſc. poſt Exanthematum eruptionem ab ipſa *Puſtularum* indole atq; cæteris ſymptomatis adeo facile eſt gradum Veneni Morbifici, atq; conſequenter benignam vel malignam Morbi naturam perfectam habere, ut Nutrices ipſæ, modo ſagaces ſint & expertæ, haud raro ſententiam hac in re æquam & certam proferant; Medicum autem & Philoſophum decet, in primo ſtadio, ubi non tam ſenſu quam ratione res agenda eſt excertis criteriis morbi mortem prædicere, ut Methodum veram ac juſtam inſtituendo, ſuppetias languenti & oppreſſæ Naturæ (quoties opus & quantum Arte fieri poteſt) opportunas ferat, &, fundamentum Curationis rite ponendo, nihil jam omittat vel officiosè patret, unde Æger in ſtadiis ſubſequentibus feras Erroris pœnas luere cogatur.

Criteria Maligni Morbi, ſeu Fermenti Morbifici exitialis & deleterii in primo morbi ſtadio ſunt vel *dubia* & incerta, quæ Medico ſuſpicionem ſaltem dant, & ut cautioribus conſiliis utatur ſuadent, vel *certa & Demonſtrativa*. Prioris generis ſunt quæ ſequuntur, 1. Si (*d*) primum hoc ſtadium vel contrahatur vel protendatur præter ſolitum, ſi nempe ante tertium diem Exanthemata erumpant, vel eorum eruptio poſt iſtum diem differatur. 2. Si [*e*] Ægrotans ſtirpe prognatus ſit; cui hic Morbus jure quaſi hæreditario ferme ſemper exitialis & funeſtus fuerit. 3. Si morbus in flore ætatis Ægrotantem invadat, quo tempore ſpiritus fervore admodum vegeto prædiți ad febriles æſtus & in-

(a) *Signa variolas ante eruptionem in Apparatu præſagientia.* (b) *Vide hiſtor.* 1. 15. 66. [c] *Signa malignitatis vel benignitatis Variolarum futuræ durante Apparatu.* [e] *Vide Hiſtor.* 37. 38. 45. 46. [e] *Vide hiſtor.* 53. &c.

& inquietudinem magis propensi sunt. 4. Si Æger Metu, Tristitia vel [a] Amore aut alio quocunque animi pathemate graviori torqueatur, quod spiritus nimiùm agitando, dissipando vel obruendo, vim Veneni deleteriam adaugeat. 5. Si ex Crapula, nimia liquorum spirituosorum ingurgitatione, vehementi (*b*) exercitio, vel quovis alio accidente id genus infausto spiritus supra modum irritante, & in efferatos motus adigente, adeò ut spiritus Venenum adoriri, vel humores regere minùs apti sint, morbus ansam arripuerit, 6. Si vel in tempore (*c*) menstruo, vel Puerperio, vel statim post Abortionem, cùm spiritus continuo massæ purpureæ dispendio dissipari & obruti certamini minùs pares evadant, morbus aggrediatur. 7. (*d*] Si à Cathartico vel Emetico perperam propinato, vel Venæ-sectione officiosè celebrata, sive quacunq; altera ejusmodi mala praxi, vel quidem à Fluxu Alvi aut Sudore colliquatio Spiritus debilitentur & pessundentur, 8. Si ex (*e*) Regimine nimis calido præcedente, & usu nimio Remediorum Alexipharmacorum Spiritus suprà modum agitati & excandescentes tonum naturalem amiserint, ut non amplius queant humores coercere, vel in reliquis negotiis officio titè fungi. 9. (*f*) Si Æger injuriis aeris ambientis, durante Apparatu præsertim prope Crisin, sese incautè diuq; exposuerit, unde tempestiva & opportuna Variolarum eruptio præpediatur, & spiritus frigore extremo obruti & oppressi minus partes officiis suis fungendis reddantur. 10. (*g*) Si Morbus tempestate æstiva vel hyemali invadat, præsertim si hyemali, quia spiritus media, seu moderata temperie maximè gaudent, atq; ea præditi [quantum Morbi patitur) felicissimè munia sua exercent; A quovis autem excessu sive caloris sive frigoris læduntur, à priori nimirum dissipantur & debilitantur, à posteriori vero deprimuntur & enecantur, ut sileam jam Tusses molestas cæteraque id genus gravia Symptomata à tempestate ipsa potius quam a Morbi indole suborta. 11. Si variolosa Constitutio fuerit, Epidemica, quippe in omni Epidemica Constitutione Venenum morbificum at plurimùm vehementius est; & Morbus proinde gravior. 12. Si Patiens sit fœmina gravida vel nuperrimè nupta; Illi enim instar abortionis periculum, atque dispendii virium, & cæterorum Symptomatum inde suboriri solitorum, quibus, ob tædium Morbi & Fœtus egrotationem, fœmellæ gravidæ obnoxiæ sunt; Hinc vero morbus hic infensior esse solet ob vigorem Spirituum frequenti amplexu conjugali diminutum & depressum. 13. Si Patiens sit Phthisicus, Lue venerea infectus vel alia quacunque labe Morbosa contaminatus & diu attritus, hic morbus haud raro funestus & mali moris est; quippe Spiritus languore à priori Morbo affecti haud pares sint veneno recenti eliminando. Denique si plurimùm metuat, Æger de hoc morbo, & sibi fore fatalem firmiter credat, unde perpetuo sollicitus & meticulosus reddatur, pessimè significat, cuncta enim animi Pathemata gravia, qualia sunt Timor, Dolor, Anxietas, &c. Cerebrum & genus nervosum labefactando, & Spiritus in iis hospitantes exhauriendo aciem Veneni mirum in modum adaugeat atque inde Morbum naturaliter Benignum facillimè in Malignum convertunt, ob quam rationem præcipuè [ut ante innuimus) Infantes quia de morbi eventu minas sunt solliciti rarius quam alii deleterias ejus vires experiuntur.

Certa autem & verè Diagnostica seu *Pathognomonica* criteria quæ gradum Veneni morbifici plus minusve exitialem, & Morbum vel Benignum vel malignum fore in hoc stadio certo denunciant ea sunt præsertim quæ ab indole Febris præsentis; atq; symptomatis eam comitantibus petuntur: Exempli gr. 1. Si Febris a primo morbi insultu adeò benigna fuerit ut Typum (*b*) *Synochos* statis & pe-

(a) *Vide Histor.* 45. 33. [b] *Vide histor.* 21. 22. [c] *Vide histor.* 18. 35. 36. [d] *Vide histor.* 27. 32. 29. (e] *Vide histor.* 5. &c. [f] *Vide histor.* 46. 59. (g] *Vide histor.* 39. [h] *Vide histor.* 8.

Digitized by

riodicis Exacerbationibus & Remissionibus notatum servet; vel, ut ut Periodicæ istæ Remissiones desiderentur, modo ex forti & æquali Pulsus tenore, & ex Urina rubedine & contentis saturata (in febre *Sinechei*) atq; ex aliis indiciis Naturæ fortiter adversùs Venenum Luctantis, v. g. calore febrili vegeto, Vomitione frequenti, Iactatione inquieta, Dolore atroci (a) versatili. Iusultibus (b) Epilepticis &c. conflet. Spiritus veneno superiores aut saltem pares esse, ut ut dira adsint Symptomata, Morbum expectare fas est plus minus Benignum, atque Crisin perfectam salutarem cum eruptione Exanthematum Discretorum & Vegetorum in proximo stadio, quæ intra spatium à Natura determinatum in sequentibus stadiis absq; Febre recidiva vel quocunque altero sævo aut periculoso Symptomate conjuncto, brevi maturescant & exarescant. (c) Ex adverso autem, ubi Venenum adeo spiritus obruat & pessundet ut ii vix contra insurgere valeant; verùm prorsus succumbant, unde Æger febricitare vix sentiatur. Urina sit clara & tenuis; Pulsus ut ut celer, sit debilis, Deliquia more languorum & suffocationum Hystericarum sæpe recurrant. Nullus Dolor præterquam in capite, & Lumbis ad exitum Nervorum è spina adsit, is vero sit atrox, frangens & planè spasmodicus, Sitis sit admodum pauca: Nausea, Vomitio, & Ægritudo fere nulla præsertim autem si Hæmorrhagia magna, aut Fluxus Alvi enormis supervenerit, ex Crasi humorum à veneno soluta, aut quodcunque alterum ex iis Symptomatis quæ non Spirituum nisu, verùm prostrationem & ruinam indigitant, aut saltem efficiunt, uti (d) Vigiliæ pertinaces, Coma profundum, &c. & potissimum si [e] Petechiæ, Maculæ Purpureæ vel Nigræ in Cuticula efflorescant, aut Cuticula in Collo & pectore tumore limpido à Cute vera separetur, & more Vesicularum elevetur, ut ut cuncta symptomata præter dolorem Capitis & lumborum in hoc stadio mitia appareant, Morbus à veneno exitiali & intensissimè deleterio procul omni dubio originem habet. quod spiritus adeo pessundat, & *necrosi* quadam afficit, & Febris [quæ in proximo stadio, si Morbus fuerit benignus, Exanthematum discretorum eruptione legitima finiri solet] iam cum (f) Efflorescentia Scarlatina universim, per totam Cuticulam sparsa Symptomatice coniungitur, Deliriis, Vigiliis pertinacibus & reliquorum Symptomatum funestissimorum satellitio stipatur, quæ Hæmorrhagias immanes subsecuturas, atque mortem præ foribus in hoc stadio, vel saltem sub initio Maturationis adstantem certissimè denunciant. 3. Ubi vero ex pari Veneni & Spirituum robore certamen sit ferè æquale (quod ut plurimum in hoc Morbi stadio contigit) [g] & Coma, Delirium, Vigiliæ, Nausea, Ægritudo, Iactatio, Subsultus Tendinum, Dolores versatiles, Insultus Epileptici, durante luctâ sæviant atq; in dies augeantur; Morbus est planè anceps & dubius, qui uti supetiis Artis opportunè & ritè allatis sæpissimè Benignus evadit, Crisin perfectam in subsequenti stadio eruptione Pustularum discretarum ut ut frequentium assecuturus, ita ex infausto quovis accidente, vel errore in Regimine commisso, facillimo negotio, in Malignum trahi fit, licet non adeo malignum, ac ubi Veneno deleterio variolæ primum ortum duxerint, unde variolæ cohærentes, si non confluentes in subsequenti stadio apparent, quæ tardè Eruptionis stadium decurrunt, & in tertio stadio diutiùs depressæ manent, & cum molesta Salivatione conjunctæ seriùs maturescunt, atque demum exarescunt, pro ratione virium Veneni non ante subactarum Febrem recidivam, vel sub initium Maturationis Continuam & planè Malignam, vel saltem, instante Declinatione, *Sinechei* & magis Benignam, socia-

ha.

(a) *Vide Histor.* 16. (b) *Vide Histor.* 12 13. &c.
(c) *Vide Histor.* 25. 30. 31. 33. 36. 37. 38. 39 40. 10. &c. (d) *Vide Histor.* 48. &c.
(e) *Vide histor.* 30. 31. 40. [f] *vide historia* 37. 38. 39. 40. 41.
(g) *Vide Histor.* 11. 12. 13 14. 16. 19 20. 23. 27. 42. 52. &c.

habituræ 4. Sagacis autem & admodùm experti Medici est, durante hoc dubio & æquali certamine, ex Symptomatis præsentibus genium Morbi hariolari, aut saltem certò definire; nostras tamen Observationes, quas multo usu veras esse comprobavimus, lubet hic adjungere. Atq; equidem primò atque præcæteris Pulsus diligentissimè jam explorandus est, quippe vigor Spirituum influorum hac via potissimùm sese prodit. Ex fortitudine enim, & inæquali Pulsus tenore, ut ut dira sint cætera symptomata, vires Spirituum esse vegetas, & Veneni mitiores, & ex consequenti Eventum Morbi faustum fore concludere æquum est. E contra verò, (*a*) debilis & vacillans Arteriarum Vibratio, ut ut Symptomata conjuncta fuerint mitiora, semper *necrosin* Spirituum & gradum Veneni deleterium denunciat. Quin & pro ratione Pulsus prope Crisin aucti vel diminuti, potissimum in hoc dubio certamine judicandum est an Natura superior evaserit vel de Causa ceciderit, quæ Crisis expectanda, fida an infida, & quis futurus sit Morbi eventus. 2. Urina ut ut in cæteris stadiis subsequentibus ad genium morbi dignoscendum vel eventum ejus prædicendum parùm aut nihil conferat, in hoc stadio admodùm observatu digna est. Sicuti enim jam [*b*] rubedine tincta & Contentis saturata Febrem *Synochi* & Benignam indicat; ita clara, tenuis & pallida, præsertim (*c*) si accedat Micturitio frequens, pessimè significat. 3. Symptomata comitantia ut ut dira & molesta sint, modo ejusmodi fuerint quæ fortem nisum & conamen Naturæ solummodo arguunt, uti Jactatio, Vomitio, &c. ut plurimum Benignam morbi Naturam indicant, & faustum eventum præsagiunt. 4. E contra verò (*d*) Coma profundum usque ad Crisin protensum, unde Æger jaceat quasi attonitus aut inebriatus, & vix lumen aspicere, vel Interrogatis respondere potis sit, vel atrox, fixus & spasmodicus Lumborum vel Intestinorum dolor, (Colici scilicet vel Nephritici affectus æmulus,) aut quidem totius Corporis, præsertim: si cum *aptrexia* conjunctus fuerit, pessimè ominatur. Siquidem extremam esse Spirituum Veneno irretitorum prostrationem aut saltem inanem eorum conatum inde concludere licet. 5. [*e*] Symptomata vehementia jam suborta, quæ spiritus continuo pessundant atque minuunt, uti Fluxus alvi enormis, sudor Colliquativus, Hæmorrhagia immanis, Vigiliæ pertinaces &c. Eventum funestum aut saltem dubium præsagiunt. 6. Ubi [*f*] paulò ante Crisin Pulsus fiat fortior, Jactatio, Vomitio, Nausea, Dolores versatiles, Epileptici, Deliria & reliqua Symptomata quæ fortem Spirituum nisum & conatum arguunt, augeantur; & Fluxu Alvi, Sudores Colliquativi, Hæmorrhagiæ, Vigiliæ, unà cum reliquis Symptomatis, quæ spiritus pessundant, declinent; Naturam inde victricem, statum Morbi in Benignum mutatum, atque ejus eventum in stadiis subsequentibus faustum ac salubrem fore conjicere fas est.

Genio Morbi in primo stadio ritè perspecto, atque Symptomatis concomitantibus accuratè pensitatis, adeò facile est inde in primo limine eventum ejus futurum ritè prævidere, ut frustraneum videatur Sermonis filum in signis Prognosticis proferendis protrahere.

(*g*) Hoc Morbi stadio *Indicationem* in genere ministrat unicam, scilicet Subactionem Veneni Variolosi, eatenus saltem, ut Critica Exanthemata eruptio in stadio proximo subsequatur regularis & legitima, & quantum fieri potest fida ac perfecta. Pensum autem hoc lege Naturæ, non nisi viribus Spirituum ritè expansis feliciter absolvitur. Ut ut enim venenatum hocce fermentum Cortice Peruviano, vel alia aliqua Antidoto tempestivè exhibita, cùm Morbus Febris remissione periodica genium suum benignum prodiderit, nonnunquam eo usque subactum meminerim,

(*a*) *Vide Histor.* 37. 38. 39. &c. (b) *Vide Histor.* 8. &c. (c) *Vide Histor.* 36. 37. 38. (d) *histor.* 36. 37. 38. 39. 41. 42. 50. 51. &c. [e] *Vide histor.* 50. 48. 27. &c. (f) *Vide histor.* 12. 13. &c. [g] *Indicationes Curatrices.*

ut Ægra inde de fato ſuo averruncato ſibi ſeriò (*a*) gratularetur, eadem ſeras, poſt hebdomadas aliquot valetudinario tranſactas, pœnas, morbo eodem poſtliminiò recrudeſcente & quaſi recidivo, in gradum magis exitialem evecto, & vires ſpiritum eius attritas enecante, luebat. Quanquam etiam Variolas abuſu Corticis inſecutas, (quoties earum eruptio exinde non fuerit præpedita) ſemper (*b*) Diſcretas & Regulares animadverterim; hoc tamen, benigno morbi genio, & mitiori Veneno à quo is ortum duxerat, potius quam Antidoto miniſtratæ acceptum referendum duco. Siquidem Cortex Peruvianus ubi Venenum Spirituum vires vel æquet, vel ſuperet (quod in quaque Febre Maligna ac *Synochi* accidit) nihil omnino valet, ut in *Exercitat. præcedenti* obſervavimus. In *Synochi* autem Variolosa, ubi ſpiritus Veneno potiores ſunt, Natura propriis Viribus inſtructa Victoriam Criſi perfecta in ſtadio proximo ſponte, ſine ingrati hujus Remedii ope, reportatura eſt. Ideoque nulli Author ero, ut in hoc morbi ſtadio, Venenati Fermenti extinctionem moliatur Cortice Peruviano, ſine quavis altera Antidoto, verùm potiùs, ubi vires ſpirituum ſuppetant ad Venenum eliminandum, ut Naturæ & regimini juſto totam rem commitat; ubi vero deficiunt vires, ut iis ſuppetiis Artis, quoties opus eſt, ancilletur, atque opportunè ſubveniat; Vel denique ubi æquali Marte jam dimicatur, ut Symptomata præter modum urgentia, præſertim ea quæ deleterium Veneni gradum arguunt, aut ſaltem ſpiritus nimium atterendo & peſſundando promovent & adaugent, corrigat & intra cancellos juſtos cohibeat. Ideoque ut ut generalis Indicatio jam ſit unica, pro ratione tamen veneni plus minuſve deleterii diverſæ admodùm Indicationes ſubminiſtrantur, Atque proinde planè Empiricum & rationi abſonum mihi videtur, & Medico prorsùs indignum, in hujuſce Morbi primordiis (ubi ſumma cautela opus eſt, nec minimus error impunè committitur) eandem ſemper calcare viam, & Alexipharmaca, Emetica, Opiata, Venæ ſectionem, *&c.* omnibus ſolenniter præſcribere, cùm Indicationes ſæpenumero adeo diverſæ, vel quidem planè contrariæ exurgant. Namque ubi ex fortitudine Pulſus, Urinæ rubedine & Contentis, & Febre typum *Synochos* referente, conſtet Morbum à mitiori Veneno quod Spiritus vix æquet, ortum ſuum duxiſſe, haud quicquam à Medico faciendum indicatur, niſi ut Regimen ita inſtituat ut Naturæ opus minimè interturbetur. Propriis enim virib. jam inſtructa (modo non interpelletur) non poteſt non Variolarum diſcretarum Eruptione mox Criſin perfectam aſſequi, unde Symptomata quotquot adſunt, ut ut dira, quippe à forti Spirituum niſu orta, ultro evanitura ſunt.

Ubi vero ex Symptomatis conjunctis & genio Febris planè Maligno liquet Venenum deleterium ab ipſis Morbi primordiis ſpiritus longè ſuperaſſe, eoſque *necroſet* quadam demùm affeciſſe, vis eorum expanſiva omnimodè atque incunctanter in hoc Morbi ſtadio promovenda indicatur; Veneno enim in ſubſequenti ſtadio, ubi Natura Criſi inceptа cauſa cecidit, mirum in modum provecto, hæc expanſio ut plurimùm quocunque modo in caſſum tentatur.

Ubi autem vi Veneni & Spirituum propemodùm pari, certamen anceps & dubium fiat, Medicus cautis conſiliis utatur oportet, neq; Alexipharmacis perperam exhibitis ſpirituum œconomiam nimiùm agitet, & interturbet, unde ad Venenum Criſi inſtante, eliminandum minus pares reddatur, aut ſymptomata inde ſupra modum vehementia, cum evidenti virium jactura, ſuboriantur, quo Natura labefactata Cauſa cedat; neque è contra, ſufficioſa purpurei liquoris ſubtractione, vel alia quavis evacuatione, vel intempeſtiva & nimia Opiatorum exhibitione eos adeo deprimat & debilitet, ut venenatum fermentum in gradum exitialem evectum eos plane deleat & peſſundet. Prout autem ſymptomata puſtulant, præſer-

(*a*) *Vide Hiſtor.* 37. (*b*) *Vide hiſtor.* 18.

fertim præsens Spirituum expansio, ex varia Arteriarum Vibratione accuratè pensata dignoscenda, Indicationes aliæ atque aliæ exurgunt, quæ Medicum exercitatum latere haud facilè possunt. Sunt duo potissimum ingenere quæ jam indicantur, scilicet Regimen, quantum fieri potest, moderatum, & quam proximè ad spirituum naturam antecedens, ut spiritus minimè Errore aliquo ultrà citrave commisso perfundentur: Et Symptomatum præter modum vehementium, quæ vires labefactant, uti Vigiliarum, Fluxus Alvi; Hæmorrhagiæ. Dolorum fixorum & Spasmodicorum, Comatis admodum profundi, tempestiva & cauta Alevatio. Reliqua Symptomata & Spirituum nisu potius, quàm ab exitiali Veneni gradu orta, uti Jactatio, Vomitio, Deliria, &c. ut ut molesta, modo intra Cancellos justos cohibita, permittenda sunt, donec Crisi instante sponte evanescant. Quo pacto autem hisce Indicationibus satisfiat, in Methodo medendi mox fusius ostendemus.

(a) *Medendi*, autem *Methodum*, quæ *Diætam*, *Pharmaciam*, atque *Regiminis* rationem complectitur, haud aliam instituere par est, nisi quam vera Morbi causa, scilicet fomes venenatus atq; symptomata inde in hoc stadio suborta jure postulant. Atque servata hac regula non possumus in hoc penso absolvendo à scopo aberrare.

(b) Diætam quod attinet, sit oportet [uti in alia quavis Febre] parca, & admodum tenuis, quæ minimas Ventriculo inter concoquendum creet molestias, uti *Ptisanæa*, *bordeacea*, *Possetala*, *Liquor possetcus simplex*, vel Foliis *Salviæ rubræ*, & *Rasura CC.* & *Eboris* alteratus; Insuper (modo Alvus non nimis jam fluat) Pulma *pomireolli*, & *Cervisiæ* vel *Ale* mediocris pane tosto tepefacta, &c. quippe Fermentum ventriculi è Massa veneno jam infecta secretum, atque inde nativo vigore privatum, ægrè admodum quicquam præter Potulenta, eaque simplicissima & tenuissima, digerere valet. Cætera, inutili quasi sarcina pressus ventriculus, cum Ægrotantis tædio & damno illico rejicit.

(c) *Regimen* adhibeatur moderatè calidum, quam proximè ad naturalem Spiritum temperiem accedens; in cæteris etiam ita ordinatum, ut ii minimè lacessiti aut labefactati ad officium suum magis fiat habiles; Quodcunque enim à mediocritate discedit, iis officit. Sicuti enim à multis strangulis impositis & medicamentis calidioribus perperam atque sine necessitate ministratis spiritus in fluorem nimium & motus efferatos adacti non possunt non dissipari; ita à Frigore nimio & ambientis Aeris injuriis coacti & obruti nequeunt prorsus sese satis expandere, atque robore nativo hostem adoriri. 2. Quo nomine nunquam hactenus in sententiam Clariss. Doctissimique nostri *Sydenhamii* deduci potui, qui frigidum Regimen in variolarum curatione (cujuscunque fuerint generis) ubique idque indiscriminatim adhibendum acriter contendit, & *Spiritu Violi*, *Decocto albo*, *Syrupo de Meconio*, cæterisque id genus infrigidantibus, & Aere ipso Cubiculi frigido utramque curationis paginam adimplet, adeo autem ab usu *Alexipharmacorum* ab horret, ut ægrè admodum vel tantillum *Aquæ Epidemiæ*, *Theriacæ*, *pulv. è Chel. comp.* vel quidem Liquoris poffetici *Flor. Calendul.* & *Rasur. CC.* alterati (ut ut Pestilentialis vel deleterius fuerit morbi genius) concedendum opinetur. Quid? quod magnus ille vir ad doctrinam Humorum & Qualitatum evidentium adhærens, fomitem venenatum intra Spirituum sinum delitescentem prorsus ignorasse, vel saltem ex præconcepta opinione rejeciisse videatur atque proinde nihil, quod *proton* ejus *pseydos*, præter caloris excessum pro deleterio habuisse, ac si quicunque hoc morbo interimeretur, quasi calcinatus intestino incendio solummodo periret. Cumquidem iste Calor febrilis in Massa Sanguinis accensus à lucta Spirituum fomite venenato irritatorum, atque motu eorum expansivo inde accelerato, [quod in prima *Exercitatione* demonstravimus]

(a) *Methodus medendi in primo Morbi stadio.* (b) *Dieta.* (c) *Regimen.*

ſolummodo oriatur. Hanc flammam autem potius extinctione Fermenti morboſi quod huic luctæ originem dat, quàm frigido quovis Regimine adhibito, quod ſpirituum vires peſſundando Venenum adaugeat, dolore par eſt. Inſuper, cùm hic Morbus funeſtiſſimus animadvertitur ſpiritus prorſus à veneno delentur ac ſuperantur, unde Caloris vegeti defectus magis quàm exceſſus ex Vibratione Arteriarum debili & irregulari, atque pallido Urinæ colore ſeſe palam prodit. Ecquis autem frigidum Regimen in curatione jam adhibendum duxerit? Præterea ipſe Author Clariſſ. ſæpe ſæpius agnoſcit Variolas Confluentes nonnunquam Peſtis ipſius Virulentiam æquare vel quidem ſuperare; Quis autem huc uſque Peſtis curationem frigido Regimine abſolvit, vel attentando aggreſſus eſt? Quod ad Hiſtorias Curationem hoc pacto feliciter abſolutarum à Cl. Authore relatas attinet, Nullus dubito quin ubi ſpiritus nimio calore præſertim exterius priùs adhibito, diu & perperam attriti & diſſipati fuerint, ad Ægrotantem é lecto derepente exſuſcitatum, vel ſaltem ab onere ſtragulorum liberatum, aliquid refrigerii & emolumenti acceſſerit, unde ſpiritus temperie miti poſtlimino quadantenus reduce potiti, magis ſtrenuè & feliciter hoſtem adoriri potuerint; vel in benigno morbo ubi Spiritus venenum longè ſuperarint, injurias hujuſce regiminis abſque damno quovis inſigni tolerarint; Inde autem Regimen frigidum à primordiis ipſis Morbi conſulto ac perpetuo, vel ut ex *apirexia* præſenti & pulſu debili conſtet à Veneno ſpiritus planè proſtratos eſſe, inſtitui debere pernego. Siquidem Variolas ſæpiſſimè vidi confluentes & maximè funeſtas, ubi ne (*a*) minima guttula, vel granum Medicamenti cujuſcunq; Alexipharmaci, vel Regimen quovis modo Calidum durante Apparatu vel eruptione adhibitum fuiſſet, & non alia de cauſa funeſtatas & mali moris evaſiſſe vehementer ſuſpicatus ſum, quam quòd durante *Apparatu*, ſc. priuſquam Spiritus *necroſei* afficerentur, eorum vires hujuſmodi Remediis non ſatis tempeſtivè exſuſcitatæ fuerunt, quod multo magis accidit ubi Regimine frigido coactæ deprimantur. In qua ſententia eò magis perſiſto, quia (quod cæteros Profeſſores latere haud autumno) centies forſan memini Ægrotantes regimine nimis frigido prius utentes, atque in proximis Morbi ſtadiis Vigiliis, Deliriis, Fluxu alvi enormi, frequentibus Deliquiis, Madore colliquativo, aliiſque funeſtiſſimis Symptomatis malè mulctatos, & Petechiis atque Exanthematis ubique depreſſis & aridis Carbone quaſi nigro notatos ope Alexipharmacorum cum Opiatis conjunctorum & Veſicatoriorum aſſidua, ab ipſis Orci faucibus aliquando derepente, aliquando ſenſim ereptos. Cui Obſervationi fidem faciunt (*b*) Hiſtoriæ aliquot huc ſpectantes é multis aliis ſelectæ, quas in Calce hujus *Tractatus* haud pigebit graphicè ac ſincere depingere, non tamen in iſtis Hiſtoriis intelligi volo variolas intenſiſſimè Malignas, quarum venenum ad ſummum gradum exaltatum eſt. (*c*) Eſt enim ubi venenum à primo inſultu, ſive poſtea, à quodam infauſto accidente adeò Spirituum vires proſternit, & quaſi Sphacelo afficit, ut compage humorum ſoluta, Mors hæmorrhagia effræni & Maculis nigris in Cuticula ſparſis denunciata præfortibus adſtet, quam neque Alexipharmaca, nec alia quæcunque Artis ſubſidia (confitente ipſo Cl. Authore) unquam averruncare valeant. Sileo jam infauſtum, ne dicam funeſtum hujuſce frigidi Regiminis eventum, quem non tantùm ejus Aſſeclæ ſæpius & Fautores, ſed etiam vir ipſe Doctiſſ. non ſine opprobrio ſuo nonnunquam expertus eſt, quam ob cauſam in poſtremis vitæ annis [ut mihi narratum eſt] diſciplinæ hujus rigorem ipſo quadantenùs relaxavit. Liceat igitur mihi veritatis ergo, renitenti licet animo, à magni *Sydenhamii* ſententia Regimine in hoc morbo diſcere.

Regimen igitur moderatè calidum ita ordi-

(a) *Vide Hiſtor.* 36. 37. 38. 39. 40. [b] *Vide hiſtor.* 19. 24. 17. 48. 22. 25. 27. 29. 32. 47. 48. 49. 50. (c) *Vide hiſtor.* 86. 37. 31. 39. 40. 41. 64.

ordinetur, ut Calor quam proximè ad ipsam Spirituum temperiem accedat, & æqualem tenorem servet. Quamprimum igitur morbo isto corripitur Æger, lectum petat, ibique decumbat stragulis solitis ac Aeris injuriis munitus, haud tamen nimis opprimatur. A cutis, timore, cæterisque Animi Pathematis (quant m possit) immunem se servet, neque colloquiis quorumcunque interpelletur, vesùm somnum aut saltem quietem quocunque modo captet; Aer Cubiculi tempestate hyemali luculento foco accenso temperatur, fervente autem æstate in lecto uti in ergastulo Æger minimè incarceretur. In reliquis Regiminis partibus omnia manu adeò æquabili ordinentur, ut spiritus in efferatos motus minimè adigantur vel dissipentur, aut nimiùm coacti in hoste adoriendo deficiant.

[a] Ad *Pharmacum* in hoc morbi stadio quod attinet, eam pro diversa Morbi indole, atque ratione Symptomatum conjunctorum diversa, alio atque alio modo immutari pro re nata necessarium est. Symptomatum, inquam, eorum scil. quæ vel supra modum vehementia spirituum vires prorsùs delere, atque officio suo fungendo minùs pares reddere apta nata sunt, vel saltem quæ eorum vires jam penitus prostratas esse demonstrant: Ceterorum enim quæ à vigora Spirituum in hoste adoriendo suborta sunt, & nil mali præsagiunt, non eadem habenda est Ratio; quoniam ea, ut ut molesta, ultro, Crisi instante, mox evanitura sunt. Atque proinde Medicum & philosophum ad rationis normam oportet sua mandata semper dirigere; in hoc morbi stadio haud decet eadem semper calcare viam; atque, Empirici ad instar, sese intra eosdem cancellos ubique continere, & Emetica, Alexipharmaca, Opiata, Venæsectionem, Enemata, &c. Ordine & Methodo quavis fixa & stabilita seriatim præscribere, atque in eorum usu pertinaciter sine evidenti Indicatione persistere, est enim ubi singula hæc remedia usum suum habeant; est autem ubi valdè offeinat, aut saltem in cassum adhibita curationem nullatenus promoveant. In hoc igitur solertia Medici maximè requiritur, ut certa regula dirigatur, & nihil officio è patret, vel injuriosè omittat. Atque sanè eò magis hac in re summa cura jam adhibenda est, quia in hoc præsertim stadio Vitæ & Nucis jacta est alea, siquidem Natura deficienti post Crisin peractam in cassum subvenire sæpiùs molimur, quæ suppetiis opportune priùs allatis, facilè admodum allevari poterat. Non rarò etiam Remediis perperam adhibitis Natura adeò labefactatur, ut Venenum primò mite, illico in gradum plane deleterium & exitialem evehatur, & post crisin inde imperfectè peractam Æger in stadiis subsequentibus erroris Medici, Vitæ dispendio, vel saltem variis ærumnis feras luit penas. Ad indolem igitur ac Symptomata morbi, ante omnia medicus in hoc obscuro Morbi stadio diligenter respiciat oportet, & accuratè pensitet, ne quid Philosopho indignum agat; & hac regula observata non longe à vero scopo aberrabit.

(b) Ubi periodica Febris conjunctæ Exacerbatione & Remissione, forti & æquali Arteriam vibratione, Colore & Contentis Urinæ, &c. constat Venenum à spiritibus adeò superari, ut sine Artis Suppetiis Natura mox, tempore præstituto, viribus propriis assequi possit, modo non adsint Symptomata vehementiora, quæ spirituum vires evertere valeant [quæ, quo pacto tractanda sunt, mox narravimus) nihil à medico agendum est; (c) Tantum Diætam & reliquum Regimen ordinat, ut Natura in opere suo perficiendo minimè impediatur, atque Julapium aliquod temperatum ad Spiritus in agone refocillandos sepiùs ministret. Mihi familiare est id quod sequitur. ℞. *Aq. Meliss. Cerasor. nigr. Flor. Calendul. Cinnam. Hord.* an. ℥iii. *Epidem.* ℥ii. *Syrup. Caryoph.* ℥ß. M. F. *Julap.* de quo cap. Cochl. *ii. iii. iv. vi.* respectu habito ad ætatem, ad libitum. Vel ℞. *Aq. Cardu. Cerasor. nigr. Lact. alexiter.* an. ℥iii. *Epidem.* ℥ii. *Paeon. comp.* ℥i. *Pulv. è Chel. Cancr. Comp. Lap. Contrayerv.*

[a] *Remedia pharmaceutica & chirurgica.* [b] *In benigno morbo.*
(c) *Vide histor.* 3.

an. ℥ß. *Syrup. cariophill.* ℥iß, Vel *Saccbar. alb.* ℥vi. M. F. *Julap.* de quo cap. Cochl. *ij. iij. iv. vi.* (agitata phiala) 4. quaque hora

(*a*) Ubi verò è contra ex petechiis in cute efflorescentibus, Maculis nigris vel purpureis in pectore vel artubus hic illico sparsis; vel eruptione Miliari in Collo fas sit suspicari Humores à Veneno maximè exitiali spiritus delente ac superante gradum *necroseos* aliqualem jam perpessos esse vel quidem (*b*) ubi ex debili & vacillante pulsu, Urina pallida & tenui, & temperie miti constet, spiritus à primo Veneni insultu adeò enecari, vel saltem opprimi ut quanquam velitationem levem & nisum quendam inanem truculentis admodum Lumborum Spasmis, & Spasmodica Ureterum contractione cum micturatione cerebra prodant, nequeant tamen ad pugnam venire, & Symptomata accersere, quæ cùm vires integræ sunt, solent supervenire, scil. Vomitionem frequentem, ægritudinem universalem, Jactationem inquietam, Hypochondriorum Oppressionem sive Distentionem. Tunc universo Remediorum vel *Antipestilentialem* ipsorum apparatu flamma vitalis exsuscitanda est, atque Spirituum ferre extinctorum expansi tempestivè & incunctanter in hoc primo stadio promovenda, antequam inani Crisi tentata de Ægro penitùs conclamatum fuerit. Neque est quod de immodico hujus regiminis calore metuamus; Vita enim Ægrotantis, non tam à Febre quam à veneno ipso Spiritus delente in discrimen ducitur. Ideoque Ægro non tantum Vini generosi momentum sæpius propinare licet, verum etiam *electuarium de Ovo*, *radicem Serpentariæ Virginianæ*, *Theriacam Andromachi*, *Mithridatium*, *Diascordium*, *Aquam*, *Epidemiam*, *Theriacalem*, *Spirituum* &c. *Vesicatoria*, & reliqua remedia generosa in Pestis curatione communi Medicorum consensu adhibita, ministrare. Exgr. ad Spiritus stimulandos applicentur jugiter Vesicatoria ampla & acria ad Nucham, carpos sive quamcunque alteram Corporis partem opportunam, in cujus Poros inter tractandum frigus non invadat ℔. *Theriac. Androm. Mithridat. vel Diascord.* ℥ii. *Lap. Contrayerv. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Rad Serpentar. Virgin.* aa. *gr. xii. Syrup Carjoph. q. s.* M. F. Bolus, quem Æger deglutiat superbibendo Cochl. *iv.* vel *v. Julap.* sequentis, repetatque sexta quaque hora vel sæpius ℔. *Aqu. Flor. Calendul. Melliss. Cerasor. nigr.* an. ℥iii. *Epidem. Theriacal. stillat.* an. ℥ii. *Syrup. Carjoph.* ℥iß. M. F. *Julap.* Vel ℔. *Electuar. ex ovo Theriac. andromac.* ℥ß. *pulv. bezoar. orient. rad. serpentar. Virgin. Cochinel.* an. ℈ß. *Syrup melissophyl. q. s.* M. F. Bolus Sumat cum haustu Julap. sequent. repetatq; sexta quaq; hora ut prius ℔. *Aqu. melliss. Cerasor. nigr.* an. ℥iv. *epidem.*, *Theriacal. stillata* ℥ii. *tinctur. Croc.* ℥ii. *Sp. CC. vel salis Armon.* ℥ß. *Saccbar. perlat.* ℥vi. M. F. *Julap.* Vel ℔. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. contrayerv. Rad. Serpent. Virgin. Bezoa. orient. Cochinel.* an. ℥ß. M. pro Chartul. *iv.* quarum unam capiat 4. vel 5. quaque hora è Cochleari Julap. præscript. superbibendo Haustulum ejusdem. In subsequenti equidem stadio rarò admodum quibuscunque Artis sæppetiis ex Orci faucibus eripiuntur ejusmodi Ægrotantes, cum jam post Crisin funestam Haemorrhagiis cæterisque mortis adstantis prænunciis Symptomatis tentantur. Ante Crisin verò incœptam adeò impossibile est hac methodo tempestivè & Assiduè usurpata Spirituum expansione promovere, atque fatum Crisi magis fida ac perfectà antevertere.

[*c*] Quod si ex Pulsu forti & æquali conjuncto cum *Vomitione* enormi, sive cum *Fluxu Alvi*, *Dolore capitis*, *humborum & Artuum* versatili, *Epilepticis*, *Jactatione* inquieta, *Hypochondriorum oppressione*, *Sudore colliquativo*, *Deliriis*, *Vigiliis*, cæterisque id genus Spirituum cum Veneno fortiter luctantium Symptomatis constet eorum Vires & Veneni propemodùm esse pares, ut sæpenumerò usu venit, Medici est à partibus Naturæ stare, & Alexipharmacis plus minùs adhibitis Spirituum expansionem con-

[*a*] *In maligno morbo.* [b] *Vide Histor.* 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39. 40. 41. &c.
[*c*] *In medio morbi statu.*

conſervare, vel quidem promovere, atque Symptomata, quæcunque fuerint, quæ in hoc ancipiti ſtatu modum excedere ſolent, Remediis Propriis tempeſtivè allevare, priuſquam ſcil. vires inde multum labefactatæ fuerint; Quantum enim ſpiritus obruuntur, tantum Venenum augeret, atque facile admodum à Symptomate quovis vehementiori in gradum planè exitialem & funeſtum evehitur, ut ut ab initio fuerit mitius, quod à ſubita Pulſus mutatione inde facta, cuivis attentè exploranti innoteſcit. Ad vigorem autem ſpirituum in hoc æquali certamine conſervandum ſufficiunt Alexipharmaca mitiora, uti *pulv. è Chel. Cancr. Lap. Contrayerv. Theriac. Androm. Aqu. Epidem. &c.* Ex. gr. Sæpiùs exhibeatur Julapium Cordiale cum ſpeciebus antè memoratum. Vel, *℞. pulv. e Chel. Cancr. comp. Lapid. Contrayerv.* an. ℥ß. M. pro *iv.* chartulis, quarum unam cap. quarta vel ſexta quaque hora è Cochleari Julap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Cochleari *iii.* vel *iv.* ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſor. nigr.* an. ℥iv. *Epidem.* unc. *ii. Tinctur Croc.* ℥ß. *Syrup. Caryoph.* unc. ßß. M. F. *Julap.* Vel ubi Fluxus alvi aut Vigiliæ adſint, ℞. *Theriac. Androm.* ℥ß. *pulv. e Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv.* an. *gr.* xv. *Syrup. Meliſſophyll.* q. ſ. miſceatur fiat *Bolus*. Sumat cum Hauſtul. *Julap.* præſcript. repetatque deinceps ſexta quaque hora.

[*a*] Symptomata etiã à niſu Spirituum nimio jam ſuborta [quoties ea modum excedere contingerit] opportunè mitiganda ſunt ut ut hoc fieri non poſſit niſi *Venæ ſectione, Opiatis, Emeticis*, vel *Enematis & Catharticis* ipſis cæteriſque id genus, quæ ſpirituus quatenus minuendo in ordinem redigunt: Expanſionem enim Spirituum Alexiteriis ut ut generoſis adhibitis in caſſum molimur, quos proprio niſu & contentione nimia derepente corruere neceſſe eſt. A quovis enim hujuſmodi Symptomate vehementiori ſpiritus magis deleri, atque vitam Ægrotantis in diſcrimen citius ſæpenumero duci quam à primario Veneno omnibus fere in Medicina exercitatis notum eſt; Cardo autem totius curationis in hoc maximè vertitur, & in hoc ſolertia medici maximè requiritur ut illa Remedia, præſertim quæ ſingula Symptomata vehementiora jure exigunt, adhibeantur, ideque opportunè, priuſquam ſcil. Spiritus hiſce Symptomatis diu attriti quodam *necroſeos* haud facile ſuperando gradu affici, vibratione Arteriarum debili ac inordinata prodant; atque denique ut aſſiduo Alexiteriorum incunctanter poſtea exhibitorum uſu vires Spirituum ſive à ſymptomatis præcedentibus, ſive à Remediis in eorum allevationem miniſtratis priùs deletæ ac fractæ jam demùm Arte exſuſcitentur & in ordinem redigantur, ut articulo Criſeos inſtante officium ſuum ad norman Naturæ ritè exequi valeant.

(*b*) A *Diarrhœa* præſertim torminoſa [ut ut mitis fuerit] ſpiritus adeo obrui & quidem diſſipari vel nutricibus & mulierculis notum eſt, ut ea perſtante eruptio Variolarum: Saltem genuina & legitima fruſtra expectanda ſit, non ſane eo quod materia Variolarum, ut fere opinio Vulgi, inde ſubtrahatur, (ſic enim via compendiaria morbi Curatio feliciter abſolveretur, quod nuſquam hactenus obſervatum eſt.) Verùm potius eò quod ſpiritus à Fluxu præſertim enormi planè fracti & diſſipati nequeunt amplius venenatum miaſma è ſinu ſuo fortiter excutere; unde neceſſe eſt, ut Machina inani Spirituum irretitorum niſu, Deliriis, Vigiliis, atque variis Spaſmis agitata & confecta (ut quotidie fit) quaſi à Toxico quodam interempta extemplo corruat, Indeque par eſt ut Ægrotans à Cerevisia, poſſetala, ut quovis alio liquore. Floribus Cereviſiæ fermento penitùs abſtineat, eorumque in locum Decoctum album, ſive alium aliquem potum gratum ſubſtituat, qui Colliquationem Humorum, eorumque Fluxum verſùs Inteſtina minime promoveat; Opiata autem & Adſtringentia præterea adſciſcat, ſenſim aſcendo ad eum gradum, quo demùm

(a) *Vide hiſtor.* 12. 14. 16 *&c.* [b] *In fluxu alvi enormi*

demum deleterium hoc Symptomata; saltem ante tempus instantis Crisεos rite coerceatur, siquidem à Fluxu Alvi collapsum virium citiorem, atque Spirituum deletionem magis properam exspectare fas est, quam quacunque repetita licet Laudani dosi convenienti ac moderata inexitialis hujus Symptomatis allevationem adhibita. Ideòque ut ut in hoc Morbi stadio Opiata spiritus sopiant & eorum vires minuant ac coerceant, & quantum fieri potest evitanda sint; urgente tamen hoc; sive quovis altero symptomate deleterio, quod eorum opem jure postulat, (a) non est quod eorum usum amplius reformidemus, modo cum Alexipharmacis maximè generosis, quæ Spirituum vires simul fovent ac instaurant commixta adhibeantur, & ad præsens Symptomata ita sint accommodata, ut neque excedant quantitatem à Symptomata requisitam, neque diutius quam res ipsa efflagitat, usurpentur. (b) Ex. gr. 2ℓ. *Theriac. androm.* vel *confect. fracastor. gr. iv. vi. viii.* ℈ß. ℈i ʒß. respectu habito ad ætatem, *Spec. confect. de Hiacinth. pulv. è chel. canc. comp. Lap. contrayerv. Serpentar. Virgin.* an. *gr. ii. iv. viii.* ℈ß. *Sirup. cariophi. q. s.* M. F. Bolus, quem cap. per se, solut. in Cochleari Julap. sequent superbibendo ejusdem Cochl. *iii. iii. iv. v.* repetatque quarta vel sexta quaque hora pro re nata 2ℓ. *Aqu. Meliss. cerasor. nigr. Cinnam. hord.* an. ʒiii. *Epidem.* ʒii. *Sirup. cariophi.* ʒiß. M. F. *Julap.* de quo bibat ad libitum. Singulis etiam Bolis (modo Fluxus vehementia id postulet) Laudan. liquid. *gutt. ii. iv. vi. viii. xii.* adjicere licet, Vel. 2ℓ. *conserv. Ros. rub. Diacidon. per Setac. traject.* an. ʒß. *Diascord.* ʒii. *Trochi. de Carab.* ʒiii. *Bol. ver. Lacrim. Sang. Draconis. pulv. Serpentar. Virg.* an. ʒß. Syrup. myrtil. vel diacord. *q. s.* M. F Electuar. de quo cap. quantum æquet nucem moschatam parvam, Avellanam, vel Juglandem, quarta quaque hora superbibendo haustum Julapii præscripti, Junioribus Cochl. *ii. iii.* vel *iv.* sequentis quarta quaque hora agitata phiala propinanda cum eventu secundissimo præscribere soleo 2ℓ. *Aqu. Cerasor. nigr. Cinnamomi hord.* an. ʒiii. *Epid.* ʒi. *Conf. fracastor.* ʒi. *pulv. e chel. Cancr. comp. Lap. contrayerv.* an. ʒß. *Sirup. de Meconio* ℈i. misceatur fiat *Julap.* Fluxu autem cessante, convenit, usque ad Crisin inceptam, spirituum à symptomate præcedenti deletorum, sive an Opiatis sopitorum expansionem moliri, vel saltem conservare continuato Alexiteriorum jam descriptorum usu, demptis Opiatis, aut quidem diminutis.

(c) Vomitionis autem non eadem habenda est ratio ac Diarrhœæ hoc morbi stadium comitantis, quippe hæc uti à spirituum imbecillitate semper oritur, ita in quemcunque gradum evehitur, pari passu eodem prosternit; illa verò utpote à Spirituum noctem aggredientium nisu primùm orta; ad eorum expansionem debitam conservandam plurimum conducit, modò cancellis justis coerceatur. Ideoque haud statim supprimenda est, licet materia Variolarum secundum Opinionem Vulgi [cui ratio & experientia refragantur] inde non subtrahatur vel diminuatur. (d) Ubi autem crapula vel Ingluvies morbum excitaverit, ubi Ventriculus sarcina chyli aut humorum molesta oppressus, seu quavis alia de causa inani vomendi conatu fatigatur: & sese in casum ab onore liberare diutius tentaverit (e) haud absonum est facultatem Ventriculi expultricem largis hausti bus liquoris potetici foliis *cardui benedicti* alteratis sæpe propinatis vel tantillo *Salis Vitrioli vel Oximelitis Scillitici* cum eodem liquore commixti [si opus fuerit) leniter irritare, Spiritus oppressi liberiùs expansi officio suo felicius fungi valeant, licet nulli Author ero, ut Antimoniale, sive quodvis aliud Drasticum Emeticum sine urgenti necessitate exhibeat, ne spe inani Materiæ Varioloſæ inde minuendæ deceptus, revera Spiritus enormi vomitione adeo fatiget & dissipet, ut instante Crisi, Veneno extirpando

legi-

(a) *Vide histor.* 31. *partem ult.* 30. (b) *Opiatorum usus, & qualium.*
(c) *In Vomitione enormi.* [d] *Usus vomitoriorum qualis.* (e) *Vide histor.* 10.

legitima Variolarum eruptione minùs pares evadant, (a) ut sæpissimè usu venit. Evacuatione autem hac levi peracta, illicò tumultum Spirituum compescere oportet, eorumque vires conservare Alexipharmaco aliquo Remedio cum Opiato commixto, & post intervalla justa, quoties opus fuerit, repetito. Ex. gr. ℞. *Theriac. Andromac.* ℈ß. ℈ß. ʒß *pulv. è Cdel. Cancr. Lap. Contrayerv.* an. *gr. v. x. xv. Syrup. Cariophy. q. s.* M. F. Bolus sumat per se vel solut. in Cochl. Julap. sequent. superbibendo ejusdem Cochl. *iii.* vel *iv.* repetatque quarta vel sexta quaque hora. ℞ *Aq. Melis. Flor. Calendul. Cinnam. bord.* an. ʒiii. *Epidem. Menth.* an. ʒii. *Salis Absinth. gr. xii. Syrup. Cariophy.* ʒß. M. F. Julap. Vel pro Junioribus. ℞. *Aq. Cinnam. bord. Cerasor. nigr.* an. ʒiii. *Epidem.* ʒi. *Confect. Fracastor. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒi. Colaturæ add. *Syrup. menth. compos. vel Cariophy.* ʒi. M. F. *Julap.* de quo sumat Ægrotans Cochl. *ii. iii. iv.* [respectu habito ad ætatem] agitata phiala, tertia vel quarta quaque hora. Cum autem Vomitio eo processerit, ut spiritus perpetuò fatigati & prostrati Pulsum debilem & inæqualem reddere incœperint, quocunque modo convenienti compescantur oportet & coerceantur: Ex. gr. Fermento Ventriculi venenato largis Haustibus decocti Pulli tenuissimi, liquoris Possetici, sive alterius alicujus mitioris menstrui prius diluto, par est ut Opiatis ipsis sensu ejus quadantenus obtundantur, nec non ope Alexipharmacorum commixtorum vis Spirituum expansiva juxta conservetur & foveatur. Formulam mihi familiarem lubet hic loci adiungere ℞. *Aq. Card. Lactis Alexiter. Cinnam. bord. Menth. Stephan.* an. ʒii. *Salis Absinth. gr. vii. pulv. Serpentar. virgin. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayer.* an. ʒß. *Syrup. Cariophil.* vel *Menth. comp.* ʒiß. M. F. *Iulap* de quo Ægrotans Cochl. *ii. iv. vi.* respectu habito ad ætatem (agitata phiala) repetatque quaque hora addendo singulis dosibus *Laudan. Liquid. Helmont. gutt. i. iv. viii. xii.* vel *xiv.*

(a) Est insuper, ubi spiritus in hoc primo Morbi stadio à Venenato fermento lacessiti in motus adeò efferatos ac planè spasmodicos in Capite, Præcordiis, Lumbis, Intestinis vel alia quavis parte adigantur, ut ab atroci & Lancinante Dolore inde orto *Pleuriticæ*, *Nephriticæ*, *colicæ* aut alterius alicujus Rheumaticæ affectionis æmulo tota machina in subitum discrimen ducatur, Pulsus illico in debilem motetur, atq; temperies præsertim extremorum mitis si non frigida reddatur, unde necessario spiritus labefactantur (quanquam mite fuerit primarium Venenum) & nisi artis ope Symptomata opportunè tollantur, Natura in subsecutura Crisi causa cadit; & Variolæ *confluentes* vel saltem *cohærentes* erumpunt, & Morbus inde in reliquis stadiis malignam & planè funestam naturã induit; Ideoque Medicus ante omnia vehementia hæc Symptomata propriis Remediis tempestivè, sc. priusquam Spiritus quovis *necroseos* gradu inde afficiantur, mitiget oportet, (quanquam Remedia in hunc finem adhibenda, v. *gr. venæ-sectio*, *Opiata*, vel quidem Cathartica ipsa minùs æqua & apta respectu ad venenatum fermentum habito videantur; quod vero violatum est ista praxi compensetur, non procrastinata & liberali Alexiteriorum maximè generosum ope quam primum sc. hæc symptomata, spiritibus in ordinem redactis, sublata fuerint. Atque equidem nullus dubito plures ex Symptomatum horum vehementium neglectu, quam à veneno primario Variolis confluentibus & malignis interemptos periisse; Quo pacto autem Symptomatis à Spasmodico hoc Spirituum statu subortis subvenire liceat, restat jam dicendum.

(b) Quamprimum constet Cerebri Meninges, vel Lumborum aut artuum Musculos huiusmodi Dolore fixo & supra modum truculento excruciari Medicus spasmorum solutionem, Venæsectione

IL-

(a) *In Dolore spasmodico fixo.* (b) *In dolore Capitis, Artuum vel Lumborum lancinante & spasmodico; Venæsectionis usus.*

liberali, eaq; [si opus fuerit) repetita moliatur oportet, idq; incunctanter, & si fieri possit, priusquam Spirituum *aetnia* inde effecta extremarum partium Algorem, atq; Arteriarum vibrationem debilem & vacillantem induxerit, atque deinceps eorundem expansionem moliatur Vesicatoriorum applicatione atque Alexiteriis admodùm generosis frequenter exhibitis; ea tamen lege, ut cum Opiatis Alexiteria semper commisceantur, ut Spasmi penitius solvantur, aut saltem eorum revirescentia praecaveatur: Ex. g. applic. *Vesicatoria* ampla & acria ad Nucham & Carpos internos supra Pulsus, & quarta vel sexta quaque hora *Bolus* sequens cum Hausiu *Julap.* ministretur. ℞. *Theriac. Androm. gr. v.* ℈ß. ℈j ʒß. respectu habito ad aetatem, *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin.* an. *gr. iv. vj. viij.* ℈ß. *Laudan. Liquid. gutt. iij. v. viij. x. Syrup. Cariophb. q. s.* M. F. *Bolus*. ℞. *Aqu. Meliss. Rut. Cerasor. nigr. an.* ʒiii. *Paeon. Brion. comp. an.* ʒiß. *Tinctur. Castor.* ʒiß. *Spir Sal. Armon.* ℈j. *Strup. Paeon. comp.* ʒiß. M. F. *Julap.* de quo Aegrotans bibat ad libitum.

(*a*) Ubi autem Pulmonem, Pleuram (*b*) & reliquas partes Respirationi dicatas dolore hoc fixo horrendo & atroci affici contingit, ad spasmorum horum dirorum allevationem necesse est ut post Venae sectionem tempestivè celebratam *Linimenta* & Fotus anodyni externè ad partes affectas calidè applicentur, & reliqua posthac in Cap. de *Pleuritide* memoranda adhibeantur, Prae caeteris autem *Optata* cum Alexipharmacis & Specificis commixta liberali manu atq; repetitis dosibus ministrentur. Ex. gr. ℞. *Theriac. Androm. gr. v* ℈ß ℈j. ʒß. *pulv Flor. papav. Rhoead. gr. v. viij xij. Mandibul. Lucii, Dent Aprugn. Ciner. priap. Cerv. an. gr. iij. v. vij ix. Strup. Cariophb. q. s. Laudan. liquid. gutt. ii, v, vij.* M. F. *Bolus*.

[*c*] Si ab explosione spirituum in Intestinis, vel Intestinorum convolvulo & dolore immani, tanquam in Colica Passione sursum omnia ingesta rejiciantur, par est, ut non tantùm Venae sectione nisus Spirituum minuatur, & Spasmorum allevatio incunctanter tentetur, verùm etiam ut *Linimentis* anodynis ad partes affectas calidè applicatis *Opiatis, Enematis & Cathartieis* ipsis, & reliquis post hac in *Cap. de Colica Passione* memorandis funestum hoc Symptoma averruncetur, Ab eo enim Vita Aegrotantis magis in discrimen ducitur, quam à Veneno primario, vel Remediis in Symptomatis allevationem exhibitis labefactati, quo spiritus minùs pares officio suo redduntur. Adde quòd Spasmis hoc pacto solutis, facilè admodùm Alexipharmac. cum Opiatis conjunctis Spiritus rursùs expanduntur & excitantur. Post Venae sectionem igitur injiciatur Enema *Lactis Saccharat. floribus Chamaemel.* alterat: Vel quodcunque alterum ejus aemulum: & foveatur Abdomen Linimento sequenti calefacto, ℞ *Unguent. Dialthaeae* ʒß. *Ol. Lil. alb. Laterit.* an. ʒiij. M. F. *Liniment.* Quod si Spasmi Dolor & reliqua Symptomata comitantia inde non solvantur: nec faeces cum bombis copiosè dejiciantur, exhibeatur Infantulis & delicatioribus Bolus sequens, ℞. *Calomel. Diagrid. Sulphurat.* an. *gr. vi, viij. x, xij. Sirup. è Flor. Persic. q. s. Laudan. liquid. gutt. iv, vj, viij. x, xij.* respectu habito ad aetatem. M. F. Bolus. Adulti autem & magis robusti Pilulas sequentes deglutiant, ℞. *Extract. Rub.* ʒß *Laud. Lond. gr. iss.* M. F. *Pil, iv.* deaurandi. Solutis autem Spasmis, & motu Intestinorum Peristaltico restituto, Faecibus etiam bombis copiose dejectis, expansio Spirituum promoveatur, & Spasmorum recrudescentia illicò antevertatur, diligenter & frequenter repetito Alexipharmacorum & Opiatorum usu. Ex. ℞. *Theriac. Androm. gr. v, viij,* ℈ß. ℈j. ʒs. pro ratione aetatis, *Pulv. Bezoar. Mag. gr. iij, v, viij. x. Pulv. Serpentar. Virg. Bezoar. Orient. an. gr. iv, vj. viij, x, xij. Strup. Cariophb. q. s.* M. F. *Bolus* exhibendus cum Hausiui. *Julap.* cujuscunque Cardiac. ante memorati.

(*d*) Explosio autem universalis ac vere fatilis orta ex Spiritibus in ultimo quasi agone contendentibus, in tota Machina In-

(a) *In dolore Pleuritico seu Peripneumonico.* (b) *Vide* ℈ß. 16. (c) *Dolore Colico.* (d) *In Insultibus Epilep.*

Insultus Epilepticos simulans non adeo formidanda est, ac nisus eorum immanis & crucians & in quavis parte determinata fixus, siquidem universa vis Spirituum in hoste aggrediendo jam occupatur, unde brevi, & sine multa & diutina virium jactura, comate profundo, cæterisque id genus funestis Symptomatis præcedentibus ictu quasi oculi citius ultro evanescentibus Natura sæpius victoriam integram Crisi perfecta reportare solet. Vix enim usquam aliam quam regularem & discretam Variolarum eruptionem post dirum hoc & visu horrendum Symptoma subsecutam memini, quod etiam Cl. noster *Sydenhamius* olim observavit, Non est igitur ut Medicus hac in re anxius hæreat, verum potiùs Amicis Ægrotantis diro hoc Symptomate perterritis animos addat & Spiritibus in hoc agone attritis & fatigatis, *Vesicatoriis, Alexipharmacis & Cephalicis* opportunè succurrat, ut vis eorum expansiva conservari, & Symptomatis adeò diri recrudescentia anteverti possit methodo sequenti. Applicentur scil. *Vesicatoria* ad Nucham & carpos internos supra pulsus, Remedia autem intus sumenda ut ut repetitis vicibus parva tamen quantitate ministrentur, Juniores enim solummodo huic symptomati sunt obnoxii, ℞ *Aqu. Flor. Tiliæ, Cerasi nigr.* an unc. *iij. Pæon. comp. Epidem. an.* unc. *j. pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin. pulv. de Guttet. an.* ʒß *Saccbar. alb.* unc. ß. vel *Strup. de pæon. comp.* ʒx. M. F. *Julap.* de quo cap. Ægrotans Cochl. *ij. iij, iv* pro ratione ætatis tertia vel quarta quaque hora, agitata phiala. Durante verò insultu sæpe natibus admoveatur *Sp.* CC. vel *Salis Armon.* vel Tempora, Nares & volæ manuum oleo *Succini* sæpius illinantur, Sin Spasmi diutius durant vel sæpius recrudescant, præsertim si Ægrotans hisce insultibus antehàc obnoxius fuerit, & Pulsus interea fortis æqualis permanserit, [a] non absterit insuper Sanguinis ʒij. *iv. vj.* pro ratione ætatis è brachio incunctanter detrahere, ad conservandum tonum Cerebri, & ad Apoplecticum sive quodcunque aliud grave symptoma, durantibus hisce procellis, averruncandum.

(b) Sopor seu Gravedo Capitis est affectus [si quis alius] adeò huic Morbo proprius, atque ejus præ humorum in cerebro congestorum & à Veneno agitatorum copia ferè Pathognomonicus; ut dum modum servet non sit quod cura aliqua specialis ad eum tollendum à Medico adhibeatur, in Crisi enim mox subsecutura, cùm Spiritus à Veneno non amplius conturbantur, non potest non sponte evanescere, si non priùs in Insultu epileptico ex prægrandi spirituum nisu fuerit subito solutus (quod sæpe accidit.) Ubi verò præ Humoribus in Cerebrum undiquaque confluentibus [cujus rei Pulsùs magnitudo indicium est] vel deleterio Veneni gradu Spiritus obruente & ferè enecante, Pulsus debilitatur, & Subsultus Tendinum inducatur, & Æger, urgente symptomate, diu plane attonitus fere ad instar Aplopectici decumbat, par est ut diversimodè pro varia causæ ratione Naturæ languenti vel oppressæ statim succurratur. Ex. gr. ubi Pulsus fuerit debilis, Spirituum expansionem promovere oportet frequenti Vesicatoriorum applicatione, & Alexipharmacorum exhibitione, in modum sequentem, ℞. *Pulv. e Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. an.* ʒß. *Serpent. Virg.* ℈ß. M. F. Chartul. *ij. iij, iv, v,* pro ratione ætatis, quarum una detur 4 vel 6. quaque hora è Cochl. *Julap.* cujuscunque Cardiac. *(c)* Ubi verò ex forti & regulari Arteriarum vibratione constat Spiritus esse oppressos potius quam deletos, detrahantur Sanguini ʒij. *v. vij. ix.* pro ratione ætatis è brachio ante usum Vesicatoriorum & Alexipharmacorum.

(d) Vigilias autem continuas & pertinaces in hoc atque quovis altero subsequenti hujus Morbi stadio, semper, idque jure merito suspectas habere soleo; atque proinde quamprimùm arte allevandas duco. Siquidem à nisu inani & inordinato Spirituum motu provenientes vires

[a] *Vide Histor.* 12. (b) *In Comate supra modum Profundo.*
(c) *Vide Histor.* 12. 41. [d] *In Vigiliis & Deliriis.*

res jam planè fractas atque à deleterio veneno interturbatas ut plurimum arguant: Insuper à jactatione corporis inquieta inde effecta, à motu efferato & Deliriis conjunctis, Spiritus magis magisque in dies labefactati non possunt non demùm subitò corruere. Ea enim est peculiaris hujus venenati fermenti indoles, ut ab ipsis Morbi primordiis usque ad ejus finem Spiritus magis minusve inquietos reddat, qui quò magis agitantur, eo magis debilitantur; unde *Laudani* ipsius [ut ut Spiritus coerceat, ac deprimat] usus in hoc Morbo magis quàm in quovis alio, quanquam mali moris fuerit, adeo necessarius inveniatur, ut sine eo nihil fere in curatione Variolarum perfici possit. Maturationem autem stupendam in deplorato hujus Morbi statu ex paregorico exhibito paucarum horarum spatio sæpenumero effectam, atque [a] plurimos ab Orci faucibus ejus usu repetito liberatos, & varia Morbi stadia, ubi omnia Symptomata exitialem & planè funestum Morbi genium prodiderint, adjuvante somni requie tuto transegisse omnes fere Medici observarunt. At ubi Vigiliæ in hoc stadio pertinaces fuerint, non rarò in proximo stadio Exanthemata confluunt, quorum eruptioni Deliria, Spasmi, cæteraque funesta Symptomata superveniunt, quo nomine hoc Symptoma Venæ-sectione & Opiatis, ut ut Spirituum vires inde minuantur, in hoc stadio opportunè cohibere par est, adhibitis interea Vesicatoriis & Alexipharmacis ad modum sequentem; applicentur scil. illico ad Nucham & Carpos internos *Vesicatoria* ampla & acria, atque Bolus sequens solutus in Cochl. Julap. exhibeatur, & 4 vel 6 quaque hora donec somnus obrepere incipiat repetatur, ℞. *Theriac. Androm.* vel *Confect. Fracastor. gr. iij. vl.* ℈ß. ℈j. ʒß. pro ratione ætatis *Pulv. e Chel. Canc. comp Lap Contrayerv.* vel *Goan.* & *Pulv. de guttet. an. gr. iij. iv, v, vij.* ℈ß. *Syrup. Pæon. comp.* q. s. M. F. *Bolus*, unicuique verò Bolo addantur *Laudani Liquid. gutt. ij. iv, viij. xii. xx*, imo *xxx.* pro ratione ætatis, Opii *euphoria* & symptomatis vehementia, sensim ascendendo ℞. *Aqu. Flor. Paralys. Cerasor. nigr. an.* unc. *iv. Epidem. Pæon. comp. an.* unc. *j.* vel ʒx. *Tinctur. Castor.* ʒiß. *Syrup. Pæon. comp.* ʒi, *de Mecon.* ʒiij. vel *vj.* M. F. *Julap.* de quo bibat Æger Cochl. *ij, iij, iv, v,* post singulos Bolos atque etiam ad libitum: Sin Pulsus sit fortis & conducet, non abs re erit ut feliciùs scopum assequi possint, imo plurimum conducet, venam priùs tundendo Spirituum orgasmum quadantenus sedare, pro ratione igitur ætatis & virium Sanguinis ʒiii, v. viii. x è cubito detrahantur priusquam ex efferato hoc Spirituum motu diutiùs continuato vibratio Arteriarum vacillet, & vires Spirituum adeo frangantur ut Venæsectionem prorsus non tolerent, nec Opiatorum usum salubrem admittant. Atque hæc de hoc primo Morbi stadio dicta sunt.

C. A. P. VIII.

De Variolarum eruptione sive secundo Morbi stadio, quod ejus statum atque Crisin continet sive perfectam sive imperfectam, atque de varia Febris Exanthematum cæterorumque Symptomatum indole pro ratione Criseos plus minusve perfecta: de signis Diagnosticis Variolarum in genere, atque Benignarum, vel plus minus Malignarum in specie: de signis Prognosticis ad hoc Morbi stadium spectantibus, Indicationibus Curativis atque methodo medendi.

UBI Spiritus qui in priori stadio, (quod Morbi *principium & Incrementum* continebat) cum Veneno crebriùs contenderunt, sensim tandem altissimum expansionis gradum obtinuerint, exordium capit *secundum Variolarum stadium*, quod Febris *Statum* & *Crisin* complectitur, in quo spiritus totis viribus quibus pollent Miasma Venenatum è sinu suo excutere satagunt. & per Portam à Natura designatam Glandulas scil. Cutaneas propulsare & persequi moliuntur. *Eruptio* autem *Variolarum* speciem non

[a] *Vide Histor.* 48. 19. *&c.*

non semper eandem induit, sed pro ratione Veneni plus minus exterminati, atq; vigoris Spirituum magis minusve inde restituti valdè diversimodam. Quo nomine status hujus Morbi & Crisis non possunt non pro varia Eruptionis specie diverso admodum modo sese habere.

Ubi Spiritus à veneno penitus liberati haud amplius lacessuntur atq; inde vigore quo lege Naturæ pollent reduce potiti partes suas, humores atq; facultatem universæ Machinæ Secreticem atq; Excretionem moderando strenuè exsequuntur, Febris post brevissimum atq; ferè imperceptibilem statum, eodem ipso die, tertio nimirum vel quarto eruptione incipiente Crisi perfecta exulat nec postea [modò justum regimen adhibeatur] molestias creat, unde Patiens tanquam integra sanitate frueretur, temperie, pulsu, & appetitu derepente restitutis, hoc & reliqua stadia transigit planè *apyretos* atq; à *Dolore*, *Nausea*, *Ægritudine*, *Vigiliis*, *Deliriis*, & reliquis Symptomatis Venenatis cum quibus Febris ante sociata fuerat vacuus. Quid? quod massa humorum, Spiritu à Veneno non amplius agitato, ultro quieta in statum sanum illicò redeat; porro 3. *Exanthemata* parva instar Acu-punctarum hic illic primum in Facie, Collo, Pectore, Manibus & Brachiis, dein sensim in toto Corpore discreta, placidè & quietè erumpunt, nec non ab ipsis primordiis renitentem tumorem & figuram exactissimè rotundam obtinent, & rubedine saturata imbuuntur; secundo die bases suas sensim ampliant; tertio verò ultra quem hoc stadium non excurrit, in summitatibus acuminantur, sine *Ptyalismo*, *Diarrhœa* vel quovis altero molesto symptomate conjuncto, quoniam Venenum per regiam viam satis placidè eliminatur.

Ubi verò e contra Venenum sive primario, ex Accidente seu symptomate aliquo vehementiori conjuncto deleterium spiritus adeo superaverit & enecaverit [non obstante ultimo eorum nisu in præcedenti stadio] ut eo adhuc irretiti, imbelles atque officio suo fungendo plane impares reddatur, efflorescentia incœpta, Natura plane succumbens derepente Causa cadit, atq; hosti triumphanti manus dat, Febris adhuc perstat, vires corruunt, symptomata diriissima accersuntur & in dies augentur usq; ad fatalem diem. Compages purpureæ Massæ non amplius à spiritibus animata in colluviem transmutatur, unde nullus omninò Morbi status sequitur, sed efflorescentia quæ pro Crisi funesta merito habenda est, quam Mors ut plurimum sub initium proximi stadii excipit. At cùm diversi sint hujus Malignitatis gradus, de singulis aliquid dicendum est.

(a) Nonnunquam spiritus adeo ab initio à veneno pessundantur, & compages Humorum inde adeo dissolvitur & quasi sphacelo afficitur, ut exefferato & inani vacillantium Spirituum impetu jam præpropere, primo ipso vel secundo Morbi die, jam vero ob defectum justi regiminis prius adhibiti, vel ob symptoma aliquod vehementius conjunctum nimis sero, 5. scilicet vel 6. die (b) *Eruptio* sese prodat, & universa cutis in instanti quasi, rubedine saturata & profunda perfusa, *Erysipelatosi* tumoris ad instar, (Maculis nigris hic illic interspersis cum æquali superficie quadantenus crassescit. Quam quidem Erysipelatosam rubedinem cutis universa per triduum Eruptionis integrum retinet, Intumescentia interea durante hoc stadio, (præterquam in Facie & Labiis, ubi Humores ab inani Naturæ nisu ad Venenum per ductus salivales eliminandum quadantenùs congesti sunt) nequaquam aucta usq; ad primum *Maturationis* diem, & tunc demum Cutis universa, præsertim Faciei paullo ante fatalem horam colore in album mutato *Perganenæ* speciem visu horrendam exhibet: atque hæc est pessima & maxime exitialis *Variolarum confluentium species*, utpote à veneno intensissime delerio orta, [c] neque

(a) *variolarum confluentium & malignarum eruptio.* [b] *vide histor.* 29. 40. &c. [c] *vide histor. jam memoratas.*

ſanè quenquam hac Efflorescentia universaliter confluenti affectum, ad ſecundum Maturationis diem ſuperſtitem novi. Proximè ad hanc accedit altera illa magis vulgaris, ubi (*a*) tota Faciei Cutis æquali & plana hac Efflorescentia perfusa, quadantenus ut in *Erysipelate* increscit & intumescit, atque primo Maturationis die, Pergamenæ ad instar universa albescere incipit, dum in Artubus & trunco Corporis Exanthemata fuerint ferè discreta; quæ tamen ob Spirituum defectum neque colore, magnitudine, vel figura Variolis regularibus similia sunt, verum quasi Morbillosæ Efflorescentiæ colorem minus vegetum, figuram incertam & diversam admodum magnitudinem obtinent adeo ut primo eruptionis die non nisi ex duritie quadantenus eminenti hæc exanthemata à *Morbillis* veris distinguere liceat, ſecundo autem & tertio die depressa adhuc & ſessilia manent, & vix aut ne vix ob Spirituum languorem apices tollunt, & ob eandem causam ac ſi ſtagnaret Sanguis livescunt, unde mortem Ægrotantis ſub initium Maturationis vix minus certo præsagire licet, quam ſi efflorescentia universalis in toto corpore confluëret. Est autem ubi Variolæ quasi *Discretæ*, verum admodum (*b*) parvæ & cohærentes ubique facie ipsa non excepta confertim erumpunt, quæ uti ab initio ob Spirituum languorem nullo ordine disponuntur, ita ob eandem causam in cæteris hujus ſtadii partibus minimè acuminantur, cute ſolummodo ac ſi ab Urticæ plaga exasperata, donec ſub initium Maturationis albescentes confluant, & ſpeciem Pergamenæ exhibeant; Quæ quidem Variolarum Confluentium Species non adeo fatalis est ac priores, rarius autem quenquam hoc modo affectum niſi ope Ptyalismi molesti diutius protracti, ingentis Urinæ profluvii, vel Intumescentiæ Artuum diuturnæ ad decimum quartum vel decimum quintum Morbi diem ſuperſtitem novi. Est autem denique ubi Variolæ erumpunt (*c*) discretæ, colore, figura & magnitudine regulari, verum *Vesiculis aqueis*, *Petechiis*, vel *Maculis lividis* in interſtitiis, præsertim in collo, Pectore & Artubus distinctæ; quæ maculæ ſeu Veſiculæ in hoc ſtadio erumpentes non minus malignam Morbi indolem produnt & funeſtum eventum præmonſtrant, quam efflorescentia confluens universalis jam ante descripta: Siquidem hi Ægrotantes ut ut Variolæ ſese habeant. Febre continua, Deliriis, Vigiliis, vel diro aliquo Symptomate à Veneno intus deliteſcente & Spiritus obruente malè mulctati demum Spasmis inexpectatis vel Comate profundiſſimo, vel altero quodam funeſto ſymptomate correpti ſub initium Maturationis ſatis derepente ut plurimum cedere ſolent.

(*d*) Ad quemcunque autem gradum Venenum jam evehatur, atque qualiſcunque ſit efflorescentia, ſive confluens universalis vel particularis, ſive discreta cum Petechiis & eruptione Miliari conjuncta, ſive aliqua alia ſpecies maligna, Febris & ſymptomata hoc ſtadium comitari ſolita eodem ferè modo ſe habent, ſiquidem ſpiritus poſt Criſin inanem adhuc Veneno irretiantur & obruantur atque proinde Morbus ſive hanc ſive illam ſpeciem induerit, indolem ſuam planè malignam plus minus prodit; quam ob causam (*e*) Febrem, eamque continuam & mali moris poſt hanc funeſtam Criſin, cum lingua arida temperie miti & Pulſu debili per totum hoc ſtadium protenſam obſervare est, quæ neque prorsùs exulat ut in *Benignis* Variolis ſolet, neque ut in *Mediis* remittit vel intermittit; donec enim à Veneno saltem activo liberentur Spiritus, non poſſunt non luctando febrile certamen quantum poſſunt continuato niſu protrahere, ut ut viribus fractis in caſſum, atque conatu planè impari cum Veneno contendant: Atque ab hoc inquieto motu & inani Spirituum conatu oriuntur (*f*) *Subſultus Tendinum*, *Coma* profundum, vel *Deliria* & *Vigilia* per-

[a] *Vide Hiſtor.* 37. 38. *&c.* [b] *Vide Hiſtor.* 22. 25. 26. 32. 33. 36. 48. *&c.*
(c) *Vide Hiſtor.* 29. 30. 31. 47. (d) *Ratio Symptomatum in eruptione Variolarum malignarum.* (e) *Vide Hiſt.* 22. 25. 29. 30. 31. 32. 37. 38. 45. *&c.* [f] *Vide hiſt. jam memoratas*

pertinaciſſimæ, ad quas nulla *Opii* doſis modo ſalubris & tuta vel compeſcendas vel quidem allevandas ſufficit, cæteraque funeſtiſſima ſymptomata quæ mortem inſtantem denunciant & hoc ſtadium exitioſum reddunt. Potro cùm per Regiam viam Glandularum cutanearum Venenum imperfectè protrudatur, Natura ope *Sudorum Colliquativorum* vel *Diarrhææ* immodicæ aut denique *Ptyaliſmi* reliquias ejus amoliri ſatagit, & cùm ſalivalium Glandularum porta non ſatis patula *Profluvio Urinæ* hunc defectum compenſare tentat, unde moleſta illa Symptomatica (*a*) *Miſturitio* ortum habet quæ ærumnoſorum ac funeſtorum Symptomatum hoc ſtadium comitantium ſatellitio non raro accedit, & ex ſpaſmodica Renum, Ureterum & Veſicæ urinariæ contractione ab inani & efferato Spirituum niſu in hiſce partibus ſæpiſſimè in totali Urinæ ſuppreſſione terminatur, qua fatalis dies plurimum accelleratur. Denique compage Sanguinis horum Spiritum ſemimortuorum vinculo non amplius cohibiti jam ſoluta, atq; inde in lividescentem vel virideſcentem ichorem tranſmutata illico ſuboriuntur immanes [*b*] *Hemorrhagiæ* (funeſtiſſimum ſiquid aliud ſymptomata) Uteri, Renum, Alvi, Narium, Aurium, Pulmonis, Faucium, unde Æger ac ſi toxico maximè deleterio aſſumpto brevi purpuream efflat animam, & (*c*) ſanies, quæ lintea conſpurcat, tincturam haud raro lividam vel planè viridem poſt ſe relinquit nullo ſapone facilè eluendam.

(*d*) Ubi verò, ut ſæpè, vires Spirituum & Veneni propemodum æquales fuerint, Criſis non adeo cito ſuccedit, verum Lucta manet ad ſecundum vel tertium diem ab incœpta eruptione, qua durante dubio quaſi Marte dimicatur, (*e*) Febre in eodem fere ſtatu diutius perſtante, & cum Vigiliis, Deliriis, cæteriſq; ſymptomatis prioris ſtadii adhuc ſociata, demum verò ſecundo vel tertio die (Natura victoriam imperfectam licet reportante) poſt Criſin infidam & minus completam Febris intermittit vel ſaltem remittit, Pulſus, temperies & Appetitus reſtituuntur, & ſymptomata reliqua Febrem comitantia ceſſant, donec Venenum intus deliteſcens & non penitus excuſſum in ſtadio *Maturationis* revireſcat, & Febrem [*f*] *Synochon* & quadantenus malignam recidivam inferat, vel in ultimo ſtadio (ut ſæpè accidit) (*g*) *Synochi* & magi benignam. Quamdiu autem duret Febris ſtatus, & Criſis non terminetur, recentia exanthemata quotidiè nunc hic, nunc illic pullulant: Non enim ſimul ubique eodem die, uti Variolæ Benignæ erumpunt, verum primo die in Facie & Manibus, ſecundo in Brachiis & trunco Corporis, demum verò in Cruribus & Pedibus; imo non rarò ob debilitatam Spirituum œconomiam univerſus Truncus ab exanthematis liber animadvertitur, cùm interea admodum frequentia & ferè cohærentia Faciem & Artus ubique occupent. Aliquando verò in Interſtitiis primigeniorum Tuberculorum alia atq; alia quotidie ſuccreſcunt, adeo ut *Variolæ* quæ primo die *Diſcretæ* & ferè (*b*) Benignæ apparuerint, demum tertio die *Confluentium* aut ſaltem Cohærentium Variolarum formam gerant, incerta magnitudine præditæ, ut plurimùm verò ob ſpirituum languorem (*i*) minutulæ, quæ ob eandem rationem in principio eruptionis neque figuram ubique exactè rotundam, neq; ut Benignæ & Regulares, colorem vividum præ ſe ferunt, tardius etiam diebus ſequentibus baſes ſuas ampliant & apices tollunt, & quadantenus ſeſſiles & depreſſæ manent atque tactui palpantis utpote humore non adeo refertæ minus renituntur. Porro ſpiritibus Veneno latente adhuc quadantenus irretitis, provida Natura ultimo hujus ſtadii die priuſquam Febris revireſcere incipiat levi (*K*) *Ptyaliſmo* Fermentum opportunè amoliri ſatagit, quod per glandulas

(a) *Vide hiſtor.* 36 *&c.* [b] *Vide hiſtor.* 36. 37. 38. *&c.* (c) *Vide hiſtor.* 39.
(d) *Eruptio Variolarum mediarum.* (e) *Vide hiſtor.* 14. 21. 42. (f) *Vide hiſtor.* 21. *&c.* (g) *hiſtor.* 21. 25. 26. 27. 28. 46 *&c.* [h] *Vide hiſtor.* 21. *&c.* [i] *Vide hiſtor.* 12. [K] *Vide hiſtor.* 14 *&c.*

Cutis haud satis amendare valebat; & iste Ptyalismus in ipsis Æstivis Variolis animadvertitur, ubi nulla ex exanthematis Uvulam, Tonsillas reliquasque Membranæ os intùs circumvestientis partes obsideant, & ansam Salivationi ministrent: in hyemali enim tempestate, ubi à frigore in poros Cutis invadente, Morbus hic haud raro procatarxin habet, unde à Tussi & Exsercatione frequenti sæpe sæpiùs in Uvula, Tonsillis, cæterisque ori partibus æquè ac in externa Cute Variolosa hæc Exanthemata succrescere atque demum inflammari solent, haud mirum est Salivationem copiosam Variolas ipsas Benignas [ubi Venenum perfecta Crisi prius eliminatum fuerat] comitari solere. Hoc accidente autem duntaxat excepto, nunquam novi hunc Morbum eruptione regulari indicatum, cum Ptyalismo quovis levissimo in hoc aut subsequentibus Stadiis conjunctum, atque proinde *Salivatio* jure merito habenda est Symptoma Veneni per glandulas Cutis ex parte tantùm protrusi, atque ex consequenti Morbi maligni vel saltem medii, ubi Febris recidiva, & eventus saltem anceps expectari possit.

Historia hæc è rei natura petita pensi quod superest reliquo facem præfert, cujus ope describuntur facilè Criteria, quibus hic Morbus è Febre Scarlatina, Erysipelatosa, Morbillosa, & reliquis, si qui sint, morbi congeneribus distinguitur, Indoles morbi sive Benigna, Maligna vel Media perspicitur, eventus vel faustus, funestus vel dubius denunciatur, Indicationes curativæ eliciuntur, atque Methodus medendi ad hoc stadium accommodata stabilitur; quæ Capita cum brevitate quantum possumus perspicua seriatim tractare lubet.

[*a*] *Diagnosis* hujus Morbi in genere, atque peculiaris ejusmodi indolis in hoc stadio, potissimùm petenda est à modo Eruptionis & Febre concomitante. (*b*) Ex. gr. Variolæ benignæ ut ut primum in Fronte, Naribus, Labiis, Collo & Pectore se prodant, eodem tamen primo die in universa fere Corporis Cute ad extremos usque pedes æquabili vegetorum Spirituũ moderamini obsequentes discretæ, (*c*) & totidem Acu-punctoris non dissimiles in conspectum veniunt, quarum prima rudimenta vividum colorem, figuram exactissimè rotundam, atque duritiem quandam tactui palpantis renitentem tanquam Tubercula obtinent, & raro admodùm diebus hujus Stadii reliquis numero augentur; quia Venenum à prima eruptione è sinu Spirituũ penitùs excussum erat, unde etiam Febris cum Deliriis, & Vigiliis, cæterisque Symptomatis repente & quasi momento temporis finitur, secundo die Tuberculorum bases vegeto Spirituum influorum robore mirum in modum ampliatur, tertio autem apices acuminantur, & humore turgescunt, primigeniam interea colorem vividum, & figuram rotundam, sine *Petechiis*, *Vesiculis Miliaribus*, vel quibuscunque aliis Malignitatis notis in interstitiis exanthematum, fartam tectam servantes. Quæ harum Variolarum descriptio cùm satis evidens sit atque à charactere diagnostico *Morbillorum*, *Erysipelatis*, *Febris Scarlatinæ*, sive cujuscunque alterius efflorescentiæ cutaneæ longissimè distet, non est quod multa verborum ambage & Diagnosticorum enumeratione hunc Morbum ab aliis Morbis, vel hasce Variolas à cæteri differentis indolis distinguendo, filum sermonis longius pertexamus. Hæc igitur Variolarum regularium & benignarum norma cùm sui & obliqui index sit, operæ pretium erit, ad eam respiciendo, fusiori stylo ostendere quo modo, & quam ob causam Natura in Variolis Mediis & Malignis formandis ab hac regula deflectat, & quibus Criteriis eæ à sese invicem, atque à Variolis benignis & cæteris congeneribus Morbis discerni possint.

(*c*) *Variolas Medias* (quæ frequentissimæ sunt & maximè vulgares) è quacumque alia efflorescentia cutaneâ, sive Erysipelatosa sive Morbillosa vel Scarlatina dignoscere non adeò difficile est. Primæ enim eruptione Variolis regularibus simillimæ sunt, tubercula colorem plus minus vividum, figuram rotundam, & duriti-

(*a*) *Diagnostica* [*b*] *Variolarum Benignarum* (*c*) *Vide Histor.* 3.

ticiem tactui renitentem obtinent; quibus notis ſeſe à quocunque alio morbo congeneri ſatis evidenter diſtinguunt, quippe in *Efflorescentia Scarlatina* tota Cuticula æquali & continuata rubedine ſine quavis renitentia perfunditur, in *Morbillis* etiam efflorescentia ſit interſtitiis diſtincta, incertam tamen figuram obtinet, & ſuperficiem planam & æqualem ſine duritie quavis renitenti, quia Cuticula, tenuiſſima Membrana in hiſce efflorescentiis, non cutis vera afficitur: in *Erysipelate* autem ut ut cutis vera afficitur & in tumorem elevetur, tumor adeo latus & continuus atque ad partem aliquam ſingularem determinatus eſt ut ne minima dubitandi occaſio ex hac parte detur. Quo pacto autem & quibus Criteriis hę Variolæ, durante hoc ſtadio, benignis & regularibus diſcernantur, reſtat adhuc inquirendum. Hæc autem Criteria præſertim ex duobus fontibus peti poſſunt, ſcil. ex febris comitantis differenti *criſi*, & diverſa *Eruptionis* modo inde conſequente. Siquidem primo in *Variolis regularibus & Benignis*, ubi à vi Spirituum forti & conſtanti univerſum venenũ uno quo quaſi impetu perfectè eliminatum fuerit, febris paucarum horarum ſpatio ſine perceptili quovis Statu Criſi perfecta finitur, ut ante obſervatum eſt; ubi verò è contra ex æquali Veneni & Spirituum lucta ad unum vel alterum diem protenſa *Status febris* longior fuerit & magis manifeſtus, & ſatellitio ſymptomatum diro ſtipatus, Criſis demum ſuccedit imperfecta & minus fida, & febris nonnunquam ægrè admodum (*a*) ultimo hujus ſtadii die Remiſſionem tandem aſſequitur: unde ob reliquias Veneni delitescentes non poteſt in Stadiis proximis, vel citiùs ſcil. Maturatione incipiente ſpeciem (*b*) malignam, vel ſerius inſtante Declinatione [*c*] *Synechœos* formam induere atque recrudeſcere. Ipſa etiam exanthemata ut ut in prima eruptione *Variolas diſcretas & benignas* ſimulent, tamen ante finem hujus ſtadii *Mediam* ſummodo naturam ſeſe ſortitas eſſe palam confitentur, imo nonnunquam ex vehementibus ſymptomatis hunc longiorem Statum comitantibus prope (*d*) ad Malignas ſe accedere produnt. Quo diutiùs enim protrahitur febris Status, & quo imperfectior Criſis, eò longius Variolæ a norma diſcedentes propiùs ad *Malignas* deflectunt *ſecundo*, *Variolæ Benignæ* primo eruptionis die una [*e*] omnes protruduntur, adeo ut tertio hujus ſtadii die, rarò aliquæ reperiuntur puſtulæ, quarum ſtamina primo die accuratè intuenti non ſeſe in conſpectum dederint, unde numerus Variolarum atque earum frequentia iſto die rectè cognoſci poteſt: veneno enim penitus eliminato, lite inde dirempta non eſt quod à ſuperfœtante Natura nova puſtularum ſoboles expectetur; è contra vero in Variolis *Mediis*, à prima eruptione durante toto Status tempore, donec Venenum Criſi aliquali excuſſum fuerint, Puſtulę in dies [*f*] aliæ atque aliæ exſurgunt in tuberculorum priùs natorum interſtitiis: unde ſub finem hujus Stadii in quibuſdam partibus Puſtulas ad maturandum aptas, in aliis vero recens natas una videre eſt; & Variolæ, quæ principio eruptionis Diſcretę & regulares videbantur, jam frequentes admodum ſint & cohæreant, imo ferè confluant. Porò 3. Vigore Spirituum veneno adhuc irretiorum jam quadantenus depreſſo, iſte Variolæ *Mediæ* neque 2. die (*g*) baſes ſuas dilatant, neque tertio turgeſcunt & acuminantur, more Variolarum benignarum: atque ad finem hujus ſtadii parvæ, languidæ, quadantenus depreſſæ, ſeſſiles & fere ad inſtar confluentium manent, neque colore vivido tinctæ, neque figuram exactiſſimè rotundam ſervantes. Denique 4 Natura, cum præ ſpirituũm Veneno labefactatorum languore haud valeat per exiles tuberculorum ſemine cum portas hoſtem amandare, cùm per patentiores ductus Salivales levi [*h*] Ptyaliſmo exterminare ſatagit; quem *ptyaliſmum*,

(*a*) *Vide hiſtor.* 21. *&c.* (*b*) *Vide Hiſtor.* 21. *&c.* (*c*) *Vide Hiſtor.* 21. *&c.* (*d*) *Vide hiſtor.* 27. *&c.* (*e*) *Vide Hiſtor.* 3. [*f*] *vide hiſtor.* 21. 14. *&c.* (*g*) *vide hiſtor.* 14. 19 20. 21. 23. 42. 46. *&c.* (*h*) *vide hiſtor.* 14. *&c.*

(modo non à Variolis in ore ſcatentibus oriatur,) quippe à Veneno imperfectè pro exanthemata exantlato ortum, jure merito habeo pro *Mediarum*, ſi non *Malignarum Variolarum*, Diagnoſtico.

Variolæ autem *Malignæ* parvam ſuam indolem characteribus evidentiſſimis produnt; ex quibus primo intuitu tum à cæteris quibuſcunque Variolis, cum à quovis alio Morbo congeneri facillimè diſtinguantur. 1. Ab Indole febris concomitantis, quę Maligna [a] eſt, cum pulſu nimirum debili & celeri, temperie miti, Deliriis, Vigiliis, Subſultibus Tendinum, reliquiſque id genus funeſtis Symptomatis conjuncta, per totum hoc ſtadium, protenditur: ſpiritibus enim à veneno jam deletis & poſt ultimum agonem ferè enecatis & extinctis, febris funeſta Criſi in hoc efflorescentię ſtadio ad *ἄκμὴν* Malignitatis provecta; ut ut præ ſpirituum languore mitis videatur, uno tenore continuo non poteſt non progredi. Cum diriſſimis autem Symptomatis in genere nervoſo ex inani Spirituum triumphatorum niſu ſociatur, quæ neque prorſus exulat, ut in Variolis *Benignis*; vel intermittit, vel quidem remittit, ut in variolis *Mediis* uſu venit, 2. Ab efflorescentiæ modo qui in hac ſpecie peculiaris eſt, & quamcunque formam induerit, adeò longè à cæteratum Variolarum eruptione differt, ut non admodùm difficile ſit eam ſtatim à Variolis Mediis vel benignis diſcernere; ſiquidem 1. Variolę *Malignæ* rarò admodum regulariter tertio Morbi die a natura præſtituto erumpunt, verùm potiùs aut præpropero [b] impetu primo vel ſecundo die confertim efflorescunt, aut Regiminis errore proc raſtinatæ, demum 4. 5. vel 6. die, vel quidem [c] ſerùs; formam licet *Diſcretarum* induant. Ubi verò fortuito more Variolarum *benignarum* vel ſaltem *Mediarum* primò erumpant (quod nonnunquam fit (d) *Fluxum alvi* efferatum, *ſudorem Colliquativum*, *Delirium*, *Vigilias*, vel aliud aliquod Symptoma mali moris conjunctum habent; vel exploratione diligentiori facta, [e] *petechias*. *Veſiculas* miliaris in interſtitiis puſtularum aut aliquas alias exitialis Veneni intus deliteſcentis notas ſaltem ſecundo Eruptionis die in collo, Pectore, & brachiis deprehendere licet, 2. Ubi autem univerſaliter ab initio Eruptionis confluant, facilè à Variolarum benignarum, vel Mediarum (cum quibus vix quicquam habent commune) eruptione, & à congeneri morbilloſa, Scarlatina, vel Eryſipelatoſa hæc efflorescentia diſtinguetur (f) ſiquidem hęc efflorescentia eſt plana & continua, nequaquam interpuncta uti Morbilloſa. 2. Rubedine magis ſaturata & profunda quam Scarlatina efflorescentia, fere ad inſtar Eryſipelatis cutim perfundit, & quadantenus incraſſat. 3. Non autem Cutis inde adeò incraſſeſcit ut in *Eriſipelate*, ne dicam univerſam cutim unquam Eryſipelatoſa efflorescentia affici atque intumeſcere. Deniq; *ptyaliſmus levis*, atque ejus comes *Intumeſcentia Labiorum* notabilis, frequens *Mingendi Conatus*, aut aliquando totalis *Vrinæ ſuppreſſio* & *Maculæ* nigræ hic illic per cutem rubentem ſparſæ, atque alia id genus Symptomata conjuncta hanc efflorescentiam quavis alia congeneri ſatis ſuperque diſtinguunt 3. Ubi verò hæc efflorescentia fuerit ex parte duntaxat ſcilicet in facie *Confluens* [quod ut plurimum fit] minor adhuc ſupereſt dubitandi occaſio, ſiquidem ex eruptione in Corporis trunco & Artubus quadantenus (g) diſtincta, ſatis conſtare poteſt Efflorescentiam in facie fluentem eſſe revera *Variolosam*, non autem *Scarlatinam* vel *Eryſipelatoſam*: eam autem non eſſe Morbilloſam probat inæqualis Cutis *Aſperitas* & *Durities* quadantenus renitens Tuberculorum, quæ licet ex incerta & varia figura quam primo Eruptionis die obtinent, morbillos mentiri videantur; revera autem Malignam ſuam indolem, atque vacillantem ſpirituum debilitatorum œconomiam inde ſolummodo oſtendunt, quam poſtremis hujus ſtadii diebus clariùs

pro

[a] *Variolarum malignarum*. [b] *Vide Hiſtor.* 36. 37. 38. 39. 40. 41.
[c] *Vide hiſtor.* 37. 38. 39. 40. [d] *Vide hiſtor.* 46. &c. [e] *Vide hiſtor* 30. 31. 47. &c. [f] *Vide hiſtor.* 37. 38. 39. 40. (g) *Vide hiſtor.* 37. 38. &c.

probant, ubi ne minime quidem acuminata, verùm prorsus sessilia, livida, atque quasi mortua ubique apparent. 4. Variolæ quæ primo impetu *cohærent* & confertim erumpentes cutem rubedine saturata ubique perfundunt, eamque quasi Urticæ plaga exasperant, Spirituum debilitatem, & Malignam indolem evidenter probant, & modo Eruptionis peculiari manifesto discernuntur à Variolis cæteris quibuscunque, itidemque à Morbo quovis alio congeneri, ut non opus sit hac in re ulteriori sermone. Denique malignarum harum Variolarum, quamcunque speciem induerint, diagnostica sunt [a] *Hæmorrhagiæ* profusæ, præcipue nasium, renum & alvi: *fluxus autem Fœminarum menstruus* præsertim si tempore (b) à natura præstituto contingerit, & cancellos solitos non excesserit, non est adeò formidandus, ut ut enim ob impensas Spirituum inde factas suspectus sit, Morbi indolens ea de causa jure merito maligna censenda non est.

(c) Ex prædictis satis in genere constat qualis eventus hujus morbi expectandus sit, variolas regulares nimirum adhibito justo regimine faustas, malignas autem suppetiis artis quibuscunque non obstantibus ut plurimum funestas, Medias demum dubias fore, & vix aut ne vix sine multa artis ope eventum salutarem assecuturas, ut forsan supervacaneum videatur tempus adhuc terere in prælagiis hujus Morbi proferendis. In Tyronum autem & minùs exercitatorum gratiam non pigebit *prognostica* ad hoc stadium spectantia magis specialia in medium proferre, à Crisi febris, & modo eruptionis differenti desumpta, & quæ multo usu comprobavi, quorum primum sit (d) Qui post eruptionem Variolarum, febre, Vigiliis, subsultibus Tendinum, & cæteris naturæ in casum luctantis symptomatis sine Intermissione vel remissione laborant ineunte stadio proximo moriuntur. 2. (e) Quo longè est Morbi Status eò periculosior eventus expectandus est; at cùm secundo Eruptionis die febris intermittat, & Pustulæ recens suppullulantes sint paucæ, & Salivatio atque extremarum partium intumescentia diu protendatur, febris non recrudescit ante ultimum Morbi Stadium, & tunc formam *Synochos* induit, & facilè superatur; sic è contra febris non nisi [f] ultimo hujus stadii die Remissionem tantum, non Intermissionem assequatur, Variolæ licet à principio Discretæ viderentur, ad confluentes propiùs accedunt, & febris proximo die in malignam *Synochon* transmutatur, Ptyalismus tantùm ad paucos dies durat, (g) Micturitio in locum legitimæ Criseos succedit, & Symptomatum dirorum agmen claudunt petechiæ, quas excipit mors decimo vel undecimo die. 3. Variolæ maximè benignæ nostro idiomate dictæ (h) *Chic Ken-Po Ki* maturantur scabie obducuntur & exsiccantur intra quatuor dies; at quo frequentiores sunt pustulæ, quanquam neque cohæreant neque confluant eo pejus. 4. Efflorescentia [i] confluentes & ubique rubedine saturata more febris Scarlatinæ vel Erysipelatosæ universam fere cutim perfundens cum petechiis intermixtis, tonum Spirituum planè deletum & crasin humorum eversam significat, & mortem ultra secundum Maturationis diem nulla medicorum arte posse protelari. 5. Si (K) exanthemata in Facie tantum, non reliquo corpore confluant, tamen ante decimum diem plerumque moriuntur Ægrotantes. In hac specie non raro accipunt *Hæmorrhagiæ*, & Exanthemata in trunco corporis quamquam distincta, nullam tamen certam figuram obtinent, & quasi (l) strangulatæ pessimo omine livescunt, cum interea reliqua symptomata mitia videantur. 6. Quod ad Morbi eventum spectat, perinde Mihi fere est utrum variolæ confluentium vel cohærentium formam in principio Eruptionis induerint, cum (m) petechiæ, vesiculæ Miliares, Hæmorrhagiæ, Deliria, vigiliæ, Sopor, spasmi, vel istiusmodi funesta Symptomata mortem 2. maturationis die in utraque specie expectandam

(a) *Vide histor.* 36. 39. 40. [b] *Vide histor.* 9. 52. [c] *Prognostica.*
[d] *Vide histor.* 37. 38. 39. 40. [e] *Vide histor.* 21. [f] *Vide histor.* 14. 21. 23. 27. 32. 52. &c. [g] *Vide histor.* 36. (h) *Vide histor.* 2. [i] *Vide histor.* 37. 38. 39. 40. [K] *Vide hist.* 41. &c. [l] *Vide hist.* 37. &c. [m] *Vide hist.* 29. 30. 31. &c.

dam ſepiſſimè denuncient, aut ſi forte Ægrotans poſt ærumnoſum Salivationis tedium exantlatum tandem (*a*) die 15. 17. vel 21. à morbo aliquando evadat; tamen ſæpius Salivatione temperies ſuppreſſa, nec profluvio urinæ, vel extremarum partium Tumore compenſat. (*b*) die *x. xii. xiv.* ſatis cedit *7. petechiæ* (*c*) vel *veſiculæ miliares* in Variolarum Diſcretarum Interſtitiis ortæ in hoc ſtadio pejus ſignificant quam in ſequentibus hujus Morbi ſtadiis, quia in hoc ſtadio vim Veneni primario & non ex accidenti aliquo deleteriam denotant, & fere ſemper cum *fluxu alvi enormi, Delirtis, Vigiliis* pertinacibus, *ſudoribus* colliquativis, vel aliis Symptomatis funeſtis conjunguntur. Ægroti verò hiſce ſtigmatis notati nunquam ſine ope *Alexipharmacorum opiatorum* & *Veſicatorum* mortem effugiunt ſub initium Maturationis, ſed Spaſmis, Comate aut aliis iſtiuſmodi ſymptomatis interimuntur. Harum inſuper Macularum vel Veſicularum Diminutio aut Receſſus bene ominatur, earum verò vel inumero vel in magnitudine Incrementum mortem denunciat non procraſtinandam. 8. [*d*) *Ptyalismus* eruptionem Variolarum comitans malus eſt, quia venenum per regiam viam non ſatis eliminari ſignificant, uti & *fluxus alvi*, & *ſudor. Colliquativus*, quia ab utroque ſymptomate Spiritus debilitantur 9. Qui *mictu Surritione* laborant, rarò ad finem Maturationis ſuperſunt 10. (*e*) *Catarrhos* cum variolis conjunctus Salivationem, guturis Inflammationem atque Tumorem in ſtadio Maturationis inducit. 11. *Tuſſis importuna* Spiritus & ſanguinem agitat, atque ideò illorum tonum labefactat, hujus verò compagem ſolvit; unde febris & venenum valdè augentur, & vigiliæ inducuntur. 12. [*f*) Quo diutius *vigiliæ* in hoc ſtadio protenduntur, eo pejus, quia phrenefin & hæmorrhagias inferunt. 13. Denique in ipſo Eruptionis initio Variolæ prænuncię amplæ & turgidæ, niſi accidens aliquod ſiniſtrum interveniat, Variolas futuras diſcretas & Regulares pollicentur.

Duæ ſunt *Indicationis* in genere quæ in hoc Morbi Stadio exſurgunt, *Una* ſcilicet reliquiarum Veneni activi (ſi quæ maneant in priori ſtadio non ſubactæ) per Criſin jam incœptam abolitio & exterminatio; *Altera* correctio & cohibito Symptomatum à reliquis Veneni activi vel deliteſcentis, atque à Spiritibus cum iis colluctantibus ſubortorum, quæ Naturæ quocunque modo obſtare queant quo minus perfectam victoriam reportet.

[*g*) Quando igitur Venenum, ſaltem Activum, perfecta Criſi integrè eliminatum fuerit (quod ſub hujuſce ſtadii initium univerſali & regulari Diſcretarum Variolarum eruptione derepente fieri ſolet] & Patiens à Symptomatis præcedentibus & eorum fomite liberetur, ac partem hujus ſtadii quæ ſupereſt planè *apyretos*, & ſine ærumnoſo quovis Symptomate decuret, haud par eſt ut Natura apparatu Medicamentorum cujuſcunque generis officioſè è laceſſatur, quia propriis viribus inſtructa ſine artis ſuppetiis jam ſatis validè ſuo officio fungitur, neque Indicatio alia à veneno ſuperſtite vel ſymptomate quovis inde ſuborto miniſtratur; Quod autem officioſè fit, raro admodum impunè patratur. Quanquam autem indoles morbi mitis fuerit & benigna, *Regimen* tamen in priori ſtadio inſtitutam, in hoc atque reliquis ſtadiis inviolatum obſervari omnino neceſſe eſt, ne particulæ quævis Veneni nuperrimè ſubacti intus deliteſcentes forte fortuito regimine præmaturè mutato recrudeſcentes funeſtum aliquod Symptomata inexpectato inducant, cujus pernicioſi erroris exemplum unum vel alterum proferre non pigebit inter (*b*) *Hiſtorias* ſub finem hujus Tractatus recenſendas, ne quis in poſterum in eundem ſcopulum impingat. Obſervata iſta Regiminis forma, nec Medicamentorum Formulæ, nec medendi methodus à nobis requiritur, cum ſatius ſit ut Naturæ (cujus res eſt] totum negotium committatur.

(*a*) Ubi

(a] *Vide Hiſtor.* 21. (b] *Vide hiſtor.* 54. 55. (c) *Vide Hiſtor.* 39. 31. 36. 37. 19. 48.
[d) *Vide hiſtor.* 14. 27 &c. (e) *Vide hiſtor.* 27. [f) *Vide hiſtor.* 40. 48.
(g) *Curatio Variolarum Benignarum in ſtadio ſecundo* (h) *Vide hiſtor.* 4. 5. 6. 7. 12.

[a] Ubi autem exanthemata vel *confluant* vel *cohæreant*, vel *Petechiæ*, *Vesiculæ Miliares*, hic illic sparsæ, *Hæmorrhagiæ*, *frequens ad mingendum propensio*, *Ptyalismus* inanis incœptus, aut quodvis alterum Symptoma naturam post Crisin funestam causa cecidisse ostendunt, non tantùm in usu *Alexipharmacorum*, & *Vesicatoriarum* ut in præcedenti stadio perstare oportet; verùm etiam incunctanter, priusquam Spiritus prorsus deleti fuerint atque sphacelati [modò fieri possit] Remediis Alexiteriis quibuscunque generosissimis, uti *Electuar. ex Ovo*, *Rad. Serpent. virg.* eorumque dosibus largioribus sæpiusque repetitis, atq; Vesicatoriis ad quascunq; partes convenientes jugiter applicatis, uno impetu eorum expansionem tempestivè moliri, atq; Deliriis, Vigiliis, Hæmorrhagiis, Micturitioni, cæterisq; Symptomatis Spiritus adhuc labefactantibus, *Paregoricor.* cæterorumq; id genus convenientium remediorum usu assiduo subvenire, ut ut Febris ab hac Spirituum exaltatione augeri videatur. Non enim jam ab incendio intestino, verum à Veneno de Spiritibus triumphante Ægrotanti periculum intenditur, quod sine flamma arte in iis accensu haud facilè arcetur. Verissimum quidem est, [confitente ipso *Sydenhamio*, frigidi regiminis patrono acerrimo,] raro admodùm sive hac, sive quavis alia methodo quoscumq; intensissima hujus veneni labe contaminatos, quippe sideratos ac morte quasi perculsos, post Crisin istiusmodi funestam ex morbo evadere: quod forte non alia de causa accidit, quam quod seriùs, aut parciùs quàm par est, hæc methodus medendi adhibeatur. Sæpenumero autem Variolas malignas inferioris subsellii non tantum cohærentes, verum ex parte confluentes, Petechiis & Vesiculis Miliaribus interpunctas: atq; Hæmorrhagiis & frequenti ac parca Mictione comitatas, ut ut exanthemata a prima penè efflorescentia ubique delituerint & exaruerint, methodo nostra ad felicem eventum perductas esse fidem faciunt variæ (b) *Historiæ* sub finem hujus Tractatus summa cum sinceritate memorandę. Atq; mehercule licet ab Orci faucibus haud omnes eripere possumus, tamen cordatus Medicus non malè officio suo fungitur, si Prognostico vero priùs prolato, modò si quidquam tentandum sit, ad rationis normam methodum suam pro rei natura in casu adeò funesto ubique dirigat.

Sicuti cum *Alexipharmacis Opiata* jam commisceri, ita horum doses juxtà ac illorum in hoc stadio pari passu augeri sensim oportet, donec perveniatur ad justam *Opii* dosin quantacunque fuerit, quæ efferatum Spirituum motum frænando, quietem iis quadantenùs concilier; quoniam fermentum Varioloſum prę reliquis fermentis spiritus adeò stimulat & irritat ut nisi veneno planè obruantur & Ægrotans profundo Comate laboret, [quo in casu de Vita Patientis actum est] non inquieto motu perpetuò agitari, & miserlum Ægrum Vigiliis ac Deliriis confectum mirum in modum lacessere. Ea enim est Spirituum lacessitorum indoles, ut quamdiu irritentur & robur ad luctandum superat, non possunt non hostem perpetuo & inani nisu aggredi: quò enim fortiores & vegetiores sunt, eo magis quieti & constantes; quo autem præ debilitate magis vacillant, eo in efferatos motus magis magisque adiguntur, A quo continuato motu (modo sufficienti & repetito *Opiatorum* usu non opportunè cohibeantur) plus quàm à quoquam alio Symptomate vires eorum pessundantur. Quam ob causam, uti *Opiata* cum *Alexiteriis* conjungere, hoc pacto una fidelia utrumque parietem dealbando, tranquillam sc. quietem juxtà ac debitam expansionem Spirituum promovere pariter; ita nullam *Opiatorum* dosin formidare quousq; sensim progrediendo ad eam demùm devenerimus quæ somnum conciliet & efferatum eorum motum quadantenùs cohibeat; & sensim *Opiati* dosin diminuere pro gradu quietis redintegratæ: Spiritus enim durante sua contentione multo majorem Paregoricorum dosin [illegible] tolerare quàm in sano & quieto ſtatu omni-

[a] *Curatio variolarum malignarum sive Confluentium sive cohærentium in hoc stadio.* (b) *vide histor.* 19. 21. 22. 23. 25. 27. 29. 31. 32. 33. 34. 35. 47. 48. 49. 50. 63.

ennibus in Medicina exercitati notum est. Atque idcirco Ego non sine successu in hoc; & reliquis Morbi stadiis subsecuturis sæpius non tantum *gr. j. Laudani* cum Alexiteriis generosissimis commixtum semel in die Ægrotantibus ministrãdum jussi, verùm (Vigiliis pertinacibus id requirentibus) sexta, vel quidem quarta quaque hora repetendum, & junioribus *Laudanum liquidum* vel *Syrupum* de *Meconio* eadem proportione pro ratione ætatis, cum Julapiis, *Theriaca Androm. Radic. Serpent. Virgin.* cæreriſque Alexiteriis fortioribus sociatum; quo pacto somnum tempestivum Ægrotanti, & quietem Spiritibus conciliando, haud ratò Efflorescentia confluere incipientem, spatio unius noctis in Discretam mutavi, & non confluentibus & cohærentibus Variolis affectos, ubi exanthemata à primo ortu arida & depressa nunquam alias maturanda erant, jugiter repetita *Laudani* dosi cum *Alexiteriis* commixti, atq; ad plures dies continuata, sc. quamdiu opus fuerat, salvos ex ipsis (*a*) Orci faucibus [mirantibus una ac plaudentibus Ægrotantium amici] eripui, Atque equidem quomodocunq; se habeant exanthemata, & Symptomata reliqua, vix Mihi de vita Ægrotantis actum esse videtur, nisi ubi Vigiliæ dosibus Laudani moderatis & repetitis auscultare pertinaciter recusent; quo minor enim Laudani quantitas in hunc finem sufficit, eò melius. Nullos autem dubito quin multi, hac re non animadversa in hoc & proximis hujus morbi stadiis, doctissimorum & expertissimorum Medicorum cura non obstante, perierint, quos paulò liberalior Opiatorum dosis, aut saltem frequentiùs repetita, vel diutiùs usurpata salvos demùm fecisset, Quam ob rationem Methodum medendi in casu adeo deplorato Mihi familiarem describere non pigebit. Applicentur *Vesicatoria* ampla & acria illicò ad Nucham, Carpos & Brachia interiora, ad Tibias, Femora, pone Aures, vel quascunque partes ad quas opportunè possint applicari, ad expansionem Spirituum ope hujus stimuli artificialis promovendam Liquor Possetieus cum vino *Canarino* factus sæpiùs propinetur; nec non aliquando; præsertim in Deliquiis, merum Vinum Canarinum per se vel *Spiritu CC.* saturatum; exhibeatur etiam *Bolus* sequens cum Cochl. *iij.* vel *iv.* Julap. repetaturque pro ratione Vigiliarum sexta, vel quidem quarta quaque hora; ℞. *Theriac. Androm. Electuar. ex. Ov.* an. ʒß. *Pulv. Serpentar. Virg. Lap. Contrayerv. Bezoar. Orient.* an. ℈ß *Laudan. Lond. gr. j. Confect. Alchermes* vel *Syrup. Caryoph. q. s.* M. F. *Bolus* ℞ *Aqu. Cardu. Cinnam. Hord.* an. ʒiv. *Protheriacal. Epidem* vel *Pæon. comp.* an. ʒij. *Syrup. Caryoph.* vel *è succo Cherm.* ʒiß. M F. *Julap.* imò *gutt. x, xij, xv. Laudan. liquid.* in haustulo *Julapii* in Bolorum intervallis, si opus fuerit, propinentur, sensim sc. progrediendo donec Æger dormire incipiat; ex tunc autem dosis minuatur vel rariùs repetatur pro ratione somni plùs minùs obrepentis. Junioribus Cochl. *ij. iij. iv.* Julap. sequent. pro ratione ætatis quarta quaque hora ministranda jubeo, ℞. *Aqu. Card. Calendul. Cinnam. hord.* an. ʒij. *Epidem. Pæon comp.* an. ʒvj. vel ʒj, *Syrup. de Mecon.* ʒx, *Theriac. Androm.* vel *Diascord.* ℈ij. *Lap. Contrayerv. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Serpentar. Virg. de Guttet.* an. ℈j M. F. *Julap.* cujus singulis vel alternis dosibus pro ratione ætatis & Vigiliarum instillentur *gutt. ij. iv, vj, Laudani liquidi.*

Præter *Alvi fluxum, Delíria, Vigilias*, cæteraque id genus Symptomata *Variolis Malignis* & Mediis, saltem in priori hujus Stadii parte, sc. ante Crisin consummatam communia; (quæ mox venient speciatim consideranda] sunt quo alia planè deplorata, utpote ferè certissima corruentis Naturæ indicia, & præcedentis funestæ Criseos effecta, quæ hic loci, ubi sermonem habemus de Variolis Confluentibus & Malignis (quas duntaxat, tanquam *Pathognomonica* comitari solent] jure meritò perpendi requirunt, *Hæmorrhagiæ* nimirum *universales*, vel saltem *profusæ* atque Micturitio; illud à soluta sanguinis compage ortum; hoc à præcedita Veneni per glandulas Cutis & Oris elimination, quorum Symptomatum

[a] *Vide Hist.* 14. 19. 21. 22. 23. 25. 27. 29. 32. 33. 34. 47. 48. 49. 50. 63. *&c.*

tum curationem jam ſeorſim aggredimur.

Hæmorrhagias dico *univerſales & profuſas*, ut diſtinguantur à Fluxibus uterinis cruentis quibuſcunque legitimis & moderatis, *Menſtruis* nimirum, & *Lochiis* poſt partum, vel abortum fluentibus (quæ ut ut infauſtè jam accidant, ſpirituſque labefactando Variolas depreſſas, languidas & ſerò maturandas in Mediarum cenſum ritè reducant, quo nomine cùm de curatione Symptomatum in iſtis Variolis accidentium verba faciemus, has *Hæmorrhagias* ex profeſſò tractabimus, nequaquam autem modò fluendi tempus, ordinem & modum à Natura præſtitutum ſervent, pravam & malignam (*a*) indolem Morbi produnt. ſ Malignæ enim Hæmorrhagiæ à ſoluta ſanguinis Craſi, & colantium Glandularum ob Spirituum languorem laxitate per διαπήδησιν (*b*) ex Inteſtinis, Renibus, Naribus, nonnunquam ex Oculis, Auribus, Dentium alveolis, quà porta datur, æquè ac è vaſis uterinis inſtar loturæ carnium ubiq; profuſiſſimè ſcaturiunt; earumq; prænunciæ ſunt *Petechiæ* frequentiſſimæ, *Maculæ purpureæ & nigræ*, quales *Peſte* correptis paulò ante obitum accidunt, hic per univerſam Cutem, præſertim in Pectore & Artubus ſ mortificationis incœptæ proculdubiò indices) ſparſæ, quæ pari paſſu cum Hæmorrhagiis cum quibus conjunguntur, numero & magnitudine unaquaque penè hora augentur vel diminuuntur; quo nomine hoc Symptoma jure merito funeſtiſſimum habetur, & vix aut ne vix arte cohibendum; vel ſi *Vitrioli* fræno præpotenti forte cohibeatur, (guttis enim 40, vel 50 ſ *Aqu. Stypticæ Regiæ* ſingulis horis in hauſtu Julapii convenientis exhibitis, portas omnes obſignatas vidimus] nihil tamen proficimus ſi non unà poſſimus Veſicatoriis, & *Alexiteriis* generoſiſſimis frequentiſſimè miniſtratis vires Spirituum penè extinctorum demùm reſuſcitare atque recens expandere. Uſu certè compertum eſt à *Venæ-ſectione*, aut alio quocunque remedio ſpiritus peſſundante, ſymptoma hoc incrementum ſumere, & obitum Patientis accelerari.

(*d*) Quod alterum Symptoma attinet, non eſt quòd *frequentem & parcam Micturitionem* adeò formidemus, quippe ut ut iſti niſus ſeu ſpaſmodica Ureterum & Veſicæ urinariæ contractio moleſtias Patienti creet perpetuas; non autem Natura adeò labefactatur, aut Spiritus adeò diſſipantur à præcedente ſymptomate; quanquam autem hæc Micturitio non adeò deleterios effectus habet, omen tamen funeſtum ferè ſemper eſt, & Spirituum ſummam imbecillitatem, præpollentem Veneni gradum, & pravam Morbi indolem ſemper indicat. Nullibi enim Natura hoc pacto cum niſu inani per patentiores hoſce Renum ductus venenum eliminare ſatagit, ubi via regia Glandularum Cutis vel Oris (ut ante innuimus) ſatis pateat. Atque proinde [*e*] ſicut Morbus ope *Alexipharmacorum* & *Veſicatoriorum* ſenſim ſubigitur, ita moleſtum hoc ſymptoma pari paſſu ultrò declinare animadvertitur; & è contra, Morbus fomite non ſubacto, eventum non minùs funeſtum ſortitur, ut ut *Salibus Lixivialibus* ſymptoma hoc correctum aut ſublatum fuerit: Salia enim Lixivialia, præſertim pulvis dictus Æthiopicus, nimirum *Cineres Bufonum* in Crucibulo ad nigredinem calcinatorum urinam copioſè fundendo, [*f*] vi hujus ſymptomatis corrigendi, ante omnia alia egregia dotatos eſſe multo uſu Mihi compertum eſt, ſive Æger demum convaliturus eſt, ſive non. Quam ob rationem (*g*) &c. [urgente hoc ſymptomate] Cinerum prædictorum quarta vel ſexta quaque hora exhibendum jubeo, ſemper autem cum generoſiſſimis Alexiteriis in Bolo vel hauſtu commixtorum, quo morbo juxta ac ſymptomati ſimul proſpicere poſſim; quid enim refert pereunte Ægro ſymptoma ſuſtuliſſe?

(*b*) Ubi verò ex vi Veneni & Spirituum contendentium fere pari, Febris *Status* per unum vel alterum diem protendatur, unum tenorem ſervet, & cum *Vigiliis*, *Deliriis* & pleriſq; aliis præcedentis ſtadii, nec non novis quibuſdam Symptomati

(a) *Vide Hiſtor.* 33. 52, 8. *&c.* 62, [b] *Vide Hiſtor.* 36, 37. 38. 39. 40. 41. *&c.* (c) *Uſus Aquæ Stypticæ Regiæ* (d) *Micturitio* [e] *Vide Hiſtor.* 16 *&c.* [f] *Uſus Cinerum Bufonum.* [g] *Vide Hiſtor.* 36. (h) *Curatio Variolarum Mediarum in hoc ſtadio.*

sociatur, & Exanthemata *medii generis*, frequentia nimirum & languida admodùm erumpant; durante certamine, quousq; sc. Crisi perfecta Ægrotans à Symptomatis vehementibus quibuscunq; liberatus *apyrexia* integra fruatur, à partibus Naturæ dimicantis stare oportet, & Spirituum expansionem jugiter promovere repetitis dosibus (*a*) mitiorum Alexipharmacorum in priori stadio descriptorum, quorum ope Veneni activi reliquias sensim subigere valeant; nec non vehementiora quæcuuq; Symptomata quæ Spiritus in hoc ultimo agone sæpissimè pessundant, atq; proinde Morbi indolem in Malignam mutare solent, appropriatis Remediis temperativè sublevare & coercere: atque cum mixtis Alexipharmacis maximè generosis, & adhibitis Vesicatoriis languenti Naturæ subvenire, modò à vehementiori quocunque Symptomate labefactata causa cadere incipiat. Quamprimùm autem Febris Crisin suo modo, hoc est, seriùs assecuta est, & ultimo licet hujus stadii die, unà cum Symptomatis priùs conjunctis prorsùs exulet; vel quidem (quod sæpius evenit] intermittat vel remittat, priusquam Venenum delitescens in proximis stadiis revirescere incipiat & recens certamen instauret, non est quod adhuc naturam in cassùm fatigemus remediis antè præscriptis, sive iis quæ in Venenum activum colliment, sive iis quæ symptomata respiciunt, quippe impræsentiarum haud omninò indicantur, neque ad recrudescentiam venenì delitescentis antevertendam sufficiunt; Ideòque satius est ut Ægrotans perstet in Regimine priùs instituto & ab ingratorum Medicamentorum deglutitione paulisper feriatur, donec recrudescentia Febris, & Symptomatum cum ea conjunctorum in stadio Maturationis vel Declinationis eorum ulum postulaverit, quæ inde pro diversa Febris recrudescentis indole alia atque alia adhibenda sunt, uti post hàc in proprio Capite narrabitur, nisi forte cuiquam in hoc intervallo vires *b*]*cor. per*-experiri libeat, quas ego sæpe efficaces expertus sum ad Febris repullulationem præveniendam.

Quæ autem sint *mitiora ex Alexipharmaca*, quæ durante certamine ante Crisin peractam jugiter adhibere par est, & quæ sint eorum præscribendorum Formulæ satis constat ex Methodo medendi in præcedenti stadio memorata; Qualia etiam sint *Alexipharmaca*, ea generosissima, & quo pacto cum prioribus commiscenda sint, ubi Natura à vehementiori quocunq; Symptomate labefactata succumbere incipiat, ex methodo Variolas Malignas & Confluentes curandi in hoc atq; præcedenti stadio descripta petat Lector; ex quibus facilè admodùm Formulas Remediorum pro re nata plus minùs Alexiteriorum excogitare queat, quo nomine cramben eam bis coctam apponere non libet. In hoc autem lubrico rerum statu dum Crisis est (ut aiunt) in *Fieri*, videat potissimùm solers Medicus nè Natura quovis symptomate vehementiori diutiùs attrita & lacessita, & inde congressui impar reddita (quod haud raro evenit) in Veneno Criticè eliminando prorsus deficiat & Morbus jam demùm pravam ac Malignam indolem acquirat. Multa autem Symptomata quæ hunc Morbum in præcedenti stadio, dum Spiritus nisu difficili expansionem suam ulteriorem molieban tur comitata sunt, quæcunque scil. à conatu Spirituum contendentium ortum suum duxerunt, atq; proinde *Evacuationes*, scil. *Venæ-sectionem*, *Vomitum*, *Catharsin*, aut quamcunq; fere aliam postulaverint, *v.g.* Vomitio; Lassitudo ulcerosa, Dolores Spasmodici, sive Versatiles & Epileptici, sive fixi in Capite, Lumbis, Artubus, Pleura, Intestinis, &c jam à prima eruptione incœpta ultrò in dies magis magisque (qualiscunque futurus est eventus, sive salutaris, sive funestus) declinant. Siquidem, (ut ut olim in *Puretologiæ* nostræ Exercitat. secunda observavimus,) quamprimùm spiritus ad ἔκτασιν suam expanduntur, & morbus ad statum pervenerit, cessante priori nisu & conatu sponte prorsus exulant id genus Symptomata, nec ulteriorem Medici curam requirunt, & rarò admodum in hoc stadio evacuatio cujuscunque generis, ut in præcedenti stadio indicatur, & fere nunquam sine evidenti

Ægri

[a] *Vide Histor.* 14 19-20 21-27 *&c.* (c] *Vide Histor.* 3.

Ægri detrimento & virium diminutione celebratur. Symptomata autem, quæ in hoc Stadio Medici curam poſtulant, ea ſunt potiſſimum quæ vel ab Accidente aliquo, vel à Spirituum in Criſi languore oriuntur, ut *Fluxus Alvi*, *Sudores Colliquativi*, *Vigiliæ*, *Deliria*, *Sopor profundus*, *Fluxus Uterinus cruentus*, *Tuſſis immanis*, *Ptyaliſmus* cum dolore Gutturis inflammatorio conjunctus, Quæ ſymptomata uti à Spirituum debilitate oriuntur ita præ cæteris Alexiteriorum, Opiatorum & Veſicatoriorum quę eos erigere & figere poſſint, uſum indicant, ut ut Symptomata duo, *Ptyaliſmus* nimirum cum Gutturis dolore conjunctus, & *Tuſſis* immanis, inſuper *Topica* quædam Remedia (uti mox narrabimus) requirant. Videamus igitur quo pacto ſingula hæcce Symptomata ſeorſim tractanda ſint, ne Natura iis fatigata præſente Criſi prorſus deficiat.

(*a*) Quanquam in toto hujus Morbi curſu, præſertim ante & poſt Criſin, Alvus lubrica, quæ ſc. ſingulis vel alternis diebus ſtercora formata dejicit, maximè naturæ officiat, ſed eam à ſarcina liberando potiùs adjuvet; nunquam tamen ab alvo licet ad vigeſimum uſq; diem conſtipata, præter moleſtam fæcum nimis induratarum egeſtionem ſub finem Morbi, noxam inde ſubortam hactenùs deprehendi. *Diarrhœa* verò præſertim torminoſa, in quovis Morbi ſtadio, potiſſimùm autem in hoc, ubi Venenum lege Naturæ uno quaſi impetu per Cutim criticè expellendum eſt, uti Symptomatica & planè deleteria, quam citiſſimè, aſſiduo uſu [*b*] *Opiatorum* cum *Alexipharmacis* generoſiſſimis, quæ ſpiritus quadantenus diſſipatos erigant, conjunctorum incunctanter & diligentiſſime ſiſtenda eſt, & ea Paregorici quantite quæcunq; fuerit, qua ſcopus attingi poteſt. Siquidem hoc Symptomata uti à languore Spirituum Venenum per Cutem eliminare contendentium oritur ita (ſi quod aliud) eos protinùs debilitando, officio ſuo impares poſterùm reddit adeò ut durante Fluxu alvi, *vel infantili ipſa ætate* (pace magni *Sydenhamii*) Variolæ ægrè admodùm, ſaltem regulares & legitimæ erumpunt, quod vel Mulierculis & Nutricibus notum. Regimen autem, atq; Formulas Remediorum huc ſpectantes non opus eſt ut hic recenſeam, cùm utrumque in priori ſtadio deſcriptum inveniat Lector.

(*c*) Proximè ad hoc Symptomata accedunt *Vigiliæ* & *Deliria*, cum quibus *Subſultus Tendinum*, cæteriq; vacillantium Spirituum motus efferati & irregulares in genere nervoſo conjungi ſolent; quæ quidem ſymptomata uti in quocunq; ſtadio Spirituum inaniter colluctantium languorem produnt atq; malè ſignificant, ita forſan, vix à quovis alio ſymptomate (ut antè innuimus) citiùs quàm ab hoc motu efferato Spiritus proſternuntur; adeò ut, durante hoc inteſtino tumultu, cùm Natura clavum imperii demittat, Variolæ regulariter nequeant erumpere: atq; proinde par eſt ut (*d*) *Opiatorum* doſes ſenſim augeantur donec ſomnus concilietur & tumultus compeſcatur; & ut *Veſicatoriis* & *Alexipharmacis* Spirituum vires erigantur atq; expandantur; cui muneri, ob Spirituum priùs labefactatorum, mera *Paregorica*, [*e*] ad quemcunq, gradum aſcenderis, haud ſufficiunt. Somno autem hoc pacto tempeſtivè conciliato, *Variolas Medias* quæ cohærere, noctis unius ſpatio [quod ante innui] ſæpe ſæpius, Febre exulante, in Regulares & Benignas mutatas vidi. Tanta equidem eſt in hoc magis quàm in altero quovis hujus Morbi ſtadio, (ubi Variolæ Mediæ in malignas tranſituræ ſunt) *Alexiteriorum*, præſertim autem *Paregoricorum* & *Veſicatoriorum* utilitas, ut abſq; eorum uſu vix quicquam egregium arte perfici jam poſſit. Formulas autem præſcribendi mihi in hoc ſymptomate tollendo ſolennes, quippe antè, in priori ſtadio, deſcriptas iterùm recenſere haud opus eſt, præſertim cùm eandem planè viam [*Venæ-ſectione* duntaxat excerta) in hoc atque in illo calcare par ſit.

(*f*) *Sopor* etiam in hoc uſq; Morbi ſtadium protenſus, qui non à prima Exan-

the-

(*a*) *De fluxu Alvi immodico in hoc ſtadio.*
(*b*) *Vide Hiſtor.* 50. *&c.* [*c*] *De Vigiliis, Deliriis & Subſultibus Tendinum.*
(*d*) *Vide Hiſtor.* 48. 19. 20. *&c.* (*e*) *Vide hiſtor.* 21. 63. *&c.* (*f*) *De ſopore profundo.*

thematum eruptione ſenſim declinat, verùm potiùs augetur, nequaquam floccifaciendus eſt; quippe ut ut in præcedenti ſtadio, dum Spiritus ulteriorem expanſionem moliebantur, ab oppreſſione ſolummodo fortè oriatur, eaque in critico agone diffiata ultro receſſurus videatur; jam vero [a] perſtans ſummam procul dubio Spirituum debilitatem & defectum arguit ita ut luctari haud valeant, atq; proinde deleterius præſagium quam præcedens ſymptomata ſubminiſtrat, & Spaſmos funeſtos adfore ut plurimùm denunciat. Quocirca frequenti *Veſicatoriorum* applicatione & diligenti *Spirit. CC. Serpentariæ virgin.* cæterorumque *generoſiſſimorum Alexipharmacorum* priori ſtadio memoratorum exhibitione ad tutùm certandum eſt, ut priuſquam Natura prorsùs cauſa ceciderit, vis Spirituum expanſiva, quantum fieri poteſt) exſuſcitetur. Formulas Remediorum huc ſpectantes in priori ſtadio deſcriptas petat Lector.

Sudores (b) præterea profuſi & *colliquativi* (quos Nutrices & Mulierculæ ſtragulorum (c) pondere impoſito perperam & in ſummum Ægrotantis detrimentum perniciosè ſolent extorquere) a Medico in hoc ſtadio minimè negligendi ſunt. Ut ut enim mitis & blandus calor, qui quam proximè ad Naturalem temperiem accedit, cum levi Diaphoreſi conjunctis, ſpiritus fovendo eruptionem Exanthematum regularem promoveat; profuſi tamen ſudores Spiritus diſſipant & plurimùm debilitant, nec non ſi diutiùs perſtent, ut ut Exanthemata fuerint Diſcreta, *Vigilias*, *Deliria*, *Fluxum* alvi enormem, *Petechias*, vel aliquod aliud funeſtum ſymptoma mox accerſunt. Quam ob rationem non ſolùm ſtragula ſenſim detrahendo & minuendo, & [d] Ægrotanti veniam dando ut ſeſe ab uno latere in alterum ſæpiùs vertat, donec Calor ad mitiorem gradum redactus fuerit, Colliquativos hoſce Sudores incunctanter coercere par eſt; verùm etiam Spiritus laſſatos & diſſipatos *Alexiteriis mitioribus* ſæpe reſocillare, & *veſicatoriis* applicatis recens expandere, non omiſſis etiam (ſi opus fuerit) Paregoricis ad ſomnum conciliandum, quæ inquietum motum compeſcendo ad Sudores hoſce colliquativos ſiſtendos, ſi quid aliud plurimum conducant. *v. g. ℞. Aqu. Meliſſ. Ceraſor. nigr. an. ℥iv. Aqu. Cord. frig. Saxon. Epidem. an. ʒiß. Pulv. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Spec. Confect. de hyacinth. ℈ij. Syrup. de Mecon. ʒiß. M. F. Julap.* de quo cap. Æger pro tatione ætatis. Cochl. *il. iv. vi.* (agitata phiala) tertia quaque hora. Addantur doſi hora ſomni propinandæ ſi Vigiliæ urgeant, *Laudan. liquid. helmont. gutt. ii. iv. vj. x. xij.* Applicentur etiam *veſicatoria* ad carpos internos, vel ſaltem ad nucham.

[e] *Tuſſim* atrocem & ferinam, quæ haud raro Variolas præſertim hyemales, à frigore in Poros cutis invadente frequentiſſimè ortas comitatur, & non tantùm (f) Craſin ſanguinis perpera Pulmonis agitatione colliquat, verùm etiam Vigilias inducit & ſpiritus laceſſit & peſſundat, in præcedenti ſtadio prorſus negligere haud par eſt; jam autem Criſi incœpta *Paregoricis* omnino cohibere atque *Mucilaginoſis* aliiſque Thoracicis remediis demulcere neceſſe eſt, ne Spiritus inde attriti in agone ultimo deficiant. Quapropter hoc in caſu præter *Paregorici* doſin pro ratione ætatis ad ſomnum conciliandum ſufficientem ſemel in die exhibitam, inſuper *Extractum Liquiritiæ*, *Pilulas Bechicas & Mucilaginoſas* in ore ad Tuſſim fallendum ſæpiùs ſolvendas, atque *Linctum* ſequentem ſæpius è Cochleari lambendum, & ſenſim urgente Tuſſi deglutiendum præſcribere ſoleo. *℞. Ol. Amygd. d. rec. Syrup. de Mecon. an. ʒiß. Saccharat. alb. ʒj. M. exactiſſ. F. Linctus.*

[g] Eſt & alterum ſymptoma quod in hoc ſtadio, præſertim ſub ejus finem, cùm (Spiritibus in Criſeos agone laſſatis) Membranæ atque vaſa univerſa tonum ſuum atque robur quadantenùs amiſerint, accidere ſolet, *Fluxus* nimirum *Catameniorum*, quæ tempus à natura præſtitutum jam haud rarò anticipant, & *Lochiorum* poſt.

(a) *Vide hiſtor.* 42. 6. &c. (b) *De Sudoribus profuſis.*
(c) *Vide hiſtor.* 29. 5. 31. 41. (d) *Vide hiſtor.* 21. 12. 5. &c. [e] *De Tuſſi immani.*
(f) *Vide hiſtor.* 27. &c. (g) *De Fluxu Catameniorum & Lochiorum.*

Digitized by Google

poſt partum vel abortionem ab eadem cauſa provenientem; ad quod Medicus quamprimùm de eo certior factus ſit, in Methodo medendi inſtituenda attentiſſimè animum advertat oportet, ut ut parva Morbi indoles, ſicut ab aliis *Hæmorrhagiis* profuſis haud inde arguenda ſit. Quandoquidem autem à tumultu ſanguinis intestino, atque pretioſiſſimi illius liquoris diſpendio, & à motu Spirituum inquieto eorumq; languore inde ſuborto [ut ſileam effectus plane funeſtos *Fluxus* ſanguinis immodici & nimis diu protracti, ad quem languida Natura jam proclivis eſt] exanthemata neceſſariò minus vegeta erumpant, & in ſtadio Maturationis proximo deprimantur & ægrè maturentur, *Deliria frequentia*, & *Suffocationes hyſtericæ*, hujus Fluxus fere perpetui Comites, cum multis aliis id genus oppreſſæ Naturæ ſymptomatis accerſantur; eo, inquam, nomine *Remedia Cordialia mitiora* & qualitate quadantenus adſtringente donata quæ ſc. fluxum minimè cieant, verùm potius coerceant & ſiſtant, copioſiùs atque frequentiùs propinentur, & *Opiata*, quæ motum Spirituum tremulum & inquietum compeſcant, nec non *Antihyſterica*, quæ unà cum *Veſicatoriis* applicatis, Spiritus excitent & expandant durante *Catameniorum* vel *Lochiorum* fluxu. Quo (a) pacto plurimas hujuſmodi Ægrotantes feliciter ſingula hujus Morbi ſtadia, ac ſi illud infortunium non accidiſſet, tranſegiſſe memini. Ex. gr. ℞. *Ther. Andr.* vel potius *Confect. Mithrid.* ℈j. *pulv. è Chel. Cancr. comp. Spec. confect. de hyacinth. Coral. rub. pp. an.* gr. xv. *Caſtor.* gr. ij. *Confect. Alcherm. ſine Moſch. q. ſ.* M. F. *Bolus* 4. vel 6. quaq; hora exhibendus addito hora ſomni *Laud Lond.* gr. j. vel *Laud. liq. gutt.* xv. ℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iv. *Cinnam. hord. Rut. germin. Querc. an.* ℥ij. *Aq. pæon. com. Epid. an.* ℥ii *pulv. è Chel. Cancr comp. Spec. Confect. de hyacinth. an.* ℥i. *pulv. Bezoard. Magiſt.* gr. xv. *Syr. Caryop.* ℥ii. M. F. *Jul.* de quo cap. Ægrotans Cochl. iv. vel v. poſt unum quemque Bolum deglutitum, atq; etiam ad libitum in languoribus, agitata phiala; Applicentur etiam *Veſicatoria* ad Nucham & Carpos internos; Urgente etiam Deliquio vel affectione Hyſterica, non abs re erit *Spirit. CC. & Tinctur. Caſtor.* an. *gutt. viii.* in hauſtum Julapii inſtillatas miniſtrare, vel quidem *gutt. xx.* vel *xxx.* utriuſvis in unoquoq; hauſtu Cerevisiæ propinare, atq; *Spirit. Salis Armon.* in Phiala collo arcto & oblongo, vel nodulum *Galban. Caſtorei & Aſæ fœtid.* aceto irroratum ſæpiùs naribus admovere.

(b) Symptomatum autem hoc Stadium comitantium agmen demum claudit illud alterum ab Accidente ut plurimum ortum, ſc. *Gutturis Dolor*, ſæpiùs cum Ptyaliſmo levi conjunctus. Quoties enim vel Natura ob vires Spirituum minùs vegetas in Veneno per Cutim eliminando deficiat, & veneno per Glandulas ſalivales excreto defectum ſupplere molitur, vel Exanthemata (ut in Variolis hyemalibus cum Tuſſi enormis conjunctis fieri ſolet) Uvulam, Tonſillas, atq; reliquam Membranam Os interne investientem obſideant, latex ſeroſus copioſè in hiſce partibus ſcatet, unde partes teneræ acrimonia venenati liquoris inflammantur: Quæ quidem Symptomata in proximo Maturatione ſtadio pro ratione Salivationis auctæ, & Exanthematum in dies creſcentium eò demum (ſi non arte tempeſtivè antevertantur) evehi ſolent, ut non tantum Ægrotantem cæteris Symptomatis nimis attritum difficili Deglutitione affligant, verum etiam vitæ ipſi inſtantis Suffocationis periculum intendant (c) Quamprimum igitur hoc Symptoma ingruere percipiatur, Fauces externæ diligenter ab aeris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis, quę plus valent quàm *Croceata*, vel alia quæcunque amuleta à mulierculis adhiberi ſolita, muniantur, (ut in Salivatione *Mercuriali* prudenter fieri ſolet] nè Faucium glandulæ à ſero copioſius irruente inibique concreſcente intumeſcant, ut ut enormis Salivatio ſequatur. Inſuper Ingeſta quæcunque, ſive

Phar.

(a) *Vide hiſtor.* 9. 33. &c.
(b) *De dolore Gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto.* (c) *Vide hiſtor.* 14. 21. 27. &c.

Pharmaca, ſive Alimenta, ſint admodum lenia, quæque fauces minimè exaſperant; & ſeduló evitentur Cordialia calidiora, *Spirit. CC. Vitrioli*, cæteraq; id genus quæ partes laceſſant, Pulveres Cordiales craſſiores qui partibus Deglutitioni inſervientibus adhæreſcunt & moleſtias creant, & Cereviſia ipſa, ejuſq; in locum ſubſtituatur *Liquor poſſeticus* mitis, *Decoctum CC. &c.* Deniq; *Gargariſmata* emollientia, quæ partes aſperatas demulcere valeant, & phlegma impactum educere, ſiphone Faucibus ſæpius immittantur. Ex. gr. ℞. *Decoct. Ficuum* ℔ß. *Mellis roſat. Colat* ℥i. M. F. *Gargariſm.* durante hoc Symptomate diligentiſſimè aſſiduo uſurpandus.

Diffitendum equidem non eſt præter Symptomata memorata, ſive à Spirituum languore, ſive ab Accidenti ſuborta, (*a*) me ſemel in hoc Stadio, ab orgaſmo Sanguinis forti & efferato *hæmoptoen* à vaſorum Sanguiferorum diſtenſione & ruptura ſubortam, itidemque nuperrimè ſub finem hujus ſtadii à Spiritibus malo Regimine incitatis, *Inſultus* plane *Epilepticos* ſæpiùs recurrentes, viſu horrendos, & periculoſos vidiſſe. Quandoquidem autem hæc anomala Symptomata ſint admodum rara, hoc in loco iis non immorari lubet, ſed in Calce hujus Tractatus eorum (*b*) *hiſtorias* inter cæteras non vulgares, atq; methodum medendi feliciter iis adhibitam deſcribere.

Atque de ſecundo ſtadio tantum, quod, quæcunq; fuerit Morbi indoles, ſive Benigna, Maligna vel Media, intra tridui Spatium terminatur; ut ut enim *Mediæ Variolæ* non omnes primo hujus ſtadii die protrudantur, univerſæ autem intra triduum ex quo primum eruperunt; ſuo modo maturari incipiunt, & nullæ poſt triduum à prima univerſali eruptione incœptæ recens ſeſe in conſpectum dant. Veneno enim vel ſubacto vel exaltato. Febris plus minùs ſalutari, vel funeſta Criſi indicatur; & vel non ſupereſt Venenum poſt hoc triduum per Cutim eliminandum vel vires haud amplius Spiritibus ſuppetunt ei eliminando pares. Nihil enim minor parvula illa Exanthemata, quæ ex reliquis Veneni deliteſcentis ſanè contemnendis orta in Interſtitiis Variolarum *Mediarum* quaſi ſuperfœtantium in ſtadiis *Maturationis* vel *Declinationis* nonnunquam ſuppullulant; utpote quæ abſque aliquo febrili certamine erumpunt, & quam citiſſime, aliquando ipſo ortus die, ſine Maturatione declinant & exareſcunt.

CAPUT IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quod à Variolarum prima Maturatione uſque ad earundem Declinationem protenditur; De Varia indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & Salivationis, Intumeſcentiæ Extremorum, Diabetici Urinæ profluvii, cæterorumque Symptomatum ratione hanc Febrim ejuſque Criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum; De ſignis Naturæ ejus benignæ, malignæ vel mediæ Diagnoſticis, necnon de ſignis Prognoſticis, Indicationibus curativis & methodo medendi ad hoc ſtadium pertinentibus.

[c] TRiduo Eruptionis elapſo *Variolæ*, ſicut alia quævis Tubercula inflammata, concoqui incipiunt, & lympha venenata per glandulas cutaneas Naturæ lege colata acrimonia ſua cuticulam à vera cute ſeparat, unde apices Exanthematum, paucarum horarum ſpatio, primùm albeſcentes quadantenus intumeſcunt; dein, lympha eadem pro Morbi indole & vigore Spirituum plus minuſve vegeto, citiùs vel ſeriùs in pus vel puriformem materiam mutata, flaveſcunt, aut ſaltem colorem cineritium ſubfuſcum obtinent, tandem in ſtadio ultimo cruſta obducti exareſcunt, modò exanthemata confluentia, cohærentia vel diſcreta ſimul, uno impetu ubique primum eruperit. Variolæ enim *Mediæ* quæ ſenſim & eodem die erumpunt, pro differenti ortus ratione albeſcere incipiunt; adeò ut primo vel ſecundo Maturationis die quædam tubercula in extremis partibus, vel corporis

[a] *De Hæmoptoe & Inſultib. epilepticis.*
[c] *Variolarum maturatio.*

(b) *Vide hiſtor.* 11. 6.

nis trunco fere cruda, alia verò in Facie ſcilicet collo cæteriſque locis vicinis plus minùs maturata reperiantur.

Cùm autem multiformis ſit hujus Morbi Indoles in hoc præcipuè ſtadio, & pro gradu Veneni morbifici differenti planè alia atque alia, ita ut nequeat Medicus ſine ſagacitate maxima in multiplici Symptomatum jam ſuboriri ſolitorum varietate praxin ſuam ad rationis normam ubique ritè dirigere, operæ prætium duco Indolem morbi pro ratione Veneni diverſam, durante *Variolarum* Maturatione (quod in præcedentibus ſtadiis etiam conſultò feci) ſuccinctim primùm ob oculos ponere, incipiendo à *Variolis Benignis*, ut ſciat Medicus quàm longè *Malignæ* vel *Mediæ Variolæ* ab iſta Regula deflectunt; & quibus ſubſidii Naturæ jam deficienti ſubvenire oportet.

(*a*) In *Benignis Variolis* ubi Venenum in præcedenti ſtadio robore Naturæ integro è Spirituum ſinu ſecundùm primam Naturæ intentionem per Glandulas cutaneas Criſi fida ac perfecta propulſatum fuerit, nullum omninò Febris revireſcentis, aut alterius alicujus generis ærumnoſum ſymptoma repullulant, præter dolorem Exanthematum inter maturandum inflammatorium, à quo ut ut Patiens quadantenus [ut in *Furunculi* vel alterius cujuſcunq; Tuberculi cutanei maturatione] incaleſcat, & arteriæ fortius ſolito vibrentur, nullatenus tamen Febre vel ægritudine ab inteſtina Veneni & Spiritum luctatione afficitur, verum *apyrexia* integra ac valetudine perfecta utens totum hoc ſtadium, quod ultra triduum non protenditur, ſecurè & tranquillè decurrit, lympha è Spirituum influorum vigore per glandulas copiosè colatur, atque tuberculis citiſſimè miniſtratur; unde (*b*) primo die Variolarum margines vegetè rubent, atque baſes ſuas ſenſim ampliant, apices elevant, atque ſero implent; ſecundo autem die Puſtulæ adhuc turgentes ſero à benigno Spirituum calore ocyus [uti ſolet] inſpiſſato atque in puriformem ſubſtantiam quadantenus redacto, Colorem minus pellucidum obtinent, & demum tertio die humore lege Naturæ à blando Spiritu influxu & in Pus concoctum & laudabile penitus mutato, protinus flaveſcentes in apicibus ſtadium ultimum ingreſſuræ exareſcere & ſcabie obduci incipiunt. Cum dico Variolas benignas eſſe cæterarum omnium normam, intelligo Variolas quaſcunque *Diſcretas* & *Regulares* cum *Petechiis*, eruptione *Miliari* aut altero quovis ſtigmate exitiali minimè conjunctas præter illas quas lingua Vernacula vocare ſolemus *Chicken Pock*, Quippe hæ, (*c*) ut ut moleſtum Apparatus triduum, ut cæteræ Variolæ habeant, ſæpius tamen eodem die oriri, maturari atque declinare animadvertuntur; adeò ut poſt primum ſtadium finitum, nihil compertum & certum de cetæris eorum ſtadiis dici poſſit, niſi quod Cometarum ad inſtar citiſſimè diſpareant, raró admodum ſpatium cæterarum Variolarum Regularium in ſtadiis ſuis ultimis decurſuræ. Quo ſigno Pathognomonico duntaxat à Variolis cæteris Benignis, quas jam deſcripſimus, diſtingui queant.

(*d*) *Malignæ* autem *Variolæ* (eas Volo quæ à primo inſultu tales extiterunt, utpote a Veneno ſummè deleteriæ ortæ, aut ſaltem a Symptomate aliquo vehementi ſpiritus in primo ſtadio ante Criſin peſſundante in Malignas mutatæ) ſive *Confluentes* ſive *Cohærentes*, vel *Diſcretæ* cum Petechiis aut alio aliquo exitiali ſtigmate conjunctæ immane quantum in hoc ſtadio à Benignis diſtant: Febris ſiquidem quæ a veneno Spiritus prorsus obruente ſuam originem trahens, a primo inſultu uno tenore fere continuo hactenus progrediebatur, jam demum a Criſi in præcedenti ſtadio funeſta mirum in modum aucta, cum *Hæmorrhagiis*, *Deliriis*, *Vigiliis*, cæteriſq; præcedentis Stadii Symptom. plurimum evectis, nec non *Spaſmis*, *Comate profundo* aliiſq; id genus ob vires Spirituum perpetim corruentes funeſtiſſimis ſociata ut plurimum Ægrotantem miſerè confectum derepente, (*e*) primo ſc. vel 2. hujus ſtadii die è vivis tollit. Efflorescentia,

(a) *Variolarum Benignarum Maturatio.* (b) *Vide Hiſt.* 3. (c) *Vide Hiſt.* 2.
(d) *Variolarum Malignarum indoles in hoc ſtadio.* (e) *Vide Hiſt.* 37. 38. 39. 40.

interea (ubi confluens fuerit) in albedinem non interruptam & visu horrendam mutata; si vero Exanthemata in Pectore vel quacunque alia corporis parte *Morbillosæ Efflorescentiæ* ad instar figura incerta donata, quadantenus Discreta apparuerint, ut ut in apicibus albedine obducantur, nequaquam margine rubro circumcinguntur, vix aut ne vix omnino elevantur, interstiria destituuntur, verùm potius quasi ex strangulatione lividescunt, quoniam cùm Spiritus in machina ubiq; pene extinguuntur & enecantur, necesse est ut sanguis in universa cute quasi stagnet, & luridum colorem exhibeat, atq; glandulæ cutaneæ inde Semineces in lympha venenata excernenda plurimùm deficiant; unde sero jam non amplius aut ægre admodum suppeditato Tuberculorũ Maturatio haud ampliùs jure merito expectanda est: Nec est quod quisquam miretur Variolas sessiles & depressas manere, atque Cuticulam in earum apicibus venenata acrimonia separatam squamæ exatescentis ad instar ad cutim rursus pene adhærere. Naturæ vero quæ semper pro viribus quæ ei suppetunt, cunctando rem restituere molitur, cùm hoc pacto Venenum per glandulas cutaneas eliminare juxta primam suam intentionem non possit, hostem per patentiores Glandularum Faucium atque Renum portas, quod in præcedenti stadio aggrediatur, pro virili propulsare contendit; at vero conatuinani, quasi [*a*] *Ptyalismum* duntaxat levem & mox recessurum, sine aliqua insigni capitis vel faucium intumescentia, atq; molestam sane & inutilem *Micturitionem* absq; notabili quocunque Urinæ profluvio ut plurimum excitat, Adeo funestus & deploratus est hic casus, ut raro admodum (quod ante innui] quisquam hoc modo decumbens ad tertium hujus stadii diem superfit; si quis vero [quod oppido raro hactenus observavi] meliori luto formatus & staminibus vitæ magis firmis præditus, artis suppetiis opportune allatis forte fortuito adhuc superstes fuerit, stadium Morbi ultimum (Variolis posthac nunquam maturescentibus, atq; hoc defectu Salivatione copiosa aut Profluvio Urinæ neutiquam suppleto) diu *b* ad *x* scilicet vel *xii.* dies protendendum ingressus in dies febricitat; nec non, ac si Venenatus, Vigiliis, Deliriis, Deliquiis, cæterisq; omnibus præcedentibus diris Symptomatis præter *Hemorrhagias* [quæ si adhuc perstarent, funestum diem illico citissime accerserent) prepetim lacessitus, donec Veneno viribus Artis & Naturæ conspirantibus sensim cicurato, & die Morbi forlan *xvii.*, vel vicesimo certamine febrili inde dirempto jam demum *Sinochon* assecutus inexpectato revalescere incipiat. Quosdam etiam novi à reliquiis Veneni delitescentis non jam subactis, quorum Historias sub finem hujus Tractatus recensere non pigebit, qui usque ad *c* tricesimum diem, post Venæ-sectionem & solennes purgationes peractas; cum appetitu penitus prostrato hectice quasi decumbebant, & tandem *Sphacelo* Claviculæ, Ossium Maxillarum vel Tibiarum inopinato trucidabantur.

d Variolarum autem *Mediarum* Maturatio paulo fusiori calamo describenda est, quia frequentissime ista species occurrit, & præ cæteris, pro ratione Veneni præcedenti stadio plus minusve subacti, indolem admodum variam obtinet, & Medicorum sagacitatem exercet in hoc stadio. Namq; ex lucta inter Venenum & Spiritus in præcedenti stadio propemodum pari, haud raro ob sinistrum aliquod accidens; symptomata vehementius, aut methodum medendi non satis acurate adhibitam, Natura causa sua Crisees tempore ex parte cadit, nec facile suas vires in posterum recolligit: & sicut istæ Variolæ, *e* quæ prima facie more *Benignarum* discrete erumpere incœperant, demum cohærentium vel confluentium speciem induunt; ita in hoc stadio post Crisin infaustam *variolæ* nonnunquam pravam suam indolem produnt; *f* Sessiles nimirum, depressæ & aridæ manent, maturationi neu-

a *vide Histor. jam memoratas*. b *vide Histor.* 25. 36. 41. *&c.*
c *vide hist.* 59. 60. 61. 62. *&c.* d *variolarum Mediarum Maturatio.* e *vide histor.* 12 22. 14. *&c.* f *vide histor.* 19. 21. 22. 23. 32. 33. 35. *&c.*

neutiquam idoneæ, atq; aliquando *a Petechiis* jam demum efflorescentibus interpunctæ, & discrimen Ægrotanti non minus, licet non adeo præces ac primario, Malignæ intentant, Post infidas enim Remissionis potius quàm Intermissionis inducias in ultimo præcedentis stadii die datas, *b* Febris mali moris ex lucta Spirituum Crisi præcedenti plurimum labefactatorum jam adversus Venenum recrudescens instaurata, una cum Maturatione incœpta illico revirescere incipit, mox *vigilias*, *Deliria*, & reliqua quorquot dira Spirituum vacillantium symptomata accersitura quæ in dies magisque adaugeri solent; donec Æger quasi Toxico penitus infectus, demum decimo *c* vel undecimo Morbi die (quod ut plurimum fit) satis cedere cogatur, si non forte Venenum multa artis ope & robore Spirituum haud vulgari adjutus, in ultimo Declinationis stadio diu, *d* sc. ad *xvij.* vel *xx.* dies protracto atq; crumnose admodum emenso, senfim concoquere & edomare potis fuerit: vires enim haud jam Spiritibus suppetunt ad venenatam colluviem (quæ per Glandulas cutaneas primario propulsandas fuerat) per Fauces, Renes, vel aliam aliquam portam succedaneam amandandam. Quam ob rationem hæ Variolæ semper Sessiles & Aridæ jam animadvertuntur; & *Salivationem insignem*, *Intumescentia extremorum*, vel *Urinæ profluvium* nullatenus comites habent.

Ubi autem Spiritus in Crisi Venenum tantillum superaverint, res Ægrotantis (si nihil postea accidat sinistrum) pro ratione victoriæ partæ, plus minus in vado sunt, & Variolæ citius vel serius tandem maturationem assequuntur: interea *Salivatio*, *Profluvium urinæ* & *extremorum Intumescentia* exanthematum depressorum defectum plus minus compensant; Febris etiam (modo revirescat) vix ante initium ultimum Declinationis stadium repullulat, atque tunc *synechees* benignæ typum induit.

e Est enim ubi Variolæ hujus generis, veneno in præcedente Crisi multum facto & subacto, prope ad benignas ipsas jam accedant, cum Natura per glandulas cutaneas juxtà primam suam intentionem totum virus licet paulo ægrius & tardius eliminare valeat, unde exanthemata figuram exactissime rotundam possident, & margine rubro circumcinguntur, ut ut pro Maturationis die hic illic in medio deprimantur *f* tertio autem vel quarto turgescant & acuminantur, *g* demum die pure jam confecto referta, flavescunt & exaresscere incipiunt, atque Æger demum sine quacunque Febre recidiva, ærumnosa Salivatione, vel extremorum Intumescentia, die Morbi saltem decimo tertio aut quarto prorsus revalescit.

g Si vero Spiritus in Crisi imperfecta paulo plus labefactati Veneno, & arctius cum eo implicati, totam virulentiam secundum primam intentionem per glandulas cutaneas amoliri nequeant provida Natura *h* Faucium glandulas incunctanter sollicitat, quibus tanquam tabula post naufragium utitur, & per patentiores istas portas veneni reliquias amandare satagit: Exanthematis interà in dies, ut ut serius & segnius maturescentibus, unde hujus Morbi stadii duratio incerta redditur, & pro copia & duratione salivationis ad dies quatuor, sex, octo, duodecim, vel *i* amplius protensa, atque variolæ interà primum ubique in *K* medio deprimuntur utpote humore parce suppeditato, neq; margine vegete rubenti circumcinguntur: dein vero cum turgescant & acuminentur, admodum albæ & pellucidæ

a *vide histor.* 27. 45. 52. b *vide histor.* 32. 25. 21. 22. &c.
c *vide histor.* 45. 46. 41. &c. d *vide histor.* 32. 33. 21. 22. 23. 24. 25. 27. 29. 49. e *Maturatio variolarum Mediarum proximè ad benignas accedentium.*
f *vide histor.* 5. 6. 7. 9. 14. 17. 20. g *Maturatio variolarum Mediarum cum salivatione, urinæ profluvio, &c. conjunctarum.* h *vide histor.* 29. 27. &c.
i *vide histor.* 53. &c. k *vide histor* 22. 23. &c.

[humore adhuc minimè in pus mutato] aere vel aqua limpida impleri videntur; demùm verò debitam magnitudinem adeptæ, & puræ jam confecto quadantenus flaveſcentes (*a*) flaccelcunt tamen, & vigore Spirituum orbatæ magna ex parte in Artubus præcipuè confluunt, ſero admodum in ſtadio ultimo exarefcunt, & Cutim haud rarò cicatricibus & foveis turpiter deformant.

Quamdiu Spiritus vires ſuppetunt ad hoſtem per hanc portam fortiter propulſandum, Patiens (quomodocunque Variolæ ſeſe interea habeant) penè *apyretos* in tuto eſt, & ab omni alio acumnoſo Symptomate, excepta Salivatione, gutturis Dolore, Deglutiendi difficultate, cæteritque id genus Ptyaliſmi ſatellitibus, liber. [*b*] Quamprimum autem [modo ante Maturatione Variolarum completam] *Salivatio*, una cum Capitis, Faciei & Faucium intumeſcentia ob Spirituum defectum declinare incipit, ſi non (ut ſæpe tum bonis avibus derepente fit) hic defectus profluvio Urinæ & extremorum Intumeſcentia ſuppleatur, recrudeſcit illico Febris & plus minuſve periculi intendit pro ratione virium veneni in præcedenti ſalivatione magis minuſve ſubactarum, atq; maturationis Variolarum inde magis minuſve provectæ; ſiquidem Venenum, ſalivatione ob Spirituum languorem præmaturè deficiente intus concluſum, atq; mox Naturam obruens vel ſaltem irritans, febrilem luctam (*c*) cum vel ſine rigore manifeſto antecedenti non poteſt non recens inſtaurare, quæ pro ratione virium Veneni ſuperſtitum jam [*d*] *Synochis* & benigna, jam vero (*e*) *Synochos* plus minus maligna redditur, quam ſine vigore Naturæ haud vulgari, aut ſaltem ſine Artis ſuppetiis opportune allatis ſuperare haud facile eſt, & qua Æger pleurumque 3. vel 4. die trucidabatur: Variolæ autem vix unquam ab hoc tempore matureſcunt, & ſtadium Morbi ultimum, declinatione Salivationis incœpta, exordium ſumſit. Quam ob rationem ſalivatione declinante Medicus, quo ad præſagium proferendum, & medelam rite adhibendam ſeſe expeditius accingat, non tam ad præcedentis Salivationis terminum, quam ad præſentem *Variolarum* maturationis gradum animum advertat. Novi enim Salivationem, Variolis jam maturatis, vel quarto die ſine Febre recidiva declinaſſe, atq; nobilem Juvenculum, (*f*) cujus Hiſtoriam in fine hujus Tractatus recenſebo, quæ vicesimo primo Morbi die (hoc ſtadio eoque durante) crudis adhuc & non integrè maturatis Variolis, perenni atq; inexhauſtibili Salivatione plane confecta periit. Ut ut vero hæc ſe habeat generaliter loquendo quo diutius Salivatio duret, & quo copioſior fuerit, eo magis Venenum curatur & ſubigitur, & Salivatio 3. vel 4. die præmature finita, vel longius protenſa, modo non fuerit copioſa & libera (*g*) *Synochos* & mali moris malo omine excipitur: copioſus vero & diutius protenſus *Ptyaliſmus* (ut ut Variolæ non fuerint integre maturatæ) ſæpiſſime in [*h*] *Synochi* benignam facilime *Cort. peruv.* ſubigendam definit: iſte autem qui ad Maturationem uſq; variolarum completam protenditur, ſive citius ſive ſerius ſubſiſtat, Ægrotanti (*i*) ſalvo & *apyretos* valedicit.

Natura vero (ut ante innui) in præſenti machinæ tutamen præproperam hanc Salivationis declinationem (*K*) *profluvio Urinæ* immenſo vel *Extremorum Intumeſcentia* compenſat, & Cataractis Renum reſeratis Urina, fere ut in Diabeticis, ad plures dies ſupra modum fluit, quo pacto ſolet in ſalivatione arte a Mercurio inſtituta, ubi venenum exhibitum haud ſatis per glandulas ſalivales protruſum fuerit, vel *Manus*, *pedes*, *præputium*, mole humorum immenſa in iis congeſta mirum in modum diſtenduntur. atque ſane cum utrumvis horum Symptomatum ſup-

a *Vide hiſtor.* 21. &c. b *Vide hiſtor.* 54. 55. &c.
c *Vide hiſtor.* 21. 26. &c. d *Vide hiſtor.* 22. 24. 25. 26. 46. e *Vide hiſtor.* 21. 54. 55. &c. f *vide hiſtor.* 53. g *vide hiſtor.* 21. 55. &c. h *vide hiſtor.* 24. &c. i *vide hiſtor.* 19. &c. K *vide hiſtor.* 32. 33. 34. 35. 36. 56. 63. 62. 63. &c.

suppressæ Salivationis locum teneat, quamdiu à vigore spirituum sustentetur, variolæ plus minus in dies matureſcunt. Cùm autem ante maturationem exanthematum perfectam declinant, illicò revireſcit febris *Synochos* vel *Synochis*, ſi non quod sæpissimè fit, salivatione postliminio reduce excipiantur. Quo diutius autem isthoc Vrinæ profluvium, vel extremorum Intumeſcentia durat, eo meliùs modo autem absque salivatione recidiva ante maturationem Variolarum completam præmemorata Symptomata derepente supprimatur, à febre recens suppullulante vita Ægrotantis rursùs in discrimen adducitur; adeò protensam atque incertam durationem in hoc stadio hujusmodi Variolæ emetiri solent.

a Est autem sæpissimè, ubi vires & spirituum & veneni post crisin peractam adeo prope ad æqualitatem accedant, ut spiritus nequeant veneni reliquias per cutim vel aliam aliquam portam succedaneam fortiter propulsare; tumque venenum magna ex parte intus cohibitum, fere ad hujus stadii initio febrem *b* ciet, mitiorem licet, ut plurimum *Synochon*, nonnunquam autem *Synochi* quæ stadio hoc morbi diutius protracto, cum deliriis, cæterisque id genus Symptomatis, ut ut non valde intensis conjuncta eousque durare solet, donec *Variolæ* diu depressæ & pellucidæ, demùm veneno sensim & gradatim per hanc vel illam portam protruso, die 17. vel 18. derepente turgeſcere atque maturori incœperint. A quo tempore febre una cum Symptomatis conjunctis, postquam diu incerto Marte dimicatum fuerat, inexpectato exulante, Ægrotans illicò revaleſcit.

Succincta hac maturationis variolarum historia è rei natura petita, facilè admodùm Indoles morbi durante hoc stadio benigna, maligna, vel media discernitur eventus ejus faustus vel dubius prædicitur; indicationes verè curativæ ad rationis normam eliciuntur, atque methodus medendi certa & stabilis instituitur.

Ubi *c Variolæ* fuerint figura exactissimè rotunda, ubique discretæ & margine admodum rubro circumcinctæ, neque *petechiis*, *eruptione miliari*, vel quavis alia nota exitiali interpunctæ, primo maturationis die in summitate albæ atque humore refertæ ac turgidæ; 2. autem *d* circa basin auctæ atque in summitate acuminatæ, & minùs pellucidæ; atque tertio demum, scil. ultimo hujus stadii die, humore in pus mutato flaveſcentes, utpote crusta mox obducendæ. Patiente interea neque febre, ægritudine vel quocunque altero ærumnoso Symptomate attrito? virium robur admodum vegetum, atque indoles morbi maxime Benigna significatur; & debito regimine adhibito, eventus felix duodecimo saltem morbi die inſecuturus expectandus est, natura singula stadia spario trium dierum peragrante.

Ubi *e* autem febris in præcedentibus stadiis fuerit continua, & adhuc cum *deliriis*, *Vigiliis*, & reliquis sympromatis in dies auctis, præterea *hæmorrhagiis*, *Micturitione*, &c. conjuncta perſlet, uno tenore progrediatur, atque efflorescentia ubique confluat vel cohæreat; atque cutis albedine plana tanquam pergamena obducatur; Ubi exanthemata in pectore & Artubus, quadantenus Discreta, ut uti in apicibus albedine obducta depressa maneant & ferme sessilia, atque in margine & interstitiis quasi ex strangulatione lividescant, apices humore prorsùs destituantur atque inde squammarum ad instar exaresçant, ad Cutim penitus adhæreant; Vel ubi prorsus Discreta, *f petechiæ*, *maculæ purpureæ*, *vel nigræ*, vel *eruptionem miliarem* in interstitiis comites habeant; nulla interea notabili *Salivatione*, *profluvio* urinæ, aut extremorum *Intumeſcentia* jam suborta, morbus Veneno deleterio primario satus, indolem suam malignam palam prodit, & Exanthemata ob summam spirituum debilita-

a *Maturatio variolarum mediarum sine notabili Salivatione, vrinę profluvio &c.*
b *vide hiſtor.* 14. 21. 23. 46 49. *&c.* c *Variolarum benignarum maturantium diagnoſtica.* d *vide hiſtor.* 3. *&c.* e *Variolarum primario malignarum diagnoſtica vide hiſtor.* 36. 37. 38 39. 40 *&c.* f *vide hiſtor* 30. 31.

bilitantem ad maturationem prorsus inepta esse arguit; vel ultimum declinationis stadium sine maturatione præcedenti jam iniisse, ad cujus tertium diem oppidò rarò Ægrotans superstes pervenit. (a) Si quis autem fortuito evadat, ægre admodum ac ærumnosè illud stadium (Variolis nusquam maturatis) diu & sine definito aliquo termino prostractum fere semper moribundus decurrit.

(b) *Variolæ mediæ* in malignas post crisin mutatæ, eadem planè indolem cum primario malignis sortiuntur: sunt enim depressæ, sessiles, in margine lividescentes, atque ineunte maturatione exarescentes albis apicibus obductę; (c) nullo autem humore refertæ neque Salivatione quavis notabili, profluvio Urinæ, vel extremorum Intumescentia comitatæ, haud rarò autem Petechiis jam efflorescentibus interpunctæ: In hoc autem potissimùm differunt, quod non à primo ortu malignæ extiterunt, verùm in ipsa Crisi pravam hanc indolem, Natura jam causa cadente, sibi acquirunt, indeque crisi finita confluunt vel cohærent Variolæ, quæ primo discretæ, bene figuratæ & bene coloratę erumpebant; febris etiam, ut ut jam spiritibus in crisi superatis mali moris sit, cum *Vigiliis: deliriis &c.* sociata, ante crisin perductam magis benigna erat, & sub finem eruptionis more *Synechcos* inducias dedit licet infidas, & intermittebat, vel saltem remittebit; quo nomine oppido rarò *Hæmorrhagias*, *Micturationem*, cæteraque id genus Pathognomonica primariæ Malignitatis symptomata sibi adjungit, nec fatum adeò præcox atque certum accersit: verùm plures ex hisce quam illis variolis ope artis evadunt atque pauci admodum ante undecimum vel duodecimum diem ab iis interimuntur. Nam hoc stadium nullo certo termino continetur, sed diutiùs ut plurimùm protenditur.

Mediæ autem *Variolę* proximè benignas accedentes à benignis parùm differunt, eundemque eventum scil. salutarem assequuntur; sed ob vires spirituum ex Accidenti quadantenùs obtusas, earum maturatio diutius protrahitur: Exanthemata nimirum ut ut primo vel secundo die albescant, aliquatenus autem ob lymphan parcius ministratam, apices depressos habent; tertio vel quarto die turgescunt & acuminantur; demum quinto flavescere incipiunt, sine febre, Salivatione, Profluvio Urinæ, vel extremorum Intumescentia conjuncta: quia Spirituum vigore totum virus secundum primã naturę intentionem per cutem propulsatur, indeque istas *variolas* à veræ benignis in stadio maturationis paulo ptotensiori solummodo dignoscere licet.

(d) Ubi autem spiritus arctius implicantur Veneno, ad quod per glandulas cutaneas penitus eliminandũ vires deficiunt, natura necessario portas succedaneas sollicitat; & Variolę suborta (e) Salivatione, quę in dies magis magisq; augetur, diu depressę & aquosę tardius matureścunt: unde hoc morbi stadium ad 6. 8. 10. 12. dies protensum videre est, priusquam exanthemata pure maturo referta & turgescentia flavescere incipiant. Salivatione vero ante maturationem variolarum consummatam deficiente, modo *vrinę profluvium* vel *extremorum intumescentia* ad Salivationis reditum protensa, defectum istum non supplent, febris revirescit *Synochis* vel *Synochor* pro ratione veneni prius plus minus subacti magis minusve periculosa; adeo ut in hisce variolis terminus huius stadii sit admodũ incertus atq; evẽtus plane dubius.

(f) At si spiritus veneno implicati & labefactati adeo defecerint, ut hostem nequeant amplius fortiter propulsare, & per glandulas cutis vel aliam portam succedaneam eliminare, [g] *febris* Veneno intus cohibito, mitior licet cum *Vigiliis*, *Coltritis*, &c. conjuncta, una cum Maturatione inceepta illicò revirescit, & pro ratione Veneni plus minus subacti ut plurimum *Synechcos*, vel oppido raro *Synochis* quæ per totum hoc stadium sine notabili quocunque ptyalismo, Urinæ profluvio, vel extremorum Intumescentia, durare

[a] *Vide histor.* 53. 59. 60. 61 62. [b] *Variolarum mediarum in malignis mutatorum diagnostica.* [c] *Vide histor.* 29. 52. 23. [d] *Variolarum mediarum cum salivatione, &c. conjunctarum diagnostica.* [e] *Vide histor* 53. 34. 55. *&c.* [f] *Variolarum mediarum sine salivatione, &c. diagnostica.* [g] *vide hist.* 32. 14. 21. 23. *&c.*

rare ſolet uſque ad conſummatam maturationem exanthematum, quæ diu depreſſa & pellucida manent, & rariſſimè ante decimum octavum morbi diem [veneno ſenſim per varias portas eliminato) humore turgeſcere, vel pure maturo flaveſcere incipiunt, Vita Ægrotantis interea in ſummo diſcrimine verſante.

[*a*] Signa quę in hoc Stadio eventum morbi futurum ſive ſalutarem, funeſtum dubium denunciant, tribus potiſſimum fontibus petere oportet, nimirum à *febre* maturationem concomitante, vel ſaltem eam excipiente; ab *Exanthematum* indole, præſertim eorum citiori vel tardiori, & plus minuſve perfecta maturatione atque à *Salivatione*, *profluvio Vrinæ*, *extremorum Intumeſcentia*, *Diarrhœa*, *Comate*; *ſpaſmis*, *Deliriis*, *Vigiliis*, *difficili Reſpiratione* & *Deglutitione*, cæteriſque Symptomatis conjunctis. Ex. gr. 1. [*b*] *apirexia* per totum hoc ſtadium protenſa, & maturatio demum nulla febre excepta, ut in Variolis benignis vel mediis proximè ad benignas accedentibus, optimè ſignificant: venenum nimirum adeò in præcedente criſi cicuratum & ſubactum eſſe, ut ne minimæ ab eò in poſterum ſpiritus creentur moleſtiæ. 2 [*c*] Ubi febris in præcedentibus ſtadiis inducias non dederit, ſed uno tenore progrediens huc uſque protendatur, peſſimè ſignificat, nimirum Morbum à Veneno deleterio primum ortum fuiſſe, Spiritus hoſti per cutim vel aliquam portam propulſando impares fore: unde natura poſt criſin funeſtam peractam prorſus ſuccumbente, atque Variolis ad maturitatem nequaquam prevenientibus (quod in Variolis confluentibus atque malignis ubique videre eſt) neceſſe eſt ut Ægrotans jam ultimum morbi ſtadium ingreſſus, *Hæmorrhagiis* cæteriſque diriſſimis Symptomatis confectus, mox fato præmaturo ſummum oppetat diem, vel ſaltem reliquam hujus ſtadii partem, modo protrahatur, ærumnosè admodum tranſigat atque demum, ut ſæpiſſime accidit, ſatiſcedat. 3. Febris poſt infidas inducias ultimo præcedentis ſtadii die datas, [*d*] jam cum maturatione incœpta repullulans, peſſimè ſignificant; nimirum Spiritus ex criſi imperfecta, vel aliquando aut ſymptomate vehementiori adeo jam proſtratos eſſe, ut nequeant amplius Venenum ſtrenuè expellere, ſed ab ejus reliquis intus cohibitis luctam recens inſtaurandam, unde Ægrotantis vita non plus minus pro ratione Veneni magis minuſve ſubacti in diſcrimen, licet non adeo præceps ac in Variolis à Veneno primario deleterio ortis, adduci, febris hæc ut plurimum *Synochon* ſpeciem induit, atque [ut in variolis Mediis in malignas mutatis] abſque quacunque obſervabili Exanthamatum maturatione vel notabili ptyaliſmo, Intumeſcentia extremorum vel vrinæ profluvio, duodecimo morbi die Ægrotantem deliriis, vigiliis, *&c.* confectum è vivis tollit. Cum vere *Synochœos* typum ſervat (ut in variolas mediis proxime ad malignas accedentibus, de quibus ultimo loco in diagnoſticis verba fecimus] Æger demum decimo ſeptimo vel octavo morbi die ægrè ex morbo evadit, citius autem ut plurimum fatis cedit. 4. febris autem quę niſi poſt quartum *e* vel quintum maturationis diem recrudeſcit *f* ſcil. poſtquam vires Veneni à præcedenti ut imperfecta & ſera exanthematum maturatione, atq; Salivatione, profluvio Vrinæ vel extremorum Intumeſcentia conjunctis quadantenus cicuratæ fuerint] non adeo timenda eſt, ut potè maxima ex parte *Synochis* quæ *cortice peruv.* tempeſtivè priuſquàm febris *Synochon* ſpeciem induerit, miniſtrato, facile admodum ſupprimitur *5. f* exanthemata primo maturationis die alba, ampla, turgida, & margine rubro cincta, quæ ſecundo die baſes ſuas extendunt, acuminantur & minus pellucent, tertio autem, vel quidem quarto vel quinto flaveſcunt, optimè ſignificant, vigorem nimirum ſpirituum vegetum, atq; conſummatum veneni abolitionem; inde enim hęc exanthe-

a *Prognoſtica*. b *Vide hiſtor.* 3. c *Vide hiſtor.* 30. 31. 36. 37. 38. 39. 40. 62. *&c.*
d *Vide hiſtor.* 10. 19 21. 23. 25. 26. 27 29. 32. 45. 48. 62. 59. 60. 61. *&c.*
e *Vide hiſtor.* 19 24. 14. 46. *&c.* f *Vide hiſtor* 3.

mata tam citò maturantur: Quo citior autem Maturatio fit, eo melius 6. *a* Exanthemata diu depressa, atq; margine parum rubente cincta, & pellucida, languorem spirituum, & veneni vigorem & malum vel saltem dubium eventum significant: diutius autem post tertium Maturationis diem hujusmodi extiterint, eo pejus atque Ægrotans nisi Salivatione vel aliquo alio modo relevetur, spiritus demum obrutis decimo tertio vel quarto Morbi die fatis cedit. *b* Exanthemata tribus primis maturationis diebus humore nullatenus referta, arida & fetilia, atque in margine lividescentia mortem denunciant, quæ præ foribus adstat. Morbus enim, spiritibus jam plane deletis & enecatis, absque omni maturationis spe ultimum suum declinationis stadium ingressus est 18. petechiæ, eruptio miliaris, aut alia quævis exitialis nota in interstitiis Variolarum maturantiũ jam *c* suborta, spirituum extinctionem subindicando eventum ut plurimum funestum, licet non adeò præcocem, ut cum in præcedenti stadio apparuerit, denunciat. Ægrotans enim, ut ut exanthemata fuerint *d* Discreta, atq; ad maturationem apta, *Diarrhœa, phrenesi, Spasmis*, vel aliquo alio symptomate exitiali inopinatò correptus, oppido rarò ad decimum quartum morbi diem superstes est. 9. Exanthemata parvula hic illic in interstitiis variolarũ maturescentium jam succrescentia, ut ut omnen funestum non ministrent, flocci autem jure merito haud quaquam estimanda sunt; quippe Veneni reliquias in præcedente Crisi non penitus subactas hactenus spiritibus implicari palam produnt. 10. Quo *e* serius maturentur Exanthemata, eo pejus, atque eo majus ægrotanti discrimen impendet, quamdiu autem, ut ut tardius matureſcant, spes aliqua effulget, licet Æger ante consummatam maturationem haud penitus securus sit. 11. salivatio huic morbo superveniens generaliter loquando in optimis omnibus nunquam habenda est; ut ut enim sit Tabula post naufragium, semper tamen significat primam naturæ intentionem ex parte saltem frustra esse atque eventum ex consequenti magis dubium & incertum fore, atque semper cum ærumnosis symptomatis conjunctum 12. ptyalismus *f* levis & brevis inanem naturæ conatum subindicando pessimè significat, nimirum vires spirituum à veneno implicato adeò superari, ut nec juxta primam nec secundam naturæ intentionem virus amandare valeant; unde Veneno intus cohibito, Ægrotans mox febre mali moris reduce confectus perit. 13. Salivatio copiosa & diu protensa cum insigni Capitis & faciei intumescentia bene significat, vires nimirum spirituum esse vegetas & [modò satis diu perstet] faustum eventum ut ut diutius procrastinatum; atque cum symptomatis ærumnosis conjunctum promittit. 14. salivatio *g* quarto vel quinto die derepente suppressa, sive hoc a frigore fiat, sive à vigore spirituum veneno obsessorum diminutio, nisi profluvio vrinæ aut intumescentia extremorum ea excipiatur, malum omnem exhibet; vires nimirum spirituum à Veneno superatas ostendit, unde febris pro ratione veneni plus minus superstitis *Synochcos* vel *Synochis* mox necessario revirescit 15. Salivatio, profluvium vrinæ atq; extremorum intumescentia ut ut protensa fuerint, & modo ante variolarum maturationem consummatam defecerint, febris plus minus periculosam mox repullulaturam significant. 16. *i* Tarda Variolarum maturatio perstante salivatione malè significat maturatio autem exanthematum cita qualiscunq; fuerit salivatio, bene; quo citiùs autem eo melius, & vice versa 17. salivatio, post profluvium, Vrinæ vel, intumescentiam extremorum postliminio redux, vigorem Spirituum refusitatum ostendit; unde febris spatio unius noctis fugatur, atque maturatio exanthematum quam celerrima licet decimo septimo

vel

a vide histor. 14. 18. 19. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 17. 29. 32. 33. 50. 52. &c.
b vide histor. 37. 38. 39. 40. *vide histor.* 37. 38 136. 40. &c. c *vide histor.* 30. 32. 29 45. 52. &c. d *vide histor.* 53. e *vid. hist.* 62. 37. 38. 36. f *vid. hist.* 54. 55 &c.
g *vid. hist. jam memoratas.* h *vide hist.* 35. 63. &c.

vel 8. Morbi die insequitur. 18. Horror & Rigor media Salivatione inexpectato ingruens male significat, nempe Veneni vel spontaneam, vel accidentalem recrudescentiam, & certamen febrile mox recens instaurandum. 19. Salivatio, *a* profluvium Urinæ & extremorum Intumescentia modica & parca, vires Spirituum debiles, & conatum Naturæ inanem ostendunt, & malè significant; Febrem nempe portendunt, mitem licet atq; seram admodum Exanthematum maturationem, unde eventus Morbi dubius, ærumnosus, atq; diu procrastinandus ritè exspectandus est. 20. Salivatio (*b*) Diarrhœa excepta pessimè significat, subitum nimirum virium collapsum; & sive sponte, sive ex Accidente aliquo contigerit, modò non cum vigore Spirituum restituto mox cohibeatur, funestum eventum & ruinam præcipitem certissimè denunciat. 21. (*c*) Deliquia more *Suffocationum hysthericarum* frequenter recurrentia, Virium languorem & Veneni vigorem ostendunt, funestum eventum ut plurimùm denunciant, ut ut Febris ob Spiritus defectum non palam sese in conspectum det. 22. [*d*] Deliria & vigiliæ pertinaces, quæ viribus *Opistorum* non facilè cohibentur, motum Spirituum inquietum atq; consequenter Venenum intùs delitescens hactenus non subactum ostendunt, & pessimè significant, ut ut indicia Febris comitantis præ languore Spirituum non adeò manifestò sese prodant. 23. (*e*) Comatosus affectus cum Variolarum maturatione coniunctus non melius ominatur, præsertim ubi maturatio tardè admodum procedat, cum inde Spirituum Veneno implicatorum langvor & defectos manifestò prodatur. Denique, *f* Deglutitio impedita & Respiratio difficilis atque anhelosa Salivatione declinante suborta, Spasmos œsophagi, Bronchiorum infarctum atq; summam virium debilitatem ostendunt, & præ cæteris quibuscunque Symptomatis mortem præsoribus adstantem denunciant.

(*g*) Gutturis Dolorem ex Inflammatione Tonsillarum, sive ab Exanthematis Fauces obsidentibus, sive ex acris saliva in illis partibus excreta suborta, difficilem Deglutitionem ex intumescentia glandularū Salivalium, & difficilem Aeris per nares in Respirationem transitum ad Glandularum Nasi tumorem, vel ob copiam muci glutinosi adhærescentis & nares infarcientis cum aliis ejusmodi consultò jam omitto utpote quæ in censum ærumnosorum potius quam funestorum Symptomatum redigenda sunt, & inde in Methodo medendi jure merito locum vendicant: nullatenùs autem inter signa eventum Morbi præsignificantia locum merentur.

(*b*) *Indicationes Curativæ* in hoc stadio in genere sunt, tres sc. 1. Ut Venenum in præcedenti Crisi integre è Spirituum sinu excussum, nequaquam ad eos recens inturbandos durante Variolarum maturatione retrocedat. 2. Ut venenum post Crisin imperfectam vel funestam ex toto, vel ex parte Spiritibus adhuc implicitum, quantocyus juxta primam, vel saltem secundam Naturæ intentionem, durante Exanthematum maturatione, penitus aboleatur & eliminetur. 3. Ut Symptomata quæ vel Spiritus labefactant & ad reliquias veneni durante Exanthematum maturatione propulsandas prorsus impares reddunt, aut saltem quæ conditionem Ægrotantis magis ærumnosam efficiunt, corrigantur & cohibeantur.

(*i*) In *Benignis* igitur *Variolis* ubi Natura propriis viribus pollens, perfecta Crisi totum virus jam eliminaverit, satis est *Regimine* accuratè ordinato, & cavere ne à frigore in poros Cutis admisso, erroribus in Diæta, & Pathematis animi sive altero aliquo accidenti, venenum in Spirituum gremium iterum reserbeatur, unde priusquam Exanthemata ad matutitatem perveniant, certamen Febrile rursus instaurari possit. Adeo ut servato debito Regimine, Patientem durante ittiusmodi variolarum maturatione, vel

a *vide histor.* 32. 14. b *vide histor.* 27. 29. 62. *&c.* c *vide histor.* 32. d *vide hist.* 6. *&c.* e *vide hist.* 44. 27. 25. *&c.* f *vide hist.* 6. *&c.* g *vide hist.* 62. 53. *&c.*

h *Indicationes curativæ in stadio maturationis. Methodus medendi variolis benignis durante maturatione.* i *vide histor.* 4. 5. 6. 7.

fine quavis certa Indicatione pharmaco quocunque officiosè oblato, lacessi [a] non opus sit, Infantibus tantum & junioribus dolorem Variolarum maturantium inflammatorium ægrè tolerantibus guttas aliquot *Laudani liquidi* in haustulo *Cerevisiæ* vel quocunque alio vehiculo idoneo semel vel bis in die pro re nata concedere licet, ut somnus concilietur, inquietudo & jactatio releventur, ejulatus efferati compescantur, atque tædium hujus stadii ærumnosum fallatur.

(*b*) Ubi autem Spiritus vel ob Crisin præcedentem minùs perfectam, veneno adhuc penitus vel ex parte obsessi & implicati fuerint, vel ob accidens seu infortunium aliquod langueant, Exanthematum maturationem non promoveant Medicus à parte Naturæ colluctantis stans, Artis subsidia, opportunè adferat, aliò atque alio modo pro diverso Veneni & languoris Spirituum gradu *v. g.* Ubi Fluxu *Catameniorum* vel *Lochiorum* præsertim, sive altero aliquo Accidente seu infortunio, Spiritus ut ut à Veneno liberati debilitantur, & maturatio Exanthematum procrastinatur, & Variolæ interea diutius, verùm absque Febre quavis conjuncta in medio depressæ manserint (ut in Variolis mediis proximè ad benignas accedentibus fieri solet) par est ut mitioribus *Cardiacis* vi quadantenus adstringenti donatis sæpius exhibitis Spiritus languidi foveantur atque refocillentur, eorumque motus præ languore inquieti *Paregoricis* parca manu ministratis cohibeantur, donec Accidente tandem sponte recedente, vel saltem vigore Spirituum demum refuscitato, Exanthematum apices eleventur, atque humore impleti denuò ritè maturari incœperint, more sequenti. (*c*) *Leonium crassè contus. ℥j. Ficuum ping. sciss. par. vj. Rasur. CC. ℥ß. M & coq. in Liquor. Possetic. ℔ij.* Colaturam parum tepefactam bibat Patiens copiosè ad libitum. ℞ *Aqu. Melliss. Cerasi nigr.* an. unc. *iij. Cinnam. Hord.* ℥*ij. Epidem. Pæon. comp.* an. unc. *j. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Spec. Confect. de Hyacinth.* an. ℥*j. Theriac. Androm. Confect. Fracastor.* an. ℥ß. *Saccharat. alb.* ℥v. M. F. *Julap.* de quo cap. Patiens Cochl. *ij. iv. vj.* pro ratione ætatis. Addantur hora somni (modo vigiliæ urgeant) *gutt. lij. lv. viij. xij. Laudan. liq. Elixir.*

(*d*) Quanquam Venenum juxta primam Naturæ intentionem per glandulas Cutis non expeditè eliminetur, tamen modò juxta secundam intentionem per glandulas Salivales satis propulsetur, ut in Variolis Medius cum insigni Salivatione atque Capitis & Faciei notabili intumescentibus, Res Ægrotantis quamdiu persistet & vigeat Salivatio, est in vado. Quid? quod Æger Exanthematis sensim maturescentibus plane *apyretos* maneat, à Symptomatis quibuscunque funestis liber, ut ue molesta salivæ venenatæ exspuitione, Dolore gutturis inflammatorio, difficili Deglutitione, cæterisque ingenuis ærumnosis Symptomatis lacessatur. Ideoque vigente Salivatione non est quod Æger *Alexipharmacis majoribus* ad venenum expellendum [quod natura tua sponte facit, atque efficere potis est] officiosè atque sæpius exhibitis fatigetur; satis est si Medicus à partibus Naturæ stans, Regimine rite ordinato, Alimentis liquidis atque quocunque alio modo convenienti Spirituum vires sedulò foveat, & hunc Naturæ conatum promoveat, ut Veneni delitescentis reliquiæ per glandulas Cutis & Salivatione (quantum fieri potest) protrudantur & eliminentur, ut Febris repullulatio (si fieri possit) antevertatur, & denique ærumnosa Symptomata salivationem comitantia pro virili subleventur. Ex. (*e*) gr. Regimen prius ordinatum exactissimè observetur, Alimenta Potulenta uti *Hordeacea, Avenacea*, &c. cum vel sine Lacte commixto, *Cerevisia* pane tosto tepefacta, *Poma* vel *Pira* cocta, potissimum verò *Liquor Possetic.* antè descriptus ad vires Spirituum fovendas & suffulciendas, sæpius & copiosius mi-

(a) *Vide Histor.* 3. [b] *Methodus medendi variolis Mediis proximè ad benignas accedentibus, durante maturatione.* [c] *Vide Histor.* 7. 9. 17. 18. 23. 29. &c.

[d] *Methodus medendi, durante maturatione Variolarum mediarum, cum Salivatione insigni, &c. conjunctarum.* [e] *Vide Histor.* 54. 55. &c.

miniſtretur; necnon *Julapii ex Cardiacis mitioribus* confecta ſæpius propinentur, vel nonnunquam (præſertim Ægro horreſcente aut tantillùm languente) *Vini Canarini* generoſiſſimi Cochlear. aliquot concedantur: Ex gr. ℞. *Aqu. Lact. Card.* an. unc. *iv. Epidem. Cinnam. bord.* an. ʒ *ii. Marg. ppt.* ʒiß *Sacch. alb.* ʒß. Miſ. F. *Julap.* de quo ſumat Æger Cochl. *iij. iv. v.* vel *vj.* (agitata phiala) ad libitum. Vel ℞ *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. unc. *iv* ß *Epid.* unc. iß *Pæon. comp.* unc. *j. Pulv. è Chel comp. Lap Contrayerv.* an. ʒi. *Sacchar. alb.* ʒv. Miſ. F. *Julap.* de quo cap. Cochl. *iij. iv. vj.* pro ratione ætatis [agitata Phiala] tertia vel quarta quaque hora. *Opiata* etiam ad tumultus Spirituum compeſcendos & ſomnum conciliandum *Cardiacis* commixta, quæ moderata manu miniſtrata vigente Salivatione ſcopum attingere ſolent, ſaltem omni nocte exhibere convenit; quorum uſu ut ut *Ptyaliſmus* pro tempore cohibeatur, Spiritus autem intra cancellos debitos retenti plurimùm refocillantur; quo pacto (atteſtante ipſo expertiſſimo noſtrate *Sydenhamio*) Salivatio diutius protrahitur, & maturatio Exanthematum plurimùm promovetur. Capiat igitur Æger omni nocte *gutt. iij. vi. xij xvj.* pro ratione ætatis, *Laudani liqu.* in *Hauſtulo Julapii Cardiaci*; cum ſpecie bjam præſcripto vel ſumat *hauſtum Paregoricum* ſequentem, ℞ *Aq fl. Calendul. Paralif. Cinnam. bord.* an. unc. *j. Epidem* ʒiij. *Sirup. de Mecon.* unc. j. Miſ. F. *Hauſt.* Doſis verò minuatur pro Infantibus & Junioribus. Inſuper quo facilius Phlegma viſcidum è *Tonſillis* educatur, exſcreatio promoveatur, & inde Ptyaliſmus provehatur, ſequens *Gargariſma* ex Detergentibus cum Emollientibus ad tædium Salivationis ſublevandum commixtis compoſitum. (Adſtringentibus conſulto omiſſis, quæ fluxum Salivæ quovis modo ſiſtant) in Fauces ſingulis modo ſomnus non prohibeat, ſiphone jam cum impetu injicere oportet, ℞ *Lentium craſſe contuſ.* ʒj. *Rad. Altb.* ʒß. *Ficuum ping. ſciſſ. par. vj.* vel *viij. Hord. mund. p. j. Glicirrhiz. raſ.* ʒii. *Coqu. in Aqu. F. q. ſ. ad* ℔iß. *Colaturæ add. Mell. Roſ. Colat.* unc. iß. Miſ. F. *Gargariſma*.

Quam primum *a* autem (primo ſcilmomento ſi fieri poſſit] *Diarrhœa, horror*, vel quidem minima facie *Detumeſcentia*, *Febris* repullulatio, *Delria*, vel *Vigiliæ* inſolitæ, Salivationis præproperæ, *b.* & priuſquam Exanthemata in Trunco corporis & Artubus æque ac in Facie perfectam maturationem aſſecuta ſint, declinaturæ ſuſpicionem dederint, illicò incunctanter ad Alexipharmaca majora] conſentiente magno ipſo *Sidenhamio*, qui jam vel vinum ipſum Canarinum concedit miniſtrandum) *Theriacam Androm. ſc. Serpentar. Virgin.* &c. eorumque doſes largiores in forma Bolorum vel hauſtuum ſæpius repetendas confugiendum eſt, & ad *Epiſpaſticorum* frequentium applicationem, ut Spirituum expanſione recens inſtaurata Salivatio (quod non rarò fit) reducatur, quamdiu opus fuerit in poſterum duratura, vel ſaltem ſi præmaturè deficiat Intumeſcentia Extremorum, vel profluvio Urinæ notabili compenſetur. *Opiata* etiam ad compeſcendum Spirituum tumultum à Veneno intus cohibito ſubortum, manu magis libera & frequentius repetenda ſunt, ſenſim etiam aſcendere par eſt ad doſin (quæcunque illa fuerit) quæ eos ſedare & ſomnum inducere valeat. Ex. gr. applic. *Veſicator.* ad *Nuch.* & *Carpos* internos illicò, dein quarta vel ſexta quaque hora Adultis exhibeatur Bolus ſequens ſolut. in Cochl. *Julap.* & ſuperbibantur Cochl. *iv.* vel *v.* & pro ratione ætatis doſis minuatur. ℞ *Theriac. Androm. vel Confect. Fracaſtor.* ʒß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Pulv. Serpentar Virg. an* ʒß. *Laudan. liqu. gutt. xii.* vel *xiv. Sirup. Carioph. q. ſ.* M. F. *Bolus*. ℞ *Aq. Meliſſ. Flor. Calendul. Ceraſ. nigr. an.* unc. *iii. Cinnam. bord Epidem. Pæon. comp an.* unc. iß. *Confect. Alcherm. cum vel ſine Moſch.* ʒiß. *Sirup Meliſſophill.* vel *Carioph.* ʒiß. M. F. *Julap.* Sin ex (*b*) *Mœuritione* vel profluvio *Urinæ* ſolito majore conſtet Naturam Renum cataractas reſeraturam eſſe, ut per eos Veneni reliquias

(a) *Vide hiſtor.* 21. 24. 27. 35. 54. 55. 63. &c.
[b] *Vide hiſtor.* 35. 55. &c.

quias protrudat, quas per glandulas Salivales haud amplius potis eliminare, Medicum oportet omninò illi in hoc ultimo conatu manus adjutrices opportunè porrigere, atque singulis Bolis Cardiacis *gr. xii. xv.* vel quidem ℈j *Cinerum Bufonum* in crucibulo calcinatorum addere, Sæpius enim memini res Ægrotantium ubi Salivationi præmaturè deficienti nulla Extremorum intumescentia succesſerit fere deploratas; in hoc ultimo Naturæ conamine profluvio Urinæ quasi Diabetico præter spem restitutas, Exanthematis intereà matureſcentibus, ac si Salivatio perstitisset, vel Intumescentia extremorum succesſisset & nonnunquam Salivationem inde postliminio rediisse. Attamen ut Ptyalismus subsistens revocetur & protrahatur, Papillas Salivales Epithematis acidulatis sæpius admotis sollicitare non nocebit. Ex. gr. ℔ *Mellis Rosat. Colat.* ℥j *Spir. Sulph.* ℥ß. vel *Ol. Vitriol.* ℈j. M. F. *Linîment.* & panno lineo apici baculi alligato & huic liquori intincto, leniter ac sæpius fricentur papillæ ductuum Salivalium. Si hoc pacto sive quovis alio Salivatio protrahi possit, vel Intumescentia extremorum aut profluvium Urinæ quousque Exanthemata maturationem suam consummatam affecuta fuerint, Ægrotanti res adhuc integræ sunt; sin secus acciderit, Morbus illicò, Febre jam revirescente, atque pro ratione Veneni plus minus subacti, speciem *Sinochis* vel *Synecheos* induente, ultimum suum stadium scil. Declinationem init; quæ *Declinatio* quo ritu tractanda sit mox in ultimo stadio narrabimus, Symptomata autem ærumnosa Salivationem comitari solita enumerare, atque eorum medelam jam describere consultò omitto, utpote de iis inter cætera Simptomata ad hoc stadium spectantia sub finem hujus Capitis sermonem habiturus.

(a) Spiritus autem, ut ut post Crisin peractam non penitus à Veneno franguntur ut in *Variolis* verè *Malignis*, sæpissimè tamen adeo subigunt, ut licet juxtà secundam atque equidem juxta primam Naturæ intentionem Venenum adoriantur, ejusque eliminationem per glandulas Cutis, Renum, Faucium, atq; per extremas Corporis partes unà ubique tentant, nullibi autem strenue id perficere valent; Unde, licet à debili & languido Naturæ conatu levis jam *Ptyalismus*, jam *profluvium Urinæ* solito paulò copiosius, vel aliqualis *Extremorum Intumescentia* animadvertatur & diutius protrahatur; Exanthematum autem maturatio tardo gressu procedit ad octo vel decem dies ut plurimùm protensa, Febre intereà, mitiori licet, atque ut plurimùm *Synochi*, nonnunquam autem *Sinochon* cum Deliriis, Vigiliis, Deliquiis &c. conjuncta; totum hoc stadium ad initio usque ad finem comitante. Atque sanè hæcce maturantium Variolarum species uti admodum vulgaris est, atque dubium eventum portendit, ita exercitatissimorum Medicorum ingenia plurimùm torquet & excruciat atque maximam eorum solertiam in Methodo medendi ritè abhibenda exigit. Quo pacto igitur in maturantium harum Variolarum curatione tutissimè procedatur adversam Febris jam comitantis indolem, conatum Naturæ diversum, atque Symptomata Spiritus atterentia jam suborta respicientes paulò fusiùs differemus: Febris enim pro diversa sua indole aliam atque aliam medendi methodum exigit. Conatus Naturæ in veneno eliminando (quam primum quo tendat satis constet) omni modo promovendus est, atque Symptomata spiritus atterentia, uti *Diarrhœa*, *Phrenesis*, *Vigiliæ*, &c. quantocyùs arte allevanda & corrigenda sunt. Ubi igitur, & quamdiu Febris ab ineunte maturatione uno tenore progrediens *Synochi* ut ut mitioris, & cum Symptomatis non adeo diris sociatæ speciem induerit, par est durante toto hoc stadio *Vesicatoriis* applicatis atque *Alexipharmacis* majoribus cum mitioribus *Cardiacis* conjunctis, eorumque dosibus largioribus sæpius repetitis præsentem spirituum expansionem, qualis qualis fuerit, tartam tectam servare, & quantum fieri possit, promovere, adjecta

ubiq;

[a) *Methodus medendi Variolis mediis proximè ad malignas accedentibus, cum levi tantum Salivatione, profluvio urinæ vel Tumore Extremorum coniunctis in hoc stadio,*

ubiq; *Opiatorum* quantitate [quæcunque fuerit] quæ ſpirituum tumultus compeſcere ſomnumque inducere, atque *Phreneſin*, *Fluxum Alvi*, & reliqua id genus Symptomata cohibere valeat, & hac Methodo multos hujuſmodi Ægrotantes ab (*a*) Orci faucibus liberatos memini. ℞ *Theriac. Androm.* ʒß. *pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ϑß *Serpentar. Virgin.* gr. v. *Syrup. Caryoph. q. ſ. Laudan. liqu. gutt. xii. xv. xx. xxv.* M. F. *Bolus* ſolvendus in Cochl. *Julap.* Cordial. ſequent. & repetendus ſexta vel octava quaq; hora ℞ *Aqu. Flor. Calendul. paralyſ. Ceraſ nigr* an. ʒii. *Epidem pæon. comp.* an. unc. iß *Confect. Alkherm. cum vel ſine Moſch.* ʒiß *Syrup. Caryoph.* unc. iß. M. F. *Julap.* de quo Hauſtulum ſumat Æger poſt ſingulos Bolos & ad libitum. Quamprimum vero ex profluvio Urinæ ſolito majori conſtet naturam per glandulas renales Veneni eliminationem ex parte moliri, (*b*) par eſt omnino unicuique Bolo *Cinceribus Bufonum ad* ϑß. *gr. xv.* ϑj. additis, hunc Maturæ conatum adiuvare. Satis autem eſt ſi junioribus, præſertim Infantibus, Cochl. *ii. iii*, *iv.* Julapii ſequentis quarta vel ſexta quaque hora propinentur. agitata phiala ℞ *Aqu. Lact. Alexit.* ʒiv. *Cardu.* ʒii. *Cinnam. Hord. Epidem. Pæon. comp.* an. ʒi. In his Aquis commixtis diſſolv. ad ignem *Confect Fracaſtor.* ʒii. *Colaturæ* fortiter expreſſæ add. *pulv è Chel. Cancr. comp. Bezoart. Orient. Rad. Serpentar. virgin.* an ʒß. *Syrup. de Mecon.* ʒi. *Caryoph.* ʒii. M. F. *Julap. Veſicatoria* etiam ad Nucham, Carpos, &, ſi opus fuerit, demum ad Tibias, (unum ſcil. poſt alterum, ita ut ſaltem una vel altera pars durante univerſi hujus ſtadii ſpatio inde recens excoriata lympha vel pure ſemper ſcateat) applicare neceſſe eſt, ut ſpirituum arte expanſi ad opus ſuum inceptum magis graviter perficiendum perpetuo ſtimulentur. Ubi autem, & quamdiu, ob vires Veneni paulo plus ſubactas Febris ſub initium Maturationis ſuborta, exacerbationibus & remiſſionibus periodice recurrentibus *Synochco* typum ſervaverit, (*c*) quod nonnunquam, licet oppido raro, videre eſt) ut ut ſub initium uniuſcujuſque Paroxyſmi ad vires ſpirituum in certamine ſuffulciendas, & Deliria, Deliquia, Vigilias, & cætera ſymptomata Paroxyſmum comitantia ſublevanda, *Alexipharm.* cum *Opiatis* commixta miniſtrare oporteat, & *Veſicatoria* applicare: Ap. primèautem convenit durante remiſſione *Corticis Peruv.* doſes ſæpius exhibere in formam Ægrotanti quam gratiſſimam concinnatas, unde duorum vel trium dierum ſpatio, Febre prorſus exulante, Variolæ citiſſime fere benignarum more, maturantur. A quo tempore, viribus ſpirituum, moderato *Alexipharmacorum* & Opiatorum uſu, uſque ad conſummatam Variolarum maturationem, continuo refocillatis, curatio facile admodum & brevi atque tuto ad Umbilicum ducitur, more ſequenti. Applic. *Veſicatoria* ampla & acria, primum ſcil. ad Nucham, cætera ad Carpos internos. ℞ *Theriac. Androm.* ʒß *Pulv. e Chel. comp.* gr. xxv. *Serpentar. Virgin.* gr. viii *Laud Lond.* gr. i. *Syrup. Caryoph.* q. ſ. M. F. B lus mollis, ſumend. paulo ante Paroxyſmum ſolut. in Cochl. Julapii ante præter pt. vel cujuſcunq; alterius iſtius æmuli, cujus etiam ſuperbibantur Cochl. *iii.* vel *iv.* repetaturque deinceps, inſtante Paroxyſmo, quotieſcunque ſcil. Paroxyſmus recrudeſcat. Infantibus & Junioribus ſufficiunt Cochl. *ii. iv. vi.* pro ratione ætatis. *Julap. cum Spec.* nuperrime præſcript. quarta quaq; hora durante Paroxyſmo propinata. In Paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur Adultis *Hauſtus* ſequens Febrifugus, repetendus tertia vel quarta quaque hora ad *viii*, *x*, vel *xii* vices ℞ *Aqu. Cardu. Flor. Calendul.* an. ʒi. *Epidem* ʒß. *Pulv. Cortic. Peruv. Electˢ.* ʒi. *Syrup. Caryoph.* ʒiii M. F. *Hauſt.* Infantibus ϑß vel gr. xv. & Junioribus ϑi. vel ʒß *Pulv. Peruv.* ſolut. in cochl. *Julap.* cum ſpecieb. tertia vel quarta quaque hora in os ingeratur, reperaturque ad *viii.*, *x*, vel *xii.* vices. Interea alimentum liquidum copioſè miniſtretur, potiſſimum liquor, *Peſſetic.* medi-

co-

[a] *vide hiſtor.* 14. 19. 21. 23. 26. 27 32. &c. [b] *vide hiſtor* 21. 32. 36. &c.
(c) *vide hiſtor.* 23. 24.

catus ante deſcriptus, nonnunquam tantillum *Vini Canarini* ad ſpiritus refocillandos propinetur. Febre autem hoc ritu fugata, ſufficit *Bolus Theriacalis* & *Paregoricus* duntaxat ſemel in die uſq; ad conſummatam Variolarum maturationem continuas.

(*a*) *Variolas* autem verè *Confluentes & Malignas* quod attinet, ſive primariò ſive ſecundario ſic dictas, cum à primo ipſo maturationis die quo albeſcere incipiunt, prorsùs ſeſſiles, depreſſæ & ſublividæ exareſcentes, nec margine rubro circumcinctæ, utpote maturationi ineptæ appareant, non eſt quod de iis hic loci ſermo habeatur; quandoquidem poſt funeſtam Criſin, Morbus ob vigorem Spirituum penitus depreſſum jam ultimum Declinationis ſtadium ſine quavis maturatione tentata ingreſſus ſit, quod dicendum reſtat de ejus curatione in iſto ſtadio, ad quod jure pertinet, trademus.

(*b*) Symptomata hoc ſtadium comitantia quæ Medici curam poſtulant, ſunt, vel magis generalia, quæ à prava ipſius Morbi indole ſuborta in unoquoque ſtadio fermè eadem inveniuntur, uti Vigiliæ, Deliria, Diarrhœa, Coma, Inſultus Epileptici, Deliquia Hyſterica, &c. quæ currenti calamo jam perſtringere lubet, ne cramben bis coctam reponere videar, vel ea quæ ab ipſa Variolarum maturatione & à Ptyaliſmo, vel à Profluvio Urinæ, & extremorum intumeſcentia declinantem ſalivationem excipientibus exſurgentia, jure magis ſpeciali ad hoc ſtadium pertinent, atque ob eam rationem calamo paulo fuſiori hic loci jure meritò tractanda veniunt, ad quem cenſum refero *Dolorem Gutturis Inflammatorium*, *difficilem Deglutitionem*, *anbeleſam*, & *difficilem Reſpirationem*, *Infarctionem Narium moleſtam*, *Exanthematum Dolorem inflammatorium*, vel *Pruritum admodum moleſtum*, *Diabeticum Urinæ Profluvium*, atque *Intumeſcentiam Extremorum* præſertim *præputii* in immenſam molem aucti.

(*c*) Quod ad *Vigilias*, *Deliria & Diarrhœam* attinet in hoc ſtadio, ſiquidem hæc ſymptomata languoris Spirituum œſtro percitorum & tumultuantium procul omni dubio ſigna ſint, atque ex conſequenti Veneni ſupra modum deleterii intus deliteſcentis, ob eam rationem quivis minimus horum ſymptomatum gradus, ut ut Exanthemata intereà matureſcere videantur; atq; temperies Ægrotantis appareat mitis, ac blanda, & vibratio Arteriarum mollis & ordinata, nequaquam contemnendus & flocci habendus eſt, cùm dubium ſemper præſagium exhibeat. Qua propter, (*d*) novis additis *Veſicatoriis* atq; doſibus *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* adauctis & frequentius repetitis, ſenſim aſcendatur ad gradum quicunque is fuerit, qui illhæc ſymptomata coercere poſſit, atque incunctanter in ordinem redigere, priuſquam Spiritus inde fracti & diſſipati ſubito corruant. Formulas autem remediorum huc ſpectantium novas jam adjicere non operæ pretium duco, cum quivis in Medicina vel mediocriter verſatus non poteſt non proprio acumine fretus Formulas prius deſcriptas ad hunc uſum pro re nata accommodare.

[*e*] *Comatoſus* etiam *affectus* & *Inſultus Epileptici*, quoties in hoc Morbi ſtadio contingant, quod oppidò rarò, & non nisi errore aliquo graviori in regimine admiſſo fit) etſi leviſſimè tantum Ægrotantem afficiant, negligendi non ſunt. Siquidem ut ut in præcedentibus ſtadiis, nimirum ante Criſin incœptam, vel dum Criſis *in Fieri* eſt, hæc Symptomata præſagium non adeo funeſtum exhibeant, utpote quæ à Spiritibus Veneno hactenus minimè eicurato, vel Criſi ſubacto depreſſis, vel ab eorum tumultu & ultimo agone in ipſa Criſi ſuborta, Variolas Medias vel quidem Benignas ipſas comitari obſer-

[a] *De Variolis malignis maturationi prorſus ineptis.* (b) *De Curatione Symptomatum hoc ſtadium comitantium.* [c] *Vigiliæ, Deliria, & Diarrhœa.*
[d] *vide hiſtor.* 42. *&c.* [e] *Coma & Inſultus Epileptici.*

terventur: In hoc autem ſtadio, Criſi nimirum peracta leviſſima horum Symptomatum veſtigia gradum veneni Spiritus hactenus ſuperantem vel laceſſentem ſuperſtitem monſtrando, pravam Morbi indolem, & eventum funeſtum vel ſaltem dubium ubique ſubindicant. Quo nomine Spiritum expanſionem *a* Veſicatoriis non paucis & generoſiſſimis *Alexipharmacis* & *Cephalicis* adhibitis & ſæpiùs repetitis & incunctanter moliendam ritè exigunt. Ex. gr. ℞ *Aq. ceraſ. nigr. Cinnamom. bord. flor. til.* ℥ii. *Peon. comp.* ℥ß. *epidem.* ℥ß *pulv. è Chel. comp. lap. Contrajer. Serpentar. virgin. pulv. de Guttet.* an. ℥ß. *Syrup. Cariophb.* ℥x. vel ſacchar. alb. ℥ß. *F. Julap.* de quo capiat Æger, modo Infans fuerit, vel ex Ephebis non exceſſerit Cochl. *ii. iii. iv.* pro ratione ætatis, agitata phiala, quaque hora *veſicatoriis* interea ad Nucham & Carpos, vel quidem ad internas tibias ſucceſſivè applicatis Adultis autem *Specierum Cordialium* & *Cephalic.* prædictarum ℥ß. vel ℈ii. quarta quaque hora in cochl. Julap. convenientis exhibere magis convenit.

b Nonnunquam etiam *Deliquia* & *Suffocationes* in hoc ſtadio Morbi frequenter recurrunt, Quæ quidem ſymptomata quaſi affectus *hyſtericos* & levioris momenti vulgus Medicorum ſpernere ſolet vel ſaltem Remediis merè *Cephalicis* & *Antihyſtericis* contenti, adoriri in caſsùm moliuntur; cùm revera ab aura Venenata poſt certa intervalla *c* recrudeſcente ſuborta atq; cum Petechiis hic illic ſparſis conjuncta præſagium vere funeſtum exhibeant, niſi frequenti *veſicatoriorum* applicatione, atque Remediorum ſummè *Alexipharmacorum* ope, cæteriſque id genus copiosè adhibitis oppreſſorum Spirituum expanſio tempeſtivè promoveatur, atq; venenum deleatur, pari paſſu quo eorum tumultus, & orgaſmi à *cephalicis* & *antihyſtericis* compeſcuntur. Hæc igitur ſymptomata modo ſequenti tractanda ſunt. ℞ *Theriac. androm.* vel *Confect. Mithridat.* ℥ß. vel ℈ii. *pulv. è chel. cancr. comp. ſerpentar. virgin. an. gr. xv. Cochineal. pulv. de Guttet.* an. *gr. vi. caſtor. gr. ii. ſyrup cariophyll.* q. ſ. M F. *Bolus* qui deglutiatur ſolut. in cochl. Iulap. ſequent. cujus ſuperbibantur cochl. *iii. vel iv.* ℞ *aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥iii. *epidem. peon brion. comp.* an. ℥i. *tinctur. caſtor.* ℥ß. *firup. peon. comp.* ℥ß. M. F. *Iulap.* de quo Patiens bibat ad libitum. Repetatur itidem Bolus præſcriptus 4. vel 6. hora. Concedatur etiam tantillum *vini canarini Spirit. CC.* ſaturat. Deliquiis, atque omni hauſtui Cereviſiæ inſtillentur gutt. aliquot *Spir. c. c.* vel *ſalis armon.* Sufficiant Infantibus & Junioribus cochl. *ii. iii.* vel *iv.* pro ratione ætatis Julapii ſequentis tertia quaque hora propinati, vel ſæpius. ℞ *aq. rut. ceraſ. nigr. flor. calendul.* an. ℥ii. *ap. epidem. brion. peon. comp.* an. ℥vi. *vel* ℥i. *confect. fracaſtor.* ℥i. *pulv. ſerpent. virg. bezoard. orient.* an. ℈ii. *pulver. de guttet. Extract. Croc.* an. ℈i. *cochineal. caſtor.* in nodulo *ligat.* an. ℥ß. *ſacchar. alb.* ℥ß. M. F. *Julap.*

d Dolor Gutturis Inflammatorius è duplici fonte oritur, nempe ab acri, & venenata lympha per Tonſillas & ductus Salivales poſticos excreta, quæ partes Deglutitioni inſervientes pertranſiens, inibique diutiùs congeſta, eas non poteſt non atterere atque inflammare; vel ab Exanthematis haſce partes obſidentibus. *e* Priori modo fit in Variolis mediis, potiſſimùm *cohærentibus*, ubi Natura in Veneno per cutim eliminando deficit, idque per glandulas Faucium, fortiter propulſare molitur; unde, à Ptyaliſmo ſub initium hujus ſtadii ſuborto Dolor admodum moleſtus in Gutture primum ſentitur, & pari paſſu cum Salivatione, durante toto hoc ſtadio, in dies augetur, donec demum Ptyaliſmus declinet, vel ſaltem ſalivæ acrimonia Veneno ſenſim cicurato & ſubacto obtundantur. Poſterioſi modo fit in Variolis fermè quibuſcun-

a *vide hiſtor.* 6. *&c.* b *Deliquia & Suffocationes hiſtericæ.* c *vide hiſt.* 21. 52. *&c.* d *Dolor gutturis inflammatorius.* e *vide hiſt.* 14. 45. *&c.*

cunque *hiemalibus*, etiam Benignis & Regularibus, ubi Morbi ansa a frigore in poros Cutis admisso arrepta *Tussi ferina* comitatus primum ingruit, unde Exanthemata ab acri & venenata lympha in hisce partibus excreta Tonsillas, & totam membranam os internè investientem ubique obsident, cum Ptyalismo, accidentali licet, sociata, atque proinde à prima Exanthematum eruptione, scil. sub initium prioris stadii Dolor quadantenus molestus in Gutture potissimum inter deglutiendum percipitur, qui in hoc stadio plurimum viget, in dies, durante Exanthematum maturatione, magis magisque auctus usque ad Morbi declinationem. Sive autem ab hac, sive ab illa causa isthoc symptoma ortum suum ducat, molestias tantas Ægrotantibus creat, ut *a* nonnunquam ægrè admodum, & non sine ejulatibus vel tenuissimos liquores deglutire possint, atque de isthoc dolore solummodo conqueruntur, & hoc Symptoma deglutitionem alimenti & Pharmacorum impediendo, & vigilias pertinaces inducendo, haud rarò vitam ipsam in discrimen adducit; quo nomine ad ejus allevationem diligentissima Medici cura jure merito postulatur. A primo igitur hujus symptomatis insultu, vel quidem prius, ubi ab eruptionis modo fas sit hoc symptoma expectare, Fauces panno laneo molli ab externi aeris injuriis muniantur, (quod in *Salivatione Mercuriali* prudenter fieri solet) quo Glandulæ salivales, laxitate debita conservata, per ductus proprios lympham inibi secretam expeditè & priusquam mora acrimoniam contrahat, excernere valeant, Secundo vitentur Alimenta, vel quidem Medicamenta quæcunque calida, vel acria (quantum ipsius Morbi ratio patitur) quibus partes jam inflammatæ & irritatæ & amplius exasperari possint, atque in locum eorum mitiora quævis sufficiantur, uti Julapia temperata, *Margaritis* vel *Specielbus Cordialibus* mitioribus & *Laudano* saturata, *poma dulcia cocta*, atque loco Cerevisiæ Possetala *Ficubus*, *Glicirrhiza*, *Rasur. C C.* & *Lentibus* alterata, *Hordeacea*, *Avevacea* cum Lacte commixta, & similia. Tertio *Gargarismata* Emollientia & parum abstergentia [*b* sedulo tamen evitentur acida quævis, acria & adstringentia] Siphone lingua depressa faucibus frequenter & strenuè ingerantur, ut Tonsillæ, Uvula, & reliquæ Faucium partes glanduloſæ, excreatione forti inde excitata, à lympha acri & erodente impacta expeditius sese liberent. Ex. gr. *℞. Rad. altheæ*, ℥ii. *fung. san.* ℥iii. *Lentium contus.* ℥ß. *Rasur. eber.* ℥ß. *Ficuum ping. sciss.* par *v.* vel *vi. coq. in aq. F. q. s.* ad ℔ii. Colatur. *add. Sirup. viol. Althææ an.* ℥i. *Mell. rosc. diamorr. an.* ℥ß M. F. *Gargarism.*

c Deglutitio autem impeditur non tantum ab inflammatione partium deglutitioni inservientium [quod in præcedenti comate observavimus] verùm etiam nonnunquam in Malignis, & Confluentibus Variolis à mera Tonsillarum, Uvulæ & reliquarum glandularum in Faucibus sitarum intumescentia, atque à phlegmate viscidiori iis adhærenti vel impacto, unde Ægrotans, via per Oesophagum jam obstructa, ingesta quævis, & potulenta ipsa per nares reiicit, nempe quia Natura segnis & oppressa ut ut per hasce partes hostem persequi moliatur, Portas tamen referare nequit, per quas lympha inibi secreta excerni debuit: unde Glandulæ, potissimum ubi earum tonus ob neglectum tegumentorum opportune adhibitorum, ab aeris externis injuriis labefactetur, in immensam molem distenduntur. Funestum ut plurimum symptoma, quippe quod descensum Alimentorum & Pharmacorum in Ventriculum, ad vires Spirituum iam nimis exhaustorum & obrutorum resarciendas fere præcludit. Si quid autem in casu adeò deplorato ab arte expectandum sit, Tonus partium injuriis Aeris labefactatus, tegumentis laneis mol-

a vide histor. 43. *b vide histor.* 43. *c Difficilis deglutitio.*

mollibus externis faucibus admotis reſtituatur, atque *Gargariſmata* acidulata & abſtergentia tepefactata, Siphone fortiter faucibus ingerantur, ut facultas Glandularum excretrix ſtimuletur, atque Phlegma impactum exſcreatione forti educatur, Ex. gr. ℞. *Decoct. fic.* ℥iß. *Mel. Roſat. colat.* ℥iß. *Sp. ſulph.* q. ſ. ad levem acidulationem, F. *gargariſm.* Tonſillæ & Uvula leviter fricentur. Mixtura ex *Melle Roſar. Alumine* uſt. *Spirit. Sulph.*

a Sub finem hujus ſtadii, declinante nimirum Salivatione ſæpiſſimè *Reſpiratio* ſubitò atque inexpectato vel in citiſſimam & debilem, vel in difficilem & ſuſpirioſam mutatur, *b* Prius fit à ſummo languore ſpirituum proſtratorum, & veneno revireſcenti prorſus deletorum, atque proinde mortem præ foribus adſtantem certiſſimè denunciat, nihilque præter *Alexipharmata* [ſi modo quicquid] indicat. Quapropter propriæ Medicum propriè famæ conſulentem jam nequaquam *Emeticis*, vel magno quovis remedio in caſſum adhibito artis ſuæ honorem proſtituere decet; verùm potiùs, ut ut Variolæ vel cætera Symptomata jam adblandiantur, prognoſtico fatali priùs pronunciato, ſeſe ſubducere. Poſterius autem fit à Phlegmate in Salivationis declinatione jam viſcidiori Bronchiis & Tonſillis tenaciter adhærente, eaſque infarciente. Qua ratione *Gargariſmate* abſterſivo in præcedenti commate deſcripto frequentes & ſtrenuè injecto par eſt Phlegma Tonſillis impactum ſingulis horis vel quidem ſæpius educere, atque humorem Bronchia obſtruentem *Linctibus* & *Apozematis* incidentibus copioſè miniſtratis abſtergere, & nonnunquam, modo vires ſuperſint, & Dyſpnœa adſit periculoſa, leniori & abſterſivo *Emetico* propinato pulmonem fortiter agitare, ut phlegma Bronchiis altiùs impactum inter vomendum ejiciatur; v. gr. ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syrup. è v. Rad* an. ℥iß. *Saccharo. cant. alb.* ℥i. M. exactiſ. F. *Linctus*, qui ſingulis vel alternis horis cochleatim miniſtretur una cum coch. ix. vel x. *Apozem.* ſequent. calid. ℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinctur. Croc. Syrup. ex Eryſim. Oxymel. ſimp.* an. ℥i. M. F. *Apozema*. ℞. *Oximel. Scillitic.* ℥ii. *Sal. Vitriol. vomitiv.* ℥iß. *Aqu. Cinnam. fort.* ℥iii. *Cap. Æger cochl. iii.* bis terve in hora ad ciendam vomitionem, & inter ſingulas doſes Apozema Pectorale repetactum copioſe miniſtretur.

ʒ Eſt alterum inſuper ſymptomata ſatis moleſtum, *Narium* ſcilicet infarctio & Maturatio, quod ut ut in præcedenti ſtadio Ægrotantem affligere incipiat, potiſſimum in Mediis & Cohærentibus Variolis, ubi primum Exanthemata membranam nares interne inveſtientem obſident, atque glandulæ ad excernendum Mucum deſtinatæ, inſtante jam ſalivatione, una cum glandulis ſalivalibus lympha infarctæ intumeſcunt. In hoc autem Stadio, Exanthematis inter maturandum jam molle ductis, atque glandulis narium lympham copioſius excernentibus, quæ Exanthematis implicata & concreta eas infarcit & obturat, plurimum augetur, moleſtias attrito Ægro creans haud negligendas, dum Aerem inter reſpirandum nonniſi ore aperto, atque proinde majori cum difficultate, tædio & labore, & non ſine frequente ſomni interruptione inſpirare & exſpirare cogitur. Adeò moleſtum hoc ſymptoma fuiſſe nonnunquam obſervavi, *d* ut Æger inde diutiùs inſomnis factus non ſine maximo diſcrimine evaſerit, licet cæteræ circumſtantiæ optimè præſagirent. *e* Ad allevandum hoc ſymptomata *Turundas* rigidiores *Butyro* non ſalit. Vel ol. Amygd. d. illitas frequenter Naribus intrundendas jubeo, quæ diutiùs inibi relictæ materiam incruſtatam tandem ita liquefaciant ut facilius emungatur. Inſuper *Mixturam* frequentem emollientem & abſterſivam ſæpe leniter tepide & parca quantitate naribus Siphone injiciendam, ℞. *Decoct. Pectoral.* ℔i. *Mel. Roſat. colat.* ℥iß. M. F. *Errhinum*.

f Dolor exanthematum maturantium ut

a *Anheloſa & difficilis reſpiratio.* *b* *Vide Hiſt.* 62. *&c.* *c* *Narium farctio.*
d *Vide Hiſt.* 52. *e* *Vide hiſt.* 21. 57. *f* *Exanthematum dolor inflammatorius.*

ut molestus sit, præsertim in priori hujus stadii parte, semper autem Spirituum vigorem, & perfectam Veneni eliminationem, aque proinde benignam Morbi indolem, & faustum ac etiam eventum expectandum indicat Neque ejus allevatio *Epithematis* quibuscunque externis tentanda est, ne Naturæ dum recte officio suo fungatur officiant, atque dolorem mitigando vitam Ægrotantis in discrimen adducant. Satius est Adultorum animos spe futuri eventus erigere, Infantibus autem & Junioribus qui consiliorum non sunt capaces gutt. aliquot. *Laudan. liquid.* bis terve in die ministrare, ut tædium Morbi somno fallatur, ne Spiritus continuo ploratu & vigiliis triti & exhausti deficiant.

a Deterioris autem farinæ est *pruritus* Exanthematum maturantium molestus, qui in Variolis malignis, vel mediis prope ad Malignas accedentibus, ubi maturatio tarde admodum vel non omnino procedat ob acrimoniam humoris ad maturationem prorsus inepti, adeo sævire observatur, ut Æger inde insomnis & pænè delirius redditus, haud raro scalpendo, fricando & atterendo Exanthemata, non tantùm Artus verùm etiam Faciem, Cuticula ubique derasa, sanguine diffluentem turpiter deformet. Malum sanè omen atque ut plurimum Mortis instantis præmuncium, cui averruncando haud alias suppetias ars nostra ministrat præter Dosses *Opiaterum* prælargas & frequenter repetitas, quibus ista sensatio obtunditur; misceantur autem *opiata* cum *Alexipharmacis* generosissimis (quorum Formulas ex antedictis petere licet) quæ spirituum expansionem promovendo serosam colluviem in Exanthematis congestam cicurare, maturare & hemulcere possint: Applicentur etiam *Vesicatoria* frequentia, quæ in eundem scopum conspirant; *Epithemata* quævis externa Venenum repercutiunt, & ideo fatum accelerant.

(*b*) Nonnunquam in hoc stadio Salivationem declinantem *profluvio Urinæ* Ingenti excepta videre est, ac si *Diabetes* mox insecuturus esset. (*c*) Verùm cum hoc Profluvium nulla siti immodica comitatum hactenus animadverterim, semper autem cum *sudore*, toleratum, atque cum maturatione Exanthematum indies aucta conjunctum, & demum, ubi satis diu duraverit, sponte in ordinem redactum, non est quod quivis de eo cohibendo solicitus sit; verum potius, ubi ex parte defecerit, in eo ope *Cinerum Bufonum* ante memoratum promovendo, à partibus Naturæ stet.

(*d*) Insuper, *Salivatione* ante completam maturationem Exanthematum decrescente, à lympha copiosè in partes extremas amandata inibique congesta, istæ partes œdematoso tumore in molem adeo immensam nonnunquam tolluntur, & quasi ex strangulatione nigrescunt, ut cuivis in Medicina parùm exercitato jure merito metus incuti possit, ne ex subita flammæ vitalis extinctione partes affectæ Sphacelo corrumperentur. Verum nusquam hactenus quod. vis hujusmodi infortunium inde accidisse memini; semel equidem vidi (*f*) *præputium* adeò inde tumefactum, ut transitus Urinæ planè præpeditus esset, quo in casu partem affectam spongia *Foto. Lixiviali Spirit. Vin. saturato* imbuta & expressa cum secundissimo eventu calidè sæpius in die foveri imperavi. Morbo autem finito quod supersit œdematosi tumoris *Hydragogis* sæpius repetitis subduci fas est.

(*g*) Est denique ubi ex veneno intus delitescente fixo & perennì, humores in fluorem adeo perpetuum adiguntur, ut Patiens Salivatione immani marcescat, & inde deliquiis confectus satis cedere cogatur; quem casum semel duntaxat intota meâ praxi observavi. (*b*) Arduum sanè & difficile Dilemma, siquidem utraque parte vita in discrimen adducitur; si enim Ptyalismus supprimantur, Patiens Veneno intestino citissimè & certissimè interimetur, colliquatione autem, cui vires

(a) *Exanthematum Pruritus.*
(b) *Ingens Urinæ Profluvium.* (c) *Vide Histor.* 33. 34. 36. 62. (d) *Intumescentia Extremorum & Preputii.* (e) *Vide Histor.* 56. (f) *Salivatio funesta prorensa.*
(g) *Vide Histor.* 53. [R] *Duratio hujus stadii pro diversa Morbi indole incerta.*

Digitized by G

vires haud pares ſunt, non ſuppreſſa ina-nitus emarceſcet.

[*a*] Atque hæc dicta ſunt de Exanthematum Maturatione, ſeu tertio hujus Morbi Stadio, quod non (ut priora) ſpatio tridui, vel quovis alio definito dierum numero Natura emetiri ſolet, verùm pro indole Morbi varia, alio atq; alio. Ut ut enim in *Benignis* & perfectè Diſcretis Variolis, ubi vis Spirituum influorum vegeta eſt & integra hoc opus intra triduum perficiatur: In *Malignis* tamen & *Confluentibus*, ubi Spiritus Veneno irretiti & oppreſſi aut extincti huic muneri impares ſunt, primo ipſo die quo Cuticula à vera Cute ſeparata albeſcere incipit, Maturatione jam prorſus deficiente, [*b*] Morbus ultimum, & ut plurimum funeſtum ſuum Declinationis ſtadium ingreditur. In *Mediis* autem & *Cohærentibus*, præſertim in iis quæ propè ad Malignas accedunt pro ratione vigoris Spirituum plus minus vegeti hoc ſtadium ad [*c*] ſex, novem duodecim dies protenditur, priuſquam Morbus, Maturatione Exanthematum completa ultimum ſuum ſtadium ineat.

CAPUT X.

De Variolarum Declinatione ſive Stadio Morbi ultimo, ejuſque pro ratione venenati Fermenti diverſi varia indole atque eventu. De Febre & Symptomatis in hocce Stadio ſuboriri ſolitis. De Signis Indolis Morbi Diagnoſticis, de prognoſticis, necnon de Indicationibus Curativis & methodo Medendi in hoc Stadio, itidemq; de morboſis affectibus hunc Morbum excipientibus.

[*d*] QUamplurimum Glandulæ cutaneæ haud amplius novos venenati Lymphæ proventus Exanthematis ſuppeditant, *Variolæ* legem quadam fixæ, ſquammis vel ſcabie obducuntur & exareſcere incipiunt, ſive quia Hoſtis jam penitus profligatus ſit, ſive quia Spiritus Venono prorſus obruti eum amplius perſequi & protrudere nequeant; atque Morbus ultimum ſuum *Declinationis* ſc. Stadium iniiſſe reputandus eſt. Lege (inquam) fixa & ſtabili: Naturæ enim copias ſuas nunquam poſthac recolligit, & novum prælium inſtaurat, quanquam in media Variolarum *Maturatione* haud rarò ex Frigore in poros cutis invadente, vel Accidente quovis altero, Natura obruta adeò pro tempore deficiat, ut Exanthemata illico ubique ac ſi in ultimo ſtadio deprimantur & langueant, donec Spiritus ſponte ſuæ, vel artis ope opportunè allata iterum expanſi poſtlimino Variolarum maturationem tardè licet & ægrè ad umbilicum tandem ducunt.

[*e*] Pro diverſa autem Veneni in præcedentibus ſtadiis plus minuſve ſubacti ratione Morbus in hoc (ſi in quovis alio) ſtadio variam admodum indolem prodit, atque cum ſymptomatis non unius generis ſociatur, & eventum ſortitur, nunc fauſtum, nunc funeſtum. Eſt enim ubi Patiens planè *apyretos*, atque nullo ærumnoſo ſymptomate multatus integrum hoc ſtadium tranquillè decurrit: eſt autem ubi Febre à primo inſultu unum tenorem perpetuò ſervante, Æger pæne confectus, acceſſitis undique novis, vel ſaltem prioribus funeſtis ſymptomatis adauctis, vix aut ne vix ex hoc ſtadio evadit eſt; deniq; ubi Febris quæ in ſtadio præcedenti evanuerat, in primo hujuſce ſtadii limine, pro ratione ſuperſtitis Veneni plus minuſve deleterii, illicò, momento quaſi revireſcit *Synochis* vel *Synochoon* & malis moris cum Deliriis, Vigiliis, Subſultibus tendinum, atq; cæteris omnibus diriſſimis Symptomatis ſociata, *Exanthemata* etiam ipſa non minùs invicem in diverſis Ægrotantibus jam diſtare animadvertuntur, jam undique albeſcentia & humore nullo impleta & ſeſſilia cuti adhærent, atq; denique exareſcentia ſquammatum ad inſtar decidunt; jam verò poſt maturationem tridui ſpatio peractam floreſcentia. Illico Scabie ſubſla-

(*a*) *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 40. (b) *Vide Hiſtor.* 32. 27. 36. 45. 46. 49. 62. &c.
(*c*) *Stadii ultimi Deſcriptio.* [d] *Varia Indoles, & varius Eventus Morbi in hoc ſtadio.*

va vel cineritia obducta, exsiccata ubique in tubercula arida desinunt. Est autem ubi Exanthemata post tardam atq; diutiùs protractam maturationem, priusquam pure maturo turgeant Scabie nigra vel subfusca obducta, quasi à *Caustico* applicato, præsertim in Facie derepente exarescunt; est denique ubi Exanthemata præsertim in Artubus priusquam incrustentur ad plures dies integrè maturata, atq; pure plena conspiciantur, vel rimosa Scabie obducta [præsertim in facie] diutiùs sanioso, pure intùs scateant, quæ Scabies sæpius decidua iterum iterùmque renascitur, & demum in Scabiem tenuem seu porriginem furfuraceam desinens; cuticulam nitore spoliat, atq; cutem ipsam foveis & cicatricibus fulcat & deformat. Nullibi tamen hujus stadii varietas magis animadvertitur, quam in ejus duratione ac termino, sive respiciamus ad ejus *Terminum à Quo*, vel *Terminum ad Quem*; jam enim hoc stadium absque ulla præcedente Exanthematum maturatione, vel saltem sub initium *maturationis*, sexta vel septima Morbi die derepente atq; inexpectato initur, atque ut plurimum uno vel altero die funestè terminatur, ubi autem hocce præmaturum fatum averruncetur, ad decimum quartum, decimum septimum diem, vel quidem ad vicesimum vel tricesimum ærumnosè atque periculosè protenditur, donec scil. Venenum intus cohibitum Arte vel Natura subactum & sensim profligatum fuerit, Est autem ubi post Maturationem Variolarum præcedenti triduo consummatam, hocce ultimum stadium pariter tridui spatio, duodecimo sc. Morbi die, absq; Febre recidiva finitur, Appetitu jam integre restituto, atq; Exanthematis ubique ad desquamandum paratis, aut saltem exsiccatis. Est etiam ubi post Maturationem Variolarū longius nempe ad 12. vel 14. Morbi diem protractam, atq; tunc cum vel sine *Ptyalismo*, aut *Profluvio Urinæ*, &c. tandem peractam, Exanthemata pure maturato plena ubique sine Febre recrudescente tridui spatio exarescunt. Est denique ubi post feram, minus autem perfectam Variolarum Maturationem, Exanthemata priusquam pure maturato turgeant, derepente incrustentur, atque Ptyalismo, Profluvio Urinæ, & Tumore extremorum subsistentibus Febris illicò recrudescat, hoc stadio præmature ineunte. Quo in casu duratio hujus stadii est admodum incerta, jam nimirum ubi funeste terminatur, triduum non excedit; ubi autem magis faustum sortitur Eventum, ad 6. 8. 10. 12. dies periculosè protenditur, Exanthematis interea ubique exarescentibus: ubi autem citius ac felicius terminetur, sanioso pure diu scatentibus Ptyalismo etiam recidivo jam accedente. Quo enim diuturnior fuerit *Salivatio*, & quo magis perfecta *Maturatio* Variolarum in præcedenti stadio, & quo magis ope Ptyalismi jam recidivi & saniei purulentæ Venenum protrusum fuerit, eo facilius & citius ærumnosum hoc ultimum stadium optatum eventum assequitur; Præmatura enim Salivationis declinatio, & Variolarum immaturarum & flaccidarum incrustatio & exarescentia subita funestum, aut saltem diuturnum hocce stadium reddit.

Rationem autem differentium *Phasium* hujus stadii assequi haud licet nisi ea ejus historia graphice depicta, ideóque eam (quod in præcedentibus stadiis mihi solenne fuit) succinctè narrare jam aggredior, ut signorum indolis Morbi in hoc stadio dignoscendæ, Prognosticon eliciendorum, atque Indicationum Curativarum & Methodi Medendi rite stabiliendæ fontes aperiam, à Variolis Benignis sui & obliqui indicibus exordium ducens; ubi enim (*a*) Venenum in secundo hujus Morbi stadio è sinu Spirituum critica Variolarum *Benignarum & Discretarum* eruptione penitus eliminatum fuerit, & Febris hoste jam protruso prorsus exulaverit, prout bina prima stadia qualiteunque fuerit Morbi indoles triduo seorsim peragrabantur; ita tridui spatio subsequens Maturatio & tandem *Declinatio apiretos* pariter absolvitur, robore Spiritum integro & veneno haud quaquam obsesso. [*b*] Patiens autem à Febre liberatus, nullo symptomate ærumnoso præterquam *Fame* importuna ob appetitum restiti-

(*a*) *Declinatio Variolarum Benignarum & discretarum.* (*b*) *Vide Hister.* 3.

restitutum mutatur. Exanthemata autem pure maturo & laudabili referta primùm incrustati & scabie subflava obduci incipiunt; dein post unum vel alterum diem, pure concrescente exsiccantur, & in arida tubercula ubique mutantur, quæ sensim emollita sponte evanescunt, cute demum æquabilem suam levitatem ac nitiorem recuperante; adeò blandus & mitis est Variolarum Benignarum & Discretarum exitus.

(a) Haud secus res se habet in cæteris quibuscunque *Variolis*, quotquot ante Declinationem initam, Exanthematum vegeta intumescentia atque perfecta maturatione præcedente, Veneni eliminati atque vigoris Spirituum reducis jam indubitata specimina exhibuerint: Imò *Variolæ mediæ* quæ eruptione sua admodum frequenti & ferè cohærenti, haud obscura. Veneni adhuc deliteſcentis indicia dederunt, quæque diutius languide, depressæ atque tardius maturatæ tertium Morbi stadium longe ultra triduum sæpius protrahunt, modo *Salivatione* à Naturæ viribus vel artis suppetiis accersita, *profluvio Urinæ* vel *extremorum Intumescentia* notabili atque diu protensa istud Venenum adeò penitus demum eliminatum fuerit, ut exanthemata ante Declinatione incœptam pure maturo turgescant, more legitimarum & Benignarum Variolarum ante descriptarum primo declinatio momento flavescunt: atque inde Scabie subflava obducuntur, atque tandem tertio die planè exsiccata, in tubercula arida cinericia vel subnigra mutantur, & universum hoc stadium sine Febre recidiva; vel quovis symptomate ærumnoso spatio tridui perfectè obsolvitur; & appetitus integer statim redit.

Ubi autem Spiritus post Crisin in secundo Morbi stadio minus perfectè pertractam adeo adhuc veneno obsessi & irretiti fuerint, ut ejus reliquias in stadio sequenti per glandulas cutaneas, salivales, renales, vel per extremas corporis par-

tes evenire & amandare nequiverint, & Variolæ priusquam Pure turgent, declinare incœperint, harum Declinatio à præcedentibus longe distat; Febris nempe pro ratione Veneni plus minusve subacti *sæuchis* vel *sæuchcor* non potest non in hoc stadio recrudescere, quæ diversorum symptomatum ærumnosorum satellitio stipata, plus minus protenditur, eousque sc. donec Natura veneno superata fato cesserit, vel Venenum Spirituum viribus aut artis suppetiis mansuefactum & eliminatum fuerit; unde varia redditur hujus stadii duratio, atque Exanthematum & symptomatum in eo contingentium admodum diversa indoles, quæ calamo paulò fusiori describi necessario postulat.

(b) Ubi venenum in præcedente crisi, non adeò fractum fuerit, quin adhuc spirituum vires prope æquet, (quod in *Variolis Mediis* non tantum Cohærentibus; sed & in ipsis *Discretis* quoties admodum frequentes eruperint nonnunquam videre est) unde Exanthemata diutiùs deprimuntur & languent, serius & ægriùs fine *ptialismo profluvio Urinæ* vel *Extremorum intumescentia* comitante maturescunt, & non rarò *Vigiliæ Fluxus alvi*, vel aliquot aliud vehementius Symptoma vel Accidens in faustum, aut error in Regimine commissus, aut defectus suppetiarum Naturæ luctanti jure merito ad ferendarum Venenum adeo exaltant, ut Spirituum viribus superius evadat; unde salivatio derepente atque inopinato in media ipsa Variolarum maturatione priusquam pure maturo turgescant subsistit, [c] Febris pro ratione superstitis Veneni inclusi & recrudescentis plus minusve deleterii *sæuchcor* vel *sæuchis* illico revirescens, cum vel sine Horrore, Rigore & algore invadit, Siti, Jactatione inquieta, Vigiliis, Deliriis, Aviditate linguæ Pulsu celeri & calore præternaturali comitata; Intumescentia Capitis & faciei [ultimo Morbi Stadio jam primùm initio) si qua ad fuerit, statim declinat,

a *Declinatio Variolarum mediarum prope ad benignas accedentium.*
b *Declinatio Variolarum prope ad malignas accedentium.*
c *Vide Hist.* 14. 19. 21. 24. 27. 33. 46. 54. 55. 63. &c.

cujus detumeſcentiæ primum ſignum eſt *Oculorum* prius occluſorum *Apertio*, Exanthemata incruſtata in Facie Scabie ſubfuſca vel ſubnigra obduci incipiunt; quæ Scabies vel planè arida in Exanthematis immaturis & ſubſidentibus firmiter adhæret, atque demum ſquamarum ad inſtar decidit: jam verò ubi aliquis Ptyalyſmi gradus adhuc duraverit, Natura per haſce vias veneni exclusionem, languide licet moliente, vel ſaltem proſiliminio redierit, pure copioſo diutius ſcatet, nimis Fatiſcit, Incraſſatur, & ſæpius decidit iterumque renaſcitur, atque (*a*) tandem in *Porrigſinem* furfuraceam deſinit; quæ quamvis abradatur, indies repullulat, quamdiu ſc. quivis vel minimus Caloris Febrilis vel Hectici gradus a venenato fomite non penitus ſubacto excitetur; quæ *porrigo* faciem Nitore & Levitate ſua nativa mirum in modum ſolet ſpoliare, eandemque foveis & cicatricibus ubique turpiter deformare. Exanthemata interea in trunco corporis, præſertim autem in Artubus ſemiplena & flaccida in medio ſubſidunt, & nonnunquam in interſtitiis *Veſiculis* aqueis vel *b Petechiis* jam ſubortis interpuncta ſunt; atque tardè admodum, præ Spirituum languore, etiam ubi Febris veneno penitus expulſo exulaverit, maturantur, *c* atque non niſi poſt quatriduum, vel quidem hebdomadam exſiccantur & incruſtantur, adeò incerte diuque terminus Declinationis jam protrahitur, ſi non præcipitanter in primo triduo morte terminetur Stadium. *Reſd*] autem Ægrotantis in vado ſunt cum primùm Spiritibus à Veneno activo liberatis, atque inde non amplius luctantibus Febris ceſſet, ſive ea fuerit *Sinochis* vel *Synochcor*, ut ut ſæpius Aegrotans à reliquiis Veneni Hectico quodam calore affectus appetitu planè privetur, donec virus per *Furunculos* hic illic ſuccreſcentes penitus demum protruſum fuerit: nonnunquam etiam gravis aliquis & *Chronicus* affectus ab eadem radice ortum ſuum ducit *e Opbthalmia* nimirum contumaciſſima atque curatu difficillima, præſertim ubi Palpebræ & Tunica adnata à Variolis acrecerum diu inibi depluentibus inflammentur, atque Oculi vi externa Inflammatione adhuc vigente diducantur; Vel cùm Salivatio à non interrupto ut ut languido Naturæ conatu (ut ſæpiſſimè fit] in hoc uſque Stadium protenditur [*f*] *Strangulatio* & *Suffocatio* à lentore Phlegmatis bronchiis impacti atque ægrè rejecti periculoſa illicò ſuboritur, quam præſertim in Variolis hyemalibus *Tuſſis* demùm arida & importuna, atque tandem *Phthiſis* verè *Pulmonaris* ſolet excipere: Cùm humor Venenatus ulteriori Naturæ niſu in extremas corporis partes copioſè protruditur, haſce (*g*) partes *hydropice* & *œdematoſe* diu diſtentas haud inſolens eſt videre; ſc. utq, dum Artis ope Natura relevetur: à reliquiis ejuſdem Veneni in Spirituum ſinu incluſi & cohibiti (*b*) *Stuporem* & *Deliriu m Melancholicum* productum memini; qui affectus diu durare ſolet poſtquam veneni vires adeo franguntur ut recens certamen Febrile non amplius excitare poſſint. Denique ob tonum Glandularum hocce Veneno debilitatum, atq; viſcidum humorum inibi ſecretorum & ſtagnantium lentorem *Struma* in variis corporis partibus contumaces & curatu difficillimæ ſæpiſſimè jam ſuccreſcunt, una cum pluribus aliis Morboſis & Chronicis affectibus, quos ſi hic loci recenſerem, nimius forſan viderer.

[*i*] *Variolæ* autem verè *Confluentes* quippe à Veneno ſummè exitiali atq; peſtifero primùm ortæ quo Spiritus jam planè ſiderantur, quod ab ineunte eruptone ſecundo vel tertio Morbi die per univerſam Cutem vel ſaltem Faciem ſine quovis delectu ordine vel diſtinctione, ut in Efflorescentia *Eriſipelatoſa* vel *Scarlatina* confertim & præpropere protrudere Natura ſatagit iſtæ inquam Variolæ à Criſis ipſa incœpta ſine ullo Maturationis veſtigio (*K*) ultimum Declinationis ſta-

[a] *Vide hiſtor.* 21. *&c.* (*b*) *Vide hiſtor.* 52. [c] *Vide hiſtor.* 21. 62. 63. *&c.*
[d] *Vide hiſtor.* 21. 63. *&c.* [e] *Vide hiſtor.* 49. *&c* [f] *Vide hiſtor.* 21. 27. 35. 62. 63. *&c.* [g] *Vide hiſtor.* 56 *&c.* [h] *Vide hiſtor.* 58 *&c.*
(i) *Declinatio Variolarum à primo ortu Malignarum & Confluentium.*
(K) *Vide hiſtor.* 37. 38. 39. 40.

ſtadium derepente ineunt, ſiquidem Natura in Criſi funeſta prorſus ſuperata, ut Intumeſcentia Labiorum & levi Ptyaliſmo Veneni eliminatione inani niſu moliatur; tamen *Maculæ* nigræ hic illic in Cute jam ſparſæ, *Hæmorrhagiæ* exitiales, *Pulſus* debilis & celer, *Lypothymiæ*, *Deliria*, *Vigiliæ* pertinaces, *Subſultus* tendinum, cæteraq; id genus funeſtiſſima febris Peſtilentialis Symptomata indicia proſtratarum virium haud obſcura dant, unde Æger triduo ut plurimum hoc ſtadium emetitur, & ſexto Morbi die tanquam toxico epoto, *Febre* mali moris, *Comate*, profundo, *Spaſmis*, *Deliriis*, cæteriſque diriſſimis id genus Symptomatis confectus ſatis cedit. Signis autem ſi quis [quod oppidò rarò accidit] ſuppetiis Artis quibuſcunque generoſiſſimis opportunè allatis, aut benignitate Naturæ ex hac Peſte evadat, hocce ſtadium non poteſt non ad [*a*] plurimos dies protendi priuſquam Venenum adeo exitiale viribus Spirituum ſenſim expanſis edomari poſſit. & (*b*) morboſis affectibus præcedenti Comate memoratis, atque aliis deterioris notæ (modo Spiritus à miaſmate adeò diro non penitus liberati fuerint) demum excipi.

[*c*] Eſt autem altera Variolarum Malignarum ſpecies prope ad priùs memorata accedens, ubi ex infortunio aliquo vel regimine in ipſo Criſeos articulo perperam ordinato, *Variolæ* quæ a Veneno non adeò exitiali primario ortæ fuerant, ſed Spiritibus ex accidente obrutis, Confluentibus ſimillimæ, aut ſaltem intimè *Cohærentes* vel valdè frequentes erumpunt, (*d*) Febre interea mali moris [quod Malignarum Variolarum certiſſimum atque pene Pathognomonicum ſignum cenſendum eſt] ab ipſa Eruptione ob vires Spirituum veneno peſſundatas perpetim continuata. At vero in hac ipſa Specie pro ratione Veneni plus minùſve deleterii, & Spirituũ inde magis minuſve proſtratorum, hoc Morbi Stadium diverſiſſimè ſe habet. Ut ut enim in quibuſcunque Malignis Variolis Febris, eaque ut plurimùm mali moris [ut jam innuimus] ab ipſa Eruptione jugiter continuata ſit; jam autem, præſertim in *Cohærentibus* vires, veneno licet adeò fractæ ut Febrem amoliri nequeant, Spiritibus adhuc ſuppetunt ad id ex parte per [*e*] glandulas Cutaneas Renales, Salivales vel partes extremas propulſandum: unde Exanthemata, Febre adhuc perſtante, per plures dies conſpirante aliquali Ptyaliſmo, profluvio Urinæ, aut extremorum Intumeſcentia, ſero tandem matureſcere videntur, donec huc Naturæ conatu demum deficiente languida, flaccida & planè immatura demùm derepente Scabie nigra incruſtata pro ratione humorum & Spirituum Sphacelationis [Febre interea adaucta, & funeſtiſſimorum quorumcunque ſymptomatum Satellitio ſtipata] declinare incipiant. A quo tempore Morbus ultimũ ſuum Stadium jam primùm iniiſſe reputandus eſt, in quo plurimi intra triduũ, nempe (*f*) 21. vel 14. Morbi die ſatis cedere coguntur; Quotquot autem meliori luto formari, atq; opportuna *Alexipharmacorum*, *Opiatorum*, & *Veſicatoriorum* ope adjuti evadunt, Declinationis Stadium diuturnum & nullo [*g*] certo dierum numero terminatum decurrunt; Scabie farinoſa atq; ſæpius renaſcente, Phlegmate à bronchiis ægre admodum rejecto, atq; demum *Ophthalmia Taſſis lenta*, *Phthiſis Pulmonari*, *Œdematoſo pedum tumore*, *Furunculis*, cæteriſque id genus ærumnoſis ſymptomatis ante memoratis diu male multati. Nonnunquam autem Spiritus ab effluvio Veneno in ipſa Criſi adeò ſideruntur & enecantur, ut nequeant amplius poſt eruptionem peractam [*h*] reliquias ejus vel per Cutem, Ductus Salivales, Renes, Artus aut aliam alteram portam eliminare, Morbo vel jam ultimum ſuum ſtadium, ſine maturationis veſtigio,

(*a*) *Vide Hiſtor.* 21. 26. 33. 39. (*b*) *Vide Hiſt.* 28. 29. 60. 61. 62. 63.
(*c*) *Declinatio Variolarum Secundario Malignarum, ſive Cohærentium & valde frequentium* [(*d*)] *Vide hiſt.* 14. 19. 21. 22. 25. 26. 32. 38. 41. 49. 49 *&c.*
(*e*) *Vide hiſtor.* 21. 26. 27. 35. 46. 45. 36. 62. 63. [*f*] *Vide hiſtor.* 26. 45. 52. *&c.*
[*g*] *Vide hiſtor.* 21. 27. 28. 32. 49. 63. (*h*) *Vide hiſtor.* 21. 35. 33. *&c.*

ſine Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, vel Extremorum Intumeſcentia præcedente derepente ingreſſo, unde Variolæ hujuſmodi *Cohærentes* aut admodùm frequentes jam primo Maturationis die more verò *Confluentium* in *a* apicibus albeſcunt, atque planè exareſcunt, quia nullo humore diſtenduntur, atque demùm ſquamarum ad inſtar decidunt; Cute ubique in interſtitiis colorem rubrum, at verò minùs vegetum, atque quaſi ex Strangulatione ſeu ſuffocatione luridum aut ſublividum exhibente. Febris [*b*] interea mali moris ex Veneno prorsùs intus cohibito jam perpetim continuata cum Vigiliis, Deliriis, Spaſmis, Pulſu debili, cæteriſque quibuſcunque diriſſimis Symptomatis undique acerſitis ſociatur; Malum ſanè omen atq; Naturæ penè triumphatæ indicium indubitatum. Æger autem ſymptomatis adeo funeſtis citiſſimè attritus (*c*) triduo hoc Stadium emetitur, & nono vel decimo Morbi die (*Petechiis* atque *Maculis* lividis aut nigris hic illic in Cute ſubortis fatalem eventum præſagientibus) inter Hæmorrhagias immanes purpuream animam efflat; vel ubi ex hoc periculo evaſerit [quod (*d*) ope *Veſicatoriorum* frequentium opportunè applicatorum, atque *Alexipharmacorum* generoſiſſimorum cum Opiatis commixtorum & ſæpius exhibitorum haud ratò contigiſſe memini) ærumnoſis atque diris Symptomatis præſertim in genere nervoſo dim male multatus vix, aut nevix ante viceſimum Morbi die hocce ultimum Stadium decurrere potis eſt. Vires enim ad Venenum adeò exitiale intus cohibitum haud citius edomandum & concoquendum Spiritibus ſuppetunt quomodocunque arte Medica ſuffulgiantur, expandantur & corroborentur. (*e*) Nonnunquam autem [quod bis terve mihi contigit obſervaſſe] ex Veneni adeo deleterii reliquis, hujuſmodi Ægrotantes vel ad quadrageſimum uſque diem Appetitu privantur, alumbes redduntur, atque Calore Hectico afficiuntur, & poſt ſolennes Humorum & Sanguinis evacuationes peractas, tandem funeſta *Clavicularum*, *Maxillæ*, vel *Tibiarum* Sphacelo inexſpectatò ſuborto interempti ſupremum diem miſere oppetunt. Adeo intensè deleterium hoc Venenum diu intus cohibitum ſuam indolem demum prodit, atque adeo ſemper ſuſpectam jure merito habere licet *anorexia* atque Hecticum Calorem Variolis deciduis ſuperſtitem!

(*f*) Denique *Variolæ* ipſæ *Diſcretæ*, in quarum Interſtitiis *Veſiculæ Miliares*, *Petechiæ*, *Maculæ nigræ* vel *lividæ* una cum prima Variolarum eruptione efflorescunt & pravam Morbi indolem produnt; (iſtiuſmodi (*g*) enim Variolæ ſæpius concurrunt) iſtæ, inquam, ſi quæ aliæ, non minùs peculiari modo declinant quam antea maturabantur. Quomodocunque enim exanthemata ſeſe habeant, nimirum ſive *b* more variolarum Benignarum intra triduum in pus murentur, ſive (ut ſæpius) deprimantur & langueant, atque ſerius matureſcant, Febris *K* à Veneno deleterio Spiritus intus peſſundante accenſa uno tenore per ſingula Stadia Morbum comitari ſolet, atque cum *Deliriis*, *Vigiliis* pertinacibus, *Deliquiis* frequentibus, *Pulſu debili & celeri*, *Alvo lubrica*, *Sudoribus colliquativis*, &c. conjungi; unde exanthematum maturationi minus jam fidendum eſt, ſiquidem nonnunquam hoc modo decumbentes in media ipſa Variolarum maturatione, neminima quidem Exanthematum declinatione præcedente, ſed puſtulis adhuc vigentibus & turgentibus à Veneno deleterio intus deliteſcente, Spaſmis, *l* Deliquiis, vel Comate profundo inexpectato correpti derepente fatis cedunt. Ubi autem Morbus poſt Stadium Maturationis diutius & ærumnoſius protenſum, *petechiis*, *Veſiculis*, cæteriſque id genus Malignitatis notis vi Naturæ vel Artis jam ſublatis, Declinationis Stadium ingreſſus eſt, tantum abeſt ut Æger ex-

peri-

a vide hiſt. 35. 59. 60. *&c.* *b vide Hiſt.* 32. 33. *&c.* *c vide hiſt.* 4. *&c.*
d vide hiſtor. 32. 33. 59. 60. 6. 63. *e vide hiſt.* 59. 60. *&c.* *f Declinatio variolarum Malignarum Diſcretarum.* *g vide hiſtor.* 29. 30. 31. 47. *&c.* *h vide hiſt.* 39. 31.
i vide hiſtor. 29. *K vide hiſt* 29. 30. 31. *l vide hiſtor.* 30.

periculo evaſerit, ut jam à veneni deleterii reliquis, frequentibus Deliquiis Deliriis, &c. tenetur, & per plures dies in maximo diſcrimine verſetur, donec [*a*] *Parotidibus* [quod ſemel eveniſſe memini] vel aliquo alio modo id Veneni quod reliquum eſt ſubactum prorſus eliminetur.

Ex Hiſtoria hujuſce Stadii è rei natura petita atque graphicè deſcripta facilè admodum quivis in Medicina vel mediocriter verſatus Signa *Diagnoſtica* & *Prognoſtica* in hoc Stadio ritè proferre, *Indicationes* Curativas veras elicere, & *Methodum medendi* certam pro ratione diverſæ Morbi indolis ſtabilire poteſt. Atque hoc penſum lubentiſſimè jam aggredior.

[*b*] *Variolæ Benignæ* & *Regulares* (quæ cæterarum norma in omni Stadio ritè cenſendæ ſunt) ſicut tertio Morbi die erumpere, & ſexto maturari; ita jam pure maturato turgidæ [*c*] non declinare incipiunt, Scabie ſubflava primò obductæ, atq; demùm die ſaltem duodecimo, pure inſpiſſato, in tubercula arida & ſubfuſca ſenſim mutantur, nec Febris accenditur recidiva, vel quodvis ærumnoſum Symptoma aliquod ex his Stadiis comitatus vel ſequitur. Quid; quod veneno in Secundo è Spirituum ſinu Criſi perfecta eliminato nihil reſtat quod Naturam ad prælium recens inſtaurandum denuò irritet, vel quocunque modo functiones perturbet, unde Patiens in hoc ſtadio ultimo *apiretos* jacet, optima valetudine atque appetitu integro utens, nullo morboſo affectu ex reliquiis Veneni oriundo poſthac plectendus.

d Variolas equidem, quas ob luctam Spirituum & Veneni poſt Criſin peractam propemodùm æqualem *Medias* appellare ſoleo, modò Natura demùm in media Exanthematum maturatione Venenum illud per glandulas Salivales, Renes vel quamcunque aliam portam convenientem fortiter propulſando victoriam integram reportaverit, & puſtulæ ante declinationem pure legitimo refertæ turgeant, haud adeò facile eſt à Benignis ipſis ante memoratis in hoc ultimo ſtadio certis Criteriis diſcernere. Quid; quod hæ ipſæ Variolæ, Veneno in præcedente Maturationis ſtadio, viribus Spirituum expanſis, vel Artis ſuppetiis tandem manſuefacto & prorſus eliminato, unde Spiritus non amplius laceſſiti vigore native reduce potiuntur benignam admodùm naturam induunt, atque eo nomine jam more Regularium Variolarum (*e*) declinat, primo momento flaveſcentes, atque dein poſt triduum in tubercula cineritia vel ſubnigra concreſcentes, ſine Febre recidiva, vel quovis ærumnoſo Symptomate conjuncto. Atque ſanè hæ Variolæ nequaquam à Benignis differunt, niſi quòd ſeriùs nempe 13. vel 14. Morbi die primùm declinare animadvertuntur, ob pares enim Spirituum & Veneni vires ineunte maturatione (*f*) tertium Stadium longè ultra triduum protendi ſolet, atque Exanthemata inde diu languida & depreſſa ægrè admodum, priuſquam Ptyaliſmo vel aliquo alio modo Venenum exterminatum fuerit, pure turgeſcere & maturari incipiunt; ex tunc autem Benignarum naturam induentes, eventum blandum & ſalutarem ſortiuntur.

[*g*] Ubi autem res, lite in præcedente Criſi non integrè dirempta, jam quaſi in æquilibrio pendeant, unde Natura languida, atq; adhuc veneni minus ſubacti reliquiis quadantenùs obſeſſa haud valeat eas fortiter per glandulas Cutaneas propulſare, atque inde ſuccedaneas vias Glandularum Salivalium vel Renum patentiores ſollicitet: Si forte (inquam) Spiritus jam ob errorem in Regimine cõmiſſum, Remediorum defectum vel infauſtum quodvis Accidens aut Symptomata in media maturatione ſubortum manus dare cogantur, atque Variolæ hæ *Mediæ* inde

a Vide hiſtor. 29. b Diagnoſis Variolarum Benignarum in hoc Stadio. c Vide hiſtor. 3. d Variolarum Mediarum proximè ad Benignas accedentium Diagnoſis in hoc Stadio. e Vide hiſtor. 20. &c. f Vide hiſtor. 5, 6, 12, 17, 49. g Diagnoſis Variolarum Mediarum proximè ad Malignas accedentium.

mecia maturatione ſubortum manus dare cogantur, atque Variolæ hæ *Mediæ* inde, priuſqvam pure legitimo turgeant, languidę & ſemiplenæ [Stadio ultimo jam derepente initio] exareſcere & ſcabie nigra obduci incipiant, facilè admodum quivis in hoc Stadio certis Criteriis quæ pravam Morbi indolem produnt, à Benignis & Regularibus eas dignoſcere poteſt, nempe, *Primo*, Spiritus [*a*] fermento recrudeſcente jam ſuperati atque debilitati, vigore, quo antea potiebantur, per ductas Salivales, Renes, vel Artus Venenum propellere & perſequi nequeant: unde *ptyaliſmus* (variolis perfectam maturationem nequaquam hactenus aſſecutis) *urinæ profluvium* derepente declinare, Intumeſcentia Capitis, faciei & Artuum minui atque inde, Oculi priùs occluſi ſponte aperiri incipiunt. *Secundò* ſpiritus hoc pacto veneno intus cohibito obſeſſi & irretiti, non poſſunt non ruſſus luctare, atque certamen recens inſtaurare; unde *(b) Febris* illico revireſcit cum vel ſine evidenti Horrore, quæ ut ut primum benigna & *Synochis* periodicis nimirum exacerbationibus & remiſſionibus inſignita ſit, ob vires Veneni in præcedentibus Stadii ex parte fractas, citiſſimè tamen in *Synochon* mali moris mutatur; deliriis, vigiliis, & diriſſimorum ac funeſtiſſimorum ſymptomatum Satellitio ſtipatam. *Tertio* [*c*] Exanthemate in facie jam ſubitò incruſtata, ſubfuſco vel, pro Veneni deleterii & Sphacelationis inde ortæ gradu, nigro colore in apicibus inficiuntur, cohærent, atque in continuatam Scabiem coeunt; atque hæcce Scabies ubi ſpiritus planè ſiderati nihil omnino moliuntur, illicò exareſcit, ptyaliſmus etiam ob eandem rationem prorsùs deficit, & ſtrangulatione ſuffocativa peſſima omine excipitur. Ubi autem aliquid roboris ad venenum adhuc per exanthemata, ductus Salivales, vel Artus extremos propellendum ſpiritus ſuppetit, ſcabies diu pure ſcatens decidit & renaſcitur, phlegma viſcidum copioſe ſed ægrè & non ſine Suffocationis periculo è Tonſillis excreatione rejicitur, atque Intumeſcentia partium extremarum non adeò præpropere declinat: Exanthemate interea in trunco & artubus diſcreta, & flaccida, vel Scabie nigra obducta, illico exareſcunt, vel ſaltem ad plures dies, pure minus laudabili ſemiplena manent priuſquam (*d*) Scabie obducantur. *Quartò*, Ob eandem rationem hujus Morbi ſtadii duratio incerta eſt & ſæpius longè ultra ſolenne triduum protrahitur: licet enim ubi Febris mali moris ob vires veneni recrudeſcentis deleterias revireſcat, Exanthematis ubique derepente exareſcentibus, atque Spiritibus Venenum excutere non amplius molientibus; Æger funeſtiſſimis ſymptomatis attritus intra triduum ut plurimùm ſupremum diem claudat. Ubi autem viribus veneni magis fractis [ut ſæpè fit] febris *Synochos* typum ſervet & ſpes reconvaleſcentiæ effulgeat, haud raro hocce Stadium exanthematis interea vix incruſtatis, aut ſi Scabie obducatur, adhuc tamen ſanioſis ad ſex, decem, duodecim dies, cum ærumnoſa & penè ſuffocativa Phlegmatis viſcidi Expectoratione conjunctum protrahitur, donec ſpiritibus expanſis Venenum edometur, & putrida hæcce Febris demum *(e)* Hectico calore *aporexia* excipiatur, eouſque durante donec reliquæ Veneni ex parte prius ſubacti quaſi criticè per *Furunculos* vel alium aliquem modum penitus exterminentur, niſi *Cortice Peruviano* vel alia aliqua antidoto quæ venenum ocyus ſubigere par ſit, duratio hujus Stadii arte contrahatur.

In *Malignis* autem *Variolis*, quæcunque eæ fuerint, ſive *Confluentes* ſive *Cohærentes* vel quidem ipſæ *Diſcretæ*, Diagnoſis magis certa eſt & indubitata: Morbus enim ipſe pravam ſuam indolem certiſſimis Criteriis palam prodit. Quin enim Spiritus in prædedenti Stadio

plane

[a] *Vide hiſtor.* 21. 24. 33. 54. 55. 62. 63. *etc.*
(b) *Vide hiſtor.* 21. *jam memoratam.* (c) *Vide hiſtor. jam memoratas.*
(d) *Vide hiſtor. ante memoratas* (e) *vide hiſtor.* 28. 63. *etc.*

plané fracti erant & fugati, *Primò* Febris. (*a*) quæ jam non poteſt non eſſe mali moris, ſine quavis Intermiſſione vel Remiſſionem unum tenorem à Criſi ipſa funeſta peracta perpetim ſervans, Pulſu celeri & debili, Linguæ ariditate, Jactatione inquieta dignoſcitur; & à vigiliis, deliriis, ſubſultibus tendinum cæteriſque vaſillantis & triumphatæ naturæ ſymptomatis jam ſubortis plurimùm indies augetur & evehitur. *Secundo* (*b*) *Variolæ*, *Confluentes* vel quidem *Cohærentes* intensè Malignæ ne minimam Maturationem aſſequi valent, unde Efflorescentia ab ipſa Eruptione completa (Variolis 5. aut 6. die ultimum ſuum ſtadium intrantibus] illico declinat, cuticula ubique pergamenæ ad inſtar albeſcente, atq; exanthematis ubi intrunco vel artubus quadantenùs Diſcreta fuerint, quin & eorum inſertitiis quaſi ex ſtrangulatione vel Spirituum influorum defectu ubique lividescentibus. *Tertio* Utut levi [*c*] Ptyaliſmo & Labiorum intumeſcentia, aut moleſta Micturitione, Natura jam incaſſum Glandulas Salivales vel Renales ſollicitare videatur, nequaquam tamen per haſce portas hoſtem adeo eliminare potis eſt, ut inſtantem machinæ ruinam antevertat. Atque inde *Quartò* Craſi humorum a Veneno adeo exitiali intus cohibito penitus everſa atque influorem peſtilentialem adacta, [*d*] *Hæmorrhagiæ* immenſæ, *Petechiæ*, *Maculæ purpureæ & nigræ* in Cuticula efflorescentis unà cum cæteris Veneni peſtiferi diriſſimis indiciis ſubortæ deterrimam atque maximè exitioſam Morbi indolem evidentiſſimè demonſtrant. Hinc fit denique quod Duratio (*e*) hujus Stadii ſit admodum incerta, utut enim longè major pars Ægrotantium ſymptomatis adeo atrocibus intra triduum, octavo ſc. vel nono die trucidetur. Qui tamen (*f*) ex hoc Stadio evaſuri ſunt, ſæviſſimis ſymptomatis diu male multari, rarò ante viceſimum diem hocce ſtadium penitus emittuntur, & aliquid [ut ante innuimus] poſtquam ſingula ſtadia peragraſſe viſi ſunt, à veneno intus cohibito, Hectico calore & *aporexia* fatigati, demum triceſimo vel quadrageſimo die Carie oſſium tentati, fatis cedere coguntur.

(*g*) Iſtæ autem Malignæ Variolæ ſive Cohærentes, ſive admodum Frequentes, quæ ob vires Spirituum non adeo penitus à veneno ſideratas, adjuvante aliquamdiu Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ vel Extremorum Intumeſcentia, ad tempus aliquantulùm matureſcunt, quo nomine proprius ad Mediis accedunt? Hæ inquam ab illis dignoſcuntur potiſſimùm Febre, quæ neq; ut in Mediis poſt Criſin vel intermittit vel remittit, verum (*h*) uno tenore jugiter perſeverans non obſtante aliquali Exanthematum Maturatione, Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, aut Artuum Intumeſcentia per totum Stadium protenditur. Quidi quod Spiritus pro ratione virium ſuperſtitum Venenum exterminare quocunq; modo jugiter contendunt, ſuperati autem & ex parte ſaltem enecati virus ſatis valide excutere nequeunt, unde eo adhuc irretiti & oppreſſi non poſſunt non (impari licet robore) hoſtem perpetuo adoriri, atque inde Febris quæ in *Mediis Variolis* ſaltem durante Maturatione intermittere ſolet, jam quadantenùs mali moris uno tenore à primo Morbi inſultu perſeverat. Secundo, Cùm autem ſanis ſit hic naturæ conatus, demùm in ultimo Stadio) quod non jam à Criſi peracta ut præcedentibus. Variolis Malignis verùm a Declinatione Variolarum, Ptyaliſmi, &ci. nire cenſendum eſt) derepente & præpoperè deficiat. Febris huc uſq; protenſa & Veneno intus ubique cohibito

[a] *Diagnoſis Variolarum malignarum in hoc Stadio, ſpeciatim Confluentium, & Coherentium ad malignas prope accedentium.* (b) *Vide hiſtor* 36. 37. 38. 39. 40. 41. 29. 30. 31. 32. (c] *vide hiſtor. jam memoratas.* (d) *vide hiſtor. jam memoratas.* (e) *vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 40. 41. [f] *Vide Hiſtor.* 59. 60. 61. 62. (g) *Variolarum Cohærentium & admodum frequentium proprius ad Mediis accedentium Diagnoſis in hoc Stadio.* (h) *vide Hiſt.* 14. 21. 23. 27. 32. 36. &c.

to magis deleteria facta, *a* Vigiliis, deliriis, cæteriſque Symptomatis auctis intenditur. Tertiò *b* Exanthemata flaccida & pure minimè referta ubiq; Scabie nigra obduci incipiunt, *Petechiis* aut *Veſiculis* miliaribus, Veneni potentioris indiciis, in Variolarum interſtitiis nonnunquam jam primum ſeſe in conſpectum dantibus. Denique *c* incertus admodum durationis hujus Stadii terminus eſt, in iis enim, qui poſt brevem Exanthematum Maturationem diriſſimis jam Symptomatis attriti nono vel decimo Morbi die fatis cedunt, hoc Stadium ultra bidnum non excurrit. In cæteris autem quotquot Scabie ſanioſa & purulenta, atque diuturna Phlegmatis glutinoſi Exſcreatione penè ſuffocativa, cæteriſque iſtiuſmodi ſymptomatis ærumnoſis diu multati demum ſubſidiis artis vel naturæ ſanantur, rarò admodum ante 17. vel 18. Morbi diem, qui Declinationis octavus vel nonus eſt, finitus, & Febris penitus exſtinguitur.

d Denique, neque deſiderantur certiſſima Criteria, quibus *Diſcretarum Variolarum* in hoc Stadio prava indoles dignoſci poſſit; eaque (quod in cæteris mali moris Variolis antea obſervavimus) è triplici fonte potiſſimum petenda ſunt, Febre nimirum comitante, ſymptomatis peculiaribus jam ſuboriri ſolitis, atq; duratione ſtadii protenſiore. Diffitendum quidem non eſt hoc eſſe huic Variolarum ſpeciei peculiare, quod ad Stadium Declinationis haud rarò minimè perveniant: iis enim laborantes nonnunquam ſub initium Maturationis Exanthematis turgeſcentibus, ob deleteriam Veneni indolem Petechiis & Veſiculis Miliaribus notati, Comate, Spaſmis, Vigiliis & Deliriis pertinacibus, vel alio aliquo funeſto Symptomate derepente correpti, *e* ineſpectato animam efflant, Ubi autem iſtæ Variolæ ope Artis vel Naturæ aliqualem maturationem, ægre licet, aſſequuntur, ‖ in hoc Stadio una cum Petechiis cæteriſque Malignitatis evidentibus indiciis declinare incipiunt, & in hoc Stadio à Benignis diſtinguntur. Primò *f* Præſenti Febre, quæ cum hiſce Variolis & cæteris quibuſcunque Malignis in omnibus Morbi Stadiis conjungitur, & jam plurimùm exacerbatur. Secundò *g* Deliquiis frequenter recurrentibus. Sudoribus immenſis, Fluxu alvi immodico, cæteriſque Colliquationis Symptomatis & denique protenſa huius Stadii duratione, quod rariſſimè intra ſex dierum Spatium finitur, nec Ægrotans *apyrexia* potitur, donec Venenum per *Paretides* vel alium aliquem modum integrè eliminatum eſt.

Prognoſin quod attinet in genere, Primò Eventus hujus Morbi vel fauſtus vel funeſtus, generaliter loquendo, potiſſimum huic Stadio reſervatur: exceptis enim Variolis mali moris *Diſcretis* laborantibus, rarò admodum quiſpiam niſi in Declinationis ſtadio hoc Morbo interimitur: Variolæ enim ipſæ *Confluentes*, quæ Ægrotantem ſæpiſſimè ſexto vel ſeptimo Morbi die è vivis tollunt, eodem die naſcuntur, exareſcere & declinare incipiunt. Secundò, Quæcunque primo Invaſionis momento fuerit Morbi indoles, benigna nimirum vel maligna, in hoc ultimo ſtadio pro ratione præſentis Morbi indolis eventum aſſequitur. Fauſtum nempe ubi veneno manſuefacto Morbus jam demum benignam induerit; Funeſtum ubi pravam & deleteriam; Ancipitem & dubium ubi Mediam.

Prognoſtica autem inſuper magis ſpecialia multo uſu comprobata in junioribus & minus exercitatorum gratiam proferre non nocebit 1. Declinatio Morbi cum *b apyrexia* & Appetitu reſtituto conjuncta optimè ſignificat, venenum nimirum jam integrè eſſe curatum & eliminatum; è contra *i Febris* Morbi declinationem excipiens vel concomitans malè, venenum nempe, ſaltem ex parte intus cohibitum eſſe, unde vita Ægrotantis

vel

a Vid. hiſt. jam memoratas. *b vide hiſt. jam memoratas.* *c vid hiſt. jam memoratas.*
d Diſcretarum variolarum Malignarum diagnoſis in hoc ſtadio. *e vide hiſt.* 30.
f vide hiſt. 29. *g vide hiſt.* 29. *h vide hiſt.* 3. *i vide hiſt.* 62. 63. 24. &c.

vel in præſens diſcrimen adducitur, vel Morboſis affectibus poſt ſuppullulaturis obnoxia redditur. 2. Pro ratione *Febris* atque ſymptomatum eam comitantium diverſa, *a* Ægrotanti plus minuſve periculi intentatur. 3. *Febris* uno tenore à primo inſultu Morbum in ſingulis ejus ſtadiis concomitans, atque jam demum in Declinatione evecta & exacerbata peſſimam Morbi indolem palam prodit, atque eventum ſæpiſſime funeſtum denunciat. 4. *Febris* quæ durante Exanthematum maturatione intermittit vel remittit, ut ut jam denuo recrudeſcat, tamen ob vires veneni in Stadiis præcedentibus ex parte fractas *Synochis* (*b*) eſt ut plurimum atque Benigna; ideoque præſagium non valde funeſtum miniſtrat, præſertim ſi *Corticis Peruv.* juſta quantitas (cujus Efficacia non minor eſt in hac quam in alia quacunque *Synochi*) opportune exhibeatur. 5. Hæc ipſiſſima Febris in malignam & funeſtam diriſſimorum ſymptomatum ſatellitio *c* ſtipatam facillime & ſæpiſſime degenerat, modò ante tertium Paroxyſmum non tollatur. 6. Cum primum *Febris* hoc ſtadio *d* exulat, res Ægrotantis in vado ſunt, quomodocunque Exanthemata atque cæteræ circumſtantiæ ſeſe habeant: Febre autem perſtante, temere & ſecure cæteris ſignis nequaquam fidendum eſt. 7. *Petechiæ ſeu Veſiculæ*, *Miliares* in hoc Stadio efflorescentes qualitercunque cætera ſe habeant, venenum jam demum in gradum exitialem evectum ſubindicando, funeſtum eventum atroci aliquo ſymptomate mox inopinato introducendum denunciant. 8. *Deliria*, *f Vigiliæ* pertinaces, *Subſultus tendinum*, aliaque id genus vacillantium Spirituum dira ſymptomata pejus in hoc quam in præcedentibus ſtadiis omen exhibent, & omnes fere hiſce ſymptomatis jam oppreſſi *g* pereunt. 9. *Hæmorrhagiæ* immanes, *Maculæ* nigræ & *Miſturitio* in hoc Stadio Morbum exitialem denunciant; pauciſſimi enim aut nulli hoc modo affecti reconvaleſcunt. 10. *Fluxus h Alvi*, *Sudores Colliquativi* & *Deliquia* frequenter recurrentia, venenum intus cohibitum & jam Spiritus peſſundans ſubindicando (ut ut cæteræ circumſtantiæ adblandiantur) res Ægrotantis haudquaquam eſſe in vado monſtrant. 11. Anheloſa *i* reſpiratio, Deglutitio impedita, & vibratio Arteriarum debilis ac vacillans mortem præ foribus eſſe denunciant. Ab *K anorexia Calore hectico & Tuſſi* hoc Stadium excipientibus, *Cariem Oſſium*, *Phthiſin* acutam & funeſtam, vel grandem alioquem alium morboſum affectum ſubſecuturum præſagire, licet, modò ſubſidiis Artis vel Naturæ venenum intus cohibitum *Furunculis* frequentibus, *Parotidibus* vel alio aliquo modo non fuerit tempeſtive protruſum. 13. Faciei *l* & Artuum *Detumeſcentia*, vel *Salivationis Suppreſſio* ante completam Exanthematum maturationem derepente contingens (quamvis diu prius duraverat) modo ille defectus *Profluvio Urinæ* inſolito non fuerit ſuppletus, venenum ex parte intus cohibitum indicando Febrem illico redituram eſſe præmonſtrant cujus eventus inde anceps futurus eſt: e contra vero *m* Salivatio jam poſtliminio redux, ut ut ob Phlegmatis viſciditatem ærumnoſa ſit, perſtans extremorum Intumeſcentia, & inſolitum Urinæ profluvium, modo cum forti Arteriarum vibratione conjungantur, Medico animos addunt, utcunque cætera ſymptomatum malum eventum minentur ſiquidem vigor Spirituum adhuc hoſtem eliminare manifeſto nititur. 14. [*n*] variolæ pure laudabili ubique prius turgidæ, lege Naturæ jam ſponte declinantes optime ſignificant, vires nimirum veneni prorſus eſſe ſuba-

a *Vide hiſt.* 21. 22. 35. 29. 32. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 62. b *Vide hiſt.* 24. 25. 26. 27. 46. 63. *&c.* c *Vide hiſt.* 46. *&c.* d *Vide hiſtor.* 21. *&c.* e *Vide hiſtor.* 32. 35. *&c.* f *Vide hiſtor.* 30. 45. 46. 62. g *Vide hiſtor.* 36. 37. 38. 39. 40. 41. *&c.* h *Vide hiſtor.* 29. *&c.* i *Vide hiſtor.* 62. *&c.* k *Vide hiſtor.* 59. 60. 61. 28. 29. 63. l *vide hiſtor.* 21. 24. 27. 35. 37. 43. 54. 55. 62. 63. *&c.*
m *vide hiſtor.* 35. 63. 19. *&c.* n *vide hiſtor.* 3.

subactas : & contra Variolæ sine quavis maturatione præcedenti præmaturè a sexto vel septimo Morbi die exarescentes pessimè, Venenum nempe penitus intus cohiberi atque Spiritus inde pessundari, unde Febris mali moris & superatu admodum difficilis pessimo omine non potest non insequi. 15. b Variolæ autem quæ post maturationem minus perfectam flaccidæ & semiplenæ, Lympha pellucida potius quam pure dissente, malè ominantur Veneno adhuc inconcocto, & non penitus protruso. Ex accidenti enim infausto, aut Spirituum in Veneno propulsando defectu præmaturè declinant, unde Febris recidiva, cujus dubius eventus est, suboritur: Quo autem plus minusve Exanthemata ante incrustationem turgeant, & quo magis minusve Lympha in iis secreta in Pus vertitur, eò Febris recidiva indolem magis benignam vel malignam induit, & eventus magis minusve a dubius vel salutaris est. 16. Variolæ, quæ inter declinandam pure laudabili jam concrescente, in Tubercula abeunt, optime præsagiunt. Quæ autem Scabie sessili & adhærenti obducuntur, pejus; quippe ob Spirituum languorem & defectum, Lympha saniosa & non concrescibili potius quàm pure, si quidem ullo omnino humore referte sint 17. *Scabies* diu pure sanioso scatens, atque inde sæpius decidens & renascens, meliorem sortitur eventum, quam ea quæ derepente exarescit; vires enim Spirituum, & aliqualem Veneni expulsionem per Exanthemata incrustata arguit. 18. c Hæc autem *Scabies* saniosa & purulenta mille ærumnas Ægrotanti adfert, atque demum in Scabiem tenuem, & diuturnam sæpiusque renascentem desinens, faciem nitore suo maxime spoliat, nisi arte præveniatur. f 19. *Scabies* flava, quæ præcedentem Veneni concoctionem monstrat, optime significat: Nigra autem vel subnigra deleteriam Veneni intus cohibiti indolem prodens, vitam Ægrotantis in præsens discrimen adductam esse arguit, & affectus exitiosos posthac inde sub orituros præsagit. 20. Exanthemata declinantia quæ seriùs & ægriùs. g incrustantur, & non nisi post plures dies Scabie b obducuntur, languorem Spirituum produnt, & inde eventum ancipitem saltem præsagiunt: quo enim diutius ultra triduum hoc stadium protenditur, eo saltem à norma Benignarum, & Regularium Variolarum deflectitur, utut Natura jam nonnunquam cunctando rem restituat; & quo longius ultra triduum in Variolis mali moris hocce ultimum Stadium protenditur; eo spes major affulgeat.

Indicationes Curativæ in hoc stadio ferme i eædem sunt ac in præcedenti; nempe integra (quantum fieri possit) reliquiarum veneni Febrilis, quas præcedentibus Stadiis minus subactas esse contigerit, abolitio & exterminatio: atque deinde Correctio Symptomatum à veneno activo jam suborto rum, & Prophylaxis morbosorum illorum affectuum, quos delitescentia ejus minus subacta semina, posthac proferre possunt.

Atque eo nomine variolarum Benignarum, earumque quæ prope ad Benignas accedunt in hoc stadio, quod curationem spectat, eadem plane est ratio. Cum enim venenatum fermentum in utriusque penitus subactum fuerit, in istis nempe uno impetu, Critica exanthematum eruptione, in His autem sensim Crisi quasi fera & secundiata, salivatione sc. interveniente sive quovis alio modo, unde & hæ illæ pure cocto turgidæ jam demum Scabie subflava obductæ pariter declinat, sine Febre recidiva, vel quovis ærumnoso simptomate, Appetitu insuper integre redeunte. Unde non est quod Morbosus quivis affectus inde suppullulaturus rite metuatur. Quocirca durum & iniquum videtur Patientem sive his sive illis variolis laborantem, Pharmacis quibusvis officiose & absque evidenti Indicatione adhibitis ple-

a *Vide hist.* 36. 37. 38. 39. 40. &c. b *Vid. hist.* 21. 23. 24. 27. 35. 45. 46. 52. 54. 55.
c *Vide hist.* 22. 25. 32. 33. 36. 63. d *vid. Hist.* 21. 63. e *vide hist.* 21. 63. &c.
f *vide hist.* 22. 63. g *vide hist.* 21 62. h Indicatione. i *vide hist.* 3. 20.

plectere & lacessere. Satius est ut Medicus, quem decet semper & ubique mandata sua ad rationis normam dirixere, [a] rem totam jam Naturæ intactam relinquat: modo Humorum effœtorum colluviem seu sordium Morbi crassiorum intus stabulantium, Stadio hoc finito, *Cathartici* solemnibus [quorum Formulas & Canones in proprio loco subjiciemus, per alvum deturbare non negligat: ne habitus Corporis inde infarctus prægrandi alicui morboso affectui Chronico ansam præbeat, atque interea parcam & tenuem diætæ rationem imperet, ne ex victu pleno, labes aliqua cum Humoribus nondum deputatis communicetur, & Phlogosis inde in iis excitetur.

b At verò, in Maligais quibuscunque variolis, atque in his quæ proximè ad eas accedunt, ubi vel Febris uno tenore à primo insultu jugiter perseverat, & Symptomatis ingravescentibus exalcatur; vel Recidiva post intermissionem vel Remissionem notabilem recurrit, & ex parte saltem intus cohibitum, vigiliis, Deliriis, cæterisque id genus Symptomatis sese prodat, res secus se habet. Quapropter, veneno jam collectis viribus & maximo impetu Spiritus aggrediente & subitam machinæ ruinam intentante, Medicum oportet in hoc articulo sedulò & incunctanter à partibus Naturæ stare, hostisque insultibus assiduo, opportuno & repetito usu *Corticis peruv. vesicatoriorum*, *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* generosissimorum, pro ratione febris & Symptomatum præsentium diversa, atque Indicationibus evidentibus inde subortis, fortiter resistere. Atque equidem ipse *Cl. Sydenhamius* strenuus frigidi regiminis patronus & propugnator, saltem in hoc stadio, *Alexipharmaca* & vinum generosissimum multo usu doctus concedit. Quo pacto autem hæcce remedia pro diversa febris & Symptomatum coniunctorum indole, adhibere & methodice disponere oporteat, jam restat dicendum.

Ubi viribus veneni, durante Exanthematum maturatione, Ptyalismo vel quovis alio modo ex parte fractis, licet non penitus deletis, atque inde usque ad Stadium Declinationis intus cohibitis & revirescentibus, febris recidiva indolem induerit benignam Periodicis exacerbationibus & remissionibus sese alternatim excipientibus (quem tipum in *variolis Mediis prope ad malignas accedentibus* fere semper observare licet) Curatio nulla methodo aut Remedio certiùs an felicius absolvitur, quàm celebri Antidoto, *cortice* sc. *peruviano*, qui reliquias veneni subigendo, ut in cæteris quibuscunq; *Synochesi* certandi ansam tollit, atq; inde luctam febrilem derepente componit: unde Aegrotans post biduum vel triduum *apyretos* factus illico sine quovis ærumnoso symptomate subsequente reconvalescit; cùm quidem omnes aliæ methodi sine regula certa excogitatæ vel Empyricæ & perniciosæ, vel saltem dubiæ & incertæ usu reperiantur; sive enim jam iuxta quorundam sententiam *c* frigido regimine, venæsectione, vomitione vel purgatione febrem tollere molieris, Spiritus lacessendo, & dissipando venenum ad funestum gradum illico evehes; *d* sin Spiritus *Alexipharmacis* & *vesicatoriis* exigendo, eorumque motus efferatos & inordinatos *Opiatis* compescendo scopum assequi contendas, methodum fallacem certæ & comprobatæ antepones, & eventum ancipitem, curationemque difficilem ac longam reddes. *Canones* autem *corticis* feliciter administrandi multo usu comprobatos hic loci subiicere non pigebit. *e Primo* Usum Herculeæ huius Antidoti auspicari ab opportuna eius exhibitione apprime oportet, nimirùm, cum prima Remissione febris indolem suam benignam prodat, vel saltem *f* ante tertium accessum, cùm abhinc hæcce febris, adauctis funestis omnibus Sym-

a *vid. hist. 3. 5. 6. 7. 8. 10. 17. 20. &c.* b *Curatio variolarum malignarum, & Medicamentum ad Malignas prope accedentium in hoc Stadio.* c *vide Hist. 22. 23. 24. 25. 63. &c.* d *vide hist. 46. 63.* e *vid. hist. memoratas.* f *De modo utendi cortice peruv.* g *vide histor. 63.*

Symptomatis, *a* in *Synochon* malignam degenerare mirum in modum apta nata sit: à quo tempore Spiritus debilitati & siderati nequeunt ampliùs Antidoti vires evolvere & in actum ducere; Quo citiùs igitur, Morbo Declinationis stadium ingresso, hocce Pharmacum ministretur, eò salubriùs. *Secundò*, In Paroxysmorum *b* intervallis cum Ventriculi fermentum activo Veneno minimè inficiatur, quo Pharmacum adeò ingratum facilius retineatur, atque retentum citius in actum ducatur, *cortice* ministrare oportet, atque repetere tertia vel quarta quaque hora in formam Ægrotanti maximè gratam concinnatum. *Tertiò*, In *c* hujus Antidoti usu perstandum est, donec febriles Paroxysmi penitus tollantur, cùm nonnunquam Variolosa hæcce Febris *cort. peruv.* ægriùs fugetur, quàm quævis altera *Synochis* Deniq; ubi Vigiliæ, Deliria, subsultus tendinum, cæteraq; id genus dira symptomata cum Febre durante accessu (quod non insolens est) conjuncta Spirituum debilitatem summam produnt, & Febrem proximè ad Malignam accedere monstrant, tùm ad *d* spiritus erigendos, cùm ad efferatos eorum motus compescendos *Vesicatoria* frequentia applicare, atque insuper paulò ante accessum *Alexipharmaca* cum *Opiatis* mixta exhibere, atq; *Julepia Cardiaca*, *Perlata* sæpiùs in Paroxysmo pitissanda propinare apprimè convenit. Hoc pacto plurimos, quorum exempla aliquot mox proferam, brevi spatio à Morbo liberatos atque ab Orci faucibus ereptos vidi; methodum autem quamcunque aliam dubiam saltem ac incertam semper expertus sum. Formula hujus methodi esto quæ sequitur, ℞. *Theriac. Andromach pulv. e Chel. Cancr. comp.* aa ʒß. ʒi. ʒß. *laudan. liquid. Helmont.* gut. xx xv. x. v. *Syrup. Caryoph. q. s.* M. F. *Bolus* sumendus paulò ante adventum Paroxysmi expectatum, & superbibantur *cochl. ii iii. iv. julap.* sequ. & repetatur Bolus & Julapium deinceps ante unumquemque Paroxysmi accessum ℞. *Aqua Flor. Calen cerasi. nigr. cinnam. Hord.* aa. ʒiii. *Stephan. Epid. pæon. comp.* aa. ʒi. *Sacch. perlat.* ʒvi. M. F. *julap.* ℞. *Cort. peruv. elect. subtilissime pulv.* ʒi. ʒi. *gr. xv.* pro ratione ætatis, *Syrup. Caryoph. q. s.* M. F. *Bolus* quem sumat Æger solut. in Cochl. *Julap. Cordial.* declinante Paroxysmo, repetatque deinceps tertia vel quarta quaque hora durante Remissione. Applic. etiam ad Nucham & Carpos internos [si Deliria vel Vigiliæ præsente accessu urgeant] *Vesicatoria* ampla & acria.

e In *Variolis* autem verè *malignis*, sive Discretæ, vel Cohærentes, vel Confluentes fuerint, ubi venenum in ipsa Critica eruptione Spiritus adeò superaverit, ut febris *Synochi* speciem induens unum tenorem servet; & augeantur, vel de novo inducantur Vigiliæ, Deliria, vel alia quævis dira symptomata, *corticis* vires febrifugæ nequeunt ampliùs evolvi & in actum duci. In hisce igitur Variolis cùm primùm à Crisi peracta declinare cœperint, Curatio reliqua *Alexipharmacis* & *Vesicatoriis* jugiter repetitis, quæ Spiritus stimulent atque erigant, atque *Opiatis* quæ inordinatos & efferatos eorum motus coercendo deleteria symptomata inde orta corrigant, duntaxat perficienda est. Ne cramben autem bis coctam reponam, vel in Formulis Remediorum, quas ubique in stadiis præcedentibus, vel saltem in exemplis post hac proferendis reperire licet, nimius videar, methodum nostram in hoc casu quorundam Canonum cancellis comprehensam, non autem fusiori calamo descriptam adjicere lubet: *primo*, *f Alexipharmaca* jam non tantùm mitiora, uti *Theriacam*, *Diascordium*, *Mithridatium pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Confect. Alcherm. de Hiacinth. Aquam Epidem. Stephan. pæon. Comp.* in usum vocare par est, sed & *Electuar. ex Ovo*, *pulv. Rad. Serpent. Virg. Cineres Bufonum*, *Vinum* ipsum generosissimum, atq; id genus cætera; quotquot

a *vide hist.* 46. 6. *vide hist.* 22. 23. 24. 25. 63. b *vide histor. jam memoratas*,
c *vide histor.* 22. 23. 24. 25. 63. d *Curatio Variolarum vere Malignarum in hoc Stadio*, e *vide histor.* 14. 18. 21. 22. 25. 26. 27. 29. 30. 32. 33. 34. 34. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 46. 49 50. 52. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63.

di & expandendi virtute maxima pollent; non enim jam à Febre & inflammatoria Spirituum & Humorum diatheſi, verum à Veneno Spiritus obſidente & plane ſiderante vita Ægrotantis in diſcrimen adducitur: atq; certò tertius mihi uſu compertum eſt, Ægrotantes jam vel in medio mitiorum Alexipharmacorum uſu quæ Veneno ſubigendo imparia ſunt, perire ſolere, non minus quam in frigida vel alia quacunque methodo incongrua perperam ordinata, cum in ſummo diſcrimine nimis remiſſi vè agere ſemper pernicioſum ſit. *Secundò*. In Pharmacorum horum *Alexiteriorum* uſu poſt juſta ac certa intervalla repetendorum quotidie perſtare oportet, donec ſc. Veneno viribus Spirituum expanſis demũ penitus ſubacto febris prorſus exulaverit, vel ſaltem ex parte manſuefacto typum *Synochεos* obtinuerit *a Tertio*, Doſes autem horum Pharmacorum angere vel minuere par eſt pro ratione ætatis Ægrotantis, ſiquidem eorum ℈ß. in ætate infantili æquale ℈i. in puerili, vel ʒß. aut ℈ii. in juvenili vel virili inveniatur; eandem etiam eſſe *Opiatorum* proportionem duco. *Quartò*, Pro ratione gradus Veneni magis minuſve intenſi (haud enim ubique id vires ſuas prodit æquè deleterias] doſin *Alexipharmacorum* quadantenus augere vel minuere oportet, &c. ſæpius vel rarius eam repetere; jam ſcil. ubi *b Maculæ nigræ* inter Variolas confluentes efflorentes exitialem & peſtiferam Veneni indolem produnt, tertia quaque hora: *c* In Cohærentibus cum *Petechiis* vel *veſiculis Miliaribus* conjunctis, quarta: In cæteris ſexta quaque hora repetantur. *Quintò*, Cum *Alexipharmacis* inſuper quæ Spiritus erigunt, *d Opiata* [modo abſit *Comatoſus affectus*] quæ effrænes eorum motus cohibendo, Fluxum Alvi, Deliria, Vigilias, cæteraq; deleteria ſymptomata coerceant commiſcere admodum neceſſarium eſt, & ad illam quantitatem, quæcunque fuerit, ſenſim aſcendere, qua ſcopum aſſequi poſſimus *Sexto*, Ubi primùm febris hæc continua (ut nonunquam uſu venit) ſpiritibus *Alexipharmacorum* uſu expanſis, & Veneno ex parte cicurato in *Synochi* benignam exacerbationibus & remiſſionibus periodicis inſignitam immutari incipit, *corticem peruv.* ad reliquias fermenti Venenati abigendas cum *Opiatis* & *Alexipharmacis* commixtum, atque tertia vel quarta quaque hora quamdiu opus fuerit repetitum adhibere convenit. Denique *e Veſicatoriis* [uno ſcilicet ſucceſſivè poſt alterum recens applicao] ſpiritus elumbes & ſopitos per totum curſum Morbi jugiter excitare & ſtimulare admodùm neceſſarium eſt; ſine his enim Alexipharmaca generoſiſſima ne hilum valere Medicos haud latere arbitror.

f Ut ut ſymptomata in funeſta Morbi declinatione in gradum alteriorem evehantur, vix tamen alia jam videre eſt præter ea quę in morbi & apparatu & criſi occurrunt: (oppido rarò enim iſt uſmodi Variolæ ad maturitatem aliquam perveniunt) ea autem ſunt *Deliquia* frequenter recurrentia cum cita & debili Arteriarum vibratione a languore Spirituum veneno exitiali pene extinctorum, *Sudores* profuſi, *Fluxus* alvi colliquativi, & *Hemorrhagiæ* immanes a compage humorum ſoluta & tono Membranarum & Vaſorum deletęria veneni vi everſo, *Jactationes* inquietæ, *Vigiliæ* pertinaces, *Deliria* inſana & ſubſultus tendinum a motu Spirituum vacillantium & veneni œſtro percitorum & labefactatorum inordinato; *Micturitio* frequens ab inani Spaſmodico licet Naturæ conatu Venenum per Renes protrudere molientis; *Suffocationes* & *Strangulationes* partium Reſpirationi & Deglutitioni inſervientium, pariter a niſu Spirituum fruſtra per ductus Salivales hoſtem exterminare contendentium: *Spaſmi* varii hic illic in Artubus verſatiles a Spiritib. vi veneni irritativa in exploſiones adactis, atq; *Comatoſus ſtupor* a vehem. Veneno Cerebr. & Nervorum originẽ obſidente & plane opprimente. Cùm autem

a *vide hiſt. jam memoratas præſertim hiſt.* 24. 25. 26 27. 29. 32. 36. b *vide hiſt.* 36. 37 38 39. 40. 41. c *vide hiſtor. paulo ante memoratas.* d *Vide hiſtor.* 22 25. 26. 27. 3. 929. e *Vide hiſt. paulo ante memoratas.* f *Symptematum in hoc Studio Correctio.*

horum aliorumq; plurimorum id genus ſymptomatum curationem in præcedentibus Stadiis conſulto & ex profeſſo tractaverimus, non eſt quod actum agamus. Conſulat Lector Obſervationes noſtras ac de re potiſſimum in Cap. VII. & VIII. hujus *Exercitationis* graphicè deſcriptas. Hoc duntaxat hic loci adjiciendum duco, quod prout ſingula hæcce ſymptomata ob venenum jam ad gradum altiorem evectum & debilitatẽ ſpirituum in hoc morbi Stadio inde auctam magis quàm in præcedentibus ſæviant; ita remediorum quorumcunq; doſes augendæ, vel frequentius repetendæ ſunt, ut (modo fieri poſſit) ſymptomata quam citiſſimè corrigantur; In tanto enim diſcrimine omnis mora noxia eſt, ne res cunctando unquam reſtituitur. Ingenuè fateor nonnullos hiſce mali moris variolis correptos exactiſſimè ad noſtræ methodi normam tractatos in hoc morbi Stadio periiſſe, potiſſimum ubi Venenum exitiale & peſtiferum à primo ortu Spiritus plane ſidera verat, [eſt enim ob quivis minimus Morbus immedicabilis penitus reddatur.] Hoc tantùm contendo, plurimos Variolis tam confluentibus quam Cohærentibus atque Diſcretis mali moris, affectos & pro deploratis habitos; ubi nimirùm Exanthemata vix parùm vel non omnino maturabantur, ſed illico ab eruptione exaruerunt; ubi Febris uno tenore à primo inſultu perſeveravit, & cum Deliriis, Vigiliis, cæteriſque omnibus diriſſimis ſymptomatis in ſingulis Stadiis ſociata fuerit, vel ſaltem in hoc ultimo Stadio repullulaverit; & dira hæc Symptomata demùm revocaverit; ubi petechiæ, Maculæ purpureæ & nigræ, vel Veſiculæ miliares in exanthematum interſtitiis effloreſcentes indolem morbi deleteriam & exitialem prodederint; & denique ubi Micturitio frequens, Inſultus Epileptici, Stupor Comatoſus & cætera omnia funeſta ſymptomata [exceptis duntaxat *hæmorrhagiis* univerſalibus, quas quidem ſemper mortis inſtantis prænuncias duco præſagium peſſimum dederint plurimos (inquam) hujuſmodi Ægrotantes hac noſtra methodo rationi rectæ congruenti reſtitutos fuiſſe & ab Orci faucibus ereptos. Cui rei fidem faciunt Hiſtoriæ aliquot è pluribus ſelectæ, quas in Capite proximo ſincerè narraturus ſum, ubi priùs de modo Purgandi poſt hunc Herculeum Morbum exantlatum; atque Morboſis affectibus eum ſæpe excipientibus præcavendis Obſervationes noſtras ſubjecerimus.

a Sordes craſſiores, ubi primùm quis ex diſcrimine ſingulorum Morbi Stadiorum evaſerit, *Catharticis* miniſtratis & poſt intervalla debita ſolenniter repetitis, per alvum deturbare apprimè par eſt, non tantùm in primis Viis ob conſtipatam alvum per totum Morbi decurſum ſtabulantes, quæ Purgantibus Lubricantibus, & Lenitivis ſubducendæ ſunt; ſed eam ſaburram, quæ in habitu Corporis altius deliteſcit, & grandem aliquem Morboſum affectum proculdubio producitura eſt, ſi non tempeſtive Purgantibus fortioribus foras educatur, quæcunque fuerit Morbi præcedentis indoles, ſive Maligna; ſive Benigna. In Pharmacorum *Leniorem* cenſu habeo *Diaprun. Solutiv. Electuar. Lenitiv. Mann. Senn. Rhab Pil. Stomach. cum Gum. è Succin. Tartar. Quercetan. Aleophangin. Aqu. Mineral. Purgant. Decoct. Sennæ Gereon. Syrup. Roſ Solutiv. de cichor. cum Rheo e Flor. Perſic.* Fortiora Cathartica ſunt *Extract. Rad. Refin. Julap. Diagryd. ſulphurat. cum Calomel. Syrup. de Spin. cerv. confect. Hamech.* &c.

Cum verò Feces in Inteſtinis craſſioribus congeſtæ, alvo diu, ſcilicet nonunquam ad duas hebdomadas conſtipata, adeò incraſſatæ & induratæ ſint, ut Inteſtina grandi mole diſtenta eas nequeant ampliùs egerere; Catharſin auſpicari par eſt *b Enematis Cathartici*, *Oleoſis* & Lubricantes, quę parva quantitate infecta & fæcibus commixta eas ſenſim emolliant & fiſtulam inteſtinalem lubricando earum deſcenſum promoveat, uti & prunis & Pomis coctis ſæpius miniſtratis, Juſculo Vitulino, & nutrimento quovis lubricante aliquandiu exhibito ſecum in Collo

a *Methodus purgandi poſt variolas* b *Enemata.*

Colo mora induratum emollitionem & deturbationem ſenſim moliri, ne (*a*) ex impetu Pharmaci Cathartici, temere dum Inteſtina ſordibus obturantur propinati, *Colica torminoſa* cum dolore quaſi parturientium, ac ærumnoſa egeſtio (ut ſæpius accidit) inducatur. *Enema* Mihi in hoc caſu familiare deſcribere non pigebit, ℞. *Decoct. Carminativ.* ℥iv. vj. viij. pro ratione ætatis *Ol. Lini* ℥j ij. iij. *Sacch. rub. Mell. Mercur. an.* ℥j. ℥ij. *Spec. Hier. Picr.* ℥v. ℥j. ℥iß. M. F *Enema*, Ubi moles ſecum in Inteſtino recto congeſtarum & induratarum Enematis tranſitum præcludat, ſatius eſt ut *Glans* ex æqualibus partibus *Mellis* & *Aluminis* in debitam formam coctorum, & *Spec. Hier. Picr.* ℈j. ℥ß vel ℥j. confectus intrudatur, quo colliquato fæces in Inteſtino recto emollitæ facilius educuntur. Ubi autem à prægrandi fæcum in Recto & Colo congeſtarum & induratarum mole Inteſtina ea adeo labefactantur & tono nativo privantur ut nequeant ampliùs egerendi officio rite fungi; *Fotus* ſequentis parva quantitate in dies injecta eorum tonus reſtituatur, donec fæces globulorum ad inſtar, compactæ ſenſim, licet non ſine niſu quaſi parturientium penitùs deturbatæ fuerint. ℞. *Abrotan. Centaur. min. Summit. Abſint. Flor. Chamæm.* an. m. j. *Bacc. Laur.* ℥ij. *Coq. in Aq. F. q. ſ. ad* ℔iß. *Colaturæ add. Sp. Vin. Olei Lin.* an. ℔ß. M. F. *Enema* ex ℥iij. vel *iv decoct. præſc.* Siphone injiciendum, & quotidie repetendum donec omnes globuli rejecti fuerint. Novi autem mulierem (cui alvus per octodecim dies conſtipata fuerat) quam, niſu egerendi penè confectam, nec Clyſteris, Glandulis vel Fotus ope à fæcibus induratis liberare potui, donec Sphincter ani ſpeculo ſenſim dilataretur, & Stercora forcipibus confracta vi extracta fuerint.

Globulis Stercoraceis hoc pacto (ubi opus fuerit) ex Inteſtino Recto eductis fæces in ſuperiori Fiſtulæ inteſtinalis parte congeſtas etiamnum Lenitivo aliquo pharmaco deturbare par eſt. Ex. gr. Deglutiat Patiens hora ſomni ℥ß. vel ℥vj. *Electuar. Lenitiv. Diapr. Solutiv.* vel *Caſſiæ Saccharo* aſperſæ in formam Boli concinnat. vel *Pil. Stomach. cum Gum. Aloephangin. Tartar. Quercetan. è Succin. Ruff. Maſtich.* vel cujuſcunque alterius ejuſmodi ℥ß. in *Pil. iv.* redact. repetatque, poſt unius vel alterius diei intervallum; Matutinis ſequentibus propinentur ℔ß. *iij.* vel *iv. Aqu. Mineral. Purgant.* coct. & Lactæ alterat. Dein bis vel ter poſt inter. valla trium quatuorve dierum ſordes Humorum in habitu corporis altiùs ſatitantes fortiori Cathartico educere par eſt, ex. gr. ℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iiiß. *Syrup. de Spin. Cervin.* ℥x. M. F. *Potio* alto mane propinanda cum Reg. vel ℞. *Extract. Rud.* ℥ß. F. *Pil. iv.* deaurand. & maximè exhibend. cum Reg. vel ℞. *Pil. Fetid. Coch. min.* an. ℈j. *Reſin Julap.* gr. *viii. Elix. Propr. q. ſ.* M. F. *Pil. vj.* deaurand. eodem modo exhibendi vel ℞. *Confect. Hamech.* ℥iij. *Julap. Reſinoſ.* gr. *xii. Elater.* gr. *i.* vel *ii. Sirup. de Rhamn. Cathar.* q. ſ. M. F. *Bolus* Infantum alvus ſubducatur primùm *Syrup. Cichor. cum Rheo* ℥iß. vel *è Flor. Perſic.* ℥j. tantillo *Aq. pæon. Comp.* dilut. *Mannæ* ℥ß. ℥vi. vel ℥j. (pro ratione ætatis) Solut. in Hauſtul. Liquoris Poſſetic. atque demum *potione* ſequenti, ℞. *Aq. Cinnam. Hord.* ℥j *Syrup. è Rhamn. Cathart.* ℥ii. ℥iii. vel ℥ß. pro ratione ætatis & purgationis *euphoreta*. Vel ℞. *Calomel. Diagryd. Sulphurat. an. gr. iv. vi. viii.* M. & exhibe horis matutinis jejuno ſtomacho in Cochl. *Lact. frigid.* cum Reg. & repet. bis vel ter, poſt intervallum quinque vel ſex dierum.

In *Cathartici* autem exhibendis eandem ubique calcare viam haud æquum eſt, cum pro ratione præcedentis Morbi plus minuſve deleterit, Symptomatum præſentium, morboſorum Affectuum ſubortorum planè alia atque alia purgandi ratio indicetur, Eſt enim, *b* ubi morbo ipſo finito, uſus *Catharticorum* prorſus deleterius reperitur, & *Cariem oſſium*, *Fluxum alvi* pertinacem ſive grandem aliquem alterum morboſum affectu inducit, nempe cum adhibentur Cathartica, priuſquam delitescentis Veneni ſe-

a *Vide Hiſtor.* 14. b *Vide hiſtor.* 59. 62.

Digitized by Goog

prorſus aboleantur ; eſt etiam ubi ob partem aliquam ex Accidenti inflammatam, vel diatheſin ſanguinis ex Veneno acri & irritante inflammatoriam Morboſi Affectus Catharticis valdè promoveantur, ſi exhibeantur antequam *Febrifugis* & *Alexipharmacis* id veneni quod ſupereſt penitùs toſſatur, vel ſaltem *Inflammatio* venæ ſectione repetita extinguatur; Eſt denique ubi Morboſi affectus ex veneno imperfectè eliminato ſuborti *Hydragogorum* & fortiorum Catharticorum uſum ſæpiùs repetendum indicant. Poſt Variolas autem Benignas ubi Venenum perfecta Criſi ſubactum fuerat, ſatis eſt Lenioribus, iiſque non adeò frequenter repetitis, alvum ſubducere: quo enim Variolæ præcedentes indolem magis pravam induerant, atque venenum febrile intenſius fuerat; atque maturationis minùs manſuefactum: eò generaliter loquendo; Catharſin fortiorem & frequentiorem (modò non præpoperè celebretur) inſtituere par eſt. *Canones*, potiſſimum quatuor, de uſu Catharticorum hic loci ſubjicere lubet. Primò, *Cathareticum*, ſaltem violentius nullatenus exhibendum eſt, priuſquam *Appetitu* & *Temperie* integrè reſtitutis conſtet Venenum foras penitus expulſum eſſe, ne Spiritibus labefactatis Venenum intus cohibitum Oſſium Cariem, Hypercatharſin, ſive grandem aliquem morboſum affectū inducat, quæ incommoda non ſatò inde eveniſſe memini. Secundò, ubi ex *Opbthalmia*, *Peripneumonico* vel quocunque altero id genus affectu Phlogoſis in ſanguine & Spiritibus, exeunte Morbo, accenſa deprehenditur, maſſam humorum catharticis ampliùs conturbare & agitare haud æquum eſt, donec *Venæ-ſectione* celebrata, & ſi opus fuerit repetita flamma ex parte ſaltem extincta fuerit. Quid; quod humores motu inteſtino agitati incaleſcunt, & aceſcunt, atque inde copioſiùs per glandulas ſecreti non poſſunt non in ægrotantis damnum mirum in modum Inflammationem promovere & augere. Tertiò, Ubi ex appetitu diminuto calore Hectico nocturnis Sudoribus, Scabie ſanioſa, Furunculis, Impetigine furfuracea in Cute adhærente & in dies renaſcente ſive quocunque alio modo conſtat quidquam Veneni intus cohiberi, ſatius eſt ante quamcunque Catharſin *Alexipharmacis* & *Cortice Peruviano* virus penitùs amoliri. Denique Quarto quanquam ſordes humorum poſt Morbum benignum per alvum deturbare par ſit; magis autem neceſſaria eſt Purgatio poſt mali moris variolas, quæ miaſmate ſuo humores inficientes grandi alicui Morboſo affectui ſuppullulaturo anſam præbere ſolent.

Cùm autem ad hoſce Morboſos affectus tanquam ad Cynoſuram in Catharſi inſtituenda & reliquo regimine poſt morbum peractam ordinando potiſſimùm reſpicere oporteat, filo Sermonis eo jam ducti, obſervationes noſtras huc ſpectantes conſulto proferemus, quo ratio totius inſtituti omnibus innoteſcat, ac inde Æger minimas, ſi modo ullas inſcitiæ vel temeritatis Medici morboſis affectibus à Catharticis intempeſtivè adhibitis aliàs producendis pœnas luat.

(*a*) In *Morboſorum horum affectum* agmine jure merito *Inappetentia* primum locum vendicat, quam quidem cum Calore quaſi hectico continuato, vel periodicè recurrente conjunctam poſt Variolas mali moris adeo obſervabilem nonnunquam memini, (*b*) ut Æger ad plurimos dies ab omni cibo, juſculis & potulentis ipſis planè abhorreret. Indicium ſane certiſſimum Veneni minus ſubacti atque adhuc intus deliteſcentis, quod [modo *Alexipharmacis*, *Febrifugis* vel aliis Artis ſuppetiis non deleatur, aut viribus Spirituum expanſis per *Parotides*, *Furunculos*, vel aliam aliquam viam demùm ejus propulſetur; multò magis ubi à Vene-ſectione, aut Catharticis præpropere & intempeſtivè adhibitis vires naturæ depreſſæ fuerint & Venenum exaltatum] Oſſium Sphacelo, Diarrhœæ enormi vel alteri alicui diriſſimo morboſo affectui non poteſt non anſam præbere, atq; hoc pacto funeſtum diem accelerare, ut in Hi-

(a) *Morboſi Affectus poſt Variolas ſuborti ſolliti.*
(b) *Appetitus proſtratus cum Calore hectico conjunctus.*

Hiſtoriis mox recenſendis oſtendemus, quo nomine *auerexia* & intemperiei calidæ leviſſimum gradum poſt Variolas permanentem ſemper ſuſpectum habeo: In Variolis enim Benignis, ubi primum perfecta Criſi Venenum eliminatum fuerit, Temperiem exactiſſimè mitem illico reſtitui, & Appetitum, ut in quibuſcunque aliis Morbis acutis fidè judicatis (pro tempore, & donec impenſæ Naturæ refarcitæ fuerint) voracem vigere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quid? quod veneno penitus ſubacto non eſt quo cum Natura amplius luctetur, maſſa etiam Humorum non laceſſita ſponte quieſcit, temperie priſtinæ potita; unde Ventriculus (fermento è ſana maſſa ſuppeditato) officiis ſuis alimenti appetendi & macerandi non poteſt non ſtrenuè fungi. Intemperies autem calida & *Inappetentia* (ut ut Morbus, Exanthematis jam deſquamatis, finiri videatur (ſemina venenata poſt Criſin infidam aut ſaltem imperfectam intùs in Spirituum gremio deliteſcentia & maſſam Humorum inde contaminatam palam produnt. Qua de cauſa purpureum liquorem perperam minuendo, vel Humorum ſordes per alvum deturbando, Spirituum jam nimis veneno depreſſorum vires frangere haud æquum eſt priuſquam *Alexipharmacis* Spiritus erigantur & legitimam Criſin effecerint, vel ſaltem venenatum fermentum Antidotis *Febrifugis* deleatur, Ideoque quoties Appetitum poſt Variolas proſtratum, aut leviſſimum Hectici Caloris gradum animadverſo, Ego multo uſu doctus *Alexipharmaca* [quod cæteros Profeſſores ſeriò moneo ubi Calor fuerit continuus, jugiter miniſtranda duco; *Corticem* autem *Peruvianum* ubi calor ſtatis Periodis recurrit, cum ſæpici ſucceſſu exhibendum impero, quouſque Appetitu & Temperie integrè reſtitutis [quod brevi fieri ſolet) ſemina Venenata prorſus abolita vel ſubacta eſſe deprehenderim. Poſtea tuto in alvo ſubducenda modo ante deſcripto progrediar; interea autem à quacunque evacuatione, quæ ſpiritus peſſundare poſſit; abſtinere Mihi religio eſt: ſi quis ſecùs fecerit, illum fortè, ut me nonnunquam, Gangræna vel diro & funeſto aliquo alio affectu inde ſuborto, temeritatis ſuæ pœnitebit.

[a] Ubi Spiritus ob Criſin in præcedenti Morbo minùs fidam ac perfectam veneno adhuc implicati, maſſam Humorum agitando, & glandularum fermenta depravando, intemperiem calidam & *auerexian* jam memoratam induxerit, Natura ſæpe ſponte ſua ſarcinam deponit, atque integram ejus exploſionem qua porta datur pro virili ſatagit; nonnunquam (uti in *Febre Scarlatina*, *Morbillis* mali moris, alliſque peſtilentialibus Morbis fieri ſolet] in *Parotides*, quas infercit, atque molem immenſam auget; qui (b) quidem Tumores jam tanquam *Strumæ* diu crudæ, ſine calore quocunque notabilis vel dolore, jam verò pro ratione Veneni protruſi & fervidæ ſanguinis Diatheſeos ad inflammandum & exulcerandum admodum aptè deprehenduntur, ut verò hæc ſe habeant, nequaquam vel in his vel in illis priuſquam Appetitu & Temperie reſtitutis conſtat Venenum penitus è Spirituum ſinu propulſatum eſſe, impunè licet *Emplaſtris* vel *Linimentis* repercutientibus Naturæ conatui obviam ire, multo minùs Venæ-ſectione vel Purgatione ejus vires obtundere, & operationem interturbare; verum potius *Fotibus*, *Emplaſtris* & *Cataplaſmatis* maturantibus exterius applicatis, atque Vino generoſo & Remediis *Alexipharmacis* quotcunque Spirituum energiam erigere & refocillare par eſt. Illum qui ſecus fecerit, & venenum intus deliteſcens exaltando Patientem in [c] Deliquia, Fluxus alvi enormes & præſentiſſimum vitæ diſcrimen adegerit, conſiliis forte pœnitebit. Tumores autem iſti *Parotides* dicti, ubi primum Temperies & Appetitus veneno eliminato reſtituti fuerint, vel ſenſim ſponte evaneſcunt, vel ſaltem *Catharticis* repetitis, *Milleped. Emplaſtr. Diachalcit. frig. Diachyl cum Gum.* &c. totò admodùm

[a] *Vide hiſt.* 28. 29. 59. 60. 61. 63. (b) *Vide hiſt.* 29. [c] *Vide Hiſt. ſupra enumeratam.*

tolluntur, (*a*) ut in Hiſtoria mox recenſenda liquido patebit.

(*b*) Eſt autem inſuper, ubi Spiritus Veneno poſt *Variolas* adhuc obſeſſi, id quod ſupereſt per Glandulas cutaneas protrudere moliuntur, & *Sudores* (*c*) nocturnos profuſos excitant; qui, modo res Ægrotantis non ſint deploratæ, non poſſunt non ſingulis noctibus recurrere, donec deliteſcens Venenum viribus Naturæ ſubactum penitus eliminatum fuerit: Ægrotante interèà *Inappetentia* & Languore penè confecto, non ob *Sudores*, quos lege Naturæ atque in ejus levamen deſtinatos Venæ ſectione & Purgatione perperam adhibitis, vel frigido quovis Regimine jam cohibere haud impunè licet; verùm ob Miaſma venenatum Spiritus adhuc obſidens & labefactans, in quo amoliendo à partibus Naturæ ſtare, atque ejus conatum *Alexipharmacis* & *Febrifugis* promovere par eſt: nullatenus autem quavis alia evacuatione ejus vires frangere, vel nitum interturbare, donec Appetitu & Temperie integrè reſtitutis conſtet Spiritus ſeminio Morboſo non ampliùs irretitos eſſe.

[*c*] Quod de *puroſtidibus* & nocturnis *Sudoribus* jam dictum eſt, pari ratione accommodari poteſt ad *Furunculos* illos, qui poſt Variolas deſquammatas in pedum & manuum digitis, atque ſæpenumero hic illic in tota Cute diu recens ſuccreſcunt; itidemque ad *Scabiem ſaniioſam* quam in Facie & cæteris partibus nonnunquam diu adhærentem & pure ſcatentem obſervare eſt; ad *Vlculenta* & mali moris *Ulcera* ubique, potiſſimum in *Lumbis* ſuborta, & ad *Impetiginem furfuraceam* ſeu tenuem illam Scabiem in Facie cæteriſque partibus poſt variolas in dies renaſcentem; variis enim hiſce viis, nunc hac, nunc illa, pro ratione vigoris Spirituum & diverſæ Veneni indolis Natura obſeſſa & irretita ſarcinam deponere & amandare molitur ſine lucta notabili; unde Intemperies calida & *anorexia*, quouſque totum virus expulſum fuerit, perſtat, quibus ſymptomatis durantibus *purgatione* & *Venæ ſectione* (*e*) perperam celebratis Naturam dum officio ſuo fungitur interturbare ejuſque vires frangere haud fas eſt; ſi vero Spiritus *Alexipharmacis* erigantur, vel Venenum *Antidotis febrifugis* deleatur, expeditiùs quàm quovis alio modo Appetitus, & Temperies æquabilis reſtituitur; quo facto venam tundere, Alvum ſubducere, vel quamcunque aliam evacuationem indicatam tuto & cum fructu celebrare licet.

(*f*) Ubi vero Natura poſt *Variolas* deſquamatas languida & congreſſui impar, aut evacuationibus intempeſtivis clumbis facta, hoſtem adhuc delitescentem adoriri, & propulſare nequeat; vivus vero, Ægrotante interea diu *anorexia*, & Intemperie hectica confecto, eo exaltatum fuerit, ut demùm Oſſibus aut Carni muſculoſæ in quavis parte *Sphacelum* intentet; de vita Patientis planè cunctandum eſt. Quid? quod non ex quovis Accidente, verùm ex flamma vitæ Venenè penè extincta, & maſſa Humorum inde in ſtatum gangræniioſum redacta ac ſi à perenni fonte *Sphacelus* jam ortum ſuum ducat, (*g*) plures Artus vel Oſſa ſimul derepente prehendens, aut ſaltem ab una parte in alteram ſenſim ſerpens, cui ſiſtendo nullus Remediorum apparatus par eſt. Ægrotans autem vanis jam Artis ſubſidiis, puippe jam ſero minia, atque inde in caſſum allatis, inter frequentes & nigras *Exoſtoſes*, & exedentes & fœtidas *Gangrænas* animam brevi efflat.

[*b*] Inter cætera infortuna, quæ hunc Morbum à tergo inſequuntur, haud flocci jure merito habentur, præſertim à fœminis quæ elegantem vultus nitorem ferè vitæ ipſi anteponunt, *Cicatrices* & *Foveæ* illæ quibus ſæpenumero Facies quaſi ſulcatur, & turpiſſimè deformatur, præſertim cùm iis medelam adhibere inter difficillima ſit.

Quo

(*a*) *Vide Hiſt. jam memoratam.*

(*b*) *Sudores nocturni.* [*c*] *Vide Hiſt.* 21. [*d*] *Furunculis Scabies ſaniioſa, ulcera mali moris, impetigo furfuraceas.* (*e*) *Vid. hiſt.* 27. 28. 62 63. 21. *&c.* [*f*] *Caries Oſſium & Gangræna Carnis Muſculoſæ.* (*g*) *Vid. hiſt.* 9. 60. 61. 62. (*h*) *Cicatrices & Foveæ.*

Quo nomine Medici eſt, ubi primùm vitæ Patientis ſatis proſpexerit, quantum poterit, turpis hujus & immedicabilis affectus cauſam, ſubſidiis in methodo curationis opportunè adhibitis, tollere: cauſa autem continens hujus affectus proculdubio eſt mora ſolita diuturnior acris & venenati puris inter cuticulam Scabie incraſſatam & cutem veram ſubjectam cohibiti, unde autem ipſam renaſci neſciam non poteſt non plus minus atterere & corrodere. Scabies autem incruſtata inde pure ſanioſo tamdiu ſcatet, quia Cutis ſubjecta Lympha venenata in dies protruſa quam calor partis non poteſt in puriformem ſubſtantiam itidem concoquere, quotidie attrita recens inflamatur. Quid? quod Pus (modo non à novo materiæ appulſu fluidum ſervetur) quantocyus in Variolis Benignis & Diſcretis à calore partis affectæ inſito ſponte concreſcere videmus. Inſuper hæc Inflammatio in Cute non poteſt non plus minus vigere quamdiu quicquam Veneni intus deliteſcit, quod Natura ad haſce partes amandare & propellere contendit; unde fit quod Scabies ut ut ſponte, vel vi *Linimentorum* illorum coacta decidat; quotidie pro ratione Inflammationis perſtantis plus minùs vegetæ, vel craſſa, tenuis & furfuracea in dies renaſcitur, donec tandem Cutis hoc pacto ubiq; fere corroſa, inflammatione ceſſante, Faciem foveis & cicatricib. fœdo ſanè ſpectaculo deformatam exhibet.

Atque hac de cauſa poſt Variolas *Diſcretas & Benignas*, vel quidem *Mediis* ad haſce prope accedentes, ubi Venenum Criſi fida & perfecta uno impetu adeo protruſum erat, ut nullæ ejus reliquiæ ad Febrem recidivam clendam deliteſcant, raro aut nunquam turpis hic affectus animadvertitur. Pus etiam in Exanthematis concluſum nulla nova venenatæ lymphæ ſcaturigine ſuppeditata ſponte mireſcit, & in tuberacula arida citiſſimè concreſcit. Cutis vero acribus & virulentis particulis non amplius laceſſita atque inde inflammationis expers, nec ſcabie renaſcenti nec furfuracea Porrigine fœdatur.

Similiter in Variolis primario *Malignis & Confluentibus*, vel quidem in *Mediis & Cohærentibus* proximè ad malignas accedentibus, ubi Scabies à primo ortu ſine quacunque maturatione præcedenti exareſcens decidit, quia natura juxta primam ſuam intentionem Venenum per poros Cutis eliminare nequit, Patiens, ſi modo ex vitæ diſcrimine evaſerit, hunc turpem affectum ſubſecuturum minimè metuat oportet, aut Linimentis vel alio quovis apparatu præcavere ſtudeat: Veneno intus cohibito, Cutis nitorem ſuum illæſum ſervat, ut ut vita in diſcrimen adducatur. In Variolis vero iſtis *Mediis & Cohærentibus* quæ ſero admodum, nec ſine Salivatione matureſcunt, Facies nitore ſuo eleganti potiſſimum ſpoliatur, nimirum cum Spiritus languore affecti Venenum uno impetu expellere nequeunt, ſed juxta primam & ſecundam Naturæ intentionem ſimul, ſed tarde, amoliri ſatagunt; unde Cutis acribus & virulentis particulis protruſis attrita & corroſa, atque inde diu inflammata, vel Scabie perpetuo purulenta & ſanioſa tarde ſe exuit, vel Scabie renaſcenti, aut ſaltem pro ratione inflammationis levioris Porrigine furfuracea recenti in dies obducitur; Ægrotante interea ob Veneni reliquias non penitus eliminatas, & adhuc Spiritibus implicatas Appetitu proſtrato, Intemperie hectica, Sudoribus nocturnis, cæteriſque id genus ſymptomatis poſt Variolarum diſceſſum malè multato. Cauſa turpis hujus affectus inveſtigata veram ac certam ejus Prophylaxin inſtituere non difficile eſt. Indicatur enim tantùm Veneni ſuperſtitis quam citiſſima Abolitio; aboletur autem venenum vel diligenti & ſæpe repetito *Alexipharmacorum* uſu, quæ Spiritus erigendo Naturam in Criſi compendioſiùs abſolvenda adjuvant; vel *Cortice peruviano* ſine quacunque altera Antidoto. Veneno enim penitus ſubacto, certamen febrile ſponte ceſſat, Ap-

(a) *Vide Hiſtor.* 21. 63. &c.

petitus & Temperies derepente in statum integrum restituuntur, Inflammatio in cute non amplius viget, atque inde Scabies sanioſa & purulenta, & impetigo furfuracea quantocius exaresçit & desquamatur, nullatenus in posterum in formæ perniciem reditura. Quocirca Ego ratione & multo usu fretus, post Variolas hasce tarde maturatas ante Purgationem [*a*) *Corticem* Polychrestum, vel nonnunquam ipsa *Alexipharmaca* exhibere soleo, præsertim ubi ob Appetitum diminutum, intemperiem vel leviusculè calidam, Sudores nocturnos, Scabiem diu purulentam & renascentem, vel Porriginem adhærentem a particulis Veneni delitescentis sensim ad Cutim amandatis, deformitatem veluti intentatam deprehendam; quo pacto plus in nitore faciei conservando profeci, quàm *Linimentis* quibuscunque *Unguentis* vel *Tegumentis* impositis, vel quidem præmatura puris ex Exanthematis Acidula perforatis extractione. *Linimentum* fateor ex *Ol. Amygd. dulc.* ℥j. & *Sperm. Cet.* ℥j. confect. atque alia ejusmodi illita utilia sunt ad scabiem emolliendam & detergendam: Quid autem inde lucri accedii dum Cutis particulis veneni non subacti perpetuo protrusis attrita & corrosa in dies recens inflammetur, atque inde Scabie nova vel saltem Porrigine quotidie deturpetur? *Tegumenta* faciei perperam imposita effluvia virulenta cohibendo, & cutis inflammationem augendo, plurimùm officiunt; Exanthemata autem Acu perforata Lymphę venenatæ jugi fluxioni non insigni faciei injuria ansam dant.

(*a*) Haud raro insuper, præsertim in *Variolis Cohærentibus*, ubi Natura tardè & imperfectè juxta primam intentionem Venenum per Exanthemata protrudit, Salivatione vero suborta juxta secundam intentionem hostem expellere molitur vicinæ *Oculorum* glandulæ (facie ubique mirum in modum intumescente) particulis virulentis lacessitæ, atque inde inflammatæ Ichorem purulentum copiosè effundant, unde tonus earum nonnquam adeo labefactatur, ut vix aut ne vix in sanum statum postea reduci possint; atque *Tunica adnata* & *Palpebris* perpetua lymphę acris scaturigine irritatis, inflammatis & debilitatis, diu post Morbi finem Patiens ægre lumen aspicere potis sit; fundamento hoc modo jacto (*b*) *Obthalmię* contumaciſſimę insecuturæ. Potissimùm autem hoc fit ubi ob lympham præter modum glutinosam atque inde Glandulas facilè obstruentę *strumosa* diathesis præcesserat, vel Crisis Variolarum, particulis venenati fermenti non penitus protrusis, tardior & imperfectior fuerat; vel denique ubi Tunica adnata & Palpebræ Exanthematis obsessæ, inflammatæ & ultra tonum naturalem distentæ plurimùm intumuerant, atque Palpebræ adhuc Tumore & inflammatione affectæ vi Externa perperam diductę fuerant: unde tenerę illę partes lumine externo perpetuo irritatæ non possunt non laticis acris & serosi copiam continuò excernere, & viam ad *Opthalmiam* contumacem sternere. Satius est igitur ut Oculi clausi maneant, donec, exanthematis ubique exaresçentibus. Inflammatio & Tumor palpebrarum sensim sponte discendant, atque tunc quidem potius *Lacte tepefacto*, vel leni aliquo liquore humor tenax, quo agglutinantur, abstergatur, ut sponte sese diducant quam ut vi externa aperiantur. Interea tamen ad acrimoniam Puris demulcendam & Inflammationem minuendam palpebræ sæpe quotidie *collirio* sequenti leniente vel quovis alio ejusmodi, plumæ illito diu foveantur. ℞. *Aqu. plantag.* vel *rosarub.* ℥ß. *Troch. alb. Ras. Sacchar. Cryſtal. alb. ſubtiliſ. pulveriſat. an.* ℈ß. M. F. *Collirium*. Sin his non obstantibus Inflammatio in Palpebris & Tunica adnata vigeat apprime par est ut ante Catharsin institutam Veneni delitescentis reliquiæ (si quę sint quæ sanguinem agitando huic affectui ansam præbent *de cortice peruviano* subigantur & deleantur, atq; deinde sanguinis præsertim e *Vena Jugulari* copiosè detrahatur, atq; demum *Calomel. Agaric. Troch. jalap.* ejusq; *Resina*, *Aquis Mineral. purgant.* cæterisque id genus Ca-

* *Opthalmia* b *Vide Hiſt.* 32. 27. 63. *&c.*

Catharticis pro more repetitis quę glutinoſam Lympham abſtergendi & glanduloſum genus repurgandi vi Specifica pollent, Alvus copioſiùs ſubducatur; quorum catharticorum Formulam unam vel alteram hic loci ſubjicere lubet. ℔ *Calomel. agar. Troch. Julap. Reſinoſ.* an. ℈ß. *Zinzib. Sem. fœnic. dulc.* an. *gr. v. Syr. de Spin. Cervin. q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis, mane cum Reg. deglutiendus. Vel ℔ *Pil. macr. Ruff.* an. *gr. xv.* M. F. Pil *iv.* inaurand. quibus nocte præcedenti exhibitis, manè ſequent. propinetur ℔iii. *iv. v. Aqu. Mineral. purgant.* crud. vel. coct. & *Lacte* alterat. Infantibus & Junioribus ſufficiunt *gr. iv. vi. viii. x.* pro ratione ætatis. *Calomel. & Reſin. Julap.* vel *Scamm. Sulphurat.* è Cochleari Lactis vel liquor. Poſſetic. frigid. deglutit. Hiſce autem adhibitis ſi opatus effectus non ſubſequatur, proculdubio Affectus *Ophthalm. ſcrophuloſæ* nomen meretur: quocirca ad copioſum uſum *millepedum Decoct. ſarſ. Aqu. Liberant. Scrophular. Filipendul* cæterorumque poſthac in *Cap. de Ophtalm. & Strumoſo Affectu* receſendorum confugere, atque in eorum uſu diligenter & diu perſtare oportet; methodum autem eorum exhibendorum jam delineare haud vacat.

a In Hyemalibus præſertim Variolis, ubi Morbus à ſtigore in poros invadente anſam primam arripuit, ſæpiſſimè à Lympha ſanguinis Venenato fermento colliquati, & in *Trachæam* ejuſque ramulos copioſè depluentis, *Tuſſis* enormis & fere perpetua excitatur, qualem *morbilli* habent conjunctam; quam ſæpiſſimè diu à morbo exacto perſtare obſervamus, quamdiu ſcil. quidquam Veneni poſt Criſin imperfectam ſuperſtitis intus deliteſcat, motui inteſtino in ſanguine ciendo par: unde, Pulmonibus Levi *Peripneumoniæ* affectis, Æger Vigiliis, Intemperie hectica, & *anorexia* diu attritus, demùm [modo ſubſidiis artis non tempeſtivè proſpiciatur) Phthiſi Pulmonari peracuta è vivis tollitur, quod in *phthiſiolog. noſtr. Lib. 3. Cap. 12.* olim obſervavimus. Quo in caſu catharſis inſtituta, priuſquam Venenum ſuperſtes quod Cruorem fundit & agitat, Antidoto aboleatur, atque Inflammatio in pulmonibus Venæ-ſectione cohibeantur vires minuendo, venenum adaugendo, ſanguinem agitando, Curationi plurimùm officit, & Tuſſim, Anhelitum, Calorem febrilem & cætera ſymptomata conjuncta promovet. Quo circa jam æquum eſt ſanguinis miſſione, eaque ſi opus fuerit repetita, Spirituum orgaſmum, & ſanguinis effervescentiam cohibere, atque *Opiatis* & medicamentis *pulmonaribus* ſeduló miniſtratis Lymphæ in pulmones influxum ſiſtere, atque colluviem in iis congeſtam maturando Tuſſem effrænem moderari, cauſam ejus Procatarcticam Veneni nimirum ſuperſtitis vires *cortice peruviano* frangere & abolere, priuſquam Catharticis cruorem exagitare aggrediamur; ne forte temeraria & intempeſtiva purgatione, morboſum affectum, quem coercere in animo eſt, revera evehere videamur Ex. gr. Detrahatur ſanguis è Vena cubiti ad ℥iß. *vi. viii. x.* pro ratione ætatis; & Venæ-ſectio poſt juxta intervalla bis vel ter (ſi opus fuerit) repetatur ℔ *Cortic. peruv. ſubtiliſ. tuſ.* ℥ß. ℥i ℥iß. pro ratione ætatis, *Ol. Amigd. d. recent. Syrup. Capil. Ven.* an. ℥ii. *iv. vi. Sacchar. Cant. alb.* tantillum miſceatur exactiſſ. fiat *Linctus*, de quo ſumat Æger Cochl. unum, vel alterum quarta vel ſexta quaque hora ſuperbibendo hauſtum apozem. ſequent. calid. ℔ *Decoct. Pectoral. Depurat* ℔iß. *Tinctur. Croc. Syrup. Balſam. e Rub. Idæ* an. ℥i. M. F. *Apozema*. Doſi autem Apozematis nocturnæ ſemper *gut. iv. viii. x. xii. xiv. xvi. Laudan. liquid.* addere oportet, ut Fluxio feroſi laticis in Pulmones irruentis cohibeatur; & materia congeſta in tuſſis allevationem facilius concoquatur & egeratur. Quo facto Catharticorum uſum auſpicatò aggrediamur; incipiendum autem eſt à lenioribus & mitioribus: In hac re verò conſulat Lector. *Phthiſiolog.* noſtr. præſertim Lib. 3. Cap. 12.

b Vigor autem Spirituum poſt imperfectam præcedentis Morbi criſin. Veneno ad-

a Tuſſis peripneumoniæ vitio ad phthiſin pulmonarem ſternens, atrox. *b Affectus ſtrumoſus.*

no adhuc ex parte implicatorum dimittus, nullibi magis quam in glanduloso genere sese prodit; unde Lympha in colatoriis hisce jam flaccidis & naturali robore orbatis secreta non, ut fieri debet & solet, expedite excernitur, atq; ex hacce mora acrimoniam & lentorem acquirens glandulas præter modum infercit, earumque tonum pro ratione humoris congesti, cum vel sine Inflammatione evidenti distendens, *Strumosos* tumores hic illic efficit, quos inde *Variolis*, *Morbillis*, & *Febri Scarlatinæ* Morbis congeneribus plus quàm cæteris quibuscunque Morbis supervenire solere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quare in cassum jam Catharsis, vel methodus *Scrophulas* sanandi instituitur, priusquam Veneni reliquiæ colatoria debilitant *cortic. peruv.* subigantur, & causa Affectus Procatarctica tollatur, atque Inflammatio Glandularum (modo ea conjuncta fuerit) venæsectione celebrata extinguatur. Hisce autem factis methodo Strumosum affectum curandi rite instituta (quam hic loci describere forte nimium videretur) facilius scopum suum Medicus assequetur.

Insuper *a Hebetudine* cum *Delirio Melancholico* conjuncta nonnunquam Variolas exceptas memini, sive id factum fuerit à reliquiis Veneni Spiritus deprimentis eosque in motus inordinatos adigentis, sive à multo *Opiatorum* usu, quem efferatus Spirituum tumultus in præcedente Morbo ritè postulaverit, diu continuato, eos demum nimiùm figente. Quomodocunque verò hæc se habeant, facilè admodum post *cortic. peruv.* ad reliquias Venenati fermenti delendas (si quid intus delitescat) exhibitum, morbosum hunc affectum sublatum animadverti. *b* Sanguis autem torpidus deinde *Venæsectione* parca ventilandus est, Spiritus *Vesicatoriis* frequenter applicatis stimulandi, eorumque vires depressæ Remediis *Chalibeatis* erigendæ sunt, atque saburra Humorum effœtorum per alvum subducenda Pharmacis lenioribus, post justa intervalla repetitis, quæ per *insensum* sine tumultu vel virium jactura scopum assequi possunt.

Deniq; ubi Natura venenatam Lympham Crisi quasi secundaria in partes corporis extremas adeò copiose amandaverit, *c* ut eæ seroso latice inibi congesto infarctæ & in molem immensam auctæ supra modum intumescant, hæ partes, præsertim Manus & Pedes, diu post Morbum exactum à Limpha extravasata stagnante & concrescente œdematoso tumore Hidropicorum ad instar distentæ, frigidæ, nigricantes atque ad motum inhabiles animadvertuntur, verùm absq; Siti vel Febre conjuncta. Affectus sanè molestus, qui neque periculo vacat, ut ut enim ab Accidente præcedenti, non autem à perenni fonte intus scaturiente oriatur *Gangrænis*, & *Ulceribus* mali moris diu scatentibus ansam dat. Quid; quod Spirituum influxus à tono partium affectarum diu nimisque distento non possit non præpediri. Quare *Frictionibus* validis, & *Fotibus Lixivialibus* saltem bis in die adhibitis Limpham coagulatam attenuare, & tonum partium restituere, atque Pharmacis *Hidragogis* fortioribus [demum ad *Resinam Jalap.* vel *Elaterium* aut *Gutt. Gamb.* ascendendo] serosum laticem copiosè & quam citissimè per alvum deturbare par est. In intervallis etiam [si opus fuerit] *Diureticis* efficacissimis Renum cataractas reserare, atq; *Chalibeatis* fibrarum tonum roborare, uti in Hidropis curatione. Atq; hæc dicta sunto de ultimo hujus Morbi Proteiformis Stadio.

CAPUT XI.

In quo varia Exempla multiformis hujus Morbi sincere proferuntur, diversa Variolarum indoles, Simptomata conjuncta & Morbosi affectus subsequentes illustrantur, atque Methodus Medendi superius tradita confirmatur.

UT constet Ideam Variolarum à nobis traditam non esse fictam & commen-

a *Delirium melancholicum, vide hist.* 58. b *vide hist. jam memoratam.*
c *Tumor partium extremarum Oedematosus.*

mentitiam, sed ex rei natura petitam, atque nostra Medendi Methodus ad Accidentium varietatem in hoc Morbo accommodata clarius intelligatur, lubet jam Historias hujus Morbi aliquot è plurimis selectas Coronidis loco subnectere. Non tamen illorum solummodò Ægrotantium historias proferam qui ex Morbo feliciter evaserunt, verùm illas potissimùm quæ Indolem Morbi variam, vehementiora ejus Symptomata, atque effectus diros ab eo productos maximè illustrant, ut penes Medicum sit in Diagnosi formanda, Prognosi proferenda, Indicationibus curativis eliciendis, & Methodo Medendi adhibenda, ad Artis normam sese dirigere; atque Eas Historias quæ Medendi variam complectuntur fusiori calamo more plenioris Commentarii describere visum est; Illas verò quæ singulare aliquod Symptoma vel Morbosum affectum à Variolis productum explicant, compendiosiùs recensere.

HISTORIA I.

Filius Dom. [a] *Hunt*, habitantis in vico dicto *Swerell*, 11. annos natus, tempore hyemali anno 1686. Lassitudine, Nausea, Vomitione, Cephalalgia ingenti, &c. correptus per biduum intensè febricitabat, tertio autem die Exanthemata Specie tenus Variolosa in facie, & ubique in universa Cute dispersa hic illic erumpebant, quæ nescio qua de causa (namque puer tunc temporis ab Avunculo suo Pharmacopola tractabatur) paulatim post unum vel alterum diem nullam maturationem assecuta planè evanuere; A quo tempore, Veneno intus cohibito, infirma semper & ægra valetudine tentabatur, pallore, *anorexia* Capitis dolore & diris Symptomatis in genere nervoso malè perpetuò multatus, & præterea mensibus Februario & Majo sequentibus *Insultus Epilepticos* horrendo passus est qualibus nunquam antea conflictabatur; a repetitis Spasmis ad unum latus diu Incurvatus, donec demùm Venenum sub finem anni, certamine recens à Natura instaurato, propulsatum penitus fuisset, *Variolis Cohærentibus* de novo succrescentibus, quibus tandem, licet tarde admodùm ad maturitatem nostra methodo perductis, integrè iterum valebat, & adhuc in vivis est robustus & athleticus.

HISTORIA II.

Filiola Domini *Vvaren* (b) habitantis in vico dicto *Lugdate-Hill*, annos circiter quinque nata, super levi Horrore & Rigore correpta, deinde per unum vel alterum diem, durante nimirum conflictione Spirituum cum Veneno supra modum incalescebat, ægrotabat, ingesta vomitione reiiciebat, Cerebri oppressione gravata, & jactatione frequenti lacessita decumbebat; donec tandem tertio die in quo Ego eam primùm invisi, Venenum per Exanthemata solito majora hic illic, uno impetu erumpentia, perfecta Crisi strenuè propulsatum esset, quo tempore Puellam inveni planè *apyreton*, cibi appetentem; more solito vestitam, atque in area domus cursitantem & ludentem, Ideoque Naturam, quæ propriis viribus victoriam jam integram reportat, Remediis nescio quibus præter æquum & bonum lacessere nolui: Imperavi tantùm ut ingluviei minimè indulgeret Puella, atq; ab externis aeris injuriis sarta tecta in cubiculo muniretur. Quid fit? nullum omnino symptomata Patienti molestias creat, Variolæ die proximo pure laudabili turgent, tertio Scabie obductæ exarescunt, nullo omnino remedio adhibito: Quid? quod Variolæ istæ (quod primò monui) erant maximè Benignæ, eæ sc. quæ vulgo dicuntur *Chicken Pox*. Nihilominus alvum post hebdomadam elapsam iterumque unciâ *Mannæ* una in Haustulo liquoris Possetici calidi solutæ & manè exhibitæ cum Regimine, sedulò evacuandam jussi. Hujus autem nostri mandati

a *Variolæ Benignæ statim ab Eruptione sine præcedenti maturatione exarescentes, atque demum post annum integrum elapsum repullulantes.*

b *Variolæ maximè Benignæ dictæ Chicken Pox.*

post habiti post tres menses elapsos feras puella luebat pœnas Scabie erysipelatosa universam faciem diu occupante & conspurcante, à qua illam non nisi repetita Venæ sectione frequenti calomelan. & Diagridii, atque multo Cortice Peruviano usu ægrè liberavi.

HISTORIA III.

(a) FIlius meus unicus, nunc Medicinæ studiosus, ineunte anno ætatis suæ quarto, tempore hyemali, Nausea, Vomitione, Jactatione inquieta, Stupore comatoso, delirio, cæterisq; id genus Symptomatis vehementioribus, quæ variolarum apparatum comitari solent, correptus, per triduum intense febricitans decumbebat. Ego interea præscripsi *pulv. è chel. cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. *gr. vi.* cum Cochl Julap. Cordialis temperat. capienda repetendaque bis vel ter post intervalla sex horarum. Cum autem sub finem tertii diei Febrem una cum Symptomatis conjunctis declinasse animadverterem, Veneno nimirum quod luctationi causam dedit per exanthemata discreta hic illic ubiq; erumpentia critice propulsato, nullum amplius medicamentum adhibui; Ægrotantem solummodo in lecto[foco in cubiculo accenso)à frigore muniendum, atq; victu tenui alendum jussi. Quid fit? Variolæ, rotundæ secundo eruptionis die margines suos ampliant, & vegetè rubent, tertio autem acuminantur, quarto in apicibus albescunt, quinto flavescere incipiunt, sexto pure concocto turgent, septimo flavescentes incrustari incipiunt, nono autem exarescentes ubique in tubercula mutantur, sine febre vel molesto quovis symptomate recidivo, vel morboso quovis affectu postea suborto. Temperie vero & appetitu integre restitutis, leni pharmaco semel vel bis exhibito, Curatio feliciter absoluta est.

Eadem planè erat, Benigna nimirum Indoles Variolarum, quibus tres meæ Filiæ annis licet longe distantibus tentabantur; quas inde eodem ferme modo tractavi, nisi quod illarum natu maxima paulo ante criticam Exanthematum eruptionem Spasmis Epilepticis diu excruciaretur, Spiritibus nimirum in explosionem actis, & non sine strenuo nisu victoria potitis; quam ob causam *Epispastica* ad nucham & Carpos applicanda, atque Cochl. *iij. Julap.* sequent. durante hac conflictione ad vires Spirituum erigendas, & motus eorum inordinatos compescendos quarta quaque hora propinanda jussi, ℞. *Aqu. Flor. Tiliæ, Cerasor. nigr.* an ℥iij. *Pæon. comp. Epidrm.* ℥ß. *Pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ℈ii. *Pulv. de Gut. tet.* ℈ß. *Syrup. de Mecon.* ℥i. M. F. *Julap.* Cum primum autem, Febre & Symptomatis sublatis, atque Exanthematis regularibus & discretis statim apparentibus, certum habui Naturam victoria integra potitam fuisse, & venenum penitus protrusisse, regimine debita ordinato naturæ, cujus provincia erat, rem reliqui; Exanthemata autem in dies legitime progrediebantur atque demum matureſcebant, atque in tubercula arida intra spatium à Natura præstitutum sine ærumnoso quovi symptomate vel morboso affectu consequenti vel ope Artis adstipulante mutabantur. Natu secundæ, quia jam, ut ab ipsis vitæ primordiis, alvus nimis fluxeret, *gut. v. iv. vi Laudan. liquid.* unaquaque nocte durante toto Morbi cursu in haustulo *Julap. Cordialis* temperati propinavi, atque *Decoctum album* in locum potus ordinarii suffeci, quo pacto alvo rite cohibita quieta & plane *apiretos* post eruptionem Variolarum incœptam reliqua Morbi stadia intra spatium à Natura præstitutum secure & tranquille decurrebat, & quidem omnes hæreditario quasi jure Benignis istis Variolis tentabantur, quæ (Deo favente) eventum secundum habuerunt; nunquam enim quenquam mea vel Conjugis meæ stirpe ortum hoc Morbo periisse memini.

(a) *Variolæ Regulares, Discretæ & Benignæ.*

HISTORIA IV.

a Filius unicus *Caufidici* habitantis in vico dicto *Salysbury Court*, ſex annos natus, quem non ita pridem altero Morbo penè confectum præter ſpem adſtantium ſuppetiis Artis ab Orci faucibus planè liberaveram, Febre Varioloſa correptus, à Nutrice ſolummodo, & mulierculis nullo omnino Medico conſulto tractabatur; parentes enim ex communi quadam vulgi opinione Artem medicinalem ad hunc Morbum prorſus inutilem eſſe perperam exiſtimabant. Fuit ſane morbus primariò admodùm Benignus & Naturæ viribus facilè ſuperabilis, modo Regimen legitimè ordinatum fuiſſet: Venenum enim tertio die Criticæ Exanthematum diſcretorum eruptione uno impetu penitus eliminabatur; unde Puer ab omni moleſto ſymptomate liberatus, quarto die prorſus revaleſcebat, atque cibum appetebat, Exanthematum baſes ſenſim ampliabantur, quinto die acuminabantur, ſexto albeſcebant, ſeptimo pure concocto ubique ſere turgebant perfectè rotunda, & margine vivide rubenti circumcincta, adeò ut pharmaco cuicumque exhibendo non eſſet locus, neque puer in lubrico verſaretur. Nutrix autem officioſa hoc ipſo die (Variolis adhuc ubique eleganter turgentibus & matureſcentibus) Pullum gallinaceum aſſum Puero comedendum affert. Quid fit? Ventriculo hoc pacto ſaginato & oppreſſo, & Cerebro inde nutrimento hoc incongruo gravato, Puer derepente ſopore affectus profundè dormit per totam noctem: die autem proximo, cùm Puerum clamore expergefacere nequirent, parentes perterriti, Me incunctanter ſed nimis ſerò accerſebant. Variolas animadverti Diſcretas atque ubique pure adhuc repletas, & margine vegeto cinctas, Puerum autem more Apoplecticorum ſtertentem. In caſſum ventriculum Emeticis, atq; Alvum Enematis, ſollicitavi, Cucurbitulis etiam cum ſcarificatione & Veſicatoriis frequentibus applicatis, atque Sternutatoriis Spiritus in Cerebro torpentes excitare tentavi; die enim proximo puer admodum formoſus Convulſus fatis ceſſit, non Veneno Varioloſo interemptus, verùm Regimine perverſo trucidatus, atque in Apoplexiam fortem temerè adactus. Tantum momenti habet in ipſis Benignis Variolis Medici conſilium, in Regimine ordinando, ubi Pharmaca forſan haud deſiderantur.

HISTORIA V.

b Filia Domini *Mitchell* 12. annos nata, habitans tunc temporis ad inſigne *Coronæ* in vico dicto *Fleetſtreet*, anno 1692. media æſtate febricitabat, & in Lecto decumbebat, Dolore Capitis, Nauſea & reliquis Symptomatis Variolarum Benignarum Apparatum comitari ſolitis affecta. Tertio autem Morbi die Exanthemata hic illic Diſcreta viribus Naturæ ſine pharmaco quovis adhibito protruſa ſponte erumpunt; Vetula autem, cui Virgo elocabatur, haud contenta naturalem Variolarum eruptionem & maturationem expectare, ſtragulis multis perperam & officioſè impoſitis, Naturæ opus accelerare moliendo Ægram per triduum in profuſos & planè colliquativos Sudores adegit; unde vires evidenter proſternebantur, Ægra vero perpetuò inter ſudandum languente, delirante & vigilante, Exanthemata ut ut Diſcreta & ſua natura Benigna nequaquam progrediebantur, ſed cruda & depreſſa manebant. Cùm jam ob ſymptomatum vehementia res plane deplorata videretur, Ego ſeptimo Morbi die accerſitus, illico tegumenta inſolita amovenda juſſi, Ægramque in alteram lecti partem moderatè calefactam removendam, atque ibi non quaſi in carcere brachiis in lecto detentis continendam, verùm ut ad libitum ab uno latere in alterum ſeſe verteret, veniam dedi. Intereà ad Spiritus debiles erigendos, & tumultum eorum com-

a *Variolæ Benignæ ob multum Regimen funeſto exitu terminatæ.* b *Variolæ Diſcretæ & Benignæ ob malum Regimen cum ſymptomatis pene exitialibus conjunctæ.*

compescendum *vesicatoria* tria ad Nucham & Carpos internos applicanda imperavi, & Julapii sequentis Paregorici & Cordialis Cochl. *iv.* vel *v.* quarta quaque hora propinanda, atque si non inde placidè dormit *gutt. x. Laudani liq.* Haustulis Julapii alternis instillanda, ℥. *Aqu. Meliss. Cæras. nigr. an.* ℥*iij. Epidem. Pæon. comp. an.* ℥*i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℥*j. Syrup. de Mecon.* ℥*iß.* M. F. *Julap.* Quid fit; à sudoribus immensis liberata post secundam Laudani dosin placidè dormit, viribus instauratis integram mentem, temperiem moderatam & Pulsum regularem & fortem recuperat, Variolæ ubique quam citissime turgent & matureſcunt, atque virgo iisdem remediis deinde usa, Stadia Morbi reliqua tempore à Natura præstituto feliciter decurrit.

HISTORIA VI.

(a) Filiolus Domini *Fowler* habitantis in vico dicto *Silfe-Lane* 15 menses natus; Variolis laborans Discretis & Benignis, in Cubiculo ambientis Aeris inclementiæ, sæviente jam gelu (Pharmacopola, qui Puerum tunc temporis tractabat, haud renuente) indefinenter objectus ob Venenum à frigore externo intus cohibitum diris Spasmis, insultibus Epilepticis & Comate profundo, Apparatu peracto, quinto morbi die & Eruptionis secundo præter solitum corripiebatur; unde Infans per octo horas, Spiritibus Veneno repercusso recens implicatis & irritatis, pallescebat, & languebat ac si illico moriturus; Ego autem die Octobris 17. 1692. sub noctem accersitus deprehendi Exanthemata hic illic pauca & distincta, ob defectum autem Regiminis debiti intus quasi cohibita & depressa. Ideoque ad Spiritus stimulandos, eorumque expansionem promovendam *Vesicatoria* tria ad Nucham scil. & Carpos internos illicò applicanda jussi, atque Coch. *ij.* vel *iij.* Julapii sequent. tertia quaque hora propinanda (agitata Phiala) ℥. *Aqu Flor. Tiliæ, Ceras. nigr. an.* ℥*iij. Epidem.* ℥ß. *Pæon. comp.* ℥*i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. de Guttet. Lap. Contrayerv. Serpentar, Virgin. an.* ʒ*ij. Syrup. Caryop.* ℥*ix.* M. F. *Julap*, Post secundam dosin liberabatur à Spasmis & Sopore, pervigil autem mansit, & præ dolore à Vesicatoriis excitato perpetuo fere vagiebat. Die autem sequenti animadverti Temperiem mitem, Pulsum fortem & æqualem, atque Exanthemata discreta ut ut paulò frequentiora. Ob Vigilias autem & perpetuum ejulatum *gutt. iij. Laudani liquid.* semel vel bis in die in Haustulo Julapii exhibenda jussi, inde bene dormiebat, & cum res hoc pacto in vado erat memet subduxi, tantum Julapium ad suffulciendas vires regimine prius adhibito labefactatas quarta vel sexta quaque hora repetendum præscripli, atque dosin *Laudani* saltem semel in die ministrandam ad dolorem Exanthematum maturantium & Ulcusculorum à Vesicatoriis inductorum fallendum, atque ut Infans ab aeris injuriis muniretur imperavi. Reversus autem primo die Novembris, inveni Puellum *apiretan* atque ab omni symptomate ærumnoso liberum, atque Exanthemata ut ut in trunco corporis parva, frequentia & fere cohærentia, pure tamen maturo turgentia & flavescentia, atque Morbo jam ultimum Stadium ingressio hic illic incrustata, atq; in tubercula arida cineritio colore concrescentia. Ideoque post quam Parentes admonueram de tempore & modo Purgationis, Patienti valedixi.

HISTORIA VII.

[a] Domina *Pettifer* habitans in vico dicto *Old Change* mense Decembri 1692. ægrotans abortiit, postridie Abortionis Variolæ erumpebant Discretæ & Regulares, Febris etiam Veneno eliminato sponte cessavit. Perterrita autem Fœmina ab Obstetrice & Mulierculis adstantibus, vitam suam penitus desperabat, insomnis planè permanbt & delirabat per triduum, scil. usque ad primum maturationis diem, quo die sub vesperam ego accersebar; Aegrotantem autem inveni *apiretos*, Exanthemata ubique Discreta,

[a] *Altera ejusmodi.*

tæ, depressa vero & figura Morbillorum ad instar variegata, siquidem Spiritus errore perculsi & in motus effrænatos ada. &i nec humores moderari, neque Venenum, licet sua natura mite, fortiter expellere valebant, unde prima Naturæ intentio scil. Veneni eliminatio per Cutim irrita fuit, & Venenum Tosillas & glandulas Salivales [in cassum licet] lacessere cœpit, atque inibi tumorem atque dolorem adeò atrocem excitavit, ut misera Mulier ærumnoso hoc Symptomate pressa & fere præfocata vix quicquam deglutire posset. Ubi autem nullam ex Pulsu vel Temperie Febrem adesse deprehenderim, causam dirorum symptomatum, & pessimæ Exanthematum *phasios* vacillationi Spirituum terrore perculsorum, potius quam exitiali Veneni gradui acceptam referendam duxi; ideoque postquam Spes Mihi esset melius fore, & promissis despondentis Mulieris animum confirmaveram, & metum depellere sategeram, ad Spiritus erigendos, eorumque tumultus compescendos *Vesicatoria* ad Nucham & Carpos illicò applicanda jussi, atque Cochl. *v.* vel *vj. Julap.* sequent. tertia vel quarta quaque hora [agitata phiala] propinanda; & primo Haustulo *Laud. liquid. gut. xv.* instillandas *℥ Aqu. Flor. Tiliæ*, *Cerasor. nigr.* an *℥ij. Epidem. Pæon. Comp. Syrup. de Meconan. ℥ij ß. Pulv. e Chel. Cancr. Comp. Lapid. Contrayerv.* an. *℈j.* M. F. *Julap.* Inde bene dormivit per totam noctem, & delirium cessavit; mane sequenti ego reversus deprehendi Exanthemata intra cancellos justos coacta, acuminata & inflammata, figuram fere ubique rotundam induisse, quæ dein, Dolore Gutturis sponte evanescente, brevi maturabantur: Repetito enim hujus Julapii usu, reliqua Morbi Stadia (ut in Variolis Benignis & Regularibus fieri solet] sine febre recidiva vel ærumnoso quovis symptomate postea suborto, tempore legitimo sensim salubriter Patiens decurrebat.

HISTORIA VIII.

(*a*] Domina *Baxter*, quæ jam post viduitatem Collegæ nostri eximii D. Doctoris *Goodall.* thalamum honestat, circa annum 168[illegible] abortionem passa est, & Febre correpta illicò me accersivit, Bolum Theriacalem statim exhibui, Julapium Cordiale ad libitum pitissandum; mane sequente reversus cùm animadverterem manifestam Febris & sympromatum omnium Remissionem *Corticis Peruv.* ℥j. tertia vel quarta quaq; hora exhibendam jussi: Paroxysmo autem post sextam dosin die proximo recrudescente, Variolæ inexpectato eruperunt, bene figuratæ & coloratæ, & prorsus Discretæ; Febris vero post hanc Criticam Veneni per Cutim expulsionem derepente adeò evanuit, ut Patienti non amplius molestias crearet. Exanthemata sine Febre recidiva vel ærumnoso quovis symptomate suborto, tempore legitimo sine ope cujuscunque Pharmaci sponte maturata demùm die Morbi nono in tubercula arida concreverunt. Nusquam vidi Variolas magis vegetas, regulares & benignas, non obstante Lochiorum fluxu; sive autem hoc indoli Veneni morbifici minus exitiali [quod ex typo Febris Morbi apparatum comitantis conjicere fas est) sive usui Corticis Peruviani ante Crisin ministrati acceptum referendum sit sub judice relinquo.

HISTORIA IX.

b Virgo elegans & formosa annos nata 21. habitans in ædibus Domini *Bright* in vico dicto *Little Britain* anno 1680 æ. grotabat. Die morbi tertio Ego accersor quo die Variolæ Discretæ erumpere cœperunt sine quovis symptomate vehementiori conjuncto, sed menses alieno tempore unà fluere incœperunt; unde viribus plurimum exhaustis Exanthemata licet diutius depressa tardè admodum & ægrè maturabantur. Qua de causa Jula-

(a) *Variolæ Benignæ post Abortionem & usum Corticis peruviani.*
(b) *Variolæ Discretæ cum menstrua purgatione conjunctæ.*

Julapium perlatum sæpius in die exhibendum jussi, atque Bolum sequentem bis terve in die deglutiendum, *℞. Theriac. Androm. Confect. Alcherm.* an. ℈j. *Spec. Confect. de Hyac. Lap. Contrayerv.* an. *gr.* xv. M. F. *Bolus*. Quorum usu diligenti tustentata, reliqua Morbi stadia secure, ut ut quadantenus tardiùs, decurrebat, & demum reconvaluit.

HISTORIA X.

(*a*) Servus Domini *Bradford* Vestiarii habitantis in vico dicto *Black-Friers*, circa annum 1670. nausea, ægritudine ingenti, & tantùm non deliquio oppressus, primo Morbi die Me incunctanter accersendum curavit, Ubi autem à celeri Arteriarum vibratione Febrem adesse manifestò deprehenderem, eam propter symptomatum vehementiam & cæteras circumstantias Variolosam fore ritè arbitratus sum. Ne autem Spiritus Nausea adeo intolerabili diutius labefactati ad Venenum exterminandum prorsus deficerent, æquum duxi *Vini Emetic.* ℥vj. illicò propinati [Tempore Morbi huic consilio favente] eam allevare. Vomitionem Æger bene toleravit, & à nausea inde plurimum liberatus est, Spiritibus verò stimulatis & supra modum expansis non minus de Cephalalgia Spasmodica questus est quam antea de Nausea & Ægritudine. Et quidem dolor Capitis adeò sæviebat, & Arteriæ adeo validè vibrabantur ut Hæmorhagiam immanem [modò phlebotomia opportuna haud præcaveretur] instare suspicarer. Ideoque ℥x. sanguinis è Cubito illicò detrahendas jussi, & Bolum cardiacum & paregoricum hora somni ministrandum cum haustu Julapii Cordialis temperati ad libitum pitissandi, unde Æger bene dormivit; mane sequenti reversus eum inveni planè *apyretos*, à dolore capitis, nausea & omni altero symptomate ærumnoso liberum: nullum autem Exanthema, vel quidam prænuncium explorando deprehendere potui nihilominus ut se in Cubiculo regimini justo obsequeus per unum vel alterum diem contineret, in mandatis dedi. Juvenis autem nullo symptomate affectus, & quia tempestas erat præfervida, monitis nostris minùs auscultans, è lecto surgit, ad negotia se accingit, edit, bibit, sommum capit, ut antea; donec uno vel altero die elapso, conservis perterritis, exanthemata hic illic in facie & manibus sese palam prodere incipiunt. Ego iterum jam statim accersor, cùm autem eruptionem admodùm regularem animadverrerem, sine Febre recidiva, ægritudine, vel quovis altero molesto symptomate conjuncto, cum diætam tenuem & regimen quoad cætera moderatum imperaveram, discessi. Juvenis verò reliqua Morbi stadia intra spatium octo dierum tranquillè decurrens, absque omni omnino pharmaco perfectè convaluit.

HISORIA XI.

(*b*) Nepos Domini *Major* habitantis in vico dicto *Pater-noster-row*, annos 17. natus circa annum 1674. ad quatuor dies intensè febricitans decubuit, quarto autem die cùm jam prænunciæ Variolæ per unum vel alterum diem sese hic illic in facie & manibus palam prodidissent, Hæmoptoe insigni tentabatur, eò quod natura Plethora oppressa, Crisin ægrè admodùm perficere valeret, Ego isto die accersitus, cùm à forti & constanti arteriarum vibratione hanc Hæmorrhagiam ex orgasmo enormi, non à Spirituum vacillatione & languore ortam deprehenderem sanguinis ℥viij. vel viij. è brachio detrahendas jussi. Hæmoptoe inde derepente subsistit, atque Bolo cardiaco & paregorico exhibito Arteriæ justè & legitime vibrantur, Exanthemata intra sex horas ubique Crisi perfecta protrusa admodùm frequentia erumpunt, quæ demum in progressu morbi cohærebant & plurimum confluebant, quia Spi-

[a] *Variolæ admodum Benignæ post symptomata vehementiora durante Apyrexia.*
(b) *Variolæ Discretæ ob Hæmoptoen tempore Eruptionis contingentem Confluentes factæ.*

Spiritus inſtante Criſi ſanguinis profluvio labefactati, munus, quod legitimè ſuſceperant, explere non potuerunt: unde Variolæ, quæ primò Diſcretæ apparebant, demum cohærebant ac tandem confluebant. Nihilominus Æger continuato uſu Julapii noſtri Paregorici cum Speciebus ſomnum ſufficientem quotidie capiens, ſingula Morbi ſtadia reliqua ſine Febre recidiva vel ſymptomate quovis vehementiori ſecurè ſed tardius decurrebat, atque tandem poſt Salivationem tempore maturationis ſatis diu protractam convaleſcebat.

HISTORIA XII.

(*a*) Filius Domini *VVheeler* habitantis in vico dicto *princ's Street*, (cujus Hiſtoriam olim conſcripſi in cap. 8. Lib. 1. *phthiſiologiæ* noſtræ) qui poſt phthiſin Diabeticam arte ſuperatam ſemel ſaltem in anno Inſultibus Epilepticis corripi ſolebat, die Menſis Julii 23. 1692. cum jam ſeptimum ætatis annum ageret, Febre correptus ad triduum plane hebes & comatoſus jacebat, tertio autem Morbi die ego accerſitus, cum deprehenderem ſpiritus veneno diu preſſos, maximo niſu colluctaſſe, atque inde in exploſionem adactos inſultus Epilepticos viſu horrendos excitaſſe, ita ut Apoplexiam, non autem Variolas, inſtare conjicerem, ſanguinis ℥vj. derepente ad motus Spirituum inordinatos compeſcendos è vena jugulari detrahendas jubeo, atque *Veſicatoria* ad eorumdem vires excitandas ad Nucham & Carpos internos & *Emplaſtr. Cephalic* cum *Euphorb.* ad plantas pedum applicandum, atque Cochl. *iij.* vel *iv.* Julap. ſequent., quarta quaq; hora vel ſæpius propinanda. ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr. an.* ℥ij. *Pæon. comp. Epidem. an.* ℥vj. *pul. e Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. pulv. de Guttet. an.* ʒß. *Sirup. Cariophb.* ℥x. M. F. *Julap.* Die autem proximo, ſcil. Julii 26. reverſus cum animad verterem Puerum, veneno per exanthemata Varioloſa propulſando, à Comate & Febre liberatum, atque Variolas ut ut admodùm exiguus punctorum acicularum ad inſtar, verum diſtinctas, uſum *Julapii cum Speciebus* repetendum præſcripſi: in locum *Sirup. Cariophb.* ſubſtituendo *Sirupum de Mecon.* atque Cochl. *ij.* vel *iij.* Julapii ſequentis ad libitum in languoribus exhibenda, ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr. an.* ℥ij. *pæon. comp.* ℥iß. *Tinctur. Caſtor.* ʒj *Spirit. Sal. Armon.* ℈j. *Sirup. pæon. comp.* ℥x. M. F. *Julap.* Die autem Julii 27. cum ſpiritus quadantenus languidos ob præcedentem Venæ ſectionem, & Exanthemata flaccida deprehendiſſem, Bolum ſequentem in Cochl. Julap. ſolut. illicò deglutiendum juſſi: ℞. *Theriac. Androm. gr. v. Pulv. de Goa, de Guttet. an. gr. vij. Sirup. Pæon. comp. q. ſ.* M. F. *Bolus.* Die 28. ad Maturationem Exanthematum promovendam Ingredientia ſequentia in lib. liquoris poſſetic. coquenda pro potu ordinario imperavi, ℞. *Ficuum ping. inciſ. n. vij. Lentium Craſſe contuſ.* ℥ß *Raſur. CC. Ebor. an.* ℥ß. M. Die 29. ad vires ſpirituum fovendas Cochl. *iij.* vel *iv.* Julap. ſequen. ad libitum propinabantur agitata phiala ℞. *Aq Meliſſ. Ceraſ. nigr an.* ℥iij. *Epidem. Cinnam. hord an.* ℥iß. M. F. *Julap.* Die 30. cum jam Exanthemata, ut ut admodum exigua & minutula, pure turgere incœperant, atque inde puer pro dolore parum dormiret, Hauſtulum ſequenti hora ſomni propinavi, ℞. *Aqu. Card.* ℥ß, *Epidem, Sirup. Cariophb. an.* ℥j. *Theriac. Androm.* ℈ß *Pulv. de Guttet Lapid. de Goa an. gr. v.* M. Die autem Auguſti primo ad pus melius concoquendum, Hauſtulum ſequentem hora ſomni exhibendum, & mane proximo repetendum curavi ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. an.* ʒß. *Theriac. Still. lat.* ℥ß *Theriac. Androm. Pulv. e Cel. Cancr. comp. an gr. vi. Sirup. Cariophb.* ℥iß. M. F. *Hauſtulus.* Die autem ad Eruptione ſexto ubi jam Exanthemata ubique optime maturata exare ſcere, atque in tubercula concreſcere cœperat, ſine Febre recidiva, Tuſſi, Salivatione, Gutturis dolore, vel altero quovis ęrumnoſo ſymptomate ſuborto, Memet ſubduxi uſque ad diem Auguſti nonum, jam autem ad feces Morbi per alvum deturbandas, *Cathartica* ſequentia in formam pilularem, utpote Pa-

(*a*) *Variolæ Diſcretæ ſed admodum exiguæ poſt inſultu Epilepticos penuerentes.*

tienti gratissimam, redacta præscripsi, ℞ *Pili. fœtid. Stomac. cum Gum. an.* ℈ß. M. F *pilul. iii.* deaurandæ, hora somni exhibendæ. Mane sequenti deglutiat Pilul. sequentes cum Regim. ℞. *Extract. Rud.* ℈*i.* (siquidem alvo erat difficilior) F. *pil. iii.* deaurand. Cùm autem sordes non satis inde subductæ fuerint, demùm Augusti 12. *Bolum* sequentem nebula involutum deglutiebat, ℞. *Electuar. Lenitiv.* ℈*ii. pil. Stomac. cum Gum* ℈*i. Strup. è Flor. persic. q. s.* M. F. *Bolus* mollis. Mane autem proximo Bolum sequentem pariter nebula involut. ℞. *Electuar. Lenitiv.* ℈*ij. Extract. Rud.* ℈*i. Strup. e Florib. persic. q. s.* M. F. *Bolus* mollis. Alvo hinc optimè deturbata, Puer huc usque bene valet.

HISTORIA XIII.

(*a*) *Elizabetha* Filia Domini *Brigbt* habitantis in vico dicto *Little Britain*, Nepotis Reverendi D. Doctoris *Brigbt* Ecclesiæ Sancti *Asaphi* Decani anno circiter 1676. 12. ætatis annum agens, Febre correpta decubuit. Puellam tertio Morbi die Insultibus Epilepticis admodum horrendis jam per plures horas laborantem invisi; cum autem circumstantiis rite pensitatis deprehendissem hasce diras contorsiones solummodo ex forti Spirituum Venenum Varioloſum adorientium nisu ortus esse de eventu non admodùm anxius adstantibus animos addidi. Ideòque postquam applicato ad frontem, nares, volas manuum *Oleo Succini*, & usu interno Sp. CC. Julapio Antiepileptico, diros hosce Spirituum ferocientium nisus in ordinem redegeram, ad vires eorundem erigendas *Vesicatorium* ad Nucham applicandum, atque Cochl. *iv.* vel *v.* Julap. sequent. tertia vel quarta quaque hora exhibenda jubeo, ℞. *Flor Tiliæ*, *Cerasi. nigr. Rut.* an. ℥*iii. pæon. comp.* ℥*ii. pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. pulv. de Guttet.* an. ℈*ij. Sirup. Cariophyll.* ℥*x.* M. F. *julap* propinandum agitata phiala. Quid fit? Veneno in hac luctatione ad Cutim prorsus eliminato, Variolæ die proximo (quod post Epilepsiam Symptomaticam fermè semper contingit) ubique discretę & regulares erumpunt, atque Spiritus non amplius lacessiti & à motu inordinato liberati sponte quiescunt, Ægrotante interea placidè dormiente & à Febre liberata. Qua de causa Julapium parciùs & minus frequenter exhibitum est, & regimine legitimo continuato, Exanthemata spatio à Natura præstituto sponte sure referta maturabantur, atque demum nullo morboso symptomate suborto, in tubercula arida concrescebant. Atque equidem dirum hoc Symptoma in Variolarum Apparatu fortem Spirituum nisum subindicat, indolemque Morbi fere semper benignam, & eventum prosperum fore denunciat.

HISTORIA XIV.

(*b*) Dominus *Shepherd* Juvenis generosus 20. annos natus hospitans, ad Insigne Adami & Evæ ex adverso Hospitii dict. *Staples-Inn*, in vico dicto *Holborn*, media æstate anno 1692. rigore sub vesperam correptus, dein tota nocte febricitans, mane sequenti universali madore perfusus est, dolore autem Capitis & Nausea adhuc perstantibus, Medicum ante meridiem accersendum curavit, qui pro ratione symptomatum urgentium secundo Morbi die nempe Julii 23. sanguinem è Cubito statim detrahendum jussit, & ℥*j. Vini Emetici* ministrandum sub vesperam, atque hora somni *Strup. de Mecon.* ℥*i.* in Haustu paregorico propinandum. Die Morbi tertio Variolæ erumpunt paucæ admodum & Discretæ, Benignarum figuram & colorem obtinentes: Patiens juxta sententiam *Cl. Sydenhamii* tractatus, Decocto albo & Laudano nutritur, nullo omninò Alexipharmaco concesso. Variolæ secundo eruptionis die numero valdè auctæ pæne cohærebant ubique autem languebant, & in centro subsidebant, utut margine vegetè rubro circumcingerentur; Vigiliæ etiam non

(*a*) *Altera ejusmodi.* [*b*] *Variolæ Mediæ admodum frequentes & proxime ad malignas accedentes.*

Digitized by Google

non obſtante liberali *Laudani* uſu perſtabant ob Venenum intus cohibitum pertinaces: Febrilis autem intemperies ob Spirituum languorem admodum obſcura & vix perceptibilis. Tertio Eruptionis die, ſc. Julij 26. quando Ego conſultandi gratia accerſitus ſum, Ægrotans vigiliis & delirio tentabatur, pulſus erat admodum debilis & celer, temperies verò mitis, Exanthemata ubique deprimebantur, & languebant; acceſſit Dolor in Gutture atrox, ſiquidem vires in Venemo juxta primam intentionem per Cutim eliminando Naturam deficiebant, ideoque virus Tonſilla & ductus Salivales laceſſere demum cœpit. Quare conſilio cum Medico ordinario inito, ſtatuimus Spiritus languidos veſicatoriis ſtimulandos eſſe, eorùmque vires erigendas atq; motus effrænatos compeſcendos Alexipharmacis & Opiatis ſimul junctis. Cum autem Ægrotans monitis noſtris minus obſequens, Veſicatoria penitus reſpueret, ægrius ſcopum aſſecuti ſumus ope Remediorum internorum, in quibus ea de cauſa copioſius atque diutius exhibendis perſtare neceſſarium erat, uti ex ſequentibus conſtat. Julij 26. Cochl. *v.* vel *vj.* Julap. ſequent. quarta quaque hora agitata phiala propinavimus, atque Hauſtum Paregoricum hora ſomni, ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* an. unc. *ij. Epidem. Pæon. comp.* an. unc. *i. Tinctur. Croc.* ℥j. *Pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ʒ*ij. Syrup. de Mecon.* unc. *iß.* m. F. *Julap.* Cum autem inde non omninò dormiret, atque propter dolorem Gutturis inflammatorium ab uſu Pulverum abhorreret, Julii 27. *gutt. xx. Laudani liquid.* Cochl. *vj.* Julap. ſequent. inſtillatas illico exhibendas juſſimus, atque quarta quaque hora repetendas quouſque ſomnus obreperet, ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Cinnam. Hord.* an. unc. *iij. Epidem.* unc. *j. Theriacal. ſtillat. Diacod.* an. unc. *iß* atque hora ſomni Hauſtulum ſequente propinandum, ℞. *Aqu. Cinnam. Hord. Ceraſ. nigr.* an. unc. *i. Aqu. Flor. Paralyſ. Diacod.* an. ℥vj. *Laud. Liquid. Cydoniat. gutt. x.* M. F. *Hauſtulus.* Inſuper ad dolorem Gutturis leniendum, & maturationem Variolarum promovendam, Gargariſmum ſequentem in fauces calidè ſæpe ſiphone injiciendum, [hiſce partibus prius panno Wallico ad injuriis aeris externi munitis] atque liquorem Poſſeticum, Ingredientibus mox deſcribendis alteratum, copiose atque frequenter bibendum curavimus, ℞. *Decoct. Ficuum* ℔iß. *Mel. roſat. colat.* unc. *ij. Diamor.* unc. *i.* M. F. *Gargariſmus.* ℞. *Fic. ping. inciſ.* num. *vij. Lentium craſſe contuſ.* unc. *i. Raſur. CC. Ebor.* an. ℥*ij.* M. & Coq. in ℔*ij Liquor Poſſetic.* exinde aliquantiſper dormivit, verum neque Pulſum fortiorum, neque Exanthemata humore magis referta deprehendimus, quare Julii 28. reverſi *Alexipharmaca* magis generoſa cum *Opiatis* ad Spirituum expanſionem promovendam conjungere decrevimus more ſequenti, ℞. *Theriac. Androm. Pulv. e Chel. Cancr. comp.* an. ℥ß. *Laud. liquid. gutt. xv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* ſtatim ſumendus, una cum Hauſtu Julap. nuperrimè præſcript. repetenduſque denuò quarta vel quinta pomer. Julapium etiam Perlatum ſequens ad libitum pitiſſandum præſcripſimus & uſum Gargariſmi & liquoris Poſſetic. repetendum. ℞. *Aqu. Lact. Alexiter. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord.* an. unc. *iij. pæon. comp. Epidem.* an. ℥vj. *Margar. ppt.* ℥iß. *Saccbar. alb.* ℥x. M. F. *Julap.* Julij 29. reverſi animadvertimus Exanthemata ubiq; inflammata & humore aqueo referta ideòque præſcripſimus *Decocti albi* ℔j. cum ℥j *Laudan. liquid. Cydonat.* commiſcendum, ut ex hoc liquore copioſius epoto ſomnus, cui jam ſatis Patiens indulgebat, perſeveraret, & Julapio Perlato repetito ſpiritus fovendos curavimus. Julij 30. cùm Ægrotantem iterum Vigiliis fatigatum invenimus, duplam *Laudani* quantitatem *Decocto albo* inſtillavimus, atque Julapium Perlatum de novo præſcripſimus: Julij autem 31. cum in hoc temperato regimine arteriæ debilius ſeſe vibrarent, atque maturatio Variolarum (quæ jam quinto maturationis die Aqua non pure implebantur) nimis tardè progrederetur, ad uſum Alexipharmacorum rursus confugere neceſſarium duximus,

ideoque Hauſtum ſequentem ſtatim ſumendum, itidemque hora ſomni repetendum juſſimus, ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Cardu. an.* unc. *j. Pæon. comp. an.* ℥ij. *Theriac. Androm. Pulv. e Chel. Cancr. comp. an.* ℈j. *Laud. liquid. gutt. x. Syrup. Caryophb.* ℥iij. M. F. *Hauſtus*. Cochl. etiam *iv.* vel v. Julap. ſequent. ad libitum pitiſſanda conceſſimus, ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſſ nigr. Cinnam. Hord. an* unc. *iij. Eplidem. Pæon. comp. Syrup. Caryoph. an.* unc *j. Confect. Alcherm.* ſ. *Moſch.* ℥ii. *Syrup. e Rub. Idæ.* unc. *ii.* M. F. *Julap.* Perſtabat etiam in uſu Gargariſmi, Iulapij perlati & Decocti albi, cui unc. *ii. Aq. Cinnam. Hordei.* additæ fuerunt. Auguſti primo, Exanthemata ubique matureſcere & flaveſcere incipiunt; nihilominus ad vires adhuc ſuſtentandas Bolum Alexipharmacum ſequentem una cum Hauſtu paregorico mane exhibendum & veſperi repetendum duximus. ℞. *Theriac. Androm. Pulv. e Chel. Cancr. comp. an.* ℥ß. *Syrup Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* ℞. *Aqu. Flor. Paraly. Cinnam. Hord. an.* unc. *iß. Theriacal. Stillat. Diacod. an.* unc. ß. *Laudan. liquid. Cydoniat. gutt. xii.* M. F. *Hauſtus* Auguſti ſecundo, cum jam Exanthemata ubique incruſtata, exareſcere, atque in facie indurari cœperint: bis terve in die *Linimentum* ſequens pulma faciei illinendum juſſimus, atque Bolum antepræſcriptum cum Hauſtu paregorico hora ſomni exhibendum. ℞. *Ol. Amig. dulc. recent.* unc. *i. Sperm Cet.* ℥j. M. F. *Liniment.* Denique Auguſti tertio cum jam Variolæ ubique exareſcentes decidere incipiebant, æquum duximus ſtercora quæ jam in Inteſtinis plus quam decem dies coacervata ſubſtitiſſent, Enemate ſequenti ſubducere, ℞. *Decoct. Emollient.* unc. *x. Saccbar. rubr. Mel. Mercur. an.* unc. *ii. Ol. Lini recent.* unc. *iß. Claſſ. Extract pro Clyſt.* unc. ß. M. F. *Enema*. Fæcibus autem in alvo congeſtis, atque mora inſpiſſatis & induratis, Contorſiones horrendæ tantùm non animi deliquium inducentes, in Inteſtinis cientur, atque Enema re infecta illicò rejicitur, quare alvum ſtatim injiciendum paratur; ℞. *Lact. recent.* unc. *xii. Ol Chamæmel.* unc. *iii. Mel. Mercur. Saccbar. rubr.* an. unc. *i. Extract. Caſſ.* unc. *i.* M. F. *Enema*. Quo rejecto ſtercora formata & vallæ molie æ, gre, & non ſine multo niſu & torminibus egeruntur. Quo facto hauſtus ſequen ad irritationem Spirituum ab egeſtione excitatam ſopiendam, hora ſomni propinabatur, ℞. *Aqu. Flor. Paralyſ.* unc. *ii. Cinnam. bord.* unc. *i. Diacod.* unc. ß. *Laudan. liquid. gutt. xii.* M. Sexto Auguſti alvum Pharmaco Lenitivo evacuare decrevimus more ſequenti, ℞. *Pil. Stomach. cum Gum.* ℥ß. F. *Pil. iv.* deaurand quas ſumat hora ſomni, mane ſequenti bibendo Potionem ſequentem, ℞. *Decoct. Senn. Gereon.* unc. *iv. Mannæ opt* unc. *iß.* M. F. *potio* Septimo Auguſti, quandoquidem Oculi fuerant debilitati & levi inflammatione tentati, unc. *viii.* ſanguinis (qui admodum mucoſus erat) e cubito ſiniſtro mane ſequenti detrahendas curavimus; & quia Appetitus minus vigebat, *Decoct. amar. abſque purgant.* unc. *iv.* horis duabus ante prandium, itidemque quinta promerid. exhibendas juſſimus. Auguſti Octavo, quandoquidem Oculi diu debilitati fuiſſent, alvum *Calomel* decurbandam eſſe decrevimus, more ſeq ℞. *Calomel.* ℈j. *Electuar. Lenitiv. Conſerv. Roſ. pallid. an.* ℥ß. M. F. *Bolus* hora ſomni deglutiend mane proximo propinavimus Potionem ſequentem, ℞. *Decoct. Amar. cum dupl. Senn.* ℥iv. *Syrup. de Spin. Cerv.* ℥vii. Alvo autem inde non copioſe ſubducta, tandem Auguſti nono *Pil. Stom. Gum.* ℥ß. in Pil. *iii.* redact. hora ſomni deglutiendas, & mane proximos Pilulas ſequentes præſcripſimus, ℞. *Extract. Rud.* ℈j. *Pil. fœtid. Ol. Cinnam. Chymgut. ii.* M. F. Pil. *iv.* deaurandæ. Hoc pacto Juvenis egregius & familiæ ſuæ unica ſpes, plaudentibus amicis, à Variolis hiſce languidis & ſerò matureſcentibus liberabatur, nec febre recidiva notabili, faciei vel extremorum intumeſcentia vel Salivatione, nec citatricibus in facie, Tuſſi vel quovis altero ærumnoſo ſymptomate poſtea ſuborto plectebatur, atque huc uſque ruri firma & conſtanti valetudine utitur.

HISTORIA XV.

(a) Filiola domini *Nols* habitantis ad Inſigne *Equi albi* in vico dicto *Fleetſtreet* duos annos nata menſe decembri 1692. ægrotabat; poſt triduum elapſum Variolæ frequentes ubique in Facie & artubus erumpebant, quæ penitus intra tres vel quatuor dies ſine maturatione exareſerebant. A quo tempore ad duas hebdomadas valetudine incommoda tenebatur, quæ de cauſa Pharmacopola ſuffragantibus Mulierculis pharmacum Catharticum Puellæ propinavit, ex tunc autem ingraveſcebat valetudo & acceſſerunt ſymptomata Variolarum Apparatum comitari ſolita, atque demùm uno vel altero die elapſo, variolæ ubique in trunco corporis admodum frequentes repullulant, atq; brevi iterum ſuborta diarrhœa ſine maturatione declinant. At inde miſera Puellula veneno hoc modo intus cohibito, fluxu alvi immodico cum torminibus conjuncto, & Hectica febre correpta intra unum vel alterum menſem confecta, atque ad maraſmum uſque redacta planè attonita jacebat, Deliquiis & ſpaſmis ſæpius recurrentibus afflicta. Ego jam demum accerſitus, neque Veſicatoriis, neque ullo remediorum Alexipharmacorum, Antiſpaſmodicorum & Aſtringentium apparatu mortem imminentem præcavere potui, quam poſt triduum vel quatridum calamitoſe tranſactum tandem obiit.

HISTORIA XVI.

(b) Filius unicus Domini *Hoo*Ke mercatoris habitantis in angiportu dicto *Magpye Ally* prope plateam dictam *Franchurch ſtreet* Februar. 16. 1693. currente jam duodecimo ætatis anno intensè febriçitavit: die autem 17. Dolore verſatili jam in latere dolorem pleuriticum ſimulante, jam in artubus Rheumatiſmi æmulo, atroci & ſpaſmodico corripiebatur; & Parentes, vehementia doloris commoti, me incunctantes accercebant. Quando quidem vero ex pulsùs robore & doloribus Spaſmodicis conjunctis febrem deprehenderim adeſſe Inflammatoriam, ut ut indicia Variolarum mox eruptuarum ſimul ad fuerint, ℥. viii. ſanguinis illico detrahendas juſſi, atque poſtea *bolum Theriacalem* exhibendum cum Hauſtu Julapii cordialis temperati ad libitum pitiſſandi, reverſus die 18. inveni Variolas diſcretas legitimè protruſas; Puerum autem placidè dormientem, atque a febre & doloribus prorsùs liberatum, ideoque ſolummodo Julapii ſequentis Cochl. *iv* vel *v*. tertia vel quarta quaque hora ad vires Spirituum ſuffulciendas, & motus eorundem regulares ſuſtentandos propinanda juſſi. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. ℥iv. *Epidem. Pæon. comp.* an. unc. *i. pulv. e Chel. cancr. Comp. lap. Contrajerv.* an. ℥ß. *Syrup. de Mecon.* unc. *iß*. M. F. Julapii in dies legitimè augentur & acuminantur uſque ad diem Februar. 21. cum jam ſine evidenti occaſione (maturatione jam incœpta) derepente Febris quaſi inflammatoria cum Pulſu celeri & forti, vigiliis, jactatione inquieta & cæteris id genus ſymptomatis conjuncta revireſcit, Exanthematis ſine ſalivatione vel extremorum intumeſcentia ſuborta undiquaque ſubſidentibus. Guttulis autem aliquot *Laudan. liquid.* hauſtui Julapii additis placidè denuò dormit Puer, atque inde ſub veſperam Exanthemata rurſus acuminata evidenter matureſcunt, facies inflammatur, atque extrema artuum, mirum in modum, nullo omnino ptyaliſmo ſuborto, derepente intumeſcunt, atque tandem die 23. uſu Julapii adhuc continuato Patiens planè *apyretos* reconvaleſcit, nullumque morbeſum affectum poſt morbum paſſus eſt præter levem Oculorum Taraxin, quæ facilè collyrio ex *aqu. plantag. Troch. alb. Rhaſ. ſ. Opio* & *Sacchar. alb.* ſubtiliſſ. pulveriſat. ſæpius inſtillato ſanabatur.

a *Variolæ diſcretæ bis intra ſpatium unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione & tandem funeſta diarrhœa exceptæ.* b *Variolæ diſcretæ, quarum eruptionem atrox & verſatilis dolor quaſi Rheumaticus antecedebat.*

Ideòque die Martij tertio (reſtituto jam Appetitu) alvum Potione ſequenti, itidemque die ſeptimo & undecimo ſubducendam juſſi. *℞. Decoct. Sennæ Gereon.* unc. *iiß. Syrup. e Spin. Cerv.* unc. ß. M. F. *Potio.*

HISTORIA XVII.

(a) DOmina *Upton* habitans in vico dicto *Lotbury* virgo gracilis & melancholica menſe Decembri 1693. currente jam anno ætatis viceſimo, fermento varioloſo tentata febricitavit, & Apparatum Morbi ſine quovis vehementi ſymptomate tranſegit, tertio die Variolæ erumpunt legitimæ & diſcretæ ; ſecundo autem eruptionis die horrendis inſomniis, ſine cauſa quavis evidenti perterrita, biduo ſequente, nimirum ad ſecundum uſque maturationis diem, depreſſis ubique & ſubſidentibus exanthematis, vigilavit pertetuò & deliraverit, acceſſit Pulſus quadantenus celer, debilis & tremulus. Ego tunc primùm accerſitus, *Julapium noſtrum paregoricum cum Speciebus* parandum curavi, atque ejus Cochl. v. vel *vi.* tertia quaque hora [agitata Phiala) miniſtranda, atq; horum hauſtulorum primo, atq; etiam nocturno *laudan. liquid. Helmont. gutt. xv.* inſtillanda; liquorem etiam Poſſeticum noſtro modo alteratum copioſè & calidè propinandum juſſi, Quid fit ? poſt prima Laudani doſin benè dormit & ad ſe redit Ægra, Exanthemata protinus acuminata turgeſcunt, atque ſine Ptyaliſmo vel quovis altero moleſto ſymptomate ſenſim matureſcunt, atque continuato Julapii uſu intra biduum in tubercula concreſcant more Variolarum regularium. Denique Appetitu reſtituto poſt purgationem peractam ſine quovis morboſo affectu brevi perfectè revaleſcebat.

HISTORIA XVIII.

(b) DOmina *Terry* habitans in vico dicto *Old Bally*, non ita pridem maritata, ſub finen menſis Maij 1693. febre, ſymptomatis apparatum Variolarum comitari ſolitis correpta, ſub finem tertij diei Variolarum diſcretarum eruptione tentata fuit: Menſes autem jam extra ſolitum tempus fluere incipientes, atque Pathemata animi graviora ſpiritus adeo depreſſerant, ut quinto die à maturatione incepta [quo ego primùm accercebat) exanthemata ubique in centro ſubſiderent, & ſero limpido ſemiplena nullatenus pure concocto turgerent; acceſſit Pulſus debilis, celer A tremulus, Linguæ ariditas, Mentis vacillatio, Vigilię pertinaces non obſtantibus Opiatis liberali manu a Pharmacopola miniſtratis, & frequenter repetitis, quippe nè granum quidem alexipharmacorum ad vires Spirituum ſuffulciendas, atque ad eotumdem obturorum expanſionem promovendam hactenus exhibitum fuerat. Ego die ſeptimo Junii advocatus, uſu *Veſicatoriorum* frequentium & *Alexipharmacorum* cum *opiatis* conjunctorum incaſſum, quippe nimis ſero ſpiritus pæn e extinctos erigere, atque fatum præproperum averruncare molie bar ; Fœmina enim intra ſpatium 24. horarum, nempe octavo Junii, vigiliis, deliriis & Spaſmis planè confecta fatis cedebat. Adeò ſine fructu eſt Medela efficaciſſima ſi modo nimis ſero adhibeatur : quod in vituperium Remediorum, & Methodi uſu probatæ vetri non debet : eſt enim ubi quivis leviſſimus Morbus neglectus, funeſtus evadat, & vim omnium Remediorum eludat.

HISTORIA XIX.

(c) PUER 12. Annos natus habitans in Domo Domini *Shepherd*

a *Variolæ diſcretæ ſub initium maturationis depreſſæ & Vigiliis per biduì ſpatium comitatæ.* b *Variolę diſcretę cum fluxu menſtruo & gravibus animi pathematis coniunctæ, Remediis Alexipharmacis non optime exhibitis funeſtæ.*

c *Variole Mediæ prope ad malignas accedentes.*

Digitized by Google

berd Zythepſę in *Horſee downe*., decimo die ſept. anno 1692. artroci lumbagine correptus decubuit. Calor mitis & blandus erat, Ægritudo & Vomitío ferre nulla; ſpiritus enim è ſpaſmodico lumborum dolore diu fagitati & labefactati, haud pares certamini ineundo, à numero ſuo planè defecerunt: Exanthemata inde, ut ut Diſcreta, prava admodū, frequentia & livida ubiq; confertim ſub initium diei tertij erumpunt. Puer autem ad tertium diem eruptionis (quo Ego ad eum inviſcendum accerſo,) perpetim delirus & inſomnis jacebat: acceſſit pulſus adeò celer & debilis, ut Pueri vitam plane deſperarem, utcunque ſpirituum ſemimortuorum expanſionem ſtimulo *Veſicatoriorum* ad Nucham & carpos internos applicatorū promovere ſategi, atq; eorum vires erigere & motus effrænatos compeſcere *bolo* ſequenti *Alexipharmaco* & *opiato* ſexta quaque hora repetito. *℞. Theriac. androm. ℈ i. pulv. e chel cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin. an. gr. vii. laud. liquid. gut. x. Syr. Cariophb. q. ſ.* M. F. *Bolus Iulapium Cordiale* inſuper poſt unumquemque bolum & ad libitum pitiſſandum præſcripſi, & liquorem poſſeticum ficubus & lentibus alteratum copioſè exhibendum juſſi. A tertio bolo exhibito demum dormivit, exanthemata indè evidenter inflammata matureſcere cœperunt, febris miteſcere, pulſus robuſtè & rhythmicè vibrari; ideòq; die proximo ut in præſcriptis perſtet jubeo, & inſuper ut *Laud. Liquid. gut. x.* in bauſſulo Julapij exhibeantur in intervallis inter bolorum uſum, quouſque placidè dormiat: Quid fit? poſt primam doſin laudani placidè dormit, ſalivam copioſè egerit, caput & facies derepente intumeſcunt, arterię fortiter & æqualiter vibrantur, Febris prorſus exulat. Variolæ tamen artus obſidentes ubique in centro adhuc deprimebantur, & dolor una cum tumore fauces adeo tentabat, ut ægrè admodum Patiens deglutionis munere fungeretur: Ideoq; fauces externè Panno VVallico muniendas, atque Gargariſmum è *Decocto Ficuum* cum *Melle Roſat.* & *Diamor.* ſæpius Siphone faucibus injiciendum curavi, atque uſum bolorum non eſſe intermittendum. Die proximo, nempe Morbi octavo, Ptyaliſmo adhuc vigente, Artus intumeſcunt, atque Exanthemata eos obſidentia ubique maturata pure laudabili tergere incipiunt, atque hoc pacto ſine Febre recidiva brevi revaluit Puer, ab orci facibus Arte Medica planè liberatus.

HISTORIA XX.

(a) EDvardus Helms Adoleſcens 16. annos natus, in Matris ſuæ ædibus in vico dicto *Bush lane* habitans Julij 29. 1693. prægrandi capitis dolore, ægritudine ventriculi & alvi aſtrictione correptus febricitavit: Puer triduum apparatus nullum omnino pharmacum exhibeantur, Venæſectio ab atroci capitis dolore indicata forſan cum Ægrotantis damno omiſſa fuit; ſub finem tertij diei exanthemata ſeſe ubiq; in conſpectum dederunt: præ timore verò quo Æger ubi primùm intellexerat ſeſe Variolis infectum, perculſus erat, ſuborta jam perpetua Cordis palpitatione, de repente ſeſe ſubduxerunt; mane autem ſequenti, Natura certamen recens inſtaurante, rursùs, ubique Exanthemata inter Deliria & Vigilias efflorescunt; nihil autem omnino præter Bolum Theriacalem & Julapium Perlatum à pharmacopola qui Ægrum tunc temporis tractabat, miniſtrabatur. Auguſti quarto, die ſc. eruptionis tertio, Ego ad Ægrotantem Vigiliis & delirio laceſſitum & pene confectum (Exanthematis jam ubique depreſſis, at frequentibus admodùm & pæne cohærentibus] advocatus ſum. Febris aderat vehemens, cum Pulſu celeri & debili, atque palpitatione Cordis fere perpetua conjuncta; qua de causa Spiritus *Alexipharmacis* erigere, atque motus eorum inordinatos *opiatis* compeſcere ſategi, more ſequenti. *℞. Theriac. Androm. gr. xxv. pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. *gr. xii. Laudan. liquid.*

(a) *Variolæ mediæ prope ad benignas accedentes.*

liquid. helmont. gut. xli. Syrup. de Mecon. q. ſ. M. F. Bolus. quem ſumat. Æger quamprimùm ſolut. in Cochleari Julapii ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Cochl. iii. vel iv. repetatq; denuo hora ſomni. ℞ *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* an. unc. iv. *Epidæm. pæon. comp.* an. unc. i. *pulv. è Gbel. Cancr. comp. Lap. Contrajerv.* an. ʒii. *Syrup. de Mecon.* unc. iß. M. F. *Julap.* de quo cap. Coch. iv. vel v. agitata Phiala, tertia vel quarta quaq; hora. Ut Liquorum peſſeticum Ficubus, Lentibus &c. alteratum & tepefactum biberet inſuper imperavi. Die proximo. Auguſti nempè quinto, bene dormivit, atque ceſſante palpitatione, ad ſe rediit planè *apyretos*, ideoque licet unam vel alteram Petechiam in pectore efflorescentem deprehenderem, eventum fauſtum expectans, veſicatoriis cruciandum Adoleſcentem non duxi; verùm uſum Julapii continuandum, & Bolum ſtatim, itidemque hora ſomni & mane ſequenti repetendum. Auguſti ſexto, Exanthemata jam demum ſerò licet, influxu Spirituum expanſorum vegeto inflammata in facie, quæ jam mirum in modum intumuit, matureſcere cœperunt, in trunco autem & artubus Tubercula, ut ut margine rubro cincta, adhuc deprimebantur. Guttur à niſu Naturæ inani per ductus Salivales Venenum protrudere molientis inflammabatur; ptyaliſmo autem nullo ſuperveniente, Lingua ob vicinam inflammationem & Variolas quibus copioſè obſeſſa erat, arida & ſcabra redebatur, ſine aliquo alio Febris præſentis ſymptomate conjuncto: quocirca Gargariſmum ſequentem calidum ſiphone faucibus ſæpiùs injiciendum juſſi, uſum Julapii Paregorici continuandum, & bolum hora ſomni repetendum. ℞. *Dec. ficuum* ℔iß. *Mell. Roſ. colat. Diamor.* an. ʒi. M. F. *Gargariſm.* Auguſti ſeptimo bene dormivit, & Exanthemata in trunco versùs maturitatem aliquantulum progrediebantur, uſu Julapii paregorici, & Bolorum Alexipharmacorum mane & veſperi adhuc continuato. Auguſti octavo, ut ut uſu præſcriptorum continuato ſomnus protractus eſſet atq; exanthemata ubique pure turgere inciperent, ex celeritate autem pulſus & linguæ ariditate febrem aliquantulum recruduiſſe deprehendi, ideoque Bolum Alexipharmacum ſub veſperam exhibendum & mane proximo repetendum juſſi, & uſum Julapii Paregorici & Gargariſmi non intermittendum. Auguſti nono, ptyaliſmo demum ſuperveniente atque extremis artuum ex univerſali & æquali Variolarum maturatione intumeſcentibus Æger bene dormit: & *apyretos* jacet, de dolore Exanthematum inflammatorio duntaxat conqueſtus; ideoque Bolum ſolummodo hora ſomni repetendum duxi, atque uſum reliquorum continuandum. Auguſti decimo, morbi ſcil. 12. poſtquam alvum per triduum præcedens ſemel in die ſponte dejeciſſet bonis avibus Æger & Exanthemata ubique in pectore & artubus pure concocto turgerent atque flaveſcerent ſine Febre præſente. Julapium Paregoricum mane & veſperi durante Morbi declinatione uſurpandum imperavi, & Cochl. j. Mucilaginis ſequentis ſuper linguam imponendum, ad illius Scabritiem à Variolis ortam emolliendam & detergendam. ℞. *Mucilag. Seminæ Cydon. Aq. Plantag. extract.* ʒvi. *Syrup. de Rub. Idæ.* ʒii. *miſceatur* Exanthemata autem uti maturationem perfectam non ante duodecimum Morbi diem aſſecuta ſunt; ita quamvis pure concreſcente in Tubercula more Variolarum benignarum mutata ſunt, vix autem incruſtata & Scabie obducta penitus erant ante diem Auguſti 13. Morbi autem 15. tandem 17 Auguſti [appetitu jam & temperie integrè reſtitutis] fæces Morbi per alvum deturbandas potione ſequenti mane proximo exhibenda, atque quarto quoque die repetenda juſſi. ℞. *Decoct. Gerson.* unc. iii *Mannæ ſelect.* ʒß *miſceatur fiat Potio* Atque hoc pacto Ægrotans præter ſpem adſtantium liberatus reconvaluit, nec quivis Morboſus affectus poſtea ſubortus eſt.

HI-

Digitized by Google

HISTORIA XXI.

(a) DOminus *Morthacott* vir ingenio acerrimo, ſtudio Medicinæ operam dans, poſt exercitia vehementiora præcedenti die admodum fervido diutius protracta, 7. Iunii Anno 1693. Algore & horrore derepente correptus, deinde Calore febrili, Capitis dolore, nauſea, cæteriſque Symptomatis Variolarum apparatum vulgò comitantibus laborans decumbebat. Die proximo ſcil. Iunii 8. Febrem nullatenùs Varioloſam eſſe ſuſpicatus, ad Symptomata allevanda Chirurgo accerſito venam ſibi in brachio tundendam, atque ſanguinis ℥x. vel xij. detrahendas curavit; hoc forſan perperam, quia nullum Symptoma præter modum urgebat: Cum autem nihil inde levaminis percepiſſet, Iunii 9. Collegam noſtrum Cl. D. D. *Goodall* accerſiebat, qui ad efferveſcentiam ſanguinis moderandam, ſordes oris detergendas, ſomnum conciliandum, vires Spirituum erigendas atque efferatos eorum motus compeſcendos, cæteraque ſymptomata tollenda præſcripſit ſequentia, ℞. *Aqu. Cicbor. Cardu. an.* ℥iß. *Salis Abſinth.* ℥ß. *Spir. Vitriol. gut. xx.* M. F. *Hauſtus*, quem cap. ſecunda pom. & Sudoribus indulgeat. ℞. *Aqu. Hord. optimè depurat.* ℔j. *Syrupo Viol. è Succo Citr. Lujul.* an. ℥ß. M. F. *Julap.* do quo bibat ad libitum urgente ſiti. ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* ℈j. *Sal. Prunel. CC. volat. optimè rectificat. an. gr. vj. Laudan. Lond. gr. j. Confect. Alcherm. ſ. odorat. q. ſ.* M. F. *Bolus* quem deglutiat octava veſpertina ſuperbibendo hauſtum liquoris Poſſetici *Salvia* alterati ℞. *Aqu. Hord. optimè depurat.* ℥iv. *Spirit. Vitriol. gutt. xv. Syrup. è Mor.* ℥j. M. F. *Gargariſm.* ℞. *Mucil. Semin. Cydon. Extract. Syrup. è Rub. Idæi* ℥vj. M. F. *Mucilago* ſuper linguam ſæpiùs tenenda. Applicetur *Veſicatorium* ad Nucham quamprimùm, vel ſaltem ſub veſperam. A primo Morbi inſultu una altera variola prænuncia cæteris major in manu ſe prodiderat, jam vero ſub tertij diei veſperam Exanthemata ubique cœperit admodùm Diſcreta; Ægrotans autem inquietus & vigil tota nocte deliravit Iunij 10. *Decoct. album* præſcriptum erat ad ſitim ſedandam, Pulvis etiam ſequens è Cochl. uno Iulap. ſequent. ſtatim exhibebatur, propinatis ſubinde ejuſdem Cochl. iij. *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* ℈j. *Sacchar. Perlat.* ℥ß. M. F. *Pulvis*. ℞. *Aqu. Lact. Meliſſ. an.* ℥iii. *Epidem. Cinam. Epidem. Hord. an.* ℥i. *Margar. ppt.* ℥j. *Sacchar. alb.* ℥iij. M. F *Julap*. Cùm autem vigiliæ & Delirium adhuc urgerent, ſub veſperam Hauſtus ſequens Paregoricus miniſtrabatur, atque alter ejuſmodi parabatur media nocte propinandus, modo Æger ſomnum non caperet. ℞. *Aqu Lac.* ℥ij. *Epidem. Cinam Hord. an.* ℥iii. *Laudan. liquid. gut. xij. Syrup. de Mecon.* ℥i. *Spir. Vitriol. gut. vij.* M. F. *Hauſtus*. Hauſtu hoc propinato aliquantulùm dormire cœpit, minus delirabat, neque multum febricitabat; Exanthemata autem numero in dies aucta jam demum Iunii 11. [quo die Ego conſultandi gratia accerſebar] fere cohærebant, ubique autem depreſſa erant & ſemimortua. Pulſus inſuper languebat, atque ſomnus [ſpiritibus adhuc veneno irretitis & inde in motus inordinatos adactis] uſu Opiatorum non facilè Ægrotanti conciliabatur; unde rectè conjecimus Morbum poſt Criſim imperfectè peractam, mediam naturam ſortitum eſſe, atque Febrem ſubinde poſt liminio inſtanti maturatione redituram, niſi Spiritus *Alexipharmacis* cum *Opiatis* conjunctis & copioſe exhibitis demum expanſi, venenum jam ſaltem ultimo Eruptionis die fortiter propulſare valerent, & tumultus eorum componerentur. Ideoque poſtquam liberum ei fuit ſeſe ab uno latere lecti in alterum volvendo immodicos ſudores quibus jam ubique ſcatebat, compeſcere, Cochl. v. vel vj. Julap. ſequent. agitata phiala quarta quaque hora propinavimus, ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Meliſſ. Cinam. Hord. an.* ℥iij. *Epidem. Pæon. comp. an.* ℥vj *Lap. Goæ, Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ℥ß *Syr. de*

[a] *Variolæ Mediæ prope ad Malignas accedentes.*

de Mecon. ℥iß. M. F. *Julap.* Hauſtum inſuper paregoricum nocte præcedenti præſcriptum illicò exhibendum juſſimus; & Hauſtum ſequentem hora ſomni miniſtrandum & media nocte, atque craſtina aurora, ſi modo vigiliæ id poſtulaverint, repetendum. ℞. *Aqu. Lac. Flor. Paralyſ. an.* ℥iß. *Epidem.* ℥iii. *Succ. Lim. Semicochleare, Laud. liq. Sydenh gut. xij. Syrup. de Mecon.* ℥vi. Uſus Julapii Perlati & Decocti albi non intermittebatur. Non obſtante autem Opiatorum copia ægrè admodùm ſomnum capiebat, aliquantulùm etiam delirabat, Exanthemata ubique in apicibus depreſſa albeſcere incipiebant. Reverſi Junii 12. primo vero maturationis mane, uſu Opiatorum aſſiduo motus Spirituum vacillantium inordinatos compeſcere adhuc moliebamur, more ſequenti. ℞. *Aqu. Lac. Ceraſ. nigr. an.* ℥iß. *Paon. comp. Epidem. an.* ℥ii. *Laudan. liquid. Sydenh. gut. xv. Syrup. de Mecon.* ℥i. M. F. *Hauſtus* illico exhibendus & poſt quatuor horas repetendus niſi ſomnus obrepat; Julapium Paregoricum adhuc quarta quaque hora repetendum, & Julapium Perlatum pro re nata miniſtrandum juſſimus, & Liquorem Poſſeticum *Ficubus* & *Cicer. rubr.* alteratum in locum Decocti albi ſubſtituimus. Fruſtra autem in tanto Spirituum languore Opiatis & Alexipharmacis minoribus ſcopum attingere contendimus: ſub veſperam enim reverſi, Ægrotantem invenimus vigilem, inquietum & delirum, adeo enim Spiritus veneno irretiti, Opiatis opprimebantur, non tantùm depreſſu Cerebri gravativo, ſed etiam de Spirituum defectu & ſummo languore conqueretur, ac ſi illicò animam efflaturus foret; quocirca Julapio cum Speciebus, & Opiatorum uſu non omiſſo, ad *Alexipharmaca ſequentia majora* & *Veſicatoria* confugimus. ℞. *Theriac. Andromic.* ℥ß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayer v. Rad Serpentar. Virgin. an.* ʒß. *Caſtor. gr. vi. Laudan. Lond. gr. ii.* M. F. *Bolus* ſtatim exhibendus cum hauſtu Julapii Perlati, repetenduſque quarta quaque hora, ſi Vigiliæ urgeant. Unci am etiam unam. *Aqua Epidem.* Julapio Perlato addidimus, atque Veſicatoria ij. ampla & acria ad interna brachia ſupra Pulſu applicanda juſſimus. Media autem nocte, incipiente jam ſecundo maturationis die, Æger algore correptus ad horæ dimidium deliquium paſſus eſt; mane autem ſequenti Junii ſcilic. 31. reverſi Febrem continuam, verùm neque Petechiis, neque alia quavis nota exitiali comitatam recens accenſam ex ſiti, oris ariditate & Pulſus celeritate deprehendimus: ſpiritibus autem hoc pacto quadantenus expanſis, Ægrotans jam demùm placidè dormiebat atque delirare deſinebat, Exanthemata jam maturationem aliqualem aſſequi incipiunt, Facies quadantenus intumeſcit, & Ptyaliſmus, exulante jam Gutturis dolore, ſupervenit, ideoque Bolum Alexipharmacum abſque Laudano ſtatim exhibuimus, & cum Laudano media nocte miniſtrandum juſſimus, modo vigiliæ reverterentur; ad Ptyaliſmum etiam promovendum. Gargariſmum ſequentem tepidè faucibus Siphone ſæpius injiciendum curavimus, atq; uſum Liquoris Poſſetici ante præſcripti, Julapii Perlati, & Julapii Paregorici cum Speciebus repetendum, ℞. *Decoct. Ficuum* ℔ii. *Mell. Roſ. colat. Diamor. an.* ℥i. M. F. *Gargariſ.* Per biduum jam ſc. 14. & 15. Junii res Ægrotantis ferè in eodem ſtatu manent, Febris adeſt mitis, verùm continua. Ptyaliſmus levis protenditur, facies & extrema artuum quadantenus incraſſantur, non verò in tumorem altum attolluntur, utcunque durante hac levi Naturæ velitatione parcior Opiatorum uſus Vigilias & Delirium arcebat; ideòque uſu Julapii Paregorici cum Speciebus quarta quaque hora miniſtrati jam contenti, Bolum Theriacalem abſque Laudano ter in die miniſtrandum parari imperavimus, verum cum *Laudano* modò fortè Vigiliæ reverterentur. Sub finem autem diei 15. viribus jam in veneno propulſando Naturam quadantenus deficientibus, (cujus rei voluntaria oculorum aperſio, & tumor faucium diminutus primum ſignum dedit) Æger properè ante maturationem Variolarum completam, ultimum ſuum Declinationis ſtadium iniiſſe: in-

deoque *Bolum Theriacalem* cum *Laudano* hora decima miniſtrandum juſſimus & poſt quatuor horas elapſas repetendum, modo vigiliæ vel deliria augerentur, ſexta autem matutina abſque *Laudano Veſicatoria* duo parabantur ad Tibias applicanda, ſi modo vigiliæ vel delirium iſtud remedium poſtularet, Iulapium Paregoricum repetebatur. Verum Jun. 16. ut ut ab Opiatis Ægrotantis ſomnis protraherentur, nihil autem inde melius ſe habuit; Morbo enim jam evidenter funeſte declinante, Variolæ ubique cohærentes ſcabie una continuatæ, eaque nigra obductæ, deprehenſe in facie incruſtantur, in trunco autem & artubus ſero limpido potius quam pure maturo ſemiplenæ ubique ſubſidunt, Ptyaliſmus exulat, extrema non ut prius incraſſantur, urina pauca & quaſi ſana redditur; Natura denique haud amplius per Cutim, Ductus ſalivales vel extremas partes Venenum ſuperſtes protrudere potis prorſus triumphata ſuccumbit; Æger poſt dejectionem liquidam & copioſam mox vigilat & delirat, Pulſus celer, inordinatus & languidus indicia fati appropinquantis haud obſcura exhibet; ideoque nonis viſum eſt, applicatione Veſicatoriorum præcedenti nocte perperam omiſſorum, atque diligenti & ſæpius repetito *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu, Spiritus expandere, & effrænatos eorum motus compeſcere pro virili moliri atque ope *Cinerum Bufonum* Lympham venenatam per Cataractas Renum deturbare; quo nomine *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad internas Tibias ſtatim applicantur, atque *Bolus Theriacalis* cum *Serpentar. Virgin.* ℈j. *Laudan. Lond. gr. ii.* & *Ciner. Bufon.* ℈j. illico exhibetur, quarta vel quinta quaque hora repetendus, cum vel ſine *Laudano* pro ratione Dejectionum, Delirii & Vigiliarum. Inſuper liq. poſſetic. cum vino Canar. & ℥ij. *Decoct. I albi* cum *Vin. Canarin.* ℥ii. & *Sacchar. albiſſ.* ℥ſ. pro potu ordinario parantur; & Vinum Canarinum meracum cum vel ſine Spirit. CC. in Deliquiis vel magno quovis languore conceditur. Mandatis hiſce noſtris ſtrenuè executis bene dormit Æger, atque rurſus mente integra fruitur, alvo etiam adſtricta, Urinæ quantitatem triplo majorem quàm priùs reddit, ideoque die 17. *Bolum Theriacalem* cum *Ciner. Bufon.* & Laudan. *Mond. gr. ii.* rursùs exhibuimus; Febris enim (ut ex Pulſu patebat) adhuc aderat, veſperi Bolum ſine Laudano repetebamus, & alterum cum Laudano in promptu eſſe media nocte exhibendum, ſi vigiliæ urgerent vel alvus iterum fueret, curavimus. Mentis adhuc compos bene dormit, & urinam copioſe reddere pergit: quandoquidem vero adhuc febricitaret, atque inde ſomnum minus placide caperet, die 18. Bolum Theriacalem cum *Serpentar. Virgin. Ciner. Bufon.* & *Laudano* rurſus ſtatim exhibendum duximus repetendumq; hora ſomni, & (niſi intereà bene dormiret) media nocte, abſq; Laudano vero aurora proxima; iſto die Morbi ſe undecimo, declinationis vero tertio vel quarto, poſt dejectionem alvi moderatam, Pulſus, Lingua & Temperies Patientis bene ſe habebant, Febris exulabat, Exanthemata in trunco & artubus, quamvis cruda, depreſſa & ſero minus cocto ſemiplena ſenſim declinabant, ideoque ſolummodo Iulapium Paregoricum cum Speciebus quarta quaque hora repetendum juſſimus, atque Bolum cum *Ciner. Bufon.* & *Laudan.* exhibendum (hucuſque enim urina fluebat copiose) modo vigiliæ vel Fluxus alvi reverterentur. Die viceſimo (Collega Cl. in rus vocato) cum animadverterem Patientem plane reconvaleſcentem, niſi quod nares & trachæa glutinoſo phlegmate & Scabie moleſte obturarentur, præter uſum Iulapii Paregorici repetendum Apozematis ſequentis Cochl. *xii.* tepidè ſexta quaque hora propinanda juſſi, ℞. *Decoct. Pector. depurat.* ℔ſs. *Tinctur. Croc. Syrup. è 5. Rad. an.* ℥ſ. M. F. *apozema*. Et ad nares deobſtruendas, mixturam ſequentem tepidam naribus leniter Siphone injiciendam, unde ſordibus glutinoſo & viſcido humore implicatis excitata ſternutatione deterſis, vir ingenioſiſſimus me adſtante à moleſto ſymptomate de-

re-

derepente liberabatur. ℞ *Decoct. Pectoral.* ℥iv. *mell. Ros. Ol. Amyg. dulc.* an. ℥ß. M. atque cùm jam res Patientis erant in vado, id pensi quod supererat expertissimo & sagacissimo Collegæ jam è rure reverso absolvendum reliqui. Vir Cl. Iunii 29. sanguinis ℥ix. è brachio detrahendas jussit, atque die proximo Potionem sequentem alto mane propinavit. ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. senn.* ℥ii. *Rhub. incis.* ℥iß. Coq. in F. q. s. ad ℥iiiß. Sub finem Coctionis addendo *Cremor. Tartar.* ℥i. in colatura dissol. *Mannæ selectiss.* ℥vi. *Syrup. ros. solutiv.* unc. ß. *e Spin. Cervin.* ℥ii. M. F. *Potio.* Quę repetebatur Iulii tertio, & peracta purgatione: Haustus paregoricus sequens propinabatur. ℞. *Aqu. lactis* unc. ii. *cinnam. bord. epidem.* an. unc. ß. *laudan. liquid. gut.* 12. *syrup. de mecon.* unc. ß. *Confect. de Hyacinth.* ℈i. M. Die Iulii 6. alvus subducebatur Pilulis sequentibus post primum somnum deglutitis. ℞. *Mass. Pil. Cochl. maj.* ℈ii. *Tartar. Vitriolat. gr.* iii. *Ol. Juniper. Chym. gut.* ii M. F. Pil. v. deaurand. Die Iul. 9. Pilulæ prædictæ additis *Diagrid. gr.* iii. repetebantur primo mane, & hora somni propinabatur Haustus paregoricus ante descriptus.

Hoc pacto Vir ingeniosissimus & [si mihi vaticinari fas sit) futurus olim nostræ facultatis decus & ornamentum, ex Orci faucibus ereptus demùm reconvalescebat, nec ærumnosum aliquem affectum deinde passus est; tantùm appetitus non statim integre restitutus est, nocturnis sudoribus madebat, atque facies furfuracea scabie in dies renascente quadantenus deformabatur: quo nomine cum post hebdomadas aliquot grato animo me invisit, suasi ut *corticis peruviani* unc. i. quamprimùm devoraret, ad reliquas venenati fermenti adhuc intus cohibitas (horum malorum proculdubio causam) delendas, quas tamen nullus dubitabam Naturam viribus propriis instructam tractu temporis longiori edomituram. An monitis nostris hac in re morem gessit, Mihi non constat: ex literis vero ab illo non ita pridem scriptis, intelligo eum perfecta valetudine uti.

HISTORIA XXII.

(a) *Johannes Jorden*, Servus Domini *Tod*, Pharmacopolæ, habitantis in vico dicto *Ave-Mary lane*, Adolescens 16. annos natus, die Sabbati Iulii 23. post citam & diutinam obambulationem tempestate præfervida, dolore capitis immani & Spasmis Lumborum excruciantibus correptus, sine algore, horrore, vel febre evidenti, decubuit, spiritibus vehementi dolore multum diuque attritis, [in cuius allevationem illico me indice celebranda, atque inde Opiata & alexipharmaca ministranda erant, quæ in hoc casu perperam emittebantur] die proximo Variolæ admodum frequentes & parvæ erumpere cœperunt. Ego die 26. accersitus deprehendi febrem continuam, pulsum debilem & celerem, temperiem verò ob spirituum langvorem mitem, accesserunt Vigiliæ pertinaces, Iactatio inquieta, Dolor capitis vehemens & gravativus, Exanthemata ubique livescebant, & languebant, & cum petechiis illic sparsis conjungebantur. Igitur Vesicatorium statim ad Nucham applicandum jussi, atque Bolum sequentem illico exhibendum, repetendumque vesperi cum vel sine *Laudano* pro ratione vigilarum: ℞. *Theriac. Androm. pulv. e chel. cancr. comp. lap. contrajerv. Serpentar. Virg.* an. *gr. vii. laudan. lond. Syrup. cardiac. q. s. M. F.* Iulapium etiam *paregoricum cum Speciebus* sæpius propinatum est. Die 27. ut ut usu Opiatorum Æger aliquantisper sopitus fuerat, tamen dolore capitis vehementi adhuc laborabat, Exanthemata ubique depressa pene cohærebant atque Petechiæ numero & magnitudine augebantur, atq; inde *Bolum* cum *Laudano* & *Serpentar. Virg.* sexta quaque hora repetendum, atq; *Vesicatoria* etiam ad carpos applicanda duxi, atque Vinum Canarinum frequenter propinandum. Die 28. Exanthemata præter spem adstantium, cessante jam Febre & Capitis dolore, atque subborra Salivatione, ubique quadantenus acuminata maturescere incipiunt, Petechiæ evanescunt,

(a) *Variolæ cohærentes & malignæ.*

evaneſcunt, Æger quietæ dormit, ſpes affulget, ideòq, Bolorum uſum ſexta quaq, hora adhuc repetendum imperavi, atq, Liquorem noſtrum *Ptcubus*, &c. alteratum prò potu ordinario uſurpandum. Die 29 Natura per ductus ſalivales hoſtem haud ampliùs propellere valente, Ptyaliſmus derepente atque inopinato ſubſiſtit; Æger autem non obſtante pulſus debilitate & oppreſſione adhuc *apyretos*, mente integra fruitur, & benè dormit, extremæ autem partes nequaquam intumeſcebant, ideoq; Boli ſexta quaque hora adhuc repetebantur, additis unicuique Bolo *Ciner. Bufon. gr. xv.* Die Iulii 30. Morbi verò 7 Æger Urinam reddit copioſam & benè dormit. Exanthemata in facie pure concocto turgida legitimè maturantur, in truncoautem & Artubus cruda & depreſſa manent, Pulſus acceleratur, & ulcuſcula à Veſicatoriis excitata creſcunt, ideoque *Veſicatoria* ii. ampla & acria primo hoc Declinationis momento ad Tibias internas applicanda curavi, & ut perſeveraret in uſu bolorum ſexta quaq; hora, & Vini canarini, & liquoris poſſetic. medicat. mandavi. Die 31. manus (febre unum tenorem adhuc ſervante, & Urina copioſè reddita) intumeſcere incipiunt, atque Exanthemata in pectore & brachiis quadantenus matureſcere, in cruribus adhuc deprimuntur, dormit verò ſatis Æger & mente ſana fruitur, ideoque in uſu bolorum adhuc ſexta quaq; hora perſeverandum duco. Aug. 1. nono autem Morbi die Exanthemata in pectore & brachiis humore aquoſo referta Scabie obduci incipiunt, una manus inſigniter intumeſcit, atque Febris, Natura jam victoriam aliqualem reportante, poſt exacerbationem præcedenti nocte notabilem bonis avibus in *Synochi* evidenter mutatur, ideoque ad expanſionem Spirituum ſuſtentandum Bolos Alexipharmaca ſexta quaque hora adhuc repetendos juſſi, atque hauſtum febrifugum ſequentem in mediis Bolorum intervalis propinandum. ℞. *Aqu. Cardu.* unc. *ii. Epidem. ſyrup. caryoph.* an. ℥ii. *pulv. ſubtiliſſ. cortic. peruv. electi.* ℥i. M. F. *Hauſtus*. Ad Phlegma viſcidum ad tonſillas adhærens educendum *Gargariſmum* ſequentem Siphone calidè & ſæpe faucibus injiciendum curavi; ℞. *Decoct. ficuum* ℔ß. *Mell. roſ. colat.* unc. *iß*. M. F. *Gargariſm.* Aug. 2. variolæ ubiq; in corpore membranas pellucidas ſimulantes areſcunt, præterquam in facie, ubi pure magis concocto, in tubercula concreſcunt, pedus vero quadantenus adhuc intumeſcunt. Æger poſt exacerbationem febrilem nocturno tempore contingentem (urina adhuc copioſè reddita) placidè dormit & minimè delirat; quocirca uſum bolorum & hauſtum febrifugorum adhuc ſexta quaque hora repetendum duco. Aug. 3. Exanthemata jam ubique etiam in ipſis cruribus arefactis, febrilis paroxyſmus media nocte vehementior recrudeſcit, eo autem horis matutinis declinante Æger rurſus bene dormit, atque mente integra fruitur, Phlegma ope Gargariſmi copioſè educitur; inter dormiendum tamen Æger ſuſpiriosè reſpirat, atque crura tremore Convulſio ſæpius agitantur, ideoque bolos & Hauſtus febrifugos adhuc præſcribo ſexta quaque hora repetendos: cum autem nocte ſequenti Æger bene dormiret, atque nullam exacerbationem paſſus, quod cætera omnia bene valeret, Bolum, & Hauſtum febrifugum ſolummodò bis in die, ſcil. nocte & manè, exhibendum juſſi. Aug. 5. morbi 13. Patientem planè *apyretos* inveni, eique valedixi, poſtquam Bolum per duas noctes ſequentes ſumendum, & *linimento* ex *Oleo Amygd. dulc.* & *Sperm. Ceti* faciei illinendum atque *Emulſionem* ad Dyſuriam jam ſobortam tollendam præſcripſeram. Atque hoc pacto Adoleſcens Artis ope procul dubio ſanatus reconvaleſcebat, & hucuſque integra valetudine utitur.

HISTORIA XXIII.

(a) *Georgius Reade*, Juvenis robuſtus, ſervus Domini *Caresby* in vico dicto St. *Thomas*

(a) *Variolæ mediæ diu depreſſæ & pene coherentes cum febri Synochi duranie maturatione conjunctæ.*

mas Apoſtle, ſub finem menſis Decembris 1692. Febre Varioloſa cum ſymptomatis uſitatis conjuncta corripiebatur. Tertio Morbi die, nempe primo Ianuarii, Variolæ diſcretæ erumpere cœperunt, Veneno verò neſcio quam ob cauſam minus perfectè eliminato, Exanthemata [febre adhuc perſtante] in dies nova ſuppullularunt languida ubiq; & ſeſſilia, donec tandem tertio die magna ex parte planè cohærerent, Morbo mediam indolem ſortito. Tertio autem Ianuarii, quo primùm Variolas matureſcere oportuit, deprimebantur ubiq; Exanthemata, & in apicibus albeſcebant, Æger tota nocte frequentibus deliquiis tentatus, Vigil & ferociens ægrè in lecto detinebatur, & eodem modo ſe habuit nocte ſequenti. Proximo autem mane, nempe Januar. 5. cum ego primùm à Domino *Marlovv* Pharmacopola exercitatiſſimo & ingenioſiſſimo ad Juvenem te pene deſperata advocarer, Variolas animadverti ſecundo hoc Maturationis die ſeſſiles ubique & ſeminences, Pulſum debilem & quadantenùs celerem, temperiem mitem, Ægrotantem inſomnem, hebetem & nonnihil delirum, ideoque Bolum ſequentem in Cochl. Julap. ſequent. ſolut. ſtatim exhibendum juſſi, & media nocte atque aurora ſequenti repetendum, niſi ſomnus interea obreperet, & Cochl. iv. vel v. ejuſdem Julap. ſuperbibenda, ℞. *Theriac. Androm. pulv. e chel. cancr. comp. an.* ʒß. *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xii. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr. an.* ʒiii. *pæon. comp. Epidem. Syr. Caryophyll. an.* ʒiß. M. F. *Julap. Veſicatoria* etiam iij. ampla & acria ad Nucham & Carpos interno illicò applicanda imperavi, & Liquorem *Poſſeticum* noſtro modo alteratum tepidè & copiosè miniſtrandum. Hinc Æger bene dormit, & melius ſe habet, exacerbatione autem media nocte recurrente, rurſus inſomnis factus per aliquot horas furit & delirat. Mane vero proximo ad ſe redit, atq; Exanthematis vigentibus & quadantenus matureſcentibus fere *apiretos* dormit. Ex febre *Simplici* typum ſervante (quod oppidò rarò in hoc Morbi tempore hactenus obſervatam) certior factus, ſat virium Spiritibus ſupereſſe ad vires *corticis peruv.* in actum ducendas, Januar. ſexto Hauſtum ſequentem illico propinandum juſſi, itidemque quarta pomerid. ſeptima & decima veſpertina, craſtina aurora, & deinceps quarta quaq; hora repetendum. ℞. *Aqu. Cardu. Cinnam. Hord. an.* ℥i. *Aqu. Epidem.* ʒii. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv elect.* ʒi. *Syrup. Caryoph.* ʒii. M. F. *Hauſtus. Bolum* etiam *Theriacalem* cum *Laudano* hora undecima noctis paulò ante expectatum paroxyſmum ad vires Spiritum ſuſtulciendas, & ſymptomata durante exacerbatione corrigenda exhibendum curavi, utque uſum Julapii Cordialis repetendum. Quandoquidem verò Variolis tardè matureſcentibus & veneno Glandulas ſalivales demùm ſollicitante Dolor inflammatorius in Gutture ſuboriri jam cæperit, Gargariſmum ex *Decoct. Ficuum, Mel. Roſ. colat. & Diamor.* Siphone ſæpius in die faucibus injiciendum juſſi. Nocte ſequenti Æger tempore exacerbationis aliquantulùm friget & horret, non tamen, vel deliquio, vel evidenti Febre tentatur, & placidè dormit, Ptyaliſmus ſupervenit & manus quadantenùs intumeſcunt, & Variolæ ubique aliquantiſper matureſcunt, ideoque Ianuar. 7. Hauſtum Febrifugum ſtatim exhibendum repetendumque juſſi quarta pom. ſeptima veſpertin. & craſtina aurora, *Bolumque Cardiacum* rursùs ut priùs ante mediam noctem miniſtrandum cum hauſtulo Julap. & Gargariſmum adhuc uſurpandum & Cochl. iv. vel v. Julap. ſequente quarta quaq; hora propinanda, præſertim durante exacerbatione. ℞ *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nig. an.* ʒiii. *Epidem. pæon. comp. Syrup. Caryoph. an.* ʒiß. *Pulv. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈ii. M. F. *Julap.* Nocte ſequente febricitat aliquantulùm Æger per quatuor horas, Variolæ in facie & pectore exareſcere incipiunt, in manibus autem priùs cohærentes confluunt, ſero minimè cōcocto ſeminæ, Guttur adhuc dolet, Ptyaliſmus, manu utraque inſigniter intumeſcente,

de-

declinat, ideoque Ianuar. 8. tres hauſtus Febrifugos, quarta ſcil. pomerid. ſeptima veſpertina & mane proximo exhibendos juſſi, Bolum Cardiacum hora ſomni repetendum, Gargariſmum ſæpius uſurpandum, & Iulapium cum Speciebus ut antè miniſtrandum, cùm autem Paroxyſmus febrilis nullatenùs nocte proxima recruduiſſet, ſolummodò Bolum Paregoricum Ianuar. 9. hora ſomni & mane ſequenti repetendum duxi, atque *Gargariſmus & Iulapium cum Speciebus* ut ante exhibendum, atque ad expectorationem Phlegmatis in bronchiis jam concreſcentis promovendam Cochle. x. vel *xii.* Apozem. ſequent. calidè ſæpius propinanda, ℞ *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinct. Croc. Syrup. Capill. Ven. an.* ℥iß. M. F. *Apozema*. Ianuar. 10. eadem, quæ præcedenti die præſcripſeram, repetebantur, Ianuar. verò 11. Morbi verò 14. cùm Æger iterum febricitaret, & levem quandam exacerbationem nocte præcedenti paſſus eſſet, atque dyſuria tentatus urinam ægrè retineret, Hauſtum febrifugum illicò exhibendum & mane proximo repetendum juſſi, Bolum Cardiacum hora ſomni iterùm miniſtrandum, uſum Gargariſmi & Iulapii cum Speciebus non intermittendum, atque Cochl. x. vel xij. Emulſionis ſequentis tertia vel quarta quaque hora propinanda, ℞ *Sem. iv. frig. mal. an.* ℥i. *Semin. papav. alb.* ℥ß. *Amyg. dulc. decortic. nu. vii. Aqu. Hord. depurat* ℔iß. *Emulſio*, cui add. *Aq. Roſ. rubr.* ℥ii. *Saccbar. alb.* ℥iß. Ianuar. 12. Morbi 15. Patientem planè *apyreton* urinam copiosè ſine Dyſuria reddentem & ab omni ærumnoſo ſymptomate liberatum inveni, ideoque ſolummodò gut. xx. *Laudan. liquid.* in Hauſtu *Iulap. Cordial. Simplicis* duabus noctibus ſequentibus hora ſomni miniſtrandas, atque Linimentum ex *Ol. Amygd. dulc. & Spermate Ceti* pro facie parandum curavi. Demùm Ianuarii 24. reverſus, cùm Patientem robuſtum, cibi appetentem, & nullo morboſo affectu tentatum animadverterem, Potionem ſequentem proximo propinandam & quarto quoque die repetendam juſſi, ℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv *Manna ſelectiſſ.* ℥iß. M. F. *Potio*. Addatur, ſi opus fuerit, Potioni ſecundæ & tertiæ *Syrup. de Spin. Cervin.* ℥ß. Convaleſcebat inde Iuvenis præter ſpem pharmacopolæ & Aſtantium, & huc uſque firma valetudine utitur.

HISTORIA XXIV.

(a) Domina *Smith*, virgo elegans, habitans ad Inſigne *Iridis* in vico dicto *Fetterlane* ægrotans 6. die menſis Auguſti anno 1691. decubuit, die nono erumpebant Variolæ diſtinctæ, quæ in dies uſque ad duodecimum, [Febre adhuc perſeverante] more Mediarum Variolarum numero augebantur, demum frequentes & penè cohærentes, ubique verò flaccidæ & depreſſæ ſuborta notabili ſalivatione ſine febre matureſcere cœperunt. Ptyaliſmo verò neſcio quam ob cauſam [hactenus enim à Domino *Bradford* pharmacopola habitante in vico dicto *Old-Baith* tractabatur] ante perfectam Exanthematum maturationem derepente, die decimo ſexto ſubſiſtente, tota nocte ſequenti vigil & delira Ægra vehementem febrilem paroxyſmum ad xij. horas protenſum perpeſſa eſt. Die proximo nempe Aug. 17. & Morbi xj. Ego primùm accerſitus, ex pulſu debili & celeri Febris remiſſionem deprehendi, Exanthemata animadverti ubique depreſſa, lympha non pure concocto ſemiplena, Ægram vigilem, deliram, non tamen ut præcedenti nocte furentem: ideoque ad Spiritus erigendos, eorumque vacillantium motus inordinatos compeſcendos, *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad internos Carpos ſtatim applicanda juſſi, atq; Cochl. iv. vel v. *Iulap.* ſequent. (agitata phiala) quamprimum exhibenda, & deinceps quarta quaque hora repetenda ℞ *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iv. *Pæon. comp. Epidem. an.* ℥i. *pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈ß. *Syrup. de Meconi.*

(a) *Var. Mediæ poſt imperfectam maturationem in declinatione; Febre* Synoche *excepta*

con. ʒiß. M. F. *Iulap.* Atque primo ejus hauſtuio, & proximo mane *gut. xv. Laudan. liquid.* inſtillent. Inſuper Iulapium ſequens ad libitum propinandum præſcripſi, ℞. *Aqua Lactis Alexiter* ʒviii. *Epidem.* ʒii. *Syrup. Caryoph.* ʒx. M. F. *Iulap.* Hinc ſomnum capiebat, & mente ſana fruebatur uſque ad mediam noctem, quo tempore certamine à Natura recens inſtaurato, paroxyſmum alterum penè ad xii. horas vigil & furibunda perpeſſa eſt. Quocirca 18 Auguſti doſin *Laudani* in Hauſtu *Iulap. cum Speciebus* rurſus ſtatim exhibendam, itidemque mane proximo repetendam juſſi, atq; utrumq; Iulapium adhuc uſurpandum ut prius: Cum autem nocte ſequenti alteram exercebationem cum vigiliis & delirio conjunctam non obſtante Alexipharmacorum & Opiatorum uſu, ſtata periodo jam tertia vice recurrentem obſervaveram: Febrifugas *Corticis peruviani* vires in caſu hoc deplorato experiri decrevi, ideoque Haustum ſequentem Aug. 19. illicò propinandum juſſi, repetendumq; quarta quaque hora extra paroxyſmum, ℞, *Aqu, Cardu,* ʒii, *Epidem, Syrup. Caryoph, an,* ʒii, *Pulv, ſubtiliſſ, Cortic, peruviano elect,* ʒi, *Laudan, liquid, Helmont, gut, xii,* M, F, *Hauſtus,* Durante Paroxyſmo perſtabat Ægrotans in uſu Iulapii cum Speciebus: Auguſti 20, poſt paroxyſmum finitum Haustum Febrifugum iterùm quarta quaque hora ad iv, vices repetendum imperavi, nocte ſequenti nullus repullulabat Paroxyſmus, ingenti autem Pryaliſmo demum reduce, & fluxu alvi ſuborto, Patiens planè *ὑφυετον* jacuit, atque ut ut debilis & languida ſomnum placidum capiebat & delirare deſinebat, ideoque Auguſti 21, *Decoctum album* ſuffeci in locum Potus ordinarii, atque *gut.* 14, *Laudan, liquid.* in hauſtu Iulapii ſequentis ſtatim propinavi, ℞, *Aq, Meliſſ, Ceraſ. nigr, an,* ʒiii, *Cinnam. bord,* ʒiv, *Stephan, unc, ii, Syrup, Caryoph, unc,* ß, M, F, *Iulap,* De quo bibat ad libit, atque Bolum ſequentem hora ſomni miniſtrandum curavi cum Hauſtu *Iulap,* ℞, *Theriac, Androm, pulv, è chel, cauer, comp, an,* ʒß, *Sirup, Carioph, q, ſ,* M, F, *Bolus.* Cùm autem Auguſti 23, Patientem languore & ſuffocationem ſalvo jam conſtricta more Hyſtericam tentatam animadverterem, aliquid venenati fermenti adhuc ſupereſſe conjeci, quod Spiritus agitando, licet paroxyſmis febrilibus ſtato tempore inſtaurandis haud par eſſe, ſaltem eos in incertas exploſiones adigere poſſet, ideoque Bolum ſequentem quam primùm deglutiendum juſſi, repetendumque deinceps ſexta quaque hora ad tres vices, unà cum Hauſtu Iulap. ſequenti ad libitum etiam potitſandi, atque *Spir. Salis Armoniac,* ſepius in languoribus olfaciendum, ℞, *Pulv, ſubtiliſſ, cortic, peruv, elect,* ʒii *caſtor, gr, iii, Laud, liquid, helmont, gut, xii, Sirup, cariopb. q, ſ,* M, F, *Bolus* R, *Aq, Rut, Meliſſ, Ceraſ, nigr, an, unc, iii, Brion, pæon, comp, Sirup, pæon, comp, an, unc, i, m,* M, F, *Iulap,* Inde reconvaluit virgo, nec ullum omnino morboſum affectum paſſa, in ruſ ſeſe contulit priuſquam Catharſin quamcunque præſcripſiſſem.

HISTORIA XXV.

a Dominus *Jones* cognitor, annos 26. natus, habitans in vico dicto *Shoe lane*, ſub veſperam diei 13, Februar, 1691, prægrandi Capitis dolore correptus ſine quovis evidenti Horrore vel Algore, die 14, ægrotans licet & crebro vomens per totum diem obambulabat, ſub veſperam vero ſudore frigido ſæpius perfuſus, & Lumbagine plurimùm attritus, cœpit ou dantenus febricitare. Sub veſperam diei 15. Exanthemata ubique in cute derepente effloreſcunt confluentia, vel racematim cohærentia. Die 20, Februar, ſeptimo autem Morbi, quo ego acceſſitus ſum Ægrotans, cujus Pulſus erat tunc temporis celer admodùm & debilis, temperies vero mitis planè Inſomnis jacebat & attonitus, & penè delirabat: Febris enim (Veneno neque per Exanthemata quæ ſecundo maturationis die ubique ſeſſilia exareſcebant, neque per ductus

(a) *Variolæ confluentes & Maligna, demum Febre* Synochei *exceptæ.*

Digitized by Google

ctus Salivales qui obturbantur, fortiter propulsato] indolem prorsus malignam sortiebatur, uno tenore progressa est, & mortem præ foribus adstare denunciavit. Æger de vigiliis tantum conquerebatur. Ideoque re adeo desperata Spiritus languidos stimulare, motusque eorum inordinatos compescere more sequenti sategi. Applic. statim ad Nucham & carpos internos *Vesicatoria* iii. ampla & acria. ℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp. an.* ʒß. *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xiv. Syrup. Cariophy. q. s.* M. F. *Bolus*, illico exhibendus, repetenduſque hora somni & crastino mane, post singulos Bolos & ad libitum propinetur cochl. iv. vel v. *Julap.* sequent. ℞. *Aqu. melliss. Cerass. nigr. an.* ʒvi. *Epidem, pæon. comp. an.* ʒiß. *Strup. Cariophy.* ʒx. M. F. *Julap.* Liquorem etiam posseticum nostro modo alteratum, pro potu ordinario præscripsi, & Gargarismum ex Decocto Ficuum, &, ad linguam aridam emolliendam, & papillas ductuum salivalium irritandas, & ptyalismum promovendum, singulis horis Siphone faucibus injiciendum. Cum autem Februar. 21. ex continuatis adhuc vigiliis & celeritate ac debilitate pulsu Ægrotantē ope horum mitiorum alexipharmacorum sese non melius habere intelligerem, ad majora sequentia confugi. ℞. *Theriac. androm. electuar. ex Ovo* an. ℈i. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. serpentar. Virgin. ciner. bufon.* an. ℈ß. *laudan. lond. gr. i. sirup. cariophy. q. s.* M. F. *bolus*. Quem sumat quamprimum, repetatq; deinceps sexta quaq; hora, ad iv. vices, superbibendo cochl. v. vel vi. *Julap.* sequent. ℞. *Aqu. mel. cerass. nigr. an.* ʒiii. *epidem.* ʒii. *syrup. de mecon.* ʒiß. M. F. *Julap.* perstet etiam in usu gargarismi, & posseta leq medicatę, Æger ab horum remediorum usu somnum capiebat, minùs delirabat, urinam copiosiorem reddidit; accessit fortior arteriarum vibratio Variolarum tamen maturatio, Salivæ profluvium & extremorum intumescentia nullos progressus fecit, Tracheę ramuli phlegmate viscido ob Salivationis defectum plurimùm infarcti respirationem minus liberam reddebant; ideoque Februar. 22. præter usum bolorum & Julapii Paregorici & liquoris Posseticę repetendum Cochl. ix, vel x, *Apozemat*, sequent, calidiusculi sæpiùs propinanda iussi, ℞. *Decoct Pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinctur. Croc. Strup. ex Erisim.* an. ʒiß. M. F. *Apozema*. Ad ulteriorem autem Spirituum expansionem *Vesicatoria* li. ampla & acria ad interna Brachia prope axillas applicanda curavi. Februar. 23. Ægrotantem fere in eodem statu inveni, ideóque ante præscripta adhuc usurpanda imperavi; præterea ad expansionem Spirituum (quos ex vibratione Arteriam quadantenus debili adhuc Veneno oppressos deprehenderam) *Vesicatoria* ii. ampla & acria ad internas Tibias applicanda quamprimum & non nisi post 24, horas amovenda. Februar. 24. Æger melliùs dormit, fere *apyretos* redditur, atque Arteriis jam fortiùs & tardiùs sese vibrantibus, spes salutis affulget: Cùm tamen sine quavis evidenti Crisi Morbus declinare videretur, Variolis nempe adhuc immaturis & depressis, partibus extremis non intumescentibus, Urina parce reddita, & ante præscriptorum usu jure merito adhuc perstandum duxi; Nocte etenim sequenti [Morbo jam die duodecimo ultimum suum stadium ingresso] Aeger derepente sine quavis evidenti causa à Veneno recrudescente Febre recidiva correptus, exacerbationem vehementem per 12. horas protensam perpessus est, insomnis & delirus. Februarii vero 25. febre una cum symptomatis plurimum remittente, Naturam remediis prius adhibitis corroboratam jam aliqualem victoriam reportasse deprehendi atque febrem subinde à *Synocha* maligna in benignam *Synocha* fuisse mutatam, ideoque fidenter, non obstante Amicorum desperantium ploratu, haustum febrifugum illico propinandum jussi, repetendumque tertia & quinta pomerid. & crastina aurora; hora somni vero ante expectatum Paroxysmum, & quinta matutina sub Paroxysmi finem, Bolum Alexipharmacum, ad spiritus in certamine erigendos, & motus eorum inordinatos com-

compescendos exhibendum curavi, & julapium Cordiale durante exacerbatione frequenter propinandum, Eodem fere modo Ægrum tractavi duobus diebus proximis, nempe Februar. 26. & 27. Cum autem nocte sequenti nullam exacerbationem recuduisse intellexissem, atque proximo die, nempe Februar. 28. Morbi autem 15. Patientem planè *apyretos* inveniissem, linimento ex *Olei amigd, dulc, & Sperm, Cet*, quo facies illineretur parandum curavi, atque *bolum cardiacum* hora somni, & crastina nocte una cum Haustum Iulapii exhibendum, Haustum etiam febrifugum mane sequenti & quinta pom. repetendum. Insuper, quandoquidem linguam pryaliſmo nullo suborto quadantenus aridam, & bronchia adhuc phlegmate viscido infarcta animadverterem, *Mucilag, Semin, ciden, Strup, Diamor.* extractam sæpiùs in Ore super linguam tenendam, & Cochl. *j, linctus* ex *Olei amigd, dulc, recent, Strup, Capil, Ven*, & *Saccbar, crystal, alb*, confect. quarta quaque hora unà cum haustu Apozem. Pectoral. calid, ministrandum imperavi: Ex tunc Vir ingeniosissimus Arte Medica planè ex Orci faucibus ereptus sine quavis Variolarum maturatione, sine Pryaliſmum, vel Extremorum intumescentia [appetitu & temperie integre restituris] atque nullo Morboso effectu postea suborto reconvalescebat, atque hucusque fæcibus Morbi ope Pharmacorum Catharticorum opportunè deturbatis stupente planè Pharmacopola, atque Amicis plaudentibus, firma valetudine utitur, plures Variolarum malignarum declinantium, & febre *Synochi* exceptarum, & *Cortice peruviano* feliciter sanaturam Historias narrare poteram verum unum, & quidem unicum casum, que hactenus observasse mihi contingit, potius lubet apponere, ubi [sive ob parcum, vel nimis serum Alexipharmacorum majorem & Cortic, peruv, usum, sive ob gradum Veneni Morbifici exitialem] prædictam Praxin infaustus eventus dedecoravit.

HISTORIA XXVI.

a Filius Domini *Ralnsford*, annos 17. natus, Ianuarii 20, 1693, Symptomatis Variolarum apparatum comitari solitis correptus Ianuar. 22. ad nosocomium privatum in vico dicto *VVarrvoiK lane*, sæviente jam hyeme, & Variolis jam-jam eruptoris, in curru vehitur; Ianuar. 23. sub vesperam ad eum invisendum Ego accersitus sum, cùm Exanthemata confluentia & depressa ubique sese in conspectum dederant. Ægrum, cujus temperies erat mitis, Pulsus verò quadantenus celer & debilis, insomnem deprehendi, ideòque Haustum sequentem statim propinandum & sexta quaque hora repetendum jussi, *R. Aq. Meliss, ceras. nigr.* an. ℥ß. *epidem. Strup. cariophb.* an. ℥iii. *pulv, e chel, cancr, com, Lap, contrayerv*, an, *gr, xii, laudant liquid, gut, xv.* M. F. *haustus*. Insuper Cochl, iv. vel v, Iulapii sequentis ad libitum ministrabantur. *R. Aqu, Meliss, ceras, nigr, an, ℥iv, epid, ℥ß. Strup car*, ℥x, M. F. *Iulap*, Die 24. quandoquidem Æger esset ferè *apyretos* & ad somnum proclivis, ut ut Exanthemata deprimerentur, & in apicibus quasi maturatione incœpta albescerent, præscripsi Liquorem possetticum nostro modo alteratum calidè frequenter propinandum, atq; Cochl, iv. vel v. Iulapii sequent, quarta quaq; hora ministranda, agitata phiala, *R. Aq, meliss, ceras, nigr, an, ℥iv, epidem, ℥ iß, pæon, com, ℥i, pulv e chel, cancr, comp, lap, contrayerv, an, ℈i, Syrup, de meccon, ℥iß*, M. F. *Iulap*, Die 25. horum levium remediorum ope bene dormivit Æger & fere *apyretos* evasit, subotto æquali pryaliſmo; cum Gutturis dolore & faciei intumescentia conjuncto; unde ego in Spem inductus sum ut ut exanthemata juxta primam naturæ intentionem nequaquam matureſcerent, sed hactenus arescerent & deprimerentur, ideoque ductus salivales *Gargarisme* calido ex *Decoctum fœnum, diamor*, & *mellis Rosat*, siphone faucibus

a *Variola Confluentes maligna in declinatione febre* Synechi *exceptæ, & non obstante cortice peruviano funestæ.*

cibus sæpius iniecto præsertim sollicitandos duxi usum Julapii Paregorici cum speciebus, & possetalæ medicatæ repetendum, atque insuper *bolum* sequentem ad vires Spirituum erigendas & motum eorum ordinatum si forte quid Venenati fermenti adhuc delitescceret, servandum, hora somni exhibendum, & mane proximo, una cum Haustu Julapii repetendum jussi. ℞. *Ther, andr, pulv, e chel, cancr, comp, lap, contrajerv, an, gr, xvi, laudan, liquid, gutt, viii, Sirup, Carioph, q, s,* M. F, *bolus*. Die 26, cùm res Ægrotantis eodem fere modo progrederentur, in usu remediorum præcedenti die præscriptorum perstandum duxi quando quidem vero die 27. Salivatio (Exanthematis adhuc depressis) non legitimè procederet; atque bronchia inde phlegmate viscido quadantenùs essent infarcta, præter unum Julapii Paregorici cum speciebus, Gargarismi, & possetalæ medicatæ continuatum, Cochl. xii. Apozematis sequentis quarta quaque hora calidiusque propinanda jussi ℞, *Decoct, pectoral, depurat*, ℥iß, *Tinctur, croc, Sir, exercismo an, unc, i*, atque ad Lympham venenatum per renes deturbandam, & vires Spirituum ulterius erigendas, *elixer-bufon* ʒß, & *Rad, Serpent, Virgin, gr, vi*, Bolo vesperi & aurora repetendo addenda curavi. 28, & 29, Ægrotans eodem fere modo sese habuit, nisi quod die 29, Ptyalismo jam declinante: Bronchia magis infarcta viderentur, ideoq; præter usum præscriptorum continuatum Cochl. Linctus sequent. quarta quaque hora exhibendum jussi una cum Haustu Apozemat. Pectoral, ℞. *Ol, Amigd, dulc, rec, Sir, Capil. Ven, an*, ʒiß, *Sacchar, cand, alb*, ʒi, M, F; *Linctus* Die 30. Ptyalismus, nullo notabili Urinæ fluxu suborto planè subsistebat, exanthemata ubiq; orescebant, Ægrotante interea satis dormiente nec manifesto febricitante. Nihilominus ob aliqualem linguæ ariditatem, & pulsum jam quadantenus acceleratum, venenatum miasma adhuc in Spirituum sinu cohiberi, quod languida Natura per nullam portam hactenus protrudere valuerit, & novam Symptomatum stragem mox daturum, delitescere suspicabar; ideoque non tantum Linimentum ex *Ol, amigd. dulc.* & *Spermat, Cet.* Faciei illinendum curavi, verum usum Julapii Paregorici, & Bolorum Alexipharmacorum per triduum assiduè repetendum jussi, nocte sequenti eventus præsagium comprobavit, Æger enim totam noctem insomnis & delirus exacerbatione febrili jam in ultimo morbi stadio suborta, transegit; Mane vero, finito paroxysmo, ad se rediit; & somnum aliqualem capiebat. Janua 31. (Collega nostro Cl. D. Doctore *Carolo Goodall* consultandi gratia accersito) ad spiritus erigendos, & compescendos *Vesicatoria* iii. ampla & acria statim ad Nucham & carpos applicabantur, & bolus sequens illico ministrabatur, una cum Haustu Julapii paregorici cum Speciebus cujus usum repetendum decrevimus. ℞. *Theriac. Andrem. pulv. è chel. cancr. comp. an.* ʒß. *Laudan. Lond gr. i.* M. F. *Bolus*. post trihorium haustum febrifugum è cortic. peruv. propinavimus, quem deinceps repetendum jussimus tertia quaque hora usque ad proximum Paroxysmum, itidemque Paroxysmo finito, tertia scil. sexta & nona matutina, nisi somnus interea obreperet; sub initium autem exacerbationis *Bolum* sequentem cum haustum Julapii exhibendum, & post trihorium repetendum, modo Æger vigilaret, præscripsimus, ℞. *Theriac. venet. ʒi. pulv. e chel. cancr. comp. lap. contrajerv. an.* ʒii. *laudan. Lond. gr. i.* M. F. *bolus* ℞. *Aqu. meliss. ceras. nigr lactis alexiter an.* ʒiii. *paon. epidem. an* ʒii. *syrup. carioph.* unc. iß. M, F. *Julap.* Ægro autem (paroxysmo sub vesperam recrudescente) plane insomni & delirante, atque ob bronchiorum obstructionem neque bolos vel haustus deglutire valente, rursus accersiti sumus, atq; Haustum sequentem statim exhibendum, atq; post 4. horas repetendum in locum boli substituimus, ℞. *Aqu. ceras, nigr. meliss. Cardu Theriac. Stillat. an.* ʒß. *epid. paeon. comp. an.* ʒii. *Theriac. Androm. solut.* ʒß. *Pulv. è chel. cancr. comp, lap, Contrajerv, Bezoar, Orient, an*, ʒß, *Syr, Carioph*, ʒiii, M. F. *Haustus*. Et loco Haustum febrifugorum extra paroxysmum exhibendorũ, Cochl. ix, apozemat. sequent calid. quarta quaq.

hora propinavimus, ℔. *Cortic. Peruv. non contus.* unc. *ij.* Coq. lento igne in *Aqu. Font.* ℥xij. ad unc. *vj. Cortici* relicto recens Aqua addatur, coq. & cola iterum ad sextam vicem; Colatoris commixtis & per subsidentiam optimè depuratis add *Vini alb. optim. Syrup. Caryoph.* an. ℥ß. M. F. *Apozema.* Cum autem præ languore & difficili Deglutitione Æger Februarii 1. pene delirus, Haustus cum Febrifugos, tum Cordiales planè respueret, *Vesicatoria ii.* ad Tibias internas illico applicanda jussimus, atque *Suppedanea* ex æqual. quantitate *Emplastr. Cephalic. cum Euphorb.* & *Plc. Burgundic.* ad plantas pedum adaptanda, atque ut perseveraret [quantum posset] in usu Haustuum Cardiacorum, Apozematis Febrifugi, & Julapii Cordialis. Sub vesperam autem ob jactationem inquietam Æger ope Adstantium è lecto suscitatus, illico incertis rigoribus, nausea, & perpetua Vomitione per totam noctem durante, correptus est, & proximo mane scil. Februar. a. Deglutitione & Respiratione plurimum læsis quasi suffocatus jacebat; quocirca Prognostico funesto prius prolato, Potione sequenti evacuationem sive sursum sive deorsum moliri tentavimus ℔. *Decoct. Amar.* unc. *iv. Vini Benedict.* ℥iii. M. F. *Potio* statim exhibenda. Post quatuor horas elapsas, si modo aliqua evacuatio contingeret, Haustum Cardiacum repetendum, atque sæpius exhibendum imperavimus. Natura autem jam planè, Ægrotans nihil omnino vel vomitu, vel secessu, vel mictione rejecit; Ideoque sub vesperam Glandes duas successivè [si opus fuerit] intrudendas statim parandas imperavimus, ℔. *Mell. Anglic.* in formam debitam coct. unc. *ii. Hier. Picr.* ℥ii. *Alum. crud. pulverisat.* unc. ß. M. F. *Suppositora* duo. Sin verò alvus non responderet, *Enema Therebinthinatum* iniiciendum curavimus, & post evacuationem finitam, Cardiacum ante præscriptum ministrandum, vel *Bolum* sequentem in Cochl. j. Julap. Cordial. solut. ℔ *Electr.* ex ovo ℈, *Theriac. Androm.* ℥ß, *Pulv. Rad. Serp. Virg.* ℈, *m. Syrup. Caryoph. q. s. M.* In cassum autem omnia, Spiritibus enim jam veneno prorsus obrutis & extinctis, Aeger, postquam noctem anhelus, delirus & insomnis, licet *apyretos* transegisset, pulsu deficiente, demum 14. Morbi die fatis cedebat.

HISTORIA XXVII.

[a] UXor Domini *Paxon*, habitantis in *Bargeyard*, juxta vicum dictum *Buckler's burt*, die Maii 14. anno 1692. ægrotans, atque Symptomatis Variolarum apparatum vulgo comitantibus, sed non præter solitum vehementibus correpta, die 17. Variolis jam erumpentibus, Pharmacopolæ consilio sanguinis ℥viii. vel *x.* è brachio detrahendas jussit: Spiritibus autem a venæ-sectione perperam atque sine necessitate celebrata debilitatis, atque præ languore in motus inordinatos adactis, & Veneno succumbentibus, Exanthemata, quæ principio distinctè erumpebant, mox sensim cohærere atque confluere cœperunt, atque ad vicesimum usque Maii diem [quo die ego primum accersebar] languebant, & deprimebantur, maturationem fere nullam assecuta, accesserunt vigiliæ pertinaces & Tussis importuna, (non obstantibus Opiatis copiosè ministratis) Deliquia frequenter recurrentia, atque debilis admodum ac celer Arteriarum vibratio, quod præ cæteris symptomatis me sollicitudine affecit. Ideoque tum ad Spiritus erigendos, cùm ad efferatos eorum motus compescendos & Tussim frænandam *Vesicatoria iii.* ampla & acria illicò ad Nucham & Carpos internos applicanda curavi, & *bolum* sequentem hora somni, idemque proxima aurora exhibendum, una cum Haustu Julap. sequent. ad libitum pitissandi, atque *Laudan liquid. gut. xv.* in haustu Julapii propinandas, modo post trihorium a primo Bolo somnum non caperet, atque insuper *Liquarem possetic.* nostro modo alsera-

(a) *Variolæ quadantenus Confluentes depressæ & tarde matureſcentes, cum Tussi & Vigiliis pertinacibus coniunctæ, atque demum Furunculis frequentibus excepta-*

Digitized by Google

alteratum calidiuſque ſæpius miniſtrandum. ℞. *Theriach. Androm. pulv. e chel. cancr. comp. an.* ʒß. *Laudan. Lond. gr. i. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *bolus* mollis. ℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. an.* ʒiv. *epidem.* ʒii. *Pæon. com.* ʒi. *Syrup. Caryoph.* ʒs. M. F. *Iulap* Ab his ſomnis quadantenus conciliabatur, Tuſſis aliquantiſper mitigata eſt, pulſus etiam & vires erigebantur, deliquia tollebantur, atque Exanthemata proximo mane matureſcere videbantur. Ideò 13. die 21. bolum cardiacum quamprimum cum *laudan. lond. gr. ii.* exhibendum, iterumque hora ſomni proximo mane repetendum juſſi, atque *gut. xx. laudan. liquid.* poſt trihorium à Bolo nocturno exhibito in hauſtu Iulapii propinandas, modo Vigiliæ vel tuſſis urgerent; atque Iulapium cordiale & liquorem Poſſeticum non omittendum. Inſuper ob *Strangurìam* vehementem à Veſicatoriis inductam, cochl. *xii. Emulſionis* ſequentis calidiuſculè quarta quaque hora vel ſæpius miniſtranda imperavi. ℞. *ſem. frigd. mai. an.* ʒi. *ſem. papav. alb.* ʒ. *m. amigd. dulc. decorticat.* n. *vii.* cum *aqu. Hord.* ℔i. m. F. *emulſio*, cui add. *aqu. roſ. rub.* ʒii *ſacchar. albiſſ.* ʒim. Cum autem vigiliæ ope præſcriptorum ſatis coercerentur die 22. & variolæ [tardius licet] matureſcere pergerent, atq; ptyaliſmus aliqualis jam ſuboriretur *gargariſmo ex. Decoct. ficuum* & cæt. calidè ſæpius ſiphone faucibus fortiter injecto papillas ſalivales ad Lympham copioſius egerendum ſtimulare decrevi & ſpiritus frequenti uſu *Iulap. cordial.* & *liquor.* noſtri *Poſſetic* refocillare, ut maturatio Exanthematum incœpta ulterius promoveretur; Inſuper Bolum Cardiacum cum *laudan. lond. gr. ii.* proximo mane exhibendum juſſi, modo non tota nocte placidè dormiret Ægra, Die 23. res Ægrorantis fere eodem modo ſe habebant, ideoque in uſu præſcriptorum perſtabat, *Bolum Cardiacum* & *Opiatum* aurora ſequenti deglutiendum, modo vigiliæ urgent, imperabam, atque ad vires Spirituum fovendas Cochl. iv. vel v. Iulap. ſequent agitata phiala ſæpius propinanda. ℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. an.* ʒs. *epidem. Pæon. com. an.* ʒi. *Margarit. ppt.* ʒim. *Sacchar. alb.* ʒm. M. F. *Iulap.* Morbo autem jam una cum Ptyaliſmo & Exanthematis die Maii 24. à decubitu verò undecimo, ſenſim declinante, bronchiis vero & faucibus pituita viſcida quadantenus infarctis, *Cochl. i.* Linctus ſequentis una cum *Cochl. xii.* Appozematis tepefacti quarta quaque hora miniſtrandum juſſi. ℞. *Amigd. dulc. rec. Syrup. capill. Vener. an.* ʒim. *Sacchar. cant. alb.* ʒi. M. F. *linctus* ℞. *Decoct. pector. depurat.* ℔im. *tinctur. croc. Syr. capill. Vener. an.* ʒi. M. F. *apozema. Bolum* vero *cardiacum & Opiatum* ad vires Spirituum ſuſtentandas, eorumque motus inordinatos compeſcendos & tuſſim frænandam hora ſomni repetendum duxi uſumque *Iulapii perlati* & gargariſmi non omittendum. Cum autem die 25. declinationis verò ſecundo, nullam febrem recidivam, atque nullum ſymptomata vehementius præter pulmonum infarctum adeſſe animadverterem, uſum *linctus apozematis pectoral. gargariſmi Iulap perlat.* ſolummodo repetendum præſcripſi. Die 26. *linimentum* pro facie parandum curavi, atque inſuper *bolum Opiatum* & *Cardiacum* hora ſomni exhibendum, ne forte jam ultimo Declinationis die, Veneno penitus intus cohibito, ſpiritus recenti miaſmate inficerentur, novam Morboſorum Affectuum ſtragem mox daturo: Cum autem die 27. nullum Symptomata vehementius adeſſet præter Tuſſim, quę ſomnum quadantenus adhuc interturbabat, præſcripſi duntaxat hauſtum paregoricum ſequentem hora ſomni propinandum. ℞. *Aq. card. cinnam hord. an.* ʒi. *Epidem. Syrup. de mecon. an.* ʒ. *m. laud. liquid. Helmont. gutt. xii.* M. F. *Hauſtus.* Die vero 28. colliquationem humorum à reliquiis veneni intus cohibiti ortam, levis *Opthalmia* cum Tuſſi conjuncta prodebat, quoad cætera autem Patiens jam plane *apyretos* bene ſe habebat, exanthematis ubique incruſtatis & deſquamatis, ideoque rem Naturæ pauliſper reliqui, & tenuiori Diætæ, ſperans naturam morborum medicatricem huic Colliquationi moderandæ non imparem fore, modo ſymptomata præſentia ſcil. Tuſ-

sis & *Ophthalmia* arte cohiberentur, quo nomine Cochl. ij. *Syrup. de Mecon.* ad Tussim frenandam quaque nocte in hausto liquoris Possetic. *Flor. Paral.* alterat. exhibenda jussi., atque gut, aliquot *Col. Virti* sequentis tepefact, sæpius oculis instillandas (agitata prius phiala) ad demulcendam humoris per glandulas Lachrymales excreti acrimoniam, ℞ *Aqu. Ros. rub* ℥i-*Troch. alb. Rhas. ſ. Opio Saccha. criſtal. alb. ſubtiliſſ. Pulveriſat. an* ℈ß. M F. *Collirium*. Die autem Junii quarto reversus deprehendi Patientem (humoribus à Veneno adhuc intùs deliteſcente magis colliquatis) *apyreton* licet, toxico quasi infectam, nauſea, vomitione, & fluxu Alvi indesinenter lacessitam; quocirca Electuarium sequen. ad quantit. nuc. Jugland. omni nocte exhibendum jussi una cum hausto *Julapii Perlati.* ante præscripti, ℞. *pul. Conſerv. Roſ. rub. Diacidon. an.* ℥ß. *Troch. de Carab.* ℥iii. *Bol. ver. Lagrim. Sang. Drac. an.* ℥ß. *Laudan Lond. gr. iii. Sirup Mirtill. q.* ſ M. F. *Electuar.* Cùm autem die Junii 6 morbosi affectus jam memorati adhuc perseverarent, atq; stato tempore, licet sine Febre evidenti exacerbarentur, Venenum deliteſcens, horum malorum fontem, *Cortice peruv.* aggredi & subigere decrevi, more sequenti, ℞. *Aqu. Cardu*, ℥ii, *Epidem Sirup. Cariophy*, *an*, ℥ii, *pulv. Cortic. peruv. ſubtiliſſ. trit.* ℥i, M, F. *Hauſtus* statim sumendus, repetendusque hora somni, & mane sequenti, & sic deinceps per tridui spatium. Addantur *Laudan. liquid. gutt. xii*, hausti nocturno, vel reliquis haustibus, si fluxus alvi postulet, Insuper ad Vomitionem coercendam Cochl. iv, vel v, *Julap sequentis* propinanda jussi, urgente Vomitione, ℞, *Aqu. Menth. Cinnam. Hord. an.* unc. iv, *Aqu. Stephan.* unc. ii, *Sal. Absinth.* ℈i, *Sirup. Limon.* un. ii, M, F. *Julap*, Veneno hoc pacto ex parte cicurato, Natura reliquias ejus per *Furunculos* hic illic succreſcentes fortiter expellit, atque demum Appetitus (nauſea, Vomitione & alvi fluxu sensim declinantibus (integer redet. Ideòque die Junii 12, Alvum Potione sequente subducendam curavi: ℞. *Decoct. Amar. cum dupl. Senn.* unc. iv, *Sir. de Spin. Cerv.* unc. ß, M. F. *potio*, Junii autem 13, Pilulas sequentes præscripsi, & quia alvus jam constipata erat 16, & 19, repetendas, ℞. *Stomach. cum Gum.* ℥ß, F. Pil. iv, deaurand. & hora somni exhibendæ, Aurora verò proxima *Extract. Rud.* ℈j, in Pil. iij, redact cum *Resin. Iulap. gr. iv*, & *Ol. Cinnam. gut. ii*, Atq; hoc pacto planè revalescebat Patiens, ab affectibus morbosis liberata, & huc usque integra valetudine utitur.

HISTORIA XXVIII.

Filiolus Domini *Durant* habitantes ad Insigne *Cruris & Stellæ* in vico dicto *Chepside*, postquam anno 1695, media æstate à Variolis cohærentibus & mali moris, cura & consilio Cl. Collegæ Domini *Edmundi King*, Equitis Aurati Spatio 14, dierum ægrè admodùm liberatus fuerat, reliquiis Veneni adhuc non satis exterminatis obsessus, Exanthematis ubique desquamatis, malè se habuit usque ad vicesimum tertium à primo Morbi insultu diem, post incertas periodos quadantenus febricitans, atque dolore prope Os Sacrum adeo atroci correptus, ut situm erectum non sine ejulatu pati posset, adeò ut Parentes ossa femorum luxata esse suspicarentur; accessit *anorexia* gravis, adeò ut Cibum vel potum non omnino appeteret, vel deglutire vellet, Ideóque Cl. viro & mihi æquum videbatur *Linimento Anodino* partes dolentes fovere, atque *Bolo Alexipharmaco* mane & vesperi per triduum exhibito Spiritus erigere, ut Veneni reliquias intus deliteſcentes, dolorum Spasmodicorum autores quovis modo fortiter expellere valerent. Quid fit? Veneno hic methodo propulsato, *Furunculis* omnes pene articulos digitorum manuum & pedum succreſcentes obsident, qui demùm quam citissimè maturabantur, *anorexia* autem cum Febre aliquali periodicè recurrente conjuncta adhuc perseverabat, unde *Tabem* ab Inanitione expectare fas erat, Hac Febre autem ope unc. ß, *cortice peruv.* demùm sublata, appetitus statim redit, & temperies admodum mitis & æquabilis; deinde alvo post debita intervalla Catharticis lenibus evacuata, planè revalescebat

ſcebat Puer, nec Morboſo quovis affectu poſtea tentabatur.

HISTORIA XXIX.

(a) Accerſitus die Julii 10. 1692. inviſi Neptim Domini *Cecberill*, habitantis ſub Inſigni *trium Crurum* in vico dicto *le poultri*, ſedecim annos natam, Variolis laborantem, quarum Apparatus ad biduum tantùm durabat; jam verò ſecundo ab eruptione die Exanthemata animadverti Diſcreta, ubique tamen depreſſa & languida, Fluxum alvi copioſum & frequentes dejectiones, Pulſum debilem admodùm & penè formicantem, vires valdè proſtratas, & vigilias pertinaces, Febri verò vel in Pulſu vel in temperie, in Lingua nulla manifeſta indicia. Quo nomine venenum plus ſolito deleterium hiſce Variolis, quamvis diſtinctis, anſam præbuiſſe jure ſuſpicatus ſum, atque proinde *Decoctum album* cum tantillo *Vini canarini*, & liquorem Poſſeticum cum *Vino canarino*, parandum pro potu ordinario curavi; quin & tantillum *Vini canarini* meraci interdum propinandum duxi, *Veſicatorium* amplum & acre ad nucham illicò applicandum, atque Bolum ſequentem ſtatim exhibendum, & deinceps ſexta quaque hora repetendum juſſi, unà cum Cochl, iv, vel v, Julap, ſequent, ℞, *Theriac, Androm, ℥j, Pul, è Cbel, Cancr, comp, Lap, contrajerv, an, gr, xv, Laudan, liquid, Helmont, gut, vi, Sirup, carioph, q, ſ,* M, F, *Bolus* ℞, *Aqu, Meliſſ, Ceraſ, nigr, cinnam, bordeat, an,* unc, *iiß, Epidem. Pæon, comp, an,* unc, *i, Sirup, carioph,* ℥x, M, F, *Julap,* Proximo die ſcil, Julii 11. mane reverſus, Pulſum adhuc debilem, & Variolas in medio depreſſas, nequaquam acuminatas, vel magine rubro cinctas inveni; Vigiliæ autem & Diarrhœa minus urgebant quam prius, ideoque Cochl, v, vel vj, *Julap.* ſequent, ſtatim exhibenda juſſi & quarta quaque hora repetenda (agitata Phiala) & *gut, viii, Laud, liquid,* poſt ſingulas dejectiones hauſtus proximè ſumendo inſtillandas ℞ ℞, *Aqu, flor, calendu, Benedict, cinnam. bordeat, an,* unc, *iii, Pæon, comp, Epidem,* an, un, *i, Spec, confect, de Hiacinth, Lap, contrajerv, pulv, è cbel, cancr, comp, an, ℥ii, Sirup, de Mecon,* unc, *iiß,* M, F, *Julap,* Inſuper *Julapium* ſequens ad libitum pitiſſandum præſcripſi, ℞, *Aqu, Meliſſ, ceraſ, nigr, cinnam, bordeat,* an, unc, *iii, Epidem,* unc, *ii, Margarit, ppt,* ℥iß, *Sacchar, albiſſ,* ℥v, M, Sub veſperam autem reverſus Petechias aliquot purpureas hic illic in Interſtitiis Exanthematum in pectore efflorescentes deprehendi, qua de cauſa *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad Carpos internos illicò applicanda juſſi, atque *Bolum* ſequentem ſtatim exhibendum, una cum Cochl, v, vel vj, Julapii, repetendumque deinceps ſexta, octava, vel duodecima quaque hora pro ratione Vigiliarum & Fluxus alvi. ℞. *Theriac, Androm, pulv. cbel, cancr, comp, Lap, contrajerv, ciner, Bufon, an, gr, xv, Laud, Lond, gr, i, Sirup, carioph, q, ſ,* M, F, *Bolus* ℞, *Aqu, Meliſſ, Ceraſ. nigr, an,* unc, *iii, Epidem, pæon, comp, Sirup, de Mecon,* an, unc, *i,* M, F, *Julapium* Petechiis autem adhuc die 12, & 13. numero, & magnitudine auctis, ut ut Fluxus alvi & vigiliæ, cæteraque ſymptomata jam non urgerent ut priùs, uſum Bolorum ſexta octava quaque hora, uti & *Iulapii* Paregorici & Perlati adhuc repetendum duxi, uſque ad diem decimum quintum, quo die ego in rus vocatus, Ægram Collegæ Cl. D. D. *Goodall* cum jam primum Petechiæ, cæteraque Symptomata [veneno plurimum cicurato] evaneſcere cœpiſſent, tractandam reliqui; Cl. Vir die Julii 15. Bolum ſequentem ſtatim deglutiendum juſſit, atque ſexta quaque hora ad iv, vices repetendum, una cum Hauſtu ſequenti ℞. *Theriac. Androm.* ℥ß. *Pulv. è Cbel. Cancr. comp. Lap. Goæ Contrajerv.* an: ℥ß. *Laudan. Lond. gr. j. Syrup. è Conditur. N. M. q. ſ.* M. F. *Bolus*, ℞. *Aqu. Card. Bened. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. Epidem.* an. ℥ß. *Tinctur. Croc. Aqua Theriac. Extract.* ℥iij. *Laudan, liquid. gut. x. Sirup. Caryoph.* ℥iij. M. F. *Hauſtus* Uſum *Iulapii Perlati* languoribus & *Decocti albi* pro potu ordinario non omittendum voluit, unicuique verò libre

(a) *Variolæ Diſcretæ Malignæ Petechiis interpunctæ, & demum Parotide exceptæ.*

Decocti *Aqu. Cinnam. bord. Epidem.* an. ℥vj. adendas curavit, die 16. Cl. vir in eorundem *Bolorum Hauſtuum & Decocti* uſu perſtandum eſſe duxit. Die autem Julii 17. ego rure reverſus Pultum Ægrotantis animadverti fortiorem, & vires inſtauratas, Petechias nullas, alvum adſtrictam, & vigilias cohibitas, Linguam autem & Fauces Aphthis albis ubique obſeſſas, ſine ulla omnino faciei vel extremorum intumeſcentia vel ptyaliſmo ſuborto, Variolas etiam adhuc quadantanus depreſſas, ideòque *Julapium Perlatum* repetendum juſſi ad libitum hauſtum ſequentem hora ſomni propinandum, & *Gargariſmum* ſæpius calidè Siphone faucibus injiciendum, ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Meliſſ. an.* ℥iß. *Epidem.* ℥ß *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an* ʒj. *Sirup. de Mecon.* ℥i. M. F. *Hauſtus* ℞. *Decoct. Ficuum* Ḃſs. *Diamor*, ℥iſs. M. F. *Gargariſm*, Die Julii 18. Morbj vero 12. Ægra, Variolis declinantibus, atq; in facie ante maturationem conſummatam exareſcere incipientibus, plurimùm languebat, & Arteriis validè ſe vibrantibus evidenter febricitabat. Lingua etiam Aphthis decidentibus inflammata rubeſcebat, atque craſſeſcebat, unde certum habens, febrem præſentem indolem benignam induiſſe, *Hauſtum* febrifugum ſequent. illico propinandum juſſi (agitata prius phiala] & quarta quaque hora ad ſex vices repetendum, ℞. *Aqu. Cardu.* ℥ii. *Epidem. Syrup. Caryoph an.* ℥ij. *Pulv. ſubtiliſſ. cortic. peruv. elect.* ℥j. M. F. *Hauſtus*, atq; Cochl. iv, vel v, *Julap.* ſequent. quarta quaq; hora medio inter Hauſtus ſpatio exhibenda, & uſum *Julapii perlati & Gargariſmi* non omittendum, ℞. *Aqu. Meliſſ. ceraſ. nigr. an.* ℥iv. *Epidem.* ℥iiß. *Diaſcord.* ʒ ß. *Sirup, cariophb*, ʒx, M, F, *julap*, Inde ſub veſperam multo melius ſe habuit Ægra, Pulſus & vires erigebantur, tota nocte placidè dormiebat, atque die ſequenti à Febre penitus liberata planè reconvaleſcere videbatur, variolis jam demum in Artubus ubique pure turgentibus, & margine rubro circumcinctis, atq; *parotide* ampla & moleſta ſubaure ſiniſtra ſuborta. Quo circa 19. Julii, poſtquam *Linimentum* pro facie ex *Oleo amig, & Sperm. cet*, parandum juſſeram, atq; Parotidem, *Unguent. Dialth*, illinendum & *Hauſtum* febrifugum mane & veſperi repetendum, Patienti pro tempore valedixi; ſub veſperam autem, Veneno vel per Parotidem non ſatis propulſato, vel forte repercuſſo, Ægra more Hyſtericarum ſuffocata plurima Deliquia perpeſſa eſt, atq; deliravit,) pulſu interea vacillante] quaſi illico animam efflatura. Qua de cauſa ego incunctanter accerſitus Bolum ſequentem ſtatim deglutiendum præſcripſi & ſexta matutina repetendum cum Cochl. iv. vel v. Julap. ſequent. de quo bibere faserat ad libitum. ℞. *Ther, androm, confect, alcherm. an. dr, ſs, pulv è chel, canc, comp, Lap contrayerv, an gr, xv, pulv, de Guttet, Serpentar, Virgin, an gr, vii, Laud, liquid, Helmont, gut, x, Syrup, carioph. q, ſ*, M, F, *Bolus*, ℞. *Aqu, Meliſſ, Rut, ceraſ, nigr, an*, unc, *iij, Aqu, Brion, pæon, comp, an*, unc, *iſs, Tinctur, caſtor. dr, i, m, Spi, Sal, Armon, vin*, ʒj, *Sir, pæon, comp*, ℥i. *m*, M, F. *julap*, Inſuper *Spiritum* C C, ſæpius naribus admovendum juſſi, atq; ejuſdem *gut, vj.* vel *viii.* in languoribus in hauſtu Julapii propinandas, *Veſicat.* ii. ampla & acria ad Brachia interna prope Axillas applicanda, & *catapl.* calidum ex *Ung. Dialth.* & *Theriac, Lond, an, p, æqu.* commixtis cum panno lineo duplicato parotidi imponendum, Inde proximo die mane Patientem inveni ſomno refectam, atq; ab omni ſymptomate morboſo liberatam, Exanthematis jam demum in Artubus exareſcere incipientibus, atq; parotide ſine dolore adhuc intumeſcentes, idoque die Julii viceſimo, poſtquam *cataplaſma* Parotidi recens imponendum & *bolum alexipharmacum* hora ſomni & proximo mane repetendum juſſeram, rurſus Patienti, pro tempore valedixi, Julii autem 22. cùm linguam ægræ quadantaridam & rubeſcentem deprehenderem. Os *Gargariſmo* ſequenti ſæpius colluendum juſſi, *R. Fol, plant. Roſ, rubr, ſumm, Rub*, an, M, *j*, coq, *in aqu, Font, q, ſ*, ad Ḃiij. Colaturæ add, *Diamor*, ℥ii, *Mel, roſ, colat, vn j.* M. F. *gargariſmus* Interea Julapium perlatum ad libitum Ægra pitiſſabat, Die vero 25, cùm Parotis adhuc Scrophulæ ad inſtar tumeret, nullatenus autem in-

flam-

ſtammaretur', *Empl, diacyl, cum gum*, ſuper tenui aluta extenſum parti affectæ imponendum juſſi, atque alternis diebus renovandum atq; *Electuarium* ſequens ad reliquias veneni delitescentis ſubigendas, ne forte tumor hic è perenni fonte ſcaturiens in moleſtam Strumam curatu difficilem degeneraret, deglutiendum, & Cochl,i, vel alterum *vini canarini* ſuperbibendum. ℞. *Pulv, ſubtil liſſ, corticeruv, elect*, ℥vi, *ſyrup, Idæ, q, ſ*, M, F, *electuar*, de quo cap, quant, unc, Iugland, ter in die horis medie. Julii autem 29. cum ex redintegrato appetitu veneno penitus ſubactum fuiſſe certum haberem alvum *potione* ſequenti manè proximo exhibenda cum Regimine deturbandam curavi, iterùmque Auguſti primo. ℞. *Decoct, Sennæ Gereon*, ℥ß, *mannæ ſelectiſſ*, ℥ß, M, Has evacuationes bene toleravit: atque inde perfecte reconvaluit patiens, tantum adhuc parotis tumebat, quo nomine Emplaſtrum adhuc uſurpandum duxi, atque ℥ß, *pil, Stomach, cum Gum, in iv, pil, redact*, poſt triduum elapſum hora ſomni exhibendam, atque deinceps quarta quaque nocte ad v, vices repetendam, & horis matutinis ſequentibus ℔ß. *iv, Aqu, Mineral, purgant*, crudarum vel ad ℔iii, coctarum & ℔ß, *Lactis* alterat, bibendas quo pacto Parotis ſenſim demum evanuit, & Patiens ſanitatem tandem aſſecuta eſt.

HISTORIA XXX.

(*a*) Filiolæ duę Vicini mei domini *picKe* Armatarii, habitantis in vico dicto *Novogate-ſtreet*, menſe Julio anno 1692. quarum una ſex, altera quatuor annos nata erat, Variolioſo veneno admodum deleterio infectæ, eodem die decubuerunt, utraq; durante morbi apparatu blande calabat, & febre miti tentabatur, (Natura nimirum veneno obruta) nullum ſymptomata aderat vehemētius præter vigilias perpetuas & contumaces uſq; ad ſecundum ab eruptione diem protenſas exanthemata ubique diſtincta ſatis proratione temporis acuminabatur, unde animi Pharmacopolę qui eas tractabat addebantur: Non enim Veſiculas miliares ubique in Interſtitiis Variolarum in collo & pectore natu majores, atque petechias in pectore Juniores efflorescentes animadvertebat, ideoque de eventu morbi parum ſollicitus, nullum iis Remedium præter Julapium perlatum temperatum exhibuit; Natu autem major ſecundo ab eruptione die derepente, & ſine quavis evidenti cauſa, Spaſmis univerſalibus correpta, attonita & ſuffocata more Apoplecticorum eodem ipſo die cedebat, quamquam ego incunctanter accerſitus *Veſicatorium*; & generoſiſſimis quotquot remediis ſero adhibitis ſpiritus ſtimulare atque Venenum ſubigere in caſſum ſatageram: fatum etiam non minus acerbum ſortiebatur altera, quę perpetuo deliria & vigil non obſtante Opiatorum & Alexipharmacorum remediorum à me & Collega D. D. *Brovvn* præſcriptorum uſu, tertio ab eruptione die ſumum diem oppetit: Adeò præcipitem ruinam infert, atque funeſtum prognoſtican ſuggerit hinc morbus, quoties ortum ſuum duxerit à veneno deleterio, quod durante Apparatu vel Eruptione per Petechias, Eruptionem miliarem, vel quamcunque aliam id genus notam, indolem ſuam prodat, qualiſcunque fuerit Exanthematum eruptio: nullatenus enim eruptioni Variolarum diſtinctæ fidendum eſt, indicia malignitatis ſeſe in conſpectum dant, namque Diſcretas Variolas non minus quam confluentes, Peſtilentialem indolem nonnunquam [licet oppidò raro] inducere exercitatos Medicos haùd latet quod antea innuimus.

HISTORIA XXXI.

(*b*) Filius Domini *Rilet*, habitantis prope *Aulam Chirurgorum*, ſeptem annos natus, die Junii 19. 1693. Variolioſo fermento deleterio in actum deducto cœpit febricitare, atque totum apparatus

a *Variolæ diſcretæ maligne ante initium maturationis funeſtæ.* b *Variolæ magnam ex parte diſcretę, verum maligne, cum maculis purpureis in ipſa eruptione conjunctæ.*

peratus ſtadium ſymptomatis uſitatis affectus decurrerit ; à primo verò inſultus momento perpetuo vigilavit & deliravit . Incipiente quarto Morbi die , Junii ſcil. 23. ubi jam Exanthemata fere per integrum diem quaſi in cute latitantia ſeſe obſcure in conſpectum dederant , ego accerſitus inveni Puerum perperam in ancillæ lachrymantis ſinu , adſtantibus omnibus plorantibus , in lecto , tempeſtate admodum fervida , æſtuantem, ut Variolarum protruſio juxta opinionem vulgi eò magis acceleraretur ; Spiritibus autem à Veneno , & hoc Regimine valdè oppreſſis & debilitatis , atque vigiliis & deliriis inde plurimſi auctis [quæ ſymptomata Pharmacopola medicamentis frigidis *v. gr. Decocto albo* & *Spiritu Sulphuris* , atque etiam *Laudano* ſuperare in caſsum tentaverat] Variolæ ubique magis magiſque intus quaſi repercuſſæ ſubſidebant ; petechiæ etiam in pectore efflorescentibus indolem morbi pravam indigitarunt . Ancilla autem à me non ſine jurgiis e lecto excitata , æſtuans & pene ſuffocatus Puer ab aeris injuriis tegumentis levioribus munitus, illico liberius reſpirare cœpit . Ad ſpiritus autem pene ſuffocatos & extinctos reficiendos & ſtimulandos , atque eorum motus inordinatos & vacillantes compeſcendos , *Veſicatorium* amplum & acre illico ad nucham applicandum juſſi , atque Coch. iii. vel iv. *Iulap.* ſequent. tertia vel quarta quaq; hora [agitata phiala] propinanda . ℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ nigr. an.* ℥iiß. *epidem.* ℥i. *pæon. comp.* ℥iii. *pulv. e chel. cancr. comp. Lapid. contrayerv. an.* ℥ß. *ſyrup. de meconio* ℥iß. M. F. *Iulap.* Æger poſt ſecundam Iulapii doſin per quatuor horarum ſpatium tempore pomeridiano dormivit , Exanthemata interea ubique evidenter protrudebantur , media nocte puer inſomnis factus rurſus cœpit deliraſe , atque inde Variolæ in multis locis numero auctæ cohæſerunt , petechiæ etiam in interſtitiis numero & magnitudine auctæ ſubnigrum colorem induebant ; unde Hæmorrhagiam univerſalem & funeſtam à ſoluta ſanguinis craſi illico inſecuturam expectavi , non niſi remediis generoſiſſimis , quæ ſpiritus pene extinctos expandere valerent , antevertendam : Ideoque Iunii 24. *Veſicatoria* ii. ampla & acria ad internos carpos ſtatim applicanda juſſi , atque *Bolum* ſequentem ſolut. in Cochleari *Julapii* [de quo bibere fas erat ad libitum] illico deglutiendum , repetendumque deinceps ſexta quaq; hora . ℔. *Theriac, androm,* ℈ß, *pulv, e Chel, Cancr, comp, lap, Contrajerv, an, gr, viii, Serpentar, Virgin, gr, iv, Laudan, liquid, Helmont, gutt, de meconio, q, ſ,* M, F, *Bolus* . ℔. *Aqu, meliſſ, Cinnam, hord, Ceraſ, nigr,* an, *unc, ii, Pæon, comp, unc, i, epidem, unc, ß, Syrup, Caryoph, unc, i, Confect, Alcherm,* ℥i, M, F, *Iulapium, Liquorem* etiam *Poſſeticum* noſtro modo alteratum copiosè & frequenter ſubtepide propinandum præſcripſi . Inde dormivit Æger , ut ut quandoque delitaret , maculæ autem nigræ adhuc manebant , verum nullo omnino Hæmorrhagia [quod valde miratus ſum] ſuborta eſt . Quandoquidem verò Natura iam planè iners & languida , neque per ductus ſalivales neque per Renes Venenum quod per Exanthemata protrudere non potuit , eliminaret , decrevi quocunque modo defectum illum ſupplere , ideoque die 25. ad Cataractas Renum reſerandas *Cineres bufonum* cum Bolis commiſcendos curavi , & doſin *Serpent, Virgin,* ad ulteriorem Spirituum ſtimulationem augendam, more ſequenti . ℔. *Theriac, Androm, Lap, Contrajerv, pulv, an,* ℥ß, *rad, ſerpentar, Virgin gr, vi, ciner, bufon, gr, viii, laudan, liquid, gut, x, Syru, de meron, q, ſ,* M, F, *bolus* , quem ſumat ſtatim ſolut. in Cochl. i. Iulap. nu. perrimè præſcripti, repetatq; tertia pomeridi, Inſuper *gut, x, xii, xviii, ſp, CO,* optime rectificati unicuique hauſtui Alcè inſtillandas, atque ductus ſalivales gargariſmo ex *decocto ficuum & melle roſat*, fauci. bus ſæpius injecto ſollicitandos imparavi, atq; *Iulap, cum confect, alcherm,* adhuc uſurpandum . Ægro inde ſatis ad ſomnum propenſo , Ego ſub veſperam reverſus , bolum cum *ciner, bufon*, abſque *laudano* ſexta quaque hora repetendum duxi . Die 26, Puer ſomnum placidè capiebat ſine ope *laudani* , urinam reddidit copioſam , Exanthemata ubique acuminari cœpe-

runt ,

runt, Petechiæ autem adhuc manebant admodum frequentes, amplæ & sublividæ; quocirca *Bolum Alexipharmacum* cum *cinere Bufonis*, absque *Laudano* quarta quaque hora repetendum jussi, unde Iunii 27, primo scil, maturationis die Puer delirare desinebat, atque sine Opiato medicamento placidè dormiebat, Exanthemata ubique turgentia matureſcebant, facies & manus sine febre evidenti plurimum intumeſcebant, maculæ (urina jam etiam copiosè reddita) rubeſcebant, diminuebantur, & evaneſcere cœperunt: unde ego ad spem maximam erectus sum; Parentes autem jam de vita Pueri non amplius solliciti atque monita nostra sperentes, Bolum Alexipharmacum reluctanti puero amplius obtudi noluerunt, atque me dimiserunt, Ægrè equidem coactus discessi, non sine Prognostico funesto prolato, utcunque *Iulapium* sequens parandum jussi, atque ejus Cochl, tria statim, atq; deinceps tertia quaque hora (agitata phiala) propinanda, *R, Aq, Meliſſ, ceraſ, nigr, an, unc, ii, Epidem, pæon, comp, an, unc, m, Theriac, Androm, Lap, contrayerv, an, ℥ ß, Serpentar, Virgin, cinner, Bufon, an, ℈ ß, Sir, cariophi, unc, i,* M, F, *julap,* Quam diu hoc Iulapium exhibebatur, licet nimis parcè, per bidui spatium, sc, usque ad nonum Morbi diem [ut ex Pharmacopola audivi] somnum placidum capiebat puer, Exanthematis in dies matureſcentibus, atque maculis sensim declinantibus; demum autem usu Iulapii ipsius posthabito, Deliriis & Vigiliis recrudeſcentibus, atque maculis nigris rursus efflorescentibus, die Iulii 2. atque declinationis Morbi tertio, miser puer proculdubio præ remediorum neglectu, spem Amicorum fallens, supremum clausit diem.

HISTORIA XXXII.

(a) Honoratiſſimas Vir *Thomas Coventri* nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventri* Filius natu maximus, familiæ suæ decus atq; columen, præcedenti æstate in ipso ætatis suæ flore à Phtisi vere pulmonari (Deo favente) à me ægrè admodum liberatus, atque adhuc Catarrho ex levi quavis occasione obnoxius, die Martii 22, 1686, Tussi, dolore capitis, vomitione atq; cæteris Symptomatis Variolarum apparatum comitari solitis correptus atque febricitans decubuit. Pharmacopola die 23, accersitus sequens Lene *Vomitivum* [an ritè, atq; certa indicatione innixus nescio] sub vesperam ei propinavit unde liquore posseticò copiosè epoto sæpius vomuit, *R, Infuſ, croc, Metal, ℥ ii, m, Aqu, biſſop, unc, i, Sirup, è ß, Rad, ℥ ij, m,* M, F, *Potio Emetica.* Symptomatis autem inde nequaquam mansuefactis, verum potius exacerbatis, atque Variolis die sequenti sc, 24, Martii confertim erumpentibus, ego post meridiem incunctanter accersitus inveni Nobilem Iuvenem delirum ac vigilem, Febre, (quæ tamen temperiem naturalem non immutaverat) Pulsu celeri ac debili, Tussi, & Lingua arida laborantem, Exanthematis in ipsa prima eruptione fere ubique cohærentibus. Quapropter ad Spiritus erigendos, & inordinatos eorum motus compescendos, & ad Tussim importunam quadantenus frænandam, Cochl, v, vel vj, Iulap, sequent, quarta quaque hora propinanda jussi (agitata prius phiala) atque hausturn paregoricum sequentem hora somni (modo ope Iulapii non bene dormiret) exhibendum, *R, Aqu, Meliſſ, cardu, ceraſ, nigr, an, unc, ii, Epidem, Sirup, de Mecon, an, unc, i, m, pulv, è chel, cancr, comp, Lap, contrayerv, an, ℥ ß, m,* M, F, *julap, R, Aqu, papav, Rhœad, cardu, an, unc, i, m, Epidem, ℥ iii, Sirup, de Mecon, ℥ vi, Laud, liquid, gut, xii,* M, F, *hauſtus.* Horum ope Nobilis Iuvenis somnum capiebat, Exanthemata autem eodem fere modo se habebant depressa nimirum adhuc, & subluridа, Pulsus adhuc celer & debilis perseverabat, Lingua magis arescebat, atq; ut ut Guttur doleret nullus omnino ptyalismus supervenit; ad ariditatem igitur linguæ leniendam, mixturam ex *Aqu, plantag, ℔ ß, m,* & *Diamor, ℥ vi,* jussi parandam verum etiam ad allevandum Gutturis dolorem, quo præ cæteris Symptomatis Vir nobi-

(a) *Variolæ cohærentes & Maligna profluvio Urinæ solummodò ludicatæ.*

nobilis augebatur, atque ad Ptyalismum excitandum. Gargarismum ex *Decoct. Ficuum* ℔. *i, m, Mell, Rosat,* & *Diamor, an, vn, i,* Siphone faucibus calidum strenuè & frequenter injiciendum curavi, atque Iulapium paregoricum cum Speciebus adhuc usurpandum, additis ad singulos vel alternos Haustulos *gut, xii, vel xiv, Laudan, liquid, Reimont,* pro ratione Vigiliarum. Die 26, Exanthemata, quæ iam matureſcere oportebat, deprimebantur, atque ut ut in apicibus albeſcerent, ſine quavis maturatione areſcebant, Febrem inſuper mali moris ex pulſus celeritate & debilitate & linguæ ariditate adeſſe deprehendi, cum Natura plane iners & languida iam neque per Cutim, Ductus Salivales vel quamvis aliam viam Venenum intus coactum protrudere valeret, non obſtante ſomno, in quem ope præſcriptorum ſatis propendebat; ideoque motum Spirituum ordinatum (qui me in hoc caſu in ſpem maximè erexit) uſu *Iulapii paregorici* & Laudani repetito adhuc conſervandum apprimè neceſſarium duxi, probè ſciens Spiritus adeo attritos facillimè deliriis & vigiliis recurrentibus quam citiſſimè avolaturos; inſuper *Liquorem poſſeticum* noſtro modo alteratum copioſe propinandum iuſſi, atque *Turundas* lineas *Ol, Amygd, dulc,* illitas naribus intrudendas, ut liberior fieret per nares reſpiratio & Os inter dormiendum clauſum inde minus areſceret: Die Menſis 27, morbi autem 6, cum animadverterem Febrem & Exanthemata eodem fere modo ſe adhuc habere, atque vigilias ex motu Spirituum minus ordinato quadantenus protractas, præter uſum *Iulapii paregorici, hauſtum* ſequentem illico propinandum iuſſi, iterumque tempore nocturno (ſi vigiliæ urgerent) repetendum, *R, Aqu, paralis, ceraſ, nigr, an, vn, i, Epidem,* ℥iii, *Sirup, è Mecon,* ℥vi, *Laudan, liquid, belm, gut, xx,* M, F, *hauſtus.* Inſuper Cochl, iv, vel v, Iulapii ſequentis ſæpius exhibenda imperavi, atque aliquando Hauſtulum *Vini canarini*, quippe Pater nobiliſſimus, atque cæteri Adſtantes uſum *Alexipharmacorum* generoſum (quæ proculdubio jam admodum neceſſaria erant) admittere noluerunt. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iv. *Epidem* ℥iii. *Cinnam. bordeat.* ℥ii. *Margarit. ppt.* ℥iß. *Sacchar. alb. dr. v.* M. F. *Julap. Gargariſmum* etiam repetendum juſſi. Die autem 28. Spiritib. ob defectum generoſorum *Alexipharmacorum* vacillantibus, Nobilis vir malo omine rurſus cœpit delirare, quanquam motu Spirituum ordinato aucta *Opiatorum* quantitate adhuc conſervato, ſatis ad ſomnum eſſet proclivis. Ideoque de eventu Morbi ego valdè ſollicitus (poſtquam multis precibus hanc veniam impetratam) Spiritus ſtimulare *Veſicatorio* amplo & acri ad Nucham applicato, & hoc modo Alexipharmacorum, quæ adeò neceſſaria duxeram, defectum ſuppleri decrevi: inſuper *Hauſtum Opiatum, Iulapium Paregoricum, Vinum Canarinum,* & *Liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratum adhuc uſurpandum imperavi, Die 29. Vir Nobilis adhuc febricitans & quadantenus delirus, Exanthematis ubiq; exareſcentibus & depreſſis, ad Vigilias magis proclivis erat: qua de cauſa *Veſic.* ij. ad brachia interna applicanda, Julapium Paregoricum adhuc uſurpandum, atque Hauſtum Opiatum bis in die repetendum curavi. Die 30. (veneno neq; per Cutim, neq; per ductus ſalivales vel partes extremas protruſo) Pulmones quadantenus infarciebantur, & nobilis Juvenis deliriis & vigiliis penè ſuccumbebat; ego vero, venia in tanto diſcrimine ægrè priùs impetrata, chartulam unam *pulveris alexipharmacis* ſequentis ſexta quaque hora exhibendam juſſi in Cochl. Julap. ſequentis, & Coch. *iv.* vel *v.* ejuſdem Julapii ſuperbibenda, ad vires Spirituum pene extinctorum erigendas, ut eo meliùs Venenum per Cataractas Renum patentiores amandare valerent, quod per Cutim vel ductus ſalivales exterminare non poterant, ℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. Lap. contrayerv.* an. ℈i. *ciner. Bufon dr. i. m. pulv. Bezoard. Magiſtral.* ℈i. M. & divid. in tres chartulas. *R. Aqu Meliſ. ceraſ. nigr.* (an. *vn. iii. Epidem. pæon. comp.* an. *vn. i. confect. alcherm. dr. ii. Syrup. caryoph. vn. i.* M. F. *Iulapium.* Inſuper Hauſtum Paregoricum bis in die exhibendum juſſi, Julapium Perlatum & Gargariſmum repetendum, & Cochl. viij. vel x. *apozemat.*

ſequens.

sequent. repetfact. propinanda, ℥j. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℥j. *Sirup. Capill. Vener. Tinctur. Croc.* an. unc. ß. M. F. *Apozema* Unde Æger [urina copiosè reddita, atque Arteriis fortiùs sese vibrantibus] placidè dormire cœpit, atque ad se redire; quandoquidem verò Respiratio adhuc (uti sæpe in hoc ultimo Morbi stadio] pulmonibus infactis erat quadantenus difficilis, die 31. Cochl. j. *Linctus* sequent. cum Hausto Apozematis pectoralis quarta quaque hora ministrandum curavi, ℥ *Ol. Amygd. dulc. rec. Sirup. capill. ven.* an. unc. *i. m. Saccbar. cant. alb.* ʒi. m. M. F. *Linctus*, Haustum etiam paregoricum hora somni repetendum imperavi. Nobilem Juvenem planè *apyreton* atque in nullo discrimine versantem inveni, quamquam adhuc obstructione pulmonum, Tussi violenta & levi Ophthamia affligeretur; quapropter *Linctum* & *Apozema Pectorale* adhuc usurpandum duxi, *Haustum Paregoricum* hora somni propinandum, *Gargarismum* & *julapium perlatum* repetendum, *Linimentum* ex *Ol. Amyg. dulc.* &c. pro facie parandum, atque gut. aliquot *collirii* sequentis sæpius oculis instillandas, *R. Aqu. plantag.* unc. i. *Troch. alb. Rhas. sine Opio, Saccb. crystal. alb.* an ℈j. M. F. *collirium*. Quandoquidem vero pulmones nobilis viri (qui à Tabe præcedenti aliquali labe inficiebantur) hoc Morbo calefacti debilitarentur, adhuc obstruerentur, & demum molesta Tussi angerentur, atque Scabies insuper pertinaciter ad faciem adhæresceret, & alvus adhuc adstringeretur, Aprilis 2. *Apozema* pectorale & *Linctum* diligenter usurpandum duxi, atque etiam *Linimentum* & *Gargarismum* usque ad diem sextum. Die 3. insuper alvum *glande* ex *Melle* & *Alumine* cum ʒii. *Spec. Hier. picr. cocl.* sollicitandam curavi. Die 4. ad calorum pulmonum temperandum gr. *xv. Salis Nitr. puriss.* & *vn.* ß. *Saccbar. crystal. alb.* in singulis haustibus cerevisiæ solvend præscripsi; atque demum die 6. ad Tussim importunam frænandam *gut. xii. Laudan. liquid.* in Cochl. *Strup, balsam*, hora somni quavis nocte exhibendum. Hoc pacto sublatis omnibus symptomatis, plane reconvalescebat nobilis Vir, appetitu etiam integrè restituto, nec morbosus aliquis affectus postea suboriebatur, præter levem oculorum Taraxin, à qua facilè & brevi repetito Collyrii præscripti usu liberabatur, Alvum igitur Pilul. sequentibus nocte deglutitis primum die Aprilis 11. leniter subducendam jussimus, *R. pil. Stomach. cum Gum. Alces rosat.* an. ℈j. *Sal. Tartar. gr. vi. Elix. Prop. q. s.* M. F. *pil. num. vi.* deaurandæ. Die 14, hora somni deglutiit Nobilis *gr. xxv. pil. Stom. cum Gum.* & ad alvum fortius deturbandam proximo mane *Extract. Rud. gr. xxv.* in iij. Pil. redact, atque denique die 17, *pil. Stomach.* ʒi. m hora somni, mane vero proximo pilulas, sequentes. *R. Extract. Rud.* ʒß. *Sal Tartar. gr. v. Ol. Anis. gutt. iij.* M. F. *Pil. iii.* deaurand.

HISTORIA XXXIII.

(a) Uxor Domini *Levvis*, habitantis in vico dicto *pater-noster-row*, mulier elegans & formosa anno 1670. ægrotans, atque immodico mensium fluxu tentata, sexto imprægnationis mense, Variolis jam ubique erumpentibus abortionem passa est. Exanthemata mali moris à prima eruptione ubique confluebant, accesserunt Pulsus admodùm debilis sine evidenti Febre, Vigiliæ pertinaces & delirium: interrogatis tamen placidè respondebat Ægra, secundo maturationis die à priore Medico deserebatur quasi deplorata: ego vero tunc accersitus, deprehendi [Lochiis adhuc fluentibus] pulsum admodum debilem, temperiem mitem, Variolas ubique depressas, adeo autem fuit attonita & animi impos, ut sese bene valere crederet, neque de Morbi eventu sollicita esset, neque de Morbo, neque de quovis symptomate conquereretur. Insuper Natura veneno per glandulas cutaneas juxta primam intentionem propulsando impar, plane languida & ignava, neque per glandulas salivales, neque per aliquam aliam portam hostem prosequi moliebatur.

Hoc

(a) *Aliæ ejusmodi.*

Hoc in casu ad præcavendam funestam Diarrhœam, quam meritò insecuturam suspicatus sum, atque eliminationem lymphæ venenatæ saltem per Cataractas Renum promovendam, præscripsi dosin *Ciner. Bufon. Pulv.e Chel. Cancr. comp.* & *Lap. Contrayerv.* quarta quaque hora cum hausta *Julapii Opiati* ministrandam, unde fluxu urinæ notabili suborto optimè dormiebat Ægra. Post unum verò vel alterum diem exarescentibus ubique Exanthematis, pulsum sensim fortiorem deprehendi, atque mentem sanam; qua ratione, medicamenta non adeò frequenter repetenda jussi, verum sexta tantum vel octava quaque hora, atque tandem bis vel semel in die, fluxu Urinæ continuato, & Patiente in dies reconvalescente; atque quidem die Morbi vicesimo prorsus convaluit, sine ulla omnino Exanthematum maturatione, Salivatione vel extremorum intumescentia per totum Morbi cursum suborta.

HISTORIA XXXIV.

(a) Filiolus Domini *Allot*, habitantis in vico dicto *Covv lane*, sex annos natus; circiter annum 1671. media hyeme Variolis laborabat. Exanthemata à prima eruptione ante meum adventum ubique confluebant, vel saltem magna ex parte cohærebant, Febris insuper mali moris à primo Morbi insultu usque ad maturationem protendebatur. Instante autem maturatione (cùm ego primùm accersebar) Exanthemata, quæ jam maturescere & turgescere oportebat, ubiq; subsidentia & exarescentia, atque in pectore Petechiis interspersa deprehendi, accessit alvi fluxus enormis cum vigiliis & deliriis sociatus, postquam oppressa Natura Venenum per ductus Salivales levi Ptyalismo, quasi velitando eliminare in cassum tentaverat; Ope autem *julapiorum*, *Opiatorum*, *Enematum Adstringentium* & *Pulverum Cardiacorum* & *Adstringentium* cum *Ciner. Bufon.* commixtorum, sæpius repetitorum, Fluxus alvi licet sæpius recurrens demùm penitus sublatus erat, Æger placidè dormiebat, atque urinam copiosè reddebat, atque tandem evanescentibus Petechiis, [ut ut Variolæ per totum Morbi cursum ad instar pellicularum pellucidæ adhæsissent & exaruissent] perfectè reconvalescebat, & nullus omnino morbosus affectus postea suboritus est, præter *Ophthalmiam*, à qua methodo alibi descripta facilè liberabatur.

HISTORIA XXXV.

[b] Consobrina Dom. *Tipton*, habitantis sub Insigni *Solis* prope *Holbornbridge*, anno 1673. currente jam 14 ætatis anno, Variolis cohærentibus laborans, à Pharmacopola tractabatur, usque ad undecimum Morbi diem, quo die Salivatione à frigore in poros Cutis admisso derepente suppressa, & Variolis ubique depressis, ego incunctanter accersitus inveni miseram Puellam pulsu admodum debili, subsultu Tendinum, vigilis & delirio laborantem, anhelam etiam & suffocatam ac si illico animam efflaturam. Igitur *Vesicatorium* amplum, & acre statim ad Nucham applicandum jussit, atque *Bolum* ex *Electuar. de Ovo* & *Ciner. Bufon.* exhibendum, & cum hausta *julapii Opiati* quarta quaque hora repetendum; unde (quod optabile fuit] insigne & quasi Diabeticum Urinæ profluvium suboriebatur, vires statim evidenter refocillabantur, & Puella meliùs respiravit. Demùm decimo quarto Morbi die, cùm jam febris penitus exulaverat, usu Bolorum non amplius continuato, revirescebat (mirabile dictu] ingens Ptyalismus, qui sponte duravit, usque ad completam Exanthematum maturationem, & donec Patiens integrè reconvalesceret quæ hoc pacto (si quæ alia] ab orci faucibus planè eripiebatur.

(a) *Altera ejusmodi.* [b] *Variolæ cum diris symptomatis ob Salivationem intempestive suppressam sortitæ, quæ symptomata suborta urinæ profluviis tollebantur.*

HISTORIA XXXVI.

(a) Uxor Domini *Goddard*, habitantis in vico dicto St. *Botolphs-lane*, annos duodeviginti nata, die Octobris 21. 1692. ſub veſperam dolore Lumborum Spaſmodico derepente adeò atroci corripiebatur, ut tota machina Spaſmis agitari videretur, Febris autem intemperie, ſiti vel Pulſus mutatione nondum ſeſe prodebat. Die proximo alvum frequenter dejiciebat, non multùm autem ægrotabat, lumbagine ſollummodò attrita, indeque ſeſe non continebat in lecto ut par erat, verùm ubique in domo, tempeſtate admodum frigida pallida licet & languida obambulabat. Die 23. ſub veſperam unum vel alterum Exanthema ſeſe in labiis primùm in conſpectum dedit. Die 24. erumpebant Variolæ ubique cohærentes, Ægra jam multum languebat, ſuffocatione ſtrangulatoria ſæpius tentata, atque madore frigido perfuſa: Pulſus (ut ex Aſtantibus audivi) erat debilis, & Vigiliæ à primo Morbi inſultu uſque ad 27. menſis diem, pertinaciter urgebant, & ne granum quidem Medicamenti alicujus Opiati vel Cardiaci ad vires ſuſtentandas à Pharmacopola, qui eam hactenus tractabat, miniſtratum erat; Decoctum album & Julapium Perlatum frigidum & minimè Cardiacum per totum hoc Apparatus & Eruptionis tempus concedebatur, ſolummodo tantillum Vini Canarini in deliquiis ægrè admodum, & non ſine multis precib. impetravit, Ægrota ut ut inde ſeſe plurimum refectam ſentire. Ego 27. menſis & ſexto Morbi die advocatus quamprimum animadverti Exanthemata admodum frequentia & penè ubique cohærentia, depreſſa vero & lurida, Pulſum debilem & celerem, micturitionem, urinam vero tinctam & contentis ſaturatam, vires admodum languidas, & ſuffocationes quaſi Hyſtericas frequenter recurrentes, cum Vigiliis pertinacibus conjunctas: quoties enim obdormiſcere cœpit, ſuffocatione & deliquio excitata ſtatim expergefacta eſt. Ideoque *Veſicatorium* ſtatim ad Nuchæ applicandum juſſi, & *Bolum* ex *Theriac. Androm.* ℥. *m. pulv.* ℈ *Chel. Cancr. comp Lap. Contrayerv.* & *Rad. Serpentar. Virgin. an.* ℈. *m. Laudan. liquid. gut. xv.* & *Sirup. Cariophy. q. ſ.* illicò exhibendum, atque ſexta quaque hora repetendum cum hauſtu Julapii, & *gut. xii. laudani liquidi* hauſtui Julapii media nocte propinando inſtillandas, modò non dormiret: A *Laudano* vertigine quadantenus afficiebatur Ægra, urinam verò ſine micturitione moleſta jam reddebat, & poſt univerſalem dolorem quem per bihorium ſenſerat, demum per trihorium quietè decubuit, atque denuò placidè dormivit. Octobris 28. mane pulſum deprehendi manifeſto fortiorem, Exanthemata fere ubique (tarde licet) matureſcentia atque quadantenùs acuminata faciem etiam licet ſine ptyaliſmo intumeſcentem, Aegra hilari erat animo, & plurimùm refecta, atque à languore, ſuffocatione, madore, reliquiſque funeſtis ſymptomatis, liberata quietè jacebat, indeq; in ſpem inductus Bolum ſexta quaque hora adhuc repetendum duxi, donec ſomnus ſatis conciliaretur; atque Venenum magis ſubigeretur. Die 29. menſes, qui præſtituto tempore, ſc. ſub initium Morbi fluere debebant, jam erumpebant, ſubſidebat faciei intumeſcentia, atq; Exanthemata eam obſidentia, pure minimè concocto, exareſcebant Aegra verò mentis adhuc compos erat, utpote frequenti, licet brevi & ſuſpenſo ſomno refecta, ideoq; *Veſicatoria* duo ad Carpos internos applicanda juſſi, & *Bolum e Theriac. Androm.* ℥. *m. pulv. Serpentar. Virgin. Spec. Confect. de hiacinth. e chel. cancr. comp. an. gr. xii. laud. lond. gr. i.* & tantillo *Sirup. Cariophy. Sirup. de Mecon.* ℥. *m.* ſtatim exhibendum, atque denuò ſexta quaque hora repetendum, Bene inde dormivit & mente integra fruebatur, Lingua mollis erat & humida, Guttur autem dolebat ſine Ptyaliſmo vel Aphthis in ore ſuccreſcentibus, vel Tuſſi conjuncta, margines Exanthematum in pectore

(a) *Variolæ Malignæ & cohærentes fluxu Menſium immodico & Diarrhœa ſuborta die Morbi 15. funeſte terminate.*

ctore & Artubus rubedine magis vegeta perfundebantur, Glandulæ prope nasum sitæ intumescebant, & serum copiosè excernebant, una manus in tumorem tolli cœpit, vesicatoria autem vix quicquam effecerunt, Sanguis ex Arteriis uterinis fluere haud desinebat parcius autem quam præcedente die effluxit; Vibrationem Arteriarum deprehendi citatiorem, atque urinam rubedine saturatam, atque contentis & arenulis refertam, iterumque frequenter & molestè redditam. Ideoque præter usum Bolorum Alexipharmacorum & Opiatorum quos sexta quaque hora usurpandos duxeram, die Octob. 30. Haustum *Apozematis Pectoralis* cum *Tinctur. Croc.* vel *Emulsionis è semin. frigid. cum Aqu. Ros. rub.* calidè sæpiùs ministrandum jussi, atque Gargarismum ex decocto Ficuum; *Diamor. & Mel. Ros.* calidè Siphone faucibus frequenter injiciendum. Die Oct. 31. bene adhuc dormivit & sana mente fruebatur, manus utraque tumore notabili afficiebatur, Exanthemata in manibus; atq; in cruribus hactenùs depressa inflammari & pure turgere incipiebant; urina autem pauca admodum frequenter & difficulter reddebatur, fluxu uterino adhuc non penitus sublato, quo nomine *gr. xv.* vel ℈*l. Pulv. Æthiopic.* singulis Bolis addendum duxi, eorumq; usum unà cum haustu Paregorico sexta quaque hora repetendum, atque in cæteris perstandum esse. Novembris 1. Fluxus uterinus sistebatur, urina reddebatur copiosa, & contentis saturata & sine dolore, somnus satis protrahebatur, tumor extremarum partium (Exanthematis in iis ubique jam pure refertis) in magnam molem elevabatur, Respiratio facilis erat & libera, pituita viscida ope Gargarismi copiosè è faucibus educta. Novembr. 2. Ægram post levem sudorem sponte subortum, atque per triborium universum corpus perfundentem penè ὑπνηϛον inveni, unde in omnibus præscriptis perstandum esse duxi. Novemb. autem 3. Morbi 13. ultimo Morbi Stadio jam primùm initio, Ægra bis alvum sponte dejecit, partes extremæ evidenter detumescebant, sitis etiam & Linguæ ariditas Febris auctæ indicia dederunt, satis quidem dormivit Ægra sed in nonnullis deliravit, & rursus suffocatione tentabatur; qua de causa *Bolum* cum haustu Paregorico bis in die duntaxat repetendum duxi, ad linguam autem emolliendam tantillum *Mucilag. nis Sem. Cydon. Syrup. e Mor. Extract.* sæpius in Os ingerendum jussi, atque in cæteris perstandum. Nocte proxima bis iterùm alvum dejecit Ægra, & urinam nonnunquam involuntariò reddidit. Pulsus erat celer & quadantenùs debilis, somni erant breves, sæpe enim ut in principio Morbi suffocatione strangulatoria perterrita expergefacta est, Hæmorrhagia uterina rediit jam plurimùm aucta. Igitur Novemb. 4. præscripsi *Decoct. alb.* pro potu ordinario, atq; loco Bolorum, Cochl. v. vel vi. Julapii sequent. alternis horis propinanda jussi, ℞ *Aqu. Germ. Quer. Cinnamond.* an. ℥iv. *Epid. Pæon. comp. Syrup. e Mecon.* an. ℥iß. *pulv. e chel. cancr. comp. Spec. Confect. de Hyacinth. pulv Bezoard. Magistr.* an. ʒß. M. F. *Julap.* Ante vesperum quinquies dejecit feces Copiosas & ferosas, pulsus autem inde non multùm labefactabatur, quo nomine Bolum ex *Ther. Androm.* ʒß. *pulv. e Chel. Cancr. com. Spec. Confect. de Hyacinth.* an. *gr. xv. Laudan. Lond. gr. j.* & tantillo *Syr. Caryoph.* confectum illicò exhibendum curavi, & quarta matutina (si fluxus alvi perseveraret) repetendum, cum haustu Julap. ex *Aq. Melliss. Rut. Ceras. nigr. bryon.* & *Pæon. comp.* & *Syrup. Caryoph.* de quo fas erat bibere ad libitum in languoribus vel suffocationibus, atq; etiam *Spir. Sal. Armon.* in phiala collo arcto & oblongo sæpius naribus admovendum, sin alvus à primo Bolo cohiberetur, secundum omittendum jussi, & in locum ejus substituendum curavi Julap. cum *Pulv. bezoard.* durante quidem alvi fluxu evigilavit Ægra, verùm sine delirio vel suffocatione, ante mediam autem noctem delira suffocata, hora prima matutina ad plures migrabat. Adeo inter duo symptomata vehementia, nimirum enormem Diarrhœam, & suffocationem, dif-

difficili dilemmate demùm preſſus, vel miſeram Patientem poſt ſpem ſanitatis redintegrandæ amplam, jam fluxu alvi colliquativo diffluere, vel ſtrangulatione præcipiti perite permittere coactus ſum.

HISTORIA XXXVII.

[a] Filius Domini *Hac Kevvill*, octodecim annos natus, ſub finem menſis Septembris 1692 atroci & plane Spaſmodico Capitis & Lumborum dolore correptus, ſine intemperie febrili, ſine nauſea ægritudine, vomitione, vel quovis altero vehementi ſymptomate præter dolores memoratos, ad bidui fere ſpatium vigil ac delirus, pulſu intereà debili, decumbebat. Sub finem ſecundi diei tota facies efflorescentia æquali & continua derepente perfundebatur, minime coccinea ſed ſublurida, Pectus univerſum, & Artus Exanthematis lividescentibus, & pene ubique cohærentibus, varia admodum figura ad inſtar Morbillorum [maculis nigris & Petechiis hic illic interſperſis] notabantur; pervigil etiam erat & deliravit Æger uſque ad ſecundum Eruptionis diem, quo ego primùm accerſitus eum inveni inquietum, vigilem & delirum, pulſu admodum debili & vacillante laborantem, & quaſi potionatum, magis quàm febricitantem, nam ne granum quidem Alexipharmaci alicujus, aut cujuſvis alterius medicamenti hactenùs miniſtratum fuerat, unde ſpiritus, nullis ſuppetiis Artis tempeſtive adhibitis, veneno penitus ſuccumbere videbantur: Ex inani verò Naturæ conatu, aliqualis labiorum intumeſcentia, & levis Ptyaliſmus demum ſuboriebatur. Quocirca funeſto prognoſtico prius prolato (ut importunis Amicorum precibus ſatisfacerem) miſerum Ægrotantem repetito uſu *Theriac. Andrem. Pulv. Gaſcon. Serpent. virgin. Julap. Cordialium* & frequentium *veſicatoriorum* (quod unice faciendum reſtabat) ab Orci faucibus eripere & ſomnum ei conciliare moliebar, in caſſum verò ſub initium enim primi maturationis diei, comatoſus & convulſus fatis cedebat.

Soror hujuſce Iuvenis in eadem domo cum Fratre diverſata, atque ei miniſtrans terrore & mœſtitia ob mortem Fratri præproperam affecta, paulo ante illius obitum Paroxyſmum Febris quam Varioloſam eſſe ipſa opinabatur, ad 24. horas protenſum perpeſſa eſt. Alvo autem ejus, quæ prius nimium adſtricta erat, Enemate ſoluta, atque Bolo Theriacali poſtea exhibito, die proximo mane plane *apyretos* videbatur, Arteriæ valide & ordinate ſe vibrabant, qua de cauſa nullum aliud medicamentum deglutire voluit præter *Cortic. Peruv.* quem parce admodum deglutiit, labe autem hacce infecta tres hebdomadas valetudinario tranſegit mœſta & perterrita, menſes deinde ſubſiſtebant; demum vero derepente dolore ſpaſmodico caput, lumbos & totum corpus occupante transfixa decumbebat, ſine Febre evidenti, nauſea etiam & vomitione non multum laceſſita. Die autem proximo tota facies coccinea efflorescentia æquali perfundebatur Pectus vero & Artus Exanthematis ſublividis pene cohærentibus, quorum apices haud pauci fuſcum vel nigrum colorem induebant. Secundo Eruptionis die, quo ego primum accerſebar, fluxum menſium enorme perpetiebatur, dormiebat autem, atque minime delirabat; Pulſum autem deprehendi debilem admodum, atque Temperiem mitem, & ne granum quidem medicamenti cujuſvis Alexipharmaci hucuſque ei miniſtratum fuerat. Terrore autem mortis quam exſpectabat perculſa, tremula jacebat, Pathematis gravioribus attrita; quibus etiam acceſſit, dolor ob inexpectatum Avi obitum, qui è rure eam inviſendi cauſa huc ſeſe contulerat, atque domum jam primùm ingreſſus, Apoplexia fortiſſima correptus, intra ſemihoræ ſpatium animam efflarat. Utcunque [funeſto prognoſtico prius prolato] ope *Alexipharmacorum* generoſiſſimorum, & *Opiatorum*, atque *Veſicatoriorum* frequentium applicatione funeſtum diem

(a) *Variolæ primariò Malignæ & univerſim Confluentes.*

differre pro virili conatus ſum; ſed fruſtrà : ſecundo enim maturationis die, cùm jam univerſa facies pergamena quaſi candida obducta videbatur, comatoſa ſatis cedebat.

HISTORIA XXXVIII.

(a) Adoleſcens 16. annos natus, habitans in *Sobo* [cujus nomen mihi jam non occurrit] die Septembris 26. 1693. Varioloſo fermento infectus decubuit. Biduum valetudinariò tranſegit, dolore capitis & lumborum immani correptus nondum autem, tactu judice, intemperie febrili tentabatur, vel Comate, Nauſea, Vomitione, Fluxu Alvi, vel quovis altero vehementiori ſymptomate apparatum hujus Morbi comitari ſolito affligebatur, tantùm de ſpaſmodico hoc dolore & vigiliis conjunctis conqueſtus eſt. Die autem 18. univerſa cutis efflorescentia æquali, continua atque intensà rubra ſine puſtulis notabilibus, derepente perfundebatur, unde Æger pellicula quaſi ſcarlatina undique obductus illico cœpit delirare & furere. Die menſis 29. eruptionis autem ſecundo, cùm à primo Morbi inſultu non omnino dormiviſſet, vel remedium quodcunq; Alexipharmacum vel Opiatum ſumpſiſſet, ad eum inviſendum accerſitus, animadverti pulſum admodum debilem, celerem inordinatum, atq; Urinam paucam, tenuem, & minimè rubedine vel contentis ſaturatam, ipſum autem Aegrum inſomnem, delirum, & ſenſu omni penitùs privatum. Caſus hic (ſi quis alius) prognoſticon funeſtum ſuggerebat, nullam autem Indicationem præbebat, niſi ut quocunq; modo ſpiritus penè extincti ſuſcitarentur, atque motus eorum vacillantes & inordinati compeſcerentur. Quo nomine, poſtquam fatum inſtare denunciaveram, monitis Amicorum morem gerens *Veſicatoria* iij. ad Nucham & Carpos illico applicanda juſſi, & *Bolum Theriacalem* cum *pulv. Gaſcon. Lap. Con. trayerv. & Serpentar. Virgin. an.* ℈ß. atq; *Laudan. liquid. gut.* 14. exhibendum, & quarta vel quinta quaq; hora, ſolutum in hauſtu Julapii Cordialis repetendum. Unde Aeger, qui à primo Morbi inſultu non omnino dormiverat, per duas horas integras ſomnum placidum capiebat, neque ut prius delirabat, Ptyaliſmus etiam aliqualis jam ſuborie. batur, indeq; proximo die mane *Veſicatoria* ij. ad Tibias internas applicanda curavi, & quantitatem *Serpentariæ Virgin.* in unoquoq; Bolo duplicandam. Die autem ſequenti, primo ſc. maturationis pellicula undiquaque pergamenæ ad inſtar albeſcente, & plane exareſcente obductus maculis inſuper quibuſdam griſeis hic illic in Cuticula efflorescentibus comatoſus, delirus & convulſus animam exſpirabat, ſanguinis tantillo paulò ante obitum è naribus ſtillante.

HISTORIA XXXIX.

[a] *Martha Meade*, ancilla nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventry*, duodeviginti annos nata, die 24. Januarii 1691. derepente Cephalalgia & Lumbagine immani corripiebatur, cum autem ſeſe non calore, ſed potius algore ſenſiſſet perfuſam, rata hanc affectionem eſſe Nephriticam, ubique in domo obambulabat, totâ nocte ſequenti, gelu jam admodum ſæviente, Conſervo ſuo ægrotanti miniſtrans evigilavit, cum potius in lecto ſomno indulgendum erat. Unde ſpiritus frigore & vigiliis penè exacti minus pares certamini cum Veneno ineundo reddebantur. Proximo die, cum jam ego morbum Varioloſum pronunciarem, in curru, cautela maxima adhibita, in domum Amitæ ſuæ [ut percupiebat] ſecundo Morbi die deducebatur. Die Morbi tertio, menſis nimirum 27. Pharmacopola accerſitus, poſt Bolum neſcio quem præcedenti nocte exhibitum, nulla efflorescentia in Cute ſeſe prodente, audacter è Vena Cubiti ℥xiv. vel *xvi.* ſanguinis eduxit, qui cum impetu exiliebat, atque nullatenus, Rheumatici ſanguinis ad inſtar, concreſcebat, fibris penitus privatus.

Die

(a) *Altera ejuſmodi.* (b) *Altera ejuſmodi.*

Morbi quarto mane ego accerſitus animadverti univerſam Cutem efflorescentia continua & plana, intenſe rubra, non ſcarlatina, verum quaſi levi & plano *Erysipelate* perfuſam, maculis rubris minoribus, & nigris majoribus ubique per totum pectus ſparſis. Urinam inſuper Aegra reddidit copioſè & frequenter atque ſinceri ſanguinis ad inſtar intenſè rubram. Dormiebat quidem quadantenus, verum oppreſſa & languida, atque pulſu tremulo & inordinato laborans, ſeſe plurimum atque pene perpetuò jactabat. Prognoſtico igitur funeſto prius prolato, *Tinctur. Roſ. ficc. Aqua Cinnam. bord. & Spirit. Sulph.* extract. atque *Saccharo albiſſ* edulcorat. præſcripſi pro potu ordinario, atque chartulam unam Pulveris ſequentis cum hauſtu Julapii quarta quaque hora exhibendam juſſi, ℞. *Pulv. bezoard. Magiſtr. Spec. confect. de Hyacinth. an.* ʒß. *Coral. rub. ppt.* ʒij. *Pulv. Serpentar. Virgin.* ʒß. M. pro v. Chartulis. ℞. *Aqu. Cinnam. bord. Stephan. Germin. Querc. Ceraſ. nigr. an.* ʒiij. *Acet. Stillat.* ʒv. *Syrup. Myrtil.* ʒiß. M. F *Julap.* Sub finem autem quinti Morbi diei ſanguine confertim e Bronchiis exſiliente ſuffocaaa periit, labiis & manibus [uti in Confluentibus Variolis plerumque contingit] quadantenus ab inani Naturæ niſu tumefactis. Cadavere inſpecto. Cutim deprehendi (viſu horrendum) ubique plane nigricantem, proximo autem die colore cæruleo imbutam, qualem colorem etiam omnia lintea ſanguine conſpurcata Aquæ Saponaceæ primum immerſa plane exhibebant, ac ſi fuiſſent arte tincta, quæ labes haud facile delebatur. Tantum valet hoc Venenum ubi ad *Synech* pervenit in Humorum ipſorum Craſi immutanda.

HISTORIA XL.

[*a*] Frater natu minor Domini *Warren*, habitantis in vico dicto *Ludgate hill.* menſe Auguſto 1692. frequenti rigore, lumbagine & demum febrili calore correptus (uno vel altero Exanthemate Varioloſo demum ſub finem ſecundi Apparatus diei inter innumeras Maculas purpureas ſeſe prodente) decumbebat. Die eruptionis ſecundo ego accerſitus animadverti Exanthemata valde frequentia, & pene ubique cohærentia, verum depreſſa & ſemimortua maculis nigris & magnis ubique interſpersis: Aeger erat inquietus, inſomnis & delirus, urinam reddidit frequenter tenuem & copioſam, Lingua nigreſcens areſcebat, nullum aderat Ptyaliſmi futuri indicium, Pulſus erat tremulus & admodum debilis. Prognoſtico igitur funeſto prolato, *veſicatoria* illico ad Nucham & Carpos applicanda juſſi, & *bolum Theriacalem* cum *Pulv. Gaſcon. Serpentar. virgin.* & *Laudan. liquid gut. xx.* ſtatim exhibendum, atque ſexta quaque hora cum hauſtu *Julap. Cordialis* repetendum, Liquorem etiam poſſetico cum noſtrum præſcripſi pro potu ordinario, Miſellus autem Juvenis jam fere extinctus, die proximo mane delirus ac inſomnis animam efflavit.

HISTORIA XLI.

(*b*) Soror Domini *Thomſon*, habitantis in vico dicto *Snore-hill*, virgo ferè quadragenaria, media æſtate 1692. tempeſtate admodum fervida, atroci & ſpaſmodico lumborum dolore derepente correpta, atque nulla notabili temperiei mutatione, vel alio quovis Symptomate vehementi attrita, hanc affectionem inde Nephriticam rata, à lecto abſtinebat, in domo obambulabat, atque ad rem familiarem animum attendebat: biduo verò elapſo, Lumbagine ſenſim aucta, & deliquiis invadentibus decumbebat, tota nocte inſomnis & inquieta. Die proximo mane ego accerſitus inveni miſeram Aegram ſtragulis oppreſſam & perperam æſtuantem, pulſu debili & celeri laborantem, atque ſudore immodico perfuſam: In ſubſidium igitur Spirituum penè ſuffocatorum partem magnam ſtragularum illico detra-

(*a*) *Variolæ Cohærentes atque à primo ortu mali moris.* (*b*) *Altera ejuſmodi*

hendam juſſi, atque unum brachium levi tegumento munitum è lecto eximendum, ut reſpiraret Ægra liberius & facilis, quippe Criſin Variolarum jam inſtare ſuſpicabar. Inſuper *Bolum Theriacalem* cum *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* illico deglutiendum, atque *Julapium Cordiale* temperatum ad libitum propinandum imperavi, ad vires Spirituum in agone Critico piurimum exhauſtorum refocillandas. Veſperi autem reverſus inveni Ægram Nutricis & Mulierculorum adſtantium conſilio rurſus ſtragulorum onere preſſam, atque utroque brachio in lecto retento quaſi in Balneo æſtuantem. Unde Variolæ penè ubique cohærentes confertim jam erumpebant, cuticula ubique ut in Scarlatina vel Eryſipelatoſa efflorescentia inflammata, & Maculis purpureis vel nigricantibus hic illic ſparſis. Vtcunque ope *Veſicatoriorum*, & *Opiatorum* atque *Alexipharmacorum* aſſiduè repetitorum, Variolis (licet tardè) quadantenus matureſcentibus, ad decimum Morbi diem vitam produxit Ægra, quo die Hæmorrhagia immani ab Vtero & Renibus ſuborta periit.

HISTORIA XLII.

[*a*] Servus Domini *Buſſi*, habitantis in vico dicto *Fleetſtreet*, menſe Julio 1692. dolore capitis & lumborum atrociſſimo correptus, atque per biduum attritus, demum vertigine affectus, ſub finem ſecundi diei conſilio Medici obiter occurrentis decumbebat, atque ſanguinis ℥xii. è brachio educi ſinebat. Nullo medicamento autem *Alexipharmaco* vel *Opiato* præſcripto vel miniſtrato tota nocte inſomnis, hebes & delirus jacebat, erumpentibus jam undiquaque Variolis propemodum ubique Cohærentibus. Proximo mane ego ſeduiò accerſitus animadverti Pulſum admodum debilem, celerem & vacillantem, Ægrum ipſum inſomnem, hebetem & delirum; quo nomine *Veſicatoria* tria ampla & acria ſtatim ad Nucham & Carpos internos applicanda juſſi *Julapium Paregoricum & Cordiale cum Speciebus* quarta quaque hora miniſtrandum, atque *Bolum Theriacalem*, *Opiatum* ſtatim exhibendum, iterumque hora ſomni repetendum. Die proximo Patientem inveni prorſus *apireton*, nullo ſymptomate vehementiori affectum & placide dormientem, Ptyaliſmo jam ſuborto, atque Variolis vegete rubentibus & quadantenus acuminatis; igitur uſum *Julapii* Paregoric. cum Spec. adhuc uſurpandum imperavi atq; Hauſtum cum ℥i. *Syr. de Mec.* hora ſomni propinandum & quaq; nocte repetendum. Quo pacto Variolæ ante nonum ab eruptione diem integram maturationem aſſecutæ [Ptyaliſmo uberrimo hucuſque protenſo atque manibus demum inſigniter tumentibus) & pure concreſcente declinantes, ſine Febre recidiva more plane legitimo exaruere. Tantum momenti habet [meo Judice] Venæ ſectio in hoc Morbo ad excruciantes Lumborum Spaſmos allevandos opportune celebrata, modò vires ſpirituum fractæ poſteà aſſiduo Opiatorum & Alexipharmacorum uſu, atque Veſicatoriorum applicatione tempeſtive erigantur.

HISTORIA XLIII.

[*b*] Vxor cujuſdam Lanionis [cujus nomen jam mihi non occurrit] habitantis prope *Smithfield-bars*, ſexto ingravidationis menſe Variolis correpta (Exanthematis admodum frequentibus erumpentibus) frigido regimine ſine Alexipharmacis vel Opiatis tractata, ad quartum uſque diem [quo ego primum accerſebar] plenò inſomnis jacebat, atq; perlargo uſu *Spir. Sulph.* quo Vaiolæ in Gutture ſuccreſcentes irritabantur, adeò ſuffocata & ſtrangulata erat ut vix quicquam deglutire poſſet, Temperiem Ægrotantis inveni admodum mitem, pulſum

(a) *variolæ cohærentes cum atroci Lumbagine invadentes venæ ſectione, &c. in benignas mutatæ.* (b) *variolæ admodum frequentes cum ſtrangulatione conjunctæ præ uſu ſpir. Sulphuris copioſo.*

Digitized by Google

ſum verò celerem & debilem, vires languidas, atq; Variolas ubique depreſſas & ſeminaces. Quo de cauſa cochl. v. vel vi. *Julapii paregoric. cum Specieb.* quarta quaque hora propinanda juſſi, inſtillatis guttulis *xiv. Laudan. liquid.* hauſtui noctur no & matutino. Inſuper loco Gargariſmi *Spiritu Sulph.* ſaturati, *gargariſmum* ex *Decoct. Ficuum* & *Melle Roſat.* ſæpius faucibus Siphone tepidè injiciendum curavi. Exinde quodvis oblatum facilè deglutiit, à ſtrangulatione prorsùs liberata, optimè etiam dormit, Variolis jam demum ubique maturari incipientibus. Spes reconvaleſcentiæ tanta affulgebat, ut omnes Aſtantes admiratione perculſi planè ſtuperent. Die autem proximo Ægra abortionem perpeſſa eſt, illico corruunt vires, ſubſidunt Exanthemata, atque Ægra atrociſſimo & ſpaſmodico Femoris ſiniſtri dolore correpta brevi fatis cedit.

HISTORIA XLIV.

(*a*) Uxor Domini *Higby*, habitantis in vico dicto *Snore-hill*, non ita pridem maritata, atque jam gravida; fluxu menſium immodico atque cæteris abortionis ſubſecuturæ ſymptomatis tentata, in febrem Varioloſam incidit. Variolæ autem neque Naturæ viribus, neque aeris ſuperiis [quamquam generoſiſſima remedia adhiberentur] protrudi potuerunt; verùm altiùs in cute delitescebant. Unde tertio eruptionis die inflammatione & intumeſcentia faucium inſigni, ob lympham venenatam verſus glandulas ſalivales raptam, derepente ſuborta, atque in dies ſenſim aucta, demum vix deglutire vel reſpirare potuit, abortionem inſuper paſſa eſt, & quinto morbi die anhela & ſuffocata perit.

HISTORIA XLV.

(*b*) *Thomas Jolliff* Armiger, optimæ ſpei Juvenis, habitans in Hoſpitio *Mediæ Templi* circa annum 1669. Virginem nobilem & formoſam mox ducturus uxorem, ſine febre evidenti ægrotantis de dolore capitis vehementi ſolum modo conquerebatur. Ipſe autem amore captus, atq; inde ſui ipſius negligens, quotidie (cum in lecto potius decumbendum erat) in aere frigido, ſæviente jam hyeme, verſabatur, imo ipſo primo eruptionis die ſub ingreſſum noctis in cymba, *V Veſtimonaſterium* uſque, Thamesin trajecit ad ſponſam inviſendam, ubi ab ipſa Amaſia interoſcula, exanthemata in facie primum deprehendebatur confertim admodùm erumpentia, Domum autem media nocte reverſus decubuit, atque me proximo die ſub veſperam ſecundo eruptionis die nimis ſerò accerſivit. Variolas etenim animadverti ubique lividescentes & ſeſſiles cum Febre aliquali conjunctas. *Bolum Theriacalem* illico exhibendum juſſi cum hauſtu *Julapi Perlati*, de quo fas erat bibere ad libitum, unde febre jam remittente bene dormiit Æger. Pulſum proximo die mane deprehendi ordinatum & æqualem, ſed quadantenus debilem, atque Variolas adhuc depreſſas, neque colore magis vivido imbutas, aut magnitudine, numero vel acumine auctas; licet *apyretos* & quietè decumberet, ſiti & Gutturis ardore quaſi Salivationis prodromo afficiebatur. Veneno autem neque per cutem, ductus ſalivales, aut aliam quamvis viam protruſo, pulſus admodum debilitabatur & quadantenus accelerabatur. Primo maturationis die apicibus Variolarum albeſcentibus atque in earum interſtitiis demum in cruribus & pectore Petechiis & maculis nigris frequentes, ſubortis, jactabat ſeſe Æger inquietè, vigilabat pertinaciter, & evidenter febricitare cœpit. Igitur *bolum Theriacalem* cum *electuar. ex Ovo* repetendum duxi, atque Veſicatoria (Venia id faciendi ab Amicis ægrè impetrata) juſſi applicanda. Denique conſilio Cl. D. *Georgii Ent.* Equit. Aurat. jam conſultandi gratia accerſiti, Opiatis cum Alexipharmacis, conjunctis ſomnum conciliare ſategi, Verum in caſſum, cum Natura

(*a*) *Variolæ funeſtæ quæ ob fluxum menſium immodicum & abortionem ſubſequentem nunquam protrudi potuerunt.* (b) *Variolæ ob regiminis defectum in aparatu, funeſtæ,*

plane languida hostem percutim, glandulas salivales; vel aliam quamcunque portam eliminare non poterat: Unde juxta prognosticon à nobis prolatum, tertio maturationis die convulsus & phreneticus perit Iuvenis amplissimus.

HISTORIA XLVI.

(a) Vir doctus (cujus nomen mihi jam non occurit) Socius Collegii cujusdam in *Academia Cantabrigiensi*; postquam ægritudine Ventriculi, & dolore capitis per integram hebdomadam laborarat, ab externi aeri injuriis se non munivit, sed in itinere conficiendo quotidie equum conscendebat, unde materia variolosa à frigore externo diutius intus cohibita, Exanthemata, quæ mane sese per plures dies in conspectum dederunt, vesperi iterum latitabant. *Londinum* autem demum advectus Cl. *Willisium* accersivit, qui *Thoracica* quædam Remedia, ob difficilem respirationem, qua post frigus in poros cutis frequentes admissum Æger plurimum angebatur, sæpius exhibenda præscripsit, atque nonnulla *Cardiaca*, quorum ope (debito regimine in lecto adhibito) Variolæ mane proximo confertim erumpebant ubique cohærentes vel confluentes. Febre autem adhuc perseverante, tertio die à maturatione incœpta ego accersitus pulsum Aegrotantis animadverti satis fortem at celerem, Variolas verò admodum frequentes & cohærentes, depressas autem, & in centro subsidentes, vigilias pertinaces, jactationem inquietam, mentem deliriam, nullum autem Ptyalismum notabilem, vel alvi fluxum, vel aliam quamvis evacuationem. Utcunque ope *Iulapiorum*, *opiatorum* & remediorum *alexipharmacorum* cum *vinet*, *bufon*, *pulv*, *Athiopic*, *dict*, comixtorum Æger multo melius sese habebat, delirare desinebat, atq; placidum somnum capiebat, Exanthematis demum sensim turgescere & matureſcere incipientibus, adeo ut spes reconvalescentiæ aliqualis affulgeret, usque ad declinationem Variolarum incœptam, quo tempore febris derepente recrudescebat, cum vigiliis, deliris, jactatione inquieta, & totali ptyalismi suppressione conjuncta, exanthematis jam ubiq; crusta nigra obductis. Cum primum autem die tertio paroxysmum febrilem more *Sinechcos* recurrentem observasem, Cl. *Sidenhamio* in consilium advocato, (cum jam in vires *corticis peruviani* in hac febre debellanda nondum mihi perspectæ fuissent) post sermonem de Venæ-sectione habitum, quam Senex ipse jam celebrari non passus est, Ægrotanti exhibuimus *Iulapium opiatum* & *Alexipharmacum* ut prius, & quaque nocte Haustum Paregoricum cum ℥i. *Sirup. de Meconio* Quid fit? Paroxysmo tertio die, nimirum à decubitu duodecimo, recrudescente, inter Phrenesin & comatose alternatim excipientia, vir doctus animam efflavit.

HISTORIA XLVII.

(b) Anno 1676 Filiam Domini *Reiner*, Ecclesiæ Anglicanæ Presbyteri, annos xii, natam, Variolis laborantem, in vico dicto *VVarwick-lan*. diversatam accersitus invisi secundo maturationis die, Variolas animadverti Discretas, verùm ubique depressas & sessiles, petechias verò in interstitiis variolarum in collo, brachiis & pectore efflorescentes, pulsum debilem & celerem, Puellam insuper insomnem & deliram. Qua ratione præscripsi Cochl. iii, vel iv, Julap. sequent. quarta quaque hora (agitata phiala) exhibenda, ℞, *Aqu. ceras. vigr. Meliss. paralis. Epidem. an.* ℥ii, *pulv. e chel. cancr. comp. lap. contrajerv. pulv. bezoard. Magistr. an.* ℈i, *Sirup. e mecon.* ℥i, M. F. *Julap.* Hujus Iulapii ope Puella placide dormit, atque Variolis in dies sensim matureſcentibus, & petechiis evanescentibus, nec Fluxu alvi nec ptyalismo, nec quovis alio molesto symptomate tentata, plane reconvaluit.

H. L.

(a) *Variolas ob malum regimen in apparatu Confluentes atque in febrem Synechi funestam desinentes.* (b) Variolæ discretæ petechiis comitatæ *Alexipharmacis & Opiatis felicissime sanatæ.*

HISTORIA XLVIII.

(a) Filius *Iohannis Owen* S. T. P. diversatus in *Bunhil fields*, anno circiter 1674. in ipso ætatis suæ flore et Variolosa Febre correptus, à primo Morbi insultu usque ad secundum maturationis diem (quo die ego primum accersebar) Vigiliis adeo pertinacibus afficiebatur, ut ne unam horam somno frueretur, febricitans perpetim & delirus ac quasi moribundus, Variolis jam fere ubique depressis & cohærentibus. Præscripsi igitur *pulverem* sequentem quarta quaque hora ministrandum in haustu *Iulapii Paregorici*. ℞. *Pul. e Chel. Cancr. comp. Lap. Contrajerv. pulv. Æthiop.* an. ʒß. M. Hoc verò Remedio sæpe repetito somnus placidus obrepebat, Variolis in dies sensim turgescentibus, & mature scentibus, & Aeger nec Ptyalismo, nec quovis altero molesto symptomate lacessitus brevi convaluit. Tantùm medicamentum pro ratione declinationis Febris & Symptomatum, sexta, octava vel duodecima quaque hora tandem exhibebatur.

HISTORIA XLIX.

(b) *Thomas Brook* Armiger, diversatus in vico dicto *Black Friers*, anno circiter 1675. Febre Variolosa corripiebatur, secundo die à decubitu Variolæ efflorescebant fere ubique cohærente, febre adhuc perstante, deprimebantur verò & subsidebant Exanthemata usque ad undecimum Morbi diem, quo ego primùm consultus sum, cum jam vita Aegrotantis non tantùm ab Adstantibus, verùm etiam à Cl. Collega D. D. *Gaspare Needham* plane desperaretur? Aegrum inveni pulsu debili & prorsùs languido laborantem, perpetuo delirium; & jam pertinaciter vigilem, jam Comate profundo oppressum; usu vero frequenti & continuo *Tinturæ diasc. Opiatæ* & *pulverum cardiacorum* alibi memoratorum, atque Vesicatoriorum frequentium applicatione, symptomatis demum in ordinem, redactis die Morbi 14. vel 15. Variolæ quę huc usq; ad instar pellicularum aridarum mortuæ apparuerunt, Veneno jam tandem per glandulas Cutaneas protruso, intumescere & pure repleti cœperunt: unde vir ornatissimus nec Salivatione, nec Diarrhœa vel Urinę profluvio tentatur 18. Morbi die, Febre sponte exulante prorsus reconvalescebat. Tantum levi Ophthalmia & Tussi aliquandiu affligebatur; utpote ante decubitum labe Rheumatica affectus. Hæc autem Symptomata Venæ sectione tempestivè ministrata, & methodo alibi memorata facilè admodum sustuli.

HISTORIA L.

(c) Accersitus anno 1672. ad invisendum Filium Domini *Chapman* Vestiarii, habitantis in vico dicto *Fleetstreet*, tres annos natum, Variolis laborantem, die maturationis secundo animadverti Pulsum celerem & debilem, Febrem intensam, Variolas ubique depressas, subsidentes, & cohærentes atque tumorem faciei ab immani Diarrhœa prorsùs sublatum. Nullum remedium Alexipharmacum vel opiatum hactenus ministratum erat, qua ratione *Julapium nostrum Paregoricum* cum speciebus quarta quaq; hora jussi propinandum; cum autem die sequente, Fluxu alvi perseverante facies adhuc minus intumesceret, Cochlii. sequent. Julap tertia quaque hora exhibenda curavi (agitata phiala) ℞. *Aqu. Ceras. nigr. Meliss.* an. ʒiii. *Epidem. Cinnam. Hord.* an. ʒiß. *Electuar. ex Ovo* ʒß. *Spec. confect. de Hyacinth. Lap. Contrajerv. Ciner. Bufon.* an. ʒii. *Syrup. e meton.* ʒi. M. F. *Julap.* Die proximo Fluxus alvi quadantenùs sedabatur, atq; Urina copiosè fluebat facies rursùs intumescebat.

(a) Variolæ cohærentes Vigiliis pertinacibus comitatæ, usu *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* feliciter curatæ. (b) Tarda Variolarum cohærentium maturatio.

(c) *Lumbago atrox sine Febre Vili Vomitione in apparatu Variolarum confluentium funestarum.*

bat, Arteriæ fortius, nec adeò celeriter ut priùs seſe vibrabant, somnus placidus post juxta intervalla obrepebat. In spem hoc pacto adductus Julapium nuperrimè præscriptum adhuc usurpandum duxi, atq; si alvi fluxus recrudesceret, Bolum sequentem solutum in Cochleari Julapii bis in die exhibendum. ℞. *Diascord.* ℈ß. *Bol. ver. Cinar. Bufan. an. gr.* v. M. F. *Bolus*. Exinde alvus prorsus adstringebatur, atque Febrem non jam demùm sexto maturationis die exulante, variolæ faciem obsidents declinabant, & reliquiæ, quæ priùs non planè exaruerant, ut ut hucusque subsidentes & depressæ, pure turgentes in dies legitimè maturescebant; Puer bene dormiebat, cibum apetebat, nullo morboso affectu tentabatur, & signa sanitatis redintegrandæ certissima ostendebat.

HISTORIA LI.

(a) Servus Domini *Gosling*; habitantis in vico dicto *Pater-noster row*, circa annum 1691. [cum indoles hujus morbi minus perspecta esset) in ipso ætatis flore, verno tempore dolore Lumborum atroci correptus decumbebat, non tamen de Ægritudine, Vomitione, Intemperie febrili vel quovis alio Febris symptomate, sed de dolore Lumborum frangitivo, & quasi Nephritico solummodo conquestus est. Secundo à decubitu die ego advocatus, Variolas malo moris inflare suspicans, vires Spirituum ope Alexipharmacorum & Venæ sectione & Opiatis à Spasmis iudicatis forsan perperam omissis] fovere & erigere molieban. Quid fit? Variolæ, tertio die nulla manifesta Febre antecedente, confertim erumpebant. Confluentes vel cohærentes. Durante maturatione, Natura virus quod per Glandulas cutaneas protrudere non potuit, per ductus Salivales eliminare conata est, & levem ptyalismum excitavit, sed veneno nec hac, nec alia quavis via succedanea evacuato, Variolis ubiq; depressis & subsidentibus, Febris demum die undecimo accensa Ægrotantem inquietudine, vigiliis & delirio confectum è vivis sustulit.

HISTORIA LII.

(b) Uxor Domini *Deacle* habitantis sub Insigni *Felis* in Cœmiterio D. Pauli (currente jam an. ætatis 32.) an. 1673 postquam proprio consilio prophylaxeos gratia sanguinem è Cubito copiosè detrahend. perperam forsan jusserat, mox cœpit febricitare, die autem à decubitu tertio Variolis frequentibus & cohærentibus in conspectum venientibus, febrilis intemperies illico exulabat, pulsus autem debilis erat atque Mensis, instante Exanthematum maturatione, alieno tempore immodice fluere cœperunt, unde Variolæ non obstante Opiatorum & Alexipharmacorum adstringentium v. g. *Spec. Confect. de Hyacinth. bolo ter.* assiduo usu, & Vesicatorium applicatione flaccidæ & depressæ conspiciebantur, natura interèa languida hunc defectum Ptyalismo vel alio quovis modo supplere nullatenùs molliebatur, Petechiæ una vel altera in pectore jam primum efflorescebat, accesserunt deliquia leviora, more Hystericam suffocationum sæpius recurrentia, sed nullis Remediis Hystericis superabilia; quibus durantibus Variolæ livescebant, vel albescebant, parum etiam & inquietè dormiebat Aegra, Hisce animadversis ego (quamvis adstantes inani Spe seſe lactarunt eò quod Aegrotantes *apyretos* quiete decumbebat] prognosticon fatale die Morbi 14. verificandum protuli Cl. D. D. *Lower* inde in consilium advocatus cùm Rheumaticum Aegrotantis habitum, pravam Morbi indolem, & præsentem mensium fluxum animadverteret, Alexipharmaca, Opiata & Vesicatoria præscripta approbavit; Insuper *Julaphum Paregoricum* cum speciebus adhuc usurpandum duximus. Vesicatoria etiam alia recens applicanda, &

[a] *Lumbago atrox sine Febre vel vomitione in Apparatu Variolarum Confluentium funestarum.* [b] *Suffocatio Hysterica frequenter recurrens, Fluxus Menstruus & Petechiæ in Variolis cohærentibus malè morio-*

Digitized by Google

& hauſtum Paregoricum cum ℥i. *Syrup. de Macon.* quaque nocte propinandum. Variolæ autem) natura à Veneno penitus ſubjugata) nullatenùs in melius mutabantur, neque Pulſus fortiter reddebatur, neque Ptyaliſmus, profluvium Urinæ vel extremarum partium Tumor promovebatur, unde Febre demùm undecimo Morbi die revireſcente, Mulier proba ac elegans die 14. (quod ante prædixi) delira aliquatenus & convulſa ex hac vita migravit.

HISTORIA LIII.

(*a*) Domina *Theodoſia Tyberlegi*, Virgo elegans ac formoſa, ſtirpe celeberrima [ſed cui hic Morbus jure quaſi hæreditario funeſtus eſſe ſolebat) oriunda, cum anno 1671. ſæviente hyeme varias aeris injurias in itinere conficiendo paſſa fuiſſet, unà cum ſorore natu minore, quæ ab alio Medico tractata brevi hoc Morbo interempta periit, Londinum advecta, viceſimo ætatis anno Varioloſa Febre correpta decumbebat. Ego durante Exanthematum eruptione accerſitus, Variolas confluentes vel ſaltem cohærentes, pulſum vero debilem, & Febris indicia ferè nulla; *Julaptum* igitur Cardiacum ad libitum pitiſſandum, atque *Species Cordiales* poſt debita intervalla miniſtrandas juſſi, atq; Opiata temperata pro ratione Symptomatum urgentium quotidie adhibenda. Pulſus autem Ægræ mortis expectatione perterritæ per totum Morbi decurſum à prima eruptione debilitabatur, nulla Febris aderat vel delirium, natura enim defectum Maturationis Variolarum (quæ depreſſæ & fero limpido ſemiplenę erant) Salivatione longa & ærumnoſa ſupplere moliebatur: A die enim Morbi 7. cum primum Variolæ ſuo more, hoc eſt tardè matureſcere cœperunt, Lympha venenata è reſeratis ductibus ſalivalibus velut ex perenni fonte perperim ſcaturiens uſq; ad 21. diem exſiliebat, niſi die 15. cum, Ptyaliſmo ſubito & inexpecto ſuppreſſo, Ægrotans ad horas aliquot quaſi ſuffocata in vitæ periculum adducta videretur, donec *Electuar ex Ovo*, *Gargariſmo*, & generoſis remediis Alexipharmacis, Conſilio doctiſſ. & expertiſſ. Medici D D. *MicKlethovalte* (qui jam conſulebatur) miniſtratis Spiritus reſarciti denuo, repagula ductuum ſalivalium reſerantes Ptyaliſmum reduxiſſent. Ab iſto tempore rivulo Lymphæ excretæ in dies aucto Ægrotans demum Salivatione nimia [quam neque ſupprimere fas erat] confecta, non Febre vel delirio, ſed deliquiis ſæpius tentata viceſimo primo Morbi die, Variolis adhuc imperfectè maturatis; ad plures migrabat. Adeo intimè nonnunquam ſpiritus venenato miaſmate implicantur, ut ſeſe nequeant prorsus liberare, ſed molem humorum perpetua luctatione agitando in fluorem colliquativum adigant; unde Ægri penu ſucci nutritii indeſinēter ſubtracto emarceſcentes inter deliquia frequenter recurrentia, demum ſpiritibus in certamine deficientibus & exhauſtis, plane tabidi pereunt, ſive juxta primam Naturæ intentionem per Exanthemata venenum eliminetur, quo in caſu Variolæ nunquam exareſcunt, verum humore recens ſuppeditato perpetuo malo omine ſcatent, (cujus rei Exemplum in *Hiſtoria* 62 poſthac proferam [ſive via ſecundaria per ductus ſalivales, ut in præſenti caſu: Siquidem non à niſu Spirituum vel evacuatione inde ſuborta niſi ſubacto Veneno Morbus tollitur; ut ut enim quamdiu per quamcunq; portam Venenum protrudatur Æger *apyretos* jaceat, Spiritibus tamen longa luctationis exhauſtis, Ægrotans labe deleteria confectus neceſſario perit.

HISTORIA LIV.

[*b*] Servus Domini *Pinck* Aromatarii, tum temporis habitans in vico dicto *Snere hill*, circa annum 1674. atroci capitis & Lumborum dolore correptus decumbebat, adeo autem ſæviebat dolor ſpaſmodicus, & vires Spirituum inde adeo labefactabantur ut febrilis intemperies Ægro.

(a) *Salivatio in Variolis cohærentibus uſque ad 21. Morbi diem funeſtè promnſa.*
b *Variolæ funeſtæ ſuppreſſione Salivationis ſubitanea die morbi 27.*

Aegrotantis vix aut ne vix deprehenderetur. Sub finem autem secundi à decubitu diei Variolæ inexpectato & confertim erumpebant fere ubique confluentes vel cohærentes, cum Vomitione, Diarrhœa immani, languore perpetuo, Pulsu debili ac delirio sociatæ, atq; ad sextum usq; diem, quo primùm accersebar; depressæ & sessiles. Fluxu verò Alvi & Vomitione jam usu Alexipharmacorum & Opiatorum coercitis, illico Salivatio suboriebatur immensa, quæ levamento fuit Aegrotanti, qui, Febre inde diminuta, impulsu fortiori reddito, delirio profligato, & Variolis ubiq; sensim turgescentibus & maturescentibus quietè jacebat, somnum placidum fere ad libitum capiens. Die autem 12. sive nequitia sive neglectu Nutricis male feriatæ diversis erroribus in Dieta commissis, atq; frigore insuper poros cutis admisso, Fluxus alvi enormis cum torminibus, Febre recidiva, pulsu celeri, delirio & profundis suspiriis conjunctus revertebatur; Salivatione jam derepente cohibita & subsidentibus variolis, verum *Decocto albo* pro potu ordinario præscripto; una cum Laudicinio sequenti, (℞ *Rasur. CC. Eboran.* ℥ß. *Nuc. Mosch. sciss. nu. i, Cinnam., acut.* ℥ii, *Coq. in Aqu. Font.* ℔iv, *ad ii,* sub finem ebullitionis add. *Lact. recent.* ℔ii. *Saccbar. albiss. q. s.* & coq. iterum ad consumptionem ℔i. Colatura ad libitum calide ministretur] & Electuario sequent. ℞. *Pulp. Conserv. Ros. rub. Diacydon. perfectae. traject an.* ℥ß. *Trochisc. de Carab.* ℥iii. *Bol. ver. Lacrym. Sang. Dracon. an.* ℥ß. *Laudan. Lond. gr. iii Syrup. Mistill. q. s.* M. F *Electuar.* de quocap. *quant. Nuc. Jugland.* quarta quaque hora.) Fluxus alvi hinc illicò compescebatur, somnus obrepit, Febris & delirium diminuebantur, Salivatione insigni demùm recrudescente, quæ ad finem usque 17. diei duravit, Variolis interea ac si causticò ustis crusta nigra ubiq; obductis, adeo ut Spes haud parva salutis Aegri mihi jam affulgeret; malitia autem Nutricis, quæ honori meo invidebat, nocte sequente plurimi fatales errores in regimine iterùm commissi sunt, unde Salivatione subito suppressa, miserius Aeger post sex horas convulsus & delirans trucidabatur.

HISTORIA LV.

(a) Filius Domin *Cary.* Medicinam *Londini* facientis circa annum 1672. anno ætatis 18. à primo Morbi insultu febricitans per 4. dies plurimum evigilabat ac delirabat, Pulsus interea magnus & robustus perstabat. Hoc tempore Venæ sectio forsan perperam omissa erat, qua ratione Variolæ sub finem secundi diei confertim eruperunt parvæ admodum & frequentes & pene ubique cohærentes, Febris cum deliriis & vigiliis pertinacibus conjuncta erat primo maturationis die, quo ego à Patre consulebar, ope verò Julapii nostri Paregorici cum Speciebus quarta quaque hora exhibiti Adolescens bene dormire cepit & mente sana potiri, Febre una cum symptomatis penitus exulante. Sub finem secundi maturationis diei ingenti Salivatione suborta. Exanthemata turgentia & acuminata fere ubique maturescebant, Ptyalismo autem à frigore ex incuria Nutricis in poros cutis admisso, sub tertii maturationis diei finem derepente subsistente, antequam Variolæ integram maturationem assecutæ fuerant, intumescentia faciei illico declinabat; turgentibus adhuc Variolis, Vigiliæ insuper non obstante Julapio Paregorico rursus urgebant, quo nomine eventum Morbi, dissentiente licet Patre erudito & adstantibus, dubium fore pronuntiavi, ideoque *Pulv. e Chel. Cancr. comp.* & *Ciner. Bufon. an.* ℥ß bis in die exhibendam jussimus in hausto Paregorico, atque *Vesicatorium* amplum & acre ad Nuchæ applicandum. Febris autem cum delirio conjuncta jam evidentes recrudescebat, cute universa tumore & rubore Erysipelatode suffusa, atque miliari eruptione ubique in interstitiis exanthematum efflorescente, unde non obstante forti Arteriarum vibratione per totum morbi cur-

(a) *Variolæ fatales in quibus Salivatio die 11. supprimebatur, cum efflorescentia erysipelatosa & miliari conjuncta pulsu interea forti & Appetitu voraci.*

rurſum, fatale prognoſticon protuli, præſertim quia non potui argumentis à pulſu præter morem forti & robuſto Venæſectionis jam celebrandæ veniam à Parente impetrare, quam perperam ſub initium Morbi omiſſam hoc argumento fretus jure ſuſpicatus eram. Dilirio autem urgente *Bolum Thertacalem* cum Speciebus cordialibus commixtum, & Iulapium Paregoricum repetitis vicibus miniſtrandum duximus. Die ſequente, Morbi ſcil. undecimo, Reſpiratione ſenſim facta difficili, inæquali & ſupirioſa, ex hac vita migrabat Adoleſcens, arteriis, mirum dictu, in ultimo agone fortiter ſe vibrantibus. Obſervatione etiam dignum eſt quod hic Æger, niſi cum deliraret, erat perpetuò vorax, bis vel ter in hora hauſtus largos Cereviſiæ, Avenaceæ, Poſſetalæ & aliorum potulentorum avidiſſime peteret, quin non obſtantibus noſtris monitis ad ingluviem uſque ingurgitaret, quod nuſquam alibi obſervavi, quod etiam forſan è præſertim poſt Ptyaliſmi ſuppreſſionem in damnum cedebat; Duos enim alios Patientes ejuſmodi Variolis eodem modo laborantes hoc ipſo tempore iiſdem fere Remediis & legitimo Regimine ſanavi.

HISTORIA LVI.

[*a*) Circa Annum 1680. inviſi Iuvenem Variolis laborantem, qui præ Tumore Penis & præputii inſigni ad bidui ſpatium ne unam urinæ guttam reddere valebant, unde Veſica urinaria imodicem diſtenta, dolore, Vigiliis & inquietudine cruciabatur. Variolæ quæ fere ubique coherebant, neque humore, neque pure implebantur; hunc vero defectum Natura primùm ingenti Ptyaliſmo ſupplere conabatur, hoc autem ante conſummatam Exanthematum mutationem, deficiente, Venenata lympha reſidua protrudebatur in manus & pedes, qui inde mirum in modum œdematoſi facti ſunt, frigeſcebant & nigricabant, & præterea in univerſam Cutem Penis, qui inde pæne Carpum mole æquabat, & præſertim in Præputium, quod Glandi obductum exitum Urinæ occludebat, Phymoſeos & Cryſtalinæ ſpeciem gerens. Unde extinctionem flammæ vitalis in parte affecta, & Gangrænam inde illico jure ſuſpicabar inſecuturam, ideoque partem affectam ſtuphis e lixivio forti calidè immerſis & expreſſis jugiter fovendam juſſi, & interea vires Spirituum repetito Bolorum & Iulapiorum Cardiacorum uſu erigere ſategi. Quid fit? Mane proximo Penis Tuor & Præputii adeo diminutus erat, ut Æger Urina ſponte & copioſè reddita à dolore liberatus placide cœperit dormire, atque poſt unum vel alterum diem, nullo altero morboſo affectu tentatus, reconvaleſcens ex mortis periculo evaſerit, pedibus & manibus ſenſim ultro detumeſcentibus.

HISTORIA LVII.

(*b*) Filiola Domini *Heru*, Pharmacopolæ habitantis in vico dicto *VVawwiKlane*, quatuor annos nata, aliquot abhinc annis Variolis mediis laborans, maxima ex parte cohærentibus, depreſſis & tardè matureſcentibus, (qua de cauſa Natura venenum quod per Cutis glandulas ſatis expedire protrudere haud valebat, per glandulas Naſi & Fauclum amoliri ſategit ingentis tumore glandularum in Gutture & Naſo ſitarum afflicta, muco inſuper cum cruſtis Variolarum concreſcente, atque inde tranſitum Aeris per naſum penitus obturante; præ perpetua ſuffocatione per biduum inſomnis, ab hoc unico ſymptomate in manifeſtum vitæ diſcrimen adducebatur. Ego jam à Patre indulgentiſſimo accerſitus, præſcripſi *Decoct. Pectorale cum Tinctur. Croc. & Syrup. Cap. Veneris* pro potu ordinario, atque *Gargariſmum ex Aqu. Hord. Diamor. & Melle*

[*a*) *Sub declinatione Variolarum Phymoſis, exitus Urinæ prepeditus; cryſtallina.*

(*b*) *Obturatio Narium durante Variolarum maturatione moleſta & pæne ſuffocativa,*

Melle Rosat. fortiter Siphone & calide faucibus injiciendum, & *Ol. Amygd. dulc.* cum *Decoct. Pect.* commixt. sæpius sed leniter & tepide naribus ingerendum. Quibus diligenter applicatis brevi liberè respirabat Puella, atque ope Julapii nostri Paregorici cum speciebus quarta quaque hora exhibiti placide cœpit dormire, atque Variolis inde quam citissimè maturationem perfectam assecutis & deciduis, post unum vel alterum diem integrè reconvalescebat.

HISTORIA LVIII.

[a] Anno circiter 1676. ad Ancillam Domini *Strong*, habitantis in vico dicto *cheapside*, Variolis cohærentibus mali moris laborantem sub finem maturationis [cum jam de ejus vita planè desperaretur] ego advocabar. Illa autem juxta methodum nostram, usu nimirùm *Alexipharmacorum* & *Optaterum* assiduo præter adstantium expectationem restituta, demum Morbo finito Delirio Melancholico & Comatoso tentabatur, Fatua planè videbatur: nullius rei præteritæ memor, atque de nulla re præsenti rectè judicium faciens. Alvo autem bis terve post debita intervalla Cathartico deturbata; tandem sanguinem è Vena jugulari jussi detrahendum, & *Vesicatoria* ad Nucham & Carpos applicanda, quorum ope mentis compos rursùs facta, hucusque [quantum ego scio] mente sana in corpore sano utitur.

HISTORIA LIX.

[b] Filia Domini *Cary*, Mercatoris Opulentissimi habitantis in vico dicto St. *Martins lane*, duodecimum ætatis annum agens, anno 1680. Variolosо fermento infecta est. Ego post duos dies à plena eruptione accersitus, animadverti Variolas ubique confluentes vel saltem cohærentes & depressas, & à prima efflorescentia seminaces, quæ inde in toto Morbi decursu nullatenus humore turgebant, sed die octavo vel decimo, nulla præcedente maturatione, exarescentes squamarum ad instar decidebant. Patiens per totum Morbi curriculum quadantenus delira febricula tentabatur, tandem vero die vicesimo præter adstantium expectationem assiduo *Alexipharmacorum & Vesicatorium* usu restituta è lecto surgebat, atque in area domus vestita obambulabat, sitiebat tamen aliquantisper, & Appetitus minimè restituebatur. quo nomine de eventu anxius, alvum *Decoct. Amaro* leniter subducendam jussi, at inde præter expectationem meam Appetitus ad plures dies prosternebatur & calor hecticus augebatur, donec tandem Clavicula, esse Humeri & Tibiæ sinistræ à Veneno latitante carie affectis, atque frustulis eorum exfoliatis par Membranas sensiles exitum petentibus, misera Puella atroci dolore partium affectarum attrita, continuo ejulatu insomnis facta erat. Post unum vel alterum diem Collo inspecto, palpando deprehendi tuberculum renitens durum & inæquale in Clavicula, instar lapidis vel frustuli ossis, atque *Emplastrum* emolliens parti imponendum, jussi. Cure post biduum vel triduum perforata, frustulum unum ossis exfoliati, & postea alterum sese in conspectum dedit plane carioſum & nigrum, quod continuo & indies magis protrudebatur usque ad funestum diem. Paulò ante obitum frustulum Ossis Humeri & alterum Ossis Tibiæ, [qua parte dolor sentiebatur] cure eodem modo perforata erupuit Horrendum sanè exemplum [si quod aliud] deleteriæ indolis Veneni Varioloſi.

HISTORIA LX.

[c] Filiola Domini *Boddington* in vico dicto *Lothbury* habitantis, sex annos nata, circa Annum 1682. laborat Confluentibus Variolis, quæ toto decursu Morbi depressæ demùm ad instar squamarum exarescentes sine humore contenio vel ma-

(a) *Delirium Comatosum Variolas excipiens.*
[b] *Caries ossium Variolas excipiens.*
[c] *Gangræna Maxillæ & Tibiæ Variolas malignas excipiens.*

maturatione, nullo Ptyaliſmo antecedente, vel altero quovis Naturæ roboris indicio, decidebant. Puella verò præter Adſtantium ſpem ope *Veſicatoriorum*, atq; uſu *Opiatorum & Alexipharmacorum* circa viceſimum Morbi diem adeò ex Morbo evaſiſſe videbatur, ut è lecto ſurgens quotidie in cubiculo veſtita obambularet. Appetitu autem ad tricesimum uſque diem adhuc proſtrato, atq; temperie hectice calente, valdè ſuſpicabar Venenum indomitum intus deliteſcere, mox funeſtiſſimam ſtragem daturum, præſertim cùm poſt lene Catharticum, exhibitum res in ejus rueret. Tandem die 31. virus ſeſe prodebat Gangrenam horrendam Maxillæ inferiori, & Tibiæ ſiniſtræ ubi Fontanella antea inuſta fuerat, intentans, quæ utramque partem affectam depaſcens, & omnem artem Medicam & Chirurgicam longe ſuperans, utpote ab habitu corporis velut a perenni fonte ſcaturiens miſellam puellam è vivis ſuſtulit die à primo Morbi inſultu quadrageſimo.

HISTORIA LXI.

(a) Filiola Capſarii habitantis in vico dicto *Ludgate ſtreet*, prope portam vici dicti *Black Friers*, cujus nomen mihi jam non occurrit, tres annos nata, circa Annum 1684. à Variolis mali moris & depreſſis, quæ nulla maturatione præcedente pellicularum ad inſtar exareſcentes decidebant, noſtra methodo liberata adhuc cibum cujuſcunque generis, & potulenta ipſa faſtidiens per plures dies quadantenus febricitabat. Unde prioribus Exemplis monitus, de eventu anxius eram Tandem poſt viceſimum Morbi diem Natura ventriculum & Inteſtina virus latitans eliminare moliente, miſera puella enormi alvi fluxu, & poſtea colera Morbo mirum in modum excruciata perpetim vagiebat, donec Medicamentis Internis & Externis hęc ſymptomata ſuſtulerimus. Natura tamen, hiſce non obſtantibus, Veneno intus coercito diu laceſſita atque ſuccumbens tandem manus dedit, materiam nigram copioſam vomens, & dejectionibus tetris & fœtidiſſimis, & cæteris omnibus Gangrænæ Ventriculi ſymptomatis contecta, [b] ſed venia cadaver aperiendi à nobis impetrari non potuit.

Neque eſt quòd quiſquam eventus hoſce funeſtos uſui *Alexipharmacorum, Opiatorum & Veſicatoriorum* liberali jure acceptos referat, ſiquidem, licet tria hujuſmodi Exempla intra viginti Annorum ſpatium, quaſi inſtantiæ curioſæ in Theoriæ noſtræ confirmationem occurrerunt, centum forſan Hiſtoriæ penes me ſunt eorum qui ex hujuſmodi Variolis malignis, confluentibus penitus & depreſſis ope noſtræ methodi nullo morboſo affectu tentati evaſerunt. Nec ſcio quomodo alia quavis methodo Ægrotantes Veneno adeò deleterio infecti terminum Morbi uſitatum ſcil. diem decimum quartum vivi attingere poſſunt.

HISTORIA LXII.

(c) Fœmina *Catharina Morgan* Virgo elegans admodùm & pia, atque à familia generoſa oriunda, decimum octavum ætatis annum agens die, Dec. 29. 1693. levi Lumborum dolore correpta ad tertium à Londino lapidem, nimirùm ad villam dictam *HacKney*. pedes iter fecit, noctem autem ſequentem, dolore ſenſim aucto, pæne inſomnem tranſegit: decemb. 30. Lumbagine horrenda adhuc perſtante, Dolore Capitis, ſiti atque febrili calore affecta in curru Londinum revertebatur: Nocte proxima ſpaſmis Lumborum quadantenùs allevatis hebes & coma & comatoſa jacebat: Die 31. mane Diarrhœa ſuborta eſt, toto autem die omnia ingeſta illico vomitu rejiciebat; pro-

(a) *Gragrena Ventriculi & Inteſtinorum Variolas excipiens.* (b) *Plures Hiſtorias huc ſpectantes Inventas Lector in obſervationum Medico Chyrurgicarum poſtumarum lobi à MeecKrem*, [c] *profluvii Urinæ in Confluentibus Variolis laborante ſuppreſſio, Gangræna excepta.*

prope Meridiem autem Collega probus ac doctus M. *Franciscus Vpton* accersitus, exanthematis prænuntiis tribus vel quatuor jam sese prodentibus, explorando deprehendit pulsum admodum celerem cum siti dolore capitis, & hebetudine comatosa conjunctum, quo nomine jussit Vir doctus Liquorem Possetic. *Foliis Salv. rubr.* alteratum copiosè pro ratione sitis urgentis ministrandum atque Cochl. vj. Julapij sequentis ad libitum propinanda, & *Emplastr. Epispastic.* ad Nucham applicandum, *R. Decoct. Alb. Rad. Scorzoner, alexand.* ℔ij. *Aqu. Cordial. Saxon.* unc. *ij. Epid.* unc. ß. *Syr, Flor. Paral.* unc *iß.* M. Januar. 1. mane, universali variolarum eruptione jam incœpta, præsertim in manibus & brachiis, ubi Exanthemata admodum frequentia pænè cohærebant, reversus Vir doctus deprehendit Aegrotantem adhuc febricitantem, hebetem, languidam, fluxu alvi & vomitione lacessitam igiturque *Decoctum album* adhuc usurpandum jussit, atque Cochl. iij. Julap. sequent. in languoribus ad libitum pitissanda, ℥. *Aqu. Meliss. Mentb. Cordial Saxon*, an. ℥ß. *Epidem*, unc. *j. Marg. ppt*, ℈j. *Sacchar. Crystal. q. s.* M. F. *Julap.* Sub vesperam autem cum Vomitionem, fluxum alvi & hebetudinem Comatosam (Variolis jam ubique derepente Confluentibus vel Cohærentibus) non amplius urgere animadvertit, Julapium Perlatum repetendum imperavit, atque Haustum paregoricum sequentem hora somni exhibendum. *R. Aqu. Cordial. frig. Saxon. Cerasi. nigr. Lact. Alexiter. an.* ℥vi. *Margar. ppt.* ℈j. *Syrup. de Mecon.* ℥v. M. F. *Haustus*, quo epoto tota nocte bene dormiebat, Januarii 2. mane vir doctus deprehendit Aegram adhuc quadantenus febricitantem, Faciem Salivatione præpropere suborta) aliquatenus intumescentem Exanthemata autem ubique depressa, neque quoad bases ampliata, neque in summitatibus acuminata, ideoque Aegrotanti cibum avenaceum & hordeatum præberi jussit, & Julapii Perlati repetendum, atq; haustum Paregoricum denuò hora somni exhibendum, atque os & fauces Cerevisia Eicubus alterata sæpius colluendas, Januarii 3. (quo die ego primum consulebat deprehendimus Variolas ubique admodum parvas, depressas, quasi strangulata semineces, & sublividas, Ptyalismum autem una cum Faciei tumore quadantenus auctum, atque Febrem inde minus intensam, multùm autem de Languore, & Lipothymia conquerebatur Patiens ab halitu uti affirmabat quasi cadaveroso è corpore suo exhalante inductus quo nomine præter Iulapium Perlatum, & haustum Paregoricum hora somni repetendum, ad Spiritus erigendos & motum eorumdem ordinatum conservandum jussimus Cochl. iii, vel iv, Julap. sequent. tertia vel quarta quaque hora (agitata phiala) propinanda, *R, Aqu, Meliss, Ceras, nigr.* an, ℥iß, *Epidem.* unc. *iß. Pæon. comp.* ℥ß. *pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* an. ℥ß. *Syrup. è Mecon.* ℥iß M. F. *Iulap.* Hinc Aegra placidè dormiebat, non ut prius languore confecta ptyalismus etiam cum Faciei intumescentia eodem fere modo se habebat. Cum autem Jan. 4. mane reversi neque ptyalismum, auctum, neque Exanthemata ullatenus matuiscentia, verum adhuc sessilia & depressa animadverteremus, Spiritibus pæne prostratis ope maiorum Alexiteriorum succurrere jugiter contendimus, more sequenti, *R. Theriac, Androm*, ℥ß, *pulv. è Chel, Cancr, comp. Lap. Contrayerv. Ciner, Bufon.* an, gr. *xv. Syrup. è Mecon. q. s.* M, F, *Bolus* statim sumendus cum Haustu Julapii cum Speciebus terumq; quarta pom. hora somni vero cum haustu hypnotico ante præscripto. Januar. 5. utut præcedenti nocte (Spirituum motu hucusque ope Remediorum intra iustos cancellos cohibito) placidè dormierat Aegra, jam tamen languore magis opprimebatur, atque Exanthemata nullatenus adhuc maturescebant, ideoque Liquores possetic. cum nostro modo alteratum sæpius ministrandum curavimus, tantillum etiam Vini Canarini in languoribus concessimus, atq; Bolum Cordiacum sexta quaq; hora repetendum duximus. Januarij sexto, Morbi scil. nono, Va-

riolis adhuc depreſſis, atque ptyaliſmo jam una cum faciei intumeſcentia ſenſim declinante, Febrem deprehendimus à Veneno adhuc intus coacto evidenter auctam, & cum deliriis non obſtante placido & quieto ſomno ſociatam? ſuborto autem jam magno Urinæ profluvio Ægra reſpirabat liberius, & expectorabat copiosè & præter ſolitum; ideoque *Emplaſtra Epiſpaſtica* duo interna brachia ſtatim applicanda curavimus, atque Bolum ante præſcriptum cum gr. vij *Serpent. Virgin.* ſexta quaq; hora repetendum, & hauſtum paregoricum hora ſomni exhibendum niſi placidè dormiret. Januarii 7. Febris cum delirio augebatur, Lingua areſcebat Exanthematis incruſtata, Ægra multum dormiebat ſed inquietè, Urina autem copiosè & nonnunquam involuntario reddita reſpirabat liberè, & expectorabat copiosè: Veſicatoria igitur ij. ab Tibias internas illico applicanda juſſimus, & Bolum Cardiacum ſexta quaque hora repetendum, hauſtum paregoricum poſt primum, atque inſuper poſt nocturnum Bolum propinandum, poſt cæteros hauſtum Julapij cum Speciebus. Denique Mucilaginem *Semin. Cydon. Syrup. è Rub. Idæ.* extract. ſæpius ſuper linguam ſiccatam tenendam imperavimus. Januar. 8. Febris eundem tenorem ſervavit, ſomnus non erat placidior, vires plurimum obruebantur urina autem (unde unica ſpes affulgebat) admodum copiosè, & nonnunquam involuntario reddita, liberè reſpirabat Ægra, (quod inſolitum & notatu dignum eſt:) Pituitam autem quippe jam concreſcentem & glutinoſam haud ſine difficultate expectorabat, ideoque ad vires erigendas, & motum Spirituum vacillantium inordinatum compeſcendum, Julapium cum Speciebus adhuc uſurpandum, & Bolum Cardiacum ſexta quaque hora repetendum, & hauſtum paregoricum juxta meridiem & media nocte exhibendum, atque inſuper Liquorē poſſeticum cum Vino Canarino paratum atque *Apozema* ſequens calidè & copiosè ſæpius miniſtrandum duximus. ℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔j. *Tinctur. Croc. Syrup. è 3ij. Rad.* an. ℥j. *Apozema* Januar. 9. Eadem fere rerum facies erat, tantùm delirium Comatoſum quadantenus augebatur, Urina autem adhuc copiosè & involuntario in lecto reddita, Reſpiratio erat hactenus libera, quo nomine Julappium cum Speciebus & Apozema pectorale ulterius uſurpandum duximus, atque Bolum Cardiacum octava quaque hora repetendum ſine hauſtu Paregorico. Januar. 10. Languoribus Deliriis plurimum auctis, & cum inquietudine jam conjunctis, Ægræ facies, intumeſcentia ſubſidente, in Hippocraticam planè mutabatur, Urina autem copiosè adhuc involuntario reddita Patiens adhuc libere reſpirabat. Quo nomine in collapſu virium adeo præcipiti & motu Spirituum adeo inordinato Julapium cum Speciebus adhuc exhibendum duximus Bolum Cardiacum quarta vel quinta quaque hora repetendum, atq, inſuper Paregoricum media nocte miniſtrandum. Januar. 11. inquietè dormiebat ac ſi Comate vigili affecta, & delirabat; Urina autem copiosè adhuc reddebatur, Reſpiratio etiam adhuc liberima fuit, ideoque Bolum quarta vel quinta quaque hora, repetendum juſſimus, uti Julapium cum Speciebus ut prius, & Hauſtum paregoricum meridie, & media nocte exhibendum. Januar. 12. Febre, delirio & languore perſtantibus ut priùs, Exanthemata in facie & pectore jam demùm matureſcere incęperũt, in artubus autem depreſſa & ſemiplena confluebant, atque cuticula roſa pus minus coctum, verum copioſum exſpuebant: inſuper brachiorum & Tibiarum partes ad quas Veſicatoria ſine fructu ſexto & ſeptimo die applicata erant pure multo ſcatebant: Quandoquidem verò Urinæ fluxus moleſtias Adſtantibus & Nutricibus creabat, Bolos cum *Ciner. Buſon.* (quos Urinæ profluvium excitaſſe rite cenſebant) amplius miniſtrare reſpuebant, Rixis igitur mulierculatum coacti (licet tota ſpes noſtra in caſu adeò difficili à profluvio iſto vrinæ penderet,) bolorũ iſtorum uſum inviti prætermittentes, ad vires Spirituum fovendas, eorumq; motus effrænatos coercendos (quantum poteramus) more ſequenti ſubſtituimus:

℞. *The-*

℞. *Theriac, Androm. Electuar, de Ovo,* aa, ℥j, *pulv. Rad. Serpentar, Virg,* ℥ß, *Aqu, Dracont. Cinam, bord,* an, unc, *iij, Epidem, pæon, comp,* an, ℥i, *Syrup, e Meccon,* ℥iß, *Laudan. liquid. gut, xl,* M, F, *Julap.* de quo cap. Cochl. vj. (agitata phiala) sexta quaque hora. ℞. *Aqu. Card, Ceras, nigr, an,* ℥i, *Aqu, Cinam, bord. Epidem, Syrup, è Meccon,* an, ℥ß, M, F, *Haustus* hora somni exhibendus. Ianuar. 13. Comatosa adhuc jacebat Ægra, delirium autem & languor dum hæc mitiora Alexipharmaca exhiberetur, pulsus accelerabatur & vacillabat, Grangræna insuper oris fornicem & labia jam primum invadebat à deleteria veneni vi suborta: Profluvio verò Urinæ intermisso *pulver. Æthiopic.* usa cessante, Ægra difficultate Respirandi tentari cœpit. Denique universa Cuticula à scapulis usque ad manus sponte separata brachia & humeri pure (visu horrendum) scatebant. Quorcirca in casu adeo deplorato Domino *Bateman* Chirurgo experto ad partes Gangræna affectas & excoriatas tractandas accersito, *Bolum Cardiacum* cum *Ciner, Bufon,* rursus incassum licet exhibendum justimus, atq; hora somni cum haustu Paregorico repetendum, atque Apozema Pectorale sæpius propinandum. Insuper Cochl, iv, vel v. Iulap. sequent. secunda quaque hora propinanda duximus, ℞. *Theriac. Androm. Elect, de Ove ana* ℥iii, *Aq, Dracont. Cinam, bord, aa,* unc, *iii, Epidem, pæon, comp, ana* ℥ii, *Sal, Vol,* CC, *Laudan, liquid, ana* ℥i, *Syrup, è Mecon,* ℥iß. M, F, *Iulap,* ut esset etiam in promptu simile Iulapium absque Laudano curavimus, loco prioris exhibendum, si modò Vigiliæ non urgerent. Denique pannos lineos molles Linimento sequenti imbutos partibus excoriatis imponendos imperavimus, *R. Ol. Amigd, dulc, rec,* ℥ii. *Sperm, Cet,* ℥ii. M, F, *Linimentum*. Ianuar, 14. Vibrationem Arterariarum diligentissimè explorando ægrè admodum percepimus: Languor, Delirium & Dyspnœa augebantur, somnus erat admodum inquietus, Partes excoriatæ, & Ulcuscula à Vesicatoriis relicta pure copioso scatebant, Gangræna latius serpebat: sub vesperam stercora dejecit involuntario. Ægra jam moribunda liquida, copiosa, nigra, fœtida: Cætera aderant Naturæ corruentis symptomata; ideoque cum jam fere conclamatum esset, solummodo Julapium nuperrimè præscriptum ad symptomata coercenda repetendum duximus, ut Virgo misella εὐθανασίαν assequeretur. Januar, autem 15, Morbi vero 18, patiens antea monitis nostris morigera jam Medicamentorum pertæsa Iulapium cordiale prorsùs respuebat, & symptomatis quibuscunque funestissimis ingruentibus, media nocte paulo ante obitum compos mentis facta, inter vota & preces ardentissimas animam efflabat.

HISTORIA LXIII.

Nicolaus Lechmere Nepos D, *Nicolai Lechmere* Baronis Scaccarii, Iuvenis elegans ac ingeniosus, à multis retro annis, levi quavis occasione data, subsultibus tendinum, & variis motibus convulsivis inter dormiendum obnoxius, postquam duos menses admodùm valetudinario transegerat, demùm ad duas septimanas Vertigine, atque capitis, lateris & pectoris dolore lacessitus, Febrilis Paroxysmos frequenter, sed non periodicè recurrentes perpessus, est: qua ratione, Vena in brachio secta, unc, x, Sanguinis detrahebantur, Cortex Peruvianus exhibebatur, atque tandem Alvus Decocto amaro subducebatur. Triduo autem inde elapso Ian. scil, 10, 1693, [currente jam ætatis anno decimo nono] dolore capitis & lumborum atroci correptus hebes decumbebat, non tamen vomitione, vel ægritudine, vel intermittente febrili multum fatigabatur. Ian. 11, Pharmacopœa sanguinis unc, xii, partim floridi, partim mucosi è Cubito detraxit, Ian, 12, Variolæ erumpebant mediæ naturæ, admodum paucæ, quæ indies numero augebantur usque ad diem decimum quintum, quo die eruptione completa, Exanthemata penitus sessilia fere ubique cohærebant, dolore spasmodico in capite, lumbis & utroque late.

latere hucuſque perſeverante. Jan. vero 16. maturatione Exanthematum jam inceptâ, atque Ptyaliſmo jam primum ingruente Æger illico *aſpretos* factus erat, atque dolor plurimum allevabatur. Iſto die Cl. atque ingenioſiſſimus Collega noſter D. D. *Cole* accerſitus *Apozema* ſequens præſcripſit copioſè miniſtrandum ℥ß. *Herd. Gallic. q. ſ. Paſſul. Corinthiac.* unc. *ii.* Coq. in *Aqu. F. ſ. q. Colaturæ* ℔*ii.* adde *Aqu. Cinam. Herd.* ℥*ii. Sir. Papav. errat. Rub. Idæ. an.* ℥ß. M. atque Cochl. iij., vel iv. *Julap.* ſequentis in languore propinanda. *R. Aqu. Lactis Alexiter* ℔ß. *Stephan.* ℥*iii. Marg. Præp.* ℈*ſſ. Succ. alb. q. ſ.* ad gratiam M. Inſuper *Veſicatorium* largum ad Nucham juſſit Vir Cl. ſtatim applicandum, atque *Hauſtum Paregoricum* ſequentem hora ſomni ſumendum & modo ſymptomata ingraveſcerent, mane proximo repetendum. *R. Aqu. Paraliſ.* unc. *iii. Mirab.* ℈*ſſ. Sir. e Mecon.* unc. *i.* Denique parti decocti præſcripti imperavit *Mell. Morerum q. ſ.* addendam pro *Gargariſmo*, quo Os bis vel ter in die collueretur. Nocte ſequenti bene dormivit Juvenis à dolore penitus liberatus. Jan. 17. Ptyaliſmus augebatur, facies cepit intumeſcere, Exanthemata aliquatenus intumeſcebant, & in apicibus, non tamen humore diſtenta albeſcebant, Vir Cl. jam in uſu *Apozematis* & *Julapii* perſiſtendum eſſe duxit, atque *Hauſtum Paregoricum* hora ſomni quin & craſtino mane modo inquietudo urgeret repetendum juſſit. Nocte autem ſequenti Ptyaliſmo inexpectato ſubſiſtente, atque Variolis ubique in centro ſubſidentibus, plurimum languebat Æger tremoribus incertis, & motibus convulſivis inter dormiendum plurimum laceſſitus. Jan. 18. Vir Cl. Empl. Meliloti pulvere Cantharidum conſpergendum juſſit ut Veſica parva & depreſſa efficacius excitaretur, atq; ut ℥*i. Tincturæ Caſtorei* in promptu eſſe, cujus, ſi tremores rurſus ingruerent, *gut. xx.* vel *xxx.* ſi hauſtu *Aqu. Ceraſ nigr.* vel cujuſcunque alterius grati liquoris exhibendas voluit: Atque Hauſtum Paregoricum veſpere ſumendum, itidemque mane repetendum duxit, & Julap. perlatum adhuc uſurpandum, & denique Os ſæpius colluendum *Decocto pectorali* ſolo abſque *Melle Roſarum*, ejuſque hauſtum quandoque propinandum. Inde Ptyaliſmo reduco & Exanthematis quadantenùs ægrè licet matureſcentibus, in præſcriptorum uſu Vir Cl. juſſit Ægrotantem Jan. 19. & 20. ſedulo perſeverare. Jam autem vicesimo, media nocte (die Morbi undecimo jam inſtante) ubi jum ſpiritus plane obruti manus dederant, non amplius vel juxta primam vel ſecundam Naturæ intentionem Veneno eliminando pares, Ptyaliſmo ſine quavis evidenti cauſa derepente ſubſiſtente, atque facie prorſùs detumeſcente, Æger extemplo languebat; acceſſere frequentia deliqua cum celeri & debili pulſu: Spiritibus inſuper vacillantibus Æger motibus convulſivis & tremoribus perpetim agitatus, & delirus, reliquam noctis partem atque matutinas horas ſequentes (quouſque ego conſulebar) inſomnes tranſegit non obſtantibus tribus hauſtibus Paregoricis, quorum unuſquiſque ℥*i. Syrup. de Mecon.* continebat. Exanthemata denique ubique ſemimortua, ſeſſilia, & nullo humore diſtenta fere exareſcebant. Verba præ debilitate Æger vix proferre potis erat. Vibratio arteriarum erat admodùm debilis, Reſpiratio aderat difficilis & anheloſa. Conſilio cum viro Cl. inito in caſu adeo deplorato ubi mors præ foribus adſtabat, pro virili ſategimus generoſiſſimis Alexipharmacis, & Veſicatoriis vires Spirituum collapſas incunctanter erigere, commixtis opiatis ad vacillantem eorum motum coercendum, & Cineribus Bufonum ad reſerandas Renum Cataractas ut Colluvies venenata forte per hanc portam deturbaretur, cui per Glandulas cutaneas, vel ſalivales ampliùs eliminando vires Naturæ haud pares erant. Ideoq; Jan. 21. *Veſicatoria* tria ampla & acria juſſimus ad Nucham, & Carpos illico applicanda, atque ad *Bolum* ſequentem quamprimum exhibendum, repetendumque deinceps cum vel ſine *Laudano* pro ratione ſomni, & poſt ſingulos bolos Cochl. v. vel *vj. Julapii* ſequentis propinanda, de quo etiam fas erat bibere ad libitum. *R. Theria-*

vlac. Andrem. ʒß. *Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. Ciner. Bufon.* in crucibulo ad nigredinem calcinatorum *an. gr. viij. Laud. Lond. gr. j. Syrup. Caryoph. q.* ſ. M. F. *Bolus* ℔. *Aqu. Lactis Alexiter. Cer. nigr. an.* ʒiv. *Epidem. Pęon. comp. an.* ʒiß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* ʒiß. *Srup. è Mecon.* ʒiß. M. F. *Julap.* Inſuper ad bronchia deobſtruenda imperavimus Cochl. j. *Linctus ex Ol. Amygd. dulc.* &c. ſolut. in hauſtu calido *Apozem.* ſequens quarta quaque hora vel ſæpiùs miniſtrandum. ℔. *Decoct. Pector. depurat.* ℔iſſ. *Tinctur. Croc.* ʒi. *Syrup. Cap. Ven.* ʒiſs. M. Et ad *Ptyaliſmum* revocandum (ſi fieri poſſit) *Gargariſmum* ſequentem ſæpus faucibus calidè fortiter Siphone ingerendum, ℔. *Decoct. Pectoral.* ℔iß. *Diamor. mell. Roſ. coll. an.* ʒiß. M. Inde bene dormivit, Æger, à ſpaſmis & deliriis liberatus eſt, atque urina clara & copioſa ſc. ad ℔ili. vel *iv.* ſpatio 24. horarum reddita, fere *apyretos* jacebat, neq; ut prius languebat, reſpiravit liberius, & Arteriæ fortius vibrabantur: Stranguria autem moleſta à Veſicatoriis excitata, Jan. 22. mane reverſi, perſiſtendum eſſe duximus in uſu Bolorum Julapii, & Gargariſmi, atque inſuper hauſtum prælargum emulſionis ſequentis calidè ſæpius propinandum, ℔. *Semin. iv. frig. major an.* ʒi *Semin. Pa. pav. alb.* unc. ß. *Amygd. dulc. excortic.* n. v. *Aqu. Hord.* ℔ij. M. F. *Emulſio ſ. a.* cui adde *Saccbar. alb.* unc. ii. Media autem nocte Exacerbationem [Febre jam cum bonis avibus, Spirituum expanſione artis ope reſtituta, in benignam *Synechis* mutata] per ſex vel ſeptem horarum ſpatium protenſam perpeſſus eſt quadantenus vigil, delirus, & convulſus. Poſt hęc autem *apyretos* factus quiete obdormivit, Urinam reddens adhuc copioſiorem ad ℔v. vel *vi.* Quo nomine præſcripſimus, Jan. 23. *Hauſtum* ſequentem quamprimum propinandum, atq; deinceps extra tempus Paroxyſmi quarta quaque hora repetendum. ℔. *Aqu. Lactis Alexit. Card. Bened. an.* ʒi. *Epidem. Cin. bord. Syr. Caryoph. an.* ʒii. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. electi.* ʒi. *Laud. liquid. gut. xii.* M. Inſuper ad Spiritus in certamine futuro erigendos *Bolum Cardiac.* cum *Laudano* ſexta veſpertina, itidemque media nocte repetendum duximus, atq; Chruſtas ad Faciem moleſtè adhærentes ſæpius illinendas, *Linimento ex Ol. Amig. dulc. Ung. Pomat. & Sperm. Ceti*, atq; *Julap. Cord. Linctum, & Apozema Pectorale* adhuc uſurpandum. Media autem nocte rursus recrudeſcebat Paroxyſmus levior, nullatenus vigiliis vel deliriis comitatus vel a deo protenſus ut prius, Urina adhuc reddita copioſa: quin & Ægrotantem magis ad ſomnum proclivem invenimus. Qua de cauſa Jan. 14. *Hauſtum Febrifugum* juſſimus tertia vel quarta quaq; hora extra tempus Paroxyſmi adhuc repetendum, atq; *Bolum Card.* cum *Cin. Bufonum & Laud.* ſexta veſpertina itidemque media nocte repetendum ut prius. Unde per totam noctem nulla ſenſibili Exacerbatione tentatus: ſomno placido indulgens Æger a Febre prorſus liberabatur. Inſuper vigor Spirituum jam adeo inſtaurabatur ut profluvium Urinæ jam deficiens venenatæ lymphæ rivulo copioſo per glandulas renes reſeratas excretę, qui jam magis quàm uſquam prius ſcatebat, exciperetur: Veneno autem, quod jam ſupererat, per vicinas Oculorum glandulas ſimul ac ſalivales confertim protruſo, Oculi demum cœperunt *Taraxi* molеſta affici. Quocirca Jan. 25. oculos juſſimus ſæpiùs madefieri *Collyrio ex A. qu. Roſ. alb.* ʒi. *Troch. alb. Rhaſis* ℈i. *Saccbar. alb.* ℈ß. atque *Gargariſmum* ad ſalutarem Salivationem promovendam quin & ad pituitam viſcidam è tonſillis facilius educendam adhuc uſurpandum: Cum autem hoc pacto Æger ex periculo evaſiſſe videretur, Bolum Alexipharmacum haud ampliùs duximus repetendum, Hauſtum etiam febrifugum [quem cœpit faſtidire [poſt intervalla longiora nimirùm bis in die exhibendum. Hora ſomni autem *Pareg.* ſequens juſſimus propinandum. ℔. *Aq. Lact. Alexiter. Cer. nig. Cinam. bord.* ʒi. *Laud. liqu. gut. x. Syr. e Mec.* ʒi. M. Optimè inde dormit Æger à Febre ſenſibili prorſus liber, atq; appetitu reſtituto, carnes appetebat, quas præberi meritò noluimus: Urina etenim jam parca reddita rubedine profunda tincta & con-

ten-

tentis ſaturata, Hoſtem ut ut ſubactum, adhuc tamen non exterminatum ſubindicabat. Inſuper lympha venenata non amplius per Renes, verum per ductus ſalivales amandata, Reſpiratio à pituita viſcida Bronchiis jam impacta aliquatenus prepedita Ægrotanti moleſtias creavit. Quo nomine Jan. 26. Cochl. j. lintlus ſequentis lubricantis juſſimus quam primum una cum hauſtu Apozematis pectoralis exhibendum, atq; deinceps quarta quaque hora vel ſæpius repetendum. ℞. *Ol. Amygd. dulc. rec. Syrup. Cap. Ven. an.* ℥ß. *Succh. Cant. alb.* ℥ß. M. Atque Hauſtum Paregoricum hora ſomni renovandum: Sub veſperam autem, antequam exhibetur Paregoricum, ego diligenter accerſitus inveni Ægrotantem à reliquis Veneni non penitus ſubacti [uti mihi viſum erat] prorsùs habetem, languentem atque inter dormiendum motibus convulſivis, & ſubſultibus tendinum plurimum agitatum, verum ſine evidentibus Criteriis Exacerbationis febrilis, qua ratione in locum *Hauſtus Paregorici Bolum Alexipharmacum* ſine *Laudano* ſuffeci, itidemque quarta vel quinta matutina ſolutum, in Cochl. Julap. ſequentis duxi repetendum. ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Card. an.* ℥iii. *Cinnamond.* ℥ii. *Epidem. Pæon. comp. an.* ℥ß. *Tinctur. Caſtor. Confect. Alcherm. an.* ℥ß. *Syrup. Cariophy.* ℥ß. M. F. *Julap.* de quo capiat Cochl. iv. vel v. ſingulis, vel alternis horis. Unde bene dormivit à dictis ſymptomatis liberatus, atq; in ſtatum priſtinum redactus. Quocirca Jan. 27. Collega candido ac docto approbante Conſilium quod invitus eo abſente cœpi, mutuis ſuffragiis *Bolum Alexipharm.* ſine Laudano decrevimus ſub veſperam rursùs exhibendum, atque mane proximo repetendum, & Julap. Cord. nuperrimè præſcriptum, & reliqua adhuc uſurpanda. Natura autem Colluviei venenatæ reliquias (Ptyaliſmo jam penitus ſubſiſtente) per Inteſtina amandare moliente, Æger poſt unam vel alteram dejectionem liquidam, & copioſam cœpit rursùs deficere, atq; variis moribus convulſivis agitari, quo nomine ego ſolus utpote Vicinus à perterritis aſſtantibus primo mane diligenter accerſitus, atq; memor Colloquii Cl. Collegæ die præcedenti habiti, nimirum Patientem noſtrum à multis retro annis, leviſſima quavis occaſione data in genere nervoſo dura quævis pati ſolere ſymptomata, præſertim etiam cum ego ipſe, non obſtantibus diris hiſce Nervorum affectibus, explorando, nullam Febris exacerbationem deprehenderim, Jam 28. primo mane præſcripſi Bolum ſequentem una cũ hauſtu Julapii illico exhibendum. ℞. *Confect. Mithridat.* ℥i. *Caſtor. gr. v. Pulv. de Guttet. gr. xv. Laudan. liquid. Cydoniat. gut. xii.* cum *Syr. Cariophy. q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis ℞. *Aqu. Rut. Ceraſ. nigr. an.* ℥iii. *Pæon. Bryon. comp. Syr. Pæon comp. an.* ℥ß. *Tinctur. Caſtor.* ℥ii. M. F. *Julap.* Inſuper unam, vel alteram *Pilularum* ſequentium tertia quaque hora juſſi deglutiendam una cum Cochl. iv. *Julapii* nuperrimè præſcripti. ℞. *Gum. Galban. Ammoniac. an.* ℈i. *Caſtor.* ℈ß. M. F. Pilul. x. deaurand. Jan. 29. paulo ante meridiem Collega candidus & doctus (conſilio rursùs jam inito) præſcriptis meis ſuffragatur, atq; cùm Patientem hiſce auxiliis iterum in priſtinum ſtatum reſtitutum jam invenimus: Veſicatorium amplum & acre in ſubſidium generis nervoſi adeo ſæpe laceſſiti inter ſcapulas applicandum juſſimus atq; Bolum cum *Mithridatio* abſque Laudano poſt mediam noctem repetendum, & deniq; *Apozema, Eclegma, Pilulas* non adeo laceſſitus affectibus nervoſis ut prius. Ideoq; Jan. 29. Pilulas cum Julapio Cephalico juſſimus iterum repetendas; & Bolum cum *Mithridatio* hora ſomni ſumendum, atque *Decoctum album* copioſè bibendum, addita tertio parte *Vini Canarini* optimi tempore uſus, quia dejectationibus liquidis Patiens ſæpe tentabatur, & ſimplex Decoctum prorſus taſtidiebat. Jan. autem 30. cum genus nervoſum diris hiſce ſymptomatis periodicè recurrentibus, non obſtante diligenti & pertinaci Remediorum Cephalicorum uſu, omni die plus minus plecteretur, atq; Urina quotidie rubedine & contentis ſaturata redderetur, ſuſpicabamur, Venenum Varioloſum intus delitescens dirorum horum affectuum nervoſorum cauſam eſſe atque mox deteriorum ſympto-

matum ſtragem daturum, ut ut impręſentiarum adeò ſubactum fuerit ut non par eſſet certamini febrili recens inſtaurando atq; exinde decrevimus vires *Corticis Peruv.* polychreſtas rurſus experiri addita Laudani q. ſ. ad Alvum jam nimis fluidam coercendam more ſequent. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ʒi. *Laud. liquid. gut. xii.* cum *Syrup. è Corall.* q. ſ. M. F. *Bolus* ſtatim ſumendus. Repetatur Bolus abſq; *Laudan.* quarta pom. cum *Laudan. gut. xviii.* hora ſomni, abſq; Laudano tertia matutina cum *Laud. gutt. xii.* ſexta matutina, abſq; Laudano decima matutina. Perſtet in uſu *Decoct. alb. & Julap. Cord.* Quid fit? Die proximo, Jan. ſcil. 31. & Morbi viceſimo primo, reverſi Patientem invenimus cum bonis avibus *à pyreto* ab omni morboſo affectu ac Symptomate liberum, & plane reconvaleſcentem, atq; eſurientem. Ideòq; cibum pleniorem jam indulgebamus. *Decoctum album* duntaxat pro potu ordinario præſcripſimus ob laxitatem Alvi nimiam, atq; *Paregoricum* ſequens hora ſomni exhibendum. ℞. *Aqu. Lactis Alexiter. Cinnam. bord. an.* ʒiß. *Epidem.* ʒiii. *Syrup. è Meconio* ʒi. M. Febr. 1. ſamen duntaxat Patiens querebatur, atq; appetitu reſtituto, pullum Gallinaceum avide petebat. Cum autem faciem obſervaſſemus adhuc incaleſcentem & ſcabie nigra obductam, atque Urinam contentis plenam & rubedine quadantenus tinctam, à Carnibus ad unum vel alterum diem abſtinendum eſſe duximus, poſtea uſum piſcium friabilium, & pullorum Gallinaceorum moderatum conceſſimus, atq; poſtquam hauſtum Paregoricum juſſeramus parandum media nocte, modo fluxus Alvi, vel vigiliæ poſtulârent, exhibendum, ego ultro (reluctante licet Juvene) memet ſubduxi, Patientem doctiſſ. & Cl. Collegæ (ut par erat) futurum tractandum relinquens. Reliquiis autem Venenî non penitus protruſis poſt v. vel ivdies iterum recrudeſcentibus, Æger, appetitu ſenſim proſtrato, rurſus quaſi hecticè incaleſcebat: Benigna vero natura *furunculo* ampio in femore ſiniſtro ſuborto, qui quam citiſſimè vigore Spirituum maturatus in Abceſſum maturabatur, Venenum propellere molie-

tur. Qua ratione Æger me ſolum (quod ægrè tuli) bis juſſit ad catarſin inſtituendam accerſendum, quem inveni præter ſpem hectico calore, & *apyrexia* affectum, languidum, & in lecto decumbentem, Scabie nigra ad nonnullas faciei partes firmiter adhærente dum cæteræ partes rubore & calore ſupra modum afficerentur, & furfuracea impetigine obducerentur, unde nitorem Cutis elegantem mox foveis deturpandum, modo forte vita ipſa in periculum non adduceretur, fore timebam, niſi artis ſuppetiis opportunè allatis Spiritus ante Catharſin à Veneno, quod jam revireſcens certaminis recens inſtaurati cauſa erat, uſu Antidoti Herculeæ repetito, penitus liberarentur. Ideòq; Febr. 12. præſcripſi Hauſtum febrifugum ſequentem mox exhibendum, repetendùmq; deinceps ſexta quaq; hora ad x. vices. ℞. *Aqu. card.* ʒi. *Epidem. Syrup. Cariophil. an.* ʒii. *Pilul. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒi. M. Febr. 14. reverſus juveni appetitum Patientis reſtitutum, atq; temperiem admodum mitem, ideoq; Alvum juſſi mane proximo potione ſequenti ſubducendam. ℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ʒiv. *Mann. ſelectiſſ.* ʒiß. M. Atque in promptu ʒß. *Syr. è Spin. Cerv.* in hauſtu liquoris Poſſetici hauriendi, modo Patiens poſt triborium Alvum non dejicine. Febr. 17. ad lubricam Alvum cohibendam Paregoricum ſequens juſſi hora ſomni propinandum, ℞. *Aq. Lactis Alexiter. Cinnam. bord. an.* ʒiß. *Syrup. e Meconio* ʒvi. M. F. *Hauſtus*, atque ʒi. *Cortic. Peruv.* cum *Syrup. Cariophil. q. ſ.* in formam *Boli* redactum mane proximo exhibendam, repetendamque deinceps ter die horis medicinalibus per triduî ſpatium ad revireſcentiam Veneni diliteſcentis [ſi quod fuerit] præcavendam, & ſuperbibendum poſt ſingulos bolos hauſtum Vini generoſi. Dein Alvum rurſus potione Cathartica ante præſcripta curavi deturbandam. Febr. 22. Præſcripſi *Pil. e Succino* ʒi. in tres Pilulas deauratas redactam hora ſomni ſumendam, & *Extract. rud.* ℈ cum Cochi- min-

gr.

gr. xv. in Pilul. v. deauratas formandum mane proximo deglutiendum ad ſaburam humorum deliteſcentium altiùs deducendam. Denique Febr. 25. ad calorem Humorum diu effervеſcentium temperandum. Alvum juſſi per *ἀνάδοσιν* ſemel in ſeptimana more ſequenti ſubducendam. ℞. *Pilul. Aloëphang. Stomachic. cum Gum. an.* ℈ij. *è Succin.* ℈j. *Salis Tartar.* ℈ß. *Ol. Majoran. Chym. gut. vi.* M. F. *Pilul. xvi.* inauraudæ, quarum quatuor ſumat hora ſomni, repetatque deinceps ſemel in ſeptimana Matutinis proximis bibendo ℔iv. *Aqu. Mineral. purg. ad* ℔iii. *Coct.* & ℔ß. *Lactis alterat.* Atque hoc pacto Juvenis elegans ac ingenioſus Familiæ ſuæ decus, multas artis ope ex orci faucibus ereptus, demum nullo *Morboſo affectu* tentatus, & nitore faciei non ſpoliatus, ſanus evaſit, atque huc uſque ſecunda valetudine utitur.

HISTORIA LXIV.

Mihi communicata à clar. & ingenioſiſſimo Collega & Cenſore D. D. Frederico Slare.

(*a*) Fœmina temperamento ſanguineo 20. annos nata dolore Capitis, Lumborum & Inteſtinorum in dies ingraveſcente corripiebatur: Tertio die a decubitu ſc. Jul. 31. 1692. Exanthemata Variolo ſa ſeſe in conſpectum dabant: Ægra nihilominus febricitabat, & delirio tentabatur quod unoquoque die in altiorem gradum evectum eſt. Aug. 2. Petechiæ erumpebant in Pectore, & brachiis frequentiſſimæ, Lumbi dolore vehementi indeſinenter cruciabantur; Puſtulæ erant exiguæ & confluentes. Guttur etiam tantum non variolis occludebatur. Urinam diligenter inſpexi', quæ ſub noctem iſtius diei ſanguine tincta reddebatur (ut ſæpè in Variolis biſce ſymptomatis comitatis) & duobus diebus proximè ſequentibus ſc. uſque ad noctem diei 5. Aug. atque tunc tandem intumeſcebat facies, & ſalivatio ſuborta eſt: Phrenitis exulabat, Tumor faciei ad tres vel quatuor dies durabat: Detumeſcente vero inde facie, manus pari ratione tanquam veſicæ inflatæ tumebant in immenſam adeo molem, ut figura manuum in ipſis manibus deſideraretur. Oris ulcera admodum ſordebant, fluxus ſalivæ diu durabat.

Quoniam Ægra, quamvis bene nata, non amplis fortunis erat, Remedia ſequentia præſcripſi parum pretioſa, ſc. primo *Decoct. Pectorale commune* cum *Syr. Aurant.* bibendum copioſè, & *Hauſtum* cum *Syr. e Mecon.* ℥vi. & *Spir. Vitr.* potui communi inſtillandum quia ſitis vehementer urgebat, & Regimen in reliquis temperatum, vel potius frigidiuſculum, donec Petechiæ erumperent; & pulſus debilitaretur. Nocte igitur ab Eruptione tertia cum primum hæc Symptomata ingruebant. Julap Cardiacum ſequens parandum juſſi. ℞. *Aq. Lactis Alexit.* ℥vi. *Pæon. comp.* ℥ii. *Stephan.* ℥ß. *Sp. lavend. comp.* ℥ii. *Theriac. Andr.* ℥iß. *Syr. Flor. Tunic.* ℥ß. F. *Mixt. Cardiaca*, de qua bibat liberè in languoribus, & *Paregor.* ſequens mane & veſperi repetendum: ℞. *Aqu. Lactis Alexit.* ℥ii. *Epid.* ℥ß. *Syr. de Mecon.* ℥i. *Laud. liquid. gut. x.* Langnebat nihilominus fœmina, & pulſus vacillabat; ideoq; *Sp. CC.* in *Vino Canarino* ſæpe propinabatur. Nocte Cardiacorum uſum præcedente Urina intenſe rubeſcebat, hac vero nocte ſanguine tingebatur, & eodem tempore delirium plane exulabat. Repetitis Julapii Cardiaci doſibus vires ægræ refocillabantur, & intra ſpatium 24. horarum mixtio cruenta valde diminuebatur. Aug. 6. ingruebat Ptyaliſmus, Urina bene colorata eſt. In cæteris pro re nata ægra tractata, ex Morbo maligno, & valdè periculoſo evaſit.

HISTORIA LXV.

Admodùm curioſa ab Exercitatiſſimo & Sagaciſſimo D. D. Atherton *literis mihi datis nuper communicata.*

[*b*] Domina *E. L.* annos duodeviginti nata, dolore capitis & doſi correpta

(a) *Mixtio ſanguinea in Variolis mali moris uſu alexipharmacorum ſalubriter ſuperatur.* (b) *Variolæ Spatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes.*

repta, modicè febricitabat, brevique poſtea Variolæ quædam parvulæ erumpebant; intereà Nauſea, Vomitio, ægritudo, frequens Deliquium Ægram excruciabant: Menſes ſolitum tempus antevertentes inſuper fluebant, ut incertus adhuc ſim utrum Urina ſanguine tincta redderetur necne. Primò præſcripſi *Vinum Canarinum* momenti *Croci* imprægnatum, & *Hauſt Pareg.* noctu ſumendum. Die tertio, *Sal Vitrioli vomitivo* ventriculi ægritudinem relevare conatus ſum. Die quarto Ægritudine permanente ſemel vel bis *Bezoar. Orient. gr. xii.* & *Cinnam. nativ. gr. vi.* in hauſtu ſulapii Cardiaci propinavi. Repetebatur jugiter Iulap. Cardiacum & hauſtus Paregoricus uſque ad diem decimum tertium. Eruptione lentè procedente, Variolas è diſtinctarum genere fuiſſe autumabam; donec ingraveſcentibus duobus ultimis Eruptionis diebus tota fere cutis ſtigmatis obduceretur. Nauſea, Ægritudo, Febris, Delirium ad diem decimum tertium perſtabant, quo die ſalivatio copioſa oborta eſt, Febre manifeſto aucta. Saliva primo tenuis, deinde tenax viſcida evaſit, & poſt unum vel alterum diem evanuit Ptyaliſmus. Variolæ fuſcæ, & ſubnigræ demùm factæ paulatim decedere incipiebant: Sed ecce novum Variolarum in priorum interſtitiis circiter diem decimum quartum ſeſe in conſpectum dedit, delirio, ægritudine, anxietate, & vigiliis recrudeſcentibus. Die decimo ſeptimo ſymptomatum mitigationem expectavi, ſed fruſtra. Pulſus erat nunc fortis & celer, nunc debilis & languidus. Medicamenta pro re nata præſcripſi. Circa diem viceſimum primum ſalivatio recens exoriebatur cum Aphthis in ore, & gutture, quæ vocem penè intercipiebant. Ægra multùm dormivit, ſed præ debilitate ſeſe de loco in locum movere vix potuit Tendinum ſubſultum, manuum & maxillæ inferioris tremorem, involuntariam Urinæ excretionem paſſa eſt. Linguam fere ſemper motitabat, ſtragula colligebat, manus hic inde agitabat puſtulæ, & ulcera inſenſibilia reddebantur, Verbo, vix ullum Symptoma funeſtum deerat. Circa diem viceſimum tertium ſudor violentus ſubortus eſt, qui ad duos vel tres dies perſeverabat. Puſtulæ in facie in cruſtam matureſcebant, in reliquis partibus corporis non ad inſtar cruſtarum, ſed potius pellicularum decidebant. Et Ægra ſenſim & gradatim convaluit.

FINIS.

INDEX.

Digitized by Google

INDEX RERUM.

Littera H. *denotat Hiſtoriam.*

A

Alexipharmacorum uſus in variolis malignis. Pag. 394. 409. 411. 449
Alexipharmacis fortioribus abſtinendum in tertio ſtadio variolarum vigente Salivatione. 426
Alexipharmaca fortiora quandonam adhibenda in primo ſtadio Morbillorum. 363
Alexipharmaca mitiora in primo ſtadio morbillorum. 362
in apparatu Variolarum mediarum. 395
Alexipharmaca cum Opiatis miſcenda, in Variolis malignis. 310
Algor primum Symptoma inſultum Variolarum. 384
Alvi fluxus ferè ſemper Symptomaticus in Variolis. 379
Alvi fluxu durante Variolæ ægrè erumpunt. 379. 380
Alvus adſtricta non moleſta in Variolis. 413
Animi pathemata variolas in malignas mutantia. 381
Apozema ad Tuſſim. 458
ad dyſpnœam. 414
Appetitus proſtrati poſt variolas Curatio. 452
Apyretos ſtatus ante Eruptionem variolarum malus. 375
Apyrexia in variolarum benignarum tertio ſtadio. 417
Apyrexia cum fixo dolore lumborum quid ſignificat in apparatu variolarum. 389
Apyrexia in declinatione Variolarum benignarum. 437
Aquæ Calcis in ſtrumis poſt morbillos. 367
Aquæ Styptiæ uſus in Variolis malignis. 411

B

Benigni Morbilli debito regimine curati. H. 370
Benignæ Variolæ. 376
ſunt aliarum normæ. 417
Benignarum Variolarum apparatus. ibid.
eruptio. 401
maturatio. ib.
declinatio. 436
Diagnoſis in primo ſtadio. 320
in ſecundo ſtadio. 361
in tertio ſtadio. 487
in quinto ſtadio. 440
Curatio in apparatu. 393
eruptione. 408
maturatione. 409
declinatione. 447
Benignæ Variolæ Cichen-pox dictæ. 334. H. 376.
apparatus. 358
Eruptio, maturatio, & declinatio. 417
Prognoſis. 408
Benigniſſimæ Variolæ poſt Symptomata vehementiora durante apparatu. H. 464
Benignæ Variolæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani. H. 443
Bolus in apparatu variolarum malignarum. 358
in apparatu variolarum mediarum. 464
in Hydrope poſt morbillos. 367
ad dolorem colicum in apparatu variolarum. 398
ad deliquia hyſterica in tertio ſtadio variolarum. 431
ad diarrhœam in apparatu variolarum. 496
ad diarrhœam poſt morbillos. 366
ad dolorem ſpaſmodicum in apparatu variolarum. 397
ad dolorem pleuriticum in apparatu variolarum. 398

Digitized by Google

ad deliquia hyſterica in tertio ſtadio variolarum. 431
ad diarrhœam in apparatu variolarum. 396.
ad diarrhœam poſt morbillos. 366
ad dolorem ſpaſmodicum in apparatu variolarum. 397
ad dolorem pleuriticum in apparatu variolarum. 398
in fluxu catameniorum in ſecundo ſtadio variolarum. 415
in Eruptione Variolarum malignarum. 410
Febrifugus in declinatione Variolarum mediarum. 449
in morbillis malignis ante efflorescentiam. 360
ad Salivationem ſuppreſſam ante maturationem Variolarum. 428
ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 360
ad vigilias in apparatu Variolarum. 400.
ad Vomitionem in apparatu Variolarum. 396

C

CAloris hectici curatio poſt Variolas. 453
Caries oſſium poſt Variolas. 416.455.H.509
Cathartici in morbillis extra debitum tempus exhibiti effectus. 365
Catharticorum poſt morbillos formulæ. ib.
Uſus in morbillos poſt efflorescentiam. 364. 366
neceſſitas poſt variolas benignas. 447
periculum in Parotidibus poſt Variolas. 454
formulæ poſt Variolas. 451
Cathartica quando periculoſa poſt Variolas. 452.
Canones de uſu Catharticorum in Variolis. ibid.
Catharrhi prognoſis in Variolis. 407. 408
Cerevisia nocet in diarrhœa in primo ſtadio Variolarum. 396
in colliquatione Humorum in primo ſtadio morbillorum. 362
Cicatrices poſt Variolas. 455
Cinerum Buſonum uſus. 412.428.429.
Cohærentes & Malignæ Variolæ. H. 349
Cohærentes Variolæ à primo ortu malignæ. H. 499
Cohærentium Variolarum tarda maturatio. H. 503
Cohærentes & Malignæ Variolæ profluvio urinæ ſolummodò indicatæ. H. 491.494.1

Cohærentes Variolæ tum atroci lumbagine invadentes in Benignas mutatæ. H. 460
Cohærentes Variolæ cum Vigiliis pertinacibus. Opiatis & Alexipharmacis curatæ. H. 503.
Colliquatio Humorum in primo ſtadio morbillorum. 361
Collyrium in primo ſtadio morbillorum. 346
ad Ophthalmiam in declinatione Variolarum. 456
Comatis Curatio in tertio ſtadio Variolarum. 429
Coma Inſultus Epileptici raro ſine errore in regimine, raro contingunt in tertio ſtadio Variolarum. ib.
Confluentium & malignarum variolarum eruptio quadruplex. 402
Confluentes & malignæ Variolæ, demum febre exceptæ. H. 480. 481
Confluentes Variolæ depreſſæ furunculis exceptæ. H. 485
Confluentes univerſim Variolæ & malignæ. H. 428. 496. 499.
Confluentium & malignarum variolarum declinatio. 439
Cortice Peruviano utendi modus in declinatione variolarum. 448
Corticis Peruviani & Alexipharmacorum uſus ad foveas in Variolis impediendas. 453
Criteria Variolarum malignarum dubia. 386
certa. 388
Cuticula afficitur in morbillis. 353
Cutis variolarum ſubjectum. 374

D

DEcocti albi uſus in primo ſtadio morbillorum. 362
In diarrhœa poſt morbillos. 366.
In diarrhœa in primo ſtadio Variolarum. 396
Decoctum in ſtrumis poſt morbillos. 366
in Variolarum mediarum maturatione. 426
Deglutitionis difficilis curatio in tertio ſtadio variolarum. 432.
Deliquia & ſuffocationes hyſtericæ in tertio ſtadio variolarum quid ſignificant. 431
Curatio. ib.
Delirium Melancholicum poſt Variolas. 458.
Comatoſum Variolas excipiens. H. 391. 447.
Diæta in Variolis. 391.452.
Diarrhœæ curatio in apparatu Variolarum. 396
ſecundo ſtadio variolarum. 412
tertio ſtadio variolarum. 429

Diu-

Digitized by Google

Diarrhœa terminosa in Variolis Opiatis & Alexipharmacis curatur. 413
Diarrhœa in Variolis Malignis funesta. H. 494
Diarrhœa variolas diu subsidentes efficiens. H. 503
Discretæ variolæ cum mensura purgatione conjunctæ. H. 464
Discretæ variolæ ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem confluentes factæ. H. 465
Discretæ variolæ sed admodum exiguæ post Insultus Epilepticos erumpentes. H. 466 467
Discretæ variolæ Petechiis comitatæ Alexipharmacis & Opiatis feliciter sanatæ. H. 503
Discretæ variolæ bis intra spatium unius mensis erumpentes & declinantes sine maturatione, & funesta diarrhœa exceptæ. H. 463
Discretæ variolæ sub initium maturationis depressæ & vigiliis ac deliriis per bidui spatium comitatæ. H. 464
Discretæ variolæ cum fluxu menstruo & gravibus animi pathematis conjunctæ funestæ. H. ib.
Discretæ variolæ malignæ paulo ante initium maturationis funestæ. H. 489
Discretæ variolæ malignæ cum maculis purpureis erumpentes. H. ibid.
Dolor capitis & lumborum atrox præsagit Variolas. ibid.
Doloris capitis, artuum & lumborum curatio. 397
Doloris Colici curatio. 398
Dolor gutturis in secundo stadio variolarum.
Doloris gutturis inflammatorii curatio in tertio stadio variolarum. 432
Doloris pleuritici curatio in apparatu variolarum. ibid.
Dolor quasi Rheumaticus ante variolas discretas. H. 469
Doloris spasmodici fixi curatio in apparatu variolarum. 397

E

Efflorescentia partialis aut colorem mutans in Morbillis. 361
Efflorescentiæ morbillosæ Apparatus. 356
Status, & Declinatio. 358
Efflorescentia in variolis universalis maligna. 402
particularis maligna. ib. 403
Discreta cum petechiis & vesiculis, ibid.
Efflorescentia declinante quid agendum in morbillis. 363
Electuarium adstringens in colliquatione humorum in morbillis. 362
Electuarium adstringens ad diarrhœam in primo stadio variolarum. 395
Emeticum ad Dyspnœam in tertio stadio variol. 433. 434
Emetica in respiratione debili & citissima in tertiò stadio variolarum nocent. 433
Emeticorum usus in apparatu variolarum. 366
Emetica Antimonialia non conveniunt in apparatu variolarum. ib.
Emulsio in strumis post morbillos. 366
Enemata Oleosa post variolas. 450. 451
Enema Autoris post variolas. ib.
Enema ad dolorem Colicum in Apparatu variolarum. 398
Epithemata nocent in pruritu in tertio variolarum stadio. 434
Epileptici insultus Curatio in apparatu variolarum. 398. 399
in eruptione variolarum. 416
in tertio stadio variolarum. 430
Epilepticos insultus sequuntur variolæ benignæ. 398. 399
Erysipelatosa scabies propter cathartic um omissum variolis supervenions. H. 453
Errhinum ad Nares infarctas in tertio stadio variolarum. 452
Exanthematum variolarum maturatio legitima. 423
non legitima. ib.
Exanthematum maturationi in malignis variolis discretis non fidendum. 441
Exanthematum dolor inflammatorius non curandus Epithematis in tertio stadio variolarum. 434
Exanthematum Pruritus. ibid.
Exanthematum in facie tantum confluentium mala prognosis. 443

F

Fæces induratæ forcipibus ereptæ ex ano. 451
Febris scarlatina. Vide Scarlatina.
morbillosa. Vide Morbillosa.
inflammatoria. V. inflammatoria.
Febris cum inflammatione musculorum, viscerum aut glandularum benigna. 358
Febris efflorescentia superstes. 359
Febris Synochis post morbillos Cortice Peruviano profligata. 364
Febris cessat post eruptionem variolarum benignarum. 402

Digitized by Google

Febris remittit vel intermittit in eruptione variolarum mediarum.
Febris continua post eruptionem variularum, malum. 407
Febris auget in tertio stadio variolarum malignarum. 417
Febris in quarto stadio variolarum cessans. 444
ab initio continua, & in declinatione variolarum exacerbata. ib.
quæ in Exanthematum maturatione remittit vel intermittit. 445
Febris post quartum vel quintum maturationis variolarum recrudescens non adeo timenda. 423
Febris recidivæ in variolis mediis Curatio. 448
Fermenti varioloſi indoles. 385
Fluxus menstruus in variolis. H. 504
Fluxus menstruus post eruptionem variolarum non adeo formidandus ac aliæ Hæmorrhagiæ. 406
Fluxus cataméniorum vel lochiorum in secundo stadio variolarum. 415
pravam Indolem non indicat. ib.
spiritos debilitat. ibid.
Curatio. ib.
Fotus Lixiviales in Intumescentia Præputii. 435
ad rectum intestinum corroborandum post variolas. 451
Foveárum post variolas causa. 454
Curatio per Alexipharmaca. ib.
Furunculi post variolas. H. 454. 485. 486.

G

Gangræna post profluvium Urinæ suppressum in variolis confluentibus. H. 434
Gangræna carnis musculosæ post variolas. 455
Gangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens. H. 508
Gangræna ventriculi & intestinorum post variolas. H. 509
Gargarisma in Morbillis. 369
ad difficilem deglutitionem in tertio stadio variolarum. 433
ad dolorem gutturis Inflammatorium. 432
ad dolorem gutturis. 416
Glans, aut suppositorium post variolas. 451
Gargarisma in variolarum mediarum maturatione cum salivatione. 427

H

Hæmorrhagiam prænunciant Petechiæ nigræ. 418
Hæmorrhagiæ sunt malæ in variolis. 408
Hæmorrhagiæ sunt malæ in variolis malignis. 411
Hæmoptoe. 518
Haustus febrifugus in tertio stadio variolarum mediarum. 429
Herpetem comitans febris est benigna. 401
Nocte exacerbatur. ibid.
Historiæ variæ de morbillis. 349. &c.
febre scarlatina. ibid.
variolis. 449
Horror & rigor in media salivatione in tertio stadio variolarum male significant. 424
Hydropis à morbillis curatio. 366.

I

Impetigo furfuracea post variolas. 454
Infantes rarius quam adulti variolis malignis laborant. 382
Inflammatoriarum febrium natura. 348.
Definitio. 347
Species. 348.
Causa. 349
Signa. ibid.
Diagnosis. ibid.
Prognosis. 351
Indicationes Curativæ. 353
Inflammatoria Febris, quandonam mutatur in malignas. 346
parum distat a Synochei. 348.
genuina. 350.
spuria. ibid.
Insultus Epileptici ante variolas benignas. 398.
in apparatu variolarum. ib.
in eruptione. 416.
Intumescentia Præputii transitum Urinæ impedientes. 435
Extremorum in tertio stadio variolarum non timenda. ibid.
Mediarum variolarum in malignas transeuntium indoles. 418.
Julapium in comate & insultibus Epilepticis. 399. 431
ad deliquia Hysterica in tertio stadio variolarum. 431
ad deliquia Hysterica in primo stadio variolarum. 430.
ad dolorem Artuum spasmodicum. 432
in mediarum variolarum apparatu. 429

Digitized by Google

maturatione. 426.427
in Morbillis. 360
ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 360
ad ſpiritus reſocillandos in apparatu variolarum benignarum. 393
in ſudoribus profuſis in ſecundo ſtadio variolarum. 414
ad vigilias in apparatu variolarum. 400
ad vomitionem in apparatu variolarum. 401
in variolarum malignarum apparatu. Eruptione. 411
in fluxu Catameniorum in ſecundo ſtadio. 415
ad ſalivationem reducendam. 428

L

Linctus ad tuſſim. 362. 415.457
ad diſpnœam. 432
Linimentum ad pleuritidem. 398
ad colicam. ib.
ad foveas. 456
ad promovendam ſalivationem. 428
Lumbago ſine Febre vel vomitione in apparatu variolarum confluentium funeſtarum. H. 504
Lumborum dolor præſagit variolas. 386
Curatio. 401

M

Maligna Febris in variolis indicant variolas malignas. 406
Malignæ variolæ. 368
Malignæ ex accidenti variolæ. 381
Malignarum variolarum Exanthemata. 378
Malignarum variolarum Diagnoſis.
in Apparatu. 386
Eruptione. 466
Maturatione. 417.421
Declinatione. 442
Malignarum variolarum Criteria dubia. 387
Certa. 388
Malignarum variolarum curatio in primo ſtadio. 394
ſecundo ſtadio. 409. 410
tertio ſtadio. 429
quarto ſtadio. 449
Mediarum variolarum differentia à morbillis. 405
Eryſipelate. ibid.
benignis variolis. ibid.
Mediæ variolæ admodum frequentes, & proximè ad malignas accedentes. H. 379
Mediæ variolæ diu depreſſæ & pene cohærentes cum febre Synochei durante maturatione conjunctæ. H. 478
Mediæ variolæ poſt imperfectam maturationem in declinantione febre except. H. 480
Mediæ variolæ prope ad benignas accedentes. H. 471
Mediæ variolæ prope ad malignas accedentes. H. 470
Mediarum variolarum eruptio. 411
Mediæ variolæ non ſimul erumpunt per totum corpus. 358
Mediarum variolarum maturatio. 418
Mediarum variolarum benignus proximarum maturatio. 419
Mediarum variolarum maturatio cum ſaliva. tione. ib.
ſine ſalivatione. 421
Mediarum variolarum benignis proximarum declinatio. 436
malignis proximarum declinatio. 437
Mediarum variolarum Diagnoſis in Apparatu. 389
Eruptione. 403
Maturatione. 422. 423
Declinatione. 441
Mediarum variolarum curatio in primo ſtadio. 393
ſecundo ſtadio. 413
in tertio ſtadio. 426. 428
in quarto ſtadio. 447
Metus ſine veneno cauſa dirorum ſymptomatum. H. 463
Miſtio ſanguinea Alexipharmacis ſanata. H. 316
Miliaritio in variolis. 389. 403. 411. 418
Curatur cineribus bufonum. 412. &c.
Morbilloſæ febris natura. 404
Stadia. ib.
Morbilloſa Febris abſque ulla efflorescentia vel comitante vel ſubſequente ſanata. H. 371
Morbilloſa Febris primum maligna, dein inflammatoria, & tandem Synochis. H. 373
Morbilloſa febris poſt efflorescentiam petechiam in Synochis quotidianam diarrhœa, tuſſi & languore maximo comitatam mutata. H. 371
Morbillorum Definitio. 353
Cauſæ. 358
Signa antecedentia. 359
Differentia. 348.359
Dia-

Digitized by Google

Diagnoſis. 359
Prognoſi. 360
Indicationes curativæ. 361
Curatio. ib.
Morbillis pauci bis laborant: 359
Morbilli genuini & ſpurii quomodo diſſerant. 348
Morbillorum differentia à variolis, eryſipelate, herpete, febre ſcarlatina, petechiis, maculis purpureis, variolis confluentibus, febre crapulola. 359
Morbilli genuini ſalutares. 360
ſpurii periculoſi. ibid.
Morbilli Epidemii ſporadicis periculoſiores. ibid.
Morbillorum ſtadia protenſa male ſignificant. ibid.
Morboſi affectus poſt morbillos. 364
Variolas. 453

N

NArium infarctarum curatio. 433
Natura non debet laceſſi medicam. in variolis benignis. 409

O

OBturatio Narium in variolarum maturatione. H. 507
Oculorum Apertio ſignum detumeſcentiæ capitis in variolis. 437
Ophthalmiæ curatio poſt morbillos. 365
Ophthalmia in declinatione variolarum. 456
Opiatorum incommodum in primo ſtadio morbillorum. 365
Neceſſitas in ſecundo ſtadio. 363
Opii doſis augenda donec profuerit in variolis malignis. 410
Utilitas in maturatione variolarum mediarum. 418
Uſus in variolis ad Diarrhœam. 396
Pleuritidem. 398
Colicam. ibid.
Vigilias. 399

P

PAlliativa Cura in colliquatione Humorum in primo ſtadio morbillorum. 361
Parotis poſt variolas diſcretas malignas. H. 487
Parotides ſub finem variolarum ſubortæ. 444
Parotis in variolarum malignarum declinatione ſalutaris. 441
Petechiæ in variolarum diſcretarum interſtitiis in ſecundo ſtadio ortæ mala prognoſis. 408
Phymoſis in declinatione variolarum. H. 507
Porriginis cauſa. 448
Poſleticus liquor cum Vino Canarino in variolis malignis. 411
Potus in colliquatione humorum in primo ſtadio morbillorum. 366
In diarrhœa in primo ſtadio variolarum. 396
Ptyaliſmus. Vid. Salivatio.
Potio Cathartica in ſtrumis poſt morbillos. 366
Pulſus debilis & vacillantis Omen in apparatu variolarum. 389
Pulvis in apparatu variolarum malignarum. 394
Cathartico in ſtrumis poſt morbillos. 366
ad diarrhœam poſt morbillos. 409
Cordialis in apparatu variolarum mediarum. 398
Pulveris de Gutteta uſus in primo ſtadio morbillorum. 361
Pulvis in morbillis malignis ante efflorescentiam. 360
ad Soporem in apparatu variolarum. 399.
ad Spaſmos in primo ſtadio morbill. 361
Purgandi methodus poſt variolas. 450
Purgantia medicamenta. Vid. Cathartica.
Puſtulæ variolarum præcunciæ. 374

R

REgimen in variolarum primo ſtadio. 391. 392
ſecundo ſtadio. 409
tertio ſtadio. 444
quarto. 447. 448
Regimen in variolar. mediar. maturat. cum ſalivat. 427
Regimen malum variolas benignas Apoplexia terminans. H. 459
Regiminis mali in variolis benignis Hiſtoriæ. 461. 462. 463
Regimen malum in apparatu variolarum. H. 501. 502
Regimen in morbillis. 359
Rheumatica Febris eſt benigna? 350
ad Apoſtema non terminatur. ib.
mutatur in malignam per repercutientia ibid.
Repercutientium incommodum in parotidibus poſt variolas. 454
Repullulatio variolarum benignarum, ſine ma-

Digitized by Google

maturatione exarescentium. H. 459
Respirationis anhelosæ & difficilis curatio. 433

S

Salivationis in variolis descriptio. 379
Salivatio nunquam est symptoma variolarum benignarum. 404
Salivatio copiosa per hyemem in variolis benignis. ibid.
Salivatio levis in variolis mediis. 358
Salivatio eruptionem comitans mala. 407
Salivatio declinans sine maturatione variolarum lethalis. 421
Salivatio subiter suppressa die morbi. 506
Salivatio intempestive suppressa. H. 494
Salivatio die 11. morbi suppressa. H. 506
Salivatio funestè protensa. 435
Salivatio ad 21. morbi diem protensa in variolis. H. 505
Salivationis Prognosis in maturatione variolarum. 433
Sanguis in morbillis ad instar sanguinis maniacorum vel Hystericarum. H. 369
Scabies faniosa post variolas. 454
Scarlatinæ febris differentia à morbillis. 354. 368
Scarlatina Febris post Efflorescentiam periodicè revertens venæ-sectione & cortice Peruviano curatur. H. 370
Scarlatina febris post efflorescentiam Synochis in Synochon lethalem mutata. H. ibid.
Scarlatina febris lethalis. H. 371
Scarlatina febris cum diris symptomatis. H. 371
Signa variolas ante eruptionem in apparatu præsagientia. 385
Sopor variolis proprius. 399
Soporis curatio in variolis. 399. 413
Spasmi Epileptici ante Crisin variolarum. 384
ante eruptionem variolarum benignarum. H. 460
Spasmorum curatio in morbillis. 362
Spiritus Animales quomodo affecti in febribus inflammator. 345
Spuriæ & genuinæ variolæ quomodo differant. 349
Stadium variolarum quodcunque quo longius, eo periculosius. 405
Sternutationis curatio in morbillis. 362
Strumarum curatio post morbillos. 366
Variolas. 458
Subsultus tendinum curatio in secundo stadio variolarum. 413
Sudores profusi in secundo stadio variolarum malorum symptomatum causæ. 414
Curatio. ib.
Sudores Nocturni post variolas. 454
Suffocatio Hysterica in variolis. H. 504
Sulphuris spiritus strangulationem efficiens in variolis admodum frequentibus. H. 500
Synechis Febris à primo morbi insultu benignas variolas denotat. 387
Synochos vel Synechis Febris revirescens in declinatione variolarum mediarum. 437
Sydenhamii opinio de Alexipharmacis in declinatione variolarum mediarum. 447
Sydenhamii sententia de frigido in variolis regimine improbatur. 391
Symptomata post morbillos remanentia. 367
Symptomata primum variolarum insultum comitantia. 384
Symptomata curanda in apparatu variolarum. 395.
eruptione. 413
maturatione. 430
declinatione. 442

T

Tinctura Rosarum potus in primo stadio morbillorum. 362
Tumor œdematosus in declinatione variolarum. 459
Turundæ ad Nares infarctas. 433
Tussis importuna febrem auget in variolis. 408
Tussis curatio in morbillis. 362
post morbillos. 365
in variolis. 414. 457

V

Variolæ benignæ, Vid. Benignæ.
cohærentes, Vid. Cohærentes.
confluentes, Vid. Confluentes.
discretæ, Vid. Discretæ.
malignæ, Vid. Malignæ.
mediæ, Vid. Mediæ.
Variolæ ChicKen-pox dictæ. Vid. Benignæ.
Variolarum definitio. 373
subjectum. ibid.
stadia. 374
causæ. ib.
differentiæ. 435
diagnosis. 393. 408. 423
Variolarum Prognosis. 444
Indicationes Curativæ. 446
Curatio. 390. 408. 434
Variolæ maturationi prorsus inepræ. 410
Variolæ pestis virulentiam aliquando superant. 385

Digitized by Google

Variolæ prænunciæ amplæ variolas regulares denotant. 409
Variolæ regulares discretæ & benignæ. H. 460.
Variolæ spatio duarum septimanarum biserumpentes. 517
Variolæ ad fluxum mensium immodicum & abortionem non erumpentes. H. 501
Venæ-sectionis incommodum in primo stadio morbillorum. 360
In Hæmorrhagiis variolarum malignarum. 412
In parotidibus post variolas. 454
Venæ-sectionis utilitas in secundo morbillorum stadio. H. 369
Venæ-sectionis usus in apparatu variolarum, 397. 398. 399.
Vesicatoriorum incommodum in Ophthalmia post morbillos. 365
usus in primo stadio morbillorum. 360 361.
In variolis. 409. 410. 435. 447
Vigiliæ in apparatu variolarum suspectæ. 400
Impediunt regularem variolarum eruptionem. 414
Indicant in secundo stadio variolas confluentes. 400
Hæmorrhagias inferunt. 408
Vigiliarum curatio in primo stadio. 403
In secundo stadio. 408
Vini Canarini usus in variolis malignis. 405
In tertio stadio. 431
Vomitio non statim supprimenda in apparatu variolarum. 396
Vomitoriorum usus in apparatu variolarum. ibid.
Vomitoriorum Antimonialium incommodum in primo stadio Variolarum. 358
Ulcera mali moris post variolas. 454
Urinæ claræ & tenuis in apparatu variolarum omen. 389
Urinæ profluvium salivationi succedaneum. 379
Urinæ profluvium potius promovendum quam in tertio stadio variolarum. 435
Urina rubedine tincta in apparatu variolarum benignas denotat. 389
Urinæ suppressio in Variolis. 405

FINIS.

DISSER-

Digitized by Google

DISSERTATIONES

In Novam, Tutam, ac Utilem Methodum

Inoculationis, seu Transplantationis

VARIOLARUM.

Prima Methodus Auctoritate

REGIÆ MAJESTATIS BRITTANNICÆ:

Comprobata 28. Julii 1721. & publicata

Cum criticis Notis in varios Authores de hoc Morbo scribentes

A JACOBO A CASTRO Medic. Lond.

Altera Methodus prælecta

A GUALTERIO HARRIS.

Tertia BYZANTINA dicta

Pro Gradu Doctoratus Lugduni Batavor. Publice ventilata

A B A N T O N I O L E D U C,

Constantinopolitano.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTOREM.

TAlis eſt Mentis noſtræ fragilitas (Peritiſſime Lector) ut, quæ vel oculis, vel experimento noſmetipſi non comprobavimus, de iis, ſeu jocoſe loquamur, ſeu impoſſibilia eſſe exiſtimemus. Methodum Inoculationis, ſeu Tranſplantationis Variolarum tot poſt annos Conſtantinopoli, Venetiis, & in Theſſalia feliciter in uſum traditam, nuncque in celeberrima Londinenſi Civitate affatim comprobatam, in omnium perſonarum, vel Illuſtris, vel genii vulgaris, non tam tentari gaviſi ſumus, quam proſequi ſtudemus. At cùm noſtri Cives, quibus Anglico ſermone primam editionem obtulimus, innumeris & adhuc continuis experimentis veram, ac evidentiſſimam habeant hujus veritatis ideam, nunc Latino Exterorum animos, & ut credant invitamus, & ut experiantur expoſcimus. Nec mirer, ſi aliqui, vel increduli, vel legum, motuum, ac mechanices corporis Humani omnino jejuni, arduam, & fere impoſſibilem hujuſmodi Inoculandi methodum exiſtimari acriter contendant; nec mirer, inquam, quando tot poſt annos invaluit Imperitorum controverſia in Sanguinis Circulationem à Doctiſſimo ſemper, ac ſemper memorando *D. Dr. Harvæo* Naturæ, ac Medicinæ vero Indagatore, Vindicatore, inventam; omnium tamen variæ & argutiæ nugatoriæ tandem ſubactæ confitentur ab inconcuſſa ejuſdem digniſſimi *Harvæi* veritate quam ipſis oculis videt, ac agnoſcit præſens Ævum, agnoſcatque futurum. Quanti & Docti, & Indocti contra *Corticis Peruviani* adminiſtrationem non proclamabant, quando primò in Europam introductus fuit? quamplurimi adverſus ejus uſum turpiter loquebantur, alii verbis, ſcriptis alii: At mirabili hujus *Corticis* virtute temporis decurſu calculata, ac evidentiſſimis effectibus accurate examinata, ut remedium hoc in tempore aliis præcellens, colitur in Arte Medica. Quid mali Veteres *MERCURIO* non imputabant? Etenim potior illorum pars *MERCURIUM* ut ſimpliciter venenum indigitabant, ac ab Arte Medica, hac de cauſa, omnino reiiciendum eſſe fortiter aſſerebant. At hoc noſtro ſæculo, quem in Medicina vel leviter initiatum proferre pigebit? totam Artis Medicæ poteſtatem in variis Herculeis avellendis morbis, ac radicitus ſtirpandis fruſtra laboraturam, ni *MERCURIO* veluti Galea, Lorica, & Teſo roborata incederet. Quæ de iis dicta ſunt, de pluribus aliis dicendis ſupponimus; quæ & experimento, & demonſtratione cum in Theoria, tum in Praxi Medicinam adaugent. Hanc certe Inoculandi methodum Reipublicæ non minoris emolumenti, utaliter amplectaris ſpero & ſatis mihi erit gloriæ, ſatis haudii, ſi (quicquid dicant Medicaſtri) Viri Doctores & Naturam indagandi amatores, experiantur, videant ſuis ipſis oculis & certitudinem, & hujus Methodi ſecuritatem, ut eam omnibus in Regionibus introducant, ac unum Arti Medicæ non inferius adjutorium ſuppeditent.

Digitized by Google

DISSERTATIO
IN
INOCULATIONIS,
SEU
TRANSPLANTATIONIS
VARIOLARUM METHODUM.

CUra Salutis, & Pulchritudinis omnium, præcipuè Mulierum, (utpote elegantius curationis objectum) semper fuit stimulus Medicis, ut excogitarent methodus utramque præservandi à Morborum viribus, ipsas destruentium: at nihilo magis patet, quàm in Variolis. Conamina varia Medicorum etsi sæpissime proficua sint in hunc Morbum, attamen hucusque in omnes prævalet, Necesse est ergo ut refugiant ad aliud, scilicet Inoculandi, seu Transplantandi Variolas methodum, aliis in regionibus multu in usu habitam, hac verò minus, vel nomine notam.

CAPUT I.

De Variolarum Historia, Causa, Effectu & Origine.

UT magis pateat hujus discrimen, omnium aliarum methodorum pessimus successus, & ut fructus *Inoculationis* meliori in Lumine appareat; *primò*, brevem Variolarum historiam, varias consequentias huic attendentes, variis Autoribus *Arabicis*, & *Anglicis*, præcipuè Dr. Sydenhamio, & aliis extractam; *Secundò*, varias methodos nunc in usu traditas; & *tertiò*, modum *Inoculandi*, seu *Transplantandi*, ut & causas morbi, & hujus depurationis, utilem infallibilemque successum hanc sequentem breviter exponam.

Variolæ sive sunt *Epidemicæ*, pendentes à particulari constitutione aeris communiter, vel generalitet incipientes, tali tempore ad illos homines, qui antea simili morbo non corripiebantur; vel *Contagiosæ*, communicatæ ab effluviis morbificis, quæ ab alio eodem morbo affecto oriuntur, & aliis intra sphæram suæ activitatis communicantur, quorum Corpora susceptibilia sunt illorum impressionis, & virium. Invadunt in omnibus anni tempestatibus specialiter tamen in *Vere*, & *Æstate*. In *Autumno* melioris sunt conditionis, præsertim in illius declinatione, sed quo citius apparent in *Hyeme*, eo malignioris naturæ sunt. Præcipuè invadunt *Infantes*, & duplici differunt specie, *Distincta* nempe, & *Confluente*; posteriores pejoris sunt conditionis, majoremque habent Symptomatum varietatem in prioribus non inventam. Cursus hu-

Digitized by Google

hujusmodi Morbi in unâquaque specie adimpletur *quadruplici* periodo, *viz. Invasione*, *Eruptione*, *maturatione*, & *Exsiccatione*; omnes tamen citius pertranseunt *Distinctæ*, quam *Confluentes*.

Illis invadentibus, Ægrotus immediatè sentit Horrorem; deinde Febrem *acutam* albida cum lingua, siti, nausea, gravedine, & capitis, & oculorum; Humor *acris* irritat nasum, unde *frequenter* sternutat, pruriunt, & humore madent oculi; palpebræ tument, *frequenter*, tussit absque *expectoratione*, asthmate tenetur; dolores *præmagnos* in capite habet, dorso, lumbis, & in scrobiculo cordis; Pulsus est celer, & magnus, rubra Facies, urina aliquando ut in salute, attamen *frequenter* turbida, & cruda, Sanguis *extravasatus* pleuriticus est. Motus *convulsivi* in Infantibus immediate præcedunt *Eruptionem*, nisi à *dentione* oriantur. *Distinctis* affecti *frequenter* sudant, quod Sympromata *familiare* est hic speciei; in *Confluentibus* præcedit Diarrhœa, attamen *raro* apparet in *Distinctis*. Omnia hæc augentur ab *Invasione*, usque ad *Eruptionem*, at non *æquis* gradibus his in variis speciebus. in *Distinctis* enim mitioris sunt naturæ; in *Confluentibus* verò Febris, Anxietas & Vomitus *vehementes* sunt, & communiter *duobus* vel *tribus* diebus post Eruptionem permanent.

In *Distinctis* erumpunt communiter *quarto* post Invasionem die, & raro serius; *Confluentius* vero *tertio*, sæpius citius, raro autem, aut nunquam *quarto*, nisi illis moræ sint *dolores* violenti, & alia Symptomata acerba ægrotum excruciantia. In *Distinctis* pustulæ *variis* in Locis apparent, præcipue in Facie, Collo, & Thorace, & gradatim *toto* Corpore, quæ quotidiè *altiores* & *majores* fiunt. *Primum* rubræ, *postea* crystallinæ, & in *summitate* fulvæ apparent usque ad *Maturationis* tempus, Hisce Cutis, & Caro *contigue* dolore inflammantur, ac tument. Palpebræ adeo *tumidæ* fiunt, ut occludantur, & inde Ægrotus visu captus sit, quod communiter *octavo* in die contingit, qui dies hac in specie *præcipue* notandus est. Hoc post tempus secundum Postularum *Numerum*, manus digiti & aliæ partes *inflammatione*, & *tumore* occupantur, quæ in *undecimo* decrescunt, hoc enim in tempore *Distinctæ* maturata sunt. Deinde gradatim *exsiccantur* usque ad *decimum quartum*, vel *decimum quintum*, in quibus omnes, illis exceptis, quæ in *Manibus*, cadunt. Post Pustulas *Squammæ* oriuntur, quæ quandoque, aut rarissimè *foveas* relinquunt.

Confluentes erumpentes quandoque apparent *Erisipelatosis* ad instar, & quandoque *Morbillorum*. In hisce Pustulæ non adeo *altæ* ut in *Distinctis* sunt. In Facie & Trunco *minores* exsistunt, at quo *proprius* appropinquant ad extremitates eo *majores* fiunt: In Facie in se coeunt, adeo ut appareat quasi *vesica* rubra vellata, *Octavo* die transacto Cutis, quæ antea *levis*, gradatim *asperior* fit, & Pustulæ multo magis *fuscæ* usque ad *maturationem*: Hoc ab tempore *exsiccantur* & *cadunt*; quod sit respectu temporis secundum variolarum *vehementiam*; nam ubi *acerbiores* fuere, Facies *non* liberatur, nisi *vigesimus tertius* vel *quartus* præterierit. Pustulis *decidentibus* Squammæ oriuntur, quæ adeo *corrosivæ* sunt, ut Foveæ *profundæ*, Cicatrices, & etiam Cutis *contractiones* inde oriantur.

In *Utrisque* Febris *maxima* est ab Invasione, post Eruptionem gradatim *decrescit* usque ad Maturationem, & tunc omnino *nihil* est. At in Exsiccatione *nova* oritur Febris speciatim in *Confluentibus*. In *Destinctis* Symptomata Ægrotum *excruciantia* in Invasione immediate *post* Eruptionem cessant, at in *Confluentibus* etsi mitiora, attamen *pluribus* diebus affligunt. In *Cursu* hujus morbi, *Confluentium* exsiccatis, *Salivatio* in Adultis, & *Diarrhœa* in Infantibus oritur, *Prior* semper Comes est hujus morbi, *Posterior* non adeo frequens.

Symptomata *acerbissima* hujus morbi maximè sunt : Si *Octavo* in die in *Distinctis* Tumor & Rubor Faciei ut ut & Manuum ; Sudor q oque , qui *continuo* evacuabatur , *subito* evanescant , si ab hisce delerio capiatur , Anxietate , & Micturitione ; *hæc enim immediatæ sunt mortis signa* . Si in *Confluentes* Salivatio in *undecimo* ullo fine reditu evanescat , & sine tumoribus in Facie , vel *incipiente* tumore in Manibus : Si humor , qui per Salivationem evacuari debet , fiat adeò *viscidus* , ut *detentus* fuscitet metum Suffocationis , Asthma , & Difficilem Deglutitionem , *hisce enim Ægrotus à vi. vis tollitur* .

Si in *Utrisque* Febris sit *violenta* per *totum* morbum , si Asthma sit , Phrenesis , vel Coma ; si sint Maculæ *purpureæ* , *lividæ* , vel *nigræ* seu in *cacumine* , seu *intra* Pustulas , & si hæ *eruptæ* immediate evanescant ; Si Materia in Pustulis contenta sit *gangrænosa* , & si Gangræna , vel Sphacelus in partibus oriatur . Si sit Hæmorrhagia , Fluxus *subitus* & *immoderatus* Mensium ; Hæmoptoses , Urina sanguinea , Micturitio , vel Urinæ suppressio in *Juventibus* Si Pustulæ *subito* flaccescant & si Diarrhœa in *Adultis* oriatur .

Regulæ *judicandi* sunt hæ : Morbus ipse non est *malignus* , nisi malum sit regimen , & communiter terminatur in *salutem* , at quandoque in *Mortem* vel *alium* morbum . In *Distinctis* Dies *octavus* ; & in *Confluentibus undecimus* præcipuè notandi , nam secundum naturam *symptomatum* hisce in diebus orientium tale sit judicium vel in *Vitam* vel in *Mortem Ægroti* : *Species* & *Malignitas* morbi desumende à pustulis in *Facie* . Si in *Invasione* Symptomata sint *violenta* timeamus alias Morbi Periodos *violentas* fore , & vice versa . Plerumque quo *turdior* est Eruptio , eò *mitior* erit Morbus . Quo pauciores , molliores , rotundiores in *summitate* distinctiores , majores , albidiores , & in *Maturatione* fulviores , ut & quo remotiores Pustulæ sunt à *facie* , tanto *melior* erit eventus . Quo plures sunt , præcipue , in *Facie* , minores , acutiores , & magis *icborosa* Materia sit in illis contenta , quo magis coeant , quo fusciores , & nigriores sunt , & quo citius erumpunt , tanto *malignores* . Quo calidiora , rubriora , tumidiora , *interstitia* inter Pustulas tempore Maturationis , tanto *major* erit *Vitæ* Spectatio ; at quo pallidiores , fusciores , & flaccidiores sunt , tanto *minor* ; Hisce enim *Angina* vel *Peripneumonia* adoritur . Morbus hic *mitioris* est indolis in *mulieribus* , *infantibus* , & in his , qui molli , phlegmatica , & laxa *Corporis* dispositione præditi sunt , quam in *Senibus* , & *laboribus* assuetis . Si *externa* Superficies solummodo laborat , *minoris* est discriminis ; at si Fauces , Gula , Ventriculus Intestina & cætera viscera occupantur , tanto *majoris* .

Morbi , & *Effecta* ab hoc Morbo producta , ac ab ipso *relicta* hujusmodi sunt , *viz.* Foveæ , Contractiones cutis . Cicatrices , & hujusmodi deformitates Faciei , Perlæ , Oculi humidi , ut & Inflammationes , visus obtusus , & sæpissimè Cæcitas . Motus Convulsivi , Epileptici , Apoplectici , Tumores , Abscessus in variis Corporis partibus , *Asthma* , *Pleuritis* , *Peripneumonia* , *Phthisis* , vel *Cachexia* , quorum ope Ægrotus *miserrime* vivit .

Si inquiramus *Originem* hujus morbi , nobis evidentissime patet esse *novam* ; nulla enim traditur illius Descriptio à *Veteribus* , quod mihi re demonstrari videtur . Non enim supponendum est , illos , tam diligentes Morborum Observatores , hunc omisisse , qui inter alios , *tanti* nominis est . Evidentissimum etiam est , quod nunc temporis pluribus in Terræ Locis ad huc est tè vel *nomine* notus ; & quod *Indi Occidentales* primùm illum censuere à contagio ab *Hispanis* suscepto , quo illo tempore (Regimine ignoto) præcipua illorum pars occubuit . *Arabe* primi fuere , qui nobis hujus Morbi *rationem* tradidere , quorum Observationes & circa Historiam , Causam , & medendi Methodum adeo *accurate*

exa-

exiſtant, ut *hodierni* Autores *quam minimum* huic addiderint. Quicunque de hujus veritate dubitat, perlegat *Meſuen*, *Raſen* & *Avicennam*, & immediate victus erit. Non me latet, *Zacutum Luſitanum* laborem impendiſſe huic opponere; at loca citata ex *Hippocrate*, *Galeno*, & *Celſo*, ne vel minimum valent, ideoque *refutatione* particulari indigna mihi videntur. Conſulat quiſquis velit *Queſt.* 11. *de Medicor. Princip. Hiſt. Lib.* 2.

CAPUT II.

De Variolæ Curandarum Methodo Varia.

NUnc procedimus *Curandi* Methodus examinare; harum quædam ſunt *Generalis*, aliæ vero *Particulares* in uſum vocatæ ad quædam Symptomata debellandum. Generalium *quatuor* ſunt, quarum *duæ* noſcuntur nomine *Frigidi & Calidi Regiminis*: Prior *laudatur*, ac in uſum adhibetur à *Doctore Sydenham*, ſæpe probatur *eventu*, & quampluribus *rationibus* ſtabilitur. Poſterior amplectitur ab omnibus *Nutricibus*, & *Vetulis*, laudatur quoque à *Doctore Morton*, ac *Liſter*, & pluribus Medicis *peritis*; qui tradunt conſultiſſimum eſſe ſimili *ſemper* uti methodo ad *propellendas variolas* è corde, *ut Vetulæ dicunt*; vel ſecundum Medicos ad expellendas *morbificas*, & *malignas* ab *Internis* particulas ad partes *externas*. Etſi Regimina hæc *diverſa* ſibi invicem *contraria* videantur, attamen eventus *bonus* ab utriſque ſæpiſſimè oritur, quandoque debita *circunſtantiata*, & Perito *regulata* ſunt; Eventus etiam æque *malus* ab utriſque exoritus, quo primum ab *imperito* adhibeantur. At revera fatendum mihi eſt imprudentiam in *Calido* Regimine multo *magis* eſſe fatalem, quam in *Frigido*: Prius *mulcendo* Sanguinis fervorem, & Vaſculorum tentionem *relaxando* quamplurimum prodeſt, ut morbifica Materia *expelli* poſſit, faciatque, ut ne appareant *plura* Symptomata, quæ aliàs orierentur, & idcirco quam maximè appoſitum eſt in *acuta* & *continua* Febre; Poſterius, quod in electione *Diaphoreticorum* conſiſtit, non *minoris* eſt utilitatis, quandocumque ſanguinis motus *tardior* eſt, Spiritus *languidiores*, vaſcula *minus* elaſtica, & ætàm, *vel negligentia*, vel *indebito* uſu Regiminis *Frigidi*, morbifica Materia *non* expellitur, unde *dira* ſymptomata ſubito pullulant, quæ niſi ſtatim Purito *reſtricta* ſunt, Ægroti *Vitæ Morte* commutatur.

Methodus *tertia* generalis illa eſt, quæ Dr. *Boerhaave* proponit; hic *variolas* conſiderans ut *acutam*, & *continuam* febrem, cujus Poſtulæ ſolummodo materiæ *morbificæ* Evacuatio *Critica* ſunt, judicat *non* neceſſarium eſſe exſpectare *varias* morbi periodos; ſed *primo* in Invaſione *proprias* evacuationes, ut *Venæ ſectionem*, *Vomitoria*, ut & *Antiphlogiſtica* immediate præſcribit. At *tanti* Viri venia licet mihi huic Sententiæ *contradicere*, ni enim quam maximè fallor, *ſiniſtra* Praxis eſt, quatenus variis Periculis Ægrotum exponit; *Primo*, quia ſubitus, & contrarius *Motus*, qui omnino contrariatur *Naturæ* directioni & indoli morbi, datur *fluidis*; quæ Methodus communiter obſervatur *pernicioſa* eſſe corpori humano, ac ſemper *prohibita* ab Artis Medicæ *Peritis*; Cùm enim Medici *Naturæ* ſint Adjutores, illorum eſt *juvare*, & non *opponere* illius operationibus, niſi inveniant illas, vel in *exitium*, vel Corporis *malas diſpoſitiones* tendentes. *Secundò*, quia hac Methodo reddit Ægrotum hujus Morbi *viribus* ſæpius obnoxium. Cùm enim ſit, ut jam jam demonſtrabitur, Letex *ſeminem* materiæ *Varioloſæ* & in *ſolidis*, & in corporis *Fluidis*; cùmque impoſſibile ſit *Separationem*, & *Evacuationem* eſſe horum *ſeminum* ab hac Methodo, omnino ſequitur, illius Ægrotum obnoxium eſſe eidem Morbo, quandocumque Aeris conſtitutio *particularis*, in qua *Variolæ* ſunt Epidemicæ, prævalet, vel quandocumque Ægrotus eſt

Intra sphæram activitatis *Effluviorum contagiosorum*, quæ à *Corpore* simili Morbo infecto oriuntur. Nam supponens *eandem* causam agéntem, *eandem* vim, cum qua agit, & *eandem* dispositionem Corporis in quod *actio* est, necessario sequitur; *eundem* effectum semper producendum fore.

Quarta & ultima Methodus generalis est illud *Reginæ Ostosum* inventum, laudatum, ac defensum à doctissimo Dr. *Woodvvard Gresbamiensis* Collegii Professore. *Summa* hujus doctrinæ est; Morbum hunc *Origínem* trahere è *Salibus Biliosis*; & horum *sedem* in *Stomacho* esse, quocirca Vomitoria, Enemataque præscribit ad *evacuandum* portionem particularum salinarum, ut & prælargos haustus *oleosos* ad diluendum, & refrenandum *Saltum* reliquias. Tanto in *publicum* nuper tradito hac de *Hypothesi*, non mihi necessarium videtur operam impendere hac de re, & idcirco *Lectorem* mitto ad varias chartulas de hac Sententia scriptas.

§. Methodi *particulares* ad Ægrotum *Confluentibus* succumbentem propositę; nempe cum *Salivatio* evanuit, *Tumor* Faciei decrevit, cumque nova *Febris* orta fit in *Exsiccatione*, sunt, quæ sequuntur; videlicet. *Prima*, *Mercurialis Ptyalismus*, propositus, laudatus, & in usum habitus à doctissimo, ingeniosissimoque Dr. *Pitcairne*. Methodum hanc quam *utilissimam* esse, certissimè constat, propterea quod ipse est *modus* ipsius Naturæ, & etiam propterea quod *Evacuatio* magna oritur ex illa, & denique propterea quod *Tumor* Faciei iterum elevatur, & continuatur ad *debitum* tempus, cujus *fructus* ex hujus Morbi Historia facillimè patent; Attamen hæc *talis* est Methodus, quæ tantùm à *Peritis* hujus Artis in usum revocanda, nunquam vero ab *Imperitis*, *Agyrtis*, & *Empyricis*; si enim omnes *circumstantiæ* non æquè sint observatæ, est tamquam *Ensis* in manu Insani, *Mortem*, & *Immediatum* Exitium secum ferens. *Secunda*, est Methodus *Purgandi* in usum tradita, ac defensa à Celeberimo D. *Friend*, Dr. *Mead*, & aliis; sed *strenuè* propugnata Doctori *Woodvvard*. Cùm *Praxis* hæc jam jam sit adeo accurate exsminata; non mihi necessarium videtur *morari* hac in re, sed breviter dicam: *Primò* hujusmodi Methodum *eandem* esse cum priori; *Secundò* tales Methodus majori laude esse dignas, quam stupida *Resignatio*, & integra *Desperatio*; & *denique*, varios esse *casus* quam fortissimè probantes, hanc Methodum, & hanc *solam*, multis aliis *frustra* adhibitis *proficuam* fuisse; quocirca *contra* similem Methodum, quæ *factis* ipsis adeo sustentata est, non posse dari Argumentum *firmum*. Alia Conamina, cùm *vitiorte* sint notæ, non merentur *particularem* Observationem, qua de causa huic Parti *finem* imponam sequenti *Aphorismo*, nempe: *Omnes externas applicationes ad Faciem præservandam à Foveis, Cicatricibus, & Contractionibus Cutis communiter esse causam*; quare hæc omnia adeo sint funesta.

CAPUT III.

De Historia & Methodo Inoculationis seu Transplantationis Variolarum.

NUnc jam mihi incumbit proponere Methodum *Inoculationis*, seu *Transpalantationis*, ut & *hujus Morbi Causas*. Cùm in Regionibus *Orientalibus*, & aliis expositis influentiis Solis, *Variolæ* communiter *Epidemicæ*, & quam maximè *malignæ* exstitere, adeo, ut quamplurimi quotidie devorarentur, fecere, ut omnes & *Docti*, & *Ignari* in usum vocarent *Variæ* Methodus, quibus *melius*, & *celerius* evincerent illarum *fatales* vires. Utrum verò casu, deductione rationis, aut experimento Methodum *Inoculandi Variolas* invenerint, incertum est. Historia *Primum Inoculationis* Autorem non ita tradit, ut certi illius simus; attamen, ne sit *defectus*, non desunt multi, qui laudem *sibi* arrogant. Il-

Iam

Digitized by Google

lam primò à *Plebe* proceſſiſſe mihi indubium videtur, propterea quod in mundum introducta fuit abſque *Doctorum* laude, multa & *Doctorum* cum oppoſitione. Variis in *Græciæ* partibus inter *Vulgus* in uſum habita fuit, & gradatim *prævaluit*, uſque dum in *Theſſaliam*, & partes contiguas *libenter* recepta fuit. *Turci*, & alii *Indocti*, & *Barbari* primò in illam declamabant, at nunc temporis conſcii proſperi Eventus *avidè* ipſam amplectuntur, & æque *illam*, ac alii collaudare ſtudent. *Itali* non ignari *hujus* Methodi, ac *Felicitatum* inde provenientium conſtanter tempore in *Epidemico* Operatorem convocant, quo præcavent *numerum* quam maximum caſuum *violentorum*, qui alias proſequerentur: & ut proprius rem attingam, certos ſum, quendam *Londinenſis* Civitatis Incolam curaſſe, *operationem* fieri in *duos* Liberorum ſuorum *Hyeme* ultimo præterita, ac *Eventum* exſpectationibus reſpondiſſe.

Methodus *Operationis*, ut *Theſſaliæ*, *Conſtantinopoli*, & *Venetiis* adhibetur, hæc eſt: *Incipiente* Hyeme, vel Vere, cùm Variolæ *Epidemicæ* ſint, ſubjectum *proprium* eligitur, de quo Materia *variloſa* extrahenda eſt, & illud communiter *Puer* eſt duodecim, vel *quatuordecim* annos natus laborans *Variolis* vel *Contagio*, vel Aeris diſpoſitione *Epidemica* ortis, & etiam *Diſtincti* generis. Quædam *Puſtulæ* in Lacertis, Cruribus, & Femore aperiuntur *decimo ſecundo*; vel *decimo tertio* Die ab *Invaſione*, quo tempore *Variolæ maturæ* fuerint. *Pus* exprimitur in vaſculum Aqua cum *Calida* bene mundatum, operitur, & *Calidum* ſervatur in ſinu *Portantis* uſquedum in *Perſonam* in quam Operatio fiet, vehatur. Corpore *bene* præparato cura Medici *Periti* ſecundum *Conſtitutionem* & Morbi *Tranſplantandi* Indolem, in *Camera* ſua ſe occludit: quæ hoc tempore debet temperamento *juſto* eſſe inter *calidum*, & *frigidum*, ubi Operationem exſpectat. Poſteaquam omnia hæc *debitè* ſint regulata, Operator, *obliquè*, vel *tranſversè* partes *Muſculares*, præcipue Lacertos, & Crura, & Femora Inſtrumento *acuto* pungit uſque dum *Sanguis* manat, poſtea Cuticulam partibus ab *inferioribus* ſeparat, hæc in vulnera *parum* puris, hucuſque *reptidè* ſervati, Operator inſtillat, & *rectè* miſcet cum *Sanguine* auxilio Inſtrumenti *acuti*, & immediate tegit vulnera *dimidia* parte operculi *Juglandis*, vel tali *concavo* vale, & affigit in partes ope Faſciarum *duodecim* vel *quatuordecim* horis, ne veſtes, vel tale, quid, *Pus* a partibus vulneratis abſtergerent; priuſquam rectè *Sanguini* immiſcetur.

Sunt, qui Frontem, Genas, Metacarpum, & Metatarſum pungunt: hæ verò partes *ſenſibiles* cùm ſint, & conſequenter quam maximè *inflammationibus* obnoxiæ, non adeo *eligibiles* ſunt, ut portes *muſculares*. *pauci* ſunt, vel *nulli*, qui *pure* utantur *extracto* de illis, in quos Operatio *Tranſplantationis* facta fuit, hoc verò cùm *mitiotis* ſit Indolis [ut mihi videtur] quam *appoſitiſſimum* eſſet in ſimilem uſum. *Unum* cantum vulnus quandoque inſligunt, & in hoc Guttam *unam*, vel *alteram* inſtillant, & hac Operatione *Variolæ* quam ſæpiſſimè exortæ fuere æquè, ac ſi *plura* inflicta fuiſſent: Et obſervatione patefactum fuit, *omnes*, paucis demptis, in quos Operatio facta fuit, *variolis* laboraſſe in Tempeſtate *Epidemica*: At *illos*, qui *ſemel variolis* affecti fuere ope *Inoculationis*, *nullo alio* tempore talem Morbum paſſos fuere.

Regimen præſcriptum, *Tranſplantationis* Operatione *finita*, hoc eſt: Ægrotus continetur *camera*, & *lectulo*. *Diæta* per totum Morbum præſcribitur ſecundum *Indolem Variolarum*, *Temperamentum*, *Conſtitutiones*, & *alias* Ægroti Circumſtantias. Præſcriptum eſt, ut à *Vino*, & aliis Inflammationem in *Sanguine* inducentibus, non modo *durante* Morbo, ſed *multo poſt* etiam abſtineat; *Conſtantinopoli*; & *Venetiis* religioſè ſe abſtinent ab uſu *Carnis* & *juſculorum* viginti quinque, vel triginta diebus. *Quidam*, qui pertinaces fuere,

& has Regulas neglexere, sibi variis *voluptatibus* indulgentes, expositi variis *periculosis* Symptomatibus, pretium stultitiæ suæ tulere, *viz*: *Violentas* Hæmorrhagias, *Difficilem* Respirationem, Phreneſin, Deliria, Peripneumonias, Strangurias, Urinam *Sanguineam*, Fluxus *Catameniorum*, Diarrhœas, Dyſenterias, & alia hujuſmodi; omniaque *irregulari* Regimine, non ab *indole* Morbi provenere.

Operatione *recte* peracta proprio in loco, *ſcilicet*, in partibus quibuſdam *muſcularibus*; Morbi *Decurſus* hoc modo fit: *Invaſione*, *prima* Symptomata *Variolarum* in Hiſtoria memorata [hæc in periodomorbi occurrentia) *pauca* fuere, & adeo *mitia*, ut Ægrotus vix ſentiret ſe *male* habere; Nauſea enim, Anxietas, & Dolores lumbos, latera, dorſum, & caput invadentes ne vel minimum affligebant, niſi Tempeſtas, vel Conſtitutio *epidemica* Variolas *malignliores* reddidiſſet, vel ni Conſtitutio, Temperamentum, vel *malus* Corporis habitus ſymptomata *malignoris* Naturæ fecere, Quamvis vero hiſce in caſibus multo *ſæviora* fuere, quam communiter, attamen multis gradibus cedebant illis, quæ in aliis apparuere laborantibus *communi* Contagio eodem ipſo tempore. Secundum *Indolem* Symptomatum *prima* in morbi Periodo, talis fuit *Genius* totum per morbi decurſum, qui ortus Methodo *Inoculandi* ſemper percurrit *minus* temporis, quàm quando modo *communi* apparebat. *Conſtantinopoli* Eruptio communiter fit *ſeptimo* in Die, at rariſſimè in *prima*. Attamen hac in Periodo æquè ac in priore *magna* datur differentia; nam ſecundum Tempeſtatis conſtitutionem *epidemicam*, & Ægroti Temperamentum, *citiùs*, vel *ſerius* apparent. Partes *conſtanter* affectæ ſunt loca, in quibus *Vulnera* facta fuere, & *Pus* guttatim Infuſum; in his enim *Puſtulæ* aliquando oriuntur, quæ *maturatæ* Materiam *ſanioſam*, & *non* purulentam continent, ut accidit in aliis *communiter* invadentibus; quandoque etiam *Apoſtemata* citiſſimè ad *Suppurationem* tendentia; numeros *Puſtularum* in Operationem conſequentium ſunt *perpaucæ*, raro, aut nunquam *centum* ſuperantes, & ipſæ ſemper *Diſtincti* generis. Interdum accidit, ut ſolummodo obſerventur in locis ubi *Inciſio* facta fuit, unde eveniebat *Faciem* non omnino affectam fuiſſe, niſi illa ab *Operatore* eligebatur.

Maturatione tranſacta *exſiccantur* in *minimo* temporis ſpatio: & hunc particulatem fructum habent ſibi comitem, ut poſt *decidentiam* Squammarum ſuccedentium non relinquantur *Foveæ*, vel *Cicatrices*, & alia hujuſmodi communiter ab hoc Morbo orientia: Nullus enim inventus eſt, qui tali *Deformitate* laborabat, in quem *Operatio* peracta fuit. Nec variis *miſeris* Morbis alios ſubſequentibus poſt Morbi *decurſum* hi Ægroti corripiuntur, ſcilicet, *Cæcitate*; *Capistis defectibus*, *Cachexia*, & aliis jam jam memoratis; Præterea, alia eſt Utilitas hinc proveniens, *viz*. Eventus *bonus* ſemper *Operationem* conſequens, nam *prima* ab Introductione hujus Methodi *hucuſque* ad tempus non memoria traditur, ullum hoc Morbo *mortuum* occubuiſſe. Nulla enim fuit Aeris Conſtitutio, Tempeſtas anni, Temperamentum, Ætas, vel Sexus Ægroti, in quo *Variolæ Inoculatæ exitioſæ* fuere. Hæc, ni maxime fallor, [cùm veriſimiæ ſint) argumentum *validum* ab omnibus, præcipuè *Fœminis*, haberi queunt, ut quam maximè nitantur hoc Regno *Inoculandi*, ſeu *Tranſplantandi* Methodum introducere, & *Medicis*, ut Amicos, & Familiares hujus ad *uſum* dirigant. Dubitat ſi quiſque, *Hiſtoriam* hanc & hujus *Methodi* innumeros, ac feliciſſimos Succeſſus conſulat, ſi velit, ut & *Tranſactiones Philoſophicas Regalis Societatis* Numero 339. & 347. unde illius veritas apparebit. Hæc quoque *eluceſcat* ab illorum verbis, qui *Operationem* videre, *Periodos* Morbi obſervavere, & talis cum Ægrotis multo poſt morbi decurſum *conſortium* habuere, nec non illorum *Teſtimonio*, qui

cum

cum illis *verſati* fuere, inter quos (ne multus fiam) omnem adimplet fidem Illuſtriſſimus, Digniſſimuſque *Sereniſſimæ Majeſtatis Britannicæ* prætor *Conſtantinopoli* reſidens, qui quidem, quia ipſis oculis *multoties* vidit, ac quotannis hujus Methodi, *ſecuritatem*, ac *felicitatem*, obſervavit; immediate, hic adventus, in *Nobiliorum* hujus Civitatis præſentia *duobus* & valde caris filiis ſuis *Operationem* mirabili cum *eventu* comprobavit.

At dum *hæc* ſcribebam Menſe *Julii* 1721 poſtquam *prima Editioni* publicata erant, omnis *Medicorum Societas* Decantatiſſimi *Collegii Regalis Londinenſis* bonum publicum conſulens (innumeris experimentis confirmata *Tranſplantationis* Methodo in palatiis *principum*, in *Nobilium* domibus) propoſuit *potentiſſimo Magnæ Britanniæ Regi* quod Gentium *Vulgaritas* in Methodum adeo *Reipublicæ* profcuam *dubium* proferret, *Operationem* fieri æquum erat, *Authoritate Regia*, in perſonis *patibulo* propter delicta dicatis, & *nunquam Variolis* antea affectis? quod permiſſum fuit à *Rege*, ac *quatuor* Hominibus, & *uni* Mulieri Mortem parcuit, ſolummodo ut eſſent *publici* Experimenti Objecta; Notandum, quod ex omnibus ſola *Mulier* jam antea *variolarum* Morbum paſſa fuerat. *Vigeſima octava Die Julii* anni citati, in omnibus *celebrata* fuit Operatio cum cunctis circumſtantiis ſupra notatis, & ex *voto* reſpondit; nam Homines repleti fuere *variolis* in Brachiis, Pectore, Facie, & toto Corpore, ſed tam Numero quam Figura ac Symptomatibus adeo *benignares* aliis, *communiter* invadentibus, exſtitere, quod *Duo vix Febrem* ſenſere, quibus apparuerunt *ſeptimo* Die, aliis verò *duobus* citius apparuere cum aliquibus ſymptomatibus, multo tamen *mitioribus*, quam in Variolis *communibus*; ſolum enim *aliqualem* habuere Anxietatem, Dolores Lumborum *perminimos*, *nullum* vero Capitis Dolorem; At *Mulier*, ne vel *Variolarum* ſignum habuit, *paſſa* namque fuerat [ut dictum] antea hunc Morbum. Quibus, [præter aliis innumeris Experimentis] *publicis*, & Authoritate *Regia* factis, ſatis demonſtratum manet hujuſmodi curandi *Variolas* Methodi commodum, tum *Reipublicæ* noſtræ, cui *Anglico* ſermone *primam* Editionem dicavi, tum omnibus, *exteris* Regionibus, quibus hæc notitia *deeſt*, & ejus Hiſtoriam in hac *ſecunda* Editione *Latino* offero, ac ut proſequantur expoſco.

Nunc reſtat, ut procedamus ad rationem reddendam *Modi*, quo Morbus hic in Corpore *Humano* producitur, ut & cur *mitioris* ſit Naturæ, & Indolis per *Inoculationem* genitus, quam *communi* via; & hæc quam breviſſimè tradentur. Maxima eſt *varietas* Opinionum de *cauſis* hujus morbi inter *Autores*, Singulus quorum ſuam Argumentis pluribus defendere certat.

VVillis contendit Labem *primam* communicatam fuiſſe *Fœtui* ope Sanguinis *Menſtrui*, & hujus morbi *Semina*, inde contracta, depoſita eſſe in *Cerebrum*, & *Medullam Spinalem*, ac excitata quodam caſu *infectionem* Spiritibus *primum* dare, illorumque vi *Sanguinem* contaminari. Hæc vero Ratio adeo *impbiloſophica*, & tanto Viro *indigna* apparet, ut mirer illum *Ratiocinationis* vere magiſtrum talia proponere poſſe. Cum enim nihil eſt Argumenti offerendum ad probandam *infectionem* primo communicari *ſolidis* partibus quando *VVillis* ipſe *Labem* oriri de Fluido *Menſtruali* fatetur, ut & Cerebrum, & Spinalem *Medullam Seminum* horum præcipue *Sedem* eſſe, cum partes hæ *origini*, vel *Canalibus*, unde Sanguis *nutritius* manat, *non* proximæ ſint: Concedendum eſt, Notionem hanc vere *Immaginariam*, ſolummodo propoſitam fuiſſe ad rem explicandam, cujus *veram* notitiam non habebat. Deinde cum Sanguis *Menſtruus* non quid ſecretum eſt de *Utero* ope *Fermenti*; cujus *Chimeræ* impoſſibilitatem multa cum perſpicuitate jam demonſtravere Doctiſſimi *Bellinus*, *borellus*, & *pitcairne*; ejuſdem ſed verè *charracteris* reliqua cum maſſa, nulla cum probabilitate *ſuppant*

po-

potest, Priorem *magis* esse in culpa Posteriori. Iterum *Semina* si hæc in cerebro, & *Spinali* Medulla deposita sint, illa contineri, vel in *Substantia* Nervorum, vel in eorum *Cavitate*, ut supponamus, necessum est: Si in *Priore*, omnino sequitur, illa, *particulari* sua Figura, Soliditate, Gravitate, vel motu accidentali, *impressionem* quandam facere in has *sensibiles* parte; & consequenter in causa esse cur Morbi *varii* orirentur; at horum nihil unquam appareret, nisi in ipso *Invasionis* momento: Si in *Posteriore*, mihi videtur, *perpaucos* esse, qui arbitrentur, illorum Vim *tanti* esse, ut opponat Spirituum *Impulsui*, & (ut ipse loquitur) illorum *Explosioni*, ita ut non irruantur, vel detrudantur unà cum illis *citius* in *Sanguinem*. Denique, impossibile est, supponendo *Cerebrum*, & *Spinalem* Medullam horum Seminum *Sedes* esse, *Spiritus*, qui Naturæ sunt adeo subtilis, *durare* tam diu ulla sine *Infectione* ipsis ab *Seminibus* impressa, cùm *Origo* Priorum, & *Sedes* Posteriorum quam maximè *contigua* sint.

Lisser supponit, Morbum hunc *Originem* traxisse ex Animalis *venenosi* demorsu, de qua labe *Contagium* propagari *Hereditariè* de uno ad alterum; ad quod confirmandum varios proponit Casus, in quibus, *Symptomata* illis, quæ in *Variolis* apparent, quam maximè *consimilia* sunt, qui putant, Morbum hunc omnino dependere à particulari *Aeris* Constitutione sine *concursu* ullius latentis *Seminei*. Hæc verò *Sententia*, ni quam maximè fallor, *non* majorem aliis *probabilitatem* habet. *Primò*, quia tunc *nunquam* apparerent, nisi cùm *Epidemicæ* sint, quod communibus Observationibus refragatur. *Secundò*, quia tunc eandem Personam *sæpius* invaderent, nempe, quandocumque *eadem* Constitutio Aeris prædominaretur, & hoc etiam æque contrarium est quotidianæ Experientiæ: rarissimè enim evenit Eundem *bis* corripi hoc Morbo; & si unquam hoc accidit, in Causa est, vel *mala* Praxis, vel *particularis* Corporis dispositio, qua *Maturæ* conamina intercipiebantur & *Seminum Morbificorum* pars retenta fuit. *Denique*, vulgo sentitur Luxuriam, & Dietam immoderatam *Europæarum Fœminarum* durante Fœtus gestatione primò omnium *Seminum* stamina creasse in *Fluidis*, & in *Fœtus* partibus *Solidis*: Ubi dormiunt, & *ignave* remanent usque dum moventur, & in actionem revocantur, vel Corporis Dispositione *naturali*, Temperamento *Aeris* particulari, vel *Effluviis* Contagiosis de *Infecto* orientibus, in Corpore *bene* prædisposito *violenter* agentibus, Ut omnino verum fatear, agnosco me *non* nosse Morbi hujus Causam *Procatarcticam*; cùm enim non *Ratio* detur temporis, in quo *primò* apparuit, & per consequentiam Causarum tunc agentium *Remotarum*; omnium super hac Materia *Decisiones* mere sunt Notiones, *nullis certis* Principiis nixæ, quæ omnino necessaria sunt ad *Demonstrationem* certam stabiliendam.

Nunc incipiendum est causam *immediatam* variolarum examinare: Et hæc omnibus Hodiernis stabilitur esse *Fermentatio*, Motus *intestinus*, vel *Ebullitio* Sanguinis proveniens è particularum *Heterogenearum* mixtura; unde fit, ut fiat Separatio, & Corporum *morbificorum* per Cutem *eliminatio*. Talis fuit etiam *Arabum* sententia, scilicet, *Rasis*, *Nesues*, & *Avicennæ*, qui inter Medicos *primi* fuere *rationem* hujus Materiæ tradere conantes: Et adeo amplexa est *Modernis* ab Autoribus, ut non solum in *sinum* recipiant, & laborent illam *illustrare*, sed etiam fortiter contendunt se *primo* hujus rei Autores extitisse. At hæc examinata facilè in opinionem venio, demonstrari posse *impossibile* esse talem *Ebullitionem*, *Fermentationem*, vel Motum *intestinum* in Sanguine *circulante* oriri posse. Cùm enim *secundum* Leges Naturæ, *Corpora omnia durant in illo statu Quietis*, vel *Motus in Directione data*, *nisi vi superiore alteretur*; & cùm Motus semper sit *proportionalis* vi Motrici datæ, omnino necessarium est Activitatem, Vim, & Potestatem *Effluviorum*, in Massam

Digitized by Google

Maſſam Sanguinis agentium, multo *ſuperiorem* eſſe vi Cordis Projectili, Vaſorum poteſtate *contractili*, Gravitate, & Athmoſphæra *Pulmones diſtendentis*, Diaphragma, Muſculos & Intercoſtales, & Abdominales *contrahentis*; ſed cùm Poteſtas vel horum unius adeo *magna* ſit, ut Eximi *Bellinus*, *Borellus* & *Pitcairne* demonſtravere, *contrarium* rationi videtur ſupponere, harum ſubtilium Particularum *vim* Momenti eſſe tanti, ut ſuperare poſſit *impulſum* datum, & eodem tempore Motum à directione communi *diverſum* introducere. Cum enim Poteſtas omnis ſit in Ratione *compoſita* Particularum Solidarum in *Corpore* Impellente contentarum, & *Velocitatis*, cum qua movetur; æquæ *rationi* patet, ac Tres Angulos Trianguli Rectilinei, æquales eſſe duobus Rectis Angulis, Summam poſteriorum non eſſe ad Summam priorum, ut Unum ad Quinque Millia: Omnes namque *Qualitates*, propagatæ de *Centro*, rectis lineis decreſcunt in *Duplicata* Ratione auctæ Diſtantiæ ab *eodem* Centro; unde quam maximè ſequitur, Doctrinam *Fermentationis*, *Ebullitionis*, vel *inteſtini* Motus Sanguine *Circulate* neceſſario in *Humum* cadere.

Cùm ergo demonſtratum ſit *Fermentationem*, vel Motum *inteſtinum* de mixtura *Heterogearum* particularum ortum ab *Arabibus* propoſitum, ut & *Hordienis* amplexum, *Rationi* contrarium eſſe & *Naturæ* Legibus; *alia* cauſa invenienda eſt, quæ *utriuſque* conſentanea videtur: Cum enim Subjectum *Patiens*, & Cauſa *Agens* Corpora ſint, neceſſe eſt, ut obnoxia fiant *iiſdem* ipſis Legibus, quibus omnia *alia* Corpora ſubjecta ſunt. Nunc, quando omnis poteſtas *Corporum*, omnium in ſe invicem agentium, eſt in *compoſita* Ratione Quantitatis Materiæ, *particularis* Figuræ, qua conſtant, & variorum Graduum *Velocitatis*, cum qua moventur: Et cum *nullas* habeamus Methodos ad hæc, vel horum *unum* certè determinandum; conſtat, nullum Argumentum depromi poſſe *à Priora*, ut communiter dicitur, ſed *à Poſteriori*, vel variis Effectis deſumendum eſſe.

Materiam *Morbificam*, in Sanguinis Maſſam receptam, conſtare Vi tali *attractiva*, ut capax ſit *alterationem* in illius *Craſi* producendi, ut & varias *combinationes* irregulares *Globularum*, è quibus componitur, adeo, ut Diametra ita augeantur, ut inepta ſint ad tranſeundum per *Vaſa* partium extremarum *Capillaria*, qua de cauſa *Motus* retardatur, & *Curſus* in ipſis obſtruitur, mihi evidens videtur per *Frigiditatem*, *Horrorem*, & *Tremorem* ſemper in *prima* Invaſione obſervata.

Sanguis enim *non libere* fluens per has partes, neceſſario ſequitur, Symptomata hæc *oriri* oportere; hæc ſequuntur *celer*, & pulſus *altus*, & poſtremo Febris *acuta*; omnia quæ oriuntur, quia ſanguis non fluens ad *Extremitates*, & conſequenter via *brevior* facta, reditus *velocior* eſt, unde Spiritus *celerius* immittuntur in Cordis *Fibrillas*, & inde procedit *robuſtior*, & *impetuoſior* hujus *Muſculi* Contractio, ut & *Arteriarum* Dilatatio, & tandem Febris, omniaque Symptomata ipſam ſubſequentia. Hæc omnia durant uſquedum *Globuli*, aucti *violentia* hac, & *accelerata* Agitatione, *Cordis* Contractione, *Vaſorum* Elaſticitate, *Muſculorum* Actione, *Athmoſphæræ* Gravitate in *Pulmones* adeo *minuti* reddantur, ut prompté per minimo *Capillaria* circulari poſſint, & varia *Obſtacula* illorum *Tranſitui* opponentia, *poros* claudentia, Vaſorum *Extremitates* adſtringentia facilè perlabantur, Ipſæ particulæ Morboſæ *ſuperfluæ* prompté ſeparantur, & de Maſſa ſanguinis ad Corporis *ſuperficiem* eliminantur; Hæ verò adhuc *nimis* craſſæ ad Cuticulam *denſatam* penetrandam, illam elevant in varias *Veſiculas*, vel *puſtulas*, quæ *gradatim* augentur in numero, altitudine, & circumferentia, ſecundum variam hujus Materiæ morbificæ *Separationem*, quæ ſervatæ hiſce in Veſiculis *ſeparatim* à Maſſa circulante, paulatim, partim *Calore*, & partim conſtan-

GUALTERI HARRIS PRÆLECTIO DE INOCULATIONE VARIOLARUM.

INTER tot ſermones, in ore omnium nunc habitos, de *Inoculatione Variolarum*, æquum videri poſſit demùm adjicere, quæ non ita pridem maxima ex parte dixi, coram *Collegio* in fine *Prælectionis* de *Curatione Variolarum*. Siquidem *Inoculationis* ratio ſimplex, & innocentiſſima, ſæculo præterlapſo, Experimentis novis ſumme inſignito, ab indoctis populis *Orientalibus* inventa, jam ad nos longe diſſitos, Divina Providentia deducta ad comparandas, ſi Deo placeat, Variolas *tutas* ac *benignas* Idque eo opportunius videri poſſit, quia Variolæ *Confluentes*, inter Nobiles æque ac vulgares *diram* ſtragem apud nos nuper ediderunt: Et quia *Inoculatio* debite adminiſtrata, à *Confluentibus* Variolis contrahendis *nunquam non* ſervat incolumes, mireque tuetur.

Et maxime ad hanc rem ſpectat, atque Obſervatione noſtra eſt admodum dignum, quod ſcripſit *Conſtantinopoli*, menſe Decembris A. D. 1713. Domino Doctori *Woodward*, Docto noſtro Collegæ, Dominus *Emanuel Timonius*; & quæ ejus Epiſtola, Latine doctèque conſcripta, paulo poſt fuit typis mandata in *Tranſactionibus* editis a *Regia Societate*. *Timonius* ille egregius, in peregrinationibus ſuis nuperis adeptus fuerat *gradum Doctoratus in Medicina* tam *Oxonii* quam *Patavii*, & poſt reditum ſuum domi, invitabatur eſſe Medicus *Grandiſſimo* ſuo *Domino*, ſive Imperatori *Turcico*; ſed illum Honorem periculoſum, prudentia præditus, *ſubmiſſe* declinabat. Narrat verò in Epiſtola, *Tartaros*, *Circaſſos*, *Georgianos*, alioſque populos *Aſiaticos*, Barbaros *noſtris* dictos, ſed bonos, & Ratione eadem nativa ornatos, qua *docti* nonnunquam ſuperbiunt, alioſque temere aſpernantur: hos, inquit, populos à *quadraginta* tunc retrò annis *Conſtantinopoli* introduxiſſe *Inoculatione Variolarum*, ut eam ſubeuntes in poſterùm præſerventur ab *ulteriori*, metu morbi redituri, & ab omni *periculo* Variolarum deteriorum. Etenim ait *mite* illud contagium ab *Inoculatione* communicatum, *rarò* progignere pluſquam *decem* vel *viginti* Puſtulas, & in nonnullis ſolummodò *duas* vel *tres*, & pauciſſimos illorum *centum* Puſtulis

Rulis affici; ut verisimile est, aliqualem *differentiam* contingere posse, ex *variis* temperamentis, ætatibus, regimine, & diæta.

Modus *Inoculationis* sic describitur à *Timonio*:

„ *In cubiculo calido, vernoque tempore vel autumnali, operator institutus* „ *levia aliquot vulnuscula infligit musculis Brachii, aut Radii hominis inficiendi, cum acu tricuspide, aut nonnunquam phlebotomo. Acum verò trajicit transversim. Cutimque illè attollit,* „ *donec guttæ aliquot sanguinis è vulneribus exstillent. Et tunc operator locis pertusis lanceolæ stylo obtuso, vel auriscalpio Pus. Varioloſum, quod paulò priùs* „ *extraxerat à tibia vel poplite saltoris adolescentuli, quì paucis, distinctis & magnis pustulis fuit affectus. Pus verò colligebat è Pustulis punctis in vas mundum statim occludendum, & in pectore tepido ferendum, ad hominem inoculandum, nempe ut gutta puris ita accepti* „ *instilletur in singulas partes vulneratas. Denique loci tabo imbuti teguntur dimidio corticis Juglandis, qui manet* „ *deligatus parti affectæ per aliquot horas, ne Pus appositum defricetur, antequam sanguis inficiatur. Sperata efflorescentia vulgo se exhibet die septimo* „ *ab Inoculatione peracta & ægrotans interim abstinet a carnibus, omnique illarum jusculo.* Hæc *Timonius* in Epistola sua fusiùs.

Dolendum est quidem, *Virum* tàm Bonum ac Benevolum, qui longè remotis populis Observationem Medicam tàm utilem & incognitam, in morbo *Epidemico* & periculosiori, voluit *primus* benignè communicare; Virum etiam Scientiæ *Medicæ* tàm avidum studiosumque inter gentes *illiteratas*, ut in has terras *longinquas*, omnibus literis perpolitas, proficisceretur, *Doctrinæ* promovendæ causa: dolendum est, inquam, hunc eximium doctumque *Medicum*; ampla fortuna, multaque rerum copia donatum, postquam tot *Regiones*, *Regias* & *Academias*, oculis collustraverat, plenamque habuerat & *philosophicam* comprehensionem *Boni* & *Mali* necessariò contingentis omnibus in hac vita versatis, fore Vitæ ipsius tam miserè pertæsum, ut in ætate sua florentissima sibi *mortem voluntariam* non ita pridem consciscceret.

His, quæ accepimus à *Timonio*, conjungere libet *aliam* de hac re narrationem, mihi exindè communicatam à *Mercatore* nostrati, qui octo annos vixerat apud *Aleppo* in *Syria*. Ibi uxor *Consulis Gallici* spectandos illi præbuit *tres* suos liberos, qui *Inoculationem* subiverant *Constantinopoli*, quo tempore maritus suus fuit Secretarius *marchionis de Chateauneuf*, Legatione tunc fungenti versùs *Portum Turcicum*, à *Rege Christianissimo*.

Inoculatio illorum fuit hujusmodi.

Operator adibat quempiam Variolis *mitibus* correptum, in tempestate opportuna: *plures* acus cum *filis* appensis trajiciebat per Pustulas *maturas*, quousque ista fila fuerint *pure* satis imbuta.

Et tunc statum adibat *Inficiendos*, cutimque eorum radebat *aciculâ*, ad *pisi* majoris magnitudinem, donec *sanguis* tantillus è rasa cute exstillaret, quo peracto filum *pure* delibutum particulæ *pertusæ* paulisper affricabat. Hanc operationem exercitus est in *quatuor* partibus *faciei* illorum puerorum; nimirum in *fronte*, in *utraque* gena, atque in *mento*. Deindè eandem operationem iterabat in *ambobus* illorum metacarpiis, *manuum* & *pedum*; adeò ut quilibet illorum *octo* vulnuscula, vel *cutis* rasuras sustineret: Et è quibus emissariis vel fonticulis, ac præsertim è *manibus*, Purulentia *Variolosa*, vel ichor *paulatim* emanaret. Et sic illi *tres*, omnesque alii similiter, ad *integram* sanitatem sunt tuto restituti, sine *turpibus* istis *signis*, quibus plures *nostrorum*, si evadant, solent deformari.

Sed notandum est, hunc modum inconcinnum sic *Inoculandi* faciem, fuisse *phantasticum* quoddam inventum bonæ *Vetulæ* Christianæ, quæ diu priùs fuerat in hac Arte *operatrix*. Illa scilicet opinata est suam operationem fore quadantenus *consecratam*, meliùsque

suc-

ſucceſſuram, ſi vulnuſcula faciei ſanctam *Crucem* repræſentarent. Cæterum poſthabita *Superſtitione* ſeminea, nos inſtar *Virorum & prudentium* agamus, atque *Brachia* aut *Cruræ* à *Corde* remota, non *Faciem* tam vicinam *Cerebro*, ſignemus aut inficiamus. Neque totidem *cutis* exulcerationes requiruntur ad contrahendam Contagionem. Eò ſufficiunt ulcuſcula ad ſummum *duo* ad Variolas *tutas* ac *ſalutares* acquirendas.

Hic prætermittere nolui, mentionem facere *Exempli* inſigniſſimi, ad confirmandum apud nos ſaluberrimum uſum *Inoculationis Variolarum*; quæ adeò *tuta & innocua* eſt jam reperta *Conſtantinopoli*, adeòque univerſim ibi invaleſcit, Experientia fideli illos omnes inſtruente, ut æquiſſimus facti judex & maxime proprius diſcriminis, ſi quod fuerit, Obſervator, Excellentiſſimus Dominus, nuper *Legatus Regis* Perillustris, non dubitaret permittere *Filium* ſuum *unicum*, & *Hæredem* (maximum ſuum Thetaurum) Contagionem *Variolosam* ibidem ſic contrahere.

Quinetiam idem Dominus Prudentiſſimus, ut ſaluti Familiæ ſuæ Honorabilis ulteriùs proſpiceret, & forte etiam ut alios, tanto Exemplo, magis animaret, in re tam ſalubri ad poſteros ſuos præſervandos; *Filiolam* ſuam *quinquennem*, circiter *Initium* menſi *Maij* jam elapſi, apud nos *Inoculavit*, *uno* ſcilicet vulnuſculo in *utroque* brachio inflicto, ex opera Domini *Maitland*, ejuſdem qui Chirurgi, qui eandem operationem prius executus eſt, in dilecto ſuo Filio apud *Conſtantinopolitanos*, & utramque eodem *felici* cum ſucceſſu.

Teſtari equidem poſſum, hanc tenellam Dominam *mitiſſimo* Variolarum genere fuiſſe affectam, uſque adeo ut morbus illam non poſtularet *interdiu* lecto decumbere; neque potui annumerare pluſquam *duodecim puſtulas* totam ejus *faciem* pulcherrimam obſidentes, & ſimiliter *pauciſſimas* vidi per corpus artuſque diſpertitas, vix eas dignas enumeratione.

Sed maxime notandum eſt, *tenuem moderatamque* Diætam, (carnibus ſcilicet interdictis, una cum vino & liquoribus ſpirituoſis) inter hoc Contagium contrahendum, æque ac alios affilatus Varioloſos, eſſe *ſummè* neceſſariam; & *calida* omnia medicamenta, ad expellendas ſcilicet Variolas ingurgitata, in his, quemadmodum in aliis caſibus, *perniciem* maximam inferre, & pro *puſtulis* è cutem, ægrotantes ex rerum natura, ſolere frequenter exturbare. Apud *Orientales* populos, ubi in uſum abiit *Inoculatio*, Cardiaca iſta deſunt, neque ea concupiſcunt. Sed in *Britannia*, ubi non modo omne vulgus, ſed & multi ſuperiores, in omnibus feré *Febribus*, perinde ac *Variolis*, perpetuo *Cardiacorum* deſiderio incenduntur, videtur eſſe *ſummè* neceſſarium, ubi perficitur *Inoculatio* ut ſerva fidelis adſit, quæ diligenter obſervet, ne *Nutrix* arrogans *Cardiaca* ſua calida; ad *expellendas* præproperè Variolas furtivè introducatur. Idque eo magis in hoc genere obſervandum, quia nunquam ante *ſeptimum*, & ſæpius die *octavo* vel *nono*, benignæ hæ *Variolæ* ſolent prodire vel erumpere.

Notandum etiam *Conſtantinopolitanos*, quo melius explorarent, an *Variolæ* poſſent poſtea corripere priùs infectum, *bis* vel *ter* Inoculaſſe, Experientiæ gratiâ, eundem hominem, qui *prius* fuerat *Inoculatus*; ſed illud ſemper tentatum *irrito* conatu. Nulla poſtea ſubſequetur partis inciſæ *rubedo* aut *inflammatio*, neque *pus*, in putamine nucis incluſum & partis adhibitum, iterum attrahetur in vulnus abſorbendum. Quæ quidem eſt indulgentia *benigniſſimæ* Naturæ, ut non permittat, quenquam mortalium *bis*, quocunque modo, contrahere *veras* ac *genuinas* Variolas, vel in ſummum vitæ diſcrimen *bis* ex illo morbo incidere. Quod ſi inſtantia ſingularis *contrarii* nonnunquam, licèt rariſſimè, apud nos contingat, ut plura ejuſmodi diſſimilia vidiſſe contigit, id *prodigioſo* partui, vel *oſtento* cuidam inſolito ſit comparandum. Quamvis enim *Leges Naturæ* ſint fixæ

& determinatæ, tamen *Supremus* Naturæ Mundique *Rector*, pro beneplacito suo Sapientissimo, potest eas *Leges* suas suspendere, perrumpere, & mutare. Et hæc de *Inoculatione Variolarum* nunc sufficiant.

Sed & præter *Inoculationem* illam *Turcicam*, mos. est *alius*, etsi minùs laudabilis, apud *Sinenses*, Variolas *benignas* contrahere. molliter intrudendo in nares *Infantum* aut *Puerorum*, inter dormiendum; *turundam è Gossypio* parvulam satis imbutam *Pure* è Pustulis punctis collecto. Et hic illorum mos, si modo *tutus* esset, neque *Cerebrum* offenderet; quod quidem suspicarer, *delicatulis* Dominis pergratus foret, nullis scilicet *Vulnusculis* cutis impressis.

Denique *alia* invalescit consuetudo apud *Sinenses*, maximè *obstetricibus*, perindè ac *Medicis*, etiam atque etiam commendare libet, cui *nulla* exceptio potest ritè objici, & quam nemo potest meritò vituperare.

Hoc perhibetur à *Sinensibus* præservare à contagio *Variolarum* unquam contrahendo per *totam* hominis vitam, utcunque illæ fuerint ita *Epidemicæ*, omnibus mortalibus à *Gadibus* usque ad *Gangem* & *Japoniam*. Nimirùm in ipso *partu*, cùm Infans in lucem fit *recens* editus, ante sectionem Vasorum *Umbilicalium* à Placenta, at & sectione peracta ante illorum *deligationem*, diligenter curandum est, ut Sanguis iste *menstruus* & *vitiosus*, ratus a Medicis *parens Variolarum* communis, *leni* compressione exprimatur *extrorsùm*. Etenim Docti Medici, & speciatim *Sennertus* doctissimus, imprudenter consulunt, ut Sanguis in vasis *Umbilicalibus* contentus comprimatur *introrsum* versùs *Infantis* umbilicum, ante vasorum à placenta *abscissionem*; cùm eadem opera iste sanguis, *ante* sectionem, æque possit comprimi ab umbilico, & *post* sectionem possit exprimi. Et hic mos illorum *innocuus*, penes illos *efficax* habitus, saltem ab instar *nugatorii* quorumdam incantamenti, ad Febres *Intermittentes* profligandas nonnunquam gestati, & forte *minus* valeat, proculdubio *minimè* nocebit.

Verum ex tantilla causa, vel cautela, in *Principio* vivendi observata, prohiberi posse *adventum* morbi tam terribilis, omnibusque impendentis, credunt vel conjiciunt Sagaces illi *Sinenses*, qui præ se ferunt prædicere à *Pulsu*, quot *horas dieſque* ægrotus vitam ducet, quot *annos* vir sanus possit in hac vita versari, vitatis casibus fortuitis, & violentia externa; sed qui etiam impudentissimè putant, vel dicunt, se *Solos duobus* oculis cernere, alios omnes populos solummodo *uno*.

AN.

Digitized by Google

ANTONII LE DUC
DISSERTATIO
DE
BYZANTINA
VARIOLARUM INSITIONE.

§. I.

VARIOLAS ex singulari quadam aeræ Athmosphere diatheſi, tanquàm ex cauſa, primùm natas, communicato tum ſuo aliis corporibus contagio, longè ſeſe lateque inter homines diffundere, notius eſt quàm ut pluribus exponam. Quem fœdo etiam horribilium ſymptomatum apparatu ſtipatæ incedant, quotque crudeles paſſim ſtrages exerceant, nimis certè aliquàdò frequens, triſtiſque experientia docet.

§. 2 Hominem autem omnem, ſolum, & ſemel illis affici *Thomas Willisius* aſſeruit; rarum, & inuſitatum naturæ prædicans eventum, ſi vel nunquam vel ſæpius in eaſdem quiſpiam inciderit. Clarus itidem *Diemerbroeck* non modò ſolis hominibus, ſed ferè omnibus adeò communes volunt variolas, ut paucos moridicat, qui vivi ab iis aliquando non tentati fuerint. Princeps ſanè Practicorum & Obſervatorum fidiſſimus *Sidenham* hoc ipſum teſtatur, cùm Variolas nemini parcere affirmet, cujuſcunque demum ætatis is fuerit, niſi priùs hoc morbo laboraverit, non excipiens tamen illos, quos adulterinum variolarum genus ad hunc morbum nihil attinentium, prius obſederit.

§. 3. Etſi vero nulla tantorum virorum, circa fatalem hanc (ut ita dicam) hominibus neceſſitatem, qua omnes ferè variolis ſemel ægrotare coguntur, monumenta exſtarent; integrè tamen Gentes, inevitabilem quaſi hanc ipſis competere ſortem, ſatis, & ultro comprobarent; raros enim inter *Europæos* inveneris, qui aliquando dirum illum affectum ſe paſſos denegent rariores vero longe, qui plus ſemel Variolis laboraverint.

§. 4. Salutis hinc communis intereſſe videtur, ut apta huic morbo exſtirpando auxilia inveniat conſervatrix illa Humanæ incolumitatis, artium omnium, prout hodie exculta habetur, amœniſſima, Medicina.

§. 5. Si tempora ſpectes, à quibus inter homines variolas graſſari extra omne dubium ponitur, ſique Authores, qui de iiſdem commentati ſunt, recenſeri audias, certum re vices hæc (§. 4.) quidem efficaciſſima haberi, quæque ſævi ſſimi morbi non tantùm progreſſum, ſed & ortum inhibant: hos tamen ſi lubet, & vacat, perlege: miraberis ſanè non aliam Recentes, quàm veteriſſimos in curatione ejus methodum adhibuiſſe: omnem quippè conatum, omne artis auxilium in hoc unum ſemper intenDiſſertat. Variolar. de Tranſplantat.

Digitized by Google

tenderunt, ut variolas ad suppurationem dederent: magnum se quid præstasse, ægrumque è faucibus orci eripuisse rati, si, quas sibi Natura, dum internum hostem profligare conatur, injurias infert, ipsi suis remediis sæpissimè accelerent.

§. 6. Quam anceps verò sit & dubius methodi hujus eventus, malignioribus præsertim variolis, vel indè patet, quod non æquè semper vires pro libitu moderari medicus queat: sæpè enim furentis nimium impetum irritus per antiphlogistica compescere tentabis: sæpe languentem nimis incassum per stimulantia excitare conaberis; ægerque interim vitam cum morte commutat, Natura nimirum, dum maximè intenditur, seipsam pessimente; vel eadem nimis inermi hosti suo cedere coacta.

§. 7. Sed dabo lubens, medicum ferventis, irritatæque vitæ fruorem sic cohibuisse, ut ad suppurationem deducta sint corpus totum fœdantia, exanthemata. Ideò ne tamen ægrum periculo vocare, optatoque portu securitatis considere credes? Quantum herclè à vero distas? Ipsum blandientis sanitatis indicium, illæ quas tanto conamine excitasti, pustulæ tristiorem longè mox secum trahent malorum catervam. Vix enim purulenta materiæ distentæ aliquamdiu cutem obsedere, quin necessarium corporis perspirationem impediant. Sed quæ pessima non hinc oriuntur Symptomata? Nova statim, sed sævissimæ indolis mox accendetur Febris quæ humores à prægresso fervore febrili jam ultra labefectatos, iterata hac exagitatione pessundat: Sæpè etiam purulenta materies à bibulis extremarum venarum osculis absorpta, & circuitu humorum de novo commissa, prout in hanc vel illam partem à vi vitæ transfertur, varios semper, sed noxios valdè morbos creat. Si ad illam, quæ propria animæ sedes dicitur, quæque revera Functionum Animalium vera est scaturigo, si ad Cerebrum inquam, determinetur, delirantem illicò, mox & furentem spectabis ægrum: quo quidem casu quid de vita sperandum? si pulmones, pneumaticum illud respirationis organum, eadem materia obsessit impeditum iri mox vitalem humorum fluxum, proximumque ultimum diem ægro, si causarum vitæ sis peritus, facilè prædices. Prohibet, quam mihi in hac dissertatione proposui, brevitas, ne omnes effectus ex illo puræ, prout ad varia loca fertur, oriundos singulatim prosequar; liquidò tamen innotescunt iis, qui cujuslibet partis munus edocti, dictam causam illi applicandam concipient.

§. 8. Hæc (§. 5. ad 8. quidem acri suo ingenio perpendens, Celeberrimus *Hermannus Boerhave*) splendissimum & præcipuum hujus Academiæ lumen, Præceptor omni reverentia colendus) aliam Medicis, quàm in variolis sequi debebant, viam indicavit. Castam ille severamque Sapientiam professus, eam tantùm in morborum curatione Methodum sectatur, quæ in causarum ablatione consistit. Id ipsum ille in variolis tentandum suadet, quæ cùm à miasmate venenato [§. 1.] excitentur, si quidem huic oppositum inveniretur, in ipsis incunabulis pessimus ille morbus exstingueretur. Hoc verò aliquando inventum iri solidissimis comprobat argumentis. Urinam ipse tanto frui posset otio, ut in illud indagare! quemadmodum nunc Rempublicam Medicam, sic tum omne genus humanum sibi devinciret.

§. 9. Cùm tamen nondum detur nobis tam felicibus esse, ut susceptum corpore venenum per antidotum enervare queamus, id saltem, ex ejusdem Clarissimi Viri monitu, minimam varioloso contagii suspicionem est eniten-dum, ut id in effectu suo iners reddatur: Quo sanè spectat universalis illa antiphlogistica Methodus quam in suis *Aphorismis* proponit [§. 1393. 4. 5.] idem laudatus, nec sine veneratione unquam nominandus Autor. Hinc etenim noxium illud miasma dissipari posset: omniaque indè oriunda mala præcaveri.

§. 10. Felicissimo cum successu plures sic curasse, fide omni dignissimus ipse testatur. Sed talem revera requiri in variolarum primo statu Methodum, accurata hujus morbi contempla-

pla-

patio indicat. Neque enim aliud exhibet, perfecta ejus in dicto statu idea, quàm liquidorum velocitatem auctam à stimulo inflammatorio. Quis verò Medicorum, in morbo, quem Inflammatorium agnoscit, Resolutionis viam negligens, suppurationem tentabit? Nemo unquam in Pleuritide v. g. id cogitabit. Quidni igitur idem in variolis fiat? Venenum Variolosum ex se ipso nullam [prout sensibus indicare possumus] vel solidis vel fluidis inferre labem, nisi à vita ipsa actuosum fiat, alibi (§. 37.) proponam. Hinc ubi per dictam Methodum illam penitus labefactaveris, spes est, vel iners reddi venenum, vel cum eductis humoribus expelli. Bella saltem quæ movissent vita impedies, simulque tristem malorum faciem percavebis. Solis autem ratiociniis certam hanc Methodum non innixi, verum experimentis etiam confirmari, præter Celeberrimi dicti Viri testimonia, fidem quoque faciunt casus interdum observati, ubi Medicus ægrum variolis laborare nescius, hancce adhibuit Methodum, illumque incolumem pristinæ sanitati restituit.

§. 11. Sed altas nimis in Medicorum mentibus radices egisse videtur præconcepta semel, de antiqua in curandis Variolis Methodo, opinio, quàm ut tam facilè evelli queat; deplorando sanè humanæ infirmitatis argumento, cùm deteriora sæpius, dummodo Veterum authoritate fundata, sequi malint homines, quàm nova licèt rationi & experientiæ congrua.

§. 12. Cùm igitur nondum ad debellandum Variolosum contagium certum detur Antidotum; prisca vero suppurationis via periculosa sit ut plurimum plena; & nova Clar. Professore *Boerhave* indicata Methodus tam felicibus haud æque undique firmetur successibus ut à prudentissimis Medicis recepta sit, & in usum revocata; non incongruum fore duxi, si Insititiam Variolarum Prophylaxim paucis verbis hic proponerem, ut si variolas multis effugere non liceat, illas saltem sine discrimine contrahant.

§. 13. Hujus tota virtus in eo est ut instillato vulnusculis quibusdam inflictis variculoso puro, variolas excitet in iis, qui nunquam anteà illis laboraverant. Multi operationem illam Transplantationem vocant, alii Inoculationem, *Græci* vero hodierni ἐμβολὴν appellant; vocibus nimirùm metaphoricè acceptis. Quæcunque ad hanc Methodum, prout *Byzantii* exercetur, proprio experimento pertinere novi, candido animo, & brevi sermone exponam; ut nulla vel minima circumstantia neglecta æque utilis aliis etiam evadat, ac mihi olim profuit. Antequam tamen id peragam, pauca circa Locum, ubi primum Inoculatio celebrata fuit, differere fert animus.

INSITIONIS HISTORIA.

§. 14. FErunt nonnulli, *Asiaticis* quibusdam Gentibus, ut *Circassis* & *Georgianis*, à vetustissimis etiam temporibus usitatam fuisse hanc operationem, quod ut negare non ausim, utpotè qui nunquam Regiones illas perlustraverim, sic certus affirmare possum *Thessaliæ* toti vulgarem illam hoc tempore esse. *Thessala* revera mulier Religioni *Græcæ* addicta, è patria *Byzantium* profuga, primo ejus in Amplissima urbe experimento cœpit. Varia quidem illa & astuta, ut ignaris hominibus magis artem suam commendarer, arcanum hoc summum, nulloque pretio persolvendum, licèt in patria sua commune, sibi tantum à B. Virginis Fano revelatum prædicabat: utque fidem dictis adderet, nunquam nisi cruciatim vulnuscula, [quæ mox infligenda dicam] excitabat; verba quædam etiam submissa voce in speciem Religionis (quasi propitium sibi Revelatricis numen invocaret) inter operandum insusurrabat: cereos insuper binos serio semper à singulis, quibus variolas inoculaverat, expetebat; asserens se illos in patriam mittere, ut ante aram Virginis arderent: sedes hæc sanè non nisi apud ignaros, pondus habebant. Hinc utcunque illa mysterium suum in

Initio prædicaret, seque Divino numine affilatam diceret, rarò quidem, nec nisi inter vulgares homines artem suam exercere potuit: diu quoque sic tecta, & inter humiles duntaxat serpendo progressa foret, nisi lethaliter anno quodam grassantibus Epidemicis variolis, à nobilioribus etiam quibusdam *Græcis*, ut in filiis suis operationem tentaret, vocata fuisset: facilem enim in illustri exemplo mirati eventum, unanimi ferè consilio *Græci* omnes inoculationem in usum revocarunt. *Armeni* etiam, [quorum ingens est numerus in vastissima urbe] felicitate successus excitati, ad ipsum fecere; tandemque & *Europæi* omnes (qui *Franci* communi voce appellantur,) ad idem consilium adducti sunt: sic ut à plurimis annis passim & ubique apud omnes Christianos *Byzantii* de gentes, sine ulla formidine, & fausto semper cum eventu inoculatio exerceatur. Omnes autem hi mulierem dictam, ut inoculationem institueret, adhibebant, & ab illa etiam in me celebrata est: hinc Methodum ejus, & cautelas, quas observabat, aperiam.

VARIOLAS INOCULANDI METHODUS.

§. 15. QUicunque variolas vult sibi per inoculationem excitare, ille quo tempore id peragat, attentus animadvertat: non enim omne *Græcæ* illi Operatrici in *Byzantino* climate aptum ad hanc instituendam judicabatur tempus: sed hyeme tantum nec non autumno interdum illam exercebat. Cur autem non æque Vernalis tempestas conduceret, nulla quidem ratio indicat; ejus quippè placida temperies benigniores excitatura viderentur variolas; in hac re tamen potius experimenti requiescendum crediderim, quam vitam alicujus in discrimen jacere. Æstas, perniciosissima illi habebatur, quod non mirum erit ei, qui variolas popularíter grassantes illo anni tempore sævissimas, & maxime periculosas esse ex praxi novit.

§. 16. Utcunque alij velint mulierem illam nullo habito discrimine operationem suam celebrasse in utroque sexu, & variæ ætatis, ac Temperiei hominibus; illam tamen Subjectum, in quo inoculatio instituenda, accurate distinxisse pro comperto affirmare possum. Quod ad sexum, non adeo ingentem admittebat differentiam; viris tantum [ubi cætera fuerint paria] strictiorem diætam præscribebat. Ætatem vero adeo considerabat, ut infantibus duntaxat, & pueris excitaret per autem suam variolas: in adultis nonnisi coactam se id præstare dicens: per multiplicem edocta experientiam hos longe pejoribus conflictari symptomatibus; nemo quamvis & ex illis per inoculationem sit mortuus. Nec minus se cautam circà varia hominum Temperamenta gerebat. Robustis, calidis, & Plethoricis raro, nec sine timore, insitionem instituebat, hacque semper cum regula, ut qui replatioris essent habitus, corpus antea evacuarent; qui fortioris compagis, hanc prius debilitarent; qui calidi nimis, ii per diluentia & laxantia moderatam acquirerent temperiem. Cacochymicos vero, & eos qui aliis morbis detinebantur, aggrediebatur sponte nunquam, pulchre sane monens eos prius à suis morbis curandos, quam ut de novo acquirendo sint solliciti.

§. 17. Si unquam ulla, hic certè summa rerum non naturalium habenda ratio; in victu præsertim strictissimum observandum est regimen. Solebat *Græca* mulier non tantùm peracta illa operatione, sed pluribus antè illam diebus omnem carnis cujuscunque usum rigorosissimè vetare, quodque mirùm in hisce regionibus videbitur, jusculum etiam ejus; utcunque tenue, nunquam inoculatis concedebat; cujus quidem rei causa est, quod omni tempore non à Medicis tantùm, sed ab idiotis observatum sit ibidem, omnium rerum putrescentium usum noxiũ valde esse in omni calido morbo; vel & in illis periodicis Febribus, quas ab Alcali ortum habent: constat sanè vulgari experientia, neminem qui jam per 40 dies sit liber à tertiana ovum unum comedere, quin in tertianam iterum incidat.

Le-

Levia hinc illa dabat decocta ex farinaceis pro cibo, & leguminoſas herbas. Pro potu tenues ex hordeo ptiſanas, Vini verò & omnium ſpirituoſorum hauſtum ut lethalem prohibebat. Hæc dicta utcunque auſtera nimis, inoculatis tamen religioſe ſervanda eſt; triſtiſſima enim aliquando neglectæ hujus regulæ viſa ſunt exempla.

§. 18. Quod aerem ſpectat, talem illa ægris ſuis concedebat, qualem ex præjudicio omnes in variolis requiri contendunt, calidum ſcilicet, quem variolarum eruptionem promovere putant. Feneſtras hinc omnes non tantum, & januam, ſed minimas quaſque rimulas tam accurate claudendas curabat, at nullus aeri novo in cubiculum (per ignem ſatis anteà calefactum) acceſſus daretur. In tali vero hypocauſto quietam vitam degere ægrum jubet à prima inoculationis die ad quadrageſimam uſque, nullum ante id tempus ex eo permittens diſceſſum. Hanc ipſe methodum à ſana ratione multùm aberrantem, tantùm abeſt ut approbem, quin potius, ut perniciioſam, multorumque malorum cauſam damnare, (ex monitu Celeb. *Borrichii*) conſuevi. Aer etenim ille ità tum calefactus, in eodem ſemper loco detentus, rarefcens hinc & varioloſi corporis exhalationibus prægnans, quid boni, precor, præſtare poſſet? an non potius hinc ſuffocatio timenda eſſet; vel & pejor malorum ſeries ex morboſa, & corrupta athmoſphæra? ſed ſi calorem tam neceſſarium ad promovendas variolas credant, cur calida æſtatis tempeſtates, maxime illæ ſunt periculoſa? ſi vero propter calorem noxiam æſtivam tempeſtiem, varioloſis agnoſcant, cur eundem calorem in media hyeme ægris illis adhibent? Merito ſane hinc ſuſpicandi locus, non aliam ob cauſam, pejus aliquando ſe habere eos, qui cæterum ex temperamento, ætate, & reliquis requiſitis, ut placide variolas contrahant, diſpoſiti videntur.

Audivi eſſe, qui velint ægrum ſtatim lecto damnari: id nemo *Byzantii* ſe vidiſſe dicat; ipſe non ante quantum diem, quo ægrotare cœpi, me lecto compoſui eumque deſerui, quamprimum matureſcentibus puſtulis nullo iis malo detinebar.

§. 19. His ita prædiſpoſitis optima & idonea ad inoculandas variolas materia inveniri debet. Sumitur illa ex pure Variolarum: & in ea eligenda haſce dicta mulier cautelas adhibebat. (a) Pus illud non ex quocunque Varioloſo, ſed ex eo duntaxat, qui variolis populariter graſſantibus correptus ſit, elici debet. [b] Æger, ex quo pus illud ſumitur, Variolis, quas diſtinctas appellant, non confluentibus, laboret, opus eſt, [c] curandum ſemper, ſi quidem fieri poſſet, ut æger ille non adoleverit. [d] obſervandam etiam an ipſe æger alio quodam morbo laboret, quibuſve crucietur malis cùm variolis ægrotat; ſi graviora quippe vexarent illum ſymptomata, nunquam inde excipiendus varioloſum fomes. (e) Variolæ, ex quibus pus eliciendum, jam ad maturitatem, ſeu ſuppurationem converſas eſſe, oportet.

Ut autem pus illud ſibi compararet *Græca* Operatrix, acu ferrea, vel argentea vulgaris formæ, apicem variolæ binis prioribus digitis comprehenſæ, pertundebat, leviterque puſtulam comprimendo expreſſum contentum pus in ſubjectum vaſculum inſtillabat. Solebat verò eas tantùm variolas ſic pertundere, quæ extrema quatuor corporis occuparent. Vaſculum tum bene tectum operculo quodam, & ſinu ſuo forum ſecum gerens ad eum, cui inſitionem inſtituturа erat, quam citiſſime properabat, curans nimirùm ne per interpoſitam moram materies illa iners reddita, minus quoque operationi idonea fierent; hinc nunquam ultra 12. dies illam ſervare ſolebat.

§. 20. Illi jam præſens Operatrix, paucas, ut dixi (§. 14.) preces fundit: tum acu ferrea ulcto vulnuſculo totidem corporis partibus ſucceſſive infligebat. Primum quidem ſummæ fronti ad vicinium capillorum, eo præciſe loci, qui utraque ejus extrema æqualiter intercipiet; alterum mento, bina ad utramque genam illi eorundem parti quæ zygomati proxima eſt. Totidem etiam quatuor extremis inurebat vulnera, ſuperioribus nimirum, bina prope metacarpum, & duo pariter infimis non

procul à metatarso. Hæc vero hoc ordine semper excitabat, ut in facie crucis effigiem, in artubus Redemptoris plagas referrent, hoc sibi etiam injunctum in revelatione contendens, quasi sanè ex tali vulnusculorum dispositione, non vero à causis aliis physicis successus insitionis penderet. Mihi sex tantum loca pertundenda curavi, nullam pedibus inferri passus læsionem, non ideo minus feliciter variolas contraxi.

In inferendis hisce vulneribus, acum parti in situ plano spectatæ sic adigebat, ut obliquè, non vero ad normam in eam penetraret, tùm acum ipsam sursum elevans imposita integumenta vi facta lacerabat, eamque hærentem adhuc cruentę plagæ in gyrum circumrotabat, ut major continui solutio fieret.

Mirum sanè Doctos alias viros, qui de Inoculatione scripsere, dixisse: in musculis potius, quàm in carnosis locis excitanda esse hæcce vulnuscula; quid enim per carnosas partes intelligant, cùm à musculis illas distinguunt, me nescire fateor; non aliam enim Recentioribus Anatomicis carnis nomine indigitari substantiam præter muscularem, in confesso est apud omnes. Hinc male quoque se expressisse videtur, qui carnosiora pungit vult loca; quippe nunquam tam alte penetrat acus, ut musculos tangat, præsertim si ad mentum & ad brachia fiat operatio; sola enim cutis cum pinguedine, & cuticula vulneratur: hinc illos voluisse crediderim, vulnera illa instituenda esse, ubi crassior est penniculus adiposus: quod revera egregium monitum est, ne vas quoddam, aut tendo in pertusione lędatur.

§. 21. Dolor vix ullus in hac operatione sentitur, si quidem ex me de aliis judicare liceat: nec mirum sane, cùm tam parva læsio tam celeriter parti non nimis nervosæ inferatur. Sanguis statim ad guttas aliquas effluit, sed mox sponte sua sistitur, extremis nimirum & minimis tantùm vasculis leviter læsis.

§. 22. Tum fomitem variolosum (detecto vasculo, quo continebatur) eodem illa acu, qua vulnera excitaverat, in pertusa loca instillat, intrusamque materiem eodem instrumento in ipso vulnere quàm accurate commovebat; ut per omnem vulneris ambitum, secretosque ejus recessus materia sese insinuaret: hujus vero non nisi una vel altera guttula ad quodlibet vulnusculum intruditur. Quo in singulis vulneribus peracto, hæc vasculo quodam concavo operiebat: adultis, in illis tantùm partibus, quas vestes tegunt, ne scilicet ab illarum attritu materies averteretur: junioribus vero ubique, ne manibus pertusa loca scalperent, fomitemque dissiparent; tumque superinducta fascia partes ligabat. Mihi tantùm manus hoc apparatu ornatæ fuere: qui tollitur ubi pus instillatum jam exsiccatum in vulnere apparet.

§. 23. En simplicissimam Methodum qua mulier illa utens, fausto semper eventu in millenis hominibus *Byzantii* variolas excitabat. In qua describenda cum ne vel minimam circumstantiam mihi notam omiserim, tædiosus forte quibusdam videbor, qui ex minimis maximos sæpe pendere successus, ignorant. Id ipse eo animo feci, ut si aliquando apud alias gentes eadem in usum revocanda foret, ex cognitis omnibus hisce cautelis, agendi etiam regulas juxtà Regionis diversitatem sibi construerent. Notus est *byzantii* Medicus, qui hanc operationem celebraturus, præscriptas in victu, & cæteris negligendas prædicans, pessime sibi institutam in quibusdam insitionem cessisse, acerrime doluit.

§ 24. Hisce jam positis circà operationem, videndum nunc paucis, quo tempore, quibusve cum symptomatibus variolas suscitet insertum per insitionem intrà corpus varioloſum venenum.

TEMPUS ERUPTIONIS IN INSITITIIS VARIOLIS.

§. 25. NOn unam omnibus, sed variam diversis hominibus contingere naturam, norunt omnes, qui vel mirabiles in facie hominum occurrentes varietates attenti notarunt. Quælibet enim pars faciei similis licet dicatur alteri parti alterius homĭnis, nunquam ta-

tamen perfecte illi reſpondet, unde & harum omnium partium aggregatum quoddam efficit, vultum ſcilicet, qui etſi aliis ſimilis appareat, in multis tamen ab iis differt. Quod autem in externis oculus ipſe videt, id ſane in internis longe magis obtinere Medicina demonſtrat: ſolidis equidem & fluidis omnes conſtamus; immenſum tamen aliquando unius hominis ſolidorum compages ab alio diſtat. Hinc tamen eſt, quod eadem corpora in iiſdem licet circumſtantiis à binis hominibus aſſumta, raro intrà idem tempus effectus ſuos edant: variis ſcilicet potentiis varie in idem Objectum agentibus. Binos ſpecta *bacchi* ſacra celebrantes, unus citius altero temulentus evadet. Id ipſum revera patet in iis, quibus excitatæ ſunt per inoculationem variolæ; una enim licet omnibus adhibita Methodus fuerit, non eodem tamen tempore omnibus erumpunt. His etenim ipſa prima die, aliis ſecunda, tertia aliis, quarta, quinta, ſexta, vel & aliis ſeptima efflorescunt: hac tamen ſemper ſub diſtinctione, ut quibus citius apparent, illis etiam ſint pejores; quibus ſerius, illis mitiores: hinc quæ ſeptima tantum die emergunt omnium ſunt mitiſſimæ. Quibuſdam nullæ novæ exſurgunt variolæ, ſed ſola inſitionis loca in exanthemata abeunt; qui tamen nunquam variolis epidemicè graſſantibus correpti fuere. Semel accidiſſe fertur, ut ex communicato per inoculationem contagio nullæ apparuerint variolæ; merito tamen credidere quidam, quod cum eſſet infans qui paſſus erat eperationem, materiæ inſertionrm impediverit. Hic poſtea variolis epidemicis laboravit; ſed notandum, inflicta etiam ipſi vulnuſcula immutata manſiſſe; nec abiiſſe in puſtulas.

Mihi quarto die apparuerunt variolæ.

Videnda nunc ſunt quæ in inſititiis variolis occurunt.

SYMPTOMATA.

§. 26. PRout diſcrepant Eruptionis tempora, ſic quoque differunt, quæ in diverſis hominibus ex Inſititiis variolis ſymptomata proſluunt; longe tamen mitiora ſunt omnibus, quam in epidemicis variolis. Proſequar vero illa juxta integrum morbi decurſum.

In primo morbi ſtatu, cum nimirum recenter ſuſceptum contagium naturam irritari, aliquis ſubindè horror & rigor corripit corpus: mox humorum circumeuntium, ſequitur turba auctaque velocitas, ſed raro nimia, aut violenta. Dolor quidem ut plurimum occupat caput, ſed levis: raro ſeſe per reliquas partes extendens. Ille autem dolor qui circa ſcrobiculum cordis in vulgaribus variolis ſentitur, quique fere Pathognomonicum eſt variolarum ſignum, nunquam in Inſititiis obſervatur. Moleſtum etiam illud, ægroſque adeo vexans ſymptoma, Anxietas ſcilicet, imminentis, ut ita dicam, mortis ſenſus, ab aucta cordi reſiſtentia) nunquam fere ægro inoculatos affligit. Pauciſſimi (nullos dixerim) nauſeam patiuntur, & vomitum. Epilepticos inſuitus infantibus acceſſiſſe hactenus nemo vidit.

Me quidem ad tertii diei initium levis capitis dolor corripuit, mox febris accenſa eſt; noctu leviter deliravi, quarto vero, apparentibus puſtulis, optimè habai.

Egregiè autem notarum video in Epiſtola Dn. *Emanuelis Timonii* ad Nobiliſſimum, & Doctiſſimum Dn. *VVodovard* anno quodam cum immaniter graſſarentur *byzantii* confluentes ex Epidemia Variolæ, eos etiam qui inoculationem paſſi erant, gravioribus affectos fuiſſe Malis; cujus rei nullam licet rationem addat, id tamen à deteriori contagio neceſſario ab illis Variolis ſuſcipiendo fluxiſſe ſatis evidens apparet. Contagii enim indoles prout mitis, vel acerba eſt, variè ſane agit.

Notatu etiam maximè dignum eſt, omnes illos qui pleni erant habitus, vel quorum compages valida eſt, vel & qui calido temperamento præditi erant, longe plus & pluribus cum ſymptomatibus hoc morbi decurſu ægrotaviſſe. Id reverà mihi conſtitit in Puella nobili per affinitatem mihi conjuncta, quæ 17. ætatis ſuæ anno, ubi ultimum incrementi

punctum attigerat, hincque primam col. legerat Plethoram, timens ne grassantibus corriperetur Variolis, inoculationem sibi instituendam curavit: gravissimè illa laboravit, cum ingenti Febri, atque delirio: summo quoque capitis dolore torquebatur.

§. 27. Absoluto hoc morbi statu, quem contagii jure optimo vocat Celeberrimus Prof. *Boerhave*, parva hinc & inde apparent rubicantia quædam puncta, quæ sensim augentur, tument, & Variolæ fiunt: Hæ ut plurimum benignissimi sunt genii: spectantur enim magnæ, à se invicem distantes, numero ut plurimum paucæ: quibusdam decem, viginti aliis, aliis 30. contingunt, raro 100. rariſſimè ad 200. accedunt. Mihi tantum sexdecim erupere: hinc ad faciem, reliquæ per pectus & dorsum dispersæ. In dicta verò Domicella tanto quidem erant numero, ut corpus ferè totum integre fœdarent.

In hoc Morbi statu, qui Inflammatorius eodem authore dicitur, nulla fere sunt iis, qui variolas tam paucas, & mites habent, symptomata: utpote quæ epidemicis variolis ab inflammatione generali cutis, impeditisque hinc circulatione & perspiratione pendent: In insititiis nulla cutem obsidet talis inflammatio, hinc nec nova sequi potest Malorum syndrome.

Si verò & in insititiis Variolis tàm numerosa corpus occupent exanthemata eadem fere spectantur & in his symptomata, ac in confluentibus, cùm similes causæ similem semper producant effectum: mitiora tamen illa sunt in Insitiis, quia variolosum virus mitius est illis.

Nobilis illa puella, quæ tàm copiosas ex Insitione variolas habuerat, pessimè se hoc in statu habuit: Febri enim iterum summa, delirio, anxietate, & similibus symptomatibus correpta fuit.

Ipse, cùm tam paucis pustulis ornarer, nihil horum passus sum.

§. 28. Insititiæ Variolæ felicissimè ad suppurationem deducuntur; sæpe etiam per resolutionem quasi disparent, quod duntaxat accidit iis, quæ mitissimi sunt genii. Ubi suppurantur, candidæ primò apparent, mox sensim flavescunt, & exsiccatæ tandem non in lemas coriaces, nec in densas crustas abeunt, sed sub levis squamulæ forma excidunt.

Tempus, quo suppuratio peragitur, differt pro ratione primarum periodum: sed lentissimè ferè semper ubi mitissimæ sunt variolæ. Exsiccationis tempus pari ratione differt.

Hic etiam si paucæ sint & mitiores variolæ, absunt omnia illa symptomata, quæ in tertio hoc statu in Epidemicis apparent. Nec mirum, cum nullum ferè pus, nullæ crustæ ambitum corporis obsideant. In numerosis tamen variolis plerumque & illa sequuntur, ut contigit dictæ puellæ.

§. 29. Materia, quam pustulæ illæ insititiæ continent, verum perfectumque pus refert: blanda enim, non acris, alba, spissa, cocta, & æquabilis est, sic ut mirari subeat materiam illam saniei similem dici quibusdam. Hanc utcunque optimis hisce dotibus præditam nunquam ad insitionem mulieri illi adhibet: an jure nescio, magis sanè videtur idonea insitioni, quam quæ à vulgaribus variolis sumitur.

§. 30. Deciduis variolarum squamulis nulla remanent stigmata vel foveæ, sed plana, & æqualis spectatur cutis, quam pustulæ obsederant, rubet tamen ut plurimum per diem unum vel alterum. Summum reverà hoc est sequiori sexui beneficium; Formam enim suam hinc non læsum iri certo scire possunt.

§. 31. Pertusa in Insitione loca solent ut plurimum eadem apparitione, qua variolæ in pustulas abire: aliquando statim exsiccantur, variolis tamen per reliquum corpus erumpentibus; sic vulnusculum quod mente mihi inflictum fuerat, rarefactum est. Accidit interdum sola insitionis loca tumore, inflammari, & in variolas mutari, nullo alio surgente exanthemate, sæpe inoculationis loca in magna apostemata excrescunt, quæ ingentem puris copiam effundunt, diuque etiam disparentibus variolis perdurant; nonnunquam etiam

etiam inflammantur, tument, & acutos dolores creant: quæ omnia vel ab acu, acri quodam afflata, vel à contagio diriori in parte hærente, vel à loco pertusionis, ut si nervis & tendinibus intertextus; vel à modo vulnerandi accidisse reor. Hinc etiam sæpe hæc mala ad pedes spectantur.

Ex vulneribus facies meæ edactis tria in pustulas conversa sunt: fronti verò inustum omnium fuit maximum, hinc & stigma reliquit hodie quoq; spectandum.

§. 32. Ubi jam exsiccatæ pustulæ exciderunt; integra fruitur salute æger, estque liber à timore variolas contrahendi.

Hæc autem sunt omnia illa [§§ 26. ad §. 31.] symptomata quæ hactenus observata sunt in Insititiis variolis occurrere; quæ si conferas cum iis quæ in vulgaribus spectantur, levissima merito judicabis. Felicissimè autem semper exculta fuit hæc Methodus *Byzantii* jam antè 40. annos. Eodem illo quo inoculationem passus sum anno (1713.) sex millia hominum se inoculasse dicta mulier retulit; nulli tamen eorum funesti quid accidit, sed omnes a sic contractis variolis feliciter evasere. Narrat D. *Timonius* invaluisse semel rumorem binos infantes ex insitione occubuisse, sed examine facto illos plurimis aliis morbis ægrotasse deprehendit.

§. 33 Nemo hactenus, qui variolas per inoculationem contraxit, iisdem amplius laboravit, etsi epidemice grassarentur: idque non unius, sed 40. annorum experientia *Constantinopoli* confirmat; sed quod mirum est, ii quoque, qui duntaxat unam variolam ex Insitione, vel sola pertusionis loca in pustulas mutata, habuere, nunquam hoc morbo amplius affecti sunt. In me (qui 16. tantum postulas acquisiveram) jam ante 9. annos Inoculatio exercita fuit: ab eo tempore sæpius amicos variolis affectos inviси, & nondum illas de novo contraxi.

§. 34. Dignum sane, qui memoretur, casum judico puellæ cujusdam, cui prudens mater inoculandas variolas curavesat: illa unicum duntaxat pertusionis locum cumidum, inflammatum, & variolosum habuit; cæterum nullam sensit ægritudinem. Timuerat mater effectu suo vacuam in illa fuisse insitionem, hinc operationem iterari post annum jussit, sed nulla tum etiam apparuit postula, & loca pertusionis illico exsiccata sunt, neque in Variolas abiere. Licet illa jam a tot annis variolosa conveniat, nondum variolis corropta est.

§. 35. Celebrata etiam fuit insitio in hominibus, qui olim epidemicè grassantibus variolis laboraverant, sed parum successu ac [§. 34.] nullæ enim repullularunt Variolæ; cerò sanè argumento naturam virulento veneno semel assuetam, non amplius ab eo male afficiri. Hisce verò positis, circa Historiam, Methodum, symptomata, & eventum insitionis, operæ etiam pretium erit paucis inquirere, 1o. in modum quo variolas excitat intrusum intra corpus variolosum contagium, 2o. cur hinc benignæ semper & sine periculo Variolæ prodeant. 3o. tandem, cur nulla inurant stigmata.

§. 36. Ut pulchrum & utile rem Physicam certis & indubiis experimentis illustrare: sic turpe & perniciosum recenter observato effectui luxuriantis tantùm ratiocinii vi causam assignare. Id tamen passim & ubique præstant, qui Philosophi nomen venditantes, indignum se putant aliquid in rerum natura geri, cujus nequeant rationem dare; si vero quæ proferunt, omni affectu & præjudicio liber, attentè perpendis, a rei veritate aliena, minime cum natura convenire reperies: non enim illi omnia, quæ in dato effectu spectanda sunt, accurate perpendunt, sed unum quid, alteri phænomeno non absimile arripientes, huic statim eandem causam attribuunt. Id revera & circa Inoculationem contigisse, norunt qui de ea conscriptos tractatus perlegerunt. Videntes illi ex pure variolosо venis inferto, febrim & mox variolas oriri: pus illud Fermentationi, & exanthemata despumationi assimilarunt, remque acu se tetigisse putant; Ridebit hos sanè qui

ex

ex Chymicis novit, Fermentationem nunquam nisi quibusdam Vegetabilibus contingere, ejusque effectum semper esse vel spiritum inflammabilem, vel liquorem acidum: hinc diutius non immorabor in hac confutanda sententia. Ejusdem farinæ sunt quæ alii de Effervescentia, Ebullitione, & mutata figura globulorum sanguinis protulere. Ipse autem contagium varioloſum non aliter quam ratione stimuli fortè agere exinde suspicor, quod ipsum solidis partibus applicatum nullam illis labem imprimat: mistum vero sanguini, ut experimento facto, potuit, nullam in sanguine mutationem creat, quatenus perspicacissimi oculi observarunt.

§. 37. Ut vero pateat cur variolæ epidemicæ grassantes sæpe occidant, Insititiæ vero nunquam; observandum epidemicas lethales esse vel in primo morbi statu, vel in inflammatorio, & subsequente suppuratorio. Necant in primo, quia acre nimis, acerbum, & pestiferum fere contagium ingentem nimis excitat febrim, quæ ægrum perfundat; sæpè tamen mors & in eo contingere potest, etsi contagium non ita fuerit pernicioſum, sed vires vitæ magnæ sint, quæ seipsas destruunt. In insititiis, Variolis mitissimum semper adhibetur contagium: ægri vero ut plurimum juniores sunt, nondum adulti, & si robusti, corpus per dietam & medicamenta ita disposuere, ut non magna movere possit bella.

Interrimunt communes variolæ in aliis periodis, ubi toto corporis habitu pustulis obsesso perspiratio inhibetur circulatio prævertitur, & pus absorbetur: hæc vero in insititiis occurrere nequeunt, cum pauciſſimæ plerumque sint numero.

§. 38. Nulla tandem inurruntur cuti stigmata: quia materies pustularum blanda est, non vero acris: sæpe etiam quia sine suppuratione disparent inoculatæ variolæ.

FINIS.

GUALTE-

Digitized by Google

GUALTERI

HARRIS

MED. DOCT. CELEBERR.

Coll. Med. Lond. Socij, atq; Cenſ.

TRACTATUS

DE

MORBIS ACUTIS INFANTUM.

VARIIS OBSERVATIONIBUS ILLUSTRATUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

LINEAMENTA
MORBIS ACUTIS
IN USUM
PRAELECTIONUM
SCHOLASTICARUM
HABITA

CAROLO LINNAEO

PRÆFATIO.

SI prior hujus libelli editio à doctis nonnullis fuerit fortè benigniùs excepta, typisque transmarinis quibusdam mandata: si epistolas aliquot ornatissimè scriptas à Medicis Præclarissimis longè dissitis, propiùsve degentibus, studio faventes meo, ut aliquibus quadantenùs prosim, contigerit accepisse; id omne solito multorum candori, aut summæ quorumdam virorum excellentium, moribus optimè compositorum; atq; in delictis alienis humaniter cæcutientium, bonitati acceptum refero. Nihil enim quantumvis eximium, scriptoque exquisitum, vedùm imperfectum, animos inflare nostros, superciliumque attollere debet. Etenim summa hominum sapientia ac scientia ea quidem est quæ insipientiam atque insciti am communem ab oculos proponit. Et quo aliis quisquam in hac rerum Ignorantia, ac rectæ rationis inopia percipienda est sibi magis conscius, eò aliis illum Superiorem, facilèque primas in scientiis obtinere censeo.

Quamobrem alii sibi placeant, probè intelligere, cur Globus hic terrestris in certo universi loco naturaliter permaneat, neque pondere suo gravissimo in quamcumque partem aeris fluidi, quaquaversùs circumfusi, unquam declinet; quà porrò ratione levis compressio Athmosphæræ tam immensum pondus æquabiliter sustineat? alii terras illas incognitas in penetralibus telluris absconditas, aut similia tenebris obducta, nullis telescopiis pervia, profundo suo ingenio accuratè describant; alii facilè complectantur, quid ventos agitent in tantos nonnunquam turbines, undè adveniant venti, quo tam celeriter avolent, quid denique vires illorum concitatas subitò frangat. Alii aliter disquisitiones suas collocent, magnamque ingenii admirationem inde comparent. Quod si quippiam Philosophia vera pro Postulato tradat, si Axioma pro certo statuat, quod notitiam omnium promereatur, id præ aliis est, aut sit potissimum, tranquillum, *scilicet*, animum quantivis esse pretii, & virtutem innocentiamque, *quantumlibet vulgò spretas, quantumlibet hanc pueritem habitam*, blandissimis vetitorum lenociniis tantò antecellere, quantò lucem tenebris splendidiorem, quantò firmam corporis valetudinem adversissimæ magis expetendam.

Cæterùm si qui ingenio pollentes, artemque medicam penitissimè callentes, conatus in hoc opusculo meos nihil præclarum, aut laudabile, nè invidia dignum, produxisse contendant, equidem illis admodum facilè assentior, nimirum compertum multò facilius esse, magna conscribere volumina, verborum flosculis, argumentis variis, copiosis Autorum citationibus, & plurima delectatione referta, quàm opellam aliquam parvulam insigni hominibus usui, commodoque universo futuram.

Et si disquisitiones meæ; ut ut tenues, at benevolæ, quod volui infantibus innocuis beneficium minus assecutæ fuerint, non mediocris est operam ludenti consolatio, innoxios illos morenos, nulla diligentia restitutos, à molestiis omnibus & insidiis, quibus parentes sui nunquam non exponuntur, in æternum liberari, superasque

Digitized by Google

peraſque illos Beatorum ſedes, domiciliis his fragilibus longe anteponendas, illicò capeſſere. Quinimò minimè diffiteor, ſi talia conjicere liceat, Deum Optimum Maximum, cujus beneplacito tam inferiora, quàm ſupera omnia jure merito parere debent, parvulis innocuis haud quaquam infenſum, ſed ex immenſa ſuâ miſeris mortalibus Benevolentia ac Miſericordia, tantam generis humani multitudinem, quæ noſtra opinione præmaturiùs videtur occumbere, in cœlos clementiſſimè abripere, nè tenelli illi deinceps pubeſcentes in ſocietatem aliquam improbam aliquandò cooptarentur, nè contagio ſceleratorum pervagante contaminarentur.

Certè Animarum verè Innocentium numerus penè infinitus ex hac terra in cœlos indeſinenter emigrabit, ſi verum ſit, tertiam ad minimum generis humani partem (ante ſeptimum ætatis annum, gravi corpuſculi onere, animæque ergaſtulo ſolere liberari; utcunque adultorum nimis pauci, ſerius morientes, magnorum criminum vix expertes, nedum ab omni culpa Innocentes, fuerint pronunciandi.

Et quidni Infantes, innocentes natos, morientes, feliciſſimos exiſtimemus, cùm in ea nos tempora inciderimus, quibus tot ſanguinis humani torrentes per totam, quacunque patet, Europam quotannis diffunduntur, altera contendentium parte pro aris & focis, neceſſario decertanti, altera indomita atque effrænata dominandi libidine ſemper flagranti, adeò ut Infantulus quidam Londini, *ſex tantum menſes natus, ante has rerum publicarum incœptas perturbationes, paulò poſt obitum Caroli Secundi, nuperi Hiſpaniæ Regis, inter collocandum Regem Borbonienſem per fas & nefas in Imperio Hiſpanico, ſpectantibus interim pauliſper tot populis tanta Europæ pericula quaſi oſcitanter, atq; Senatu noſtro impavido magnanimoque ea haud ægriùs dein ferente; Infantulus hic, inquam, miſerias cladeſque impendentes fortè præſentiens, poſtquam paroxyſmo convulſivo liberatus fuiſſet, veſpera tunc Feſtum Chriſti Natalitium præcedente, per quartam horæ partem nunc O DEUS, nunc O JESUS, clarè ac diſtinctè exclamaret: oculis tunc ſuis ad cœlos verſis, lacrymis plurimis profuſis, manibuſque, aut manu alterutrâ, tanquam orantis, interea elevatis. Hæc fidem facilè ſuperantia non modò mihi retulit, aut confirmavit, pater ipſius infantis,* Dominus Edvvorthus *Tribuni militum in ſatellitio Regio locum tenens, & quem priùs Bruxellis, A. D. 1693. febre acuta penè confectum, ac maximè deploratum à duobus Medicis inclytis habitum, Deo benedicente, Conſilio meo reſtituerat; ſed & amborum parentum, nutricis, ancillæ domeſticæ, vicinæq; matronæ, adſtantium teſtimonia jurejurando veritatem facti nemine poſtulante comprobantia, apud Cuſtodem pacis D. Richardum Bucleigh, Equitem auratum reddita, in tabulas fideliter ſunt relata.*

In hoc Tractatulo, pariter atque inſequentibus obſervationibus, nomina ægrotantium conſultò quidem omiſi, utpotè rem nullius momenti ad illuſtrandas narrationes, aut curationes clariùs deſcribendas. Quippè congruum videtur, ut illuſtres maximè viri ac fœminæ, liberique eorum, veſtitu potiùs nitido quàm ſordido, ſani quàm morbidi, in conſpectum publicum prodeant.

GUAL-

GUALTERI
HARRIS M. D.
Celeb. Col. Med. Londin. Soc. atque Censoris.

TRACTATUS DE MORBIS ACUTIS INFANTUM.

CUM ætate dudùm elapsa verba forte fecerim peritissimo consummatissimoque Medico Domino D. *Sydenham*, de successibus repetitis, quos in medendis *Infantium* periculosioribus affectibus sæpenumerò fueram expertus, sanè Magnus ille Vir attentè percontanus est, quanam ego methodo uti solerem in re adeò hactenùs desiderata, & cujus plenam notitiam (ne quid gravìùs dicam) Medici omni laude dignissimi vix ac nè vix quidem sunt assequuti. Cui ego tùm protinùs methodum, quæ præ aliis mihi placuit, lubentissimè exponebam. Re tandem ab eo perpensa, ac in praxi sua tunc examinata, Ille non modò methodum nostram non improbabat, sed & eam aliis perutilem fore, experientia sua propria jam confirmatus prædicabat, atque litteris me eandem consignare magnoperè hortabatur. Tanto igitur Autore calamum pro virili assumo, & saluti tenertimorum, quantum in me est, verè inservire stadio.

Scio quàm leviter delineatam, imò incognitam sane provinciam perlustrare contendam, cùm pueruli ac maximè infantes ægrotantes nihil quicquam obstrepent, ad diagnosin luculentam; nisi quod querulis vagitibus, & proterviæ incerto idiomate, possimus expiscari; quapropter Medici non pauci nominis amplissimi, palam sunt nobis aliquando professi, se Pueris febricitantibus, ac præsertim recens natis viscendis advocatos invita quidem Minerva, tanquam ad mysterium nescio quod evolvendum, aut insanabilem aliquem affectum sanandum; plumbeis pedibus accedere solitos.

Mini-

Digitized by Google

Minimè dubium eſt, ægritudinum puerilium curationem expuiſitam perindè omnibus exoptandam eſſe, ac aliud quicquam quod in arte medica hactenùs deſiderari videatur. Nec modò viri opulenti, qui terratum & latifundiorum ampliſſimorum hæredes aut exoptant, aut ſoſpites conſervare volunt, in hac re plurimum ponunt, verùm & parentes univerſi σοργῇ ferè invincibili erga ſobolem ſuam exardeſcunt, atque in tutelam eorum tanquàm propriam ſuſpirant. Quamobrem ſi facem utut exiguam mihi videtur accendere, qua alii egregiis animi dotibus ornati opus hoc tàm imperfectum limato ſuo ingenio perpoliant, ac magis abſolutum reddant, incœpti neutiq; pœnitebit, & boni id ego conſulam.

Quiſquis igitur Infantium minimorum ſymptomata, quæ manifeſtò ſe produnt, diligenter expendet, qui craſin illorum molliculam, ſimpliciſſimam diætam attentè conſiderabit, non ita arduum & difficile penſum hoc fore comperiet, ut falſa imaginatione ductus priùs exiſtimabat. Etenim aſſerere non verebor morbos illius ætatis genere pauciſſimos eſſe, & gradu tantummodò differe; imo curationem puerorum multo tutiorem ac faciliorem, quam virorum & mulierum.

Inter ætates, ut ſenilis alterationem qualemcunque in melius ægerrimè ſuſtinet, propter partium omnium ſolidarum ſiccitatem & duritiem, atque ſaxeam ferè temperiem, ita mollities juvenilis, & tantùm non mucilaginoſa teneritudo alterationibus omnimodis recipiendis proculdubio apta nata eſt. Siccus utique eſt ſenex iis omninò in partibus, quibus infans humore excellit; nimirum oſſibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, ipſiſq; carnibus; quandoquidem vel oſſa infantum cartilagines potiùs dici mereantur; cumque humido tam primogenio, quàm aſcititio adeò abundent, adeò mollia & fluxibilia ſint eorum corpuſcula, certè illorum temperamentum omnium humidiſſimum eſt ritè ſtatuendum.

Et quemadmodum temperies puerorum humidiſſima eſt, haudquaquam vereor pronunciare, morbos illorum univerſos ejuſdem generis eſſe, ab una eademque cauſa produci; quòdque prout partes corporis diverſæ, ſint ſuperiores, ſint inferiores, hac vel illa ægritudine affici ſoleant; prout nempè ventriculus, inteſtina, pulmones, caput, & nervi, maximè urgentur, aut malè ſe habent, idem reverà morbus quamplurima nomina ſortiatur.

In qua aſſertione, ne paradoxon inconſulto ſuſtinere videar, *Hippocratem* ipſum, libro de Flatibus, de una eademdem univerſa morborum cauſa differentem audiamus. Τῶν δὲ νούσων ἁπάντων, &c. *Morborum omnium unus & idem modus eſt. Locus verò ipſe eorum differentiam facit. Quare videntur quidem morbi nihil ſimile habere, propter diverſitatem ſcilicet locorum, quam ſit tamen una morborum omnium ſpecies, & cauſa eadem.*

Quo circa ſi humidi puerilis naturam paulum examinemus, id in nullam aliam putredinem, niſi aceſcentem, degenerare aptum, liquido conſtabit. Quemcunque enim affectum pari deprehenduntur Infantes, hoc vel illo nomine inſignitum, raro aut numquam eis deeſſe fœces Acidum redolentes, & maximè ab initio rudum acidorum copiam, obſervare potui. Rursùm liquores fermè omnes in putredinem tendentes, acorem ante omnia contrahere ſolent. Imo lac ipſum, proprium tenellæ ætatis pabulum, ſi aliquanto diutius aſſervetur; ultro coaceſcit, & ad ignem ſine acido quocunque inſtillato ſponte coagulatur. Porro ſymptomata infantum ſingula acido, ut parenti legitimo; ortum ſuum debent.

Addatur his tonus ſanguinis debilior, & craſis nimium infirma, ita ut ſpiritus in eo hoſpitantes nondùm eo prædominii devenerint, ut functiones aut munia ſua debitè obire, aut quoſcunque humorum motus irregulares à cauſis vel externis vel internis ſuſcitatos poſſint ipſi vi propria componere. Liquor nempe vitalis muſti in morem, priuſquam ad debitam ἀκμὴν exaltatus in acorem præternaturalem facilè degenerat; neque tamen idem ita difficulter tempeſtiva artis ope, in ordinem redigitur.

Et meherculè *tempeſtiverum* auxiliorum uſus, & emolumentum in ſingulis æta-

ætatibus ægrotantium, nunquam satis inculcari potest, quia principiis morborum sive Chronicorum, sive Acutorum peritus Medicus facilè subvenit, quemadmodum scintillæ primæ cujusvisincendii, quantumvis magni, facillime extinguuntur; quandoquidem vel minima mora devastationibus conflagrationis incredibilibus, ex scintillula primo contempta locum præbent. Idque ego sæpenumero expertus, sanctè affirmare possum, me diù observasse in acutis omnium morbis, quibus tempestivè satis accersitus fuerim, felices admodum successus, & curationem paucis diebus peractam, modo ægrotus & adstantes imperatis fideliter obedirent, & si viscera fuerint medicocriter sana. Quod vero Febres ipsæ continuæ in primo illarum exortu, si rectè tractentur, facile averruncari possint, frequens mihi occasio periclitandi exhibebatur, cum Familiæ Regiæ Serenissimi *Gulielmi Tertii*, per quinque annos, durante bello postremo inter Fœderatas & Gallicas copias, cura mihi mandaretur. Etenim famulos ferè omnes, quotcunque fuerint, sæpè admonebam, ut me sub primum Fabris, illico accerserent. Neque *plumbeis* pedibus advenire solent nuncii, quando ægroti cum Medico gratis consilium ineunt; secus quam vulgò fit *Londini*, ubi populus [ita usu iniquo compatatum est] Pharmacopolarum aut muliercularum peritiam amat aliquandiu experiri, dum in extremo discrimines versentur, priusquam ad Medicos confugiat, forsitan impensæ non mediocris formidine deterritus. Eventus verò fuit, quod ex quamplurimis, uno post alterum febricitantibus, inter expeditiones castrenses, vix unus quidem illorum per æstatem totam ad plures abiret.

Infantem intelligimus non modo strictiori sensu, cum *Galeno*, unicum mensem natum, aut bimestrem, aut ad summum trimestrem, verum etiam latius (uti vulgo fit) puerulum paulo provectiorem, nempè ad quartum usque annum. Pueri nomine complector deinceps ad annum decimum quartum. Quo minor autem natu est qui male valet, eo faciliorem fore morbi alicujus gravioris eliminationem, cum experientia multiplici, tum ratione ipsa suffragante, edoctus constanter affirmo. Etenim in humido quam in sicco; in molli quam in duro, quælibet impressio, sive fuerit bona; sive mala, citius perficitur, tametsi in sicco, duroque eadem semel peracta diutius quidē permaneat. Facillimè, inquam, in morbos dilabuntur Infantes, & nisi aut serius aut imperitius tractentur, facilimè in sanitatē restituuntur.

Diagnosis affectuum puerilium, non ipsorum narratione, neque tam ab exploratо pulsu, aut ob urinæ curioso examine, quàm à nutricum & muliercularum iis assidentium responsis est extorquenda. Quippè norunt fœminæ an nausea & vomitu, & quamdiu laborarint, an lac vel cibum coagulatum rejecerint, an importuni vagitus, vigiliæ, & inquietudo, torminibus ventris eos excruciari indicarint; an ructus acidi, vel singultus emittantur; an tussis adsit; an sedes vel pauciores, quam par est, vel frequentiores fuerint; quo colore demum inficiantur, an albidæ, virideſcentes, vel bile sint admodum saturatæ. Norunt an siti præternaturali, & proinde Febre detineantur, an ulcuscula in ore (aphthæ dictæ) late serpant, atque inter cibandum molestias creent. Percontanti respondebunt, an insultus membrorum Epileptici dicti, majores vel minores, diuturniores aut breviores, repetiti vel rariores, puerilia corpora jam corripuerint; conspicere possunt, an Gingivarum pars aliqua plurimum albescat, & proinde an Dentitionis sit tempus quo male se habent; denique an quid alicujus momenti, sive sit tumor abdominis, aut alterius partis, sive exanthemata qualiacunque, aut pustulæ, vel color icteritius, aut phlegmonodes, instar Rosæ quam dicunt, extra sese prodat. Reliqua pleraque ad speculationem subtilem, quàm ad praxin, mihi quidem videntur magis attinere.

Incertæ vero diagnoseos [quę multum obtinuit] querela non tam a symptomatū defectu, quam a præposterа ac inepta medendi ratione ortum suum duxisse videtur. Sub hoc enim prætextu, & velo Med. sæ-

ignorantiam & errores ſuos quoque modo celare nituntur. Neque excogitare equidem poſſum, qua ratione ſummum Numen omnia gubernans & proſpiciens, & in miros agendi ordines res quaſque optime diſponens, quodque ipſis beſtiis, & inſectis omnium viliſſimis nativam quandam & ſufficientem ſeſe conſervandi ſagacitatem communicare dignatum eſt; quorsùm, inquam, humani generis Gynecæo æquam & idoneam conſervationis rationem voluerit deficere, quæ in aliis univerſis tutandis ſuppetit.

Quod ad Pulſum puerorum ſpectat, is naturaliter quidem, aut leviſſima quavis ex causa eſt, celeberrimus, ut quodam modo febricitare nunquam non videantur. Præterea, iſta morum protervia juniores ferme omnes ſunt præditi, ut carpum eodem ſitu, motus expertem, vix momento plerique ſuſtineant ad pulſum attrectandum. Denique tot ſunt quę eorum Pulſum accelerant, vel alias immutant, ut ſententia exindę lata ſit ut plurimum fallax futura.

Urinæ puerorum ſanitate recta gaudentium ſunt craſſiſſimæ, ut ſi eas inſpiciat curioſus quiſquam hujus rei neſcius, affectum quempiam graviorem ſubolebit, cùm interim valetudine jam fruantur ſecundiſſima. Infantum urina una cum fæcibus inter pannos continuò redditur, atque excoriandis ſuis femoribus, quàm profundo hariolatoris examini potiùs inſervit.

Ut morbos eorum rectiùs inveſtigemus; cauſæ procatarcticæ notitia non eſt in totum prætereundas. Ea autem potiſſimùm refertur ad diſpoſitionem tam maternam quam paternam, qua principia prolifica tùm temporis conſtabant, cum conceptus ipſe primum tranſigeretur; ac deindè ad illud alimenti genus quod in utero materno vitæ & motus ſtamina inchoantibus, per umbilicum, vel etiam poros carnis, nè dicam cutis, tunc apertiſſimos tranſmiſſum fuerit ad nutritionem debitam fœtui præbendam.

Nemo eſt qui inficias ibit, morbos dari hæreditario, à parentum altero prognatos: quis dubitet, quin arthritis, epilepſia, calculus, phthiſis, &c. à fonte paterno in filiolos nonnunquam profluant? Integræ familiæ ex eadem proſapia oriundæ, ſæpe eodem morbi genere vitam claudunt. Scilicet ſemen prolificum ſæpè diatheſin morboſam fœtui adeò clavo trabali infigit, ut nulla unquam arte vel induſtria in poſterum amoveri queat. Verum qui progeniem fortem, vegetam, & perquam ſanam pecuniis anteponunt, à traduce Epilepſia; à Scrophuloſis, & Leproſis genitricibus imprimis caveant.

Hæreditariæ verò labis pueros ad ortu inficientis nullam exiſtimo cauſam eſſe frequentiorem, quam quæ a matre in utero geſtante participari ſolet. Prægnantes enim mulieres mille erroribus in victu ſunt pronæ, mille caſibus fortuitis expoſitæ, quibus aut terrefactę, aut alias illæ lęſæ, injuriis indelebiles fœtui à tenerrimis unguiculis ſæpè ſæpius communicant. Quàm abſurdis enim deſideriis interdùm urgentur prægnantes; Hæc carbones, illa gypſum, tertia cineres devorat, & in ſummis deliciis habent; hæc carnes, illa piſces crudos comedet; imo non defuere, quarum appetitus adeo enormiter fuit depravatus, ut nullum edulium eas reficere poſſet, niſi quod ex corporis humani parte aliqua callosa conſtaret. Quinetiam quanta imaginationis vis in Gravidis pollet, quot portenta produxit, Maculas omnis generis fœtibus impreſſas unuſquiſque in via quotidie conſpicit. Atque ſi hiſtorias Gravidarum admirabiles ubicunque colligere mihi nunc eſſet animus, hoc eſt, ſi ſub umbra eruditionis copiolæ memet tanquam inſatiabilem librorum helluonem magnopere venditarem, locus eſt jam a cępto docta deflectere, & in amplum campum, ut ut alienum, exſpatiari. Sed malim inſtitutum recta proſequi, & brevitati ſtudere, quam plurimis verborum ambagibus, atque Autorum diu tritorum citationibus ineptis, ſcientiæ falso ſic dictæ oſtentationem facere. Quippe ſemper ratus Doctiorem revera quenquam eſſe qui de re una aut altera ex proprio penu ſcit verum pronunciare, quam qui mille autorum litigantium ſententias, indiculorum quantumvis

Digitized by Google

vis peritus, noverit congregare.

Genitrices istæ, quę in hoſce appetitus depravati effectus magis ſunt proclives, eam labem fœtui inurunt, quæ non niſi temporis medicantis ope in ſolidum eſt eluenda. Pauperculæ, quarum animos à melancholia detinet labor, vel miniſterium aliquod quotidianum, & quarum victus tenuior eſt & ſimplex, depravationes recenſitas minime omnium experiuntur. Præ cæteris hyſtericæ mulieres (quibus annumerare poſſumus longe majorem earum partem quæ cuticulam lautius curant, otioque liqueſcunt, & quarum ſanguis lento torpore perinde coaceſcit, ac ſtagnantes aquę putredinem ſubeunt) diatheſin morboſam fœtui una cum primis naturæ rudimentis nunquam nō communicant. Siquidem *mali corvi malum* (ut aiunt) *ovum*.

In cæteris animalibus innata generis bonitas proli certiſſime transfertur, partim quia victus eorum ſimpliciſſimus eſt, & partim, idque potiſſimum, quia mas naturę leges inviolatas univerſim ſervat; neque eſt piaculi iſtius reus, ut gravitandi fœmellæ ſe unquam commiſcere voluerit, poſtquam ſive odore, ſive inſtinctu ſuo admodùm ſagaci, nè dicam rationali, fœmellam utero ingravescere ſubolueverit. At vero genus Humanum (cujus ratio intumeſcens plerumque dictat criſtas in ſublime erigere, & præ ſe brutum omne ſemper aſpernari] quovis hirco fere ſalacius, indomitam ſuam libidinem adeo neſcit gubernare, ut à prima conceptione ad ipſum parturiendi momentum, fœminam vix deſinat importuniùs exagitare. Hinc viri toroſi & vegeti prolem valetudinariam non raro progignunt. Hinc annoſi ſenes, ſcilicet ab effrænatis amplexibus (benigno naturæ favore) jampridem emancipati, liberos rectiùs valentes ex effęto ſuo ſemine plus ſemel procreant, quàm juvenes utcunque ſtrenui, atque æſtu venereo flagrantiſſimi ſolent.

Poſt cauſam procatarcticam prædictam, à principiorum generationis conditione ac ſtatu deducendam, aut à matre gravida plurimum pendentem, cauſæ eorum affectus propiùs reſpicientes, ad quatuor capita referri poſſunt. 1. Ad frigus ſuſceptum. 2. Ad lac nutricis nimis craſsum. 3. Ad carnis deglutitionem præmaturam. Et 4. ad inſanam matercularum, ac nutricum plerumque indulgentiam, in pitiſſatione vini, aut liquoris alicujus ſpirituoſi, ſuis infantibus non raro permittenda.

Et primo frigus ad iis facillime ſuſceptum, idque frequenter ad aere veſpertino, viam ſæpiſſime ſternit affectibus febrilibus, quibuſcum jactari ſolent infantes. Quandoquidem nullo naturali veſtitu, prout cætera animalia, matris utero nudi prodeant, ratio, vel potius naturam ſtatim dictat, ſobolem adeo ope propria deſtitutam, allenam eo magis neceſſario requirere, atque involucris admodum calidis eſſe ſartam tectam conſervandam. Prætereà aeris mutabilitas, & viciſſitudo continua nunc caloris, nunc frigoris apud nos ſe invicem excipientium aperte monent, nos cunctos maxime ſollicitos eſſe oportere in protelandis aeris injuriis. Quo tenerior enim eſt alicujus, etiam adulti, natura, eo magis ſubjicitur externis aeris impreſſionibus. Verum tenerrima omnium & molliſſima eſt infantum cruſis; & niſi ſumma adhibetur cura in veſtimentis adaptandis, non ſplendidis & fumptuoſis, ſed calidis atque ætati idoneis [idque potiſſimum in pueris honeſte natis] morborum inſultus veſpertino frigori debitos non diu effugere poſſunt. Atquè amictus exquiſita ratio [quicquid contra obſtrepent athletici nonnulli) ſingulis ætatibus ità neceſſaria videtur, ut qui valetudine minus firma per totam vitam langueſcunt (in quantum mihi obſervare licuit) ut plurimum ſpiritum diutius ducant, & frequentius in ſenectutem vergant, quam qui ſanguineo, carnoſo, & temperamento robuſtiſſimo, hoc eſt, optimo ſint natura prædiți. Quod nihilo magis quam ſummæ veſtimentorum illis curæ, his incuriæ, merito attribuendum eſt.

2. Nutricis lac nimis craſſum. Etenim ſi nutrix vino aut poculis ſpirituoſis ebibendis dedita ſit, lac ejus re-

pentè flammis fuccenditur, & per mammas ignes ferè inextinguibiles lactentibus facilè tranſmittuntur; ſin eadem mariti amplexus intempeſtivos, durante lactationis tempore, laſcivior admittat, menſes ex coitu irritati ſolent, & propterea lac corrumpitur, & coacescit, atque aliorsum derivata lactis materiam id ſenſim diminuitur, ac ſtrigoſus infans victu incongruo aliquamdiu laceſſitus multoties enecatur. Si denique nutrix hyſterica ſit, hoc eſt, teneriori & delicatulo temperamento prædita, ut ut caſta ſit, ac ſobria, tamen lac degener, & craſſius, tandem aliquando ex ipſa temperie eſt evaſurum. Quanto igitur diſcrimine verſatur univerſum lactentium genus. In quàm lubrico exponitur prolis innocuæ ſalus! Mehercule ex hac, & cauſis illicò recenſendis fieri ſolet, quòd pagorum in vicinia *Londini* campanæ funebres fere ſemper ſonare audiantur, ob infantem aliquem innocuum nutricis errores immeritò luentem, ac non alia de causa fato jam defunctum, quam quod nutricem nactus ſit minùs ſobriam, immundam, protervam, aut morum turpitudine aliqua coinquinatam.

Quinetiam ex eiſdem cauſis pendebat obſervatio, quam non ita pridem fecit fide dignus Theologus, duodecim mille paſſibus à *Londino* Parochiæ Rector, qui cùm animi dolore graviſſimo mihi ſerio narrabat, ſuam Parochiam limitum ſpatio, & numero incolarum non parvam, atque in aere admodum ſalubri ſitam, fuiſſe ſub primum ejus adventum infantibus lactentibus quaquaversus repletam, & nihilominùs intra ſpatium unius anni ſe univerſos (duobus tantùm exceptis, & unico ſuo libero, quem parum firmum curæ meæ, ex quo primum natus eſt, non inauſpicato commiſerat) tumulo mandaſſe, nec non eundem numerum infantulorum ſtatim bis ſuppletum (pro more nutricum mercedi ſoli inhiantium) ex urbe per totum terrarum orbem fortè maxima, & ſemper inexhauſta, ſe eodem iſto anno terræ parenti ante diem redidiſſe.

Ad hæc craſſities lactis, undecunque nata, nequit non ſecum trahere diverſi generis incommoda, cum infantum corpora præ omnibus aliis continuò fluida eſſe debeant, cum ductus tenuiſſimi chylo transferendo deſtinati ſint aperti conſervandi, cum denique craſſities ipſa alimenti præternaturalis adverſa ſit naturæ infantum fluidiſſimæ, atque obſtructionibus primarum viarum quibuſcunque locum præbeat.

3. Ad præmaturam carnium, ne dicam eſum, utpote in edentulis, ſed deglutionem. Eſt autem res perquam admirabilis, quod matres infantes ſuos victu ita prorsus incongruo & omnifariam improprio, penitus jugulare non vereantur, quos tamen ita perditè amant, ut illorum amore plane inſanire conſpiciantur. Quis enim ſerio exiſtimet ſolidam tenacemque carnium ſubſtantiam infantibus tenellis commodam fore, qui nullos adhuc dentes ad maſticandum extruſos, vel ſi qui forte extrudantur, minime firmos habent ad opus maſticationis quadantenus peragendum? Quiſnam ingenii acumine leviter prompto donatus, alimentum proprium virilis & inſigniter robuſtæ ætatis, tenerrimæ & ſimpliciſſimæ, ad viribus maxime infirmis præditæ, quomodocunque convenire pronunciaverit?

In omnibus ætatibus diætæ ratio exquiſita non eſt prorsus negligenda; ſed quia juniorum temperamentum injurias ex ea parte inflictas facillime omnium ſuſcipit, atque vires affectibus reſiſtendis impares habet, ideo cautela diligentiori iis opus eſt adiſtiuſmodi errores præveniendos. Ingluvies enim carnis præmature ingeſtæ cruditatum eſt feraciſſima, quæ voraci huic ætatulæ fere inſeparabilis. Alimentum cruduin & indigeſtum humorum putredinem neceſſario progignit; ex qua putredine non ſolum lumbrici generantur, verum etiam ſymptomata diverſa, & graviſſima, eaque valde anomala, quibus miſelli intabeſcunt ſæpiſſime pendent.

Hic obiter animadvertendum, cruditates infantum ex abundanti quotidie accu-

mu-

itized by Google

mulari, eo quod nutrices fere omnes statim ab usu victus, qualiscunque is sit, eos obdormire nunquam non permittant.

4. Ad pitissationem viri, aut liquorum spiritibus abundantium imprudenter concessam. Hæc etiam causa, sicut & præcedens, ad fatuam matercularum indulgentiam est referenda. Quippe augurantur, ea quæ ipsis bona & jucunda, & quæ cor ipsarum sollicitudine oppressum exhilarare solent, neutiquam posse infantibus suis in vitium vertere. Quasi vero eadem caliga omnibus pedibus aptari, quasi crepundia viris, vitilia pueris accommodari possint! Mehercule bonæ istæ mulieres non satis advertunt, quàm dura ac tenacia sint sua tergora, & quàm molles & renatæ juniorum pelliculæ; nequaquam recordantur, quod alterius alimentum (ut dici solet) fuerit nonnunquam alterius venenum; denique ex animo tollunt, quod stomachus suus ferme obstrans non nisi bovina quandoque satietur, cum appetitus horum languens, & debilissimus, panatellæ ægre digerendæ vix sufficiat.

Quo proprius vero ad senectutem quisque surgit, eo magis illi vina moderate sumpta convenire solet. Quandoquidem calor senum languidus succendiculis spirituosis plane indigeat, quæ ex vino copiose suppeditantur, ad naturalis illorum caloris tum conservationem tum incrementum. Quapropter infantum naturæ, utpote à senili longissime dissitæ, vinum est maxime alienum, quorum nervi omnes debilissimi illo facile franguntur, & quorum tenera corpuscula subtili calore vini aut sensim colliquantur, aut in flammas febriles præcipitanter ruunt.

Sed quanquam vinum sit tenerrimæ huic ætati planè adversum, nec non serum illud lactis vino Canarino confectum, tàm sæpè ipsis infantibus à mulieribus concessum; tamen nequeo laudare, in regionibus his septentrionalibus vitam ducens, quod *Galenus* non sine ratione olim asseruit, utpotè in meridionalibus plagis degens, artemque medicam cum summa laude & gloria ibi exercens; pueros scilicet *ne deliberare unquam vinum debere, ante decimum quartum ætatis annum*. Nam vinum moderatè sumptum puellis nostratibus congruit & prodest, ventriculum illarum eruditatibus obnoxium, mensibus appetentibus, roborat & tuetur, & à lumbricis generandis sæpe incolumes præstat. Aurantia, limonia, atque acidorum omne genus, carnium frigefactarum nimius esus, & maxime cum aceto, aut acetariis junctus, obstructiones pertinaces nostratibus sæpe pariunt & mensium pediodos illas primas interpellunt, & cum gravi dolore, deliquiis animi, anxietate, ventriculi perturbatione, & vomitus, illas cogunt procedere, donec tandem illum fluxum saluti omnium fœminarum tàm necessarium, penitus supprimant.

Sunt qui vini usum minimis indulgere volunt, eo quod carnibus ità præmature vescantur. Nempe coctionem eruditatum, quibus carnivori infantes sunt proculdubio obnoxii, plurimum promovere, vel in hac ætate, vinum apùd illos censetur. Verum an error unus sit altero emendandus, an vero uterque potius non sit aufugiendus, non tam pluribus disceptabo, quàm observationi eorum tradam, qui infantes pauperiorum victu simplici ac sobrio necessario enutritos, cum iis divitum, & luxu semper gaudentium, inter se conferent.

Sane vina omnis generis paulo liberalius ingesta, quemadmodum & liquores quilibet alii spiritibus refert, fermentum naturale ventriculi Puerorum destruunt, appetitum posternunt, tunicas ventriculi comburunt, nec non eas instar pergameni coram igne nimis arefacti, corrugant; sed & tunicam nerveam (quod maximi in hoc casu est momenti) summopere lædunt, atque mediante hac tunica universos corporis nervos labefactant, spiritusque animales in omnimodam confusionem certo certius adigunt. Quod minus omnium teneram hanc ætatem lædit, est vinum album, utpote è veteribus frigidum,

appellatum, non verò absolutè frigidum, sed comparatè ad vina alia, sive sint rubra, sive colore fulva aut flavescentia. *Galenus* autem pueros nè gustare quidem vinum, sicut paulò antè dictum est, rigidè imperavit.

Omnes causæ ægritudinum infantilium antecedentes, & mediatæ, quotcunque reverà fuerint, aut excogitari potuerint, in una causa proxima & immediata tandem coalescunt, nimirùm in Acido longè lateque præpollenti.

Historia igitur affectuum graviorum, quibus plerumque corripiuntur Infantes, hoc se modo fere habet:

Ventriculus illorum, à quacunque causa id primario pendet, in Acidam intemperiem nunquam non facessit, unde fit quod alimentum omne nequaquam in homogeneam chyli substantiam rite conteratur, verùm in lac quoddam coagulatum, Anglice, *à Posset*, continuo transeat. Inæqualis ista chyli, aut nutrimenti conditio, aciditati prædominanti jugiter nitens, nauseam, vomitiones, & ructus acidum redolentes, præ aliis omnibus parit. Si diutiùs res protrahatur, paulatim magis magisque impallescunt, nec non quippiam flavescentis aut viridescentis coloris admixtum decolor vultus ostendit. Tùm' flatibus intumescit ventriculus, atque eruptiones flatulentæ sursum feruntur. Interim pustula rubra una, aut altera (certissimum Acidi redundantis signum) in cuticula exurgit, in superiori aliqua corporis parte, nunc scilicet in gena utravis, nunc in mento, nunc in fronte, aut in colli regione, aut quandoque inferius; atque infans in dies in deterius vergit. Sed & idem anhelat, & cum stertore aures adstantium feriente nonnunquam spiritum ducit; quo quidem symptomate semper laborare deprehenditur (maxime si carnosior sit) quoties morbus in acutorum partes transit. Porro tussicula levi, eaque sicca, & nonnunquam suffocativa, sæpius urgetur: Sicca quidem tussi ab acrimoniam humorum ramulos asperæ arteriæ valdè sensiles continuo vellicantem; suffocativa autem propter bronchia pulmonum serosis humoribus in ea depluentibus, neque exitum invenientibus, gravissime onusta. Quinetiam quia nervosi generis debilitatem maximam habent, atque mollitie temperiei summa ac delicatula sunt donati, ideo vim tussiendi molestissimam ferre nequeunt, atque agitationi pectoris violentæ, quasi suffocati, & nigricantes facit, fere succumbunt. Sin coagulationes præfatæ ex ventriculo in intestina (quod sæpissime fit) mox descendant, nunc tormina ventris, nunc dejectiones alvi viridescentes, nunc verò diarrhœas violentas producunt. Dum verò in ventre inferiore agitur tragœdia, aut torminum dolor ingens febrim acutam accendit, quæ minùs peritè tractata plerisque infantibus vitam eripere solet; aut dolor aliquantùm mitior, curationi qualicunque imperitæ fortè cedens, in tumorem abdominis duriusculum sæpè desinit, qui in nonnullis aut rachitidi, aut scrophulis producendis commode inservit. Gelatina quædam tremula (proxima lumbricis generandis materia) nunc albidior, nunc fusci aut flavescentis coloris, nunc viridi juncta, nonnunquam sponte, sed sæpiùs à recta medicamentorum operatione, unà cum fœcibus excernitur. Fricant interim infantes sæpissime sua nares, quod non modo præsentibus lumbricis contingit (quemadmodum mulieres vulgo credunt) verum & in unaquaque Febre, quæ ab humorum corrupt. tela exoritur; acrimonia enim humorum sursum lata sensiles narium membranas, tum in acutis, tum in chronicis affectibus plerisque, tamque in adultis quàm junioribus, vellicare aut pungere solet. Tormina ventris memorata vigilias, inquietudines, querimonias, aut ejulatus quosdam noctes diesque efficere solent, quibus quoquo modo compescendis nutrix toties quoties mammas lactenti admovet, quo induciæ quædam molesto suo officio aliquantisper interponi possint. Cæterum si nutricula rerum domesticarum penuria etiam laboret, atque idcirco infantem surdo aeri ejulantem subindè derelinquere cogatur, vel si ea mercedi soli inhians [ut sæpenumero fit] nulla commiseratione versus plorantem teneatur, ille hernia intestinali, aut omentali, ad

plu-

res fæpe annos perſeverante vulgo detinetur. Porro lac & cibus omnis (durantibus ſc. torminibus) minus recte concoquitur, magiſque aceſcit & coagulatur; febricula ſenſim exoritur, ſitis intenditur, artus omnes flaccidi fiunt, collum non ſuſtinet capitis onus, atque tenellus ſit quotidie magis magiſque debilis. Utque finis illorum ægritudini tandem fiat, Motus Convulſivi, aut membrorum ſubſultus debiliſſimo ſuperveniunt: Et cum nervi nullam ulteriorem vim muſculis cordis commovendis & ſanguini per arterias (circulationis lege) protrudendo relictam habeant, albedines oculorum ad Cœlos (proprium innocentiæ nullatenus violatæ domicilium) natura ſurſum feruntur, atque infans breve vitæ curriculum immature conficit, antequam recta ratio edocuerit, quàm ſit reverà miſerum in rerum natura diutius verſari.

Si Dentitionis ſit tempus, quo male valent, pleriſque ſymptomatum prædictorum cruciari ſolent, atque inſuper aphthæ, ulcera oris caliditatis ſere ignæ [croſta quaſi inalbeſcens] quæ ante dentitionem ab ortu primo fæpe adveniunt, & nonnunquam ſerius, ſed quæ hoc poriſſimum temporæ prædominium habent, os totum adeo interdum exulcerabunt, ut nec mammas quantumlibet dilectas, neque cochleare pulticula repletum queat ſine moleſtia admittere os ipſorum tenerrimum, & quaquaverſus exulceratum.

Addam, ore Infantum aphthis multum fauciato, ſæpe accidere, ut neque vagitum aliquot diebus emittere, neq; lacrymam ex oculis deſtillare poſſint, quamvis oris teneritudine ſumma, & calore intenſo, nec non aliis febrim concomitantibus malis, miſere excrucientur. Atque idcireo iis rem bene augurari ſoleo, cum ex mutis in clamoſos illi vertentur, cumque ſub exitum morbi fletu & plangore tota domus compleatur.

Pueri natu paulo majores febrilibus ſymptomatis tentati, de capite affecto plerumque conqueruntur, cujuſmodi dolorem rarius idiopathicum, ſed ut plurimum ſympatheticum eſſe, nimirum ex ventriculi & inferiorum partium dyſcraſia pendentem, veriſimile quidem videtur.

Quod univerſa hæc, & conſimilia ſymptomata immediate proveniant ab alimenti nimia coagulatione, aut incraſſatione, eaque longe majori, quàm quæ infantum naturæ quomodocunque convenit, quorum ductus omnes fluidi neceſſario debent eſſe, quodcunque iſtiuſmodi coagulatio aut cuipiam aciditatis gradui jugiter ſe debeat, aut ſaltem exinde proficiſcatur multo ſæpius quàm ab alia quavis cauſa, luculenter conſtabit, ſi quæ ſenſibus ipſis, aut demum curationi [quæ acidum obtundentibus, & coagulationes ſolventibus optime inſtituitur) fides certo adhiberi poſſit.

Frequentes vomitiones gelatinæ tenacis, aut pituitæ cujuſdam viſcidæ & coagulatæ, ejuſdemque nonnunquam viridis, cum vehementius ægrotent; halituſque eorum ſæpenumero acidum redolens, ſunt res ſenſibus admodum manifeſtæ.

Quod viridis ſecum color, acido bili admixto, ſe prorſus debeat, obſervationi ſenſibili illorum, qui experiri amant colorum in viridem mutationes, aceto & ſpiritibus acidis perficiendas, evidenter apparebit. Præterea odor dejectionum viridium, nunquam non curatricibus acidus appellatus, idem dilucide commonſtrat.

Torminum dolor immanis in ventre inferiore, unàque pallor faciei inſignis, humorum acidorum prædominium aperte confirmant. Porro quandocunque diris cruciatibus pueruli torquentur, ut ut ſanguineo prius, & florido corporis temperamento fuerint donati, tamen tum temporis ſummè impalleſcunt, niſi quod genarum rubore, eoque in pallidum facile ac cito redeunte, ſubinde ſoleant perfundi.

Hic obiter annotabo, quod honorem (ſi quis ſit) novæ hypotheſeos inveniendæ nullatenus ambiam, neque ſi hypotheſin aut excogitaverim, aut quoquo modo ſtabiliverim, mei eſſe ducam, omnimoda argumenta, invita quidem natura (ut moris eſt) cogere, ut dictæ hypotheſeos veritati fidem faciant. Res ſiquidem primaria artis medicæ, & quæ generis humani ſalu-

ti unicè inſervit, in tali morbor-dignotione verſatur, qualis experientia & curatione ipſa tùm fundatur, tùm corroboratur. Reliqua enim quæcunque [illegible] explicatio, quantumvis docta & ſubtilis habeatur, Sophiſtam acutum, aut Philoſophum improprié ſic dictum, aut ingenium promptum non tarò oſtentare poteſt ſed Medicum revera peritum, atque arte ſua præſtantem, haudquaquam denunciabit. Etenim omnes iſtæ perbellæ ſpeculationes, & animis juniorum laſcivientibus (perindè ac Poeti volatus) ſemper admirabiles, ſæpe nuſpiam exiſtunt, niſi in ipſa Inventoris phantaſia; atque ab iis etiam, qui praxi medica minus omnium fæliciter valent, haud tarò ſolent excogitari. At vero ideæ morborum ſolidæ ac veræ nunquam rectè ediſcuntur, nec earundem veritas niſi in ipſa Praxi aut dijudicatur, aut comprobatur.

Scio quàm obnoxia ſubtilibus omnium animadverſoribus videatur hæc notio acidi à nobis exiſtimati in omnibus puerorum affectibus inſignioribus prædominium habere. Neque tamen diſceptabo, nimius in hac re, an ſingulæ aciditatis notæ, quaſcunque homines naſutuli, altercationibus gaudentes, aut negotiis vacui poſſunt comminiſci, acido illi, quod in ventriculo puerorum dominari affirmo ad unguem quadrent. Votis meis abunde ſufficiet (ut ut in perpolienda notione minus perfectà laborem (ſi ità fælix fuerim, ut Curationis imethodum efficaciorem, ac certiorem ea quæ hactenus paſſim obtinuit (quod lubens quidem relinquo iis, qui veritatem dictorum experiri volunt, determinandum) tàndem indigitare valeam.

Nihilominus non præteribo quæ Medicorum omnium facile Princeps, *Hippocrates*, de Cauſis morborum paulo fuſius explicat in libro *de Veteri Medicina*: Ut ſcilicet plane evincat, morbos univerſos non primis, at ſecundis qualitatibus originem ſuam debere. Verba igitur ejus ſic ſe habent: Οὐ γὰρ τὸ ξηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τὸ θερμὸν &c. *Non ſicco, neque humido, neque calido, neque frigido, neque horum quoquam hominem lædi exiſtimarunt* [nempe veterum Medicorum præclariſſimi] *neque horum aliquo eget opus eſſe. Sed quod in unoquoque potentius eſſet, & ſuprà naturam humanam, adeò ut ab ea ſuperari non poſſit, id lædere conſueverunt, & tollere conati ſunt. Eſt autem valentiſſimum inter dulcia dulciſſimum, inter amara amariſſimum, inter arida aciditiſſimum, & quod in re quaque ſummum eſt. Hæc enim in homine ineſſe, eique nocere videbant. In homine namque ineſt & amarum & ſalſum, dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, aliaque infinita, quæ præcepta & viribus varias habent facultates. Et hæc quidem mixtione, & mutua inter ſe contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam moleſtia afficiunt. At ubi horum qui piam ſecretum fuerit, & per ſe extiterit, tunc & conſpicuum fit, & hominem moleſtia afficit. Quin & ex cibis qui minimè nobis conveniunt, & qui in corpus ingeſti hominem lædunt, horum unuſquiſque aut amarus eſt & minimè temperatus, aut ſalſus, aut acidus, aut alio aliquo modo intemperatus & vehemens, ideòque perturbationem in corpore efficiunt.* Et poſtea Οὐ γὰρ θερμὸν ὂν ἰσχὺν μεγάλην ἔχει, &c. *Neque enim eſt calidum, quod magnam vim habet, ſed ipſum quatenus acerbum, & inſipidum, aliaque, de quibus dixi.* Rurſus, Οὐ διὰ τὸ θερμὸν ἀνθρώπους. *Non propter calidum ſimpliciter homines febricitant, neque ipſum ſolum affectionis cauſa eſt, ſed eſt & amarum & calidum idem, & calidum ac acidum, & ſalſum ac calidum, & alia infinita; ac rurſus frigidum aliis facultatibus coniungendum*, &c.

Ex his, & quamplurimis ejuſmodi aliis in libro prædicto fuſiùs explicatis liquidum eſt, noſtrum divinum Senem ſapientia medica omnibus aliis prælucentem, procerto determinaſſe, ſecundas illas qualitates, nimirùm aciditatem, amaritudinem, ſalſedinem, & conſimiles, ſymptomatis caloris aut frigoris conjunctas, eſſe, ut cauſas morborum principes & efficientes, præcipuè conſiderandas. Et proindè addere nullus dubitabo, quòd naturaliter ſequatur, Curationem ipſam non tàm ad calorem, frigore extinguendum, quàm ad aciditatem obtundendam, quæ-

quemadmodum & amarum alterandum, falsum contemperandum, crassor humores incidendos, tenues & nimis fluxos compactiores reddendos, asperos leniendos, ac denique obstructos corporis ductus aperiendos atque infarctu liberandos, imprimis dirigi oportere.

Verùm antequam *Curationem* ipsam aggrediar, operæ pretium videbitur *prognostica* quædam, ut usu laudabili comparatum est, præmittere.

Prognosis autem, prout mihi videtur, potius pendet ab ipsa Curationis methodo recta vel secus facta, & à nutricularum moribus, aut obsequia, an scilicet sibi nimiùm placeat, *solaq; sapiat* (quæ, proh dolor! mœsta est consideratio) an vero morigera sit, &, quæ in mandatis habent, fideliter exequatur, quàm ab infantum ac puerorum ægritudinibus sæpè ipsis. Leviores enim ex se sunt puerulorum febriculæ, neque tam exardet, aut efflagrat eorum calor febrilis, quam suo modo paulum intendi rectius dicatur; nisi cum ars inepta cardiacis igneis & spirituosis nitens, auspiciis admodum, siniscris, in auxilium advocetur.

Corpulenti & obesi infantes, pituita diffluentes verticis regionem mollem [pulpæ ad instar træmulæ] & apertam quam dicunt Anglicè *an open mould*, ab anteriori ad posteriorem cranii futuram persæpè excurrentem, diutius retinentes, rachitidi, tussi convulsivæ, aphthis difficulter cedentibus, ac tandem scrophulis, maximè sunt obnoxi.

Macilenti & stringosi sunt omnium tenerrimi, acri calore, pro ratione ætatulæ, adurunt, & in febres pessimi moris; hoc est, illis quadantenus inflammatorias, & nervoso generi adversas, sunt ut plurimum proclives.

Pueri ex matribus hystericis, teneris, morbosis, fructus horarios aut acetaria (tempore gestationis) continuò devorantibus, aut acida & acerba quæcunque tunc temporis percupientibus, aut ex iis quæ sunt ventricolæ, ac meræ abdominis mancipia, aut denique appetitus insigniter depravati, cujuscunque fuerint generis, regnare solent, hisce, inquam, parentibus orti, è gravi aliquo morbo difficiliùs convalescunt.

Quicunque alvo sunt laxiores præditi, melius sese habent, quam qui adstricta.

Tempestas verna, atque æstiva, febribus illorum citò propulsandis maxime omnium favent, minus vero tempus autumnale aut hyemale.

A medio mensis Julii ad medium fere Septembrem tormina infantibus epidemica (utpotè quorum vires æstus tempestatis annuus tunc penitùs exhaurire solet) adeo quotannis increbescunt, ut plures tenelli unico tunc mense, quam tribus vel quatuor aliis mensibus, vulgo extinguantur.

Convulsionibus & tormina diuturnis & pertinacibus vigiliis stipata, res in extremum deductas esse discrimen luculenter ostendunt.

Convulsiones, aut saltem membrorum subsultus, tenellos hac vel illa ægritudine aliquandiu debilitatos, aut regimine calidiori paulò plus incensos, coronidis loco, ad finem miseriarum, quibus excruciari sunt, ut plurimum perducunt.

Quod ad *Infantum affectuum Curationem* attinet, nullus (quod scio) omnium Autorem, qui de hisce rebus, quemadmodum & de aliis universis ad curandos morbos spectantibus volumina solenniter evulgarunt, eam satis indagasse nobis quidem videtur. Mehercule morbos multiplices accurate describere, causas ornate recensere, signa tam diagnostica quam prognostica pro more tradere neutiquam neglexere Semitam diu tritam alter ab altero similibus vestigiis pressit; atque ut plurimùm posteri, quæ à prioribus acceperunt, absque nimio examine sunt facile amplexi. Pauciissimi quidem fuerunt qui *Indicationes Curativas* alias quam vulgares stabilire sunt ausi, qui observationes ex natura infantum genuine deducendas, magis quam fictitias atque artificio singulari concinnatas, scripro prodiderunt.

De *Affectibus Infantum*, optime omnium, quos mihi perlegisse contingit, tractatum edidit *Sylvius de le Boe* qui *aridum* esse

esse veram ac generalem eorum causam strenuè sustinuit, sed qui partim ob vehementem suum ardorem ergà chymicas quasdam prœparationes maxime volatiles atque eo nomine calidiores, & partim ob Opiatorum continuum ferè usum, vel in tractatione minimorum Infantium(ut *Doctoris Opiatis* nomine non immeritò distingueretur) quod in theoria doctissimè, simul ac verissimè, magna ex parte stabiliverat, in praxi planè labefactabat, si non funditus diruere t.

Si quid igitur fundamenti stabilis ad *Infantes* curandos jacere desideremus; teneritudinem eorum, atque imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet. Eligenda etiam nobis ejusmodi medicamenta, quę tenerrimis maxime conveniunt. Etenim quo mitiora ac tutiora sunt remedia quæ adhibemus; eo certiùs ex animi sententia succedet eventus. Et profectò medicamentorum nobilium ac generoforum [uti vulgo dici solent] usus nunquam aptius quam in tractandis *Infantibus*, lata medicinę provincia exulare potest. Quorsùm enim inserviunt ignium intensissimorum dies noctesque deflagratio, ad vires mineralium extraendas, ubi alteratio quęlibet facilè peragitur? Quęnam obsecro, harmonia naturalis excogitari possit inter duritiem metallorum ferè impenetrabilem, & quasi ceream temperamenti infantilis mollitiem? Quoniam pacto appetitus admodum debilis, qui panatellæ aut ipsius lactis victùm tenuissimum ægrè admodum digerit, medicamentorum naturæ incongruorum, ac inflammabilium vim causticam possit sustinere? Quemadmodùm alimentum ipsorum simplicissimum, ita & medicamenta iis vulgo exhibenda debent esse simplicia, à naturali suo statu parum recedentia, atque artifici nimis operosi ut plurimùm expertia.

Quandoquidem humorum *aciditas* causa extat primaria omnium affectuum quibus tenera ætas excruciari solet, totum curationis artificium in acido expugnando unicè versatur. Sanè nebulæ quamplurimæ oculis tyronum obduci possunt, quo minus veritas sedulo indagatori patefiat. Cæterùm si quod verum est candidè pronunciare fas sit, neque operam & oleum perdere efflagitemus, quæ ad acidum expugnandum recta tendunt, sola curationem promovent; quęcunque vero eò non spectat, tenera infantum corpuscula magis, vel minùs, saltem lacessunt.

Verùm *acidi* subjugatio *duabus* solummodò *Intentionibus* innititur. Nempè primò, ut aciditas *prœparetur*, atq; reddatur idonea, quo melius è corpore eliminetur. Secundò, ut acidum sit ritè prœparatum evacuationib. debitis *expurgetur*. Altera sine altera scopum vix attinet; sed vis ambarum, alterius alteri opitulantis, affectus eorum acutos citò ac tutò amovebit, modo tempestive adhibeatur; atq; vel diatheses morbosas chronicas dictas haud parùm contemperabit.

Tenerę ętatulę *Purgatio*, durante scilicet morborum acutorum vigore, prima facie discriminis plena, & supra vires esse apparebit. Atqui emolumenti certitudo ex methodo jam describenda pro periculo faciendo apologiam optimam dabit.

Purgatio quidem ipsorum *adultorum* febribus continuis laborantium eandem periculi simul ac audaciæ speciem inexpertis præ se tulit, Veruntamen eventus ejusdem auspicatus, nupetis Medicorum aliquot imprimis peritorum experimentis plurimum comprobatus est. Primus autem nostratium catharseos benifica *vel ipsis febribus* evulgavit incomparabilis illis febrium omnis generis debellator, & practicus insignissimus Dominus *D. Sydenham*, qui in *Schedula* sua *Monitoria* paucis abhinc annis typis mandata *methodum* suam debita opera exposuit, ad Epidemicam illam Febrium propulsandam, quæ tùm temporis grassabatur. Atque ita porrò exinde promeritus est, quod nobis videtur, ut nullum unquam sæculum (quamdiu Medicinę ars florebit) ejus nomen conticescat, nempè qui pariter diaphoreticorum tàm apud nostrates quàm externos usum nimis vulgarem in pluribus locis operum suorum reprehensione acri sæpè perstrinxit. Neque fluit Vir clarissimus in operibus suis jampridem editis, nimirum in *Peripneumonia Notha*

[morbo

[morbo apud nos non ita raro] curanda, ut & in aliis affectibus, eximium catharticorum usum antea inculcaverat, atque in *Postscripto* operibus ejus universis pridem suppraddito *Febris hyemalis* nuncupatæ duram in *purgando* unicè posuerat. Tantus scilicet Viri ferè septuagenarii, valetudine maximè infirma laborantis ardor in annum publicum indignè tulit fato jam in procinctu stante impediri, quo minus Observationes suas circa hanc materiam omnibus numeris absolutas in *Aurea illa Schedula* tandem redderet.

Quod verò *Catarsis* [quanquam inter Arcana medica haud numeretur, atque mirabilibus Chymiæ vix quicquam debeat] sit omnium auxiliorum, quotquot ferax hominum curiosorum inventio unquam excogitavit, revera primarium, inducor quidem ut credam, ob hanc potissimum rationem; nempè quia firmam corporis valetudinem vix quisquam obtinet, aut illæsam vel paulisper conservare potest, qui alvum non habet de die in diem *catharsi naturali* mediocriter solutam: quæ quidem *catharsis naturalis* perinde est necessaria ad vitam sustentandam, & salutem corporis conservandam, ac cibus & potus noster quotidianus ad ipsum corporis nutrimentum. Neque enim ratio videndi magis inquirit, ut pars cibi melior & succulentior per venas lacteas transmittatur, ac debitum nutrimentum corpori præbendum, quàm quòd pars ejus crassior & deterior (quæ nimis diu retenta halitus noxios, & quasi venenatos, sursùm emittit) natura aut arte per sentinam corporis expellatur. Et profecto eam gloriam sibi ipsi *purgatio* jure acquisivit, ut, ex usu vulgato, nomine *Medicinæ* amplissimo sola omnium insigniretur.

Septennio elapso ante primam hujus opusculi editionum mox mihi fuit in *febribus puerorum*, nec non *infantum* vel minimorum, secundum method. jam laudatam, *catharsin* adhibere; licet id in adultis negligerem: & quantum res ex animi sententia successit nequeo facilè narrare.

Quamobrem cùm primum *Schedulam* præfatam attentè perlegissem, eadem animi lætitia perfundebar, ac si insignem aliquem favorem à Numine Divino me recepisse contigisset. Itaq; facillime tunc adductus fui ad feliciter experiundam methodum illam catharticam in adultis, qui ex eadem in juniorum febribus successus optatos sæpissimè fueram expertus.

Sed notandum quod symptomata febrilia tunc temporis caput potissimùm impeterent, & ventriculum immunem ac fere intactum relinquerent, quodque natura febris illius *Epidemicæ* adultorum catharsi magis faveret, quam in succedenti febre contigit, in qua nausea & vomiturițio ventriculum maxime perturbari, & pro catharticis emetica fore necessaria protinus indicarent. Et Medicum illum præclarissimum equidem commonefaciebam, de manifesta alterationis tam diu prædominatis. Sed vires senile corporis ita fractas & imminutas tunc fuisse idem agnoscebat, ut nullum amplius judicium de morbis popularibus ferre, neque ad visendos ægrotantes ædibus suis egredi in posterum valeret.

Adjiciam quod Febris Epidemica, quæ anno præterito ac præsenti ubivis grassata est, atque tot familias tam ruri quàm oppidis degentes nuper corripuit; quæ Caput præ alias corporis partibus adoritur; & quæ remissioribus & paroxysmis incendii febrilis insignibus, citra frigus aut rigorem manifestum, durante ejus statu, sæpe conspicua est; evacuationibus repetitis [ut nobis videtur] certius, tutius & citius cedit, quàm aut Cortici Peruviano [scilicet spretis, vel posthabitis illius usui evacuationibus] aut aliis quibuslibet methodis, sive Cardiacis constent, sive Diaphoreticis medicamentis.

Prima autem *indicatio* in curandis infantum febribus est, *Acidum* ritè *præparare*, quò melius id eliminetur. Atque acida debere præparari, antequam possit cum ἐυποσία expurgari, facile constabit, si naturam Acidi paulùm expendamus: nempe si incrassandi & coagulandi vim, qua idem pollet; si generalem obstructiones pariendi causam ex isto parente quam sæpissime oriundam; si naturalem omnium liquorem, exceptis tamen spirituosis, in Acidum putredi-

dem;

dem, ſi moleſtiam illam pertinacem, qua Medici ſolent torqueri in iis quorum corpora acido humore multum ſcatent; ſed & præ aliis argumentis ſi tormina conſideremus, quæ purgationes ſine corporis præparatione debita exhibitas, in habitu in acidum vergente comitari ſolent.

Scio quod vox illa, *Humorum Præparatio*, apud Authores complures legi poſſit. Atque finis propoſitus fuit, ut catharſis tandem aliquando ſecutura eò fæliciorem eventum haberet. Nempè craſſos humores attenuare contendebant, fervidos temperare, obſtructas vias aperire, vel per poros cutis diaphoreticis eoſdem impellere. Verum ut plurimum huic fini neſcio quos ſyrupos, aquas ſimplices diſtillatas, atque ejuſmodi nugamenta adhibuerunt, quæ præparationi ſive alterationi deſignatæ nihil prorſus contulere. Interim tempus, quod morbo acuto ſubjugãdo apprimè neceſſariſi fuit, otioſè quidem, imo peſſima abſumebatur.

Hæc vero qualis qualis *præparatio* ortum ſuum, ut opinior, duxit à trito illo, verum non ſatis intellecto *Hippocratis* aphoriſmo §. 1. n. 22. *Cocta, non Cruda, ſunt medicanda*. Atque hujus magni Canonis in alienos à re ſenſus frequentem contorſionem fuiſſe cauſam haud minimam equidem exiſtimo, cur Medici tot celeberrimi multis retro ſæculis ne hilum fere ſominiarunt de purgationis beneficio in febribus continuis. Nempè cùm febrium primi inſultus (& maximè poſtquam ægrotantes lectulo calidiori fuerint aliquandiu incarcerati) cruditatis ſigna evidentia ſæpiſſimè exhibeant, Medici adſtantes ut ut in praxi alias egregiè verſati, ſtatim ad ſudoriſica, tanquam unicum aſylum plerumque confugiunt; ad catharticos autem mentionem non minus ipſi quam ineptæ nutricus magnopere exorreſcunt.

Nec me præterit, Authores aliquot de catharſi in febribus, ſicut & de aliis fere omnibus diſputationes prolixias inſtituiſſe, ſed ſi rem ipſam paucis complecti liceat; potius ad implendam paginam, ad animum Lectoris occupandum, atque ad doctrinæ copiam oſtentandam, quam ad veritatem ipſam, ſive illuſtrandam, ſive determinandam verbosè collimarunt. Magnum hujuſve ævi ornamentum & lumen, *Sydenhamius*, inſolita animi fortitudine ac ingenio non vulgari præditus hanc rem de qua alii planè verba dederunt. tum ratione multiplici comprobavit, tum factis, hoc eſt, praxi ipſa pleniùs abſolvit.

Præparatio humorum crudorum in febribus uſitata, per alexipharmaca ac ſudorifica, magis ad humores crudiores reddendos, quam ad coctionem veram introducendam ſpectat. Profectò iſta immaturam potius ad mortem præparant, dum cruditates ex imis corporis partibus ſurſum ad Caput impellendo Phrenitides, Convulſiones atque ejuſmodi deploranda Symptomata certo certius arceſſunt.

In principiis febrium (ſive ſint eſſentiales, ſive ſymptomaticæ) ſiquidem præ Coctionis lenta expectatione evacuationes neceſſarias in craſtinum produceremus, tempus illud opportunum ſæpe irrevocabile celeri pede præterlabitur. Tempus illud, quo fundamentum omne curationis ſecuturæ illico jacendum fuit, quo demum vires conſtant, quo ferè ſoleo evacuationes emolumento eſſe poſſunt, ſub cardiacorum inſula adminiſtratione, vel chymicorum febrifugorum fallaci experimento, paulatim fugit, atque æger nuperrimè athleticus, furturibundus nunc denique redditus, miſerrimè perit. Ad hæc affirmo, non obſtante hominum cæco præjudicio, evacuationes opportune celebratas urinam, quæ cruda apparuit, ad coctionem exoptatam, atque una ægrotantem ad incolumitatis propriorem conſpectum citius ac certius ducere, quam quodlibet aliud, quantumcunque illud fuerit, quod nobis innoteſcit, humani ingenii tentamen.

Præparatio igitur, de quâ nunc agitur, nequaquam eſt obtinenda *ſudorificis* proprie dictis, hoc eſt, corpus excalefacientibus, quæ nullo nomine teneris Infantibus aut puerulis proſunt, ſed multifariam lædere deprehenduntur. Quandoquidem res prorſus temperatæ aciditatem prædominantem ſecure abſorbebunt,

ebulli-

ebullitionem paulatim lenient, atque anodyna potentia ac tuta sunt evasura. Talia sunt: *oculi & chelæ cancrorum*, *testa ostreorum*, *concharum*; *os sepiæ*, *cortices ovorum*, *creta*, *corallia*, *corallina*, *margaritæ*, *mater perlarum*, *lapis Bezoar uterque*, *c. c. ustum eb. ustum*: *os e corde cervi*, *rasura c. c. unicornu*, *bolus Armena*, *terra sigillata*, *lapis hæmatites*, &c. inter composita, *pulvis e chelis cancrorum compositus*, *lapis è Goa*, *species confectionis de Hyacintho*, facilè primas obtinet.

Quænam verò Testacea, aut acidum absorbentia in usum præ aliis sint adducenda, aut quænam illorum in diversis ægritudinibus magis sint profícua, non ita facile est exponere. Alii enim Medici docti & præclari Bezoardica & Margaritas cum reliqua lapidum pretiosorum suppellectili, nempè suas Dominarum sententiis conjungentes magnificiunt, & ad sydera tollunt. Quippe quæ magno constat pretio, longeque adducuntur, Dominarum suffragiis sunt semper præstantissima. Alii contra non minùs docti quidem, sed sanioris fortè judicii pro vulgaribus & vilioribus absorbentibus decertant, & pretiosa ista existimant sæpè potiùs præscribi in quæstum Pharmacopolarum, quàm in salutem ægrotantium. Ego verò, qui vires & facultates diversarum Aquarum Mineralium purgantium, quod genus magnum numerum passim habemus, vix gustu, aut destillatione, aut alio aliquo Curiosorum criterio, satis posse inter se distingui haud parum suspicor, & qui conceptis ægrotantium innocuis facilè nonnunquam faveo, rem liberam relinquens, utrum his Aquis Mineralibus catharticis, an illis uti velint; ego, inquam, nunquam hactenus observare potui insignem & notabilem aliquam discrepantiam inter usum lapidum maximè pretiosorum, & magis vilium, nisi quòd adducat ut credam, Divini Numinis immensam bonitatem & beneficentiam, vulgo impertiri vires magis excellentes, tùm lapidibus, tùm herbis novis, vilibus, & vulgaribus; quàm longe advectis, raris, & magno pretio emptis. Neque etiam mihi persuadere unquam potui Principes & Magnates sua corpora meliùs tutari ab inclementia æris, & à suscipiendo frigore, in hisce regionibus tempestatum vicissitudini obnoxiis, vestimenta sericea, splendida, & auro atque purpura fulgentia gerentes, quàm solet populus vulgaris, is, inquam, qui nec rei familiaris egestate premitur, nec abundantia nimia superbit; qui vestibus haud sumptuosis, sed usui, cœlo, regioni, & conditioni adaptatis amat amiciri. Rursùs nunquam ego credidi, quòd Vini abundantia, sit Tuscanum, sit ipsum Falernum; neque quod dapes opiparæ, & coquorum exquisita inventa, saluti corpusculorum nostrorum tuendæ magis conducant, quàm aquæ simplicis aut cerevisiæ tenuis potus, atque edulia vulgaria, modo illa sint salubria, & in suo genere bona.

Sin inter Testacea plura, ejusdem fere naturæ, aliud præ aliis anteponere liceat, ego Testas Ostreorum vulgares, aut in littore marino repertas, & quæ longam insolationem tulerunt, radiis Solis benignis & vivifico calore in usum maturatæ, seu præparatæ, fortasse longe meliùs quàm igne Chymico, & in cæruleum quendam aut flavescentem colorem mutatæ, multis encomiis laudarem. Et si quid unquam fuerit ad mirabile in Pulvere illo Sympathetico, de quo tanta apud vulgus jactantur, sed de cujus veritate nil habeo quod affirmem, id fere totum longæ insolationi Vitrioli, & radiis Solis beneficis videtur attribuendum. Quæ verò speciatim de miris virtutibus Pulveris istius à nostrati *Digbæo*, viro urbano, ingenioso, sed nonnunquam nimis credulo, in medium proferuntur, vix credere eis possum, non magis quam quæ in mirabilibus *Cassandræ*, *Cleopatræ*, *Magni Cyri*, & consimilium figmentorum relationibus traduntur. Qualia quidem scripta juniorum animos, & maxime mulierc ularum à perlegendis utilibus dogmatis, aut historiis veris, incantamenti instar, nimis seducunt.

Digitized by Google

At verò tametsi vilioribus & vulgaribus edulcorantibus multum tribuo, eademque aliis sumptuosis sæpè antepono, nolim Medicos doctos & peritos, qui Margaritas & Bezoar magnifaciunt, & quantivis pretii æstimant, tanquam subdolos & fraudulentos deceptores censorio supercilio criminari. Certe judicium tàm de medicamentis, quàm de aliis rebus Medicis, dogmaticum ferre, arduum est & audacissimum; ut veniam potere vicissimque dare, magis decorum videàtur, quam de ambibuis nimis confidenter judicium ferre, ac si cuipiam *Apollo Pithius* forte afflasset. Nam alii eodem jure & authoritate meam sententiam de medicamentorum vi & efficacia convellere aut increpare possunt, quo ego alienas sententias excutio. Siquidem facile est cerebroso cuipiam, aut morboso, universas herbas, quotquot sunt quæ in Sylva Medica ubertim nascuntur, *ermaticas* appellare, & farculo anili digniores, quàm docti Herbarii diligentia; attamen mihi semper fuit clarius & evidentius scientiæ ac literaturæ signum, summa modestia, & in rebus obscuris consilii verecunda postulatio, quam aliena Lynceis oculis intueri; dum ipsi interim sint domi Talpæ, & cæcutientes.

Porrò *Magisteria* lapidum pretiosorum apud multos amplissimis præconiis celebrata, nulli ego laudibus efferre possum. Certe nativas, quæcunque sunt, vires alienis commutarunt. Quæ potenter absorbere Acidum apta nata prius fuerunt, Acido-dulcia jam reddita, arti plane debent, quod ad idem minus valeant.

Nullam mentionem consultò feci *salium volatilium*, sive sint *oleosa*, sive *spirituosa*; non *bezoardici mineralis*, *lunaris* aut *solaris*, non *spiritus salis Armoniaci*, non *cornu cervi*: quorum tamen spirituum usus haud prorsùs improbandus est vel tenellis: nempè quia acidum absorbendi facultate excellunt; verùm eos summa cum cautione in tenellis usurpandos esse, propter calorem non exiguum eosdem comitantem, adverti velim. Ideoque nec elogiis his sunt prædicanda *salia lixivialia*, neque *aquæ cardiacæ calidiores*, quales *aquæ pæoniæ compositæ*, *epidemica*, *cælestis*, *mirabilis*, *cinnamomi fortis*, & similes qualescunque, nisi hæ minima quantitate aliis temperatioribus adeò diluantur, ut vis earum calefaciens sapori ferè insensibiles fiat. Etenim quæ corpus valdè calefaciunt, quocunque nomine honorifico ea nobilitentur, ceu pretium aliquod inæstimabile præ se ferant, seu salutem pene immortalem fronte dura promittant, corpuscula puerorum, & multò magis infantum, facile colliquabunt, naturalem omnem calorem, vel sensim depopulabuntur, vel in febrilem tandem vertent; ac denique tenerrimæ ipsorum ætatulæ non magis conveniunt, quàm lusticinia & panatellæ stomachum aratoris oblatrantem possunt compescere. Quibus doctus rationibus *Galenus* usum *Theriacæ* ipsius, ut ut rite præparatæ, quam tanquam unam fere omnium *Panaceam* amplissimis laudibus in cœlum usque sustulerat, pueris tamen sanctè interdixit.

Quod prædicti pulveres terperati Acidum absorbere soleant, est res ita vulgò nota, ut probatione nulla indigeat. Quòd vero *Anodynorum* ea sint tutissima, nec non certa & indubitata in *torminibus puerorum*, luculentissime apparebit, si dosi multùm liberaliori quàm vulgari, hoc est, sufficienti ad finem propositum exhibeamus: Ad hæc, audacter eloquor, prædictos pulveres copiose exhibitos Tormina eorum quæcunque, & inquietudines undecunque natas, nisi ob partium principalium insignius aliquod vitium nihil spei ex medicinis qualibuscunque sit reliquum, eadem certitudine compescere, qua certi esse possumus *Rhabarbari* vires purgativas demum futuras.

Si in violenta aliqua Inflammatione aut turgescentia humorum, tantummodo sex uncias sanguinis adulto detraheremus, cum viginti ad minimum fuerint necessariæ, non est quod vena

lecto-

ſectionem tanquam minus propriam curationi inculpemus, ſed parcior illius remedii potentiſſimi uſus eſt unicè incuſandus. Similiter ſi pulverum prædictorum uncia una aut altera fuerit requiſita ad ægritudines Infantum quibuſcum corripiuntur demulcendas, quid magni ex drachmæ unius aut alterius (eodem temporis ſpatio quo uncia fuit neceſſaria) uſu parco ac imperfecto liceat expectare? Medicamentorum exquiſita notitia eſt exigua, ne dicam minima, pars boni & periti Medici. Uſus medicamentorum rectus ad intentiones medicas integrè ſatisfaciendas, adaptatio tùm generis, tùm quantitatis medicamentorum particulari ægrotantis temperiei, idque à morbi præſentis perſpecta penitus natura; dignatio temperamenti accurata, & potiſſimum in adultis an ſit ſanguineum, an verò melancholicum; an ſcilicet febris ſanguinem maximè exagitaverit, an verò ſpiritus ex tumultu deficiant, & vires fuerint enervatæ: denique diætæ recta inſtitutio, ſunt omnia longe excelſioris momenti ad Medicum optimum ſtabiliendum, quàm præſcriptorum medicinalium apparatus, undecunque collectus fuerit, numeroſiſſimus. Sin illud minùs verum fuerit, Pharmacopola receptorum doctiſſimus Doctorem eruditiſſimum in re medica facile ſuperabit, ipſum Pharmacopæum ſervulus garrulus confeſtim æquiparabit; nec non nutricula, aut locutulejæ & compotrices fœminæ libris receptorum hæreditariorum turgidis jam diu locupletatæ, palmam tùm à Medico quantumvis docto, tùm Pharmacopæo in præſcriptionibus medicis utcunque verſato, forte fortuna reportabunt.

Verùm ut inſtitutum proſequar, *Infanti anniculo febricitanti*, aut *torminibus* (ut plerumque fit) *excruciato*, hujuſmodi præſcriptionibus ſuccurrere ſoleo.

℞. Pulv. e chel. cancr. comp margar. pp. an. ʒj. M. F. pulvis in vj. p. æqu. dividendus.

Vel ℞ Bezoard. Orient. Margar. pp. ocul. cancr. pp. an. ʒß. ſpecier. confect. de hyacint. ℈j. f. pulvis ſimiliter dividendus.

Vel ℞. Teſtar. oſtreor. pp ʒii. flor. ſulph. ʒi. Sal. prunell. ℈ii. M. F. pulvis in xii. chartas diſtribuendus.

Vel ℞. Pulv. e chel cancr. ſimpl. ʒi. ocul. cancr. pp. ℈ii. cochinell. gr. vi. M. F. pulvis tenuiſſimus in vi. chartulas dirimendus. Sumat unam quamprimum, repetatur (ſi res urgeat) bihorio poſt, ac deinceps quarta quaque hora, niſi ſomnus intercedat, per duos primos dies. Exhibeantur vero pulveres in cochleari Julapii ſequentis, ſuperbibendo cochleare alterum.

℞. Aq. lact. alexit. ʒiv ceras. nigr. ʒii. ʒii pæon. comp. epidem. an. ʒii. Sacch. perlat. ʒß. M. F. Julap.

Vel ℞. Aq. puleg. lact. alexit an. ʒiii. Syr. cariophyl. ʒi. M.

Vel ℞. Amygd. dulc. excort. n. x. contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo aq. hord. aut aq. lact. alexit. ℔ß. colatur. adde aq. cinnam. ten. ʒvi. Sacch. albiſſ. ʒß. M. F. Emulſio.

Nonnunquam Julapio Perlato (omiſſis aliis) uti ſoleo, vas diligenter agitari monens, antequam effundatur.

℞. Aq. ceras. nigr. ʒiv. meliſſ. ʒii. epidem. ʒiii. margar. pp. ʒi. Sacch. albiſſ. ʒiii. M. F Julap. Perlatum, de quo capiat cochlearia tria, ut prius.

Sin moleſta tuſſi opprimatur infans, capiat ſubinde de hoc Julapio mediocre cochleare, interim pulveres ſupraſcriptos parcius aſſumens.

℞. Aq. puleg. ʒiiii. Syrup. de althæ. ʒii. de balſ. Tol. ʒi. M. F. Julap Bolus Armena ſæpe aliis proprie admiſcetur, ut pote catarrhos in pulmones depluentes potentiſſime ſiſtens. *Succus Pulegii*, in quo calefacto ſolvitur ſaccharum candidum, paucis remediis cedit. *Oleum amygdalarum dulcium* Saccharo dulcatum etiam optime conducit. Item *Sulphur vivum*, aut *flores ſulphuris* (mirâ exſiccandi, penetrandi, imò & compactos humores in quacunque corporis parte diſcutiendi, facultate præditi) acidum abſorbentibus additi, in habitu phlegmatico, maxime ſunt ex uſu. Neque enim *Sulphur* plane noxiam facultatem obtinet (prout Crato, aliique egregii nonnulli viri immerito

merito quidem crediderunt) ſed potius vi alexipharmaca, expulſoria, & cortutelę humorum oppoſita maxime valet.

Repetitio *Pulverum* prædictorum rarior, aut frequentior, non eſt exquiſite definienda, niſi pro ratione ſym. promatum, quatenus aut mitiora ſunt, aut graviora. Id ſolummodò repetam, tormina, inquietudines, & vigilias Infantum, Teſtaceis tempeſtive exhibitis æque certo demulceri, ac dolores aut vigilias adultorum ipſis Narcoticis ad tempus tolli.

Hic autem, qui vel Praxin Medicam mediocriter deliberaverit, obiiciat, eiuſmodi *Pulverum* exhibitionem nihil Novi præ ſe ferre. Cui dunta. xat refero, ineptum quidem, inſipidum, parciſſimum eorum uſum, atque nulli omninò intentioni rite ſatisfacturum, diu n.miſque faiſſe pluribus notum: at verò neque tàm reperitam, neque tam magnam eorundem doſin, neque ſubſequentem purgandi neceſſitatem fuiſſe hactenùs literis conſignatam. Nota eſt fabella (quam & quicunque volet ad rem hanc noſtram transferat) de lepido quodam, qui cùm adſtantes gloriosè provocaſſe, ut ovum alterutri extremo immobile collocarent, neque quiſquam eorum, varie tentans, myſterium penetrare valeret, ipſe utrumlibet ovi extremum mediocriter frangens, admirationem omnem derepente tollebat, & ſimul riſum commovebat Id quippe cognitum ſpectatoribus jam fuit facillimum.

Tertio die à quo ſum advocatus, niſi *variolæ*, *morbilli*, *aut febris ſcarlatina*, caput attollant, purgandum eſſe præcipio, nempe *infantem unius anni*, in hunc fere modum:

℞. Syr. de cichor. cum rheo ʒii. rhabarb. el. pulv. gr. xv aut rhei el. ſenn. opt. an. ℈ß. aq. lact. alexit. ʒii. cinnam. ten. gut. xxx. F. Miſtura.

Vel ℞. Syr. violat. ʒii. pulv. diaſen. gr. xv. M.

Vel ℞. Pulv. *Comit. Vvarvicens.* in nuperrima editione Pharmacopœiæ *Loudin.* deſcripti; aliis pulv. *Cornachin.* gr. vi. vel viii. Sumat in cochleari aq. cerras nigr. ſacchar. tantillo edulcoratæ.

Vel ℞. Amygd. dulc. ex cort. n. ii. contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo aq. hord. aut aq. alicujus ſimpl. ʒiß. colat. diſſol. mann. opt. ʒiii. vel ʒß. M. F. Emulſio ſolutiva.

℞. Elect. lenit. ʒii. vel iii. ſolve in aq. lact. alexit. ʒi. addendo ſennæ pulv. gr. viii. x. vel xii.

In ſymptomatis *atonois*, ex ſumma humorum putredine oriundis, ſæpe ex uſu eſt *Aethiopem Mineralem* inferius deſcriptum à granis vi ad gr. xv. aut Mercurii dulc. grana aliquot, admixta in mortario vitreo, cum florum ſulphuris tantundem, in ſyrupi alicujus grati cochlearı parvo, nocte catharſin præcedente, exhibere.

Notandum verò, Mercurium dulcem per aut quater, quemadmodum vulgo fit, ſublimatum, rariſſime infantibus ſine periculo poſſe exhiberi; imò neque eundem plurimis mulierculis veſpera catharſin præcedenti] tutò adhiberi: ſiquidem is tumultus inexpectatos tam ſurſum quam deorſum latos ſæpè nocte commovet, adeo ut proinde catharſis mane inſequenti deſtinata neceſſario procraſtinetur. Quid, quòd Salivatio nonnunquam ex unica illius doſi derepente ob orta Medicum prudentem ab ejus uſu in tenerioribus deterrere debeat? Cæterum Mercurius idem dulcis, ſexies ad minimum, aut etiam novies, aut duodecies ſublimatus, tàm teneris infantibus, quàm mulieribus molliculis, in multis occaſionibus, ſine diſcriminis metu, quanquam haud adeò frequenter ac Æthiops Mineralis, exhiberi poteſt. Veruntamen & hic Mercurius tàm dulcis redditus, totieſque ſublimatus, alvum ſæpe lubricam facit, blande quidem movendo, fermè ſine moleſtia, ſine torminibus, ac ſine vomitu. De hac Mercurii repetita ſublimatione, aut dulcoratione, cùm æſtate elapſa verba fuerint facta, inter conſultandum de puero nobili febre periculoſa tunc ruri langueſcente, *D. Boiſe*, Medicus Cantuarienſis peritiſſimus, & ſumma cum laude, tùm ſucceſſu, apud Cantuarienſes me-

medicinam faciens, mihi pro certo affirmabat, se centies, uti conjiciebat, pueros febricitantes stupore quodam Insolito, aut Comate perculsos, (symptomate sane febrilli discriminis maximè pleno) Mercurium dulcem sexies sublimatum iis exhibendo liberasse. Quippè à lumbricis, aut materia verminose delitescente, functiones mentis tantopere perturbante, febres puerorum Comatosas usitatò gigni existimabat. Quæ quidem annotare placuit, tum ut hæc cognita aliis multis usui forsan non exiguo esse possint.

Si infans ægrotus ad tres vel quatuor annos jam assurrexerit, vel si Dentitionis negotium sit maxima ex parte absolutum, & præsertim si lumbricorum aut putredinis humorum gravioris aliquamdiu contractæ sit suspicio aliqua notabilis, Bolus ex istiusmodi præparationibus apprimè conveniet, atque potest confici, cum miva cydoniorum, vel cum cortice citri condito, per setaceum trajecto, & in cochleari Julapii solutus.

Ejumodi Boli illis haud parùm conducunt, quorum alvus est ferme constipata, & medicamentis difficilius solvitur, ut pote præparantes, quo catharsis mane insequenti instituenda faciliorem ac meliorem protinus edat effectum.

Nonnunquam etiam regioni umbilicali *emplastrum* sequens, aut consimile, adhibendum impero.

℞. Aloes Succor. ʒi. aut specier. hier. picr. ʒi. fol. sabin. summit. centaur. min. rutæ pulverat. an. ℈i. terebin. Ven. q. s. f. empl. cujus margini illinatur paulum Emplastri adhhæsivi, quo melius parti adhæreat. Interdum colocynth. ℈i. addere licet.

Nullum omnium medicamentorum purgantium novi magis accommodum ætati puerilli, magisve ex se innocuum notissimo, atque usitatissimo *Rhabarbaro*, quod febrium tenellorum materiam blande admodum, & tuto subtrahit, quod ventriculum, imo & totum corpus vitiosis humoribus prægravatum, tum leniter expurgat, tum strenue corroborat, quodque eo nomine infantibus, pueris, prægnantibus senibus & ex morbo aliquo jam imbecillis, maxime quidem convenit. Titulum *Heræ Rhabarbarum* profecto æquius meretur, mire collaudata apud veteres, nec non à recentioribus etiam num celebrata, & in pilulis pene omnibus officinalibus locum primum, sive basin, tenenti *Aloe*, quæ ob amarorem suum insignem non exiguam laudem in provectioribus quandoque meretur, verum ob acrimoniam, corrosionem & calorem, quem corpori summum impertit, aliquam subit, nec immerito, infamiæ labem.

Ab operatione lenitivi alicujus purgantis, pulvis prioribus consimilis est vesperi iniungendus, & postea repetendi sunt ter vel quater in die, temporibus opportunis, pro duabus aliis nyctheméris: & rursum tertio die iteranda est purgatio; cujus quantitas tunc regulanda est pro ratione operationis prioris.

His rite peractis, plerumque cessant graviora omnia symptomata, vel saltem multum leniuntur; adeo ut proinde in vado jam res sit, quæ in extremo discrimine paulo ante fuerat.

Pueris aliquantum provectioribus eadem methodus [sub quacunque forma perficiatur] humores primum præparandi, dein expurgandi, tutissimo usui esse potest, proportione alterutrius medicamenti, secundum ætates, diligenter observata.

Notandum est, quod prima catharsis quam pueris febricitantibus adhibemus, sit non tantum è lenitivis, verum etiam dosis illorum plerumque sit mitior, quàm aliàs fieri debet? quodque nocte primam catharsin præcedenti enema mitissimum e lactis vaccini unciis quatuor saccharo edulcorati, & salis tantillo addito in alvo adstricta, sit nonnunquam injiciendum.

Insuper ad vim primæ illius purgationis accelerandam, atque defectum meditamenti cathartici (si quis tunc sit) supplendum, *crystallorum tartari* scrupulus unus, in cochlearibus aliquot jusculi avenacei tenuioris, aut similis, so-

lutus, tenuissimè atque efficacissime exhiberi potest.

Verùm imprimis cavendum, *crystallos tartari* sinceros, & rite præparatos, in usum vocari, non autem adulterinos, & vulgo venales, quorum pretium fere idem est, ac *tartari* ipsius *crudi*.

Si Infantem carnosum, obesum, at temperamento humidissimo atque in acidum degeneri constantem; ægrotatio aliqua difficilis [idque tempore hyemali potissimum] corripiat, ut putredo acetosa duabus purgationibus in hunc modum exhibitis nequeat in totum superari, tunc in eadem methodo ad vicem unam aut alteram adhuc persistere oportet, donec ægritudo omnis penitus evanescat: nisi quod diei unius aut alterius intervallum præfatis diebus, in quibus pulveres acidum alternantes erant exhibendi, debeat superaddi.

Nec incommodi quicquam observare unquam potui ex toties repetitis purgationibus in intemperie contumacissima, sed vires priùs enervatæ gradatim redintegrari sunt semper visæ.

Id solummodo cavendum in pueulis purgandis, quod nulla nunquam occasio, quæcunque ea sit, viribus fortiorem catharsin iis adhiberi postulet.

Quamobrem hic præterire non possum quæ maximus rei medicæ magister, *Hippocrates*, in libro *de Medicamentis Purgantibus* scite sed minus recte intellecta, edisserit: *Quicunq; igitur à febribus fortibus corripiuntur; hic medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris. Sin minus, saltem non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipsorum, & vires, quum calidi sint, medicamentum assumunt, & nihil depurgantur, febris major fit, & color evertetur, & morbi regii species præ se ferunt. Commota enim bile, & non purgata, non sorbere vult æger, neque bibere, sed omnia abominatur, & plerumque perit. At si hac die superstes maneat, & una cum purgatione remittat febris, sanus fit. Quapropter in febribus vehementibus; medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verùm si alicui opus fuerit, infusum per clysterem adhibere potes, quotiescunque volueris. Hoc enim minoris periculi est.*

In his verbis Magistri observandum est. 1. Illum verba facere de *febribus adultorum*, quæ *fortes*, vehementes, atque ardentissimę esse solent, non vero intelligenda esse de *febribus infantibus* aut *pueribus*, cujusmodi sunt natura *mites*, & minus ardere aptæ. 2. *Medicamenta purgantia* sui temporis fuisse vehementia, *fortissima*, nec non dicta deleteria, ut *elaterium*, *colocynthida*, helleborum & similia; nostrorum vero lenitivorum pleraque mitissima; imò maxime temperata, si non quędam actu *frigida*, fuisse illius sæculi sapientibus adeo incognita, ut *antipodes*, ut *novum orbem*, ut denique *artem typographicam*. 3. *Hippocratem* locui de febribus in naturali suo statu, & sibimet permissis, sicut & descriptiones ejus Morborum Epidemicorum veriſſimè atque accuratissimè sese habent; non vero de febribus intelligi illum fas est, quatenus ars futurorum sæculorum, & maximè præsentis hujus sæculi, (utcunque invidis præsentia malè audire solent) provectior quidem & maturior (quod posteri grata memoria, ni plurimùm fallor, recolent, & facilè confitebuntur) tandem didicit, eas ad purgandum rite præparare, earumque truculentiam debita adultorum venæ-sectione, die catharsin præcedenti, habita, multum temperare, aut etiam perdomare. 4. Notandum est, *Hippocratem* hic docere, quod si Febre detentus medicamentum catharticum sumat, atque illius diei periculum forte effugiat, idem statim, id est, *eadem in ipsa die* in sanitatem incolumis redeat. Quod verum quidem esse, & pueros febricitantes eadem ipsa die, ab operatione primæ catharseos absoluta, symptomata febrilia universa, (id autem imprimis tempore verno aut æstivo) statim excussisse ipse sæpius vidi.

His itaque præmissis dico, *Hippocratem* rectè sentire de Purgantium medicamentorum deploratis effectibus, prout

Phar-

Pharmaca ſui ſæculi *fortiſſima* in *Febribus ardentibus* imperie, nempe *Venæ-ſectione* haud præmiſſa, exhibebantur. At verò ſi in Adultis, & præſertim ſanguineis, aut Athletico temperamento donatis, die purgationem præcedenti, ſanguis haud parca manu detrahatur, atque Lenitiva noſtra proxima exibeantur; aut ſi Juniorum corpora Teſtaceis, & ejuſmodi acidum contemperantibus præparentur, quo melius cauſa Febris primaria radicitus expurgetur, via ad ſanitatem celerior, imo ſecurior ſterni videtur, quam Cardiacis aut diaphoreticis quibuſcunque fieri poteſt.

Videtur autem mihi (ut id obiter dicam) ea eſſe vera & principalis ratio, cur *Catharſis* apud Medicos bene doctos in Acutis Morbis hactenus ita male audiverit: nempe quia iidem *plauſtrum equis*, ut ajunt, *præponere* ſolerent, hoc eſſe, Catharſis venæ ſectioni præmitterent, aut ſaltem poſthabita ſectione venæ, ubi apprime neceſſaria fuerit, Catharticum ſolum, idque è fortioribus, temere propinarent.

Quod ad *Venæ-ſectionem Puerorum* attinet, quamvis materiæ Febrillis in pulmones metatheſis inſignior, & *Tuſſes Convulſivæ*, eam in minimis Infantibus quandoque exigant, tamen apertè conſtat, eam non eſſe medicinam illorum naturæ conſentaneam, neque magis huic tenerrimæ, quam decrepitæ ætati accomodam. Et proinde minime neceſſarium duco ejus auxilium poſtulare in quibuſcunque Infantum affectibus, niſi in Tuſſibus Convulſivis, aut ubi Febrim ſubito exortam tuſſis importuna concomitari ſolet: niſi & in Contuſionibus gravioribus, quæ nonnunquam contingunt; niſi denique nonnunquam in Convulſionum intervallis. Etenim raro aut nunquam Infantes, victu tenuiori & minime lauto nutriri ſoliti, verâ Plethora, utcunque fuerint floridi, laborare ſunt habendi. Humiditas iis ineſt, qua diffluere omnes ſolent, atque ejuſdem Humidi in Acidum præternaturalis ac facilis converſio, eſt omnium illius ægritudinum cauſa. Neque credere fas eſt, ſanguinem venis eductum poſſe Humidum temperatum, idque præſertim in Acidum jam degenerans, propriè corrigere.

Sunt qui pertinaci contradicendi cupiditate ducti, omnimodum mittendi ſanguinis uſum, vel in Adultis, incuſant aut reformidant. Nimirùm hi ſunt *Helmontii* illius nunquam iracundi, & rationi medicandi veteri ſemper amiciſſimi, ſequaces diſcipuli; *Arcanorum* tantorum fortunati hæredes, ut nec *Ars* Medica; neque Reſpublica eorundem notitia unquam fuerit digna. Nimirùm & hi ſunt qui *Chymiæ* cujuſdam non vulgaris, Medicis omnibus peritis planè incognitæ (quæ non niſi mirandos effectus producere ſolet) *Adeptos* & *Philoſophicos per Ignem* ſeſe venditant. Rursùm hi ſunt qui viis tritis, publicis, & quantumlibet Regiis, incedere dedignantur, ſed qui tramitibus devijs & inſolitis aberrare ſemper gaudent. Tenebris illi reconditis, & quaſi Metaphyſicis vagantes, lumina ſcientiarum clara prorsùs contemnunt. Sublimia quædam inania aeriaque ſpeculantes, frequenter ceſpitant; & denique Panaceas neſcio quas impoſſibiles fruſtrà quærunt, theſauriſque Adeptorum imaginarijs [quippè Mercurio vota ſua omnia clanculùm facientes] diurinè inhiant; tandemque bonis omnibus exuti (quæ in fumos abierant) aut mente capiuntur, Helleborumque requiruntur aut qui Crœſo ditiores eſſe paulò antè ſomniaverant, ex inopia famelici pereunt.

Teſtacea omnia validè exſiccant, eaque de cauſa affectibus ab humiditate nimia pendentibus, ſicut & naturis eadem abundantibus, propriè conveniunt. Puerorum temperies humidiſſima eſt, eò quòd omnium molliſſima. Quin & leviuſcula adſtrictione ſunt eadem prædita, quæ uſtione deperditur, quanquam uſto calorem, imò & acrimoniam non exiguam impertit, quod in calce viva, & in Chymicis quamplurimis medicamentis, manifeſtò apparet. Cæterùm & Aciditatem potentiſſimè obtundunt, quæ humiditatis aqueæ putredinem perindè ſequitur, ac ignem calor. Porro *Teſtacea* nullam calefactionem ne-

neris corpuſculis præbent, qua potiſſimum conſideratione ductus eorum uſum omnibus aliis medicamentis in Puerulis longe antepono.

Sed eſt & aliud, propter quod hujuſmodi *Teſtacea* in pueris tractandis prædico. Ventriculus eorum fermento quodam voraci, ne dicam inſatiabili, imbuitur, cui tantiſper compeſcendo liquida ſola minus valent. Siquidem aut obtunde debet butyro orificio ventriculi ſuperiori diu innatante, aut panatellis, vel fartis farinaceis, haud ità confeſtim ventriculo depulſis, nutriri diſcupit. Atque pueros ægrotantes non ſemel obſervavi vix alia ex cauſa langueſcere, quàm quod eos nutrices *vitio tenuiori ac nimis liquido* reficere ſolerent. Quapropter *Teſtacea* multis nominibus puerorum naturæ ſunt idonea, neque impreſſionem ſive alterationem, quam in ventriculi regione faciunt, ita celeriter, ac liquida medicamina quæcunque deperdunt.

Ut nihil dicam de *avibus* quampluribus *Pica*, ſive appetitu depravato [quod pullariis notum] debilitatis, quæ arena cibo inſperſa, atque una deglutita, cito convaleſcere ſolent.

Teſtaceorum nomine, non ſolùm proprie dicta intelligi, ſed & *corallia*, *cretam*, *corallinam*, *bezoar* utrumque, & ſimilia, eadem fere facultate acidum abſorbendi conſpicua, & naturis affinia, licet pleraque ſtirpis prorsùs alienæ, deſignari volo.

Hujuſmodi medicamenta quidem diu in uſu medico fuerunt, verùm uſus eorum rectus, & naturæ puerili maxime accommodus, aut nullatenus innotuit, aut opem fere nullam hactenùs tulit. Perminuta enim illorum dotis plane effecit, ut ad alia minùs tuta, imo naturæ puerorum contraria & noxia, dico *optata*, quilibet fere Medicorum, in vigiliis & doloribus compeſcendis, jam diu tranſiret.

Atque hic me non fugit ſcomma quoddam ſuper hac re à Medico celeberrimo in me olim miſſum. Nempe cùm ad ſubveniendum Puero Nobili, maximarum facultatum hæredi, curæ meæ demandari ſolito, & febre periculoſiſſima tùm langueſcenti, meo monito accerſeretur, atque illi *narcotici* exhibitionem ſtatim proponens, me ejuſdem uſui maxime reluctantem inopinato offenderet: *tu*, inquit, *mere expleto, non hodierno, ſi ita ſit animus, medicinam facere videris*; cui ego: neque, ut mos inceſſit, pueris medicinam quidem aut facio, aut unquam me facturum credo. Cùm enim ex prædictorum uſu, non minùs certus ſim, imo longe certior (ni plurimum fallor?) & ſaltem tutior, in torminibus compeſcendis, vigiliis ſublevandis, doloribus quibuſcunque leniendis, & denique in diarrhœis ſiſtendis, ac eſt quilibet alius, quantumlibet *narcotica* vulgo æſtimantur, cum maximo vitæ diſcrimine, per id genus medicamenta.

Nullus, quod ſcio, *opiaterum* inſanus admirator eorum uſum in *debilibus*, imo *debiliſſimis* naturis ſtudiose defendit; quamlibet complures tam in his quàm in robuſtis nimis addicti illis fuerint. Nempe Proverbium illud animo tenaci forte complectentes, *Mortuos obmuteſcere*; neque etiam prorsùs immemore, quàm gratus ſit ægrotis ſemper ſomnus, & quàm acceptabilis omnibus aſſidentibus & curatricibus ſit curatorum remiſſio, & ceſſatio moleſtiarum. Etenim quis Medicus Narcoticis nimis indulgens, quantumlibet morbum clavo travali figat, & curationem procraſtinet, quantumvis idem crumenam emungat, non ſit ægrotis dolore excruciatis æque benigne acceptus, ac magnatibus imprudentibus blandus adulator; verumenimvero cum pulſus juniorum ſit debiliſſimus, temperies natura tenerrima, & vires ſint admodùm infirmæ, neutiquam mihi conſtat, quorum incertis & periculoſis medicamentis, quando tutiora, imo tutiſſima ſint æque in promptu, puerulo ægrotanti ſubvenire contenderemus.

Adjiciam & illud, quod ex quo tempore mihi innotuit *Teſtaceorum*, atque ejuſmodi, vis prorsùs *Anodyna*, imo *Infantibus Soporifera*, dummodo deſit ad finem attinendum requiſita tùm exhibeantur,

Digitized by Google

beantur), vix quæpiam eorum ægritudo, quantumvis dolorifica, minimam *narcoticorum* proprié dictorum delibationem nisi rarissime postulare visa est.

Ut autem in nullis Infantum affectibus (dempto Vomitu pertinaci, de quo inferius agendum est) pharmacia *opiatica* est probanda, ita neque in iisdem *medicamentorum calefacientium* (quantumlibet nomine *cardiaco*, aut *salutifero* vulgo inscribantur) usum, saltem copiosorem, laudare unquam possum. *Cardiaci* nomen astute, & singulari quodam artificio inventum fuit, ad mulierculas omnes blande demulcendas, ad facilem captum ruricolarum, sæpè à Medicis peritus longe habitantium, atque à bonis in vicina matronis medicinam eleemosynariam cum laude facientibus *Cardiaca* ad omnes morbos reportantium, & denique ad ignorantes universos summa oblectatione nunquam non perfundendos. Quis enim ex plebe, *Cardiaco* propinato, malum aliquod adventurum potuerint suspicari? Et tamen res est aliquantum dubia nonnulis emunctæ naris Medicis, *an* illorum qui citra violentiam diem obierunt, *plures ex Morbis aut Cardiacis revera interierint*. Quicquid enim morbi symptomata exasperare solet, quicquid sitim auget, linguam aridam facit, aut quoquo modo febrilem flammam intendit, naturis omnium tenerrimis, & vires illatæ injuriæ penè nullas opponentibus minime quidem convenit. Et profectò diversa nocumenta, nè dicam exitialia, ex regimine puerorum calidiori iterùm supra adverti, eum ex usu temperatorum prædictorum, quotiescunque is fuerit, nempè dum sæviunt symptomata, ne unum quidem incommodum observare unquam licuerit.

Hic objiciet aliquis, ex dura, & penè saxea medicamentorum prædictorum substantia, *obstructiones* necessario progigni, quodque res ejusmodi indolem puerorum tenerrimam, & vias omnes illorum minimas propter partium exiguitatem, procliviores obstructionibus necessario reddere debeant.

Cui dubitationi quo melius satisfaciamus, considerandum est, *parentem obstructionem* sollennem & legitimum esse *Acidam intemperiem*, quam sæpè contrahere solent *Infantes* ex ipsa aeris frigiditate, atque ex temperamenti sola teneritudine, ut ut victu tenuissimo, ac limpidissimo utantur. Ideò & quæcunque *Acidam intemperiem* corrigunt, contemperant, aut obtundunt, & coagulationes solvere apta nata sunt (quod imprimis ejusmodi res faciunt, & sine caloris tantilli additamento) obstructionibus submovendis, & reliquæ symptomatum catervæ, ex hac ansa pendentium, citò devincendæ, maxime sunt idoneæ.

Sunt qui intemperiem corporis Alcalinam docent febrium omnium causam esse universam, quodque Acida febricitantibus indiscriminatim exhibita miros successus habeant; sive viri sint robusti, sive mulieres delicatulæ, sive pueri sint tenerrimi, qui febre aliqua corripiantur. Sed doctrina ista, si modo commentum, quæstus potius, aut novitatis semper popularis quam veritatis causa excogitatum, sit doctrina perperam vocanda, tàm experientiam vulgarem in parvulis, senescentibus, fœmineisque, potissimùm, quam veterum omnium Medicorum sententiam impugnat; qui acida utero & uternis affectibus esse maximè adversa, uno ore pronunciant; quique uno consensu statuunt, acida noxium corpori succum præbere, pabulumque morbis progignendis idoneum suggere, viscerumque parenchyma vellicare, utpote quæ non modò margaritas, sed & metalla vi sua corrosiva dissolvuntur; item ea nervis sensoriis maxima obsesse, flatus copiosos excitare, capitisque dolores inferre. Quinetiam minus Acidorum usus tanto magis apud nos pertimescendus, quantò fœliciissima Anglorum regio præ cæteris forsan omnibus; affectibus malancholicis, aciditate exuperanti jam jam laborantibus, videtur infestari.

Alii fortasse crimini dabunt, quod

abdita, in scholis Medicorum jam diu celebrata de *Crisibus* doctrina interim negligatur, quodque *dierum criticorum computatio* veteribus ad unguem instituta, & ab iis, qui res minùs inteligibiles maximè admirantur, etiamnum prædicata, in oblivionem nobis abeat. Subjicio igitur, cùm *Crisis* sit repentina mutatio in morbo facta, vel ad salutem, vel ad mortem, eam, quatenus summa diligentia observare licuit, ab ipsa curationis methodo (idque maximè in tenellis, de quibus hic res agitur) in totum pendere, atque à solertia artis vel imperitia aut accelerari, aut produci. Etenim cùm Evacuationibus generalibus tempestive adhibitis curatio principaliter innitatur, cruditates febrim committentes citius, quam aliàs fieri solet, concoquuntur, pars materiæ morbificæ statim eliminatur, & reliqua viribus impar medicamentis deinceps administratis facilius cedit. At verò cum *diaphoreticis*, & *cardiacis* dictis exagitari soleant humores, aut in majorem confusionem spiritus quotidie subvertantur, atque res permittatur solis *Enematis*, quæ ultra crassa intestina integris viribus nunquam transgrediuntur, uti *Concoctio*, ita *Crisis* ipsa jure merito post nimiopere doctam & solennem medicamentorum quamplurimum pompam sero, imo tradissime est expectanda.

Ut vero finiam; *Crisis* nihil aliud quidem videtur, quam ultimùm naturæ conamen reliquis omnibus viribus materiam morbificam per locos convenientes tandem evacuare. Idque apud nos sæpissime contingit per *Sudores*, nimirum ob præposterum regiminis calidioris usum. Fit etiam sæpe per *hæmorrhagiam*, per *alvi fluxum*, per *vomitum*, & nonnunquam per *urinas*. Quæ omnia concludere efficiunt, quod Natura ipsa, Medicorum optimus & sapientissimus, nullam aliam Febres judicandi rationem, nisi quæ debitis *Evacuationibus* perficitur, aut vult unquam moliri aut attentare.

Multa nuperis hisce temporibus variâ sunt conscripta, atque argumentis disceptata; de insigni *præcipitantium* usu in medicina, quasi omnes ægritudines quibuscum homines conflictantur facillimè abigerentur, si *Præcipitantis proprii & specifici* cuique morbo maxime accommodi dignotionem exquisitam nos haberemus. Notandum est autem, nos impræsentiarum agere de *affectibus puerorum acutis* & febrilibus, qui vitæ illorum derepente interminantur; non vero de *Chronicis*, qui medicanti longas dant inducias, atque novas rerum facultates curiosè experiri tutius permittunt. Rursùm *Præcipitatio* est sepacatio particularum crassiorum, quæ vi solventis acidi in liquore aliquo claro imperceptibiles suspendebantur; astope acidum infringentis, vinculis jam solutæ, ad fundum depelluntur. Porrò *Cruditas*, quæ in febribus apparere solet, nobis quidem videtur esse prædominantis acidi genuinus effectus: *Coctio* vero acidi multum infracti, atque naturæ vincentis signum. Et proinde *Catharsis* arte sollicitata cruditates sursùm impellit, & videtur præ omnibus aliis medicamentis proprie *præcipitare*, quo eædem per alvum vel urinas tandem exonerentur. Quinetiam quodcunque aliud medicamenti genus [tametsi speculationibus unicè dediti longe aliter sentiunt] *præcipitandi* rationem aliquam habet, vix aliam ob causam, nisi quatenùs quodam modo *Catharticum* est, illum effectum unquam producit. Neque enim *præcipitatio* in corpore diversiformi, utque totidem succis & humoribus, tot ductibus & anfractibus constanti, eadem aut celeritate aut certitudine transigi posse intelligenda est, qua Præstigiator Chymicus instillationibus varii generis in suos liquores, vel colorem mutationes planè admirabiles molitur, vel præcipitationes dictas *Magisteria* quantociùs conficit. Quandoquidem igitur *febris* partes vitales, & maximè superiores, intentare solet, neque experimentis incertis aut periculosis moram aliquam relinquit, prudentis Medici certè erit, qua potest efficaci

efficaci methodo, materiam febrilem non modo levioribus aut fictitiis *Præcipitantibus* demulcere; quin & veris & genuinis, hoc est, *evacuationibus* opportunis, quamprimum fieri potest, radicitus extirpare.

Cùm verò per plurimos Medicos famæ celebritate admodùm conspicuos, jam diu, imò etiamnùm, serpserit consuetudo fugam omnium ferè febrium *sudorificis* maturandi; non abs re erit hic pauca quædam eò spectantia nunc subnectere.

Ut primùm quempiam *febre Epidemica* correptum vident, de *Malignitate* nescio qua protinus somniant, atque *alexipharmacis*; & *diaphoreticis* haud parùm calidus *Malignitatem* illam propulsare indesinenter contendunt. Interim *febris* ex sua natura sæpissimè mitis, nec mali omninò minoris, ex ipsa methodo *vere Maligna* [si quæcunque alia] solet effici. Etenim cùm serum sanguini per venas & arterias transferendo debitum *sudorificis* importunis ita penitus exauriatur, nil mirum est crassiores sanguinis partes in motu suo interrumpi ac quodam modo stagnare; *Pulsum* exinde debilitari, atque inæqualem, undosum, tremulum, formicantem, aut intermittentem reddi; *Urinas* insuper eadem de causa paucissimas esse, aut cruditatis summæ indicia exibere; ac denique notas *Malignitatis* primarias, nimirùm *petechias*, *maculas purpureas* & quandoque *stigmata pestilentialia* [varios *Gangrenæ* sentis aut factæ gradus] sese ostendere solere. Nempè habitus corporis humido multo prius perfusus, & benigno calore constans, sub regimine calidiore statim exarescit, aduritur; atque æstu acerrimo prorsùs torretur: ut proinde neque lymphæ irrigandis continuo partibus destinatæ copia sufficiens restet, neque sanguinis crassior jam redditus, & passim stagnationi idoneus, per vasa circuitioni pernenni ad vitam sustentandam necessariæ inserviente amplius fluere aut satis celeriter movere possit.

Illis autem, qui *malignitatis* notione ducti, utpotè nomine funestos medicaminum inflammabilium effectus tutissimè celante, calefacientia diaphoretica in curationem omnium ferè febrium solent adhibere, propono considerandam communem *Turcarum* praxin, à mercatoribus fide dignis mihi concreditam, indoctam, quidem, sed verè rationalem, in curanda ipsa *peste*, *malignarum* omnium *febrium* facilè principe, per *succum limonum* in omne jusculum liberaliùs instillatum, per frusta *limonum* saccharata ore frequenter masticata, & per potum apud eos vulgatissimum, dictum *Sherbet*, (qui est aqua melle, vel saccharo, dulcata) hoc est, per ipsum regimen frigidissimum ut pote quibus *Mithridatium*. *Theriaca Andromachi*, *radix serpentariæ Virginianæ*, & cætera nostrum remedia calidissima, *alexipharmaca* nuncupata, bonis auspiciis sunt planè incognita, at in nullo numero saltem habentur. Neque igitur miram est, *pestem* (cujus terror nostratium animos fulguris adinstar longe lateque percutit) apud illos nonnunquam minorem hominum stragem facere solere, quam mitem aliàs febrim iis in regionibus in quibus grassatur Doctrina.

Verum præ aliis argumentis attentius secum cogitent nostrates, quod Febres nostræ facilimè vertantur in Inflammatorias, sæpe partem aliquam corporis, ut pleuram, fauces, pulmones, musculos, articulos, cutim &c. peculiariter afficiant; quodque Inflammationem nostrarum origo ut plurimum fundetur in plethora, & repletione nimia. Quę enim gens per orbem terrarum tantos pecudum greges, tot animantia avide vorat? Quæ gens omnium esculentorum copia & abundantia magis gaudet, & quænam genium minus defraudat? Itaque ubi luxus & repletio sunt vulgo morborum causæ & febrile incendium tam frequenter suscitant, quæ medicamenta ignes igni addunt, qualicunque notationi vel hypothesi illa satisfaciunt, sanè summa cum cautela exhiberi debent.

Quod verò omnis Febris continua;

quantumvis mitis & regularis, nec non Febris ipsa intermittentes, Veneno spiritus inquinanti aut pessundanti ortum suum semper debeat, licet clarissimus *Mortonus* id strenuè sustineat & rationibus multiplicibus philosophicè disputet, ut aut Alexipharmacis calidissimis liberaliùs exhibendis, aut Antidoto Peruviano ansa oportunior præbeatur; tamen sententiæ Viri tàm eruditi, & medica scientia instructissimi nequeo suffragari, Etenim cùm Medicum probum deceat præ oculis semper habere, tàm quid nocumenti & mali, quam quid boni & incommodi, ex hoc vel illo medicamento possit contingere; cùmque res sit magis tremenda & extimescenda ægrotum nostram opem implorantem lædere, [ut proinde plus fuerit detrimenti à Medico quàm à Morbo] quàm in dubiis casibus admodum caute agere, diætam solummodo instituere, & videri fatò permittere; cùm denique tutius & longe optabilis sit Medico, *nil confetre sibi*, & innocentiæ clypeo muniri, quam stragem hominum qualemcunque, licet inopinatum, facere, & tela huc illuc jaculari, ex quibus nonnulli è medio forte tollantur; certè Hypothesin omnem periculosam, argumentis quantumlibet doctis stabilitam, prudentiæ erit evitare. Neque demùm ego intelligo, cur ratio formalis morborum acutorum melius explicetur per Venena, præstigiarum ritu, corpus humanum nunc subito invadentia, nunc derepente relinquentia, quam per occultas veterum qualitates, jam diu in hoc sæculo scientissimo in ludibrium versas.

Argumentum est infidum, & vel puero dignum, quo Medici nonnulli ad partes *malignitatis* tuendas, uti solent, quod scilicet *febrium* quarundam natura rectè statuatur *maligna*, quoniam ædem sunt sæpe *contagiosæ*. Nam si *contagium* necessario indicaret aut probaret existentiam *malignitatis*, consequenter *scabiem* ipsam morborum *malignorum* numero fore accensendam. In quo tamen morbo nec vires concidunt, neque appetitus prosternitur, nec pulsus, aut urina quicquam à sanissimis discrepant; ac denique in quo functiones tùm animales, tum naturales constant, fiunt. Certè *contagio* aliquo non carent morbi, quotquot insignem *inflammationem* in se habent: ut pestis ipsa, de qua jam loquor, ut *variolæ*, ut *morbilli*, ut *tussis infantum convulsiva*, & cæteri id genus morbi, qui inflammationi intensissimæ originem suam debent.

Quod ad *Sudorifica* in febrientibus attinet, haud inficias eo, *sudores* sive naturales, sive arte sollicitatos, in primis febrium insultibus [cùm priori cutis incipiant occludi, cùmque sensibilis aut insensibilis perspiratio corporis plurimùm impediatur] nonnunquam maximi è re fore *Sudorifica* autem quæ in usu esse debeat, sint *temperata*, non ea quæ incendium internum promovent. Neque sint tàm *ficea*, & pharmaceutica, neque etiam tam spirituosa, qualia flammam flammæ admovent, quàm *liquida* & culinaria, quæ copiam materiæ sudoribus proliciendis supplere possunt, quæque ob calefactionem suam externam, non ob calorem suum ingentium sudores provocant.

Rem unam adhuc notatu non indignam, nec à scopo nostro prorsùs alienam, nolo prætermittere. Ea nimirum *Febris*, quę anno præterito grassata est, & cujus historiam nunc breviter tradam, *maligna* etiam numen, apud Medicos quosdam diaphoreticorum usu gaudentes forte adscisćebat.

A media parte mensis *Maii* anni 1688. per aliquot septimanas; *Febricula* quædam [qua ægrotantes de leviusculis doloribus singulos eorum artus per vices tentantibus, de dolore etiam capitis frontem imprimis corripiente, atque de vertigine quadam maxime conquerebantur] adeò epidemicè invalescebat, ut nullam similiter, quacunque ex causa, aut quavis anni tempestate, hactenus observaverim. Integræ familiæ quamplurimæ eadem febre pariter corripiebantur, ut vix unicè multis procellam illam generalem effugere-

effugere contigerit. Insultus autem hic febrilis ità Epidemicus ex varietate ipsius tempestatis anni tunc temporis pendere nobis planè videbatur, ęstu aliquot dierum intensissimo in frigus derepentè mutato, perspiratione corporis sensibili tunc impedita, & poris qui apertissimi fuerant ex improviso occlusis. Illud vero super hac re advertam, nunquam tot homines simul ægrotasse, nunquam pauciores fuisse fato perfunctos. Ea quidem febre laborantes, methodis tam congruis quam absurdis, nimirùm venæ-sectione, catharsi, sudorificis, administrationibus omnibus muliebribus, aut medicinalibus, domi aliquantisper continendo, foras in aerem prodeundo, equitandi exercitio aut alio quocunque, imò perturbatione omni & cura paululum vacando, ac denique nihil quicquam, aut quodlibet agendo, in universum ferè omnes convalescebant. Si quos autem mitissimo illo morbo malè mulctari acciderit, adolescentes fuerunt, & juvenes, fervidiori temperamento donati, atque sudorificis calidissimis ultra modum lacessiti. Quod in hac re notandum restat, extimescendum est nobis, naturam hujus febris jàmitem ac benignam, tam impropriis quam salutaribus remediis facilè propulsatæ, effectus dires atque funestos posthæc fortè habituram: nempè optatum illum successum frustrà expectantibus bonis illis mulieribus, & gregalibus medicastris, excardiacis suis & nescio quibus sudorificis ; cum alia tempestas anni curationi fuerit plane adversa, & febris quæpiam symptomatis admodum truculentis stipatam sese ostenderit) quem tempore vernali, & cæptis quibuscunque plurimum favente, atque in febre omnium mitissima, prius visi sunt experiri.

Priusquàm exempla aliquot curationum methodi nostræ beneficio peractarum libeat proponere; pauca quædam adjiciam, quæ symptomata infantum magis usitata respiciunt; quæcunque apud Autores vulgo inveniendà sunt curiosis relinquens.

Inter omnes affectus, qui vitæ infantum interminantur, nullus tot gravia symptomata progenerare solet, quot *Dentitio difficilis* & laboriosa. Ægritudo illa novem mensium, sive *prægnatio* (quæ *sexcentarum & innumerarum calamitatum autor*, æquè ac ipse uterus, perhiberi potest) genitrices non pauciori bus periculis, quam fœtum omne *Dentitio* exponit. Etenim cùm gingivæ tenellorum inflammationem talem sæpissimè subeant, qualem aliæ corporis adulto. rum partes (unde febres teneris impendent vehementissimæ) eo quòd dentes ex alveolis in conspectum facile erumpere nequeant, minime est demirandum eorum tenera corpuscula tot symptomatis febrilibus gravissimis eapropter jactari solere. Nimirum illinc iis *termina ven'ris*, *vigiliæ*, *inquietudines*, *profluvium alvi*, aut ejusdem *constipatio*, *dejectiones & vomitus virides*, *aphthæ*, *febres*, *convulsiones*, similia: quæ universa eidem fere methodo [ratione ætatis, & symptomatum violentiæ habita] acidum primo contemperandi, ac deinde leniter expurgandi sæpissime cedunt; nisi morbus chronicus in acutum transiens, fit valde complicatus, atque altas adeo egerit radices in regione partium principalium, ut nulla jam arte dimoveri queat; aut nisi miselli fuerint ingenita mala, imo pessima, stamina vitæ.

Duplex est *Dentitionis tempus*, infantibus molestum: unum quo dens osse maxillari primum emergere nititur, & quo gingivæ pars extera & superior, absque aliquo ejusdem tumore, albido quodam circulo circumscribi ut plurimum solet. Alterum est, quo dens molè jam auctior, & amplior factus, gingivam tumidam semper reddit, inflammationem insignem in eadem parit, atque eam perrumpere omni vi conatur. In primo illo *Dentitionis* molimine, æque ac in secundo, Chirurgi gingivas infantum quacunque ex occasione imperite incidunt, quo scilicet dentes facilius erumpant, unde vulnus citra necessitatem, & nullam plerumq; opem ferens, teneris promiscua infligitur, quum secundum solummodo

Den-

Dentitionis tempus (quod diligenter notandum est) eam plagam inferri proprie requirat.

Est & aliud circa hanc rem observatione non prorsus indignum. Nempe quòd *Chirurgorum* nonnulli gingivam intumescentem aperire jussi, *phlebotomo* suo id facere consuescant: quod pluribus exitio fuit. Nam cum incisio ejusmodi statim cicatrisetur, neque foramen aliquod denti extrudendo aliquantisper permaneat, planè inefficax ea sit, atque alia remedia interim negliguntur. Curandum est igitur Medico, ut instrumento magis commodo [sive sit *scalpellum* quo calami scriptorii vulgò conficiuntur, sive sit aliud, cujus dorsum in densitatem *novaculæ* æmulam assurgat] *incisio* semper fiat.

Hic vero observandum, quod inflammatio tanta ex hac causa tenellos nonnunquam corripiat, ut frusta tentetur curatio nisi incipiat Medicus per applicationem hirudinis unius aut alterius infra utramque aurem. Nam cum in ipsis tenellis necessario requiratur sanguinis detractio, si talis omittatur revulsio, medicamenta quantumvis propria & salubria sine ea vix scopum destinatum attingent.

Præterea inter dentiendum os tanta teneritudine sæpe affligitur, ut omne alimenti genus pertinaciter respuant. In hoc casu summopere cavendum, ne alimentum, calidum, imò vix tepefactum, infantibus præbeatur. Nam calor oris & gingivarum fere exurens, vix minimum caloris adventitii gradum fert sine molestia & dolore accedenti.

Quandoquidem *aphthæ* ab halitu acri incendii interni teneram oris pelliculam (quemadmodum & alias corporis partes interiores) rodente aut vellicante proveniant; quæ illam acrimoniam potenter retundunt, atque etiam tollunt, ea sola nobis maximi sunt æstimanda. *Gargarismata* autem, topica, aut [illegible] nullius hic sunt usus. Nequeunt enim *Infantes* os suum quoquo modo *colluere*, nisi id inter ipsam deglutitionem quadantenus evenire existimetur. Quippe illico deglutiunt, quicquid illis propinatur ad colluendum, aut hauriendum; imo illum ipsum humorem, qui *tussis* vi ad fauces rejicitur, exspuere nolunt (nisi invitos quandoque *vomitus* cogat) sed in ventriculum suum delabi constanter permittunt. Nec vero materia, ex qua *gargarismata* conficiuntur, ita est nonnunquam innocua, ut tuto eorundem usui in tenellis locus relinquatur. Certum est, *aphthas* (quantumlibet lactationem, aut qualemcunque comestionem impedire solent) *tenuissimis*, & lenissimis catharticis dicto modo intercalatis protinus recessuras esse; neque video, cur pluribus artificiis ad finem attingendum nimis docte utemur, cum pauciora medicamenta & simpliciora, tam tutissimos quam præstantissimos effectus edere possint.

Ratio autem, quare oris superficies adeo *aphthis* producendis faveat, cùm interim cæteræ corporis partes ulcusculis nullis afficiantur, hæc est: quoniam pellicula est eadem, quæ circumvestiens regionem oris per œsophagum in ventriculum ipsum continua serie ejusdem tunicæ exporrigitur ac descendit. Quamobrem halitus acres ex effervescentia corporis præternaturali circa hypochondria contingente, tanquam ex aheno, per *oris* spiraculum sursum feruntur, atque membranæ illius partis labem suam facillimè infigunt. Ideoque gustus *linguæ* delicatulus sapores omnes promptissimè distinguit. Denique propter eandem rationem Medici temperiem corporis prædominantem *ex conspectu linguæ* usitato valent dijudicare.

Diarrhœa Infantum ab orgasmo humorum in intestina delabentium, vel à turgescentia illic bilis cum acido prædominium habente semper profluens, neque adstringentibus proprie dictis, neque *narcoticis* est cohibenda. *Adstringentia* enim refluxum humorum acrium versus partes nobiliores producere solent, quod humidissimo & fluidissimo temperamento præditos in discrimen vitæ manifestum conjicit. *Narcotica* quidem ferociam humorum turgescentium ad tempus consopiunt, quo scilicet vi sæpe maiori paulo post recrudescant. Ad-

de

de quòd vires puerulorum tenerrimæ, & à morbo jam multùm fractæ ac enervatę *opiatorum* energiam potentissimam rarò sine maximo salutis discrimine sustinere valeant. Quæ verò acorem molestias omnes facessentem molliter demulcent, & tutiùs exhibentur, atque iis rectiùs conveniunt. Quamlibet enim in levioribus hujusmodi casibus (ubi *febris* abest) *Diascordii*, & similium, utroque medicamenti genere constantium, usus in malam partem non cessisse, quin potius emolumento alicui fuisse, nobis quidem videatur, tamen compertum est; ea in Febricitantibus infantulis periculo suo haud vacare; atque *cretam*, *corallia*, *margaritas*, ac id genus alia ferocientes humores compescentia, citrà aliquam caloris novi accensionem, ut demùm *Rhabarbaro* expurgentur, symptomati huic perdomando optime conducere, & suppetias saniores ferre.

Sed notandum est Narcoticorum mediocrem usum in Vomitu pertinaci; & præsertim in illo qui à Lacte vitioso pendet, non esse prorsus vituperandum, quantumlibet natura infantilis à Narcoticis penitùs abhorreat. Nonnunquam enim symptoma tàm grave, & maxime si torminibus diris ac diuturnis fuerit conjunctum, nequaquam est debellandum nisi Laudani liquidi guttis duabus, syrupo rosarum pallidarum, aut syrupo de cichorio cum rheo instillatis. Nam cùm ventriculus adeò sit debilis ut nulla medicamenta, ne dicam alimenta, paulisper retinere queat, æquum videtur & necessarium, ut ad ea transgrediamur, quæ symptomati dent inducias, dum medicina leniter cathartica vires suas exerat atque tùm ventriculum, tùm intestina humoribus pravis repleta liberet & exoneret.

Nec minus in *Fluxu deorsùm*, quàm rursùm habito, sive *Vomitu*, eadem prodesse liquebit. Quamdiu enim in ventriculi regione potissimùm regnat quę est perturbatio, atque Aciditas in primis omnium viis potestatem suam maximè exerit, medicamenta quibus facultatibus pollent, eas integras, & illibatas, ventriculo impertiunt *Emetica*, *ut sal vitrioli*, *vinum benedictum*, *tartarum emeticam*, &c. hic præ aliis remediis palmam nonnullis præripere videntur; sed si ætatis tenerrimæ, & vitium summæ imbecillitatis ratio in *emeticis* propinandis locum aliquem promereatur, & si coagulationum facilis solutio, ac deindè subductio, à rebus nullam naturæ vim iniicientibus, nullum vitæ periculum secum ferentibus, satis efficaciter, imò longè tutiùs, atque ab *emeticis*, aut *narcoticis* haberi possit, sanè prudentis Medici erit ab istis omnibus abstinere, aut etiam in totum abhorrere.

Veruntamen si magna illuvies humorum serosorum ac noxiorum in ventriculo redundet, & tunicas ejus adeò obliniat, ut functiones naturales planè pervertat, atque tam alimenta quam medicamenta sine nausea & vomitu ventriculus nequeat paulisper retinere, possunt quandoque cum fructu & satis tutò ipsis anniculis, aut bimis infantibus exhiberi radicis Ipecacuanhæ circiter grana quindecim. Quippe pulvis iste, blande emeticus, nullam potè se liquidorum aut potulentorum ingurgitationem necessariò postulat; & Emeticis modo dictis longe mitior est, & operatio tenellis multò securior; denique humores viscidos ventriculo impactos, frequentem cruditatum ac deinde fluxuum causam, præ aliis omnibus Emeticis in sylva Medico reperiundis expedit, solvit, & paulatim exantlat.

Neque eadem testacea tantùm prosunt in *fluxu omni*, verùm & *Torminibus* infantum undecunque natis; in quibus non modò præstantes, sed & *specificas* (si quælibet alia) facultates habent. Non ego *corticem Peruvianum*(principem omnium hujus sæculi medicamentorum) *febribus intermittentibus* magis *specificum*, non *Opium* (celebratum illud alterum remedium) *vigiliis* & *doloribus* pertinacibus compescendis, quàm *testacea* illa priùs memorata *Torminibus infantum specificè* subvenire censeo. Quanquam enim inter innumerata fere experimenta, in tanta temperamentorum varietate, paternis tot tralatitiis infirmitatibus con-

contingentias; forte singolarem hic illic instantiam contrà nos militantem, curiosus quispiam forte fortuna, inquam, observare poterit; id tamen naturæ summe depravatæ, non remedio in viribus suis delinquenti, est omninò tribuendum: Neque enim *corticem ipsum*, longe lateque pro *specifico* deprædicatum, *asthmaticis* viris febre, sive intermittenti, sive aliquantum remittenti, laborantibus, ità certò convenire constat. Et nihilominus *Specificorum* omnium *Princeps* in id genus morbis, & maxime in primo illorum genere, jure merito nunc audit.

Quod ad *Convulsiones* spectat, aut insultus illos sæpe minùs proprie dictos *epilepticos*, tàm à viribus jam proxime attritis & exhaustis, quàm ab acrimonia materiæ morbificæ propagimem nervosam exstimulante utplurimùm pendentes, *testacea* nostra, & maximè si *castoreum* iis adiiciatur, magis eximiis imò & magis innocuis facultatibus, vel in tanto affectu, vigere deprehendentur (utcunque apud plures hactenus pro quisquiliis & rebus nullius momenti sint æstimata) quàm aut *aquæ antepilepticæ*, quæ teneros plurimùm excalefaciunt, aut *spiritus volatiles* qualescunque, qui scintillarum instar in omnes corporis partes exemplo prosiliunt, quique ex parvis initiis magnum incendium febrile sæpissime faciunt. Nam cùm tunica ventriculi interior tota sit nervea, atque tùm alimentorum, tùm medicamentorum facultatibus in penetralia corporis intimiora quantocius transferendis sit idcircò accomodatior, cumque spiritus illius partis, ut & cæterarum, incolæ jam jam irritentur, vellicentur, ac in motus inordinatos exagitentur, videtur nobis maxime necessarium, ut acrimoniam illam nervos irritantem absorbentibus remediis, & tumultum spirituum plane compescentibus, imò somnum iis sine *narcosi* conciliantibus, non verò rebus tumultum spirituum majorem excitantibus, & quæ calorem jam latè depopulantem augent, curatio potissimùm instituatur.

Porrò in intervallis Convulsionum sanguinis modica detractio, sive ea sit per sectionem venæ, sive per hirudines aut retro aures, aut brachio adhibitas, sæpissimè est ex usu, & maxime conducit. Et postea testacea catharticis lenioribus intercalata prodesse possunt.

At verò in ipsis Convulsionum paroxysmis phlebotomia infantes in summum periculum conjicit, cùm tenera natura, Convulsionibus jam lacessita, peneque succumbens, virium imbecillium ulteriorem simul diminutionem ex tanta venatum depletione vix ac ne vix ferat.

Neque vires Infantum tunc sunt estimandæ ex Convulsionum vi & robore, sed ex intermissionum statu & conditione, & potissimùm ex observatione virium ad potulenta & esculenta sive debilium sive validarum.

In *Convulsionibus* quamplurima pro *specificis* vulgo habita (quorum nomina diu in omnium ore tritissima reticere placet) tam ab autoribus gravissimis quàm à practicis celeberrimis decantari solent. Veruntamen virtutes multorum (quantum observare licuit) nostram de se expectationem videntur vix explevisse, quanquam & in tanto affectu omnem movere lapidem laudabile quidem sit, neque cujusquam industria in exquirendis appropriatis medicamentis est reprehendenda. In paroxysmis infantum convulsivis, utpote à corminum prægredientium materia acri nervos omnes vellicanti jugiter obortis, ea quæ acidum obtundunt, contemperant, aut infringunt, idque sine corporis novo æstu aut calefactione, quæque aciditatem sic infractam atque aculeis orbatam per inferiora deducunt, inter alia comperientur vires non contemnendas, atque horrendo huic symptomati debellando nonnunquam pares continere.

Quin & hujusce dicti veritatem multùm comprobatam habui in puella annum vix unicum agente, filia cujusdam agricolæ, *Convulsionibus* quas unquam vidi gravissimis, vehementissimis & frequentissimis correpta, quæ per plures dies ante meum adventum labia, oculos, artus, imò & totum corpus minima cum intermissione exagitaverant. Fuit illa

tunc

Digitized by Google

tunc temporis pallidiſſima, nec non horrido aſpectu; alvus interim adſtricta, atq; id quod parciſſimè dejiciebatur colore fuit viridiſſimum. Alta tamen voce ejulabat quantumlibet vires proſterni videbantur, ut vicinam commiſeratione haud levi eadem afficeret. Durantibus vero hiſce *motibus convulſivis*, ac torſionibus ventris, vix cochleare alimenti aliquamdiu aſſumſerat, *cardiacis* ſolummodo neſcio quibus ſubinde enutrita. Huic miſerę infantulæ ſubveniebam, & curationem feliciter adhibebam nullis aliis medicamentis, niſi unciis aliquot *oculorum cancr.* cum *cryſtallis tartari* admixtis. Simpliciſſimi illius Pulveris ſcrupulum unum aut amplius ſingulis horis in *aqua pulegii*, aut conſimili, ſtatim deglutire cogebatur, à cujus repetita doſi ſomnus paulatim conciliabatur, ac paroxyſmi *convulſivi* fuerunt plurimum imminuti. *Enema* è lacte ſaccharato, eodemque ſalito, ſemel atque iterum injiciendum eſſe curaveram, donec tandem *cryſtalli tartari* (tàm alvum leniter ſolvendi, quàm obſtructas vias aperiendi facultate pollentes, modo quantitas eorum ſufficiens introſumatur) viam ſibi per inferiora patentem faciebant. His vero paucis, & hac nulla remediorum pompa, infans ille deploratus è faucibus imminentis fati, inſperato quidem, ſed perfectè evadebat. Cur autem, ut id obiter dicam, tenellos *convulſionibus* excruciatos, & ſimul *vigiliis* ac inquietudine quaſi abſumptos, *veſicatoriis* aut nuchæ, aut aliis partibus admotis, ulterius ego torquerem, nequeo probè intelligere; quandoquidem id genus medicamentum *convulſo* ſtupore excitandis, aut potius extorquendis, videatur eſſe proprié & peculiariter dicatum; cumque porro Epiſpaſtica vias urinarias vel adultorum tanta acrimonia nonnunquam afficiant, ut ab iis cruciatus ſæviſſimos cogantur aliquamdiu ſubire, fatendum eſt corpuſculis tenerrimis illa minus tuto poſſe convenire.

Quidni addam quod, ex quo methodo ſuprà laudata in medendis Infantibus uſus fuerim, plures eorum, ſub primum meum ingreſſum, *convulſionibus* correptos viderim, imo & nonnullos iis adeo jam graviter debilitatos, ut medicamentis qualibuſcunque deglutiendis nullæ omnino vires amplius ſuppeterent; ſed quod vix meminerim quidem tenellorum quenquam convulſionibus tunc temporis prorſus *immunem*, poſt primum uſum *pulverum* prædictorum, denuo correptum memet ipſum vidiſſe.

Veruntamen fatendum eſt hujuſmodi medicamenta nonnunquam minus eſſe apta, ad cerebrum reſtituendum, tantis ſpirituum irritationibus affectum tantis eorum nixibus aut orgaſmis concuſſum. In gravioribus igitur paroxyſmis convulſivis, Pulveris Antepileptici in capite de Epilepſia inferius deſcripti grana quindecim, aut ſcrupulus unus, aut alia antiſpaſmodica, infantibus aliquoties propinari poſſunt. Ex quo, longioribus ſpaſmorum induciis paratis, propria cathartica, aut etiam nonnunquam Mercurii dulcis novies vel duodecies ſublimati grana duodecim, ſatis tuto exhibentur, ad materiam morbificam è ſedibus ſuperioribus infrà deturbandam atque eliminandam. Imo vero perpendendum, an in vera Mania, ſive in maxima furentium ſpirituum rabiâ, quicquam medicamentorum æſtus illo cerebri impetuoſos melius compeſcat, aut incendium illud reſtinguat quàm frigus Mercurii ſuprà deſcripti; aut Æthiopis Mineralis intenſiſſimum. An autem Elleborus, de quo tanquam ſpecifico in Mania perdomanda tanta à veteribus Medicis vulgo perhibentur, quandoquidem radix ſit calida & ſicca ordine tertio, maximaque corporis perturbatione operetur, ſit huic morbo tubulento magis accommodatus, quàm impenſe refrigerantia, judicent, ſi velint, illi, penes quos miſeri Maniaci diu vincti manent, ad arbitrium dominorum deſpoticorum ſæpe incarcerati, & quorum libertatem præmaturam nonnunquam vix permittit hæredum rapacium quæſtus, aut tutelæ illorum curatoriæ emolumentum.

Va-

Variola & Morbilli Infantum, plerumque illis mitis & tranquilla sanguinis effervescentia, sæpè non ita malè se habere solent, ubi nec Medicorum auxiliatrices manus expetuntur, neque curatricum sibi magnoperè placentium abundans peritia efflagitatur. Cùm verò æstrænis sanguinis impetus medicam opem jure expostulet, *testacea* priùs recensita id ferè auxilii *infantibus*, quod *adultis narcotica*, præbere solent. At verò spiritus volatiles, qui in usu sunt, aquæ cardiacæ, Mithridatium, Theriaca Andromachi, & cætera calidiora alexipharmaca, aut diaphoretica, sunt imprimis fugienda, quæ exanthematis præproperè expellendis, atque præcipiti eorum foras extrusioni omni ope moliendæ præcipuè destinantur; at quæ, loco virtutis cardiacæ aut expulsoriæ quam præ se ferunt, *variolas* ex se benignas in periculosas multoties immutant; & *morbillorum* materiam, aliàs in superficiem corporis facilè succedentem, irritant, perturbant, & introvertunt, dyspnœas lethales sæpè invitant, catarrhosque suffocativos excitant; ac denique sanguini leviter & modicè æstuanti mox ulteriùs succedendo videntur maximè quidem inservire.

De *Variolarum* natura pensitanti mihi in mentem sæpè subiit admirari, qua ratione regimen intensè calidum in hoc morbo non modo apud ineptas nutrices, verùm & Medicos, alias satis doctos, ita invaluisset; cùm hic morbus sit maximè *inflammatorius*; cùmque *suppuratoria* omnia medicamenta, propriè sic dicta, partibus corporis, sive uni, sive pluribus intumescentibus, & in suppurationem proclivibus externè applicari solita, tùm à Medicis, tùm Chirurgis, uno omnium consensu, sint & esse debeant facultatibus summè temperata: qualia sunt *radices althææ*, & *liliorum*, *folia malvæ*, *althææ*, *brancæ ursinæ*, *farinæ lini*, *fœnugræci*, *tritici*, *butyrum*, *adeps*, *oleum*, *vitellum ovi*, *mucilagines*, *medulla*, & similia, quæ calore minimè excellunt. Remedia enim calidiora, sive interna, sive extra adhibita, sunt planè *discutiendi*, & rarefaciendi, & facultate prioribus quodammodo contraria prædita. Adde quòd hæ functiones naturæ *suppurationi* ita incumbentis revera perturbent, & in confusionem præposteram necessariò adigant. Quamobrem *testacea*, quæ sunt viribus admodum *temperata*, quæ *suppurantibus medicamentis* natura sua benigna ac miti proximè accedunt, quæ *putredini* corporis universali summoperè resistunt, quæ denique functiones neque animales neque naturales interturbant, aut inordinatas reddere solent, pluribus certè nominibus *Variolarum curationi* symbolum conferunt

Potui pluribus rem institutam defendere, atque adeò limites hujus opellæ in longinquum proferre. Sed Lectorem nolo diutiùs detinere, ambagibus scholasticis unquam determinationem aut subiturus, aut promerentibus; & ad praxin medicam nihil quicquam attinentibus; nolo Autorum interse in æternum vellicantium citationibus gloriosis umbram eruditionis non vulgaris aucupari; ac denique nolo aliorum sententias subtiliter vellere, quo in alienis hallucinationibus ipse triumphos agam, & quo meam qualem qualem opinionem quoquo modo propugnem. Etenim probe novi quam revera difficillimum sit, veritatem rerum penitus scrutari; novi illum ad veritatem cujusque rei proxime accedere, qui minùs aliis erasse deprehenditur. Utcunque enim homines ex qualibet ansa cristas suas in altum vulgò erigant, & *scientiæ consummatæ* speciem in hac vel illa disciplina sibi facile assumant, mortalibus tamen haud concessum est ultrà tenuitatis & fragilitatis naturales terminos progressus facere. Et profectò quanto quis aliis *scientia* est *superior*, tanto ut plurimùm se gerit *submissior*. Videtur autem nobis quædam rerum mediocris comprehensio, atque pari scientiæ proportione limitata, a supremo mundi gubernatore, omni sæculo partitim diffundi, ut scilicet neutrum alterius *ignorantiam* nimiam merito exprobaret. Sane perdidimus nos inter magnas rerum humanarum vicissitudines quamplurima; quæ in prioris alicujus sæculi præclaram memoriam & cesserunt, & ser-

per vertent. Neque etiam desunt ipsimet nostro huic sæculo [quicquid invidi ringuntur] sua inventa laude admodùm digna quæ *artem medicam*, usquedum *ars* erit, & magnoperè *nobilitabunt* & à nostris sic excultam seræ posteritati sacram tradent.

Exempla aliquot *Infantum* methodo hac nostra curatorum nunc tandem exhibebo; id autem non eo animo ut conamina nostra, qualiacunque ea sint, *aliis* omninus peritioribus *methodis* anteferenda proponerentur. Quippè quid alii judicio magis valentes possint, non est nostri determinare. Illud duntaxat agimus, ea quæ pro *vero*, aut saltem *verisimillimo*, ex nostra observatione, sunt comperta [eandem judicandi potestatem aliis facilè relinquentes quam nos jure susçipimus) & quæ nonnullis è re fore haud veremur conjectari, in lucem emittere, & publici juris facere.

Observatio I.

NObilissimus Infans, *Filius* natu maximus Illustrissimi *Marchionis* [Viri munionum omnium in Republica maximorum summè capacis, quem nullæ rerum humanarum vicissitudines ab integritate singulari unquam transversum egerunt, ac denique ingenii celeritate quadam incredibili donati) temperamento corporis valdè sanguineo & succulento præditus, sed cui nervi omninò infirmi fuerunt, *febre acuta* plus semel fuit correptus; *materia* autem *febrilis* in *Pulmones* illius potissimum se semper transferebat. Interim *Dominus* dyspnœa graviter laborabat, & difficilis inter dormitandum anhelitus ejus adstantibus clarè fuit auditus: *Pallor* faciem venustissimam obducebat, *sitis* maximè urgebat, & *calor* cutis intensus ac mordax, cum jactatione & inquietudine continua.

Sanguinem è brachio paulo liberalius primum detraxi, ac deinde *ipsa hac methodo* quam descripsi semper auspicatò sum usus, qua *febris* cum omni symptomatum satellitio fuit facile profligata, & sanitas demum restituta.

Cæterum primum tempus, quo *Illustrem* hunc *Infantem* ac *Dominum* ego invitebam, fuit, cum jam quatuordecim menses esset natus, Junii die 14. anno 1685. *Tussi autem convulsiva* tunc temporis fuit maxime debilitatus, cum curæ nostræ committeretur; Clar. Domino Doctore *Short*, Medico nemini secundo, insociam operam felicitèr accersito. Vena brachii dextri ex communi consilio statim aperta, & sanguinis unciis circiter quatuor detractis, equidem proponebam *margaritarum*, & similium aciditatem prædominantem contemperantium, usum solito copiosiorem; *succi pulegii sacchare cando* edulcati cochleare interim bis vel ter in die simul præbendo atque tertio quoque die alvum ejus *manna* blande solvendam, cui quidem *methodo*, ut à me alias comprobatæ, ac simul tutissimæ, facile annuebat Vir candore singulari, & perspecta morum probitate non minus quam peritia artis, præstantissimus. Atque eo pacto *Nobilissimus* ille *Infans*, Augustissimæ post Regiam Familiæ proximus à Patre tunc Hæres, qui ex judicio præclarissimi illius Medici haud minus *trium mensium spatio* liberandus videbatur, *decem* circiter *diebus* [ut non male tum temporis palam augurabar] e gravissimo hoc morbo convalescebat.

Porrò eundem *Nobilissimum Puerum*, jam quinque annos natum exinde *febre continua* decumbentem; & primum *de capite* ac *ventre* alternis vicibus quiritantem, sed mox immanissimis *tormi-nibus* in regione *Ilii* intestini misere excruciatum, (ut ad *Iliacam* quasi *Passionem* jam proxime accederent] cum pulsu debilissimo (fortunante Numine) ad sanitatem reducebam. Notandum autem, quod cùm hæc *febris acutissima* & *continua*, in *intermittentem* & tutam denuo transmuteretur, cujus paroxysmus, nullo rigore aut frigore inter initia (ut fieri solet) constans, sed *tussicula sicca* aditum sibi pariter ac durationem faciens, semper à prandio singulis diebus recurrebat, *corticis Peruviani* vires experiri placuit. Verum emolumentum exindè enatum erat fugax, & mere pallia-

liativum, donec ſtillæ aliquot ſanguinis è naribus fluentis cum *tuſſi* vehementius urgente, & *febres* novas vires capeſſente, me aliquamdiu prius reluctantem (eo quod robur nativum ex hoc morbo jam plurimum attereretur) è brachio *ſanguinis unctas* ad minimum *ſex* detrahere tandem cogerent; atque die proxima *catharſin* adhibere. Quibus igitur exactis, *tulapium corroborans*, & reliquiis *tuſſis* abigendis præcipuè deſtinatum, illi jam valdè imbecillo ita protinus conducebat, ut ad perfectiſſimam valetudinem quotidiè propius accederet, & ſanitas ex omni parte confirmata [qua ab illo tempore jam integra *fruitur*) ei reſtitueretur.

Obſervatio II.

2. Filiolam ejuſdem *Celſiſſimi Marchionis*, & *Dominam*, undecim menſes natam, habitu opimo & craſſo præditam, *febres* acuta cum *tuſſi ferè convulſiva*, ineunte vere, ſed & tempeſtate admodùm frigida, nuper correptam, *methodo* prius *recenſita* auſpicatò tractabam, & paulo majore temporis ſpatio (nempe æqua ratione tempeſtatis anni habita] ad integram ſanitatem reducebam, niſi quod ſub finem *curationis* guttas aliquot *ellxir: Proprlet. dulcis*, *teſtaceis* exhibitis denuo adjici curaverim.

Obſervatio III.

3. Unicus *Filius* illuſtriſſimi *Comitis*, (non modo antiquo *Natalium* ſplendore, verum & univerſis *animi dotibus egregiis* ornatiſſimi) ſeptendecim ſeptimanas natus, *terminibus* ventris, *dejectionibus viridibus*, *aphthis*, *inquietudine* perpetua, nec non *ſubſultibus membrorum* crebro recurrentibus, incipiente Februario, laborabat. Aures, è quibus madidus quidam humor [pro more Infantum) copiose effluere ſolebat, jam fuerunt prorsus exarefactæ. Hujuſmodi præſcriptionibus obtinui, ut *Nobiliſſimus* ille *Infans* intra ſpatium ſex dierum quam rectiſſimè valeret.

℞. Pulv. è chel. cancr. comp. ʒl. Margar pp. ℈ij. ſal prunell. ℈j. M. F. *pulvis* in *vlij.* p. æ. dividendus. Sumat unam ſtatim, in cochleari *Julapii* ſequentis, ſuperbibendo cochleare alterum.

℞. Aq. lact. alexit. ʒiv. puleg. ʒii. pęon. comp. ʒiij. ſacch. perlat. ʒi. M. F. *Julap.*

Poſtquam primis duabus diebus *Illuſtris Infans* de *Pulveribus* prædictis quod præſcriptum erat aſſumpſerat aliquoties in die, ad Symptomata quibus detinebatur conſopienda, & ex quibus revera ſunt conſopita, exhibui diei tertiæ aurora *ſyrupum ſolutivum* ſequentem, quo alvus leniter ſubducebatur; atque res omnis in vado fuit conſtituta.

℞. Syr. de cichor. cum rheo, de rhamn. cathart. ā. ʒj. rhei el. pulv. gr. xij. tinctur. croc. gutt x. M.

Deinceps per duos alios dies in *pulvibus* illis exhibendis adhuc pergebam, ac rursum tertio *catharſin* eandem inſtituebam. Quibus abſolutis ægritudo omnis in totum evanuit, color faciei pallidus fuit in vividum immutatus, atque aures, uti prius, exſudare protinus cęperunt.

Obſervatio IV.

4. Honoratiſſima ejuſdem Illuſtriſſimi *Comitis Filiola*, tres annos & dimidium quarti nata, *febres* lenta exacerbationibus valde irregularibus conſtanti corripiebatur, atqui Illa de gravi *capitis* dolore maxime, & *ventris* nonnunquam, conquerebatur. Alimentum omne faſtidio illi fuit, & ſomnolentia identidem premebatur, ut *variolarum* ſuſpicio apud domeſticos omnes fuerit oborta; ſubſultibus nervorum aliquoties inter dormiendum, nec non *tuſſicula ſicca*, nonnunquam tentabatur. Sequentia præſcripſit.

℞. Aq. lact. alexit. ʒvj. epidem. ℥ß. margar. pp. ʒj. pulv. è chel. cancr. ſimpl. ʒij. ſacch. cryſtall. ℥ß. M. F. *Julap.* de quo capiat cochl. iij quarta quaque hora, vaſe prius diligenter agitato.

℞. Aloes Succotr. ʒj. ſummit. centaur. min. fol. ſab. ſicc. an. ℥ß pic. Burgund. ʒj. tereb. *Ven.* q. ſ. *Empl.* umbilici regioni adhibendum.

Die

Die proxima perſiſtebat in uſu *Iulapii Epiſpaſticum* etiam modicum ſubtus nucham fuit applicatum.

Enema è lact. facc. & ſalit. ℥vi. quoniam alvus non reſpondebat; injiciebatur.

℞. Æthiop. Mineral. calomel. an. gr. vi. mivæ cydon. ℥ii. f. *Bolus* ſero exhibendus.

Sequenti die ſumebat *Syrupum* hunc *Catharticum*.

℞. Syr. de chamn. cathart. ℥ii. pulv. *Comit. Varvicenſis* gr. vi. rhei el. pulv. gr xii. tinctur. croc. gutt. xx. aq. ceras. nigr. ℥i. M.

Cryſtall. tartar. ℥ß. ad vim purgativam exacuendam in hauſtu ſeri poſſetici propinabatur.

Eadem nocte quatuor cochlearia *Julapii* prædicti exhibebantur hora ſomni.

Quarta die & quinta *Mixtura* ſequens cochleatim deligenda reliquis additamento fuit.

℞. Corallin. ℥ii. ſol. menth. ficc. pulv. ℈i. pulv. è chel. cancr. ſimpl. ℥ii. ſyr. de balſam. *Tolut.* de althæ. an. ℥ß. aq. aurant. ℥ß. M.

Veſpera ſextum diem præcedente *Bolus* ſupraſcriptus repetebatur, & mane ſequenti *Syrupus Catharticus*; ex cujus vi & efficacia, ſub meridiem, *Nobiliſſima Domina lumborum* ſpithamæ longitudinis ventriculo evomuit. Quo facto, ab ægritudine omnimodi promptiſſimè liberabatur.

Obſervatio V.

5. HOnoriſſima, & unica *Filia* Sereniſſimi *Principis* ac *Ducis*, vix unum menſem adhuc nata, *nauſea* ac *vomituritione* fuit male affecta, nec non *ſedibus viridibus*, ac proinde *tormini*bus cruciata. *Pulvere perlato* ad gr. viii. vel ℈ß. in cochleari aquæ menthæ, bis vel ter in die propinato, *tormina* ventris facile propulſabam, atque *Rhabarbaro* à gr. vi. ad ℈ß. in tantillo *ſyrupi de cichorio cum Rheo* ſtatoriam morbificam bilioſitatem ſubmovebam; ex quibus color dejectionum viridis in meliorem immutatus, ac *tormonibus* ſtatim ſublatis dies noctesque fuerunt quietis plenæ. *Nauſea* pariter ac *vomitus* ventriculo jam emandato, protinus ceſſabant.

Obſervatio VI.

6. FIlia unica eximii Domini, & Parlamenti Senatoris, atque ex ampliſſima & florentiſſima familia in Comitatu *Surriæ* oriundi, ſex menſes nata, *febre inſolita*, ac mali moris, qualem *malignam* nuncupare amant, aliquandiu fuerat correpta, *Dejectiones* ejus *virides* fuerunt, color faciei palliditſimus, nec non plumbeo proximus. *Aphthæ* oris lactationem omnem prorſus impepiebant; & *ſymptomata* quædam *inuſitata* maximum vitæ diſcrimen una intentabant. Mentum ſuum, quantum potuit, ſurſum attollebat, & caput retrorſum dies noteſque deflectebat, adeo ut ego abſceſſum aliquem circa fauces hærentem, aut *ſtrangulationem* repentinam, ſtatim ac advocatus, proinde ſuſpicarer. Huic alterum e *pulveribus* præmemoratis ad gr. xv. qualibet vice exhiberi juſſi, ſecundum methodum ſuperius deſcriptam. At vero toties quoties propinabatur ex improviſo contigit *Ebullitio* talis, qualem in nullo infante tam perceptibilem obſervare adhuc licuit. Omnia enim deinceps in tumultum enormem conſerva ſunt, atque res in extremo diſcrimine perinde verſari videbatur, ac ſi *ſuffocatio* totalis eam ſtatim confectura eſſet. *Ebullitionem* vero uſitatam inter *Acidum* & *Alcali*, ſub primam illorum in vaſe admixtionem, plane referebat. Porro efferveſcentia hac finita, illa *ſudore* multo protinus diffluebat. Neque tamen poſt plures *pulverum* doſes, & ſubſequentem leniſſimam *catharſin* aut ſymptoma illud tantillum minui, aut cætera in melius mutari videbantur. Itaque *Mercurii dulcis* & *flavorum ſulphuris* an. gr. iv. in tantillo ſyrupi caryophyllorum, tandem veſperi exhibebam, & mane inſequenti, ad ſummam humorum corruptelam, ſive corrigendam, ſive averruncandam eadem repetebam. Ex ſecunda autem illorum doſi matutina, non ita diu poſt exhibitionem, magnam

humorum putridorum & fœtidissimorum sanguine striatorum copiam, colores iridis multiformes æmulantium, illa evomuit; ex quo statim convalescere incœpit; & *pulveres illi* à quibus paulo ante ita abhorrebat, tunc iterûm propinati *optimè* quidem *conducebant*, nulla jam ebullitione inter eorum usum amplius comparente. Exinde etiam plorare, ac intenta voce vagire incœpit. Item *tussis* parexiguam molestiam creans, cùm fuit exorta, tum facile propulsata. *Aphthæ* quantociùs recedebant, *febris* protinus evanescebat, color vividis vultui restituturus, atque infantula hæc universis pro *deplorata* merito habita pristinum vigorem omni ex parte citò recuperabat.

Observatio VII.

7. Filius unicus *Præfecti* navis onerariæ ad *Indias Orientales* navigare solitæ, octo dies tantummodo natus, tempore hyemali, *terminibus dejectionibus viridescentibus* atque *inquietudine* continua laborabat. Adde, quod *aphthæ*, ad instar *crustæ albæ* labia interna, imo & totum os adeo jam obducebant, ut mammis nutricis os suum tenerrimum admovere, aut minimùm lactere haud valeret. In hunc igitur modum præscripsi.

℞. Marg. pp. ℈ii. pulv. è chel. canc. simpl. ℈i. M. F. *pulvis* in viii. *chartulas* dividendus. Sumat unam ter in die, temporis opportunis, in cochleari *Julapii* sequentis.

℞. Aq. lact. alexit. ℥ii. puleg. ℥i. sacch. perlat. ʒiii. M.

Die prima, ac deinceps, *termina* sunt consopita, & somnus placidus concilliabatur.

Tertia die sumebat *syrupum solutivum* sequentem.

℞. Syr. de cich. cum rheo ℥ii. pulv. rhabarb. gr. vi. aq. rosar. gutt. xxx. Misceatur.

Eadem vespera *pulverem* prædictorum alter propinabatur.

Die quarta lactere incœpit, *aphthis* jam evanescentibus; atque fedes succrunt omnis viriditatis expertes. Verùntamen eadem die; quinta, in usu pitori *pulverem* perseveravit.

Sexta *syrupum solutivum* cum Rhabarb. pulv. ℈ß. loco gr. vi. sumebat. Quibus demum exatis, perfecte convaluit.

Observatio VIII.

8. Filia Theologi liberali eruditione eximiè perpoliti, decem circiter menses nata, *profluvio alvi* violentissimo, inter *dentiendum*, corripiebatur, ut ex dejectionibus continuis (quæ virides fuerunt, nec pauciores quadraginta aut quinquaginta, spatio viginti quatuor horarum) sicut parentes mihi retulerunt, fere exanimis foret, & ab omnibus habita pro deplorata. Exhibebam ei *pulverem* descriptorum inter quos in sistendis *Diarrhœis Cretam* primas obtinere, & vel *Coralliis* præstare, conjectari soleo) scrupulum quarta ad minimum quaque hora, sed & sæpius inter initia, donec fluxus admodum remitteret, feroci billis sedaretur; somnus una concilliaretur, & vires aliquantum redintegratæ fuerint. Tertio die præparatos jam humores è corpore exigebam *Rhabarbaro* illo nunquam satis laudando, quod tam partium jam imbecillarum robur firmat, quam impuritates blandissime tollit & expurgat. Perseveravi in iisdem ter vel quater in die exhibendis, donec tertia dies rursum rediret, qua *catharsin* eandem repetebam. His finitis perfecte convalescebat.

Hic porro adjiciam. Quemadmodum *Rhabarbaro*, inter *purgantia infantibus* sive *febre* sive alias affectis accomodata, palmam facile adjudicem; ita vix aliud reperire est ex natura sua insalubrius, aut periculosius, in tenellorum *febribus*, decantata illa *Aloe*, quæ febricitantibus [quantumlibet *præparatio* ejus *Sacræ* indigitetur] pernitiosissima tamen extat tum propter intensum suum *calorem*, tum propter *corrosionem* suam insignem tenerrimæ indoli maximè adversam. Atque hujusce rei veritatem potui, si libuerit, confirmare, historia memorabili *Nobilis*

Digitized by

mi Infantis vix quadriennis, febre lenta correpti, & binorum dierum ſpatio ad eas incitas, redacti, per uſum potiſſimum *Hieræ Picræ*, in vehiculo, utimos eſt, calido infuſæ, ut labes viſcerum inde ſubito enata, quam *Autopſia Anatomica* poſtmodum demoſtrabat, omnem fidem longè ſuperaverit. Verum ſileo, memor quemadmodum de *mortuis*, ita & *QUO AD VIVENTES, nil niſi bene*, & honorificè dicendum.

Obſervatio IX.

9. FIlia Generoſi, quadrienis; æſtate anni 1687. laborabat *FEBRE* omnium vehementiſſima, quas in tenera hac ætate unquam vidi; habitus corporis fuit admodum macilentus, ſitis adfuit inexplebilis, calor cutis ultra illos annos acer adeo & mordax, ut tangentis manus incendium ejus interum vix ſine moleſtia ſuſtinere poſſet. *Parotides* interim dolore excruciabant, nec non mediocriter intumebant; genæ rubore ſummo ut plurimum perfundebantur; atque illa anxietate & inquietudine continua langueſcebat. Eam ſic ægrotantem veſperi primùm inviſebam. Cui illico propinabam ex *pulveribus* prædictis, & redditis parum expulſoris, ſemidrachmam, paulo poſt repetendam, in cochleari *aquæ Pulegii*. Nono inſequenti eadem ſunt iterata; ſed bihorio poſt hauſtulum matutinum, ſanguis è naribus copioſè fluebat, atque tota frons livida & turgidula erat, cum rubore inſigni hic illic interſperſo, tanquam ſi omni ex parte recens verberata frons ejus videretur. Sub tempus ſiniſtrum *macula* plane *coccinea*, magnitudinis duorum plus digitorum eademque rotunda ſe exibebat. Quibus ſpectatis neutiquam deterritus, imo rem bene ominans, in *pulveribus acidum contemperantibus*, ſed iis jam minus expulſoris propinandis per illum diem permanebam. Proxima autem, hoc eſt, die tertia ex quo advenì, tametſi *febris*, *calor*, & *ſitis*, æque intenſa atque prius tunc manerent, tamen *pulverem* purgantem, cujus operationi promovendæ opem non exiguam conferebant *cryſtalli tartari*, exhibere nullus verebar; unde quinquies aut ſexies dejeciſſe eam contigit. Denique *eadem ipſa* die *febris* illa in totum profligata eſt, *ſitis* veſperi nulla, & *calor cutis*, tanquam ſaniſſimæ, jam fuit tactui maxime temperatus, ut proinde ſub noctem puſilla integræ valetudinis conſcia parentibus ſuis læte exclamaret: *Quàm rectiſſimè nunc ego valeo.*

Obſervatio X.

10. FIlia Generoſi, annum unum nata, habitu optimo aut præpingui, menſe Novembri, propter *difficilem dentitionem* graviſſimè *febricitabat*; ſitis illi inexplebilis fuit, vultuſque pallidiſſimus, niſi quod & nonnihil viriditatis pallori conjungeretur. Quotieſcunque os mammæ lactura admovebat, *tuſſi* ſtatim exorta à lactatione deſiſtere toties cogebatur; quo ſymptomate equidem admonitus, uvam tumidam ac inflammatam fuiſſe conjiciebam. Os præterea *aphthis* valde exulcerata eſt, quod firme occluſum vix unquam aperire volvit, niſi naribus quandoque compreſſis, ad ſpiritum ducendum, ſimul medicamentum ſumendum, nonnunquam impelleretur. Sedes ejus viridiſſimæ, atque acidum redolentes, cum jactatione frequenti, *torminibus ventris* eam excruciari oſtendebant. Inter dormitandum anhelatio aſſiſtantium aures clare pertingebat. Præterea ne tantillum vagire tunc potuit, donec excurrente ſeptimana, & ex remedijs ipſiſſima hac methodo, quam deſcripſi, adminiſtratis multum retuſa ægritudine, clamor infantibus uſitatus præſentium aures tandem demulceret. A *ſecunda catharſi* ſingula ſymptomata manifeſtò remittebant, & à tertia celebrata, color vulti floribus cum candore nitidiſſimo ſenſim redibat, os ſanum fuit, oculi redditi vivaces, atque valetudinem confirmatam deinceps obtinebat.

Acjiciam & *Chronicus affectus* exemplum non vulgare, quod nec ab in-

ſtituto multum alienum, nec ipſam fortaſſe erit prorsùs inutile.

Obſervatio XI.

17. PUer quidam tredecim annos natus, *atrophia*, uti apparuit, *terminoſa* adeo emaciatus fuit, ut ipſiſſimo ſceleto, quàm Puero viventiſſimilior videretur. Facies fuit cadaverola aut *Hippocratica* dicta, oculi concavi, nares acutæ, oſſa pellibus tantummodo circumtecta. Ex morbo fatuus, & rationis omnino expers fuit; de altera parte conclavis in alteram, opè arcuum ſtrigoſorum, vix repere ut limax potuit: omnes ejus excretiones, ſive per urinam, ſive per ſedem, fuerunt interdiu in braccas, noctu in lectum, involuntariè emiſſæ. Huic in dies exhibebam *Aethiopi Mineralis*, quem in uſu habeo, grana viginti quinque, aut ſemi drachmam, manè & veſperi, corpus interim blandiſſimè laxando quarta quaque die. Complures illinc *lumbricos* per alvum excrevit, atque deinceps ἐκτὸς, & ἔνδοθεν paulò poſt evaſit.

Præparationem autem *Aethiopis* noſtri *Mineralis*, utpotè apud nullum Autorem, quod ſcio, legendam, & uſui multiplici, ut opinor, futuram, deſcribere non gravabor.

℞. *Hydrarg.* p. ij. *Flor. ſulph.* p. j. Agitentur in mortario vitreo, donec omnes globuli Mercuriales penitùs evaneſcant, & maſſa redigatur in pulverem fuſcum tenuiſſimum, qui paulum conſervatus maximè nigreſcit.

Vulgaris modus *Aethiopem Mineralem* conficiendi eſt, *Mercur.* crud. & *flor. ſulph.* an. p. æq. incorporando, & deflagrando, donec genus quoddam *capitis mortui*, finita combuſtione, in forma *pulveris* mediam admiſtæ maſſæ partem retinentis reſtet; cujus facultates genuinæ annon exuſtione illa plurimùm deleantur, an verò etiamnùm, & quantùm vigeant, nondùm ità conſtat, ut quid certi ſtatui poſſit: quemadmodum & de plurimis præparationibus aliis igne ex ortis idem ſit diſcendum.

Præparationem hanc cæteris *Mercurialium* ut plurimùm anteferre ſoleo, tùm quia qualicunque quantitate, & quotieſcunque *ſalivationem* nunquam excitat, quæ tenerrimis naturis neque convenire poteſt, neque inexpectata citrà horrorem adſtantium ſummum unquam conſpicitur; tùm quia *ſimpliciter* & *naturali modo* perficitur, abſque aliquo auxilio *artis* nimiopere curioſæ, quæ *medicamenta* nullo loco numerare ſolet, niſi *ignium* luculentorum torturæ ea priùs commiſerit, quò ſcilicet *puriora* & à ſordibus neſcio quibus ingenitis *defæcatoria* illinc fiant, cùm tamen ex *optimo* ſtatu, & naturalibus eximiis facultatibus pollenti in *deterius rem*, minùs tutum, at prorsùs novum eadem non raro tranſmutentur. Sic autem indomita *Mercurii volatilitas*, cui quidem *figendæ* tot laboribus & tanta contentione *Chymici* diu ludarunt, minimo *mortarii* & *piſtilli* negotio facillimè ſubigitur.

Potui quamplurima alia *Curationum* exempla enumerare, niſi diutiùs eadem in re immorando moleſtias Lectori faceſſerem.

Potui & in memoriam revocare, atque meritò comprobare conſuetudinem illam veterem, tempeſtate optimam, morbos pleroſque tùm infantiles tùm Puriles facilè præveniendi, medicamentis notis & ſalutaribus, corruptelæ humorum reſiſtentibus, & ſingulo ferè menſe exhiberi ſolitis. Quippe cum indoles puerorum tenerrimæ impreſſionibus omnibus externis pariter ac internis, tàm obnoxia ſit, cùmque indigeſtiones aut cruditates in teneris tàm facilè prædominium obtineant, prudentis Medici erit, diatheſes illas morboſas ita per *Evacuantia* corrigere & emendare, quæ nequeunt in temperie tàm molli ac imbecilla in totum tolli.

Potui & pluribus diſceptare, an *tutius* ſit *Infantes* recens natos *nutricum conductitiarum* cuſtodiæ, uti mos inceſſit, temerè committere, ut ſcilicet Parentes, poſtquam infans ex nutricum errore aut incuria animam innocen-

centem jam efflaverit, illum tunc maximè periclitari tandem intelligant; an verò ab ortu primo potiùs ablactandi fuerint; an Matres ipsæ nutricis partes jure agere deberent; aut denique annon nutricula, ubi talis requiritur, sit domi maternæ alenda, & sub Parentum œconomia sit à mariti consortio diligenter cohibenda.

Verùm jam tempestivum est *Objectionem* diluere, tàm Medicorum quorundam in praxi egregiè versatorum, quàm aliorum qui *materiæ medicæ*, qua patet, recens investigandæ operam diligenter dederunt: Nempè culpabunt *methodum vestram* simplicem, & minus ornatam esse, tàm ex rebus vulgò notis constantem, quàm *varietate* illa *Præscriptionum* Medico docto apprimè necessaria, atque apud Autores sæpè exsuperanti, plurimùm destitutam, imò & crimini dabunt, me *præparationes Chymicas* apud Autores plerosque omnes in operibus jam diu celebratas, aut penitus ignorasse, aut, saltem immeritò posthabuisse,

Hi igitur meminerint, *Medicum esse Naturæ* tantummodo *ministrum*, & φύσεως μόνον ὑπηρέτην. Querantur verò iidem nos nudos esse natos, *Naturam paucis contentam*, quòdque *Artis* sit *Naturam*, quoad possit, æmulari, vel potiùs *adumbrare*. Sciant etiam illum, *qui nimis longas, vel qui nimis multas remediorum formulas præscribit, aut ex Ignorantia peccare, aut Dolo malo.*

Quod vero ad *Chymiam* attinet, malim ego eam sat probè callere, quàm promissis Chymicis inanibus & gloriosis fidem nimis credulam adhibere. Nihil dicam, quòd apud Clarissimum *Lemertum*, Hermeticæ artis, ut & hujus sæculi (quoad rem *Chymicam*) decus & ornamentum, aliquamdium fuerim *perisi* convivator, nec non contubernalis. Sin Ars Medica *methodis curativis genuinis* minùs antehac fuisset destituta, cùm *Chymica* primùm in Medicina locum præ aliis non ita pridem ambirent, *præparationibus Chymicis*, ni multùm fallor, ea minùs postmodum exuberasset. Quorsùm enim ad res ignotas, incertas, imò periculosissimas quorsùm vel ad *Asyla Ignorantiæ* confugerent Medici, nisi rerum diu notarum & à pluribus expertarum, suspicio alicui qua notabilis meritò fuisset oborta? Certè *umbram*, amissa *Substantia*, non ita avide captaverant, nisi lux *umbræ* illius tremula incantamento quodam oculos fortè perstrinxisset. Nolim vero *Chymiam* intrà *pharmacopœjæ* limites circumscriptam temerè vilipendere, quemadmodùm & nullis limitibus Medicis concludam nolim alios inconsulto magnificare.

Cæterum illi; qui medicamenta nulla arte nisi Spagyrica, nulla ratione nisi igne posse rectè præparari autumant, attento animo expendant, quod Vina omnia Medicata, Tincturæ plurimæ, sine ignis auxilio optimè conficiantur, atque sic ventriculo sint magis grata & accepta, sic corpori universo sint magis benefica. Et profectò ignis Spagyricus sæpenumero partes rerum crassiores, noxias, fœculentas, & impuras, una cum puris & salutaribus videtur cogere & impellere, ut ex promiscua illa particularum adversantium conjunctione fastidium & nausea, ægritudo & perturbatio facilè in ventriculo oriantur. Cujus rei veritatem non solummodo frequenter in Vinis Medicatis nunc cum igne, nunc sine igne confectis observavi, sed maximè in Elixiri Proprietatis Dulci conficiendo, quod à multis annis semper domi comparavi, ut egenis aliisque gratis donarem. Nunquam verò memini, ullam ex quamplurimis mulieribus, quibus illud medicamentum, longa semper ac frigida infusione præparatum, toties præscripsi, & quæ vulgaribus ejusdem præparationibus sæpè offendebantur, conquestam esse de remedii noxa aut fastidio, nisi quod nonnunquam paulisper calidum id videretur. An verò vulgares ejus præparationes magis peccent in festinando haud satis lentè, an in electione Myrrhæ aliorumque minùs convenienti, an in spiritu nimis igneo perperam in usum recepto, an denique in

omnibus illis respectibus simul sumptis considerationem aliqualem fortassé meretur. Spiritus enim vini, aliorumque multorum recenter destillati, quatenùs empyreumate tunc plurimùm saturati, ventriculo nocent, & partes vitales lædunt, cùm interim aliquamdiu conservati, ignem suum infensum fermè deponant, naturæ magis benigni & innoxii, & gustui magis grati semper reddantur.

Ad hæc notatu dignum est, maximos rerum Chymicarum fautores, & rationi medendi veteri præfervidos hostes (ut nihil dicam de cinitionibus istis & circumforaneis operatoribus, qui omnia medicamenta adulterinis corrumpunt, & *fumos* tantummodò *vendunt*) in summa rerum inopia, pauciſſimis exceptis, vitam plerumque agere; tametsi credulis, imperitis, & avaris *aureos montes* (quod ajunt) *polliceri* haud vereantur. Quanquam autem verum sit divitas ac facultates viris sapientibus, peritis, & in unaquaque arte optimè versatis, juxtà meritum suum haud semper concedi, tamen verisimillimum id esse duco, quòd extrema illorum inopia ita passim obvia, *medicamentorum* aut *ARCANORUM* suorum celeberrimorum *noxæ*, quinimmò summæ perniciei, originem suam debeat: quòdque pars eorundem non exigua sit saluti generis humani (propter *Ignis* exitialem sive *participationem* sive *incorporationem*) saltem in idonea, si non maximè adversa. Etenim si hominibus magna ex parte ſ re forent, aut virer eorum dictis vulgò congruerent, etsi hunc vel illum *Alchymistam* locupletare non valerent, tamen sedulos ejusdem *Artis* cultores in pecuniis corradendis (quemadmodùm plerosque omnes artifices industriam adhibentes, & utilitatem aliquam publicam præ se ferentes, quæstus, undè vivant, mediocris concomitari non desinit) haud ita frequenter frustarentur. Si *Filio meo charissimo consilium darem*, quid illi facto opus fuerit ad magnam vim auri, aut saltem sufficientem comparandam; me quidem autore, spectata morum probitate sese ornaret, nullis fraudibus quenquam ludificaret, neque confingendis mendaciis quoquo modo operam daret, quodcunque vitæ genus, aut quamcunque negotiandi rationem, ad rem familiarem augendam, ex instituto ille prosequeretur. Nec minùs eidem inculcarem, eam esse rationem omnium facillimam, ut egestate misera prematur (quantumlibet veteratoribus nonnullis impostura suæ ad tempus aliquod prosperè contingant) alios perfidè circumvenire, falsa pro veris narrare, atque scelesti impostoris, aut hominis nequam partes ullas agere.

Sed ut ad *Chymica* redeam, quantumlibet *opera naturæ* apud quosdam evilescant, & *Natura* ipsa, apud *Epicurum* ceu iners incusetur, nunquam ego possum non existimare, *naturæ opera*, iis quæ solertia *artis* comparantur, longissimè quidem præstare, imò cum *Galeno* eadem omni laude esse majora & excelsiora. Quamobrem rectissimè *divinus* noster *Senex* Ἡ ἰατρικὴ λαμπτὴ βαθὺ εἶναι δεῖ.

Sed hic, neque sine animadversione aliqua præterire, quòd usus in Praxi hodiernus & creberrimus Corticis Peruviani, Chalybeatum, Mercurialium, & Narcoticorum, pariter ac Medicamentorum Spagyricorum, Materiam illam Medicam quam Natura ipsa benignè suppeditavit, & quæ in *Dioscoride*, *Galeno*, aliisque veteribus tàm susè exhibetur, jam exilio quodam mulctasse videatur. Nimirùm horum paucorum usus multiplex facilè addiscitur, & memoriæ mandatur. Neque vires animi his retinendis enervantur, neque robur corporis laboribus immensis exhauritur. Porro hæc breviſſima studia otium permittunt hilaritati, recreationibus, compotationibus, & amicis debitum. Adeò ut libri veterum penè omnes, qui industriam requirunt ut probè noscantur, & qui molestias graves lectori creant, planè evilescant, aut nauseam pariant. Verum enim verò quantumlibet sordescant, & gustui neotericorum ingrati sint veteres sive Principes, sive mino-

res

res Medicinæ Duces, vincet certè, & in ſæcula triumphabit Veterum Medicorum gloria ſempiterna, Veritaſque doctis ſemper amica, tàm in Medica, quam Scientiis aliis. Poſt omnes enim inventiones Artis & ſolertiæ, poſt tot abſcondita in medium noſtris temporibus prolata, poſt tot in Anatomia mira Phænomena ope Microſcopii pateſacta, & ingenii curioſorum radiis illuſtrata, poſt tot Bezoardica, Benedicta, Polychreſta, Specifica, & Mirabilia Chymiſtarum inventa, denique poſt tot nova medicamenta, eaque minimè contemnenda, ex Indiis advecta, Materia profectò illa ipſa Medica, quæ in *Dioſcoride* & *Matthiolo* uberrimè reperitur, & ex prædiviti Naturæ penu ſummâ induſtria coacervatur, Medicis probis, peritis, & doctis tanquam theſaurus Medicinæ maximè pretioſus, in deliciis & exiſtimatione nunquam non habebitur. Et quanquam juniores fortè multi aliis viis gaudeant aliquandiu aberrare, certè pauci ſeniles Medici, qui ex alienis periculis aut naufragiis ſapientes & cauti ſunt facti, obſervationi & experientiæ plurimorum ſæculorum commenta nova & figmenta tandem præferent. Ut vero illi rei Herbariæ ſummi Magiſtri in uſum Medicum commodius perducantur, en liber diu extitit *Juſti Molleri* Germani, dictus Faciſculus remediorum ex *Dioſcoride* & *Matthiolo*, *Baſileæ* excuſus, in quo omnia illorum remedia ſub capitibus ordini morborum congruis clarè exhibentur, quo libro raro contingit videre utiliorem, & Medicis magis neceſſarium. Atque in hujus defectu, notandum eſt, ſupplementum commodo præponi *Matthiolo* Commentariis, continens *Simplicium medicamentorum facultates ſecundùm locos ex Dioſcoride*.

Hæc vero de Materia Medica quaſtercunque præſtanti dicta, & ex auctoribus, ſive veteribus, ſive recentioribus deprompta, ſunt intelligenda ea lege, ut acre judicium Medici periti requiratur in ſeligendis & uſui adaptandis ſimplicibus certis: notis, & ſalubribus, atque indubiis ac incertis, abſoletis, & inſalubribus repudiandis; ea etiam lege, ut methodus medendi, præceptaque Medica uſum medicamentorum ad ſanitatem, ſive tuendam, ſive comparandam dirigant; ut denique evacuationum univerſalium recta & requiſita adminiſtratio Simplicium ſelectiſſimorum uſum præcedat, aut comitetur. Etenim quid Herbale quantumvis magnum in manibus annis imperitæ? Quid inſtrumenta affabrè, ac ſingulari artificio confecta, ſine artificis exercitati ſcientia & dexteritate? Quid denique Bibliotheca inſtructiſſima, & ornatiſſima, in cuſtodia indocti, ignari, aut inſipientis?

Veniam dabit æquus Lector, ſi in hac re paulo mimius ego videar. Nam modi quidam & conſuetudines diverſiformes, nunc forte meliores, nunc deteriores, in medendo pariter ac in veſtibus, oriuntur ac tranſeunt; & vulgus Medicorum promiſſis novorum ductorum nimis facilè fidem tribuit, donec Experientia fidelis Magiſtra, ſutiores ad Veritatem vias tandem demonſtret. At vero nullum ſeculorum præteritorum mihi videtur fuiſſe Novitatum magis cupidum quam noſtrum hoc doctum curioſum, quod multis nuper inventis, & nonnullis admodum utilibus ſuperbiens, atque Microſcopiorum & Teleſcopiorum veteribus incognitorum adminiculis confidens, nihil nunc in ſublimibus cœlis, neque in terræ penetralibus, notitiam ſuam effugere poſſe facile arbitratur.

Verum ne Ingenioſi ſibi nimium aſſumat, proponam illis conſideranda duo viſibilia, obvia, & tamen mirabilia Phænomena, quibus ſi quis acumine ſubtili pollens lumen aliquot clarum effere poterit, illum ego habebo Philoſophum *Ariſtotele* magis admirabilem, aut in Arte Medica ipſo *Hippocrate* ſapientiorem, & peritiorem.

Et primum obſecro, diſucide explicet fluxum illum ſtupendum, & conſtantem, atque refluxum maris; quæ cauſa naturalis totum Oceanum

In tantos ac tàm regulares motus adigat, & impellat; quæ cauſa, præter Summi Numinis præpotentiam, tantas undarum moles omni terra excelſiores, ut conſtat navigantibus in mari tumido ac procelloſo, accumulet, & certis tamen finibus, ac ſi ſolidæ fuerint illæ moles, circumſcribit, quænam cauſa tàm rapidos maris æſtus in ſtatis novi & pleniluniis commovet, limitibus tamen alvei ſui propriis concluſos, & tàm raris terræ inundationibus conjunctos. Secundò interrogo, an certo illi conſtet, utrum ſtellæ illæ infinitæ, quorum numerus tantus oculis ſat conſpicuus, numerum multò majorem Teleſcopia patefaciunt, & quarum Stellarum, quæ primæ magnitudinis reputantur, hoc globo Terræ majores exiſtimantur centenis octo vicibus, utrum, inquam, ſtellæ totidem pariter atque Planetæ rapidiſſimo curſu diurno (ſi ſit oculis fidendum) circumvolvantur; Terræ; an Terra ipſa, illud exiguum punctum comparatè ad cœlos (cujus ambitus à Gaſſendo calculatur conſtare miliaribus Italicis 26235. & ſemidiameter miliaribus 4177.) diurno motu circà ſuum axem continuò rotetur, ordine rerum terreſtrium nullatenus interim immutato? Explicet etiam quomodo tantum terreſtris Globi pondus ſine columnis ſuffulciatur, & in medio Aeris Fluidi fixum & firmum permaneat, ſive mobilis ſit hæc Tellus, ſive immobilis.

*Ad hæc diſtantia Cœli ſtellarum Fixarum à Terra diligenter ponderetur, quæ terrenarum ſemidiametrorum 19000. vulgò æſtimatur, quò Philoſophus noſter de hac re facilius ſententiam ferat.

Rurſum quæro, an certo illi conſtet, Stellas viſibiles tanta eſſe diſtantia diſſitas à Terra quantam ſupponunt, aut conjiciunt, aut demonſtrant Mathematici; an athmoſphæra, qua terra undique quaſi circumvehitur, non efficiat, ut objecta longè diſſita magnitudine ſua decreſcant, & juxta longitudinem intervalli diminui videantur; an denique æther illud puriſſimum, vaporiſque immune, quod ſuprà athmoſphæram in cœlos protenditur, Stellarum diſtantium omninò minuat magnitudinem veram? Certè lux valdè obſcura oculis atque intellectui humanis elucet, cum circà res Cœleſtes, & ſuprà captum, ſpeculationes noſtræ verſentur. Nimirum de natura terreſtrium non niſi perquàm exiguam cognitionem, de cœleſtibus planè nullam habemus, niſi quam Numen Cœleſte, ex immenſo ſuo Omniſcientiæ theſauro, nobis patefacere dignetur. Quid ſi inſtantiam ſingularem caliginis noſtræ ſuper naturam cœleſtium adjiciam? Omnes neoterici curioſi opinari conſentiunt, Solem eſſe corpus igneum aut ignem cœleſtem; & tamen, quò propius Soli accedunt excelſa montium cacumina, aut planities montium magnæ, reflexionibus radiorum Solarium recipiendis æquè accommodæ, ac planities convallium inferiores [quales planities montanas inſignes juxtà Armeniam peregrinatores nobis deſcribunt] eo magis [quod contrarium naturæ ignis quo nos calefacimus] nivibus geluque montes tegi, utcunque in Climate præfervido ponantur; quo vero longius ab igne Solari tellus alicubi recedit, eo magis locos incalefeere. Fa, fluosè igitur, ſi lubeat, intumeſcant homunciones cum ſublimibus ſuis notitiis quibus planè impoſſibile eſt efficere, ut aut doctrinæ copia, aut ubertate orationis aut philoſophiæ ſapientia, cæcus aliquis natus, conſuetudine hominum quantumlibet familiari utens, certam claramque lucis ipſius aut colorum quos oculis ſuis nunquam uſurpavit, comprehendere poſſit.

Ad hæc, ſi ſtellæ illæ infinitæ, in ſuperioribus cœlis Fixæ, tanta magnitudine donentur, quanta Mathematici demonſtrant illas conſtare, equidem porro ſupponerem, pace Theologorum, neque ſortè citrà rationem aliquam conjicerem, ſi minus nequeat caligo humana id demonſtrare, lucidas illas regione ſtellares eſſe poſſe ſpirituum cœleſtium proprias ac peculiares ſedes; eaſque fore corporum

cæle-

cælestium propria domicilia; cùm corpora mortalia ac pereuntia in cœlestia & perennia fuerint transmutata.

Consecutiva pariter ratione etiam supponerem, si contemplatio permittatur circà res obscuras ac conjecturales procul versari, orbes illos Planetarum magnos, stellis superioribus subjectos, aut Æther illud amplum, quò priùs errabat Planetæ, post conflagrationem postremam esse posse spirituum malorum dirisque devotorum hominum receptacula tenebrosa; tenebris, inquam, plusquam Cimmeriis, plusquam Ægyptiacis semper obscurata: cùm lumen Solis, unà cum mundo inferiori pereuntis, fuerit prorsùs extinctum; cùm Planetæ omnes ulteriori splendore radiorum Solarium fuerint spoliati; & cùm velum aliquod densum inter lucidas Beatorum regiones, tenebrasque maledictorum, fuerit obductum; aut denique cùm omnia inferiora in tenebras primas, quæ ante mundum hunc conditum Chæos tegebant, tandem redierint.

Insuper supponerem, aut saltem benè sperarem, tot mundos amplissimos Stellares minimè quidem desertos, incolis Beatorum infinitis esse, aut in futurum fore plenos; neque tali incolarum felicissimorum penuria illos laborare, qualem vulgus suggerit iniqua nostra aliorum à nobis dissentientium, quantumlibet bonorum censura, & adversa Zelotarum rigidorum iracundia nimis velle non raro videtur. Quanto autem splendore (Deus bone!) cœlestes illæ regiones irradiantur, cùm Moysis à Sacro Monte descendentis [postquam lippitudine quadam oculorum gloriam Majestatis suppremæ fuerant intuitus! vultus effulgens, nisi velo tectus, à populo spectari haudquaquam possit] cùm Sancti Stephani cœlos patefactos vivida fide prospicientis facies adeò resplenderet, ut ipsis inimicis suis Angelica quidem videretur.

Et si tantum fulgorem vel mortalium vultus cœlestem lucem paululùm aspicientes participare videantur, quantis exultationibus, quantis illuminationibus animæ immortales tandem perfundentur, cùm instar Solis resplenduerint, & cùm nulla nocte interposita, nullo splendoris occasu summarum illustrationum fruitione æternum fuerint donatæ!

Certè orbes illi insignes, splendidi & sublimes, tàm quos oculis intuemur, aut quos telescopiis perlustramus, quàm qui per immensum illud æther nullis cogitandi terminis circumscribendum, quaquaversus expanduntur, sunt Magnificentiæ Infinitæ permanentia monumenta, quæ rerum cœlestium contemplatores in altam Numinis admirationem necessariò ducunt, sursumque rapere interdum debent. Quin & minimi quidem animalculi, aut reptilis despicabilis fabrica, tanta elegantia ac artificio composita, ut & plerorumque aliorum naturæ operum nobis propinquorum; atque idcircò sæpenumerò spretorum, & vulgò minus adversatorum, constructio exquisita diligenti examine perscrutata, admirationem haud exiguam Supremæ Potestatis meritò promovebit.

Quinetiam si enodandis & illustrandis phænomenis aliquantum obscuris otium detur, explicet quis denuo, ex quo fonte, & à quo principio primum profluat motus sanguinis circulatorius, cujus prima demonstratio nostrati præclarissimo Harveio merito tribuenda est, & dicat cui primo motori naturali originem suam debeat. Vidi enim attonitus, similiter ac multi alii, ipsis oculis, [& fortè majori admiratione commotus, quam si septem illa mundi Miracula perlustrare contigisset] sanguinem animalium torrente quodam ferri per arterias ad extrema, eodemque celeri cursu per venas ab extremis reduci, sed plane inscius sum, an a corde, an a cerebro primus sanguis impetus sit petendus; nec non ignarus sum, an Animæ nostræ sive solium, sive sedes, in parte aliqua corporis principali collocetur, an non sit *totum animæ distributum in toto & totum in qualibet parte*, secundum summum Philosophorum. Certè nimis manifestum est tenui nostræ rerum naturalium comprehensioni Maximum & Potentissimum Naturæ Dominum [quem mortalium sapientiss. nequit unquam cultu & honore satis amplo prosequi, animæ

fatis humili ac demisso venerari) ita noctem & caliginem rationibus rerum naturalium undique offudisse, ut ratiocinationes pleræque nostræ, aut hallucinationes potiùs, viris prudentia aliis præluccntibus, citiùs risum quodam modo moveant, quàm admirationem aliquam mereantur.

Deus Optimus Maximus, à quo tanquam fonte æternum inexhausto omnia bona ac fausta continuo descendunt, & *à cujus gratia & benedictione felix Medicæ Artis successus*, præ aliis quibuscunque, jugiter pendet, his, quæ sincero animo fideliter scripsi, pro Bonitate sua immensa favere dignetur, quo in Publici commodum, privato semper anteferendum, cedant.

ELENCHUS RERUM.

QUA ratione Autor hæc conscribere inductus. *Pag.* 559
Quæ ad *curationem Infantum* certiorem spectant, a Medicis hactenus desiderari. 560
Faciliorem autem eam fore ac vulgo creditur. ibid.
Probatur id argumento ex ætatum differentiis & temperamentis. ib.
Morborum omnium Infantilium *una eademque causa*. ib.
Quænam ea sit. 561
Tempestivus remediorum usus in febribus quàm sit utilis. ib.
Quis *Infantis*, & quis *Pueri* nomine intelligendus. ib.
Diagnosis horum morborum quibus criteriis sit investiganda. ib.
Unde pendebat incertitudo, ut videbatur, diagnostica. ib.
Quòd *pulsus* infantum sit minus observandus. ib.
Ut & *urina* eorundem. 562
Causa eorum affectuum *procatarctica*. ib.
Quantum salus fœtus à matre pendet. ib.
Cur innata generis bonitas, aut vitium, aliorum animalium quàm humanæ proli certiùs transmittatur. 563
Causæ aliæ affectuum infantilium recensentur. ib.
Nempè frigus facillimè susceptum. ib.
Lac nutricis vitiosum. 564
Narratio memorabilis quantum discriminis subire soleant infantes, qui Nutricum Conductitiarum custodiæ exponuntur foris. ib.
Præmatura carnium ebitatio. ib.
Potus liquorum spiritibus abundantium imprudenter concessus. ib.
Vinum puellis adultis quamobrem prosit, & cur Acida aliis plurimùm noceant. 565
Vinum quibus convenit, & quos maximè lædit. ib.
Quodnam eorum Infantibus magis innocuum. ib.
Causæ omnes morborum tenellorum in *una proxima* semper coalescunt. 566
Historiæ affectum Infantilium. ib.
Symptomata universa *Acido* prædominanti ortum suum debere. ib.
Non in *hypotheseon* inventione, sed in felicitate ipsius *praxeos* Medico licere gloriari. ib.
Hippocratem indicationes curativas non à primis, at secundis qualitatibus expugnandis desumpsisse. 568
Prognosis. ib.
Curatio. 569
Sylvii de la Boe laudatio, pariter ac censura. 570
Quodnam fundamentum curationis infantum sit imprimis jaciendum. ib.
Indicationes Curativæ duæ. ib.
Celeberrimus *Sydenhamius* primus viam dedita opera monstravit *purgandi* vel in ipsis *febribus*. ib.
Quàm utilis ac necessarius sit *catharsios* usus. ib.
Quantum conveniat catharsis, in ea quæ nunc prædominatur Febre Epidemica. 572
Prima indicatio est *acidi* exquisita *præparatio*. ib.

Quod

Digitized by Google

Quod *humorum præparatio* olim uſitata fuerint inutilis ac inanis. ib.
Cur tot veteres Medici *catharſin* in febrientibus neglexerint. ib.
Præparatio humorum per *alexipharmaca & ſudorifica* rem deteriorem plerumque facit. ib.
Coctionem citius promoveri *evacuantibus* quam cæteris quibuſcunque. ib.
Præparantia medicamenta enumerantur. 573
Quænam Teſtacea cæteris anteponi mereantur. ib.
Annotatio iis non indigna ſcitu, qui medicamenta pauperibus liberali manu, & abſque aliqua mercede, elargiri amant. ib.
Sententias alienas de facultate medicamentorum modeſtia ſumma eſſe invicem truſinandas. 574
Quare *magiſteria* numero *Præparantium* non accenſentur. ib.
Quare nec *ſalia volatilia*, nec *ſpiritus volatiles*, nec *ſalia lixivialia*, nec denique quodcunque genus remediorum impenſe *calidorum* ſupra modum ſint laudanda. ib.
Quod prædicta *Præparantia* ſint ex *anodynis* potentioribus. ib.
Uſus eorum perminutus effecit, ut illa eorumdem facultas Medicis minimè obſervaretur. 575
Ex quibus Medici peritia eſt jure æſtimanda. ib.
Formulæ & uſus *medicamentorum præparantium*. ib.
Objectioni dudam occurritur lepida quadam fabella. 576
Traduntur *formulæ* blandorum *catharticorum*. ib.
Quid nonnunquam faciendum ſit in ſymptomatis diſſonis & incongruis. ib.
Annotatio de uſu Mercurii dulcis vulgaris ter ſublimati periculoſo, ejuſdemque ſexies, novies, aut duodecies ſublimati, uſu multiplici tutiſſimo. ib.
Medici Clariſſimi inſignis obſervatio de hujus excellentia in Comate puerorum. 577
Emplaſtrum regioni umbilici. ib.
Rhabarbari præ aliis purgativis merita laudatio. ib.
In quo loco ſit habenda *aloe*. 578
Method-medendi ulteriùs exponitur. ib.
Tractatio *puerorum* paulo provectiorum. ibid.
Cautiones quædam primam infantum *purgationem* reſpicientes. ib.
Quod *catharſis* è *fortioribus*, rariſſimè ſit tenellis injungenda. ib.
Quædam *Hippocratis* contra nos militantia, atque adversùs uſum *catharſeos* in *febribus* facientia. ib.
Iiſdem reſpondetur. ib.
Error Medicorum quorundam fatalis purgatione præpoſtere utentium. ib.
De *puerorum venæ-ſectione*. 579
Reprehenſio *Chymiatrorum* iſtorum, qui ſeſe hoſtes internecinos *omni venæſectioni* palam denunciant. ib.
Adeptorum imaguncula quædam. ib.
Teſtaceorum vires & facultates. ib.
Teſtaceorum nomine quænam hic intelligenda ſint. ib.
Propter ignorantiam iſtorum uſus *opiatæ* in uſum ita immodicum irrepſiſſe, 582
Quod *narcoticis* infantibus neque ſint neceſſaria, neque tuta. ib.
Medici *narcoticis* faventis ſuper ea re ſcomma. ib.
Medicamentorum omnium impenſe *calidorum*, ut & *cardiacorum* in meditatione tenellorum notatur periculum. ibid.
An *Teſtaceorum* uſus *obſtructiones* pariat; ibid.
Quid veteres Medici de Acidorum uſu uno ore ſenſerint. 581
Quanto magis apud nos acidorum uſus, quam alibi extimeſcendus. ib.
Quid ſit de *criſibus* judicandum. ib.
Naturam criſium evacuationes plurium generum vel in *febribus* plane indicare. ib.
De *præcipitantium* uſu & viribus quid ſit ſentiendum. 582
Cathartica eſſe *Præcipitantium* medicamentorum primaria. ib.
Quomodo *febres* admodum mites deveniant ſæpe, quas dicunt, *malignæ*. ib.
Febrium apud nos cauſam repletioni ut plurimum deberi. 583

Quod

Digitized by Google

Quod in Febribus ſpiritus animales nullo veneno, ut quidam docti ſentiunt, vulgò inficiantur. ib.
Notio *malignitatis* coarguitur. ib.
Sudorifica qualia, & quouſq; ſint utilia. ib.
Hiſtoria *febris* quæ anno præterlapſo fuit maximè *Epidemica*. 589
De *dentitione difficili* Infantum, ejuſq; Curatione. ib.
Duplex *dentitionis* tempus. 585
Quodnam inſtrumentum ſit gingivis incidendis magis commodum. ib.
Hirudinum applicationem Dentitioni facilius promovendæ multum conducere. ib.
Aphtharum curatio. 586
Cur *aphthis* producendis ita ſint proclives Infantes. ib.
Cur Medici temperamentum corporis ex conſpectu linguæ ſolcant dignoſcere. ib.
Diarrhœa quomodo curatur. ib.
Vomitus Infantum. ib.
Quo caſu, & qua cautela Narcoticorum uſus modicus Infantib. permitti poſſit.
Quodnam Emeticum ſine magno diſcrimine illis nonnunquam exhibere liceat. ib.
Terminibus eorum quæ *ſpecificè* conveniunt. ib.
Convulſionib. quæ apprimè conducunt. 587
Quod in intervallis Convulſionum, nunquam in ipſis paroxyſmis tuta, atque aliquando neceſſaria ſit ſanguinis detractio. ib.
Exemplum puellæ *convulſionibus* vehementiſſimis correptæ, & rebus nullius momenti æſtimatis ad ſanitatem reſtitutæ. 588
Argumentum à *natura variolarum* deductum, adversùs regiminis calidioris uſum. 589
Quòd maxima hominum pars à veritate facilè deflectat, quis verò propiùs illi accedat. ib.
Exempla diverſorum *Infantum* per noſtram hanc methodum à *febribus* ſuis liberatorum. 590
Alecticorum noxæ, in tenellorum febribus, inſignis obſervatio. 594
Pueri *atrophia verminoſa* penè confecti curatio. 596
Æthiopis mineralis deſcriptio nova, ejuſque comparatio cum præparatione vulgari. ib.
Objectio contrà method. præſcriptam. ib.
Reſponſio. 597
Quid ſit de *Chymia* ſentiendum. ib.
Quamobrem chymicorum nimis amantes in ſumma rerum inopia plerumq; degant. 498
Ad opes comparandas quænam ſit ratio vivendi requiſita. ib.
Præcellentia operum naturæ iis quæ arte fiunt. ib.
Materiæ Medicæ, quæ in Dioſcoridis aliorumque Veterum libris uberrimè exhibetur vindicatio quædam, & præ aliis Recentiorum, modis ejuſdem laudatio. ib.
Molleri liber ſcripta Dioſcoridis, & Matthioli in methodum praxi Medicæ accommodam reducens æquis encomiis celebratur. 599
Nullam verò Materiam Medicam ex uſu eſſe ſine methodo medendi. ib.
Duo naturæ ſummè admiranda phænomena Curioſorum explicationi proponuntur, in quibus Supremæ Omnipotentiæ permanentia veſtigia ſunt ſemper manifeſta. 600
Alia quædam Ingenioſorum rumination haud indigna. ib.
Concluſio.

FINIS.

GUAL.

Digitized by Google

GUALTERI

HARRIS

MED. DOCT. CELEBERR.

Coll. Med. Lond. Socij, atq; Cenſ.

OBSERVATIONES

DE

MORBIS ALIQUOT GRAVIORIBUS,

Cum DISSERTATIONE DE LUIS VENEREÆ Origine, Natura, & Curatione.

Quibus ſubjunctus eſt

VINCENTII KETELAER

DE

APHTHIS BELGARUM COMMENTARIUS.

Digitized by Google

SUMMA RERUM

In hoc Libro de Morbis aliquot Gravioribus & de Luis Venereæ.

Quamobrem Medicus quidam doctissimus nihil unquam scriberet de Morbis Cephalicis Pag. 609.

De Epilepsia. 610
Paroxysmi epileptici descriptio. ibid.
Quare dicitur morbus Sacer. 611
Curatio. ibid.
Duo symptomata memorabilia, minùs observata, epilepticis supervenientia, advertuntur. ib.
Eademque profligata. ib.
De Paralysi artus omnes impotenti, capite interim immuni relicto. ib.
Unde hæc paralysis. ib.
Ejusdem curatio. ibid.
An à flatu morbus hic deducendus. 612
Terebinthinæ hic vires. ib.
Quantæ perturbationes à flatibus excitantur. ib.
De Diabete. 613
Suppressio urinæ totalis eam præcedens. ib.
Descriptio Diabetis. ib.
Xenocratem Medicum omnes morbos curare solitum, ope stercorum & urinarum. ib.
Quod Diabetes sit venum Diarrhœa. ib.
Curatio senis fere octogenarii. ib.
De aquis mineralibus Bristolienſibus. ib.
De vino Burdegalensi, in hoc morbo. ib.
De Vulnere pulmonum. 614
Encomium ironicum pugnæ singularis. ib.
Vulneratum hunc lectulo necessariò incarceratum, cui febris aderat, & appetitus vires que constabant. 615
Unde præposterum hoc symptoma. ib.
Curatio. ib.
De Variolis à Lumbricis prognatis. ib.
Post febrim secundariam sublatam, alia à vermibus exorta est, discriminis plena ibid.
Curatio ejus. ib.
Quinquaginta quatuor Lumbrici, novem circiter pollices longi, ex intestinis depulsi. 616
Præservatio à novo illorum proventu. ib.
Sal catharticum amarum frequenti nunc in usu, quid revera sit. ib.
Sal gemmæ esse aquarum mineralium cathartcarum penè unicum principium. 617
Aquas illas cathorticas, quæ minimum salis destillantibus suppeditant, usus esse minus tutioris. ibid.
Unde Salsedo illa Oceani verisimiliter deducenda. ib.
De Angina. ibid.
Quid in tumore faucium infigniori omnem deglutitionem inhibente fuerit faciendum. ib
Curatio. 618
Cautio in usu Sulphuris requisita. ib.
De Variolis Anomalis, sive cum morbillis consociatis. ib.
Casus Reginæ Optimæ, nunc Beatissimæ, istis Variolis (prob dolor) extinctæ. ib.
Theriacæ Andromachi fatalis nonnunquam usus. ibid.
Historia ac progressus diurnus variolarum illarum perniciosissimarum. ib.
De Affectione Hysterica. 619
Curatio. 620
Narcotica fœminis hystericis, ad somnum con-

conciliandum, ſæpè inauſpicatò exhiberi. 620
Narcotica puerperis maximè omnium perniciosa. ibid.
Eorundem nocumenta primaria. ibid.
De Cardialgia & Vomitu. Item de Dolore Colico. ib.
Cardialgiæ curatio. ib.
Præſcriptum Bateanum ad tormina ventriculi, viſcerumque. ib.
Quod Colicus dolor ſit Ventriculi, non Colli affectus. 621
Julapia Medicorum veterum annumerantur. ib.
Præcautio Colica. 622
Paroxyſmi Colici gravioris curatio. ib.
De Hæmorrhoidum fluxu immodico. ib.
Fotus ex ſpiritu vini rectificato ad illum ſiſtendum. 623
Ejuſdem fotus laudatur uſus ad fluxum menſium immodicum ſupprimendum. ibid.

DE LUE VENEREA.

De Lue Venerea. Pag. 624
De Origine hujus morbi, an fuerit admodum antiqua necne. ib.
Argumenta quædam pro ejus antiquitate. ibid.
Luem ſcortationis eſſe comitem individuum. ib.
Et ſcortatoribus ſemper impendere. ib.
An tempore Hippocratis lues graſſata fuerit. ib.
Quantum ſit dolendum Luis curationem à Medicis ita derelictam eſſe, & imperitorum inſcitiæ vulgò demandari. 625
Luem eſſe Proteiformem. ib.
Tantò majus à Lue diſcrimen contingere quanto illam ſæpe minus eſſe cognitam, ac intellectam. ibe
Alios plures morbos ex Venereo progigni. 628
Luem eſſe morbum venenatum. ib.
Comparatio inter illam, aliaque venena. ibid.
Quàm ſit diverſa veneni Veneri natura. ibid.
Quæ temperamenta Luem ægrius ſuſtineant. ib.
An minor ſit ſævitia ac tyrannis Luis Venereæ, noſtris temporibus, quàm olim fuerit. 627
Varii medendi modi. ib.
De Salivatione quid ſentiendum. ib.
Hydrargyri nocumenta annotantur. 628
Quamobrem Fernelii, Palmarii, aliorumque doctorum Medicorum methodi Salivationi vulgò cedant. ib.
Cautiones quædam notatu dignæ, Luis curationem reſpicientes. 630
Inſulſa opinio vulgi, præpoſtere quodam modo ſe infectos curari poſſe cogitantis. 631
Concluſio. ib.

FINIS.

GUAL.

Digitized by Google

GUALTERI HARRIS M. D.

Celeb. Col. Med. Londin. Soc. atque Cenſoris.

OBSERVATIONES DE MORBIS ALIQUOT GRAVIORIBUS.

MOrborum graviſſimorum, paucas aliquot curationes, quæ forte Lectori haud diſplicebunt, aut quæ non planè inutiles erunt, edidicere lubet. Quod ſi paucæ ſint, quas recenſeo, obſervationes, ſanè minus erit temporis diſpendium, neque Lector diu bonas horas male collocabit. Convivium Medicum, multiplicium Obſervationum apparatu inſtructum, quod voracem helluonum litteratorum appetitum pleniùs ſaturare poteſt, liberum ſit aliis copioſiùs exhibere, ſcilicet quibus aut otium placet tàm laudabile, aut immenſi adſunt ſcientiarum theſauri, aut quibus denique aliis tam facile ſit morbos quoslibet avertuncare, quàm muſcas interficere, vel fabulas narrare. Tenuitati noſtræ in præſentia ſufficit frugalis & Philoſophicus apparatus. Neque etiam prorsùs contemnenda eſt menſa ſobria & perparca, eaque Medicis potiſſimùm, qui in omni re ſolent modum aliis imponere, regulaſque inanitatis conſervandæ rigidas ac temperatas ferè tradunt. Nec facile ferre poſſum, ut e memoria mea id unquam elabatur, quod inter colloquendum cum doctiſſimo e noſtris Medico ab ejus ore aliquando excidit. Nempe illum, qui de republica Medica optime meruerat, & qui plurimorum morborum curationes ſcriptis ſuis eruditis fuſius docuerat, equidem ſemel ſerioque percontabam, quamobrem ille de morbis Capitis nihil unquam in lucem emiſiſſet, qui de tot aliis morbis tam feliciter, & cum plauſu univerſo prius ſcripſerat: reſpondit Vir integerrimus, *id propterea factum fuiſſe, quoniam illos morbos curare non potuit.*

Digitized by Google

Idcircò an Ars Medica conjecturalis, ut ajunt, & quodam modo incerta sit, & in omnia sæcula semper fuerit; an ità constitutum sit generi humano, misero, improbo & scelesto: à Supremo rerum omnium & Sapientissimo Rectore, ut pœnas debitas, morborum diversorum & quandoque incurabilium castigatione, mortales persolvant; an humanum sit, & penè necessarium, plùs minùsve errare; an denique veritati rerum naturalium, & maximè medicarum, densæ tenebræ semper obducantur; sapientum judicio & determinationi relinquendum arbitror. Sin perfectæ, & consummatæ ægritudinum curationes, quæ nunquam frustrabuntur, rarò innotescant, & tantummodò desiderentur, tanta est hominum ægrotantium, tanta circumstantiarum diversitas, tanta ejusdem hominis in disparibus ætatibus dissimilitudo; saltem voluntatem, & studium aliis benefaciendi, candidus & sciens Lector æqui boniq; consulet.

OBSERVATIO I.

De Epilepsia.

PUella formosa, undecim annorum, sanguineique temperamenti, Epilepticis paroxysmis gravissimis, & maximè diuturnis affecta, Decembris decimo octavo, anni 1701. consilium meum postulabat. A sex mensibus proximè elapsis duos paroxysmos vehementes quotidiè sustinuerat, quorum uterque illam per duas vel tres horas ita convellebat, ut viris aliquot robustis plerumque opus esset manus pedesque Epilepticæ puellæ vi detinere, nè sibi nova mala ex verberibus, & contusionibus, tunc temporis accerseret. Præter illos majores, & regulares paroxysmos, alios in dies leviores, facilèque fugaces frequenter habuit; quotiescunque scilicet aut sternutare illam contigerit, aut quoties casus aliquis repentinus, terrore forte injecto, illam faceret expaveſcere. Paroxysmus verò hujusmodi fuit: cadebat primò quasi exanimis in terram, aut lectum, undè morbus vulgò nuncupatur Caducus, & postquam motus expers pauliſper manserat, artus huc illuc magna vi, & molimine contorquebat, ut manibus sibi alapas impingere possit. Caput sæpè in spasmis deorsum flectebat, & tanto rursùm robore retrò tundebat, ac si occiput cuipiam illidere, & confringere moliretur. Oculi torvi undiquaque volvebantur, & spuma ex ore tandem profluebat. Triste denique fuit, horrendumque spectaculum. Morbus meritò Sacer dicitur, sive ob magnitudinem suam, quandoquidem magna apud Veteres Sacra dici consuevere; sive ob difficillimam ejus curationem, qui non humana ope, sed solummodo divina, credebatur posse tolli. Huic virgunculæ à prima morbi invasione, etsi nonnunquam sternutaret, tamen nares fuerunt semper siccæ, meatusque earum occlusi, & nullis recrementis squalentes, adeo ut nullus omnino mucus, durante ægritudine, è Capitis aut Cerebri glandulis exstillans per ista emunctoria abstergeretur. Similiter volæ manus incendio interno exarescebant ab initio primo paroxysmorum, neque unquam ex perspiratione salubri humidæ sunt repertæ.

Post quamplurima medicamenta ruri successu nullo, incassumque administrata, præscripsi ei pulveres insequentes, quorum unum sumebat bis in die, in cochleari Julapii Cephalici, superbibendo ejusdem, quaque vice, cochlearia tria.

℞. Lumbric. terrestr. pp. ʒi. cranii human. pp. ʒii. cardamom. min. ℈i. M. F Pulvis tenuissimus in chartas xii. distribuendus.

℞. Aq. cerasor. nigr. flor. tiliæ an. ℔ß. pæon. comp ʒii. tinct. castor. ʒii. syrup. pæon. comp. ʒii. M.

Sed quia tantam pulveris nauseabundi, quantitatem ventriculus fastidiebat, paulo post singulas doses, Elixir Proprietatis dulcis, guttas triginta, sacchari tantillo instillatas, insuper mox deglutiebat. Pro delicatioribus

bus nauſea, & guſtus medicamenti ingratus poteſt immutari, aut palliari, olleis moſchatæ Chymicæ guttis aliqnot ſaccharo commiſtis, pulverique priori additis, aut ambra griſea ſaccharo admiſta; an vero remedium idcirco præſtantius, an fuerit deterius, haud certo nobis conſtat.

Secundo die quo pulveres illos ſumebat paroxyſmi ex binis in ſingulum quolibet die reducebantur.

Quarto circiter die cœpit multum incaleſcere, & febrili quadam effervescentia corripi, quamobrem ſanguinis uncias ſeptem e cephalica dextri lateris detrahi imperavi: unde vehemens ille fervor protinus propulſabatur: nec non paroxyſmi epileptici intra ſeptimanam à primo pulverum hauſtu penitus evaneſcebat. Calor autem febrilis modo deſcriptus, maturationem humorum impurorum in ventriculis cerebri anterioribus, aut in ſincipite vicino, ad futuram expulſionem, ut videbantur, deſignabat. Nam ſub finem primæ ſeptimanæ duo phænomena memorabilia, eaque ſaluberrima, ſe oſtendebant. Primò Naſi meatus, ſive ductus excretorii, per quos tanta muci copia ſæpe in ſanis vulgo tranſmittitur, & qui tam diu tamque denſe occludebantur, ſub finem primæ illius ſeptimanæ ita pendebantur, ut circiter ſe. libra muci, aut purulentiæ cum ſanguine ſtriatæ e naſo profluens emungeretur, tanquam ſi abſceſſus aliquis in cerebro ruptus viam ſibi expediiſſet. Secundo vole manus tamdiu torridæ & arefactæ, madore miti & ſalubri perfuſæ tactui ſentiebantur. Quo protinus factum, ut ſternutatio in poſterum contingens nullas amplius moleſtias, nullas caduci morbi acceſſiones progigneret. Exinde omnis intumeſcentia vultus, quæ diligenter conſpicienti prius animadverſa eſt, omnino diſparuit, neque terror ex quacunque levi cauſa amplius pavidam perc.llebat. Conſului, ut hæc puella aliquamdiu perſiſteret in repetendis ejuſmodi pulveribus, illoſque poſtea iteraret tribus diebus ante aliquot novi & plenilunia, ut & Fontanellas ſub utroque crure aperiri curaret, & nulli omnino paroxyſmi Epileptici ab illo tempore hactenus redierunt.

OBSERUATIO II.

De Paralyſi.

UXor Tribuni militum, fere quadragenaria, ſub initium Martii, anni 1693. (cum gelu admodùm intenſo tellus rigeret, & cum primum mandata regia acciperem, ut Majeſtati ſuæ adimperandas Fœderatas in Belgio copias proficienti ſervirem) Paralyſi in omnibus artubus, tam ſuperioribus quam infimis, corripiebatur. Ne digitum quidem utriuſque brachii ad ſe ſuſtentandum flectere potuit, atque in lecto ſupina recubabat, motu omni membrorum deſtituta. At vero Caput, tanquam arx, & propugnaculum inexpugnabile, urbe reliqua capta, & ab hoſtilibus morbi copiis occupata, ſui juris & ab omnibus functionum læſionibus liberum permanebat; adeo ut valeret Domina clare permulta proloqui. Veruntamen in tanto ac tam immani affectu, an Lingua Mulieribus, propterea quod ob omni mendacio enarrando, aut confingendo per totam vitam, tantam immunitatem & privilegium præ allis corporis partibus merito conſequenter, ut neque ſilentio ingrato, neque titubationi ineptæ damnaretur, cum torpor languidus reliqua omnia membra prehendiſſet, nunquam ego exploravi aut anxie perquiſivi.

Paralyſis hæc fuit univerſalis, & pene Apoplectica, omnibus illis nervis, qui e vertebris medulæ ſpinalis prodeunt, & per truncum artuſque corporis diſſeminentur, debita ſua tenſione relaxatis, illiſque ſolummodo nervorum conjungationibus à malo immunibus, qui à medulla oblongata originem ducentes Capitis functionibus inſerviunt. Rariſſimè quidem hoc genus Paralyſeos contingit,

Digitized by Google

quam Hemiphlegiæ, & partium peculiarium alterutrius lateris impotentiæ paralyticæ frequentius obveniant.

Huic Dominæ imbecillæ ita paucis hujusmodi medicamentis suppetias tuli, Numine Divino favente, ut illa paucos post dies digitis suis interciband um modice uteretur, & decima die ab ingressu meo eam ancilla leviter sustentatam cubiculo obambulare viderim, priusquam id temporis in Belgium transfretarem.

℞. Terebin. è Chio ʒiii. solve in vitello ovi recentis immiscendo syrup. de stœchade ʒi. aq. lact. alexit. ʒiv. M. F. Potio.

℞. Castor. opt. gr. xv. conserv. flor. salviæ ℈ii. syrupi pæon. comp. q. s. M. F. Bolus.

Sumebat illa haustum illum terebinthinatum quatuor matutinis insequentibus, ac deinde ne ventriculus nimiam nauseam contraheret, alternis aliquod matutinis temporibus; Bolum vero singulis noctibus.

Notandum verò post haustus illos aliquoties propinatos, Dominam ægrotantem affirmasse; flatum quendam doloríficum, morbi procul dubio causam proximam, quicquid de humore nervis irriguo vulgo determinatur, à superioribus spinæ vertebris magisque deorsùm impelli, tanquam si tutte quodam [ut loqui amant] flatus videretur detrudi; & sensim, prout flatus ille per spinam descendebat, haustu terebinthinato repetito semper inferiùs depulsus, toties remisisse Paralysin; & vires ejus fuisse magisque redintegratas. Notandum etiam Terebinthinam pro miris facultatibus flatus discutiendi, quibus pollet [in quacunque corporis parte flatus forte includantur, & subtilli ac penetranti sua vi introitum in vias humoribus impervias facillius quam regressum suum faciant] inter celeberrima medicamenta Carminativa, annumerari oportere. Dedi nonnunquam Terebinthinæ Venetæ ʒvi. vel ʒi. (& tantam ejus quantitatem Veteres vulgo adhibebant) in haustu similiter dissolutam, non modo in Paralyticis, verùm & in Arthriticis & Rheumaticis affectibus, cum optimo successu; sed in hôc postremo morbo venæ-sectio bis vel ter repetita ejus usui debet anteire.

Propter hanc Terebinthinæ vim carminativam, idcircò etiam Balsamum Sulphuris terebinthinatum tanti, in Paralysi medenda, meritò æstimatur, ut Medici in Nosocomiis id plurimi faciant, quanquam guttarum ejusdem Balsami duodecim exigua, & perminuta vulgo dosis est plerumque causa, quod auxilium solummodo exiguum & imbecillum ferat. Sed & spiritus terebinthinæ, ex quo conficitur Balsamum, brevi ac fugaci facultate præditus, atque è ventriculo in intestina citissimè transiens, tantam aut tam diuturnam impressionem nerveæ ventriculi tunicæ, & consecutione quadam cæteris corporis nervis e spina oriundis nequit efficere, quantam tenax, permanens, & balsamica ipsius Terebinthinæ facultas potentius & efficaciùs potest. Atqui non est tam facile exponere, quam verum est affirmare, flatus in corpore pervagantes esse immediatam & proximam causam tùm dolorum multiplicium, qui miseros excruciant, tùm hujus morbi quasi anodyni & insensibilis, stupore potiùs quàm dolore noti & insigniti. Theoria flatuum per corpus volitantium, nobis adeo abdita & incognita videtur, ut ventorum tuberculorum natura, [cùm in aere nonnunquam fragore magno tonitribusque bella quædam gerant,] est ardua quidem & difficilis speculationi Philosophorum. Sanè quantascunque procellas, & fluctuum jactationes ab imo mari usque ad cœlos venti interdum suscitant, quantes tremores & terræmotus venti in penetralibus terræ concluſi solent nonnunquam excitare, tanta aut istiusmodi tormina, cruciatus & convulsiones, flatus in corpore humano geniti, & concluſi cient.

OBSERVATIO III.

De Diabete.

MErcator opulentissimus, annos septuaginta septem natus, mense Decembri, anni 1701. per quinque dies integros, suppressione urinæ totali laborabat, ut nè guttam quidem, durante illo tempore exstillaret.

Die mensis septimo, post varia medicamenta & evacuationes universales, à me, alioque Medico inclyto priùs frustrà adhibita, Cataplasma sequens umbilico ægrotantis tandem applicari jussimus.

℞. Sapon. nigr. ℥vj. croc. opt. ℥ß. sal. succin. gr. xv. Misceatur Fiat Catapl.

Proximo die fontes urinarii, obstaculis perruptis, aperiebantur, & diluvium quoddam urinæ exundans succedebat, adeò ut illa vespera Cataplasma protinùs submoveri mandarem, & pro sene venerando anxius timerem, nè morbus priori contrarius, nempè *Diabetes* compareret.

Die nono nullus dubitandi locus relictus est; etenim signa *Diabetis* pathognomonica se ostendebant. Lotium sine modo, & fere sine intermissione continuò reddebat, sitisque fuit inexplebilis, tanquam si Diplade venenata fuisset morsus. Sed potus copia quantacunque lotio non respondit, neque quisquam sic affectus à potu aut mictione se tantillum inhiberi patitur. Fuerunt qui urinæ illius dulcedinem melleam gustare dignabantur. Ipse de morbi genio & dignotione, sine urinæ gustu, satis persuadebar. Sed hic commodè occurit excreta gustandi occasio idonea, si adesset *Xenocratis* discipulus, aut si *Xenocrates*, famosus olim Medicus, in vivis esset, qui nulla medicamenta ægrotis exhibebat, nisi ex urinarum & stercorum sordido immundoque tribu fuerint deprompta. Ille omnium ægrotantium, ut fertur, urinas & fœdissimas fæces prægustabat [aut prægustare saltem merebatur] quò meliùs de morbis sententiam ferret, & quo certiùs judicaret, quorum animalium excrementa ex domestico suo sterquilinio, aut promptuario pharmaceutico, seligeret & propinaret.

Ægrotans Dominus fuerat priùs carnosi & valdè succulenti, quanquam senex, temperamenti; sed carnium & musculorum omnium velox fuit colliquatio ab hoc morbo. Die mensis decimo quinto, ex obeso macilentus, ex corpulento panè strigosus factus. Nam omnes corporis succi per canales urinarios tunc maximè patulos torrente quodam profluebant. Cùm liberi & nepotes omnes numerosæ suæ familiæ cum amicis & consanguineis, conclamato ægros valedicturi, id temporis convenirent; post varia medicamenta confortantia, post theriacalia, aliaque incassum adhibita, in mentem mihi venit hoc urinæ profluvium immodicum fuisse quamdam veluti Diarrhœam aut fluxum meatuum urinariorum, sicut aliud illud Diarrhœæ genus est intestinorum proprium, per alvum eodem impetu derivatum, & carnium omnium colliquationem eandem producens.

In deplorato hoc casu Senis ornatissimi, experiri placuit Rhabarbari polychresti, innocui, & senili ætati quemadmodùm infantili maximà congrui & accomodi, vires egregias, an in profluvio renali illud æquè conduceret ac in fluore intestinali solet. Etenim morbus uterque non videbatur multùm absimilis, quandoquidem sola fuerit locorum affectorum discrepantia, & *Diarrhœa sit quasi Diabetes alvi, Diabetes renum Diarrhœa.*

Sic itaque præscripsi, Medico altero haud refragante.

℞. Rhei electuar. incis. vnc. ß. santal. alb. citrin. an. dram. j. cardamom. minor. dr. ß. Misceatur Infundantur lento igne, in vase clauso, in vin. Canarin. opt. ℔j.

Sumpsit ægrotus hujus Vini colati cochlearia sex, hora sexta matutina insequenti, die Decembris decimo-sexto, atque tantundem repetebat hora decima antemeridiana. Quis vero hujus Vi-

per permansit æger, nullo pondere premebantur pulmones, sed quamprimùm se erigeret in lecto, pulmo pristino motu libero privatus, & deorsum ductus, onere præternaturali opprimebatur. Hanc connectionem partium inusitatam, abscessus prædictus viscositate sua posse gignere videbatur, & attenuantia medicamenta Narcoticis contraria indicare.

Et cùm neque Balsamica, neque Pectoralia, neque etiam Spirituosa, quicquam conducere tollendæ causæ citò observarem, & cùm tantam illuviem pituitæ viderem tussi exantlatam, Diætam exiccantem hujusmodi præscripsi, cùm Prognostico, si quid illi spei ex medicamentis quibuscunque affulgere posset, ex hoc potu, temporis progressu, indubitatè expectaret:

℞. Rasur. lign. guaiac. ℔ß. sarsapar. incis. ℥iv. chin. nodos. incis. ℥ij. santal. alb. citrin. an. ℥ß. infund. in aq. font. ℔ xij. per xv. horas. Deinde coq. in vase dupl. lento igne; ad tertiæ partis consumptionem; addendo inter coquendum passul. major. incis. ℥iv. & sub finem coctionis glycyrrh. ras. ℥ij. Coletur, & depuretur per subsidentiam. Bibat ℔ij. vel paulò amplius quotidiè.

Eventus fuit, quòd paucos post dies lecto exsurgere valeret, tussi immunis & intrà duas septimanas, sanitati perfectè restitutus horto obambularet. Veruntamen persistebat paulisper, meo monitu, in usu potus Diætetici, nè recidivam aliquam pateretur.

OBSERVATIO V.

De Lumbricis Variolas progignentibus.

Illus natu maximus, Ornatissimæ Viduæ, undecim annos natus, in Junio, ætatis penultimæ, Variolis laborabat. Cùm primùm illum inviserem, febris fuit peracuta, pulsus celer & vermiculans; ventriculus nausea affectus, anhelitus difficilis; de nullo tamen dolore rogatus querebatur, quoniam caput stupore ingenti fuit detentum, usque adeò ut penè elinguis esset, & adstantes nullos cognosceret. Pustulæ rubræ paucæ erumpere in facie incipiebant. Sed post operationem Emetici illius mitis, ac tutissimi, nempè radicis Ipecacuannæ, omnia in melius versa proximo manè multùm remittebat febris, anhelatio sublata & gravibus omnibus symptomatis solutus est; adeò ut variolæ prorsùs mites, satisque distinctæ, sine discrimine procederunt.

Die duodecimo à primo morbi insultu, febre secundaria prorsùs immunis fuit, & extra discrimen omne videbatur constitui; adeò ut parentem admonerem, me ante dies alios quatuor elapsos non ampliùs rediturum, nisi inexpectatum aliquod symptoma ante tempus destinatum præsentiam meam requireret. Sepositis igitur, aut intermissis medicamentis, jussi, ut solummodo haustulum vini Canarini tepefacti bis quotidiè sumeret. Die verò morbi decimo quinto, nuncius mihi properanter accessit, obnoxiè rogans, ut puerum huc moribundum, nulla interposita mora, protinùs inviserem. Adventans eum reperi febre acutissima correptum, pulsu undulante & formicante, anhelitu difficili, & torminibus ità exquisitis excruciatum, ut ingentes clamores continuo tolleret. Præterea duos Lumbricos rotundos viventes vino illo perturbatos rejecerat, alterum vomitu, alterum verò sede. Quo indicio me commonefaciente, plures alios Lumbricos tam gravia symptomata posse comparare conjectans, statim præscripsi salis mirabilis, salis cathartici amari an. ℥iij. in aq. font. tepefact. ℥vj. solvendas, & quamprimum exhibendas. Porro ol. nuc. mosch. per express. ℥j. instar Cataplasmatis, umbilico adhibendam.

Insequenti manè rediens, procellam planè sedatam & tranquillitatem novam stabilitam inveni. Quocircà febris omnino profligata est, tormina consopita, pulsus sanorum similis, & facilè respirabat. Denique à nutrice audiebam, infinitum, & penè incredibi-

Digitized by Google

dibilem filamentorum quorundam, aut vermium minimorum numerum per sedes, quas paulo ante copiosas habuit, fuisset expulsum.

Quamobrem nè novi tales tumultus in posterum ab aliis Lumbricis contingerent, & quia tempus purgandi commodum appropinquabat, præscripsi Bolum sequentem, vesperi illo exhibendum, & mane proximo hauftum cathartieum, repetendos tertio quoque die, ad quintam usque vicem.

℞. Semin. hyperic. ℥j. semin. santonic. agaric. troch. an. ℥ß. syrup. de absin. q. s. M. F. Bolus.

℞. Rhei elect. agaric. opt. an. ℥ij. follicul. senn. mund ℥j. semin. hyperic. ℥ß. fol. thym. saturejæ sicc an. p. j. tartar. alb. crud. ℥ij. Inf. & coq. in aq. font. q. s. Colat ℥iij. dissol. mann. salmirabil. an. ℥iij. M. F. Potio.

Ex prima catharsi duodecim Lumbricos mortuos dejecit; proxima decem; tertia quindecim; quarta undecim; & denique quinta sex alios, omnes rotundos, albidos, mortuosque, ac pleroseque circiter novem pollices longos præter agmen quoddam, aut seminarium nascentium vermiculorum, vix formam perfectam adeptorum, cum prima purgatione excludorum.

Inter purgationes inducias hostibus dabam, & nulla anti helminthica propinabam, sed solummodo statui, ut cochlearia iv. vini prioris Canarini, ad vires reficillandas, & corpus ab ulteriori putredine conservandum, bis in die pergeret haurire. Tùm demùm consului, ut incolumis, ægritudinisque omnis expers, aere rusticano se reficeret; urque post intervallum duarum septimanarum de Electuario sequenti lingeret cum bacillo glycyrrhizæ, ad magnitudinem nucis juglandis, singulis matutinis, donec totum deglutiret.

℞. Semin. santonic. integr. ℥j. mell. commun. ℔ß. M.

St incorrupta valetudine denuò fruebatur, & à Lumbricis securus in posterum degebat.

Cum vero *Sal Catharticum Amarum*, & Sal Mirabile, vires suas auxiliatrices in præsenti curatione præbuerint atque in frequenti merito jam sint apud nos usu, nec non primum illorum salium vulgo credatur esse verùm ac genuinum sal ex aquis mineralibus purgantibus extractum, æquus & idoneus usus nullo modo, ut opinor, interpelletur, si demùm innotescat, *Sal illud Polychrestum esse sal Gemmæ, sive Fossile, aut Marinum*, in magna copia aquarum mineralium catharticarum coctum, crystallizatum, aut ad siccitatem evaporatum. Quanquam & magna pars salis communis, sive marini dicti, quo cibos condimus, est sal fossile in aqua marina solutum, purificatum, & evaporatum. Aut aliter fit sal illud cathartieum ex sale fossili, sive marino, similiter soluto, atque inter concrescendum instillando oleum aliquod Chymicum, putà Absinthii, &c. Nam varii sunt operandi modi, varii ejusdem ferè salis dicti cathartici sapores, juxtà opificum diversam peritiam aut versutiam. Neque mihi quoquo modo persuadere unquam potui, à primo ejusdem salis usu vulgari, aliud id esse posse, quàm sal muriaticum arte alteratum; quandoquidem tàm inexhausta salis copia, pro minerali aquarum cathartiearum habita, vili pretio passim supperat, & cùm tam exigua illius quantitas ex aquarum destillatione re vera suppleatur.

Quinetiam tametsi Cur isti facilè conjiciant, neque omnino dubitent, nitrum, alumen, vitriolum, aliaque salium genera; ex analysi aquarum mineralium exquisita, quam destillatio illis suppeditat, se invenire, ac detegeret; tamen rarissimè aliud illorum principium salinum, aut cautam taliedinis generalem comprehendere fas est, quam, sal Fossile in penetralibus terræ conclusum, & cujus mineras subtus raneas rivuli aquarum præterfluunt, antequam earum scaturigines in conspectum nostrum prodeant. Et certè aquæ Fontium Mineralium salsedine majori, aut muriatica imprimis donantur, cùm sale præfato primum saturentur, sed

P

poſtea per colatorium terræ, quàm præterlabuntur, paulatim expreſſæ, magis magiſque dulceſcunt: quemadmodùm & aquæ ipſæ marinæ redduntur etiam dulces, per intima terræ, lege naturæ Circulatoria, circumfluentes. Sic ſal marinum in terra fit foſſile, ut foſſile in mari fit marinum.

Ad hæc, aquas illas minerales catharticas, quæ minimum ſalis deſtillantibus præbent, & tamen purganti facultate eadem pollent, qua aliæ quæ plus ejus reddunt (quales ſal perparcè ſuppeditantes ſunt aquæ noſtræ Epſomenſes & Richmondienſes, in ære ſalubertimo ſitæ) ſal noxium aliquod, præ aliis continere poſſe ad ſuſpicandum inducor.

Denique ſalſedinem Oceani immenſi ex nullo alio fonte deducere licet, niſi ex quamplurimis mineris ſalis illius foſſilis, per alveum maris longe lateque diſtributis.

OBSERVATIO VI.

De Angina.

COnjux Excellentiſſima Præſuli amplisſimi, & Archiepiſcopi Reverendiſſimi, pietate, eruditione, & prudentia ſingulari maximè conſpicui, Angina corripiebatur. Interiores laringis & faucium muſculi phlegmone tenebantur, tumorque internus deglutitionem inhibebat. Os pariter illuvies phlegmatica & ſpumoſa obruebatur.

Manè accerſitus phlebotomiam in brachio inſtituebam, & paulò poſt enema emolliens injiciendum; quo rejecto, Domina inſignis Linctus inſequentis cochleare ſingulis horis accipiebat. Notandum verò, ſi tumor ejuſmodi faucium, introrsùm versùs, omnem deglutiendi facultatem auferat, Cucurbituła ficca una aut altera colli ſpondylis affixa, ita muſculos gulam, five œſophagum, & guttur comprimentes ſecùs abducet, ut opportuna poſſitas detur medicamentis hauriendis, aut alimentis abſorbendis, durante ſcilicet Cucurbitularum applicatione.

℞. Ol. amygd. dulc. recent. flor. ſulphur. an. ʒi. cryſt. tartar. pulv. ʒii. ſyrup. de althæ. ʒiii. ol. nuc. moſch. ſtill. gtt. iv. ſacch. cand. ʒii. M. F. Linctus.

Ex operatione medicamenti tàm vulgaris, quod primas vias, citrà reliqui corporis perturbationem ullam, commodiſſimè expurgat, & alvi fæces, durante phlegmone, ſatis valide detrahit, rediens proximo manè inclytam Dominam ab angina perfectè liberatam inveni; ac deinde poſt duos dies hauſtum catharticum propinabat, neque aliis remediis illi opus fuit. Hoc verò morbo laborantes iterùm atque iterum audivi conſtanter aſſeverantes, quod ex ſingulis cochlearibus ejuſmodi Linctus delibatis intumeſcentia ſenſibiliter magis magiſque decreſcere ſoleret.

Et perfecto conſtat Sulphur tam vivum, quam in flores ſublimatum, in tumoribus illis faucium, hæmorrhoidalibus; aliiſque pluribus præſtantes, minimeque contemnendas continere vires. Annotandum ſolummodo univerſalia illius uſui præcedere debere; & corpora fluida, ac conſtipationis immunia priùs reddi oportere, quo curatio, ejus ope, feliciùs ocyuſque ſuccedat.

OBSERVATIO VII.

De Variolis Anomalis, cum Morbillis conſociatis.

CUm in Tractatulo priori noxam agrotantibus formidabilem, ex medicamentis impensè calidis, Theriacis putà Andromachi, Mithridatio, aliiſque ſimilibus, non modo in therapeia Infantum, verùm & Adultorum febricitantium adverterim, & crebris murparim ſermonibus; Exemplum veritatis prædictorum maxime deplorandum, cum pace Superiorum, hic enarrabo, quo meliùs tanti Exempli authoritas alios à conſimili infortunio, ſi Deo placet, deterreat. Cum primùm Sereniſſima Regina nupera noſtra, immortali corona jam fulgens in Cœlis, mihi ſtatum ſalutis Se-

renis-

renissimi Regis exinde etiam Beati, exponere dignaretur, quo tempore honos immeritus tanto Regi serviendi mihi concessus est; Regina, inquam, inter optimas, prudentissimas, dulcissimas, & maxime pias (omnium quę hactenus ab exortu mundi, aut ubicunque vixerunt; & à cujus præsentia nemo sine gaudio & alacritate unquam discessit) merito annumeranda, de ipsa narrare dignabatur: *quotiescunque se admodum malè valere, aut febricitare persentisceret, sibi morem invaluisse, ex consilio Clarissimi Louveri, tum defuncti, ut Theriacam Andromachi, ad sudores accendos, sub ingressum lecti, haud parce sumeret.* Cui ego tum temporis, duobus circiter annis priusquam variolis illis perniciosis corriperetur, ex quibus vitam mortalem cum immortali comutaret: *etsi veneratione non levi Doctissimum Louverum semper prosequor, tamen mihi videtur Majestatem Vestram ex illo medicamento tam impensè calido extremum vitæ periculum subituram esse, quandocunque Vos detinebit Febris permanens & Continua. Nunquam enim vidisse contigit Febres magis exitiales, & Phrenesi furibundæ citius conjunctas, quam in illis ægrotis qui Theriacam Andromachi, Mithridatium, & similia calidissima Alexipharmaca, inuente primum Febre, inauspicato sumpserunt. Idque nocumenti eo magis evenire solet, quo Febricitantes fuerint temperamenti calidioris & sanguinei, & quo temperamento omnium optimo nemo Vestrum excellit.* Porro Galenus, inquam, *qui in laudes Theriacæ multiplices librum consulto scripsit, nusquam ejus usum ad Febres Ardentes, sed ad Chronicos solummodo effectus ac venenatos, laudibus suis celebravit.* At tamen his omnibus, aliisque ejusmodi oblivioni deinceps traditis, & consilio celeberrimi *Louveri* memoriæ firmæ etiamnum inscripto, Reginæ summè admirandæ, sub primum Variolarum insultum, vespera prima Theriacam Andromachi sumere placuit, atque sudoribus nullis juxta consuetudinem emanantibus placuit mane insequenti ejusdem duplicem quantitatem iterare, ad sudores frustra eliciendos, priusquam Medicorum consilium explorare. Si vitium est rerum omnium sapientissimo Gubernatori Reginarum optimam à populo indigno in Cœlos derepente transferre. Nunquam tot lacrimis, tam veris fletibus, tam universis luctibus quisquam mortalium, ne pares quidem dilectissimus à filio clarissimo, ante illam plangebatur. Neque enim tam Reginæ unius jactura deplorata, quam Regni totius clades & ruina tum temporis videtur contingere. Verumtamen dolorem acerbissimum quem tantæ calamitatis memoria semper refricat, multum mihi minuit, quod scopulos illos, in quos naufragium fuit factum, ego indigitarem, periculi futuri præmonerem.

Et quia nonnullæ Doctorum procul dissitorum, & maximè transmarinorum criminationes super hoc funestissimo casu fuerint in vulgus inique disseminatæ, tam quoad Medicos quam quoad morbum; ad veritatem rei certius cognoscendam pauca quædam scitu non indigna, permissu Superiorum exorato, adjicere non gravabor.

Variolæ, quibus pretiosissima illa vita tam subito abrepta est, fuerunt omnium deterrimæ, ac summè perniciosæ; nimirum cum Morbillis consociatæ, quasque Erysipelas in facie, Petechiæ, & Hæmoptysis usitato concomitantur. Et Medicos id temporis advertebam insigniores, cùm alii Variolas comparere, alii Morbillos contenderent, conjunctas fuisse morborum ambrorum vires, & quorum vim simul unitam me plus semel observasse, affirmabam. Quod quia numquam à quopiam Authore, quod scio, litteris consignatum, neque à Medico forsan alio prius observatum, digressio hæc veniam facilius obtinebit.

De historia Variolarum illarum, ac natura pene Pestilentiali (quæ quantum ab errore illo Theriacali pendebat, facile est judicare) potuit multa conscribere, sed ea breviter tantumodo perstringam. Die tertio morbi exanthemata in conspectum primum prodibant,

bant ; cum tussi admodum molesta ; arqui ea facie erumpebant , ut Medicis plane dubium esset , an Variolæ certo forent , an Morbilli . Die quarto Variolæ in facie , ac reliquo corpore , sub propria & distincta forma se ostendebant . Die sexto manè pustulæ Varioloſæ per totum pectus in Morbillorum maculas rubras majusculas sunt conversæ . Atque Erysipelas , *Rosa* dicta , totam faciem intumescentia replebat , pustulis prioribus locum cedentibus . Illa vespera , Petechiæ plurimæ latiores , & rotundæ , in fronte supra supercilia , & in temporibus aspiciebantur . Cùm verò maculas illas non fuisse Petechiales , [quas mox venturas ego mane prædixeram] verùm Sphacelatas ob nigricantem earum colorem , quidam Medicus Peritissimus asseveraret , proximo mane diei puta septimi , aliquot Macularum illarum phlebotomo Chirurgi celebrrimi , durante Consultatione pungebantur , & sanguinis ex illis effluens veras Petechias fuisse demonstrabat . Post medium noctem diei sexto succedentem , & qua nocte ipse pervigilabam , magna anhelitus difficultas oborta est , & paulo post sanguinis sputum copiosum . Die septimo mictus sanguinis sputo ejus succedit . Die octavo latæ Morbillorum maculæ in pectore permanebant , sed in artubus inferioribus , ubicunque fuerant pustulæ varioloſæ , omnis illarum intumescentia , prorsus evanuit , eæque in Maculas rotundas , postularum magnitudinis æmulas , intensè rubras , & summè coccineas versæ , superficie earum levi , & nequaquam eminenti , instar stigmatum Pestilentialium . Porro pustula una magna pure repleta , lato circulo coccineo Pustulam ambiente , instar cujusdam Anthracis , suprà Cordis regionem à me tunc annotata est ; & sub qua pustula plurimum sanguinis extravasati , aperto posteà corpore , est repertum . Denique circiter mediam noctem animam sanctissimam , proh dolor ! efflavit .

OBSERVATIO VIII.

De affectibus Hysterica.

AN affectiones mulieribus Hysſericæ , ab utero potissimum , an à ventriculo depravato , an ab aliis corporis partibus originem traducant ; an illæ aut ab utero , aut à liene , aut à pulmonibus , primario vel secundario pendeant , ego haudquaquam disceptabo . Controversias sane Medicas levioribus ingeniis , aut quibus aliis per ortium licet , facile est suscitare ; licet dirimere , prudenterque judicare , res est gravissima ac laboriosa , doctorumque Professorum subtili acumine perquam digna , sed morbum propulsare salutaribus remediis est omnium utilissima , summopere laudanda .

Mercatoris opulentissimi , qui paulo ante Munimentorum omnium Societatis *Africanæ* fuerat Præfectus , uxor eximia , annorum circiter triginta quinque , valetudine adversa diu laborabat . Sed inter plures mulieribus querimonias res præcipuę notę fuit , quod ab hora decima vespertina , qua ibat cubitum , usque ad secundam matutinam , erecta in lecto assidere pallio suo cooperta cogeretur , neque interim caput pulvinari incumbere possit , metu strangulationis deterrita , à flatibus sursùm elevatis . Cùm Narcotica somnum nequaquam inducerent , quin eum potiùs arcerent , & perturbarent ; cùmque Chalybeata , aliaque varia à Medicis præclaris antea præscripta , constitutioni tenerrimæ plurimum obesse putarentur , equidem consului ut Bolum sumeret cubitum ſtura , superbibendo cochlearia quatuor hujusmodi Julapii .

℞. Conserv. flor. borrag. ℈ii. castor. opt. ℈ß. syrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.

℞. Aqu. lact. alexit. ℥iv. puleg. turæ an. ℥ii. bryon. comp. pæon. comp. an. ℥i. syrup. de armeris ℥iß. M. F. Julap.

Ex his tantum lavamen protinus sensit , tantam spiritus pacem & requiem , ut in lecto decumbere non amplius dubitaret ; & quanquam somno

non

tradit, quod in Pharmacopœja Bateana à Shiprono, Pharmacopola non ita pridem peritissimo, typis mandata, describitur sub titulo Tincturæ Rhabarbari; & cujus notitiam Baro illustrissimus G. ventriculi dolore, & viscerum torsionibus, ante ejus usum, diu excruciatus, à Pharmacopola suo, quadraginta librarum monetæ Angelicæ pretio acquirebar, cùm nullo ære à Medico suo ordinario id impetrare possit. Nempè ejusdem ejusdem usu Baro ille nobilissimus citò convalescebat, cui irrita prius fuerant alia medicamenta. Hæc verò fuit formula.

℞. Rhabarb. elect. incis. ℥ii. uvar. passar. enucleat. N. 60. glycyrrh. ras. ℥ii. sacchar. candid. ℔ß. aqua vitæ vel anis. ℔li. Macerentur &c. Fiat Colatur. De cochlearia ii. vel iii. matutino tempore, quoties fuit necessarium.

Colicus dolor sic falsò nuncupatur, cùm paroxysmus quilibet gravior sit semper Ventriculi affectus, non Coli intestini. Magnitudo Coli ampla fæcibus accumulandis est maximè idonea, ejusque plicæ ingentes eisdem retinendis sunt accommodæ. Sed substantia coli crassa & obtusa, quanquam flatus ex eo sursum lati caput, ventriculum, aliasque principes corporis partes nonnunquam lacessant, in alvo puta constipata, tamen tantis cruciatibus, spasmisque progignendis, quanti Colica laborantes sæpissimè torquent, non videtur esse posse causa effectrix aut adæquata. Cæterum ventriculo cruditatibus depravato, ac læsis ejus functionibus [cum Culina sit totius corporis, in qua scilicet cibi omnes coquuntur, comminuuntur, & in cremorem quendam, aut Chylum, conficiuntur ad futuram alimenti distributionem, corporisque nutritionem) morbi ferè omnes, & maximè colicus dolor, juxta discrepantiam temperamentorum, & partium peculiarium imbecillitatem, sive nativam, sive adventitiam, diversimodè contingunt. Os, sive introitus ventriculi, insigni nervorum plexu cingitur ac munitur, spiritibus plurimis eò excubias primas facientibus, nè res noxiæ aut hostiles, pro amicis atque alimentosis, sine sensatione aliqua, perturbatione dolore, aut singultu ingruente, tanquam, classico quodam, in castra ventriculi ampla admittantur. Tunica etiam ventriculi interior tota est nervea, ac sensationi inserviens, adeò ut, cùm sæva aliqua tempestas in ventriculo oriatur, flatibus furibundis procellam suscitantibus, illicò fremant propinqui spiritus, facilè in spasmos ruant, & tensiones, inflationes intumescentiasque maximè dolorificas cieant. Proinde ventriculus tùm ex fabrica sua, tum usu, sedes propria, ac primaria, torsionum illarum molestissimarum, & sæpe pernicioſarum, quæ in Colica excruciant, videtur stabiliendus. Certè Galenus, veteresque Medici sapientiores, ventriculum tanquam basin ac fulcimen penè omnis sanitatis considerabant, cùm Absinthiata in acqua, si quando conjungeretur febricula, in vino si febris abesset, toties propinarent, ac si sola, instar omnium, salutem corpori imbecillo restituere fere valerent.

Obiter Julapia hodierna, destillatione exorta, veteribus Medicis planè incognita fuerunt. *Aqua*, *Vinum*; *Ptisana*, sive hordei mundati decoctum; *Melicraton*, sive hydromel extemporaneum; *Oxycrat*, sive *vinum mulsum*, aut mellitum; *Passum*, sive vinum passulatum, ex uvis siccis expressum; *Sapa*, sive vinum coactum; *Posca*, *Oxycratum*, sive acetum aqua mistum, aqua mistum, fuerunt omnia ferè Julapia, quibus majores nostri urebantur, in medicina administranda. At verò Julapia illa veterum, propter simplicitatem, sumptus parcimoniam, atque [illegible], an ea hodierno in usus, eò quòd magis gratificentur & gustui delicatulorum, & locupletum voluntati, præponi mereantur, sagaces, periti, probique Medici litem dirimant.

Quod vero ad præcavendam Colicam attinet, masticatio frequens Rhabarbari ventriculum sic effectum præ aliis corro-

corroborat, cruditatibus onustum sublevat, flatusque illius discutit, antequam in procellam sæviorem denuò excusciteatur. Dioscorides consulit, ut Græco, *ut ventriculo affecto rhabarbarum ita ut est* in substantia scilicet *masticetur, ac citrà sorbitionem ejus liquidis immisti lentè deglutietur* Expertusque ipse eloquos, qui diros paroxysmos Colicos, saltem unum & alterum, Iliacæ passionis ferè æmulos, quondam sustinui, eaque masticatione diu liber à leviſſimis protinùs evasi.

Paroxysmis gravioribus subitò occurrendum est, neque segniùs agendum, nè enormes vomitiones motum fibrarum intestinalium peristalticum tandem pervertant, Iliacamque illam miserandam passionem inopinanter accersant. Sanè chronicis, levioribusque ventriculi inflationibus sæpè recidivis sedandis Tincturæ illæ suprascriptæ Rhabarbarinæ, aut Rheum manducatum, Elixit Salutis dictum, ut & Mithridatium, Theriaca Andromachi, plurimaque ejusmodi alia sæpissime sufficiunt. Quod si Colicus dolor vehementiùs excrucict, immanesq; oboriantur vomitiones, fœcibus obduratis, viaque dejectionum prorsùs occlusa: post venæ sectionem, enemaque valde salinum, ubi indicantur, cathartica laudano conjuncta paroxysmum tollere plerumque solent. Neque etiam exigui usus nonnunquam sunt, cùm sal mirabile, tùm catharticum amarum in aquis mineralibus soluta, atque iterata quousque vias inferiores aperire possint. Tutissima enim sunt hæc blanda cathartica, cùm fortiora illa magis invalentia, bili ferocienti stimulos addentia, vires ægrotantium, & maxime Melancholicorum nimis labefactent, lœsumque post se crebrò relinquant. Item, post universalia, corticis Peruviani pulverati minuta quædam quantitas cum laudano liquido exhibita, & in intervallis vomitionum toties iterata, si à Medico præsente prudenter imperetur, curationem paroxysmi atrocis brevissimam quandoque complet.

OBSERVATIO X.

De Hæmorrhoidum fluxu immodico.

EXimia Domina, ac vidua, gracilis, & bilioſi temperamenti, Episcopo admodùm Reverendo mihi vicino convivens, nocturno tempore tantam sanguinis jacturam per Hæmorrhoides derepente fecit, ut plusquam quatuor ejus libras adstantes æstimarent, tanto meum adventum post mediam noctem, paucis horis deperditas. Et credibile quidem fuit permagnam vim sanguinis per sedem, nimirùm absque torminibus, tunc effluxisse, quoniam Domina prætata id temporis mihi narraret, secta tantummodo in brachio olim vena, tantùm furorem atque impetum sanguinem suum tunc exagitasse, ut in maximum vitæ discrimen conjiceretur, animamque pene effiaret, priusquam sanguis rapide erumpens medicamentis variis sisti possit. Et si vena in brachio, loco patulo & medicamentis topicis expositio, illam in extremum vitæ discrimen ita inducere valuisset, quantò majus periculum in hoc casu immineret ex vena rupta aut exesa, in loco quo vas ipsum prorsùs lateret, & quo nulla topica medicamenta partem internam affectam pertingere possint! Postquam verò Domina languescens Sacrosanctum ac postremum Viaticum ab Episcopo illo Reverendissimo sumserat, tanquam rebus terrestribus quamprimùm valedictura, & in cœlestes regiones illicò migratura, (interim comparatis quæ in usum præsentem mihi videbantur comparanda jussi ut portionem spiritus vini rectificati in vase idoneo calefacerent famuli, utque pannos laneos, unum post alterum, spiritu illo probè calefacto imbutos, ano ægrotantis submoverent. Quo fotu paulisper usurpato, sanguis ita vehementer profluens penitus sistebatur, sine quocunque alio remediorum apparatu, atque extra omnem metum ægra protinùs constituta est. Spiritum vero rectificatum, tamen summè penetrabilem, idcircò calefaciebat, ut fu-

Digitized by Google

exargens in venas internas ad ſupprimendum fluorem vi ſua ſanativa & corroborante ocyus introiret. An verò ſpiritus Terebinthinæ in conſimili caſu pares vires cum vinoſo habeat, de quo tanta merito celebrat inſigniſſimus & peritiſſimus Chirurgus noſtras Dominus *Tovvg*, in Devonia artem Chirurgicam ſumma cum laude, & cum multorum commodo exercens, neque diſceptabo, neque, ſi experientiæ ſit conſentaneum, quicquam repugnabo. Fotui ex aceto in Hæmorrhagiis externis multum tribuitur, pariter ac Oxycrato, Veterum *Poſcæ*, ſive aceto aquæ immiſto & introſumpto. Eadem Domina ex tanto ac tam ſubitaneo ſanguinis profluvio, Febre intermittenti Tertiana deinceps correpta eſt, quæ cortici Peruviano facillime ceſſit.

Porro autem obſervavi, fotum eundem ex ſpiritu vini rectificato, nonnunquam iteratum, pariter atque fotum ex aceto vinario, fluxum menſium pertinacem ſiſtere poſſe, cùm nulla medicamenta interna ſcopum deſtinatum attigerint, & cùm adſtringentia ac narcotica non ita tutò fuerint adhibenda.

Antequam hanc decadem Conſiliorum dimitto, æquum videtur admonere, quod præſcriptorum in eis unum & alterum, quoad minuta quædam minoris momenti, forte non fuerint ad amuſſim cum illis quæ multò prius præſcripſeram; ideoque memoria, quantum penes eam fuit, in minuſculis quibuſdam ſuppleri. Sed ſumma rerum præſcriptarum, undè Curationes recenſitæ potiſſimum pendebant, ubique, & omni ex parte, fideliter tradita eſt.

DE
LVE VENEREA,

HIC morbus tam gravis & acerbus eſt; tàm latè ſerpit, & perniciem ſuam undique ſpargit; tantis cruciatibus miſeros plerumque opprimit; & priſtina ſanitas tam difficulter reſtituitur, ut ab annectiendo quædam eò ſpectantia non potuerim prorsus abſtinere. Primordia hujus mali quæ pudendis ſolis labem inurunt, contemptui & ludicro habeant, ſi ita placet, gaſeones & Belli noſtri, & petulantibus facetiis, tanquam nugas & crepundia, ea excipiant; ſed quandocunque aut prima illa inquinamenta aut ſuccedentia, in ſanguinem denuo transferentur, atque per totum corpus virus diſtribuetur, pœnas inſipientiæ debitas illi abundè perſolvent.

De origine hujus morbi ambigitur, an ab omni ævo, poſt homines natos, extiterit; an ſuperiori fere ſæculo in *Europam* ex *Indica* Occidentali fuerit advecta. Multa ſunt teſtimonia, aut ſaltem ſuſpiciones non contemnendæ de antiquitate hujus Luis, quanquam tot ferè Regna non ita pridem contra ejus Natales probroſos decertarunt, alterum in alterum illud opprobrium rejiciens, quot urbes olim *Homerum* ſibi gloriose vendicarunt. Certè nomen ejus legitimum uſque ad noſtra hæc ſæcula in teneris latuit. Nec forma & figura hujus Monſtri à prioribus Medicis ſatis clare & diſtinctè ſunt deſcripta, neque ante novam ſuam denominationem niſi confuse admodum cognita. Hoc autem proculdubio ſcimus, plurima olim apud nos Noſocomia Leproſis recipiendis fuiſſe extructa; & multùm fallor, ſi unica & ſingularis domus apud nos etiamnum maneat, Leproſis vulgo recipiendis peculiariter dicata. Porro Venerei contagii eadem ſemper cauſa tyrannidem exercuit, nempe vaga & promiſcua ſcortatio; nulliſque ſæculi defuerunt meretrices infames, quæ corpore proſtituto vilem quæſtum facerent: *poſita* vero *cauſa ponitur* etiam *effectus* quemadmodum *& ſublata* ſemper *tollitur*. Quibuſcunque enim in regionibus, quibuſcunque demùm locis, proſtibulæ iſtæ, ac corruptelæ juventutis vulgares prorſus exulant, legumque aſperitas ſcortationem omnem coercet, deeſt etiam una cum impuris ſcortis Lues hæc Venerea. Ubicunque vero lupanaria palam permittuntur, remiſſo magiſtratu aut diſ-

Digitized by Google

dissimulante; vel ubicunque meretriculæ latebras aliquas fœdas fœcurè nanciscuntur, eadem Lues cum horrida malorum turba, cumque omni suo miseriarum famulitio; longè lateque dominatur. Atque, ut mihi quidem videtur, in utero impuro meretricum vulgarium, quæ plurimis viris, quantumlibet sanis, se se prostant & commiscent, certo & naturaliter progignitur Lues, perinde atque in nido ex ovis nascuntur volucres. Et quoniam *corruptio optimi* est *omnium* semper pessima, cur non ex seminis prolifici, & in tanto naturæ usus destinati, corruptione prava & incongrua venenata illa Lues possit φυσικῶς propagari? Et nullus dubito, pauciſſimos usquam esse scortatores, qui, quantumvis pœnas meritas aliquam diu effugerint, non seriùs aut citius in laqueos illos inciderint, qui non turpi & funesto illo veneno fuerint tandem aliquando contaminati.

Sanè Lues hæc perniciosa est Supremi Judicis tremendum quoddam flagellum, instar ensis illius stricti capiti Damoclis inter epulandum impendentis, omnibus scortatoribus semper interminans, quod sapientes impuris amplexibus facile deterrebit, quodque insipientes severissimis flagris aliquando cædet. Quis enim mulierosus certus esse potest, meretriculam qualemcunque sibi uni, ut videtur, stipendia facientem, non aliis pluribus fuisse prius aut denuo fore per vulgatam, atque ideo obnoxiam venereo inquinamento, ut cunque ista mendaciis suis, perjuriisque usitatis, pudorem aliquem commiscatur?

Neapolitanus hic morbus vulgo nuncupatus est, & ab obsidione *Neapolitana* primum ejus contagionem traduxisse ut plurimum creditur, anno scilicet post *Christum* millesimo, quadringentesimo, nonagesimo tertio; cùm *Neapolim* castris suis circumdaret *Carolus* octavus, Gallorum Rex. Sed cùm tumorum popularium tanta sit incertitudo, ut sapientes vix quicquam pro certo pronuncient, quod non manifestis & sibi notis testimoniis confirmatur; cum aliorum morborum primus exortus in tenebris æque permaneat; cum ita constitutum sit rebus humanis, ut in singulis sæculis quædam continuo pereant, oblivionique tradantur, & alia quædam rursum emergant & suscitentur; cùm virus Venereum in omnes fere regiones totius orbis, quantum nobis innotescit, ab oriente ad occidentem, à septentrione, ad meridiem, jamdiu spargatur, & usquequaque diffundatur; cum denique Medici aliquot gravissimi Luem istam infamem ante obsidionem illam Neapolitanam contagio suo virulento *Europam* jam invasisse constanter affirment, sane difficile est aliquid certi & indubitati in re ita obscura stabilire & decernere; quamquam antiquam Luis prolapiam admodùm aperte indicare videatur antiqua, ac permanens causæ existentia, nempè scortatio illicita, vaga, & promiscua, primordiis forte rerum humanarum, aut saltem effræni hominum libidini, ac corruptelæ meretriciæ coæva.

Sed ut hanc rem paulò altius perscrutemur, *Hippocrates*, cujus autoritas apud omnes doctos plurimum valet, libro tertio de Morbis Epidemiis plurima horrenda symptomata enumerat, quæ ad formam Venereorum quam proximè accedunt: ut, *pustulas magnas, & pustulas corpore universo erumpentes, maximeque caput impetentes, ulcera fœdissima circa pubem & pudenda, inflammationes Erysipelatodes malignas & depascentes, diarrhœas & cibi fastidia, tabes multas*, aut atrophias, *nunc sine febre, nunc cum febre contingentes; carnium, nervorum, & ossium mutilationes ex decidentia magnas*, à carie præcedente, *prolapsus partium abscessibus corruptarum, & denudationes femoris integri, tibiæ, aut pedis totius, prolapsus brachii aut cubiti totius, & omnium miserrimas carnium jacturas, cum pubem pudendaque malum affecerit: tabores ulcerum & abscessuum puri absimiles, & pure omni deterioris, capillorum defluvia fluxiones ad pudenda multas, dolores gravissimos cum vigiliis, ulcera oris serpentia, & tubercula tam interna quam exter-*

Digitized by Google

exteras circa Inguina, aut bubones, *tubercula faucium*, *ulcerationes pudendorum*, & similia, quæ quidem breviter tradit, & more suo conciso. An vero hæc omnia à Peste vera, an à Pestifera hac Lue oriantur, in utramque Partem ut differant par est doctis liberum relinquere.

Quicquid vero de turpibus Luis natalibus sit statuendum, certè dolendum est maxime, curationem tantæ Ægritudinis, omnes corporis partes, tam internas quam externas, à capite ad calcem, polluentis, è manibus Medicorum doctorum & peritorum ità profuisse, Chirurgis, necnon tonsoribus imperitis, ignarisque quibuslibet vulgo concedi. Quis enim tam fatuus & insultus, quis tam illiteratus ardelio, qui non Medicaster in hoc morbo circumforaneus facile evadat, sine instituto, sine sumptu, & sine arte; qui non curationem Luis, aut saltem Gonorrhæ infallibilem perfricta fronte polliceatur? Quales autem hi sunt Medici? Sartores utplurimum & fabri, similesque artifices, popinatores inertes & decoctores, qui in officinis suis fidem prius labefactaverant. Quam infelix igitur & misera est Infectorum conditio, qui duplices sustinent pœnas, damnanturque tum atrociissimi morbi cruciatibus, tum rudis agyrtæ ignorantiæ periculosæ! Quasi leviissimi quilibet affectus peritiam Medicam jure efflagitarent, morbus vero maximè anceps, medulisque, penitus infixus, quivis illiterato possit tuto demandari!

Ut autem summum discrimen Lue Infectorum manifestiùs appareat, considerandum est, hunc morbum frequenter esse Proteiformem, & post primam ejus subjugationem, sæpè novas postea induere facies. Illud equidem facilè adducor ut credam, propterea quòd tot tabidos, & atrophia confectos, pulmonibus ferè intactis, nec nisi secundario læsis, viderim perire. Et nisi exacuto aliquo morbo illos contigerit extingui, marcore & atrophia vix intellecta tandem contabescere semper observavi. His lac Asininum, pectoralia, narcotica, & similia, primam venenatam causam nihil respicientia, ad supremum usque diem frustrà exhibentur. Chirurgi salivatione absoluta, & mercede laborum accepta, integram sanitatem audacter promittebant; atque denuo ægrotantes longe diversis symptomatis quàm priùs affecti, neutiquam somniant de reliquiis fomitis venenati, aliquamdiu consopiti, & intus delitescentis, sed sub nova forma revirescentis. Interim Medicus quantumlibet peritus, nihil causæ Venereæ facilè suspicabitur, atque ægrotus partim ex verecundia, partim præteritæ curationis securus, de pristinis rebus oblivioni jam traditis nullam mentionem facit. Heu quanto igitur discrimine versantur hujusmodi ægrotantes, cùm nec ipsi de causa ægritudinis primaria ne verbum mussitent, cùmque Medici contrà morbum incognitum, Andabatarum more, cæcutientes militent! Certè Autores nonnulli, magis emunctæ natis, veritatem horum suboleverunt, cùm ita prudenter illi consulerent, quoties aut dolor Ischiadicus, aut Rheumaticus, aut alius valdè pertinax, remediis propriis & usitatis nequaquam cederet, ut ad Diætam sudorificam, è Ligno sancto, Sarsaparilla, & consimilibus, tanquam ad sacram Anchoram confugeremus.

Ex his Luis reliquiis spretis, & aliquamdiu abditis, non solummodo pendet valetudinaria, & misella parentum, æquè ac aliorum scortatorum conditio; sed & hinc morbi aliquot puerorum tralatitii, & ferme immedicabiles, & quos nominare minimè convenit, nè nati insontes, viri tandem facti, contumeliam, mœstitiam, atque animi perturbationem aliquam exinde immerito patiantur. Quamlibet enim majus est reverà deducus à vitiorum suorum, quàm natalium, turpitudine & infamia, tamen novi viros eximios & fortes, clara & illustri stirpe,

sed illegitime prognatos, qui præter modum dolore opprimebantur, quoties de natalibus suis spuriis mentionem aliquam factam ex susurris clancularijs in communi hominum consortio illi suspicarentur. Atque in ea re major est Turcarum justitia & sapientia, apud quos nemo parentum culpam in filios inique transfert, & nulla est ignominia natis ex partu illegitimo prodiisse.

Porro statuendum est Luem Veneream esse morbum venenatum, & maxime deleterium. Et quanquam non ità repente interficiat, ut ictus & morsus animalium venenatorum, tamen temporis aliquo spatio, modo longiore, modo breviore, vitam infectis certissime adimit, nisi remediis propriis & salutaribus sanitati pristinæ tempestive restituantur. Paucis igitur agamus de veneni hujus, cæterorumque natura, & previuscula comparatione. Inter alias notas sunt signa venenorum, insignis faciei totiusque corporis pallor, & extremorum perfrigeratio, quæ in Venereis sunt maxime conspicua. In venenis assumptis, natura materiam venenatum omni vi expellere nititur in superficiem corporis & partes externas, unde maculæ variæ, pabulæ, & exanthemata oriuntur: Similiter in Lue Venerea prodeunt maculæ, interdum parvæ, lentiginum instar, interdum latiores, eæque modò rubræ modo flavescentes; & primùm circa frontem ac tempora, deinde caput reliquum, tandemque per totum corpus diffusæ; nec solummodo maculæ, sed & pustulæ & tubercula in cute erumpunt. Venenis pro os assumptis, calidis dico & erodentibus, magnum exoritur incendium in faucibus, & ventriculo, atque intestina doloribus aut torminibus exquisitis cruciantur: Lue infecti faucium inflammatione, & paulatim exulceratione, semper corripiuntur; ventriculus illorum sensim prosternitur, & quanquam artus dolorum sævitiam & atrocitatem utplurimum ferunt, tamen plus semel nevi, aut intestina, aut hypochondria eisdem diris cruciatibus affecta iisque tempore vespertino recrudescentibus, quos artus utplurimum & magis regulariter sustinent. Denique Verena propria sua & peculiaria medicamenta, sive Antidota; ut ritè expellantur, requirunt: Lues, nisi propriis & quasi specificis Antidotis pernicies ejus virulenta depellatur, vulgaria omnia pharmaca, & methodus omnes, quantumlibet doctas, solet aspernari.

Sed natura hujus Veneni est alia atque alia, tum secundum regiones magis ad Septentrionem aut Meridiem positas, tum secundum Temperamentorum varietas. Etenim in Hispania & Lusitania, de hoc morbo [sæpe tam mitis iste est illic] vulgo colloquuntur, quemadmodum nostri solent de Liene & scorbuto. Siquidem illorum Medici ad febricitantes matronas nobilissimas ac virtute præditas accersiti, solenniter quærunt, an Lue Venerea laborarent, sicut nostri de Catameniis, quanquam & verecunde interrogant, & in illis regionibus, ubi Veneni aliqua portio indesinenter perspirat, Infecti multi sese totam vitam hoc morbo comite satis placide traducere nonnunquam posse, sæpe confitentur. Apud nos vero longe aliter se res habent, & hæc Lues ferocem & immanem tyrannidem exercet. Nullus hic symptomatum & cruciatuum finis, nisi aspera aliqua, aut diuturna mitior, medicatio interponatur, donec aut dolores contorquendo, aut ulcera depascendo, aut ichor venenatus ossa corrumpendo, miseriis finem imponant, & lacerum putridumque cadaver tandem abjiciatur, pabulum sanè ingratum, & vix vermibus acceptum.

Quinetiam juxta Temperamentorum diversitatem Venenum hoc dissimiles vires apud nos obtinet. Temperies Melancholica, & Biliosa ejus exterminationem ægrius sustinent, quàm Sanguinea, & Phlegmatica. Multo facilius restituuntur juvenes unàm

ætate

ætate provecti. Idemque est dicendum, de Scabie, Herpete, & nonnullis aliis morbis varia temperamenta affligentibus. Et sicut Temperamentorum differentia efficit, ut Cathartica longè dispares effectus obtineant; hoc corpore mitissimis medicamentis facilè purgato, illo fortissimis ægrè cedenti; utque idem dejectorium medicamentum eodem pondere diversis hominibus exhibitum, in uno celerem ac violentam, in alio tardam ac mitem, & in alio nullam omninò operationem concitaverit: ità & de Venenis dicendum est quod illa citiùs aut seriùs interimere soleant, non modò ex propria, & innata vi perniciosa, sed secundum fortiorem, aut debiliorem repugnantiam naturæ ejus, qui venenum accepit. Nam opinio ista vulgaris ficta est, & falsa, quæ *Indos*, ab iisque *Italos*, ita artem veneficam statuit calluisse, ut in statum diem, aut tempus prædeterminatum, sive fuerit septimana, sive mensis, sive annus. Venenatos omnes, certo conficere possint. Natura enim unius quàm alterius, quemadmodum dictum est de cathorticis, veneno magis se opponit, & lethale virus reprimit, aut frustratur.

Sunt qui Luem arbitrantur, fractis, & attritis senio viribus tyrannidem suam fermè omnem jam deposuisse, & ad interitum suum cum senecta demùm vergere. Eademque apud plures doctos sententia jam diu obtinuit, quandoquidem blanditiis verborum tàm literati quam aulici spe vana ductis nonnunquam se accommodant, & gratiam lenociniis solent sibi conciliare. Qui vero sic sentiunt, nosocomia hodierna paulisper adeant, aut Chirurgos probos ac exercitatos consulant: videant ulcera multiplicia, cancrosa, & depascentia, tophos & gummata, ossium caries, & carnium putrilagines; videant tabes, lipothymias, cachexias, denique totam Pandoræ pyxidem ibidem apertam; exaudiant etiam horrendas miserorum execrationes, gemitus acerbos, & ululatus permolestos; tandemque dicant, an Venus egregia illa mansuetudine manceps sua hodierna excipiat; dijudicentque pariter, utrum Mars an Venus plures ex numero viventium tollat, uter denique illorum amasiorum exitium pejus, & frequentius cultoribus suis inferat.

Quod ad Therapeiam attinet Luis, alii sine Hydrargyro, & nescio quibus ineptis Arcanis eandem audacter pollicentur; alii denique emeticis, & catharticis Mercurialibus, & Dieta Sudorifica intercalata, similibusque, venenum illud penitus subigere annituntur.

Medici fermè omnes, totumque Chirurgorum sodalitium, uno consensu, Salivatione tanquam brevissima, & maxime efficaci methodo, Luis curationem aggrediuntur. Nec denegandum est cuiquam in Arte Medica mediocriter versato. Salivationem esse omnium Methodorum, quas hactenus excogitavit peritia Medica, maxime expeditam, atque efficacem, ad virus illud Venereum valdè obtundendum, & malignitatem ejus perniciosam abundè frangendam, si minus ea valeat non rarò ad venenum istud penitus delendum. Certè in his regionibus Borealibus, frigoris prædominio obnoxiis, ubi labes Venerea tanta immanitate sævit, Salivatio præ aliis adhuc notis inducias maximè veloces, perniciei dilationem, & symptomatum omnium vehementium cessationem obtinet celerrimam; nec non inquibusquam infectis, & potissimum in junioribus, curationem perfectam aliquando complet. Sed si consideretur horrenda illa, terribilis & nonnunquam intolerabilis medicatio, tantis cruciatibus & periculis extremis stipata, saltem exoptanda est, & omnium votis exposcenda, alia jucundior methodus, tutior illa minusque molesta.

Potentissimum, & efficacissimum Salivandi genus est id, quod per

Digitized by Google

unctionem Mercurialem excitatur; & quod ſolum, tanquam *dignum nodo cuneum* Sydenhamius noſter præclariſſimus laudat. Sed refert ſcire, attenteque contemplari, in quot vitæ diſcrimina Salivatio iſta conjicit infectos; quot ex ea ſolent vulgo interire, quam horrendas capitis, fauciumque efficit intumeſcentias, ſuffocationem repentinam frequenter minitantes, & vix fræno manus peritiſſimæ recte gubernandas. Norunt quidem aliptæ quam periculoſas diarrhœas, dyſenterias, lipothymias, in temperamentis maxime Mercurio repugnantibus, iſta crebro producit, ſed aliam vix exercebunt artem, vix querent aliptæ, niſi quam in tyrocinio à Magiſtris ſuis didicerunt. Tanta vero eſt in hoc Salivationis genere humorum fuſio, tanta ſuccorum omnium corporis ſæpe exantlatio, ut nil mirum ſit ſpiritus vitales una diſſipentur; & maximè ſi in hac terra, aliter feliciſſima, ubi Melancholia tantum obtinet imperium, complures ex tam rapida fluidorum profuſione ſuccumbant ac pereant. Quam fugax ſcilicet voluptas acerbiſſimas ſuſtinet ſæpenumero pœnas! Quanta cura & induſtria Sirenum illarum veneficarum blanditiæ ſunt ab omnibus fugiendæ, quicunque aut ſanum corporis temperamentum conſervare volunt, aut vitam longævam jucunda denique ſenectute finiendam cupiunt!

Porro ſi facultates Hydrargyri tanta copia in corpus intromiſſi, ac ſanguinis motu circulari omnes corporis partes pervadentis, velut in Salivatione vulgari contingit; ſi illius vires naturæ humanæ tam noxias, ac inimicas; ſi virus ejuſdem nervis & cerebro peculiariter adverſum, atteſtante id paralyſi, & tremoribus frequentibus; ſi onus & tormina, quæ ventriculo & inteſtinis vulgo infert; ſi pallidiſſimum plumbeumque colorem, quem vultui impertit; ſi denique quod à veteribus omnibus Medicis Hydrargyrum in catalogo Venenorum annumeretur, diligenter perpendamus: ſanè Medico probo incumbit, quando duobus Venenis tàm Morbi quam Remedii una convenientibus ſit neceſſario occurrendum, de Antidoto aliqua propria, ſalutari, & excellenti, ſollicitum eſſe. Et ſi tela ad hunc morbum ritè expugnandum magis apta, & idonea unquam reperiantur, è Medicorum pharetra magis magiſque denuò inſtructa potius quam ex aliorum quorumcunque ſive armamentario, ſive officina, ni plurimum fallor, certo extrahentur.

Et quicquid delirum vulgus, aliique nonnunquam ſanore judicio præditi, contra ſentiant, ſane nescio, an quiſquam omnium morborum qui miſeros mortales ſolent excruciare, judicium tenerrimum Medici periti & exercitati, potius quam agyrtæ aut indocti alicujus requirat ac mereatur, quam Lues iſta immanis & venenata.

Quanquam verò Salivatio omnibus aliis Methodis ubique palmam præripuit, tamen notatu dignum eſt, quod *Julius palmarius*, Medicus Pariſienſis clariſſimus, & eruditiſſimus copioſius diſſeruit, qui Magni illius *Fernelii* fuit diſcipulus & qui librum de Morbis Contagioſis tum doctè tum elegantèr ſcripſit. Ille Salivatione, quantumlibet tunc populari, quantumlibet nunc vulgo uſitata, *vix centeſimum quemque* Lue correptum, perfectè ſanari tradit, ſed recidivo illos morbo, ex ſcintillis aliquamdiu conſopitis recrudeſcente, nonnunquam citius, nonnunquam poſt plures annos aſſici, & langueſcere. Atque *alii*, inquit, *decies*, *alii duodecies* ſuo tempore *Salivationem fruſtra ſunt experti*, tanta interium cum doloris acerbitate, malorumque miſerrimorum acervo, ut forti viro multo latius ſit ſemel mori, quam vitam morte pejorem ſic proferre.

Ego itaque hæc animo diu multumque evolvens, nunquam complecti potui, quamobrem *Fernelii*, *Palmarii* aliorumque Medicorum doctiſſimorum methodi tutiores ac jucundiores tam

tam paucos ſectatores conſequutæ ſint, & praxi hodierna ita proſcribantur, niſi ob has potiſſimùm rationes:

1. Medici illi præclariſſimi odio adversus Hydrargyrum nimis acri flagrabant, propter noxas illas graviſſimas, quas ſæpius infert corpori. Et *Fernelius*, primus omnium Medicorum, curationem Luis ſine quocunque Mercurialium uſu interno, & fortè nimis temere ſuſcipiebat, & palam pollicebatur; Amuletis ſuis ſelectis ac ſalubertimis, Diætæ Sudoriſicæ, victus tenui & frugi, & catharſi intercalatæ ſolummodo confiſus. Et certè propter auſum ac tentamen tantum, tamque ſalubre generi humano, ſi fortè minùs felix fuiſſet ſucceſſus, omni laude digniſſimus eſt egregius ille Medicus, quanquam in peſtifero hoc morbo uſus illius medicamenti periculoſi, quod à * Primo vocatur *Venenum omnium rerum*, ſumme neceſſarius nobis hactenùs videtur. Nam *malum ovum malo corvo* apprime convenit. *Palmarius* autem Hydrargyroſi vulgari infenſus fuit, tùm ob perniciem ejus, tum propter extremos cruciatus, doloreſque aſperrimos, quos inuncti ſuſtinere neceſſario damnatur; tùm denique quia propoſita ſua curatio per Guaicam & Amuletum, aut per Alexipharmaca ſua Hydrargyro conjuncta, tutior fuit, & longè ſalubrior inunctione vulgari, ſputantium vires exhaurienti. Quocirca alias Luem extirpandi methodos, tutiores, ac magis ſalutares, nec non jucundiores, licet nonnunquam paulo cunctabundas, fuſe proponebat.

2. Chirurgi uno ore Salivationi præ aliis curandi modis facere videntur, aut quia præmiis donantur majoribus, iſto modo valetudini proſpicientes, ſumma cum aſſiduitate, infectumque ſub imperio quodam deſpotico vitæ ac mortis clanculùm in conclavis, remotis allis plerumque arbitris præterquam nutrice, tamdiu tenentes; aut quia durante tyrocinio nullam aliam æque certam Lui medendi artem illi hactenus didicerunt; aut quia aliam diſcere vix unquam volunt.

3. Quoniam Chirurgi technis ſuis hanc Medicinæ partem, quantum in illis fuit, tanquam ſibi jure propriam utique arripuerunt & Medici, ſive ob moleſtias tam fædæ curationis, ſive allis negotiis impediti, illam provinciam quaſi derelictam nimis neglexerunt, ac vilipenderunt.

4. Quia curationes temporaneæ & palliativæ in hoc morbo, ut in aliis nonnullis, magis placent, ægriſque gratificantur, quam Eradicativæ, quæ magis operoſæ ſunt, & exercitatione non parva egent. Quam ob rationem inducias multorum graviſſimorum Narcoticis derepentè comparatæ, & ægrotantibus ſæpè magis placent, & Medicis nonnunquam præferuntur, quam quæcunque alia, permanentibus interim aliquandiu doloribus, ſalutaris medicatio. His adde, Salivationem ſymptomata omnia Venerea ita ut plurimum tollere, ut nulla recidivæ ſupicio impræſentiarum reſtet, aut præmii procraſtinandi ratio convaleſcentibus amplius appareat.

Quod ad impoſtores illos imperitos, turpiſſimos lucriones, ac nebulones vulgares attinet, qui ſine Mercurio, ſine quacunque moleſtia, & neſcio quibus *Arcanis* inſulſis curationem breviſſimam, nec non infallibilem, omnibus Lue infectis cum inſigni impudentia pollicentur, argumento ſunt Bacillino quam Medico digniores, & falſibus Magiſtratuum aut collitigio, prout veteratores perfidi, ſunt potius caſtigandi, quam diſceptationibus, aut ullis rationum momentis accipiendi.

Denique tertium Lui Venereæ medendi genus, quod poſthabita Salivatione ſolenni per inunctionem inſtituta, & ſpretis deceptorum inſciorum fallaciis, catharticorum aut emeticorum Mercurialium vi & efficacia, cum

* *Nat. Hiſt. lib.* 33. *c.* 6.

gitized by Google

Dæta è Lignis & Radicibus exsiccantibus, ac regimine debito, conjunctorum nititur, fusiorem orationis copiam planè requirit. Sed nè tot impostores & agyrtę dolis & insidiis suis hinc ansam aliquam avide arripiant, vela dicendorum contraham, & pauca haud prorsus inutilia jam dictis adjiciam.

1. Et 1. notandum est. Ligna exsiccantia, gummi, corticem, & lignum Guaiaci, lignum Sassafras, atque radices Sarsaparillæ & Chinæ, tantum fere emolumenti naturæ humanæ conferre, & debilitatæ suppetias salutares præbere, quantum damni & nocumenti Hydrargyrum corporis infligit. Sunt hæc salubria quædam hujus morbi venenati, licet imperfecta, pariter atque Mercurii Alexipharmaca, quando quidem & citra Mercurii auxilium opera & oleum nostrum sine fructu perdi solent. Et quanquam illa ex se nunquam apud nos scopum attingunt, Hydrargyro prætermisso, venenumque Venereum nequeunt penitus delere & extinguere, tamen robur nativum erigunt & fovent, palloremque huic morbo congenitum, in vividum ac sanum colorem certo certius immutant.

2. Notandum est Cathartica deleteria dicta huic morbo expugnando, qui vires corporis validissimas ipse infringit, & robur summum facile comminuit, quandoque minus convenire, quàm mitiora & blandiora medicamenta. Et quoties fortior & validior requiritur catharsis, illa longè rarius obtinenda est, in debilibus scilicet naturis, senna, rhabarbaro, agarico, jalappa, epithymo, polypodio, manna, hermodactylis, aut eorum quibusdam, additis etiam ceu stimulis, sale mirabili, cathartico amaro, polychresto, prunellę, aut crystallis tartari; his, inquam, sæpe securius & commodius alvus movetur; neque plura eorum identidem repetita vita corpori imbellium nocent, quemadmodum scammonium, colocynthis, & helleborus, quæ aut ventriculum conturbant, aut intestina corrodunt, gravibusque torsionibus excruciant, aut visceribus omnibus, partibusque principibus maligna sua qualitate sunt intensa.

3. Quanquam Mercurialia, & Hydrargyrosis, in omnibus temperamentis Lue inquinatis indiscriminatim vulgo adhibentur, tamen notandum est, corpora crassa, obesa, phlegmatica, & frigida, ab illis maxime omnium lædi; & constat injurias insignes, quas Hydrargyrosis talibus facit, vix unquam postea deleri, adeo ut non minus discriminis à medicamento quam ab ipso morbo illis contigerit. Atqui Sanguinea, Biliosa, & præfervido calore redundantia corpora, incommodo minore Hydrargyri usum paulo copiosiorem sustinent, quam aut prius nuncupata, aut Melancholica Temperamenta. Etenim calida & sicca viscerum intemperies, contrariis quibus polleat facultatibus Hydrargyrum, corrigitur, emendatur, & nonnunquam insigniter juvatur, atque bilis ferocientis acrimonia plurimum demulcetur.

4. Quotiescunque Luę jampridem infecti qui Ptyalismum prius subierunt, aut qui aliis modis ad tempus tantummodo sunt restituti, morbo recidivo è latibulis erumpente, aut novam formam sortito, turbas novas commovente; quoties, inquam illi in atrophiam, neque à Pulmonibus tabidis, neque à Lumbricis pendentem, inciderint, quanquam Diarrhœa admodùm violenta exhauriantur, à Narcoticis quibuscunque abhorrendum est Medico, & restringentibus interdicendum. Nam Malignitate venerii venerei intus delitescentis sic imminuta, & per sentinam corporis depositа, propria Antivenerea optato eventu non diu frustrabuntur, & corpusculum frigosum deleteria Luę pene confectum, præter expectationem rursum pinguescet.

5. Cùm virus Venereum sit benè retusum ac fractum, omnisque symptomatum ferocia refrænata; at semes venenatus haud penitus extinctus; sub cine-

cineribus delitescat, novos postea tumultus suscitaturus: quemadmodum & in aliis nonnunquam casibus ubi symptomata anomala, doloresque vagi infirmos detinent, Medicamenta nervina, arthritica, amara, & antiscorbutica *salubria*, aliquamdiu usurpata, cathartics blandis identidem intercalatis, reliquias Veneni istius infracti tuto profligabunt, integramque tandem sanitatem præ aliis restituere valebunt. Siquidem talia corruptelæ humorum deleteriæ contraria, sanitati tuendæ, amissæque recuperandæ, vitæ producendæ, staminibusque vitalibus tenuioribus confirmandis apprimè conducunt.

6. Infantes à nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis, pustulis, ulceribusque scatent, quanquam & nocturnis illis doloribus erunt excruciati, facillimè omnium restituuntur. Farina sarsaparillæ ferè insipida, saltem nullo gustu ingrato, aut fastidioso prædita, panatellis aut pulticulis suis, ut par est, *commissa*, addito etiam, ventriculi gratia, santali citrini polline, nulla pariter nausea donati, cathartic. que debitis intercalatis, tenerrimæ ætati, ut latè nonnunquam observavi, salutem perfectam reddidit. Quod vero infantuli à contaminata nutrice infecti, tanquam à Peste quadam, sint ante inceptam curationem, quamprimum amovendi, non opus est ut admoneamus.

Denique 7. infectis, cum curatio modis mitioribus magisque benignis ac salutaribus quam Salivatione illa acerba & excrucianti instituatur, non est iis persistendum ad certum quendam ac determinatum dierum numerum, sed nunc diutius, pro ratione veneni, naturæque reluctantis, remediis immorandum, quousque sub regimine debito venenum penitùs subigatur, & symptomata omnia prorsus evanescant.

Antequam finiam, nequeo tacitè prætermittere errorem popularum insulsum, at valde perniciosum, qui longe lateque inauspicato increbruit. Nimirum dicit, aut forte audivit ignarum vulgus, si quispiam infectus cum sana muliere mutuis amplexibus se commiscuerit, à labe omni venerea se confestim fore tutos & immunes. Quot innocuæ virgines inter alias ex hoc stupido errore perierunt! Sed cùm sanguinem pervaserit virus pestilens, & viscera afflatu illo impuro imbuantur, credat etiam plebecula insipiens pari ratione, se clavam *Herculi*, quod ajunt, & fulmen *Jovi*, extorquere posse, & se montes excelsos, virtute cujusdam incantamenti, posse radicitus avellere & alioversum transferre.

Ut vero finem faciam, nonnullis videri possum nimis acriter perstrinxisse morbum Venere clementi prognatum, Dea scilicet illa amabili, cui tam Principes summi, quam vulgus infimum, vota sua nimis frequenter faciunt, & cujus illecebræ pectora ferè omnium æstu quodam impotenti facile percellunt. Acrius, inquam, hujus morbi sævitiam perstrinxisse videar, quam plurimi medicastri, qui eundem in postremis habere solent, ac pro nihilo, ut ajunt, ducunt; ut scilicet artis cujusdam exquisitæ, quam alicubi didicerunt, ostentationem gloriose faciant, atqui ut reverà crumenas incautorum aliquando emungant, ut familiarer suos opprimant, ad quæstum commodumque proprium inique referant. At vero longe præstat Medico probo, liberalibusque disciplinis instituto, verum dicere, quam quæstu quovis duci, communique utilitati quam suæ consulere. Modici rerum status, modo res sint bene partæ, nemini pœniteat. Nam pauca nonnunquam desiderium explent, permulta animum rarissime satiant. Paucitas rerum commode beneque vivendo necessariatum facile suppletur, virisque bonis rarius deest. Sed in superfluis accumulandis nullus vulgo finis gravissimarum sollicitudinum, nullum molestiarum maximarum tædium, rapinarum terminus; quasi dira illa execratio, aut fascinatio, avaros injustosque semper comitaretur, ut in opulen-

tia inopes, in abundantia egeni vitam prorſus inquietam traducere damnarentur. Præcipiti curſu breviuſcula labitur vita. Nec magna pompa impedimentorum neceſſaria eſt, ut amœna ſit profectio, neque requiritur tanta viatici copia, ut breve iter conficiatur. Præclare illis actum puto, quibus in bene agendo deponitur vita. Nec ſapientibus *lugendam eſſe* corporis *mortem*, *quam* animæ *immortalitas conſequitur*. Etenim *tum demum nos verè vivere* conſtat, *cum è vita hac exceſſerimus*. Quid eò olim eximie dixerit Philoſophus, (pectore ſpe tumido, conſolationis pleno, animoque futuris gaudiis admodum aſpirante) in ſenectam vergens, & *Senectutem* ornatiſſimè laudans * *Si in hoc*, inquit, *erro*, *quod animas hominum immortales eſſe credam*, *lubenter erro*: *nec mihi hunc errorem*, *quo delector*, *dum vivo*, *extorqueri volo*.

* Cic. *de Senectute*.

FINIS.

Digitized by Google

Commentarius Medicus

DE APHTHIS NOSTRATIBUS,

SEU

BELGARUM &c.

AUCTORE

VINCENTIO KETELAER

MED. DOCT.

Digitized by Google

Digitized by Google

COMMENTARIUS
DE
APHTHIS
SEU
BELGARUM &c.

UNde malo huic, quod Septentrionalibus hisce plagis tam frequens atque anceps est, Aphtharum nomen sit inditum, meritò miramur. Nam quæ à priscis Medicinæ conditoribus nobis Aphthæ describuntur, adeo à nostris diversæ sunt, ut toto cœlo distent. Hippocrates Aphorismo vigesimo quarto Sectionis tertiæ, multisque aliis locis, inter morbos primæ infantium ætatis proprios eas numerat, & superficiaria oris ulcera, maligna & serpentia, ignea quadam caliditate prædita vocat, quæ nuper natis infantibus, tenellisque accidunt. Ad ea Galenus, in puerulis, ait, recens in lucem editis Aphthas fieri. Sic autem vocant ulcerationes oris superficiarias, præ molitie maximè instrumentorum exortas, quæ neque contactum, neque lactis qualitatem ferre possunt, quod non parum feri in se continet. Est autem id natura abstergendi facultate præditum, adeo ut mirum non sit, si in mollioribus corporibus quasdam in superficie ulcerationes efficiat: Et alibi facilè eas placari inquit, si infantis os, cibis & potibus prorsus insuetum, modicè adstringas. Nec oris tantum, sed & aliarum partium fervida & superficiaria ulcera Aphthas vocarunt. Unde Hippocrati *Græcè* dicuntur. Sic illi, & ex illis omnis Medicorum Natio deinceps uno fere ore locuta est. Qui acrimoniam, & corruptionem nescio quam assumptorum, è ventriculo exhalantium aut è capite in subjectum os procumbentium, causam earum statuere, & repellentium usu tractavere. Nostrates verò Aphthæ ab his omnibus procul sint, & natura, causis, ipsaque curandi methodo differant, in progressu patebit. Quod praxim auspicantibus non leviter semper impoluit, quos nomina & Veterum ductum secutos in exitiales errores sæpe lapsos fuisse necesse est. Non utique dubitem, si ani-

Digitized by Google

si animi sensa candide aperire licet, asserere, id vitii, quod vulgari notione Aphthas appellamus, iis qui medicinam nobis tradidere, vel plane fuisse incognitum, vel alterius apud illos quam hic indolis; ut mirum non sit, nulla aut obscura ejus vestigia monumentis eorum contineri. Quid enim? si hodie Galia, Italia, Hispania & calidiores regiones id adeo ignorent ut ne fando quidem de eo quicquam inaudivisse videantur, saltem ex Practicis eorum nemo, ut nobis conspicitur, prælibaverit aut attigerit; quid de Antiquis existimabimus, qui eodem aut ferventiori cœlo usi sunt? Fateor quidem Hippocratem in calce Prognosticorum hæc de se prædicare: Non esse quod à quoquam nomen alicujus morbi desideretur, quod iis libris descriptum non sit: Quippe signa ibi tradita vere esse & in Lybia, & in Delo, & in Scythia, id est, regione calidissima, temperata, frigidissima. Ubi non tam Græciæ quam universi mundi praxim ob oculos posuisse videtur, & eum rerum usum assecutus, ut omnes humani corporis affectiones viderit atque indicarit. Quamquam tanto viro, quem semper veneratus sum, nihil derogatum velim, affirmare tamen id ausim, si tanta frequentia, tantoque periculo, ut nobis, ita antiquis Aphthæ unquam visæ fuissent, non tam oscitanter, negligenterque posteris eas exposuissent: Quippe qui minimos ac tutissimos quosque affectus ea cura, eaque ambitione prosecuti sint. Hac quoque causa nihil iis dignum à quopiam hactenus editum est; quod antiquos compilando ingentia volumina quisque malit condere, aut etiam mira sectari, quam endemia & patria vitia propria studio eruere. Sed de nomine eo minus litigandum est, quod majorem potissimum reverentia videtur receptum, ne quid usquam locorum aut gentium foret quod priscis illis patribus inobservatum videretur.

Aphthas igitur, ut Nobis occurrunt, hoc modo fusius & rudiùs describo: Pustulæ sunt albicantes summis ac internis oris & interdum vicinis respirationis ac deglutitionis partibus insidentes plerumque per lentam ac imperfectam crisin febribus supervenientes, borealibus his tractibus familiares. In tuberculorum & pustularum censum redigendas esse, non in ulcerum, fides oculorum evincit. Quid, quæso, istis cum ulcere; Non hic solutio continui, non imminuta, sed aucta magnitudo est. Pariter non exedendo eschara seu crustam tenellis partibus inducunt; sed vel maturæ frustulatim decidunt, vel interiora repetendo non manifestiora sui vestigia, quam si nunquam fuissent, in ore relinquunt. Eas quoque semper candescere, aut subalbicare & ad cineritium colorem vergere, imprimis si funestæ sunt, nihilo minus liquet. Ut rubræ & atræ pro humoris differentia speculantium potius figmenta sint quam usu inveniantur. Saltem dum meliora doceamur eas negamus. Non enim verisimile est, ut in rebus sibi adeo vicinis & cogantis fors tantum polleat, cùm albæ plus millies nobis oblatæ sint, ut rubratum, nigrarumve ne umbræ quidem unquam apparuerint. Superficiariæ hæ pustulæ candentibus apiculis orbiculatis utrimque abuvulæ frequentissimè incipiunt & inde per devexiores sint, toto ore sparguntur: Linguam, gingivam atque ipsa labia, quà ori intus obtenduntur, occupant. Sæpe nec his limitibus subsistunt sed pomaria proferunt ad imas fauces, gulam, œsophagum & quæ his continua copiosiùs fero solent prolui. Hujus rei non levia nec pauca indicia sunt. Nam ut ea præteream quę à deglutiendi & spiritum ducendi difficultate petuntur, instar omnium documento est, Aphthas, quando jam maturuerunt & excernuntur, tanta copia aliquos dies & per os & per alvum nonnunquam rejici, ut aliquot pelves vel matulæ congestas eas vix capiant.

Non inficias eo tenacem & glutinosum mucum, qui individuus earum comes est, videri posse illas augere: tamen quocunque modo res expenditur, tantum Aphtharum semper relinquitur, ut

ut nec os, nec quicquid eſt vicinarum partium tantum earum vim capiat. Ut non immerito videri poſſim ſtupore quodam in eam opinionem raptus, tantis Aphthis conſpectis ipſum ventriculum & tenuia inteſtina interiùs tota iis obſeſſa fuiſſe. Sed de hac re noſtratium practicorum judicium eſto: Diſſimulare mentem fas non erat.

De cauſis Aphtharum & quomodo generantur major difficultas eſt, & quia rei caput, hic paulo diutiùs & preſſius morandum. Ante omnia non temere quidem videor mihi perſuaſiſſe, hunc affectum, qui omni ætati & ſexui communis eſt, eodem ſemper modo oriri & à cauſis pendere, quæ magnitudine atque acrimonia, ſeu quis malit malignitate quidem, nunquam autem natura diſſideant. Ut audiendi non ſint qui alias in nuper natis & infantibus, alias in adultis ponunt. Quippe puellorum Aphthas à lacte nutricis ſeroſiori aut acriori, molles & teneras oris partes erodente ac exedente naſci, aut alia quadam cauſa externa oppido quàm ridiculum eſt. Omnis acrimonia ſeu aſſumptorum, ſeu catarrhi è capite in ſubjectum os delapſi, ſeu è ventriculo exhalans non excitabit, ſed ut adſtringentia, natas Aphthas abolebit. Si oculis & obſervationibus ſuis practici mallent credere, quàm præjudiciis quæ temerè ab antiquis hauſere, fateri cogerentur, nihil eſſe, quod generationem & Aphtharum maturationem plus remoretur quàm earum rerum uſum quas Aphtharum cauſas ſtatuunt. Quotidie videre eſt ſi ortis Aphthis prolapſus ſeri in fauces aut alias interiores partes ſupervenial, quàm ſtatim evaneſcant ac malo omine diſcedant. Sed non tam aliorum placita laceſſere quam propria firmare ab inſtituti ratione monemur.

Omnes, quotquot ſunt, Aphthas per criſin gigni, plerumque imperfectam & lentam; & unam ac ſolam cauſam agnoſcere empyreuma, quod vario fonte in vaſis natum à natura in dicta loca eliditur ex animi ſententia ut demonſtretur, omnem hinc operam dabimus. Id haud difficulter perſuadebitur, ſi illa notione & ratione Aphthæ ſpectentur, qua continuis & ardentibus febribus viridi conſtantique ætate ſuperveniunt: Ibi genium ſuum imprimis produnt: Ibi earum ortum & eruptionem ſymptomata perturbationis criticæ manifeſtiſſimè anteeunt, alias ſeviora, alias mitiora pro cauſæ antecedentis & materiæ in vaſis morbificæ copia ac malignitate, viriumque robore aut dejectione: Ibi ſubitam ad ſalutem aut mortem, in melius vel deterius mutationem fieri; & poſt naturæ morbique conflictum eas naſci longè evidentiſſimè conſpicitur. Vario namque ancipitique marte res peragitur, nunc antecedentis cauſæ empyreumate illo à natura probè ſubacto ac mitigato per eas criticè expulſo magna ægrorum euphoria & ſymphoria; nunc morbifica materia uberiore, contumaciore aut maligniore negotium naturæ exhibente, proſtratis viribus, ægrorum exitio cuncta tentantur, & vel nullæ Aphthæ prodeunt vel mox omnibus in pejus ruentibus, triumphante morbo, ſumma animi anguſtia conduntur atq; diſcedunt. Quam anadromen, quandocunq; aut quotieſcunq; tandem fit, niſi anagoge vel naturæ ſponte vel artis auxiliis ſequatur, pro depoſitis & conclamatis ægri meritò habentur. Quę, quæſo, evidentiora criſeos indicia? Aphtharum materia ab internis ad externas, à nobilibus ad partes ignobiliores ruſa bonam ac ſalutarem conſtantibus viribus mutationem caulatur; contra ſymptomatico motu ab exteriis & ignobilioribus ab interna & nobiliora aut in vaſa majora regurgitans, opprimendo, & tantum non exſtinguendo vitæ fortem perniciem affert.

Fateor equidem perfectas criſes, quæ ſtatis diebus morbos pleniſſimè ſolvunt, in his oris quàm rariſſimè occurrere, & criſium ſigna adeo confuſa & obſcura nobis offerri, ut fere fruſtra captentur: Nihilo tamen minùs imperfectas, quæ lentè & ſenſim exſtirpant quicquid in corpore malorum eſt, frequentiſſimè dari conſtat. Quibus non immerito Aphthæ accenſentur: Eſt enim affectus hic tardior & plerumque longiùs protrahitur, nec in dies tantum, ſed in ſeptimanas, nonnumquam menſes. Contigit utique ſæpi-

pissime, maximè si initio morbi universales vacuationes neglectæ fuerint, cùm eæ per Aphthas commodè post tentari nequeant, eam plethoram & cacochymiam in corpore exundare, quæ non nisi longo tempore per Aphthas, diaphoresin, sudores, urinam & lenia alviduca absumi possit. Nam venæ sectioni, quod palmarium ad deplenda vasa præsidium est, aut acriori, iteratæve purgationi nullum locum esse post ortas Aphthas, si ex dictis nondum patet, pleniùs & fusiùs in earum curatione urgebitur. Adeo ut omnis vasorum colluvies Aphthis potissimum exhaurienda sit. Adhæc antequam periodum legitimè absolverunt, & omne, miasma, Aphthis eliminandum sublatum est, variis de causis stationem deserunt & interna repetunt. Hoc casu maximam partem aut in solidum quà per excretionem, quà per anadromen evanescunt, adeo ut interius os quod pridie aut aliquot ante horis undique iis obtectum erat, postridie vel paulo post omnibus liberum & vacuum sit, ægri expeditius deglutiendi & spirandi munia obeant, sibique restituri videantur. Sed qui debellatus apparet hostis, in insidiis latet, hoc plus metuendus, quò à vitalibus propriùs absit. Quodcunque illius miasmatis in vasa tunc rediit (ut ex recrudescente febri, cordis oppressione, citato interdum alvi profluvio aliisque facile colligitur) novam ibi materiam, quam ubi obnoxiam faciat, invenit; & fermenti vice in suas partes rapit quicquid sequi promptum paratumque est. Cum quo prælia instaurat, quibus si non satisfacat & concidat, tamen plurimum quantum natura delassatur, & non nisi commodis alimentorum & medicamentorum adminiculis sufficiat, denuo se exonerat, novasque Aphthas gignit. Quæ non aliter fere quàm si nullæ unquam fuissent, suum spacium requirunt, quo maturentur & excernantur. Neque id semel, sed interdum sexies, septiesve aut sæpius contingit, ut expulsis Aphtharum causis, vitæ arcem infestis signis petat. Ex quibus videtur esse perspicuum, omnes Aphthas per modum critcos nasci, quæ ex ancipiti & diuturna naturæ & morbi luctâ moras trahat, longiores, breviores, ut alterutter fortior pluribus aut paucioribus præliis bellum illud confecerit. Nunc de antecedente & continente Aphtharum causis dicendum est. Antecedentem non ejusdem indolis & moris esse, vel id unum argumento est; quod tanta illius moderatio & benignitas aliquando sit, ut quamvis copia fatiget, edomita tamen & mitigata nihil negotii cordi faceſſat: Alias tam ferali rabie grassetur & infestet, ut quascunque partes tetigerit, extrema iis minetur: Si cordi incubuerit, ejus calorem, motum, & quicquid ex eo in universum corpus virium diffunditur, tantum non suffocet: Si in infimum ventrem præceps feratur, symptomatum phalangem invehat, interea perniciosissimam diarrhœam, qua corpori vix succus & viribus fomes relinquitur: Pari modo si mentis sedem invaserit, deliria, vigilias, jactationes, furores, alinque sævissima inferat, adeo ut hæc tanto imperio, quanto illa obtequio se gerat. Neque aliunde ferme illa empyreumatis diversitas petenda est, quàm à materiæ morbificæ coctione aut cruditate. Per pepasmum enim & coctionem, quæ excessu qualitatis infecta sunt, ad tēperiei mediocritatem rediguntur; & quæ orgasmo huc illuc palabunda vagantur, in ordinem redeunt; quæque substantiæ modo quodam omnis coctionis expertia sunt, ab utilibus separata convenientibus viis excluduntur: ut quocunque modo ferociam ponant, quæ a naturæ finibus longiùs recesserunt. Et ut hic quorundam, juniorum imprimis, qui postquam cum sapientia veterum divortium fecere, ipsis quoque artis vocabulis nuncium misere, palato inserviatur, non intelligimus coctionem illam cæco modo fieri ab nescio qua natura partibusve solidis; sed cùm sit fermentatio, mistorum concursu, virtute & efficacia absolvi. Facilè enim concipimus plurima hetrogenea inter se commissa se infringere, atterere, & luctando omnem asperitatem & feritatem amittere. Novum etiam è corde spirituum accessum semper humores non modo ciere, stimulare & miscere, sed & quadam veluti Majestate omnia moderari.

Qui-

Quamvis difficile ſit omnes continenter meatus & ductus prodere, quibus animalis ſpiritus ad cor & deinceps in ſanguinem redeat; tamen de re ipſa dubitandum non eſſe, ſatis arguit & ſtructura cordis & ejus nunquam intermiſſa atque indefeſſa munia. Ex muſculis miro opificio totum contextum non niſi animali ſpiritu inflatur atque agitatur. Deinde ſingulis pulſibus is ignis in corde accenditur, qui non aliter in offœto ſanguine oriri poſſe videtur, quàm accenſione & inflammatione acerrimi cujuſdam agentis: quòd qui aliud ab animali ſpiritu cómminiſcitur, næ ille argutando meras nugas agit. Conſentaneum etiam naturæ legibus eſt, ut quæ cordis anfractus ſemel tranſiere, ſi ſibi conſultum velint, identidem officinam illam repetant, quæ a morticino languore vindicentur. Hic animalis ſpiritus in orbem ad cor regreſſus & ſanguini poſtliminio redditus ut rei naturalis pepſeos & coctionis autor eſt, ita pepaſmum & coctionem rerum alienarum, quæque præter naturam ſunt, primariò obit. Ut tanquam naturæ miniſtret atque emiſſarius eam omnibus formam indat, quæ vel vitæ ſuſtentandæ ſint, vel excretioni facilitandæ. Hinc quæ ante ſeptimum morbi diem Aphthæ ſuboriuntur, multo moleſtiores & lethaliores ſunt iis, quæ à ſeptimo vel nono die proveniunt; Quod earum materia mitior & mollior tractu temporis evaſerit, minuſque jam viribus fractis gravis ſit, quàm contumacior viribus integris.

Sed quia hactenus aphthas ut continuatum febrium comites vel pediſſequas expendimus, antequam antecedens earum cauſa dimittitur, videndum eſt an ea ſemper in febrili miaſmate conſiſtat. Memini plurimis adfuiſſe me qui in ſumma apurexia aphthis tenerentur; quique præſenſiſſe nullam febrim, ab omnique graviori malo ſe immunes fuiſſe aſſeverarent. Poſſe etiam aphthas per ſe oriri nulla præcedente vel comitante febri haud difficulter inducor, cùm quævis labes à natura victa & eo loci criticè expulſa earum materia eſſe poſſit. In infantibus certè & nuper editis talis acrimonia ac malignitas, præeunteſque febres non ſemper obſervantur, Omnis earum cauſa & origo in illis videtur deberi materno ſanguini & polydædalæ iſti impuritati quam in utero contraxere, quæ levi ſæpe ebullitione per ſudorem & aphthas fugatur. Inquinamentum tamen febrile, majoribus vaſis concentum, ſua naturçque propenſione ad Apthas tendens, plerumque earum antecedens materia & cauſa eſt. Quæ ut continens fiat & ad dicta loca feratur nunc videndum eſt.

Docet uſus, vacuationes, quamvis morbis ſint pares, tamen eos non ſol vere, quin etiam magis irritare, ſi eorum cauſa per loca non ſibi commoda viam affectet. Ita in variolis, & morbillis, ut & Aphthis ſtimulata alvus quantum ſæpe noceat experimur. Unde ad ſalutarem excretionem non modo requiritur naturæ inclinatio & robur, quibus à moleſtis & alienis rebus liberetur; ſed vel imprimis ut peculiari humorum morbificorum ingenio ac mortui ii meatus & viæ pateant, per quas inoffenſo curſu ferantur. Hinc in imperfecta criſi, qua omne malum non una ſubita mutatione, ſed pluribus judicationibus abſumitur, optimè monet Hippocrates: quæ ducenda ſunt, eò ducenda, quò maximè natura vergit per loca convenientia. Neque hæc Aphtharum continens cauſa per arterias proximè in eos, eique vicinas partes videtur ægri, ſed potius per vaſa, adulto hoc ſæculo detecta, quæ limpham vehunt, & ab inventoribus lymphatica appellata ſunt. Illa non tantum limpidiſſimam & puriſſimam ad oris, vocaleſque partes irrigandam aquam manant; ſed & ſæpe vitia, quæ induerunt, in eadem loca deponunt. Quid enim obſtet quominus ſincerus hic humor ex vaſis majoribus admittat & transferat quædam miaſmata & ſanguinis vitia, cùm tenuitate & fluiditate aptiſſimum vehiculum ſit? De hoc tamen cum nemine contenderim, quia ad felicem Aphtharum curationem exiguum momentum ac pondus videtur conferre.

Id extra omnem aleam eſt, plurimum ſeri Aphthas comitari, & ore, totoque capite exuperare, Videre licet ſub earum exor-

exortum, ægros flammante febri aliquando non tolum in somnum pronos, sed profundo etiam sopore inquietari, vellicari, & turbulentiùs evigilare. Quæ simul arguunt seri in capite plethoram & atrimoniam empyreumatis sero junctam, menti, sensibusque vel sepultis gravem.

Postquam internas Aphtharum causas, modumque generationis rudi minerva delineavimus, quo fato septentrionalem plagam potissimum oppugnent, quod in descriptione postremum erat, quærendum videtur.

Dari morbos endemios, qui certis quibusdam locis & populis peculiariter adhærent, nec aliis regionibus temere conspiciuntur, ab omni ævo observatum est. *Lucretius* libro VI.

Est elephas morbus qui propter flumina Nili
Gignitur Ægypto in media neque præterea usquam.

Atthide tentantur pressus, oculique in Achæis finibus: Inde aliis alius locus est inimicus partibus ac membris, varius concinnat id aer. Alpium accolæ quàm obnoxii sint strumis, bronchocelis, & steatomatis; & Sarmatæ ac Poloni illi plicæ qua capilli veluti glutine inviscantur ac complicantur, notum est. Sed omissum instar eos arguit Scorbutus noster qui hasce oras perpetua Tyrannide occupat, & hic veluti sepem regni constituit. Aphthas autem nostrates ex eorum censu esse facilè mihi consentiet, qui omnia retro sæcula, & qua diversos à nostro orbis porrigitur, animo relegerit. Prisci artis nostræ Patres in hoc affectu silentio plusquam sacro usi fuere; & qui deinceps insecuti sunt, quique hodie calidioribus terris humanæ saluti consuluntˆ, nusquam earum meminere.

Solo, ut supra dictum est, nomine nobiscum conveniunt, qui, si utrarumque natura spectetur, maximo intervallo dissident. Si rem suis momentis perpenderimus, non utique magno labore causas explorabimus: nam qui in his oris humor naturæ vi in Aphthas propendet, easque gignit, ferventiore tractu eum sudor omnem exhauri. Quippe aer subtilior, corporum habitus rarior, humores tenuiores & fluidiores, omnia denique ad diaphoresin & sudorem comparata sunt; contra apud nos frigidius & humidius cœlum, victus crudior, habitus corporum densior & humores crassiores, reliquaque omnia totidem fere sudoris remotæ sunt. Nec levia aut pauca indicia sunt, quæ probent, nostratium Aphtharum materiam æstuante plaga critico sudore dissipari. Nam hic copiosior sudor & uberiores urinæ Aphthas imprimis rutiores, levioresque efficiunt: quæ vacuationes si quo modo prepediantur aut subsistant, maxima Aptharum vis etiam à valido, sed oppresso corde emergit ac continuo succrescit. Materia enim aphthodes sero potissimum miscetur & ob id commodissime vacuatur per vias quibus serum & lympha defœcatur. Ad hæc nihil in aphthis funestius est illis excretionibus quæ revulsionis lege sudorem remorantur: ut si alvus, uterus, hæmorrhoides, aliæve partes sponte vel temere irritatæ præsentibus aphthis magnam eorum, quæ consuevere, copiam profundant.

Adeo ut nostrates aphthæ suboriantur lenta crisi, quæque hic æmuletur eam, quæ in naturis, locis, aere, victu calidioribus sudore aut urina peragatur. Est quoquam prodire tenus si non datur ultra.

Nec omnibus quidem borealibus tractibus ex æquo frequentes ac graves sunt: Singulæ ferè urbes aliter eas expertiuntur. Zelandia nostra adeo iis exposita est, ut senescente autumno aut ineunte hyemè decimæ quæque & ultra ex continuis febribus per eas terminentur. Horum omnium endemiorum malorum causas si ex Physicis instituti nostri ratio pateretur transferre, non aliam nunc animo lubentius amplecterer, quam in mundi hujus incunabulis omnia ex iis simplicissimis rerum seminibus (quæ innumerabilia sunt) coaluisse atque etiam dum constare, quæ firmam & stabilem, nullaque creata vi domabilem naturam sortita, multifariam quidem inter se committuntur, dividunturque, neutiquam verò primum substantiæ modum exuunt vel mutant. Quæ primordia ut terram

no-

noſtram componunt & pro naturæ ſuæ indole omnia afficiunt, ſingulis hujus regiones & plagas iis omnibus referciunt, quę nobis vel amica vel inimica, ſalutaria vel noxia ſunt. Nec ſubterraneis modo mineralibus alia aliis loca ingravidantur, atque impręgnantur; ſed ſumma hinc terra quæ inquinamenta induit, illis aquas, aerem, fruges, fructus, omnemque hominis nutricatum ſpargit: adeo ut inter ſacra menſæ, dum genio litatur, cum gulæ illecebris ea admittantur, quæ cuniculos in vitam ſenſim agant, eamque, mox demoliantur.

Has leges, æternaque fœdera certis impoſuit natura locis.

Ut Medicina, naturę ſimilia, ex combinatione ſimplicium alia atq; alia in uſum hominum medicamina præparat ita ex fœcundiſſima naturæ penu quædam ad ſalutem & noſtri conſervationem nobis ſuppetunt, nonnullæ in perniciem ſimul obrepunt; quod aliena & heterogenea labem ſuam ubique relinquant: adeo ut ex iis fontibus domeſtici & vernaculi morbi emergant, quibus vita ſuſtentatur & conſervatur.

Ventorum quoque ac cœli, ſoliſque clementia vel ferocia, locorumque ſitus ſua huc pondera conferunt. Cyclades Zelandiæ noſtræ, mediis aquis innarantes, cùm non niſi vada ſint congeſto aggere cincta & ambienti pelago vix caput extollentia; cùmque Neptuniam hanc prolem ventorum furori objiciant, quid mirum eum hic cœli hauſtum eſſe, qui præter uliginoſi ſoli ſalſedinem, eorum affectuum parens ſit, de quibus aliæ gentes ne fando quidem inaudiverint? Sed longius digreſſi in viam redeamus. Dum procatarcticas & externas cauſas noſtratibus aphthis eas aſſigno quas in genere omnium endemiorum morborum ſcaturigines agnoſco, non eadem mea ac illorum mens eſt qui veterum aphthas tradidere; Illi enim, dum ea externa aſſumuntur, vel alio quovis modo internas oris partes feriunt, acri eroſione, aliaque infeſta qualitate proximè volunt parere ea ulcera, quæ ipſis aphthæ vocantur; ſecus autem vitia ea ut foris ingruunt, ita aphthas nunquam edunt, niſi prius univerſum ſanguinem affecerint idque negotii ſolidis partibus creaverint, ut continuæ febres inde plerunque ſuccreſcant, quæ peculiari naturæ, humorumque motu in aphthas deſinunt. Sed ad ſigna earum tranſimus. Diagnoſtica, quæ præſentes eas indicant, cùm oculis obvia ſint, & dijudicari vel à mulierculis poſſint, minus anxiam & ſollicitam operam poſtulant. Ea verò diagnoſis, aphthas imminentes & mox erupturas ex artis legibus ſpeculatur, difficilior eſt, & incerta augueandi fide fere nititur. Utcunque ſe habet, præſtrinxiſſe eam, utique fraudi non erit, Inſtare aphthas docent primò ſpirandi & deglutiendi labores; æſtuſque pectoris reciprocantis inordinatior atque immoderatior: vox minus diſtincta ac clara, lingua etiam, omniſque interni oris compages ab indomita ſiccitate exaſperatur; Somnus nunc turbulentus, nunc profundus, ſed à quo non magno adeo opere ægri levantur. Quæ ab urinis in hunc finem indicia petuntur, adeo incerta ſunt, ut recenſeri non mereantur. Mitiſſimæ tamen aphthæ poſt coctionis ſigna, quæ nobis urinæ exhibent, apparent.

Nec contemnendo etiam argumento colligitur aphthas in procincto ſtare, ſi ægri mala ab iis vacuationibus, quæ alias omnibus minuendis aut tollendis pares erant, adeo nihil remittant, ut magis magiſque in dies ingraveſcant. In continentibus febribus, vel tertianis putridis ſi alvus naturæ ſponte vel artis auxiliis proritata magnam vim bilis, ejuſque ſaburræ, quæ præcordia occupare ſolet, excluſerit, ſi vomitu, urinis aliiſve vacuationibus undique ægri rebus proſpectum fuerit, & ea tamen vel adeſt vel inſequitur vitalium anguſtia, præcordiorum oppreſſio, ac refugiente animo virium præcipitatio cum inquietudine, aliaque terrificorum ſymptomatum phalange, ut ægri depoſiti videantur; in his reipublicæ humanæ ſeditionibus ac tumultibus non temere aphthas

has impendere ſuſpicabitur, quiſquis uſu cognoverit, unius noctis ſpatio hæc omnia componi, ſi ſolutis repagulis, victiſque obicibus naturæ vigore aphthæ proruperint. Quin illud, cum quo collato pede natura congreditur, facile concludet ejus ingenii eſſe, ut non per regiam viam, ſed faucium anguſtias ſalutarem fugam capeſſat; quo omnia etiam conſilia ac operam intendet, iis adminiculis, quæ inferius tradentur, in dicta loca hoſtem eliciat. Ex his ſignis, utcunque veriſimilibus nemo niſi limitando futuras aphthas prædixerit: cùm inter hæc nihil aphthodes ſæpe lateat ac metuendum ſit; & nonnunquam pauciſſimis horum præmiſſis magna copia derepente proſiliant. Qui vulgi auram aut etiam vaniſſimæ gloriolæ choragium ex hujuſmodi præſagiis captant, & ſe, & artem ſæpius deridendam exponunt. Ut apthæ propinquæ Medicos identidem fallunt, ita præſentes non meliori fide agunt, ſi ex illis ſalutem vel mortem hariolari velimus. Imprimis enim, earum prognoſin attingam, incentum & anceps illud malum eſt. Sæpe cùm maximam ſui ſpem ægris ac Medicis fecit, præter omnem exſpectationem ad exitium tendit. Cum ratione tamen prognoſtica quædam pro earum differentia inſtituuntur. Cum aliæ, ſint infantium, adultorum aliæ, ſuæ etiam decrepitorum: nunc exhauſtis viribus, alias integris aut leviter labefactis ſuperveniant; Interdum mitificata & cocta morbi materia, aliquando cruda & effera oriantur; nonnunquam aliquot ſolum puſtulis ab utraque uvulæ regione ſummum duntaxat palatum ſpargant, rurſus non tantum univerſo ori interno, ſed etiam interioribus partibus inſideant; In tanto diſcrimine liquere arbitror, longe mitiores, tutioreſque eſſe quæ conſtantibus viribus, adulta ætate, poſt conflictum naturæ & morbi cum ſignis concoctionis à ſeptimo vel nono morbi die, non ita magna copia, pacatis pleriſque ſymptomatibus, & imprimis ceſſante aut multum remittente febre emergunt. Semper graves & tremendæ ſunt provectioris ſenectæ, ut & effetis viribus. Intutæ etiam ſunt, quæ aliquoties evaneſcendo repetitis ictibus & inſultibus naturæ negotium faceſſunt, non niſi ſumma ægri diligentia ac Medici cura, ope plerumque medicamentorum laborioſius revocantur. Qua indole maximam partem illæ ſunt, quæ ante ſubactam morbi materiam proveniunt. Nam ut omnis androme materiæ pacatæ ac coctæ vel per ſe anagogen ſalutarem habet, ita crudæ & ferocientis, vel nullam vel difficilem. Malum etiam ſi mulieri ſeu ſtaxi, ſeu intempeſtivi menſes profluxerint: revulſionis enim lege ab ea ſede, qua ſola cum ſalute ægri maturescere poterant, in diverſam & alienam corporis regionem miaſma aphthodes trahunt. Sæpiſſime vidi etiam in vegeta ætate cùm ab aphthis nihil aut periculi perparum imminere videretur, à ſola menſium eruptione omnia in pejus ruere ac retro ſublapſa referri. Eadem ratione alvus ſæpius & copioſius egeſta, atque etiam hæmorrhoides hic nocent. Quamcunque corporis regionem aphtharum fomes invaſerit, præter eas, quas naturæ ductu atque auſpiciis ſibi vindicavit, ibi debacchari & extrema minari ſolet. Catarrhus quoque ſi aphtharum tempore in fauces vel vicinas interiores partes procubuerit, non modo aphthæ dilabuntur, ſed niſi vires validæ fuerint, exitialiter latere conſueverunt.

Graviores & periculoſiores illæ ſunt, quæ nullis inter initia morbi vacuationibus adminiſtratis, ab impuris, pleniſque vaſis effunduntur. Quod hic & alibi contingit quam frequentiſſime: Nam quamdiu vis morbi patitur, ſumptibus parcunt & in ipſo demum ſtatu ad Medici operam plerumque confugiunt, quo non modo omnia intentata ſunt, ſed attritæ vires & in aphthas natura propendens; vix quicquam dignum & par morbo tentari ſinunt. Cæterum cùm affectus hic ſæpe diuturnus & vario fato formidabilis omni ætati ac ſexui ſit, magno

ſola-

ſolatio & virium adminiculo appetitus, qui fere ſemper languet, nonnunquam exacuitur. Hoc beneficio, quamvis malum protrahatur, ægri perferendo ſunt, cum à novo commodi alimenti ſucco plus naturæ, quo fulciatus, accedat, quam mora rerum, quæ præter naturam ſunt, ei auferat. Quod cùmprimis videre eſt, cùm

Placidus feſſum, lenſque foves,
Tuque à domitor, ſomne, malorum,
Pars humanæ melior vitæ.

Sed ad curationem velis remiſque properamus. Ea in hiſce potiſſimum duobus conſiſtit: Aphthæ in ore conſpicuę, lenientibus ſtomachis maturandæ ſunt, & vaſorum reſiduus ille æſtus febrilis, qui quam rariſſime per aphthas univerſus ſimul & ſemel criticè expellitur, temperandus, omnibuſque modis minuendus atque abſumendus eſt. Prius autem quam hæc perſequar, quærere lubet quid ſtatuendum ſit de venæ ſectione & purgatione, communiſſimis atque efficaciſſimis ad deplenda, mundandaque vaſa, auxiliis. Quod ſanguinis eductionem, poſtquam aphthæ prodierunt, attinet, ſcio eam variis locis à quibuſdam temere adminiſtrari, nulla aphtharum ratione habita, modo ſuppreſſa aliqua vacuatio, aut plena, turgentiaque vaſa eum detrahendum, vel ebulliens effervescentia refrigerandum ſuadeant. Sed cùm ea per aphthas naturæ ſtudio ac motui adverſetur, cùmque victum, fugatumque hoſtem in penetralia reducat, & ea ſubſidia, queis bellum hoc natura feliciter conficere ſolet, ſubducat, ægroſque ab ea fœde mactari ſapiſſimè viſum ſit, nullum locum conſpectis aphthis ſanguinis miſſioni relinquimus, niſi forte alius quis affectus, qui magis urgeat, iiſdem conjungatur. Vidimus in virgine viginti trium annorum, cui inordinati ac parciores menſes erant, vera pleuritide aphthas comitatas. Cum ſiniſtri lateris acerrimus ac pungens dolor, dyſpnœa, tuſſis, ardentiſſima febris, aliaque mala præſens remedium expoſcerentur, non dubitavi ſatis larga copia ſanguinem educere; & cum nec hoc auxilio, nec juleporum ac topicorum convenientium uſu ulla ſanguinolenta vel purulenta ſputa prodirent, nec quicquam eorum, quę jugulare ægram videbantur, vel hilum remiteret, medicamentum, quod placando dolori ac ſudori ſtuderet, exhibui: à quo (mirum viſu auditu-que) quæ ſiniſtro lateri ac pleuræ impacta morbi materia fuerat, nigerrima ac fœtidiſſima per alvum omnis excernebatur & evaneſcentibus funeſtis illis ſymptomatis ſola animi deliquia ab ea diarrhœa orta cum aphthis perſevera. vere, quæ in vigente ætate victu ac medicamentis roborantibus edomita priſtinæ ſaluti ęgram reſtituere. Eandem venæ-ſectionem memini in nauta meo juſſu factam, quem poſt aphthas phrenitis, aliaque horrenda mala tenebant, eaque adeo levatus fuit ut vel uni huic ſalutem ſuam debuerit. Hæc tamen non incautè tentanda ac æmulanda ſunt, & (ut dixi) niſi alia aphthis graviora omnem Medici curam atque operam in ſe convertant: plura enim & majora ab ancipiti hoc præſidio metuenda quam ſperanda ſunt. Omnem igitur præſentibus aphthis inciſionem venæ huc uſque damnamus atque proſcribimus, quamvis ex ægri rebus ante earum exortum non modo obiri poſſe ſed quam ſæpiſſime debere contendamus.

Nihil enim aphthas tam lenes ac tutas præſtat quàm ſi ſuo tempore univerſales vacuationes præceſſerint, naturamque ſub impuro onere ingemiſcentem aliquo faſce levaverint. Eædem rationes, quę venæ ſectionem efflorescentibus aphthis diſſuadent, etiam contra purgationem eam militant, quæ cacochymiæ propria atque accommodata ab univerſo corpore & ulterioribus viis noxios quoſque humores trahit. Ea hic funeſtiſſima eſt & intra paucas horas hypercatharſi finem vitæ plerumque facit. Alia eſt purgatio improprie dicta, quæ craſſiorum inteſtinorum aut etiam, primæ regionis feces ſubducit, & non niſi conſecutione quadam ulterius extenditur, quæque non tam epoto quam injecti medicamento obitur. Ea præclaram

per aphthas operam sæpè præstat; & intestina eluendo, alvumque remorantem prolectando non tantum intimi ventris vitia mitigat aut compescit, sed etiam ab oppressione per eam vindicata natura alias evacuationes, per urinas, sudores, atque ipsas aphthas felicius molitur. Tamen & hic circumspectione opus est, sed nisi tertium jam diem aut etiam ultra segnescente alvo commodè tentatur. Lenientes ac emollientes clysteres, si facultates ægri id præsidii genus patiantur, præ aliis omnibus probantur; sin minus, glandes. Quæ ore assumantur medicamenta alviduca, vel alimentosa sunt, & hebetiora ac ignaviora fere frustra ad duriores feces accedunt, vel validiora subsistentem quidem alvum agitant, verum diarrhœæ metum injiciunt. Si quando intempestivo ac præposstero purgantium usus aut sua ipsius sponte conversa motu peccans humor in ventrem illabatur, dissipatis atque evanescentibus aphthis accensa febri, deliquia, singultus atque exitialis illa hypercatharsis invehuntur. Nec ea componuntur nisi omni ope præceps alvus sistatur & aphthæ postliminio redeant. Quæ omnia, ut felicissimè & ex ægri ac Medici votò res cadat, imminutis tamen viribus & temporis dispendio fiunt. Caveat igitur junior Medicas, sibique ac ægro temperet, ne hunc hostem exhibitis temere cathartica lacessat: nam galearum fero duelli pœnitet. Quod quidam, imprimis pueruli, negligentius ac vilius habiti, totos quandoque dies ac noctes in aphthis summa animi alacritate ac vigore dejiciant (quod & in variolis aliquoties vidi) ea non tam exempla quàm monstra sunt. Postquam ex usu quotidiano prodidimus, quomodo utrumque illud potentissimum ac frequentissimum alexicacum venæsectio ac purgatio, in aphthis moderandum ad reliqua progredimur. Aphthæ, ut supra dictum est, vel cruda atque etiamnum surgente morbi materia, durantibus ebullitione & sanguinis in majoribus vasis effervescentia, febre, aliisque egnatis malis ante aut post septimum morbi diem oriuntur; vel à septimo die, subjugata ac probe concocta omni malorum materia, ditectione utilium facta, à robusta natura in locis convenientibus gignuntur. In his prave commodam diætam & pauca quædam stomatica nullus usus medicamentorum est. Quis enim victricem & triumphantem naturam, erectis in ore tam illustribus tropæis, rebus his ingratis non aliter quàm in medio adhuc campo hoste committeretur aut in acie staret, interpellare ac turbare juvet? Optimum hic remedium est nullo uti remedio. Quamvis non ita frequenter, tamen fieri videmus, ut cum aphtharum ortu reliqua mala, quæ Medici curam sollicitant, obluerentur atque aboleantur, & omnis in solo ore ac faucibus labor consistat. Hoc in casu quibus os & ori vicina colluenda sint, quibus gargarizandum, quæ stomatica subsidia appellantur, quia in eo cardo rei vertitur, diligentius est limitandum. Utuntur hodie Practici, iique haud obscuri nominis, refrigerantibus atque adstringentibus, seu actu, seu (uti vocant) potestate talia fuerint. Sed quo fato ipsi viderint. Hoc constat, quantum ori ac faucibus per frigida illa spacii ac laxitatis, tantum cordi & vitalibus angustiæ, anxietatisque parari. Tantum possunt præjudicia, ubi animos semel invasere: nec cœcitatem modo inducunt, sed & videndi desiderium adimunt. Priscorum aphthæ, cum erodentia ac serpentia ulcera fuerint, refrigerantium ac hujusmodi adstringentium opem postulaverunt; sed alia longè nostratium ratio est, quæ quo magis proliciuntur, hoc mitiores sunt, & tum demùm ferociam suam in graves tumultus acuunt, cum exitu prohibentur. Male utique juvandi artem profitetur, qui cum natura, quam tuendam suscepit, digladiatur, & ab externis ad interna malum traducit, ablatum rarus quicquid extra sensuum ambitum est. Alterutrum repellando fieri necesse: vel ut ardor aphthodes, præpeditus, in-

flamma-

ſtauratis prælis, à valida natura ægrè vincatur, vel debilem obruat. Iis igitur, quibus os colluitur, aphthæ non fugandæ, ſed provocandæ ſunt. Quæ non alia ſunt quàm lenientia, maturantia, dulcia, pectori amica, omnia forma liquida & actu tepida. Plebs noſtra uſu & Medicorum præceptis edocta, poſthabitis omnibus operoſioribus & ſumptuoſioribus medicamentis tutiſſimè utitur, vel ſolo raporum juſculo ſaccharo edulcorato, vel ſi tempeſtas anni id negat ſola cereviſia tenui ſaccharata. Quę duo ubi intepuerunt, omnes oris partes alluendo, & in imas fauces deſcendendo, non modo aphtharum acrimoniam, ſi quę ſit, placant; ſed omnem etiam qualitatis exceſſum mitigant, atque hoc pacto maturationem perficiunt. Quanquam illa hoc magis probanda ſunt, quod nobis familiaria, alienam ac ingratam medicaminis vim non recipiant; tamen in eum finem plurima alia præferibi poſſunt. Ut rei medicæ ignaris gratificemur, formulam gargariſmatis, quod domeſticum & quovis tempore omnibus parabile eſt, adjungam. ℞. hordei mundati ℥j. paſſularum exacinatarum ℥ij. ficus nu. iij. liquiritiæ raſæ ℥iij. Coque ex aq. communi ad ℔ij. In colatura ſolve ſyr. jujubini ℥ij. Miſce. Si procul a b urbibus ruri degitur, loco illius ſyrupi, vulgari ſaccharo colatura dulceſcat, & palato concilietur. Hujuſmodi collutione oris identidem utendum eſt ut obſeſſæ atque aridæ fauces id jubent. His ſubjungunt multi varios linctus, quorum, quamvis nullos niſi refrigerantes ac repellentes improbem, tamen quia omnes ſyrupi ventriculi tenorem ſolvunt & flacciditatem ei inducunt, ad hæc plurimo muco conſtipant, nauſeamque & cibi faſtidia augeant, omitti ſalvis ægri rebus poſſunt. Si quis tamen eos concupiſcat ex omnibus jujubinus, tuſſilaginis, capillorum veneris, de liquiritia optimè eliguntur. Ea cautione ut inter initia exortus aphtharum temperati, in progreſſu & fine calidiores præferantur. Jam denique diſpiciendum eſt quomodo in imperfecta ac lenta criſi, quæ frequentiſſima eſt, aphthæ regendę ſint. Si omnis vaporum majorum æſtus non cum aphthis deferbuerit, ſed turgeſcendo pro ſuo, partiumque quas occupavit ingenio tumultuetur, cautè tractandus eſt, ne feræ ſevientis more ſtragem edat. Nec ad hoc magna vi ſemper opus eſt! blandiendo & palpando ferociſſima quæq; manſuefcunt: peragit tranquilla poteſtas quod violenta nequit. Sępe commoda victus ratio palmam hic præripit ei medendi modo, quo plurimis & variis medicamentorum formis ægri delaſſantur, In victu conveniunt omnia corroborantia & quæ citra offenſam pectoris refrigerando humorum fervorem temperant, nec non urinam & ſudorem cient. Ille puerperarum potus ex vino Rhenano ovis, cinnamomo, ſaccharo & croco confectus ſępe omnibus intentionibus ſolus ſatisfacit, & niſi calidior ſitim, ſiccitatemque adaugeret, omnium, quæ promovendis aphthis ſunt, magnum inſtar foret. Nunc gallinarum, carnis vitulinæ, aut vervecinæ, niſi alvus laxior ſit, jus pauco croco aut cornu cervino prępparato conditum optimè naturam adverſus hoſtem inſtruit. Si res tenuiores hos ſumptus non ferant, ova ſorbilia cum croco aut dicto cornu cervi præparato ſumpta idem fere præſtant. Lac etiam vaccinum cum hordei farina in pultem actum ad conciliandum ſomnum in noctem ſumitur. Placentam apud nos ex lacte, ſaccharo & ovis in formam paulo ſolidiorem lento igne coquunt. Cui aliquem etiam hic locum damus, ſi fauces liberiores ſint deglutiendo. Hoc fere modo poſſunt plurima pro cujuſque genio ex victu quotidiano proponi. Sed fugienda ſemper in hoc affectu acida. Quæ licet putredini potentiſſime adverſentur, & languentem ventriculum ſtimulent, pleriſque etiam gratiora ſint, quia tamen pectoris ingratis invitiſque pulmonibus uſurpantur ne tuſſim aphthis infeſtiſſimam pariant, releganda ſunt. Pro poto, quibus res anguſta domi eſt, utuntur ſuo raporum juſculo aut cereviſia dulcoratis, ditioribus varii julepi præſcribuntur, ne eo compendio ſanitas vi leſcat. In rudiorum gratiam hæc formula ſit. ℞. hordei perlat. ℥vj. fol. & flor. borrag bugloſſ. an. m. iß. cinnamom. ℥j. liquiritiæ ℥ß. Coque ex aq. com-

communi ad ℥iß. In colatura macerentur bihorium calidè conf. borrag. violar. an. ℥j facta per manicam Hippocratis colatura & additis ſp. ſulphur. gutt. xxv. f. potus clarus. Si verò majori humorum ebullitioni & ſævioribus ſymptomatis hæc hactenus præſcripta imparia fuerint, ad medicamenta generoſiora ac potentiora confugiendum eſt. In contumacioribus vigiliis emulſiones ex ſeminibus frigidis, leniora etiam narcotica, ſi virium robur adſit, conveniunt. Variæ etiam potiones adverſus febrilem æſtum componuntur ex lapide bezoardico, cornu cervino ſalibus cardui benedicti, abſinthii, oculis cancri, tartaro vitriolato cum ſyrupis violar. papaver. rhœados & ſtillatitiis aquis calendul. cardui bened. quæ hic celebratur gelatina cornu cervi, ex re & ſummo uſu eſt. Si verò hiſce cardiacis & febrifugis indurata alvus conſtipetur, tertio quoque die (uti dictum) clyſtere vel glande ſollicitanda eſt. Id enim in omnibus morbis, imprimis acutioribus contingit ut licet craſſæ & indomitæ eiborum reliquiæ in inteſtinis nullæ colligantur, quia nihil aut parum earum rerum aſſumitur, tamen à majoribus vaſis ſemper quædam in alvum deponuntur, quæ alendo corpori inidoneæ ſunt & ob craſſitiem per alias vias excerni nequeunt. Ne igitur hæc in imo ventre cumulata, longiori mora hypochondriis, naturæque moleſta ſint, tempeſtivè provocanda ſunt. Hac ſola cautione ne inquinamentum aphthodes introrſum deorſumque proriretur.

Si autem ſponte vel præpoſtero aſſumptorum aut injectorum uſu ad inteſtina ruat, & ea acri morſu vellicando ad peſtiferam diarrhœam inſtiget, hoc caſu non clyſterum blandimentis acrimonia inteſtinorum eluenda eſt, ut aliàs in dejectionibus biliosis & ſervidis frugiferè ſit; ſed una eademque opera effrænis alvus cohibenda, & perverſus humorum motus corrigendus eſt. Cui inſervit enumerata paulo ante ſimplicia, ſudorem ſimul elicientia & alvum compeſcentia, ſi in potionem hujuſmodi formentur. ℞. magiſter. corallorum, cornu cervi præparati an. ℥j. theriac. ℈ß croci gr. vij. ſyr. papaver. alb. ſi ætas & vires ægri ſinunt, ℥ß. aq. cardui bened. q. ſ. Miſce, f. brevis potio, pro ætate adulta. Vel talis. ℞. decocti cardbened. aut ſcord. aut meliſſ. flor. calendul. cinnamom. omnium q. ſ. ℥iij. adde ſalis card. bened. oculor. cancri, tartari vitriol. ſi ingens æſtus ſit an. ℥j. ſyr. de roſis ſiccis aut corallior. ℥ß. Miſce. Atque hoc modo innumeræ potionum formulæ ex prædictis confiandæ ſunt. Quæ quidem omnes id potiſſimum agunt, dicta victus ratione adjutæ, ut aphtharum materiam cæco furore in interiora atque inferiora pronam verſo itinere ad ſuperiora & exteriora repellant. Quæ res vel ſola ſalutares ac tutiſſimæ aphthas facit.

Sunt enim illæ alicujus malignitatis participes, præcipuè in adultis & ardentibus febribus. Hujus ratione omnem fere Medici curam ad ſe trahunt, atque alias omnes vacuationes, cæteraque auxilia pro earum arbitratu ac imperio fieri par eſt. Quippe prima ac ſumma malignitatis ratio eſt, quod ea ipſi vitæ fonti inſidietur atque hyperbolica ſubſtantiæ hyperbaſi ſubita, atque ineæſpectata plerumque cladem edat. Quam explicare ut hic locus non patitur, ita aphthas ea non carere plurima docent, & ante omnia acerrimus ille cordis conflictus, totiuſque humanæ œconomiæ tumultus, ubi qui fuſus, fugatuſque videbatur, aphtharum æſtus denuo ad cor redit. Hoc igitur præ cæteris agendum, ut ab ea malignitate vitalia vindicentur & ſarta tectaque maneant. Quia verò aphthæ unquam fere ita matureſcunt quin vario inſultu, iterum iterumque cor laceſſant, viribus ſemper conſulendum eſt, ut repetitis mali ictibus pares ſint. Quod non ægrè fiet, cùm omnia quæ aphthis eadem & viribus dicata ſint. Præſcriptæ potiones ætati, viribus malorumque ſævitiæ prudenter accommodandæ ſunt, nec crebiores eſſe debent, quod citra virium jacturam non ſumuntur. Inſtaurans victus ſecuritati conjunctam magnam efficaciam ſemper habet. His obſervationes quaſdam ſubjungerem niſi aliorum de hujus mali natura ac cura mentem audire ſatiùs putarem.

FINIS.

GULIELMI

COLE, M.D.

Novæ HYPOTHESEOS, ad explicanda

FEBRIUM INTERMITTENTIUM

SIMPTOMATA, ET TYPOS

EXCOGITATÆ.

HYPOTYPOSIS

Unà cum ÆTIOLOGIA REMEDIORUM, & ſpeciatim,

DE

CURATIONE PER CORTICEM PERUVIANUM,

Acceſſit DISSERTATIUNCULA

DE

INTESTINORUM MOTU PERISTALTICO.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

PLurimi elapsi sunt anni, ex quo dubitare cœperim, an Febrium Intermittentium causæ ab Antiquis rectè assignarentur, an verò earum origo à Nervoso genere rectius petenda esset. Nam & hic loci plerumque se prodere solent earum Symptomata, quæ primò ingruunt, eaque ipsa sunt ejusmodi, ut ab alio fonte derivari vix possint. Tum præterea, ubi animo meo penitus insedisset, Nervorum munia, arctioribus licèt cancellis olim clauderentur, revera multò patere latius, atque ad plura, quàm Veteribus visum est pertinere, (quod quidem in Tractatu, De *Secretione Animali*, ante ostenderam) facilè hinc erat suspicari, potuisse etiam plures Morbos, imo & has ipsas Febres, ab eadem scaturigine manare. Sed tanti apud me fuit ponderis ac momenti magnorum Nominum authoritas, qui aliunde eas arcesserent, ut omnem ejus rei cogitationem aut prorsus negligendam, aut saltem dissimulandam censuerim: Donec annis abhinc circiter decem, si rectè memini, occasione oblata, attentius contemplandi Quartanam vernalem, quæ mox infra memorabitur, in eam planè sententiam perductus sum, primò hanc, & deinceps facili ductu cæteras omnes Febrium Intermittentium Species, à Nervoso genere pendere, hunc focum agnoscere, mineramque earum hic sitam esse. Quam quidem opinionem ubi altiùs imbiberam, mecumque sæpè ac seriò revolverem, tantò mihi plus lucis, ad Symptomata solvenda, in dies affulgere videbatur, ut tandem cogitationes meas successivis operibus in Adversaria summatim conjicerem, easque cum Medicis quibusdam doctis, ut fors tulit, identidem differerem. Denique id unum mihi superesse visum est, ut experirer, utrum in curandis hujusmodi Febribus, Corticis Peruviani vis atque effectus cum Hypothesi nostra ita conveniret, ut mechanica ratione satis aptè explicari posset: Nam, ut de me semel fatear, in Morborum productione, eorumque curatione, & in Corporeis operationibus quibuscunque explanandis, non conquiescit animus, aut satisfieri sibi patitur, priusquam intellexerit, qua via, quibus instrumentis, quo Naturæ artificio, & apparatu planè mechanico officiantur. Hisce igitur invicem collatis, ut satis quadrare compereram, cuncta illicò ordine dispositis in chartas retuli, ea ferè forma, qua nunc prodeunt.

Cùm autem ante septennium doctissimo D. Gibbonsio fortuitò occurrerem eique conjecturas meas aperirem: ille, librorum magnus helluo, edixit mihi non perinde novas esse atque ipse reputaveram; quippe Cel. Alphonsum Borellum (L. de Motu Animalium) in Succo Nervoso Febrium Intermittentium sedem posuisse; quinetiam Doctiss. Mundio nostrati (in Διογραφολογία ante Borellum idem subolevisse. Quos Authores mihi occupationibus practicis, & quidem ruri, implicato (ubi libri, illius præsertim generis, nuper editi, præemptorum paucitate rarò veneunt) nequaquam legisse contigerat. Itaque his auditis, calamum abiicere, & adversaria flammis committere, primo statim impetu decrevi, ne cramben ante coctam, quæ nauseam creare possit, apponerem.

At verò, postquam sedatiore animo perlegissem, quicquid uterque super hac re scriptis mandaverat, statim comperi, Hunc breviter tantùm & strictiùs rem attingere, Illum longè aliter atque ego conceperam explicare: denique multò maximam Hypotheseos meæ partem nunquam alterutri in mentem venisse.

Et sanè Mundius, ipsa rei evidentia, ut puto, adductus, videtur Hypotheseos nostræ notionem habuisse aliquam, eamque, ut Cæsalpinus olim Circulationem Sanguinis, quodam modo per transennam conspexisse; quam si penitiùs introspexerat totamque animo fuerat complexus, non paucis tantùm lineis breviter adumbratam, sed copiosius, atque (ut par erat) pro rei dignitate multò plenius explicatam traderet. Jam verò ille, Græco (*pag. libri sui* 50.) Materiam Febrium Intermittentium, à sanguine licet suppeditatam, in latice Cerebrum & Spinalem Medullam perluente hospitari supponit, cum eodem fermentescere, membranas eorum vellicare atque contrahere, eaque contractione, in Nervos adigi, unde rigor & tremor, læta scil. tùm motus tum sensus facultate. Hac porrò commotione è Nervis iterum exuti, inque massam Sanguineam per lymphæ ductus transferri statuit, ubi novos tumultus concitans Febrilem effervescentiam inducit, quæ post aliquot horas, exclusa per poros materia Febrili, sedatur, Hinc apyrexiam succedere, donec satis novi fomitis in eundem focum denuò congeratur.

Quæ quidem opinio, quamvis eodem fundamento nitatur cum mea, quam in sequentibus profe-

profero, in hoc tamen ab ea distat, quod contractum nimis & angustum, ut mihi videtur, locum assignaverit; quippe quem per totum ubique Fibrarum Systema, tam in Corporis habitu, quàm in Cerebro & Spinali medulla, latius esse diffusum statuamus. Quinimò de Typorum ratione nihil suggerit, quod non ante multoties dictum, quodque animo, probabilitatis saltem avido, neutiquam satisfaciat.

Borelli autem multò longius à meis recedunt sensa (Par. 2. Propos. 227. & seqq.) ex pote qui non in ipso Cerebro vel Systemate Nervoso in genere sed, in glandulis aliquibus obstructis mineram suam collocavit: qua causa Nervulorum illic fibrarum extremitates pari ratione & necessitate sic obstrui supponit, ut Succum suum effundere non valeant, eumque propterea sensim coacervatum hac mora fermentescere, pravasque induere qualitates; usque adeo ut tandem noxa, primò ad Cerebrum, deinde ad Cor & Sanguinem transmissa, singula ordine emergant Symptomata.

Verum tamen, vix satis commodè, ut mihi videtur, exposuit, qua via, quibusve machinis, hæc materies ad Cerebrum, multò minus ad reliquias partes, per Corpus universum ita convehatur, ut, ictu ferè oculi, prorumpant Paroxysmi. Ut taceam Typorum quam affert solutionem (ex Authore petendam) analogiamq; qua nititur, quanquam forsan in liquoribus lentius motis concedantur vix tamen in corpore nostro locum habere posse; in quo nempe & sat rapidè per omnes partes movetur sanguis, & plures in die diluitur; idque non rarò tam diversi generis liquoribus, & quandoq; medicatis quos ob obstruentem materiam abstergere, atque à conceptaculis suis dimovere necesse est; cum tamen Paroxysmi interim cursus suos nihilominus exacte repetant.

Quocirca, ubi perpenderam doctorum horum virorum sensa, meas non multum anticipare cogitationes, nihilque in se habere, quod mea præstituta semita cogat deflectere, imò eatenus saltem firmare, quòd & ipsa in Nervoso genere Febrium Internecientium mineram constituant, calamum quem deposueram (sed quem, arrepta hac ansa ad indagandas supera Apoplexiarum frequentiæ causas, amicissimus Mei, doctissimusque D. Hamberley, a me, ut resumerem, impetraverat) ad intermissum diu hoc pensum amicorum quorundam doctissimorum hortatu, ægrè licet, revocavi: & sic tandem ad umbilicum Dissertatio hæc, qualis nunc prodit, perducta est.

Dum verò de eadem edenda meditor, Cl. Mortoni circa eandem materiam doctissimus Tractatus in lucem prodiit; in quo haberi non pauca, nostris consentanea serò mihi gratulor; tum quod plurimum Viri iudicio tribuam, tum præterea, quod ab illius exemplo fuerit defensio paratior, si forte novitatis affectatæ arguar, ab iis scilicet, quibus, nisi quod excogitarunt Veteres, nihil sapit. Sin verò, me quandoque explicationes à suis placitis discrepantes attulisse compererit, non est, quod succenseat Vir Candidissimus, qui Philosophandi libertatem ipse profitetur, eaque, ut par est, revera utitur; præsertim, si perpenderit, eas non contradicendi animo, sed diu ante evulgatum eius librum à me conceptas, imò & descriptas esse; cuius rei plures appellare possum testes fide dignissimos.

Postremò, si quicquam ab aliis ante prolatum hic illic sparsum Lector invenerit, sciat velim, me nullius sensa mihi arrogare: quin potius sibi quisque per me sua vindicet; dum modo id tantum, quod certè verissimum est concesserit, invito mihi & prorsus imprudenti excidisse. Cum enim tanta librorum copia ad Artem Medicam spectantium hoc seculum abundaverit, mihique Memoria ab ipsa usque pueritia fuerit infirmior, neutrum spondere audeo, aut perlegisse me omnia quæ sunt super evulgata, aut quæ perlegerim omnia memini sse. Ipsam verò Hypothesin quod attinet, de illa ausim profiteri, quantum ex propria & aliorum lectione, quibus has chartas evolverunt, observari potuit neminem hactenus eandem, aut planè consimilem protulisse. Hanc tamen si improbaverit quispiam, aliamque in medium adduxerit, quæ Morbi Phænomenis solvendis magis congruat, me certè gratissimum, non lectorem tantum, sed & discipulum ac lectatorem habiturus est.

CUI-

GULIELMI COLE M. D.

NOVÆ HYPOTHESEOS,

Ad Explicanda

FEBRIUM INTERMITTENTIUM SYMPTOMATA, ET TYPOS EXCOGITATÆ.

HYPOTHYPOSIS.

CAPUT I.

Præcipuæ Authorum, de Febrium Intermittentium Sede & ratione formali, expendunter Sententiæ.

PRiusquam *Hypotheſin* proponere aggrediar, pareſt, ut quid de Febrium harum *Sede & Ratione formali* ſenſerint præcipui Authores, breviter exponam, & inde vel lucem fœnerentur dicendæ, vel refutationem facilius ſubeant, dum una videntur probabiliora. Nempe non magis propriis, quam aliorum opinionibus, me mancipatum palam profiteor.

(a) Authorum circa hanc materiam ſententiæ ad duo genera redigi poterunt. Nimirum *vel* Fermentativam ſubſtantiam in loco aliquo extra uſitatum Sanguinis tramitem maturari, inque ejus gremium ſtatis periodis pro genio maturato ſic materiæ, regeri ſupponunt; vel totum in ipſa ſanguinea maſſa negotium tranſigi, dum ſuæ accenſionis fomitem continuo ſecum portat, donec tandem uſque adeo quidam ejus particulæ præ moribus inteſtinis exaltentur, ut in fermentum pro reliquis inturgeſcentiam febri-

(a) *Duplex in genere Authorum, circa locum materiæ Febrium Intermittentium. vel in loco aliquo peculiari; Vel in maſſa ſanguinea locantium.*

Digitized by Google

febrilem commovendis faceſſant.

(a) Sententiarum harum *prior* in genere longè maximum cultorum numerum habuit; atque tum Veterum (imo univerſorum ad hoc uſque ſeculum] erat, tum variorum è Modernis: licet alii aliis nixi fundamentis in diverſas ab invicem abierint ſententias.

[b) Priores à *Bile*, *Pituita*, *vel Melancholia*, *in primis viis*, utpotè Hepate, Liene, Ventriculo, Inteſtinis, Meſenterio, &c. (hi in illo ex iſtis viſceribus] putreſcentibus, atque inde in venas convaſatis, turgeſcentiam iſthanc in Sanguine ortum trahere, ſupponebant; idque his vel illis periodis, juxta quod humores iſti ex propria habilitate citiùs aut ſeriùs in fermentativam indolem maturari, apti nati eſſent.

(c) Recentiorum verò non exigua hoc Seculo natorum pars, quamvis humoribus dictis (ſaltem tanquam Sanguinis formaliter conſtitutivis) nuncium remittant; de *particularibus* tamen *fermentis* atque *extra Sanguinis vias* ſtabulantibus, Febrium iſtarum productivis conſentiunt.

(d) Ex his duorum Sententiæ præcipuè conſiderationem merentur.

[e) Primam Celeb. *Sylvius*, cui & non pauci obtigerunt aſſeclæ, propalavit; qui in *pancreatis vaſis* recondi & maturari hoc fermentum, atque ab obſtructione unius vel plurium ejus ductuum, eaque vel majori vel minori, iſtas Febres oriri ſupponit, Nempe vult Succum pancreaticum, præ vaſorum propriorum excretoriorum obſtructione detentum, aceſcere, atque hinc fermentativam, ubi Sanguini commiſſus fuerit, indolem nanciſci; iſtum verò copia ad aliqualem diſtentionem inducendam auctum, atque penetrantiorem mota evadentem, claſtra ſua ſubitò perrumpere, atque mox Sanguini, juxta protruſionis animalis & circulationis leges; redditum, in eo, ubi ad Cor pertigerit, turgeſcentiam Febrilem concitare, atque inde Paroxyſmum; qui tantiſper durare neceſſe habet, donec diffluta vel ſubacta fuerit fermentativa hæc materia.

Obſtruentem iſthanc mineram valdè *tenacem* ſupponit, ut proindè aſportari ſtatim nequeat, ſed tantummodò perforari, quo fiat, ut, ubi evacuatus fuerit, quem prius inoluerant, ſuccus, mox Iſtorum vaſorum conniveant ora, moramque adeò novo perpetim affluenti faciant, donec hic ad eundem aciditatis gradum evectus & debita menſura coacervatus, iterum pertundat obicem. Quas quidem congeſtionis & eruptionis alternationes haud ceſſare autumat, donec penitus abſumptum fuerit obſtruens craſſamentum; quod ubi obtigerit, evaneſcunt extemplo paroxyſmi. Variorum Typorum rationes ab unius vel plurium horumce vaſorum obſtructione deducit Cl. *Author*, prout in ipſius *Praxi* cernere licet.

(f) Alteram à nuperis annis Vir doctiſſimus, *D. Ionet*, in medium protulit: qua ſupponit *Obylum*, *Sanguinis improportionatum* factum, quaſdam ex crudioribus ſui partibus *circa arteriarum extremitates* ubivis depopere; utpotè quoniam minus ſequaces prorſùm cum reliqua maſſa minimè, ſaltem pari paſſu, moveri queant; ubi tantiſper commorantur, donec *acorem* contraxerint, Quo inducto, primùm ſenſiles, quæ nuſquam non habentur, vellicat iſthæc materia partes; dein Sanguini affuſa inter Sulphureas ejus particula commotionem talem inducit, ut paroxyſmus Febrilis acturum invadat. Vid. Cl. *Author*, Tr. *de Febr. Intermittentibus*.

(g) Sententia, quæ in *Maſſæ Sanguinea* gremio Febrium harum focum latere vult, & cui ſummus honos plurimorum opinione deferendus, Magnum *Vvilliſium* Authorem agnoſcit. Supponit Vir Doctiſſimus *Cbyli*, *Supplimenta*, Sanguini degeneri facto minus quandoque congrua, nec proindè ut aſſimulentur apta nata tam diu

(a) *Vel in maſſa ſanguinea locantium*
(b) *Veterum ſententia*; *Humores in primis viis putreſcere*. (c] *Recentiorum*.
(d) *Duplex*. (e) *Sylvii in Pancreatis vaſis recondi fermentum febrilium ſtatuit*
(f) *Jonetti in habita portium circa arteriarum extremitates*.
(g) *Vvilliſii in maſſa Sanguinea*.

Digitized by Google

dia tamen illius contuberniam sortiri, cumque eo circulari (quod quidem facile per sat longum tempus fieri concipiatur, cum mollis ante suam, quæ non statim patratur, exaltationem, & sequacis sint genii) donec ad molem & grandem & molestam assurgant : qua mora tum proprio sinu, tum sanguifici, quocum intivere commercia, fermenti vitio, ad fermentativam & ipsa exaltantur indolem. Quam ubi indepta fuerint, turgescentiam in Sanguine concitant ; unde paroxysmus exoritur, qui tantisper & durat, & alternatim redit, donec obliterata fuerit, quæ noviter usque appellentia vitiare solet, Sanguinis dyscrasia. Consulatur Cel. *Auteris Distribe de Febribus.*

Præ me non foro solemnem vel harum vel aliarum quarumvis Authorum opinionum, quæ meis minimè quadrant, adornare refutationem, multo minus petulanter convellere. An vero dum aliam in medium proferre Hypothesin aggredios, meum esse censeo, rationes adducere ; quæ & prolatis assensum dare prohibent, & dubitandi causam vindicent ne gratis secessum molirí insimulet. Dum vero hoc absque convitio in contrasentientium judicium præsto, illam mihi indulgendam iri veniam & licentiam, quam quisque sibi jure deberi autumat, confido.

(*a*) Et primo quod ad *Indigenam Fermentum* [ut ab hac ordiar Hypothesi] spectat; quamvis hoc rationibus non parum speciosis à doctissimo, perque omnia dehinc secula merito celebrando Authore, stabilitum sit, multumque invaluerit ; Mihi tamen (sit magno illius nomini honos) vix probabile videtur, Morbum, saltem qui in massa Sanguinea palestræ suæ non exiguam partem sortitur, interpolatum, imo & qui periodis non solum frequentes recurrentibus, sed & ut plurimum, valdè regularibus constat, à Fermento quod tum in ea primum conficitur, tum cum eadem ad usque tempus paroxysmi, imò & plurium subindè recurrentium, indesinenter gyratur, conflari.

(*b*) Quæ hoc mihi suadent, pauculà enumerare liceat.

(*c*) Et quidem *primo* concludendum censeo, *Sanguinem* in sua constitutione *valdè heterogeneum* esse : id quod (ut argumentum à Chymica analysi mittam) non solum à varii generis eduliis, quibus universi vescimur, verum insuper à partibus multigenis nutriendis (quæ quamvis hinc pabulum suum forsan non immediatè defumant, secretionis tamen medio ex eo, per vias inferius tradendas, cunctas quantumvis difformes id delibare neutiquam dubita vero) variisque functionibus administrandis colligere pronum est. Proindè fiout hinc ad Febrilem turgescentiam (etiam dum maxima illi eucrasia adest, modo à forti solicitetur occasione) proclivis est, sic ubi hanc semel conceperit, constanti tenore eandem subire tenetur, donec tota deflagraverit exagitata materiæ congeries; quo facto ad novam longo tempore inhabilis videtur, verùm vappida potius quam accensibilis redditur : Ideirco ubi hoc contigerit, Febris *Continua* vice *Intermittentis* invehi debet : Cum verò hoc in crasi naturæ evenire probabile sit, multò magis ubi à recta degeneraverit, eveniet ; quando præ particularum irregularitate ad enormiores turgescentias pronus est ; magisque proinde singulæ, quæ ad istas natæ sunt, exantlari necesse habeant. Nec quidem ista sic ad turgescendum prona, si ad Sanguinem unicè spectet, citò renovari, quoad hanc vim, poterit materia, verum lenior in ejus locum à tenui, quo hujusmodi Febricitantium maxima pars utitur, victu suppeditabitur, quæ proinde exaltarì & inarescere tantoperè statim nequit, ut commotiones tam subitaneas in subjecto adeo, prout videtur, vappescente iterum cieat. At vero -

[*d*] *Secundò*, Sicut hoc in genere discendum videtur, sic porro fortius inculcandum, si *varias* hominum, à diversa, qua-

[a] *Desiderata in opinione VVillisii.* (b) *Rationes dissensus.*
(c) *Rationes dissensus ; Prima.* [d] *Secunda.*

quæ singuli donantur ; Sanguinis crasi enatas *constitutiones* perpendamus ; quos tamen universos ferè Febribus Intermittentibus, eodem modo, quo ad periodos, decurrentibus, corripi aptos cernimus. Quod vix fieri posse videtur, si cum Sanguinea massa identidem circumferatur materia hæc Fermentescibilis ; quandoquidem præ particularum in singulis invicem varietate, si non communem ad turgescendum aptitudinem amittat, saltem varientes multùm Typos induere debeat. At sub epidemica tempestate (stante licet propria cujusque constitutione ; quas insuper cuncti fere homines multum invicem discrepantes sortiuntur) eadem symptomatum, saltem maximè notabilium, series, idemque, ad amussim fere, periodorum recursus observari potest ; ut altius quærenda videatur istarum ratio.

(*a*) *Tertio*, Multæ concurrere solent *circumstantiæ* ad turgescentiæ istius periodos variandas ; ut pote alimentorum qualitas nunc hæc, nunc illa, quantitas nunc major, nunc minor, tempus assumendi varians, aliæque plures quotidiè occurrentes, vixque solertissima vitandæ industria : Quæ omnes sicut Sanguinis crasin singulis diebus aliquatenus variare debent, sic [præsertim ubi à debita deflexerit] multum conducent ad substantiarum assumptarum maturationem, atque hinc turgescentiam mutandam ; cum intereà certas plerunque redeundi vices observent paroxysmi.

(*b*) *Quartò*, Nec parum momenti habere videtur *circulatorii Sanguinis motus* consideratio, ad indigenam hoc fermentum excludendum ; eo, quod cunctis ejus partibus confusionem inducat : Quæ quamvis debitam particularum exaltationem nequaquam impediat, est è contra singulas agitando, atque invicem variis modis, ut sic magis usque comminuatur, adducendo, perque angustias in solidarum partium habitu urgendo maturationem ad Animalis œconomiæ usum promoveat ; imò forsan inflatu degeneri ad Febres agitatione nimia disponat ; Vix tamen, ubi hæ inductæ fuerint, adeo reciprocantes turgescentias, quales in intermittentibus cernimus, permittere potest ; quandoquidem ab illhac incongruarum particularum confusiva agitatione sicut circulationis modus necessario multum à naturali mutatur, sic major usque confusio inducitur, quæ non antè compesci potest, quam particulæ, sic ultra modum commotæ, vel exterminatæ vel debitè subactæ fuerint ; crasique sanguinis, cùm non eadem ob prægressam hanc constitutionem mox redeat, debilior tandem succedit. Unde ad tales turgescentias haud facile breyi iterum assurgere potest massa.

(*c*) *Quintò*, Si vero daretur tale aliquod Fermentum, minus tamen probabile videtur, *Chyli Supplementa*, quibus innititur Hypothesis, isthoc præbitura : quandoquidem liquor iste multò *mollioris* esse *indolis* videtur, quam ut, data quamvis in Sanguine Febrili diathesi, ad fermentativam subitò assurgat dyscrasiam. Et quidem molles substantiæ, Sanguini affusæ (maximè, si sensim instillentur, id quod de Chyli Supplementis constat) tantum abest, ut tales inducant turgescentias, ut potius inceptas cohibere natæ videantur, utpote particulas exaltatas hinc obtundentes atque diluentes. Hinc jusculæ avenaceæ, panatella, emulsiones, ac in Febribus ad omnibus imperantur Medicis. Nec sanè.

Sextò, Necessario innatum fermentum ad Febriles turgescentias, sive continuas, sive interpolatas in sanguine concitandas requiri videtur, quandoquidem ab *assumptis minimè congruis* has sæpenumerò momento quasi pullulascere, nec minus à *regestis fuscepto frigore effluviis*, experimur. Quod certè pro argumento erit, extraneum potius ad interpolatas producendas deberi : Imo paulatim & præviis, inque horas sensim invalescentibus, velitationibus ad commotionem Febrilem tandem assurgere debere videtur Intestina fermentatio

si

(a) *Tertiò*. (b) *Quartò*, (c) *Quintò*.

ſi hæc pro adæquata cauſa habenda foret.

[a] Et ſanè mihi maximè congruum videtur, ad *interpolatum morbum* invehendum, *interpolatum* pariter *Fermentum* requiri, eo quod relatio proportionata inter cauſas & effectus ubivis habeatur. Quippe quandoquidem palam videtur, nequaquam prohiberi poſſe continuam turgeſcentiam, quouſque cauſa efficiens minime ſubactâ intus latitaverit, ſic pari ratione dum morbum ſtatis ire & redire periodis cernimus, quid aliud comminiſci poſſumus, quam quod toties ſuggerendus ſit novi pabuli ad redintegrandam hanc turgeſcentiam, cujus materia priore deflagratione exantlata fuerit, proventus? At vero Chylum appellentem neutiquam pro tali habendum eſſe, hinc (præter id, quo de molli ejus genio indigitatum modo fuit liquere cenſeo, quod non pari paſſu cum Febrili inſultu ſuggeratur, quam ſive ciboria frequentius ſive longioribus intervallis aſſumantur, ſtatas obſervare periodos, cuivis notum eſt. Agnoſco ſanè & Sanguinis dyſcraſiam Morbum fovere: quandoquidem univerſi (Chylo excepto) ab hoc proveniunt liquores, à quorum aliquo fermentum iſthoc, quodcunque ſit profluere debet; imò & Chyli ſuppetias irregulari methodo ſuppeditatas, paroxyſmos quandoque vel accelerare vel retardare. Verum lis eſt de uſitata & ſolenni inſultuum ratione, quam à minus frequentibus peſſundari caſibus nemo aſſeruerit.

Proinde conjicio, quòd ad ſubitam turgeſcentiam identidem concitandum neceſſum ſit (b) *Fermentum* aliquod *adititium* & *Sanguini heterogenum*, alicubi *ultra ejus vias* recondi, quod & iſthic maturari, maturatum huic affundi poſſit, ad turgeſcentias dictas concitandas, imò quod priùs ferociam ſuam in ſoco proprio exerceat, quàm Sanguinis affundatur: atque inſuper abſumptum renovari poſſit iterum ad novos paroxyſmos, quamdiu morbida hæc perſtat diatheſis eudendos, Ubi verò loci hoc contineatur & ſtabuletur, proximè diſquirendum.

Et primò, quod ad *Veterum* (c) Doctrinam, quæ in viſceribus & primis viis latere iſthoc Fermentum vult; Ex quo majori Anatomicorum diligentia fabricæ corporis & receſſuum, motuſq; Sanguinis notitia accuratiori invecta fuit, deprehenſum eſt, *nulla* talia offendi *conceptacula*, in quæ vel deflectere vel in quibus congeri poſſunt, quales ad hoc opus comminiſcuntur, humores; quin porro circularem Sanguinis motum nequaquam permittere, ut quidvis hujuſmodi in vaſis Sanguiferis recubet. Quod enim ad (d) *Ventriculum* atq; *Inteſtina* attinet [quæ propriè magis primarum viarum Nomenclatura inſignienda ſunt] quicquid, ut ut aliunde quàm à Chylo proveniens, eorum ſubit cavitates, communem Chyli viam ſolummodò emetiri debet, adeoq; iisdem, quibus Hypotheſis *VVillisiana* obnoxium eſt difficultatibus. Porro, (e) *Meſenterium* nulla poſſidens conceptacula, verùm colligendis & tuendis chiliferis ſanguiferiſq; ductibus, quo reſpectivis eorum liquoribus commeatum præbeant, deſtinatum vix idoneum tali fermento repoſitorium concipi poteſt. (f) *Hepar* dein, & *Lien* [in quibus potiſſimùm & maturari & recondi ſupponunt illa fermenta] junicè ex vaſis & glandulis ſecretorio operi dicatis conflari, à conſummatiſſimo [nunquam ſine honoris præfatione nominando] *Malpighio* deprehenduntur, per quæ celeriùs multo deferri ſolent, quos convehunt, liquores, Sanguis ſcilicet & ſecreti liquores, quam ut pro conceptaculis ſolummodò haberi permittant. De Sanguine quidem [ut paulo plenius rem hanc explicem] nemo puto ambigit, quin conſtanti tenore prorſum per propria vaſa, tam in iſtis viſceribus

quàm

[a] *Ad Interpolatum Morbum producendum, fermentum per vices ſupplendum.*
[b] *Fermentum febrificum hujuſmodi extra Sanguinis vias ſtabulari debere.*
(c) *Deſideratur a in Veterum opiniones. Nulla conceptacula à vaſis diſtincta proreducendi fermenti febrifici in Sanguinem.* (d) *In Ventriculo, Inteſtinis.* [e] *In Meſenterio.*
[f] *In Hepate & Liene.*

quàm in reliquo corpore, versus colabatur De (a) *Secretis* autem *liquoribus* constat, quòd, quamvis lentiùs multò quàm Sanguis ferantur, in peculiaria tamen vasa depositi, vel in tales defecantur cavitates, unde ni postmodum illis cum Sanguine commercii (nisi longo forsan per Chyli vias itinere) datur prout in secretione, quæ in vesicam biliariam fit, cernitur, vel immediatè Sanguini remandetur, ut remixti iterum cum eo circulentur, id quod in *Liene*, quem nullis vasculis expertantibus donari agnoscunt Anatomici (& *Glandulis conglobatis*, in quibus tamen nullas cavitates huic muneri, ut videtur, pares hactenus detexit culter) usu venit: sin intra vasa vel habitum istarum partium alteruter horum liquorum ultra præstitutum à Natura tempus moretur, magnarum obstructionum, inflammationum, variorumve tumorum (qualia raro in Febribus intermittentibus, earum saltem necessario productiva, observantur) imo quandoque rupturarum, prout in *Lymphaticis* aliquando cernitur, potius quam regulari modo reciprocantium paroxysmorum Febrilium materiam suggerunt. Quin insuper liquorum istorum influentia, si daretur hujusmodi moræ locus, multo nimis contracta videtur ad *universa symptomata*, prorsus quidem impar ad aliqua (ea scilicet, quæ nervosum Systema affectum testantur, qualia sunt rigor, horror, oscitationes, convulsivi quandoque affectus, &c. solvenda, quorum sanè productio, cùm sit universalis, & universale Fermentum exigit, & speciatim tale, quod in Cerebrum ejusve propagines primò agat; cùm interea particulare (quod comminiscitur Hypothesis & parcè nimis Sanguini suffundi necesse haberet ad grandem adeo, imo repentinum, affectum, qualis est plerumque paroxysmus Febrilis, invehendum; & locis incommodis. Ut taceam *inæqualem distributionem*, quam Sanguini, qui promiscuè & fortuito ad has vel illas partes deportatur, affusum subire tenetur efficere posse, ut ad paucas solummodo partes corporis, imo paucas Sanguinis particulas, pertingat, quas proinde, intactis reliquis, vi sua efficere deberet, adeoque partiales modestias nunc hac, nunc illa corporis Sede, produceret; cùm tamen universim eodem quasi instanti corpus affici percipiamus. Sed antiquatam jam diu sententiam missam facio.

(b) Quod ad *Sylvianam* Hypothesin spectat; Hæc iisdem fermè difficultatibus obnoxia videtur: Nempe nimis *angustis limitibus* ad symptomata tam latè diffusa explicanda concluditur; quandoquidem mineram illic sitam velit, unde nec promptè, nec universaliter, nedum in universum corpus, sed vel in ipsum primitus Sanguinem, ad varia, quæ experimur, symptomata concitanda, dispensari valet. Quin nondum constat, dari vias, per quas liquoribus immediatè ex biliaribus pancreaticisq; ductibus in Sanguinis gurgitem conceditur transitus: Imo vix est, qui nunc dierum ambigit singula, ex hactenùs repertis, vasa secretoria *expertationi* solummodo liquorum in Hepate & Pancreate ex Sanguine secretorum, Lympha excepta in intestina inservire; quo ubi pervenerint, longum nimis & perplexum in Sanguinem iterum, præcipuè verò in remotiores corporis plagas iter inveniet ad tam gravia, & quidem repentina symptomata inducenda. Adde quod liquorum hujusmodi effervescentiam producendam, ex isthac suppositione designatorum energia *multum refringi* deberet; dum & tractum tam longum emetiuntur, & aliis mitissimæ aliis fortè repugnantis indolis, in itinere affundantur; ut proindè multum satiscere, antequam præstitutam attingant Scenam, concipiatur. Agnoverim sanè hujusmodi Fermentum Sanguinis semel affusum brevi turgescentiam fat

ma-

(a) *Secreti liquores exturbandi sunt.* (b) *Vel immediate Sanguini remandendi. Nova ab eorum detentione. Symptomatis febrium intermittentium producendis impares. Desideratq; in hypothesi Sylviana.*

gnam concitare poſſe, quandoquidem circulatorii motus beneficio per tota maſſam non longo tempore diſtribui valet: Verum notari poterit turgeſcentiam hanc non ante concitari, quam prævia, quæ nervoſum Syſtema affectum teſtantur, perque plures quandoque horas ferociunt, ſuum abſolverint ſtadium.

(a) *Joneſianam* tandem Hypotheſin, ſicut admodùm ingeniosè, ſic ſumma probabilitate excogitatam cenſerem, modo cæteris Phænomenis ſatisfecerit, cùm univerſalitati turgeſcentiæ Febrilis perbellè reſpondeat. Nempe neceſſe videtur, ut ſi minera morbifica ubivis circa extremitates arteriarum ſtabuletur, unoq; inſtinctu & momento in eruptionem omnis ubique commoveatur, univerſim hinc in corpore turgeſcentiam creet, dum intus ruens, ſtatimq; peragrato Corde, ad omnes regiones ab omnibus veniens, & proindè univerſaliter affectus, Sanguis deportatur. Verùm dubitare ſubit, utrum quod *in corporis cortice*, ſaltem circa Fibrarum ubivis extrema hæret, atq; hic loci ſolummodo, ad qualem ſentimus *rigorem* inducendum, afficit ſat ad hunc affectum quadret. Quippe videtur, quod rigores ab extremis orti, illic loci primum percipi debeant; quod tamen raro, ſi omnino uſu venit. Primum etenim in *dorſo* horrorem uſitatè patimur, contrahunturq; præcordia, nec, niſi interpoſito aliquo ſpatio, extrema corporis affici percipimus; id quod motum vellicantis humoris per loca prius affecta, deorſumq; ſerpentis, arguere videtur. Obſervare poſſumus, quod ubi acicula vel re alia quavis acuta vel corroſiva ſuperficies corporis læditur, de loco ſic affecto conqueramur, quamvis poſtmodum forſan ad ipſum cerebrum ſerpat malum, modo ut in punctura tendinis &c. grandius fuerit, convulſionesq; excitet; verùm & has quidem ab horroribus Febrium intermittentium multum abludentes: Imo incipiente pſora aliisve ſimilibus cutaneis affectibus, moleſtia primò ſeu in cute prodit, licèt, à Cerebro perceptio proveniat. Porro ambigui poteſt, utrum *tota* materiæ morbificæ pro ſingulis Paroxyſmis concitandis quantitas, quam univerſim in partium habitu diſpergi ſupponit, *eodem gradu & tempore acceſcat*, quandoquidem partes, in quibus ſtabulari debet, multum inter ſe caloris gradu diſcrepare deprehenduntur, quarum proinde aliæ citius aliæ longiori intervallo, reſtitanti huic in ſuis loculis materiæ acorem imprimere natæ ſunt: Quod ſi ita ſit, vix omnes ejus portiones una erumpere concipiantur. Ad hæc quæri forſan poterit, qua ratione præcaveatur, *ne citius* concitetur turgeſcentia, quam uſitatè fit, imo *ne perennetur*: fermenteſcente uſque & uſque, quoties producitur, cum alluente Sanguine materia iſthac aceſcente. Quippe quamvis altiorem aciditatis gradum tempore paroxyſmi producendi acquiſiverit, ante tamen aliquam habuit, utpote ad hunc ſenſim aſcendens; atque Chymicis experimentis notum eſt, Sulphureos liquores (qualem eſſe Sanguinem; cum plurimis aliis Medicis & ipſe Cl. *Autor* cenſet) Acidis, etiamſi in inferiori gradu conſtitutis, diffuſos cum iis turgeſcentiam aliquam ſubite Propterea cùm mineram hanc continuò in circuitu ſuo lambat Sanguis neceſſe videtur, ut continuò etiam turgeſcentibus ſubeat. Unde quoque & hæc antè ſatietur & miteſcat, quam ad gradum Paroxyſmo inducendo, quem vult Hypotheſis, requiſitum aſſurgere poſſit (ut proinde in profundioribus latibulis, quam quæ Sanguinis tranſcurſui adeò pateat, recondi & maturationem ſubire teneatur. Quin inſuper forſan metus eſſe poterit, modo univerſim ſic omnes nervuli [ex quibus univerſas ſolidas partes conſtare infrà conabor oſtendere] apud extremitates ſuas vellicarentur, ne *Tetanus* oriatur, cùm contractiones omnium pariformiter verſus cerebrum habendę ſint; unde, cùm nuſquam relinquatur locus, quo retorqueatur ab illo motus, par videtur, ut corpus rigidum permaneat. Porrò quandoquidem frequenter uſu veniat, ut rigor per horę ſpatium, vel ampliùs, perduret, videtur quod materia vellicans

(a) *De Joneſiana*.

talibus includatur conceptaculis, unde *difficulter* exitum quærere valet; at si in habitu partium, juxtaque valorum ora, tantummodo hæreat, probabile est, partim contractionis, quam invehit adminiculo, confestim ex recessulis suis extrusam, partim petulentis Sanguinis impetu, superinductæ hinc effervescentiæ ope [illegible], mox eluendam fore.

CAP. II.

Conditiones Causæ Febrium Intermittentium Continentis, Ipsiusque Sedes & Materia in Genere proponuntur.

(a) QUandoquidem igitur nec *sedium*, unde prorumpant Febres intermittentes ab his Magnis Viris assignatum, nec *materiam*, quam eas producere volunt, agnoscam, par est, ut eorum loca alia, quæ si (ea est meatenuitas) non plenariè omnibus satisfaciant dubiis, saltem paucioribus obnoxia sint, in medium, qua potero, adducam. Quod antequam aggrediar, proponendæ sunt Conditiones aliquæ, quas ad alterutrum designandum necessarias duco.

(b) Et *primò* necesse videtur materiam producentem, si non mole, saltem virtute, *Magnam* fore; quippe quod Morbus [quo nomine singulos Paroxysmos satis aptè insigniendos censuerim, eo quod non raro à perfecta apyrexia, integraque sanitatis usura identidem adoriantur) pro magno haberi debeat, cùm & symptomatum violentia, quandoque ferali exitu paucis cedat; & proinde causam requirat quæ talem effectui proportionem gerat.

(c) Secundò pariter requiri videtur, ut sit *Universalis* quo scil. uniformiter (quantum saltem patitur corporis nostri fabrica) tam in Sanguinem ubicunque scatentem, quàm universum corpus agat. Sentimus enim non solùm intima corporis, sed vel remotissimas, imò omnes, partes, quanquam non eodem instanti, brevitamen singulas interjecta intercapedine, plerumque affici quod verò intercedit, tum temporis inter symptomatum ex primo ingruentibus aliquorum invasionem, tum horum in variis subjectis irregularitatis, facilè vel aliquorum corpus perluentium fortuita inæqualitate, vel partium ab iis alluendarum dispositione, quarum hæ pro fabricæ ratione celerius, illæ tardiùs eos transmittere natæ sunt, vel ab ipsa hinc pendente dispensatione [cùm quæ angustissimis deportantur canalibus, perceptionem nostram non statim excitent, imò seriùs, ocyùs; pro materiæ ad vasa deferentia proportione motusque gradu afficiant) deduci potest.

(d) Tertio postulat invadendi celeritas, ut *fermè instantanea* in actum ubivis erumpat, seque per totum corpus, influentia saltem, momento quasi diffundat ista hæc materia. Imò quandoque observare licet, quod vix ipsi epileptici, cunctis vitæ numis alioquin integerrimè fungentes, celeriùs Paroxysmis suis corripiantur & consternantur, quàm quidem ex iis, qui Febribus Intermittentibus tentantur, de rigore universali sese ictu oculi percellente, conquerentes. id quod intimam morbificam ubivis diffusam & compactam, non secus ac insigniter maturatam, me judice, arguit.

(e) Quartò, Utcunque recondatur, & ubicunque discumbat, necesse est ut saltem transactis primis Symptomatis, satis *promptè ex loculis suis in Sanguinem*, ubi secundaria se exhibent, *exitum* inveniat: secus, si vel viæ sint multùm perplexæ, vel excretionis loci non satis patuli, vix apta ratio vel frequentia Morbi in diversis, vel reciprocationis, saltem regularis, quæ plerumque habetur, in eodem ægrotante reddi non potest.

(f) Quintò, Quandoquidem inter re-

ci-

(a) *Conditiones Causæ continentis plurium Febrium.* (b) *Prima Conditio ut sit magna.*
(c) *Secunda, ut sit universalis.*
(d) *Tertia ut celeriter in actum erumpat ad prima symptomata producenda.*
(e) *Quarta. ut eis transactis parata sit ad secundaria.*
(f) *Quinta, ut ad novi semitis productionem locus & tempus concedantur.*

ciprocationes Paroxyſmorum notabile intercedit ſpatium, atque prælonga quandoque ſentitur apyrexia, quaſi cum prægreſſo Paroxyſmo univerſa quæ corpus exercuerat diatheſis morbida evanuiſſet; Requiritur, ut tempore apparentis quieſcentiæ talem obtineat materia Febrifica in poſterum pullulatura, *receſſum*, in quo & *immunitatis à moleſtis Sanguinis incurſibus* nanciſcantur; unde & cumuletur, maturetur in tale quod volumus Fermentum.

(*a*) Sextò tandem requiritur, ut talis circa hæc proponatur Hypotheſis, quæ *omnium Symptomatum* ordine ſuo producendorum *rationem* aptè reddat. Et quamvis mihi non id arrogem, ut perſpicuè adeò hanc Spartam exornem, quò cunctis de *Meæ* certitudine perſuaſum ſit, veniam tamen indulgendam confido hujuſmodi molimini (quemadmodum ſolet novas circa Cœlorum motus Hypotheſes, quando priores minùs Phænomenis quadrant, excogitantibus) quandoquidem ſicut omnibus veritatis inveſtigatoribus incumbit, ſaltem laudabile eſt, ſic nemini in rebus Philoſophicis verſanti vetitum eſt ſua ad hanc rem collimantia ſenſa propalare.

Conditiones hæ, quamvis aliquæ huic, aliæ aliis ex præfatis Hypotheſibus forſan quadrant, *collectivè* tamen ſumptas, neutri competere confuerim; id quod reſpiciendo ad ſingulas, opinor, colligatur. Sic quod ad

[*b*] *Primam*: In *Sanguine*, liquorum, quos corpus copioſiſſimo, imò & in turgeſcentias maximè prono, quin contineri forſan poſſit mineta Morbifica, quæ tribus prioribus conditionibus ſatisfaciat vix dubitari valet: At vero huic reliquas parum accommodatas eſſe hinc deduci poteſt, quod nec priorum Symptomatum, rigoris, oſcitationis, pandiculationis, &c. quorum ſcena ultra Sanguinis vias deliteſcit, ratio ab iſthic ſita genuinè deſumi poſſe videatur, nec quidem reciprocationis; cùm vix aſſignari puto ſolida poteſt cauſa, cur turgeſcentia in Sanguine ſemel cœpta conſtanti tenore ad totalem deflagrationem procedere non debeat; nec quidem veriſimile mihi apparet (prout ſupra allegavi) deflagrata prima minera aliam tam brevi intervallo, atque inter vel longiſſimè protelatos paroxyſmos habetur, reproduci poſſe. Pariter &

(*c*) *Secunda*, *Veterum* allegato dogmati prima forſan, & quarta quadrent; cùm & materiam in primis maturatam viis energiam magnam ad ſtupenda Symptomata, iis, quæ in Febribus intermittentibus ſentiuntur haud inferiora, concitanda poſſidere poſſe, ſat tum ex vulgaribus crapulæ, ut & quorundam noxiorum qua alimentorum, qua medicaminum aſſumptorum (funeſtis quandoque) inſtantiis, tùm etiam lumbricorum productione, indeque enatis Symptomatis, conſtet. Porro nil vetare videtur, quominùs maturata hic materia *noſeri* quamvis primitùs focum proprium afficiat, ubi tamen Sanguini affundi contingeret magnos in eo tumultus concitare queat. Verum ſicut hæ, ubi Febrium iſtarum cauſæ evaleriot, ad Antecedentes ſolum, non continentem, de qua fermo eſt, referendæ ſunt; ſi porro cenſeo, ſatis ex modo dictis liquere, reliquas conditiones allatas iſti Hypotheſi minimè competere poſſe.

(*d*) *Tertia*, Idem de congruentia ſive incongruitate conditionum dictarum ad *Sylvianam* Hypotheſin allegari poteſt; quæ cum præcedente magnam cognationem quoad nimis reſtricta mineræ Morbificæ ſitum & influentiam, habet.

(*e*) *Quartò*, *Joneſianæ* quidem plures convenire poſſe, conſtat. At num materia morbifica, ſi in corporis ſolummodo habita extra vaſorum oras ſtabuletur, adeo uniformiter maturari valeat, ut tota eodem fere tempore in actum erumpat, modo innui, dubitari poſſe. Quin ab primis (ſaltem) ſymptomatis perſpicuè ſolvendis ſatis quadraret, quorum ſtadium,

Tt a vel

(*a*) *Sexta*, *ut ſymptomatis omnibus ordine ſolvendis quadret.*
(*b*) *Conditionum harum quarta, quinta, & ſexta non quadrant Hypotheſi Vuillſianæ.*
(*c*) *Nec ſecunda, tertia & ſexta Veterum Hypotheſi.* (*d*) *Nec Sylvianæ.*
[*e*] *Nec tertia & ſexta Joneſianæ.*

vel saltem carcer, à quo motus dispensationisque animalis origo habetur, tam longè à foco, quem assignat doctissimus Author, distet, mihi non satis constat.

(a) Ut ergo *propriam* asseram sententiam, conjicio, *Corticem Cerebri primariam* esse *Fermenti*, quod comminiscor, *sedem* atque, *Liquorem illic secernendum* seu propria culpa, seu vitiata, undecunque partis secernentis textura, improportionatum quodam modo functionibus animalibus, ritè & solito modo obeundis, jam factum, at satis ante ulteriorem maturationem lenem, ipsam esse Morbi *minerам*; quæ dehinc in Neditullium atque exinde in cunctas nervosi Systematis propagines, lente deponitur, in quibus porro absque molestia congeritur, perindé, ac usitate fit, prorsumque urgetur, donec tractu temporis (celerius vel tardiùs, pro genio & gradu depravationis) maturata inturgescentiam, qualem experimur, erumpat. Et quidem, sicut liquor ille multis, isque perquàm nobilibus, in œconomia animali usibus debitè constitutus inservit, sic à debita deflexerit crasi, hanc multum intersubare posse, pronum est concipere.

(b) *Systematis Nervosi* nomine non *ipsos* solum Nervos, dum hanc denominationem solemniter sortiuntur, intelligo, verum insuper *universas* quæ corpus constituunt *Fibras*, sive Musculorum, sive Membranarum, aliasve ubicunque repetiendas, utpotè Nervorum solummodò propaginibus & productionibus habendas, atque ab his actuandas, ut motui, sensationi, absque functionibus animalibus obeundis inserviant, quippe ab iis continuatæ nullam aliam, quantum mihi liquet, originationis suæ rationem obtinere valent; quin tubulatas esse, & sui, & partium, quarum sunt augmentum, fidem facit. (c) Nil enim aliud, juxta Cel. *Entij*, plurimumque aliorum doctorum virorum sententiam, haberi potest Meditullium Cerebri quam Arboris Humanæ Radix in Cortice, tanquam terra propria, plantata, latè verò per truncum, ramos, ramulosque innumeros se dispergens; quæ quamvis origine sua Arborum more, satis contracta & tenera sit, necesse tamen habet & multum in progressu ampliari, & in propagines multo compactiores excrescere, præalimenti, quod his suppeditat, & copia & lenta protrusione; quippe cujus medio & magis usque accumulatur, (cùm non subito præparientum munimentis diffluri possit) appellens materia, & arctius usque pressura compingitur. Unde obiter, & senectutis ratio, & moriendi tandem necessitas, exacta compactionis proportione, elucet. Sed de hac re infra fusius.

(d) Quotidie audio multos, eosque doctissimos viros urgentes nondum *succi nervosi existentiam* sat plenam patronis suis probationem nactam esse ex potissimum ratione, quod in conspectum non prodeat. Quibus, salvo honore, reponere liceat æquum esse (prout olim petii) hos Celeb. *Entii*, *Glissonii*, & *Willisii* argumentis super hac materia responsionem aptare (saltem mihi, forsan quod molestis occupationibus detentus fuerim, talem nondum vidisse contigit) non verò, donec hoc præstiterint, indefidenti Hypothesi criminationi usque immorari. Quid ego huic objectioni reponi posse censuerim (*Tr. de Secretione Anim.*) pridem exposui, nec muto sententiam, cum nil, quod meis sensis meritò adversetur, hactenùs conspexerim. Quin insuper cùm tensitatis motricium fibrarum [ab omnibus concessæ] ad motum præstandum, ejusque nonnunquam non per momenta sed horas protrahendæ, ratio haberi non possit, nisi tubulati fuerint nervi, qui illis materiam ad hoc negotium suppeditent; liceat iterum suggerere, quod mihi arduum sit concipere quidnam hoc efficiat, nisi quod, non solùm *Li-*

queris

[a] *propria Sententia; Cerebrum, & Systema Nervosum, esse sedem, & succum Nervosum depravatum materiam febrium Intermittentium.*

(b) *Systema Nervosum complectitur omnes corporis fibras.*

(c) *Meditullium Cerebri est Arboris humanæ Radix, Nervi & Fibræ, Rami ramulique.* [d] *Existentia succi nervei adstruitur.*

quovis ſpecie hoſce ingrediatur tubulos, ſed etiam ſatis *craſſa* & lentæ ſit conſiſtentiæ; cum ſecus nimis cito difflabile eſset; eoque magis, quoniam quò longius ab origine procurrunt, tantò magis ampliari neceſſe eſt tam has, quam Arterias, quo & molem corpori dent, & materiam inſuper huic actuando miniſtrent.

[a] Perdoctis equidem quibuſdam viris placet. Nervos *non ſuccum* ſed *Aerem* deferre, ſpirituſque animales ex hoc conſtare, iſto potiſſimùm nixis argumento, quod ad expanſiva, qualis aeri competit, facultate procedant horum effectus. Verum mihi (ignoſcat eorum humanitas) videtur, hunc, quamvis ad celeres & expanſivos, quos in Muſculis præſertim, experimur motus, multum conducere probabile ſit; qua de cauſa neutiquam ejus miſcellam cum ſucco nerveo negavero: Attamen, nec unicè iſtum effectum producere, nec quidem in nullis corporis noſtri fibris ſeorſim conſiſtere poſſe facilè credidero. Admiſceri ſanè aerem tam omnibus liquoribus, quam ſolidarum partium ubique compagi, neceſſe cenſeo: cùm & una cum omnibus alimentis non poſſit non deglutiri, & ubivis corpus noſtrum ſatis poroſum ambiens atque premens excludi nequeat; imo nulla forſan fermentatio abſque hujus (vel ingeniti, vel forinſecùs admiſti) ope haberi poteſt. Verùntamen, cùm vel hujus opinionis patroni, opinor, conceſſerint, maximam ejus partem, quæ nervos ſubit, in illos ſolita alimentorum via deportari debere, vix rationi conſonum videtur, ejus particulas adeò ſeſe ad omnibus Sanguinis, ad Cerebrum ruentis, partibus extricare poſſe, utfinceræ eorum tubulos ſubingrediantur; cùm & multum his irretientur, & præ motum expanſivo ſui juris hinc factæ, facilè cedentium nervulorum radiculas, atque exinde parietes, uſque adeo extendere natæ ſint, ut præcaveri non poſſit, quin una ſubintrent plures ex mollioribus & plicatilibus illis atque valdè exilibus, quibuſcum modo commercium habuerunt, Sanguinis etiam particulæ. Quin notari poterit, particulas Aereas, quæ figura, quam convolutæ induunt capaciores requirere ad ingreſſum meatus, quam quales multæ ex humidis, proprieque Sanguineis, exigunt; quandoquidem *Hæ*, præter exiguitatem jam modo memoratam, facilè cum neutiquam rigidæ ſint, ſed omnibus aliarum motibus promptè obſecundare natæ, extremitatibus ſuis ſe in ſecretorios in cortice ductus, quantumvis valdè arctos atque exinde in adſitos nervorum Medullam Celebri conflantium recipere valent; cum è contra *Illæ* curvaturis ſuis) quod neceſſe eſt comminiſci, modo recepta de iis ſententia vera ſit; conſtare ſcil. ex oblongis, flexilibus ſed ambientium preſſura convolutis, at reſtitutionem perpetim mollientibus, particulis) ad aperturas haſce præmultarum aliarum, diverſi generis interpoſitione, appellentes ſubintrare nequeant, niſi valdè patulos offendant meatus. Hinc ut conſtet, impense majorem humidarum ex Sangnine particularum copiam cum iſtis ingredi imo iis vehiculi loco inſervire, ſolum flumen quo innatant præbentes, ſed & commeatum promtiorem, vaſculorum horum latera molli irrigatione laxando, parantes. Quas quod minus liquoris Nomenclaturam meritò ſortiantur, non video quid vetet; cùm & ex veré humidis particulis conſtent, & aliæ alias contingere, liquorum aliorum more prorſumq; urgere; preexilibus licet fluentis cõcluſç, neceſſe habeant

At quandoquidem Nervoſi Succi exiſtentiam ſic adſtruere ſuceperim, liceat gradum ulterius, aliquanto provehere, atque antiquatum, imo à longè plurimis exploſum dogma, ὡς ἐν παρέργῳ in ſcenam revocare, (b) *Nutritionem* ſcil. *veram, non formaliter ſolum & directivè, ſed vel materialiter à Succo Nerveo præſtari; Nervoſque* vel ſaltem *eorum propagines*, ipſa eſſe *Vaſa*, quorum miniſterio hoc opus peragitur. Quod quamvis ſatis paradoxum forſan prima facie appareat, ſi tamen altius penſitando, omni

[a] *An ſolus Aer in nervis contineatur, ſpirituſque animales ex hoc conflent.*
(b) *Succum nervoſum eſſe ſuccum nutritium.*

probabilitate non prorsus destitui deprehendatur, hujusce Succi existentiam valentius firmabit. Solummodo præfari Lectores liceat, quod tam prolixa digressione eos à propositi discursus contextu detineam.

CAP. III.

Nutritionem Nervorum ministerio peragi, Succumque Nerveum esse ipsam Nutricatus Materiam, adstruitur.

(a) UT probabilitatem huic Sententiæ (à Celeb. *Glissonio* magnis rationum momentis stabilitæ) ulteriorem aliquam diem, monendum imprimis est, universa corporis stamina, *partes solidas*, earumque fibras, ex *Nervorum propaginibus* conflari, prout modo asserui: de quo si quis dubitaverit, monstret oportet unde alias trahant originem. Quippe cum ab omnibus agnitum sit vasorum, non solum ad Motus & sensationis munia præstanda, sed etiam ad Nutritionem, per universum corpus continuationem, & promptum ex unis in alia commeatum dari eorum necessario principium aliquod & originationis & dispensationis assignandum est; quod forsan hinc facilè, aliundè verò difficulter deduci poterit. Et sanè hujusmodi istorum fabricæ adstruendæ & naturæ & arti mechanismus ubivis observandus aperte suffragatur.

De *Corde* quidem forsan lis esse potest, an scil. ad hoc deveniant. Et sane nulli alii fonti, nisi *Cerebro* vel *Cordi* suam debere originem quisquam, opinor, censuerit. [Quod enim de *Hepate* olim, circa venarum ab eo ortum, commentati sunt veteres, jam dudum evanuit) cùm obvium sit nullam præterea partem æque universalem ac istæ in corpus influentiam [quæ quidem vasorum ministerio peragitur] obtinere.

(b) Verum *Cordi* [Sanguinis quidem Antliæ non autem Officinæ] vix quisquam hoc tribuerit, qui perpenderit, ipsum nihil aliud quàm *Musculum* esse, quos omnes ex Nervosis staminibus oriri nemo negaverit. Et quamvis hoc primum vivens olim dicebatur, quod motu puncti salientis primum in conspectum veniret, isthæc tamen Phrasis in conceptus primordiis non motrici alicui insitæ virtuti, peculiari fabrica [quæ jam nulla esse potuit, vix dum jactis corporis rudimentis] pendenti debetur, sed nixui expansivo spirituosi illius liquoris seminalis, qui viscidam formandi Fœtus rarefacit & extendit materiam, reciprocationesque, quas cernimus, hoc nomine quod repressus sit, subire facit: adeo, ut tunc temporis purè passivum sit, quod Cor postea audit; donec Cerebro fabricato cujus tamen declinationem in Ovulo, perinde ac in plantarum seminibus cernitur etiam ante ejus impræginationem, haberi curiosiores quidam Anatomici statuunt) Nervorumque inde prognatorum famulitio ad hanc, non minus quam cæteras omnes partes, actuantem nobilioris generis materiam (Animæ, hic tanquam in solio sitæ, directione] porrigente, quam vi non sua inchoaverat, nova hac & mirabili naturæ arte motum aliunde ineat, atque in posterum perenni tenore conservet. Quippe necesse est, ut satisfat tandem Succi primordialis, hic primum visibiliter emicantis, energia, præ crassiorum identidem sese ingerentium particularum miscela; quin mole Cor auctum, & quadantenus induratum, externæ mechanites subsidium pro motu suo ulteriori exposcet. (c) Hunc vero Cordis motum non sibi ipsi, sed Cerebro, deberi ulterius colligi potest, tum ab hujus affectibus, sive ab affluxu Sanguinis nimio, sive depravati appulsu concitatis, prout in Febribus ipsam afficientibus, & lenta deliria motusve convulsivos & contracturas tendinum inducentibus, quandoque usu venit quibus in casibus pulsus, exactos secus rhythmos servans, valdè irregulariter sæpenumero se habe-

re

[a] *Universa corporis stamina Nervosæ esse originis adstruitur.*
[b] *Non à corde profluere.*
(c) *Argumentum ab irregularitate pulsus Cerebrum efficientibus.*

re ſolet materiæ ſcil. Morbificæ parte in Nervos Cordi infertos depoſita; tum etiam ab externis accidentibus Cerebro labem affigentibus (*a*) Ipſe quidem aliquando obſervaſſe nemini, quod ubi præ ictu violento calvariæ impacto concuſſio magna [non tamen, prout fors tulit, lethalis] Cerebro inducta fuerint, pulſus licet non prorſus ſiſteretur, longis tamen adeo intervallis reciprocationes ſuas obierit, ut trium vel quatuor pulſationum ter ſingulas in ſtatutiano numerandarum intercapedo intervenerit; influentia ſolita Cordi à Cerebro læſo ſic proculdubio denegata. [*b*] Non equidem rationi abſonum videtur menſuram augmenti noſtri, per aliquot luſtra ad plenam uſque ſtaturam à Corde determinari: Quippe ab hujus capacite & robore pendet, quod & Sanguinis tanto longius in recta linea propellatur, antequam retorqueatur, & propterea arteriæ formationem ſuam, qualem cernimus, ſortiantur, quæ ſecundum vim motus Sanguini apud Cor impreſſi, & magis uſque [dum fluidior, vel ſaltem magis cedens, pertitar corporis materia] divaricantur, tandem deſinunt in capillaria tenuiſſima, quorum proportio [quam exactiſſime ubique ſervat in operibus ſuis Natura] nec ulteriorem tolerat extenſionem, nec quicquam eorum extremitatibus addi permittit, ut pote ad ultimam deductis exilitatem. Verum hoc non materiæ genio [circa quam habetur quæſtio] ſed mechaniſmo debetur: ipſumque Cor quamvis formationem ſuam ſpirituoſę in Cicatricula hoſpitanti materiæ debeat, atque ſic actualem Organizationem ante reliquas partes forſan induat, [licet probabile ſit, ut modo intui, omnium Sciographiam in ſeminali, quæcunque illa ſit, maſſa, in ipſis conceptus primordiis una emergere] poſt liminio tamen rigidius evadens, motum ſuum ab eadem per Nervos deportanda neceſſe habet mutuari. Proinde quamvis non negavero arteriarum, qua vaſorum ſanguiferorum propagationem à Corde immediate haberi, non tamen Fibrarum tam hasquam reliquum Corpus conſtituentium, cùm vel illæ partes arteriæ, non ſecus ac cæteræ omnes partes ſine altiori, quam à Corde influentia mox collabeſcant; non quidem vel iſtarum, quæ ipſum Cor, ubi Muſculi texturam induerit, conſtituunt; (*c*) cum conceptu arduum ſit Cor ipſum à Sanguine intra ventriculos contento, creſcere vel nutriri poſſe; imo tandem nè venarum quidem, licet in Corde terminentur: utpote quæ ſolummodo à craſſiore reflui primigenii liquoris parte ex maſſa viſcida ſeminali concinnari videntur.

Intereniam ergo arbitror, *Nervis in Cerebro radicatis* adſcribendam eſſe *univerſorum corporis fluviorum*, quanquam non veram forſan *originationem*, quæ in ipſa prima formatione quærenda eſt, [*d*] *vim tamen influentialem in Corpore formato*, qua non ſolum moventur, & ſentiunt, quæ narum functionem capacia ſunt, ſed vel exiſtant ſingula, hoc eſt, conſervantur & nutriuntur, nec aliunde quorumcunque ſive liquorem, cujuſvis præterea denominationis, fluidorum, in ejuſmodi corpore principium motus deducendum eſſe. Quod quidem quamvis, quantum ad motum animalem & ſenſationem attinet, nemo forſan negaverit, de Nutricatus tamen ſupplementis vix ſtatim concederetur, utpote quoniam altè inſedit notio Sanguinem, tanta quam cernibus copia ſcatentem, adque univerſas corporis regiones indefinenter diſtributum, inque ſuo gremio Nutritionis materia (agnoſcendum, quidem de remota) continentem; hanc ubivis pro partium indigentia immediate deponere. Verum ut alia quæ huic ſententiæ contraveniat, ex Celeberr. *Entio* petenda, mittam; hinc forſan litem hanc dirimendam eſſe cenſeo, quod *Nulla per extrapoſitionem* vera ſolidarum partium (*e*) *Nutritio* (juxta ejuſdem Cl. Viri effatum ſumma ratione nixum) concipienda ſit. Si autem vaſorum Sanguiferorum miniſte-

[a] *Hiſteria*. [b] *Menſuram quidem augmenti noſtri à condis, qua maſculi, robore determinari*. [c] *Ne ipſum vero à ſuo ſanguine nutriri*. (d) *Cunctarum partium ſibi influentialis ad omnia munia à cerebro*. (e) *Nulla per extrapoſitionem Nutritio*.

sio hujus materia immediatè suggeratur ne quaquam, ut videtur in intimum Fibrarum (ex quibus unicè conflatur corpus) habitum deponi potest, quandoquidem has illa vasa neutiquam subintrare valent, utpote earum plurimis multis parasangis crassiora; quin ipsa ex fibris, pariter nutriendis, conflata sint: imo potiùs appositioni obesse debet Sanguinis impetu ruentis alluvies quoniam inde nec delectus pro singularem partium indigentiis, nec assimilandarum substantiarum mora haberi posse videtur.

(a) Ut vero sententiam meam plenius exponam, probabilitatemque aliquam problemati adstruam, expendendum venit.

Primò, Quid sit *Nutritio*.

Secundò, Quænam sint ejus *Requisita*.

Tertiò, Quæ ei *obsint*.

Quibus pro modulo meo explicatis, par est ut investigare satagam.

Quartò, An *Sanguini*, vel potius

Quinto, An *Systemati nervoso*, *succoque nerveo* accommodanda sint.

Sexto, *Modum*, quo rem hanc transigi concipiam tradam.

[b] Primò *Nutritionis* voce intelligendum censeo electivam appositionem materiæ alicujus in corporis viventis substantiam, sive ad deperditæ instaurationem, sive in augmentum à natura præstitutum: Utramque enim actionem sub eadem classe comprehendi censeo. Quamvis enim Physiologi inter facultates *Nutricem* & *Auctricem* distinguere soleant, atque illam conservationi, hanc determinatæ individui extensioni præficiant, illorum tamen venia censuerim verbotenus solummodo discrepare, cum reipsa consentian-Si enim quid resarciendum sive insuper supplendum in corporis augmentum sit, eadem omnino rationes res transigenda videtur. (c) Quippe nil aliud in utroq; opere habetur, nisi particularum in partis sive augendæ, sive resarciendæ porulos quæ iis congruæ sint impactio, ex eadem materiç alibilis massa, iisdem in utraq; instantia vasis deportata: quç quidem particulæ cùm tali motu appellant, qui vel illis libertatem à reliquis minus congruis secedendi sive permittat, sive imprimat (uti censere debet, qui Nutritionem à Sanguine, perque vasa sanguifera, immediate deducunt) vel simpliciter apponendas adducat, hoc tantum prçstant, quod in istos deflectant porulos, quos (cùm propter angustias prorsum eundo offendunt, elabi statim nequeant) insequentium protrusione usque adeo compingantur, ut sic præ similitudine & congruitate in ipsam partis substantiam transeant, atque in hoc solummodo discrimen situm esse censeo; quod in *Augmentatione* particulæ appellentes materiam partium magis extensilem offendant, porulosque in superficie contractiores; quo fit ut, dum sese incuneare satagant, aliquatenus extendant, quam subeunt cavitatem, viamque sic aliis irruituris faciant: cum *mera nutritione*, sic dicta, partes nutriendæ, haud amplius appellentium energiæ extensivæ, præ aliquali rigiditate, obsecundent, verum has solummodo retineant [utpote mole, & figura congruas] donec præ aliorum à tergo insequentium protrusione etiam hæ foras extrudantur, istis locum cessuræ. Utcunque tamen de discrimine inter duas hasce actiones statuatur, *Nutritionem* (ut summatim dicam) nil aliud nisi particularum, mole & figura congruarum, in porulos partis novarum subsidio indigentium impactionem censeo.

Ut vero hanc plenùs explicem; sequitur, ut;

(d) Secundo, *Requisita* ad opus paulisper recenseam & expendam.

Sub hunc censum cadunt,

Primò, *Cavitatis implendæ* Consideratio.

Secundo, *Aptitudo materiæ appellentis*, ut cavitatem hanc subingrediatur.

Tertiò,

(a) *Apparatus ad probandum Thesin*, [b] *Primò, Quid sit Nutritio*.
(c) *Differentia inter Nutritionem & Augmentationem accidentalis tantum*.
[d] *Secundò Nutritionis Requisita. Primum ut cavitates ita constituantur, unde debitè suscipiant, & transmittat alimentum congruum & effæto exitum faveant.*

Tertiò. *Conformatio partis nutrienda*, ut impulsam sistat materiam.

Quartò, *Vasorum advehentium* debita ad materiam advehendam *propertio*.

Quintò, Talis in apponenda materia *motus gradus* qui appositioni faveat.

Sextò, *Mechanica* apponendæ materiæ *Directio*.

Primum quod spectat; Clarius est; quam ut probatione indigeat, viventium corpora valde rara esse, h. e. *innumeras ubique cavernulas* inter solidam eorum substantiam interjacere, Succi nutritii supplementis admittendis natas: Quin insuper meatibus non solùm per totum intus habitum invicem communicantibus, verùm etiam extrorsum hiantibus, referta esse constat: Quippe præter id quod in dies ex transpiratione experimur ratio suadet, porulos hosce ad ipsam partis cujusque superficiem pertingere, quoniam absque hoc congestio nimis ad vitæ munia magna ab appellentibus liquoribus citò eveniret. Horum porrò sepimenta sat extensilia sunt, id quod ex ipsa multorum mollitie; reliquorum [primis saltem quatuor vel quinque ætatis lustris] augmento constat. Unde cùm continuus adsit in omnes partes à Sanguine, Cordis ministerio, porrò & à pluribus inde emergentibus liquoribus (mitior licet, tamen aliqualis) impulsus, necesse est materiam cavernaculis hisce priùs inclusam identidem emigrare; unde & locus subsecuturæ relinquitur, & supplendarum particularum necessitas emergit.

(a) *Secundò*, Ad hoc munus requiritur ut *apta & congrua* apportetur *materia* cùm non omnes indiscriminatim particulæ omnibus partibus resarciendis conveniant. Aptitudo hæc, quamvis plura forsan requirat in duobus tamen potissimum consistit, *mollitie* scil. & *exigultate* particularum appositioni dicatarum. *Mollities* ni summa adsit haud concipi potest has ad omnes partium, imò valde sensibilium, recessus sese tam placide, quam cernimus accommodare posse. *Exigultatem* insuper valde notabilem requiri palam est quoniam secus admissioni in porulos, quos ineffabili & numero & exilitate corpus habere certum est, nequaquam habiles esse possunt: Et quorsum naturæ de tot alimentorum comminutionibus cura, quorsum tot artis circa eorum Fermentationem & Coctionem subsidia; nisi ut exquisita iis comminutio inducatur? Et quidem solemni observatione, stat nullam habere nutritionem à rebus compactis, quæ comminutionem pati non possunt, vel etiam à multis ex iis, quæ alimentorum Nomenclaturam secus obtinent, modò crudis deglutitis, quæ pariter comminutioni hinc multùm obstant. Quippe sicut multò infra sensum cadunt prima corporis nostri fundamenta, sic porrò & hujus augmenta, & redintegrandi ratio, ad quæ idcircò concurrentes particulæ valdè notabilem tenuitatem postulant, non minus, quàm mollitiem.

[b] *Tertiò*, Porrò necessum est, ut ita *formentur* partes nutriendæ, ut *statim præterlabi* materiam appellentem permittant, verum ei aliquam moram nectant. Quæ quidem conformatio quamvis fortan, respectu vasorum afferentium, alicubi in pororum circa extremitates constrictione consistat. [Quam præstat tum ipsa Fibrarum in corporis superficie saltem implicatio, quo sic firmitas ei concilietur: tum cuticulæ superinductio; tum atmosphæræ pressura, quæ partes omnes, præsertim ei propius expositas, multum compingit] potissimum tamen in aliquali receptaculorum in parte resarciendâ ampliatione fundatur, cujus gratia magis liberum in his offendens materia spatium segnius agitatur, nec adeò libere statim elabi valet. Et hoc necesse ferme habet evenire ubivis in partium nutriendarum habitu; quoniam quamvis, ubi multa concurrerint ad partem aliquam conflandam stamina, robur eo nomine induant, si tamen singula seorsim contemplemur, adque infimam texturæ rationem attendamus [in qua necesse

(a) *Secundum, ut apta sit materia apportanda, id quod in mollitie & exigultate particularum potissimum consistit.* (b) *Tertium, ut partes nutriendæ non nimis promptum dimittant materiam.*

ceſſe eſt ut eorum nutritionem ſtatuamus) omnia valdè tenera & cedentia concludere debemus; in quibus proindè carvenularum proportionem propter affluxum materiæ alibilis ampliandam fore pronum eſt concipere; motu nempe liquoris hic fatiſcere incipiente, utpote magis preſſi, quanto priùs ad ſuperficiem partis acceſſerit, ubi ſtrictiora eſſe vaſa modò innui.

(a) *Quartò*, Neceſſe videtur, ut quę materiam nutritioni idoneam apportant, *eius* ſolummodò ſint *amplitudinis* vaſa ut materiæ advehendæ *proportionem* gerant, ea de cauſa, ut abſque moleſtia partibus iſthæc apponatur, nec ulteriorem hic requirat ſecretionem, cùm omnia quoad hanc actionem placidiſſimè tranſigenda ſint. Quippè cùm nutritio ſit ultima quæ ad corpus ſpectat actio, ſicut palam mihi eſt nullas ampliùs ſecretiones ad hanc rem immediatè requiri, utpote ad quam omnes in anteceſſum deſtinatæ fuerunt; ſic pariter conſtare videtur materiam ad eam deſignatam tali ſolummodò menſura diſpensari debere, quæ ei exactè quadret. Proindè cùm hæc ſapientis naturæ deſignatione in minimis, ut dixi, corporis molleculis habeatur, neceſſe videtur, ut perexilia ſint, quæ materiam nutritiam apportent vaſcula, ne præ confuſione particularum peſſundetur deſtinata. Et quorſum tot ubique ſecretiones, niſi ut tandem puta & exactè detoxicata pareatur materia, quæ munis animalibus inſerviat; quod ubi obtigerit, nemo certè ei ulteriorem ſeparationem adſcripſerit, cùm jamjam ad præſtitutæ deputationis metam pervenerit; Cùm verò inter hæc munia nemo eſt, quim Nutritionem numeret, atque ad hoc opus vaſa apportantia requirantur, ratiom conto-num videtur, ultimam hanc appoſitionis materiam in talia tandem deponendam eſſe vaſcula, quæ eam abſque ulterioribus vel mora, vel ſeparationibus ad partem, cui deſtinatur, immediatè convehant.

(b) *Quintò*, Omninò neceſſe videtur, ut *Motus materiæ apponendæ* talis ſit, undè aptè ſe hæc in partium, ejus ſupplementis indigentium, porulos inſinuet; hoc eſt, ut particulæ apponendæ ſic ſeſe cavernulis, quas offendunt, juxta poſitionem maximè congruam, applicent, undè nec ipſæ facile dimoveri periclitentur, nec ſimilium aliarum appulſui, nec ſubtiliorum [qui Spirituum nomine veniunt] tranſcurſui officiant. Hic ergò motus lenis placidulque ſit oportet; cujus medio illæ, cum fluidæ, & verſatiles ſint, poſitione tantiſper, ſed amice varient, donec, quam volumus, tandem naciſcantur.

(c) *Sextò* tandem, par eſt, ut *Mechanicæ directionis* ratio habeatur, quo particulæ alibiles debitè & facilè ad deſtinata loca traducantur. Quæ quidem exigit, ut ſat tam rectis, quam arctis & compactis ductibus coerceatur apponenda materia, donec ad appoſitionis locum pertigerit, externæ autem applicationi neutiquam faveat. Quippe cùm nil niſi Machina ſit Corpus noſtrum, cunctas in ea actiones ad Mechanicas leges exigi neceſſe eſt. Hæ autem poſtulare videntur, ut quicquid apponendum deportatur per vaſa appropriata intus pellatur, non extrorſum compingatur. Notum eſt ſtirpes atque arbores Fibrarum, quæ horum ſunt vaſa, directione ab intra creſcere, atque involucra eorum hinc extendi, pro ratione materiæ intus delatæ; unde indicia tam nutritionis, quàm augmenti eorum deſumimus. Et ſicut hoc in integris cernitur, ſic porrò idem in ſingulis partibus intus concluſis pari modo præſtari uniformitas & ſimplicitas naturæ legum ſuadet. Quidni & hoc in animalibus locum potius habere debet, quorum liquores (ſaltem aliqui, imo longè plurimi) motu multùm citatiori feruntur: Unde vice appoſitionis confuſio potius induceretur, niſi apponendarum particularum directioni cautè natura proſpiceretur: quod unicè, quantum mihi videtur ſepi-

(a) *Quartum ut proportio adſit inter materiam nutritioni deſtinatam & vaſa advehentia.* (b) *Quintum Ut motus gradus in appellente materia ſit lentus.* (c) *Sextum juxta mechanicas legis partes nutriendas tradigatur.*

sepimentorum recta ducentium, imo valdè arctorum, admotione præstari potest; unde & tuto & placidè ad partem ipsam nutriendam destinata manuducatur materia? Quippe cùm isti liquores multo quàm qui nutriendis plantis dicantur magis exaltati sint; magisque heterogeneis, universim sese, modo sibi permittantur, diffundere in proclivi habent, utpote non proprio & intestino solùm nixu, sed vi agitationis adventitiæ pulsi; Proinde necesse est ut, tam sat arctis vasorum carcellis ad appositionis munus peragendum coerceantur, quàm iisdem, quantum fieri potest, rectissimis ad locos resarciendos deducantur. Et quidem nullam aliam corporis animati, quod ad operationes ejus attinet (exceptis quæ ad animam ipsam immediatè spectant) Ideam mihi efformare possum, quàm *Machinæ hydraulicæ*, quæ tubulorum affabrè dispositorum ductu omnia quæ sui sunt muneris, & quandoque artificii ignaris, stupenda profert; istâ vero tanto exactius & faciliùs, quanto minùs à recta positione hi deflectunt.

[a] Ab istorum requisitorum consideratione inferre licet *Nutritionem* veram *lentas gradibus* fieri; quin materiam semel appositam, nisi à violenta causa, non admodùm cito diffluri. Et hoc quidem communis experientia comprobat: Quippe multos cernere est parcissimè vel comedentes vel bibentes, qui tamen corporis habitu satis carnoso nihilominùs præditi sunt: quorum insuper nonnulis (meâ observatione) & alvus valde lubrica est, & aliæ evacuationes pro more aliis solito dietam procedunt imò cuivis in propatulo est, multos ægrotantes prostrata appetentia laborantes, cibumque aversantes nihilominùs per sat longum tempus à Contabescentia liberos persistere. Et quamvis hoc omnibus non contingat, nullum tamen inde in contrarium deduci posse argumentum censeo; quoniam quod in gradu inferiori aliquibus recte valentibus competit, pro statâ Naturæ regulâ hac in parte tenendum mihi videtur; quippe quæ lentis motibus opera sua, minimarum particularum medio peragenda, molitur, ut sic proportio inter motum & materiam servetur. Verùm quod multi demptis copiosi alimenti Supplementis cito carnibus non secus ac vtribus, deficiant, hoc aliis causis, patulis scil. meatibus, atq; Succis acrioribus debent: unde fit, ut necesse sit alimenta & frequentiùs & copiosiùs subministrentur, quæ & hos refundant, & illis proportionem gerant.

Ut verò res hæc aliquanto pleniùs elucidetur, par est, ut Nutritionis impedimenta paululùm enumerem, saltem recolligam: Idcircò.

(b) Tertio, Constat Nutritioni obesse.

Primo, *Cavitatem* partis Nutriendæ *nimis ampliatam*. Quippe si nimis patula fit, nequaquam satis coerceri possunt particulæ appellentes, ut sese ad parietes compingant, quin plures, ut modo monui una fluxitantes, forsan & nimis invicem heterogeneæ, quales ubi sat spatii datur facile confluere possunt) alternatim se in motus, ultra proportionem appositionis vegetos, concitare gestient, adeoque & præpropere erumpere, & tonum partis, motibus hisce extendendo, lædere necesse habebunt.

Secundo, *Nimium* sive *crassitiem*, sive *heterogeneitatem* particularum apponendarum. Nisi enim satis comminuantur, neutiquam prioribus comminutionem debitam passis sese applicare & assimilare valent. Porro in propatulo est uniformitatem, quanquam forsan non requisitam, saltem proportionalem, inter singulas similaris cujusque partis [nec enim ad alias, nisi qua tales, spectat Nutritio] particulas haberi, quæ à continentium invicem similitudine unice peti potest; eo quod valde difformes se in exhausta spatiola, quæ determinata amplitudine & figura donantur, nequaquam ingerere, saltem debite iis applicare possunt.

[d] Tertio *Poros* in extremis *præter modum biulces*: Quod si contigerit, appositio

[a] *Hinc infertur Nutritionem lentis gradibus peragi.* (b) *Tertiò Nutritionis Impedimenta: Primum, Cavitas nimis patula.* (c) *Secundum, nimia crassities, vel heterogeneitas materiæ.* (d) *Tertium Pororum in extremis nimia dilatatio.*

tio minimè habeti poteſt; verùm tum præ continuo, quem ſubeunt liquores in omnibus vaſis, impulſu, tum ratefactione, quam indigenus efficit calor, neceſſe erit deſignatam alimoniam foras ſe propipere. Atque ab hoc porotum potentiori, quàm par eſt, habitu multos ad macilentiam diſponi æquum eſt concipere: atque obſervari poterit, iſtis, qui balneationi ſe aſſueſcunt, multùm de carnoſo habitu brevi decedere.

[a] Quarto *Amplitudinem nimiam* vaſorum verſus partes Nutriendas adferentium, quæ ſi vel heterogeneam, vel etiam æquè copioſiorem, apportent materiam, oppoſitionem peſſundant, hinc obſtruendo, illinc adductam maſſam ultra naturæ dimenſum agitando.

[b] Quintò; *Motum* materiæ apponendæ *nimis concitatum*. Quippe hoc contingente, nec ſeceſſio debita, ſi ex heterogenea maſſa ſecretio immediatè ad actum Nutritionis inſtruenda ſit, haberi poteſt nec, ſi ſelecta tantummodò materia per propria vaſa deportetur, hujus particulæ vel debitum ſingulæ ſitum obtinere, vel inter ſe commodè coire valent, verùm confuſi adeò linquentur meatuli, ut inde Intrumpatur identidem Spiritum commeatus (forſan enim tales à Succo ipſo Nerveo diſtinctos, licet non ſeorſim motos, utpotè adeò comminutos & exaltatos, ut ſat habiles ſint ſeſe qua data via explicare, non incongruum erit concipere) ex quo perturbari neceſſe habet, ædem Nutritio, ſed vel univerſi corporis œconomia.

[c] Sexto, Talem *mechanicam vaſorum ſtructuram*, unde incuneatio ſuprà allegata impediatur: Quandoquidem enim impulſus, quo hoc peragitur, ſupernè per vaſorum rectitudinem (licet non exquiſitam, talem ſaltem, qualem permittunt partium invicem accumbentium reſpectus) inſtituendus eſt, ſequitur eum, qui poſitioni huic adverſatur, parum appoſitioni favere. Quippe totum eſt angulorum rationem motus quoſcunque multum determinare, eum omnis in recta linea naturaliter peragatur; adeò ut, ſi diſtorqueantur corpora mota, tantò magis remittit eorum energia, quantò ab hac deflectant. Cùmque hoc vaſorum manuductione in corporibus noſtris peragatur, neceſſe idcirco eſt, ut iſta ſic diſponantur, ut ad regularem, quem memoravimus, liquoribus contentis motum communicandum conſpirent; quod quidem poſitionem à recta quàm minimùm licet, deflectentem exigit. Atque hoc eo magis adſtrui neceſſe habet, ſi concipiamus hoc non ſolùm contra ruituri liquoris impetum, ſed vel motum, [undecunque derivandum] Syſtalticum ipſorum peragi debere.

Recenſitis ita Nutritionis Ratione formali, Requiſitis, & Impedimentis, par eſt ut [quod

[d] Quarto loco propoſitum erat, diſpiciam an *Sanguinea* maſſæ, quà tali, competat hoc Nutriendi corporis penſum.

Pro Sanguinea quidem Nutritione militat, quod in confeſto ſit Sanguinem, quocunque modo Nutritionem peragi ſtatuamus, particulas omnigenas nutritias ſuppeditare debere, quas proinde in gremio ſuo continere & circumferre neceſſe habet. Quo dato, non abſonum forſan ràtioni videatur, congruas ex harum, per univerſum corpus inſidenter circumlatarum, numero tum ad partes quaslibet ipſarum Supplementis indigentes pertingere, tum in receſſus vacuos motu progreſſivo itidem delatas ſeſe ingerere, ex quibus cùm præ oppoſitis anguſtiis elabi nequeant quid vetat quo minus in veram partium ſubſtantiam, aliarum pulſibus adactæ, tranſire poſſint?

(e) At vero *Nutritionis* opus rem majoris eſſe molis, quàm cui plenè elucidandæ tam craſſa & perfunctoria ſufficiat ex-

(a) *Quartum Amplitudo nimia vaſorum adferentium.* (b) *Quintum, Motus materiæ Nutritiæ nimis celer.* (c) *Sextum, perplexa & à rectâ nimium recedens vaſorum advehentium poſitio.* (d) *Quartò an Sanguis nutriat; Conceſſo Sanguinem materiam Nutritiam ſecum portare.* [e] *Non verò hinc evinci immediatam ſuppeditare.*

explicatio, quin Sanguini in vasis suis circum cursitanti simpliciter haud facile competere posse, evinci forsan poterit, si negotium juxta ejus Requisita supra allegata aliquantulum pensitemus. Quoniam vero ad nodum hunc solvendum opportunum videatur Sanguinis Anatomiam in medium adducere, quandoquidem sine debita constituentium ejus partium cognitione de effectibus haud detur definire, idcirco aliqua circa hanc rem præfanda veniunt. Cùm vero argumenti hujus κατὰ πρόσωπον prosecutio, plura includere debet alienæ indaginis, sufficiat ad præsens negotium annotasse.

[*a*] *Imo*, Massam ejus *multiformem* esse, atque particulis omnigenis contlari, tam crassioribus, quam minutissimis id quod necesse habet evenire, quoniam præter particulas debitè comminutas, omnes partium & vasorum porulos [quod ferendum est; tum exiguitatis, tum figurarum ratione, subingredi hinc aptas conflatur insuper partium ex novitio Chylo, sat omnium consensu, crasso liquore; partim ex effœta post deflagrationem materia, cujus multæ minutiæ aptitudinem ad motum amittentes sat strictam combinationem inire, grumosque inde crassiusculos constituere natæ sunt.

(*b*) Secundo, Harum perplures, communi consensu, multùm *acres* esse: Nec sanè aliter fieri potest, ubi tot varii generis alimenta ingerimus, tot Fermentationibus hæc agitantur; unde aliquas eorum particulas asperiores nec subigi statim aptas, è reliquarum amplexibus extricari necesse est, alias alioquin lenes, conditionibus tamen novis in massulas firmiores, atque figurarum hinc mutatione tenerioribus parum congruas, facere probabile est.

(*b*) Tertiò, Particula hujus massæ ob motum quidem identidem subit Fermentativum, valdè *confusas* esse; ut pote quoniam quotidiana Chyli Supplementa Fermentationem ei inducentia omnes susque deque nequeunt non agitare; adeo, ut ars naturæ mirabilis admodum in singulis ad debita munia extricandis merito eluceſcat.

d Quarto Universam in genere satis *Viscosam* esse; unde alias particulæ nullo negotio prehendere, atque hinc secretionibus, saltem instantaneis, obicem ponere deberent; ni

e Quinto, *Motu latente* sat *concitato* perpetuo cierentur; præ cujus insuper impetu nequaquam probabile est congruam singulis munis secessionem, nisi in vasis peculiari artificio concinnatis, obtineri posse: Qui motus quamvis circa arteriarum extremitates remissior sit, quàm propriùs à Corde, sat tamen vel hic loci citatus videtur, ad eludendam quamlibet electivam secretionem, quæ à mera percolatione pendere concipi potest, nisi [prout monui] affabre, & peculiari modo, ad hoc constructa sit pars, prout in secretionibus perfectivis, Intestinali scilicet ad Chylum, & Cerebrali, ad Nervorum contenta par est supponere. Interea ut quadret ad combinationes nimis strictas inter singulas arcendas.

e Quibus perpensis (ut ad propositam disquisitionem respiciamus;)

Primo vix rationi consonum videtur cavitatulas ubique in habitu, vel minutissimarum, ferè, partium, quæ inter se impendio sunt difformes, ex tali quam innuimus massa materiam in absumptæ instaurationem perpetim feligere posse. Quippe cùm regularis Nutriendi modus sit (id quod hinc evincendum est, quod Nutritionis forma in particularum appositarum juxta priores quiete consistat ad quam sensim & in singula momenta lentiùs usque progressus habetur) quid tale à præfata difformitate particula-

a **Considerationes circa sanguinem, Primò, Massam ejus multiformem esse.**
b **Secundò, multas continere particulas acres.**
c **Tertiò, valde confusas esse ejus particulas.** *d* **Quartò, multas habere satis viscosas,** *e* **Quintò, Motulationis valde citato ferri.** *f* **Negatur Nutritio immediate per Sanguinem, quia non respondet Requisitis primo.**

cutarum, motibus & inteſtinis & protruſivis concitatum, ſperari poteſt, dum idoneæ hinc nec facilè ſegregari, nec commodè ſe in cavernulas dictas inſinuare poſſunt, quarum quidem multæ & parietes rigidiuſculos habent, & penitus forſan reconditæ ſunt, quam ut promptus in eas commeatus ex Sanguineo rivo concedatur?

[a] Secundum ex allatis requiſitum non multùm hic moror; cum minimè dubium ſit, complures in Sanguinea maſſa deliteſcere particulas ſat molles, minutas, & huic operi aptas; quibus ſi in meatulos dictos concedatur ingreſſus, palam eſt eas, moram hinc nactas, facile quidem apponi poſſe. Verum: (ut taceam multos inſuper in Sanguinea maſſa, ut modo indigitavi, deliteſcere valde aſperas, quæ molliosum illarum efficaciam peſſundent) hoc opus, hic labor eſt; quandoquidem primam hanc admiſſionem adeo difficulter ex Sanguineo rivo immediate habendam ſupponam; Unde nullius momenti erit ad evincendum hinc Sanguinem, qua talem, aptitudinem poſſidere ad immediate Nutriendum, quam illi neutiquam ſimpliciter negabimus: verum difficultas in partitularum Nutritiarum, ex multiformi, & raptim agitata, maſſa; extricatione conſiſtit, quæ vix ad tam elegans permanſurumque opus, ut eſt corpus animati, præſertim humani compages, inſtantanea concipi debet, eſt accuratum lentumque requirere videtur artificium.

[b] Tertium requiſitum eodem fere, quantum ad Sanguinem attinet fundamento nititur: Quippe ſi materia nutritia non niſi admodum difficulter admitti poſſit, de coarctatione inpoſterum habenda non eſt, ut multum ſolliciti ſimus.

(c) Quod ad quartum attinet; Quandoquidem lentis gradibus nutrimur; ut proinde exigua ſolum quantitate ſuppleenda ſit materia Nutritia; videtur quod nota arteriarum amplitudo huic operi valde improportionata ſit. Si enim inſtantanea ex Sanguine in partibus nutriendis ſegregatio Nutritionis actui minime conveniat [prout ſtabilire conatus ſum] verum neceſſe ſit in propria vaſa prius recondi quod apponendum eſt, certe ſanguifera minime huic competere poſſunt negotio; quorum contentum ejus eſſe genii fatendum eſt, ut non huic ſoli, ſed omnimodis fere uſibus inſerviat, utpote omnigenarum ſecretionum mineram: ut proinde vaſa eum deferentia nimis ad hoc opus ampla cavitate donari facile concipiamus. Quin vix probabile eſt hunc in ſpecie ad ultimos omnium partium receſſus pertingere: quorum multi immane quantum arctiores ſunt concipiendi, quàm ut craſſiores ejus particulas admittant. Verum inſuper.

[d] Quinto, Conſtare videtur rapidum Sanguinis motum circulatorium non poſſe non huic operi multum officere. Quippe, præter quàm quod neceſſe ſit hinc multum confundi omnes ejus partes, unde ſecretionem vix haberi poſſe concipiamus, veriſimile mihi videtur affluentem Sanguinem pernici adeo motu potruſum, præſertim tot aſperis particulis refertum, vice appoſitionis tenerrimam partium (quantumvis Solidarum nomen ſortitarum) ſubſtantiam abraſurum, niſi alia ratione contra hujus impetum caviſſet Natura, taliter nimirum eas extra Sanguinis vias conſtruendo, tamque firmiter compaginando, ut ipſæ ſibi munimento ſint. Atque hujus quidem exemplum in rapidorum fluviorum decurſu notare poſſumus, qui ripas ex molliori & facile cedenti terra atterunt, niſi hæ palis vel aggeribus extranea arte muniantur; imo hæc ipſa ſuſtentacula tandem demoliuntur.

[e] Sexto tandem, inſertionis; quam reſpectu plurimarum partium nutriendarum Arteriæ ſoveiuntur, obliquitas multum mea ſententia Sanguinea nutritione detrahit. Quippe notum eſt ſolidarum partium; quibus ſola nutritio competit, ſtamina ubique inter

Vaſa

(a) Secundo. [b] Tertio. (c) Quarto. (d) Quinto. (e) Sexto.

vasa Sanguifera interjacere, ad quæ proinde Nutricatus materia, si ex his immediatè suppeditanda sit, ægrè pervenire potest : Quin, ut alia fileam, ipsa fibrarum arterias constituentium consideratio hoc evincere poterit. Cùm enim hæ extra gurgitem sitæ sint (istæ præcipuè, quæ vel mediam vel exteriorem tunicam constituunt) vix credibile est, eas ex alluente Sanguine nutriri posse, quandoquidem & decurrentis Sanguinei rivi celeritas, & febricæ istarum, qua ad motus contractiles destinantur, ratio (quæ strictiores eas esse compagio fundet) regularem congruis quibuslvis, saltem ut ad eas, quæ longiùs removentur, pertingant, particulis ex hoc adventantibus admissionem vetare videantur.

Ab istorum consideratione vix mihi probabile videtur Sanguineam massam quà talem, Nutritionis materiam immediatè suppeditare posse.

(a) Dispiciamus ergò tandem, an *Succo per Nervos Delato* hoc pensi quadrare possit. Quod quidem ita se habere forsan non prorsus absurdum erit concipere, si ad Requisita suprà dicta cogitationes nostras exigamus. Ideirco.

Primò, Quandoquidem, ut suprà allegavimus, totum corpus, quà solidum Nervosæ est originis & constructionis, *Nervorumque* proindè *propagines ad omnes* ubique *civitatulas* pertingunt, nil obstare videtur, quin supplementa Nutricatus istæ, (modò tubulatæ fuerint Succumq; deportent) his suggerant. Et quidem *tubulatas* esse quid verat, cùm certum sit insectis, sola Microscopiorum ope perceptibilibus, organa, imò vasa ad nutritionem & augmentum adesse; quippe quæ nemo per extrinsecam materiæ applicationem crescere, puto asseruerit: Imò vix aliter constructas esse hinc concipi potest [sive tubuli isti recta decurrant linea, sive medullæ, valvularumvè, interventu, prout in plantis multis cernitur, ab hac identidem, quarto aliqualis decurrente liquori nectatur mora, deflectant, perinde est) quod nullus, quantum mihi videtur, iis competere possit motus contractilis (nisi rem aliter explicare volueris, ubi contorsio vel aliud quoddam curvaturæ genus accesserit, quale Musculis ad parallelogrammi figuram concinnatis competere sagacissimus *Steno* opinatur] præterquàm à fluida quapiam, quæ per eas traducatur, & à qua earum dilendantur latera, materia: quam quidem liquores speciem non posse induere, & alibi, & suprà evincere conatus sum. Cùm vero non constet alia alia, quæ Succum ad has cavernulas apportent, vasa hic haberi præter Arterias (quas ab hoc officio modo exclusimus] sequitur munus isthoc ad hæc, si non necessario, saltem probabiliter, assignari debere, donec se evidentiora, magisque accommodata, detegantur.

[b] Verum *Secundò*, si ad genium quà contenti (quodcunque tandem sit) nervosi, quà materiæ nutritiæ undecunque delumendæ, attendamus, facile concipiemus nutricatus materiam ab illo suppeditari posse. Horum alterutrum, quantumvis discrepare volueris, & (c] *molissimum & minutissimum* esse debet; *Illud*, ne vasa adeo tenera vellicando in molestas contractiones continuo urgeat, quin leniendo sat patula servet, atque hinc ad ulteriora pro functionibus animalibus peragendis Supplementa pro re nata suspicienda disponat; quæ conditio necessaria est, etiamsi unicè motui & sensationi inserviat; Porro necesse est, ut pertenuibus constet particulis, & quandoquidem strictissimis donantur cavitatibus vasa, quibus subeundis præstituitur *Hæc*, quo se placide in cavernulas, quibus destinatur, insinuet; quod vix commode, si asperæ fuerint ejus particulæ, præstare poterit, quando quidem præ rigiditati & angulis, tum par-

(a) *Quinto. Succo Nervoso competere Nutritionis pensum, probatur à consideratione Requisitorum Primi. Necesse est, ut fibræ sint tubulatæ.* [b] *Secundi.* [c] *Molliss. sime & minutissime tunc succi nervei particulæ.*

tibus ſenſibilibus moleſtiam creare concipiantur, tum porro hiatus nimis amplos [cum vix credibile ſit prorſus uniformes confluere) inter ſe relinquere debeant ; ſin grandiuſculæ fuerint palam eſt in multas ex cavernulis ſupplendis neutiquam deponi poſſe a Agnoſco ſubſtantias multum anguloſas & penetrantes, in utrolibet neceſſario ſcatere, Salia ſcil. Volatilia, quæ ipſos eſſe Spiritus Animales forſan omni probalitate non caret: Verum hinc argumentum pro molliori unà adhibenda, quæ iſta frænare debet, ſubſtantia deſumi poſſe arbitror ; quippe hæc præ & tenuitate volatilitate, ſi non foras ſe poriperent, ſaltem conceptacula ſua perpetim exercent, ſi quantitate ad hæc debite inflanda idonea, abſque leniſſimo aliquo, imo lat copioſo, vinculo in iis includerentur.

b Tertium nutritionis requiſitum quod ſpectat; Plurimum aptati mihi videntur nervi ad nutricatus materiam ſuppeditandam. Hi cum vel in ſpecie, vel propaginum [quas eſſe univerſas fibras ſupra aſtruxi] interventu *ad omnes* ubique *cavitates*; prout ſuprà dixi *pertingant*, quin in progreſſu amplientur (id quod ex mole Corporis præ cerebri meditullio impenſe grandi conſtat) materiam hanc ſemel admiſſam ad omnes haſce, ſive medio in itinere, ſive circa extremitates, occurrentes, prompte deducere poſſunt ; quandoquidem nullum qui perluenti officiat obicem hinc fingere poſſumus ; cum & patentiores uſq; inveniat canales, & tandem ad *ampliores* adhuc *circa earum extrema cavitates* deportetur : Ubi tandem aliquantiſper, vel præ fibrarum deferentium cum aliis implexu vel circumpoſitarum objectu, vel pororum in Corporis ſuperficie, propter cauſas ſuprà allegatas, conſtrictione neceſſe habet detineri, imo protruſione ſubſequenti uſque adeo compingi, ut nil vetare videatur, quo minus in partis ſubſtantiam ſic tranſeat, atque ſub tali conditione maneat, donec tandem vel inveteraſcens, vel Sanguinis forſan alluentis impetu abraſa, foras & hæc extruſa fuerit. Equidem cavitates ubivis, in quibus non minus nutritionis negotium, quàm Animalitatis munia, tranſiguntur, a nervoſis ſtaminibus definiri ſaltem conſtat, cum totum corpus membranoſum; vel ſaltem fibroſum; ut; ut rationi conſonum videatur, materiam, quæ his replendis debetur per hæc ipſa, tanquam vaſa, depluat, à quibus coercetur, quo ſic tam magis congrua, quam promptiori ductu advenial.

c Quartò porro, ipſa vaſculorum iſtorum *exilitas*, & *anguſtia* comparativa (quæ à multis in argumentum ducuntur nullum omnino Succum nervoſum dari) fidem mihi faciunt per hæc nec quidem alia ulla, deportari materiam nutritiam. Admitti aliquid fluidi nemo negaverit. Hoc *Liquoris* formam neceſſario induere, anteà ſat probatum dediſſe mihi videor. *d* Quo ſic habente, quandoquidem nil quod impurum vel incongruum eſt (quandiu Corpus ſanum, perſtat] ulterius ſegregandum vel requirit admiſſus liquor, utpote qui Fermentativarum quarumvis aliarum ſubſtantiarum conſortio liberatus fuerit, vel patiuntur vaſa tantopere arcta placide in hiſce prorſum iſte, cum ſemel admiſſus fuerit, progredi neceſſe habet conceptaculis, quæ licet anguſta ſint, non video tamen quid vetat quo minus commenſurati ſint nutrimenti ſupplementis deſideratis. *Veram* enim *nutritionem lentiſſime* [prout ſupra deduxi] peragi, & proinde parcis indigere ſupetiis ſat obvium videtur. Quippe ſicut multi longum [ut ante notavi] abſque tabeſcentia notabili tolerant jejunium, ſic contrà marcore confecti, quamvis [remotis quæ eos huc deduxerant cauſis] a cibis cupeptis ſat cito reficiantur, viribus, lon-

a *Objectioni obviam itur.*

b *Tertij.* c *Quarti. Sicut parce admittenda eſt materia tritia, ſic vaſa admiſſuva ſunt per tenuia.*

longius tamen multò ſpatium temporis requirunt ad Corporis habitum priſtinum recuperandum, quantumvis alimentorum copiam, etiam ſupra alios, quotidie integrant. (*a*) Quorum ratio hinc facilè (mea ſententia) deduci poteſt; Quòd, cum Sanguis ad vitæ munia jam aptior redditus indeſinenter ad Cerebri corticem pellatur, hoc quidem aliqualiter expandendo, congruarum quas jam adfert ſuppetiarum ope, partim fatigatos Spiritus refocillat, partim novas copias in horum & Succi celebralis abſumptorum locum ſuppeditat, Cùm verò ſecretio ex cortice in medullarem ſubſtantiam (quam eſſe Nervorum radicem quilibet agnoverit:) præ perenni impulſu continuò procedat, parca licèt (quod concedendum quidem, modò etiam concedatur eſſe continuam) hæc manu fiat, hinc progreſſus ad Nutritionem indeſinenter habetur, ſed lentus; quoniam non niſi lentè in tam arctis vaſis moveri poteſt concluſa materia; quæ inſuper lentiùs poſtmodùm per Nervorum tractus, eundo ampliatos, ſerpit. Quo fit, ut, ſicut ſe hinc facilè ad quaſvis exhauſtas, vel aliter ampliatas, cavernulas, quibus proportionem gerit, applicet, ubi in eas intruſus fuerit, ſic porrò in iis ſat firmiter deinceps ſtabuletur, quando quidem extra Sanguineæ alluvieï vias ſita propria tendentia haud prompte elabi poteſt. Ubi vero ſemel abſumpta fuerit, longa ad reparationem temporis intercapedinem requirit, tum propter parcam illam, quam dixi, à Cerebro diſpenſationem, tum quoniam neceſſe eſt, ut ictibus ſubſequentium Supplementorum compingantur appellentes Nutritiæ particulæ, quod in multum exhauſtis partibus haud ſtatim, medio liquoris tam lentè mori, tamq; exilibus vaſis deportati, ſperari poteſt. (*b*) Huc forſan faciat, quod aliquoties obſervavi; quod nempe à Febribus, quæ Corporis habitum multum deprædarunt, convaleſcentes, licèt ſat copiosè per complures dies cibos potumque ingerant, nec tamen notabilem ejus partem ſudore excludant, multo parciùs urinam, quàm ſolent ſani reddant, donec: carnibus redintegratis ad priſtinum ſtatum, tam quoad hoc, quam reliqua vitæ munia, redeant. Cujus ſolutionem hinc petendam reor; Non quod in venoſo genere diutiùs forſan quam ſolebat reſtitet potulenta materia, cùm & venæ non ultra modum turgeant, & Pulſus rectè ſe habeat; nec quidem quod tranſpiratio liberiùs procedat; quippe quod veriſimile videatur Poros in ſic emaciatorum cute, debellato jam morbo, & excluſa quæ pridem in Corporis habitu ſtabulans eos diſtenderat materia, contractiores factos non perindè atque olim huic muneri idoneos eſſe; ſed potiùs, quod à Nervorum radicibus, in fibras univerſas præ Morbo inanitas traducenda, abſorbeatur mora priùs aliquali in Sanguine debitè cocta (majori ſolita proportione, quo partes emaciatas reſarciat: quod quamvis omnino lentè aliquanto tamen jam celeriùs præ naturæ indigentiis tranſigitur; undè longius impenditur temporis ſpatium antequam ſolita menſura urinæ materia colligi poſſit ad debitam congeſtionem, alio ſic deflectens: nempè non ex ſola excrementitia, ſed vel nutritia etiam, magna ex parte conflari urinam cenſeo.

Atque hinc forſan ſatisfieri poteſt, juxta propoſitam Hypotheſin.

[*c*] Quinto Requiſito, *motui* ſcilicet *leniſſimo* materiæ apponendæ; qui ejus gradus ſicut à Sanguine in Arteriis peniciter decurrente vix omninò, ſic ab iſto liquore in Nervorum canalibus deportato pendere facillimè, me judice, concipi poteſt. (*d*) Quippe præterquàm quod multùm motus, quem Sanguis habuit, liquor iſte inter ſecernendum amittat, neceſſe eſt inſuper ut coarctatio, quam in perexilibus hiſce vaſculis, ſed mollibus, ſubit, moras ei nectat: quin in ampliata uſque, ut monui, tendens nequit

V v non

(*a*) *Cur emaciati non citò ad priſtinum habitum redeant.*
(*b*) *Cur à Febribus convaleſcentes urinam Quam parce reddant.*
[*c*] *Quinti.* [*d*] *Motus ſucci Nervoſi nequit non eſſe leniſſimus.*

non tantundem Celeritatis amittere, quanta proportioni ampliationis respondeo, ut nil obstare videatur quo minùs, ad oppositionis locum pervenerit, placidissimè huic se applicare valeat. At insuper. [a] Sextò, *Metabamur* adeò adcontenta sua ad universas corporis partes devehenda distribuuntur Nervi eorumq; propagines, ut, modo constet hos Succum deportare, agnitu non sit difficile promptissimum per istos ad omnes ubique partes haberi commeatum. [b] Mechanismus hic in tali transmittentium vasorum positione consistit, qua materia recta, quantum fieri potest, linea ad locum designatum manuducatur. Et quamvis hoc ubivis in tam conferto partium nutriendarum agmine adamussim præstari nequeat, certum tamen est ad talem accedere vasa hæc positionem, quam proxime patitur illarum ratio; unde concussa scaturigo minus molestiæ in suo transitu offendet, adeoque præcaveatur ne vel stagnationem subeat, vel alia quærat diverticula. Hinc notum est Nervos, divarications suas ad angulos acutos usitato sortiri; eosdem tibi in Musculos, Membranasve, inseruntur cum iis ejusdem pariter conficere angulum, quo sic facilius per eorum habitum discurrant. Agnoverit quilibet hujusmodi diramificationem ad Motum Sensumque largiendum maxime accommodatam esse, quidni vero & ad Nutritionem? quandoquidem materiæ Nutritiæ Supplementa hoc modo facillime, juxtaque Naturæ leges, quæ omnia modo maxime familiari patrat, hoc est, Mechanico, dispensentur; cum interea si per arterias distribuenda sint, sat perplexum & præpeditum ad partes à latere Arteriarum sitas iter obtinere deprehendentur: Imo vix solidè assignabitur ratio nutriendarum ipsarum Arteriarum; quoniam vix quisquam, puto, concesserit Nutrimentum ad eas aliâ quam per capillares via, si ex Sanguinea massa immediatè suppeditandum sit deportari; ut proinde earum tunicæ aliis arteriolis, atq; hæ aliis, & sic in infinitum, ad Nutritionem indigeant: (c) Quippe nemo, arbitror, asseruerit has ex transcurrente & rapido alveo hoc desumere, quod quidem [ne motus velocitatem, secernendiq; hinc difficultatem iterum memorem] compages earum strictissima, nullis nisi Arteriarum ramificatarum aperturis (saltem quæ secretioni ad talem quem volumus usum inserviat] pertusarum, vetare videtur. Ut hinc mihi concludere pronum sit Nervis eorumque propaginibus, ex quibus unicè conflantur tam Arteriæ, quàm cæteræ partes solidæ, pro tot Nutrimenti dispensandi instrumentis uti Naturam, nec aliis hoc pensum deberi.

Restat ergo ut (quod [d] Ultimò explicandum proposui) *modum, quo Nutritionem peragi* credo, tradam. Qui quamvis sat liquido, ut opinor, in antedictis contineatur, atque colligatur; attamen rem ipsam in summatim ob oculos ponam. *Videtur mihi*, quod ex decurrente per *Cerebri* [quo generali nomine & *Cerebellum* intellectum volo] *corticem* Sanguineo rivo, nequeant non particulæ quædam Nutritioni aptæ, quæ ad orificia vasculorum secretoriorum, Systematis Nervosi radicum, uberrime in illo consitorum commensuratæ & congruè appellunt, ab iis admitti, & à reliqua massa, more operis colatorij, secerni. Hæ semel admissæ, indesinenti Sanguinis perluentis, quin porro aliarum ex eadem scaturigine segregatarum, idemque iter capessere gestientium, protrusione, ulteriùs continuo propelluntur; adjuvante tum Systaltico tunicarum quæ vascula istæc constituunt motu, tum partium circumpositarum pressura, sed motu, dum omnia juxta Naturæ normam transiguntur, leni & placidissimo, imo lentiori propter ampliatam, quam toties dixi, vasorum istorum cavitatem quantò longius à fonte pro-

ce-

[a] *Sexti.* (b) *Distributio Nervosarum fibrarum quam rectissime fieri potest habetur.* (c) *Arteriæ à concluso sanguine suo nutriri nequeunt.* (d) *Sexto, proponitur modus, quo Nutritio peragi concipiatur.*

cedunt, atque contractiorem extremitatem. Dumque per hæc sic traduntur, sicut eorum latera dilendunt, sic porrò ubi commensuratos sibi porulos vel hoc modo aperiunt, vel avolatione aliarum particularum relictos (quod præcontinuo appulsu novarum indesinenter hic illic evenire necesse est) inveniunt, in eos se insinuare satagant (quotquot scil. earum juxta hos progredientes aptitudinem ad hoc munus sortiuntur) eosque præ motu isthoc lenissimo, aliarumque à tergo protrusione, facilè subintrant, nuperumque earum, quæ parietes hosce constituunt, dum congruè se iis applicant, urgentes iisdem promptè assimilantur, utpote ejusdem prosapiæ. Hic quin satis tenaciter hæreant aliquantisper, molemque solidiusculam cum reliquis constituant, non video quid vetet, cum ubivis sparula multiformia alias hic antè depositis intercepta (quippe nusquam non quædam reperiri, corporis nostri singularumque ejus partium fabricæ impositarum, si alia deesient argumenta, præ multis aliis concretis comparativa levitas facilè evincit) singulæ ita subingredientes ostendant; unde fit, ut appulsu tum tuo illas hæ firmiùs compingant, tum subsequentium ipsæ pariter compingantur; dumque prius recondita sic paulatim usque & usque urgentes extrudunt, ipsæ quoque eandem vicem tandem subeunt, loco suo ab aliis pulsæ. Actio hæc ubivis per totum singularum, ex quibus Corpus constat, fibratum propagatur, & lentissimè quidem; unde cum continua absumptio nullibi non habeatur, continua pariter ex hisce Supplementis instauratio pari passu succenturiatur. Quod verò supereſt liquoris nondum absumpti, extraque fibrarum harum oscula fertur, pars a Sanguine alluente absorbetur, eique vegetiorem, uti fas est suspicari, Fermentationem conciliat, pars alicubi à lymphaticis suscipitur, pars altera in conceptacula, ad quæ terminantur quædam ex hisce vasculis, utpote ventriculum, utramque vesicam, &c. deponitur, pars denique foras per poros cutis amandatur; singulæ pro insertionis terminationisque ductulorumque suorum ratione,

(a) Atque hæc ipsa quidem ni fallor, methodo sicut *autumus*, sic pariter, & ad præfinitam Naturæ lege staturam & molem *augemur*. Cujus hanc subit assignare rationem; quòd nempe in ipsis Corporis fabricandi primordiis omnia tenera admodùm sint, laxaque cohæreant quæ sese invicem primitùs Corporis stamina, vascula scilicet contexenda applicant particulæ; unde fit ut hæc præ teneritudine valdè sint extensilia, quippe ex materia aliquatenùs viscosa conflata. Dum verò tractu temporis arctius, quod necessariò fit, compingunter, usque adeò tandem solidescunt, ut ulteriorem extensionem nequaquam subire possint: Quod quamvis solidissimis Corporis partibus primum obtingat, reliquis tamen quadantenùs competit, cum eadem quoad Mechanismum ratione teneantur & istæ (id quod primo auctum in dies succedentibus annis Corporis robur, deinceps senescentium, declinante ad actiones hinc Promptitudine, aciditas & rugæ ad oculum evincunt) unde fit, ut viginti [plus minùs, pro variis hominum constitutionibus] annorum decurrere soleat spatium, antequam plenum augmentum Corpus humanum subeat, quoniam ossa lentè extenduntur; Quibus quamvis obsecundare necesse habeant molliores, atque hinc ab iis aliquatenùs hac in parte determinari: ipsa tamen nativæ proportionis, quam ad Cerebrum & Cor, partes primò influentes, obtinere debent, & mechanismi ratione, non ultrà notas mensuras evagari concipiantur.

Eo sic tandem pensagi *Nutritionem Nervorum* scilicet *eorumque propaginum* officio imò vel illa quidem vasa à suo, quem portant, Succo alimentum proprium desumere fas erit (nec prorsus forsan absurde) concipere. [b] Cui

(a) *Qui & augmentationi Corporis competit.* (b) *Conciliatur sensus & Motus actio cum hac de Nutritione Hypothesi.*

Cui ; orrò accedere poteſt, quòd & ipſa *Motus Senſationiſque* præſtandorum ratio rum huic Hypotheſi probandæ conducat, tum forſan ex dictis elucidari poterit Quippe neutrum abſque debita fibrarum tenſione haberi poteſt, quæ quidem neutiquam, opinor, in Animalium corporibus, ubi nullis ſolidis retinaculis aligantur harum extremitates, concipi poteſt, niſi ſint tubulatæ, quo culi ab implente aliqua apta, non tamen nimis lubrica materia lateribus ad motum præſtandum vel abbrevientur, vel, pro fabricæ ratione, ingurventur; ad ſenſationem vero impreſſiones ubivis factas ad Cerebrum, ſedem animæ principalem [rigidorum genium præ debita plenitudine quodammodo ſic æmulantes) dicto citius tranſmittant. Utralibet hæc actio leniſſimam, me judice; requirit materiam implentem; cùm ſecus ipſæ perpetim laceſſitæ tum continuis motibus convulſivis exercitarentur, tum objectorum externorum perceptionem perverterent, dum proprias ſolum laſiones utpote quoniam propiùs ſitæ ſunt, ſic ad Cerebrum tranſmitterent. Hæc vero lenis materia quin tenuis hiſce uſibus inſerviat non video, cum cuncta opera ſua maximo compendio ubivis tranſigat natura: Imo rationi conſonum cenſeo quod, quandoquidem, pro materiæ Nutritiæ, quæ partes motui & ſenſationi dicatas conſtituit & ſubit, puritate vel depravatione, iſtæ facultates vel majori perfectione ſeſe exerant, vel deprimantur aut perventantur, commuui & per eundem tramitem, ad alterutrum munus præſtandum, diſtribuenda ſit materia; quo operum ſimplicitati, cui Natura univerſim litat, conſulatur.

[a] Verum gravis in noſtram Hypotheſin ſe ſiſtit objectio; qui ſcilicet fiat, ut in *Paralyſi*, Nutritione per plures forſan annos ſat regulariter procedente, Motus tamen & ſenſus deficiant, quod vix fieri poſſe concipiatur, ſi alterutrius munia eorumdem vaſorum, ejuſdemque materiæ, miniſterio peragantur.

Cui dubio ut ſatisfaciam, perpendi poterit, imprimis, neutiquam, mea ſententia, ſupponendum eſſe Nervorum canales in Paralyſi tantopere obſtructos eſſe, ut nil omnino tranſmittant, verùm forſan potiùs præ inducta laxitate materiam incongruam & admittendi & devehendi capaciores evadere; Secundo, *Rationem Nutritionis* ab ea, qua peraguntur *Senſus & Motus* uteunque iiſdem vaſis alterutriùs materia devehatur, toto Cœlo diſtare: Quippe ad *Illam* requiritur ſolummodo, ut apta quidem & mollis materia leni motu deferatur, id quod in quibuslibet ſive tenſis ſive laxis, modo ſat capacibus, vaſis præſtari poterit, atque pro ratione impulſus à tergo in utrislibet determinatur; ad *Has* vero poſtulatur, ut quodammodo tenſa iſthæc ſint; quo impreſſiones ſurſum vel deorſum promptè admittantur, quod in laxis minimè obtineri poteſt; unde videtur Nutritionem in utroque caſu haberi poſſe, non item Senſum & Motum, quippe quod, ſive tenſæ ſive flaccidæ fuerint fibræ, cavitas decurrenti liquori uſque pateat; imo commodiſſimè, ut inferiùs dicetur, in ſomno, quando maximè laxantur omnes partes, veſtigalia ſua admittit Cerebrum.

Quibus ſic habentibus facilè concipio quod, quandoquidem Nervoſus liquor ex varij generis particulis conflatur, quibuſdam ſcilicet mollioribus ad appoſitionem & vehiculum, aliis Spirituoſis, h. e. Salino volatilibus, aliulve, ſi placet, generis aculeatis, tum ad reliquas debitè cominuendas, tum ad vaſorum parietes invigorandos aptis, ſi alterutrarum iſtarum prædominari contigerit effectu valdè invicem diverſi ſtatim invehi debeant, quippe ſi aculeatæ vel nimia quantitate abundaverint, vel ul-

[a] *Objectio Qui fiat ut in Paralyſi, deficientibus motu & ſenſu, Nutritio tamen peragatur? Solutio.*

ultra modum efferæ evaſerint, vix fieri poteſt, quin tenera conceptacula nimiràm laceſsant, unde vel convulſivi affectus, ſi noxa in loco hiſce producendis apto impingatur, emergent, vel dolores, ſi remotiùs ab origine iſtorum vaſorum ejus cauſa reſideat, invehentur: Cùm ex adverſo, ſi vel infra debitam menſuram deprimantur iſtæ, vel viſcidiores acceſserint, quæ, exercitationi, obſtent pronum eſt deducere, tam motum, quam ſenſationem defecturos, idque vel citiùs vel tardiùs pro gradu & quantitate inertis hujuſce materiæ; unde obſervari poterit paralyticos effectus nunc ſenſim obrepere, nunc confeſtim adoriri. Ubi ergo contingerit talem materiam in Nervorum, ſive univerſorum, ſive particularum quorundam, radices deponi, quæ aculeatas, quas dixi, particulas vel quantitate ſuperet vel viſcitate illaqueet, obvium eſt concipere, quod quantumvis motus & ſenſatio minuantur, Nutritio tamen progredi poterit; nulla tali in Nervis hic contingenti obſtructione quæ impulſum materiæ à Cerebro univerſim ſiſtat, imò propter laxitatem, vaſis deportantibus præ Spirituum depreſſione induſtam, patentiori forſan via ad extremitates uſque conceſsa: atque notum eſt partes extremas in tumorem quandoque in Paralyticis attolli ſub prima ſaltem invaſione; quod quidem ab hac cauſa non minus, forſan, congrue deduci poſse arbitrior, quam à congeſtione, ſanguiferorum vaſorum medio, an partibus ſic affectis? quamvis interèa omnibus palam ſit has tandem macreſcere; congruarum ſcil. particularum appulſu partim fatiſcente, partim viſcoſarum aliarum heterogenearum, quibus contubernium inierunt, retinaculis earum in receſsus ex hauſtos ſeceſſionem impedientibus.

[a] Alia inſuper non levis momenti occurrit difficultas, quomodo ſc. fieri poſſit, ut grandes *Muſculi* (ut de aliis taceam partibus) nervis ſuam debeant originem, cùm neutiquam conſtet nervos, niſi forte perpuſillos, intentidem, à quo ſinguli ordiuntur inſeri.

Cui repono, primum, nequaquàm neceſsum videri, ut nervi in ſpecie hic inſerantur, quandoquidem perioſtio (quod nemo negaverit) continuantur quidem nervoſæ eſse proſapiæ nemo ambigit. Hinc quidem fieri poteſt, ut cum ex fibris commodè conſtet, quas eſse, tubulatas ipſum ſenſationis, prout ſuprà innui, Phœnomenon evincit materiam tum ad primitivam formationem, quando omnia valdè tenera ſunt, tum ad futura nutritionis munia poſtmodum hæ ſuppeditant? Et quamvis ſatis arctæ ſint hæ fibræ, cum tamen lentiſſimis gradibus peragatur nutritio, quidni pars nutritiæ materiæ hac deferatur? Partem dico; quippe, ſecundo, alia pars nervorum in ipſos Muſculos inſertorum miniſterio foras deducatur, qui ſtatim atque ipſos attingunt hanc, ni fallor, admittunt formam, inque fibras Muſculares faceſſunt, inter quarum ſingulas non video quid veret quò minus lateralis communio intercedat, non ſecus ac inter arteriis, venaſque cum venis adjacentibus, unde ſemel admiſsæ materiæ facile ex unis in alias tranſmiſſio haberi poteſt. Verum, tertio, forſan & aliquota pars nutritij, quem volo, ſucci per ipſas Membranarum fibras deportetur; ſiquidem cum hæ arctiſſimè ſubjectæ carni adhæreant, non prorſus abſurdum videtur quod vaſcula introſum ubivis diſpergant, quorum medio illac tranſmittatur contenti ſui portio. Et quamvis anguſtæ admodum ſingulæ hæ, quod fatendum, ſint fibræ, ſi tamen perpendatur ſat longum tempus ad nutricatus materiam diſtribuendam requiri, quin inter dormiendum (quo tempore potiſſimum deponi nervorum ſuppetias cenſeo) multum has laxari ad hanc materiam admittendam, vix adeo durum forſan atque prima ſa-

(a) *Objectio Quomodo tam puſilli Nervi grandibus Muſculis aliiſque partibus nutrimentum ſuppeditare poſſint? Solutio.*

cie solet, videbitur sufficientem intrudi posse ad lentum hoc munus præstandum.

(a) At urgetur insuper sat improbabile videri *liquorum pauciora tenuissima* copiosissimè *effluentem* Nervorum esse, quem tamen Nutritium esse ex partis sic affectæ, imò quandoque totius Corporis, marcore constat.

Cui referre liceat, Primò, quod, quandoquidem tendo ex numerosissimis arctissimè colligatis fibris Nervosis compaginatur, vix probabile videatur unicum solummodò ex his vulnerari, vetùm multas præsciudi, vel saltem lædi; adeò, ut ex singulis hisce proruppturo suo liquori via detur. Arq; notum est, quòd, si quando extrosum pateat apertura, hac liberiùs proruant quicunque liquores, ut pote tum ab intra pressi, tum minorem resistentiam hinc offendentes, quàm dum vasis suis includantur. Secundò, Probabile videtur singulas juxta sitas, vel per laterales anastomoses, vel fibrilas oblique insertas invicem, prout jam modò innui, communicare; adeò, ut universus ad sat longam distantiam hac consequenter, data porta affluat liquor; quas alluere solet, suo brevi fraudari pabulo necesse habenti. Huic insuper accedit, Tertiò quòd præ dolore vulneri superveniente, tam partes circumjacentes, quàm ipsa sic læsa, in enormiores contractiones adigantur, atque sic majori, quàm secus fieret, copia allatum exprimant Succum: Verùm, Quartò, quod ad liquoris sic excreti quantitatem attinet, credibile videtur nedum totam, sed nec maximam forsan ejus partem à fibris hisce suppeditari, sed ipso sero Sanguinis confiari. Quippe cum ubique habeantur vasa sanguifera, quorum aliqua pertundi ab inflicto hoc vulnere necesse habent, quid vetat quominus hinc excernatur serosior Sanguinis pars aliqua; quandoquidem minimè dubitandum est, quin hic circulationis vi multò copiosiùs fetatur quàm Nerveus liquor; cujus quidem serum promptè satis ex vulnere erumpere in proclivi habere, fibrosioribus & chromaticis partibus, præ crassitie & figuræ ineptitudine, introrsum per solitas vias redeuntibus, tenuitas, & laxior cum illis cohæsio in missione Sanguinis conspicua, facilè suadent.

(b) Superest ut attingam, quod *Celeberrimus Entius* ὑποτύπως, quamvis Nervis nutriendi Corporis pensum deferat, modum tamen, quo liquorem suum admittant, longè diversum ab aliis comminiscatur, Quippe conjicit fibras ex quibus conflatur Ventriculus, Chylum recens illic elaboratum absorbere, Nervisque illic ubertim insertis demandare, ab iis inde ad Cerebrum recto itinere asportandum per aliquos in universum Corpus distribuendum.

[c] Verùm [sit venerandi semper tanti viri memoriæ honos] oportuit, censuerim, discriminis modum & rationem monstrasse inter Nervos *paris Vagi* (illius saltem ramos, qui ad ventriculum tendunt) aliosque in Ventriculum insertos, atque reliquos universos, qui Nutrimentum hoc in Corpus distribuunt; Unde scilicet fiat, ut illorum motus sursum, nempe Cerebrum versus, horum vero, ab hinc (quod quidem nemo non agnoverit) deorsum ad singulas partes tendat; porro & indigitasse quinam alii Nervi ad Ventriculum nutrimentum sum proprium apportent, saltem quonam mechanico artificio contra flumen descendentis Succi nervei ascendat iste [multo quin etiam quam Succus verè nerveus crassior] liquor nempe protrusionem à Cerebro in omnes nervos (modo ab obstructione liberos) eamque indefinentem sive vigilemus, sive dormiamus, haberi quilibet, opinor; concesserit, qui secum reputaverit, nec vel Motus, vel Sensationis rationem inter vigilandum aptè concipi, nec in somno, feriantibus hisce mumis, novas Succi nervosis suppetias ad exhaustas interdiu copias reparandas suggeri posse, nisi motus iste à

Ce-

(a) *Objectio, Improbabile videri Sinoviam pauciora tenuissima effluentem è Nervis prosfluere.* (b) *Modus Nutritionis Cl. Entio assignatus proponitur.* [c] *De eo ambigitur.*

Cerebro; Corporeæ (ut dictum est) arboris radices, fit continuus. Quippe quotidie in nobis experimur, quod quantumvis diurnis laboribus fatigatis nos exoptato lecto committamus, æquè tamen vegeti sequenti manè plerumque surgamus, atque pridiano; quod heri non potuit, nisi recens in nervos in absumptæ locum depositæ fuisset actuans materia: quam etiam quo minùs in maximè omnium patulos (quod æquum, puto, erit concipere, cùm mole cæteros superent) Paris Vagi ad Ventriculum tendentis hiatus, æquè ac in angustiores deponuntur, vix est, opinor, qui negaverit, modo perpenderit omnium in Corpore nostro liquorum motum Mechanicè præstari, saltem qui solidam in contrarium rationem adducat. Et sanè quantumvis nervos hosce isti usui unice destinatos supposuerimus, si tamen ad flacciditatem Ventriculi (quem motu, non proprio, sed Musculorum Viscerumque circumpositorum, pressura nempe forinsecùs ab his inducta, contenta sua extrudere, audio ingeniosissimum, doctissimum, Anatomes imprimis callentissimum, D. *Bacciaco*, *Genuensem*, ad oculum, supra omnem dubitandi scrupulum, sæpius intra triennium ultimo elapsum *Oxonii* demonstrasse, juxta observationem Cl. D. *Chyrac*, Professoris nunc *Montpelliensis* Ephemerid. German. ad A. D. 1685. Observ. 125. accuratissimè traditam) attendamus, merito quærere possumus, qua ratione Succi hujus segregatio, inq; fibrarum (quas esse nervorum propagines suprà conatus sum ostendere) tunicis insertarum ora intrusio habeatur, multo magis

CAPUT IV.

Conditionis allegatus Continentis Febrium Intermittentium Causæ Succo Systematique Nervoso competere monstratur.

SEd à prolixa nimis hac digressione pareat ut in viam redeam, si saltem digressio dicenda sit qua ad fundamentum quo tota nititur proposita Hypothesis, stabiliendum effertur, atque dispiciendum jam venit, an ad *Succum Nervosum* satis aptè quadrare possint *Conditiones Fermenti Febrilis* supra allatæ. Et quidem rem ita se habere, non prorsus forsan ineptè colligere licet, si perpendamus.

Primo, *Eximiam* esse hujus Succi *energiam*; id quod ex notis ejus effectibus, Sensatione & Motu, in se quidem sat admirandis (ut de nutritione taceam) abundè constat. Et quamvis quantitate Sanguini multùm cedat, nil tamen hoc vetat, quo minus illum activitate multum superet, utpote tum ex puriori maximeque elaborata ejus parte, à crassioris & inertis compedibus secretionis Cerebralis medio sequestrata, conflatus, tum ulteriùs in nervis exaltatus, quorum insuper robustis canalibus coercitus hinc non solùm ab avolatione detinetur, verùm quaquaversum ad partes singulas meanduc itur. Sin tantorum effectuum, quos experimur, materialis sit, dum recte habet, causa, quidni agnoscamus eundem depravatum, ulteriusque evectum altiores, hosque plane stupendos, producere posse effectus.

Secundo, *Influentiam* ejus *Universalem* esse: nec enim aliter fieri potest, cùm non solum nervi ad omnes partes exporrigantur, sed, prout adstruxi, universum ex eorum propaginibus integre confletur Corpus: adeo, ut cum isti ubivis repe riantur canales, quin semper activi hac materia (quanquam non eadem semper mensura referti, par est, ut, ubi generalis instinctus ad eruptionem accesserit, conclusa universim sat vegete ex suis cancellis se expedire gestiant, atque sic universales excitent turbas. Hinc

Tertio, *Instantaneam* fore *eruptionem*. Quandoquidem enim supponendum est universas fibras, etiam ad motus usitatos obeundos, moderate saltem, plenas esse, quarum ferme singulæ tenem quantumvis materiam includentes, ubi quandoque ad natum animi in motum con-

a *Monstratur conditiones supra recensitas Succos Nerveo quadrare.* b *Primò.* c *Secundò.*

citantur; quanto magis evenire debet, ut eodem fere momento turgescentia producatur, ubi hæ, si non ultra modum distendantur (quod tamen quandoque contigit) saltem turgescibili materia per totos suos ubique tractus, moderate licet, scateant, quę pulveris pyrii ad motum solo admoto indiget igniculo ad eruptionem concipiendum.

Quartò *Eruptionis* ex suis conceptaculis *locum*, ineque *Sanguinem admissionem* ubivis haberi. Quippe sicut Nervuli isti vel eorum propagines nusquam non prostent, sic pariter & sanguifera vasa per omnes ubivis Corporis regiones capillaribus suis dispergantur; prout aperte constat ex quibuslibet fere, vel leviusculis, vulneribus, ex quibus propone ad inflictam plagam, partisque texturam, effluit confestim Sanguis: quin ossa venis non dissitui, imo has sub illorum solidam compagem penetrare palam est ex rubedine aliquali quam in eorum medulla cernere est. Et quid vetat quo minus venæ utrique huic muneri conveniant, Sanguineæ scil. massæ revehendæ, atque una Nervosi contenti, quicquid post usus Animales exantlatos supereft, excipiendi, cum & sat patulę sint & introrsum dirigendus sit utriusque liquoris cursus? Nec forsan alia illis reliquis suscipiendis comminisci in promptu erit conceptacula, si lymphatica exceperis; quæ tamen nondum quantum scio ad intima Musculorum, aliorumve partium, penetrare deprehensa sunt: imo probabile videtur à solis glandulis, quas esse regularium omnium secretionum organa incomparabilis *Malpighus* adstruxit, oriri, ut conjicere par sit eorum liquorum harum solummodo productum esse: Quo sic habente haud arduum erit colligere, unde tandem fiat, ut febrilia in progressu symptomata ingruant.

Quintò *fat* ortii & *temporis* concedi ad novas suppetias in futuros Paroxysmos congerendas, si in Nervoso systemate eorum sedem fundemus. Id quod hinc palam videtur, quod sicut sat copiosè ad unumquemque Paroxysmum producendum suggeri debet Fermentativa eum comitans materia, sic pariter, si demus Nervos eam suppeditare, hi quamvis tum notabilis in ortu sint exilitatis, qua quidem parce omnino singuli Succum suum admittere necesse habent, tum tardi hic, etiam sit inter secernendum, motus, fibrarum tamen in progressu ampliationis, (cum perennis ratione, quanquam non eadem omnibus horis mensura, secretio) longiusculum requirant temporis spatium quo & impleantur ipsi emergentesque fibræ, materia quam subeunt ad Fermenti genium exalteter: Quippe utramque hac in nostra Hypothesi conditionem requirimus. Nisi enim debite distendantur vasa, se fortiter satis [modo non summè acris sit concluſa materia, quod hic neutiquam supponimus] constringere possunt, quò vel altiùs in sua adigant conceptacula, multo minùs exterminent molestum hospitem; porrò, nisi aeredinem aliqualem nanciscatur intus stabulans materia (id quod mora aliqua obtinendum videtur, cum lenis alioquin genii sit dum naturaliter se habet) nequaquam parietes tantopere ac cernimus lacessere potest: Quin angustiæ quas circa fibrarum ubivis extremitates haberi supra notavimus, contentaque ab eruptione prohibent, vel saltem hanc minuunt, donec aptè ad hoc opus exaltentur. Adeo ut cùm constet ipsarum universim partium fibras semel [lente licet] exhaustas, lente resarciri, quidni concludamus earum castitates, sic confertim evacuatas, sat multum temporis inter depletionem suam & supplementi novi admissionem requirere, cùm statim ab evacuatione conniveant extremitates?

(*a*) Sextò, *Cunctis* ab hac suppositione satgenuinè, ni fallor, *solvi* posse *symptomata*. Quod quidem quamvis in omnibus Hypothesibus allaborandum est, nisi tamen facili ductu, atq; filo conformi, ab ipso fundamento nunquam defletente, omnia sequantur, suspicionem meti-

tò

(*a*) *Sextam*.

to movere poteſt hoc arenoſo ſolo poſitum eſſe, ædificiumque ſuperſtructum levi molimine everſum fore. Priuſquam vero horum explicationem aggrediar, prius eſt ut accuratiorem totius *Hypotheſeos* delineationem ob oculos ponam.

CAP V.

Hypotheſis particulatim proponitur.

(a) UBi vel præ pororum occluſione, uſitatis hinc decentis effluviis, inque Sanguineam maſſam regeſtis, [quæ valde frequens Febrium Intermittentium non ſecus ac multorum aliorum Morborum, occaſio eſt] Vel anomalia aliqua, quæcunque tandem ſit, circa unum vel alterum ex cæteris Non naturalibus quidpiam functionibus naturalibus minus congruum aut in Sanguinem admittitur, aut in illo producitur, [modo non ejuſce ſeu generis ſeu gradus ſit, unde naturalis ejus craſis funditus laxetur; quod quidem ſi fieret, continuam productam iri Febrem cenſuerim] cujus ratione talis in eo congeritur materia (utrum Fermentativæ indolis, an cujuſvis lenioris) quæ à verò, & juxta œconomiæ naturalis leges concinnando, Succo Nerveo aliena licet; (b) eam tamen ſortitur particularum ſuarum minutiem, ut in Nervorum radice, per corticem Cerebri ubivis ſparſas, uſitata percolatione admittetur; (c) vel ſi propter ſubitam aliquam forſan & inexplicabilem ſecretoris hiſce ductibus Nerviſque indè prognatis, impreſſam laxitatem contigerit eouſque ampliari eorum ſinus, ut ex laudabili etiam Sanguine craſſior, quam ſecus aſſolet, in eos excernatur liquor; (d) Incongrua hæc materia in illorum tubulis (quodam modo flaccidis eſſe contigerit) aliquantiſper ſine notabili moleſtia ſtabulari poterit, utpote tum à perfici Sanguine fluvii concitatione liberata, tum plurimarum & valde heterogearum & Fermentativarum, ſubſtantiarum, quæ eas ibidem comitantes continuo laceſſebant, conſortio ſequeſtrata; quin molliores ipſa genii, quam ut brevi continentia vaſcula ſupra modum exerceat; imò aliquatenus viſcoſa, unde & animis cita diſſipatione arcetur, & ſpiritus pariter ab avolando arcet: atq; inſuper capaciora, quanto longiùs in vaſis ſuis fertur, ſpatiola, quæ motum ejus tanto magis retardari ſinant, offendens.

(e) Dum in illis coercetur, ſenſim magis uſque lentorem amittit, atque magis hinc activa evadit; idque partim Salium Volatilium [quos forſan ipſos eſſe Spiritus Animales faſcit ſuſpicari, ſaltem donec aliam aliquam magis eorum muniis præſtandis idoneam in corpore hoſpitantem ſubſtantiam, quæ hanc appellationem mereatur, quis monſtraverit] vegeta actione partim reliquarum ex quibus conſtat particularum colliſione dum locum mutant, partim porrò ob caloris, quo cunctæ foventur partes, excitationem multùm intenditur hæc activitas: Quam quidem, ſicut in ſtatu ſano omnino notabilis eſt ſic in morboſis aliquibus majorem neceſſario evadere (at gradibus pro cauſarum differentia ſat diſtinctam) nemo non agnoverit, qui ad Morborum quorundam ferociam attenderit. Utque exaltationem iſtæc ſic ſubeunt particulæ, eandem priùs concluſis, dum in has impingunt, imprimunt.

(f) Dum ergò hoc tranſigitur; facilè concipiatur materiam hanc ſat placide per plurimum horarum, imo forſan dierum, ſpacium intra conceptacula hæc non ſolum coerceri, ſed & per ea prorſum ſerpere poſſe; quandoquidem & mole revera exigua eſt, & Salia Volatilia, ſat, modo ſibi permittantur, acria & pungentia lentore ſuo quadantenus frænare nata; & ipſæ, ex quibus conflatur, particulæ ne-

[a] *Hypotheſeos Summa.* (b) *Radices Nervorum in cortice Cerebri laxari, Vel præcipuè poros ab aere occluſos. Vel anomaliam in aliquo ex cæteris Non naturalibus.*
(c) *Vel præ aliqua alia ſubita occaſione.* (d) *Hinc Nervos admittere materiam incongruam.*
(e) *Quæ mora, quam hic trahit variis cauſis ſenſim exaltatus.*
(f) *Verum ad aliquot horas forſan & dies ſine moleſtia per Nervos & Fibras progredius*

nec ueant non aliquam moram ad ulteriorem suam comminutionem, atque hinc exaltationem, subeundam expoſcere. Cui porrò favet, quod valdè producta ſint plurima ex hiſce vaſis, in quibus concluditur; quo fit, ut motus in iis lativus, qui quidem vel ab admiſſionis initio lentus erat, tum præ aucta in progreſſu ſuo capacitate, tum extenſilitate, uſque & uſque minuatur; unde & Fermentativus, qui & ipſe pariter ſat lenis ab initio erat, aliquantò adhuc mitius progedere neceſſe habet: quamvis enim hic aucta particularum copia augendus, concipiatur, videtur tamen quod cùm ſingulæ hinc plus effendant ſpatii, magiſque proinde ab invicem diſterminentur, minus invicem lædant.

(a) Ubi verò tractu temporis uſque adeò impleta fuerint vaſcula hæc, ut abſq; moleſtia ulteriorem diſtenſionem tolerare nequeant, cùmque inſuper eum laxitatis quoad craſin ſuam particulæ ſingulæ ſic obtinuerint gradum, ut ad ſeceſſionem ab invicem moliendam in procinctu ſtent, lancinatio illis repentè imprimitur; qui fit, ut ſeſe in motus contractivos ad moleſtum hunc hoſpitem extrudendum, componentes, rigorem indicant. Quę quidem lancinatio & irritatio quamvis uno forſan in loco incipiat, ſive hoc apud originem medullæ oblongatæ contingat, ſive in canaliculis, dicto tamen citiùs in univerſum Syſtema Nervoſum, tanquam admoto pulveri pyrio torre accenſo, propagatur; quandoquidem omnes particulæ ſic evectæ tum maturationis gradum non multum inter ſingulas diſcrepantem, utpote ab eodem fonte omnes derivatæ obtinuerint tum invicem contiguæ ſint (imo ubivis lateraliter per fibrarum, uti credo, anaſtomoſes communicantes) undè motus ibi conceptus facilè ad ſingulas tranſit.

(b) At quoniam lancinatio hæc ſemel incepta, brevi per totos ubivis fibrarum tractus, præ earum ſaltem plenitudine, ſi non & univerſali materiæ turgeſcentia, quam diximus, propagetur, hinc fit, ubi, ad earum extremitates pertigerit, has in corrugationes arctioreſque, cæteris partibus, contractiones adigere neceſſe habeat? Cujus rei ratio infra ſubdetur: Hinc neceſſariò diutulè coercetur lancinans materia: unde non ſtatim evaneſcere poteſt Rigor (qui ab iſthac lancinatione provenit) materia eum concitante ſic intus detenta; verum aliquantiſper præ aucto particularum jam magis laxaturum, leceſſumque momentum, ſeque propterea in vaſorum lacera majori impetu impingentium, conatu identidem augetur; (c) donec tandem ſuperata hac renitentia, foras prorumpat, in Sanguinem ſcilicet ubivis præterfluentem, quem, tum præ diſformitate particularum conſtitutivarum, tum inteſtinis harum quibus perpetuo exercetur motibus, tum agitatione circulatoria, in magnos concitare tumultus neceſſe habet, Cumque hoc in tota maſſa contingit, ſicut magnus ſic porro univerſalis contingit æſtus: Qui non ante ſedari poterit, quam vel exantlata vel ſufflaminata fuerit fermenti hujus affuſi activitas, atque particulæ Sanguinis exagitatæ, & à reliquis laxatæ, per ſudoris, aliuſve naturæ lege præſtitutas redactæ fuerint: [d] quo ceſſat paroxyſmus, atque apyrexia ſequitur, modo vel in totum ſubacta aut extruſa fuerit conturbata materia, vel naturalis Sanguinis craſis ante hujus Morbi invaſionem integra fuerit, ſecus fieri vix poteſt quin etiam ſoluto formali Paroxyſmo, turbæ ulque in Corpore perſtent, ob reſtitantes in Sanguine Materiæ reliquias.

(e) Quoniam verò etiamnum perſtat cortica-

[a) *Donec ad debitum plenitudinis & maturationis gradum evecta conceptacula lancinare incipiat; unde Rigor Univerſalis.*

(b) *Qui præ corrugatione extremorum non ſtatim evaneſcit.*

[c) *Poſtea verò, erumpente in Sanguinem hac materia, Febrilem calorem accendit.*

[d] *Tandem Sudore, &c. maturatum cuticem excludi.*

[e] *Atonia verò corticalium Cerebri glandularum perſiſtente iiſdem gradibus uſque eoperire Morbum. Donec cuncta in ordinem redacta fuerint.*

ticalium Cerebri glandularum Atonia, quæ semel inducta præ earum teneritudine brevi corrigi non potest, fibræq; Corporis universæ aptitudinem sua ad materiam turgescibilem suscipiendam sua in exuere non possunt; quin ipsum Sanguinis serum, ex quo sua desumunt Nervi Supplementa minus illis congruum, etiam post primum Paroxysmum, multo magis in decursu Morbi, quanto magis viriatur ejus crasis, suppeditare necesse habet Succum; hinc fit ut isthoc novum indesinenter glandulis bisce, sed depravatum, pabulum suggerente, his vero admittentibus, adque fibras universas Nervorum ductu transmittentibus, materia novi Paroxysmi sensim congeratur, qui post aliquam temporis intercapedinem maturata, iisdem quibus prior erat, gradibus, concluſa hac materia repetit, eandemque scenam exhibet: atque hoc toties transigitur, donec vel medicamentorum adminiculo, vel tempestatis mutatione, vel causarum aliarum interventu, qua morbida materiæ committentis dyscrasia edometur.

Hęc *Hypotheſeos meæ* summa est; cui ut probabilitas aliqua concilietur, perpendi poterunt considerationes sequentes Scilicet.

(*a*) Primo, Certum, est Nervos, eorumq; propagines, *admodum lente*, comparatione ad Arterias & Venas habita, Supplementa sua usitato admittere, lentius autem adhuc deponere; id quod (prout supra deduxi) inde provenit, partim quod meatus secretorii Cerebrales valdè angusti sit, partim quod Nervorum, fibrarumque ab iis orgnatarum, tractus & invalde prodectam longitudinem excurrant, & eundo multum amplientur, partim quod hæ extensilis sint texturæ, præsertim quæ Musculorum [ex quibus maxima pars Corporis constat venarem constituunt, partim denique quod impulsus apud Cerebrum valdè languidus sit, unde gradu non nisi lento ad eorum extremitates serpere necesse habet, quod Nervi indè accipiunt; emissionem vero tardiorum fore, hinc liquet, quod plurimæ in tendines quæ Musculos constituunt, fibræ colligantur, cæteræ fere objectu membranarum aliarumve partium, quanquam non obturentur, tamen necessario coarctentur adeo, ut moram egressuro suo liquori nectere facilè concipiantur. Cùm ex adverso ad venosi generis contenta qua suppeditanda, qua propellenda, primum Chylus magna Copia in vasorum lacteorum numerosos ductus Peristaltici Intestinorum Motus beneficio, exprimitur, inque Sanguineum rivum per notas vias Viscerum pinsatione, proprioque vasorum contractivo nixu, sat fortiter urgetur; dein admissus, adque Cor appellens, tum ejus systole per Arterias rapidissimè, Sanguinis Nomenclaturam jam nactus propellitur, tum systaltico & suorum vasorum, & Musculorum, contractione per Corporis habitum, in venas cogitur, in quas quandoquidem prompte & copiosè transire constat; haud ambigi potest quin patuli ei transmittendo in habitu, non minus Cerebri quam aliorum partium meatus adstent, præ illis quis, ad Nervosa contenta suppeditanda destinati, in Cerebro patescunt.

[*b*] Secundo, quandoquidem à Sanguine suum mutuantur liquorem Nervi, Constat (juxta leges, quibus subjicitur, mechanicas) *proportionem servari debere* inter utriusque generis vasorum adimplectionem; adeo ut si parcè Vasa sanguifera Supplementa sua recipiant, prout in inedia evenire necesse est, parcè & Nervis sua suppeditantur; sinecopiosè illa admittunt, vix dubitari potest quin pari proportione [quanquam non quantitate] suum hic dimensum impertiant. Totum etenim transmittendorum liquorum per universum Corpus negotium indebitè proportionatis & continuatis, quin-

(*a*) *Considerationes quædam ad Hipotheſin confirmandam. Primo Nervi lente* [*Comparatione ad arterias habita*] *supplementa sua admittunt, lentius deponunt. Attamen*

(b) *Secundo proportio servari debet inter Nervorum & Arteriarum adimplectionem.*

quin & contractilibus vasis peragitur, iisque moderatè saltem] plenis, adeo ut facto impulsu apud originem cujuscunque eorum tractus, necesse sit ut, qua data porta, in singula juxta hujus proportionem [observatis tamen secretionum legibus] juxta liquoris deponatur quantitas. Et quidem pro impulsus gradu constat transmissionem metiendam esse; adeo ut, si motus impulsi liquoris refringatur (quod fieri necesse est, si pars ejus à recto, quo reliquus defertur, tramite in laterales deflectat] præsertim si in valdè angusta vasa, eaque alterius generis, maximè si in progressu suo amplientur, instillet liquor hanc motus refractionem passurus pronum sit concipere, quod istorum Vasorum contenta valdè lentum, præ gurgite, è cujus gremio secedunt, motus gradum sortiri debeant, & proindè longius ad sui adimpletionem temporis spatium requirent. Hinc quanquam Sanguis pluries intra singulas horas Corpus circumcursitet, verisimile videtur liquorem Nervosum plures forsan dies ad subintrandos ductus suos universos, ubi multum exhauriri contigerit quod prius continebant, postulare. Unde sequi videtur.

(*a*) Tertio, Tantum abesse ut irritatio, quæ vascula hæc ad contentorum suorum cumulatam, quam dixi, extrusionem stimulat, continua futura sit [modo impendio prius ex hausta fuerint] ut *diu protelari* debeat; utpote quoniam à plenitudine Vasorum magna ex parte [sub aliquali tamen conjunctæ acrimoniæ consideratione] pendent, quæ non solùm, ob rationes jam modo allatas, cito haberi non potest, sed insuper ab ipsius Sanguinis comparativa debite defuncto Paroxysmo, paucitate. Quippe præ criticis evacuationibus, quæ in fine solenniter eveniunt, multum hujus quantitas minuitur; adeo ut posteà necesse sit Arteriarum venarumque subsidentium canales novo alimentorum proventu redimpleri, antequam meatus, quos dixi, Cerebrales tributa sua copiosè obtinere possint: Atq; hinc fit quod si cirticus Sudor in fine Paroxysmi copiosè procedat, longius, cæteris, paribus, protelatur sequens; cum ex adverso, si parce citius redeat. Verum,

(*b*) Quartò, Quamvis Nervosi contenti Supplementa perpetim [nisi forsan sub ipsa Paroxysmi initia Cerebro tunc temporis præ lancinante conclusa materia arctius solito se constringente, id quod in epilepticis etiam Paroxysmis usu veniat] suppeditentur, *non* tamen *æquali mensura omnibus horis. Interdiu* quidem, quamvis non arctissimè, quadantenus tamen, constringitur Cerebrum; secus; functiones Animales vix debitè obiri possunt: utque hæ exerceantur, sicut necesse est, ut hic extrudatur identidem, atque versus Nervorum Fibrarumque tractus dispensetur, quis eos invigorare debet, liquor, sic vix verisimile est eodem tempore recentem, nisi parcè, admitti posse; tum radicibus nempe, tum medullari substantia [ex fibris Nervosis, conflata] hoc tempore magis contractis: Verum *noctu*, dum inter dormiendum, feriantibus plerisque Animalibus muniis, laxatur Cerebrum non secus ac cæteræ pleræque partes, & faciliùs & copiosiùs liquorem suum tum admittit, tum propaginibus suis porrigit: Corde enim Sanguinem indesinenter in universum Corpus propulsante particularum idonearum secessionem aptiùs multòque in laxata vasa secretoria, hoc nomine & capaciora & magis extensilia haberi, quam in contractiora magisque rigida, qualia dum vigilamus, præsertim verò dum nos exercemus, cuncta sunt, obvium est: [*c*] Ubi verò a somno expergiscimur; statim contractis Cerebris prius laxati meatibus, ulteriùs protruditur quod tunc temporis depositum erat; adeòque materia, & Succo Nutritio, [maximè dum rectè valemus) & Fermentativo huic (dum sic ægrotamus) per totum Vasorum, ad externa usque, tractum suppeditatur; quæ quamvis unica hac for-

[a] *Tertio, Irritatio ad extrusionem nequit esse continua sed diu protelari debet.*
[b] *Quarto Succus Nervosus non omnibus horis æqualiter à Cerebro admittitur. parcius Interdiu. Copiosius noctu.* [c] *a somno in habitum partium protruditur.*

forſan admiſſione non ſufficiat ad turgeſcentiam, quæ Paroxyſmum inferat, concitandam animalitatis tamen munia, qualiquali ſaltem modo, inter Paroxyſmos præſtanda ſat eſſe poteſt. Atque hinc quæſtioni occurri poteſt, quomodo ſcil. hæc munia mox à ſolutis Paroxyſmis peragi poſſint, ſi copioſè adeò atque ſupponimus extrudatur in Paroxyſmo Nervoſum contentum. Quippe certum eſt nunquam in totum exhauriri, verùm ſat ejus ad hæc præſtanda ſuppreſſe, eò quòd minor quantitas ad hęc ſufficit, quàm ad turgeſcentiam quam volumus concitandam. Nihilominus tamen obſervare eſt, ſolutis Paroxyſmis multum languidos & elumbes evadere hos paſſos, donec redintegrato per ſomnum Succo dicto paulatim vires reſumant.

(a) Quinto, Attendere poſſumus, quod quemadmodum & modica quantitas, & lenis contenti Nervoſi genius, lentuſque motus, ad functiones placidè (quemadmodum exerceri ſolent) præſtandas requirantur; *ſic ad vehementem ac citam, imò univerſalem*, quæ in Febrium Intermittentium decurſu perſentiſcitur, *turgeſcentiam*, concitandam neceſſe videtur ut, ut modo non admodum acris ſit, tum ſat *larga copia* ſuppeditetur, tum, *majori impetu* proſiliat materia hanc efficiens, quò proportio inter effectum & cauſam [quod quilibet conceſſerit] intercedat. Acrimoniam ſanè grandem ſi ſortita fuerit haud dubium eſt quin (ut ut exigua mole, Venenorum exemplo) graves excitet turbas; Hanc tamen, quamvis aliqualem in hoc Nervorum contento ſupponam, non tamen valde notabilem, nedum ſummam, eſſe inde evincendum cenſeo, quod tamdiu hoc in fibrarum ſenſilium tractibus ſine moleſtia hoſpitari poſſit. Et quamvis ſenſim ad altiores uſque acrimoniæ gradus aſſurgat, quarum ubi debitum attigerit, ſtatim in actum erumpit, ſat tamen iſte depreſſus eſt reſpectu ejus quo multa potiuntur acria. Idcirco ſicut neceſſe eſt ut ſat uberi proventu, & ubivis intra Nervorum fibrarumque clauſtra congeratur ad Pandiculationem. Rigoris, &c. Phœnomena producenda; ſic porro videtur; quod pari copia ex iſtis in cunctis Corporis regionibus effundi debeat ad Febrilia. (b) Et quidem forſaſſis Ephemeræ Febris ratio, hinc (aliquando ſaltem) deduci poterit; quod ſcil. Nervoſus liquor aliqualem, ſed levem ſolummodo, a diatheſio paſſus, verùm nimia congeſtus copia, ad extum, ſeu propria tendentia, ſeu ab externis occaſione concitatus, propter, adeoque magnam in Sanguine turgeſcentiam copioſè ei affuſus exſuſcitet. Quo facto, exatoque Febrili Paroxyſmo, reliquiſque per Sudorem, viaſve alias criticis evacuationibus dicatas, extruſis non amplius redit, utpote quoniam nulla remanent vel in Nervoſo vel Venoſo genere, vel in alterutrius conventis dyſcraſia.

Conſiderationes haſce longo deductionum ſyſtemate ad præfatam Hypotheſin accommodare non opus videtur utpote cum quo collimenta ſatis in propatulo ſit; an autem quicquam ad eam ſtabiliendam conferat, penes alios judicium eſto: Me jam ad *ſymptomata ſolvenda* accingo: quorum quidem rationem quamvis ſat facile ex ipſa Hypotheſeos propoſita adumbratione deſpici poſſe cenſeam, par eſt tamen, ut ſingulatim ea (ſaltem maximè notabilia, ad quorum normam cętera facilè ſolvi poſſunt) pauliſper proſequar; quæ proinde prius enumeranda veniunt.

CAP. VI.

Symptomatum recenſio & Solutiones.

(c) SYmptomata, quorum Syndrome Febres Intermittentes conſtat, ad

(a) *Quintò Ad magna ſymptomata concitanda vel acrimonia vel quantitate vel utraque opus eſſe debet materia.* [b] *Ephemeræ (nonnunquam) cauſa.*
(c) *Symptomata Febrium Intermittentium trium ſunt generum.*

ad tria genera revocari possunt; *Præludoria*, *Exhorescentiæ*, & *Incalescentiæ*; Quæ quamvis numerosa valde sint, ut si omnium minutulorum recensioni & explicationi navanda foret opera, minium & chartæ & temporis impendi necesse sit; seligenda tamen sunt magis notabilia, à quorum Solutione reliquorum, arbitror, facilè deduci queat ratio.

(*a*) Prioris generi (juxta maximè accuratam doctissimi *Jonesii* enumerationem) sunt, pandiculationes, & oscitationes, plurimarum partium Corporis quandoque contractiones, unde fit, ut vestimenta laxiora sentiatur; tutis aspera evadit, scrotumque corrugatur; moræstiores solitò plerumque evidimus: quandoque majori, quàm alias fit, acumine sermones conferimus; aliquando ad leves Vertigines Cephalalgias vel proclives sumus.

(*b*) Mox rigor [prioribus paulisper adhuc persistentibus, imò aliquando auctis] cum magno frigoris sensu plerumque invadere solet, qui à levioribus vellicationibus quandoque ad immanes concussiones progreditur & in dorso utplurimum primùm sentitur. Interea plus solito & tardior & contractior deprehenditur, anhelitus ingruit difficultas, qui aliquando eousque progreditur, ut nos morituros credamus [& quidem plerique ex iis quos Febris intermittentes enecat, in augmento, si non mox ab initio Paroxysmi, fatis cedunt; Spiritibus nempe usq; adeo depressis, ut non amplius se ab invisentis crudæ massæ amplexibus extricare valeant; indeq; suffocatis] Hypocondria contrahuntur, immodicè quidam sputum excernunt alii lachrymas involuntarie profundunt, quosdam desidendi conatus, alios Vomitiones celebræ quandoque infestant, Urina solito & pallidior & copiosior cernitur.

(*c*) Evanescente Rigore succedit paulatim Calor (imò quandoque Rigoris & caloris reciprocationes alternant sæpius vices) qui brevi plerunque ad immanem assurgit gradum, cum Capitis Dolore, Deliriis, Vomitionibus, Diarrhœa, Difficultate anhelitus, Siti molesta universi Corporis quasi Dissensione, Lassitudinibus, &c. Quorum Symptomatum pars quamvis & tempore exhorrescentiæ sentiantur, etiam tamen explicationis & resolutionis suæ rationem jam habent, quam quæ in principio invadentibus competebat.

Tandem, Ubi multum per aliquod temporis spatium (verùm brævius vel protractius pro Cruditatis vel Coctionis in minera Morbifica gradibus) incaluerimus, ut plurimùm Sudor erumpit, quo apparente, evanescere incipit calor, una cum reliquis Symptomatis: procedente verò, somnus obrepit, vel saltem quietis gratus aliquis, donec diffiatis molestiæ & jam coctæ, quæ Paroxysmum concitaverat, materiæ reliquis, ad totalem hyperhamiredamus.

(*d*) Symptomata hæc nec omnia in omnibus, qui Febribus Intermittentibus tentantur, occurrunt nec eadem violentia singulos, quibus adsunt, exercent: Quippe nec omnibus eadem Corporis constituto, eadem ad hunc vel illum Morbum, vel symptomata ad eum spectantia, procatarxis; nec circa causarum antecedentium molitionem, vel ante, vel in Morbi decursu, cura; unde grandes anomalias circa has, non minus cæteros Morbos, pullulare necesse est: Quin notum est, quod in epidemicis annorum constitutionibus quæ ad has disponunt, non secus ac in aliis, in quibus alii quivis dominantur Morbi, Symptomata quædam, diram aliquam partem Corporis quandoq; afficientia, pro cæteris ferociant; materia nempe promiscuæ secus concitatura ad has deflectente. Imò rigor ipse quibusdam saltem per aliquos Paroxysmos, deest. Verùm cùm hæc sat communi observatione constent, sufficiet ad præsentem Hypothesin si explicemus. (*e*) qua ratio-

[a] *Præludoria.* (b) *Exhorrescentiæ.* (c) *Calescentiæ.*
[d] *Nec omnia omnibus, nec singulis æque violenta eveniunt.* [e] *Verum ratio-*

tione ſingula ex enumeratis ab aſſignata origine provenire poſſint.

(*a*) Et primo, ubi Succus Nutritius, in Fibris ſingulares partium modo dicto congeſtus, eum depravatę maturationis gradum indeptus fuerit, ut ad turgeſcentiam in proclivi ſiet, imo laxari jam in craſi ſua incipiat, partium continentium parietes, prout ſupra aſtruxi, ad extrudendum quod moleſtum eſt leviter prius irritat; eumque Muſculorum Fibræ maximè hujus irritationis capaces, & præ cæteris (uti ſaltem mihi apparet) extenſiles ſint, quin motus Muſcularis, tam in voluntarij, quam ſpontanei ſint præcipua organa, hinc primus in plerunque ad Paroxyſmum cernitur apparatus: Quippe in *pandiculationibus*, *Muſculorumque extenſionibus* paulatim contrahuntur Fibrarum eos conſtantium parietes, paululumque, quanquam non ſtatim extrudatur, ſaltem arctiùs compingitur contenta materia, quæ uſque turgens mox iterum ad ſimiles motus identidem vaſcula ſua urget, donec tandem hac arciori cedente, magisque laxata, in rigores iſti tranſeant.

(*b*) At quoniam à Cerebro, ſicut materia iſthæc decrivatur, ſic motus inſtinctus incipere debet, hinc neceſſe videtur, ut Muſculi ipſi propriores primo afficiantur; cumque Organiſmi ratione hi qui Maxillæ inferiori movendæ deſtinantur, illisque contermini, maximè conſpicuum motum edant, primum *oſcitationibus* Paroxyſmi adventus prænuntiatur. Fibris iſtorum Muſculorum univerſis in tales motus conſpirantibus, qui laceſſenti materiæ exterminandæ maximè conducat.

(*c*) *Partium*, imò univerſi fere Corporis, *contractio* eandem agnoſcit cauſam: Quippe in arctius ſpatium neceſſario ſubſidere debet Corpus cùm univerſæ, ſic arctantur Fibræ: quod in vaſis, quorum motus eſt contractio, intus leceſſitis non poteſt non haberi. Quin cutis aſperatur, Fibris Vaſorum ſecretoriorum, quæ ubivis in cute habentur, partim introrſum retractis, partim glandulas cuticulares connivere cogentibus, atque hinc in prominentias adigentibus: unde & tranſpiratio tunc temporis multùm cohibetur, Scroti corrugatio eandem fibrarum retractionem, præincluſa vellicante materia, agnoſcit.

[*d*] Ut reddatur ratio, cur *morioſiores* quandoque ſentiuntur ægroti, quandoque vero *altiori ingenii exercitio*; quam ſecus aſſolet, pollere deprehendantur, neceſſum quidem foret, ſi ad amuſſim rem explicare velimus, ut Unionis Animæ cum Corpore, quin actionis Subſtantiæ Materialis ad Immaterialem, translationis modum demus. At quoniam hoc impar humano intellectui onus quilibet, opinor, reputaverit, ſufficiat augurari, quod, dum ad acrimoniam aſſurgit congeſta, quam dixi, in Cerebro materia, hoc moleſte afficiendo, inque contractiones aliquales, ſecus forſan ſat regulares, licet, citatiores tamen quam in pacato ſtatum inſtitui ſolent, adigendo, animam pariter, præ nexu indiſcibili (quem omnes agnoſcunt) quo iſti unitur, in moleſtam ſenſationem huic reſpondentem, effectusque conſequentes trahat. Et hoc quidem à Spirituum (vel quovis alio nomine indigitare volueris immediatum animæ inſtrumentum [motibus, quantum ad corporeum agens ſpectat, pendere videtur. Quippe dum hi cum vehiculo ſuo quodammodo ni Cerebro, præ universa Syſtematis Fibroſi ad hoc propagati contractione, incarcerantur non ſecus ac hinc agitantur, neceſſe videtur ut Animæ, cum internuntiorum munere fungantur, analogas his quas Corpus patitur impreſſiones communicet; adeoque, ſi placidior ſit, liberiorque horum per proprios canales tranſcurſus, altiori acumine ſeſe exerat anima; ſin magis impeditus, ſicut & moleſtiùs hi in eorum parietes impingunt, & quadantenus à rectiori tramite diſtorquentur, ſic pariter moleſtam hulc exertionem im-

[a] *pandicula* (b) *Oſcitationis*.
[c] *patrium contractionis*.
[d] *Motum aſperitatis, vel ingenij acuminis auctl*.

ſimperriunt: Et ſanè cùm debita organorum tenſio (quam Spiritus, non quidem ſeorſim, ſed Succo Nerveo debitè uniti, præbent) non minus quam conformatio, ad animalia munia admodum neceſſario requiratur, & potiſſimum vero Cerebri ad Intellectionis actus ſi tenſionem hanc ultra modum [prout in aſſignato caſu concipimus) augeri contigerit, quidni anima tanto fortiùs vel citatiùs perceptiones ſuas actionesque indè profluentes exerat, quanto hæc major vel moleſtior fuerit; modo iſtius materiæ, quæ tenſionem hanc dat, transcurſus à tramittibus ſolitis non divertatur, quod ſi evenerit, vel deliria comatoſi aliive affectus hujuſce dyſcraſiæ conſectarij neceſſario invehentur?

a Ab iſtorum Spirituum nimius citatis nunc temporis ab allegata cauſa motibus, excruſuq; quadantenus retardato, non mirum eſt *Vertigine* oboriri: Quin cùm materia Paroxyſmum commiſſura, præ iſta, quæ naturaliter hic ſecernenda eſt, aliquantulùm craſſiuſcula ſit; rationi conſonum videtur hanc ad iſlorum agitatione rarefactam quodammodo, & motus gradum ulteriorem quantumvis exiguum, hinc indeptam, eorum motibus & magis proindè officere, & iis ſe comitem præbentem intra anfractuoſa Cerebri demeacula gyros quosdam deſcribere; in quibus Vertiginis ratio conſiſtit.

b Cephalalgias præ luſorias à materiæ hujus portiunculis in Membranarum Cerebri fibras pertenues depoſitis, jamq; exaltatione hucuſq; progreſſa acrimoniam indoentibus, pendere cenſeo. Quippe cùm membranæ pro adæquatis ſenſus organis à pleriſque habeantur, ſicut hos affici in præſenti Symptomate certum eſt, ſic porrò à materia in eorum fibris concluſa hoc præſtari mihi probabile videtur, cum nullus hoc tempore in Sanguine Orgaſmus, prout ante adſtruxi, deprehendatur, unde materiam lancinantem intra Vaſorum ſanguiferum tubulos deliteſcere concipiatur.

Jamque inſtructa, ut dixi, acie, præfatisq; veſtationibus tranſactis, erumpunt copiæ morbificæ, à Spiritibus in prælium truſæ.

c Et primo plerumque agmen ducunt *Rigores*, & *Horrores* cum adjuncto *Frigoris* ſenſu. Horum rationem ſic reddo. Ubi congeſta in Fibris materia acrimoniam, ita ut dictum eſt, adepta in craſſi ſua laxari incipit, atque hinc, præ nixu Spirituum hoſtem iſtum amoliri [ſatagentium ut dem Cl. *Carteſij* materia ſubtilli (mpræſentiarum philoſophari omittam, qua tamen revera ipſis Spiritibus, imo cunctis præterea Corporibus motis, primitus tranſcurſu ſuo pernici inſtinctum ad morum dari verisimile mihi videtur) turgeſcere, lavatæ ejus particulæ, dum ab invicem motu ſuo expanſivo recedere conantur, in continentium Vaſorum parietes impingunt, atq; hinc eos angulis ſuis lancinando in ſubitas contractiones, exterminandi inquilini hujus moleſti cauſa, adigunt; cujus quidem extruſionem hiſce nixibus non longo tempore differri poſſe haud arduum eſt concipere, quandoquidem in fluido natat lancinas hæc materia; Hoc facto quies ſequitur, donec receſſus irritatio ſucceſſerit, quam ſtatim inducit & numerus & motus, aliarum hujuſmodi particularum ubertim hic ſcatentium, & prorſum delatarum; quæ porro poſitionem ſuam hinc variantes, anguliſq; alter utrinq; præditæ identidem in eos impingere atq; exercere concipiantur: Atque in hac partium ſenſilium motus & quietis reciprocatione Rigoris forma conſiſtit. Quoniam vero hoc innumeris in locis evenit, utpote quoniam tota contentæ in fibris materiæ maſſa particulis hisce turgeſcibilibus referta eſt, quæ proinde omnes, quanquam non eodem momento, brevi tamen ſpatio in eandem turgeſcentiam aſſurgere in procinctu ſtant, hinc Rigor univerſum corpus citiſſimè corripit.

d In dorſo ut plurimum & *incepit Ri-*

a *Vertiginis*. b *Cephalalgiæ præluſoriæ*. c *Rigoris & Horroris*.
d *Cur in dorſo rigores incipiant, & hic loci graviores ſentiantur*]

ger, & *tumentissime sævit*, quoniam sicut Nervatorum istorum, qui unicè Spinale Medullam constituunt, & quorum expansione longè maximus Corporis partium numerus constat, ductu in totum portium ab iis prognatarum habitum dispensanda est (iuxta Hypothesin nostram) tam Morbifica hęc, quam alibilis materia; sic necesse est, ut ipsi fat copiose eandem referri sint, quo debitè eandem propellant in omnes suas propagines, quod quidem requirit, ut ea prius satis sint distenti: Hic loci proinde turgescibilium, particularum primo congeruntur copiæ quę, ubi ad debitum laxitatis & maturationis, quam diximus, gradum evectæ fuerit; insultuque ad eruptionem à cerebello accesserit, & citius & ferocius isthic lancinationes suas exercebunt, cum quod arctius ab osseo munimento compingantur Vasa illas continentia ut dilatari nequeunt, tum porro quod hac via ad reliquum Fibrarum per universùm Corpus exceptis iis ejus partibus quas Nervi ab ipso, magis propriè sic dicto, Cerebro provenientes irrigant] propagatarum Systema transmittendus sit totus suus proventus; modò saltem Hypothesis mea circa Nutritionem debitè stabiliatur.

[a] *Frigus* verò, quod una cum Rigoribus presentiscitur, à Spirituum depressione, atque universali ferè, quam dixi partium solidarum Contractione, qua debita liquorum diadosis quodammodo ad tempus sufflaminatur, provenire censeo. Et quamvis suggeratur forsan contrarium potius hic eventurum, eo quod præ massæ liquoris Nervei allegata, laxitate singulæ in motus libertatem seorsin vindicentur ejus particulæ, quam prius invicem complicatæ minimè sortiebantur, tunc dierum a plerisque agnitum sit caloris formam potissimum in minutarum, quæ illius sunt subiectum, motum consistere, ut proinde quanto magis in crasi sua solvantur illæ, comminuantur quale quid hic comminiscitur] motusque hinc intestinos, inerant, tanto calor intendatur; Attamen regeri poterit, quod quandoquidem non omnes motus gradus calorem statim producant, verùm plurium insuper circumstantiarum habenda sit ratio [utpote morarum particularum figuræ, aliarum aptitudo ad earum impressionem suscipiendam, vasorum has includentium debita cavitas, in qua nixus suos libere exerceant, materiæ impellentis vigor, potissimum verò proportio] quod alibi adstruxi (inter gradus motus in objecto quod calidum denominatur, & sensorio percipientia, ut videlicet ille hanc superet] facilè fieri potest, ut motus istarum quas contemplamur particularum, utcunque solutarum, non usque adeo intendatur gradus, ut calorem sensibilem statim inducat, modo reliquæ ad eum accelerandum non concurrant circumstantiæ; quibus deficientibus Frigoris sensus necesse habet hinc induci. Unde allegare possumus, quod vascula solutam hanc lancinantem materiam continentia, præ ictibus quod infligit contractiones subeuntia, ejus particulas usque adeo coarctent, ut minorem in solido motus quantitatem obtineant, quam liberum magis spatium nactæ sortitæ erant, ipsæque fibrarum constituentes, quæ ad motum calorificum una cum aliis causis concurrere debent, arctius compactæ minorem [ut non obstante motu interpolato, quem ad Rigorem determinandum assignavimus, qui non est particularum intimè constituentium, sed organicarum, qua talium] agitationem singulæ, nunc subeunt: quia Spiritibus ipsi animales, qui per totam massæ hujus in fibris dictis concusæ molem dispergantur, ab acida, vel acri materia morbifica, quanquàm non in totum pessundentur & destruantur, tamen usque adeo deprimantur (prout in notis experimentis circa admixtionem Salium Volatilium cum Acidis palam est] ut motus suos intestinos solitos [à quibus calorem nostrum

(a) *Frigoris.*

vivificam & pendere, & debitum ſuum juxta horum proportionem ſortiri gradum, autumno] proſequi nequeant. Porro Spirituum in Sanguine [qui præcipuum; vel par ſaltem maximè notabile, Caloris noſtri ſubjectum eſt] eſt micatio inteſtina ab acidis altiſve eam ſufflaminare aptis, particulis aliquatenus hoc tempore deprimitur; Unde cum motus in ea calorifici intra ſolitum gradum procedant, neceſſe eſt, ut Frigoris ſenſum experiamur: Qui inſuper ipſæ Cordis, non ſecus ac reliqui Corporis, Fibræ motivæ, rigidiores aliquantulum ob infarctum a depreſſiori quam ſolet materia factæ nequeunt ſtatim vegetarum adeò Sanguini concitationem imprimere, Spiritus à compedibus, quos illis particulæ dictæ aptarunt, ſeſe extricare valeant.

(a) Quod ad *Rigoris durationem* attinet, Notandum eſt, quod, quandoquidem Fibræ ſingulæ in arctius ſpatium, ſic ut modo dictum eſt, irritatæ contrahantur, hoc apud eorum extremitates potiſſimum evenire debeat, utpote quoniam longe maximus earum numerus nil ultra habeant, qui annectantur, quod earum motui adverſetur; unde prompte obſecundantes motui ſuperiores tractus introrſum quadantenus urgeantur, atque hinc conniveant: quæ vero apud Oſſa, Tendines, aliaſve ſolidas partes terminantur, quamvis hinc à coarctatione iſta apud extremitates, quam reliquis adſcribo, arceantur, hoc tamen nomine quod hic inferantur, obicem contentis ſuis ſolito concitatus ſecus erupturis, Inveniant; Ut taceam [quod ſuperius innui] rationi conſonum videri has lege naturæ hic loci contractiores ab ipſa origine, præ reliquo tractu, eſſe debere ad Nutritionem Animalitatiſque cætera munia[commodiùs ſaltem] præſtanda, hinc neceſſario fit, quod quandiu contractiones iſtæ perſtant, Rigores evaneſcere non poſſint, utpote quoniam moleſta, quam dixi, qua referta ſunt vaſcula hæc, materia eorum parietes continuo velli-cat, ad cujus tandem excluſionem vel brevius ſpatium requiritur, prout vel acrimoniæ in illa gradus, vel ejus quantitas, major vel minor fuerit.

(b) *Pulſus* hoc tempore & *debilitas & tarditas*, ab allegata Salium Volatilium ſeu Spirituum Animalium in Succo Nervoſo depreſſione provenire videntur. Quippe cum liquor qui ad Fibras Cor conſtantes tendit, iſtius ſolummodò potio ſit qui in reliquas deponitur, ejuſdemque omninogenii; ſicut debitam activarum ſuarum particularum exertionem requirit ad motivam vim ei impertiendam, ſic ſi illas æquo depreſſiores habeat, palam eſt hunc Muſculum functiones ſuas [inter quas motum pro præcipua habendum eſſe quilibet mihi largietur] minus quam par eſt vegete obire debere. Si objiciatur, acrimoniam, quam in Succo Nervoſo commini-ſcor, irregularitatem potius vel celeritatem quàm tarditatem Pulſus inveſturam; regero, quod ſub Initium Paroxyſmi acres vel acidæ particulæ, præ combinatione quam cum ſpiritibus inierunt, nondum adeò efferæ evadant, ut notabiliter ſe ad lancinationes inferendas exercere poſſint, utpote partim ab illis ante adhærentibus definitæ, partim craſſiores hinc moles ſortitæ; mox verò ubi ulteriori exaltatione, lenioribus illis ſub jugum miſſis, propriam, hoc eſt, lancinantem, indolem induerint, & citatior evadit pulſus, & quandoque ſat irregularis; quinde Cordis anguſtia & contractione querimur, que rigoribus, quos in reliquo Corpore experimur, reſpondere haud forſan abſurde concipiantur.

Verùm non illi ſolùm fortaſſe cauſæ pulſus depreſſio imputanda erit, ſed inſuper impeditæ Sanguinis micationi; in quo, non ſecus ac Succo Nervoſo, activæ deprimantur particulæ; quo fiat, ut minus ſolitò tranſcurſo ſuo Cordis Ventriculos quà diſtendentes, qua iaceſſente, in partem cauſa hujus Symptomatis.

(a) An-

(a) *Durationis Rigoris.* [b] *Pulſus debilitatis & tarditatis.*

(*e*) *Anhelitus difficultas* pariter à Causa Nervis insidente commoditissimè deducenda videtur, utpote quoniam omnis motus tam Pulmonum, quam reliquarum partium, his debetur. Quamvis enim infarctio istorum à Sanguine talem affectum inducere posset, in tamen in isto casu; quandoquidem nulla Venarum distentio, nullius faciei rubor, aliave signa appareant, quæ Sanguinem nimia hic congeri copia testentur; idcircò supponere liceat, quod tùm Nervi Pulmonibus ministrantes, tum ipsa horum constitutivæ Fibræ Succo, modo quem dixi, disposito refertæ functiones suas motivas haud satis pro œconomiæ animalis lege promptè exercere possint, imò contrahantur; unde non mirùm respirationem, tantopere ad vitam necessariam, molestè procedere: Quinimò Diaphragma Musculique omnes ad respirationem concurrentes, eodem modo affecta, hanc anhelitus difficultatem augere facilè concipiantur.

[*b*] Ab hac causa pariter & *Hypochondria contrahuntur*. Nempe cum Diaphragmati appendatur Ventriculus, cui ex una parte incumbit Hepar, ex altera vero Lien per vasa annectitur, necesse est ut, sursum retracto Diaphragmate, sicut majus pondus sustinendum accedit, sic porrò contractionis sensatio ab iisdem in arctius spatium (partim hac ratione, partim à musculorum abdominis pariter affectorum compressione) retractis necessario inducatur: ut taceam ipsas miscera hæc constantes Fibras, eodem quo cæteræ modo, ut sæpius dixi, à Succo depravato, jamque exertionem moliente, infarctionem subire.

(*f*) Quod quidam *sputa copiosè secernunt*, multi *lachrymas involuntarie profundat* alii (imò fere omnes) *urinam frequentior*, & tenuiorem, *reddant*; ab alia potiori causa vix mihi videtur profluere quàm hac; hac quod nempe Succus Nerveus, à dictis causis vasculosa sua sese turgendum irritans, ex iis in Glandulas excretorias profundatur (*nunc has; nunc illas prout dispositæ fuerint ad ejus impressionem suscipiendam*) ubi secretiones [*modo quem olim explicui*] concitat; eoque copiosius quo magis ad acorem accedit, utpote hinc non solum Vasa propria Glandulas ad fortiores nixus extrusivos irritans, verum insuper Sanguinem præterfluentem (plurimorum Medicorum consensu) fundendo: quod quidem & universaliter præstare concipiatur, cùm in hujus gurgitem ubivis ferè è vasculis suis enutrietur & exprimatur; unde serum ejus ad secedendum tantò magis aptatur. Atque hinc urinæ hoc tempore pallor; serosioris Sanguinis parte Sulphurearum & Chromaticarum consortio sic orbata.

(*d*) *Vomitionis*, quæ sub initium Paroxysmi, infantibus adhuc Rigoribus & Frigore, invadunt, mihi sat evidenter Nervosum genus primariò affici denotant. Præterquam enim quod ipsa Vomitio convulsivum sit symptoma, aliisque multis Cerebri & Nervorum affectibus frequenter superveniant; Ventricull non raro Saburra humorum ante Paroxismi invasionem vacua deprehenduntur, Saltem mox depletur, persistente nihilominùs Vomitione: & quæ billiosa procedunt quandoque excreta vix instantaneæ ex Sanguine secretiores producta concipi possunt, verùm biliarum conceptaculorum, in contractiones adactorum, effecta potius censenda sunt, quandoquidem nulla in Sanguine conturbatio, quæ talem festinam secretionem præcedere debere videtur, nunc temporis sentitur, id quod urinæ, quem dixi, pallor evincit.

(*e*) Ab eadem provenire causa *proclivitatem ad alvum exonerandam*, quæ aliquos

(a) *Anhelitus difficultatis.*
[b] *Hypochondriorum contractiones.*
(c) *Salivæ lachrymarum, urinæ profusionis.* [d] *Vomitionis.*
(e) *Proclivitatis ad alvum exonerandam.*

incesſit, arbitror; Glandularum scilicet vel hepaticarum, vel inteſtinalium, medio Nervorum inſertorum, jamque laceſſiri incipientium, contractiones ſubeuntium, atque hinc ſecretionem aliquam ex perluente Sanguine (qui semper vel in integerrimo ſuo ſtatu, materiam pro omnis generis ſecretionibus in gremio ſuo portat) molientium miniſterio.

[a] Hactenus *intra Nervoſi Syſtematis clauſtra* tranſigitur conturbatio; angustiis, quas dixi, apud Fibrarum extremitas materiam Morbificam adhuc intra earum Tractus coercentibus: Hac jam uſque adeo exaltata atque effecta evadente, ut reſiſtentiam præfatam superandi vim nata ſit, mox *eruptio* ſequitur, unde depleri incipientibus Vaſis illis, pari paſſu evaneſcere neceſſe habent prædicta Symptomata; idque vel citius vel tardius pro acrimoniæ gradu, atque particularum invicem Heterogeneitate; unde turgeſcentia & conſequenter eruptio ſeriùs ocyùs efficitur. Excluſa materia vel immediatè in Sanguinem fertur, vel ſaltem vaſorum Lymphaticorum ductu (excepta illa ejus portione quæ ſeu tranſpiratione in auras diffletur, ſeu in glandulis excretoriis in conceptacula ad ſita, Ventriculi ſcilicet Inteſtinorum, &c. hiantibus, ſecernitur; quæ quidem ad reliquam, qua universum Corpus perluitur, perpauca videtur) ad illam mox transduci neceſſe habet; quo ubi pervenerit, alias, diverſaque ratione, excitare turbas in proclivi habet, utpotè viribus aucta; Quippe tam longa incarceratione energiam ſuam haud affatim prorſus exerere potuerunt ejus particulæ; nixu earum expanſivo hinc cohibito, quin ipſis ob mutuas, leniores licet, colliſiones magis exaltatis; quo fit ut ſuperatis obſtaculis majori impetu [obviorum ubivis experimentorum circa liquorum in urnis concluſorum eruptionem exemplo) proſiliant: Cum vero inſuper Sanguini jam affuſæ plurimis ejus diverſi generis particulis, quæ eas diſtorqueant, adeoque aliàs iis imprimant motuum determinationes, occurrerint, fieri non poteſt, quin à mutua inde provenienti exagitatione notabilis exoratur excandeſcentia.

[b] Plurimorum Medicorum hujus Seculi conſenſu, ſancitur *abundare Sanguinem particulis Sulphureis*, quibus accentionis, quam vocant, cauſam tribuunt. Hoc aliqui in dubium vocant, quoniam nec revera inflammabilis eſt, nec oleoſam, inflammabilem [ſaltem abſque prævia Fermentatione, niſi forſan in exigua admodum quantitate, quæ neutiquam proportionem ſolitæ in maſſa incaleſcentiæ æquet] deſtillatus exhibet ſubſtantiam: imo allegari poterit, quod à colliſione Salium diverſi generis, non minùs quàm particularum omne genus heterogenearum, confuſis motibus invicem agitatarum, Calor exciteretur; unde incaleſcentiæ, quam experimur; ratio abſque Sulphurearum introductione habeatur. Cui tamen ex adverſa referri poteſt, quod præ arcto, quod quandoque inter Sulphura & Salia quædam intercedit, connubio facilè concipiatur præpediri illa poſſe, quominùs ſe protinus exerant, donec congruo, quod nexum ſolvat, adhibito menſtruo ſeſe in actum vindicent, atque hinc excandeſcentiæ ſint ſubjecta. Quin notum eſt veré accenſibilium ſubſtantiarum agitationem & celerrimam & maximè diffuſivam eſſe (quanquam magis vel minùs pro varia admixtione aquoſarum aliarumve cujuſcunque feré generis, quæ earum particulis quoquomodo ſeſe interponunt) adeo ut nil obſtare videatur quo minùs, exigua quidem quantitate, non ſolùm per totam maſſam, in ataxias ſemel adactæ, ubertiùs micent, verùm etiam reliquas ejus conſtitutivas particulas præ maxima ſua energia hinc agitando confundant, adeoque Febrem veram inducant. Et ſane quan-

[a] *Tranſactis Nervoſis ſymptomatis ingruunt Febrilia.*
[b] *An dentur ſulphureæ in ſanguine particulæ?*

quandoquidem pinguibus, & proinde Sulphureis, utpote butyro, pinguedine Animalium, oleo Olivarum, &c. quotidie plurimi vescamur, quid vetat quò minùs hæc suam istam aliquousque retineant indolem, quandoquidem vix forsan evidens assignabitur ratio, unde tam subitò mutetur? Atque hoc eo magis tenendum videtur, quoniam magna pinguedinis quantitas variis in Corporis locis habetur, cujus natales, nisi à Sanguine secerni concedamus, vix aliunde, puto, facilè deducemus. Quibus sic habentibus non absurdum videtur conjectari, rationem incalescentiæ Febrilis à Sulphurea materia profluere posse, *Accensionemque* haud admodum impropriè denominari posse qua Nativum, qua Febrilem, Calorem.

(*a*) Quicquid verò de hac re statuatur, Symptomata quæ in *Paroxysmo*, quem vocant, *Caloris* habentur, à Præfatorum duorum liquorum miscella non admodum difficulter solvi posse autumo.

(*b*) Quippè, primò, ubi Fermentativus hic ex conceptaculis dictis sic eruperit liquor, Sanguinique affusus fuerit, particulas ejus laxiores [seu Sulphureæ fuerint, seu cujusvis præterea generis, modo his congruæ] quæ priùs placidè cum reliquis circulabantur & fermentescebant, licèt nondum eum subjerint digestionis gradum, qui ad consummatum Sanguinem necessarius est, in motus enormes adigit; unde, præ collisionibus inter difformes invicem utriusque generis particulas, plurimùm augeatur earum motus, tum intestinus tum lativus, à quibus *Calor* necessario intenditur, atque juxta proportionem quam istæ ad invicem quoad moles & figuras gerunt, major vel mitior evadit; quo fit, ut quamvis intima Sanguinis crasis haud funditus hinc laxetur, utpote ab usque adeò digestis particulis, quæ ad nexus amicabiles, non facilè ab istarum aliarum conturbatione statim dissolubiles, pronæ sunt, pendens, massa tamen notabilem ebullitionem concipere necesse habeat. Atque hinc discrimen, quod suprà notavi, inter Febres Intermittentes & Continuas (quod ad Paroxysmum Calores attinet] fortasse provenire censeam, quòd scilicet in *illis* laxiores & minùs digestæ, Sanguineamque perfectionem nondum adeptæ, particulæ in conturbationem cieantur; in *his* scena inter verè Sanguineas potissimum transigatur, [quantumvis non negandum sit etiam has crudioribus particulis sic exagitatis multoties prophasin debere (quo fit, ut laxata nimiùm massæ Sanguineæ compage nulla possit intercedere apyrexia.

(*c*) *Caloris* autem & *Frigoris alternationes*, quæ quandoq; infestant, ob inæqualitatem succi, Nervosi, depravati, ut retulimus, ejusque proinde interpolata maturatione & effusione, profluere concipiantur. Quippè quidni aliquando inveniat, ut, quæ ejus portio Fibrarum extremitatibus proximè accumbit, requisitum ad eruptionem mollendam gradum acquirat, tum interea alia atq; alia altiùs latentes & discontinuæ eundem nondum sortiantur, utpotè crudiores & crassiores; undè sicut à prioris ad præfatum acrimoniæ gradum exaltatione *Rigor*, & ab eruptione *Incalescentia* inducuntur, sic à pari sequentis maturatione, pariq; extrusione, non abludens symptomatum invehatur successio; quæ sæpius forsan reciprocatio eveniat, modò inæqualitas in Nervoso contento major sit: ubi verò tota fermentiscibilis materiæ moles sic maturata & extrusa fuerit, tunc æquabili tenore ebullire perstat sanguis, aduſq; plenam materiæ Febrilis subactionem, criticamq; foras expulsionem; nisi forsan insuper magna sanguini etiam subsit inæqualitas; quæ si contigerit, haud mirum erit remissiorem quandoque intentiorem ebullitionem & ex-

(*a*) *Febrilium symptomatum ratio.*
(*b*) *Caloris.*
(*c*) *Caloris & Frigoris alternationum.*

ſcandeſcentiam poſtmodùm, haberi, non ſecùs ac Rigores ſub initium interpolari.

(a) Exagitato hoc modo Sanguine, obvium eſt *Capitis Dolore*, *Deliria*, *Vomitiones*, *Diarrhœam*, *cæteraq;* Febrium Symptomata pullulaſcere ſat facilè poſſe; Sanguinis turgeſcentia jam caput aliaſq; partes circulationis via poſtliminiò afficiente, ſecretoriaſq; partes quandoq; ad materiæ moleſtæ extruſionem irritante; atque hoc majori aliquando ferocia præſtant, quam in continuis ſolent; quandoquidem præ affuſo hoc Fermento, acrimoniam mota ſua indepto, immanior nequit non ebullitiò concitari, quàm ubi indigena exaltatione commoventur; id quod cuivis ab incongruatum & fermentativarum ſubſtantiarum commixtione liquet.

(b) Ubi verò eò proceſſerit Calor & conturbatio in Sanguine, ut tum Nervoſi fermenti, tum ſanguinearum ad turgeſcendum proclivium particularum, vis jam exantlata fuerit, partimq; hinc varietur moleſtarum particularum figura, partim aptiores ad ſecedendum moles hæ acquirant; quin inſuper Glandulæ in peripheria Corporis quæ prius præ lancinatione contractiones ſubierant, jam laxiores evadant, & præ detentæ materiæ congeſtione diſtendantur (has quippe partes valde extenſilis eſſe fabricæ ſtrumarum productio ſuadet) *ſudor*, ut plurimùm, *vritus* erumpit, Nervis pariter fortaſſis (quos nunquam vacuos eſſe, quamdiu vèl motus vel ſenſatio perſtant, credendum) calculum ſuum ad hoc molimen (prout olim adſtruxi (c) conferentibus, æquabiliorem; Succum jam ſuppeditantibus; cujus quidem perexigua quantitas ad determinatione laxatis, ut dictum eſt, atq; ſecedendum pronæ, imprimendam ſufficere jam videtur, quoniam materia aptè depoſita, viiſq; liberis hoc Morbi tempore redditis, exiguus ſufficit impulſus: Unde forſan ratio languoris, & debilitatis, quæ nunc temporis ſentiuntur, deduci poteſt. Nervis ſc. hoc modo plùs exhauſtis. Hinc ſequi neceſſe habet (d) *Apyrexia*, hoſtili materia eandem expulſa, cujus quidem portio ſi adhuc reſtiterit continuo moleſtias creat. Agnoſco quidem criſin quandoque per *Hæmorrhagiam*, *Ptyaliſmum*, &c. evenire: Verùm hujuſmodi evacuationes mihi tantummodo ſuggerunt Glandulas cuticulares haud aptè ad tranſmittendam materiam, Paroxyſmi vi præparatam, adhuc diſpoſitas eſſe: unde non mirum hanc & ab arctiori nexu, quàm prius cum reliquis Sanguinis partibus inierat, quodammodo liberatam, & notabili copia congeſtam, quin multum adhuc exagitatam, minus ſolitas ſibi aperire exitus vias, utpote jam magis cedentes, cum non per ſolitas prorumpere illi detur.

CAPUT VII.

Typorum Ratio.

[d] TRadita ſic *Hypotheſes meæ* circa Febres Intermittentes *Symptomatumque*, cum ſuis momentis, Syllogè, proximum eſt, ut ſtatorum pariter *Typorum* rationem ex eadem aſſignare ſatagam; utinam meliori auſpicio, quàm quo alios in hac indagine verſatos rem penetraſſe multos perſæpè Medicos conquerentes audio.

Horum præcipuos, *Quotidianarum*, *Tertianarium Quartanarium*, ſicut omnes frequentiſſime occurrere norunt, ſic Medici pro reliquorum norma habent. Quamvis enim ſub aliis quandoque periodis ſeſe ſiſtant, utpote *Quintana*, *Sextana*, *Octana*, &c. porrò & in iis *anomalias* quaſdam, præcipuè quoad Paroxyſmorum reduplicationem, notemus, cum tamen priores illæ ſtatas agnoſcere invaſionis ſuæ cauſas vi-

dean-

(a) *Capitis, delirij, vomitionis diarrhœæ, &c. ſecundariorum.* [b] *Criſes in ſime emergentis.* [c] *De ſecr. Anim.* [d] *Apyrexiæ ſequentis.* (e) *Typi quotidiani, tertianarij, tertianarij, quartanarij ſunt reliquorum.*

deantur, utpote ſat regulariter & certis anni temporibus invadentes, & proinde majorem in Corpore diſpoſitionem ad tales, quæ eas, producant, ſubeundam arguant, iſtiæ vero rariùs, imo perraro, adoriantur, ad priorum cauſas & rationem formalem expiſcandas potiſſimum attendere incumbit. Et quidem hæ, quæ longius, ut dixi protelata periodum fortiuntur, non parum forſan conferant ad evincendum Intermittentium focum in *Cerebro* & *Nervoſo genere* latitare. Mihi quippe ante plures annos contigit duas hujuſmodi periodos vidiſſe, unam *Quintanæ*, alteram *Octanæ*, quas olim rogatu primùm Cel. Doctoris *Tyſonii* deſcripſi, ipſi, poſteà vero Anno 1685. Cel. Doctoris *Murgravii* [tunc temporis *Societatis Regiæ Londinenſis Secretarii*] in Tranſactionibus Philoſophicis Menſis *Auguſti* evulgandas permiſi, quarum univerſa Symptomata, (prout ex ipſis Hiſtoriis loco citato habitis colligere eſt) evidentiſſimè Convulſiva erant. Illarum vero cauſis exploratis (ſi fatrem hoc aſſequi detur) non admodum forſan difficile erit aliarum iſtarum Phænomena ſolvere.

(*a*) Ut ergo hoc aggrediar, Prolegomeni loco notandum eſt [id quidem quod nullius obſervationem fugit, ſed tamen attingendum eſt.]

Primo, Quod ſingulæ Species eundem in genere Symptomatum apparatum ſortiantur; utpote rigorem, dorſi dolorem, deindè incaleſcentiam, &c. Et quamvis quandoque contigat horum aliqua, quæ uſitato eas comitantur, deeſſe, hoc tamen non minùs in una Specie quàm aliis evenit.

(*b*) Secundo, Quod ſingulæ pariter earum Species ſua obſervent anni tempora, nullæ vero indiſcriminatim omni, niſi raro, invadant: Quartanæ *Autumno*, Tertianæ *Veræ*, Quotidianæ *Æſtate* ſuccreſcere ſolent; rariſſimè autem evenit quod ullæ *Æſtivo* tempore (ſaltem regulares) adoriantur: Et ſi quando ſic varient ſuas invadendi vices, deprehendatur vel multum à ſolita temperie aerem deflexiſſe, vel notabilem & peculiarem dyſcraſiam Sanguinem aut exindè profluentes liquores ſubiiſſe, præſertim vero Nervoſum genus, ni fallor, malè habere. Et quidem inſtantiam *Quartanæ Vernalis* à liquorum dyſcraſia profluentis, mihi ante decem circiter annos [ſi rectè memini] in viro nobili circa triginta, puto, annos nato [quæ &, ut obiter moneam, anſam mihi, quo ſum ſolicito ad Philoſophandum mecum circa ægrotorum meorum caſus animo, dedit Febrium Intermittentium genium ulteriùs penſitandi, hancque meam, qualemcunque, Hypotheſin excogitandi] contigit obſervaſſe; qui acri præditus ingenio, inevertigines, artuum contractiones, inſolitos languores, ut ſe moribundum identidem crediderit, aliave Nervoſi generis malè affecti evidentia ſymptomata incidit, quæ remediorum, quà Cephalicorum, quà Chalybeatorum, verbo, accuratiſſimæ quam præſcribere potu Methodi, vim diu eludebant (ut ſolent hujuſmodi affectus multum, eſſe contumaces) at modo mitius modo atrocius, ægrotantem exercebant; quæ tandem ſub menſis *Aprilis* initium in regularem admodum quartanam degenerabant, nulla tunc ſævientis aeris ad hunc affectum procatarxi; cujus duodecim Paroxyſmos ubi perpeſſus fuerat, ſponte deſiit Morbus prægreſſis ſymptomatis multùm, prout illi prævixeram, imminutis, licet non in totum ſublatis. Sequenti anno circa medium Majum rediit Quartana, cumque ad totidem circiter Paroxyſmos exercuit, & tandem ſponte, pariter ac priori anno, diſparuit, unde in totum fere evanuerunt Nervoſi generis Symptomata, atque ex illo tempore ſat pancreatice vixit.

[a] *Prolegomena ad horum rationem reddendam. primùm, Eadem in genere ſingulis ſpeciebus ſymptomata. Secundum, ſingulæ [ua (ut plurimum) obſervant anni tempora. Excepto.* [b] *Hiſtoria quartanæ vernalis, quæ cogitationibus hiſce occaſionem miſtraxit.*

(a) Tertio, Quod quamvis omnes Febrium Intermittentium Species Pathognemonicorum Symptomatum in genere similium, ut dixi, Syndrome stipentur, multùm tamen invicem deferepent quoad varias singularum circumstantias, durationem, puta, ferociam, reciprocationis tempora, &c. sive anomalias, species, sive verum regularium typum.

Ex quibus inferre liceat, quod sicut omnes in genere ab eadem primitùs scaturigine promanare mihi videantur, sic porrò earum differentias, regulares saltem, à peculiari anni constitutione profluere censeam, quæ in perplurimis instantiis circa aliorum etiam Morborum productionem Corpora nostra diversis modis afficere nota est. Quippe ad regulares adeo, prout cernimus, non secus ac frequentes, inque plurimis longè dissitis locis evenientes effectus producendos, generalis omnino requiri videtur causa, quam, nisi in aere, frustra quis quæsiverit, utpote qui & cæteris ex non-naturalibus communior est, & varias pro ratione propioris Solis ad verticalem positionem, respectu nostri, accessus ejusdemque recessus, aliasve circumstantias subit alterationes. Et quamvis quandoque à solita norma quadantenùs recedant, prout in exemplo jam modo allato; vix aliud tamen hinc inferre licet quam quod Corporis nostri Constitutio ab aliis causis alterationes quandoque subire possit, iis analogas quas istæ aeris sub tempestatibus solitis imprimere solent.

(b) Constitutiones hasce Anni in quaternariam classem distinguere solemus, *Vernalem* puta *Æstivam*, *Autumnalem*, & *Hyemalem*, ex quibus *Æstivam* perraro Febribus Intermittentibus producendis aptam esse modo notavimus. Reliquas ordine paululùm lustralibus.

(c) Primò, *Vernalem* quod attinet; Obvium est hac tempestate cuncta ferè, tum Vegetabilia tum Animalia, magis in suo quæque genere vegeta, cæteris patibus, quàm prægressa hyeme fuerant, evadere, quod vix alii causæ quispiam imputaverit, quàm quòd tunc temporis aeris massa, texturæ, quam à priori discrepantem induit, ratione, præq; Solis versus Zenith propiori accessu, celeriùs fit agitabilis, unde & telluris Globus, & cuncta ad eum spectantia Corpora, diverso modo affici necesse habent, quàm aliàs solebant. Quippe istam Solis actionem, sic ut reliquas ad terram spectantes particulas subtiliare & agitare concipiatur, atque tales ex iis, quæ ad Volatilitatem suapte genio pronæ sunt, sursum elevare Atmosphæræ commiscendas, sic potissimum verè *Aereas* plurimùm concitare nemo inficias iverit, utpotè elasticas. Hinc Animalium Corpora præ cæteris maximè afficiuntur, utpote quorum universi pori sat patuli sunt, quò hæc facilè admittantur: & speciatim isti pulmonum non solùm cæteris patentiores [id quod expirationis copiosissimæ comprobat observatio] sunt, verum etiam magis à repetitis usque inspirationibus, ad vitæ finem necessario perennaturis, quæ tanto impetuosiùs aerem illo deducent quàm alibi fit, affici disponantur.

[d] Corpuscula quamvis multimoda hinc excitentur, quæ tamen in Corpora nostra maximè forsan notabilem influentiam nunc temporis exercent, *Nitrosa* esse arbitror. Quippe hujusmodi substantiis tellurem refertam esse apud omnes inconfesso est: Ex qua partim forsan præ intestino ejus calore, præcipuè autem vernis temporibus, indies auctis, elasticarumque nunc maximè vigentium energia in Atmosphæram plurimæ elevantur, dein auctiori æstatis calore tam ipsæ priùs evectæ altiùs tolluntur, plures perpetim exuscitantur. Illæ autem Hyemali tempore, Solari nunc fatiscente agistione, circa hanc, sublimioribus pa-

[a] *Tertium. Nihilominus quod aliquis circumstantiæ disrepant.*
[b] *Distributio constitutionum Anni.*
(c) *Sc. in Primo Vernalem.*
(d) *In hac particula Nitrosæ maximè scatent.*

patis delapſæ, detinentur, torpidioreſque fiunt; imò plures forſan itidem ex multiplici Salium Volatilium, Acidorum, aliarumve ad hanc rem idonearum particularum numero, quæ in harum proſapiam ſic tranſeat, producunt & contexunt, utpote non admodùm difficulter agitabiles; donec tandem in aerem denuò eleventur, inque Corpora noſtra hujus famulitio, majori Corporis hac tempeſtate laxitate calculum ſuum conferente, ſe inſinuent, Hiſce in Sanguinem noſtrum identidem introductis [nec ſolùm in ſuperficie, ſed porrò una cum alimentis] indeque in Syſtema Nervoſum traductis ejus Succo admiſcendis, omnia vegetiùs peraguntur, quandoquidem uterque liquor magis indè ſubtiliatur. Verùm ubi hos nunc temporis perturbari contigerit, ſive à pororum occluſione, ſivè ab aſſumptis ſive ab occulta aliqua inteſtina degeneratione hoc fiat, obvium eſt effectus proportione notabiliores fore, quàm ſi minus activis ſubſtantiis abundaverint. Agnoſco quidem Nitroſas ſubſtantias etiam *Hyeme*, modo gelu rigida fuerit, in *aere* plurimùm ſcatere; Verum hac ex Atmoſphæra nunc minus agitata detrudi fas ſit ſuſpicari, imò ipſas minus vegetè [quemadmodum non ita pridem. *Tr. de Nupera Apoplex. frequentia* deduxi] ſe explicare; quin Corpora noſtra earum actioni ſuſciendæ minus, ſaltem aliter quàm ſolvent verno tempore quando ſcilicet vivifico Solis tempore perfundi: incipimus, diſpoſita eſſe: adeo ut minimè concipiendum ſit eoſdem ab his effectus nunc productos iri, qui alio tempeſtate emergent.

(a) Secundo, *Autumnali* tempore cernimus omnes fere, tam Vegetabilium, quàm Animalium Species magis effœtas evadere, iiſdem cauſis, quæ rigorem prius inducebant, jam longa actione exantlatis: unde in alias generis ſubſtantias (potiſſimum, uti reor, *Acidas*) minus quidem, ſed diverſo modo, energeticas, mutatis figuris & textura, tranſeunt: adeo ut, ubi intervenerint occaſiones, quæ conturbationem in fluidis concitent, neceſſe ſit multum variari quoad circumſtantias valdè notabiles eorum agendi modos effecta, potiſſimum vero propter recedentem jam Solaris caloris influentiam tardius moventur; unde ſicut productiores ut plurimum, cernuntur affectus hac tempeſtate invadentes, ſic porro; ubi interpoſitos eſſe contigerit, longius protelantur eorum Paroxyſmi.

[*b*] Tertio, *Hyeme*, vivifico univerſorum qua vegetabilium, quà animantium calore ad infimum jam, quem œconomiæ vitalis ratio permittit, activitatis gradum depreſſo, activæ eorum particulæ, quanquam ſat magno adhuc numero, atque energiæ pollentes gradu ad naturalem ſingulorum texturam conſervandam (ſi plantas quaſdam excipias, quæ annuatim emarceſcunt, at toties vel à ſeminibus vel radicibus redintegrantur) ad quod etiam ambientis frigus, particulas ſecus in confuſionem prorſituras condumando, tribuit; attamen vel ſub jugum miſſæ multum languent, vel aliqua ex parte deficiunt; hinc nempe præ æſtivis caloribus prægreſſis abſumptæ, nec in ſpecie ante vernos redintegrandæ; illinc acidarum prædominio depreſſæ, quo minus ſe debite exerere poſſint: quin inſuper madore, hujuſce tempeſtatis comite, nimium dilutæ: Huc porro accedit quod variorum concretorum, præcipuè maximè heterogeneorum, partes craſſiores, minuſque activæ, debitæ proportionis atque indè agitationis (deficientibus aliquatenus activis) carentia receſſum pati natæ ſint; undè totius craſis diſſolutio, ſaltem gradualis periclitatur. Verum hoc maxime in Animalium corporibus, contingere neceſſe habet; in quibus præter inteſtinum [qui quidem in his notabilior eſt) particu-

la-

(a) *Secundò Autumnalem, in qua Acida.*
(b) *Tertiò. Hyemalem, in qua Cruda.*

larum inter se motum, alios habetur, lativus sc. cujus ministerio aliquoties massa per universum Corpus rotatur; qui proinde, aliqua partium solidarum impressioni suscipiendæ reliquis magis apta fuerint, hanc magis afficere in proclivi habet.

(a) *Æstivam* tempestatem ab hoc censu excludo, quandoquidem, prout monui, Febribus Intermittentibus producendis [nisi forsan in enormi aliqua, valde epidemica, quorundam Annorum constitutione] minime nata videtur verum potius generalibus & continuis per universam Sanguinis massam diffusis effervescentis, eo quod Sanguis hoc anni tempore in acme sua constitutus sit, pori cutis præ ambientis fervore magis patuli, porro & aculeatæ particulæ quæ prægressa tempestate, angulis suis reliquam, qua involutæ erant, exagitabant massam, actione illa quadantenus retusæ sint: molliores vero alimentorum (qualia nunc præ fervoribus experimus, saltem libundi magis diluimus) particulæ Sanguini commistæ, placidius hinc per laxatam peripheriam, utut forsan velocius, circulentur, nec proinde à solitis viis recedere aptæ sint: Et quamvis fatendum sit diluentes hasce particulas indesinenter pariter; & citius quàm aliis anni temporibus evolare, hinc tamen constat Sulphureas in magnas ebulliciones facile excursuras, nisi illæ & debita mensura, & frequenter suppeditentur.

b In duabus primo recensitis constitutionibus, Febrium, quas volo, productio ab *Acrimonia* materiæ pendere videtur, cujus viparies, in quibus primario residet, in ataxias adiguntur; Verum non eodem in alterutris modo. Quippe in *Vernali* particulas quas suppeditat Aer, minus regulariter angulosas esse, quàm in Autumnali, ab omnibus, puto, concederur; præcipue tum nitrosis tum elasticis multum scatere; suppetias porro alimentares & massæ nunc temporis heterogeneas & vegetas esse: unde ubi ad Febres hujusmodi procatarxis contigerit, haud fieri potest quin præter aereas, molliæ crudantur ex fermentescibili proventu particulæ quæ acrimoniam sapiant; quæ proinde sicut universæ in genere œconomiæ animali, sic speciatim Nervoso generi molestæ evadant. Agnosco quidem nitrosas particulas (quæ hac tempestate potissimum dominantur, magnamq; utisas est credere, in Corpora nostra, qua quoad sanum quà morbosum statum, influentiam) habent regularis forsan esse figuræ, atq; turbinatas, juxta mentem immortalis *Carthesii*; hac ipsa tamen ratione, quandoquidem ad motus aliis (modo ab illo assignato) imprimendos dispositæ sunt, plures omne genus occursationibus suis communiunt, & sic irregularem multarum congeriem & sibi ascisount, & in massa suscitant, quin præ auctis hac tempestate caloribus vere aereæ plus elasticæ evadunt, copiosiusq; congeruntur, reliquasque magis exagitant.

c Circa *Autumnam* vero multo parciori numero suppeditantur Nitrosæ; at earum vice partim restitantes ab æstate prægressa Salinæ in Sanguine particulæ (nec enim omnes forsan cito dissipantur) præ mutui collisionibus multum acuari necesse habent, unde & fermentativam indolem induunt; passim ab alimentis quotidianis novitas suppediatæ facilius a debita crasi degenerant, utpote Spiritibus jam minus vegetis, nec æquali ac Vere dimensis præditæ. Porro, ab hac particularum aculeatarum differentia necesse videtur, ut, sicut priores in actum promptius erumpere natæ sunt, sic & reciprocationes paroxysmorum citius redeant; utpote quoniam, ubi unius Paroxysmi materia absumpta fuerit; nova; & ab alimentorum & ambientis genio vegetior, tanto citius succrescit. Et quamvis acu-

[a] *Æstiva Constitutio Febribus Intermittentibus producendis minime apta.* (b) *In constitutione Vernali & Autumnali, Acrimonia in causa est; Sed Vernalis diversa.*
(c) *Ab Autumnali.*

Digitized by Google

acutioribus forsan angulis polleat autumnalis hæc fermentativa materia, quam vernalis, quippe cujus particulæ longa attritione eam tandem induunt figuram, quam acidis tribuere solent, gladiolarem scil. istæ tamen cum hinc magis uniformes emergant, minùs proinde ad actionem subitò exerendam aptæ sunt quæ, ubi complexarum particularum simul agentem massam contemplamur, earum heterogeneitatem tanto majorem exposcit: Quin inclinans anni calor, qui effectum materiæ concretorum omnium maxime determinat, hanc jam magis satisfacere cogit.

(a) In tertia autem constitutione, *Hyemali* scil. res multo aliterve habere videtur. Quippe acidis hisce vel assumptis vel exantlatis, Sanguine autem crudioribus omne genus particulis noviter admistis referto, Cerebro porrò magis, quam aliis anni temporibus solet, laxato, utpote cum hujusce tempestatis qualitate, affluentisque Sanguinis genio nimiùm Symbolizante; Fit ut, ubi dispositionem aliquam, quacunque demum prophasi, Cerebrum ad Febrem Intermittentem producendam indeptum fuerit, particulas Morbificas, isthic, ut dixi, secretas plus justo facilè congerat; undè cùm absque lancinante forsan irritatione, quam mollities vetat, hæ vascula ithæc jam jam laxiora distendant, citius ad turgescentiam, quam & præ magna invicem heterogeneitate, quantumvis in genere moliores sint tantò promptius concipiunt: Quo fit, ut earum extrusio citissimè peragatur, intra nycthemeri scil. spatium, imo quandoq; multò citiùs pro ratione scil. quantitatis congestæ materiæ, & hujus, Nervorumque dyscrasiæ.

(b) Hinc obvium videtur, qua ratione, (ex nostra Hypothesi) Intermittentes Hyemales per cæteris omnibus cellerrimæ sunt reciprocationis Vernales proximè istas sequantur, Autumnales vero adhuc longius protelatas fortiri debeant suas periodos; quin porrò cur & Symptomata alterutrius generis ab aliis (gradu saltem) discrepent. Quippe [ut paululum recapitulem] cùm aliæ ab activa magis, vel copiosa materia, aliæ à magis inerti, vel homogenea, aut in minori copia scatente, in minera ubi matureſcendi otium conceditur residente, pilulent, sequitur, quod invasionis periodos variare necesse habeant; quin insuper diversitatem in ipsis Symptomatis deprehendam fore, quandoquidem, quæ ab activa magis materia concitantur tantò violentiora emergent, at, quod inde resultat, tantò (cæteris paribus) minoris durationis, utpote quoniam præ agitationis celeritate citius materiæ committentis exolvitur vis.

[c] Verum hæc *longiorem* quidem *in genere* inter unius generis quàm alius reciprocationes fore *distantiam* fortassis evincere concederetur, vix autem certis, quas experimur, periodis determinandis, variis insuper anomalis, quæ inter diversos ægrotantes sentiuntur solvendis, sufficere: Idcircò ulteriùs pedem promovere incumbit, atque in hanc rem [obscuram quidem] qua licet, altius inquirere; Et quanquam fatendum sit difficillimum esse de his, quæ intimis Corporis nostri penetralibus delitescunt & perpetrantur, definire, ubi particularum summa exilitas, & variorum inter se motuum perplexitas sagaciſſimorum indagatorum sensus eludant, inque præsenti speculatione (quod tamen sine convitio dictum & intellectum velim) rem forsan minùs attigerint præclarissimi Authores, saltem mihi veritatis assequendæ cupientissimo haud plenè satisfecerint; quod tamen in eadem indagine, tantorum virorum exemplo, me exercere gestiam, imo si cespitavero, apologiam hinc mihi adornare debitur.

[d] Ut ergo rem [fundamento ex palam observandis jacto] aggrediar; In prosecutio quidem notari poterit, *Homines uni-*

(a) *In hyemali crudilas & Heterogeneitas in vulpa sunt.* (b) *Hinc ratio discriminis in genere inter alterutrius durationem.* [c] *Sed particularis certorum Typorum ulterius quærenda.* [d] *Solt Homines fere, febribus Intermittentibus proclives.*

noicè, ni fallor, saltem cæteris animalibus multò frequentiùs, *ad Febres intermittentes* non secus ac plures alios morbos, *proclives esse*. Nimirùm par est, ut Cerebrum Humanum, summis Animæ Rationalis exercitiis destinatum sicut interna structura multo, quam brutorum, magis exquisita polleat, sic hinc magis tenera constet, quò liberis & pernicibus Spirituum transcursibus obsecundet. Unde (ut vix invenire est vel consummatissima bona suis vacare incommodis) præ illis multò faciliùs vel labefactari, vel incongruæ materiæ saburram data ansa cumulare periclitatur.

(*a*) Quo sic habente (ut propriùs ad rem accedam)

(*b*) Primò, Notari poterit, Nos *alimenta statis temporibus*, iisque, præter propter, certis *assumere* (secus quàm bruta, plurima saltem, faciunt) nec nisi heluones, uno transacto pastu alium ingere; donec scil. concocta & distributa (saltem ex Ventriculo elapsa) fuerint priùs ingesta: Qui secus faciunt brevi se ab integra sanitate, nisi debitis exercitiis noxam amoliantur, præcipitare non rarò deprehendantur.

[*c*] Secundo, pariter observare est, Nos *statis dormiendi*, non secus ac comedendi, *horis assuescere*, quanquàm non paribus distantiis. Quippe cuncti [saltem longè plurimi] semel tantùm intra 24. horas somno se dedunt; maxima autem hominum pars plus semel intra spatium alimenta assumunt.

[*d*] Tertio, Respiciendum ad *varietatem anni partium qualitates*, in quibus magnam Sanguinis, & quidem universorum liquorum, crasseos differentiam haberi nemo non fatetur.

[*e*] Quarto, ubivis notari poterit *varias hominum* occurrere *constitutiones* adeo ut quamvis admultos annos multi vitam producamus, magnam tamen singuli diversitatem quà ad actionum quasumvis exercendarum promptitudinem, quà ad morbos vel incurrendos, vel vitandos, experiamur.

Ab hisce observatis, cuivis obviis, ut illationes aliquas deducam, colligendum legitimè censeo.

(*f*) *Exprimè*, In pastuum intervallis ingesta priùs alimenta coctionem, naturæ designatione, in Ventriculo subire debere, in Sanguinem notis viis indè distribui, atque aliqualem illic maturationis gradum subire quin insuper secernendam in singulis, tam internis, quam externis, Glandulis materiam aliquatenùs ad munus suum sic obeundum aptandam esse, imo ex parte (omnibus rectè constitutis) secerni, antequàm noviter aliqua appellens, quæ illhanc in hisce functionibus inturbet, ingerenda sit. [Revera, quamvis regularem Natura sibi ipsi cunctis animalibus digestionis ordinem præstituat, Humano tamen generi majori cura prospexisse credatur, quandoquidem non escæ persequendæ, nisi quatenus Corporis indigentis, potissimùm quò altioribus animi functionibus ritè obeundis famuletur, reparciendis inservit, sed multiplici, & tantùm non indesinenti, tum Animi tum Corporis exercitio nos natos voluit.) [*g*] Quo agnito, vero consonum videtur, aberrationes ab hac norma, quamdiu saltem Morbi adhuc sunt in fieri, nec in totum depravatur liquorum crasis, regularem, præterpropter, decursum observare debere; Spiritibus nempè, quos vocant; cum omnis digestionis sint opificis, materiam morbificam pari methodo (quantum ejus patitur capacitas) maturare natis. Huic accedit quòd statim atque ægritudo nos invadit, dejiciatur plerumque appetitus, majorique studio, ut plurimum, sanitati nostræ recuperandæ naturali instinctu litemus. unde & ex parte saltem, subtrahitur fomes Morbi; quo fit, ut materiæ congestæ subigendæ navetur opera, hincq; ab usitata regula minus recedunt

Spi-

[a] *Observanda præliminaria ad Typologiam, nostram construendam.* [b] *Primum.* (c) *Secundum.* (d) *Tertium.* (e) *Quartum.* (f) *Deductiones ex primo observando.* (g) *Quæ regularem præterpropter fore recursum paroxysmi arguant.*

Spiritus. [a] Agnoſco quidem immane quantum aliqui, & quoad alimentoſum aſſumendorum tempora, & reliquam vitæ regulationem, ab hac norma deflectant, qui tamen inculpata fruantur valetudine. (b) Verum attendi poterit, hos nequaquàm à teneris unguiculis huic vivendi generi aſſuevisſe, eſt vel natura robuſtam conſtitutionem ſortitos eſſe, vel cautè per multos annos vivendo talem ſibi comparaſſe, quæ ab hujuſmodi irregularitatibus, quibus in poſterum ſe dedunt, haud facile, ſaltem brevi, deturbetur quin plurimos ex his, in quos cadit hæc redargutio, inferioris eſſe ſortis homines, qui duris laboribus & exercitiis, partim Morborum cauſas expellunt, partim optima ſibi hinc conciliant, quæ materiam morbificam digerant, Fermenta. At quoniam caſus illi rariores ſunt, nec in eorum cauſas penitiùs datur penetrare, imo vix dubitem quin hi forſan plures anomalias, tam in Febribus Intermittentibus, quam alias, ubi invadunt, Morbis perpetiantur, idcirco miſſos facio utpote naturæ regulam haud infirmare valentes.

Sed iſta conſideratio in genere indigitat periodicam quidem fore affectuum à nervis pendentium reciprocationem, ſed noſtras vix ſatis attingit: Quippe, cum maxima hominum pars ſæpius in die comedamus, inferri hinc forſan poſſit toties invaſuras exacerbationes, niſi aliud quid accedat, quod ulterius protelet; Idcirco.

[c] *A ſecunda* inferendum. Primo, Quod, quandoquidem in ſomno laxatur, Cerebrum, materiæ nutritiæ Supplementa tunc temporis maxima copia, & commodiſſime (haud dicam unice) admittat, Secundo, Dum pariter idem aliquatenus, dum vigilamus, conſtringitur, diſtributioni conſtanti tenore his horis impendatur opera, adeo ut certo quidem tempore, hoc eſt intra 24. horas, totum Nutritionis compleatur negotium. Unde ſequi videtur, quod, ubi vel liquorum craſis, vel partium ſuſcipientium & mandatium tonus a præſtituto deflectit, has, niſi aliæ ſubveniant conſiderationes, uſitato obſervare debeant, diarias ſcilicet, periodos naturæ delicta, nec aliis temporibus tam clare aberrationis notas dare poſſe cum ſemel tantum intra hoc temporis ſpatium ad eundem redeamus, quoad dicta, ſtatum. (d) Quippe *impletis inter dormiendum radicibus Nervorum*, imo vix fieri poteſt quin præ indeſinenti Cordis pulſu altius multo, tot horarum quas ſomno dicamus ſpatio, impellatur in laxatos eorum tractus ſecretus idem a Sanguine liquor, qui expergefactis longius ſtatim, præ contractione hinc ſubſequente, urgetur) in promptu eſt concipere regulari quandantenus more poſtmodum procedere, non ſolum Protruſionem, ſed & exaltationem (ſive naturalis ſit, ſive Morbida) donec vel extruſa fuerit materia, vel ſubacta id quod vix ante dictum tempus finiri, me iudice poteſt. Haud equidem negavero Sanguinem irritativa materia quandoq; adeo refertum eſſe poſſe, ut hujus portio & admixti & maturari citius, quam ſecus aſſolet, valeat, adeoque turgeſcentias irregulares concitet, ſive id a pororum ſubitanea occluſione, ſive quacunque inteſtina exaltatione, proveniat Verum iſthæc, ut modo dixi, cum non ſint naturæ ſolenniter res ſuas ſatagentis effecta, nec, niſi forſan in Epidemicis quibuſdam annorum conſtitutionibus, uſitatè eveniant; cum interea Intermittentes regulares, quarum breviſſima periodus raro infra Viginti quatuor horas terminantur, numeroſæ quotannis occurrant, nequaquam proinde Hypotheſeos probabilitatem infirmare valent cum & his anomaliis ſolutionem aptare ex dictis fortaſſe non admodum difficile eſſe attentus lector perſpiciat.

Verum hæc unius ſolum generis Febrium

[a] *Objectioni ab Incaute viventibus.* (b) *Occurritur.* (c) *Deductiones à ſecundo obſervando.* (d) *Quæ ad Nyctemeri ſaltem diſſantiam Paroxyſmo elongari debere ſuadent.*

bram Intermittentium. Quotidianarum ſcilic. rationem prima facie reddere videntur; imò forraſſis vix plenè iſtarum, niſi additis aliis deductionibus liquorum craſin ſpectantibus, à quorum dyſcraſia anomaliæ potiſſimum deveniunt; idcirco ulterius quærendum quid longiores intermiſſiones pariat: proinde.

[a] *Ad Tertium* ex obſervatis reſpiciamus, Varietatem ſcil. conſtitutionum Anni, in quibus uſitatè naſcuntur variæ Febrium Intermittentium Species.

Has in trino genere potiſſimum fundari, *Vernali*, ſcil. *Autumnali*, & *Hyemali* ſupra dixi, *Æſtivam* enim ab hoc cenſu excluſi.

(b) *Vernalem* quod ſpectat; In hac *Nitroſas* ſubſtantias & ſat magno numero in Aeris ſcatere, & vegetius tunc temporis agitari notavi, & in Corpora noſtra promptè & congruè, tum inſpirando, tum una cum alimentis, intus ſerpendo, ſeſe innuare; unde & ipſam craſin noſtram videntur ex parte conſtituere, nec quidem elaſticum ipſum, Aerem iis in totum, dummodo vitalis eſſe perſtet, vacare poſſe, creditur: Hæ nativo genio ſat activæ, tum à Calore noſtro, tum Salibus Volatilibus intus magno numero hoſpitantibus, in actum facile concitantur; quo fit, ut ad plurimas quas aſſumimus craſſiores alimentorum particulas, qua comminuendas, qua regulariter diſponendas, & in ordinem debitum redigendas, multùm conferre merito conſeantur. Dum vero hoc tranſigere ſatagunt, à craſſioribus iſtis, vel numero vel lentore illarum debitæ miſcelæ & actioni improportionatis evadentibus, obſtaculum offendentes quin ſeſe ferocius præiſthac reſiſtentia exerentes, has in ataxias quadantenus adigunt, ſed leniter: (c) Quippe cùm tantoperà nobis, ut dixi, familiares ſint, nequaquam moleſtè &. noxiè contubernales ſuos cujuſcunque generis uſque adeo conturbare natæ ſunt ut totam ſtatim [niſi multùm ſupra modum exagitatæ] craſin peſſundent; imò contrà aliquatenùs illas, tum ſolidarum partium, tum liquorum, partes quæ rectè conſtitutæ ſunt, placidis lancinationibus firmant; intereà & indigeſtis, quanquàm laxioribus, leniorem hanc exagitationem imprimentes: Quo fit ut pars ſolùm admiſſorum, craſin adhuc præ inteſtina undulatione quodammodo ſervantibus liquoribus, depravetur, quæ idcirco non intra Nycthemeri ſpatium ad congeſtionem & turgeſcentiam aſſurgere poteſt, verum longius hinc temporis ſpatium ad actionem exerendam requirit; hinc ut totodie ſequente placidè ſe iſtæ ſic depravatæ ſubſtantiæ cum contubernalibus ſuis intra clauſtra ſua componant, ulterius in horas propulſæ, nondum ſcil. ad maturationis apicem evectæ, ad quam quidem numerus conducit. At quoniam à præfatis cauſis continuo iſtarum promovetur maturatio, nil vetare videtur quò minus ubi ſecunda Supplementa, laxato poſtera nocte Cerebro, ſuperinducta fuerint, novus concitetur inter priorem illam matureſcentem materiam & novas haſce ſuppetias orgaſmus, qui (ad modum quo agit cereviſiæ muſtum, alij priùs in dolio reconditæ, ſed maturationis gradum imperfectiorem ſubeunti, admixtum) primo conturbationem, dein depurationem toti liquori inducit. Huic inſuper orgaſmi Morbifici protelationi aliquantùm conducit, quod quantumvis Nitroſæ iſtæ particulæ liquorum perturbationi (modo majori quam par eſt copia admiſſæ fuerint, acceſſeritque prædiſpoſitio) conferant, pars inſuper earum, ubi in Fibrarum habitum conicis ſuis apicibus ſe inſinuaverint, eaſdem quodammodo roborent, adeoque citiorem quam ſecus fieret illarum

(a) *Deductiones à tertio obſervando quæ ſingulos Typos ab invicem diſcriminant.*

(b) *Ad Conſtitutiones Anni quæ hoc determinant reſpiciendam. Primo Vernalem.*

(c) *Cur Nitroſæ particulæ (dominium hac tempeſtate obtinentes) Aeris tantummodo debitus ſe exerant.*

rum eruptionem impediant, unde quoque fit, ut vel hinc aliquatenùs frænetur orgasmi vis plenaque proinde non sit expectanda ante sequentem noctem fomitis ad alterum Paroxysmum committendum congestio.

[*a*] Verum quod ad *Autumnalem* attinet constitutionem, res paulò aliter se habet. Quippe præ Æstivis caloribus Nitrosæ, quas dixi, particulæ, tam intus in Corpore nostro, quam foris in Atmosphera & multùm disperduntur, & præ longa actione figuras suas, quæ determinatam ad agendum aptitudinem iis largiuntur, mutasse necesse habent; unde mihi verisimile videtur, quod, ex iis, quæ restant, nonnullæ qua in Salia alias generis degenerent, qua alias in Sanguine, contubernales suas, parilis figuræ, sibi præ collisionibus adsciscant, atque hinc *Acida* producantur. (*b*) Has quidni, cum plurimis præstantissimis Philosophis, gladiolarem figuram induere fingamus? Quippe, præ longa attritione, quam fluido natantes subire tenentur, detritis, hinc irregularibus, quibus undique secus stipantur angulis, isthæc maxime illis familiaris & genuina videatur; imo forsan vix in promptu erit aliam assignare, modo solidiusculæ sint nec frustulatim difringantur, cum in confesso sit hanc, eas maximè omnium ad lanciandum disponere. Jam vero particulas istas gladiolares quanquam Nervia magis, quam quævis aliæ, infensas, minori tamen numero in Sanguine congeri probabiliter quis dixerit, partim præ remissiori, hac tempestate quando maxime pullulant, Caloris gradu [sufficienti licet ad hunc effectum producendum] partim quod pauciores in tam difformi & molli fluido eum soliditatis gradum obtineant, ut reliquarum agitationi usque eo resistere valeant, quo sese ab indefinita comminutione tueantur; ut proinde multum dilui & disterminari necesse habeant; adeo ut tum parciori manu in Cerebrum deponantur, tum viscosiori, præ ea quæ cæteris tempestatibus obvenit, materia involutæ longius expectent temporis spatium, antequam sese in nocendi libertatem vindicare possint. Cum verò auctæ identidem inque Nervis eorumque staminibus, constanti, licet lenta, segregatione harum suppetiæ depositæ, atque in istorum conceptaculis incarceratæ fuerint ex quibus sese (ob rationes supra allegatas) statim expedire nequeunt; tandem longiori licet, ut dictum est, intervallo, quam ad Nitrosas particulas suppeditandas requiritur sat grandi numero congestæ in actum, modo assignato, se proripere concipiantur. Quippe quandoquidem solitæ laxandi & sese constringendi, quæ Cerebro competunt, atque indè Nervoso Systemati propagantur, vices semel tantum intra Nycthemeri spatium redeant, hinc fit, ut præ parciori numero incongruarum harum acidiusculariam particularum, quæ proinde se priori die extricare non potuerunt, alterum adhuc Nycthemerum ad congestionem huic, negotio sufficientem requiratur: Ad quod etiam conducit materiæ quæ eas involvit pigrities & viscositas magis uniformis, quæ proinde longius ad sui subactionem tempus requirit, exertionem quę Acidarum harum tanto magis retardat. Dum verò istæ tandem debite evectæ & associatæ erumpunt, præ aculeis & majorem & contumaciorem rigorem inducunt; eoque magis quoniam Nervosæ partes hoc Anni tempore magis effętæ minus valide se ad inquilinos hosce molestos extrudendos accingere possunt.

(*c*) Suggeri hic forsan poterit, quod quemadmodum *VVillisiana* Hypothesis degenerationem Succi Nutritij, sic nostra materiæ Morbificæ congestionem, id *subtripla* solummodo quotidie proportione (comparatione ad diathesin, quæ reliquas Febres Intermittentes producit habita) ad quartanariam periodum por-

(*a*) *Secundo, Autumnalem.* (b) *Particularum acidarum figura.* *Cur hæ nocendi vices non ante quartum [inclusive] diem obtineant?* (c) *Objectioni de coincidentia nostræ suppositionis cum VVillisiana.*

inducendam requirere videatur : Quod tamen vix concedetur ; quandoquidem ex Quartanarii singuli fere ab invicem multum quoad constitut. humorumq; depravationis mensuram discrepant ut proinde in his majorem, in illis minorem istius mineræ quantitatem Nervos, [juxta Hypothesin] indies subire nil vetet ; Unde Paroxysmorum rypus in variis ægrotantibus multum variabitur Quod quidem de omnibus Intermittentium Speciebus dicendum est : Nullaque tam constans, ac cernimus, quoad anni tropas observabitur periodus.

a Cui repono, Primum, Concedendo quandoque evenire, ut tanta copia etiam hæc acidiuscula materia congeratur, ut ad maturationem citius, quam Quartanaria exposcit periodus, assurgat: atque hinc tum Autumnalium Tertianarum, tum Quartanarum duplicium, triplicium, ratio deducenda videtur: Non quod materiæ eas producentis indoles ab ista, quæ Quartanas exquisitas concitat multum diversa fit, sed quod vel majori quantitate in Sanguine congerantur, adeoq; oscula Cerebralium Glandularum magis distendo copiosius subintre, vel quod hæ aliundè majorem adiathesin subierint : Verum, Secundo, hoc Hypothesin nostram nequaquam labafactare videtur, quæ tantummodo supponit congestæ materiæ molem tantam esse debere, ut ad turgescentiam debitè maturetur, atque hinc irritet ad sui exclusionem Nervos: Si vero infra hanc proportionem [quæ à pororum in Cerebro figura & diametro pendet] subsistat, nequaquam [juxta eandem] invectum fore Paroxysmum; quippe quod sufficiens non adsit causa ad eundem producendum. Quo dato, facilè, arbitror, concipi potest, quod sicut supposui materiam Tertianæ producendæ destinatam, prima nocte in Nervorum originem depositam, neutiquam ad plenam mensuram pro Paroxysmo invehendo assurgere, quantumvis in aliis majori forsan quantitate, in aliis minori lateat; eo quod ulterius usque & usque pulsa tam patulas inveniat cavitates, ut placidè satis per eas toto die serpat; sic si secunda insuper nocte, quando iterum ad novas copias admittendas laxatur Cerebrum, restet adhuc prorumpturæ prius inclusæ mineræ locus, turgescentia tamdiu protelari debet, donec plena congestio habeatur, quæ si non totum Nychthemerum, prout in exquisitè regularibus fit, saltem maximam ejus partem requirit : Quod quidem præ aciditate modo assignata obtingere debere haud arduum erit concipere; quandoquidem hinc nec tanta, prout deduxi, admitti copia potest, quanta posset si magis heterogenea foret, aut aliis figuris donata, materia ingressura, nec glandularum Cerebri cordicalium oscula, hoc Anni tempore, imo ab hujus angulis aliquatenus ad contractionem sollicitata, eadem, qua aliis temporibus, mensura suscipere possunt.

b De *hyemali* constitutione non est, ut plura dicam, postquam supra indigitaverim, quomodo facilè fiat ut Quotidianæ, quæ maximè huic tempestati familiares esse quilibet novit, pullulent. Quippe cum sub hac, magis quam cæteris, laxetur Cerebrum, totumque Systema Nervorum, & *plurimæ* in Sanguine congerantur *heterogeneæ particulæ*, facilè ad Hypothesin attendendo, concipiendum est has sat magno numero in corticales Cerebri glandulas, inde in Systema Nervosum traducendas unica nocte modo prædispositio accesserit, deponi posse, quæ præ heterogeneitate, cruditate, & numero, ante sequentem in actum maturatæ erumpant.

At quoniam plurimæ ubivis in Febribus hisce, non secus ac continuis, occurrant anomaliæ, harum solutio [saltem plurimarum] fortasse non admodum difficulter haberi potest si ad

Quantum ex observabilibus, supra positis, respiciamus, Constitutionum sc. in singulis hominibus varietatem, innumeras insuper quæ a fortuitis, sive externis, sive intra nos productis, occasionibus obveniunt mutationes. Quippe observare possumus quosdam ex

ma-

a *Respondetur*. b *Tertio hyemalem*.

Digitized by Google

nativa Fabrica tenerrimi esse habitus, alios robusti, idque innumeris gradibus; quin insuper inter alterutros, singulos fere nunc quibusvis Aeris, Alimentorum, &c vel leviſſimis injuriis facilè obnoxios esse, nunc magnis obsistere natos. Id quod hinc provenire videtur, quod Sanguis, & reliqui Succi, imò & ipsa solidarum partium substantia; non uno eodemque tenore omnibus horis commoveantur, & contexta sint, ad quandoque forsan Nitrosis particulis magis scateant quandoq; ad acorem vergant quandoq; crudioribus particulis referta sint, quandoq; porrò supra modum exaltatis, nunc obstructionis alicubi habeantur, quę liquorum motui multum officiant, aliæve forsan inscrutabiles absint Morborum causę Atque hæc non solum juxta Anni tropos, sed peculiares hominum, qua à primigenea formatione, quà variis accidentibus, constitutiones eveniunt; à quorum singulorum habitudine internam texturam variis temporibus multùm diversificari necesse eſt. [a] Hinc fit, ut quamvis à præfatis considerationibus regulariter secus, ut dixi, procederent isti affectus, ubi tamen hujusmodi, quas jam modo attigi, discrasiæ obvenerint, vix præcaveri potest quin irregularitates, qua in ipsis typis, qua Symptomatis ingruant (id quod ex dictis obvium videtur) quas vel summatim perstingere immenti esset operis, imo forsan recensere impossibile, cum quotanis phasin suam variet.

[b] Verùm contra hanc, de varietate constitutionum, particularumq; Sanguinis, &c. in singulis diversitatis, suppositionem, objici forsan poterit, Sanguinem indies mutari, nec per multos dies, saltem septimanas, eundem numero, quoad magnam sui partem, persistere; utpote indies absumptum, indies ab assumptis quotidians renovatum: quod etiam fatum subire tenentur cæteri liquores, quippe ex hujus penu sua delibantes vectigalia. Undè forsan parum verisimile videatur novitias hasce particulas assignatam Fabricæ regulam certo adeo observare posse, ut constanter reciprocantes harum constitutionum Morbos producunt.

(c) Cui repono, Primum, Me non hisce liquoribus, eorumve particulis seorsim spectatis effectus hosce assignare, verum Aeri Caloriſque in tensioni & remissioni magnam eorum partem deferendam esse censere; utpote quoniam ista motum his imprimunt, eundemque aliquatenus determinant: imo multas diversimodè constitutas substantias ministrat. Aer, quibus magna effectus pars debetur. Verum insuper Secundò, par erit suspicari multas harum ex agilioribus particulas, determinatum quendam induentes Schematismum, eundem subsequentibus abhuc inertibus, imprimere posse, sin tum vim motùs in cujusvis fere generis fluido perpendamus, qui alias atq; alias pro ratione majoris vel minoris agitationis, comminuit, atq; hinc diversimode figuras mutat; tum solemnem naturæ regulam in Corporibus nostris cunctisque eorum partibus construendis. Quippe cùm constet, non omnem materiam singulis concinnandis aptam esse, ast determinatæ molis & figuræ particulas ad quasvis ex iis, perstitute earum Fabricę continuandæ gratia, necessario appellere debere, quin organa ad concoctionem necessaria nullo non tempore eadem, quantum distinguere possumus, persistere; ut proinde eandem hæc, pro dispositionis suę ratione, oblatis alimentis actionem variis temporibus imprimant: Quidni concludamus constanti, lege sancitum esse, tales ex his indesinenter vel fabricari vel seligi particulas, quæ tàm prioribus, quibus jam avolantibus succedunt, similes evadant similibusq; dotibus instruantur, quàm his, quę solidas partes constituerant, sed jam extrusæ sunt ἀπόβλητα conformes fiant. Idcirco Tertio, asserendum videtur quod quamvis aliquota effectus pars liquoribus debeatur, maxima tamen à partibus solidis determinetur, quę prę stabili textura ex fluido quantumlibet

(a) *Quæ anomalias determinant*.
[b] *Objectioni, sanguinem indies mutari ab legenti*. (c] *Respondetur*.

diſformi, quamvis forſan alterationes aliquas ab iis ſubeant, ad ſui tamen normam ſubſequentes diſponant. Quibus ſic habentibus, ſequitur eandem craſin uſque perſiſtere debere, aptitudinemque ad eaſdem Specie actiones mutationeſque perennare.

(a) Ut tandem totam hanc de Typis Hypotheſin in ſummam contraham, unoque intuitu exhibeam, Suppono *Cerebrum in ſomna laxatum*, materiam pro Morbo producendo, modo ſupra expoſito; congerere: unde in adſitos primum Nervos *expergefactis*, præ Cerebri tunc temporis inita contractione, atque hinc jugi protruſione, in univerſum Fibrarum (quas eſſe tantummodo Nervorum propagines adſtruxi) Syſtema urgetur; Hic matureſcere iſtam ſic congeſtam mineram, donec ad talem acrimoniæ gradum evecta fuerint, unde conceptaculorum parietes, laceſſiti in contractiones adigantur; quem ubi aſſecuta fuerit, oritur Paroxyſmus, in cujus progreſſu exterminantur tum degener iſthæc minera, tum plura, qua Fibrarum, qua venoſi generis contenta; unde Symptomatum omnium ſuccedit quies. Glandulis vero Cerebri corticalibus uſque laxitatem ſuam retinentibus [imo forſan aliquatenus præ conturbatione quam inducit Paroxyſmum ultra labefactatis] *iiſdem gradibus* in alium Paroxyſmum materia heterogenea accumulatur, eodemque modo matureſcit. Hanc vero congeſtionem, & ad productionem Paroxyſmi maturationem, vix ante *Nyctemeri* ſtadium contingere poſſe cenſeo (niſi heterogenea materia ſupra modum ſcateat Sanguinea maſſa, corticaliſve Cerebri ſubſtantia majorem ſolito ſubierit laxitatem) quandoquidem ex naturæ præſtituta lege Somnum ſemel tantum intra hoc temporis ſpatium capeſſimus, quando novæ ſuppetiæ inexhauſti pridiani alimenti Supplementum admittendæ veniunt. Atque hinc *Paroxyſmi Quotidiani*.

Quoniam vero diverſis anni temporibus diverſa Sanguini adeſt craſis, atque *Verno* tempore *Nitroſis* hic refertus eſt particulis, quæ Nervoſi Succi penum ab allegata depravatione quadantenus præſervant, Nervorumque laxata ſtamina lancinationibus ſuis lenibus quodam modo ſeſe conſtringere faciunt, unde ea mentura qua *Hyeme* (niſi forſan primo ſub inſultu; depravari aptam hanc accumulare nequeunt materiam; Suppono *mineri* hinc *copia prima nocte* congeri, quam quæ ad turgeſcentiam ſequenti die concitandam (ita quod tam à debita copia, quam acrimonia materiæ pendere videtur) ſufficiat; unde expectanda ſunt ulteriora Supplementa *ſequenti nocte* ſuppeditanda; quibus prius incluſæ mineræ affuſis, tum ſufficienti copia ſuppetit Paroxyſmi materia, tum fermentatio (licet [illegible] à muſtea hac prius aliquatenus maturatæ inducitur: unde *Tertiana periodus*.

At quandoquidem autumnali tempeſtate & deprimuntur Fermentativæ particulæ, exantlatis nimirum magis activis, & Salinæ verſus Aciditatem vergunt; quæ porro eruptionem, turgeſcibilium tuſſlaminant, hinc ſuppono materiam Paroxyſmorum producendorum *nedum primo*, ſed *nec ſecunda*, *nocte* ad idoneum Paroxyſmo concitando plenitudinem aggeri poſſe, [magis inſuper exhauſtis priori paroxyſmo febris, præ immanioribus, quæ in his quam aliis Intermittentium Febrium ſpeciebus contingunt, rigoribus] verum *tertium*, expectandam eſſe adhuc effectum producendum: unde *Quartana* tandem emergit *periodus*.

Sin vero vel peculiari aliqua conſtitutione, vel altiori Aciditatis gradu, unde ſuffiaminentur Sulphureæ & turgeſcibiles particulæ, magis adhuc conſtringatur Nervoſum è Cerebro emergentium tonus, quo, fiat, ut parce admiſſa acidiuſcula materia ægrius exeat, unde tota fere labes Cerebro imprimatur, hinc *Quintanas*, *Sextanas*, *Octanas*, &c. oriri conjecerim, quæ tamen omnes *Nocturnæ*, quæ dixi, Supplementa requirant ad motum Febrilis materiæ determinandum.

Anomalis harum Febrium partim à quantitate heterogeneæ in Sanguine materiæ

(a) *Anacephalæoſis rationis Typorum*.

teriæ ad ſecretionem Cerebralem aptæ; præcipue vero à corticalis Cerebri partis, Nervoſorumque ſtaminum peculiari atonia pendere cenſeo.

Et ſic quidem videor mihi aliquam Typorum rationem reddidiſſe; quam ſit, tanquam minus veriſimilem, quaſquam ſuggillaverit, ipſe mihi probabiliorem, vel inter priores Hypotheſes, vel ex proprio ſuo ingenio depromtam commonſtret obſecro; Quod ſi fecerit, plurimas à me reportabit gratias, utpote quem veritatis avidum nequaquàm pigebit diſcendo ſeneſcere.

CAP VIII.

Methodi Curationis in genere, Variunque ad eam Spectantium Adminiſtrationum, ratio.

(a) ADumbrata ſic & *Morbi*, & *Symptomatum*, & *Typorum* ratione [utrùm ſatis ſolide penes alios judicium erit] proximum eſt, ut *Curandi methodum* proponam, adminiſtrationibuſque ſingulis *Etiologiæ*, juxta allatam Hypotheſin, pro modulo affigam. Quippe cùm pluribus præſidiis ad eundem ſcopum aſſequendum utantur authores, incumbit mi, conſtiterit eventum votis reſpondiſſe, iſtarum ſingulatim ratio, qua licet, aſſignetur.

(b) In primis autem attingendum eſt (id quod omes Medici norunt) non prorſus una eademque methodo (licet forſan non admodùm diverſa) ſingulas tractandas. Cùm enim præ conſtitutionum, qua annorum, qua ſingulorum Hominum; varietate liquorum, imo & ſolidarum partium craſis, non uno ſemper modo ſe habeant, palam eſt variari debere intentiones, atq; una adminiſtrationes, quæ has complent: cujus ſanè cauſa nulla omnino methodus, in quacunque Febrium iſtarum ſpecie, præſcribi poteſt, quæ ſingulis individuis ea laborantibus, aptari valet. Adde quod multę circumſtantiæ ſubvenire poſſint ad iſtam qualemcunque variandam, utpote ætas, ſexus, aliorum Morborum complicatio, tempus Morbi, quo advocatur Medicus, plurimæque aliæ: Idcircò juxta prudentis Medici judicium ad particulares caſus accommodandæ ſunt adminiſtrationes.

Quandoquidem igitur tres anni conſtitutiones habeantur, prout ſupra notavi, in quibus tot pullulare ſolent Febrium Intermittentium Species, quę genio ab invicem ſat longè diſtant; ſingulis ea propter ſua medendi methodus aptanda venit. At quoniam quædam dantur, quæ omnes ferè indiſcriminatim percurrunt adminiſtrationes, par eſt, ut generalibus deſignatis medendi indicationibus, has primùm in genere proponamus, unà cum agendi rationibus, quas deinceps ad ſingulas Species, juxta indicationes debitas, accomodare facilius erit.

In genere igitur [donec talia ſi quæ ſint, Medicamenta, quæ *ſecretioris Chymiæ cultores* venditant, atque unico ictu cunctos indiſcriminatim Morbo debellare aſſerunt, quæ proinde nullis præviis ratiocinationibus aut indicationibus ad ſui exhibitionem indigent, publicè innoteſcant) *Indicationibus* hiſce inſiſtendum videtur, viz. Primò, (c) *Materiæ Morbificæ organiſmi contemperatione*; Secundò, *Spirituum in ordinem reductione*; Tertio, *Toni partium affectarum, præcipuè Cerebri, corroboratione*, Quibus omnibus quamvis eædem forſan quandoque ſufficiant adminiſtrationes, ſpeciatim tamen

[d] *Prima* adimplendæ convenire videntur, tum evacuationes, ſomitem ſubtrahendo, eæque qua generales qua particulares, utpote, inter illas, per Phlebotomiam, Vomitionem, Catharſin, Diaphoreſin; per Veſicatoria autem Sputum moventia, & ſi quæ ſint aliæ, inter has; tum Digeſtiva & Attemperantia, ut & forſan Topica. (e) *Secundæ*

(a) *Methodus medendi generalis, cum ſingularum adminiſtrationum ratione.*

[b] *Non prorſus eadem methodus medendi ſingulis Febrium Intermittentium ſpeciebus competit.* [c] *Generales indicationes.*

[d] *Adminiſtrationes quæ primæ debentur.* (e) *Quæ ſecundæ.*

Digitized by Google

ſcandeſcentiam poſtmodùm, haberi, non ſecùs ac Rigores ſub initium interpolari.

(a) Exagitato hoc modo Sanguine, obvium eſt *Capitis Dolore*, *Deliria*, *Vomitiones*, *Diarrhœam*, *cæteraq;* Febrium Symptomata pullulaſcere ſat facilè poſſe; Sanguinis turgeſcentia jam caput aliaſq; partes circulationis via poſtliminiò afficiente, ſecretoriaſq; partes quandoq; ad materiæ moleſtæ extruſionem irritante; atque hoc majori aliquando ferocia præſtant, quam in continuis ſolent; quandoquidem præ affuſo hoc Fermento, acrimoniam mora ſua indepro, immanior nequit non ebullitio concitari, quàm ubi indigena exaltatione commoventur; id quod cuivis ab incongruatum & fermentativarum ſubſtantiarum commixtione liquet.

(b) Ubi verò eò proceſſerit Calor & conturbatio in Sanguine, ut tum Nervoſi fermenti, tum ſanguinearum ad turgeſcendùm proclivium particularum, vis jam exantlata fuerit, partimq; hinc varietur moleſtarum particularum figura, partim aptiores ad ſecedendum moles hæ acquirant; quin inſuper Glandulæ in peripheria Corporis quæ prius præ lancinatione contractiones ſubierunt, jam laxiores evadant, & præ detentæ materiæ congeſtione diſtendantur (has quippe partes valde extenſilis eſſe fabricæ ſtrumarum productio ſuadet) *ſudor*, ut plurimùm, *criticus* erumpit, Nervis pariter fortaſſis (quos nunquam vacuos eſſe, quamdiu vel motus vel ſenſatio perſtant, credendum) calculum ſuum ad hoc molimen (prout olim adſtruxi (c)) conferentibus, æquabiliorem q; Succum jam ſuppeditantibus; cujus quidem perexigua quantitas ad determinatione laxatæ, ut dictum eſt, atq; ſecedendum pronæ, imprimendam ſufficere jam videtur, quoniam materia aptè depoſita, viiſq; liberis hoc Morbi tempore redditis, exiguus ſufficit impulſus: Unde forſan ratio languoris, & debilitatis, quæ nunc temporis ſentiuntur, deduci poteſt. Nervis ſc. hoc modo plùs exhauſtis. Hinc ſequi neceſſe habet (d) *Apyrexia*, hoſtili materia tandem expulſa, cujus quidem portio ſi adhuc reſiterit continuo molestias creat. Agnoſco quidem criſin quandoque per *Hæmorrhagiam*, *Ptyaliſmum*, &c. evenire: Verùm hujuſmodi evacuationes mihi tantummodo ſuggerunt Glandulas cuticulares haud aptè ad tranſmittendam materiam, Paroxyſmi vi præparatam, adhuc diſpoſitas eſſe: unde non mirum hanc & ab arctiori nexu, quàm prius cum reliquis Sanguinis partibus inierat, quodammodo liberatam; & notabili copia congeſtam, quin multum adhuc exagitatam, minus ſolitas ſibi aperire exitus vias, utpote jam magis cedentes, cum non per ſolitas prorumpere illi datur.

CAPUT VII.

Typorum Ratio.

[d] TRadita ſic *Hypotheſeos meæ* circa Febres Intermittentes *Symptomatumque*, cum ſuis momentis, Syllogè, proximum eſt, ut ſtatorum pariter *Typorum* rationem ex eadem aſſignare ſatagam; utinam meliori auſpicio, quàm quo alios in hac indagine verſatos rem penetraſſe multos perſæpè Medicos conquerentes audio.

Horum præcipuos, *Quotidianarum*, *Tertianarium* *Quartanarium*, ſicut omnes frequentiſſime occurrere norunt, ſic Medici pro reliquorum norma habent. Quamvis enim ſub aliis quandoque periodis ſeſe ſiſtant, utpote *Quintana*, *Sextana*, *Octana*, &c. porrò & in iis *anomalias* quaſdam, præcipuè quoad Paroxyſmorum reduplicationem, notemus, cum tamen priores illæ ſtatus agnoſcere invaſionis ſuæ cauſas videan-

(a) *Capitis, delirij, vomitionis diarrhœæ, &c. ſecundariorum.* [b] *Criſeos in ſine emergentis.* [c] *De ſecr. Anim.* [d] *Apyrexiæ ſequentis.* (e) *Typi quotidianarij, tertianarij, quartanarij ſunt reliquorum.*

deantur, utpote ſat regulariter & certis anni temporibus invadentes, & proinde majorem in Corpore diſpoſitionem ad tales, quæ eas, producant, ſubeundam arguant, iſtæ vero rariùs, imo perraro, adoriantur, ad priorum cauſas & rationem formalem expiſcandas potiſſimum attendere incumbit. Et quidem hæ, quæ longius, ut dixi protelata periodum fortiuntur, non parum forſan conferant ad evincendum Intermittentium forum in *Cerebro* & *Nervoſo genere* latitare. Mihi quippe ante plures annos contigit duas hujuſmodi periodos vidiſſe, unam *Quintanæ*, alteram *Octanæ*, quas olim rogatu primùm Cel. Doctoris *Tyſonit* deſcripſi, ipſi, poſteà vero Anno 1685. Cel. Doctoris *Murgravii* [tunc temporis *Societatis Regiæ Londinenſis Secretarii*] in Tranſactionibus Philoſophicis Menſis *Auguſti* evulgandas permiſi, quarum univerſa Symptomata, (prout ex ipſis Hiſtoriis loco citato habitis colligere eſt) evidentiſſimè Convulſiva erant. Illarum vero cauſis exploratis (ſi ſalterm hoc aſſequi detur) non admodum forſan difficile erit aliarum iſtarum Phœnomena ſolvere.

(*a*) Ut ergo hoc aggrediar, Prolegomeni loco notandum eſt [id quidem quod nullius obſervationem fugit, ſed tamen attingendum eſt.]

Primo, Quod ſingulæ Species eundem in genere Symptomatum apparatum ſortiantur; utpote rigorem, dorſi dolorem, deindè incaleſcentiam, &c. Et quamvis quandoque contigat horum aliqua, quæ uſitato eas comitantur, deeſſe, hoc tamen non minùs in una Specie quàm aliis evenit.

(*b*) Secundo, Quod ſingulæ pariter earum Speciei ſuæ obſervent anni tempora, nullæ vero indiſcriminatim omni, niſi raro, invadant: Quartanæ *Autumno*, Tertianæ *Veræ*, Quotidianæ *Hyeme* ſuccreſcere ſolent; rariſſimè autem evenit quod ullæ *Æſtivo* tempore (ſaltem regulares] adoriantur: Et ſi quando ſic varient ſuas invadendi vices, deprehendatur vel multum à ſolita temperie aerem deflexiſſe, vel notabilem & peculiarem dyſcraſiam Sanguinem aut exindè profluentes liquores ſubiiſſe, præſertim vero Nervoſum genus, ni fallor, malè habere. Et quidem inſtantiam *Quartanæ Vernalis* à liquorum dyſcraſia profluentis, mihi ante decem circiter annos [ſi rectè memini] in viro nobili circa triginta, puto, annos nato [quæ &, ut obiter moneam, anſam mihi, quo ſum ſolicito ad Philoſophandum mecum circa ægrotorum meorum caſus animo, dedit Febrium Intermittentium genium ulteriùs penſitandi, hancque meam, qualemcunque, Hypotheſin excogitandi] contigit obſervaſſe; qui acri præditus ingenio, inevertigines, artuum contractiones, inſolitos languores, ut ſe moribundum identidem crediderit, aliave Nervoſi generis malè affecti evidentia ſymptomata incidit, quæ remediorum, quà Cephalicorum, quà Chalybeatorum, verbo, accuratiſſimæ quam præſcribere potu Methodi, vim diu eludebant (ut ſolent hujuſmodi affectus multum, eſſe contumaces) at modo mitius modo atrocius, ægrotantem exercebant; quæ tandem ſub menſis *Aprilis* initium in regularem admodum quartanam degenerabant, nulla tunc ſævientis aeris ad hunc affectum procatarxi; cujus duodecim Paroxyſmos ubi perpeſſus fuerat, ſponte deſiit Morbus prægreſſis ſymptomatis multùm, prout illi prævixeram, imminutis, licet non in totum ſublatis. Sequenti anno circa medium Majum rediit Quartana, cumque ad totidem circiter Paroxyſmos exercuit, & tandem ſponte, pariter ac priori anno, diſparuit, unde in totum fere evanuerunt Nervoſi generis Symptomata, atque ex illo tempore ſat pancreatice vixit.

[a] *Prolegomena ad horum rationem reddendam. primùm, Eadem in genere ſingulis ſpeciebus ſymptomata. Secundum, ſingulæ ſuæ (ut plurimum) obſervant anni tempora. Excepto.* [b] *Hiſtoria quartanæ vernalis, quæ cogitationibus hiſce occaſionem miſcuit.*

(a) Tertio, Quod quamvis omnes Febrium Intermittentium Species Pathognomonicorum Symptomatum in genere similium, ut dixi, Syndrome stipentur, multùm tamen invicem desere-pent quoad varias singularum circumstantias, durationem, puta, ferociam, reciprocationis tempora, &c. sive anomalias, spectes, sive verum regularium typum.

Ex quibus inferre liceat, quod sicut omnes in genere ab eadem primitùs scaturigine promanare mihi videantur, sic porrò earum differentias, regulares saltem, à peculiari anni constitutione profluere censeam, quæ in perplurimis instantiis circa aliorum etiam Morborum productionem Corpora nostra diversis modis afficere nota est. Quippe ad regulares adeo, prout cernimus, non secus ac frequentes, inque plurimis longè dissitis locis evenientes effectus producendos, generalis omnino requiri videtur causa, quam, nisi in aere, frustra quis quæsiverit, utpote qui & cæteris ex non-naturalibus communior est, & variis pro ratione propioris Solis ad verticalem positionem, respectu nostri, accessus ejusdemque recessus, aliasve circumstantias subit alterationes. Et quamvis quandoque à solita norma quadantenùs recedant, prout in exemplo jam modo allato; vix aliud tamen hinc inferre licet quam quod Corporis nostri Constitutio ab aliis causis alterationes quandoque subire possit, iis analogas quas istæ aeris sub tempestatibus solitis imprimere solent.

(b) Constitutiones hasce Anni in quaternariam classem distinguere solemus, *Vernalem* puta *Aestivam*, *Autumnalem*, & *Hyemalem*, ex quibus *Aestivam* perraro Febribus Intermittentibus producendis aptam esse modo notavimus. Reliquas ordine paululùm lustrabimus.

(c) Primò, *Vernalem* quod attinet; Obvium est hac tempestate cuncta ferè, tum Vegetabilia tum Animalia, magis in suo quæque genere vegeta, cæteris paribus, quàm prægressa hyeme fuerant, evadere, quod vix alii causæ quispiam imputaverit, quàm quòd tunc temporis aeris massa, texturæ, quam à priori diferepantem induit, ratione, præq; Solis versus Zenith propiori accessu, celeriùs fit agitabilis, unde & telluris Globus, & cuncta ad eum spectantia Corpora, diverso modo affici necesse habent, quàm aliàs solebant. Quippe istam Solis actionem, sic ut reliquas ad terram spectantes particulas subtiliare & agitare concipiatur, atque tales ex iis, quæ ad Volatilitatem suapte genio pronæ sunt, sursum elevare Atmosphæræ commiscendas, sic potissimum verè *Aereas* plurimùm concitare nemo inficias iverit, utpotè elasticas. Hinc Animalium Corpora præ cæteris maximè afficiuntur, utpote quorum universi pori sat patuli sunt, quò hæc facilè admittantur: & speciatim isti pulmonum non solùm cæteris patentiores [id quod expirationis copiosissimæ comprobat observatio] sunt, verum etiam magis à repetitis usque inspirationibus, ad vitæ finem necessario perennaturis, quæ tanto impetuosiùs aerem illo deducunt quàm alibi fit, affici disponantur.

[d] Corpuscula quamvis multimoda hinc excitentur, quæ tamen in Corpora nostra maximè forsan notabilem influentiam nunc temporis exercent, *Nitrosa* esse arbitror. Quippe hujusmodi substantiis tellurem refertam esse apud omnes inconfesso est: Ex qua partim forsan præ intestino ejus calore, præcipuè autem vernis temporibus, indies auctis, elasticarumque nunc maximè vigentium energia in Atmosphæram plurimæ elevantur, dein auctiori æstatis calore tum ipsæ priùs evectæ altiùs tolluntur, plures perpetim excitantur. Istæ autem Hyemali tempore, Solari nunc fatiscente agitatione, circa hanc, sublimioribus pa-

[a] *Tertium. Nihilominus quod aliquis circumstantiat disserpere.*
[b] *Distributio constitutionum Anni.*
(c) *Scil. in Primo Vernalem.*
(d) *In hac particula Nitrosæ maximè scatent.*

patiis delapſæ, detinentur, torpidioreſque fiunt; imò plures forſan itidem ex multiplici Salium Volatilium, Acidorum, aliarumve ad hanc rem idonearum particularum numero, quæ in harum profapiam ſic tranſeat, producunt & contexunt, utpote non admodùm difficulter agitabiles; donec tandem in aerem denuò eleventur, inque Corpora noſtra hujus famulitio, majori Corporis hac tempeſtate laxitate calculum ſuum conferente, ſe inſinuent, Hiſce in Sanguinem noſtrum identidem introductis [nec ſolùm in ſuperficie, ſed porrò una cum alimentis] indeque in Syſtema Nervoſum traductis ejus Succo admiſcendis, omnia vegetiùs peraguntur, quandoquidem uterque liquor magis indè ſubtiliatur. Verùm ubi hos nunc temporis perturbari contigerit, ſive à pororum occluſione, ſivè ab aſſumptis ſive ab occulta aliqua inteſtina degeneratione hoc fiat, obvium eſt effectus proportione notabiliores fore, quàm ſi minus activis ſubſtantiis abundaverint. Agnoſco quidem Nitroſas ſubſtantias etiam Hyeme, modo gelu rigida fuerit, in aere plurimùm ſcatere; Verum hæc ex Atmoſphæra nunc minus agitata detrudi fas ſit ſuſpicari, imò ipſas minus vegetè [quemadmodum non ita pridem. *Vide Nupera Apoplex. frequentia* deduxi] ſe explicare; quin Corpora noſtra earum actioni ſuſcipiendæ minus, ſaltem aliter quàm ſolvent verno tempore quando ſcilicet vivifico Solis tempore perfundi: incipimus, diſpoſita eſſe: adeo ut minimè concipiendum ſit eoſdem ab his effectus nunc produ&os iri, qui alio tempeſtate emergent.

(*a*) Secundo, *Autumnali* tempore cernimus omnes fere, tam Vegetabilium, quàm Animalium Species magis efficetas evadere, iiſdem cauſis, quæ rigorem prius inducebant, jam longa actione exantlatis: unde in alius generis ſubſtantias (potiſſimum, uti reor, *Acidas*) minus quidem, ſed diverſo modo, energeticas, mutatis figuris & textura, tranſeunt: adeo ut, ubi intervenerint occaſiones, quæ conturbationem in fluidis concient, neceſſe ſit multum variari quoad circumſtantias valdè notabiles eorum agendi modos effecta, potiſſimum vero propter recedentem jam Solaris caloris influentiam tardius moventur; unde ſicut productiores ut plurimum, cernuntur affectus hac tempeſtate invadentes, ſic porro; ubi interpollatos eſſe contigerit, longius protelantur eorum Paroxyſmi.

[*b*] Tertio, *Hyeme*, vivifico univerſorum qua vegetabilium, quà animantium calore ad infimum jam, quem œconomiæ vitalis ratio permittit, activitatis gradum depreſſo, activæ eorum particulæ, quamquam ſat magno adhuc numero, atque energiæ pollentes gradu ad naturalem ſingulorum texturam conſervandam (ſi plantas quaſdam excipias, quæ annuatim emarceſcunt, at toties vel à ſeminibus vel radicibus redintegrantur) ad quod etiam ambientis frigus, particulas ſecus in confuſionem proruituras condunando, ſubibuit; attamen vel ſub jugum miſſæ multum languent, vel aliqua ex parte deficiunt; hinc nempe præ æſtivis caloribus prægreſſis abſumptæ, nec in ſpecie ante vernos redintegrandæ; illinc acidarum prædominio depreſſæ, quo minus ſe debite exerere poſſint: quin inſuper madore, hujuſce tempeſtatis comite, nimium dilutæ: Huc porro accedit quod variorum concretorum, præcipuè maximè heterogeneorum, partes craſſiores, minuſque activæ, debitæ proportionis atque indè agitationis (deficientibus aliquatenus activis) carentia receſſum patiantur ſint; undè totius craſis diſſolutio, ſaltem gradualis periclitatur. Verum hoc maxime in Animalium corporibus, contingere neceſſe habet; in quibus præter inteſtinum [qui quidem in his notabilior eſt) particu-

la-

(a) *Secundò Autumnalem, in qua Acida.*
(b) *Tertiò. Hyemalem, in qua Cruda.*

larum inter se motum, alios habetur, lativus sc. cujus ministerio aliquoties massa per universum Corpus rotatur; qui proinde, aliqua partium solidarum impressioni suscipiendæ reliquis magis apta fuerint, hanc magis afficere in proclivi habet.

(*a*) *Æstivam* tempestatem ab hoc censu excludo, quandoquidem, prout monui, Febribus Intermittentibus producendis [nisi forsan in enormi aliqua, valde epidemica, quorundam Annorum constitutione] minime nata videtur verum potius generalibus & continuis per universam Sanguinis massam diffusis effervescentis, eo quod Sanguis hoc anni tempore in acme sua constitutus sit, poricutis præ ambientis fervore magis patuli, porro & aculeatæ particulæ quæ prægressa tempestate, angulis suis reliquam, qua involutæ erant, exagitabant massam, actione illa quadantenus retusæ sint: molliores vero alimentorum (qualia nunc præ fervoribus experimus, saltem fatibundi magis diluimus) particulæ Sanguini commistæ, placidius hinc per latatam peripheriam, utut forsan velocius, circulentur, nec proinde à solitis viis recedere aptæ sint: Et quamvis fatendum sit diluentes hasce particulas indefinenter pariter; & citius quàm aliis anni temporibus tavolare, hinc tamen constat Sulphureas in magnas ebullitiones facile excursuras, nisi illæ & debita mensura, & frequenter suppeditentur.

b In duabus primo recensitis constitutionibus, Febrium, quas volo, productio ab *Acrimonia* materiæ pendere videtur, cujus viparies, in quibus primario residet, in stasias adiguntur; Verum non eodem in alterutris modo. Quippe in *Vernali* particulas quas suppeditat Aer, minus regulariter angulosas esse, quàm in Autumnali, ab omnibus, puto, concederur; præcipue tum nitrosis tum elasticis multum scatere; suppetias porro alimentares & magis nunc temporis heterogeneas & vegetas esse: unde ubi ad Febres hujusmodi procatarxis contigerit, haud fieri potest quin præter aereas, multæ crudantur ex fermentescibili proventu particulæ quæ acrimoniam sapiant; quæ proinde sicut universæ in genere œconomiæ animali, sic speciatim Nervoso generi molestæ evadant. Agnosco quidem nitrosas particulas (quæ hac tempestate potissimum dominantur, magnamq; utilitas est credere, in Corpora nostra, quæ quoad sanum quà morbosum statum, influentiam) habent regularis forsan esse figuræ, atq; turbinatas, juxta mentem immortalis *Carthesii*; hac ipsa tamen ratione, quandoquidem ad motus aliis (modo ab illo assignato) imprimendos dispositæ sunt, plures omne genus occursationibus suis communiunt, & sic irregularem multarum congeriem & sibi asciscunt, & in massa suscitant, quin præ auctis hac tempestate caloribus vere aereæ plus elasticæ evadunt, copiosiusq; congeruntur, reliquasque magis exagitant.

c Circa *Autumnum* vero multo parciori numero suppeditantur Nitrosæ; at earum vice partim restitantes ab æstate prægressa Salinæ in Sanguine particulæ (nec enim omnes forsan aito dissipantur) præ mutui collisionibus multum acurari necesse habent, unde & fermentativam indolem induunt; partim ab alimentis quotidianis novitas suppediata facilius a debita crasi degenerant, utpote Spiritibus jam minus vegetis, nec æquali ac Vere dimensa præditæ. Porro, ab hac particularum aculeatarum differentia necesse videtur, ut, sicut priores in actum promptius erumpere natæ sunt, sic & reciprocationes paroxysmorum citius redeant; utpote quoniam, ubi unius Paroxysmi materia absumpta fuerit; nova, & ab alimentorum & ambientis genio vegetior, tanto citius succrescit. Et quamvis acu-

[a] *Æstiva Constitutio Febribus Intermittentibus producendis minime apta.* (b) *In constitutione Vernali & Autumnali, Acrimonia in causa est; Sed Vernalis diversa.*
(c) *Ab Autumnali.*

acutioribus forsan angulis polleat autumnalis hæc fermentativa materia, quam vernalis, quippe cujus particulæ longa attritione eam tandem induunt figuram, quam acidis tribuere solent, gladiolarem scil. istæ tamen cum hinc magis uniformes emergant, minùs proinde ad actionem subitò exerendam aptæ sunt quæ, ubi complexarum particularum simul agentem massam contemplamur, earum heterogeneitatem tanto majorem exposcit: Quin inclinans anni calor, qui effectum materiæ concretorum omnium maxime determinat, hanc jam magis satisfacere cogit.

(a) In tertia autem constitutione, *Hyemali* scil. res multo aliterve habere videtur. Quippe acidis hisce vel assumptis vel exantlatis, Sanguine autem crudioribus omne genus particulis noviter admissis referto, Cerebro porrò magis, quam aliis anni temporibus solet, laxato, utpote cum hujusce tempestatis qualitate, affluentisque Sanguinis genio nimiùm symbolizante; Fit ut, ubi dispositionem aliquam, quacunque demum prophasi, Cerebrum ad Febrem Intermittentem producendam indeptum fuerit, particulas Morbificas, isthic, ut dixi, secretas plus justo facilè congerat; undè cùm absque lancinante forsan irritatione, quam mollities vetat, hæ vascula istihæc jam jam laxiora distendant, citius ad turgescentiam, quam & præmagna invicem heterogeneitate, quantumvis in genere moliores sint tantò promptius concipiunt: Quo fit, ut earum extrusio citissimè peragatur, intra nycthemeri scil. spatium, imo quandoq; multò citiùs pro ratione scil. quantitatis congestæ materiæ, & hujus, Nervorumque dyscrasiæ.

(b) Hinc obvium videtur, qua ratione, (ex nostra Hypothesi) Intermittentes Hyemales per cæteris omnibus celerrimæ sunt reciprocationis Vernales proximè istas sequantur, Autumnales vero adhuc longius protelatas sortiri debeant suas periodos; quin porrò cur & Symptomata alterutrius generis ab aliis (gradu saltem) discrepent. Quippe [ut paululum recapitulem] cùm aliæ ab activa magis, vel copiosa materia, aliæ à magis inerti, vel homogenea, aut in minori copia scatente, in minera ubi maturescendi otium conceditur residente, pillulent, sequitur, quod invasionis periodos variare necesse habeant; quin insuper diversitatem in ipsis Symptomatis deprehendam fore, quandoquidem, quæ ab activa magis materia concitantur tantò violentiora emergent, at, quod inde resultat, tantò (cæteris paribus) minoris durationis, utpote quoniam præ agitationis celeritate citius materiæ committentis exolvitur vis.

[c] Verum hæc *longiorem* quidem *in genere* inter unius generis quàm alius reciprocationes fore *distantiam* fortassis evincere concedetur, vix autem certis, quas experimur, periodis determinandis, variis insuper anomalis, quæ inter diversos ægrotantes sentiuntur solvendis, sufficere: Idcircò ulteriùs pedem promovere incumbit, atque in hanc rem [obscuram quidem] qua licet, altius inquirere; Et quanquam fatendum sit difficillimum esse de iis, quæ intimis Corporis nostri penetralibus delitescunt & perpetrantur, definire, ubi particularum summa exilitas, & variorum inter se motuum perplexitas sagacissimorum indagatorum sensus eludunt, inque præsenti speculatione (quod tamen sine convitio dictum & intellectum velim) rem forsan minùs attigerint præclarissimi Authores, saltem mihi veritatis assequendæ cupientissimo haud plenè satisfecerint; quod tamen in eadem indagine, tantorum virorum exemplo, me exercere gestiam, imo si cespitavero, apologiam hinc mihi adornare dabitur.

[d] Ut ergo rem [fundamento ex palam observandis jacto] aggrediar; In promptu quidem notari poterit, *Hominem* ani-

(a) *In hyemali crudities & Heterogeneitas in vulpa sunt.* (b) *Hinc ratio discriminis in genere inter alterutrius durationem.* [c] *Sed particularis eorundem Typorum ulterius quærenda.* [d] *Solis Hominis fere, febribus Intermittentibus proclives.*

unicè, ni fallor, ſaltem cæteris animalibus multò frequentiùs, *ad Febres intermittentes* non ſecus ac plures alios morbos, *proclives eſſe*. Nimirùm par eſt, ut Cerebrum Humanum, ſummis Animæ Rationalis exercitiis deſtinatum ſicut interna ſtructura multo, quam brutorum, magis exquiſita polleat, ſic hinc magis tenera conſtet, quò liberis & pernicibus Spirituum tranſcurſibus obſecundet. Unde (ut vix invenire eſt vel conſummatiſſima bona ſuis vacare incommodis) præ illis multò faciliùs vel labefactari, vel incongruæ materiæ ſaburram data anſa cumulare periclitatur.

(*a*) Quo ſic habente (ut propriùs ad rem accedam)

(*b*) Primò, Notari poterit, Nos *alimenta ſtatis temporibus*, iiſque, præter propter, certis *aſſumere* (ſecus quàm bruta, plurima ſaltem, faciunt) nec niſi heluones, uno tranſacto paſtu alium ingere; donec ſcil. concocta & diſtributa (ſaltem ex Ventriculo elapſa) fuerint priùs ingeſta: Qui ſecus faciunt brevi ſe ab integra ſanitate, niſi debitis exercitiis noxam amoliantur, præcipitare non rarò deprehendantur.

[*c*] Secundo, pariter obſervare eſt, Nos *ſtatis dormiendi*, non ſecus ac comedendi, *horis aſſueſcere*, quanquàm non paribus diſtantiis. Quippe cuncti [ſaltem longè plurimi] ſemel tantùm intra 24. horas ſomno ſe dedunt; maxima autem hominum pars plus ſemel intra ſpatium alimenta aſſumunt.

[*d*] Tertio, Reſpiciendum ad *varietatem anni partium qualitates*, in quibus magnam Sanguinis, & quidem univerſorum liquorum, craſeos differentiam haberi nemo non fatetur.

[*e*] Quarto, ubivis notari poterit *varias hominum* occurrere *conſtitutiones* adeo ut quamvis admultos annos multi vitam producamus, magnam tamen ſinguli diverſitatem quà ad actionum quamvis extendarum promptitudinem, quà ad morbos vel incurrendos, vel vitandos, experiamur.

Ab hiſce obſervatis, cuivis obviis, ut illationes aliquas deducam, colligendum legitimè cenſeo.

(*f*) *Exprimè*, In paſtuum intervallis ingeſta priùs alimenta coctionem, naturæ deſignatione, in Ventriculo ſubire debere, in Sanguinem notis viis indè diſtribui, atque aliqualem illic maturationis gradum ſubire quin inſuper ſecernendam in ſingulis, tam internis, quam externis, Glandulis materiam aliquatenùs ad munus ſuum ſic obeundum aptandam eſſe, imo ex parte (omnibus rectè conſtitutis) ſecerni, antequàm noviter aliqua appellens, quæ illhanc in hiſce functionibus inte turbet, ingerenda ſit. [Revera, quamvis regularem Natura ſibi ipſi cunctis animalibus digeſtionis ordinem præſtituat, Humano tamen generi majori cura proſpexiſſe credatur, quandoquidem non eſcæ perſequendæ, niſi quatenus Corporis indigentis, potiſſimùm quò altioribus animi functionibus ritè obeundis famuletur, reſarciendis inſervit, ſed multiplici, & tantùm non indefinenti, tum Animi tum Corporis exercitio nos natos voluit.) [*g*] Quo agnito, vero conſonum videtur, aberrationes ab hac norma, quamdiu ſaltem Morbi adhuc ſunt in fieri, nec in totum depravatur liquorum craſis, regularem, præterpropter, decurſum obſervare debere; Spiritibus nempè, quos vocant; cum omnis digeſtionis ſint opificis, materiam morbificam pari methodo (quantum ejus patitur capacitas) maturare natis. Huic accedit quòd ſtatim atque ægritudo nos invadit, dejiciatur plerumque appetitus, majorique ſtudio, ut plurimum, ſanitati noſtræ recuperandæ naturali inſtinctu litemus: unde & ex parte ſaltem, ſubtrahitur fomes Morbi; quo fit, ut materiæ congeſtæ ſubigendæ navetur opera, hincq; ab uſitata regula minus recedunt

Spi-

[a] *Obſervanda præliminaria ad Typologiam, noſtram conſtruendam.* [b] *Primum.* (c) *Secundum.* (d) *Tertium.* (e) *Quartum.* (f) *Deductiones ex primo obſervando.* (g) *Quæ regularem præterpropter fore recurſum paroxyſmi arguunt.*

Spiritus. [a] Agnoſco quidem immane quantum aliquì, & quoad alimentoſum aſſumendorum tempora, & reliquam vitæ regulationem, ab hac norma deflectant, qui tamen inculpata fruantur valetudine. (b) Verum attendi poterit, hos nequaquàm à teneris unguiculis huic vivendi generi aſſuevifſe, eſt vel natura robuſtam conſtitutionem ſortitos eſſe, vel cautè per multos annos vivendo talem ſibi comparaſſe, quæ ab hujuſmodi irregularitatibus, quibus in poſterum ſe dedunt, haud facile, ſaltem brevi, deturbetur quin plurimos ex his, in quos cadit hæc redargutio, inferioris eſſe ſortis homines, qui duris laboribus & exercitiis, partim Morborum cauſas expellunt, partim optima ſibi hinc conciliant, quæ materiam morbificam digerant, Fermenta. At quoniam caſus iſti rariores ſunt, nec in eorum cauſas penitiùs datur penetrare, imo vix dubitem quin hi forſan plures anomalias, tam in Febribus Intermittentibus, quam alias, ubi invadunt, Morbis perpetiantur, idcirco miſſos facio utpote naturæ regulam haud infirmare valentes.

Sed iſta conſideratio in genere indigitat periodicam quidem fore affectuum à nervis pendentium reciprocationem, ſed noſtras vix ſatis attingit: Quippè, cum maxima hominum pars ſæpius in die comedamus, inferri hinc forſan poſſit toties invaſuras exacerbationes, niſi aliud quid accedat, quod ulterius protelet; Idcirco.

[c] *A ſecunda* inferendum. Primo, Quod, quandoquidem in ſomno lavatur, Cerebrum, materiæ nutritiæ Supplementa tunc temporis maxima copia, & commodiſſime (haud dicam unice) admittat, Secundo, Dum pariter idem aliquatenus, dum vigilamus, conſtringitur, diſtributioni conſtanti tenore his horis impendatur opera, adeo ut certo quidem tempore, hoc eſt intra 24. horas, totum Nutritionis compleatur negotium. Unde ſequi videtur, quod, ubi vel liquorum craſis, vel partium ſuſcipientium & mandatium tonus a præſtituto deflectit, has, niſi aliæ ſubveniant conſiderationes, uſitato obſervare debeant, diarias ſcilicet, periodos naturæ delicta, nec aliis temporibus tam clare aberrationis notas dare poſſe cum ſemel tantum intra hoc temporis ſpatium ad eundem redeamus, quoad dicta, ſtatum. (d) Quippe *impletis inter dormiendum radicibus Nervorum*, imo vix fieri poteſt quin præ indefinenti Cordis pulſu altius multo, tot horarum quas ſomno dicamus ſpatio, impellatur in laxatos eorum tractus ſecretus identidem a Sanguine liquor, qui expergefactis longius ſtatim, præ contractione hinc ſubſequente, urgetur) in promptu eſt concipere regulari quandantenus more poſtmodum procedere, non ſolum Protruſionem, ſed & exaltationem (ſive naturalis ſit, ſive Morbida) donec vel extruſa fuerit materia, vel ſubacta id quod vix ante dictum tempus finiri, me iudice poteſt. Haud equidem negavero Sanguinem irritativa materia quandoq; adeo refertum eſſe poſſe, ut hujus portio & admitti & maturari citius, quam ſecus aſſolet, valeat, adeoque turgeſcentias irregulares concitet, ſive id a pororum ſubitanea occluſione, ſive quacunque inteſtina exaltatione, proveniat Verum iſthæc, ut modo dixi, cum non ſint naturæ ſolennites res ſuas ſatagentis effecta, nec, niſi forſan in Epidemicis quibuſdam annorum conſtitutionibus, uſitatè eveniant; cum interea Intermittentes regulares, quarum breviſſima periodus raro infra Viginti quatuor horas terminantur, numeroſæ quotannis occurrant, nequaquam proinde Hypotheſeos probabilitatem infirmare valent cum & his anomaliis ſolutionem aptare ex dictis fortaſſe non admodum difficile eſſe attentus lector perſpiciat.

Verum hæc unius ſolum generis Febrium

[a] *Objectioni ab Incaute viventibus.* (b) *Occurritur.* (c) *Deductiones à ſecundo obſervando.* (d) *Quæ ad Nyctemeri ſaltem diſtantiam Paroxyſmo elongari debere iuadent.*

bram Intermittentium. Quotidianarum ſcilic. rationem prima facie reddere videntur; imò forraſſis vix plenè iſtarum, niſi additis aliis deductionibus liquorum craſin ſpectantibus, à quorum dyſcraſia anomaliæ potiſſimum deveniunt; idcirco ulterius quærendum quid longiores intermiſſiones pariat: proinde.

[a] *Ad Tertium* ex obſervatis reſpiciamus, Varietatem ſcil. conſtitutionum Anni, in quibus uſitatè naſcuntur variæ Febrium Intermittentium Species.

Has in trino genere potiſſimum fundari, *Vernali*, ſcil. *Autumnali*, & *Hiemali* ſupra dixi, *Æſtivam* enim ab hoc cenſu excluſi.

(b) *Vernalem* quod ſpectat; In hac *Nitroſas* ſubſtantias & ſat magno numero in Aeris ſcatere, & vegetius tunc temporis agitari notavi, & in Corpora noſtra prompté & congrue, tum inſpirando, tum una cum alimentis, intus ſerpendo, ſeſe innuare; unde & ipſam craſin noſtram videntur ex parte conſtituere, nec quidem elaſticum ipſum, Aerem iis in totum, dummodo vitalis eſſe perſtet, vacare poſſe, creditur: Hæ nativo genio ſat activæ, tum à Calore noſtro, tum Salibus Volatilibus intus magno numero hoſpitantibus, in actum facile concitantur; quo fit, ut ad plurimas quas aſſumimus craſſiores alimentorum particulas, quæ comminuendas, qua regulariter diſponendas, & in ordinem debitum redigendas, multùm conferre merito conſeantur. Dum verò hoc tranſigere ſatagunt, à craſſioribus iſtis, vel numero vel lentore illarum debitæ miſcelæ & actioni improportionatis evadentibus, obſtaculum offendentes quin ſeſe ferocius præiſthac reſiſtentia exerentes, has in ataxias quadantenus adigunt, ſed leniter: (c) Quippe cùm tantoperà nobis, ut dixi, familiares ſint, nequaquam moleſtè &. noxiè contubernales ſuos cujuſcunque generis uſque adeo conturbare natæ ſunt ut totam ſtatim [niſi multùm ſupra modum exagitatæ] craſin peſſundent; imò contrà aliquatenùs illas, tum ſolidarum partium, tum liquorum, partes quæ rectè conſtitutæ ſunt, placidis lancinationibus firmant; interea & indigeſtis, quanquàm laxioribus, leniorem hanc exagitationem imprimentes: Quo fit ut pars ſolùm admiſſorum, craſin adhuc præinteſtina undulatione quodammodo ſervantibus liquoribus, depravetur, quæ idcirco non intra Nycthemeri ſpatium ad congeſtionem & turgeſcentiam aſſurgere poteſt, verum longius hinc temporis ſpatium ad actionem exerendam requirit; hinc ut totodie ſequente placidè ſe iſtæ ſic depravatæ ſubſtantiæ cum contubernalibus ſuis intra clauſtra ſua componant, ulterius in horas propulſæ, nondum ſcil. ad maturationis apicem evectæ, ad quam quidem numerus conducit. At quoniam à præfatis cauſis continuo iſtarum promovetur maturatio, nil vetare videtur quò minus ubi ſecunda Supplementa, laxato poſtera nocte Cerebro, ſuperinducta fuerint, novus concitetur inter priorem illam matureſcentem materiam & novas haſce ſuppetias orgaſmus, qui (ad modum quo agit cereviſiæ muſtum, alij priùs in dolio reconditæ, ſed maturationis gradum imperfectiorem ſubeunti, admixtum) primo conturbationem, dein depurationem toti liquori inducit. Huic inſuper orgaſmi Morbifici protelationi aliquantùm conducit, quod quantumvis Nitroſæ iſtæ particulæ liquorum perturbationi ♃ modo majori quam par eſt copia admiſſæ fuerint, acceſſerintque prædiſpoſitio) conferant, pars inſuper earum, ubi in Fibrarum habitum conicis ſuis apicibus ſe inſinuaverint, eaſdem quodammodo roborent, adeoque citiorem quam ſecus fieret illarum

(a) *Deductiones à tertio obſervando quæ ſingulos Typos ab invicem diſcriminant.*

(b) *Ad Conſtitutiones Anni quæ hoc determinant reſpiciendam. Primo Vernalem.*

(c) *Cur Nitroſæ particulæ (dominium hac tempeſtate obtinentes) alias tantummodo debeas ſit exerant.*

rum eruptionem impediant, unde quoque fit, ut vel hinc aliquatenùs frænetur orgasmi vis plenaque proinde non sit expectanda ante sequentem noctem fomitis ad alteram Paroxysmum committendum congestio.

[n] Verum quod ad *Autumnalem* attinet constitutionem, res paulò aliter se habet. Quippe præ Æstivis caloribus Nitrosæ, quas dixi, particulæ, tam intus in Corpore nostro, quam foris in Atmosphera & multùm disperduntur, & præ longa actione figuras suas, quæ determinatam ad agendum aptitudinem iis largiuntur, mutasse necesse habent; unde mihi verisimile videtur, quod, ex iis, quæ restant, nonnullæ qua in Salia alius generis degenerent, qua alias in Sanguine, contubernales suas, parilis figuræ, sibi præ collisionibus adsciscant, atque hinc *acidæ* producantur. (*b*) Has quidni, cum plurimis præstantissimis Philosophis, gladiolarem figuram induere fingamus? Quippe, præ longa attritione, quam fluido natantes subire teneantur, detritis, hinc irregularibus, quibus undique secus stipantur angulis, isthæc maxime illis familiaris & genuina videatur; imo forsan vix in promptu erit aliam assignare, modo solidiusculæ sint nec frustulatim difringantur, cum in confesso sit hanc, eas maximè omnium ad lanciandum disponere. Jam vero particulas istas gladiolares quanquam Nervia magis, quam quævis aliæ, infensas, minori tamen numero in Sanguine congeri probabiliter quis dixerit; partim præ remissiori, hac tempestate quando maxime pullulant, Caloris gradu [sufficienti licet ad hunc effectum producendum] partim quod pauciores in tam difformi & molli fluido eum soliditatis gradum obtineant, ut reliquarum agitationi usque eo resistere valeant, quo sese ab indefinita comminutione tueantur; ut proinde multum dilui & disterminari necesse habeant; adeo ut tum parciori manu in Cerebrum deponantur, tum viscosiori, præ ea quæ cæteris tempestatibus obvenit, materia involutæ longius expectent temporis spatium, antequam sese in nocendi libertatem vindicare possint. Cum verò auctæ identidem inque Nervis eorumque staminibus, constanti, licet lenta, segregatione harum suppetiæ depositæ, atque in istorum conceptaculis incarceratæ fuerint ex quibus sese (ob rationes supra allegatas] statim expedire nequeunt; tandem longiori licet, ut dictum est, intervallo, quam ad Nitrosas particulas suppeditandas requiritur sat grandi numero congesse in actum, modo assignato, se proripere concipiantur. Quippe quandoquidem solitæ laxandi & sese constringendi, quæ Cerebro competunt, atque indè Nervoso Systemati propagantur, vices semel tantum intra Nycthemeri spatium redeant, hinc fit, ut præ parciori numero incongruarum harum acidiusculariarum particularum, quæ proinde se priori die extricare non potuerunt, alterum adhuc Nycthemerum ad congestionem huic, negotio sufficientem requiratur: Ad quod etiam conducit materiæ quæ eas involvit pigrities & viscositas magis uniformis, quæ proinde longius ad sui subactionem tempus requirit, exertionem quę Acidarum harum tanto magis retardat. Dum vero istæ tandem debite evectæ & associatæ erumpunt, præ aculeis & majorem & contumaciorem rigorem inducunt; eoque magis quoniam Nervosæ partes hoc Anni tempore magis effętæ minus valide se ad inquilinos hosce molestos extrudendos accingere possunt.

(*c*) Suggeri hic forsan poterit, quod quemadmodum *VVillisiana* Hypothesis degenerationem Succi Nutritij, sic nostra materiæ Morbificæ congestionem, id *subtripla* solummodo quotidie proportione (comparatione ad diathesin, quæ reliquas Febres Intermittentes producit habita) ad quartanariam periodum por-

(n) *Secundo, Autumnalem.* (b) *Particularum acidarum figura.* *Cur hæ nocendi vices non ante quartum* [*inclusive*] *diem obtineant?* (c) *Objectioni de coincidentia nostræ suppositionis cum VVillisiana.*

inducendam requirere videatur : Quod tamen vix concedetur ; quandoquidem ex Quartanarii singuli ferè ab invicem multum quoad constitut. humorumq; depravationis mensuram discrepant ut proinde in his majorem, in illis minorem istius mineræ quantitatem Nervos, [juxta Hypothesin] indies subire nil vetet ; Unde Paroxysmorum typus in variis ægrotantibus multum variabitur Quod quidem de omnibus Intermittentium Speciebus dicendum est : Nullaque tam constans, ac cernimus, quoad anni tropas observabitur periodus.

a Cui repono, Primum, Concedendo quandoque evenire, ut tanta copia etiam hæc acidiuscula materia congeratur, ut ad maturationem citius, quam Quartanaria exposcit periodus, assurgat: atque hinc tum Autumnalium Tertianarum, tum Quartanarum duplicium, triplicium, ratio deducenda videtur: Non quod materiæ eas producentis indoles ab ista, quæ Quartanas exquisitas concitat multum diversa sit, sed quod vel majori quantitate in Sanguine congerantur, adeoq; oscula Cerebralium Glandularum magis distendo copiosius subintre, vel quod hæ aliundè majorem adiathesin subierint : Verum, Secundo, hoc Hypothesin nostram nequaquam labefactare videtur, quæ tantummodo supponit congestæ materiæ molem tantam esse debere, ut ad turgescentiam debitè maturetur, atque hinc irritet ad sui exclusionem Nervos: Si vero infra hanc proportionem [quæ à pororum in Cerebro figura & diametro pendet] subsistat, nequaquam [juxta eandem] invectum fore Paroxysmum; quippe quod sufficiens non adsit causa ad eundem producendum. Quo dato, facilè, arbitror, concipi potest, quod sicut suppositi materiam Tertianæ producendæ destinatam, prima nocte in Nervorum originem depositam, neutiquam ad plenam mensuram pro Paroxysmo invehendo assurgere, quantumvis in aliis majori forsan quantitate, in aliis minori lateat; eo quod ulterius usque & usque pulsa tam patulas inveniat cavitates, ut placidè satis per eas toto die serpat; sic si secunda insuper nocte, quando iterum ad novas copias admittendas laxatur Cerebrum, restet adhuc prorumpturæ prius inclusæ mineræ locus, turgescentia tamdiu protelari debet, donec plena congestio habeatur, quæ si non totum Nychthemerum, prout in exquisitè regularibus fit, saltem maximam ejus partem requirit : Quod quidem præ aciditate modo assignata obtingere debere haud arduum erit concipere; quandoquidem hinc nec tanta, prout deduxi, admitti copia potest, quanta posset si magis heterogenea foret, aut aliis figuris donata, materia ingressura, nec glandularum Cerebri cordicalium oscula, hoc Anni tempore, imo ab hujus angulis aliquatenus ad contractionem sollicitata, eadem, qua aliis temporibus, mensura suscipere possunt.

b De *hyemali* constitutione non est, ut plura dicam, postquam supra indigitaverim, quomodo facilè fiat ut Quotidianæ, quæ maximè huic tempestati familiares esse quilibet novit, pullulent. Quippe cum sub hac, magis quam cæteris, laxetur Cerebrum, totumque Systema Nervorum, & *plurimæ* in Sanguine congerantur *heterogeneæ particulæ*, facilè ad Hypothesin attendendo, concipiendum est has sat magno numero in corticales Cerebri glandulas, inde in Systema Nervosum traducendas unica nocte modo prædispositio accesserit, deponi posse, quæ præ heterogeneitate, cruditate, & numero, ante sequentem in actum maturatæ erumpant.

At quoniam plurimæ ubivis in Febribus hisce, non secus ac continuis, occurrant anomaliæ, harum solutio [saltem plurimarum] fortasse non admodum difficulter haberi potest si ad

Quartum ex observabilibus, supra positis, respiciamus, Constitutionum sc. in singulis hominibus varietatem, innumeras insuper quæ a fortuitis, sive externis, sive intra nos productis, occasionibus obveniunt mutationes. Quippe observare possumus quosdam ex

na-

a *Respondatur*. b *Tertia hyemalem*.

Google

nativa Fabrica tenerrimi esse habitus, alios robusti, idque innumeris gradibus; quin insuper inter alterutros, singulos fere nunc quibusvis Aeris, Alimentorum, &c. vel levissimis injuriis facilé obnoxios esse, nunc magnis obsistere natos. Id quod hinc provenire videtur, quod Sanguis, & reliqui Succi, imò & ipsa solidarum partium substantia; non uno eodemque tenore omnibus horis commoveantur, & contexta sint, ad quandoque forsan Nitrosis particulis magis scateant quandoq; ad acorem vergant quandoq; crudioribus particulis referta sint, quandoq; porrò supra modum exaltatis, nunc obstructionis alicubi habeantur, quę liquorum motui multum officiant, aliæve forsan inscrutabiles absint Morborum causę Atque hæc non solum juxta Anni tropos, sed peculiares hominum, qua à primigenea formatione, quà variis accidentibus, constitutiones eveniunt; à quorum singulorum habitudine internam texturam variis temporibus multùm diversificari necesse est. [a] Hinc fit, ut quamvis à præfatis considerationibus regulariter secus, ut dixi, procederent isti affectus, ubi tamen hujusmodi, quas jam modo attigi, disertasiæ obvenerint, vix præcaveri potest quin irregularitates, qua in ipsis typis, qua Symptomatis ingruant (id quod ex dictis obvium videtur) quas vel summatim perstingere immensi esset operis, imo forsan recensere impossibile, cum quotanis phasin suam variet.

[b] Verùm contra hanc, de varietate constitutionum, particularumq; Sanguinis, &c. in singulis diversitatis, suppositionem, objici forsan poterit, Sanguinem Indies mutari, nec per multos dies, saltem septimanas, eundem numero, quoad magnam sui partem, persistere; utpote indies ablumptum, indies ab assumptis quotidians renovatum: quod etiam fatum subire tenentur cæteri liquores, quippe ex hujus penu sua delibantes vectigalia. Undè forsan parum verisimile videatur novitias hasce particulas assignatam Fabricæ regulam certo adeo observare posse, ut constanter reciprocantes harum constitutionum Morbos producunt.

(c) Cui repono, Primum, Me non hisce liquoribus, eorumve particulis seorsim spectatis effectus hosce assignare, verum Aeri Caloriscque in tensioni & remissioni magnam eorum partem deferendam esse censere; utpote quoniam ista motum his imprimunt, eundemque aliquatenus determinant: imo multas diversimodè constitutas substantias ministrat. Aer, quibus magna effectus pars debetur. Verum insuper Secundò, par erit suspicari multas harum ex agilioribus particulas, determinatum quendam induentes Schematismum, eundem subsequentibus abhuc inertibus, imprimere posse, sin tum vim motùs in cujusvis fere generis fluido perpendamus, qui alias atq; alias pro ratione majoris vel minoris agitationis, comminuit, atq; hinc diversimode figuras mutat; tum solemnem naturæ regulam in Corporibus nostris cunctisque eorum partibus construendis. Quippe cùm constet, non omnem materiam singulis concinnandis aptam esse, ast determinatæ molis & figuræ particulas ad quasvis ex iis, perstituræ earum Fabricę continuandæ gratia, necessario appellere debere, quin organa ad concoctionem necessaria nullo non tempore eadem, quantum distinguere possumus, persistere; ut proinde eandem hæc, pro dispositionis suę ratione, oblatis alimentis actionem variis temporibus imprimant: Quidni concludamus constanti, lege sancitum esse, tales ex his indesinenter vel fabricari vel seligi particulas, quæ tam prioribus, quibus jam avolantibus succedunt, similes evadant similibusq; dotibus instruantur, quàm his, quę solidas partes constituerant, sed jam extrusæ sunt κατὰ λόγον conformes fiant. Idcirco Tertio, asserendum videtur quod quamvis aliquota effectus pars liquoribus debeatur, maxima tamen à partibus solidis determinetur, quę pręstabili textura ex fluido quantumlibet dis-

(a) *Quæ anomalias determinant.*
[b] *Objectioni, sanguinem indies mutari assegenti.* (c) *Respondetur.*

teriæ ad ſecretionem Cerebralem aptæ; præcipue vero à corticalis Cerebri partis, Nervoſorumque ſtaminum peculiari atonia pendere cenſeo.

Et ſic quidem videor mihi aliquam Typorum rationem reddidiſſe; quam ſit, tanquam minus veriſimilem, quaſquam ſuggillaverit, ipſe mihi probabiliorem, vel inter priores Hypotheſes, vel ex proprio ſuo ingenio depromtam commonſtret obſecro; Quod ſi fecerit, plurimas à me reportabit gratias, utpote quem veritatis avidum nequaquàm pigebit diſcendo ſeneſcere.

CAP. VIII.

Methodi Curationis in genere, Variumque ad eam Spectantium Adminiſtrationum, ratio.

(a) ADumbrata ſic & *Morbi*, & *Symptomatum*, & *Typorum* ratione [utrùm ſatis ſolide penes alios judicium erit] proximum eſt, ut *Curandi methodum* proponam, adminiſtrationibuſque ſingulis *Ætiologiam*, juxta allatam Hypotheſin, prò modulo affigam. Quippe cùm pluribus præſidiis ad eundem ſcopum aſſequendum utantur authores, incumbit ut, conſtiterit eventum votis reſpondiſſe, iſtarum ſingulatim ratio, qua licet, aſſignetur.

(b) In primis autem attingendum eſt (id quod omes Medici norunt) non prorſus una eademque methodo (licet forſan non admodùm diverſa) ſingulas tractandas. Cùm enim præ conſtitutionum, qua annorum, qua ſingulorum Hominum, varietate liquorum, imo & ſolidarum partium craſis, non uno ſemper modo ſe habeant, palam eſt variari debere intentiones, atq; una adminiſtrationes, quæ has complent: cujus ſanè cauſa nulla omnino methodus, in quacunque Febrium iſtarum ſpecie, præſcribi poteſt, quæ ſingulis individuis ea laborantibus, aptari valet. Adde quod multę circumſtantiæ ſubvenire poſſint ad iſtam qualemcunque variandam, utpote ætas, ſexus, aliorum Morborum complicatio, tempus Morbi, quo advocatur Medicus, plurimæque aliæ: Idcircò juxta prudentis Medici judicium ad particulares caſus accommodandæ ſunt adminiſtrationes.

Quandoquidem igitur tres anni conſtitutiones habeantur, prout ſupra notavi, in quibus tot pullulare ſolent Febrium Intermittentium Species, quę genio ab invicem ſat longè diſtant; ſingulis ea propter ſua medendi methodus aptanda venit. At quoniam quædam dantur, quæ omnes ferè indiſcriminatim percurrunt adminiſtrationes, par eſt, ut generalibus deſignatis medendi indicationibus, has primùm in genere proponamus, unà cum agendi rationibus, quas deinceps ad ſingulas Species, juxta indicationes debitas, accomodare facilius evit.

In genere igitur [donec talia ſi quæ ſint, Medicamenta, quæ *Secretioris Chymiæ cultores* venditant, atque unico ictu cunctos indiſcriminatim Morbo debellare aſſerunt, quæ proinde nullis prævis ratiocinationibus aut indicationibus ad ſui exhibitionem indigent, publicè innoteſcant) *Indicationibus* hiſce inſiſtendum videtur, viz. Primò, (c) *Materiæ Morbificæ organiſmi contemperatione*; Secundò, *Spirituum in ordinem reductioni*; Tertio, *Toni partium affectarum, præcipuè Cerebri, corroborationi*, Quibus omnibus quamvis eædem forſan quandoque ſufficiant adminiſtrationes, ſpecialim tamen

[d] *Primæ* adimplendæ convenire videntur, tum evacuationes, ſomitem ſubtrahendo, eæque qua generales qua particulares, utpote, inter illas, per Phlebotomiam, Vomitionem, Catharſin, Diaphoreſin; per Veſicatoria autem Sputum moventia, & ſi quæ ſint aliæ, inter has; tum Digeſtiva & Attemperantia, ut & forſan Topica. (e) *Secundæ*

(a) *Methodus medendi generalis, tum ſingularum adminiſtrationum ratione.*
[b] *Non prorſus eadem methodus medendi ſingulis Febrium intermittentium ſpeciebus competit.* [c] *Generales indicationes.*
[d] *Adminiſtrationes quæ primæ debentur.* (e) *Quæ ſecundæ.*

runda quamvis & Evacuantia ex accidenti conduceant, causas nempe inordinatæ Spirituum agitationis removendo, immediatiùs tamen tum digestiva & attemperantia, tum quandoque Opiata conferant, ut proinde maxima ex parte coincidant quæ istæ indicationes. *(a) Tertiæ* Specifica dicta potissimum deberi censeo.

Idcircò primo loco [ut dictas percurram administrationes] attendendum, quod vix ulla Febrium Intermittentium Species occurrat, in qua, saltem sub primam invasionem, *Sanguinem*; modo sat tempestive advocetur Medicus, *mittere* non conveniat *(b) Nisi*, forsan in *ægrotis valde debilibus* vel quibus *prætivere hæmorrhagiæ* cujuscunque generis copiosæ, aliive morbi, qui vires multum exhauserunt; vel etiam ejusmodi *Idiosyncrasia* laborantibus quos aliquando convenire datur ut prosternantur statim à liviuscula quavis Sanguinis eruptiores vires: Quæ tamen postrema contra indicatio, quandoquidem perrarò occurrit, nec nisi experiundo dignoscitur, à culpa Medicum, qui obviis indicationibus judicium suum regere tenetur, absolvere videtur.

(c) Hanc *aliis administrationibus præmittendam* censeo, & quo pacatiùs effervescat Sanguis, & minori impetu in cerebrum arietet; quo fieri expectandum est ut & Deliria, phrenitides, Capitis Dolores, &c. præcaveantur, vel, si adsint, magna ex parte tollantur; & minori copia heterogenea materia Paroxysmum in Posterùm inductura in Systema Nervosum deponatur: quippe Sanguine aliquaterùs diminuto contractis aliquanto reditur Cerebrum; unde minùs hore necesse habent admissura radicum oscula. Et quidem *in ipso Paroxysmi Caloris Ardore* potiùs administrandam quam in intermissione, suaderem, quoniam (ut taceam me frequenti *experientia* hanc praxim suffultam habere) turgescenti tunc temporis maximè Sanguini alteratio hinc efficacius imprimitur, quam sedato induceretur, quin partim exausto, partim aliorsum derivato Sanguine, subsidit, ut modò dixi, Cerebrum, seque contrahit, efficaciusque dum sic à turgescente lacessitur Sanguine ex intimis suis recessibus congeri aptum extrudit cruorem; unde magna ex parte præcavetur, quo minus in posterum materia in ulteriores Paroxysmos secernatur: Porro cum præ Febrili calore fortius istæ quam alio tempore invigoretur, atque arctius, subducto Sanguine, se compingat, citiùs proindè ad tonum debitum redit: Cum, ex adverso, si in intermissione Sanguinem mittamus, nisi vel multum quantitate luxuriaverit, vel plurimum tunc conturbatus fuerit [quod non omnibus, imo nec plurimis, contingit, saltem proportionaliter ad conturbationem, quæ in Paroxysmo habetur] parum omnino alterationis à tali expectandum esse praxi censeo; utpote quoniam congestionem, quam toties memoravi, in Cerebro nequaquam impedire potest; eo quod circulatio Sanguinis eodem ferè tenore procedat quandoquidem perrarò tantum detrahimus quantum huic eatenus muniendæ sufficiat, ut Cerebri constringatur tonus ad ingressuram identidem crassiorem materiam arcendam. Quin insuper Sanguinis missio vomitioni [postmodum, si cætera consentiant, administrandæ, præmissa, & periculum ruptionis vel apertionis Vasorum sanguiferorum præcavet, & liberiorem, Sanguine sic quadantenùs sedato, atque hinc reliquis Succis, successionem particularum depravatarum, tum ex ejus alveo, tum Nervis, Glandularum ministerio, in Ventriculum deponendarum permittit. Hæc quo minùs in sequentium Paroxysmorum *(d)* uno vel altero forsan *repetatur*, non video quid vetet, modo vel immanis turgescentia, vel capitis affectus perstent vel redeant, cùm sic identidem Cerebro sese constringendo, detracto, per vices fomite (quod turgescentiæ tempore commodissimè præhendum hi videtur) otium concedatur.

Post Plebotomiam *Vomitoria*, ut plurimùm in usum ducenda sunt. *(e)* Horum usus

[a] *Quæ tertiæ*; *Phlebotomia*. [b] *Quæ prohibeant*.
[c] *Alia evacuationibus præmittenda*
[d] *Repetenda, si opus sit*.
[e] *Vomitoria*.

uſus tanti plerumque eſt momenti, ut ſæpenumerò obſervari poterit, debite exhibita Febres Intermittentes cujuſcunq; generis in totum, abſque aliis ſubſequentibus adminiculis, & ſine recidiva, ſuſtulliſſe; ſaltem multum ad curationem conferre univerſali conſenſu conſtat; præcipue ſi ſaburra oneretur Ventriculus, nulla a vero prohibentia adſint; utpotę pectoris anguſtia, craſiſq; Phthiſica, vomendi magna difficultas, tenera nimis Corporis, præſertim vero Ventriculi Nervorumque, conſtitutio, &c. Atque *(b) modum opitulandi* hunc mihi propono; Nempe præterquam quod Saburram in Ventriculo deliteſcentem, inque mineram morbificam ſecus ceſſuram, eliminent Viſcerumque obſtructiones, præſertim Hepatis, expediant, atque ſic & Sanguinem & Nervoſum Succum ubivis ad illa copiose ſatis delatum ab impuritatibus liberent, maximæ opis eſſe judico ad tonum Nervorum, ipſiuſque Cerebri, roborandum: Quippe cùm hunc quadantenus laxari ſupponam, videtur mihi quod, ab irritationibus convulſivis in Ventriculo inceptis, contractivus ad Nervorum uſque originem, ipſiuſque radiculas in cortice fundatas, propagetur motus, qui non ſolùm quod in eorum conceptaculis continetur exprimit, ſed & laxitatem corrigit, tonumque reſtituit; utpote quoniam tenſione ſemel illis hac arte reddita, eandem, œconomiæ animalis lege illis debitam, retinere apte diſpoſitæ videntur.

Porro, *Cathartica* quandoque (ſed non ſemper) Febres Intermittentes fugare, Autorum teſtimoniis liquet, ſaltem aliquando indicari leges artis docent, idq; & ſub earum initia, & in progreſſu; Et quidem eo efficacius, ſi [d] *pauels ante Paroxyſmum horis* exhibita fuerint. Quorum ratio, ubi ſperatus procedit effectus, hinc forſan peti poteſt; quod nempe quando (in priori caſu) laxiora in Sanguinis maſſa (ſive à retentis effluviis, ſive à quavis heterogenea materia per Chyli vias amiſſa proveniant) recrementa fluitent, unde in Cerebrum depoſita Paroxyſmum forſan unum vel alterum induxerint, eveniat quod quamdiu vel Sanguinis craſis, vel Cerebri Nervorumq; tonus non multum vitiantur, iſta medicamenti purgantis vi in propria vaſa ſecretoria [directione quamvis quotidie obſervabili, quoad intimum tamen agendi modum impendio abſtruſa] ſecedere cogantur; unde nil vetat, quin brevi ſedetur affectus, glandulis cerebralibus nondum magnopere laxatis. Ubi porro *id progreſſu morbi* quandoq; propinatum fuerit hujuſmodi medicamentum, dum materia paroxyſmum mox inducturа jam maturata in proclnctu ad eruptionem ſtat ſuper inductæ fermentativæ particulæ tum huic, fermentativam pariter indolem jam nactæ, admixtæ magis eam exagitant, inq; novas & inſolitas commotiones, craſin ejus admixtione turbando, concitant; unde inter binas haſce ſubſtantias orgaſmus prompte (lenior licèt, ſat tamen ad effectum fortis) inſtituitur quo ex conceptaculis ſuis ſe expediant; tum Cerebri Nervorumq; laxatorum, ut dixi, Fibras præter ſolitum vellicando, arctius ſeſe conſtringere faciunt; unde non ſolum vegetius exterminat incluſũ hoſpitem, ſed & ulteriorem novæ materiæ admiſſionem, proprium tonum [niſi ſupra modum labefactatæ] conſtrictione iſthac quandantenus reſtitutæ, præcavent, Verum *non ſemper* [e] hunc effectum eorum exhibitionem ſequi, imo *quandoque contumaciores* reddi haſce ſic tractatas Febres, non dubito quin cunctorum fere Medicorum experientia, non minus quam mea, conſtet; nec uſque ratione. Quippe ſi vel multum perverti Sanguinis craſin contigerit, (ſive hoc In nimia partium eum intimè conſtituentium laxitate, ſive earumdem ſtrictiorię quo textura, ſive heterogeneitate conſiſtat) vel mulum labefactetur tonus Cerebri, corticalis præſertim ejus partis, vel diè Intermiſſionis longè ab initio ſecuturi paroxyſmi, quando omnia ſedata fuerint, nullaq; ad orgaſmũ propenſio adeſt, exhibeantur purgantia,

(a) *modo non adſint prohibentia*. (b) *Modus iuvandi*. [c] *Cathartica*. (d) *Tempus exhibendi maxime opportunum ante Paroxyſmum*. [e] *Cur non ſemper proſint*.

tantum abesse videtur, ut juvent, ut potiùs multùm nocere debeant, idque vel Sanguinis particulas confundendo, vel tonum Cerebri, quod in debitas contractiones non statim adigere valent, obortа conturbatione debilitando. Si ergo indicentur, censuerim *vel Lenientia*(a) solummodo, quæ nec Sanguinem nimium exagitent, nec Systema Nervosum supra modum lancinent, exhibenda esse, (modo contumacior sit Febris, Nervoso secundo genere gravius affecto] talia quæ, *in Nervos admitti habilia*, per eorum tractus sat perniciter serpere nata sunt, atque una hæterogeneam, quam inibi offendunt, materiam in itinere resolvere, & abstergere; leni interea tantum quasi titillatione ipsos ad familiares contractiones sollicitare apta; qualia me judice *Calomelan*, aliaque forsan mitia Mercurialia, audire merentur; in quorum numerum referrit forsan potest celebratum illud olim *Riverii Febrifugum*. b Sin vero eveniat, ut ab exhibito *Drastico* aliquo Cathartico dispareant affectus; hoc isti *causæ* adscribere liceat, quod scil. talis Medicamenti particulæ, aculeatæ cum sint, ferociter adeo in Cerebrum, inter circulandum, idque derepentè, impingentes, partim insolitam imprimant velificationem; partim humidiorem, qua scatet, confertim exhauriant materiam, unde aliqualem corrugationem subire necesse habet; quo fit ut, proxime secuturus Paroxysmus præcaveatur, aditu mineræ Morbificæ ingredi solitæ hinc denegato: cumque non statim redimpleantur[prout supra evincere conatus sum) sic exhausta conceptacula, hinc in solidum redire desinunt Paroxysmi Cerebro ad nativam tensionem, ubi semel sat fortis(quod in hoc casu evenire ex ante dictis concipiatur) accesserit instinctus, sponte redeunte. Utcunque sit, quamvis forsan aliquando Drastica hæc talibus, quibus robustior Cerebri adest tonus, conveniant, vix dubito tamen quin tenera Corporis constitutione donatis exhibita periculosissima deprehendantur.

c *Diaphoretica* ante Paroxysmum exhibita quandoq; Febres Intermittentes sustuliisse notum est, Cujus *rationem* hanc forsan comminisci licebit; Quod nempe parrim laxatis stragulorum (tunc temporis admovendorum) fotu glandularum in cute poris, quò copiis apud ostia stantibus detur exitus, imò toto fibrarum habitu ubique hinc itinerato; partim impulsu particularum Medicamenti cito Sanguinem trajicientis, adque Cerebrum (ad cujus poros congruitatem obtinere concipiatur; utpote vel ex Salibus Volatilibus constantis, prout in Spiritu Salis Armoniaci, aut similibus cernere est, vel ex activis cujuscunque generis particulis Fermentatione, ut in Theriaca, &c. aliove modo multum exaltatis & comminutis conflati [pertingentis, morbifica, nondum plene ad requisitum Acrimoniæ pro Paroxysmo concitando gradum evecta, per Tractus Fibrarum prona labatur; quo fieri potest, ut nulla hinc molestia conceptaculis impressa: sicut mos secus erupturus præcavetur Paroxysmus, si otium detur cum Cerebro, tum Fibrarum universo Systemati, sese usq; adeò contrahendi, ut in posterum admittendæ materiæ heterogeneæ minus aptæ evadant. Adde quòd admissæ Medicamenti summè exaltatæ particulæ texturam forsan mineræ Morbificæ ad acorem vergentis tantoperè mutent, ut hinc etiam prohibeant, ne Fibrarum continentium tunicas lancinent.

d Verùm *non semper* hanc methodum votis respondere, quin quando; *contumacierem* hinc evadere Morbum; vel in alium transire, deprehendatur. Quippe si tonus Cerebri antè fuerit multum laxatus, vix hinc contrahetur; adeo ut, hac forsan dissilata, nova postmodum (assignato modo) succedet; saltem valde elumbes evadant ægrotantes, scorbutusque, aliive à depressis, depravatisve Spiritibus, tono partium nimiùm laxato, perfluentes hujus vice in Scenam prodeant affectus.

e *Diuretica* quod spectat; Hæc securius, imò & efficaciùs, Febribus hisce edomandis adhibentur, utpote quæ *tam Digestivorum, qua Evacuantium* munere fungun-

a *Qualia exhibenda sint.* b *Curationis solutio à drastico*, c *Diaphoretica Ratio agenda* d *Hæc administratio non semper proficua est.* e *Diuretica*

gantur. Atq; inter hæc, *Acidiuscula*, vel saltem ex *Acidis & Alcalinis combinatis* conflata, maximè efficacia deprehendantur; *a* Quæ quidem *officium hoc præstare* forsan concipiantur, partim Sanguinis, Sulphurei liquoris, turgescentias reprimendo, adeoque ad æquabiliorem crasin redigendo, partim secum materiæ Morbificæ particulis associando, & sic majores grumos diversæque figuræ concinnando, unde tum ex liquoris poris elabendi promptitudinem induant, tum congruitatem ad secretoriorum vasorum porulos nanciscantur, partim denique leni lancinatione partes solidas ad molles adigendo contractiones.

b Verum, præter istum quem præstant Evacuantia, magnum, imo forsan maximum, effectum *Alterantibus*, in Febribus Intermittentibus debellandis, deferunt Medici, ut rarò illis tota linquatur curatio, quin ista in subsidium advocari soleant.

c Ex his quædam *Digestiva* (mihi) dicenda videntur, quædam usitato vocabulo *Specifica* audiunt, utpote quæ (debitè saltem adhibita) ad Paroxysmos sistendos, at modo non vulgo obvio, imo forsan vi, uti creditur, explicabili collimant.

Accuratam horum distinctionem prætexere velle pro temerario, suggillatur ausu; quandoquidem abstrusæ adeo sunt operationis Medicamentorum, vel maximè familiarum, rationes, ut nemo sanus sibi arrogaverit dogmaticè hac in re pronunciare; Unde quoque tam discordes ubivis inter Authores circa singulas fere observentur sententiæ, si tamen meam in re obscura dubitabundo proferre, aliorum exemplo, liceat, censuerim.

d Digestiva appellari posse quæ (sive Naturæ sint producta, sive Artis effecta) partim Sanguinis aliorumve in Corpore liquorum particulas placidè comminuendo & transponendo, partim taliter hinc aptando, ut per Urinæ vias leniter secedant, partim solidas partes molliter, imo imperceptibiliter, quod debitam contractionem subeant, vellicando, atque sic tum liquorum crasin depravatam, tum partium tonum amissum corrigendo, vim suam exerunt. Hinc fieri quidem potest, ut Paroxysmos quandoque sistant; verum non sub hac consideratione quod Digestiva, sed quoniam necesse est ut, illis ad debitum redactis statum, Febres Intermittentes (non secus ac reliqui omnes Morbi) sponte evanescant: Et quamvis vel Specifica sat longa in Corpore mora hoc ipsum tandem satagant, utpote energia ad hunc scopum forsan collimante segnius licèt se prodente, donata; ut plurimum tamen propriè talia obicem Paroxysmis antè ponunt, quam verè restituatur Corporis œconomia; id quod hinc liquet, quod non raro ab istis sedati post intervallum non admodum longum redeant.

e Digestiva hæc *Salina*, pleraq; saltem, *prosapiæ*, quin simplicioris esse texturæ [quæ se. hisce mumiis natæ sunt eorum particulæ) deprehendatur, atq; angulis, istisq; rigidiusculis, prædita: quorum ratione non statim ab occursantibus, cujuscunque fere generis, absque aliqua luctâ, subigi, & dissolvi possunt. Proindè ubi, intra Corpus suscepta, à Spiritibus fermentisve, quibus occurrunt, actuata fuerint, se per liquorum, in quibus ista scatent, massam explicare gestiant, atque sic præfatas operationes producant. Sub hunc censum cadunt, non solùm quæ Acida saturant, atq; inde incongrua secedere faciunt, qua ratione Cl. *Etmullerus præcipitantia* potissimum agere censet, sed & quæ qualvis Sanguinis aliorumve liquorum irregularitates, sive sub turgescentia vel effervescentia complectendæ sint, sive in strictiori illorum crasi consistant, subigendo corrigunt; ad exclusionem verò particulas reductioni ineptas, idque potissimum, ut dixi, per Urinæ vias, disponunt. Quamvis hujusmodi Medicamenta, pro varietate substantiarum in Sanguine quæ reductione indigent, variis generis esse possint, adeo ut alia Acidis, alia Sulphureis in eo abundantibus

a Ratio agendi, *b Alterantia duplicia*. *c primo* Digestiva. *d Ratio agendi*. *e Salina sunt prosapiæ, cujuscunque sit generis.*

debeantur, alià in Lixiviali ejus statu offerenda sint; ista tamen, quæ vel moderate Acida, vel Nitrosa, vel ex Acidis & Alcalibus una maritatis, ut in Tartaro Vitriolato, conflata, unde nova & blandè incidens emergenti concreto accedit crisis, communissimæ esse indicationis censeo; tum quoniam Nitroso pabulo, *h. e.* inter Acidum & Salso volatile quodam modo ambigente, magna ex parte constare & refarciri activas Corporis nostri substantias, atque à tali defectu vel irregularitate earum enormitates, quas patimur, maxima ex parte profluere, credendum mihi videtur; ut proinde talia supplenda sint medicamenta, quæ illis facultatibus dotentur; tum quoniam ubi Sulphureas nimium exaltari contingerit particulas, prout in statu Febris usu venit, eorum alterutra, debitè administrata, iis coercendis aptissima, communi Medicorum consensu, deprehenduntur. Quin porro, præ aculeis quibus stipantur, maxime ad tonum solidarum partium, prout supra indigitavi, roborandum (quod nisi fiat, vix debitè comminui & subigi possunt liquores] accommodata videntur. Et quidem ad hac toni partium invigoratione deduci (ex parte saltem) potest solutio effectus, quem quandoque observavi, Spiritus Salis Armoniaci, paulo ante Paroxysmum, quo sistatur, exhibiti. Quippe conjectari fas sit hunc, celeritur distributum, adque Nervosi Systematis tam ad ces quam propagines citissimè pertingentem, tonum eorum levi lancinatione usque adeo corroborare, ut hinc texturæ contentorum mutatio, novo & insolito iis impresso motu, succedat; undè Paroxysmus mox erupturus derepentè suffl[illegible]amine-tur.

a Objiciat forsan aliquis, me degenerationi Succi Nervei versus *Aciditatem* vel *Nitrositatem* productionem Quartanæ & Tertianæ (quæ duæ longe maximum Febrium Intermittentium numerum complent adscribere ut, proinde Digestiva, sive Nitrosa, sive Acida iis curandis minime competere concipiantur, verum potius augendis.

b Cui repono, quod quamvis [ut hoc obiter dicam horum usum in omnibus indiscriminatim Febrium Intermittentium casibus neutiquam suaderem, magnom tamen intercedere discrimen censeam inter Aciditatem Medicamentorum, & istam quam Morbus producit, tam quoad genium, quam effectus. Illius materia summam, cujus ad hoc munus capax est, exaltationem subiit: Hujus tantùm est in Fieri; utque evolvantur & exaltentur particulæ, ex quibus constat, altiorem usque activitatis gradum acquirit fomes; unde multùm diversos à consummata effectus producere disponitur: Illa quodammodo similaris est; Hæc multum diversi invicem generis sociatas habet particulas, quarum scil. miscela atq; actione ad hunc statum in foco suo assurgit, statimq; hoc adepta erumpit: Illa à Natura præstituta est; Hæc degenerantis & depravati liquoris, effectus: Illa confertim congeritur, inq; Ventriculo & primis viis actionem suam orditur; Hæc sensim inq; remotis regionibus, Nervosi Systematis staminibus, progignitur: Illa Antecedenti Morbi causæ edomandæ debetur; Hæc ipsa pro Continente habenda, est. Proinde multum alterutrius diversificandos fore affectus palam est. Quippe cùm Ventriculum, ut jam modo innui, primam actionis suæ scenam obtineat medicamentum, sicut in illum, multum a fomitis morbosi foco dissitum, ejusque contenta, primum vim suam exerere necesse habet; sic magna ex parte exantlari verisimiliter concipiatur antequam tam longinquum iter, emetiri possit, ut morbidam materiam, etiamsi ejusdem omnino prosapiæ foret, integram attingere, eamque augere queat. Idcircò conjectari subit, quòd Ventriculi tono, si vitiatum esse contigerit, restituendo medicamenta hujus generis aliquatenus conferant, cum sint astringentia, quo sic aptior vitæ muniis paratur materia; quin in Sanguinem admissa turgescentias reprimendo debi-

tam

a Objectioni ab Hypothesi de Typis. *b Responditur.*

tam ejus Fermentationem promoveant tandem verò ad Nervorum origines inter circulando, portione aliquali, quantumvis perexigua, delata eos paululùm ut dixi, laceſſendo [nec enim hactenus aculeis ſuis, &c. aliquatenùs retuſi evadant, orbari conjicio] in lenes adigant contractiones, quò incongruam arceant materiam ſecus ſubingreſſuram. Cùm è contrà Morbida minera jamjam depoſita, inque ultima hac regione in Acidam, ulterius identidem in vaſculis ſuis ſerpendo, maturata tantum abſit, ut juxta normam medicamenti agat, ut potius conceptacula ſua, à quorum bene conſtituto tono omne Corporis robur functionumque integritas pendet, delaſſet, Spirituſque una concluſos deprimat; Atque hoc tantum beneficij invehere concipiatur, quod ubi ad debitam acmen perducta fuerit, Nervoſas partes, quibus includitur ad ſui, hoſpitis ſcil. ingrati, extruſionem proritet; quo facto Morbus (ad tempus ſaltem quoddam) ceſſat.

(*a*) Digeſtiva hæc *non uno tantum Morbi tempore*, initio ſc. uſurpanda cenſeo, ſed *toto ferè decurſu*, quoniam & longam minera Morbifica ſubactionem requirit, & nova uſque pullulat ab omnibus alimentis ſeges, quæ ab illius contagio in ſimilem, ad longum quandoque tempus, faceſſit, ideoque ab his medicamentis pertinaciter exhibitis corrigi poſtulat.

[*b*] *Specifica*, quæ vocant, *Antipyreta* quod ſpectat; Hæc complexæ naturæ mihi videntur; atque nec Salium, nec aliorum, uti Chymicis appellare placet, *principiorum* (utut concedatur fortaſſis ex his conflari) ratione energiam ſuam in Febribus Intermittentibus domandis exerere, ſed *Craſis* & *Texturæ* adeo ut in liquorum noſtrorum gremium admiſſa, licet multum comminui neceſſe habeant, non tamen in iſta Principia diſſolvi, verum texturam ſuam ſartam tectam per totam agendi Sphæram ſervare conjiciam. Texturæ hujus ratione cum ex Vegetabilibus ut plurimum, conſtent, non admodum duras & lancinantes, licet figuræ irregularis ſortiri poſſunt particulas, ſed tamen ſolidiuſculas; unde non ſtatim ſubigi in totum valent à molioribus, quibus admiſcendæ veniunt, liquorum particulis ſed partim hos peragrando à cohæſionibus indebitis arceant, partim interpoſitione ſua, eas ſi nimis magno numero adhærere contigerit, quaquaverſum explicatæ diſſolvant, utpote mole & qualiquali ſoliditate majorem ad agendum, quam illæ ad reſiſtendum vim nactæ; partim porro (imo præcipuè) ad Cerebrum, inter circulandum delatę in illud agant, modo inferius, ex iis, quę de cortice Peruviano verba faciens tradam, intelligendo. Horum ſat magnum numerum habuerunt Majores; atque Alia uno, Alia alio ſeculo & Famam & Neglectum ſubiere: Et reverà pauca omnino ante, præſens ſeculum ſive inventa ſive reperta fuere, quæ votis efficaciter in multis ægrotantibus reſponderunt; [*c*] Noſtro verò, ubi innotuit *Cortex Peruvianus*, vix, eſt ut de altiori ſolicitis ſimus, quandoquidem hic modo debita cautione exhibitus fuerit, raro Medici expectationem fallit, ut proindè preſſius conſiderari mereatur; quod integro capitulo mox fiet.

(*d*) De *Opiatorum* viribus ſi quęratur; qua ratione nempe Febribus hiſce ſiſtendis conferant, Augurari liceat quod, quandoquidem hæc, functionum Animalium exertionem cohibendo in Cerebrum indubitate agant, quædam eorum particulæ inhiantes Vaſculorum ſecretoriorum (quas eſſe Nervoſæ arboris radices ſuppoſui) meatus inter circulandum depoſitæ, partim eos aliquatenus obſtruant, partim Succum alibilem in Sanguine adhuc commorantem quadantenus incraſſent, adeoque ineptum ad tantillos poros (quantumvis, ut dixi ampliatos] ſtatim ſubingrediendos red-

[a] *Digeſtiva tot fere decurſu Morbi uſurpanda.* [b] *Secundo Specifica Agunt ratione Craſis & Texturæ non Principiorum Chymicorum.* (c) *Cort. Peruvianus inſtar omnium.* [d] *Opiatæ.*

reddant; quibus porro dum Succus iste ex Sanguine hic ubique secretus accumbit, ipsis quoque subtilissimis substantiis, *quæ spirituum* nomine innocescunt magna ex parte ingressum denegat: quo fit ut, una cum Supplementorum morbificorum probibito commeatu, vel ipsa materia quæ Nervosum Systema ad Motum & sensum præstandum actuare solet, ab introitu arceatur, obrepitque hinc Somnus: In quo quidem [ut hoc obiter notem] Cor solito more pulsat, functionesque viscerum parum solummodo immutantur. Interea ut aliquarum partium satis languide perficiantur, quod forsan huic causæ imputare detur, quod quandoquidem has partes ad vitam apprime necessarias summo Artifici construere placuit, quæ propterea perpetim moveri necesse habent, hanc nervis ad eas tendentibus atque vectigalia deferentibus, præsertim *Pari vago*, sive amplitudinem sive conformationem donare voluerit, qua sat liber ad hæc munia idoneæ substantiæ transcursus concedatur, dum reliquis aliter constitutis denegatur: Et quidem *hujus Paris* tubulos cæteris patentiores esse a multifaria *Hypochondriacorum* Affectuum & Symptomatum, quæ Hominus numerosius multò, ni fallor, quàm reliqui Morbi incessunt, summa colligere est; Cujus ratio vix forsan aliunde sat mechanicè, quàm ab hac Nervorum istorum ampliata cavitate, deduci potest; quippe cujus medio & incongruas substantias facilius admittant, & sparium indebitis harum noxiisque exaltationibus præbent: Postquam verò istæ *Opiatorum* particulæ inducias Nervis, quo se contrahere incipiant, sic paululum dederint, quidni fieri potest, ut solito *restitutionis motu* brevi ad debitam mensuram redeant, atq; sic Imposterùm desinant Paroxysmi? Reverà, Opiatorum tot tamque stupendi, ubi debita cautione adhibita fuerint, ubivis observentur effectus, maximè verò quoad orgasmum humorum qua sedandum, qua præcavendum, ut sicut multis nominibus primas, serè, in medicamentorum Classe forsan mereantur, sic quandoquidem constat Succos, quibus perfluitur Corpus, indebitas subire Fermentationes, dum in Febriles Paroxysmos naturantur, hæc insuper sub ratione ea in *Febrifugorum* censum, dum has compescunt, transferre haud dubitavero.

(*a*) Porrò non exiguam *Pericarpii* efficaciam in Febribus Intermittentibus curandis quidam adscribunt; atque Practici ferè omnes horum formulas libris suis inserunt. Et quidem si *Helmontij* & *Kergeri* authoritate standum foret, vix aliis Febrifugis opus esset, modò eorum, quæ illi adhibuerunt compotes fieremus. Mihi sanè nunquam quantum memini, tam fœlici esse contingit ut notabilem ab illorum applicatione effectum cernerem; licet quædam satis decantata aliquoties admovesim. Et quamvis suspicari forsan subeat effectum internis una adhibitis remediis debitum externis hisce ascribi (Quippe putaverim paucos vel Medicos vel Agyrtas Febres Intermittentes tractantes hisce solis, absq; internorum exhibitione, niti) si tamen revera talibus competat vis, hujusmodi solutionem aptare forsan non incongruum erit.

(*b*) Nimirum cùm eorum materia vel ex *Astringentibus*, vel *Salibus Volatilibus*, vel *Resolutivis* constet (prout ex formulis, quas afferunt Authores colligendum esse censeo) conjectari liceat alterutrum ex duobus prioribus genus [licet forsan aliquantulum diverso agendi modo] Tendines quibus applicantur contractiones qualesquales adigere, utpote prompte poros cutis in vitali Corpore permeantis, & Calore & Madore partis actuata. Quæ quidem contractio quò minùs ad Cerebrum ipsum brevi propagetur non video; cùm ubivis plus vel minùs tensas esse omnium partium ad Sensationem Motumq; (saltem ad motus promptitudinem) Fibras nemo Medicorum negaverit, istas verò Tendinum præ reliquis hac diathesi pol-

[a] *Pericarpia*. [b] *Ratio agendi, modo effectum ferire certè constiterit*.

possere, quin & valdè sensiles esse. Quo dato, ubi hic loci qualem dixi facta fuerit impressio, analoga ad usque fibrillas Cerebrum constantes propagari necesse habet, eaque sat fortis ob multitudinem & consensum Fibrarum, quæ primitus afficiuntur: Unde laxatus quodammodo hujus corrigitur tonus, atque tum quod incongrui in universarum tractibus congestum erat leniter extruditur, tum obex secus ingressuro ponitur. Tonus autem naturalis hinc semel restitutus non facilè ut supra notavi; nisi a causa violenta, statim iterum deficit. Quod autem ad modum quo Resolutiva se exerunt; attinet; Istorum particulæ nonnullæ præ Calore partis, habituum erupturientium medio dissolutæ, inq; Venularum cuticularium oscula asportatæ [utpote extrinsecus præ involueris ab avolatione coercitæ] Sanguinis texturam intus delatæ aliquatenus alterent; imo forsan & sat efficaciter; quandoquidem a nullis vel ventriculi, vel Intestinorum, vel aliarum quas devorata perägrare tenentur, partium Fermentis refractæ in Sanguinem illibatæ ferantur; ipsæ vero Sanguini pro adopti-o ad hunc usum Fermento inserviant. Dum vero cum hoc circulantur, quidni ad Cerebrum pars delatæ, tum ejus tono roborando conducant, tum in illius tubulos admissæ eorum contenta, pari modo ac de Sanguine dictum est, officiant?

Horum, non secus ac cæterorum medicamentorum, formulas quamvis mihi non propositum sit, cumulare; unum tamen, quod novitatis quadam gratia forsan arridebit, attexere non pigebit ex relatu Eruditissimi Medici D. *Welsted*, qui mihi edixit se optimo successu expertum esse Cataplasmata ex Cortice Peruviano subtilissimè pulverisato cum sapone nigro in debitam consistentiam redacto, Carpis admota.

CAPUT IX.

Methodus Febres Intermittentes in Specie curandi.

(a) ADministrationibus Medicis in genere sic lustratis, par est, ut eas *ad Medendi usum* accommodem, & quasnam in singulis Febrium intermittentium Speciebus, quove ordine usurpandas censeam, exponam, sed breviter. Quippe si ea sit, quam astruxi, inter singularum causas affinitas, indicationes generales plurimùm coincidere debere par est conjectari. Nec formulas, ut modo dixi, attexere necesse videtur, cum apud omnes Practicos ab unde prostent; imo unici Corticis Peruviani debita (præmissis universalibus) nec præmatura, exhibitione nullam non fermè earum Speciem tandem prosterni notum sit, proinde longis hic circa singulas deductionibus opus non videatur.

(b) Idcirco, In *Quotidiana* (ut ab his ordiar) universim ferè [sub conditionibus allatis] Sanguinem mittendum censeo; quoniam in his magis heterogenea materia refertam esse ejus massam conjicio, unde majori cura de effervescentia præcavenda prospiciendum. Dein ad Vomitoria, ut plurimum, accedendum, maxime si nausea, vel Vomituritio vel Ventriculi oppressio infestet. Atque si facile vomat ægrotans, Sale Vitricoli, vel Oxymelite scyllitico, imo forsan sero lactis cervisiaro, Cardno Benedicto alterato, sufficiat vomitionem concitare, secus, Infusum Croci Metallorum, vel Antimoniale quoddam aliud, in usum traharur. Vomitione peracta Digestiva exhibere conveniat, quo sic & reprimatur sanguinis Orgasmus; & pars morbificæ materiæ ab hisce maturatæ per Urinæ vias emandetur. Hæc ex Cremore Tartari, Sale Mirabili Glauberi, Sale Absynthij, Corallio, alitsve aliquibus Alca-

linis

(a) *Methodi medendi generalis ad varias Febrium Intermittentium Species adaptatio.*
(b) *Primo, Ad Quotidianas.*

linis (vel seorsim exhibitis, vel Acido alicui maritatis, prout indicatio seu Acidorum, seu salium fixorum, seu particularum sulphurearum in Corpore luxuriantium, edomandorum tulerit) concinnari possunt, atque vel una cum decocto aliquo aperiente, addito quandoque vino albo, vel cum lusculis avenaceis exhiberi, idque bis terve de die; persistendo donec coctio in Urinis, si obtineri possit appareat. Sin præ inquietudinibus, aliisve gravibus Symptomatis, magnam, & laxius hærentem, intus stabulari saburram colligi possit, ex usu erit minorativum aliquod purgans, utpote decoct. amarum, Sennæ Gesonis, vel tale aliquod exhibere, imo, si usque persistet vel redeat ventriculi oppressio, Vomitorium repetere. At insuper quoniam nimis irritari, atque hinc obrui, periclitatur Systema Nervosum qua præ ipso materiæ morbificæ genio, qua omni tempore, quo maximè istæ ingruere solent, hinc tum Vesicatoria in usum ducenda veniunt tum Salibus Volatilibus, utpote Sp. CC. Salis Armoniaci, &c. roborari convenit Spiritus Animales, quo digestio & citius & efficacius inducatur. Verum si contigerit hæc per quinque vel sex paroxysmorum decursum incassum adhiberi, opportunum erit ad Specifica, inter quæ præcellit Cortex Peruvianus, confugere, quorum (huius præsertim) post evacuationes efficacia maior deprehenditur.

(a) *Tertianæ* curationem quod spectat, Hæc non multum disparem Quotidianæ medicandi rationem, non solum quo ad magna, uti vocant, remedia, Sanguinis scil. Missionem, & Vomitoria, sed & reliqua, exigit: Hoc tantum discrimine quod quandoquidem Vere, quando Hæ maxime ingruere solent Febres, tum Sanguis magis spirituosus existit, saltem particulis magis exaltatis atque Fermentativis quam Hyeme pollet, magisque proinde ad turgescentias, ubi data fuerit ansa, pronus est, maiori, hac tempestate, industria reprimendus sit ne noxias Cerebro suppeditare perstet substantias tum Nervosum genus hinc ferocius lacessitum maiorem circa contentorum locum efferationes sedandas curam exigat. Idcirco maiori, cæteris paribus, copia celebranda venit Phlebotomia, frequentius que iteranda, si usque læv at Morbus, habito tamen respectu ad Corporis habitum, ætatem, euphoriam, aliasque circumstantias. Porrò cum Bilis nunc temporis promptiùs & copiosiùs generari & ferocire inque Ventriculum exundare soleat, unde magna, Paroxysmorum initio, admovendum propensio plerunque invadit, hinc quoque de emeticis propinandis magis curandum, nisi labes aliqua, sive nativa sive adventitia (quales cuncti fere notant practici) quæ eorum contra indicet exhibitionem, adsit: imò minorativis Purgantibus, si magna scateat saburra, uti convenit. Digestivis insuper insistendum, iisque vel Nitrosis vel Acidis, quandoquidem hæc tum Sulphureis Sanguis exaltationibus, tum Bilis, quæ multùm lixivialis est prosapiæ, nimiæ productioni & efferationi, adversantur. Ante verò Paroxysmos aliquot, si redeant, commodè exhibeatur haustus Crollianus (ex Aq. Cardui Benedicti, Sale Absynthij & Ol. Vitrioli) vel tale aliquod præcipitatorum, quod maturatæ & jam erumpere gestienti mineræ commixtum, partim quadam dissimilitudine energetica morbificas alteret particulas, partim his in grumos post actionem hanc grandiores [mutata insuper hinc figura] invicem coeuntibus tanto efficaciùs eliminandis conferat; partim insuper vegetiori hinc irritatione Glandulas Cerebrales ad debitas contractiones adigat, quò imposterum heterogenearum admissioni minùs pateant. Sin post sex vel septem Paroxysmos sit tractatos usque perstet Morbus, oportunum erit ad Corticis Peruviani usum, perindè ac in Quotidiana, pervenire, cujus forsan sub initium vel irritus, vel periculosus, sentiatur usus ob rationes infra subjendas; hoc autem tempore maximè si præmissum fuerit Vomitorium] rarò spem fraudat.

Ad *Quartanas* quod attinet: Hę minus exi-

(a) *Secundò, ad Tertianas.*

exigere Sanguinis missionem videntur, eo quod magis effœtus iste, hoc quo invadere solent anni tempore, deprehendatur; saltem non tanta copia, quanta Vere vel Æstate) nisi aliæ aliter suadeant circumstantiæ] licet, detrahendus venit; verùm pro ratione sive orgasmi, sive affluxus ad aliquam peculiarem partem, determinanda quantitas. Vomitoriis autem non minùs hac, quam quavis aliâ, tempestate locus est, imo aliquoties repetitis; quoniam labefacto magis hoc tempore Cerebri tono quin ab accrescentibus magis contentis fermentativis usque læsionem retinente excitatio fortior requiritur ad noxiam impressionem efficaciùs corrigendam. Porro Digestiva Alcalina, Saliaque Vòlatilia, magis hic ex usu sunt ad acorem edomandum, iisque diutius immorandum; quin decoctis amaris, quæ & huic intentioni satisfaciant, & crasin Sanguinis restituant, obstinatiùs insistendum. Si vero his ad septem vel octo Paroxysmos propinatis non cedat Morbus, tandem ad certissimum illud specificum, Corticem Peruvianum [vel si quod aliud paribus instructum dotibus sive inter Vegetabilia felix aut docta sagacitas, sive Chymicorum furui suppeditaverint) perfugere oportet, quod quidem præmaturæ, nec debitis præmissis evacuationibus exhibitum, frequenter incassum, imo quandoque noxiè, propinari, multis ubique observationibus, si rem ad trutinam revocare velimus, constare ni fallor, poterit.

CAPUT X.

De Corticis Peruviani, circa Febres Intermittentes sistendas, facultate.

SUperest, ut de famoso illo & multiplici experientia comprobato, in his affectibus remedio, *Cortice Peruviano*, aliquantò fusiùs differamus tum quia reliquis *vim Febrifugum* multo certiùs exerens altiorem proindè considerationem meretur, tum quod, si monstretur operandi modum ad allatam Hypothesin quadrare, isti firmandæ pro fulcimento aliquo fortassis inserviat.

Ut de Natalis ejus loco, descriptione, &c. verba facere mittam;

[*a*] In hac disquisitione, *primò*, ex notis ejus effectibus potissimis proferendos censemus, cùm & valdè arduum sit in genere in abstrusas rerum naturas à priori penetrare, & speciatim, quandoquidem relativæ hîc medicamenti vires perpendendæ veniunt, non alio ritu ad earum rationem reddendam procedendum videtur, quàm ut observatis effectis in Corpora quibus adhibetur, ad modum efficiendi progrediamur. *Deindè*, qualis sit texturæ, quantum conjectando hariolari valemus, inquiremus. *Posteà* Scenam operationis investigare conabimur. *Debinc* modum agendi ex prædictorum collatione pro virili indigitabimus. *Tandem* videbimus an huic responsura sint observanda.

(*b*) Quoad primum, Ubivis notum est, imprimis, *Paroxysmum*, si non proximum ab exhibitione, saltem sequentem, si sat largis dosibus offeratur Medicamentum; ut plurimùm *precaveri*; modò non admodùm propè à Morbi initio, vel etiam Corporibus valdè Cacochymicis propinetur: Quippe non rarò contingit, si dum cruda sunt omnia, hoc est nulla particularum Morbificarum ab invicem vel à plurioribus disjunctio debita habetur (uti fit in Morbi initio, vel etiam ubi magna humorum saburra intus latet] exhibeatur, non solùm pessumdetur effectus, sed & multùm noceat, Febre scil. aucta in seqq. Paroxysmis, vel in longum excurrente, vel in continuam versa, vel Cerebro Nervosoq; generi labem haud facilè emendabilem affigente; unde languores, comatosi affectus, motus convulsivi, &c. emergunt.

Deinde observari potest nullam evacuationem notabilem seu per Vomitum, seu Sedem, seu Urinam, seu Sudorem, ordinariè ab isto cortice excitari solere, imo non raro sedari si affecti prius ad tales evacuationes propensi fuerint. Ordinarie, dixi, quo-

(a) *Circa effectum Corticis Peruviani quinque perpenda.*
[b] *Primò Noti ejus effectus.*

quoniam nonnunquam, licèt rariùs evenit, ut tali aliqua ejus usui supervenient̃e, liberetur ægrotans. Porro aliquandò; imo sat frequenter observari potest Paroxysmum eundemque quem antè cursum eadem pariter cortícis desiterint tandem redire, mos, postquàm per sex vel septem vices ab usu coactus, repetere; & hoc non solùm irregulariter se gerentibus (licèt istis magis, quàm his, qui majori cura sannitati suæ litant) sed vel cautissimè viventibus contingit; maximè vero sub epidemica, ad Feb. Intermittentes disponente, constitutione. Aegris hoc usu venit, vel etiam his evenit qui longo, antequam hujus remedii usum aggressi sunt, tempore insultus istos passi sunt. Insuper, observatione frequenti constat, à Cathartícis] saltem fortioribus, utpote quæ in remotiores Corporis recessus penetrant) præpopere administratis rerudescere istos affectus, non minus ægre nunc domabiles, quàm ab initio fuerant. Adhæc (notante primum puto, Cel. *Sydenhamio* si lectio se, in usu Corticis, multum addicat ægrotus raro levamen speratum inde percipit: unde non mirum si quandoquidem desidiam tantopere colimus magna pars hominum apud multos male audiat; ut mos est plurimis, qui, sua licet culpa, infructuose hausta universim damnant remedia. Porro majorem vim exercere deprehenditur cortex si una cum austeris vel Acidis exhibeatur; quo modo famosus ille, non ità pridem, Febrifugus *Talbotius* propinasse perhibetur, addito scil. singulis dosibus Succo Limonum: atque hinc forsan obtinuit usus, inter nostrates medicos frequens, decoctum amarum superbibendum offerendi; cum pleraque amara styptícitate & austeritate polleant. Tandem (ne plura congeram) frequenti observatione habetur, multos hujus medicamenti usu à Febribus hisce liberatos citiùs vigorem pristinum recuperare [quantum mihi saltem observasse contigit] quàm qui aliorum plerorumque Febrifugorum ope convaluerunt.

a Quoad secundum; *Texturam*, scil. *Corticis*: Videtur hæc valde *friabilis* esse; hoc est, particulas Salis Sulphuris, Spiritus (si quæ hujusmodi actu sint, ex quibus concreta constant) tam arctè cum terrestribus implexas esse, ut ægre extricabiles sint, seu mavis, usque adeo ramosas esse constituentes particulas atque invicem implicatas ut nexuum istorum solutio non parum negotii faccessat. Atque hoc colligere licet ex usu naturali maximè obvio quem plantæ, cujus est, præbet, quippe cui datus est (perinde ad cæteris plantis sui cortices) ut tegumenti vice partes penitiùs reconditas, in quibus earum vita potissimùm residet, ab aeris, pluviarum, &c. injuriis muniat: cui quidem usui parum aptus esset, nisi particulæ ex quibus compaginatur satis arctè, præ reliquis quas involvit, implicarentur, atque sic à prompta dissolutione prohiberentur. Quin insuper constat eum haud prompte in ullis liquoribus (nisi fortè talibus qui magna corrodendi vi præditi sunt] dissolvi, imò nec tincturam deponere aliam, quàm quæ colligatur esse tantummodò decisio integralium particularum minutiorum, quæ intra poros liquorum ad hanc rem adhibitorum contineri valent, id quod arguitur tum ex sapore, eodem cum integro pulvere degustato, tum quod talis tinctura efficacia ejusdem cum illo generis esse deprehenditur, licèt debilior, nisi ea quantitate propinetur, quæ pulveris in substantia exhibiti dosi respondeat. Si objiciatur, *Amaritudinem* satis *laxum*, juxta Chymicos, *principiorum nexum* arguere, atque valde compacta nullum, prius quàm laxata fuerit eorum inima compages, saporem præbere, prout in Metallis, Lapidibus, aliisque similis texturæ experiri datur; Respondeo, Primò, Istam Amaritudinem in Cortice nec valdè notabilem, nec obviam esse, nisi vel aliquandiù in ore detineatur pulvis, vel prævia maceratione in liquore aliquo idoneo eliciatur; unde saltem inferre licet texturam non esse valdè laxam (nec enim compactissimam omninò volumus) Verùm, Secundo, Qualitatem hanc non à prin-

a *Secundo Texturæ modus ratio.*

à principio aliquo Chymico mihi videri necessariò deducendam, ast potius à determinata quadam figura & mole Corpotis afficientis, quarum gratia hoc vel illo modo sensorium feriens diversam sensationem ab ea, quam efficiunt aliter modificata, imprimit; & quid vetat complexa Corpora tales induere figuras, sub valde exigua quidem mole, unde in Poros Corporum sensilium] quos in nobis sat patulos esse quivis concesserit) intrantes eos eodem modo afficiant, quo principiorum Chymicorum patroni simpliciorum suarum substantiarum particulas volunt? Ratione hujus compaginationis necesse videtur, ut & friabiles sint ejus particulæ, & præ comminutionibus, quas vel intra vel extra Corpus subire contingat, irregulares atque angulosas multo maxima earum pars induant figuras, unde fit, ut non solum in teneros, ad quos deferuntur, se sat prompte ingerant meatus, verum & illorum latera quodammodo lancinent, atque sic, si sensilibus esse contigerit, in corrugationes, & contractiones aliquales cogant.

(a) Quoad tertium; Inquirere oportet non solum in ipsam *Palæstram* in qua sed & *antagonistas* quibuscum, in sistendis Febribus Intermittentibus strenuus hic athleta colluctetur. Idcirco *quatuor* lustrandæ veniant *regiones*, quas ejus particulæ vel pertranjire vel saltem athcere [quocunque tandem modo id fiat] censeantur, ut in quanam ex iis energiam suam potissimùm exerceat dignoscamus; *Chylosæ* scilicet *massæ officinæ* & *viæ* à Ventriculo adusque vasorum lacteorum thoracicorum in Venis Succlavii ostiola; *Vasorum Sanguiferorum tractus*, in quibus cum Sanguine includuntur, atque una circulantur; *Habitus Corporis*, ubi viis ultra vasa illhæc constitutus, ex quo fomitem Morbi ad Paroxysmum concitandum erumpere concipiantur; & tandem *Nervosum genus* [hoc est, tam Cerebrum, quam Nervorum tractus, & propagines Fibras partium constituentes] *America*, ut ita dicam Mi-

crocosmi; quam tot ditionibus nobilem, tot provinciis onustam, per transennam tantùm veteribus quasi notam, nostro primùm seculo Celebb. *Glissonius* & *Willisius* & plenius monstrarunt, & quod in ea (exiguum sane) conspectum eorum effugit ad penitius indagandum posteris viam tamen indigitarunt.

(b) Dum vero *Regiones* istas nomino, haudquaquam ita intelligendas vellem, acsi unice supponerem *vasa continentia* esse objectum immediatum actionis Medicamenti; verùm & *Succos Inclusos* sub hac Nomenclatura comprehendi volo quandoquidem hujus influentia & actio in hos pariter determinari videtur utpote quibus immediate admiscetur, & ad quos ipse motu tam lationis, quam fermentativo identidem varie applicant ejus particulæ interea tamen & alia una affici concipiantur, atque ad effectum, si non primariò producendum, saltem complendum concurrere; in quantum scilicet tonus eorum, sine quo nulla functio animalis rite obiri valet, tandem istarum actione roboretur.

[c] Primo, In *Chylum* quidem Corticem hunc agere aliquo modo posse nil vetat, cui & illibatis viribus admiscetur, & quo cum iter tam longum una emetitur: Quin & amaritudine aliqua, ut modo notatum erat, pollet; aqui notum est concreta hac qualitate donata, à Medicis & usitato (saltem ex iis pleraque) & efficaciter adhiberi ad pleraſque Chylosæ massæ inordinationes corrigendas, præsertim ubi Acidis scatet particulis, quales cum in quartanaria diathesi [ad quam & primitus usurpatus fuit Cortex, & in qua efficacissimam vim exercere cuncti norunt) dominium obtinere vulgo censeantur, in Ventriculo, Chyli officina, se vomitionibus Acidis sæpe numero produnt. Porro dum ulterius cum Chylo provehuntur ejus particulæ, atque exactiorem cum ea subeunt Miscellam, accessu Biliosi & Pancreatici in duodeno liquorem, & Lymphæ in Glandulis Mesentericis & receptaculo communi,

(a) *Tertiò, Scena operationis Lustrandæ.* (b) *Corporis regiones quas pertransit.*
[c] *Primò, Quid agant ejus particulæ dum peragrant.*

Digitized by Google

muni, usque adeò exaltari concipiantur, ut notabilem in eum inertem fatis & viscosum liquorem, vim toto itinere imprimant, vel saltem reagendo altercationem inducant, unde fieri vix potest, quin Sanguinis ex illo refarciendus & reliqui inde confletendi liquores, imò tota Animalis œconomia multò melius in posterum habeant. An verò hoc sufficiat ad rationem quæsiti effectus reddendam mox dispiciemus.

(*a*) Secundo, Nec quidem negandum admissas Medicamenti particulas afficere posse *Sanguineum laticem*. Utcunque enim strictior illis (quod modo deducere conati sumus) sit compages; quandoquidem tamen cum multiformi adeo massa commiscentur & gyrantur, haud fieri potest quin quibusdam ex hujus partibus alterationem, sive id agendo fiat, sive earum actionem recipiendo, saltem eas ab associationibus indebitis interpositione sua arcendo, induceant; præsertim quãdo vegetiori eius motu & calore eas magis invigorari contigerit. Porro Febrilis caloris quem formaliter in Sanguine fundari [undecunque tandem instinctum habeat] uno ore fatentur Medici, cessatio, multorumque inde profluentium Symptomatum sedatio, quæ illarum admissionem brevi subsequuntur, Sanguinem ab iis quodammodo affici fidem aliquam faciunt. Qui quidem effectus, quamvis potissimum ulteriori alicui actioni [uti inferius astruere conabimur] forsan debeatur; nil vetat tamen quo minus ab istius contubernalis cum Sanguine consortio ex parte pendeat; si non alia causa, hac saltem, quod robur deperditum eius crasi hinc restituatur; quod citius, ab huius, quàm aliorum, Febrifugorum efficaci usu redire ut plurimum, prout suprà innui, observetur.

(*b*) Tertio, Tertiam quod attinet regionem, *Habitum* scil *Corporis*, quandoquidem cavernulis plurimis abundat [tales nempe dari ipsa rara & cedens partium compages, ponderisque præ multis aliis eiusdem molis Corporibus carentia, si nulla ab autopsia suppeterent argumenta fidem faciunt) vix dubitari potest, quin si in eas Corticis particulis ingressus detur (quod quin faciant nulla vetat ratio) afficiant. Quippe cum hæ ex Membranis vel Fibris, si non in totum, saltem maxima ex parte, constentur [sive propriæ sint, sive vasorum, quibus universa singularum partium stamina constent, & quas interiacere multis in locis spatiola necesse est) quas omnes sensibile else credibile est, par est, ut censeamus rigidiusculas hasce particulas subintrantes, in motus, saltem contractiles, ad amoliendum hinc ortam molestiam, eas urgeant: unde saltem ingruentium Symptomatum probabilis ratio assignari potest.

(*c*) Quarto, De ultima ex memoratis regione maior forsan iis moveri potest non solum sc. an afficiant *Succum Nervosum*, sed insuper an vel, admittantur in *Nervosis Systematis* tractus Corticis particulæ, quippe fortassis suggeratur, angustiores esse tubulos istos, quam ut quid vis, nisi subtilissimum, illæsi capiant, particulas vero huius Medicamenti, irregulares & rigidiusculæ cum sint, prout ex suprà allata de textura suppositione constat, si admitti contigerit, nimis arctandas, fore, quàm ut se explicare valeant, vimque suam, quæcunque illa fuerit, exerant, saltem molestiam asperitate sua parietibus indefinenter inducant: quin insuper has tot liquorum quos pertranseunt actionem falsas, ante forsan exantlandas fore, quàm ad originem Nervorum pertingant. Verum neutrum mihi concedendum videtur: Quod enim spectat ad admissionem, si inde conferamus innumeros (magnitudinis dicam, an minutiei?] gradus inter Vascula infectorum Nervosque no-

a *Secundò Quid dum secundum*. b *Tertiò, Quid dum Tertiam*. c *Quarto, de quartà dubium an ullæ subingrediantur: saltem an non, si admissæ fuerint nimis hic compingantur*.

Digitized by Goog

noſtros, hinc verò Corporum, nulla vel attentiſſima mentis acie aſſequendam, divisibilitatem (præſertim ubi concurrerint efficaces comminutionis cauſæ, qualis in Corporibus Animalium adeſſe nemo, opinor, negaverit) facilè concident priores ſuggeſtiones. Actionem verò, ſi admitti contigerit, quod attinet; Multa Cerebrum & Nervoſum genus afficere poſſe illæſo Sanguine (imò forſan multos cum eo circuitus abſolvere) ſundet Nervoſorum quorundam affectuum ab aſſumptis aliquibus, infeſta vi pollentibus, productio, Sanguine interim parum tacto: ſic *Paſſivaæ Sylveſtri radices* in affectum maniaco ſimilem [licet breviceſſaturum] comedentes ſæpè compulerunt; ſic *cicutæ aquaticæ* & *hyoſciami radices*, *nux vomica*, aliaque plura hujuſmodi comeſta, in Nervoſum genus potiſſimùm vires ſuas exerere deprehendantur; uti palam fit ex iis, quæ circa hanc rem protulit Celeberrimus *Wepferus*, *Hiſtor. Cicut. aquat.* Ut taceam *Hydrargyrum* non ſolum aurifabris inque mineris verſatis, ſed etiam aſſumentibus & ſalivationem movere, & pertinaces quandoque artuum cremores aliaque Nervoſi generis graviſſima Symptomata integra Sanguinis craſſi perſiſtente, inducere. Porrò idem evincit *Specificorum* Medicamentorum in Convulſivis, aliiſve Nervoſis affectibus exhibitorum, ad eos debellandos efficacia; quorum quamvis ſingulis, pro talibus habitis immeritò forſan titulus ille & effectus adſcribendi ſint, ſi tamen etiam uni vel alteri, collatis debitè rationibus, jure competer deprehendantur, ſat erit ad evincendum Medicamenta vitibus non penitus deſtructis ad Cerebrum pertingere poſſe. Quo minus forſan nec noſtro *Cortici* denegatur iſta facultas.

Quamvis autem ſingulæ hæ *regiones* ab hujus Medicamenti particulis, ſic ut dixi, afficiantur, non tamen eodem omnes modo, nec gradu nec adæquatè ad effectum; de quo Sermo eſt, producendum.

(*b*) Et primò non admodùm probabile videtur, in *Chylum ſolum* agendo rem præſtare. Etenim ſi monſtrari poſſet Morbum à Chylo vitiato pendere, non tamen dum in primis viis verſatur; id quod poſtulat præſens ſuppoſitio. Quippe prima invaſionis Symptomata nec ſemper, nec, ut plurimùm, in iſthac regione ſe oſtendunt, verum remotiſſima adoriuntur; nempe rigoribus, extremorum frigiditate; &c. antè plerunq; impetuntur ægrotantes, quàm nauſea, vomitionibus aliiſve Ventriculi vel reliquarum primarum viarum affectarum indiciis; imo frequenter Morbum derepentè invadere conſtat, ubi nullas, nedum Chyli, ſed nec quorumvis præterea liquorum vitiatorum notas colligere licet. Quinimò ſi à Chyli vitio profluviat affectus, facilè fieri poſſe videtur ut, denegato per jejunium ejus proventu, Paroxyſmus, abſq; alterius Febrifugi ope, præcaveatur, quod tamen pertaro accidit. Imo tanta poſt paucorum Paroxyſmorum decurſum anorexia multos inceſſit Febricantes, ut nil ferme alimentorum plurimum poſtea intercapedine haurire velint, eundem tamen re norem his ſervantibus, imo ingraveſcentibus. Non equidem negavero *Chylum*, repetita forſan hujus Medicamenti aſſumptione uſq; adeo corrigi poſſe, ut purius pabulum Sanguini, atq; exindè Succo Nervoſo, aliiſq; liquoribus, conficiendis ſuppeditando anſam impoſterùm debellando Morbo præbeat, (quippe fatendum eſt, quamvis ejus anomalis propriè non debeat ortum Morbus, accenſum tamen indè foveri.) Verùm hoc potiùs arguit antecedentem in Chylo affectus cauſam, quàm continentem haberi. Si ſuggeratur, Corticem, ante brevi expectatum Paroxyſmum exhibitū eundem quandoq; præcavere, dum intereà ultra Ventriculum perexiſſe vix præſumatur; regero, Primo, non abſimile vero mihi videri particulas quaſdam ejus tenuio-

(a) *Reſpondetur.* [b] *Non* [*adæquatè*] *vires exerit in primam regionem ad Febrem tollendam.*

Digitized by Google

nuiores mox absumptione [præsertim si tinctura forma exhibeatur] cum liquoribus, quibus, ad egressum paratis, illic occurunt, ulteriùs transvehi posse, atq; lege motus Chyli & Sanguinis, qui sat celeriter peragitur, cito per totum Corpus distributum ad ipsum materiæ Morbificæ stabulum longissimè dissitum sic deferri: Verum Secundo si cui solutio hæc minus arriserit, saltem non absonum videtur, ita ab isto in Ventriculo commorante affici posse Nervorum hic insertorum extremitates, ut ab actione isthac, absque materiæ transmissione, in longinquum delata effectus reddatur ratio. Quippè cum chordis tensis assimilari Nervos debitè constitutos solenne sit apud Medicos, à laxatis vero multos provenire Nervosos affectus quidni, si in Cerebro (uti ante adstruere conati sumus) fundetur hinc, concipiamus adstrictionem, præfatis Nervis in Ventriculo impressam, aduíque Cerebrum, universosque exindè Systematis Nervosi tractus, celerimè propagari posse, atque hinc mineram ab eruptione coercere, cum non raro observetur Nervos, certis in partibus in contractiones actos, reliquos omnes pari modo afficere; id quod ex Convulsionibus à punctura Tendinis oriundis, nec non periodicis illis, quæ in parte à Cerebro sat remota, manu, v g. vel pede, fluunt, Porro & ex istis (quod præsens subjectum proprius attingit) quę quandoque a Vomitorio exhibito excitantur, palam fit: Quin insuper ex historiis Medicis fide dignis constat, subitum terrorem Febres Intermittentes quandoque sustuliisse; cujus ratio vix, nisi a Nervorum contractione, reddi potest. Quæ quidem instantiæ quamvis vegetionem forsan supponant impressionem, quam quæ a Cortice in Nervos stomachicos infligi potest, videntur tamen evincere Nervulos, præsertim in Ventriculo, quovis modo lacessitos, sat cito sua in reliquos universos seu commoda seu noxas propagare posse; Cumque levis contractio sufficere videatur ad tonum Cerebri, adeo sua constitutione naturali teneri, restituendum, hinc levis impressio sufficere concipiatur ad contractionem talem efficiendam.

[a] *Secundam* quod attinet *regionem*; nec hic ad sistendum Paroxysmum terminari actionem Medicamenti verisimile mihi videtur. Quippè cum prima supra a memorata, Symptomata in partibus ultra Sanguinis vias [saltem gurgitem] ingruant, sicut probabile est materiam Morbificam in ulteriori regione stabulari, sic pariter remedium vires suas, in eam potissimum impendere, Porro cum solidiusculæ sint ejus, præ Sanguinis particulæ, quid vetat quo minus has prætervectæ (ut naturale est Solidis vim Motus tam retinere tenaciter, quam facilè concipere) eo sat integris viribus pergant, quo multa laxioris & flexilis, texturæ ex eius sinu penetrant? Quinimo nullas in Sanguine turbas concitare deprehenditur, nullas inde evacuationes usitate movere, unde colligatur notabilem inter alterutrum discrepantiam intercedere. Adhæc, si Febri qua tabi, medendæ debeatur, cur non æque efficax in continuis, quarum causam continentem in Sanguine haberi communi fere consensu sancitur, pellendis observatur? nempe vix puto, constabit impendio in his averruncandis, modo Nervosi generis affecti Symptomatis vaceant, si recte ineantur rationes, energiam deprehendi, quantumvis mos seculi sit, ut vix parcius in his quam Intermittentibus præscribatur. Sane, utcunque inter Succos primo agere soleat Medicamentum, cum tamen hi non sui gratia in Corpore habeantur, sed ut solidis partibus (in quarum debita constitutione sicut præcipua sanitatis effecta, sic in depravata Morborum indicia, ex quibus eorum rationem colligere debemus, præcipue deprehenduntur) materiam in Nutritionem, Motum sensationem, &c. impertiant (quin functionum Animalium non est ex se, sed quatenus hic ministrent, atque actuandis

(a) *Nec in secundam ad hunc effectum*,

dis inſerviant, participes ſint, idcirco concludendum videtur Medicamentorum non ſecus ac Alimentorum, actionem ad has afficiendas (ſaltem præcipue) ultimo deſtinari, atque illos vix magis pro agendi Scena [niſi in paucioribus Morbis, qui in iis proprie fundantur] quam vehiculo, vel ſaltem menſtruo præparatorio, habendas eſſe.

(a) De *tertia regione* ſuggeratur: quod quandoquidem & neceſſario cum Sanguine in Corporis ubivis habitum deferantur, & cavernulas, ut ſupra notavi, in eo numeroſiſſimas, in quas deflectant, offendunt Medicamenti particulæ, illic uſque adeo, præ otio quo hic frui poſſint, maturentur, ut tandem mariæ Morbificæ (ſive iſthic illius focus habeatur, unde cominus hic eam aggredianrur, ſive alibi reſideat, quo fiat ut, poſt maturationem in Venas regeſtæ, ad eundem ubivis ſitum cum Sanguine transferantur) debellandę pares evadant. Verum præterquam quod ſupra oſtendere conati ſimus materiæ Morbificæ ſedem non hic primitus inveniendam, nec proinde Medicamentum energiam ſuam iſthic adæquate exerere quæri inſuper poterit, quomodo, ſi daretur iſthic hoſtem congredi, tantillum quod admittitur Medicamenti, nec admodum ex ſe agilis, nec in omnium minutiſſimas propter texturam ſtantopere compactam, prout modo deduxi, cito dirimi habilis particulas, univerſa ſic præcaveat Symptomata: quandoquidem & Sanguinis copia immaniter adeo particularum hujus numerum ſuperet, ut non detur proportio inter Medicamentum & Morbum; arteriarum per quas deportatur ramificationes tam numeroſæ ſunt, ut minimè concipiendum, mea ſententia, ſit iſtas ad omnes Corporis partes diſtribuendas ſufficere, nec proindè hac ratione ad Morbificæ materiæ eruptionem reprimendam: ut taceam magnam earum partem unum fortaſſe capeſſere vaſorum tractum, neglectis relictis reliquis [id quod non improbabile illi habebitur, qui perpenderit quàm difformis ſæpè obſervetur cruoris emiſſi, & pluribus ſcutellis excepti, ut nempe una portio cocci neum ſortiatur colorem, alia lividum, reciprocantibus quandoque in variis vaſculis hiſce Phaſibus (quo modo fieri poteſt, ut ſufflammata forſan in una Corporis regione eruptio, procedat nihilominus ſolito tenore in alteris, quæ vim Medicamenti, ſiquidem illo haud pervenientis, non perſentiunt; adeoque & partiales hinc excitentur rigores, & poſtmodum materia hac in Sanguinem rivum ex loculis iſtis effuſa, febris ſolitum repetat curſum, tota Sanguinis maſſa Febrilem commotionem, ubivis impreſſam, mox concipiente. Verùm multò minùs probabile Medicamentum hic maturatum ad mineram alibi ſitam transferendum deſtinari: Cùm præterquam quòd multas ejus particulas tranſpirationis lege foras expelli contingat, vix in promptu habebitur ratio, quæ ſuadeat reliquas, confundente Sanguinis motu, ubi ab eo reſorptæ fuerint, agitatas ad ſocum ubicunque locum dirigendas fore.

(b) Reſtat ergò, Quarto, ut in *Cerebro & Syſtemate Nervoſo* quæratur operationis ratio adæquata; quaminibi (probabiliter) inveniendam eſſe ut monſtrare ſatagam, non abs re videtur obſervanda quædam pauculæ generaliora [c] [ex ſe quidem pleraque ſatis forſan obvia] circa relativam Medicamentorum ad Corpora noſtra, Succoſque incluſos, actionem (quantum ad præſens inſtitutum ſpectat) præfari, quo clariùs evincatur ſuppoſitionis iſtius probabilitas.

[d] Primo Igitur, quandoquidem conſtat nulla concreta indiſcriminatim in cuncta alia agere, verùm ſingula, prout texturæ, tam agentis quam Corporis, in quod actio imprimitur, ratio permittit; nota poterit ea, quorum *laxior* eſt compages, intus ſuſcepta, *promptius vim exerere*, quibus vero

(a) *Ut nec in Tertiam.* [b] *Sed in Quartam.* (c) *Conſiderationem præliminarem circa relativam Medicamentorum actionem.* [d] *Prima.*

ſtrictior competit, *tenuius*. Hinc multum diſcriminis intereſt, inter actiones *liquidorum* & *ſolidorum* aſſumptorum; ut nempe *illa* & liquoribus, quibus obviam ſunt, facilè ſe per totum admiſceant, & in ſolidarum partium porulos, modo ſatis hient, promptè inſinuent, unde levi negotio in alterutra mutando agant, modo cætera conſentiant; *hæc* vero, priusquam vires ſuas exerere, notabiliter ſaltem, poſſunt, vel prævia quadam præparatione compagem ſolvi exigunt, vel ſaltem multum comminui, maximè, ſi compactioris, nec facile ſolubilis, ſint texturæ.

(a) Secundo, Notari poterit ea, quorum particulæ *molliores* ſunt *laxiorque compages*, intra Corpus admiſſa [in quo motu progreſſivo continuo urgentur] ſicut compactioribus citius vires ſuas exerunt, ſic *citiùs exulvi*, adeo, ut niſi vel intime poſſideant particulas valde energeticas, (hoc eſt, ſicut valde minutas, ſic & ſolidas & anguloſas) vel ſat magna copia exhibeantur, vel etiam talia non offendant, quæ earum vim retundant, ultra primas vias, vel ſaltem Sanguinem, actionem ſuam extendere nequeant, ad remotiores vero regiones ſatiſcunt. *Compactiora* vero ad has, *integris* ferme *viribus* provehi poſſunt, imo debent; quandoquidem & magis reſiſtunt actioni liquorum, quibus primo admiſcentur, & iſtorum commeatu prorſum uſq; ad eas feruntur imo, quæ eas primo impetu perlabuntur, repetitis uſq; & uſque circuitibus tandem poſtliminio attingant.

b Tertio, Ad actionem Medicamenti determinandam; *c* talis præſertim quod in longinquum deportandum eſt, adque ſolidas partes afficiendas deſtinatur *d* particulariter conſideranda eſt *figuræ* & *ſolidatis* ratio; ut nempe quorum cum notabili *ſolidate* multum *irregularis* figuræ ſint particulæ, præterquàm quod fortius & inter fluidas ſubſtantias vibrentur, & in partium, ad quas appellunt meatus impingant, viam inſuper aliis vel ſubtilioribus vel mollioribus, ſat facile inter eorum prominentias & meatum latent, ubi ſemel in eos admiſſæ fuerint, concedere concipiantur; cum intereà quæ *molliores* & *flexilis* ſunt genij, maxime ſi minus ſint irregulares, paucisque angulis præditæ, hoc nomine vaſa, vel obturare, vel prætelabi, aptæ natæ ſint, nulla unde in ea impreſſio haberi poteſt.

c Quarto, Nec minus ad hoc momenti habet *aptitudo*, ſeu fluidarum ſubſtantiarum, quibus admiſcendum venit Medicamentum, ſeu ſolidarum partium, ad quas deportandum eſt, *ad actionem* hanc *accipiendam* ſicut enim inter illas & Medicamenti particulas, vel repugnantia, ratione figuræ & molis, eſſe debet, quæ luctæ occaſionem det, vel ſimilitudo, cujus gratia congrue coeant ſic meatuum quoad menſuram figuras, aliaq; requiſita, apta habenda eſt ratio cum ſecus vel mitotum iſtæ ab ingreſſu arceantur, vel indebito modo præ incongruitate officiat.

d Quinto, Perpendendum eſt, illuc ad Morbum quem via perdomandum deportari debere Medicamentum, ubi *ſemes* reſidet; adeo ut ſi viſcus aliquod, vel artus, vel particularis aliqua alia pars afficiatur, univerſim conſulant Medici, nec fallaci eventu, ut remedium ad locum ſic affectum, ſi Morbi illic ſtabuletur cauſa, dirigatur, vel, ſecus, ad partem unde influit. Pari modo, ſi univerſum Corpus efficiatur, ſicut rationi congruum eſt illuc, quà licet, derigendum eſſe Medicamenta, unde in totum influere; ſic ubi talibus dotibus aliquod pollere deprehenditur, ut univerſalem uſitatè, debellet Morbum, quidni concipiamus & hic deponi, & potiſſimum agere, undè influentia illæ propagatur, eoque magis ſit ſat ſubitaneus effectus ſubſequatur?

(e) Ab illorum conſideratione colligere licet, *Primò Cortice Peruvianum*, quæ-

a *Secunda*. b *Tertia*.
c *Quarta*. d *Quinta*.
e *Illationes ad Corticis Peruviani effectum deprehendendum. Prima*.

quandoquidem, ut supra deduxi, particulæ ejus pro solidis, etiam ad ultimam suam Scenam, habendæ sunt, atque hinc ægrè dissipabiles, ultimam suam in Sanguinem activitatem statim impendere non posse, verum multos cum eo circuitus absolvere, antequam vires suas disperdat [id quod paulo antè Notavi;] [a] *Secundo*, ejus particulas, dum parvium habitum permeant, sat facilè illic deponi posse, prout ad cavernulas [vel, si magis, poros] iis admittendis aptas natas in transcursu suo appulerint; quarum, quidem permultas nequeunt non subire, præ insigni Corporis raritate, offendere: Ex his vero, *Tertio*, nullis æquæ huic muneri paribus occurrere posse, ac istis, quæ in *Cortice Cerebri* habentur, id; duplici ratione; Imo, Quia *tenerrima* est isthæc pars, & proindè facilè crassiusculis & solidiusculis hisce Corporibus cedens, quia à Sanguine minimè subigi, nec cum eo exactè misceri queunt, facile divortium subeunt, inq; tales [ubi eo per circulationem delatæ fuerint] meatus, qui minus iis resistunt, facile penetrant; Secundò, Quia *angustiora* (uti saltem æquum videtur suspicari) sunt *capillaria* vasa Sanguifera quæ hic terminantur, quam quæ uspiam alibi inveniri datur, quandoquidem isthic loci secernendus est *Succus Nervosus* (imo si malles *Spiritus Animales*) subtilissimus in toto corpore Liquor: quo fit ut, ex Arteriolis cum suo Vehiculo, Sanguine, elapsæ istæ particulæ, ægre præ mole & figura (quam quadantenus angulosam & irregularem esse comminutionis ratio suadet) venularum cavitates hic loci actissimas, subintrare valeant, quin potius in juxta adsitos Glandularum Cerebralium, præfato Succo admittendo dicatos, porulos deflectere in proclivi habent, quoniam eos quam venarum (quarum, etiam Capillarium parietes præ istis rigidiusculi audire merentur) magis cedentes inveniunt, imo & præ sua teneritudine magis se figuris istarum particularum accommodare aptos.

[b) *Si quæratur* quomodo, quandoquidem longe maxima Medicamentis pars si in substantia exhibeatur) per Sedem amandatur, reliqua vero, quæ venas subit, usque adeo distrahitur, perque totam distribuitur Sanguinis massam, ut valde exigua, Arteriarum considerata proportione, ejus portio ad Cerebrum deferri possit, tantilla ejus (& quidem satis, ut videtur, inertis) quantitas, quæ inter Sanguinem illò deportatur, tanto effectui producendo par esse possit, *Respondeo*, forsan haud prorsus incongruè, poterit quod, quoniam juxta Nervorum originem deponitur (qui licet angustis cancellis hic coercentur, toti tamen Corporis notissimam, & quidem instaneam fermè influentiam imprimunt) perpusilla Medicamenti quantitas hic deposita ad grandes effectus in partibus hinc actuatis producendos sufficiat: sive enim effectus ratio à Nervorum constrictione, unde ad debitum tonum prius laxati redeunt, deducenda sit, hoc facilè ubi omnes compinguntur & compatiuntur, præstari potest; sive à particularum Medicamenti in eorum tubulos admissione pendeat, constat pauculas admodum in tam exilia vasa receptas grandi effectui producendo pares esse posse, quoniam singula totam ferè cavitatem [exceptis quæ puro Succo Nervoso & Spiritibus transmittendis inter earum Angulos interjacent spatiolis] saltem statim ad ingressu, occupant, atque hinc materiæ Morbificæ introitum negant, unde si vel unica in singulos Nervulos particula forsan penetret sat erit ad effectum, qui per totum eorum tractum sentiatur, inducendum. Quin insuper nil impedire videtur quo minus, quæ uno circuitu alio deferuntur ejus particulæ; huc postmodum, rara *Circulationis* lege, perduci possunt; atque sic tandem ut, repetitis & circulatione & pulveris exhibitione, præfata ratione compleatur effectus.

(a) *Secunda* [b] *Tertia. Objectioni de perpusilla quantitate Medicamentique hæ in Cerebrum deponitur. Respondetur.*

(a) Deſignato ſic operationis Stadio, proximum eſt ut aliquantò enucleatiùs tradam, quoniam, juxta præfatam ſuppoſitionem, *agendi modo* vires tam notabiles exerat *Cortex*: Quod quamvis *Jam* præſtitutum quis cenſeat; quoniam tamen minus apte forſan contexta habetur quę Hypotheſin conſtituunt, utpote propoſitæ methodo ſatisfiat, par eſt ut ſaltem in ſummam totum negotium redigam, unoque ſic quaſi intuitu videndum ob oculos *ponam*, *Idcirco*, conjicio, quod, ubi primum In Ventriculum admiſſum fuerit iſthoc Medicamentum, actione Stomachalis Fermenti (Succi ſcil. ex Glandulosa tunica in ejus cavum exſudantis) quod cuncta ſtatim adoritur aſſumpta, comminuantur laxiores, faciliùs proinde cedentes, ejus particulæ; ex quibus, tot ad trajiciendos Chyliferos meatus in Inteſtina hiantes aptitudinem hinc nanciſcuntur, intus ſolito Chyli itinere in Sanguinis feruntur gurgitem, ab hoc (non ſecus ac lympha qua cum in tranſitu ſuo congreſſę ſunt) ulteriorem identidem comminutionem paſſę, pariter ac ipſi robur, ut ſupra innui, afflantes, ejuſve forſan craſin quovis modo immutantes. Sanguinis commeatu iſtę, quibus contigerit cum hac ejus portione, quę ad Cerebrum tendit, commiſceri, illo delato, in Glandulas ejus Corticales, earum oſculis ſatis apte reſpondeant, modo noviſſimè explicato deponuntur, atque inde pars, more Succi Nervoſi, in ipſum Cerebri Medullium (ex primis Nervorum ſtaminibus, exinde identidem amplificandis, conflatum] in ſequentium protruſione, & motu partium Syſtaltico, urgentur, in quo quæ ductuum anguſtia, lentaque illa protruſione lentiſſimè moveri neceſſe habent; pars craſſior aliquandiu in ipſis Glandularem iſtarum demeaculis hærent. Dum iſthic commorantur, partim præ angulis, quos ex ſoliditate & conſtructionis lege ſortiri ſuppoſuimus, lenſter partes ambientes ad contractiones ſollicitant [quas membranoſa conflari textura nemo, opinor, negaverit, & proinde aliquantulum ab has ab irritatione proclivas] unde laxior earum tonus emendatur, partim, inſuper ſubingreſſuris craſſioribus & heterogeneis è Sanguine particulis, quas (ut in allata de his affectibus producendis Hypotheſi monſtrare conati ſumus) materiam Morbificam conſtituere arbitramur, hinc aditum denegant; interea ut præ irregularitate ſua ſat viæ, inter earum interſtitia & vaſorum horum latera, ſubtilioribus ex Sanguine particulis, quales in liquorem Nervoſum faceſſere ſolent, ad perennanda Senſus & Animalitatis munia concędant; partim denique, quæ ex illis maxime ſubtiliantur, ſe Succo Nervoſo continuò progredienti aſſociant, interque illius particulas motitati, & ab indebitis cohæſionibus interpoſitione ſua arcent, & motu æquabiti, cum ſat illis congruæ ſint, urgent, quin inſuper, pręmajori ſoliditate quam quæ illis competit, atque angulis, quorum miniſterio ad Corpora minùs compacta comminuenda aptantur, ipſas ulteriùs dividant, atque hinc ſubtiliores, & uſibus deſignatis aptiores reddunt. Hoc facto, quamvis, ut quandoque fit, proximè ſecus invaſurus Paroxyſmus non inhibeatur [maximè ſi paulò ante Paroxyſmum prima vice detur] quandoquidem materia Morbifica, prius admiſſa & maturata, ad eruptionem parata in proſcenio ſtabat; ſequens tamen, ut plurimum, vel præcavetur, vel ſaltem mitiùs invadit (niſi nimis propè, ut dixi, à Morbi initio, quando omnia ſunt cruda, vel etiam Sanguine multùm impuro, propinetur) eò quod iſti ab ingreſſu præcludantur viæ à Medicamenti particulis, & tonum partis quadantenus hac intercapedine roborari credibile ſit. Unde tandem fit, ut continuata exhibitione [imo quandoque poſt unicam doſin] ad conſtitutionem debitam redeant Vaſcula iſta, atque hinc ut, præciſo ſic fomite, ſtatim, vel ſaltem brevi, in totum evaneſcant Paroxyſmi.

(Supra quidem innui *Medicamenti particulas* adhuc *in Ventriculo commorantes* multum ad ſiſtendum Paroxyſmum opis conferre poſſe, Nervos illic ſitos &, eorum

[a] *Quartò, Agendi Modus.*

rum conſenſu, totum Syſtema Nervoſum, invigorando. Verùm cum iſta nimis evanida ſit agendi ratio, ad conſtantem ſanitatem inde expectandam: cum porrò motis è ventriculo Medicamenti particulis, niſi quid ulteriùs præſtarent in Corporis penetralia delatæ, ſuſpicio oboriatur & Nervos tenſionem illam brevi remiſſuros; cumque inſuper ratio modo aſſignata & facilis, & conſtans, videatur naturæ regula ad effectum ſolidum producendum, huic potiſſimùm innitimur.

(*a*) Diſquiramus jam tandem, an huic Hypotheſi quadrent *de uſu Corticis* in limine *Obſervata*, quæ ſi indè probabiliter explicari valeant, argumento forſan erunt, eam non prorſus ineptè excogitatam fuiſſe.

Ex his *primo* aliqua parte ſatisfactum cenſeo ex noviſſimè dictis. Quod verò ad *limitationes* aſſignatas ſpectat; videtur quod dum in morbi initio, crudioribus exiſtentibus, hoc eſt, non ſatis in compage latis, Succis, vel etiam ubi magna adeſt horum ſuburra, exibetur cortex, nequaquam vel prima doſi ſatis ſubigi & comminui poſſit, vel ſi quibus ex ejus particulis id obtinuiſſe contigerit, ſe in Cerebro à crudorum iſtorum, vel aliter vitiatorum in Sanguine luxurlantium, conſortio extricare valeant, ut in meatus Cerebrales vel debite, vel ſat magno numero ad effectum producendum, viam inveniat: quin eveniat quandoq; ut, cum iſtis humoribus ſubintrantes, paxillorum ritu eos tantò arctu loculis his compingant; unde nec *Spirituoſi* deſtinati *Succi* [quem par eſt comminiſci ad functiones Animales; explicandas] per ipſum Cerebrum commeatus, nec ejus in Syſtema Nervoſum debita diſtributio haberi poteſt, ſicque neceſſe erit ut Nervoſa quamplurima huic emergant Symptomata. Imò dum in Sanguinea maſſa adhuc hoſpitantur iſtius Medicamenti particulæ, conjicere licet, quod materiæ heterogeneæ copiosè in ea congeſtæ debitam maturationem (inter ejus particulas ſpiculis ſuis ſe ingerendo, ſicque à mutuis congreſſibus ad hoc opus neceſſariis arcendo) atque hinc exterminationem, impediendo, eam proinde tantiſper detineant, donec laxata univerſin Sanguinis craſi Febris *continua*, vice intermittentis, inde tandem excitetur.

(*b*) Ex eo quod *nulla notabilis evacuatio* ejus exhibitionem ſubſequi ſoleat, interea ut ſedetur Morbus, deducere forſan licebit, *imò*, Quod quandoquidem evacuationum materia ex Sanguine, maximam partem, proveniat, vix veriſimile videatur illic materiam Morbificam formaliter ſtabulari, cum ſi ita res eſſet, vix ſedaretur Morbus niſi extruſa cauſa atq; parum probabile apparet tantulam (ſatis, ut ſupra ſtabilire conati ſumus) Medicamenti quantitatem in ſanguinem, & per magna id proportione ſuperantem, & in vaſis valde amplis (comparatione ad alia habita) contentum & gyrantem admiſſam, hanc corrigendo ſolùm rem præſtare poſſe: *Secundò*, Proinde, quod in talem ſubſtantiam agat, quæ & in evacuationibus concitandis efficiendis munere fungitur (quod quidem Succo Nervoſo competere, olim *Tr. de Secretione Animali* adſtruere conati ſumus) cujus propterea pacationi, ubi ad has ultra modum invehendas ab admiſſa quavis irritante materia inſtinctum nacta fuerit, allaborandum; & cui propriorem aliquam gerat proportionem ratione quantitatis, quam ut dixi, ad Sanguinem habet; qua cum porro in ejuſmodi vaſis coerceatur, unde nec ejus particulæ ab invicem nimium diſgregentur, nec facilis & ſubtus nimis, vel illis vel quibuſvis ante reconditis ſubſtantiis, egreſſus detur; o qu fiat ut ſat illis, genio à commotionibus moleſtis ciendis alienoprædictis, moræ ad una concluſas ſubigendas; vel ſi quod aliud iis demandatur penſum exequendum, concedatur. Si vero contigerit aliquando, ut *illius uſum evacuatio* aliqua *ſubſequatur*, non hoc Medicamento, tanquam ſolemni illius effectui,

(a) *Quinto. Phænomenon & obſervatorum ſolutio juxta Hypotheſin. Cur Corticis perexhibitio præmatura, vel non ſuccedat vel quandoque damno ſit.*

[b] *Cur morbus ſine evacuatione ab hoc medicamento diſpareat.*

fectui, jure adscribendum videtur, cùm perraro eveniat; sed potiùs importunæ administrationi, vel insigni Sanguinis, aliorumve liquorum, concitationi, qui à quovis heterogeneo, quantumvis leni, admissio in motus enormes, ante, conturbati, non raro pelluntur, vel etiam alicui idiosyncrasiæ (quales quibusdam hominibus competere, dum certæ aliquę offeruntur substantiæ, frequentia authorum testimonia, imò cujusvis pene observatio fidem faciunt) imputandum erit. Porro quando evacuationes isto exhibito sedari contigerit, hoc meritò imputandum videtur eximiæ ejus in Nervosum genus energiæ: quamvis enim Sanguis aliive præcedanei liquores commoti materiam his præbeant, attamen Nervosas partes lacessendo sortiri ex eo deducere licet, quòd [præter id, quod de *Fermento Secretorio à Nervis oriundo* olim notavimus] harum solummodo ministerio partes Secretoriæ in contractiones expulsivas aguntur. Porrò Nervos quovis modo irritatos varias non ratò evacuationes ciere, ex Diarrhœa à subito terrore ad quam nonnulli, satis recta utentes valetudine, proclives sunt; salivationibus, nedum à medicamentis Mercurialibus oblatis (quæ Sanguinem vix, comparatione ad effectum eorum in Nervos, impensè afficere consentiunt Medici) sed vel ab ingrati Medicamenti hauriendi conspectu, obortis, Sudoribus, Urinave copiosissimis hypochondriacorum (quorum quam multis Nervosum genus, præ venoso ejusve contentis, malè habere testatum faciunt Symptomata) colligere obvium est. Cùm ergo Medicamentum has sedaverit, in promptu est conjicere, id hoc præstare in istas substantias, quæ eas concitant agendo sive id fiat manus iis injiciendo (hoc est vel activitate sua obtundendo eorum angulos, vel sic iis sese applicando, ut hinc majores moles, novasque, & minus noxias, figuras induant) sive in textura conturbatas in ordinem redigendo, sive viam iis in Sanguinem erupturis præcludendo; aliove quocunque modo eas afficiendo.

[a] Quòd post aliquot periodos debellari vim *Paroxysmi redeant*; hinc pendere videtur, quod quæ admodum admissæ in corticalem Cerebri substantiam vel Nervos Peruviani Medicamenti particulæ haud citò [cum quodam modo, ut dixi, irregulares & rigidæ sint, licet non usque adeo ut molestiam creent] ex tenerrimis eorum conceptaculis exterminari valeant, ubi dum commorantur particulas Morbificas ab ingressu arcent, unde persanari per spatium plurium Paroxysmorum videatur Morbus sic quando vel longa ejus ante oblatum remedium duratione, vel præ causæ cujusvis violentia, vel etiam dum aeris intemperies; ut in epidemica constitutione fit, usque fovet effectum. Nervosum genus apud originem suam laxum adeo & labefactatum fuerit, ut ad pristinum non ante restituatur tonum, quam istæ, ut exantlatæ & excluſæ fuerint particulæ crassiores [quales in omni, vel sanissimorum, Sanguine scatere verisimile est porulos Cerebrales, eosdem quo ante modo constituros, atque jam nupero hospite liberos, offendentes, necesse habeant in eas ingressum capessere; unde pari ac ante modo in posterum progredi debet Morbus, cum omnia eodem ritu quoad Nervos cõstituta sint. Quocirca necesse est, ut sæpius repetatur Medicamentum, quo sic identidem sufficiantur ad partes præfatas, nondum perfectæ sanitati restitutas, novæ copiæ, ut saltem Morbus ad idoneum magis anni tempus, quod plenæ faveat sanationi, proteletur.

[b] Cur ab *exhibitis Cathartici*s, saltem fortioribus, quandoq; redeant Paroxysmi, ratio sat congrua mihi videtur; quod horum particulę drasticę facile se inter circulandum cum Sanguine in porulos Corticis Cerebri ipsiusque Systematis Nervosi, ubi Medicamenti hærent particulæ, insinuare possint, hasq; ex loculis suis extrudant; unde in posterum in istos, ito amplatos. Morbificæ materiæ denuò con-

(a) *Cur Lecto affixi vero lavamen ab hoc medicamento sentiant.*
(b) *Cur Cathartica præpropere exhibita Paroxysmos quandoque reducant.*

concedatur ingreſſus: quin inſuper non mirum partes has, priùs debiles, ab his tantopere aculeatis (prout fas eſt conjectari) magis uſque labefactatum iri (quemadmodùm multoties vel ſanis à talibus exhibitis accidit) adeoque multo, quàm ſecus eveniſſet, curatu difficiliorem reddi effectum.

(a) Quod multos fallat expectatio levaminis, dum per hujus uſum *lecto abſtinere volunt* hinc deducibile videtur; quod partim præ laxitate glandularum quibus, fere, conſtat cutis [quod quoque omnibus præterea partibus uſu venit] partim ſtragulorum mulcedine, poſi ulque adeo pateant, ut, tranſpiratione ſolito magis procedente, multę particulę Medicamenti, ſecus ad Cerebrum deducendę, hac viam foras capeſſant; quę vero illuc pertingunt ſe in venas præ illa laxitate nunc magis hiante ſat facile cum reliquo Sanguine recipiant; unde in laterales quos dixi, in Cortice Cerebri receſſus; ad Nervos ducentes; minus apte deflectere poſſunt.

(b) Ex eo quod *cum Acidis* vel *Amaris* propinatum *magis conſpicuos* prodat *effectus*: in promptu eſt colligere, magis hinc compingi, & rigidas reddi ejus particulas, atque inde magis ſtipticas evadere, ſaltem iſta unà aſſumpta calculum ſuum ad effectum conferre, quandoquidem & vim illis Febrifugam competere etiamnum, pariter ac olim data fuit, credimus. Quam quidem energiam in Nervoſum genus potiſſimùm exerceri hinc ſtatuminari forſan poteſt, quod inter Specifica pro Cerebro & Nervis roborandis nuncupata, pauca repezienda ſint, quæ aliqua ſtypticitate non pollent; quorum & nonnulla inter Febrifuga habita fuerint. In quibus & Febrifugis, utpote Centaurio, Gentiana, Pentaphyllo, Alumine, &c. ante Cort. Per. repertum, vix minùs ſpei locarum fuiſſe quàm nunc in hoc, notum eſt, quę quamvis hodie inferioris multo claſſis eſſe deprehenduntur; quid vetat tamen quo minùs famulitio ſuo talia ex his iſti in effectu producendo, opitulentur, quę nullam antipraxiam noxiam, qua imminuantur ejus vires, exercere obſervantur: maxime quoniam, ſi in liquida forma propinentur, vehiculi loco inſerviant, quocitiùs & certius intus, ubi ſtativa ponit Morbus, devehant: Quin contemptus Veterum & novitatis invidiam, a quibuſdam, quibus nil fere ſapit, niſi quod ex Libris *Hippocratis*, *Galeni*, aliorumve ex Antiquis (quorum ſane, utpote primorum Medicinæ luminum, veneranda ſemper eſſe debet memoria] hauritur, imputari ſolitam amolietur Seculum, dum ab iis tranſmiſſa neutiquam repudiare notabitur.

(c) Quod tandem citiùs *poſt Intermittentes quam Continuas redeat* priſtinus *vigor*, pro argumento haberi poteſt (obiter) illas in Nervoſo genere fundari, non vero in Sanguine, harum ſtatione, cum vigor Corporis a debita ſolidarum partium, ex Nervis oriundarum, conſtitutione potiſſimùm pendeat; illius ergò correctis anomaliis, non mirum eſt reſtituendum cito fore robur. Quod vero in ipſis Intermittentibus *ad Hoc, quàm aliis Febrifugis* ſalutariter exhibitis celerius redintegrentur vires, hinc pendere videtur, quod ejus particulæ in Nervis & præfatis cellulis diutius commorantes, continuo eos ad ſeſe contrahendos placide ſollicitent, atque ita ad perfectã toni firmitudinem ſaltem ſimulandum: quæ tandem niſi gravioris impedimenti quiddam obſtet, præ nixus iſtius aſſiduitate, his exturbatis, brevi in perfectam redit. Quin porro & hæc mora puriori ſolum Succo inter particularum Medicamenti (figuræ multum irregulatis ut ſæpius notavi) & Vaſorum latera tranſfixus, ut etiam innui, conceditur; unde identidem grato & familiari liquore remotiores eorum tractus referciuntur, quo & tenſitas & cętera animalia munia celerrime reſtituãtur. Cum intereà quæ alia quavis medendi ratione rem præſtant, quoniã ſtatim Nervos deſerunt, opem cito evanidam ſolum præbent. Unde tono, licet aliquan-

[a] *Cur paroxiſmi Cortice peruviani ſedati quandoque redeant.* [b] *Cur cum acidis vel amaris Cortex exhibitus efficacior deprehendatur.* (c) *Cur hoc medicamento curatis quàm aliis celerius redeant priſtina vires.*

quantum constricto, nondum tamen confirmato, verùm se subinde laxante, pluisculum heterogenearum particularum cum Succo laudabili necesse habet una subingredi, quo pacto & diu impediatur debita illarum partium constrictio, & ipsi Succo Nervoso, minus hinc puro, non licebit functiones Animales rite mox obire; donec tandem natura, aliis plerumque subsidiis adjuta, debilitatem lentè superaverit.

Si quæ alia circa *Corticis* administrationem peculiari observatione digna censeantur, vix dubitavero quin æque facilem, atque hæc, solutionem ab eadem *Hypothesi* juxta hanc Normam admittant.

(a) Ut verò tandem hæc, quæ de *granati hoc Specifico* Theoreticè sic protuli, ad Praxin quadantenus accomodem, subnectere liceat, Rationi congruum videri (id quod vix dubito quin à quorumvis Medicorum Experientia comprobetur) *Evacuationes*, minimè vero per *Vomitionem*, Corticis exhibitioni *præmittendas esse*; nisi forsan vel magna debilitas urgentia Symptomata maturandam esse suadeant: *tam* nempè ad eluendam saburram quæ in primis viis, potissimùm vero Ventriculo, non raro hospitari solet, atque efficaciam ejus secus pessundet, *quàm* ad laxiora recrementa Sanguinis exturbanda.

Idcirco, quod ad *Vomitoria* attinet; quandoquidem non omnes homines æquè facile Vomitionem subeunt, his *Antimonialia*, utpote *Infusum Croci Metallorum*, *Sulphur. Antimonii*, *Tartarus emeticus*, &c. illis *Sal Vitrioli*, *Oxymel Scilliticum*, &c. pro cujusvis euphoria, porrigantur. Quod verò ad *Purgantia*; *Lenitiva* solùm propinanda suaderem, utpotè *Decoctum amarum*, *Sennæ Gerconis*, *Infusum Rhabarbari*, *Tamarindorum Cassiam*, *Mannam*, juxta vulgo natas formulas; quin pilulari forma, *Pilulas Tartareas*, *Stomachicas*, vel similia; *Drastica vitando*, quæ nimiam forsan conturbationem ciebant.

Modum exhibendi quod spectat; Quam vis Medici, qua forsan ut solertiam tuam ostentent, qua ut ægrotorum sive palato, sive antithisis morem gerant, varias excogitarint præparationes atque formulas, efficacissimè tamen *in substantia* datur (sive in pulvere, vehicula alicui admiscendo, sive in boli, vel pilularum forma) quemadmodum primitus exhiberi solebat. Quippe hoc modo diutius in Ventriculo commoratur; quo fit ut particulæ ejus à Fermento stomachali jugiter & cominuantur, & cum ingestis alimentis & liquoribus commisceantur, cum Chylo usque & usque intus convehendæ, quo pleniora Morbo edomando Supplementa Cerebro suppeditentur. Cui quoque usui decocta ex *Amaris* specificis [prout supra notavi] aliave vehicula quæ, *a noxa* forsan ipsa; comminutas debitè saltem diluant, multum conferant. Et quidem mos obtinuit, nec absque ratione, ut & sat largis dosibus, utpote *drachmæ* pondere adultis, propinetur, & eadem dosi tertia vel quarta qualibet hora, iteretur, quo effectui producendo & idonea intus deportetur quantitas & jugi tenore suggeratur, ut sic novarum usque copiarum superinductione tanto certius opprimatur hostis. Cùm vero plures ubique dentur, qui *in specie* assumere nolunt, hi *Decoctum* ejus (in aqua factum) haurire poterunt; sed *benè saturatum* quippe quod paucas tantum particulas, præ comparativa earum crassitie, in poris suis recondere valet *Aqua*, nisi longa coctura tam hi dilatentur, quàm ulterius hac arte comminuatur *Pulvis*. Cui quoque effectui conducere mihi videtur, ut in subtilissimum pollinem hic redigatur, antequam coctioni exponatur, quo sic copiosiùs minutiores ejus particulæ ab aqua excipiantur. Et quidem nisi *dupla*, ad minimum, imo forsan *quadrupla*, quantitate [nisi exquisite ante comminuas (qua in substantia exhibetur, coquendum expostas, vix voti compos fies, quamvis enim promptius forsan in Sanguinem coctura præparatus admittatus, pauciissimæ tamen hinc ad sedem Morbi, *Cerebrum* scil. pertingere possunt ejus particulæ; cum paucæ omni-

no

(a) *Considerationes practicæ circa usum Corticis Peruviani.*

no ſic in Sanguinem ipſum ferantur, quarum, & maxima pars ab eodem retinetur, vel ad alias Corporis regiones deflectit. Huic Decocto ſi vel *Vinum* in ſubtripla forſan, vel ſubquadrupla proportione addatur, vel *aqua* aliqua *ſpirituoſa*, utpote *Aq. Gentianæ compoſita* at in minori, imò quandoque *Acidum* aliquod nempe *Succus Limonum*, *Aurantiorum*, *Spir. Vitrioli*, *Gas Sulphuris*, &c. vel Sal aliquod *Alcalinum*, utpote *Tartari*, *Abſynthii*, &c. prudenter juxta debitas Indicationes admiſceatur, Ventriculo flaccido, vel depreſſis aut exaltatis Fermentis, provariis eorum dyſcraſiis, commodius ſubveniatur. Sin ad Diarrhœam pronus fuerit ægrotans, parcrit ut vel *Laudanum*, vel *ſtypticum aliquod* una propinetur.

Porro opportunum videtur, ut poſt devictor Paroxyſmos, *ad plures dies*, duarum ſcil. vel trium periodorum, quæ invadere ſolebant, decurſum *continuetur* Medicamenti exhibitio, quo ſic præſto ſint in Sanguine *novæ Copiæ*, in *priorum* conceptacula, quæ dixi, in radicibus Nervorum per Corticem ſparſis admittendæ, ſi antequam debitè roboratæ fuerint has extrudi contigerit: Imò & *poſt Decendium* repeti non ſine cauſa in uſu eſt, ne defectu Antidoti in procinctu diverſantis recrudeſcat Morbus.

(a) Quanquam verò primitus *ſolis Febribus Intermittentibus* ſanandis adhibitum fuit *Hoc Medicamentum*, nunc dierum tamen ad *pleroſque Chronicos Morbos* curandos, præſertim qui intermiſſionem ſubeunt, in uſum trahitur; & non rarò exoptato ſucceſſu. Quod quidem mihi, ſaltem arguere videtur (ignoſcite *Hypotheſin propriam*, ut ſolent Parentes Liberos, nimium forſan adamantes) nedum *Intermiſſionis*, quæ in Morbos deprehenditur cauſas in *Nervoſo genere* quærendas eſſe, ſed & vel eorum (plerorumque ſaltem) *Mineram hic* ſitam eſſe; niſi aliis & fortioribus argumentis conſtiterit alibi delitescere.

[b] Coronidis loco unam vel alteram Hiſtoriam attexere placet, quæ vel ad Medicamenti allatum Rationale vel, Morbi ſedem aſſignatam ſtabiliendum faciant.

Primam reſulit mihi Reverendiſſimus Præſul, D. D. *Gilbertus Ironſide*, Epiſcopus *Herefordienſis*, Scil. cùm olim Rev. Vir Febre Intermittente din laboraverat, pluraque alia in caſſum tentaveram remedia; tandem ad *Corticem Peruvianum*, Medici ſui conſilio, perventum erat. Quo veſperi ſumpto, ſomnoque mox obrepente, non ita multò poſt in inſolitam *Inſomnium* incidit, quod quidem vividam adeò menti ejus Ideam impreſſit & reliquit, ut diſtinctiſſimè, imò ſatis moleſtè, ejus recordationem à ſomno excitatus retinuerit; quod perraro alias unquam contingit. Ab illo vero tempore Febribus prorſus evanuit.

Quæ quidem obſervatio *Scenam* actionis hujuſce Medicamenti *in Cerebro* haberi mihi non obſcurè indicat, imo mea jam modo prolata ſenſa cumulatiſſimè confirmare videtur. Quippe (ut rationem aliquam hujus Phænomeni aſſignem) ubi Medicamenti particulæ ad Cerebrum cum Sanguine inter circulandum delatæ, inſibique ab iſto in Corticali regione ſecretæ fuerint atque in anguſtiores ejus receſſus penetraverint, *tum* parietes Vaſculorum aliquatenus irritant, adeoque tanto fortius ideas eorum, quæ inter dormiendum obverſantur impingunt; quo fit ut æquè firmiter ferè excitatum hæ afficiant, ac ſi ab externis objectis immediate invectæ fuerint; *tum* hac impreſſione, quicquid incongrui has Cerebri, ubi agunt, regiones obſederat, exturbari faciunt; unde moleſtia, dum hoc tranſigitur, ſenſatio interna nequit non invehi: Dum vero ulteriùs in Nervorum propagines traduntur, ſicut pentiorem Animæ Alam ab earum laceſſentibus vibrationibus liberam ſinquentes quietem magno Incolæ reddunt; ſic porro craſſiuſculis, quas pluries memoravi, & heterogeneis particulis in Nervos ingreſſuris viam præpedientes, invaſiones ſecus ſubſecuturas præcavent.

[c] Alterum Hiſtoriam Celeberri-

mus

[a] *Morbos pleroſque Chronicos in Nervoſo genere fundatos eſſe probabile videtur.*
[b] *Hiſtorias.* (c) *Hiſtoria rara.*

mus Doctiſſimuſque Dr. *Blackmore* mihi narravit de quodam *Tertianario*: Cui, cum Paroxyſmi Febriles *Cathartticis Peruvianî* repetita exhibitione ſublati fuiſſent? dein vero poſt menſem, circiter, recrudeſcerent, eodemque Remedio iterum fugarentur; Periodo immediatè ſequenti meræ Convulſiones Epilepticorum æmulæ, ſucceſſerunt; *eundem* omninò, quem Febris *Tertiana Typum* ad plures periodos ſervantes, adque horas, præterpropter, quatuor ſingulis vicibus durantes; Quas tandem ille, in aere verſatiſſimus, partim *Evacuantibus*, partim *Antiſpamodicis* brevi ſuſtulit.

Quæ inſuper Hiſtoria Hypotheſin meam ſupra exaratam: *de Intermittentium ſede*, non parum confirmare videtur, Unde enim fit quod, maturis tantummodo Symptomatis, Spaſmi (quos omnium ſeculorum conſenſus in Cerebro locavit) parilia cum Febre Intermittente ſtadia obſervaverint, niſi eadem utrique affectui competat Sedes; Cujus (inſolitæ ſanè) Metamorphoſeos rationem ut breviter, ſecundum ſupra allata reddere conet, in memoria revocandum eſt, velle *Hypotheſin meam*, materiam Febrilibus paroxyſmis producendis dicatam, poſtquàm Cerebrum trajecerit, in omnes Nervorum Fibrarumque tractus ſat libere diſpenſari debere, atque in illis lente ad menſuram turgeſcentiæ matureſcere: quo fiat ut, cùm tam late diſpergatur iſthæc materia, non uſque adeò in Cerebrum ipſum ſæviat, quandoquidem turgeſcentiæ inſtinctus, quantumlibet iſthic inceptus, facili negotio extrorſum ad ipſos vaſorum horum, eundo ampliatorum, materia uniformiter maturata refertorum, terminos brevi propagari valet. Atque ſicut Paroxyſmorum ſolitum, juxta modo dicta, recurſum, ſic pariter Symptomatum ſeriem regularem, ſat facile explicari poſſe cenſuerim. Horum medelam à particularum *Corticis* in radiculas Nervorum intruſione haberi ſuppoſui; dum ſcil. craſſiori materiæ Paroxyſmos in poſterum inducturæ aditum ſic negant; ubi tantiſper hærere autumem, donec Tono ſenſim reſtituto & hæ prorſus jactæ extrudantur.

Quibus ſic habentibus; ut ad *Caſus ſolutionem* accedam, ſupponere liceat, quod, ſi ultimo admiſſæ *Corticis* particulæ non in quidem in Radicum meatibus, nimis adhuc, præ Tono nondum reſtituto (id quod recurſus Morbi poſt menſem indicat) parentibus, ſed illos præterveſtæ in Nervorum Spinalem Medullam conflantium principio hæſerint, quanquam aditum Morbificæ materiæ Cerebrum ingreſſuræ minime negant, ulterius tamen progreſſuræ obicem (*juxta leges aſſignatas*) ponant, adeò ut nulla ejus utpote neutiquam admiſſæ, congeſtio in Fibrarum toties memoratis tractibus haberi poſſit, nec proinde ad uſitata Symptomata diſpoſitio. Interea iſthæc in Cerebro partim congeſta, partim in *Par vagum* depoſita (Cujus quidem Ramorum cæteris amplior cavitas facilem *Corticis* quas admiſerant particulis tranſitum præbeat, quæ ad eorum extrema ſerpentes inibi coerceantur; quemadmodum ſuſpicari licet Paroxyſmos Hyſtericos in longum productos obſtruenti alicui materiæ circa Nervorum horum confinia hærenti durationem ſuam debere) acciditatem ſolito modo acquirat, Cumque ad erumptionis acmen (*juxta præfatam pro Typis ſolvendis rationem*) pervenerit quandoquidem in Spinalem medullam præ *Corticis* particulis, illic, uti ſuppoſui, aditum munientibus, erumpere non poteſt, in ipſum primò Cerebrum, dein, inſtinctu hinc dato, in Præcordia cæteraſque quas Per vagum perreptat partes lancinando ſævire concipiatur; unde eadem Symptomata, quæ in Epilepticis affectibus ſine hujuſmodi prophaſi emergentibus obveniunt, producta iri quid vetat? Quæ quidem Symptomata tantiſper perſiſtere & redintegrari forſan concipiantur, donec partem idoneorum Purgantium vi è loculis ſuis extruſæ fuerint Corticis particulæ, partim Antiſpamodicorum aliorumve Corroborantium energia, tam reliquiæ Fermenti Convulſivi poſt Paroxyſmos deliteſcentis ſubactæ fuerint, quam Tonus Cerebri reſtituatur, ad quæ ambo penſa ſubeunda hujuſmodi Medicamenta multum aptata videntur.

GULIEL.

GULIELMI
COLE M. D.

DISSERTATIUNCULA DE MECHANICA RATIONE PERISTALTICI INTESTINORUM MOTUS.

Ex

OBSERVATIONE ANATOMICA

Qua Oſtenditur.

Fibras, quæ pro Annularibus, habentur, eſſe revera Spirales.

DE SPIRALIBUS INTESTINORUM FIBRIS.

Sequentes Obſervationes à me ante ſedecim Annos, Anno nempe 1676. in ſolemni Conventu Auguſtæ Societatis Regalis *ad Philoſophiam Naturalem promovendam inſtitutæ apud Collegium* Greshamenſe Londini *exhibitæ, in Tranſactionibus Philoſophicis Menſis* Mali *ejuſdem Anni à Clariſſimo Domino* Oldenburgio, *Societatis tunc temporis Secretario,* Anglicano *idiomate evulgate fuerunt. Quas quoniam nondum Civitate* Romana *donatas, ſaltem paucis vel* Medicis, *in hac regione auditas eſſe conſtat, placuit quibuſdam Doctiſſimis amicis, quibus ut ſit, arriſerunt, exigere, ut eas in* Latinam Linguam *transferrem, atque prægreſſo Diſſertationis calci ſubjungerem.*

DUm ante biennium, ferè, Sermones de *Mechanica Peritaltici Inteſtinorum motus ratione* cum Viro Doctiſſimo conſererem, quam Anatomicorum gens potiſſimum ob *Annulares Fibras*, alteram ex tunicis eorum propriis (una cum *Rectis* eas immediatè ineſtientibus, quas tamen, obſtet in diſtinctam conficere cenſeo) conſtituentibus deducunt; *Ille* in hanc ſententiam

ivit

vit [quam & aliis sibi notis Viris doctis placere dixit] eas potius pronumerosis, exilibus licet, *Musculis Sphincteribus*, quam distinctis *Fibris*, habendas esse, quibus motus iste adscribendus venit: quandoquidem *Musculi* pro adæquatis motuum, huic Analogorum, saltem longè plurimorum, instrumentis agnoscuntur; *Fibræque*, quamquam omnino necessariæ sint, ea tamen solum ratione, quod sat magno numero collectæ, apteque dispositæ, in *Muscularem compagem* coeant.

Conjectura isthæc Opinione recepta mihi magis arridebat. Verum (sit alterutrius Patronis honos) utralibet admittenda fuerit, mihi plures occurrebant difficultates.

Primò enim, suppositio, sive fibræ sint, sive Musculis, ab invicem *distincta* esse, quod in *annulari* phasi necessariò concedendum est; quæri potest, quomodo vel *Actuans materia*, vel) juxta doctorum quorundam virorum sententiam) *Impressio* à superioribus ad infima per totum Intestinorum Tractum transmitti valeat; quandoquidem Naturæ, ob motum Animalem propagandum, solenne esse deprehendatur, *Continuationem fibrarum* (sive concavas esse volueris, sive solidas) à parte unde incipit, ab ista in qua terminatur haberi; utrum Actuans aliqua transferenda sit substantia an sola Impressio: Cùm vero nulla talis, in suppositione Annulari, concipienda sit, sive Vasorum, sive Fibrarum continuatio; aut lateralis solummodo contiguitas, alia quærenda venia ratio, quomodo sub istiusmodi phasi restransigenda foret. Hanc ergo à *mutuis* inter contiguas Fibras *inosculationibus* quis forsan deduxerit, quarum medio in adjacentes usque series transmitti supponatur influens movensque materia. Verùm adversus hujusmodi suppositionem mihi in mentem venit oggerere.

Secundo, *Hanc* neutiquam Naturæ methodis congruam videri: quæ *Vasorum* (eorumque &c, *strictorum* &c, quantum patitur usus & organizatio partis, *directorum*) ministerio fluidarum substantiarum per Corpora Animalium distributionem moliri solet, non *emissariorum lateralium*; nisi forsan ubi grave aliquod incommodum hujusmodi artificio averrũcandum venerit; prout *e.g.* Anastomoseous medio, quæ inter Arterias, Venas atque venas, hic illic deprehenduntur, quippe si in istis vasis, quæ Sanguis largo atque rapido tranare debet flumine, obstructio alicubi contingeret, obvium est Circulationem, tantopere ad vitam necessariam statim intercepta fore, nisi lateralis aliquis concedatur transitus. Cujusmodi tamen fabricæ paritatem vix in præsenti instantia comminisci licebit: utpote quoniam istæ aperturæ solummodo concinnati videntur, ut stagnationis periculum in casibus extraordinariis præcaveatur; Fibrarum autem annularium laterales inosculationes (juxta hanc suppositionem) pro solemni & necessario actuantis hujus materiæ commeatu habendæ forent. Veruntamen.

Tertio, Difficillimum mihi videbatur, ex hac de *lateralibus aperturis* suppositione, *Intestinalem contractionem* solvere. Si enim Fibræ (simplices ne, an in Muscularem fabricam conpaginatæ fuerint ab aliqua influente materia secundum longitudinem contrahantur hoc, me judice, à distentione secundum altitudinem [nisi contorsionem supposueris, quam in hoc casu nemo allegabit] fieri debet quam ut patiantur, distendens materia intra earum claustra aliquantisper detinenda venit. Verum, si *lateribus* donentur *perforationibus* iisque in opposita parte istis per quas admittitur materia hæc, proportionem gerentibus (quod quidem concedendum, ni fallor, est quandoquidem contractio per totum Tractum successivè proportionata deprehendatur) quæri potest, quomodò hujusmodi distentio haberi potest, ubi materiæ ad hanc rem destinatæ tam *facilis* conceditur *exitus*, eoque magis quam quidem determinatio in recta linea, & deorsum iniri concipienda est? Si objiceretur, materiam hanc dum sic movetur, tam in *laterales* istos *ductus* quam per *anastomoses* dictas recta ducentes sese diffundere posse; quoniam

æque

æque in fibrarum cavitates, ac per has anoſtomoſes tranſitus patet; imo tanto facilius, quanto illæ has proportione ſuperant; quo dato, nil vetare videtur quo minus ſequatur diſtenſio; Regerere haud abſurdum videbatur, *motum impreſſum* (juxta notas motus leges) æquo citius præ impulſæ materiæ diſtortione evaniturum, niſi violentior foret impellens cauſa quam in præſenti inſtantia facilè concipi valet; in qua & levis ab initio impulſus eſt, & ſatis flaccidæ ſunt, per quas ferenda eſt materia, partes. Verùm enimverò à nemine Anatomicorum, quantum ſcio obſervatum fuit, Muſculos [ut ex hac ſuppoſitione differam] qualeſcunque vel materiam ſuam æquantem *à latere emittere*; aſt ſingulos valde compacta, & (comparativè) impervia membrana munitos perhibent.

Quartò, Obſervatu obvium erat cunctos *Muſculos binis Tendinibus* donari, à quorum altero incipiunt, in alterum deſinunt, & ab hujus verſus illum adventatione motum illorum; quem eſſe *Contractionem* cuncti agnoſcunt, peragi: Sed conceptu arduum eſt hoſce *coincidere* Tendines (id quod in iſthac ſuppoſitione concedendum eſt) ſin verò ita ſe res habeat, opinabar non minùs difficile futurum determinare, in quanam horum Muſculorum, (ſub circulari hac phaſi) parte Tendines locandi ſint, atque unde motus in alterutris *incipere* debeat, quandoquidem nec tendinoſam uſquam in toto ambitu ſtructuram quiſquam Anatomicorum deprehenderit, nec ſtrictam in partes ſubjacentes inſertionem; atqui notum eſt cunctos Muſculos *parti alicui ſtabili*, *h. e.* vel ſimpliciter, comparativè, immobili affigi, verſus quam ordinariè contrahuntur, & cujus ſubſidio motus inſtinctus à Nervis iis ſuppeditatur. Cùm ergo neutrum horum conſtet, liberum mihi videbatur de *Hypotheſi* (potiùs quam *Obſervatione anatomica* pro qua tamen haberi ſolet) dubitare; præſertim ſi mihi pleniùs ſatis facere poſſem ex alia [modo Autopſiæ ſaltem reſponderit] à meipſo excogitanda.

Etenim, harum vice, alio animo meo occurrebat ſolutio, quæ *me hactenùs* magis ad rationem Phænomeni reddendam accommodata videbatur. Nempe exiſtimabam *Fibras*, quæ *Annulares* habebantur, *Spirales* forſan eſſe, atque unico tractum ad ipſam Inteſtinorum imam regionem, *helicis* inſtar, propagari poſſe; quia, earum exilitatem, ſi ad circuitum largum; quo ſuper interiores tunicas volvuntur comparatio habeatur, facilè palpum iis obtrudere poſſe, qui ad hanc conſiderationem animum haud applicarent, nec proinde eas *evolvere* ſatagerent; quippe quod earum declinatio hac de cauſa ſub oculos non facilè caderet. Quæ quidem conjectura, ſi veram experientia comprobatur, abſque omni nodo totum negotium brevi expedire poſſe mihi videbatur. Quippe ſive merus iis ubicunque impreſſus fuerit motus, ſive ſubſtantia quævis in eas impellatur, quandoquidem aliquatenus *ſenſæ* in ſtatu naturali concipiendæ ſunt, motus iſte, quandiu perſtiterit cauſa movens, per totos tractus ſucceſſivè propagandus venit: cumque hic in ambitum fiat, neceſſariò quandiù perſtiterit, Inteſtinum coarctare, fibras abbreviando, debet, atque indè quicquid in cavitate incluſum fuerit prorſum pellere; eoque magis ſi Muſcularis iis competeret fabrica.

Conjectura hæc, ſubitò licèt excogitata, ſicut doctiſſimo Viro, cui proponebam, non admodum diſplicebat, ſic mihi ipſi tanto gratior erat, quanto leviori negotio rem explicabat: Quippe animo meo diu inſederat Naturæ opera *maximo compendio* & *ſimpliciſſimè* præſtari; quanquam hac forſan de cauſa iis nimia operoſæ machinationis expectatione non ſatis cautè attendatur. Verum an diſſectione confirmari poſſet, diu inquirere diſtuli; donec tandem, neſcio qua occaſione motus, Philoſophiæ dignitati injurium eſſe ratus nuda acquieſcere *ſpeculatione*, ubi conſuli poſſit *Autopſia*, experimentum agreſſus ſum, idque primum in portione *Duodeni bubuli* (quod quidem quæ comparativa ad cæterorum plerorumque animalium amplitu-

ndi ng maximè huic operi accommodum videbatur) poſſem in inteſtinis *ovillis* & vitulinis , dein in *Cæco* & *Colo* bubulis, Quorum quidem experimentorum ſumma ſequitur.

Ut disjunctionem debitam (& facilem quæ niſi haberetur alia forſan quam naturalia emergere poſſe Phænomena obvium eſt ſuſpicari) membranarum & fibrarum efficerem, *coctura in aqua* adhibere coactus ſum ; quippe difficillimum imò impoſſibile ferme in crudis eſſe rem adornare deprehendebam ; atque Inteſtino *Bovino* neceſſe habui *quinque vel ſex horarum coctionem, Ovillo circiter quatuor* [plus minus pro ignis ſuppoſiti gradu] continuare ; cavendo tamen a *nimia* , quæ fibras plus æquo intenerarent: Qua factum eſt, ut uſque adeo laxaretur fibrarum compages , ut exteriores tunicæ, *Communis* , ſcil. & iſta quæ *ex rectis* conſtat *fibris* , levi negotio à ſubjecta (modo abſque mora , dum ſatis ab aqua maderet Inteſtinum attentata fuerit ſeparatio) ad quam deſtinata erat hæc indago , avelli ſe paterentur, atque *tranſverſæ fibræ* in conſpectum prodibant , Has tandem , detractis quæ inæquali præciſione decurtatæ erant ab invicem inteſtini ſummitate ſeparare tentabam; atque competit

Primo , Me tarò (modo recte adminiſtrata fuiſſet coctura) *ſingularem aliquam fibram* à reliquis abſque ruptura diſſociare poſſe , quippe quod tum ſingulas valdè minutas eſſe tum in uſque exiliora filamenta progreſſu decurrere obſervarim. Verum earum ſat *larga congeries* , craſſiuſculum primo intuitu referens fibram, abſq; difficultate [*leni* identidem adhibita , & *reciprocante* , *inteſtini extenſione*] ſeſè exhibebat: Sin vero coctio nimis diu continuata fuiſſet , unde ſupra modum laxaretur compages , notari potuit ipſas minutales fibras, congeries dictas conflantes , ad invicem nimis prompte , licèt hinc diffracta faciles , disjungi , ratione inſertionum mox memorandarum.

Secundo , Obſervabam, quod ubi , hoc ordine procedendo, unius alicujus congeriei ſeparationem *dextrorſum* , cultelli apicem in hiatus intrudendo , moliter , *annulatim* hæc adſcederet (niſi quod fibrillæ *pauculæ* ab adverſa parte ortæ, aliquantulum morarentur) Quod quidem mihi, dum hoc primum experirer circa meam de *Spirali* fabrica conjecturam aliquantiſper vacillare fecit . Verum id ipſum *ſiniſtrorſum* attentans , deprehendi me ſat promptè , ut plurimum , congeries haſce ad aliquot ſpithamarum longitudinem evolvere poſſe ruptura ad quam tamen tandem proclives erant ob rationem ſequentem . Etenim

Tertio , Quamvis convolutiones iſtæ , maximam ſaltem partem , *diſtinctæ* videbantur, comperi tamen fibras aliquas ab iis brevibus diſtantiis *obliquè* emanare , ſeque in proximam *infertus* convolutionem eodem modo inſerere , illiusque hinc partem conſtituere . Hæ convolutionum præfatum ordinem obſervabant , dum interea aliæ ab inferiori ortæ eas interſecantes, in *ſuperiorem* ſe inſerebant, eique ſic gratas augmenti vices rependebant; imo quandoque ulterius ſerpentes *altiori* alicui ſe eadem modo applicabant, iſtæ autem, cum parciori numero habebantur , quam quæ contrario ordine decurrebant , congeriarum , quas dixi , diſſociationem helicalem non multum impediebant ; verùm tam hæ quam obliquè deſcendentes , dum diſrumperentur , tandem totius faſciculi diffractionem inducebant , eoque citius, ſi ante finitam totam operationem ſiſteret , ad quod proclive erat , inteſtinum .

Quarto Obſervavi, quaſdam ex biſce fibrillis obliquè deſcendentibus *ultra proximè ſequentem convolutionem* iter capeſſuras (pariter ac de aſcendentibus modo dixi) atque alias ſupra eam plures vero infra (quantum mihi viſum erat) excurſuras , adque *remotiorem* aliquam ſeſe applicaturas , vel ſaltem indaginem ulteriorem eluſuras . Atque hæc quidem fibrillarum harum excurſiva inſertio rationem mihi præbet phaſis annularis , cujus *ſupra* mentionem feci, dum ſeparatio dextrorſum attentaretur ; Quippe quod retinacula hæc convolutionum proximè accumbentium *promptam in ſummitate diſjunctionem* [ubi ſcil. grandiores , quas

dixi,

dixi, congeries præciſionem ſubierint; & proindè nil ultra habeant quod promptam earum ſic concatenatarum divulſionem remoretur (aliquatenus *retardare* poſſint Adde quod fibrillæ iſtę *craſſiores* mihi apparerent, *ubi à ſuperiori* convolutione immediatè emergerent, quàm *ubi in inferiorem* inſeruntur, & proindè ægrius dirumpantur. Quanquam intereà.

Quintò, Expertus ſum, quod ſi ab *inferiori* inteſtini ſic præciſi extremitate *ſurſum vegendo* ſeparationem agrederer *non multò difficilius* foret evolutionem ſpiralem ſurſum obtinere, quàm fuerat dum ab inferiori incipiens deorſum evolverem. Quod quidem Phœnomenon neſcio an à teneritudine partis longa coctione inducta proveniat, cujus gratia de gradibus renixus in tenuibus illis fibris diiudicare haud licuit. Solummodo hic obſervatu erat, experimentum votis non reſponſurum, niſi juxta contrariam priori directionem, *dextram verſu* ſc. operationem hanc molirer. Verùm hinc peristalticî motus in affectibus *Hiacis* inverſi, quando nempè & alvinæ fœces & quandoq; Clyſteris (quale quid Authores memorant) vomitu redduntur, rationem haberi poſſe in propatulo eſt.

Sextò, Quando, ante inſtituram coctura-m, *Inteſtinum inverterem*, facile fuit; primo tunicam glandularem, eiq; accumbentem divellere, deinde ſpirales fibras modo dicto explicare, ſed *methodo oppoſita*, à ſiniſtra ſcil. dextrorſum; quod quidem obſervationem firmat, quandoquidem inteſtino inverſo neceſſe eſt, ut ſi helicali modo diſpoſitæ ſint fibræ, ſeparationis ordo pari methodo ſe habere debeat. Attamen operatio *aliquando difficilior* mihi viſa eſt, quam tum naturali poſitione eam aggrederer.

Septimò, In altera horum tentaminum dum inteſtinis Bovis ſic inverſi fibras evolverem, deprehendi iſtas quas cultello élevaveram quamvis ordine memorato ſecedebant, ſuper alias tamen excurrentes, *indeis* ad hùc *obliquam helicem* exhibuiſſe quam ab initio notaveram; nempe ad *duas* vel *tres convolutiones* inter ſe reliquiſſe notabilem *fibricam aream*, quinque ſcil. vel ſex vicibus, quantum potui conjectari, baſque ita ſecedebant latitudine ſuperantem; donec altiùs uſq; & uſq; inter alias ſe inſinuantes, tandem vero ſubeuntes, diffringi neceſſe habuerint. Utrum hoc Naturæ familiare ſit, an ejuſdem luſus, penes me non eſt determinare.

Octavò, Multo difficiliùs eſſe expertus ſum (in unico examine, nec enim pluries experiri vacabat) *Inteſtini Cæci* fibras evolvere quam cæterorum, ſi non impoſſibile, utpote quæ *magis invicem intertextæ* videbantur, *contrariaſque* alter utrinque tendentias ſortiri.

Hæc obſervationum mearum circa hanc tunicam ſumma eſt; quam *unicum* eſſe, ſed *concavum*, & *helicalem Muſculum*, ſi ita loqui liceat, fas ſit ſuſpicari. Quod vero pro tali habenda mereatur, inſertiones memoratæ evincere videntur, utpote quæ *Muſculi fabricam* ab acuratiſſimo *Steenone* traditam ſat appoſite, me judice, referunt. Quo autem in loco figantur *tendines* non utique adeo liquet, ſi vero conjecturæ venia detur, cenſuerim *Superiorem* ſaltem à *Pylòro* oriri, ſi non potiùs a *Sphincte gulæ*, quandoquidem Doctiſſ. *Williſius* ventriculi tunicam carneam *Muſcularis*, imo quodammodo *ſpiralis*, ejus texturæ deprehenderit; cumque motus inter hunc & inteſtina continuatio habeatur, haud abſimile vero videtur unicum Muſculum totum ab æſophago ad anum tractum conflare, *inferiorem* vero *tendinem in ani ſphincterem* deſigere probabile videtur.

Utrum *Venarum* atque *Arteriarum fibræ* quo pro *annularibus* etiam vulgo habentur, *eandem cum inteſtinis* fabricę rationem ſortiantur, definire nequeo, quanquam hoc probabile forſan videatur, quandoquidem hiſce *periſtalticus* quodammodo competere *motus* videtur, Quippe vix Sanguinis in dextro Cordis Ventriculo ſub mortis articulum, qualem cernimus, congeſtio haberi poſſet, niſi fatiſcente vi ſiniſtri expulſiva ipſa hæc vaſa nativa indole eum proſum truderent. Verum hoc magis occultis aliorum manibus inveſtigandum linquo.

FINIS.

ELENCHUS CAPITUM
ET
RERUM.

CAPUT PRIMUS.

Precipua Authorum, de Febrium Intermittentium Sede & Ratione formali, expenduntur Sententia. pag. 651.

DUplex in genere Authorum circa focum materiæ Febrium Intermittentium ſententia, pag. 651. Vel in loro aliquo peculiari; Vel in Maſſa Sanguinea ſocantium, ib. Veterum ſententia; Humores in primis viis putreſcere, ib. Recentiorum Duplex, 652. *Sylvii*, in pancreatis vaſis recondi fermentum febrificum ſtatuendis, ib. *Joneſſi* in Habitu partium circa Arteriarum extremitates, ibid. *Vuilliſii* in Maſſa Sanguinea, ib. Deſiderata in opinione *Vuilliſii*, ib. Rationes diſſenſus, 653. Prima, ib. Secunda, ib. Tertia, ibid. Quarta, ibid. Quinta, 654. Sexta, ib. Ad interpolatum Morbum producendum Fermentum per vices ſupplendum, ib. Fermentum febriticum huius modi extra Sanguinis vias ſtabulari debere, 655. Deſiderata in *Veterum* opinione. ib. Nulla conceptacula à vaſis diſtincta pro reductione Fermenti febrifici in Sanguinem, ibid. in Ventriculo & Inteſtinis, ibid. In Meſenterio, ibid In Hepate & Liene, ibid. Secreti Liquores vel exturbandi ſunt, ibid. Vel immediate Sanguini remandandi. 656. Noxa ab eorum detentione, ib. Symptomatis Febrium Intermittentium producendis impares, ibid. Deſiderata in Hypotheſi *Sylviana* ib. in *Joneſiana* ib.

CAPUT II.

Conditiones Cauſæ Fbrium Intermittentium Continentis ipſiuſque Sedes & Materia in Genere proponuntur.

COnditiones Cauſæ continentis iſtarum Febrium. 658. Prima Conditio, Ut ſit magna, ibid. Secunda, Ut ſit Univerſalis, ib. Tertia, Ut celeriter in actum erumpant ad Prima Symptomata producenda, 659. Quarta, Ut iis tranſactis parata ſit ad Secundaria, ib. Quinta, ut ad novi fomitis productionem Locus & Tempus concedantur, ib. Sexta, Ut Symptomatis omnibus ordine ſolvendis quadret, ibid. Conditionum harum quarta, quinta, & ſexta non quadrant Hypotheſi *Vuilliſiana*, ibid. Nec ſed ſecunda, tertia, & ſexta *Veterum* Hypotheſi, ibid. Ut nec *Sylviana*, ibid. Nec tertiæ & ſexta *Joneſiana*, ib. Propria ſententia: Cerebrum & Syſtema Nervoſum eſſe Sedem; Succum Nervoſum depravatum Materiam, Febrium Intermittentium, ib. Syſtema Nervoſum complectitur omnes Corporis Fibras, 660. Meditullium Cerebri, eſt Arboris Humanæ Radix; Nervi & Fibræ Rami ramulique, ib. Exiſtentia Succi Nervei adſtruitur, ib. An ſolus Aer in Nervis contineatur, Spirituſque Animales ex hoc conſtent, 661. Nervoſum eſſe ſuccum Nutritium, 662.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

Nutritionem Nervorum ministerio peragi, Succumque Nerveum esse ipsam Nutricatus Materiam adstruitur.

UNiversa Corporis stamina Nervosæ esse originis adstruitur, 661. Non à Corde profluere, ib. Argumentum ab Irregularitate Pulsus in Febribus Cerebrum afficientibus, 663. Historia, ib. Mensuram quidem Augmenti nostri à Cordis, qua Musculi, robore determinari, ibid. Ne ipsum verò à suo sanguine nutriri, ibid. Cunctarum partium vis influentialis ad omnia munia, à Cerebro, ib. Nulla per Extrapositionem Nutritio. ibid. Apparatus ad probandam Thesin, ib. *Primo*, Quid sit Nutritio, ib. Differentia inter Nutritionem & Augmentationem accidentalis tantum, 664 *Secundo*; Nutritionis Requisita, ib. Primum; ut Cavitates ita constituantur, ut debitè suscipiant & transmittant alimentum congruum, & effœto exituro faveant, ib. Secundum; Ut apta sit materia apportanda; id quod in mollitie & exiguitate particularum potissimùm consistit, 665 Tertium; Ut pares Nutriendæ non nimis promptè suam dimittant materiam, ib. Quartum; Vt proportio adsit inter materiam Nutritioni destinatam & vasa advehentia, 666. Quintum; Vt motus gradus in appellente materia sit lentus, ibid. nextum; Vt juxta Mechanicas leges ad partes nutriendas dirigatur, ib. Hinc infertur Nutritionem lentis gradibus peragi, 667. Tertio; Nutritionis Impedimenta, ib. Primum; Cavitas nimis patula ib. Secundum; Nimia crassities, vel heterogeneitas materiæ, 668. Tertium; Pororum in extremis nimia dilatatio, ib. Quartum Amplitudo nimia partium adferentium, ib. Quintum. Motus materiæ nutritiæ nimis Celer, ib. Sextum; Perplexa, & à recta nimium recedens vasorum advehentium positio, ib. *Quartò*, An sanguis nutriat. 669. Concessio sanguinem materiam nutritiam secum portare. ib. Non verò hinc evinci Immediatam suppeditare, ib. Considerationes circa sanguinem, ib Primò; Massam ejus multiformem esse. ib. Secundò; Multas continere particulas aeres, ib. Tertiò; Valdè confusas esse ejus particulas, ib. Quartò; Multas habere satis viscosas, ib. Quinto; Motulationis valde citato ferri, ib. Negatur Nutritio immediate per Sanguinem, quia non respondet requisitis, ib. Primò ib. Secundò ib. Tertiò 670 Quartò ib. Quinto, ib. Sext. ibid. *Quintò*, succo Nervoso competere Nutritionis pensum probatur à consideratione Requisitorum, 671. Primi, ibid. Necesse est ut Fibræ sint tubulatæ ib. Secundi, Molliſſimæ & minutissimæ sunt succi Nervosi particulæ, ib. Objectioni obviam itur, 472. Tertii; ib. Mora variis de Causis nectitur succo Nervoso in partibus nutriendis, ib. Quarti, ib. Sicut parcè admittenda est materia nutritia, sic vasa admissura sunt perennia, ib. Curemaciati non cito ad pristinum habitum redeant, 673. Cur à Febribus convalescentes urinam parcè reddant, ibid. Quinti Motus succi Nervosi nequit non esse lentissimus, 674. Sexti, ib. Distributio Nervosarum partium quàm rectissimè fieri potest habetur, ib. Arteriæ à concluso Sanguine suo nutriri nequeunt, ibid. *Sextò*; Proponitur Modus quo Nutritio peragi concipiatur; ib. Qui & Augmentationi Corporis competit, 675. Conciliatur sensus & Motus ratio cum hac de Nutritione Hypothesi, 676. Objectio. Qui fiat in Paralysi, deficientibus Motu & sensu, Nutritio tamen peragatur, ib. Objectio, Quomodo tam pusilli Nervi grandibus Musculis aliisque partibus nutrimentum suppeditare possint. 677. solutio ib. Objectio. Improbabile videri copiam punctura tendis effluentem è Nervis pro-

fluere, *ibid.* Solutio; ib. Modus Nutritionis à Cel. Entio assignatus proponitur, 678. De eo ambigitur, ibid.

CAPUT IV.

Conditiones allegatas continentis Febrium Intermittentium Causæ, Succo Systematique Nervoso competere monstratur.

MOnstratur, Conditiones suprà recensitas, succo Nerveo quadrare, 679. Primam, 680. Secundam; ibid. Tertiam, ibid. Quartam, ibid. Quintam, ibid. Sextam, ibid.

CAPUT V.

Hypothesis particulatim proponitur.

HYpotheseos summa, pag. 681. Radices Nervorum in Cortice Cerebri laxari, vel propter poros ab Aere occlusos, vel anomaliam in aliquo ex cæteris Nonnaturalibus, ibid. Vel præ aliqua alia subita occasione, ibid Hinc Nervos admittere materiam incongruam, ibid, Quæ mora quam hic trahit variis de causis, sensim exaltatur, ibid. Verùm ad aliquot horas, forsan & dies sine molestia per Nervos & Fibras progreditur, ibid. Donec ad debitum plenitudinis & maturationis gradum evecta conceptacula lancinare incipiat; Vnde Rigor, ib. Vniversalis ib. Qui præ corrugatione extremorum non statim evanescit, 683. verò erumpente in Sanguinem hac materia, Febrilem calorem accendi, ibid. Tandem sudore, &c. maturatam Critice excludi, ibid. Atonia verò Corticalium Cerebri Glandularum persistente, iisdem gradibus usque repetere Morbum, ib. Donec cuncta in ordinem redacta fuerint, ibid. Considerationes quædam ad Hypothesin confirmandam, ibid. Primo Nervi lente (comparatione ad Arterias habita) supplementa sua admittunt, lentius deponunt: ib. Attamen, ib. Secundo, Proportio servari debet inter Nervorum & Arteriarum adimpletionem, ibid. Tertiò, Irritatio ad extrusionem nequit esse continua, sed diu protelari debet, Tertiò, Quartò, Succus Nervosus non omnibus horis æqualiter à Cerebro admittitur, ibid. Parcius interdiu, ibid. Copiosius noctu, ib. A Somno in habitum partium protruditur, ib. Quinto Ad magna Symptomata concitanda, vel Acrimonia, vel Quantitate, vel Motu peccare debet Materia, 685. Ephemeræ (nonnunquam causa) ib.

CAPUT VI.

Symptomatum recensio, & solutiones.

SYmptomata Febrium Intermittentium trium sunt generum, 686. Præludoriæ, ib. Exhorrescentiæ, ibid. Incalescentiæ, ib. Nec omnia omnibus, nec singulis æque violenta eveniunt, 687. Eorum Ratio, ib. Pandiculationis, Oscitationis, ib. Partium contractionis, ib. Morum asperitatis, vel ingenii acuminis aucti, 688. Vertiginis, ibid. Cephalalgiæ præludoriæ, 688. Rigoris & Horroris ib. Cur in Dorso rigores incipiant, & hic loci graviores sentiantur ib. Frigoris 689. Durationis Rigoris, 690. Pulsus debilitatis & tarditatis, ib. Anhelitus difficultatis, 691. Hypochondriorum contractionis, ib. Saliva, Lachry-

Digitized by Google

chrymarum, Urinæ profuſionis, ib. Vomitionis, ib. Proclivitatis ad alvum exonerandam, 692. Tranſactis Nervoſis, Symptomatis ingruunt febrilia, ibid. An dentur ſulphureæ in ſanguine particulæ, ib. febrilium ſymptomatum ratio. 693. Caloris & frigoris alternationum, 694. Capitis doloris, Delirii, Vomitionis, Diarrhœæ, &c. ſecundariorum, ib. Criſeos in fine emergentis, ibid. Apyrexiæ ſequentis, ib.

CAPUT VII.

Typorum Ratio.

TYpi Quotidianarii, Quartanarii ſunt reliquorum norma, 694. Prolegomena ad horum rationem redendam, ib. Primum, Eadem in genere ſingulis ſpeciebus Symptomata, ib. Secundum, ſingulæ ſua (ut plurimum) obſervant anni tempora, ib. Exceptio Quartanæ Vernalis, 695. Tertium, Nihilominus quoad aliquas circumſtantias diſcrepant, ib. Diſtributio Conſtitutionum Anni, 696. Scil. imo, in Vernalem, ib. In hac particulæ Nitroſæ maxime ſcatent, ib. Secundo, Autumnalem, In qua Acidæ, ib. Tertio Hyemalem, ib. in qua Crudæ, ib. Æſtiva conſtitutio febribus Intermittentibus producendis minime apta, 698. In Conſtitutione Vernali & Autumnali Acrimonia in cauſa eſt, Sed Vernali diverſa, ib. Ab Autumnali, ibid. in Hyemali Cruditas & Heterogeneitas in culpa ſunt. 699. Hinc ratio diſcriminis in genere inter alterutrius durationem, ib. Sed particularis certorum Typorum ulterius quærenda, ib. ſoli Homines, fere, febribus intermittentibus proclives, 700. Obſervanda præliminaria ad Typologiam noſtram conſtruendam, ib. Primum, ib. Secundum, ib. Tertium, ibid. Quartum, ib. Deductiones ex primo Obſervando, 701. quæ regularem præter propter fore recurſum Paroxyſmi arguant, ib. Objectioni ab inaure vigentibus, ib. Occurritur, ib. Deductiones à ſecundo Obſervando, ib. Quæ ad Nycthemeri ſaltem diſtantiam Paroxyſmos elongari debere ſuadent, Deductiones a tertio Obſervando, quæ ſingulos Typos ad invicem diſcriminent, ib. Ad Conſtitutiones partium Anni quæ hoc determinant reſpiciendum, ib. primò, Vernalem, ib. Cum nitroſæ particulæ (dominium hâc tempeſtate obtinentes) alternis tantummodo diebus ſe exerant, ſecundo, Autumnalem ib. particularum acidarum figura ib. Cur hæ nocendi vices non ante quartum (inclusive) diem obtineant, ib. Objectioni de coincidentia noſtræ Hypotheſeos cum *Vvilliſiana*, ib. Reſpondetur. Tertio Hyemalem, ib. Deductiones à quarto Obſervando, 702. quæ anomalias determinant, ib. Objectioni, ſanguinem in dies mutari allegenti, ib. Reſpondetur, ib. Anacephalæoſis rationis Typorum, 706.

CAPUT VIII.

Methodi curationis in genere, Variarumque ad eam ſpectantium Adminiſtrationum, Ratio, pag. 707.

METhodus medendi generalis cum ſingularum Adminiſtrationum ratione, 707. non prorſus eadem medendi Methodus ſingulis Febrium Intermittentium ſpeciebus competit, ib. Generales indicationes tres, ib. Adminiſtrationes quæ primæ debentur, ib. Quæ ſecundæ, ib. Quæ tertiæ, ib. Phlebotomia, ib. Quæ eam prohibeant, Aliis Evacuationibus præmittenda, ib. Repetenda, ib. Vomitoria, 709. Modo non adſint prohibentia, ib. Modus juvandi, ib. Cathartica

Digitized by Google

rica, ib. Tempus exhibendi maximè opportunum, Ante paroxysmum, ibid. Cur non semper prosint. 710. Qualia exhibenda sint, ib. Curationis solutio à Drastico, ib. Diaphoretica, Ratio agendi, ib. Hæc administratio non semper proficua est, 711. Diuretica, ib. Ratio agendi, ib. Alterantia, ib.

CAPUT IX.

Methodus Febres intermittentes in specie curandi. pag. 715.

Methodi medendi generalis ad varias Febrium intermittentium Species adaptatio, 715. Primo Ad Quotidianas, 716. secundo, ad Tertianas, ib. Tertio ad Quartanas. 717.

CAPUT X.

De corticis Peruviani, circa Febres intermittentes sistendas, Facultate. pag. 717.

Circa effectum Corticis Peruviani quinque perpendenda, 717. Primo, Noti ejus effectus, ib. secundo, Texturæ modus & ratio, Tertiò, scena operationis, 719. Lustrandæ quatuor Corporis regiones quas pertransit, ib. imò, Quid agant ejus particulæ dum Primam peragant, 720. secundo, Quid dum secundam, 721. 30. Quid dum Tertiam, ib. quarto De quarta dubium an ullæ subingrediantur, ibid. saltem annon, si admissæ fuerint, nimis huc compingantur, ib. Respondetur, ib. Non (adæquatè) vires exerit in primam Regionem, ad febrem tollendam, ibid. Nec in secundam ad hunc effectum, Ut nec in tertiam ib. Sed in quartam, 722. Considerationes præliminares circa relativam Medicamentorum actionem, ib. Secunda 724. Tertia, ib. quarta, ib. quinta, ib. Illationes ad Corticis Peruviani effectum determinandum, ib. prima, ibid. Secunda 725. Tertia, ib. Objectioni de perpusilla quantitate Medicamenti quæ in Cerebrum deportatur, ib. Respondetur, ib. quarto Agendi modus, quinto, Phænomenon & Observatorum solutio juxta Hypothesin, 737. Cur Corticis Peruviani exhibitio præmatura vel non succedat, vel quandoq; damnosa sit, ib. Cur ab hoc Medicamento Morbus sine evacuatione disparcat, ibid. Cur lecto affixi ratò levamen ab hoc Medicamento sentiant, 728. Cur Cathartica præpropere exhibita paroxysmos quandoque reducant, ib. Cur paroxysmi cortice peruviano sedati quandoq; redeant, 729. cur cum Acidis vel amaris cortex exhibitus efficacior deprehendatur, ib. cur hoc medicamento curatis, quam aliis, celerius redeant pristinæ vires, ib. considerationes practicæ circa usum corticis peruviani, 730. morbos plerosque chronicos in Nervoso genere fundatos esse probabile videri, ib. Hist. rara, 731.

FINIS.

Ad

Digitized by Google

Ad Clariſſimum, Humaniſſimumque Virum, Medicum Exercitatiſſimum, Philoſophum Graviſſimum,

DOMINUM DOCTOREM COLE,

In Novum ſuum

De Febre Hypotheſin ingenioſiſſimam.

JUPITER APOLLO

Jup. *Ventendum* princeps flammis, armata malignis
Anguibus & ſævis tutilos innexa capillos
Febris anhela, necis, cædiſque Orcique miniſtra.
Debacchata diù & late graſſata per orbem,
Proſtravit mœſtis populos mole ſua de ruinis,
Haurit vitales ſuccos, & faucibus arctis
(Heu triſtes epulas) horrentes paſcitur artus.
Fluminibus totis ſua proluit ora cruoris
Igniflua, & revomit geminatas ebria flammas.
Horrendo ſqualore & fœdo pondere ventrem
Geſtat diſtentum, nec dum ſatia recedit.
Quodque malum exuget, quodque illachrymabile regnum
Tantæ Peſtis alit, non ullus, *Phœbe*, tuorum
Illius obſcurum valet explorare cubile;
Aut certamen init, tanto par Viribus hoſti.
Æmula at illa *Jovis*, nigra caligine tecta,
Ignotis humana ferit præcordia telis.
Liventes librat flammas, atque inficit auras
Labe venenata, & nulli perviſa tuorum
Denſis eliſos iaculatur nubibus Ignes.
Labitur in venas vulnus, dolor oſſibus ardet.
Perque imas errant incendia lenta medullas.
Tanti operis, moliſque fuit mihi condere Gentem
Humanam, ut tali repetita ſtrage periret.
En, age, ſi qua prolis te, ſi qua tuorum
Cura, o *Phœbe*, tenet, ſi quid tua pocula poſſunt,
Nec iactas artem mendacem, & numen inane,
Defere ſacratum collem, mollemque catervam
Pieridum, & poſita pharetra, citharaque ſonora,
Terrarum populos propera fulcire ruentes;
Hoc opus ingenii eſt, Cœloque & *Apolline* dignum.

APOLLO.

Dictis mota tuis, hominum Pater, atque Deorum,
In Genus humanum pietas præcordia deflexit:

Porriget & certum miseris hæc dextra levamen.
Morbiflore huic, atque animi cælestibus apto,
Ætheris excocti quod dat puriſſima vena,
Cribis divinis purgato, & luce, meisque
Diluto radiis, hominis præcordia fingam,
Intentique operi multum sudabimus, alti
Ictibus & vastis resonabit regia Cæli.
Arte laboratum multa Cæleste metallum,
Atque indefessis opus haud Vulgare lacertis
Nostris excusum, languens mirabitur orbis.
Sic tandem prodit *Colæus*, amabile nomen
Ægris, qui sana mente ingenioque beatus
Divino, totoque afflatus numine *Phœbi*,
Imbelles reddet sanos. Medicosque docebit
Grassantis Febris rabidum cohibere furorem
Sedes obscuras, queis delituisse solebat.
Invictum quondam monstrum, reserabit, opaca
Clausſtraque Nervorum pandet, cæcæque Medullæ.
Quas coluit Febris tot retro secla, patebunt.
Dicet, ut in Celsa sedet ambitiosa Cerebri
Arce, Luem, Pœnasque graves meditata, necemque:
Fingit ubi Pestes, & miscet lecta venena,
Armaque Fatorum, tormenta infanda, crucesque
Fabricat innumeras, atque ignea tela reponit.
Pabula ubi tristis nondum matura doloris,
Semina Morborumque, & moris stamina condit.
Inde venenatos ignes nunc torquet in artus
Luridaque in gelidas jaculatur spicula venas.
Continuò immanis carpit calor omnia, circùm
Flagrantes latices fundunt præcordia, & usta
Ætneus subitò per viscera depluit imber.
Pectora nunc lento carpit maculosa veneno,
Atque moras nectit, pigroque dolore trucidat.
Nunc alterna juvant; & dum lascivа quietem
Datque rapatque æstum accedens, sedansque vicissim
Diviso imperio dominantur Vita, dolorque.
Indorum crescit plagis felicibus Arbor,
Auro quod vendunt pretiosior, inde sagittas,
Inde salutiferos *Colæus* fabricat arcus,
Fretus & his armis, argutos cujus ocellos
Vix mens ipsa fugit, fugit at mens sola, pererrat
Anfractus curvos atque ardua cliva Cerebri:
Et loca Fibrarum nullis accessa, meatus
Intrat & angustos, monstrum figitque, latebris
Nervorum stabulans, errandi nescia dextra.
Nunc alios arcus gestat, diversaque tela,
Vincendi certus, fugientem torquet in hostem.
Morbo cuique suam *Colæus* porriget herbam;
Nostramque arte potens, & Viribus *Herculis* instar,
Innumeras pestes, & monstra horrenda domabat.

Ju-

Digitized by Google

JUPITER.

Tantum conde virum; nec menti parciùs auras
Admiſce æthereas, illaſque infunde recentes.
Atque illibatam lucem, radioſque probatos,
Ingentem inſpira virtutem, numinis & ſis
Pro digus effuſi, laudes ut carmine Vatum
Egregiæ dicantur, opuſque feratur ad aſtra,
Conſummatum *Phœbi*, atque admirabile Donum.
Sit fauſtus, felixque tuus *Colæus*, amandus
Omnibus, attingat placidam doctamque ſenectam:
Ut valeant reliqui mortales, ille valebit.

RICARDUS BLACKORE,
M. D. Regii Colleg. Med. Lond. Socius

Ad

Virum Doctiſſimum, Experientiſſimum, & Amiciſſimum,

D. DOCTOREM COLE.

TEcta diu ignota Febrilis Flamma favilla,
Ignoroſque focos habitans, hæc Veſta Triformis.
Invigilat noſtris Cuſtos malefida ruinis:
Tu referas ſecreta Deæ, monſtraſque receſſus
Queis ſtruit inſidias, in quos Victrice recedit
Poſt pugnam rediens, Turma ſtipata Dolorum.
Inſultu labefactus Homo, velut Ariete quaſſus,
Non tulit ulterius, Sudore, Algore, Calore
Exhauſtus, ſomno ſe victum dedidit ultrò:
Non morte, ac vera ſuccumbit Imagine Mortis,
Illa quies rerum, ſed Vinctum prodidit hoſti,
Et reficit vires renovanda ad prælia Morbi:
„ *Dum motus* humorum, *atque hæc certamina tanta*,
„ *Pulveris exigui ictu* compaſſu *quieſcunt*.
Hactenus hinc Medicos pariter laſſavit, & Ægros
Muta Sibylla, tacet fruſtra conſultus *Apollo*,
Atque Aſclepiadum ſeries longiſſima Vatum,
Nam referunt, *Colæe*, Tibi tot Numina munus,
Cujus mente Tripos, cui fixa in pectore Delos;
Teque jubent Nodoſi ænigmata ſolvere Veri.
Ipſe fidem abſolvis: quanquam hac ſudavit arena
Quondam *Joneſius*, *Britonum* Spes una ſalutis,
Et Medicis Senior clarus *Mortonus* in armis.
Tu doctus Varios olim ſecernere Succos,
Garus & Irrguos per Nervos ducere rivos.
Promiſitque alios devicta Apoplexia campos.
Sic ortu rerum Faber ingens Materia

Palam-

Digitized by Google

Palantes Atomos cogit, Spargitque coactas
Ad leges, *Celæ*, Tuas, artemque secutus
Humanos proprio formavit vertice Cœlos.
Exiguos monstras Primus quos Flamma meatus
Intrat, ab introitu Tuque obice Corticis arces.
Sic olim Sapiens, regio dum Peste laborat,
Et Vapor Infernus certo inficit Aera Letho:
Ille specum inveniens per quem petit Æthere monstrum
Obstruit, & proprio jussit requiescere Averno:
Læta Salus sequitur, fœlixque oblivio morbi.
Sis Vatum Princeps, sic certus *Apollinis* Hæres:
Sit *Phœbi*, mihi, vel *Jovis* Arbore, gratior Inda.
Dum lent lambit Nervorum flumine Ripas
Succus, dum Tyrios Cordis rotat Antilia fluctus,
Nomen, opusque Tuum per totum circuler orbem:
Perpetuo Venæ Sinuato tramite Giro
Te refluum accipiant, prorsumque Arteria pulset.

STEPHANUS VVELSTED,
Medi. Lond.

GULIEL

Digitized by Google

GULIELMI

COLE, M. D.

LONDINENSIS CELEBERR.

TRACTATUS

DE

SECRETIONE ANIMALI.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

SEcretionum theoriam vel pede ſicco tranſiliunt authores, vel per tranſennam ſolummodo, & generaliore ſermone leviter attingunt; ſaltem nemo palam ex profeſſo de naturæ in iis peragendis methodo diſſeruit: quanquam interea inter eximia, quæ in humano corpore præſtat, opera nullum, me judice, occurrit cognitu dignum magis, immo neceſſarium. Nec enim ſanitatem conſervari, nec morbos, vel ſatis intelligi, vel artis ope averruncari poſſe mihi videtur, niſi qua arte ſeparentur ſucci aliquatenus exploratum fuerit; quandoquidem illa à debita, horum verò maxima pars à prohibita, vel inidonea, iſtorum ſegregatione pendeant. Quin haud ullum aliud invenire datur, quod vel magis familiare eſt, vel naturæ matheſin plus prodit. Niſi enim perenni opera nervis ſuus ſuppeditaretur liquor, brevi de animalibus muniis actum foret: niſi aſſidue ſanguinis recrementa demerentur, craſis ejus harum rerum redundantia uſque adeo viciaretur, ut lampadi vitali ſuſtinendæ haud par eſſe poſſit: niſi ſecretionis ope iis jugiter ſubveniatur, citò peſſundarentur coctiones præ fermentorum defectu, quæ niſi a ſanguine, aliiſve ex eo paratis ſuccis, ſuppeditentur, idque hujus miniſterio, haud facile explicari poteſt unde ſuam trahant originem. At ex materiæ ſecretæ contemplatione, quæ variis in partibus tam varia cernitur, at deſignatos uſus exacte proportionata, quin & placidiſſimè, & facillimo negotio, ut nulla œconomiæ animalis perturbatio, ſentiatur, ſecedit, ſatis patet, cuncta huc ſpectantia ad matheſeos regulas exquiſitè concinnata eſſe; cùm niſi vaſorum ſtructura ad has quadret, atque agentia eodem vires ſuas exerant, tales nequaquam produci poſſint effectus.

Hinc apud me ſtatui penitius, ſi quà liceret, iſtorum myſteriorum rationes ſcrutari; quanquam vereor an ſatis fauſto omine, cum abſterrere merito poſſent tantorum, quos, ut ſuperiora ſileam, hoc ſeculum protulit, virorum ſilentium, denſæque, quibus involvuntur hujuſmodi ſpeculationes, tenebræ; cùm neminem lateat, & quam in profundo res iſta tranſigatur, & in quantam minutiem redacta ſint vaſa, in quibus celebratur, ut omnem vel perſpicatiſſimorum, & quantacunque arte adjutorum, oculorum

lorum aciem effugiant. Quo verò ſecurius in tam præpedita via dirigantur greſſus, hæc mihi, ut potui, ſervanda propoſui.

Primò, Naturæ methodum ſimpliciſſimam eſſe, & ſimili prorſus ritu inſtitui, ubi ſimilia deſignat opera. Quod exinde elucet, quod nullam rerum, quæ ſub ſenſum cadunt, ſpeciem invenire datur; quin ſingula ejuſdem individua (niſi impedimentum aliquod interveniat) pari conſtituentium partium ſtructura fruantur. Quodque pleniorem fidem facere poterit, Animalium (perfectiorum ſaltem) utcunque ſpecie diſtinctorum pauca (fortaſſe nulla, occurrunt, quæ non quoad internam mechanicen ceteris omnibus (quantum diſtincta, ad quæ fabricantur munera patiuntur) quam maximam analogiam gerunt. Nec enim voluit ſummus ille Naturæ, & ſimpliciſſimus, *Architectus*, alias, operibus ſuis moderandis, ſancire leges, quam quæ originem ſuam referrent, Archetypumque indigitarent.

Secundò, Corpus humanum, non ſecus ac cunctorum animantium, mechanico plane more conſtrui, ſingulaſque, quæ in eodem peraguntur, actiones (exceptis iis quæ ad animam immediatius ſpectant) mechanicè omnino præſtari. Id quod nemo non ſibi facile perſuadebit, qui fabricam corporis (qualis tum ex veteribus, tum præſertim nuperis, inventis Anatomicis apparet) variamque ſuccorum luſtrationem penſitaverit; unde & cæteris, quæ ſub ſenſum non cadunt, conjecturam fere pronum eſt, illi maxime, cujus mentem ſanioris Philoſophiæ, quæ tam claro jubare hoc ævo renitet, præcepta imbuerunt.

Tertiò, nil aſſerendum, quod indubitatis Naturis Phænomenis adverſatur, nec ullos, vel partibus, vel liquoribus, uſus aſſignandos, qui non totius corporis œconomiæ reſpondeant; ne vel ſtatas naturæ leges reſcindere, vel novas ipſi indicere velle cenſeamur.

Dum ad hanc Cynoſuram conceptus meos dirigere conor, ſi forte minus feliciter rem explicavero, cæpti veniam tamen ab æquis rerum æſtimatoribus habiturum me non deſpero, quandoquidem hinc forſan altioribus ingeniis ad negotium hoc ſolidius excolendum anſa dabitur: quam quidem eo fidentius mihi ſpondeo, quoniam præfractè nihil, aut pertinaciter, hac in re aſſero, ſed *Hypotheſin* tantum, à longo ſane tempore à me animo volutatam, limatioribus aliorum judiciis trutinandam propono. Neque enim hanc, meam, ſive hypotheſin, ſive opinionem, tam perditè depereo, quin eam mehercule repudiaturus ſim, aliamque lubens meritò vel ſuperinducturus, vel à quocunque allatam amplexurus, modo ejuſmodi ſit, quæ magis Naturæ legibus conſentaneam, & ad Phænomena ſolvenda accommodatiorem ſeſe exhibuerit.

Interea monendus Lector, tractatulum hunc, parum, omnino immutatum, ante biennium prelo deſtinatum fuiſſe, id quod complures non mediocris notæ & famæ, juxta ac doctrinæ, viri teſtari poſſunt, qui ſub illo tempore perlegerunt: Cujus rei ideo mentionem facio, ne, ſi forte aliqua ex iis quæ tanquam mihi tradita ſunt, ab aliis poſt illud tempus typis mandata fuerunt, plagii, quod horreo, notam mihi qui inurat.

At

Digitized by Google

At redarguent, auguror, nonnulli, inter alia cenſuram forſitan motura, quod Philoſophico hoc ævo, in quo tantopere experimentis ſtatur, ſcribens, aliorum fere ſolummodo obſervatis Anatomicis inſiſtam, conjecturis verò aliquanto liberius hic illic utar. Verum his reponere liceat, eo evectam eſſe ſtupenda Anatomen hoc ſeculo exercentium induſtria, corporis cognitionem, ut quamvis multa adhuc detegenda ſupereſſe haud inficias ivero, nec proinde prorſus dogmatice agendum eſſe cenſeam; licere tamen putem tales ex iis quæ jamjam reperta ſunt, deductiones elicere, quæ aliqualem operationum naturæ explicationem faciant. Quod cum à nemine, quod ad præſens ſubjectum, ex profeſſo factitatum obſervaverim; haud prorſus ingratum, quibuſdam ſaltem, opus præſtituturum ſenſi, ſi meas hac baſi licet nixas, ſuper iſtac re proponerem conjecturas, aliaſque omnes (at cunctas rationibus ubique, quales quales eæ ſint, ſtipatas, nec prorſus, confido, probabilitate omni deſtitutas) quandoque attexerem, inquo methodum, quanquam minus forte accuratam, utpote meam, redigerem. Interea, ſi hæc arriſiſſe comperero, forſan in poſterum, ubi per negotia licuerit, daturus ſum operam, ut cultiora & experimentis auctiora prodeant, fortaſſis & alia ſubſequantur. Sin erraſſe me quis oſtenderit, ſicut non ingratum monſtranti præbebo ſic ſaltem aliquid ſolaminis attulerit, Magnis auſis excidiſſe.

ELEN.

ELENCHUS CAPITUM.

CAP. I. Quid per Secretionem intelligendum sit. Pag. 753
CAP. II. Secretionum differentiæ. 754
CAP. III. Secretionum scaturigo. 756
CAP. IV. Succorum ad particulas dimittendas prævia dispositio expenditur. 764
CAP. V. Secretoriæ partes quæ sint. 768
CAP. VI. Secretionum tam Simplicium, quàm Mixtarum, generalis methodus. 769
CAP. VII. Secretionum Simplicium, seu Perfectivarum, ratio. 770
CAP. VIII. Secretionum Mixtarum ratio generalis. 775
CAP. IX. De Fermentis. 777
CAP. X. Fermenta ad Secretionem præcedanea quæ. 782
CAP. XI. Fermentum Secretiones Mixtas immediate concitans, quodnam sit. 783
CAP. XII. Hypothesis, pro Secretionum Mixtarum ratione reddenda, proponitur. 790
CAP. XIII. Phænomenon quorundam, & dubiorum, solutiones ex allata Hypothesi. 793
CAP. XIV. De vasorum biliariorum officio. 798
CAP. XV. Secretionum Privatarum ratio. 807
CAP. XVI. Secretionum præter naturæ institutum evenientium ratio. 809

GULIEL.

Digitized by Google

GULIELMI COLE M. D.

TRACTATUS DE SECRETIONE ANIMALI.

CAPUT PRIMUS.

Quid per Secretionem intelligendum ſit.

DE *Secretione* quatenus ſcilicet in humano potiſſimum corpore peragi ſolet, verba facturus, oportet ut in ipſo limine quid per vocabulum hoc intelligi velim, exponam. Idcirco advertere licet corpus humanum, perinde ac cunctorum animantium, tum ex multiplici partium ſolidarum, particulis inter plurimum diſcrepantibus conflatarum, ſuppellectile coagmentari, tum etiam variorum ſuccorum commeatu irrigari; quos pariter non minus difformi particularum ſtruc conſtare certum eſt, cùm & nutricatum illis ſuppeditent, & ex illſdem reſoluta compage diffluentibus ex parte conſtituantur. Illæ ſiquidem, tum præ motu inteſtino tum ſanguinis impingentis vi attritæ, inveteraſcentes particulas hujus alveum aſſatim deponunt, (novarum interim abappellentibus ſuccis proventu viciſſim auctæ:) Iſti verò, variis acti motibus, tum varias partium ſuarum comminutiones patiuntur; ſecus enim nequaquam habiles evadere poſſunt, ut vel in illarum, tantopere inter ſe diſformium, ſubſtantiam faceſſant, vel alia vitæ munia præſtent; tum aptitudinem hinc nanciſcuntur ad particulas certas ex gremio ſuo deponendas: nec enim aliter fieri poteſt, quin in tam multiformi congerie (qualis tum ex deciduis ſolidarum particulis, tum chyli, ex pluribus diverſæ proſapiæ ſubſtantiis chati ſupplemento provenit) multæ præſto ſint, quæ quoniam agitatione continua cientur, atq; ſtrictos intra vaſorum cancellos coercentur, vel ſponte, qua data via prorumpant, vel ſi aliunde vis accedat, ſeſe è reliquarum contubernio facili negotio exturbari patiantur.

Hinc duplex emergit in corpore *Separatio*, alia quę intra maſſæ confinia celebratur, alia quæ determinatarum quarundam particularum ex eadem ſegregatione perficitur.

Digitized by Google

Prior in hoc consistit, quod quædam massæ particulæ in motum concitæ, & locum, quem prius occupaverant, consortiumq; quod cum aliis inierant, ipsæ deserunt, & in alias, dum hoc sacagunt, impingentes, eas tum in minora frustula diffringunt, aliove aliquo modo dissociant, atque è sedibus proturbant, tum in consimilem motum concitant, aliique qualem ipsæ subierunt, divulsionem hoc nomine inducere cogunt. In hujusmodi Separationis, cunctarumque, quas uspiam in corpore invenire est, digestionum ratio consistit: diminuta enim hac ratione mole, mutataq; figura, majorem ad motum promptitudinem aliasque, quæ ab his pendent, dotes necesse est ut acquirant corpora talem suarum particularum separationem passa.

Altera Separatio, qua scil. materia quædam determinata extra massæ, cujus ante pars fuit, terminos fertur, certum, ut cum delectu perficiatur, organorum apparatum requirit, quorum ministerio particulæ quædam, præcedenti digestione ab aliis laxatæ, atque ad horum oscula proportionem quandam quoad molem & figuram nactæ, cum ad illa, sive intestino nixu, sive vi aliunde illata, appellunt, foras convehuntur reliqua massa prorsum per solitos & patentiores canales lata.

Quamvis utrumque genus commune *Separationes* nomen sibi vindicet, posterius tamen, quandoquidem peculiare naturæ artificium prodit, atque à priori satis distinctum sit, distinctam insuper & magis limitatam appellationem meretur, atque *Secretionis* titulum sibi proprie arrogat. Vox enim ipsa separationem modi sonat, qua separata materia ex alius, quacum antea delituerat, gremio fertur, atq; seorsim consistit. Huius explicationem nobis in sequenti Dissertatione proponimus, & ad eam sensa nostra accomodare conabimur. Interea tamen quoniam hæc alteram illam præsupponit, haud abs re forsan erit paucula ad illius naturam attinentia suo loco in medium proferre, quo melius ad hujus ad notitiam perveniamus.

CAP. II.

Secretionum differentiæ.

QUoniam vero plures; eæque variæ materiæ, Secretiones in corpore occurrunt, earum discrimina primum recensere, scaturiginesque investigare oportet.

Secretiones igitur vel ad *privatum*, vel ad *publicum* usum instituuntur.

Quæ publico inserviunt (missis aliis differentiis) respectu materiæ ad duo potissimum genera referendas esse censeo, quod scil. aliæ *Simplices*, aliæ *Mixtæ* sint. *Simplices* volo, non ea vocabuli proprietate, ac si singulæ secretæ materiæ particulæ essent pure inter se homogeneæ, sed respectu massæ è qua separantur; utpote cujus purior solum, & simplicior, comparatione ad eam habita ex qua segregatur, aliqua delibatur pars; crassiori interim (licet non ubique omni puriorum particularum consortio prorsus orbata) alio per patentiores canales deportata, *Mixtas* appello, in quibus varii generis, tam tenuiores quam crassiores, eliminantur particulæ, restitante massa non minus tenuibus, imo plerunque pluribus, iisque alicubi vel tenuioribus, quam quæ secernuntur, referta.

Iis quæ prioris generis sunt [quæ & *Perfectivarum* titulo forsan insigniri merentur] hoc competit, quod materia ex qua constant introrsum, atque in penitores continuò corporis recessus, ad nobiliores, quam quibus integra, è qua proliciuntur, massa par esse potest, usus fertur. Porro & nervis insertis, vel in totum destituuntur partes iis peragendis destinatæ, vel minutioribus saltem gaudent, quam qui in eas, quæ alteri Secretionis generi famulari natæ sunt, inseruntur [quem vero in finem inferius suo loco dicetur.] Harum duæ solummodo [quantum auguror] in corpore occurrunt, quæ tamen maxime insignes sunt omnium, quas ubivis cernere est; *Chyli* scil. in vasa lactea, & *Succi nervosi* ex sanguine cerebrum perluente in nervorum

rum canales percolatio. In quarum priori, lacteo ſucco in vaſa propria ſecreto, craſſa, & inutilis, per inteſtinorum tractus ſaburra amandatur: in poſteri cruor, depoſita in adſtantes nervos puriori ſua parte, craſſior jam & effœtus quodam modo factus, per venas verſus cor novis ex chyli & lymphæ acceſſu, nova oborta fermentatione, ſpiritibus impregnandus redit.

Poſterioris generis Secretionum, *Mixtarum* ſcil. extrorſum tendit materia, atque vel prorſus excernenda eſt, unde aut protinus è corpore excluditur, aut deſtinatas cavitates, ut commodius pro naturæ intentione eliminetur, deponitur; vel ambitu facto intra corpus iterum dirigente vaſorum ſtructura, ad ulteriores uſus reducenda. Harum omnium organa nervis, liſque mole amplis, donantur.

Ex his *Excretivæ*, vel ad *ſpeciei conſervationem*, vel ad *individui commodum* inſtituuntur: inter quarum materiam, licet ſimili inſtrumentorum apparatu, eademque methodo, prout inferius propalare conabimur, utramque peragi verisimile nobis videtur, magnum tamen diſcrimen intercedit. Quæ ad illam comparantur (quo ſpectant quæ in teſtibus, & mammis, peraguntur) ex materia, ſicut multum elaborata, ſic pariter toto genere utili conſtantur, licet ab illa Perfectivarum ſatis diſſert. Quæ verò hujus gratia fiunt, ex emerita & inutili materia potiſſimum conſtant, atque mere depurativæ ſunt; ideo nimirum à natura deſignantur, ut remanens maſſa purior, adque vitæ uſus accommodatior perſiſtat. Id quod cuivis ſatis obvium eſſe poterit, qui perpenderit quanta corpori incommoda à ſuppreſſis ſolitis evacuationibus ſupervenirent. At verò, dum ſecretum humorum inutilem voco, non id ſic intelligi velim, ac ſi ſingulæ ejuſdem particulæ corpori infeſtæ ſint, ut nec illas omnes, quas, ſpeciei conſervationi dicatas toto genere utiles dixi, ſic habendas eſſe quaſi nullo ex iis poſt uſum præſtitum abſegandæ forent: ſed ſicut ſecretionum, ad hunc inſtitutarum, materia certam quandam ad uſus quibus accommodata eſt præſtandos, craſin neceſſario requirit, qua tam ſubtiles quam craſſæ una maritandæ ſunt, adeoq; liquor hinc emergens, ex diverſi licet genii particulis conflatus, quandoquidem tota ſua mole in aliud corpus transferendus eſt hoc nomine pro utili habendus eſt; ſic in depurativis non paucæ (quod omnino concedendum) corpori ſatis utiles excluduntur particulæ, cùm tamen inutilium & emeritarum longe major ad eas conficiendas concurrit numerus; atque utiles his vel eo fine adduntur, ut liberiorem iis commeatum præbeant, vel præ ſubtilitate neuticam impediri poſſunt, quo minus ſe in vaſa ſecretoria una inſinuent, interea ut noxiæ ſolummodo deſtinato ſecernantur; tota idcirco ſecreta maſſa collective ſumta prp inutili & excrementia habenda eſt. Hujus farinæ ſunt urina, ſudor, mucus narium, cerumen aurium, &c. quarum materia non unius generis eſt, ſed plurimum inter ſe diverſi, prout cuivis ſingulas perpendenti palam erit.

Secretiones *Reductivæ*, licet maximam partem ex materia non uſque adeo ſubtili & activa, atque plurimæ ex remanentibus maſſæ, e qua prorumpunt, particulis conflentur, nequaquam tamen excrementia & prorſus inutili conſtant; ſed tali, qui ulteriores in corpore uſus, eoſque ſatis inſignes, præſtare poterit: nempe ut varius in partibus fermenti loco contentis ſubſtantiis ſubveniat. Etenim ex ſuccis, quibus ſcatet corpus, plures dantur, qui vel crudiores, vel craſſiores ſunt, quam ut propria & inteſtina fermentatione debitum maturationis vel tenuitatis gradum aſſequi poſſint, unde fermento, quo commodius digerantur, opus habent: proinde natura his proſpiciens, ex elaborationibus tales iis ſuppeditat liquores, qui activitate ſua majorem particularum, ex quibus conflantur, comminutionem efficiat, ut ſic debitam ſubtilitatem adipiſcantur, atque ſingulis partibus, tali ſubſidio indigentibus, propria induſit vaſa, quorum miniſterio congruum, & eliciatur, & affundatur fermentum. Partium huic muneri deſtinatarum longe major occurrit numerus & varietas, quam talium, quæ reli-

quis quibuscunque Secretionibus dicantur; idque quoniam tanti ad corporis œconomiam rectè administrandum interest, ut debita succorum elaboratio, & subtiliatio, habeatur.

Quemadmodum verò Publicæ, quas diximus Secretiones variis usibus impenduntur, hic scil. subtiliandis, illic depurandis circa quos versantur liquoribus, alibi fermentis iisque varii generis, concinnandis, aliisque forsan muniis, ut hinc commodius œconomia administretur animalis; sic *Privatæ* unicum, prout mihi videtur, in finem instituitur, ut nempe particulam rem aliquarum succi nutritii, per varias elaborationes; & depurationes (*publicarum* adminiculo) debito modo exaltari, talis à reliquis seclusio, inque certa prope consita conceptacula secessio fiat, unde in partium substantiam appositione facessant: etenim ad hoc opus etiam Secretio requiritur. Cum enim ex appellentibus, qui nutrimentum suppeditant, succis non quælibet indiscriminatim singulis partibus nutriendis conveniant particulæ, sed aliæ has aliæ illas, prout earum fert textura, exigant; cùmque jugem particularum quarundam avolationem partes solidæ patiantur, undè continua instauratione iis opus sit; ut impensas has resarciant, ex præterlabente fluvio tales, quæ ad hoc munus idoneæ sint necesse est ut admittant. Et revera in hunc scopum reliquæ omnes quodam modo collimant Secretiones [licet haud diffitear, & ad alios fines inservire, nempe ut magis idonei evadant succi pro sensus & motus obeundis muniis, necnon pro intellectus operationibus exequendis, quandoquidem in his proferendis corporeis anima utitur instrumentis.] quatenus scil. earum ministerio materia partibus nutriendis debita vel exaltetur, vel à crassioris fœcis inquinante commercio liberetur.

Præter solennia hæc Secretionum genera, observare licet quod aliæ quandoque *præter naturæ institutum* fiunt, prout tum in hydropicis affectibus, tum in fonticulis, ulceribusque aliis, sive artis ope, sive sponte excitatis, cernere est. Quarum singulæ, quam vis à morbosa diathesi pendent, non tamen absque naturæ moderamine procedunt, maximamque illius solertiam ostendunt, eo quod licet partes huic muneri plurimum ineptas offendat, tam commodas tamen præstitutas vias possit, quibus (nec quandoque, sine maximo emolumento) laboranti corpori succurat, atque morborum alioqui emensurorum segetem præscindat.

CAP III.

Secretionum Scaturigo.

CUm verò plures in corpore substantiæ dantur particulis à se dimittendi aptæ natæ, proximè inquirendum est, ex quo fonte deveniat quod secludi cernimus.

Et primò, quod ad Secretiones *Perfectivas*, satis patet, unde earum materia derivetur. Cùm enim quod secernitur sit tantum purior prout adstruximus, appellentibus massæ pars, si ostendamus qualis sit, quæ ad Secretorias partes appellit, massa, res in vado est. Unde cùm duæ solummodo inveniantur, quæ sub hoc censu cadunt; *Chyli*, scil. per intestina in vasa lactea, & *Succi nervosi* per cerebri corticem in nervos, nemo ambigere potest ex chylosa solummodo massa sepatari quod in lacter penetrat, ut nec ex sanguinea proclivi quod in nervos instillatur; quandoquidem nulli alii, ad partes secretionibus his dicatas, pertinent succi, ex quibus quicquam secerni supponamus: quod enim chylo in intestinis ex hepate & pancreate naturaliter effunditur, fermenti tantum (nisi forsan & vehiculi censueris loco) huic inservire potest, ut ulterius illic elaboretur, expeditusque in adstantes intestinorum porulos colatur. verùm de aliis Secretionum speciebus res paulo intricatior est, quam propterea enodare conabimur.

Supra notavimus duo solummodo esse ex quibus corpus nostrum constituitur; *partes* nempe *solidas & liquores* (etenim sub posteriori hoc titulo *Hippocrates* [illegible] concludenda videntur, quoniam nusquam in corpore spiritus ab humorum mistura liberos deri adhuc compertum

tum eſt :] nunc par eſt, an ab utroque horum, an ab altero tantum, dimanet Secretionum materia, breviter primum inquiramus.

Et *Solidas* quidem *partes* ex liquoribus certa diatexi coeuntibus inq; exurgere eoſdem, ubi ſtatum illum deſerunt reſolvi (ſaltem fluidorum formam induere) nemini dubium eſſe poteſt: Cùm verò indefinens ſit tam harum, quam liquorum, & abſumptio, & inſtauratio nec magis in ſolidarum & conſiſtentium abſumtarum locum, quamdiu partibus integer perſtat vigor, conſtanti tenore quædam ex liquorum penu deponantur particulæ, quam ab his emeritæ aliæ abſcedant, inq; liquorum familiam, quibus natales debent, relabantur, [quod niſi fieret, in immenſum, & ultra ſtatum à natura terminum excreſceret corpus [idcirco Secretionibus materiam quodam modo à partibus ſolidis ſuppeditari certum eſt : quod & inde argui poteſt, quod à concitatiori qualicunque evacuatione collabeſcere has comperimus Verum enim vero, quandoquidem nullus hic delectus ſupponi poteſt, ſed quęcunque ab iis, jugi perluentis, ipſaſq; deprædantis, humoris irrigatione perfuſis, decedunt particulæ, illorum integrales partes fuere, atq; ferocientis ſolummodo hujus impetu abraduntur: cùm porrò, quæ ſic divulſæ ſunt, à prędatorio torrente abſorbentur; in cujus ſinum delatæ unam cum eo conſtituunt maſſam, donec ulteriori opera ad ſeceſſum deponantur; idcirco Secretio ad liquida magis proprie limitanda mihi videtur, nec ad partes ſolidas attinere niſi horum interventu ſuſcitetur.

Liquores autem, quibus perluitur corpus, licet varias indoles, non ſecus quam nomina ſortiantur, ex uno tamen fonte omnes emergunt. Sc. ex Chylo fit ſanguis, ex quo deinceps ſuccus nervoſus, cęterique omnes, quotquot in toto corpore invenire datur, vel immediate, vel mediate ſaltem proliciuntur Ex *Chyloſa maſſa* in Inteſtina depulſa Secretionem inſtitui, eamque omnium maximam, modo notavimus; ſed ſecreta illic materia tota introrſum fertur, atque ex puriori ſolummodo maſſę parte conſtat. Ex eodem autem chylo (ullive aſſumtis) dum vel in ventriculo, inteſtiniſve ſtabulatur, vel lacteas, aut receptaculum, glandulaſve meſentericas pertranſit, nil ſecerni, vel in ejuſdem depurationem, vel ad alios quoſcunque uſus inde conſtat, quia nulla his partibus ſecretoria vaſa, quæ ex ejus penu aliquid delibent, & aſportent, adſita eſſe hactenus compertum eſt; imò contra, nervoſi ſucci in glandulis meſenterii, & lymphæ, à remotioribus partibus refluæ, in receptaculo copiis augeri mihi videtur.

Scio equidem doctiſſimis quibuſdam viris etiamnum arridere veterem chylo, per venas meſaraicas, in ſanguinem tramitem non prorſus denegandum; imò & venas glandulis meſentericis incertas ejuſdem partem aliquam, dum per lacteas delatus huc appellit, delibare; non enim æquum eſſe ducunt, ut univerſa ejus maſſa uno torrente, unoque in loco, ſanguini affundatur, ne crudior cùm ſit, hujus obruat calorem, ſpirituſque nimis deprimat, cordique ipſi, nullis factis ambagibus, ingeſtus moleſtias creet: quin inſuper [præter id quod Cel. *Gliſſonius* de chyli parte à nervis in glandulas menſenterii terminatis admittenda ſupponit) tenuiorem aſſumtorum partem (maxime ſi admodum ſpirituoſa ſint) partim à nervis ventriculo implantatis, partim a venis illic deſinentibus abſorberi contendunt, unde citiſſimæ illius, quæ labore, inedia, aliiſve de cauſis exhauſtis, talibus exhibitis, ſupervenit, refectionis cauſam deducunt. Verum (præfata Cl. huic ſententiæ adſtipulantium virorum venia) quamvis ſat eſſet his inſigne illud Cl. *Lowweri* de ductus chyliferi ruptura experimentum objicere; nulla tamen, dato quod uno in loco ſanguini chylus ſuggeritur, qualia comminiſcuntur incommoda hinc invehi poſſe mihi videntur. Satis enim in propatulo eſt, exilibus tantum aperturis ductum thoracicum in venam ſubclaviam hiare atque liquorem quem portat lentiſſimo inſuper, ſi dum ſanguinis, qui largo, & rapido flumine decurrit, conferatur, motu ferri, quo fit

ut huic exigua proportione affundatur, idque licet non admodum longo, tanto tamen ante cordis oſtium ſpatio, ut illi ſatis intime prius commiſceri poſſit quam hoc ingrediatur, adeoque omnis, quæ à nimio refrigerio timeri poteſt, nova præcaveatur. Imo ſanguini non procul à corde ſociari debere videtur, ne prius elaſtica particularum aerearum [quibus abunde refercitur chylus] nitroſarumq; aliarum exantletur vis quam ad cor pervenit; hinc enim potiſſimam & diaſtoles & ſyſtoles cauſam pendere fas ſit ſuſpicari: Etenim & harum nativa expanſione, & fermentatione quæ ſanguineis particulis iſtarum miſcella inducitur, fit, ut latius quam ſecus eveniret, diſtendi neceſſe habeat cordis ſinus: cor verò & ab hac diſtentione moleſtiam (ſi ita loqui licet) ſentiens, nitroſarum particularum aculeis laceſſitum ſe ad contractionis penſum fortius accingit, adeoq; major ſanguini agitatio, efficaciorque comminutio [ſine qua haud vitalis eſſe perſiſteret] imprimitur. Si ergo chylus his refertus, vel procul nimis à corde ſanguini ingeratur, vel portarum multitudine nimium diſtrahatur, facile particulæ ejus elaſticæ, ubi primum hujus ſenſerint calorem, in eum vim hanc ſuam impendunt unde contingat, cor ipſum iis fraudatum iri. Porrò conſtat totum chylum, qui à venis ſanguiferis ubivis per meſenterium ſparſis abſorberi ex hoc ſuppoſito concipi poteſt, ad hepar ex circulationis lege tendere debere, cumque ſanguine à liene refluo commiſceri: at quoniam retorrida ſanguinis pars omnium conſenſu in hepate deponenda ex naturæ deſignatione (ad quam inſuper laxanda, & ad Secretionem diſponendam, lienem ſuas præſtare vices probabile eſt, rationi ſatis incongruum videtur crudiorem & viſcoſum (ceteris paribus) hunc chylum ſanguini, ad hoc munus huc properandi affundendum eſſe, qui & confuſionem ei inducendo, & inviſcando quaſi, Secretionem hanc non poteſt non plurimùm interturbare.

Quod verò nervos, ſive in ventriculo, ſive meſenterii glandulis, terminatos chyli partem aſportare ſupponunt, magna premi difficultate mihi videtur: Cùm enim nervi continuo tenſi ſint, [ſecus enim nec motus, nec ſenſatio, peragi poſſunt] atque illa tenſio à contenta aliqua in illorum cavitatibus ſubſtantia, quę propter continuas expenſas jugiter ſuppeditari debet, proveniant; Cerebrum (quod præ indefinenti ſanguinis per largas arterias appulſu, nequit non omnibus momentis ex hujus ſinu particulas aliquas admittere) continuo deorſum aliquid (ſive ſpiritus animales, ſive ſuccum nervoſum appellaveris) in nervoſum canales detrudat quomodo concipi poteſt ſurſum quidpiam contra adverſum flumen in iiſdem vaſis aſcendere poſſe? Nec excita illa ab aſſumtis refectione quicquam niſi pertenuem aliquam ſubſtantiam (non enim omnem omnino ventriculi contentis tranſitum per tunicas negavero, cùm ex divini Hippocratis mente corpus ubivis permeabile & perſpirabile ſit] ſed quæ chyli nomen haud ſibi vindicare poſſe videtur, vel ad cerebrum immediate ex ventriculo deportari, vel à venis, alia quam ſolita per lacteas via, abſorberi ex illis ſive experimentis, ſive ratiociniis ſatis liquore cenſuerim. Sed quandoquidem ſpirituoſæ, & quodam modo acres ſunt, à quibus hic affectus induci ſolet, ſubſtantiæ, earum particulæ quædam, ſubtiliores (exiguo numero) per tunicæ ventriculi interioris porulos in venas admiſſæ, ſanguinem exagitare, inque vegetiores motus, fermenti inſtar concitare, ſpirituſque fatiſcentes exſuſcitare, facile concipiantur. Porrò & [quod non levis eſſe momenti hac in re arbitror) crediderim quod, dum in ventriculo ſtabulantur iſtæ ſubſtantiæ, nervis, confertiſſime ei inſertis, tenſionem, præ irritatione quadam ab aculeatis earum particulis, proveniente, imprimant, cujus ope ſi non ad cerebrum uſque quodam modo regeratur contentus in iis ſuccus, ſaltem in eo qui ſecus effluere hinc detineatur, ipſumq; actuet, unde omnis laſſitudinis ſenſus (quæ nervis diſtendente humore ſuo tandem orbatis ſupervenit) ſtatim tollitur; hic verò effectus tandiu durare facile concipiatur, uſq; dum, aſſumtis

per

per ſolitas vias ſanguini adeoq; ipſi cerebro [quod brevi fit] ſuppeditatis, novæ & idoneæ ſpirituum copiæ ex horum penu in poſterum ſuppetant. Sed hæc ἀφ' ἑαυτῶν dicta quis forſan autumet. Cùm verò non ex chylo dimanent iſtiuſmodi Secretiones, aliunde quærenda ſcaturigo.

Duo autem ſolummodo ſuperſunt liquores, qui huic muneri quicquam conferre poſſunt, *Sanguis* ſc. & *Succus nervoſus*. Et ex *Sanguine* quidem ſatis obvium eſt magnam [ſaltem] ſecretæ materiæ partem promanere. Præterquam enim quod particulis ad quoſvis ferme œconomiæ animalis, ad quos ſecretiones inſtituuntur, uſus requiſitis abundet, plurimaq; recrementa progignere neceſſe habeat; Id inſuper evincit; quod nullas partes ſecretionibus, de quibus ſermo eſt, dicatas invenire datur, quin vel numeroſiores, vel mole ſaltem grandiores, adſitas habeant arterias, quam quæ iis ad alios uſus requiri videntur.

Cùm verò & hæ partes nervis pariter gaudeant, iiſq; ſatis amplis, dubitari poteſt annon ex *ſucco* etiam *nervoſo* ex parte ſecernatur; quod ſecretionum harum materiam conſtituit.

Digreſſio de Succi nervoſi exiſtentia.

Succum quidem *nervoſum* dari perquam ſtrenuè evicerunt Celebr. *Fliſſonius & Williſius*, aliique, quorum argumenta (à nemine, quod ſciam, hactenus ſolidè refutata) non opus erit hic repetere. At nihilominus non deſunt etiamnum magni nominis viri, qui eundem in dubium vocare preſtant, tanquam nimis arbitrariam hanc opinionem cauſati, eo quod haud certo ſatis aliquo indicio conſtare autument, a quopiam unquam conſpectum fuiſſe, nec nervi cavitatibus conſpicuis pertundantur: quin, ne a veterum placitis recedant, magis iis *Spirituum* notio arridet, eorumque ope cuncta, quæ ſucco nervoſo adſcribuntur, phænomena ſolvi poſſe arbitrantur.

His quamvis ſatis reſponſum eſſe a Clar. ſupradictis viris opinamur, quoniam tamen *hypotheſis* noſtra (inferius tradenda) magna ex parte hoc ſuppoſito pendet, liceat paucula in pleniorem hujus rei confirmationem ex abundanti addere.

Et primò etiamſi concederetur) cujus tamen contrarium ex iis, quæ a prædictis viris Clar. efferuntur, abunde, me judice, evincitur, a quibus etiam rationes, quare non comparet in defunctis, ſatis firmæ aſſignant) ſuccum nervoſum ſub aſpectum non cadere, anne idcirco pro nullo ſtatim habendus eſt, cùm ex adverſo tot rationum momenta dari eum ſuadeant? Quis neſcit quam multa ubique occurrunt, quæ viſui ſe nullatenus exhibent, cùm ſatis craſſa ut ſint objecta oportet, quæ ab oculis percipiuntur? Quis lucis radios (quibus tamen acceptum referimus quod cetera conſpiciantur) contueri poteſt, quamvis ipſi ſint corporum [minutulorum licet] ſyſtaſis: Quis aerem quem ſpirat, & ſine quo ne momento quidem ſupereſſe poſſumus, obtueri valet? Ne verò extra animalium corpora iſtantias quæramus, quis canaliculos in inteſtina hiantes, chyli [ſatis licet craſſi liquoris] admiſſioni dicatos, unquam vidit, licet tales adeſſe nemo negaverit? Cui tantus oculorum contigit vigor, ut vel vaſorum ſanguiferorum ultimos capillares tubulos, ipſumque ſanguinem, utcunque rubore ſuo clarum, ipſos tranantem, unquam conſpicatus fuerit? quanquam nemo non conceſſerit hunc illo, & multo craſſiorem, & magis conſpicuum eſſe, quem nervis ejuſdem patroni adſcribunt, & vaſcula iſta nervis multo patentiora. Quod ſi tam lynceo cuiquam eſſe contigerit, merito tamen pro oculatorum miraculo habendos erit, qui nedum ſanguinem, ſed vel ipſas arterias venaſque, per *anatearum*, aliorumque hujuſmodi animalculorum, tibias decurrentes, viſu aſſequutus fuerit; cùm tamen his talia vaſa, ſanguinemque (vel ſaltem ſuccum aliquem analogum) dari, inque extremas earum partes, ut nutriantur & augeſcant, derivari nemo, opinor, negaverit; (imo nec nervos, multo quam vaſa ſanguifera exiliores, quandoquidem tam exquiſito ſenſu pollent) eoque minus quoniam nullis animalibus (quæ ſaltem cultrum Anatomicum ſubire poſſunt) ba-

ctenus compertum sit (dictante accuratissimo *Lovvero*) cor, ad sanguine pellendum natum, desiderari. Si verò ab oculorum testimoniis nulla harum rerum desumere liceat indicia, quorsum illorum suffragia tantopere in præsenti negotio experimus, ubi actionis ab hoc succo præstandæ ratio, ut perquam subtilis sit, inq; perexilibus canalibus hospitetur, cùm in exigua solummodo quantitate suppeditandus est, postulat? Non enim tanta copia, quanta sanguis, adesse debet, cùm & hunc activitate multum superet, & agente ferme tantum partes, tum in nutritione (ubi ad hanc concurrit) tum in aliis quibus impenditur, operationibus, præstat. Cùmque nullus huic, extra cordis sphæram delapso, notabilis impulsus a tenerrimo cerebro imprimi possit, propterea opus habet in pertenues rivulos distrahatur, quibus prorsum pellendis leniissima illa cerebri constrictio, atque admissarum a tergo novarum copiarùm protrusio, sat esse poterunt. Porò ex nervorum, corpore exemtorum, notabili teneritudine [quoad medullarem substantiam volo] satis constat, frequentia in iis adesse spatiola, per quæ nil obstare videtur, quo minus tantæ subtilitatis, quantę hunc supponimus, serpat humor.

At verò quæ de spiritibus animalibus profunctionis animalis muniis peragendis afferunt, non multum forsan negotii facessant, modo de eorum natura satis constet. Vix enim (ut mihi videtur) ullum de *Spiritibus* quibuscunque in corpore nostro hospitantibus sibimet fingere possunt eorundem patroni conceptum, qui non eos in *succorum* numero sistat. Quamvis enim æthereæ substantiæ titulo indigitant, non tamen isto sensu hoc eos voluisse credendum est, ac si pari cum veri ætheris particulis subtilitate certarent; sic enim intra nullos, quæ corpora nostra habent, vasorum cancellos detineri possent: his enim ea inest, tum exilitas, tum figurę ad motus celerrimos concinnitas, ut cunctos (ferme) terrenorum corporum meatus libere permeare valeant, tantum abest, ut intra nervorum (quorum teneritudo satis pervios his meatus undique patere arguit) canales incarcerati sese patiantur. Idcirco per *Spiritus Animales* (quos omnium quot quot habet corpus subtilissimos esse cuncti consentiunt [ea solummodo puriorum & subtiliorum sanguinis particularum ... intelligi potest, qua idoneæ evadant ut nervos, ad animalia munia sustinenda libere subeant; quam quidem ut obtineant oportet ut eas, tum moles, tum figuras, sortiantur, unde ad nexus aliquatenus sint dispositæ, ut sic, se invicem mutuo prehendentes; à nimis citò avolsione detineantur: etenim constans actionum animalium, motuum præsertim, necessitas exigit, ut ab agente perficiantur, quod in opere suo non nimis cito fatiscat. Hinc fidem facit, quòd sanguis (& reliqui propterea, quotquot inde proliciuntur, liquores) ex crassis, maximam partem, & compactis cibis parantur, qui sicut illam, nisi ex aliquatenus ramosis constarent particulis, nequaquam induere possent consistentiam, sic vix credibile est eousque in corpore nostro attenuari & comminui posse (ubi nullus tam fortis supponi potest motus, qui ad omnimodam comminutionem necessarius sit) ut nativę indolis prorsus obliviscantur. Adde quod vix tam pura in corpore separatio fieri potest, ut subtilissimæ ab omni crassiorum consortio in ulla recondi queant vasa si enim hinc innumeros tenuitatis gradus qui inter particulas sanguinis supponi debent, pensitaveris; inde verò meatuum in partibus secretoriis, [habito ad subtiliores ex illis particulis respectu] specialim in cerebro, amplitudinem [id quod exinde patet, tum quòd laxam iis esse compagem primo intuitu quisque deprehendat, tum quod nullæ earum admodum sint ponderosæ; atqui in confesso est, corpora, quo plus habent ponderis, eo angustioribus poris donari (vix concipi potest, quin ex dictis particulis plures, diversæ magnitudinis & figuræ, in eosdem meatus sese insinuare possint, dumque intra arctiora inde potrectorum vasorum claustra coercentur, nec proinde satis pro voto sese singulæ explicare valent, quidni complicationes ineant; adeoque liquoris specie emergant? At verò sive detur tenuissimas solummodo particulas in nervorum concepacula deponi, sive una cũ his

ta-

tales idem capeſſant iter, quæ craſſiuſculæ ſunt, hoc tamen pro rato habendum, omnem ſuam volatilitatem & activitatem cunctas, quæ, *Spirituum* titulo ubicunq; in corpore concluſæ, ſuperbierunt, ſubſtantias concitatiori ſanguinis motui & calori debere: Subtiliores etenim, grandioribus hoc nomine mobiliores, majorem hinc agitationis gradum, notabilemque agilitatem nactæ, hanc ea propter appellationem ſortitæ ſunt. Ubi vero motus iſte remiſerit, calorve evanuerit, ſponte hę ad quietem aliqualem ſe componunt, inque gratiam, tum inter ſe, tum cum aliis, quorum adeptæ ſunt conſortium, redeunt. Cùm ergo ſubtiliores ſanguinis particulæ, divortia præ concitatiori hujus agitatione affectantes, frigidiorem cerebri religione ingreſſę fuerint, reliquarum, agitationem ſuam adhuc retinentium, commercio præcluſæ, ſponte ſubſidunt, atque ſe invicem mutuo prehendentes in liquorem nequeunt non coaleſcere. Interea tamen iſta particularum harum coalitio non impedit, quo minus ſe ſolita impere, ubi fortiorem ſenſerint calorem, expandant: cùm enim arctos adeo hinc nexus haud inire poſſunt, quin ſe facile divelli patiantur; ſi rurſum ſanguini affundi contigerit, præ hujus calore non minus efficaciter [imò fortaſſe majore vi] ſeſe explicare concipiantur, quam ſi ſub halituoſa manſiſſent forma, pyrilique pulveris ritu, fomite hoc ignario ad moto fortius, hoc nomine quod compreſſæ, explodantur Hinc patere videtur, non tantum inter veterum *ſpiritus animales*, *nervoſumque* nuperorum *ſuccum*, diſcriminis intereſſe, ut magna inde lis orlatur. Quin novum eſt *Spiritus* nomen ad liquores aptari: etenim inter Chymicos à longo tempore obtinuit hæc appellatio: idque non ad unius generis liquorem exprimendum ſed plurimum diſcrepantes, & ex iis quoſdam conſiſtentia ſatis craſſos, modo notabili ἀτμίδι polleant: Sic non ſolum ſubtilior vini pars hoc nomine inſignitur, ſed & liquores ſalini, tum qui ex urina, cornu cervino, &c. magis volatiles, tum etiam qui magna ignis vi ex Vitriolo, aliiſque multis concretis, acidi, ſatiſque ponderoſi proliciuntur.

Sed unde ſumus digreſſi redeamus, atque paulum, an ex ſucco nervoſo ſecerni aliquid ſoleat, expendamus; quanquam paradoxon forſan videatur hac de re, modo hujus ſucci exiſtentia concedatur, quæſtionem movere. Cum enim ex nervoſi generis affectibus hunc recrementis non raro ſcatere conſtet, iis amoliendis naturam deſtinato conſuluiſſe credendum eſt, proinde ſecretionis famulatu ad hoc proſpexiſſe ſupponatur. Et ſane huic favet quod ex ſecretoriis partibus, glandulis ſcilicet, nullæ (exceptis quas ad perfectivam attinere diximus) ſint, quin non ſolum nervis, ſed & iis vel mage numerofis, vel mole majoribus donentur, quam qui vel nutrimenti ad illas deferendi vel ſenſationis impertiendæ, ut de motu ſileam, ad quem minime natas eſſe ſtructura teſtatur) proportionem ſolummodo æquent; imò quandoque tam magnos ſortiuntur, ut hi vaſa ipſa ſanguifera pariter infecta excedant, Porro conſtat ſimplicia vaſa, alioſque ſecretorios ductus, prope nervorum extremitates in his partibus ſita eſſe, cùm hinc originem trahant: & quamvis hæc vaſa, Anatomicorum conſenſu, ſanguiferis etiam ancillentur, atque ſucci, quem deferunt, maximam partem ſanguini deberi verisimile ſit, quidni & ſucco nervoſo miniſterium hoc præſtent, cum nuſquam alibi defæcari poteſt?

Excerni quidem aliquid ex hiſce nervis in glandulas omnino concedẽdum videtur; interea tamen an ex ſucco nervoſo *ſecernatur* quod *excernitur*, ambigi fortaſſe poteſt. Dubitandi anſam præbet, primò, quod quamvis pleriſque, ſi non ſingulis, vaſa adſint, quæ vel extrorſum deportant, vel in ſanguineum chyloſum-ve rivum deferunt quod ſecernitur, nulla tamen adſunt quæ nervoſum, hic, ut volunt, depuratum ſuccum ad cerebrum immediate revehant; & cui, quæſo, bono depurandus hic loci foret, ſi nullus illi ad cerebrum regreſſus, detur, ſit que interea eo, cui affunditur, multo purior & defæcatior? Deinde, ſi dicatur (quod quibuſdam viris doctiſſimis placuit) per eoſdem canales redire per quos deplueràt, inde etiam incumbit difficultas haud ſper-

nen-

renda. Si enim in glandularum ſubſtantiam è propriis concceptaculis, ut illic à noxia liberetur fæce, effundatur; quæri poteſt qua arte poſt illam depurationem in nervos reſumatur; Cum enim laxioris multo nervi ſint texturæ, amplioribuſque donatæ meatibus ſecretoriæ iſtæ partes [id quod exinde patet, quia craſſior ipſe eas trajicit ſanguis] credibile videtur ſubtiliores potius quam craſſiores (proinde rejectaneas) allati ſucci particulas per patentiores haſce vias [utpote ſatis craſſæ materiæ recipiendæ gratia amplioribus, quam nervi, tubulis fabricatas] elapſuras, certe vix in anguſtiores nervorum porulos ſe retrorſum recepturas, eoque minùs; quòniam nec patet quæ vis in eos retro impellat, nec, ſi admiſſæ fuerint, quomodo prout modo notavimus) contra adverſum flumen à cerebro continuo decurrens, ipſæ, cerebrum verſus, in iſdem vaſis ferantur. Si autem ſupponatur, non totum, qui nervorum extremis appellit effundi ſuccum, ſed quaſdam ſolummodo illius particulas per ea, redeuntibus reliquis percolari, replicari poterit rationi conſonum videri, vel tenuiſſimas ſolummodo (ubi mera percolatione res tranſigitur) per incerniculi poros exituras; vel ſi craſſiores modo meatuum figuris & diametro reſpondentes, ab iis admittantur, ſubtiliores tamen una cum his ſe etiam inſinuaturas, utpote quæ (& minutiores & agiliores cùm ſint) haud impediti poſſunt quo minus in patentiores, & illarum (quæ tamen molis ratione magis ad hoc ineptæ ſunt] admittendarum capaces culimeatus una ſervant, adeoque non tam depuratio quam depauperatio hujus ſucci neceſſario invehetur. Quinimo ſi quis comminiſci voluerit, naturam, electiva quadam facultate, craſſiores ſucci hujus particulas in eos præcipue nervos, qui ad partes ſecretorias tendunt, demandare foras extrudendas, purioti parte per alios lata, par eſt ut monſtret quonam (mechanico) artificio peragatur, & quomodo ita rem habere conſtet, cum utrobique nervi inter ſe ſimiles conſpiciantur quod vix eveniret, ſi tam diverſi genii liquoribus deferendis nati eſſent; nec, ſi hæc daretur, ſecretio hæc in partibus, ubi terminantur nervi, ſed in ea qua incipiunt, cerebro ſcil. ſupponi debet peragi. Idcirco haud prorſus improbabile videtur, hoc quicquid ſucci nervoſi in glandulis deponitur, non recrementum aliquod eſſe, quod ab aliis conſtitutivis ejuſdem partibus diſſociatur, perinde ac in ſanguine uſu venit, ſed ipſius partem (integralem quaſi] eſſe, quæ vaſis ſuis abſque ulla particularum conſtitutivarum divulſione in appellentem ſanguinem effunditur, cujus, ubi munere ſuo functa fuerit, pars ſanguinis per venas refluo commiſta, idem cum eo capeſſit iter, pars altera (ejuſdem tamen genii) in ſecretoria vaſa cum deciduis ſanguinis particulis [cui ad hoc muneris hic loci affundi arbitramus] divertit.

Quod autem in prioris ſententiæ favorem impurioris ſaburræ mixtura quandoque laborare ſuccum hunc aſſeritur [id quod in convulſivis, & ſcorbuticis aliiſque hujuſmodi affectibus cernitur] cui idcirco extricandæ naturam iſtarum partium appoſitione proſpexiſſet ſupponatur; huic forſan reponere licet, impuritates iſtas ex naturæ deſignatione nequaquam evenire, quę ultimam quaſi manum ei impoſuiſſe videtur (quod aſſenſum fortaſſis ab illo merebitur, qui longam mineræ, ex qua prolicitur, elaborationem, accuratam ſeparationem, eximioſque, quos præſtat, uſus penſitaverit. / Unde cum in ſtatu naturali nil impuri in eo congeratur, ſupererogaſſe naturam videtur, ſi ſecretorias aſſignaret, ubi nil ſecernendum, niſi ejuſdem errore, generatur Multos enim cernere licet qui ſi non toto vitæ curriculo, ſaltem per plures annos ab omni affectu, qui ſuccum nervoſum vitiatum teſtetur, immunes deguht. Si verò quæratur quo modo hujuſmodi affectus, ubi invaſerint, tolli poſſint (quod tamen non raro uſu venit) nervoſuſque ſuccus ab hac ſaburra, ſi nulla habeatur ex eodem ſecretio, liberari queat? reſponderi forſan poterit, vix ullam hujuſmodi morbis adhibitam medicandi rationem ex voto ſuccedere ſolere, niſi ipſi fonti proſpiciatur, atque vel depravam ſanguinis craſis, quæ hoſce affectus & præcedere & comitari ſolet, in tantum reſtituatur

ut

ut nil cerebro, quod alienis qualitatibus dotatur, in posterum suggerat vel cerebrum ita roboretur, ut nil intra suos admittat, inque nervos demandet, nisi quod purum & defæcatum sit: quibus sic constitutis, satis obvium est concipere; puriorem noviter admissum succum, cùm intra tam angustos canales sese multum explicare nequeat, nec proinde prius inibi concluso confundi, hunc à tergo propellere, ipsum, tum retro admissi pressura, tum peristaltici nervorum motus vi (quem omnibus vasis membranæ vestientis beneficio adesse existimo) ulterius continuo protrudi, usque dum tota illa, quę incongrua referta erat saburra, massa, vera cum hóspite suo, extra nervorum pomœria eliminetur; (quod haud longe spatio peragi posse agnitu haud admodum difficile erit, si quantas, ratione molis, impensas ordinario patiatur succus iste supputemus) quo facto, absque ulla secretionis ope cessant, contumaces alioquin hi affectus.

Nec multum hanc sententiam infirmare videtur, quod nervi in aliquas inserti glandulas earumdem arterias & venas mole superant. Non enim hic effundi satis notabilem, quem deferunt, succi quantitatem negat, sed secerni tantum; Et enim effatu dignam (imo forsan proportione majorem quam musculis ipsis ad motus peragendos) his suppeditari debere, prout ex dicendis constabit, arbitramur. Interea tamen (ut obiter moneam) ex hac vasorum istorum disproportione haud sequi videtur, majorem liquoris, qui in vasa secretoria hic deponitur, partem ex succo nervoso, nedum secerni, sed ne suggeri quidem posse. Si enim celerem sanguinis motum cum leni illo succi hujus conferamus, facile conjiciemus, multo majorem illius, quam hujus, quantitatem, utcunque per exiliora vasa, glandulis hisce advehi posse; cumque continuus hic sanguinis appulsus, quantumvis singulis pulsibus quod affertur parum sit, atque exiguam tantum proinde secernendæ materiæ proportionem singulis vicibus suppeditet, sat magna tamen ejus quantitas pulsuum constantia vasis secretoriis non longo temporis intervallo sisti poterit,

Verum utcunque sit, sive scil. unicus sanguis secretionum materiam suggerat, sive nervosus etiam succus calculum insuper suum addat, hoc interim retinendum videtur, hujus separata recrementa [si omnino ulla] tam exigua esse, atque electiva quadam facultate (mihi, fateor, haud perspecta) intra ipsos nervorum tubulos; à puriori substantia, antequam ad glandulas ipse pertingit succus sejuncta, quæ idcirco eorum susceptoria potius, quam secreta, vi organa dicendę mererentur, ut non injuria Secretiones, quarum mentione in secimus, ad sanguinem limitandas arbitremur.

Etenim quod ad reliquos liquores, quos in corpora invenire datur, attinet, satis obvium est nihil hos ad istam rem conferre posse. Cum enim nulli alii superstint nisi Lympha, humoresque intra certa detenti conceptacula, palam est hosce omnes nihil aliud esse nisi jam jam secretam materiam; atque vel introrsum labi, *Lympham* scil. quæ aut chylo in Receptaculo affunditur, aut aliis viis in sanguinem deducitur, vel in loculis dictis eo fine coacervari, ut aut fermenti loco aliis illuc appellentibus talique subsidio indigentibus; substantiis esse possit, aut commodius unica vice, & confertim, extra corpus exturbetur.

CAP. IV.

Succorum ad particulas dimittendas prævia dispositio expenditur.

POstquam unde secretiones ortum ducant hactenus investigavimus, atque omnes vel ex chylosa massa, vel sanguinea, profluere, tanquam verisimile conati sumus ostendere, proximum est, ut quoniam non omnia corpora particulis dimittendis (saltem non æque efficaciter) apta non sunt, istorum liquorum ad hanc rem dispositionem paululum expendamus, quam in intestina illa, cujus sub initio mentionem fecimus, particularum separatione, seu mavis fermentatione, sitam esse innuimus.

Universam hic fermentationis doctrinam longa verborum serie proponere (quam-

[quamvis hac, in genere, non rite perſpecta, haud ſatis illa quæ in ſanguine aliiſve ſuccis peragitur, intelligi valet, utpote cui omnes ſuas alterationes debent] perquam ineptum foret, poſtquam Clar. *Willisius* in hac palæſtra tanta ſua cum laude inſudavit, atque hanc rem [illegible] præſtitit. Paucula tamen interea delibare, non prorſus ad rem præſentem, uti mihi videtur, incongruum erit, ut ſic tota negotii, quod explicandum ſuſcepimus, ſeries uno quaſi intuitu in conſpectum veniat: quæ & minus fortaſſe diſplicitura erunt, quoniam *mechanico more*, ſuccinctè licèt, explicare ſatagimus.

In primis autem quoniam, quod de *fermentatione* dicturi ſumus, ad ſecretionis methodum duntaxat patefaciendam afferimus, conſiderare oportet multum diſcriminis quoad modum, quo particulæ ex maſſa aliqua ſecedere elective ſolent, inter corpora quieſcentia, atque ea quæ in motu poſita ſunt, intercedere, licet utraque pari fermentationis gradu polleant. [Quietis vocabulo, non eam volo, quæ conſtituentes particulas inter ſe attinet, utpote in quarum mutuo motu, ipſa fermentationis conſtitit ratio, ſed quæ totum compoſitum reſpicit, quatenus ſcil. intra certum locum quieſcere ſupponitur.] In illis etenim quæ peragitur, quoniam nulla particularum confuſio ab extraneis agentibus inducitur (qua ſcil. cunctis promiſcue agitatis, illæ quæ ad ſecedendum accinctę erant in reliquarum amplexus retorquentur) perquam regulari modo procedit, atq; minus congruæ, poſtquam ab aliarum amplexibus liberatę fuerint, pellentium energiæ non invitę obſecundant, &, qua data porta, è maſſę gremio nullo negotio elabuntur. In his vero quæ inſtituitur, elegantius, & magis operoſum, requirit artificium, ſatiſque concinnum inſtrumentorum apparatum, unde aliæ determinationem ad egrediendum acquirant, aliis, non minus ad ſecedendum pronis, intus detentis. At verò quandoquidē utrobiq; conſimilis eſt fermentationis conſideratio, quæ omnem [ſaltem quę in humano corpore inſtituitur) ubi delectu habetur, ſecretionem prędedit, idcirco huic in genere pauliſper immorari liceat.

Ad *Fermentationem* igitur [præſertim quatenus in liquidis obſervatur] quatuor hæc potiſſimum requiri videntur, nempe.

Primò, ut ſuppoſito quod particulas ab invicem diviſas huic expoſita habeat materia, id quod omnis concedit *philoſophia*) *in motu* hæ conſtitutæ ſint particulæ, quod niſi fieret, perinde eſſet utrum diviſæ forent, necne. Non enim, abſque conſtituentium particularum motu, in quodcunque ſubjectum introduci poteſt alteratio, quæcunque tandem forinſecus accedat; hujus, vero medio in novas *faſeis* aſſiduo diſponuntur, novoſque ſitus, necnon & figuras indidem adipiſcuntur, unde novis plane ac diverſis, quam quibus ante pollebat, viribus dotatur maſſa.

Secundò, ut particulæ iſtæ tum *variis figuris* præditæ ſint, tum *magnitudine* inter ſe diſcrepent, ſecus enim, gradu motus quocunque polleant, illum tamen cito amittent, atque immobiles brevi evadent. Etenim dum plura, magnitudine & figura paria, invicem commoventur corpuſcula, præ laterum æqualitate facillime ſe ad invicem applicant; unde pro laterum numero & proportione vel tota, quæ motus initio eorum ſingula interjacebant, replentur ſpatia, vel ſaltem multo anguſtiora reddantur, quam ut ſatis, pro perennando motu, corpora iſta ab invicem recedere queant: imo tantum abeſt ut huic idonea ſint, ut in maxime ſolidorum proſapiam [quæ ad fermentationem neutiquam nata eſſe nemo non conceſſerit] hoc nomine concreta ex iis conflata faceſſant; utpote quæ ideo talia, ex immortalis *Carteſii* ſententia, evadunt, quoniam particulæ conſtituentes juxta ſe mutuo quieſcunt; at quæ, quæſo, efficacior excogitari poteſt quietis cauſa, quam hæc iſtarum incuneatio? Porro nec particulæ Æthereæ ſubtiliſſimam volo illam, à ſole dimanantem, cunctorum corporum meatus interfluentem, materiam, nec non globulos cæleſtes [liceat modo de bis philoſophari] his alterationem imprimere poſſunt; quarum tamen actioni inteſtinas corporum mutatione non parum deberi rationi plurimum conſentaneum videtur. Cùm enim huiuſmodi

cor-

corporum particulæ latera ad invicem proportionata habent, neceſſe eſt, ut relicta parem proportionem obſervent ſpatiola atque vel recta ad invicem reſpondeant, vel parum ſolummodo à recta poſitione deflectant; interea tamen ut unius ad alteram proportionatus ſitus ſatis directum trananti cuicunque materiæ tranſitum præbeat. Hinc, quoniam particulæ dictæ ſatis rectos, per quos libere ſpatiari poſſunt, offendunt meatus, nullisque detinentur remotis, quæ eas à recto per hæc ſpatiola motu inhibeant, ſeque illis medio in itinere objiciant, patet nullam vim ad ipſius corporis particulas (utpote in quas non impingunt) in motum vindicandas exercere poſſe, Verum, ubi corpora difformibus inter ſe particulis conſtant, iſtæ ſatis ampla ad motum continuandum interſtitia neceſſario efficiunt, cùm præ laterum improportionata invicem menſura, angulorumque inæqualitate, tam prope accedere nequeunt, quin ſatis ſpatii aliis conſimili motu gaudentibus concedatur, unde & ipſæ liberum ſatis motum pariter ſortiantur, & in priores impingendo, locum variare faciãt, anguloſque earum atterant. Quinimo particulæ Æthereæ haud ſatis libere talium corporum meatus, propter inæqualitatem, varioſque flexus, tranare poſſunt, verum plura ubique offendunt obſtacula, quo fit, ut, dum in eorum extantes remorantesque impingunt partes, non poſſint non, præ eximia, qua pollent, pernicitate, earum renitentiam ſuperare, inque varios inter ſe hoc ingenio motus concitare, quin ipſis novum continuo hinc negotium exoritur, eo quod obverſa aſſatim inæqualium iſtorum corpuſculorum latera pari modo nova iis obſtacula faciunt, unde inceptus ſemel motus uſque perennatur.

3. Requiritur, ut ex hiſce particulis quædam ejuſmodi ſint indolis, ut multo, quam reliquæ majorem *ad motum promptitudinem* habeant. Hæ ſub duplici ſenſu cõcludi videntur; ut nempe aliæ tales ſint ex conſtitutivis ipſius maſſæ particulis, quæ & *molis exiguitate*, & *figuræ* ad motum *aptitudine*, reliquas ſuperent, aliæ verò *aeris* particulæ, quæ, præterquam quod in cunctorum laxioris texturæ corporum nequeant non ſe inſinuare ineatus, utpote incumbentis molis aereæ preſſura adactæ, quibuſdam inſuper tam arcte maritantur, eamque indipiſcuntur congruitatem, ut etiam inter ipſas eorum conſtituentes particulas locum ſibi vindicare videantur. *Mobilium* hujuſmodi particularum in fermentatione non levis eſt uſus, quamvis enim ab atherea ſubſtantia in motum concitari & poſſe, & ſolere, corporum particulas veriſimile eſt, vix tamen tam vegetus quam in multis experimus, introduci poteſt, niſi quædam intus hoſpitentur, quæ & impreſſam ab illis vim commodius reliquis ſuſcipiant, & in craſſiores efficacius tranſmittant. Etenim ſingularum ſubtilis hujuſce materiæ particularum exilitas, ſi ad craſſiores terrenorum, quibuſcum verſamur; corporum partes conferatur; non eam ad has proportionem ſervat, utcunque pernici admodum illæ agitatione polleant, ut ſatis efficaciter eas in motum vindicare poſſint: adde quod diſperſæ, ubique vagantur, nec ſatis multas uſpiam, (dum ſui juris ſunt, nec artis famulatu colliguntur) ad eundem ſcopum collimantes invenire eſt, quæ motum, qui alicujus momenti ſit, in craſſiuſculis hujuſmodi corporibus producant. At vero, dum, in itinere ſuo per corporum iſtorum ſpatia, quaſdam offendunt ceteris minutiores, inque eas impingunt, in motum, utpote minus reſiſtentes, facile concitant; hæ vero, quandoquidem æthereis grandiores ſunt, minori negotio reliquis, quibus magis proportionantur, conceptum motum imprimunt, atque *craſſiores* (ut Clar. *Willifii* verbis utar) *ſubigendo, ſubtiliando, & varie expli-cando, res ad maturitatem diſponunt*. Hæ quamvis omni fermenteſcibili materiæ ineſſe ſupponendæ ſunt, copias tamen ſuas novo proventu ex craſſiorum ſpoliis jugiter adaugent, dum impetuoſius moræ, earum extantes atterunt partes, quarum deciduæ minutiæ in harum proſapiam iſthoc ſitu faceſſunt.

Aerem vero [cui ſuum quoque munus in fermentatione detulimus] quod

attinet; notum eſt, vi plurimum elaſtica præditas eſſe ipſius particulas[id quod *Nobiliſſ. Boylius*, magnus ille Naturæ Myſta, & Phyloſophiæ columen, ſatis firmavit] quæ tamen, quamdiu tum ambientis preſſuram ſentiunt, tum aliorum non raro, quibus involvuntur, corporum repagulis coercentur, ſatis placide ſe inter ea componunt; ubi vero talis aliquis inductus fuerit motus, qui ad eas pariter agitandas vim habet, nulla mora ſeſe explicare, ſibique libertatem vindicare ſatagunt: utpote ſibi majus nanciſcuntur ſpatium, proximas quaſque amoliuntur; atque hoc nomine & earum compagem laxant; iiſque motum imprimunt, & majora undique aperiunt ſpatia, in quæ confertim irruentes tum ſubtiliores ipſæ, quas dixi, corporis particulæ, tum æthereæ, aucta cum numero energia, magis uſque exagitant molem majoremque aeris expanſionem conciliant.

Quarto requiritur ut fermenteſcens maſſa vel proprior quibus coerceatur, *terminos* habeat, vel adventitios nanciſcantur, ne ſubtiliores ante avolent, quam deſtinatum opus peregerint. Hinc naturalibus hujuſmodi productis ſolenne eſt involucris donari: quin in ipſis artis operibus ex voto non ſuccedit fermentatio, niſi, forinſecus adhibitis clauſtris, ſpirituum (ſic enim ſervato uſitato vocabulo appellari libet) avolationi proſpiciatur.

His ſic conſtitutis, bina hæc emergunt, particularum ſcil. magis *homogenearum* conſociatio, eademque opera *heterogenearum*, quæ tum tranantibus æthereis, tum ſpirituum motui officiunt, exterminatio. Dum enim hi in motum conciti ſeſe quaquaverſum explicant, ac reliquarum trajiciunt ſpatiola, quandoquidem motu, quantum licet rectiſſimo, ferri avent, tum in craſſiores, quæ taliter ſitæ ſunt, ut recto eorum motui obſtent, tum in æreas conſtanter impingunt particulas; nec ab hoc nixu deſiſtunt, tantiſper dum commoda ad motus ſubſecundam lineas rectas, vel à rectis, quam minimum licet, deflectentes, obeundos ſpatia nanciſcantur. Nec dum hoc ſatagunt, parum operæ præſtant incluſæ aeris particulæ, quæ in motum ſemel concitæ maſſam elaſtici ſui nixus vi laxant & attollunt, adeoque viam ſpiritibus faciliorem parant. Hi verò dum extantes craſſiorum angulos inter ſpatiandum deterunt, magis inter ſe conformes reddunt, quæ hoc nomine, & mutuis, illorum, motibus non invitæ obſecundant; eævero quæ[ut ut ſatis inter ſe conformes, ſitus tamen ratione ſpirituum motui obſiſtunt, iſthac arte in debitos ordines rediguntur. Interea quæ nec commode atteri poſſunt, nec præ difformitate in ordines reduct habiles ſunt, eodem negotio horum impetu è reliquarum contubernio excluduntur, atque vel foras, qua pater via, labuntur, vel in confiniis altem maſſæ hærent.

Fermentationis methodo ſic in genere breviter tradita, ſatis pronum eſt colligere ad eandem prono eſſe tum chylum, tum ſanguinem. Et *chilum* quidem; quamvis particulas ſuas non tantopere ac ſanguis exaltatas habet; utpote qui ſanguineæ purpuræ per varios ulteriorumve laborationum gradus tandem induendæ, *candidatus* ſolummodo ſit; ad fermentationem tamen, vel hoc nomine, quod ſanguis ei natales debet, proclivem eſſe nemo negaverit. *Sanguinem* vero plurimum fermentativæ eſſe indolis vix eſt qui ambigat, idcirco multa de re adeo clara addere ſupervacaneum foret. Liceat modo paucula, quæ huic ſuffragantur, ſummatim ad dictorum normam recenſere.

Et primo in *motu* (præter eum quem cordi acceptum refert) particulas ejus conſtitutas eſſe exinde liquet, quod & fluiduseſt, & calore, eoque ſatis eximio (quem ſaltem humanum corpus habet) gaudet; quemadmodum perquam elegantes Cl. *Tbruſtonus* nuperrime diſſeruit.

Deinde, ex particulis plurimum *heterogeneis* conſtare, (ut celebratum argumentum, quod ſc. alimenta, quibus veſcimur, inter ſe admodum heterogenea ſunt, præteream) id evincit, quod cum partes ex ejus penu nutriendæ variæ, multumque invicem diſſormi

mi indole, ſint; ſanguis pariter particulis inter ſe difformibus conſtare debet, ut ſingulis congruum pabulum ſuppeditet. Adhæc, magna quam malo noſtro toties experimur, ad orgaſmum propenſio huc etiam facit, cum ab homogeneorum genio hæc multum [prout modo adſtruximus] abhorret. Quinimo varia, & tantopere inter ſe diſcrepantia, quæ ex corpore indies expelluntur, recrementorum genera, ut & varius partium & vaſorum ſecretoriorum apparatus, ſatis ſuperque huic rei fidem faciunt.

Porro, ſanguinem particulas quaſdam ceteris *minutiores & agiliores* ſortiri non Chymica tolum analyſis ratum facit, verum inſuper ex ejuſdem geneſi & luſtratione ſatis conſtat. Quiſquis enim perpenderit eſculenta, quibus utimur [ipſa & varii generis, & non parum activis partibus conflata] ſalivari primum, deinde ſtomachali fermento, accedente inſuper caloris fotu, imbui; dehinc hepatici, pancreaticique ſuccorum miſcellam in inteſtinis obtinere: poſtea puriorem & magis ſubtiliatam eorum partem à lacteis delibatam, ſucci nervoſi, aliuſve ex ſanguine hujus ope deturbati fermenti, in glandulis meſentericis acceſſu (uti probabile videtur) irrigari; hinc lymphæ reducis, liquoris valde activi, copiis in receptaculo admiſceri: demum ſanguini ipſi affundi, eique ſatis intime maritari (cum quo dum gyratur, partim particularum, & præexiſtentis ſanguinis, & ſuarum, inteſtina actione, partim lationis vi, partim anguſtiarum, quibus inter circulandum ubivis in pulmonibus habituque corporis urgetur, moleſtia, inſignem comminutionem pati neceſſe habet] nec ille haud invitus fatebitur, tantam hinc craſſiorum cum tenuioribus particularum attritione neceſſario oriri, ut non exiguum eouſque attenuatarum numerum ſanguis ex iſta emergens elaboratione ſortiatur, quæ *ſpirituum* titulum merito ambiant. Porro maxima, quam in cunctis actionibus animalibus exerendis experimur, promtitudo ſatis huic rei ſuffragatur: ſicut enim ad hanc valde activæ ſubſtantiæ requiruntur; ſic cuilibet notum eſt, quod, ſi debita pneumatoſi & elaboratione ſanguis deſtituatur, confeſtim hæ ceſſant vel imminuuntur.

Nec quidem *aeris* mixtura caret ſanguis; ſive enim ulla ejus portio inſpiratione in hujus flumen tranſmittatur, necne, alimenta tamen, quibus veſcimur, in ſua ipſorum compoſitione eo referciuntur: porro, & inter maſticandum & deglutiendum, ſatis magna illius quantitas non poteſt non in ventriculum deſcendere, inque ſanguinis maſſam una cum chylo transportari, ut minime dubitandum ſit non parum operæ ad ejus fermentationem & micationem conferre. Atque hinc forſan potiſſimum fit, quod tam efficax ſit ad devoratos cibos fermentandos panis una cum iis eſus: Hic enim plurimas ubique, ſi rite paratus & excoctus fuerit, cavernulas præ ceteris quibuſcunque cibariis obtinens, largam ni his aeris quantitatem neceſſe habet continere, qui in ventriculum detruſus, poſtquam egregiam illic chylificationi operam impendit, tandem in venas una rapitur, ut pares ſanguini vices præſtet: Imo hinc non minima ex parte debere videtur, quod rubore ſuo tingitur.

Ne autem evaneſcant ſpiritus, reliquaque peſſum eat maſſæ compages, natura firmiſſimis munivit vallis, *arteriis* ſcil. & *venis*, quæ inter alia beneficia hoc, non exigui momenti, ſanguini præſtant, quod uſque fluidus in iiſdem (quod etiam poſt mortem obſervari poteſt) multo diutius quam alibi perſtet; quod nulli atq; magis cauſæ aſſignandum videtur, quam ſpirituum incolarum concentrationi, qui ſic coerciti, inque maſſæ penetralia, dum avolare nituntur, regeſti, fibroſas particulas à mutua implicatione motibus ſuis arcent.

At vero quoniam præter *inteſtinum*, quem cum omnibus aliis fermentativis corporibus communem ſanguis habet, *alio* inſuper intra dictos canales cietur *motu*; quo uſque adeo homogeneæ cum heterogeneis confunduntur particulæ, ut talis, quam diximus, ſegregatio regularis nequaquam inſtitui poſſit, cum-

que

que pro variis œconomiæ animalis indigentiis plures, & inter se multum diversæ, imo aliæ prorsus, quam quæ, quiesceret, secludi possunt, ex ejus penu secerni debent substantiæ; idcirco aliis artibus, iisque conspectioribus, ad hæc munera prospexit natura, quas in disquisitionis hujus decursu elucidare conabimur. Interea ratum esto nullas, quales ubique cernimus, absque præcedenti fermentatione, concitari secretiones, imo nec cetera vitæ munia præstari posse.

CAPUT V.

Secretoriæ partes, quæ sint.

SAnguinis & chyli ad particulas dimittendas perpensa dispositione, sequitur ut cujus generis partes sunt, in quibus secretiones peraguntur, videamus.

Missis ergo ambagibus Secretionem omnem (privata sola excepta) quæ regulari modo, & ex primordiali naturæ instituto peragitur, sive sit succi proficui, sive excrementitij, in *glandulosis partibus* fieri existimo.

Glandulis quidem omnibus id commune officium esse, ut secretionem aliquam instituant, à Celeb. *Glissonio* proditum est: At verò secretiones omnes (quæ nimirum ex sanguinea massa fiunt) in *solis* glandulis haberi solertissimo *Malpighio* [quantum mihi rescire contingit] primo placuit, qui postquam penitiori inspectione partes illas, ubi ex iis maxime conspicuæ instituuntur, cerebrum puta, hepat, & renes (contra quam antea creditum fuerat) glandulosas compererat, ex methodi, qua natura uti solet, simplicitate & uniformitate reliquas omnes (publicas sc. nec enim de privata intelligendum esse hoc doctiss. viri effatum satis testatur eorum, quæ super hac re profert, continuatus tenor) siquæ testant, de quibus non satis constat qualis sint prosapiæ, ejusdem esse naturæ, idque merito, pronuntiavit. Huic sententiæ non parum favet, quod magnam secretionum partem in glandulis celebrari nemo Anatomicorum inficias unquam ivit. Mammas, testiculos, glandulam pituitariam, maxillares, tonsillas, pancreas, sicut glandulas esse nemo dubitat, sic pariter secretioni inservire notum est. Adde quod vix uspiam in toto corpore secretionem ex sanguine haberi adhuc compertum est, quin, licet secretoria haud derecta sint vasa, glandulæ tamen, vel saltem glandulosa aliqua substantia, juxta locum, ubi prorumpunt, sitæ sint. Sic ad basin cordis glandulas sitas esse Cl. *Lowerus* docuit, atque ex iis liquoris in pericardio contenti fontem deducit: sic cutem substantiam glandulosam esse, tanquam valde probabile. Cl. *Steno* censet; quam & *Malpighius* miliaribus refertam innuit: sic glandulosam, quæ in plexu choroide occurrit, substantiam humorem cerebri ventriculis suppeditare idem *Steno* arbitratur; imo pluribus instantiis, nisi longum esset, res hæc evinci posse. Ex quibus quanta probabilitate *Malpighij* nititur sententia satis liquet.

Quam vero Cl. hic vir de illa solummodo quæ ex sanguine fit sententiam pronuntiavit, liceat mihi ulterius extendere, chylosamque secretionem sub eodem censu complecti. Cum enim non tota affatim massa ex intestinis in lacteas elutrietur, sed purior tantum pars ab inutili crassamento secernatur, cujus etiam non tam quantitas (quæ tamen satis larga suppeditatur) quam perfectio, & noxiæ fæcis carentia ad futuros usus requiritur, utpote ex qua progignuntur cuncti, etiam nobilissimæ sortis liquores; haud proinde vero consentaneum videtur naturam, dum tanti momenti, & quę reliquis analogiam habet, secretionem molitur, ab usitata norma deflectere velle, nec dissimilia, ut hanc patret, organa designare. At inquies, nemo Anatomicorum ullarum glandularum intestinis adsitarum meminit, nec quicquam iis cum glanduli commune esse propalavit; omnes enim ex duplici tunica (præter eam quam peritonæo debent) constare asserunt quarum unam carnosam volunt, alte-

Digitized by Google

alteram nervosam : nec quidem inter se consentiunt; alij enim interiorem carnosam , exteriorem , nervosam , alij contra statuunt ; nullam vero glandulosę substantiæ mentionem facient . At vero pace tantorum virorum res aliter se habere mihi videtur : Dum enim , operum naturę uniformitatem revolvens , intestina , tenuia præsertim , attentius lustraturus aperio , statim mihi se sistit interior eorum tunica facie glandulis omnino simil , duodenim maxime in quo , quia major inde lacteorum exoritur numerus , magis conspicua glandulosa natura . Nempe si inspiciatur quando à bilis tinctura immunis fuerit , alba , mollis , & porosa apparet ; tantumque abest ut ad chylum propellendum [cui tamen usui ab Anatomicis destinatur] nata videatur , ut si incisione in longum ducta intestinum aperiatur , statim sese explicat hæc tunica , atque superficiem convexam ; vice concavæ qua integris intestinis potitur , sponte affectat : quæ quidem in hac *Fasci* convexitas non tam à fortiori fibrarum tunicæ exterioris contraxione [licet hæc ex parte ad phænomenon hoc exhibendum concurrat] quam interiores hujus libera , ubi sui juris fit , expansione pendere videtur ; quoniam nullam sic explicata renitentiam prodit , quam tamen necesse haberet subire , si , quemadmodum comminiscuntur , fibris transversis (quales ad chylum pellendum necessariæ sunt constaret ; unde & in statu solito vi compingi & coarctari verisimile est , haud secus ac spongia manu compressa , cui & quo ad usum omnino similis videtur . Idcirco probabile videtur , universam hanc tunicam (non secus ac cunctæ glandulæ) nil aliud esse nisi vasorum congeriem , osculis in intestina hiantibus præditorum , à quibus continui ad venas usque lacteas protenduntur ductus , in quas post varios forsan meandros , & mutuas implicationes , tandem colliguntur ; pari ratione ac capillares venulæ in unum coeunt truncum ; ex quo liquet , nil hanc tunicam peristaltico intestinorum motui conferre posse , verum iis renixu suo dilatandis potius conferre . Agnosco sanè hosce sub aspectum non cadere tubulos , sed hic naturæ mos est , ut separationes in minimis vasis moliatur , quorum cavitates ne adjuti quidem attingere potest , vel perspicacissimi oculi acies ; verum tales dari ipsa chyli in lacteas transmissio palam facit . Plane omni ex parte glandulis similis videtur hæc tunica , ut hic ad sententiam , vel *Malpighianam* , firmandam nonnihil forsan lucis accedat .

Constat quidem ex accuratiori nuperorum Anatomicorum observatione inter partes , communi isthæc glandularum appellatione gaudentes , satis magnum discrimen intercedere : aptissime enim , ex substantiæ modò in *Conglomeratas* , & *Conglob.* Cl. *Sylv.* distinxit , quæ sane interiori fabrica non parum ab invicem distare videntur . Verum quandoquidem utraque species secretoria vasa obtinet (licet ab illis vel extrorsum tendant vel saltem in certa conceptacula terminentur ; ab his ad venas vel immediate , vel mediantibus aliis ejusdem familiæ glandulis properent , prout Cl. *Steno* observavit) probabile idcirco mihi videtur , eidem utramque muneri in genere inservire , nempe Secretioni , licet aliquatenus , ob variam istarum partium inter se structuram , diversæ ,

CAPUT VI.

Secretionum tam Simplicium , quàm Mixtarum generalis methodus .

SEcretionum differentiis , fontibus , & organis hucusque lustratis , tempus est ut ad modum , quo eraguntur , declendamus . Et quoniam multum discriminis intercedere mihi videtur inter simplicium & mixtarum , non minus secernendi methodum , quam materiam , de his oportet ut ut seorsim agamus , præmissa tamen communi , qua utrumque genus convenit ratione .

Idcirco ad *omnem* , quæcunque in corpore peragitur , *Secretionem Percolatio* immediate requiritur . Dum scilicet (ut ad mentem fere Cl. *Charltoni* rem hanc explicemus) liquor aliquis variæ magnitudinis & figuræ , illisque satis laxatis ,

Digitized by Google

ſcatens particulis, ſecretorio operi deſtinatas partes tranat, eæ, quæ figura & magnitudine adſtantium ſecretoriorum vaſorum oſculis proportionem gerunt, ſive maſſæ à tergo inſequentis proteruſione, partiumque ambientium preſſura impulſæ, ſive ab infuſa quacunque ſubſtantia ad ſecedendum determinationem nactæ) in conceptacula iſta, modo idonea poſitione advenerit, facile divetunt; in quæ poſtquam admiſſæ fuerint, non invitæ ab aliis poſt ſe admiſſis (juvante periſtaltico iſtorum vaſorum motu) ulterius propelluntur; reliqua, interea maſſa, cujus particulæ, vel hac aptitudine, vel tali determinatione carent, vel nimia quantitate ad tam anguſtos canales congeruntur, vel etiam rapidiori curſu urgentur, per patentiores vias transfretata.

Ab hac percolationis methodo (quæ ſatis cuivis obvia eſt, utpote ad *mechanices* normam accommodata) ſequitur varii generis liquores ex uno eodemque fonte, modo ſatis heterogenea conſtet materia, variis in partibus emergere poſſe: pro ut nempe variorum vaſorum colatoriorum poruli diverſa ab invicem figura & diametro pollent, quorum propterea hęc unius, alia alterutrius, generis particulas [ubi determinatio forinſecus acceſſerit] ſuſcipere nata ſunt. Sic in majori mundo, dum plures aquę dulcis (ſat licet inter ſe diſcrepantes) fontes hic illic exurgere cernimus; omnes tamen ex mari impente ſalſo, aliiſque prout fas credere, qualitatibus, ab admiſtis pluribus varii generis ſubſtantiis prædito, oriundos, eoſque viribus, ab hoc plurimum diverſis, non ſecus ac ab invicem, donatos; palam eſt talis colaturæ, qualem diximus, medio hoc præſtari ſecus enim (ſi nempe ſatis patulos inveniant meatus) nil vetat, quo minus omni ſuo, cujuſcunque tandem generis particularum, ſatellitio ſtipatę prodeant: prout ex ſalinis alicubi emergentibus fontibus, ipſumque maris genium redolentibus, dignoſcere licet.

Interea non prætereundum eſt me, dum Secretionem omnem percolatione immediate peragi aſſero, *Percolationis* voce ipſam ſolummodo actionem, qua congruæ particulæ ex cæterarum gremio in organa earum ſuſceptioni diſpoſita ſecedunt, intelligendum velle, abſque reſpectu ad cauſas hanc receſſionem efficientes. Quamvis enim quando ad ſecretionem explicandam affertur, pro ea vulgo ſumi ſolet quæ ſola partium conſtrictione, aut ipſius maſſæ impulſu, particularumque ſecedentium ſpontaneo nixu fit, nulla extranea ſuperaddita, ſubſtantia, quæ determinationem ad ſubintrandum det; non minus tamen & illa hanc appellationem meretur, quæ immediata activæ alicujus materię in ipſa parte ſecretoria in prætерfluentem maſſam affuſione peragitur, cujus ope cum determinatæ quędam particulæ in congruos adſtantium vaſorum porulos propellantur, retentis aliis, quæ hac aptitudine carent, adeoque ſeceſſio electiva, ad iſtorum ſcilicet porulorum certam figuram, & diametrum proportionata, concitetur, quid hoc aliud eſt quam percolatio; Ne vero nimis longe à recepto loquendi uſu recedamus, priorem modum *Mere percolationis* appellatione indigitare liceat, ut ſic magis diſtincte procedamus.

CAPUT VII.

Secretionum Simplicium, ſeu Perfectivarum ratio.

UT ergo ad Secretionum memoratas ſpecies deſcendamus, videtur Secretiones *Simplices* (quas & *Perfectivas* appellavimus) *Mera percolatione* perfici. Præcedanea quippe, ſive inteſtina fermentatione, ſive fermentorum undecunque deſumtorum miſcella (de quibus poſtea) uſque adeo laxatam laticis compagem, atque ejus particulas ſic comminutas & disjunctas ſupponimus, ut facili negotio aliæ ex aliarum conſortio ſeſe, ubi vis aliqua propellent acceſſerit, exturbari patiantur, unde nil amplius requiri videtur, quam ut, modo vaſa convenienter diſpoſita adſint maſſæ protruſio, & continentium partium preſſura accedat, quo fieri

si non poteſt, quin tenuiores particulæ, & quæ vaſorum hiantium proportionem non excedunt, in ea divertant. Et hac quidem arte, nec prorſus alia, tum *chyli* ex inteſtinis in lacteas, tum *ſucci nervoſi* ex arteriis cerebri in nervos, trajectionem (ſervatis circumſtantiis debitis) perfici arbitror.

Ut vero hoc magis pateat, alterutram pauliſper expendamus. Et primo quod ad *Secretionem inteſtinalem* attinet quandoquidem tunicam inteſtinorum interiorem *ſpongiæ* aſſimilavimus, ejuſdem exemplo rem hanc exponamus. Hæc ex innumeris juxta ſitis tubulis, extorſum aperturas habentibus, conflata eſt, qui (ſive diſtincti permaneant, ſive invicem communicent, haud ad rem præſentem refert) introrſum adque oppoſitum latus, per totam molem continuas ſortiuntur cavitates, per quas admiſſus aliquis, ſi propellens præſto ſit cauſa, promptiſſime ſe diffundit liquor. Iſti verò tubuli, quandoquidem determinatæ ſunt figuræ & diametri, non quaſvis indiſcriminatim admittere poſſunt ſubſtantias, ſed tales ſolummodo, quæ vel quoad molem, & figuram, aperturis proportionem habent, vel ipſis exiliores ſunt; eas vero, quæ vel majuſculæ ſunt vel minus idoneæ figuræ, hoc nomine ab introitu prohibent: adeo ut, ſi diverſi generis particulis maſſa hæc liquoris abundet, quorum aliæ meatibus dictis majores aliæ minores ſunt, liquet tenuiorum ſolummodo, cæteris paribus, ſecretionem è craſſiorum medio fieri. Cum vero hujuſmodi in iſtos canales admiſſus fuerit liquor; atque alium huic, à quacunque cauſa, ſuperinduci contigerit, vel compreſſio in parte primo admittente facta fuerit, ulterius ſtatim ſerpit prius incluſus, uſque dum ad oppoſitum latus tandem pervenerit.

Eadem prorſus methodo in præſenti negotio res tranſigitur: Cùm enim ſpongioſa ſit inteſtinorum, quæ proxime chylum amplectitur, tunica, plurimiſque aperturis, (quod nemo negaverit) in inteſtini cavitatem hiet, atque undique alluentem chyli maſſam particulis ad iſtos porulos proportionatis abunde refertam, habeat, ex hiſce ſubtiliores, & magis congruas facile intra hiatus ſuos dum adhuc laxiores & patentiores [intermiſſa compreſſione ſunt, admittit: Poſtquam vero motus periſtaltici vi quem totum exteriori tunicæ ſuæ debent] propius adiguntur inteſtina, atque connivere coguntur iſti poruli, neceſſario altius compellitur admiſſus ſuccus, donec remittente hoc motu laxatiſque tubulis, novus iſtius ſuccus ſuſcipitur proventus, atque repetita coarctatione tum ipſa protruditur, tum priùs contentum ulterius protrudit, tantiſper dum tandem, iterato ſæpius hoc labore, in lacteorum majores rivos (qui ex dictorum tubulorum confluxu emergunt) adigatur, plenumque, auctis ſic copiis, torrentem exhibeat. Compreſſio iſthæc inteſtinorum, ejuſque per tam frequentes vices iteratio, quamvis chyloſæ maſſæ per eorum cavitates traductioni, quo ſingulis vaſculorum chyliferorum ſiſtatur orificiis, inſervit; ideo tamen etiam requiritur, quoniam ſeecernendus hoc modo ſuccus nondum tantam adeptus eſt tenuitatem, ut libere à retro admiſſo abſque hujuſmodi machinatione, protrudi ſeſe patiatur. Sed hæc res adeo manifeſta eſt, ut ulteriori explicatione non indigeat.

De *ſucci nervoſi* ſeparatione res paulo intricatior videtur, licet non minus hanc, quam illam, mora percolatione abſolvi conjicio. Et in hoc quidem cum chyloſa convenit quod ſingulis cerebralibus glandulis adſint vaſa, quæ ſecedentem ex ſanguine admittant ſuccum: porro & motu progreſſivo allabens urgetur ſanguis, adque iſtorum vaſorum oſcula deducitur. Interea tamen hoc diſcriminis intercedit, quod chyloſa maſſa & ſatis craſſa eſt, & perquam lento ſerpit motu, quo fit ut leniter ſeſe ſtringentibus inteſtinis, non uſquadeo ſit diſpoſita ad eorum compreſſionem eludendam, ſed tenuiores ſui partes in hiantes glanduloſæ tunicæ tubulos hanc ob cauſam facile dimittit; ſanguis autem ad cerebrum appellens, &

multo mobilioribus conflat partibus, & citatiori motu fertur, qui & cordis impulsu usque perennatur; quo fit, ut cum arteriæ venas patentioribus, quam quæ nervulis adsunt, cavitatibus donatas, sibi respondentes habeant, magis promptus sanguini in has trames sterni videtur quam ut quicquam ex ejus penu in nervos deponi possit. Ut ergo qua arte nodus hic solvatur excogitemus, videtur mihi totum negotium facile expediri posse, si hæc duo supponamus;

1 Scil. Arterias, ad glandulas cerebrales sanguinem afferentes, auctam, præ ipsarum trunco, ramisque inde prognatis, proportionem obtinere.

2. Venas capillares, arteriis absitas, sanguinique revehendo dicatas his paulo angustiores formari, nec proinde tam libere versus cor allatum per arterias sanguinem, quam istæ suggerunt, transmittere posse. Quibus concessis, percolatio isthic ad hunc modum fieri concipiatur. Dum scil. sanguis, cordis impellentis vi, in has arterias deducitur, præaucta earum capacitate minus celeriter quam prope cor, fertur; unde subtiliores & spirituosæ particulæ, confundente agitatione minùs sollicitate, ad nixus expansivos, ipsis genuinos, sponte se dedunt. Cùm vero, præter hanc motus retardationem, ulterior, propter venarum in ipsa parte secretoria constrictionem, obex ei ponitur, ut longiorem moram illic trahere cogatur, pronum est conjicere particulas subtiliores, tum propria tendentia (utpote quarum magna pars in ipso eruptionis articulo constitutæ sunt) tum parietum arteriæ, sanguine plusculum distentæ, pressura nullo negotio in adstantes nervulorum ductus iter capessuras. Interea tamen nulla hic stagnatio timenda est, quoniam, licet venas hoc in loco arteriis contractiores supponimus, non tamen usque adeo angustatas volumus, ut non vel crassissimarum appellentis sanguinis partium (quanquam non tanto singulis vicibus numero, quanto alibi ubi patentiores sunt) transmittendarum capaces sint: unde nil, quod plus incommodi secum afferat, sequi potest, quam (quandoquidem perenni cursu à corde propellitur) quod tanto celerius per angustata hæc vasa transfretatur sanguis, quanto minor quam arteriis, diameter iis adest; adeoque & pari mensura, qua hunc recipit, exonerat se pars, & non minùs pleno torrente eundem ad cor venæ reddunt (excepto quod pars ejus à vasis secretoriis delibatur) quam arteriæ ab hoc accipiunt.

Suppositionem hanc de improportionata vasorum invicem magnitudine nimis arbitrariam fortasse aliquis causabitur, eo quod nulla ad eam firmandam testimonia ab αυτοψία, propter inconspicuam vasorum, ubi in ultima dirimuntur capillaria, exilitatem, speranda sunt. Verum enim verò vix concipi posse mihi videtur ullam habendam fore percolationem, si tam rapido, tamq; libero, atq; ex corde fertur, motu per cerebrum labatur sanguis, nec illi mora hic nectatur; nisi supponere quis voluerit fermentum hic latere, quod determinationem subingressuris sanguinis particulis det: At cui tale aliquid comminisci animo fuerit sat difficile, ni fallo, pensum incumbet monstrare unde suam trahat originem, qua (mechanica) arte in præterlabentem gurgitem agat, ut præcipitationem hanc efficiat. Si enim per vasa aliqua propria affundi concipiatur, aggeri poterit, nulla hic reperiri [quantum saltem hactenus liquet] quæ fermentum tale apportant, & si darentur, quæstio recurreret, & unde iis suppeteret & qua arte conficeretur: si verò ipsius cerebri adstantibus cellulis stabulari supponantur indeque continenter evomi, quid hinc sanguis hoc imbutus reportare potest, nisi ut copiosius ebulliens, neglectis deviis & angustis nervulorum tractibus per propria, satis patentia & recta, vasa [modo solitam ad invicem proportionem gerant) vegetius discurrant; Verum facillime, & mechanico prorsus ritu, totam ex allata supi positione compleri posse negotium mihi videtur. Quinimo Cl. *Steno* ut salivalis secretionis modum explicaret, talem venarum coarctationem comminiscitur, glanduliisque, ad hanc provinciam destinatis, nervos ideo potissimum da-

datos ſupponit, ut venas arctiores reddant, ſicque alluentem ſanguinem aliquandiu in glandulis iſtis, quodam modo ſiſtant, ut in ſalivales ductus hac mora ferosior tranſcoletur pars: Quod ſi vero hujuſmodi Secretiones, ut perficiantur, tali venarum concitatione (ut ſumme probabile videtur) indigeant,& quoniam *interpolatæ* ſunt,*mentiſque imperio ſubiectæ*, nervorum (quemadmodum Clariſſ. vir ingenioſiſſime commentus eſt) miniſterium exigere videntur; quidni, ubi conſtatem, nulliſque non momentis neceſſariam, & quæ à mentis nutu nequaquam pendet ſecretionem comperimus, conſtantem quoque cauſæ præſentiam, ſupponere licet? quæ ſanè non alibi, quam in ipſa partium huic famulantium quærenda eſt fabrica. Verum non parum fulcimenti huic ſententiæ accedit à celebri illo doctiſſ. *Lowweri* experimento, in quo, ligata majori aliqua vena,ne ſanguis ad cor redeat, maximas ultra ligaturam, in partibus ad quas talis attinet vena, ſeroſi humoris profuſiones obſervavit ſolertiſſimus vir; quod plane, quantum ad ſecretiones moliendas venarum coarctatio faciat,ſatis evincit.

Quoniam vero ampliatas reſpectu trunci arterias modo ſupponimus; ne gratis hoc dictum ſit, liceat pauliſper digredi, atque paucula afferre, quæ ſuadere mihi videntur; non tantum hic loci, ſed & ubivis fere in toto corpore, taliter fabricatas eſſe.

Digreſſio de Vaſorum ſanguiferorum proportione.

VUlgata ſententia eam vaſis ſanguiferis defert proportionem,ut ramuli eorundem omnes, in partium habitu deſinentes, tantundem ſanguinis, nec amplius quicquam continere valeant, quantum rami majores juxta cor. Mihi verò[ſalvo huic adſtipulantium honore] aliud videtur; nempe vaſorum iſtorum ſingulas diſtributiones trunci, à quo proveniunt, proportionem excedere, quantoque longius à corde excurrunt, tanto magis, in proportione dicta, eorum amplitudinem augeri; adeo ut extrema capillaria, collective ſumta, effatu dignam ſanguinis quantitatem, præ majoribus ramis ſub eadem longitudine continendi capaces ſint.

Quod mihi opinionis hujus anſam primum præbuit, hoc fuit; nempe quod difficile mihi videbatur, qua nutritionis, qua ſecretionis,obeundarum rationem, ſatis ad mechanices leges quadrantem, ex priori ſuppoſito comminiſci. Neminem enim latet [cui ſaltem *Lowwerianæ* innotuerunt obſervationes] quanta celeritate ſanguis ex cordis ſinubus erumpit: Si vero pari paſſu per tenellum corporis habitum proreueret, vix concipi poteſt quin peſſum eant omnia, atque nutritionis vice partium abſumptio & depræ-datio, prius extitiſſe ſupponerentur,invehatur. Cùm enim nutritio nil aliud ſit niſi congruæ cujuſdam ſubſtantiæ partibus in deperditæ locum appoſitio; atque aliquid apponatur, neceſſe ſit, ut tali motu ſanguis (ex cujus penu nutricatum ſuum immediate, maximam ſaltem partem, delibant partes ſolidę) feratur, quo ipſius particulæ, & ſatis facilè ſedere poſſint, & ex iis in exhauſtarum partium, pro earum indigentia, cavernulas congruè demandari videtur, quod ſi tam rapido curſu, quam ex corde prorumpit, in has deferretur [quo neceſſe foret, ſi in vaſis æquali per totos ſuos tractus proportione gaudentibus agatur] & ipſius particulæ nimium confunderentur, & violenta arietatione,quę partes ipſa conſtituunt, abriperentur tantum abeſt ut in futurum augmentum ullæ ex ejus ſinu deponi poſſint. Et revera ſi quis attendat quantum virium vel leniſſimi liquoris motus rapidior ad ſolidiora corpora conterenda habeat (cujus rei exempla in fluminum decurſu, nec non ſtillantis aquæ in ſaxoſa loca defluvio cuivis occurrunt) haud difficulter ſibi perſuaderi forſan patietur, ſanguinem,[in cujus inſuper ſinu non paucę prædatoriæ & valde activæ deliteſcunt particulæ] ſi tam præcipiti torrente per tenellarum partium anguſtias rueret, eas ſecum abrepturum. Pari ratione nullam (nedum in cerebro, ſed

Cole de Secretione Animali.

nec in cæteris partibus) peragi posse videtur secretionem, quandoquidem in tanta agitatione, nec sese à mutuis amplexibus varias, ex quibus conflatur, particulas liberare, nec proinde earum ullas vasorum secretoriorum ora subire posse verisimile est. Isthæc verò vitari possunt incommoda, supposito quod vasorum istorum capillaria proportione ad truncum aucta fabricavit natura; satis enim placide sic movebitur sanguis, ut & debita singulis partibus esca suppeditetur, & particulæ degentes, aut alias ad secretionem destinatæ, vel exprimantur, vel alia aliqua arte ex massæ gremio præcipitentur.

Nec dubitari posse reor æqualem vasorum proportionem æqualem in decurrente liquore, ubique in toto ejus tractu, celeritatem efficere debere, ut nec inæqualem, quam vasis sanguiferis assignamus, sedatiorem in ampliata parte motum efficere. In fluviorum enim decursu cuivis observare pronum est, quod si æqualem ubique distantiam servent ripæ (pari insuper servata profunditate) eodem ubique tenore delabatur unda, sin alicubi longius recedant, pacatius illic serpat, nec has in tantum atterat. At hoc in machinis hydraulicis evidentius conspici potest, si enim æquali ubique diametro formentur tubuli, pari, qua impellitur, extruditur aqua vi: sin patentior fuerit emittens extremitas admittente, tanto remissior egredientis, quam immissæ, deprehendetur impetus, quanto cavitatis proportio major fuerit.

At objiciat forte aliquis instantias datas (posteriorem præsertim) omnimodam alvei transmittentis plenitudinem supponere, quæ in vasis sanguiferis minimè admitti debet; extensilis enim sunt texturæ, cujus causa motus sanguini in iis contento à corde impressi vis remitti credatur, antequam ad extrema capillaria pertingat, nec usque adeo plena unquam conspiciuntur, quin pluris capacia sint. Cui repono, quod præterquam quod cor singulis pulsibus permagnam sanguinis quantitatem (quantam scil. universa ventriculorum diductorum continere potest cavitas, qui prout Cl. & exercitatissim. *Lowveri* observatione constat, tam arcte in systole contrahuntur, ut totum, quem in diastole admiserunt, in hac expellant in arterias prius immissio adhuc refertas magno impetu expellit) qui eas forsam in tantum implere supponatur, quantum ipsarum tunicæ, magis quam venarum rigidæ, ferre possunt, prout ex duritie & renixu, quem in earum diastole percipimus, suspicari licet) hoc insuper accedit, quod plerisque in locis à musculosis carnibus, aliisve partibus, maximè quanto magis ad terminatione appropinquant, circumsepiuntur, quarum *systaltico* hoc motu & ægrius se irruenti laxant sanguini, & per impulsus intervalla eundem majori vi prorsum urgent; adde quod nec ipsæ arteriæ, densis & fibrosis (quas contractiles esse nemo ignorat) tunicis conflatæ, motu restitutivo destituuntur, unde cùm impressa à corde sanguini vis [qua ultra naturalem statum distendunrur] cessaverit, introrsum confestim propria fibrarum contractione se proripiunt, atque hoc ipso alias subterlabenti addunt sanguini. Unde constare videtur, nisi arteriarum aucta, quam diximus, proportio suppetias tulerit, parum opis ab earum quali, quali laxitate, ad sanguinis motum circa extremitates minuendum, sperandum esse; imo potius præ nixu tum suo, tum partium circumpositarum, compressivo majorem sanguinis accelerationem invectum iri.

Verum insuper ambigi poterit, an non arteriarum in capillares ramulos diremtio proruentis sanguinis impetum imminuat, cùm exile fluentulum non usque adeo objecta corpora atterere posse notum sit, atq; plenior torrens. Verum enim vero, sit, concedatur motum sanguinis in hisce arteriolis æquè celerem esse, atque in majoribus ramis, res ad idem recidit. Cùm enim sanguinei hi rivuli non agant nisi in perexiguas partium, in quas impingunt, particulas, quæ quamvis collectim sumtæ satis solidas constituunt substantias, singulæ tamen seorsim spectatæ suopte admodum genio teneræ sunt, facileque divulsionem patiuntur, perinde videtur ut tum pleno torrente decurrant an in tenuissima fluenta dispes

can-

cantur, modo pari celeritate fluant.

Si verò dubitetur, quomodo tam citato gurgite sanguis ad cor redeat, cùm tam lento gressu per partium habitum serpet, respondemus sententiam nostram eandem in venis, quam in arteriis, proportionem supponere, ut scil. quanto propius ad cor accedunt, tanto magis in dicta proportione angustetur; atque notum est non magnum discrimen, quoad cavitatem, inter aortam & cavam intercedere, ubi cordi inseruntur; quin & hanc illo loco musculosam esse, ut adventantem fortius in cor urgeat sanguinem; idcirco dum indesinenter ex arteriis in venus cordis vi propellitur, atque partium, quas pertransit compressivo, nixu, prout modo diximus, urgetur, utcunq; lentius, ubi amplum magis spatium offendit; moveatur; postquam tamen in arctius hoc prorsus fuerit, necesse habet loci angustias motus acceleratione pensare. Atque hinc fit, quod Portæ truncus arteriarum in morem pulsare deprehenditur, quod tamen in ejusdem radicibus per mesenterium sparsis non contingit; quia nimirum arteriis cæliacę & mesentericę cavitatis amplitudine respondet, ideoque eadem illi sanguinis quantitas, quæ his implendis debetur, unde & motus pulsatilis sanguini has subeunti à corde impressus isti pariter restituitur; quidni enim hic, tametsi in sanguinis per ampliatos mesaraicarum ramos itinere dispergatur, in istis angustiis recolligi possit, adeoque interpolatum illum cordis referre; idcirco quod venæ nunquam pulsent [Porta enim intra hepar, non earum, sed arteriarum censui adnumeranda est] nil aliud in causa est, præter earum amplitudinem: cunctis enim in propatulo est eas multo arteriis ampliori civitate donari (nisi ubi eandem arctari aliquatenus debere innuimus) quod ideo totum fieri videtur, ut pecatiori flumine sanguis in cor, lente sinus laxans, irrepat, ne si impetuosius influeret, nimis divenderet.

Sed ne solis conjecturis hac in re nitamur, adnotari meretur, quod Cl. *Needhamius* observavit; *arterias* nimirum *uterinas* tempore gestationis multum *grandescere*, *ut tandem* in ejus progressu *fere decuplo majores apparerent*, *quam ante gestationem fuerant*. Cujus rei causa mihi videtur, non solum ut satis magna alimenti copia fœtui suggeratur (quam solam affert Celeb. vir) sed & ut sanguinis motus retardetur, ut sic & magnis idoneę alimentares partes ex sinu suo exturbari patiatur, & præcaveatur, ne nimio impetu tenellum pessundet fœtum.

Sicut vero hanc in arteriis omnibus conformationem locum habere arbitror, sic in cerebro potissimum requiri; quod cum animæ delubrum sit, cunctarumque actionum animalium fons & scaturigo, cùmque tenera adeo & laxa compage constret, ut injuriis, plus alia quacunque parte, obnoxium sit [unde robustissima galea munitum voluit sapientissimus conditor] cùm porro succi nervosi [ut mavis, spiritum animalium] è sanguine secernendi tanti interfit, ut hujus motus lenis placidusque sit; oportere proinde videtur, ut satis ampliatos obtineat arteriarum canales, sanguinei impetus moderandi causa; quæ nisi adsit conditio, vix concipi potest satis hisce munitis prospectum iri. Sed de hac re satis [superque fortasse] dictum.

CAP. VIII.

Secretionum mixturam ratio generalis.

SEcretionum Simplicium methodo sic tradita, quam in mera percolatione consistere arbitramur, proximum est ut ad *Mixtas* pergamus.

Idcirco videtur has omnes, tam Excretivas, quam Reductivas, *Fermento*, ut peragantur indigere, cujus ope talis determinatio certis quibusdam sanguinis particulis imprimatur, ut relictis cæteris (forsan mobilioribus, adque secessionem suopte genio magis pronis) in secretoria vasa promte facessant.

Alias præterquam subtilissimæ sanguinis secretiones dari, nemo negaverit, qui quantum discriminis inter singularum, fermè, interfit materiam, perpenderit;

nec dubium esse potest, quin subtilior, omni quæ foras excernitur, intus [saltem majori copia] restitet materia, cujus ministerio vitæ, & sensus, munia obeunda sunt. At vero si sola *percolatione* res omnis transigeretur, nil impedire posse videtur, quo minus sola subtilior exeat crassiori interim intus detenta, Cùm enim ad mensuram porulorum vasorum transmittentium in percolatione omnis se accomodet materia, ne illa, quę mole minima, & agillina est, promptissime se insinuabit, utpote quę & promtius se è crassiorum amplexibus extricare valet, & minus impedimenti inter ingrediendum offendit. Porrò cùm plurimum expansivæ sint tales particulæ, atque spontaneo nixu secessionem affectent, vix concipi potest quin, dum sic avolare nituntur, in adstantia secretoria vasa satis facile viam capessant; eoque magis si, quemadmodum supposuimus, & moram aliquam massa in parte secretoria trahat, & partium circumpositarum pressura urgeatur.

Ne quis vero susceptientium porulorum figuram hinc causetur, quasi neutiquam subintrare possit appellens materia, nisi pari cum tubulorum aperturis figura polleat; sciendum est, rem ita quidem se habere, ubi ingressurarum particularum moles non ita multum distat à pori magnitudine; ubi vero multo minutiores sunt, ut nullus inter illas & vasorum latera contactus detur, nulla omnino habenda figuræ ratio, quoniam quocunque modo figuratæ sint tales particulæ, si ad opposita vasculorum qualitercunque figuratorum latera extremis suis non pertingant, nequaquam ab iisdem arctari poterunt, sed perinde iis erit, atque si in utrumque libero spatio moveantur. Et talis quidem indolis sanguinis spiritus esse, conjicere licet ex longa & accurata elaboratione, unde plurimum comminui necesse habent qua sicut molem cæteris eius partibus multo minutiorem obtinent, sic porro infra vasorum plurimorum secretoriorum diametrum [quacunque tandem ea dimensione spectaveris] consistere verisimile est, quæ si ex crassioribus tales admittere possint, quę satis grandi mole constant, multo potius earum vice subtilissimas recipient, nisi aliis artibus harum retentioni, illarum verum exterminationi, cautum foret.

Ad hanc rem porro advertere possumus, quod ubi tam crassiorum, quam tenuiorum, in unam massam confluentium corporum congeriem in motum suscitari contigit, illa utpote æquali cæteris motus gradu agitata, majorem inde nanciscuntur vim ad motus suos secundum lineas rectas retinendos, quo fit ut tenuiora (non minori motus gradu agitata) minus illorum motibus præ improportionata mole resistentia, haud difficili negotio locum cedere faciant, quantumque loci, in quo motus hujusmodi instituuntur, ratio paritur, ex sui contubernio exterminare gestiunt; id quod ex motus legibus ab *Immortali Cartesio* recensitis constat. Hinc patet sanguinis particulas crassiores, æquali cum subtilioribus vi à corde pulsas, necessario has quantum vasorum angustiæ permittunt, è sui exturbare gremio conari: & quamvis hoc ubivis loci obtinere non possunt, eo quod vasa præ sua soliditate eas ab avolatione cohibeant, ubi tamen transitus patet (qualem secretoria vasa præbent) credibile videtur, tenuiores has foras propulsum iri, nisi vel introrsum retorquerentur, vel alia aliqua accederet causa, à qua intus detineri supponantur. Utcunque sit videtur has potius quam illas foras elapsuras, nisi ab affusa agili aliqua materia crassiores vi exturbatæ fuerint. Quod vero objici poterit vina, aliosque liquores, in doliis fermentescentia crassiores undequaque rejicere particulis, subtilioribus & spirituosis intus stabulantibus; in promtu est referre, quod nullus hic lationis motus adest, sed præcipuam quam habent istiusmodi liquores agitationem spirituosis particulis debent, quarum idcirco fortior motus eandem vim ad crassiores exturbandas habet, quam crassioribus in sanguine ad has eliminandas adscripsimus: adde quod majores in proposita instantia vires acquirunt spiritus, quod in occluso vase separatio hæc instituitur, cùm satis notum sit, quod, si spiraculum detur, avolare soleant, totaque liquoris

maſſa eorum defectu brevi vapida evadat.

Non equidem diffiteor; in quibuſvis ſecretionibus non contemnendam particularum ſpirituoſarum quantitatem una cum craſſioribus prodire: nec enim fieri poteſt, quin ſimul in vaſa ſecretoria ſe inſinuent, tum præ molis exiguitate, tum etiam quia non tantam in maſſa ſanguinea laxitatem ſupponere debemus, ut diſjunctæ prorſus ab omni cum craſſioribus cohæſione in illa libere fluitent, tum inſuper ob aliam rationem inferius tradendam. Interea tamen, ſicut non ex naturæ deſignatione excernuntur (niſi forte ut ſubtilitate ſua liberiorem craſſioribus commeatum præbeant) ſic exiguam ad teſtantes proportionem gerunt. Si enim vel cum urina ipſa prorumpentes pari numero cum reliquis, quæ cum ſanguine renes alluente atque hunc ſuppeditante, redeunt, excretæ forent, quandoquidem hæc magna copia quotidie excernitur vix concipi poteſt, quin; emolumenti vice, ſatis notabilis ſequeretur virium jactura: At ſi porrò, quantus aliarum præterea ſecretionum numerus ſit, contemplemur (quibus tamen omnibus ſenſibilis ſimul unitis perſpiratio inſenſibilis ſola, ſi *Sanctorio* credendum, longe plenior eſſe ſolet) ſique harum ſingulæ proportionalem ſpirituum quantitatem ad reliquas ſanguinis appellentis partes profunderent, haud omnino fieri poſſit, ut qualem cernimus animalis perſiſteret œconomia.

Quandoquidem igitur tam inepta videtur *mera percolatio* ad craſſiorum particularum ſeceſſionem mollendam quam alia ratione id præſtandum, niſi *Fermento* in ſcenam vocato, quod has in vaſa ſecretoria præcipitet?

Haud ſane novum nec inauditum eſt apud percelebres authores *Fermenta* in corpore noſtro dari. Ex quo credi deſiit Chyloſeos munus ſolo calore fieri, fermentum (undecunque tandem devenerit) in ſubſidium vocatum fuit. Pariter de Fermento Cordis quam ſpecioſa à non paucis ſummæ eruditionis & notæ viris allata fuere? nec defuere, qui & aliis partibus adſcripſerunt. Qui tamen iis patrocinati ſunt, partibus ſuccorum coctioni & elaborationi inſervientibus præcipue dicarunt; de Fermentis verò ad Secretionem (tali præſertim quod ad ipſum hujus actum requiratur) rara mentio. Celeb. tamen *Needhamius* in hanc ſententiam propendere videtur, quoniam tamen nec qualia ſint, nec qua arte vires ſuas exerant exponit doctiſſ. vir, utpote à cujus inſtituto remotior fuiſſet hujuſmodi diſquiſitio, liceat mihi de his, pro modulo meo, explicatius aliquanto agere, ſenſaque mea in re dubia proponere aliorum exquiſitioribus judiciis trutinanda.

CAPUT IX.

De Fermentis.

IN hac autem diſquiſitione quædam in genere de Fermentorum natura & proprietatibus adnotanda ſunt, quo facilius ad ſcaturiginem in corpore inveſtigandam deducamur, & eorum actio, quatenus in ſecretionis exercetur negotio, intelligatur.

Pro *Fermentis* vulgo habentur talia corpora, quæ aliis, exigua reſpectu maſſæ cui admiſcentur quantitate, addita, vel particulas eorum multum exaltant, vel alias in iis mutationes impendio magnas producunt. Nec acceptio hæc a vocabuli proprietate multum abludit, quoniam quas ab his oriri cernimus, vix produci poſſunt alterationes ſine aliquali effervescentia (quæ in particularum mutuo motu & in ſe invicem actione conſiſtit) quam fermenti particulæ in maſſam, cui admiſcentur, invehunt. Unde quamvis eorum actiones aliter atque aliter determinentur; ut alia ebullitionem, & intumeſcentiam efficiant, alia præcipitationem, & particularum quarundam exterminationem, alia forſan diverſum ab his operandi modum prodant, omnia tamen communi ſub hac appellatione merito comprehenſa videntur, quia particularum agitatione, in quamcunque tandem partem determinata, totum completur negotium.

Ut verò, eorum natura & indoles [quatenus ſaltem ad rem præſentem facit iſtud examẽ] aliquando penitius intelliga-

ligatur, oportet ut ad eorum phænomena attendamus, è quorum numero hæc inter alia, si non præcipua sint, notatu saltem digna occurrunt. Observari etenim potest.

Primò, Cujuscunq; generis corpora, humida præsertim, particulis activis referta, in fermentorum prosapiam facessere posse. Huic rei Cel. *Willisius* suffragatur, sic enim ille, *Humor quispiam in quo salis, sulphuris & spiritus particulæ plurimum exaltatæ continentur, fermenti naturam induit*: additis insuper instantiis nonnullis, quæ huic rei fidem faciant. Nec (in ulteriorem hujusce effati confirmationem, quamvis forsan hac non indigeat) ipsa hæc separata (quæ vocant Chymici] *Principia* ista vi destituuntur, quamvis, quoniam simpliciora sunt corpora, magis limitatam obtinent. Sic spiritus vini (decantatæ spirituosi principii instantiæ) efficacia, qua in exaltandis variorum concretorum viribus, quà horum partibus segregandis, nemini, in artis Chymicæ operibus vel tantillum versato, non est nota. Sic salis [quemcunque eorum statum contemplatus fuerit] nunc pro latentibus quorundam corporum facultatibus extricandis utiliter adhiberi, nunc præcipitatoriam vim [quod & fermentorum munus est] exercere pariter compertum est. Nec Sulphureæ substantiæ (quæ suboleorum specie præcipue veniunt) hac energia carent; id quod ex eorum aptitudine ad balsama ex variis concretis, puta Sulphure, Antimonio, &c. paranda constat, in quibus corporum istorum vires referari & exaltari nemo opinor, negaverit. Et quamvis dubitari potest (quemadmodum plurimis, tum experimentorum, tum rationum momentis evicit Nobiliss. D. *Boylius*] utrum in omnibus corporibus sub hac forma eliciuntur, talia actu semper existant principia, an ignis actione larvas hasce induant; quoniam tamen cunctis hisce concretis [saltem quæ fermenta audire merentur] tum ex Chymica analysi, tum ex effectibus tales adesse particulas, quæ in motum facile concitari aptæ sunt, constet, res ad idem recidit. nec enim ipsæ hæ [quocunque nomine appellaveris] substantiæ ulla alia ratione fermentorum titulum sibi vindicare possunt, nisi quatenus ex particulis valde activis constantur.

Secundò, nulla fermenta in omnigena subjecta indiscriminatim agere, verùm aliqua in hæc, alia in illa, prout dispositam, cui adhibentur, invenerint materiam, idque diverso plerumque modo. Sic [ut vulgarem instantiam demus] coagulum vitulinum, quo ad caseum conficiendum rusticæ utuntur, lacti additum caseosas partes, intactis fere butyrosis, saltem minori numero deturbatis, præcipitat [quæ enim ex his una secedunt, id eo tantum nomine facere videntur, quod ab illarum amplexibus sese promte extricare nequeunt:) id quod exinde patet, quoniam ſr, illis exturbatis, iterum (quemadmodum istæ fœminæ testantur) aliquandiu quieverit, cremor in summo emergit, qui solito more conquassatus satis largam butyri proportionem præbebit. Porrò cerevisiæ flos zytho novello additus, vel cum farinæ massa ad panum conficiendum, ut mos est, subactus [servatis circumstantiis debitis) in illo magnam effervescentiam, & particularum separationem, efficit, in hac eximiam intumescentiam concitat, idem tamen lacti inditus nullam, vel saltem quæ alicujus momenti sit, alterationem induxit.

Tertiò, ea Fermenta universalibus, & magis conspicuè, vim suam exerere, quæ magis composita sunt, hoc est, quæ ex pluribus diversæ indolis particulis, in unam massam confluentibus, & simul exaltatis emergunt, quam quæ vel talibus quæ unius generis sunt, vel saltem minus inter se diformibus constant. Prout in fermento quod ex farinæ massa subacta & asservata conflatur, flore cerevisiæ, ovis, aliisq; hujus generis cernere est; quæ in plura corporum genera agendi vim habere notum est, quam quæ (utcunque particulis actis constantia) destillatione parantur & pro corporum, ex quibus prodiciuntur, principiis veniunt, adeòque cujuscunque generis, quæ simplicioris sunt fabricæ.

Quarto, compositiora ista digestioni debere, quod ad fermentativam indolem attinet.

assurgant; imò ex iis quædam [si non maximam partem] ab hac non vires solum, sed & existentiam mutuari; sic, ova, florem cerevisiæ, aliaque hujusmodi, digestioni & ortum & incrementa accepta referre notum est.

Quintò, omnia fermenta in exigua ad corpora, quibus eorum impendenda est vis, proportione agere. Sic omnibus perspectum est, quantula florum cerevisiæ vel fermenti farinacei (ut allatis instantias retineamus] proportio ad farinæ satis largam massam fermentandam sufficit, ut in panem faceſſat; quam exigua quantitate coagulum lacti affundi solet ad caseosas partes præcipitandas. Si porro pertenuis illius substantiæ, mucorem liquoribus in dolia hæc infecta repositis imprimentis, inconspicuam molem perpendamus, si miasmata pestifera, nullis plerumq; ante sensibus percepta, quam universos succos ferali labe inquinarunt; si miraculosam vim fermentativam, quam lapidi suo [nec enim fidem sancte affirmantibus temere cohibendam quis duxerit, qui ferlo sibi aliquid compertum asserenti adhiberi sperat] adscribunt Alchymistæ, merito tantos stupeamus effectus.

Sextò, Fermenta tanto vegetius agere, quanto majorem corpora, quibus impenduntur, particularum suarum, sive laxitatem sive agitationem, nacta sunt. Hinc solemus corpora, quibus admiscentur, calori plerumque exponere, ut hoc fotu promtius sese fermentorum explicent particulæ. Unde & minor eorum sufficit quantitas, ubi corporibus talem dispositionem nactis admovenda sunt.

Ab istorum phænomenis consideratione aliquatenus ad fermentorum naturam intelligendam promovere forsan licebit, si præsertim sequentia perpendamus.

1. Primò, enim constat, corpora quo minutiora, tanto ut in motum concitentur, cæteris paribus, aptiora esse; utpote quæ hoc nomine impellenti cuicunque vi minus, quam grandiora, resistere valent.

2. Deinde, quamvis & figuræ, ut hanc ad motum aptitudinem nanciscantur, ratio habenda sit; atque notum sit ea, quibus figura adest orbicularis, absolute considerata aliis, ejusdem molis, sed diversæ [cujuscunque tandem] ab hac figuræ, ad eum aptiora esse; ad effectum tamen in aliis corporibus, in quæ moventur, producendum ea, quæ angulis prædita sunt, majori vi pollent, eo quod istorum beneficio magis aptantur ad illa, in que impingunt, prehendenda; unde si agitationis, qua feruntur, tanta sit, ut illorum resistentiam superet, vis, in consimilem suo motum nullo negotio vindicant: cùm è contra quæ glabra sunt, nullisque angulis prædita, facile à corporibus, in quæ feruntur, distorquentur, unde fit, ut nullum iis motum imprimere possint. Adde quod corpora angulis dotata [acutioribus maximè] magis apta nata sunt ad ea divellenda; quæ strictius cohærent; quoniam admisso (quod neutiquam vitari potest, si ulla omnino interjaceant spatiola] acutiori angulo densior reliqua pars cunei ad modum [si qualem diximus motus gradum ista corpora habeant) necessario, dum sibi ingressum parat, majorem hiatum aperire debet, adeoque prius arcte cohærenti & dissociat, & in motum insuper concitat. Interea tamen

3. Corpora quamcunque suopte genio ad agendum aptitudinem, qua molis, qua figura ratione, adepta fuerint, nisi tamen proportionem ad ea quibus admoventur obtineant, nullum in ea effectum producere possunt. Si enim vel in corpora poris laxioribus scatentia, quę proinde nimis liberum iis transitum præbent, vel in talia quæ nimis facile è locis pelli nata sunt, vel etiam in compactiora, & quorum cohæsio illorum ad impellendum vim superat, incident (quoniam hinc nimis magnam, illinc nullam; offendunt resistentiam) irrito successu admiscerí contingit.

4. Hinc porrò deduci potest, quod quanto major particularum inter se disformitas adest, tanto vegetius conceptus procedit motus. Cum enim omnis actio, quæ alterationem inducit, requirit, ut partium movendi corporis ad moventium impulsum resistentia sit, sequitur quod ubi major harum adest varietas, sicut ma-

jor

jor hic reſiſtentia eſt, ſic, modo ſatis ſpatii iſtis concedatur, major proportio. naliter actio, magiſque varia, emergere debet, eo quod & diſpoſitionem hinc obtinent particulæ iſtæ ut in plura corporum genera agant, quam ſi ſimpliciores forent, & præ difformitate, ubi in motum concitæ fuerint, non partes ſolum corporis cui adhibentur commovent, ſed & ſe mutuo pellunt, adeoque majorem agendi vim nanciſcuntur.

His poſitis, veriſimile videtur *Fermenta* eſſe corpora, quorum particulæ & valde exiles ſunt, & figuris inſuper plurimum angulosis, plerumque & inter ſe multum difformibus, dotatæ [licet interea alia unius, alia alterius generis figuris, non minus quam diverſa invicem mole, conſtat) quo fit, ut cum corporibus, apte actionem ſuam ſuſcipiendam diſpoſitis, adhibita fuerint, promte ſe quaquaverſum diffundant, energiamque ſuam in reſiſtentem maſſam agitationis, qua pollent, & quam inde aucta obtinent, vi exerant, eoque magis quo inter ſe magis difformibus conſtant particulis.

Quod Fermenta minute adeo, perque particularum, ex quibus conſtant, figuras & molem exponam, veniam facilé dabunt (quidquid aliis viſum fuerit) qui perpendunt cunctas actionum, quæ à quibuſvis profluunt corporibus, ſive ut ex peripateticis elementis, ſive Chymicis principiis conflata ſpectentur, explicationes huc ultimo reducibiles eſſe, quandoquidem quacunque appellatione talia fruantur, cùm tamen corporea iis competit natura, & actui dividi debent, & determinatam aliquam figuram pariter ſortiri neceſſe habent diviſæ ſic particulæ, quo in alia corpora agendi aptitudinem nanciſcantur. Sicut enim omnibus eſſentiale eſt corporibus, ut dimenſiones & partes habeant, ſic pariter figuram aliquam iſtæ partes ut ſortiantur nemo infitias iverit, quæ ſicut eas nunquam, niſi ipſa cum eſſentia, deſerit, ſic ad cunctas earum actiones (relativas ſaltem) immediate concurrit. Et ſane ſi ad corpora ſenſui noſtro obvia attendamus (quę cum minutioribus analogiam habere quilibet, opinor, concedet (cuivis in propatulo eſt figuram diſpoſitionem ad varias in corpora, quibus occurrunt, actiones exerendas largiri, proque hujus diverſitate diverſo pariter modo iſta affici: Sic globus, ex ferro, v. g. vel alia materia fabricatus, aliter, & ad motum ineundum, & ad actionem in diſpoſito corpore producendam, ſe habet, quam ſi vel cubi, vel pyramidis, vel quamcunque aliam figuram obtineret. Quæ quidem actiones cùm à dictis modificationibus magis ad captum intellectus utpote mechanice, explicabiles ſint, quam aliis mediis, rationi conſonum videtur & magis genuinam, & veritati magis congruam eſſe hujuſmodi explicationem.

Quod vero hujus, quem deſcripſimus, genii ſint Fermenta, ex allatis phænomenis forſan deduci poteſt.

1. Enim quandoquidem corporum activitas ab eorum exiguitate, figuræque aptitudine, ut in hęc vel illa corpora agant, proficiſcitur; cumque cuncta, activis particulis referta, corpora in fermentorum cenſum cedere comperimus, concludi debet hæc & perquam minuta eſſe, & talibus, quas diximus, figuris donata.

2. Quoniam non indiſcriminatim, ſed elective (ut ita dicam) agere Fermenta notum eſt, quid aliud cauſa eſſe poteſt, quam quod particularum ex quibus conſtant moles, & figuræ, proportionem ad hæc magis quam illa gerant, adeoque alia in motum concitandi vim poſſideant, aliis intactis?

3. Ex hoc alia aliis Fermenta vegetius & univerſalius agere deprehenduntur quid aliud comminiſci poſſumus, præter molis & figuræ conſtituentium particularum difformitatem, quandoq; hæc, ubi motus acceſſerit, abundè ſufficit ad taliter diſpoſitis corporibus vim agendi largiendam, ultra quam ſubire poſſunt minus diſſimilaria? Iſta verò particularum difformitas vix ſine angulositate concipi poteſt.

4. Cùm verò hujuſmodi fermenta digeſtioni, ut plurimum, energiam ſuam debere comperimus, eximiam huic difformitati junctam particularum exiguitatem neceſſe eſt ſupponere: nil enim niſi comminutionem talia hinc reportant corpora,

pora, à quæ maxima ad motum propenſio emergit.

5. Nec mirum proinde tantas, quantas cernimus, in perpuſilla quantitate vires exercere, cum tantopere præ iis quibus admiſcetur ad actionem concinnata ſint, nec in eorum interſtitiis præ exilitate arctari poſſint, nt à motu prohibeantur.

6. At vero ſatis obvium eſt, neceſſario intenſam fore iſtam activitatem ubi, præter inteſtinam, forinſecus in ſuper acceſſerit agitatio, quæ hoc nomine fermenti particulis, ſuo ſane Marte ad agendum accinctis, alias miniſtrat.

Magnus ſane *Carteſius* (prout à Cel. *Williſio*, de Anim. Brut. C. 1. citatur) Brutalem Animam ex *rotundis* & ſumme nobilibus particulis conflari ſupponit; quod (cum anima hæc corpori fermentum ſit, imo tale cui vix aliud in rerum natura efficacia per quiſquam facile excogitaverit, utpote quę tam concinnam, ac cernimus, materię, ex qua conficiendum eſt corpus, fabricam inducere, variaſque præterea fermentativas in corpore actiones exercere nata eſt) merito, ſi talis? illi competat indoles & textura, allatam fermentorum deſcriptionem in dubium vocare poterit. At quamvis mihi penè religio ſit à præclari hujus viri effatis recedere, conceptu tamen difficile videtur, quomodo intra corpus detineri poſſit, ſi talibus conſtaret particulis. Quodnam enim gluten has ſumme mobiles, imo actu non leviter agitatas, & ab invicem disjunctas [niſi quod punctis ſolummodo, iiſque identidem variantibus ſe mutuo contingere debent] intra corpus, tantopere iis ubivis pervium, detinere concipiatur quandoquidem & figuræ ratione ad avolandum maxime concinnatæ ſunt, minuſve proinde obſtaculi offendunt, & præ exiguitate facile poros corporis prævadere poſſunt? imo quid vetat quo minus vel objectorſi forinſecus appellentium ictus, invigorationis vice, extra domicilii ſui clauſtra, eam proturbent? Quinimo, ſi (quemadmodum Cel. *Williſio* placuit [anima hęc ſolummodo *flamma* ſit, ex ſanguine, more culinaris, ſuſcitata, neceſſe eſt ut ex pluribus, liſque varii generis & figuræ particulis confletur: cum enim hæc motu, eoſque perrapido, excitetur [in quo pariter forma ejus, dum eſſe flamma perſtat, conſiſtit] haud concipi poteſt unius ſolummodo generis particulas ad eam exhibendam abreptum iri, reliquis intactis: quin, ex materiis accenſu pronis non exiguum numerum ſat difformi particularum apparatu conſtare palam eſt, quas tamen fere univerſas in flammam converti cernimus. Et quamvis motus hic angulos iſtarum particularum neceſſario, dum in alias aliæ impingunt, deterim, adque orbiculam figuram hoc nomine redducit, hinc tamen & iis majorem ad avolationem promptitudinem miniſtrat, citioremque proinde flammæ, ni novus aliunde pabuli ſuppetat proventus, extinctionem invehit.

Ex dictis colligere licet fermentorum actiones ad duplicem cenſum revocari poſſe. Videtur enim alia *expanſivo nixu* vires ſuas exercere, alia *præcipitatoria* potiſſimum *vi* pollere. *Prioris generis* ſunt, quę ex particulis inter ſe difformibus conflari diximus, cùm, præ tali diſcordantia, poſtquam in motum vindicatæ fuerint, non tantum in maſſæ fermentandæ particulas agant, ſed & in ſe invicem: etenim in tam difformi particularum activarum conventu, & aliæ aliis recedere cogunt, ut ſic ſingulæ ſatis nanciſcantur ad libere movendum ſpatii, & nullæ non varias in maſſa offendere poſſunt, in quas agant, particulas; quo fit, ut continuus in maſſa uſque perſtet orgaſmus, donec vel ſubactæ, vel extruſæ quæ his obſiſtunt, atque aliqualem uniformitatis gradum ſingulę tandem redactę fuerint. Quę *præcipitatoria* vi pollere diximus, particulis & inter ſe quodam modo homogeneis, & figuris ſimpliciori-bus, at interea angulis acutioribus, & magis pungitivis, conflari cenſeo. Hęc cum maſſę alicui admiſcentur, quicquid in ea, quod motibus obſtet, offendunt, ſtatim, qua pollent activitate; aggrediuntur, atque, ſi laxius fluitet, facile exturbant, ſin tenacius hæreat, majorem quidem præ reſiſtentia orgaſmum concitant, qui tamen extruſa iſthac materia

bre-

brevi ſedatur: etenim, quoniam congeneres inter ſe ſunt fermenti particulæ nullam, vel exiguam, heterogenea illa, quæ eas in motum agebat, profligata materia, luctam ſubire aptæ ſunt ſed relicta occupantes ſpatia, placide in iis ſe componunt.

Ex iſtis priorum ad ſecretionem concitandam miniſterio naturam uti, exinde arguere licet, quod vix ex tam diſformi materia conflatis, quibus refercitur corpus, ſuccis talia uſpiam parari poſſunt fermenta, quæ tantam homogeneitatem ſapiant, quanta ad vere præcipitatoria requiritur. Quamvis enim quæ in ipſo ſecretionis actu adhiberi ſupponimus, ſuccedentem materiam ex reliqua maſſa quodam modo præcipitare auguramur, iſtiuſmodi tamen præcipitationem ſatis apte fermentis expanſivis competere poſſe, ex hypotheſi circa hanc rem inferius proferenda, arbitror, conſtabit. Sed jam tempus eſt ut quid ad ſecretionem conferant fermenta, & unde deriventur, expendamus.

CAPUT X.

Fermenta ad Secretionem præcedantæ quæ.

AD Secretionem autem duo fermentorum genera requiri videntur, alia quæ ei *præcedanea* ſunt, atq; maſſæ ex qua aliquid ſecernendum eſt, antequam ad ſecretoria organa pervenerit, affundenda; alia quæ *in ipſo ſecretionis actu* ſuggeruntur.

Quæ prioris generis ſunt, ex æquo ſimplicibus ac mixtis ſecretionis ex uſu ſunt, & eo fine addenda ut ſufficientem maſſæ laxitatem inducant, quo in partes promtius ſecedat, atque alterius [ubi requiritur] actioni libentius obſecundet. Vix enim ad hanc rem nudam inteſtinam ſufficere poſſe fermentationem ſupponere poſſumus, ſi perpendamus quam cita, quamque copioſa, tum recrementorum, tum utilium ſubſtantiarum ubivis fere in corpore, inſtituatur ſeceſſio. Neminem latet, eſculenta, quę quotidie ingerimus, paucarum horarum in ventriculo mora tantam acquirere laxitatem, ut de facili in peranguſta ductuum chyliferorum, in inteſtina confertim inſertorum, orificia magnam ſui partem lactea ſpecie colari permittant. Huic liquori in ſanguinem transfuſo, non longo tempore aptitudo imprimitur ad multas ſui partes per alia, eaque & anguſtiora, & variæ invicem figuræ, cribra dimittendas; unde alias in nervos tranſmitti, alias (& magno quidem numero) renum glandulas, alias maxillares, hepatis, pancreatis, &c. cis non multas horas, tranare compertum eſt; quod nuda digeſtione abſq; fermentorum additamento tam brevi tempore obtineri poſſe vix eſt, opinor, qui aſſerenerit: ſecus enim cur non eædem ſubſtantiæ extra corpus, pari digeſtioni & caloris gradu adhibito, parem laxitatem (aliaſque inſuper, quibus hæ gaudent, qualitates) eodem temporis ſpatio acquirunt? Unde patet non exiguam fermentorum, ad laxitatem hanc inducendam, eſſe neceſſitatem.

Objici quidem hic forſan poterit (præſertim quod ad ea attinet; quæ ſanguini immediate in hunc uſum inſervire cenſemus, eique nullis factis ambagibus remiſcenda eſſe teſtatur partium vaſorumque ſtructura) quoniam ex ipſo ſanguine ortum ſuum trahunt, naturam operam ludere videri, dum eo fine ſubſtantias has ſecernit ut remiſceantur; unde æque feliciter ſola digeſtione laxitatem hanc ſanguini induci poſſe, ac affuſo, quod ex ipſius penu delibatur, fermento forſan concipiantur. Cui repono, ſecretas haſce ſubſtantias ipſo ſecretionis actu altiorem, quam qua pollebant; dum in gremio maſſæ, ex qua emerſerant, latebant, energiam induere: etenim præter comminutionem, quam vaſorum anguſtias tranando ſubeunt, hoc inſuper accedit, quod plures, in unam congeriem eximiæ ſubtilitatis coeuntes particulæ, majores neceſſe habent poſſidere vires, quam cùm ſingulæ, & ab invicem diſterminatæ, & craſſioribus obvolutæ fuerant: porrò, & inquilinis portionis illius ſanguinis, cui affunduntur, ſubtilium particularum copiis junctæ, hoc nomine majorem in illo comminutionem & laxitatem efficiunt. Quin ſatis obvium eſt

ſub-

ſubſtantias Chymica ζύμωσιν productas & majores, & alias poſſidere facultates, quam ex quibus proliciuntur concreta; atq; notum eſt cohobiorum medio magis exaltari, ſaltem alias nanciſci dotes, quam ſi ſimplici digeſtione res tranſigeretur.

Hujuſmodi fermenta non pauca in corpore repetire eſt. Sic ſalivalis humor, & ſi quis alius per nondum detecta vaſa in ventriculum effundatur, aſſumtum cibum comminuit, adque ſecretionem inteſtinalem diſponit. Huic maſſæ in inteſtina dilapiæ, & in lacteas traducendæ, ſuggeritur aliud ex biliaribus pancreaticoque ductibus fermentum Chylo deinceps, in venas ex propriis vaſis eluctriando, in itinere ſuo primum nervoſum liquorem in glandulis meſentericis affundi veriſimile eſt deinde in receptaculo lympha additur, ut ſic in ſanguinem promtius faceſſat, adque ſubſequentes ſecretiones aptior ſit. Sanguini hepar appulſuro ex liene ſuggeri videtur fermentum, ut ſic facilius deſtinatam ſarcinam in hepate deponat. Breviter, ſingularum reductivarum ſecretionum materiæ totidem fermenta mihi videntur, quibus comminuantur, atque ad altiorem laxitatis & ſubtilitatis gradum evehantur ſuci, hoc proventu aucti. Et ſane videtur mihi cuncta, ubicunque in corpore reperiuntur, fermenta *glandularum* eſſe productiones (excepta forſan chyli portiuncula ventriculi parietibus præ ſua viſcoſitate adhærente, inque fermentativam indolem mora hac exaltata) quarum cùm hoc munus ſit, ut peculiaris ſanguinis particulas eaſque reliqua affluentis ſanguinis maſſa magis ſuo genere activas, ſegregent, quid vetat quominus iſtæ ſubſtantiæ hoc munere fungantur, & quidem ſolæ, quandoquidem nuſquam alibi in corpore aliæ tantæ activitatis præparantur.

Verum præter indigena hæc Fermenta, adventitia alia non raro forinſecus ſuppeditantur, quorum in cenſu numerandæ ſunt, ſive medicamenta cathartica diuretica, diaphoretica, &c. ſive aliæ cujuſcunque denominationis ſubſtantiæ, quæ cùm in corpus admiſſa à ſuccis quibus admiſcentur ſubigi & domari nequeunt, ut ſic in æquabilem cum iis maſſam coeant, orgaſmum inter eos aliqualem concitant, & præ difformitate, quam ad has vel illas eorum particula habent occurſibus à cæteris ſociis ſuis laxant, adque receſſionem diſponunt.

CAP. XI.

Fermentum Secretiones Mixtas immediatè concitans quodnam ſit.

Fermentum autem quod ad ipſum Secretionis actum immediate requiri ſuppoſuimus, miſſis ambagibus *Succum* ipſum *Nervoſum* eſſe cenſeo, ſine cujus directione vix, ac ne vix quidem, ſatis pro Naturæ indigentia atque intentione tam diverſæ, quam cernimus, indolis ſubſtantiarum, conſtanti adeo tenore hic illic prorumpentium, ſecluſionem obtineri poſſe arbitramur.

Paradoxam, nullus dubito, plurimi hanc criminabuntur ſententiam, utpote à nemine, quod ſciam, hactenus traditam; Quamvis enim Cel. *Willisius* ſuccum hunc in Fermentorum numerum jamdudum retulit, atque in *nutritionis* opere, ſicut præcipuum uſum, ſic fermentativam vim illi aſſignavit, nil tamen in *ſecretione* peragenda muneris, quantum mihi contigit obſervaſſe, ei detulit. Conjiciens doctiſs. hic vir ſanguinem, utcunque nutritionis materiam ſuppeditantem, craſſiorem tamen & hebetiorem eſſe, utpote ſpiritu animali deſtitutum, quam ut idoneas, quà augendis, quà abſumptis partibus reparandis, particulas ſufficiat, perquam ingenioſe, *ſuccum nervoſum, maſculum ſeminis inſtar, nutritio humori copioſe ab arteriis ſuggeſto in ſingulis affundi* ſupponit; *quo velut fermento imbutus iſte, atque mutua ſubittone diſſolutus, dum in partes recedit, idoneum quibus appellit partibus pabulum ſuppeditet.*

Qui quidem effectus (ſi nutritio, uti perquam probabile videtur, ſaltem quoad longe maximum partium nutriendarum numerum, ad modum à Cl. viro aſſignatum, peragatur) licèt non obſcurum teſtimonium perhibeat fermenti naturam

huic

huic assignandam esse, ut tamen facilior ad hypothesin nostram, de modo, quo succum hunc in opere secretorio agere supponimus, sternatur via, liceat paululum ulterius, an illi hujusmodi competat indoles, expendere.

Et quidem tum ex viscerum & elaborationis ratione, tum ab effectibus, satis clara desumi possunt indicia, quæ eum non modo in fermentorum, sed & maximè expansivarum censu locandum esse suadeant. Quoad prius, neminem latet ex sanguine, liquore admodum elaborato, parari; cujus subtilissimæ particulæ, dum per angustas glandularum cerebralium meatus colantur, crassiorum, quibus irretitæ prius hæserunt, contubernio hac arte liberantur, dumque insuper sui juris sic factæ intra nervorum tubulos commorantur, ab iisque coercentur & ab evolatione detinentur, nequeunt non intestina agitatione sese invicem alterius comminuere, adeoque majorem ad motum propensionem adipisci; quam agitationem porrò promovet & continuata usque recentium à tergo admissio, & caloris, quo singulæ partes corporis gaudent, fotus. Præterea cùm sanguis, prout supra notavimus, valde heterogeneis particulis refertus sit, cùmque vix ulla tam exquisita in corpore supponi potest colatura, ut pure homogeneæ & subtilissimæ ex liquore tantopere elaborato & subacto, omni crassiorum consortio liberæ, in ulla vasa recondantur; colligere licet succum nervosum, non modo subtilitatis, sed & particularum difformitatis, ratione, in fermentorum familiam captari debere.

At ex effectis insuper, quos in musculorum motibus concitandis profert, satis hoc evinci potest, sive eundem in statu sano, sive morboso, constitutum contemplemur. Si enim quantam vim brachium ex non multis, nec conspicua mole, musculis conflatum, quà percutiendo, quà elevandis impellendisve magni ponderis molisque corporibus, exerit, perpendamus; si celerrimas, ac ordinatas, atque dictatis animæ ad amussim obsequentes, quas in peritî Citharistæ digitis observare est, vectipraxationes; si porrò stupendas contractiones, motumque inordinatorum licèt, nunc in hac, nunc illa parte, quos in convulsis & epilepticis, vitiato succo nervoso, cernere est, vigarem pensitaverimus; non nisi summe agilem, & proinde fermentativum, hunc esse succum concludere possumus. Quamvis enim musculis mechanica necessario adesse debet ad motum eorum exhibendum structura, atque sanguinem calculum quoque suum addere concedendum sit, præcipuam tamen energiam à nervis influere nemo, opinor negaverit, foris scilicet ab horum actuatis succo: atque notum est quod si nervi vel obturentur, vel præcidantur, statim concidit omnis in partibus illorum commercio fraudatis motus.

Si verò, ad hæc, istorum effectuum magnitudinem cum perexigua, qua supeditatur, succi istius quantitate conferamus, res extra omnem controversiæ aleam protinus consistet. Notum enim est, & in perexilibus vasis deportari, & lentissimè per eorum canales motus serpere. Etenim in præfecto aliquo vervece, quamvis perulis donari certum est, nulla tamen, quemadmodum in vasis sanguiferis conspicua sese oculis fistit cavitas; unde à multis retro seculis (imo etiamnum apud multos eadem obtinet sententia) imaginariis, nescio quibus, spiritibus deportandis solummodo inservire creditum fuit. Porrò nec adhibita ligatura hinc vel inde tumere deprehenduntur, nec vel compressi, nisi parum admodum liquoris effundunt. Motum verò, quo prorsum succus iste pellitur, quod attinet, certum est nullam in propinquo partem esse, quæ motum illi, nisi perquam lenem, imprimat: cerebrum enim & præ tenerrima compage, & fabricæ, à musculari molium distantis, ratione ineptum prorsus est, ad effatu dignam succi sui quantitatem propellendam; sed totum hoc munus sanguini trolicienti deberi videtur, qui cùm continuo quasdam ex gurgite suo in cerebralium glandularum perulos, parce licet, dimittit particulas, harum ministerio prius depositas solummodo protrudit: cùmque hic motus admodum lentus sit, constat perexiguam istius succi proportionem in tam angusta cavitate edonatis vasculis deferri posse,

qui

qui prolude maximam energiam poſſidere debet.

Sicut verò fermentativa huic ſucco competit indoles, ſic, quandoquidem natalem ſuum ſanguini debet, pronum eſt concipere ejuſdem ſpiritudinem retinere ut in eundem agat; eoque potius; quoniam, præ maxima ſanguinis heterogeneitate, nequit non inter diſcordes illius particulas plurimum reſiſtentiæ offendere, adeoque in motum facilius concitari.

Succo hoc in fermentorum numerum ſic relato, oportet ut, quandoquidem ſecretiones, quas memoravimus, fermentorum adminiculo peragi ſupponimus, oſtendamus ipſum hunc fermenti munere fungi poſſe.

1. *Arg.* Idcircò primò, quandoquidem natura ſingulas partes juſto ad deſignata munia dimenſo fabricat, nec quæ ejuſdem generis ſunt, imperitorum artificum more, hic ampliores, illic contractiores, eadem utrobique uſus neceſſitate urgente conſtruit, utque in neceſſariis nunquam deficit, ſic nec luxuriare ſolet; concludere licet, ubi vaſa occurrunt quæ majorem ad partes, in quas inſeruntur, proportionem gerunt, quam ejuſdem generis alia in aliis partibus obtinent, iſtorum uſus vel plures, vel magis conſpicuos, hic reputandos eſſe, partemque in quas inſeruntur majori, quem deportant, liquoris copia indigere, quam aliis, minora inſerta habent, ex uſu eſt. Hinc quoniam obvium eſt, quasdam partes majoribus nervis, quam qui aliis inſeruntur, donari; ſequitur liquorem quem deferunt, utpote majori copia diſtributum, vel in plures uſus, vel magis notabiles, quam ubi minori provenit, inſervire.

Uſus quidem binos *nervoſo contento* adſcripſerunt veteres, nempe ut tum *motui* tum *ſenſationi* ancilletur; quibus tertium Celeber quidam ex recentioribus aſſignarunt, ut ſcil. *nutritioni* (poſtquam in *liquorum* familiam cooptatum) inſuper inſerviat; licet alii aliter hanc rem explicent: adeo ut ſuppoſitio, nullo alios uſus ſucco nervoſo competere, ubicunque largiori dimenſo ſuppeditari comperimus, talem eſſe partis indolem neceſſe ſit, ut vel ad motum magis aptetur, vel exquiſitioni ſenſu donetur, vel ſaltem majori hujus quantitate ad nutritionem indigeat quam ubi parciori manu diſpenſatur. Jam verò glandulæ in quibus tum excretivæ, tum reductivæ ſecretiones (ſaltem in quibus major ſecernitur humoris copia) peraguntur, largioribus, computo a ipſarum molem facto, nervis donantur) id quod ex Cl. *Whartono* ſatis obvium eſt colligere) quam qui aliis ferme ullis partibus competunt: imò conſtat in quibuſdam nervorum numerum illum vaſorum ſanguiferorum ſuperare. At cui, quæſo, ex memoratis uſibus tantum ſucci, quem iſtis partibus inſerti nervi deferunt, quantitatem datam ſupponere poſſumus?

1. Enim ſi ad *motum* dari ſuppoſuerimus, videntur ad hunc ſtructuræ ratione prorſus ineptæ huiuſmodi partes quandoquidem in confeſſo eſt, peculiarum fabricam, qualis eſt muſculorum, ad hoc munus requiri; & nemo non, opinor, concedet, nullam in corpore partem, quæ vel non eſt muſculus, vel ſaltem fibris muſculorum ritu diſpoſitis quodam modo non fabricatur, ad motum qui alicuius momenti ſit, præſtandum natum eſſe. Haud ſane inficias ivero aliquo glandulas motu gaudere; quo nempe ſeſe quodam modo conſtringendo ſanguinis forſan tranantis velocitatem accelerent: ſed ad hunc tam lenem (quem & potiſſimum veſtienti membranæ debere videntur) excitandum tantos nervos dari nemo facile crediderit; præſertim ſi attenderit, ipſis muſculis, motus organis adæquatis, minores in proportione nervos adeſſe, quam quiglandulis conceduntur, licèt interea præ diturna & violenta, qua non raro concitantur actione ſatis largas ſucci huius exſpenſas ſubire neceſſe habeant. Et quamvis obiiciat forte aliquis, fibras, ex quibus conſtatur muſculus, totidem eſſe vaſa ſuccum huic ſuggerentia, quæ idcirco glandularum nervos multum ſuperare videntur; huic tamen reponere licet, quod quoniam ſingulæ fibræ ab inſerto ſolummodo nervo liquorem ſum accipiunt (nec enim mihi conſtat quommodo iis aliunde ſuppeditetur) iſte autē, cùm intra nervos ipſos lente admodum commoveri ſolet, lentius ta-

men ſerpere neceſſe habeat, ubi numeroſos hoſce & capaciores ingreſſus fuerit canales; ſequitur quòd, ſi tantilli nervi ad motum in muſculo tot fibris ſtipato concitandum ſatis ſint, vix probabile videtur majores ad hoc munus requiri, ubi nulla, ſtricturæ ratione, ad hanc rem aptitudo reperitur.

2. Quod ad *ſenſum* attinet (tactus volo; lubens enim conceſſero reliquorum ſenſuum organa ſatis amplis ad id muneris gaudere nervis, licet ex iis quædam forſan minoribus quam qui aliquibus glandulis conceduntur) tametſi haud negandum ſit glandulas hoc pollere, quoniam tamen naturæ ſolenne eſt partes ad deſtinatos uſus commenſuratas facere, vix quiſquam, qui cum ratione philoſophari volet, ſibi perſuadere patietur, tantos nervos tantilli partilius, quales pleræque ſunt glandulæ, ad hunc uſum dari, cum aliis, exquiſitiori ſenſu donatis, multo minores ſufficiunt. Membranæ [quas adæquata eſſe ſenſationis organa plerique conſentiunt. Medici, nec quicquam aliud ſunt, niſi nervorum expanſiones, ſaltem ab his ſenſum ſuum mutuantur] quamvis late in alias partes protenſæ, imò unice ferme aliquas conſtituant, haud tamen originem ſuam à nervis uſque adeo amplis, atque in plurimas inſerantur glandulas, deducunt? at contra glandulæ, quantumvis grandi nervorum ſatelliţio ſtipatæ, ſatis obtuſo ſenſu donantur, prout in earum inflammationibus cernere eſt, quæ raro tantam inferunt moleſtiam, quanta in aliis pleriſq; partibus, pari modo affectis obvenit; nec ſtruma, ſcrophulæve, vernacula iis mala impendio magnum dolorem creant. Et ſane minores omnino ad ſenſationem, quam ad motum, ſufficiunt nervi, quoniam major ad hunc quam ad illam requiritur actio, atque copioſior ſucci nervoſi profuſio & impenſa ad grandiores illas muſculorum machinas actuandas neceſſaria eſt,

At verò tertiò, de *nutritione* res paulo magis intricata videtur: Si enim ad mentem Celeber. *Gliſſonii*, *Vvartoni*, aliorumque partes, quas ſpermaticas appellant, (quales ſunt *Gliſſonio* fibroſæ, membranoſæ & nervoſæ, cerebrum, medulla ſpinalis, humores oculorum, oſſa, dentes, *cunctæque glandulæ*) non ſanguine ſed humore nervoſo nutriantur, congruum eſt ſplioribus illas nervis donatum iri. Verum (tantorum virorum præfata venia) quemcunque tandem uſum ſuccus hic nutritionis operi (in partibus ſaltem ab ejus fonte remotioribus) præbeat, videtur mihi nullis hoc ei munus nuce deferendum, ſed ex ſanguine [maximam ſaltem partem] delibari poſſe, quod in quarumcumque ex iis, ut ut inter ſe diſcrepantium, alimoniam cedat: præterquam enim quod ſanguis in ſuo penu plurimas diverſi generis particulas contineat, atque inter illas non paucas [prout Cl. *Vvillisius* ſatisevicit) aptas nactas quæ partibus in alibilem ſuccum faceſſant, vero conſentaneum inſuper videtur ex eodem purpuraſcēte liquore candicantes ſatis facili negotio elaborari poſſe. Cui enim omnis βραχυτης à certa particularum corporis figuratione vel poſitione pendeat, unde radii lucis determinato modo reflexi, prout ſenſorium hoc vel illo modo afficiunt varias colorum ιδεας producunt; quid verat quo minus ſanguineæ particulæ, ſi figurarum, adque invicem reſpectus, à quibus rubedo pendebat mutationem patiantur [quod comminutione, quam ſanguis tum inter circulandum, tum inteſtina fermentatione ſubit, haud difficulter obtineri poteſt) colorem ſimul mutent, adque albidiores qua conſtituendas, qua nutriendas, faceſſant? At verò hoc palmarium videtur ad evincendum, nutrimentum, etiam ſpermaticarum partium, ex ſanguinea maſſa immediate ſuppeti, quòd cerebrum, utcunque inter has numeratum, & quod minus quam pleraque ex iis, ex colore aliiſve, quibus partes ſpermaticæ à ſanguineis diſcriminari ſolent, indiciis, ſanguini originem referre videtur, unicum tamen inde nutricatum deſumit, non ſecus ac eidem natales debet: quomodo enim à nervoſo ſucco nutriri poteſt quòd prius exiſtere, omnique ſua ſuppellectile inſtrui debet, quam iſte parari queat, & cujus id munus eſt, ut ſuccum hunc in reliquarum partium uſum ſeu elaboret ſeu

ſepa-

ſeparet, & diſpenſet, totum autem quod admittit, è ſanguinis lacuna accipiat? [Niſi comminiſci quis voluerit, quòd ſicut coronariæ arteriæ caloris & vitalitatis fomitem, ex proprio penu depromtum, tanquam ex poſtliminio, cordi reddant, ut hinc reliquo corpori proſpiciat, ſic conſimilis, reducum aliquorum nervulorum ope, ad ſingulas cerebri glandulas ſucci hujus proventus, lepido commento, reducatur.] Si vero cerebrum, tantæ nobilitatis, tamque exquiſitæ ſtructuræ, pars, utpote in qua regia animæ ſtat ſedes, puriſſimuſque in toto corpore præparatur humor, ex ſolo ſanguine dirigentis & ſubigentis fermenti miniſterio & compingari & reſarciri queat, cur aliis inferioris ordinis partibus tam elaboratum paululum tantopere neceſſarium concipiendum eſt, nec ſufficere poteſt, ut ex ſanguinea maſſa [materia ſaltem ejus] immediate ſuppeditetur; Nec enim nervoſi ſucci uſum in prorſus denegamus, quemadmodum inferius dicemus: ſed quoniam hunc fermenti tantum vices [ex mente Cl. *Vuillisij*] peragere conjicimus, nulla mihi videtur ſubeſſe ratio, cur apportantes nervi tantum in variis partibus (glandulis ſcil. præ reliquis) diſcrimen quoad molem ſortiantur, ſi nutritionis peragendæ gratia ſolum advehant. Et ſane quantumvis detur, ſuccum nervoſum copioſius ad ſpermaticas partes, nutritionis ergo [ex citatorum Cl. virorum ſententia] ſuggeri debere; cur tamen glandulis, quam cæteris hujus proſapiæ partibus majores donantur nervi, cùm omnes pariter nutritione indigeant, eandemque augmenti proportionem obſervent? Porro cum iſtæ partes texturæ ratione non multum diffiabiles ſint, & proinde minorem pabuli proventum expoſcant, quorſum tantæ molis iis inſeruntur nervi, cum minores multo in hunc uſum ſufficere poſſint?

Celeb. *Stenonis* alium nervis in glandulas ſtomachicas inſertis uſum aſſignat [qui ſi hic concedatur, in aliis pari munere fungentibus locum habere debet) nempe *ut venas conſtringant, quo ſanguis aliquatenus in motu ſuo rapidiori impeditus, vaſorum ſecretoriorum orificia ſtatur, ut hac mora ſaltvatis materia promptius in ea colletur:* (Qualem & nervis, per polmones decurrentibus, aliaſque in partes inſertis, uſum, proſanguine iuxta pathematum impetus moderando, aſſignat Cl. *Vuillisius*.] Agnoſco ſane ingenioſiſſimum inventum, & uſum hunc iis ex parte competere omnino concedo: At, pace doctiſſ. viri, cenſuerim multo exiliores nervos huic, non minus quam motui, ſenſationi, & nutritioni ſatisfacere poſſe; eoq; magis, quoniam vaſorum ſanguiferorum ad pleraſq; glandulas attinentium tanta eſt exilitas, ut nervorum proportionem haud æquare videantur. Et quidem obſervari poterit partes, in quibus periſtaltica contractio admodum conſpicua eſt, non impendio magnos præ aliis ſortiri nervos, verùm propriarum fibrarum, quas per exiles nervos deportatas acturæ poteſt ſuccus, miniſterio opus hoc abſolvere; id quod in inteſtinis patet, quibus ſicut multo fortior eſt quam venis illis conſtrictio, ſic nullus Anatomicus propalavit, grandiores iis adeſſe nervos, quam qui in glandulas mixtis ſecretionibus dicatas inſeruntur. Porro nervi ipſa glandularum penetralia ſubire videntur; cum potius ad hoc muniis earum exteriora perreptare deberent, ut ſic venas in egreſſu circumambientes conſtringerent. At inſuper quandoquidē doctvir hunc iiſuſum hic loci ideo potiſſimū aſſignat, ut *pro animæ imperio* vel *motu majori* copia ſubinde profundatur ſaliva quorſum partes in proportione his nervi in alias glandulas inſeruntur [nec enim obſervatum eſt exiliores eſſe, qui in cæteris, pleriſque ſaltem, terminantur) quæ conſtanter ſuccum ſuum; & æquali circiter, cæteris paribus, menſura ſeparant, nec ab animæ nutu, quantum ſiquet ſecretorii ſui muneris variationum patiuntur.

Hiſce uſibus ad totum, quem tam ampli ad glandulas apportant nervi, ſuccum exhauriendum haud adæquatis, qui alius reſtat, niſi ut qui ſupereſt, ad *ſecretionis* opus impendatur? Ad quam porro ſententiam amplius ſtabiliendam, attendi poterit.

2. *Argum.* Vix aliunde (ſuppoſito quod fermentum ad ſecretiones, quas diximus, neceſſarium ſit) deduci poſſe fermentum huiuſmodi, quam ab hoc ſucco.

Ad hanc rem, duplex solummodo excogitari potest ratio, quomodo glandulis suppetat fermentum. Vel enim ipsa glandulę substantia propria digestione generari debet, vel aliunde per vasa aliqua ei inserta constanter suppeditari. Quoad primũ non prorsus improbabile, videtur ipsum partis alicujus succum, modo moram aliquam illic trahat, in fermenti genium exaltatum iri; reseratis scil. hac intercapedine magis activis, ex quibus constat, particulis, inque alias de novo appellentes agendi vim hinc nactis, non secus ac subactæ farinę massam aliquandiu servatam in fermentum redigi, vulgari experimento cernimus: atq; hoc pacto Chyli, in ventriculi fundo & plicis detenti portionem in fermentum facessere, adque ciborum postmodum ingerendorum coctionem operam conferre, qui hinc deducunt fermenti stomachalis rationem, supponunt. Verum enim vero tale aliquid in glandulis locum habere posse haud facile constat: non enim liquet ullas iis, nisi ipsorum vasorum, præsto esse cavitates, in quas talis aliquis, sanguini trajicienti pro re nata suggerendus, recondi possit succus; atque probabile est ex vasis variè complicatis unice conflari istas partes imo videtur, quod citatior, tam hic loci quam alibi sit sanguinis motus, quam ut adeo longam succo cuivis appellenti moram permittat ut hanc exaltationem subeat, quin facillime, succum in venas statim devolvendum, non potest non absorbere: cùm interea, in proposita de ventriculi fermẽto instãtia haud possibile videtur, ut totus una vice excludatur chylus, quoniam & laxior illi tonus est, quam ut omnimodam contractionem subire possit, & tam profunde in sinistro hypochondrio propendet ipsius succus, ut difficillime ad pylorum ascendere queat ponderosior chyli pars in illo latens, idcirco satis longam illic ad exaltationem moram facile trahere potest. Quinimo secretionis methodus (mox trahenda) non indigenum, sed quod forinsecus cũ impetu injiciatur, requirere videtur fermentum.

Quoad alterum, Vasa, quæ in glandulas fermentum istud deducere possunt, vel arterię sunt, vel nervi: certum enim est & venas, & lymphatica, ab iis, quod ab istis affertur revehere, per arterias quod adducitur nil aliud esse, quam ipsum sanguinẽ (quo nomine totam massam utcunq; chylo & lympha scatentem intelligo) cuivis in propatulo est; atque ipsi sanguini, qua tali, fermenti quod volumus titulum non competere nemo non concedat, cùm secretionum materiam suppeditet: nos vero supponimus fermentum, ad hoc opus, aliud requiri à massa ex cujus gremio aliquid immediate separandum est, quanquam negandum non sic ex eadem elaboratum antea fuisse; quam tamen elaborationem ejus, & separationem, ut fermentum evadat, ante peragendam esse, quam partem in qua fermentativum hoc minus exequi debet, ex dictis, opinor, constiterit. Restant ergo quod, quoniam multum aliud supereſt vas quod ad glandulas quicquam, quod fermenti vices præstet, afferat, nervi hoc suggerant.

3. *Argum.* Porrò tertiò hoc isti succo in Secretione munus deberi, inde forsan arguere licet, quod ex hujus dyscrasia quavis, vel deficientia, pervertitur secretionis opus: adeo ut si quoad crasin debilitetur, aut nervi obturentur, secretiones vel omnino deficiunt in partibus quo tales pertingunt nervi, vel saltem parcius solito procedunt; si vero acrior evadat, atque hoc nomine magis fermentativus, immoderatius concitantur.

Prioris exemplum in paralysi cernere licet, quo in affectu plures ex solitis secretionibus minutius succedere solent; speciatim alvina rarius solito procedit excretio; quod non tã intestinis, prę spirituum defectu, contractionis munere orbatis tribuendum duco quã succorũ ex hepate & pancreate excernendorum, unde stimulatione debita carent, defectui, quandoquidem in taliter affectis non supra modũ distentum abdomen, saltẽ in principio morbi comparire solemus, ut exinde conjiciamus intestina excrementis oppleri. Quinimo satis infrequens est diaphoresis, quã etiam difficillime exhibitis licet diaphoreticis, cõcitare datur; quem affectum à novorum ad glandulosam cutim tendentium obdurationę pendere, non admodum durum est agnitu. Agnosco sane hujusmodi ęgrotantibus liberatiorem in quibusdam partibus

alı-

aliquando procedere secretionem [quemadmodum quandoque observari tales magnam salivæ copiam profundere) cujus tamen rei hanc forsan reddere licebit rationem, quod nempe in his non admodum debilitetur succi nervosi crasis, sed potiùs extranea, ex sanguine illi demandata, nervorumque tubulis improportionata sufferciatur materia; quo fieri potest ut, quibusdam ex iis obturatis, alii; quibus patula magis cavitas obtigit (nec enim eadem diametro omnes forsan constant) vel quibus obstruens crassamentum nondum appulisse contigit quandoquidem hinc ab obstructione immunes perstant, copiosius succum suum in partes, quibus inseruntur, deponant; unde si partes istæ secretorio muneri destinentur, majori quam alias solent, copia è perluente sanguine hujus appulsu deturbantur serosiores, vel aliæ quæ coli poris proportionem gerunt particulæ, eoque magis, quoniam secretionibus alibi deficientibus sanguinea massa nimia secernendæ alias materiæ copia luxuriat.

Secretionis vero supra modum naturæ statutum auctæ instantiam habemus in Scorbuto, quem non in solo sanguine, sed & succo nervoso, acri nimis reddito, at in hoc *secundario* tantum, radices agere Cl. *Willisius* (qui perquam accurate morbi hujus genium investigavit) censet. In quo affectu inter alia, quæ huic rei testimonium perhibent, symptomata [qualia sunt fluor alvi vomitio, &c.] Doctissimus vir hoc pro solenni ingravescentis morbi signo adducit, quod *copiosæ & corrodentes soutationes* eveniant; quæ cùm non nisi succo nervoso tandem affecto, se prodant (vix enim ingravescere potest hic morbus quin succus iste, è sanguine ortus, & vectigalia inde perpetim delibans, una afficiatur] indicio mihi sunt ab eo depravato provenire, quamvis doctiss. viro consentio, materiam ex sanguine provenire: & quoniam [quod supra ostendere conati sumus] nequit ex suo penu tantam, quanta erumpit, humoris copiam suppeditare, sequitur vires suas in sanguinem exerere, ad materiam hanc ex ejus sinu deturbandam; ad quod præstandum non parvam energiam ab acrimonia sortitur. Tono partium secretoriam fateor aliquid in hoc negotio dandum, quo laxato copiosior liquoris ex ampliatis meatibus profusio sequi potest; ut nisi aliquid insuper accesserit: quòd huic determinationem ad istos subeundos imprimat, vix, ut mihi videtur, concipi potest, quin in patentiores venarum canales longe maxima ejus, quod secerni comperimus, pars iter teneat: hoc autem à succo nervoso petendum reor.

Verum reclamantes audio hoc esse ὑστερον πρότερον nimirum δοκοῦν, minusque philosophice factum, succum hunc tot muniis onerare, tamque diversis addicere; saltem indignum liquore usque adeo elaborato videri ad tam abjectos usus detrudi, primariumque animæ in excelsioribus suis Operationibus exequendis ministrum, latrinæ pariter quasi exhauriendæ ablegari.

Quibus repono, primò quòd quandoquidem nulla corpora seorsim quoad agendi vim, consideranda sunt, sed prout à plurimis aliis, iisque varii generis, circumsepta; à quorum discrepantia, dum in ea impingunt, multifariam eorum actionem determinati, affectusque propterea variari, necessum sit (quemadmodum pulchre monet φιλοσοφώτατος D. *Boyllius*) nequaquam rationi absonum videtur tot, imò plures quam nosei adscribimus, ab hoc succo productum iri effectus; cùm pro corporis organizatione (satis ut elegantis, sic diversis in partibus multum variata) nequit non diversimode determinari ejus actio, nec proinde fieri potest, quin tam ad sanguinem ubi in hunc agere destinatur, quam ad partes solidas, pro varia eorum habitudine, vario modo se habeat. Nec magis sane hoc mirum videri debet, quam quod [quamquam nativi ei munus solummodo videatur radios de se spargere, istorum tamen famulatu] hic plantas germinare, illic tubera succrescere facit, alicubi bitumen è torrae viscеribus cogit, alibi vapores attollit, aeremque nubibus infercit, ceram liquefacit, lutum in saxeam duritiem excoquit, nunc concreta ei debito modo exposita blãdo calore fovet, nunc eadem, vitri (imo glaciei) in idoneam formam redacti ope, in fumum & flammam convertit. Quæ

omnia cùm à nulla facultatum ipſi Soli inſitarum diverſitate, ſed à ſola radiorum p·cut in varie diſpoſita corpora impingunt, diffuſione prodeant; quidni pariter ſuccus nervoſus, dum in partes varie contextas depluit, quarum ad ſenſationem, aliæ ad tranſmittendos liquores, &c. fabricatæ ſunt, varios in ſingulis effectus producat?

Quòd verò ſecundò de officii vilitate objicitur, nulla difficulate laborat, ſi perpendamus naturam non eoſdem in partibus conſtruendis, earumve uſibus aſſignandis, honoris ſervare modos, quos inanis gloriolæ umbras conſectantes ſibi proponunt homines, verum, pro ſingularum ad hæc vel illa munia obeunda aptitudine, illi penſa ſua aſſignare, maximoque in omnibus compendio ſtudere, pluribus, iiſque multum diſtantibus, uſibus, qua partibus ſolidis, qua liquoribus, demandatis Sic quamvis pulmones ad motum ſanguinis tuendum potiſſimum fabricari verſimile ſit, quid tamen vetat, quominus ejuſdem gravativis non paucis recrementis eliminandis, æſtibuſq; [aere ſive amiſſo, ſive ſolo contractu vaſa, &, his mediantibus, ſanguinem, afficiente) temperandis ancilletur? Sic inteſtina chyloſæ maſſæ convehendæ, atq; purioribus ejus partibus in vaſcula adſita ſegregandis inſerviunt; interea tamen & tranſmittendo noxio cuicunque, ex ductibus hepatico pancreaticove extruſo, humori ſi quando hoc accidat, ut per ſedem amandetur, ex uſu ſunt pariter & ſuccorum plurimi [ſi non omnes] ſicut variis impenduntur negotiis, ſic non raro ſatis ſordidis. Hepaticum liquorem maſſam chyloſam ad hæmatoſin, & conſequenter ut ipſum nervoſum faceſſat ſuccum, parare vix quiſquam negaverit; at inſuper ad inteſtina, quo hanc propellant, irritanda conducere conceditur. Saliva ad os & linguam, pro motu ſuo facilitando, humectanda inſervit; nihilominus tamen nobile illud cibis in ventriculo conficiendis fermentum (ex parte ſaltem) ſubminiſtrat. Sanguis ipſe tam calore ſuo refocillandis, quam nutriendis cunctis qua nobilioris proſapiæ qua magis abjectis partibus (ſi modo talis admittenda ſit diſtinctio, inter eas ſaltem quæ ad vitam abſolute neceſſariæ ſunt] natus eſt; dum tamen hoc præſtat, in gremio ſuo excrementitias illas, quas, poſt quam excretæ fuerint, tantopere averſamur, & ſuſpenſo naſo contuemur, ſubſtantias geſtat. Quidni igitur nervoſus ſecretionis muneri viceſſuas præſtet ſuccus, quandoquidem dum hoc peragit, ſanguinem aptiorem ſolummodo ad actiones illi ab anima demandatas, reddit, cui & non minus quam cæteri, ſeu liquores ſeu partes famulatur, & ſine quo vix perfici poſſe ſecretionis opus mihi videtur? Et ſane ſi ipſius animæ munus ſit, a magno Conditore aſſignatum, cunctis, vel infimæ notæ operationibus præſidere, eaſque moderari, non video cur tam elatos ipſius miniſtros [cunctos tum liquores, tum partes ſolidas] ſuſpicemur, ut, quod ipſa non dedignatur domina, hi reſpuant.

CAPUT XII.

Hypotheſis pro ſecretionum mixtarum vatione reddenda proponitur.

QUoniam verò non ſatis videtur, ſucci hujus miniſterio ſecretiones peragi nude ſupponere, niſi qua arte & methodo hoc fiat monſtremus proximum eſt, ut *Hypotheſin* noſtram hac de re proponamus unde & major dictis probabilitas (nec enim aliud præ ſe fert hoc, quicquid eſt, cœpti) forſan conciliabitur.

Priuſquam verò hoc aggredimur, aſſumere liceat, primò, quod ſicut promtus ſanguini ex arteriis in venas tranſitus, poſitionis ratione, datur, ſic ex nervorum glandulis inſertorum aperturis, in eas vaſorum ſecretoriorum, pariter, facilis & directus pateat trames: ſecundò quod vaſorum iſtorum poſitio ea ſit, ut ad ſanguifera tranſverſim ſe habeat, ita ut lineat ab uno horum ad alterum ducta, decuſſatim (licèt forſan non ubique ad angulos rectos) interſecet locum, quo arteriarum capillaria in venarum ſe exonerant.

Nulla his firmandis, lubens agnoſco, a ſenſuum teſtimonio ſperanda ſuffragia; quoniam, tam hic quam alibi, minutula adeo, ubi in extrema dirimuntur capillaria, ſunt vaſa; omnia, ut vel peſpica-

cif-

ciſſimorum oculorum aciem effugiant. At verò quandoquidem ſuppoſitio hæc nullo modo in naturæ leges injuria videtur, ſed talis vaſorum poſitio particularum ſeceſſurarum, tam è ſanguine, immiſſa ſucci nervoſi miniſterio, præcipitationi, quam in vaſa ſecretoria derivationi, non parum ex mechanices legibus favere videtur, veniam illi facilè datum iri confido.

His ergo ſuppoſitis, conjicio, quod dum ſanguis glandulas, ubi hujuſmodi ſecretio peragenda eſt, tranat, perpetim (ſed majori ſolito copia & impetu, ſi irritatio quævis acceſſerit) ex adſtantibus nervis in illius fluentum effunditur ſuccus, qui abſque mora ſatis magno impetu objectum rivulum trajicere geſtit, tum quod ſuopte genio ſummæ agilis exiſtat, tum quod inſuper à ſanguinis calore, & quam impulſui debet, agitatione vegetiorem concipit motum. Dumque hoc facit, particulæ ejus nequeunt non in grandiores, ex quibus ſanguis maximam partem conſtat, & quæ majoris ſuperficiei ſunt, in itinere ſuo impingere; quas, cùm recto earum motui obſiſtunt, præ agilitate & motus pernicitate, ad vaſis in quo feruntur oppoſitum latus recta, quantum poſſunt, linea propellunt, quandoquidem iſtæ, in motu jamjam poſitæ, determinationem ab aliis fortius motis, & in eas à latere impingentibus, facile patiuntur. Hæ autem ſic protruſæ ſanguinis particulæ, cùm aperturam, quam dixi, in ſecretoria vaſa ducentem offendunt, in eam ſi mole & figura eidem proportionatis donentur, nullo negotio divertunt, ſin majuſculæ ſint, vel talis figuræ, quæ figuræ oſculorum iſtorum non reſpondet, unde ab his admitti nequeant, hoc ſolum inde reportant, quod in torrentem ſuum parietis objectu retorquentur, & una cum eodem prorſum rapiuntur. Cùm vero ſucci iſtius continua ſit, a ſanguine novum indeſinenter cerebro penum ſuppeditante, protruſio, maxime vero dum evigilamus, quoniam tunc temporis major nervis accedit tenſio, præſertim vero poſt plenariam chyli diſtributionem) hinc novus, isq; ſatis copioſus, ex ſanguine glandulis, in quas nervi iſti inſeruntur, appellente affatim detruditur, iſtiuſmodi particularum proventus, inque vaſa ſecretoria corrivatur, quæ tandem impendio auctæ ſatis plenum ſic fluentum conſtituunt.

Hypotheſeos hujus verisimilitudo inde colligi forſan poteſt, tum quod cunctis in confeſſo eſt, omne corpus in motu poſitum ab alio impingente, quod majorem motus vel gradum, vel vim poſſidet, ubi cætera conſentiunt, determinationem acquirere; tum quod omnis motus in linea, quantum licet, recta peragatur. Unde ex modo allato ſuppoſito, quod vaſa ſecretoria nervulorum oſculis poſitione reſpondeant, & locum ubi ſanguifera concurſum interſecent, quid incongrui ab hoc quem nervoſo ſucco adſcripſimus, uſu requiritur? Etenim cum tam liquor hic, quã ſanguis, in vaſis ſuis continuo prorſum ferantur, neceſſario, ubi ad occurſationis articulum pervenerint, in ſe invicem impingere debent; dumque ſibi mutuo in motibus ſuis rectis hic moram faciunt, neceſſe eſt ut particulæ unius alteras loco pellant, qua in luctâ fortioribus victoria deferetur. Cùm vero ſucci nervoſi particulæ, præ ſumma tenuitate, atque motum aptitudine, ſanguineorum agilitatem ſuperent, majores proinde vires obtinent ad id, quod in ſanguinea maſſa motui ſuo reſiſtit, deturbandum, quam ſanguis ad has ſecum rapiendas, quod propterea, ſi vaſorum ſecretoriorum ora ſatis patentia ſint, in ea propellunt. Interea tamen haud fieri poteſt, quin ex ſpirituoſis his plures ſe una in vaſa ſecretoria inſinuent dum earum, quas è ſanguine extruſerunt calci inſiſtunt: atq; hinc fit, quod nullæ ſecretiones (ne excrementitiæ quidem) dantur, quarum materia ſpirituoſis hiſce particulis non ſit referta [id quod ex earum debita analyſi ſatis liquet, cujus medio non exiguus harum numerus ſeparari ſolet;] quæ tamen non unice ab hoc fonte prodire videntur, cùm copioſiores ſint, quam ut hinc ſuppeditari poſſint, ſed è ſanguine ipſo magna ex parte ſuggeri; dum enim craſſiores, fermenti nervoſi affuſi vi, verſus ſecretoriorum ora propelluntur, atque hoc nomine majorem agitationis gradum nanciſcuntur, ex minutioribus

quæ eas undique circumfluunt) quibus in tramite ſuo occurrunt, aliquas nequeunt non ſecum rapere; utpote quæ præ molis minutie, vim habent ad iſtarum, celerius motarum, impulſui reſiſtendum, quam hæ ad impellendum; unde à recto, quo prius ferebantur, motu deflectere coguntur, inque vaſa ſecretoria viam capeſſendi determinationem acquirere; quoniam vero horum porulis minutiores ſunt, nullam vel ſibi, vel craſſioribus ingreſſuris, moram nectunt, ſed placide ſubintrantes unum cum iſtis flumen exhibent. Interea tamen craſſiuſculas majori numero depelli contingit, eo quod hæ, maiorem habentes ſuperficiem affuſi fermenti actionem magis recipiunt, atque hinc determinationem promtius acquirunt, tenuiores vero & ſubtiliores (niſi quas in tranſitu ſuo ad ſecretiorum ora à craſſioribus intercipi dixi-mus) cùm & præ æquali ferme cùm fermenti particulis exiguitate unde ab iis prehendi nequeunt, donetur, & recto, præ eo qui in vaſa ſecretoria ducit, canali potiantur, & forti, à cordis impulſu, agitatione polleant; ſatis libere ea præterlabantur.

Verùm in hypotheſin hanc noſtram objici forſan poterit, fucci huius impulſu qualem ſanguis à corde ſortitur diſtitui, motum in nervis lentum adeo eſſe (circa extremitates maxime, utpote quibus aucta in decurſu amplitudo celeritatem ejicientis liquoris neceſſario minuit) ut vix ſupponere liceat, tam fortiter in ſanguinem agere poſſe, ut inde quicquam, quo diximus modo, præcipitare valeat, quandoquidem ſatis magna vi opus videtur ad particularum ſanguinearum agitationem eouſque ſuperandam, quo locum ullæ ex iis cedant.

Cui referimus, quod quamvis omnino concedimus, motum hunc ſatis lenem eſſe intra nervorum tractus, hoc tamen non impedire videtur, quo minus, ubi emiſſus fuerit, ſatis magnam agitationem ſubeat. Dum enim intra nervos ſtabulatur, uſque adeo coarctantur ejus particulæ, ut ſeſe explicare nequeant, nec tantum calorem poſſident, qui eas multum exagitet: porro nec à ſubſtantia quavis heterogenea, ab ipſis conſtitutivis ſui particulis diverſa, ſolicitantur. Poſtquam vero e ſuis conceptaculis extruſus, inque ſanguineum torrentem traductus fuerit, quandoquidem hinc tum majus offendunt, in quo ſe explicent, ſpatium activæ, adque nixus expanſivos maximopere proclives, ex quibus conflatur, particulæ; tum ſanguinis calore (quo pollet, quam ſuccus hic, intenſiori) & promiſcua agitatione concitantur, ſatis pronum eſt concipere non exiguam motus acceleracionem, in ipſo etiam effuſionis articulo, indepturas: At inſuper (quod maximam forte huic negotio operam conferat) ab occurſatione ad particulis ſanguinis heterogeneas, orgaſmo hinc concitato, haud improbabile videtur, quod eam facile concipiant vim, ut has non condemnenda impete inſiliant, reſiſtentiamque vincendo cedere cogant. Obvio enim ſatis experimento cernimus, varias ſubſtantias, quæ ſeorſim nulla agitationis (momentoſæ ſaltem) indicia produnt, ſat magnam commiſtas præbere: ſic verbi gratia, liquores accidi, ſalibus, vel volatilibus, vel fixis, vel oleis ſulphureis affuſi, non parvam ebullitionem, imo calorem (agitationis inter particulas plurimum auctæ indubitatum argumentum) concitant. Quanquam vero major ſolitò in utrumque liquorem invicem commiſtorum particularum agitatio, hoc pacto neceſſario invehetur, ille tamen cujus particulæ ſubtiliores ſunt, adque motum magis diſpoſitæ, eam potius experietur, eoque efficacius, ſi calor auctus acceſſerit, quo facile fieri poſſe videtur ut quam ſupponimus, præcipitatio efficiatur. Quæ fana & eo facilius promoveri poteſt, quoniam tam breve inter nervorum & vaſorum ſecretoriorum interjacet ſpatium, ut non prorſus abſurdum videatur vel minorem, quam ſuccus iſte ab hac miſcella obtinet, vim ſufficere poſſe ad effectum hunc producendum (quemadmodum ex pulveris pyrii, variorumque liquorum Chymicorum invicem commixtorum effectibus mixturæ huic quodam modo analogis, colligere datur) niſi natura,

quæ

quæ cunctas justo dimenso partes construit, nervos (quamvis majoribus partes huic operi destinatas, quam quos aliis largita est, donavit) satis exites, si inconspicuam eorum cavitatem contemplemur, fabricatset, atq; sic cavisset ne, nimiam activi hujus succi quantitatem suggerendo, tantam effulus agitationem, dum sanguini commiscetur, subiret, quæ destinato effectui regulariter proferendo improportionata esset.

Verum hic porrò objicitur, succi hujus effusi motu non mere trajectorium esse, ut in recta totus linea à nervi, à quo effunditur, extremitate ad secretoria vasis oppositum oiculum tendat, verum undiquaque se diffundere. Cui respondeo, nil hoc obstare quo minus aliqua ejus pars recta prorsum feratur, quæ forsan sufficere poterit ad determinationem, quam volumus, sanguines particulis imprimendam: interea tamen reliquæ, quæ sese sic diffundere supponuntur, non possunt non objectas sanguinis particulas à se propelle. adque adversum latus determinare, secus enim nullum se explicandi locum haberent: quo dato, nil aliud nostra postulat hypothesis.

CAP. XIII.

Phænomenon quorundam & dubiorum solutiones exaltata hypothesi.

PArticulares secretiones singulatim, & minutius, profequi nostri non est instituti, qui generalem solummodo earum rationem reddere satagimus: quo tamen hypothesis allata ulterius statuminetur, *Phænomenon* pauculorum, quæ vel notatu magis digna occurrunt, vel assensum illi cohibere videantur, solutiones ad dictorum normam breviter attexere forsan non abs re erit.

Et primo, constare videtur, cur ex secretoriis partibus quædam *amplioribus*, quam qui aliis obtigerunt, *nervis* donantur. Etenim ubi œconomiæ animalis ratio postulat, ut major exturbetur ex sanguine humoris quantitas, merito *fermentum*, quod hoc efficiat, majori copia supplendum, & proinde vasa hoc adducentia ampliora sint oportet. Hoc in mammis luculento satis, ut mihi videtur, indicio observare licet, in quibus cum tanta copia lac proveniat, non mirum tam confertam nervorum sobolem iis contigisse.

Testibus exiguos solummodo *nervos* adesse Cl. *VVillisius*, contra priorum Anatomicorum effata, ex propria observatione pronunciat; & proinde universam spermatis materiam ex sanguine immediate derivari vult. Et sanè inde magnam (imo maximam) illius partem delibari rationi consonum videtur. Interea tamen (præfata doctissimi viri venia) ista nervorum exilitas non obstare videtur, quo minus, quem deferunt, succus suas in extricanda hac ex sanguine materia vices præstet. Probabile enim est, sperma hoc exigua solum quantitate generari, quandoquidem & exigua mole, & non nisi per satis longa intervalla excerni solet, propterea exiles sufficere posse nervos videtur, utpote ad secretoriorum vasorum proportionem, & secernendæ materiæ quantitatem, commensuratos. Cùm enim materia admittenda valde subtilis est, oportet ut susceptura poruli perquam angusti sint, ne simul crassior se insinuet; & proinde minori appellentis fermenti quantitate, quam ubi copiosior designatur secretio, opus est; eoque minori, quoniam secernenda materia sua natura valde agilis est, minimoque impulsui facile cedens. Non equidem negavero, præter spermatis expensas in coitu fieri solitas, alias dari: nempe ex eo aliquid sanguini jugiter reaffundi, hoc nota virilitatis indicia, vox gravis, barbæ eruptio, robur corporis præ eo, quo gaudere solet muliebris sexus, &c. testatum faciunt; atque cernimus insuper eunuchos ejus defectu in fœmineam mollitiem degenerare; porrò ab hujus privatione, dum extrorsum erogatur, potissimum fieri arbitror, quod post coitum tanta virium prostratio, & corporis enervatio ergoiat; corpore hinc debitis vectigalibus summe activis, ab his partibus persolvi solitis, fraudato [licet, ut hoc obiter adno-

tem,

tam, magna cunctorum ferme in corpore nervorum in actu aphrodisio evenientis tensio, unde nequit non copiosa succi quo scatent haberi profusio, atq; insuper animi, re peracta, relaxatio, qui prius cunctas partes invigoraverat, ad hunc effectum concurrant) unde forsan deducere quis voluerit, satis largam, & cui ex nostra hypothesi parando impar sit nervosus, per tam tenues canales allatus succus, ejus quantitatem indesinenter generari. Verùm istiusmodi effectus à subtilibus tantum quibusdam aporrhæis procedere videntur, quæ præ summa activitate, quæ forsan reliquis in toto corpore elaboratis substantiis majori pollent, non opus habent magna copia transmitti; cùm notum sit, materiam summe exaltatam permagnas vires exigua mole exerere posse; necdum detecta sunt vasa quæ crassiorem substantiam introrsum devehant. Si verò objiciatur meram, qualem in cerebrali, pro nervoso succo parando, secretione supposuimus, percolationem hic etiam sufficere posse, adeoque naturam faciliori, quam comminiscimur nos, methodo rem absolvere; repono, quod quandoquidem tantos, tamq; eximios, hujus substantiæ effectus, & qui altiorem redolent genium, quam qui nudo succo nervoso competere videtur, tam in corpore, quam postquam emissa fuerit, experimur; probabile videtur elaborationis esse isto succo indolis, crasinque requirere ab omni ea diversam, quam à particulis quibusvis ex sanguine immediate delibatis, utpote nondum ad summam subtilitatem redactis, habere potest; cui proinde comparandæ fermenti admixtione opus habeat. Hoc autem unde quam à succo nervoso suppleri potest, qui mora transitu per nervorum canales, ulteriorem comminutionem, altioremque indolem; quam inter se edendum in cerebro obtinere potuit, adipiscitur, uti supra fusius diximus.

Dubitari forsan potest, an secretiones ab exhibito *cathartico*, *aliisve medicamentis*, concitatæ, quic quam nervoso succo debeant, quando quidem & succus iste justo dimenso ad secretiones ex naturæ lege concitandas, si omnino ex usu sit, ex ejusdem designatione suggeri supponatur, unde tam copiosis, quam exhibitis hisce medicamentis proveniunt, ciendis impar videatur, & concreta illa fermentorum vices hoc in negotio gerere forsan concipiantur. Cui difficultati referre liceat, quod quoniam fermentativæ istæ substantiæ magnam quibusdam præ cæteris sanguinis particulis laxitatem inducunt, nexusq; quibus reliquis ante sociabantur, & unde à divortiis arcebantur, solvunt, exigua fermenti nervosi, summe activi, quantitas sufficere concipiatur ad determinationem iis, dum partes secretorias tranant, in commensuratos vasorum, quos offendunt, porulos divertendi imprimendam. Verùm qualemcunque tandem laxitatem nactæ fuerint istæ sanguinis particulæ, difficile tamen conceptu videtur, quod supra monstravimus, quomodo suopte genio absque dirigente fermento subintrent, quandoquidem majori constant mole, quam partes sanguinis spirituosæ, quæ proinde aditus prius occupando, istas ab ingressu arceant, ipsumque sanguinem, depurationis vice, depauperent? Porrò vix concipi potest quin absque tali, forinsecus inducta, impressione (quam à medicamento sperari nequeunt) patentiores & magis rectos, sanguiferorum vasorum tramites potius capessere debeant, quam devios & angustiores secretoriorum. Adde, quod probabile videtur, pungitivas medicamenti particulas, dum sanguini immistæ cerebrum inter circulandum tranant, ipsum vellicare, quo fiat, ut in nervos copiosius succum propellat: Quinimo concipere fas sit, harum subtiliores etiam in nervos se cum eorum liquore insinuare, adeoque acriorem reddendo, majorem ei ad exturbandas, quibuscunque obviam fit, particulas vigorem addere; & quamvis universalis sit istius succi excretio, in illis tamen solummodo partibus concitari potest, quam diximus, secretio, ubi vasa adstant laxatarum sanguinis particularum figuræ & diametri ratione susceptiva.

Obiter hic, quid de famigerativa illa, *An medicamenta purgent elective*, con-

controversia tenendum existimamus, paucis attingere liceat. Ne enim veterum de humoribus doctrinam, ad quam sensa sua super hac re accommodarunt, disceptationesque utrum πλῆθος, an ὄγκος, res transigatur, aliaq; huiusmodi exagitemus; rationi omnino consentaneum videtur, quod cum sanguis ex variæ & determinatæ magnitudinis particulis conflatur, unius generis medicamenta (quorum invicem diversitas in hoc solummodo consistit, quod diversæ inter se sint, quoad particulas constituentes, magnitudinis & figuræ, variæq; texturæ) has alia illas laxent, adque secedendum disponant. Cum enim nulla corpora indiscriminatim in cætera omnia agant, sed quædam in hæc, alia in illa, pro particularium alterius quoad dictas affectiones proportione, quid aliud concipere possumus quam quod, ubi corpora, ex certæ cujusdam figuræ & magnitudinis particulis conflata in sanguineam admissa fuerint massam, in tales solummodo ejus particulas vim suam exerere valeant; quæ eam his nactæ sunt proportionem, ut ab iis in motum reduci habiles sint cæteris quibus diversa est indoles intactis? istis verò sic agitatis, atq; à reliquarum amplexibus liberatis, majorem, quam sociis suis minus laxatis, ad secedendum, ubi vis propellens accesserit; promptitudinem adesse nemo negaverit: Unde non mirum quædam exhibita bilem (magis proprie sic dictam) alia serum, alia crassiores, aliusve generis substantias evacuare, prout nempe ad has vel alias sanguinis partes laxandas & exterminandas varie disponuntur; nec injuria cholagogon, phlegmagogon, apellationes (modo satis sano sensu sumantur) talibus medicamentis à veteribus (mihi summe venerandis) inditas fuisse videtur.

Hinc etiam *copiosæ* & subitæ, *à largo potu missionis* reddi potest ratio. Etenim sanguinem potus ingestus onere suo gravans, nec in ejusdem genium præ copia converti habilis (quod requirit, ut & sat longo tempore cum eo circuletur, & justo dimenso suppeditetur, cum nimia quantitas sanguinis crasin labefactando assimilationem prohibeat) laxus in ejusdem gurgite fluitat; quo fit, ut dum ad glandulosa renum corporat (quo prædeclivi situ facilius tendit sanguis, minus elaborato hoc liquore refertus) appellit, ab exigua fermenti nervosi quantitate nullo negotio expelli posse vero consentaneum videtur. Porrò eo copiosius ista secedere concipiatur materia, quoniam, renibus diluto hoc sanguine dissentis, nervorum etiam ora necesse habent dilatari, adeoque succum suum in sanguineum rivum præterlabentem profundere, unde majori copia aquosa hæc materia exturbetur. Nec sane opus videtur alias, quam notas chyli & sanguinis vias pro phænomeno hoc solvendo (nisi tales revera adesse monstraret autopsia) comminisc. Haud enim conceptu adeo durum videtur, atq; nonnulli sibi fingsit, quomodo fluida adeo substantia, qualis est potulenta materia, comprimentibus imi ventris musculis & visceribus, nec non & diaphragmate inter respirandum, promte è ventriculo (maximè si nimia illic copia congeratur) extrudi possit, dein ex intestinorum sese stringentium, utpote seu quantitate seu acrimonia lacessitorum, cavo in lacteas nulla mora coletur, perq; eas & receptaculum, cito pede labatur, inque sanguinem convehatur, cum præter partium circumpositarum pressuram, motu peristaltico hæc etiam vasa gaudeant; id quod ex hoc liquet, quod si in viva sectione chylus, etiam ex crassioribus cibis confectus, aliquantisper in lacteis, donec nempe sufficienter impletæ fuerint, detineatur, dein vero [intercepto interim cum intestinis commercio] libere fluere permittatur, dicto citius in receptaculum serpit, dispatentibus lacteis; quanto celerius hoc fieri debet ubi serosus solus liquor eos transverit: Postquam verò à sanguine absorptus fuerit, neminem latet quanta pernicitate fluit; nec dubitari posse reor; quia in descendentem sortæ truncum majore sui parte delapsurus sit, cum præ reciproco defectu, & miscellæ cum sanguine exactioris carentia, pronior ad descensum sit, atque sic renibus se, à sanguine, cui modò immistus erat, separandum, sistat.

Verum ab instituto nostro non multum fortasse alienum erit breviter expendere, unde fiat, quod *suppressa una evacuatione*, ma-

amplitudinem ſpectes, forſan ſunt (ſervata proportione) quam quibus aliæ plures ſecretoriæ partes gaudent; cùm tamen vaſa ſecretoria & ampla & numeroſa ſint: Proinde, cùm uniformiter agit natura, deducere quis forſan poterit, nec aliis hujus proſapiæ in partibus nervoſum huic muneri ſuccum inſervire.

Cui dubio ut occurramus, è re forſan erit attendere quod, quandoquidem laxitas in ſanguinem [prout ſuperius ſtatuimus] introduci debet, ut ſic particulæ ad ſeceſſum deſtinatæ promtius fermento nervoſo, in ipſa parte ſuggerendo, obſecundent, inque vaſa ſecretoria adſtantia propellantur; ubi hujus gradus major fuerit, minor ſufficere poteſt fermenti iſtius quantitas, unde concludere licebit, minores in partibus, ad quas ſic laxatus appellit ſanguis, adeſſe debere nervos hoc adducentes. Ad laxitatem hanc efficiendam, naturam, inteſtina ſolummodo fermentatione non contentam, fermentorum præcedaneorum variis in partibus affuſione proſpexiſſe notavimus, unde major hic, minor illic in allabente ſanguine pro fermentorum illorum activitate & copia, ſupponi debet introducta laxitas, adque particulas dimittendas aptitudo. Hanc in ſanguine hepar alluente majorem eſſe, quam in eo, qui cæteris pleriſque adducitur partibus, conjicimus, propterea minor fermenti nervoſi, immediate affundendi, hic ſufficere poteſt proportio: Si quæratur, unde tanta hæc iſti ſanguini laxitas accedit; reſpondeo, verisimile videri à *lienari* fermento pendere: ſanguis enim lieni advectus; & nervoſi ſucci affuſione illic ſubtiliatus, & mora, quam in ejus cellulis (à Cl. *Malpighio* detectis) trahit, elaboratus, nequit non & ipſe multum laxari, fermentique genium hinc induere, & reliqui, à meſaraicis, cæteriſque venis, hepati allati (illo enim totum properare circuitus leges dubitare vetant) compagem non parum ſolvere, unde minori negotio in pori biliarii adſtantia ora ſeceſſuræ impelli valent particulæ. Uſus hic (de quo tantopere inter authores, diſſentientibus invicem calculis, diſceptatum fuit [lieni à *ſolertiſſimo* modo dicto viro (*de lienis* §. 6.) aſſignatus maxima probabilitate nixi mihi videtur. Cùm enim (ex ejus obſervatione, magis quam antehac factitatum erat, accurata) glanduloſis corporibus pars hæc ſcateat ſecretionem in his, ad morem alibi conſitarum ejuſdem generis partium, inſtitui veriſimile eſt; cùm verò cuncta glandularum producta introrſum devehenda altiorem quam ſanguis, ex quo prolicluntur, energiam ſapiant, atque huic remixta eidem fermentativa evadant; cùm porrò nulla adſita, per quæ ſecreta materia extrorſum deducatur, ſed ſanguine ad hepar properanti neceſſario remiſcenda ſit, cuinam alii, naturæ methodis magis congruo, dicari poteſt hæc pars uſui, quam ut ad ſecretionem in hepate ſanguinem diſponat? Una, ex qua me, ut libere fatear, ſatis expedire nequeo etiamnum hæret difficultas; quà nimirum arte *ſplene exſecto*, fiat, ut ſecretio hepatica ſatis libere, ad chyloſeos in inteſtinis munus complendum, recrementaque hac elutriari ſolita, pro naturæ exigentiis amoliendæ procedat, poſtquam ſic (juxta hypotheſeos noſtræ tenorem) ſanguis appellens fermento hinc propagando fraudatus fuerit. Niſi forſan conjecturam hic ferre liceat, Numinis miniſtram *Naturam* [cujus ſolertiam non minus in defectibus reparandis, quam ſingularum partium ſtaminibus primitus jaciendis, & agnoſcere, & ſuſpicere tenemur] copioſiore nervoſi ſucci ad hepar per nervos huic inſertos, affuſione iſti defectui ſubvenire: Cui ſanè conjecturæ favere videtur, quod (juxta Cell. *Williſium*) inter plexum hepaticum, & lienarem, per fibras utrinque interjectas, communicatio intercedat: & quoniam [ex annexo à Cl. viro ſchemate] conſtare videtur, commercium hoc intercedere antequam in ipſum lienem nervi inſeruntur, quidni conjiciamus naturam, quaſi prævidiſſet quo pergerent hominum naſa, conſulto propexiſſe, ut ſuccus in lienem erogari ſolitus hoc exſecto, ad hepar in dictum uſum deduceretur? Utcunque ſit ex *Malpighiano* experimento (*loco cit.*) inferre forſan licebit, ad ſecretionem [ubicunque tandem] promo-

ven-

vendam conferre lienem. canem enim, cui, vasa ad partem hanc attinentia strictè ligaverat, *plurimũ & frequentissime*, ultra quam solent hujusmodi animalia *mingere* observavit: Qui effectus ab hoc pendere, non prorsus fortassis absurde concipiatur, quod secretione, cui excitandæ alienare fermentum opem conferre supposuimus [quam nisi hepaticam nemo opinor, facile monstraverit] parcius, hujus defectu, procedente, materia eliminanda, solitum tramitem deserere coacta, cum reliquo sanguine introrsum devehi necesse habet, ubi mora sua vel taliter comminui forsan poterit, ut ad renum porulos aptitudinem nanciscatur, vel copia sanguinem gravando, & partes distendendo istos (atque una nervorum insertorum, unde major succi horum profusio habeatur) ampliores reddat adeoque hac via se expelli non invita patiatur.

CAPUT XIV.

De vasorum billiariorum officio.

QUanquam nostri non sit instituti, ut supra monuimus, singulas particuatim secretiones expendere; quoniam tamen circa humorum in intestina deponi solitorum vias dubia quædam occurrunt, atque de distinctis vasorum billiariorum muneribus, maximè vero de vesiculæ billiariæ usu, non admodum explicite ab authoribus dictum est, licebit in ista paululum inquirere.

Et primo quandoquidem doctiss. *Graefius* (*de suc. pancr. nat. & usu thes.* 196.) *nil* copiosæ illius secretionis, quam exhibito cathartico supervenit, *per arterias meseraicas* [quod tamen communis fert sententia] *in intestina deponi* asserit, totum autem quod ex sanguine in hæc secernitur per ductus *pancreaticum* & *billiarium* prorumpere; cui tamen effato, experimento licet nixo, paucos solummodo assensum præbere comperio (quanquam hujusce rei penitior contemplatio ad phænomenon quorundam non temnendorum rationes reddendas medicinamque faciendam non exigui momenti mihi videtur] paucula quæ pro eo insuper militent in medium adducemus.

Primo igitur nequaquam naturæ methodis consentaneum videtur easdem glandulas [quas esse partes secretorio operi destinatas supra conati sumus adstruere] vasis secretoriis ad contrarias metas tendentibus donari, nec pluribus diversi generis materiis secernendis dicari, nec sanè tale aliquid observationes Anatomicæ sedulo factæ, quantùm mihi liquet, testantur. Atqui cùm interiorem intestini chylum proximè amplectentem, tunicam glanduloſam esse observavimus, per quam decurrete vasa chylum introrsum versus sanguinem ducentia nemo, opinor, negaverit; haud tamen constet adhuc quacunque Anatomicorum (quorum tanta feraci hoc ingeniorum seculo pullulavit seges) indagine, per eam tendere vasa ullaque ex sanguine quicquam exportent, nec quidem duum generum hic reperiri glandulas; propterea precarium mihi videtur, cùm res aliter facilè explicari possit, duplex hoc iis & oppositum, chyli sc. versus sanguinem deferendi, & excrementi ex eodem educendi, pensum assignare.

At secundo magis incongrum foret per chyloſas semitas expurgari. Ut enim fileam, quod vix satis certo indicio constare arbitror, ipsorum eorundem liquorum in iisdem vasis reciprocationes dari, haud omnino rationi consentaneum est liquorem, cui reliqui omnes, totaque adeo partium vel solidarum cohors natales debent, per eosdem canales intus deducendum fore per quos emerita depluunt sanguinis recrementa, quorum occursu si non repelli, saltem inquinari necesse haberet. Sed non libet tam absurdo commento immorari.

Tertio si vero oggeratur immediatè ex arteriarum osculis in intestina transcolari recrementa hæc; repono, præterquam quod non constat numerosas adeo arterias, ut tantum humorum, quantus sæpenumero excerni solet, proventum apportent, huc propagari, sed quod maxima eorum pars in exteriori tunica desinere videtur, ut sic facilior sanguini ad he-

Digitized by Google

hepar (mixturam ſecretionum maximum, ni fallor, quod corpus habet ſecretorium organum) properanti ſternatur ſemita : difficile inſuper explicatu videtur, quomodo ex iis coletur craſſa, quam excerni videmus, ſubſtantia, cum potius ſubtiliorem & ſpirituoſam ſanguinis partem elapſuram verisimile, ſit ſi mera percolatio hinc locum habuerit. Nemo enim non cedet patentiores eſſe ex arteriis in venas hiatus, quam qui in inteſtina, pro transferendis hiſce recrementis concipi poſſunt, cùm tota ſua maſſa ſanguis illac feratur, unde fieri non poteſt quin, ſi omnino ullæ, ſubtiliores ſolummodo in inteſtina delapſuræ ſint particulæ, craſſioribus in venas ſeſe recipientibus. At inſuper cum natura ſecretiones regulares & uſitatas non niſi in glandulis certo artificio extructis moliri obſervetur, vel tales hic adeſſe monſtrandum erit, vel ratio ſaltem aſſignari debet cur à ſolita oportandi norma deflectat.

Verum quarto, detur glandulas eductorias inter eas quæ chylum important diſperſas eſſe (nec enim poſt tot, veteribus ignotas, nuper detectas, partes peremtorie negavero tales forſan haberi, cujus rei penitior notitia à cultro anatomico quærenda eſt) quandoquidem tamen admodum exiles ut ſint neceſſe eſt, cum hactenus, una cum vaſis ſuis, viſum effugerint; verisimile eſt eas, ſi omnino adſint, potius fermento ad ulteriorem chyli elaborationem ex puriori ſanguinis ſubſtantia ſuppeditando (more earum quibus ventriculi tunica, cui hæc inteſtinorum continuatur, reſperſa eſt) quam emeritis ablegandis ejus partibus ſecernendis natas eſſe, cùm ſi poſteriùs hoc munus iis competat, ſatis conſpicui ab iis canales emergere deberi videntur, qui tam craſſo, qualis ſæpenumero excerni ſolet, humori eliminando pares ſint.

At quinto magnum ſecuturum videtur incommodum, ſi per inteſtinorum tractus ſeparatentur recrementa hæc. Cùm enim ubivis juxta vaſorum, quæ illud ſubire penſum debent, emiſſaria poruli chylum introrſum vehentes adſtare agnoſcuntur, qua, quæſo, ratione præcaveri poteſt, quo minus iſta recrementa chyli ductuum horum oſcula oblinant? unde ſi non in ea (vetante forſan figura & mole) admitti poſſint, ſaltem chyli particulas ab ingreſſu arceant, utpote aditum quibus ingredi debent oſtia prius occupantia ſi objiciatur certum eſſe recrementa à quibus tantopere timemus: inteſtina, undecunque tandem, deponi; nec tamen eam quam cauſamur, noxam, niſi raro, invehi; reſpondemus iſtas materias, ſi per inteſtinorum decurſum ſeparentur, quandoquidem ex perexilibus emiſſariis neceſſe habent prodire, continuo & ſenſim exſtillare unde nullo negotio ſuperductuum chyliferorum ora ſe diffundere valeret, cum ſi ex hepatico pancreaticoque ductibus provenirent confertim & interpolate, quando luxuriare contigerit, erumpant, unde inteſtina tam copioſa, quam moleſta qualitate irritando & ipſa excludantur, & ſecum una obſtruentes quaſcunque ſive chyli ſive alias reliquias deturbent.

Sextò quod vero agmen claudat non omnino neceſſarium videtur ad abſtruſas haſce vias confugere, ubi patuli adeo & obvii ſeſe exhibent ductus, ac ſunt hepaticus pancreaticuſque, quorum tanta eſt amplitudo, ut cuncta ſecretionum iſtarum momenta hinc pendere facile poſſe ſatis obvium ſit concipere. Quamvis enim ductuum horum alter bili ſoli, alter limpido, ſalivæque plurimum affini, liquori ex ſanguine ſecernendis ab authoribus dicentur, non video tamen cur non & ſuperfluis, cujuſcunque ferme generis, ſubſtantiis ex eo in inteſtina eliminandis pariter ex uſu ſint. Et pancreaticum quidem ductum quod attinet, cur non hac varii excernantur humores, perinde ac per ſalivales, quos & in morboſa diathesi & exhibitis ptyaliſmum concitantibus medicamentis variorum humorum ſaburram profundere notum eſt, ut alias ſecretorias partes taceam, quæ non ſemper unum idemque humorum genus ſecernunt; At regiam ſanguineorum recrementorum, per ſedem deturbandorum, viam *hepaticum* cenſeo ductum. Si enim hepatis (molem quod hoc ſeculo hæmatoſeos munere famulari deſiit) quantum

tum

tum vix ulla alia in toto corpore secretoria pars habet, copiam sanguinis illo properantis, eiusdemque insuper à lienari fermento prædispositionem ad secedendum pensitaverimus, vix credibile videtur; tantum ad bilem solam secernendam quam [cæteris humoribus calidiorem & proinde magis mobilem, faciliusque secessuram, quibus humorum doctrina placet agnoscunt] apparatum requiri, interea ut aliæ ex inveteraſcente continuo sanguine biliosis crassiores & tenaciores particulæ affatim, & majori forsan copia pullulantes, quæ & amandari necesse habent, nullam tamen ad secedendum procatarxin sortiantur, & obscuras quibus abscedant querere cogantur.

Si quæratur ergo cur tam numerosæ, tamque amplæ ad intestina discurrunt arteriæ, nisi iis aliquid eliminandum suggerant; Respondeo hoc fieri tum ut major hisce partibus refocillandis sufficiatur calor, quæ cum membranosæ sint, hujus fotu plus indigent; tum ut hoc facto ambitu rapidior sanguinis ad hepar tendentis refringatur motus. Videtur enim [prout supra fusius diximus] quod si tam rapido torrente hanc partem alluere, atque necesse haberet si immediate per arterias illo deportaretur; nulla secretio præ magna sanguinis confusione succederet; hac vero sanguinis retardatione fit, ut singulis particulis ab agitatione à corde impressa minus sollicitatis, quæ ad secessum destinantur facilius, ab affuso nervoso in hepate fermento, in ductus hepatici ora deturbantur. Huic favet quod venæ mesaraicæ in tantum ampliatæ præ arteriis conspiciantur; hanc enim auctam istorum vasorum proportionem ad motum sanguini retardandum, quo pacatori flumine ad hepar feratur, plurimum contribuere notavimus.

Sed ne diutius *Graessiano* huic placido immoremur (cui plenius vel statuminando vel reprobando accuratiores, faceor, observationis Anatomicæ in scenam vocandæ sunt) distinctum cystis biliariæ usum, de quo parcus inter authores sermo, explorandum descendamus.

Sylvianum quidem vel potius *Bachianum*, quod in limine sese offert, dogma, *Bilem ex sanguine, cysti felleæ per propriam arteriam allato, fabricatam*, ut volunt, *reliquo hepar trananti, ut ei fermenti loco inservіat affundi*, non opus erit hic exagitare, quandoquidem tum experimentis, tum rationibus, à Cl. *Needhamio* & *Malpighio* allatis, abunde satis evincitur; unicum cysticæ huic bili, in intestina scil. inter esse; nullatenus vero ex cysti delapsum in hepar sursum per potum biliarium serpere,

Quo sic habente, proxime inquirendum erit qua via vesiculæ quem continere solet, liquor suppeditetur.

Et partem sane ex *glandulis miliaribus*, quas per ejus tunicam dispergi observavit Cl. *Malpighius* (*De hep. cap.* 4. deliberi rationi consentaneum videtur, quo enim fine tales hic sitæ sunt glandulæ nisi ut liquorem aliquem in vesiculæ cavitatem effundant, cum & eas omnes secretorias esse partes constet (saltem admodum probabile sit) nec quisquam, puto, asseruerit inde quicquam in sanguinem devehendum exurgere? Verum longe maximam ejus partem ab hepate derivari extra dubium habetur, cum nulla alia in procinctu pars sit, quacum tantum habet commercii, ut inde eam suppeditet copiam quæ hic scaturit. Sed de via qua ex hepate deportantur, utrum scil. per proprias radices, an per meatum cysticum huc deferatur, difficultas (cujus enodationem ad præsentis quæstionis solutionem aliquantulum conferre posse censeo) etiamnum hæret.

Equidem priusquam innotuerat fibras [quarum unam majusculam juxta annulum fibrosum insertam vesiculæ *radicem* κατ' ἐξοχὴν appellant Cel. Anatomici) à vesicula in hepar protensas esse, antiquitus jure creditum fuit istam partem liquorum omnem sum à porro biliario per meatum cysticum accipere, nec enim alium in promptu erat comminisci tramitem. Postquam vero accuratiori Anotomicorum [*Jaselini* imprimis, uti censet Cel. *Glissonius*] industria earum notitia invecta est, adeo perplacuit inventum hoc, ut longe potior Medicorum pars, relicta veterum sententia, per has tan-

tanquam radices impleri cystin [maxima saltem ex parte) opinati fuerint. Quam licet haud quaquam, antequam ex sedulo facta indagine Anatomica ulterius quid veri falsive subsit plene constiterit eversum ivero (nec enim eam primo fero dissecandi peritiam ut hac in re pronunciare ausim:]præfata tamen Cel. *Glissonii*, aliorumque doctissimorum virorum eidem adstipulantium venia, dubium mihi [cui veterum, quousque nec experientia nec evidens ratio aperte refragantur, sacra authoritas) adhuc videtur, utrum plane constet omnino admittendam esse hanc per proprias radices implendi rationem, atque annon totum, quem ei hepar sufficit liquorem cystis eadem, quę veteribus placuit, modo memorata via accipiat.

Quæ mihi hanc dubitandi ansam suggerunt hæc sunt.

Primo, quod si per radices, uti adstruit Cel. *Glissonius*, nec omnino per meatum cysticum, nisi per accidens implenda sit vesicula, vasculæ tantillæ huic muneri plurimum impropportionatæ videntur. Mox enim monstrare conabimur partem hanc in dies, idque plerunque sæpius in die, suam sarcinam satis magna copia deponere, & novum proinde proventum identidem admittere, quod ut præstet satis largi hiatus vasę donari debet, qui liquorem hunc ea, quæ fere inanitæ replendæ sufficiat, quantitate suppeditet; eoque magis quoniam bilis secretionem non perenniter, sed interpolate [saltem non æquali omnibus horis mensura] fieri censemus. At haud ipse oculatissimus vir, nec, puto, quisquam alius, disertis verbis sibi compertum asserit cavitatem in majori illa, quam vocant, radice (ut de cæteris taceam minoribus fibris) conspicuam haberi; quæ certe, si tam eximii usus foret, & omnino adesset, sicut vix sagacissimi viri indaginem effugere potuisse credendum est, sic ab eo proculdubio prodita fuisset. Imo nec Cel. vir illius in hepar distributionem admodum explicite describit, verùm postquam edoluerat hujus vasis truncum ramusculos aliquot & vasa capillaria in hepatis carnum distribuere [*Anat. Hep. cap.* 13.] satis caute addit *videturque etiam ipsum ramulus quidam Portæ comitari*, tanquam innuisset, talem ejus commeatum ei omni ex parte non prorsus perspectum fuisse.

Secundo, Nil repugnat quin vesicula satis commode per meatum cysticum impleri possit; quod & ipse doctissimus vir haud obscure agnoscit. Siquidem & inficiatur ullam hic sitam esse *valvulam* quæ bilem ascensuram sepellat, virum [*cap.* 14. 19.] *levi digitorum compressione hanc horsum & retrorsum per hoc vas adigi posse* asserit; atque insuper (cap. 17.) *fibrosum vesiculæ annulum, quam obliquam ductus communis in intestinum insertionem, ut plurimum infirmius obturat*. Quo sic habente, quandoquidem magna (quod omnes, opinor, agnoscunt) copia per biliarum porum suus ex hepate descendat humor, sitque major fibrosi annuli quam obliquæ insertionis laxitas, unde prius impleri, quantum circumpositarum partium finit pressura, necesse habeat vesicula quam liquor hic in intestinum erumpere possit; cum porro nullum vel perexiguum (ex mente sagacissimi viri) inter liquorem cysticum, & per porum ex hepate delatum intercedat discrimen, mihi haud opus videtur (nisi clare monstraret autopsia] alios comminisci, per quos impleri teneatur vesicula, canales, & quamvis urgeri possit multos in corpore dari secretos, omniumque vel solertissimam eludentes indaginem, meatus, ubi nihilominus certum est liquorum decursum esse, quemadmodum de nervis (missis aliis instantiis) affirmari potest; reponere licet, bilem in cysti contentam & satis crassum esse humorem, & frequenter (nec exigua, prout mihi videtur, quantitate] in intestina ex hoc conceptaculo evacuari, ut proinde necesse habeat satis patulum & obvium sortiri vas, per quod ex hepate in eam deducatur.

Tertio liquet porum biliarium easdem cum porta ramificationes obtinere, eo enim in loco Anatomicorum consensu, ubi ex collectis mesaraicis, splenicis, &c. venis in unum intra hepar coit trun-

colore, insigni amaritudine, aliisque notis, colligi potest ex crassioribus æque ac tenuioribus, & proinde inter se difformibus & irregularibus particulis conflari, quarum tamen acrimonia à lenioribus, quæ (si conjecturæ locus sit) ex cysticis glandulis erumpunt, deliniri aliquantum poterit, ut sic commodum magis fermentum descendenti chylo exsurgat.

Sed objiciat forte aliquis vesiculam, cui cervix à calculo obturata fuerat, aliquando bile superius plenam iter dissecandum deprehensam fuisse, ut idcirco alium, quam per meatum cysticum, ei aditum concedendum esse videatur cui referimus, hanc observationem nil nostram suppositionem infirmare: Calculus enim iste, in ejus cavitate genitus, quamvis elapsuro humori obsistat, utpote ad vesiculæ cervicem, qua propria tendentia, qua partim circumjacentium compressione &, contenti liquoris impulsu, satis promte decidens, facile tamen præbere viam potest humori sursum se insinuanti, qui ex angustiori canali in amplius spatium repens, vel retrorsum objectum calculum levi negotio rudere poterit, vel aliquatenus distendo meatum cysticum, sibi viam inter vasis hujus (laxioris texturæ cum sit) latera, & calculum in vesiculæ cavitatem citò parare potest.

Ceter mûve per proprias radices, sive per meatum cysticum impleatur, hoc tamen pro rato habendum mihi videtur, naturam tam nobile conceptaculum nunquam formatum voluisse, nisi ut insignem aliquem usum præstaret; qui qualis sit, propius jam inquirendum incumbit.

Hunc autem disquisitionem quo melius prosequamur, considerandum in primis est, observari, ni fallor, posse, Secretiones omnes (exceptis iis quæ vel in ipsa interiori ventriculi tunica pro fermento chylificatorio congestis illic cibis suggerendo, habentur, vel quarum materia insuper ad ventriculum in eum finem tendere debet) post assumtos cibos quanquam non in totum supprimi, saltem minutius (in iis animalibus, quæ non nisi per intervalla fas longa cibos assumunt) naturaliter procedere, usque dum in sanguineum rivum distributus fuerit chylus. Cujus rei causa forsan assignari potest, non solum quod minor secretionibus intus suppetit materia (cum raro cibos assumimus, nisi assumtis, vel alias erogatis, maxima ex parte, prioris escæ auctariis) sed & quia succo nervoso ad ventriculum glandulasque salivales, majori copia (præ nervorum, tum lacessitis inter masticandum glandulis istis, tum distento ventriculo, invigoratione, qua copiosius illic suum profundunt succum, atq; hinc secretionem ex præterfluente sanguine, modo superius allato, uberius concitent] suppeditato, aliæ partes illius influentia magna ex parte fraudari necesse habent: Natura, providi instar œconomi, hac arte prospiciente, ne massa, hæc, in futuram corporis alimoniam destinata, crudior in venas admittatur. Postquam vero sanguinea massa chylo referta fuerit, & uberior universis secretionibus materia suppetit, & secretio in ventriculum aliasq; memoratas, partes prius facta, postmodum maxima ex parte cessat, conniventibus scil. vasis distentione sua ad oppleto ventriculo, jam immunibus, nec amplius (vacuato nempe ventriculo) lacessitis nervis suis, unde copiosius in alias partes profluere potest succus nervosus: quo fit, ut natura à primis coctionis curis liberata, magis secundariis hisce muniis vacare possit.

Inter partes autem quibus hæc secretorii muneris interpolatio accidit, hepar, aliæque prope confitæ partes secretoriæ, numeranda videntur; quæ exigua solum quantitate laticem, cui secernendo destinantur, quo chylus ex ventriculo descendit tempore, deponere existimo; hoc verò (maximam saltem partem) distributo, secernendi munus repetere partes has, atque tum vesicæ biliariæ suum suppeditari liquorem, tum pori biliarii radicibus suum etiam suggeri.

Si quæras quomodo ex hoc supposito bilis (quemadmodum modo adstruxi) chylosæ massæ in intestinum delabenti in fermentum cedere possit, cùm nisi ei toto descensus tempore continuo admisceatur, haud æqualiter in eam agere possit;

teſt; reſpondeo, ſatis obvio, ut mihi videtur & plane *mechanico* artificio hoc præſtari; prout facile patebit, ſi prius paucis circa veſiculam obſervandis attendamus.

Ideirco adnotandum veſiculam felleã in iis animalibus in quibus hepati annectitur, in concava ejus parte locari, quam ex adverſa parte premunt tum ventriculus, tum inteſtinorum aliqua; in iis verò, quibus ad hepate diſſeminatur, *inteſtino proximo* [dicente *Malpighio*] *hærere*, ubi & non poteſt non ad adjacentibus aliis partibus undiquaq; ſtipari. Obſervare inſuper eſt, quod quamvis raro in totum plena deprehenditur; liquoris tamen pœnã aliquem perpetuo aſſervat: porro quod à compreſſione aliquanto fortiori non admodum invitæ ſuum effundit liquorem, quem tamen, præ fibroſo & contractili annulo, quem in collo habet nunquam, niſi ultra modum diſtenta, ſponte dimittit.

Quibus ita ſe habentibus, facile concipere poſſumus, quod dum, ventriculo, ut diximus, feriante, bilis (in hepate ſecreta, & ab obliqua inſertione fortius quam fibroſus annulus reniteñte repulſa) in veſiculam deponitur, ſatis magna ejus copia hic admitti poteſt; quandoquidem nullam à ventriculo (utpote vacuo) preſſuram hæc pars ſentit; cumque per ſat longa intervalla à cibis abſtinere ſolemus, hinc ſatis temporis ei pro idoneã liquoris ſui quantitate comparanda conceditur. Ubi verò, cibatus fuerit ventriculus, ſtatim hanc comprimit, adeoque pro compreſſionis gradu ſuccum ſuum in ductum communem, atque inde [ſuperata obliquæ inſertionis reſiſtentia] in duodenum, effundere cogit, ſemicocto chylo illuc properanti ſuggerendum. Utque magis magiſque, procedente coctione, intumeſcit in ventriculo maſſa, jamque ex pyloro erumpit, fortius uſque hinc comprimitur veſicula, unde jugis bilioſi laticis non poteſt non haberi profuſio. Nec quidem ceſſat hæc compreſſio, de nec maxima chyli pars à lacteis abſorpta fuerit: diſtincta enim inteſtina tum extroſum è ventriculo maſſæ nova uſque copia, tum ejuſdem, dum ſenſim elaboratur, intumeſcentia, neceſſario, ut majus nanciſcantur ſpatium, ventriculum comprimunt, atque una veſiculam, adeo ut continuo deſcendenti chyloſæ maſſæ, in ſuo per duodenum tranſitu, iſta bilis ſuggeratur. Atque hinc radicum (ubi perhibentur) & fibrarum in hepar ſparſarum uſus [quem & Cl. *Gliſſonius* ex parte agnoſcit] ſatis commodus, & quo alium ut mihi videtur, non opus eſt excogitare, aſſignari poteſt: nempe ut totidem retinacula atque ligamenta ſint, quibus valentius hepati veſicula hæc alligetur, ne quandò à loco ſuo divelli contingeret; quod certe cavere debuit natura, hoc eveniret, chylus liquoris, quem ſuppeditat, tributis fraudaretur, adeoq; in venas minus ſubactus & digeſtus ingereretur: etenim præ mole ejus, & abdominibus in perfectioribus animalibus capacitate, metus eſſet ne hoc illuc volveretur, ni admodum firmam cum ſtabili aliqua parte connexionem obtineret, adeoque & biliſ; compreſſo meatu cyſtico, ingreſſus, & ejuſdem, pro naturæ indigentiis & deſignatione, egreſſus præpediretur.

Interea toto hoc tempore, ſi non nihil, parum ſaltem, noviter ſecretæ in hepate materiæ ex ipſo poro biliario huic maſſæ affundi arbitramur, cum & ſecretiones (prout modo monuimus) parcius hoc tempore procedant, & quod in porum ex hepate ſecernitur, cum hanc ob cauſam in parva ſolum quantitate ſit, facile intra amplam illius cavitatem ſe componere poſſe videtur; quod autem ex veſica erumpit, non iſto tempore *ſecernitur*, ſed tantummodo *excernitur*, utpote quod in hunc uſum hic prius reconditum fuerat. Vix autem aliquid ex poro biliario nuperrime admiſſi liquoris ſui [qui forſan ſi biliſ ex veſicula affluenti, & cyſtico humore proprio contemperatæ, in deſcenſu affunderetur nimis acrem redderet.] exprimi poteſt, cum quoad ſitum non eo, quo veſica, modo diſpoſitus ſit, ut preſſionem facile ſentiat, quodque in eo coacervatur, in ramis hepatis conſimilis nondum egreſſus (utpote quorum cavitates in proportione ad extantem truncum major

vide-

videtur) fesidere ptobabile est. Et sane etiamsi concederetur succum hunc immediate per porum excretum ad chylosin perficiendam idoneum (absque ulla leniorris liquoris mixturata) fore menstruum, fiaamen jugiter eadem quàm intermisso chylificatorio opere totaque sua mole, præterlabenti chylo affunderetur [vasis enim amplitudo magnam illius quantitatem hic secerni solere demonstrat] coctionem forsan nimia copia pervateret & pessundaret. Si ergo quæratur cui insuper usui inserviat? dico, quod fieri nequit, quin à chylosæ massę crassioribus & viscosis, absorpta à lacteis puriori parte, reliquis plurimum oblinantur earum in intestina hiantium ora, quæ nisi abstergantur, haud concipi potest transitum chylo postmodum admittendo dandum iri Huic proinde noxæ averruncandæ consulso prospexisse naturam istius liquoris, post absolutam purioris chyli in lacteas traductionem, affusione censemus, cujus acrimonia facili negotio effici potest ut abstergatur muscosus ille lentor, forsan & præfermentativa, qua liquor iste, quousque naturales conditiones retinuerit, pollet inde, in alibilem succum convertatur, atque à lacteis absorbeatur, quandoquidem activa sua parte prius orbatus fortiori, & magis acri, fermento indigere videtur, quam quod integræ massæ proportionetur.

Si dubitetur quomodo biliosus liquor in intestinum, nullo facto prius in vesiculam diverticulo, penetrare posset, quandoquidem (prout ex Cel. *Glissonio* notavimus] fibrosus vesiculæ annulus quam obliqua ductus communi in duodenum insertio infirmius obluctantur, respondeo quod præ diutiori liquoris ex vesicula in intestina, à dicta compressione, effluxu fieri potest, ut obliqua insertio aliquanto patens, vel saltem magis cedens, per aliquod temporis spatium permaneat, ut facilius bili (secretione hepatica jam, nova suppeditata materia, vices suas repente] ex poro recta descendenti transitum det, quam contra obluctetur ut in vesiculam ascendat; donec tandem nativam contractionem sensim recuperans, in eam ad memoratos denuo urgeat: Imo postquam impleta fuerit vesicula, quod supereft descendentis bilis, cystico liquore haud imbutum, viam sibi recta in intestinorum nequit non facere, ut hinc opus hoc absterfionis, priori erumptione tantum inchoatum, iterato aggrediens plene, ante novum admissum chylum, absolvat. Ab hujus liquoris suppressione vel parciori effusione chylosarum excretionum causa frequenter petenda est nisi enim ab adhærente mucositate liberatur glanduloſa intestini tunica, necesse est ut præter labatur chylus, adeoq; destinato nutricatu fraudato corpore tabes tandem insequatur; hoc vero absque debito istius liquoris supplemento haud præcaveri posse videtur.

Quod in hunc quem assignavimus vesiculæ usum objiciatur, fere semper ab authoribus [moderate saltem] plenam reperiri, quod secus eventurum quandoque concipiatur, si tam constanti tenore suas quotidie contentum liquorem deplendi & novum accipiendi vices subiret, solutionem hinc forsan admittat, quod vel animalia, ex quorum inspectione hæc eruitur observatio, violenta morte perimuntur, vel rarissime saltem occurrunt, quibus adeo resolvitur partium (inter alias) secretoriarum tonus fit ut absque omni lucta emoriantur; unde sit ut dum cerebrum, & reliquæ quibus vel nervi vel fibræ adsint, se in mortis articulo ad motus contractivos componunt, secretoriæ pariter in contractione aguntur, quo molimine multo copiosior habetur secretio. Hinc hepar majorum humoris ibidem secernendi quantitatum profundit, qui in porum bilarium depositus, atque partem insequentis protrusione, partim hujusce vasis, arctius hoc tempore sese stringentis, compressione in ductum communem adactus, sursum in vesiculam urgetur) quæ sane nullaterus ad arctam constrictionem, ut ingressurum non admittat, nata videtur) in quam facilior ei trames sternitur, quam in intestinum. Porro inter extremos moribundi animalis conatus, una cum reliquis partibus, constringuntur intestina, unde magis occludi necesse habet ductus communis

in duodenum insertio, ut pote sat longo intervallo inter ejus tunicas [arcte hoc tempore contractas) decurrens. Quod vero in aliquibus, licet rarius, vesicula vacua deprehenditur, imputari potest vel violentæ vesiculæ compressioni [quam & causam Cl. *Glisf.* assignat) vel fatali enervationi, non tam fibrosi annuli licet & hunc pariter resolvi credendum sit (quam partium in hepate secretionis effectricium, unde nil in porum, vesiculæ post modum tradendum depositi potest; ut proinde tanta invecta debilitate (maxime si ad universam insuper, quod in tali casu forsan evenit, œconomiam animalem, vel maximam saltem ejus partem pertingat) non mirum sit animal, in quo istoc observatur, repentino fato succumbere.

Verum gravis hic urget difficultas de iis animalibus quibus de est vesica bilaria, quemadmodum in *Equo* aliisque non paucis observari posse Celeb. *Glissenius & Nedhamius* testantur. Cum enim & hæc fermento chylificatorio in intestinis suggerendo, perinde ac alia quibus suppetit vesicula, indigere, quænam tempore variatæ in his organizationis ratio haberi potest?

Cui dubio quamvis non parum difficile mihi videtur satis facere, & cui plenius enodando collatæ circa variorum animalium fabricam peculiares quædam observationes [quæ tamen mihi nondum constant] requiri videntur; ne tamen prorsus intactum præteream, conjecturas meas circa hanc rem aliorum censuræ subjiciam, quæ & (quanquam non facis, saltem) scintillulæ forsan loco esse poterunt ad ulteriorem ejus elucidationem.

Inprimis autem hic observari poterit, primo plurimas animalium species vesicula hac præditas esse, inter quæ, ea (quantum mihi observasse contigit) quæ per satis longa intervalla à cibis *abstinere* solent, numeranda veniunt; item *Carnivora* (domestica saltem) quorum nempe pabulum particulis magis activis constat; quinimo *Ruminantia*, ea saltem quę frequentiori observationi occurrunt, uti boves oves, &c. 2. *Equos* qui eadem destituuntur, continuo sese [ubi hoc iis premitur] saltem per multas indesinenter horas, escæ intentos esse; qui. etiam horum usitata edulia, vel gramen, vel fœnum, aut frumenta varii generis esse, quorum utrumlibet particulis minus activis [saltem actu non multum agitatis] constat; in gramine enim, dum adhuc viret, crudiores & aquosæ plurimum scatent, quibus adeo diluuntur quotquot insunt magis activæ, ut exiguæ sint efficaciæ; in fęno & frumentis siccatis quamvis activæ hæ satis magna forsan copia abundent, adeo tamen aliis præsiccitate implicantur & subjugantur, ut non facile sese extricare possint.

Hinc supponere forsan licebit *Equos*, quandoquidem minus exaltato hoc pabulo vescuntur, aliquanto acriori fermento chylosæ massæ, imperfectiori adhuc, in intestinis affundendo indigere, ad hujus particulas agiliores, at nimis obseratas, extricandas, & crassiores comminuendas, quam quod aliis animalibus quorum cibus stomachali fermento minus negotij facessit, ex usu est; quale quidem esse liquorem per porum in intestina recta descendentem, præ eo qui in vesiculam prius divertit, cumque cystico mitiotis, nisi me fallant auguria, penij liquore unitur, modo conatus sum ostendere. Porro cum pabulum suum constanter adeo ingerunt, nec prius devorato cas dant inducias, ut ante concoquatur & expellatur, quam novum superinducatur, cumque proinde pars indesinenter, ipso quo hoc fit tempore, pariter in intestina expelli necesse habet, quæ & minus perfecte præ celeriori hoc transitu in ventriculo elaborari valet, hinc continuo affundi debet in intestinis fermentum, quod æqualiter se ei admisceat; & sic chylificatorium munus tam constans subsidium exposcens compleat. Hoc autem à cysti sperari vix posset. Cum enim, si eo quò diximus modo impleatur, per sat longum tempus occludenda est, ut hoc præstetur ductus communis in intestinum apertura quo intervallo nil biliosi laticis chylo affundi potest; sin altera illa methodo, per radices scil. ei suus inducatur liquor

quor, non nisi lentis gradibus propter vasorum exilitatem impleri possit, nec proinde par esse potest, secretus in eam humor descendenti chylosæ massæ; cum porro præsitu quem obtinere necesse haberet haud duretur ei locus, propter continuam fere ventriculi distentionem pro sufficienti billis copia colligenda; propterea non inconsulto feciſſe naturam augurari liceat, hanc partem istis animalibus denegando, quorum & usibus improportionatus videtur liquor quem defert, & quæ ejus præsentia absque incommodo vacare possunt.

Si objiciatur boves, oves, &c. quamvis eodem, quo equi, pabulo vescuntur, cysti tamen donari: reponimus istorum cibos non immediate à primo, in quem ab ore delabuntur, ventriculo in intestina pelli, sed in os resumi, ut ruminationem subeat, quo sit ut & repetita hac comminutione, & salivæ inter ruminandum miscella, eam obtineant particularum suarum exaltationem, ut secundarij hujus fermenti gradus mitior iis sufficiat. Adde quod præ mora quam trahunt cibi, cisti inducíæ sat longæ pro liquoris quantitate idonea comparanda, his intestina erumpentibus suffundenda, dantur.

Quandoquidem vero supposuimus hepaticam secretionem potissimum à distributo chylo peragi, nec satis idonee procedere posse natura stomachicæ coctionis satagente: conjicimus (ut objectioni hinc forsan oriturę obviam eamus) & chylum in hisce animalibus jugi tenore distributum satis facile secretionibus materiam præbere posse; & ventriculum distentioni ab istorum animalium continua, uti notavimus, ingluvie assuefactum, haud facile irritationem quam diximus, ab ingestis (minus tum proprio genio tum exactioris in ventriculo elaborationis, carentia, ad turgescentiam pronis) sentire, ut nervi inserti copiosius, quam alibi, succum suum illic profundant.

Quod *succum pancreaticum* postquam actiendæ fermento chylificatorio mentionem fieri, silean, non id eo consilio facio, quasi crederem ad hoc construendum nil conferre: At quoniam haud integram de fermento isto tractationem meditor sed solummodo bilariæ vesiculæ usum inquirendum proposui, ea solum attuli, quæ ad hanc indaginem immediate facturа credidi; cumque organicum, quem assignavi, vesiculæ usum, haudquaquàm à pancreate pendere censeam, ejus cum succi sui, consideratione prætermisi tantum, non neglexi.

CAP. XV.

Secretionem privatarum ratio.

SEcretionum *Publicarum* sic pro modulo nostro, reddita ratione, sequitur ut *Privatarum* etiam methodum aliquatenus tradamus, quam tamen paucis perstringere sufficiet, quandoquidem fundamenta, quibus explicatio hæc innititur superius expositimus.

Videtur igitur, has perinde ac publicas, ad duas pariter species revocari posse, ut nempe sint vel mere colatoriæ vel præcipitatoriæ.

Quod ad priorem attinet, nil vetare videtur, quo minus ubi pars nutrienda ex subtilioribus, quæ saltem ad cohærendum habiles sunt (e sanguinis particulis conflari debet, mera percolatio ad idoneas ex aluentis sinu suppeditandas sufficiat, quandoquidem istæ, quemadmodum superius adstruximus, & ad secedendum (e qua propria indole, qua crassiorum protrusione) magis proclives sunt, & ad commensuratas partis, cui nutriendæ destinantur, cavernulas subeundas haud difficili negotio se accommodant: ubi si strictiores, in oppositio ad eum quo ingrediuntur hiatu, meatus invenerint [quod facile, opinor, admittetur] satis promte apponuntur, inque eandem substantiam concrescunt. Atque hæc methodus locum habet, sive exhaustæ partis redintegrationem, novas in deperditarum locum particulas substituendo sive ejusdem augmentationem natura designet. Ad hunc modum cerebrum & nutriri & augeri censeo; imo fortasse *unius* est, quandoquidem substantiæ ejus modus à reliquarum omnium

nium partium multum differt, nec subesse ratio mihi videtur, cur non, si aliæ ex ejusdem naturæ particulis subtilioribus nempe conflarentur, & meatum earum percolatione emergerent, eadem quoque textura constarent. Et sane ex purioribus & subtilioribus (ceteris paribus) sanguinis particulis conflari cerebrum, argumento est, quod purissimo, & subtilissimo, quem corpus habet, liquori separando præstituitur; quomodo enim concipi potest colum adeo exquisitum, meatibusque tam exilibus præditum, ut ad hunc usum inservire debeat, compaginati posse, nisi componens materia ex talibus constaret particulis, quæ, ubi coierint, tam exiles (at confertes) meatus linquerent, ut huic soli transmittendo liquori apti sint; has autem suo genere & subtilissimas esse exinde constat, quoniam si & crassiores, & minus regulares sint, necesse est ut intercepti patentiores, & diversæ invicem sint pori, qui proinde crassioribus, minusque inter se conformibus, materiis transmittendis (quales ad lucci nervosi genio multum abludunt) dispositi necessario evadunt. Huc porro facit, tum quod teneræ adeo ac cernimus texturæ sit, tum quod natura tantopere illius tutelæ cavit, qua duplici membrana cingendo, qua fortissimo cranio circumvallando, ut ab injuriis forinsecus illatis tutior foret. Cum ergo hæc ei textura adest quid impedit, quo minus mater hanc ei donec fabricam, percolatio eoque magis quoniam hæc naturæ simplicitati (toties antea decantatæ) magis convenit; Adde quod nulla hic terminantur vasa quæ fermentum advehant, nec, si presto essent, facile monstrari posset unde, & qua arte id compararent.

Alteram quod attinet secretionum privatarum speciem, eam nimirum quæ circa eas impenditur partes quæ non ex subtilioribus modo dictis, sed mixtis construuntur; videtur hic, non minus quam in publicis, quibus analogiam istæ habent fermentum requiri, quod particulas assimilandas pro partis nutriendæ dispositione, & comminuat & dirigat inque destinata conceptacula depellat; secus enim vix eventurum videtur, ut apte ad hoc concinnatæ, præ confusa, qua in sanguine urgentur, agitatione commensurata spatiola, earum commeatu indigentia, offendant. Illud succo nervoso minus perquam ingeniose Cel. *Willisium* detulisse supra notavimus. Cujus quidem suppositionis probalitatem, non solum ad hanc, sed & ad publicas secretiones, quoniam supra ostendere conati sumus, super est ut de modo, quo res ista [fortan] peragatur, paucula adjungamus. Ut ergo appositio in partis, vel nutriendæ vel augendæ substantiam haberatur, concipiendum est; cavernaculas adesse, utrum à particularum quæ eas prius explerunt, seu avolatione, seu in sanguineæ massæ gremium resumptione proveniant, an propria sanguinis, ad quam in junioribus animalibus pronior est, expansione aperiantur, in quas, sicut necesse est ut idoneæ & commensuratæ deponantur, sic vix verisimile mihi videtur tales eas ingressuras, nisi vis quædam directrix accedat, quæ eas in has cavernaculas disponat. Eæ enim ex sanguinis particuli, quæ subtiliores & magis spirituosæ sunt quamquam hoc nomine ad secedendum magis procives sunt, minutiores tamen videntur, quam ut istis adæquatæ sint cavernulis, ut pote quæ ab iis haud arctari, nec proinde apponi possunt: crassiores autem, quæ ad hoc opus requiruntur, & suopte genio magis patulum (qualem venæ præbent) tramitem affectant, & præ majori agitationis vi quam quæ mole minoribus competit, nec propria indole deflectunt, nec ab illis distorqueri aptæ sunt, unde in venas (favente harum ad arterias positione) sponte decurrunt. Ut ergo earum secessio habeatur, fibræ, à nervis ortæ, ubique in partium habitu disponuntur, quarum succi, à nervis ad eas deportati, & constanter effusi, ope fieri non potest, quin ea crassioribus istis sanguinis particulis comminutio inducatur; & determinatio (modo superius allato) imprimatur, ut pristinam linquentes seminam, cavernulas dictas, tales quæ iis com-

mo-

menſuratæ ſunt ſecedant, reliquis præterlabentibus. Cumque non facilis ſit egreſſus tum præ ambientium partium oppoſitione tum quod extra ſanguifera vaſa protruſas non adeo cordis urgere poteſt impulſus, hinc neceſſe habent moram ibi facere, atque apponi partemque, pro naturæ intentione, vel refarcire, vel augere.

Suggeri hic forſan poterit, non meram hic ex hypotheſi *VVilliſiana* (ſuperius laudata) præcipitationem fieri, ſed diſſolutionem & alterationem induci. Agnoſcimus, interea tamen nil hinc reportare datur, niſi ut talis particulis apponendis moles, & figura, adque partes refarciendas hinc aptitudo emergant, ut, accedente, quam memoravimus, determinatione, in dictas cavernulas, iſtæ ſecedant particulæ? quibus nactis non poteſt non haberi appoſitio, partiſque proinde nutritio.

CAP. XVI.

Secretionum præter naturæ inſtitutum evenientium ratio.

UT tandem Secretionum *præter naturæ inſtitutum*, ab illata forinſecus partibus, ad hoc munus minime natis, injuria evenientium rationem aliquam reddamus, quales in fonticulis ulceribuſque aliis, hydropicis item affectibus, obtingere ſupra notavimus; videtur hasce nuda plerumque [non tamen prorſus ad regularem naturæ normam ſuſcitata] pendere, atque erumpentem materiam, vel per arteriam venarumque tunicas, vel exillarum extremitatibus, ferri. Corroſis enim, vel uſque adeo læſis tunicis, unde pori earum vel ultra naturalem ſtatum amplentur, vel novi cudantur, haud fieri poteſt, quin præ ſanguinis protruſione talis materiæ, quæ iis commenſurata eſt, colatura fiat, quæ & majori vel minori copia, varia item ſpecie, pro iſtorum amplitudine & numero, prodire neceſſe habet. At inſuper ex arteriolarum finibus, quandoquidem harum cum venulis commercium, ſi profundius ſaltem fuerit ulcus, non poteſt non intercipi, colatura haberi poteſt. Si quæras, qua arte hoc ſuccedere poſſit, cum ſanguis à corde impulſus tota ſuam maſſa per has decurrat, adeoque hæmorrhagiam potius, quam colaturam ſic invectam fore concipiatur, quandoquidem nullam in parte exulcerata ſtructuræ rationem comminiſci in promtu ſit, quæ hanc efficiat; reſpondeo, ſi eandem retinerent arteriolarum harum fines diametum, qua in ſtatu ſano fruunt, ſic eventurum: verum notum eſt cuncta in corpore vaſa, & præcidi contigerit, & ſeſe verſus integram partem contrahere, & corrugationes pati, utpote retinaculis quæ ea in debita tenſione detinebant orbata, quin & effuſi ſanguinis grumuli, circa patentia concreſcentes ora, nec non & ipſius ſeroſæ partis lentor (quem & mora, & partis calore contrahit) in tantum hæc obturare concipiantur, ut tenuiores ſolum partes, integræ maſſæ reſpectu, erumpere poſſint. Nec conceptu arduum eſt, quo tramite craſſior pars in venas reducatur: cum enim conſtat [quod ſagaciſſimorum noſtri ſeculi Anatomicorum induſtriæ debemus.] inter arteriarum ramos ubivis, fere anaſtomoſes dari, quicquid uſitatos & ructos tranare prohibetur tractus, per anatomoſes has in alios ramos facile transfretatur, atque inde in adſitas venas ſolito more deportatur; tenuior autem & ſeroſior pars cum ſatis faciiem & arteriarum extremitatibus (nec enim in totum occludi poſſunt) viam offendit, è craſſioris gremio minimo negotio præ periſtaltica arteriarum contractione exprimitur, perque anguſtiores hoſce, at moli ſuæ non improportionatos, ductus faceſſit. Non ſane negandum eſt, ipſum craſſamentum rubrum in purulentam, ab ulceribus evomi quandoque ſolitam, materiam digeri & poſſe & ſolere; quandoquidem texturæ mutatio, quam mora ſua ſanguis extravaſatus acquirere poteſt, & calorem & conſiſtentiam mutare valet: at vero hoc ſanatis fere priſtinos jam calles repetente ſanguine tantummodo evenire ſolet, reliquis autem temporibus tenuior, & indigeſtus, agga-

apparet erumpens humor, quem proinde transcolatione, quam diximus potius suppeditari conjicio.

Quamvis autem nulla non in parte istiusmodi transcolationem fieri posse autumo, non raro tamen observare licet, glandulosam in ulceribus succrescere solere substantiam, per cujus poros istam accuratiori methodo secretionem velle celebrare naturam fas sit suspicari; tantopere uniformitati in cunctis suis operibus studet.

Hydropicorum in abdomen depositum humorum nuda colatura, ex sanguine viscerum, aliarumque in abdomine contentarum partium membranas laxatas exsudante, per ampliatos eorum porulos, separari fas sit concipere. Sanguine enim vel sero supra modum referto, prout immodicis, potatoribus usu venit; vel pneumatosi alia quacunque de causa indigente, atque lentius, præ vasorum per totum mesenterium intestina, viscera que in abdomine conclusa amplitudine, supra notata, moto, quid mirum tunicas ultra modum distentas iri, adeoque facilem satis per ampliatos hinc poros suos serosiori, atque una spirituosioris sanguinis parti transitum concessuras? Etenim magna spirituosioris sanguinis partis copia hunc abundare liquorum satis testantur virium, in taliter affectis constans debilitas, tum subita earum prostratio, si adhibita paracentesi copia largiori extrahatur hæc colluvies. Non eo inficias per collationem evenire posse, quantumvis sanguis satis ab hac colluvie serosa immunis perstiterit; notum enim est hunc affectum hominibus plurimum abstemiis quandoque evenire: in hoc autem casu vero non dissentaneum videtur membranas nimia crassiori & pigrioris sanguinis quantitate distendi, qui vehiculo aquoso destitutus facile, ubi minus a corde sollicitatur (id quod in ampliatis hic vasis nullo negotio eventurum concipiatur) ad stagnationem propendet, adeoque partes, quas appellit, distendere necesse habet, unde facili negotio tenuior ejus exudat pars. Adeout in utroq; casu percolatio utramque paginam complere possit, ut non opus videatur (nisi perraro) ad lymphaticorum rupturam pro hujus affectus phænomenis solvendis recurrere.

Quod ad secretionem vesicatoriorum ope excitatam attinet, quamvis forsan ex jam dictis solvi possit, supponendo capillares in cute terminatas ab acribus ex jam dictis solvi possit, supponendo capillares in cute terminatas ab acribus medicamenti particulis corrodi, adeoque exudationem modo allato concitari posse; censuerim tamen invigorando potius nervos agere, qui dum horum acrimonia vellicantur, majori copia suum profundunt liquorem: cumque eorum, ex hypothesi nostra, hic loci munus sit secretionem quæ per poros cutis fit excitare, probabile videtur, quod, ubi plus solito sollicitati fuerint, majori copia serosa ex sanguine, per arterias illic terminatas allato, particulas propellendo, insensibilis transpirationis vice visibilem hanc & copiosam evacuationem concitent. Eundem effectum admota quavis ignita cuti substantia experimur, cui quandoquidem, non secus ac ab admotis vesicatoriis, magnus succedit dolor, à *Nervorum* invigoratione istud phænomenon emergere augurari liceat; adeoque horum usum non solum ulcera angustos, quibus veteres terminarunt, limites, sed vel ampliora, quibus recentiores donarunt, pomœria extendi debere.

FINIS.

MARTINI

MARTINI

LISTER

TRACTATUS

De Quibuſdam

MORBIS CHRONICIS;

Quorum

I. eſt, de HYDROPE;
II. de DIABETE,
III. de HYDROPHOBIA,
IV. de LUE VENEREA;
V. de SCORBUTO,
VI. de ARTHRITIDE,

In Quibus ſingulis

Non ſolùm MORBI RATIO ex Nuperis ferè Anatomicis Notitiis exhibetur, CUM AMPLA ÆGROTORUM VARIETATE; ſed etiam REMEDIORUM, maximè APPROPRIATORUM, NATURA & USUS, ex veterum Medicorum fide ac authoritate, breviter explicantur.

Digitized by Google

Digitized by

AD LECTOREM.

DUO ſunt, Lector, de quibus te paucis monere volo. Unum, ſi quæras, quorſum ipſe hoſce Tractatus ſcripſerim, hujus rei rationem; ut opinor, ſatis bonam in ipſa præfatione illorum primi exhibui; nempe exercitii cauſa, & quod fere emeritus ſim. Alterum, cur illos, me vivo, prodire in lucem ſinere velim: hujus ſane rei aliqua excuſatio texenda eſſe videtur, ne vel vanus eſſe, applauſumque captare, vel ægrotorum copiam ſollicitare, credar. At neutrum horum eſt; nam diu me tedet pigetque optimæ artis præ infirma valetudine. Quid ergo eſt, ſi neque queſtus cauſa, nec ſpe gloriæ hæc ſcripſerim; ſolo veritatis amore ductus, ſi reſponderem, an non hoc ſufficeret, ut vel illo nomine ſcriptionis veniam merear; At præſentis editionis alia, ingenue fateor, ratio eſt; nam, cùm ex multis annis nihil equidem edere, præter Hiſtoriam naturalem meditatus fuerim; id ab aliquibus ſeverioribus, etiam noſtræ facultatis hominibus mihi vitio verſum fuiſſe tandem intellexi. At ſciant velim, me ab illorum invidia minime moveri. Sit hæc vanitas noſtra, (cum doctiſſimo Peiero loqui lubet) qui ex rerum natura ipſum naturæ ordinem intueri ac aſſerere ſtudemus. Scrutentur demum alii quicquid velint, ſtudium tamen iſtud, etiamſi tanquam vanum inique traducatur, mihi ſemper potius erit, quam *vugax futiliſque* multorum *loquacitas*. Verum cùm innuere volunt, me Medicinam perfunctorié tantum facere, nec artem præcipuam coluiſſe; ex his paucis Tractatibus diſcant, me Medicam artem ex ipſis fontibus curaſſe, illamq; totam ex *Adverſariis* propriis eadem ratione, qua hic fecerim, ſi opus eſſet, adornare potuiſſe.

Hinc inſuper ſatis, ut opinor, liquet, me, etiamſi improbo labore *novas* ſemper res in Hiſtoria naturali molitus ſim, *veterem* tamen medicinam præcipue inſtituiſſe. Ut autem ita fecerem, hæ præcipue cauſæ me moverunt.

Imprimis, quod animadverti ipſos morbos non multum mutatos fuiſſe ab antiquis ſeculis ad hunc uſque diem, ſi victus & cœli ratio habeatur. Imo hactenus nullum novum morbum (de Acutis loquor) qui non facillime ad Antiquorum claſſes referri eorumque deſcriptionibus concludi potuerit, didici, aut obſervavi, quæ tamen quorundam noſtrorum hominum frivola jactantia ac vana credulitas eſt.

Ad medicamenta verò quod attinet, quatenus illa veteres exhibuerunt, ex propria praxi & uſu confirmare diligenter ſtudui. In hoc itaque Specimine non alienum à rebus medicis fore credidi, ſi illorum virtutes *privatim* ab ipſis fontibus deducerem; nempe à notiſſimis ac indubitatis illorum effectibus Chirurgicis, ut ſciant noſtri homines quantum debemus antiquæ Chirurgiæ præ nova Chymia, aut ulla hypothetica doctrina, in medicamentorum facultatibus cognoſcendis.

Quod autem ad *novos* morbos *Chronicos*, qui tamen pauci ſunt, pertinet; remedia quoque ſua ſimiliter explicui.

Uſus vetuſto genere ſed rebus novis.

Unum illud adam, Medimamentum me ſine invidia primum, quantum ſcio, hic edidiſſe ad *comprimendam Gonorrhœam*; ne aliquis agyrta audeat ſimili ſecreto amplius æſtimetur, &c.

Verboſis adquirat ſibi famam ſtrophis.

Illo certe à multis annis cum ſucceſſu uſus ſum; at methodus, [idque ſeduſo moneo] temeraria eſt, niſi infinita cura & appropriatis catharticis, aliiſq; antidotis illam perſequamus, ut venen in vaſis excretoriis reſtitans, alio revulſum, diligéter expellatur.

Hos itaque paucos *repræſentatos* Tractatus Medicinales, utpote Imperfectiores,

& ra-

& raptim ſcriptos, pene invitus edidi, ut ſeveritatem frontis aliquorum noſtrorum hominum aliquantulum placarem, cùm quæ de rerum natura ſcripſerim, naſute diſtrinxerit. At hæc quoque nimis inſulſa eſſe, forte iidem dicent, quod *novos* homines noſtros veteribus poſtpoſuerim.

Quid ergo poſſum facere tibi, lector Cato.
Si nec Fabellæ te juvent, nec Fabulæ,

Redde itaque mihi vices reprehendi, o antiquarum rerum faſtidioſe!

Imprimis illud tibi notari volo, in *Morbis Acutis*, ubi auxilia non multa, eaque caute admodum adhibenda ſunt, citra modum finemque præſcribere ſolemus, omnemque adeo criſin ſubinde turbamus; unde Prognoſtica (in quibus tamen ſummus honor & ſecuritas Medici eſt) è re medica exulent, neceſſe eſt. Contra verò in morbis *Chronicis*, ubi id licitum eſt, & valentiſſima medicamenta dare oportuit, ibi nihil agendo, aut inutilibus, neſcio quibus, remediis, Hypotheſi alicui hodiernæ *infatuis* (nam quo ſpecioſior alicujus Hypotheſis, eo formularum, ut video, remediorumq; feracior eſſe ſolet) tempus trahendo, in perniciem tandem ægrotos præcipitamus.

Quod autem ad remedia noſtrorum hominum attinet & quæ *nunquam*, & quæ *intempeſtive* in lucem veniunt, ex æquo reſpuo. Etenim, ut *artana* Adeptorum nigro prorſus puerperio naſcuntur, lucemque abhorrent; ita hypotheticorum hominum *abortiva* remedia fere tanquam inutilia caſſaque, ſi non utique noxia, habenda ſunt. Utrique ſane homines monſtra quædam, ſcilicet in authorum ſuorum duntaxat cerebro nata, pro remediis nobis paſſim venditare ſolent.

A *priori* quidem & morbos, eorumque curationes expediri poſſe, votum eſt; *at donec* illud fiat, liceat mihi ex *poſteriori*, nempe ex chirurgicis medicamentorum notitiis, cum veteribus, *ruto medicinam facere*.

At non is ſum, qui veterum adeo de re medica doctrinam pertinaciter amplectar, ac ſi nulla ei acceſſio nova fieri potuerit, aut qui *ſpeculationum commenta*, ſive ea antiqua, ſive hodierna fuerint, tanquam vana reiiciam. Etenim in utriuſque inſignem utilitatem eſſe libenter agnoſco: in *illis*, certe ut medicamenta ab iis inventa, ſuis morbis recte adhibeantur; in *his* verò, ut cum morborum, tum remediorum rationes ex novis inventis anatomicis, chymiciſve, pro ſumma felicitate atq; indefeſſa hujus ſeculi induſtria, profectuq; in rebus naturalibus indagandis expediantur.

Cum verò ex novis noſtris Medicinæ Scriptoribus alii ſint, qui dum Philoſophiam magni faciunt, rerum interim naturalium *diligens* ſcrutinium, ac ſi ſupervacua diſciplina eſſet, deſpiciunt; hos vel eo nomine peſſime de Medicina meruiſſe affirmo, quod cum eorum *ineptia* Philoſophia ſit, nihilque fere in rerum natura præter *merdas fidi aves* aut (quod ad idem redit) *chymica*, neſcio quæ, *commenta* jactitent, tam paucis tamen macriſque rerum naturæ imunculis inſtructi, contra veterum dogmata, multiplici experientia ac certitudine ſtabilita, de novo *rem medicam interpretari* atque *exhibere* auſi ſunt.

Alii autem ex his quoque vituperandi ſunt, qui veteribus modernisque prorſus inconſultis, ſpretiſque, ſuam in morbis expiſcandis facultatem, ſua remedia, ſuam Philoſophiam, quæ tamen, ut illi volunt, minime pro dignitate acquiri poteſt, ac

Qui facere quæ non poſſunt, verbis elevant,

Suam inſuper in Medicina faciendâ prudentiam, methodumque, ſuam denique experientiam, *trito*, ſi dis placet, & *naturali cogitandi modo* [ipſiſſima eorum verba pono] innixam, vehementer extollunt, omnemque præterea ſcientiam medicam, artem ſtudiumque dialectices ſuſque deque habent. Atque hæc hactenus, ipſas Exercitationes aggrediar.

ELEN-

ELENCHUS RERUM MAXIME MEMORABILIUM

In unaquaque Exercitatione.

DE HYDROPE.

Præfatio *de Hydrope*. Pag. 817. &c.
De Potionibus, *& earum variis generibus*, 818
Hujus Morbi descriptio *brevis*, 820
Casus *nonnulli varii cum remediis*, 821
Causa *sive* origo *hujus Mali*, 829
Methodus Medendi, ibid.
De Elaterio, *& eius virtutibus in hoc morbo*, 830
Succi radicis Ebuli *descriptio & virtus*, 833
Subtercus & Ascites *quemodo differunt*, ib.
Croci metallorum *quales effectus*, 834
Iridis Succi *usus & effectus*, 835
Euphorbii *natura & Dosis*, ib.
Bryoniæ albæ *ad hoc malum virtus*, ib.
Gamboglum *qui confert ad hujus morbi curationem*, ib.
De Hydragogis metallicis, & *imprimis de* squamæ æris *virtutibus & variis dosibus*, ib.
De Flore æris, ib.
De Ærugine æris, ib.
De Atramenti sutorii virtute, ib.
De Chalciti & Mysy Sory, ib.
Magisterium Veneris *unde confici potest*, ib.
De Lapide Cæruleo & Armenio, 836
De Lapide Lazuli, ib.
Artificium Autoris in conficiendo Ens Veneris, *sive* Flores Salis Armoniaci variegantes *cæruleos*. ibi
Animadversiones *quædam non inutiles*, a pag. ib. *ad fin. Tract.*

DE DIABETE.

Differentia inter Hydropem & Diabeten, 839
Diabetes descriptio, ib.
Casus varii hujus Mali, & eorum Curatio, 840
De hujus morbi Causis, 842
Variæ præscriptiones ad hoc Malum, ib.
Digressio de Fontibus Medicatis. 843
Fontis Novi Hoxdonensis aquæ Judicium, ib.
Fontis Streethamensis aqua describitur. ib.
Rationes præcipuorum in Diabete Symptomatum exponuntur. 846
De huius morbi Remedio, ib.
Lac, Fructus omnigeni, & vinum meracius ad hunc morbum debellandum valent. ib.
Hieræ descriptio, & ejus efficacia contra hoc malum. ib.

DE

Digitized by Google

DE HYDROPHOBIA.

HYdrophobia *quare ſic dicta*, 848
Unde hic morbus ortum habet, & modus infligendi. ib.
Caſus *nonnulli vere mirifici.* 850
Hujus mali ratio, 854
Remedia in hunc morbum varia ſunt, 856
Mantiſſa de Corticis Peruviani *exhibendi Tempore*, 860
Animadverſiones in Salium, 861

DE LUE VENEREA.

LUis ſuccincta at non inelegans deſcriptio, 863
Conjectura probabilis de hujus morbi Origine. ib.
Hujus Mali cauſa Efficiens, 864
Caſus nonnulli, cum eorum remediis & præſcriptionibus, ib.
Methodus medendi. 869. *ad fin. Tract.*

DE SCORBUTO.

SCorbuti Deſcriptio, 873
Quibus differt à Lue, ib.
Ejus Cauſa efficiens, ib.
Hiſtoriolæ quædam cum præſcriptionibus, 876
Hujus Morbi Remedia, 878

DE ARTRITIDE.

UT diſtat Rheumatiſmus ab Arthritide, 880
Arthritidis Deſcriptio, ib.
Hujus Doloris Cauſa conjuncta & antecedens, 882
Quæſtiones quædam de Podagricis reſpondentur, 885
Hiſtoriolæ quædam cum præſcriptionibus propriis, 884
Prognoſtici illius, de hujus morbi inſanabilitate, diſcuſſio, 889
Varia remedia contra hoc malum exhibita, 890
Iuxta finem uniuſcujuſque Exercitationis diſſertatur de Remediis ad Morbum propriis, & eorum Natura & Uſu.

MARTI-

Digitized by Google

MARTINI

LISTER M. D.

TRACTATUS DE MORBIS CHRONICIS.

DE HYDROPE.

PRÆFATIO.

CUM propter adversam Valetudinem, qua, ingravescentibus annis, magis magisque affligor, vitam mihi minùs laboriosam & Domi, quantum ferant negotia, sedentariam, viribus restituendis, libens amplector, quæ 26. annis & amplius quibus Medicinam feci, occurrerunt memoria digna, ea jam in lucem edere mihi haud injucundum est.

Veterum autem Doctrinam libenter sequor, quorum labores non negligendi sunt, ut moris est, nuperis quibusdam scriptoribus nostris. Addant, per me licet, emendent, illustrent, suisque quæq; hypothesibus novis *facta* interpretentur: at vanum est, & levis & mali instituti ingenii indicium, *Authores multis sæculis approbatos*, vel alto silentio tacere, vel vel perfunctorié memorare. Imò verò, si eorum definitionibus, & morborum descriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Institutio*. Hinc in quotidianis consiliis nostris tanta discordia est, quasi Doctrina omnis Medica de lana caprina, ut de lacte gallinaceo, esset; scilicet de rebus nusquam existentibus. Adeo, singuli videmur *autodidacti*, & minimè in in Doctr. aliquam *communem* consentimus.

At *novæ* (inquies) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui immaginatio & mera figmenta sunt, Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratius depicta & in species dividua habebunt; ut eorum vana & supervacua diligentia fit. Atque hæc satis dicta sint de vaga, & instabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem sunt, qui *Medicamentorum* etiam *Paucitatem* jactitant; & de Ruina Scientiarum sese magni faciunt. At non credendum est his hominibus; meram ignorantiam; aut, ut mitius dicam, studiorum ignaviam, sive desuetudinem, & oblivionem prodentibus. Sed de his plus satis: ad ipsos morbos accedo.

Digitized by Google

Cùm *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Ascitem* maxime intelligo. Nam cæteri rationes sunt; omnium autem rarissima Leucophlegmatie, si forte in *Anglia* contingat, scilicet ex veterum descriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis quæ cæteris impresentiarum grassari videtur. Quod autem res ita sit, appello *Rationes Publicas mortuorum, hebdomatim editas*. Cùm vero is morbus longus sit, ejus increscendi rationes à victu mutato quærendæ sunt: Nam Morbi Chronici fere à nobismet ipsis, aut certe à causis quibusdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydropos Ascites, ut per se incipit, ita sæpè alteri vetusto morbo, maximèque Quartanæ, supervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum est. Respondeo, Morbus jam paucos esse, qui Chronici & Populares sunt, præter Luem Veneream, & Phthisin, de quibus infra plura dicere meditor. Febres vero Intermittentes minus ex decennio grassatæ sunt: & ubi iis jam Homines afficiuntur, cito & tutò jam curari solent notissimo remedio ex Cortice Peruviano, sine metu alicujus Hydropis supervenientis; aliæ itaque causæ quàm quæ olim assignari consueverunt, investigandæ sunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis salubrior est, quam olim fuit: jam enim olerum plurimorum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis est, quæ quidem olim huic urbi multùm defuerunt; &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota fere *carnivora* fuit. Atque hæc dicta sint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res est: siquidem multo deteriores sunt. Enim potiones *Cerevisiæ* dictæ summa diligentia & arte olim confectæ sunt, & sine fraude ad maturitatem quandam coctæ, sive ex meræ hordeaceæ, sive cum lupulo conservatæ; jam vero falsi sumus, cerevisiæque omnigenæ *fucatæ*, & minus quam pars est, coctæ sunt. Fucum autem in coquendis cerevisiis faciunt plurimis modis, vel ipsius salis culinarii, quæ una ex Hydropis causis [huic fidem facit autoritas Cæl. Aureliani ex coacervata bibentium transvoratione, & magis si *salsa* fuerit aqua) vel calcis vitæ, vel sacthari fœcum (in quibus omnibus mira est vis caustica) admixtione. Non opus est plura memorare. Aliam tamen *novam* causam intactam non relinquam superiori, nempe cerevisiarum sale confectarum valde affinem; scilicet illa annua, & solennis Aquarum Mineralium, *sale calcario* ex abundanti saturatarum; ingurgitatio. Etenim hæ jure merito & supra modum salsis aquis, iisdemque insuper purgantibus, annumerandæ sunt; adeoque duplici nomine illarum helluones male mulctari possint. Profecto apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac salsi alicujus liquoris potus, æquè pernicioſi habentur.

Ad hæc, *Pomatia* & *Vina* quomodo adulterentur extant *Tractatus*, ab ipsis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ potiones usitatæ, & semper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, si quod sit, bibendi excessus est; una quidem è causis Hydropicorum notissima, & tamen pauci apud nos Hydropici, nisi his nuperis annis.

Amplius itaq; de Potionum generibus quæ nobis restant, inquirendum est. En autem *nova* earum *progenies à Vino*, & cerevisiis ustis, sive igne tostis, *Spiritus vini dicti!* Hęc fundi nostri calamitas est; hinc illæ lachrymæ! Etenim hi Spiritus, sive meri, sive multo lenocinio medicati, si assiduè & multum bibantur, plurimos in Hydropem præcipitant. Atque utriusque; ferè sexus deliciæ sunt; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici solent: imò verò nos ipsi Medici culpandi sumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vilescunt præ istiusmodi spiritibus medicatis: illorum tamen usum laudo; & abusum tantum & excessum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem plane conficiamus, scire oportet Spirituum vini dictum esse ex *Sarcoticus*, quę scil. carnem exedunt: idq; certo constat ex latione vulnerum gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur: nimirum vehementer abstergit, non sine levi aliqua ustione; isque si assidue

due utatur, excedit, inflammat. Atque idem eſt is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illum, nempe ad alias exteriores corporis partes admotus: imò inaſſuetis non aliter gulam afficit, quàm ſi quis vivum carbonem devoraſſet.

Qui autem hujus potione ſe ingorgitent, & Hidropici futuri ſunt, primum ſtomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leviores potiones fere nauſeant, & non merentem ſtomachum accuſant; quaſi is naturaliter infirmus eſſet; cum revera nihil aliud eſt, quam ut ipſi ſuis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem eſt, ſpiritu vini dicto nihil *plenius* eſt; adeo ut his hominibus, vel ipſum venenum ad vitam eorum conſervandam neceſſarium eſſe videtur. Tandem ipſe Stomachus corrumpitur, à cujus vitio digeſtio ciborum integra non fit, adeoque noxius humor in perniciem corporis paratur, tumoremque inferre conſuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

1 Cujus rei rationes ita deducam: inprimis illud e cadaverum Hydropicorum diſſectionibus abunde conſtat, ſtomachum eorum admodum extenuari, & rubore ſuffundi nimirum eius internas fibras ſive villos à Spiritu vini exedi, ipſumque viſcus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur: à chylo autem lento fere pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem aſcendit aqua.

Ut autem clarius intelligatur, quomodo à ſtomacho corrupto chylus viſcidus fiat, ſi calculum ponamus: nempe, concoctionem fieri ab humore aliquo *latus* perſpirato, qui ſubitam putredinem in ſtomacho & inteſtinis concilier. Iſtiuſmodi autem putredinis concoctricis unica ratio eſt, ut diſſolvatur & diffluat cibus: unde ciborum putreſcentium ſumma tenerlitudo eſt; imo vero vel ipſius Ichyocollæ, quæ lentiſſima res eſt, diſſolutio & aquatio eſt: illud autem ſuperiore aliqua exercitatione ſatis, ut opinor, probavimus. Contra vero, ubi ſtomachus tenuis & inflammatus eſt, cibum potionemque protinus vel vomit, vel deorſum in inteſtina feſtinanter illum detrudit, certe crudum minuſque coctam, i. e. lentum viſcidumque. Nam ut chyli *aquatio* digeſtionis ratio eſt; ita ejus *lentor* cruditatis ſola notitia eſt.

Chylus autem crudus ſive lentus ſanguini non ita facile permiſcetur: hinc fere inteſtinorum lævitas; & cum intra venas ſemel receptus eſt, admodum difficile per communes cloacas rurſus eiicitur; ſanguiniſq; adeo circuitum per venas capillares tardat, impeditq; Atq; hinc omnium malorum in Hydrope facilis intelligentia eſt. Nempe, ſtomachum diximus, ut viſcus primarium officio ſuo potiſſimùm labefactari, totumque hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & craſſo. Princeps itaque cauſa huius mali ſtomachus vitiatus eſt; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* ſtomachi eſt; item difficilis *ſpiritus*, Scilicet à pigritia ſanguinis motus; item propter eandem ſanguinis ad movendum ineptitudinem; facies, *brachia* & reliqua corporis *ſuperiora* admodum *gracilia* fiunt: ad hæc quoque ipſe corporis *ſitus*. Plurimum facit, ut humores craſſi & frigidi in locum *declivem* deorſum maxime defluant; *Pedum tumor* œdematoſus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodammodo ſtagnat lentus ſanguis, & propter ſituum eorum pendulum interdiu ægrè ſurſum promovetur; atque ob eandem rationem ſitus: in decubitu contrarius aliquantulum ſurſum ſanguinem propellit: à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perſeverans antequam reſtituatur: nimirùm; ipſa vaſa ſanguinea aſſiduè præter modum diſtenta, tandem emolliuntur; reſolvunturq; unde partium vigor & reſtitutio ex toto perit: ſtagnationem vero temporis proceſſu ipſa *extravaſatio* excipit, & vel per ſe vel levi de cauſa crurum exulceratio, & aquæ ſpontanea eruptio fit, ad hæc, tumor & ſonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi ſcilicet extra venas aqua libere inter Peritonæum & inteſtina infuſa eſt. *Ingens ſitis & linguæ ariditas* ſcilicet, cum pituita oris & faucium ex propria ſua natura lenta ſit à viſcida & craſſa lympha minime ſuppleri poteſt. *Urinæ paucæ, craſſæ & rubræ*. Sudor nullus; nec enim in ipſis balneis ſudari apti ſunt

ſcilicet propter defectum ſtimuli, id eſt, ſalis Urinoſi: nam in chylo crudo & lento ſal urinoſus non extricatus; reneſque adeo, cæterique cutanei ductus, nec urinam, nec ſudorem conficiunt, quod ſal deficit, qui excoquatur, *Tuſſis ſicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis cauſas, etiam cum per ſe incipit, à veteribus expoſitas eſſe; ut copioſus frigidæ potus cibus flatulentus, & Bupreſtes: id autem animalculum facit ſtomachi infinitum dolorem, totumque corpus in ſpeciem Hydropici inflat. At cùm hæc inter raro contingentia, maximè noſtra Inſula frigidiore, numerari debent, eas nominaſſe ſatis eſſe videtur.

Ultimo vero loco ad Hydropicus *Curandi rationem* & remedia ventum eſt. Una autem & præcipua medendi intentio eſt, nimirum, ſtomacho priſtinum ſuum vigorem reſtituendi, ęque corpore illum amovendi: primum leniori-bus, mox ſi vehementius malum eſt, valentiſſimis medicamentis, cujuſcunque demum generis ea ſint.

Cùm autem *Remedia*, quæ nos experti ſumus, ſparſim in *Adverſariis* noſtris literis mandavimus, ut eorum ſupervacaneam repetitionem vitem, ipſos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, ſed *fideliſſima* narratione olim exarata ſunt, tranſcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te movere volui, me nihil præterquam meras Hiſtoriolas dare ſtatuiſſe; ſed cum aliquot conjecturæ noſtræ, & annotatiunculæ paſſim, ut video in his ſchedis, occurrant, eumque eas olim exercitii cauſa, commentatus ſum, eas jam cum remediis communicare cogito, quod opinioni noſtræ ſuffragia ſatis bene commodabunt.

Item illud alterum Lectorem ſcire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omiſiſſe, in aliis vero pleriſque adjeciſſe; vel quod fruſtra fuere, vel quod a me omnino nulla adhibita ſunt. Ubi autem profuere, ea omnino fideliter narravi.

ÆGROTUS I.

Ex Ebrietate.

§. QUidam (*Brovvning*) mediæ ætatis vir, ſtrenuus, aſſiduus, infinitus Potator, omnium Potionum & hominum homo, at tenuis; puſillus, facie ſubflammea, ex catharro tunc temporis epidemico, aqua inter cutem vehementer affectus eſt; ei pedes & femora & imus venter nimirum in modum inmeſcere, Urinæ Rubræ & craſſæ vix uncias aliquot 24. horarum ſpatio reddit, quamvis præ ingenti ſiti aliquot congia quotidie ſiccavit.

Hunc autem ſic ad priſtinam ſanitatem reſtituri intra 14. dies. Femur utrumq; ex interna parte incidere juſſi longa & profundiore plaga, cui injectum eſt lineamentum tortile, penicilli ad inſtar, unguento Apoſtolorum dicto illitum.

Potionis tantum libertam, pro ſua optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctiſque unius ſpatio, permiſi; idque religiose obſervavit, non ſine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibuſque tertiis diebus hominem ſic purgavi: [*℞. Succi Iveos ℥iiß. Mecoacan. gr. x. Julap. ℈ß. m. f. Potio*] quo vehementer alvus mota eſt. Etiamſi vero [*N. B.*] vigeſies minimum dejecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Poſt decem autem dies Tumor ex bona parte deſiit; & jam ſitis fit tolerabilis.

Poſtremo Hydrope ſiccata, aqua abſinthii ſtillatitia uſus eſt, in qua rhabarbarum maceratum eſt: idque ad confirmanda viſcera. Convaluit, at Fonticulos in utroque femore caute nutrivit, & à potione abſtinentiam ad plures menſes obſervavit.

ÆGROTUS II.

Ex Sanguinis ſputo.

§. DOmina *Woodburne* de *Skipwith* minimum quinquagenaria, incaute vero, ex gravi tuſſi Sanguinē Spumo-

ſum

ſum copioſè excreavit ; ad Sanguinem autem comprimendum, is quinquies è brachio miſſus eſt hebdomadæ ſpatio, nam toties malum recruduit.

Ipſe autem ſanguinem, e brachio eductum, maxime refrigeratum, quotidie diligenter inſpexi, cumque magiſque ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeo ut ultima phlebotomia in 10. circiter Sanguinis unciis, concretum rubrum in medio Sero innatans vix latitudinem ſeſquiuncialem & craſſitudinem octavę partis digitis æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum fere Serum fiebat. Poſt aliquot autem hebdomadas eadem mulier Aſcite vehementer affecta eſt, ventre admodum ex aquæ abundantia intumeſcente, plurima verò fruſtra data ſunt; tandem in hoc medicamento convenimur ego & alii duo mecum Medici ſeniores Eboracenſes, *VVittie* & *Tallour*, quos honoris & meritorum cauſa poſteris commendo, (*24. Succi Ireos unc. i. Elaterii g. iiii Julapii, Mecoacan. gr. xv. m. f. Potio*:) eo autem vehementer purgata eſt: atque aquæ magna copia ex abdomine educta eſt: & quę antea fere ſemper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob ſævitiam tamen medicamenti Medicos omnes dimiſit. At poſt 6. menſes eo ipſo morbo ruri mortua eſt.

Annotat.) Hęc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex ſero alvus brevi repletur ut Anatomici perhibent. Item ſi venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Syphone arteriam injiciantur; exiit ureteres, ut Bartholinus filius author eſt: Item ipſam veſicam felleam Phthiſicis interdum refertam fuiſſe ſero plane inſipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noſtr. Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriuſque generis primum infarctæ ſunt lento ſero: à quo impedimento ſanguinis ſerum ab arteriolis Aſperæ Arteriæ effunditur in vaſa glandularum excretoria; imo hoc non raro accidit etiam arteriis & venis integris non eroſis, ſed perſe apertis; & in hoc caſu multo ferociſor factus eſt ſanguis ab ipſis remediis.

Etenim derur ſanguinem ipſum ſanguificare, ſequetur, quo pauperior & debilioris, eo difficilius chylum in ſanguinem converti; at is ſanguis debilis eſt, qui craſſamento ſanguineo (qui in nobis vere ſanguis & ſolus putandus eſt,) ex magna parte exhauſtus eſt, novus quidem chylus in venas indies recipitur, & ſanguini commiſcetur; ſed fere crudus is permanet, adeoque ſerum quidem, non autem ſanguinem proprie ſic dictum, is auget: illud autem ſerum crudum, ubi ad plenitudinem aſſurgit, ſanguinem aggravat, ejuſq; motum impedit, & quia per excretionum officinas, pulmones puta, renes, cutiſq; poros ſatis copioſè amandari nequit, ipſis extremis tibiarũ venulis hęret; ipſum abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vaſis per anaſtomoſes commiſſis.

Jure autem hic quęritur, mulieri hæmoptoicæ cur Aſcites ſuperveniat; cum alias gravidę mulieres, etiam non raro vetulæ, ſterileſque ingentem ſanguinis vim ex utero profundunt, at raro aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt? Reſpondeo, mulierem uterum poſſe ex toto tolli, ſine corporis damno, quaſi extra corpus poſitus eſſet, item illius partis venas admodũ increſcere ſolere adeoq; ſanguinem in ſe multum continere poſſe: ex quibus colligo multum ſanguinis ex utero poſſe profundi de ſuo penu, reliquo corpore fere integro aut certe parum pro ratione ſanguinis exauſto, Atque idem cogitare debemus de differentia inter narium aſſiduam hæmorrhagiam, à qua non raro Hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vaſtam profuſionem; nam hæ quoq; venæ tam in viris quam in fœminis ob magnum ſui incrementum & tumorem, Sanguinis copiam præter fidem in ſe continere ſolent, quaſi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *Simplicem* ſanguinis, quamvis maximam, profuſionem, ſive à vulnere, ſive alias in corpore ſano, Hydrops raro excipit.

ÆGROTUS III.

DOminus *G. BlacKet*, miles, sexagenarius minimum, diu valetudinarius, ex vehementi equitatione, & quod jecur glande plumbea è sclopeto minore transfixum aliquando habuit; item quòd, nescio qua febre intermittente, ut videbatur, diu languit: huic autem sanandæ fontes medicatos atramentosos sive ferrugineos agri Eboracensis diu & multùm hausit. Exeunte autem æstate, Febris Cortice Peruviano ex toto depulsa est, hinc narium hæmorrhagia fere quotidiana; eo autem tempore huic corpus plenius, alvusque ex multis annis liquida, scilicet ter quaterve quotidie, respondet.

Ineunte verò mense *Octobri*, venter paulatim intumuit, sudoresque nocturni ex Febre orti, jam ex toto desierunt, & sub hoc tempus planè Asciticus fit cum tussi gravi & vomendi cupiditate.

Meæ autem Curæ jam primum sese commisit; quod vero eo tempore forte D. *L. Rigley* senex Medicus *Londinensis*, Eboraco commorabatur, mihi socius datus est, is autem chymiæ valde addictus est, & in ea arte admodum peritus, per timores autem menses ipse adhibuit remedia sua, me quidem consentiente, & eorum affectus, cum necessariis ægri, expectante; sed frustra data sunt.

Inter Diuretica illa sumpsit, viz.

Liquamen Lumbricorum terrestrium cum sale Absinthii ex Vino Albo, aut Rhenano.

Item, Balsamum Judaicum verum circiter ℥i. quotidie ad ℥iii.

Item, Semen Genistæ contritum ad ℥i. ex Vino albo.

Item, Allii Jusculum supra fidem sapidum & valens.

Item, Cataplasmata ventri admota sunt ex ruta, cochleis contusis, sulphure, radice Brioniæ, &c.

Item, Empl. Sycyonium.

Inter Chymica verò hæc data sunt, viz.

Bezoar Joviale ad *gr.* vii. bis quotidie. N. B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata est cum importuna dejiciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad *gr.* x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipse D. *L. R.* confecit. N. B. Ab hoc medicamento vomuit & dejecit non sine infinitis torminibus.

Item, Postridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quam ardor vehemens excepit, & madore quodam subobscuro desiit: & ex hoc medicamento diarrhœa molesta affectus est.

Ipse jam ex febre putrida decubui, & ferre per integrum mensem foras non exii: ipse autem recuperatus hęc porrò præscripta inveni à *D. L. R.*

Rhabarbari cum Absinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhœam comprimendam: Item *Terræ*, *Japonicæ* dict. ex aq. Cerasorum ad viscera firmanda.

Deinde ad 14. dies hoc Diuretico usus est, (*℞. Vini Rhenani* ℔iiii. *Ciner. Rad. Bryoniæ absinth. Juniper. Persicariæ an.* ℥i.) Hujus Lixivii ad ℥iiii. aliquoties in die sumpsit, interdum Seminibus Genistæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia frustra fuere: nam aqua magis magisque abundavit, sitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas supra consuetam mensuram.

Jam in lectum amplius decumbere non potest, sed in sella pensili apertis, fœminarum more vestimentis indutus residere solet: item tussis multo molestior ob pituitæ vitreæ lentorem, his adde, dorsum etiam ad spinam digito prementi cedens, viresque admodum labefactatæ.

His visis, humanissimè rogavi ut vices mihi quoque daret præscribendi, neq; id tamen obtinere potui sine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario sic præscriptum est, (*℞. Succi Hepatices* ℥i. ß. *Succi Rad. Ebuli* unc. *j.* gr. *iii. Vitelli Ovi* q. l.

n. 1. *Saccbar. Cand.* ℥j. *m. f. Potio*) N. B. Ex hac Potione ſumpta xvi. minimum liberas aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigide ſudavit, & pulſus exilis fuit, tamen reſtitutus eſt, & placidè ea nocte decubuit; ac in lecto dormivit: item toto poſtridie aquas dejecit magnis, at rarisſedibus.

Poſt Triduum vero vires ſupra ſpem redire, quamvis interim parùm aut nihil nutrimentum ſumpſerat, ſc. à ſolis aquis ejectis levatus eſt: venter autem lino menſes ad tres digitos detumuit & crura pro ratione. Stomachum vero adeò non læſit id medicamentum ut jam cibum guſtare potuit, quod antea ex multis ſeptimanis non fecerat.

Intermiſſis autem aliquod diebus Elaterii gradum dimidium tantum, ex ſucco Ebuli ℥vi. ſumpſit, cum Euphoris. Atque iterum Jalapii gr. xv. ex ſucco rad. Ebuli unc. i. Jam magna ſpes convaleſcentiæ affulſit, ac cibi appetentia admodum rediit: & vehementi prurituaffectuseſt, quod non inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. unc. i. in pilulis præſcripſimus, quod antefaciendum erat: ac nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeòque nobis valedixit æger, & iter plurimum dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenue & fœliciter confecit, ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte, mortuus eſt.

Aqua venis concepta facile effundi poteſt, atque natat peritonæum & inteſtina ſolo *Elaterio* aut *Euphorbio* educitur; *J. Hurnius ad Aphoriſm.* Quod Formica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *i. e.* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus infinitis inteſtina ſcatent, aquam valide exprimunt.

ÆGROTUS IV.

§. D. *R. B.* Miles, de M---- quadragenarius; ex gravi & diuturno ictero ſanguinem copioſè ſemel atque iterum vomuit; item frequenti ſanguinis è naribus hæmorrhagiâ affectus eſt: tandem gravi Aſcite correptus eſt, hujus venter adeo diſtendebatur, ut ſedere vix potuit propter tumorem rigidum; tantum ſupra dorſum decumbere potuit recta protenſis pedibus: è rure in oppidum R... tranferri ſe juſſit, ut *paracenthefi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita ſunt. Me vocavit: ſic morbo ſupra modum vehementi occurrendum cenſui, (*R. Decoct. Epithymi* ℥iv. *Syrup. è Spina Cervin.* ℥iij. *Elaterij* gr. v. *m. f. Potio.*) Eodem die ad tria minimum congia aqua purgata eſt: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius ſumpſit & convaluit, & jam poſt 12. annos ſuperſtes & ſanus eſt.

ÆGROTUS V.

§. D. *Place de Dinſdale*, ſexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio Aſcite vehementer affectus eſt: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ ſpontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis, ſine ullo exercitio. Hæc primum crudilates movebant facilius in ſene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica ſitis, at ciborum faſtidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter ſpiritus angustiam, piger; in lecto decumbere vix amplius potuit, propter neſcio quem ſtomachi motum, ut aiebat, convulſivum, tantum non exanimantem, vomitumque & tuſſim graviter excitantem, omnium maximè affligens ſymptoma. pulſus debilis & admodum citatus, urina pauca & bilioſa, pars ventris inferior rigida & ad umbilicum uſq; diſtenta, digito tamen prementi cavitatem cedens & diu retinens; item tibiæ ſimiliter & femora valde tumefactæ: in his verò à veſiculis quibuſdam per ſe ortis & diſruptis tenuis humor aſſiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis terve quotidie per ſe reſpondens.

Huic protinus huiuſmodi Hydragogon propinavi, ℞. *Elapetii* gr. iii. *Jalapii* gr. XX. *Syrup. Violar.* ℥i. *Aq. Mirab.* ℥ß. *m. f. Potio* 18. libras aquæ eo die ſine magno languore, niſi in prioribus ſedibus, dejecit.

N. B. Eodie Spiritus multò facilior redditus eſt, placideque in lecto quievit quod ante ex multis ſeptimanis facere non potuit; tuſſis & vomendi deſiderium ex toto deſierunt, ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio vero die ab eo medicamento ſumpto alvus non amplius per ſe reſpondit; atque adeo idem medicamentum iterum datum eſt, a quo cum minore languore aqua copioſiſſime dejecta eſt: iam abdomen fere & tibiæ aqua ex toto exhauſtæ ſunt.

N. B. Quamvis ſecunda hac purgatione aquæ adeo copioſe motæ ſunt, tamen tibiarum detumeſcentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas ſive aquæductus inteſtinis propriores primum exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis poſitu, illi tibiarum alteri humorem ſuum refundunt.

Poſt Triduum vero, aere admodum æſtuante, tertiùm item medicamentum purgans ſumpſit eum optimo, ut ante, effectu: nam, non ſolum aqua iam ex omni parte exhauſta eſt, ſed & tibiarum inflammatio atque ulcera ex toto ſanata ſunt, viro generoſo & optime merito valedixi. Quantum, medicamentum ſumpſit, & neſcio quo pulvere diuretico ab Agyrta quodam poſt meum diſceſſum uſus eſt. Ineunte autumno Hydropicus mortuus eſt.

(Illud notandum eſt, Elaterium, quæ iſtius medicamenti ſumma commendatio eſt, dejectiones movere, authore Dioſcoride, citra ſtomachi iniuriam.

Illud inſuper quæro, cum in Hydrope tuſſis vehemens moveri ſolet, & Elaterio ſedari, an non eadem in Phthiſis Tabidiſque etiam Elaterio parce dato tollatur?

ÆGROTUS VI.

§. SExagenarius quidam Pauper diu miſeram vitam Hydropicus traxit, huic vehemens ſitis, tibiæ, abdomen, ſcrotum, & ipſe penis admodum, veſicæ, inſtar, tumefactus, urina rufa & & pauca; è tibiis altera per ſe ulcerata, valdè ſuſpirioſus cum aſſidua Tuſſi; ciborum nulla appetentia.

Menſe autem Decembri in intenſo Gelu ſic hominem purgavi, (*tertij* gr. iiij. *Jalapii* ℈i. *m. f. pulvis, è cochleari lacti coctì dand.*) Eo modicè alvus mota eſt: poſt biduum verò idem medicamentum ſumpſit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, ſcrotumque. Ad idem intervallum tertio datum eſt; modice, ut primo, dejecit. Ad idem intervallum ſic amplius præſcripſi, (*R. Elaterii* gr. x. *Salis Gemmei* ſcrup. ß. *Mixæ Cydoniorum* q. ſ. *f. Bolus*] Benefecit; ſemel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum faſtidivit, atque Ulcus in Tibia per ſe ſanatum eſt. Ad idem intervallum ſi quarto præſcripſi, (*R, Cortic. peruv. ℈i. m, Elaterii* gr. v. *Salis Abſinthii* ℈ß. *Syrup. Cydon.* q. ſ. *f. Bolus.*) Summo mane datum eſt, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem poſtea medicamentum ſingulis ſeptimanis cum Euphoria cepit. Item medicamentum, jam aqua ſublata ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at ſemel tantum poſt tres horas vomuit, & modice dejecit.

Cum autem hic vir ſubito recidivam pati conſuevit, ei Elaterii gr. x. cum Sale Gemmeo ſingulis ſeptimanis ad tres menſes dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viſcera confirmanda Agarici ℥j. ex ſero lactis, ad plures dies ſumpſit; neque ad eo alvus mota eſt: id verò medicamentum, ut ſuperiorum remediorum antidotus eſt, ita & ipſius morbi.

Cum ſit viroſiſſimum medicamentum Agaricus, tamen ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachicos

evidenter convenit, ex vererum fide & noſtra experientia.

Item, *Lapidis Armeni* ℥i. proceſſu temporis ſumpſit, è quo admodum levatus eſt.

Item Magiſterii Veneris, modo exſquama æris, modo ex Vitriolo Romano confecti ℥j. data eſt, ab eo autem vomuit & vehementer deiecit.

Is autem ſenex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigeſies minimam ſumpſit, & magiſterium æris ſive vitrioli ſæpius ad ℥i. peterlia, malta hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16. menſes ab incepta noſtra curatione protraxit, tandem ex toto corpore ſubito abdeo intumuit cum vehementi ſpiritus anguſtia, ut fere à vicinis tanquam mortuus exiſtimatus eſt. Cui tunc temporis ſic præſcripſi, (*℞. Succi Ebuli* ℥i. *Iridies* ℥ß. *Elaterii* gr. *x. m. f. potes*.] Ab hoc medicamento vix credibile eſt quantum humoris aquei & peſſime fœtentis & vomitu & ſeceſſu excrevit. Deinceps per aliquot ſeptimanas Magiſterii Veneris ad ʒii. aliquoties cepit magno commodo, & ad octo amplius menſes ſatis bene ſe habuit. At tandem media bruma mortuus Hydropicus eſt.

Ita deſperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentiſſimorum in *vivis* conſervatus eſt.

ÆGROTUS VII.

§. COlonus *D. Harriſon*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertiana puta, affectus eſt, is diu ea ad brumam uſque laboravit, tandem Cortice Peruviano parce dato ob hominis paupertatem (quod eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12. aureis nummis noſtris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit, at ſubito Aſcite correptus eſt cum vehementi ſiti; inter alias corpori, partes Scrotum & ipſæ ſcapulæ immadæ quantum intumuerunt!

Sic vero hominem recuperavi,] ℞. *Cortic. Peruv.* ʒß. *Salis Gemmei* ʒß. *Elaterii* gr. ii. ß.) Vomuit aliquoties, & ſemel tantum deiecit. Poſtridie idem medicamentum datum eſt, ſed aucto Elaterio ad gr. x. & ſale ad duplum Elaterii, attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantum deiecit, tamen multùm levatus eſt. Poſt biduum autem ſic præſcripſi, [℞. *Cortic. Peruv.* ſcrup. *i. Sal. Abſinth* ʒi. *Elaterii* gr. x. *m. f. Bolus*.] Quod medicamentum ex maxima parte retinuit, terque tantum deiecit, ſupra finem reſtitutus eſt. Porro ſingulis ſeptimanis ad ʒß. Elaterii ſimiliter compoſiti, dedimus, fere aliquoties vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copioſe deiecit, & iam febris intermittentis leves aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipue notandum, Elaterium magni æſtimatum eſſe apud Antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandoq; omne purgans denotet, ut Commentatores Medici recte obſervarunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud vero ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed; ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt, nec equidem laudo coniuncta cathartico aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſeam, ne citius vomatur, quàm vim ſuam exerat. Atq; hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui Hydrops ſupervenerit.

ÆGROTUS VIII.

§. PUero cuidam (*Barbe de Holden*) quatuor annos nato, ex multis menſibus abdomen valde diſtendebatur at ex ſiniſtro latere multo magis, item toties noctibus vahementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item narium hæmorrhagia pene quotidiana.

Huic autem malo ſic; occurrendum putavi, viz. (℞. *Elaterii* gr. i. *Saccbar. Cand.* ʒi. *miſce, detur e cochleari cereviſiæ*.) Septies vomuit, terque deiecit: non ſudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius ſanguis e naribus deſtillavit. Poſtridie ſic præſcripſi, (℞. *Syrup. de Epithymo comp.* ℥ß. *detur ex cereviſia*.] Ter alvus mota eſt; etiamſi ſudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS IX.

§. PUer quidam (*Arnold*.) undecim annos agens, ex longa Quartana admodum diſtento ventre & ſtomacho, laborabat; ſic autem præſcripſi; (℞. *Lapidis Lazuli* ℈iij. *Semin. Hyperici* ℥j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. f. *Bolus pridie ante paroxyſmum ſumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo vomuit, nec dejecit; at multo alacrior ſe habuit: acceſſit die ſuo febris: die verò proximæ futuræ acceſſionis, quæ veſperi accedere conſuevit, ſummo mane illud ſumpſit, viz. (℞. *Sem. Hyperici* ℥j. *Magiſterij Aerubinis Raſæ* ℈ii. *Conſerv Flor. Borraginis*, *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. f. *Bolus in Obelitis Devorand.*) Ab eo autem ter dejecit, & vigeſies minimùm vomuit, febris autem non amplius acceſſit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGROTUS X.

§. VIR quidam mediætatis Hydropicus ex diuturna Quartana; is autem ex toto corpore, etiam ipſo capite, mirum in modum intumuit cum vehementi ſrti. Huic, die altero integritatis, Magiſterij Veneris *ex* ℥ß. Syrup. violarum propinavi, ferè nihil dejecit, quòd protinùs vomitu rejectum eſt: poſtridie verò idem ſumpſit, & ab eo primo die ter vomitu & per biduum vehementer dejecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius acceſſit, niſi admodum leviter circiter 15. diem.

ÆGROTUS XI.

§. MUlieri cuidam gravidæ, 46. annos natæ, ad ultimos geſtationis menſes intumuerunt ſupra modum tibiæ & abdomen; ipſe venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis ſpiritus, urina pauca, craſſa & rubra; alvus fluebat; in ſuperioribus ſumma macies: ad ſtatum tempus vivum infantem peperit, ipſa autem puerperio mortua eſt.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptа Lapid. Lozuli ℥j. à quo quater dejecit cum euphoria.

ÆGROTUS XII.

§. MEdiæ ætatis viro, olim Lue Venerea male vir multatus, exeunte autumno febre correptus eſt cum gravi cordis palpitatione, & vehementi ſpiritus anguſtia, & ſiti, item tuſſi purulenta & ſanguineis fibris interſperſo pure; adeo à neceſſariis imbecillus viſus eſt, ut nec ſanguinis miſſionem, nec cathartica adhiberi voluerunt, tantum Diuretica neſcio quæ propinarunt cum res poſt menſem ad Hydropem Aſcitem plane ſpectaret ex tibiis vehementer inflatis & ventre diſtento, movearunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujuſmodi medicamentum propinavimus, [℞. *Succi Ireos vulgaris* ℥ß. *Succi Radicis Ebuli* ℥j. *Butyri* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies dejecit, ea nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epiſpaſtic. tibiis admovere juſſeram, quod omnino neceſſarij fieri prohibuerunt: adeoque poſtridie Agyrtæ cuidam traditus eſt, & brevi poſt Hydropicus mortuus eſt.

ÆGROTUS XIII.

§. FAber quidem Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tuſſi affectus eſt: media autem bruma ciborum appetentia deſiit, mox intumuere tibiæ, item ipſe venter valde inflatus eſt. Huic ſic præſcripſi, (℞. *Lap. Lazuli* ℈j. ß. *Elaterii* gr. j. *Confect. Hiera Diacolocynth.* ℥j. *m f. Bolus.*) Aliquoties vomuit, at alvus vigeſies minimùm mota eſt, non ſine gravi luctа, quamvis vir fortis fuit; ſed poſtridie vomitum & dejectiones compreſſi exhibito Mithridato ex aq. Menthæ: die autem tertio vehementer lætatus eſt, quòd

quòd aquam ſibi ex omni parte corporis exhauſtam vidit. Convaluit.

ÆGROTUS XIV.

§. MUlier quædam 35. annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in univerſo corpore, intumuit; ei ingens ſitis, & aphtha in ore, aſſiduas ſingultus, ſpiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo ſtatu fœminam primùm vidi, at morbo ex 7 minimùm menſibus laboraverat, multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam fruſtra data ſunt; ab aliquot menſibus in lecto amplius decumbere non potuit: illico autem ei Elaterij gr. v. ex Vini Hiſpanici hauſtus Propinavi; multùm & vomuit, & dejecit & facilè tulit remedium; eaque ipſa nocte in lecto placide decubuit: die autem tertio Elaterij gr. vj. cæruleî nativi optimi ℈j. ſ. ſimiliter ſumpſit: & protinus, compreſſis naribus, non vomuit, ſed plurimum alvus mota eſt: levari viſa eſt. Cum autem ex aphthis valdè ulceratis cum aſſidua Salivatione, forte ex Mercurio dulci ante dato, aut multo lixivio factis, ab aliis medicamentis dandis abſtinere coactus ſum.

Bis tamen poſtea medicamentum ſupra dictum datum eſt, cum Euphoria, detumuit venter, cæteræq; partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu cum ſummo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxyſmo correpta eſt. Se olim ea affectam eſſe iam primùm nimis tardè dici, ſanguinis gravis Hæmorrhagia media acceſſione orta eſt, quam difficilimè comprimere licuit. Cort. autem Peruv. ℥i. proximis 12. horis devoravit, at fruſtra; nam poſtridie, altero paroxyſmo orto, mortua eſt.

ÆGROTUS VI.

§. QUinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mil-bank* Calcarius, tenuis & modicæ ſtaturæ vir, ex Urinæ ſtillicidio gravi dyſuria ſubitò correptus eſt: hic autem vir ſua ſponte aquas medicatas, ut memini *Tretbamenſes* jamiam potaverat, ex quibus certe illius mali occaſio orta eſt; Venter admodum diſtendebatur, ex dyſuria vehemens dolor & vomitus. Alij duo mecum Medici conſulti ſunt: hinc verò ſanguis his miſſus eſt, item Enemata ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magna efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. ſed nihil effectum eſt; minus à cataplaſmatis, inunctionibuſq; ſpinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at ſine ſucceſſu; nam veſica urina omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta eſt: jam aphtha in ore & putrida ulcera orta ſunt & moleſtiſſimus ſingultus. Quid fit? in ancipiti caſu, & moribundo ex dyſuria plurimum dictum. Aliis Medicis dimiſſis, ſic hominem reſtitui, *℞. Succi Limonum recenter expreſſi* ℥vj. *Succi Cochleariæ Hortenſis* ℥iij. *ſucci Hepaticæ Plantag. an.* ℥ij. *Syrup. Violar.* ℥ii. *m.*] Hujus unc. *iii.* tertiis quibuſq; horis ſiccavit: poſtridiè vero Urinam copiosè reddidit; à ventre tamen præter modum rigido & tumido ad menſem & amplius ſolo dorſo decubuit, quod nec ſedere, nec recta ſtare in pedibus potuit; reliquum vero morbi deinceps modicis hydragogis diſcuſſimus: & jam poſt ſeptennium athleticè ſe habet.

ÆGROTUS XVI.

§. D. *H.* de S. Miles, Juvenis robuſtus, ex nimia potatione Spiritus Vini & præcipuè Aquæ Mirabilis, quam dies noctesq; ſiccavit; tanta eſt faſcinatio ex aſſiduo etiam rerum perniciociſſimarum uſu: huic vero cibi faſtidium, vigilia, Urina rubra, craſſa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm diſtentus: ejus autem viri prima curatio Spiritus Vini prohibitio eſſe debuit; at eum ſecretò pitiſſando bibere conſuevit, neque res niſi paucis domeſticis ejus nota: ſeriò tamen ſeſe mihi obligavit non amplius iſtiuſmodi potiones guſtare velle. Hinc autem malo hæc remedia adhibui, [*℞. Decoct. Senæ Gereon.* ℥iij. *Syrup. è Spina Cervina* ℥i. *m. Succi Limon.* ℥ *m. Elaterii* gr. ℥iiij. *m.*

m. f. Potio.) Benefecit, magna aquæ quantitate evacuata: ad aliquot autem dierum intervallum iterum atque iterum idem medicamentum sumpsit, donec ad optimam valetudinem restitutus est.

Domum rediit *Londinlis*: post annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsa facie, monstri cuiusdam instar, admodum distentus; & nisi ejus color qui satis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anasarcum esse diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen iuvenem iisdem medicamentis, quæ supra comprehensa sunt, sinu mora purgavi, ipso eodemq; successu; imo multo celeriori nam intra septimanam bis purgavit, & postridie ab ultimo remedio, ita aqua ex toto liberatus est, ut mihi nolenti (nam ut viscera confirmarem remedia cogitabam) valedixit, & in *Hol. landiam* peregrinatus est, ubi post aliquot menses tertio recidivam passus est ex eadem causa supra memorata nullus debito, & Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XVII.

§. QUædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem gravis. simum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ sunt cum insigni livore, item venter similiter, atque hæc omnia diu sic se habuerunt ab omni vero potione ex toto abstinuit per integrum mensem; ad sitim autem sic fecit, tenuem & parvam particulam panis bene tosti & Spiritu Vini intincti, semel aut amplius in die super linguam detinuit ad salivam potenter movendam: nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per se exulceratis & humorem noxium, continuo effundentibus, cum superiore remedio pene convaluit. Equidem fœminam forte vidi, & gravissimo morbo decumbentem, atque iterum tantùm non recuperatam; quamvis remedii ad sitim fallendam ipse author non fui.

ÆGROTUS XVIII.

§. HDe *K. VV. F* quinquagenarius, strenuus & assiduus potator, semel à gravissimo Ascite convaluit, remediis supra commemoratis, post annum autem iterum aqua inter cutem laboravit; cum alibi opem iamdiu frustra quæreret, & inter alia medicamenta, ut fassus est, tinctura sacra *a* dicta [remedium ut fertur, nulli secundum] diu & multùm usus est, ipse hominem non amplius vidi, quam Paracenthesin *b* fieri iussérat, me quoque vocari voluit, ut operationi adessem.

Chirurgus vero aquæ subcitrinæ ad libras ix eduxit, postridie paulo minus tertio die mortuus est.

N. B. Huius aquæ aliquot Cyathos super ignem imposui, & post casum tertiæ partis, ut coniecturam feci, instar lymphæ calefactæ, concrevit.

(Omnes, fateor) & non pauci fuerunt quos novimus [quibus venter pertusus est, proxime ab ipsa operatione mortui sunt *c*. Illud autem de Paracenthesi notari velim, eam tarde fieri solere, aliis pleriſque remediis antea adhibitis, viribusque admodum prostratis. Igitur suadeo, (at votum id est, non consilium, quia persuadere nemini licet) ut id fiat inter initia confirmati Hydropis, & protinùs ab ipsa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in superioribus casibus, ipsis tibiis exulceratis, & interdum Scarificatione profundiore facta, catharticorum tamen validissimorum usus etiam omne periculum prohibuit, & ul-

[a] *Hieram Picram valde commendat* [*quod aperit & corroborat simul*] *Trallianus in Leucophlegmatia*, lib. 9. (b) *Soli Ascitæ perpunctio convenit*. Æginet. 1. *Inter communia Hydropis signa vulnera difficilia, & quæ in cicatricem ægrè venire possint*. Cel. Aurelian. *Is tamen graviter increpat illos, qui negant ullos omnino sanatos fuisse à Paracenthesi.*

& ulcera per ſe ſanata ſunt ; ad eundem modum nullus dubito, quin ipſam Paracentheſin adiuvarent, tutioremque & proſperam illam operationem efficerent.

Hos ego aliquam multos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adverſariis reſtant, legendos dedi ; & propter cauſarum multiplicem veritatem cum Hydrops Aſcites *primarius*, & per ſe incipiens, alius *ſecundarius* vis & efficacia ex his abunde innoteſceret.

Quod autem pauci priſtinam valetudinem recuperarunt, ſcias velim (præter illud tritum & peculiare huic morbo prognoſticon ; nempe ſola fœlicitate curari Hydropicos) pleroſque neceſſariam medicamentorum vehementiam pati noluiſſe, alii, cum ex parte aquis ſe liberari ſenſerunt, reliquam curam ſibimet ipſis poſtularunt, omnes vero ex ipſa morbi natura (quod recte olim obſervavit veruſtiſſimus Scriptor *Arætæus*) bene ſperate adeoque morbum præter rationem tolerare, nec medicos igitur, niſi nimis tarde, accerſi voluiſſe.

A me ſane abſit vana illa quorundam Nuperorum iactantia, qui nihil exhibent, niſi quod bonum eventum habuit, errores & infortunia caute abſcondunt. Aliter autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem fere non niſi caſus funeſti occurrunt, ac ſi iidem *poſteris doctrinæ* eſſent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem eorum loquacitatem patrocinentur, vel ut tuantur famam maximamque ægrotorum copiam ſolicitent, cum tamen ex perpetuis ſucceſſibus eorum facta & notanda & minus credenda eſſe putamus.

Ad morbi rationem iam accedo, quam ſic breviter intelligo, Chylus e cibo colliquato, a *Septica* ventriculi digeſtione, oritur, is vero a venis lacteis ad integritatem *reſtituitur*, intraque habitum iam corporis receptus, a perpetuo cordis motu, circumlatus, in ſtatu liquido perfectus conſervatur, donec novo & ſupervacaneo vectigali propulſus, per vaſa excretoria exulet, vel in varios partium uſus alterius extra habitum corporis denuo elaborandus, eadem partium *externarum Septica* qualitate, vel in auras, virtute aeris rarefacti, evaporandus, maxime ſi quod ſuperfluum ſit. Atque hæc fere ſanitatis conditio eſt. Contra, chylus a vitiato ventriculo *, eiuſque digeſtione cruda & imperfecta, *lenteſcit*, unde a venis lacteis parum aut nihil purgatur cordis ſanguiniſque adeo motum impedit, inque venis primum lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *ſegneſcit*, *accumulatur corrumpitur*. Atque hæc origo incrementum, & tandem Hydropis ſumma malitia eſt.

Harum autem rerum diductiones alio *Tractu de Numeribus*, quem propediem edegere cogito, fuſe expoſui.

Interim *rationes curativas* ex ipſis medicamentorum appropriatorum virtutibus, diſcere libet, prout eas nobis exhibuerunt Antiquiſſimi Medici.

Cùm autem in Hydrope confirmato his & ſimilibus malis, ſimul occurendum ſit, nempe, aquæ abundantiæ, eiuſdemque lentori & viſcoſitati, corruptionique item ipſis viſceribus eorumque vaſis, propter aſſiduam diſtinctionem & infarctum, maxime vaſis ſanguiferis & lymphæ ductibus ſupra modum laxatis, inſuper, ipſis vaſis excretoriis obſtructis, linguæq; adeo & gulæ, ſtomacho, ipſique inteſtinis, renibuſque immodice ſiccis & *inflammatis*, item ulceribus fere in tibiis, & Peritonæo tantum non cancroſo, vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id eſt *ſpecifico*, medicamento in Hydropem hæ inſint facultates, neceſſe eſt, ut largiter aquam moveat, vaſa excretoria reſerando ſtimulo proprio & valen-

tiſ-

* *Prima generandi Hydropis cauſa eſt, quæ ex ſanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhœa*, Galen. de Nat. Facult. lib. 2.

ellimo, ut ejusdem crassitiem potenter incidat digeratque; ut viscera, eorumque vasa, ab inflammatione tueatur; id est ut ea calefaciat citra inflammationem, adstringat, cor roboret, & antiquum tonum restituat; ut ulcera sanet, &c.

His autem positis, jam ipsa *Hydragoga* præcipua, eorumque virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterum fide & authoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & mensura apud veteres sic se habet. Elaterij *integer modus*, inquit *Dioscorides*, *Obolus* est; minimus, *Semiobolus*: Pueri *calci* duo. Siquidem copiosiùs datum, periculum affert. At *Ætius*, aliquot sæculis *Dioscoride* inferior, & scriptis medicis longè omnium versatissimus, materiæque medicæ diligens, & intelligens, si quis aliud, & fidelissimus commentator, modum *triplo* augere non veretur; sine dubio ex ulti medicorum seculi sui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lacte recens mulcti hemina.

Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iisdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & fitim*: propterea quòd efficacissimè Anginæ illinitur, id est, faucibus *inflammatis*, item Condylomatis ani: item ulcera vel sordidissima, & ipsum Cancrum purgat citò & sine ullo morsu, ex oleo rosaceo illitum. Atq; hæc omnia, & *Scribonius Largus*, & ipso paulò antiquior, *Dioscorides* affirmant. Obscuritates & vitia oculorum sanat, genarumque ulcera. *Plin.* Itaque de Elaterij vi Emplastica, id est, digerenti & leniter exedenti circa inflammationem, jam satis constat. Porrò Elaterio vis incidendi & potenter humores crassos movendi est; utpote naribus inditum Ictterum solvit; vulvæ expessio inditum partum educit & enecat. Item Anhælosis optima purgatio est, atq; adeo Hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab Elaterio alia signa opportune oriuntur, quippe quod, aqua inanita, viscera tabida denuo calefacit & instaurat. Unde præclarè & eleganter admodum *Plinius* (a) de Elaterio, illud nempe confici ad *magno mortalium usus*.

Igitur nequeo satis mirari nostrum *Willis*; ubi in hunc ictasum, quantum intelligo, peribet; *illos, qui Elateria aliqua Pharmacia utantur, cane pejus & angue vitandos esse*. At egregius Hypothesium artifex nimiùm in considerate hæc protulit, antiquis medicis, vel prorsus neglectis, aut certè in consultis; à quibus tamen amplissimus nobis de re medica thesaurus summa fide verborumque integritate traditus est: fiet itaque honor suus Elaterio. Adeo nec ipsum sanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; sed potiùs, reficit, restaurat, corroborat.

At quomodo hæc tanta commoda, inquies, faciat?

Quod autem *Galenus* summe amarum (*Plinius* verius leniter amarum) prædicat acsi ejus operandi modum specificum inde diducere vellet, mihi quidem non placet, cùm nec Aloe, nec Colocynthide amarius est, & tamen hæc multo minoris efficaciæ sunt: imo absinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara sunt quæ tamen omnino non purgant.

Quid itaq; est? non illi profecto Hypothesi tantum foveo, ut meipsum de his rebus ulterius explicandis fatagam: utpote quæ è vafris plerunq; & precariis notitiis instituantur: imo otiosa fere compendia sunt ad ostentationem potius, quàm ad veritatem indagandam comparata; certe omni diligentiæ rebus naturæ accurate indagandis pestis & pernicies sunt. Proinde id solum negotij credidi mihi dari, nudas rerum virtutes illarumque expositiones e veteribus recenserem. At nostri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis desiderant; utpote qui nasutiores sunt & delicatuli, nihilque sapiunt, nisi quæ *Cbymeis* nescio quibus principiis excoquantur. At nobis non ita discertos esse licuit, qualitates rerum earumque causas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo; virtutisque non infimæ semper esse credidimus, *stultitia caruisse*.

In

(a) *N. H. l.* 10. c. 1.

In quo ſane conſiſtat vis purgans, maxime ſpecifica, alicujus medicamenti, non valde torqueor; an cum *Williſio*, ſalem medicamenti certis mordificationibus cum ſulphure complicatum irritationis cathartiæ præcipua inſtrumenta reputem; an cum doctiſſimo *Peckino* ex acrimoniæ aliquo gradu potius quàm ſpecifica rei forma, oriatur.

Illud extra dubium eſt Elaterium acre eſſe ac vehementer ſtimulans, quod, ut diximus *Erebinum* eſt, vel Naribus, vel Vulvæ inditum, aliiſque ſexcentis exemplis compertum eſt.

Item illud alterum ex veterum doctrina veriſſimum eſt, duos tantum præcipuos humores, nempe *pituitam* ſive aquam & *bilem* poſſe moveri, evacuarique quippe quod in ductibus inteſtinalibus excretoriis non alij humores evacuandi exprimendique exiſtunt.

Hujuſmodi autem *Delectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas vélim.

Magnæ ſanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio eſſe, ne cor nimio oneri ſuccumbat.

Sanguinis maſſam in duos primarios humores naturaliter dividi, ſerum & ſanguinis craſſamentum.

Hæc duo humorum genera, una commiſta, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur, at inæquali (dupla puta) proportione, nempe, ut craſſamentum in arteriis multum dilutum minore cordis labore circumferatur.

Atcum iidem humores in arteriis commiſti, in venas tranſire debent, duo vaſorum genera ſunt, cordi inſuper ſublevando accomodata, nempe, venæ ſaguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus vero ſoli ſero ſuperabundanti referendo ad ciſternam cordis nati ſunt: ut itaque duo minores circuitus magnæ circulationi ſublevandæ conſtituti ſunt, ita lymphæ ductus univerſis circuitibus tàm illi magno, quàm alteris parvis adjumento ſunt, ne ſanguinis craſſamento unquam cor obruatur.

Difficilius vero propellitur ſanguis in venis, quàm in arteriis, propter pulſus langueſcentis defectum, & leviorem venarum conſtrictionem, ideoque multis geniculis *tabulatis* ſive *valvulis* in his opus eſt ad regreſſum eius moliendum, At difficillimè movetur *ſalitarium* ſerum propter eaſdem rationes, & quod multo anguſtiora vaſa ſunt, item ob valvulas in his infinite multiplicatas: quæ ſummi moliminis documento claro ſunt.

Præcipua autem hujus divortii ratio eſſe videtur, non aliqua naturalis [ut quidam volunt] difficultas in admodum veloci tranſitu per anguſtiſſima vaſa, quo ſanguis ab arteriis in venas effunditur, ſed ne ſerum ſemper craſſamini commiſtum, tandem *lenteſcat*, eique *tenaciter adhæreat*, unde, mille modis œconomia animalis vitiari ſolet.

Atque hæc hactenus de circuitu integræ ſanguinis maſſæ *expediendo* dixi. mus: aliud inſuper reſtat, de illa maſſa ſupervacanea repurganda, quæ æque neceſſaria eſt, ac eius perpetua redintegratio. Atque id fit per ſola vaſa excretoria, quæ infinita ſunt, tam extra quam citra habitum corporis per omnia viſcera ſpiſſe diſſeminata.

Horum itaque omnium vaſorum cum arteriis commiſſionem per anaſtomoſes eſſe credibile eſt: ut itaque valde celeriter movetur integra ſanguinis maſſa, per arterias ſolas translata, ita cum triplici ductuum genere ſimul excipiatur (quorum duo ſanguinem refluum vehunt, tertium vero illum partim rarefactum evaporat in auras, partim in alios humores, animalis œconomiæ proficuos, conficit) ſi forte aliqua de cauſa lenteſcat, primum venarum utrunque genus obſtruatur, neceſſe eſt, mox vero ſi excretoria quoque vaſa perfunctorie tantum officia ſua agant, infiniti oriuntur morbi, inter quos Hydrops Aſcites frequentiſſimus eſt.

Quæ itaque medicamenta vehementer ſtimulant iſtiuſmodi vaſa excretoria, ſuumque vim irritativam à ſtoma-

cho

cho concoquente diutiùs conservent, & maximam pituitæ copiam effundere solent:

Atque hic stimulus duplici nomine vim suam exerere existimandus est; verbi gratia, in intestinis dum ibi restet, & morulas quasdam tantisper trahat; & postea longè potentiùs, ubi indomitum medicamentum à stomacho & lacteis labefactatis per habitum corporis circumvehitur, sanguinis massæ commiscetur adeoq; *universorum vasorum contextum* (qui *unicus* est per mutuas, ut diximus, cum arteriis anastoses) irritat, maximeque arterias, quòd ad spissiorem constrictionem magis aptæ sunt. Cumque iisdem arteriis ineat maximus supervacanei seri cumulus, venarumque utrumque genus velut obstructum sit à lento & cumulato sero, minusque adeo stimulo obedienti; quod tonus earum ob nimiam distinctionem admodum laxetur & infirmetur, ideo, qua data porta, ruit citata pitua, nempe per vasa excretoria, quod jam vacua & reserata fuerint à primis intra intestina stimuli cathartici insultibus.

Stimulum autem & summam Elaterij acredinem satis ostendunt ventris tormina; item quod in extremis digitis pulsus impetum inusitatum sentire solent.

Huc faciunt vim elasticam & constrictivum, non cordi tantum & arteriis propriam & solam ineſſe, sed etiam ipsis venis utriusq; generis etiamsi multo mitiori gradu, & ipsis vasis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratissimo dissectore *b Stenone* observatum, & infinitis exemplis, summa fide exhibitis, confirmatum est.

Adde ductus excretorio intestinales, quo magis horrendo stimulo medicamenti *crudi* adficiuntur, eo magis aperiri emulgiq; credibile est. Nam quod se valde contrahit, etiam reciproco motu, nisi rigat, ex eadem proportione restitui & dilatari solet: quæ attractionis animalis unica ratio est: adeoque illi ductus excretorij dilatati arteriarum citato propulsui opportuniores sunt: unde multo copiosius per eas, quod facilius ruat exeatque extra habitum corporis, in intestina effunditur.

[c] Non ignoro doctissimum *Schelhammerum* aliter sentire de lympha, quæ prodire solet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel leviter per eas præpedita; item quæ ex vesicatorio, ferrove candente, aut aqua fervida excludi solet: nempe hæc omnia oriri, quod vasa lymphatica in ipsa carnium interstitia, perinde ut venæ in ipsas fibras carneas desinere, credidit.

At, hæc omnia mera commenta sunt nam concessis anastomosibus (quas negare contra fide sensus, microscopio adjuti, pertinacis est) illa nullius momenti sunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet: perpetua arteriarum plenitudo rem tam facile expedit; maxime si intra excretorios ductus humores superfluos posse aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immensum accumulari, credatur, quod tamen abunde constat ex glandularum ubique corporis disseminatarum tàm naturali, quam præternaturali augmento; earundemq; interdum casu & diminutione emaciatis corporibus.

Quę autem *VVillis noster* de *efferæscentia* nescio qua *expurgativa* exhibet, gratis dicta sunt, cum omnino nulla humorum præcipitatio fusiove sit sed quæ per se naturaliter foras exire solent per vasa excretoria, nimirum pituita bilis per intestina, eadem jam per medicamenta irritantia sine discrimine ejiciantur.

Primo vero quæ ductibus excretoriis accumulantur, mox proxime ab arteriis, ab utroque venarum genere quod refluum sit, expellitur: idque sine ulla fermenta-

(a) *Medicamentorum vires non retundi, sed etiam vincere omnes cessiones viscerum.* Pecklin. de Purg. *Cathartici energiam longe extra primas vias, vis in massam sanguineam, extendi advertimus, quòd Hydropicorum aquæ per sedem evacuantur, &c. extraque dubium ponatur medicamenti purgantis quædam particulæ in sanguinem admitti,* VVillis. [b] *Bibl. Anatom.* [c] *Bibl. Anatom.*

tatione; mera & sola cordis & arteriarum continua & violenta constrictione secundùm circulationis leges, & ex naturali necessitate virium impellentium, ductuumque excretoriorum semper patentium.

Imò illud alterum minus verum est ab eodem scriptore exhibitum; nempè Arteriarum intestinalium oscula à Pharmaco velli & reserari; neque enim aliquid in illa deponunt, nisi mediantibus ductibus excretoriis, quibuscum arteriolæ committuntur.

Pergo in censu Hydragorum: Alterum autem remedium ad Ascitem, *radicis Ebuli succus* est. At is proximè superiore remedio multo mitiùs, aquam educit; sed non sine aliqua stomachi offensione, ut notat *Dioscorides*; an fortè ob siccandi facultatem *Ætio* proditam, stomacho inutilior sit, eùmque idcircò incendat? Equidem succum per se nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admisceri putavi. Sed ad ambusta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli secundum est: huic itaque præcipuæ virtutes sunt quæ, ad Hydropicorum curam benè faciant; nimirùm aquas sat copiosè ducendi, & Inflammationes prohibendi mitigandique.

Eadem autem, inquit *Dioscorides*, utriusq; vis est, & Ebuli & Sambuci: idem *Trallianus* affirmat, *lib.* 9. his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci succus*. Unde miror quendam è nuperis scriptoribus nostris specificam virtutem ad Hydropen Sambuco denegasse contra omnium seculorum fidem & experientiam:

Quod autem ad nobilissimum ejusdem viri inventum attinet de Croco metallorum in Ascite dando, vereor ne multum allucinetur: à vomitorio sanè ex Stibio in Ascite dando omnino dissuadet nostri sæculi facilè princeps, & maximus medicamentorum Artifex & inventor, * *Mojsernus*; utpote qui in omni materia medica versatissimus & sagacissimus indagator fuit.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *squilla*, imò ex ipso *vitreo albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuisse; at hæc omnia, incunte Hydrope, aut certè in Leucophlegmatia, tantùm data sunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentissima Hydragoga fugere consueverunt. At § *Trallianus* contra, omnino vomitum prohibet: omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda est; sed Ascitæ & Tympanitæ à *sola* purgatione.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primo per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Ascite Cathartici Hydragogi tantum mentionem facit.

Idem sentit *Ætius*: Maximum, inquit ille, Hydropicis *sub cutem* auxilium vomitus præstant. At plurimum distent *Subtercus* & Ascites; nam in illo multo minus periculi est, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeoque remediis emeticis scopus largior & tutior est; expedit tamen, ut dictum est, ut venter priùs paulum certe exinaniretur.

Deinde detur [quod tamen non admodum probo] differentia, ex sententia *Trallian*, inter aquam Asciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc sequetur, cum pituita quidam faucium & pulmonis proprius humor sit, & *per se* sursum expurgari soleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum esse; maximè cum per ventrem, prius exinanitum commodè id facere licet.

In confirmato autem Ascite, de quo loquitur § ... si crocus metallorum, *i.e.* vini Emetici ad ʒj. ß. exhibeatur, ejus remedii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirum sitis immanè quantum augebitur ex istiusmodi Emetici vehementer siccantis natura? Deinde triplo plus minimum Potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, necesse est, quàm aqua è stomacho evacuabitur. Rursus, etiamsi ad finem operationis hujus Emetici pro more

* *De Hydr. cap.* 10. § *Lib.* 9.

Etsler de Morbis Chronicis.

ve alvus ſemel atq; iterum moveatur; at id plus quidem ſi erratione infinitæ potionis neceſſario datæ, quàm in illius medicamenti ulla vi purgativa. Poſtremo vehementer anheloſis, quales Aſcitici ſint, (non propter pulmonis ſaburram, & infarctum, ſed propter pectoris angustiam à Septo Tranſvero ſurſum impacto: adeoque Aſciti confirmati non amplius decumbere poſſunt) Emetica data, quæ ad *duas horas* aſſidue & *neceſſario* vim ſuam exerant, illos poſſe pati ſine animi deliquio fatali, vix credibile eſt. At hęc fortaſſe vota tantum ſunt alicujus inexpertis: neque à ſe aliove quovis unquam, ut opinor, temere uſurpata fuerunt.

At eſto! concedatur hujuſmodi medicamentum poſſe exhiberi ſine gravi aliquo periculo, quid inde, quæſo, magni commodi expectabimus? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda eſt, id commodius poſſe fieri viis naturaliter ampliſſimis patentiſſimiſque veriſimilimum eſt.

At hæ viæ, à ſtomacho ſurſum ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti Emetici maxima eſt, exiguæ admodum ſunt; etiamſi pulmonum quoque expiratio adjiciatur. Contrà vaſa inteſtinorum excretoria, à pyloro deorſum, & innumera, & facile omnium ampliſſima ſunt; inter quæ ductus *VVirſungeanus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicant; quibus inſuper renes addendi ſunt, ut pote qui à *dejectoriis* medicamentis privatim affici ſolent, & quod ex infimis quoque excretoriis ductibus merito cenſentur. Denique aqua Aſciticorum ob lentorem, venarumque inferiorum intolerabile pondus, à ſtomacho ad anum deorſum naturaliter dejicitur; ut in venis infimis pedum primum ſtagnare ſolet, ita educitur medio itinere facilius per inteſtina, quam ſi per ventriculum altius aſcendendo effluat. Poſtremo, ſi conſideretur dejectionem infinitis remediis facile promoveri poſſe, hydragoga remedia ante omnia cujuſcunque naturæ, ſive Emetica, ſive ſudorifera ſint, ut pote multo maiores ſpei, longe præferenda eſſe exiſtimamus: maxime ſi in memoriam revocare velimus, quod ante dictum eſt; nempe. Aquas ab Hydragogis à pulſu citato intra habitum corporis, & abſidua irritatione citra illum & inteſtinis duplici nomine & continuè illici, effundique.

Pergo autem, ejuſdemq; cum ſuperioribus nota eſt *Iridis ſuccus*: ſcilicet aquas validiſſimè movet; imo ſanguinem, inquit *Ruffus*, ſi præter modum dederis, trahit: quod tamen nondum expertus ſum; etiamſi ſæpius in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benè facit, ad tres quatuorve uncias dederim: an forte quod iridis ſuccus, apud nos nutritæ, mitior ſit: illud certem veriſſimum eſt, huic vim eſſe *calefactoriam*, humores craſſos digerentem; item *ſomnum* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *ſtrumas* fœminarumque locos *emollitndos* & ad *fiſtulas* utili eſt. Atque hæ facultates inſigne purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt, ad Aſcitem, ut ex ſuperioribus patet.

In eadem vero claſſe hydragogorum *Euphorbium* eſt: cujus ſiliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* teſtatur. Item eiuſdem admiranda catapotia ex Euphorbio non obliviſcenda ſunt: imò ſi conſulendi ſunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & tunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eique principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſc. Hydropicorũ vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & traſcriptor *Soranî fuit*) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, ne rurſus corpora impleantur. At modus eius exhibitis admirandus eſt, eodem authore, nempe *duorum vel trium Cochlearium* quantitate, mulſo commiſtum, in potu datum, vel ovis ſorbilibus aſperſum. Profecto id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me vero vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum eſt. At non ignoro ejus vim Emplaſticam; quippe quod eximiam virtutem exerere ſolet in oſſibus aut carne corruptis mundandis, integræque ſanitati reſtituendis, ex veterum & noſtrorum quoque hominum fide; de qua re conſulas velim *F. Hildanum*.

At

At potius in *Hypoſarca* id dandum eſt; ut innuere videtur *Scribonius Largus*: ubi omnia viſcera frigidiora eſſe videntur ut autem ea fuit antiquorum ſententia hę auctoritates ſatis teſtantur: nempe, in Leucophlegmatia ſalſamenta edat; & ſinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: ſic *Ægineta*. Item *Galenus*; ſalſæ aquæ, nitroſæ, ſulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles ſunt, at non dulces: at quis, quæſo, apud nos in aliquo Hydropico ſalſamentorum utilitates expertus eſt?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas ſanandos eximias virtutes, ſi veteribus aliqua fides danda ſit, habeat; nihil tamen affirmo propria experientia. Sic *Dioſcorides*: Succus è radice vere exprimur, quin pituitam trahit cum aqua mulſa potus: cit urinam; acrem vim ſortitur; at e tutes aliæ eximiæ ſunt: inter q ae maximæ faciunt ad Hydropica omata lavanda, hæ ab eodem *Dioſc.* ac numerantur: *inflammationes* diſcuit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficile ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus, vulſis, *ruptis*, & laterum doloribus; Ulcerum phagedænis *gangræna*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex ſale, item inter Antidotos poſita eſt, &c. Ad novas vero res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, *novam* Reſinam, attinet; illud quidem medicamentum eſſe valde utile fateor, eoque aliquoties uſus ſum: neque me unquam illius remedii dandi adhuc pœnituit: imo hydropicam quandam vetulam *tibiis valde exulceratis*, me eo olim ſanaſſe memini: ejus autem operandi incertitudo, quo humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minoris cum moleſtia vim ſuam exerat. Quorum unus eſt, ut bene uſtuletur; deinde ex ſacchari ſextuplo parte, ſ. a. *drachmales* paſtilli conficiantur. Alter, ut idem linteo incluſus, ex ſucco limonum coquatur: deinde is ſuccus citrinus ſimiliter in paſtillos ex ſaccharo amplius cocto redigitur, ut artis eſt. Hi autem paſtilli egregiè purgant, & medicamento, per ſe haud miti, jucunde lenocinantur.

Cætera autem pleraque Hydragoga ex herbarum genere mitiora ſunt, & minorum multo virium, quàm par eſt morbo tam atroci domando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare ſufficiat, nempe Julapium, ſyrupum è ſpina cervina, &c. quod *novæ* res medicæ ſint, adeoque eatum facultates adhuc nobis non ſatis conſtare, ut de iis judicium aliquot certum fere poſſimus.

Ad metallica tandem Antiquorum Hydragoga procedo: in quibus ſanè omnes characteres ad Hydropem curandum requiſiti plane inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: huius autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad hydropen expertis conſentire ex veterum quoque authoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus* pondo victiorati dato, cum apii ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani fere uſus dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte *C. Celſo*, (*l. 1. c. 12.*) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus fere morbis moliebantur: dabantque aut ſquamam æris, λεπίδα χαλκοῦ Græci vocant, aut, &c.

Squama æris, inquit *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit: aliqui farina ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit, addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes Ulcerum carnes adſtringit; aſſumpta vero per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de Theriaca authore.

Squamam æris ad ℥i. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ß. j. ℥. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valde incidit, teſte *Ætio*.

Pulchre purgat ſquama æris *Trallianus*.

At *Æginetæ* aliter viſum eſt, & me-

dum non sufficere: apud quam squamæ æris ʒii. vel ʒiii. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *Flos* [ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram] quaternum obolorum pondere datus, *crassum* humorem extrahit, ut *Dioscorides* perhibet; astringit, & excrescentia coercet: offusam oculis caliginem emendat; sed magnopere mordet carnosa narium, & sedis vitia absumit; Uvam, tonsillasque repremit farina ejus cum melle admota.

Porrò *Æruginis* rasilis adstringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* rursus. Ulcera ex oleo ceraq; ad cicatricem perducit, callos & sordida ulcera purgat, oculorum in cicatrices emendat, magnopere extenuat genarum crassitiem cum melle illitæ; ex resina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioscoride*. Mel Ægyptiacum ex æruginis rasili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem insuper *Atramentum sutorium*, quod nostris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi constat veteres usquam vitrioli ferrei *viridisque* mentionem fecisse, isque adeo cognitum fuisse.

Ejusdem vero virtutis & originis sunt *Chalcitis*, & *Misy*, *Sori*: quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum scriptores.

Atque ex his posterioribus medicamentis *magisterium quoddam veneris* confecere soleo, quod aquas Hydropicorum vehementer educit, somnum conciliat, & præter fidem anodynum est: de qua facultate in cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de Lapide Cæruleo & armenio dicam: Armenis verò etiam Anglicanus æquè benè dici potest, cùm apud nos infinita copia effoditur; nempè prope *Gordale* in *Craven*, Provincia Eboracensi, & alibi: huius autem ʒiiss. dantur: purgat quicquid crassi & viscosi humoris sanguini admixtum est; authore *Ætio*.

Idem de Lapide Cæruleo sive Lazuli dictum puta ad ʒi. vel ʒiv. exibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum est de eo lapide purgatissimo, qui *Ultramarine* pictoribus nostris audit: imo quo colora intensior (unde *inebriatus* à *Dioscoride* appellatur) eò vehementius aquas movet.

Idem autem lapides nihil aliud sunt, quam purum putum æris metallum.

Ex illis quidem Ens Veneris sive flores salis Armeniaci elegantèr cæruleos, volatiles conficere solebam, hoc artificio; nempe, Cape lapides armenii aut cujuslibet boni metalli cuprei, & Antimonii crudi, ana quantumvis: funde sale nitro, ut moris est fit Regulus Antimonii Venereus: is jam in pollinem redigatur, salis armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad mensem plus minus in humido loco servetur. Postremo ignis tortura avocentur flores, qui pulchrè cærulei collo retortæ coalescunt.

Idem flores similiter cærulei habentur ex butyro Antimonii eadem Enchiresi, si cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum autem florum, etiamsi medicamenti *Helmontiani* speciem quandam præ seferunt, usum non admodum probo ut nec illorum, qui sub nomine *Entis Veneris* in officinis veniunt. Atque hæc obiter tantum dicere volui.

Lubet hic quoque *animadversiones* quasdam attexere. Lapis, inquit *Willis* (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius improprie Catharticis accensetur, quod operationis minus fidæ & certæ sunt: proinde minus per se in illum finem usurpantur. At non audiendus est contra veterum fidem & recentiorum experientiam. Misera sanè doctrina, cujus solius gratia, tot & tanta medicamenta hydragoga eximia ære medica exulent, quod minimè in ejus hypothesi comprehendi potuerunt; cum sal hic & sulphur, præcipua irritationis purgativæ instrumenta, secundum *Willis*, locum non habent.

Quod autem idem *vir jungit* Mercurio dulcem [ut id hic obiter notem] cùm lapide Lazulo & Armenio, non ferendum est; eademque ei incertitudinis & *malefico* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notissima etiam

Lippia

Lippis & Tonſoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ℈i. vel vel ℈i. ß. quem, quæſo, alvo tuto & certiſſimè movenda unquam decepit: à me certe ſexcenties datum, ſemper alvum commodè purgavit divinum iſtud remedium.

Deinde, etiamſi in lapide Lazulo & Armenio, utpotè nativis & crudi metallis cupreis, ægre, ut dictum eſt, ſales & ſulphura, ſolùm vi ſtomachi concoquentis eliquata, exeri poſſe; at in Mercurio dulci abundant, certe ſales *adjectivi*.

Quid ergo eſt? quid meruit pauperrimus Mercurius dulcis, ut è claſſe purgantium expelli oporteat? Dicam; ſales ejus *abſorpti* ſunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alcalii, neutrumque adeo neſcio quid inde oriri exiſtimandum eſt.

At noli timere, egregie vir; reſtituam tibi tuos ſales & tuum ſulphureum metallum: non prorſus periere quidem: imò nec aliquid ignavum aut hybrida quoddam neque medicamentum ex coitione, ut ut ſtrictiſſima, genitum eſt. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem ſenſim adepti ſales denuo diſſolvuntur, divortiumq; cũ Mercurio faciunt, & pro ſua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis inſipidum fit dulceve, ſi mavis, redditum eſt, ventriculi beneficio ſtatim in acetum reviviſcit: ſi quidem infinita corpuſcula ſalina aculeata, quæ integro acetoinſunt, pulveribus teſtaceis minimè abſorbentur miſcenturve, ut falsò hactenùs creditum eſt, ſed ſeorſim & inter ſe cryſtallos majuſculas & paucas fingunt, ut quę primùm infinitis ſtimulis linguam palatumque feriebant, jam ob eorum craſſitiem pauci-tatemq; vix guſtum leviter afficiunt. Veruntamen iidem ſales craſſiuſculi in ſtomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempe in infinita ſua corpuſcula primitiva & conſtituentia diſſiliunt. Teſte oculatiſſimo & fide digniſſimo *Leuwenhoekio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de concoctione & humoribus agam.

Illud inſuper ſilentio non præterendum eſt: Nempe audacia *Zuelferi*, qui *Myſy*, *Sory* & *Cheiciin*, e cuprea familia antidota egregia, contra fidem & authoritatem Antiquorum, e Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus eſt Agarico, præſtantiſſimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridatica. At hi inſultus ſunt ignari rei medicę.

Multum profecto doleo compoſitionem Arabum eximiam, *AlKermes* dictam, a noſtris hominibus publice mutilatam, tantumq; medicamentum Cardiacum, qualis eſt Lapis Lazulus, ejectum fuiſſe. Sericum verò ejuſdem compoſitionis e vermiculo crudum (quicquid contra alii innuere videntur) eximium ſpiritum (ut id hic obiter notem) ſive oleum volatile urinoſum dat, ſp. C. C. æmulum, & multo minus ingratum illud empyreuma olens. At hæc ad concoctionem proprie pertinent, nec hujus loci ſunt.

At quorſum, inquies, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ ſunt; cum de eorum virtutibus internis tantum ſoliciti ſumus. Reſpondeo: Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquiſſimam medicinæ partem & primo excultam fuiſſe authore *C. Celſo*. Cùm autem multo poſt, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio ſub iiſdem authoribus nata ſit, ſcilicet his hanc maximè requirentibus ob infirmam valetudinem ſtudiis labefactatam, Philoſophos medicamentorum internas facultates ab eorum *uſibus externis* jam ſatis cognitis, didiciſſe credibile eſt: ſiquidem ſenſus & experientia in chirurga facienda multò facilius utriuſque in ſimplicium medicamentorum viribus cognoſcendis inſtruuntur.

Atque hæc ſane vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analyſis* fuiſſe videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadverſa eſt: nimirum experimentorum fides à vulneribus excepta eſt: idẽ innuere videtur *Galenus* (*de ſimpl. medic. facultat. lib. 4. cap. 17.*) *Quod in vulneribus, inquit ille, nota ſunt præſtare medicamenta, id ipſum eadem aſſumpta intra*

corpus efficiunt: quæ abstergunt, verbi causa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, crassitiem, si quæ sit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, si admittatur corporis habitum illum tantum esse, ubi integer sanguinis motus circumagitur; extraque eum esse & ventriculum, & intestina, totaque vasa excretoria. Igitur eadem fere medicamentorum exhibitio utrobique est, sive ea diglutiantur, sive artubus certè vulneratis aut ulceratis admoveantur; resque ita infinitis exemplis confirmari potuit, si quis hæreat: verbi causa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibita alvum similiter movet ac si intra stomachum assumpta: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in saliva movenda, sive unctione, sive catapotiis usurpetur.

At hæc viam sibi faciunt vulnuscula quædam excitando, atque inflammationes. Ipsa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates suas facilè exerere posse intelligimus; quod venis sic apertis iter iis intra promovendis pateat, non secùs quam si à vis chyliferis admissa fuerint.

Vasa autem excretoria utrobique similiter afficiunt, & si quæ differentia sit, ea tota in magnitudine illorum consistit, ut supra expositum est.

De hac autem re impræsentiarum satis, cùm infrà plura dicendi frequens occasio dabitur.

Iterum fortasse objicies, ex his medicamentis hydragogis pleraque deleteria & mali moris esse; adeoque minus tuta; imò istiusmodi pharmacorum symptomata ferè lethalia esse. Respondeo: In gravissimo morbo, & casu desperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, si quæ sint, rarò per se, sed antidoti commista, exhiberi solent; perinde ut in Alexipharmacis compositionibus fieri solenne est. Postremo, quæ propriè & peculiariter gravi alicui morbo accommodata sunt, facilè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite ob aquæ abundantiam sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

DE DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* est. Etenim in Hydrope & Diabete superabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægre movetur: in hoc verò ob tenuitatem mira copia effundi solet. Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inusitatus, ut miraculum quoddam esse videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hac Urbe, pro suo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam species est, pari passu grassatur. Etiamsi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, scilicet illum Matellæ Hydropem, Urinæ profluvium, Diabetem, Diplacon appellando, cum tamen quàm rarissimè accidere affirmat: imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Aetio*, aliisve plerisque è veteribus medicinæ principibus viris, sæpius visum fuisse, credibile est; cum plerique omnes in illa nota consentiunt, *ab Aretæo non memorata*, cujus tamen enarratio & omnium prima & acutissima est; nimirum reddunt Diabete affecti totum id quod biberunt, minimè à sua qualitate mutatum; quod falsum est; cùm eorum urina semper aquea & subpallida est; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potarunt.

Itaque unius *Aretæi descriptionem* attendere operæ pretium est, ut morbi natura nobis elucescat. Peritonæum, inquit ille, Ascitis conceptaculum est, nec defluvium habet, sed illic permanens exundat; in Diabete verò idem est humoris lapsus è venis, eademque *colliquatio*, at per Renes & Vesicam indesinenter effunditur. Diuturna est hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, saliva albida est, & spumans, deinde atque insiti, nondum sitiunt, prout adventantis morbi processus est. Quinetiam paulo plus lotii, quam moris erat, effunditur. Sitis adest; sed nondum vehemens. Quumque amplius incrementum accipit, *calefa-*

facto

fastio parva quidem, sed *mordax* viscerib. inhærens exoritur. Abdomen habent rugosum, venas *extantes*, totumque habitum corporis gracilem: ipsi anxit, & animo dubij; atque hæc quidem quando, & urinæ profluvium, & sitis jam aucta infigniter sunt. Quumque ad extremum *colem virij consensus* pervenerit, protinus uinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* est, velox est *carnium* & membrorum in Urinam *colliquatio*, & festina mors advenit. Neque enim cum intermissione lotium reddunt, sed perinde atque canales laxati sunt, *indefinens* est *profusio*. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotij non respondens; copiosiùs enim lotium redditur, neque eos quisquam nec à mictu nec à potu inhibere potest. Quod si vel pisctum temporis inhibeãtur, siquidem a potu os siccatur, corpus aresçit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt: ardentissima sitis adest; sin autem vel parum temporis a meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & illa: eùmque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, rumidæ verò partes detumescunt; in vesicam enim confluit exundatio. Durant sanè aliquod tempus, licèt non admodum diu; nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquatio: neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carnium magna copia in Urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipsis morbi accidentibus ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum quidem interest an Renes, ut Veteres crediderunt, an stomachus & intestina, maxime tenuia, primò afficiantur; frigida ejus causa sit, an calida; nam parti maximè laboranti succurrendum est idque remediis causæ accomodatis, si quidem curationis rationem cum prospero eventu instituere velimus. Renes quidem & Vesica & ipse Coles afficiuntur, idque non sine aliquo doloris sensu. At morbi tamen primaria sedes stomachus est & intestina tenuia; hujus autem rei indicia sunt; quod hic primum ægrotant; quod iis pertinax & inextinguibilis sitis est, cujus fons stomachus est: quod viscera ipsis uti videntur, igneque amplius se ardere putant; item quod facilis & *festinas ingressus* Potionis cuiuslibet est in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita subitaneus & perpetuus esset, nisi ejus ingressus par fuisset. Igitur veteres male Renes accusasse existimo, ac si eorum proprius affectus esset, imo interdum hujus morbi affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris interim symptomatis sævientibus, authore *Aretæo*, adeo festina missio huius morbi signum pathognomonicum, scilicet proprium & perpetuum non est. At intestinis autem calefactis & inflammatis subito Potionem rapi & absorberi solere probandum restat, nimirum quod in integro corpore & bene passo venas lacteas potionem, certè coloratam, non admodum admittere, cum alias jeiuno, bidui aut tridui puta, quicquid assumitur, si crassius & crudum sit, multo magis tinctum, vel patulis oris hiare & festinanter ad se trahere, & ad ipsa vasa sanguinea ulterius propelli; a longo vero ieiunio stomachi & intestinorum siccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rursus diuretica, etiam mediæ virtutis, fere calefaciunt; at valida pleraque aut multum rubificant, aut vere epispastica sunt, ut allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Infestæ Bestiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

Deinde visceribus semel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipsos Renes, Vesicam, & Penem transfertur: imo meram aquam, & quæ inter diuretica ex sua natura mitissima sunt, ardorem intestinorum amplius incendere, propter characterem ab intestinis vitiatis subito iis impressum, credibile est.

His ita positis, nimirum Potionem omnem utut crudam & per se mitem subito vehementer diureticam & acrem fieri, scilicet a summo stomachi & intestinorum ardore, Potionis autem cuiusvis cruditas in eo consistit, quod eius natura ex magna parte immutata sit, siquidem vinum non acescit, nec alii liquores potati multum a suis facultatibus

alienantur propter feſtinum, puta, ingreſſum in corporis habitum: ab hac tamen ſola Potionis contaminatione eruditati ſuperinducta non ſequetur, ut cum ea intra habitum corporis recepta ſit, ipſam lympham fundat, ſecumq; exitum admodum feſtinanter capeſſere cogat; ſcilicet ab arteriarum vehementi inſultu. Aliud itaque requiri neceſſe eſt; id quod etiam ægroti anxietas, & ipſæ venæ plurimum intumeſcentes ſatis indicant; nimirum facultas aliqua deleteria ſive venenata, omni Potioni, præter naturam ſuam, impreſſa. Atque huic rei abundè quidem ſatisfacietur, cum morbi cauſæ procatarcticæ, & efficientes infra enarrabuntur.

Paucæ autem Hiſtoriolæ à me expectandæ ſunt, eædemq; ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improviſa dubii & incerti, niſi nimis tardè auxilium quærere non ſolent, imo *Willis* noſter, hujus generis morbi exemplis, non abundat, cum unicam tantùm Hiſtoriolam, eamq; valde imperfectam, ilique reliquiſq; mediçis ſimul conſultis, communem exhibet. Utinam tantò viro placuiſſet aliquot è crebris inſtantiis tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere ſolebant, literis commiſiſſe.

ÆGROTUS I:

Vide Caſum 16. ſupra poſitum in Hydrope, huic morbo valde affinem utpote ex eadem cauſa procedentem.

ÆGROTUS II.

Puella quædam ſexdecim annos nata, alvo admodum adſtricta, aliàs firma valetudine gaudens, animi cauſa, ad decem dies multum aquæ ſulphuruleniæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hauſit. Quid fit, plurimum urinæ aqueæ & frequentiſſimæ minxit; item huic circa ſtomachum ingens ardor, ſitis intolerabilis, nulli potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; Rancedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem meo diarrhœa excepit, cæteris adhuc ſymptomatis eam graviſſimè affligentibus: & ut mictio Veſicam, ita dejectiones ipſum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus & lacticiniis vix fœminam poſt aliquot menſes à ſiti & diarrhœa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS III.

D. *Sampſon*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinenſis*, gravi Diabete correptus eſt, habitus corporis hebetioris, & obeſi, & ut iſtiuſmodi hominibus in hac urbe fieri ſolet, per hyemem plurimùm anheloſus, catarrho inſuper affectus: ex neſcio verò cujus perſuaſione libenter opiata nocte ſumpſit, idque frequenter & multum, quod mihi ingenuè affirmavit; ad ſitim autem & linguæ ariditatem, opii genuinos effectus mitigandos, iidem illi aquas *Epſomenſes*, ſi benè memini, de die propinavit: ex horum autem uſu gravis Diabetes ortus eſt: evaſit tamen ſola remediorum tam pernicioſorum abſtinentia. Anno verò proximè ſequenti iiſdem malis ſed vehementius affectus, & jam Diabetes ſuperioris anni oblitus, iiſdem etiam uſus eſt remediis. Quid fit? Diabetes iterum hominem graviſſimè adortus eſt: ferè die noctuque nulla mora minxit, idque non ad modum ſtillicidii, ſed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vitrea pocula hujus Urinæ pallidæ & ſubturbidæ plena ex ordine propè lectum ſuum numeravi, velut oſtentationis cauſa: nam remedia nulla à me aliove quovis medico, quod ſcio, petebat, præter unum opium varia arte & lenocinio paratum: poſt menſem autem tanto malo ſuccubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS IV.

Illuſtriſſimus Comes —— juvenis, obeſus, ex potione matutina mellis *crudi* ex vino Canarino (ut mihi ſcriptum eſt à medico ejus ſanè doctiſſimo viro D. *Maſgrave*, cum conſilium meum literis poſtularet) graviſſimo Diabete affectus eſt; omnia autem remedia fruſtra adhibet-

hibita sunt. Antequam vero meis usus est, *Londinum* venit, & soli curæ *R.* se commisit; is autem, ut ex necessariis ejus didici, aquas medicatas *Epsomenses* ad x. libras quotidie illi propinavit, & opium nocte larga dosi; funesto sanè eventu; nam intra octiduum mortuus est.

ÆGROTUS V.

Adoptivus ex F. Hildano, l. 5. c. 53.

PUer quidam 7. annorum usu acidularum *Greisbacensium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut nunquam similes visum sit, valdè dubitem. Hinc litis talis supervenit, singulis noctibus plusquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiscebatur, non observarunt adstantes) ebiberet, & eodem modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, scilicet lacte amygdalato, pullorum jusculis, &c. ad plenissimam sanitatem restiturum puerum fuisse; vide apud ipsum *Hildanum*. Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quod vinum aqua dilutum, à medicis denegatum, iterùm sumpserat, & mortuus.

ÆGROTUS VI.

HOrtulanus quidam in Suburbiis *Vvestmonasterienssibus* habitantis, mediæ ætatis vir, olim multùm Lue Venereas afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, nescio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valdè molestum tollendum, sanguinique purificando datum, ad plures dies sumpsit; at id semper citra sudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus est: huic urina infinita, at aliquando, ut memini, coloratior; sitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua: me tandem accersivit; at nimis tardè, nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS VII.

D*Vvillson* ex Cohorte prætoria Miles strenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus est, cui malo medendo sic medicus quidam magni nominis præscripsit: nimirùm Syrupum quendam è decocto Balsami *Capevi* dict. ex aqua & sacchato confectum, liberaliter potandum jussit; item tàm manè quam vesperi ad duo grana Opii, in pilulis de styrace dictis, devorandas dedit: his autem remediis catarrhus quidem suppressus est: at matellæ Hydrops ortus & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit spatio 24. horarum: post decem dies aut circiter, vix eloqui potuit, ut à circumstantibus audiretur; sudore frigido ex toto muduit, manus lividæ, & jam jam moribundus à necessariis non sine ratione existimatus est. Me vocarunt: ipse verò tam ad præscripta quam ad morbum bene attendi; nulloq; negotio hominem ex Orci faucibus eripui: vinum cum gingibere coctum illico siccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit: cætera autem medicamenta omnia supra comprehensa sequestravi: interim tenuem aliquem hastum ex aq. lact. pro more, ad sitem leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & crastino die multo minus minxit; item incaluit, sudore siccato; altero die è pullo cocto comedit: post triduum amplius, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis sanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS VIII.

Hic autem Casus, etiam si proprie ad Diabetem non spectat; quia tamen remediorum supra multum memoratorum naturam uteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Ch.* Quadragenarius, egregius vir & summus Mercator *Londinensis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robustus, & boni & plenioris corporis habitus, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias opio magis refertas, à quodam Chirurgo sumpsit, item aquas *Epsomenses* de die siccavit. Quid fit? tanto sudore affectus est, ut indusia ter quaterve in dies, & sæpiùs nocte mu-

mutare coactus est: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commisit, pro officio & ex more visitandas veni; & earum patrem, hominem satis carnosum, & florenti ætate & valetudine conspicuum, inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipsas vestes sudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione spectabam attonitus. Spiritum Vini tincturæ ceraforum nigrorum confectum, quod domi præsto erat, ad aliquot uncias statim illi propinandum dedi; item vinum optimum rubrum merum ad duas minimum libras prandio siccaret, & sic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc sudor & languor disparuerunt: cito & optimè convaluit.

Historiolis autem hujus morbi sic breviter enarratis, proximum est, ut ejus causas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris causam esse posse existimat, qui in renes impetum fecerit, & in crisi aliquod malignum virus latenter reliquerit. *Deinde* haud incredibile est, etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ vesicam & renes infestant, huic effectui causam præbuisse. *Tertiò*. Quin etiam si quis à Dipsave morsus sit, talis effectus illum morsum sequitur: vulnus sitim non ferendam accendit, isque copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore; adeo inexplebilis est bibendi cupiditas.

Causæ itaque hujus mali *veteribus* sola venena sunt, aut à morbo ex crisi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hac nota sunt pleræque causæ nostris ægrotis supra comprehensis, assignatæ; nimirum mala aliqua medicamenta, primo stomachum & intestina, mox renes & vesicam maximè infestantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenosum, Balsamum *Capivi* dictum, Opium.

His adjicere licet *vina* vel arsenico vel sulphuris fumo nimium *medicata*, *Thee*, Terebinthinata medicamenta, Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum assumpta. Aquæ denique muriaticæ sive sulphurulentæ, aut aliàs ex salibus & metallis terrenis medicatæ.

Cùm autem colliquatio sanguinis ex *Aretæo* hujus morbi præcipua causa, & formalis ratio sit, sanguinisque serum prout renibus appellatur copiosè effundi. Causæ verò evidentes sint supra enarratæ; quæ chylum primo, mox ipsum serum nimiùm colliquare aptæ natæ sunt ob vim quandam sceptícam sive deleteriam: ideo, quo jure, quave injuria illa vulgaria & trita medicamenta accusari possint, ut breviter ostendamus, operæ pretium esse putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatim habemus. At *Tulpius* aliiq; jamdudum vires ejus maleficas notarunt.

De venenoso melle satis constat ex Historia naturali.

De Balsamo Capivi, alliisq; Terebinthinatis cum excessu assumptis, nemini dubitare licet, cùm vera *narcotica* sint. Idem de opio perhibetur, nempè vesiculas excitare solere, cuti admotum.

Vinæ quidem per se ad quodvis venenum alexipharmaca sunt, nec ideo culpanda. Itaque non libenter assentior *Willis*, dicenti, "In nostro seculo comportationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito; ideo affectus "hujus exẽpla & instantias satis crebras, tantùm non quotidianas, occurrere. Quòd tamen ex veterum historia, certè Græcorum, abundè constat, illos longè superasse nostros homines vini meraci potu & enormi ebrietate: Verumtamen ipsis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à nostris veneficis œnopolis vino adjici solent, sola condemnanda sunt, ut Arsenicum & Sulphur accensum, & infinita alia lenocinia damnosa; unde vina ob illorum medicationem sumptè nocua esse posse facile credimus.

Ultimo loco *aquas medicatas* suspicari fas est: Quòd autem vehementer diureticæ sunt, & ratio, & experientia, quæ in ejusmodi rebus ratione potentior est, nos abundè docet ex quotidiano infinitorum hominum usu. Quod autem per se deleteriæ sunt, nondum ita perspicuum est.

est. Aquæ quidem *Gersbecenses* transmarinæ Diabetes in puero solæ accusantur à *F. Hildano*; at cujus classis illæ sint; nescio; illud quidem bene scio, aquas Gallicas omnes medicatas à *D. de Clos* coram Collegio Naturalistarum *parisiensium* examinatas cum nostris *Anglicanis* ad amussim convenire: nec aliud quid in se continere, quam quod à me in nostris multa sedulitate inventum est: ideoq; si ad res, quæ à siccatis aquis in fundo ampullę manent, paulo studiosius attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per se accusare licet: salia itaque perpendenda sunt; atque ea ferè sunt, vel sal fossilis, vel sal calcarius, nam quæ de nitro aereo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, somniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta sunt. Igitur quod muriâ sulphurulenta, nimirùm liquamē salis fossilis, Pyritæ dissoluto adjunctum, deleterium esse possit aliquibus nullus dubito, quod hujus modi aquæ sæpenumerò stomachum vehementer nauseant cum gravissimo vomitu; item plerisq; sitim haud mediocrem excitant & non raro diarrhœam plurium mensium: his adde, fœdam scabiem cuti suffundere sæpè solent: quæ ita esse, multis experimentis plurium annorum, cùm in vicinia *Knaresborough* medicinam facerem, credo, testorque. Jam verò illo posito, quod nec vomitu nec diarrhœa, quibus viis facillus ejici possint, venenum in renes & vesicam deponant, quod in cute solebant, credibile est; in corpore certe prius haud boni habitus.

Illud autem notandum est veteres, à quibus medicamentorum facultates & usus nobis traditus est salem & fossilem & vulgarem (*a*) exurere solebant, non aliter (*b*) Sandaracham: unde colligere nobis licet, eos sali crudo subesse nescio quid mali medicamenti suspicatos esse; Sandaracham quidem crudam merum venenum esse prodidere; at ustam, etiam Phthisicis aliisque imbecillis liberaliter dabant. Rursùs inter salis fontium *muriaticorum* liquamen & saltem aqua dulci dissolutum plurimum interest. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipsa aqua marina (ut cuilibet conspicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ salinæ supra fidem minutissimæ sunt, cum in muria factitia salis particulæ paucæ & crassæ sunt: ex quibus illud facilè discimus, nimirùm salis acumina infinita ab ejus liquamine naturali multo ferociùs in stomachum & intestina, renésque adeo & vesicam, exeri posse, quàm cum vel ustum aut crudum coactum sit, & denuo dissolutum, vel siccum sumptum.

Pyritæ autem *ferret*, quocum in istis aquis muriaticis associari solet, vim causticam discimus ex usu, ubi Emplastris vehementer adurentibus ad strumas inest *C. Celso* authore; at fontium muriaticorum, sale Pyritarum, vim multum acui credibile est; siquidem in hujusmodi fontibus gravis sulphuris etiam odor sentitur; adeòque multo aliter in ocram hisce fontibus dissolvuntur Pyritæ, quam ubi cum sale calcario alicujus alterius fontis misceantur: imò non raro incalescit fons ab hac mistura, ut (*c*) alibi probavimus.

Digressio *de Fontibus Medicatis populo* Londinensi *maxime usitatis*.

Cùm autem omnes aquæ muriaticæ, sive eæ calidæ, sive frigidę sunt, ultra centesimum lapidem ab hac urbe distant, de iis impręsentiarum minus solliciti sumus; de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; sive eę ex utraque mixtæ, sive puræ calcarię, item de illa *anomala* ferrata, Naphtha quadam plurimum imbuta, nuperrimæ quidem inventionis, amplius differere nobis operæ pretium erit, quòd non solum huic morbo, sed aliis quàmplurimis infrà tractandi adhiberi solent: imò tanquam arcanum quoddam & consummatum aliquod remedium, & Medici propinare, & ægrotos sese capessere libenter consueverunt, casibus maximè deploratis. His adde non sanitatem tantùm ab earum usu assiduo promitti; sed & homines tantum non præ ætate decrepitos juvenescere posse persuadent. Igitur é re no-

(a) *Dioscor. l. 5. c. 75.* (b) *Ib. c. 71.* (c) *De Fontibus Medic. Angliæ.*

noſtra non ita multum erit, ſi ad Fontes medicatos in vicina hujus Urbis, aut certè quæ non niſi unius diei itinere ad ea diſtant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe paſſim veniunt & à ſuis locis appellantur; nimirùm *Hoxden, Streetham, Dullidge, Barnet, Epſom, Sunning-hill, North-hall, Tumbridge*.

(a) In vico itaque *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias ſpectante, aut certè uno vix lapide ad ea diſtante, his nuperis annis puteus effoſſus eſt aquarum medicatarum ſanè anomalarum; nam et, iamſi ferratæ ſunt, & ſubpurpureæ cum galla fiunt, ſcilicet à pyrite ex tota ſubſtantia in ocram diſſoluto; item ſalis calcarii modicum habent, præterea tamen Naphtha aliqua ſubfulva, & ſpecie quidem à quovis bitumine, quod ſcio, diſtincta, ſat copioſè ineſt: hujus autem Naphthæ aliquot uncias, quæ matutinis, cùm puteus aqua plenus eſt, ſupranatare ſolet, & à Puteario diligenter collectas, redemi. Vana eſt & temeraria quidem quorundam hominum aſſertio, hunc puteum contaminari neſcio quo ſpiritu Terebinthinę dicto, aliqua negligentia Artificis olim perditæ & in terram effuſæ, ubi jam Puteus effoditur: detur, quod ibidem ita contigit, ſpiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; ſcilicet præter ſuum peculiarem odorem ingratum, & guſtu ardentem, erit facilè inflammabilis & aquæ haud facilè miſcibilis, minimeque per ſe concreſcens. At hæc Naphtha gratiſſimi quidem odoris eſt, fęniculum aut aniſum quodam modo ſpirans; item aquæ per minima miſcetur, ut ab ea paululum ſubturbida eſſe videatur; item cum per ſe aliquo tempore ſeparetur, linguam minimè ferit, ſed guſtui admodum mitis & grata eſt, &, quòd rem extra dubium ponit; in ſe facilè concreſcit: eſt autem novi generis bitumen aut Naphtha quædam, ductilis ſive lenta, mollis, ſubfulva.

(b) Secundo loco Fontis *Streethamenſis* aquæ hæc continent, atque ſic ſe habent. Pagus, ubi fons eſt, altero aut tertio lapide *Londino* diſtat, ultra fluvium *Tameſis* in agro *Surrenſi*:

Non niſi poſt longam macerationem cum galla ex viridi obfuſcantur; adeo leviter tantum ferratæ ſunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, ſalis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis vero calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validiſſimè purgant, ſi quæ aliæ, & multis ſæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantiſper reliquas aquas *Londinenſes comperendinare* liceat.

Cl. autem *Boilæus* noſter, de his, *Londinenſibus privatim* ſcripſiſſe videtur; nempe Tractatu, biennio poſt meum Libellum *De fontibus medicatis Angliæ*, edito; is vero ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audaciter affirmat. Utinam ei placuiſſet nobis aquas nominaſſe, quas hujus aſſertionis cauſa examinaverat.

Illius vero egregii viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, fere iidem eſſe videntur, ac qui à Philoſophis *Pariſienſibus*, ex quadam aquę paucitatis neceſſitate præſcripti ſunt.

At in hujus viri ſcriptis editis deſunt, quod doleo, & aquæ eorum examina; quæ tamen omnia à *Pariſienſibus* ſumma fide & accuratione exhibita ſunt: forta ſſe in *ſchedis ſuis poſthumis* inveniantur.

Ego autem aquarum noſtrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc noſtræ probandi genera, tædii, fateor, plena ſunt, aquarum copiam requirunt: adeoq; *promptis* aliquibus ingeniis, & Hiſtoriæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, ſumma cura & induſtria, veritati litanti, rursus aquam *turbulentam* feciſſe. At nugare nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modo*, ſuas conjecturas, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Qua-

(a) *Aquæ Hoxdonenſes Ferratæ, & Naphtha quadam imbutæ; ſive Bituminoſæ.*

[b] *aquæ Streethamenſes calcariæ.*

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Hiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clare admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem noſtram præcipue faciant, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem arte factis ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendaſve Vitriolum perfectum paſſim obſervare licet. At hi fontes per accidens ſunt, & *ſentinæ ſive cloacæ* potius quàm fontes medicati appellandi ſunt. Imo cum Pyritum tanta copia ſit ubiq; in *Anglia*, e quibus *ſolis* vitriolum oriatur, ſæpe miratus ſum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuſpiam inveniri.

Vehementer tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentoſas ex ſolo Pyrite, quatenus tales, oriri, quod in nullo alio lapide vitriolum apud nos temere reperiatur. Rurſus, omnis Pyrites vegetando naturaliter reſolvitur in ocram & vitriolum: halitumq; edit in iſtiuſmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites reſolvatur ipſo naſcente vitriolo, & contingat (ut in pleriſq; fontibus atramentoſis fieri ſolet) perpetim macerari, decurſu aquæ præterfluentis, tum iſtiuſmodi aquæ tantum atramentoſæ fiunt ocramq; dant, ſed minime vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejuſq; germinatio non impediatur continua aquarum præterfluentium ablutione, iſtæ aquæ vere vitrioliceæ fiunt: ut in Cuniculis fodinarum ubiq; fere contingere ſolet.

Porro eadem certitudine affirmo *nitrum calcarium* à me *primum figuratum* deſcriptumque, eſſe ſalem ſui generis, & ferè omnibus fontibus noſtris ineſſe, in aliis plùs, in aliis minùs; ut nec *Salem Petræ* eſſe, nec *Nitrum Antiquorum* audacter affirmo. Attende deſcriptiones & confer ſales.

Præterea celeberrimas aquas Nitri *Ægyptiacas* ſalem tantum *urinoſum* præbere olim actis Philoſophicis *Londinenſibus* expoſui. At is ſal, minimè ſal calcarius eſt: ipſum autem veterum nitrum, ut ex *Dioſcoride* abundè conſtat; ſal Armeniacus eſt.

Urinoſæ quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore D. *Plot.* imò totæ rupes ſunt agro *Eboracenſi*, quæ urinam vehementer redolent: neque mirum cum Belemnites, infiniti alii lapides perpetua figura donati, vel leviter fricati, odorem urinoſum valde ſpirant: nareſq; ferunt perinde ut Spir. C. C. dicit.

Denique, & ex ipſo fonte lapideſcente juxta oppidum *Knaresbourgh*, & à rupe cadente, eandem ipſiſſimam aquam eſſe, nec contentis ullatenus differre; quod repetitis experimentis de induſtria factis, credo: tabulæ itaque ſunt & ſine fundamento quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium ſpiritu neſcio quo eſurino, acido & corroſivo.

Hæc autem obiter poſui, ne ſilentio aſſertiones antiquas noſtras multa induſtria & non contendis experimentis, confectas prodere viderer. Si quis tamen expectet, ut aliorum miſeras ineptias contra arguere, ſciat velim,

Multo majoris alapas apud me venire.

Sed è diverticulo in viam: Symptomatum verò præcipuorum in Diabete rationes exponere reſtat.

Primum, cur urina adeo dulceſcit, ut ſacchari vel mellenm ſaporem plane referat? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valde ſuſpectum eſt; quod apud veteres quantum ſcio, cum reliqua omnes circumſtantias mira diligentia nobis tradiderunt, ejus tamen rei altum ſilentium eſt.

At eſt! cum tamen diverſæ res huic malo originem dare ſolent, ſic urina poſſit eſſe diverſæ naturæ & conſiſtentiæ. Alia ita ſi quando ab ipſo melle, vinove venenato, *Terebinthina* naſcatur; nempe, inſtar ſacchari poſſit dulceſcere urina: at ab aliis cauſis ortum, ut ſunt opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem guſtus lenis, at minime, quantum memini, dulcis: dulceſcit autem urina, inquit *Willis*, quòd

quod in ea combinantur ſales diverſæ naturæ, dulceſcit vero ut mel, quod ſalibus combinatis adjiciuntur quædam particulæ ſulphureæ ex partium ſolidarum abſumptione. At hæ rationes nullius momenti ſunt, quod iſtiuſmodi ſalium combinationes meræ fabulæ ſunt ut ſuprà oſtenſum eſt; quippe acetum, non dulceſcit ob aliquam ſalium diverſorum coitionem, perinde ut plurimi ſomniarunt, ſed ob ſolas cryſtallos e ſale acido formatas. Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & ſolidarum partium conſumptio & macies extrema in iiſdem arteriis manitis conſiſtit, ut eadem plane ſit ratio ſolidarum partium ſanguiniſve maſſæ quoad ſuccum aliquem nutritium.

Aliter itaque rem exponere lubet, nimirum paulatim dulceſcere urinam, quod primum aquoſior ſeri pars effunditur mox colliquatione procedente, ipſa quoque ſeri pars chyloſior, huic autem rei illud fidem facit; nempe Phthiſicorum plurimorum ultimis menſibus inſignis ſputi dulcedo, ad nauſeam uſque moleſta.

Alterum Symptoma eſt Urinæ tanta effuſio: quorſum id? fit, ut opicor, a nimium colliquato & attenuato chylo; a quo mox ipſum quoque ſerum ſive chylus veteranus intra habitum corporis in quendam ichorem quaſi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor & anxietas circa præcordia, item ſubitaneus potionis cujuslibet intra habitum corporis raptus, & tranſmiſſio, deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima, ut vinum aciduluum rubellum, verbi cauſa, contra quàm vulgo creditum eſt, omnem naturam ſuam, ipſo per ſtomachum tranſitu, perque venas lacteas exuat, perque renes tandem inſipida, ſubdulcis, colorique expers Urina, momento temporis effunditur: Atque hic concoctionis *Septicæ* ſupra modum exertæ, a medicamentis deleteriis, admirandus effectus eſt.

Tertium Symptoma, omnium longe miſerrimum, inſatiabilis ſitis eſt. At hoc ita intelligemus, ſi inflammatis viſceribus adjecta ſit urinæ infinita effuſio: nam etiam tenuis ichor ubique facillime poſſit erumpere, qua vaſa excretoria ſunt cum tamen faucium, *Inteſtinalisque corporis habitus pars exterior* ſumme inflammata, adeoque excretionibus inepta ſit, ob tenſionem iſtiuſmodi ductuum, duritiemque, cumque renibus naturaliter patentibus, multum aquati ſeri exire ſolet tantæque per eos jam a reliquis corporis partibus derivatio ſit, non amplius mirum videtur, ſi ſalivæ ductus ſiccentur ad hominis infinitam miſeriam. Quale autem vitium ſit in renibus non bene video nam *viſcerum fermenta* res vana & futilis eſt, illud vero clarum eſt, eos multo & continuo effluvio poſſe labefactari, reſolvi, ampliuſq; patere: item ob eandem rationem, inſignem eorum gracilitatem, quæ in nulla parte major eſt, quam in renibus, poſſe ex toto abiui, ut ſerum aquarum vehementer & aſſidue erumpens in Urinam minime excoquatur.

Cauſis autem Diabetis ſic poſitis, ad remedia iam tandem venimus: eadem vero ſunt quæ ad Hydropa bene faciunt, *Aretæo* authore; ut univerſa quoque victus vitæque ratio eadem eſſe debeat. At duæ præcipue Curationis intentiones ſunt: videlicet, ut ſtomacho imprimis, ſitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima eſt, opem feramus; & quod meiendi provocatio ſubinde ab ea excitetur, & quod effluens ſecum abducit ea quæ de corpore colliquat, & quod fruſtra bibitur, cum nullus potus, quantus quantus is fuerit, ſiti medebitur. Altera intentio eſt ad ſedandam colliquationem a veneno ortam.

Huic autem poſteriori intentioni optime faciunt, ut ad alia venena, *Lac*, item *Poma*, (id eſt, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, cerala, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum mercidus* adſtringens, ad ſtomachum roborandum, idem quoque præſtat ad evaporandos, & alio deiiciendos humores; ultimo Antidotus *Hiera*, quæ utrique intentioni curativæ abunde ſatisfacit.

Pri-

(a) *Vinum omnibus venis contrarium eſt*, C. Celſo *authore*.

Primæ autem Intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera eſt? nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex N. *Myrepſo* diſcimus verum enim verò *Aræteo* una tantùm Hiera cognita eſt; ſcilicet, quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis diſtincta fuerat: ſanè inter alia multa hoc egregium argumentum eſt de ſumma antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* eſſe potuit, cum à *Galeno* ſic primùm appellata eſt; ipſum verò medicamentum ſine nomine compoſuit *Muſa Antonius*, Auguſti Medicus, ut diſertè teſtatur *Scribonius Largus*, *Claudi Cæſaris* Medicus aliquot ſeculis ante *Galenum*. Profectò operæ pretium eſſet omni diligentia tantum medicamentum inveſtigare, ſcilicet quod ſitim Diabete affectis, tremendum ſanè ſymptoma, efficaciter tollat; nulli certè remedio, quod ſcio, cedens poſt hujus ſeculi, multorum aliàs bonorum feracis, infinitam induſtriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit Etenim non tantùm ipſum remedium, ſed ejus Hiſtoriam etiam, ſine qua adhuc de tantæ rei veritate dubii eſſemus, curiosè quidem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta (quibuſdam *Picra*, aliis *Diacolocynthides*) ab antiquioribus Medicis [quo in numero *Aretæus* fuit.] propter effectus ignorata non fuit: ſed *Pacchius Antiochiæ* illam uſu *illuſtravit*, & poſt mortem ejus, *Tiberio Cæſari* per libellum ſcriptum ad eum, Bibliothecis publicis poſita, in manus noſtras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut ſciremus, quæ eſſet. Hanc poſtea nos ſcivimus, quæ, ut ſanè, & libello ipſe fatetur, non à ſe inventa, ſed uſu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compoſitiones emendavit *Pacchius*; adeoque hæc mirificos effectus habet mirifica temperatura compoſita; hinc Hiera Pachii noſtris hominibus inter alia nomina merito appellatur. Habes itaque remedium à magno Medico & bene inſtructo, *Cæſare* quidem dignum, eique per teſtamentum legatum uſu & approbatione *Scribonii Largi* ampliùs nobilitatum, &, quod anxiè quæſivimus, ad ſitim tollendam commendatum, idque non ſimplicibus verbis & perfunctoriè pro ſumma aliàs hominis modeſtia, ſed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exagerat.

Eſt ſtomachi vitium, inquit ille, quod cum ſiccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili ſiti conſiſtit; *ἄτεσιν* Græci vocant; *Marcellus* Eccauſin meliùs, ſive ardorem, ut rectè obſervavit *Rhodius*, ab eo quod exſiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam *urnas aquæ* bibiſſe, neque ideo ſitim aliqua ex parte in præſentia compeſcuiſſe: ad hoc Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodeſt, ut facile abſtinere ab aqua proximis diebus poſſunt: nec minus Hydropicis prodeſt, quibus eadem ratione datur.

Illud vero, ut idem author perhibet, ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachos evidenter convenit, quum ſit viroſiſſimum medicamentum adverſus *ſtomachum*, ne ad levia quidem, & ſimplicia medicamenta apte *diſpoſitum*, ſed videlicet in ejuſmodi rebus potentior uſus ratione eſt: expertus enim unuſquiſque intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximie prodeſſe.

Remediat enim eos quibus frequenter inacteſcit cibus, & eos qui aſſidue inflationibus urgentur, &c. Vide apud Authorem. At hæc omnia quod magnam partem ex antidotis conſtat.

En præclarum ſummæ Antiquitatis monumentum, ad multos magnoſque hominum uſus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti ſuccedaneam male quidem, mea ſententia, ſuppoſuerunt inferioris ſeculi Medici, *Archigenes* & *Actius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatioquidem *Andromachus*, *Neronis* Medicus Squillarum & Opium (quod obiter pono) infinita quantitate adjecit, qua in compoſitione antè omnino defuerunt, ut plane conſtat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, τελεσ ſive perfecta dicta *Marciani* Medici, &

quæ

quæ *Auguſto Cæſari* componi ſolebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote ſiccantia & vehementer diuretica Diabetæ minus idonea eſſe videntur. Videant tamen noſtri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, ſi Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non poſſet.

DE HIDROPHOBIA.

Tertia *Exercitatio Medicinalis*.

A Binextinguibili autem ſiti, & bibendi aſſidua cupiditate, ad ipſius etiam aquæ, omniſque adeo potionis timorem tranſire lubet: miſerrimum genus morbi, inquit *C. Celſus*, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latine, aquæ pavor.

Quemadmodum autem proxime ſuperior morbus Diabetes, à morſu beſtiolæ cujuſdam veſenatæ, ex ſerpentium genere, interdum naſci ſolet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi ſumus, Canis rabioſi venenato morſui primariò originem ſuam debet. Atque ſimiliter quoque hic, atque ille, Dei Providentia, mortalibus raro accidit. Quod tamen vehementer minor, cùm nulla domus ſine cane ſit, ejuſque totiuſque familiæ non ſine ratione præſidium vocetur; imò cum omnium gregum, beſtiarumque ruralium aſſiduus & fidelis cuſtos ſit. His adde, Canes venatitii capitularium generum apud nos infiniti ſunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imo mulieres, cujuſque fere ſortis, ſolius voluptatis & animi cauſa, eos in ſinubus ſuis geſtare amant, & intra ipſos lectos admittere; adeo non ſatis eſt, eos eſſe domeſtica Animalia, niſi menſa & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, ſcilicet morbo Canibus, & id genus animalibus ſolis peculiari, teſte *Galeno* Idcirco Providentiam divinam magnopere laudo, & à morbo omnium longe ſæviſſimo, humanum genus etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum claſſibus diſponi. At tota illa contentio, an celeribus tardiſve paſſionibus annumeretur, pauci momenti eſt. Etenim cum raro ante trigeſimum quintum diem aquæ pavor à quo prima morbi cognitio eſt, incipiat; & quod celerrime deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici poteſt. Verumtamen, quia poſt plurimum tempus morſu inflicti ægri morte afficiuntur, & quod ab ipſo fere morſu diverſimode ſeſe male habeant, etiamſi morbi genus nondum percipitur, aut ne dum ille animadvertitur, ideo cum aliis antiquorum ſectis (quales fuerunt Aſclepiadis ſectatores, authore *Aureliano*) hanc *tardam* paſſionem eſſe putare licet.

Ut autem hujus morbi deſcriptio perfectior ſit, tam ipſius canis rabioſi, quàm hominis à morſo rabioſi conditiones exponendæ ſunt.

Canis vero *inſania* proprie *rabies* dicitur: huic tum fere cauda demiſſa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rurſus ſubito conſiſtere. Siticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerunq; anhelant. Muti ſunt & adeo deliri, ut ne familiariſſimos cognoſcunt, ſed hos primum attingunt. Segnius fere incedunt, & velut ſomnolentiores exiſtunt; ſi vero etiam cucurrerint velocius ſubito currunt, at intempeſtivus & inordinate. *Rufo* & *Poſidonio* authoribus antiquis apud *Ætium*: non ſolum maximo æſtu, ſed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi ſolent. Item potum & eſcam averſantur: largam ſpumantemque pituitam naribus & ore projiciunt: torve & ſolito triſtius intuentur: in omnes paſſim ſine latratu irruunt, æque feras hominesque: tam familiares, quàm ignotos mordent, nec protinus infeſtum quidquam infligunt, niſi vulnus, doloremque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aquæ metus* denominatur. Illudque noſſe convenit, pavorem aquæ non ſtato definitoq; tempore exoriri. Quidam poſt morſum celerius in paſſionem veniunt, quidam tardius: ideo etiam poſt annum, aut eo amplius afficiuntur: ſed magis plures poſt qua-

quadraginta dies. *Cæl. Aurelian.* Plurimum tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos invadit. Quendam post *annum* aquam horruisse constat, quæ nobis visa comperta fuere: narrant & post *septennium* aquæ metu fulsse tentatos.

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc fere est cōditio, *Vegetio* authore.

Aliquando iumenti aquas timentis signa hæc sunt, venas omnes habebit extensas, sudavit, suffusis oculis tremoremque frendoremque patietur, illidet se parietibus, ex qua passione converti consuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum distentione nervorum, totiusque corporis rubore, præsertim faciei, cum sudore & languore quodam. Aliqui auræ splendorem fugiunt, alii sine ulla doloris intercapedine vexantur, sunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos morsu adoriuntur, ac mordendo simili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentissimus fuit in colligendis nominibus & signis huius morbi. Hydrophobiam, inquit ille, alii Phobodypson appellant, quod cum timore fiat aliquis, aliis *aquæ fuga* audit: aliis *cynolysson*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens certe causa passionis est canis rabidi morsus: at quidam in hanc passionem devenerunt solius aspirationis odore ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læsi: alii à catulo parvulo læsi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde scissa rabidis morsibus farcienda, futuris & filo linguam pro more sæpias admovendo.

Alia quoque animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur simili rabie noxia, ut Lupi, Ursi, Leopardi, Equi, Asini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imo apud illum possibile est sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasci.

Hydrophobiam autem, secundum eundem *Cæl. Aurelianus* hæc fere indicia circumscribunt: nempe *pronis* in illum, cum iam prætangi cœperit. *Anxietas* quædam sine ulla ratione: Atq; *tracundia*, & corporis difficultas: insolitus motus: *Somnus* etiam suspensus atq; turbatus, vel vigilia: & simul cibi corruptio: stomachi gravedo: crurum atq; brachiorum extensio, oscitatio iugis, & impigra levandi [an ad ambulandum] voluntas: insueta etiam querela aeris, tanquam autrini, quamvis serena fuerit quies: item difficilis toleratio, atq; tædium, & recusatio imbrium, *parva bibendi voluntas contra consuetudinem*.

Obtinente vero passione appetentia bibendi atq; timor primum ad ipsius aquæ visum, secundo etiamsi eius audierint sonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulsus densus, parvus, inordinatus: quibusdam saltus stomachi, torpor atque stupor articulorum; subreptio atque extensio præcordiorum ad superiores partes, & officii ventris absentia. *Urinæ reddendæ paulatim frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtusa & velut latrabilis: corporis canina involutio, [sive decubitus caninus] spiratio difficilis: iactatio corporis omnis ad ingressum hominum; tanquam secum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, adstante pallore cum sudore partium superiorum. *Ventris frequens tensio cum seminis involuntario iactu*: lingua prominens.

In *ultimo* etiam *singultus*, & vomitus fellis, ac frequentius nigri, quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circum tractæ.

Quidam se agnoscere fatentur esse naturalem, vel consuetum aquæ liquorem, cum sibi monstratur; sed commoveri cum viderint.

Soranus ipse testatur se vidisse Hydrophobum sese hortantem, ut liquorem sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Arterius* memorat, sibi indignatum quod in bello nulla timuerit vice, sed nunc, aquam cum vidisset, esse consuetudinis iucundæ solet, metu innenarabili terreretur.

Eudemus, *Themisonis* sectator, memorat fuisse Hydrophobum Medicum, qui cum prænosceret periculum, suppli-

citer ingredientem exoraret, & cum lacrymarum fluore gutturis delitiantibus tangeretur, exiliens vestem conciderit.

Soranus memorat se infantem Hydrophobum vidisse, Ubera matris expavescentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterum Medicorum nulli secundo, excripta habui.

Unum autem morbi sævissimi prognosticon restat; nempe ex iis qui hoc vitium senserint, *neminem* servatum esse: nisi forsitan ex Historia unum aut alterum evasisse audimus, teste *Dioscoride*; & idem alibi; Hoc vitio tentatus nemo servari potest. Huic etiam prognostico consentiunt fere omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressus in angusto spes est: sic C. *Celsus*. Quum liquorem timent, & lavatus edunt, spasmoq; vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego scio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus est: ad idem redit sententia *Galeni*: hoc autem morbo omnium pessimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem humidi desiderio tenentur, cæterùm à potu abstinent, *quia mente alienati*; id quod auxiliari potest, non considerant. Proinde fit, ut aquam fugientes inarescunt, & convelluntur ob febrem, qua intùs uruntur, miserrimoq; tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id est, cujuslibet liquoris timor, ubi accedit, summo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam *Scribonius Largus*.

Ipso autem morbo hactenus descripto, proximum est, ut aliquot *Ægrotos*, pro more nostro, exhibeamus; nempe ad majorem morbi elucidationem. At rarissimi hi sunt: imò in tota Historia medica, quantùm legi, tam antiqua quam moderna, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quod fonte ab istiusmodi ægrotis etiam Medici abhorrere consueverunt; cum saliva non ipsius canis tantùm, sed & hominis rabiosi inficere potis est: neq; enim infectionem aliquibus assidentibus, maximè si vitiosi corporis habitus sint, mediante spiritu communi, communicari posse, non multum dubitare videtur *Dioscorides*.

ÆGROTUS I.

Jacobus Corton, juvenis procerus, atque admodum robustus: à Cane quodam rabioso dextra manu leviter morsus est; vulnusculum per se senatum est; imò res ipsa & sibi & uxori omninò oblita est; mihi tamen respondit (cum Hydrophobia correptus est, & ea a me causa assignata est, cur aquam jam bibere non potuit) se uxori dixisse, illud sibi valdè mirum visum fuit, quòd canis, antea sibi tam familiaris, ipsum tunc morderet: at è memoria id totum sibi excidit. Post quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam totum quidem corpus, maximeq; dorsum & tota circumcirca præcordia, vehementer afficiente queritur; pallescit, huic cavio culi, &c. Die autem tertio à primo insultu ad vesperum, circiter medium *Martium*, anno 1682. Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam egit, & postridie manè valdè ægrotavit cum stomachi vehementi insultu; & quamvis *minime sitiebat*, tamen omnino bibere non potuit; imò jam propriam salivam ægrè quidem deglutiebat; quod ipsi, ut nobis serio multoties asseveravit, vel morte pejus erat: ejusdem autem die manè, & Diascordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diascordium quidem sumpsit, at aquam gustare non potuit. Atque hæc manè: Prima autem ejusdem diei pomeridiana hominem primum vidi, lecto decumbentem; pulsum protinus exploravi admodum tardum, & interdum inæqualem; at neque id, nisi ab aliquo stomachi gravi insultu; habitus corporis frigidus, lingua non sicca, sed flexilis & humida, subalbida. Hominem surgere jussi, & ante claram lucem eum posui; & quod de nescio qua gravi ægritudine circa stomachum multum querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi: cum ori ejus poculum appropinquarem, inhorruit quidem tremuitque illud equidem infinita admiratione spectabam; adeoque vinum aquamve petii; & aquam mihi ejus necessarii attulerunt,

quam

quam ei ſtatim potandam dedi; ſed vehementer ad eam reſiliit, & ejus ſtomachus modo quodam inſolito valdè intumuit, & tunc pulſus ei multum tremulus & commotus eſt: amplius autem cum bibendum provocavi; ſed ut ad ejus os aquam propius moverem, magiſque attonitum, caput retro avertebat, ſingultiens, & eam torvis oculis intuens, non ſine dentium ſtridore tandem & vociferatione. Illud vehementer mirabatus ſum, nec ejus ſymptomatis rationem ullo modo reddere potui, diu vero cogitabundus, feliciter mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* eſſe, mihi tantum ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen viſum. Quo adverſo, iterum atque iterum hominem ad bibendum provocavi, & toties illum valde perturbatum expertus ſum, maximè ad aquæ appulſum: Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, qua corporis parte nuper vulneratus eſt, qua quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire: Illum a quodam cane morſum eſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubito mihi reſpondit, a cane cujuſdam *Sutton*, vicini mei, morſus ſum, ſed vulnus jamdiu ſanatum eſt. Poſt hæc hominem rurſus decumbere juſſi, illumque reliqui. Uxorem autem & neceſſarios abſolvi domi conveni, & eius mortem, ut rem certiſſimam prædixi, ſiquidem tardius eſſet, quam opem aliquam ferre poſſem, item neminem præter cuſtodes, ſtrenuos aliquot viros, illi adeſſe permittere volui.

Venam autem in brachio demorſæ manus ſtatim ſecandam curavi, vulus ſcarificatione profundiore aperui & veſicatoria ſuperinjeci, eadem regioni inter ſcapulari, tibiis & brachiis ex interna parte admovi, item Antidotos & famoſas & uſitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. forma boli propinavi. Illud autem notandum eſt, *ſolida* quæque cochleari aſſumere potuit, (quod ut jam video *C. Celſum* non latuit) ſed id non ſine multo tremore & metu: obnixe ſupplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea ſubito & improviſo afferret, & ut in eius manus leniter deponerentur, quibus acceptis, manum ſuam ſuſpenſam paulatim verſus os dirigens, ſubito cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citius, velut *canis ad offam* quicquid in cochleare contentum eſt, deglutire, idque multo expeditius, voraciſq; quam eſt hominum aut conſuetudo aut natura. Ex variis Antidotis aliquid ſingulis horis ad multam noctem ſumpſit, & ſemper ad modum jam deſcriptum: item Potionem plurium generum ſubinde obtulerunt die nocteque quam tamen nunquam ſine horrore vidit, *graviſſimum obi motu ſupervenient*. At Salivam deglutire ei horrendum fuit, perinde, ac ſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto inſomnis fuit.

Poſtridie vero ejus ſanguinem, venis miſſum, diligenter inſpexi, optime quidem ſe habentem, & colore, & conſiſtentia, & proportione utriuſque partis ſeri ac craſſamenti rubri, & ſanorum ſine quam ſimillimum.

Febricitavit jam primum, & pulſus jam celerrimus, fortaſſe magis a calidis Antidotis, multoties exhibitis, & vigilia perpetua & animi anxietate, quam a morbo. Aqua denuo oblata eſt, ſed fruſtra; imo me magnopere rogavit, ut non amplius ei moleſtus eſſe velim, ut ſaltem quiete mori ſinerem, adeo aqua ei terribilis, ut nihil ſupra, ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit, ejus mortem jamjam inſtare ſentit, quod animo, inquit, pene defecturus ſum, & admodum quidem pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multa autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi, ut ſe in faciem intèmaret, lectoq; incumbentem, ſeſe ſuper ventrem proſterneret; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum libere deorſum proſpicientes: nam mihi verisimile eſſe videbatur, ut hoc corporis poſitu [ſc. *canino* aut quadrupedum more, quam erectiore, humanoq;) facilius biberet. Itaque cereviſiæ tenuioris Urnam capacem ipſius oni placide ſubiici curavi, quam, protinus ut aſpiceret, infinito gaudio amplexus eſt, & ejus odore ſe admodum reficì dixit, potionemque jam cum inſigni voluptate vi-

dit; seque minime dubitare, quin totam Urnam siccare posset affirmavit; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus est, & cum uxore & necessariis ejus multa lepide & jucunde confabulatus est; inventionem meam mirifice laudat, mihiq; gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevisiam maxima festinatione impetuq; movebat; sed frustrà, nam, quoties labia aperuit, stomachus vehementer offensus est; linguam jam exeruit, ac si lamberet; sed cùm vel summo ejus apice cerevisiam tangere contigit territus resiluit; bibendi tamen vana imagine usq; delectatus est; amphoramque e conspectu ejus subducere ancillam sinere noluit; & quoties eam parum & leniter subtrahere conatus est, odorem sequutus est naribus, canum more follicans. Diu & multum sic frustrà fatigatus, se jam plurimum offendi dixit odore cerevisiæ tenuioris, scilicet nimium vapido & languido; idque sibi ne biberet impedimento esse; itaque *alam* (fortiorem cerevisiam nostratibus dictam) petiit. Atque illa ex voto dicto citius oblata est sed post infinitos conatus, & linguam milies, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis gustare potuit. Atq; hac positione modo ventri incumbens, modò manibus & genubus innixus, integre minimum hora persistebat [*Tantalum* agens] at omnino citra potionem. Deinceps, tenuis fistulæ, e pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevisiæ immittimus; sed illo Sypbone uti non potuit atque idem esse videbatur, ac si quis illum Canis ori intrusisset. Ita vexatus, me persuadente, tandem decubuit, & non multo post exitum meum nervorum contractione correptus est, ore spumavit, *latravit*, adstantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxysmo finito *Ellebo-rismum* in bolo propinavi, quod libenter avideque, perinde ut cætera, sumpsit, ab eo ter quaterve copiose vomuit, eoque se multum levari dixit: tamen subinde convellebatur, & in accessionibus semper desipiebat. Post quatuor autem horas hominem rursus visitavi, & iam Sacerdos etiam accersitus est, quocum multa loquutus est sobrie & pie, præcesq; publicas ab eo repetens, & sacramentum mensæ Dominicæ vehementer petiit; quod tamen propter morbum dare non licuit; Testamentum scribi jussit & rationum libros inspexit, Post hæc rursus hominem ad bibendum sollicitavi, & iam prompte seipsum in ventrem sua sponte vertebat, omnique artificio & ingenio usus est, ut de cerevisia capiti subiecta biberet; sed nunc ut olim frustra. Insuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in eius manum tradidi; quod, cum prope os leniter & suspensa admodum manu admovisset, subito intra proprias fauces illud eiaculare voluit, ut de bolis facere consuevit, sed dentibus allisum, in amphoram subiectam cecidit.

Illum autem, cum non meminissem, toto debitus tempore vel minxisse vel semel deiecisse; ideo enema dari curavi, quod protinus reiecit & convulsus occubuit. At eum non minxisse, & satyriasi molestissima correptum fuisse, (de qua plurimum questus est, maxime cum in genibus & manibus incumbebat lecto) à vesicatoriis potius, quam a morbo oriri, verisimilius mihi esse videbatur; at lecto postea *Cœlio Aureliano*, Antiquorum diligentissimo (si quis alius) scriptore, ipsius morbi unum *è propriis signis* esse cognovi.

Ne quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere possit, insuper dicam, me quandam mulierem e propinquis eius forte convenisse, cuius filia, ut mihi retulit, valde anxia erat, ne illa quoq; periclitaretur, quod hic vir à sua domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit, seq; bene meminisse eius manum, qua illum tenebat, totumq; corpus tremuisse, frigido sudore maduisse, multumq: secum murmurasse, ut illum rogaret, quomodo se haberet, respondit, post operam quotidianam, [nam supellecticarius erat] ita se male habere nuper consuevit.

Neque illud silentio prætereundum est ipsum canem, à quo morsus est, hominem ea nocte sequutum esse: imo

ipse

ipſe canis vivus & ſanus eſſe videbatur, quo tempore homo mortuus eſt.

ÆGROTUS II.

AD hæc: D. *VViddeve*, ipſo authore, mihi hæc narravit; nempè ad illud tempus, quo *Corson* morſus eſt, ab eodem ipſo cane nigro ejuſdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morſus eſt. Poſtridiè autem à morſu idem Catulus & Dominum & ancillam, illum in manu, hanc in tibia, & eo ipſo die moriebatur. Poſt menſem verò malè ſe habuit, & cordis dolore vexatus eſt, non ſine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, ſanguinem mitti curavit & melius ſe habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTUS III.

PUella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioſo morſa eſt ad Talum: cutis autem ejus non lacerata eſt aliquo vulnere; at penitùs impreſſi ſunt canis dentes, eorumque veſtigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte neſcio quis *dolor Vrnes*, per intervalla accedens: à ſexto verò, ut memini, die à morſu adeo intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementer vociferaverit, pungente, atque urente dolore, ac ſi carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor uſq; ad genu aſcendebat; imo eo tempore planè aliena loquuta eſt.

ÆGROTUS IV.

QUædam mulier, 60 annos nata, ex matre vehementer phrenetica; ab ipſis cunabilis (ut mihi à fide dignis relatum eſt) hujus mali materni quædam ſigna habuit: ex. gr. nunquam in vita niſi pitiſſando, & cum neſcio qua difficultate bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè ſumebat: aquam ſemper vehementer inhorruit, ut naviculæ in flumine ſe nunquam committere perſuaderi potuit; imo iter factura vehiculo, aquæ metu ſupra modum affecta eſt; item recentinos pavores ſine cauſa vehementer paſſa eſt: ſubito & ſupra humanitatem præterq; omnem rationem [aliàs mitiſſima Fœmina] iraſci ſolebat.

ÆGROTUS V.

QUidam quinquagenarius, Mercatoribus notiſſimus inſtitor, habitans in *Pycalley*, ad vicum vulgo dictum *Fenchurch-ſtreet*: morbo quodam valdè inuſitato ex 25. annis graviter affectus eſt: me vero per Pharmacopolam vicinum accerſivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel infinitis remediis levata, ſaltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & alias ſanum, & dum ei adſtabam, bis aut ter convulſus eſt ad hunc ſemper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodùm veloci vibratione conceſſum eſt, non ſine dentium ſtridore; idq; ſi nocte in lecto contingat, quod tamen ſæpiſſimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari ſolet, ut ejus uxor nobis author fuit: hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate tranſactæ non diu durant, tamen cùm frequentes ſunt, hominem ſupra fidem fatigant, ad plures vero menſes in anno nihil iſtiuſmodi mali patitur, ſed integer eſt. Ego autem, cùm is *continuus concuſſus* planè mihi viſus fuit, hominem protinus interrogavi quoties (Pharmacopola præſente) & quibus corporis membris Cane morſus eſt? At mihi non ſine gravi iracundia reſpondit, bis: ſed utrumque in tibia, & ſibi vel puero vel adoleſcentulo contigiſſe. Cum hæc mea interrogatio hominem valdè morioſum reddiderat, parum aut nihil amplius loquutus, ei valedixi.

Elapſo autem anno, rurſus, ſua jam ſponte, eodem pharmacopola nuncio, me rogavit ut ad ſe venirem, excuſatione autem ab ipſo præfata. Ejus malum a Canum morſibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudata tibia, mihi libenter oſtendit, poſſe oriri, veriſimile eſt, maxime quod ejus Uxor ſæpius obſervaverit iſtum ſtridorem, & dentium concuſſionem & murmur in nocturnis paroxyſmis uſitatum, canem quendam latrantem valde prope imitari, aliaque non

dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem atq; faciebant, me de morbi naturâ rectè conjecturam feciſſe; opemque meam ſuppliciter rogarunt, quod quo vir ſeneſcat, eo etiam malum gravius inveteraſcere & multo pejus fieri, Pulverem autem *Antilyſſum* diu ſumendum præſcripſi, &, ut memini, aliquoties in menſe *Helleboriſmum*, de effectu autem medicamentorum, & an illa ſumpſerit, nunquam audivi, & iſtiuſmodi homines cito remediis ſatiati credibile eſt, & ſi boni alicujus eventus fuerint, ſane præter expectationem meam id eſſe, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, & mihi nuperrime narravit ipſe Pharmacopola, *vicinus eius*.

Ægroti quidam (*manuſcripti* ex minio) ad marginem cujuſdam libri *San-Ardoin* de venenis, ad Medicum quendam eximium, *Herenchoet K*, olim pertinentis: hos autem mecum communicavit pro candore ſuo notiſſimo, Doctiſſimus vir D. D. *Franciſcus Bernard*, illoſque ſane publica luce dignos exiſtimavi.

V I.

Notanda Hiſtoria cujuſdam, qui tertio demum anno poſt morſum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorſus fuerit, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei ſupervenit *Septimana* febris?

V I I.

Vidi in ſene Septuagenario, qui poſt XL. dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus inſultu die, me mordere appetens, & ſalivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorſus autem fuerat ad auris pinnam.

V I I I.

Memento Inſtitoris *Pariſienſis*, quem vidi; is à cane *non rapido* demorſus circa malleolum, ſine vulnere, per ſeptem annos integros, me ſpectatore, & ſi adhuc vivit, per decem, quotidie millies in quacunque corporis parte, ſævissimos percipiebat cruciatus, præſertim in *Pene*, quaſi ab adactis vitri fragmentis: carnoſus aliàs & boni habitus: nullum ipſi levamen niſi in *vino* generoſo, & laudano, quo per plures menſes ſæpiùs in die uſus eſt.

Atque hæc hactenus de Ægrotis: deinceps verò huius mali rationem explicare aggrediar.

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cæl. Aurelian.* Hydrophobicam paſſionum melancholiam eſſe voluerunt.

Ab *Hypocrate* vero βραβυπότας, *i. e.* parvi *bibuli*; appellantur Hydrophobi quos brachypotas vocant, hoc eſt, quod modicum biberent, ob timorem liquoris.

Corporis paſſionem eſſe, *i. e.* omne corpus pari: plus tamen ſtomachus patitur, atque venter, ſiquidem in ipſis ſigna plura & manifeſtiora; ut *fingultus*: egerendorum retentio.

At ex noſtra obſervatione *ipſam Salivam præcipuè vitiari*; atq; in ea unicum eſſe virus, experimentis credo. Etenim hæc fere vulnera inficere ſolet, at ſine vulnere, etiam vel ab ipſis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attuliſſe, ut ex ſartrice *C. Aurelliani* conſtat, idemque atteſtante hujus ſæculi fide digniſſimo *Fab. Hildano*.

Huic accedit illud; nempe aliorum morſuum venenatorum non aliam cauſam eſſe; Viperæ puta, aut Dipſadis, &c. ſiquidem ab his Animalibus una evidens ſaliva vulneri infunditur; quam ſalivam per ſe quoque venenatam eſſe extra dubium ponitur, infinitis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porro, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi ſcilicet Salivæ propria excretoria vaſa ſunt.

Poſtremo *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabioſorum, videlicet ex canina rabie affectorum, *morſum* ideo tidem *viroſum* eſſe, aliàs innoxium; licet id ſæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut aliàs vehementer infanientibus notiſſimum eſt. Atque adeo ipſa eorum ſaliva, æque ac canum, contagioſa eſt.

Ad

Ad eius vero rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirum à morsu canis rabiosi novam naturam caninam aliquatenus homini superinduci. Id quod liquido constat, ex eius latratu vere canino; ex linguæ exertione, rapidoque deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis positione; contra procumbenti, quadrupedum more, eius delectabilis prospectus, spontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non possunt, altero demum modo iis offeratur aqua: adeoq; aliquid intus impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquid intus impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quod eædem contractæ & aridæ sint. At omnino nullum horum est: siquidem bolos dictos optime & facilime, imo avide, canum more, appetunt devorantq;, cum ne linguæ quidem apice potionem ullius generis tetigisse valeant. Quid ergo est? plane *ipsa saliva* in causa est: nam quoties illam deglutire contingit, ut ex nostro primo ægroto centies dictum audivi, stomachus tanquam contra rem maxime odiosam insurgere solet: nec aliud molestius, aut gravius symptomata, quam quod ex mota saliva oritur. Quæ itaque humida sunt, cum ex similitudine naturæ communis crassis & solidis cibis promptius salivam movere soleant, ideo multo magis abhorreri credibile est. Potionem itaque hi miseri per se non recusant, sed quod propriam salivam venenatam a potulentis vehementius motam, amplius deglutire in stomachum non sustineant. *Galenum* itaque multum errasse a vero constat, dicentem hoc morbo male affectos a potu abstinere, quia a mente alienati sunt: ut id, quoq; iis auxiliari potest, non considerent.

At noster Ægrotus, ut potionem primis paroxismi diebus non magnopere desiderabat; ita a calidis medicamentis cum sitis ei infinita excitata sit; tamen & potionum genera optime cognovit, earumque usum, & necessitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia autem dubia restant satisfacienda. *Primùm*, cur sola saliva inficiatur & non alii humores & ipse sanguis? Respondeo, ita quidem aliquatenus esse; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxysmi adventum; siquidem tremunt frigentque; at ipse impetus morbosus in salivam maxime erumpit, ut pote *congenerem* humorem. Sanguis autem massam esse duos distinctos humores alibi ostendi; aliumq; adeo posse inficiatur, alio integro, credibile est. Cumque e fero saliva proxime conficiatur, qui in sanguine caninæ salivæ magis affinis est, ex communi natura potius afficiatur, verisimile est.

Altera quæstio est, Cur canini generis saliva sola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum intactientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* 11. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) reliquorum animalium *nullum* rabie arripitur; solus canis eo affectu corripitur, tantaque fit in ipso humoris corruptio, ut vel solum ejus sputum, si humanum corpus contigerit, rabiem excitare sit potens, proculdubio hoc exhibuit *Galenus* ex veterum naturalistarum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter sensisse: nam *C. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupumque, etiam Ursum, Leopardum, Equum, Asinum, imo ipsum Gallum Gallinaceum, numerat.

Hæc omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias causas, insanire non dubitandum: imo & *rabie* interdum affici, aliaque quæ momorderint, in tabiem similiter adigere solere. At ex rabie canina hæc effecta esse, non ex seipsis illæsis, credibile est.

Morsus humanus, (etiam phrenitici aut aliter insanientis) nisi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non est. Si quidem nusquam, quod scio, proditum est maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morsu afficisse. Ita de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum est.

Soli itaque canes *rabie infectiva* noxii sunt, & qui ab iis rabiosis morsi insaniunt quæ *Galeni* sententia fuit.

Et si contingat, inquit S. *Ardoynus*, aliquod aliud animal rabiosum effici, illud accidit, quia a rabido cane, aut *à morso* ab ipso, *morsum fuerit*: & si absque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici; erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem sed dispositione quadam simili rabiei caninæ, vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit, *cani* soli & id genus animalibus proprietas est, quatenus ita mirabilia & sæva symptomata communicari possunt.

Apud veteres tamen quosdam alia invaluit opinio, nempe esse possibile sine manifesta causa hanc passionem corporibus aliquando innasci. At hæc mera eorum conjectura est, & ob ignorantiam facti prodita.

Quid autem sit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile est dicere.

Illud interim notare lubet, Canes ferè omnium quadrupedum minime sudare, etiam æstuantes & ex vehementi & diuturno cursu fatigatos, sed linguis valde exertis, salivam magno & continuo anhelitu effundunt, quam ob rem eorum salivam magis salsam acremque esse verisimile est, maximeque si quando, more aliorum animalium, ægrotantes insaniant Imo propter eamdem fortasse rationem omnium *Serpentium*, id est, frigidorum, & non sudantium animalium, etiam omni tempore & sanitate integra, *saliva* virosa est, & in plerisque supra fidem *septica* quod nempe nullibi corporis nisi in ore ventiletur, & ab acredine sua purgetur. De salivę autem natura salsa & exedente alibi multa a me dicta sunt, scilicet in Tratatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Amplius quæri potest, cur aliqui ex morsu canis rabiosi non Hydrophobici fiunt? atque adeo de vita non multùm periclitantur, sed mitioribus quibusdam symptomatibus & citra quæ pavorem certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus ægrotant.

De haud autem quæstione veterum nonnulli cum nostris observationibus non conveniunt. Democrito *& Hippocrati tæstanco, & naturæ rerum omnium longe sagacissimo) non danda fide est, inquit* Cæl. Aurelianus, *dicenti, Hydrophobas quosdam levi (aquæ) timore affectos*, biennium *transegisse. At ipse* Hippocrates *idem cum* Democrito *videtur exhibuisse, cum* parvibibulos *Hydrophobos appellet, & brachypotas, ut supra dictum est.*

At ex nostris ægrotis, id esse verum abunde constat.

Quæstioni itaq; bene fundatæ respondeo: Canis alicujus saliva possit interdum graviter esse virosa, & Hydrophobiam inducere interdum ex alio aliquo morbo, quo canis laborare possit, multo mitius inficere. Rursus, *incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contingerit, eos levius infici, quàm alios in vigore accessionis morsos, verisimile est.* Deinde, *quòd aliquod extremum membrum, pes puta, morsum sit, cùm labium aut manus ejusmodi infectioni opportunior esse videtur.* His adde, *remedia etiam prophylactica, vel minore modo, quam par erat, aut gravissimum malum futurum exigebat, data fuisse, adeoque hominibus morsis tantùm ex morbi maligna cerve parte, & non ex toto occursum est.* Postremo, *cum canibus hæc lues propria & peculiaris sit, iis tamen omnibus & singulis non tam funesta est, sed sæpe per se sanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, bene norunt: imò & homines similiter, etiamsi à cane rabioso morsi sint, non semper tamen Hydrophobici moriuntur, sed à morbo tuti esse videntur, cum tamen vel iidem ipsi, vel eorum nati insania peculiari & infectoria vitientur in plures usque generationes.*

Ex hac itaque & superiore Quæstione triste corrollarium *deducere licet, nimirum hinc familiarum insignem calamitatem oriri posse verisimillimum est. Etenim si sola canina rabies ex omnibus animalibus communicari potest, scilicet de cane in hominem transferri, deq; homine similiter in hominem, & sic in infinitum, idque à solo contactu salivæ absque vulnere; quidni per semen ge-*

ni-

vitale? Et ſi illa lues ad Hydrophobiam non ſemper attingat; ſed ſalva hominum vita, non dicendis ſymptomatibus quod adhuc pleriſque noſtris hominibus non animadverſa fuerint, propagari poſſit; tot & tantarum maximè illuſtrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in delicijs ſunt) ubique terrarum melancholiam veſcio quam & inſaniam hæreditariam ex his fere cauſis naſci non ſine ratione vehementer ſuſpicari, fas eſt.

Hæc autem non protuli inſolentiæ aut animi cauſa; ſed veras cauſas tanti mali indagando, quo noſtri homines melius & majori cum effectu curas intendant: cum alia profecto ſit vulgaris phrenitis maniave, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria mille larvis ſimulata.

Reliquum eſt, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi ſolent; nempe vel non permittunt homines morſos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipſe morbus aquæ timore occupavit, curant; at utriuſque intentionis pleraque remedia communia ſunt.

At cum ſaliva venenata præcipuè noxia ſit, illa imprimis evacuanda, temperandaque, ne ſtomachum amplius offendat.

In primo autem cenſu ſunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes ſudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juſcula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia ſunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica ſecundùm *Andromachum* aut ipſum *Mithridatium*: hæc autem ideo benè faciunt quod ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & ſubſtantijs ægrè permutantur à ſtomacho viſceribuſve: cum itaque intra corporis habitum parum mutata & tantum non integra admiſſa fuerint, qualitates alienas, ſi quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etenim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri poſſint; itaque venenis rectè obiiciunt ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioſcoride* aliiſque veteribus authoribus: imo propter hanc rationem intinctibus & condimentis miſcentur aromata, ut acida & ſalſa temperentur; ſic vinum, ex. gr. ingratum, acidumque, abſinthii tantillo fit jucundum & potabile: adeoque ad viroſam Salivam corrigendam, ne ſtomachum nimium lædat, benè facere exiſtimanda ſunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio eſt; ut quæ illis facultates naturæ, id eſt, communibus ſenſibus amicæ & gratiſſimæ inſint, illas & ipſo ſtomacho corporiſq; habitu, ad ipſa uſque excretoria vaſa ſartas tectas conſervent.

In eodem cenſu Antidotorum à veteribus numerantur etiam ſimplicia quæq; medicamenta; imò & interdum medicamenta *proprie & per ſe purgantia*, ſi *minori modo* dentur, quam ut alvum movere poſſint; ut Hiera in hoc morbo quotidie exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliari* medicamentum, id eſt, Antidotum apud eoſdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus iuglandibus* per ſe quoque alvum, at leniter, movet; ſed ad venena mirificè apud antiquos commendatur; ſiquidem in his nucibus inſunt qualitates maximè deſideratæ: earum oleum vere anodynum eſt, & privatim adhiberi ſolet ad inflammationes: idem de iſtiuſmodi nucibus teſtatur *Ætius* ſupra hoc, quod affectioni rabioſæ reſiſtit; Somnum, inquit, conciliat, & febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus donatur, [quæ ei cum oleo ex ſemine lini & papaveris communis eſt] nimirum per ſe ſictari, pictoribus hodiernis notiſſima. Atque adeo hæ nuces propter hanc præcipuè rationem aptæ natæ ſunt ſalivam acrem & venenoſam obtundere. Etenim cum corporis humani omnia ſalia fere urinoſa ſint, id eſt glabra & pinguia, quod digitorum attritione plane, conſtat, hu-

juſ-

jusmodi olea ex similitudine & natura quadam communi propius associari, & cum levi corporis calore quæ earum proprietas est; strictius uniri posse credibile est. Quemadmodum in saponis confectione, calcis vim *septicam* & salis lixivii pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piscium ve [etiamsi illa præ nostris oleis jam dictis minimè apta sint per se siccari, qui adstrictionem inter se unionem aliquis tamen defectus est] admodum retundi, & mitissimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium*: *Hippocampus marinus*: item *Silvestris rosæ Tuberculum* ex *Plinio*, Hæc autem omnia quandam inter se affinitatem habent: nam & cancri, & animalcula rosæ silvestris exanguia sunt; *Hippocampus* verò marinus, etiamsi è piscium pinnatorum genere sit, cum valde osseus est, ideoque & propter parvitatem suam veteribus exanguis quoque visus est: imo vero piscium ossa, crustæ testæq; exanguium eandem ferè naturam qualitesque analogas habent.

At cineres cancri usti in præcipuis medicaminibus sunt: ad magnum modum (ad ℥i. minimùm, aut ℥ii. si tarde dentur à morsu) & per se à veteribus multa fidua [*a*] ad hoc malum præcavendum iidem dabantur: de pulverum vero testaceorum facultatibus, tam crudorum, quam ustorum, in Tractatu *de Humoribus* fusiùs egimus. Interim illud scire licet, illos esse è mitissimis colliquantibus medicamentis, adeòque apprime utiles ad imbecillum stomachum saliva venenosa offensum, ejusque acrimoniam optimè iis temperari posse verisimile est; multoq; magis, quod is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpote marinis, quibus salsedo major lenioribus; item ob similem rationem ad serpentum morsus & ad tabem bene faciunt, authore *Dioscoride*.

Porrò *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & sternutamentis, & clysteribus aut balanis podici supponendis inditus. De infinita autem efficacia huius medicamenti ad insaniam curandam alibi erit disputandi locus, sed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidam verum est, hoc medicamentum pituitam vehementer movere, evacuareque; quæ cùm salivæ venenatæ proxima materia sit, sic forte adjuvare possit. At metuo ne nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dando sentit *C. Aurelianus*; nempe incongrue agitant atque gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potui usus supra dictorum, præcautionis causa ac effugiendæ passionis. Hæc itaque & similia ante accessionem Hydrophobiæ, & proxime à morsu, si quid commodi inde expectare licet, exhibenda sunt. Siquidem incepto semel aquæ pavore nunquam puram & sinceram dimissionem habeat Hydrophobia, in qua sola dandum est Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celsi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo vero in ipsa correptione uti oportet; ad ℥i. dato cum *rosæ* cyathis tribus & exigua aqua; Hoc proficit ut aquam postea sine timore sumant, & minus quidem liberati hac difficultate cruciantur De Antidotis autem supra satis diximus.

De *oleo* verò *rosato* mihi amplius differere lubet. Non ita difficile remedium & optimæ, ut mihi sane videtur, spei. Cùm *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantum eorum nares & caput diligentissime perungit, & sanitatem promittit. At summa difficultas est in exibitione alicuius humoris quod *Scribonio* tamen *Largo* satis bene provisum est; remedium ejus ipsa correptione *incunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri posse; olei tamen rosati quantitas præscripta admiranda est, scilicet ad quinq; fere uncias: at tamen salivæ venenatæ ore fauci bus, stomachoq; commissum, ejus virus habitare potest; maxime quod oleum ipsarum rosarum, rerum infigniter lenientium, ad satietatem usq; particeps est;

[a] *Cancris ustis nemo usus est, mortuus est.* Galen.

est; ita ut postea sine metu bibant haud incredibile est. Ulteriùs videant, quibus opportunitas est id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco. Aquæ exhibitionem violentam considereamus. Nam sunt apud veteres qui nihil aliud, quam potum dare quoquomodo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, tunc viridem ficum, vel purum, aut cucumerem, & his similia, referente *C. Aureliano*.

Antiqui *autem Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; de hinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alij poculo, lineo panno subter impositio, vel bellulæ pelle (hyemæ puta) potandum putant: scilicet superstitione traducti, quod naturalis authoritas belluarum, quæ canibus est contraria, timorem ægrotantium solvat.

Democritus autem ex antiquissimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit; jubet origani decoctionem dari atque ipsum *poculum*, quo bibant, in sphæræ *rotunditatem* formari.

Si commoti aut irrati fuerint audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vascula subtili cavetna perforato*, tanquam sunt pupillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obstaculo, vel temporaliter clausis senestris.

At de his ex nostra observatione supra comprehensa dicere licet cum *C. Aureliano*, nempe hæc quæ vulgus per experientia probata putat, longè aliena ab arte monstrantur & frustra omnia excogitata fuisse.

Porrò, *parum* olei sive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clystere injiciatur: Atque id ad minuendam sitim; nam non solum dysentericis injectum medicamen superiora invadens, sæpè stomachum atque caput vexare accepimus, siquidem eò necessario pervenit, sed etiam calidam & bleum pervenire posse concepimus, quo partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum.

Restat autem dimersio involuntaria in frigidam, quod & nostris hominibus, ut video, placuit: de hoc verò remedio *C. Aurelianus* audiendus est. Quidam medici, inquit ille, ut *Asterius* memorat, alios in vasculum plenum frigida miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, vel inclusos, ut necessitate bibere cogerentur. Alij in aquam calidam.

Quos optime reprehendit idem antiquissimus scriptor, dicens illos nescios esse, quod passionis curationem illam esse, non ut *bibant ægrotantes*, sed ut *bibere velint*; quod fit cum passio fuerit adjutoriis destructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti sunt graviore, & convulsi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoque ex sorbitione aquæ accidere solet, teste *Ardoyno*.

Haud ita dissimile experimentum à docto quodam medico *Nottinghamiensi Thurougton*, mihi olim narratum est. Is Hydrophobici cujusdam oculis mappam crassam superinjecit, manibusque ligatis, potionem bibere invitum aliquoties cogebat; at prorsus siniistro eventu, nam statim vehementer convulsus obiit.

Nec opinantem in *Piscinam* projicere, non antea ei provisam, inquit *C. Celsus* ut invitus aqua satietur, sic enim & sitis & aquæ metus tollitur.

At hæc vana sunt, & sine fundamento: illud sane ex nostris ægris satis jam evidens est, sitim non esse Hydrophobiæ perpetuum symptoma; adeoque non de morbi natura ægros sitire; si tamen aliquando per accidens id fiat; scilicet, in alias vitioso corporis habitu, aut æstivo tempore maxime calida aliqua & æstuosa regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempe medicamentis multum exhibitis, si quid boni expectare liceat à tali demersione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitiæ oriri debet; ita fauces & stomachus à saliva venenata abstergi possint: at quomodo causam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeoque inter remedia contingentia, &

non

non *privata* & ſpecifica ponenda ſunt.

Noſtri autem Homines, certe maritimi in altum mare ægrum demergunt; At aqua, inquies, marina ſitim accendere quàm tollere aptior eſt, propter vehementem & peculiarem ſalſedinem ei naturaliter inſitam. Aliter tamen de qua ſalſa marinaque cogitandum eſt, ſi quidem adverſus omnigeneum ferarum morſus ſal privatim utilis eſt. Teſte *Dioſcoride*.

Inter prophylactica privata oblitus ſum memorare *ipſius rabioſi canis Hepar coctum*. (a) *Catuli lactantis coagulum*. Hęc autem nomino, quia remedia ſunt de antiquitate ad nos tranſmiſſa; & quod non raro à noſtris quoque hominibus adhibeantur; quantum intelligo, fruſtra. Mihi videtur antiquitatis religioſa quædam deliramenta: alia certè antidota ſupra comprehenſa non negligant, ſuadeo.

Antequam vero hanc diſſertationem dimittam; quæri poteſt, cur Hydrophobia morbus inſanibilis ſit? Reſpondeo primo, ob cauſam fortaſſe adhuc ignoratam; adeoque remedia recte adhiberi non potuerunt. Rurſus, cùm duo præcipue tempora medicamenta dandi in hoc morbo ſint; unum ab ipſo morſu ad præſervationem ab Hydrophobia; alterum, ad ipſam Hydrophobiam initam curandam. Cumque plurimos à rabioſo cane morſus ab antidotis appropriatis ſanos evaſiſſe; imò *Galenus*, aliique affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad ℥ii. ex vino puro quotidie exhibitus eſt, ad 40. dies, mortuum eſſe: contra, Hydrophobicum aliquem rariſſimè, ſi unquam, curatum fuiſſe. Hujus itaque in ſucceſſu medicamentorum differentiæ ratio eſſe videtur, quod in ipſo ſtatu & paroxyſmo plerique morbi medicinam ægre admittunt; ad eadem medicamenta ante paroxyſmum exhibita bene faciunt. Imo morborum initia maxime accommodata ſunt medicinæ faciendæ, quod noxios humores reprimunt, foraſque eliminant, antequam habitus corporis vitietur: à morſu itaque ipſoque morbi initio medicamentum eſt, ſi quid feliciter moliri velimus.

Mantiſſa ad dicta, de Corticis Peruviani exhibendi tempore.

Quod non alio quidem exemplo (ut id hic obiter notem) melius elucidatur quam è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febrib. intermittentibus, aut in ipſis putridis febribus, ubi tantum remiſſiones eędemque ſtatæ ſunt. Nam ſi febris paroxyſmo declinante is propinetur, & intermiſſione tota, remiſſionive intercapedine aliquoties iteretur, ut *Sydenham*, ejuſq; ſectatores faciunt, magnis & multis modis ejus pulveris purgandum eſt, & fruſtaneo ſæpius eventu; certe ad infinitam nauſeam & crapulam ſtomachi a morbo labefactati: contra, ſi è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantum paucis horis una vel altera pura] adventum paroxyſmi, quando ſcilicet maxima, corporis integritas eſt, *maximeque ſi id fiat poſt invente morbo*, debellat plus *una* ejus *doſis*, quam *decem* alias exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes ſunt; id quod *centies* felici eventu expertus ſum.

Unde ſatis conſtat falſum eſſe, quod aliqui vehementer volunt; nempè *Antidotum* illud *mirabile* [ipſe autem inter primos, quantum ſcio, illud medicamentum olim in antidotis poſui (b) multo minoris efficaciæ eſſe nunc, quam aliquot viginti retro annis, mercatoreſque, ac Pharmacopolas noſtros (ut quidam volunt) injuriæ fraudiſque inſimulando; cum tamen non medicamenti bonitate, ſed in exhibitionis tempore & modo diſcrimen ſit.

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantiſſimum ac doctiſſimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, S--- alique nuperi ſcriptores noſtri, omnia ſua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejus dicam, & intempeſtivo, authore ſuo, miſero illo agyr-

(a) *Gal. l. 11. de ſimplic. c. de Hepat. 5. li. Paſſio nariz.*

(b) *Aquis medicat. Angl.*

egyrta *Talbor* dignum *inventum*.

Porrò si sit potior aliquis *dilectus in Cortice*, ipsi nos medici videmur culpandi qui pessimum volumus ex inadvertentia. Nam iis cortex, me judice, optimus est, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deinde qui è ramusculis habetur: at ex ipsis summis & tenuioribus surculis non nisi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc satis constat ex analogia corticis *nostrarum* arborum, (quercus puta) qui maturior, magis concoctus, majorumque longè virium, quo crassior, vetustiorque, vel ipsi corariis notissima res: Illud forte nostri hominibus imposuit, cinnamomi ratio prætiumque, nempè in corticis illius quadam tenuitate parvitatèque: at in illo medicamines quò acrior vehementiorque gustus, eò gratius acceptiùsque aroma: cùm tamen ex cortice majori camphir copiosius oleumque elici solent, clara maturitatis Indicia.

Illud equidem propria experientia testor, me ante viginti annos cortice Trunci sæpè usum esse, ad crassitiem & latitudinem volæ manus, magnis & profundis sulcis & fissuris conspicuo, velut in vetusto arbore. Imo eundem aliquando valde carioſum putridumque ex necessitate, quod melior nullo prætio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam frustravit eventu optimo & desiderato; maxime si ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè observentur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, oportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobia, ad alios morbos longos procedo.

Animadversiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impressæ fuerunt, cùm librum *Petri Salii Diversi*, proximè superioris seculi doctissimi medici, primum diderim. At multa sane fide digna, atque aliter quam ab ullis aliis scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere; & quatenus nos eo in aliquibus dissentimus, pauca hic reponere lubet.

Imprimis, apud illum non video ullam bonam rationem, qua convelatur sententia *Galeni*; nempe, *solum canem* ex *omnibus animalibus rabie corripi*. Admittam licèt, à Lupo sæviora & magis horrenda symptomata posse consequi: at Lupus à cane non nisi specie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Aristotele*, aliisque, rabie tentari dicuntur, à canino morsu prius inſici possunt. Esto! & Asinus & Leo rabie inficere primario possunt; cur homines sic tentati non irrugiant, rudantve, sed semper ut canes latrent, vel ut Lubi ululent? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini tantùm, sed & aliis quibuslibet animalibus.

Nec multum commoveor ab instantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recens sanatæ; nam potuit, ut supra diximus, ea ex traduce transmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his propagatis mitiora ferè symptomata esse solent.

Inter symptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *situnt admodum* At *siti* non minus, quam *Febri*, (quam ipse excludit) ex morbi natura est.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *signum Pathognomonicum* constituere, nec necessario rabiem consequi; quæ ex nostris quoque observationibus fidem habent.

Rationem verò *Salii* libenter admitto, cur oblatio, visus, solaque imaginatio aquæ Hydrophobicos lædat, nempè ex consensu ventriculi cum rebus vel visis vel imaginatis: quæ infinitis exemplis expediri potest.

Causa Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum virosa saliva liquida alia habeant, res vana & futilis est. Atq; hæc aversio ex accidenti tantum est: nam pejorante malo ubi valde cupiunt bibere, si virus salivæ abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est;

est; nempè esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vimque deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda viscida*, & *virulenta* esse præpeditam: sed stomachum potiùs à tanto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur, ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cum *liquida* aversentur; ratio est, in absorbendis liquidis *arctius* astringi gulam, quam in assumendis solidis cibis, ideo iis magis offenduntur, quod è ductibus excretoriis saliva copiosius à liquidis elicitus.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in nostro *Ægro* I. supra ostensum est) non aversantur in positu canino & pronis capitibus, erecti verò illa maximè adhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eàsque ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamsi verò Timoris aquæ causas non benè, ut opinor, expedivit, cum illo tamen asserere necesse est, *verum character* hujus mali esse *cruciatum internum*; ab aqua vel assumpta vel oblata inductum & non *vanum* aliquem timorem aquæ liquidorumque, aut aliquam falsam de iis imaginationem, sed quia *vere* & *sensibiliter* ab iis *interius* admodùm & in stomacho læduntur.

Hæc autem quæ sequuntur ferè singularia sunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eaque ideo in nostras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quod cum nostris observationibus, supra comprehensis, ex magna parte benè concordant.

1. Sensui quidem nullus rabientium à proprio habitu, & temperamento, ex aspectu immutatus appæret, cum nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in in ullis accidentibus sensibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem subeunt.

2. Rabientes ratione *propriî virus* non febricitare: si autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia alterata dispositione* fieri.

3. Præter signa ab aliis commemorata, unum se (quod *præcipuum & infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertisse ait, omnibus ignotum; atque hoc signum est, dolor *quidam* in loco jam commorso, licèt ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partem nervosam petierit. Hic dolor à loco jàm commorso incipiens, leviterq; patientem affligens, per partem, post partem, spatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plus, aliquando paulò minùs, ascendit ad cerebrum: cui cum communicatus fuerint, in eo quasi *vertiginem* causat, simùlq; *confusionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indèque statim homo in rabiem deducitur.

4. Etiamsi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimum retineantur: 1. In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, sine ullo ægrotantis sensu.

5. Vidi aliquos simul carnes & ossa apprehendere & conterere, & ita facilè esitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipsi ossa edant.

6. Narrat, qua fide nescio, Lupum à venatoribus captum, in diversaque opsoniorum genera apparatum & coctum, fuisse in causa, ut qui cum gustarint, esitarintque, rabie non multò post correpti fuerint: si verum est, remedium sanè illud ex Hepate deuteve Canino suspectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia accesserint, si quid in tali casu prodesse poterit, hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valde celebratus, qui admirandus est inhisce affectionibus. At ubi rabies facta est, morbùsque gravissimus evasit, adeo *lethalis* est ut, *auxilia humana*, nisi tantùm ad *remittenda symptomata*, quæ in *verenda* & horrenda sunt, in cassùm censeam.

DE

(a) *En præcavum* Diabete, *exemplum* ex venenato morsu!

DE LUE VENEREA,

Quarta *Exercitatio Medicinalis*.

QUarto autem loco de plus quam ferina *Lue*, scilicet de *Venerea*, dicturi sumus. Hic novus quidem morbus est, ejùsque adeo descriptio è moderois petenda est. Morbi autem tam vulgaris descriptio supervacua esse definitio, & symptomatum præcipuorum enumeratio sufficiat. Morbus autem contagiosus ab humore aliquo venenato teré in Coitu contractus, ulceribus, doloribusque se manifestans, definiri solet. At hæc fere mala morbum in omni ejus statu circumscribunt; nimirum Gonorrhæa virulenta, interdum sine ulla alia exteriorq Luis nota; inflammati Testes; Bubones; vesiculæ cancrosæ in pene & alibi corporis; in tota cute pustulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; scabies, serpigines; in volis & plantis pedum fissuræ, tumores duri, nodi, dolores acerbissimi; qui noctu fere ingravescunt; Ossium caries, in primis in cranio, & naso, & palato; exostoses à carnibus carcinomatosis intra ipsum os genitis; dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis distincta ordinibus est; imo etiamsi multis modis & accidentibus oriatur; maxime tamen ex venereo fit concubitu, à quo fere propagari solet Lues Venerea in hominum genus. Itaq; qui venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Luc inficitur: nutrix, à qua infans pollutus lac fugit, à mammis: obstetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans a vitiata nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato sudore difluent, a cute, & à summis partibus, qui effusiore oculo salivam exceperit, ab ore,

(a) Ab Insulis autem *Americanis* in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus populariter grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat.

Unde autem primum inter *Americanos* Lues illa orta sit, quæritur? Respondeo, Vel à morsu alicuius animalis venenati, vel à victu certe aliquo venenato, credibile est: *Americanos* autem *Serpentes* quoslibet (quorum innumeræ novæ species nobis incognitæ apud *Indos* sunt) libenter *comedisse*, notissimum est; adeoque vel à victu eorum impuro, (maxime si qui serpentes darentur,) ex esu hanc labem infligere proprii) vel per se, vel certe ex sua natura virosa, ab *interna* causa primum malum oriri dicendum est: aut si qui serpentes ex *morsu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere solet) istiusmodi Luc aliquem contaminare apti nati sunt, tunc ab *extra* quidem causa primum originem habebit Lues; quæ semel genita, non nisi contagione postea afficere solet. Imo non multum refert, quæ primùm via, à serpentino genere certæ vel morsu, vel cibo assumpto oriri, verisimile est.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirum *Oviedi* observatio; is autem vir omnium *Hispanorum* primis rerum Naturæ apud *Indos* inventarum fide dignissimus Historiographus, idem & plurimis annis Insularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus vero aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo scripti, periere, vir, Cardano judice, antiquis scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Iguanas* exactè describit, scilicet ex serpentum Quadrupedum genere bestiolam haud mediocrem eo *Indi* avide vescebantur, & in deliciis habuerunt; homines vero *Hispani* ad eorum exemplum illum in cibis suis quoque posuerunt: neque enim eius gustus displicuit, etiam cuniculorum carne multo Sapidior: imo neminem, inquit ille, eorum esus lædit, nisi quem Lues Venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamsi diu sanati sint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *sopitum*, *denuo excitat*, renovatque; id quod nostri homines *insuetis*

[a] *Fern. l. cap.* 4.

aliis exemplis experti sunt: Hæc *Ille*. Adeoque haud ita absurdum est credere Luem hanc originem suam ex simili, si non ipsa illa, causa habuisse; cum ex eorum quidem esu protinus renascatur malum, diu ante quasi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirum in pudendis utriusq; sexus hoc malo affectorum, etiam cum alia symptomata diu desierunt, tamen ibi nasci solere *Cristas* quasdam spisse *dentas* nonaliter, quam in serpente *Iguanas*; cujus corpus istiusmodi cristis ex toto fere circumscribitur: propria sane *repræsentatio*, à quo animali ortum suum deduxisset malum: hæc autem mala cristata, inter condilomata & mariscas ab aliis fortasse numerata sunt; etiamsi ea ferè sine *ullo dolore & tenuitate* membranacea conspicua sint.

Animalia autem venenata contagii sui *characteres proprios & peculiares* imprimere haudi rarum est ex. gr. In Hydrophobia à canis rabiosi morsu, & antiquis & modernis authoribus confessus *Latratus*; item deglutiendi *cantus vanuitas*; item *Lambendi* potius, quam bibendi, assidua linguæ exertione, *aptitudo*. Ab araanei *Pulicis* morsu, *Tarantula* dicti, assidua saltandi cupiditas; neque istiusmodi araneorum gressus alius est, quam, more pulicum, de loco in locum saltatio. Illud quidem non ignoro, à quibusdam etiam doctis viris pro fabula haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulo diligentius perspecti sunt: imo, id genus araneorum infervidis, *Calabriæ* puta, regionibus dari posse, à quibus perniciosissimi morsus inferri possunt: Rerum quidem naturæ historia tantum incepta est, adeoque nihil mirer illud & id genus infinita alia Phænomena nos latere, & non sine injuria suspecta esse.

Porro qui *leporem marinum* sumpserint (id est, limacis nudi marini aliquam speciem, qui fere omnes, etiam in nostro marini inventi, purpurei sunt) urinam *purpurei coloris* reddunt: & in lomnis *diserte pulsi flatus* subinde audire videntur: Corpus fit ijs lividum *Scribonio Largo*, & *Dioscoride* authoribus.

A *Salamandra* (quod è serpentum quadrupedum genere est, gressu in valido & pigerrimo, lingua longum exerta & *aspera*, muscas captans) lingua exasperatur, corpus invalidum & exolutum fit; eodem authore: sed de his plus satis.

Denique, nonnulla symptomata (supra comprehensa) à morsu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc nostram conjecturam firmandam apprime faciunt, nempe *Satyriasis*, & haud dissimilis *Gonorrhœa*; ita infectio propagari potest de bestiola in hominem & de homine in hominem ex ipso jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine sic posita ad ejus causam efficientem procedam: quæ, ut mihi videtur, perniciosa labes est ex sui generis veneno, attactu multiplici, supra comprehenso, & contagione, contracta. Hujus autem veneni vis & efficacia *debetur* esse videtur, quod feminudas tantum partes & cutem minime integram contaminare potis est, item quod aliquando diutius in nobis delitescit, antequam manifestis signis sese prodat. Item, ut venenum magis elucescat, cuicunque particulæ primùm insederit, illic inhærescens pustulam ferè excitare solet; si à pudendis ex. gr. initium habet, pustulas in his primum, ulcuscula evocat contumacia & mali moris: Igitur si hæc & similia bene perpendamus, non simplicem humorum putredinem causam adequatam, sed veneni alicujus peculiaris participem esse Luem hanc nobis affirmare necesse est. Etenim à nimia portione in totum corpus disseminata, non aliter serpit, quam quæ à canis rabiosi morsu infertur.

Contagionem autem Veneream, ubi scilicet integra cutis est, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morsu, sic breviter intelligo: Nimirum, humor aliquis venenosus è muliere Luæ affecta homini transfertur, adhæretq;: is verò humor, quòd tenuis & acris, sese primùm insinuat in oscula uterorum excretoriorum, quæ ferè ab æstro Venere patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula se erigere solent. At nec istiusmodi veneni vis tanta est, quin integra

cutis

cutis satis bene ei resistere possit: ideoque in ore, circaque glandem penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quod in his partibus oscula vasorum excretoriorum minus firmentur, id malitiam suam potentius exerere solet.

Cum autem *vasa excretoria* non *meri canales* sint, & perpetuo fine mora humorum transitui tantum destinata, sed etiam receptacula, quatenus humores excernendi diutius inibi restitenti id quod a *Glissonio* nostro de Poro bilario eiusque ramificationibus satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifesta est. Item, cum humores excernendi ex aliqua certe sui parte possint *regurgitare in habitum* corporis: maxime si ab aliqua causa ductum excretoriorum oscula coarctentur: Cumque is *humor* in Lue venepotus summe *inflammatorius* sit, ut ex eius insectu aliquando prompto adurentesque vesiculas excitando in ipsa glande, aliisque infinitis exemplis, in progressu statuque morbi sese prodentibus, abunde constat: Phænomena in Lue vulgaria facile intelligantur. Hinc itaque Gonorrhææ virulentæ ratio, ex qua prima fere huius Tragœdiæ notitia, nempe ubi prostatarum, glandularum & vesicularum seminalium ductus acredine venerea inflammantur, & regurgitat humor infectus: ita ipsi etiam ductus vellicantur ab humore acri, serumque adeo ab arteriis eo propulsum validius effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venereâ* citius corrumpitur. Item Bubonum intumescentia hinc elucescit, nempe ubi stagnat istiusmodi humor Infectus. Item cur tantopere caput, eiusque ductus salivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio est, quod ex iis serum infectum [ex regurgitatione ductuum, circa penem pura] facilius erumpat, nimirum tali humori recipiendo, evacuandoque maxime totius corporis usitatis & *capacibus* vasis.

Cum autem huius morbi infinita exempla passim occurrant, ea, quæ, maxime nota, & suis symptomatibus facile discernenda sunt, fere omitto, alia vero magis *occulta*, *incognita*, & *suspecta tantum pauca*, & *fere ex* adiuvantibus tantum a-

gnoscenda, *exempla* in Lucem proferre operæ pretium esse existimo.

ÆGROTUS I.

Mulier quædam marito ex viginti annis Lue Venerea affecto, & iam diu sano, (certe ex propria opinione) nupta, ex secundo Puerperio, mense iam finito, tumorem contra uterum obliquum, non sine aliquo dolore, sensit; ab Utero vero toto puerperii tempore gravis odoris quædam sanies effusa est, tandem uterina purgatione ex consueto cessante, is tumor paulum auctus est; item sub eo tempore febricula accessit, quæ, certis quasi periodis quotidia exacerbata, ex intermittentium genere esse videbatur: fœminam lenioribus medicamenti purgavi at sine effectu, nam tumor & dolore & magnitudine indies multum increvit, adeoque curationis rationem protinùs mutavi, & cataplasmata ex emollientibus, maturantibus, & anodynis superinjeci, item simul ativenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* hucusque larga manu infectæ sunt, aliquoties in die propinavi: post 10. dies Chirurgus, caustico primum admoto, abscessum media plaga aperuit, quo vulnere magna puris copia effusa est ad 20. dies vulnus claditur, interim apozema supra scriptum assidue, & vulnere ad integritatem se contrahente, *Hiera antiquam* simpliciter, quaterve sumpsit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTUS II.

Mediæ ætatis mulier quædam a puerperio gravissimis doloribus ab utero affecta est, tandem ex altero latere, paulo infra umbilicum ad inguin, tumor ortus est, altero mense à tumore inceptо accersitus, fœminam tabidam suprà fidem inveni, cubili defixam, die nocteque præ cruciatibus exclamantem, tumorem admodum durum, capitis infantis ad instar magnitudinis, vici, tumor plerisque medicis cancer uterinus existimatus est, multa tam extra quam intra adhibita sunt, at sine ullo effectu. Huic protinus purgatoriam medicinâ validam, ex *Hiera*

antiqua, secundùm Scribonii Largi mentam duplicata, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicem fumigationes, repetere jussi. Quid fit? Octidui spatio tumor ex toto disparuit, lecto egressa est mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTUS III.

Mulier 30. annos nata, in *Clare-Market* habitans, ex secundo puerperio, ad secundum mensem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulùm inclinante, graviter affecta est, non sine febricula. Me vocavit: cùm pus ex tactu confectum esse videretur, anti-venereum Apozema ter quotidiè propinavi: biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem jussi, à quo vulnere infinitum pus fœtidum effusum est. Paucis septimanis fœmina ad integritatem restituta est. Maritum olim, & in ante, monui de malo Uxori inflicto: neque se olim Lue Venerea affectum fuisse negavit, sed jam à multis annis, certè ex propria æstimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTUS IV.

Mulier quædam ex puerperio multo fluore, albo dicto, valdè afflicta est: mox eo ex parte cessante in assiduam diarrhœam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt, at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò sic dictæ, & ipse crocus, ferrumve vario lenocinio apparatum, infinitio astringentia simplicia, eamque rhabarbaro tosto admista, opiumq; diversimodè confectum, ne hilum profuere. Ad tertium annum malum assiduè protractum est; penè jam tabe consumpta est fœmina; ipsa tandem accersitus maritum clam monui de uxoris malo, quod graviter tulit, tamen libenter confessus est, se primæ juventute istiusmodi labem contraxisse; at præter aliquos, idque rarissimè, contingentes dolores vagos, se ne suspicionem quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus viriì impressionem unquam indicasse, adeoque ejus uxorem minimè contaminari posse. Ampliùs contendere nolui: Respondi, tardiùs esse quàm ut propriis medicamentis opem ferre possem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eoque malo obiit.

ÆGROTUS V.

Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, & (ut fieri solet, *bene sanato* plures annos nuptæ) saliva tenuis vehementer moveri consuevit; ac sine gravedine aliqua, tussi, aut destillatione certè molesta: tamen saliva ad libram unam vel alteram die noctesque effundi solebat, ut ipsa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obiter notavi: Cum marito, ex febre putrida laborante, bis aut ter trienii spatio, medicinam fecissem, aliquoties è magnis periculis evasit: vir tricenarius tandem obiit, altero post ejus obitum anno optima fœmina, ex salivatione spontanea, jam in assiduam tussim conversa, graviter afflicta est: In manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutius fuit, ab omnibus malum pro simplici Phthisi habitum est; biennium & amplius medicè vixit, tandem fato succubuit.

ÆGROTUS VI.

Quidam quinquagenarius, ante 14. annos Gonorrhœa leniter virulenta, si id fieri potest, affectus est remediisque vulgaribus, ex ejus relatione, subitò convaluit, nec amplius recidivam passus est aut ullum grave symptoma. Vino & potationibus assiduè deditus est, ex improviso tandem ambabus manibus & altero pede resolutus est, non sine oris tortura: hanc paralysim subitam levis salivatio excepit indies increscens; fesqui-annum rurales Medici hominem frustrà tractarunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingressus est: at nihil profuerunt. *Londinum* venit, & se meæ curæ commisit.

Ali-

verum pedem trahebat, manusque ita contractæ fuere & rigidæ, ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depositum eiicere potuit, pleraque verba vix articulatim pronunciavit; at omnium iam longè gravissimum symptoma salivatio spontanea fuit, quæ hominem die noctesque vehementer molestavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obstitit. Huius autem salivæ lentorem & fœtorem ingratum curiosiùs observavi, qualis esse solet ab Hydrargyri inunctione. Huic autem malo sic protinus occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra sudorem propinavi. Vinum & carnem homini marescenti, & quia eo in bona valetudine admodum usus est, indulsi; quarto quoque die Hiera Diacolocynthidis simplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium mensem ex toto desiit: tandem cardiacis & calidis aromatis eius viscera confirmata sunt; intra sex menses manum ita firmam habuit, ut iam scribere posset, imo aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS VII.

Quidam iuvenis, admodum robustus vino & scortis deditus, Rheumatismo gravissimè correptus est, maximè nocte, præ cruciatibus infinitis, in capite, medisque tibiis, regione interscapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubiti se continere, nedùm dormire, posset, item his malis febris insuper aliqua intermittens annexa est, horrore, incendio, sudore certis horis quotidiè circumscripta; quod ex pulsu celeri, urina valde biliosa, & tempore accessionis, mihi liquido constitit. Venam in brachio protinus incidere iussi, è quo sanguis admodum lentus & crudus ad libram missus est; deinde Apozema ad Luem simul & Febrifugum validum ter quotidiè propinavi. Sudorem ℔ C. C. ad ℥ ß. ex aq. lact. alexiterii dict. exciavi. Alternis diebus per tres vices sanguinem mittendum curavit; quotidie enematis fortioribus alvu sollicitavi, nocte somnum opio conciliavi. Octiduo elapso, cum Urina primum paulo pallidior visa est, *Cort. Peruvianum* ad ʒii. ex vino, bis quotidie summendum proposui. Decimoquinto die exiit foras integer; at multo diutius Apozemate suprà posito usus est. Convaluit.

ÆGROTUS VIII.

Mulier, viginti quinque annos nata, ex septennio nupta, obesa, ad tres minimum menses doloribus quibusdam punctoriis in cruribus, maximeque pedibus, eorumq, vehementi ardore graviter cruciata est. Item huic assiduus capitis dolor, huic præterea tussis die noctesque vexatissima, ut insomnis planè fuerit ad aliquot menses. Accersitus, fœminam in veni febricula lecto detentam, Urinam admodum rufam, qualis Ictericorum esse solet. Clam maritum de Uxoris malo monui, haud inficias ibat, mutusque assentire videbatur. Huic protinus sanguinem ad libram misi. Postridie calamelanos ℈i. ex Electuarii lenitivi ʒi. dedi. Potionemque hora una elapsa, Decocti amari cum Senna ad ℥iiii. propinavi. Et vomito & deiectione bene fecit, ea nocte opio somnum conciliavi. Tertio, huiusmodi pulverem præscripsi, *Cochelneil.* ʒi. *Ossis sepiæ optimè lævigati* ʒß. *m. f. Pulvis.*) Huius ʒii. sexta quoque hora sumpsit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more nostro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluso. Bolum & Haustum purgatorium tribus amplius vicibus sumpsit, at ex calamelanos ad x. tantum grana Octidui spatio urina primum fit optimi coloris & consistentiæ qualis sanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tussis desiit. Convaluit.

ÆGROTUS IX.

Infans quædam ex nutrice inquinata annum tertium agens, hæmorrhagia, capitis dolore præcedente, usque ad de-

liquium, affecta est; ad unum vero ætatis suæ decimum quartum, Vesiculæ sive pustulæ quædam, modo in fronte, at sæpius ad imum nasum, oriri consueverunt hæ vesiculæ mali moris fuerunt, & aliquot vestigia sive cicatrices sui reliquerunt ad instar variolarum: ubi jam menstrua apparere ceperunt tussi gravissima & febricula affecta est; & simplex Phthisis judicata est: Fonticulo in brachio, & diæta ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus est, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit; imo ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguemq; mutata est. At deinceps valetudinariam vitam egit; modo capitis dolore, modo rarís aliquot pustulis circa faciem orientibus, at sæpius tussi & spirandi difficultate oppressa est.

ÆGROTUS X.

Lichenes Venereæ admodum vulgares sunt, & passim occurrunt; non tantum in iis hominibus, qui Lue affecti & pro sanatis habentur, sed in aliis etiam non suspectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio est: In cute alba, vel pectus totum vel præcordia, vel collum, aut fœmina & inguina late occupat quædam flavedo, minutissimis puncturis rufis exasperata, istiusmodi vero maculata cutis, fere tempore æstivo molestissimo pruritu ægrum torquet, præcipue noctu quas ideo insomnes peragunt.

Item in hac Urbe valde frequens est Herpes, dicam an Scabies quædam sicca Venerea, admodum contagiosa, vexatissimum malumque, ut nihil suprà. Huius autem notæ sunt, pustulæ quædam exiguæ, modo tantum corpus infestantes modo brachia aut crura tantum, fere sine pure, imo etiamsi unguibus incidantur, tamen siccæ esse non desinunt interdum in cute permanent, sæpius vero latent & ægre sentiri possint, nisi ab infesto & assiduo, maxime nocturno pruritu.

His vero remediis uti soleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias, nimirum, priorem labem succo limonis ex sero lactis fovere soleo: Item illæ, si admodum pertinaces sunt, & posterior, etiam labes, maxime Unguento *Catapsoras*, vel per se, vel alio diluto, cum bono eventu & tuto illini possint; ut sæpius expertus sum: Imo tu velim scias hæc mala nullis remediis nisi ex Hydrargyro confectis extirpari posse.

ÆGROTUS XI.

Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iscuria* graviter affectus est; à tertio ejus coniugio id illi accidit; eius fœmina valetudinaria, & quantum ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato defectum, & vultu, conicere mihi licuit, ex Lue inquinata: certe is vir mucum quendam fœtidum & sanguineis fibris interspersum copiose cum urina excernere solet, non sine infinito cruciatu in pene. Huic autem sic putavi succurrendum esse: nimirum, *℞ Spiritus Vini rectificatissimi*, ℔ß. *Gummi Guaiaci* ʒß. *Cantharidum* ʒi. *Cochenil.* ʒii. *Succi Hypocistidis* ʒii. *Spir. Sulph.* ℈i. *digerantur cinere calido ad* 12. *horas: filtrentur per chartam bibulam*. Huius medicinæ guttas XL. ex cerevisia tepida mane & tantundem vesperi quotidie propinavi, quo sane remedio, bono effectu, ad tres menses usus est, idemque à me infinitis gratiis propter insigne beneficium redditis, etiam rogavit. Etenim malum diuturnum iam potuisse tolerari, haud nihil est.

ÆGROTUS XII.

Vidua quædam iuvenis, gravissimo Urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylomatis cancrosis in pudendi labiis, non sine vehementi capitis dolore, afflicta est, maritus eius ex anno ruri Lue mortuus est, ipsa *Londinum* venit, & me coram obstetrice de morbo consuluit, Hanc autem sic curare cogitavi; nimirùm illam purgavi quarto

quo-

quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurij dulcis adjecta eſt. Item Apozemate ex Guajaco, &c. propotu quotidiano, citra ſudorem. Item, [℔. *Cochleineil* ℥iii. *Cantharid.* ℈i. *Vini Rhenani* ℔i. *miſce, digeratur per diem B. M.*) hujus cochleare è decocto Guajaci ℥iiii. bis quotidie ſumpſit; quorum uſu Gonorrhæa admodùm virulenta, fœtidum & ſanguineo viridem purem effundens, integre ſublata eſt; & duobus plus minus menſibus ſine ulla ope Chirurgica, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolorque capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS XIII.

Quidam juvenis ter Gonorrhæa affectus eſt, non ſine aliis gravibus Luis ſyptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item deſtillatione puris ſubviridis. Hominem ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis; intra triduum pus attenuantur, & pellucidum fit, quo tempore collyrium injeci hujuſmodi, (℔. *Aquæ Plantan. Papaveris Rhœados*, *an.* ℥iii. *Opii bene uſtulati* ℈i. *Mellis Roſati* ℥i. *Trochiſcorum ex Minio puro metallica* ℥ii *m.*) intra ſeptiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhæa ex toto deſiſtunt. Decocto autem Guajaci diu uſus eſt citra ſudorem, quo integre convaluit.

ÆGROTUS XIV.

Quidam juvenis jam primum Lue inquinatur; illi in Glande veſicula cancroſa orta eſt, at ſint Gonorrhæa aut ullis punctionibus inter medendum; ſub eodem tempore in utroque inguine inſuper bubo ſentitur; & jam inhorruit & febricula incenſa eſt; propterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem ſic protinus reſtitui: Alternis diebus calamelanos ℈j. ex Electuario lenitivo dedi; ſanguinem e brachio ad libram miſi; decoctum valentiſſimum Guajaci, cui Cocheineil ad ℥ij. adjectum eſt, propinavi. Chirurgus veſiculam cito curavit præcipitato rubro ex aliquo digeſtivo; bubones à tertia medicina purgatoria diſparuerunt; ad tres ſeptimanas convaluit; diu tamen Apozemate ſuprà ſcripto uſus eſt citra ſudorem, & vino albo carneque minime abſtinuit.

ÆGROTUS XV.

Juvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus eſt, & toties ſalivationem cum Hydrargyro paſſus eſt at non ſine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipſe penis Ulceribus cancroſis miſere affectæ ſunt; etiamſi optimorum chirurgorum ope, methodo vexatiſſima diu à ſalivatione ultima uſus fuit. Hunc ſit reſtitui. Propter ſummam ſtomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulſi; item, propterea quod Hydrargyri copiam ſupra fidem ſumpſiſſet, (namultima ſalivatio per calamelanos admodum difficulter mota eſt) ſucco limonum in omni intinctu uſus eſt. Hiera antiqua duplicata eum admodum frequenter purgavi; interdum aliquot grana, idque raro & parce, Mercurij dulcis ex bolo Mithridatij dedi; pridie nocte ante medicamentum purgatorium deſignatum, Decoctum Guajaci, &c. aſſidue citra ſudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accerſivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra ſex menſes integram ſanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter lichenes quoſdam; ac citra cruciatum aut contagium, quod ſcio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex ſeptennio.

Hactenus de Lue Venerea aliquot pauca at diverſa pro inſtituto noſtro Exempla breviter expoſuimus; mox de Curationis ſcopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipueque nunquam ſatis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guajaci decocto conſiſti; imo his fere

duobus medicamentis tota curationis methodus hodiè includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis pro more noſtro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primum inventus, & huic malo cum aliquo ſucceſſu adhibitus eſt, at extrà tantum & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ* authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum ſtudium coluiſſe poſt *Græces*: *Arabes*, inquam, ad *Octavo Seculo* omnium ſcientiarum artiumq; utilium & præcipuè medicinæ munumenta è Græca in linguam ſuam traduxiſſe. At pace tanti viri, facile ſui ſeculi doctiſſimi Medici, Hydrargyri multiplex uſus, etiam ad Scabiem ab antiquiſſimis Medicis Græcis diducendus eſt. Etenim *Dioſcorides* expreſſis verbis ita perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambuſtis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipſiſſimum Hydrargyri metallum* eſt. Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & ſinopicum præ cæteris valdè commendatus: Hydrargyrus fit ex Minio, quod abuſive cinnabaris dicitur; *lib. 5. cap. 6.* Unde conſtat cinnabarim & minium, certe antiquis pleriſque, ſynonyma fuiſſe: imò cinnabari optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine inſtitores ejus temporis omnigenum minium appellaſſe veriſimile eſt.

Atq; ex hoc fit Emplaſtrum rubrum adverſus morſus ferarum apud *C. Celſum*, quod ſane pro nobis maxime facit; ſi quidem Hydrargyrum ex reſina Terebinthinæ ad contagioſa vulnera aptum eſſe confirmatur. Rurſus, apud *Ægineram* exſtat Emplaſtrum ex Cinnabari ad Tophos & alios omnis generis induratos tumores. Porrò, adeo mite remedium apud antiquos creditum eſt, ut ad oculorum inflammationes efficaciter cohibendas commendarunt, *Dioſcoride* authore: atque hæc ſatis ſunt de externo ejus uſu apud antiquos Græcos. De interno autem *Myrepſius* audiendus eſt, (*cap. 62. de Antidotis*) is inter Antidotos omninò neceſſarias ad difficultatem Urinæ & ſtillicidium & calculoſos unam à *Galeno* tranſcripſit, in qua cinnabaris drachmæ ſex inſunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inſcribit, cui forte cinnabaris ex aliqua temeraria, non minus quam timida ſuſpicione minus arriſerit; ſed animadvertendum eſt in hac Antidoto ineſſe quoque Lapidis *Sirtaci* (fortè *Judaici*) drachmas 35. adeòque vim ejus potiorem metallis deberi, veriſimile eſt: & perperam cinnabarim ideo ad *Philagrio* excludi: qua tamen omiſſa Antidotum à *Philagrio* denominare voluit *Ætius*, quam à *Galeno*, cujus compoſitio cinnabarim incluſam habuit.

Hinc adeò evidenter diſcimus (quod demonſtrandum propoſuimus) apud antiquos Cinnabarim, id eſt Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes uſus in Lue Venera maximè requiſitos tam intra, quam extra, adhibitum fuiſſe; nimirùm *ad Urinæ difficultatem*, quod genus remedii Gonorrhæa virulenta maximè deſiderat; *ad ignis ambuſta & inflammationes*; ambuſtis autem veſiculæ propriè oriuntur Lue: ad *tumores omnigenos induratos*, ex quo mali generis Bubones Venerei ſunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ: quàm quæ ex tur; eadem mala in pene frequentiſſima ex lue oriri ſolent; Poſtremò, ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina; atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſa. Quorſum itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim; at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt; cum idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantum non venenum eſt, & inteſtina exedit; imo ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totumque caput intumeſcere facit, ſalivamque vehementer movet, haud aliter quam ex intenſo aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines deſtillationeſque pituitæ protinus oriuntur; ad eundem modum venas

quas-

quaslibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infestat: rigorem autem torporemque genuinum esse Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargirum, paucis momentis illum pallidum, mortui instar membri, extrahes: imò vi quadam narcotica tremores nervorumque resolutiones ex ejus assiduo usu oriri neminem operatiorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm antè facilè perferunt; scilicet, à stupore viscеribus inducto.

At qui fit, inquies, salivam, non ipsum sanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenso gelu multi hæmorrhagiis corripi solent; ad eundem modum in Ptyalismo ex Hydrargyro interdum dissenterias, & sanguinis è gingivis profluvium contingere solere abundè testatur Historia medicinalis: Saliva tamen sola diu & vehementer movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda est. Cum lymphæ & assidua separatio & in sanguinem reditus necessarius est, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura sanguinis privatim agemus; cumque propter summam Lymphæ ductuum teneritudinem qua stupore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ separatio redituſque in venas sanguineas multùm impediatur, necesse est, vasaque adeo sanguinea supra modum impleri suo alienoque humore, tantàmque lymphæ copiam tòtis arteriis venisque contineri non posse. Igitur assidua vi & pulsu arteriarum, lympha per propria vasa ægrè jam reflua, (quæ ex intenso Hydrargyri frigore tonum jam suum & vigorem amisisse diximus,) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (scilicet quæ patentior porta datur) qui fere in ore sunt, propellitur effunditurque. Etenim nisi lympha, propter dictam causam, jam supervacanea assiduè evacuaretur, ne cor suffocatione perpetua deficeret, suòque gravi oneri succumberet, metuendum est: hinc adeo frequens & familiare est delinquium in primo Salivationis impetu; item Glandularum capitisq; infinita intumescentia. Ad hæc, si ob aliquam causam salivæ exitus in ore impediretur, ea protinùs totis intestinis excerneretur, & Diarrhœa [salutifera tamen] vehementer infestaret; siquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* sunt, non aliter quàm in ore; etiamsi præter unum *pancreaticum ductum* alii minutissimi sunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compensatur. Adeoq; in hoc tota *salivationis ratio* versatur, nimirùm intra sanguinea vasa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu assiduè & necessariò separari & denuò inferri debet; ab artuum verò inunctione, propter vasorum Lymphaticorum torpidorum tenuissimæ texturæ depravationem & ineptitudinem, ejus reditus eo præpeditur venisque adeò sanguineis usque circuire cogitur ad gravem cordis arteriarumque inundationem, per *emissaria* Salivæ ductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis se exonerandi alia ratio nisi ductibus excretoriis relinquitur. Quemadmodum si fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, mensura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infestari, vel hæmorrhagiæ, hydropsve oriri soleat.

At nostri homines magna industria Hydrargyrum *operi interno* tuto adhibuerunt, ejusmodi itaque remedii jam securi esse possumus; quod ejus ferocia domatur, & salibus multipliciter adjunctis, compedes ei injiciuntur, quorum ligatura strictiore sit lene remedium. Hoc equidem sentio, nostros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium prætio longè materiam excedere*.

Atque ea hujus sæculi felicitas est: adeòque ampliùs quæritur, cur ab Hydragyro in Mercurium dulcem confecto eadem tamen sallivatio oriatur; maximè si adjectum sit aliquod medicamentum astringens, ut in corpore, etiam invitis salibus ei connexis, tantisper moretur, idemque spissius detur. Atque illa sanè differentia est inter medicamentum natum; atq; idem artificio-

ſum nitrum ſales *adjecti vos* pro ſua natura à madore caloreque ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, è concoctione Stomachi *ſeptica* orto, vinculis & connexu cum Hidrargiro liberari; hunc que adeo ſibi jam reſtitutum reliſtumque, vim ſuam indolemque denuo exerere poſſe; ſcilicet torporem Limphæ ductibus conciliando; quod illic tanto facilius efficere potis eſt, quanto corporis interior pars cute externa, digitorum puta, tenujor eſt.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio (quæ prorsùs *nova purgationis forma eſt*, veteribus incognita) multa commoda nobis accedunt; nimirum puſtularum ardorem extinguit, exſiccatque Ulcera? non externa tantum, ſed & interna; quæ ipſa quoque veſiculis, puſtulis, ulceribuſque fœdantur cætera omitto; illud quidem veriſſimum eſt, ſolo *Ptyaliſmo* morbi radicem non evelli; imò ſuperiore ſeculo infinitis experimentis conſtabat, multos decies, & amplius curationem ex peruńctione fruſtrà expertos fuiſſe: Atque idem teſtantur noſtri homines, inter alios *Volſemannus*, *Obſ.* 53. optimus ſanè chirurgus idemque fide digniſſimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura ſine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guajaco ſolo aliquid expectandum eſt citra periculum reclivæ.

Igitur ut rem conficiamus *Guaiaci* etiam facultates nobis breviter expediendæ ſunt. Hic verò aliquis obiiciet, ægrotum 16. noſtrum ſupra comprehenſum, uſu Guajaci, Hydrargiro modicè dato tantum ad grana aliquot, curatum fuiſſe; item in illa præclara *Fernelii* cura, cujuſdam quinquies fruſtra inuncti, ſolo Guajaci cremore tandem reſtituti? Reſpondeo, *Hiſtoriæ Fernelianæ* facilè fidem do; at nec ſus ægrotus, nec meus, nec alius quilibet ſine uſu Hidrargiri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt, Hydrargirus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnoper exquiro; nam corpus aſſicit, etiam poſt triginta, & amplius annos, ut ex Trepano, & Salivatione aliquoties per ſe redintegrata nobis certò conſtat: imò nulla concoctione domari poteſt, & in glandularum *Meandris* aliiſve corporis receſſibus latere ſolet; aliqua tandem occaſione loco moveri, & genium ſuum denuò exerere ſolere; adeoque ſi quis Hydrargirus vel intus ſumptus, vel extra corpori adhibitus unquam fuit, ex uſu Guajaci è latebris excitari, & cum antiqua ejus impreſſione, hominis ævo non delenda, tùm nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficique.

Guaiacum ſanè eſt medicamentum admodum tenujum partium, & piperati guſtus, ſudoreſque adeo movere aptum. Hæ verò *piperatæ Reſinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta ſunt: hujus notæ ſunt Balſamum *Peruvianum* & Gummi falsò, dum Reſina Guajaci dicenda eſt, Paraliticos, ſtupidos, & quovis modo reſolutos, curat. Ejuſque adeò præcipua facultas eſt ſtupori ab Hydrargiro inducto mederi, ipſumque Hydrargirum ponderoſum, & hebes medicamentum dirigere, & in omnes corporis partes diſſipare, tandemque expellere, ſcilicet viſcera eorumque vaſa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydrargyrus Veneni, in Lue Antidotum* eſſe Hydrargirus puſtularum ardores extinguendo, atque ulcera ſicando, aliquot teneriores corporis partes ſtupore reſolvit labefactatque; contra Guajacum eaſdem partes labefactatas ſuo calore piperato fovet, expeditque, & quatenus valde reſinoſum, vi ſua emplaſtica, ex integro ſanat: viſceribus autem jam denuò invigoratis, ipſum tandem Hydrargirum, Hoſpitem torpidum & *alienum*, ne intra nos æternum pernoctet, circulare cogunt, ſudoreque præcipue rarefactum aut Urina, aut Vapore inſenſibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior, & expeditior eſt; tamen citra ſudorem idem ab eodem fit, certe medicinis purgatoriis adjuto; maximè ſi cætera boni regiminis præ-

præcepta ſerventur, at curâ diutius procraſtinetur, certiſſimi tandem effectus: imo vinum, quod ſæpius expertos ſum, ſucceſſum non impedit; potius auxilio eſt.

DE SCORBUTO

Quinta *Exercitatio Medicinalis.*

PRoximo autem Lui Venereæ loco *Scorbutum* poſui, & propter morbi *novitatem*, & quod illi tot tantiſque *ſignis communibus*, valdè affinis ſit; imo ab altero dignoſcere, niſi admodum exercitato medico, haud ita facile eſt. Etenim Scorbuto ſui quoque dolores ſub noctem graviùs infeſtantes, item ſui tumores duri; ſuaque Ulcera exedentia, puſtulæque & maculæ, ſuæq; pedum punctiones, & crurum lancinationes ſunt. Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaria ſymptomata* ſunt, in Lue Venerea minimè notanda; nimirum Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, crutibus, aliuſq; corporis partibus purpureæ maculæ *vere violaceæ*; ventris tormina; præcordiorum gravitas moleſtiſſimùſque anhelitus, ſæpius ad deliquium; crurum debilitas & mira laſſitudo. Dyſenteriam, Febres erraticas, intermittentes cujuſcunque Typi, peſtilentiales, Pleuritin, Dolorem Iſchiadicum, Arthritidem, Paralyſin, Hidropem, Atrophiam Scorbuticam, aliaque infinita ſimptomata taceo, quæ primo facie alios, atque alios morbos mentiuntur; ſumma tamen induſtria & admirabili ſagacitate ad *Eugalenæ* primum, ſuperioris ſeculi medicæ doctæ, hæc morborum ſimulachra à ſuis archetipis penitus diſcernere & diſtinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium ſtomacaces*, & *ſcelatirbes* cujuſdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgicæ maritimis* ſubito correpti, ſunt; unum eundemque morbum cum Scorbuto hodierno fuiſſe, vero non admodum diſſimile eſt: tamen à veteribus medicis prorſus neglectus eſt, neque apud eos ullibi, certè de induſtria ſcriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit; quod loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantum indigena fuit. Superiore autem ſeculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multum de Rep. literaria meruit, quod hunc primum morbum accuratè deſcripſerit. At hic Morbus jamdiu quaſi lateſcens inter haud ignobilem gentem *Flandriæ* Populum, ex aſſidua & aucta navigationes apud Indos novas vires acquiſivit, ut *marti ipſius* proprius & peculiaris pleriſque jam audiat; vere *morbus hauticus*, & omni populo longis itineribus navigantî; cujuſlibet terræ *Europæ* ij fuerint; communis, ſive ea Navigaria calidis, frigidiſve regionibus fiat; modo nimius iis labor, & victus præter rationem ſalſus & crâſſus tantum præbeatur.

Hujus autem cauſa efficiens *victus ſalſus* eſt, ex. gr. Salſamenta è marinis piſcibus vel muria conditis, vel ſiccatis, item caſeus (omnis in *Saltu* caſeus ſeneſcit; id eſt, urinoſum ſepticumque, *Plin. lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & ſalſus; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet ſalſa in hoc ſenſu eſt, ut cerevisiæ ex aqua ſubſalſa coctæ; vel quibus ſal aut calx viva adjecta eſt: quæ peſſimæ conſuetudines, in coquendis cerevisiis non lupulatis, fere per totam *Angliam* jam obtinuerunt; ſiquidem inde cerevisiarij multum lucrantur, quod ita *Potiones bordeaceæ* confectæ, & ſubitò claræ fiunt, & ad acrimonia diu ſervantur. At ſanitati noſtræ interim inſeſſiones ſunt. His adde ipſum *maritimum aerem vere ſalſum*; quod *ſalſæ pluviæ*, calidis maxime regionibus, ex fide navigantium teſtantur.

At quomodo, inquies, id fieri poteſt, ut ex *ſale condimentorum* dictiſſimo, & in auxilium ſtomachi concoquentis apto nato, peſſimus morbi genus oriatur; huc accedunt alia eximiæ virtutes; nimirum à putredine vindicat, pruritus ſedat, Lichenas, Lepras, Pſoraſque medetur; contrà omnigenum

ferarum morſus optimè facit; adverſus Opium & Fungos præclarum antidotum; ad Hydropicorum tumores diſſipandos: item abſtergit, extenuat, &c. & infinita alia, autore *Dioſcoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur, Reſpondeo; crudum ſalem his uſibus veteres non adhibuiſſe, ſed *uſtum*, ex eodem *Dioſcoride*, conſtat; ſcilicet uſtum, ſemelque locum, atque ſiccatum. Quod nobis innuere videtur, aliquid mali ab ejus *cruditate* illos metuiſſe. Deinde, ex ſalis *modico uſu quotidiano* hoc malum non naſci ſolere, orbis terrarum populi univerſi conſuetudo magno argumento eſt. Itaque ab ejus *exceſſu* tanta vitia gigni, credibile eſt: eamque rem ſic paucis expediam.

A nimio ſale ſtomachus, & inteſtina primùm vitiantur, ejus filamenta exedi, totumque ventriculum tenuiorem reddi, inflammarique quemadmodum ab aliquo alio medicamento *ſeptico* copioſè & aſſiduè in victum quotidianum dato, tandem evenire, neceſſe eſt. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cupiditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & diſtenſionis ſenſus, cum moleſtiſſimo anhelitu, non ſine animi deſectione & ſubita interdum morte; imò hic & alibi cardialgia *ſubito deliquio* examinare ſolet. Inflammatione autem ſemel viriato ſtomacho chylus crudus confici ſolet; quod is ne cibi quidem pondus diu pati poteſt; maximè cùm ab eodem cibo ſalſo potioneve continuò irritetur. Itaque crudus chylus feſtinanter in inteſtina deducitur, lacteoſque receptus, vi cordis arteriarumque elaſtica, habitum corporis pervertit; ac cum crudus, & *ſupra modum ſalſus* chylus in *Lympha ductus* ſeparatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vaſorum tenerrimorum, & anguſtiorum adſtrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis, ſalſus, & tenuis, & craſſus chilus in venis ſanguiferis delinceps, ex magna parte, circulatur; arteriaſque adeo ob nimiam lympham multum diſtendi earumque pulſum impedire, neceſſe eſſe. Pulſum autem laborare conſtat, cùm illo morbo *pulſus celer, parvus, inæqualis* inter præcipua indicia *pathognomonica* numeretur. Ab ejuſmodi autem pulſu ſanguinem *crudum, lentum, craſſum, ſalſumque* tarde, ægrè in orbem moveri, neceſſe eſt; a motu verò ſanguinis lento & inæquali, cum, maximè vaſis *capillaribus*, ipſiſque excretoriis ductibus ob pulſus impotentiam ac languorem, coaleſcere & ſtagnare aptum eſſe. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirum *macula purpureæ*, ut in ſuggillationibus, & in omni vulnere contuſo fatè circumcirca fieri à ſanguine coagulato novimus; item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio manifeſta eſt; ſcilicet à chylo ſalſo & crudo minimè circuire apto; & in hujuſmodi Hydrope tumor *durior & magis renitens* eſſe ſolet, utpote à majore vaſorum inflammatione. Item Arthritidis vagæ ratio apparet à ſalſedine ſanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus reſtibilis ac corrumpentis. Item laſſitudinum cauſa intelligitur membrorumque diſtentio ab arteriarum nimia plenitudine. Item torpedinis, nervorum reſolutionis & contractionis; nimirum a lympha ſalſa nervis impacta & adplicita, & a nutritionis paucitate & defectu nutritionis ſine ratio, etiamſi conſiſtere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; niſi tamen ſanguis debite per corporis habitum, neutro venarum genere obſtructo, circumferatur, ductibuſque excretoriis perpetim ventiletur accretio corporis infida erit & ſimulata; vitium quæ; non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus eſt effectus & ſumma utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus eſt. Item dolores acuti ſub noctem maximè infeſtantes, ut in lectone horæ quadrantem manere poſſint, quod à lecti calore falſus & congreſcens ſanguis paulatim fuſus liquatoſque celerius per lymphæ ductus torpentes moveri ſolet; quemadmodum in digitis nive frigefactis, quo incaleſcunt, eò acerbiſſimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cùm Lympha à nimia ſalſedine viriatur, & qui mitiſſimus humor eſſe debet, fit

ſupra

ſuprà modum ſalſus, craſſus, crudus, lentus, nutritionique adeò minime aptus; id eſt, qui commode & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, perque vaſa excretoria à ſuperfluitatibus continue expurgari non poſſit. Huius autem rei illuſtre exemplum infantibus lactescentibus videmus; ubi lac a Nutricis conceptione fit ſalſum & Urinam ſalſam plene redolet ſapitque; quo lacte paucis ſeptimanis nutriti infantes, toto corporis habitu ſic vitiantur, ut tabes illa vix tota vita delenda ſit; imo infiniti atrophia pereunt, aut ſcrophulis aliiſve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio [ut id hic obiter notem] non aliud remedium æque bonum unquam expertus ſum, ac lac novum ex alia nutrice ſana.

Quod autem *Gingivæ* intumeſcere, & cruentari; vel levi de cauſa, & putreſcere ſolent, (id quod *nautis*, præcipue in longa & moleſta navigatione, indicium eſt futuri Scorbuti) ratio eſt, lymphæm *ſalſam & lentam* à ſanguinis craſſamento ægre ſeparari poſſe & propter vitiatos lymphæ ductus, ad ductus, ſalivales excretorios propellitur ab arteriis; ubi in ſalivam lentam, ſalſamque conficitur, non admodum adeò effundi aptam: Gingivaſque itaque empacta, vaſi excretoriis ſubſiſtit, ampliuſque ibidem corrupta, eas tumefacit: imò *hæmorrhagiis funeſtis* ſubitò Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus ſalſi humoris ſanguinem colliquatum ex putredine appulſum ad caput in exemplis noſtris infrà videbitur: cujus quidem ſymptomatis in hoc morbo ipſe *primus*, quod ſcio, authorſum.

Hinc liquet inſuper, cur *Hidrargirus* in hoc morbo curando [*Hartmanni* monitu, aliàs plurimum addicti chymicis remediis] nihil prodeſt: cùm & lymphæ ductus amplius infirmet, & à ſalſa ſupra modum lympha ipſe tandem vitietur; cùm ſal urinoſus vim & efficaciam ſalium acidorum deſtruat; & quod hic lympha craſſior & lentior eſt, quam quæ ſalivæ ductibus effundi poſſet.

At de ſalſedine ſanguinis aliqui meritò dubitant, cum cibum ſalſum comedentium ſanguis minime *muriaticus* eſt, nec ex analyſi ſpagirica ſal marinus in eo ad pauca grana inveniri poteſt. Reſpondeo; ſani quidem, & ſalſamenta multum comedentes, herbis tamen fructibuſque ſimul victitare ſolent, qui ſalis naturam alterent, diluantque. Deinde, ſalem culinarium concoctione quidem domari, & mitem reddi poſſe; in alium ſalem, urinoſum puta, certe à ſanis, manifeſtum eſt; quod nullum alium ſalem toto uſpiam corpore reperire licet. Rurſus; de *nautarum* ſanguine omnium graviſſime Scorbuto affectorum, nemo, quod ſcio, *quatenus iſte muriaticus* ſit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abunde ſufficit, ſi hujuſmodi ſalis copia in habitu corporis reſtiterit; cum ſal urinoſus, crudus & imperfecte coctus eoſdem effectus, e putredine ortos, perpetrare poſſit.

Exemplum unum vel alterum ponam quibus ſales integros poſſe per habitum corporis transferri, ibidemque morulas facere clare evincitur.

Cuidam Gonorrhæa graviter affecto, ad ℥i. ſalis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; poſt aliquot horas alvus ei mota eſt, & ſub noctem, forte cum hominem viſitavi, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monſtravit, qua nuper minxit; ubi ſale micante ſaturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora ante focum poſita, ſtillavit; quæ, ut curioſe eas examinaverim, meræ ſalinæ, & ib criſtallos aculeatas ſuo more concretæ fuerunt. Idem tamen phrhomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout ſanitatem recuperavit, ex toto deſiit.

His adde; in iis, qui ſe aquis medicatis noſtris, maxime ſalſis, *Epſomenſibus* puta, aliiſve ejuſdem farinæ, ingurgitant, eorum urina ſalis calcarii particulis tam repletur, ut, ſi vitrum, ea urina plenum, inter oculum tuum & ſolem teneas, illarum infinitam micationem admiraberis. Imò ſi multum & diutius bibant, ad aliquot menſes illis ſalinis

par-

particulis, / ut ex urina diligenter inſpecta liquido tibi conſtabit, / non ex toto corpus vacabit,

Hactenus de Scorbuti cauſa, ejuſque accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more noſtro, ex adverſariis tranſcribam, ut medicamentorum ſpecificorum rationem exponam

ÆGROTUS I.

Juvenis quidam robuſtus, miles, è caſtri tranſmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementer affectus eſt; item ferè aſſiduo vomitu & diarrhœa, huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti juſſi: is autem refrigeratus cute craſſa ex fuſco flaveſcente obductus eſt: urinæ paucæ, craſſæ & rubræ. Hunc ſic curavi, [℞. *Vini albi Gallici* ℔ ß. *ſem. Anethi* ℥ß. *fœniculi dulcis* ℥ß. *Gingiberis rufi* ℥ ß. *ad duodecim horas vaſe diligenter clauſo leniter coquatur*.] Hujus medicamenti ℥ii. ter minimùm quotidiè quantum calide id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGROTUS II.

Vir quidam, obeſus, ab aliquot menſibus, neſcio quo languore & horrore, quotidiè recurrente, affectus eſt; item huic gravis in lumbis capiteque dolor; matutini ſudores valde frigidi; Tuſſis; ſpiritus difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen ſiticuloſus; decumbendi in lecto aſſidua cupiditas; pulſus parvus & debilis; urina admodum biliosa: huic ſuccos *Naſturtii* & *Cochleariæ* ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhoruit, tamen & urina paulò & ſudores paulo tepidiores; item ſpiritus multo facilior. Balſamum Martis ad grana x. ad tuſſim & ſpiritum difficilem nocte dormituro dedi, cujus uſu, etiam ipſo ſudoris tempore, melius dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris neſcio quam anguſtiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad decem dies & amplius perſeveravit: horrores ſudoreſque omnino deſierunt mirifice convaluit præter neceſſariorum expectationem.

ÆGROTUS III.

Paraliſis *ex Scorbuto*.

Quinquagenarius, obeſus, *(Titbmarſh)* media hieme primum fit anheloſus, deque neſcio qua ægritudine circa ſtomachum valde queſtus eſt; mox brachiorum & crurum quaſi paraliſis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & aſſiduus crurum dolor, dies noctesque hominem crucians, ſomnumque ei prorsus adimens. Poſt quatuordecim vero dies in utroque crure *maculæ* infinitæ *purpureæ* apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Antiſcorbuticis vulgò cognitis; adeò vino *Hiſpanico*, & ſæpe Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æſtatem tamen manuum pedumque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* [in vicinia *Knaresboroughi* agri *Eboracenſis*] coctis & calidis, quantum ſuſtinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proxime ſequente ſimiliter affectus eſt; & mortuus eſt.

ÆGROTUS IV.

Atrophia *ex Scorbuto*.

Tallour de Marſton, quinquagenarius ſpirandi difficultate diu affectus eſt, tandem admodum emaciatus eſt; cæterùm ſanus ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viſcidam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis, modicæ ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ ſubpurpureæ efflorescebant; atque hæ tandem latè ſeraceum pectus occupabant; a prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indies degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſius obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

Dominus *Coobe*, è Prebendariis Eccleſiæ *Eboracenſis*, minimum quinquagenarius, macer, literis valdè deditus, *Decembri* exeunte ex frigore primum tuſſi affectus eſt; huic nulla fere ciborum appetentia; tuſſi ſupervenit ſpirandi difficultas, & neſcio quis levis dolor, & in tibia dextra imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus eſt, & maculæ *purpureæ*. Ipſe autem vocatus, femur & crus tumida & intense purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc ruſa & valde turbida, nunc clara & qualis ſanorum. Imo malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus ſe habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indies ſerpebat. Quo malum auctum eſt, eo Urinæ certiores, & ruſiores, & fæcibus magis id ſaturatæ. Ad decimum verò diem paulatim ſerpendo totum femur & tibiam & jam ipſum pedem tumore inſigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valde accedebat; foveæ in pede facile fiebant; at tumores cruris & femoris multo duriores fuerunt. Jam vero languores primùm æger ſenſit, & aſſidue in lecto deinceps decubuit.

Ex Anti-ſcorbuticis medicamentis Apozema præſcripſi, item Catapiaſmate ex ſolis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femorique late admovi; quibus admodum levati ſunt, & dolor, & tumor; Atque à pertinaci iſtiuſmodi remediorum uſu tandem convaluit. Illud inſuper notavi nigredinis extremas partes ſubluteo colore circumſcriptas fuiſſe, perinde ut fit in ſuggillatis.

ÆGROTUS VI.

Quidam Batavus, valde obeſus, languoribus diu affectus eſt; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipſa lingua liveſcebant; pulſu parvo, debili, & urina qualis ſaborum fuit; Spiritus Vini multùm & aſſidue potare conſuevit; huic autem à magni nominis medicis & ſanguinis miſſio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus eſt; at non ullo modo ei profuerunt. Ipſe vocatus mala in infinitum aucta obſervavi, & jam manus cruraque liveſcebant, & ſpirandi difficultas tanta fuit, ut niſi erectus in ſella ſedere non potuit; adeo lingua balbutiebat, ut hominem gallice loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me ſumere recuſavit præter cardiaca medicamenta vinoſa; quorum ſane in noſtris officinis copia eſt: poſt aliquot vero menſes à primo inſultu hæmorrhagia ſub noctem adeo violenta correptus eſt, ut aliquam multas libras ſanguinis e naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS VII.

Iuvenis quidam, exeunte *Decembri*, ſubito & ſine aliqua cauſa manifeſta narium hæmorrhagia correptus eſt; id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis fere *ex nigro-purpureis* eleganter depictum eſt; etiam earum aliquot ex interna labiorum parte obſervavi: *huic tamen nec febricula nec pulſus iuſto debilior*; Urina qualis ſanorum; nec ullum grave alias ſymptoma. At funeſta illa pictura fuit.

ÆGROTUS VIII.

Puer quidam, quinque annos natus, ſubito, ineunte vere, maculis quibuſdam *ex viola-purpureis* in cute albiſſima per totum corpus depingitur; ejus inquam, uſque forte inſpexi, eoſdemque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas obſervavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantum, animi cauſa. Et neſcio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illico mortuus eſt.

N. B. In proximo ſuperiori caſu maculæ eruperunt à ſanguinis profluvio;

in

in hoc autem post maculas Hæmorrhagia lethalis sequuta est.

ÆGROTUS IX.

PUer quidem (*Wallet*) summè agilis, decem circiter annos natus, caſei mercatoris filius, ſubitò *maculis purpureis* per univerſu corpus depictus eſt; ex his parvæ & aliæ majuſculæ fuerunt, ipſum *violæ martiæ florem* eleganter repreſentantes: mox vehemens Hæmorrhagia ſequuta eſt; gingivæ, fauces, ipſaque lingua ſumma putredine virulenta exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs ſumere potuerit. Intra ſeptiduum mortuus eſt.

ÆGROTUS X.

QUidam puer (*Hevvet*) ſex annos natus, ſubitò *nigro purpureis* maculis per univerſum corpus affectus eſt, puer autem de capitis dolore leviter tantum queſtus eſt, & toto eo die ludebat; naribus tamen paululum ſanguine ſtillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avide appetebat: ejus parentes inſolitas maculas mirabantur; media nocte ſanguis è naribus copioſè profluebat, eundemque adeò grumoſum è ventriculo vomebat: ad decimam diei horam vocatus, ſanguis admodùm difficilè comprimi potuit: maculas autem in labijs & lingua video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulſus rarus & debilis, urina ſuccinea & qualis ſanorum; nulla ſitis: ad illum comprimendum infinita fruſtra adhibita ſunt: vena autem brachii à me inciſa, is protinus in deliquium, vix ſeſqui uncia ſanguinis effuſa, lapſus, & ſanguis è naribus per ſe protinus compreſſus eſt. Sudore frigido madebat uſque ad mediam noctem, deliravit; ſorte ex diacodio dato in aqua plantaginis: poſtridie verò mane idem ei ſanguinis profluvium contigit per aliquot horas tandem balſamo veneris nares implevi, & ſanguis ſtillare deſiit, Deinceps diacodium modice datum eſt. Et *ſucci limonum*, *ſucci cochleariæ* ad cyathos aliquot quotidie illi propinavi. Vibices primum, mox maculæ in labijs, reliquoque corpore, ſenſim diſparuerunt. Convaluit.

ÆGROTUS XI.

Sub idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui infinitæ maculæ *purpura-violaceæ* in *nivea* cute efflorescebant, ſane ſpectaculum haud ingratum, niſi quod affectus morboſus fuerit: inter has vero maculas quaſdam ad amuſſim *triquetras*, alias *quadratas*, pleraſque *rotundas* & *inordinatas*, non ſine ingenti admiratione curioſius contemplabar. Huic autem me præſcripſiſſe memini ſpiritum C. C. ad aliquot guttas, ex cereviſia tenui quotidie bibendas. Convaluit.

ÆGROTUS XII.

Item alia puella eodem anno 1682. mihi oſtenſa eſt ijſdem maculis per totum corpus depicta: diu in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem neſcio quibus remedijs convaluit. N. B. in his duobus ultimis caſibus de ulla hæmorrhagia ſuperveniente non memini.

At *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita ſunt, prolixior eſſe nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta ſunt, *Cochleariæ*, *Limonumque*, *Aurantiorumve ſucci*: & ex hac nota ſunt omnigeni fructus & olera: at quò magis acidi eo meliores ſunt: hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valde proſunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab iſtiuſmodi acidis remedijs expectanda ſunt, ab uno Aceto diſcemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioſcorides* perhibet. Acetum refrigerat, & aſtringit. Stomacho utile, appetentiam excitat, Erumpentem undique ſanguinem ſiſtit, potu inſeſſuve. Prodeſt alvi fluctionibus cum cibis

Digitized by Google

cibis coctum. In Orthopnœa calidum commodè sorbetur. Tussim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abscedentes Gingivas, & sanguine manantes. Sugillationes rapit, & ad conglobatum sanguinem prodest. Ad capitis dolores confert. Ad aquam intercutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fotus, pruritus permulcet; ad nomas & sacrum ignem, & ulcera quæ serpunt, ad lepras, impetigineſque efficax est. Phagedænas ulcerum nomaſque fotu continuo cohibet Calidum potum adversùs omnia venena efficax est, præsertim contra Meconium, Fungos & haustam cicutam. Contra venenatorum serpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum nostrum curandum, aut amplius desideretur, remedio cum morbi symptomatibus diligenter collato, plane nescio; certè tu velim pensites, ô bone lector.

Quamvis succi ex usu quotidiano in hoc morbo supra memorati & præ cæteris commendati, veteribus parum aut nihil noti fuerunt: eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet; nimirum boni esse succi, & stomacho utilis, &c. reliqua vide apud *Dioscoridem*.

Quomodo autem hi effectus ex usu acidorum oriantur explicandum restat. Atque hujus rei in his paucis consistit. Acidum imprimis infirmum, & æstuantem stomachum refrigerat & adstringit; adeòque concoctioni eum aptum reddit; similiter cogitandum est de intestinis visceribus, eorumque vasis, una eademq; ratione, salium exedentium copia laborantibus; hujus autem in stomacho & visceribus refrigerii ratio est, quod acida salibus urinosis adjecta eorum vim protinus frangunt, & cum attenuando chylum limphamve insuper urinam moveant, sales exedentes mitigatos jam maxime eo diducunt foras: à chylo autem novo, tenui & dulci sanguinis circuitus minus expeditur, limphæque adeo motus placidè perficitur, quo arteriarum labor multum diminuitur, levaturque; adeoque hæmorrhagiæ & maculæ, & dolores, & lassitudines, nervorumq; resolutiones cantractioneſque paucis diebus ex toto cessant, & homo moribundus ex integro restituitur. Cujus subitæ curationis exempla infinita in nautis, terræ semel expositis à longis navigationibus, occurrunt.

At remediorum magnæ differentiæ sunt: Respondeo, verissimum quidem esse, multis oleribus, inter quæ Nasturtium & Cochleariam pono, ad Scorbutum utilibus, præter succum acidum inesse etiam quandam piperatam acerbitatem; qua tamen de causa crassos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus sibi viam faciunt; adeoq; salem crudum Urinosum ubique locorum promptius subigere & expellere poſes. sunt.

Salis autem culinarii *crudi*, sive in Urinosum mediocriter tantum costi, notio haud ita aliena est. Nam etiam in bene coquentibus Urina suum salem urinosum non facilè, & à prima statim mictione analisi chimica præbet; imò ut ulterius putrescat, necesse est. Item ex sanguine humano eodem artificio destillato, paucæ tantum drachmæ salis culinarii, ex multis libris sanguinis haberi possunt; At idem etiam ambiguæ naturæ est, nec in omnibus vere marino respondet, ut perhibet *Bellus* noster.

Rursus; Acetum a fructus alicujus immaturi succo viribus distat, in eo, quod Acetum acrimoniam quandam ex putredinosa caliditate, scilicet ex bina fermentatione confectum, adeptum est. Fructus autem acidus immaturus ea acquisita acredine caret, & acerbitatem habet. Unde magis etiam tenuium partium est Acetum, quàm alicujus herbæ aut fructus immaturi succus, velut sensus quoque docet, *quo autem acrior succus, eo promptius penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Ampliùs; Limonum, Aurantiorum, Malorumque Punicorum, scilicet perfectè maturorum, succi acidi sunt: nec fructus alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent;

bent, adeoque præ cæteris valdè excellunt, & privatim ad hunc morbum omnium remediorum longè præstantissima medicamenta sunt; etiam miseris nautis in auxilium suum infinitis exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inferere suave est, Authore *Pisone* Batavo, medico diligentissimo, & in rebus Naturæ exoticis, si quis alius, versatissimo. *Pervulgati*, inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diu vixit, *medicastri plus præsidii in limonibus ponunt, quam in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & pestilentes febres, atque ipsa Venena. Ego autem, sine fastidio affirmo, me ex nullo, alio aliquo remedio simplici tot felices effectus in tota praxi mea observasse, quam ex limonibus.*

Atque hæc satis dicta sunt de id genus remediorum natura.

Quæstio autem haud importuna superest, cui respondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, sanguinem mitti, & purgari plerumque male ferunt? Respondeo; Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam succo nutritio, qualiscunque is sit, vix abundare, credibile est: huic rei fidem facit, inanis vomendi conatus sine ulla notabili excretione; item quod Lymphæ ductus seriant; quod testatur & nervorum resolutio & corporis nimia lassitudo, è maxime communibus hujus morbi indiciis, & interdum ossium crepitus.

Deinde diutius ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effusis supra modum languent, quod arteriæ rigidæ, & diu distentæ ex chylo crudo, salsoque, eo dempto, plane stupent, nec facile ac prompte ad officium debitum redire possunt, sed pene ab opere deficiunt; illud confirmat pulsus debilis, parvus, inæqualis; item quod ab omni mutatione positus corporis deliquium pati istius; modi ægri valde proni sunt, nimirum cordis & arteriorum Systole satiscente id refluo sanguine inæqualiter moto, tantum non opprimitur.

DE ARTHRITIDE.

Sexta *Exercitatio Medicinalis*.

ARticulorum Dolor sive pedum, sive manuum, sive coxendicum, idem morbus in diversis corporis partibus merito audit; etiamsi aliis atque aliis nominibus, ut podagra, Cheiragra, Ischias ve appelletur.

Rheumatismus vero, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis sit; in hos tamen non articuli tantum, sed media quoque inter articulos spatia gravissimis interdum doloribus affici solent.

In descriptione autem hujus morbi, sicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi sunt: protecto singulorum accidentium, quibus hic morbus concludi possit, enumeratio apud illos mirabili quadam industria exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his vero consulas suadeo *Aretæum* aut *C. Aurelianum*. Equidem ea, brevitatis causa, quam in his Tractatibus unice instituì, certe in tam vulgari morbo libenter omitterem. Quoniam tamen Aureliani liber, propter editionum paucitatem, (imo non nisi ejus unica, quod scio, integra est) in paucorum manibus est, & quod hoc fit Veterum *summæ accurationis* in morbis describendis *exemplum*, illud transscribere in nostras chartas non gravabor. Sequitur, inquit ille, passione articulari tentatos, *torpor* atque *formicatio* eorum articulorum qui tanguntur, & difficilis *flexio*, atq; rursum *extensio*: item *gravedo* & *vacandi dulcedo*; & ad parvum motum vehemens dolor; atque dormientibus sensus quidam *resonantium* articulorum, & cum de somno surrexerint, veluti *saltus* earundem partium afficiuntur; tum *horror* vel *rigor*, vel *tremor*, sine ulla manifesta ratione, partium sequuntur: deinc cum passio se extollere cœperit, in Podagricis *dolor* alterius pedis, aut utriusq; cum *punctionibus* nascitur, incipiens à vestigio, aut plantæ cavitate, vel sæpius à majore digito, arrestante torpore & gravedine, & difficili motu cum horrore, rigido, atque inæquali per membra, & aliquan-

aliquando plurimo *fervore*, aliquando *frigore*, ut alii refrigerantia, alii calida desiderent ægrotantes & propterea quidam alteram calidam, alteram frigidam podagram putaverunt nuncupandam: item initio, ut sæpè contigit, similis color patentium, atque sanatum videtur partium attestante æqualitate, nullo emergente tumore. Deinde *inflatio partium* fit cum *rubore*: quapropter *relevationem* sæpè sequitur. (Hoc est, partes circa ipsa ossa minus dolent] Tum pejorante passione, *Arthritica* sufficitur passio, cùm in unum, omnium articulorum consensus, & facile ex articulo in articulum venit dolor, nec desinens priusquam cunctos invaserit nodos: sæpè denique, prioris articuli, dolore declinante, *secundus* invaditur, atque eodem similiter miscente, *tertius* sumit exordium, consentiente etiam vesica, atque spine majoribus nervis, quos *Tenonias* vocant. Et in *stomacho* etiam *nausea* vel vomitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur, ac deinde *durescunt*, & soliditati *saxeam* faciunt qualitatem: tum etiam *nigriores* efficiuntur, atque *contorti*, ut in *obliquas* partes *digiti vertantur*, aut *reflexi supinentur*, aut vicinis adfixi incumbant. Et aliquando *humore purulento*, vel *mucilento collecto*, aut viscoso, generent *Petras*, quos nos *Tophos* dicere poterimus. Denique lapides sufficiuntur, qui quidem *articulos solvant*, & *cutem distendant*, atque erumpentes prominent, & chirurgis detrahantur, aut exilientes cyathis cum fibramento tollantur, quod nos scalpreolum discere poterimus, & *rursum renascantur*. Tum membra dolentium partium, cessante nutrimento, *tenuata languescunt*, & *arida* efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes parvis ex causis *mobiles* atque *iracundi*, siquidem motum vel actum non sine querela accipiunt.

Principaliter autem hæc passio, inquit idem *C. Aurelianus*, constituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cæteris morbo consentiunt, atque contiguos, vel superpositos lacertos, & majores nervos pati demonstrant; ineunt morbo; *Nervi*, id est [ex interpretatione ipsius Aretæi] articulorum vincula, & quecunque ex ossibus exorta sunt, & in ipsa ossa inserantur, dolore incipiunt. At ipsa ossa non dolent, vel minimum. At si aliquis ab ipsis doleat, non ferramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo sunt) tantum dolorem excitare possunt, quantum quæ ex ipsis ossibus nascuntur.

Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circumtegit: item musculorum capita vel summitates.

Denique augmento passionis inter *cretus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in saniem transiens, partes aliquas [imo ipsa tandem ossa] collectionibus, id est, abscessu adhcit.

Hujus autem tanti doloris causam sic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis, ubi primus morbi insultus est, *ductus excretorii* cartilaginosa ossium capita, tendines musculorum duriusculos minusque flexiles, membranasque iis circumpositas penetrant, pertranseuntque; perinde ut iisdem ductibus in cute intestinisque fieri solet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interstitia articulorum humor ille pituitosus, illorum madefactioni lunctionique valdè necessarius, ne in motibus suis exercendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefacti*, id est, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à qua tot motus articulorum convulsivi; ex frequenti usu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer resolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, qua contractioni impares sunt, vel *obstructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento sero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facile putredinem & acrimoniam concipit, & ichorosus tandem fit; ipsa denique ossa rodendo, illa in Tophos dissolvere potis est. Quod satis constat ossibus cariosis vermiculato quodam opere profundè insculptis. Undè primum *atrox dolor*, *nempe a continua distentione* & *dilatatione* ductuum *excretorum* à corrumpente humore, cui tamen distentioni partium cartilaginosarum *duritiei*

plurimùm resistit: ideòque in lis dolor vehementior excitatur, quàm in molioribus corporis partibus fieri solet, ubi tanta resistentia non est humori abscedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporique movendo magis necessarias, nervosque & ossa multa & crebra subierit, eò sanè tum stabilior morbus est, tum aegerrimè profligatur.

Atque hinc illi sensus stricturæ infinitæ compressionis, ponderis, caloris urentis lancinationis, punctionum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam sibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quod ad ipsas cavitates & interstitia articulorum, ut suprà comprehensum est, *profunde incipit dolor*; sursùmque fertur in musculos circumeambientes, serè inflammatione in iisdē excitata nempe ex *regurgitatione* humoris jam putrescentis in arteriolas cutaneas ac musculares: ubi autem ex articulis sursum inflammatio tollitur, dolor ad ossa multo remissior esse solet; quod scilicet ductus excretorii cartilaginosi & semiossei humore corrumpente paulatim dejiciuntur.

Deinde, à *Tophis*, ipsis articulis innatis, satis confirmatur; quod ii ex materia *ossea* sunt. Ab initio quidem, Authore Aretæo, veluti abscessus articulos occupant; postquàm verò magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi solidi, albi consistunt. Imo universam ossium compagem morbus populatur, haud secus atque pedis aut manus articulum. Etenim in toto membro Tubercula exigua & maiora exurgunt. Illorum verum humiditas crassa, albicans, & grandinosa est. At illa rara fiunt, nisi ubi longa morbi consuetudo facta est.

Atque hæc hactenus de causa doloris *continuâ*, nempe de distentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginosis membranisque ab ossa pertinentibus.

Causa verò *antecedens* est stomachus labe tactatus, unde chilus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, Hyppocrates, hanc causam voluit esse sanguinem bile & pituita corruptum, inque articulos effusum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis in intestina ferè effundi solent, nec aliqua secretione, sed ex ipso sanguine (si bonus, bonos si malus, malo) foras in ductus excretorios ubique propulso, & sola ductuum *fracedine naturæ* excoctæ sint, (de quo susius in Tractatu de Humoribus egimus) ideo istam opinionem non libenter admitto. Inficias tamen non ibo, posse aliquando sanguinem à bile & pituita *refluis* per vasa chylifera vitiari.

Alij autem hodierni Medici salem nescio quem, Tartarumque accusant. At hæc, vana sunt, & sine fundamento. Cum ipse Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nusquam in corpore reperitur; cùm nec ipsi Tophi, nec ossa, nec aliquid carnis, humorumve alium salem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod scio, chimico, præter unum eundemque planè urinosum.

At ipsum Sal Tartareum, (quòd à Paracelso conceptum, Mayerno, ejusque sectatoribus tam gratum est) alius planè generis sales; ut ex ejus figura, cùm in chrystallos coiverit, satis constat.

Denique salurinosum *putredinis consequentis* & coagulationis tam *citra*, id est in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & intestinis, *effectus*, *non causa* est.

Restat itaque solus chylus sive *serum crudum & viscosum*, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, causa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxysmorum quotidianorum ad podagram constituendam, bellam atque lepidam Fictionem esse. Quod autem dolor nocte recrudescat, manè vero remittatur: id situs corporis facere potest, quo sanguinis motus vel promovetur, retardaturve in hanc vel illam corporis partem; quid enim pedem in scabellum interdiu altiùs gestet podagricus, si non ad dolorem à positione sedandum. Deinde victus ratio, quæ ferè

diur-

furna est, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri potest. Ipsa vero Febricula si quæ ineunte morbo, sit, per accidens est, & è dolore orta & symptomatica, & quæ levi de causa à *medicamentis* aut *victu* intempestivè datis recrudescere potest. Rectè itaque Aretæus, in Arthritide atroces sanè dolores sunt, sed dolorem comitantia atrocibra: defectus animæ, ciborum aversatio, sitis, vigilia, inter quæ febricula. Imo eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Ischiadicis olim animadversa est a Cæl. Aureliano. Dolor, inquit ille, efficitur nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum spatiis, aut mediocres reliquias servans.

Aliquot autem Quæstionibus de Podagricis hic respondere lubet: quarum prima est cur mulier Podagra non laborat, nisi menstrua defuerint? Illud verum fuisse Hippocratis ævo & in græcia facile credo. Quod mulieres græcæ summæ castitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphorismus minus verus est; cum infinitæ instantiæ occurrunt. Podagricarum mulierum etiam quibus menstrua bene respondent. Illud tamen concedendum est, illas multo rarius affici hoc morbo, quam viri, ob menstruorum excretionem a quibus inaniuntur levanturque illi alteri ductus Articulorum excretorij; claro documento, ut id hic obiter notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex consuetudine vitæque ratione, causis hujus morbi procatarcticis parum noxiæ, adeoque minus illo vitio opportunæ sunt.

Eadem vero ratio, est de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quam in ætate provectioribus & indies pro corporis incremento ampliantur.

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant? Respondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerint. Deinde his ipsa muliebris cura & consuetudo imperata est. Imo mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantum, sed & pueros superant; ut de omnibus cujuscunque generis castratis animalibus satis constat; adeoq; ils ductus articulorū excretorii facilè dilatabiles, & humores *liquidiores* sunt.

Cum autem intentiones curativæ præcipuè duæ sunt; *una* ad præcautionem ne redeat morbus, aut tardius mitiusve. *Altera* ad dolem cito sedandum, dissipandum, resolvendum: ideo ad Ægrotorum exempla pro more nostro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantum opus est; nempè ut naturam & usum aliquot remediorum specificorum ostendam.

ÆGROTUS I.

Domina *Alston de Vballis*, primaria fœmina, sexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta est. Tophi ingentes ubique articulorum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora infinita grandinis instar.

Huic Urina semper pallida, etiam ipsis accessionibus, ut ipsa ejusque necessarii mihi retulerunt.

Ex Lancastria ad Eboracum venit, meum auxilium implorans, quod, multo maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere consuevit.

Hæc erat obesula, certe non macilenta fœmina. Huic vero sic præscripsi. (℞. *Vini Emetici* ℥ß. *decocti Sennæ Gerondi* ℥iß. *Syrup. Violar.* ℥ß. m. f. Potio Emetica.) Adeo vero medicamento aliquoties vomuit; alvusque mota est cum euphoria. Idemque adeo medicamentum singulis septimanis exhibui ad mensem. Domum autem reversa, singulis mensibus idem emeticum semel repetiit ex præcepto meo, valetudinemque ei annuam & duos menses bonam præstabat.

Ex hoc vero successu lætata Londinum abiit, ubi inter alia, ad Tophos dissolvendos, (nam id fieri potuisse vehementer credidit (Antimonij Diaphoretici a L. R. diu sumpsit. Atque alia infinita: tandem a N. *pulverem Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per se, magno pretio

sio redemit; item Arcanum ejusdem N. etiam ad integrum annum sumpsit, item chalybeata ex plurimorum Medicorum præscriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem perniciosa fuere. Nam ipse post septennium forte Londinum adiens, morienti fœminæ accersitus hæc didici ab illa. Huic autem supra fidem *pruritus* continuus ab istis remediis non in universa tantum cute, sed & in ipsis faucibus, stomachoque; quod seriò centies mihi affirmavit, (nam in hac misera conditione ad decem minimum menses vixit) excitatus est, & tandem convulsa mortua est.

ÆGROTUS II.

D. *Buchanan* sexagenarius, vir admodum obesus, diu podagricus ad totalem ambulandi impotentiam; tandem manibus captus est: mox in omnem corporis ambitum vagatus est morbus; sævissimisque doloribus etiam in colli vertebris, & omoplatis cruciatus est; post sexaginta vero dies singuli paroxysmi, quibus ferè annuetim corripi solebat, vix finiti sunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cum primum hominem viderem. Ad septennium meæ curæ se commisit. Hæc autem expertus sum in ea minimum paroxysmis: nempe, incunte morbo, sanguinem ei semel atq; iterum prima *diatrito* mittendum curavi, cujus semper crassamento frigido cutis densa atque albida adhæsit verè coriacea: item sub eodem tempore ventrem subduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliaque cum viderem victæ cruditati, indicia ex Vrina hypostasi levi, & albicante, hominemque jam in declinatione morbi constitutum, hujusmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties mollitus sum. *℞. Decoct. Sennæ Gereon. ℥iv. Syrup. e Rosis purg. cum Agarico, Syrup. Violar. ℈ Mirab. succi limon. an. ℥ß. mannæ ℥i.* misce, f. Potio] Hoc autem medicamentum adeo profuit, ut intra tres plurimum septimanas ad integram sanitatem sæpius restitutus est: nec memini illum ullo paroxysmo semel excessisse mensem toto illo septennio, quin ad integritatem corpus rediret; cum tamen antea ad duos treſve menſes decumbere consueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, si quæras, dicam. Dum forte laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas nescio quas Scoticas vehementer commendabat. Quid fit? Vltimo paroxysmo quo vivere desiit, & sanguinis detractionem, & omnem methodum meam omnino noluit; sed clam a primo insultus die ad decimum è pilulis Scoticis duas treſve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota est. Jam lepide mecum confabulatus est, an crederem illum tot annis valetudinarium vixisse, nec, sibi certe, Medicum esse posse? Illa vero nocte urina citra ullum dolorem compressa est. Imò mingendi cupiditas ex toto desiit. Ad decimum vero quintum diem vixit, nec unquam vesica respondit neque enim gutta urinæ in ea inventa est; cathetere sæpius immisso, à perito chirurgo.

ÆGROTUS III.

Domina *Cb.* optima fœmina, mediæ ætatis, obesula, aliquot liberorum mater. Huic menstrua semper bene respondêrunt; attamen ex Arthritide jam diu miserè afflicta est. Huic bimestres Paroxysmi & interdum longiores, idque aliquoties in singulis annis: dolores in paroxysmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, nisi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mire tumefactis. Adhibitum est remedium Anodynum nullo secundum ex præscripto S. nempe ex opio crudo Spir. Vini dissolut. De Sanguinis vero missione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primum accersitus sum. Sanguinem vero, etiamsi nimis tarde, è brachio mitti jussi; enematis eodem die ventrem subduxi: postridie sic dejectionem mollitus sum. (*℞. Extract. rudii ℥i. m. de duobus gr. iv. Balsi. Peruv. gutt. ii. m. f. Pilul. n. ii.* inaurentur.) His vero alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra septimanam desierunt; mitis & præter consuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem incunte, in-

iterum ex podagra decubuit, solitis symptomatis ex toto corpore, nempe primum in pedum digitis & talo, postridiè in carpo & cubito grassatus est morbus, dolor in articulis intensissimus: Urinæ paucæ & rubræ; sitis; vigilia; febricula Huic jam sub ipso primo insultus, die sanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis vero frigidi crassamento rubro *Coriaceum* tegumentum crassum adhæsit; cruditatis certissimum indicium. Dolori autem mitigando hujusmodi cataplasma & Talo & Cubito admovendum præscripsi (*Micæ panis filiginei ex Lacte coctæ* ℥vi. *Croci* ʒß. *Aloes Succotrin. ad pulverem siccum & friabilem usſulati*, ʒiii. *Olei Liliorum alb. q. s. f. Cataplas. ex arte*.

Alio verò Paroxysmo atroci Empl. viride Glyconis apud Scribonium Largum descriptum adhibui non minori cum successu ex molli aluta illitum. Ubi autem concoctionis signa sese ex urina manifestarunt, & morbus in declinatione positus fuit, sic mulierem purgavi. (*℞. Decoct. Senn. Gereon. ℥iij. Syr. Violar. ℥i. Syrup. e Spin. Cervin. Aquæ Mirab. succi Limon. an. ℥i. Confectio. hieræ Diacolocynth. ʒß. misce, f. Potio.*

N. B. In biennij spatio & ad aliquot menses amplius a meo adventu, podagra quinquies correpta est. Intra biennium verò a tempestiva sanguinis missione, & levi cathartico appropriato, statim exhibito, ante septimum diem morbus ter ex integro profligatus est. Bis verè sævissimis paroxysmis Decumbens, intra 14. dies morbus ex toto judicatus est.

Jam verò & ambulare & manibus sese exercere cõmodè potuit. Item gravida fit, uterumque ex 23 septimanis gestabat, cum forte ruri ad *Epsam* degens propter aeris æstivi salubritatem, villarumque infinitam commoditatem, pede altero subito capta est; alicujus temerarij suasu *aqua nescio qua chymica*, mirificæ, si diis placet; virtutis, ineunte paroxysmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore angustiaque statim affecta est. Postridie Londinum rediit, a quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At Epsam denuo adiens post duos menses iterum ex articulis pedoluit, eademque aqua chimica illum irrigavit, atque iidem dolores in stomacho cum motibus convulsivis illico redierunt. Londinum vero protinus advecta, obstetricem Medicum vocavit Doctissimumque virum D. *Carolum Scarborough*, militem & Medicum egregium quem summi cultus & honoris causa æternum memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus est ut ei aliquas suppetias ferre possemus: at frustra omnia; interque diros cruciatus plurium dierum & vehementer convulsa, ipso abortionis momento, expiravit.

ÆGROTUS IV.

Penruddock quidam aulæ regiæ famulus pede pro more captus, ex necessitate alicujus negotij expediendi, agyrtæ sussu, biduo ab accessione Emplastrum nescio quod pedi dolenti admovit, ad diem tertio dolore quasi solutus foras ambulavit, nec ante vesperam domum rediit; manè lætus surrexit, vestitusque subito concidit, animaque defecit. Ipse vocatus, quod in vicinia mea habitavit urbe V Vestmonasterienſi, hominem mortuum inveni; atq; hæc a filia ejus, aliisque necessariis, mihi de Emplastro narrata sunt.

ÆGROTUS V.

Illustrissimus Comes de *C.* mediæ ætatis vir, aliquoties Arthritide affectus est ac diutius in morbo hæsit, nec citra longam membrorum imbecillitatem solvi consuevit. Bis tandem ei podagra laboranti medicinam feci. Huic autem in singulis paroxysmis urina Biliosa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula a primis diebus. Sanguine sub initio misso; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum Canariense ex sero lactis vel se quotidie, indulsi, victumque præterea tenuem maximè secunda diatrito, ubi autem declinatio morbi instabat, quæ ferè sit tertia diatrito, cathartcum hujusmodi sumpsit (*℞. decoct. Sennæ Gereon. ℥iii. syrup. e spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon. an. ℥ii. Con-*

fect. Hier. Diacolocynth. ℥ m. m. f. Potio. (Ante 14. diem ex toto convaluit, parum aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem vero hujusmodi pilulas devoravit. [*R. Antidoti Marciam. ℥. m. aut ejus loco Spec. Aromatic. Rosac. ʒii. Cortic. Peruv. ʒß. Sal. Mart. agarice an. ʒi. Succi Hypocistid. Aq. Ros. dissolut. ʒi. f. Pilul. exiguæ, inaurentur.*] Ex his unam vel duas, quotidiè, vel alternis noctibus tantum ad mensem sumere consuevit. Huic methodo assuetus à multis annis jam sibi medicus est: nec mirum quod omnigena eruditione excellit, non sui ordinis viros, sed etiam instructissimos Philosophos.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, sudoremque nocte movebat quidam .... omnia tamen symptomata pejora; die 7. decubitus accersitus, sanguinem è brachio mitti jussi: Ei verò refrigerato crassamento crassa & albida cutis adhæsit.

Postridie febricula paululùm remittere visa est. Ad 12. verò diem symptomata æque gravia, ac antè. Rursus sanguinem mittere curavi, qui refrigeratus idem visus est ac prior. Tunc primum è Pilulis Agatico-martialibus alibi descriptis unam dormituro dedi. Atque illa nocte optime quievit, cras urina minus biliosa; ex bona parte defit febricula.

Ad 16. diem integrè convaluit.

ÆGROTUS VI.

Domina C. Quinquagenaria, primaria fœmina diu Arthritide vehementer affici consuevit. In aliquo paroxysmo accersitus, hæc ejus morbi conditio. Manus pedesque simul inflammati, ut nec interdiu noctève quiescere præ summo dolore posset. Item in ventriculo nescio quis dolor & Ciborum fastidium. Huic, quod tardè veni, fœminamque ab omni evacuatione aversam habui, sic præscripsi. (*℞ Balsi. Leucatelli ʒii. Salis Martis ʒi. diligenter optimeque terebintur super marmor in singularem lævitatem unitatemque*) Ejus gr. x. dormitaræ: quotidie exhibui: ab ipsa prima nocte melius se habuit, & deinceps convaluit.

N.B. De Vitriolo Martis illud scire licet ex Galeno* ferri squamas inter siccantia medicamenta citra rosionem numerata fuisse, easdemque abstergere, purgareque. At omne ferrum Vitrioli particeps est.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulsa optimè facit ad Arthritic. authore Ætio.

Quoniam autem hic & illic, nempe ad Talum aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus est; Hujus modi Emplastrum ex Scrib. Largo supra injeci: à quo mirifice adjutus est.

(*R. Æris usti, æruginis rasæ an. ʒvi. Salis Gemmei, guttæ Ammoniaci, Thuris masculi an. ʒß. Aristolochiæ rotund. ʒi. Aluminis ʒß Myrrhæ, Galbani. Aloes an. ʒi Ceræ ʒii. Terebit. Chiæ ʒiß. Olei Ɛi. Olei, Galbano, Cera Terebinthina super ignem liquefactis cætera ex aceto, ex arte misce. f. Emplastrum viride.*)

N. B Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

ÆGROTUS VII.

Dominus T mediæ ætatis vir robustus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehemente affectus est: huic Febricula, stomachus æstuans, vigilia, urina admodum biliosa.

ÆGROTUS VIII.

Illustrissimus Comes de P. Quadragenarius, obesus, ex aliquot annis Arthritide vaga miserè affectus est. Ante vero biennium Parisius hoc malo decubuit, & post quartum mensem vix ad sanitatem restitutus est.

Hoc autem paroxysmo, quo ipso accersitus sum, cubiti dolore vexari cepit, non sine febricula, & urina crassa & biliosa.

Ex meo consilio, sit, abstinentia & quiete contra primos morbi insultus pugnavit; nam ipsius rebus domesticis ma-

* *De comp. Medicam. secund. prima lib. 3.*

maxime tum temporis intereſſe dicebat, ut protinus convaleſceret.

Ideoque ut nobili viro quantum in me eſſet ſatis facem, etiamſi aliquo modo temeraria eſſet methodus, nec ſanguinem miſi, nec Alvus ullo modo duxi aut movi, nec ſudorem provocavi. Alvus tamen per ſe quotidie reſpondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelſi linteo molli illitum illico ſuperinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibuſve denuo cum magna inflammatione malum adortum eſt. At protinùs Emplaſtrum adhibuimus, & cum vehementius doluit, etiam ipſo Emplaſtro cataplaſma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè ſuperpoſuimus. Ita ad quintam diem ſe habuit.

Sexta autem die concoctionis ſigna de urina obſervavi, ac iſtud medicamentum propinavi[*R. Hier. Diacolocynth. ℥ii. Sacch. Cand. alb. ℥iß. m. f.* Bolus: *ſuperbibit. Aq. Epſum. Succi Lim. ℥i. Syrup. Violat* ℥ß. *m.*]

Septimò omnino deſiit febricula, atque urina citrina qualis ſanorum reddita eſt.

Novo exiit foras negotij expediendis. Decurſu autem morbi ad ſitim leniendam aquam hujuſmodi limac. ℥vj ter quotidie indulſi, (*R. Cochlearum Hortenſium* ℔*vj. Nucis Moſchatæ contuſæ ℥i. Lactis* ℔*xii. caute diſtillentur evitando Empyurema ad mediat; ſingulis libris aq. diſtillatæ adde Sacchari Cand. ℥ii. Succi Limonum maturorum & de Malaga* ℥ß.].

ÆGROTUS IX.

Illuſtris Comes *H. Bronchard* Sexagenarius exeunte Septembri Podagra vehementer correptus eſt; utroque pede inflammato, item dolore Iſchiadico. Huic prætera aſſidua Tuſſis, difficilis admodum anhelitus, ut non decumbere quidem in lecto poſſet, ſed ſella penſili dies noctesque reſidere coactus eſt. Huic pulſus celer, formicans, & ad tres minimum pulſus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam reſtitui.

In primis ſanguinem mittendum juſſi, hujus craſſamenti refrigerati pellis craſſa & albida adhæſit.

Deinde à prima nocte *Balſamum Agaricc martiale* ad ℈ß exhibui. Idque ſingulis noctibus ſumpſit. Deſiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum poſt dies quinque. Item tuſſis, & facilis ei Spiritus redditus eſt, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua ſeſſione remanſit; nec catharticum, quo id incommodum optime tolli poſſet, ſumere voluit.

ÆGROTUS X.

Quidam pauper Sexagenarius Iſchiadico dolore correptus: malum ad Iſchiam dextram non tantum ſævit, ſed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacolocc.* ad ℥ii. exhibui: à quo ſexies purgatus eſt. Intra biduum ex toto dolor deſiit, & miſſo baculo, quod ad ſe ſuſtentandum geſtabat, intra hebdomadam ad conſuetum bajulatoris munus rediit. Poſt alteram verò ſeptimanam ex eodem medicamento ſe purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS XI.

Dominus *J. L.* miles *Baronetus*, Sexagenarius, macer ex multis annis (minimum viginti) Arthritide vexatus: item cui jam in pleriſque articulis Nodi Tophacei: huic olim aliquoties paroxyſmi trimeſtres, & bimeſtres ſæpius contigerunt. Ex biennio & amplius ſeſe meę curę commiſit, illum autem quinquies illo tempore malum invaſit: in carpis digitiſque & pedum manùmque ingens inflammatio. Item non rarò ipſis colli vertebris humeriſque capi ſolet; febricula ab ipſo impetu, vigilia, infinitus articulorum dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem fere ſic ſæpius medicinam feci. In primis ſanguinẽ detrahi jubeo; leniori injectione ſi præcordia inflata ſint, ventrem duco. Inediam impero *prima diatrito*. Mox ſi dolor vehementior & omnem tolerantiam excedant hauſtulum è Diacodio permitto, aut etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquẽ pulverem vel è Bezoar, vel è Chel. compoſ. aut è lapid. Goæ, dict. aliquot ſex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiteriis Hauſtulo: at hæc citra ſudorem. Item *altera* diatrio & Avenacea,

aut juſcula è pullo Gallinaceo; Item Vinum Canarienſe, vel per ſe, vel ex lactis ſero incoctum, cui ſucci Limon. cum tantillo ſachari adjecta ſunt, libere indulgeo.

In malo autem declinante, cum ſilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloreſque remiſerint, ſic præſcripſi. [*℞. Tinctur. Sacræ ex Vin. Canarienſi confect. ℈ß. Cochleati, pulveriſat. nodulo incluſ. ℥ß. Spiritus Vitrioli ♈i. miſce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; idque triduo, vel quatriduo pro ratione alvus motę & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxyſmo fere intra 10. aut 14. dies integre convaluit.

ÆGROTUS XII.

Dreynolds, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuorve annos *Rheumatiſmo* miſere afflictus eſt. Ei vero ſanguis primis illis morbi inſultibus pro more noſtrorum hominum, ad aliquam multas libras miſſus eſt: nec tamen deſiit bimeſtri ſpatio malum & interdum diutius hominem tenere conſuevit: vireſque ei tandem ægre reſtitutæ ſunt.

Exeunte autem bruma, graviſſimo illius mali paroxyſmo correptus eſt. Me vocavit. Ejus vero morbi hæc erat conditio: nempe, febris intenſa ſitis, perpetuæ vigiliæ; dolores vagi, ut plurimum tamen in ſcapulis, humeriſque, tibiis carpiſque, non ſine inflammatione, partiumq; affectarum tumore, Urina pauca valde biliosa.

Hunc autem curationis methodum inſtitui. Imprimis ſanguinem ad ℥xii. mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥vi. adjectæ ſunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitus facta ſunt. Sexto autem & ſeptimo hordeatis tantum & vino oliophoro vel ex ſero lactis, vel ex aqua nutritus eſt. Item Julapia *refrigerantia* & modicè diuretica propinavi. Octavo vero inclinata febre, hujuſmodi medicamentum catharticum & anodynum exhibui. [*℞. Spec. Hiera Picræ ℈ß. Cochl. vel pulveriſ. ℥ii. Vini Hiſpanici ♈i. miſce. ſtent in frigido. Hujus Cochlear unum nocte, & tantundem mane per triduum hut diutius quotidie bibat*] Paucis autem diebus à ſumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cum nec amplius purgari voluit, & quod foras ad negotia curanda ei exire neceſſe eſſet ex frigore recidavit. In hoc autem relapſu malum admodum vehementibus ſymptomatis antedictis recruduit. Iisdemque ego veſtigiis inſiſtere volui, nempe ſemel ſanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantum methodo adjeci propter ſævitia dolorum & vigilias, Diacodii ℥i. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quod jam paululum remittere mihi ſymptomata videbantur, ſic hominem purgavi. [*℞. Decoct. Sennæ Gerton. ℥v. Syrup. e Succo Limon. Aq. Mirab. an. ℥ß. Syrup. e Spina Cetrina ℥ii. Confect. Hier. Diacolocynth. miſce f. Potio.*] Alternis vero diebus pro tribus vicibus hanc ſumpſit potionem; & convaluit, poſtque alteram ſeptimanam ſtrenuè ſe habuit. Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Hiſtoriolas ex Adverſariis noſtris tranſcripſimus. Antequam vero medicamentorum rationes ac uſus diducam, Prognoſticon illud de *inſanabilitate* hujus morbi diſcutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæſtionem rite intelligendam faciunt.

Nemo ſenſatus à Medico expectabit ut à Podagra ſemel liberatus, deinceps in perpetuum ſanus evadat. Quippe quod ſi diſcrimen evaſerint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorum vitam degunt tanquam *ab inferis elapſi* hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcircò tanquam mortem rurſus ſubituri, *licentiose* præſenti vita fruuntur. His adde, Pleroſq; Ægrotos non morbi cauſam legitimam afferre ſolere, novæ crepidæ attritum puta, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *interſtinam domeſticamque cauſam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis etiamſi medicis præceptis obedientis fuerint ægroti, in totum præcavendis, tanta cautela à nobi requiri ſolet. Nonne itaque ſatis eſt hominem Podagricum ſanitati ſemel reſtituiſſe?

Rur-

Rurſus, Tophos ulla arte poſſe diſſolvi vehementer nego: nec Paracelſi eiuſque ſectatorum jactantia multum moveor. Vel ſi forte ex toto chirurgia tollantur non multum profecerunt. Nam oſſium carioſorum, è quibus eliquantur, nulla reſtitutio eſt; ſiquidem quod ſemel periit ex organica partium conſtitutione, natura non reficere ſolet. Hæc itaque extra quæſtionem ſunt. Imo vero ſi quę apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo inſanabili uſpiam dicta ſunt; ea omnia in hoc vel illo ſenſu intelligenda ſunt. Verbi cauſa. Hæc apud *Hippocratem* legi poſſunt: „ Qui in ſeneſtute Tophos, aut Gallos in articulis induratos habent, ii omnes, ut ſentio, *humana arte ſervari nequeunt*. Item *Inſanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debiliſſimus morbus eſt, Medicus non reſiſtit, qui ut temporis progreſſu vires acquiſierit, *nihil* Medici diligentia *proficitur*.

Eſt Paſſio, inquit *C. Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* inſanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura*. Cauſæ autem difficilimæ curationis, vel ut ſæpe contigit, impoſſibilis, manifeſtæ ac plurimæ reperiuntur. Eſt enim paſſio in nervis conſtituta, qui ſunt natura *denſiſſimi* & inter articulorum nodos conſtituti, quorum anguſtiis comprimuntur, & ad omnem motum aſperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborant. Præterea hæc paſſio initio, parvitatis cauſa, negligitur, & contempta convaleſcit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alii denique digito laxati, aliqui pedis verſionem, aliqui cujuſdam rei calcatæ, vel offenſæ duritiem, aut fervorem queruntur: tum neceſſitate coacti augmenti temporibus in confeſſionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Paſſio perſeverare, atque corpora poſſidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum cauſa, quibus receſſiſſe putatur, cum ſanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantia, qua cum ſæpe concipi poſſe perſpicitur, manere poſſe non dubitatur*.

Quæritur itaque, ſi quis noviſſime podagra affectus eſt, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxyſmo vehementi corripiatur, an melius ſit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamſi autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus in fœlix medicina fuit, aliud ſuadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate ac propria & multiplici plurimorum annorum experientia aſſerere, Arthritidem poſſe ſanari non ineunte tantum morbo ſed etiam veteraſcente: imò non ulla parte medicinæ faciendæ *utiliores* Medicos fore, quam ni Arthritide ſananda, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognoſticon, tanquam inſanabile malum in Medicis noſtris, meritò culpat eximius *Mayernius*, ejuſque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ conſequendæ* potiores partes habent quam ægrotorum ſibi commiſſorum ſaluti: atque compeſcendis *elulatibus* intentos, de valetudine integra reſtituenda ne cogitatio quidem ſubit.

De morbo verò *recenti* conſentiunt Antiqui. „ Juvenis, vero, inquit *Aretæus* cui nondum circa articulos calli indurerunt, cuique victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, alvùmque habet vitæ inſtitutæ probe cedentem, is ſane prudentem nactus Medicum evadet.

Idem ſentit *C. Celſus*. " Ubi ſentire cœperunt articulorum vitia, ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, ſæpe annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam præſtat. Quidam etiam, cum *Aſinino* lacte poto, ex toto ſe *eluiſſent* (nota vim purgantem lactis *Aſinini*) in perpetuum hoc malum evaſerunt. Quidam cum toto anno à vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitæ conſecuti ſunt. Idq; utiq; poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quieverit.

Imo verò veteres aliis etiâ medicamentis

tis infinitis contra *inveteratum* morbum non infeliciter pugnarunt, ipso *Hippocrate* attestante "Hi, quibus Tophi in articuli, succedentes *intestinorum difficultate*, optimè medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes inferiores eos valdè juvant.

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamentum deorsum purgans* propinato (non expectatu scilicet morbi remissione) & post hæc, *serum coctum & lac Asininum* potui exhibeto. (Nam hæc duo posteriora fere inter purgantia medicamenta numerarunt Antiqui; nostrique homines eundem effectum ex *Lacte Asinino* ad infinitum damnum Phthisicorum; & plurimis morbis convalescentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id est, post potentius medicamentum purgantia leniora da; ut rectè observavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, sed fugienda quæcunque *vehementiora, quantum quidem res admittat*.

Verùm enim verò hi novi homines, etiamsi omnino nihil in Podagra moveri volunt *totus* tamen *homo* è lecto in cutriculum omnibus modis & machinamentis quotidie mollendus est, ut una aut altera hora extra urbem quotidie rusticaretur. *Etiamsi dolor & ad motum inhabilitas contra indicare videantur, hic tamen labor omnino exantlandus* est. Profectò hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti est; bene actum esse nostris podagricis si ipsi Plaustris, *Scytarum* more, innascerentur; ut iisdem aliquando commodè ægrotarent: deinde, alia insignis utilitas *Plaustrogenitis* nostris accederet; quod cum omnia medicamenta præter unum *lac asininum* exulare oportuit, ipsæ etiam jumenta quibus trahitur plaustrum, *officinam* quandàm *ambulatoriam* de se præstarent.

Non autem ignoro gestationem inter remedia antiquissima ad demendam materiam positam fuisse, at in Podagra illam adhibere, novum est. At hoc exercitij genus Stomacho emendando, Calculo præcavendo, Somno conciliando utile est. Eugè, optimè. At dolor primùm lenien-

dus est, quam aut lis cum appetitu, aut somnos erit.

Qui vero negant medicinam ullam posse opem ferre Arthriticis, bis illos orationibus moveri, verisimile est.

Quod à medicamentis quibuscunque evacuantibus [sive ea *emetica* sive *cathartica*, aut quocunque modo inanitionis humorum moliantur] ferè perhorrescatur: cùm tamen Arthritis, etiamsi longus & gravis morbus sit, minimè lethalis est.

Deinde, quicunque Podagrici fiant, hi fedata intra 40. [tringinta Celsus] dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At nostri homines podagram frequenter trimestrem, & ferè annuam exhibent: quod ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè sumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos appello Ægrotorum Historiolas fidelissima narratione & sine fraude supra expositas.

Sed lubet privatim persequi vestigia hodierni cujusdam Medici de Podagræ curatione.

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quod sanguinis detractio spiritus animales, concoctionis instrumenta minuit, opprimitque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proxime accedunt, & ignorantiæ asylo sunt: sanguinis vero detractio modica, & tempestiva, cordis onus sublevat, vitiosi chyli plenitudinem diminuendo, hinc articulorum inflammationi summoq; eorum dolori, & febriculæ succurritur; adeoq; si id fiat sub initio Morbi, citiùs multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagrici æquè intemperanter, ex Morbi natura, in victus ratione, ac juvenes peccant: cui rei, si impotentia quoq; eorum ad omne exercitium adjiciatur, etiam sanguinis missionem magis requirunt.

Emetica porro damnantur; quod ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratis dictum est. Emetica ad præcavendum, morbum in plerisque podagricis fere benè fa-

faciunt, ubi ſcilicet vitiatur ſtomachus & primæ viæ ſaburra pituitæ indomabilis premuntur: Deinde iſtiuſmodi remedium materiam vitioſam é ductibus excretoriis inteſtinorum evellit, evocat, exprimit: unde in aliis, articulorum puta corporis ductibus minorem quantitatem accumulari veriſimile eſt. Idem dictum puta de Catharticis, ad præcautionem exhibitis imo in *Tardante* paſſione, *raditum* vomitus & Hellebori approbatur, authore Aureliano.

At podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed etiam lædatur à Catharticis Reſpondeo, Si quæ medicamenta purgantia ſiniſtrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viſcera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas acceſſiones, veteribus penè ſopitis, excitando illa omnia evenire veriſimile eſt vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperam ac intempeſtive exhibitis. In qua occaſione captanda medici prudentis *Ars ex toto* conſiſtat.

Quod autem vehementer urget ex morbi natura articulos neceſſario affici, materiamq; morbificam non ſecurè poſſe alio abiegari; id ex parte concedo; at ſine ſequela eſt, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valdè aggravatis, & ſanguis mitti turo, & venter ſubduci injectionibus; item tenui victu aut inedia pugnari poteſt, ad demendam materiam morbificam: ubi autem ſymptomatum remiſſionis ac concoctionis materiæ morbificæ ſigna apparent, infinito Podagricorum beneficio cathartica damos; Idque ex ipſius naturæ indicio; nempe quod jam viſcoſitate chyli ex corruptione attenuata, reliquæ ſanguinis maſſæ denuo commiſceri circumferrique incipit, expulſionem adeo multis de cauſis requirit; ne articuli ex diutina tenſione lædantur; aut ipſa demum oſſa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certius evenit, ubi nullis auxiliis ad jutus languet ægrotus, & uſque putreſcit materia morbifica in articulis ipſiſque oſſibus impacta.

De Diaphoreticis verò alia res eſt. Nam viſcoſi humores parùm evaporant, ac iſtiuſmodi materiam vitioſam in articulos vehementius adigere ſolent. At quatenus iſtiuſmodi Medicamenta fere Antidota ſunt, ad Ventriculum confirmandum plurimum faciunt, ſi parca doſi, & citra ſudorem, exhibeantur.

Quod autem inmit, Antidota & Cathartica non poſſe ſimul exhiberi, falſum eſt. Cum multa egregia antidota, imo ipſe Cortex Peruvianus, non raro alvum vehementer movent; maximè ſi modo pleniore propinentur.

Quod autem remedia *externa* ad Podag. benefacientia omnino ignorat, item, nulla dari ſpecifica affirmat. Proximum eſt, ut de eis dicam, rationeſque remediorum ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more noſtro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter inſtitutum noſtrum prolixum eſſet, omnia medicamenta ad podagram adhibita recenſere: imo multa, animi cauſa, in hoc morbo probaverunt veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantum medicamenta, exempli cauſa, commemorabimus; ſive illa in ipſo morbo, ſive ad præcautionem & in paroxyſmorum intervallis exhibita ſunt.

Imprimis vero *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa ex ſquilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum ſolvi tardavit, nec ſine ratione cum ſquilla & cucumer ſylveſtris (ex quo Elaterium, conficitur) potenter attenuando, viſcoſos humores diſcutiunt, i. e. ductibus excretoriis movent, cum humores liquidiores efficiant, imo eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluditate regurgitaverit, evocant nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minus laudo, etiamſi interdum valde efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint. Illorum aut ratio eadem eſt.

His accedit *marinæ aquæ fervents & aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Il-

Illud ſcire licet, ſalis particulas aqua marina & naturalibus aquis calidis [nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt ſalis marini ſive gemmei participes ſunt] comprehenſas ſupra fidem minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterum in tantas minutias diſſolvi ſolere aut poſſe credo: appello Microſcopium, hoc aut poſito facile, certe ferventes, id eſt, plurimum agitatæ ad ipſos articulos penetrant, viſcoſoſque humores vehementer incidunt, attenuant abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores *lenientes*, vel ineunte paroxyſmo, vel in ſtatu ejus inter alia multa, hæc Emplaſtra nobis commendarunt veteres, nempe *Empl. viride Ulcontis*. (Audiendus *Scribonius Largus*] Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit, & huic *mirifice* prodeſt.

De reſinis vero, & ariſtolochiis in hoc Emplaſtro nihil attinet dicere, quòd pleriſque aliis, maximè illi Paracelſi, communes ſunt; illa tantum medicamenta obſervare lubet, quæ verè anodyna privatim huic inſunt: nimirum *æris* triplex genus, Myrrha atq; Aloes. De Æris verò virtute eximia anodyna ſuprà in diſſertatione de Hydrope ſatis diximus. Myrrha ſoporem gignit: Dioſcor. Qualis autem Aloe ſit hic breviter exponere lubet.

Hæc autem de Aloe conſtat, illam alvum movere, ſomnumque alicere; atque hæc efficit tàm extrà, quam intus adhibita, nimirum temporibus admota ſomnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico, illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaq; doloribus adjecta dolorem ſopit, humoreſq; ſimul movet, attenuat, evocat nam illa ſola Purgationis ratio eſt. His adjice, eximiam ejus virtutem Emplaſticam, nempè ad inflammationes tollendas; unde oculis ſuffuſis egregium medicamentum, ſi torreatur.

Proximum eſt ut *interna remedia* eorumque ratione expediamus, horum præcipua ſunt Hiera antiquiſſima *Diacolocynthidis*; atque illa altera *Piera* Galeni. Hæc autem duo cathartica ſunt.

De Aloe vero ſatis, ut opinor, ſuprà dictum eſt: ejus vero medicamenti proprietates ad hunc morbum ſanandum requiſitas ſi penſitare velimus, Dioſcorides conſulendus eſt; apud quem inſigne ſtomachicum Audit; item vulneraria virtute præcipua donatur: etiam ipſis oculis torrefacta, hoc eſt, tenuiſſimis corporis partibus adhiberi tum poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem debere *Antonio Muſæ*, ut ex *Scribonio Largo* diſcimus: at nomen Hieræ ei forte, ad imitationem antiquiſſimæ Hieræ, quod ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De *Colocynthide* autem è valentiſſimis Medicamentis purgantibus huic malo optime facere è veteribus diſcimus: *clyſteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodeſt: imò vero virentis Succo, inquit Dioſcorides, Iſchiadici *utiliſſime* perfricantur; claro documento, veteres, uſum unius & ejuſdem medicamenti tam ultra corporis habitum & inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobiq; profcuum eſſe, exiſtimaſſe. At cum Colocynthis ſtomachum labefactatum, *iiſdem* authoribus maximè oſtendet, ideo nunquam ſatis miranda eſt doctrina & pudentia medicorum antiquiſſimorum, qui cùm tot tantaque alia antidota, & privatim ejuſdem omnia efficacia ad idem malum adjeciſſent, illam tamen ferè exigua menſura dederunt: nempè ut integra compoſitionis dracha non ſit plus uno vel altero grano Colocynthidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti iuſtus modus eſt.

Agaricus itaq;, alter è catharticis ejuſdem compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quod mirifica venenorum antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ructantem, cibique non tenacem Stomachum efficax eſt;

quod

quod insuper leniter purgat, privatimq; facit ad coxendicum ac articulosam dolores, In summa; hoc est illud verum antiquorum medicamentum domesticum, quod, teste Dioscoride, *omnibus internis vitiis convenit*, Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quod è Larice arbore Terebinthin fera nascatur, ejusque virtutis æmulsionibus Fungus sit.

Sagapeni vero atq; *Opopanacis* Medius modus adjectus est: hæ autem resinæ inter antidota quoq; sunt: utrisq; sane similes facultates sunt; privatim vero Ischiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiumq; dolores tollunt. At utraque vasa excretoria præcipuè aperiunt, quod menses pellunt & Tusses vetustas expediunt. Illorum autem alterum ideo æstimandum est, quòd *Silphium* Antiquorum, teste Dioscoride, proxime referat.

Nimius essem, præter modulum institutionis nostræ, si reliqua medicamenta in hac utilissima compositione percurrerem, cum alibi forte de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque aristolochiæ virtutes anodynas, & disentientes impræsentiarum silebo.

Ad *præcautionem* vero rationes restant remediorum expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abstinentia à vino, mulso, veneré, toto anno. Atcur mulsum hic refert Celsus? nempè ut sciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi; nam veteribus pauci noti sunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter præcipuas verò causas *prostaseos* hujus mali apud veteres vinum & venus perhibentur: quòd, ut opinor, nervi tendinesq; ab iis maximè labefactatur; cum venus, vinumq; perpetuam distensione iis partibus inferant, unde tandē ex nimio usu laxatur, ac resolvuntur articuli, artusq; vacillant; & si quando Morbi articularis ex chylo crudo & lento, accessio fiat, vigore necessario ad sanguinem crassiusculum circumpellendum deficiant. Huic rei fidem facit, quod sæpe expertum est; nempè podagricum aliquem in inclinato & tradente passione ex immodico usu vini subito sese in pedes conjicere potuisse & ambulare, imò saltasse.

At hæc methodus iis tantum convenit, qui non plurimo tempore fuerint passione vitiati, id est, ut Aurelianus exponit, intra quinquennij tempus constituti, id est, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi consuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi usus* est, ut à C. Celso discimus] nempe lactis Asinini potus: podagricos novitios *ille se eluere* vult: quod ejus vim plane purgatoriam indicat: Forte si diu ex victu diarrhœa fiat, articuli à saburra liberati ad pristinum vigorem restituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum suprà comprehensum, His, quibus Tophi in Articulis, succedenters intestinorum difficultates, optime medentur, quin & quæcunque aliæ *colliquationes* inferiores eos valde juvant.

Porro C. Aurelianus alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diasatyrion*, *diascordion*, potanda anno nempe continuo: hæc veteres probarunt, inquit ille; secundum nos autem (juxta Sorani judicium est) metuenda diuturna medicaminis sumptio; cum neque soliti cibi juges, atque ijdem utiles, recte probentur. Sic denique legimus quosdam veteres memorasse ex jugi medicamine pote in celeres vel acutas venisse passiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interijisse; item quosdam continua difficultate Spirationes affectos.

Alii vero qui se isto medicamine profeciisse testantur, non advertunt, servatæ digestionis causa, id fuisse permissum; quippe cum cæterarum rerum excessus declinando quidam servaverint sanitatem, cum interrumpere metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus, occupati, alias sibi nesciverint profuisse rationes.

At nostri homines sua egregia quoque *Annalia* medicamenta jactitant:

ver-

Digitized by Google

verbi causa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta; item *aquas minerales*, quas chalybeatas, etiam nimius abusivè appellare amant. Ex his autem non solum ex omni tardante passione convalescentiam integramque sanitatem, sed & ad omnium malorum præcautionem certam, [modò ad annum annosve in eorum usu diligentes persistant] audacter promittunt.

Sed & tanti medicamenti, & spatii illud dandi rationes reddat, cui id curæ est, velim. Nam quæ Aurelianus jam de suis, vereor, ne potiore jure de nostris dicatur, nempè, si non alios morbos & infirmitates ex longo ejusmodi medicamentorum usu corpori adsciscant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una ratio esse potest; ex dicta ratione & abstinentiæ regula plus proficere videntur, quam ex talibus remediis.

Unum illud illorum consolatione certissimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abunde restituit ejus *intempestivæ ac infinitè repetita exhibitio*.

De Emeticorum verò usu ad præcautionem audiendus *Aurelianus*. Plurimi vomitum post cibum laudaverunt, vel tertio per menses singulos adhibendum: siquidem & *materiam averrit ab articulis, & indigestos esse non sinit*. Sed magis vexabilis est ipso morbo. At rationes ejus, quæ optimæ sunt, laudo. Cùm verò elleborismi fortè servitatem vituperat, illa ejus seculi infœlicitas fuit, quippe veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico insigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum est, utpote tutissimum, & quod, certè extra paroxysmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accomodari potest: quod de Ellebori radicibus, aliisque herbaceis emeticis vix dici posse vereor.

Porrò ad præcautionem ulterius processerunt veteres Medici, authore Aureliano; Multi Medicinæ Scriptores, *purgativis* & acrioribus uti solent *Clysteribus*, & *Urinalibus*, Sed oportet *cavere* Stomachi vexationem, item vesicam provocare. Tradit enim necessario universo corpori vexationem per sibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri potest hujusmodi medicamentis, me latet; illud tantum mihi semper in votis fuit ut paroxysmus commodè & tempestivè tollatur: id quod fieri posse sine ulla nervorum vexatione centies expertus sum.

Interim, unica illa aurea regula de abstinentia mihi certè, neticio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra sanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi sunt, *parva cibatia* summæ curæ sit. Atque hoc omnibus, hominibus quocunque statu & conditione sint, cùm ipsius quoque exercitii loco esse potest, etiam pedibus ex toto capitis.

Qui tamen plenius vescantur, illos cathartica appropriata, aut emetica [qualia supra comprehensa sunt] interdum sumere, necesse est.

F I N I S.

MARTI

Digitized by Google

MARTINI

LISTER

MEDICINÆ DOCTORIS

LONDIN. CELEBERR.

TRACTATUS

DE

VARIOLIS

VARIIS HISTORIIS ILLUSTRATUS:

Digitized by Google

Digitized by Google

MARTINI

LISTER M. D.

TRACTATUS DE VARIOLIS.

DIsquisitionem hanc de *variolis* libenter aggredior, quòd morbus jam popularis est; & si non ita esset, in hac tamen longè maxima totius Europæ urbe semper (ut ex mortuorum rationibus publicis, hebdomadatim editis) grassatur; quamvis nunc temporis multo infestior sit, quàm à decem retro annis. Deinde, quòd præclarum exemplum sit usus & naturæ ductuum glandularum excretoriorum de quibus in superiore exercitatione anatomica atque alibi clim tam multa diximus.

Novum autem *morbi genus* est, & licet antiqui aliquam de his pustulis mentionem fecerint, prout nonnullis scriptoribus visum est; ea certè admodum exigua est, & dubia, ut certum sit vix illis temporibus fuisse talem morbum: negligentissimi sanè habendi essent, si tam ingens, commune, frequens malum ita ex toto silentio involvissent. Illud verò satis demonstrat hunc morbum novum esse, quod in multis mundi partibus nusquam visus fuit, ut apud Indos Occidentales, ubi nunquam apparuit, nisi postquam Hispani eò pervenere; siquidem per contagionem Æthiopis cujusdam illuc delati, magnam Indorum partem sustulit. Atque hoc attestatur idoneus autor, nempe ille Olysipponensis *R. à Fonseca*.

Illud autem extra controversiam est, hunc morbum ab Arabibus seculo ferè duodecimo primum descriptum esse; à quibus ejus notitiam ac curam habuimus, mirabile sanè quanta accuratione illum nobis tradiderunt.

Causa autem hujus mali sic exponitur apud *Avicennam*; nempe quandoque in sanguine accidere *Ebullitionem* putredinosam quandam, *de genere Ebullitionum quæ accidunt succis uvæ* puta. Atq; in hac sanguinis ebullitione talia accidentia fiunt, qualia in *Musto*, ita ut partes eorum ab invicem discernantur, ab hac verò ebullitione expellitur ab eo illud quod admiscetur ei de reliquis menstruorum, aut quod ex cibis fæculentis & malis generatum sit. Et variolæ sunt quasi modus quidam crisis, ita *Rasis* quoque,

at paulo expressius loquitur : *de depuratione* sanguinis ab hac ebullitione, per quam partes *heterogeneæ ab homogeneis* separatur, ac sejunguntur, vultuque puerorum & infantium maxime sanguinem præ adultis & senibus musto correspondere, item ad eundem modum *Mesues* rem exponit; crassum sanguinis à puro ejus sequestrari, vi ebullitionis, criticeque expelli de venis, & effundi per universa corporis membra occulta & manifesta: sanguine remanente dupurato.

Atque hæc est ipsissima doctrina fermentationis, ut volunt, *novitia*, apud nostro homines toties decantata, concordant itaque mirum in modum inter se Avicenna, reliqui Arabas, nostrique homines; nempe hanc ebullitionem esse *putredinosam* sive corruptivam, * crassumque sanguinis vi ejus extrudi, sive id sit connatum venenum, sive aliunde ex vitiosis alimentis generatum.

At *VVillis* insuper & privatim de suo penu addidit, innata variolarum semina [quæ, ut dictum est, ex menstruis muliebribus orta esse credidit] in cerebro & spinali medulla potissimum recondi; adeoque *spiritus animales* miasmate primùm corripi, & venenum exinde in sanguinem transferri.

Hujus autem rei hanc rationem exhibet laudatus vir; nempe cùm istiusmodi venena in partibus spermaticis primùm concepta sint, verisimile est, illa usq; latere in iisdem, at hæc ratio exigui momenti est, nam illa partium divisio in spermaticas & sanguineas, prout supra expositum est, non admittenda est. Deinde quare non toto spinalis medulla doleat, sed lumbi tantum imi; an ibi sedes connati veni? at cur non totum cerebrum; sed potius frons tantum & tempora dolorem hunc pulsatorum sentiant.

Quod ad menstrua seminia venenata (quæ plerique omnes Medici ut originalem causam posuerunt) atque ab iisdem prædispositionem perpetuam in humano genere ad variolas, attinet; dico, omnino nullum in illis naturaliter inquinamentum esse; sed æquè innocua esse, ac hominum salivam, aut reliquam sanguinis massam, unde orta sunt: salva religione hæc profero; cum plerique Judæorum ritus [ut doctissimus *Spencer* nobiscum exhibuit) pueriles & populariter instituti fuerint; nempe ex præjudiciis vicinarum nationum, atq; ita à Deo permissa est illa opinio de contaminatione à mulieribus menstruatis, munditiei ac castitatis causa, ne fœminas nimium deperirent. Arabes autem in hac opinione Judæos sequuti sunt, sed hæc mittamus.

Deinde, si illud verum esset, fœminæ adultæ vehementius afficerentur, quam mares; maximè si menstruis instantibus scil. ubi illa turgent, & in utero accumulantur, variolis corriperentur, venenum itaq; uterinum fictitium est, & vili superstitione deductum. Quod ad spiritus verò animales attinet, quos idem vehementer affici in hoc malo vult; hæc illa altera novissima Hypothesis est, *à rerum* (sc. *natura petita, & rationi* minime congruens. At *VVillis* primum illam excogitavit; aliique nuperi scriptores eam sibi falso arrogarunt, tanquam suum eximium & nobilissimum inventum, nempe quemadmodum calor innatus in uvæ succo illas turbas excitat, donec is ab istis fæculentiis liber sit; ita ille spiritus animalis dominator, infectu quodam venenoso implicitus, vi & armis sese extricare conatur: variolæ verò victoriæ partæ spolia opima sunt. At hæc ludicra & nugatoria commenta sunt; hujusq; fabulæ tædet, ubi spiritus animalis solus Histrionem agit. Serió agamus, à Procatarctica itaq; interna ad causam *primam* & principalem & ipsam huius morbi *originem* procedamus antequam eius explicationem & fiendi modum ex causa proxima & conjuncta aggrediamur; si ea forte inquirendo in tantis tenebris inveniatur.

Illud quidem verissimum est [à primis hujus morbi authoribus traditum, quod ipsi etiam quotidie animadvertimus] *vario-*

* *Quando accidit in sanguine ebullitio, secundum fœtitam putredinis cujusdam i. e. ad modum alicujus rei putrescentis. Avicen. Generantur e sanguinis putredine ejusque ebullitionis. Alzabarav.*

riolas esse de summis contagiosis ægritudinibus. Quænam verò fuit prima & peculiaris illa materia contagiosa sive venenum, quod primum hominem infecit, atque humana corpora post tot secula eadem labe corrupit, ita facile est dicere; certè Prometheo non adfui, cùm Pandoræ pyxidem aperiret; ut quæ mala inde egressa fuerint, certo cognoscerem, causa quidem primaria hujus mali ac evidens, fateor, valde in obscuro est, si tamen conjecturæ nostræ, certè plausibili, venia detur quid impræsentiarum mihi in mentem venerit, dicam; nimirum illam infectionem à bestiola aliqua vel esa, vel ab ejus morsu plurimùm genitam fuisse, deinde in omnes homines, partim tanquam hæreditarium malum propagari.

De *contagio* verò *primario* jam dicam; hæreditariam autem labem à primo infectu proli communicari posse, postea pauctis probatum ibo.

Igitur, 1. Nulla causa assignari potest hujus mali generata ex parte *hominis*; non ex menstruis, quod jam ut precarium & superstitiosum rejecimus. Non ex crapula aut alimento vitioso ac inusitato, præterquam quæ ex ipsa forte bestiola, hanc peculiarem labem inferente, fuerit; non ex exercitio vehementi, reliquisve vitiis & erroribus, in rebus nõ naturalibus; quòd integræ nationes apud Indos Occidentales à nostris *Anglis* (in Marilandia, hoc seculo ineunte, id accidit) primùm illuc advenientibus ferè ad internecionem infectæ sunt. Claro documento, variolas non privatim à causa aliqua interna, aut à natura hominis per se vitiata, sed contagione extrinsecus illata communicari. Cùm itaq; causas omnes internas, procatarcticas refutavimus, cùmq; externas etiam ab aere, nisi quatenus à corpore, ut ita loquar, variolato præcesserit, non admittimus ob ipsas easdem rationes. At halitus expiratos (loquor ex ore nuperi scriptoris) ex subterranea minera nunc hoc, nunc illud animalium genus contaminare. At quænam sunt illa, quæso, metalla in nostra *terra Londinensi*, aut alibi *Angliæ*, effossa quæ hæc efficiant. Dic, sodes, si potes. Mera itaq; hæc nugæ insomnia sunt; prout pleræq; id genus explicationes, quæ ex ignoratione Historiæ Naturalis venditantur. Item ejusdem comatis illud est; nempe certas habere periodos pro occultis illis, atq; adhuc incompertis alterationibus quæ ipsius Terræ accidunt visceribus, pro varia sc. ejusdem ætate, ac duratione. Nam putas alia metalla in Terræ visceribus latere, ab iis in superficie ejus comprehensa, nobisq; cognita sunt, diversa? aut hæc ipsa metalla, ex quibus constituitur terra, ab aere remotissima & in visceribus latentia, pro varia ejus ætate & duratione putrescere? sanè, non video, quo fundamento hæ suspiciones nitantur. An non hoc ignotum interpretari per ignotius est? heu quantum sapimus, verba dando! Igitur restat, infectionem primum ortam esse ex aliqua bestiola venenata.

2. Symptomata morbi hæc confirmare videntur. Nempè *dolor in Capite & Lumbis*; quod signum peculiare & velut pathognomonicum est ante variolarum eruptionem. Ab his autem doloribus non raro infantibus deliria, somnolentia gravis, & convulsiones; in adultis immanis vomitus, interdum Syncope cum magna anxietate, & inquietudine; in gravidis abortio. Causam si desideras, respondeo dorsi dolorem *Nephritici* adeò *æmulam esse*, ut multis exitio fuerit Medicorum, pro more, festinantium ac incogitantium, error. Itaq; verisimile est, materiam contagiosam impetuosius agitari, & ad renes propelli per arterias emulgentes, membranasq; ac nervos circumjacentes dolore vasorum extensivo affici. Ad eundem modum & arterias ex influxu vehementi oppilatione fieri, ex veneno crassescentis.

At, inquies, cur privatim tantum in hæc loca feratur, atq; impetum faciat? dico primò, *loca quædam diversa venenis esse peculiaria, maximè à bestiolarum morsu esuve illatis*. Ita *Hydrophobia* fauces privatim petat: *Urticæ marinæ* Pulmones. Secundò, At multo maxima id genus venenorum pars & caput, fauceśve, renes & vesicam & genitalia afficere consueverunt: ex. gr. ipsa *rabies canina* fauces & Genitalia simul petit; nempè satyria-

fin & gonorrhœam excitat. Ita *Lues venerea* præcipuè fauces & nares ipſumque caput; at ſæpius, ubi malitia minor eſt, penem & genitalia. Item *Cantharides* veſicam magnopere afficiunt. Item morſus *viperæ*, ubi corporis fieri contigerit, *ſemper* tamen ſolvitur *ſcroti tumore, & Urinæ ardentis copia. Et in aliis multis ſimiliter uſu venit. Non quidem, quod venena ſua ſponte, relicto ſanguine peculiaria loca adeunt; ſed quia alibi maleficium ſuum commodè expedire nequeunt. Licet enim (ut verba *Ent* hæc faciam mea) materia contagioſa per majora vaſa circumducatur, corque ipſum permeet, eademque tamen haud magnopere lædit; donec tandem (circuitus enim non eſt uniuſmodi) in arctiora & idonea loca, id eſt, in majores & maximos & uſitatiores ductus excretorios (ſalivæ putà & urinæ) impacta, virus celatum exerat. Vera itaque, ut arbitror, jus doloris cauſa eſt, cùm ſerum ſanguinis à veneno paulatim lenteſcat, quo majores ductus excretorii renum, puta, & faucium inflammentur (quæ peculiaris id genus veneni vis eſt) atque adeo oppeſſulentur, nec commode inde, quo naturaliter tendit, expelli queat; ex mora itaque, quam trahit in arteriolis ad renes & circa caput, magis magiſque craſſeſcit ſanguinis ferum, veneno implicitum, donec tandem iteratis circumlationibus circumpulſum cutaneos ductus, nempe univerſalia emunctoria, aliaque quæcunque pro ratione & quantitate veneni viſcerum vaſa excretoria ſubeat, & in Apoſtematum parvulorum, modo infra exponendo, materiam faceſſat.

Audi *C. Celſum*; „ neceſſarium eſt adverſus venena exſorbere potionem meri cum pipere, vel quidlibet aliud, quo calor movendus eſt, nè *humor intus cogat* patiatur. Nam maxima pars venenorum frigore interimit. „ Omnia Urinam moventia, quia materiam *extenuant*, utilia ſunt.

Idem alibi „ quæ ἐξιδρωτικὰ Græci vocant, ſive *poſtulas* Latini, & rubent, & ex ſudore (i. e. ex veneno ſudore per ductus Glandularum excretorios expulſo) naſcuntur.

Ejuſdem mentis eſt *Vharton* noſter (c. 27.) „ ubi materia affluens ad glandulas venenoſa, aut contagioſa fuerit, oritur Tumor, veneno *peculiari* reſpondens.

Viſne exemplum huius infectionis: à beſtiola venenata. *Cantharides* cuti adhibe; ingentem ſeri venenati vim evocant: locus autem inflammatus ac exulceratus pridie ichore liquidiuſculo ſcatebat, jam craſſiuſculum pus eſt; & ſæpius ſequitur Urinæ ardor, ſatyriaſis, & non raro mictio ſanguinea, & non ſemel ſerum in magnos grumos per urinam effuſum vidimus ad eundem modum in variolis, ſerum à veneno infectum, quod intra habitum corporis eſt eruptionem per renes & capitis ductus excretorios primo tentat; at cum primis inſultibus magis vigeat & minus ſero implicatur, hæc itinera inflammat, deobſtruitque; unde beneficio circuitus iterati in alios ductus cutaneos ſub ichoris liquidi & vaporoſi ſpecie propellitur, at hic quoque ei exitus denegatur. Nam ipſa ductuum oſcilla identidem inflammat, veſiculaſque tollit. Atque hæ veſiculæ ichore venenato & craſſeſcente paulatim replentur; mox ex calore perpetim appulſo ex habitu corporis, quaſi maturantur. Et plene in cruſtas ſiccatæ, tandem ſponte decidunt.

Ubi autem ſemel intra ductus excretorios transfreretur materia contagioſa, febris deſinit: circuitu ſanguinis jam expedito; atque ad integritatem reſtituto. Venæ itaque jam quietiores ſunt, & tardius moventur ſe materiam contagioſa una cum ſero ſuperfluo extra habitum corporis expulſo: neque enim illi iam amplius cum ſanguine rei eſt, qui aliam ſcenam agit

Veſiculæ autem cutaneæ materia contagioſa inflammatæ, iam, more cantharidum, ſerum in ſe ſuperfluum & vaporoſum in dies trahunt, concoquuntque.

3. Aliud ſymptoma tuſſis, defluxio, & ſalivatio ab antiquis memorata; atque

* *Act. Philoſ. Lond. N.* 222.

ctionis primariæ. Etenim in Lue Venerea'] cujus originem suo Tractatu a bestiola venenata similiter deduxi] idem symptoma *sponte* ortum aliquoties observavi; idq; ex intermissione plurium mensium, iterum atq; iterum rediisse: donec in Phthisin funestam hominem præcipitaret.

At, inquies, hæc non contingit nisi in confluentibus variolis & adultis; respondeo, id falsum esse, sæpius animadvertimus. Etenim in infantibus septem annorum, & in adultorum distinctis variolis salivam vehementer motam fuisse, sæpius vidi. Causam autem hujus symptomatis in variolis sic intelligo; nempe ubi ostiola cutis oppessulata sint, vapor insensibilis ac superfluus per ductus oris majores erumpere, necesse habet. Ita in *infantulis*, quibus *excreatio* adhuc *ignota* est. Etiamsi iis, perinde atque adultis, in os profluat, tamen illam deglutiunt; quæ si copiosior sit; quam quæ cineri possit, citam iis alvum interdum excitat; itaque & salivatio ejusmodi & diarrhœa salutares esse solent, quod non *noxio*, sed supervacaneo tantùm humori eliminando [quod in statu sano fieri oportuit] inserviant.

4. Ictus venenati indicium est incerta & vaga quædam febris; etenim modo incalescunt icti, modo frigent, ac horrent. ita ut usu venit & variolatis.

5. Quod id genus morbus ferè oriri solet in corpore maximè integro & sano; sine ulla prævia vel corporis vel animi passione aut dolore: pariter ac si quis sanus a bestiola venenata ictus fuerit.

6. Quod in hoc morbo semper fiunt crises per abscessus & nunquam per evacuationem; scilicet more morsus venenati.

7. A primis autoribus, ut ab *alsabaravio* inter morbos cutaneos numeratur, scil. scabiem & lepram. Id est, morbos ab infectione natos, ab aliis vero Arabibus in pestilentialibus propter malitiam, ponitur.

8. Quod apud veteres *similibus pustulis* synonymum fuit, quoddam serpentis genus, teste Plinio, * *Boæ* serpentis inquit ille, genus quoddam est; eadem quoq; appellatio *& morbum* quendam apud eundem denotat, id est, *rubentes* quasdam *pustulas*. Nam, Ebuli folia, inquit idem, contrita, & é veteri vino imposita; etiam " Boam sanant, id est, *rubentes pustulas*. Etiamsi verò ex hoc loco nihil certi colligi potest de variolis; tamen verisimillimum est, morbum illum sibi cognomen à bois serpentibus sumpsisse, tanquam à causa sua originali: ita ut variolæ quoq; à sua simili causa oriantur credibile est. Huic conjecturæ favet *Alsabaravius*. " Tumescit locus morsus a vipera, & super eum fiunt *ampullæ*, *i. e.* vesiculæ " inflatæ, ita ut redditur ad modum *ignis ustionis*. Ebuli autem folia ad omnem ustionem apud veteres remedium nulli secundum est. Igitur & nomina & remedia morbis à communibus causis oriundis, adhibuisse veteres credibile est.

9. Quòd pleraque signa variolatorum, cum ictis à venenatis bestiolis communia sunt. De quibus vide apud Scribonium Largum, Dioscoridem, aliosque veteres. Attende, & confer cum signis variolarum infrà recitandis.

A Pastinacea marina *pars affecta livet, ac nigrescit per ambitum, illam si quis detriverint; atra, crassa, ac graveolens sanies exprimitur.* D.

A mure araneo *nigra pustula diluta (ὑδατώδης) aquosa sanie exsurgit: proximæ verò partes omnes livent. Rupta pustula depascens succedit ulcus. His accedunt urinæ difficultas.* D.

A vipera *pustulæ quales in ambustis erumpunt. Sanies e vulnere promanat; primum subpinguis, mox cruenta; urinæ difficultas.* D.

A Dryina *morsis pars ipsa affecta in pustulas attollitur: e quibus sanies aquosa profunditur.*

Ab Hemorrhoo *demorsis ex plaga copiosus cruor effluit, & in quacunque alia corporis parte cicatrix ulla fuerit, ex ea quoque sanguis emanat. Quin & excrementa cruenta rejiciuntur.*

A Natrice *sanies ex vulnere copiosa atra ac putida.* D.

* *H. N.* l. 8. c. 14. § *Idem* l. 26. c. 11.

A Cenchro *putidem ulcus : alius fopor : & in carnibus circumeirca velut aqua inter cutem.* D.

A Ceraſte *demorſi pars in tumor attollitur cum duritie , & puſtularum eruptione : profluit e plaga ſanies , modo atra modo quandoquidem pallida. Ipſum quoque genitale erigitur.*

A Bupeſtri *totius corporis extima facies circumtenſa , urinæ ſuppreſſio.* D. *Inflatum corpus in ſpeciem Hydropis.* S. L.

A Cancaridibus . *ſanguis cum urina aut cum dolore affuſus.* D.

A Salamandra *maculæ liveſcentes , & ſi diutius immoret venenum , putreſcentes ſanie manant.* D. *Liveribus quaſi maculis variatur.* S. L.

A Phalangiis *morſi pars affecta rubet, & velut aculeis compuncta conſpicitur . Conſequuntur* Lumborum dolor *& perpetua ad reddendam urinam ſtimulatio , & ejuſdem excernendæ difficultas.*

A Scolopendra *pruritus toto corpore perſentiſcitur , pars inciſa livet , & à morſu ipſa exulcerari incipit.* D.

A Scorpione *pars iſta indureſcit livet , & cum dolore circumquaque diſtenditur : dolorque velut à pungente acu per univerſam cutem ſentitur.* D.

A Leopore marino *ſumpto oculi* exulcerantur, genæ inflantur. *Urinam difficulter reddunt , & cum dolore ,* S. L.

10. Quod medicamenta ad ictus venenatos ferè eadem ſunt apud veteres exhibita, quæ ad variolas ab Arabibus inſtituta ſunt, vide eoſdem authores : lege, confer.

Sudoris excitatio , copioſa urinæ excretio , purgatio per alvum. Fœniculi ſuccus abſorptus. Marinæ teſtudinis teſtes. Opium ex vino ; hæc communia inter propria vero & peculiaria auxilia numerantur lac ficuleum cinerem ex aceto ſubactum. Potiones ex cicere. Cancer fluviatilis cum apii ſemine. Potiones efficaciſſimæ ad ictum ſcorpionis , lac ficulneum cum vino , multa ſudatio. Ad draconis marini idem. Sulphur ex aceto triti potio. Ad viperæ morſum ipſa vini frequens potio juvat. Hemorr hoi crematum caput potui datum cum vino : eſtantur & uvæ paſſæ. Ad morſum baſiliſci papaveris ſuccus in vino. Ad Bupreſtem ficus vel aridæ, vel earum decoctum en vinum item aqua ficus aridæ ad ſalamandram. Jus vanarum & ova teſtudinis quomodocunque cocta conchylia; locuſtæ marinæ aſtaci meripotio. Atramentum ſutorium aceto dilutum.

At , inquies , ſerpentes aut alia animalia venenata talibus morbis non afficiuntur. Qui ſint eorum peculiares morbi , planè neſcio. Neq; id cuiquam ſcientia naturalis , vix incœpta , dicere patitur. Etiamſi verò hi vel illi ſerpentes putà ſtrictè loquendo à morſu aut alias, contagioſi non ſint ; cùm tamen liquido conſtet , quorundam venenatorum & vehementer inficientium morborum interdum illi cauſæ primariæ ſint ; quid ni credamus , aliis morbis quoq; (inter quos variolæ merito numerantur) aliæ atq; aliæ beſtiolæ , à nobis incognitæ , ortum dederint, ac poſſe ſic contagio in humanum deinceps propagari.

Si ampliùs quærat aliquis , cur hodie id malum ex morſu venenatorum animalium non , ut olim , oriatur ? Id fortaſſe nunc quoque accidat ſuis locis in India putà , aut alibi terrarum. Sed ob ignorantiam Hiſtoriæ Naturalis & populi indocti & ſuperſtitioſi non animadvertitur. At in Europa minor ejus metus eſt : Etenim ut C. Celſus rectè innuit , Peregrina ſerpentium genera , aliquanto magis peſtifera ſunt , maximè æſtuoſis locis gignuntur. Italia , frigidioreſque Regiones hac quoque parte ſalubritatem habent , quod minus terribiles angues edant. Verùm , ubiubi inveniantur , iſtiuſmodi beſtiolæ noxiæ , ex proprietate naturæ , malum de quo loquimur, inferunt , neque aliquid de hac re nobis certo conſtat , niſi ex conjectura probabili , ſuprà comprehenſa . Atque hæc ex Hiſtoriæ Naturalis defectu.

Igitur jam dictum eſt de *prima hujus mali cauſa* , quam libenter deducerem ab aliqua noxia & venenata beſtiola , ad naturam plerarumq; infectionum , hominibus primitùs communicatarum .

Proximo loco rationis reddam, cur hæc labes *hæreditaria* quoque exiſtimari poſſit. Quod in aliquibus Familiis variolæ ferè exitiales ſunt. Quod fratres & conſanguinei facilius inficiantur , quàm qui

inter

inter se cognati non sunt. Quod interdum *Sporales* sunt, & sine ullo variolati hominis infectu per se exsuscitari videntur; seminia itaque propagari posse in prolem perinde ut Lue venerea notum: ac de Hydrophobia magna suspicio est.

"Novi quosdam, inquit V Villis, à crapula & exercitio immodico in hunc morbum incidisse, cùm præterea nemo circumeirca in tota regione ægrotavit" nempe latentia semina per se commoventur, & inquinant sanguinis massam. Si hoc intelligatur de iis, qui a parentibus infectis sive variolatis geniti fuerint (& jam ferè totus mundus sub eo nomine cadit) libenter accedo. Sed cùm satis constet populum Indiæ Occidentalis ante adventum Europæorum ab omni ævo immunem fuisse ab ea labe, & ad extremam perniciem & ferè depopulationem tum primo decubuisse. Haud facilè adducor ut credam, ulla materna labe menstrua, seminisve naturalibus, ut ut vehementer moris, usquam hunc morbum per se subortum fuisse.

Hæc autem inter rarissimè contingentia agnosco. Nam modus infectionis communior est per effluvia in aere effusa ab homine variolato. Si quis itaque has pustulas in cute jam privatim efflorescere vult, non ambientis, aliquo contactu, sed ex inspiratu; aeremque contaminari peculiari quadam malignitatis specie, & è sublimi causam habere, ei libenter accedo, modo aerem intelligat infici ab homine variolato & non ex aliqua corruptione aeri insita, ita aer insensili perspiratione alicujus variolis infecti inquinatus, ac ab alio inspiratus, salivam ejus contaminet, necesse est; qua deglutita, ut nobis omni momento fieri solet, intra habitum corporis per itinera lactearum rapitur: quo ut sanguis afflatus, delibutusque fuerit, ipso statim initio caput & lumbi dolent, febris accenditur: malo autem ingravescente, venenum cum sero superflua, die tertio, aut quarto, foras expellitur, eque ductibus excretoriis prosilit, & in cute efflorescens, mali speciem detegit, totoque demum corpore exuberant vesiculæ sui generis.

Atque hæc hactenus de infectionis modo, quo de homine in hominem transfertur, nempe per solum contagium & effluvia ab homine variolato perspirata. Atque hæc unica jam *evidens* causa est variolarum.

Variolæ itaq; sunt *Pustulæ Venenatæ*, primitus a bestiolæ ictu (puta) humano generi illatæ, nunc vero per se, rarissimè tamen, tanquam ex infectis parentibus hæreditario quodam infortunio genitæ, sæpissimè vero ab homine variolato in hominem translatæ, ab effluviis ejus in aerem emissis, extra habitum corporis, & è ductibus excretoriis nusquam non cum febre continua protrusæ.

Morbum autem jam definitum dedimus; ejusque mox *symptomata* singula, atq; *prognostica* paucis expedire lubet.

Effluvia itaque venenosa, chylo commista habitum corporis subeunt: in ruptione autem vesicularum chylum constituentium (an ea saliva sit, quæ in jejuno lacteas ingreditur, aut aliquis humor refluus, aut nudus aer aquatus, parum interest) aer venenosus expressus & liber vasa sanguifera in cerebro & ad renes maximè angustiora vellicat atque inflammat: unde pulsus concitatior; majorque adeo calor, se ab igneis particulis sæpiùs & vehementer compressis, at non hic finis mali. Etenim venenatus vapor sanguinis serum lentescere facit, more venenorum ictu illatorum; unde vitiatur ejus motus nempe a lentore subitam sanguinis per venas sanguiferas trajectione prohibente. Quo autem vehementior sanguinis impetus est, si is subito, ut par est, ex arteriis in venas transadigi nō potuerit, eo maximè in ductus excretorios, ad communem anastomosin, quam habeant cum arteriis, divertatur, necesse est. At in ductus glandularum cutaneos jam expulsus vapor superfluus & venenatus illarum extrema oscilla similiter atq; capillares venulas vellicat, ac inflammat, inque vesiculas elevat; non aliter, quam si a vesicatoriis, extrinsecus adhibitis vitiarentur. Cur autem hæc occultorum foraminulorum *oscula* magis, quam ipsi eorum interiores ductus corrumpuntur, ratio est, quod sua natura *tuberosa* sive *capillata* sunt

maximè si ab aliquo stimulo vellicentur; quod constat ex mira asperitate cutis, si quando frigori urenti subitò exposita fuerit; imò totidem *Sphincteres* sunt, vel levi offensa sese naturaliter contrahentes, itemq; vestigia variolarum *rotunda* satis arguit hæc ex osculis *i. e.* certis & determinatis locis, quasi cohibita fieri. *Deinde*, variolis deciduis, & sanatis earum ulcusculis, adhuc tamen restant vestigia horum oscillorum, mirè distenta ac *nodosa*; nec nisi *longo tempore subsidunt*, & intra modum naturalem contrahuntur. Postremo à venenato vapore eruumpente afflata, & jam in vesiculas ab ea distenta, ob moram & torpidum motum humoris, per ductus transeuntis, perpetimque appusi, & tantùm non oppessulati (nam extra sanguinis flumen sunt) quod plus acrimoniæ acquirit, priusquàm ad ea attigerit, acriusque jam factum & jam crassiuscu-lum & sensim concoctum.

Itaque principium tumoris variolarum intra ductuum orificia est; at continua extrusione novæ adpellentis materiæ sensim augentur, & extrinsecus protruduntur, donec ad justam magnitudinem, & crassitiem debitam pervenerint.

Atque hæc ratio est, cur in hoc morbo semper fiant crises per abscessus; nimirum ductuum excretoriorum orificia in vesiculas à veneno adpellente excitata, unde insensilem evaporationem comprimunt. Cumque regressus crassescentium humorum in venas per eosdem ductus fieri nequeant; ut per abscessus tandem digeratur, necesse est.

Symptomata autem, quæ in hoc morbo animadversa sunt, enarrare lubet; eorumque causas breviter explicare, quo natura ejus manifestior fiat.

Signa verò, quæ morbum *instantem* indicare solent, hæc ferè sunt.

Imprimis, Dolor *Pulsatorius* in capite, & Lumbis, de quibus ante dictum est: nempè a vehementi ægrè ob lentorem transfretari sanguinis ejusque acrimonia, venenato miasmate infecti, & ad renes in cerebro restitantis, & inflammationem quandam membranis excitantis.

Vomitus humanis a veneno deglutito stomachum & intestina vellicante, si tamen vultis illud interdum effundi è sanguine ab habitu corporis; ut in sporade & singulari affectu, ex causa hæreditaria & seminibus connatis, aut epidemico vehementiori; id fieri non potest ab arteriolis in ventriculi tunicas dehiscentibus prout *Willis* rem exhibuit, sed è ductibus excretoriis, quibuscum arteriæ immediatè committantur, in horum itaque ostiolis irritatio ac punctiones a venenata materia illuc propulsa, istjusmodi vomitus causa est; perinde ut *pruritus* in cute; & *lachrymæ* involuntariæ ab oculis effusæ; item *sternutatio*.

Randiculatio frequens ad infarctum liberandum molesti humoris eadem de causa *Tremores* in somnio & *delíria* incidere possunt, perinde ut in crapula.

Item *somnolentia* gravis ab obstructis vasis cerebrum comprimentibus.

Tremores autem & *convulsiones* a vehementiori ac acriori perspiratione vaporis venenati ab ipso sanguine expulsi. *Raucedo* ex aspritudine pustularum jamjam erumpentium, & ex inflammatione faucium.

Tussis, *defluxio*, & vehementius *salivæ meta*; a perspiratione citatiori, ob cutaneam alteram (ut dictum est) valdè obstructam in illis patentioribus ductibus salivæ: nempè faucium & pulmonum.

Spirandi difficultas ab infarcto & inflammato pulmone, unde minus explicari possit & frequentius moveri, quæ difficilis respirationis quædam species est.

Febris intensa, *rubor* faciei, & *intumescentia*, a nimio sanguinis fervore, quo arteriarum pulsus tum maximè extenditur ad ipsas venarum capillares, uti clarè cognoscitur, quòd pulsus sentitur etiam in extremis digitis, ita rubor identidem producitur, a pulsus extensione, ejusque insolita micatione.

Ubi autem venenum, horum malorum irritamentum, foras certe in ductus excretorios cutis expellitur ex magna parte [quod triduo aut quatriduo fieri solet,] compressio, cordis & arteriarum vehemens & extensiva, quæ caloris causa est, remittit; cessatque febris.

In

In altera autem periodo ſeptem fere dierum, quæ accidant, morbi ſtatum & eventum indicant: atque ea huiuſmodi ſunt.

Puſtularum egreſſus, qui ſupra expoſitus eſt; nempe materia erumpens, pro ſua natura venenoſa, veſiculas excitat, quæ cum rubore ac inflammatione *maturantur*.

Siccantur autem, quod nihil amplius humoris ad illam partem pervenire poteſt; ſcilicet veſicula undiq; clauſa ac indurata: vixtamen fieri poteſt, quin aliquot, inter tot innumera orificia ductuum, libera, & aperta ſint; utpote ab infectione integra & illæſa.

Veſiculæ initio *rubræ*, ab inflammatione; deinceps *cryſtallinæ*, a vapore puſto viſcidoque: mox *opacæ* & *albidæ* ab eodem incraſſato ſicceſcenteque.

Si *molles*, minorem inflammationem indicat.

Si *paucæ*, veneni quantitas, & qualitas ex qua.

Si *diſtinctæ*, paucitatem materiæ infectæ arguit. Nam *accumulatæ*, diffuſe & confluenter ex copia eiuſdem fiunt.

Si *rotundæ* & *faſtigiatæ* ſalutares; quod magis extra habitum corporis materia Variolarum protruditur; minoriq; adeo molestia maturantur; utpote longius a circulatione ſanguinis.

Si eædem per *ſolum* cutim eruperint, neq; viſcera nobiliora intra afficiantur perſpiratio liberior; quod alicubi ex bona parte aperta ſit; unde ſaluris maior ſpes eſt.

Si intra *fauces* quoq; & *gulam* & *ventriculum*, & inteſtina egreſſæ fuerit, nempe ultra habitum corporis, & in primis viis, venenum & chylo & ſanguini denuo permiſceri, & febres ſuboriri poterunt ſive alia *viſcera extrinſecus* ut pulmones, hepar, cerebrum, &c. variolis ſcateant non minus periculi impendet a febre redintegrata, & denuo ſuccenſa ex *tarda* & *incerta ſuppuratione* aut maioribus *Ulceribus* innaſcendis; ſc. in *partibus mollibus* & tenerrimis.

Si eruptioni antecedat *levis febris*, & ab eruptione ceſſet, vel plurimum minuatur, vel in tuto eſt, quod materia contagioſa, per puſtulas eliminanda, & pauca & mitior eſt, maxime ſi cætera concurrant, nempe, vox libera & reſpiratio facilis, documento, nec pulmones, nec fauces internis variolis aut parce admodum affici.

Variolæ tarde erumpentes. Id eſt, venenum intra ſanguinem diutius immorans, arterias oppeſſulat, ſanguinemq; ipſum corrumpit, illum in pus quoddam incraſſando, non aliter, quam in oſculis ductuum excretoriorum uſu venit.

Multæ, copiæ argumentum venenatæ materiæ, adeoque ægre ad cutem expreſſæ.

Magnæ, aliud copiæ argumentum.

Duplices & *continuæ*, idem ipſum.

Depreſſæ ob nimiam lentorem & tarditatem in egreſſu: ergo mediis ductibus corrumpi videtur vapor contagioſus, & retrogredi in ſanguinem metus eſt, a quo magna diſcrimina impendent.

Duræ, ob majorem inflammationem.

Fuſcæ, *lividæ*, *nigræ*, corrumpitur ipſa veſicula & caro circumcirca a materiæ venenatæ ſumma acrimonia.

Membrana autem continens ſive comprehendens puſtulam, veſiculæ more, circumcirca tenditur ac inflammatur. At in vertice ſummo tenuior eſt, & minus evaporationi reſiſtit, maximè ſi illa contractum & conſtrictum ſit ductus alicujus oſculum: ad reliquum vero ejus ambitum craſſior eſt ac compactior, certe propter ipſius ductus parietes craſſiuſculos; adeoque minus ad latera perſpirabilis, magiſque adeo extrorſum premitur humor, veſicula contentus. Cum ſtaq; ad puſtulæ verticem perſpiret, in quem univerſa bulla nititur, ſi appareat ibidem *macula nigra*, etiamſi totum reliquum puſtulæ melioris ſit coloris, dubia ſalus eſt, & ſc. ob contenti humoris ſummam putredinem incipientem; quæ vicinos parietes ſubito inficere poſſit.

Variolis admixtæ *purpureæ*, ſive *veſiculæ*, ſi *lividæ* & *nigræ* deterrimi omnis ſunt, ſi ſtatim ab eruptione evaneſcant, mors in propinquo judicanda eſt. Quod nihil in hoc morbo ſemel coagulatum evaporare ſolet, aut expurgari ſine ſuppuratione: ergo reaſſumitur in ſanguini: atque ita ſanguini permixtum venenum, illum craſſeſcit, & tandem in putrilaginem cor-

rum-

Digitized by Google

rumpit. Atq; harum affectionum erunt neceſſarius effectus *urina nigra*, ac *ſan. guinea*; fæces alvinæ nigræ & ſanguineæ; vel ex pravo ſanguine, ab ſumma acrimonia, obſtructione primaria arteriolarum, unde per ductus excretorios renum, putà, & inteſtinorum, erumpit.

Ita *Hæmorrhagia* quælibet, à ſuppreſſi; puſtulis, periculoſa eſt.

Febris *magna*; copiam ingentem materiæ venenatæ, per puſtulas expurgandam arguit; adeoq; periculoſa. Si poſt eruptionem vero non minuatur; igitur ubi intra ſanguinem ſuperſit plurimum ejuſdem materiæ, quæ nondum erupit, res fere ad mortem tendit. Reliqua per ſe ipſa patent.

Jam dictum eſt de *morbi ratione*, ejuſq; *ſymptomatis* quibuſcunque.

De hujus vero morbi contagio privatim quæritur cauſa, cur *infantibus* & pueris magis *familiare* ſit; firmior vero ætas & *adultior* minus laceſſeretur? *Itemque* cur unuſquiſque his, *aliquando* in vita, neceſſario conflictari debeat; ut neminem poſſe *ſecundo*, aut *tertio prehendi*; *denique*, cur complures annos ſileant & *certis annorum intervallis ſæviant* in plebem? Reſpondeo. Infantes non magis huic malo opportuni eſſe videntur, quam aliis quibuslibet morbis contagioſis; nempè ob ſummam naturæ teneritudinem ac quandam ejus perfectionem. Sed in eo fallacia eſt, quod, cùm tota vita homines *infici* ſoleant, vix unus è mille pubeſcentiam *integer* attingit? *Deinde*, annorum intervallum [quantum animadverti] quibus graſſatur iſte morbus, luſtrum aut ſeſquiluſtrum raro excedunt, quo fit, infantes poſſe bis aut amplius infici, antequam adoleverint. *Denique* integræ nationes, ut dictum eſt, apud Indos à noſtris hominibus variolatis ſimul infectæ ſunt, & periere ferè ad internecionem, propter ignorantiam curationis; quod à fide dignis teſtibus, *Martiandis* incolis, habui: argumentum, morbo illo & pueros & adultum æq; ſubjectos eſſe. Neque enim ullus tutus eſt, niſi qui prius morbum perpeſſus fuerit: ſiquidem rariſſimè, certe ego neminem *bis* infectum memini, præter unam fœminam, quæ in hac urbe, me teſte, intra annum variolis bis decubuit, & convaluit.

Magna vero ex parte hic morbus, etiamſi contagioſus, *ſalutaris* eſt; quod ferè ſubito venenum foras & extra habitum corporis protruditur; cujus quidem egreſſui tenera ætas à ductibus ſuis excretoriis, dilationi valdè aptis, opportunior eſt; humoreſque ab eis excreti, naturaliter fluidiores ſunt ita, quod ſemel tantum hoc malum hominem aggrediatur, ejus lenitatis ex parte, puerili ætati, in qua ut plurimum ægrotet, attribuendum eſt.

Intervallorum autem ratio eſt, cum omnes pueri alicujus domus puta, aut oppidi aut urbi [unis Londinis exceptis, propter ejus enormem magnitudinem, & perpetim advenientium multitudinem] fere intra aliquot menſes annumve decubuerint; nec alii ibidem inficiendi reſtent. Igitur extinguitur, pro illo tempore, malum; donec nova ſoboles ſubareſcat variolanda. At fatendum eſt, aliquos illa felicitate natos eſſe, ut integri & valde ſenes moriantur.

Ad *Therapeiam* propero; ſed antequam ad curationes rationes procedamus, illud ante omnia meminiſſe oporteat, *hunc morbum* (ut dictum eſt) *fere eſſe ſalutarem*, in variolis natura omnia perfectiſſimè facit, inquit *R. à Fonſeca*, natura ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, *Sydenh.* at ſalutares non illo nomine illas appello, ac ſi ex aliqua naturæ neceſſitate ita nati eſſemus, ut morbo, à morboſa aliqua criſi ad *perfectionem* ſanguinis humani opus eſſet: etenim, quid noſtri & brutorum ſanguinis intereſt, ut illa iſſiuſmodi ſanguinis de ſpumatione non indigeant? quid nobis ex omnibus animalibus ad ſanitatem integram conficiendam luſtrationes morboſæ uſui ſint? cur prioribus mundi ſeculis hæc κάθαρσις deſuerunt; genteſque Americanæ à prima mundi origine ad ſuperius ſeculum, tanti morbi beneficio caruerunt; Quicquid itaque *dent* homines de eorum methodo, in hoc morbo curando, nuper jactiturunt, non ſine ingenti cautela

cela & ſuſpicione admittendum eſt. Etenim cum res naturaliter ad ſanitatem tendat, quid tua auxilia magnopere laudas? annon ſupervacanea aut noxia potius cenſenda ſunt? his certe remediis populus non utitur, & tamen vix unus è quadrageſimo ægroto apud plebem moritur. Inſtitue computum tuum; de tuis [ſcio multo plures occidunt. Deinde hanc rem [nempè, invitis Medicis, morbum de ſua natura plerunque ſalutarem eſſe] abundè confirmant vel contradictoriæ rationes medendi adhibitæ, tamen ſub utraque methodo ſani evaſerunt ægri. Etenim alii calore & ſudore haud modico eos perpetim nutriunt foventque: alii contra frigore poros conſtipant, crudumque aerem magnopere laudant; omnem ſudorem diligenter cohibent, & vel apertis potius feneſtris decumbere, operimenta lecti tollunt, omnemque perſpirationem vehementer comprimunt, etiam pedibus in frigida demiſſis, quod ipſe vel impunè factum à quadam muliercula in cura filii ſui adulti me aliquando vidiſſe memini, ipſis variolis tunc temporis egreſſis: alii alexipharmaca ſedulò exhibent, & in iis omnem ſpem ponunt; alii contra in refrigerantibus; nempe leni cereviſia, larga manu propinata, lacte & coctis pomis victitare; vinum verò & juſcula nutrientia omnino vitanda eſſe diligenter clamitant alii, quos novi, variolis egredientibus alvum ducunt, imò purgationem haud minorativam moliuntur: alii contra omnino alvum moveri vetant: alii hypnotica continuè exhibent; alii iſtiuſmodi aliquid dare metuunt. Profectò nullus finis eſſet huic incepto Tractatulo ſi ſinguła remedia & medendi vias, animi cauſa inſtitutas, recenſerem: ab iis tamen omnibus Natura ferè impune ſeſe ſubtrahit, victorq; evadit. Annon itaq; ſupra modum arrogans es, tu qui tua præ omni methodo effers, & aliena deſpicis? profecto an turpis lucri, aut meræ & inanis glorioläe mancipium ſis, lector æquus judicet.

Sed ad rem. *Indentiones curativæ* ea cautione inſtituendæ ſunt, ne quid detrimenti naturæ, ejus vires minuendo, contingat: ſed ejus motus criticus omnimodo adjuvandus eſt: interim alexipharmacis contra malignitatem* pugnandum eſt; & ſymptomatis, ſi gravia ſint, occurrendum eſt.

Hujus autem morbi *tria* tempora, ab ipſo *Avicenna* numerantur: nempe *primum*, quamdiu ebulliat ſanguis, quod fere inter quatuor dies finitur: *alterum*, ab egreſſu & apparitione variolarum, ſcil. à quarto ad ſeptimum: *Tertium*, à ſtatu, qui undecimo à decubitu viget, quando nimirum declinare incipit morbus & puſtulę exſiccantur, deciduntq; Atq; hoc tempus ad quartum decimum diem, & interdum ad vigeſimum extenditur.

In primis autem Febris diebus Sanguis omnino mitti debet, eodem Avicenna autore, ſi neceſſarium ſit: imò etiam egreſſis variolis, ſi vehemens repletio & materiæ dominium id requirat: & ſi primum non completè, iterum fiat, aliter timenda eſt extrema ſanguinis corruptio. De Emeticis vero, Purgantibus, aut Enematis prorſus ſilent *Arabes*. In hoc utiq; conſentiunt moderni; nempè plenitudinem ſanguinis etiam in hoc morbo evacuationem indicare: itemq; crapula vehemens, exercitium, ex frigore tuſſis, & ſimilia.

At plurimi in hac Febre non convenire aiunt, Purgationem ullo pacto; ne levi fluxus malignus concitetur; ne natura impediatur ſuo motu, qui eſt ad tutim per abſceſſum. At nullus quidem dubito quin ob prædictas in ſanguinis miſſione, cauſas illam & enemata & emetica commodè interdum exhiberi poſſe:

Porro in hoc tempore, eodem autore, *Cibatio* fiat ex lenificantibus cum vel repercuſſione, ex jujubis puta dactylis, lentibus, cucurbita, cum Tamarindis. & ſi non obedit iis Febris adjice *ſuper eas cibos* (nota hanc Perſarum cibationem vulgarem fuiſſe, non medicamentaſ & in ipſo principio apparitionum, robores, puta, cum Throchiſcis *Camphoratis*;

* *Malignitas etiam in* levioribus variolis *medenti oculis continuo debet obſervari*. Mayerna.

ratis; scilicet medicamenta ad febrem leniter extinguendam accommodata. His vero nostris homines, ex consuetudine quoque victus quotidiani, & inter nos usitati, ex cerevisia tenui lactis serum coctum, vel hordeata, & avenacea jusculà exhibent.

At frigida ac acida quævis nocent, inquit *VVillis*. Fatendum est, & Tamarindos & succum prunorum ita se habere (quos tamen *Avicenna* in hoc tempore inter mitiora lenificantia ponit. At tu velim cogites Persiæ aut Arabiæ regionem calidam & nostram septentrionalem multum differre. In illa quidem sanguinis missionem, & leniter refrigerantia magno & necessario usui fuisse, facile credo; apud nos vero propter consuetudinem victus, aerisque ad frigus fere semper tendentis, & modicè data alexipharmaca, & plenor cibatio, maximè usitata, minus nocent. Nec nisi vino debitis, & valde plethoricis juvenibus, & ex vehementi exercitio correptis, aut Urbanis, in crasso aere degentibus, quibus perspiratio minus libera & impedita est, sanguinis missio, aut alia evacuantia, aut refrigerantia adeò necessaria sunt.

Ita sanguis non proprie mittitur in variolis, sed ex accidenti tantum, ut symptomati alicui succurratur; nimirum si quis variolis corripi contingat ex vehementi exercitio, aut crapula, ut ex frigore, huic quidem recte sanguis diminuitur ad febrilem ardorem aliquatenus reprimendum, sed non ut variolæ minùs malignè, aut pauciores numero fiant, aut commodius expellantur; etenim una sanguinis integritas & plenitudo & melius earum malignitati auxiliatur, & insensilem perspirationem, in qua valetudinis unica spes est, promovet. Ita fere in Hydrope omnis perspiratio & sudor cessat, quod sanguis integer non est, sed fero superfluo supra modum abundat.

2. Apparentibus vero variolis, quod *secunda tempus*, ex mente *Avicennæ*, erit infrigidatio causa magni erroris; quod retinet *superfluitatem interius*, unde ad viscera principalia defertur. Deinde, variolis exire & apparere haud possibile ex pororum constrictione; unde accedit inquietudo, angustia & interdum Syncope.

In hujus autem dispositione, oportet ut juventur superfluitates cum iis, quæ faciunt ebullire, & aperiunt oppilationes, sicut *fęniculum*, *apium*, *ficus*, quæ vehementis sunt expulsionis ad exteriora: *lentes*, *lacca*, *tragantbi*, quibus *Crecum* addit *Rhasis*. Nam illa expulsio est una de causis evasionis à nocumento earum.

Porro oportet & cooperiatur; & elongetur ab aere frigido, & propriè in hyeme, secundum custodiam sudationis. Frigus enim oppilat poros & redire facit variolas retro. Item multitudo aquæ frigidæ cum nive; & introitur in domo venti, mala valdè sunt. Et fortasse sanguinis missio in hoc tempore est mala, quod repellit, & convertit quod egreditur; quare omnino caveatu post duos vel tres die ab egressu.

Et quando accedit ex coopertura pannorum & calefactio quasi Syncope, tunc infrigidatio fiat, vel odoribus excamphoratis: sed si *detegendum* quoque corpus est & domui venti & aer frigidus intromittendus, paulatim id fiat. Et similiter de Adjutorio cum calefactione *i.e.* de medicamentis calefacientibus, qui eà quoque paulatim dimittantur.

Et cum incipiunt exire, & non invenitur cum exitu earum alleviatio imo invenitur caliditas inflammata, & lingua ad nigredinem declivis; tunc cave, ne calefacias.

Toto hoc tempore, inquit *VVillis* una & continua crisis est; quare nihil temere movendum est: lenis & blanda diaphoresis continuanda, cardiacis moderatis aliquoties in die exhibitis.

In fine autem ejus temporis, ex eodem Avicenna, oportet ut conservetur natura, *i. e.* vires ægri; & cibetur *lentibus*, bis elixatis *i.e.* victu fortiori; & acetosis cum succo granatorum, Sumach, Agresta, aut similibus.

Item in hoc statu, hoc est, ad finem secundi temporis, quæ incrassant sanguinem, eumq; infrigidant, & ab ebullitione prohibenda sunt: inter quæ robi, & agrella, & succi frigidorum fructuum, ut limonis, succi lactucæ *folliorum papaveris viridium*.

3. Ubi

3. Ubi vero dies ſeptimus pertranſit & apparet in variolis maturatio, ſiccantia adhibenda ſunt: ut ſalitio &c. in conſervatione pulmonum, puta, nulli ſecundum eſt lene illud Lohoc ex lentibus cum *ſemine papaveris*.

Hactenus de curatione ex primis autoribus, & præcipue ex avicenna; jam videamus quid de ea re occinant nuperi quidam ſcriptores & quid novi adjecerint, nam de hoc præcipue morbo triumphos celebrant bini, at iidem directè adverſarii, veteribus quibuſcunq; aliiſq; ſcriptoribus, ad noſtros uſq; annos prorſus inconſultis, neglectiſq; ac ſi ante eos nunquam in homines fuiſſet ulla alia literatura, quam ſua nempe ob novas morbi cauſas detectas, ob novam morbi hiſtoriam, ob nova deniq; remedia, certè nova methodo exhibita. Illa itaq; tot tantaq; paucis pro inſtituto noſtro percurrere non pigebit. At inquies, quid nos redarguere velis, cum ipſa arabum methodus, quod ab Hippocrate & Galeno non inſtituta ſit, æquo jure vel negligendus vel amplectendus eſt aut alia quævis nova libere adapturi poteſt, rectè. At arabum methodus tua eſt, & non nova, imo ipſa remedia antiquorum ſunt, etiamſi morbus novus ſit.

Inprimis ex his viris alii ſunt, qui venenum, aut aliquam in hoc morbo malignitatem omnino rejiciunt; ſed ſi aliqua graviſſima & peſtifera ſigna accidant, ea omnia malo regimini vel nimis calido vel nimis frigido omnino adſcribunt; imo & ipſam puſtularum copiam confluentiam, & purpuras, & mictum ſanguineum atq; id genus alia, ſi quæ ſimilia & mali moris fuerint. Etenim hi variolis litant tamquam malo cuidam neceſſario (ut ſupra dictum eſt) ac utili, ad complimentum ſanguinis inſtituto. Quippe ſanguinem, aiunt, ſemel in vita novam formam induere aptum eſſe, ob ſuccorum, illum conſtituentium, opulentiam. Hi *muſtum* arabum *fermentum* valde depereunt. Etenim illam deſpumationem ſanguinis, ſemel in vita omnibus hominibus exequendam eſſe, cum *Rhaſi* exiſtimant; neq; enim iſte variolarum morbus iis aliud eſſe videtur, quam neceſſaria quædam ac naturalis *Renovatio* ſanguinis. Infectio autem quæ in variol,s animadvertitur, ceu quædam captificatio eſt, tanquam ex vicinia ſimilium fructuum. Mirabilia ſane atq; ingenioſa explicatio ita hic verè morbus non eſt, ſed quoddam humanæ naturæ perfectivum opus, ſive complimentum, ac tanquam ultima manus, quo muſtum puerorum in vinum adoleſcentium conficiendum eſt, quod tandem in ſenibus, inquit *Rhaſis*, aceſcit. Ita & *alſaphareavius* ex ſanguine adoleſcentiæ ad iuventutem variolati, ut ita loquamur, tranſmutantur. O beata hæc ultima mundi ſecula ſi quis iam ſenex (nam ſunt valde decrepiti qui hoc morbo afficiuntur variolatus ſit, renovatur eius ſanguis, ac ſtatum adoleſcentiæ revertitur. Imò ex hac doctrina optima ratio eluceſcit, cur antiqui medici variolarum nullam mentionem fecerint, quòd inter morbos tantum beneficium reponere indignarentur. Sed vereor, ne hæc à Mahometanis illis Arabibus ironicè dicta ſint; noſtroſque homines, non advertentes illos vini oſores fuiſſe, adeoque omnia mala de illo dixiſſe, ſeductos in vini, facillimè ita variolarum bonam opinionem fuiſſe. Ad eundem modum Romani *Sacrum morbum regium* appellarunt, non propter aliquam excellentiam in illo morbo, ſed quod reges populo Romano maximè inviſi fuerint: ita odioſum nomen morbo fædo impoſuerunt.

Etiamſi verò exigui momenti ſint, quæ pro innocentia variolarum attulerunt; iis tamen, ne cauſa prorſus indicta, breviter reſpondere lubet.

1. Quod non momento fieri poteſt tanti puris apparatus ab aliquo contagio, quantus in hoc morbo ſecernitur. At vis exigui veneni immenſa eſt, *e. g.* aliquot guttulæ in morſu venenato, alicujus ſerpentis, puta, effuſæ, totum corpus in putrilaginem ſubito convertere potis ſunt. Audiſis Dioſc. quantulum eſt quod à Phalangij morſu ingeritur, & univerſum corpus excruciat? quanta enim cenſebitur, ſi vulnus ſpectes ſcorpionis, & aliorum ejuſmodi corporibus noſtris perniciem afferentium magnitudo? & horum tamen *aliqua* vehementer cruciatus excitant, *alia putrefaciant*: *alia* denique quam primum

peri-

perimunt. Venenum verò variolarum ejus naturæ eſt, ut ſanguinem ad triduum aut quatriduum exagitare ſoleat; antequam puſtulæ apparent, eaſque ſenſim nutriri ad aliud integrum ſeptiduum, priuſquam ad ſummum incrementum, & ſtatum pervenerint; ſpatium certè ſatis longum ad totam ſanguinis maſſam corrumpendam; ut contrarium difficilis multò intellectu ſit, cur à tanto veneno non ſemper corruptio.

2. Quod rariſſimè aliquis bis inficitur variolis at in Lue Venerea, aliiſque morbis contagioſis ſæpius. Sat eſt malitiæ ſemel inſici, & ſævire in populum. *Deinde*, malum hæreditarium eſſe, (ut ſuprà comprehenſum) magna ſuſpicio eſt. *Denique*; Hiſt. Naturalis adhuc tantum in incunabulis eſt; unde hujuſce Quæſtionis de proprietatibus venenorum reſponſio idonea privatim peti oportuit.

3. Particulæ variolarum in maſſa ſanguinea diviſæ ſatis *puræ* ſunt: concretæ verò & expulſæ in abſceſſibus demum corruptelæ cujuſdam ſpeciem induunt. Hæc autem à te gratis dictæ ſunt. Puſtulæ tibi videntur quaſi malignæ, at materia, ex qua puſtulæ fiunt innocua. Verum & effervescentia ejuſque ſymptomata in ipſo morbi initio non raro graviſſima & lethifera æque indicant venenum in ſanguine ſlumine contineri, quàm ipſæ puſtulæ in cute effuſæ.

4. Veſtigia, ais, profunda in omni ulcere fiunt. At in variolis non raro contingunt alia certiſſima veneni ſigna; nempè in plebe infima, & ubi nihil à quoquam exhibitum eſt; nempe bubones, petechiæ, variolæ virides, lividæ, nigræ: mictio ſanguinea dyſenteria, & id genus plurima alia: niſi aut oculi perditio ab ulceribus mali moris, item internum totius alicujus artus, ſideratio, &c.

5. Denique, ais, vultus quorundam à variolis non deformari, ſed tanquam à naturæ deſignatione, ad meliorem pulchritudinem figurari. Ita milites cicatricibus, maximè ex iis, quæ in facie acceperint, vulneribus confectis glo-

riantur. Pulchra fœmina, pulchrior variolata. Optima ſane mulieribus conſolatio, quibus forma tantæ eſt. At ſpeculis, crede mihi, nimium fidem habent, malintque ſuam natinam, ut ut deformes fuerint cuſtodire, quam novæ obtinendæ ſe inſidis variolis credere. Profecto evaſerint licet, amabilis tamen ille nitor, & genarum elegantia, quæ in cutis tantùm integritate & tenuitate conſtat, funditus perit.

Illud interim tu notes velim, etiamſi variolæ in primis ejus viri ſcriptis ei parum aut nullam putredinem indicaverint; idem tamen inſpectione diligentiore [ut credi amat] plurium inſequentium annorum adhibita, *anomalas* neſcio quas variolas obſervavit, id eſt, extra normam & doctrinam à ſe primo propoſitam. Ac tandem in ejuſdem poſterioribus curis intenſiorem putrefactionem ſubdoluit; quod generabantur ex craſſiore, & fœculentiore materia, maligniore dicere noluit. Maluit enim variolas non eſſe ſibi ſimiles, quam Hypotheſin, ſemel evulgatum, renunciare. Imo, ipſo authore, confluentes variolas, aliquibus annis ipſam Peſtem pernicie interdum æquare. An in peſte nullam malignitatem ineſſe credis? imo idem vir miratus eſt, alias variolas *eiuſdem fere ſpeciei* alias & plane contrarias indicationes, quàm olim ſibi propoſuiſſet, & uſui eſſet, ſubinnuiſſe. At nullus dubito, quin in hac tanta urbe quotannis eadem ſymptomata, pro numero ægrotorum, & ſingula, quæ forte unquam in hoc morbo à quopiam animadverſa ſuere, in aliis atque aliis ægris exhiberi: etiamſi per accidens huic vel illi medico ſui plerique ægri poſſint ſic vel aliter affici. Unde concludo, variolas (ut ut per ſe & ex eventu fere ſalutares ſint, tamen quod ex venenata cauſa primulum genitæ ſint) ſemper malignitatem præ ſe ferre.

Hæc autem ultima non adjeceram, niſi quod, mihi, ejus ſcripta omnia perlegenti, illum prioris doctrinæ tantum non pœnituiſſe viſum fuerit: donec tandem in eiuſdem opere poſtumo legerim, ſymptomata anomala; i. e. omnia

in

in variolis, ipso interorete, pernicioſa à malo regimine ſupervenire eaſque naturaliter & ſe boni moris eſſe. Ita de Lue Venerea concipe, de Hydrophobia, ullove alio morbo maligno & venenato. Nam omnium paratio eſt. Quaſi dicas illam primam in Gonorrhæa fere, & urinę ardore, veſiculiſve aliquibus in pene cancroſis comprehendi; ſed ſi quando vehementiora & minus uſitata, & malefica ſymptomata contigerint, ut bubones, nares fauceſve cancroſæ, puſtulę exedentes, intolerabilis dolor in capite, aut ſcapulis, nodi, exoſtoſes, hęc omnia anomala eſſe, & a malo regimine orta. Igitur, ut videtur, vel ejus veſtigiis tibi preſſius, o medice! in poſterum inſiſtendum eſt, vel omnis culpa, ſi quid funeſtum acciderit, in te reiiciendum eſt.

Illud vero non prætereundum eſt, quo ſe quoque contra venenum protegere videtur; critice, ajunt veteres, variolas, erumpere, curamque adeo peculiarem nullam poſtulare, hoc inter alios *Augenius* exhibet. Ita *noſter*; natura ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope (in junioribus) noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat. Concedo equidem cum *Avicenna* in variolis eſſequendam modum, ſive peculiarem quandam criſin: at concoctionem materię alicujus morbificę, quæ criſeos maxima ratio eſt. Variolarum eruptioni præcedere, vehementer nego. Illud autem affirmo, ſi nullum eſſet in variolis venenum, inſenſibili perſpiratione, aut aliis medicamentis purgantibus domari, & evacuari, & non per puſtulas neceſſario ſolvi, poterant. Quod tamen nunquam accidit alicui, vel temerario Medicaſtro. *Alſabaravius* quidem omnes infrigidantes medicos noſtri ſeculi multis paraſangis anteivit, maxime in primo Variolarum tempore; nempe in ſanguinis miſſionem ad ſyncopen, & frigidæ, immenſa & confertim exhibita potione; eaque ſæpius repetita paucis horis. At, quantum video, ſine ſucceſſu. His tamen non obſtantibus venenum intra habitum corporis reſiſtans [quod neque ex ingui, neque ulla evacuatione tolli potuit, adeo totum ſanguinem jam infecerit (ſanguine circumactum, ipſa ſua eruptione perpetim & neceſſario, ſub ſpecie vaporis ſupervacanei per oſcilla cutanea, ea tandem corrumpit, atque in veſiculas excitat, inflammatque in his vero ſuperfluus & venenatus, ſam cohibitus, & à libero exitu præpeditus, poſtquam ad ſummam diſtentionem & magnitudinem veſicæ pervenerint, in pus, ex ſua natura (nempe quod ſerum extravaſatum ſit, ut pus ex vulnere, aut mucus putridus ex coryza) denſatur, ac maturatur.

Atque hactenus de Variolarum *malignitate* breviter dictum eſt. Proximo loco ad eorundem *novam* [ut credi amant] *Therapeiam*, & medicamenta ſive medendi methodum procedo.

In primis diebus, ais, ebullitio nec nimis evehi, nec nimis minui debet: idque ad raviſin uſque repetas. At die quis medicus; unquam aliud dixerit? nemo, quod ſcio, ab *Avicenna* ad ipſum te. An non idem ſedulo inculcat *Vvillis*; & ægregium, ubi opus fuerit, exemplum infrigidationis in juvene, calidis fere ad necem oppreſſo, exhibuit?

Porro ais, Variolas ante debitum tempus nullis remediis erumpere. Tua itaque inaudita ac mirabilis cautela de intempeſtiva eruptione vana eſt; ita nec prohibent alexipharmaca, ut affirmas, exhibita; nec tua refrigeratio promovet.

At rurſus, inquis, materia Variolarum in ſanguine primis diebus cruda eſt, & nimium diſperſa per ſanguinis maſſam, eiuſque particularum colle-ctioni & inter ſe coitioni tempus dandum eſt, antequam egrediatur. Hæc autem gratis dicta ſunt. Etenim venenum cruditatem neſcit; acrior quidem ob moram & ignitionem ſanguinis fieri poteſt, ſanguinemque adeo plurimum corrumpere.

Præterea, ais, quo diutius natura ſeparationem molitur, & perficit, eo certius & univerſalius eadem abſolvitur. Ita ex tarda ebullitione, variolæ di-

ſtin-

ſtinctæ; ex feſtinata verò ac vehementi, confluentes. De tempore autem eruptionis aliter ſenſerunt primi * authores, nempe ſi apparent in die tertia eſt materia *mediocris*, & ſi tardant uſque ad quartam diem eſt tardæ digeſtionis, *i. e.* difficilis: niſi allevietur æger, & è contra. In eo verò falleris; nempe dum ſeparationem neſcio quam deſpumationem, particularum morboſarum congregationem, earumque concoctionem, ſecretionemque (nam his aliiſque multis id genus vocabulis tuis lactamur) in ipſo ſanguine fieri vis; puſque eſſe genuinam Prolem hujuſce materiæ ſecretæ: puri itaque debent reſpondere particulæ à ſanguine ſecretæ. Sed & res & ratio falſa eſt. Quippe nihil à ſanguine ſecernitur, niſi ejus ſuperfluitates tanquam in ſanis. Hæc autem veneno infectæ, erumpenteſque atque in oſculis ductuum cutaneorum pauliſper detentæ, ob naturalem partium illarum conſtrictionem, configurationemque exiguas veſiculas excitant, eædemque in majores indies eminens, ex appulſu novi ſeri evaporandi. At iſte humor, qui primum partim tantum lentus fuit, excretoriis, maximè ex mora & calore partis jam venenatæ, in pus convertitur. Id quod abundè teſtatur, ad *ſtatum* uſque, *ruborem*, inflammationem ac tumorem (etiam quando ad perfectam maturationem variolæ attigerint) perſeverare, & *ſpectabilem* eſſe.

Cur autem fere ante quarti initium non appareant, ratio eſſe poteſt; quod ubi ſerum ex veneno paululum lenteſcat multo difficilius cutaneos, at cum liquidius fuit, trasferatur. Item cum variolarum apparitio ex oſculorum ductuum inflammatione & in veſiculas tumefactione conſiſtat, id non ſubito, & ex primo vaporis venenati exitu, ſed pro natura mitioris & minus acris veneni, plurimoque ſanguine ſano diluti, alterum & tertium diem requirere ad partem ſolidam & nodoſam [quales ſphincteres ſunt] elevandam in tumorem inflammatum.

Sed interturbo te, dic reliqua. Nemo, ais, perit ex Variolis, quod non eruperint; ſed multi, quod cum eruperint bona ſpe, præmature detumuere puſtulæ. Imo aliqui, (quod ipſe teſtor, ac alij mecum medici) periere ex ſyncope, & convulſi plurimi mortui ſunt in primo variolarum tempore, ante eruptionem, ut ubi leviſſima tantum earum apparitio fuit. Et quid in primis inſultibus, ubi omnium graviſſima ſymptomata eſſe conſueverunt?

At, inquis in deſpumatione prohibita & nimium imminuta ebullitione pabulum & materia deeſt Variolis conficiendis. Ita ne credis multos ex materiæ morboſæ defectu enecari? nempè deſignavit natura tot puſtulis tantam materiam morboſam: igitur cave ſubtrahas tantę feturæ optimæ ſpei ſanguinis renovandi fœculentias; ſed tanquam bonus Oeconomus diſtribue annonam pro inſtituto tempore, nè ex inedia pereant, antequam adoleverint.

At Fabula nondum finitur. Si ſecreta materia ex quavis cauſa intro revocetur, *eandem* ægro certam necem inferre; illam vero corruptelam, ex ſecretione male peracta, ſibi acquiſivit, non ex aliqua malignitate. Periere quidem ſuperiores tuæ variolæ ex inopia materiæ ſecretæ; hæ vero ex reaſſumptione materiæ ſuppuratæ. At malè meminiſti te, velut fundamentum poſuiſſe ſuppurationem omnem in ſanguine factam fuiſſe; innocuum vero pus è ſanguine exiiſſe; quare itaque ſi idem denuo ſanguini commiſceri contigerit, mortem tam citam inferat. hic ilies: tantum innuis aliquid in ſecretione male peractum fuiſſe. Ego vero nihil omnino, cum nihil uſpiam e corpore in hoc morbo ſecerni audacter affirmaverim præter ſuperfluum vaporem veneno infectum, agnoſcis tu hominem occidi ob neſcio quam corruptelam quam tamen malignam eſſe noluiſti. At certiſſimos nos facit Hiſtoria media aliorum abſceſſuum pus, per ipſum cor poſſe traduci, & multo tempore cum ſanguine circulari impune

* *Alſabar.*

gitized by Google

nè, & citra corporis noxam, nedum mortem. Claro documento, ineſſe puri variolarum retrogrado venenatam & exitialem.

Inſuper urges ex leni ebullitione & refrigerantibus egreſſionem puſtularum fieri & faciliorem, & promptiorem: quaſi dicas, à leni pulſu facilior ac promptior circulatio. Hæccine eſt tua œconomia?

Ad alexipharmaca quod attinet, inquis, iis non opus eſſe in confluentibus, quia major inflammatio eſt. Malè rem intelligis; ſiquidem illa dantur propriè & privatim adverſus venenum, non expulſionis ſolius cauſa, ubi autem major inflammatio, ibi majorem malignitatem ſubeſſe, credibile eſt.

Ejuſdem quoque commatis eſt, quod ſequitur: nempè in declinatione, ubi ſecunda febris, ſedulo refrigerandus eſt æger, ne ſudet.

——— *vadus*
In Tyberi ſtabit, caſus medicuſve levarit
Ægrum ex præcipiti: ———

ubi ſcilicet, Cardiacis maxime opus fuerit; nimirum ab inanitione tot tantarumq. puſtularum & à tenui victu plurium dierum fere proſtratis? temeraria ſane cautio, cum ipſa ſecunda febricula, ſi quando acciderit, à nimia inanitione ori poſſit; ut in Hectica & Phthiſi.

In adultis *Ptyaliſmus* ſæpe ſupervenire ſolet; atq; hic Epilogus eſt. Morbus, inquit ille, ſe expurgat novo hoc per ſalivationem modo, ideo minus de puſtulis curandum eſt. Salivatio puſtularum loco eſt. Minime quidem; quippe nulla evacuatione Variolas formatas tolli, aut minui poſſe, ſed per ſolas puſtulas venenum ejiciendum eſt, id quod omnis omnium ſeculorum à Variolis ortis communis experientia teſtatur. Deinde, in confluentibus ſecundum te id præcipuè accidit, ubi ſcilicet puſtularum maxima copia eſt. At puſtulæ, ais, in confluentibus depreſſæ ſunt, itaq; ſalivatio earum anguſtias penſat. Imò alia depreſſionis ratio eſt, nempè oſcilla ductuum excretoriorum, & ipſa ſpatia cutis intermedia, in unam veſiculam communem, more Cantharidum cutis admotarum inflammantur, ac exeſa ſunt. Erga late diffunditur materia contagioſa; non autem, ut in diſtinctis, certis limitibus comprehenſa, undiq; comprimitur, ac acuminatur. Salivatio itaq; non venenoſam materiam expellit, ſed, illa prius expulſa, certè ex maxima parte occluſis jam cutis foraminulis, ſuperflui vaporis à ſanguine perſpiratio, per fauces & pulmones fiat, neceſſe eſſe eſt. Imo eadem ſalivatio naſceretur, nullus dubito, ſi pori cutanei, vel artificiali ulla alia de cauſa occluderẽtur; ut ex frigore, & Mercurij inunctione expetimur: nempè ab eo ſtatim catarrhus, defluxio ingens, & ſpumoſa ſaliva excreari ſolet, *Denique*, quod ſalivatio non ſit de morboſa materia, illud argumentum eſt, fauces ab ea, utut vehementi, minime exulcerari, prout in eruptione cutanea fit.

Salivatio addis promovetur multa & tenui potione: ita quidem, & interdum diarrhœa funeſta, & micturitio tua mortifera: hæc tibi in medicina faciendâ, ſcio ſæpius accidiſſe: at cauſam non vidiſti; tantus tuarum hypotheſium amor eſt.

Sic Tragica deſævit, & ampullatur in arte.

an non vere hoc eſt, laudem, an lucrum dicas, quæſitum ire in vita hominum?

Narcotica (pergis) in adultis movent ſalivam: ſic medicamenta vehementer adſtringentia citam alvum faciunt, & cathartica in diarrhœa ſiunt, ex tua doctrina. Nam utriuſque par ratio eſt. Quod autem non multum & diu ſalivæ eruptionem impediant, facile credo; Quemadmodum vero in dyſenteria nec opium comprimit ventrem, quin paucis momentis denuo citetur, victa ejus virtute à morbi malitia. Sic ab opio exhibito in variolis, ob neceſſitatem perſpirationis, in aliqua ſaltem corporis parte, cito redit ſalivatio. At aliæ, eædemque longè potiores rationes ſunt, propter quas narcotica dare in hoc morbo conſueverunt medici; quod ab eruptione, exigua tantum febricula ſit, unde medicamentum æque tutum, ac vinum in ſanis; quod in adultis metum, & ni pueris clamores & querimonia tollit; quod utroſque ab irrequieta jactitatione prohibet, unde ulcuſcula ſorta recta conſervantur, ne in mortificationes laceſſantur; quod corpus in æquabili perſpi-

rationis ſtatu vindicat. Sed de his infra plura ubi medicamentorum rationes exhibemus.

Hactenus cum iis rem habuimus, qui variolarum quandam innocentiam ac neceſſitatem ad *perficiendam humanam naturam* vindicant. *Alii* vero ſunt, iiq; novi quoq; ſcriptores, qui nihil niſi venenum exclamant; alterumq; *primarium Athletam novum*, & veteribus plane incognitum, præter ſanguinem, humorumque maſſam; nempe *ſpiritum animalem* in medium proferunt. Hunc autem diro conflictu cum veneno certantem exhibent; ex hoc, prælio ſi que lethalia ſymptomata & ſtrages ſint, illa omnia oriantur, neceſſe eſt. Itaq; in variolis nihil niſi dimicationes & tragœdiæ in nervoſo genere audiuntur: horrenda Toxica, ipſa peſte interdum pejora; ubiq; militaris apparatus, innumera ſtadia & caſtrametationes, vehementiſſima alexiphatmaca utramque paginam implent. Atque hæc omnia nobis ex mero poſtulato pro ſumma ejus viri modeſtia credere fas eſt.

——— *vidi ipſe furentem.*]

Cædæ Neoptolemeum, geminoſque in limine Atridas.

Vidi Hecubam, centumque nurus, Priamumque per aras

Sanguine fœdantem, quos ipſe ſacraverat *ignes*

Profectò in hanc arenam invitè deſcendo; tantus veneni timor eſt, ut quo me vertam, neſcio; & niſi *pauperti morum ſpirituum* miſericordia me moveret, hæc omnia ſilentio præterirem eodem jure, quo ipſe author omnes ante me de hoc morbo ſcriptores medico neglexit; præter unum merito ejus *aut agoniſtam*. Nam ille in hoc morbo nihil omnino moliri valuit, & infrigidationes ſupra omnia auxilia (*a*) animosè & ex ſumma miſericordia in humanum genus extulit; & ſi quod morbo venenum ineſſet, in omne deberi malo regimini, & medicamentis perperam exhibitis, Contra hic omnia bona de calore, ut ita loquar, ſpiritigeno, valentiſſimis Antidotis prædicat; nempe tanto veneno domando & ſpiritibus ſuſtentandis apprimè neceſſariis.

Diſcernite, quæſo, ò boni judices, quis ſanior ſit ex iſto Gladiatorum pari, ſanè oppoſitiſſimo. Nam variolarum multum intereſt, ſcire, an hac vel illa parte ſteterit victoria.

——— *inter.*

Hectora Priamidem, animoſum atque Interer Achillem

Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors

Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque

Summa fuit.

Profecto ego nihil determinare auſus ſum. Tantum difficultates quaſdam paucis proponam: iſti autem, eorumve ſectatores expediant ex otio, & quando commodum videbitur. De priore vero jam ſatis dictum eſt; de hac poſteriore, opinione, quę ſentio, breviter exponam. Igitur ita ſe res habet, ſi rectè capio.

Venenum, unde unde ortum, ſpiritibus implicatur; prælium committitur; victo tandem veneno, à ſpiritibus fugatur hoſtis critice, humores autem in conflictu à veneno inficiuntur, quæ neceſſario quædam eorum prædiſpoſitio eſt, ad expulſionem veneni expediendam. Nam venenum naturaliter maſſam ſanguinis humorumque colliquat, funditque; item Fermenta quælibet alterat, vita autem ægrotantis non tam à febre, quam à veneno ipſo ſpiritus delente, in diſcrimen ducitur, ita à vehementiore quovis ſymptomate in variolis, ſpiritus magis deleti, quam à primario veneno.

Atque hoc quidem omnibus, inquit ille, notum eſt. Cùm verò fermentum variolоſum præ omnibus fermentis ſpiritus irritet, *opio & alexipharmacis* frequentiſſime exhibitis compeſcendum, itaque *Ladani* uſus adeo neceſſarius eſt in variolis, ut ſine eo nihil ferè in curatione variolarum perfici poſſit: at ſalvo jure *ſp. vitrioli* aquæve, neſcio cujus, *Sti-*

[*a*] *Haud parvâ nihil labore, cura, & induſtria per multos annos continuos ea feciſſe neque jam à me fuiſſe evulganda niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi &c.*

Stipticæ Regiæ. Atq; hæc summa est hujus novissimæ doctrinæ de variolis: si quid omiserim, libenter aliquis, data occasione, mihi indicaret velim; nam reliqua omnia, quantum video, apud veteres uberius legere est: de quibus supra sententiam meam satis exposui.

Quid autem ego de spiritibus sentiam, non opus est, arbitror, ut hic repetam, at positis, non datis spiritibus tui causa, quomodo constat, venenum illos, primùm adortum esse; spiritibus dicuntur ex sanguine purissimo fieri, & in cerebro nervoloque genere hospitari; cur itaque per ejus flumen venenum transiens, non ipsum sanguinem massamque humorum primo inficiat, aut eo certe diluatur, & de ferocia sua aliquantulùm remittat, ante quam in caput ascendat, & per cerebrum nervosumque genus simul cum spiritibus in omnes corporis partes transfretetur *VVillis*, qui primus, quantum scio, eandem opinionem protulit, non sine aliqua verisimilitudine, venenum *menstruum* fermentum facit, & homini connatum fuisse arguit; & cum cerebrum, spinalisque medulla, præcipuæ ex spermaticis partes sint, ibi naturaliter, quod commodiùs, ab ipso fœtu formato dilituisse. At vanâ est hæc opinio, vide quæ supra exposita sunt.

Porrò, ais, humores in conflictu infici, pugna autem in dominio spirituum privatim celebratur, victoque veneno & ex gremio & amplexibus spirituum excusso, in sanguinem migrat; adhuc tamen omnis ejus malitia deleri non videtur; sed exit venenum ex nervoso genere novasque turbas & febrem accendit in sanguine, ita facile per te ipsum redis ad Arabum doctrinam; nempe ad fermentum quoddam varioloſum, sanguinem vehementer exagitans: Atque hæc est illa necessaria humorum prædispositio, quam illi ebullitionem vocarunt, à veneno autem post conflictum cum spiritibus recedente, sanguini inducta.

Rursus, ais, spiritibus à veneno implicari irretiri, comprimi, sopiri, penitus extingui, ut non amplius se, pro sua natura elastica, expandi possint, venenum autem procax, & acerrimum toxici genus est, præ omnibus fermentis exagitans atque irritans, cutem inflammat humorùmque massam fundit, itane? hæccine adeo incompatibilia sint, ut implicentur? an ab igne ignī adjecto aliquis extinctionis mecus est? ita est, fraterna concordia *rara est*.

Ita profectò sentis, nam ais vitam ægrotantis non tam à febre, quam à veneno ipso; cum spiritibus præliante extra flumen sanguinis. Hinc usus Laudani tam necessarius est maximè sit alexipharmaca mitridaticum, theriaca, diascordium adjecta sint; nempe *duplici* dosi, una pro spiritibus, altera pro veneno, scilicet ex hac mixtura optima spes est criseos perfectissimæ. Sin autem sanguinis erumpat alicubi corpori cum veneno, actum est, nisi *spiritus vitrioli*, aut aliqua Regia exhibita sint, sic duplici invento, uno tui antagonitæ, altero tui ipsius beamur, euge! optime novitium inventum! nam veteres scilicet.

Hæc facetiæ est, anare inter se rivales duos;
Uno cantharo acidulo potare-

stupidi illi homunciones, ne somniarunt quidem de acidis in hoc morbo dandis.

Taceo usum Corticis Peruviani; à quo propinato, ais, distinctas semper variolas sequutas fuisse. Perinde ut ab syrupo *Alyandaci* Alsaharavij, qui exhibitus ante eruptionem variolarum, si exierunt novem vasiolæ, non tamen pervenient ad decem. Ita interdum forte fortuna & antiqua & nova inter se mirifice concordant, in maximum mortalium bonum. Sed proh dolor! corticem habemus; syrupus vero iste mirabilis, quantum scio, cum authore periit. Sed tantorum inanium rixarum tædet; *ubi parum* aut nihil, præter absurda quædam figmenta, occurrit.

Ad propriam praxin tandem pervenio. Nolo autem, ô bone lector, te exanimare multitudine ægrotorum: paucas tantum & selectiores quasdam Historiolas, *remediorumque gratia* potissimum recitatas, exhibere in animo est ut ut scias, quid ipse in hoc morbo curando facere consueverim; & ut medicamentorum maxime appropriatorum usus

ac rationes paucis expediam. Profecto malum in hac urbe adeo quotidianum eſt; ut nemo noſtrum eſt, quin ei à mediocri praxi facile foret vel ſuos centenos ægrotos exponere. Noli tamen timere: *adverſaria* non exhauriam.

1. Miles quidam Gregarius forte *Eboracum*, exeunte Januario ante annos viginti adveniens, ubi nemo, quod ſcio, à pluribus annis variolis decubuerat, ex eo morbo motus eſt, primum vicinia ægrotavit ex infectione; tandem in totam urbem ſeviit.

D. Harriſon formoſa puella, octoginta annos data in proximis ædibus militi mortuo habitans, ex rumore vehementer territa eſt; mox ſe male habere cœpit; & capitis lumborumque dolore multum queſta eſt: dein vomuit, & febricitavit.

Ei tum urina fœculenta, ex fœcibus albidis & furfuraceis.

Ipſe vocatus leviter purgantem potionem dedi: à qua per biduum ſeſe multo melius habuit, eadem vero mala denuo reverſa ſunt: atque iterum purgata eſt paulo validiore medicamento, à quo pejus ſe habuit & pulſus vehementer concitatus eſt, inde ad ſeptimum diem prima ægritudine medicamenta alexipharmaca (ex bezoar Orientał. pulv. é del croci, cochenel. &c.) data ſunt; at citra puſtularum eruptionem, quam fruſtra per integrum quatriduum (aliis infantibus iam tum in eadem domo cum variolis decumbentibus) expectavimus. Octavo ſanguis è brachio miſſus eſt, ob difficilem ſpirituum, tuſſim ſiccam, & levem veluti raucedinem; is refrigeratus, albida pellicula variegata contectus eſt. Ea vero nocte bene dormivit; & poſtridie per paucas & exiguas puſtulas in facie videre licuit: nunc autem, omnibus malis tantum non finitis bene ſe habuit, ipſa facies paululum intumuit, variolæ diſcretæ & acuminatæ fuerunt.

Triduo vero ad eruptione admodum frequentia ſternutamenta, & multa pituita & per os & per nares mota eſt.

Hodie quoque menſtrua ex ſtato & debito tempore ei reſponderunt.

Quarto ſimiliter manarunt menſtrua, & alvus iterum reſpondit, eadem de gutture querimonia & inſignis raucedo, & ſaliva copioſe mota, & ſternutamenta, ipſæ autem puſtulæ jam & numero & magnitudine multum auctæ; & earum pars media ſive eminens ichore quodam limpido plena. Manus & brachia & facies iis replentur; at in reliquo corpore ratiores.

5. 6 Omnia fauſta: lachrimæ involuntariæ & apertis adhuc oculis, puſtulæ jam albidæ, atque admodum intumeſcentes.

7. Facies valde tumefacta: puſtulæ prægrandes; iis color ex albido flaveſcens, cum pellucidæ ante fuerant; ſicut etiamnum ſunt in brachiis. Oculi fere occluſi; & qui humor pridie in iis liquidus, jam craſſus & veluti purulentus, eſt eadem turbulenta urina.

8. Puſtulæ jam cruſtis areſcere cœperunt. 9. Eadem ſubaridæ, & biduo poſt dedicere cœperunt; & ſui veſtigia vel leviſſime impreſſa reliquerunt, an quod corpus bene purgatum, quod ſanguis miſſus ſit; quod menſtrua ſuo tempore reſponderint?

2. D. *Norton* puella 18. annos nata, exeunte Auguſto variolis affecta eſt. Primo autem ægritudinis die menſtrua leviter reſponderunt: vehementer febriit, deque capitis & lumborum dolore immani querebatur, ea nocte deliravit. 2. Vehementi febre arſit, & non ad intelligentiam rediit, 3. Similiter ſe habuit: at jam exiguæ puſtulæ rubræ in facie brachiiſque apparuerunt: ad mentem rediit. Illa autem nocte ſumpſerat hujuſmodi medicamentum (℞. Trochiſc. Viperini ʒi. bezoar. orientał. ℈ß. aq. Theriacał. ʒi.) 4. Puſtulæ jam eminentiores, at diſtinctæ & velut veſiculæ aqua plenæ, ad earum vero radices cutis rubicunda, hac nocte ſatis commode dormivit, febris ex magna parte deſiit. 5. Ipſa facies paululum tumidior, & anguſtiores puſtulæ adhuc tamen aqueæ, veſperi alvus primo reſpondit. 6. 7. Ex albido flaveſcebant puſtulæ: oculi clauſi, & lachrymis involuntarie ſtillantes. 8. 9. *Summæ* puſtulæ ſicceſcere incipiunt, ipſaque facies paululum detumuit. 10. 11. Oculi aperti: puſtulæ in cruſtas indurantur.

N. B.

Digitized by

N. B. Ipsis crustis deciduis, tamen maculæ quasi *nodi* quidam in cute, diu tumidæ permanserunt.

3. Filius natu major 11. annos natus, D. G. *Franklandi* de *Thurlebi*, Militis, ex variolis distinctis decubuit: cibum autem etiamsi è media materia, tamen bis quotidie minimum, quod minime ægrotavit, sumpsit; medicamenta taceo, quod nulla memini illi data fuisse, ad 16. diem è lecto surrexit; subitoque ejus artus omnes conciderunt, velut in apoplexia, & alto sopore correptus est; neminem cognovit, aut clamanti ad aures respondit.

Ipse nunc primum vocatus, puerum ne semel quidem in toto morbo dejecisse intelligo.

Frustra enemata acerrima etiam scybalis aliquod durissimi digito prius extractis ex ano, injecta sunt, eaque sæpè repetita, semper tamen irrita fuere.

Ita se habuit, ad viginti quatuor horas, adeo ut, quod ejus ori inditum est; nisi etiam gutturi penitus intruderetur, non deglutivit. Postridie autem manè *Extract. Rudii* ℈ss. in 4. pilulis gulæ interiori intrusimus, earumque operationem totas octo horas expectavimus. Mirum! quantum excrementorum, magnam partem liquidi ut culorum, una vice involuntarie dejecit. Dictum factum! ad intelligentiam rediit, ut ex altero femore resolutus esset, & ad annum claudicabat.

In hoc casu noto vim liquefactam pharmacorum purgantium, etiam durissimorum scybalorum, nempè ex mota pituita è ductibus excretoriis.

3. Causam si quæras, cur alvus in variolis fere ad multos dies supprimatur? Respondeo, verisimile est, etiam ipsa intestina variolis affici; itaque eadem rigida fieri ob frequentes pustulas inflammatas; eorumque adeo motum compressivum, proeo certe tempore, necessario; suspendis, facultatemque excretricem feriati.

4. D. *Harrison* mulier 20. annos nata, variolis confluentibus *Eboraci* decubuit; ægrè convaluit: longum esset omnia ex adversariis meis de illa scripta recitare; illud notabo, nempe ejus oculi diu à convalescentia sanis madebant, & inflammati sunt, huic & sanguis missus est; & medicamenta purgantia sæpius exhibita; atque alia multa *Tropicæ* admota: nihilominus oculi pessimè se habuerunt, tandem sic admirando effecta præscripsi ℞. Ung. Tutiæ ℥ij. aloes sotacei torrefacti ℥j. hæc lævigentur m. & Lenimentum] altera quaque hora illiti sunt eo medicamento oculi; paucis horis dolor levatus est, & sanies brevi ex toto sublata est, & inflammatio desiit & oculi siccabantur: ut luce libere & cum voluptate frueretur.

5. D. *Benham* valde obesa mulier, plurium infantum mater 1683. variolis exeunte Januario decubuit, huic in prima correptione ingens capitis & dorsi dolor, vertigo, nauseabunda, Febris. 2. Omnia pejora. 3. Omnia vehementiora, & variolæ hic & illic planè apparuerunt, menstrua ante tempus jam profluebant. 4. Plures variolæ: at præter expectationem & pro vehementia symptomatum admodum paucæ & distinctæ. Febricitare desiit, ingens eo die ptyalismus ortus est. 4. Omnia bene se habuerunt, reliquam diariam non transcribam. 7. Jam (quod præcipuum & mihi tum valde novum videbatur) in universa cute innumeras exiguas maculas *rubras*, velut acu pictas; ac si nova Variolarum fetura instaret, Sic præscripsi ℞. balsi. Lucatelli ℥ij. Salis Martis ℈ss. optime lævigentur super marmor, hujus balsami Martis ℈ss. ter quotidie dedi. Maculæ ad 9. prorsus evanuerunt. 13. Surrexit, è lecto, & tum primum sine ullo incommodo dejecit. Convaluit.

9. Juvenis quidam ex frigore vehementer coryza laboravit; sub eodem tempore variolis confluentibus graviter correptus est, toto decubitus tempore valde excreavit cum tussi 5. & vix deglutire potuit, ipse ad 10. diem vocatus Balsi. Martis ℈i. do: idque quotidie repeto, die 14. multo melius se habuit, & bene & facile deglutire potuit; huic tantum avenacea juscula permisi. 15. primum dejecit; & variolæ incrustari videbantur; caput detumuit, at adhuc multum exe-

cravit. Convaluit. Quater ex balsamo Martis tantum sumpsit, at optimè tulit medicamentum & ei, ut opinor, magno antidoto fuit.

7. Famula D. *Chesney* 30. annos nata, variolis *confluentibus* decubuit, præter decoctum *Avicennæ* ex ficubus, Fragacanth. sem. fenicullacea, nihil præscripto, item mucilag. sem. Cydonior. item admodum tenui victu nutrita est.

Variolæ depressæ & exiguæ fuerunt: huic sputum exiguum. Menstrua fere assidue profluebant à primo correptionis die, item ex gutture ipso initio morbi valdè questa est, tanquam ex frigore aliquid mali accesserat.

12. Admodum ex gutture ægrotavit, ut penè anhelans suffocari videbatur; nec aliquid deglutire potuit. Jussi os ei lui melle violaceo, cui paululum omphacii ex pomis acerbis adjectum sit. Dein balsamum Martis ℈ss. dedi, quod tamen admodum difficulter devoravit. Item singulis binis horis ejus balsami Martis ℈ss. ex syrup. jujubin; dari jussi, ea nocte optimè domivit. 13. 14. B. M. scrup. ß singulis noctibus sumpsit, gutture, ut antea Collyrio tepide injecto bis aut amplius in die diligenter curato, jam primum media nocte alvus mota est. 15. omnino detumuit facies, pustulæ siccescebant; pargarisatore hujusmodi medicamentum sumpsit (℔ mellis cocti unc. ij. syrup. violar. ℥ss. mucilag. sem. cidonior. ℥iß. cochleatim detur) 16. 17. bals. martis ad ℈ss. nocte sumpsit. Convaluit.

8. D. *Walker* ex frigore & itineris plurium dierum fatigatione febricitavit cum gravi tussi, item à symptomatis variolas prædixi, à principio decubitus vomuit, & aliquoties dejecit; huic ex Mithridat. scrup. ß. cum agarico & sal. Martis gr. 1. bolum dedi: item diacodij unc. ß. ex aq. hordei.

Huic tantùm variolæ distinctæ, at propter tussim & sanguis missus est & diacodium in modica dosi singulis noctibus exhibitum est. 15. nihil id genus medicamenti datum est; ex vero nocte & pejus se habuit, tussi assidue vexata est, & semel liquida dejecit: inde 16. mane idem diacodium datum est; nimirum propter tussim conjunctã cum variolis. Convaluit.

N. B. Febris non ante 12. diem, id est, maturationis ultimum tempus, remisit.

9. D. *Tomlinson* juvenis robustus, ineunte Aprili variolis *confluentibus* affectus est. Ipsis pustulis erumpentibus sanguis è brachio ad unc. x. missus est, avenaceis tantum & sero lactis cibatus est, confect. alkermes & confect. de hyacintho primis diebus modicè sumpsit.

Decoct. pector. cum ciceribus & lacca assidue potavit ad ipsum morbi statum, optimè se habuit; nec ei alvus mota est ante 13. diem, quo, dio ab aliquo nescio quo caseo recenti clam comesto, inhorruit, & difficillimè respiravit, & tantum non animo defecit. Diacodium unc. ß (nam ante ejus nihil sumpserat) & haustulo vini canarini ex sero lactis: hominem restituit. Convaluit.

10. Filius D. *Pricket* Quæstoris publici Eboracensis, 8. annos natus, variolis decubuit: distinctæ fuerunt, at insolitæ magnitudinis: nam inter eas fuerunt magnæ, instar vesicularum piscium totæ aquæ at nigricantes; ad vigesimum diem aquæ vesiculæ in pus non conversæ sunt, sed ex his à me pertusis aqua nigricans, instar succi mororum, effusa est, ad 27. diem vixit nullo digestionis signo in maximis variolis; & minoris haud tum siccescentur.

11. Filia D. *Tolhurst* in vico D. Martini habitantis, circiter 7 annos nata variolis distinctis, iisdemque paucis & plenis decubuit. Ei exhibita sunt vulgaria bezoardica è pulchel. compin. principio. Parum ægrotavit nisi primis diebus, nihil fere cibavit præter avenacea aut serum lactis ex cerevisia tenui aut tantillo vini Hispanici decoctum: 9. ab eruptione ad scapulas ingens *Bubo* subito ortus est, cum vehementi inflammatione circumcirca, etiam dorsum & collum latè occupante. 6. bubonem aperiri jussi, è quo pus ad aliquot uncias effusum est: pustulæ tamen varioloſæ consueto tempore maturuerunt, vulnus diligentia & cum chirurgi *Jones* sanatum est. Convaluit.

12. Filius D. *Verney* Militis, juvenis ex immodico exercitio in sphæristerio variolis Londini decubuit: ei, sanguis

ali-

aliquoties missus est. Aliis plurimis medicis adscitus purpureas maculas variolis interspersas vidi, & latas nonnullas plagas, veluti vibices in brachiis & collo purpureas; hæmorrhagia narium & mictu sanguineo à primis diebus affectus est, non bene memini quid ei ex communi consilio præscriptum fuit, illud tantùm curiosiùs animadverti, *sanguinem* refrigeratum *tenerrimum* fuisse, ut ejus crassamentum rubrum vel molliori pennæ pluma percussum facile dividi potuerit. Ad septimum obiit.

In aliis autem multis, quibus urina cruenta mota est, sanguinem è brachio missum adeo *æquatum pluriduinque* esse vidi, ut fluctuaret crassamentum in vase, non aliter quam ipsum serum.

Neque ullam servatum memini in tanta pestilentia, nisi alia mictus cruentationis fuerit causa, nempe vel epispastica adhibita, vel menstrua, aut puerperii lochia, &c. quæ admodum cautè distinguenda sunt.

12. Filia cujusdam *VVood* variolis distinctis at multis decubuit: huic multæ purpureæ maculæ per totum corpus dispersæ, quarto ab eruptione vocatus, febricitantem & delirantem inveni. Decoctum pectorale, cum ciceribus ordinavi: item [℞. spiritus vitrioli ℥ss. olei vitrioli ℈i. diacodij unc. iij. misce] hujus cochleare tertiis quibusque horis exhibe, biduo maculæ purpureæ paulatim rubicundæ fiebant deinde sensim disparuerunt. Convaluit.

14. Quidam *Dale* juvenis robustus ac carnosus, 23. annos natus, ex hæreditaria & materna labe ante biennium mente captus est; quo spatio plurima ruri exhibita sunt ab aliis atque aliis medicis: tandem ineunte æstate Londinum venit, atque illum ad sex septimanas minimum tractavi ad hunc modum: nempe semel in qualibet septimana sanguinem ad libram è brachio misi: itemque alternis diebus helleborismum ad 40 aut 50 grana veteri albi propinavi; vel aliquid è cupreis catharticis vehementioribus & justa dosi præscripsi. His autem vehementer & supra & infra humores moti sunt, huc autem methodo perstitit ad sesquimensem quo tempore variolis correptus est.

N. B. Quamvis modice cibavit, & sanguis ad plures libras missus fuit, atq; insuper valentissimis medicamentis exqmni; crederes, saburra & fæculentiis vitiosi sanguinis humorumve hominem assidue & diu purgatum fuisse; tamen post tot & tantas evacuationes confluentibus variolis exitialiter decubuit, ad eum vero accersitus est collega meus dignissimus D. *Damer*, qui illum mecum sedulò curavit. Nihil autem peculiare in toto morbi decursu animadverti, nisi quod ad intelligentiam non rediit, quamvis minus ferox & paulo pacatior fuit, ad 13. diem ex lævitia morbi mortuus est.

15. D. L. puella ex tertiana duplici, cortice Peruviano jam recens profligata in variolas mediocris numeri incidit, morbi autem decursus sine ullo gravi symptomate præterit, ad 17. vero diem à decubitu rediit febris: sanguis ei missus est, & cortex denuo pro more exhibitus, convaluit.

16. D. *Clayton* juvenis, optimi corporis habitus, ex sævissimo capitis & lumborum dolore variolis haud mediocribus correptus est, statim & in primis diebus Emeticum datum est; itemque eruptionem sanguis ad ℥viii. missus est. 4. Vero mane clara variolarum indicia visa sunt, quo tempore hæc medicamenta præscripsi ℞. croci ℈i. cochenei ℈iij. sacch. candi albi ℥j. m. in X. doses dividatur sexta quaque hora dand. ex haustulo infrascripto; nempe R. aq. fœniculi ℥vj. lactis alexiterij unc. vj. misce in 4. haustus, adde unicuique diacodij unc. ß.]

Item R. ficuum n. vi. cicer. rubror. contusor. unc. i. Glycyrrh. rasæ unc. ß. sem. fenic. dulcis ℥ii. G. Tragacanth. unc. i. aq. fontan. ℔. iii. coque ad ℔. i. f. Apozema colatum ℥iiß. tepefactas ter quotidie capiat.

Ad diem verò sextam ad expulsionem; quod aiunt, fortius promovendam, hæc præscripsi.

℞. bezoar Oriental. croci an. ℈i. cochenei ℈iß. sacch. cand. ℥i. m. f. pulvis in iiii. doses dividend. harum unam ad octavam nocturnam capiat, superbibendo haustum sequentem; aq. lact. alexiterii unc. iiii. aq. fœniculi diacodij in unc. i. m. f. haustus.

Item alia fortiora alexipharmata, siquidem opus fuerit, ad langueores: nempe hujusmodi ℞. aq. lactis A. unc. iii. aq. mirab. unc. ii. aq. fœnicul. unc. ii. sacch. perlat. unc. i. m. coch. detur.

Ad octavum vero, quod jam ex sputatione irrequietior fuit, haustui hypnotico adjeci lodiliq. cydon. gutt. vi. item Apozemati addidi triplicem quantitatem cicerum rubror. eoque etiam usus est pro Gargarismate.

Ad decimum, diem ad maturationem, adjeci croci hypnotico ultimo præscripto.

Deinceps verò pulveres omisimus, tantum haustus hypnot. indulsimus, convaluit.

Sexto autem à casu Variolarum hoc medicamento dejecit. ℞. decoct. fennæ Gereon. ℥. iiiß. syrup. violar. ℥ß. syrup. e succo citri aq. mirab. an. ℥vi. syrup. e spin. cervin. ℥iß. m. f. potio cum cautodia sumend. ea alvus satis mota est, eandemq; identidem potionem ter amplius debitis intervallis cum euphoria cepit.

Quod ad victum vero attinet, hordeacea & e pane confecta jusculà & similia præscripsi; quibus tamen vinum semper adjectum est, itemq; vinum Canarinum merum, certe semel idque fere quotidie mane indulsi, item idem vinum ex lactis fero, pro more Anglorum coctum, quantum & quoties voluit.

N. B. Quamvis à sanguine misso fere riguit sudore frigido; tamen à Cardiacis exhibitis non amplius ægrotavit ut admodum febricitavit, certe non ultimis morbi diebus, cum altera febris accendi solet, prout fert quorundam vana opinio.

17. Filia D. *Bowden*, 17. annos nata, non ita valida, sed macilentior, febre arsit, cum vomitu, & ingenti capitis dolore triduo toto a decubitu ad omnia, quæcunque oblata fuerint; vomuit, & victum & remedia: tandem cum frustra omnia tentasset; suasi, ut *vinum Hispanicum* minime affuetæ daretur: dictum factum, hujus unc. vi. protinus siccavit, nec amplius vomuit, postridie vero mane variolæ erupernnt cum bonis auspicibus. Pulvesem deinceps *è chalis comp.* cum granis aliquot *bezoar. Orient.* bis quotidie sumpsit, item *diacodij* unc. ß. ex aquæ lactis alexiterii haustulo, bis similiter propinavit, mane, & vesperi. At *N. B.* vini præterea Hispanici ad lib. i. spatio 24. horarum quotidie ebibit: idque merum, convaluit statu tempore sine ullo amplius ægritudine. Huic autem variolæ *confluentes* fuere, facie potissimùm atque artubus & veluti Pisculorum vesiculæ inflatæ sunt lateque cutim occuparunt, pulchra ante, nec multo minus pulchra a convalescentia; nempe variolarum vestigiis modice exsculptis.

18. D. *Strickland*, primaria fœmina triginta annorum nata, sæpiùs fœliciter peperit; & aliquoties deinceps abortiri consuevit, ipsa autem abortione instante febre vehementi arsit cum profluvio menstruorum non modico, ipse vocatus Variolas prædixi: postridie autem eruperunt *confluentes*, toto vero morbi decursu sic et medicatus sum (℞. cochineil. ℥i. croci scrup. ß. sacchar. candi albi ℥j. m. f. pulvis in vi. doses divend.) harum unam e cochleari aqua Theriacal. sexta quaque hora: post triduum vero semel tantum in 12. horis & sic ad finem morbi, item vinum Hispanicum pro libitu potavit, item *Apozema præparale* cum *ciceribus* rubris aliquoties in die, item diacodium mediocri quantitate mane & vesperi.

Sputum suo tempore valde motum est: oculi ad plures dies clausi, convaluit consueto tempore.

Menstrua per se compressa sunt: at medio morbi iterum leniter mota sunt; identidem ad initium tertiæ Hebdomadæ illa tamen omnia sine ullo gravi malo.

Huic autem sub altera aure parva *Parotis*, morbo declinato, exorta est, at non periculosa, forte ex *cretata* facie, mulierculæ nescio cuius suasu.

19. D. *Ellis*, Equitis filia, carnosa, & sanguinei (ut popularitèr loquar) temperamenti, 16. annos nata, capitis & dorsi dolore vehementer affecta est cum intensa febre synocha, triduo a decubitu vocatus, inguellæ facie & hic & illic minutas quasdam pustulas curiosius animadverti: adeoque sanguinem non misi.

Huic

Huic *corbenell.* ℥ii. *croci* ℈ß. *bezoar. orient.* ℈i. in vj. doles dividend. præ scripsi, superbibendo *decoct. Pectoral.* (cum *ciceribus* ℥iii. ad libram) ℥j. vel alteram, tepefactam sexta quaque hora, item vesperi & mane lene hypnoticum ex diacodii ʒß. &c.

4. Eruperunt innumeræ pustulæ & in manibus, & ubique corporis, & symptomata plurimum remissa sunt; nempe dolores utrique & faucium angustia; & sitis & febris diminuta est.

5. Multo plures pustulæ visibiles sunt; & vesperi menstrua profluebant, biduo ante statum tempus: ea nocte alvus per se mota est, *crocus* è pulveribus jam *dempta* est; cætera ut ante exhibita.

6. Omnia faulta; pustulæ elevatæ sunt & auctæ, & jam quasi crassiusculo pure repletæ albescunt, menstrua adhuc mediocrè fluebant.

7. Se habuit ut pridie.

8. Menstruis nondum siccatis, & spiritus angustia levi horrore subitò correpta est, *crocum* pulveribus rursus adjeci, etiam duplicata ejus quantitate, mirabile quidem quam citò ex eo medicamento cum levi diaphoresi refecta est.

Deinceps verò optimè se habuit sine ulla amplius ægritudine, tempore convaluit.

19. D. *Coltborpe* mediæ ætatis mulier, ante annum diu & vehementer vexata est menstruis & uterinis profluviis albidioribus ad summam imbecillitatem: à quibus à me ad integram sanitatem restituta est. Autumno insequente Tertiana duplici laboravit; ex hac verò valde debilitata est Iter tamen in Hiberniam meditata est: at subitò ineunte Novembri arsit; ipsa recidivam febris intermittentis esse credidit, die vero à decubitu quarto vocatus, Variolas tantùm non erumpentes animadverti, ipse protinùs vinû Hispanicû cû pane amygdalato propinavi, idque semel atq; iterum quotidie sumpsit: item jusculæ è pullo gallinaceo & avenacea, & cerevisiam ex usu bibendû indulsi.

Hæc autem medicamenta præscripsi. ℞. Decoct. Pectoral. ℔ii *cicerum* rubr. cont. ℥iii. coq; leni igne ad medias cola f. *Aperem.* hujus ℥iii. tepefactas ter quotidie sumat.

Item, ℞. croci ℈j. cochineil. ʒß. sacch. Tantillum, misce f. pulvis in viii. partes dividend. harum unam quarta quaque hora è Cochleari aquæ Theriacalis da.

Item ℞. aq lactis alexiterii, ℥iß. diacodii ℥i. misce f. Haustus, nocte ad horam octavam dand. idē iteretur quotidie manè.

Per triduum vero ab eruptis variolis hac methodo usa est, mox per duos alios dies eundem pulverem non nisi sexta quaque hora propinandum iussi, post tres vero reliquos dies eundem pulverem tantum mane & vesperi sumpsit.

At ad triduum ampliùs eundem hypnoticum haustulum, cui Laud. liquidi guttas viii. adieceram, ebibit, convaluit.

Hæ autem variolæ ex *confluentium genere* fuere, totumque corpus occuparunt; ne semel tamen aut doluit capite, aut ulla parte corporis, aut deliquit spiritus liber fauces admodum apertæ, & tanquam in optima valetudine & panem tostum cum butyro interdû comedit sine ulla querela.

Omnino *nullus Ptyalismus* ortus est: saliva, nec defecit, nec abundavit, quantum ego & necessarii ejus, aut ipsa sæpius à me interrogata de ea re, advertere potuerimus: ad plures tamen dies oculos clausos habuit, præ mali vehementia.

Porro alvus ne semel quidem in spatio 16 dierum mota est: quamvis post 12. diem comedit pruna & poma cocta deiectionis causâ.

Illud denique notandum est, illam intra se simul habuisse duas trefve uncias *Cochinell.*: neque tamen etiam ipso pustularum maturationis tempore, nisi admodum lentes, certe citra febriculam incaluit.

21. Filia D. *Chetwind*, admodum valetudinaria, pallida, anhelans, macilenta, variolis correpta est. Triduo autem ab eruptione me vocavit: omnia pessima inveni; nempe pustulas exiguas confluentes, compressas, febrem acrem, vigilias, nauseam, spirandi difficultatem, &c.

Tenui victu ex avenaceis, item cerevisia tenui, si quam postulet, utatur: At vinum Hispanicum aliquoties in die pro medicamento dari iussi.

Hæc remedia præscripsi, videlicet, ℞ croci ℈i. ß. cochineil. ʒß. Sacchar.

Ca-

Candi ℥j. m. f. Pulvis in vi. partes dividend. quarum unam tertia quaque hora capiat ex aquæ Theriacal. cochleari. item Apozema pectorale cum *ciceribus rubris* pro potu quotidiano, liberaliter exhibendum, item nocte & mane lene & mediocre hypnoticum ex diacodii ℥ß.

Mirabile; intra biduum pustulæ ingenti intumescentia per totum corpus elevatæ sunt, item totum caput intumuit: oculi ex toto clauduntur, statq; tamen tempore optimè convaluit.

N. B. Pustulæ, maximè in manibus & carpis, velut totidem pisciculorum vesiculæ paulo diutius permanserunt tumefactæ, quam alibi corporis.

22. D. *Eliz. Finch*, illustrissimi Comitis de *VVincheIsey* filia, 17. annos nata, ex vehementi dorsi dolore & febre decubuit, ad multam noctem vocatus variolas prædixi, sanguis ad ℥viii. missus est, item Apozematis pectoral. cum ciceribus haustulum sumpsit, vinum Hispanicum & unam vel alteram dosim *Cochenell* cum croco ea nocte, postridie vero mane variolæ egredi incœperunt, quibus visis, necessariis alterum Medicum magni nominis accersi placuit, nostra vero methodus ei minimè arrisit: atque adeo, humanitatis causa, illi præscribendi vices cedere volui, igitur ex hodierno more & virium & calefacientia omnia, vel a culina vel ab officina omnino prohibita sunt. At lac, aut a venacea, aut poma cocta, aut cerevisiam tenuem ei assumere pro arbitrio indultum est: per triduum, vero ab eruptione hæc medicamenta præscripta sunt [℔. aq. lact. alexiteri ℥iii. sp. vitrioli gut. vi. diacodii ℥i. m. f. haustus ter quaterve quotidie iterandus, item *decoctum album* dictum, & aq. lactis alexiterii cum saccharo perlato & præterea nihil eventum scire desideras: omnino nulla pustularum confluentium intumescentia secuta est: pustulæ sublividæ & sine pure. Quarto ab egressu, cum omnino conclamata Medico socio visa fuerint, methodum mutare mihi copiam fecit, & valedixit. Quinto mortua est, universis pustulis nigricantibus.

N. B. Non audiendi sunt, qui ut symptomati alicui, ut ut vehementi & maligno, occurrant, morbum ipsum ex toto negligunt, cujus summa accuratio est, pustularum intumescentia, at certè *acida* & frigefacientia omnino illos impediant, quo minus intumescant. Proximo autem atque ultimo *medicamentorum*, a me certe exhibitorum *ratio mea ac usus* paucis expediam.

Quod vero ad venæ-sectionem, [a] vomitum, purgationem, enemata vesicatoria, frigidæ potionem & similia evacuantia atque infrigidantia in variolis attinet, nihil amplius habeo, quod dicam quam quod supra comprehensum est nempe illa omnia fieri solere ad caloris febris excessum temperandum; at citra spem diminutionis materiæ venenatæ aut morbi solutionem, cum is omnino consistat in expulsione papularum a venenato superfluo excitatarum, earumque debita maturatione, quæ suis temporibus privatim fieri consueverunt: quæ tamen tempora ullis remediis, aut aliquo artificio adhuc cognito, quicquid vani homines atq; audaces contra contendam, vel unum diem, non horsum forte, accelerari non posse etiam mulierculis notissimum est. Igitur infrigident, calefacientve, quantum volunt, nihil tamen promovent; at immensum & funestum damnum inferre possunt.

Verum ipsa jam medicamenta interna privatim pensitemus; scilicet quæ peculiariter ad hunc morbum adhibita sint. Atq; hæc in duas præcipue classes distribui commodè possunt: nimirum vel in ea quæ influnt, & superfluitas expellunt, pustulasq; excitatas maturant: vel in ea, quæ propriè veneno adversantur: etiam si in his ultimi quoq; sine quæ & propellant & digerant.

Primi aut census, sunt ficus, crocus, fem. fœniculi, apii, cicera, lenticulæ, g. tragacanthi.

In altero vero censu sunt, lacca, cochineil, trochisci viperini, pulveres testa-

cei.

[a] *Cognovi Medicos, qui ab Scorpione ictis nihil aliud, quàm ex brachio sanguinem miserunt.* C. Cels. *idem alibi à rabioſi canis morſu ſanguinem demi mihi non alienum eſt.*

cel. Acidi quilibet ſucci, ugleſtæ, limoris, granati, vitriolum, vinum, opium, theriaca, de his autem ſingulis breviter dicturi ſumus.

1. *Ficus.*

Has verò ſupra omnia medicamenta ad variolas laudant Arabes: „ Ficus ſunt vehementi expulſionis ad exteriora, & illud eſt una de cauſis evaſionis à nocumento earum, ac rurſus aquâ ficuum eſt bona valde.“ hæc *Avicenna*, nec immeritò. Etenim, quamvis ad hunc morbum novum primò ab Arabibus adhibitæ ſint, tamen uſu à Græcis diu ante exploratæ, & à conſilio chirurgico, ſicut cætera ferè omnia medicamenta, inventæ ſint. „ Priſcis, inquit Plinius nihil intentatum, inexpertumque fuit; nihil occultatum ab illis, quodque non prodeſſe poſteris vellent; unde in admirationem curæ Priſcorum diligentiæq; animum egit.

Audiendus autem eſt Scribonius Largus, qui uſum & rationem utilium medicamentorum & chirurgia eſſe expreſſis verbis perhibet; „ implicitas medicinæ partes inter ſe, & ita connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimento poſſint, ex eo intelligitur, quod neque chirurgia ſine diæterica, neque hæc ſine *chirurgia*, id eſt, ſine ea parte, quæ medicamentorum *utilium uſum habet*, perfici poſſunt.“

Idem ex communi uſu veterum Medicorum nos docet C. Celſus, „ ſcorpio ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt, quidam contritum cum vino bibunt, quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt, ac ſi idem utrobique eſſet effectus, nec multum intereſſet, ita, eodem authore, certæ quædam herbæ bene faciunt & cum vino potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ.“

Igitur Dioſcoridem adeamus. Ficus deploratis & cacoethicis ulceribus medentur: duritias, parotidas & furunculos emolliunt, panos ad maturationem perducunt, evocant puſtulas, ſudoreſq; movent ſel ſuccus lacteus inſtillatus plagæ, percuſſis à ſcorpione, venenatorum ictibus, & rabioſi canis morſibus auxiliatur, hæc autem faciunt in chirurgico apparatu, intus verò ſumptæ eadem faciunt, & inſuper ſitim ſedant, calorem reſtringunt fervefactæ & pulmonibus, arteriæ & tonſillarum inflammationibus proſunt, ſi tot itaque & tanta de ficubus antiquis Medicis experta fuerint, at non medicamentum variolis maximè accommodatum optima cum ratione ab Arabibus creditum eſt? At, inquies, quomodo hæc tanta efficiant? idem author te docebit, nimirum ſerum concretum à veneno diſſolvendo, meatus glandularum aperiendo, atque partes inflammatas emolliendo, puſtulaſque ad maturitatem, perinde ut cæteros abſceſſulos, producendo.

At tu harum rerum caulas in occulto poſitas & proprietates ſcire à *priore* deſideras, & ſcio quàm negotioſus es. Itaque & conſule operarios chymicos, qui ſalia plantarum extrahunt, olea exprimunt, & ſimilibus torturis veritatem abditam exquirunt; tum rationem inſtitue de ſalis cujuslibet innati, oleique quantitate, natura, ſtatu, combinationibus, hic certè ſi recte computum facias, maximè ex aliqua neoterici hypotheſi, næ multo doctior eris, & intelligentior de herbarum virtutibus & uſu, profectò in his tantis miſeriis nonis ſum, qui plurimum ſarago.

2. *Crocus.*

Croci autem uſus & rationes, quatenus ad rem noſtram pertineant, ex Dioſcoride hæ ſunt. Crocus ex vino ad aliqua venena vergentes ad ignem ſacrum inflammationes mulcet, vim coquendi ac emolliendi habet urinam ciet, venerem ſtimulat, miſcetur utiliter potionibus, quæ ad internos parantur affectus, qui ex paſſo biberint, crapulam non ſentient, crocus optimus, qui ſubacris. Igitur neſcio an aliud medicamentum aptius, nam quod fortiter expellere & inflare potis ſit, conſtat, quatenùs urinam & ventrem moveat, & ſubacris guſtus ſit, itemq; quod inflammationes concoquit, emollit, mulcetque, potenter digerit, quod crapulam prohibet, & veneno privatim adverſatur. His addo, meatus ideo aperit, quod e ſubtiliſſimis herbis *Inferioris* eſt.

3. *Fe-*

3. *Fœniculum Æthium.*

Hæc peculiariter adverſus venena *Serpentum* ex vino exhibita ſunt, illud expellit, quod epotum mammas lacte replet: itemque quod urinam menſeſque movet, hoc eaſdem virtutes obtinet; atque tam hoc, quam illud æſtuantem ſtomachum mulcent in febribus, ad inflammationes oculorum puta, privatim conferunt.

4. *Lentes, Cicera, G. Tragacanth.*

Lentes contra ſubverſionem Stomachi, ad puſtulas, herpetas, & eryſipelata, inflammationibus medentur. Dioſc.

Cicera ad inflammationes; ad ſcabiem, ulcera capitis manantia, lichenas: ad cancroſa & maligna ulcera, authore Dioſcoride, itemque Arabes ea exhibent inflantia ac *lenitiva*, conferunt *Apoſtemathibus calidis*, & iis quæ ſunt in *glandulis*, & privatim conferunt *dolori dorſi*, nutriunt ex his ſorbitio pulmonem melius, quàm res aliqua, clarificant vocem, aperit oppilationes & *vehementer venerea* ex vino, i. e. quod *inflant*; unde magnopere diſtendunt ductus excretorios, expelluntque ſuperfluum vaporem. Avicenna.

G. Tragacanthi. Quamvis peculiariter id medicamentum inflammationes ſedet, authore Dioſcoride; tamen quia ex papilionacea & ſiliquoſa planta lachryma ſit, ideo illud inter inflantia, ſive expellentia jure, ut arbitror, poſui.

5. *Lacca, Kermes, Cochineil. Trochiſci viperini, Pulver. Teſtacei.*

Hæc autem medicamenta, in aliam claſſem ſimul redegi; nempe propter affinitatem quandam, ſcilicet quod medicamenta ſint ex inſectis, aut animalibus ſanguineis frigidis, de iis autem apud *Græcos* parum, quod ſcio, dictum eſt; nec multum apud *Arabes*, niſi ſparſim, at quæ ſint, & quas potiſſimum virtutes, variolis accommodatas habent, dicam; idque ex veterum placitis, quantum res ferat.

Igitur *Laccæ* mentio fit apud Galenum in Mithridatio, nequeo ſanè *Fuchſio* aſſentire hanc *Cancamum* Dioſcoridis fuiſſe: ſed Arabum Laccam, eſſe ipſiſſimam hodiernam noſtram conſtat, nam Lacca pura ab *Avicenna* in variolis; Lacca cùm fuſtibus à *Rhaſi*, eadem Lacca à fuſtibus detrita ab *Alſabravio* præſcribitur, hæc certe *coccos baphice* eſſe non potuit, quæ pura colligi ſolet, teſte Dioſcoride, ab Ilice pumila, ut hodie, apud Monſpelienſes.

Hæc autem Officinarum Lacca ab Indiis ad nos aſportata, teſte Amato Luſitano, omnibuſq; ſeplaſiariis, quorundam inſectorum, Formicis alatis perſimilium opificium eſt, ab iiſque fuſtibus adglutinari: atque ita non rarò venit apud pharmacopolas.

Clarum eſt, inquit *Johannes Bauhinus veram eſſe laccam*, qua in officinis utimur, & adfertur ex *India Occidentali*, quæ fuerit forte neſciverunt *Arabes*, at ejus *uſum in variolis nos primũ docuerunt*. Ejus verò notitiam *Garciæ* debemus; nempe eſſe ex Formicis alatis ortam & in extimis ferè ramis *Bir* arboris pruniferæ ſive jujubini cujuſdam generis generari.

Inter διαφορητικὰ i. e. quæ per inſenſiles meatus educunt, numeratur.

Kermes vero ſive *coccos baphice* Dioſcoridis ex arboribus glandes ferentibus *i. e.* ex pumila Ilice, colligitur, & granum quidem non eſt, ſed alicujus *veſpæ* ſive *apiculæ* labor; in quarum numero etiam *formicæ* ſunt *i. e.* nidus & babulum, more apum; vermiculo incluſo a matre inſecta proviſum, de quo olim (*a*) uberius dixi.

Cochineil ſuperioris ſeculi medicamentum: procul dubio ex analogia, quam habet cum reliquis Inſectoriis Inſectis primo à modernis exhibitum eſt.

Vermiculus hexapes eſt, i. e. è ſcarabæorum genere, & fere in medio *ſtatu* exſiccatus; antequam adoleſcat in ſcarabæum.

Atq; hæc omnia ex communi quadam ratione ad venena conferunt.

Ita Cimices [ex ſcarabæorum quoque genere] demorſis ab Aſpide proſunt. Locuſta Africana aſſiccata ex vino hauſta contra Scorpionis ictus magnopere confert, ita pulli Hirundinum *i. e.* Inſectivorarum avium, exſiccati ℥i. ex aqua, anginæ ſuccurrunt: ad uvæ & tonſillarum inflammationes conferunt. Dioſc.

Tra-

(*a*) *Act. Philoſ. Londin.*

Trochisci viperi, hoc autem medicamentum optimè exponitur à Dioscoride nempe ex viva, i. e. integra vipera cum sale & *Caricis* & melle tosta & in fictili clauso, & ad lævorem trita conficitur etenim ex iis ipsis etiamsi sal conficiatur, non est tamen perinde efficax ipso authore.

Proprietas autem hujus carnis est, inquit Avicenna, quod *facit penetrare superfluitates ad cutim*, rursus, ejus exuviæ expellunt superfluitates ad cutim & conferunt *lepræ magnificè* eodem authore.

Vis autem insectorum communis *septica* est; qua de causa, ait Dioscorides, medicamentis admiscentur quibus carcinomata, lepræ, & impetigines fere curantur.

Pulveres testacei medicamentum prophylaticum nulli secundum & in usu quotidiano, quamvis rationes vulgatas ejus rei non approbo, a veteribus adeo eas paucis deducere lubet.

1 Igitur ad Potionatos omnis generis conchylia cruda pariter ac tosta esse, salutare est, itemque locustæ marinæ, & astaci, ac potum eorundem jusculum: id est, tum Testacea, quàm Crustacea insecta: nempe è quibus nostræ adeo decantatæ compositiones è chelis fiunt.

Hi verò pulveres, autore Dioscoride, extrinsecus admoti ad plagas idonei, quatenus naturæ calei vivæ participes sint: intrinsecus verò propter eandem rationem alexipharmaca sunt; & privatim conferunt ad canis rabiosi morsus; contra serpentium & phalangiorum morsus & scorpionum ictus auxiliantur; & iis qui leporem marinum hauserunt.

Testudinis marinæ & terrestris ova quomodocunque cocta, & jus ranarum maximè faciunt ad *putrescentes purpuras* à salamandra hausta.

Cancri fluviatiles elixi ad haustum marinum leporẽ non mediocriter adjuvat.

Cochlea extinguit sanguinis fervorem, omnia cooperimenta ostraci abstergunt ulcera, & consolidant ea, & scabiei conferunt, stomachi dolorem sedant, ulceribus accidentibus in intestinis conferunt magnifice, autore Avicenna.

Illud certissimum est, ad animalium venena etiam privatim infecta, tanquam antidota à veteribus exhibita sunt, ità Scinci Mithridatio, admodum diuretici sunt, venerem accendunt: adeoque expellunt vehementer per ductus excretorios, quæ sola ratio & usus est id genus medicamentorum.

6. *Vinum*, *Opium Mithridatium*.

Vinum, maxime dulce; imo meri potio, idque interdum, certe ad aliquot venenatos ictus, largius potum egregie, inquit Dioscorides, auxiliatur, adeo copiose, si quod aliud medicamentum Mithridat. admisceatur.

Itaque modum laudo usum nostratium, quo ferum à lacte vel cerevisia, vel maxime vino albido divisum pro potu quotidiano in variolis exhibere solent; maxime si tantillum C. C. vel crudi vel usti & calendulæ flores, nempe croci æmuli & medicamenta euporista incoquantur. Etenim veteres vinum privatim dederunt ad *papulas* toto corpore erumpentes; ad omnes internas inflammationes & ad venena, ut ut dictum est, teste Dioscoride.

Opium autem inter prophylactica & expellentia medicamenta à veteribus numerari video: quod satis probat ejus effectus, si majore modo detur epoto, ait Dioscorides, papaveris succo tanta sæpenumero oritur prurigo, ut hominem à veterno excitet, me olim, fateor, multum abstinuisse ab ejus usu, dum Eboraci medicinam facerem, nec me unquam pœnituit; illud non dedisse; sed cum perlegissem consultationes, quæ de hujus usu in variolis D. *Th. Mayernus* manu scripserat: in quibus una est, qua privatim in confluentibus variolis Medicorum Londinensium sui temporis, regno Caroli primi, laudani exhibitionem vehementer laudat; minus ejus medicamenti, certe ubi opus fuerit, a rationibus suprà expositis, abstemius fui.

Syr. mirab. ad variolas Avicennæ ingreditur succus foliorum papaveris humidi, *i. e.* viridis & succus acetositatis citri.

Grossi, inquit Dioscorides, cum sylvestris papaveris foliis ossa extrahunt, & *furunculos* discutiunt.

At quid sibi velit illa incredibilis audacia quorundam nostrorum hominum, pla-

by Google

planè nescio; nempe Theriacarum modum, eumque quotidianum in variolis ad ʒ iv. ex bolo extendere. Audi Zebizium, qui de variolis longe omnium doctissimè ac uberrime scripsit (*auct. ad dif.* 6.) antidota ac alexipharmaca illa magna, ut Theriaca, Mithridatium, elect. de ovo, Dioscordium Fracastorii, &c. etsi sudores potenter moveant, variolis tamen minimè, ob caloris acrimoniam (certe dosi supra modum aucta, ut nostris hominibus placuit) convenire videntur.

7. *Acidi* quilibet succi sive fructuum, sive Vitrioli. *Vitriol. Sulphur.*

E. autem succi, nempe acetositatis citri & granatorum & similium præcipuam commendationem apud Arabes in Variolis habent, eorum autem ratio à Priscis petenda est, malum *citrium*, inquit Dioscorides, bibitum venenis restitit, mala *punica* acida æstuanti stomacho auxiliantur. Urinam cient, i. e. promovent excretionem, & fervorem temperant; certè in primis Variolarum temporibus.

Vitriol. Sulphur. utrinsque spir. acidus.

Ita autem de iis perhibent veteres. Atramentum sutorium (χαλκανθος) ex aceto ad venenum. Omphacium; sive succus uvæ acerbæ & viridis ex æneo vase ad mellaginem ad solem inspissatus, quo *admodum diluto*, inquit Dioscorides, & pauco utendum, contra Tonsillas, uvam, oris ulcera. In hoc verò numero sunt *Calcitis Mysteos*; nempe singula ejusdem familiæ medicamenta, *privatim ad venena*; ad *Herpetas* & *Erysipelata*, ad sanguinis *eruptiones*, Alexipharmaca & Mithridatica.

Sulphur vivum inest Mithridatio Galeni; id verò ex Dioscoride patet, fuisse quoddam Vitrioli Martis genus scilicet splendido colore, & translucens; & revera quod ex India Orientali habemus, ex *flavo subviridi* est, & pellucet instar Vitrioli. Verum suspicor equidem ipsum Martis Vitriolum ex quo noster spiritus acidus confici solet, antiquis minimè, nisi in hujusmodi sulphure, cognitum fuisse. Sulphur autem eundem spiritum acidum æquè dat, ac ipsum Vitriolum. Verùm istiusmodi spiritus virtutes ex Priscis, non à Chymicis petendæ sunt, quatenus solus Pyrites ferreus sive metallum ferri Sulphur & Vitriolum edat.

Sulphur itaque, quatenus ad Variolas efficax est, à Dioscoride dicitur *celeriter maturare*. Itemque ad lepras & lichenas confert Scorpionum privatim ictibus medetur pruritum totius corporis sedat.

Igitur acidum è sulphure & vitriolo duplici nomine ad Variolas accommodatur quatenus privatim venenatorum morsibus auxilietur, & opio exhibito antidotum sit.

Hæc autem medicamenta, non hujus diei sunt, ut nos persuaderent vani homines, sed temporius in hoc certe seculo ineunte variolis adhibita sunt; nempe ex analogia acidorum succorum liberalius præscriptorum ab Arabibus, ut palam est ex Mayerni praxi, *&c.* [consultationibus ad injuriam famæ tanti viri decurtatis] in Variolis evulgata.

FINIS.

D. THOMÆ.

Digitized by Google

D. THOMÆ

SYDENHAM

M. D. AC PRACTICI QUONDAM

Londinenſis Celeberrimi.

PROCESSUS INTEGRI

IN

MORBIS FERE OMNIBUS CURANDIS.

Quibus acceſſit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO

Unà cum quàmplurimis Obſervatu dignis:

EDITIO NOVISSIMA PLURIB. ARTICULIS AUCTA

NEC NON

DE PHTHISI

Tractatulo nunquam ante hac Edito;

Digitized by Google

AMICE LECTOR,

SPecimen habes praxeos eximiæ, in dilectissimi filii M. D. usum, cautè & diligenter excogitatum, sua ipsius manu conscriptum, mihi autem pro familiaritate ista, qua omnes excepit, concessum à Cl. *Sydenham.* Viro sanè cui vix ætas superior parem dederat, vel posiera datura est, non modo in arte sua mira sagacitate, & ingenii acumine singulari, conspicuo: sed & probis moribus, & in humanum genus, studio & amore insignibus adeo, ut apud omnes summum sui reliquerit desiderium: Cujus præcepta licet animo meo & imo pectore infixa sint, ne tamen fortè fortuna in mei ipsius & ægrorum detrimentum excidant memoria parum fida, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impressis, ut amicis quoque inservirem. Nescio autem quo pacto in lucem irrepsit publicam inter Miscellanea curiosa superioris anni Norimbergæ editum; sed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo vestitum ut tibi sit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis & futilibus sciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypothesi placida solidis ut videtur rationum momentis undequaque constipata superbiens; humile autem & modestum accuratè morbos depingit, & accuratius adhuc medetur; in id solum sollicitum innotescat quod natura faciat aut ferat. Et si verum loqui licear, modo partium situs noveris, pateant tibi per Symptomata ægritudines, (quod assidua ediscas observationes) scias deinde veram & genuinam medendi methodum per diætam & Pharmaciam adhibere, felicissimus eris practicus, & tibi & infirmis optimè consules. Parum interim tua refert utrum Alcali peccet an Acidum, num in Spiritibus Animalibus, an in ipso sanguine, aut in recondito aliquo Viscere deliteseat morbi minera; unde de Periodico Intermittentium reditu doctè satis & prolixè possis disserere; dum interea ipsa Febris sine ullis ambagibus, inquietudine, siti, calore, pulsu celeri, nausea, cæteriscque Symptomatis, etiam adstantibus palam est, & apertè dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxiè ita, & scrupulosè immediatas & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & è tenebris istis, quibus natura obduxit, irrito licet conatu, eruere, gravi & subacto judicio viri, & in praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est quod humana anima ratiocinari nequeat dum adhuc Infantes aut Pueri sumus. Unde forma tua Specifica? Satius esse Medicum quam Philosophum agere (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit) minutissima Phænomena planè & rite enumerare, & remedia quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustiis nimis jam includitur nobilissima, omnibus, quaqua versum patet orbis, feliciter satis & prospere salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Meditabatur paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus Medicus in perquirendo, naturæ methodum, qua morbos amoliri studet ut adjutrices porrigeret manus, & miseriis hominum subveniret, diu noctuq; pensitabundo, & anxio animo, exercitatissimus; hinc fidissimarum observationum serie & irrefragabili edoctus experientia, Medicinæ praxin ornavit, & ad saniores re-

duxit regulas; sed væ tabidis, dum hujusmodi nunquam intermissis studiis decenti & defatigati spiritus, solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, *Podagra*, quæ per multos annos obsederat, & debilitaverat artus, impetu facto in interiora viscera irruit, per vomitum & secessum enormiores intentans mortem, unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps, sed cum malorum cumulo accessit & *Renum calculus*, qui corrasis vasorum oculis, sanguinem liberalius, quam senectus tulit, urinæ permixtum effudit, se jam non amplius opponens, nec vitæ, nec mortis cupidus, placidam, & pacatam, expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsus destituantur tabidi fragmenta quædam quæ autorem ubivis sapiunt in primo saltem morbi stadio plerunque proficua, (neque enim fas est, quod ægrotanti proximo opituletur, celare,) in publicum prodeunt, ut exindè pateat quam accurata, & omnibus numeris absoluta, si modo Deus Opt. Maximus concessisset vitam, expectari potuisset Phthisiologia.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis, valuit optimè meritus Autor noster, sequentes indicat pagellæ. Regimen & Diæta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem affatim & pro libitu hauriendam, unde mirè reficiuntur & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quàm barbara precibus eorum surdus, Apozemata & Julapia præ ingrato sapore fastidita substituit; maximam adhibet cautelam ne exæstuans nimis, vel igne suculentiori, vel stragulorum onere, plus adhuc incalescerent, vel à propinatis forsan remediis eum in finem ut per poros eliminetur materia morbifica crudа adhuc & inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesis aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant milliares, collum & pectus ubivis obsident. Numquid ad amussim magis depingi poterat quam Variolarum historia? eruptionis diem in utravis specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quamdiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum disertè explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit, malum ingerendi Cardiaca ante eruptionem, morem, unde sæpe accersitum fuerit confluentium genus, merito primus improbavit. Meliùs autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque, amice Lector, & si ubi scateant Mendæ ignoscas.

Ami-

Digitized by Google

Amico ſuo Integerrimo M. D. Expertiſſimo
Domino S. M.

Solum ſequaces prætulimus diu
Colum Medentes; Compar habebitur
Qui clariorem te, minori
Reddidit hoc, Medicina! Libro.

Non hic tumenti Mole ſuperbiens
Blattis futurus Præda opulentior:
Senſu ſed arcta Dictorii
Conciliant ſibi Verba Pondus.

Fruſtra moleſto vaſta Volumine
Luſtres Galeni ſcripta; Minutulæ
Acumen huic majus Tabellæ:
Se ſtupet hic Medicina totam.

Hic non remoto ſordidus Angulo
Syraſim fatiſcet, Sedula ſtrenuæ
Manus quotannis, Spe perennâ
Deteret, auctior ut reſurgat.

Applaudit Votis Turba Medentium:
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus: Commodis qui
Immoritur ſatagendo Veſtis.

Hic Vovet,

Chriſtophorus Crellius, M. D.

Digitized by Google

INDEX

A

DE Abortu præcavendo. Pag. 954
Ambuſtis. 961
Angina 943
Apoplexia 948
Aſthmate 962

C

CAnis rabidi morſu. 961
Chloroſi 960
Cholera Morbo 951
Chorea ſancti viti, 947
Colica bilioſa 951
Colica Hyſterica, 953
Colica Pictonum, 952
Contuſionibus 961

D

DIabete 958
Diarrhœa 953
Dyſenteria ib.

E

EPilepſia Puerorum, 958

F

FEbre Stationaria, 930. 941
Febre Conſtitutionum variarum. 938
Febribus à dentitione ortis. 958
Febre depuratoria, 937
Febre Eryſipelatoſa, 942
Febre Hectica Infantum 960
Febre Intermitt. 958
Febre Peſtilentiali, ib.
Febre Scarlatina. 941
Fluore albo. 957
Furfure ſive Porrigine capitis 962

G

GOnorrhœa virulenta. 956

H

HÆmoptoe 961
Hæmorrhagia nariuum 960
Hæmorrhoidum dolore 958
Hæmorrhoidum fluxu immodico. ib.
Hydrope 955
Hypochondriaca affectione 938
Hyſterica Paſſione, ib.

I

ICtero 954
Iliaca Paſſione 952

L

LOchiorum fluxu immodico 954
Lochiorum ſuppreſſione. 955
Lue Venerea 956

M

MAnia communi, 961
Menſium fluxu immodico 952
Menſium ſuppreſſione 960
Mictu Sanguineo à Renum calcul. 950
Morbillis 948

N

NEphritico Paroxyſmo 950

O

OPhthalmia 949

P

PAralyſi 962
Peripneumonia notha, 942
Phthiſi 968
Pleuritide 948
Pruritu ferino 961
Punctura tendinis ib.
Podagra 966

R

RAchitide 959
Rheumatiſmo 942
Remediorum formulæ *

S

SCorbuto 964

T

TUſſi 963
Teneſmo 950
Tuſſi Puerorum convulſiva 944
Tabis deſcriptio & Iura 964

V

VAriolis 944
Ulcere Veſicæ 962
Vomitu ſanguinis, 961
Uteri procidentia, 959

MEDI-

Digitized by Google

MEDICAMENTORUM

Quædam formulæ in praxi magis familiares;

Potio Communis Purgativa.

℞ *Tamarind.* ℥ß. *fol. ſennæ* ℥ii. *Rhei* ℥iß. *coq. ſ. q. aq. ad* ℥iii. *in Colatura, diſſolve Mannæ & ſyrup. Roſar. ſolut. an.* ℥i. *m. f. potio,*

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Cardui Benedict.* ℥ii. *Infuſ. Croc. Metal.* ℥i. *ſyr. caryophyll.* ℥ß. *m. f. vomitorium.* Sumat hora 4. pomeridiana, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexiter. an.* ℥iii. *aq. Cinnamon.* ℥i. *Margarit. præparat.* ℥iß. *ſacchar. Cryſtall. q. ſ. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ℥ß. *f. Julap.* de quo cap. cochlear. iv. vel v. in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Ceraſor. nigr. an.* ℥iii. *aq. Epidem. ſyr. Caryophyll. & de ſucco Citri, an.* ℥ß. *m. f. Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Dieticum.

℞. *Rad. Sarſæparill.* ℥vi. *lign. ſaſſafr. & Chinæ ana* ℥ii. *Glycyrrhiz.* ℥i. *coq. in aq. font. Congis ii. per horæ dimidium; deinde ſient clauſè ſuper cineres calidos per horas xii. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem; Cum primum ab igne amoveatur, infunde ſem. aniſi* ℥ß. *poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor reponatur lagenis vitreis probe clauſis ad uſum.* Sit pro potu ordinato per *xxx.* dies.

Apozema Aperiens & Antiſcorbuticum.

℞. *Rad. gramin. Cichor. Fœnicul. & aſparag. ana* ℥i. *uvarum Corinthiac. & paſſul. enucleat. an.* ℥ii. *fol. hepat. lign. cerv. & cap. Ven. an. M i. fol. Beccabung. ſub finem addit. M. ii. coq. ſ. q. aq. fontan. ad* ℔ii. *ſub finem adde vini Rhenani* ℔ß. *Colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vaſe clauſo, Cochl. hortenſ. M. i. colatur. adde ſyr. e quinque radic. & e ſucco aurant. ana* ℥ii. *aq. Cinnamom. bordeat,* ℥i. *M. f. Apozema.* Sumat ℔ß. manè & ſ. pomeridiana per *xiv.* dies.

Digitized by Google

Eclegma Incraſſans in Tuſſi.

℞. Ol. amygd. dulc. ℥ſs. ſyrup. papav. Rhœad. pertulac. Julub. & Lobec. ſanſ, ana ℥ß. ſaccbar. cryſtall. q. ſ. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ ſpatium, & ſ. Linctus perfectè miſtus; recondatur in olla figulina, ad uſum. Cap. ſæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incraſſans.

℞. Conſerv. Roſ. rub. ſyr. violar. & de Mecon. an. ℥ſs. ſem. papav. alb. ℥iii. contundantur ſimul & per ſetaceum trahantur, deinde adde ol. nuc. moſchat. ex. preſſ. gr. vi. ſ. Eclegma.

In Defluxione tenui.

℞. Conſerv. roſ. rub. ℥iſs. ſyr. de Mecon. & Julub. an ℥ſs. Olibun. Maſtich. & ſuccin. an. ℥ſs. ol. nuc. Moſchat. per expreſſionem gr. vi. m. ſ. Loboch. de quo lambat ſæpe; bis in die cap. eclegm. deſcript. cochl. j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gutt. *viii.* ad gut. *xii.*

Cereviſia Purgativa.

℞. polypod. Querc. ℔ſs. Rad. Rhabarb. monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. ana ℔ß. Rhabarb. incif. & rad. Raphan. Ruſtican. an. ℥ii. fol. Cochl. hortenſ. ſalv. an. m. iv. aurantior. incif. N. iv. infunde in Conglis v. vel vi. cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit, ſit pro potu ordinario per dies *xiv.* vel *xxi.* præcipue verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. Galbani in tinctura caſtor. ſolut. & colat. ℥iſs. Tacamahac. ℥ii. ſ. Emplaſt. pro umbilico.

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. Syrup. Cicbor. cum Rhabarb. cochl. i. parvulum:

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. Decoct. amar. duplicata ſena ℥iv. ſyrup. de ſpina cervina ℥ſs. Electr. de ſucc. ℥ii. m. ſ. potio.

Laudanum Liquidum Anthoris.

℞. Vini Hiſpanici ℔i Opii unc. ii. croci unc. i. pulv. cinnamomi, & cariophyllorum, an. ℥ß. infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat, colatura ſervetur pro uſu.

PRO.

Digitized by Google

PROCESSUS INTEGRI
IN
MORBIS FERE OMNIBUS
CURANDIS.

De Affectione, in fœminis Hysterica, in maribus Hypochondriaca, dicta.

QUUM à casu aliquo graviori molestum patiur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subindè limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi omnia nantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus insederit (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apolexia, hemiplegia soluta; statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ persimiles (vulgo uteri strangulatus, in quo venter & præcordia guttur versus intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, misere excruciat; cordis palpitationem, tussim, passiones iliacam, & colicam, nephritin, urinæ suppressionem æmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhœam subinde excitat; extemè in carne musculosa nunc dolorem nunc tumorem inducit in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris) intacto dimitti dentes; dolor dorsi creberrime sævit; & sæpe sæpius adeò refrigerantur externæ partes ut cadaver planè referant; in risum & lachrymas effusissimas sine ulla ratione ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores hysterici, quamcunque partem obsident; ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur usum sequentium pilularum;

℞. Pil. Cochi. maj. ℥ii. Castor. pulv. gr. ii. Balsam. Peruv. gutt. iii. f. Pil. xii. Capiat singulis vel alternis matutinis, pro ratione virium, horâ 4. vel 5. matutina, superdormiendo.

℞. Aq. Rutæ ℥iv. Bryon, comp. ℥ii. Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens. ℥ß. Saccbar. Crystal. q. s. f. tulap. de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus;

Digitized by Google

℞. Limatur. Chalyb. gr. viii. cum ſ. q. Extract. Abſinth. f. Pil. N. iii. Sumat ſummo mane, & repetantur hora 5. pomeridiana per xxx. dies, ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

℞. Conſerv. Abſinth. Roman. & Conſerv. flaved. Aurant. an. unc. i. Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc. ß. pulv. Ari comp. ʒiii. Zinzib. condit. ʒii. cum ſ. q. Syrupi de ſucc. citr. vel, ejus defectu, Sy. Aurantior. f. Electuarium.

℞. Elect. præſcript. ʒii. limatur. Chalyb. gr. viii. cum ſ. q. Sirup. Aurantior. f. Bolus ſumendus mane & ſero, ſuperbibendo hauſtum vini abſinthitis vel Cochl. vi. ſeq. Infuſionis.

℞. Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator. an. unc. i. fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub alb. & Chamædr. an. M. i. Cort. Aurant. duor. inciſ. affunde vini Hiſpanic. q. ſ. ad ſupereminentiam duorum digitorum. Coletur tempore uſus. Vel

In Delicatulis *Chalibs* exhiberi poterit In forma pulv. ſequentis;

℞. Limatur. Chalib. probe trit. unc. i. pulv. Ari comp. ʒvi. ſem. Coriand. præparat. Aniſi, Fœnicul. dulc. an. unc. ß. Cinnamom. acutiſſ. Coral. rubr. præparat. an. ʒiii. Nuc. Moſchat. ʒii. ſ. omnium pulvis ſubtiliſſimus, cui adde ſaccbar. albiſſ. ad pondus omnium, hujus cap. è Cochleari ʒß. bis in die per 4. dies, tum ʒj. bis in die per 40. dies ſuperbibend. Cochl. vi. ſeq. Julap. vel vini Abſinthitis.

℞. Aq. Lact. Alexiter. unc. xii. Gentian. comp. unc. iv. Abſinth. magis. comp. unc. ii. ſaccbar. albiſſ. q. ſ. f. Julap. Vel;

℞. Vini Rhenan. Abſinth. ℔ß. aq. Gentian. comp. unc. ii. Sir. Cariophill. unc. i. f. Julap.

℞. Mirrh. elect. Galban. & Aſæ fœtidæ, an. ʒi. Caſtor. ʒß. cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. è ſingulis drachmis xii. Sumat iii. ſingulis noctibus, ſuperbibend. aq. Bryon. compoſ. Cochl. iii. vel iv, per totum decurſum hujus proceſſus.

Si Pilulæ præſcriptæ ventrem moveant, utatur ſequentibus;

℞. Caſtor. ʒi. ſal. ſuccin. volatil. ʒß. cum ſ. q extract. Rutæ, f. pilulæ N. xxiv. Cap. iii. ſingulis noctibus, ſuperbibendo Julapii hyſteric. Cochl. iii. vel iv.

Sp. C. C. ad gutt. xvi. vel xviii. in aqua appropriata ſæpius exhibitus valde confert.

Si vero his non cedat remediis, tum capiat ſequentes pilulas:

℞. Trochiſ. de Myrrh. pulv. ʒi. Balſam. ſulphur. Terebinth. gut. iv. cum. ſ. q. gumm. Ammoniac. ſolut. f. Pil. N. iv. Cap. mane & ſero ſuperbib. Julap. hyſteric. Cochl. iv. vel v. inſtillando Sp. C. C. gut. xii.

Electuarium Antiſcorbutic. cum aqua ibidem deſcripta prodeſt in his affectionibus ut & *Electuar corroborans cum additione Conſerv. Cochl. horteuſ. unc. i. pulv. Ari Compoſ.* ʒvi. ſuperbibendo præſcriptam aquam.

At ſi affectus his non cedat remediis; eundem eſt ad *aquas ferreas*; & ſi neque his, tum ad *ſulphureas*, quales ſunt *Bathonienſes*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc obſervanda; ſi aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri poteſt, tunc ab iis æger abſtineat, donec Symptoma iſtud penitus evanuerit. Æger earum uſu per ſex ſeptimanas ad minimum, vel potius ad duos menſes perſeveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Cari Saccharata*, ad calefaciendum ventriculum ſubinde ſumat. *Pilulæ* etiam *biſtericæ iii.* devorari poſſunt per primas x. noctes, ſuperbibendo *Julap. biſteric.* cochl. iv. vel v.

Quoad uſum *aquarum Bathonienſium* duodus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per ſex ſeptimanas vel duos menſes.

Si *Chalibs* juſto plus corpus calefaciat, tum per ejus uſum, quarta quaque Aurora ſumat *aqua mineralium purgantium* ℔iv. Quæ tametſi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut ſolent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Chalibs* magnas perturbationes inducat: Laudanum aqua liqua hyſterica miſtum,

ſtum, ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cùm à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, venæ ſectio; & cathartica non ſunt præmittenda, ſed à Chalybe ſtatim incipiendum.

Ubi Symptomata ſunt mitiora ſatis eſt ſanguinem mittere, & alvum ſolvere ad dies *iii.* vel *iv.* dein pilulas hyſtericas ad dies *x.* manè & ſero exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhœa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & poſtea corroborandi ſpiritus, at modò per vires liceat, ante uſum Laudani, educatur è venis ſanguis, & Catharticum propinetur: in viraginibus præſertim, & ſanguineo temperamento præditis, debilioribus autem, & haud ita pridem paroxyſmum paſſis ſufficit ventriculum Congio uno lactis cereviſiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam doſin *Theriac. androm.* vel *Elect. Orvietan.* imperare, & Cochl. aliquot, liquoris alicujus Spirituoſi, cum pauculis Laudani liquid. guttulis, ſuperbibenda, dare. Quod ſi ægra jampridem vomuerit, & ulterius emeticis ſollicitare periculo non vacabit, Laudanum ſine mora propinandum eſt, ea doſi, quæ Symptoma vincat, & poſt ſingulas vomitiones toties repetendum, in forma potiſſimum ſolida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in cochl. aqua Cinnamom. fortior. ægra interim conquieſcente, & caput immotum tenente.

Perdomito Symptomate, manè & ſerò, ad dies pauculos continuetur uſus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum ſemel poſt evacuationes Laudano uti cœperimus, ea doſi, atq; illa toties repetita, ſumendum eſt, donec Symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum ſpatiolo inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit ante noſcamus quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum eſt, nihil evacuandum vel per mitiſſimum enema.

Theriaca andromachi crebro, diuque uſurpata, magnum eſt in hoc, & aliis morbis quamplurimis à caloris, & concoctionis defectu ortis, remedium.

Vina *Hiſpanica*, gentiana, angelica, abſinth. centaurio, corticum aurantior flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot Cochlearia ter in die potentur admodum conferunt; modo ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu.

Cortex peruvianus ad ℈j. manè & ſerò, & per ſeptimanas aliquot degluti-tus, præſertim in ſpaſmis hyſtericis miras habet vires.

In tenui bilioſoque corporis habitu poſſit uſurpari Diæta lactea, præcipue in Colica Hyſterica, ſi modo ea incommoda poſſint ſuperari, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempè tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis, in ſtatu conſervandis ſuſtendadiſque minus ſufficiat.

Nihil tamen æque ſanguinem ſpiritusque fovet, & conformat, ac diu multumque; ſingulis ferè diebus equo vehi, nec itinera, in curru facta ſuo carent ſucceſſu.

De Febre Depuratoria annorum 1661. 62. 63. 64.

Si æger juvenis ſit extrahatur ſanguis è brachio, & eodem die poſt aliquot horas vel ſequenti die duabus horis poſt leve prandium, *Emeticum ex infuſ. Croc. Metall. paratis Zythogal.* ℔ß. *vi. vel viii.* ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumatur hauſtus, exhibeatur; & poſt finitam operationem Emetici, hoc vel ſimile paregoricum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iſſ. *aq. Epidemic.* ß. *Laudan. liquid. gutt. xvi. ſyr. caryophyll.* ℥ii. M. F. *Hauſtus.*

Vomitoria ex infuſ. *croc. Metal.* parata puerilis, illiſve infra adoleſcentiam conſtitutis, vel minima quantitate, non eſt tutum exhibere.

Poſt hunc diem uſque ad undecimum vel duodecimum ſingulis Auroris injiciatur enema ſequens;

℞. *Decoct. commun. pro clyſtere* ℔ß. [*vel lactis vaccini eandem quantitatem*] *Sacchar. culinar. & ſyrup. violac. an. unc. ii. f. Enema.*

Poſt

rum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo Vini cujuslibet haustum, incipiend. immediate post paroxysmum.

Si autem præscripti boli ventrem moverint, in haustu Vini dentur *gutt. x. Laudan. liquid.* singulis vel alternis vicibus post assumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipue in quartana) repetatur processus prędictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat.

℞. *Cort. peruv. pulv. unc. i. cum s. q. syrup. caryophyll. f. pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat vi. quarta quaque hora.

℞. *Cort. peruv. pulv unc. ii. Vin. Rhenan. ℔ii. fient simul in Infusione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Usus tempore cap. *unc. iii.* tertia vel quarta quaque hora.

Sin ob vomituritionem, ferè continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies, vel octeis, Spatio duarum horarum, *Sueri Limonum* recens expressi Cochl. j. cum *Salis Absinth.* ℈i. assumat, dein *laud. liquid. gutt. xvi.* cum *Aq. cinnam.* fortior. Cochl. j. ac brevi post, cessante vomitu, Corticis usum aggrediatur.

In intermittentibus vernalibus, nonnunquam emeticum, tempestivè propinatum, ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit felicissimè successit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatriduum injectum, Curationem absolvit. Quæ sequenti quoq; modo tentari potest.

℞. *Serpentar. Virgin subtiliss. pulverisat. gr. xv. Vin. alb. unc. iii.* Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus æger sudet per *iii.* vel *iv.* horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit æger;

℞. *Conserv. Flor. Borag. Bugloss. an. unc. i. conserv. author, unc. ß. cort. citr. condit. Nuc. Moschat. condit. Theriac. andromach. an. ℥ii. confection. alchermes. ℥ii.* M F. *Opiata* cap. ad quantitatem avellanæ, manè & vesperi, superbibendo Cochlearia paucula, alicujus *aq. Epidemicæ* simplicioris, *Saccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum usu.

Si sub morbi exitum occurrat hydrops nondum tamen depulsa Febre curatio non est instituenda remediis purgantibus, sed infusionibus rad. *Raphan. Rustican. Summitat. absinth. centaur. Min. Baccar. Juniper. cinerum genist.* &c. in vino factis, exulante autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborantibus.

℞. *aq. cer. nigr. & Vini Rhenan. an unc. ii. cort. peruv. subtiliss. pulv ℥iii. syrup. Caryophyll. unc. i. M. F. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis quarta quaq; hora donec Paroxysmi non amplius diserueient, instillando alternis vicibus, & Diarrhœa adfuerit, Laud. liquid. gutt. *i.* vel *ii.*

De Febre Stationaria, ab an. 1685. ad 90.

Calor & frigus se invicem excipiunt artus pariter & caput dolent, pulsus interim ferè sanus, nonnunquam tussis dolor circa collum & fauces, exacerbatio Febris prope noctem, inquietudo, sitis, lingua vel humida & ex omni parte pellicula alba & scabra vestita, vel Sicca; fusci coloris in medio quam partem undique cingit fimbria inalbescens. A jugi in lecto decubitu coma & phrenesis, à Calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones [quas vocant] miliares morbillis magis rubentes pulsus inordinatus, tendinum subsultus, atque ita tandem mors. Sudors in Initio symptomatici divexant, qui, si ab arte provocentur, viscosi à Capite erumpunt, & materiam morbificam in Caput aut in artus transferunt.

Mittat. Sanguis ad unc. x. e brachio. Reiteretur Venæ-sectio; si modo respirationis difficultas, dolor Capitis inter tussiendum lancinans, & alia signa peripneumoniæ nothæ adsint. In hoc casu tam venæ-sectio quàm Catharsis repetenda, donec æger convaluerit.

Vesperi applicetur Epispasticum & sequenti Aurora Potio Lenitiva præscribatur, quæ ad tertiam vicem alterris die-

diebus repetatur, & hora ſomni poſt Catharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq. Paralyſ. ℥iii. ſyr. de Mecon. ℥i. ſucc. limon. recent. Extract. cochl. ii. M. F. Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſua poſt curationem febris ſuperveniens ſponte evaneſcunt: Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *cortic. peruv. ℥i. cum ſyr papav. Rhœad, q. ſ. in formam Electuar. vel pilular.* redacta, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certiſſimè ſcopum attinget ſi non fruſtentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribentur.

℞. *Conſerv. Luiul & cinorbat. an. unc. i. conſerv. Berber. unc ß. crem. Tart. ℥i. cum ſ. q. ſyr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat. ter in die ſuperbibendo ſequent Julap. Cochl. *vi.*

℞ *Aq. portulac. Lactuc. paraliſ. an. unc. iii. ſirup. de Limonib. unc. iß. ſir. Violar. unc i. M. f. Julapium.* Vel

℞ *Aq fon. ℔i. aq Roſar. ſucc. Limonum ſaccbar. albiſſ. an. unc. iv. coq. lento igne dum adſpumaverint, cap. unc. iii. ad libitum*, Præſcribatur quoque ſeq gargariſma.

℞ *Succ. pomor. agreſt. ℔ß. ſyr. de rubo Idæo unc. i. m. f gargariſma.*

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionum retinere nequeat, *pil. cocb. mat. ad ℈ii.* exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v. gr. *Laudan. Londin. gr. iß. cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gut. xviii in aq. cinnamom. hordeat. unc. i.*

Decoctum album paratum, ex ℥i. C. C. uſti, in aqu communis ℔iii. cocti & poſtea ſaccharo albiſſimo edulcoratum, ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam, concedatur ægro, Pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam Purgationem modo febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. *iii*, vel *iv.* mane & ſero, ut & poſt Prandium, per dies aliquot propinetur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde confert, atque ægri caput radi nullo admoto Emplaſtro, ſed pileolo tantum.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit) poſt venæ-ſectionem, & purgationes, hujuſmodi iteratas etianum duret, procurratque febris, modo ſigna peripneumoniæ, & inflammationis circa partes vitales abſit, Singulis noctibus paregoricum, & medicamenta hyſterica, bis vel ter in die, injungantur.

De Infantib febre Stationaria laborantibus:

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur, dein *Empl. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cereviſia, qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, tum *Julapium cum cortice peruviano* [in Capite de febre intermittenti pro infantibus deſcriptum] exhibeatur.

De Febre Scarlatina.

Æſtate exeunte, Infantes præcipue infeſtat. Rigent & horrent ſub initium nec tamen admodum ægrotant; cutis univerſa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quam in morbillis interſtinguitur, Ad duos treſve dies perſiſtunt, quo quidem tempore evaneſcunt, & decedente ſubjecta cuticula ſquamulis furfuraceis, ad inſtar farinæ, cutis conſpergitur.

℞ *C. C. uſti & pulv. e chel. cancr. comp. an. ℥ß. coccine. gr ii ſaccbar. cryſtal. ℥i M. f. pulvis ſubtiliſſ. in xii. chartulas dividend.* quarum unam Cap. 9. quaque hora, ſuperbibendo cochl *ii.* vel *iii.* ſequentis Julapii.

℞ *Aq ceraſor. nigr. aq Lactis Alexi. ter. ap ℥iii. ſirup. è ſucc. citri ℥i. m. f. Julap.*

Applicetur etiam Epiſpaſticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex ſirup de Meccn.* propinetur, & poſtquam ſymptomata ceſſaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver & Æſtatem dominatur. A

ſolgore & horrore orditur, quos ſtatim comitantur calor, ſitis, inquietudo & cætera febrium ſymptomata; elapſis pauculis horis, æger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus omoplatas; nunc ſpinam, nunc anteriora pectoris ſeſe propagat, tuſſi cerebra excruciatur, Materia ſputo rejecta in initio morbi pauca eſt & tenuis, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta, progreſſu verò copioſior & magis concocta, ſanguine etiam permixto. Febris pari paſſu incedit cum tuſſi, ſputo ſanguinis; dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis. Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis è brachio lateris affecti ad unc. x.

℞. *Aq. Papav. Rhead* ℥iv. *Sal. Prunel.* drachm. *i. Syr. Violar.* ℥i. M. *f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima venæſectione.

℞. *Amygd. dulc. exortic.* N. v. *ſem. Melon. Peon.* an. ʒ. ß. *ſem. papav. alb.* ʒiii. *aq. bord.* ℔iß. *aq. Roſar.* ʒii. *cum ſ. q. ſaccbar. cand. f. ſ. a. Emulſio*, cap. ʒ. iv. 4 quque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ii. *Syr. Violar. Cap. Ven.* an. ʒiß. M. *f. Apozema. Cap.* ℔ß. *ter in die.*

℞ *Ol. Amygd. dulc.* ʒii. *Syr. Violar. & Cap. Ven.* an. ʒi. *Saccbar. Cand. q. ſ.* M. *f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc per ſe, vel *Oleum ſem. Lini recenter extract.* exhiberi poteſt.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialtheæ*, an. ʒi M. *f. Linimentum* quo inungatur latus affectum mane & ſero ſuperimponendo fol. Braſſicæ,

Repetatur Venæſectio ad tres alias vices, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor & reſpirandi difficultas tuadet.

De peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & ſæpe ſub ejus exitum emergit, inſultum primo nunc incaleſcit nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent & inflammantur genæ oculique; tuſſi, & intertuſſiendum dolor capitis lancinans permixit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt & intensè rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebro & celeriter ſpiritum ducit, dolente thorace. Ab *Athmate* ſicco plane diſtinguitur, quod in iſto nuſquam comparent febris indicia, in hac manifeſto ſe produnt, licet minora longe & magis obſcura quàm in peripneumonia vera.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. x. Die ſequenti æger hanc potionem ſumat.

℞. *Caſſiæ extract.* ʒi. *Glycyr.* ʒii. *ficus pingues N.* iv. *fol. ſenn.* ʒiiß. *Agaric. trochiſcat.* drachm. *ß. c. q. ſ. q. aquæ ad* ℥iv. *in Colatur. diſſolv. Mannæ* ʒi. *Syr. Roſar. ſolut.* ʒß.

Si vero potionem aſſumere nequeat. Cap. *Pil. Cochl. maj.* ℈ii. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum venæſectio, ad eandem quantitatem; ac poſtero die repetatur Catharſis, quę porro repetenda eſt alternis diebus vel poſt majora intervalla, pro ratione viriũ; Atq; inſuper ſi Symptomata non ceſſaverint, extrahatur iterum ſanguis, ſemel adhuc, bis vel ſæpius, diebus aliquot interjectis, prout res poſtulaverit; ſed ut plurimum venæſectio bis celebrata ſufficiet; Interim, dum hæc fiunt, præſertim in diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali*, *Eclegmate* & *olea Amygd.* dulcium, in Pleuritide deſcriptis.

De Rheumatiſmo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium ſymptomata patiuntur, elapſo die uno alterove [eſt & ubi citius] dolor adeſt atrox nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, & humeris & genubus præſertim; viciſſim hoc relinquens & illos occupans, rubore & tumore imparte, quam poſtremum affecit: adhuc reſiduis. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius ſeviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor adeſt, circa lumborum regionem ſæus, nephritin mentiens, niſi quod æger non vomituriat, qui procumbere nequit, ſed vel è lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpo-

corpore perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato, Sanguis pleuriticorum similis.

Mittatur Sanguis è brachio lateris affecti, ad unc. x.

℞. Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an unc. iv. Syr. de Limonib. unc. iß Syr. Violar. unc. j. M. f. Julapium de quo bibat ad libitum.

Præscribend. *Emulsio 4. Sem. frigid. maj. Cataplasma è mica panis alb. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die sequenti eadem sanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur, atque porro quater vel plures, si opus fuerit, hoc observando, ut post secundam Venæsectionem majora sint intervalla inter singulas sanguinis missiones.

Diebus à Phlebotomia vacuis, Enema è lacte sacharato subinde injiciatur, vel sequens.

℞. *Decoct. commun. pro Clysmate* lib. j. Syr. Violar & Succhar. culinar. an ℥ ii. M. f. Enema.

Si imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum post secundam vel tertiam venæsectionem Curatos hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *portionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus Paregoric. ℈ß Syr. de Mecon.

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque fere nequeat, aggrediatur usum *Elect. & aq. Antiscorbutic.* in scorbuto descript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis qui temperate vixerunt, vino non plus æquo diti Rheumatismus Diæta simplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, æque feliciter, ac repetitis Venæsectionibus [quas minus ferre queant] prodigari potest. Ex. grat.

Solo Lactis sero ad dies quatuor vescatur æger, postea præter serum pane similagineo semel in die loco prandii; donec penitus convalescat; nisi quod postremis diebus iterum panem in cœnam in dulcem licebit, symptomatis, cessantibus, carnes pullorum elixorum, ceteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque de solo lactis sero victitet, donec tandem pancreatice valeat.

De febre erysipelatosa.

Nulla non corporis pars, præsertim facies, tumet, dolet & summe rubet, pustulæ densæ, parvæ, in vesiculas subinde facessunt, qua per frontem caputque serpunt, oculi tumore obruti, rigor & horror atque reliqua febris indicia adsunt. Invalia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulæ urticarum punctiuras referentes, nonnunquam in vesiculas sublatæ, mox recedentes, tuberculorum more, sub cute se condentes, maxime pruriunt, & scalpendo rursum apparent. Est & alia eruptionis species, pectus ut plurimum obsidens macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squammulis flavis, qua vigente, æger bene se habet eadem evanescente, leviter ægrotat, urina turbida & flava, iisdem remediis, quibus pruritus serinus, cedit, vino utatur æger & carnibus cupeptis.

Mittatur sanguinis è brachio ad ℥iß, vel x Die sequenti fumat *portionem communem purgativam*.

℞ *Rad. Altheæ & Lilior. an. ℥ß fol. malvæ Sambuc. Verbasc. flor. Chamæmel. Meliot., summit. Hyperic. & centaur. minor. an. M. j. semin. Lini, fœnugræc. an. ℥ß coq. ſq. add. libr. iii. Colatur liquor, & tempore usus adde singulis libris decocti Sp. Vini* unc. ii. Stupheæ panno laneo huic decocto immersæ, ac expressæ, calide admoveantur bis in die, & pars affecta post fotum sequenti mixtura illinatur.

℞. *Sp. Vini lib. ß. Theriac. Androm. ℥ii. pulv. piperis longi, & Caryophilli an. drachm. ii. f. mixtura*, qua Charta, Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæsectioni non cedat morbus, tum repetatur, & nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito semper die uno.

Diebus à venæsectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum. Emulsio Refrigerans*

gerans & Julap. refrigerans, sunt præscribenda.

De pruritu fœtuo, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæsectioni & Catharsi cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ℥ß. *Elect. de ovo* scrup. *i. rad. Serpentar. Virgin. subtilissˢ. pulver. gr. xv. Lapid. Bezoar. orientˢal. gr. v. cum s. q. Syr. è conditur. citri. f. Bolus*, hora somni sumendus per dies *xxi.* superbibendo cochl. *vi.* sequent. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict.* unc. *vi. aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* unc. *ii. Syrup. Cariophill.* unc. *i. M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris possetici *libr.* ß. calide, & sudet horæ unius spatio.

His finitis, si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxilapatho* unc. *ii. Unguent. Pomati* unc. *i. flor. Sulphur.* ℥*iii. ol. Rhodii* scrup. ß. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæsectione & Catharsi rite præmissis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris insultum dolor & faucium inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonsillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copiose. Tangantur partes inflammatæ *melle Rosaceo Sp. Vitrioli, vel Sp. Sulphuris ad summum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli solo.* Mox Gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur, donec incalescat; dein expuatur, & repetatur subinde.

℞. *Aq. Plantag. Ros. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* unc. *iv. album. ovor. in aquam agitando redact. N iii. Saccbar. Crystal.* drachm. *iii. M. f. Gargarisma.*

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta indies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris & dolor inter deglutiendum remiserint, Venæsectio repetatur, Catharsi in diem postea rejecta alias Cathartico lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppidorarum) repetatur adhuc Venæsectio, & Catharsis; Epispasticum amplum ac forte applicetur cervici post primam Venæsectionem. Omni mane, nisi diebus purgationi datis Enema refrigerans & Emolliens injiciatur; Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie absistat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ stationaria est; caute observandum, quod æger à lecto abstineat magnam diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerevisiam Lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent & frigent alternatim. Secundo consumatam febrim accersunt, Ægritudo vehemens, sitis inappetentia, lingua alba [non vero sicca] tussicula, capitis & oculorum, gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulo ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præsertim. Symptomata ingravescunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimiles prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ sensim coalescunt; & faciem maculis rubri majusculis interstinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululum elevatis constantur, quarum proruberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi possit.

A facie, quam primo solum occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in var-

variolis. Vomitus post eruptionem nullus : sed tussicula & febris cum spirandi difficultate, intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia & inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter frons & faciet aspereſcunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissimæ sunt, & maxime rubeſcunt, Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorsus sunt; per faciem vero & artus quandoque & totum corpus in farinam quandam & squammulas faceſſunt, & tunc temporis febris, spirandi difficultas & tussicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. Decoct. Pectoral. lib. *iß. Sirup. Violac. & Cap. Ven. az.* unc. *iß. M. f. apozema*; *Cap.* unc. *iii.* vel *iv.* ter vel quater in die.

℞. Ol. amigd. dulc. unc. *ii. Sir. & Cap. ven. an.* unc. *i. Saccbar. Cand. albiß q.s. M. f. Eclegma*, de quo sæpius lambat, præcipuè quando tussis urget.

℞. Aq. Cerasor. nigr. unc *iii. Sir. de Mecon.* unc. *i. M. f. haustus* singulis noctibus sumendus, à primo morbi insultu, usque dum convaluerit æger, dosin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger se contineat in lecto per biduum post primam eruptionem.

Si post Morbillorum discessum, Febris, respirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia supervenerint, sanguis liberaliter extrahendus è brachio, semel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti spatio interposito inter singulas Venæ sectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale supra descriptum*, ut & *Leberb.* vel *Ol. Amid. dulc. per se* Circa diem *xii.* ab invasione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit; Venæsectione sanatur.

De Variolis.

Distinctæ sunt vel confluentes, & in distinctis invadunt ripor & horror, calor intensus, capitis & dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minime confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor & sompolentia, non nunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus sit dentitione peracta corripiantur, in procincta esse variolas possis prædicere; ita ut si forte insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sunt variolæ, mites ut plurimum & rarissime confluentes. Quarto inclusive ab invasione die nonnunquam serius, raro tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorsus evaneſcunt. In eruptione autem subrubræ primo pustulæ tenuissimarum acicularum puncta æquantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum à primo insultu diem intervalla pustularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique distenduntur; pustulæ faciei antea leves & rubræ, jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent; succum insuper luteum, colore à tavo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet floridum, & rosarum Damaſcenarum æmulum, quem colorem, quo mitiores sunt variolæ, eo magis tum pustulæ tum cutis interjecta ad amussim exprimunt: Quæ faciem occupant pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus & reliquum corpus minus asperæ albæque magis conspiciuntur in dies. Die undecimo faciei tumor & inflammatio recedunt, pustulæ maturæ & justam magnitudinem (viz. ipsi grandiusculi) adeptæ exarescunt decidunturque. Decimo quarto vel quinto pereunt fundituſ; manuum autem pustulæ pertinaciores, albæ adhuc & recentes

recentes die uno aut altero moras trahunt & tandem dirumpuntur, cæteræ autem, faciei nimirum & corporis desquammatur, & in facie squammulis hisce furfuraceis succedunt foveæ. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur vel rarissimè dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cum in discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, e contra flaccida reperitur & albescens, pustulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam post ægri mortem; sudor, qui huc usque manaverat, derepentè evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parcè reddit ac frequenter, & tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atrociora) febris scilicet, anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius sæviunt; licèt non ita, promptè, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio in die aut citius, raro tardius, erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ab atrox aliquod symptoma, verbi gratia acutissimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rhenmatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed & febris & alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum ægrum discruciant: Hunc erisipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis; licèt tempore planè distinguantur.

Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitæ, tanquam vesicula rubra vultum omnem coteguns quem maturius elevant quàm discretæ: postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant. Præterlapso die octavo, pellecula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco: Intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquammatur. Hoc interim observatu dignum, quòd quanto pustulæ maturescentes propriùs ad colorem subfuscum, vergunt, eò deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flavescunt, eo minus confluxerint, & ocyus se propipiunt. Ubi primum deciderit pellicula, nulla scabritie vultus afficitur; at vero mox illam excipiunt squammulæ furfuraceæ, indolis perquam corrosivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & sæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorsum cuticula denudantur. Morbi periculum à pustularum frequentia & numero in facie sola, æstimandum. Pustulæ manuum & pedum majores, & qua altius ab extremitate artuum ascenderis, eo sensim minores & contractiores textant. In adultis salivatio in infantibus diarrhœa [licet non ita certo] confluentium comes. Ptyalismus nunc cum eruptione se prodit, nunc biduo triduove præterito, materiam primo tenuem, die undecimo viscidiorem ægerrimè excreat. Siticulosus est æger, voce rauca, somnolentia & stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, & potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescentia (quæ licèt hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere) & manuum jam insigniter incipiens & diutius perdurans suppetias tulerint, ægro protinus moriendum est. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat ac

ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, qua peracta, deſinit. Superveniunt à malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flaccoditas & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in medio ſubſidentes, ſanguinis mictus & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies in quo maximè periclitatur æger, in confluentibus in minimè crudo maximè vulgari genere, à primo morbi inſultu, eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudiſſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen ſed rarius, non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum Septimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo, quotidie vexatur æger.

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad unc. *ix* vel *x*. & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥*ſ*. vel unc. *iß*. *Infuſionis Croci metallorum*.

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis Lupulatæ. Cui Vitrioli Spiritus immiſceatur uſque ad plenam puſtularum eruptionem.

Cum variolæ omnes eruperint, (quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syrup. de mecon.* unc. *ſ*. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Et noctæ, ſi Variolæ è confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad unc. *iß*. quæ dein repetatur ad unc. *ſ*. manè, & ad unc. *iß*. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. liquid.* viz. *gutt. xvii. pro* unc. *Syrupi & gut. xxv. pro* unc. ß. Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum hjs in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat [quod in variolis inſigniter confluentibus, ſub finem earum ſæpe accidit] tum 8. quaque hora exhibendum, vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi variolæ Interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum; atque etiam in minori doſi.

Qualiſcunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunq; morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atq; alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrùm doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppreſſio acciderit, ægre lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non poſſit; tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *e cereviſia tenui* vel *aq. hord. cum melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit.

℞. *Cort. Ulmi* ℥*vi. rad. Glycyrrhiz.* unc. ß. *Paſſul. enucleat. N. xx. vſ. rub. p. ii. aq. ad lib. iß. in. Colatur. diſſolv. eximel. ſimp. & mell. Roſar. an.* unc. *ii. m. f. Gargariſma*.

Si epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre nuchæ applicetur nocte iſta, quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto paregorico, plantis quoque pedum applicari poteſt allium, à die octavo, uſque ad morbi finem, ſingulis diebus renovandum.

Si Infans de Symptomatis, dentitionem comitantibus, jam ſecurus, derepente ſpaſmo corripitur hic cogitandum eſt, convulſionem iſtam, fortaſſis à naturæ conatu, quæ variolas, ſcarlatinam Febrem, aut morbillos, in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere; ap-

applicetur itaque Emplaſt. Epiſpaſticum nuchæ, lecto quam primum committatur æger, exhibeatur inſuper cardiacum, cui paregorici pauxillum eſt admiſcendum, puero nempe trienni *Laud. Liquid. gut. v. in aqua Epidemice cochl. i.*

Si die undecimo, vel alio quovis poſt eum, febris ſecundaria cum inquietudine, jactatione, & cæteris id genus ſymptomatis, uſque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis ſufflaminari nequeat, & mors quaſi immineat tum ſanguis ad ſatis magnam quantitatem illicò detrahatur, nempe ad unc. *xii.* vel circiter, atque porrò repeti poſſit ſemel vel bis in ſequentibus diebus ſi ſymptomatum dictorum ratio idem poſtularit; at non alias. Catharſis etiam blanda die decimo tertio [non antea, vel quovis alio die eum inſequente (modo Vænæſectio præceſſerit) inſtitui poſſit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* unc. *i. diſſolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* unc. *iv.* Veruntamen nec Venæſectio nec catharſis impediunt quo minùs Paregorica in uſum veniant quæ, [haud obſtantibus iis) tam quoad largam doſin quàm repetitam exhiberi debent, ſi opus adhuc fuerit: nam ad hæc in hoc morbo ſemper confugiendum.

Quando puſtulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualibus *ol. amigd dulc.* & *Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxi.* poſt invaſionem mittatur ſanguis è brachio; & ſequenti die Catharſis celebranda, quæ porro alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; è lecto abſtineat ad ſextum diem poſt invaſionem, in quo poſtea ſe contineat uſque ad *xvii.* non aliis ſtragulis tectus, quàm quibus ſanus uti ſolebat.

Juſculis Avenac. hordeac. pomis coct. & cerevifia tenui victitet, & poſt undecimum diem vini Hiſpanic. cochl. *iv.* vel *v.* bis in die exhibeantur, ſi æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præſcript. cedat, tum fotu fol. Malv. verbaſc. Sambuc. Lauri, cum floribus camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoe laboret, vel urinam reddat ſanguineam, tum pulvis & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoe præſcribuntur, ſeptæ quaque hora (donec ſymptomata illa prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam caſu paregorica liberali manu propinanda.

De choreâ Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies quædam eſt, pueros puellaſve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manu ejuſdem lateris, vel pectori vel alij alicui parti applicitam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento, ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim rectâ linea ori admovet, ſed deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem forte fortuna labris proprius apponens liquorem derepente in os injicit, & avidè haurit; dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad unc. *viii* minus, pro ætate ex brachio educatur.

Die ſequenti, dimidia pars, vel quidam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur.

℞. *Aquæ Ceraſorum nigr.* unc. *i. aquæ Epilept. langii* ℥iii. *Theriacæ andromachi* ℈i. *laudan. liquid. gut. viii. fiat hauſtus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *hauſtus paregoricus* iiſdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur; ad catharſin, ut prius, æger revertatur; & ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartamve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes

Eclegma Incraſſans in Tuſſi.

℞. *Ol. amygd. dulc.* ℥ß. *ſyrup. papav. Rhœad. pertulac. Julub. & Lohoc. ſani*, *ana* ℥ß. *ſaccbar. cryſtall. q. ſ. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ ſpatium, & ſ. Linctus perfectè miſtus; recondatur in olla figulina, ad uſum.* Cap. ſæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incraſſans.

℞. *Conſerv. Roſ. rub. ſyr. violar. & de Mecon. an.* ℥ß. *ſem. papav. alb.* ℥iii. *contundantur ſimul & per ſetaceum trailciantur, deinde adde ol. nuc. meſchat. ex. preſſ. gr. vi. f. Eclegma.*

In Defluxione tenui.

℞. *Conſerv. roſ. rub.* ℥ii. *ſyr. de Mecon. & Julub. an* ℥ß. *Oliban. Maſtich. & ſuccin. an.* ℥ß. *ol. unc. Moſchat. per expreſſionem gr. vi. m. f. Loboch.* de quo lambat ſæpe; bis in die cap. eclegm. deſcript. cochl. j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gutt. *viii.* ad gut. *xii.*

Cereviſia Purgativa.

℞. *polypod. Querc.* ℔ß. *Rad. Rhabarb. monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. ana* ℔ß. *Rhabarb. incif. & rad. Raphan. Ruſtican. an.* ℥ii. *fol. Cochl. hortenſ. ſalv. an. m. iv. aurantior. incif. N. iv. infunde in Conglis v. vel vi. cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit,* ſit pro potu ordinario per dies *xiv.* vel *xxi.* præcipue verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. *Galbani in tinctura caſtor. ſolut. & colat.* ℥iii. *Tacamahac.* ℥ii. *f. Emplaſt. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. cochl. i. parvulum:*

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicata ſena* ℥iv. *ſyrup. de ſpina cervina* ℥ß. *Elect. de ſucc.* ℥ii. *m. f. potio.*

Laudanum Liquidum Arthoris.

℞. *Vini Hiſpanici* ℔i *Opii unc. ii. croci unc. i. pulv. cinnamomi, & cariophyllorum, an.* ℥ß. *infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat, colatura ſervetur pro uſu.*

PRO.

Digitized by Google

PROCESSUS INTEGRI
IN
MORBIS FERE OMNIBUS CURANDIS.

De Affectione, in fœminis Hysterica, in maribus Hypochondriaca, dicta.

CUM à casu aliquo graviori molestum patiur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subindè limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi omnino nantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus insederit (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apolexia, hemiplegia soluta; statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ persimiles (vulgo uteri strangulatus, in quo venter & præcordia guttur versus intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, misere excruciat; cordis palpitationem, tussim, passiones iliacam, & colicam, nephritin, urinæ suppressionem æmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhœam subinde excitat; externè in carne musculosa aunc dolorem nunc tumorem inducit in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris) intacto dimitti dentes; dolor dorsi creberrime sævit; & sæpe sæpius adeò refrigerantur externæ partes ut cadaver planè referant; in risum & lachrymas effusissimas sine ul[illegible] ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores hysterici, quamcunque partem obsident; ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur usum sequentium pilularum;

℞. *Pil. Cochi. maj.* ℥ii. *Castor. pulv.* gr. ii. *Balsam. Peruv. gutt. iii. f. Pil. xii.* Capiat singulis vel alternis matutinis, prorations virium, hora 4. vel 5. matutina, superdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Bryon., comp.* ℥ii. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ℈ß. *Saccbar. Crystal. q. s. f. Julap.* de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus;

℞. Limatur. Chalyb. gr. viii. cum ſ. q. Extract. Abſinth. ſ. Pil. N. iii. Sumat ſummo mane, & sepetantur hora 5. pomeridiana per xxx. dies, ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

℞. Conſerv. Abſinth. Roman. & Conſerv. flaved. Aurant. an. unc. i. Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc. ß. pulv. Ari comp. ℥iii. Zinzib. condit. ℥ii. cum ſ. q. Syrupde ſucc. citr. vel, ejus defectu, ℈. Aurantior. f. Electuarium.

℞. Elect. præſcript. ℥ii. limatur. Chalyb. gr. viii. cum ſ. q. Sirup. Aurantior. f. Bolus ſumendus manè & ſero, ſuperbibendo hauſtum vini abſinthitis vel Cochl. vi. ſeq. Infuſionis.

℞. Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator. an. unc i. fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M. i. Cort. Aurant. duor. inciſ. affunde vini Hiſpanic. q. ſ. ad ſupereminentiam duorum digitorum. Coletur tempore uſus. Vel

In Delicatulis *Chalibs* exhiberi poterit in forma pulv. ſequentis;

℞. Limatur. Chalib. probe trit. unc. i. pulv. Ari comp. ℥vi. ſem. Coriand. præparat. Aniſi, Fœnicul. dulc. an. unc. ß. Cinnamom. acutiſſ. Coral. rubr. præparat. an. ℥iii. Nuc. Moſchat. ℥ii. ſ. omnium pulvis ſubtiliſſimus, cui adde ſaccharat. albiſſ. ad pondus omnium, hujus. cap. ℈ Cochleari ℨß. bis in die per 4. dies, tum ℨj. bis in die per 40. dies ſuperbibend. Cochl. vi. ſeq. Julap. vel vini Abſinthitis.

℞. Aq. Lact. Alexiter. unc. xii. Gentianæ comp. unc. iv. Abſinth. magis. comp. unc. ii. ſaccharat. albiſſ. q. ſ. f. Julap. Vel;

℞. Vini Rhenan. Abſinth. ℔ß. aq. Gentian. comp. unc. ii. Sir. Cariophill. unc. i. f. Julap.

℞. Mirrh. elect. Galban. & Aſæ fœtidæ, an. ℨi. Caſtor. ℨß. cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. è ſingulis drachmis xii. Sumat iii. ſingulis noctibus, ſuperbibend. aq. Bryon. compoſ. Cochl. iii. vel iv, per totum decurſum hujus proceſſus.

Si Pilulæ præſcriptæ ventrem moverint, utatur ſequentibus;

℞. Caſtor. ℨj. ſal. ſuccin. volatil. ℨß. cum ſ. q extract. Rutæ, f. pilulæ N. xxiv. Cap. iii. ſingulis noctibus, ſuperbibendo Julapii hyſteric. Cochl. iii. vel iv.

Sp. C. C. ad gutt. xvi. vel xviii. in aqua appropriata ſæpius exhibitus ſvalde confert.

Si vero his non cedat remediis, tum capiat ſequentes pilulas:

℞. Trochiſc. de Myrrh. pulv. ℈i. Balſam. ſulphur. Terebinth. gut. iv. cum. ſ. q. gumm. Ammoniac. ſolut. f. Pil. N. iv. Cap. mane & ſero ſuperbib. Julap. hyſteric. Cochl. iv. vel v. inſtilliando Sp. C. C. gut. xii.

Electuarium Antiſcorbutic. cum aqua ibidem deſcripta prodeſt in his affectionibus ut & *Electuar corroborans cum additione Conſerv. Cochl. hortenſ. unc. i. pulv. Ari Compoſ.* ℥vi. ſuperbibendo præſcriptam aquam.

At ſi affectus his non cedat remediis; eundem eſt ad *aquas ferreas*; & ſi neque his, tum ad *ſulphureas*, quales ſunt *Bathonienſes*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc obſervanda; ſi aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri poteſt, tunc ab iis æger abſtineat, donec Symptoma iſtud penitus evanuerit. Æger earum uſu per ſex ſeptimanas ad minimum, vel potius ad duos menſes perſeveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata*, ad calefaciendum ventriculum ſubinde ſumat. *Pilulæ* etiam *hyſtericæ iii.* devorari poſſunt per primas x. noctes, ſuperbibendo *Julap. hyſteric.* cochl. iv. vel v.

Quoad uſum *aquarum Bathonienſium* duodus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per ſex ſeptimanas vel duos menſes.

Si *Chalibs* juſto plus corpus calefaciat, tum per ejus uſum, quarta quaque Aurora ſumat *aqua minerallum purgantium* ℔iv. Quæ tametſi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut ſolent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Chalibs* magnas perturbationes inducat: Laudanum aqualiqua hyſterica miſtum,

ſtum, ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cùm à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, venæ ſectio; & cathartica non ſunt præmittenda, ſed à Chalybe ſtatim incipiendum.

Ubi Symptomata ſunt mitiora fatis eſt ſanguinem mittere, & alvum ſolvere ad dies *iii.* vel *iv.* dein pilulas hyſtericas ad dies *x.* manè & ſero exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhœa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & poſtea corroborandi ſpiritus, at modò per vires liceat, ante uſum Laudani, educatur è venis ſanguis, & Catharticum propinetur: in viraginibus præſertim, & ſanguineo temperamento præditis, debilioribus autem, & haud ita pridem paroxyſmum paſſis ſufficit ventriculum Congio uno lactis cerevifiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam doſin *Theriac. androm.* vel *Elect. Orvietan.* imperare, & Cochl. aliquot, liquoris alicujus Spirituoſi, cum pauculis Laudani liquid. guttulis, ſuperbibenda, dare. Quod ſi ægra jampridem vomuerit, & ulterius emeticis ſollicitare periculo non vacabit, Laudanum ſine mora propinandum eſt, ea doſi, quæ Symptoma vincat, & poſt ſingulas vomitiones toties repetendum, in forma potiſſimum ſolida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in cochl. aqua Cinnamom. fortior. ægra interim conquieſcente, & caput immotum tenente.

Perdomito Symptomate, manè & ſerò, ad dies pauculos continuetur uſus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum ſemel poſt evacuationes Laudano uti cœperimus, ea doſi, atq; illa toties repetita, ſumendum eſt, donec Symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum ſpatiolo inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit ante noſcamus quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum eſt, nihil evacuandum vel per mitiſſimum enema.

Theriaca andromachi crebro, diuque uſurpata, magnum eſt in hoc, & aliis morbis quamplurimis à caloris, & concoctionis defectu ortis, remedium.

Vina *Hiſpanica*, gentiana, angelica, abſinth. centaurio, corticum aurantior flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot Cochlearia ter in die potentur admodum conferunt; modo ægra tenui non fuerit biliioſoque corporis habitu.

Cortex peruvianus ad ℈j. manè & ſerò, & per ſeptimanas aliquot deglutitus, præſertim in ſpaſmis hyſtericis miras habet vires.

In tenui biliioſoque corporis habitu poſſit uſurpari Diæta lactea, præcipue in Colica Hyſterica, ſi modo ea incommoda poſſint ſuperari, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempè tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis, in ſtatu conſervandis ſuſtendadiſque minus ſufficiat.

Nihil tamen æque ſanguinem ſpirituſque fovet, & conformat, ac diu multumque; ſingulis ferè diebus equo vehi, nec itinera, in curru facta ſuo carent ſucceſſu.

De Febre Depuratoria annorum 1661. 62. 63. 64.

Si æger juvenis ſit extrahatur ſanguis è brachio, & eodem die poſt aliquot horas vel ſequenti die duabus horis poſt leve prandium, *Emeticum ex infuſ. Croc. Metall. paratis Zythegal.* ℔ß. *vi. vel viii.* ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e veſtigio ſumatur hauſtus, exhibeatur; & poſt finitam operationem Emetici, hoc vel ſimile paregoricum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iſſ. *aq. Epidem. vnc.* ß. *Laudan. liquid. gutt. xvi. ſyr. caryophyll.* ℥ii. M. F. *Hauſtus.*

Vomitoria ex infuſ. *croc. Metal.* parata puerilis, ulliſve infra adoleſcentiam conſtitutis, vel minima quantitate, non eſt tutum exhibere.

Poſt hunc diem uſque ad undecimum vel duodecimum ſingulis Auroris injiciatur enema ſequens;

℞. *Decoct. commun. pro clyſtere* ℔i. [*vel lactis vaccini eandem quantitatem*] *Saccharo culinar. & ſyrup. violac. an. unc. ii. f. Enema.*

Poſt

rum unam capiat quarta quaque hora, ſuperhibendo Vini cujuslibet hauſtum, incipiend. immediate poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt. x. Laudan. liquid.* ſingulis vel alternis vicibus poſt aſſumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipue in quartana) repetatur proceſſus prędictus ſingulis ſeptimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat.

℞. *Cort. peruv. pulv. unc. i. cum ſ. q. ſyrup. caryophyll. f. pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat vi. quarta quaque hora.

℞. *Cort. peruv. pulv. unc. ii. Vin. Rhenan.* ℔ii. *ſient ſimul in Infuſione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Uſus tempore cap. *unc. iii.* tertia vel quarta quaque hora.

Sin ob vomituritionem, ferè continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum ſexies, vel octeis, Spatio duarum horarum, *Succi Limonum* recens expreſſi Cochl. j. cum *Salis Abſinth.* ℈i. aſſumat, dein *laud. liquid. gutt. xvi.* cum *Aq. cinnam.* fortior. Cochl. j. ac brevi poſt, ceſſante vomitu, Corticis uſum aggrediatur.

In intermittentibus vernalinus, nonnunquam emeticum, tempeſtivè propinatum, ut nempe ante paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit feliciſſimè ſucceſſit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatriduum injectum, Curationem abſolvit. Quæ ſequenti quoq; modo tentari poteſt.

℞. *Serpentar. Virgini ſubtiliſſ. pulveriſat. gr. xv. Vin. alb. unc. iii.* Sumat duabus horis ante Paroxyſmum, & ſtragulis coopertus æger ſudet per *iii.* vel *iv.* horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxyſmum.

Si ab ingeminatis paroxyſmis ſumme debilis fuerit æger;

℞. *Conſerv. Flor. Borag. Bugloſſ. an. unc. i. conſerv. author, unc. ſs. cort. citr. condit. Nuc. Moſchat. condit. Theriac. andromach. an. ʒii. confection. alchermes.* ʒii. M F. *Opiata* cap. ad quantitatem avellanæ, manè & veſperi, ſuperbibendo Cochlearia paucula, alicujus *aq. Epidemicæ* ſimplicioris, *Saccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum uſu.

Si ſub morbi exitum occurrat hydrops nondum tamen depulſa Febre curatio non eſt inſtituenda remediis purgantibus, ſed infuſionibus rad. *Raphan. Ruſtican. Summitat. abſinth. centaur. Min. Baccar. Juniper. cinerum geniſt.* &c. in vino factis, exulante autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborantibus.

℞. *aq. ter. nigr. & Vini Rhenan. an unc. ii. cort. peruv. ſubtiliſſ. pulv* ʒiii. *ſyrup. Caryophyll. unc. i. M. F. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis quarta quaq; hora donec Paroxyſmi non amplius diſcrucient, inſtillando alternis vicibus, ſi Diarrhœa adfuerit, Laud. liquid. gutt. i. vel *ii.*

De Febre Stationaria, ab an. 1685. ad 90.

Calor & frigus ſe invicem excipiunt artus pariter & caput dolent, pulſus interim ferè ſanus, nonnunquam tuſſis dolor circa collum & fauces, exacerbatio Febris prope noctem, inquietudo, ſitis, lingua vel humida & ex omni parte pellicula alba & ſcabra veſtita, vel Sicca; fuſci coloris in medio quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. A jugi in lecto decubitu coma & phreneſis, à Calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones [quas vocant] miliares morbillis magis rubentes pulſus inordinatus, tendinum ſubſultus, atque ita tandem mors. Sudors in initio ſymptomatici divexant, qui, ſi ab arte provocentur, viſcoſi à Capite erumpunt, & materiam morbificam in Caput aut in artus tranferunt.

Mittat. Sanguis ad unc. x. e brachio. Reiteretur Venæ-ſectio; ſi modo reſpirationis difficultas, dolor Capitis inter tuſſiendum lancinans, & alia ſigna peripneumoniæ nothæ adſint. In hoc caſu tam venæ-ſectio quàm Catharſis repetenda, donec æger convaluerit.

Veſperi applicetur Epiſpaſticum & ſequenti Aurora Potio Lenitiva præſcribatur, quæ ad tertiam vicem alterius

die.

diebus repetatur, & hora ſomni poſt Catharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq. Paralyſ. ℥iii. ſyr. de Mecon. ℥i. ſucc. limon. recent. Extract. cochl. ii. M. F. Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſua poſt curationem febris ſuperveniens ſponte evaneſcunt: Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *cortic. peruv. ℥i. cum ſyr papav. Rhœad, q. ſ. in formam Electuar. vel pilular.* redacta, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certiſſimè ſcopum attinget ſi non fruſtentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribentur.

℞. *Conſerv. Lulul & cinorbat. an. unc. i conſerv. Berber. unc ß. crem. Tart. ℥i. cum ſ. q. ſyr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat. ter in die ſuperbibendo ſequent. Julap. Cochl. *vi.*

℞ *Aq. portulac. Lactuc. paraliſ. an. unc. iii ſirup. de Limonib. unc. iß. ſir. Violar. unc i. M. f. Julaplum.* Vel

℞ *Aq fon. lbi. aq Roſar. ſucc. Limonum ſaccbar. albiſſ. an. unc iv. coq. lente igne dum adſpumaverint, cap. unc. iii. ad libitum*, Præſcribatur quoque ſeq gargariſma.

℞ *Succ. pomor. agreſt. lbß. ſyr. de rubo Idæo unc. i. m. f gargariſma.*

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionum retinere nequeat, *pil. cocb. mat. ad ℈ii.* exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v. gr. *Laudan. Londin. gr. iß. cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gut. xviii. in aq. cinnamom. bordeat. unc. i.*

Decoctum album paratum, ex ℥i. C. C. uſti, in aqu communis lbiii. cocti & poſtea Saccharo albiſſimo edulcoratum, ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam, concedatur ægro, Pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam Purgationem modo febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. *iii*, vel *iv.* mane & ſero, ut & poſt Prandium, per dies aliquot propinetur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde confert, atque ægri caput radi nullo admoto Emplaſtro, ſed pileolo tantum.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit) poſt venæ-ſectionem, & purgationes, hujuſmodi iteratas etianum duret, procurratque febris, modo ſigna peripneumoniæ, & inflammationis circa partes vitales abſit, Singulis noctibus paregoricum, & medicamenta hyſterica, bis vel ter in die, injungantur.

De Infantib. febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur, dein *Empl. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cerevifia, qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, tum *Julaptum cum cortice peruviano* [in Capite de febre intermittenti pro infantibus deſcriptum) exhibeatur.

De Febre Scarlatina.

Æſtate exeunte, infantes præcipue infeſtat. Rigent & horrent ſub initium nec tamen admodum ægrotant; cutis univerſa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quam in morbillis interſtinguitur, Ad duos treſve dies perſiſtunt, quo quidem tempore evaneſcunt, & decedente ſubjecta cuticula ſquamulis furfuraceis, ad inſtar farinæ, cutis conſperigtur.

℞ *C. C. uſti & pulv. e chel. cancr. comp. an. ℥ß. coccine. gr. ii. ſaccharo-cryſtal. ℥i M. f. pulvis ſubtiliſſ. in xii. chartulas dividend.* quarum unam Cap. 9. quaque hora, ſuperbibendo cochl *ii.* vel *iii.* ſequentis Julapii.

℞ *Aq ceraſor. nigr. aq Lactis Alexiter. ap ℥iii. ſirup. è ſucc. citri ℥i. m. f. Julap.*

Applicetur etiam Epiſpaſticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex ſirup de Meco.* propinetur, & poſtquam ſymptomata ceſſaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver & Æſtatem dominatur. A

ingo-

Digitized by Google

fulgore & horrore orditur, quos ſtatim comitantur calor, ſitis, inquietudo & cætera febrium ſymptomata; elapſis pauculis horis, æger vehementi dolore punctorio in latorum alternatim circa coſtas corripitur; qui nunc verſus omoplatas; nunc ſpinam, nunc anteriora pectoris ſeſe propagat, tuſſi cerebra excruciatur, Materia ſputo rejecta in initio morbi pauca eſt & tenuis, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta, progreſſu verò copioſior & magis concocta, ſanguine etiam permixto. Febris pari paſſu incedit cum tuſſi, ſputo ſanguinis; dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis. Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis è brachio lateris affecti ad unc. x.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iv. *Sal. Prunel.* drachm. j. *Syr. Violar.* ℥ß. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima venæſectione.

℞. *Amygd. dulc. exorticat.* N. v. *ſem. Melon. Peon. an.* ʒ. ß. *ſem. papav. alb.* ʒiii. *aq. hord.* ℔ß. *aq. Roſar.* ℥ii. *cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio*, cap. ʒ. iv. 4 quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ii. *Syr. Violar. Cap. Ven. an.* ℥ß. *M. f. Apozema. Cap.* ℔ß. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥i. *Sacchar. Cand. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc per ſe, vel *Oleum ſem. Lini recenter extract.* exhiberi poteſt.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialthææ, an.* ℥i. *M. f. Linimentum* quo inungatur latus affectum mane & ſero ſuperimponendo fol. Braſſicæ,

Repetatur Venæſectio ad tres alias vices, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor & reſpirandi difficultas ſuadet.

De peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & ſæpe ſub ejus exitum emergit, inſultum primo nunc incaleſcit nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent & inflammantur genæ oculique; tuſſi, & intertuſſiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt & intensè rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebro & celeriter ſpiritum ducit, dolente thorace. Ab aſthmate ſicco plane diſtinguitur, quod in iſto nuſquam comparent febris indicia, in hac manifeſto ſe prodant, licet minora longe & magis obſcura quàm in peripneumonia vera.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. x. Die ſequenti æger hanc potionem ſumat.

℞. *Caſſiæ extract.* ℥i. *Glycyr.* ℥ii. *ſ. anis pingues. N. iv. fol. ſenn.* ℥iß. *Agaric. trochiſcat.* drachm. ß. *c. q. ſ. q. aquæ ad* ℥iv. *in Colatur. diſſolv. Mannæ* ℥i. *Syr. Roſar. ſolut.* ℥ß.

Si vero potionem aſſumere nequeat. Cap. *Pil. Cochl. maj.* iii. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum venæſectio, ad eandem quantitatem; ac poſtero die repetatur Catharſis, quæ porro repetenda eſt alternis diebus vel poſt majora intervalla, pro ratione viriũ; Atq; inſuper ſi Symptomata non ceſſaverint, extrahatur iterum ſanguis, ſemel adhuc, bis vel ſæpius, diebus aliquot interjectis, prout res poſtulaverit; ſed ut plurimum venæſectio bis celebrata ſufficiet; Interim, dum hæc fiunt, præſertim in diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali*, *Eclegmate* & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide deſcriptis.

De Rheumatiſmo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium ſymptomata patiuntur, elapſo die uno alterove [eſt & ubi citius] dolor adeſt atrox nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, & humeris & genibus præſertim; viciſſim hoc relinquens & illos occupans, rubore & tumore in parte, quam poſtremum affecit: adhuc reſiduis. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius ſeviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor adeſt, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, niſi quod æger non vomituriat, qui procumbere nequit, ſed vel è lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpo-

gerans & Julap. refrigerans, sunt præscribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæsectioni & Catharsi cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß. *Electr. de ovo* scrup. *i. rad. Serpentar. Virgin. subtilissˢ. pulver. gr. xv. Lapid. Bezoar. orientˡ. gr. v. cum s. q. Syr. è conditur. citrˢ. f. Bolus*, hora somni sumendus per dies *xxi.* superbibendo cochl. *vi.* sequent. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict.* unc. *vi. aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* unc. *ii. Syrup. Cariophill.* unc. *i. M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris possetici *libr.* ß. calide, & sudet horæ unius spatio.

His finitis, si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxilapatho* unc. *ii. Unguent. Pomati* unc. *i. flor. Sulphur.* ʒiii. *ol. Rhodii* scrup. ß. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæsectione & Catharsi rite præmissis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris insultum dolor & faucium inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonsillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copiose. Tangantur partes inflammatæ *melle Rosacee Sp. Vitrioli, vel Sp. Sulphuris ad summum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli solo.* Mox Gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur, donec incalescat; dein expuatur, & repetatur subinde.

℞. *Aq. Plantag. Ros. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* unc. *iv. album. ovor. in aquam agitando redact. N iii. Saccbar. Crisˢal.* drachm. *iii. M. f. Gargarisma.*

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta indies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris & dolor inter degustiendum remiserint, Venæsectio repetatur, Catharsi in diem posterum rejecta alias Cathartícum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppido rarum) repetatur adhuc Venæsectio, & Catharsis; Epispasticum amplum ac forte applicetur cervici post primam Venæsectionem. Omni mane, nisi diebus purgationi datis Enema refrigerans & Emolliens injiciatur; Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie absistat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ stationaria est; caute observandum, quod æger à lecto abstineat magnam diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerevisiam Lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent & frigent alternatim. Secundo consumatam febrim accersunt, Ægritudo vehemens, sitis inappetentia, lingua alba [non vero sicca] tussicula, capitis & oculorum, gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulo ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præsertim, Symptomata ingravescunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimiles prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ racematim coalescunt; & faciem maculis rubri majusculis interstinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululum elevatis conflantur, quarum proruberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi possit.

A facie, quam primo solum occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in Var-

varioli. Vomitus post eruptionem nullus : sed tussicula & febris cum spirandi difficultate, intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia & inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter frons & facies aspereſcunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissimæ sunt, & maxime rubeſcunt, Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorsus sunt; per faciem vero & artus quandoque & totum corpus in farinam quandam & squammulas faceſſunt, & tunc temporis febris, spirandi difficultas & tussicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. Decoct. Pectoral. lib. *iß. Sirup. Violac. & Cap. Ven. aa.* unc. *iß. M. f. apozema*; *Cap.* unc. *iii.* vel *iv.* ter vel quater in die.

℞. Ol. amigd. dulc. unc. *ii. Sir. & Cap. ven. aa.* unc. *i. Saccbar. Cand. albiß q. s. M. f. Eclegma*, de quo sæpius lambat, præcipuè quando tussis urget.

℞. Aq. Ceraſor. nigr. unc *iii. Sir. de Meconio* unc. *i. M. f. bauſtus* singulis noctibus sumendus, à primo morbi insultu, usque dum convaluerit æger, desin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger se contineat in lecto per biduum post primam eruptionem.

Si post Morbillorum discessum, Febris, respirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia superveneriut, sanguis liberaliter extrahendus è brachio, semel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti spatio interposito inter singulas Venæ sectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale supra descriptum*, ut & *Leberb.* vel *Ol. Amid. dulc. per se* Circa diem *xii.* ab invasione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit; Venæsectione sanatur.

De Variolis.

Distinctæ sunt vel confluentes, & in distinctis invadunt ſipor & horror, calor intensus, capitis & dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minime confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor & somnolentia, non nunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus sit dentitione peracta corripiantur, in procinctu esse variolas possis prædicere; ita ut si forte insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sunt variolæ, mites ut plurimum & rarissime confluentes. Quarto inclusive ab invasione die nonnunquam serius, raro tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorsus evaneſcunt. In eruptione autem februbræ primo pustulæ tenuissimarum acicularum puncta æquantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum à primo insultu diem intervalla pustularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique dilatantur; pustulæ faciei antea leves & rubræ, jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent; succum insuper luteum, colore à flavo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet floridum, & rosarum Damascenarum æmulum, quem colorem, quo mitiores sunt variolæ, eo magis tum pustulæ tum cutis interjecta ad amussim exprimunt: Quæ faciem occupant pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus & reliquum corpus minus asperæ albæque magis conſpiciuntur in dies. Die undecimo faciei tumor & inflammatio recedunt, pustulæ maturæ & justam magnitudinem (viz. ipsi grandiusculi) adeptæ exaresount decidunturque. Decimo quarto vel quinto pereunt funditur; manuum autem pustulæ pertinaciores, albæ adhuc & recen-

tes

vecentes die uno aut altero moras trahunt & tandem dirumpuntur, cæteræ autem, faciei nimirum & corporis desquammatur, & in facie squammulis hisce furfuraceis succedunt foveæ. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur vel rarissimè dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cum in discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, e contra flaccida reperitur & albescens, pustulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam post ægri mortem; sudor, qui huc usque manaverat, decrepitè evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parcè reddit ac frequenter, & tandem pauciſſimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atrociora) febris scilicet, anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius sæviunt; licèt non ita, promptè, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio in die aut citius, raro tardius, erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ab atrox aliquod symptoma, verbi gratia acutissimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed & febris & alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum ægrum discruciant: Hunc erisipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis: licèt tempore planè distinguantur.

Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitæ, tanquam vesicula rubra vultum omnem cogunt quem maturius elevant quàm discretæ: postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant. Præterlapso die octavo, pellecula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco: Intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquammatur. Hoc interim observatu dignum, quòd quanto pustulæ matureſcentes propriùs ad colorem subfuscum, vergunt, eò deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flavescunt, eo minus confluxerint, & ocyus se proripiunt. Ubi primum deciderit pellicula, nulla scabritie vultus afficitur; at vero mox illam excipiunt squammulæ furfuraceæ, indolis perquam corrosivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & sæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorsum cuticula denudantur. Morbi periculum à pustularum frequentia & numero in facie sola, æstimandum. Pustulæ manuum & pedum majores, & qua altius ab extremitate artuum ascenderis, eo sensim minores & contractiores textant. In adultis salivatio in infantibus diarrhœa [licet non ita certo] confluentium comes. Ptyalismus nunc cum eruptione se prodit, nunc biduo triduove præterito, materiam primo tenuem, die undecimo viscidiorem ægerrimè, excreat. Siticulosus est æger, voce rauca, somnolentia & stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, & potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescentia (quæ licèt hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere) & manuum jam insigniter incipiens & diutius perdurans suppetias tulerint, ægro protinus moriendum est. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat ac

ptyaliſmus adultos. In utraque Variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, qua peracta, definit. Superveniunt à malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flaccciditas & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in medio ſubſidentes, ſanguinis mictus & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies in quo maximè periclitatur æger, in confluentibus in minimè crudo maximè vulgari genere, à primo morbi inſultu, eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudiſſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen ſed rarius, non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum Septimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo, quotidie vexatur æger.

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad unc. *ix* vel *x*. & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥*ſ*. vel unc. *iß*. *Infuſionis Croci metallorum*.

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis Lupulatæ. Cui Vitrioli Spiritus immiſceatur uſque ad plenam puſtularum eruptionem.

Cum variolæ omnes eruperint, (quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syrup. de mecon.* unc. *ſ*. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. E. noctæ, ſi Variolæ è confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad unc. *iß*. quæ dein repetatur ad unc. *ſ*. manè, & ad unc. *iß*. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. liquid.* viz. *gutt. xvii. pro* unc. *Syrupi & gut. xxv. pro* unc. ß. Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat [quod in variolis inſigniter confluentibus, ſub finem earum ſæpe accidit] tum 8. quaque hora exhibendum, vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi variolæ Interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum; atque etiam in minori doſi.

Qualiſcunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunq; morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atq; alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrùm doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppreſſio acciderit, ægre lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non poſſit, tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *è cereviſia tenui* vel *aq. hord. cum melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit.

℞. Cort. Ulmi ℥*vi. rad. Glycyrrhiz.* unc. ß. *Paſſul. enucleat. N. xx. roſ. rub. p. ii. coq. ad lib. iß. in. Colatur. diſſolv. eximel. ſimp. & mell. Roſar. an.* unc. *ii. m. f. Gargariſma*.

Si epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre nuchæ applicetur nocte illa, quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto paregorico, plantis quoque pedum applicari poteſt allium, à die octavo, uſque ad morbi finem, ſingulis diebus renovandum.

Si Infans de Symptomatis, dentitionem comitantibus, jam ſecurus, derepente ſpaſmo corripitur hic cogitandum eſt, convulſionem illam, fortaſſis à naturæ conatu, quæ variolas, ſcarlatinam Febrem, aut morbillos, in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere; ap-

applicetur itaque Emplaſt. Epiſpaſticum nuchæ, lecto quam primum committatur æger, exhibeatur inſuper cardiacum, cui paregorici pauxillum eſt admiſcendum, puero nempe trienni *Laud. Liquid. gut. v. in aquæ Epidemicæ cochl. i.*

Si die undecimo, vel alio quovis poſt eum, febris ſecundaria cum inquietudine, jactatione, & cæteris id genus ſymptomatis, uſque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis ſufflaminari nequeat, & mors quaſi immineat tum ſanguis ad ſatis magnam quantitatem illicò detrahatur, nempe ad unc. *xii.* vel circiter, atque porrò repeti poſſit ſemel vel bis in ſequentibus diebus ſi ſymptomatum dictorum ratio idem poſtularit; at non alias. Catharſis etiam blanda die decimo tertio [non antea, vel quovis alio die eum inſequente (modo Vænæſectio præceſſerit) inſtitui poſſit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* unc. *i. diſſolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* unc. *iv.* Veruntamen nec Venæſectio nec catharſis impediunt quo minùs Paregorica in uſum veniant quæ, [haud obſtantibus iis] tam quoad largam doſin quàm repetitam exhiberi debent, ſi opus adhuc fuerit: nam ad hæc in hoc morbo ſemper confugiendum.

Quando puſtulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualibus *ol. amygd. dulc.* & *Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxi.* poſt invaſionem mittatur ſanguis è brachio; & ſequenti die Catharſis celebranda, quæ porro alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; è lecto abſtineat ad ſextum diem poſt invaſionem, in quo poſtea ſe contineat uſque ad *xvii.* non aliis ſtragulis tectus, quàm quibus ſanus uti ſolebat.

Juſculis Avenac. hordeac. pomis coct. & cerevifia tenui victitet, & poſt undecimum diem vini Hiſpanic. cochl. *iv.* vel *v.* bis in die exhibeantur, ſi æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præſcript. cedat, tum fotu fol. Malv. verbaſc. Sambuc. Lauri, cum floribus camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoe laboret, vel urinam reddat ſanguineam, tum pulvis & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoe præſcribuntur, ſeptâ quaque horâ (donec ſymptomata iſta prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam caſu paregorica liberali manu propinanda.

De choreâ Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies quædam eſt, pueros puellaſve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manu ejuſdem lateris, vel pectori vel alij alicui parti applicitam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento, ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim rectâ linea ori admovet, ſed deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem ſorte fortuna labris propriùs apponens liquorem derepente in os injicit, & avidè haurit; dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad unc. *viii* minus, pro ætate ex brachio educatur.

Die ſequenti, dimidia pars, vel quiddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur.

R. Aquæ Ceraſorum nigr. unc. *i. aquæ Epilept. langii* ℥iii. *Theriacæ andromachi* ℈i. *laudan. liquid. gut. viii. fiat hauſtus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *hauſtus paregoricus* iiſdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur; ad catharſin, ut prius, æger revertatur; & ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartamve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes

De Opthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis è brachio ad unc. x. Sequenti die sumat potionem purgativam communem, quæ repetenda est per duas alias vices, duobus diebus interpositis; iisdem noctibus sumat *hausti paregorici ex Syr. de Mecon. unc. i.*

Diebus à purgatione vacuis sumat ter aut quater in die *unc. iv. Emulsionis ex sem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aquæ plantag. Ros rubr. & Spermat. Ranar. an. unc. i. pulv. Tutiæ præparat.* drachm. *j. f. Collirium*, cujus guttæ aliquot instillentur oculis bis in die; at non incipiendum, nisi post primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæsectio semel vel bis (præcipuè si sanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharsis.

Abstineat ab usu vini & cujusvis liquoris generosi, ab usu etiam ciborum coctu difficilium, & sale conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod sæpè accidit, quod Venæsectioni & Catharsi utcunq; repetitis Ophthalmia non cedit; in casu *Paregoric. ex Str. de Mecon. unc. j.* singulis noctibus exhibitum, curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc. unc. ii. Coq. in Aq. font. lib. iv. lib. ii. sub finem addendo Cortex. Granator. contus. ℥ß. ros. rub. flor. Granator. an. M. j. delit. adde vini rubr. lbß.* Colatura sit pro fotu. Qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur mane horis duabus, antequam e lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.

De Paroxysmo Nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, aemularum aut calculi excretio, stupor cruris è directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licet in quibusdam symptomatis plane discrepet, quæ recensita in *Capite de Cholica biliosa* videas.

Si Æger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis è brachio affecto reni respondenti ad ℥x. dein *liquoris possetici cui rad. Althææ unc. ii incoctæ fuerint Cong. i.* quam citissime deglutiatur; & Enema sequens injiciatur.

℞. *Rad Althææ & lilior. an. unc. fol. malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M. j. sem. Lini & fænugræc. an. ℥ß. coq. s. q. aq. ad* lib. iß. *M. f. Enema* Rejectis Vomitorio & Enemate, *Laudan. liquid. satis magna dosi* propinetur viz. *ad gutt. xxv.* vel *Pil. Matth.* gr. *xv.* vel *xvi.* In senibus vero, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiis (præcipue si sub initium Paroxysmi urinam eæ reddant nigram & sabulosam) Venæsectio ommittatur; at quoad reliqua eadem quæ dicta est via omnino procedendum.

In missu Sanguine à calculo renibus impacto.

Capiat æger, stato quodam die, singulis hebdomadis, *Mannæ unc. iiß.* in seri lactis lib. *ii.* solut.

Conducit aliquando, hausus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori, dolor hebes, & obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tuto committet, nisi prius certo sciat, calculum majorem non esse, quam ut per ureteres viam possit invenire, quod hoc tantum modo certo potest dignosci, si nempe, jam antea, paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro compecto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum con-

geriem, quorum unus ſubinde in ureterem illabatur atque ita paroxyſmum invita, qui fere non deſinit, niſi calculo in veſicam detruſo, cum ſic res habent, nullum eſt magis efficax remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio; quod ſi calculoſus, nullo unquam paroxyſmo nephritico, fuerit tentatus, cum jam major ſit calculus, quam qui ex pelvi poſſit elabi, divitandæ ſunt aquæ ferreæ.

De Dyſenteria, Diarrhœa & Teneſmo.

Rigent horrentque, ſequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc, dejectiones cerebræ, & mucoſæ omnes (niſi quod ſtercoroſæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu, quoties exoneratur alvus, ſanguinis interim liniamentis intertextę, licet aliquando ne minimum ſanguinis per totum morbi decurſum admiſceatur. Progreſſu morbi ſanguinis ſincerus quandoque excernitur, & gangræna inſanabili afficiuntur inteſtina. Si æger ætate floreat, vel cardiacis incaleſcat. Febricitat admodum, lingua eſt ſubalbida, quadam mucilagine denſe obſita, interdum nigra & ſicca. Proſternuntur vires, diſſipantur ſpiritus, aphthæ inſuper oris interna fauceſq; obſident, præſertim ubi materiæ pecantis evacuatio adſtringentibus præpoſteré impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi ſymptomata ſequuntur.

In diarrhœa humores excrementitii ſine ſanguine aut inteſtinorum exulceratione excernuntur.

In teneſmo aſſidua eſt deſidendi cupiditas, nihil tamen præter mucoſum quoddam & ſubcruentum aut purulentum rejicitur.

Mittatur ſanguis e brachio quamprimum, eademque nocte *Paregoricum* propinetur; & mane ſequenti *Potio purgans communis*, repetenda alternis diebus ad duoſalias vices; & *Paragorico*, poſt Purgationes, quamprimum ſuo defunctæ ſunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem mane & ſero eſt exhibendum.

Poſt Venæſectionem & Catharſin ſemel celebratam, per totum morbi decurſum, ſequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. & fragor an.* ℥ſs. *Ill, Aq, Epidem, Scord, comp. & Cinam, bordeat, an, unc, i, Margarit, præparat,* ʒiß, *Sacchar, triſtal, q, ſ, adde Aq, Roſar, Damaſcen, unc,* ß, *ad gratum ſaporem, m, f, Julap,* de quo cap, cochl, *iv,* vel *v,* in languoribus, vel ad libitum.

Potus ſic Lac coctum cum *Aq, Triplo*, vel *Decoct, Alb,* ut.

℞, *C, C, C, &* Mic, *panis alb, an,* ʒii *coq, in Aq, font, lib, iii, ad lib, ii, poſtea ſ, q, Sacchar; Albiſſ, edulcoretur.* Vel ſi dejectio virium poſtulaverit, *Aq, font,* ℔ii, *cum Vin, Canariæ,* ℔i, *ſimul coctæ*, pro potu frigide aſſumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio uſui *Laudani* bis vel ter in die repetiti poſtea incumbit, niſi quod *Eneme ex lact, vacin,* ℔ß, *& Thebiac, Androm,* ʒiß, ſubinde injiciatur, quod in alvi ejectionibus mire confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœm tantum aſſurgat, Phlebotom. & Catharſin præſcript. omiſſis, ſequ. Bolus ſingulis matutinis exhibeatur.

℞ *Rhabarb, pulv,* drachm, *m, plus minus pro ratione virium cum ſ, q, Diaſcordii ſ, Bolus, addenda Ol, Chim, cinnam, gut, ii.*

Noctibus inſequentibus *Paregoric, ex Aqu, cinnam, bordeat,* unc, i, *& Laudan, Liquid, gut, xiv, exhibeatur.*

Ubi tormina ſicca ſine dejectionibus excruciant, curantur diluendo ſero lactis frigore propinato, & tepide injecto; ut in Cholera morbo pullorum juſculo aut lacte cerevisiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeo ut omnis ejus vis in tectum inteſtinum decumbat, cum aſſidua deſidendi cupiditate. Diæta Analeptica inſtituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut reſtaurati poſſint vires quibus redeuntibus Teneſmus ſponte ſe protipit.

In

In dyſenteria male curata dolores aliquando ægrem ad annos aliquot diſcruciant; in hoc caſu Phlebotomia repetita priſtinam ſanitatem reſtituet.

Notandum eſt quod conſtitutionibus huic morbo minus faventibus omiſſis evacuationibus dyſenteria Laudano ſolo ſanatur, quod mane & ſero repetendum, donec ſymptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nyctemeri ſpatio, ſi opus fuerit.

De colica biliosa.

Inteſtinorum dolor atrociſſimus eſt, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum deſinens, qui aut quaſi injecta faſcia conſtringit, aut in punctum contractus quaſi terebello perforat; ſubinde remittitur, mox recrudeſcit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam cerebra vomimituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obſtinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & majori alvi adſtrictio, colica tandem in illiacam tranſeunte. A nephritide ſic diſtinguitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene eſt, & ab eo ad teſtem exporrigitur ſecundum longitudinem ureteris. Colicus vero vagus eſt, & cinguli inſtar medium ventrem affligit. 2. A paſtu colicus dolor augetur: Nephriticus potius imminuitur. 3 In colico dolore, ab excretione per alvum & per vomitum majus levamen emergit, quam in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primum clara & tenuis, poſtea aliquid ſubſidet, & tandem arenulæ aut labili excernuntur: In colica urinæ ab initio craſſiores exiſtunt.

Sanguis è brachio paulo liberalius educatur, & poſt horas *iii.* vel *iv.* *Anodinum* exhibeatur, Poſtero die *Cathartieum Lenitivum* & interpoſito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At ſi malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avide ingeſtis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hauſto eluendus eſt; quo exantlato Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die vena ſecanda eſt, & in ordine præſcripto procedendum.

Ubi hic morbus minus perite tractatus diutiſſimè fatigaverit, & ægrum pene confecerit, liberalior ſive aqua Epidem. ſive Mirab. ſive alius cujuſcunque, qua ſanus maxime delectabatur, uſus ægrum hoc tempore ultra ſpem omnem juvit.

De cholera Morbo.

Intra Anguſti limites ſe continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur & ingluvie excitatus ſimilis affectus, nullo temporis diſcrimine inſurgit, qui licet eodem curetur modo, alterius tamen eſt ſubſellii. Adſunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvi dejectio: ventris ac inteſtinorum odor vehemens, inflatio & diſtentio; cardialgia, ſitis, pulſus celer ac frequens parvus & inæqualis; æſtus & anxietas, nauſea moleſtiſſima, ludor; crurum & brachiorum contractura, animi deliquium partium extremarum frigiditas, & ſimilia, quæ ægrum in 24. horarum ſpatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter Aquæ fontis Congiis elixetur, ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti vel [defectu ejus] liquoris poſſetici capiores aliquot cyathos æger tepide exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enema* ſucceſſive repetenda. Hauſtibus & Chyſteribus *Sir. Lactuc. Violar. Portulac, Nymph, cerumve* alicujus unica ſubinde admiſceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penſo [quod *iii*, vel *iv*, horas ſibi vendicat], *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non acceſſerit medicus, niſi poſtquam æger vomitu & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum eſt in paulo majori doſi, [viz. *Laudan. liquid. guttis xxv, in Aq. cinnam. ſort. ℥i.*] & cum ceſſaverit ſym-

ptomata, nihilominus manè & ferò quotidie est repetendum; at in minori dosi, donec pristinas vires receperit.

Est species quædam choleræ morbi infantibus valè familiaris, ac læpenumerò funesta, ex Dentitione vel Crapula originem ducens.

Horum mitis tenella minime fert, ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multo minus ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur, sed Curationem *Laudano* solo aggredi oportet; quamobrem *gutt. ii iii.* vel *iv*, vel *plures*, pro ratione ætatis, Cochleat. j. cerevisiæ tenuis vel Aquæ cujusvis appropriatæ instillata exhibeatur, repetaturque, ut opus fuerit.

De Colica Pictonum.

Est species quædam Colicæ, quæ degenerare solet in Paralysin, & motus omnimodam manuum ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralysi indigitat, & apud insulas Caribum notissima est; utpote, quæ magnam vim hominum infestat.

Hunc dolorem atrocissimum sanat *Balsam. Peruv.* frequenter ac in magna dosi exhibitum, nempe si *ejus gutt. xx, xxx,* vel *xl. Sacchar. Albiss. cochl. i. instillentur*, & bis vel ter in die detur: at Paralysis huic remedio haud cedit.

De Iliaca Passione.

Peristalticus intestinorum motus invertitur, propinata, cathartica & injecta enemata in emetica statim transeunt; alii fæces per vomitum rejiciunt.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. *ix.* vel *x* post aliquot horas exhibeatur sequens Pulvis.

℞. *Resin. Scammon. vel (defectu ejus) Resin. Jalap. gr. xii. Calomelan. Torquet. ℈i. m. f. Pulvis*; cap. è Cochl. i. lactis vaccini, superbibendo ejusdem lactis Cochl. j. vel si forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Pil. ex duob. ℥ß. Calomel. Torquet. ℈i cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. iv.* sumend. è Cochl. j. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, *Laudan. Liquid. gutt. xxv. Aq. Cinnam. fort.* ℥ß. instillatæ statim propinentur, cum vero horum usu vomituritio, ac ventris dolores, remiserint, cathartîcum dictum iterum exhibeatur, verum si anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore reluctante, ad usum paregorici supra descripti revertendum, ideinque eo usque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore cathartieum operationem suam per sedes exercet.

Nec sane absre fuerit elapsa una, aut altera, post Venæsectionem, clysterem aliquem, ex iis qui potentius operantur, injicere, fumum scilicet nicotianæ, ex tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissiè insufflatum, quæ quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citius meatus deorsum pateat.

Finita operatione Cathartici, sumat sequentem haustum.

℞. *Aq. Cinnam. fort. unc. i. Laudan. Liquid. gutt. xxv. m. f. Haustus*, qui porro repetendus est bis, ter, vel sæpius in die donec vomituritio & dolor penitus cessaverint; atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori dosi cubitum iturus.

De Fluxu Mensium immodico.

Menstruorum fluxus, naturaliter constitutus, capacitatem testæ ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, & pedum intumescentia.

Mittatur sanguis è brachio ad unc. *viii.* sequenti mane sumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus, ad duas alias vices; & noctibus post purgationem *Paregoric. è Syr. de Meson.* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis sumat sequentia.

℞. Ca-

℞. *Conserv. Rosar. sicc.* unc. ii. *Trochisc. de terra Lemnia* ℥ß. *Cort. Granator. Corall. rubr. præparat. & boli Armen. an.* ſcrup ii. *Lapid. hæmatit. Sanguin Dracon. an.* ℈i. *cum* ſ. *q. Syr. Cydonior.* ſ. *Elect.* de quo ſumat ad magnitudinem nucis moſchat. majmane & hora quinta pomeridiana, ſuperbibendo ſequentis Julapij Cochl. vi.

℞. *Aq. Germin Querc. & Plantag. an.* unc *iii. Aq. Cinnamom. bordeat* ; & *Syr. de Rosis ſiccis an.* unc. i. *Sp. Vitriol. q. ſ.* ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an q. ſ. Contundantur ſimul* , & *ſuccus exprimatur* , & *poſtea clarificetur* , de quo cap. *iv.* vel *v.* ſæpiuſculè ad libitum.

Poſt primam purgationem applicetur emplaſt. ſeq. regioni Lumborum.

℞. *Emplaſt de Minio & ad Herniam an. part* ß. *ſeq. extendantur ſuper alutam* , *Emplaſtrum* regioni Lumborum admovendum.

De Colica hyſterica.

Eſt ſpecies quædam, ſeu potius inſigne ac valdè uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primo, quo Saburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat. Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris peſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejuſdem liquoris Cong.* iſs. quo peracto *Laudan. Liquid. gutt. xxv. in Aq. cinam. fort. Aq. Epidem. vel alius vehiculi unc. i.* propinentur.

In uſu Paregoric. hoc notandum, quod eò uſque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint, debitum interea tempus interſciendo; ut dijudicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſanguineo temperamento præditus ſit æger, vel ſi antea hoc ſymptoma haud multum infeſtarit fuerit ac viribus fractus, hoc in caſu ſanguis primum è brachio detrahendus antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hac ipſa Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin vero Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxyſmos affligens: tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq uſurpentur.

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ℥i. *cum* ſ. *q. Syr. è conditur citri*, ſ. *Bolus*, ſumendus mane & ſero per *xxx* dies, ſuperbibendo ſequentem infuſionem.

℞. *Zedoar. inciſ. minutim unc.* ß. *vini Canar. unc. iv. infundantur frigide per xii. horas*; *deinde colentur pro uſu*; vel *Balſam. Peruv.* ut in Colica Pictonum, uſurpetur.

Quæ de Colica Hyſterica hic dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta ſunt; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriuſque affectus natura ſibi vendicare videtur, ut alia atque alia, tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quaſi genuinè morbus cedit; tametſi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hyſterica tam in hypochondriacis, quam hyſtericis ſæpiſſime in icterum deſinit, qui ſenſim ſponte ſua faceſſit, ſin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema ſequens.

℞. *Rad. Rub. Tinctor. cæſum. an. unc.* ß. *Chelidon. maj. cum toto & ſummitat. Centaur. an.* M. i. *coq. in Æqualib. partibus Vini Rhenani & Aq. fontan. ad* lbß. *colatur. diſſolv. Syr. de* 5. *radicibus unc. ii. m. f. Apozema*, de quo capiat lib. ſs. calide mane & ſero, uſque dum convaluerit.

De Ictero, colica nonnunquam progreſſa.

Color flavus in toto corpore, præſertim in oculorum albis eſt conſpicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, ſegnities, laſſitudo, linguæ amaror, vomitus bilioſus, interdum, ſinguitus, egeſtio alba, urina crocea & pannum immerſum eodem colore.

lore) inficiens , morbum indigitant .

Exh beatur *potio purgativa communis* , dein aggrediatur uſum ſequentium ; & durante eorundem uſu , Catharticum præſcriptum quarto quoque die exhibeatur .

℞ *Conſerv. Abſinth. Rom. conſerv. flaved. Aurant. an. unc. ſ. Angelic. condit. nuc. moſchat. condit. pulv. Ari compoſ. & chalyb. cum aceto præparat. an. unc. ß. Extract. centaur. min Extract. Gentian. & cremor. Tartar.* drachm. *ii. croc. Angelic. pulv.* drachm. ß. *cum ſ. q. Syr. de 5. radicibus f. Electuarium* , de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. manè & hora quinta promeridiana (vel vice Electuarij) ſumat pilulas chalybeatas] ſuperbibendo poſt matutinam doſin *aquarum mineralium purgantium* lib. *iv.* & poſt pomeridianam doſin *Apozemat. in colica, hyſterica deſcript. lib. ſſ.*

At ſi ſigna hydropis affuerint , tam manè quam ſero apozema ſuperbibat .

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obſtiterit , ad *aquas ferreas* eundum eſt , quæ ex ipſo fonte ſunt bibendæ .

Ad præcavendum abortum .

Eadem præſcribenda , ac in Fluxu menſium immodico , omiſſis ſolummodo cathariſi & ſuccis .

De immodico lochiorum fluxu .

Fluxum lochiorum naturalem tria conſtituunt , ſanguis ſcilicet parus , copioſus , per triduum primum fluens ; dehinc ſanguis aquoſus , ſoturæ carnium craſſiori ſimilis per quatriduum præter propter durans ; hinc poſtmodum materia viſcoſa & mucilaginoſa , pauco aut nullo ſanguine permiſta ; per quinque aut ſeptem dies prodiens , & ſic porro ad menſis finem .

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione , animi deliquio , ſanguine grumoſo effluente , cibi faſtidio , dolore in hypochondriis , ventris tenſione , pulſu debili & frequenti , viſus obtenebratione , aurium tinnitu , & convulſionibus .

Victus incraſſans inſtituatur , & potus ſequens addatur .

℞ *Aq. Plantag. viu. rubr. an. lib. ß. coq. ſimul ad tertias , & deinde edulcoretur ſ. q ſaccbar. albiſſ.* cujus , cum frigeſcat , cap *lib.* ß. bis vel ter in die .

Interim Julap. aliquod Hyſtericum (at ſatis mite) ſubinde propinetur , & nodulus ſequens naribus applicetur .

℞ *Galban. Aſæ fœtid. an.* drachm. *ii. caſtor. ſal. ſuccin. volatil* ʒß. *m. f. nodulus* , vel

℞ *Sp. ſalis Ammoniac.* drachm. *ii.* quem ſæpe olfaciat .

De ſuppreſſione Lochiorum .

Intumeſcit venter , dolor gravativus imum ventrem , lumbos & inguina occupat , facies rubeſcit , difficilis eſt reſpiratio , perturbantur oculi , rigores , febres acutæ adſunt , animi dequilia , ſudores frigidi , pulſationis & ardoris ſenſus in utero , paralyſis in partibus , inferioribus ut & interdum epilepſia .

E veſtigio lecto addicatur , & *Emplaſt. hyſtericum* umbilico admoveatur quam primum Elect. ſeq. adhibeatur .

℞ *Conſ. Abſinth. Rom Rut. an.* unc. *ß. Trochiſc. e Myrrh.* drachm. *ii. Caſtor. croc. Anglic. ſal. volatil. Sal. Armoniac. & Aſæ fœtid. an.* drachm. ß. *cum ſ. q. Syr. e 5. radic. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moſchat. quarta , quaq; hora , ſuperbibendo ſeq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞ *Aq. Rutæ* unc. *iv. Bryon. compoſ.* unc. *ii. Saccbar. cand. q. ſ. f. Julap.* vel ſumat *Trochiſc. de Myrrh.* ʒj. quarta quaque hora .

Si tota prædictorum quantitas conſumatur , & Lochia adhuc ſuppſimantur , *Laudanum* unica ſaltem vice exhibendum ut *Laudan. Liquid. gutt. xiv. in Aq. Bryon. compoſ. vel Laudan. ſolid. gr iß. cum Aſæ fœtid.* ſcrup. ß. *in pilulas duas* redigendum ,

Si hæc nihil proficiant , tum Enema ex lacte Saccharato , unica ſaltem vice injiciatur .

Digitized by Google

De Hydrope.

Foveę à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuę manè evaneſcentes hoc malum primum indicant maximè ſi ſpiritus interim ægrius ducatur [haud rarò tamen fœminæ prægnantes, & quibus catamenia ſiſtuntur, ut & viri ab aſthmate inveterato derepente liberati eodem tumore tentantur)pedibus cruriſque ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis ſuæ limen paulatim diſtendunt, donec tamen in viſcera nobiliora impetu ab iis facto æger ſubmergitur. Pro rata qua partes à morbo obſeſſæ mole augentur, alię magis magiſq; gracileſcunt, urgentibus dyſpnœa, urinæ paucitate, & ſiti intenſa. Viros ingraveſcente ætate; fœminas, ubi jam parere deſierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primo ad aquarum evacuationem, deinde ad inſtaurandum ſanguinis robur; quo novus aquarum proventus præcaveri poſſit.

℞ *Vini albi* ℥iv. *Jalap. ſubtiliſſ. pulv.* drachm. *i ziuzib. pulv.* ℈ſs. *Sir. de Spin. Cervin.* unc *i. M f. Potio*, ſumenda ſummo mane, repetendaq; ſingulis vel alternis diebus, pro ratione virium donec partes affectæ detumuerint; vel,

℞ *Tamarind.* unc. ß. *fol. Senn* drachm. *iii. Rhei.* drachm. *i.* ſſ. *Coq in ſ. q. aq. ad* unc. *iii. in Colatur diſſolv. Mannæ & Sir. Roſ. ſolut. an.* unc. *i. Sir de Spin. cervin* unc ß. *Electe ſucc Roſar* drachm. *iii. M f. Potio*, ſumenda ut ſupra; vel,

℞ *Pil. ex duobus* ſcrup *i. Elater* gr. *iii. Ol. Chim. Cariophil. gutt f. Pil. N. iii.* capo ſummo manè, repetanturque, ut opus fuerit; vel,

℞ *Gambugii* gr. *xv. vin. alb. & aq. Chelidon. an unc. ſs. m. f. potio*: ſumenda ut ſupra; vel,

℞ *Cortic. interior Sambuci & laſt. partibus æque e ligno deraſi M. iii. coq in aq. mi. ſtorum* ℔ii. *ad* ℔i. Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram ſero quotidie, donec convaleſcat. At hoc remedium, niſi in corporibus, quæ facillimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa uſum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda ſunt.

Primo, utrum ægri corpus facilè an verò difficulter Cartharticis cedere ſoleat, cum in iis qui facile purgantur *Strup. de Spin. Cervin. ſolus ad unc. i* exhibitus aquas ſat copioſè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica ſupra deſcripta, utut valida, vix ſcopum attingant.

Secundo, Cathartica omnia quæ ſegnius operantur, magis officiunt quam proſunt; quamobrem purgatio paulo fortior & nimia, juſto debiliori eſt præferenda.

Tertio, Aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent quam ægri vires ferre queant: ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aq denuo affatim colligantur.

Eſt autem ubi medicamenta omnia, qualiſcunq; demum generis, quæ alvum movent, prorſus omitti poſſint ac debeant; quoties; enim æger conſtitutione eſt infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis ſolum committenda, inter quæ ea ſunt efficaciſſima, quæ ex ſalibus Lixivialibus fiunt; ut,

℞. *Cinerum Geniſtæ* ℔ij. *Infundantur frigide in vini Rhenan.* ℔iv. *liquoris per filtrationem colati unc. iii.* manè quinta pomeridiana & ſero ſingulis diebus exhibeantur, uſq; dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis Calefacientia & corroborantia medicamenta uſurpanda; ut,

℞ *Rad. Raphan. Ruſtican fol. cochl. horten. abſinth vulgar Salv. ſummitat. centaur. min. & Geniſtæ, Infundantur in cereviſia forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando ſine Cathartics ſubvenit, vel ſequent. utatur;

℞ *Conſerv. Cochl. hortens. abſinth. Roman. an unc. i. Extract Gentian. Abſinth. vulgar & Centaur min. an* ℥iii. *cum ſ. q. Vini f. Electuarium*, de quo ſumat ad quantitatem unc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & veſperi, ſuperbibend. *unc. iv.* ſequentis infuſionis.

℞. *Rad.*

R. Rad. Gentian. unc. ß. ſummitat. Geniſt. Centaur. min. & Abſinth. vulgar. an. M. j. Sem. Fœnicul. & Petroſelini an. ℥ii. Inciſis minutim affunde vini Rhenani lib. *iv. ſient ſimul in Infuſione frigida*, & coletur ſolummodo tempore uſus.

Notandum, cum ad corroborantium uſum deventum fuerit, ægrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per ſalium Lixivialium uſu omnino obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

R. Rad. Raphan. Ruſtican. unc. *iii. fol. Cochl. Hortenſ. abſint. vulg. ſalviæ, ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M. iii. Auvant. inciſ. N. iii. Infundatur in Congiis iv. Cereviſiæ fortis non lupulatæ, inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhœa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbili æmula glandem occupat, ſtatim à cujus exortu liquor, ſeminis inſtar, exſtillat, qui quotidiè à ſeminis colore & conſiſtentia recedens flaveſcit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore vireſcit, & aqueo humor permiſcetur ſanguine tincto. Puſtula dicta ulcus fit, aphthis infantum ſimile, indies latius & profundius depaſcens, ſuperveniente orificij callo. Verbi non glandis, ulcere, ſola Gonorrhœa tentantur. Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quaſi manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, noctu præcipue urget, dum æger lecto incaleſcit. Curvatur penis à fræno contracto. Accedit ardor urinæ, inter mingendum vix perceptibilis, ſed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maxime qua in glandem deſinit. Carunculæ lotij exitum quandoq; impediunt, & ſcroti dolor ac inflammatio nonnunquam ſuperveniunt.

R Maſſ Pil. Cocb. maj drachm. *iii. Extract Rad ℥i. Reſin. Jalap. & Diagrid. an. dr. m. cum ſ. q. Opobalſam. f. Pil. è ſingulis drachmis vi*, cap. *iv* ſingulis Autoris, donec urinæ ardor & calor flavus materiæ ſemiiformis, admodum imminuantur. Poſtea alternis diebus ad ſeptimanas adhuc duas; ac ſub finem bis in ſeptimana, donec humor ſtillare prorſus ceſſaverit.

In iis, qui difficulter purgantur, ſubinde intercalari poſſit potio communis purgativa, qui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect Succ. Roſar. an.* drachm. *ß.* vel, curatione minus fæliciter ſuccedente *Turbith. Minerale ad gr.* viii. exhiberi poteſt bis vel ter, diebus quatuor interpoſitis, vel vice *Turbith. Mineral.*

R. Pil. ex duob ℈ß. Merc. dulc. ℈ß. cum ſeq. Opobalſam. ſ. pil. iv. ſummo manè ſumendæ.

Si æger à dicta Catharſi abhorreat, pilulas primo deſcriptas, tribus Aurororis continuis ſumptas, tum mane & hora quinta promeridiana quotidie injiciatur Clyſter ſequens, niſi quod ſemel aut bis in hebdomade, omiſſo Clyſtere. Cathartic. imperandum.

℥ß. Elect. è ſucc. Roſar. drachm. *vi. Terebinth. Venet. Vitello ovi ſolut. ℥ß. diſſolvantur Aq. bord.* lib. *ß. Colatur. adde Violar. ℥ß. M. f. Clyſter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalſam vel Balſam. è. Mecb. gutt. xx. Saccb. fruſtulo exceptas*. Hujus defectu *Terebinth. Cbr.* ad quantitatem Avellanæ ſubſtitui poſſit.

Sit pro potu hydrogala; ac Cereviſia tenuis in paſtubus.

Vel ſequentem methodū aggrediatur.

R. Pil. ex duob. ℥ß. *Opobalſam. gutt. iii. f. Pil. num. iii.* Cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die Diebus à purgatione vacuis injiciatur mane & hora quinta pomeridiana Clyſter ſupra deſcriptus.

Procedente curatione [quacunq; ea demum methodo tenentur] ſanguis ſub medium curationis ſemel vel bis mittatur, & diæta refrigerans & incraſſans præſcribatur, & medicamenta iiſdem virtutibus pollentia, qualia ſunt *hidrogala, Emulſiones ex ſeminib. frig. &c.*

Si

Digitized by Google

Si Penis Tumore afficiatur.

℞. *Rad. Althææ, Lilior. an.* ℥ij. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. chamæmel. Melilot. an. M. I. sem. Lini, Fœnugræc. an.* ℥ß. *coq. s. q. Aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. sem. Lin. rec. extract. dein. *Emplast. e mucilaginibus aluteæ agninæ inductum* labiis præputij tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputij labiis, vel in subjecta Glande, hæreat, tum sequens Linimentum præscribatur.

℞. *Unguent. Basilic.* ℥vi. *Unguent. Nigotian.* ℥ij. *præcipitat. Aq. Rosar. loti & optime lævigat.* ℥ß. *M. f. linimentum*, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post fotus præscripti usum.

Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præscriptus parti affecta admoveatur, singul. fotubus addendo *Sp. vin. Gallic. Cochl. i. vel alterum, vel Cataplasma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim & refrigerantibus modo descriptis introsumptis utendum est.

De Lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhœa mora, aut indebito astringentium usu labes sanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores & arrubus, articulorum interstitus, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos, crustulæ & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad instar flavi flavescunt. Quo magis scabies diffunditur, tanto minus æger discruciatur. In cranio, tibiis brachiisque exostoses, ossium inflammatio & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, sed fauces ut plurimum primo aggredientia quæ finsim per palatum in nasi cartilaginem propagata mox eam absumunt ita ut fulcro destitutus nasus planè concidat. Ulceribus, carie & dolore indies exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, & iam Superis grave humo condatur.

℞. *Axung. Porc.* ℥i. *Mercur crud.* ℥i. *M. f. Linimentum*, in tres æquales partes dividendum, quarum una brachio, crura & tibias ad tres noctes continuas manibus sui æger perungat.

Si intra tres dies post ultimam inunctionem salivatio haud procedat, tum *gr. viii. Turbinth. mineral. in conserv. Rosar. rubr. exhibeantur aut corporibus minus robustis, Merc. dulc.* ℈ß. Sed si salivatio jam incæpta prius elanguescat quàm symptomata penitus disparuerint extimulanda subindè est eadem dosi Mercur. dulc.

Ptyalismus ita moderari debet, ut libb. Nychemeri spatio expuat, aut circiter.

Si justo altius exurgat Ptyalismus, cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus aliquantulum reprimendus est medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quæ primum symptomata cessaverint statim immutentur indusium & tori linea; at sint ea, quæ prius usurpata fuerint.

Si Diarrhœa supervenerit (quod plerumque accidit antequam salivatio bene assurgat) tunc sistenda est usu Laudan. Liquid. ita dosin augendo atque repetendo, ut debitum opus absolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Ros. Damascen. vel lactis Aq. permista*, vel seq. decoct. idem colluatur.

℞. *Rad. Alth. Hord. mundat. an.* ℥ß. *sem. Cydonior.* ℥ß *coq. aq. ad lib. ii. M. f. Gargarisma*, quo sæpius utatur.

Diæta & reliquum ægri regimen, eadem ac in Catharsi imperanda, nisi quod primis aliquot diebus liquore possetico, jusculis avenac. hordeac. ac cerevisia tenui tepefacta nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamsi symptomata omnia evanuerint, ac subindè morbus penitus profligari videatur) quominus recidivam postliminio patiatur, ægro semel in septimana per 4. vel 6. vices, *Mercur. dulc.* ℈ß. exhibendus, utcunque se habeat, & etiamsi jam domo egrediatur.

Et

De Fluore albo.

Quod effluit, modo album, modo paſſidum, flavum, viride aut ſubnigrum modo acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens, decoloratur facies, dolet ſpina doſi, proſternitur appetentia, oculi pedeſque intumeſcunt.

Mittatur ſanguis è brachio ad *unc. viii.*

R. Pil. Cocb. maj. ℈ii. Caſtor. gr. ii. Balſam. peruv. gutt. iii. f. pil. N. iv. cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo; repetanturq; per duas alias vices interponendo diem unum vel alterum pro ratione virium.

R. Aq. Rut. unc. iv. aq. Brion. comp unc. ii. ſacchar. cryſtall q. ſ. f. Julapium; cap. cochl. *iii.* vel *iv.* in omni languore; deinde aggrediatur uſum ſequentium.

R. Theriac. andromac. unc. i. m. conſerv. flaved. aurant. unc. i. Diaſcord. unc. m. Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit. an. dra. chm. *iii. pulv. è chel. cancr. comp. dr. i. m. cort. exterior. granat. Rad. angelic. Hiſpan. corall rubr. præpar. & Trochiſc. de terra lemnia an. dr. i. Bolt armen. ℈ii. Gumm arabic. dr. vi. cum ſ. q. fir. de Roſis ſiccis f. Electuar.* de quo ſummat ad magnitud. nuc moſchat maj manè, hora quinta promeridiana, & nocte per menſe integrum, ſuperbibendo ſequent. infuſioni cochl. *vi.*

℞. Rad. enul campan. Imperator. angelic. calami aromat an unc. m. fol. abſinth. Romanm. arrub. alb. centaur. min. calamenth. Vulgar. ſalv. ſic an. m. i. bac. iunip unc. i. incidantur minutim & infundantur in Vini canarini ℔iv *fient ſimul in infuſione frigida*, coletur tantummodo tempore uſus.

Veſcatur cibis eupeptis, & abſtineat, ab uſu oleorum & fructuum qualiumcunque & ſingul paſtibus bibat vinum Hiſpanicum.

De Diabete.

Succi ſanguini illati per vias urinarias crudi & inconcocti exitum ſibi quærunt, unde ſenſim labefactantur, vires colliqueſcit corpus, & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum, lumborum coxarumque intumeſcentia, & ſalivæ ſpumoſæ expuitione crebra.

Eadem præſcribenda ſunt, quæ in fluore albo, omiſſis ſolummodo Venæ ſectione & catharſi.

De Dolore Hæmorrhoidum.

Intenſimus inter excernendum dolor excruciat, & excrementi ſuperficies cruore conſpergitur: Nonnunquam tumores verrucis ſimiles in ſphincter delitescunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad *unc. x.*

℞. Sem. Melon. pepon. an. unc. m. ſem. papav. alb. dr. ii. Amygd. dulc. excoriat. Numero v. contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundend. aquæ Hord. ℔. i. m. *aqua Roſarum dr. ii. Sacchar albiſſ. q. ſ. f. ſ. a.* emulſio; capit. *unc. iii.* ſæpiuſcule.

℞. Flor. Sulphuris, pulv. Glycirrhiz. ſalviæ an. dr. i. cum ſ. q. balſam. lucatel. f. pil. è ſing. drachm. *vi.*; cap. *iii.* ter in die, ſuperbibendum Emulſion. præſcriptum cochl. *vi.*

℞. aqua Sperman. Ranar. unc. iv. in qua diſſolv. litharg. dr. ii. Opij ℈*i. fiat mixtur.* cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur, vel ſi tumor intus lateat, cochl. *iii.* ejuſdem mixturæ modo clyſteris injiciantur.

Pro Potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei; & à carnis uſu abſtineat. Singulis noctibus ſumat Diacodium.

De fluxu Hæmorrhoidum immodico.

Innotescit ex viribus proſtratis, copia & diuturnitate ſanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente ſuccedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu menſium immodico, omiſſa ſolummodo Catharſi.

De

De Epilepſia Puerorum.

Vel primo menſe aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus (quo in caſu *Diaſcordium ad quantitatem grani piperis aqua ſaxifrag. aut lacte materno ſolutum*, & exhibitum præſtantiſſimum eſt remedium.] Vel circa dentitionis tempus, à ſeptimo ad decimum menſem, tuſſi commitata eſt, aut (quod multo deterius) vomitu & diarrhœa, viridia [ut ſolent hyſtericæ] egerente infante. Quandoque improviſò occupat paroxyſmus, os oculoſque diſtorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præſentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex ſtabili & inſolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc ſerius, nunc ocius ſe proripiunt paroxyſmi, certa ſubinde periodo, vago aliàs inſultu revertentes; ſed, appetente morte, à tergo ſe invicem premunt: Si quando inducias dent, in ſoporem proclives ſunt infantes, donec à novo reſuſcitentur inſultu.

Applicetur *Emplaſtr. Epiſpaſtic.* cervici quamprimum.

℞. *Aqua Epilept. lang.* ℥iii. *laudan. liquid. gut i. vel ii vel plures, pro ratione ætatis, ſyr pæon.* ℥i. M. F. *Hauſtus*, ſumendus quamprimum.

℞. *Aq. Rutæ* unc. *iii aq. Epilep. lang & aquæ Brion comp an* unc. *i. ſir. cariophill.* unc. m. M *f. Julap* cap Cochl. j ſingulis horis, ſi hauſtum præſcript. paroxyſmum non fugaverit.

De Rachritide.

In Rachritide adſunt partium laxitas & mollities, debilitas & languor, ignavia & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *viz* caput juſto majus, facies plenior & floridior, partes carnoſæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, paulo minus tali, tument & extremitates coſtarum, oſſa incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ulnæ & radii, aliquando femoris & humeri; dentes tardè & moleſtè erumpunt, vacillant, nigreſcunt & fruſtulatim excidunt pectus a lateribus anguſtum, anterius acuminatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tenſio, tuſſis & pulmonum vitia laceſſunt, lateralis decubitus modò dextri, modo ſiniſtri averſatio.

℞. *Fol Abſinth. Vulgar. centaur. minor. Marrub. alb. chamædrios Scordii, calamenth. vulg. Parthen Saxifrag pratenſ hyper. Virg. aureæ, ſerpill. menth ſalv Rutæ card. Benedict puleg. abrotan. chamæmel. Tanacet. lilior. convall. omnium reg. collect. inciſ. an. M. i axung. porcin. ℔iii. ſev ovin. & Vin. claret. an. ℔ii macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas xii. deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut f. linimentum*, quo venter & hypochondria illinantur manè & ſerò, ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30 vel 40. dies, vel donec convaluerit.

℞ *Singulor Ingredient. præſcript. an. m. ii.* infundantur frigidè in Cereviſiæ non Lupulat. Cong iiij pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus.

Sanguis & Viſcera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera niſi quod auxillę etiam utraque inungantur, at non artus.

De Febribus à Dentitione ortis.

Sp. C. C. gutt. ii. vel iii. vel iv. pro ratione ætatis in cochl. j. vel altero Aq. ceraſor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel ſex.

De Febre hectica Infantum.

Sine inſigni calore languent cum appetitus dejectione, artus & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb inciſi dr ii. in lagenam vitream cereviſię tenuis ℔ii *capacem* immitatur potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* ℔ii. *eidem Rhabarb. ſuperaffundantur ad tertiam vicem.*

Si

Digitized by Google

Si verò potus vi Cathartica ſaturatiùs impregnetur, tum ℔j. epota alteri cereviſia mox adjiciatur,

De Tuſſi puerorum Convulſiva.

Phlebotomia, & repetita Catharſi, eaque ſola, expugnetur hæc tuſſis, malum alias pertinaciſſimum, & fere inſuperabile; ſed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda ſunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia Narium,

Dolor & calor ſinciput lancinant.

Sanguis è brachio frequenter extrahatur, victus ratio refrigerans & incraſſans injungatur; Julap. refriger. & incraſſans, cum Emulſionibus refrigerantib. præſcribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur & ſemel vel bis *potio purgativa commun.* præſcribatur.

Linea quadruplicata immerſa aq. frigidæ, in qua ſal prunell. diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur nuchæ, & utrinque cervici ſæpius in die.

Poſt Evacuationes liquor ſeq. applicetur.

℞. Vitriol. hungaric. & alum. an. ʒi. phlegmat. Vitriol. ℔ß. Coq. tandiu, donec omnia fuerint diſſoluta, liquorem frigefactum ſiltra, & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara, liquori reſiduo adde Ol. Vitrioli duodecimam partem; vel potius.

℞. Aq. plantag. ʒiii. Bol armen. ſubtiliſſ. pulver. ʒß. probe miſceantur; Turunda ex lineo raſo liquore hoc humectata nari, ex quo ſanguis ſtillat, indatur per dies iſtic relinquenda.

Hoc minus ſuccedente, *Vitriol. Rom. aq. commun. diſſolvatur, qua Turunda imbuta* nari indatur, *liquore* etiam *hoc lineamina imbuta*, & applicata ſanguinem ſiſtunt ſi ex parte externa diffluat.

De Chloroſi.

Adſunt vultus & totius corporis decoloratio, intumeſcentia in facie, palpebris & malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tenſiva laſſitudo, reſpiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulſus febrilis, ſomnolentia, pica & menſium ſuppreſſio.

Sumat *pilulas Chalybeatas*, vel *pulv. chalybeatum* in affectione hyſterica præſcript. plus minus pro ratione ætatis, ſuperbibend. hauſtum vini cujuslibet ad libitum, vel infuſion. corroborant. cum Rad. Angelic. ibidem deſcriptam - Si Ægra non valde debilis fuerit, purgetur ſemel vel bis ante præſcriptorum uſum.

De Suppreſſione Menſium.

Cibum faſtidiunt mulierculæ, fœdus faciei color eſt, gravitas totius corporis, dolores ſincipitis, lumborum, crurum & imi ventris; pedum tumore infeſtant.

Eadem præſcribenda ac in Hyſterica affectione; at ſi eildem remediis affectus non ceſſerit, tum ſeq. ſunt præſcribenda.

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, ſumat *Julap. hyſteric. ſine caſtor. cochl. v. inſtilland. Sp. C. C. gutt. xii.* Singulis noctibus ſumat cubitum ituram *Trochiſc. de Myrrh ʒi. cum ſyr. d. artemiſ. in formam boli vel pil. redact.*

De Vomitu ſanguin. vel etiam de hæmoptoe.

In Hæmoptoe dolor & calor pectus obſident, cum debilitate quadam.

Mittatur ſanguis ex brachio dextro ad ℥x. Sequenti mane *ſumat potionem purgativ. commun.* & eadem nocte *paregoric. ex ʒiii. aq. Ceraſor. nigr. & Syr. de Mecon. ʒi.*

Poſtea aggrediatur uſum ſequent.

℞. Bol. armen. unc. i. pulv. Radic. Symphit. ʒii. Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. Dracon. an. ʒi. Saccbar. albiſſ. ad pondus omnium; Miſceatur fiat pul-

vis

Digitized by Google

vis ſubtiliſſimus, cujus cap. ʒj. manè quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibend. ſequent. Apozemat. ʒiv.

℞, *Fol. Plantag. Rub. Sylveſtris, & millefol. an. M. i. coq. ſ. q. Aq. ad* lbiß, *in Colatura diſſolv. Syrup. de Symphyt.* ʒii. *M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vj. ſequent. Tinctura.

℞. *Flor. Roſ. rubr.* ʒvi. *Cort. interiorum querc.* ʒß. *ſem. plantag. parum contuſ.* ʒiii. *Aq. font.* lbii. ℈p. *Vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundantur in vaſe clauſo, calore leni, per 4. horas; Colatur. addе aq. cinnam. Hordeat.* ʒiii, *Saccharo. Albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris abhorreat, utatur Electuario influxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & Decoctum hora ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis; & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Dieta incraſſans & refrigerans obſervanda.

De Punctura Tendinis.

Humor aqueus, vel ichor quidam, ex orificio venæ inciſæ jugiter deſtillat.

℞, *Rad. Ellior. alb. in lacte vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ.* ʒiv, *farin. ſem. Lin. & Avenac. an.* ʒiii. *coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eadem lacte quo radices coctæ fuere*, applicetur parti affectæ mane & ſero.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis ſp. vini imbutis*, uſque dum evaneſcat dolor, ac deinceps de novo imbuatur *linteum* quod ter vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania Communi.

A nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia maniæ ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerans, producta quidem à debilitate & vappiditate ſanguinis, à diutina fermentatione. Præſcribantur itaq; cardiaca generoſiora, *viz. Ther. Andromach Electuar. de ove, pulv. Comitiſſ. pulv. Gualt. Rawleigh, in Aq. epidem. theriacal. vel alia*, & dieta inſtituatur analeptica.

In junioribus mittatur ſanguis e brachio ad *unc. viii.* vel *x.* bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas Venæ-ſectiones interpoſitis. Tum ſemel extrahatur ſanguis e venis jugularibus. Poſtea tota curatio innitatur ſequenti Cathartico, quod ſumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim obſervando, quod cum octies vel decies purgatus fuerit æger, exhibitio Cathartici ad ſeptimanam unam vel alteram omittatur.

℞, *Pharmac. domeſtic.* (i. e. *Rad. Bryon. alb.*) *pulv.* ʒj. lactis vaccin. *unc. iv, vel*

℞, *Eiuſdem unc. ß, vel* ʒvi. *vin. alb. unc. iv. infundantur per noctem, in colatura diſſolve ſyr. violar. unc. i, M. f. potio*; vel

℞, *Gambugii gr. xiv, aq. Ceraſorum nigr. unc. iii, ſyr. Caryophyll. unc. ß, f. potio.*

De Contuſionibus.

Mittatur ſanguis e brachio lateris magis affecti ad *unc. x.* ſeq. mane exhibeatur *potio communis purgativa*, ac deinceps eodem modo Venæ-ſectio & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decurſu, ſi internæ partes lædantur, ſequentia præſcribatur.

℞, *Decoct. pectoral.* lbiß. *ſyr. violar. cap. vin. ℥ß. unc. ii. f. apozema, cap.* lbß, ter in die. Item *Ol. amygd. dulc. recent. Cochl. i.* ſæpius propinetur.

℞, *Ol. amygd. dulc. unguent. Dialth.* &

Digitized by Google

Fomat. an. unc. i. M. f. Linimentum, quo inungatur pars læſa mane & ſero, ſuperimponend. fol. Braſſicæ.

De furfure, ſive prorrigine capitis.

Potio purgans communis bis propinetur, dein

℞. *Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani, an. unc. i. miſceantur probe, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput ſingulis matutinis, diligenter infricando, & poſtea ſuperimponendo veſicam ſuillam.

At primum abradatur totum capillitium, & poſtea defricentur ſquamulæ ſenſim ſingulis auroris; prout decidere pronæ fuerint.

De Morſu canis Rabidi.

Poſt 40 dies aut plures melancholica adiunt ſymptomata, febris, ſitis, Hydrophobia, & tandem partium extremarum convulſio.

℞. *Sp. vin. optime rectificat. ℥i. Theriac. Andromach. ℥i. f. mixtura*, qua illinatur pars læſa ter in die, ſuperimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

De Ulcere Veſicæ.

Pus graveolens, aut ſanguinis nonunquam ſquammulæ ſeu pelliculæ membraneæ ac veluti furfuraceæ cruſtulæ [ſin in renibus hæreat ulcus carunculæ minutulæ, aliquando craſſiores.] una cum urina excernuntur, perpetua dyſuria & continuis earum partium dolor infeſtant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dyſuriæ & doloris dantur interualla, pus etiam excretum copioſius eſt, album, leve & minime fœtidum, lacti ſimilis. profunditur urina: & longe poſt mictionem pus ab eo ſeparatum in fundo reſidet.

℞. *Emulſiv. Flor. unguent. diæ. ℥ß. f. Pil. N. ix.* cap. iii. horis Medicinalibus, ſuperbibendo ſequentis Aq. Cochl. *vi.*

℞ *Rad. Fœnicul. Conſol. Ariſtoloch. & Caryophyll. an. ℥iii. fol. Agrimon. Hyper. Fœnicul. Plantag. an. M. vi. incidantur minutim, & diſtillentur in vini alb. & lactis an. ℔iv. & elicitantur ſolummodo ℔iv* pro uſu.

℞. *Pulv. Rad. Conſolid. maj. & gummi Arabic. an. ℥i. Sacchar. Penid. ℥ii. f. Pulv.* cap. Cochl. i. bis in die.

De Aſthmate inveterato in iis, qui ſanguinea temperamenta prædicti ſunt.

Dividitur in tres ſpecies; Dyſpnœam, quę difficilis eſt reſpiratio, in qua crebrior denſiorque eſt ſpiritus tractio ex infarctu pulmonum ſine ſtertore oriunda: Aſthma, ubi frequens & magna reſpiratio in qua diaphragma, muſculi intercoſtales, tum etiam abdominis, violenter, moventur, cum ſtertore & ſibilo. In priore ſpecie ſubſtantia pulmonum, in poſteriore bronchia oppilantur. Et Orthopnœam, quę eſt maxima ſpirandi difficultas, ſub qua ægrotantes non niſi ſedentes, & erecta cervice reſpirare poſſunt. Muſculi etiam pectoris & ſcapularum vehementer exagitantur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. x. Die ſequent. ſumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus è Purgatione vacuis ſumat ſequentia.

℞. *Sem. Aniſ. ſubtiliſſ. pulv. ℥ii. cum ſ. q. Balſam. Lucatell. f. pil. ex ſingulis drachmis vi.* cap. iii. mane & quinta pomeridiana, ſuperbibend. *decocti Amari ſine purgantibus unc. iv.* calide.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Proceſſus.

De Paralyſi.

Senſus & motus in partibus quæ afficiuntur, vel ſimul, vel alterutra tantum facultas, aut prorſus extinguitur aut vitiatur.

Sumat *pil. Coc. min. ℥ii.* alternis matutinis, per *vi.* vicesque deinde capiat ter in die per *xxx.* dies *Electuar. Antiſcorbutic. ℥ii.* ſuperbibend. *Aq. Antiſcorbutic. Cochl. vi.* Vide in Scorbuto.

℞. *Unguent. Nervin. unc. iii. Spir. Lavendul. comp. & Sp. Cochl. hortenſ. an. ℥ß.*

M. &

Digitized by Google

M. & inungantur partes affectæ, ut ſpina dorſi, &c. manè & ſero.

Pleraque præſcriptorum, ut ut curationi ſcorbuti ſolum deſtinari videantur, attamen cum humores crudos ad fixos volatiliſare præ aliis apta nata ſunt, in Paralyſi etiam conveniunt.

De tuſſi & Phthiſi.

Tuſſis per ſe patet. Phthiſis autem invadit ab ætatis anno 18. ad 35. Extenuatur totum corpus Febris moleſtat hectica, à cibo invaleſcens (quæ ex celeritate pulſus, rubedineque genarum dignoſcitur) materia per tuſſim excreta cruenta eſt aut purulenta, in ignem conjecta tetrum ſpirat odorem, & immiſſa in vas aqua repletum, fundum petit. Sudores nocturnis ſuperveniunt, liveſcunt tandem genæ, facies pallet, execuuntur nares; temporum quoque colapſus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem ſtatim ſubſecuturam denunciant.

Si Tuſſis recens fuerit, & nondum febrim, aut alia ſina Peripneumoniam notham comitantia, accerſiverit, vel ſi à Pleuritide, aut Peripneumonia, ob neglectam ſufficientem Phlebotomiam, malè curatis eadem nequaquam orta fuerit, ſatis erit, ut æger per dies aliquot ab uſu vini & carnis abſtineat, & his ſimilibus remediis ad libitum utatur.

Balſamum ſulphuris Antiſatum ad gutt. x. Cochl. i. Saccbar. cryſtall. inſtillatum bis vel ter in die devoretur; ut etiam Tabellar. ſequent. quas ſecum æger continuo portet, unam frequenter aſſumat.

℞. Saccbar. cand. ℔iß. coq. ſ. Aq. font. uſque dum adbæreſcat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. ſem. Aniſ. & Angelic. an. ʒß. pulv. Irid. Florentin. Sulphur. an ʒii. Ol. Chym. Anyſi ʒii f.ſ. a. Tabellæ domeſticæ vocand. atque hoc interim Eclegmate utatur.

℞. Ol. Amygd. dulc. ʒii. Syr. cap. Ven. Violac. an unc. i Saccbar. cand. q.ſ.f. Lobech. de quo ſæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tuſſis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incraſſantia* exhiberi poterunt.

Sin vero Tuſſis his remediis haud ceſſaret [præcipuè autem ſi febrem comitem habeat, vel ſi à Peripneumonia aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere; ſed Venæ-ſectione & Catharſi debellanda eſt, ut in methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ deſcribitur.

Verum enim vero cum, his omnibus non obſtantibus, Tuſſis non modo non curationi ceſſarit, ſed & diuturna Pulmonum concuſſione eos adeo debilitaverit, ut Phthiſis tandem ſubingreſſa fuerit, tum hac methodo procedendum.

℞. Balſam. peruv. gutt. x. inſtillentur Cochl. i. Syr. Hederæ terreſtris, vel ſi id minus gratum fuerit ægro, *Cochl. i. Saccbar. cryſtall.* cap. ter in die ſuperbibendo *Decocti Amari ſine purgantib. unc. iv.* vel (ſi idem ventrem moverit) *unc. iii.*

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa ſunt) *Equitatio* ad ſatis longa & diutina itinera facilè palmam præripit, hoc obſervando, ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam ſi puer aut juvenis eſſet, & ſane haud multo certius Cortex Peruv. febri intermittenti, quam in hac ætate Equitatio Phthiſi medetur.

De Scorbuto.

Adſunt ſpontaneæ laſſitudines, corporis gravitas, dyſpnœa, præcipue ex motu corporis, gingivarum putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, cruum nunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iiſdem perpetuo maculæ lividæ, plumbeæ, flave, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuſcus.

Extrahatur ſanguis è brachio ad *unc. viii.* niſi ſigna Hydropis adfuerint: Seq. mane exhibeatur Potio Purgat. communis, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus à purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum vel alterum ſumat ſequentia.

ta craſſior ægre & cum moleſtia per os rejicitur. Dein & hectica Febris remediis refrigerantibus contemperantibusque coercenda. Talia ſunt *Lac Aſinum*, *Aqua Lactis Stillatitia*, *Emulſiones ex Amygd. dulc. Sem. Melon. Pepon. Papav. alb. Aqua Fl. Paraliſ.* &c. Denique & curando Ulceri opera danda eſt; cui rei Terebinthina illa Liquida, Opobalſamum vulgo dicta, apprimè conferre cenſetur.

Hujuſce Morbi Curatio, me Judice, hac methodo optimè ac feliciſſimè inſtituetur. Primum educatur è braciho ſanguis, dein ſubducatur Alvus ad tres dies continuos, vel *pil Coch majoribus*, vel *Decocto Lenitente à nobis præſcripto*. Tertia nocte exhibeatur *Sir. de Mec unc.* ß. Intermiſſo biduo, triduove, pro renata, repetatur Purgatio, idque toties fiat quoties opus eſſe videatur, donec ſymptomata vel prorſus evanuerint vel ſaltem miteſcant. Poſt ſingulas Catharſes jam finitas capiat Opobalſami gutt. *xx.* Sacchari particulæ majori inſtillatas permixtaſque nihil ſuperbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Inſula Chio cum Saccharo cando confectam Opobalſamum non aſſumendum eſt niſi prægreſſis evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium e Balſamo Lucatelli, Glycirrh. pulvere, ſemine Aniſi & Terebinthina* concinnatum poterit ſubſtitui. Poſt evacuationes ſedulo, conandum eſt ut Tuſſi ſedetur. Pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris Syrupus jam laudatus, qui hac formula poſſit uſurpari, ℞. *Decoct. pectoral. libr. i. Sir. de Mecon. Sirup. Capill. Ven. an. unc. i. Cap. Cochl. ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter hauſtum catarrhum in Pulmones depluentem paulatim ſiſtet; eoſque in priſtinam *tuſſim* reducet niſi jam pridem à naturali ſtatu nimium receſſerint. Promovebit inſuper purulentiæ materiæ in iiſdem aggeſtæ concoctionem.

At verò Palmarium hujuſce Morbi præſidium eſt, ut Æger quotidie Equo vehatur. Et qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit nullis jam Diætæ legibus adſtrictus, nullo Cibi potuſve genere privandus eſt: cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibuſdam eorum qui ex hac methodo convaluere tumor in collo exortus eſt non multum à Scrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies à tuſſi prognata, longè diverſo anni tempore, initio ſciliet æſtatis. Hæc Juvenes perſæpe illos invadit qui debiliori ſunt corporis habitu, & quorum ſanguis particulis calidis acribuſque refertus eſt. Sanguinem iſti è pulmonibus per tuſſim exanclant, nimio meri potu prius excalefacti. Ægri dolorem ſive ægritudinem quandam in pulmonibus perſentiſcunt. Quæ Symptomata niſi maturè remediis appropriatis eliminentur primo ſcabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum exſpuitur.

Dicta jam Tabis ſpecies venæ ſectione & Catharſi bis alternatim repetitis, ſaltem in principio, facile vincetur: Si Diæta inſuper Refrigerante & Incraſſante utatur æger & à carnibus in ſolidum abſtineat.

Tertia hujus Morbi Species ortum debet materiæ Febrili in pulmones Febre jam fatiſcente, amandatæ; qui ſenſim infirmiores redditi à ſymptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à ſanie iſta purulenta quæ à Pleuriticis non ſatis copioſe per expectorationem egeritur. Quo in caſu eandem quam Empyema, Curationem poſtulat.

Sunt etiam qui à nimis copioſis, & debito frequentioribus evacuationibus debilitatis in quartam Tabis ſpeciem præcipitantur. Hoc calor Hecticus à cibo potuque ſumpto, ſub noctem laceſſit: Atque hos præ cæteris Aphthæ infeſtant.

De podagra.

Exeunte Januario aut incipiente Februario ingruit hora fere ſecunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, ſuram; aut talum, mox ſequitur rigor cum horrore & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, (de pari paſſu rigor atque horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit nunc tēſionem violentam,

bustea dicta, ut, *Rad. raph. ruſtic. fol. Cochl. bord, naſturt. Aq. &c.* quæ tamen parcius uſurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos ſubdunt, & calorem augent, præ iſtis aliis, quæ miti calore, atque amaritudine, ventriculum corroborant. Haud inutile eſt *Electuar*, ſequens.

℞. *Conſerv. cochl. hort. unc. ß. Abſinth. vom. fluv. Aurant. an. unc. i. Angel. condit. nuc. moſch. cond. an. unc. ß. Theriac. Androm. ʒiii. Pulv. ari comp. ʒii. cum ſ. q. Syr. Aurant. f. Elect. de quo ſumat ʒii, bis in die ſuperbibendo ſeq. Aq. deſtillat. Cochl. v. vel vi.*

℞. *Rad. raphan. ruſtic. Inciſ. unc. iii. Cochl. hort. M. xii. naſturt. Aq. beccabung. ſalv. menth. an. M. iv. cort. aurant. N vi. nuc. moſch. cont. N. ii. cerev. Brunſvicenſ. ℔xii.* deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo *libr. vi.* aquæ elician-tur pro uſu.

Hæc autem remedia *digeſtive*, conſtanter, atque omni adhibita diligentia, aſſidue uſurpanda, & in *paroxyſmorum* intervallis præcipuo in uſum revocanda ſunt.

Mediocritas ea in cibo obſervanda eſt, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque è contra nimia adſtinentia, partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur & vigorem ſuſtinere potis eſt. Quoad qualitatem autem ciborum, ægri palato conſulendum eſt, & unica ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcatur, de cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatia. Prandere tantum expedit, loco autem cœnæ indulgeat ſibi, hauſtum cereviſiæ alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi ſunt, qui neque ad vini generoſitatem alcendunt, nec ad aquę debilitatem, ne frigore ſuo lædant ventriculum deprimuntur. Hujuſmodi eſt *Cereviſia tenuis Londinenſi* at multa aqua, cum pauco vino permixta, aqua autem pura & cruda & periculoſa eſt, cum autem univerſa ferrè corporis ſubſtantia, in podagram degeneraverit, à liquore quocunq; fermentato quantumvis levi, & tenui abſtineat, & utatur *Decoct. Dietet. eo ex Sarſa, in remediorum formulis deſcripta*, ubi primum à paroxyſmo convaluerit, per reliquum vitæ curſum.

Sin autem æger à longo, & nimio liquorum inebriantium uſu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate; cibos abſque vino nequeat concoquere, in paſtibus hauſtum vini Hiſpanici ſibi indulgeat, *Apozema Dietetico* abdicans.

Æger maxime hyemis tempore, mature lectum petat, diluculo exſurgat, animus ſit tranquillus, nec nimis intentus ſtudiis, & rebus ſeriis, cæteris vero omnibus, exercitatio corporis quotidiana, facile palmam præripit, quæ moderata, ſit, & perſeverans, nullo autem modo juſto vehementior; quod exercitii genus, quoties nec gravior ætas nec calculus intercedant, reli[illegible] præferenda eſt equitatio conſtans, ac aſſidua in aere ſalubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat. Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxyſmo tentandum ſit, conducet tamen fortaſſe per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur à carnibus abſtinere juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem ſpiritus animales araxiam concipere apti ſunt, non expedit à carnibus abſtinere diutius quam ventriculus earum uſum averſetur ne quid autem vel in quantitate, vel in qualitate, ciborum aut potus peccet.

Symptomatis iis occurrendum eſt, à quibus æger in paroxytmo de vita periclitatur, horum maxime familiare eſt, ventriculi languor, cum ventris tormini-bus tanquam à flatu. hoc in caſu, nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarienſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, modo caput malum non impetat; ad *Laudanum* ſtatim confugiendum *viz. gutt. xx.* in hauſtulo *Aq. Epidem.* & in lecto ad quietem ſe componat, hac ipſa methodo ſe ab imminenti morte liberavit autor clariſſimus ubi ex errore aliquo, circa res ſex non naturales, in ingentem ventriculi ægritudi-

Digitized by Google

dinem incidit, cum vomituritione, aliquali ventris dolore artus interim, ex retro ceſſione materiæ Podagricæ doloris erant expertes, ac ad motum plus ſolito habiles, Congium nempe unum liquoxis poſſetici, vel ceteviſiæ renuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canar. hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint *Laudan. liq. gutt. xviii.* ſumebat, quod ſi huic remedio ſymptoma non cedat, ſudor provocetur, methodo & medicamentis huic uſui dicatis ad biduum; triduumve, mane & veſperi per duas treſve horas.

Si autem metaſtaſis fuerit materiæ peccantis in Pulmonum lobos; liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum eſt hoc ſymptoma, pari modo ac Peripneumonia abſoluta, venæ-ſectione ſcilicet repetita, diæta, remediis, refrigerantibus, & incraſſantibus, purgandus eſt inſuper æger, inter venæ-ſectiones, potionibus lenientibus, ſudoris autem provocatio obeſt.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5654860

Digitized by Google

Digitized by Google